

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

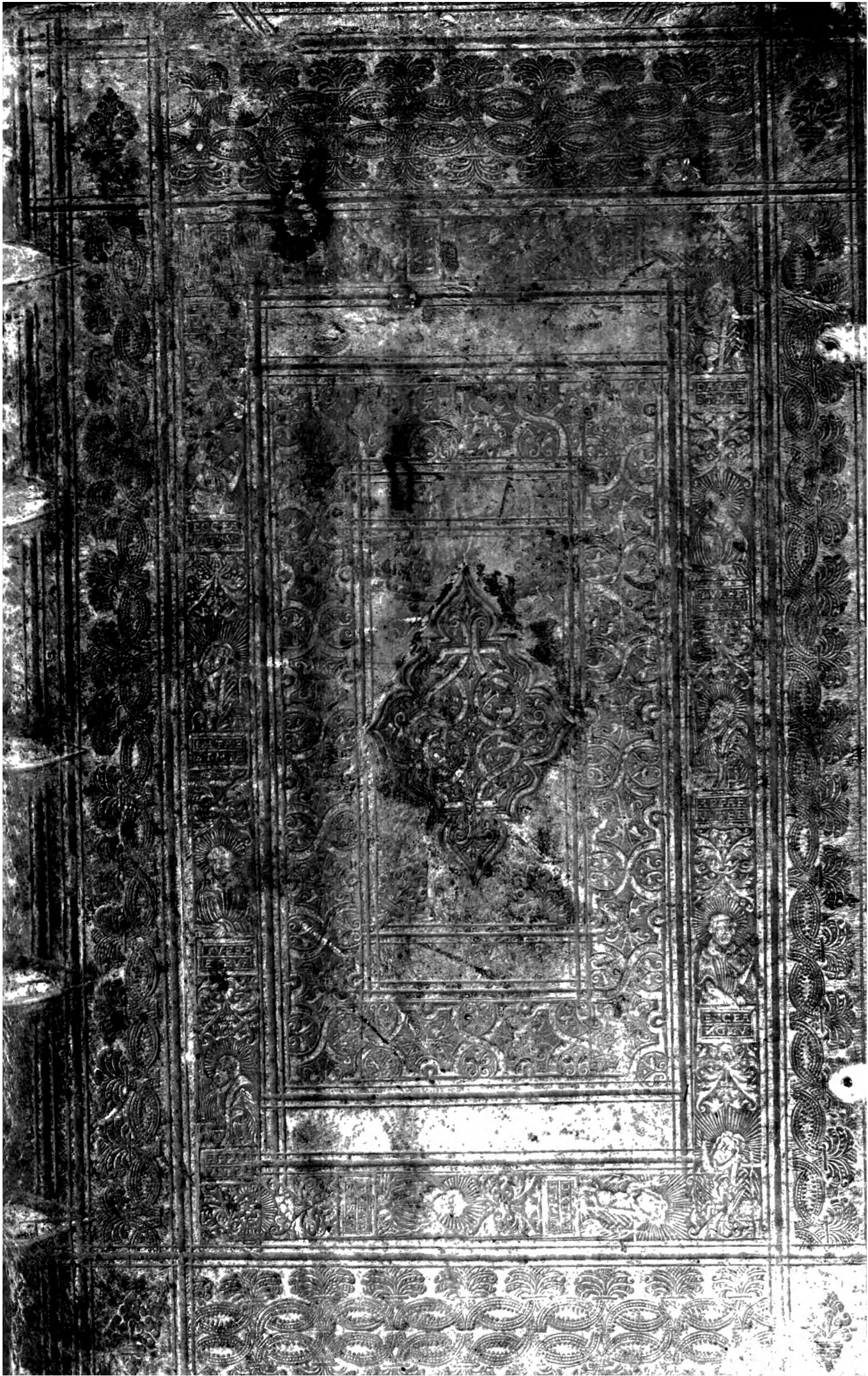
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

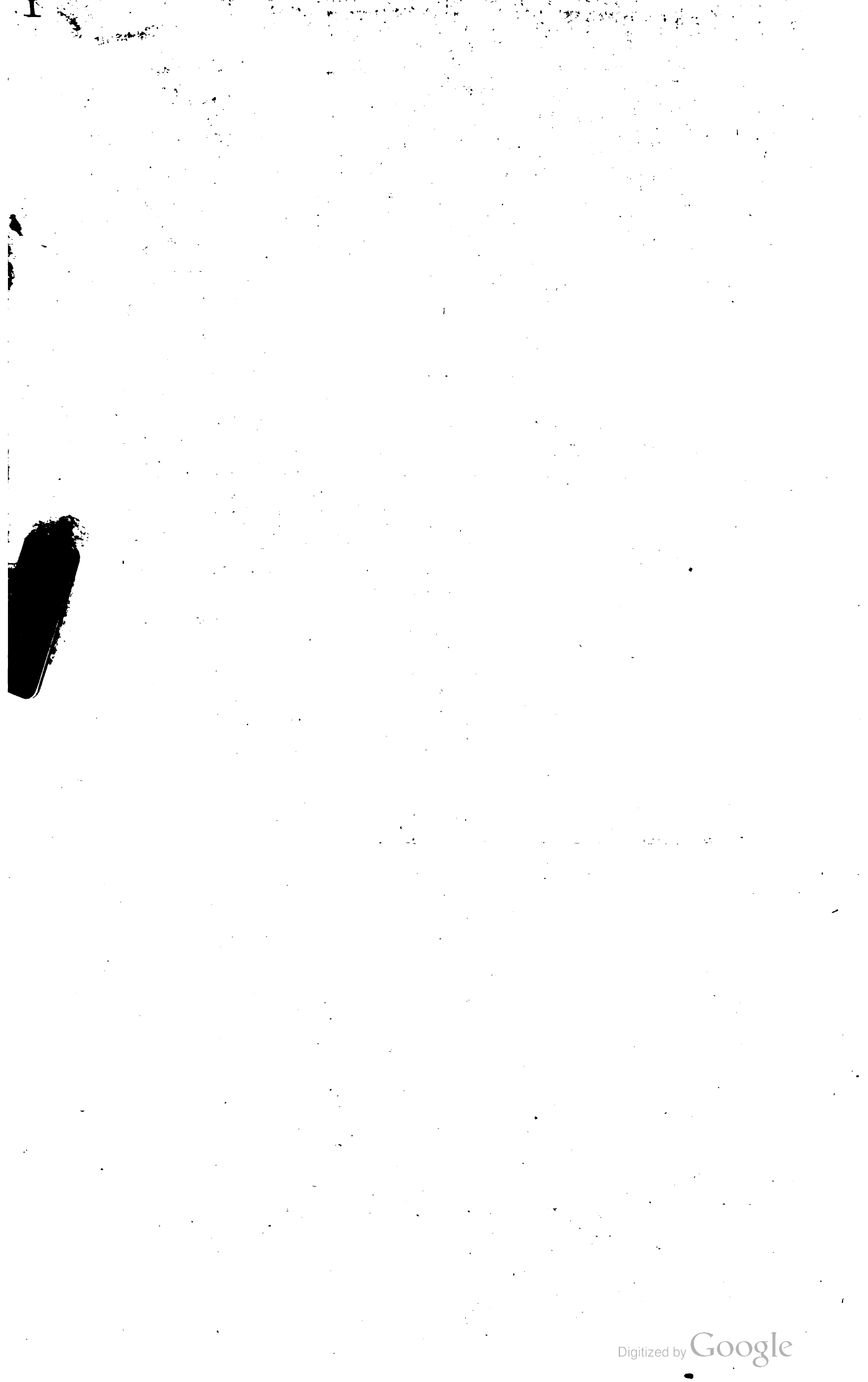
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

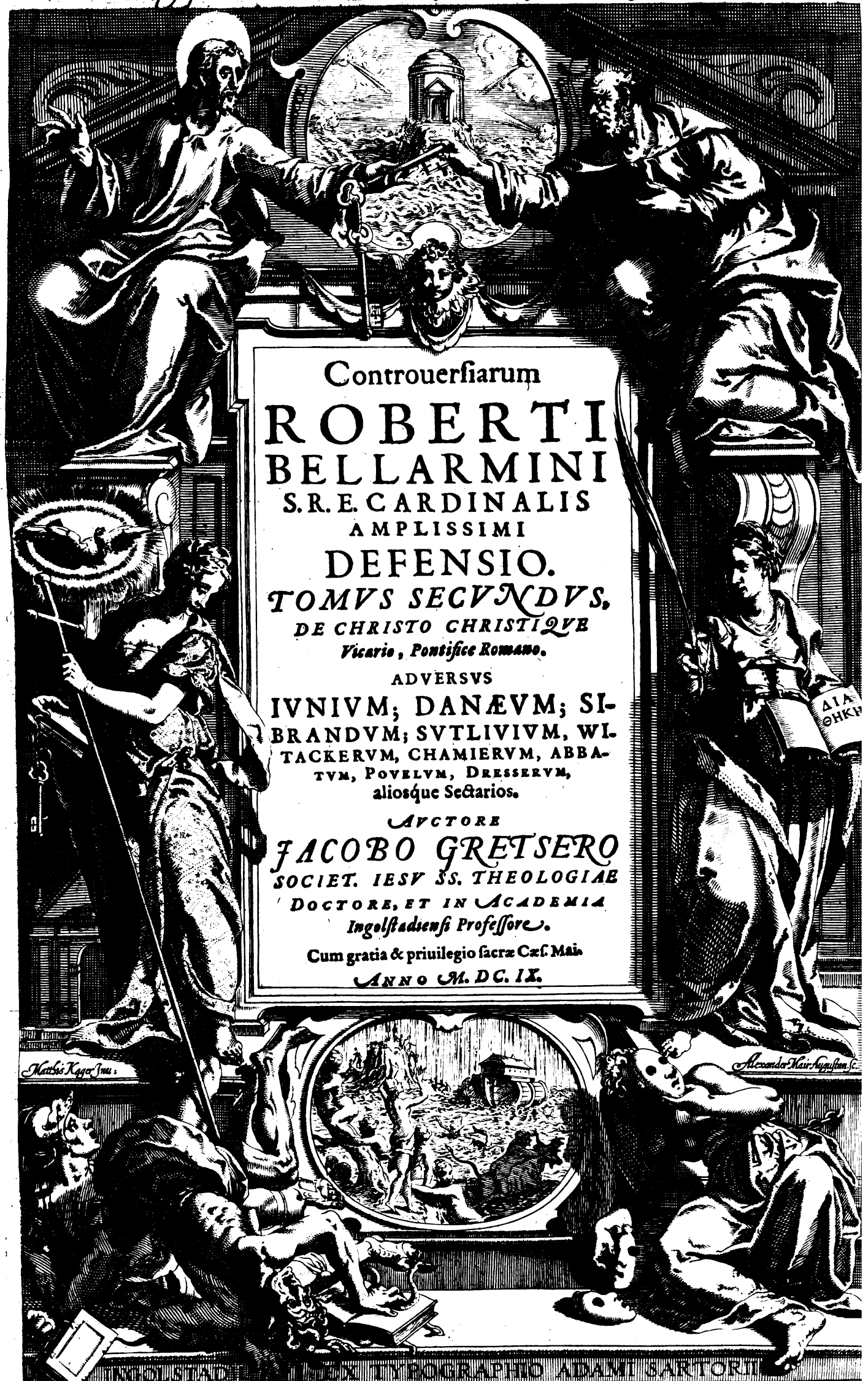

<36603415720015

<36603415720015

Bayer. Staatsbibliothek

2° Julem 92 12

Controuersiarum
**ROBERTI
BELLARMINI**
S. R. E. CARDINALIS
AMPLISSIMI
DEFENSIO.
TOMVS SECVNDVS,
DE CHRISTO CHRISTIQVE

Vicario, Pontifice Romano.

ADVERSVS
IVNIVM; DANÆVM; SI-
BRANDVM; SVTLIVIVM, WL-
TACKERVN, CHAMIERVM, ABBA-
TVN, POVELVM, DRESSERVN,
aliosq̃ Sectarios.

AVCTORE
JACOBO GRETSERO
SOCIET. IESV SS. THEOLOGIAE
DOCTORE, ET IN ACADEMIA
Ingolstadiensis Professore.

Cum gratia & priuilegio sacrae Cae. Mai.

ANNO M. DC. IX.

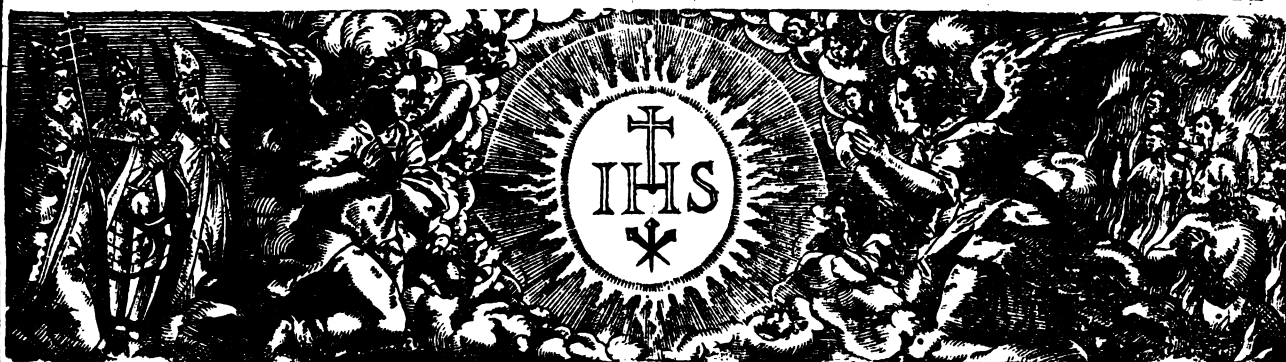
Martinus Kappeler Sculpsit.

Alexander Haas Sculpsit.

IN PARS. AD. EN. IN POGRAPIHO ADAMI SARTORII

UNIVERSITÄT
MÜNCHEN

Bayrische
Staatsbibliothek
München

CLAVDIO
AQUAVIVAE PRAE-
POSITO GENERALI
SOCIETATIS IESV.

FFERO tibi, ADMODVM R.^o IN CHRISTO PATER, alterum Defensionis Bellarminianę Volumen; in quo Christus, eiusq; in terris Vicarius, summus Pontifex, à criminationibus, & insectationibus Hæreticorum huius ætatis vindicatur. Si prior Tomus tuo iussu à me conscriptus, tibi gratus accidit, planè spero, neque hunc, tuis itidem elaboratum auspiciis, ingratum tuas in manus venturum: cùm hic non iam *de Verbo Dei scripto, & non scripto*; sed de sacrarum literarum Auctore, CHRISTO DEO, & homine; deque supremo scripturarum Interprete, & omnium Controuersiarum, quę Religionem tangunt, aspectabili Iudice, Romano Pontifice, differat.

Et quamuis Nouatores ingenio suo vbique indulgeant, habenasque latè laxent; nuspiam tamen longius exspatiantur & diffunduntur, quàm in hoc de PAPA & ROMA argumento: & admodum ægrè se nobis facere existimant; cùm nos ab illo, PAPISTAS, PAPANOS, PAPENSES, PAPALES, PAPICOLAS, ab hac verò, ROMANOS, ROMANISTAS, ROMANENSES appellitant; & quò quisque in huiusmodi nominum flexionibus excogitandis copiosior est, eò fortiorem plagam se nobis imposuisse putat; quasi idem sit nominari PAPISTAM à PAPA, & ROMANISTAM à ROMA, quod CALVINISTAM à Caluino, LVTHERISTAM à Luthero, VVICLEPHISTAM à VViclepho, HVSSITAM ab Husso; cùm hæc

sint nouę doctrine & fidei vocabula; illa, nequaquam: Formantur enim, & deducuntur à PAPA, non vt à conditore nostrorum dogmatum: nec à ROMA, vt à loco, in quo noua dogmata cusa & tradita fuerint; sed vt ab antiquæ Religionis summo Interprete ac Iudice: à ROMA autem, vt à summi huius Interpretis ac Iudicis sede. Nam, si PAPISTA nouam fidem designat; ostendant, quis sit ille PAPA, qui, prisca Religione extrusa, nouam inuexerit, & à quo eius sectatoribus PAPISTAE nomen inditum fuerit.

Nam si à nobis petatur, quis primus extiterit, à quo *Lutherani*, & *Caluiniani* has appellationes sortiantur; nihil est facilius, quàm, si necessitas postulet, intento quoque digito denotare *Lutherum & Caluinum*. Et hinc gradum figere oportebit; quia ultra *Lutherum & Caluinum*, quò progrediaris, non erit. *Ante Valentinum non fuerunt, qui sunt à Valentino*, inquit scitè, & verè beatus Martyr Irenæus, *neque ante Marcionem erant, qui sunt à Marcione, neque omnino erant aliqui sensus maligni, antequam initiatores, & inuentores peruersitatis eorum fierent*. Quàm verè hæc Irenæus de vetustis illis Nouatoribus; tam verè nos de nostris affirmamus; *Ante Lutherum, & Caluinum non fuerunt, qui sunt à Luthero & Caluino*. Vbi enim fuère, si fuère? Obeat quis cœlum & terram, & quæ eorum complexu continentur, nullum reperiet, etiam Hæreticum, qui per omnia, & in omnibus, ea crediderit, & docuerit; quæ crediderunt, & docuerunt, *Lutherus & Caluinus, Lutheranisq̃ suis, & Caluinianis credenda, & discenda tradiderunt*.

Ex hæresibus, inquit Clemens Alexandrinus, *aliæ quidem appellantur ex nomine; vt, quæ appellatæ sunt ex Valentino, Marcione, & Basilide, etiamsi glorientur, se Matthiæ opinionem adducere: fuit enim vna omnium Apostolorum sicut doctrina, ita & traditio; aliæ autem ex loco, vt Peratici, &c.* Item & de nostris dicendum. A *Luthero & Caluino* originem & incunabula ducunt, licet iactitent genus, sanguinem, & stemma Apostolicum. Nam Apostoli in doctrina, vt isti, discordes non fuère; vtpote vnum idemque, quasi vno ore loqui soliti. Num os vnum, vnusque sensus *Luthero & Caluino, Lutheranis & Caluinianis*? In multis, fateor, conspirant. In non paucis, iisque grauisimis articulis capitaliter & implacabiliter dissident. Et tamen vtrique stirpem suam ad Apostolos reduce-

re tentant. Ridiculè prorsus. quia vnusquisque eorum hæresiar-
 charum, quos nostra ætas protulit; *cuius participatus est sententiæ*
 (ita loquitur vel ipse Irenæus, vel qui Irenæum ex Græco tran-
 stulit) *eius & pater & antistes apparuit: omnes autem hi, multò poste-
 rius, mediantibus iam Ecclesiæ temporibus, insurrexerunt in suam apo-
 stasiam, quæ, vt cum Tertulliano dicam, posteritas, tanti fit ab hoc
 ipso acerrimo, & doctissimo hæreticorum oppugnatore & ex-
 pugnatore, vt existimet, iam debellatum esse, cum præscri-
 ptio hæc sectariis obiicitur. Solemus, inquit, Hæreticis compendij
 gratia de posteritate præscribere; in quantum enim veritatis regula prior,
 quæ etiam futuras hæreses prænunciauit, in tantum posteriores quæque
 doctrinæ hæreses præiudicabuntur; quia sunt, quæ futuræ veritatis anti-
 quiore regula prænunciabantur. Ita ex ipso ordine manifestatur, ait ali-
 bi idem scriptor, id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum:
 id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immissum.*

Gloriabatur Basilides, teste Alexandrino Clemente, se ma-
 gistro vsu Glaucia, qui fuit Petri Interpres. Blandiebatur quoque
 sibi Valentinus, de magisterio Theodadi, qui fuit Pauli familiaris.
 An ideo Basilides, & Valentinus ex infami Hæreticorum Ca-
 talogo eximi, & à probrosa hærescos nota liberari debent? Quid
 prodest Cerintho, vel Simoni Mago, quod Apostolicis vixe-
 runt temporibus? quibus, licet Lutherus & Calvinus, Lutherani &
 Calviniani ætatem egissent, æquè damnati nominis, & detestandę
 memoriæ Nouatores essent, atque iam sunt, cum post quindecim
 à Christo nato secula, infelici ortu exstiterunt: qui, cum
 nobis persuadere conantur, suam doctrinam esse illam ipsam,
 quam tradiderunt Apostoli, hoc Tertulliano, & quidem in-
 euitabili ariete pulsandi sunt: *Edant ergo originem Ecclesiarum sua-
 rum; euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab
 initio decurrentem, vt primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel
 Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseuerauerint, habuerit au-
 ctorem & antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ census
 suos deferunt; sicut Smyrnæorum Ecclesia habens Polycarpum ab Ioanne
 collocatum refert: sicut Romanorum, Clementem à Petro ordinatum e-
 dit: proinde utique & ceteræ exhibent, quos ab Apostolis in Episcopa-
 tum constitutos, Apostolici seminis traduces habeant. Constringant tale*

aliquid hæretici. Quid enim illis post blasphemiam illicitum est? sed, et si confinxerint, nihil promouebunt. Ipsa enim doctrina eorum cum Apostolica comparata, ex diuersitate, & contrarietate sua pronanciabit, neque Apostoli alicuius auctoris esse, neque Apostolici, &c.

Si quid simile *Lutherani, vel Caluimiani à Papista, vel Romani-
sta*, vt ipsis loqui placet, postulent; nil procliuius est, quàm, à *PETRO* Apostolo, vsque ad *PAVLVM V.* & ab hoc sursum versus vsque ad *S. PETRVM* enumerare, vel in tabula contemplandos offerre sedis & cathedræ Romanæ Episcopos; continua serie, absque vlla doctrinæ, vel eorum, qui sibi mutuò succedunt, interruptione. Et quoties sectarij nos *PAPISTAS* nominant; toties, quamuis nescij, eos nos esse indicant, qui generis sui nobilitatem & decus ab Apostolis repetere queamus. Quod etiam verum est de illis Ecclesiis *PAPISTICIS*, vt loquitur Hæreticus, *quæ licet nullum ex Apostolis, vel Apostolicis auctorem suum proferant, vt multò posteriores; quæ denique quotidie instituuntur, attamen in eadem Fide conspirantes non minus Apostolicæ deputantur pro consanguinitate doctrinæ.*

Non est igitur probri, & dedecoris; nomen *PAPISTAE*, sicut nec illa; *ROMANVS, ROMANISTA, ROMANENSIS*, quanquam ludibrij gratia ab Hæreticis excogitata. quia declarant communionem nobis intercedere cum illa, *quæ statu felix est Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt; vbi Petrus passioni Dominicæ adequatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apostolus Ioannes posteaquam in oleum igneum demersus, nihil passus est, in insulam relegatur.*

Appellabant olim quoque *Ariani Catholicos*, vt à dogmate, *HOMOVSIANOS*, seu, *HOMOVSIANISTAS*; sic ab Ecclesia, cum qua societatis fœdere copulabantur; *ROMANOS*, & sacerdotes orthodoxos; *PRESBYTEROS ROMANORVM*, vt ex Gregorio Turonensi, & Victore Vticensi constat. A Paulianistis itidem, secta Manichæorum in Armenia, rectè sentientes nominabantur *ROMANI*, vt scribit Petrus Sicularius. sed, vt ille ait, *καλὸν ὄνειδος*, *pulchrum probrum est*, *ROMANVM* dici. Quo nomine, vt verbis Petri Sicularii vtatur, *nos germani Christiani magis gloriamur, quàm si quisque nostrum omnibus auri, & argenti, lapidumque preciosorum thesauris per*

totum

EPISTOLA DEDICATORIA.

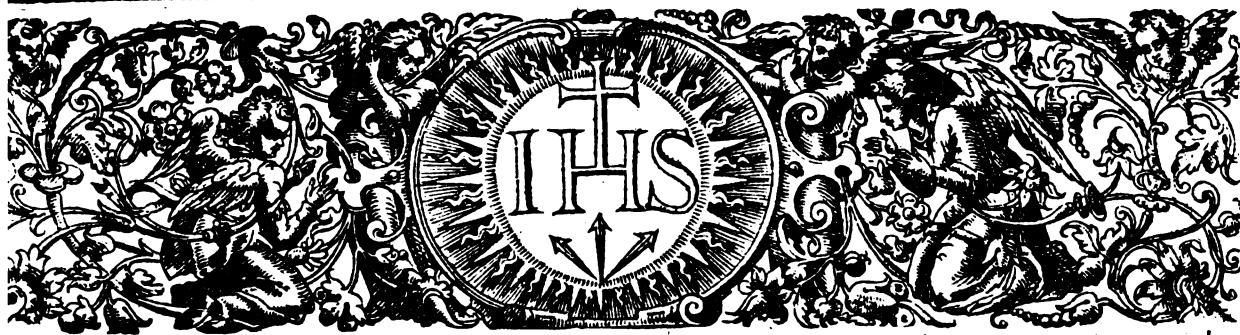
*totum orbem terrarum reperiendis potiretur. Qui enim, quod ad religionem attinet, ROMANVS non est, peribit, regnante diluui-
quia, in arca Noë non est. Et quicumque extra hanc domum, ROMAM,
inquam, agnum comederit, profanus est.*

Sed nimis multa de his ad te, *Admodum R.^o in Christo Pater.*
Itaque abiungo, etiam atque etiam orans, vt hoc alterum vigi-
liarum mearum opus, æquè ac primum, tuo nomine insigni-
tum, gratum habere velis: si non propter me, minimum tuum
filium, attamen propter illos, quorum defensionem complecti-
tur, qui sunt CHRISTVS, Christi que in terris VICARIVS, & Illu-
strissimus CARDINALIS BELLARMINVS. Ingolstadij, Kalendis
Februarij, ipso magni Martyris Ignatij festo. M. DC. IX.

*Admodum R. P. T. filius in Chri-
sto indignus*

JACOBVS GRETSERVS.

Præfatio ad Lectorem.

Q U O M O D O H A E R E T I C I S C R I P T U R A S T R A C T E N T , C I T E N T , I N C A V T O S Q V E I L L A Q V E E N T ; D E Q V E S E C T A R I I S , Q V I S E C V N D A M E T T E R T I A M I L L V S T R I B S . C A R D I N A L I S B E L L A R M I N I C O N T R O V E R S I A M d e C h r i s t o & C h r i s t i V i c a r i o a l l a t t a r u n t .

DERVM QVE in meis libris præfari soleo, quomodo hæretici scripturas tractent ac citent. Idem & hîc faciam; nec tam meis, quàm ipsius Lutheri verbis, hunc enim in præfenti potissimum delegi, cuius ore loquerer, calamoq; scriberem. Et ut nec me, neque te, mi lector, diu detineam, paucis dico, sectarios dum scripturas proferunt, & iis, quos in nassam suam vel pellexerunt, vel pellicere student, proponunt; imitari eum, à quo uniuersa hæreses originem ducunt, videlicet Diabolum. Nam & ipse legem nouit, ait Petilianus Donatista, apud S. Augustinum lib. 2. contra Petilian. cap. 49. Namque Domino Deo in causa Iob iusti, quasi iustus ita de lege respondit, sicut scriptum est: Dixit Dominus diabolo; respexisti in puerum meum Iob: quia non est similis illi in terra, homo sine malitia, verus Dei cultor, abstinens se ab omni malo, perseuerans in simplicitate, tu autem petisti, ut omnem rem illius perderes sine causa. Et respondit diabolus, & dixit Domino; Corium pro corio, & omne, quodcunque habuerit homo pro anima sua dabit. Ecce legaliter loquitur, qui nititur contra legem. Et iterum Dominum Christum sermonibus suis sic ausus est attentare, sicut scriptum est; Assumpsit diabolus Iesum in sanctam ciuitatem, & stauit eum super pinnam templi, & dixit ei: Mitte te deorsum. Scriptum est enim: quia angelis suis mandauit de te, &c.

Et si autem sectator iste Donati, exemplum Cacodæmonis perperã ac scophanticè prorsus ad orthodoxos transferebat, attamen S. Augustinus illud non reiecit; sed Hæreticos id facere consueuisse, quod Petilianus Diabolum agere dixerat, hisce verbis verissimè admonet. Quid te adiuuet, quod

de Dia-

de Diabolo commemorare voluisti, non video, nisi fortè ut nobis veniret in mentem, quomodo ipsum diabolum vos imitamini. Sicut enim ille contra latorem legis proferebat verba legis; sic & vos ex verbis legis accusatis homines, quos ignoratis, ut Dei promissis, quæ in ipsa lege scripta sunt, resistatis.

Quod S. Augustinus de Donatistis pronunciauit, hoc securus ad nostros itidem Nouatores transfer & accommoda; qui ex ipsis scripturis dogmata scriptura; horumque dogmatum professores, & approbatores oppugnant. Nec alio sine scripturas obtendunt, & prætendunt, quàm eo, quem capitalis ille ex Tartaro hostis noster propositum habet; ut nimirum circumueniant, & sacrarum literarum esca delinitos in exitium adducant.

Nullus hæreticus, (ergo nullus itidem Lutheranus vel Calvinianus) inquit Lutherus in cap. . . Epist. ad Galat. Enarrat. secunda, venit sub titulo erroris, & Satanæ; Nec diabolus ipse venit ut diabolus, præsertim candidus ille. Imò ater etiam diabolus, ad manifesta flagitia impellens, operculum facit homini, ut peccatum, quod commissurus est vel committit, extenuet. Homicida non videt in furore tam grande & horrendum peccatum esse homicidium, ut re vera est: quia habet operculum. Adulteri, fures, auari, ebriosi, &c. habent suas blanditias & opercula. Ita Satan etiam ater in omnibus operibus & consiliis suis, prodit personatus & fucatus. At in spiritualibus, ubi non ater, sed candidus; angelica & diuina specie prodit Satan, ibi callidissima dissimulatione, ibi meris artificii fallendi vincit se ipsum, suumque nocentissimum venenum venditare solet pro doctrina gratiæ, pro verbo Dei, pro Euangelio Christi. Hinc Paulus doctrinam Pseudoapostolorum, (*Prædicantium*) Satanæ ministrorum, vocat etiam Euangelium; in aliud, inquit, Euangelium, &c. sed, per ironiam, quasi dicat; Vos Galatæ alios iam habetis Euangelistas, habetis aliud Euangelium: Meum apud vos iam despectum est, nihil amplius valet, &c.

Sic peruersi & Satanici homines (*Hæretici Calviniani & Lutherani*) glorificant suas impias prædicationes, & vocant verbum Dei; & sic, per nomen Dei multis imponunt. Non enim vult diabolus deformis, & ater esse in suis ministris, (*Prædicantibus*) sed mundus & candidus. Et ut talis appareat, proponit & ornat omnia verba, & opera sua prætextu veritatis, & nomine Dei. Hinc ortum est apud Germanos illud tritum prouerbum: *In Gottes Namen hebt sich alles Unglück an.* Quare, discamus hoc esse proprium artificium diaboli, quod si non potest nocere persequendo & destruendo, facit hoc corrigendo, & ædificando: *Et scripturas citando*, quia veneni calicem melle circumlinunt (*Diabolus & emissary eius*) ut simulata dulcedo virus pessimum tegat:

idque

idque summo artificio & astute terrimus ille spiritus, suo & suorum studio perficit; nam ut Lutherus in caput 6. Epist. ad Ephesios Tom. 1. Uiteberg. Germ. scribit; fieri non potest, ut quis omnes eius technas enumeret, vel etiam animo accogitatione concipiat; hac enim in palæstra Magister magistrorum est, & mille imposturarum artifex, quas pro verbo Dei venditat; quibus à condito mundo homines sefellit, & varias hæreses, etiam pervim, in Christianam Rempublicam introduxit; neque enim accurrit, furuo & lurido suo colore obsitus; neque clamitat; Ego sum Satan, caute: sed sensim & placidè arreptit, serpentis instar, comitque se ac peccit quā formosissimè potest, verbo & nomine Dei, profertque easdē scripturas ac sententias, quas nos proferimus, amamus, & fundamenti loco habemus; zelumq; ardentē & insignem pietatē præ se fert, tanquam fidus & probus Ecclesiastes; cui nil aliud cordi sit, quàm gloria Dei, & salus proximi, quem ludum nunc ludit per Sacramentarios (& Lutheranos) & alios huius classis: qui meras scripturas contra nos crepant, & inde placitis suis firmamenta petunt; Et, quas nos vsurpamus, sacrarum litterarum sententias & articulos, nobis obtrudunt, nō sine speciosa orationis pompa, qua iactant feruentissimum veritatis studium, eximiam charitatem & curam lucrifaciendi animas. Ecce tibi, charissime, hic habes verbum Dei; sic tu ipse credis; Christum ascendisse in cælum, ibi sedere ad dexteram Patris, ibi querendum esse; quomodo ergo posset esse in pane & vino? Quomodo descendere cogetur ad murmur hominis altari adstantis? &c. Hoc gloriæ Christi aduersaretur.

Hæc & similia isti; quæ sanè validam impressionem ac incurSIONem continent, non quasi à Dæmone profectam, sed verbo Dei & veritatē fūco decoratam, qua incircumspectos incautosque capiunt, & in præcepsecum abripiunt. Sic olim egit Diabolus per Arianos, (qui Christi diuinitatem inficiabantur,) perque alios hæreticos (*Lutheranos videlicet & Calvinianos*) qui & ipsi scripturis repugnare videri volebant; sed pro se densa diuinorum oraculorum testimonia adducebant, quibus sententiam orthodoxorum falsitatis redarguere conabantur; tanta probabilitatis specie, verborumque apparatu, ut Imperatorem & vniuersum mundum suas ad partes traducerent; donec vix vnus vel alter Episcopus, veritati tuendæ à Deo custoditus, superesset. *Hæc Lutherus.*

Qui profectò scitè & graphicè describit, quo pacto & consilio Diabolus, eiusq; administri Hæretici, ex quorum numero non postremus Lutherus & Lutherani; Calvinus & Calviniani, scripturas citare, totique sua peruersitati & impietati obtendere soleant. Nec est, quod quis Luthero talia

scriben-

scribenti fidem habere detrectet: quia huius artificij callentissimus fuit; quippe Cacodemonis dilectus discipulus, & in sinu eius varia mysteria edoctus; & quamuis Marcion non feret, ut Luthero hoc elogium: PRIMOGENITVS SATANAE; quo à Polycarpo, teste Frenao, lib. 3. cap. 3. cohonestatus fuit, transcribatur; a quo tamen animo patietur, ut eiusdem nominetur *ἠδουγέμς*, & amicorum saltem Beta, si non Alpha, qui porro pergit nobis declarare, quo astu Diabolus, eiusq; imitatores Heretici (Lutherani & Calviniani) scripturas allegare soleant. Matth. 4. legimus, Christum à Diabolo ductum in sanctam ciuitatem; & supra Templi pinnas constitutum, cum hoc alloquio: Scriptum est; Angelis suis Deus mandauit de te, &c.

Non fame aut gladio, inquit Lutherus, in quadam Concione super hoc Euangelium, qua habetur Tom. 6. Jhen. Germ. Christum oppugnat, sed ad scripturam illum ducit: tanquam sacrarum literarum Doctor; præclaramque illam ex Psalmo sententiam; *Angelis suis Deus mandauit de te, &c.* producit. Ethic est Diabolus splendidus & nitidus, Angelū Dei imitatus, qui non corporali persecutione, sed propria armatura, hoc est, scripturis, Christianos aggreditur; Et hanc adeò scitè ac ingeniosè inflectere potest; vt nisi quis diligenter animum aduertat, facilè in errorem inducatur.

An huic scripturarum in Templi pinnaculo citatori, allegatori & professori desunt discipuli? Nequaquam; Simili enim ratione, hoc est, sacrarum literarum Panoplia, inquit Lutherus, Christum oppugnare aggressi sunt Ariani, Macedoniani, Eunomiani, Manichæi, (Lutherani, Calviniani, Ubiquiste, Fulloniste, & quidquid aliud huius fecis) qui Ecclesiæ plus detrimenti intulerunt, quàm qui eam olim igne & ferro depopulati sunt; quia tunc ater ille, & in suo schemate conspicuus Diabolus, sine vlla difficultate, à quouis agnoscere & cauere poterat; At postquam Christianos oppugnare cœpit, armatus spiritali gladio, hoc est, verbo Dei, vt ipsius velo mendacia sua operiat, & specie eximiæ sanctitatis & sapientiæ homines sibi deuinciat; haud amplius tam deformis & sæuus apparet; sed, posito tenebroso & tartareo habitu, in Angelum lucis sese transfigurat; & scripturis per suos satellites (Lutherum, & Calvinum; Lutheranos & Calvinianos) rem gerit; eosque ita occæcat, & ad alios occæcandos impellit, vt quidquid somniant ac delirant, id imperite plebecula pro Verbo Dei venum exponant; expositumque innumeris sacrarum literarum testimoniis circumuallatum muniant; aptè an ineptè, manum non verterint; quia decipere volunt, non instruere; perdere, non docere.

Quod in Exordio Captiuitatis sua Babylonica de quodam Professore

Lipsensi

P R Æ F A T I O

Lipsensi iniuriosissime scripsit Lutherus, hoc summa equitate & veritate de ipso Luthero, & quouis alio huius temporis Nouatore affirmaueris. Sic aptat scripturæ testimonia, per totum librum, vt si velit probare, Christum esse in Sacramento; ausit incipere: Lectio libri Apocalypsis beati Ioannis Apostoli; quàm enim hoc verbum aptè diceretur, tam sua dicuntur omnia. Et existimat homo prudens, copia allegatorum, se hanc suam maniam ornaturum? Et tamen omnibus sectarum propugnatoribus nihil isto artificio promendi scripturas est familiarius, nihil solennius; & hoc unico hamo plurimos capiunt; qui vbi vel textus vel margines libri densissimis scripturarum citationibus oppleti sunt, è vestigio, tanquam ad caelestes dapes aduolant, animosque suos subuentaneo pabulo inaniter pascunt; non attendentes, num ad rem, vel extra rem; num scitè an inscitè testimonia illa proferantur.

Statuit Hereticus hanc assertionem: Papa est Antichristus. & mox allegationes agglomerat. 2. Thess. 2. v. 3. 4. 5. & seqq. Apocalyps. 17. v. 2. & seqq. Apocal. 20. v. 2. & seqq. 1. Ioan. 4. v. 3. Danielis 7. v. 8. 20. & seqq. Dan. 11. Matth. 24. Nec refert, etiamsi citet 12. caput Iſaia, aut Hieremia, aut Ezechielis, aut Iobi, aut alterius; aut Psalmum 110. vel librum Ruth cap. 8. vel Exodum cap. 60. vel Proverbiorum cap. 100. quia plerique ita comparati sunt, vt in citationibus conquiescant; seu vera sint, seu falsa. Quam enim parum habetur cap. 60. Exodi Papam Romanum, esse Antichristum (cum Exodus quadraginta duntaxat capitibus circumscribitur) tam parum reperire est in Daniele, Epistolis S. Pauli, S. Joannis & in Apocalypsi Romanum Pontificem esse Antichristum; quia persuasio hac ex nullo scripturae loco; sed ex fanatico Nouatorum cerebro originem ducit; quam postea scripturarum testimoniis honestatum eunt. Nam vt Lutherus, experientia propria & domestica edoctus, non malè dicit; Omnibus hæreticis hoc in more positum est, vt opinionem quandam animo concipiant, quam valdè probant; veramque ac probam reputant: & postea ad scripturam accurrant, firmamenta inde præconceptæ suæ opinionationi quæsituri. Quæ res est plena periculi, inquit Lutherus. Et vt res exemplo illustretur: cum Arius personam Christi oppugnare statuisset, prima eius cogitatio hæc erat; Christum esse natum de Maria Virgine; hinc merum esse hominem, &c. Hac & id genualiis persuasionibus imbutus ad scripturam festinus se contulit; Et in ea huic suæ phantasiæ stabiliendæ argumenta inuestigauit.

At quid opus ô Luthere, tam vetera repetere, & longinqua arcessere; cum domi suppetat, quo quod affirmas, probes? An non tu ipse eodem pede tuis in placitis diffundendis & propagandis processisti? An non hanc opinionem animo efformasti? Papam non esse Christi Vicarium, Papam esse

Anti-

Antichristum: Esse duo tantum vel tria Sacramenta. Substantiam panis in Eucharistia remanere; *An non his & huius sortis aliis imaginationibus tuo in capite effictis; mox illotis pedibus manibusq; in scripturam inuolasti; & si quid tuis deliramentis roborandis idoneum reperire posses, circumspexisti, & usque adrauim cum Magistro tuo, scripturas supra Templi pinnaculum quàm ingeniosissimè allegante, vociferatus es? SCRIPTVM EST. SCRIPTVM EST. 2. Theß. 2. Nisi venerit discessio primum, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollitur supra omne, quod dicitur Deus, &c. Ergo Papa est Antichristus. *Aequè argute & subtiliter actus doctor & instructor, quãdo in Templi culmine hanc consecutionem texuit. Scriptum est; Angelis suis Deus mandauit de te, &c. ergo securus omnis læsionis ac damni poteris te hinc præcipitem dare.**

Quamuis porro omnes hæretici (*& in his Lutherani & Calviniani*) errores & mendacia sua scripturis, tanquam pigmentis, insigniter colorare & picturare norint, hominibusq; glaucoma ob oculos offundere; ut se ipsissimam veritatem intueri, & tantum non manibus tangere credant; attamen insipientia eorum diu non latet, inquit Lutherus, sed tandem in lucem extrahitur; quia Verbum Dei deserunt, illudque arbitrato suo interpretantur, ita ut significare quasi cogatur, quidquid ipsis lubet. *O dictum bene; nam Lutherò verba illa; Hoc est corpus meum: necessario significare debent, velint nolint, substantiam panis & vini cum corpore & sanguine Christi in Eucharistia perstare; Caluino autem illa ipsa verba; quantumuis reclamantia, & elata quasi voce iniuriam sibi fieri palam testantia; significare debent, non ipsum corpus & sanguinem Christi, sed tropicè figuram corporis & sanguinis Christi. Sic Brentio & Schmidelino scriptura variis in locis Ubiquitatem significat, quia ipsi ita iubent, si aliud iuberent; aliud significaret. Iuberent autem aliud, si aliud monstrum animo informassent; eademq; est aliorum Nouatorum ratio; quia omnes in eadem schola instituti sunt.*

Summa summarum, inquit Lutherus, Hæretici, hoc est, Lutherani & Calviniani, peculiare quid sibi proponunt; nouam fidem sibi cudunt, verbo Dei destitutam; & nouū Deum sibi architectantur, non ex scripturæ præscripto, sed ex libidine animi sui; hic quidquid dicunt, gratum ratumque habere debet; ceu sanctum & diuinis legibus consentaneum. Quodcunque alij tradunt, etiamsi scriptura pro ipsis stet ac pugnet, id nihili est ac nauci, & impietati deputandum. Et isti (*Lutherus, Calvinus*) sunt illi, quos Diabolus per aërem vectat, & supra Templi pinnaculum collocat; clamitans; heus (*Luthere, Caluine*) mitte te deorsum; cælestibus radiis apprimè es illustratus, & spiritualibus cha-

ris matis à Deo largiter locupletatus, melior, doctior & sanctior, quàm omnes alij. Quod de Deo, (*Ubiquisticè vel Sacramentariè*) cogitas, (*ò Lutherè, Brenti, Schmideline, Caluine*) id certum ac fixum est. Falli ac fallere nequis. Quapropter cum hæc arcana tibi Deus reuelauerit, haud par est, vt solus iis fruaris; cum aliis communices oportet. Qua Diabolica superbia inflati (*Lutherus, Caluinus*) eò confidentiæ & præsumptionis procedunt; vt absque villo timore & mandato Dei propria excrementa eructent, & in vulgus effundant, *hoc est*, noua dogmata absq; & contra Dei præceptum doceant; quod est tentare Deum; & in aëre sine pennis volare velle; Ex quo nil aliud sequi potest, quam vt in nomine Diaboli inde præcipitentur, & ceruicem frangant.

Quare omnes Hæretici (*ergo etiam Lutherani & Caluiniiani*) qui suis cogitationibus nituntur, & scripturas ad arbitrium suum inflectunt ac torquent, vt mendaciis, quæ fabricarunt, stabiliendis inseruiant, similiter agunt, ac si conarentur transire Rhenum absque ponte, dicentes, Credam & fidam Deo. En expressum eius pro me verbum: *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis*: ergo etiam me custodient in Rheno, tametsi absque ponte & nauigio transitum moliar.

Non ita, inquit *Lutherus*. *Quid ergo factò opus?* Studiosè & attentè videndum & diiudicandum est, an verbum Dei verè & candidè tractetur ac proponatur. Nam & Diabolus nouit artem citandi scripturas. Quapropter ne terrearis, licet sectarij vociferentur: Hic est scriptura: Hic verbum Dei. His, (*hoc est, Lutherò, Caluino, Lutheranis, Caluiniianis,*) quando à scripturis causæ suæ præsidium mutuantur, & sua mendacia per illas pingere & comere volunt, respondendum est; non moueor; quòd dicis, verbum Dei à partibus tuis stare, nam simul curare oportet, ne tentemus Deum, & quamuis fortè Dei verbum sit, quod tibi suffragari perhibes, fieri tamen potest, vt quædam addideris, nō nulla detraxeris. Itaque prius videamus, num sit hæc mens sancti Spiritus, & num Dei verbū tractes, prout decet. Non enim ideo irascetur Deus, licet non amplectar suum verbum, eo sensu, quo à te proponitur & explicatur. Nam Diabolus & omnes Hæretici (*igitur Lutherani quoq; & Caluiniiani*) licet verbo Dei sese exornent; perperam tamen illud tractant.

Hac verissimè Lutherus, quibus normam nobis præscribit, cuius auspiciis omnium hæreticorum pedicas & tendiculas euitare possimus, quantumuis turgidis faucibus scripturas & verbum Dei ingeminent: Et sexcenties suum illud: SCRIPTVM EST: intonent: nam quòd Lutherus cum suis ex hac sectariorum tribu, aduersus quos hac norma vtendum est, sese excimere velit;

nulla

nulla ratio finit: quo enim maiore priuilegio nititur, quàm Caluinus, vel quilibet alius sectarius; ut cum scripturam insolentissimè iactat; credere tener, loqui per os eius Angelum lucis, non Angelum tenebrarum? quem scripturarum amictu ita magnificè incedentem, nominat Lutherus Diabolum splendescentem, candidum, & Angeli habitu fulgidum. Nisi Lutheri genium nossem, maxima me caperet admiratio, qua fronte Hæreticis scripturas iactantibus, & verbo Dei omnia sua comentibus & insignientibus hæc talia obiicere ausus fuisset; neq; tamen oculos ad se & suos, omnia ista, & his longè plura factitantes, reflexerit; lucidissimum enim omnium eorum, quæ ex Luthero audiuius, speculum in Luthero, & Lutheranis elucet.

Dicat quis: Ergo illicitū erit scripturas depromere, cum quid vel probare vel persuadere aliis nitimur? Equidem nemo sanus hoc affirmauerit. Hoc aio, nefas esse, citare scripturas eo modo et sine, quo à Diabolo eiusq; ministris Hæreticis proferuntur et iactantur, occultant enim animū, inquit S. Athanasius orat. i. contra Arianos, ac deinde in scribendo (& in familiaribus colloquiis) scripturarum verbis pro esca vtuntur, vt latenter in suam malitiam pertrahant ignaros; eamque ob causam scripturas quoq; στρεβλῶσι, hoc est, torquent, & distorquent; tendunt ac distendunt; donec ad id, quod volunt, non nihil inclinentur & insecantur: nam non tantum in Epistolis S. Pauli, sed in omnibus omnino sacri Canonis voluminibus, sunt quædā difficilia intellectu, quæ vt in posteriore sua Epistola testatur S. Petrus, indocti & instabiles deprauant, στρεβλῶσι, hoc est, quasi equuleis & catastis ad suas anteceptas & in mente perperam adumbratas persuasiones rapiunt, sicut & cæteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem.

Ubi obserua istos scriptura, vt sic loquar, tortores, vocari à S. Petro indoctos: quam inscitiam cum lacte ex uberibus matris suæ suxerunt. Quæ hæc Hæreticorū genitrix, nisi hæresis, cuius typus est illa Prouerbiorū cap. 9. mulier stulta & clamosa. (Quid stultius & clamosius hæresi? Plenaque illecebris, (quia ante, retro, à dextris & sinistris, infernè & supernè, intus & extra, sacrarum litterarum gnomis ac effatis fucata est, & pauonis instar, picta.) Et nihil omnino sciens. Ergo qualis mater, tales & filij; Qualis Hæresis, tales & hæretici, nihil omnino sciētes, præter stultescere & clamare. Fure igitur à S. Petro indocti appellantur: quin & instabiles; quia mater eorum hæresis, est vaga & instabilis; quæ Prouerb. 7. à Spiritu sancto elegantissimè describitur his coloribus. Mulier ornatu meretricio, præparata ad decipiendas animas, garrula & vaga; (en instabilitatem) quietis impatiens; (semper enim pro cerebri vertigine circumrotatur) nec valens in domo consistere pedibus suis, nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians.

P R Æ F A T I O

Si quis omnia exempla instabilitatis, quibus causam suam sectarij nostra etatis piis omnibus abominabilem reddiderunt, persequi instituat, citius charta & tempore, quàm materia destituetur. Tantum accipiat primam Confessionem Augustanam, eamq; cum sequentibus editionibus comparet; aut primæ editionis Locos Melanchthonicos, eosq; cum posteriorum annorū Locis componat, aut libros Lutheri priores cum medijs et medios cum ultimis conferat, qualem in assertionibus constantiam, qualem et quàm sibi consonam undequaq; harmoniam et symphoniam reperiet? Tam veterum, quàm recentium Novatorum versatilis & volubilis genius expressè satis omnium oculis subiicitur in Concilio Romano sub Martino huius nominis primo Pontifice, Et si enim de solis Monothelitis ibi sermo est, ab vno tamen exemplo omnium inconstantiam discere licet, quia omnes sunt Vertumni. Ita ergo Synodus illa Consultat. I V.

Aliquando (*Monothelita*) vnā operationem, aliquando autē penitus nec vnā operationē: iterum aliquando vnam voluntatē, aliquando autem omnino nec vnā voluntatem in Christo Deo in aperto dogmatizant, &c. & quod plus est grauißimum, & magis eorum falsitate redarguit, quoniā & vnam habere, & nec vnam habere voluntatem & operationem Dominum nostrum Iesum Christum, in scripto asseruerunt, cum anathemate huiusmodi sensum contra se inundantes, omnium esse dogma & prædicationē perfectam, veram, firmam, indimnutam sanctorum Patrum, & vniuersalium quinq; Conciliorum perhibentes, minimè præuidentes, quoniam per alterū aliud perimunt, hoc est, vnam operationem per hoc: quod dicunt; nec vnam operationem asserere, cum vnam voluntatem Christi dogmatizare noscantur. Sed hæc omnia per Typum (*erat hic professio Fidei Monothelica, sicut apud Lutheranos est Confessio Augustana, & Formula Concordia*) posteriorem amputauerunt, vt nec sciant iam quid credant; aut quid confiteantur, per incessabilem creberrimam suorum dogmatum immutationem, pariterque peremptionem: sicut scriptum est; Adhuc eo loquente, ecce alius nuncius, præteriti sermonis eorum innotescens destructionem, & eiusdem verbi alius sermo alacrior, & alter alterius, & omnium, omnes quippe similiter à vera, hoc est, Ecclesiastica traditione in semetipsos habentes alienationem, perfectamque ruinam, pro qua re Dominus reprobans eos per Osee, hæc dicit: *Va eis, quoniam recesserunt à me: Osee 7.* Vastabuntur, quia præuaricati sunt in me: Miseri erunt, quia peccauerunt in me. Et ego redemi eos, & ipsi locuti sunt contra me mendacia, & sicut homo transgrediens testamentum, ita ibi me contemserunt. *Pulcherrimum profectò hæreticæ instabilitatis paradigma; quo, vt supra dicebã, non minus luculenta in nostrorū Nouatorū*

offici-

AD LECTOREM.

officina reperiet, si quis eam vel à limine salutare velit. Sed redeo ad technas, quibus Hæretici incantos inescare & circumuenire solent.

De Bogomilis scribit Euthymius in Panoplia Tit. 23. Monachorū more se vestiunt, & eorum habitum, tanquā escam, assumunt, veste lupū abscondentes, quo faciliores aditus & colloquendi facultatē, propter habitum assequantur, & sine suspitione per sermonum benignitatem auribus audientium venenum iniiciant. Lutherus, cum non paucis de grege suo, contrariā viā incesit; nam Monasticū schema exiit, et ex scriptura diuina oraculis amictū sibi contexit, eoq; tectus aditum facilem ad multos inuenit, haud admissuros alioqui Lutherum, nisi hoc tam specioso tegmine lupinam suam feritatem ac sauitiam abscondisset.

Neq; tamen solis scripturis rem gerendā censuit, sed & verbo Dei abs summis clamoribus iactato, addidit innumeras criminationes et calumnias, in Ecclesiastici status professores, in Pontificē Maximum, in Cardinales, in Episcopos, in totum Clerum, in Monachos, in Moniales, vno verbo, in omnes Catholicos, quos ipse Papistas indigitat: His enim conuiciis excipiendis multorum mentes animaduertit esse admodum idoneas, promptas et faciles: Quare sturnatim ea clā, palam, priuatim et publicè, in cōcionibus ad populū; in scholis ad discipulos, in libris ad vniuersos Germanos effudit, vt eos sinisteris affectionibus impleret ac turbaret; turbatisq; absq; vlla difficultate, sua Zizania, Verbi Dei colore tineta, insereret. Quomodo enim turbatus oculus, inquit Clemens, lib. 7. Stromat. ita etiam anima conturbata (odio) non potest veritatis lucem perfectè videre, quin etiam ea, quæ sunt præ pedibus ægrè intuetur. Dicunt itaque anguillas quoque ex cæcatis capi in aqua turbida.

Hanc artem excæcandi homines ipse itidē Lutherus sibi adhibendā & amplectendam censuit; cuius, vt et aliorū hæresiarcharum & hæreticorū huius aui, exstat venustissimus, et Apelléo penicillo dignus Iconismus apud Guntherum Ligurinum lib. 3. vbi cum turbas Rome inter populum et clerum ab Arnaldo Brixienfi Hæretico, Lutheri at auo, recensuisset, ea subiicit; quæ nō magis in illum impostorem, quàm in Lutherum eiusq; assecclas competunt. Sic ergo canit ille Vates:

Huius origo mali, tantæque voraginis Auctor
Exstitit Arnoldus, quem Brixia protulit ortu
Pestifero, tenui nutriuit Gallia sumptu,
Edocuitque diu.

Si queras, quis Auctor sit omnium malorum, quibus misera diuexatur Germania; & clerus tot vulgi ludibriis et opprobriis laceratur, et ex auitis possessionibus expellitur, & in exilium eicitur? In promptu est responso. Lutherus, quem ortu pestifero protulit in Hercynia sylua Jfle-

P R Æ F A T I O

bium, & tenuissimâ impensâ aluit Magdeburgum; post, Erphordia.

-----Tandem Natalibus oris

Redditus, assumpta sapientis fronte, disertus
Fallebat sermone rudes.

Tandem Lutherus Vitebergam vocatus, Professorq; & Doctor factus loquacitate sua, qua longè plus valebat, quàm mente, nò modò ignobile vulgus, sed & eos, qui aliquid esse videbantur, hoc est, Doctores & Professores Academicos, Sacerdotes & Monachos; attamen nupturientes, et non solis auri- bus, sed & carne prurientes, sua in retia pertraxit.

-----Clerumque procaci

Infectans odio, Monachorum acerrimus hostis,
Plebis adulator, gaudens popularibus auris;
Pontifices, ipsumque graui corrodere lingua
Audebat Papam, scelerataque dogmata vulgò
Diffundens, variis implebat vocibus aures.

Non potuisset Guntherus splendidius & artificiosius Lutherum depingere, licet Lutheri tempore vixisset, et modum salis cum illo absumpsisset. In tot Lutheri Latinis et Germanicis Tomis difficile erit inuenire librum vel libellum; Tractatum vel Tractatulum; Sermonem vel Sermunculum; Epistolam vel Epistolium, ubi non compareat inuectiua vel satyra, vel conuicium, vel viperæus morsus, contra et in Papam, in clerum, in Monachos, & ubi populo, pollicitatione libertatis verè Christiana & verbi Dei, Lutherus aures non scalpat, molliterq; fricat, & spongia quàm fieri potest, lenissimè foueat & abstergat.

Nil proprium cleri, fundos & prædia nullo
Iure sequi Monachos, nulli fiscalia iura
Pontificum; nulli, curæ popularis honorem,
Abbatum, sacras referens concedere leges.
Omnia Principibus terrenis subdita, tantum
Committenda viris popularibus, atque regenda.
Illis primitias, & quæ deuotio plebis
Offerat, & decimas castos in corporis vsus,
Non ad luxuriam, siue oblectamina carnis
Concedens, mollesque cibos, cultusque nitorem,
Illicitosque iocos, lasciuaque gaudia cleri,
Pontificum fastus, Abbatum denique laxos
Damnabat penitus mores, Monachosq; superbos.
Veraque multa quidem, nisi tempora nostra fideles
Respuerent monitus, falsis admixta monebat.
Et fateor pulchram fallendi nouerat artem
Veris falsa probans, quia tantum falsa loquendo

Fallere

Fallere nemo potest, veri sub imagine falsum
Influit, & furtim deceptas occupat aures.

An non vides hic viuam spirantemque Lutheri effigiem? An verius & genuinius Vates iste Lutherum versibus suis efformare potuisset, licet non tempore Friderici Barbarossa; Sed atate Caroli V. Imp. vixisset, & Islebicum Hæresiarcham de pulpito in Monachos, Clericos eorumque opes & mores detonantem & debacchantem audisset? Quamprimum hoc bonorum, Ecclesiasticorum pulpamentum multis admodum esurientibus & sitientibus obiectum est, & quidem Euangelij sapidissimo sapore conditum, mora nulla; confestim omnibus ex angulis ad Lutherum concursus est factus præda tam exoptata inhiantium, & vel egestatem suam Ecclesiasticis opibus explere, vel copiolas, quas habebant, iisdem augere volentium.

Et quamuis non inficiamur multos ex Ecclesiasticorum numero non eam vita integritatem præstitisse, quam ex officio præstare debebant; illud tamen nobis itidem exploratum est; scelera flagitiose viuentium non præiudicare vere religioni; Lutherumque cum suis sectatoribus, ne vno quidem pilo, si mores intuearis, fuisse probiorem illis, quos tanta acerbitate insectabatur: nam si de fide agatur, absit ut ullam comparationem inter Lutherum & Catholicos professioni suæ non consentaneam vitam degentes institutam: quandoquidem Hæresiarcha & pertinax Hæreticus in summo impietatis culmine residet. Quam verò sanctè viuant Lutherani, manifestum fit cum ex aliis Lutheranorum querimoniis, tum ex Threnis Erasmi Sarcerij, Lutheran. Prædicantis, quos effudit in suo libro de Disciplina; & ex Epitome, quæ non ita pridem ex vasto illo Sarceriano opere confecta est. Nunc iterum audiamus Guntherum nostrum fanatici Arnaldi artificium describentem.

Articulos etiam fidei, certumque tenorem,
Non satis exacta stolidus pietate fouebat,
Impia mellifluis admiscens toxica verbis.

An non & hic Lutheri ingenium elucet? Fauus enim distillans labia metricis (hæresos) & nitidius oleo guttur eius, quæ verba sua dulcia facit. Quid dulcius illis Lutheri? Non ieiunandum, nisi quando velis. Vota non seruanda. Solam fidem iustificare & saluare. Ecclesiæ præcepta nullius conscientiam obstringere, Christianum, qua talis, nullius imperio subiici. Et millenatalia, omni melle vulgi palato incundiora. Pergit Guntherus:

Ille suam vecors, in clerum, Pontificemque,
Atque alias plures adeo commouerat vrbes,
Ut iam ludibrio facer, extremoque pudori
Clerus haberetur; quod adhuc, ni fallor, in illa
Gente nocet, multumque sacro detruncat honori.

Imò plurimum; non iam in Italia, & Italia capite Roma, ubi nulla Arnaldi memoria, nisi cum execratione; sed in Germania, ubi Cacodemon in Arnaldi locum substituit Lutherum, Zuvinglium & alios, qui Pontificem & Clericos multis in locis in tantam contemptionem adduxerunt, ut ne eorum quidem nomina a quis auribus audiantur. Aduerte verò quod mireris: Nonstrum hoc informe, Arnaldus, Germaniam quoque veneno suo infecit; postquam enim Nouator iste ab Innocentio II. Romano Pontifice Roma anathematis sententia percussus fuerat;

Territus & miseræ confusus imagine culpæ,
Fugit ab vrbe sua, Transalpinisque receptus
Quà sibi vicinas Alemannia suspicit Alpes,
Nobile Turregum, Doctoris nomine falso,
Infedit, totamque breui sub tempore terram
Perfidus impuri foedauit dogmatis aura.
Vnde venenato dudum corrupta sapore,
Et nimium falsi doctrinæ vatis inhærens,
Seruat adhuc vix gustum gens illa paternæ.

En in ipsa etiam Heluetia, eiusque primaria vrbe Turego, quæ hodie Tigurum, pestilentis suæ doctrine Arnaldus sementem fecit, quæ in herba, ut otandum erat, minimè periit; sed in messem ut uberem, & miserandam excreuit, lappasque tribulosque suos ad posteros itidem transmisit. Fallor, anunc eodem in loco Arnaldus ova posuit, ex quibus aliquot seculis post exclusi sunt Zuvinglius, Leo Iuda, Bullingerus, perniciosi illi Basiliisci, qui in illa natione virus suum longè latè que diffuderunt, & innumeras strages ediderunt, πολλάς δὲ ἰφθίμων ψυχὰς ἀδιδωγίασαν, multasque præstantium hominum animas orco demiserunt.

Ex Heluetia, mortuo Innocentio, & Eugenio in sedem Petri substituto, Arnaldus Romam reuenit: Ubi solitum Euangelij sui promulgandi tenorem tenens:

---populi tantas in clerum concitat iras,
Ut penitus nullum summo deferret honorem
Pontifici, Clerumque odio vexaret iniquo:
Et si quis, cui mens æqui & reuerentior esset,
Et meliora pio flagrarent viscera voto,
Fortè refragari, seu dissuadere furorem
Ausus erat, seseque nouis opponere monstris,
Omnibus ereptis, subuersa funditus æde,
Corporis afflictu, seu tandem sanguine fuso,
Clericus, aut etiam popularis, facta luebat.

Eundem prorsus Euangelizandi morem obseruarunt cum alijs huius ætatis

noui Euangelista; tum præcipuè Lutherus, eodem prorsus euentu; nisi quòd Lutheri & Caluini doctrina: eò est detestabilior, quò latius extenditur, pluribusq; sempiternam perniciem creat.

Sed satis de Lutheri & Arnaldi similitudine ac syncrifi: nec infrugiferum est recentium impostorum in vetustioribus expressam imaginem, tanquam in prototypis, contemplari. Ut enim orthodoxi scriptores & disputatores, quando scripturas citant & tractant; perpetuò cum illis Ecclesiastica intelligentia ac traditionis canonem coniungunt; ita Lutherus eiusq; sectatores, Verbum Domini, Verbum Domini indesinenter ingeminantes & occurrentes; admiscunt inuectiuas, probra, opprobria, conuicia & contumelias in Papam, Cardinales, Episcopos, Monachos, & uniuersim in omnes Papistas: quorum condimentorum suauissimo sapore Verbum Lutherianum & Caluiniannum iucundissime in intimas auditorum fibras & medullas illabatur; ita ut se non contineant, quo minus exclament: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine. O cæcas hominum mentes, & plorari dignas; quæ tantas tam patienter sibi fieri patiuntur offucias; & tum beatas se existimant, cum à seductoribus & scripturarum deprauatoribus ad ipsum limen mortis & Orci admoti sunt; unde nisi pedem referant; necesse sit illos cum amabili illa sua insania in sempiternum exitium precipitari.

Quanto satius est, ut cum Diabolus siue per se, siue ministerio suorum satraparum nos in Ciuitatem sanctam, hoc est, in scripturam ducit; & supra pinnaculum Templi, hoc est, supra scripturam constituere, molitur, ita ut nos simus scripturae Interpretes; & Iudices, quis eius sit natiuus & legitimus sensus; quanto, inquam, satius est; dicere tunc: Vade post me Satana. Vade post me Luthere, Caluine: quia scriptum est. Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Recinat Diabolus: SCRIPTVM EST, SCRIPTVM EST. Tu regere: Vade post me. Ita quoque Diabolo è scripturis loquenti, os à Domino obturatum est, inquit S. Athanasius in epistola de Synodis Arimini & Seleucia, quia hæreticus, tametsi voces suas ex sacris literis mutuatur, nihilominus suspectus animoque corruptus audiet à Spiritu sancto. Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Contra beatus Paulus, tametsi ex alienis literis loquatur: CRETENSES SEMPER MENDACES, tamen sanctus cum sit, pium animum gerit, & Christi mentem tenens, Magister gentium est in fide & veritate, & quæ loquitur, cum pietate loquitur. Ergo cum incideris in Lutherum, Caluinum, eorumque gregales; Scripturam, Verbum Domini, & suum illud: Scriptum est: iterum atque iterum insonantes: tu cogita, insidias tibi strui à muliere illa extranea & aliena, quæ sua verba dulcia facit. Prouerb. 7.

nouissima autē illius amara quasi absynthium, & acuta quasi gladius biceps; pedes eius descendunt in mortem, & ad inferos gressus eius penetrant. *Non ab hac vaga, garrula, clamosa meretricula, sed ab Ecclesia, sponsa Christi, veritas verusq; scripturae sensus disci debet.*

Cum 2. Reg. 20. Ioab & exercitus eius Abelam urbem excindere conaretur; processit in medium mulier sapiens; his verbis Ioabum compellans. Sermo dicebatur in veteri prouerbio; qui interrogant; interrogent in Abela, & sic proficiebant. Hac Abela Catholica Ecclesia est. Nonne ego sum, quæ respondeo veritatem in Israël, & tu (Luthere, Caluine) quæris subuertere ciuitatem, & euertere matrem in Israël? Quare præcipitas hæreditatem Domini? Utinam Lutherus, Calvinus, Lutherani, Calviniani ex animo responderent; quod Ioab. Absit, absit, hoc à me: non præcipito, neq; demolior. Totus enim eorum conatus huc tendit, ut hanc Abelam, eiusq; certum & tam falli, quàm fallere nescium oraculum & tribunal funditus euertant, & matrem in Israël ex Christianismo eliminent. Hac enim exterminata, tum potest unusquisque sectarius liberè & impunè grassari, & facere illud, quod ab antiquis Hæreticis beatus Martyr Irenæus factum scribit lib. 3. cap. 2. Hanc sapientiam (diuinam scilicet ac cœlestem) vnusquisq; eorum esse dicit, quam à seipso adinuenit, fictionem videlicet, ut dignè secundum eos sit veritas, aliquando quidem in Valentino, aliquando autem in Marcione; aliquando in Cerintho, deinde in Basilide (iam in Luthero, nunc in Caluino) vnusquisque enim ipsorum omni modo peruersus, semetipsum, regulam veritatis deprauans, prædicare non confunditur.

Nunc de opere Bellarminiano, & ratione defensionis nostræ dicendum esset, nisi superfluum arbitrarer, addere aliqua illis, quæ proæmio in primum Tomum præfati sumus.

Quod attinet ad oppugnatores geminæ controuersie de Christo & Pontifice, cuius apologiam nunc euulgamus, ij sunt Iunius, Danaus & Sibrandus; qui cuius sint notæ, docuimus Tomo primo. Pupugit Sibrandum liber meus. Quapropter doloris impatientia victus, Replicationem in vulgus extrusit, prolem parenti suo parissimam, luridam, informem, fanaticam, vno verbo, Sibrandicam; in hac enim nomēclatura vniuersæ eius laudes & venustates compendio comprehenduntur. Sed de hoc aliàs. Non mirum, istos, ad pharmaca, quæ præbeo, furere & vociferari; quia aduersantur eorum appetitioni & inclinationi, & ingrata accidunt, at quis medicus volens curare ægrotum, inquit S. Irenæus lib. 3. cap. 5. faciet secundum concupiscentias ægrotantis, & non secundum quod aptum est medicinæ?

Prædictis adde Mattheum Sutliuum Anglum, Pseudodecanum,

Excestri-

Excestriensem, effrenata & propudiosa audacia Calvinistam, quem ipse Beza, tametsi suum in Caluini castris contubernalem; dudum petulantis calumniatoris & conuiciatoris honestissimo titulo insigniuit. Certè si Beza nunquam & nusquam magis errasset, quàm in hoc suo de Sutiliuiio iudicio; ab omni errore liber pronunciaripotest: quia verè talis est; ut te docebunt singula Sutiliuiana pagella, si inspicere velis. Disputationem de Christo non attigit, ut nec Sibrandus. Si attigisset, quid aliud egisset, quàm quod egit in controuersia de Pontifice? Bellarmini ordinem & methodum dissoluisset: quadrata rotundis, & rotunda quadratis permutasset, truncasset, decurtasset, ὕπερ ἄνω, ὑπὲρ ἄνω, & ὑπὲρ ἄνω ὑπερἄνω fecisset, denique infinitis mendaciis & calumniis Bellarminum obrueretentasset, prout facit in dissertatione de Pontifice. Ubi quidquid pro se & secta sua ex Scriptura, Patribus, Conciliis, Historiis adducit, totum fermè ex Bellarmino furatus est, sed soluto nexu & variatis notis; ut solent fures, qui patinas & pateras argenteas & id genus alia vasa; furacibus & tagacibus manibus subtracta, frangunt plerumq; & comminuunt, & in informem massam redigunt, ne ex forma à possessore agnosci queant. Nec quidquam proliuius est calumniatoribus istis, quàm contra Bellarminum scribere, quia materiam ex copiosissimo Bellarmini promptuario depromunt, postea miscent, confundunt, turbant, vertunt, peruertunt, & tam sua quàm aliena mendacia, conuicia, calumnias, & inscitiam addunt; quod dum faciunt, interea liber illis & hoc & aliud agentibus nascitur, moxq; in apertum prodeunt, & de Bellarmino prostrato triumphant, curru ignorantia, pseudologia & lædoria sublimes per compita inuecti.

De Witackero dictum est ad Tomum primum. Nec iam de eo dicendum quidquam superesset, nisi superiore autumno Baccalaureus Allenfoniensis, prælectiones Witackeri de summo Pontifice, duodecimo à morte Auctoris anno, in lucem extrusisset; verbis quam rebus longè abundantiores; ut mirer patientiam, si discipuli tantam loquacitatem & logodiarrhœan dictantis excipere & in chartas referre vel voluerunt vel potuerunt. Quamquam suspicor editorem Baccalaureum, etiam de garrula sua facundia auctarium adiecisse, ne ad hanc verborum struicibus lautissimam cœnam, a symbolis accederet. Nec attingit Witackerus Quintum Bellarmini de Pontifice librum. Forsan ideo, quod manum de tabula tandem tollere in usus fuerit, postquam integrum biennium in tribus prioribus Bellarmini libris in schola oppugnandis consumpsisset; ut ipsemet in præfatione ad librum quartum testatur: in quo itidem tanta verbositate minus quàm semestre tribuere non possumus. Serò ad manus meas peruenit hic Witackerianus seu legitimus partus postumus; seu spurius, & à Baccalaureo Doctore suppositus. Hinc inde tamen Witackerianam vanitatem redargui, & libro quarto

ex instituto confutavi: Si quid non repulsum sub nomine Witackeri, id profligatum inuenies in succedaneis eius Sutliuio, Iunio, & aliis.

Idem dico de Daniele Chamiero Delphinate, qui sex libros de Oecumenico Pontifice euulgauit Geneuæ anno Christi M. DC. I. Quos diu cupitos, quasit os quæ bona fors mihi obtulit, unde minimè expectabam: et si hic Calvinista non solum Bellarminum, sed & alios orthodoxos scriptores, in quos impetum faceret, sibi delegit. Videas tamen plerumque in Bellarminum prima vel potissima spicula dirigi. Nec ullam in refutatione methodum tenet: sed ex Bellarmino nunc hoc, nunc illud excerpit ac carpit, & ut quiduis vel ad reprehensionem, vel ad caninam facundiam exercendam opportunius est, ita ab isto arripitur, & maledica lingua telis configitur. Cui obuiam itum, quantum necesse. Serò in illum incidi. Si quid insolutum, videbitur, solutum inuenietur in Sutliuio, vel alio ex illis Calvinistis, quos ab exordio huius apologeticae scriptionis habui.

De Samuele Hubero, eiusque Antibellarmino quid scribam; nisi eum planissimè furere? ita ut nisi quam primum vel Helleboro, vel Antimonio largissimo succurratur, in sempiternam phrenesin incursum sit. Nec scio, quid in hoc præcone refellendum sit, quia quidquid dicit, clamor est; vociferatio est; amentia est, cornua, bestias, Babylonias meretrices, & id genus alia sibi imaginatur, & tertio quoque verbo crepat. Quis qualisque sit, docebunt te Calvinistarum & Lutheristarum libri; omnium enim manus aduersus hunc Predicantem tenduntur, & manus eius contra omnes. Cum Helueticis Ministris Zuuinglianis & Calvinianis digladiatus, cum eos indignos nimisque viles arbitraretur, in quos omne suum robur exprimeret; integras Ciuitates & Respublicas Inuectiuis suis exagitare cœpit; sed eminus, ut hœdus Æsopicus lupum, & cum Lutherani de Predicantis huius ex Heluetia eiectioni ad Lutheranismum transitione sibi valde gratularentur, rarumque & pretiosum piscem sese cepisse existimarent; Ecce Academiam Witebergensem seditioso & tumultuoso suo spiritu ita repleuit, ut iurgia illa inter Lutherum olim & Carlstadium agitata rediisse & reuixisse viderentur, quibus finis imponi non poterat, nisi, Principis auctoritate, Huberus ex Academia pelleretur. Quod & factum, Hunnio aliisque Huberianis Antagonistis gnauiter ad expulsionem studium & operam suam conferentibus: qui postea aliquandiu profugus, velut Cain hinc inde oberrauit, donec tandem sistenda fuga, & stabilienda sedis occasio Goslarie oblata est; quam ut ad vitæ terminum usque teneat, vix irrequietum eius ingenium permittet.

In hac igitur celebri & veteri urbe ANTIBELLARMINVM suum procudit & excudit Huberus; à quo quid sanum expectes, cum ita insaniat,

insaniat, ut nec Zuinglianis & Calvinianis in Heluetia, nec Lutheranis in Electorali Saxonia tolerabilis fuerit? Insani sunt, inquit sanctus Frenaus de quibusdam Hereticis libro secundo capite quinquagesimo quarto, summa & insanabili insania. Inter hos iure numeres istum. Qualis enim insania (quam tamen libris Latinis & Germanicis asserere studuit) omnes homines siue credentes, siue non credentes, siue Turcas, Iudæos, Ethnicos, siue Christianos; siue probè, siue improbè viuentes; propriè & vniuocè ad vitam æternam electos ac prædestinatos esse. Item: Baptismum, etiam sine vlla fide & merè hypocriticè ab adulto receptum; esse verum & validum, neque vnquam iterandum. Quis eum, qui hæc & similia portentosa progeneret, sani capitis esse iudicet?

Demodo, quem tenuit, plura dicentur in Appendice ad Controversiam de Pontifice adiecta. Utar Hunnij verbis de hoc ipso Prædicante, in Quæstionibus & Responsis de Prædestinatione. Miscuit argumenta nostra pro libitu, & formam eam, qua proponuntur à nobis, data opera mutauit; neruum & nexum consequentiæ, qui in nostra forma clarissimè pater, suppressit malitiosè, & (creberrimè) loco conclusionis à nobis positæ suam ipse substituit à se confictam, & subdolè formatam, qua in parte num boni viri sit officio functus, iudicium penes lectorem esto. Vltimum autem malitiæ documentum est, quod postquam argumentorum nostrorum formam, & consequentiæ rationes à nobis expressè positas suppressit, & conclusionem à mente nostra alienissimam nobis affinxit, ipse deinde contra hæc sua commenta fortiter depugnat, id est, cum laruis luctatur. Hoc est artificium ipsius, quo se ostentat coram imperitis, & horum certaminum ignaris. Hæc & plura huius nota Hunnius de candore Huberi; quam suam sinceritatem longè largius in Bellarminianis disputationibus oppugnandis exprumpsit.

Dimisso nunc Hubero, transeo ad Robertum Abbatem, & Gabrielem Pouelum; uterque natione Anglus est; uterque Calvinista. Uterque effrenis calumniator, præsertim Pouelus, qui inscitia & impudentia sue nec modum nec finem ullum facit. Uterque solam Disputationem de Antichristo exagitandam suscepit: Uterque inflatus, neque in cælo, neque in terra putat se esse (usurpabo enim verba beati Irenæi, qua de arrogantissimis quibusdã Hereticis protulit libro tertio capite decimo quinto.) Sed intra pleroma (Calvinianam plerophoriam) introisse, & complexum iam Angelum suum, cum institorio & supercilio incedit, galinacei elationem habens.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Præter istos vellicarunt partes quasdam Disputationis Bellarminiana de Christo, Christique Vicario Hunnius, Maius, Rullus Basileensis, Cortonus & Rainoldus Angli, Petrus Thomas Gnaphaus seu Fullo Wegelinus: Hotomannus, & Commonefactor Anonymus; quorum deliramenta suis locis refelluntur: Aduersus tales certamen nobis est, o dilectissime, (nam Irenæi verbis, libro tertio capite secundo hanc præfationem terminare lubet) qui, more serpentum, lubrici vndique effugere conantur. Quapropter vndique resistendum est illis, si quo ex his refusione confundentes, ad conuersionem veritatis adducere possimus. Etenim si non facile est ab errore apprehensam respiscere animam; sed non omnino impossibile est errorem effugere, apposita veritate. sine fūco autem est veritas, & propter hoc pueris credita est, inquit idem sanctus & beatus Martyr Irenæus.

APPRO-

**FACULTAS R. P. PROVINCIALIS PROVINCIÆ
SUPERIORIS GERMANIÆ SOC.⁷¹⁵ IESV.**

Cum sacre Cæsareę Maiestatis decreto, omnibus, & singulis Typographis, & Bibliopolis, ac aliis, quamcunq; librariam negociationem exercentibus, seriò, firmiterq; inhibeat, ne quisquã vllòs libros à nostris Patribus hactenus editos, vel in posterum edendos, intra sacri Imperij Romani regnorum, & dominiorum suę Cæsareę Maiestati hæreditariorum fines, simili, vel alio characteris genere, aut forma, siue in toto, siue in parte recudere, vel aliò recudendos mittere, vel alibi etiam impressos adducere, vendere, & distrahere, clam, seu palàm, citra iudicium, ac testimonium supra dictorum Patrum audeat, vel præsumat; concedo ego GREGORIUS ROSEPHIVS, Societatis IESV per superiorem Germaniam Prouincialis, ADAMO SARTORIO Typographo Ingolstadiensi facultatem excudendi secundum Tomum Apologeticum pro operibus Illustrissimi Cardinalis BELLARMINI à P. IACOBO GRETSERO, Societatis nostre Theologo conscriptum, & à deputatis ad id Patribus approbatum. In quorum fidem hoc ei testimonium manu nostra subscriptum, & sigillo munitum dare volumus. Ingolstadij 13. Iulij M. DC. IIX.

GREGORIUS ROSEPHIVS
Prouincialis.

**APPROBATIO FACULTATIS THEOLOGICÆ
IN ACADEMIA INGOLSTADIENSI.**

Tomum hunc alterum pro Defensione operum Illustrissimi Cardinalis BELLARMINI à collega nostro R. P. IACOBO GRETSERO, elaboratum, eque ac primum, iudico dignum, qui in lucem prodeat, cum duas grauiissimas Controuersias de Christo, Christi que Vicario luculenter & erudite explicet, & nebulas hæreticorum, quas veritati offundere student, valide dispellat & disiciat.

PETRVS STEVARTIVS, Leodius, SS. Theologia Doctor, Professor, Academia Ingolstadiensis Vicecancellarius, Parochus Mauricianus & Colonię ad SS. Apostolos Præpositus, &c.

INDEX CAPITVM,
QVAE IN HAC DE-
FENSIONE CONTI-
NENTVR.

Controuersia de Christo.

LIBER PRIMVS.

Defensio Praefationis.

CAP. I. & II.

III. Deum vnum numero esse ex Scripturis, & Patribus demon-
stratur.

IV. & V.

VI. VII. VIII. IX.

X. XI. XII. XIII.

XIV. XV. XVI.

XVII. XVIII. XIX. XX.

LIBER SECVNDVS.

CAP. I. II. III. IV. V. VI.

VII. & reliqua vsque ad XIX.

XIX. An filius Dei sit autotheos.

XX. & sequentia vsque ad finem libri.

Disputatio de sacrosanctę Trinitatis mysterio, in qua po-
tissimum de processione sancti Spiritus contra Græ-
cos differitur; eiusque defensio.

LIBER TERTIVS.

CAP. I. & reliqua vsque ad VIII.

VIII. & reliqua vsque ad XV.

XV.

XVI. &

INDEX CAPITVM.

- XVI. & reliqua vsque ad finem.
 De generali censura Danæi ad tres superiores libros.
 Digressio contra Hunnium, eiusque hyperaspisten Mæuium.
 Refutatio Mæuiani libelli contra iudicium Bellarmini de libro Concordiæ.
 Notationes in disputatione Ergasili Augustani de Christo.

LIBER QVARTVS.

- CAP. I. Proponitur Cōtrouersia prima de scientia animæ Christi.
 II. Probatur veritas ex Scripturis.
 III. Idem probatur ex doctrina Patrum.
 IV. Idem probatur rationibus.
 V. Soluuntur argumenta aduersariorum.
 Refutatio censuræ Daneanæ.
 VI. Proponitur quæstio secunda, quæ est de descensu ad inferos.
 VII. Quod descendere ad inferos, non sint omnino extingui.
 VIII. Christum non pertulisse pœnas damnatorum.
 IX. Proponitur tertius error refellendus de descensu Christi ad inferos.
 X. Inferos esse loca subterranea distincta à sepulcris.
 XI. Animas piorum non fuisse in cœlo ante Christi ascensionem.
 XII. Christum ad inferos descendisse verè, ostenditur ex Scripturis.
 XIII. Explicatur locus obscurissimus ex epistola prima S. Petri cap. 3. & 4.
 XIV. Afferitur traditio Patrum de descensu Christi ad inferos.
 XV. Christum propriè, ac re ipsa descendisse ad inferos.
 XVI. Soluuntur quædam dubia.
 Refutatio censuræ Daneanæ.
 Digressiuncula contra Mæuium.

LIBER QVINTVS.

- CAP. I. Explicatur breuiter, secundum quam naturam Christus sit Mediator.
 II. Refutatur error Stancari de Mediatore.

INDEX CAPITVM.

- III. Refutantur ex Scripturis errores Caluinistarum, & Lutheranorum de Mediatore.
- IV. Refellitur idem error ex Patribus.
- V. Refellitur idem error rationibus.
- VI. Soluuntur argumenta aduersariorum deprompta ex Scripturis.
- VII. Explicantur testimonia Patrū, quæ aduersarij proferunt.
- VIII. Soluuntur argumenta ex ratione petita.
Digressio contra Lutheranum Mæuium.
- IX. Ostenditur, Christum sibi etiam aliquid meruisse.
- X. Soluuntur argumenta Caluini.

CONTROVERSIÆ DE SUM-
MO PONTIFICE.

LIBER PRIMVS.

- Afferitur à Iunij, Danæi, Sutliuij, & VVirackeri notis, & obiectionibus Præfatio.
- CAP. I. Proponitur quæstio, quodnam sit optimum regimen.
 - II. Monarchiam simplicem simplici Aristocratia, & Democratia præstare.
 - III. Monarchiam Aristocratia, & Democratia admixtam vtiliorem esse in hac vita, quàm simplicem Monarchiam.
 - IV. Circumstantiis seclusis, Monarchiam simplicem absolute, & simpliciter excellere.
 - V. Debeatne Ecclesiasticum regimen esse Monarchicum?
 - VI. Ecclesiae gubernationem non esse Democraticam.
 - VII. Ecclesiasticum regimen non esse penes Principes seculares.
 - VIII. Ecclesiasticum regimen non esse præcipuè penes Episcopos.
 - IX. Regimen Ecclesiasticum præcipuè Monarchicum esse debere.
 - X. Proponitur tertia quæstio, & probatur Petri Monarchia ex loco Euangelij Matth. 16.
 - XI. Quid sit super petram ædificari Ecclesiam Matth. 16.
 - XII. Quis sit ille, cui dicitur, tibi dabo claves, Matth. 16.
 - XIII. Quid intelligatur per claves Matth. 16.
 - XIV. Soli Petro dictum esse à Christo: Pasce oues meas Ioannis 21.

XV. Quid

INDEX CAPITVM.

- XV. Quid significet *PASCE*, Ioan. 21.
 XVI. Quod verbis illis Ioan. 21. *OVES MEAS*, vniuersa Ecclesia significata sit.
 XVII. Explicatur prima prærogatiua S. Petri ex mutatione nominis.
 XVIII. Explicatur secunda prærogatiua ex modo, quo ab Euāgelistis Apostoli numerantur.
 XIX. Explicantur quatuor aliæ prærogatiuæ ex Euangelio S. Matthæi.
 XX. Explicantur tres aliæ prærogatiuæ ex Euangelio S. Lucæ.
 XXI. Explicantur aliæ duæ prærogatiuæ ex Euangelio S. Ioannis.
 XXII. Explicantur aliæ nouem prærogatiuæ ex Actis Apostolorum, & ex Epistola ad Galatas.
 XXIII. Proponuntur aliæ prærogatiuæ ex variis Auctoribus.
 XXIV. Tres vltimæ prærogatiuæ in medium afferuntur.
 XXV. Confirmatur primatus Petri testimoniis Patrum Græcorum, & Latinorum.
 XXVI. Diluitur argumentum ex comparatione Petri cum Iacobo.
 XXVII. De comparatione Petri cum Paulo.
 XXVIII. Refellitur obiectio ex quindecim peccatis S. Petri à Magdeburgensibus concinnata.
 De Danæana generali primi libri censura.

LIBER SECVNDVS.

- CAP. I. Proponitur quæstio: an B. Petrus Romæ fuerit, ibidemque Episcopus existens mortuus sit?
 II. Petrum fuisse Romæ.
 III. S. Petrum Romæ esse mortuum.
 IV. Petrum Romæ vsque ad mortem Episcopum fuisse.
 V. Soluitur primum argumentum hæreticorum.
 VI. Soluitur secundum argumentum Veleni.
 VII. Soluuntur alia quinque argumenta.
 VIII. Soluuntur alia octo argumenta.
 IX. X. XI.
 XII. Romanum Pontificem Petro succedere in Ecclesiastica Monarchia probatur ex diuino iure, & ratione successionis.

- XIII. Idem probatur ex Conciliis.
 XIV. Idem probatur ex testimoniis summorum Pontificum.
 XV. XVI.
 XVII. Idem probatur ex Origene, & antiquitate primatus.
 XVIII. Idem probatur ex auctoritate, quam exercuit Romanus Pontifex in alios Episcopos.
 XIX. Idem probatur ex legibus, dispensationibus, & censuris.
 XX. Idem probatur ex Vicariis Papæ.
 XXI. Idem probatur ex iure appellationum.
 XXII. Soluuntur argumenta Nili de iure Appellationum.
 XXIII. Soluitur argumentum primum Lutheranorum.
 XXIV. Soluuntur alia tria argumenta.
 XXV. Soluitur argumentum vltimum.
 XXVI. Idem probatur ex eo, quod summus Pontifex à nemi-
 ne iudicatur.
 XXVII. Soluuntur argumenta Nili.
 XXVIII. Soluuntur obiectiones Caluini.
 XIX. Soluuntur nouem alia argumenta.
 XXX. Soluitur vltimum argumentum, & tractatur quæstio,
 an Papa hæreticus deponi possit.
 XXXI. Idem primatus probatur ex nominibus, quæ Romano
 Pontifici tribui solent.

LIBER TERTIVS.

- CAP. I. Proponitur disputatio de Antichristo.
 II. Antichristum certum quendam hominem futurum.
 III. Ostenditur Antichristum nondum venisse.
 IV. Explicatur prima demonstratio, quòd nondum venerit
 Antichristus.
 V. Explicatur secunda demonstratio.
 VI. Explicatur tertia demonstratio.
 VII. Explicatur quarta demonstratio.
 VIII. Explicatur quinta demonstratio.
 IX. Explicatur sexta demonstratio.
 X. De nomine Antichristi.

INDEX CAPITVM.

- XI. De caractere Antichristi.
 XII. De generatione Antichristi.
 XIII. De sede Antichristi.
 XIV. De doctrina Antichristi.
 XV. De miraculis Antichristi.
 XVI. De regno, & præliis Antichristi.
 XVII. De Gog, & Magog.
 XVIII. Refelluntur deliramenta hæreticorum, quibus non tam probant, quàm impudenter affirmant, Papam esse Antichristum.
 XIX. Refutantur nugæ Synodi Schmalcaldicæ Lutheranorum.
 XX. Refelluntur Caluini mendacia.
 XXI. Refelluntur mendacia Illyrici.
 XXII. Refelluntur ineptiæ Tilmanni.
 XXIII. Refelluntur mendacia Chytræi.
 XXIV. Refutantur argumenta Caluini, & Illyrici, qui probare conantur, Papam non esse amplius Episcopum. Vbi etiam refellitur fabula de Ioanne Papa.
 Refutatio ineptiarum, quas Pouelus Anglus lib. 1. de suo Antichristo effudit.
 Refelluntur viginti quinque deliramenta, quibus Sutliuius probare vult Papam esse Antichristum.
 De generali censura Danæi in librum tertium.

LIBER QVARTVS.

- CAP. I. Papam esse summum Iudicem in controuersis fidei, & morum diiudicandis.
 II. Proponitur quæstio, sitne Papæ iudicium certum.
 III. Statuitur prima propositio, de infallibili iudicio summi Pontificis.
 IV. De Romana Ecclesia particulari.
 V. De decretis morum.
 VI. De Pontifice, vt est priuata quædam persona.
 VII. Soluuntur obiectiones ex ratione petite.
 VIII. De erroribus, qui falso adscribuntur Romanis Pontificibus, Petro, & aliis nouem, qui non solum Pontifices, sed etiam Martyres fuerunt.

IX. De

INDEX CAPITVM.

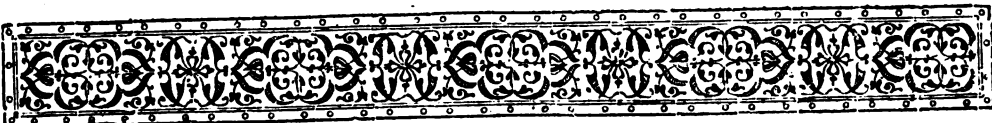
- IX. De iis, quæ Liberio, & Felici II. obiiciuntur.
X. De Siricio, Innocentio, & aliis septem Pontificibus.
XI. De Honorio primo.
XII. De aliis septem Pontificibus.
XIII. De Gregorio VII.
XIV. De cæteris Pontificibus, quibus error in fide falsò tribuitur.
XV. Proponitur Quæstio, An summus Pontifex habeat iurisdictionem verè coactiuam, ita vt possit leges condere, quæ obligent in conscientia.
XVI. Probatur testimoniis Verbi Dei, posse Pontifices veras leges condere.
XVII. Soluuntur argumenta aduersariorum è scripturæ testimoniis ducta.
XVIII. Soluitur argumentum ex comparatione legum.
XIX. Soluitur argumentum ductum ab exemplis.
XX. & XXI.
XXII. XXIII. XXIV. XXV.

LIBER QVINTVS.

CAP. I. II. & III.

- IV. & V. Papam non habere vllam merè temporalem iurisdictionem directè iure diuino: & soluuntur rationes aduersariorum.
VI. VII. & VIII. Papam habere summam potestatem indirectam: idque probatur rationibus, & exemplis.
IX. & X. Non pugnare cum Verbo Dei, vt vnus homo sit Princeps Ecclesiasticus, & Politicus simul: cum solutione argumentorum contrariorum.
Appendix, De mirifico, & horrifico Opere SAMVELIS HVBERI Lutherani Prædicantis.

DE TRANSLATIONE
IMPERII ROMANI A GRÆ-
CIS AD FRANCOS.

LIBER PRIMVS.

- CAP. I. Complectitur contradictiones Illyrici.
 II. Continet mendacia Illyrici.
 III. Refelluntur prolegomena Illyrici.
 IV. Imperium Romanum translatum à Græcis ad Francos, summi Pontificis auctoritate, Historicorum testimoniis demonstratur.
 V. Proferuntur testimonia, & confessiones Principum de translatione Imperij à Græcis ad Germanos per Romanum Pontificem facta.
 VI. Idem asseritur testimoniis Pontificum.
 VII. Imperium Germanorum non esse acquisitum iure belli.
 VIII. Non accepisse Carolum Magnum à Deo immediatè Imperij dignitatem.
 IX. Imperium Romanum non venisse ad Carolum iure hæreditario.
 X. Non accepisse Carolum Magnum Imperij dignitatem auctore senatu, populoque Romano.
 XI. Non deuenisse ad Germanos Imperium donatione Græcorum.
 XII. Romanum Pontificem iure suo Imperium à Græcis in Germanos transtulisse.
 XIII. Soluuntur, aut soluta demonstrantur argumenta Illyrici.

LIBER SECVNDVS.

- CAP. I. Successionem explicat Caroli Magni.
 II. Othonem primum, non autem Henricum, aut Chunradum Imperatorem primum ex gente Saxonum fuisse demonstrat.

III. Eun-

INDEX CAPITVM.

- III. Eundem Othonem à summo Pontifice Ioanne XII. ad Imperium proeectum ostendit.
- IV. Obiectiones Illyrici diluit.

LIBER TERTIVS.

- CAP. I. Electores ante Gregorij X. Pontificis, & Friderici II. Imperatoris tempora designatos.
 - II. Obiectiones Onuphrij refellit.
 - III. Electores Imperij non ab Othone III. Imperatore, sed à Gregorio V. Pontifice Maximo institutos ostendit.
 - IV. Obiectiones Illyrici dissoluit, ac mendacia plurima auctoris eiusdem detegit, & redarguit.
- Admonitio de notis Iunij in libellum contra Anonymum quendam Calvinistam, à Bellarmino scriptum.

DEFEN-

D E F E N S I O
**CONTROVERSIÆ DE
 CHRISTO, TOTIVS ECCLESIAE
 CAPITE, A REVERENDISSIMO ET ILLUSTRIS-
 SIMO ROBERTO BELLARMINO S. R. E. CAR-
 DINALE AMPLISSIMO QVINQVE
 LIBRIS EXPLICATAE.**

*ASSERITVR A FVNII ET DANÆI NO-
 TIS ET OBJECTIONIBVS PRAEFATIO
 ad Lectorem.*

DANÆVS circa doctissimam
 Præfationem Illustrissimi Car-
 dinalis Bellarmini mentitur; ea
 ferè iam, & quidem verè, à no-
 stro Andrea Eudæmonioanne
 Cydonio profligata sunt lib. 2.
 Castigat. Danææ cap. 5. Primum mendacium
 est, Bellarminum & Genebrardum stomachari,
*quod Seruetum & Gentilem exasserint, illum Geneue-
 ses; hunc, Bernenses:* Tantùm abest, vt stomachen-
 tur, vt stomachaturi non fuissent, licet cum illis
 omnes sanctissimæ Trinitatis hostes; item Cal-
 uinus ipse, & Beza, cum omnibus Synergis, quot-
 quot tunc Geneuæ degebant, in cineres versi fu-
 issent. Cui iustissimum hoc & æquissimum fa-
 ctum bilem cieret? Quis excandescat, quando
 bipedum teterrimi & ex nefandis blasphemis
 confuti tenebriones meritas luunt pœnas?

Vnum duntaxat mirantur Bellarminus & Ge-
 nebrardus, & cum illis non modo Catholici, sed
 & nonnulli Lutherani. Alterum, cur Calvinistæ
 adeo debacchentur in Inquisitores, præsertim
 Hispanos; quòd interdum Hæreticos supremo
 supplicio afficiant. An Catholico Magistratui
 tantum potestatis non suppetit, quantum Calui-
 no, Geneuensibus & Bernatibus? Si hodie Ca-
 tholici aliquem Serueti aut Gentilis discipulum
 debito supplicio maçent; innumeris proscin-
 duntur conuiciis: cælumque immensis comple-
 tur clamoribus, & quidquid vel in cælo, vel sub
 cælo degit, ad vindictam tam diræ tyrannidis ad-

uocatur. Sed cum Calvinistæ sacrilegos istos cre-
 mant; *bonum factum*, vt acclamentur, iubent. At In-
 quisitores etiam aduertunt in Calvinistas & Lu-
 theranos. Hoc scilicet istis dolet. Sed non est cur
 adeo indignentur. Qua de causa Calvinistæ ex-
 usserunt Seruetum & Gentilem; ob eandem in
 cæteros itidem aliquæ nationes gladium strin-
 gunt; nam vt minus sint impij, quàm Seruetus
 & Gentilis, (de quo tamen in vtramque partem
 disputari posse video) impij tamen sunt, & prif-
 cæ religioni perniciosi: Quis autem nescit non
 solùm pestem pestilentissimam sed & quamcun-
 que aliam, licet minus damnosam, omni, qua li-
 cet ope, exterminari consueuisse?

Secundum Danæi mendacium. *Seruetum, &*
*alios Arianos & Samosatenarios impune inter Pontifi-
 cios vixisse; at simul atque Geneuam peruenerint, depre-
 hensos, victos & punitos esse.* Si Seruetus prodigiosos
 suos errores palam in Hispania, Italia vel Catho-
 lica Gallia patefecisset; sicut patefecit Geneuæ;
 vtique nunquam euasisset: Cum enim eo ipso
 tempore Nouatores multi passim in Hispaniis,
 Galliis & Italia flammis addicerentur, vt non
 ignorant; sed lamentabiliter non semel deplo-
 rant sectarij; Serueto certè vel Gentili parcitum
 non fuisset, si immania paradoxorum suorum
 monstra prodidissent: nam si quod in angulis &
 conuenticulis clandestinis fit; & Magistratus
 notitiam effugit; non punitur, id mirum non
 est; quia punitio cognitionem exigit & præsup-
 ponit. Nec diu in Hispania vel Italia pestes istæ

præstiterunt: Statim ubi post Lutheranismum, Zvinglianismum seu Calvinismum, animo cōceptum, ad Arianismum & Samosatēnianismum declinarunt; trans Alpes in Sabaudiam, & Germaniam aduolarunt, ut vitæ rebusque suis consulerent. Quis, obsecro, Serueto typos æneos subministravit, quibus sceleratissimos suos libros de Trinitatis erroribus excuderet? An non Basilea, ciuitas nouo Euangelio dicata, hoc fecit Anno Domini M. D. XXXI. Consule, quæso, bibliothecam tui Gesneri; nam quod nomē Basileæ omisit, qui ex Gesnero Epitomen confecit; hoc Zvingliano capiti condonandum est. Voluit nimirum à ciuitate amica, & in Calvinismo sibi fœderata & contesserata hanc tantam labem abstergere. Crede mihi, Danæ, si Seruetus suos illos tartareis ignibus utulandos libros Hispano vel Italo, vel Gallo Catholico typographo typis describendos tradidisset, Auctor vna cum libro, & liber cum Auctore arisset.

Quis nescit omnes Trinitariorum antesignanos & duces hac ætate primitus vel Lutheranos vel Zvinglianos seu Calvinianos, fuisse; Et postea hac tam prona & facili via ulterius ad Arianismum processisse? Quapropter non iniuria tertium Danæ mendacium appellaueris, quod ait; *Propriam esse laudem Caluini & ciuitatis Geneuensis. quidquid Bellarminus de Serueto, Gentili, Blandrata, acerrimis Christi hostibus exstinctis, eorumque heresi patefacta, refutata, victa, scribit.* Hoc tertium mendaciū fœctum est tribus aliis, nam in primis nusquam dicit Bellarminus à Caluino *patefactam, refutatam, victam*, Serueti & aliorum hæresin; imò Caluinum accusat, quod contra Gentilem disputans, ea effutiuerit, quæ Arianismum apertè redolent. Num hoc est dicere; *nouorum Arianorum heresin à Caluino patefactam, refutatam & victam*? Si hoc est patefacere, refutare & vincere; quid erit stabilire, & nouis tibi cinibus fulcire?

Secundum mendacium in tertio comprehensum, est, *quod absolute propria laus Caluini sit profata Serueti & aliorum heresis*: nam ut maxime Caluinus suis scriptis sceleratam illam hæresin patefecisset, refutasset, vicisset; at hæc non esset laus eius propria; quia multi alij & Caluinistæ & Lutheristæ contra sectarios illos euulgatis libris depugnarunt. (ut de Orthodoxis scriptoribus sileā,) quos omnes à communionē huius laudis excludi; totamque gloriam victoriæ ad vnum Caluinum deriuari, haud patientur cæteri Calviniani & Lutherani.

Tertium mendacium in his ipsis verbis latet. Quam enim laudem meretur Caluinus, si quos ipse formauit & instituit discipulos, postea oppressit? Num laudem meretur, qui vrbis alicuius incendium à se studiosè excitatum, deinceps extinguere nititur? Num laudem meretur, qui sua in schola ea doctrinæ semina iacit, ex quibus latrones & prædones existant; etiam si postea, ubi exstiterint, latrones illos insequaretur, ferroq;

A & flammis exterminandos vociferetur? An non Seruetus, Gentilis, Blandrata, fuere quinti Evangelij, atq; adeo Lutheranismi & Zvinglianismi seu Calvinismi discipuli? qui aperta sibi semel hæreticæ licentiæ fenestra; noluerunt semper discipuli audire; eo prorsus iure, quo Caluinus perpetuum in schola Lutheri discipulatum respuit; factus & ipse nouorum dogmatum magister & assertor. Cuius exemplo & isti in libertatem sese asseruerunt; & principiis Calvinisticis consentaneè, alacriter noua somnia somniare, mundoque venditare institerunt.

B Laudem mereri Geneuensem ciuitatem, quod Seruetum in cineres vertit; non abnuo. Sed hoc addo; maximum ad hanc laudem cumulum accessurum fuisse; si Caluinum, Farellum & alios seductores; Serueti ad rogū deductores, in eundem rogum coniecisset. Si enim tantam laudem vnus perniciosi sectarij exussione promeruit, quanta futura fuisset laus, si Serueto eos, quos dixi, comites adiunxisset? Vocat Danæ Geneuensem ciuitatem *beatissimā*. Utinam verum, non mendax, elogium esset. Non inuiderem hanc *superlatiuam*, beatitudinem. Si quis Pontificem Romanum vocet *beatissimum*; si ipsam Romam; *almam*; si Hierosolytam, aut Palæstinam; *sanctam*. corrugant isti frontem, & amphotidas poscunt; nunc cum sentina omnium transfugarum & fœdifragorum *beatissima* nominatur, auribus & linguis fauere iubemur. Condidit olim Philippus Macedo in Thracia ciuitatem, quam *νονησπολις* indigitauit; quia pessimos quosque indigenas in ea collocarat. Num hæc vrbs ex Thracia migravit ad littus Lemmannicum?

C Ait Danæ, *nullam Caluini veriore aut maiorem laudem exstare posse, quam que in hac Præfatione Bellarmini sonorissime decantatur & predicatur.* Si Arianismi accusari, & non obscure conuinci, maxima Caluini laus est; non obstabimus, quo minus pleno tam ore, quam calamo ab omnibus dilaudetur, non tantum à Bellarmino; qui Caluino aliā laudem non tribuit, quam quod schola & institutio eius sit Arianorum seminarium; & ipse non vno loco, sensu & stylo vel Arianus, vel Arianorum patronus. Si hoc Bellarmini de Caluino iudiciū *sonorissime* Caluinum decantat & prædicat; quis tandem Caluinum vituperare censēbitur?

D Scripsit Lutherus, cōtra Latomū Tom. II. Lat. VViteb. *Anima mea odit hoc verbum ὁμοιον*. Hoc Bellarminus vitio vertit Luthero, quia spirat pectus & animum planè Arianum. Danæus incredibili impudentia mentitur, iniuriā fieri Luthero; *Lutherum non esse locutum de vocabulo ὁμοιον*. sed de alio ab Ariani inuento ὁμοιον, quod significat filium non eiusdem, sed similitū cum patre substantiæ. Et hæc duo tam dissimilia, ait Danæus, magno & solo calumniandi Lutherum animo à Bellarmino confundi.

At Danæi proiectam audaciam refellit in primis Iunius & ipse Calvinista in Notis ad hanc ipsam præfationem Bellarminianā; qui agnoscit

& palam fatetur Lutherum egisse de vocabulo *homousson*. Fatetur idem alius quidam sectarius qui *Commonitorium* seu amicam ad amicum Admonitionem de scriptis Bellarmini non pridem euulgauit. Fatentur idem Hæretici alij, quibus iste Lutheri locus non semel est obiectus.

Idem denique manifestissimè indicant ipsa Lutheri in Confutatione rationis Latomianæ verba. *At Patres sic dixerunt* (peccatum interdum accipi pro pœna peccati) *sed nunquid preceperunt aut precipere potuerunt, sic dicendum esse? Nonne obediendum est magis Deo, quàm hominibus? Paulus precepit, & precipiendi im̄ habuit, vt vitares profanas vocum nouitates, & loquereris, vt ipse loquitur, & sacræ vocum antiquitatibus inhareres. Quid enim profanum? nonne, quod non est sacrum? At humanum, non est sacrum, deinde nouum, quia non ab Apostolo positum. Nec est, quod mihi homousson illud obiectes, aduersus Arianos receptum. Non fuit receptum à multis, iugè præclarissimè.* (Insigne mendacium; nullus enim Orthodoxus fuit, qui vocabulum τὸ ἁμωσόν non obuiis vlnis amplexus fuerit.) *Quod & Hieronymus optauit aboleri.* (Iterum mentitur, nunquam sanctus iste pater vocabulum τὸ ἁμωσόν abolitum voluit; sed de nomine hypostaseos seu hypostaseon Damasi sententiam exquisiuit.) *Adeoq̄, non effugerunt periculum hoc inuenito vocabulo, vt Hieronymus queratur nescire se, quid veneni lateat in syllabâ & litterâ.* (Iterum mentitur, nam S. Hieronymus non vocem τὸ ἁμωσόν, sed hypostaseos suspectam habuit; nec reiecit; sed num reiicienda esset, à Damaso Pontifice instrui voluit.) *Adeo illud Ariani magis, quàm scripturæ etiam exagitant.* Non utique ἁμωσόν, sed ἁμωσόν vocabulum magis, quàm scripturas exagitant; quia prius illud Hæreticum & Arianum; hoc Catholicum & Orthodoxum erat. Nec quidquam à suo ingenio abhorrens fecerunt; quia Hæreticis innatum est ea respuere, per quæ eorum Hæresis redarguitur.

Subdit Lutherus. *Quod si odit anima mea vocem homousson, & nolim ea vri, non ero hereticus. Quis enim me coget vri, modò rem teneam, qua in Concilio per scripturæ definita est? Quis tam stupidus est, præter Danzum, qui non videat, Lutherum loqui de vocabulo τὸ ἁμωσόν.* Singulæ syllabæ textus Lutherani hoc sonora voce proclamant. Hoc omnes Lutheri libri testatum faciunt, qui non habent ἁμωσόν, sed ἁμωσόν, vel vt rectè dicam, Latinis litteris *homousson*; vt proinde probabile mihi fiat, Danzum, Lutheri contra Latonum nugacissimum librum, nunquam vidisse; Etsi enim ad omnem impudentiam proiectissimus est, vix tamen; opinor, ausus fuisset hæc in chartam eumere, si Lutherum vnquam inspexisset; vel si inspexit, sobrius inspexisset. Præsertim cum Lutherus hanc impiam suam stultitiam subinde suis in libris iteret, nominatim in Colloquiis mensalibus Germanicis *tit. de sectâ*, & alibi, vt disces ex quarto spiritu Anatomiz Lutheri, errore seu capite secundo.

Dixit Lutherus, *se odisse vocem ἁμωσόν*. Numeremus mendacia Danæi. Tria principalia antea recensuimus. Hoc ergo quartum locum teneat. *Rectè & piè*, inquit Danzus. *Nec rectè, nec piè* quintum effundit Danzus mendacium; quia Lutherus de vocabulo ἁμωσόν nihil penitus egit. Sextum mendacium. *Bellarminum ἁμωσόν & ἁμωσόν imperitissimè eandem vocem existimasse.* Nihil Bellarminus de voce ἁμωσόν, sed de illa ἁμωσόν, quia de hac non de altera Lutheri sermo fuit. Sciuisse Bellarminum discrimen harum duarum vocum, patet ex cap. 3. lib. 2. huius de Christo controuersiz, vbi ex instituto de his vocabulis disserit.

Septimum Danæi mendacium. *Bellarminum esse ineptissimum Lutheri calumniatorem.* Non dubito & Calvinistas & Lutheranos consona voce fateri, Danzum esse *ineptissimum & insulissimum* Lutheri aduocatum; quando contra mentem, sensum, & institutum, & omnia exemplaria Lutheri contendit, Lutherum de voce ἁμωσόν non de illa ἁμωσόν locutum esse.

Octauum Danæi mendacium; Bellarminum, *ea, qua Lutherum sanctè dixit, perperam maculari & tradere.* Danzum perperam mentiri & calumniari patet ex Lutheri contextu & ex confessione Iunij Calvinistæ; qui concedit Lutherum agere de voce ἁμωσόν, nec potuit aliter, nisi cum Danzo truncus fieri vellet. Sed adiungit; *Lutheri verba nec integrè, nec conuenienter aut sensui aut menti eius adferri.* Cur non adferuntur integrè? Quia Bellarminus omisit illa duo vocabula. *Quod si, &c.* nam Lutherus ita scribit. *Quod si odit anima mea vocem, homousson, & nolim ea vri, non ero hereticus. Quid tu mihi Bellarmino, clamat Iunius, ex hypotheticis euanciari & fictis suppositionibus facis categoricas & affirmatiuas simpliciter? Idem obiicit Bellarmino Anonymus Commonefactor de Operibus Bellarmini.*

Respondeo, particulam *si* non semper efficere orationem hypotheticam & conditionalem, sed interdum nihil penitus de categorica & absoluta enunciationis ratione detrahare. Nam si quis mihi, exempli gratia, reconciliare conetur capitalem hostem, à quo apertis inimicitis disideo; egoque omnem pacificationem detrectans, dicam. *Si odit anima mea hunc hominem, & nolim vri eius amicitia, non ero hereticus. Quis me coget?* Non profero certè orationem hypotheticam, sed absolutam; quia certum & exploratum est, me hunc odio prosequi, & ex odio cum illo amicitiam inire nolle. Similiter si quis rerum suarum prodigum castiget, moneatque, ne sua vsque adeo temerè profundat; ille autem respondeat; *si mea, non aliena consumo & abligurio, non est, quod me dictu incessat: Quid tua id refert?* Profectò non hypotheticè, sed categoricè prorsus loquitur; quia id, quod factitare solet, de se profiteretur; & si dictum eius citare vel commemorare vellem, nullam prorsus, omissa particula conditionali *si*; ei iniuriam irrogarem, quia oratio absoluta est, siue

illa vocula addatur, siue detrahatur. Eodē prorsus dicendi genere vsus est loco allato Lutherus. Nam omnes propemodum apices disputationis illius clamant, Lutherum vocabulum τὸ ἁγιωσύμω odisse; & posito hoc odio, non per fictionem & cogitationē, sed per rem ipsam, postea hæc subiecisse. *Quod si odit anima mea, &c.*

Id probatur primò; quia innuit vocem istam τὸ ἁγιωσύμω esse profanam; *Quid enim profanum?* inquit, differens de vocibus à scriptura non vsurpatis. *Nonne quod non est sacrum? At humanum non est sacrum; deinde nouum, quia non ab Apostolo positum.* Hæc generatim de vocabulis in scriptura non reperiuntur, inter quæ non postremum est & ipsum ἁγιωσύμω, quod Lutherus est profanum. Cur hoc, nisi ex odio? Est Lutherus non sacrum. Cur, nisi ex odio? Est humanum. Cur, nisi ex odio? Est nouum; cur, nisi ex odio? Nam quòd ait, *ideo esse profanum, humanum, non sacrum, nouum;* quia ab Apostolis non sit positum seu vsurpatum; id odij tegumentum est, non vera causa: nam sic nulla Germanica vocabula essent sacra; omnia essent profana, non sacra, humana, noua, quia nullum eorum est ab Apostolis in sacris litteris positum & impositum: imò ipsa vox Trinitatis profana, non sacra, humana, noua esset: Quod libenter dabit Lutherus, quandoquidem in *Postilla sua Maiore Dom. Trinit.* non veritus est vocem Trinitatis appellare *frigidam*. Quia verò videbat Lutherus vocabulum τὸ ἁγιωσύμω sibi mox obiectum iri, anteuertendum & sibi metipsum obiciendum existimauit.

Probantur itaque secundò ex dictis Lutheri, Lutherum simpliciter vocabulum τὸ ἁγιωσύμω odisse; quia mentitur, *non fuisse à multis receptum*. Cur hoc, nisi ex odio? Dico Lutherum mentiri; quia omnes Orthodoxi in Concilio Nicæno hoc vocabulum receperunt & approbarunt, & Arianis tanquam clypeum insuperabilem, obiecerunt & opposuerunt; idemque postea præstitum est ab omnibus illis, qui Synodi Nicæne decretis assensum præbuere. Quis autem Orthodoxorum nõ præbuit assensum?

Tertiò probatur idem, quia Lutherus dicit *vocem hanc non fuisse receptam à præclarissimis*. Cur hoc mendacium effudit, nisi quia vocē τὸ ἁγιωσύμω pessimè odit? Quid præclarior sanctissimis illis Nicæni Concilij Patribus? Annò vnanimi consensu hanc vocē receperunt? Quid præclarior Gregorio Nazianzeno, Nysseno, Basilio, Augustino, Ambrosio, Hieronymo, aliis. An nõ præclarissimi illi doctores, hanc vocē, vt sacrosanctā, venerati sunt?

Quartò probatur; quia Lutherus mentitur, s. *Hieronymum cupiuisse hoc vocabulum abolitū*. Cur hoc mendacium effutiuit, nisi quia immani in *Homousij* vocē odio æstauit? Quod adeo grande fuit; vt mente occæcatus non attenderit, D. Hieronymum non de voce *Homousij*, sed *hypostaseos* locutū esse; quanquam ne hanc quidem absolutè abolitam voluit; sed quid de illa sentiendum esset, ex Damaso discere stnduit, ne in fraudem impel-

leretur. Et hoc ipsum Lutheri delirum mendacium coactus est Iunius appellare *incogitantia dictū, & μνημονίων ἀμαρτία, memoriae lapsus*.

Fatetur & *Commonesator*, fermè dixeram, *calosator*, Lutherum hic esse lapsū. Rectius fecisset Iunius, si furoris & odij dictum indigitasset; & non tam infirmitati memoriæ, quàm concepto odio, quod oculorum aciem perstringere solet; lapsū illum adscripsisset, præsertim cum idem de S. Hieronymo in libro de Conciliis post multos annos repetiuerit.

Sed eni in signe Iunij pro Luthero patrociniū. Lutherus dixit, Hieronymum vocabulū homousij aboleri optasse & expungi cupiisse; *quia Lutherus animaduertit vocem hypostaseos legi in scripturis, ἁγιωσύμω minime; Ergo nec mentitur, nec calumniatur Lutherus cum hac talia Hieronymo attribuit*. Digna Iuniano acumine consecutio.

Ait Iunius. *Ille mentitur, calumniatur, & causam suā tractatur fraudibus & mendaciū, qui sciens, prudens & volens à veritate discessit, hoc non fecit Lutherus, qui in hac re imprudens à veritate aberrauerit*. Nõ disquiram, vtrum Lutherus ex destinato cõsilio mentiri & calumniari voluerit; hoc fidenter dico; eum id fecisse ex odio & furore in vocabulum *Homousij*: Cuius odij & furoris caligine, si mens excæcata fuit, num ideo à calumnia & mendacio liberari debet? Et vt ex ignorantia hoc fecisset; quid tum? Non omnis ignorantia à peccato excusat; & per consequens, nec à mendacio & calumnia: imò si Lutherum audimus in eo ipso libro contra Latomum, & in Theſibus quibusdam Anno Domini M. D. XVII. Vitebergæ propositis, quæ exstant Tom. I. Lat. Viteberg. nulla penitus ignorantia à peccato excusat; sic enim habet Theſ. 35. *Non est verum, quod ignorantia inuincibilis à toto excusat*. Non ergo à mendacio & calumnia per ignorantiam purgari potest; cum, ipso etiam iudice, nõ excusaretur omnino, licet ignorantia Lutheri fuisset inuincibilis. Quis autem tam crassam ignorantiam in tanto doctore inuincibilem fuisse concedat, tanto præsertim tempore, ab Anno videlicet Redemptoris M. D. XXI. quo contra Latomum scripsit, vsq; ad Annū M. D. XXXIX. quo librum de Conciliis & Ecclesia euulgauit, in quo denuo asseruit, Hieronymum lamentabiliter postulasse, vt vox *Homousij* exploderetur.

Obiicit Iunius Interpretem libri de Conciliis, quisquis ille fuit, nõ satis commodè Lutheri verba, quæ Germanicè dixerat, interpretatum esse. At Iunius non satis commodè mentitur. Verba Germanica Lutheri sunt ista Tom. 7. Ihen. Germ. *Damit sic (die Arianer) das Concillium zu schwächen möchten/richteten vil Unglücks an/machten hernach den vnsern damit so bange/das auch S. Hieronymus darüber verfürgt / einen fleghlichen Briefschrieb an den Bischoff zu Rom/Damason, vnd fieng an zu begeren/das man solch Wort homousius/ solte austragen/denn ich weiß nicht/spricht er/was doch für ein Biff in dem Buchstaben sey/das sich die Arianer so*

ennüß darüber machen. Verba Latina, quæ Bellarminus citat, sunt ista. *S. Hieronymus vehementer perturbatum lamentabilem litteras scribebat ad Episcopum Romanum Damasum, & cupiebat expungi vocabulū iuuenos.* Iudicet, quisquis vtramq; linguam nouit, an non cōtineatur in recitatis Germanicis verbis, quod interpretes expressit suis illis Latinis à Bellarmino adductis.

Deinde nō est quæstio quā fideliter Interpretæ alle Lutheri librū translulerit; sed num Lutherus mendaciū dixerit, quando asseruit, D. Hieronymo in optatis fuisse, vt vocabulū *Homoufij* repudiaretur; Hoc Lutherū asseruisse, euidenter adstruit tam Latina versio, q̄ Germanica, eaq; primigenia editio. Satis ergo cōmodè Lutheri mendaciū, criminationē simul & incitiā oculis nostris subiecit Latinus interpretes. Nec arbitror à luno magis cōmodum, seriō & ex animo postulari.

Commonefactor fatetur, vt antea dixi, Lutherum esse lapsū memoria, sed negat propterea *mendacem aut fraudulentū appellandum*; Ratio est; quia tam Hieronymus, q̄ Lutherus respexit eundē finem; & quod Lutherus de *Homoufio* conqueritur, idem Hieronymus de *hypostasi*. Sed dum iste Lutherum à mendacio vindicare nititur; in mendaciū ipse incurrit: Mendacium est, eundem Lutherum finem fuisse propositū, qui Hieronymo. Nam in libro contra Latomum, ideo vocem *Homoufij* insectatus est, quia in eam sententiam inclinabat; nullam vocem in rerum sacrarum tractatione vsurpandam esse, nisi quæ in sacris litteris contineretur; & eo etiam collineabat, vt nulla extra sacras litteras reciperetur. Nū hic finis vnquam D. Hieronymo in mentē venit?

Secundò, locutio illa, quæ tres *hypostases* in diuina natura statuebat, non erat tempore D. Hieronymi trita in Ecclesia; vnde metuit D. Hieronymus, ne quid veneni sub trium *hypostaseon* appellatione delitesceret. Quocirca à Romano Pontifice instructionē expetiit. At tempore Lutheri nemo Catholicus vnquā vocabulū *Homoufij* in dubium vocauit. Nemo Catholicus repudiandum censuit. Nemo nō obuiis vlnis, vt sanctum & venerabile, amplexus est. Nec Lutherus controuersia de hoc vocabulo cum Arianis mouens vel renouans, ad Pontificem, vt instrueretur, accurrit; sed totius litis excitandæ causam aliam non habuit; quàm quòd vocabulū hoc iniquis oculis intuebatur; & hinc obliteratum cupiebat. Num sic affectus fuit D. Hieronymus? Minimè verò. Etiam de nō sat trita trium *hypostaseon* appellatione nihil discernere; sed totum iudicium ad Romanum Pontificem in solidum referre voluit: paratus vti illa phrasi, si iuberet Damasus: paratus, reicere, si idem Pontifex id præciperet. Longè igitur diuersa est ratio Lutheri & D. Hieronymi; & finis, quem in hac re vterque spectauit.

Ait Commonefactor; *Non sola vocabula esse captanda; sed ipsam v̄ spectari debere.* Nec Bellarminus vocabulū captauit; sed mendacium Lutheri de

A D. Hieronymo, & odiū eius in nomen *Homoufion* redarguit. Num hoc est captare vocabula? At Lutherus rectè sensit de *Trinitate*. Vtinam non mentiaris. Si rectè sensit, cur vocabulū ab omnibus orthodoxis, tanto consensu receptum, communiq; omnium suffragio cōprobatum odit? nam quòd oderit, præter superius dicta, conuincit & hic syllogismus ex cōmonefactoris fundamentis exstructus. Quod quis exstinctum cupit, id odit. Sed Lutherus vocabulū *Homoufij* exstinctum cupiit, ergo odit illud. Maior est nota. Probatur Minor. Lutherus eundem finem spectauit, quem Hieronymus. Maior hæc est Commonefactoris, vt antea visum. Sed Hieronymus eum finem spectauit, vt vox *Homoufij* aboleretur. Hæc Minor est Lutheri, ergo & Lutherus hunc finem spectauit, vt vox *Homoufij* aboleretur. Quid hic habes, Admonitor, quod carpas vel neges?

B Vel argumentum hoc modo institue. Qui eundem finem spectat in voce *Homoufij*, quem spectauit Hieronymus in voce triū *hypostaseon*, is vocem *Homoufij* sublatam cupit; quia Hieronymus trium *hypostaseon* sublatam voluit; vt ait Admonitor. Sed Lutherus eundem finē spectauit in voce *Homoufios*, quem Hieronymus in voce triū *hypostaseon*, ergo Lutherus vocem *Homoufios* sublatam voluit.

C Hallucinatur autem Commonefactor, cum dicit, Hieronymum de voce *hypostaseos* conquestum esse. Nec egit, nec questus est de hac; sed num tres *hypostases* in natura diuina dicendæ essent, addubitauit; & super ea re à Damaso edoceri suppliciter petiit: neque enim tam ignarus vel scripturarum vel litterarum fuit D. Hieronymus, vt ignoraret vel hæsitaret, num *hypostasis* de Deo dici posset.

Ait Admonitor, *Confessionis Augustanae sectatores pie & rectè de Trinitate sentire.* Opto, vt ita sit; & verbis quidem hoc præ se ferunt. Sed non est in horum schola insuetum; vt labra dissentiant à mente; & calamus à pectore. Quod satis superque testatum faciunt, quæ Bellarminus ex Lutheri & Melanchthone producit.

D Iam reuertamur ad Lutherum, ostendamusq; eum, quidquid contra vocabulū *Homoufij* eructauit, ex odio vocis eructasse. Quinta igitur probatio fit ista. Qui *Homoufion* vocat vocem nouam & profanam; is indicat se hanc vocem odisse; Lutherus hoc fecit; vt declarant hæc eius verba: *Esti Ariani malè senserunt in fide, hoc tamen optime, siue bono, siue malo animo exegerunt, ne vocem profanam & nouam in regulis fidei statui liceret.* En Lutherus *Homoufion* vocem profanam & nouam nominat. Quæ ne tempore quidem Nicæni Concilij noua fuit, vt ex patribus ostendit Bellarminus infra lib. 2. cap. 3.

Sextò, qui laudat Arianos, quòd vocabulū *Homoufij* repudiarent; is apertè indicat; se malè erga vocabulū *Homoufij* affectum esse: Lutherus ob hanc causam laudauit Arianos, vt patet

ex verbis paulò antè citatis: Ait enim, *eos optime fecisse, quòd vocem extra scripturas, nouam & profanam noluerint admittere, siue hoc fecerint bono, siue malo animo*; Et, vt eos magis ab omni labe purget; multa garrit, cur non sit aliis vocibus, quàm à scriptura præscriptis vtendum. Ex quibus omnibus euidenter elucescit, Lutherum vocabulum *Homousij* verè & re ipsa odisse: atque adeo nò hypotheticè; sed categoricè locutum esse, cum dixit; *Quod si odit anima mea vocem homousion, &c.*

Ait Bellarminus, totam illam Tragœdiam, quæ Ecclesiam tot annis miserè vexauit, propter hanc vnam vocem *τὸ ὁμοούσιον* excitatam esse. *Falsum*, clamat Iunius: *fuit enim propter vocem & rem significatam voce*; Ariani enim *utrumq;* negauerunt. Audi Calvinista. Bellarminus nò loquitur de voce *Homousij* *τὸ ὁμοούσιον* seu *materialiter*; sed *formaliter*, vt significat. Cū ergo dixit propter hanc vnā vocē, totā illam tragœdiā existisse: non excludit rem significatam; quia loquitur de voce vt significat.

Calumniatur Iunius cum dicit, ex sententia Bellarmini *Patres purè logomachis consentiosè operam dedisse*: Nihil minus: quia sancti Patres dimicantes pro hoc vocabulo, simul etiā pugnarunt pro re vocabulo illi subiecta; tum quia dimicantur pro vocabulo, vt significat; tum quia probè intelligebant, fore, vt si paterentur sibi ab Arianis vocabulū eripi; res quoq; ipsa sibi eriperetur. Itaque ne rei significatæ iacturam facerent, totis viribus vocabuli possessionem tutati sunt.

Calumniatur iterum & mentitur Iunius, cum scribit, Bellarminum Lutherò affingere, *verbis corruptis, sententiam à veritate, à mente, à verbis ipsius alienissimam*. Nihil Lutherò affingitur. Id liquet ex dictis; & ex verbis Lutheri antea recitatis. Nec verba eius à Bellarmino corrupta sunt; vt iam ostensum. Nec sententia quæ ei tribuitur, à verbis & mente Lutheri alienissima est; etsi à veritate prorsus dissentiat. Quæ Bellarmini culpa, si Lutherò ex scriptis & verbis Lutheri, sententiam à veritate alienissimam obiciat? Cur tales sententias Lutherus malè cōcepit, & peius peperit?

Ait Bellarminus, Lutherò non solum nomen *Homousios*, sed & nomen Trinitatis displicuisse, & ex Germanorum precibus illam precandi formulam submouisse: *Sancta Trinitas vnus Deus, miserere nobis. Falsum*, vociferatur Iunius. Lutherò non displicuit Trinitatū nomen, aut significatum nomine; sed vox in vulgo Germanis recepta, ad enunciamdam Trinitatem. Hanc enim Germani ita enunciant, vt ex notatione, & forma vocis, triplicitatem potius (vt ita dicamus) quàm Trinitatem intelligas. *Dreyfaltig* illis est *triplex*: *Ein-de-dicta Dreyfaltigkeit* / *triplicitas*; Hanc formam vocis Lutherus, purioris & simplicioris, ac euidentioris sermonis amans, vsque ad eod non probauit; vt periculosam esse duceret in hoc mysterio enunciamdo.

Vix vidi, qui hoc Caluiniano audacius deribus sibi incompertis pronunciet. Nam I. vbi hoc Lutherus? Certè Tomo octauo Ienensi Germanico in Farragine cantiuuncularum & precau-

larum Lutheranarum, ne verbū quidem de hoc Lutherus. Omittit quidem suis in Litanis illa: *Sancta Trinitas vnus Deus*: Sed nullā penitus omissionis causam reddit. Secundo; si omisit duntaxat propter vocabulum Germanicum, vt fingit Iunius, cur in Latinis suis Litanis non retinuit? Exstant eodē Tomo octauo Latinæ Litanæ cum Germanicis. AEquè ex illis expuncta est illa sanctissimæ Trinitatis inuocatio, ac ex Germanicis. Omissionis ergo causa non fuit vox Germanica; sed alia.

Tertiò, si in Litanis vox Germanica Lutherò vsq; adeo periculosa apparuit; cur non & alibi eandem eadem religione tactus exhorruit & cauit? An non in *Postilla eius Domestica* hæc omnibus ingeruntur? *Am Tag der heiligen Dreyfaltigkeit* / idq; per multas paginas. *Das Fest der Dreyfaltigkeit*. *Der Artikel von der heiligen Dreyfaltigkeit*. Et per totum librum; am ersten / am andern / am dritten / etc. *Sontag nach der Dreyfaltigkeit*. Si Lutherus purioris, simplicioris ac euidentioris sermonis tantus amator & cultor fuit; cur hoc vocabulum in omnibus suis Germanicis Tomis passim, absque periculi metu, vsurpauit, si puritati, simplicitati ac perspicuitati sermonis repugnat? At fortè alibi nò aduersatur munditiei, candori, & luci sermonis; sed in solis Litanis. Qua de causa verò, quod alibi purum, simplex & euidentis est; in Litanis impurum, caliginosum & tenebrosum euadit?

Adde, quòd Lutherani Prædicantes in suis Catechismis, *Postillis*, & libris, liberè vtuntur hoc Germanico vocabulo; (tamen si nò me fugit in Germanicis quoq; libris eos vt subinde latino vocabulo *Trinitatū*, am *Sontag Trinitatis*, inquit Lutherus) minimè id facturi, si Lutherus ab eo, periculi vitandi causa, abstinere voluisset. Quapropter Magistrū suū imitati vbiq; hac voce Germanis cōsuetæ vtuntur; tantū in Litanis tam Latinis, q̄ Germanicis abstinent. Qua de causa, oro?

Accedit, quòd Nouatores isti non possunt aliter Trinitatem Germanicè appellare, quàm *Dreyfaltigkeit* / si à Germanis intelligi velint. Et quāuis admodū libenter ipsa vetera Germanorū explodant vocabula; vt fusè ostendimus in *Muricibus Prædicantiū, Germanicæ & Catholice Antiquitatū*; nullo tamen vel legi vel audiui, qui Germanis conaretur illud *Dreyfaltigkeit* / eripere; & nouam appellationem substituere; cuiusmodi esse posset *Dreheit*; vel simile quippiam.

Strenuè ergo delirat & sycophantatur Iunius, cū supradicto emplastro Lutheri & Lutheranorū impietati medicinam facere tentat. Aliud Lutherum & Lutheranos impulit, vt & Germanicā & Latinam vocem *Trinitatū* ex Litanis suis eraderent: Studium videlicet gratificandi Arianis & Caluinianis; vt sublato iam ex Litanis præcipuo fundamento, quod est, *sancta Trinitas vnus Deus*; cōleuiore postmodum opera totana Litaniarum fabricam subuerterent ac demolirentur.

Nec

Nec est verum, quod Iunius ait; *vocabulum Dreyfaltigkeit indicare Germani*, triplicitatem. Quid quid enim sit de vocabulo Latino, quod compositionem quandam ex tribus designare videtur; Germanicum tamen illud *Dreifaltig* / seu *Dreifaltig* & *Dreifaltigkeit* / seu *Dreyfaltigkeit* tantum ad Trinitatem personarum in diuina essentia referatur, idque ex communi & vetustissimo Germanorum ritu.

Non me latet, quid iudicij tulerit Lutherus de vocabulo Germanico *Dreifaltigkeit* / in prima concione Dominice Trinitatis, sed interim duobus etiam comperta habeo: Nihil eorum, quæ Iunius comminiscitur, Lutherum asserere. Secundo, Lutherum non tantum tale iudicium, omnis iudicij expertus, de Germanico, sed & de Latino vocabulo *Trinitas* tulisse. Accipe Lutheri verba: *Es ist wol nit ein töstlich Teutsch / lauter auch nit sein / Gott also zu nennen mit dem Wort / Dreyfaltigkeit (wie auch das Lateinisch Trinitas, nicht töstlich lauter) aber weil mans nit besser hat / müssen wir reden / wie wir können. Non est magni presij vocabulum Germanicum, nec bene sonat, vt Deus nominetur hoc nomine Dreyfaltigkeit (quem admodum nec Latinum Trinitas admodum bene sonat) sed quandoquidem meliora non suppetunt, loquendum est prout possumus.*

Vbi nota importunissimam noui huius correctoris corrigendi vesaniam, qui tot Latinos Patres, quibus *Trinitas* vocabulum fuit vsurpatum, quorum integra de *Trinitate* exstant opera, perstringere non veretur, quasi vocabulo non satis commodo, nec sat bene sonante vsi fuerint: idemque fert iudicium de tota natione Germanica, cui vox *Dreyfaltigkeit* & est, & fuit, & erit receptissima. Scilicet & Latini & Germani per tot annorum curricula expectare debebant, vt ab isto excucillato doctore non modò sapere, sed & loqui discerent. Quanquam huic sue nouandi & correctionis nullius indiga corrigendi prurigni alibi itidem largiter indulsit; vt in *Prædicationibus Muricibus* ostendimus. Neq; hoc iudicium de his vocibus altera Latina; altera Germanica ex alio fonte manauit, quàm ex odio & auersione quadam ab his tam vetustis nominibus: nam causa, quam Iunius fingit, Lutherò nunquam in mentem venit.

Nec solus Lutherus & Lutherani in hac pice Ariana hærent, quod ad vocabulum *Trinitas* & precationem illam: *Sancta Trinitas*, attingit; sed & Caluinus cum suis Caluinistis, qui in epistola ad Polonos data anno M. D. LXIII. quando iam ad summum Caluinianæ lucis gradum prouectus fuerat, ita scribit: *Precatio vulgo trita: Sancta Trinitas, vnus Deus, miserare nostri, mihi non placet, ac omnino barbariem sapit.* Non saperet, nisi Ariana aura te afflasset. Hanc Magistri sui impiam stultitiam verbosè & stolidè tueri conatur Danæus in Responso ad Genebrardum cap. 3. Quo suo in vetustissimam & Ecclesie Dei vsitatissimam precationem odio, hoc effecerunt Caluinistæ, vt

multi ex eorum grege *Trinitatis* & *personæ* nomina in diuinis simpliciter repudiauere: vt videre est apud Caluinum in epistolis, epist. 350. qui pro sua facilitate & in Arianismum propensione, tales ab Ecclesie consortio non repellendos significat: *Neque interim malignè interpretabimur, inquit, si Bernensis Ecclesie pastores eos ad verbi ministerium admittere non sustineant.*

Crimini dat Bellarminus Lutherò, quod in *magni Possilli* in concione de natali Domini, imperitos quosdam, ait, *Christum facere hominem omnipotentem.* Quid autem aliud est, non esse Christum hominem omnipotentem, quàm non esse Christum hominè Deum, sed duas esse in Christo personas, vt quondam impius hæresiarcha Nestorius prædicauit? Hic Iunius iterum arma pro Lutherò expedit: *Lutherum nihil aliud voluisse, quàm Christum non esse hominem omnipotentem, quæ homo est, seu secundum humanam naturam, non autem negasse, quin ille homo Christus sit omnipotens homo, quæ Deus, seu secundum diuinam naturam & hypostasin.*

Audiamus Lutheri verba ex concione super caput primum epistolæ ad Hebræos, quæ legi solet in Natali Domini, in summo sacro, & exstat in *Possilla*, quæ Germanicè inscribitur; *Kirchens Possilla.* Die Menschheit Christi hat eben wie ein ander heilig natürlich Mensch / nit alle zeit / alle ding gedacht / geredt / gewolt / gemerckt / wie etliche einen Allmächtigen Menschen auß jm machen / mengen die zwo Natur / vnd jh: Werd in einander vnweislich. *Humanitas Christi, instar aliorum Sanctorum & naturalium hominum, non semper omnia cogitauit, dixit, voluit, nouit, quem admodum nonnulli ex illo omnipotentem hominem faciunt, miscentes imperitè duas naturas, earumque operationes.*

Non disquiram, quàm vera sint & sana priora illa verba. Posterioribus licet sanus sensus subiici possit, si tamen Lutheri doctrinam, & regulam abs se præscriptam spectare velimus; nec possunt, nec debent verba illa Lutheri ad bonum sensum trahi, ne Lutherò fiat iniuria, idq; adstruatur, quod à Lutheri mente prorsus abhorret. Forfan enim persuadere quis sibi posset, Lutherum dictis verbis perstringere voluisse veteres & nouos Eutychnianos Vbiquistas: sed hoc vix sit verisimile, cum ipsemet Vbiquitatis sectator & propagator fuerit, vt allatis ex Lutherò testimonijis probat Bellarminus in frâ lib. 3. cap. 1. Idemque non semel notauit in Lutherò Zwinglius, iis in scriptis Polemicis, quæ contra Lutherum pro suo Sacramentario errore euulgauit. Quis autem credat Lutherum se pro publica concione imperitis annumerare, & id, quod ipsemet agebat, in seipso reprehendere voluisse?

Dices: non esse Lutherò in suetum propria sua vineta cedere; & ore proprio seipsum damnare; ac proinde non nisi ad illos respexisse, qui, Eutychniano & Vbiquistico more, naturas, earumque proprietates miscēt ac confundunt: At ego quæro, num vel Iunius vel alius, qui hoc obicit, in

ipsa Lutheri mente seſſitarit; quando verba illa A pronunciauit? Nifi hoc factum ſit, cauſae nihil dicere queunt, cur tã indubitanter hanc definitẽ Lutheri mentem eſſe aſſerant; neq; enim ita Lutherus in Eutychetis caſtris ſtipendia faciebat; vt non ſubinde etiam ad ſigna & caſtra Neſtorij tranſiret. Et certẽ verba illa ita præciſe prolata, vt à Luthero proferuntur, Neſtorianifmum apertẽ olent: Quis enim, præter Neſtorium, ſimpliciter reprehendit illos, qui Chriſtum hominem omnipotentem faciunt? Quis dicit illos, naturas, earumq; operationes imperitẽ miſcere ac confundere, præter Neſtorium, eiusq; ſcholam, cui ipſa etiam vtriuſque naturæ in vna hypoſtaſi vnio & coniunctio nil niſi imperita mixtio & confuſio apparet; ex qua itẽdem mixtionem & confuſionem ipſarum aſſionum ſequi necẽſſe ſit.

Nec iniuriam facimus Luthero cum ſupradicta eius verba, vt Neſtoriana, reſpiciamus & execramur: quia ea lege cum Luthero agimus, qua ipſe cum Eraſmo ſimiles locutiones, plenas hæreticis latebris & inſidiis, effutire ſolito, tranſigendum & ſcripſit & præſcripſit: *Cur non loquitur recte & aperte, inquit Lutherus? aut, quid delectatur inſidiis, & figuris iſtis tam periculofis? Debit tantus Rhetor & Theologus, non ſolum ſciẽre, ſed etiam fideliter præſtare, quod docet Fabius, ſcilicet ambiguum verbũ, cuiuſcopulum eſſe vitandum. Quod ſi caſu aliquod exciderit, veniam meretur. Sed ſtudio, & induſtria quaerere, hoc, nulla venia, ſed iuſtiſſimo omnium odio dignum eſt. Ad quid enim hoc bilingue, & odibile dicendi genus valet, niſi vt ſub vocibus, & literis Chriſtianam fidem ſimulantibus, omnium hæreſum ſemina ruẽ ſerere, & alere poſſit: ac, dum doceri, & defendi creditur religio, reuera tollatur ſanditus, & antequam intelligatur, euerſatur. Quare, recte faciunt omnes, qui ſuſpecta, & inſidioſa verba eius, contra ipſam interpretantur. Nec eſt audienda eius vociferatio: Calumnia, calumnia; & quod non commodẽ, & candidẽ interpretemur eius dicta. Cur, ipſe fugit commodẽ dicta: & ſeditur incommode dicta? Eſſet enim hæc tyrãnis in audita, vniuerſum genus hominum ita habere velle ſubiectum, vt inſidioſe, & periculoſe dicta cogereſſet commodẽ intelligere, & illi regnũ concedere, ſemper inſidioſe loquendi. Quis ipſe porius cogatur in ordinem, & iubeatur ſeruire generi humano; hoc eſt, abſtinere ab iſto profano, & bilingui ſtiloquio, ſeu inani loquentia: ſicut Paulus præcepit vitare profanas cenophonias. Hæc Lutherus de ratione agendi cum amphilogiis Eraſmicis; & ego de modo tractandi Lutherum, quando dicta Neſtorianifmum vel Eutychanifmum, vel Arianifmum, vel aliam hæreſin ſpirantia, dicit.*

Nec audienda eſt vociferatio Iunij. Criminatio falſa ex iniqua verborum interpretatione: qua ſi obtineret, nemo plane orthodoxorum patrum ab immanibus hæreſibus immunũ eſſet. Imo, ſi iſta licentia regnet, inquit Lutherus, hoc eſt, ſi obligaremur omnia, quæ à quouis inſidioſe & ſuſpecte proferuntur, in meliorem partem interpretari, poſſem ego omnia commodẽ interpretari, quæcunque vnquam omnes Hæretici dixerunt: denique quidquid ipſe Diabolus fecit, dixit, aut

dicere, & facere poſſit in æternum. Vbi tunc erit vlla facultas refutandi hæreticos, & Diabolum? Vbi ſapientia illa Chriſti Domini, cui non poſſint reſiſtere omnes aduerſarij? Vbi Dialectica docendi Magiſtra? Vbi Rhetorica perſuadendi facultas? Nihil docebitur, diſcetur, perſuadebitur, conſolabitur, terrebatur, quia, nihil certũ, aut proprie dictum audietur.

Eat nunc Iunius & Lutherum criminatione onerari mentiatur, cum ſuſpectiſſimus & inſidioſiſſimus eius loquendi modus Neſtorianifmi à Bellarmino accuſatur. Nam quod obiectum ſanctorum Patrum, Lutherum ſuum, tueri tentat, nugas agit: nam cum bonũ bene agier oportet; ſi quando quid duriuſculẽ aut obſcuriuſculẽ dictum illis excidit. Cum Luthero ex lege quam ipſe tulit agendum eſt: *Si loquitur Arianicẽ*, inquit Lutherus, *iudicetur Arianus: Si loquitur Lucianicẽ, iudicetur Lucianus. Si loquitur gentiliſer, iudicetur gentiliſer: quia dogmata fidei tenere, arduum & diuinum opus eſt, etiam ſi propriũ & ſignatũ. Et certis verbis tradantur: quomodo igitur tenebuntur, ſi ambigunt, dubiũ & obliquũ verbũ tradantur? At noſter Rex ambibolus, inquit Lutherus de Eraſmo, ſedet in throno amphilogie ſecurus; & duplici contritione conterit nos ſtupidos Chriſtianos. Primò, vult, & magna voluptas eſt, ambigunt ſuũ dictũ nos offendere, nollet, non offendi iſtos truncos. Deinde, vbi ſenſit nos offenſos, & impexiſſe in inſidioſa figuris, & clamare contra eum: ibi, ſerid triumphat, & gaudet incidiſſe in ſuos caſſes prædam peritam. Nam ibi inuenta rhetoricandi occasione, irruit ſuper nos magnũ viribus, & clamoribus, lacerrans, flagellans, crucifigens, & vltra omnia tartara mittens, quod calumnioſe, virulenter, ſatanicẽ (ſi quid nominari peius poſſet) eius verba intellexerimus; quæ tamen ſic intellecta voluit, &c.*

Hæc tyrannide mirifica (qui credat, tantum poſſe Dominam iſtam amphibologiam: aut qui ſuſpicari poſſet vllum hominem eſſe tam deliræ mentis, vt tantum iſti figuræ vaniſſimæ confiſat?) nos non ſolum cogit ad ſerendam libidinem eius amphibologizandi liberrimam, ſed etiam ad neceſſitatem tacendi. Offendi nos plane vult, & cupit, vt rideat cum ſuũ Epicurũ nos ſtultos. Rurſus audire non vult eſſe offenſos, ne videatur non eſſe Chriſtianifmiſſimus. Sic nos vulnera ſine fine pati debemus, gemere, aut hiſcere non debemus.

Commodo Interprete opus eſt, inquit Iunius, non ſugillatõre incommodo. Recinit Lutherus: *Ja ja lieber Juncker! das muſt man auch beſtellen! ſonderlich bey den Chriſten.* Et ex his habet Iunius quoq; reſponſum ad Eutychanium illum Lutheri locum ex lib. de Conciliis part. 2. *Mibi paulò ante negotium fuiſt cum Neſtorianũ, qui pertinaciſſimẽ contra me diſputabant, quod diuinitas Chriſti non poſſet pati. Quem locum ſatis iam à Iunianis nebulis aſſerimus in Defenſione Praefationis in primam Controuerſiam.*

In eodem libro ſic itẽdem Lutherus delirant: *Oportet dici, hic homo Chriſtus, hæc caro & ſanguis condidit cælum & terram. Si caro,* inquit Bellarminus, *cælum & terram condidit, quis non videat à Luthero Chriſti naturas cum Eutychete confundi*

Iunius accusat in primis Interpretem. *Quisquæ librum illum aut ista Lutheri verba ex Germanico sic interpretatur, aut imperitè aut insidiosè facit.* Germanica Lutheri verba sunt isthæc. Darumb man sagen muß / diser Mensch Christus / das Fleisch vnd Blut Marie / ist Schöpffer Himmels vnd der Erden: Si hæc verba imperitè & insidiosè Latine verba sunt; non in Bellarmino, aut vlllo alio Catholico homine, sed in Lutheranis verfore tota culpa residet. Neq; enim Catholicus; sed Lutheranus fuit, qui librum Lutheri de Conciliis & Ecclesia Latinum reddidit; quem Germanica Lutheri verba, anquam Germanum, credibile est longè melius intellexisse; quàm Iunium, Gallum, Biturigem; linguæ Germanicæ haud callentissimum: nam quòd Iunius apponit de appositione Grammatica, sicque transferendum censet: *Hic homo Christus, caro & sanguis Mariae, cælum & terram condidit,* id friuolum est, nec ad Lutheri excusationem idoneum: quia Lutherus vtitur vocabulo, *das* / quod, vt norunt Germani, est particula demonstratiua: nam *das Fleisch* / idem significat, quòd, *Hæc caro*: Et si appositione Lutherus vti voluisset, non adiecisset, *voculam, das* / sed illa ommissa, dixisset: *Diser Mensch Christus / Fleisch vnd Blut Marie.* At siue Lutheri verba bonam in partem accipi queant, siue non, nos vtimur iure nobis cõcesso à Luthero; de quo fuse paulò antea; quia *ipse etiam publicæ leges imperij Romani,* inquit Lutherus, *damnant hanc dicendi rationem, inulstantq; hæc præma, vt iubeant verba interpretari contra eum ipsum, qui clarius dicere potuit, & dixit obscurius: & ipse Christus seruum illum nequam sese insidiosè excusantem damnauit; & verbu ipsius in eum retortis, dixit: Ex ore tuo te iudico serue nequam. Quid enim fieret, si in Religionibus & Legibus, & omnibus grauib; causis, assuesceremus ambigere, & insidiosè dicere, nisi consusissima illa Babylon, in qua nullus alterum tandem intelligere possit.*

Notat & culpat Bellarminus Lutheru. I. Quia in eodem de Conciliis lib. affirmat, Nestorium & Eutychem ex inscitiâ solùm aliqua, & in modo loquendi lapsos esse. II. Quia vtrique zelum bonum alioqui, animum sincerum, & fidem rectam tribuit. III. Quia totam causam tumultus & tragædiarum illo tempore excitatarum in Episcopos Catholicos, Leonem & Cyrillum confert. IV. Quia dicit, se vereri, ne in extremo iudicio aliqui hæretici sedeant iudices; & Episcopi, qui eos, in Conciliis damnauerunt, in æternum pereant.

Iunius mentitur hæc insidiosè à Bellarmino dici ad obruendam Lutheri causam. Quomodo insidiosè? An non bona fide, apertè & simpliciter, vt à Luthero asseruntur, ex Luthero deprompta sunt? Ait Iunius. *Quadam modestius à Luthero dicta fuisse multi desiderant.* Inter hos multos, vnus etiam est Bellarminus. Bene habet; Fatetur Calvinianus Lutheri aduocatus quosdam in Luthero modestiam desiderare, & immodestiam auersari. Quid mirum, si Bellarminus idem agat, præ-

sertim in hoc de Nestorio & Eutyche argumento.

Ait Iunius: *De Concilio Lutherus agens ostendit, pauca, & ratione, seu modo agendi simul probari posse: multa, re substantiaq; fuisse proba, sed modo agendi vitiosa: plurima denique fuisse vitiosa re simul, & modo.* Bellarminus turbat, ne causam obtinere possit. Etiam si hæc Conciliorum distinctio non ex Iunij, sed Lutheri capite prognata esset; prorsus tamen intolerabilis esset. Nullum enim est ex receptis & approbatis in Ecclesia œcumenicis Conciliis, quod non fuerit re, substantia, & modo probum ac legitimum. Et quod nam est illud Concilium, quod iudicio Lutheri in libro de Conciliis, *re & ratione, seu agendi modo probum fuerit;* cum Lutherus omnia Concilia laceret, & ne quatuor illis parcat, quæ diuus Gregorius, & tota antiquitas orthodoxa, eodem, quo sacrosancta Euangeliorum oracula, loco habebat. Quoties carpit Concilium Nicænum, eiusq; decreta? Quàm contemptim & abiectè loquitur de Concilio Chalcedonensi & Ephesino? Quoties occultis cuniculis eorum fidem eleuare conatur, vt causæ Nestorianæ & Eutychianæ auctoritatem aliquam conciliet?

Ait Iunius: *Lutherum habuisse Concilium Ephesinum & Chalcedonense pro opio & probo.* Crederem, nisi me ab assensu absterrent contumacia, quæ in hæc Concilia tam obliquè, quàm directè vibrat. Sed quid hæc tandem ad rem? cur non respondet Iunius ad ea, quæ Luthero & omnibus Lutheranis à Bellarmino obiiciuntur? Cur ad alia, de quibus nil Bellarminus, digreditur? Nullus vbi de adulterio postulat, inquit S. Athanasius, oratione prima contra Arianos, *de furto se excusat: neque si quis cadem imputet, reum patitur respondere, se non solum non peierasse, sed etiam in deposito fidelem existisse. Id enim ludibrium potius, quam purgatio criminis, aut certum rei documentum fuerit. Quid enim cades ad depositum? aut, quid adulterium ad furtum? Nam, tamesi scelera à se inuicem dependant, ex corde prodeuntia, at tamen ad diluendum facinus, nullam inter se communionem habent.*

Post multos anfractus tandem omnia, quorum Bellarminus Lutherum accusat, agnoscit; & impudentiam Lutheri suam quoque facit. Nam I. dicit: *Magnos illos viros (Patres Ephesini & Chalcedonensis Concilij, præsertim S. Leonem, & S. Cyrillum) à via charitatû essu quodam inconsiderato in transversum actos esse, in modo agendi cum Nestorio & Eutyche.* Hocine est Lutherum defendere & à criminationis labe expurgare; an mendacium & effrontem Lutheri temeritatem iterare; nec hoc duntaxat; sed & confirmare ac stabilire?

Dicit II. *Neminem bonum, lectum Conciliorum Actû, narrationibus historiæ Ecclesiasticæ, & ipsorum aliorumq; sanctorum Patrum scriptis, bona fide, hoc negaturum.* Impudens commentum, nisi nomine boni lectoris intelligat eum, qui Lutheranis & Calvinianis, omnibus hæreticis amico spiritu, calet; & nisi etiam *bonæ fidei* vocabulo accipiat fidem Calvinianam & Lutheranam. Nam qui sine hac bonitate

& bona fide ad cognoscendam Nestorij & Euty-
chetis causam accedit; is ingenuè confiteri co-
getur, consideratissimè, circumspiciissimè, &
prorsus paternè à sancto illo præstantissimorum
Patrum confessu & conuètu actum esse cum ver-
futissimis, dolosissimis, & fraudulentissimis hæ-
resiarichis Nestorio & Eutyche, à quibus nostri
Sectarij strophas suas vulpinas, sutelas, technas
& tergiuerfationes mutuati sunt, præsertim Lu-
therus docillimus Nestorij & Eutychetis disci-
pulus, propterea tam operosè eorum causam
aduersus sacrosanctam Conciliorum Maiesta-
tem tuetur.

III. Palam fatetur Iunius, Lutherum scribere,
*Nestorium & Eutychem ex inficitia & in modo loquendi
maximè lapsos esse.* Quo quid falsius, quod ad mo-
dum loquendi attinet? nam & in re grauissimè &
scædisimè hallucinati sunt; nisi fortè existimant
Lutherus & Iunius non esse lapsum in re, si quis
neget diuam Virginem esse *Deiparam*; hoc est, ge-
nuisse Deum, sed solum & merum hominè; item-
que non esse lapsum in re; si quis vtramque in
Christo naturam post vnionem in vnâ conser-
uat, abnuatque in Christo non esse duplicem natu-
ram diuinam & humanam inconfusam & im-
permixtam.

Ait Iunius: *Maximè lapsos esse in modo loquendi.*
Quasi verò maior sit hallucinatio negare voca-
bulum *Deipara* seu *Θεοτόκος*, quam rem hac voce
significatam; Quasi item maior sit error, inficia-
ri modum loquendi, quo duæ in Christo naturæ
constituuntur, quam rem ipsam hac loquendi
formula denotatam.

IV. Fatetur Iunius ex sententia Lutheri: *Nesto-
rium & Eutychem zelo bono, animo sincero, & fide bona
egisse, non recta; vt dicit Bellarminus.* Quam merce-
dem dabunt duo isti Hæresiarichæ his suis duo-
bustam fidis aduocatis? Dic, oro, Iuni; habésne
Eutychem & Nestorium pro damnatis hæreticis
vel potius hæresiarichis? Si neges, satis prodes
quis alastor pectus tuum obsideat & insideat. Si
affirmes; ex ore tuo mendacij te & tuum Luth-
erum arguam. Estne zelus Hæresiaricharum, quo
sectam & perfidiam suam toto pectore propaga-
re & diffundere nituntur, *bonus*? Estne animus
Hæresiaricharum, quo impia sua dogmata disse-
minare contendunt, *sincerus*? Estne huiusmodi
impostoribus & vulpinis sycophantis bona fi-
des? Nam quòd Iunius admonet, Lutherum non
vsu hac voce; *recta fides*; sed, *bona*: nodum in scir-
po querit. Si enim bona fides est, *recta* itidem
est: Est autem bona, iudice Iunio, ergo & *recta*.
Nam cum Lutherus dixit Nestorio & Eutychi
fuisse fidem bonam, aut bonitatem retulit ad
intellectum, aut ad voluntatem. Si ad intelle-
ctum; rectè Bellarminus *rectam fidem* illis à Lu-
thero tribui dixit; quia bonitas fidei ad intelle-
ctum relata est fidei veritas & rectitudo. Si bo-
nitatem retulit Lutherus ad voluntatem, rursus
rectè Bellarminus *rectam fidem* Hæresiarichis il-

lis à Luthero tribui affirmavit: quia bonitas fi-
dei in volûtate, nil aliud est quam *recta voluntas*
& intentio sincera & inculpata. Quis autè hanc
bonitatem, hoc est, *rectitudinem voluntatis &*
intentionis in tortuosissimis illis cerastis Nesto-
rio & Eutyche fuisse credat? Itaque Lutherus ab-
surdè & impiè egit siue priore, siue posteriore, si-
ue vtroque modo *bonam fidem* pestilentibus illis
sectarum architectis adscripsit.

V. Iterum calumniatur Caluinista cum au-
suo Luthero, Patres Concilij Ephesini & Chal-
cedonensis *ausferiore & asferiore agèdi modo aliquam
istû (non totam) sui obfirmandi materiam præbuisse.* At
Lutherus & Iunius cynicè prorsus sese gerunt, si-
ue *aliquam* solummodo, siue totam his hæresiarichis
peruicaciz & obstinationis materiam & oc-
casionem præbuisse dicant; & si vllum his tam
duris capitonibus vestigium frontis superesset;
verecundarentur hæc talia in chartas referre in
gratiam perditissimorum & damnatissimorum
nebulonum, aduersus tantos viros, quorum san-
ctimoniam, eruditionem, & in sententia feren-
da æquitatem totus ante Lutherum & Caluinum
orbis, qui Nestorianus & Eutychianus non es-
set, veneratus est.

VI. Addit Iunius, Tartareum prorsus menda-
cium pariter & conuicium. Ait: *Præcipitem serui-
dam, in agendo fuisse Cyrillum, Leonem arrogantem, v-
trunq; supra quam par fuit, vehementiorem, quodammo-
do, omnes historia testantur.* Quid testantur? Te men-
tiri, & quidem proiectissimè. Quis Historicus in
schola Nestorij & Eutychetis non educatus, &
instructus, vnquam tale de sanctissimis & excel-
lentissimis Pontificibus Leone & Cyrillo iudi-
cium tulit? Qualis Lutheri patronus Iunius, qui
lædorias Lutheri in sanctos Patres non modò
confirmat, sed & nouis incrementis adauget?
Quam bene fecisset Iunius, si & chartam & ope-
ram lucrifecisset; & id, quod Bellarminus Luth-
ero obiecit de beneuolentia in Nestorium & Eu-
tychen vel præteriisset, vel apertè fassus fuisset. At
ipsum quoque Iunium de his Hæresiarichis bene
mereri oportuit.

Claufula Iunianæ defensionis est hæc Pseudo-
logia, Lutherum, quando dixit: *vereri se, ne in ex-
tremo iudicio aliqui heretici sedoant iudices, & Episcopi,
qui eos, in Conciliu damnauerunt; damnentur: id non de
illu Conciliu (Nicæno, Ephesino, Chalcedonensi)
dici, sed de postremo isto Conciliorum genere, quod vitio-
sum fuerit re simul & modo.* Vbi duo mendacia ob-
serues licet. Primum, de ipsa Conciliorum diui-
sione; quæ, vt supra dicebam, Luthero in libro de
Conciliis nunquam in mentem venit: tantum
abest, vt secundum illam dictum suum accipi
voluerit. Alterum est de re ipsa: nam de illis Con-
ciliis hoc pronunciauit Lutherus, de quibus im-
mediatè ante, & immediatè post locutus fuerat;
sed immediatè antea & immediatè post locutus
est, Lutherus de Concilio Ephesino & Chal-
cedonensi, deque Nestorio & Eutyche, & vtriusque

caussa;

caussa; ergo de his Conciliis pronunciauit, se veteri, futurum, vt qui in eis fuerunt Iudices, in extremo iudicio iudicentur ab illis, quorum fuere Iudices, hoc est, à Nestorio & Eutyche; qui Iudices futuri sint S. Cyrilli S. Leonis, & Patrum, qui vtrique Synodo præsentibus adfuere. Hæcenus de Luthero, eiusque infornato hyperaspiste Caluiniano Iunio.

Nec Lutherum duntaxat, sed & alios huius temporis Sectarios Arianis fauisse, demonstrat ex variorum Nouatorum scriptis Bellarminus. Danzus vna fidelia omnes dealbat, coruinumque; in morem candefacit: *Manifestissimus Melanchthoni, Caluini, Bullingeri, Beze & aliorum, quos iste commemorat, piorum virorum calumniator est Bellarminus, vt ex sequenti disputatione apparebit. Quam tamen ubi ingressus fueris, ex tam multis, quos Bellarminus teterrimarum opinionum postulat; vix vnum vel alterum magis defendi cœptum, quam defensum videbis, vt suo loco planum faciemus. Cæteros atra nocte inuoluit, & sub cultro linquit. Nihil iste promissor de Erasmo; quem Bellarminus merito ad Censuram vocat, quod præfatione in S. Hilarium hæc effuderit. Audemus Spiritum sanctum appellare Deum, quod veteres ausi non sunt.* Iunius paucis se expedit. *Sua Erasmus præstet: Nos singula eum dicta in hoc argumento, nec probamus, nec præstare pollicemur.* Laudo consilium, Iuni. Rectè ac sapienter agis. Utinam pari libertate Lutheri aliorumque, & inprimis Caluini tui defensionem abiecisses, melius famæ tuæ consulisses.

Turbas hic dat Commefactor noster, qui pollicetur se Bellarminum de crimine falsi conuicturum, & si id præstet, nihil aliud superfuturum ait, quàm vt ex lege Cornelia iure ac merito in Bellarminum animaduertat. Fac igitur quod promittis, & Bellarmino pedicas legis Cornelie iniice. Auscultemus, quo pacto promissa præstes. *Aperte crimen falsi committis, verba Erasmi adulterans, atque corrupens. Neque enim dixit, quod veteres ausi non sunt; sed quod veteres aliquandiu non videntur ausi. Diuersa enim sunt, esse, & esse videri; illud affirmant uel esse, hoc, non omnino negant u.*

Quid si ipse Erasmus Bellarminum ab hac excusatione absoluat; nonne sat excusatus erit Bellarminus? Nonne tu meritissimò, tanquam vanissimus sycophanta, ad pœnam, quam Bellarmino minitabare, deposceris? Scripsit Albertus Pius, Carporum Princeps, aliquot libros contra Erasmus; quibus varias eius stultiloquentias; vel potius impias assertiones, castigauit & refutauit; inter cæteras etiam banc de Spiritu sancto, ex præfatione in B. Hilarium, Erasmo in os faciemque ingessit. Quid Erasmus? Num Albertum criminis falsi arguit? Num verba sua decurtata & mutilata fuisse questus est? An cum nostro Admonitore legem Corneliam intonuit? Nihil minus: sed agnoscens verba, quæ Albertus citauerat, sic ironicè Alberto occurrit in sua Apologia contra hunc eundem magnæ pietatis & eru-

ditionis principem: *Sed quis ferat, quod in præfatione in Hilarium in hunc modum scribo? Quin hac audacia prorupimus, vt nõ vreamur filio præscribere, quibus modis debuerit honorare matrem suam. Audemus autem Spiritum sanctum appellare Deum, quod veteres ausi non sunt.*

Hæc & alia huius generis cum Erasmus recitasset; subiecit varias impietatis suæ excusandæ ratiunculas, & more suo in omnes partes se vertit, vt & pseudologiam & blasphemiam illâ non nihil tegetet. Neque tamen huc vnquam venit, vt conquereretur verba isthæc de Spiritu sancto non fuisse integrè & fideliter ab Alberto producta; cum tamen non semel quireretur, alia nonnulla, quæ ex eadem præfatione Albertus excerpserat, & ad examen vocarat; decurtata & mala fide prolata fuisse; sed ea pro suis agnouit, & vt sua non defendit, sed defendere tentauit, idque strophis & flexibus sibi vîtatibus ac propemodum propriis. Et ne crederes Erasmus per incogitantiam hæc verba, tanquam à se scripta, comprobasse, sapius eadem repetit: *Illud mouet (Albertum & alios) inquit Erasmus, quod, adicio, audemus Spiritum sanctum appellare Deum, quod veteres ausi non sunt.* Hic nullum apparet aliquandiu. Nullum, videntur: in quibus commefactor cardinem accusationis suæ constituit; sed simpliciter fatetur Erasmus, se, id, quod Albertus obiecit, & Bellarminus repetiuit; scripsisse, nec vel verbum de crimine falsi facit vt nec in Apologia contra Inquisitores, seu, vt ipse vocat, *Monachos* Hispanos, qui, præter cætera vel impiè, vel temerariè illius Erasmus præfationis dicta, etiam hoc de Spiritu sancto impietatis postularant, & nigro Theta præfixo notauerant; vt scribit ipse Erasmus in libro contra Albertum. Et tamen ne tunc quidem incidit Erasmo, vt cum Admonitore anonymo à crimine falsi & lege Cornelia opem perditæ sententiæ quærendam existimaret. Quid ergo Vaniloquidormus iste non ex Plauti, sed ex Caluini vel Lutheri Orchestra de crimine falsi vociferatur; cû taceat Erasmus; & thecos illius informem partum, pro suo libenter amplectatur, totisq; castris tueatur?

Maiores canamus; & calefactorem sine nomine propius vrgeamus. Quid ais Caluiniane Tedi-
D *guloquides? Bellarminus cominifit crimen falsi, verba Erasmi corrupit, mutilauit, truncauit: eamq; ob causam legem Cornelia pœnas incurrit.* Itane vero? Ne ergo Bellarminus solus plectatur pœna falsi, adiungamus ei socium, quia, vt triuiale fert verbum: *Solatiū est miseris socius habere in pœnâ.* Quis iste socius? Coniecta, si es diuinus. Eiusmodi est, quem tu, vel corporis tui obiectu, à pœna persoluenda proteges ac eripies. Arrige aures, Admonitor. Si Bellarminus verba Erasmi falsauit & corrupit, eodem crimine tenebitur tuus Lutherus; tertius ille tuus Helias; & secundus Ioannes Baptista; & quintus Euangelista; & tertius Cato, & octauus Sapientum. Quid audio? Id quod res est. Audisti me. Nunc patulas aures Luthero præbe, qui in

Iudicio de Erasmo ista. Rectè Carpenſis ille, quiſquis ait, reprehendis eum, (Erasum) tanquam fauorem arianorum in præfatione Hilarij, ubi ſcripſerat; Nos audemus Spiritum ſanctum appellare Deum, quod veteres auſi non ſunt.

En Admonitor, Lutherus tuus non aliter ac Bellarminus verba Eraſmi recitauit. Oportet igitur, vt aut Lutherum cum Bellarmino damnes, aut vtrumq; ab intentato crimine abſoluas. Rectè, inquit Lutherus, reprehendit Carpenſis ille Eraſmum. Quomodo rectè reprehenderet, ſi recitandis Eraſmicis dictis crimen falſi commiſſiſſet?

Subdit Lutherus: Ibi cum bene admonitus Eraſmus (non ergo per crimen falſi) deberet agnoſcere ſuas pulchras figuras, & Arianiſmos, & eos emendare; non modo id non facit; ſed malodiſcit iſtas Satana calumnias, & duplo magis videt diuinitatem, quam ante. Tanta eſt confidentia in ſua flexiloquentia, ſeu amphibologia. Nihilominus valde ſeridè conſtitetur Triaden, & nihil minus ſeciſſe vult videri, quàm negaſſe Trinitatem diuinitati, niſi quod curioſitatem recentiorum (quam poſtea pro diligentia commodè interpretari exigit) narrat, multa ex ſcripturis accepiſſe, & auſos eſſe, qua veteres non eſſent auſi, quaſi hominum autoritate nitatur religio Chriſtiana (hoc enim intendit perſuadere.) Hoc eſt aliud nihil, quam pro fabulis haberi vniuerſas religiones.

Hic planè etiamſi Carpenſis nihil planè ſit, & hoſtiliter Lutherum petat, tamen Eraſmus inaudita ſuperbia putat, omnes homines eſſe ſtipites, & truncos, qui nec rem intelligant, nec verba percipiant. Lege enim locum, & obſerua mihi Diabolum incarnatum. His locus fecit, vt ego (quid alijs facturi ſint, viderint) Eraſmo non credã, etiamſi conſtitatur apertis verbis, Chriſtum eſſe Deum. Sed dicam illud Chryſippi ſophiſma: ſi mentiris, etiam quod verum dicis, mentiris. Quid enim opus fuit (ſi ſincere credidit Spiritum ſanctum eſſe Deum) dicere; Nos audemus appellare Spiritum ſanctum Deum, quod veteres non ſunt auſi. Et verbum audendi tam varie torquere, nunc in laudem, nunc in vituperium, etiam in eiſdem recentioribus, cum nos ex veteribus ipſis hoc habeamus, & ipſiſſimus auſi primum.

Deinde, manifeſtum mendacium eſt; veteres non auſos eſſe Spiritum ſanctum appellare Deum: niſi veteres pro ſua pulchra figura intelligant Democritum, & Epicuram, aut Deum intelligant materialiter, id eſt, iſtas quatuor litteras, Deum. Ad quid autem iſta odibili panurgia, niſi vt rudibus, ex muſca elephantem facias: & ſignificet Chriſtianam religionem nimis nibili eſſe, nulla cauſa, niſi quia iſta quatuor littera, Deus, non ponuntur omni loco, quo ipſe exigere poſſet.

Hæcenus Lutherus pro innocentia Bellarmini contra Lutheranum vel Caluianum Agyptam. Quid ad hæc Eraſmus in Purgatione aduerſus Epistolam ſeu Iudicium Lutheri, quæ purgatio exiſtat cum reliquis Apologiis Tomo 9. operum Eraſmicorum? Multa quidem pro conſuetudine ſua garrat Eraſmus; multa deblaterat; grandi verborum profluentia & volubilitate ſeſe & animum ſuum comit: at nunquam eò progredi auſus eſt, vt cum caleſtatore noſtro diceret, verba

A illa: Audemus Spiritum ſanctum appellare Deum, quod veteres auſi non ſunt: à Luthero per crimè falſi, fuiſſe corrupta, deprauata, truncata: ſed ea tanquam ſua recipit, & cum cæteris excuſare & tueri conatur, quamuis irritò conatu. Quæ enim Apologia hanc tantam, vt modeſtiſſimè dicam, Eraſmi ſummis de rebus ſcribendi leuitatem expurget? Quæ ſcelus hoc vnda abluat & eluat?

Oggrunnit Admonitor: Eraſmus paulò ante ſe ipſum explicat, cum ait: Atque hæc dixerim, non vt in dubium vocem, quod nobis eſt diuinis literis Patrum orthodoxorum tradidit auctoritas. At Lutherus occidit: Eraſmo non credam etiamſi conſtitatur apertis verbis, Chriſtum eſſe Deum. Multo minus igitur credet Lutherus Eraſmo, quando teſtatur, ſe, ea, quæ præfatione in Hilarium ſcribit, non ſcribere, vt in dubium vocet, quod nobis eſt diuinis literis Patrum orthodoxorum tradidit auctoritas, quia nõ fugit Lutherum ſolenis Eraſmi mos: qui erat, aliud pectore clauſum tenere, aliud ore proloqui, & calamo in chartas referre; atq; adeo bilinguem eſſe: & proteſtationibus ſuis proſus aduerſa agere: nam ſi Spiritus ſancti diuinitatem in dubium vocare noluit, cur dicta illa ad dubitationem commouendã aptiſſima & appoſitiſſima, papyro illeuit? Cur mentiri non erubuit; veteres non fuiſſe auſos Spiritum ſanctum appellare Deum? Quod eſt ſacrum & deteſtabile mendacium, vt demonſtrat Bellarminus. Et quamuis Eraſmus primitus ſcripſiſſet hunc in modum: Quod veteres aliquandiu non videntur auſi: vt eum ſcripſiſſe vult Admonitor, non tamen propterea à mendacio liber eſſet; quia falſiſſimum eſt; veteres orthodoxos, (de his enim ſermo eſſe debet; nil namque mirum, ſi Hæretici Spiritum ſanctum nõ appellarunt Deum) aliquandiu non fuiſſe auſos Spiritum ſanctum nominare Deum: quia omnes orthodoxi à condito Chriſtianismo ſemper in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, tanquam vnius Dei, baptizati & ſalutaribus vndis abluti ſunt; & communior Theologorum ſententia affirmat, poſt ſufficientem Euangelij promulgationem neceſſarium eſſe, non modo neceſſitate præcepti, ſed & medijs, explicite credere ſacroſanctæ Trinitatis myſterium; cuius ſanè fides in hoc conſiſtit, vt Spiritum ſanctum Deum Patri & Filio æqualem & conſubſtantialem corde & ore palam & priuatim profiteamur.

Eraſmicam editionem D. Hilarij non vidi. At in magno volumine epistolarum Eraſmi, reperitur liber præfationum, quas varijs Auctoribus præfixit; & inter illas, etiam hæc in Hilarium: in qua ita legitur: Audemus Spiritum ſanctum appellare Deum verum, ex Patre Filioq; procedentem quod veteres aliquandiu non videntur auſi. Si in iſto ita ſcripſit Eraſmus; cur diſputans aduerſus Inquiſitores Hiſpanos; Albertum Pium, & Lutherum, non vſus eſt hac deſenſione, qua nunc vtitur Caleſtort? Cur non dixit, verba ſua, per crimè falſi eſſe corrupta, truncata, mutilata?

Deinde

Deinde licet verbis illis; *aliquandiu non videntur ausi, &c.* in prima præfationis illius conscriptione usus fuisset; nihilominus blasphemio mendacio sese obstrinxisset; quæ ab omni veritate abhorret, veteres orthodoxos *aliquandiu* non fuisse ausos Spiritum sanctum appellare *verum Deum*. Ut patet ex his, quæ & hic & infra pro diuinitate Spiritus sancti Bellarminus profert. Non est autem, quòd quis miretur aliter hodie textum præfationis constitutum esse, quàm Hispani Theologi, Albertus Pius, Lutherus, & Bellarminus citarunt, & ipse Erasmus agnouit; quia vicitissimum fuit Erasmo posteriores editiones vertere & invertere, & si quid effudisset, quod piorum aures nimium feriret ac offenderet, fucò quodam & schemate flexiloquo colorare. Quod & hic accidisse mihi sit verisimile. Quanquam, vt dictum, siue hoc, siue illud scripserit; nunquam vel ipse seipsum, vel alius, illum ex mendacij & impietatis cæno eripiet.

Ante aliquot annos obiecit mihi vir quidam magni nominis & doctrinæ non vulgaris, hunc ipsum Erasmicum à Bellarmino adductum locum, desiderabat; fidem & frontem Bellarmini in loci huius recitatione: addens, Erasmus non absolutè dixisse: *Veteres*; sed; *quidam veteres ausi non sunt*: longo autem discrimine seiungi hæc duo: *veteres*; &; *quidam veteres*. Ac ego nullam vidi librum; qui exhiberet hanc voculam. *Quidam*. Et vt maxime ab Erasmo adhibita fuisset, res tamen nondum in vado esset: nam & hoc à vero abit, & malum affectum in Spiritus sancti maiestatem sapit: *Quosdam veterum Catholicorum non fuisse ausos Spiritum sanctum appellare verum Deum*.

Forfan ab illo ipso, de quo loquor, & cuius nomen exprimere, nil necesse, calumniam hanc in familiari colloquio accepit Admonitor; quandoquidem, nisi me coniectura fallit, Præge in Bohemia nidum habuit: qui pro copiosiore Erasmi purgatione hoc etiam adiungit: *Erasmum hoc ideo dixisse, quòd eos reprehendat, qui Spiritum sanctum Deum ore quidem appellant; ex animi verò templo suis sceleribus deturbant*: Non examinabo, num mentiatur Admonitor, hæcquæ causa ad effusionem dicti illius Erasmus verè impulerit: illud tantum sciscitabor, num ideo licuerit Erasmo blasphemè mentiri: *Veteres non fuisse ausos, vel aliquandiu non fuisse ausos; vel, aliquandiu non videri fuisse ausos Spiritum sanctum appellare Deum*; vt recentiores perstringeret, qui Spiritum sanctum sceleribus suis ex animo exturbant, licet illum Deum verum appellent? Certè si nunquam licet dicere mendacium, ne eo quidem sine licebit dicere; vt aliorum improbitas perstringatur.

Deinde Erasmus non loquitur de religiosa, vt sic loquar, *abstinètia*, qua reueriti, nomen Dei Spiritui sancto non tribuerint; sed loquitur de illa, quæ inde procedit, quòd quis Spiritum sanctum non credit esse Deum: quæ non est religiosa, sed impia. Quanquam quæ reuerentia vel religio

nunquam obstat; quo minus, vt Patrem & Filium, ita & Spiritum sanctum liberè appellemus *Deum*, quandoquidè verus est Deus; dummodo id fiat, nihil committendo in illud præceptum: *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum*. Itaque dum Admonitor Erasmus à mendacio liberare prope rat, mendacio eum innodat. Sic enim ratiocinante vel potius *ἑυδολογῶντα* inducit. *Qui hodie viuunt non tantum liberè nuntiant Spiritum sanctum Deum verum; sed & eundè sceleribus suis ex cordibus exterminant: longe ergo distident à prisca Christianis*. Probatur consequentia: *Quia prisca ne ausi quidem fuerunt Spiritum sanctum nominare Deum*. At quæ hæc religio? Quæ pietas non audere Spiritui sancto *Dei* appellationem tribuere; præsertim ex incredulitate; quòd eum verum esse Deum sibi non persuadeant?

Ait Admonitor, non fuisse mentem Erasmi, *Spiritum sanctum Deum negare*. Quæ fuerit mens Erasmi, ipse post Deum omnium optimè nouerit. Signa quæ passim edidit, haud bonæ & sanæ mentis symbola cenfeo. *ὁξίας* fuit Erasmus, & in omnes formas variabilis. Iam supra audisti ex tuo Luthero, quid de huius Vertumni sinuosus voluminibus sentiendum sit.

Ais: Erasmus dicere: *Spiritum sanctum nunquam exerte Deum vocari*. At hoc est exsertum mendacium, vt patet hic ex Bellarmino, & infra, vbi de Diuinitate Spiritus sancti disputat. Nec dixit Erasmus, *veteres exsertè non fuisse ausos Spiritum sanctum nominare Deum*; sed absolutè id pronunciauit; sine vocula illa: *Exsertè*. Exsertum insuper mendacium est. Spiritum sanctum in diuinis literis nunquam *exsertè* dici Deum. Vide Bellarminum infra ca. 13. & Gregorium de Valentia li. 1. de Trin. c. 24. & 25.

Mentitur Admonitor: *Erasmum, quando dixit, veteres non ausos Spiritum sanctum appellare Deum, non loqui de Nazianzeno, Nyseno, Basilio & aliis, Hilarij vel aequalibus, vel propè aequalibus; sed de illis, qui & Hilarium & synchronos antecesserint*. Mentitur, inquam, quia Erasmus absolutè loquitur de veteribus, sine vlla præsus restrictione. Et nihilominus nec Erasmus, nec Admonitor à mendacio immunes euadent; quia non nisi mendaciter & sycophanticè hoc ipsum de Patribus; qui Hilarium & coæuos antecesserunt, asseritur. Vide Greg. de Valètia lib. cit. c. 25. & 26. Cæteros Erasnicos malè sanos & Ariantes locos silentio transmittit Admonitor; animaduertens, opinor, deteriores esse, quàm vt vllò Apologiz malagmate perfanari queant.

Tertius Arianorù patronus producit à Bellarmino Philippus; qui in Locis Communibus anno M. D. XXXIX. editis, *necesse est*, inquit, *in filio aliquid esse diuinæ nature*. Accurrit suppetiatum Philippo Admonitor, & hoc missile vibrat. *Philippus est Auctor Confessionis Augustanæ, in qua de Trinitatis articulo rectè & orthodoxa doctrina continetur; ergo Philippus nõ fauet Arianis; aut Arianismo; per consequens, immeritè huius sceleris eum Bellarminus arcescit*.

Dabo ex liberalitate quod sumit *Calesador*, rectam doctrinam de Trinitatis mysterio in Con-

feſſione Auguſtana tradi. An Bellarminus Philippo Arianismū ex Confessione Auguſtana exprobrat? An ex Confessione ista testimonium aſſerti ſui deprompſit? An non ex *Locū* fidem ſuo dicto fecit; & quidem ex locorum editione nouem annis poſt Confessionem Caſari traditam, euulgata? An Philippus nouem illis annis mutari non potuit? An non ſemper *Vertumnus* fuit; nunquam ſtabilis, nunquam ſolidus, nunquam immobilis? An non hoc ipſo nouennio ipſam Confessionem ſæpius interpolauit? An non Stancarus, quamuis Sectarius, hæc ipſa Philippo ex *Locū immandū*, vt vocat, in os faciemq; ingeſſit, lib. de Mediatore contra Caluinum. Quam ineptus ergo eſt iſte patronus cum ſic fatuatur: *Philippus in Confessione non dedit vllum Arianismi indicium; ergo nec alibi: Ergo Bellarminus ei facit iniuriam.*

Sed Admonitor aliam parat propugnationē. *Agnosci*, inquit, *fallaciam*: Agnoſco tuā ſtultitiam; quam vtinam haberes occluſam. Perge. *Philippus dicit: neceſſe eſt in filio aliquid eſſe diuinam naturam. Aut igitur Philippo ſunt plures natura diuina, aut certe multe ſunt partes nature diuina: porinde ac ſi diceret Bellarminus: Filius eſt Deus: ergo plures Dī: Ergo Athanaſius in ſymbolo grauer blaſphemauit, vbi præter alia, ait: Deus, Pater, Deus, Filius; Deus, Spiritus ſanctus. Sed, ſi recte hic, vt quidem certe, cum ſubiicit: ſed tamen, non tres Dī, ſed vnus Deus: non minus recte Philippus, qui, quam in Patre, quam in Spiritu ſancto, agnoſcit diuinam naturam, eandem Filio tribuit; ſed tamen, non tres naturas, ſed vnā.*

Quis non videt Admonitorem egere aliquot hellebori nigri modiis: cum præ delirio tam diſſimilia vocat ſimilia; adeo vt ne vocabula quidē orationis ſuz, vel Bellarminianæ intelligat. Quis enim niſi toto peſtore plumbeus, affirmet eundem eſſe ſenſum huius orationis; *Filius eſt Deus*: & huius: *in Filio eſt aliquid Deitatis ſiue diuina natura?* nam qui priorem enunciationem profert, totam Filio Deitatem ſiue diuinā naturam tribuit: Qui verò alteram enunciationem vſurpat, is partem duntaxat Deitatis ſeu diuinæ nature Chriſto largitur: nam aliquid rei non ſignificat totam rem; aliquid domus, aliquid hominis, aliquid equi, aliquid bouis, non ſignificat totam domum, totum hominē, totum equum, totum bouem, ſed aliquid ſeu partem ſingulorū: ergo & in propoſito, qui dicit, *in Filio eſt aliquid nature diuina*; hæc ipſa locutione indicat, non totam naturā diuinā in filio ineſſe, ſed partē duntaxat. Quēmadmodū ſi dicerem; *in Petro aliquid nature humana ineſſe*; vtique non totam, ſed tantum partē humanæ nature in illo ineſſe declararem. At qui dicit; *Filius eſt Deus; Filius habet naturam diuinam*, is totam & integram Deitatem, naturamq; diuinā Filio tribuit; ſicut Petro totam humanā naturam concedit ille, qui dicit: *Petrus eſt homo: Petrus habet humanam naturam.*

Quocirca ex Philippico paradoxo: *In Filio eſt aliquid diuina natura: recte inferitur; ergo diuina natura eſt partibilis; quia aliquid diuinæ nature eſt in Filio; aliquid in Patre; aliquid in Spiritu ſancto. Ex altero*

A autem Philippi aſſerto; *neceſſe eſt in Chriſto aliquam eſſe diuinam naturam*; non malè concluditur; *ergo ſunt plures numero diſtinctæ natura; & quod hinc ſequitur, plures Dī*; nam illa locutio; *aliquam diuinam naturam*: indicat nature diuinę indiuidualē multiplicationem: (Quāquam & prior locutio eandem diuinæ nature multiplicationem non obſcurè innuit, ſed concisè.) Sicut cum dico: *Neceſſe eſt Petrum habere aliquam naturam humanam*, ſignifico; Petrum habere naturam humanam indiuidualiter ab aliis diſcriminatam. Imperitiſimè igitur *commonefactor* iſte, hanc delirationem Philippi: *In Filio eſt aliquid nature diuina*: æquiuale re dicit huic: *Filius eſt Deus*; Potius hæc æquiuale ret: *Filius habet aliquam naturam diuinam*: niſi aliud obſtaret; nempe, quod impoſſibile ſit plures eſſe Deos numero diſtinctos, vel naturam diuinam indiuidualiter multiplicari: cum autē hæc propoſitio: *Filius habet aliquam naturam diuinam*: ſignificet multiplicationem diuinæ nature: hæc autem; *Filius eſt Deus*: nullam penitus multiplicationem, ſed eandem prorsus naturam deſignet; quæ tribuitur Patri & Spiritui ſancto in his enunciationibus: *Pater eſt Deus: Spiritus ſanctus eſt Deus*: ideo fieri non poteſt, vt prior illa: *Filius habet aliquam diuinam naturam*; æquipolleat huic: *Filius eſt Deus*; ſeu, *Filius habet diuinam naturam*. Sed non eſt vitio vertendum Caleſtatori noſtro, ſi hæc à ſenſu remotiora nō percipiat. Illud nullo modo bonam in partem accipi poteſt, quòd de iis, quæ penitus non intelligit; cum Bellarmino diſceptare ingreditur, cuius nec dignus agaſo eſſet.

C Iunius hoc loco tam ſubtilis eſt, vt præ nimio acumine propemodū deſipiat. Ait: *Iſta vox aliqua; aliquid; aut diſtinguit in Filio, aut in natura diuina: Si in natura diuina (q̄ tamē ſibi Melanchthon noluit) aut multa natura diuina, aut multe partes nature diuina; aut deniq; plures perſona (q̄ Bellarminus diſſimulat) eo denotatur. Sin autē in perſona, quod ſenſit Melanchthon, qui negat, aliquid in Chriſto natura diuina, aliqd̄ humana eſſet*

D Quid nō tentat improbitas, vt improbitatem defendat, eiusq; turpitudinem, ne palam omnibus appareat non nihil velet? Nam vocabula *aliquid* & *aliqua*, ad id referri debent ex ſentētia Melanchthonis, ad quod à Melanchthone ipſo relata ſunt: nemo enim melius ſciuit mentem Melanchthonicam, quā ipſe Melanchthon; ſed vocabula illa nec ad Filium, nec ad perſonā Filij immediatè relata ſunt, ſed ad naturam diuinam; non enim dixit Philippus: *Neceſſe eſt in Filio aliquid eſſe Filij*; vel, *aliquid eſſe perſona*; vel, *neceſſe eſt in Filio eſſe aliquem Filium*; vel, *neceſſe eſt in Filio eſſe aliquam perſonam*; ſed dixit: *Neceſſe eſt in Filio aliquid eſſe diuinam naturam; aliquam diuinam naturam*: Ergo Philippus retulit illas vocolas immediatè ad naturam; ad Filium autem non aliter, niſi quatenus omne prædicatum integrū & perfectum referri ſolet ad ſubiectum, de quo prædicatur.

Exemplo res clarior euadet: *Neceſſe eſt in hoc conſeclau aliquid eſſe aëris: neceſſe eſt in hoc conſeclau ali-*

quem esse aërem; certe dictiones *aliquid & aliquem* afficiunt, & ut sic loquar, modificant nomen illud, *aërem*; significant enim non totum aërem esse in isto conclavi, sed partem eius; vel quoddam eius individuum. Eadem prorsus est ratio in præsentis. Et ramentum Calvinianus iste tam duri est oris, ut dicere haud vereatur, Philippum voculas, *aliquid & aliqua*, non retulisse ad naturam, vel, ut ipse loquitur, *non distinguere in natura divina*; cum solis luce dilucidius sit, illas pertinere ad naturam divinam, non ad personam, ut stultescit Iunius.

Nec mirum videri debet, Bellarminum in locutionibus illis Philippicis, non fecisse mentionem relationis vocularum *aliquid & aliqua*, ad personam; quia credidit nullum fore tam hebetem, qui tam dilucida verba contra mentem Philippi, & ipsius orationis naturam & indolem, referret ad personam; diceretque: *Neceffe est in Filio aliquid esse naturam divinam, hoc est, personam divinam*. Quamquam & in hoc sensu propositio impia foret; quia non aliquid personæ, sed tota persona est in Filio; vel potius per totam personam, non per aliquid personæ, constituitur Filius.

Igitur mendacium Iunianum est; Philippum illa, *aliquid & aliqua*; retulisse immediatè ad personam: Inscitia autem & stupor plusquam *oniscus* est; quod subiugitur: *quæ negat aliquid in Christo naturam divinam, aliquid humanam esse*. Primò, quid hic ad rem humana Christi natura? Num de ea Bellarminus Philippo diem dixit? Num litem intèdit? Num ipse Philippus in impiis illis suis locutionibus naturæ humanæ meminit? Nimitum ingrendenda fuit hoc loco mentio naturæ humanæ Christi, ut lectoris mens à natura divina, quam Philippus vel in partes vel in individua lacerare tentat, aliò auocaretur: & de vnione duarum in Christo naturarum cogitaret.

Deinde omnis ille, qui fungus non est, negabit, *aliquid naturam divinam; & aliquid naturam humanam*; esse in Christo; quia vtriusque non aliquid sed totum est in Christo; nam tota natura divina est in Christo; similiter & tota natura humana.

Subdit Iunius: *Christus constat ex vtraque natura; & sicut anima rationalis, ait Athanasius, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo, vnus est Christus: aliquid enim Deus, siue natura divina; & aliquid eius caro, vtrumque in Christo, in Filio Dei*.

Obserua & detestare hic Calvinianum, hoc est, Diabolicum, Iunij artificium: qui summa improbitate & nequitia & phrasin & mentem aliò deflectit: quæ ita proponit; quasi Philippus dixerit; *aliquid est in Christo natura divina; aliquid est in Christo natura humana*; quod cum verum sit, non videtur Philippus meritò à Bellarmino cæsus & notatus. Sed qua ratione, quæso, euincet Iunius hanc propositionem Philippi: *Neceffe est in Filio aliquid esse divinam naturam*: eandem significationem habere cum ista: *Aliquid in Christo est divina natura*: prior loco, quem Bellarminus adducit, asseritur à Melanchthone; non hæc posterior; cui, qui priorem æqui-

pollere dicit, hic cicuta eget, ut cerebrum purget. Nam Christus significat compositum seu constitutum quoddam ex duabus naturis, divinam & humanam, in eadem hypostasi. Quapropter rectè asseueratur: *Aliquid in Christo esse divinam naturam; aliquid, humanam naturam*. At Philippus non sic locutus est; sed, *aliquid essentia divina est in Filio. Alia essentia divina est in Christo*; quo pacto, quisquis loquitur, ille aut diuisibilem in partes facit indiuisibilem Dei naturam; aut eam in plura individua secat: quia voculæ *aliquid & aliqua* in Philippicis locutionibus afficiunt naturam divinam; quæ & in partes & in atoma seu individua, simpliciter est indiuisibilis; at in illis enunciationibus, quas Iunius fraudulenter substituit, & Philippicis sensu æquiualete mentitur; dictiones, *aliquid & aliqua*, afficiunt Christum: dicitur enim, *aliquid Christi, hoc est, in Christo, est natura divina: aliquid Christi est natura humana: cum autem Christus non sit simplex; sed quiddam ex duabus naturis constitutum; verè sunt duæ istæ propositiones: At non ita locutus est Philippus: Sed, neceffe est in Filio aliquid naturam divinam esse*. Quæ assertio vel cù Trinitatis, vel cum aliis, his nihilo sanioribus hæreticis, concinit; de quibus ex S. Augustino hic Bellarminus. Si Philippus dixisset: *Neceffe est in Filio esse naturam divinam; neceffe est in Christo esse naturam humanam*: nulla reprehensione dignum se reddidisset; sed longè aliter olent illa, quæ ipse peperit themata.

Hac tam præclara Melanchthonis defensione à Iunio præmissa & peracta strenuè mentiri & calumniari ingreditur. I. Mendacium, Bellarminum peccare, quod vocem *distinguentem in persona Filij rapit ad naturam*. Non rapit, sed relata à Philippo immediatè ad naturam, ipse itidem ad naturam refert: Quia Philippus non dixit, *aliquid personæ*: sed, *aliquid naturam divinam*. Nec; *aliquam personam*: sed, *aliquam naturam divinam*.

II. Mend. *Hoc, quod Bellarminus dicit; Philippo nunquam venisse in mentem*. Amens ergo propositiones illas effudit, quia si mentem habuisset, necessariò ei id, quod Bellarminus dicit, in mentem venisset, quia hoc quod Bellarminus dicit, & nihil aliud propositiones istæ significant. Quamò verius scripsisset Iunius, hanc tam fatuam defensionem & excusationem Philippo nunquam venisse in mentem.

III. Mend. Bellarminum *in ratione naturam distinguende insufficientem enumerationem inferre, cum dicit; ex Philippi propositionibus sequi; divinam naturam esse vel in partes diuisibilem; vel in multas naturas, individuales scilicet, tanquam species quædam, in sua atoma*. Et mox ut Philosophicæ suæ peritiæ Calvinista nobis aliquem gustum præbeat; docet nos, quomodo natura distingui debeat: *Distinguitur enim aut in multas naturas, aut in partes multas; aut in individua multa; aut in personas multas ὁμοῦς καὶ ὁμοῦς*. Non vocabo ad examē hanc diuisionem; quamuis possem. Id quod instat agam.

Dico igitur, Bellarmino non fuisse propositum diuidere naturam, vel in suas partes componentes, vel in partes subiectas: sed hoc luculenter ostendere, quæ absurditas, vel potius impietas, ex assertionibus Philippi nascatur; quando dicit: *aliquid nature diuinae esse in Filio. Et, aliquam naturam diuinam esse in Christo.* Nam ex prima sequitur, naturam diuinam esse diuisibilem in partes componentes, ad eum ferè modum, quo *totum quantum*; vel, *totum in intensione* est diuisibile in partes, ex quibus constat. Ex secunda sequitur, naturam diuinam esse diuisibilem in partes subiectas vel indiuiduales; vel si hæc absurditas non videtur Iunio satis enormis, etiam in *partes specificas* seu *species*; ita vt non tantum habeamus tres numero; sed & specie diuersos Deos. Si Iunius mauult, vt Bellarminus in hunc sensum Philippi propositionem accipiat, nihil aliud efficiet, quàm quòd Philippi inscitiam & blasphemiam haud paruo incremento adaugebit. De diuisione naturæ in personas, nihil dixit Bellarminus: quia nihil est ad rem: cum Philippus non de personis, sed de natura diuina blasphemias iam sæpe nominatas effutiuerit.

Obiicit Bellarminus Philippo, quòd Spiritum sanctum *aliquid Dei*; vel, *aliquid essentia Dei* appellarit. Desiderat Iunius in Bellarmino *simplicitatem*: Illam, opinor, quæ omnia hæreticorum placita & effata, quantumuis absona & impia, suspiciat & adoret, vel saltem, etiam aduersante & obluetante conscientia, tueri studeat. Quæ simplicitate inductus Iunius, prædictum Philippi sacrilegum paradoxum excusare incipit: Videlicet, Melanchthonem vocem *Dei* usurpare essentialiter, non *uere* n, siue *relate*. Respondeo, quomodocunq; Philippus vocem *Dei* accipiat; blasphemum est, quòd affirmat: nam qui Spiritum sanctum nominat *aliquid essentia Dei*; vel, *aliquid Dei*; siue *aliquid nature diuinae* (hoc enim significato sumitur vox *Dei* à Philippo, si essentialiter sumitur, vt ait Iunius, & res ipsa loquitur) is essentiam diuinam; siue Deum essentialiter sumptum, siue naturam diuinam in partes vel componentes vel subiectas, diuisibilem constituit; non sine summa impietate & absurditate, vt antea satis superque ostensum est.

Ait Iunius: *Persona in Deitate consideratur dupliciter: absolute, qua subsistit. & est Deus: vel relate; uere n, qua persona vna respicit ad alteram, & est aliquid Dei, vel essentia Dei, vt cum Philippo dicam.* Vt maxime verum sit personam spectari posse, vt habet ordinem & habitudinem quandam ad Deum essentialiter sumptum; siue ad essentiam seu naturam diuinam; nullo tamen modo Philippi locutio potest, aut debet tolerari; sed tanquam profana manibus pedibusque explodi, quia, vt supra ex ipso Luthero audiuius, huiusmodi insidiosæ nouæ & suspectæ locutiones, sub quibus mortiferum virus delitescere potest; contra Auctores suos explicandæ & interpretandæ sunt. Quod

A dū Bellarminus fecit; id fecit, quod Lutherus voluit, & faciendum præscripsit. Deinde, qui *aliquid essentia diuinae*; vel, *aliquid Dei* essentialiter sumpti nominat; is indicat hoc *aliquid* esse quasi *partem componentem* vel *subiectam* ad instar indiuidui; vt ex communi loquendi consuetudine patet. Quocirca quisquis ita loquitur, is absq; vlla circuitione & dilatione redargui debet. *Natura dicitur*, inquit Lutherus in Iudicio de Erasmo, *vt vnaqueq; professio tum sacra, tum profana sui certis verbis vtatur, & ambigua vitet. Nam & sordida officia aut arguunt, aut damnant, aut rident, vt iocū, si alienis terminis (vt vocant) de rebus ipsorum quispian loquatur. Quanto magis in rebus sacris, ubi certa salus, aut perditio aeterna sequitur, certis, & propriis verbis docendū est. Ludamus amphibologiis, in rebus aliis leuibus, vt sunt nuges, poma, denarij, & similes puerorum, & stultorum delicia. In religione, & causis grauib; politia, amphibolon, seu diabolum, & mortem fugiamus, quantum fieri potest.*

B Hæc Lutherus contra se, suum Philippum, & Caluianum Iunianum. Et quis est, qui auditâ hac locutione: *Spiritus sanctus est aliquid essentia diuina*; vel, *aliquid Dei* essentialiter sumpti; hanc notionem animo efformet: *Spiritus sanctus est persona seu hypostasis in essentia seu natura diuina subsistens*; seu, *hypostasis, in qua natura seu essentia diuina subsistit.* Quod si ita grauissimis in rebus ludere liceret, promptum esset dicere, etiam primam illam Philippi propositionem: *Neceesse est in Filio aliquid esse diuina natura*: Defendi hunc in modum posse: *Neceesse est in Filio aliquid esse natura diuina*; hoc est, *personam seu hypostasin*; quæ est *aliquid nature*, quatenus naturam diuinam suppositat: At quis talem blateronem ferret? Quis impietatis non arcesseret? Quis non æstimaret dignum, cui os probè contunderetur tam verbis, quàm verberibus?

C Accedit demum, quod Iunij figmentum, quod à Melanchthone *Tritheismi* & alterius sectæ, hac non melioris, notam amoliri gestit, Melanchthoni nil penitus opis adfert: Nam quando Spiritus sanctus mittitur, non aliquid Dei, etiam Iuniano sensu acceptum, mittitur; sed totus Deus mittitur; hoc est, totus Spiritus sanctus, vt est, nostro cogitandi modo constitutum quoddam ex personalitate seu hypostasi & ex essentia diuina: nam

D Christus paraclitum se missurum promisit. At hic paraclitus non est *aliquid Dei*, seu *essentia diuinae*; sed ipsa essentia diuina & hypostasis, ex hac enim & illa cõstituitur: impiè ergo scripsit Philippus: *Deum testari per Ioëlem, non mitti creatam agitationem, sed aliquid essentia Dei; & personam, quæ sit aliquid Dei.* Quid, quod ne Iunius quidem post tot, quas excogitarat, nugas, Philippi pronuciata absolute probat. Quamobrem in fine addit: *Receptum in Ecclesia loquendi modum, & communem pressum obseruari probo.* Cur ergo contra receptum in Ecclesia modum blasphemam Philippi inscitiam defendere niteris? Cur mox addis? *Sed illud non damno tamen: hoc est, nõ damno effata Melanchthonica.* Damnares nisi eodem, quo Philippus, morbo laborares.

Concedit Iunius, esse locutionem aliquatenus *impropriam*. Rectè sentiret; si non *aliquatenus*, sed prorsus *impiam* assereret: Qui mox acutè nobis demonstrat, quæ hæcenus nemo scilicet mortalium norat: *Vt species, inquit, in suis individuis subsistit, sic essentia in suis cruciatis personis, in diuinis, utcumque, placebit appellare. Nec in diuinum est species, nec persona, essentia; sed speciei illius, hæc essentia est.* At diuersa ratione; quia in diuinum est speciei vt pars subiecta, de quo species prædicatur essentialiter: at persona seu hypostasis in abstracto seu formaliter sumpta, est essentia, vt vltimum eius substantiale complementum.

Petge. *Quod si non species, non essentia est, ergo aliquid speciei & essentia est: quoties in diuinum cum specie, personæque cum essentia comparatur.* Cum speciem & in diuinum nominamus, totum vniuersale, & partem subiectam nominamus: vnde qui dicit: *In diuinum esse aliquid speciei*, is hæc ipsa loquendi formula indicat, quæ ratione id intelligat, nimirum esse aliquid speciei tanquam partem subiectam, non essentialem. At qui dicit: *persona seu hypostasis abstractè & formaliter accepta, est aliquid essentia*; necessariò addere debet explicationem, quomodo sit aliquid essentia; nimirum instar termini & complementi vltimi substantialis, ne quis in errorem inducatur, & existimet; hypostasin esse partem essentialiter componentem essentia; vel partem subiectam, vt toti vniuersali, quorum neutrum verum est.

Et vt hæc loquendi ratio tolerari queat in disputatione & tractatione rerum naturalium; nullo tamen modo ferri debent, cum de mysterio sacrosanctæ Trinitatis differitur; ob causas antea dictas: Quis enim & sibilis & sannis non exploderet eum, qui die Pentecostes ex suggestu ad populum circumfusum sic concionari ingrederetur: *Hodie aliquid Dei, seu diuina essentia ad nos cælitus venit*, hoc est, Spiritus sancti hypostasis, quæ est *aliquid essentia diuina*; quatenus in ea subsistit, & suppositatur. Quis huic sacrilegæ impietati non è vestigio dicam scriberet, & damnationis notã inureret?

Reprehendit Bellarminus etiam hoc Philippi monstrum. *Non est quidem læterata, aut mortua diuina natura, sed fuit obediens Patri, qui omnis, cessit ira æterni Patri.* Ait Bellarminus; nihil clarius pro Arianis dici potuisse, & nihil iucundius nouis Arianis accidisse, cum hinc perspicuè deducatur, Filium non esse Deum æqualem Deo Patri. Hic cum Iunius vel silere, vel solidam pro Philippo defensionem instituire deberet, contrarium prorsus facit; & Arianismum validius adhuc, quam ipse Philippus, impiè simul insipienterque munit ac firmat. Ait enim: *Philippum, cum diuinam naturam dicit, dicere, etiam de persona secundum naturam diuinam.* Quid ais acutissime Apologeta? An vis, Philippum dicere, Christum nõ tantum secundum naturam diuinam suo Patri obediuisse, sed & secundum suam diuinam hypostasin? At hoc non est Philippum ex Arianismi cæno liberare; sed eun-

dem in eandem cloacam vsq; ad ambas auriculas intrudere, quia, si te audimus, Philippus, nomine diuine nature inclusit etiam hypostasin; ita vt Christus nõ modo secundum diuinam naturam, sed & secundum hypostasin cælesti Patri obedientiam præstiterit. Estne hoc Philippum ab Arianismo vindicare? Quæso te, quis magis Ariannizat: Illène, qui præcisè dicit, Christum secundum naturam diuinam fuisse Patri obedientem; an ille, qui explicite & formaliter tradit Christum, etiam secundum diuinam hypostasin fuisse Patri obedientem?

Ait Iunius: *Obedientia non est actus naturalis nature; sed voluntarius persona secundum vtramque naturam ex œconomia seu dispensatione diuina.* Num dixit Bellarminus: *obedientiam esse actum naturalem nature?* Num hoc ex dictis Bellarmini consequitur? Deinde rursus in Arianismum impingis. Quoties enim dicitis, Christum Patri suo fuisse obedientem secundum naturam diuinam, toties Ariannizas, & Christum secundum diuinam naturam minorem Patre facis: licet naturam quoque humanam cum diuina iunctam nomines; quia hæc humanæ nature cum diuina unio & coniunctio non tollit æqualitatem Christi secundum naturam diuinam cum suo Patre: quæ profectò æqualitas subsistere nequit, si Christus secundum diuinam naturam Patri obediens fuit: neque ex œconomia seu dispensatione fieri potuit; vt Christus secundum diuinam naturam Patri obediens esset; quia per nullam dispensationem fieri potest, vt Christus secundum diuinam naturam non sit æqualis suo Patri.

Quod Iunius subdit; *non valere consecutionem ab vna specie ad alteram; ab actu nature ad actum voluntatis; anili deliramento annumeres licet.* Nam Bellarminus nec ab vna specie ad alteram; nec ab actu nature ad actum voluntatis, argumentatus est; sed Philippi Arianismum absq; vlla argumentationis forma notauit, & lectorum oculis proposuit, quem tantum abest, vt à Philippo Iunius amolitus fuerit; vt eundem noua impietatis accessione locupletaret, seq; Philippo in hoc sacrilego crimine comitem adiunxerit.

Quæ de Filio Regis cum Patre regnante atexit, friuola sunt; quia in humanis Pater, qua talis, semper maior est Filio: sunt enim relatiua *disparantia*, vt logici appellant.

Exprobrat Bellarminus Caluino, quod non veretur Valentino Gentili concedere, nomẽ Dei *ἰσοπέδιον*, id est, per excellentiam quandam, soli Patri tribui: nam si Pater est per excellentiam Deus, quomodo non est maior Filio? *Antecedens falsum*, clamat Iunius. Quare falsum? *Quia Caluinus sic ad verbum; ingenuè tradidit ἰσοπέδιον Dei nomẽ Patri propriè ad scribi. Dicit Patri, nõ soli: dicit ad scribi, non, esse per excellentiam Deum. Aliud est, dici: aliud, esse. Esse autem, est simplex: dici, vel ad scribi, vel attribui, quam est multiplex? Quid autem Bellarminus? argumentatur à dici, ad esse, vt ita loquamur, dicens si Pater est per excellentiam Deus, &c.*

Qualis Iunius cauillator; cuius cauillum hoc argumento infringes. Aut verè tribuitur nomen Patris Deo Patri per excellentiã; aut falsò. Si verè; sequitur ergo, quod Bellarminus Caluino obiicit; *Patrem esse maiorem Filio*. Si falsò; mentitur ergo Caluinus, cum dicit; *ὁ ὕπερβω Dei nomen propriè Patri adscribi*. Si falsò adscribitur, quomodo, *ppriè* adscribitur? Qualia verò illa Iunij effugia? *Dicit Caluinus Patri; non soli*. An qui alicui nomen *ὁ ὕπερβω* conuenire affirmat, non soli conuenire affirmat? Si nomen Poëtæ & nomen Philosophi *ὁ ἕξω* competit; illud Homero; hoc Aristoteli, an non solis hac ratione competit? An non appellatio per *ἕξω* hoc includit, vt soli competat; nam si pluribus conueniat, iam nõ est *ὁ ἕξω*? Deinde omnes syllabæ clamant, Caluinum *ὁ ὕπερβω* soli Patri nomen Dei tribuisse: excluso Filio & Spiritu sancto; si enim hos includebat, quid opus erat illa præmuntione? *Ingenue fatemur, &c.* An non omnes Christiani fatentur, nomen Dei per excellentiam conuenire vero Deo, vni in essentia; trino in personis, quæ sunt Pater, Filius & Spiritus sanctus? Cur *solum Patrem* nominat Caluinus? Nam quod dicit: *adscribi; non esse, per excellentiam*; quid refert? Nam si adscribitur, verè vtique adscribitur. Si verè adscribitur; est ergo Pater Deo per excellentiam; quemadmodum si Homero verè adscribitur per excellentiam nomen Poëtæ; sequitur eum per excellentiam esse poëtam. Nec malum est argumentum à dici ad esse; quando res verè talis dicitur. Hinc si Homerus verè nominatur Poëta, rectè concluditur: ergo verè est Poëta. Et si verè per excellentiam nominatur Poëta: rectè inferes; ergo per excellentiam est Poëta.

Nunc explanare occipit Iunius, quomodo Pater dicatur per excellentiam Deus, instituta cum Filio comparatione. Quam disputationem miror à Iunio suscipi, cum paulò antè dixerit, Caluinum non dixisse, *soli Patri* per excellentiam nomē Dei competere; & tamen iam concedit soli Patri respectu Filij (& eadem est ratio Spiritus sancti) nomen Dei conuenire; & huius suæ cōcessiōnis nobis rationes reddere tentat. *Duobus modis*, inquit, *dicitur Pater quodāmodo per excellentiam Deus, comparatione cum Filio instituta; respectu persone, aut officij volūtarij*. (Antequam ulterius progredimur, quæro, quid hic faciat vocabulum *quodāmodo*, quod Iunius infercit, cum Caluinus non dicat nomē Dei per excellentiam *quodāmodo* Patri adscribi, sed propriè. Apage igitur Iuni, cum tuo *quodāmodo* dici seu adscribi, nam *ἔξω* propriè tale dicitur; nõ *quodāmodo* tale dicitur. Iam pertexe telā. *ἄ exorsus es.*)

Persona autem, secundum naturam hanc aut illam, aut vtramq; simul. Si ad naturam diuinam Filij respexerit, ea, aut secundum se contemplanda est; aut, secundum originē, principiumq; ipsius. Priore modo Pater Deus dici per excellentiam non potest; at posteriore potest non incōmodè, quia est Pater, fons, & principium Filij, vt Patres oēs ex Scriptura loquuti sunt: quemadmodum è diuerso Filius, Deus de Deo, lumē de lumine appellatur. Atq; illud est, quod respexit Cal.

Post tot igitur tenebricosos anfractus, & distinctiones minimè necessarias, hoc sentis; Patrē per excellentiam dici Deum, quatenus est primum principium Filij, & hoc Caluinū voluisse. Si hæc Caluini & tua mēs est; verè igitur ex vestra mente colligitur, non modò solum Patrem, Deum per excellentiam dici; sed & eundē solum, Deum per excellentiam esse; quia ipse solus est principium, fons & origo Filij; quod an non Arianismum oleat, alij naso, quàm Caluiniano committo; quia laborat pituita; & quāuis interdum simile quid videatur à sanctis Patribus dictum; nominatim à D. Hilario li. 9. de Trin. cum dicit: *Licet Pater maior est donantis auctoritate: tamen Filius minor non est, cui vnum cum Patre esse donatur*: tamen hoc simile valdè est dissimile eius, quod Caluinus asserit; nam tales Patrum locutiones, si quæ occurrunt, intelligi debent non de *maioritate*, quæ sit à parte rei, sed de illa, quæ est secundum quandam nostram cogitandi consuetudinē; vt rectè explicat Gregorius de Valentia Tom. I. Comment. Theologorum disp. 2. q. 7. p. 1. At Caluinus à parte rei *maioritatem* Patris supra Filium constituit; quandoquidem dicit; Nomen Dei tribui Patri per excellentiam; & quidem propriè; ergo à parte rei; non tantum secundum cogitationis nostræ imperfectionem.

Nec diffitetur hoc Iunius cum disertè scribat: *Respectiue Deo Patri nomen Dei ὁ ὕπερβω tribui; non qua Deus absolute; sed qua Pater fons & principium Filij*; Et sine dubio cum Caluino suo vult; Dei nomen Patri hoc modo propriè per excellentiam tribui, atq; adeo in Deo Patre secundū rem præminentiam respectu Filij inueniri: Quod cum Arianis placitis egregiè concinit; non autem cum illo ab omnibus Catholicis recepto: *Et in hac Trinitate nihil prius aut posterius; nihil maius aut minus*. Taceo, Caluinū quando dubiè, obscurè, lubricè, periculosè & insidiosè de mysteriis Christianæ religionis loquitur, non mereri illam æquitatem, quā merentur sancti Patres; quia horū sinceritas & integritas in vulgus nota est. At quis nescit, Caluinū esse vulpem, Dominicæ vineæ deuastrandæ à Diabolo missam. Vnde cum ipso agere oportet ex norma Lutheri, quæ nobis in Iudicio de Erasmo præscripta.

Reprehendit Bellarminus Caluinum, quod dixerit: *Non esse veritati contrariam sententiā illā Gentilij; Deum habuisse vim generandi Filium ac propagandi Spiritum sanctum, quia voluit*. Ostendit Bellarminus multa absurda, quæ hinc nascuntur. Quæ hinc sequi, non abnuit Iunius: sed negat, *Caluinum affirmasse hanc sententiā nõ esse veritati contrariam*, ridetq; Bellarminum, quasi ita argumentetur. *Caluinus non refutauit assertionem illam Gentilij; ergo affirmauit non repugnare veritati; ergo probauit*.

Addit: *Longè aliud esse probare, aliud nõ refutare, nec Caluinum singularem singulorū Valentini Gentilij errorū confutationem instituisse*. At si quis Caluinum ipsum legat; manifestè intelliget, eū probasse impium hoc Gentilis de quo loquimur, dogma: palamq; affirmasse, illud veritati nõ repugnare: Ista sunt enim

Caluini

Caluini verba: *Hæc sententia, minime labefactatur nostra fides. Quæ sententia nõ labefactatur Caluinianna fides? Hac nimirum Gentilis: Deus habuit vim generandi & propagandi, quia voluit.* Libenter autem assentior Iunio, *Caluinum non instituisse accuratam errorum Gentilium confutationem; quia si instituisset, hoc paradoxum nunquam probasset.* Sed noluit nimirum vir pacis studiosus Caluinus, Valentini discipulos nimium offendere, ne ex eorũ gratia & benevolentia penitus excideret. Et huc tendit Iunius, quando dicit, *Caluinum protheses Valentini tantummodo destrinxisse, quæ ad summum illud Questionis caput de vno essentiali Deo patre videbatur pertinere; cetera missa fecisse, quod dissimulari mala quadam per illud tempus mallet, quàm multas quæstiones amplius excitari; quæ res ipsi inuidiosa, iudicibus onerosa, populo periculosa futura fuisset.* Si sincerè loqui & agere voluisset Iunius, paucioribus se expedire potuisset; ingenuè fatendo, Caluinum pleraque non attigisse, quod ea vel expresse probaret; vel non valde & validè animo repudiaret.

In eodem libro contra Gentilem hoc etiam portentum peperit Caluinus: *Filium respectu personæ non nisi improprie creatorem cæli & terræ nominari, patrem autem proprie; quod sanè nil aliud est, quàm filium in ordinem creaturarum redigere.* Accurrit subsidio Iunius, & ego quidem, inquit, à Caluino euidentiùs dictum velim, ab hoc verò disputatore acceptum æquius oportuit. *Quid euidentiùs à Caluino dictum volebas? An filium respectu personæ nõ esse proprie creatorem cæli & terræ? An nõ sat euidenter hanc suam impietatem protulit Caluinus? Non intelligo, cur hoc blasphemum dictum æquo animo à Bellarmino accipi debuerit. Quis blasphemiam, nisi blasphemus, æquo animo accipiat?*

Conatur Iunius Caluino subuenire triplici personæ considerandæ ratione. *Vnam ait esse communem in essentia, qua Deus est; alteram, singularem absolutam in persona, qua subsistit in vnitæte essentia; Tertiam, relatiuam in distinctione & ordine personæ vnius ad alteram.* Hanc distinctionem proculdubio Iunius noctu inuenit, & noctu in chartam retulit; adeo tenebris inuoluta & vnde quaque obsita est. Ego vt ex huius inscitia caligine paucis me extricem; dico, impiam & Arianam esse hanc propositionem: *Filius respectu personæ suæ non est proprie creator; siue enim consideres personam filij formaliter, vt distinctam realiter à persona Patris & Spiritus sancti; verissimum est dicere; filius respectu personæ sic consideratæ est proprie cæli & terræ creator; siue consideres personam illam cum habitudine ad suam originem, seu principium suum ex quo procedit; rursus eadem affirmatio verissima erit; quia sub quacunque harum considerationum, persona illa Deus est, & omnipotens; siue consideres personam filij, vt identificatur cum essentia diuina; atque adeo etiam, vt identificatur in eadem essentia cum persona Patris, & cum persona filij, verum est dicere; persona filij*

A sic identificata essentia & in essentia cum persona Patris & Spiritus sancti, est proprie creator cæli & terræ; quia essentia illi identificanti sibi tria illa supposita proprie etiam tribuitur creatio cæli & terræ; siue consideres personam filij, secundum absolutam essentia rationem; quam æquè habet ac Pater & Spiritus sanctus; idem prorsus conficitur; quia, vt antea dicebam, quocumque ex supradictis modo persona filij consideretur, verè Deus est & omnipotens; & quod hinc confit, proprie creatoris maiestatem & nomen sibi vendicat.

Quid Iunius? Creatori nomen est proprium essentia. Falsum, nam & singulis personis competit: & de singulis proprie dicitur: vt proprie creator Pater, ita proprie creator filius, proprie creator Spiritus sanctus. Et quicumque hoc negat, is *arianizat.*

*Ait: Esse creatorem, esse singulare vniuscuiusque personæ in essentia: Quomodo singulare; si cum qualibet persona, & cum ipsa etiam essentia identificante sibi tres personas, quælibet persona hoc commune habet? Quamquam hic non queritur, per quid create & creatori nomen personæ cõpetat; & num vt proprium & singulare, an vt commune cõpetat; sed de hoc disceptatur, vtrum filius respectu personæ nominetur improprie creator cæli & terræ? Cur ad alia diuertit Iunius, & extra oleas saltitat? Aliud est aliquid alicui esse proprium; aliud proprie de illo dici. Sensituum, animatum, & similia proprie de homine dicuntur; & tamen non sunt hominis propria. *Nescitur, non est eius proprium; ergo non dicitur de illo proprie.* Idem in nostro proposito dixerim. Licet creare proprium esset essentia, vt nugatur Iunius; attamen nõ sequeretur; filium respectu personæ non nisi improprie creatorem nominari; nam vt in eodem exemplo persistam, proprium est animalis esse sensituum; & tamen proprie dicitur de homine, non improprie.*

Post tot ambages, effundit tandem Iunius ex stomacho suo hoc pestiferum virus. Si relate personam respexeris secundum distinctionem & ordinem personæ vnius ad alteram, nomen creatori ratione ordinis est proprium Patri, non filij. Iterum dico, Iunium nihil ad propositum dicere: non enim est quæstio, vtrum sit proprium creare Patri; sed vtrum Pater proprie nominetur creator cæli & terræ; filius non nisi improprie; nam licet filio non esset proprium creare; nõ tamen simpliciter sequeretur, creatorem improprie de persona filij dici; nam & corporeum & quantum esse, non est proprium hominis, & tamen non dicitur de homine improprie. Deinde, si creare proprium est Patri, conuenire filio nequit, nisi improprie. *Sensituum proprie prædicatur de homine, quia homo est animal, cui proprium est sentire. At Pater nõ prædicatur de filio. Si ergo Patri proprium est creare, proprie non conueniet filio, sicut nec sensituum proprie dicitur de vilo, quod sub sensitiuo non continetur.*

Præterea summa inscitia est, dicere, creare esse proprium patris; quia ut commune Theologorum axioma habet, opera Trinitatis ad extra, sunt communia omnium personarum: nec creator vel creatus est nomen notionale seu respectuum; sed absolutum. Hinc omnibus personis commune est; & nulli proprium; & de omnibus propriè, de nulla impropriè dicitur.

Sed ait Iunius: nomen creatoris esse proprium Patris non filij, ratione ordinis. Quis iste ordo? An quia prius natura Pater fuit creator, quam filius? Si hoc asseras, nec te, nec Calvinum tuum ex Arianismi fermento eripies. Nihil prius aut posterius est in Trinitate, ut disertè symbolum Athanasianum tradit. In quo ergo hic ordo consistit? Num in hoc, quòd prius produxit filium, quam cum filio res alias? sed si tu productionem filij nominas creationem, & si in illa productione filij prioritas talis interuenit, tum te, ut perfectum Arianum, saluere iubeo. Nec quidquam aliud in hac tota defensione te præstitisse animaduerto; nisi quòd multò luculentius Arianismum tuo in pectore latitantem prodidisti, quam Calvinus; nec id, de quo accusabatur Calvinus, attingisti; non enim culpatur Calvinus, quasi dixerit, contra Gentilem, proprium esse patri creatoris; (quamquam si hoc dixisset, falsum dixisset, nam quòd in diuinis proprium est patris, id filio non competit,) sed quia scripsit, filium respectu personæ non nisi impropriè creatorem cæli & terræ dici.

Inequitat Bellarmino Iunius. *Hæc Caluini, inquit, distinctio, subtilior fortasse, quam Bellarmino placeat, verumptamen nihil hereticum Arianum, sapiens.* Fateor, non sapere Arianismum, quia est apertus Arianismus: Et quidem Arianismus cum luculento mendacio iunctus, quando Calvinus dicit: *Certe vno consensu fatemur Christum impropriè vocari creatorem cæli & terræ, quoad personæ distinctionem.* Immane hoc mendacium iure optimo nominaueris; nisi Calvinus loquatur de suis sectatoribus; nam ex Orthodoxis nullus inueniet, qui huic monstro suffragentur.

Opprobrat eidem Caluino Bellarminus, quòd in eodem aduersus Gentilem libro scripsit, *impropriam ac duram esse locutionem symboli Nicæni: Deum de Deo, lumen de lumine.* Iunius dicit, Calvinum vocare hanc locutionem duram; non impropriam. At cur vocauit duram, nisi quia pro impropria habuit: nam nisi impropriam iudicasset, nunquam duritiæ insinulasset. Molles autem auriculas Calvinum habuisse oportuit, si vocabulum, tot seculorum vsu tritum, necdum duritiem, quam nunquam habuit, exiit. Vide Bellar. infra lib. 2. cap. 19.

Reprehendit Bellarminus Calvinum, quòd locum illum Apostoli: *Tunc & ipse filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia;* ad vtramque filij naturam, diuinam scilicet & humanam retulerit lib. 2. Instit. cap. 14. Num purgât Iunius Calvinum

suum ab hoc Arianismo? Nam si secundum naturam diuinam filius subiectus est patri; sequitur, filium esse inferiorem patri; & per consequens ad rerum creatarum classem ac ordinem pertinere. Nihil minus præstat Iunius; quam quòd ex Apologætæ officio præstandum erat.

Ait: *Bene fieri posse, ut qui natura non est subiectus, voluntariè sese subiciat.* At ut in humanis, vbi manus & minus; item magis & minus locum habent; id profecto in diuina natura, vbi manus & minus, magisque & minus, nihil penitus loci inueniunt, id contingere nequit: quia fieri non potest, ut Deus, qui est summus secundum naturam diuinam, alteri se subiiciat; implicat enim hæc subiectio; at Christus secundum naturam diuinam est Deus; ergo implicat, ut se Deo secundum naturam diuinam subiiciat.

Vitio vertit Bellarminus Caluino, quòd multa scripturæ loca, nominatim illum; *Ego & Pater vnum sumus:* ita tractarit, ut noui Samosatreniani ad eum in publica disputatione tanquam ad iudicem, prouocarint. Respondet Iunius, *Calvinum non propterea fuisse Hæreticum; in substantia vni doctrinæ cum Orthodoxis consensisse, etiam si in quorundam locorum interpretatione differens.* Quod equidem uolim factum, inquit Iunius. At licet Calvinus hanc ob causam præcisè hæreseos forsan accusari nequeat, quis tamen eum à summa temeritate excuset, vel Arianorum saltem patronum & fautorem fuisse abnuat; quando spretis orthodoxæ antiquitatis interpretationibus, expositiones tam plausibiles & favorabiles Arianis & Samosatrenianis attulit; ut suis in disceptationibus palam ad Caluini, tanquam æquissimi diribitoris tribunal appellarint. Dolet quidem Iunius id factum: sed culpam sustinet Calvinus. Cur ab huiusmodi deprauationibus potius quam explanationibus sacra scripturæ non abstinuit? Cur pedem in viam Arianorum intulit?

Scripserat Bullingerus; libro de scripturæ & Ecclesiæ auctoritate, *tres esse in diuinitate personas; non statu, sed gradu; non subsistentia, sed forma; non potestate, sed specie differentes.* Vix Ariani ipsi, inquit Bellarminus, dicere ausi essent tres esse personas diuinas gradu, forma, & specie differentes. Oggerit Iunius, *hæc esse Tertulliani verba lib. contra Praxean cap. 2. dura quidem, sed pro illo tempore non male dicta, pro hoc autem nostro commodè accipienda;* At quando à Tertulliano proferuntur, non quando à Bullingero: nam Tertulliano aliquid concedi oportere, monet tanta viri antiquitas, cuius ætate hæc, quæ ad rationem loquendi de tam sublimi mysterio pertinent, minus discussa erant.

Adde mentiri Calvinistam, cum dicit, Bullingerum eadem loquendi formam, qua vsus est Tertullianus. Nam Bullingerus dicit, *esse tres personas diuinas gradu, forma, & specie differentes.* At Tertullianus non dicit esse tres gradu, forma & specie differentes; sed esse tres gradu, forma, specie; gradum, formam, speciem pro proprietatibus per-

sonalibus vsurpans. Vox *differens* non comparat apud Tertullianum; & notum est, quid iam vulgo sit: *specie differre*; & quæ notio, audita hac locutione in animo formari solet. Quis enim hodie ferat eum, qui dicere auit? *Tres sanctissimæ Trinitarij personas specie differre*. Nec *subsistentia* vocabulum est in Tertulliano; sed *substantia*; Negat enim esse tres substantiâ; quia vnus est Deus in natura & essentia.

Quod dicit Iunius, *Arianos nullum vnquam praefidium à Tertulliano petisse*: memoria vel potius ratio bonum virum fugit. Quot etiam loca pro sua perfidia ex Tertulliano perperam depromant, inueniet Lector apud Bellarminum infra cap. 10. & Greg. de Valentia lib. 1. de Trinit. cap. 23.

Etiam Lutheranum Melium conatur Iunius à Bellarmini reprehensione liberare. Quid Melius? *Scriptura distinguit filium Dei à filio hominû*. Item. *Distinguitur Filius ille æqualis Patri, ab eo, qui non est æqualis*. Duos ergo filios iste cum Nestorio facit. Quid Iunius? Mentitur; esse *phrasin Orthodoxi patribus frequentatam*. Quæso vel vnum nomina, qui cum Melio dixerit; filium Dei distingui à filio hominis, & filium æqualem patri distingui ab eo, qui non est æqualis patri. Si phrasia hæc est Patribus orthodoxis frequentata; difficile non erit exempla promere. Promantur ergo; vt Melij causa melior fiat.

Ait Iunius: *Hanc phrasin posterioribus seculis ad præcauendos errores nonnullos correctam esse*. Numquam correctæ est, quia corrigi nequit. Falsa enim est, quanta, quanta. Nam qui dicit, *scripturam filium Dei à filio hominû distingueret*, is duos filios facit: hoc dixit Lutheranus ille Melius & cum illo Orthodoxorum nemo; duos ergo filios fecit. Item, quicumq; statuit filium æqualem patri, & filium nõ æqualem patri, hic duos filios statuit. Melius hoc pessimè fecit. *Quæ sequitur conclusio?*

Ait Iunius: *si quæ tali locutione prætur, eam cum grano salis accipi debere*. Negat Lutherus, qui *ambiguè, insidiosè & periculosè in verbis sacris dicta, contra Auctores interpretari iubet*; vt supra visum est. Accedit, quòd ne modius quidem salis locutionem illam Melij ita condire possit, vt palato bene affecto sapiat, tantum abest, vt vnicû salis granum hoc præster.

Iunius hoc schemate Melianam impietatem excusat. *Scriptura distinguit filium Dei, quæ filius Dei est, à filio hominû, quæ filius hominû est; nam Christus vnus est; persona vna: sed distinguitur secundum naturam vtamq; in vnitæte personæ*. Ista Iunius pro Melio: sed cum delirante delirat; & cum Nestorianizante, Nestorianizat, & alienam impietatem suam facit: Licet enim verum sit, filium Dei esse filium hominis secundum naturam humanam, non autem diuinam; verum tamen non est; sed Nestorianum, illum, qui est filius Dei, distingui à filio hominis, quia est vnus & idem; imò ne secundum naturam quidem humanam filius hominis à filio Dei distinguitur; quia est idem prorsus filius secundum vtamque naturam; diuinam

A scilicet & humanam, in vna filij hypostasi vnitam. Quocirca licet filio Dei, qui idem est filius hominis, diuersa prædicata & attributa secundum diuersas naturas competant, non est tamen vnquam verum, filium Dei distingui à filio hominis secundum diuinam naturam, vel filium hominis à filio Dei secundum humanam; quia est idem filius, qui vtamq; naturam habet; alias sequeretur, alium esse filium Dei secundum naturam diuinam; & alium secundum naturam humanam; quod falsum est & impium.

Est quidem filius Dei & hominis aliud; secundum naturam diuinam; & aliud secundum naturam humanam; sed non alius; quia alius; seu alius filius; & absolutè filius, est nomen personæ seu suppositi; Itaque qui dicit, *filium Dei distingui à filio hominû*; duos filios constituit; & per consequens duas personas.

Longè adhuc deterius & intolerabilius est alterum Melij pronunciatum, licet cum Iuniana glossa coniunctum. *Distinguitur filius ille æqualis patri, secundum diuinam naturam, ab eo, qui non est æqualis patri*; nempe secundum naturam humanam; nõ enim est hic vlla filij à filio distinctio; quia est vnus & idem filius æqualis patri secundum diuinitatem, & inæqualis patri secundum humanam naturam; vnus, inquam, non alius æqualis, alius inæqualis patri secundum diuersas naturas, vt cum insipiente Melio desipit Iunius; qui perfricta fronte mentitur, *Bellarminum eadem phrasin vsurum*.

C Vbi? *Paulo post, cum de Stancaro & sectatoribus dicit; qui sic ad solum hominem Christum mediatoris officium referunt, &c.* Quid audio? Hocne Bellarmini dictum Melianis portentis æquipollet? Ne ipsa quidem inscitia & inuerecundia hoc asseret, si & Melianum & Bellarminianum dictum non dicam penitius, sed vel obiter inspiciat. Nam illud; *ad solum hominem Christum*; idem significat; quod *ad solum Christum*, secundum humanam naturam; seu ad solam humanam naturam Christi; non autem designat Christum, seu filium, qui solus sit homo; & alium, qui solus sit Deus; vt denotat Meliana, prorsus Nestorianæ, locutio.

Ait Iunius; *Idem filius est æqualis patri & inæqualis; vt in simbolo Athanasiano dicitur: æqualis patri secundum diuinitatem; minor patre secundum humanitatem*. Quid hic reprehensione dignam tantopere? Nihil. At non ita loquitur Melius; vt tu eum explicas, & loqui mentiris. Non dicit, *idem filius*; sed; *filium Dei distinguitur à filio hominû*. Quomodo distinguitur si est idem? Item, *filium Dei æqualis patri distinguitur ab eo, qui non est æqualis*. Vbi vides, *duos filios*; æqualem patri & inæqualem. Num hoc dicit symbolum Athanasianum? An non apertè canit, eundem filium esse æqualem & inæqualem patri secundum diuersas naturas? Itaque, quascumque in partes se Iunius verferet, nunquam hæc Meliana effata à blasphemia Nestorianæ asseret; sed quo plura garriet, eò profundius & se & suum Melium in idem sacrilegij cœnum immerget.

Melio

Melior succinere videtur Beza, qui in Christo duas *vniones hypostaticas* constituit: alteram; carnis cum anima; alteram; Dei cum homine. Quod quid est aliud, quam Nestorium iam dudum sepultum ab inferis reuocare; inquit Bellarminus. Iunius nihil hic vel absurditatis vel blasphemiae agnoscit; quin Bezam recte sensisse; & ita sentiendum esse; contendit. (Adde, si cui cum Beza & Iunio in Nestorij disciplinam notam dare libeat.) Etenim aliud est, si vnitatem personae in Christo contempleris, aliud, si vnitatem naturarum in vnitate personae. Iunius iterum a proposito, ad alia nihil ad rem facientia digreditur. Quaestio est; vtrum Beza recte dixerit; Esse duas in Christo vniones hypostaticas; alteram, animam cum carne; alteram, Dei cum homine. Iunius, hoc omisso, aliud ingerit de vnitate personae Christi; & de vnione naturarum in vnitate personae. Quid hoc ad rem? Prius ostendat nobis Beza recte sensisse; hoc cum demonstrauerit, tum patiemur, vt de aliis nobis concionetur. Nam si anima Christi cum carne Christi vnitur hypostaticè propria & distincta vnione, vt censet Beza, impossibile est, vt in Christo vnitas personae inueniatur; quia necessariò duae erunt personae ex duabus hypostaticis vnionibus exortae: nec nisi imperitè, ne dicam phantasticè, contempleris, quomodo naturae in vnitate personae diuinae conueniant; si anima & caro Christi propria, humana & creatà vnione hypostatica inter se vniantur.

Ex vnitate personae est, inquit Iunius, quod vnica statuitur vnio hypostatica in persona Christi. (Imò ex vnica vnione hypostatica totali statuitur vnitas personae; nam vnitas vnionis hypostaticae est ratio vnitatis personae; ideo enim vna persona est, quia est vna vnio hypostatica,) prout re vnio hypostatica vna est anima & corpus in homine, similiterque natura diuina & humana in Christo; Nam sicut anima rationalis & caro vnus est homo; ita Deus & homo vnus est Christus. Nemo ita inficias, animam & carnem in homine vniri hypostaticè vnione humana & creatà. Sed num ideo & in Christo propria, humana, & creatà vnione hypostatica vniantur? nec dictum D. Athanasij Iunium iuuat; Est enim similitudo, non per omnia similis, vt fieri solet; sed quoad quaedam; & imprimis quoad hoc; quòd sicut anima & corpus in Petro v. g. vniantur hypostaticè, ita & in Christo vniantur hypostaticè; cum hoc tamen discrimine; quod in Petro vniantur in hypostasi creatà; in Christo autem in hypostasi increata; vt praeterea hoc loco alias dissimilitudines, quae in hoc simili insunt.

Pergit Iunius. Sed ex vnione naturarum est in persona Christi, quod hypostatica vnio duplex consideratur: ratione in vnitate personae, nam cum homo, siue humanitas per hypostaticam vnionem constituitur ex anima, & corpore; & humanitatem Deus in se assumpsit: omnino sequitur, non posse dari Mediatorem Christum verum hominem, sine hoc vnione hypostatica modo: quandoqui-

dem sine hoc non potest homo esse, non consistere, non mori potest. Christus autem est homo, & his consistit, vt homo, atq; vt homo est mortuus, non separatione diuinitatis ab humanitate, sed solutione animae à corpore sibi adunato personaliter. En inscitiae Iunianae abyssum; cuius summa huc redit. In homine est hypostatica vnio creatà, humana, in hypostasi creatà; ergo etiam in Christo statuenda est talis vnio hypostatica, qua anima & corpus vniantur; alioqui Christus non fuisset homo, passibilis, mortalis, similis nobis. O crassam huius Caluinistae ignorantiam. An Christus homo esse nequit, nisi anima & corpus eius propria quadam & creatà vnione hypostatica inter se vnirentur? An diuina hypostasis atq; adeo vnio hypostatica animae & corporis in diuina hypostasi efficere non potuit, vt Christus esset verus homo, similis nobis; etiam mortalis & passibilis? Quo non progreditur Calvinianus iste, dum alienas hallucinationes & blasphemias propugnatum vadit?

At imaginatur sibi rudis iste sectarius, Christi corpus non fuisse futurum mortale & passibile, si non creatà & humana inter carnem & animam hypostatica vnio intercessisset. Quae imaginatio non est indigna Caluini de grege hirco; indignissima tamen quouis intelligente, & vel parum res istas expediente, & ad rationis trutinam librante; cum Deus, vt pote agens liberum, ita sibi in hypostasi diuina naturam humanam vnire queat, & re ipsa etiam vnuerit; vt de naturalibus eius affectionibus, Deum non dedecentibus, qualis est, mortalem & passibilem esse; nihil penitus immutaret. At Christum est homo & hic homo. Non negamus; sed non est hic homo, seu persona; per hypostasin creatam; sed per increatam.

Cum porrò Bezae & Iunianae huius hallucinationis causam attentius considero; vix aliam inuenio; quàm quòd imperitissimè vnionem illam physicam & essentialem, quae in quouis composito physico, atque adeo etiam in Christo, est inter formam & materiam; seu inter animam & corpus, arbitrantur esse vnionem hypostaticam, & propterea cum haec physica & essentialis vnio necessariò in Christo sit constituenda, indoctè prorsus & primis physicorum principiis aduersè duas vniones hypostaticas in Christo ponunt; quasi & haec physica inter corpus & animam sit hypostatica. Insцитiae & blasphemiae tam suae, quàm Bezae subiungit Iunius impudens mendacium his verbis: Atq; hoc (delirium Bezae & Iunij) cum verbis Athanasij optime conuenit dicentis in simbolo; qui, licet Deus sit, & homo, non tamen duo, sed vnus est Christus: vnus autem non conuersione diuinitatis in carnem; sed, assumptione humanitatis in Deum: (humanitatis aut, qua suam necessariò supponit hypostaticam vnionem) vnus omnino non confusione substantiae; (nam, ne nostra quidem ex confusione animae, & corporis subsistat humanitas) sed vnitate personae. Quid cum hoc homine tam imperito & insulso & Nestorianizate,

si non

si non peccatis Nestoriano, agas? En rudissimè sibi persuadet humanitatem à Christo assumptam supponere hypostaticam vnionem; si hanc; ergo & personam: quia ex vnione hypostatica substantiae perfectae in sua specie, resultat persona; at humanitas, quam Christus assumpsit, fuit perfecta in sua specie, & secundum Theologiam Iunianam, vnionem hypostaticam habuit; ergo & personam; ergo duae sunt personae in Christo, vt impius aiebat Nestorius, & cum illo Beza & Iunius; humana scilicet & diuina.

Dic, oro, Iuni, si per hypothesin, siue tua in scholâ possibilem; siue impossibilem, (quamquam cur non possibilem?) Verbum diuinum humanitatem, seu humanam naturam à sua hypostasi dimitteret, & vt sic loquar, exsolueret; eamque præcisè in suo esse naturæ, quod nunc in Verbo habet; relinqueret; essetne in illa aliqua vnio hypostatica? Dic, oro, sed planè & disertè. Si affirmes; Nestorianus es; quia præter vnionem hypostaticam in diuina hypostasi statuis aliam; & consequenter, aliam personam; si neges, stultè ergo hic asseris, humanitatem, seu humanam naturam, quam Christus assumpsit, supponere vnionem hypostaticam.

Reprehendit Bellarminus Sarnicium, qui palam asseruit, *solum diuinam Christi naturam, Pontificem esse & Sacerdotem, humanam verò, victimam & sacrificium*. Obstrepit Iunius. Falsum: *Non solum diuinam naturam Sarnicium, sed personam Christi; etiam secundam naturam diuinam Pontificem nostrum, sacerdotem, statuit*. Iterum nescit Iunius quid dicat, aut quid defendat: Num hoc negat Bellarminus? Num nesciuit à Sarnicio ipsam quoque diuinam personam includi in toto quasi Pontificatus & Sacerdotij illius ambitu? Minimè verò. Cur ergo dixit: *Solum naturam diuinam*? Ideo, quia loquebatur Sarnicianæ menti conuenienter de principio illo, quo operationes Pontificis & Sacerdotis à Christo exercebantur secundum Sarnicium. Hoc autem principium est sola natura diuina; si rectè delirat Sarnicius; non persona; quæ est principium, *Quod Pontificis & Sacerdotis actiones exercet: ex nostra, hoc est, ex ipsius veritatis sententia secundum humanam naturam, quæ est principium, Quo Pontifex ille actiones Sacerdotales exercet*.

Post Sarnicium malè defensum similem operationem locat Iunius Lutherano Schekij; quem ait Bellarminus *tam egregie fidem contra Trinitarios propugnare, ut tamen dicat nolle tres esse: Duo hypostasos, sed vnam tantum cum tribus potentiis*. At hoc non est vincere Arianos, inquit Bellarminus, sed vinci ac debellari à Sabellianis. Iunius terrea fronte negat sic sensisse Schekium. At in medio sunt libri Schekij contra Trinitarios, Confusantur, & de stigmatibus Iuniano vultui tam durè inurendis decernatur. Passim namque clamitat; tres personas rectius appellari *potentias* seu *dyuinas essentias*, quam personas seu hypostasos. Nonne à Ge-

nebrardo de hac re in libris de Trinitate admonitus, & vt parerer, castigatus; eandem suam impietatem repetit & nouis somniis stabilire studuit, publicata aduersus Genebrardum Apologia? An non dicit; *Deum numero esse vnum; multa facultatibus & differentiis hypostaticis, perinde ac anima vna, est multa reapse distincta, nempe est vegetans, est sentiens, est intelligens*: ob eamque causam negat Schekius à scriptura patrum & filium & spiritum sanctum vel res vel hypostasos nominari: Hinc asserit, se appellare *dyuinas, differentias hypostaticas, id, quod patres dixerunt, personas & hypostasos*. Et tamen hæc, quæ ex libris Schekij luce clariora sunt, negat Iunius ab illo vel dicta vel scripta. O faciem ex chalybe fabricatam.

Nam quod sanctos Patres simili loquendi genere non semel vfos dicit, impudentiam duplicat, vel vnum nominet, & adquiescemus: Solent quidem sancti Patres, nominatim D. Augustinus, tribus animæ potentiis, intellectu, voluntate & memoria, tanquam vmbatili quadam similitudine, Trinitatis mysterium illustrare & declarare; At qui contendat, non personas seu hypostasos, sed potentias & differentias hypostaticas nominandas esse, nullum vnquam Iunius proferet. Nonne Schekius satis expressè vnâ hypostasin in diuinitate statuit; cum dicit, tres illas personas (sic enim orthodoxi nominant) esse *tres hypostasos*, hoc est, vnus hypostaseos, potentias seu differentias? Et tamen, qua est Iunius temeraria audacia, clamât; *Numquam dixit, nunquam sensit Schekius vniam esse Deitatem hypostasin, & tres potentias*. An non vbique vociferatur, potius tres potentias quam tres personas vel hypostasos nominari debere? Videtur Iunius ne eminus quidem vnquam Schekij libros aspexisse: nisi quod eo est ingenio, vt etiam plana & dilucida suorum paradoxa & monstra excusare & Caluinianis fycis exornare consueuerit.

Hinc Lutherani quoque VVigandi patrociniū suscipit, qui cum suo Luthero docet, *essentiam in diuinis generare, ac generari*: Concedit Iunius hoc, ab eo dictum imprudentem, mentiturque, à Bellarmino reprehensum inuidiosum: *Essentiam, qui dicitur generare*, inquit Iunius, *non essentiam in se intelligit, quod hæreticum est, sed essentiam in persona, quod VVigandus forte sensit*. Sed siue dicas essentiam in se, siue essentiam in persona generare vel generari, hæresin dicis. Nam quod siue in se, siue in alio generat, realiter ab eo distinguitur, quod generat; & siue in se, siue in alio generetur, similiter reipsa ab eo, quod generat, seceratur; hoc enim est de ratione veræ & propriæ generationis, vt generans & generatum reali discrimine seiungantur. Quapropter quocunq; sensu hoc VVigandus asseruerit, falsum & hæreticum paradoxum asseruit.

Quamquam certum est, eum id asseruisse eo sensu, quo à Scholasticis negatur; quia se eum suo Luthero hac etiam in parte Scholasticis sapientiosem & acutiosem ostendere voluit: tamen si

certum

certum est in Scholasticarum schola essentiam nec in se, nec in alio generare vel generari. Mirarer autem VVigandum à Iunio defendi, nisi viderem Iunium omnia audere: præsertim cum ipse fateatur, *VVigandum à vero aberrare; & hoc*, inquit, *lib. 2. cap. 7. ostendi.* Ad quod caput Iunius nihil aliud notat; quam hoc; *Quid ni etiam VVigandum taceat, qui ita ridiculariū agit in rebus diuinis.* Dixerat autem cum Luthero VVigandus: *Mulier ad est, ratio in Ecclesia taceat.* Et nō contra mutiat, si audiat Lutherum & VVigandum asserentes: *Essentiam in diuinis generare & generari.* Si VVigandus ridiculus est & ridiculariū agit, quando *essentiam diuinam generare & generari asserit*; Cur eius aduocatum agit Iunius? An vt & ipse ridiculus fiat, & ridiculariū agat?

aliorum errores, inquit paulò post Iunius, nō præstamus, qui nunquam fuerunt nostris. Et tamen tanto hiatu errores Lutheri, Sarnicij, Scheckij & VVigandi præstare conatus es. Nam quod Calvinū & Bezā, quin & Melancthonem, tuā in clientelā recepisti, id nō instabitur, qui Calvinianā pietatem in magistros tuos accuratius perpendere. Inquis autibus accipit Iunius, quod Bellarminus ait, *Trinitatis huius etiam ex Lutheranorum & Calvinianorum schola existisse & prodisse, & ab illis sacrilege sua doctrina semina surxisse.* Res est in propatulo. Nec longā eget disquisitione, vel probatione; nec tantopere bilem cieat Iunio; si non vsque adeo liqueret. Veritas non modo odium parit, sed & stomacham mouet.

CAPVT I. & II. Lib. I.

RIMO capite explicat Bellarminus sententiam nouorum Samosatensium Serueti & Seruetianorum. In secundo refert sententiam nouorum Arianorum. Nihil hic Iunius. Danæus & ceteratur: *indignum facinus*, quod Bellarminus Serueti, Gentili, & discipulorum inuaniā placita repetat & leuiter proponat; cum, vt ait, *sepe semper aliquid in hominum infirmorum animis habere soleat.* Si in culpa Bellarminus, an non & tui Magistri culpabiles erunt; Calvinus, Beza, Arctius; & multi ex Lutheranis; nominatim Schöffelburgius in Catalogo Hæreticorum; in quo proprium librum Seruetianis tribuit; qui omnia horum monstrorum dogmata litteris mandarunt, & ad posteritatem transmiserunt; non vique ad legentium perniciem, vel ipso Danæo iudice; sed ad cautelam. An non & præci patres Epiphanius, Augustinus, Philastrius, Theodoretus, alij, somnia hæreticorum, & hæresiarum, quantumuis absona & impia, in commentarios miserunt? Quis bonus hoc eorum studium carpit? Interest nosse has pestes; à quibus nihil periculi bonæ menti, quæ nō plus sapit, quam oportet; sed omnes sensus suos intra Catholicæ sobrietatis metas coërcet.

Quiritatur Danæus nomen *Ministri* etiā Ariani & Samosatensianis Polonis & Translyuanis à

A Bellarmino tribui. Iniusta querela. Num nomen *Ministri* propriū est Calvinianorum? Edant, obsecro, vbi ære & libra id mercati fuerint. Cur Predicantibus Trinitariis & Samosatensianis non concederetur nomen *Ministri*; eo sensu, quo Calvinistis & Lutheristis tribuitur, cum haud segnius, quam isti Diabolo ministrent; eiusque negotia administrent?

CAPVT III.

Deum unum numero esse ex scripturis & patribus demonstratur.

BTIAM hic Silium agit Iunius. Danæus fingit duas antilogias inter Bellarminum & Magistrum sententiarum. Bellarminus dicit; Deum à patribus sepe vocari singularem, eiusque naturam, *indiuuam*. At Magister 1. d. 23. *Ex prædicatione*, inquit, *ostenditur, quia nec singularis, nec diuersus, nec vnicus, vel solitarius conferendus est Deus.* Bellarminus dicit Deum *singularem*; Magister negat *singularem*. Quanta contradictio? Quam tolles vnico verbulo; si dicas, Deum esse singularem in natura & essentia sua; quæ vna est: non esse singularem; quod ad personas; quarum sunt tres. Prius voluit Bellarminus; posterius Magister.

Altera contradictio. Bellarminus dicit; Patres non semel negant, Deum esse vnum specie. **C** At Genebrardus, quem sua schola principem & corypheum appellat, contra Scheckium aperte proficitur, *Dei essentiam & diuinitatem hypostases non deserre à specie infima, & indiuiduū subecontenti.* Scilicet isti errant, ait Danæus. Hoc Danæi impudens mendacium refutauit iam Ludouicus Rogerius noster apud Andream Eudæmonioannem lib. 2. contra Danæum cap. 6. refutat; idem mendacium ipse doctissimus Genebrardus, qui in libris de Trinitate, & in libro aduersus Scheckiū apertissime scribit, diuinam naturam non esse speciem infimam respectu personarum, sed habere sepe modū speciei infimæ quoad prædicationem. *Interim hoc discrimen saluū manet, quod species verè & propriè sumpta prædicatur de indiuiduis per multiplicationem sui indiuidualem in indiuiduis diuinis; autè natura sine huiusmodi multiplicatione prædicatur de Patre, Filio, & Spiritu sancto.* Quo ipso tamen seruat modum quandam prædicationis eius, quæ species infima de suis indiuiduis prædicatur.

CAPVT IV. & V.

APITE quarto asseritur diuinitas Filij Dei. Nihil hic Iunius. Capite quinto profertur pro diuinitate filij Dei, prima classis argumentorū ex veteri testamento. Vbi Iunius frustillatim quædam carpit, vt postea notabo.

Danzus copia & multitudine argumentorū, quæ contra novos Arjanos & Samofatenianos proferuntur, obstupefactus, mentitur; *Bellarminum, more Plagiariorum, ut, quæ à Caluiniis accepit & didicit, celare.* Idemq; mendacium repetit capite sequenti, quod est sextum, & alibi. Tam sterile, scilicet, fuit ingenium Bellarmini, inquit Cydonius noster lib. 1. cōtra Danzum cap. 5. ut qui tam multis scripturarum testimoniis, in reliquis omnibus suis libris, tam doctè, atq; acutè, reliqua fidei Christianæ dogmata contra Hæreticos probauit; is, in defendenda filij, ac Spiritus sancti diuinitate, pro qua tam multa patres olim disputarunt, nihil inuenire per se, aut ab aliis Catholicis, ac sanctissimis Patribus mutuari potuerit, sed confugere ad Hæreticos sit coactus.

Deinde ipsum Danzum contra Danzum iudicem aduoco. Nam ad caput quintum ita scribit. *Hic & nos ipsi, varie lectionū, & diligentia honestam laudem Bellarmino tribuimus, & sine inuidia predicamus.* Et ad cap. 20. lib. 1. *Et diligentia,* inquit. *& memoria, & assidue patrum lectionū nomine gratias illi agendas esse maximas existimamus:* Et alibi sæpe, non dissimilia. Eum igitur, cū assidue lectionis, ac variæ eruditionis nomine gratias agendas esse existimes: quæ verisimile est, cum possit ex ipsis Patrum fontibus testimonia sumere, à turbidis hæreticorum lacunis mutuari voluisse? Argumenta porro, quæ ex scripturis affert, partim ex Patribus sumpta sunt, quos ibi cōmemorat Bellarminus, quæ, si licuit hæreticis inde sumere, quare Bellarmino Catholico homini, à Patribus, quorum verè filius est, ac fidem & veneratur, & imitatur, non licuit? Quamquam, is, qui & Bellarmini copiam vbertatemque; & Caluini similitudinemq; summam egestatem & mendicitatem attentius considerauerit; nullo labore vanitatem huius criminationis deprehēdet. Quid aridius, quid nudius Caluino, Beza, & id genus aliis scriptoribus hæreticis aduersus Trinitarios? Ab his, nõ magis apparatū aliquè argumentorū sumere possis, quàm ab asino lanam, vel à silice aquam.

Iunius circa quintum caput calumniatur. Bellarminum non aduertisse amphiboliam latentē in illo Isaia loco cap. 48. *Et nunc Dominus Deus misit me, & spiritus eius;* illa enim Prophetæ verba; *misit me;* tam ad Dominum ipsum, cuius est spiritus, quàm ad spiritum referri posse. Num hoc negauit Bellarminus? An non expressè hoc dicit? tamen si quid opus de hoc monere; cum ipsa verba luce clarius ad Dominum, cuius est spiritus; & ad spiritum ipsum referantur.

Ait Bellarminus. Legem in mōte Sinai à Deo Patre, & Filio, & Spiritu sancto, datam esse, sed ministerio Angelorum. Iunius. *Simplicius dixeris, à Deo Patre per Filium in Spiritu sancto, comitantibus myriadibus Angelorum, & numeris eorum circumstantibus.* Quàm seuerus loquendi Magister Iunius? Quid si quis abnuat, simplicius esse illud tuum, quàm Bellarminianum; quid ages? Certè simplicius

esse argumento est; quod directè tres diuinas personas menti lectoris, tanquam causam principalem illius legislationis, & instrumentalem, seu ministerialē, nempe Angelos, subiicit; quod Iuniana loquendi formula non facit, quæ ministerium huius legislationis non Angelis, sed filio adscribere videtur; præsentibus & inspectantibus Angelis; & Spiritui sancto, si verba præcisè spectes, vix quidquam largitur, nisi quod vi & efficacitate eius legislatio illa peracta sit; si verba, in quæ, præcisè spectes; nam per varias ambages tandem ad priorem quoque sensum deueniri posse non nego. Forfan Iunio etiam illa doxologia: *Gloria Patri & Filio cum Spiritu sancto, vel in Spiritu sancto;* de qua S. Basilius lib. de Spiritu sancto, simplicior videtur; quàm nostra; *Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto;* nisi fortè censet eam sic conformandam: *Gloria Patri per Filium in Spiritu sancto;* quanquā Caluinistæ nec hanc, nec nostram, nec aliam ferre volunt.

Ait Bellarminus, Iudam Apostolum in sua Canonica cum Michaëlem Angelū Diabolo dixisse refert: *Increpet te Dominus;* non loqui de illa increpatione, quæ describitur Zach. 3. Ad quæ Iunius: *De eadem increpatione commodè potest accipi, si Iesum Christum intelligas Michaëlem Archangeli appellatione.* Sonat enim Michaël archangelus si Latine interpretetur, qui par est, vel aequalis Deo, principem Angelorū. Hactenus rebar nomen Michaël: idem esse, quod; *Qui sicut Deus?* Nunc noua fiunt omnia. Etiam vocabulorum significata. Sed ad rem. Si Iunius hoc suum paradoxum nobis persuadere cogitat, locupletiozem auctorem, quàm sit ipse, adducat oportet: ut taceam inauditum esse; nomine Michaëli in scriptura significari Christum vel Deum: Et Iudas Apostolus; nominat non absolute Michaëlem; sed Michaëlem Archangelum. Nec in Zacharia vllus apex apparet, quo verisimile fiat: Satanam, qui aduersabatur Iesu filio Iosedech, contendisse cum Deo de corpore Moysis. Periculum erit, si Iunius hanc ex notationibus nominum argumentandi viam tenere velit; ne illa Euangelistæ: *Missus est Gabriel Angelus,* &c. de ipso Deo interpretetur: Nam Gabriel est *vir Deus, vel Dei, vel fortitudo Dei, vel fortis meus Deus;* Et nomine Angeli, Deum; præsertim filium, etiam in scriptura significari, quis nescit? Quàm autem elegans & concinna erit hæc expositio?

Ait Bellarminus, si apud Zachariam nomine Domini, qui Satanam increpauit, intelligatur Angelus; ut quidam volunt; tum Angelum dici Iehouam, non ut Angelum, sed ut repræsentabat Dominum. Iunius. *Prius distinctionis membrum est verisimum; posterum nec auctoritate, nec ratione vlla probabili, nec exemplo confirmari potest.* Audax & præceps assertio. Nam Angelum ut personam Dei repræsentat & sustinet, nominari Iehouam, patet omnibus antiqui testamenti exemplis & testimoniis, quæ Deum apparuisse & cum hominibus locutum ferunt, ex eorum quidem senten-

tia, qui nullam huiusmodi Dei apparitionem putant fuisse personalem; sed Angelorum interuentu peractam. Quæ sententia cum verisimilitudine non careat; nimium sententiã Iunius præcipitavit, cum tam audacter nomen Iehouæ Angelo, vt Deum repræsentat, tribui inficiatus est.

CAPVT VL. VII. VIII. IX.

In hoc capite adducit Bellarminus testimonia ex nouo testamento pro diuinitate Filij Dei. Nihil hic Danæus, nisi quod mentitur, *Magistros suos à Bellarmino fuisse expilatos. De quo mendacio iam antea.*

Iunius excusat Caluinum, quod locum illum; *ego & Pater vnum sumus*; cum Arianis interpretatur de concordia & vnitæ charitatis, non de vnitæ essentiæ: Ait, *Caluinum hoc non fecisse malo animo. Credat Iudæus Apella, non ego. Cur Iunius, non dignatur eadem beneuolentia Erasmi simili sensu dictum illud Christi interpretantem?* Ait Iunius, *De Erasmo nil mirum. Quin & de Caluino, nil mirum, quando Arianis illa sua expositione gratum facere voluit. Nescio quid stomachi Iunius in Erasmus coquat. In Præfatione huius libri omnes alios tam Lutheranos, quam Calvinianos defensum iuit; solum Erasmus indefensum reliquit. Quid causæ, cum Caluinus, Lutherus, Calviniani & Lutherani in eadem prorsus nauis cum Erasmo nauigent?*

Capite septimo probat Bellarminus Christi diuinitatem ex nominibus veri Dei. Inter cætera affirmat, vocem Iehouæ nuper excogitatã esse. Iunius: *Hoc dictum probari testimonio certo, aut ratione nõ potest, vel auctoritate iusta: & dignitati, maiestatiq; testamenti veteris aduersatur. Et qui nuper excogitatum dicat illud Iao, iao, quo Gnostici, Valentiniani, & alij heretici olim, corrumpentes nomen Iehouæ, abusi sunt?*

At Iunij symmyta & in Caluini castris commilito Ioannes Drusius integro libro probat nomen Iehouæ esse nuperum ac nouitium; nec ætatem eius supra Galatini tempora proferri sinit: qui in huius rei, atque adeo totius Hebraicæ litteraturæ cognitione nunquam se Iunio postponi patietur.

Capite octauo ostendit Bellarminus Christi diuinitatem ex attributis Dei; Capite nono ex Dei operibus. Nihil hic peculiare Iunius; nisi quod succenset Bellarmino ob reprehensum Lutherum, qui in cap. 1. Geneseos nominat Christum *instrumentum Dei*. Vult Iunius, *huiusmodi locutiones piè & benignè accipiendas & interpretandas*. Adde; si quis tali benignitate sit dignus; *Amphibolia*, inquit Lutherus in Iudicio de Erasmo, *semper ad deteriore sententiam spectat. Si casu fiat, ignosci potest: si studio & voluntate, absq; misericordia condemnanda est*. Patiatur ergo Lutherus & subeat legem, quã ipse tulit: cumque studio & deditã operã Christum *Dei instrumentum* nominauerit, simpliciter, vt *Aria-*

nizans, condemnetur. Quis enim id casu ei excidisse dicat, hac præsertim tempestate, qua loquendi de Christo formulæ, non modò apud grandes Theologos, qualis Lutherus videri volebat; sed & in vulgo Orthodoxo peruulgatæ sunt?

Danæus hîc iterum mentitur; Bellarminum has suas opes ex Caluino sumpsisse. citatque lib. 1. Institut. cap. 13. à sectione octaua vsque ad finem. Ad locum citatum, videbisque Caluinum ad eum esse egenum Irum & Codrum; vt nulli quidquam ex curtissima sua supellectile auferendi facultatem reliquã fecerit. Ait Bellarminus existere in celo & in terra; vno verbo; vbique; esse attributum & proprietatem Dei. Hinc acutissime concludit Danæus, *corpus Christi, quod nos in celo & in Eucharistia collocamus, iam non esse corpus, sed verum Deum*. O pecus. Nec enim aliud dignius tanto acumine elogium inuenio. Esse vbique; & implere omnia, est attributum Dei. Num ideo corpus Christi est vbique, & omnia implet, quãuis in celo & in Eucharistia statuatur? Imò licet corpus Christi vbique esset; non tamen Deus, sed verum corpus esset; quia immensitas hæc non competeret ei ex natura sua; sed ex dono Dei; at immensitas Dei conuenit Deo non alieno beneficio; sed ex natura sua; neque enim aliter fieri potest; quã vt Deus per omnia diffundatur, nullisque locorum spatiis circumscribatur.

Nec minor est Danæani pectoris stupor, qui sequitur. *Deus est æternus: ergo non est in Eucharistia*. Probat; *quia si esset in Eucharistia tum in tempora inciperet esse Deus. Sed hoc fieri nequit; perinde ac si diceret: Quando primum producitur homo vel leo, tunc ex tempore incipit in illo esse seu existere Deus; quia antea in illo existere non poterat, quia nec homo nec leo ante suam productionem erat; ergo Deus incipit esse ex tempore. Incipit esse ex tempore in re, quæ fit aut producitur; non in se, & in natura sua; quia æterna est, omnis initij expers. Sic in Eucharistia incipit esse primario corpus Christi; per concomitantiam diuinitas quoque. Num ergo diuinitas incipit esse? Non in se; sed in Eucharistia; qua talis.*

Falsitatis arguit, *Deum esse spiritualem locum Sanctorum*; quod Bellarminus affirmat. Quia cælum est sedes & locus Sanctorum; iuxta illud Pauli Eph. 1. *Sedere nos fecit in caelestibus*. Cælum est Sanctorum locus; sed corporalis; cum quo consistit, quod Bellarminus ex Theodoro ait; *Deum esse spiritalem locum Sanctorum*; quia spiritualiter habitabunt in Deo per amorem, & iuge gaudium: Magis enim est anima vbi amat, quã vbi animat, ex veteri vulgatoque verbo. Obicit Hæreticus: *Deus est obiectum nostræ beatitudinis; ergo non spiritalis locus*. Hanc ob causam vel maxime spiritalis locus beatorum est; cum obiecto illi suo perpetim absque vlla diuisione inhæreant & adhæreant.

osso

CAPVT X. XLXII. XIII.

APITR decimo adfert Bellarminus pro diuinitate Filij Dei testimonia ex Patribus, Iunius, Clementē Romanum, Ignatium, Dionysium & Martialem vt illegitimos, à senatu sanctorum patrum excludit. Sed de tribus prioribus adum est iam à nobis Tomo 1. lib. 4. Et nuper prodierunt vindiciæ Arcopagiticæ nostri Delrij, contra Iosephum Burdonem; quæ à Dionysio veterem honorem à sectariis sceleratè ablatum, egregiè restitunt.

De Martiale quid hic sentiat Bellarminus, ipse legisti. Tu attende ad rem, de qua agitur, non ad Auctoris nomen. Nam quod ais, *vel ex Gratiano horum librorum fidem in dabium vocari posse, d. 15. c. sancta Romana*, quæso, quæ te intemperatè exagitant? Vbi in illo Decreto vlla mentio Dionysij Arcopagiticæ? vbi Ignatij? vbi Martialis? vbi Clementis; nisi quoad *Itinerarium*, & Canones Apostolorum; cum Bellarminus ex libris Constitutionū Apostolicarum testimonium depromat, & ipse Gratianus d. 16. vel potius alij, quos citat; quinquaginta Apostolorum Canones agnoscant ac venerentur. Si maior numerus tibi displicet, quinquagenarium amplectere; nec tibi litem intendemus.

Danzus impudentissimè mentitur, à Bellarmino Ambrosium toto sæculo à Hieronymi & Augustini ætate sciungi; quia Ambrosium collocat sæculo quarto, Augustinum & Hieronymum quinto; perinde ac si quis dicat; me & Gregorium de Valentia, quem familiarissimè noui, & qui mihi non tantum Doctor, sed & Pater in Christo fuit; integro sæculo distare; quia ille sua sæculo superiore, hoc est, decimo quinto; Ego pleraque mea sæculo decimo sexto edidi. An ideo distamus integro sæculo? An ideo alter alterum non nouit? An ideo, qui illud de Gregorio, hoc de me affirmat, integro sæculo nos disparat? Gregorium, Magnum enumerat Bellarminus sæculo septimo. Quale piaculum? At clementis est Danzus. Gratiam facit Bellarmino ob *grauiores occupationes*, cum quibus arbitratur *accuratam Chronologia rationem nō posse consistere*. Ingrati effemus, nisi exactissimo Danzo pro hac liberalitate immensas gratias & haberemus, & cum opportunum fuerit, referremus.

Rogamus tamen, vt Danzus hoc etiam considerare dignetur, Aetatem septimam Bellarmino esse, quæ currit à DC. ad DCC. sicut supra aperte dixit: **QUINTAE ÆTATIS ab ANNO CCCC. ad D.** At certum est Gregorium, sicut & alios cum eo recensitos floruisse post annum DC. Et licet antea iam vixerint, referuntur tamen ad ætatem, in qua mortui sunt, quemadmodum Hieronymus & Augustinus ad quintā. Ineptus ergo Danzus, qui in Gregorio notat, quod

A contra alios prius obiicere debebat; nec Bellarminus intellexit; opinatus, ætatem septimam dici, quæ incipit ab Anno DCC.

Capite duodecimo probat Bellarminus diuinitatem Christi ex diuinis visionibus & miraculis. Danzus & Iunius hoc probationis genus digerere nequeunt; quia non ducitur ex Caluinianis Topicis; vbi nulla miracula, nullæ visiones, nisi quales feblicitantibus & phreneticis, vel certè Lyæo probè tinctis offeruntur.

Capite decimo quarto ostendit Bellarminus diuinitatem Spiritus sancti. Neq; hic quidquam adferunt Iunius & Danzus; quod peculiari refutatione dignum sit. Danzus monet, *Bellarminū non intelligere, quid sit peccatum in Spiritum sanctum*. Iubet, *vt id discat ex Beza*. Mentiri Danzum, fateberis, si legas, quæ de peccato in Spiritum sanctū disputat Bellarminus lib. 2. de Pœnitentia cap. 16. Et quid Bellarminus à Beza disceret? Ne dignus quidem est Beza, qui sit illustrissimi Cardinalis Bellarmini agaso aut mulio, tantum abest, vt possit eius Doctor esse.

CAPVT XIV. XV. XVI.

IRCA hæc capita, cum Danzo nil, quod vellicaret, suppeteret; prolixitatem disputationis Bellarminianæ carpit. Nil opus fuisse tot verbis, rem potuisse breuius transigi; Bellarminum ingenij vires & diuitias ostentare voluisse. Si Bellarminus concisus egisset; iste breuitatem accusasset. Ita semper in vtrumque paratus est; vt siue hoc, siue illud fiat; perpetuò vberem cauillandi & criminandi messem inueniat.

Loci illius Apostolici: *Tunc & ipse filius subiicietur*; explicationem à Bellarmino allatam nō probat Danzus; aliam adducit; quam dicit Bellarminum discere debuisse ex commentariis eorum, quos *grati* oderit; hoc est, Caluinistarum. Quæ igitur hæc tam recondita horum verborum explanatio, vt diligentiam diligentissimi & accuratissimi Bellarmini fugerit? Audi: *Hæc Pauli verba pertinet ad formam, & modum regiminis, quo Christus Rex omnium à Patre constitutus, omnia gubernat; per quem Vicarius Patri est, & agit. Tunc autem modus regiminis istius abolebitur. Omnis enim alia potestas, præter quam illa, quæ a Deo est, cessabit. Eris enim, addit Paulus, Deus omnia in omnibus. Ergo, ad externum regimen respicit Paulus, quo Christum, vt caput, Mundum gubernat, & Ecclesiam suam, constitutum sub se, alij ministris. Omnis igitur ista ratio regendi tunc tolletur.* Eadem ferè occidit ex Magistrorum suorum commentariis Iunius. Vides ergo istos totam subiectionem constituere in cessatione gubernationis illius, qua nunc Christus militantem administrat Ecclesiam, tanquam summus illius Rex simul & Pontifex. Sed num ideo iam non est subiectus Christus Deo Patri, quia summum in Ecclesia gubernanda locum tenet? An non vocatur à Danzo *vicarius Dei*? Num vicarius non est subiectus ei,

D

cuius vices gerit? Num tunc primùm subiicitur, quando desinit esse Vicarius? Quæro etiam ex Danæo, secundum quam naturam sit Christus Vicarius Dei in gubernatione Ecclesiæ? Si dixerit; secundum diuinam, *arianizabit*. Si secundum humanam, fateri ergo debet, iam quoque Christum, quamuis Ecclesiæ militanti imperantem, Patri subiici; quia Christus semper subiicitur Deo secundum naturā humanam. Omnia enim creata Deo, tanquam creatori, subduntur. Quod autem Apostolus ait: *Tunc & ipse filius subiicitur*: minimè indicare vult illā voculā *Tunc*, Christum in præfenti statu non esse subditum patri; sed emphasi quadam demonstrat, Christum, etiam in illo statu gloriæ, vbi nulla amplius erit pugna, nullus hostis, sed pax, quies & securitas sempiterna, subiectum iri; de quo forsan aliquis in fide rebusque diuinis adhuc tiro, ambigere potuisset.

Iunius ferè, vt dicebā, eadem nobis decantat statuit in præfenti Ecclesiæ statu *regnum quoddam Christi mediatorium*, cui ait, *finem impostum iri in consummatione seculi*. Et tunc Christum, qui nunc regnum mediatorium obtinet, cum reliquū omnibus Patri fore subiectum. Dic Caluinista; nonne iam quoque, cum mediatoriam regnum, vt tu loqueris, Christus tenet; Patri suo subiectus est, secundum humanam naturam? Nega, si audes. Nam quod subiectionem istam post extremum iudicij diem futuram, refert cum tuo Caluino, ad naturam diuinam; non satis scilicet existimasti te supra in Notis ad Præfationem fortiter delirasse; nisi hic deliria tua nobis reponeres, atque adeo non sine additamentis recoqueres; tametsi nunc pharmacum quoddam Arianicæ opinioni tuæ adhibes, nimirum, subiectionem hanc accipiendam de persona Christi secundum *vtramque naturam ipsam in communi indiuiso, non autem diuisim*. At siue diuisim dicas Christum secundum diuinam naturam Patri esse subiectum; siue coniunctim, secundum humanam & diuinam; stultam & insulsam blasphemiam eructas; Nam diuina natura filij, cum sit eadem numero, quæ Patris & Spiritus sancti, nullo modo siue cum humana, siue absque humana, Deo subiici potest; quia subiici est inferioris, statuque minoris. Num minor Deo diuina Christi natura, quamuis cum humana in vna hypostasi copuletur? An natura diuina filij nõ est Deus? Quomodo igitur subiicietur Deo? An non oportet, vt id quod subiicitur; & is, cui aliquid subiicitur, re ipsa distinguantur? quia subiectio propriè non est nisi inter realiter distincta; & quæ imparis conditionis ac sortis sint capacia.

Iteras stultitiam supra in Præfatione effusam: *Christum non naturaliter, sed sponte sua ac voluntariè Patri subiectum esse secundum diuinam naturam*. At tu non naturaliter, sed sponte & voluntariè *Arianizæ*, vel *Nestorianizæ*; quamdiu in hoc febrili somnio perstas. Quidquid enim moliaris, necesse

est, te fateri, minorem esse naturam diuinā Christi, quam Deum; si ei subiicitur; nam subiectio siue sit voluntaria, siue necessaria & naturalis, imparem sortem & conditionem essentialiter includit: Et simpliciter impossibile est, quod supra itidem dictum, vt Christus etiam *voluntariè*, secundum naturam diuinam patri se subiiciat, propriè loquendo de subiectione; quia non potest velle id, quod per nullam potentiam effici potest. Nec iuuat te similitudo ex rebus humanis petita, vbi maior se subdere potest spontè minori, nobiliori, ignobiliori; quia natura humana, saltem moralis quoad dignitatem, *maioritatis & minoritatis*, vt sic loquar, per vices capax est; minimè autem natura diuina Christi; quæ cum sit omnium suprema; sub nullius potestatem redigi potest.

Obiicit Caluinista Cyrillum lib. 10. Theauri cap. 8. Vbi asserit. I. *Non destrui aequalitatem subiectione*. II. *Subiici plerunque equale equali dispensationis modo*. III. *Spiritus Propheti subiici*. I. Cor. 14. *nec tamen minores Propheti esse*. IV. *Subiectionem non repellere filium ab aequalitate patris*: Ex quo sequitur, iudicio D. Cyrilli Christum secundum diuinam naturam patri esse æqualem, licet secundum diuinam naturam Patri subiiciatur. V. *In hominibus quoque, filios Patribus subiici, nec tamen minores vllò modo esse, quantum ad substantiam naturæ, rationem*. Si ergo debere ita fieri nemo negabit in nobis, inquit D. Cyrillus, *neg, idcirco maiores esse, aut minores, natura dicit eos, qui subiiciunt, aut qui subiiciuntur: quare id in Deo quoque, similiter sine impietate fieri non putabimus? Non enim subiectio in ipso esse Filij est, aut ipsum esse Filij in subiectione; sed, cum in propria sit hypostasi, subiici Patri dicitur. Vnde subiectio minoris Filij naturam Patris ostendere non potest*.

VI. *Etiam Patrem subiici filio*. Subiicitur enim alteri, qui ei ministrat; Pater verò ministrat Filio, vt canit Psalmista. *Sede à dextris meis, donec ponam, inimicos tuos scabellum pedum tuorum*. Si ergo Pater, quamuis ministrat Filio, minor tamen ipso propterea non est; nec Filius, quia Patri subiicitur, minor Patre putandus est. Sed sensum verborum Apostoli modò consideremus. Omnia Pater per Filium operatur: id est, subiectionis conditio est, vt voluntatem Patris in omnibus Filius habeat.

VII. *Subiici nos filio, nec tamen propter subiectionem naturam nostram in aliud mutari: voluntariè enim atque cognitionis, subiectionem esse*. Similiter ergo Filium quoque, subiici Patri; non mutatā naturā; Deum enim esse incommutabilem. Hæc & alia huius generis D. Cyrillus, per quæ & suam & Caluini sui impietatem Iunius excusare nititur.

Respondeo, D. Cyrillū subiectionem aliquando impropriè vsurpare; aliquando propriè, sic tamen vt illam nec ad personam, nec ad diuinā naturam Christi; sed ad humanam duntaxat referat. Quod aliquando impropriè vsurpet, conuincere videntur illa verba; *Sed quid dicitis, si Pater quoque, subiici filio reperietur? Subiicitur certe alteri,*

qui ei ministrat: Pater vero ministrat filio, &c. Vbi lucet clarius liquet; D. Cyrillum subiectionis & ministerij seu ministrandi nomen vsurpare improprie; nam subiectio proprie dicta distinctione minimum duorum conexam habet. At Pater non distinguitur secundum naturam à natura diuina filij, cum sit vna & eadem vtriusque. Si dicas: Patrem vt Patrem, hoc est, secundum hypostasim, qua realiter à filio distinguitur, ministrare atque adeo subiici filio ex D. Cyrilli sententia. Respondeo, neque istud hic habere locum; quia ad subiectionem & ministrationem proprie dictam requiritur inæqualitas, si non naturæ & essentiæ; attamen dignitatis. Dignior est enim is, cui ministratur, qua talis; quam qui ministrat, quatenus & ipse talis, proprie loquendo de ministerio: *Nam qui est maior, qui recumbit, an qui ministrat? Nonne qui recumbit?* Lucæ 22. At in personis diuinis, nihil est maius aut minus; nihil superius aut inferius etiam quoad dignitatem; nec potest esse; ne ex condescensione quidem, & ex libera voluntate; quia repugnat naturæ diuinæ & ipsis personis, vt aliqua seipsam liberè ex dispensatione quadam minus dignam alterâ personâ faciat; quandoquidem par dignitas omnibus naturaliter inest. Itaque necessario dicendum est; D. Cyrillum, prædicto loco nomen subiectionis accepisse improprie & abusuè, maxime cum cælestis Pater hostes, vt scabellum pedum, subiecturus sit Christo; non quatenus Deus est; siue secundum naturam diuinam; sic enim Christo æquè ac Patri omnia subiecta sunt; sed quatenus homo est, seu secundum humanam naturam; Ex quo conficeretur, Deum vt Deus est; Christo secundum humanam naturam subiectum esse; si D. Cyrillus subiectionis vocabulum proprie vsurpasset.

Sic improprie vsurpatur, sequentibus mox verbis, si illa (per filium) referas ad diuinam naturam filij. *Docet igitur Paulus, verba Cyrilli recito, in futuro quoque seculo Patrem in nobis non aliter, quam per Filium habitare; ideo scribit; Quando subiecta filio erunt omnia, tunc ipse quoque Patri subiicietur, qui sibi omnia subiecit. Et addit: Vt sit Deus omnia in omnibus. Videtur ergo dicere; nemo putet aliter nos, quam per Filium Patrem fore participes in venturo seculo. Per subiectionem ergo nihil aliud significare voluit, quam Filium nobis Patrem etiam tunc largiturum. Et ita subiectio non minorem Filium ostendit, sed identitatem Trinitatis demonstrat incommutabilem, qua nunquam aliter se habebit, sed erit etiam in illo seculo Pater per Filium omnia in omnibus, & vita, & incorruptibilitas, & gaudium, & virtus, & quidquid sancti gratia dabitur, ex Patre per Filium in Spiritu dabitur.*

Quamquam nil vetat hæc verba: per filium; referri ad Christum, vt hominem; seu secundum humanam naturam; nam quidquid charismatum sanctis diuinitus aut datur aut dabitur, id per Christum hominem seu secundum humanam naturam, datur aut dabitur: Et Deus Christo se-

cundum humanam naturam vtitur, vt sic dicam, tanquam medio & instrumento, quo omnia dona cælestia ad nos deriuantur, & in nobis efficiuntur. & Christus hoc modo Deo proprie subiicitur & subordinatur; nec mirum, quâdoquidem humana Christi natura est creatura. Hanc subiectionis speciem sæpius postea indicat D. Cyrillus in eodem capite: *Subiectus nunc quoque, Christus Patri est, non tamen pro omnibus, sed pro solis credentibus in eum, pro quibus, seipsum tanquam immaculatum agnum, Patri obtulit, vt ab omni peccato liberator Patri offerret.*

Ex quibus perspicue elucescit, S. Cyrillū hanc subiectionē statuere secundum humanam Christi naturā; secundū hanc enim obtulit se Patri tanquā agnum immaculatū. Subiungit S. Cyrillus. *Quando igitur omni vniuerso, exterminato errore, vniuersus terrarū orbis ad verū Deum conuersus, Dominū Deum IESUM Christum confitebitur, salutaris, ipse mandata sequetur: tunc, inquam, quia omnes ibi erunt subiecti, ipse quoque pro omnibus Patri subiicietur, & Pontifex omnium simpliciter factus, omnibus per se ipsum participationē Patrū largietur.* (En subiectionē Christi ex Pontificatu eius æstimat. At Christus Pontifex fuit & est, non secundum naturā diuinam; sed humanā) *Sic enim Deus erit omnia in omnibus, per Filium in omnibus habitans.* Ideo, non dicit; tunc ipse quoque Filius Patri, vt minor subiicitur: sed, subiicietur, inquit, vt sit Deus omnia in omnibus. *Vides, quia mediacionem Filij, qui nos ad Patrem adducit, sermo hic significat.*

(En in officio Mediatoris subiectionem Christi collocat. Christus autē Mediator fuit secundum naturam humanam tanquā principium proximū; vt supra ad præfat. notauimus, & ex instituto tractabitur infra lib. 5.) *Simil enim rursus cum sancti erit, & seipsum proportionaliter ad gratiam singulorū omnibus largietur, vt per ipsum Patrem omnes sint participes: & hic est subiectionis modus. Patri enim benedictionem naturaliter per ipsum in Spiritu sancto concessam, vocatū in regna cælestia ipse ministrabit.*

Addit S. Cyrillus. *Hæc autem ministratio atque subiectio (nempe secundum naturam humanam) non repellit eum à naturali dignitate filij. Nam quamuis natura filij & equalis Patri (secundum diuinam naturam) condescendens tamen etiam tunc (nimirum secundum humanam naturam), ministrabit Patri, (dum omnia dona cælestia ad sanctos etiā in illo felicissimo æternæ beatitudinis statu non nisi per Christū, quatenus homo, deferentur ac peruenient.) Cognitionem Deitatis nobis largiens, vt tantū cognoscamus, quantum recipere possumus. Quando igitur dicit D. Cyrillus, perspicuum omnibus esse non destrui equalitatem subiectionis; & æquale equali subiici; intelligi id debet, secundum diuersos respectus ac habitudines. Nam in Christo non destruitur æqualitas Christi secundum naturam diuinam cum Patre; per hoc, quod Christus Patri subiicitur secundum aliam habitudinē, nempe secundum naturam humanam, & in humanis quoque æqualitas naturæ humanæ in subdito cum suo*

Domino non destruitur per subiectionem politicam, qua subditus suo Domino subiicitur. A Equale itidem æquali subiicitur, nõ formaliter & reduplicatiuè; sed materialiter & specificatiuè: nam Christus, qui cælesti Patri æqualis est, subiicitur Patri, non secundum id, quo Patri est æqualis; sed secundum naturam humanam, qua Patri est inæqualis. Et seruus subiicitur Domino non secundum id, quo naturaliter Domino æqualis est, nempe secundum humanam naturã; sed secundum alios ciuiles respectus Domino subiicitur, vt quatenus est instrumentum quoddam eius, &c.) *Quomodo autem subiectio* (secundũ humanam naturam) *ab æqualitate Patris* (secundũ naturam diuinam) *Filium depellere poterit? Nonne quoq; filij Patribus subiiciuntur* (non secundũ physicam naturæ æqualitatem, sed secundum respectum causæ & causati) *nec tamen minores villo modo sunt, quantum ad substantiæ naturæq; rationem*, inquit S. Cyrillus. Si hoc fit in hominibus quoad substantiæ & naturæ rationem, cur idem non posset contingere in Christo, vt quamuis secundum naturam humanam Patri subiiciatur, eidem tamen, quoad diuinam naturam perfectè sit æqualis?

Non enim subiectio in ipso esse Filij est, inquit D. Cyrillus, *aut ipsum esse Filij in subiectione; sed cum in propria sit hypostasi, subiici Patri dicitur; videlicet secundum assumptam naturam humanam*. Vnde subiectio (secundum humanam naturam) *minorem Filij* (diuinam) *naturam Patre ostendere non potest*. Ostenderet autem, si esset secundum naturam diuinam, vt cum Caluino suo contendit Iunius. *Subiicimur nos*, ait S. Cyrillus, *Filio* (Dei) *nec tamen propter subiectionem natura nostra mutatur*. (Natura quidem non mutatur, & eiusdem omnino speciei sumus cum natura humana Christi; attamè, quatenus nos homines Christo homini subiicimur, ipso simpliciter non natura; sed statu, loco, sorte, conditione inferiores sumus, & ipse superior.) *Similiter ergo Filium quoq; subiicietur Patri, non mutata natura*: quia subiicitur secundum humanam naturam, quæ immutabilitati naturæ diuinæ nihil adimit. Nam si secundum naturam diuinam propriè Christus subiiceretur Deo, tunc esset necessarium; Christum secundum naturã diuinam esse minorem Patre; atq; adeò creatũ; cum enim, vbi propriè dicta est subiectio, oporteat esse numero diuersa, & distincta; idem hic euenire oportet; at si Christus quoad naturam diuinam numero differret à Patre, minor Patre esset; quia impossibile est, vt sint duæ numero distinctæ naturæ diuinæ æquales, & per consequens natura eius esset creata; quia quidquid est infra Deum est; creatum est.

Quod si quis subiectionem in ipsis diuinis hypostasibus Patris & Filij constituat, necessariò vnã altera maiorem, & digniorem facere debet; si non, vt ita dicam, quoad entitatem; attamen quoad auctoritatem, & præcipiendi facul-

tatem; nam superioris est præcipere: subditi, præcepta facere. At quis talem subiectionem in diuinis ferat? Nihil itaque emolumentum accedit blasphemie Caluinianæ & Iunianæ ex D. Cyrillo; qui Christum Patri propriè esse subiectum secundum naturam diuinam nunquam asseruit; sed vanitatem istius consequentiæ demonstrauit: *Christus est subiectus Patri*, nempe, secundum naturam humanam, sic enim intellexit; *Ergo est minor Patre*.

Attribuit Iunius Bellarmino hunc syllogismum. *Quidquid subiectum est, creatum est, natura diuina filij subiecta est, ergo creata*. Propositione distinguo, inquit Iunius. *Nam quidquid subiectum est natura sua, creatum est: at non quidquid subiectum voluntate, nam etiam persona increata se potest subiicere voluntariè, & re ipsa fecit. Minorem, siue assumptionem negamus propriè loquendo. Nam persona Filij propriè loquendo, in communi subiecta est: Commune autem iniquum est diuidi*.

Sed hoc iam euertimus: impossibile enim est, vt vbi est eadem numero res & naturæ identitas, ibi sit subiectio; vt & ibi, vbi prorsus est eadem auctoritas, maiestas, potestas, quæ in realiter distinctis diuinis hypostasibus inest. Et quicumque contrarium asserit; is veræ & propriæ dictæ subiectionis, notionem non intelligit; quidquid demum de naturali & libera seu voluntaria subiectione garriat.

Porro verba illa Iunij: *Persona filij propriè loquendo in communi subiecta est*: Castigatione egent; quia & obscura sunt, & hunc sensum falsum substratum habent: *Persona Filij propriè subiecta est, vt subsistit in vtraque natura*; quod Iunius vocat *commune*, & diuidi posse negat. Hinc scribit; *Hæc non de natura diuina filij, sed de persona dicuntur, secundum vtramque naturam ipsius in communi indiuiso, vt loquuntur*. Cæterum non agitur, vt diuidantur naturæ, sublata vnione; sed quid cuique proprium sit queritur; proprietates naturarum non sunt vnquam confusæ, sed inconfusæ & impermixtæ, ita vt operatio vnus, non sit operatio alterius; quamuis coniunctæ in eadem hypostasi. Hinc si solius naturæ humanæ est subiici, sicut reuera solius est; fieri nequit, vt subiectio competat quoque naturæ diuinæ, quamuis vniatur cum humana in eadem hypostasi, atque fieri nequit, vt persona secundum ambas naturas licet hypostaticè vnitas, subiiciatur.

Dicat quis: Caluini dictum, non ita rigidè & inclementer accipiendum; sed benigna aliqua interpretatione molliendum esse. At refragatur Lutherus, mandatque, vt cum huiusmodi hominibus absque misericordia agamus, & *lubrica*, atque adeò *Ariana & Nestoriana* dicta, contra illos interpretemur, vt vidimus supra in Defensione Præfationis: Et de Caluino satis superque constat; cum ita fuisse affectum, vt nihil quod *Arianum* vel *Nestorianum* esset, admodum alienum abs se putaret.

Tria adhuc vel quatuor, vbi notauero, capiti huic finem imponam. Primum est; Iunium concedere hanc propositionem: *Christum esse inferiorem Patri secundum naturam diuinam subiectiue*; hoc est, ex libera voluntate, qua liberū est principium actionum omnium, qua dicuntur voluntaria. Quo quid stolidius? Quasi verò per vllam voluntatem etiam Dei, fieri possit, vt natura diuina in Christo sit inferior Patri. O stolonem maniacum & Arianicum.

Obiciat fortè quis, Iunium hoc suo modo loquendi, nil aliud velle, quàm in diuina natura inesse voluntatem illam, qua voluit subiici per assumptam humanitatem, qua formaliter subiectus est. Sed, vt id ita esset, contra illum ex lege Lutheri iam sæpius nominata; hæ tam lubricæ & flexuosæ locutiones interpretandæ essent.

Deinde reclamant omnia propemodum Iunij verba: quia apertissimè dicit; *Christum secundum naturam diuinam subiectiue fuisse inferiorem Patri; tamen non causaliter, pro eo, quod est, ex iure & modo seu conditione nature diuina, sed œconomicè & dispensatiue per liberam voluntatem suam.*

II. Iunium libentius vsurpare & concedere hanc propositionem. *Christum secundum personam esse inferiorem Patri.* Non extricas te ex luto vel Arianico vel Nestoriano; sed magis intricas; quo plura fabularis. Tace, quæso, & faucibus tuis frænum impone. Quia æquè Arianum est dicere, Christum secundum personam esse subiectum Patri, ac dicere; subiectum esse secundum naturam: quia persona Christi Deus est, fieri ergo non potest, vt Christus Patri secundum personam subiiciatur.

III. *Christum habere regnum quoddam personale; hoc est, quod ratione persone ei competat, ex dispensatione voluntatis; quod persona Christi sit proprium.* Quale hoc regnum? Num illud, quod Iunius vocat *Mediatorium*? Agedum dic, num esse Mediatorem conuenit Christo secundum personam? Num officium hoc est Christi proprium secundum personam? Non nego, personæ Christi conuenire officium Mediatoris; est enim persona Christi principium quod operationum *mediatarum*; sed conuenire ei secundum personam, hoc dico Calvinismum redolere. Nam & pati, crucifigi, mori competebat olim personæ Christi; at non secundum personam; sed personæ secundum humanam naturam: Neque enim verū est; Christum esse passum & mortuum secundum personam; sed personam secundum humanam naturam. Persona enim Christi æquè est impassibilis & immortalis ac natura diuina Christi; & æquè nulli potest subiici ac diuina Christi natura: Propterea æquè absurdum est dicere, Christum secundum personam suam fuisse subiectum Patri; ac dicere; Christum secundum naturam diuinam fuisse subiectum Patri, vt antea dictum: tamen verissimum est; personam diuinam Christi fuisse subiectam Patri; non in se, sed in natura humana; seu quod eodem recidit, secundum naturam humanam. Sed Iunius im-

peritè ista duo confundit: *Persona Christi subiecta fuit Deo*, nempe, secundum naturam humanam: Et *Christus secundum personam fuit subiectus Deo*: cum tamen magno discrimine distent.

Stultè etiam metuit, duas Christi naturas in vna hypostasi vnitas diuisum & distractum iri, nisi dicamus, personam Christi secundum vtramque naturam sicut in *communi indiuiso*, hoc est, prout naturæ indiuisim in vna hypostasi vnitæ considerantur; Deo fuisse subiectam. Non enim magis diuidit naturas, qui dicit; personam Christi tantum secundum humanam naturam fuisse Deo subiectam; ac qui dicit; personam Christi tantum secundum humanam naturam esse passam, crucifixam, mortuam.

Certè qua ratione dicit Iunius, personam Christi secundum vtramque naturam in *communi indiuiso* fuisse subiectam Deo; ne diuidat vnitas naturas: dicere item debet, personam Christi passam, crucifixam & mortuam fuisse, secundum vtramque naturam in *communi indiuiso*; quia si ibi diuiderentur & diuellerentur naturæ, nisi assereretur id, quod asserit Iunius; cur non & hic? Aut si non hic; cur, quæso, ibi? Quasi verò vnio hæc naturarum in vna hypostasi, proprietates earum confuderit; & quod vnus est, in alteram transfuderit.

CAPVT XVII. XVIII. XIX. XX.

TERVM nimis prolixus est Danzø Bellarminus in his capitibus, quibus Arianorum & Samosatensianorum veterū & recentium argumenta vel potius anilia nugamenta dissoluit ac dissipat. Quam repetitam querelam nescio vnde existere feram, nisi quòd Danzø ægrè est, amicos, vel certè socios suos Arianos, Nestorianos, Samosatensianos & Tritheitas tam fortiter ac potenter Bellarmini inuictis armis profligari. Mallet videlicet cum arcto amicitia nexu fœderatis mitius agi. Calumniam de petitione matris filiorum Zebedei Matth. 10. deq; responso Christi, quam hic Danzø texit, refutatā inuenies apud Cydonium nostrum libro 2. cap. 5. Quem consule.

Iunius inuerecundè denuo negat Lutherum ex Litanis expunxisse illud: *Santa Trinitas vnus Deus, miserere nobis.* De qua impudentia dictum est ad Præfationem. Inspiciantur Litanie Latine & Germanicæ Lutheri, quæ exstant Tomo octauo Germanico; & quæ in Lutheranorum *Agendis* seu libris Ritualibus leguntur. Si inuocatio hæc comparuerit, Iunius hoc loco nec mendax, nec calumniator haberi debet. Nam apud Calvinianos nec volam nec vestigium Litaniarum reperiri, vel pueri in triuiis & compitis norunt.

Ad caput decimum nonum iterum effundit Iunius suos Arianismos: *Christum, qua homo erat, naturaliter fuisse in potentia ad recipiendum: Quia mediator, id est, Deus & homo, fuisse in potentia ad recipiendum*

dum etiam secundum naturam diuinam in se per economiam voluntariam vsum earum rerum, quibus se per eandem economiam inaniuerat. En inauditam in omnibus hucusque eruditis & orthodoxis scholis seu opinionationem seu delirationem. In natura diuina, quatenus est natura mediatoris Christi, ponit iste *potentiam passiuam & receptiuam.* O monstrum in Caluini stabulo æternis vinculis coercendum; & ne quid stultitię decesset; fingit potentiam hanc non fuisse *diuinam naturam naturalem, sed voluntariam ac liberam*: quasi verò Deus per liberam suam voluntatem facere possit, vt *potentia passiuas* quæ diuinæ naturæ naturaliter non competit; competat per liberum voluntatis actum. An non est natura diuina ens necessarium, immensum, infinitum in perfectione? Num vlla re, quam postea recipiat, se abdicare potest? ô somnia plusquam phrenetica.

Nec exinanitio illa, de qua ad Philippenf. cap. 2. in hoc sita est, vt natura diuina aliquam suam perfectionem per dispensationem liberè deponat, sed in hoc, quòd Deus formam serui accipere, & in vna secum hypostasi vnire dignatus est,

A cum iis quidem circumstantiis, quæ omnibus Christianis notæ sunt; naturam diuinam inuolabiliter suam in maiestate atque gloria perseuerante, absque vlla decessione. Quid enim de ente immutabili decederet?

Simile portentum est, quod proximè subiicit Iunius: *Iure economie voluntarie cessit vsum rerum suarum diuinitas eius ad opus mediationis & redemptionis nostre.* Obsecro te, quarum rerum vsum cessit diuinitas seu natura diuina? Quid propter officium Christi mediatoris dimisit, quod ei alioqui naturaliter competeret? Dic, oro, Iuni, vt tanta mysteria tecum pariter intelligamus & suspiciamus: *Est, inquis, pauper factus propter nos, cum esset diues.* At num pauper factus est secundum naturam diuinam? Hic tandem expeditum da nobis responsum. *Natura diues est.* Omnino: *Consilio misericordie & voluntate pauper.* Iterum quæro. Secundum quam naturam? Si secundum diuinam; peiores Ariano. *Filius Dei factus est pauper & inops, cedo, secundum quam naturam?*

Finis libri primi de CHRISTO.

DEFENSIO LIBRI SECVNDI DE CHRISTO REVERENDISSIMI ET ILLVSTRISSIMI ROBERTI BELLARMINI S. R. E. CARDINALIS AMPLISSIMI.

CAPVT I. II. III. IV. V. VI.

DANVS circa hæc capita admodum bene cum Bellarmino contentus est; vt parum absit, quin dexteram iungat; quod vel ex his eius pronuntiatis intelliges. *Stant, qua hisce tribus capitibus traduntur.* Mirum, ni sedeant. *Vnum tamen nutat.* Forsan in nutante & nictante Danzi capite. Quid illud? Non placet Danzo, quòd Bellarminus dicit, nos propter nouas hæreses cogi noua nomina inuenire: vt ab illis perspicuè distinguamur, & Catholici sciant, quid credere debeant. Vide, inquit, Augustinū tract. 97. in Ioan. vbi ostendit fugiendas profanas vocum nouitates, sed, non ipsa nomina noua, quæ contra ipsas hæreses instituntur.

Prima ratio, inquit Dançus, *puerili est.* Cur puerilis? An non grauissimi ponderis res est, vt Catholici non tantum animo & sensu; sed & verbis, loquendiq; formulis ab Heterodoxis discriminentur? An vocabulum *Homoufij*, quo tanquam certè simbolo Catholicos ab Arianis secerne-

Cbant, tu pro re puerili & ludicra ducis? *Posterior ratio, inquit Dançus, falsa est.* Si loqueris de illa; vt *Catholici sciant, quid credere debeant*; causæ nihil dices, cur te meritò mendacij nõ arguam. An non vox *Homoufij* in Concilio Nicæno & post, ea item de causa celebrata & frequentata est, vt Catholicis omnibus constaret, quid fide tenendum, quid abiiciendum esset, tametsi vox hæc Concilio Nicæno antiquior esset? Si loqueris de dicto D. Augustini, quod Bellarminus adducit, imperitè rationem vocas, quia non est ratio cur noua vocabula sint procudenda & vsurpanda. Sed affirmatio, noua nomina contra nouas hæreses instituta, licite ac iure vsurpari. Deinde, verba Augustini & Bellarmini fraudulèter deprauas. Non enim dicunt, *vocum nouitates*; sed, *profanas vocum nouitates*, à nouis vocabulis differres & idcirco fugiendas esse.

II. Danzi pronuntiatum: *Quæcumque hi duobus capitibus (quarto & quinto) continentur & doctæ & orthodoxè scripta à Bellarmino agnoscimus.* Quam benignè. Nec hoc satis. *Itaq; probamus. Candorem agno-*

scimus,

scimus, cum Genebrardum damnat, Calvinum laudat. Ego hic candorem tuum, Danze, desiderare cogor. An ideo Bellarminus damnat Genebrardum, laudatq; Calvinum, quia vno in loco Calvinum non rectè à Genebrardo reprehensum & refutatum scribit? Si hoc in laude Calvini ponendum censet, ponas licet; nõ impedio; quia noui etiam olitores aliquando opportuna imò & opportuniora quàm alios, loqui. Sed hac de re copiosius agit ipsemet illustrissimus Cardinalis in Recognitione suorum Operum.

III. Danzi pronunciatum: *Merito gratias Bellarmino in hoc capite 6. agimus* (quàm gratus Danzus) *quod tam sedulo & methodicè trium diuinarum personarum distinctionem, tamque eruditè contra Arianos & veteres & nostri temporis confirmauit.* Si tam plenis tibiis Bellarminus Calvinum laudasset; quæ tuba, quæ buccina Danzo ad diffundendam tam insignem laudem sufficeret? Hoc tamen tam verum encomium fœdat gemino mendacio: Bellarminus *hec ex Calvinistarum scriptis accepisse; idq; colare.* De quo iam lib. I.

Iunius mentitur, *etiam Gnosticos olim in pessima sua causa vsos vocabulo Homoussij*, idq; apud Irenæum permultis locis legi. Vel vnus mihi satisfaciet. Vnus monstretur, & adquiescam. Non sum planè hospes in Irenæo. Non memini tamen me vel semel, necdum multis locis, hoc in Irenæi scriptis obseruare.

Ad caput quartum grammaticatur Iunius nescio quid rancidulum de vocibus *vsq; & hypostasos*. Theologi est vocabulis uti prout fert recta & salutaris Ecclesiæ cõsuetudo; quidquid vel olim factum; vel etiã nunc fieri queat, si quis ipsa nomina Grammaticis duntaxat oculis intueatur.

Capite quinto onerat Iunius Bellarminum mendacio; quasi sententiam S. Augustini ex lib. 2. ad Bonifacium cap. 7. *incommode recitauerit*. Sed tam Augustini, quàm Bellarmini; lectione & inspectione, infumum abibit huius commenti vanitas.

Capite sexto arbitratur Bellarminus non esse admodum firmum argumentum, quod ducitur ex consuetudine Hebræorum nomen Dei plurale cum verbo singulari iungentium; ut *etobim baræ, Djs fecit*. Quæ phræos forma Trinitatè personarum, & vnitatem essentia innui existimant: hunc enim esse linguæ Hebrææ morem, ut vocabula pluralia singulari sensu accipiat; & cum singularibus constructidq; non tantum in nomine veri Dei; sed & cum de falsis Diis, aliisque sermo instituitur, vsuuenire.

Iunius ita intricatè hic nugatur, ut vix statuerè queas, num stet pro Bellarmino; vel contra Bellarminum. Dixerat Bellarminus: mirum videri posse, cur, si Hebraicè dicere liceat de diuinis personis; *iuerunt Djs*; non idem concessum sit Latinis. Quibus appingit Iunius hanc notã: *Ergo siue nomen plurale singulari iungas, pluralitatem personarum vides in vnitatem essentia; siue pluralia nomina, ve-*

Djs sancti, Iosue 24. maris tui, opifices tui, Esaiæ 54. fiat nomen cum verbo: ita pluralitas non Deorum essentialiter, sed personarum rō vnitatem in vna essentia diuina ostenditur. Hac illa est ratio, quam Bellarminus desiderat.

Dubito, num hæc Iunius vigilans scripserit. An non palam scribit Bellarminus, nomina Dei Hebraicè in plurali cum verbo singulari posita; non habere significationem pluralem, sed singularem? An non idem dicit; si nomen veri Dei copuletur cum verbo plurali, ut interdum fieri, alato exemplo, demonstrat Bellarminus: idemq; diceret Bellarminus, si nomen veri Dei pluraliter iungeretur cum nomine adiectiuo pluralis quod Iunius accidere scribit Iosue 24. in illo, *Djs sancti*. Si enim vocabula hæc tantum sunt pluralia quoad syllabas, sensu autem & significatione singularia, ut vult Bellarminus; fieri non potest, ut pluralitatem personarum in vnitatem essentia designent; quandoquidem singularem significationem habent, non pluralem. At Iunius putat habere significationem pluralem. Hoc tamen non debet putare, sed probare. Neque hic tempus est *putandi*, sed *probandi*: alioqui non labefactabit opinionem Bellarmini: Et quam rationem Bellarminus desiderat? *Hæc est*, inquit, *illa ratio, quam Bellarminus desiderat*. Nihil prorsus rationis in tuis verbis video; sed multum ianæ assectionis.

Querit Bellarminus; quare liceat Hebraicè de diuinis personis dicere, *iuerunt Djs*; & Latinè non liceat? Tu pulcherrimè scilicet respondes: *Ergo siue nomen plurale verbo singulari iungas, &c.* Quàm apta responsio; si tamen crassa ineptia appellari potest apta. Nec à te, nec ab alio Calvinista expectabat & desiderabat Bellarminus huius rei rationem; quia eam non ignorabat, cum mox subiunxerit: hoc contingere ex more Hebræorum, quibus nomen plurale rem singularem significat, qua consuetudine latini carent; habent tamen Germani; qui de vno & ad vnum, sed honoratiorem: *Vos iuistis, pro, tu iuisti*. Rectius fecisses, si rationi Bellarminianæ opposuisses, Latinos itidem non penitus hæc consuetudine care: nam & vnus, quispiam de se loquens: *Nos*, inquit, *hoc fecimus. Nos scripsimus*. Vbi vides, locutionem structuram pluralem; sensu singularè. Quidquid sit de hoc, certum est, apud Latinos in usitatum esse; nomen veri Dei pluraliter de personis diuinis enuciare, siue cum verbo alioue adiuncto singulari; siue plurali.

Ait Bellarminus, nullum vel Græcum vel Latinum Interpretem ex Hebræo vertisse, *Djs*: hoc ipso igitur significari nomen Dei plurale apud Hebræos, accipi singulariter. Iunius dicit, *hoc ideo factum, quod septuaginta Interpretes mysterium Trinitatis, aut ipsi non viderint, aut si viderunt, alii qualem proponendum non censuerint. In nouo Testamento stylum esse muratum; Hieronymum & alios Interpretes stylum noua legi secutos*. Sed quid has muscæ Iunianas vel memoro vel persequor? Fecit hoc diffusè

Caluianus Drusius libello peculiari de voce *Elabim*, & in Responso ad Quæstiones Anonymi Theologi ex Germania. In quo libro non modò Bellarmini sententiam, quam hoc loco tradit, amplectitur, sed & verba eius verbatim exscribit & Iunio, Iunianisque discipulis opponit: vt & suum Caluinum, & in Caluini castris, commilitonem Danzum, & Mercerum; & ex Catholicis Caietanum, Pererium, alios. Quibus Iunius nil opponit, quàm Abenezram, hoc est, *Grammaticum Theologis*, inquit Drusius, & *Iudæum vnum tot Christianis*. Quod nollem à me factum: Nam crimen esset. Sed illi licet, quòd liber: Ita Caluianus Drusius.

CAPVT VII. & reliqua vsq. ad XIX.

AD caput septimum agit Danzæ encomiasten Bellarmini: *Verissima*, inquit, *Bellarmini solutio est, ad Valensini Gentilis impium argumentum*. Rectè, sentis, ô Danzæ. Perge, *Ioanni Vigandi* (Luthera-*ni*) *solutio falsa*. Rectissimè iudicas. *Nec enim essentia in diuini generat essentiam, ne fiat essentia diuine multiplicatio*. Iterum bene & sentis & scribis. Et tamen Lutherus, auus tuus, adeo desipuit, vt essentiam in diuinis & generare & generari affirmarit; suisq. affectis ad hanc vesanam stoliditatem viam præiuerit. Mendacia, quæ de auctore huius propositionis: *Essentia diuina nec generat nec generatur*; Danzæ effundit; refutat Cydonius lib. 1. castig. Danzæ cap. 4.

Quidquid hoc loco Transluani respondet Bellarmini, admittimus, inquit Danzæ ad caput octauum. Gratias ago pro tam liberali admissione, etiam sine vilo *Admissionali*. Aegre fert Danzæ, Aretium vocari à Bellarmino *Zvinglianum*. Sed cum Aretium non puduerit esse *Zvinglianum*, causæ nihil dicere potest Danzæ; cur quod esse voluit, dici non possit.

Ad caput nonum rursus Bellarmini laudes. *Quæ reliqua in hoc capite traduntur, & nos concedimus quoque, & verè aduersus Arianos dici fatemur*. Adquiescamus ergo. Displicet Danzæ; quòd Bellarminus scribit, *genitum & ingenitum nec esse substantias nec accidentia; vel, nec substantias, nec accidentia significare*.

Occinit Danzæ. *Quidquid est vel dicitur verè de alio, illud vel substantia est, vel accidens, neq. potest quidquam hanc dyptolam euitare*. In quales angustias coniecit nos Danzæ? Euades tamen leui nisu, si quod asserit; simpliciter neges. Nam nec substantiam nec accidens de Deo enuncio, cum has enunciationes de illo profero: *Deus non est lapis, Deus non est leo, Deus non est lignum*: quia negationes continent; negationes autem nec sunt substantiæ nec accidentia: vt taceam alia, quæ Philosophi in hoc Danzæo axiomate vel arguent, vel desiderabunt. Cum ergo *ingenitum* & sit & significet negationem processionis, sit, vt cum de Deo seu Patre asseritur, nec substantia nec accidens de illo asseratur.

A Genitum relationem significat; inquit Bellarminus. *Relationes autem diuine, sunt quidem rationes substantiales, & realiter ipsa Dei substantia: tamen, vt distinguuntur ratione ab essentia, non dicunt substantiam, quia relatio, vt relatio, non est substantia. Nec dicunt accidens, quia, in Deo nullum est accidens. Ita respondit Augustinus lib. 5. de Trin. cap. 3. 4. & 5. Sic Bellarminus. Quæ cur non refellisti, si displicebant? nisi forte existimas; nos refutationis loco reputare debere, ea, quæ hic in chartam euomis immania portenta. *Ingenitum pertinere ad accidens Dei, & quidem separabile; similiter & genitum*. Dic, oro, suntne in Deo accidentia? Qualis nam hæc Lemannica Metaphysica: quæ tamen admodum in sectariorum scholis est trita, & indies magis ex istorum ruditate inualefcit.*

B Quod autem ex *ingenito* & *genito* separabile accidens facit; *ratione*, vt ait, *essentia*; id non minuit stultitiam, sed conduplicat: Nam & essentia, seu Deus essentialiter sumptus; est *ingenitus*, vt pote omnis processionis expers. Quod si *genitum esse*, esset accidens separabile Dei, ratione essentia; quia de essentia non prædicatur; esset etiam accidens separabile Patris, & Spiritus sancti, quia de neutro prædicatur aut prædicari potest. Et quâuis reuera *genitum esse*; esset accidens; num ideo dici posset *accidens separabile*, ratione essentia; vel Patris, & Spiritus sancti, quia de essentia, Patre & Spiritu sancto verè non affirmatur? An risibile est accidens separabile bouis; candor, corui; nigredo cycni; quia nec risibile de boue; nec candor de coruo; nec nigredo de cycno verè prædicatur?

C Vide nunc & hoc monstrum. *Genitum est accidens inseparabile Filij; ingenitum, ratione Patris*. Arbitror *stoliditatem esse inseparabile accidens Danzæ, & omnium, qui accidentia seu separabilia seu inseparabilia in Deo ponunt*. Quis enim, nisi validissimè infatuatus, accidentia in Deo statuat? Quod ait, *Ingenitum esse relationem*: falsum, si loquatur de relatione reali; falsum item principaliter significare relationem rationis; si de hac fortè Danzæ loquitur; quia primariò negationem processionis denotat; quæ relationem quandam rationis adiunctam habet.

D Ride & hoc monstrum. *Quidquid est; essentia est, vel accidens*. Si referas ad diuina; falsissimum est; tum alias ob causas, tum quia in Deo nihil loci accidentibus relinquitur; si referas vniuersim ad omnes res: falsissimum itidem est; nam persona seu personalitas & hypostasis in homine v. g. nec est essentia hominis, nec accidens eius; vt norunt quicumque meliorem, quàm sit Caluiniana & Lutherana, philosophiam didicerunt. Lege Cydonium lib. 2. castigationis Danzæ cap. 2. vbi hæc Danzæa *accidentia* probè examinat & profligat.

Ad caput 10. & 11. calumniatur Danzæ, Bellarminum *inutilia reuocare, & iam milles confutata, velut reposita, reponere, & obliuiscere commemorare*. Quæ ve-

rissima sunt, si ad Danæi partim conuicia, partim mendacia referantur. Nam inutilia reuocat, & iam millies audita, protrita, & profligata, velut *reposita*, reponit. Cui bono? *Nimirum, ut suum ingenium ostentet*, & quam vberè sycophantandi copia instructus sit, omnibus palam faciat: ex qua copia processit itidè immane illud mendacium, quod mox subiicitur, Bellarminum cap. 10. in solutione quarti argumenti dicere: *Filium etiam in diuinis generare posse, etsi actum non generat, propterea quod non est opus*. Hoccine Bellarminus, vanissime impostor? Audiamus verba Bellarmini.

Respondeo, generare dicere perfectionè, sed minimè eam deesse Filio. Est enim in Filio omnis perfectio actiuz generationis, licet ipsa actiua generatio in Filio non sit. quia, non est opus. Nam omnem perfectionem, quam habet generatio, ab essentia habet. Essentiam autem totam etià Filius habet. Vult ergo dicere Bellarminus, omnem generationis actiuz perfectionem esse in Filio, ratione diuinæ essentiaz, cum qua & Filius & ipsa generatio actiua identificantur: Nam personæ diuinæ licet realiter inter se distinctæ, omnia sibi in essentia idèntificant. Hoc Bellarminus docet, sed toto cælo diuersum est ab illo, quod Danæus Bellarmino tribuit: quia *posse generare; & habere perfectionem generationis actiue identificatam sibi in essentia*; non sunt vnum & idem; alioqui etiam Spiritus sanctus, & ipsa præcisè essentia generare posset; Nam vt persona generare possit, vel *generare posse*, de illa verè enunciatur, oportet, vt potentiam generandi non habeat tantum idènticè in essentia; sed & formaliter in se. Quo pacto solus Pater potentiam generandi habet; hinc & ipse solus generat.

Reprehendit Bellarminus cap. 11. Caluinum, quod scripserit lib. 1. Instit. cap. 13. s. vlt. *Filium semel genitum fuisse, neq; iam generari; stultè fingi in Deo continuum actum generandi*. Danæus mentitur, Bellarminum *hic nutare*. Quomodo nutat? An non perspicuè asserit, rectè dici: *In diuinis Filium semper nasci, & natum esse*? Cur maluisti mentiri, quam tuum Caluinum tueri? Nam quod nos ad commenta tua, quibus librum primum sententiarum conspurcasti, ablegas; nemo tibi obsequetur, nisi qui & temporis & operæ iacturam facere cogitet.

Iunius molitur pro Caluino defensionem; sed pro viribus, qualem qualem. Ait: *Caluinum respexisse ad communem illum generationis modum, quæ dum est in fieri, supponit imperfectionem generati*. At mentiri hunc aduocatum, patet ex Caluino, qui dicit, *in Patre stultè fingi continuum actum generandi*. Respexit ergo non ad communem generationis modum; sed ad illum, qui est in Patre. Si dicas; hunc ipsum modum considerasse Caluinum secundum communem rationem generationis *in fieri*. Respondeo; communem hanc rationem, prout generationem naturalem & diuinam includit; abstrahere ab imperfectione *in fieri*; sicut

genus abstrahit à differentiis contrahentibus: nam si generatio, sic in communi sumpta, includeret imperfectionem *in fieri*; etiam diuina generatio hanc imperfectionem includeret; cum in inferioribus omnes communes & genericæ rationes inueniantur. Non potuit ergo Caluinus actum generandi in diuinis hoc modo considerare; si quid consideraret, & quomodo considerandum esset, intellexit.

Dices: Caluinum considerare generationem diuinam *in fieri* cum imperfectione illa, quam naturales generationes *in fieri* coniunctam habent. Respondeo, ita quidem Caluinum considerasse generationem in diuinis; sed stultè fecisse: quia quæ ex rebus naturalibus ad diuina transferuntur, transferri debent seclusis imperfectionibus: & præterea mentitum esse; quando dixit, *stultè fingi continuum actum generandi*, quia nemo sani capitis talem continuum generandi actum in Patre ponit; sed omnes imperfectionem secludunt: quæ vniuersim etiam in naturalibus generationibus non inuenitur à parte rei; sed tantum secundum apprehensionem nostram; quia in substantialibus generationibus idem est, *fieri & factum esse*: idem, *nasci & natum*.

Circa decimum tertium & reliqua quinque capita, variè ineptit Danæus. Nam post largiter effusa in Scholasticos & Scholasticorum quæstiones conuicia vociferatur, hæc vocabula: *Emanatio, Generatio, Natiuitas, processio, filius, λόγος, verbum*, & similia, quibus tanta mysteria explicantur, planè esse *tropica, figurata, translata*: Hoc non animaduertere *Sententiarius*; & propterea his vocabulis vti *absque tropo*: quæ fallacia est *surpissima*, inquit Tropista Danæus. *Atq; etiam propterea ex rerum naturalium lege & conditione in his rebus diuinis, cælestibus, & supernaturalibus argumentantur. Quæ est altera surpissima fallacia, nempe ignoratio Elencchi*.

Mirabar Danæum in hac Controuersia tam parcè vti solitè illis spiculis: *Est fallacia accidentis, Est fallacia à dicto simpliciter, ad secundum quid*; vel vice versa: *Est fallacia diuisionis, est fallacia equiuocationis, &c.* quibus, vt primo tomo vidimus, notas suas ad primam controuersiam complet. Ferè indignabar, quod in hac itidem disputatione acutissima illa sua tela non promeret, & promendo voluptate nos afficeret, sed speremus meliora. Iam denuo cœpit. Sæpius id aget in posterum. Non deerit ridendi & sese oblectandi materies.

An non & hic batuit, dum fatuè prorsus contendit, supradicta nomina non dici propriè de Deo? Dic, quæso, num *filius Dei* non est propriè Filius? Estne tantum tropicè seu metaphoricè Filius? An Pater in diuinis, à quo omnis paternitas in cælo & in terra; non est propriè Pater? Num propriè non procedit Filius à Patre? Num processio eius non est propriè generatio? Quid cum his *Tropistis* tandem inceptabimus, quibus non est satis verba illa: *Hoc est corpus meum*: perfidè in tropum conuertere; nisi etiam baptisma-

tis formam in tropum transmutent. Si enim Pater non est propriè Pater, sed tropicè, si Filius non propriè Filius, sed tropicè; sequitur illam quoque orationem: *Ego te baptizo in nomine Patris & Filij, &c.* tropicam seu metaphoricam esse. Non intelligit miser iste *Metaphorista* & Calvinianus *Figurista*; aliud esse nomina, significatum, quod significant; imperfectè duntaxat representare, & audientium vel legentium mentibus obiiicere; aliud, tropicè & metaphoricè significare: Illud fieri potest, & fit, salva proprietate vocabulorum: hoc, nequaquam. Hinc licet hæ voces *Pater, Filius, &c.* minimè rem significatam adæquent, aut perfectè, vt in se est, exhibeant; non tamen idcirco *Tropicè*, hoc est, impropriè dicuntur de Deo; quia sub eodem conceptu formali, quamuis inadæquato, dicuntur de Deo, quo de hominibus.

Vereor, ne eò insanix Calvinianus iste progrediatur, vt affirmet, nullum penitus nomen de Deo propriè dici; sed omnia *Tropicè*, quandoquidem nullum penitus nomen exstat, quod perfectionem diuinam perfectè & adæquatè nobis exhibeat. Non est autem mirandum, Scholasticos Theologos in hanc de Tropis sententiam non descendisse; quia ipsi nec sunt, nec fuerunt *Tropista* & Geneuenses, quibus, quidquid conantur dicere: *Tropus* est; qui suis *Tropis* totum sanctissimæ Trinitatis mysterium euertunt, vt demonstrat Cydonius lib. 2. Castigat. Danzanz cap. 2.

CAPVT XIX.

An filius Dei sit autotheos.

A DESCRIBITVR Caluino, quòd senserit & scripserit Filium esse Deum à seipso. Ostendit Bellarminus, Calvinum, quòd ad rem ipsam attinet, nec perperam, nec hæreticè sensisse; sed in modo loquendi errasse; & intolerabilem arrogantiam suam prodidisse, cum verba illa Nicæni symboli: *Deum de Deo, lumen de lumine*, tanquam dura & impropria notare non erubuit.

Vociferatur Danæus: *In hoc capite Bellarmini leuitas, & maledicentia apparet. Leuitas, quòd Caluini sententiam, & veram esse, & à Catholicis nequaquam discrepantem fatetur: Tamen eam pauculis lineis interpositis, tanquam hæreticam, & cum Arrianis consentientem oppugnat.* Respondeo, Danæum in hoc capite insigniter mendaciloquentiã suam patefacere: nam Bellarminus non reprehedit postea Caluini sententiam, quòd ad rem ipsam attinet; sed modum loquendi, quo Calvinus vtitur, refellit; & periculosum, atq; simpliciter repudiandum esse demonstrat. Aliud est res significata, de qua Bellarminus Caluino nullam litem mouet; aliud, ipsa locutionis formula, quam Bellarminus reiicit ac refellit.

Oggrunnit Danæus, modum loquendi Caluini dicentis: *Filium esse Deum à seipso*; esse pium &

A orthodoxum. At Bellarminus ostendit esse reiiciendum. Pluris facio Bellarmini probationes, quàm nudas tuas assertiones. Mittis nos ad librũ tuum contra Genebrardum, in quo ais, *te hoc demonstrasse.* Iam vidi tuum librum contra Genebrardum, & nihil reperi, nisi inania verba; ignorantiam, & in Patres Nicænos calumnias. Ignorantiæ exitium specimen est, cum ais, *Dei nomen, nõ nisi impropriè personæ tribuitur*; ex quo sequitur Christum patri suo cœlesti impropriè nomen Dei tribuisse Ioan. 17. *Vt cognoscant se solum verum Deum, & quem misisti, Iesum Christum.* Impropriè igitur Pater erit Deus; impropriè Deus, Filius. Impropriè Deus, Spiritus sanctus. Nam si homo v.g. propriè tantummodo diceretur de natura humana; impropriè autem de persona Petri, Pauli, &c. vtique Petrus non propriè, sed impropriè homo esset; similiter & Paulus. Calumnia autem in Nicænos Patres est, eos in illa locutione: *Deum de Deo, à vera, propria & natia vocabuli Dei ratione recepsisse.* Nã Deus terminus esentialis & notionalis est, & æquè personã ac essentiam ipsam diuinã denotare potest.

B Pergit Danæus: *Transfert Bellarminus ad rationem relationemq; personæ ea, quæ Calvinus scribit de Filio discretè ratione diuinæ essentia.* At te mentiri, euidenter docet lectio vel etiam sola inspectio Bellarmini, concedit enim absolute dici posse, Filium seu Christum, secundũ esse naturam: esse à seipso Deum; cum essentia sit seipsa Deus; hoc, inquam, concedit Bellarminus. Hac tamen concessione nõ obstante, quatuor argumentis modum loquendi reiicit: neq; enim solummodo reiiciuntur illi loquendi modi, qui simpliciter sunt falsi, sed & illi; qui noui sunt & inusitati, & vel periculum erroris continent; vel speciem falsitatis præ se ferunt: neque vel vnico verbulo, quæ Calvinus de Filio ratione essentia dixerat, Bellarminus ad relationem refert.

C Mendacium est, *Caluinum verè sensisse, & scripsisse modum hunc loquendi: Deum de Deo, lumen de lumine; improprium esse ac barbariem redolere*; nisi forsan & iste sit improprius ac barbarus. Homo de homine: Filius de Patre nascitur.

Mendacium est, istum loquendi modum esse similem huic: *Mea humanitas saluat tuam humanitatem: pro eo, saluo te: quia hæc locutio Deum de Deo; nomina concreta continet; non abstracta; vt est humanitas.* Lumen in super nomẽ, est absolutum; & verè proprieq; lumen de lumine, (sicut calor de calore; frigus de frigore) nasci dicitur.

Mendacium est; in illo, *Deum de Deo, lumen de lumine*; essentiam poni pro persona: significat enim vox *Deus* in illa oratione, totum illud constitutum, quod ex essentia & personalitate seu hypostasi constat: nec ideo sequitur, ipsam etiam essentiam in se esse de Deo; vel nasci vel produci: satis est, quòd totum illud, quod vocatur Filius, nascitur & producit: nam & in naturali generatione materia nec producit, nec nascitur; & tamen verissima est hæc propositio:

totum Petrus nascitur: Petrus homo de homine, viuens de viuente. Imò licet in naturalibus generans eandem prorsus numero naturam & essentiam, ei quod generatur impertiret; verissimè tamen diceretur. *Totus ille homo producitur: & sine vlla barbarie affirmaremus: hominem de homine genitum esse.*

Quid sophisticatur Bellarminus & Caluini mortui ossa arrodit? clamat Danæus. Nihil sophisticatur. id quod res est dicit. Absit, vt Bellarminus mortui Caluini ossa rodat. Alios habent rosores & arrosores. *Nos ab hac scabie tenemus vngues.* Ais. *Respondet ipse meis, in hoc argumento, & calumnia pari ad Genebrardum rationibus, & me viuum non mortuum; viuum non Monachum experietur.* Quàm animosè. *Quem non terreant hæc tam terrificæ minaciæ? Cui non incutiant formidinem? Quid minaris viuus Bellarmino, cum mortuus ad inferos prius descenderis, quàm hæc tuæ minæ in vulgus spargerentur?* Et siam si *Seruotianus*, aut *Gentilistæ*, aut etiam *Caluinistæ* essem; hos impudentissimos Danzi thraasonismos ferre non possem. Quid enim ad Bellarminum thraaso iste ex criminatibus totus confusus, cuius totus liber nihil est aliud, quàm interminabilis quædam inficitia? Quid vanissimus iste Spermologus ad totius eruditionis Oceanum Bellarminum? Prouocat ad librum contra Genebrardum. Quis iste liber? vis vno verbo dicam: Partus ipsius Ignorantiæ, & quidem partus alogia vnde quaq; refertissimus.

Concludit mendacia mendacio: *Bellarminum reprehendere Augustinum, quod dixerit in diuinis esse essentiam de essentia.* Non reprehendit Bellarminus D. Augustinum; sed dixit, eum abstracta pro concretis vsurpasse, quando scripsit, in diuinis esse *essentiam de essentia; & sapientiam de sapientia.* Num hoc est reprehendere?

Etiam Iunius Caluino suo sapperias accurrit. Laudo pietatem discipuli in magistrum. Magis laudarem, si pietas candidior & eruditior esset. Ait, *Caluini sententiam esse hanc, cum de Filio sine respectu ad Patrem simpliciter loquimur, bene & proprie Filium à seipso esse asserti.* A Bellarmino autè exagitari Caluinum, quasi voluerit hoc de Filio bene & proprie dici posse cum respectu ad Patrem. Quæri in primis posset, nū Filius absq; respectu ad Patrem considerari queat? An non sunt relatiua filius & pater, quæ se mutuo ponunt ac tollunt? Deinde dico, calumniari Iunium. Nam Bellarminus Caluini loquendi formulam simpliciter damnat, siue filius consideretur cum habitudine ad patrem, siue absque huiusmodi habitudine: quia periculosa est, & nec Conciliis, nec sanctis patribus, nec ipsi scripturæ consentanea. Ait Iunius; Caluinum locutionem illam symboli. *Deum de Deo; lumen de lumine:* ideo vt incommodiorem notasse, quod ea ad Deitatis personas diuidendas nefarij homines abuserentur. Si ideo phrasis aliqua carpi & respui debet, vt dura (Hanc enim notã innuit ei Caluinus in admonitione ad fratres Polonos; impropriam vocat Danæus in Responso contra Genebrardum

dum, idq; ex sententia suorum *Præceptorum*, hoc est, Caluini, Beza) quia improbi ea abutuntur, in periculo erunt multæ sacrarum litterarum sententiæ, imò ipsæ integræ sacræ litteræ; Quot enim sunt & fuere, qui his nequiter abusi? Si audita illa locutione, *Deum de Deo, lumen de lumine;* a deo prouenit & procliue est, suspicari filium non modò hypostasi à patre, sed & natura distingui; mirum id non aduertisse trecentos decem & octo patres, hoc est, sexcentos triginta sex oculos, non vidisse, quod Caluinus oculis duobus tam acutè post tot secula peruidit; præsertim cum non tantum Gentilis hoc nostro tempore naturam diuinam diuiserit, sed & hoc ipsum sacrilegium, ipse Arius, contra quem symbolum Nicænum editum est, perpetrarit, & Christum naturæ à Patre diuersæ scejeratâ linguâ prædicarit. Cur nemo Nicænis patribus occinuit, locutionem istam; *Deum de Deo, lumen de lumine;* esse incommodam? Arius mox exclamaturum: En ipsi *Deum de Deo*, hoc est, filium à patre naturâ distinctum statuunt. Improperia, & dura, & barbariem redolens est hæc locutio. Expungatur & oblietetur, ne Arius eam ad diuisionem naturæ seu essentiæ diuinæ rapiat. Nemini quidquam horum in mentem venit; omnes modum illum loquendi amplexi & summoperè venerati sunt: donec Nouiodunensis stigmatias ex lacu Lemmanico exstitit, & symbolum Nicænum emendare instituit: qui adeo *Deum de Deo, & lumen de lumine* horruit; vt in quodam Conciliabulo Laufanensi nemo à Caluino extorquere potuerit, vt fateretur, filium esse Deum de Deo; vt scribit Petrus Carolus, qui interfuit, citatus à Bellarmino.

Iunius: *Falsum testis inimicus, accusator falsus, & in publico confesso Berna conuictus calumnie, profertur è sinu. Qui testis quasi fide loquutus est? aut, quo iure credatur illius testimonio?* optimo iure; quia & oculatus & auritus testis est. Num iubes, vt expectemus, donec, Beza tale quid de Caluino litteris prodatur? Nam quod de publica conuictione calumnie addis, non nisi Caluiniana fide addis. Quo iure credatur tuo testimonio? An non tu multò magis es testis de sinu Caluini, quàm ille de sinu Papæ?

Mendacium est Caluinum idem voluisse, cū, *Deum de Deo, lumen de lumine, duram locutionem* nominauit; quod sancti patres, Gregorius Thaumaturgus, Iustinus, Epiphanius, Hilarius, Augustinus, à Bellarmino citati, voluerunt. Num horum quispiam modum hunc loquendi ad Caluini modum infectatus est? Num quisquam absolute dixit; *Christum esse Deum ex se;* & ita simpliciter esse sentiendum ac loquendum?

Ait Bellarminus. Filium non esse solam proprietatem seu relationem, sed integram hypostasin. Oggerit Iunius. *Fallacia equipositionis.* Cur, o vniuoce Caluinista? Audi & stupe nouum acumen. *Principium dicitur duobus modis: ortu & actu. Verbi gratia: Vegetationis, & sensus principium est in nobis anima vegetatiua, & sensitiua ortu: actu vero in nobis, ex quo*

D

persona

persona integrè constituta est, anima intelligens principium est vtriusque, non ortu, sed actu, & ductu interno suo. Quid audio? Animane intelligens, quæ talis, principium est operationum vegetantium & sentientium? Non ergo erunt hæ operationes in plantis, non in brutis: quia carent anima intelligente. At fortè loquitur Iunius de anima rationali specificatiue, non reduplicatiue. Adquiescam; tamen, si, ut iam sæpè vidimus, Lutherus contrarium iubet nempe, ut verba obliquè & ambiguè loquentium contra ipsos interpretemur; non tamen utar hoc iure mihi per Lutherum concessio.

Illud inquiram; quid significet illud: *Animam intelligentem esse principium actu & ductu suo interno.* Quid hæ sibi volunt tenebræ & nebulæ? Num operationes vegetantes & sentientes subiici animæ intelligenti, & in eius potestate esse? Quæ hoc, si nemo, quidquid moliatur, vel vnum palmum ad suam staturam adiciere potest? Num penes nos sunt crescere, decretere, nutriri, & id genus alia? Num omnes actiones sentientes subduntur arbitrio nostro libero?

Pergis. *Secundum hanc distinctionem Principij, istud, à se, dicitur dupliciter: Erenim filius ortu; qui relationis est, non est à se, sed à Patre.* (ergo totus filius, ergo etiã secundum essentiam; quam habet sibi à Patre communicatam.) *actu vero, qui est persona in se, id est, modo subsistendi, à se esse dicitur: quia in se & per se subsistit.* An non animaduertis huius Calvinistæ strophas & anfractus? Non litigant Catholici cum Caluino, num Filius sit Deus in se & per se subsistens; hoc enim per se liquet, si Filius est substantia perfecta & completa, atque adeo persona, omnis enim persona, in se & per se subsistit; sed ista est quæstio, nū Filius spectando essentiam, possit dici Deus à se; quod essentia sit Deus à se; hoc est, expers omnis principij. De hoc disceptatur cū Caluino. Et Bellarminus quidem sententiam ipsam non dānat simpliciter falsitatis; modum tamen loquendi respuit & repudiat. Nunc iste aduolitat; & istud, à se, nobis in, per se & in se, transmutat. Et esse à se, quod principij negationem indicat; dicit idem esse, quod in se & per se subsistere: de quo cū Caluino nulli vlla est quæstio.

Iterum occidit, personam tripliciter considerari posse: *in essentia, in persona absolute, & in ordine sine relatione ad personam alteram.* Caluinus de persona absolute dicit; Bellarminus de persona in ordine sine relatione obiicit: *Elenchus indignus est.* At tu indignè mētiris. Nam Bellarminus refutat ipsum loquendi modum Caluini; videlicet, filium esse Deum à se respectu essentia: hunc, inquam, loquendi modum Caluini refellit: & non tolerandum esse asserit: considerat ergo Filium, ut considerabat Caluinus, in ordine ad essentiam, non in ordine ad relationem seu hypostasim, ut iste nugatur.

Paulò post eandem nēnias reponit Iunius, & tunc cum valdè ineptit, valde sibi subtilis videtur. Ut autem omnia in vnum coligam; variæ propositiones ex iis, quæ Iunius & Caluinus

A scribunt, formari possunt. I. *Filius Dei est à se.* II. *Filius Dei ratione essentia est à se, atque adeo autotheos.* III. *Filius Dei habet essentiam à se.* IV. *Essentia diuina est à se, vel essentia Filij est à se.* Prima simpliciter est falsa; quia filius Dei est à Patre. Secunda, nil falsi continet quoad rem, ut Caluino & Calvinistis concedit Bellarminus: non est tamen modus iste loquendi tolerandus, ob rationes à Bellarmino allatas. Tertia falsa est, quia Filius non habet essentiam à se; sed eam à Patre, tãquam à suo principio, communicatam accepit. Quarta, vera est; si sensus sit; essentiam diuinam, vel essentiam Filij, esse à se; hoc est; non esse & villo alio suo principio: ita ut illud, *esse à se* negationem alicuius principij insinuet. Falsa tamen fieret, si sensus esset, essentiam diuinam esse à se, ut à principio; nihil enim hoc modo est à se; cum nihil seipsum producat; ut rectè notat Bellarminus. Quod autè Iunius illam propositionem. *Filius Dei est à se*; ita explicat: *Filius Dei in se*; & *per se* subsistit; id vno verbo dicã, pura puta ineptia est: quis enim qui vel obiter non dico Philosophiam, sed latinam linguam gustarit, ignorat à se esse; & in se, seu per se subsistere; magno discrimine secerni?

CAPVT XX. Et sequentia vsque ad finem libri.

C RACTAT his capitibus Bellarminus celebrem illam inter Græcos & Latinos controuersiam de processione sancti Spiritus: in qua, licet Nouatores nostri temporis cum Latinis sentire videri velint, Danæus tamen & Iunius continere se non potuerunt; quo minus hanc quoque Bellarminianæ disputationis partem vellicarēt: quæ tamen adeo exacta & absoluta est; ut Danæo hanc confessionem extorserit. *Quæ in his tribus capitibus (23. 24. 25.) variè, & eruditè disputantur à Bellarmino, admittimus, illiq. etiam eo nomine gratias agimus. Magna enim diligentia, siue ab aliis quibusdam (id enim nobis perinde est, quoniam hæc omnia sub ipsius nomine exstant) adiutus, quem admodum plerique distillant, hæc collegit.* Sed hoc de subadiuua mendacium sæpius à Danæo, Iunio, aliisque effusum; non semel iam Tomo primo refutauimus.

D Ad caput 22. reprehendit Danæus Bellarminus (ad scribam enim quæ iam Andreas Eudæmonioannes Cydonius contra Danæum disputauit lib. 2. castig. cap. 2.) quod doceat, quando Spiritus sanctus mittitur in scripturis significari, quod non solum dona creata Spiritus sancti dantur, sed etiam cum donis ipsa datur Spiritus sancti persona: quodque manifestus sit error, si quis contrarium asserat. Imò, inquit Danæus, *sæpè verius de ipsis Spiritus sancti donis, quàm de ipso Spiritu sancto, id est, de illius persona hæc pbrases, & eiusmodi missio intelligitur. Velut Ioan. 14. v. 17. 16. v. 13. atque aded ipsemet ille, v. 26. in e. 15. Ioan. de donis Spiritus sancti intelligitur, quem hoc loco affert, & vrget Bellarminus.*

Videri

Videri posset Danæus hoc loco non negare, mitti personam Spiritus sancti; sed, solum negare; ex iis scripturæ locis colligi hanc ipsius personæ missionem, quæ Bellarminus vrget; nisi ea, quæ subiicit, sententiam, atque impietatem eius planam facerent. *Præsentia quidem, inquit, Spiritus sancti, per eiusmodi dona, & symbola, per quæ tunc extraordinariè agit, sequo profert Spiritus, illustrior apparet & clarior; quemadmodum, cum in rubo apparuit Moysi Deus, Exodi 3. Persona autem Spiritus sancti præcisè, non superuenit, aut descendit, vti neque persona Filij, cum in rubo sese in flamma manifestaret. Quod dicimus de Spiritu sancto, confirmatur ex Paulo 1. Cor. 12. v. 7. Datur Spiritus, id est, declaratio Spiritus, & donum Ephes. 4. v. 7. nec longa, aut alia recitatione res eget.*

Quibus verbis, primò apertè negat ipsam Spiritus sancti personam mitti atque dari: cum Spiritus sanctus in scripturis dari, vel mitti fidelibus dicitur. Deinde, ita loquitur, quasi mitti, vel venire Spiritus sancti personam, sit, cælo relicto, ad ima descendere, vel nouum locum acquirere, in quo prius non esset: quorum neutrum caret errore. Cum enim de hoc aduètu, ac missione Spiritus sancti loquens Dominus in scripturis, tam apertè ipsam Spiritus sancti personam venturam esse prænunciet: profectò, sine errore atque impudentia singulari negari non potest.

Accipiamus primò, eum ipsum locum, quem vrgeri à Bellarmino Danæus commemorat. cap. 15. Io. v. 26. *Cum, autem, veneris paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritus veritatis, qui à Patre procedit: ille, testimonium perhibebit de me.* Quibus verbis describere clarius potuit ipsam Spiritus sancti personam, si eam mitti, & venire, significare Dominus voluisset? Certè, verba illa; *qui à Patre procedit*, internam eius processione atq; emanationem significant: neque dona sancti Spiritus à Patre earatione procedunt, aut procedere possunt. At, illum, qui procedit, missurum se à Patre Dominus dicit: ergò, ipsam eius personam mitti ac venire significat.

Deinde, ea, quibus Bellarminus id probat, quæque Danæus more suo dissimulat, quàm id manifestè concludunt? *Ad Roman. quinto, inquit Bellarminus, dicitur; Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis: Vbi vides, apertè distingui Spiritum sanctum, & dona eius: & vtrumque dari. Item 1. Cor. 6. Membra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui habitat in vobis. Et infra: Portate Deum in corpore vestro. At certè, dona Spiritus sancti non sunt Deus, neque illis debetur templum. Et 1. Ioan. 4. Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. ergò non sola charitas in nobis manet, quæ non est Deus; sed manet verè ipse Deus. Denique, quæ dicuntur Ioan. 16. Si non abiero, paracletus non veniet ad vos; & si abiero, mittam eum ad vos. Et Ioan. 14. Alium paracletum dabit vobis; non nisi absurdissimè exponuntur de donis. dona enim nec veniunt, nec mittuntur, nec possunt conferri cum Christo, vt vnus Paracletus cum alio. Hæc Bellarminus.*

Quibus hæc Danæi hæresis tam manifestè conuincitur, vt dedita opera, Hæreticus esse voluisse, non, vt sæpè aliàs, insitiã in hæresin lapsus videatur. Quæ certè soluere debuit, si propositum non concludere existimabat: aut ostendere ipse, vnde colligat ipsam Spiritus sancti personam non dari, aut mitti; non ita dictatoriè hæresin suam nobis obtrudere. Iam verò, quod Spiritum sanctum mutare locum negat, cum venit, & mittitur, verè negat: neq; enim, qui cælum, & terram maiestate, & præsentia sua implet, quidquã relinquit in rebus creatis inane; quò venire postea possit; aut vsquam abesse potest; vt, si in terras veniret, cælum necessariò deserat.

Quod verò videtur docere; *Spiritum sanctum, nisi, cælo relicto, de nouo in locum descendere non possit, in quo prius non esset; hæreticum est.* Nam fide Catholica credimus, Filium Dei descendisse de cælo, venisse in terras, missum à Patre. Id scripturæ passim docent: id in Nicæno symbolo Caluiniani etiam canunt. At, eum quis vnquam sobrius dixerit, ita de cælo descendisse, vt ibi esse secundum diuinitatem desierit? Ita missum in terras, vt in iis non esset, antequam mitteretur? Quemadmodum ergò, cælo non relicto, potuit descendere Filius, atque ad terras venire, in quibus iam erat: ita potest Spiritus sanctus & descendere, & venire, ita vt & in cælo maneat, & in terris sit, antequam venerit.

Ceterum, vt videas, quàm ineptè missionem, atque aduentum Spiritus sancti Danæus explicarit; cum dixit, præsentiam Spiritus sancti illustriorem per ea dona, ac symbola apparere; per quæ tunc extraordinariè agit, sequo profert: factis illud argumento esse potest, quod ea dona non magis Spiritus sanctus in nobis, quàm Pater, & Filius operaretur. Neque verò donorum eorum effectus, si qui ij sunt, à Spiritu sancto magis, quàm à Patre, & Filio efficiuntur. Omnia enim opera, *ad extra*, cõmuniã sunt totius Trinitatis. Quare, non magis se Spiritus sancti vis, aut præsentia, quàm cæterarum personarum prodit, ex eo, quod ea dona, atq; per ea dona Deus aliquid operatur in nobis: vnde, non magis mitti Spiritus sanctus diceretur, quàm Filius. Aliquid igitur aliud necesse est, esse, *missi Spiritum sanctum*, quam dona in nobis producere, atque ita illustriorem reddere præsentiam suam: Præsertim, quod venire, & Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum legimus in scripturis, etiam sine vllò signo sensibili. *Si quis diligit me, inquit Dominus, sermonem meum seruabit, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Io. 14. v. 23. Et 1. Io. 4. *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Et Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Vbi, tam de singulis personis, quàm de ipso Deo, quod est nomen essentia, dici videmus; *venire, manere, esse in nobis, per charitatem:* at profectò charitas, neque sensibile signum est, neque cum sensibili vllò signo

necessariò coniuncta. Non ergo hoc est, venire diuinam aliquam personam, aut Deum ipsum ad nos: effectis suis præsentiam suam illustriorè reddere; ac per symbola, quæ tunc extraordinariè agit, sese proferre.

Iam, quæ ex Apostolo citat, ea, neque ad rem faciunt, & falsarius est Danæus. Nam I. Cor. 12. v. 7. ita legimus; *Vnicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem, alij quidem per Spiritum datur sermo sapientie, &c.* Quare, primò Danaicum illud glossema est, non Apostolicum dictum: *datur Spiritus*, hoc est, *declaratio Spiritus*. Deinde, eo loco, Apostolus loquitur de donis, & de diuisionibus gratiarum, quæ sunt in Ecclesia per Spiritum sanctum: quibus diuersis donis ostendit Spiritus sanctus adesse ac gubernare sese Ecclesiam suam. Ex quibus, quid ad rem suam colligat Danæus, non video; imò potius; si donis his manifestat Spiritus sanctus sese, profectò adest: at ea ratione prius non aderat, in animis hominum, qua postea adest, & qua adesse se ostendit. nam, dum mouet instrumenta illa, quæ accipit ad ostensionem sui, impleri ea à se, atque vt templa sua habitari ostendit. At implendo mentes hominum, & tanquam templa sua inhabitando, prius profectò non aderat.

Porrò, quod ex 4. ad Eph. v. 7. citat, ad rem planè non facit. sic enim scribit Apostolus: *Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Ex quo loco non magis potest colligere, quando Spiritus sanctus dari dicitur, de donorum tantum largitione, sermonem esse: quàm Lutherum, abiectâ cucullâ, ad sacrilegas nuptias ex monasterio non fugisse: qualis enim ista argumētatio est, aut quæ cōsecutionis huius necessitas? *Datur vnicuique gratia secundum mensuram donationis Christi; ergò, quando in scripturis sacris fit mentio missionis, & aduentus Spiritus sancti, non intelligitur de persona ipsius aduentus; sed, de donis, ac symbolis, quibus præsentiam suam Spiritus sanctus illustriorem facit?* Sed Danæo non tam est curæ, vt ad rem, quàm vt aliquid omninò dicat. Hæc Cydonius no-

Quid amplius Danæus? Mentitur, id, quod Bellarminus quinque postremis capitibus tractat, *esse periculosum, perplexū, inutile, & curiosa disputationis plenum.* Si ita est, mirari subit, tot Concilia, tot sanctissimos, totq; eruditissimos Patres & doctores hanc discepcionem longè ante Bellarminum ingressos esse; nemine culpante; nemine improbante, quorum vestigia si Bellarminus sequi voluit, non reprehensionem, sed laudem promeruit; quia à periculo tutum præstitit Catholicæ fidei integritas; à perplexitate securum fecit, summa scribendi, qua pollet, perspicuitas, ab inutilitate tractationem hanc vindicat quæ-

tionis seu argumenti ipsius rectè cognoscendi necessitas. *A curiositate excusat veri à falso asserendi cupiditas, vt proinde nulla me dubitatio teneat, tot hic Danæum effudisse mendacia, quot usurpauit epitheta.*

Mentitur II. *Esse miserum vel impium, in re tam difficili (qualis est Spiritus sancti ex Patre & Filio processio, & diuinarum personarum inter se distinctio) & tam obscurâ, maiores etiam tenebras animis hominum obiceret.* Miserum, imò impium hoc esset, fateor. Sed nego id à Bellarmino; vel aliis Catholicis scriptoribus factum; quibus in tota hac disceptatione nihil aliud propositum est, quàm vt falsitatis caliginem luce veritatis dispellant. Forsan existimas hoc ipso, animis hominum maiores tenebras obiici, quod tam sublimia mysteria disputando discutiuntur. Si hic tibi sensus est; Cur Calvinus, cur Iunius, cur Zanckius, cur Scheckius, cur tu ipse; cur alij ex Lutheri & Caluini Schola, de altissimo Trinitatis mysterio integros libros conscripsistis & euulgastis? Cur animos hominum densioribus tenebris inuoluere voluistis? Cur Lutherani in Responsis suis ad censuras Hieremiæ Patriarchæ Constantinopolitani copiosissimè de processione Spiritus sancti disserunt, & quidem sermone Græco & Latino?

Ait: *Miserum esse in tam Augusto argumento ludere* (ita est; sed mentiris, dum Bellarminum in hoc tam Augusto argumento *luisse* innuis: An ideo *lustris*, quia scripsit? *Lustris* ergo & Calvinus, & tu, & tui symmylæ, qui de Trinitate, argumento æquè Augusto, scripsistis) & *ingenij sui vanitatem in ipsius Deitatis dispendium ostentare.* Miserum hoc; sed falsum; nec à Bellarmino factum, nisi & à te & à tuis, qui de Trinitate Commentarios ediderunt, id factum concedas. Quanquam si horum monumenta in dispendium Deitatis condita censeas, nil à veritate alienum censueris, propter tot, quos admiscuerunt errores, de quibus Bellarminus in præfatione.

Bellarmino, inquis, attendendum fuit illud Prouerb. 25. *Scrutator maiestatis Dei ab ea opprimitur.* Cur non attendistis & tu, & tuus Calvinus, & symmylæ tui Iunius, Zanckius, Simlerus, alij? Si attendistis, & nihilo minus de Trinitate disputastis, sine vlla formidine, fore, vt à maiestate diuina opprimeremini; cur Bellarminus non potuisset æquè mentem ad diuinum illud oraculū aduertere; & tamen à scribendo non abstinere?

Monco te, Bellarmine, inquis, *ne fortiora te, vt est in Eccles. 3. quaeris.* Tibi, Caluino tuo, & symmylæ hoc monitumingere, qui ad grauissimas istas de Trinitate disputationes prorsus à sufficiente doctrina imparati accessistis; & propterea

non semel in teterminos errores prolapsi estis.

Mentitur Danæus, non valere argumētum, de quo Bellarminus cap. 26. quod Danæus ita format: *Non potest Spiritus sanctus à Filio distingui, nisi per relationem originis oppositam. Ergo Spiritus sanctus sit à Filio necesse est, alioquin ab eo non distingueretur.* Subiicit Danæus. *Primum videt ipse, quæ est animi solertia, totam hanc argumentationem esse meram translationem rerum diuinarum, merèq; cælestium ad res terrenas, quales hic cernimus, & ad earum legem, & conditionem.* Nescio quid prius mirer & exagitem, stultitiam an vanitatem? Dic, Calvinista, sumitur ne hoc argumentum à rebus diuinis, vt per id aliquid concludatur in rebus humanis? An non Bellarminus & alij hoc argumento processionem Spiritus sancti à Filio ostendere & euincere instituunt? Estne hoc aliquid humanum? Estne hic translatio rerum diuinarum merèq; cælestium ad res terrenas? Euigila paulisper Calvinista, & vel paululum considera, quid vel Bellarminus dicat; vel tu respondere debeas. Cur ita *lallæ & blatii*, quasi sub cranio tuo nullum penitus lateret cerebrum; & in petiore nil profus rationis inesset?

Forfan dicere voluisti; voces, quibus hoc argumentum constat, esse translaticias à rebus creatis petitas; & ad diuina mysteria accommodatas: Vt hoc ita esset, num ideo argumentum imbelles ac euanium esset? An nullis licet vt i vocabulis, cum de Deo loquimur, quæ creaturis, secundum aliquam rationem tribuuntur? Non erit ergo *Filius* in diuinis, non *Pater*, non *relatio*, non *distinctio*, quia hæc omnia tribuuntur quoque suo modo creaturis. An vis omnia argumenti illius vocabula esse *impropria & tropica*? Hanc enim fatuitatem iam supra ex stultitiæ tuæ sacco profeminasti. At qui hoc asserit, is & mysterium sanctissimæ Trinitatis tollit, & præ delirio, quid blateret, nescit: Et de *ignoratione elenchi* sub isto argumento latente, non nisi ignorantissimè garrit: cuius ignorantie hoc itidè luculentum est testimonium, quando dicit; *hoc argumento apud Græcos vti; nil aliud esse, quàm principium petere.* Quomodo principium petitur; si quod à Græcis conceditur, (Conceditur autem realis distinctio Spiritus sancti à Filio) tanquam medium assumitur; vt inde concludatur id, quod Græci negant? An non hoc fit in isto argumento? At carpendi & mentiendi cacoëthes Danæi vbique in præceps agit.

Mentitur, Bellarminum in multa absurda incurrere. Quæ illa? *Facit Spiritum sanctum spirationem merè passiuam.* Num vis vt faciat *actiuam*; cumque Patre & Filio confundat? *Passio*, inquis, *periculosè Deo ac proinde Spiritui sancto tribuitur.* Passio

seu spiratio passiuæ, hic non significat *potentiam* aliquam recipiendi cum imperfectione coniunctam; sed significat terminum spirationis actiuæ; seu, id quod productum est seu productur. Hic autem terminus, nil aliud est, quàm ipse Spiritus sanctus.

Impudentissimè mentitur, Bellarminum dicere cap. 26. *non repugnare vni personæ, vt pariter Verbum sit & Amor; id est, Filius & Spiritus sanctus:* subdit. *En quæ tandem istæ disputationes curiosæ homines istos abripiunt.* En quo tandem Diabolica calumniandi prurigo Danæum prouehit. Monstra locum, vbi hoc Bellarminus asseuerarit; aut non ægrè feret, sitibi omnem pudorem ex vultu erasum affirmem.

Quod sequitur, quid nisi ruditas est, & quidem plusquam *asinina*? *Tam sunt relationes originis oppositæ mas & fœmina, quàm spirator, & spiratus: ergo & hoc modo Spiritus à Filio distinguatur necesse est.* Ergone mas & fœmina sunt relationes originis oppositæ? Estne mas *relatiuum*? Estne fœmina *relatiuum*? Credo apud Prædicantes qui omnes mares ad fœminas, & omnes fœminas ad mares referunt. Distinguuntur ne numero seu indiuidualiter mas & fœmina per sexum? Nihilne iste de spiratione actiuæ & passiuæ in diuinis, sublimius efformare bruto in animo suo potuit; quàm accidentalem distinctionem maris & fœminæ?

Mentitur iterum, Græcos non incidisse in Turcicum iugum propter dissensionem ab Ecclesia Romana; peruersamque de Spiritus sancti ex solo Patre processionem; sed propter *horrendas blasphemias, qualiæ est; inquit, idololatria, & cultus mortuorum hominum, opinio de meritæ suorum operum apud Deum, de variis, præter vnum Christum, intercessoribus apud Deum. De transsubstantiatione, seu *metuoia reali panis sacramentalis in verum corpus Christi, vi verborum in sancta cœna. De cultu Dei veri, ex hominum arbitrio statuendo; de liberi, quod vocant, arbitrii viribus, seu nostris, ad rectè agendum, & Deum anteuertendum.* Quid? *esset longum omnes eorum errores recensere: omnes tamen eos retinet Romana Ecclesia, vt idem iudicium Dei, quod Græci euenit, meritò sit Ecclesie Romanæ metuendum, & quidem breui. Imminet enim illi Turca.* Hactenus Danæus; cui, cum hæc scriberet, longè propius impendit Orcus, quàm Ecclesie Romanæ Turcicus Tyrannus.*

Quidquid caliginis clarissimè lucenti soli vel iste vel alij Nouatores offundere properent; euidentissimum est ex Græcorum & Latinorum monumentis; Græcanicum imperium post hoc Photianum schisma, & impium de Spiritu sancto dogma sensim indies magis atque magis defecisse; etiam hostes eius quotidie magis atque magis inualuisse; donec tandem penitus extin-

gueretur; & ad nihilum redigeretur. Signum igitur est aliquod peccatum à Græcis commissum, quod tam tyrannicam, & quidem diurnam, feruitutem & captiuitatem mereretur: at defensio dogmatum, quæ Danæus enumerat, non potest merito huiusmodi scelus, tanta pœna dignum existimari, quia Græcorum Respublica nunquam magis floruit, quàm quando cum Ecclesia Romana pacificè cohæsit, & supradicta orthodoxæ fidei capita reuenter ac religiosè coluit; Et quamprimum Iconomachi, & similes sectarij à Catholica Ecclesia dissidentes exstitere, luculentam semper plagam Græcanico Imperio impoferunt.

Iunius adeo liuidus est; vt quidquid hic Belarminus pro gloria Latinæ & occidentalis Ecclesiæ scribit, id aut penitus inficietur, aut cauillationibus suis in dubitationem reuocare conetur: qui elata voce clamat; *Græcos, qui ad Latino- rum Concilia venerint, non potuisse aliorum nomine consentire Latinis; & semper aliquos reclamasse, tam ex illis, qui domi manserint; quàm ex illis, qui ad Concilia venerint; id liquere etiam ex Concilio Florentino, in quo Marcus Ephesus perpetim Latinis refragatus fuerit. Scilicet; quando Patriarchæ, Imperator, vel legati Imperatoris, plerique Episcopi, qui Concilio interfunt, vno verbo, quando ipsa præcipua capita assentiuntur, tum dici nequibit, Græcos Latinis assentiri vel assensos esse; sed expectandū erit, donec omnium Capitonum durities emolliatur ac peruincatur; omnesque etiam ex infimi vulgi forte calculum suum factæ vnioni & con-*

cordiæ adiiciant. Quod ne suis quidem in conciliabilis Nouatores aut æquum aut necessarium, aut etiam tolerabile arbitrantur.

Hæc de secundo libro; cui annectam Appendicis loco disputationem de sacrosanctæ Trinitatis mysterio; quam Anno Domini M. D. XCVIII. in Academia Ingolstadiensi pro more scholæ proposui, quia in ea dissolui omnia fermè argumenta Hieremiæ Patriarchæ Constantinopolitani in libris suis ad *Confessionistæ*, qui Græcè & Latinè cum Lutheranorum responsis exstant. Et quamuis Hieremias ex antiquioribus schismaticis argumenta illa corraferit; iamque à Catholicis Doctoribus abundè profligata sint; è re tamen erit, hic etiam ea breuiter refellisse; præsertim cum eadem disputatio vindicanda sit ab obiectionibus *Maximi Margunij*, Episcopi Græci ante paucos annos Venetiis defuncti; qui non modò Græcæ, sed & Latinæ linguæ peritus, & editis aliquot opusculis notus, cum in has meas Theses incidisset, scholia *analesuastica* adiicienda existimauit, quibus hic satisfacio; primo loco, posita mea Thesi; secundo, obiectione Margunij, tertio, Apologia, & responsione mea.

DISPUTATIO DE
SACROSANCTAE TRINITA-
TIS MYSTERIO, IN QVA POTISSIMUM DE
PROCESSIONE SANCTI SPIRITVS CONTRA GRAE-
COS DISSERITVR; EIVSQVE DEFENSIO.

DISPUTATIONEM hanc A de sanctissimæ Trinitatis mysterio in quatuor capita diuidemus: quorum Primo, differemus de illis, quæ pertinent ad distinctionem personarum, & unitatem essentiae earundem, per se & absolute spectatam: secundò; de illis, quæ pertinent ad personas inter se comparatas; tertio, de illis, quæ spectant ad personas collatas cum essentia diuina: quartò; de illis, quæ singulæ personæ habent propria.

I. *Esse Deum, ratione naturali notum est: Fide, sacrarumq; litterarum auctoritate illud praeterea constat, diuinam essentiam tribus personis contineri: quarum una, Pater; altera, Verbum; tertia, Spiritus sanctus nominetur.*

II. *Negat hoc quidem infideles; de quibus minus mirum, cum scripturas non recipiant: magis mirandum est, negare id non paucos hæreticos veteres, & novos; qui diuinorum oraculorum perquam studiosi videri volunt; cum scriptura, passim predicet Deum Patrem, huiusq; Dei, Verbum; & utriusque Spiritum; deq; singulis tanquam de personis loquatur.*

III. *Personam vocamus hoc loco substantiam intelligentem, indiuiduam, & incommunicabilem. Alio nomine dicitur suppositum, Græcè ὑπόστασις, & hypostasis: quorum hoc posterius Latini interdum usurpant; cui, ad verbum respōdet substantiæ vocabulum: inter quæ, quod ad significatum attinet, nihil est discriminis: aliquid fortassis, quoad significationis modum, & ambitum.*

IV. *Patrem esse personam; vix quisquam tam imperitus fuit, qui dissiteretur. Ipsa enim Patris vox personam menti subiicit. Sed nec ullus negauit Filium huius Patris, quæ quidem Filius est, personam esse. Etenim quis vel imaginatione concipere potest veri Patris Filium, qui non sit res*

per se subsistens, indiuidua, & incommunicabilis?

V. *Mulsi etiam hæreticorum hunc Dei Filium concesserunt esse Christum; cuius res gestas Euangelista describit: At illum, qui ea gessit, quæ sacra Euangeliorum historia narrat, personam esse, tantum is inficiabitur, qui persona notionem ignorat.*

VI. *Hoc in controuersiam venit: utrum hac persona quæ est Filius, sit Verbum illud diuinum; cuius scriptura cum alijs, tum Ioannis primo meminit. Negarunt omnes illi, qui negarunt Verbum esse personam: nec potuerunt aliter, si quidem sibi constare volebant.*

VII. *Sed Verbum esse illum Dei filium, & IESUM Christum Redemptorem nostrum; quem scriptura passim commemorat: unicum testimonium S. Ioannis planum facit, qui ait; Verbum illud, quod à principio erat apud Deum, carnem, hoc est, hominem esse factum; & habitasse in nobis; eiusque gloriam à mortalibus visam esse: & quidem gloriam quasi unigeniti à Patre. Est igitur Verbum illud unigenitus Dei Filius: si Filius, ergo & persona.*

VIII. *Quod & inde liquet: quia de Verbo diuino ea scribit S. Ioannes, quæ iuxta scriptura loquendi morem, non nisi de persona intelligi possunt. Nam, in principio erat hoc Verbum: & Verbum erat apud Deum; & Deus erat Verbum: omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil. In mundo Verbum erat; & mundus per Verbum factus est. Verbum illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Verbum dedit potestatem filios Dei fieri: Verbum caro factum est; & habitauit in nobis: cuius gloria, in operum mirabilium effectione, hic in terris quam maxime enituit. Certè si hac personam non designans, vix ulla persona cognoscenda supererunt indicia.*

IX. Præterea, qua narrantur Prouerb. 8. & Ecclesiast. 24. de diuina sapientia, hoc est, de Verbo diuino, ea non possunt conuenire nisi persona: cum scriptura non soleat aliter de personis loqui. Quando enim Deus præparabat cælos aderam, inquit diuina Sapientia, & cum eo eram cuncta componens: & delectabar per singulos dies, &c. Et, Deliciae meæ, esse cum filiis hominum. Postea petit, ut audiat; Nunc ergo Filij audite me, &c. Et cap. 9. Prouerb. Sapientia ædificauit sibi domum: immolauit victimas; miscuit vinum; proposuit mensem suam; misit ancillas suas, &c. quibus sanè verbis descripsisse videtur Spiritus sanctus carnem illam magnam, de qua Christus, Dei sapientia. Luc. 14. Et Ecclesiast. 24. dicitur de sapientia: Ex ore altissimi prodiui. Ego feci in cælis, ut lumē indeficiens oriretur, &c. Ego in altissimis habitauit: Gyrum cæli circuiui sola, &c. Qua nulli, nisi persona conuenire possunt. Neq; hac ad ipsum Deum Patrem referes, quia sapientia dicit; se prodiisse ex ore altissimi. Nec dicit se fuisse, illum; sed, cum illo, inquit, eram. Et hoc est, quod ait S. Ioannes: Et Verbum erat apud Deum.

X. Neque possunt hac ad litteram aliter accipi, quam de sapientia diuina, hoc est, de verbo diuino, testibus sanctis Patribus. Quid, quod & ipsi hæretici videntes hinc sermonē esse de verbo, de quo S. Ioannes; hinc etiam probare voluerunt; sapientiam, qua hinc loquitur, atq; ad eod Verbum, esse creaturam: ut, cum dicit: qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo. Et cum appellatur: primogenita ante omnem creaturam. Præterea; Dominus creauit me in initio viarum suarum; &c. Ergo, iudicio etiam ipsorum hæreticorum, liquet, primò, hos locos accipiendos esse de sapientia, quam sub verbi diuini nomine descripsit S. Ioannes: Deinde, accipiendos esse hos locos de aliqua persona.

XI. Ex eiusdem scriptura loquendi modis ostenditur quoque, Spiritum sanctum esse personam. Nam persona est, qua, ut principium completum, & perfectum operatur, cognoscit, iudicat, loquitur, docet, annuntiat, arguit, &c. Hæc omnia tribuuntur in scriptura Spiritui sancto: quem proinde necesse est, esse personam. Addidimus autem; principium completum: ne quis animam humanam à corpore seiunctam obiciat.

XII. Pater, Filius, & Spiritus sanctus non

sunt una, & eadem persona: qua diuersa solùm ratione his tribus nominibus significetur; sed, sunt tres persona realiter distincta; quod, cum aliunde perspicue constat; tum ex illo Domini; Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, Spiritum veritatis. In quem locum D. Basiliius in Orat. contra Sabellianos, & Arianos: Nonne, inquit, palàm impudens es, cum audis: Ego, de Filio; Ille, de Patre; Alius, de Spiritu sancto: & omnia tu misces, & omnia confundis, & vni rei omnes appellationes attribuis?

XIII. Ex scriptura itidem constat, in diuino esse Patrem, Filium, & Spiritum sanctum: ergo fieri non potest, ut eadem persona sit ista omnia: cum inter Patrem, & Filium necessariò sit distinctio, & quidem realis; ut patet inductione: At, quæ Deus instituit, etiam ipse custodit, inquit Tertullianus contra Praxeam; habeat necesse est Pater Filium, ut Pater sit: & Filius Patrem, ut Filius sit; aliud est autem habere; aliud, esse.

XIV. Quod ad Spiritum sanctum attinet, distingui illum à Patre, patet ex illo Ioann. 15. Qui à Patre procedit. At nihil procedit à se ipso. Distingui illum à Filio, patet ex illo Ioan. 14. Alium Paracletum dabit vobis. At alius, & alius distinguuntur realiter. Præterea, qui tanquam persona accipit esse ab alio, is necessariò debet ab illo distingui. At Spiritus sanctus accipit esse tanquam persona, à Patre & Filio: oportet ergo, ut ab illis distinguatur.

MARGVINVS: Hæc propositio valet respectu Patris, non tamen respectu Filij, supponit enim, quod non est supponendum, Spiritum, nempe tanquam personam, accipere esse à Filio: nam illud ἐκ τοῦ υἱοῦ λέγεται, sano modo intelligendum est; non dixit, ἐξ υἱοῦ. Præterea Athanasius interpretans dictum dixit: ἐκ τοῦ υἱοῦ πατρὸς, ex meo Patre. Ad hæc, accipere à Filio, maior pars Theologorum potius refert ad acceptionem dispensatiuam, quam originis. Et D. Augustinus secundum originem hoc dictum accipiens, ad Patrem refert ipsum Spiritum, ut videas ex iis, qua scribit in Maximinum, contra Arianos, & secundo de Trinitate.

RESPONSIO. Tametsi nota ad Maiorem syllogismi apposita est, at tamen ad Minorem eam pertinere arbitror; alioquin haud temerè suspicari possem, annotatorem nescire, quæ sit ratio, & definitio personæ. Negat ergo Minorem syllogismi: quia, suppono, ut inquit, id, quod erat probandum, sed nosse debet, tum demum vitiosum esse argumentum ex suppositione aliqua, si quis illam suppositionem,

nec ab aduersario impetrauerit; nec probauerit, nec probaturus sit. Atqui Spiritum sanctum ex Filio procedere, pluribus argumentis infra ostendi, quàm iste voluerit. Quoties autem in omni genere scientiarum, id, quod vel alibi probatum est, vel alibi probabitur, supponatur, norunt ij, qui Philosophiæ non sunt ignari.

Deinde, hîc non agebam contra Græcos, sed contra Sabellianos; qui productionem Spiritus sancti à Patre & Filio, non negabant, eo saltem modo, quo distinctionem personarum cōcedebant: licet ista, qualicumque productione concessa, distinctionem realem personarum abnuerent. Contra hos, syllogismum illum formauit. Cuius, si propositionem aliquam negare voluissent, non *Minorem*, sed *Maiorem* negassent: tametsi insipienter, & imperitè. Ergò respectu horum aduersariorum, nulla suppositione vsus sum; etsi, sine vitio vti potuissim, vt antea dicebam.

Sed, probas Spiritum sanctum nō procedere ex Filio, quia, illud, *ἐκ τοῦ υἱοῦ ἀλάττω*, sano modo est intelligendum. Peccas in methodum; nō hîc, sed infra, suo loco de hoc ago. Vir doctus non disputat de quouis vbique. Et quis est iste *sanus modus*? Græcus, opinor, & quidem hic nouitius, & nuperus. Nam *priscus ille*, à quo longe abes, non dubium, quin probus sit, & probatus. Non dixit, *ἐκ τοῦ υἱοῦ*, sed *ἐκ τοῦ υἱοῦ*, inquis. Quæso, si dixisset *ἐκ τοῦ υἱοῦ*, num crederes Spiritum sanctum ex Filio procedere? An nō & hîc glossam aliquam comminisceris? *Athanasius*, inquis, *interpretatur ἐκ τοῦ υἱοῦ πατρὸς*. Nota est vel ex symbolo Athanasiano, D. Athanasij de Spiritu sancti ex Filio processione, sententia. Non notas Athanasij locum. Credam, cūm videro. Theophylactus ita interpretatur, & Euthymius. Sed isti, non tanti. De scientia rectè D. Augustinus, Cyrillus, Chrysostomus, & alij. Licet & illa expositio, *ἐκ τοῦ υἱοῦ πατρὸς* commodum sensum pro Latinis admittat. De quo loco, si accuratè disputare velis, refellenda tibi erunt illa, quæ super hac re disputarunt, tum Gennadius, Bessarion, & Patres Concilij Florentini, & Manuel Callega, tum, ex recentioribus Bellarminus lib. 2. de Christo; & Gregorius de Valentia in primam partem D. Thomæ, in quæstionibus de Trinitate.

Quod addis, *plerosque Theologos, non de origine locum hunc interpretari, sed διανομικῶς*, falsum est, licet vt infra dicemus, dispensatiua ista processio, præsupponat illam, secundum originem; hæcquæ ex priore illa, rectè inferatur. De D. Augustino mirum hîscere audere schismaticos, cum sententia eius de Spiritu sancti ex Patre & Filio processione sit clarissima & euidentissima, Vide Gennadium sect. 7. pro Concilio Florent. vbi orthodoxam sententiã plurimis ex D. Augustino testimoniis confirmat. Adde Confessionem Augustinianam lib. 1. cap. 5. 2.

A **THESIS XV.** *Sicut Pater verus Deus est; ita & Filius, & Spiritus sanctus verus est Deus. Quæ veritas tot noua, & veteris scriptura auctoritatibus; tot antiquorum Patrum testimoniis; totq; rationibus per discursum Theologicè formatis à Catholicis Doctõribus demonstratur, vt, qui illis non cedit, non tam Arianus, quàm atheus censeripotest.*

B **THESIS XVI.** *Sans tamen Pater, Filius, & Spiritus sanctus unus Deus, non per aliam, & aliam naturam; sed per vnã, eadẽq; numero singularem, & indiuiduam essentiam, communẽ tribus personis: neque vllum argumentum, vel contra hoc, vel alias in hac disputatione assertiones adduci potest; quod non euidenter possit dissolui.*

THESIS XVII. *Inter personas diuinas quadruplex ordo reperitur: Ordo originis, siue processions, ordo relationum secundum originẽ; ordo aequalitatis; & ordo missionis: qui ordines in personarum diuinarum distinctione fundantur, & ob id, qui negat personarum distinctionem; negat etiam hos ordines.*

C **MARGVINVS:** *Non omnis relatio diuinarum personarum est originis. Neque enim illa est originis, quæ Spiritus refertur ad Filium vt missus, vt donatus ab ipso, vt elucens ab illo; quæ distincta persona ab alia persona magis signa sunt, quàm originis. Et id probatur auctoritatibus sanctorum Patrum, non enim est idem, *ἐκ τοῦ υἱοῦ πατρὸς*, & *ἐκ τοῦ υἱοῦ πατρὸς* si ἴψὸς ἀγίασμα τῆς κτίσεως: cūm, illud, originem Spiritus designet; istud relationem discretiã personæ, non constitutiã.*

D **RESPONSIO:** *Affero hîc, in Deo esse ordinẽ relationum. Tu, non omnis, inquis, relatio diuinarum personarum est originis. Intempestiua nota, & verè ἀτοπος, quia, non suo loco, nec ad rem, cūm non dicam omnes relationes in Deo esse secundum originem. Deinde, si dixissem, omnes relationes reales in Deo, esse vel origines, vel secundum origines, quid mihi opponeres? Spiritus, inquis, refertur ad Filium, vt missus, vt donatus ab ipso, vt elucens ab illo: quæ, distincta persona magis signa sunt, quàm originis. Nego, relationes, quæ sunt inter Spiritum sanctum, vt missum, & vt donum, seu donatum; & inter Filium, & Patrem, vt mittentem, & donantem, non esse relationes secundum originem, sunt enim ipsa spiratio actiua, & passiua; prout etiam agnouit S. Augustinus lib. 4. de Trinitate cap. 20. vbi ait; Spiritum sanctum donum Dei esse, est à Patre procedere. Et, quod de Patre dicit, similiter de Filio intelligendū est. Itaq; falsum est istas relationes, esse potius discretiã, quàm constitutiã. Id quod rem distinguit, constituit etiã rem, nisi, in Deo accidentales distinctiones, &*

accidentalia distinctiva ponere velis. *Aliud est αἰτιώδης, inquis, aliud ἐκ προφύσεως.* Respondeo; missionem tam actiuam, quàm passiuam, & processionem aliter non distingui, quàm quod missio processionem superaddit terminum aliquem temporalem, quem connotat: à quo processio abstrahit.

THESIS XVIII. *De ordine originis intelligitur illud Domini: Ego ex Deo processi. Ioann. 8. Et illud; Spiritus veritatis; qui à Patre procedit. Ioan. 15. Nec sequitur, potentiam passiuam, siue receptiuam, vel imperfectionem in diuinis statuendam esse; si admittatur processio; hoc est, unius persona ab alia, vel alia emanatio. Nec una tantum in diuinis est processio; sed dua, non tamen plures.*

THESIS XIX. *Dua ista processionem in diuinis non sunt secundum operationes transeuntes, hoc est, quae effectum aliquem extra operantem relinquant; sed sunt secundum operationes immanentes in ipso operante. Quae quidem alia non sunt, quàm operationes intellectus, & voluntatis; ita, ut per operationem intellectus, procedat Filius; per operationem verò voluntatis; procedat Spiritus sanctus.*

MARGVINVS: *Hac est positio potius scholastica, quàm Theologica, nec ad aures antiquorum Theologorum. Illi enim ponunt νοῦν, λόγον, καὶ ἀγάπην, non intellectum, voluntatem, amorem.*

RESPONSIO. *Ais, Positionem hanc potius scholasticam, quàm Theologicam esse, nec ad aures veterum Theologorum: At, num ideo falsa, quia scholastica? sed benè habet. Nullos hostes habet scholastica Theologia, nisi ignaros, & rudes, vel eos, qui, quid valeat, malo suo discunt. Et, quomodo non est ad mentem veterum Theologorum? An putas eos nesciuisse discrimen inter operationes immanentes, & transeuntes? Absit ab animo tuo tam indigna de doctissimis viris cogitatio. An putas, statuisse illos processionem in diuinis secundum operationes transeuntes? At, hac ratione, collocas omnes inter Arianos, Macedonianos; Eunomianos; qui omnes contendebant processionem Verbi, & Spiritus sancti esse secundum operationes transeuntes, ac proinde creaturas esse Filium, & Spiritum sanctum. Quidquid enim à Deo procedit, non ad intra, sed ad extra, hoc est, operatione transeunte, id oportet esse creaturam, cum sit extra diuinam substantiam.*

Patres, inquis, ponunt νοῦν, λόγον, καὶ ἀγάπην. Sit ita. Addis: Non intellectum, voluntatem, & amorem. Nego. Hoc ipso enim; quod ponunt λόγον, seu Verbum, ponunt intellectum. Nam intellectus est principium productiuum verbi etiam crea-

Ati, nisi fortè apud recentiores Græcos verbum prodeat ex phantasia. Item; cum ponunt Spiritum, quem milles amorem, & charitatem nominant; simul ponunt voluntatem, quia volùtas est principium productiuum charitatis. Et, si nõ procedunt Filius, & Spiritus sanctus secundum operationes intellectus, & voluntatis; per quas, dico, ro, prodeunt? Sunt ne aliæ potentie in Deo præter intellectum, & voluntatem?

THESIS XX. *Temerarij sunt, qui dicunt personas non procedere per intellectum, & voluntatem; sed, ex fecunditate nature per actus quosdam communicatiuos priores actibus voluntatis, & intellectus. Vtrum autem in nobis per operationem intellectus procedat verbum realiter ab intellectu distinctum; item, vtrum per actum voluntatis procedat quidam terminus actus, realiter ab actu distinctus, non conuenit inter Doctores; nos, negantibus subscribimus.*

MARGVINVS: *Vide, obsecro, ne forsan temerarij dicendi sint qui id ipsum asserunt. Licet enim D. Augustinus, & alij probati auctores id asserant, vt tamen unitatem essentia diuina, non, vt processionem ab inuicem ostendant. Et de hoc passim in suis scriptis Augustinus, sed vt hereticorum errores excutiat, qui asserbant, diuinitatem substantia in diuinis personis.*

RESPONSIO: *Ais, me fortassis magis temerarium esse, quàm illos, quos temeritatis arguo. At quomodo temerarij illi, qui Filium ex intellectu, Spiritum sanctum ex voluntate procedere dicunt? An non Filius dicitur verbum, & sapientia? Verbum & sapientia immediatè sunt ab intellectu. An non Spiritus sanctus charitas est? sicut Dei verbum Filium esse, nullus Christianus dubitat, ita charitatem esse Spiritum sanctum, inquit S. Augustinus lib. 9. de Trinitate cap. 12. At charitas immediatè est à voluntate. Fateris Augustinum, & alios probatos Doctores docere, Filium per intellectum, & Spiritum sanctum per voluntatem procedere: sed addis; Non vt processionem ab inuicem ostendant; sed vt unitatem diuinae essentiae. Quid hoc ad rem? Neque nos ita argumètamur; Filius procedit per intellectum, Spiritus sanctus per voluntatem: ergo Spiritus sanctus procedit ab utroque. Quis vtitur hoc argumento? Deinde, falsum est, quod dicis, id vnum eos spectare, vt demonstrent conuenientiam vtriusque in eadem essentia. Non est hic sanctorum Patrum in hac quaestione finis: sed, vt ostendant, in Deo non esse vnã tantum, sed duas distinctas processionem per distincta principia. Præterea, si per intellectum, & voluntatem, non sunt istae processionem, dico rogo, (iterum enim rogare lubet) per quas nam potentias, & operationes sunt istae processionem? Num per operationes aliarum potentiarum in Deo existentium? Sed, quis in Ente simplicissimo, & merè intellectualem posuit alias potetias præter intellectum, & voluntatem respectu operationum*

ad intra? Nam respectu operationum ad extra, nõ defuerunt, qui potentiam quandam executiuã in Deo ponerent, distinctam virtualiter ab intellectu, & voluntate: quamuis improbabili-ter.

Fortè dices; *immediatè à natura has processiones esse*, vt dicebat Durandus, & Gregorius Ariminenfis, contra quos thesis ista posita est. At, *verbum, sapientia, & charitas non procedunt immediatè à natura, sed, à potentiis, vt taceam, hinc sequi, processionem Spiritus sancti, esse etiam generationem, ipsumque Spiritum sanctum genitum æquè, ac Filium. Nihil enim efficies, si dicas; Filiũ procedere à natura γεννητός, Spiritum sanctum ἐκπορευτός.*

THESIS XXI. *Processio Filij in diuinis verè, & propriè est generatio. At, processio Spiritus sancti non est generatio; cum Spiritus sanctus nõ sit Filius. Hinc, vt à generatione processio Spiritus distinguatur; dici solet Spiratio. Et quamuis ex scriptura cerid nobis constet, processionem Spiritus sancti non esse generationem; tamen, cum sancti Patres negent se scire particulare discrimen, propter quod processio Filij sit generatio, non autem processio Spiritus sancti; non est, quod nos id scire profiteamur: licet congruentia quadam non incommodè adduci soleant ad hoc discrimen ostendendum.*

MARGVNIVS: *Græci Patres ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀφίονται τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ πατρὸς, & ἀφ' αὐτοῦ γεννῶσιν; vel ἐκπορευόμενον Spiritus sancti ab eodem; & hoc modo etiam distinguunt personam Spiritus sancti, à persona Filij per disparatam emanationem, quia, ille quidem γεννητός καὶ τὸ πατρὸς, iste verò ἐκπορευτός, ab eodem.*

RESPONSIO: *Nihil ad rem, quæ hic notas. Filij, inquis, est γεννητός καὶ τὸ πατρὸς. Spiritus sanctus ἐκπορευτός ab eodem. Idem Latini dicunt; idem assero in Thesi. sed hoc nõ est assignare particulare, & speciale discrimen, propter quod processio Filij sit generatio, & processio Spiritus sancti, non sit generatio. Et hoc particulare discrimen ignorare se profitentur sancti Patres, vt Augustinus libro 3. contra Maximinum, Damasceus, & alij. Quod, si tu nosti, prome, & magnam in ibis à nobis gratiam. Quod addis; Patres distinguere personam Spiritus sancti à persona Filij per disparatas origines; licet vterque ab eodem Patre solo procedat: id non est ita. Nam Filium, & Spiritum sanctum distinguunt per oppositas originis relationes, quibus sibi mutuò opponuntur; non per hoc, quod & ille à solo Patre prodeat; & hic itidè à solo Patre; sed per disparatas origines. Et, quomodo tu disparatas origines inuenies in Patre, si, quod supra videbaris velle, procedunt Filius, & Spiritus sanctus non per intellectum, & vo-*

A *luntatem; sed, per naturam? An, in Deo est natura, & essentia disparata; & distincta saltem virtualiter, eo modo, quo in Deo intellectus, & voluntas saltem virtualiter distinguuntur? Denique vbi sunt disparatæ; seu distinctæ origines passiuæ, ibi etiam assignandæ sunt distinctæ, & disparatæ origines actiuæ. Assigna, si potes, posita illa tua opinione de processione per naturam, non per intellectum, & voluntatem.*

THESIS XXII. *Filius procedit à Patre, atque aded, Pater est principium processionis Filij: Spiritus sanctus procedit à Patre, & Filio. Vt prius illud omnes concedunt; ita, hoc posterius negant Græci schismatici, & multi alij, Græcorum errores complexi. Contendunt enim Spiritum sanctum à solo Patre procedere; vt nominatim videre licet in secundo & tertio libro de variis controuersis, quos ante aliquot annos Hieremias Constantinopolitanus Patriarcha misit ad Vuirtembergenses Doctores Lutheranos.*

MARGVNIVS. *Confitemur nos Spiritum sanctum à Patre procedere, siue ἐκπορευόμενον, sicut ait Dominus, ex quo intelligitur ab eo produci ad proprium esse hypostaticum, vt omnes sancti Theologi intelligunt. confitemur à Patre, & Filio, siue à Patre per Filium mitti, siue procedere, tanquam ab vno principio, ad confutandas falsas hereticorũ opiniones, qui non à Patre, & à Filio, tanquam ab vno, sed tanquam à diuersis principijs procedere asserbant; ex quo præiudicabant ipsi diuinitati Filij, & consubstantialitati cum Patre; & illam, processionem esse ad intra, & originis: istam, ad extra, & vt ita dicam, dispensatoriam: illam, absolute intellectam; hanc, propter aliquid, ad sanctificandam, scilicet, creaturam.*

RESPONSIO: *Ais; Omnes sanctos velle ex Patre (solo scilicet) produci Spiritum sanctum. Falsum est. Nec Christus, nec Patres hoc asserunt, vt perspicuè demonstrarunt Manuel Caleca, Gennadius, Bessarion, & Patres Concilij Florentini, & alij innumeri. Confitemur, inquis, mitti, siue procedere Spiritum sanctum à Patre, & Filio processione ad extra. At sic à seipso etiam mittitur Spiritus sanctus, si in hac quæstione nihil aliud spectare velimus.*

THESIS XXIII. *Spiritum sanctum ex Patre, Filioque, procedere, constans semper fuit Latinorum, & veterum Græcorum sententia. Quod primùm ostenditur ex illo Ioan. 10. Ego, & Pater vnum sumus. Si enim vnum sumus in his omnibus, in quibus relatiuè non opponuntur (quo pacto opponuntur in paternitate, & filiatione: in his enim vnum non sumus, cum realiter, vt sic, distinguantur) omnino oportet, vt vnum sint,*

sint, quemadmodum in essentia, ita etiam in spiratione actiua, qua Spiritus sanctus spiratur: cum, ut sic, non opponantur relative, atque adeo etiam non distinguantur. Ex quo proinde tale argumentum potest confici: Quia unum & idem sunt, tunc cuius unum est principium: eiusdem etiam alterum est principium: nisi peculiaris quadam divina reuelatio obstet. Sed, Pater, & Filius sunt unum, & idem, quoad spirandi facultatem: Ergo, si Pater spirat Spiritum sanctum, etiam Filius eundem spirabit; cum sint unum, & idem in spirandi facultate.

MARGVNIUS: Nuncquam hæc fuit Græcorum opinio, nisi huiusmodi processio sano modo intelligatur, prout sancti Doctores exponunt. Et sciuntur quidem Græci ab huiusmodi opinione, non tamen ab vniuersali Catholicorum Ecclesia, & à Christi Ecclesia, cum audiant ipsum Christum dicentem de Spiritu sancto; qui à Patre procedit, id est, ἐκ τοῦ πατρὸς.

RESPONSIO: Negas, fuisse veterum Græcorum sententiam, Spiritum sanctum à Patre, & Filio procedere, sed, veram esse assertionem, intelliget, quisquis legerit Manuelem Calecam, Gennadium, Bessarionem, & Patres Concilij Florentini, & recentiores Auctores supra nominatos. Dicis; Vos ob hanc opinionem non scindi ab vniuersali Ecclesia. Quomodo non ab vniuersali, si à Romana, tum propter hanc, tum propter alias quasdam inanes persuasiones vestras scindimini? Communicatne vobiscum Italia, Gallia, Hispania, Germania, Polonia; nouus Orbis ad ortum, & occasum, & meridiem? Communicatne vobiscum ipsi Calviniani, & Lutherani? scilicet in Græcia vniuersalis est, & vera Ecclesia, si non potius particula ab vniuersali abscissa; in Græcia, inquam, cui tam durum iugum est impositum, ut pleraque temporum pars solo sit æquata, & funditus euersa, & totus populus in acerbissimam seruitutem abreptus. Interea Latinus Orbis floret, & indies accessione plurium, etiam prius schismaticorum augetur; quod docebunt te legationes, Alexandria, & Ruthenica ad Clementem VII. Pontificem Maximum, & Oecumenicum.

Dices. Nihil hinc pro veritate colligi. Nec ego hinc demonstrationem certam, & euentem sumi posse affirmo. Hoc dico; sicut ex captiuitate, seruitute, & summa miseria Iudæorum, probabiliter, imò plus, quàm probabiliter Iudæis ostendimus, eos in Christum, cuius diuinitatem abnuunt, peccatum in expiabile admisisse, propter quod tam diuturnas luant pœnas: ita, ex summa Græcorum calamitate, & egestate, & durissima seruitute, probabiliter colligimus, eos aliquid commississe in Spiritum sanctum, propter quod in tantas ærumnas inciderint, tanto iam tempore, tum sine spe libertatis recuperandæ; præsertim cum indies Græcorum gloria, & potentia euanesceat; & imminui cœperit, si-

mul atque hæc peruersa de Spiritu sancto hæresis in Græciam inuecta est; cumque Græcorum Imperium ipso Spiritu sancti festo radicitus extirpatum fuerit. Et certè, sicut Iudæi crucifixerunt Christum; ita Græci mihi videntur, saltem voluntate, & proposito, crucifigere Spiritum sanctum, quia quantum in ipsis est, è medio Spiritum sanctum tollunt, quando eum à Filio procedere negant: cum ad rationem Spiritus sancti pertineat, ut à Filio itidem procedat; ut inuicissimis argumentis Latini sæpius demonstrarunt. Itaque, qui Spiritum sanctum à Filio procedere inficiantur, quid aliud agunt, quàm quod cum Pharisæis, & Scribis, coniunctis vocibus, clamant; tolle, tolle. Sed nos, inquis, audimus Christum dicentem; qui ex Patre procedit. Videlicet Christum auditis, sed non Catholicis auribus, ut loquitur Augustinus: sed illis, quibus audiunt Calviniani Christum, cum ait; Hoc est corpus meum.

Ad illa eiusdem vigesimæ tertiæ Theseos verba: Ego & pater vnum sumus: ais; Dionysium asserere, nihil esse commune inter Patrem, & Filium, quod non sit etiam commune Spiritui sancto: Respondeo; loqui S. Dionysium de essentialibus: sed, spirare, seu habere vim spiratiuam, non est essentialiale: ergo necesse non est, ut ipse etiam Spiritus sanctus se producat. Ex quo, satis fit quæstioni, quam subiungis; Vtram spirandi facultas sit aliquid essentialiale, an notionale? Respondeo; esse notionale. Obiicis; si notionale, & ut personarum proprium distinctarum; ergo, erunt duo principia. Respondeo; id non sequi, quia Pater, & Filius spirant Spiritum sanctum, ut vnum sunt in spirandi facultate: sicut iidem, vnà cum Spiritu sancto producant creaturas, ut vnum sunt in essentia. Et sicut hoc non obstante, nihilominus creaturas producant, ut distinctæ personæ: ita Pater, & Filius, non obstante, quod vnum sunt in spirandi facultate, producant etiam Spiritum sanctum aliqua ratione; ut sunt distinctæ personæ. Malè autem colligis, si spirandi facultas neque sit purè essentialis, neque purè personalis, debere esse ὁμοιωτέον: non sequitur, sed est tertium quiddam, seu medium, sine tamen extremorum participatione reali, qualem vocabulum illud ὁμοιωτέον significat: quia est quid notionale. Non enim omne notionale, est personale, quamuis omne personale, sit notionale.

THESES XXIV. Ad argumentum Thesei vigesimæ tertiæ propositum respondet Hieremias Patriarcha in secundo suo responso. Quæro, inquit, vtrum de eodem, vocabulum, I D E M, in vtraque præmissarum accipias; an potius æquiuocatione dolum struas; dum aliter in Maiore, aliter, in Minore sumis? Respondemus, nos illud accipere de eodem, ut sensus sit: quæ idè sunt in essentia, & operatione, seu facultate spirandi, illa etiam idem producant: sed Pater, &

• Filius

Filius idem sunt secundum rem, numerum; & rationem in essentia, & operandi facultate, seu vi spirativa; Ergo idem etiam producant; nempe Spiritum sanctum. Si sic accipiatur vocabulum idem, inquit Hieremias, tunc Minor erit falsa: quia Pater, & Filius, non sunt idem numero; hoc enim est Sabellianorum. Quasi verò non sint unum numero, quoad spirandi vim: licet enim, quoad paternitatem, & filiationem non sint unum numero; nihilominus unam, eandemque spirandi vim habent; sicut habent unam essentiam: & ratione huius spirationis communis utriusque, dicuntur unum numero esse; & unus spirator, seu unum principium spirandi quod.

THESIS XXV. *Secundum argumentum sumitur ex illo Ioan. 16. Omnia, quæ habet Pater, mea sunt. Et Ioan. 17. Omnia tua, mea sunt. Ex quo tale argumentum confici potest: Omnia, quæ sunt Patris, sunt etiam Filij; sed esse principium spirandi est Patris; ergo etiam Filij. Respondet Hieremias; illud: Omnia mea tua sunt, non esse intelligendum de proprietatibus personalibus; sed de iis, quæ conveniunt Patri, ratione essentia; sed spirare, non convenire Patri ratione essentia; sed, ratione personæ, quatenus talis est. Verum, responsio hac falsa est, spirare enim non potest esse proprium, & personale Patri: cum, per spirare, non distinguatur Pater à Filio; & tamen distinguatur debet, si spirare esset proprium & notionale Patri. Ad hoc argumentum videtur pertinere etiam illud, quod Hieremias Latinis tribuit: Pater, & Filius sunt eiusdem essentia; ergo simul producant Spiritum sanctum. Ridet hoc argumentum, tanquam vanum: Sequeretur enim, etiam Spiritum sanctum esse principium sui ipsius: cum sit eiusdem essentia cum Patre, & Filio. Verum hoc argumento, ita proposito, nemo Latinorum utitur.*

MARGVNIUS. *Et omnia, quæ sunt Patris & Filij, sunt etiam ipsius Spiritus sancti, dicit Augustinus in libro de Trinitate. Ergo quid hinc inferes? & quas, hinc sumpta occasione, distinctiones conficies, ut, quæ, secundum te, sequuntur absurda, evitare possis?*

Contra illa verba Theos, verum hæc responsio falsa est, obiicit Margunius. Et tamè aliter sensit D. Gregorius Nazianzenus, dicens; τὸ θεῖον ἕν ἐστιν ὁ πατήρ, ὁ υἱός, ὁ ἅγιος, τὸ αὐτὸν τὸ ἀγίον, ὁ θεὸς ὁ πατήρ, ὁ θεὸς ὁ υἱός, ὁ θεὸς ὁ ἅγιος, quemadmodum igitur est proprium Patris, generare Filium, ita etiam proprium eius est, producere Spiritum sanctum. Et ideo, idem Gregorius nomen ἅγιος ad intra, soli Patri tribuit. Et, sicut proprium est Filij, genitum esse, & generari à Patre, ita etiam Spiritus sancti proprium est, ab eodem Patre produci, quod ergo proprium est, qui commune sit?

RESPONSIO: *Omnia mea tua sunt, ait Christus. Quas distinctiones, ais, conficies, ut, quæ secundum te sequuntur absurda, evitare possis? Unica distinctione re totam conficiam, & quidem sub persona Christi. Omnia mea tua sunt, inquit Christus ad Patrem, in quibus scilicet relatiuè non opponitur: In spirandi facultate relatiuè non opponitur; ut non modò Christiani, sed & quivis Logici, & Metaphysici norunt; ergo spirandi facultas quæ Patris est, est etiam mea. Nazianzenus, quem citas, non ait, solum Patrem esse ὁ θεὸς Spiritus sancti. Clara est pro Latinis sententia eiusdem oratione quinta de Theologia, nomē ἅγιος soli Patri tribuit respectu Filij, non autem absolutè. Quæ subiungis nõ sunt ad rem: Ex isto argumenta; Pater, & Filius sunt eiusdem essentia; ergo simul producant Spiritum sanctum. Sequitur, ut obiicit Hieremias, Spiritum sanctum à se ipso produci. Tu, sequetur, inquis, imò necessariò, & per ea, quæ à nobis superius dicta sunt: Non debes probare, quid inde sequatur: sed hoc; Latinos isto argumentò vel uti, vel vfos esse, ut imponit illis Hieremias.*

THESIS XXVI. *Sed hoc dicimus; omnia illa, quæ ad oppositas relationes in diuinis nõ pertinent, debere esse communia; sed, spirare, non est formaliter paternitatis, neque filiationis etiam, præcisè: cum per spirare formaliter non constituantur Pater, neque etiam Filius. Debet ergo commune esse Patri, & Filio, sicut essentia est communis. Nec tamen potest spiratio communis esse Spiritui sancto alio quodam ex capite: quatenus scilicet ex natura sua implicat, ut idem sit productivum principium sui ipsius. Itaque, si quis ita formet argumentum: Pater, & Filius sunt eiusdem essentia; ut habent eandem numerum vim spirandi: Ergo, simul producant Spiritum sanctum; tunc argumentum erit verissimum.*

MARGVNIUS: *Et quomodo saluabitur postea absoluta de communitate essentia inter diuinas personas doctrina Dionysij. stante hac noua tua Theologia?*

RESPONSIO: *Rectissimè saluabitur, quia, spirare, non est essentialis, sed notionale. Nec est hæc Theologia noua, nisi apud imperitos.*

THESIS XXVII. *Tertio, argumentantur Latini ex illo Ioan. 20. Insufflauit, & dixit; Accipite Spiritum sanctum: ut, quemadmodum spiritus æreus ex ore humano procedit; ita Spiritus sanctus à Filio procedere intelligeretur. Ridet hoc argumentum Græci. Et, ó loquacitatem, inquit Hieremias, ut umbram veritati obiiciatis. Sed hoc argumentò usus est S. Augustinus lib. 3. contra Maximinum c. 14. & S. Cyrillus lib. 12. in Ioan. cap. 56. qui non paulò doctiores fuerunt, quàm isti. Quod autem Christus Apolloli dederit potestatem remittendi peccata,*

E atque

atque adeo dona Spiritus sancti, id non obstat; quo minus hac insufflationis ceremonia significare voluerit à se etiam procedere Spiritum sanctum.

MARGVNIVS: Non est negandum ex hac scriptura autoritate asserere Augustinum, etiam à Filio procedere Spiritum sanctum: & ita procedere à Patre, & Filio, tanquam ab vno principio, contra negantes eiusdem potestati, & essentie esse Filium cum Patre. Hac autem processio, non spectat ad ipsum esse hypostaticum spiritus, sed ad munerum distributionem potius; quæ tamen & ipsa cum per eundem Spiritum dentur indifferenter, sicut à Patre, & à Filio, ita & ab ipso Spiritu dantur. Ideo in acceptione munerum dari Spiritus & ipse dicitur. Vbi enim vult, spirat. Ita enim datur à Patre, & Filio. (secundum Augustinum) ut etiam ipse se ipsum det, sicut Deus. Quod attinet ad auctoritatem Cyrilli, commodius respondebimus ea inspecta. nunc enim nullum alium librum nobiscum in hanc solitudinem attulimus, præter expositiones diuersorum in sacram Missam. Et hac, quæ adnotamus hic, cursum, ac veluti ἐπιπέτυον.

RESPONSI O: Fateris, ex hoc loco D. Augustinum processionem Spiritus sancti ex Patre, & Filio statuere. Sed, addis soli tenebras. At frustra. Legatur locus ille Augustini lib. 3. contra Maximum cap. 14. clarissimus, & inuidiosissimus est: ut taceam, apud Augustinum, & alios orthodoxos missionem propriè dictam seu processionem ad extra (ad quam reluctanter Augustinum frustra trahis) præsupponere processionem ad intra. Ut Cyrillum coram inspicias, haud impedio, dummodo rectis oculis inspicias.

THESIS XXVIII. *Quarto argumentantur Latini ex illis locis, ubi dicitur, Christus dare, vel mittere Spiritum sanctum: ut Ioan. 15. Cum venerit paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre. Et Ioan. 16. Si abiero, mittam eum ad vos, &c. Omnis enim missio, & processio ab alio; aut est per imperium; quo pacto serui missi procedunt à Dominis; aut est per instructionem & per consilium; quo modo missi procedunt, qui instruuntur à sapientioribus in re, quæ ignorabant; aut per naturalem productionem, & originem, sicut dicitur flos emitti ab arbore, ex qua secundum suum esse procedit; sed certum est Spiritum sanctum non mitti à Filio duobus prioribus modis. Ergo posteriori, atque adeo, procedit ab illo.*

MARGVNIVS. Ita mittitur à Patre, & Filio, siue à Patre per Filium Spiritus sanctus, ut indifferenter & à se ipso mitti dicatur, siue se ipsum mittere secundum Theologos. Ita enim datur hic donum Dei à Patre, & Filio, ut etiam se ipsum det sicut Deus, ut dicit Augustinus, si rectè memini. Et, cum aliud realiter intelligatur per missionem, quod ad personam attinet spiritus; aliud per ἐπιπέτυον, frustra sunt argumenta afferentia ex missione productionem Spiritus sancti ab utroque ad esse proprium hypostaticum, & potius ipsi Christo, & sanctorum Patrum adhaerendum est interpretationibus, quam cuius sententia, &

rationibus naturalibus, quæ nullam vim habent in supernaturalium rerum vel parua estensione.

RESPONSI O. Hic soluendum erat argumentum assertionis. Tu dicis, adhærendum esse interpretationibus SS. Patrum, quæcunq; rationes afferantur. Quasi verò argumentatio illa Patribus non sit consentanea. Mittitur Spiritus sanctus à Patre, & Filio, ut concedis. Hęc missio præsupponit originem; aut, si non præsupponit, refuta argumentum assertionis. Nam si spectemus tantum ipsam doni collationem, prout confertur creaturæ; sic iam dixi, Spiritum sanctum mitti à se ipso. At plus significant illa, & similes sententiæ: Cum venerit paraclitus, quem ego mittam vobis; quem, non, quod donum. Et tu ipse concedis Thesi 31. Spiritum sanctum, ut missum à Patre, & Filio, accipi à fidelibus, & non tantum dona eius. Hoc igitur posito, solue argumentum, quod proposui in hac thesi.

THESIS XXIX. *Idem argumentum accommodari potest ad vocabulum dandi, seu dationis. Nam, quando Pater, vel Filius dicitur dare Spiritum sanctum: id vel intelligitur eo modo, quo seruus datur alteri à Domino, seu inferior à superiore: Vel, intelligitur eo modo, quo arbor dat fructum etiam secundum scripturæ phrasin: sed prius non: Ergo posteriori: qui modus est secundum processionem unius ab alio: sicut fructus secundum suam processionem est ab arbore.*

MARGVNIVS: Nullo modo, nisi eo, quo Doctores sancti intelligunt, nosq; edocent.

RESPONSI O: Enumero varios modos, quibus aliquid ab alio prodit. Tu, nullo modo, nisi quo S. Doctores intelligunt, nosq; edocet. Subsumo ego: sed Doctores sancti non intelligunt alium modum missionis, & dationis Spiritus sancti à Patre, & Filio, nisi eum, qui est secundum naturam, & originem: aut, ostende alium. Feci inductionem thesi prioris. Monstra illam inductionem non esse sufficientem.

THESIS XXX. *Nec refert, quod scriptura aliquando in futuro dicit; mittet, dabit. Nam cum processio sancti Spiritus duret in omni differentia temporis; rectè quoque per omnes differentias significatur: quamuis etiam respectu donorum externorum, quæ fideles futuro tempore à Spiritu sancto accepturi erant, vel adhuc accepturi sunt, rectè dici possit in futuro tempore; mittet, dabit.*

MARGVNIVS. Donum est Spiritus sanctus sempiternè donatus, siue datus in tempore: Et tamè donum esse, & esse Spiritum, non est idem. distinguitur enim à persona Filij, non eò quod donum sit, siue ut donum producat: licet hoc, sano tamen modo, intelligat Augustinus, sed, quod hic quidem sit à Patre ἐπιπέτυον, ineffabili scilicet modo; ille verò, ἁπλῶς.

RESPONSI O. Nescio, quorsum notà ista pertineat. Accipio tamè, quod dat. Donum est, inquis,

Spiritus sanctus sempiternus. Adde ego hanc consequentiam; Ergo ab æterno procedit à Filio, quia ab æterno dat illum Filius datione per originem. Nam ab æterno non potest esse donum respectu hominum, cum hominibus neque secundum se, neque etiam secundum sua dona sit donatus ab æterno; quippe non existentibus hominibus ab æterno. Addis; *non esse idem, donum esse, & Spiritum sanctum esse.* Contradictis Augustino, qui, ut supra vidimus, dicebat, donum Dei, esse Spiritui sancto à Patre procedere: procedere autè à Patre, est Spiritui sancto esse, ergo Spiritui sancto, donum esse, est eidem esse: præsertim cum donum sit nomen personale Spiritus sancti, sicut & amor. si ergo Spiritus sanctus, ut donum, procedit quoque à Filio, etiam ut donum distinguetur à Filio, cum ratio, & relatio doni, quam Spiritus sanctus habet, ad Filium, ut ad donantem, nihil sit aliud, quam ipsa spiratio passiva.

THESES XXXI. Respondet Hieremias ex alius Gracis valde verbose, maximè lib. 3. missionem Spiritus sancti in Filio nullam ex tribus prædictis significare; sed missionem externam ad creaturas per donorum largitionem: cum enim Filius quoque donet hominibus fidem, spem, charitatem, ideo dici eum mittere Spiritum sanctum; quia dat, & mittit dona, quæ sunt Spiritus sancti. *Hæc responsio multis modis refelli potest.* Primò, quia, quando dicitur sanctus Spiritus dari, vel mitti, tunc non dantur tantum dona creata; sed cum donis illis verè etiam datur ipse Spiritus sanctus, ita scilicet, ut in illo homine, cui dantur dona Spiritus sancti, ipse Spiritus sanctus novo quodam modo secundum gratia operationem existere incipiat: & contrarium asserere meritò censetur error. Quis enim toleraret, dicentem; Apostolos in festo Pentecostes non accepisse sanctum Spiritum; sed tantum dona creata illius?

MARGVNIUS: Et tamen stat argumentum sanctissimi Hieremie. Neg, enim ille negat Spiritum sanctum dari, dum ab eodem dantur munera: imò id supponit implicite, licet non explicite asserat. Dare enim & ipse seipsum quodammodo dicitur, cum munera sua creature distribuit. Ergo ne ille quidem hoc negat: illud verò, quod tu asseris, nempe in huiusmodi donatione, siue missionis produci ad proprium esse hypostaticum ipsum Spiritum: Nil enim datur à Patre, & Filio, quod non simul, & semel, etiam ab ipso Spiritu sancto detur, cum indiuisa sint opera Trinitatis. & tantum valet dicere; Spiritum sanctum à Patre, & Filio mitti, ad sanctificandum creaturam, quantum à Patre, & Filio, & Spiritu sancto eandem creaturam sanctificari per communia munera.

RESPONSIO. Certè Hieremias ubiq; satis disertè explicat, se per missionem Spiritus sancti tantum intelligere largitionem creatorum charismatum. Faciamus tamen verum esse, quod tu dicis,

illum supponere, ipsum etiam Spiritum sanctum, quoad suam personam, mitti & dari, quando in scripturis mitti & dari dicitur; an non inde sequitur, Spiritum sanctum à Patre & Filio secundum entitatem suam procedere, cum propriè loquendo de missione, persona non dicatur missa, nisi ab illa; à qua procedit? Nec est quod in iis scripturæ locis, quæ de missione sancti Spiritus loquuntur, à propria & genuina missionis significatione recedamus. Et quamuis ipse etiam sanctus Spiritus seipsum, quoad entitatem suam mittere dicatur, minus tamen propria est hæc locutio, sicut & illa, cum Filius etiam, qua Deus, à Spiritu sancto mitti dicitur. Hoc enim non aliter fit, nisi quia Spiritus sanctus est principium eius effectus, secundum quem persona Filij, quæ missa dicitur, incipit esse alicubi. Nec tamè sequitur; ipsum etiam Patrem, hoc improprio missionis genere dici posse missum; quia ne improprie quidè mitti dicitur persona illa, quæ non est ab alia; sed à se, qualis est Pater.

THESES XXXII. Patet hoc etiam ex illis scripturæ locis, ubi Spiritus sanctus ipsemet absolute dicitur dari vel mitti. Ut ad Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. *Vbi, Spiritus sanctus distinguitur à donis: & tamè bic quàm illa dicuntur dari.* Et 1. Cor. 6. Membra vestra templum sunt Spiritus sancti, quem habetis in vobis. Et: Portate Deum in corpore vestro. *At, dona sancti Spiritus, non sunt Deus, neq; illi debetur templum.* Et 1. Io. 4. Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Ergo non sola charitas manet in nobis, quæ non est Deus: sed verè etiam manet ipse Deus; & consequenter, verè ipse Deus datur, & mittitur nobis. Deinde, illa; Paraclitus non veniet, &c. Mittam cum ad vos: Alium paraclitum dabo vobis; non nisi violenter, & improprie exponi possunt de missione, & datione donorum.

MARGVNIUS: Iam diximus superius, quomodo hæc intelligenda sint. Vbi enim vult Spiritus sanctus, spirat, & tribuit unicuique, prout vult, sua munera. Et forsitan etiam rectè qui dicat, quod cum ea vnitas sit Spiritus sancti cum suis muneribus, ut realiter idem sint, sed tantum respectu nostri distinguantur, propterea etiam munera ipsa Spiritus sancti nomen suscipiant.

RESPONSIO; Probo in Thesi ipsum Spiritum sanctum dari, & mitti, non tantum dona eius. Hic tu ista: Forsan rectè qui dicat, quod cum ea vnitas sit Spiritus sancti cum suis muneribus, ut realiter idè sint, & tantum respectu nostri distinguantur, propterea etiam munera ipsa Spiritus sancti nomè suscipiant. Quid audio? Non distinguitur gratia & charitas, à Spiritu sancto realiter? Num tu de charitate sententiam Magistri Sententiarum iam dudum explosam instaurare contèdis? Num respectu aliorum charismatum, ut fidei, spei, iustitiæ, sapientiæ, &c. doni lingua-

rum, sermonū, interpretationū, &c. stabilire visententiam hæreticorum, qui dicunt, nos nō esse iustos per nostram inherētem iustitiam, sed per iustitiam Christi nobis imputatam? Tu ulterius etiam, per iustitiam diuinā increatam nos iustos esse censēs: si verum est, dona sancti Spiritus, realiter à Spiritu sancto nō distingui. An virtus, quæ est accidens, & in genere habitus, non distinguitur realiter à Spiritu sancto? Ens finitum ab infinito limitatum ab illimitato? Nolle tibi excidisse hanc notam, qua totā de recentiore Græcia existimationem apud me in dubium deuocasti. Quod si Spiritus sanctus, & donum eius idē realiter sunt; quomodo secundum te non procedit secundum entitatem suam Spiritus sanctus à Filio, cum à Filio secundum entitatem suam prodeant dona Spiritus, quæ, secundum te, entitati uē sunt idem cum Spiritu sancto?

THESIS XXXIII. Ergo quādo Filius dicitur dare, vel mittere Spiritum sanctum, non tantum dat eum & mittit; quia dat eadem dona; qua Spiritus; sed ipsum Spiritum sanctū dat & mittit ad homines: ita, ut Spiritus sanctus secundum gratia operationem nouo quodam modo incipiat esse in hominibus, ex impulsu, & quasi motu Filij; qui impulsus alius esse non potest, nisi uis, qui est secundum originem.

MARGVNIVS: Hoc non poteris verē inferre ex doctrina Evangelica, neque ex sententia Doctorum: si modò non superficialis tenus eorum dicta inspicias.

RESPONSIO: Thesi præcedēti, manifestè hoc probaui ex scriptura. Et tu ipse concedis, nō modò dari dona Spiritus sancti, sed ipsum etiā Spiritum sanctū. cum, secundum te non distinguantur realiter. Et id ipsum dicis, supponere Hieremiam. Qua ergo constātia affirmas, me id, quod hæc thesis continet, probare non posse: cum non modò ex Euāgelio, sed & ex tuis verbis id probē?

THESIS XXXIV. Præterea, ex responsione Hieremie sequitur; etiam Patrem mitti à Filio; imò, ab ipso Spiritu sancto, quia Filius & Spiritus sanctus sunt itidem auctor donorum, qua dat Pater. Si igitur ideo Filius dicitur mittere Spiritum sanctum; quia est auctor donorum, qua dat Spiritus sanctus; rectè etiam dicitur mittere Patrem; quia est auctor donorum, qua dat Pater. Et, si quis diceret, ideo dici Spiritum sanctum mitti à Filio; quod nobis meruerit, ut ad nos ueniat Spiritus sanctus, sequeretur, & Patrem à Filio mitti, quia similiter nobis meruit Filius, ut Pater ad nos ueniat.

MARGVNIVS: Neminem latet, missioni, vocē in diuini, ut plurima οἰκονομίας accipi: non autem, ut illatiuam originis, nisi quā τὸ πρὸς τὸν πατέρα ad Patrem ipsum referat.

RESPONSIO; Nota hæc non respondet ad argumentum. Nego, vocem, missioni, in scriptura tantum οἰκονομίας accipi, & originē non significare.

THESIS XXXV. Obicit Hieremias; Procedere & dari, non sunt idem, sicut nec procedere & mitti; quia procedere, semper manet; mitti uerò vel dari, non manet semper. Respondemus, dari vel mitti Spiritum sanctum, datione & missione externa, non semper manere; dari uerò vel mitti Spiritum sanctum, datione, & missione interna, quoad ipsius substantiam, semper esse, & manere; quod est dicere; dationem, & missionem materialiter semper manere; non autem formaliter; quatenus scilicet missio, & præsertim datio, superaddit processioni respectum, & quasi transitum ad rem creatam secundum effectum, vel donum aliquod.

MARGVNIVS: At dari & esse Spiritum, non est idem: neque in eo, quod datur, vel, ut donum consideratur, asserunt sancti Doctores, proprium esse, siue substantiam produci, ergo.

RESPONSIO: Dari, inquis, & esse Spiritum sanctum non est idem. Imò uerò, loquendo de datione interna, sicut produci Spiritum, & esse Spiritum, idem est, nam in instantaneis fieri, & esse; produci, & productum esse, non distinguuntur.

THESIS XXXVI. Sed instat Græcus Patriarcha; Filius etiā datur, & mittitur, ut sepe dicit scriptura. Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, &c. Ergo, dari, & generari, sunt idem. Rursus dari, & procedere, sunt idem: ergo etiam procedere, hoc est, spirari & generari, sunt idem; iuxta illud; que sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se: sed procedere, & generari sunt eadem vni tertio, nempe dationi passiuæ; ergo procedere & generari sunt etiam idem inter se. Sed hoc est falsum; quia Spiritus sanctus procedit, & non generatur: & Filius generatur, & tamen non procedit; hoc est, non spiratur, ut Spiritus sanctus.

THESIS XXXVII. Sed hac nihil valent. Nam Filius dicitur dari à Patre secundum humanam naturam; quo pacto etiam à Spiritu sancto datur, & mittitur Filius. Deinde, si Filius potest dici dari à Patre eo modo, quo dicitur mitti à Patre; quatenus scilicet per generationem æternam procedit à Patre secundum suum Esse diuinum: tunc hac ratione nunquam dicitur Filius mitti à Spiritu sancto, vel dari: cum secundum naturam diuinam nullo modo procedat ab illo.

THESIS XXXVIII. Argumētum autem Hieremie, planè est puerile; perinde enim est, ac si quis diceret; processio generatiua sumpta, est idem, quod generatio; & idem, quod spiratio; cum sit quiddam commune ad utramque: Ergo generatio, & spiratio, tam actiua quam passiuæ sunt

idem:

idem: quia, quæ sunt eadem uni tertio; sunt eadem inter se. Vel, ut magis notum exemplum demus: Animal, ut est genus, dicitur de homine & leone. Ergo homo & leo sunt idem: iuxta illud; quæ sunt eadem uni tertio, &c. simile est argumentum in proposito de datione & missione respectu generationis & spirationis. Nam sicut ibi ex convenientia generationis & spirationis in communi conceptu processionis; vel hominis, & leonis in communi conceptu animalis, nihil aliud colligere licet, quàm generationem, & spirationem; item quæ hominem, & leonem; idem esse in conceptu communi, & ratione generica; non autem in particulari, vel specifica; ita etiam hic nihil aliud colligere licet, quàm generare & spirare; & generari & spirari esse idem secundum communem quandam rationem missionis, seu dationis actiua & passiva.

THESIS XXXIX. Addit & hoc argumentum Hieremias: nō solum Filius dat Spiritum sanctum; sed & ipse Spiritus sanctus dat seipsum: si ergo dari ab aliquo, est ab illo procedere; sequitur, Spiritum sanctum etiam à se ipso procedere. Hoc argumentum facile dissolvitur. Nam in primis Spiritus sanctus nusquam in scriptura dicitur sese mittere; si alicubi dicatur dare se hominibus, id mirum non est: quia, ut ipsa persona seipsam aliis det; id nihil est, quod implicet: nec tamen inde rectè inferes; ergo & à se ipsa procedit illa persona; quia hoc implicat. At cum alia persona personam aliam dare dicitur; necessariò id, de processione intelligendum est; cum in diuinis, ut missionis; ita & dationis non possit alius modus inueniri; qui cum consubstantialitate personarum subsistat; nisi ille, qui est secundum originem.

THESIS XL. Obicit Hieremias; si Spiritus sanctus neque se, neque Filium dare potest; tunc sequitur, quod non sit eadem potentia Patris, & Filij, & Spiritus sancti; quod tamen est falsum. Respondemus, si hoc argumentum valeret, tunc sequeretur, etiam Patrem esse potentiorē, quàm Filium, & Spiritum sanctum: quia Pater potest gignere Filium; & tamen hoc non potest Filius, & Spiritus sanctus: Et Pater, secundum Gracos, potest spirare Spiritum sanctum; & tamen hoc non potest secundum eosdem Gracos Filius, & Spiritus sanctus: Ergo, non est eadem potentia Patris, & Filij, &c. Atqui eadem sanctissima Trinitatis potentia est. Si hoc argumentum non valet; cur valeret illud alterum?

THESIS XLI. Deinde dicimus, eandem

esse omnium potentiam respectu rerum efficiendarum ad extra. Præterea, quidquid perfectionis est in una persona; illud etiam est in altera; quatenus omnes in eadem essentia identificantur. Denique dicimus implicare; ut, quidquid ad intra potest una persona, quatenus est ab aliis distincta, possit & altera; sic enim idem posset seipsum producere, quod implicat; & idem esset productum, & non productum; procedens, & non procedens.

THESIS XLII. Quintus locus, ex quo Latini suam sententiam stabiliunt, est ille, Ioan. 16. Cum venerit spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. non enim loquetur à semetipso; sed quæcunque audiet, loquetur, &c. ille me clarificabit; quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Ex hoc loco ducitur tale argumentum; Filius affirmat, Spiritum sanctum à se accipere cognitionem & scientiam: ergo ab eodem Filio accipit etiam Spiritus sanctus suum esse. Quia, scire, & esse Spiritus sancti, sunt unum & idem: cum in Deo, scire, & esse sint unum & idem. Respondet Hieremias, in illo: De meo accipiet; subintelligendum esse, Patre; ut sensus sit; non loquetur à semetipso; sed de meo Patre accipiet, ut loquatur: processionem scilicet. Sed hæc responsio planè nulla est: nam iniustatum est hoc genus loquendi in scriptura: cum Christus de suo Patre loquens, nunquàm tantum dixerit meus; sed semper nomen Patris pronomini adiunxerit. Pater meus usque modò operatur, & ego operor, ait apud S. Ioannem. Et quamvis iste sensus esset, quem isti volunt, nihilominus rectè inde colligetur processio Spiritus sancti à Filio.

MARGONIVS: Et tamen hæc est mens Athanasij & Augustini, prout aliàs latius explicabimus, si Deus annuerit. Et, D. Chrysostomus, si rectè memini, hunc locum exponens, ait; Ex meo accipiet, id est, consona meo dicet, eademque & ipse docebit. Quid hoc ad productionem ad Esse Spiritus sancti? Præterea, non dixit, ex me accipiet, sed, de meo, ut etiam ante diximus: sed, quasi duo aliqui accipiant ab vno tertio; quasi dixerit; ex eo, quod ego accepi, & ipse accipiet, hoc autem potius est signum consubstantialitatis Spiritus cum Filio, quàm processionis ad Esse proprium ab eo. si enim de Filio accipit, accipit quidem & ipse à Patre per originem; sed, quia est eiusdem substantia cum Filio, ideo à Patre accipiens, de Filio accipit, hæc, si ad originem referatur acceptionis vocabulum. Plerique enim Theologorum οἰκονομικῶς tantum id intelligi sentiunt.

RESPONSIO: Repetis, quæ supra iam notata, & discussa in illo loco: De meo accipiet. Quæro, cur non sit aptior interpretatio illa, ἐκ τοῦ πατρὸς, quàm illa, ἐκ τοῦ υἱοῦ πατρὸς; Deinde, de meo accipiet, est illud ipsum, quod antea dixerat; non loquetur à

femetipso, sed quatenus audiet, loquetur, ut intelligamus, inquit S. Augustinus, eum non esse à semetipso. Audire illi scire est. scire verò, esse: & hoc esse habet ut à Patre, ita & à Filio, quod disertissimis verbis docet D. Augustinus cum alibi, tum tract. 99. in Ioannem.

THESIS XLIII. Sed ait Hieremias; Demus significari, ex meo; hoc est, ex me Filio; non sequitur tamen, ob id Spiritum sanctum procedere à Filio. Aliud enim est, quod accipit; aliud, ex quo accipit; aliud, ab utroque differens, quod accipitur. Quod accipit; Spiritus est; Ex quo accipit; Filius. Quod verò accipitur, diuersum quiddam est ab utroque; Infert enim; & annuntiabit vobis. Quare, fortassis illud, quod accipitur, necesse est procedere ex Filio; non autem id, quod accipit: aliòquin idem erit, quod accipit, & quod accipitur, & idem se ipsum accipiet.

THESIS XLIV. Hac friuola sunt: Negamus enim id, quod accipitur, esse distinctum ab eo, quod accipit. Nam Spiritus sanctus accipit per processionem à Filio, esse & scire & operari, & omnia quae sunt diuinitatis: & illud ipsum esse, scire, & operari accipitur. Sicut in generatione hominis; homo, accipit esse humanum per generationem: & id, quod accipitur per generationem, est, esse humanum: nec est absurdum, ut se ipsum accipiat; quia, Socrates, verbi gratia, per generationem, se ipsum, hoc est, suum esse humanum, quod est ipse, accipit. Sed isti, ex rudi quadam speculatione putant prius praexistere debere id, quod aliquid accipit, quam illud, quod accipitur: sciat, cum iam aliquid accipit vestem, verbi gratia; accipiens & acceptum distinguuntur realiter; sed tamen hoc non ubique habet locum; ut patet ex ipsa prima rerum productione. Et, quidnam potuit Spiritus sanctus accipere à Filio, atque adeo, quid potuit esse acceptum; si non accepit suum esse, ita ut esse, sit acceptum?

THESIS XLV. Diceret fortassis Patriarcha Graecus, scientiam: sed ipsa est ipsum esse Dei, ut iam vidimus. Sed ait; accepit id, quod annunciauit hominibus per os Apostolorum & Doctorum. Non est hoc negandum: sed illud ipsum, quod Spiritus sanctus annunciauit hominibus, & potentiam etiam annuncianti, & loquendi, accepit à Filio: non enim loquetur à semetipso (inquit Christus) sed de meo accipiet. & tunc annuntiabit vobis; hoc est, si ita loqui liceret: *A me instruetur circa ea, quae hominibus annuntiabit. Cum autem blasphemum sit dicere; Spiritum sanctum proprie esse instruetum à Filio; sicut homo instrui solet de re, quam*

ignorat: ideo, non nisi per internam à Filio processionem, & productionem accipere potuit aliquid de Filio, & de scientia Filij, &c.

MARGVNIVS: Hæc & discussa sunt aliàs largius, à nobis, & discutientur non nisi Catholicè, si sese occasio obtulerit; nil tamen ad tuum propositum faciunt.

RESPONSO: Expectabo discussionem istam, sed scio non futuram Catholicam, nisi fuerit Latina & Romana.

THESIS XLVI. Sextus locus, ex quo Latini processionem Spiritus sancti à Filio confirmant, est ille ad Rom. 8. Si quis spiritum Christi non habet, hic non est eius. Et ad Galat. 4. Misit Deus spiritum Filij sui, &c. Hinc tale argumentum potest confici: Spiritus sanctus dicitur in scriptura non modò spiritus Patris; ut ad Rom. 8. & Matth. 10. sed etiam Filij, ut patet ex locis iam citatis: Ergo, non minus procedit à Filio, quam à Patre. Nam spiritus dicitur à spirando; nec absque suo spirante intelligi potest. Potest etiam argumentum sic formari: Ab illo spiratur Spiritus sanctus, cuius est spiritus; sed est etiam spiritus Filij: ergo & à Filio spiratur: si spiratur; ergo procedit: quia, processio sancti Spiritus dicitur spiratio.

MARGVNIVS: Falsum est argumentum, ex eo, quod spiritus dicitur Filij spiritus; sequi statim, ex eo procedere. non enim quidquid est alicuius, & ab eo est per originem: cum illud latius pateat. Præterea, Damascenus dicit; spiritum Patris dicimus, & à Patre: spiritum etiam Filij dicimus, sed non à Filio dicimus. Et statim addit rationem, cur hoc dixerit, dicens: solus enim Pater est causa. Sicut & Dionysius Areopagita; *ἡ μὲν πρὸς τὸν πατέρα οὐκ ἐστὶν ἡ ἐκείνου, ἀλλὰ τὸ ἐκείνου.* Non ergo valet argumentum: Spiritus est spiritus Filij; ergo à Filio procedit: nisi quis intelligat processionem ad extra. Præterea Augustinus dicit alicubi; & Spiritum sanctum ab eodem Patre procedere; sed unum, & eundem esse spiritum Patri & Filij: Modò à te scire cupio, sitne vna & eadem relatio hac secundum Augustinum, nec ne? quod non eadem: clarè enim id patet: licet tibi per Augustinum interpretari Augustinum, ut intelligas, eum quoque ad Patrem referre Spiritum sanctum, ut ad propriam originem, & principium: ad Patrem verò & Filium, eundem referre alia quadam relatione, non originis scilicet; sed qua dicitur ut donum tribui, mitti, procedere ab utroque, ad sanctificandam creaturam. Hanc duplicem relationem Spiritus sancti subobscure nos docuit D. Gregorius Theologus, quando respondens ad argumentum hæreticorum dicentium: quid igitur est & deest spiritui, ad hoc, ut sit Filius? dicit; *ὅτι λέγουσιν ὅτι τὸ ὄνομα τὸ ἐκείνου, ἢ τὸ ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἄλλως διαφέρει, διαφέρει αὐτῶν ἢ καὶ ἄλλων περὶ οὐκ.* Quid voluit intelligere per *ἐκείνου*, quam illam, quam vos disparatam emanationem dicitis, scilicet τὸ ὄνομα Filij à Patre; τὸ ἐκείνου spiritus ab eodem quid diuersitatem relationis ad inuicem, nisi quia Spiritus sanctus dicatur Filij, quia ab eo datur, mittatur, &c. non autem è conuerso.

RESPON-

RESPONSIO: Dicis, non sequi; Spiritus sanctus est Spiritus Filij; ergo procedit ab illo. Si non est bona consequentia, ostende vitium. Non quidquid est, inquis, alicuius, id est illius per originem. Quomodo ergo est Spiritus sanctus Spiritus Filij? Estne Filij, ut famulus Domini? vel, ut legatus mittentis? vel, ut subditus superioris? vel, ut aliquid constituens saltem secundum nostrum intelligendi modum: quo pacto essentia, est aliquid Filij, & similiter filiatio? Si nullo horum modorum est Spiritus sanctus Filij; restat, ut sit illius per originem. nam, non ob solam consubstantialitatem dicitur Spiritus Filij: alioqui posset etiam Filius dici Filius Spiritus sancti; quia eadem consubstantialis est: & Filium posset quis dicere Patris Filium: non quia à Patre procedat: sed quia cum Patre sit consubstantialis. Damascenum à Latinis non discrepare docent Bessarion & Gennadius. qui & causam reddunt, cur eo loquendi modo sit usus. Dictum illud D. Dionysij; *Solus Pater fons est diuinitatū*; verum est, quia solus Pater est principium vtriusque personæ; cum Filius sit tantum principium vnius personæ. Ad dictum Augustini, & ad tuam questionem respondeo: esse eandem relationem, qua, ex sententia S. Augustini, refertur Spiritus sanctus ad Patrem, & Filium. Est enim spiratio passiva. Sicut & eadem relatio est, qua Pater & Filius referuntur ad Spiritum sanctum, nempe spiratio actiua. Neque alia relatio vnquam S. Augustino in mentem venit. Locus S. Gregorij, pro Latinis est. Nam ideo, inquit, Spiritus non est Filius: quia non habet ad Filium relationem Filij, seu filiationis; sed habent inter se alterius generis relationem, quam sit paternitas, & filiatio. Non est autem inter Filium & Spiritum sanctum alia relatio, quam spirationis, siue vocetur *ἐκπαρσις*, siue *ἐκλαμψις*, siue *πρόμψις*, siue quocunque alio nomine.

THESIS XLVII. *Ad hoc argumentum, negat Hieremias, Spiritum dicere respectum ad Patrē, vel Filium; sed imperitē. Licet enim non significet respectum ad Patrem, vel Filium formaliter, quatenus Pater vel Filius est; significat tamen respectum ad utrumque; prout uterque est spirans, seu spirator. Omnis enim Spiritus alicuius spirantis, seu spiratoris Spiritus est: sicut etiam Spiritus aërius, qui ab homine procedit, relationem habet ad hominem; non quidem quatenus homo est formaliter; sed, quatenus spirans. Hoc ipso autem, quod relationem habet, ut ad spirantem; relationem quoque, habet ad eundem, ut ad suum principium productiuum; cum homo spirans sit causa effectiua Spiritus aërii. Eadem ratio est in diuinis.*

THESIS XLVIII. *Negat autem Hieremias inscitē, omnia illa esse relatiua, qua aliorum esse dicuntur, seu, qua ad alia sese habent. Nam il-*

A *lud est relatiuum, cui conuenit proprietas, vel potius essentialis ratio relatiuorum: sed ad aliud dici, seu ad aliud se habere, est proprietas, imo essentialis relatiuorum. Ergo quidquid eiusmodi est, illud erit relatiuum: At Spiritus formaliter, quatenus talis, dicitur ad Filium, ut ad spiratorem, & ad illum sese per quandam habitudinem habet. Ergo, ut sic, Spiritus est relatiuum; unde etiam Spiritus Filij appellatur. Sed ait Hieremias; dici Spiritum Filij, quod à Patre procedat, à quo etiam procedit Filius. Verum, hac ratione dicere liceret, quod Filius esset Spiritus sancti Filius, quia etiam Filius procedit à Patre, à quo procedit Spiritus sanctus.*

B **THESIS XLIX.** *VVirtenbergenses, ut augeant argumenta contra Græcos ex scriptura, addunt & hoc in primo suo, & secundo ad Patriarcham responso: Scriptum est; omnia per ipsum, hoc est, per Filium facta esse; & sine ipso factum esse nihil, quod factum est. Ergo Spiritus sanctus procedit à Filio: quia, nisi ab illo procederet; non haberet virtutem res omnes efficiendi. An non est hæc egregia probandi ratio processionem Spiritus sancti contra Græcos?*

MARGVNIVS. *Fruolium est argumentum, & nullius valoris, nullaq; indigens responsione.*

C **RESPONSIO.** *Rectē, sed nil contra me. Quia, non est meum, sed Lutheranorum, qui cum Hieremia & Græcis dexteris iungere volebant.*

THESIS L. *Addunt & hoc argumentum: Spiritus sanctus vocatur à Christo digitus Dei: si in digito Dei eiicio dzmonia, inquis Christus; profectō peruenit in vos regnum Dei: sed digitus Dei, est potentia Dei infinita: Ergo Spiritus sanctus procedit à Filio: Formet, qui potest, informes Tubingensium disputatorum argumentationes.*

MARGVNIVS: *Si in memoriam reuocis, quid de hoc dicto dicat Cyrillus, profectō te huiusmodi pœnitentibus assertionis. Accommodat autem totum sensum ille sanctus vir ad ostensionem consubstantialitatis Spiritus sancti ad Filium, non ad id, quod ex tuamente tu asseru. ὡς περ ἐν τῷ δόγματι ἀπὸ πλῆθους τῆς γενέσεως ἐν ἀλλοτρίῳ ὧν αὐτῶν, &c.*

D **RESPONSIO:** *Nec hanc Thesin intellexisti. Non est meum argumentum, sed VVirtenbergensium; nec probaui, sed risi. Itaque cur te huius notæ pœniteat, causæ multum; cur me, nec assertionis, causæ nihil video. Ex dicto tamen S. Cyrilli, & similitudine digiti argumentum non inefficax pro Latinis duci potest. Nam, Spiritus sanctus dicitur digitus Dei, hoc est, etiam Christi: ergo procedit ab illo; sicut digitus hominis procedit ab homine, & ex substantia hominis. Dicis; hoc exemplo S. Cyrillum tantum ostende-*

dere voluisse consubstantialitatem Spiritus sancti, & Filij; sed, quæso te, an digitus non procedit ex substantia manus? Tantumne ex substantia manus, tamquam ei consubstantialis, suspensus est?

THESIS LI. *Græci pro suo errore vix quicquam ex scriptura adferunt, præter illud Ioan. 15. Spiritum veritatis, qui à Patre procedit: ergò non procedit à Filio. At Christus non dixit; à solo Patre: & licet hoc dixisset; tamen non exclusisset seipsum. Imò locus iste potius pro Latinis facit; ut rectè notauit Bessarion Cardinalis in sua Oratione dogmatica cap. 7. Nam spiritum, qui à Patre procedit, appellat ibidem Christus spiritum veritatis, hoc est, spiritum suum. Ipse enim veritas est, iuxta illud; Ego sum via, veritas, & vita. Ergò in hoc loco ostendit etiam Christus Spiritum sanctum à se procedere. Hinc S. Cyrillus in epistola ad Nestorium ex Concilio Alexandrino & nomine illius Concilij, scripta, sic ait: Spiritus appellatus est veritatis; & veritas Christus est: vnde & ab isto similiter, sicut ex Patre procedit.*

MARGVNIVS: Cyrilli verba sano modo sunt explicanda. Cum enim Nestorius nudum hominem esse opinaretur Christum; negabat etiam ab eo dari Spiritum sanctum: sicut à Patre. Cyrillus verò verum Deum, & hominem asserens Christum, ab eo similiter procedere, (non scilicet per participationem ut ille nugabatur) eundem spiritum assererat, ad sanctificationem creaturarum: *ὡς ὁ ἁγίου πνεύματος, καὶ ἐκ αὐτοῦ φησι, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου καὶ ἐκ τοῦ πατρὸς, communiori vocabulo utens, & distincto ab illo τὸς ἀκαρποεύσους. Inspicias totam seriem ipsius Epistolæ, & veritatem cognosces.*

RESPONSIO: Cyrilli, inquis, verba, sano modo sunt intelligenda: hoc est, Græco, & schismatico. Hic enim istis sanus videtur. Clariora sunt verba Cyrilli, quàm ut his verborum nebulis obscurari queant. Ab isto (nempe Filio) similiter, sicut ex Patre procedit, inquit Cyrillus: sed ex Patre procedit secundum originem; ergò etiam ex Filio procedit secundum originem. Maior est Cyrilli; Minor, Christi. Conclusio bona. Quo te hinc vertes? Non dixit, inquis, ἀκαρπούς, sed ὁ ἁγίου. Inuenies ne in tota veteri Græcia discrimen inter ὁ ἁγίου, & ἀκαρπούς; sicut & in toto Latio inter procedere, & progredi? sed ais: Tantum procedit à Filio ad sanctificationem creaturarum, hoc est, secundum dona. Si sic, ergò etiam tantum procedit à Patre ad sanctificationem creaturarum, quia similiter procedit à Filio, ut à Patre.

THESIS LII. *Deinde ibidem promittit Christus, se missurum Apostolis Spiritum illum, qui à Patre procedit: Cum venerit paracletus, inquit, quem ego mittam vobis à Patre, qui à Patre procedit. At missio vniuersa diuina persona ab alia propriè loquendo, est etiam secun-*

A *dum originem; & non tantam secundum dona creata, ut supra argumentati sumus: Ergò, hoc ipso ostendit Christus, Spiritum sanctum à se etiam procedere. Et fortè ideo non dixit; qui à Patre, & Filio, seu à me procedit, ne repeteret id, quod iam bis disertè affirmauerat.*

THESIS LIII. *Probant etiam Latini suam sententiam ex Concilijs Latinis, & Græcis. Ex Græcis est Concilium Alexandrinum, presidente S. Cyrillo; cuius Patres in Epistola ad Nestorium habent verba paulò superius citata. Quod autem hæc Epistola fuerit totius Concilij Prouincialis Alexandrini; & non solius S. Cyrilli, patet ex inscriptione, quæ talis est, & habetur Tomo I. Concilij Ephesini cap. 14. Cyrillus, & Synodus ex Ægypti prouincia Alexandriæ congregata; Nestorio religiosissimo, piissimoque sacrorum comministro in Domino salutem, &c. Hæc Epistola approbata est deinceps à Concilio generali Ephesino; & à quarta Synodo, & à quinta, & à sexta, & à septima, in qua legitur symbolum Constantinopolitanum, cum illa additione; Filioque procedit. Quing, ergò generalia Concilia in Græcia celebrata, approbarunt apertè processionem sancti Spiritus ex Filio; cum illam Epistolam Concilij approbarint: ut omittamus Concilium Florentinum; in quo denuo Græci cum Latinis fuerunt coniuncti.*

MARGVNIVS; Non legitur, & à Filio procedit: neque ea Concilia id asseruerunt, quod tu nescio quomodo asseri.

RESPONSIO: Atqui legitur in Latinis codicibus septimæ Synodi, quidquid tu contra dicas. Negarunt hoc olim, ut tu, quidam Græci in Concilio Florentino. Sed Latini prolato antiquissimo Codice, in quo nulla corruptelæ suspicio, & testimonio antiqui cuiusdam historici peruicacibus ora obstruxerunt. Si in vestris codicibus non habetur, nil mirum. Notum est, quæ arte noua Græcia codices corrigere soleat.

THESIS LIV. *Idem inde ostenditur. Quia Concilium Ephesinum, & Synodus quinta, & sexta, expressè condemnarunt Nestorium, symbolum Nestorij, & scripta Theodoretij contra anathematisimos S. Cyrilli, in quibus scriptis, præter cetera, assererat Theodoretus; Spiritum sanctum nec à Filio, nec à Patre per Filium procedere: quod etiam habebatur in symbolo Nestorianorum, ut auctor est Gennadius libro de processione sancti Spiritus, sectione tertia.*

MARGVNIVS. Condemnarunt scripta Theodoretij; non, quod falsum ipse sentiret, sed quod Cyrillum calumniaretur, quod cognosces, si diligenter totum illum progressum percurras.

RESPONSIO. Ergò ne tu vera credis illa, quæ

ex in-

ex intimo Nestorij sensu, & pectore effutit in illo suo scripto contra S. Cyrillum Theodoretus? Atqui, propter illa condemnatus fuit Theodoretus: ergo propter falsam doctrinam, & hæreses, quæ in illo scripto continebantur; inter quas & hæc; Spiritum sanctum ex solo Patre procedere, non ex Filio, nec per Filium.

THESIS LV. *Nec est contemnendum argumentum aliud, quod adfert Gennadius sectione 8. ex sexta & septima Synodo. Vtraque enim approbavit, & sub anathemate recipi mandavit non modo scripta B. Cyrilli, & aliorum quorundam Græcorum; sed etiam B. Augustini & B. Ambrosij. At D. Augustinus pluribus locis affirmat Spiritum sanctum à Filio procedere; maxime tractatu 99. in Ioannem: Cur non credamus, inquit, quod etiã à Filio procedat Spiritus sanctus; cum Filij quoque ipse sit Spiritus? Et certè, si Patres Græci, qui fuerunt in 6. & 7. Synodo, habuissent hanc sententiam pro hæresi, ut faciunt hodierni Græci; nunquam illam approbassent in S. Augustino, & aliis Patribus Latinis.*

MARGVNIVS: Imò credendum est Spiritum sanctum & à Filio procedere, sed, ut ipsemet Augustinus intelligit.

RESPONSIO: Benè. Plus non postulo. Crede cum Augustino processionem Spiritus sancti, & saluus eris.

THESIS LVI. *Argumentatur Hieremias pro se ex Conciliis. Nam in primo suo responso cap. 1. ait, Nicæna Synodus, & reliquæ cum ea consentientes omnes docuerunt Spiritum sanctum ex ipso solo Patre procedere. Hoc mendacium merito exhibitas Bellarminus lib. 2. de Christo cap. 23. Nam in Concilio Nicæno nihil aliud habetur de Spiritu sancto, quàm hoc; Et in Spiritum sanctum; & his verbis finitur symbolum Nicænum. In Concilio Constantinopolitano, quod est secundum generale; addita sunt illa verba; qui ex Patre procedit. Et hoc propter hæreticos Macedonianos, & Eunomianos; qui, ut patet ex libro 2. S. Basilij contra Eunomium, & ex libro 1. Dini Gregorij Nysseni contra eundem Eunomium, adeo non negabant Spiritum sanctum ex Filio procedere; ut dicerent, eum à solo Filio suum esse habere, ut clarissimè patet ex verbis Eunomij apud S. Gregorium Nyssenum.*

MARGVNIVS: Inueheri tu quidem in sanctum virum, sed iniuria, quod enim ille asserit tolerari potest. Cum ad Patrem semper & Concilia, & Patres ipsi referant ipsum spiritum, ut ad suam originem. Quod vero tu asseris, ideo in Concilio Constantinopolitano additum esse,

A qui à Patre procedit, propter Eunomianos, bene quidem dicitur, si tamen & hoc conficere, eos id fecisse, ut Spiritum quidem ad Patrem, tanquam ad suam referrent originem, quasi ad Filium referri hunc inclusivè negarent, consubstantialiam tamen esse ipsi Filio, quod erat confirmandum aduersus eos. Ita enim de Filio esse spiritum ipse opinabatur, ut diuersum, & alius essentia à Filio. Ideo dicit D. Basilij; ἐκ πατρὸς μὴ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ut ad Patrem referat ut ad principium; δι' οὗ δὲ πατρὸς ἢ ὑπορρηθῆται, aut aliud simile. D. vero Gregorius Nyssenus, & ipse; ἐκ πατρὸς μὴ ἐκ τοῦ υἱοῦ, δι' οὗ δὲ ἐκλάμπειν, quod autem in hoc, δι' οὗ πατρὸς, & ἐκλάμπειν & ὑπορρηθῆται, & similia, non intelligatur productio Spiritus à Filio, vel per Filium ad proprium esse; consule tantos Doctores, & videbis veritatem. Non enim negant omnino isti contra eosdem hæreticos disputantes processionem quandam Spiritus sancti à Filio: hanc tamen & istam consubstantialiam, non tanquam creaturæ, ut falsè illi opinabantur, ad Patrem tamen referunt ipsum, ut ad principium, & originem propria hypostasios. Discernunt enim personas diuinas, quod & aliàs dixi, sancti Patres, non modò τῆ ἐκφάνσει, id est, disparata emanatione à Patre tam Filij, quàm Spiritus sancti: verum etiam relatione ad inuicem, quia Spiritus dicitur Filij, & non è conuerso: Spiritus autem Filij; ut qui per ipsum præbeatur creatura, eluceat ab ipso. Hæc autem non ad originem attinent, sed ad discretionem personæ à personâ, non tamen constitutiua existentia, & ad consubstantialitatem ostendendam.

RESPONSIO; Dicis, me inuehi in virum sanctum, sed iniuria. Tolerari enim posse, quod scribis. Quid ais? Potestne tolerari mendacium in villo, ne dum in sancto? Atqui mendacium esse, quod tuus ille sanctus tam confidenter affirmat, notius est, quàm velis. Neque enim ex solo Patre, neque ex Patre procedere Spiritum sanctum Nicæna Synodus definiuit. Addis; Patres Concilij Constantinopolitani adiecisse symbolo illud; qui ex Patre procedit: ut referrent spiritum ad Patrem, tanquam ad suam originem. Ita est: Interim non negarunt isti Patres, quod hæretici illi rectè sentiebant, nempe ex Filio Spiritum sanctum procedere; licet perfide negarent processionem istam esse secundum eandem numero essentiam. Et sancti Patres, qui dicunt δι' οὗ πατρὸς ἢ ἐκλάμπειν; originem Spiritus sancti ex Filio τῆ ἐκφάνσει καὶ ἐκλάμπει significant; & non secundum effusionem, & collationem donorum temporalium. Adiungis; ne ipsos quidem hæreticos negasse Spiritum sanctum referri ad Patrem, ut ad factuum principium. Falleris, si de Eunomianis loqueris de quibus in hac Thesi. Isti enim productionem sancti Spiritus soli Filio adscribebant, ut clarissimè liquet ex libro Nysseni contra Eunomium. Et S. Basilij libro secundo contra Eunomium reprehendit Eunomium, quod soli Filio τῷ αἰτίαν Spiritus sancti attribuat. Et si isti hoc ipso etiam referebant Spiritum sanctum ad Patrem, tanquam ad mediatum principium: sicut nepos refertur ad auum, tanquam ad mediatum principium. Sed nos hîc disputamus de principio immediato.

THESIS LVII. Concilium igitur Constantinopolitanum symbolo id, quod negabatur ab Hæreticis, adiecit, nempe Spiritum sanctum ex Patre procedere: & id omisit, de quo tunc nemo, ne ex ipsis quidem Hæreticis, dubitabat: nempe, Spiritum sanctum etiam à Filio procedere; quod tamen, cum postea negari cepisset à Græcis, additum est symbolo Constantinopolitano, eodem iure; quo Concilium Constantinopolitanum ad symbolum Nicænum addidit; Qui ex Patre procedit; cum hoc ab Hæreticis negaretur: siue adiectio hac facta sit à solo Pontifice; siue ab aliquo Concilio, approbante Pontifice: siue Græcis presentibus, siue absentibus. Nihil enim de hoc constat ex historiis. Nec ullum Concilium prohibuit additionem ad symbolum, qua fieret tantum explanationis, & maioris claritatis causa: qualis fuit ista; Filioque.

THESIS LVIII. Pari fide affirmat iste in secundo suo ad Lutheranos responsio; Septem Synodos pro Græcis esse. Ex Nicæna Synodo profert hæc verba; quasi ex persona Patrum ad Philosophum quempiam infidelem dicta; Accipe unam diuinitatem, Patris & Filij & Spiritus sancti, qui ex ipso Patre procedit, sed Filij proprius est. Si ex Filio, inquit Hieremias, putassent Patres illi procedere Spiritum sanctum; frustra additum fuisset; ex ipso Patre. Sed ubi, & apud quem exstant hæc verba, qua iste adfert sub nomine Concilij Nicæni? Certè in Concilio Florentino, sessione 5. ipsimet Græci facti sunt; nihil pro hac questione afferri posse ex Concilio Nicæno.

MARGVINVS; Et tamen plerique hæc verba proferrunt, & progressus sermonis, & ipsa textura disputationis vera esse ostendunt; ut cuique, patere potest, qui ea inspexerit.

RESPONSIO; Qui sunt illi plerique? nominetur Auctor aliquis.

THESIS LIX. Deinde, licet prædicta verba legerentur in Actis Concilij Nicæni; nobis tamen non obessent. Non enim excluditur Filius; cum Spiritus sanctus dicitur procedere à Patre. Nec omnia, qua in Actis Conciliorum habentur; habenda sunt pro definitis tanquam de fide. Quod si verba illa supposititia non essent, tunc illud; ex Patre, additum censeri posset, ne quis qui ad fidem conuerteretur, putaret Spiritum sanctum, qui tertio loco in sanctissima Trinitate numerari solet, non procedere à Patre; sed, immediate, à solo Filio. Quam etiam sequentes Synodi conueniant cum Græcis, iam supra satis vidimus.

THESIS LX. Probant præterea Latini suam sententiam ex Patribus Græcis & Latinis; quorum multa testimonia adducunt Gennadius

A sessione 4. & Bessarion in oratione dogmatica, & alij; cumque S. Augustinus, S. Hieronymus, S. Ambrosius, & alij multi Latini vixerint eodem tempore, quo S. Gregorius Nazianzenus, S. Gregorius Nyssenus, & S. Basilius; & cum S. Hieronymus cum Gregorio Nazianzeno, & Nysseno familiariter egerit; quis credat, Græcos illos Patres in re tanti momenti dissensisse à Latinis; aut si vel Græci, vel Latini aliquid contra rectam doctrinam docuissent, hos, vel illos dissimulatueros fuisse?

MARGVINVS; Concordant sane inter se Patres tam Græci, quam Latini; cum utraq; pars unum, atque eundem spiritum illuminantem habuerint; sed discordant nos propriam volentes opinionem statuere, neque ad veritatem ipsam aspicere.

RESPONSIO. Concedis Patres Latinos concordare cum Græcis Patribus. Habeo gratias pro tam liberali concessione. Nam Patres Latinos pro hodiernis Latinis stare contra nouellos Græcos, clarè ostendam, cum tua Apologia prodierit.

THESIS LXI. Quam obrem mirandum est, quomodo Græci, & iste Hieremias, proscitent non modo Patres Græcos, sed & Latinos, Augustinum, Hieronymum, Gregorium Magnū; & ex summis Pontificibus, Damasum, Zachariam, Leonem, & alios; cum de horum sententia in hac controversia aequè parum dubitari possit; utque de sententia S. Thomæ, S. Anselmi, & aliorum; qui ex instituto contra Græcos scripserunt. Illud etiam figmentum est, cum ait, Ioannem VIII. Pontificem Max. consensisse tertia Synodo Provinciali celebrata Constantinopoli pro restitutione Photij Patriarchæ, & annuisse, ut ex symbolo deleretur vox illa Filioque. Nam hoc postremum ab ipsis Græcis schismaticis confictum est, ut ex Manuele Caleca, Græco scriptore, ostendit Franciscus Turrianus, in libro de 6. & 7. Synodo, & Bellarminus lib. 1. de Conciliis cap. 5. Et Zonaræ meminit quidem restitutionis Photij; sed non ablationis particula, Filioque; ex symbolo. Et Græci in Concilio Florentino sessione 6. non agnoscant Concilium illud sub Ioanne VIII. pro Synodo Oecumenica; licet illis multum profuisset, si legitimum fuisset; præsertim si Pontifex Romanus errorem Græcorum de processione S. Spiritus approbasset. Quod autem Leo, & Benedictus Pontifices symbolum Constantinopolitanum asseruarunt sine illa additione, Filioque; & in Missa etiam recitari voluerunt, id nihil inuasit istorum errorem. Ideo enim id fecerunt, ut seruaretur memoria symboli Constantinopolitani, quale fuerat; & ut omnes intelligerent, illud non damnari, nec esse contrarium nostro.

MARGVINVS; Et tamen videtur edita hæc Epistola Ioannis Pontificis etiam Latina, neque conficta est, ut tu ais,

sed vera; & citatur etiam, si recte memini, ab Onuphrio Panunio, dum ipse eiusdem Pontifici meminit.

RESPONSIO; Confictam, vel, ut rectius loquar, fraudulentissimè & hanc & alias quasdam Ioannis Papæ Epistolas à Græcis falsatas & corruptas esse, luculentissimè demonstrat Card. Baronius Anno Christi DCCCLXXIX. Tam verum est quod de illo Ioanne narratur, quàm verum ab hoc Pontifice vsque ad Christophorum, omnes Pontifices Romanos fensisse cum Græcis, quod Hieremias scribit in secundo suo ad VVirtenbergenses responso.

THESIS LXII. Deniq, prater multas rationes, quibus Latini suam sententiã confirmant, afferunt & hanc; In diuinis nõ est distinctio realis, nisi ratione originis vnus ab alio; ergo, si ista relatio originis non esset inter Filium, & Spiritũ sanctum, non distinguerentur realiter. Quæ ratio bona est, suppositis illis, quæ de sacrosancto Trinitatis mysterio fides tradit, & Theologicè loquendo; quamuis si quæstio hac Metaphysicè tantum tractetur per solas naturales rationes; non appareat implicatio, diuinas personas aliter distinguere, quàm per relationes, & origines; secus, si ex reuelatis argumentari velimus.

MARGVNIVS; Diximus superius duobus modis docere nos sanctos Patres, distinguere diuinas personas; scilicet siue disparata emanatione, quæ est *ἰσχυρὸς πασῶν*, & *ἰσχυρὸς πνεύματος*; siue relatione; In priori, nos edoceri processionẽ Spiritus sancti à Patre, & inde distinctionẽ eiusdẽ persone ab vtroq; In posteriori; discretionẽ Spiritus eiusdem ab ipso Filio, non tamen constitutiua personæ.

RESPONSIO; Quæso te; nõne passiuã generatio, seu generari, relatio est, sicut & generare? An nõ illud, proprium est Filij; hoc, Patris? Põtestne in diuinis aliquid esse propriũ alicui personæ, & sit absolutũ, & nõ respectiuum? Et q̄ sunt istæ relationes discretiua Spiritus sancti à Filio, & tamen nõ constitutiua Spiritus sancti? An alia relatio vera & realis in Spiritu S. est, quã spiratio passiuã? At per hanc & in esse suo cõstituitur, & ad Filium & Patrem, tanquam ad terminum suum refertur. Omnis item relatio realis in Deo, fundatur in aliqua origine. Ergò hoc ipso, quod alicubi relationem realem admittis, debes similiter rationem originis admittere.

THESIS LXIII. Vt nos ex ratione argumentamur pro processione Spiritus sancti à Filio; ita Græci ex ratione argumentantur contra eandem; Absurdũ est, inquit Hieremias, dualitatẽ facere principium vnitatis; cum potius vnitas sit principium dualitatis; sed hoc faciũt Latini, dum afferunt, Spiritũ sanctum esse ex Patre, & Filio; vnum, ex duobus. Hoc argumentum valdè urgent Græci, cum tamen nullius sit momenti. Primum enim, Pater & Filius spirant Spiritum sanctũ, ut vnum sunt. Deinde,

A licet ab illis itidẽ procedat, ut sunt distincta persona; id tamen non obstat. An nõ enim qualibet etiã creatura, ut vna est, procedit processione ad extra, à tribus S. S. Trinitatis personis? Si Trinitas, hoc est, tria supposita, possunt esse principium vnitatis; hoc est, vnus rei, ad extra; cur nõ possit etiam dualitas, hoc est, duo supposita, esse principium vnitatis, hoc est, vnus suppositi ad intra? Nec arguit imperfectionem in Patre, quod à Filio quoq; procedat Spiritus sanctus: sed potius, summam perfectionem; sicut non arguit imperfectionem, quod res creata procedant ab omnibus personis diuinis.

B MARGVNIVS; Hæc longiori indigent discussione, quàm ut ab istis notis, quas nos obiter facimus, resellantur.

RESPONSIO; Discutiam & ego singula accuratius, & prolixius, cum tuas discussiones accepero.

THESIS LXIV. Addit & hoc argumentum Hieremias: Secundum Latinos Spiritus sanctus nõ accipit esse suum à Patre immediatè; sed mediatè, nempe per Filium: ex quo sequitur, Spiritum sanctum secundum suã substantiam esse separatũ à Patre. Nam inter ea, quæ sunt inseparata, nullũ est medium: inter quæ verò medium est, ea oportet esse diuersa. Hoc argumentum nihil valet. Nam Latini dicunt, Spiritũ sanctum immediatè procedere à Patre, & Filio. Et si quando dicant Spiritum sanctum mediatè procedere à Patre; tunc considerant Spiritum sanctum, ut procedit à Filio, habente vim spirandi sibi à Patre communicatam. Sed negamus propterea sequi, Spiritũ sanctum, & Patrem esse diuisos quoad substantiam; aliã ipsi quoq; Græci admittere deberent diuisionem: solent enim dicere, Spiritum sanctum procedere à Patre per Filium; ergo & ipsi admittunt mediũ inter Patrẽ, & Spiritũ sanctum. Videntur autẽ isti de processione Spiritus sancti cogitare, sicut de processione alicuius hominis à suo aũo per Patrẽ. Vnde etiã impiẽ olim blasphemabãt: Spiritũ sanctũ secundũ Latinos esse nepotẽ Patris.

D MARGVNIVS; Vim ipsius propositionis, per Filium, te edocbit clarè D. Gregorius Nyssenus, si aurem ei accommodes, & sincerè velis ea, quæ docet, intelligere.

RESPONSIO; Iam feci, quod faciendum fuides. Imitare me, & schismati Græcanico multam salutem dices.

THESIS LXV. Ex hac explicatione patet, vana esse, quacunque postea obiicit Hieremias, ut, cum dicit; Totum Patrem esse in toto Spiritu sancto, & viceuersa; non ergò Spiritum sanctum mediatè procedere à Patre. Respondemus, in eo sensu, quo nos asserimus,

. Spiri-

Spiritum sanctum mediatè esse à Patre, planè nihil obstat, quo minus Pater sit in toto Spiritu sancto, & vice versa: imo, ne tunc quidem obstarèt; licet mediatè procederet à Patre per Filium eo modo, quo nepos mediatè procedit ab avo per Patrem.

THESIS LXVI. Est ergo Pater, & Filius principium Spiritus sancti: tum, quia datur in divinis unum quoddam principium, quod est identice Pater, & Filius: à quo Spiritus sanctus, ut ab uno principio procedit. Tum, quia, licet Spiritus sanctus procedat etiam à Patre, & Filio, ut sunt persona inter se realiter distincta: quia tamen spirant Spiritum sanctum virtute communi, non duo, sed unum principium dici debent: Est autem de ratione Spiritus sancti, ut à pluribus suppositis procedat.

THESIS LXVII. Actus, quibus persona producantur, atque adeo processiones ipsa, non sunt ex nihilo: sed ex aliquo. Filius enim est ex substantia, seu essentia Patris: Spiritus sanctus ex substantia Patris & Filij; ubi vocabulum ex materia, & forma habitudinem; imo & principium, quo, denotare potest.

THESIS LXVIII. Potentia rationalis, per quam persona est principium processionis, non continetur sola essentia divina & intellectu, aut voluntate; sed etiam relatione; quatenus relatio est vis quadam ultima, per quam in divinis est processio; & consequenter, potentia notionalis, formaliter loquendo, non est tantum quid absolutum, ut quidam putant.

THESIS LXIX. Operationes divinae, secundum quas existunt processionis, voluntariae sunt voluntate divina; non, ut libera est, sed ut Deus per illam omnia, quae sunt ad intra, naturaliter, & necessario amat: licet operatio, qua Filius procedit, sit tantum voluntaria concomitantè; illa vero operatio, qua procedit Spiritus sanctus, etiam est voluntaria à voluntate, ut à principio: quamvis alio quodam sensu posset quoque appellari voluntaria concomitantè. Hactenus de ordine originis inter personas.

THESIS LXX. Quod attinet ad ordinem relationum inter personas, asserimus in primis, omnino relationes in divinis ponendas esse. Secundo dicimus; has esse ponendas: paternitatem, filiationem, spirationem, & processionem: quae formaliter significant perfectiones, & quidem infinitas. Ex quibus illa, quae sibi mutuo opponuntur, realiter inter se distinguuntur: paternitas autem, & spiratio activa; sola

A ratione; sicut etiam filiatio, & spiratio: praeter has tamen necessario ponenda sunt origines; quae, & ipsa sunt respectiva; ut proinde, pro numero originum activarum, & passivarum, quatuor aliae relationes sint constituenda; etsi non realiter à prioribus distincta.

THESIS LXXI. Persona divina nec constituuntur, nec distinguuntur per aliquid absolutum; sed per origines, & relationes: quae relationes, sunt etiam notiones personarum. Notiones autem vocantur quadam siue conditiones, siue proprietates, non omnibus personis communes, in abstracto significata, quibus propria ratio cuiusque persona innotescit. Tales notiones sunt; paternitas, filiatio, spiratio, processio: quibus additur, innascibilitas: nec opus est plures notiones constituere. Ex praedictis vero notionibus tantum tres sunt proprietates personales.

MARGVINUS; Et tamen D. Basilius in Epistola de differentia verbi & innotescit ad fratrem Gregorium, hoc asserit esse notionale Spiritus sancti hypostases, τὸ ἐν τῷ πατρὶς ὑποστάσεις, καὶ δὲ τὸ ἐκ πατρὸς ὑποστάσεις, qui si quae ὑποστάσεις, ἐκ πατρὸς ὑποστάσεις quidem refert ad relationem originis, siue ad disparatam emanationem, intelligens per quod & distinguitur, & constituitur simul in esse proprio persona ab alia persona. καὶ ἐκ πατρὸς ὑποστάσεις τὸ ἐκ πατρὸς ὑποστάσεις tantum, per quam discernitur quidem Spiritus sancti persona à persona Filij, ut esse proprium hypostaticum habere per se dignoscatur, tanquam, ut ita dicam, ab inseparabili lumine Filius inseparatus inseparabiliter, non tamen, ut hac ratione ad esse proprium producat.

RESPONSIO; Dicis, secundum Basilium notionale esse Spiritui sancto τὸ ἐκ πατρὸς ὑποστάσεις ἐν τῷ πατρὶς, καὶ δὲ τὸ ἐκ πατρὸς ὑποστάσεις. Esto. Dicat hoc sanctus ille Pater. Quid rum? τὸ ἐκ πατρὸς ὑποστάσεις, inquis, refert ad relationem originis, qua distinguitur, & constituitur. καὶ ἐκ πατρὸς ὑποστάσεις τὸ ἐκ πατρὸς ὑποστάσεις tantum, non constitutivam. Hoc nego. Nulla datur in Spiritu sancto relatio realis discretiva, non constitutiva. Omnis relatio in Spiritu sancto realis, & vera utrumque simul est. Constituit, & distinguit, sicut & in aliis rebus forma constituens, distinguit quoque: ut anima constituens hominem, distinguit hominè. Et frustra est, quisquis praeter constitutum aliud distinctum quaerit.

THESIS LXXII. Caterum licet Filius sit à Patre; & Spiritus sanctus à Patre & Filio: tamen omnium trium personarum aequalis est gloria, maiestas, & potestas. Quae personarum aequalitas non est relatio realis, sed rationis.

THESIS LXXIII. Una persona divina tum existit, tum ex vi personae alterius; ad quam, secundum aliquem modum processionis habet relationem, incipit esse aliter non modo,

quo antea ibi non erat, ut per gratiam in mente hominū, & hoc ipso dicitur persona procedens ab altera mitti; quod habet à persona producente essentiam; & consequenter etiam vim efficiendi, quidquid in creatura efficit; cum id, quod efficit, efficiat per illam entitatem; quam à persona producente accepit. Quocirca proprie loquendo de missione, non potest qualibet persona mitti.

THESIS LXXIV. Potest persona divina mitti ad omnes effectus, quos illa, in creatura variè potest producere. Rectè statuitur duplex missio: visibilis, & invisibilis: illa, semper cum hac coniuncta est vel tempore, vel ordine & respectu; vel ad eandem personam, vel ad aliam. Non potest autem persona invisibiliter mitti, nisi aliquid ad extra diminutus fiat.

THESIS LXXV. Hoc nomen Deus, & similia concreta, non tantum supponuntur pro personis divinis, sed etiam, pro ipsa essentia: quia in divinis, non solum persona est quid perfectum & completum: sed etiam, illud unum simplicissimum, quod est essentia, identificans sibi in ratione absoluta tres personas.

THESIS LXXVI. Essentia & personalitas divina, atque adeo essentia & persona, actu sunt unum & idem; & sola ratione distinguuntur; qua distinctio nominari solet virtualis distinctio: qua, propter infinitatem eius entis, in quo fundatur, sufficit; ut, de eadem numero entitate affirmare, & negare possimus aliquid, sine ulla contradictione & repugnantia: cum enim res, qua hoc distinctionis genere distinguitur, æquivalat actu distinctis propter suam infinitatem; fit, ut sicut contradictio non esset, si de actu distinctis aliquid affirmaretur; quod de altero negaretur; ita & hic non sit contradictio; licet dicamus illam rem divinam, ut est essentia, verbi gratia, esse communicabilem: ut vero est persona; esse incommunicabilem.

THESIS LXXVII. In usu nominum divinatorum, qua significat essentiam, primo omnium videndum est, utrum nomen divinum essentialiale usurpetur in concreto, an in abstracto. Nam enunciationes, qua de nominibus essentialibus in abstracto sunt falsa; possunt esse vera de iisdem in concreto. Nam hac falsa est; Essentia generat; & tamen hac est vera; Deus generat.

THESIS LXXVIII. Videndum præterea est; utrum nomen divinum in concreto positum, sit substantivum: ut, Deus & creator;

an adiectivum; ut, potens, sapiens. Si primum; non nisi in singulari prædicabitur de tribus personis. Nam tres persona sunt unus Deus, & creator: non tres dii aut creatores. Si vero secundum: tunc communis sententia vult eiusmodi nomina posse in plurali affirmari de tribus personis: ut dicamus, esse tres sapientes, omnipotentes, &c. Nam, quod D. Athanasius ait; non tres omnipotentes, accipit vocabulum illud substantivè; ut & alia; qua ibidem negat pluraliter enunciari. Adiectivè enim hoc, & alia similia, multiplicari; colligitur ex capite firmiter; ubi dicuntur omnes persona æque omnipotentes; & ipse Athanasius, qui dixerat, non esse tres æternos, substantivè videlicet accipiendo tunc terminum; in eodem simbolo asseruit; personas tres esse sibi coæternas, & coæuales. Propositio hac; Deus non generat; licet verum sensum habere possit; cum tamen simpliciter profertur; simpliciter est habenda pro falsa.

THESIS LXXIX. Præter tres subsistentias respectivas, non datur in divinis quarta subsistentia absoluta, accipiendo subsistentiam pro ratione substantiali virtualiter distincta, & iuxta nostrum concipiendi modum, superaddita ipsi substantiali rationi essentia, prout essentia est natura, per quam essentia quasi contrahatur secundum nostrum intelligendi modum, resultante inde quodam constituto, quod dicitur in concreto; hic Deus absolute subsistens.

THESIS LXXX. Nomen principij soli Patri convenit, respectu Filij: at respectu Spiritus sancti, commune est Patri, & Filio: respectu creaturarum, omnibus personis competit.

MARGVINUS: Et tamen Gregorius Nazianzenus, & alij asserunt, nomen principij tantummodo Patri convenire, & id respectu Filij, atq. Spiritus sancti, ut patet ex eorum autoritatibus.

RESPONSIO: Dixi iam supra, id intelligendum respectu Filij.

THESIS LXXXI. Proprie item tribuitur Patri, quod sit ingenuus; qua appellatio negationem processionis significat. Virum autem Spiritus sanctus etiam dici possit ingenuus, quæstio est de nomine: proprie, non potest: prout scilicet ingenuus esse, significat negationem omnis processionis.

THESIS LXXXII. Filius proprie dicitur Verbum; cum ipse solus per intellectum procedat, proceditque ex cognitione omnium, qua Pater intelligit, etiam personarum, & ipsarum quoque creaturarum: sicut & Spiritus sanctus

Etus non modo procedit ex amore, quo Pater & Filius se & diuinam essentiam; sed etiam ex illo, quo creaturas amant. Proprie tribuitur Filio, quod sit imago Patris; cum ipse ex vi sua processionis procedat à Patre, ut similis.

MARGVNVS: Quod Spiritus sanctus, ita ut amor Patris, & Filij mutuo consideratur, tanquam ex utroque productus, non videtur id asserere D. Augustinus; imò, ex mutuo amore Patris, & Filij, ille ubique tam consubstantialitatem trium personarum, quam Spiritus sancti cum Filio colligit; quodcumq; alij asserant.

RESPONSIO: Nihil in hac Thesi de hoc affirmo. Secundò; de ratione mutui amoris est, ut ab utroque extremo producat: Spiritus sanctus est mutuo amor Patris, & Filij, etiam secundum S. Augustinum: ergò ab utroque producit.

THESIS LXXXIII. Spiritus sanctus nomen amoris proprie sibi vendicat, ut & nomen doni; quod duas relationes obiectiue significat: alteram, ad donantem: alteram, ad eum, cui donatur. Priorem illam principalis significat nomen doni; quam hanc posteriorem.

THESIS LXXXIV. Conuenit nomen doni Spiritus sancto ab aeterno; non ex tempore: eidemq; relatio illa doni ad creaturas conuenit ratione proprietatis personalis formaliter; sicut & Verbo conuenit secundum suam hypostasim respectus ille rationis ad creaturas, quem habet; ut easdem intelligibiliter representat.

Finis disputationis de sanctissimæ Trinitatis mysterio.

Hæc iam olim scripseram. Interea prodiit decimus Annalium Tomus illustrissimi Cardinalis Baronij, qui controuersie inter Græcos & Latinos de processione sancti Spiritus maximam lucem adfert; & Græcorum imposturas & fraudes circa Conciliū Oecumenicum octauum celebratū sub Hadriano secundo Pontifice Romano patefacit. A vero enim alienissimū est, Ioannem VIII. Pontificem, successorem Hadriani, Synodum istam condemnasse, & conciliabulo schismatico Photiano postmodum coacto subscripsisse; & ut additio illa: *Filioq;*, ex symbolo expungeretur consensisse, & huius sui consensus testes litteras ad Photium & Constantinopolitanos Imperatores dedisse. Quæ omnia nil aliud sunt, quam commenta schismatica & Photianæ technæ, sutelæ & fallaciæ, ut te docebit Baronius ad annum Redemptoris DCCC. LXXIX. & alibi. Idem perspicuè tibi ostendet ipsa octaua Oecumenica & legitima Synodus Græcè & Latinè cum accuratis notationibus non pridem edita; studio Raderi nostri: quæ

A haftenus in tenebris delituerat; & de ordine locoque octauo, quem tenet inter Oecumenicas Synodos, deturbata fuerat, partim astu Græcorum, qui Photianum conciliabulum Anno Christi, DCCC. LXXIX. celebratum in eius locum substituerant; partim ignoratione Actorum huius Concilij, qua effectum est, ut Synodus Florentina vulgo Octaua Oecumenica Synodus audiat, etiam apud Catholicos; & à Catholicis.

Qua de re grauis exstat querela illustrissimi Cardin. Baronij Anno salutis DCCC. LXIX. Num. 61. ut & de illo, quòd Iulianus Cardinalis in Concilio Florentino cum Marco Ephesio disputans, tam faciliè passus est sibi & Latinis omnibus hanc octauam Synodum sub Hadriano II. celebratam, à Græco illo eripi Act. 6. in principio; vbi ita loquitur Ephesius. *Concilium illud inter generalia connumerandum non est. Quandoquidem non modò non susceptum, verum etiam antiquatum fuisse constat. Ioannem enim, & Hadriani summorum Pontificum tempore conuocatum fuit, ac Photium Constantinopolitanum Antistitem condemnauit. Is deinde Ioannes aliud Concilium habuit, quod item appellauit Octauum, quod Acta ipsius Concilij, quod vos Octauum fuisse dicitis, improbavit, Photiumq; restituit. In quo planè Concilio inter alia fuerat decretum, ut hæc eadem symboli additio tolleretur, quod vos non ignorare putamus. Siquidem igitur ipsius Concilij Acta reprobata videntur; non est congruum rationi, ut de his aliqua mentio fiat, cum alterum Octauum Concilium sequi potius deberemus. Propterea tempore ex eo in Constantinopolitana Ecclesia hucusque solet ita celebrari: Quæcumque in sanctos Patriarchas Ignatium, & Photium scripta, vel dicta sunt, anathema sunt.*

C Hucusque Marcus Ephesius veteratoria arte, inquit Baronius, Latinos exuens tanto Concilio Oecumenico, ipsa inquam Octaua Synodo solenni ritu sub Hadriano Constantinopoli celebrata, turpiter mentiens quidem, & multipliciter, &c. Procul enim abest, ut Octaua Synodus sub Hadriano abrogata fuerit à Ioanne Romano Pontifice: longèque longius à vero discrepat, ut Ioannes Synodum Photianam damnantem Octauam, eandem legitimam esse, & Oecumenicam Synodum comprobarit: falsum, quod ait, quod Oecumenica eadem Octaua Synodus sub Ioanne etiam Pontifice fuerit congregata, quam inchoatam, & absolutam vidimus sub Hadriano. Rursum, quas citat litteras Ioannis contra Octauam Synodum, eas falsatas fuisse à Photio, ex testificatione eiusdem Ioannis litterarum, luce meridiana clarius suo loco demonstratur, ut de his nulli prorsus possit esse aliqua dubitatio.

D Ex his explicanda & declaranda sunt ea, quæ Thesi LXI. supra positæ disputationis asseruntur. Nam Marcus Ephesius reficit in Concilio Florentino ipsam legitimam Octauam Synodum; & in eius locum Synedrium Photianum

substi-

substituit; cui tamen Oecumenici titulum in illo confesso expressè non tribuit.

Ex eodem Baronio discas, quàm pingue sit illud Hieremiæ Patriarchæ Constantinopolitani mendacium; omnes Pontifices Romanos à Ioanne VIII. vsque ad Christophorum Papam, qui sedit Anno DCCCC. VIII. sensisse cum Græcis, quod attinet ad processionem Spiritus sancti. Ioannem secutus est Marinus, hunc Hadrianus III. Hunc Stephanus VI. Hunc Formosus, istum Stephanus VII. Hunc Ioannes IX. Hunc Benedictus IV. Tandem Christophorus. Nullus ex his prorsus cum Græcis schismaticis in hac controuersia sensit, & minimè omnium Marinus, qui Photium, prout merebatur, perfecto odio oderat. Incautè quidem egit Ioannes VIII. quòd contra decreta suorum Antecessorum, atque adeo Synodi Oecumenicæ, Photium in Sedem reduxit; sed cum Photij & Photianorum prauis opinionibus & dogmatibus nihil commune vnquam habuit.

Prodiit quoque hoc ipso Anno M. DC. VIII. Manuel Caleca, Auçtor doctissimus, qui quatuor libris fortissimè contra Græcos, populares suos, pro Latinis decertauit. Quos libros debemus admodum Reuerendo & Magnifico Domino Doctori PETRO STEVARTIO, qui eos ex Bauarica Bibliotheca in lucem extraxit, & scholiis eruditis illustrauit; ubi Epitomen inuenies omnium propemodum controuersia-

rum, quas Græci importunè & schismaticè excitarunt.

Quid Græci recentiores de symbolo Athanasiano sentiant, constat ex Bessarione & aliis. Exstat Epistola Meletij cuiusdam, qui se Patriarcham Alexandrinum indigitat, ad Ianum Doufam, Caluinianum, exstat, in quam, in Hodeporico Constantinopolitano Georgij Doufæ F. Vbi schismaticus ille hæc effutiuit. *Athanasio falso adscriptum symbolum, cum appendice illa Romanorum Pontificum adulteratum, luce lucidius confessamur.* Mallem probationem, quàm confessionem. Quid enim confessari non potest schismaticus & hæreticus? An ideo ob fuitiles huius generis confessiones nobis eripi patiemur, quidquid Oriens & Occidens tanta temporis longinquitate, vnanimi consensu amplexus est, cuiusmodi est hoc symbolum sub Athanasij nomine lectum & omnium propemodum fidelium ore decantatum? Scilicet Meletius intererat, & post fornaculam latebat, quando Romanus Pontifex Patri in processione sancti Spiritus adiunxit Filium, ita rescribens: *Spiritus sanctus à Patre & Filio, non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.*

DEFENSIO LIBRI TER- TII DE CHRISTO, REVE- RENDISSIMI ET ILLUSTRISSIMI RO- BERTI BELLARMINI S. R. E. CAR- DINALIS AMPLISSIMI.

CAPVT I. & reliqua vsq; ad 8.

RECENS ET Bellarminus his capitibus errores tam antiquos, quam novos circa Incarnationis mysterium; Et in his etiam monstrum Vbiquitatis; sc̄tum illum Eutyichianum & Nestorianum. Luthero itidem adamatum, cuius Eutyichianas & Nestorianas phrasas & sententias enumerat hoc loco Bellarminus.

Iunius dat manus, & ingenuè ac liberaliter confitetur; *Crasius hæc à Luthero dicta: Addo etiam, inquit, imprudenter, & licentiosè, cum astu animi & contentionis seruore se transuersum abripi sineret impotens*: Laudo, Iuni, tuum, quo vsus hic, candorem. Hæc talia Eutyichiana & Nestoriana effata, quæ Bellarminus ex Luthero excerptit, non nisi *crasse, imprudenter, quin & impudenter, licentiosè & impotenter* effusa sunt: Nam quod addis; *Lutherum sc̄pe rei veritatem agnouisse, cum extra contentionem illam infausam scriberet*; id nihil est; nam & Nestorius & Eutyches aliquando veritatem Incarnationis Dominicæ agnouerunt. Num ideo excusas, quæ ab illis scripta vel tradita? Perinde videris facere, ac si furem non damnandum assereres; quod aliquando, cum æstus aliena rapiendi non nihil resedit, oculos ad iustitiæ honestatem reflectat, eamque, vt amplectendam, dilaudet.

Fateris à Luthero scriptum; Nestorium & Eutyichen non errasse nisi in modo loquendi. Nam hæc sunt tua verba: *Lutherus certè interdum perturbatus ita scripsit, vt in libro de Conciliis, confessione maiore sua, &c. Scripsit ergo ita Lutherus; sed perturbatus. Præclara profectò res; tantum Prophetam & Euangelistam, virumque cælesti lumine copiosissimè collustratum, ad eò perturbari potuisse; vt pro perturbationis impetu nunc in Eutyichianismum, nunc in Nestorianismum delaberetur? Si hæc à Luthero in chartas effusa sunt, cur tu supra in Notis ad Præfationem, sincerè non agnouisti id, quod à Luthero, quamuis perturbato, scriptum noueras? Cur in omnes partes te conuertisti, vt à Luthero tuo hanc maculam abstergeres?*

A Ad caput secundum duo fundit Iunius mendacia: primum est; *Schvvenckfeldium nunquam fuisse Lutheranum*. Imò adeo Lutheranus fuit; vt eum summis laudibus Lutherus deprecari; tametsi postea stylum vertit; quando Svvenckfeldius ex Lutheranis nouæ sectæ architectus esse cœpit. Vide Præfationem Busæi nostri in paradoxa Svvenckfeldij.

Alterū mendacium est; *Musculo inique, pluscatum, quæ docuerit, à Bellarmino tribuit*. In medio est liber Musculi, quo docet, ex Lutheri quoque sententia, diuinam Christi naturam in Cruce passam & mortuam: quæ est omni propemodum Eutyichianismo deterior vesania: *Non probamus, quæ ille hæc deo docuit, inquit Iunius, & ipse tandem wariw-dnov*. Atqui dementiam istam hausit Musculus ex Lutheri libris præsertim illo de Conciliis. Nam quod Palinodiam cecinit; (si tamen cecinit) id indicio est, novos hosce Doctores spiritu vertiginis circumagitari, & modò hoc modò illud, quod pridie stertentes somniarunt; postridie pro verbo Dei venditare.

B Ad caput quintum denuo excusare nititur Iunius, quod Lutherus dixit, in Concione de Natali Domini, *imperitos nonnullos facere Christum hominem omnipotentem*. Sed de hoc iam fusè dictum est ad Præfationem Bellarmini. Caluinum suum misere purgat Iunius à Nestorianis phrasibus, quas Bellarminus ex Caluino enotauit. Conatur locutiones illas in bonum sensum interpretari. **C** Piè agit filius in Patrem, discipulus in Magistrū. At non necesse est, vt idem faciat Bellarminus, quia nec filius, nec discipulus Caluini est. Nos auditis huiusmodi perplexis & periculosis locutionibus à sectariorum ore & calamo profectis; facimus quod Lutherus in iudicio de Erasmo faciendum præscripsit: de quo satis ad Præfationem.

Danzus ad caput primum contendit sibi & suis, *nominatim Caluino, Beza, Bullingero, Vrsino, Sadeeli, Iunio, deberi palmam detectæ, deuictæ & prostratæ Vbiquitatis; Hos Heroes, sententiariū omnibus altum stertentibus, primos in Vbiquitatem signa sustulisse: Et priores quidem illos, etiam antè quàm Ingolstadiensis Iesuita, cuius Theses exstant, quidquæ excudisset & peperisset; Ergo istius*

Vbiqui-

Vbiquisatio & monstri iugulatio, & victoria, nostra est, inquit Danzus, non Sententiariorum, aut Bellarmini, ut de eo pro nobis Deo, & nobis ipsis, vsi Ministris Dei, gratias agat, nisi hominum ingratisimus homo esse velis Bellarminum.

Rident suauiter, fat scio, Lutherani, cum hos thraonismos legunt. Vosne *Vbiquisatem* confectis? Utinam dictis facta suppetant. Quid si ne intellexistis quidem? Equidem non intellexisse, docet in his subtilibus quæstionibus ruditas vestra; & errores, quos cumulastis, dum errores alienos confutare studetis. Anno M. D. LXIV. Kalendis Iulij edidit Theodorus Peltanus noster Theses de Maiestate Christi hominis cõtra Smidelinum, eas, inquam, Theses, *quas à tuis probari ais, & quas tui sæpius recuderunt, tamen si non sine corruptelis vnus vel alterius loci, qui minus ad Caluinianam lyram faciebant. Num prædicto anno quidquam Beza contra Vbiquistas euulgarat? An nõ Smidelinus in libro pro Brentio contra Bezam obiecit Beza, quòd Iesuitæ Ingolstadiensis Theses expilasset? Nec ausus est Beza contra mutire in libro de hypostatice vnione duarum naturarum in Christo contra Smidelinum. Mentiris igitur cum ais; Iesuitam Ingolstadiensem, hoc est, Theodorum Peltanum, Beza argumentum firmatum, primum ex Sententiariorum aduersus Vbiquisatem historicæ ansam: nam Beza tum nihil de hoc argumento scripserat; Caluini & Bullingeri argumentis si Peltanus niti voluisset, baculo arundineo niti voluisset; cui si innixus fueris homo, ut est apud Isaiam cap. 36. intrabis in manum eim, & perforabis eam. Gratias tum vobis habebit Bellarminus, & nos cum illo, quando merebimini. Immerentibus, & Martem ventosa duntaxat in lingua habentibus, quales vos hucusq; fuistis, nullæ debentur gratiæ.*

Capitis secundi, tertij & quarti æquissimus censor est Danzus, *Plano probamus & agnosimus, inquit, ea omnia, quæ in hisce tribus capitibus continentur. Subdit mendacium. Nam & hac quoq; ipsa ex nostrorum (Caluinianorum) libris descripta sunt. Scilicet Bellarminus non est scriptor, sed Caluinianarum neniæ exscriptor.*

Quinti capitis omnia concedit Danzus. Illud tantum displicet, quòd Caluinus ob Nestorianos quosdam loquendi modos à Bellarmino Nestorianismi notatur. Ait Danzus. *Voce filij Caluini naturam duntaxat, non autem personam & Christi suppositum intelligit. At Danzus nec Caluinum, nec se ipsum, nec quid Bellarminus in Caluino arguat, intelligit. Hoc reprehendit Bellarminus, quòd Caluinus aliquot locis personam mediatoris à persona filij Dei distinguere videatur: Et ne quis diceret, Caluinum nomen personæ accepisse pro officio & munere; ipse mentem suam disertè explicans, personam, inquit, voce subsistentiam. Hic cum Danzus Caluinianas loquendi formulas, Nestorianum fermentum redolentes, interpretari, & à Nestorianismo vindicare deberet; id affert, quod prorsus ad rem nil conducit, imò rei discõducit.*

A Acceperit Caluinus nomen filij pro natura, concretum pro abstracto; quis erit sensus huius orationis, quam ex Caluino Bellarminus producit? *Respondeo (Christum) Dei esse filium, quia sermo est à Patre ante secula genitus, nondum enim nobis de mediatoris persona sermo est. Iste utique sensus erit, Danço Interprete. Christum esse Dei filiationem, seu diuinam naturam, quia sermo est à Patre ante secula genitus, &c. Hunc esse sensum patet; quia Danzus dicit: nomen filij vsurpari à Caluino pro natura; concretum pro abstracto. Sic sensus huius: Filius Dei vocatur (Christus) non tantum quatenus ante secula genitus ex Patre fuit æternus sermo, &c. erit iste: filiationis Dei vocatur, non tantum, quatenus, &c. Stultè existimauit Danzus idem esse alicui alicui in concreto secundum formale significatum, hoc est, secundum naturam tribuere; & concretum pro abstracto vsurpare; cum tamen ingenti discrimine distent: Nam ista enunciatio est vera: Filius Dei est mortuus, nempe secundum humanam naturam; & verè de concreto, seu de filio Dei prædico mortem; & tamen in hac enunciatione concretum, seu vocabulum Filius non vsurpatur pro natura, sed pro persona. At si quis dicat: Filius Dei assumpsit hominem (quo loquendi modo aliqui patres sunt vsi, vt notat Bellarminus sub finem cap. septimi) concretum pro abstracto; nempe, hominem pro humanitate ponit ac vsurpat. Hac notione Caluini concretum vocabulum Filius vsurpasse; cum dicit Danzus; Caluinum stultum facit; & se stultitiz non modicè obnoxium palam ostendit. Nec Bellarminus de voce Filij Caluino litem mouit; sed de eo, quod personam filij Dei, & personam mediatoris vbique distinguere videatur.*

C Itaque nil nisi fucata alogiz & pseudologiz sunt, quando affirmat, ipsum S. Ioannem Evangelistam & Christi Apostolum sermone vbique, ita loqui (prout ipse videlicet Caluinum loqui interpretatur) itemq; D. Augustinum; & ipsum Bellarminum hoc confiteri ad finem cap. 7. Omnia hæc nil aliud sunt, quàm mendaces fumi, & imperitiæ tegumentum; nam nemo sanus ita loqui potest, vt Danzus Caluinum loqui comminiscitur; & exiguam sanè iniret tam ineptus patronus à Caluino gratiam; si Caluinus adhuc superstes effet. Bellarminus nil aliud dicit; quàm S. Augustinum concretum pro abstracto interdum posuisse. Quod verum est. At hoc à Caluino factum in locis à Bellarmino prolatis, nemo nisi bliteus asferet, & nemo nisi fungus sibi persuaderi sinet.

D *Que in capite sexto scribuntur, ea libenter amplectimur, inquit Danzus, quoniam sunt Dei verbo consentanea. Mendacium de expilatis à Bellarmino Caluinianorum commentariis iterum euomit; credo, vt palam faciat, se vanitatis in exhaustum fontem esse; vnaque foras extrusa; alias è vestigio succrescere ac repullulascere.*

CAPVT VIII. & reliqua vsque ad
decimum quintum.

APITE octauo valde clementem ac propitium habet Bellarminus Danzum. *Verissima est, inquit, totius capituli octauo doctrina, itaq; facile à nobis conceditur, prorsusq; admittitur. Item. Bellarminus commode hoc loco explicat, in quo posita sit vnio hypostatica verbi Dei cum natura humana ab ea assumpta. Item. Brentius & Smidelinus meritis tanquam Monothelita & Monophysita Eurycbiani damnantur.*

Capite nono reprehendit Bellarminus Beza & Petrus Martyrem, quod ille libro contra Brentium: hic libro de duabus in Christo naturis scripserit, *communicationem idiomatum*, quæ ex vnione hypostatica nascitur, *esse planè verbalem*, non realem. Danzus Beza suo succurrere nititur. Martyrem clausis oculis præterit. Iunius magis misericors pro utroque arma sumit. Quid ergo Danzus? *Intelligit Beza eam prædicationem esse merè verbalem ratione natura, de qua sic alterius proprium attributum enuntiatur: non autem ratione totius personæ & suppositi Christi, cui re ipsa competit, quoniam vni illius parti re ipsa congruit; sed alteri natura Christi tantum verbaliter, & propter vnionis istius cum illa altera archifimum vinculum & coniunctionem.* Vult, quantum capio, Danzus dicere; realem esse prædicationem; quando dico; *Deus est ex Deipara natus; Deus est flagellatus, crucifixus, mortuus*; sed esse verbalem duntaxat, respectu alterius naturæ, hoc est, diuinæ; vt si dicas; *diuina natura est ex virgine nata, &c.* Præterea realem communicationem respectu personæ seu suppositi prædicari, quando dicimus; *Hic homo, demonstrato Christo, est Deus, omnipotens, infinitus, &c.* Verbalem autem respectu alterius naturæ, nimirum humanæ; quia verbalis tantummodo prædicationem est, si dicas. *Hæc humanitas (ostensâ naturâ Christi) est Deitas, omnipotentia, infinitas.* Vel *Deus, omnipotens, infinitus.* Aut si hæc non sit Danzi mens; erit illa; cum attributa vnus naturæ prædicantur de altera in concreto, vt *Deus est natus: Hic Homo (demonstrato Christo) est immortalis, immensus*; prædicatum in prima propositione afficere naturam diuinam, sed verbaliter; in secunda; afficere humanam; sed verbaliter. Iunius pro Beza & Pseudomartyre hoc spiculum vibrat. *Id falsò Martyri & Beza tribuitur. Agunt enim illi de duabus naturis Christi oppositè, prout in questione de communicatione idiomatum (puta natura vnus cuiusq; per se) fieri postulat ratio: non autem cõpositè, prout sunt communia in persona: quum autem sit oppositio, aut natura habetur ratio in se, planè verbalis est communicatio.*

Quàm egregios nactus est Beza cum Martyre patronos. Audite Calviniani aduocati. Attributa vnus naturæ; ne verbaliter quidem commu-

Anicantur alteri naturæ; quia ne verbaliter quidem, nisi falsò & imperitè de natura prædicari possunt; siue illa attributa naturæ vnus accipias in concreto; siue in abstracto. Attributa diuinitatis sunt *immortalitas, impassibilitas, aternitas, immensitas, infinitas*: humanitatis verò *mortalitas, passibilitas, finitudo, circumscriptio in loco & tempore*. Si attributa vnus naturæ de altera natura prædicare velis, semper falsam enunciationem efficies; siue attributum in abstracto, siue in concreto ponas: Et siue duas illas naturas consideres coniunctim in eadem hypostasi; siue diuisim. Quapropter falsæ sunt hæc propositiones. *Diuinitas est mortalitas, passibilitas, finitas, &c.* vel etiã in concreto: *Deus est mortalitas, passibilitas, &c.* Falsæ sunt & istæ. *Humanitas est immortalitas, impassibilitas, aternitas, vel homo est immortalitas, impassibilitas, &c.* Sic & istæ falsæ sunt. *Diuinitas est mortalis, passibilis.* Humanitas est *immortalis, impassibilis, immensa, incircumscripta, &c.* Itaque cum attributa vnus naturæ, de altera natura verè enunciari nequeant, siue naturæ spectentur iunctim; siue diuisim, seu, vt loquitur Iunius, oppositè; non potest inter illas vlla mutua & vera idiomatum communicatio intercedere, ne verbalis quidem; cum quidquid proprietatum prædicto modo de altera natura enuncies, semper propositionem ineptam ac falsam texas. Neque Beza hoc voluit, quod isti ei tribuunt; id vt videas repetam verba Beza ex libro contra Brentium ad alteram Brentiani libri partem, vbi ita philosophatur. *Idiomata in Christi persona vocantur proprietates, quibus diuina natura & humana in Christo distinguuntur. Ea verò proprietates in iis, quæ ex duabus diuersis naturis, non confusis, sed tantum hypostaticè vnitis constant, duplici modo communicantur: quadam videlicet re ipsa; quadam, verbotenus: cuius rei exemplum hoc esto, quamuis non per omnia simile; quoniam ex duobus non perfectè subsistentibus constat homo: cum anima humana ad hominem constituendum, requirat humanum corpus: Christum verò constituentes due natura, etiam cum per se considerantur, sint perfectæ duo substantiæ, quamuis quod ad Christum ipsum attinet, non due sint hypostases, sed vnica. Sed hoc nihil impedit, quo minus satè congruens sit hæc similitudo. Anima igitur proprie viuere, mouere, sentire, intelligit. Eadem cum corpore quopiam coniuncta ad indiuiduum quempiam hominem constituendum, vitam suam, motum, sensum, cum eo communicat: (nam viuere etiam, moueri & sentire corpus verè dicitur) intellectum verò non item: quis enim corpus dixerit intelligentia præditum? Altera ex parte, corpus suis humoribus proprie dicitur & est temperatum, & tamen pro eorum temperamento, mores animi consequi, non tantum Galenus, sed etiam ipsa experientia planè simè docet: qua ex re, perspicuum est, coniuncti corporis aliquid in animam vsq; ipsam penetrare. Quid si igitur sic loquar, vt illa, quæ re ipsa sunt vel anima, vel corpori ἀνορίωντα, tanquã toti communia expressero? nempe, verbotenus, non re ipsa hæc communicatio fieri intelligitur. Vnde autem orta hæc loquendi consuetudo? ex eo videlicet, quod vnum quiddam sit, illud ex duobus vni-*

ri, non confusis compositum. sic dicimus; Petrum (quod est nomen personæ, non naturæ) comedisse, bibisse, esurisse, agrotasse, & tandem mortuum esse: Item; Petrum, sapientem, prudentem, plenum zeli fuisse. quorum illa tamen ad corpus duntaxat: ista, ad solum animum spectant. Hæc sunt igitur duplici illius *ιδιωμάτων κοινωρίας* exempla. quarum vna est, vt ita loquar, realis; altera verò, verbalis, quæ & ipsa tamen minime est inanis. quoniam personæ vnitatem confirmat, & ostendit.

Ex hac disputatione, manifestissimè patet, Bezam in Christo nullam penitus realem vtriusque naturæ idiomatum communicationem, & consequenter nullam realem huiusmodi idiomatum de naturis prædicationem aut agnouisse, aut admisisse; sed solummodo *verbalem*. Nam tunc est *verbalis* duntaxat secundum Bezam idiomatum communicatio, quando alterius naturæ proprietates in alteram naturam sibi copulatam non transfunduntur, sicut intellectus, v. g. vel intelligere nõ potest ab anima communicari corpori; neq; enim corpus intelligit; quamuis cum anima coniunctum; nec mori, quod est corporis, communicari potest animæ; quamuis cum corpore vnitæ; Hinc fit, vt si de toto, quod ex anima & corpore constituitur, hoc est, de homine huiusmodi attributum prædicem; dicendo: *Homo intelligit; homo moritur, vel mortuus est*, *verbalem* duntaxat proprietatum vtriusque naturæ communicationem prædicem; non realem; secus autem fit, si Bezam audimus, quando vna natura alteri, cum qua copulatur, aliquid quasi *εσπρητικῶς* inspirat; vt in ipso recipiatur; tunc enim est realis proprietatum communicatio; vt si dicam; *homo vivit, mouetur, sentit*; quia hæc sua idiomata in ipsum etiam corpus transfundit; & corpori subiectiuè communicat.

Si igitur tunc tantum est realis idiomatum vtriusque naturæ communicatio, quando naturæ coniunctæ sua idiomata in se mutuò intrinsecè transfundunt, vt docet Beza; sequitur nullam esse realem communicationem idiomatum vtriusque naturæ in Christo; quia nec diuina natura suas proprietates intrinsecè in naturam humanam transfundit, nec humana in diuinam; (nisi Beza ad Vbiquistarum vel Eutychnistarum castra transitionem moliatur) & per consequens, quodcunque idioma alterius naturæ de altera prædicauero, etiam in concreto, *verbalem* duntaxat communicationem significauero; vt si dicam: *Deus est natus, passus, crucifixus, mortuus*, quia nullum ex his attributis potuit *εσπρητικῶς* in ipsam diuinam naturam penetrare; nisi isti cum Eutyche, Lutero & Musculo concedere velint, ipsam quoque *diuinitatem esse passam*. Sic si dicam: *Hic homo est omnipotens, immensus, infinitus*; communicationem tantummodo *verbalem*; Beza iudice, indicauero, quia diuinitas tam non potest omnipotentiam, immensitatem, infinitatem, &c. in humanam naturam transfundere, quàm non

potest animà intellectum transmittere in corpus. Itaque sicut hæc propositio: *Homo est intelligens*: *verbalem* duntaxat communicationem intelligentiæ, quæ est proprietas animæ, cum corpore significat; ita & omnes illæ, in quibus idioma seu proprietas de homine Christo affirmatur, communicationem tantummodo *verbalem* significabunt; sicut istæ. *Petrus bibit, comedit, esurit, agrotat, mortuus est, &c.* liquet igitur ex oratione & discursu Bezæ, eum non nisi *verbalem* communicationem idiomatum; & quod hinc consequitur, non nisi *verbalem* duarum in Christo naturarum vñionem agnouisse.

Nulla ergo iniuria Bellarminus Bezam affecit; sed isti Bezani aduocati neque Bezam, neque seipfos intelligunt: sed tantum scriptitant & blaterant: quid, quomodo, pili non habent: quia ex Bezæ verbis luce meridiana liquidius lucet, Bezam eam solummodo realem proprietatū communicationem existimasse & statuisse; quando naturæ in aliquo vnitæ, sibi mutuò actiuè proprietates suas imprimunt, quod hic nulla ratione contingit, nisi, vt supra dicebam, Calvinistæ cum Vbiquetariis & Eutychnianis dextras iungere velint. Calumniatur ergo & mentitur Dançus, quando reprehensionem Bezæ immane scelus nominat. Scilicet horribile scelus est, Bezæ inficiam vel obiter perstringere; quem cum Bellarmini *præceptorem* nominas; risum tenere nequeo: vt & tunc, cum *ex Beza Bellarminum quidquid contra Brentium & Brentianos scripsit, sumpsisse* mentiris. Scilicet à stillicidio situlæ vberimus fons aquas accipiat. Antea aiebas *ex Caluino & Bullingero quoque accepisse*. Nunc solum Bezam expilatum scribis. Infra tibi etiam tua surrepta conquereris. Qui ista cohærent; si *omnia sua* Bellarminus *ex Beza* rapuit?

Sequitur intoleranda & Diabolica prorsus Danzi calumnia. Ait Bellarminus: vocem, *Deus*, accipi posse pro quolibet supposito diuino: ac proinde etiam pro supposito secundæ personæ: hinc rectè dici; *Deus natus est ex Virgine, passus, &c.* Dançus, per summam imposturam, ita Bellarmini verba accipit; quasi dixerit; vocem, *Deus* in hac enunciatione: *Deus est natus ex Virgine, passus, crucifixus, mortuus, &c.* accipi posse pro quolibet supposito diuino; atque adeo pro *Patre & Spiritu sancto*; & hinc sequi, etiam *Patrem & Spiritum sanctum natum, passum, crucifixum, mortuum*. Apage blasphemiam vociferatur Dançus: Apage impudentissimam criminationem & sycophantiam: non enim dixit Bellarminus, vocem *Deus* in illa enunciatione sumi posse pro quolibet supposito diuino, sed absolutè & per se spectatam; quia sub communi ratione tribus suppositis diuinis communis est; quæ ratio generalis postea per prædicatum alicuius propositionis contrahi & restringi potest ad vnum certum suppositum; vt ad Filium v. g. quod fit in supradicta enunciatione: &

sicut in hac: *Deus generat Deum; vox Deus subiecti vicem obiens restringitur ad Patrem; ita in illa; Deus natus est. &c.* restringitur per prædicatum ad Filium.

Ad caput decimum & vndecimum nil aliud norat Iunius, quam *falsè adscribi Lutero, quòd aperte docuerit diuinitati tribuenda, quæ dicuntur de passione Domini.* Sed euidentiora sunt Lutheri ex libro de Conciliis verba; quàm vt nebulis Iunianis obscurari queant. De quo satis ad præfationem.

Hic obserua duntaxat Encomium, quo Iunius Lutherum suum cohonestat. *Non inficiamur Lutherum esse contentioni abreptum, improprie locutum, & imprudentem cum in sermone, & modo loquendi lapsus esse; cum in rebus interdum (nam homo fuit) aberrasse:* Et quidem sapiensimè & turpissimè.

Danzus cum his capitibus bene contentus est. *Sunt enim vera, inquit. Omnia stant & vera sunt;* Illud non aridet Calviniano stomacho, corpus posse simul in pluribus locis existere. Sed de hoc non est hic agendi locus.

In capite duodecimo displicet Danæo & Iunio *descensus Christi ad inferos.* De quo libro seq. *Reliqua fatemur esse vera.* Falsa scilicet essent, nisi tu vera fatereris. Mentitur denuo, Bellarminum hæc exscripsisse ex Beza.

Nequeo hic tacitus præterire insignem fungi cuiusdam, quem hesternæ pluuiæ produxit sycophantiam in illustrissimum & eruditissimum Cardinalem Bellarminum, contextam ex hoc duodecimo capite, in loquacissima præfatione, quam Theobis suis de Christo nuper editis Sectarius ille, patria Augustanus,

Sparcus homo, patria ista indigna--locusque, præfixit, vbi vultu non solum duro, sed & ferreo mentitur, Bellarminum scribere, & *blasphemè delirare, Christum in cæli tecto, vt quemuis alium cementarium, qui tegulæ domum operiat, sedere.* Verba Bellarmini sunt ista. Illud est certum, Christi corpus nunc esse visibile & palpabile, & tantum spatium occupare, quanta est moles corporis, & esse in cælo isto corporeo, siue sit intus vt aliquis dicitur esse in domo; siue supra, vt aliquis dicitur esse in tecto. Hæc Bellarminus.

Ex quibus euanescit sycophantica indocti clamatoris criminatio. Nihil Bellarminus de *cementario, nihil de tegulæ; sed hoc solum, Christum esse supra cælum, eo modo, quo aliquis dicitur esse supra tectum: nam vt is, qui in tecto est, pedibus tangit conuexam superficiem tecti; sic & Christus, supra supremum cælum commorans, pedibus tangit conuexam summi cæli, ex sententia S. Thomæ 3. p. q. 57. art. 4. Et hinc arripuit iste scurrilitatis suæ de *cementario* anam; bona spe fretus, se à suis hoc tam lepidè dicto maximam gratiam initurū, & *mensurales dapes,* instar Ergasili alicuius, promeriturum: quasi omnem illum, qui est in tecto, seu supra tectum, oporteat esse *cementarium, qui tegulæ domum tegat.**

At vilis & contemnenda est hæc sycophantia,

A præ illa, quæ apud eundem vel *cementarium, vel cementarij filium sequitur.* Solent Vbi quistæ obiicere illud Apostoli Ephes. 4. *Ascendit super omnes cælos.* Ad hoc responderi potest, inquit Bellarminus, ascendisse Christum super omnes cælos, & excelsiorem cælis factum, & penetrasse omnes cælos, quia est in parte suprema vltimi cæli, atque ita habet sub pedibus summum cælum pro maxima parte. Hucusque Bellarminus. *Sed vide quid sequatur, inquit Hæreticus. Quid, oro, sequitur? Audiamus, obsecro; operam tamen dato, vt id, quod sequitur, sequatur ex Bellarmini dictis, non ex rudi tua imaginatione & mentiendi prurigine.*

B Ais: *Terra ad extimum cælum est instar puncti. Quòd si ergo Christus sui pedibus maximam cæli partem occupat: pedes eius nunc in statu exaltationis erunt longè maiores ipso terra ambitu: & si pedes sunt ad corpus proportionati, vastius erit Christi corpus ipsius mundi capacitare: Quomodo ergo verum erit illud Act. 1. Quid statim intuentes in cælum? Hic Iesus, qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quem admodum eum vidistis euntem in cælum.*

C Tametsi Prædicantes cæteri insignes sunt cauillatores & calumniatores, omnes tamè eorum cauillationes & calumnias, respectu huius, arbitrator instar puncti sese habere. Tantum granditate sua hæc reliquas omnes exsuperat. Non dixit Bellarminus; Christum pedibus suis *maximam supremi cæli partem occupare,* vt iste comminiscitur; quò calumniæ suæ struendæ materiem & cæmentum, tanquam peritus in sycophantiarum cæmento cæmentarius, inueniat: sed Christum *sub pedibus suis summum cælum habere, saltem pro maxima parte.* Loquitur enim Bellarminus de illorum opinione, qui arbitrantur; Christum non versari supra supremum cælum, ita, vt pedibus suis conuexam cæli illius superficiem tangat; sed intra ipsum summum cælum, quamuis in aliqua suprema eius parte, additq; etiam secundum hanc sententiam verè dici posse, *Christum ascendisse super omnes cælos;* quandoquidem non tantum omnes reliquos cælos, sed & ipsum supremum cælum sub pedibus habet; saltem pro maxima parte.

D Dic, Nouator, si quis sit supra tectum alicuius turris vel domus; an non totam turrim vel domum sub pedibus suis habere dicitur? Item si quis versetur in aliquo conclauis, quod in suprema turris vel domus parte; sed tamen intra turrim vel domum, exstructum sit; an nò maximam partem turris vel domus illius sub pedibus suis habere dicitur? An oportet, vt pedibus suis totam illam turrim vel totam domum occupet; atque adeo pedes tantos, & tam crassos habeat; quanta est turris vel domus? Quando tu Argentorati celeberrimam illam turrim ascendisti; nonne sub pedibus tuis & turrim & vastum illud templum habebas? An propterea tantos habebas pedes, quanta est illa turris, & quanta visenda illa templi moles? Pari prorsus modo Christus euectus siue supra summum cælum, ita vt extimam

eius

eius superficiem pedibus tangat; siue intra aliquam supremam summi cœli partem, rectissime dicitur totum supremum cœlum, vel maximam eius partem, quin & omnes alios cœlos, sub pedibus suis habere; hoc ipso, quod omnibus situ & loco supereminet; nec quisquam nisi quem vel mentiendi vel criminandi furor in præceps rapit; merito inde inferet: *Pedes Christi tam esse magnos, vastos & amplos*, quàm cœlum summum, vel maximam cœli summi partem; maioresque vniuerso totius mundi ambitu, quandoquidē terra ad cœlum supremum puncti instar habet. Indigna hæc sunt quouis erudito somnia & scommata; dignissima tamen prædicantium genio, qui se & suos non alio pabulo, nisi huiusmodi quilibet pascunt.

Quæ in cap. 13. scribuntur, *omnia concedimus*, inquit Danæus. Habemus benignitati gratiã. Illud neuter Calvinista digerere valet, quod Bellarminus obiter dicit; secundum Calvinistas, nil sumi in cœna, nisi vim & efficaciam corporis Christi. Negant hoc *verum esse*. Scimus Calvinistas hospitibus & conuiuiis suis ipsum corpus & sanguinem Christi verbis quidem promittere; sed re ipsa nõ exhibere: Non quærit Bellarminus quid verbis in cœna vestra detis; nouit enim munificentiam vestram, vt sic loquar, *verbalem*; sed quid re ipsa detis & apponatis. Sed hæc aliud tempus & otium desiderant. Aegrè fert; nomen *Sacramentarij*. Desine esse *Sacramentarius*: nec audies *Sacramentarius*.

Cap. 14. *admissimus*, inquit Danæus. Bonum factum. Periclitabatur, ne ex libro expelleretur, nisi tu admisisses. Ais, *te eadem tractasse in Examine libri Kemniciani de duabus naturis; sed Bellarminum id celare*. Si Bellarminus omnes Calvinistas, qui contra Vbiquitatem scripserunt, nominare voluisset; multum ei temporis à grauioribus occupationibus superesse oportuisset; tantus est eorum numerus. At tui saltem mentionem facere debebat; cum non sis vnus ex triuialibus; sed propemodum ex triariis. Quid si non vidit tuum librum? Quid si vidit & contempsit, idque iure optimo? Quid enim in te vel libris tuis ingenij, quid eruditionis? Libenter nimirum tu quoque stationem in hac Bellarminiana disputatione habuisses. Abi, tu tibi quære parem. Tu tibi iunge parem.

CAPVT XV.

Hoc & reliquis capitibus soluit Bellarminus Vbiquetariorū argumenta; quorum primū de sessione Christi ad dexteram Dei. Indignatur Danæus, *Bellarminum sequi noluisse Calvinianorum de sessione ad dexteram Dei sententiam*: Hinc factum mentitur. I. Mend. *Bellarminum in eosdem cum Vbiquistis scopulos incidere*. II. Mend. *Eodē salo iactari*. III. Mend. *Bellarminum suo se gladio iugulare*. IV. Mend. *Bellarminum duplicem haresin hoc capite firmare*. V. Mend. *Bellarminum velle humanam Christi naturam esse parem & aequalem potentia Deo Patri: & sic euertere; quæ prius*

A contra Vbiquistas differuerat. At Bellarminus addit: *Esse æqualem, non in se; sed in sua hypostasi*. Cur tu omisisti illud *in se*, vel *in seipso*; nisi quia Bellarminum calumnioso mendacio onerare voluisti? VI. Mend. *Bellarminum hanc sessionem tribuere supposito Christi; non humana ipsius natura*. Mentiris. Tribuit sessionem ad dexteram humanæ naturæ nõ *in se & secundum se*; sed in hypostasi. Aliud est non tribuere hanc sessionem naturæ humanæ; aliud, non tribuere in se; sed in alio. Prius Bellarminus non facit: sed posterius.

Contra delirat Danæus: *Vel toti illi supposito conuenit, quatenus est tale suppositum: vel, vni duntaxat illius parti, atque propterea toti supposito per synecdochen*. Toti supposito hoc attribuit, mi Calvinista. Perge. Non primū, id est, *non toti supposito, quatenus tale, sed esset enim Christus ad dexteram Dei, à momento sue conceptionis, & cum in Cruce penderet: quo tamen tempore, dicitur & infirmus fuisse Christus, & minor Angelis*. Hebr. 2. v. 7. Omnino à momento suæ Incarnationis sedit Christus ad dexteram Dei, nõ vidisti hæc in ipso Bellarmino verba? *Licet autem hoc factum sit in ipsa Incarnatione, tamen dicitur Christus sedisse à dextera Dei post Ascensionem: quia, tunc primū perfecte innotuit gloria, & maiestas huius hominū, vt dicitur ad Philip. 2*. Nec obstat huic abiectio & humilitas Christi in Cruce: quia hæc fuit secundum corpus; salua maiestate vnionis hypostaticæ. Minor autem Angelis semper dicitur, nimirum præcisè, quoad humanam naturam.

C Instat Danæus: *Sic vtriq; parti & natura huius suppositi propriè conueniret sessio ad dexteram Dei; quemadmodum vtriq; hominū parti, quia suppositum est compositum, id est, anima & corpori propriè competis, vt sit humana anima, & humanum corpus*.

Respondeo, si, relicto vocabulo, rem ipsam spectare, perq; sessionem ad dexteram præcisè æqualem gloriam, potentiam & maiestatem intelligere velimus; Christum, etiam secundum naturam diuinam, esse & sedere ad dexteram Dei, quia Patri suo gloriã, potētiam & maiestatem prorsus est æqualis. Ita etiam S. Thomas 3. q. p. 58. Si autē modum loquendi eiusq; originem propius intueamur, dicendum est; sessionem ad dexteram Dei Christo seu hypostasi Christi non nisi secundum humanam naturam competere. Sic tamē vt ipsi naturæ non in se, sed in hypostasi conueniat; quia, vt ipse Danæus notat, Christus dicitur *Dei virtute in eam dignitatem enectus Actor. 2*. Dicitur *factus talis*. Heb. 7. Dicitur *data illi hæc potestas*. Matt. 28. Phil. 2. *Et collata* Ephes. 1. quæ de Christo secundum naturam diuinam commodè intelligi vel dici nequeunt: & indubitatum videtur; hæc phrasin sessionis ad dexteram Dei de Christo usurpatam, ex hypostatica vnione naturæ humanæ cum diuina ortam; & sic propriè ad gloriam diuinam, quæ inde humana Christi natura cepit, pertinere.

Non valet obiectio Danæi; de anima & corpore. Nam in hoc solummodò est similitudo; quod vt anima Petri propriè est anima humana; & cor-

pus Petri, propriè corpus humanum: ita humana natura Christi, propriè est natura verbi diuini; & diuina Christi natura propriè itidè est natura Christi; sed in hoc semper manet dissimilitudo, quod natura diuina naturaliter per æternam generationem sit natura Verbi; humana verò per gratiam vnionis hypostaticæ & concessionem liberam Dei, & per euectionem ad hanc diuinam gloriam & maiestatem.

Iunius hic acuminis sui insignia dat Specimina. Ait, *nō idem significare: esse à dextris, & sedere à dextris*. Nec Bellarminus affirmat hæc duo generatim esse idem; nam num idem significant ex subiecta materia iudicari debet; cum enim de Christo dicitur, eum esse à dextris Dei, dubium nō est, quin idem significet, quòd sedere à dextris; quandoquidem hoc filio alibi in Scriptura sacra tribuitur. Contrà, circumstantiæ loci suadere possunt, vt esse à dextris; accipiamus non pro sedere; sed pro stare seu adistere alicui à dextris. Itaq; ex subiecta materia & circumstantiis iudicandum erit, quo sensu hæc phrasis accipi debeat. Quod minimè Bellarminum fugit.

Dicit Bellarminus, probabilius esse per dexteram Dei, ad quam Christus sedet, intelligi debere gloriam, potentiam & maiestatem diuinam, ita vt sensus sit illius articuli; datam esse humanitati istam sessionem, sed datam nō ipsi in se, sed in supposito. Non enim factum est, vt humanitas in se ipsa sedeat ad dexteram Dei, sed, vt sit humanitas illius personæ, quæ sedet ad dexteram Dei: sicut non factum est per incarnationem, vt humanitas sit Deus, sed vt sit humanitas Dei, & plnde in concreto dici possit, iste homo est Deus, & sedet ad dexteram Patris.

Hæc sententia occasionem dedit Danzo mentiendi, Bellarminum in scopulos Vbiquistarum incidere: cum Bellarminus disertè scribat, hanc potentiam, gloriam, & maiestatem diuinam non esse datam humane nature seu humanitati in se; sed in alio; nempe in supposito Verbi, cum quo vnitur, & hypostaticè terminatur; hoc ipso enim, quòd in hypostasi verbi subsistit, habet quidquid habet illa hypostasis; sed in hypostasi, non in seipsa: & consequenter habet etiam æqualem potentiam, maiestatem, & gloriam, non in seipsa, sed in hypostasi sua. Hanc diuinæ gloriæ, potentiæ & maiestatis æqualitatem, quam habet natura diuina in sua hypostasi, dicit Bellarminus per sessionem ad dexteram Dei significari. An hoc docent Vbiquistæ? Regredere, obsecro, ad cap. 8. Bellarmini; vbi sententiam Vbiquistarum recitat, & vide, num in illorum scopulos Bellarminus incurrat.

Iunius distinguit hic triplicem gloriam Christi, diuinam, humanam & mediam, seu, vt vocat, mediatoriam. Primam ait competere Deo, atq; adeo Christo, vt Deus est, essentialiter, neque vlli creature comunicari posse. At hoc negabit Bellarminus, & omnes illi, qui per sessionem ad dexteram Dei intelligunt æqualitatem diuinæ gloriæ, potentiæ & maiestatis. Dicent enim, hanc gloriam creaturæ

A comunicari posse, atq; adeo re ipsa comunicatam esse; creaturæ, inquam, non in se; quasi in se suscipere possit huiusmodi gloriam, potentiam, & maiestatem, sed in alio, nempe in supposito Verbi; à quo cum subsistentiam suam personalem habeat; & cum eo hypostaticè vnitur; ita vt verè & propriè dicatur humanitas, seu natura humana Verbi diuini, seu Dei; ipseq; Deus, homo; sit; vt habeat in sua hypostasi, quæ etiã est hypostasis Verbi, quidquid ipsum verbum, seu ipse Deus habet; & hoc habere, est iuxta hanc sententiam, quam Bellarminus amplectitur, sedere ad dextram Dei. Nec vllum adfert Iunius argumentum, quo probet gloriam, potentiam & maiestatem diuinam esse iam dicto modo incommunicabilem creaturæ.

B Humanam gloriam, potentiam, & maiestatem dicit Iunius fuisse Christi propriam, dum hic in terris ambularet in forma serui, in carnis infirmitate. Optandum fuisset; vt Iunius paulò planius explanaret, quid per hanc humanam gloriam, potentiam & maiestatem Christi intelligeret. Num aliquod regnum temporale Christi, quod postea eo in cælum translato deserit; quo pacto aliqui Christum in terris versantem, regem temporalem fuisse aut mant. Vide Franciscum Suarez 3. p. q. 22. Disp. 48. sect. 2. Num per gloriam, potentiam & maiestatem humanam intelligit gloriam, potentiam & maiestatem regni spiritualis, & Sacerdotij, & Iudicis, miraculorum operatoris, medici, & similibus officiorum, quibus Christus in hoc mundo degens, claruit? Atqui hanc gloriam, &c. nunquam deposuit; neq; vnquam in omnem æternitatem deponet. An per gloriam humanam & maiestatem intelligit celebrem & excellentem existimationem, quam de Christo fideles in hoc mundo conceperant? Atqui ista nunquam desit, nec desinet, quamdiu Christiana religio stabit.

C Mediam seu mediatoriam gloriam, potentiam & maiestatem, dicit Iunius, esse propriam personæ Christi in vtraq; natura simul atque communiter, tum per gratiam vnionis, qua in solo Christo est ad opus mediationis, tum per exaltationem illam supra omne nomen, qua per passionem eius secuta est. Et de hac gloria, potentia & maiestate vult Iunius accipi loca scripturæ, quæ de sessione ad dexteram Dei loquuntur.

D Non ignoro & esse & fuisse præclaros Theologos, & in his etiam Gregorium nostrum de Valentia lib. 1. de Vbiquitate cap. 11. qui per sessionem ad dexteram intelligant potestatem regalem, iudiciariam, summamq; beatitudinem humanæ Christi naturæ collatam, neque id absque verisimilitudine; haud tamè placet, quod Iunius hanc gloriam noua appellatione vocat mediam & mediatoriam: neque enim potentia & maiestas hæc solam mediatoris gloriam, solasque mediatoris actiones & functiones includit. Multò minus placet, quod passim insinuat, hanc gloriam competere personæ Christi non tantum secundum humanam, sed & diuinam naturam: quasi verò secundum diuinam naturam Christus non fuerit per-

petuò Rex, iudex, & beatus; aut quidquam regalis & iudicarię potestatis atq; beatitudinis Christo secundum diuinam naturam per incarnationem accesserit.

Nec illud cuiquam, nisi forsan Ariano vel Ariantizanti, probabit Iunius; Christum, vt Deum, hoc est, secundum diuinam naturam, sese exinaniuisse, & Patri subiecisse voluntarię; atque adeo voluntarię Patre minorem factum esse; sicut, qua homo, minor est naturá suá. Hanc stultitiam iam supra ad præfationem tetigimus & refellimus, quia nulla ratione, nullaq; voluntate fieri potest, vt diuina natura Christi, sit minor naturá Patris, quia cum sit eadem natura; fieri nequit, vt ipsa seipsa sit aut fiat minor. Et cum Christus vt persona sit Deus, imensus, infinitus; nulla volúate vel œconomia fieri potest; vt sit minor Patre secundum personam. Nec illa exinanitio, de qua Apostolus ad Philipenses, consistit in aliqua submissione & deiectione diuinę naturę intrinseca; sed in hoc, quòd Deus manens id quod erat, hoc est, Deus, humanam naturam assumere, & sibi hypostaticè vnire voluit; quodq; etiam secundum humanam naturam, vitam adeo inopem, variisque ærumnis & molestiis obnoxiam elegit.

Illud insuper à ratione alienum est: *Exaltationem Deitati non quidem secundum naturam suam competere; sed secundum œconomiam.* Quæso, qua œconomia, nisi phantastica, effici potest, vt diuiná natura; qua nihil est sublimius, nihil excelsius, exaltetur? Quò, obsecro, exaltabitur?

Nec illud stoliditate caret, eo quidem sensu, quo à Iunio accipitur, Christum secundum naturam diuinam ascendisse ad confessum paternam dexteram equaliter; citatq; S. Thomam 3. p. q. 57. art. 2. In qua citatione fidem desidero; non enim dixit S. Thomas; equaliter; sed, aliquid. Verba S. Thomę sunt ista: *Christus dicitur ad Patrem ascendere, in quantum ascendit ad confessum paternam dexteram. Quod quidem conuenit Christo aliquid secundum diuinam naturam; aliquid autem secundum humanam, secundum quod infra dicitur; nempe q. 58. a. 2. vbi docet, vno quodam sensu sedere ad dexteram nihil aliud esse; quam simul cum Patre habere gloriam diuinitatis & beatitudinem, &c. Et hoc Christo conuenire nõ per aliquam assumptionem, sed per æternam originem.* Quo significat dici etiam posse ascendisse, hoc est, venisse Christum, quæ Deus, seu secundum diuinam naturam, ad dexteram Dei; sed per æternam ex Patre generationē. At Iunius, illud aliquid mutatur in equaliter. Et quod S. Thomas per originē & æternam generationem accidisse dicit; id iste respectu naturę diuinę per hypostaticam vnionem euenisse tradit.

Ait Bellarminus: Illud: *Pater maior me est: sine dubio intelligi ratione humanitatis.* Iunius. *Dicendam potius: ratione personę: secundum Deitatem voluntariã œconomia; secundum humanitatem, naturá suã.* siccine Pater maior est Filio ratione personę? siccine Pater maior est Filio secundum Deitatem; quoquæ tandem respectu? Fierine vlla ratio-

ne potest, vt Pater secundum Deitatem maior sit Filio secundum Deitatem? Si hoc non est in castis Arii militare; quid tandem erit Arii partes sequi ac tueri?

CAPVT XVI. & reliqua vsque ad finem.

In capite 16. soluit Bellarminus obiectiones Vbiquistarum ex verbo Dei desumptas. Danæus, præter calumnias & mendacia, nihil adducit. Mentitur I. Bellarminum *in eas se conicere angustias, vt reliquæ Vbiquetariorum argumenta non possit respondere:* eò quòd sessionem Christi ad dexteram Dei interpretetur de gloria, potentia & maiestate diuina humanę naturę non in se, sed in hypostasi sua collata. Mentitur II. Bellarminum *in eodem cum Vbiquetariis scopulo herere.* Mentitur III. Bellarminum *ex magna animi perplexitate, solutionumq; varietate vacillare.* Mentitur IV. Bellarminum *locos scripturæ sibi obiectos interpretari modò de diuina Filij ex Deo patre generatione: modò de supposito Christi, modò de diuina eius natura.* Inspiciatur solummodo Bellarminus; & è vestigio dissipabuntur istę nebulę. Mentitur V. Bellarminum *nec videre, nec docere, quid in horum argumentorum solutione sequendum sit.* Mentitur VI. Bellarminum *quartum & quintum Vbiquetariorum argumenta in solutū relinquere.* Mentitur VII. *Responsonem ad septimum Vbiquetariorum argumentum, esse incertam vel potius ineptam.* Mentitur VIII. Bellarminum *vbiq; mutare. Verum quid me macero,* clamat Danæus, vt Bellarminum doceam, quem ingratisimum fore & obstinatorem scio. Mirum, ni gratiæ tibi habeantur & referantur ob hanc tuam inuerecundissimam audaciam.

Post mendacia strenuè & indefessè effusa, effundit se in Vbiquistarum laudes, quos nominat homines alioquin eruditos, & bene in scripturis versatos. Aliud testantur Encomia, quæ alij Calvinistę Smidelino & reliquis Vbiquitatis defensoribus pleno modio admetiuntur.

Iunius repetit hic suum illud Arianicum paradoxum: *Christum secundum diuinitatem se in ætate, se patriq; subiecisse voluntarię.* Adeo non semel acciterum, sed sæpius Ariani spiritus documenta dare iuuat. Illud Oecumenij; Christi carnè repleuisse omnia; ait Bellarminus intelligendum eò modo, quo Christus omnia replere poterat; non simul, sed successiuè obeundo omnia loca. *Imò aliud sonant verba Oecumenij,* inquit Iunius. *Non enim de impletione corporali agit, vt Bellarminus homonymia verbæ πληρωσθαι deceptus putat, sed de energia, siue effectuum complemento, sic enim ille: ἵνα πληρωσθαι τὰ πάντα. καὶ ἃ ἔχουσι ἢ τῷ θεῷ πη πάντα τὰ πάντα πληρῶν. καὶ σαρκωθεῖ, ἵνα τὰ πάντα, καὶ σαρκὸς πληρωσθαι, καὶ τὸν θεόν. Id est, vt impletur hæc omnia. Etenim & Deitate ipsa nuda implebas olim hæc omnia: & caro facta, vt omnia hæc cum carne implet, descendit, ascenditq; si de presentia illa Deitatis repletiua ageret, non fuisset dicitur, implebas olim; sed potius, implet à principio, vel iam olim, dixisset Oecumenius.*

Quem

Quem petis, aut ferire cupis Iuni? Num Bellarminum? An Bellarminus dixit: locum Occumenij accipiendum de repletionem, qua Deitas omnia replet? An non palam id refert, ad repletionem qua Christus carne sua seu corpore omnia repleuit, non simul sed successiue, & ad eum modum, quo id explicat Bellarminus? Quid ergo iste vel dormitans vel somnians garrat de Bellarmini deceptione nata ex homonymia verbi Græci *παντα*? Nam si vult Apostolum loqui de repletionem, qua Christus per virtutem & operationem suam omnia impleuit, Bellarminum aduersantem non habet: quia Occumenius, & de hac & de illa, quam Bellarminus asserit, commodè accipi potest; nullo Vbiquistarum emolumento.

Ad caput decimum septimum nihil Iunius. At Danæus. *Huius capituli doctrinam, id est, solutionem à Bellarmino prolatam, omnino probamus & admittimus: Est enim vera & verbo Dei consentiens.* Est ergo, quod sibi gratuletur Bellarminus ob hanc tantam Danæi liberalitatem: quam ad caput quoque decimum octauum extendit: *Cuius omnia facile concedit, quia vera:* præter hoc, quod Bellarminus ait: non sequi, *ut si corpus Christi simul in pluribus locis sit, esse quoque possit vbique.* Hoc enim ex illo sequitur necessarium, inquit Danæus, *quia sic & tam verè corpori natura, ex situ simul pluribus in locis euertitur, quam si sit vbique.* Idem occidit Iunius. Sed clamant tantum; nihil probant. Negabit enim Bellarminus, & quotquot sunt huius sententiæ, corpus, æquè destrui per positionem in pluribus locis, ac per positionem in omnibus, etiam infinitis; ad hanc enim dicit immensitatem planè diuinam requiri; minimè verò ad illam. Cur Danæus & Iunius hanc Bellarmini rationem non refutarunt; si displicebat? Cur asseuerant duntaxat neq; vlla asseuerationis suæ firmamenta producant?

Obiiciunt Vbiquistæ locum quendam Cyrilli lib. 12. in Ioan. cap. 32. & Theophylacti in eundem locum. Respondet Bellarminus, vtrunque eo loco disputare de Eucharistia; idque liquere ex sequentibus, vbi ponunt typum Agni paschalis; & nihil aliud velle, quam carnem Christi esse vbique, vbi sunt, qui communicant, non autem esse absolutè vbique. Occlamat Iunius. *Neuter hoc dixit aut sensit:* Sed quam temeraria & præceps sit hæc asseueratio, intelliget, quisquis hos duos Auctores, præsertim Theophylactum, inspexerit: cuius inter cætera sunt ista: *Sanctum Christi corpus indivisibile est, & diuiditur, & communicatur in quatuor orbis partes, vsus præbens singulis, & vniuscuiusque animam sanctificans cum corpore per suam carnem vnigenitum & integer, in omnibus est existens vbique.* Quæ verba de Eucharistia à Theophylacto prolata esse, tam est clarum, quam quod clarissimum. Nec obscuriora sunt verba S. Cyrilli; quæ recitare superfedeo.

Ex capite 19. & 20. vix quidquam vellicant Iunius & Danæus: imo iste ad caput vigesimum; hæc

omnia, inquit, sunt vera, quæ hoc capite scripta sunt. Simile fert iudicium de capite decimonono; nisi quod abnuat, *corpus Christi simul in pluribus locis esse posse:* stolidè ratus tolli de corpore corporeitatem (hoc enim vocabulo vtitur Danæus) si corpus simul pluribus in locis constituitur.

DE GENERALI CENSURA DANÆI AD TRES SUPERIORES LIBROS.

MALÉ appellatur Censura: malè examè; quia est farrago & cento quidam turpissimorum mendaciorum, quæ multitudine sua non tantum periodos, sed & ipsa propemodum verba exsuperant. Recenseamus si non omnia; at saltem aliqua.

I. Mend. *In tribus superioribus libris sermè vbique occurrere tria maxima vitia; repetitionem:* vix quisquam à repetitione alienior est, quam Bellarminus.

II. Mend. *Ostentationem.* Nil modestius & moderatius Bellarmino.

III. Mend. *Animi ingratitude.* Nil gratius Bellarmino erga illos, quibus gratias debet: Nā quas iste postulat, indebitæ sunt.

IV. Mend. *Esse repetitionem ad nauseam vsque.* Expungam hoc mendacium, si Danæus hanc repetitionem ad battologicas suas lædorias, alogias & pseudologias referat: Hæc enim relatio efficiet, vt quod erat mendacium, desinat esse mendacium.

V. Mend. *Bellarminum actum agere.*

VI. Mend. *Et Penelope infelicem telam retexere.* Qua de causa? Quia post Caluinum, Bezam, Danæum & similes Heroas contra Trinitarios & Vbiquistas calamum stringere ausus fuit.

VII. & VIII. Mend. *Bellarminum miserè & inutiliter otio & suo & alieno abusum esse.* Imò felicissimè vsus esse fatetur tota orthodoxa Ecclesia.

IX. Mend. *Bellarminum in his suis scriptis repetere infinita, non tantum multa, otiose.*

X. Mend. *Multiplicationem huiusmodi librorum (quales Bellarminiani) esse multiplicationem laborum, & quidem inuisibilem.* Transfer hoc tuum dictum ad immensos Lutheri, Zvinglij, Caluini, Beza gregaliumque codices; nec verbum contra mutiam.

XI. Mend. *Libri primi capita, sextum, septimum, octauum, decimum tertium, decimum septimum esse inanem repetitionem, & tractationem eorundem argumentorum.* Atego euidenter video hic tuum dictum esse iterationem eorundem mendaciorum tuorum: quæ quoties lubet; quando autem non lubet? nobis reponis.

XII. Mend. *In libro secundo loquacitas vitium manifestè sparsum esse.* Mendacitatis tuæ vitium vbique plenis saccis disseminatum intueor.

XIII. Men-

XIII. Mend. Cap. 28. 29. 30. de vocula, (silioque) ad symbolum adiecta, exstare odiosissimam repetitionem, quæ vno capite, eoque breuissimo, tradi poterit: sic tamen, vt omnia Græcorum argumenta insoluta, & tota historię veritas & æquitas tenebris obuoluta remanerent; vt taceam nullam prorsus in illis capitibus inesse repetitionem, sed necessariam argumenti diffusè sparsi discussionem.

XIV. Mend. Lib. 3. cap. 6. 8. 9. & 10. esse toties recitandam & repositam eiusdem hereseos cramben, toties auctoritates, toties rei eiusdem argumenta repetita, vt fastidium gignant etiam patientissimo lectori. Hoc de Bellarmino falsissimum est; de te tuisq; criminationibus & pseudologiis, verissimum. Quis enim tam firmi sit stomachi, cui tam immania mēdacia, omnibus pagellis iterata, non moueant nauseam? Si tot pagine & tot hora in rebus istis à Danæo impenduntur, ecquod, obsecro, ei tempus supererit, quod in res seuu necessarias referat & deducet?

XV. Mend. In huius libri manifestè apparere ostentationem ingenij ex illa inani & pompa & repetitione. Nulla hic inanis pompa; nulla repetitio; nisi loquamur de inanissima repetitione mendaciorum Danæanorum; nulla ingenij ostentatio, sed simplex demonstratio quantis copiis veritas instructa sit aduersus inferorum manipulos, Trinitarios & Vbiquistas.

XVI. Mend. Bellarminum non alio sine hac congestisse, quàm vt se inter suos tanquam magnum quendam Palæphatum, & omniscium & pulchrum iactaret. Alio consilio disputationem hanc nō suscepit, quàm vt gloriam Christi ab aduersariorum iniuria & contumeliis assereret. Hic Bellarmino scopus præfixus fuit, hæc præstituta meta.

XVII. Mend. Bellarminum piū penè omnibus nostri temporis viri maledicere. Et ne ignoraremus, qui nam sint isti pij viri, nominat Calvinum, Bezam, Aretium; viros tam pios, quàm est, vel potius fuit, Danæus.

XVIII. Mend. Bellarminum ne sui quidem parcere: Genebrardum ab illo acerbissimè castigari. Vbi exstat hæc acerbissima castigatio?

XIX. Mend. Bellarminum non sequi ipsa bona verba, bonamq; doctrinam, quam habet, studio veritatis amplectende & tuende, sed duntaxat, vt alii, nimirum Vbiquetariis, contradicat, & suo Romano Pontifici placeat.

XX. Mend. Summam cerni ingratitude Bellarmini in supradictis tribus libris.

XXI. Mend. Bellarminum neminem eorum à quibus accepit, quidquid in his tribus libris tractat, honestè appellare.

XXII. Mend. Bellarminum maximam partem habere à Caluino.

XXIII. Mend. Et à Polonis fratribus, hoc est, Caluini.

XXIV. Mend. Et à Beza, & à Danæo.

XXV. Mend. Et à Melancthone.

XXVI. Mend. Et à Zvinglio.

XXVII. Mend. Bellarminum etiam bonas noui

A Testamenti interpretationes ex Beza commentariis sumpsisse.

XVIII. Mend. Has bonas interpretationes ex veteri versione non potuisse hauriri.

XXIX. Mend. Veterem versionem à Bellarmino in prima controuersia deificari. Et quid tandem Bellarminus ex Beza commentariis sumpsit?

XXX. Mend. Horum verborum explicationem: Deus gloria: pro, glorioso. Verbum caro factum est, id est, Verbum carnem assumpsit. Fecit Pontificem, id est, constituit. Ante me factus est, id est, prelatus est. Immortales Beza gratiæ, qui hæc tam recondita mysteria reserarat. Ante cuius editos commentarios nemo prorsus erat; qui nosset; illud, Verbum caro factum est, idem significare; quod, Verbum carnem assumpsit.

B Hæc nullus Patrum docuerat; nullus Scripturæ interpretes tradiderat: soli Beza reuelatum est, Verbum carnem fieri, esse; Verbum carnem assumere; & facere Pontificem; constituere Pontificem. Quæ tam multa, cum à nostris, inquit Danæus, didicerit, ex magna tamen animi ingratitude ne verbulo quidem vno illis gratias agit. O execrabile ingratitude crimen, quo impudentiæ non prouehis eos, quorum pectora occupasti.

Quod attinet ad querelam Danæi de suis scriptis à Bellarmino expilatis, non vereor, inquit Cydonius nosset, lib. 1. contra Danæum cap. 5. ne qui scriptum hoc eius in Bellarminum legerit, tam imperitè, atque ineptè conscriptum, in dubium reuocet, vtrū esse in eius libris aliquid potuerit, quod vir doctissimus, atque grauissimus, non modò suis scriptis dignaretur, sed probaret omnino. Certè, in omnibus eius voluminibus nusquam, ne refutandi quidem causa, Danæi nomen inuenies; cum tamen nullum paulò nobiliorem hæreticum prætermiserit. Ita aut obscura fuerunt Danæi scripta, vt in manus viri, alioqui admodum accurati, atq; adq̄ in hoc genere curiosi, non venerint: aut, si quæ deuenirent, indigna duxit, quorum ratio cum cæteris hæreticis haberetur.

Cæterum, quod ad ea, quæ aduersus Vbiquetarios scripsit Danæus, egregiè animaduertit Rogerius nosster, obiectum à Laonico Antagonista suo fuisse Danæo, quod, quæ contra eam hæresin scripserat, ex Ingolstadiensi quodam Iesuita corrasisset. Idq; Danæum, qui ad reliqua omnia eius conuitia, acriter admodum responderit, inficiari non ausum; totum eum locum leuiter, traducta aliò quæstione, transisse pag. 74. sui in Laonico libri, his verbis: Porro Iesuitam quendam Ingolstadiensem contra vestram Vbiquitatem iam pridem scripsisse conquereris; quid ni verò ille faceret, Laonice, & illum errorem Eutybianum pro virili euerteret; cuius, & si Satan auctor est, ipsum tamen Satanam tam sedi erroris iam manifestè pudet. Ita, cum furtum obiiceretur, quia gestabat in manibus, non negauit; sed eius, ex quo furatus est, laudat officinā: vt intelligas, iustam sibi fuisse causam, cur furaretur. Quamobrem nihil est, quod queratur. Nam, & si nihil

opus fuit Bellarmino, cum suis abundet, stipem corrogare, tamen, si ex Danço, sodalium suorum bona, quasi ex fabulosa illa cornicula, plumas repeterere voluisset, obmurmuranti iure suo respondere illud potuisset; non facio tibi iniuriam: tolle, quod tuam est, & vade, ego, quod meum est, repeto.

DIGRESSIO CONTRA HUNNIUM, EIVSQVE HYPRASPISTEN MÆVIUM.

DIDIT Hunnius disputationem quandam, quam inscripsit *Labyrinthum Papisticum; in Articulu de Scriptura sacra, de persona Christi, de officio Christi, de iustificatione, de fide & operibus.* In secundo articulo de persona Christi non semel incurrit in Bellarminum, eiusque doctissimam & accuratissimam aduersus Vbiquitatis disceptationem.

Fateretur Bellarminus, inquit Hunnius thes. 61. & seqq. *humanitati Christi communicatam esse hypostasin, seu subsistentiam Verbi.* Quid ni fateretur? Hæc enim est Catholica, & orthodoxa doctrina: *At negat, inquit, humanitati communicatam esse omnipotentiam; & cetera attributa Deitatis.* Rectè hoc negat Bellarminus, qui negat id eo sensu, quo communicatio diuinorum attributorum facta humanitati asseritur à Brentio, Schmidelino, & aliis Vbiquitatis architectis. Tu, quomodo Bellarminum refellis, aut contradictionis reuincis? Audiamus argumentum Hunnianum, hoc est, futile, & inane, vanitate, quam ratione plenius. *Hypostasis verbi, & attributa eius realiter idem sunt. Ergo si humanitati communicata est hypostasis verbi; sequitur, eidem etiam attributa verbi communicata esse: ita vt humanitas sit omnipotens, omniprensens, omnisciens, & quidquid demum Deus est.*

Respondeo; hoc argumentum esse lucidissimum Hunnianæ audaciæ & ignorantie speculū: nam si ab identitate reali ratiocinari velimus in diuinis: totum mysterium sanctissimæ Trinitatis, non magno nisu euertetur. quid ni enim cum Hunnio colligere liceat: *Pater communicauit cum Filio esse diuinum; ergo communicauit eidem paternitatem: quia paternitas, & esse diuinum, realiter non distinguuntur: Ergo Filius est Pater.* Item: *Pater & Filius communicauit Spiritui sancto esse diuinum: ergo etiam paternitatem, & filiationem: quia paternitas & filiationem non distinguuntur realiter ab esse diuino. Ergo Spiritus sanctus est Pater, & Filius simul.* Centena talia Hunniano acumine digna pronuntiata existent ex axioma illo: *Quando aliqua realiter idem sunt; tunc, quidquid vni conuenit, conuenit etiam alteri: si explicetur, prout à pingui huius Prædicantis Minerva exponitur; & aduersus Bellarmini doctrinam vsurpatur.*

Hoc Hunnio responsum dedi in destructione Labyrinthi Cretico-hunniani (sic enim inscripsit librum aduersus vanissimum Hunnij Labyrin-

thum.) Triennio ferme post, p̄dit nouitius Prædicans (Mæuium indigito) Hunnianus discipulus, qui destructum à me Labyrinthum reedificare conatus est; nisi quidem magno, sed nullo successu; cui mox ob manifestam insaniam *Hellaborum nigrum*, vt Bauio, *Antimonium*, apparauit & propinauit, vt, cerebro non nihil expurgato; sani hominis saltem aliquantisper, cogitationem susciperet: qui licet ubiq; strenuè delirii indulgeat, in hoc tamen de Vbiquitate & omnipræsencia corporis Christi argumento seipsum superat.

Itaque obiectioni meæ contra Hunnium sic conuiciando & delirando occurrit: *Respondeo, hoc argumentum esse lucidissimum Grefserianæ audaciæ, & ignorantie speculum. Nam est diuersitas in exemplū. In nostro argumento sit processus à persona ad naturam, à verbo ad carnem, vbi nihil impedit, quin persona, sua externa attributa communicare queat naturæ. In tuo autè, Grefseri, sit argumentatio à persona ad personam, à Patre ad Filium, qui proprietates suas non communicant, ed, quod proprietates personales, sicut ipse persona sint incommunicabiles, & ἀκωμόντοι.*

Audiui vociferationem tuam. Nunc audi tuam meam responsonem. Hunnius absolute scribit, *quando duo realiter idem sunt, tunc communicato vno, communicari etiam alterum: Hoc fundamēto iacto, quod ab Hunnio positum esse, nunquā inficiari poteris, si verba Hunnij intelligas; rectissime infertur, Patrem filio per generationem non modo diuinam suam naturam, sed & formaliter ipsam paternitatem communicasse; quia diuina Patris natura, & paternitas, etiam formaliter sumpta, sunt vnum & idem; communicatā ergo naturā Filio; oportet eidem quoq; paternitatem formaliter communicatam esse; si Hunnij acumen non hebescit & stultescit. Quid tu ad hoc? Nihil penitus. Quidquid enim garris, id meum argumentum ne eminus quidē attingit. siue enim à persona ad naturam; siue à persona ad personam procedatur; verum erit dicere; si verum sit tui Magistri fundamentum; *communicato vno, communicari etiam alterum; quia persona cum natura realiter idem est: Vbi autem Dñs realiter idem sunt; communicato vno, communicatur & alterum, inquit Hunnius, qui Bellarminum oppugnat, quod negget diuina attributa humanæ Christi naturæ, vestro sensu, communicata, cum tamen concedas hypostasin verbi naturæ humanæ communicatam esse; cum qua attributa realiter idem sunt.**

Quantū quæ ratione hypostasis diuina communicata est naturæ humanæ; vt scilicet per illam subsistat; ~~vt~~ vt ipsa natura in se sit diuina hypostasis; ita etiam diuina attributa naturæ humanæ communicata asseri possint; nempe, vt per illa saltem mediata, subsistat quoque, quatenus cum hypostasi realiter idem sunt: licet alia item sit communicatio, quatenus hæc attributa in concreto sumpta, de natura, itidem in concreto sumpta, verè enunciari possunt. Sed hæc nihil ad rhombum Vbiquisticum.

Nec verum est, me in obiectione mea à persona ad personam immediatè procedere: quia nō ignoro personas realiter inter se distingui; sed assumpto Hunnij fundamento, euidenter ostendo per communicationem naturæ diuinæ factam Filios etiam communicatam esse paternitatem; quia natura diuina & paternitas realiter idem sunt.

Persona, inquis, *proprietas suæ non communicatur, sed quod proprietates personales, sicut ipse persona sint incommunicabiles*. Fateor rem ita se habere: sed stultitia magistri tui turbat id, quod est, ut reponat in diuinis id quod non est. Nam si quando duo realiter idem sunt, communicato vno, necesse est etiam alterum communicari; perspicuè sequitur, Filio non solum naturam diuinam, sed & ipsam paternitatem à Patre fuisse communicatam.

Ait Mæuius: *Pater non communicat Filio esse diuinum, quatenus relatè consideratur, hoc est, non communicat pater patri Deitatem hypostatico charactere patri limitatam, sed quatenus absolutè consideratur*. Non euadis, Mæui, quidquid moliaris. Nam paternitas idem realiter est cum natura diuina quomodocunq; naturam diuinam consideres. Itaque si pronuntiatum magistri tui verum est, necessariò conficitur, communicatam naturam, communicari etiam formaliter paternitatem; quando quidem paternitas realiter vnum & idem est cum natura diuina, siue illam consideres absolutè, siue cum respectu ad hypostasim.

Porro, si, ut ais, *Pater non communicat Filio Deitatem hypostatico patri charactere limitatam*; quam ergo Filio communicat? Estne alia Deitas, præter illam, qua hypostatico Patri charactere, ut tu loqueris, limitata est? communicat ergo illam ipsam naturam, quæ in hypostasi Patris subsistit; etiam prout & quatenus in illa subsistit: nam ut sic quoq; comunicabilis & ab hypostasi Filij & Spiritus sancti terminabilis est: eo modo quo, multorum iudicio, natura humana Socratis, subsistens in supposito Socratis, etiam, ut sic, potentiam, saltem obedientialem habet; ut ab alia itidem hypostasi terminetur.

Ais: *Personam esse incommunicabilem*. Ita est, si rem ipsam spectare velimus; at ex Hunniano pronuntiato aliter statuere debemus; nimirum personam communicabilem esse; quia hypostasis realiter non distinguitur à natura, quæ est comunicabilis.

Pergis: *Deitas relatè sumpta est persona*. Estne Deitas cum respectu ad paternitatem seu Patris hypostasim persona? Nonne persona significat constitutum quoddam ex natura & gradu illo, quem personalitatem siue hypostasim appellamus? Perinde facis ac si diceres: Humanitatem cum respectu & habitudine ad personalitatem Socratis, esse personam. Ais: *Deitas Patris, Deitas Filij, Deitas Spiritus sancti est persona*. Aut igitur erunt tres Deitates realiter distinctæ; sicut sunt tres personæ realiter distinctæ: aut vna duntaxat erit persona; si-

cut vna solummodo est Deitas; si Deitas relatè sumpta, hoc est, ut in Patre subsistit, est persona. Elige quidquid iubebit, aut Tritheita, aut Sabelianus fies. Si personæ notio tibi nota esset, nunquam in hanc hallucinationem incidisses, quia natura etiam cum respectu ad hypostasim nō est persona, sed aliquid personæ: Ex illa enim & hypostasi seu gradu personalitatis fit seu constituitur persona. Itaq; Deitas Patris non est formaliter persona; sed Pater est persona. Nec Deitas Filij est formaliter persona; sed Filius est persona: Nec Deitas Spiritus sancti est formaliter persona; sed Spiritus sanctus est persona: & quilibet harum trium personarum includit præter Deitatem seu naturam diuinam; hypostasim ex qua simul & ex Deitate persona constituitur.

Misso iam Mæui ad Hunnium regredior: cuius argumentum fortassis aliquam vim haberet, si hypostasis Verbi humanitati comunicata esset, ut ipsamet esset, aut fieret hypostasis Verbi: tunc enim illud etiam communicaretur humanæ naturæ: quod cum hypostasi idem esset; & sic fieret humana Christi natura *omnipotens, omnisciens, omnipraesens*; & demum, quidquid attributorum de Filio Dei affirmatur. Cum verò hypostasis Verbi non comunicetur naturæ humanæ, ut sit ipsamet hypostasis Verbi, sed tantum, ut per illam subsistat, vltimumque complementum in latitudine substantiæ ab illa accipiat: nullo modo sequitur id, quod Hunnius, & alij Vbiquistæ volunt; nempe etiam ipsa attributa diuina comunicata esse humanitati; ita ut humanitas verè sit illa; verè omnipotens, verè omnisciens; sed, si quid sequitur, tantum hoc sequetur, quod sicut hypostasis Verbi comunicata est humanæ naturæ, ut per eam proximè, & immediatè subsistat, & incommunicabilis fiat: ita attributa diuina, quatenus realiter ab hypostasi Verbi non distinguuntur, comunicata sunt naturæ humanæ; non, ut sit illa attributa; hoc est, nō ut sit omnipotens, omnisciens; sed, ut per illa *indirectè saltem, mediatè, & secundariò* subsistat; quatenus immediatè, & primariò subsistit per hypostasim, realiter ab illis attributis nō distinctam. Qua explicatione adhibita, euanescit & vanitas argumenti Hunniani, & inanitas commentitiæ contradictionis; quam Bellarmino logodædalus iste affingebat: qui, de attributis diuinis ita hoc loco differit; ut ne ipse quidem, quid dicere voluerit, intellexisse videatur.

Obiicit Mæuius: *Si hypostasis Verbi tantum esset comunicata humanitati, ut per eam subsisteret; sequeretur nihil differre in habitationem Verbi in carne Christi à nostri in habitatione; sed consequens est falsum, ergo, &c.* Respondedo, sequelam maioris esse Mæuiam, hoc est, nauicæ & nihili. Quam probat Mæuius. *Quia & nos in Christo Iesu sustentamur, in ipso viuimus, mouemur & sumus, Act. 17.* Sed num à Christo Iesu sustentamur hypostaticè, sicuti natura humana ab ipso assumpta? Num in ipso viuimus, mouemur & su-

mus hypostaticè, seu per vnionè hypostaticam? Num nostra natura caret propria hypostasi, & ab hypostasi Verbi terminatur? Aliud est sustentari à Deo, tanquam à causa vniuersali conseruante & fouente omnia, quæ condidit; aliud hypostaticè à persona diuina depèdere. Aliud est in Deo esse, viuere, moueri, vt in causa omnia penetrante; & quæ omnibus non tantum virtute & effectu, sed & essentiâ suâ intimè sit præsens: Aliud in Deo esse, viuere, & moueri hypostaticè: nam hæc est summa & maxima vnio, cum Deo, qua maior nulla excogitari potest. Illa, omnibus viuentibus communis est.

Ait Mæuius: *Hypostasin verbi ita communicatam esse naturæ humanæ, vt humanitas in λόγῳ vnione personalis, non participatiōe, vel conuersione essentiali, sit hypostasis, adeoque vna tantum persona, Deus & homo Iesus Christus constituitur, & quia ita participes facta hypostases humanitas, participat quoque dignitas, & omnem plenitudinem Deitatis corporaliter.* Verba audio, præterea nihil; & quidem verba inerudita: nam natura in hypostasi aliqua subsistens, non fit hypostasis, sed ex ipsa & ex gradu personalitatis constituitur hypostasis seu persona. Deinde si humanitas vnione personali vnitur verbo; qua ratione fieri potest; vt non participet hypostasin Verbi? An vnio non est participatiō? At fortè dicet; se loqui de participatiōe essentiali. Non reluctabor. Nec vtor regula Lutheri monentis, vt verba ambigüe loquentium contra ipsos interpretemur.

Num hinc non sequitur, inquit Mæuius, *humanam naturam Christi in λόγῳ, & respectu vnionis consideratam; esse verè omnipotentem, omniscientem, omnipresentem, etsi non naturaliter, non subiectiue, non inbasuè, non essentialiter, tamen personaliter & realiter?* Habent hoc præ cæteris Nouatoribus Vbiquistæ, vt in assertionibus suis sint lubrici & flexuosi, eaque interdum proferant, quæ à vero abire non videantur. Cuius obliquitatis exemplum est Mæuius, qui si nil aliud veller, quàm humanam Christi naturam esse omniscientem, omnisciam, omnipresentem, non in se, sed in hypostasi verbi; nil à sana & orthodoxa doctrina abhorrens scriberet; quia hypostaticè & substantialiter vnitur verbo, cui omniscientia & omnipresentia competit: At non hoc tantum vult Mæuius, alioquin Vbiquistarum castris valediceret, sed Christū, etiam secundum humanam naturam, esse omniscium & omnipresentem; non inbasuè, inquit, & subiectiue, sed personaliter & realiter.

Quælo te, si natura humana Christi verè & realiter est vbique; vt vos contenditis, an illa Vbiquitas seu omnipresentia non est inbasuè & subiectiue in humana Christi natura? An Vbiquitas, respectu humanitatis, non est accidens? Si est accidens, oportet ergo, vt in natura humana inbasuè insit? Impossibile enim est, vt aliquid sit vbique per aliquid, quod extra se est; sicut etiam impossibile est; vt aliquid vel in vno loco existat

A per aliquid, quod extra se est. At cum Vbiquistæ velint, humanam Christi naturam esse præsentem vbique per ipsam omnipresentiam Verbi; hanc autem animaduertant non posse subiectiue vel inbasuè in humana Christi natura inesse; hinc ista vocabula refugiunt; & ad illa sua personaliter & realiter, tanquam ad tuta quædam latibula, confugiunt. Sed quidquid tentent, nunquam expeditis istis sese expedient: quia ne cogitari quidem potest aliquid formaliter esse vbique per aliquid, quod subiectiue seu inbasuè in illo non insit; quemadmodum impossibile est, vt quis vel in vno loco formaliter per aliquid extra ipsum, existat. Itaque non humana natura; sed Christus homo est omnipotens, omniſciens, omnipræsens, &c.

B Ait Hunnius thesi 68. *Si omnipotentia (& eadem est ratio aliorum attributorum diuinorum) consideretur absolute, vt est toti Trinitati communis; non quidem differt à singulis personis, sed tamen ratione; considerata verò relatè in persona Filij, nec ratione differt quidquam à Filij hypostasi. Ita, vt si quis querat, quid est λόγῳ in sua hypostasi? rectè respondeatur; est potentia Patrū genita, est sapientia Patrū genita. Proter. 8.* En acumen Hunnianum tanta tantæ imperitiæ nebula sese implicans, confundens, iugulans. Quod, vt magis appareat, quærendum est ex Hunnio, quid per attributa diuina, quid per illud, relatè in persona Filij intelligat? Nam si loquitur de sapientia, omnipotentia, infinitatè, & cæteris attributis diuinæ essentiæ, seu naturæ communibus, & absolutis, prout præcisè considerantur in persona Filij inesse; abducta mente ab hoc, quod etiam in persona Patrū, & in persona Spiritus sancti insunt: tunc non nisi insipienter, & stolidè negat hæc attributa ab hypostasi Filij ratione distingui: quia illa distinguuntur saltem ratione; quæ diuersas formales rationes habent; sapientia, omnipotentia, & alia attributa diuina etiam ad personam Filij relata, habent diuersas rationes formales & notiones: alia est enim ratio, & notio sapientiæ; alia, potentiæ; alia, infinitatis; alia, æternitatis; & alia hypostases, siue personæ seu personalitatis: ergo sapientia, aliæque attributa; & hypostasis, seu personalitas, ratione saltem à se mutuo distinguuntur.

C Secundo absolutum, & respectiuum, in diuinis distinguuntur ratione: sapientia, potentia, & reliqua attributa, etiã relatè ad Filium, sunt aliquid absolutum: hypostasis autem, seu personalitas, aliquid respectiuum; distinguuntur ergo inter se saltem ratione. Deniq; si propter respectum illum ad Filium proprietates essentiæ diuinæ ratione non distinguuntur ab hypostasi Filij, tunc nec ipsa essentia ratione distinguetur ab hypostasi Filij, si consideretur præcisè prout in Filio inest; quia eadem est ratio, quo ad hoc, essentiæ, & proprietatum absolutarum.

D Quod si Hunnius per proprietates relatè in persona Filij consideratas, non intelligat propieta-

res absolutas, quæ cum natura & essentia diuina in hypostasi Filij subsistunt; sed *respectiuas*, more Vbiquistis, vt videtur, iam vsitato: tunc iterum ineptè, & indoctè agit. Vt enim daremus, infinitatem, sapientiam, omnipotentiam, & id genus alia attributa, relatiuè quoque sumi; necessariò tamen ratione ab hypostasi distingui deberent: nam ratio hypostaseos est, vt per eam natura incommunicabiliter & completè intra latitudinem substantiæ existat: quæ certè ratio, notioni *sapientia*, verbi gratia, aut *potentia* nequaquam competit.

Deinde, siue hoc, siue priore modo Hunnius attributa sumat, non ideo obtinebit id, quod sibi proposuit. nam prædictam attributorum diuinorum distinctionem adducunt Vbiquistæ; ne fateri cogantur, ipsa etiam attributa absoluta, toti sanctissimæ Trinitati communia, naturæ humanæ Christi communicata esse; & sic, non tantum Filium, sed Patrem quoque, & Spiritum sanctum hominem assumpsisse. Hoc enim effugium ipso Hunnij argumento enerti potest ad hunc modum: Quando ea, quæ realiter idè sunt, communicantur; tunc, communicato vno, communicantur etiam alia; ita enim argumentatur Prædicans contra Bellarminum: sed potentia, sapientia, & alia attributa realiter idem sunt cum hypostasi & inter se; siue considerentur absolutè, vt sunt toti Trinitati cõmunia, siue relatè ad hypostasin Filij, prout in illa proprietates istæ absolutè consistunt: siue considerentur cum Vbiquistis non absolutè, sed respectiuè, eodem modo, quo ipsa hypostasis respectiua est; ergo, si, vt Prædicati placet, attributa ista relatè spectata, seu vt relatiua sunt, humanæ naturæ communicata sunt, etiam communicata erunt, prout absolutè spectantur, & vt toti Trinitati sunt communia: quando quidem inter se, & cum hypostasi vnum prorsus, & idem sunt.

Ad hæc, licet in persona Filij constitueremus sapientiam, omnipotentiã, & alia attributa planè propria, & personalia Filio, & ne ratione quidem ab hypostasi Filij distincta; non tamè sequeretur id, quod Vbiquetarij volunt: nempe, ipsam quoque naturam humanam in se, & secundum se, esse omnipotentem, omniscientem, omnipresentem, infinitam. nam hæc non aliter communicaretur naturæ humanæ, quam ipsa hypostasis infinita, & omniprensens: hæc autem non ita communicatur naturæ humanæ, vt per eam natura humana fiat in se & secundum se infinita; sed vt per eam incommunicabiliter subsistat: ergo eodem modo communicarentur humanæ naturæ proprietates, si quæ huiusmodi relationes in hypostasi Filij essent; videlicet, vt immediatè, primò, & per se humana natura subsisteret per hypostasin; secundariò autem, per huiusmodi proprietates. Quæ communicatio nobis non magis officeret, quam nunc officiat communicatio proprietatum absolutarum; per quas, natura humana sal-

tem secundariò subsistit, hoc ipso, quod realiter non distinguuntur ab hypostasi: per quam, natura humana primariò, & immediatè subsistit.

Quod autem querenti, quid est *absp* in sua hypostasi? non incommodè responderetur; est *potentia Patri genita*; est, *sapientia Patri genita*, id fit, non quod hypostasis formaliter sit sapientia, aut potentia; sed, quia identicè. Et huc fortassis respuerunt Doctores illi, qui hoc loquendi modo vsi sunt: vt, S. Augustinus lib. 15. de Trinitate cap. 14. & Magister Sentent. lib. 1. dist. 32.

Hanc meam contra Hunnium disputationem solitis thraconismorum, inscitia & impudentiæ spiculis oppugnat Mæuius; ad primum respondet: *Tribus verbis confodiam hoc elumbe argumentum: distinguendo idiomata diuina, quatenus intra personam sine ἐσσησία, & quatenus in persona ad extra respectu ἐσσησιον considerantur. Priori modo, certum manet, νε ἐπιλογισμὸν quidem, & ratione distingui. Sic enim simplicissima simplicitas idiomatum confunderetur. Posteriori modo concedimus attributa etiam relatè in persona Filij ratione differre. Iam quia nos de priori modo differimus, Suis a verò de posteriori, palam constat, eum Andabat arum more pugnare, & scopas dissolutas argumenti loco proponere.*

O stultitiam Prædicantiam. An æternitas Dei, v. g. vt est in Deo, & sapientia similiter, vt est in Deo, ratione non distinguuntur? Quis ratione præditus hoc affirmet? Quis inficias eat; qui intelligat, quid sit distinctio rationis? Num hypostasis seu personalitas in diuinis nõ distinguitur ratione à natura, & hæc ab illa; licet eam absq; vilo ordine & respectu ad effectum externum consideremus?

At Mæuius stolidè veretur, ne distinctio rationis simplicitati diuinæ officiat. Quasi verò ex distinctione rationis multiplicitas seu compositio exurgat: Quasi verò natura diuina nihilominus simplicissima & omnis cõpositionis experta non maneat: quæ distinctionem rationis ideo admittit; quia licet realiter sit vna quædam & simplicissima *entitas*, virtutetamè est multiplex, atq; adeo infinitis realiter distinctis æquipollet: propterea diuersos conceptus fundat; deq; illa ipsa vna eademque re sub diuersis rationibus idem affirmatur & negatur absq; vilo contradictionis vitio.

Mentitur autem Mæuius, quando scribit Hunnium dicere, *diuina attributa priori modo ne ratione quidem à singulâ personâ distingui*. nam, vt ex Thesi eius 68. patet; disertè concedit omnipotentiam absolutè spectatam, vt est toti Trinitati communis, *ratione à personis distingui*: nõ autem distingui ratione prout refertur ad personas. Et hoc longè aliud est, quam quod nobis apponit Mæuius, qui vt insipientiam sui doctoris tueatur, ad effectus externos noua, & Hunniano sensui contraria stoliditate sese recipere coactus est.

Secundum argumentum citius & facilius dissoluit Mæuius quam vulpes pyrum comest. *Diffecabimus ocyus & hanc ignorantia Gretseriana nodum*, inquit Mæuius. Adeste igitur linguisque fauentibus *diffectionem* adeo expeditam Lutherani sectoris spectate. *Persona à persona in Trinitate non tantum differt ratione, sed realiter.* Quis hoc negat? *Perge: Absolutum verò, & respectiuum, siue quod idem, essentia absolutè, & persona relatè, ratione differunt: non verò essentia relatè, & persona relatè. Hæc enim duo non sunt diuersa.*

At esse diuersa; sed ratione; tam est liquidum, quam quod liquidissimum. Nam essentia diuina etiam *relatè*, vt isti loquuntur, hoc est, cum ordine & habitudine ad personam Filij, verbi gratia, alium menti conceptum imprimit ac ingerat, quam hypostasis; quis enim tam bardus est, præter istos, qui diffiteatur, alium esse formalem conceptum essentia diuinæ, etiam cum respectu ad certam personam; & alium personæ seu hypostaseos? Distinguuntur ergo saltem ratione; nam ad hanc satis est diuersitas formalium conceptuum, fundata in vna quidem realiter entitate; virtualiter autem multiplici.

Subdit Mæuius: *Sapientia, omnipotentia, &c. Filij, quatenus in Filio relatè, & hypostaticè considerantur, non sunt essentia absoluta, sed essentia relatè: adeoque ab hypostasi Filij nihil diuersum: ergo non differunt. Alioquin in sancta Trinitate quaternitas, & in qualibet persona diuinitas introduceretur. Quod tam certum est, quam quod certissimum.*

Hæc tua tam stulta sunt, quam quæ stultissima. nec quaternitatem duntaxat, sed longè copiosorem numerum in diuinis sacrilegè constituent: duas enim fingit imperitus Mæuius essentias, alteram, *absolutam*; alteram, *relatiuam*; & duplices vtriusque proprietates. Quæro te; an non illa eadem essentia, quæ est in Filio, est etiam in Patre & Spiritu sancto? An non hæc essentia absoluta est; etiam vt existit in Filio? Nam inexistencia in hypostasi non facit, vt res absoluta desinat esse absoluta; alioquin nulla substantia in supposito existens absoluta esset; sed respectiua seu relatiua efficeretur hoc ipso, quod in supposito existeret. Quis autem dicat hominis, verbi gratia naturam in Petro existentem, non esse absolutam, licet habitudinem quandam ad suppositum annexam habeat?

Quis vnquam extra Hunnianam & Mæuianam scholam audiuit; duplicem esse in diuinis essentiam; alteram, *absolutam*; alteram, *relatiuam*, quarum quælibet suas habeat proprietates; sitque alia omnipotentia essentia absolutæ, & alia, essentia relatæ? Quantus item stupor, dicere: *Essentiam diuinam, vt in Filio existit, nihil esse diuersum ab hypostasi Filij, ne ratione quidem.* Quantus stupor, dicere; *quaternitatem in diuinis introductum iri, si quis essentiam in Filio subsistentem, ab hypostasi Filij saltem ratione distinguat?* Quam luculenta inscitia suæ ar-

gumenta edit vbiq; iste Hunnianus agas? qui mox stultitiam suam repetit, palam clamitans, nec essentiam, nec essentia attributa ratione ab hypostasi Filij distingui, si considerentur præcisè prout in Filij hypostasi subsistunt. Qua imperitia vix maior fingi potest; periude enim est, ac si quis fatuè contenderet naturam humanam, eiusque proprietates, prout subsistunt in hypostasi Socratis, ne ratione quidem ab hypostasi Socratis distingui.

Ex hac ruditate processit etiam, quod Mæuius scribere non veretur, *esse in diuinis vnâ naturam; siue essentiam diuinam in se & absolutè consideratam: tres verò naturas hypostaticè sumptas.* Quis Catholicus vnquam dixit, *tres esse in diuinis naturas seu essentias etiam hypostaticè consideratas*; quia in tribus hypostasis diuinis non nisi vna essentia seu natura existit; nec nisi vna in tribus suppositis existere, verè considerari potest. Quis item Catholicus vnquam protulit vel probauit hanc Mæuianam propositionem? *Diuina natura ab æterno est genita. Quia diuina natura nec generat, nec generatur; sed Filius generatur.*

Ait Mæuius. Hæc propositio. *Diuina natura generatur; æquiualethuc; Filium generatur.* Quis hoc affirmat, nisi ineptus Mæuius? Nam Filius non est adæquatè, vt sic loquar, natura diuina; sed hypostasis in natura diuina subsistens; siue constitutum quid ex natura diuina & hypostasi. Quæro te, Mæui, estne natura diuina Filius? Quales item hæc duæ propositiones? *Pater est natura diuina generans. Generatne diuina natura? Spiritus sanctus est natura diuina procedens. Proceditne natura diuina in diuinis? Quale in super monstrum; omnipotentiam Patris & Filij non esse quidem aliud atque aliud ἢ ὅμοια, essentia; esse tamen aliam atque aliam ἢ ἕτεροια, supposito seu personâ.* Multiplicatur ergo indiuidualiter, quia aliam atque aliam fieri supposito seu persona; fieri non potest absque indiuiduali multiplicatione. Si multiplicatur, hoc est, alia atque alia indiuidualiter fit omnipotentia, (& eadem est aliarum proprietatum absolutarum ratio) ergo etiam ipsa essentia seu natura diuina fit hypostasi alia atque alia; atque adeo multiplicatur.

Dices. Te non asserere, esse aliam atque aliam naturam in se, sed supposito, seu in supposito; sicut si idem numero accidens pluribus diuersis numero subiectis inhæreret; aliud atque aliud fieret, sed non in se, sed in subiecto: sic & in supposito. Respōdeo; propter solam multiplicationem suppositorum vel subiectorum non rectè dici, esse aliam & aliam naturam; seu aliud & aliud accidens: quia est vna & eadem natura; vnum & idem numero accidit. Quemadmodum si Petrus pluribus in locis existeret; non esset alius & alius locali existentia; sed esset vnus & idem pluribus locis existens.

Ad monstra Mæuiana refer & hoc. *Omnipotentiam Filij realiter differre ab omnipotentia Patris.* Si om-

nipotencia Filij realiter differt ab omnipotentia Patris, tunc etiam natura Filij realiter differet à natura Patris; quia si Filius, eadem numero naturam cum Patre haberet; haberet etiam eandem numero proprietatem naturæ, quæ est omnipotentia: At non habet eandem numero, sed realiter distinctam, ut ait Mæuius. Ergo nec habet eandem naturam; sed realiter distinctam. Si Filius habet omnipotentiam realiter distinctam ab omnipotentia Patris, ubi manebit illud symboli Athanasiani? *Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus sanctus: & tamen non tres omnipotentes, sed unus omnipotens.* Qua porro inscitia & audacia omnipotentiam Filij realiter distinguit ab omnipotentia Patris; eadè cætera quoque diuinæ naturæ attributa; ut *æternitatem, simplicitatem, infinitatem, scientiam, &c.* prout sunt in Filio realiter distinguit ab attributis naturæ, ut sunt in Patre; ut tandem totum sanctissimæ Trinitatis mysterium labefactetur vel potius imis ex fundamentis subruatur.

Ait Mæuius; *Idiomata seu attributa diuina nature esse idem cum hypostasi, non absolute, sed relate.* Quo plura Mæuius garrit; eo euidentius crassam ruditatem suam patefacit. Nam ut essentia diuina, siue absolute consideretur, siue cum habitudine ad hypostasin, realiter unum & idem est cum hypostasi; ita & proprietates essentia realiter unum & idem sunt cum hypostasi, siue absolute spectentur, siue cum respectu ad hypostasin; vel quæde, pro tua inscitia & audacia, naturam diuinam & proprietates eius absolute sumptas realiter ab hypostasi discernere, ut tandem impietatis monstrum quod parturis, aperte parias, & in lucem exponas.

Admodum indignatur, quod dixi, Vbiquitatem naturam humanam Christi in se & secundum se omnipotentem, omnisciam & omnipresentem statuere. Clamat Mæuius. *Qui vnquam ex nostris hoc dixit? scripsit? Ostendo, si bonus vir es, Grefere; si vero non potes, pudeat te tanta temeritate.* Ne scui, magne Superintendens. Quando dixi, naturam in se & secundum se à vobis omnipotentem & omnipresentem statui, minimè volui, naturam ex se & per se hæc attributa habere; vestro iudicio; sed habere in se & secundum se subiectiuè & inhæsiue prædicta attributa: Etsi enim tu hos terminos supra exclusisti; non excludi tamen debere, probatur primò ex Vbiquitatis architectis Brentio & Smidelino, qui hanc communicationem diuinorum idiomatum talem esse volunt, qualis est illa, qua principale agens suo instrumento virtutem suam, vim & efficacitatem communicat; sed instrumento subiectiuè & inhæsiue communicatur virtus principalis agentis; ergo & naturæ humanæ subiectiuè & inhæsiue communicantur diuinæ proprietates, si talis inter hypostasin Verbi & naturam humanam est vnio, & talis etiam attributorum communicatio, qualis inter principale agens & instrumentum. Vide

Bellarminum cap. 8. Nec refert, quod Vbiquistæ clamant, *diuina attributa non egredi suum subiectum; manere omnia in diuina natura; communicari tantum per accidens natura humana;* & id genus alia; quia non est Vbiquistis insolens antilogias & contradictiones vel apertas vel occultas texere. Nam si humana natura per ipsam omnipresentiam diuinam vbique existit; ut somniant Vbiquistæ; oportet, omnipresentiam illam inesse in natura humana in se & secundum se; quia ipsa in se & secundum se, hoc est, secundum entitatem suam vbique existit; Est enim impossibile, ut natura humana existat vbique, sine omnipresente existentia in se inhærente; sicut impossibile est ut homo in vno etiam loco existat sine existentia locali sibi inhærente, & quicumque dicunt hoc fieri per alienam & extrinsecam presentiam seu existentiam, illi eodem iure asserent; *parietem posse esse album per albedinem sibi non inherentem.* Idem dico de omnipotentia & omniscientia aliisque huius generis attributis.

At Vbiquistæ palam testantur attributa diuina non egredi suum subiectum. Quem moueat hæc testificatio, cum ab iisdem statim euertatur, dum docent, naturam humanam esse vbique, per ipsam omnipresentiam & Vbiquitatem diuinam. Si hoc ita est; oportet igitur Vbiquitatem diuinam in naturam humanam ita transfundi, ut ei inest; quia existentia in loco necessariò inesse debet, ei quod existit in loco.

C Accusat Bellarminus hoc libro tertio, cap. 1. Brentium Nestorianismi, ob has, & similes phrasas; *Deus, aut Filius Dei vnus sibi hominem; seu Filium hominis, personaliter: omnipotentiam suam. Filius Dei in incarnatione contulit in Filium hominis.* Obicit Hunnius, Theol. 71. & seq. *Si Brentius sit Nestorianus ob has loquendi modos, etiam Thomam Aquinatem fore Nestorianum, cuius hæc sint loquendi formula; Filius Dei, Virgini Filio: Deus, homini; diuinitas carni contulit, quod semper ipse cum Patre possedit:* Citatque S. Thomam in Catena aurea super Euangelistas. Sed, quo loco Catena Prædicans? Grandis est illa Catena; cur caput, cur paginam non denotas, ut par erat nam, ut tibi S. Thomam proferenti fidem habeamus, non inspecto ipso sancti Doctoris contextu; id, tu à nobis numquam impetrabis. Non iniuria ergò responsum differre possem: quandoquidem, si respondeam, fortè non tam ad modum loquendi S. Thomæ; quam, ad tuum mendacium, aut fucum responsum sum: quod ut suspicer, facit in primis Hunnianus genius ex fraudibus & imposturis totus confusus.

Secundò, genius sancti Thomæ; qui in verbis tam cautus, & religiosus fuit; ut scripserit 3. parte, q. 16. a. 8. *Nos neque namina debere habere communia cum hereticis: ne, eorum errori, fauere videamur.*

Tertiò, quia, si verba illa in illa Catena reperiuntur; fortè, non sunt S. Thomæ, sed alterius, quem citat; cum propemodum tota illa Catena ex alienis verbis, & sententiis sit conflata. Sed si

sunt S. Thomæ; dicimus ea esse interpretanda ex sancti Thomæ, non ex Hunnij mente. nam, quod hoc loquendi modo causam Nestorij agere non voluerit, colligimus, cum ex ipsa Catena, in qua sapius Nestorij vesania redarguitur: tum, ex libro quarto contra Gentes cap. 34. vbi accuratissimè contra Nestorij hæresin differit: tum ex tertia parte passim in quaestionibus de Incarnatione; præcipuè, q. 2. a. 2. & q. 4. a. 3. & q. 16. a. 7. vbi negat propositionem istã propriè loquendo, veram esse: *Homo factus est Deus*. Sicut ergò Patres quosdam piè explicamus; cum dixerunt; *Filium Dei assumpsisse hominem*: ex quorum numero sunt, S. Cyprianus, S. Augustinus, S. Hilarius; (Dicunt enim, vt ipse S. Thomas docet 3. p. q. 4. a. 3. ad 1. hominem esse assumptum; quia, eius natura est assumpta; & quia assumptio terminata est ad hoc, vt filius Dei sit homo:) ita etiam dictum illud ex Catena non extendi; sed in bonam partem accipi debet; vt sensus sit; *Filium Dei, qui assumpta humanã naturã factus est Filius Virginis, Deumque homini, cuius humanam naturam assumpsit; & diuinitatem carni contulisse: quod semper ipse cum Patre possedit, contulisse inquam; non, vt humana natura esset Verbum diuinum, omnipotens, æternum, immensum, sed, vt per Verbum diuinum primariò subsisteret; & secundariò etiam per Verbi diuini attributa realiter ab hypostasi Verbi non distincta: Et vt attributa diuinæ naturæ in concreto sumpta; etiam de natura humana itidem in concreto sumpta enunciari queant. Hic homo est Deus, immensus, infinitus, &c.*

Quocirca nullius momenti est iste tuus syllogismus: *Quisquis vitur eo loquendi genere, quod à Iesuita in Brentio reprehenditur, ille est Nestorianus: Thomas Aquinas in Catena aurea super Euangelistas vsus est eo loquendi genere, quod in Brentio reprehendit Iesuita. Est ergò Nestorianus: & per consequens, errauit Papa, Nestorianum Doctorem referendo in numerum Diuorum.* Respondeo, maiorem simpliciter esse falsam. Nam ad hoc, vt Nestorianus sit, oportet vt vtatur illo loquendi genere eo animo, & sensu, quo vsus est Brentius: nam sola verba, non faciunt hæreticum: At Brentius, non autem S. Thomas vsus est illo loquendi genere, eo sensu, quo Nestorius; ergò Brentius, non S. Thomas est Nestorianus, & Nestorianismi meritò à Bellarmino insimulatur. Minor de Brentio perspicuè patet ex Brentij verbis à Bellarmino recitatis: quæ, ad eò sunt Nestoriana, vt magis Nestoriana non essent, licet ab ipso Nestorio prolata fuissent. Nec est, quod quis piè interpretari conetur verba Brentij; nam impij Verba, non sunt piæ interpretationis capacia. Nec potest cum ratione Brentium à Nestorianismo absolueret; quisquis cogitat, Vbiquistas, Eutychnistas, & Nestorianistas contribules, imò fratres esse. Et quamuis olim duæ illæ hæreses, Nestoriana & Eutychniana, censerentur penitus oppositæ; nostri tamen Vbiqui-

stæ tam sciti sunt & belli fabri, vt etiam oppositas hæreses in vnam Vbiquisticam conflare norint. Eadem minor patet, quod attinet ad S. Thomã, ex omnibus locis supra ex operibus S. Thomæ adductis: euidenter enim docent, quæ fuerit eius mens, si quando dixit; *Filium Dei assumpsisse hominem; aut, diuina sua dona homini contulisse.*

Verum, vt omnes intelligant, quam præcoiste sit egregius argumentator, proponamus nos alium syllogismum; Hunniano per omnia gemellum: *Quisquis vitur eo loquendi genere, quod Catholicis reprehendunt in Arianis; ille est Arianus: Multi ex sanctis Patribus vsi sunt eo loquendi genere, quod in Arianis Catholicis reprehendunt; ergo multi illi ex sanctis Patribus sunt Arianis; & per consequens, errauit Papa, & tota Ecclesia, Arianos Doctores referendo in numerum Diuorum.* Minor patet; quia multi ex sanctis Patribus dixerunt; *Christum esse creaturam*, quo tamen nihil frequentius Arianis in ore; vt cæteras pestestaceam. Vide S. Thomam. 3. p. q. 16. Quam igitur solutionem tu dares, ad hunc syllogismum, si veram dares, eandem accommoda ad tuum; & calumnias, quas in S. Thomam, Bellarminum, & Pontificem hîc iactas, resorbe: septenasque Theses, tanquam nauci, & nihili annihila: vt eo illustrior, & lucidior sit tuus Labyrinthus, quo paucioribus mendaciorum dumetis obstruitur.

Quid ad hæc Mæuius? Primò, non indicat locum Catenæ, quamuis id postulauerim. *Paginam Gretserus numeret, cui scripta Thomæ notiora esse debent,* inquit. Locum notare est eius, qui aliquem auctorem citat; si bona fide agere velit. Catenam S. Thomæ citauit tuus Magister, non ego; illius ergo erat, non meum, nominare Catenæ locum, & si ita vis, etiam paginam. Et quia tu defensionem Hunnij suscepisti; par erat, vt postulato meo satisfaceres; vt dispiceremus, quo candore à tuo magistro S. Thomas productus sit. Sed tu omnia potius; præter id, quod agendum, agis; ita vt suspicari cogat, te S. Thomæ Catenam nunquam vidisse.

Ais: *Ex sola phrasi neminem posse vel debere Nestorianismi damnari.* At Lutherus in iudicio de Erasmo contrarium docet; vt supra in defensione Præfationis Bellarminianæ vidimus. Deinde, qui incautè & improuidè loquitur, excusationem meretur, si alioqui sit sanæ, bonæ & sinceræ mentis; quæ nec Brentio, nec vlli Brentiano vnquã fuit. Hoc ipso enim, quod *Vbiquitatem* introduxerunt; societatem cum Nestorio & Nestorianis, cumque Eutyche & Eutychnianis, quamuis aduersa fronte inuicem pugnantibus, inierunt; neque Brentius illis loquendi modis ex incuria inculpata; sed ex malitiã & nequitia *Vbiquistica* vsus est. Quocirca extra spem veniæ relinqui debet; & cum *Nestorianè* vel *Eutychnianè* loquitur, simpliciter vt Nestorianus vel Eutychnianus condemnandus est ex præscripto Lutheri in sæpe iam nominato de amphiboliis Erasmicis iudicio.

Mentitur Mæuius S. Petrum eodem modo locutum

Matth. 16. *Cum filium hominū pronunciauit esse Filium Dei vni. Nam Christus verè est Filius hominis, verè item est Filius Dei. Quid hæc ad illa Brentiana? Filius Dei assumpsit hominem. Filius Dei est in Filio Mariae. Filius Dei implet Filium Mariae; quæ omnia ita sonant, quasi alius sit Filius Dei, & alius Filius Mariæ; quod minimè indicat, qui Christum Filium hominis, & Filium Dei affirmat; non enim duos innuit, sed vnum eundemque numero Filium, cui secundum humanam naturam competit, vt sit Filius hominis; secundum diuinam, vt sit Filius Dei.*

Ait Mæuius; Brentium egregiè contra Nestorianos depugnasse; ac proinde Nestorianismi insimulari non debere. Ita profecto contra Nestorium & Eutychem pugnavit, vt non dubitem; quin ei nunc apud inferos, pro operata bene nauata, debitas gratias agant; & ex animo optent; huius generis plures oppugnatores scæ & scætoribus suis obuenire.

Ad geminum illum tuum versiculum:

Sit malus Interpres, tum nil bona verba iuuabunt;

Sit bonus Interpres, tum nil mala verba nocebunt:

respondebit Lutherus ex suo de Erasmo iudicio: *Si ista licentia regnet, (& si isti versiculi audiendi sunt) possem ego, (imo & deberem) omnia commode interpretari, quæcumq; vnquam omnes heretici dixerunt, deniq; quidquid ipse Diabolus fecit, dixit, aut dicere & facere possit in æternum. Hoc quis ferat? Ergo q̄ Lutherus de Erasmo, hoc nos applicemus Brentio. Cum dicit Erasmus Petrus Christum appellat virū, Deum tacet; (& Brentius, Filius Dei assumpsit hominem, Filius Dei est in Filio Mariae. Filius Dei implet Filium Mariae) damnandum est Ariana (Nestorianæ) sententiæ & hæreseos; quia potuit hoc insidiosum verbū in re summa maiestatis diuinæ omittere, vel religiosius loqui. Hæc enim Ariani (& Nestorianis) verba (& effata) fortiter significant, non placere, Christum Deum dici (eundemq; Filium Dei & Filium Deiparæ) meliusq; esse duntaxat virum eum appellare (& duas personas in Christo statuere) vt cumq; possint commode vel incommode interpretari pro diuinitate (& vna persona) Christi, tamen vt posita sunt & sonant, præsertim suspecto auctore, offendunt Christianas mentes; quia non habent vnum & simplicem sensum, & pronius intelliguntur pro Ariani (Nestorianis) quàm pro Orthodoxis.*

Docet Bellarminus, lib. 4. de Christo cap. 1. Christi animam, ab ipsa sua creatione fuisse repletam scientia, & gratia, ita vt nihil postea didicerit, quod antea nescierit. Ex hoc, inquit Prædicans, Thefi 78. & seq. demonstrabimus Iesuitam, nolite velis, (en quanta potentia Prædicantis) idiomatum diuinorum communicationem humanæ Christi naturæ concedere, ni proprias suas hypotheses diruere velit, & euertere. Intentis igitur auribus, & oculis ad stemus, vt audiamus & videamus, quo artificio rem tanti ponderis, tanti promissor hiatus, perficiat. Præscire futura est solius Dei, Isaia 41. Item, aspiciere tacitos gemitus, spiriaq; cordium, 1. Reg. 8. Aut ergo Iesuita sumus de anima Christi tractatum delet; aut increata sapien-

tia Verbi realem nostrarum animæ Saluatoris attribuat: cumq; sapientia increata Verbi, & omnipotentia eius, simplicissime sint vnum quid; hanc quoq; communicatam ei statuat, omniaq; sua argumenta, quibus diuinorum idiomatum communicationem oppugnavit, agnoscat esse falsa, & ἀναλόγητα.

Respondeo; solius Dei esse, vt futura, & tacitas cogitationes præsciat, & prævideat ex sua natura, & scientia increata & infinita; interim tamen donum hoc communicari potuit animæ Christi, vt, quod Deus potest per naturam, & scientiam increatam; id Christus, vt homo, seu secundum humanitatem potuerit per gratiam: per scientiam, inquam beatificam, & infusam: vtrâque enim à primo cōceptionis suæ puncto vberimè donatus fuit: vt proinde nihil opus sit tua illa Vbiquistica communicatione idiomatum diuinorum in animam Christi transfusorum, eo modo, quod id vestris phantasias videtur; sed nequaquam veritati. En, quam paucis verbis decem tuarum Thesium magniloquentia, vel potius superbiloquentia prosternitur. Accingere, si quid contra habes; si homo non potest præscire futura, & arcana cordium, quomodo Prophetæ ea cognouerunt? Si ad ista requiritur scientia increata, & infinita, quomodo Prophetæ per scientiam, lumenque creatum in longè positurum, & à sua ætate remotorum cognitionem perueniunt? nisi fortè Prophetis quoque Vbiquisticam communicationem diuinorum idiomatum concedis ad hoc, vt ad labentibus annis futura intelligentiâ explicare, abditosq; pectoris alieni recessus penetrare possent.

Hic Mæuius rursus imperitiæ suæ egregia dat specimina. Ait: *Introduci confusionem Eutychnianam si quis dicat, Christi animam per gratiam, hoc est, scientiam beatificam & infusam, cognoscere futura; itemq; occultas hominum cogitationes.* Videtur Mæuius ne per somnium quidem aliquando audisse, quid sit Eutychnianismus, & in quo propriè consistat; alioquitam ineptè de Eutychniana confusione non blateraret. Quæso, confundunturne duæ naturæ humana & diuina, si quis in natura humana habitus infusos statuat? Transformatne hoc humanam naturam in diuinam, vel viceversa, diuinam in humanam; vel vtramque in aliquam tertiam? Quis propius ad Eutychnianismum accedit; illène, qui habitus creatos & infusos in anima Christi agnoscit; an qui humanæ naturæ Christi ipsa attributa diuina & increata transcribit; non vt per illa suo quodam modo subsistat, quatenus immediate per hypostasin subsistit, cum qua attributa illa realiter idem sunt; sed vt per hæc diuina & increata attributa intelligat, *scias, regnet, agat, operetur, &c.*

Mox insulse simul & inscite nugari ingreditur de idiomatum personæ Christi; Ea facit triplicia; *essentialia, accidentalia, personalia.* Et post nugamentorum aliquot plaustra; in Agnoëtam transmutat; quia animæ Christi adscribit ignorantiam;

negans eam à momento incarnationis fuisse plenam gratiæ & veritatis, hoc est, scientiæ. De qua veterum & recentiorum Nouatorum stultitia lib. sequenti cap. I. Bellarminus.

Imperitè insuper Christo fidem & spem tribuit, quasi, more nostro, in hac vita fuerit viator tantum, non comprehensor. Nestorianè prorsus asserit, de Spiritu sancto concipi, nasci ex Beata Virgine tantum pertinere ad naturam humanam. Ex quo sequitur, nõ Filium Dei, non Verbum æternum Patris, nõ Deum de Spiritu sancto conceptum; natumque ex Virgine, sed humanam tantummodo naturam; quia concipi de Spiritu sancto & nasci ex beata Virgine sunt proprietates solius humane nature. Quo progredieris Mæui? An Beata Virgo non est Deipara? An non est mater Dei? An non cõcepit & genuit Deum? An non Deus seu Filius Dei conceptus est de Spiritu sancto, & natus ex Virgine? An nõ hæc verè de Filio Dei enunciantur, non autè nisi prorsus impiè de sola natura humana? peperitne beata Virgo solam humanam naturam? Etiam in consueta hominum generatione, quid nascitur, natura an Socrates? Quid paritur, natura an Socrates?

Stulte contendit, Prophetas non per creatum, sed per increatum lumen, prædixisse futura: Quasi verò donum Prophetiæ sit aliquid increatum. Mentitur me dixisse, Prophetas prædixisse futura ex scientia habituali. Nullum verbû de hoc feci, quia non ignoro, plerosq; Theologos donum Prophetiæ non collocare in habitu quopiam constanter durabili, sed in lumine quodam transiente diuinitus menti infuso.

Mentitur me dixisse, Prophetas prænunciassse futura ex scientia acquisita. Numquam hoc mihi in mentem venit; quia Prophetiæ donum est quiddam cælitus infusum & inditum, nullis naturæ viribus parabile. Negat Prophetas cordium arcana cognouisse. Si non cognouerunt, quomodo ergo Daniel cap. 2. dicere potuit Regi Nabuchodonosor. Tu Rex cogitare cepisti in stratu tuo, quid esset futurum post hæc, &c. Negat stulte, Prophetas arcana cordium cognouisse per sapientiam creatam. Estne donum Prophetiæ & lumen illud vaticinandi de futuris aliquid increatum? Mentitur, me comparare, hoc est, parem facere, sapientiam Propheticã cum sapientia Christi. Nunquã & nusquam æquavi. Si absq; exæquatione inter se contulisset, quid piaculi admisisset? An non & homo cum Deo & Deus cum homine, institutã comparatione, conferri potest?

Pergit Hunnius. Negat Bellarminus, & Iesuitæ Moguntini, & Ingolstadienses communicationem omnipotentia diuinæ, competere humanitati Christi. Negant: & rectè. Quid Hunnius? In quantæ contradictionis retia Bellarminum compellit? Bellarminus concedit humanitati Christi concessam esse potentiam in omnes creaturas: ergò concedere cogitur, nolit velit, eidem concessam esse omnipotentiam diuinam. En supremam, & desperatam Prædicantis huius seu vanitatem,

A seu ignorantiam: seu vtramque simul. Quasi verò potentia, & omnipotentia sint vnum, & idem. Quasi verò, qui dicit, Christo secundum humanitatem, datam esse potestatem in omnes creaturas; is propterea dicat, Christo secundum humanitatem datam esse simpliciter omnipotentiam: cum omnipotentia, ad omnes effectus posibles sese extendat: potentia, nequaquã; quod, ex ipsis vocabulis manifestum enadit.

Obiicit Hunnius: Aut intelligit per potentiam solam auctoritatem sine efficaci dominatione; aut realem, & efficacem omnium creaturarum gubernationem. Respondeo; Bellarminum hoc posterius intelligere: sed vt sit efficax dominatio, & gubernatio, non oportet, vt ad omnes simpliciter posibles effectus sese extendat: satis est, vt ad aliquos. Ad quos autem sese extendat hæc potentia Christo secundum humanitatem tributa, docebit te S. Thomas, si doceri aut velis, aut possis, 3. p. q. 13. a. 2. & 3. Et ibidem commentatores eius, præsertim Gregorius de Valentia, tibi non ignotus, & Franciscus Suarez.

Obiicit Prædicans; Dominium super omnes creaturas solius Dei proprium est. Respondeo; dominium super omnes creaturas, quoad omnes effectus, absolutumque simpliciter, & independens, solius Dei proprium esse: cuiusmodi dominium nõ est illud, quod Christo secundum humanitatem concessum dicimus: Est enim dependens à dominio diuino; nec ad omnes effectus sese extendit, vt antea dictum: quia, neque ad creationem, nec ad annihilationem porrigitur. Itaq; ærem verberat Prædicans; cum hanc Thesin suam nonagesimam citatione scripturarum opplet: vt ostendat, dominium super omnes creaturas soli Deo competere: & si competat etiam Christo secundum humanitatem, id ei competere per Vbiquisticã illam diuinorum idiomatum communicationem.

Mæuius hic rem gerit syllogisticè, admodum scilicet valenter & efficaciter. Quæcumq; potentia se extendit ad omnes creaturas, ea est omnipotentia: sed, Bellarmino teste, potentia super omnes creaturas, Christo est data; ergo data est ipsi omnipotentia, quia non est alia potentia super omnes creaturas, quàm omnipotentia. Respondeo, Maiorem esse Mæuiam, hoc est, futilem & inanem. Quo fulcro eam fulciet Mæuius? Nam Christo secundum humanam naturam, data est omnis potestas, tanquam Regi & Iudici, omnis, inquam, potestas, ad Regis & iudicis munus necessaria, ita vt de omnibus creaturis disponere queat, quatenus id ad vtrumque officium obeundum & ritè administrandum, requiritur. Num ideo Christus secundum humanam naturam, seu qua homo, diuina illa omnipotentia præditus est? Num, quæ nõ sunt, creare; num quæ sunt, annihilare potest? Num regia illa & iudiciaria, qua pollet, potestas, est suprema & independens, sicut est diuina omnipotentia?

Instat Mæuius: Efficax dominatio, & gubernatio

omnium creaturarum est opus omnipotentia diuine, & proprium Dei, sed potentia illa super omnes creaturas, cuius Bellarminus meminit, est efficax dominatio, & gubernatio omnium creaturarum, ipso Grefero teste & explicante. Ergo Bellarminus concedit omnipotentiam Christo, secundum naturam humanam. Respondeo, Maiorem esse veram de efficaci in omnes creaturas dominio, si sit in omnes, etiam posibles & quoad omnes effectus, prorsus independens; sed hoc sensu falsa erit Minor. Cui quando fidem faciet Mæuius? Qui quid ager, si quod Bellarminus probabilius iudicat, respondeam, Christo datam omnem potestatem in cælo & in terra, atque adeo ipsam omnipotentiam diuinam, non in se, & secundum se, sed in sua hypostasi, cum qua copulatur? Quid, inquam, contra mutiet, si hoc responsum adferam, atque adeo liberaliter largiar, potestatem illam, de qua Christus est locutus Matth. vii. esse ipsam diuinam omnipotentiam, humanæ naturæ Christi non in se, sed in hypostasi sua datam.

Tantum non insanit Mæuius, quod geminam potentiam super omnes creaturas statuo, alterâ limitatam, & Christo, vt homini cōpetentem; alterâ, indefinitam. Prouocat ad totâ puriorem antiquitatem, vt vel vnum testimoniū pro hac duplici potestate proferatur. Quid opus hac prouocatione? Quot testes à Bellarmino & aliis contra vestrâ Vbiquitatem producantur; tot contra istâ potestatem, quam humanæ Christi naturæ collatâ somniatis; testes excitantur. Nullus enim vnq̄ dixit, ipsi naturæ humanæ in se diuinâ omnipotentiam communicatâ; sed vel locum illū: *Data est mihi omni potestas*, &c. intellexerunt de potestate regali, sacerdotali & iudiciaria Christi; vel certè de diuina omnipotentia naturæ humanæ non in se, sed in hypostasi sua communicata.

Quærit Mæuius? *Nonne totus IESVS Christus ex aqua vinum fecit? An non totus Iesus Christus creat bodie homines & animalia? An non totus Iesus Christus ad iudicium venturæ vniuersum mundū annihilabit?* Respondeo, totus IESVS Christus ex aqua vnum fecit. Qua Deus, principaliter. Qua homo, seu secundum humanam naturam, instrumentaliter. Totus Christus mortuus est. Num ideo etiâ secundum naturâ diuinam? Quando homo, vt Socrates v.g. moritur, totus homo corrumpitur. Num ideo aut materia aut anima hominis corrumpitur? An nō illa ingenerabilis est ac incorruptibilis: hæc verò immortalis? Hominem & animalia credebā hæcenus nasci, nō creari. Nunc Mæuius me aliâ Philosophiam docet; cui tamen assentiri nequeo, donec mihi ostenderit, homines & animalia ex nullo penitus præsupposito subiecto produci. Illud etiam de *annihilatione* mundi sub extremum iudicij diem plusquam Stoicum paradoxū apparet. *Quæ scriptura hoc tradit? Quis orthodoxorū Patrum? Quis, qui nō sit Mæuius, hoc est, plumbeus & bliteus? Scisne quid sit annihilatio? Et tamen effrenato ore tuo Iesum sic*

Affari audes. O IESVS Christe exurge. Et nisi respicatur iste homo, tuam gloriam, tuâ omnipotentiam reipsa & factō erga ipsum ostende. *Cōfunde hostes tuæ maiestati, &c.* Hæc Epiphonemata nō magis me mouent; quâ fluctus marini immotam, ad quæ perpetuo illiduntur, cautē. Hic scilicet mos vester est, qui quando probationibus destituitur, ad exclamationes, & superū inferūmq; cōpellationes digredimini. Exsurret pfecto Christus, & à tua tandē imperitia vindicabit suâ gloriâ, qui eo audacię & impietatis processisti, vt totū sacratissimę Trinitatis & Incarnationis mysteriū funditus è medio tollas.

Ad Hunnium reuiso; qui argumentando, vt videtur, defatigatus, mentiri incipit, vt animum, credo, non nihil relaxet. Vt autem mentiendi argumentum habeat, arripit Thesi 91. Psalteriū Marianum, à S. Bonauentura compositum; *petram scandali, lapidemq; offensionū* omnibus Prædicantibus: *In Psalterio Mariano tribuitur omnipotentia virginis Matri; etsi cum Verbo*, inquit, *diuino hypostaticè non vnite*. Paucis me expediam, *scaphamq; vocabo scapham*. Mentiris Hunni. Non enim ignorauit S. Bonauentura omnipotentiam esse proprietatē diuinam creaturis simpliciter incommunicabilem: (Vide S. Bonauenturam 3. d. 14. a. 3. q. 3) ita, vt nulla pura creatura simpliciter sit, & verè proprièq; appelletur omnipotens. Quid ergo significare voluit S. Bonauentura, cum D. Virginem, *Dominam omnipotentem* vocauit? hoc nimirū, esse omnipotentem, non simpliciter, sed, in suo genere: ita, vt possit, quidquid alij omnes Cœlites possunt: quippe Regina, & Domina cæli; materq; Dei. Nam quod simpliciter omnipotentē non nominauerit, inde itidem liquet; quia, adiungit, *post Deum nomen eius*. Certè, si propriè omnipotens esset, nomen eius non *post Deum*; sed *cum Deo* pariter esset. Cur tu Prædicans bonam Bonauenturæ mentem peruertis; nisi quia peruersus es?

Quam verò scita sunt & docta, quæ subnectis? *Solius omnipotentia opera esse. I. Sedere cum Filio in gloria Patris. An non omnes Beati cum Filio Dei in gloria Patris sedent; licet impari gloria? II. Dexteræ suæ cultores suos protegere. III. Virtute suâ capita inimicorum conterere. IV. Laborantibus, & tribulatis ad se confugientibus refrigerium dare, & solatium. V. Edificare domum cordis nostri. VI. Mittere de sedibus cæli sapientiam Dei; per quam illustrentur homines. VII. Mortuos suscitare.* An hæc, & id genus talia sunt, vt in nullum cœlitem, diuino munere, quadrare possint? An nemo vaquam mortuos excitauit, præter omnipotentem? Aut ergo Petrus & Paulus mortuos non excitauerunt; aut mortuos excitare, non solius omnipotentia opus est, vt Hunnius delirat. Etsi enim mortuos in vitam restituere propria virtute; opus sit solius omnipotentia; attamen mortuos excitare, diuinæ virtutis adiumento; id competit etiâ sanctis; quos hoc dono Deus dignatur illustrare. Verum de Psalterio Mariano iam pridem multa differuit Gregorius de Valentia lib. 5. de Idololatria cap. 15. contra

venerandum tuum præceptorem Heerbrandū; & Ioannes Busæus in Appendice; quam, contra tuos libellos de Vbiquitate ad suum Apologeticum in Gerlachium, adiecit. Cur non refellis, quæ disputant, antequam nugæ iam olim à te, tuoque Magistro prolatas, denuò proferes?

Nam, quòd exorcismum Oetingensem iam olim à Clarissimo viro Martino Eisengrino in lib. de Sacello Oetingensi scriptis mandatum; & ab aduersariorum iaculis defensum, vellicas; id fortè facis impulsu dæmonis illius, què Canisius ex puella illa expulit. Fortè inde expulsus, ad te migravit, stabilem, fixamque sedem in pectore tuo fixurus: ex quo nunc post tot annos latrat; quia, necdum causæ irarum, doloreque sæui exciderunt: alta mente repostum manet vulnus illud; quod tunc in sacratissimo Deiparæ Sacello accepit.

Cuius tui inquilini instinctu mentiris quoque Beatam Virginem ab Eisengrino *in exauditioni alacritate, & auxiliandi promptitudine, toti venerande Trinitati præferri.* Quo auolauit frons tua Hunni? quo mens? hocine Eisengrinus? Vide, ne in te, tuumque mendacium recidat cælestis fulminis ultio: quam Eisengrino aut imprecaris, aut ominaris. Pudeat te prædicans huius tuæ impudentiæ. Sed surdo canimus; cum Hunnium verenditiæ commonefacimus. Iam dudum frontem exiit.

Fabrum Stapulensem, quem in Theatrum hîc producis, tanti facimus, quanti tuum Fabrū Tubingensem. De hoc iam olim Magistro tuo Smidelino respondit Gregorius de Valentia, & tibi Busæus, vt & de Paulo Kemerio; quem, quondam vocasti *Iesuitam*; quod mendacium à Iesuita resorbere iussus, necdum fortè concoxisti. Item de Ertlino; qui nunc tibi *Ertlinus*. Ad dis iam Casparum Franckum; qui, pro inuocatione Sanctorum citat illud S. Hieronymi aduersus Vigilantiam, collegam tuum; *si Agnus vbiq; est; ergo, & sancti, qui sequuntur Agnum, vbiq; esse censendi sunt.* Ad hoc testimonium responsum quidem accepisti à Busæo; cur, si displicebat, non refutasti? Nô repeto: in medio positus est liber Busæi. Ad iicio duntaxat; Agnum, quod ad humanitatem attinet, esse vbiq; scientia, & cognitione. quia, omnes sibi supplicantes, quocunque loco supplicent, cognoscit; sic & sancti, cognitione sunt vbiq; quia, omnium preces ad se fufas, vbiunque locorum concipiuntur & instituuntur, intelligunt vel in Verbo; vel per peculiare reuelationes sibi à Deo factas. Si hæc supra captum tuum sunt, non est, quod miremur; cum præter calumnias, & figmenta nihil capias.

Redis ad Pfalterium, in quo Virgini MARIÆ adscribitur, quod in omni tribulatione, præcipue in hora mortis, adfit cultoribus suis; ad auxiliandum eis, & excipiendos illorum spiritus, & deducendos ad regna celorum. Quid hinc colligis? videlicet id, quod soles: *Rur-*

A *sus Maria maiestas presentie, inquis, in omnibus necessitatibus suorum cultorum tribuitur; etiam citra vnionem; quam maiestatem Christus, qua homo, ne per vnionem quidem, ex Iesuitico decreto, consequi valuit. Deliras Hunni. Petitur enim à D. Virgine, vt sub horam mortis, rebusque in artibus, nobis adfit; precibus, & intercessione apud Deum: vt eius interuentu à periculis liberemur, & ad vitam æternam perducamur. Quam ad rem, necessarium non est, vt B. Virgo corpore nobis sit præsens: sufficit, si in cælesti patria commorans, quibus præfidiis egeamus, intelligat. Multò minus ad hoc necessaria est vestra illa Vbiquitas; vt scilicet vbiq; locorum corpore D. Virgo sit præsens. Etsi non dubito, sæpè nonnullis corporaliter præsentem fuisse: sed, aut tunc cælum deseruit; aut, quod commode fieri & intelligi potest; simul, & vno tempore, pluribus in locis fuit. Quam in pluribus locis existentiam Christo nunquam nos negauimus. Potest enim, si velit, pluribus locis se præsentem sistere, etiam extra Eucharistiam. Illam duntaxat monstruosam Vbiquitatem, & omni præsentiam ei competere negamus; quam vos ei ex vi vnionis hypostaticæ asfingitis.*

B Liberaliter autè, vel potius illiberaliter mentiris, cum ais, nos inficiando hanc vestram commentitiam omnipræsentiam; *plus diuine maiestatis Mariae citra, & extra vnionem hypostaticam tribuere; quam Christo, vt homini, per, & propter vnionem hypostaticam cum Deo Verbo. Ligonem liceat vocare ligonem.* Mentiris Hunni. An non Christus, vt homo, subsistit in diuini Verbi hypostasi: quæ talis, actanta est maiestas; vt maior infra increatam esse nequeat? An hæc maiestas Deiparæ Virgini competit? An non verissima est hæc plena maiestatis diuinæ enunciatio? *Christus homo est Deus. Hic Homo est Deus.* An hoc tantum elogium quadrat in Diuam Virginem? An non Christus, vt homo, est iudex viuorum, & mortuorum? An non Rex, & Dominus vniuersorum? An non *differentius* præ aliis omnibus nomen sortitus est? Quid igitur tu fabularis? plus maiestatis sine vnione hypostatica concedi matri; quàm Christo, vt homo est, cum vnione hypostatica?

C Nunc secundæ sui Labyrinthi parti de persona Christi decentissimum celophonem imponit; cum ex Catholicorum de Eucharistia dogmate euinci dicit, Vbiquitatè corporis Christi admittendam esse; aut dogma de Eucharistia *absurditatibus non finiendū laboraturum.* Quas absurditates non nostras, sed suas, antequam omnium conspectui subiiciat; viam & rationem mōstrat, qua Vbiquitas non modò possit, sed & debeat defendi. *Ex sententia, inquit, Pontificiorum, verè adesse corpus Christi in locis omnibus, quibus Missa dicitur; nec eam vel extenditur, vel ob locorum diuersitatem multiplicatur, vel substantia eius destruitur, sed citra expansionem, vel multiplicationem, vel destructionem, verè adesse*

potest.

potest, idq; citra respectum vnionis hypostatica, & sessionis in dextera maiestatis: Ergo multo magis nos absque predictis absurditatibus presentiam corporis Christi in omnibus simpliciter locis asserere possumus, ex ipsamet vnione personali, & sessione in dextera Dei, ceu immoto fundamento presupposito. An non est hæc bellissima consequentia? An non digna generali Superintendente, seductore, & impostore Saxonæ, qui duplici Lutheri Spiritu ebrius, in eiusdem cathedra furit?

Nunc ad absurditates: Nisi Pontificij vbiuitatem admittant; tunc, aut coguntur negare presentiam Christi in Eucharistia; Numerate, o vos Hunniani pulli, mendacia, & imperitiam: aut, si non negent, necesse habent confingere perpetuum descensum in Eucharistiam; & absoluta Missa rursus subinde receptionem in calum. (Quid insulsius? quid indoctius hoc Prædicante, in rebus tam tritis aut hallucinante, aut alios decipiente?) Et cum in multis locis Missa celebrentur, continuas, perpetuasq; motiones de vno loco, ad alterum. O plambeum acumen Hunnij. Quo pacto nihil erit corpore Christi inquietius. O propè dixerim ferula castiganda in Doctore, & controuersiarum omnium examinatore ignorantiam. Quasi verò Christus per motum localem, præsens sistatur in Eucharistia: quasi, cum species panis corrumpuntur per motum localem rursus abscedat. Quante tenebræ in cerebro huius Prædicantis? qui animo & cogitatione præsentem se in loco sistendi nullum alium modum concipere & informare potest, quam sibi visitatum, hoc est, eum, qui fit localis motus interuentu. Hæc est magna cæcitas cordis, inquit S. Augustinus lib. 2. contra Petilianum cap. 67. quando ei cum Petiliano, huic non absimili Prædicante negotium erat; & si nec ipsam in vobis agnosceris, hæc est maior cæcitas cordis.

At nec dum fatuari desinit; Si, inquit, hæc paradoxæ euitare velint, aliud effingent; nimirum, non illud corpus, quod in celos olim ascendit, esse in Eucharistia; sed id manere tantum in calis; quoddam verò aliud Christi corpus; imò infinita corpora Christi, ex panibus innumerabilibus in Eucharistia confici. Cui vnquam orthodoxorum hoc commentum Hunnianum in mentem venit? Quis Vbiuitatis oppugnat, & presentiam corporis Christi in Eucharistia propugnator, vnquam eo, quo Hunnius mentitur, modo, Eucharisticum dogma defendit? At Hünus pro imperio agit; nolint, velint; velint nolint; aut hoc, aut illud dicere debebunt: scilicet, tu Orthodoxos coges, & vel inuitos adiges; vt, quæ tu deliras, pro armis aduersus te assumant: Verecundia in rebus tam manifestis; terminabo enim hunc locum verbis S. Augustini lib. 4. contra Cresconium; vel etiam ipsa impudentia obmutescere potest; insania, non potest.

Quid ad hæc Mæuius? nihil præter conuicia & diæria ex triuio & stabulo. S. Bonauenturam, vocat Maleuenturam, festiuè scilicet, & qua nominis immutatione mirum ni menstruales dapes apud

suos symmyctas obtinuerit. Mentitur D. Bonauenturam Beate Virgini omnia effecta omnipotentis nature adscribere. Mentitur II. Gregserum & omnes Pontificios, non nisi mendaciter Beatam Mariam cali Dominam & Reginam esse profiteri. III. Mentitur, dicta Bonauentura non esse vllim bonæ interpretationis capacia. Vbi Mæuium suorum versicolorum obliuio cœpit. Sit malus interpres, tum nil bona verba iuuabunt. Sit bonus interpres, tum nil mala verba nocebunt. Si malo nõ nocent, accedente bono & æquo interprete, quanto minus nocebunt verba bona, qualia S. Bonauenturæ, si eis candidus & sincerus lector ac interpres obtingat? IV. Mentitur, S. Bonauenturam sibi contradicere. V. Mentitur, S. Bonauenturam impiè vocare Deiparam omnipotentem; siue fiat simpliciter, siue dupliciter, siue tripliciter, siue proprie, siue improprie.

VI. Mentitur, Gregserum ieiunè respondere ad ea, quæ Hunnius de omnipotentia D. Virginis deblaterauerat. At tu cum tuo Hunnio ebriè profus vbi que calumniaris & mentiris; vt mihi probabile fiat, ne vnã quidem paginam Labyrinthi vestri & huius Apologetici à vobis ieiunis vel sobriis conscriptam esse, omnia cereuisariam ebrietatem olent, & halant.

VII. Mentitur, nullum beatum sedere ad dexteram Patris. Nam si cum D. Augustino per sessionem ad dexteram Patris intelligamus beatitudinem, nullus est sanctus in cælo, qui non ad dexteram Dei sedeat: vt præteream alias rationes, ob quas meritisimò beati ad dextram Dei sedere dicuntur.

Postea debacchatur Mæuius in Gregorium de Valentia (quem lepide, vt solet, de Faulentia & Fallentia cognominat, edoctus à suo Helbrando) & in Ioannem Buszum, inque Martinum Eisingrinium. Quibus lædoriis & morologiis; quid præter silentium, reponam, non inuenio. Maledicit, quia benedicere non didicit; scurratur, quia Gelasimus est.

Repetit loca scripturæ, ab Vbiueterariis proficitia omnipresentia corporis Christi adferri consueta: Quæ à Catholicis iam millies explicata sunt. Cur me cum cuculi huius coccyssimis occupem? Mentitur, Theses Labyrinthi Hunniani vehemētissimè momordisse Gregserum. Ita profecto, adhuc vestigia tanti morsus apparent in sinistra manu non procul ab auriculari digito. Mox spuit Mæuius, Suisas & scriptorculos Pontificios; & fabulas Lugendarum, & nescio quæ alia retributa. Quale supercilium, hunc, qui necdum scholasticum puluerem, ex pallio suo penitus absterse, & nudius tertius ex hara Hunniana profiliit, omnibus Pontificiis, quantumuis vsu & temporis diuturnitate in scribendo exercitatis, non scriptorum, sed scriptorculorum nomen tribuere, cum respectu eorum, quos hoc conuicio ferit, Mæuius non sit homo, sed vappa & vapor; qui impiè simul & insipientissimè ait; omnes homines, etiam Gregserum impium, sustentari ab hypostasi

Filij Dei. Et audet caput hoc de hypostatica vni-
one disputare; cum ne notiones quidem siue no-
tationes vocabulorum hypostaticos & vni-
onis perfectas habeat.

REFUTATIO MÆ-
VIANI LIBELLI CONTRA
IUDICIUM BELLARMINI
de libro Concordiæ.

VOLEBAM nunc Mæuio missionem
dare, sed mitti recusat. Manum inii-
cit, cogitque, vt examinem menda-
cia, quæ effutiuit in libro, cui hic
profanus titulus. *Apologeticus contra Roberti Bellar-
mini Pontificiæ Ecclesiæ Cardinalis impium & stolidum
iudicium pro sancto & orthodoxo Concordiæ libro.* In
quo titulo, præter insignitè improbam vanita-
tem, luculentum continetur mendacium; quia
cum refutationem totius Iudicij Bellarminiani
polliceatur, vix modicâ eius portiunculam at-
tingit; ea nimirum, quæ Bellarminus breuiter de
vanitate subscriptionû differit, & sex errores cõ-
tra symbolum Apostolicum, quos Bellarminus
Concordiæ libro obiicit. Mendacia sexaginta
septem, quæ Bellarminus ex Concordia excerp-
sit, intacta relinquit. Laudo factum: nam si atti-
gisset; mendacia illa duplo vel triplo pluribus
pseudologiis auxisset ac cumulasset; quemad-
modum & errores, quos defensum tendit, non
nisi nouis, illis que crassissimis & imperitissimis
erroribus tueri conatur: & boni ominis gratia,
ipsum vestibulum sui libri hoc manifesto, & in
publica luce collocato mendacio exornat. *Li-
brus duobus de Indulgentiis inuictè ab Hunnio confutatis
opposuit Robertus Bellarminus Auctariû, cuius titulus hic
est. Iudicium Roberti Bellarmini Politiani, Societatis
I E S V Theologi, de libro, quem Lutherani vocant Con-
cordiæ.*

Vbi impudenter mentitur Bellarminum nu-
gamentis Hunnianis de Indulgentiis opposuisse
hoc *Iudicium*; cum istud *Iudicium* minimum
quindecim annis antè prodierit, & summo om-
nium applausu exceptum fuerit, quàm vel Bel-
larminus vel Hunnius de Indulgentiis scripserit,
vt notum omnibus. Et tamen iste non veretur
scribere, Bellarminum hoc *Iudicium* libro Hun-
niano contra Indulgentias opposuisse; cumque
libellus Bellarminianus, etiã Germanicâ linguâ,
omnium manibus tereretur, à prima editione,
quæ, nisi fallor, incidit in Annû Domini M. D.
LXXXV. vsque ad Annû M. DCV. quo Mæui-
us Apologeticum suum euulgauit: iste tamen
ita hoc de libro tenuiter & humiliter loquitur,
quasi nigro cycno & candido coruo rarior fue-
rit; quem ait se munere boni cuiusdam amici adep-
tû, cui se magnas gratias debere significat; quod
eius beneficio & dono obtinuerit *Iudicij* exem-

Aplar in tanta exemplarium penuria & infreqü-
tia; cum omnes tabernæ librariæ, omnes Acade-
miæ, & omnium eruditorum pulpita his exem-
plaribus abundarint. Sed ad rem.

Primus error Concordiæ à Bellarmino obie-
ctus, est, quod *Christus non solum vt homo, sed etiam vt
Deus Patri fuerit obediens*; qui error destruit penitus
veteram diuinitatem Christi, quâ symbolum Ni-
cænum contra Arianos asseruit. Mæuius. *Quid
hic somnias, aut quidnam moliarû probare, assequi non
valeo*: Credo: nil opus probatione vel testimonio.
Notus est stupor tuus, qui nihil assequitur, nisi
mendacia & conuicia. Hoc probare instituit
Bellarminus, Concordistas, esse vel Arianos, vel
Arianorum socios, & synergos. An nunc intelli-
gis, quid probare moliarû Bellarminus?

Ais. Num ideo Ariani censendi sunt, quia docet *Chri-
stum Deum & hominem, Patri obediuisse vsque ad mor-
tem*? Minimè verò, sed eam ob causam, quia do-
cent Christum, Deum & hominem non modò
Patri obediuisse secundum humanam naturam,
sed etiam secundum diuinam, vt prolatis ex
Concordia exemplis Bellarminus demonstrat.
Ob hanc impietatem Arianismi vos arguit Bel-
larminus. *Quid tu? Solenniter protestamur coram v-
niuerso orbe, nunquam in mentem nostram venisse, diui-
nitatem, qua in se, & per se, vera est à quodætos, passioni-
bus subicere, clauisq; secundum proprietatem nature con-
figi posse, asserere. Aliud autem est, quando cum scriptura
Deum esse passum, Deum esse mortuum, sepultum, Domi-
num gloriæ crucifixum, affirmamus; quo pronunciatu,
tantum abest, quod diuinitatis natura, vel essentia vio-
letur, vt potius illustrior coram mundo reddatur.*

Audi, Mæui, Bellarminus hic non agit de pas-
sione diuinitatis, vtrum scilicet Christus secun-
dum diuinam naturam passus fuerit; sed de obe-
dientia; vtrum videlicet Christus secundum di-
uinam naturam Patri suo obediuerit. Tu cur mis-
ces? Sed sinamus vt turbes ac misceas. Sinamus te
de passione diuinitatis loqui. Annon huic tur-
tam solenni *protestationi* paulò post valedicis,
quando imperitissimè statuis, has duas proposi-
tiones esse æquipollentes & synonymas: *Christus
Deus & homo Patri obediuit.* Et, *Christus vt Deus & ho-
mo Patri obediuit.* Nam si istæ duæ enunciationes
sunt æquipollentes; etiam istæ duæ erunt æqui-
pollentes: *Christus Deus & homo passus & mortuus est.*
Quæ est verissima propositio. Et; *Christus, vt Deus
& homo; id est, quatenus Deus & homo; passus &
mortuus est:* quæ est propositio falsissima, idem si-
gnificans, quod ista: *Christus secundum diuinam &
humanam naturam passus est & mortuus.* Et tamen
antea solenniter protestabar, vobis in mentem
nunquam venisse, vt affirmaretis diuinitatem in
se & per se passâ. At si vera est hæc propositio: *Chri-
stus, vt Deus, siuè, quatenus Deus, passus est;* inuitabi-
liter sequitur, Christum secundum diuinitatem
passum esse; atque adeo diuinitatem in se & per se
pati posse.

Deinde

Deinde tu & tui symmystę hoc loquēdi modo; diuinitatem *in se & per se* non posse pati; innuere videmini diuinitatem *per accidens*, & in alio pati & mori posse: quod æquē absurdum ac illud prius; quia æquē hoc repugnat diuinitati, ac illud prius; tam enim diuina natura cum humanitate in eadem hypostasi Verbi vnita, incapax est passionis ac mortis, quā erat, antequam natura diuina cum humana in eadem persona vniretur. Verūm de his plura inferius.

Quæris ex Bellarmino. *An Filium Dei nullam omnino Patri obedientiam præstitisse censet?* Respondes tu loco Bellarmini, at nō ex sensu Bellarmini. *Nullam, nullam omnino.* Dic Mæui, vbi scripsit Bellarminus, *Filium Dei, nullam obedientiam Patri præstitisse?* Num ignorauit illud? *Factus obediens vsque ad mortem.* Quis vsque ad mortem factus est obediens? Filius Dei. Num quā Deus? Num secundum naturam diuinam? Obediuit Filius Dei Deo Patri; non vt Deus; non quā Deus, non secundum diuinam naturam; sed vt homo, quā homo, secundum naturam humanam. Hoc Bellarminus vbique docet. Tu ineptissimē & ignorantissimē existimas; eundem esse sensum huius geminæ propositionis. *Filius Dei obediuit Patri. Filius Dei, quā Deus, seu secundum diuinam naturam obediuit Patri;* cum prior sit verissima; posterior, falsissima, & qui vtriusque eundem sensum, eūque verum & probum esse arbitratur, is pariter dicere debet; esse eundem verumque sensum harum propositionum. *Filius Dei est passus, crucifixus, mortuus; Filius Dei, quā Deus, seu secundum diuinā naturam passus est, crucifixus & mortuus.*

Ais. *non esse firmam hanc connexionem. Filius obediuit Patri, ergo minor est Patre quoad essentiam.* Conclusio; inquis, quatuor terminorum vitio turpissime laborat. Rectē dicis. Primus terminus est, *minor.* Secundus, *Patre.* Tertius quoad, vel ergo. Quartus, *essentiam.* Num syllogismo an conclusioni vitium quatuor terminorum tribui solet? Cedo, precōr, vbi nā sunt quatuor isti termini? Deinde, quid quid recalcitres & restites; consecutio illa proba est: quia si Filius Dei obediuit Patri, quā Deus, hoc est, secundum diuinam naturam, est ergo inferior seu minor Patre secundum naturam & essentiam, quia si ei secundum naturam & essentiam diuinam æqualis esset; non ei secundum naturam & essentiam obediret, nam æquale non obedit æquali: quia obedientia secundū naturam diuinam, necessariō importat inæqualitatem naturæ.

Ais: *Obedientia Filij non ratione essentia vel potentia, sed ratione cum officij, tum demonstrata reuerentia filiali erga Deum Patrem; tum denique perfecte consummationū omnium, & eterna beatitudinū & vite hominum perpetua, definitur.*

Quæstio est, Prædicans, non in quo consistat obedientia à Christo præstita Patri; sed secundū quam naturam hæc obedientia Patri à Filio fuerit præstita. Num secundum diuinam, an secun-

dum humanam, an secundum vtranq; Ad hanc quæstionem planum & expeditum responsum dandum erat; non inculcanda ea, de quibus nulla nobis est controuersia. Sita fuerit obedientia illa in officio imposito diligenter explendo, & in exhibitione reuerentiæ filialis erga Deum Patrem; semper quæritur, secundum quam naturā impositum sibi munus Filius Dei expleuerit? Inter cuius muneris partes passio & mors non postrema erat. Quæro, secundum quā naturam ex obedientia passus est & mortuus? Num secundum diuinam? Ai vel nega. Exhibuitne Filius Dei Patri suo reuerentiam & timorem filialem secundum diuinam naturam? Loquere Mæui, vt videamus, quibus sub signis milites.

Ais. *Si queratur, vtrum humana natura sola obediuerit? negabo constanter: vicissim; vtrum diuina natura in se & per se, ratione essentia obediuerit? itidem negabo: & hoc nunquam à quopiam Theologorum puriorum assertum fuisse, sanctè deierabo.* Neutrū horum quæritur Mæui; sed hoc; vtrum Christus secundum solam naturam humanam obediuerit Patri? Nos orthodoxè affirmamus; vos sacrilegè negatis. Itē: Vtrum Christus secundum diuinam naturam Patri obediuerit, passusq; fuerit? Nos orthodoxè abnuimus; vos nefariè affirmatis. Tu arbitrato tuo quæstiones tibi cudis; & tuo arbitrato soluis: cum si candidus aut scriptor aut disputator esses, ad aduersariorum tuorum quæstiones animum aduertere deberes.

Non placet tibi hoc argumentum; Filius obediuit Patri, ergo est minor Patre. *Bella me hercle Bellarmini ratiocinatio,* inquit Mæuius: *quasi verò obedientia officij in Filio, præsupponat aliquam minoritatem (vt sic loquar) essentia. Filius aliquis in terris, si Patri obtemperat, non propterea minor est Patre, quò ad essentiam, quò ad *ἐξουσίαν, δύναμιν, & potentiam naturalem:* Ita; licet Filius Dei, quatenus Filius est, Patri suo obediat & officium filiale præstet; non tamen exinde consequitur, quòd se Patri, ratione uicis submisserit, &c.* Quid tibi cū Hercule Prædicans? An tam diu in Schola Hunnij seditasti, nec audiisti, quomodo præceptor tuus iurare fuerit solitus, Christo in *Herculis* locum substituto? *Me Christe; Bella me Christe ratiocinatio, &c.* Ad rem.

Si Christus secundum diuinam naturam Patri obediuit, planè sequitur, eum naturā & essentia sua esse minorem Patre. Quod hunc in modum ostendo: *quia licet in terris, vt tu obiicis, si Patri Filius obtemperet, non propterea minor sit Patre, quoad essentiam humanam, & quoad energiam, δύναμιν, & potentiam naturalem;* necessariō tamen minor est & inæqualis dignitate; perspicuum enim est; eum cui obeditur, digniorem esse, quā talis est, eo, qui obedit, quā talis. Si igitur Christus secundum diuinam naturam & essentiam caelesti Patri obediuit, vt vos deliratis; oportet, Patrem digniorē esse Filio secundum diuinam naturam. Si Pater secundum diuinam naturam est dignior, quā Filius secundum diuinam naturam; maior ergo

est Pater : quia dignior est maior. Minor ergo Filius, quia minus dignus secundum naturam, minor est secundum naturam; nam licet in humanis illa inæqualitas dignitatis consistere possit cum æqualitate physica naturæ, in diuinis tamen hoc fieri nequit, cum identitas dignitatis, & vt sic loquar, valoris & pretij, sit diuinæ naturæ intrinseca & essentialis.

Dispar est ergo ratio Filij in humanis; & Filij in diuinis, vt taceam ex alio etiã capite sequi inæqualitatem naturæ diuinæ in Christo, si Patri secundum naturam diuinam obediuit. Necessariò enim dicendum erit, Christum habere aliã numero distinctam naturam; quia obedientia propiè dicta importat necessariò realem distinctionem saltem duorum: vt supra libro p̄mo dixi, si ergo Christus secundum naturam diuinam obediuit Patri, etiam vt Deus est; seu secundum naturam diuinam; habet igitur Pater aliam naturam diuinam; cui obedientia defertur: posita hac naturarum diuinarum dualitate, necessariò sequitur naturarum inæqualitas, quia impossibile est, vt duæ naturæ diuinæ numero distinctæ sint æquales: vtraque enim deberet esse infinita: At hoc fieri nequit, posito quod numero distinguantur, nec in vno tertio identificentur, quia neutra perfectionem alterius vllò modo includeret. Quæro ergo, quænam natura sit minor; illa, quæ in Filio; an illa, quæ in Patre: quia alterutram oportet esse inæqualem alteri. Iam siue isti naturam in Filio inæqualem & minorem statuunt, siue eam, quæ in Patre, pari impietate sese obstringent.

Obiicit Mæuius. *Si valeret Iesuite argumentum, valeret & istud. Honorato maior est honorans; Filius honoratur à Patre Ioan. 8. v. 55. ergo Pater, vt ipse honorans, est maior Filio honorato.* Huic argumento nihil deest, nisi probatio Maioris. Ex quibus Ethicis hausit Mæuius illud suum assertum: *honorans est maior honorato?* Certè non ex Aristotelicis; non ex vllis aliis, quæ cum ratione congruant: quia falsum est, & ab omni ratione auersum. Num ideo rusticus maior Imperatore, quia honorat Imperatorem? Num homo maior Deo, quia Deo honorem exhibet?

Ait Mæuius, *totum Christum Deum & hominem esse passum, crucifixum, mortuum.* Non imus incipias: neque enim medius Christus passus est & mortuus: Sed num ideo etiam secundum diuinam naturam passus est? Num ideo verum est dicere; *diuinitatem esse passam, vt tuus Lutherus impiè scripsit?* Totus homo corrumpitur, quando moritur; Num ideo etiam corrumpitur secundum materiam, & formam? Totus homo nascitur, quando nascitur. Num ideo nascitur hominis materia vel anima rationalis? Qualis istorum hallucinatio, cum ex eo, quod totus Christus, verus Deus & homo passus est, concludunt, Christum, etiam vt Deum seu quæ Deus, seu secundum diuinam naturam, passum esse.

A *Negandum non est, inquit Mæuius, Deum ipsum passum esse verè, non ἡπαῖς, non ἰπιλοχικῶς, sed ἀλλοῦ.* Omnino Deus ipse verè passus est; at non secundum diuinam naturam; non secundum diuinitatem, vt vos sacrilegè simul & ineptissimè sentitis; & tamen hæc vestra tam profana sensa vix liberè eloqui audeatis, & si quando vobis excidunt, statim glossas producitis, quibus & impietatem & absurditatem non nihil veletis & comatis.

Ais. *Quosdam in abstracto ἰπαρολικῶς & ἡπαῖς scriptitasse diuinitatem seu diuinam naturam passam esse.* Addere debebas, etiam ἰντυχανικῶς, quos inter Eutychianos principem locum obtinet tuus Lutherus, quem nil iuuat, quòd aliquando in concreto scripsit, Deum esse passum: non enim ideo hæc propositio; *Diuinitas passa est;* definit esse Euthychiana: & qui hanc in abstracto effutire non erubuit, is proculdubio neque illi in concreto sanū sensum subiicit; sed hunc insanum. *Deus etiam, quæ Deus, seu, secundum naturam diuinam passus est.*

Sancti Patres Athanasius, Cyrillus, Vigilus à Mæuiò ex Concordia producti, nil aliud volunt; quàm totum Christum, Deum & hominem, passum esse; sed secundum humanam solummodo naturam: quod non obstat, quò minus totus Christus verè & realiter dicatur passus; quia etiam totus Socrates corrumpitur, quando moritur; & tamen nec materia, nec anima Socratis corrumpitur, & quando bos, leo, canis morte perit; totus bos, leo, canis, perit. & tamen materia nò perit. Similiter in Resurrectione, quando Socrates resurget, totus Socrates produceretur; & tamen nec materia, nec anima Socratis produceretur. Et quædo Socrates nascitur, totus Socrates nascitur; & tamen nec forma eius nascitur; quia creatur; nec materia eius nascitur, quia est ingenerabilis. Idem & de toto Christo cogita.

Quòd Vigilus dixit; Trinitatem esse clauis confixam: id vt à Pio dictū, piè accipiendum est; cōfixa est clauis non in se; sed in vna sua ex tribus persona. Nā Filius Dei, altera Trinitatis persona, verè clauis confixus est: quæ interpretationis benignitas, ne Luthero obueniatur, impediunt cum alia, tum lex, quam ipse tulit aduersus Erasmus de huiusmodi periculosis locutionibus non in meliorem, sed in deteriorem partem accipiendis.

Mentitur Mæuius, *sub illa vnione hypostatica, quam nos cum Catholica Ecclesia statuimus, latere Nestorianismum:* quia vnã personam in Christo prædicamus, non duas, vt faciebat Nestorius: veramque & substantialem vnionem duarum naturarum in vna persona agnoscimus ac profiteamur. Ex qua etiam fit, vt vtriusque naturæ attributa in concreto de illa persona prædicari possint. Nam Christus seu persona Verbi, verè est homo; Filius Dei verè factus est mortalis: verè passus; verè mortuus, & quidem totus; sed secundum natu-

ram humanam duntaxat: hæc enim omnia in *concreto* de Filio Dei verè, propriè, & realiter affirmantur, eò quod in sua hypostasi naturam humanam sibi habeat unitam.

Multa blait Mæuius, de hæresi Nestorij, sed qui veritatem cognoscere auet, is non Mæuinum, sed Bellarminum hoc libro tertio cap. 6. legat. Quanquam quò plura verè de sententia Nestorij recitat, eò sæpius sese mendacij coarguit; quod Bellarmini & omnium orthodoxorum sententiam vocat *Nestorianam*.

Mentitur impudentissimè, Bellarminum *clamarè: alium Christum esse passum: alium, non passum; alium obediuisse: alium non obediuisse: cum Bellarminus ubique doceat & sonora voce confiteatur, vnum eundemque Christum passum, vnum eundemque Christum Patri suo obediuisse: quamuis non secundum naturam diuinam; sed solùm humanam. Num ideo conduplicatur Christus? Num ideo alius atque alius Christus constituitur? Num duos Mæuios constituo, si dicam, istum Mæuium esse mortalem; sed secundum corpus; & immortalem; sed secundum animam? Qualis Sæctarij istius stupiditas simul & nequitia, quam mox iterum exerit, cum *Nestorianismi* accusat, quod Bellarminus scribit, Christum esse passum & mortuum non secundum diuinitatè, sed solùm secundum carnem, iuxta illud I. Petri 4. *Christo igitur in carne passus.**

Quæritur, inquis, an particula *ista carne* sit *æternæ*; quæ vim separandi & excludendi habeat, ut videlicet alteram naturam à proprietatibus alterius nature *communione auellat*. Omnino talem vim habet hæc particula; Indicat enim in abstracto secundum solam naturam humanam passum; nullo modo autem secundum naturam diuinam; neque enim proprietates nature humanæ, quales, *pati, mori posse, & similes per vnionem hypostaticam* in diuinam naturam transfusæ sunt, ut nec vice versa, proprietates nature diuinæ in humanam transferunt.

Obiicis. Hoc repugnat Paulino illi ad Rom. 1. *Filius Dei natus est ex semine David secundum carnem, quia si hic determinatio proprietatis secundum carnem, habet vim æternæ, seu separatiuam, inuitabiliter sequitur, quod sola caro in plenitudine temporis nata sit.* Minimè hoc sequitur, sed hoc. Filium Dei secundum solam carnem, hoc est, humanam naturam solam in plenitudine temporis natum esse. Audi Prædicans; Filius Dei verus Deus, & homo, natus est ex Deipara; sed secundum solam humanitatem; nam ut secundum diuinitatem nascatur ex Virgine, id simpliciter impossibile est; quia diuinitas est æterna. Certissimum igitur est, & firma fide tenendum, Filium Dei ex posteritate Davidis natum esse; sed secundum naturam humanam, non diuinam. Quod enim tibi imaginaris, Filium Dei non posse dici natum ex semine David, nisi etiam secundum diuinitatem ex semi-

ne Davidis sit natus, id stultissima est imaginatio, & flagris castiganda, cum ne Mæuius quidè secundum animam rationale natus sit ex semine sui genitoris, quando quidè anima creatur; non generatur; & tamen Mæuius & quidem totus, verè appellatur sui parentis filius.

Instat Mæuius. *Propter vnionem duarum naturarum in vna hypostasi verè dici potest, Filius Dei passus est: Deus passus est; ergo verè etiam dici potest, Deus secundum diuinam naturam seu quæ Deus, passus est, si non per se & primario, saltem diuinitatis & secundario, ait Mæuius; qui tam per se & primario, quàm diuinitatis, & secundario stultescit ac delirat, quis enim sanæ & integræ mentis dicat, diuinitatem, etiam secundario, pati & mori posse?*

Urget Mæuius. *Aut tales determinationes (secundum humanam naturam, secundum diuinam naturam) alteram naturam à communione prædicati excludunt & segregant, aut non excludunt.* Respondeo, excludere; nam cum dico, Filius Dei est passus & mortuus secundum naturam humanam; significare volo, Filium Dei secundum solam humanam naturam passum & mortuum esse, exclusâ diuinâ naturâ à passione & morte,

Si excludunt, inquit Mæuius, *sequitur axiomatis* Samosatani & Nestorij. *qui dicebant naturas nihil habere commune.* Imò sequitur insipientia & impietas Mæuiana: quomodo enim duæ nature secundum nos nil habent commune, cum habeant communem vnâ eandemque hypostasin, in qua substantialiter vniantur, & cui hypostasi attributa sua communicant; ita ut in concreto hypostasis illa à diuina natura verè dicatur *Deus, immortalis, &c.* ab humana verò *homo, mortalis, passibilis, &c.* Neque enim vnio hypostatica in hoc consistit, ut ipsæ nature sibi mutuo suas proprietates communicent: nam ut nature; sic etiam proprietates vtriusque nature manent impermixtæ ac inconfusæ: sed ut eas communicent hypostasi, in qua substantialiter vniantur; de qua etiam prædicari possunt, sed in concreto, de qua re vide S. Thomam 3. p. q. 16. Et ibi Gregorium de Valentia. Hactenus de primo Concordiæ errore, quem non paucis erroribus cumulauit & erraticè defendere studuit Mæuius.

Secundum errorem, qui est de Christo Mediatore, differo ad librum quintum, qui de hoc argumento differit; ibi excutiemus ineptias Mæuij.

Tertius Concordiæ error est, inquit Bellarminus; quod humana Christi natura sit ubique verè & realiter. Mentitur Mæuius, *Bellarminum initio sui libelli pollicitum, se noua dogmata à Lutheranis hæreticis non defensa, in suo catalogo commemoraturum.* Vbi hæc pollicitatio in præmiolo libri Bellarminiani? Scilicet Bellarminus nesciebat monstrum *vbiquitatis* ante Lutheranam Concordiam

à Lutheranis fuisse excogitatum, & rudibus pro verbo Dei venditatum.

Post hoc mendacium verbosissimè deblaterat, quid ipse & sui per vbiuitatem seu omnipræsentiam corporis intelligat, cum tamen ipsimet Vbiquistæ primarij inter se non consentiant; tamque subtiliter & constanter in hac materia versentur, vt sanctè iurare queas, eos, quid dicant, penitus ignorare. Quid ergo patellarius iste actriobolaris Vbiquista intelligeret, qui infantiam, inscitiam & temeritatem suam plenè vbiue buccis prodit, chartisque suis imprimat. Hic error vbiuitatis, inquit Bellarminus, repugnat primò scripturis quæ passim asserunt, Christum ratione humanitatis alicubi non fuisse.

Mi Roberte, quòd prolaberis? clamat Prædicans. Quis ex nobis vnquam dixit, humanitatem Christi quatenus in essentia sua circumscripta, & naturaliter consideratur, vbiq; fuisse localiter? quòd, inquam, hoc scripsit? quis ex nostris vel cogitauit per febrim saltem? Imò verò, quæ hic contra nos au. falso obiicit: & quod tu hic inculcas, dudum sciimus; dudum credidimus, dudum professi sumus, &c.

Omitte sis verbositatem & stultiloquentiam tuam. Ad rem responde. Non obiicit vobis Bellarminus id, quod à te & tuis amoliri conaris: siue enim Christum localiter vbiue statuatis; siue vno duntaxat in loco localiter & circumscriptiue, simulq; vbiq; ex vifessionis ad dexteram, modo quodam illocali & ineffabili, siue, inquam, hoc, siue illud, siue vtrumque sentiat & statuatis (quia ipsi nescitis, pridie, quis vester super hæc re postridie sensus, quæque decreta futura sint, adeo in assertionem profani huius dogmatis lubrici & inconstantes estis) loca scripturæ à Bellarmino producta vos feriunt, & vestra fomina euertunt, quomodocunque tandem Christum vbiue præsentem colloceatis. Nam Ioannis 6. absolute dicitur. Cum vidisset turba, quia IESVS non esset ibi. Quomodo ibi non erat, si non tantum ibi, sed vbiue erat?

Occurrit Mæuius: Quod verba Ioannis 6. attinet, manifestè patet, ea de locali & visibili absentia intelligenda esse, additur enim, quòd turba viderit, nec discipulos adesse. Iam autem discipuli saltem localiter adesse possunt: ergo vel hinc necessariò secundum litteram dictum hoc intelligendū esse de presentia locali concluditur.

Bona glossa, si ab Euangelista processisset; nunc quoniam ab Vbiquistis venit; examine eget. Nam ita viderunt abesse ab illo loco Christum sicut viderunt abesse ab illo loco discipulos; sed ab illo loco viderunt discipulos abesse non tantum localiter & circumscriptiue; sed, & quocunque alio modo; ergo & Christum non tantum localiter, sed & quocunque alio modo viderunt ab illo loco abesse. Maior est Mæuij, Minor clara. Bona forma. Vera igitur conclusio.

Magnam haud dubiè gratiam ab Vbiquistis iniisset Euangelista; si ita scripsisset; cum vidisset

A turba, quia IESVS non esset ibi, intellige, circumscriptiue & localiter; quia illocaliter & incircumscripte videbant illum adesse; sed quærebant & desiderabant localem & circumscriptam præsentiam. Si turba hæc fuisset vbiuifica, dixisset; videmus illum abesse localiter, sed tamen illocaliter eum adesse, firma fide tenemus. At nihil horum contigit. Sed simpliciter viderunt illum non adesse, quia omni modo viderunt & intellexerunt abesse.

B Profert Bellarminus hunc locum Ioan. 11. Lazarus mortuus est, & gaudeo propter vos, vt credatis, quoniam non eram ibi. Quomodo non erat ibi, si erat vbiue? Respondet Mæuius, idem esse iudicium de hoc loco, quòd de predicto, quandoquidem Christum verè & realiter, non simulatè, suo corpore de loco in locum esse progressus, vt isto locali modo tunc in Bethania verè, ratione natura assumpta, non fuerit. Hic iterum Christus bene de Vbiquistis meruisset: si, claritatis causâ, dixisset: Non eram ibi, localiter & circumscripte, tametsi eram ibi, modo vbiuifico. At cum Christus sine huiusmodi restrictione absolute dixerit; non eram ibi; ostendit se secundum suam humanitatem nullo modo fuisse ibi; quia si aliquo modo fuisset ibi; non negasset absolute, se fuisse ibi. Quis enim orthodoxorum, vel etiam Vbiquistarum, dicat; Christum secundum humanam naturam non esse in Eucharistia; quia non est in Eucharistia circumscripte & realiter? Quis audeat dicere; de hostia heri, v. g. à communicante quopiam sumpta: Christus non erat ibi; quia non erat ibi localiter?

C Tertius locus: Matth. vlt. Non est hic, surrexit; quem eadem duplicis præsentie localis & illocalis, circumscripte & incircumscripte arte eludere nititur Mæuius. Sed nihil proficit. An enim Deus non est hic, in hoc ligno, v. g. quia non est hic localiter & circumscripte? An ideo verè affirmabimus? Deus non est hic. Et tamen non est hic localiter & circumscripte: vt taceam mihi prorsus absurdum videri dicere, Christum sub circumscripto habitu & modo verè moueri, & de loco ad locum progredi potuisse, si fuit secundum suam naturam humanam vbiue. Nam quomodocunque tandem vbiue fuerit; impossibile est vt aliquid verè secundum substantiam suam moueatur, si est vbiue secundum substantiam suam. Quorsum enim mouebitur, quorsum progredietur, cum sit vbiue? Nonne motus localis est acquisitio noui loci, & positio substantie in loco, vbi antea substantia illa non fuerit? Quæso, quæ causa cur Deus sit localiter immutabilis, & de loco in locum non moueatur, nisi quia est vbiue? Et quamuis res (vt lapis v. g.) in qua Deus est, moueatur, ipse tamen non mouetur, ideo solum, quia est vbiue, ex qua vbiuitate nascitur immutabilitas secundum locum: Ergo Christus

etiam

etiam sub locali & circumscripto schemate, moueri non potuit verè; sed tantum imaginariè, eo modo, quo olim Deus sub certis externis figuris moueri videbatur quando hominibus aspectabiliter apparebat. Scio esse, quibus non videatur impossibile, vt substantia habeat duas præsentias, *localem & illocalem*, in vno eodemque loco, & secundum alteram localiter moueatur in illo loco; secundum alteram quiescat. Sed hanc sententiam ego cum natura & essentiali ratione motus localis penitus concordare nequeo.

Secundò dicit Bellarminus hoc vbiuicicū dogma repugnare articulis symboli de Christi conceptione, natiuitate, passionis, resurrectione, ascensione & aduentu ad iudicium. Nam quod ad conceptionem attinet, si Christus secundum humanam naturam ab ortu suo primo vbiue fuit, sequitur eum non modò in beatæ Virginis vtero; sed & extra, & in omnium mulierum vteris, imò vbiue in omnibus rebus fuisse. Articulus de natiuitate, docet, Christi corpus post nonum mensem ex vtero prodiisse, & sic verè esse natum. At, secundum Vbiuicistam, ante nonum mensem, imò, primo die conceptionis fuit extra vterum, & post nonum mensem adhuc erat in vtero, nec inde vnquam exiit.

Hic Maius iterum confugit ad duplicem illam suam præsentiam & existentiam rationem: *illocalem & localem*. Secundum illam, dicit Christum fuisse vbiue a primo incarnationis momento: Secundum alteram, non fuisse vbiue; sed in solo vtero D. Virginis; neque egressum ex omnium vteris, sed ex solo vtero virginis. Hanc solutionem ne cassa quidem nuce dignam esse ostendit Bellarminus, quia, vt iam diximus, quod vbiue est, illud non potest verè & realiter moueri; sed tantum apparere: Si igitur Christus secundum naturam & substantiam suam humanam, dum in vtero virginis esset, fuit vbiue, impossibile fuit, vt ex virgine verè nasceretur; quia ad veram ex matre natiuitatem requiritur vera & realis secundum substantiam transitio de loco ad locum, quæ non habet locum; si corpus Christi secundum substantiam suam fuit vbiue, quocunque tandem modo fuerit vbiue; etiam illo illocali & incircumscripto, in $\lambda\beta\gamma\phi$, vt loquitur Maius.

Post multas in Bellarminum & Iesuitas scurriles criminationes & furiosas debacchationes respondet tandem Prædicans, *verum esse, quod ratiocinatur Iesuita, si humana sapientia in Theologia credendum, & illud Aristotelis, quo fieri $\mu\alpha\tau\acute{\alpha}\kappa\alpha\tau\omicron\upsilon\varsigma$ $\alpha\lambda\lambda\omicron\gamma\iota\upsilon\varsigma$, prohibet, negligendum est*: Scilicet dimissa humana ratione amplectemur stultitiam & insaniam Lutherana, exq; ea, suppositis fidei articulis æstimabimus, quid consequens sit, quid incosequens; nõ ex ratione & ratiocinatione, fidei & naturalium scientiarum præsidio munita. Et cū somniator aut agyrta quispiam suum nobis

A somniū obtrudit; vociferationibus nos abstergeri sinemus; ne huiusmodi deliriū ad rationis trutinam expendamus. Si verum est secundum rectam rationem, & lumen nature, verum & realem motum localem non posse fieri, nisi res transeat à termino seu loco, in quo est, ad locum seu terminum, in quo non est; verissimum ad idem erit in Theologia & Theologicis mysteriis, neque enim verum vero aduersatur, sed cum vero semper & vbiue amicè conspirat, vt contra Lutherianilia & febrilia deliria in Actu Doctorali typis publicè excuso latius ostendimus. Quamobrem si secundum naturale & rectum rationis iudicium, res ita, vt diximus, comparata est, fieri contrarium non potest per vllum fidei vel Theologiæ arcanum; & quisquis ita sapit, is non *arcane*, sed propalam desipit.

B De transitu *ab vno genere ad aliud*: certus esto, hunc ignorare quid blateret, hacque de re nunquam legisse Aristotelem lib. 1. Poster. cap. 7. Et vt maxime legisset, non intelledurum fuisse; adeo mens eius stupet ac hebet. Scilicet cum ex verissima & ipso naturali lumine nota motus localis definitione, notione & ratione ostendimus, fieri non posse, vt ea substantia, quæ vbiue est, atque adeo etiam corpus Christi, si est vbiue, moueatur; tum *de genere ad genus* transilimus; & quod in demonstratione fieri veruit Aristoteles, committimus. Inspice, quæso, Maius, Aristotelem, & aliquem ex melioris notæ interpretibus, & dispice, num qua contentione hæc tuam tam altis radicibus fixam ignorantiã vincere queas. Forsan & Apostolus, cum à feminum in terram iactorum & corruptorum in latam messem exuberantia ad futuram corporum resurrectionem argumentum ducit, *a genere ad genus* transcendit; vt & alij Apostoli, & ante omnes Christus Dominus, sæpe ex terrenis istis, vt pote notioribus, cælestia explanare & illustrare consuevit.

C Post hæc per summam tautologiam & batologiam repetit & recinit, quæ iam ad fastidium vsque inculcauerat, de duplici præsentia corporis Christi *locali & illocali*, & vbi totam vaniloquentiam vndeque perpenderit, hoc inane argumentulum prodire conspicies. *Christus iam est in aliquo cælesti vbi, & tamen simul est illocaliter & incircumscriptè in $\lambda\beta\gamma\phi$, ergo etiam fieri potuit, vt in hoc mundo esset in aliquo vbi Physico localiter & circumscriptè, tametsi illocaliter & incircumscriptè esset vbiue in $\lambda\beta\gamma\phi$* . Metri logi. Antecedens friuolum est & imperitiæ plenum. Dico, *imperitiæ*, quia Christus, secundum naturam humanam non est in Verbo, nisi vt in sua hypostasi, à qua sustentatur, terminatur, & vltimum substantiale complementum accipit: totoque cælo distat à modo, quo substantia in loco seu *localiter & circumscriptè* seu *illocaliter & incircumscriptè* existit. Nec vbiue existit hypostaticè humana Christi natura in $\lambda\beta\gamma\phi$, sed ibi duntaxat.

vbi ipsa humana Christi natura secundum substantiam suam præsens existit; licet ipse *ab ipso* sit vbique, quemadmodum licet in Deo simus, viuamus & moueamur, Apostolo teste, Act. 17. non tamen vbique in Deo, vbique existente sumus, viuimus, & mouemur, sed ibi, vbi secundum substantiam præsentem sumus.

Docet Bellarminus, monstrum vbiquitatis etiam repugnare veritati corporis Domini in cœna, nam si corpus Christi ab ipsa conceptione est vbique, non egemus Sacramento cœnæ, vt præsentiam habeamus corporis Domini. Quid igitur Sacramentum cœnæ facit? non exhibet certè præsentiam corporis Domini, nam hæc antea quoque aderat, quid igitur facit? nisi hoc, quod significat Christi corpus adesse? At, hoc volunt Zvvingliani, ex vi Sacramenti cœnæ nihil nos habere, nisi signum. Hic Mæuius nihil adducit præter densa & immania conuicia & mendacia. Vocat I. Bellarminum *ignauè stupidum*. II. *stupidissimè ignauum*. Et quis hac loedoria Bellarminum petit? III. Mentitur, *Bellarminum controuersæ statum negligere*. IV. Mentitur, *Bellarminum astutè præsentiam modos confundere ac commiscere*. V. *Indoctissimè & ineptissimè garrit de præsentia Sacramentali, Christi corpus fuisse quidem vbique in Verbo; sed non Sacramentaliter, iam autem, instituto Sacramento, etiam Sacramentaliter nobis adesse*. Quidquid iste blateret; nunquam hunc nodum dissoluet. Nam sub pane & vino, vel potius secundum Lutheranos Vbiquistas, in pane & vino corpus Christi secundum suam substantiam verè & realiter præsens est ante omnem actionem Sacramentalem, non ergo per Sacramentalem actionem fit aut sistitur præsens secundum suam substantiam, sed tota illa Sacramentalis actio significat tantum præsentiam corporis Christi: quod manifestum inde euadit; quia impossibile est, vt de nouo secundum suam substantiam ibi incipiat corpus esse præsens, vbi antea est & manet præsens secundum substantiam suam; sed corpus Christi secundum suam substantiam, antea & est & manet præsens in pane & vino, ex Vbiquistarum sententia: ergo impossibile est, vt de nouo incipiat ibi esse præsens secundum suam substantiam, quia iam antea est ibi præsens secundum suam substantiam; sed quidquid ibi fit, illud tantum erit expressius & dilucidius quoddam signum præexistentis in pane & vino præsentia Christi.

Quid Mæuius? Hoc negotij credit sibi datum, vt vociferetur & bacchetur, sed extra rem, vt solent bacchantes, & lymphati quâ odio, quâ inscitia. Ait, *alium esse finem præsentia Sacramentalis*, et alium illius alterius vbiquitatis in *ab ipso*, neque esse vbique, vt comedatur, & nexu illo Sacramentali nobiscum vniatur, sed hac ratione in solo pane & vino existere. Verum tot & tanta verborum inanissima profusione, ne tetigit qui-

A dem Bellarmini argumentum, tantum abest, vt euerterit. Non enim loquitur Bellarminus de fine, diuersoque respectu & effectu eiusdem præsentia; sed de ipsa corporis Christi præsentia; solideque demonstrat, si corpus Christi secundum suam substantiam, ex vi vnionis hypostaticæ sit vbique, fieri non posse, vt in cœna, vi actionis illius Sacramentalis sit fiatque præsens; esto, acquirat ibi nouum respectum cibi & potus, vel alium quemcunque; at non propterea secundum suam substantiam fit de nouo præsens, quia antea ibi erat secundum suam substantiam: quemadmodum & ipse Deus non fit præsens secundum suam substantiam illi rei, in qua aliquid de nouo efficit; quia antea secundum entitatem suam ibi existit; licet nouam habitudinem nouumque respectum nanciscatur.

B Mentitur autem Mæuius cum hoc argumentum Bellarmino tribuit. *Christi corpus ab ipsa conceptione fuit vbique: ergo non fuit opus præsentia alia cœnæ*: non ita argumentatur Bellarminus, sed hunc in modum. Corpus Christi ab ipsa conceptione est vbique, ergo non egemus Sacramento cœnæ, vt per illud habeamus præsentiam corporis Christi, secundum suam substantiam. Probatur consequentia. Quia corpus Christi verè & realiter adest, absque omni Sacramento cœnæ; quid ergo hoc Sacramento opus ad præsentiam corporis Christi habendam? Quod enim Mæuius clamat: *esse in Sacramento secundum fructum, gratiam, & spiritalem nobiscum copulam*; id nihil est, nisi quidam Zvvinglianismus cum Vbiquitate admodum concinnè temperatus: nam & Zvvingliani seu Calvinistæ vi Sacramenti nihil nobis exhiberi tradunt, nisi fructum & effectum gratia: si non ipsorum verba, sed sensa considerare velimus.

C Adfuit ante, clamat Mæuius, & *reuera adfuit, sed non ita adfuit, non hoc modo adfuit*. Hoc ipsum est, quod Bellarminus ex vestra sententia, deduci ait. Adfuit antea corpus Christi secundum suam entitatem in pane & vino; ergo secundum suam entitatem non fit præsens in pane & vino per actionem illam Sacramentalem: Non ergo opus habemus Sacramento cœnæ ad præsentiam corporis Christi habendam: sed tantum ad hoc, vt Christo per fructum gratia & per vnionem spiritalem fruamur. Quæ fruitio Calvinisimum haud occultè halat.

D Mentitur, hoc esse Bellarmini argumentum. *Christi corpus semper vbique fuit: ergo in cœna non potest verè adesse, sed tantum notari & significari*: nunquam hoc delirium Bellarmino in mentem venit, sic enim argumentum instituit. Corpus Christi est vbique præsens secundum suam substantiam ex vi vnionis hypostaticæ, ergo nec est, nec fit præsens secundum substantiam suam

in pane & vino per Sacramentum cœnæ, quia iã antea præfens erat; vt iam sæpius dictum. Nec enim Mæuius ideo fit præfens in suo cubiculo, in quo antea est; quia nunc in illo ita est præfens, vt stet; nunc, vt iaceat; nunc vt ambulet; nunc vt sedeat; quia modi præfentia non cõstituunt nouam præfentiam. Quapropter conuicia, quæ hic Prædicans in Bellarminum exspuit, ad ipsum meritissimò remittuntur. *Deum immortalem, qua inaudita, Mæuio tamen dignissima, est hæc asylogistia? Somno oppressus hæc scripsisti, aut, quod facilis credo, ex mera calumniandi potulantissima libidine.*

Mentitur Bellarmini argumentationem esse similem huic. *Christi corpus vbique regnat; ergo in sede beatorum non adesse verè potest, sed significatur saltem.* Respondebo Mæuio verbis Mæuianis. *Mentiri, quantumuis cõtè, illicitum est: apertè autem & absque respectu hominum plaustra mendaciorum horrendorum cumulare, scelus est:* nam quidquid hic declamitas, id nil aliud est, quàm iuge quoddã mendacium: non enim dicit Bellarminus, vos, ex vestra sententia, in vestra cœna nil aliud agnoscere, vel habere, quàm agnoscant & habeant Zvingliani & Caluinistæ; sed ex vi Sacramenti vel actionis Sacramentalis nil vos habere dicit, quàm quòd Caluinistæ habent; non enim habetis corpus Christi præfens ex vi Sacramenti; sed ex vi vniõnis hypostatice. Quidquid ergo ex vi ipsius Sacramenti habetis, id tantum est fructus vel effectus corporis Christi.

Dicit Bellarminus vbiquitatis dogma excogitatum fuisse ad destruendam Zvinglij hæresin. Hoc Mæuius mendacij postulat, idque ob istud argumentum: *Si dogma hoc demum Zvinglij tempore excogitatum est; sequitur id antea & Apostolis, & Spiritui sancto ipsi, cõtè, antiquitati fuisse ignotissimum, sed falsum hoc: ergo & illud.* Concedo sequelam liberaliter. Nulli enim veterum hoc monstrum vel per somniationem vnquam probatum assertumue fuit. Spiritui sancto error hic non fuit vnquam ignotus: sed si ideo non est error, quia à Spiritu sancto præuisus est; etiam Arij error non erit error, quia & iste à Spiritu sancto æquè est præcognitus.

Obiicit Bellarminus: corpus Christi, si sit vbique, non posse simul verè cum pane, quantumlibet consecrato, sumi & comedi, nec sanguinè cum vino, quantumlibet consecrato, bibi. Nam panem & vinum ideo verè sumi & comedi, quia non sunt vbique; hinc transire de mensa ad manum; de manu ad os, de ore ad stomachum, & hæc de Christi corpore & sanguine nullo modo dici posse, si sint vbique: neque enim in pane & vino sumimus, hoc est, comedimus Deum seu diuinitatem, licet panem in mensa manducemus; & aquam bibamus: idque propterea, quia Deus est vbique, ideoque immobilis, nec de loco ad locum transferri potis.

A Respondet Mæuius: *Absurda, & impossibilia in Theologia, non esse ex impossibilitate nostra natura, & ce- rebello illo, in mysteriis fidei stupidissimo, fingenda. Quanto enim tibi impossibilior res videtur; tanto Deo est factu facilior.* Mirabile profectò responsum. Qualis illa Theologia, quæ absurda, & impossibilia continet? Ego extra hæreticam synagogam nullam eiusmodi noui. Deinde lepidù duco, quod isti cum ex ipsa rerum euidentia vrgentur, dicuntare solent, rationem esse cœcam & stupidam, neque horum talium capacem. Lumine naturali cognitum est, illud quod est vbique, non posse verè moueri localiter. Vbiquistæ hoc inficiantur, Nobis ad tantam stultitiam cohorrescentibus, mox clamitant, *non esse quod miremur, rationem ist-*

B *hæc non capere:* in quo illis libens assentior, nam ratio non capit quomodo id, quod secundum substantiam suam vbique existit, verè & realiter moueri possit localiter. Naturali itidem lumine omnibus hominibus insito exploratum est id, quod verè manducatur & bibitur, per motum localem ad certas partes, vbi prius non erat, trãfuehi & transportari debere. Nam esus verè sic dictus & potus necessariò cum motu locali coniungitur. Hic aduolant nostri Vbiquistæ; & inuerso naturæ ordine nobis persuadere conantur, se manducare & bibere corpus & sanguinem vbique existentem, & nullius localis motionis capacem. Cæterum, si quanto *res impossibilior videtur, eò est Deo factu facilior;* tum facillimum erit

C Deo binarium numerum facere imparè; & ternarium, parè, quia hoc valde videtur impossibile. Facillimè etiam facere poterit, vt ipse non sit æternus, omnipotens, bonus, infinitus, quia hæc talia maximè videntur impossibilia.

Secundò respondet, *argumentum Bellarmini procedere ex falso principio, quia cum demum securum corpus Christi sumi non posse, si mutaretur seu transubstantiaretur in panem: hoc autem transubstantiationis dogma esse impium, blasphemum, &c.* At hæc responsio procedit ex immensa quadam Mæuij stultitia, qua ex cœcatus, videre non potuit, vnde Bellarminus argumentum ducat; inde nimirum, quod impossibile sit, illud, quod est vbique, moueri localiter. Estne hoc principium falsum? Quæ, dic quæso, causã est, cur Deus nequeat loco moueri, nisi quia est vbique, & propter istam vbiquitatem immutabilis localiter?

Deinde quis vnquam docuit corpus Christi transmutari seu *transubstantiari* in panem; & sanguinem in vinum? Catholica Ecclesia panem & vinum in corpus & sanguinem Christi transmutari & *transubstantiari* tradit. Mæuius imperitissimè hæc confundit; quasi mutatio corporis in panem; & mutatio panis in corpus Christi, sint vnum & idem, bacchaturque inuerecundè in *transubstantiationem*, cum neque quis Catholicæ Ecclesiæ super hac re sit sensus, intelligat; quæ nunquã transubstantiationem corporis Christi in panem; sed vice

versa, panis in corpus Christi, contra inferiorum portas asseruit.

At cedo Mæui, cur non potest verè manducari & bibi corpus & sanguis Christi, si panis & vinum transubstantiatur in corpus & sanguinem Christi, seclusâ ubiquitate, sicut ab Ecclesia Catholica secladitur? Annon adest tunc corpus & sanguis Christi sub speciebus panis & vini; Annon de loco ad locum transferri potest? Annon de mensa ad manum, de manu ad os, de ore ad stomachum transire ac transmitti potest? Nam quod postea illâ tuâ phantasticâ transubstantiatione: corporis & sanguinis Christi in panem & vinum, corpus & sanguis Christi verè nequeat sumi, liquidum est; quia nec corpus nec sanguis Christi adestet amplius si transubstantiaretur in panem & vinum. Itaque sicut iam in Eucharistia nec panem nec vinum, quoad substantiam, sumimus, quia quoad substantiam suam transmutantur in corpus & sanguinem Christi, ita tunc corpus & sanguis Christi non sumerentur, quia transubstantiarentur in panem & vinum. At quis huius transubstantiationis corporis & sanguinis Christi in panem & vinum auctor est, nisi supina Mæuij inscitia, & calumniandi præceptus audacia?

Ad exemplum de Deo allatum à Bellarmino, respondet Mæuius, Si de Deo Filio sermo sit, manducari eum, qui ubique est, in cena: Sed adde; secundum id, quo non est ubiq; , nempe secundum corpus & sanguinem. Nam, si corpus & sanguinem Christi ubique colloces, impossibile erit, ut verè manducetur ac bibatur, quia impossibile erit, ut de loco ad locum transferatur. Hunc tandem nodum aut dissolue, Mæui, aut disseca, si potes: Nam quidquid eo integro, declamitaueris, id in ventum & fumum ibit.

Deum aliis in rebus non sumi seu manducari concedit Mæuius; causam reddit, quia non velit in aliis rebus à nobis sumi; neque illis sacramentaliter præsens sit. Respondeo, licet sacramentaliter præsens non sit, intimè tamen per essentiam suam præsens est; & cum illis secundum indistantiam penitissimè vnitur. Quæ ergo causa est, cur quando panem de mensa tollis, & ex manu ad os transfers, & ex ore ad stomachum traicis, non moueatur etiam cum pane Deus, deque mensa ad manum, de manu ad os, & ex ore in stomachum transferatur; quæ, inquam, causa est, nisi quia est ubique: ac proinde moueri non potis: & si illis in locis, ad quæ mouetur panis, Deus non existeret, verè ad illa cum pane moueretur & trāsferretur. Ex quo sequitur, stultum esse, quod opinatur Mæuius, à Deo, si vellet, fieri posse, ut in pane & vino verè à nobis comedatur, & bibatur. Potestne Deus facere; ut ipse non sit ubique? potestne facere ut de loco ad locum transferatur; quia hoc ad veram & realem manducationem necessariò requiritur?

Postquam Bellarminus ostenderit corpus Christi non posse verè sumi & manducari in Eu-

charistia, si sit ubique; subiungit: Quorsum igitur Eucharistia? Ut habeatur corpus Christi fructuose, dicit aliquis Brentianus. Ergo solus fructus, sola efficacia, sola virtus corporis Domini sumitur in cœna; at hoc ipsum docent Calvinistæ. Mæuius iterum omnia agit, excepto eo, quod agendū erat. Oggrunnit, Sumi corpus Christi realitèr & substantialitèr. Sumi secundum fructum à bonis & fidelibus: non ab improbiis. Occipit. Sumunt boni, sumunt mali, forte tamen inæquali. Quorsum hæc omnia, nisi ut non totus obmutescat, & rudiam oculos vaniloquentiæ suæ nebulis obnubilet. Si ille non esset rabula, sed disputator doctus, demonstraret nobis, quomodo, corpus Christi verè sumi & manducari queat, non obstante ubiquitate corporis Christi; Quandiu enim hoc non ostendit, nunquam Bellarminiano argumento satisfaciet. Nec suam Doctrinam à Calvinismo satis vindicabit. Sequitur enim ineuitabiliter, corpus Christi ex principiis ubiquitatis tantummodo secundum fructum sumi, & manducari; quia secundum substantiam verè sumi & manducari non potest, cum sit ubique.

Quartò dicit Bellarminus, ubiquitatem repugnare Decreto Dresdensi promulgato in Saxonia ab iisdem Confessionis Augustanæ Theologis Anno 1571. Mæuius expedite sese expedit. Ait, decreti illius Auctores fuisse Calvinistas; & mentiri Bellarminum, quod decretum illud ab Augustana Confessionis professoribus profectum dicat. Sed cum decretum Dresdense ab Academiis Lipsiensi & Vitebergensi, & à tribus Consistoriis, & ab omnium Saxonicarum Ecclesiarum Superintendentibus partim factum, partim approbatum fuerit; nemo non videt, mentiri Mæuium, nisi dicere velimus, totam Saxoniam tunc fuisse Calvinianam, exceptis pauculis, qui postea, Smidelino duce & auspice, caput cum sua ubiquitate attollere, & Dresdense decretum refigere cœperunt. Vide Hospinianum Calvinistam lib. de origine & progressu libri Concordiæ cap. 3. Nonne & sunt & fuerunt ex Lutheranis & Augustanæ Confessionis sectatoribus, qui ubiquitatem reiiciant, & tanquam informe monstrum, excrentur, & hanc potissimum ob causam libro Concordiæ subscribere renuerint? Vide Hosp. lib. cit. cap. 35.

Quintò dicit Bellarminus, ubiquitatem repugnare Melanchthoni, primario Augustanæ Confessionis & Apologiæ Architecto. Non negat hoc Mæuius: sed mentitur, Philippum, quando confessionem scribebat, versatum in hac ubiquitaria sententia. Mentitur, inquam; quia nulla, ne obscura quidem ubiquitatis mentio fit in Augustana Confessione. De Philippo vide Hosp. lib. cit. cap. 1.

Ultimò dicit Bellarminus, ubiquitatem repugnare sanctis Patribus. Oggânit Mæuius: se ad Patres respoñsurum ἀνασκουαστικῶς καὶ κατὰ σκοπὸν ἀσκητικῶς, κατ' ἀγορῶν,

187ª Dion. Quanta copia responſionum; quanta vbertas, & quidem Græca. Si ſingula poſtmodum propius inſpicias, nil niſi re-ſtitutâ, hoc eſt, inanem & verbosam pollicitationem, offendes. Ait; cum ſuo Kemnicio, Patribus multum certaminis cum Manicheis & Eutychieſis fuiſſe; & nil aliud voluiſſe, quàm Chriſtum habuiſſe verum corpus; proprietatibus Phyſicis conſtans, locale, circumſcriptum; interim non negaſſe, quin corpus illud alia ratione, nimirum illocali & incircumſcripta in Verbo exiſterit, & etiânum exiſtat. Miſerabilis planè deſenſio, vt intelliget, quiſquis legerit & perpenderit Patrum teſtimonia, quæ Bellarminus hoc lib. 3. de Chriſto, cap. 14. profert. Plerique enim Patres non tantum dicunt Chriſtum habere corpus naturalibus proprietatibus præditum, & loco circumſcriptum; ſed palam negant, corpus Chriſti eſſe vbiq; vel tam latè, quàm Verbum diffundi, & hoc ipſo quod docent, Chriſtum habere corpus naturalibus proprietatibus conſtans, quod de loco in locum tranſeat, vel tranſierit, vereque nõ imaginariè & phantaſticè motum fuerit; ſimul itidem docent, corpus Chriſti non eſſe vbiq; præſens, ad eum modum, què Vbiquiſtæ commiſcuntur, quia impoſſibile eſt, vt corpus, quod ſecundum ſubſtantiam vbiq; eſt præſens, verè & realiter ſecundum ſubſtantiam ſuam moueatur motu locali, ſub quacunq; tandem ratione cõſideretur, quemadmodum impoſſibile eſt, vt Deus ſub quacunq; demum ratione ſpectatus localiter moueatur, eam ſolùm ob cauſſam, quia eſt vbiq;.

Quàm autem iſtum & alios Vbiquiſtas frontem fortiter perfricuiſſe oportet, quando Vigilium pro ſe allegant cum lib. 4. contra Eutychè diſertiffimè vbiq; ſubſtantiam repudiet. Si Verbi, inquit, & carnis vna eſt natura, quomodo cum Verbum vbiq; ſit, non vbiq; inueniatur & caro? Namq; quomodo in terra fuit, non erat vtiq; in celo: Et nunc, quia in celo eſt, non eſt vtiq; in terra. Et, in tantum non eſt, vt ſecundum ipſam Chriſtum exſpectemus venturum de celo, quem ſecundum Verbum nobiſcum eſſe credimus in terra. Igitur ſecundum vos, aut Verbum cum carne ſua loco continetur: aut caro cum Verbo vbiq; eſt: quando vna natura contrarium quid, & diuerſum non recipit in ſeipſa. Diuerſum eſt autem, & longè diſſimile, circumſcribi loco, & vbiq; eſſe: Et, quia Verbum vbiq; eſt; caro autem eius vbiq; non eſt; apparet, vnum eundemq; Chriſtum vtriuſq; nature, & eſſe quidem vbiq; ſecundum naturam diuinitatis ſue: & loco contineri ſecundum naturam humanitatis ſue: creatum eſſe, & initium non habere: morti ſubiacere, & mori non poſſe: quod vnum illi eſt ex natura Verbi, quâ Deus eſt: aliud ex natura carnis, quâ idem Deus homo eſt. Igitur vnus Dei Filius, idemque hominũ factus Filius, habet initium ex natura carnis ſue: & non habet initium ex natura diuinitatis ſue: creatus eſt per naturam carnis ſue, & non eſt creatus per naturam diuinitatis ſue: circumſcribitur loco per naturam carnis ſue: & loco non capitur per naturam diuinitatis ſue: minor eſt etiam Angelũ per naturam carnis ſue; & equalis eſt

A Patri ſecundum naturam diuinitatis ſue: mortuus eſt natura carnis ſue; & non eſt mortuus natura diuinitatis ſue. Hac eſt fides, & confeſſio Catholica, quam Apoſtoli tradiderunt, martyres roborauerunt, & fideles nunc vſque caſtodimus.

Hunc Vigilij locum integrum adſcribere libuit, vt Mæuij & aliorum inuerecundia validius cõtunderetur, qui Mæuius ineptiſſimè conatur Vigilio affingere ſuam vbiq; ſubſtantiam; ex his ab illo ſcriptis verbis: (Chriſtus) maior eſt Angelũ per naturam Deitatis. Minor eſt Angelũ, per naturam carnis. Subiicit Mæuius: Quod ſi ergo minor eſt caro Chriſti Angelũ, vtiq; vel reſpectu ſolius nature humane in ſe, & ſui proprietatibus conſiderata; vel etiam, in ipſiſſima ſeſſione ad dextram virtutũ, minor dicitur, ſed poſterior

B eſt abſurdiſſimum, contraq; manifeſta verba Apoſtoli Eph. 1. Hebr. 1. vbi, Maior præſtantioreq; omnibus Angelũ Chriſtus, per exaltationem factus eſſe dicitur. Reſpondeo, naturam humanam phyſicè conſideratam eſſe minorem naturã Angelicã: ſiue phyſicè conſideretur præciſè & abſtractè ab vnione hypoſtatica; quod in confeſſo eſt; ſiue, phyſicè & ſecundum entitatem ſuam ſpectetur etiam vt exiſtit in hypoſtaſi Verbi: quia etiam, vt ſic, ſecundum ſuam entitatem minor eſt, quàm natura Angelica; nihil enim vnio hypoſtatica in naturali entitate humanitatis aſſumptę mutauit. Quomodo ergo maior eſt Angelis? Apoſtolus non dicit humanã Chriſti naturam, eſſe maiorem Angelũ, nempe ſecundum eſſentiam ſuam; ſed ait; Chriſtum eſſe maiorem & meliorem Angelũ; quia Chriſtus eſt Filius Dei naturalis, etiam ſecundum humanam naturam. Deinde Chriſtus eſt maior & melior Angelis effectus, etiam ſecundum humanam naturam, quia eſt caput, Rex, Princeps, & Iudex Angelorum, etiam quã homo, ſeu ſecundum humanam naturam. Igitur Chriſtus, ſedens ad dextram maietatis in excelsis, ſecundum humanam naturam maior & melior Angelis effectus eſt ob iam dictas cauſſas, non autem ob vbiq; ſubſtantiam ex ſomniis Lutheri, Brentij & Smidelini natam omnipreſentiam.

Hinc nullius ponderis eſt hoc Mæuianum argumentum: Aut Chriſtus dicitur exaltatus ſecundum diuinam, aut ſecundum humanam naturam: non ſecundum diuinam; quippe ipſa eſt exaltans, & exaltari magis nunquam poteſt. Ergo ſecundum humanam. Omnino ſecundum humanam naturam exaltatus eſt. Inſtas. Si ſecundum humanam naturam, ſecundum hanc quoq; maior omnibus Angelis factus aſſeritur. Omnino, ſed eo ſenſu, de quo paulò antea. Vrges. Si hoc: ergo Vigilium tantum de eſſentiis, ſeu carnis proprietatibus naturalibus verba fecit: quando ſcribit; Chriſtum ſecundum, ac per humanam naturam circumſcribi loco. Non abnuo de naturalibus proprietatibus accipiendum Vigilium; ſed addo, eũ loqui de eius carnis proprietatibus, quæ in hypoſtaſi diuina exiſtebat, & prout in illa exiſtebat. Nam humanam naturam aſſumptam à Chriſto ait circumſcribi loco, atq; adeo illam naturam, quæ ad dextram Dei exal-

data est; non vt precisè, & quasi extra Christum, spectatur, sed etiam, vt est in Christo; & vt à diuino verbo hypostaticè terminatur.

Ad testimonia Patrum, quæ Mæuius ex libro Concordiæ, seu ex Appendicibus ad illum librum exscripsit, magna ex parte respondit Bellarminus lib. 3. de Christo, cap. 18. Et ferè nihil aliud volunt, quàm Christum esse Deum & hominem; esse omnipotentem, immensum, infinitum, &c. & id genus alia, quæ de Christo, Deo & homine, in concreto prædicari solent.

Clamat Mæuius, *Bellarminum ad Patrum testimonia mutum esse.* Quam mutus sit, discet ex cap. 14. & 18. huius tertij libri. Nam quòd in Iudicio de Concordia, libello aureo, nil ad auctoritate Patrum respondit, mirandum non est, quia libellum non librum conficere voluit. Mentitur Mæuius, *Bellarminum in oppugnatione vbiq̄uitatis à Scholasticis discedere. Quæ Scholasticus hoc potentum defendit?*

Quartus error Concordiæ à Bellarmino notatus, est, quod Christi humanitati sint collata verè & realiter multa attributa diuina, vt omnipotentia, omniscientia, atque adeo ipsa diuina maiestas. Qui error destruit veritatem humanitatis Christi, renouat hæresin Eutychetis, & pugnat cum symbolo fidei, singula probat deinde Bellarminus. Mæuius consuetam artem facit. Declamat, exclamat, mentitur, conuiciatur; & ne homini iniuriam faciam, tandem argumentatur. En primum argumentum. *Data est mihi omnia potestas in celo & in terra, ergo humana natura Christi collata est ipsa diuina maiestas & omnipotentia, & omniscientia, non in hypostasi, ne erres, sed in se, ita vt formaliter sit omnipotens, omnisciens, &c.* Probatur consequentia. Quia scriptum est: *Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine. Ex quo dogma hoc nostra Concordia, inquit Mæuius, potentissime roborabimus: inter quæ roborata hoc, quod iam proposui, argumentum, primas obtinet: quia potestas Christi est *αυτοπαροχία*, quæ nihil exclusum habet, quia omnia sibi subiecta habet, &c. omnia nimirum, quæ ad officium summi sacerdotis, Regis, Iudicis, & capitis Ecclesiæ tam militantis, quàm triumphantis requiruntur: omnis enim potestas ad huc finem, hoc est, ad gubernationem Ecclesiæ necessaria, Christo quæ homo, seu secundum humanam naturam est concessa, tam in res, quæ sunt in celo, tam in illas, quæ sunt in terris.*

Dices, hæc potestas dicitur aeterna, Daniel. 7. *Potestas eius, potestas aeterna.* Faciamus sic, sermonè esse de potestate, quam Christus Matthæi ult. sibi collatam dicit; aeterna est hæc potestas, quamuis non sit diuina, sed diuina potestate minor; quia in omnem aeternitatem durabit; Nam Christus hominum atque Angelorum Rex in æternum manebit. Neque vilius ex veterum, Patrum cætu, hunc locum de vbiq̄uitate omnipotentia accepit: Quare fumos vendit Mæuius, dū

antiquos scriptores adducit: nil enim aliud volunt, quàm Christo datam omnem, hoc est, plenissimam potestatem regiam, iudiciariam, & sacerdotalem ad totius Ecclesiæ gubernationem: neque verò vox illa *Omnia*, æqualitatem diuinæ potestatis, vel ipsam diuinam potentiam necessariò indicat; nam & Rex verè dicere potest: *Data est mihi omnis potestas in regnis meis.* Omnia mihi tradita sunt; nec tamen diuina se potentia præditum significabit, sed humanam, tamen maiore & excellentiore, quàm sit illa, qua ceteri homines pollent. Itaque ineptè vrget Mæuius particulam illam; *Omnia*: cum & scripturæ & vulgari loquentium consuetudine; non soleat omnem restrictionem excludere. Omnia item subiecta sunt sub pedibus eius, quia est omnium Rex & gubernator, & omnibus creaturis vti potest arbitrato suo, prout ad finem iudicis, Regis & summi sacerdotis expedire arbitratur. Num ideo hæc potestas est ipsa potestas diuina?

Secundum Mæuij argumentum. *In Christo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei; Coloss. 1. ergo Christo est collata omniscientia ad vbiq̄uitatē modū.* Respondeo, consequentiam esse Mæuianam; quia si locus hic accipiatur de scientia diuina, in Christo & omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei secundum diuinam naturam, itemq; secundum hypostasin, non secundum naturam humanam. Item in Christo, etiam secundum humanam naturam, sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei, sed creatæ, quia à primo suo ortu fuit plenus gratiæ, & veritatis, & scientiæ beatificæ ac infusæ; quæ scientia & sapietia merito thesaurus appellatur, quia copiosissimè Christo comunicata est. Merito etiam Dei dicitur; quia à Deo tribuitur.

Vrget Mæuius vehementer illud, quod Christus, etiam in statu examinationis, nouerit omnes, licet oculis prius non vidisset. *Ioan. 6. & 2. nouit IESVS, qui essent non credentes, & quis esset proditurus illum: nouerat etiam tunc suas oues Ioan. 10. Phariseorum cogitata perspiciebat. Matth. 9. ergo humana natura Christi verè communicata est omniscientia diuina.* Si, vt par est, consequentiam neges, mox audies hanc probationem: *Quia hæc scire proprium est diuina natura.* Respondeo; scire hæc talia per se, & per scientiam increatam & infinitam; esse proprium Dei; At negamus humanam naturam Christi, seu Christum secundum humanam naturam, sciuisse hoc ex se, & per scientiam increatam & infinitam; sed ex dono Dei; idque creato & finito; quia per lumen creatum & finitum hæc omnia cognita habuit.

Dixi iam in Labyrintho Cretico hunniano, si hoc Hunnianum & Mæuianum argumentum concluderet, secuturum, etiam Prophetas, omniscientiæ diuinæ attributum sibi communicatum habuisse. Quia & ipsi longè post futura cognouerunt, & prædixerunt: etiam ipsi cogitationes hominum occultas viderunt & peruide-

intuiti

intuiti sunt. Nonne cor Elisæi 4. Reg. 5. *præsens erat*, quando reuerfus est Naaman de curru suo in occursum Giezi? Nonne vidit Helisæus, quamuis absens, quando Giezi accepit vestes & argentum? Nonne intellexit, quo consilio hoc fecerit; videlicet, *vt emeret oliueta, & vineas, & aues, & boues, & seruos, & ancillas?* Nonne idem Helisæus detexit occulta consilia & positas insidias Regis Syriæ 4. Reg. 6. Nonne hanc ob causam *conturbatum est cor Regis Syriæ*, existimantis inter suos esse, qui omnia proderet: quam suspicionem quidam ex famulorum numero ei eximere tentans; *Nequaquam Domine mi Rex, aiebat, sed Helisæum Prophetam, qui est in Israël, indicat Regi Israël omnia verba, quæcumq; locutus fuerit in conclauis tuo.* Nonne S. Petrus Act. 5. nouit occultas fraudes & fallacias quibus Ananias & Sapphira Ecclesiam circumuenire studebant? Et quid multis ambagibus opus; si in Mæuiana stultitia aliquid momenti inest, non in solo Christo, sed & in omnibus Prophetis hanc Vbiquisticam omniscientiæ diuinæ communicationem naturæ humanæ factam inueniemus.

Mæuius appellat hanc obiectionem *stupidam*. *Stupida*, inquit, *Gretseri obiectione*. Nec calumniæ suæ aliter fidem conciliare nititur, quam eius, quod in controuersia positum est, assumptione & repetitione, quam si in sua primordia resoluas, summa huc recidet: *Magno discrimine prænotionem & prædictionem Christi & Prophetarum discrepasse; illius enim naturam humanam hypostaticè fuisse vnitam Verbo: minime verò naturam humanam Prophetarum; hinc in illam ipsius omniscientiæ diuinæ proprietatem transfusam; nequaquam verò in naturam Prophetarum: Quare naturam humanam Christi omnia sciuisse per omniscientiam diuinam, non verò naturam humanam Prophetarum.*

An non est hæc egregia responsio? Quasi ideo necesse, vel etiam possibile sit, omniscientiam diuinam, vel aliam quamcunque Dei proprietatem in naturam humanam Christi transfundi, quòd sit cum verbo hypostaticè coniuncta, ita vt quæ scit non sciat per creatam, sed per increatam diuinamque scientiam? Nonne hoc ipsum est, de quo cõtendimus? Quàm pulchrè ergo ipsam quæstionem pro responso nobis Mæuius apponit? Si Helisæi vel alterius cuiuscunque Prophetæ natura humana fuisset hypostaticè cum Verbo vnita, non aliter nisi per lumen creatum, diuinitus sibi infusum, futura & abdita cordis consilia cognouisset & perspexisset: Impossibile enim est, vt creatura aliter intelligat in se & per se, quam per scientiam creatam.

Obiicit Mæuius. *Christus quando occultis cordium patefaciebat, & futura prædicebat, non est locutus per humanitatem insciam eorum, quæ dicerentur, serè, vt mente capti loquuntur, quæ non intelligunt.* Non abnuo. Num ideo locutus est, hæc Christus secundum humanitatem, consciam harum rerum per scientiam diuinam & increatam? Minime verò,

A quia præter hanc, cuius natura humana non est capax, datur scientia creata, beatifica & infusa, cuius beneficio humana Christi natura absentia & abdita nouerat. At Christus dicitur *vnctus, & quidem secundum humanitatem, vnctusq; spiritu sapientiæ & scientiæ*; & quidem infinitæ. Vbi verò hoc? Ioan. 3. *Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum.* Variæ sunt huius loci expositiones, vt videre est apud Interpretes, nominatim Toletum, in caput tertium Ioannis. Demus locum accipi de Christo ratione humanitatis, cui Deus non dedit dona Spiritus cum mensura, sed totam plenitudinem donorum, vt nullum ei desit, & in tota perfectione, quantam potuit natura humana iuxta legem diuinæ prouidentiæ capere;

B quid hinc extundet? Num ipsa attributa diuina & increata tributa esse naturæ humanæ in se? Stolidi est hæc cogitatio, & stolidior adhuc hæc collectio. *Deum non dedit Spiritum, hoc est, dona Spiritus, Filio suo, hoc est, humanæ naturæ Filij, ad mensuram; ergo dedit ei in se, non tantum in hypostasi, (nam de hoc non controuersamur) ipsa increata & infinita dona.* Anile delirium. Nam licet illud: *non ad mensuram*; significaret, veram & categoricam infinitatem; non tamen sequeretur id, quod vult Mæuius; quia si dedisset illi infinitam categoricè scientiam & sapientiam, vt absolute fieri posse, non inuiti dant, quicumque infinitum à Deo effici posse in quocunque genere absolute docent; non tamen ideo Deus humanæ Christi naturæ suam increatam & diuinam scientiam communicasset; nec infinitam absolute in omni genere rerum; vt est scientia diuina; sed creatam, & in vno duntaxat genere, nimirum in intensione gradualis, infinitam?

Deinde illud: *Non ad mensuram*; non significat veram & positiuam donorum infinitatem, sed copiam, multitudinem & varietatem; tum in ipsa vniuersalitate donorum, tum in intensione. Neque enim quædam duntaxat dona creata contulit Deus humanæ naturæ Christi; sed omnia dignitatem & statum eius non dedecentia, nec in remisso, sed in *inmensissimo* gradu contulit, ita, vt secundum legem Dei ordinariam; nulla

D gratia, nullaque scientia intensior esse queat, quam illa, qua humana Christi natura insignita est. Hinc rectè dicitur, *non ad mensuram data*, licet non sit infinita. Nam & vulgari loquendi consuetudine, vbi cibus & potus affatim apponitur, dicere solemus; non præberi *cibum & potum ad mensuram*; sed sine mensura, hoc ipso, quod cuius tantum datur, quantum cupit; nec propterea infinitum cibus & potum suppeditari affirmamus; sic & in præsentem asserimus cum scriptura; humanæ naturæ Christi in se non data dona Spiritus *ad mensuram*, sed *sine mensura*, tum quia omnis generis dona ei concessa sunt, tum quia in summa perfectione; prout nimirum officium, quo functurus erat Christus, exigebat.

Citat Mæuius ex Cōcordiæ libro multos pro suo febrili somnio Patres, ac nullus eorum affirmat, humanā Christi naturam intellexisse & sciuisse omnia per increatam & infinitam verbi diuini scientiam; sed sciuisse omnia, & quidē perfectissimē, nimirum per scientiam creatam, beatificam & infusam: scire omnia, quæ scit Deus, notitiā visionis, hoc est, omnia, quæ aliquando existant, vel existerunt: sed scientiā creatā; neque enim ad horum cognitionem requiritur scientia increata. Scire omnia (intellige per scientiam creatam) beneficio personalis vnionis, vt asserit Damascenus lib. 2. fid. Orth. cap. 22. quia talis scientia creata debebatur humanæ naturæ Christi propter vnionem hypostaticā cum Verbo. Hinc scribit idem Damascenus lib. 3. cap. 19. Christi animam omnia intelligere & nosse, non vt est nuda hominū mens, sed vt Deo coniuncta, quia hanc scientiam humana Christi natura non accepit præcisē, qua talis, sed qua cum Verbo in eodem supposito coniuncta erat.

Breuiter nullus est ex sanctorum Patrum & Ecclesiasticorum scriptorum numero, qui vel hoc omniscientiæ vel aliud Dei attributum humanæ naturæ in se & secundum se collatum doceat. Et tamen Mæuius hic thraſonicē Bellarminum sic compellat. *Hic, mi Bellarmine, liceat mihi querere, si omni scriptura dogma nostrum desitueretur, solaq; Patrum autoritate fuligeretur, quid ad tot excellentium virorum verba responderes, præsertim verò Magistro sententiarum, quem instar numinū, Pontificij aliōqui colunt, quid responsi dares?*

Magistrum sententiarum, tanquam numen à nobis coli, criminatio Mæuiana est, Quamquam nō imus inficias, eum à nobis omnibus Prædicatibus præponi, & Stancari, quamuis sectarij de Magistro iudicium, verum esse. *Quod, ô Tigurini, inquit Stancarus lib. contra Tigurinos, sententias Petri Lombardi lacunas, appellatis, calumnia, & blasphemia est. Damnatis enim omnium sanctorum Patrum tam Græcorum, quàm Latinorum sententias, & totius Ecclesiæ Catholica dogmata. Hac enim de causa appellatur Magister sententiarum; quia in vnum volumen distinctum in 4. libros, omnium S. S. Patrum autoritatē, & Ecclesiæ dogmata collegit. Vnde apparet, vos nunquam libros eius legisse. Quod si etiam legistis, non intellexistis, neq; etiam eos intelligere potestis: cum nec Philosophi, nec Theologi, nec boni Dialectici sitis, vt scripta vestra testantur, & ego supra indicaui. Sed quemadmodum suos auro, quod non cognoscunt, non delectantur, sed luto, lacunū, & latrinū; ita & vos, non delectamini libris Magistri sententiarum, quos non cognoscitis, sed delectamini fecibus, & excrementis Melanchthonicū, & vestrū deliramentis, ac impij cogitationibus cordium vestrorum. Ideo Deus tradidit vos in sensum reprobū, vt faciatis, dicatis, doceatis, scribatis, & consulatis aliū, quæ praua, mala, & heretica sunt. Plus enim valet vnus Petrus Lombardus, quam centum Lutheri, ducenti Melanchthones, recenti Bullingeri, quadringenti Petri Martyres, & quingenti Caluini. Qui omnes, si in mortario runderentur, non exprimeretur vna vncia*

A vera Theologia, & præsertim in articulis, de Trinitate, Incarnatione, Mediatore, & Sacramentū.

Ter miseri, & infelices homines nesciunt, quid scribant, aut de quibus affirmant; & quidquid boni in eorum libris habetur, illud totum à S. S. Patribus, quos blasphemando Lombardum vituperant, acceperunt, &c. Testimonia Patrum, quæ allegasti in fauorem vestrum, contra vos sunt, & condemnant vos hereseon, & summam ignorantiam cum malitia coniunctam indicant vestram. Magistri verò autoritas maxima est; quia, non à se, sed à scriptura, & S. S. Patribus loquitur, & scribit, &c. Quare, omnibus pijs ministrū Verbi Dei suadeo, vt relinquunt feces, excrementa, & lacunas Melanchthonianas, Bullingerianas, Petri Martyrianas, & Caluinianas cum similibus, & libros Magistri sententiarum, & S. S. Patrum auctores diligenter legant, si veram fidem cognoscere velint.

B Hoc responsi daret Bellarminus, neque te, neque symmystas tuos Vbiquetarios scire quid loquantur, aut quid affirmant, nec scire, quid sit *hypostasis*, nec quid *hypostatica* vnio; nec mirum esse, si de grauissimo argumento absque rerum & vocabulorum intelligentia differentes, tam sacras literas, quàm sanctorum Patrum lucubrationes perperam pro se adducant; & ex nimio Vbiquitatis amore, ipsi sibi somnia fingant, & more delirantium, quæ nusquam sunt, esse tamen arbitrentur.

De dextera Dei multa hic nugatur Mæuius. Tandem hoc argumentum exit. *Christus secundum humanam naturam sedet ad dexteram Dei; ergo ad æqualitatem diuina maiestatis & gloriæ exaltatus est.* At iam capite decimo quinto vidimus quid Bellarminus ad hanc obiectionem respondeat; vt taceam hic aliorum solutiones, quas huic argumento dissoluendo adhibent.

C Eiusdem farinae sunt, quæ adfert Mæuius ex officio Christi *iudicis; viuificatoris, & Saluatoris*; quasi vero nullus queat esse iudex, nisi per increatam Dei iudiciariam potestatem: nullusque viuificandi aut saluandi virtute pollere valeat, nisi per infinitam illam vim, quam Deus ad viuificandum & saluandum habet. Etiam fides, & quidem sola, secundum Hæreticos, *uiuificat & saluat*. Num ideo id facit vi saluandi infinitā & increatā Dei? Idem & hic cogita. Christus etiam secundum humanam naturam iudex, viuificator & Saluator est, sed per potestatem creatam, naturæ humanæ in ipsa vnione hypostatica communicatam.

D Nec aliud volunt Patres, quos iste ingenti verborum tinnitu producit. Magnas gratias debet Mæuius Concordiæ libro; nam absque hoc promptuario fuisset, Mæuius de Patribus vel omnino mutus, vel saltem minus vocalis fuisset. Cuius est & hoc omnem subtilitatem exsuperans argumentum. *Christi caro vel humana Christi natura adoratur, ergo participat diuina attributa in se; quia adoratio est propriissimum idioma Dei*, inquit Mæuius. Respondeo, natura humana Christi adoratur latria non per se, sed ratione hyposta-

ficos.

seos, in qua existit: non propter se, sed propter aliud, nempe propter suppositum diuinum, in quo hypostaticè inest. Adoratur, non absolute & simpliciter, sed analogicè, & cum habitudine ad hypostasim diuinam. Quid amplius Mæui?

Occinis illud Apostoli toties decantatum. Coloss. 2. *In ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter.* Perpendit Mæuius singula sententiarum huius verba; admodum scilicet acutè & penficutatè; & tandem, si orationem solam spectes in nostram sententiam delabitur, inhabitare nimirum corporaliter omnem plenitudinem diuinitatis in Christo. *quod tota plenitudo Deitatis Filij, cum assumpto corpore, id est, cum humana natura, sit vna persona*: hoc est, vt clarius obscuritatem Mæuiam explanem; quod hypostasis diuina Verbi hypostaticè seu personaliter humanam Christi naturam terminet ac sustentet, & incommunicabilem efficiat. Quid hoc ad phantasiam seu inhabitationem Vbiquisitam? Quid ad transfusionem idiomatum diuinorum in ipsam naturam humanam?

Sed en Mæuij stuporem: *Corporaliter inhabitare, aut ad diuinam, aut humanam naturam referendum est. Non ad diuinam: ergo ad humanam. Et per consequens; inhabitatio totius plenitudinis Humanitati adscribenda est.* Nego Minorem, quia Apostolus dicit, *in Christo habitare omnem plenitudinem diuinitatis corporaliter.* Est ergo diuinitas seu diuina hypostasis, & per illam natura diuina habitatrix, vt sic loquar; habitaculum autem est natura humana; seu Christus secundum humanam naturam: loquitur enim Apostolus eo loco de Christo, quatenus est homo. Nec quisquam ita explicat; *in Christo, qua Deus est, seu ratione Deitatis, habitat corporaliter plenitudo Deitatis*; vt iste fingit; sed, in Christo, qua homo, &c. totumque paulò ante memoratum argumentum Mæuij procedit ex imperitia, qua præpeditus habitantem ab habitaculo distinguere nesciuit.

Locum illum Christi Ioan. 17. *Et nunc clarificame Pater apud semetipsum, claritatem, quam habui, priusquam mundus fieret, apud te,* interpretatur, prout decet Eutychnianistam, qui humanitatem in diuinitatem transformata existimat: videlicet ipsam gloriam diuinam increata à Christo carni, seu corpori, seu humana natura postulata, & per consequens, impetrata; quandoquidem nil à Christo absolute postulatum est, cuius non fuerit compos effectus. Hic mirificè triumphat Mæuius, & tantum non coronam publicè poscit.

Hic potissimum versatur questio, inquit Mæuius, *nam secundum diuinam, num verò secundum humanam naturam se glorificari petierit? Sacramentarij, & cum hinc Iesuita, ad diuinitatem, istam petitionem referunt. Mentiris, nemo Iesuitarum dicit Christum petiisse clarificationem quoad diuinam naturam; si de ipsa in se & secundum se, non autem de ma-*

nifestatione & diffusionem eius per orbem, loqui velimus; claritatem enim diuinitatis numquam vel totam vel ex parte amisit Christus, vt eam sibi reddi necesse habuerit postulare. Quapropter aërem verberat Mæuius, & tela incassum iactat, cum verbosè hic deblaterat, non esse à Christo petitam claritatem diuinitatis pro ipsa diuina natura; nemo enim sanus & rectè sentiens hoc abnuit. Quid ergo dicimus? Hoc, *clarificationem*, quam Christus petiit, petitam fuisse pro humana natura; seu pro corpore Christi, quod nondum erat glorificatum. Num hæc claritas seu clarificatio pro corpore Christi postulata, est increata illa, immensa & infinita, qua diuina natura ab æterno in æternum absque vlla vicissitudine vel variatione fulget? Ita quidem Vbiquisita potissimum propter illa verba: *Quam habui, priusquam mundus fieret.* Sed contra stat veritas, cui probè perspectum, fieri non posse, vt humana natura increatarum & infinitarum proprietatum diuinarum sit capax in se, ita vt & ipsa à diuinis proprietatibus talis & sit & dicatur. Itaque dicendum, per *clarificationem* hic intelligi gloriam corporis, qua Christus resurgens à mortuis donatus est. Hanc claritatem habuit Christus apud Patrem priusquam mundus condere-tur, habuit, inquam, non in se, sed in causa sua, nempe in diuina claritate, ex qua, tanquam ex fonte profluxit illa claritas, qua prius anima, & postea etiam corpus Redemptoris nostri claruit. Vide Interpretes in cap. 17. Ioannis, præsertim Toletum.

Addam exemplum, vt rei non fat lucidæ lucem accendam. Si quis à sole claritatem peteret, clarifica me sol claritate, quæ in te est; non vtique peteret ipsam claritatem, quæ in sole, vt in subiecto inest, sed aliam huius claritatis quasi prolem, & effectum; sic & Christus, cum corpori suo à Deo, sole illo iustitiæ claritatem postulauit, non illam postulauit, quæ in Deo, liceat sic loqui, inest, & à diuina essentia non distinguitur; sed aliam, effectum huius; ita comparatam, vt in corpus cadere possit; cuiusmodi non est vlla diuinæ naturæ proprietas.

Multum insuper gloriatur Mæuius illo ex Apocalypsi loco cap. 5. *Dignus est Agnus, qui occisus est accipere virtutem, & diuinitatem, &c.* O aurea verba: exclamat Mæuius, *o pretiosa verba.* Ita certe sunt illustra, ita perspicua, ita præclara, vt si per aliam à hinc, non explanare quæ moliantur, magis obfuscauerit, quam illustrauerit. Sunt aurea verba, sed non pro Vbiquistis. Sunt pretiosa, sed non pro Vbiquistis, quorum glossa si accedat, non lucem affundit, sed caliginem offundit. Agnus, qui occisus est, hoc est, Christus secundum humanitatem, dignus est accipere virtutem & diuinitatem, &c. hoc est, manifestationem, agnitionem & diffusionem diuinitatis suæ per totum terrarum orbem; vt sicam Græcum textum habere τὸν

ἄλλοι, diuinitas. Sed parum interest, siue hoc, siue illo modo legas, nil habent Vbiquistæ, quod inde pro suo delirio stabiliendo arripiant. Vt nec ex aliis, quæ ibidem de adoratione viuentis, & de illa acclamatione: *Sedenti in throno & Agno: Benedictio, & honor, & gloria, & potestas; in sæcula sæculorum, &c.* Quia etiam Agno seu Christo secundum humanam naturam debetur benedictio, & honor, & gloria, & potestas in sæcula sæculorum.

Ait Bellarminus errorem hunc de communicata naturæ humanæ Christi omnipotentia, omniscientia, &c. destruere veritatem humanitatis Christi, renouare hæresin Eutychetis, & pugnare cum symbolo fidei. Hic animosissimè Mæuius: *Omnibus Iesuitis, omnibus Sacramentariis, imò vniuerso diabolorum, & squamarum eius exercitus illi videntur, priusquam sanctissimam humanitatem Christi, à nobis negari; vel eandem Eutychiano, & blasphemio errore confundi, diuinamq; effici essentialiter, probatum dederint. Adesse Iesuita, adesse monachi, & Sacramentarij, viros vos in probando vestro ἰχθύματι præstate. Quam fortiter. Quam intrepidè, vt & hoc. Adesto Cardinalis Roberte, exprome rationes tuas. Iam adest illustrissimus & eruditissimus Cardinalis. Tu rationes suas expromenti faciles aures præbe.*

Si Christi humanitas, verè, & realiter non solum est vbique, quia est in toto mundo; sed, quia habet omnipræsentiam, & immensitatem, quam habet Verbum, & proinde est in infinitis spatiis imaginariis extra mundum, vel certè esse potest; profectò est formaliter infinita, & immensa; & cum non sit infinita magnitudine mollis, vt aduersarij concedunt; nam dicunt eam nõ esse diffusam vbique localiter; infinita erit magnitudine virtutis. Infinita autem virtus infinitam essentiam requirit.

Mæuius hic longos logos textit; nobisque loquacissimè cum alia, tum hoc denarrat, quid per communicationem realem idiomatum intelligendum sit; Ait, *hoc nomine non accipiendam communicationem physicam, vel essentialem, sed veram; similem aliquo modo illi, qua ignis communicatur ferro ignito; hac enim communicatio vera est & realis, nec tamen Physica seu naturalis & essentialis.* Vt non sit essentialis; attamen Physicam non esse, quis affirmauerit, præter Mæuium, qui, vt supra aiebam, absque vocabulorum intelligentia de reconditis istis rebus disserit? An non Physicè communicatur calor ignis ferro? An non Physicè calor in ferro producitur? An calor ferro non inest Physicè, tanquam subiecto suo?

Deinde, si quis cum ferro ignito ipsam ignis substantiam vnitam dicat; ista vnio aliter fieri nequit, nisi per indistantiam substantiæ ignis & substantiæ ferri; quia substantia non potest alteri substantiæ inhære, sicut accidens inhæret suo subiecto, quod vocant inhærentiam; fatendum tamen est ex hac immediata ignis cum ferro cõ-

A iunctione produci in ferro calorem; Si igitur vnio diuina naturæ cum humana est similis vnioni ignis cum ferro; Physicam seu naturalem esse oportet. Et sicut ignis producit calorem in ferro, qui calor in ferro recipitur; ita in natura humana oportet produci à diuina proprietates diuinas, quæ verè & realiter naturæ humanæ insint, hinc proprietates diuinas vel individualiter multiplicari necesse est; vel easdem numero inueniri extra diuinam naturam in humana: quorum vtrumque est impossibile. Quod si præcisè ex indistantia diuinæ naturæ ab humana transfunderentur in eam proprietates diuinæ, sequeretur, easdem etiam transfundi in naturam cuiuslibet alterius hominis, cum multo intimius cum quauis vnietur, quàm ignis cum ferro.

B Negat autem Mæuius hanc consequentiam: *Humana natura Christi habet in se infinitas perfectiones & proprietates Dei, ergo natura humana Christi est infinita: idque propterea, quòd necesse non sit illud infinitum effici, cui infinita perfectio communicatur, quemadmodum necesse non est ferrum effici ignem vel calorem; quando ei communicatur ignis vel calor.* Mæuius solenni suo instituto nescit, quid garriat aut chartis illinat: Licet enim ferrum non fiat ignis, eo quòd ignem sibi copulatum habeat; necesse tamen est illud ens reddi infinitum, quod infinitam perfectionem in se verè, & formaliter habet: Nam quid est esse ens infinitum in perfectione, nisi verè & formaliter habere in se perfectionem infinitam? At secundum Vbiquistas humana Christi natura verè, realiter & formaliter habet in se non vnã, sed plures perfectiones diuinas infinitas, vt omnipotentiam, omniscientiam, omnipræsentiam; ergo humana Christi natura est verè & realiter ens infinitæ perfectionis. Si est ens infinitæ perfectionis, non est igitur natura humana, quia natura humana est finita. Si non est amplius natura humana; ergo neque Christus est amplius homo; quia homo esse nequit absque natura humana.

C Nec iuuat Mæuium, quòd obiecit, *humanam Christi naturam non habere hæc attributa essentialiter & Physicè;* quia quomodocunq; natura humana has proprietates verè, realiter & formaliter in se habeat; necesse est per illam possessionem naturam humanam effici perfectionis infinitæ, in omni genere rerum, quandoquidem ens infinitæ perfectionis est illud, quod in se verè, realiter & formaliter perfectionem infinitam in omni genere rerum habet.

D Dices. *Etiam si ignis haberet in se subiectiuè calorem infinitæ perfectionis in genere caloris, non sequeretur tamen ipsum ignem secundum substantiam suam fore infinitæ perfectionis, sed maneret in se secundum substantiam finitæ perfectionis, sicuti antea; nec mutaretur in naturam infiniti illius caloris, sed perseveraret in genere substantiæ, vt prius, licet verè, realiter & formaliter in se ha-*

beret

beret infinitum calorem : ergo in nostro quoque proposito natura humana manere potest finita, licet verè & realiter diuinas proprietates, quæ sunt infinita perfectionis, sibi communicatas habeat, vt placet Vbiquistæ.

Respondeo, negando cōsequentiam, est enim dispar ratio : quia natura humana habens perfectiones diuinas simpliciter & in omni genere rerum infinitas, non potest illas habere per inhesionem; quo pacto subiectum habet sua accidentia; nec potest illas habere per solam indistantiam à natura humana; quia sic omnes omnino res proprietates diuinas sibi communicatas haberent, cum essentia diuina ab omnibus indisteret, imo omnes intimè penetret: nec concedunt Vbiquistæ naturam humanam habere proprietates diuinas mediatè, in hypostasi scilicet Verbi, in qua existit; & à qua terminatur; & esse incommunicabile accipit; vt Catholici docent; necesse est ergo, vt natura humana habeat istas perfectiones diuinas in sua essentia: si illas habet in sua essentia, verè igitur natura humana secundum essentiã efficitur infinita, & per consequens, definit esse natura humana; sed fit & est Deus; quia quod essentiã infinitæ perfectionis in omni genere rerum habet, id vtique Deus est. At nihil horum contingit in ferro participante calorem infinitum, quoad intensiōem; tum quia talis calor non est simpliciter infinitus in omni rerum genere; tum quia inhæret accidentaliter ferro, tanquam subiecto; quorum neutrum dici potest de perfectionibus diuinis, vt nec illud, quod adiaceant tantum extrinsecus humanæ naturæ; sicut vestis vel locus adiacet homini, &c.

Instat Mæuius: *Verbum est vbique; vbique regnat, vbique dominatur; ergo & assumpta eius humanitas est vbique.* Perinde ac si diceret: Anima quæ informat & animat dextrum oculum vbique est in corpore; vbique viuificat, vbique partes corporis animat, ergo & oculus dexter vbique est in corpore. Pulchrè, cum quibus pulchritudine certant, quæ mox de dextra Dei blaterat; sed ea iam non semel profigauimus; quæ Battus noster recinit non sine Hunnians ampullis; vt: *sequitur irrefutabiliter. Considera, quæso, per Iesum Christum, mi Bellarmine; quanta hac lux veritatis, cui tu contradicis. Quis, obsecro, hic tantus veritatis splendor, ad quem tam enixè Bellarminū inuitas? Aperiamus oculos ne tanto spectaculo priuemur. Dixit Deus Christo; sede à dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Hac verba de sessione quadam in tempore facta expressissime loquuntur, in diuina autem natura Christi omnia sunt aterna. Ergo similiter, quia sessio ad dextram Christo demum post resurrectionem, & ascensionem tribuitur; qui non videt, temporale initium dari? In Deo autem eius essentiam, & virtutem concernens, nullum potest dari initium. Ergo cum Act. 2. dicitur, Exaltatus dextra Dei, rectè dicunt Patres, reiciendam de diuina natura interpretationem, hac adducta ratione: Exaltari altissimus nequit. Considera,*

A *quæso, per Iesum Christum, mi Bellarmine, quanta hac lux veritatis, cui tu contradicis?*

Quanta lux, quanta splendoris immensitas; quam vix oculis tutò vsurpare licet; periculum enim est, ne nimio fulgore percussi, detrimentum aliquod capiant. Num dicit Bellarminus, *Christum exaltatum ad dexteram Patris ex tempore secundum naturam diuinam?* Tu quidem hoc Bellarmino tribuis; sed impudenter ac mendaciter, cum Bellarminus & in Iudicio de Concordia, & lib. 3. de Christo cap. 15. sessionem ad dexteram Dei explicet expressè de Christi natura humana, quam ad æqualitatem diuinæ potentæ, maiestatis & gloriæ (hanc enim per sessionem ad dexteram intelligit) exaltatam ait, non in se precisè, sed in sua hypostasi.

B Ait Bellarminus: *Humanam Christi naturam formaliter esse infinitam, si vbique sit præsens per ipsam omnipresenciam diuinam.* Oggrunnit Mæuius; Bellarmini argumentum esse huiusmodi. *Humana Christi natura est vbique (adde per ipsam omnipresenciam diuinam) ergo formaliter est vbique, hoc est, essentialiter.* Lector videat ipsum Bellarminum, & si hoc argumentum nec in terminis apud Bellarminum repererit, & præterea expressè viderit, illud non posse ex Bellarmini discursu exstrui; Mæuius nullam iniuriam inferet, si ei inter subfellia Sycophantarum locum tribuat: nam Bellarmini argumentum est tale, Humana Christi natura est vbique; per ipsam omnipresenciam Dei; ergo formaliter est infinita & immensa, & cum hoc de infinita magnitudine molis accipi nequeat, dicendum erit, esse infinitam infinitate virtutis, quæ requirit infinitam essentiam.

C Sed demus argumentum à Mæuius confictum, prodiisse ex Bellarmini officina: An non est bona hæc consequentia? Humana Christi natura est vbique: ergo formaliter est vbique. Certè tam bona est, quam est ista; Mæuius est in aliquo loco: ergo formaliter est in aliquo loco. Mæuius est successiuè in pluribus locis, ergo Mæuius est successiuè in pluribus locis formaliter. Substantia & essentia Mæuij est in aliquo loco; ergo substantia Mæuij est in aliquo loco formaliter, & si vis, essentialiter, hoc est, secundum essentiam.

D Ait Mæuius. *Naturam humanam Christi habere hæc attributa communicatiue duntaxat.* Esto, habeat communicatiue. An ideo non habebit formaliter? Etiam murus dealbatus habet albedinem communicatiue, an ideo murus non est formaliter albus? Neque formaliter esse tale, est absolutè esse tale essentialiter, vt iste hallucinatur, nam Cycnus formaliter est candidus; non tamen essentialiter; tametsi rectè affirmat Bellarminus, si verè & realiter, licet communicatiue, natura humana habet infinitam virtutem Dei, sequi, ipsam humanam Christi naturam esse infinitæ essentiæ, quoad perfectionem, quia

infiniæ perfectionis virtus nonnisi infinitam essentiam habere potest.

Stultissimum autem est, quod passim clamat; *Christi humanis atern communicatiue esse vbiq;*; non tamen *formaliter*, quasi quis aliter vel in vno, vel in pluribus, vel in omnibus locis existere queat, quam *formaliter*. Scurrilitas est; cum Bellarminum ita compellat. *Parcius, sanctissime Pater, parcus, si non formaliter, si non essentialiter, tamen cōmunicatiue est vbiq;*; & per vniouū personalis gratiam. An ideo nō *formaliter*, quia *communicatiue*? An ideo non *essentialiter*, quia vbiq; existit per communicationem *infiniæ proprietatis*, quæ communicari nequit, nisi *essentiæ infinitæ*? vt proinde necesse sit, humanam naturam in se & secundum suum esse, fieri *infinitam*, hoc ipso, quod per communicationem recipit *infinitam perfectionem*. Jam vide sis hoc Mæuij monstrum. Ratiocinationem Bellarmini dicit esse *assimilem huic suo febriculoso somnio*: *Si caro Christi viuifica est, hoc est, si vitam omnibus hominibus, eā vresentibus, affert. Ioan. 6. aut erit formaliter, hoc est, essentialiter, vt Deus ipse, cuius naturale est idioma viuificare: aut, omninō non erit viuifica: sed secundum Spiritum sanctum caro Christi est viuifica: Ioan. 6. Ergo vel formaliter; vel omninō non erit. Quid respondebū Iesuita? Respondeo, formaliter esse viuificam; nec tamen essentialiter; sed instrumentaliter; Est enim caro Christi instrumentum, quo Deus omnibus vitam impertit. Quid hoc ad tuam Vbiquitatem? Dicimus, proprietates Dei creaturis communicari posse, non in se; sed in suis effectis, sic vis viuificandi collata naturæ humanæ Christi, est effectus quidam virtutis illius viuificatricis immensæ & infinitæ, qua Deus essentialiter & ab æterno pollet.*

Sequitur alius Mæuianus stupor. *Christus etiam secundum naturam humanam remisit peccata Matth. 9. Marc. 2. Ergo humana Christi natura collata est infinita illa Dei potestas, qua ad remittendum peccata, valet. Plumbeam collectionem: quasi verò hoc Christus præstare nequiverit, per potestatem creatam, & quod hinc sequitur, longè diuina inferiorem.*

Mentitur Mæuius, Bellarminum simpliciter asserere, *omnipræsentiam naturæ humanæ*; hoc enim Bellarminus non affirmat de omni *omnipræsentia*, sed affirmat hoc solummodo de *omnipræsentia Vbiquistica*; quæ fit, vt *Vbiquistæ* somniant, per communicationem ipsius *omnipræsentia diuinæ & infinitæ*; per hanc ait, tolli *veritatem naturæ humanæ*; & quidem meritissimo hoc asserit, vt hactenus visum.

Mentitur Bellarminum docere, *corpus necessario debere esse in loco*. Opponit Durandum, & *calum empyreum*. Quid opus hac oppositione? Num nescit Bellarminus corpus Christi in Eucharistia verè & verum corpus esse, nec tamen in loco circumscriptiue existere?

A Sed eni alius stupor euolat ex pectore & ore Mæuij. *In mortali corpore potest esse immortalitas, saluo corpore; ergo etiam in natura humana finita potest esse per communicationem perfectio infinita, salua natura humana finitione*: Negatur consequentia, quia immortalitas, quæ Sanctorum corporibus conceditur, non est donum infinitum, sed finitum, hinc à mortali corpore, salua corporis substantia, recipi potest.

Negat Mæuius verum esse, quod Bellarminus asserit, *infinitam virtutē requirere infinitam essentiam; hoc enim à vero abire, quando infinita perfectio alicui non essentialiter, sed communicatiue competit*: Exemplum dat nobis ipsam humanam Christi naturam, de qua omnis est controuersia, hanc enim per communicationem possidere infinitas perfectiones, nec tamen propterea infinitam effici: vbi admodum eruditè id, quod in quæstione positum est, pro ratione negationis suæ Mæuius assignat. Quidquid triceretur iste mendaciendus, nunquam sese extricabit; quia hæc consequentia est ineluctabilis. Hoc ens habet in se, intrinsecè & formaliter infinitam perfectionem, ergo est ens infinitum, quoad suam entitatem. Si ergo humana Christi natura in se, intrinsecè & formaliter habet perfectiones diuinas & infinitas, oportet eam esse ens infinitum, & per consequens, non iam amplius naturam humanam, cuius perfectio finita est. Dico autem, *formaliter*, tametsi refragante Mæuio: quia *formaliter* tale esse, non semper est *essentialiter* tale esse, vt supra ostensum; nam & homo formaliter est risibilis, non tamen *essentialiter*: Nec valet: Est tale per communicationem & gratiam, ergo non formaliter; vt iam supra monui.

Si dicas: *rectè quidem totum illud aggregatum, quod ex natura humana & perfectione diuina communicata constituitur, vocari ens infinitum, non tamen ipsam naturam humanam, prout concipitur quasi subiectum diuina perfectionis infinitæ, propterea in sua essentia infinitam vel esse vel vocari posse*; Respondeo, planè ipsam etiam naturam in sua essentia infinitam fieri; quia virtuti simpliciter infinitæ, vt est perfectio diuina, non est vllum subiectum proportionatum & accommodum, nisi essentia infinita.

Tribuit Mæuius Bellarmino hoc argumentum. *Si humana Christi natura habet diuinæ maiestatis possessionem & usurpationem, reuera erit Deus. Atqui prius asserunt Concordista, vt liquet ex eorum verbis à Bellarmino adductis, ergo, &c.* Repetit cuculus coccysmos toties iam auditos. *Maiorem esse veram de possessione & usurpatione diuinæ maiestatis essentiali, formali, ita vt habeat nōn x̄i, z̄gnōv t̄s d̄b̄t̄ in se, & ex se: non autem esse veram de communicata usurpatione & possessione.* Sed quidquid battologiæ & matzologiæ Mæuius profundat; nunquam se ex pedicis huius syllogismi expediet. Quidquid habet in se, intrinsecè & formaliter diuinam & infinitam perfectionem, licet sibi communicatā, illud est ens infinitum, & per consequens, Deus. Natura hu-

mana

mana Christi habet in se, intrinsecè & formaliter diuinam & infinitam perfectionem, tametsi per communicationem & gratiam, ergo humana Christi natura est ens infinitum, & per consequens, Deus. Maior est certa. Minor in schola Vbiquistarum æquè est euidentis. Nam quod Mæuius illud *formaliter* reicit, perspicuè ostendit, se necdum didicisse, quid sit *formaliter* esse tale.

Post varios Battismos & coccyismos laxat Mæuius os suum iaciendis in Bellarminum conuictiis. *Adopol, Iesuita*, vociferatur Mæuius, *ego hic non summerarium te, sed extreme cæcum, & iustissimo Dei iudicio lumine in sacris cassum dixero: Quia de causa? Quia Bellarminus Lutheranam Vbiquitatem non amplectitur; quod indicium est summæ cæcitatibus; nam si pulchritudinem huius tam bellæ & formosæ Nymphæ intueretur, è vestigio in eius amore exardesceret.*

Mentitur Mæuius Bellarminum, Concordistis ex his verbis pag. 745. contradictionem obii-cere velle: *Scriptura sacra hanc maiestatem omnipresentiæ soli Christo, nulli autem alij homini tribuit.* Subiicit Bellarminus: Paulò antè dixerant; se de Christi humanitate loqui, & non de sola diuinitate, cum Christo tribuunt omnipresentiam. Quibus verbis minimè vult Bellarminus Concordiæ architectos & patronos antilogiæ arguere, sed ex eorum verbis demonstrare conatur, Concordistas ipsam diuinam omnipresentiam tribuere & transcribere humanæ naturæ Christi Domini. An vllam in hoc eis iniuriam irrogat? An non Bergenses Patres hoc volunt & tu cum illis?

Quapropter nil nisi fumosas criminationes interpreto illa tua: *Putat Cardinalis, cum de Christo loquimur, nos solam eius diuinam naturam intelligere velle & debere; id què ex ruditate & ignorantia nominis Christi prouenire.* Vnde tu hunc Bellarmini sensum elicis, nisi ex innata peccatori tuo sycophantandi prurigine? Vnde hanc *ruditatem & nominis Christi ignorantiam* colligis, nisi ex ruditate & inscitia tua? quia Bellarminus optimè perspectum habet, quid nomen *Christi* significet, etiam apud Lutheranos, vt planum fit, ex toto libello, quod Iudicium de Concordia Lutheranorum, inscribitur, & ex disputatione contra Vbiquetarios.

Ait Mæuius: *Concordistas Vbiquitatem non modo affirmare, sed & probare tum ex lege & testimonio, tum ex consensu orthodoxæ antiquitatis, laudatque Bellarminum, quòd hoc ipsum fateatur. Bellarminus nõ asserit, Concordistas suam Vbiquitatem probare, sed ita loquitur: Prolixè docere conantur. Aliud est conari; aliud reipsa, quod conaris, præstare; prius tribuit Bellarminus Concordistis; non postorius: Quia ratione Vbiquitatis portentum ex Scriptura & Ecclesiastica vetustate comprobaretur, cum vtrique penitus ignotum fuerit?*

Ait Bellarminus, communicationem idiomatum secundum Patrum doctrinam, non tribuere vni naturæ ea, quæ sunt alterius, sed tribuere vni supposito vtriusque naturæ proprietates. Vbi Mæ-

Auius. *Parce, bone vir, parce, non nobis, sed tibi, ita enim turpiter te das, ita deridendum te propinas, vt nihil supra.* En Cymbalum tinniens, & cum ipso tinnitu euanesceus. Nam quod denuo non pauca Patrum testimonia iam superius à se recitata; oggerit & ex Concordiæ penu transcribit, inanem operam sumit; quia nullus veterum Patrum hanc supremam absurditatem vnquam suffragio suo stabiluit aut communiuit; vt sæpius non modò à Catholicis, sed & à Calvinianis, ostensum est, excusis & sigillatim examinatis omnibus illis testimoniis, quæ Concordistæ ex patribus protulerunt in Appendice quadam ad Concordiam, cuius est ista inscriptio: *Catalogus testimoniorum cum scriptura, cum purioris antiquitatis: ostendentium, quid vtraque, non modò de persona, deq; diuina maiestate humana nature Domini nostri Iesu Christi euecta ad dexteram omnipotentia Dei tradiderit, sed etiam quibus loquendi formulis vsa sit.* Vide librum Hospiniani Calvinistæ de origine & progressu libri Concordiæ cap. 57.

Et tamen histhasonismis aggreditur Mæuius Bellarminum. *Bellarminus quoq; rem non indignè Cardinali præstiterit, si veritatem ex ante dictis cognouerit, agnouerit, & vrinam, vrinam penitentis corde amplexus fuerit. Lucet, me hercle, splendor veritatis: lucet, & fulget ita in pectoribus piorum, vt mirum sit maximè, quare ratione homines isti excacati reddantur: sed ita fit, ita contingit; deferuntur à Deo iustissimè: efficiuntur, vt oculos habeant, & non videant; aures, & non audiant; corda, & non sentiant.* Certè Lutheranorum inscitia cum in omnibus fidei controuersis capitibus, tum præcipuè in argumento de persona Christi, & communicatione idiomatum sic lucet & elucet, vt vix quidquam lucidius excogitari queat; quod non inficiabitur, nisi ille, cui Vbiquitatis amor oculos effodit. Sed ita fit, ita contingit: deferuntur à Deo iustissimè, quibus credendi norma non est nisi proprii cerebri vertigo.

Ait Bellarminus. Communicatio idiomatum, quam Patres agnoscunt, mutua est, & non minus Deo conuenit, quàm homini; at aduersarij humanæ naturæ tribuunt realem communicationem diuinorum attributorum: diuinæ autem non tribuunt realem communicationem humanarum proprietatum.

Hic multa ineptissimè garrit Prædicans. Principio, *non ideo falsam fore communicationem idiomatum, quam Vbiquistæ constituunt, licet præcisè patribus aduersaretur, varia enim per Lutherum diuinitus patefacta esse dogmata.* Quomodo diuinitus, si hæretica, noxia, perniciofa? Negat deinde communicationem, quam fingunt, patribus repugnare; id liquere ex testimoniis, quæ magno numero promunt. Promere non est artis; sed aptè, appositè, ad rem, & verè promere, id nimirum eius artis est, quam necdum didicerunt Vbiquistæ, neque vnquam discunt, quamdiu pro falsitate stabilienda Patrum dicta proferre tentabunt.

Mentitur inuerecundo & duro vultu, *Bellarminum sibi contradicere. Quæ ratione? Quia in refutatione quarti erroris concedit communicationem idiomatum vtriusq; nature esse mutuam, & non minus Deo convenire, quam homini. At hoc negat Bellarminus, inquit Mæuius, in examine primi & secundi erroris Concordiæ. Os & vultum Mæuij: Quid non audet impudentia, præsertim quando inscitia accedit? Siccine Bellarminus reiecit communicationem idiomatum respectu vnius & eiusdem suppositi, ita vt idem Christus dicatur Deus & homo; immortalis & mortalis, natus, passus, mortuus, sepultus? Vbi, quæso, hanc communicationem idiomatum negauit Bellarminus? In primo & secundo errore. Quid ergo ibi? Ait; si non mentitur Mæuius; *Christum Deum & hominem nec passum, nec natum, nec crucifixum, nec eundem Deum & hominem, sacerdotem nostrum esse.* Hæccine Bellarminus? Cedo Prædicans: Itane scripsit Bellarminus? Hæcne propositiones in chartam effudit Bellarminus? *Christus Deus non est natus. Christus Deus non est passus, non est crucifixus. Christus Deus non est Sacerdos & Pontifex noster.* Quæ, obsecro, maior audacia & proiectior impudentia fingi potest, quam hæc Mæuiana; quandoquidem Bellarminus disertè & in libello de Concordia, & hoc libro tertio, & vbique in suis Disputationibus propositiones istas: *Christus Deus non est natus, non passus, non crucifixus,* pro hæreticis habet; contrarias autem: *Christus Deus est natus, passus, crucifixus* pro orthodoxis.*

At Bellarminus dixit: *Christum non esse natum, passum, crucifixum, quatenus Deus, siue secundum diuinam naturam.* Ita est. Hoc Bellarminus asserit, asseriturque ab omnibus, quos spiritus Eutychiæ non afflauit. Num istæ propositiones: *Christus Deus non est natus, Christus Deus non est passus, crucifixus;* Sunt æquivalentes istis? *Christus quatenus Deus seu secundum naturam diuinam non est natus, ex Virgine scilicet; Christus quatenus Deus, hoc est, secundum naturam diuinam non est passus, crucifixus?* Quis hoc affirmet, nisi quem inscitia, quantus quantus est, tenet ac possidet. Tantum enim dissident, quantum falsitas & veritas: nam priores falsæ sunt; quia tollunt Incarnationis mysterium; quo accidit, vt de eodem supposito diuino attributa etiam naturæ humanæ verè affirmentur; inter quæ attributa sunt itidem ista: *nasci, posse pati, crucifigi, mori,* & id genus alia: at vocabula vt, *quatenus, vel secundum,* addita in propositionibus, transfundunt prædicata humanæ naturæ in diuinam; sensus enim huius propositionis, *Christus quatenus Deus, natus, passus, crucifixus, mortuus est;* confit iste: *Christus secundum naturam diuinam natus, passus, crucifixus, mortuus est.* Qui sensus non modò est falsus, sed simpliciter impossibilis, vt notum omnibus, qui veram notionem diuinæ naturæ in animo suo informarunt.

Quærit Mæuius: *Vtrum sit proprium Filij Dei nasci in tempore?* In promptu est responsio, eaque negatiua, nam multæ aliæ res in tempore & natæ fue-

run, & adhuc nascuntur, & posthac etiam nascentur. Nasci igitur in tempore, non est proprium Filij Dei.

Mox mentitur, Bellarminum scribere, *Lutheranos non agnoscere vllam communicationem idiomatum mutuam:* non dixit hoc absolutè Bellarminus; cui ignotum non fuit, etiam Lutheranos, vtriusque naturæ proprietates, vni supposito vt cunq; tribuere in concreto; sed dixit: *communicationem idiomatum; quam Patres agnoscunt, esse mutuam;* ac proinde non esse illam: quam inter duas naturas fingunt Vbiquistæ, quæ, ipsis etiam fatentibus, non est mutua; neque enim tribuunt naturæ diuinæ realem communicationem humanarum proprietatum; vt videre est in Concordia. tamen si, vt sunt inconstantes & variabiles, sui non rarò obliiti, etiam humana attributa in diuinam transfundunt; vt cum has propositiones concedunt; *Christus secundum diuinam naturam natus est. Christus secundum diuinam naturam passus est; crucifixus, mortuus.* An non in his propositionibus, pro quibus ipse Mæuius initio pugnavit; humanæ naturæ proprietates, *nasci, pati, crucifigi, mori,* tribuuntur diuinæ naturæ Christi?

Mentitur Mæuius: *Iesuitas negare communicationem mutuam idiomatum, quæ vni supposito attribuuntur & adscribuntur in concreto proprietates vtriusque naturæ.* Quis nostrum negat has propositiones: *Christus est omnipotens, æternus, immensus, infinitus;* nempe secundum naturam diuinam: Et, *Christus est natus ex Virgine, passus, crucifixus, mortuus;* nempe secundum naturam humanam. An non hæc vtriusque naturæ proprietates eidem supposito, Deo & homini à nobis tribuuntur?

Mentitur iterum proffigatè, cum dicit: *Bellarminum affirmare Patres agnoscere communicationem proprietatum realem, mutuam & immediatam inter ipsas naturas; aded vt non modò attributa diuina communicentur naturæ humanæ, vt delirant Vbiquistæ; sed & proprietates humanæ communicentur naturæ diuinæ.* Quod Bellarminus nunquam somniauit; neq; nisi per summam imposturam & nequitiam ei hoc à Mæuio affingitur, cum expressè dicat; communicationem idiomatum secundum Patrum doctrinam, non tribuere vni naturæ, quæ sunt alterius, sed tribuere vni supposito vtriusque naturæ proprietates. Ex quibus verbis planum fit; Bellarmini iudicio, Patres nullam penitus immediatam communicationem proprietatum vtriusque naturæ agnouisse; sed totam in eo constituisse, quod vtriusq; naturæ proprietates de eodem supposito verè affirmantur ac prædicantur.

Obiicit Bellarminus Concordistis decretum conciliabuli Dresdensis; quo Vbiquitas tanto perè à Concordistis laudata; perenni anathemate percellitur, idque non à diobolaribus, sed à præcipuis totius Saxoniz ministris. Respondet Mæuius: *Auctores decreti illius fuere Calviniani, Sacramentarij, Orcodoxi, non orthodoxi, matæologi, non Theo-*

logi, veritatem verae oppugnatores non propugnatores, discordiæ auctores, non Concordiæ fautores, doctrinae Lutheranæ infectatores, non sectatores. Tu orna quantumcunque lubet, & quibuscumque voles elogiis Auctores decreti Dresdensis: parum moror. Bellarminus non alio consilio decretum hoc Lutheranis obiecit, quam ut ostenderet, quam constanter in assertione dogmatum vestrorum persistatis, cum illa Saxonia, quæ anno Christi M. D. LXXI. Ubiquitatem, ut immane monstrum proscripserat, eandem post paucos annos, ut cælo lapsum munus, amplexa fuerit. Si autem Auctores decreti Dresdensis tales fuere, quales à Mæwiano stylo depinguntur, oportet ferè omnes Saxoniam ministros eiusdem formæ & speciei fuisse; quia Dresdensis confessionem approbarunt Theologi Academiae Lipsiensis & Vitebergensis, & trium Consistoriorum, & præterea omnes Superintendentes Saxoniarum Ecclesiarum, ut patet apud Hospinianum lib. de libro Concordiæ, cap. 3. qui hoc perspicue ex scripto Lutheranorum ad Augustum Electorem demonstrat; quamvis postea isti ipsi approbatores, ubi in Saxonia Smidelini, hoc est, Ubiquistica factio inualuit; Decretum Dresdense & suas approbationes, velis retrorsum datis, condemnarunt, exagitarunt, & acerbissimis iudiciis infectati sunt; ut docet idem Hospinianus: nec id mirum videri debet, quia præcones isti seruiunt foro actempori, & prout fiat aura, ita sese itidem vertunt & reuertunt. Hactenus de quarto errore Concordiæ.

Quintus error Concordiæ contra symbolum est, inquit Bellarminus, quod unio hypostatica consistat in communionem diuinorum attributorum. Et hoc à Concordiâ non semel insinuari, demonstrat Bellarminus adductis Concordiæ verbis. Mæuius grauitè ex postulat cum Bellarmino, quasi Ubiquistas tam indoctos & inscitos censeat, qui inter causam & effectum nullum discrimen agnoscant: nam unionem hypostaticam esse causam communicationis idiomatum: ipsam verò communicationem esse effectum. Nescio quam acuti alioquin fitis in rebus discernendis; Hoc euidenter ostendit Bellarminus, fabros Concordiæ effectum à causa non distinxisse, quando non semel apertè indicant, unionem hypostaticam consistere in communicatione idiomatum: manifestè enim effectum confundunt cum causa; & *ὁμοῦ καὶ ἑξ ἑῶν* faciunt.

Calumniatur autem, veteri suo more, Prædicans, quando Bellarminum somnolentiæ arguit, tanquam oblitum, quid scripsit are proposuerit: nam errores Concordiæ contra Symbolum refellere voluit. An non hoc præstitit, in hoc etiam quinto errore profligando? Nam quod Mæuius ogganit, Bellarminum, ne vno quidem apice probare potuisset: verba ista; quod unio hypostatica in communicatione diuinorum attributorum consistat; in libro Concordiæ reperiri; nihil aliud agit, quam quod solet, hoc est,

A mentitur. An non enotauit Bellarminus duos locos ex Concordiâ, ubi Concordiæ planè indicant, unionem hypostaticam consistere in communicatione idiomatum, qualem Ubiquetarij comminiscuntur?

Multa blaterat Prædicans de unione hypostatica; & postquam omnia dixit, nihil dixit; quia veram hypostaticam unionem rationem & notionem nunquam attingit. Et qui attingeret, cum hæc talia & istius & omnium Prædicantium captum exsuperent, quippe omnis solidioris Philosophiæ & Theologiæ expertium?

B Ait Mæuius; Concordiam palam distinguere unionem hypostaticam à communicatione idiomatum illis verbis: *Propter unionem autem hypostaticam, & ex ea consequentem communicationem*: Num hoc nesciuit aut abnuuit Bellarminus? An non hæc ipsa verba ex Concordiâ recitauit? Num idcirco Concordiâ alibi hæc inter se non confundit, quia semel manifestè distinxit? Quasi verò Concordiæ penitus sit insuetum, ut à se ipsa discordet. An non hæc etiam sunt Concordiæ verba, à Bellarmino transcripta? *Propter hanc hypostaticam unionem, quæ sine vera illa communicatione nec cogitari, nec subsistere potest, &c.* At certè id non est posterius, inquit Bellarminus, sed est verè de essentia, sine quo alterum nec esse, nec cogitari potest.

C Profert Bellarminus hæc quoque ex Concordiâ verba. *Et sanè veteres Ecclesiæ Doctores, duo hæc vocabula, κοινωνία καὶ ἑνωσις, communicationem & unionem in explicatione huius mysterij coniunxerunt, & alterum per alterum declararunt.* Subiicit Bellarminus. En quam apertè idem esse volunt unionem hypostaticam, & suam illam communicationem idiomatum. Ait Mæuius: Bellarmini argumentum esse huiusmodi. *Lutherani dicunt, sine communicatione unionem ne cogitari quidem vel subsistere posse: ergo unionem & κοινωνίαν pro ἑνωσιν ἁμῶν habeant necesse est. Quo artificio ita concludit, Roberte? sic enim compellat Mæuius Bellarminum. Nunquid non rideres, si ad exemplar tuum sic concluderem? Causa sine effectu ne cogitari quidem potest, quod est apud omnes sanos ἀξίωμα, ergo causa & effectus sunt vnum & idem.* At hoc est Mæuij figmentum, non Bellarmini argumentatio, quam si quis candidè formare velit; sic formabit: Concordiæ dicunt hypostaticam unionem nec cogitari nec subsistere posse sine communicatione Idiomatum; ergo communicatio idiomatum non consequitur, hoc est, non est posterior, ipsa unione hypostatica, sed est de essentiali conceptu unionis hypostaticæ: quia id quod prius est cogitari potest, absque eo quod posterius est. Hic Bellarmini sensus & discursus est, non is, quem nobis apponit Mæuius, qui imperitiam suam aliàs manifestissimam, manifestiorem adhuc reddit, cum causam absque effectu mente concipi posse negat. An causa non est prior suo effectu: si non tempore, saltem natura? An causa in illo priore mente apprehendi

nequit?

nequit? Quanquam si causa & effectus considerentur, ut sunt relatiua, causa sine effectu concipi nequeat, cum ea sit relatiuorum natura, ut simul cognoscantur, seque mutuò ponant ac tollant. Verùm hac consideratione licet effectus nō sit de essentia causæ; habitudo tamen & ordo quidam ad effectum est causæ essentialis, ut contingit in omnibus reciprocis relatiuis. At Concordistæ videntur velle communicationem idiomatum nullo respectu cogitari posse tanquam posteriorem ipsa vnione hypostatica; & tam arctè coniungi, ut qui nominat vnionem hypostaticam, nominet simul communicationem idiomatum, & vice versa: alteriusque rationem & notionem per notionem & definitionem alterius assignari & explicari posse: Quod quid aliud est, B quam vnionem hypostaticam & communicationem idiomatum, synonyma dicere?

Querit Mæuius ex Bellarmino: *Potesne, Roberte, imaginari tibi arborem absque fructu? Quid ni posset? Quotidie non modò nobis imaginamur, sed & oculis vsurpamus arbores absque fructu. Pergis. Potesne mente concipere Patrem absque Filio, creatorem sine creatura?* Respondeo, nos id non posse formaliter propter naturam relatiuorum; posse tamen hoc materialiter: potest enim quis eum, qui Pater est, sine Filio; & eum, qui creator est, sine creatura concipere. Et tamen abstrahendo à natura relationis, Pater, ut causa, prior est Filio, & similiter creator creatura; & ut prior, mente apprehendi potest. Neque verò vnio hypostatica & communicatio idiomatum talia relatiua sunt formaliter, primo aspectu & intuitu, qualia Pater & Filius; creator & creatura. Quapropter minimè necesse est, ut, audita vnione hypostatica, necessariò ipsam quoque communicationem concipere debeamus; sicut audito homine, vel animali rationis particeps, necessariò non concipimus ea, quæ ex hominis essentia consequuntur, ut sunt proprietates, & tamen hominis essentia habet quandam ad istas habitudinem, tanquam ad effectus quosdam suos.

Neque Bellarminus arguit Concordistas ob hoc quòd dicunt, *vnionem hypostaticam & communicationem idiomatum, indiuiso nexu, tanquam causam & effectum formaliter, coherere* (quanquam hoc potius dicit Mæuius Concordiæ Interpres, quam ipsa Concordia) sed quia ita de vnione & communicatione idiomatum philosophantur, quasi nullo penitus discrimine secernerentur, vnumque prorsus ac idem essent. Hoc delirium refellit hic Bellarminus etiam hoc argumento: Hæc sententia, quod vnio hypostatica consistat in illa communicatione diuinorum attributorum, destruit omnino mysterium incarnationis. Nam, in primis, cum diuina attributa, id est, omnipotentia, omniscientia, omnipræsentia, & similia, sint communia toti Trinitati; si in illorum communicatione consistit vnio hypostatica, sequitur, omnes tres personas esse incarnatas: vtenim

A secundum Catholicam fidem, quam exposuerunt vetera Concilia generalia, 3. 4. 5. & 6. ideo sola persona Filij incarnata est, quia vnio facta est per communicationem subsistentiæ propriæ ipsius Filij: ita secundum aduersariorum sententiam, totam Trinitatem incarnatam esse, necesse est, cum vnio facta sit in eo, quod est commune toti Trinitati.

Quid hic Mæuius? Nil nisi clamores & criminationes. *Quantus, quantus reputeris apud tuos, mi Bellarmino, pius certè, & verè fidelibus, tiro, & quouis ἀναλαχτρο rudioi hac in parte videris: quippe, qui indigeas instructione, qua personas Trinitatis ad inuicem discernere queas. Quare ut & hac in parte liberalitatem meam experiari, quomodo argumenti tui scrupulos eximere queas, fideliter docebo.*

Hæc iste ineptus nuper Magistellus, postea ineptior ex ludo Hunniano Doctoreculus, Prædicans iuuenulus, qui vult esse Bellarmini Magister, non sat idoneus, qui sit eius agaso aut mulio; qui mox de distinctione diuinarum personarum, & diuinis attributis loqui ingressus, non differit, sed ruditer rudit. Cuius ruditus en insigne specimen, quod iam antea etiam dederat in defensione Labyrinthi Hunniani, ut supra in prima parte huius Appendicis dixi. Fatetur attributa diuina absoluta esse communia toti Trinitati. Sed addit ex dictatis sui Hunnij hanc stultitiam: *Omnipræsentiam, omniscientiam, omnipotentiam, &c. Filij, quatenus est in hypostasi Filij; & quatenus hypostaticè consideratur, non esse communem toti Trinitati. Quemadmodum enim hypostasis Filij communis non est toti Trinitati, inquit Mæuius, ita nec eius omnipotentia, omnipræsentia, quatenus ὑποστατικῶς videlicet consideratur, communis est Trinitati, id quod irrefutabiliter demonstrabo hoc pacto: (en thraconismum Hunnianum) Aut hypostasis Filij est hypostasis Filij sola, aut communis Trinitati toti. Falsum est posterius: aliàs enim nota characteristica personarum Trinitatis ἀναλαχτρῶς, & velut in momento tollerentur. Ergo verum prius. Omnino prius verum est, nempe hypostasim Filij non esse communem toti Trinitati, quia est propria Filij; nam hypostasis Filij non est quid absolutum, sed respectiuum: at sola absoluta in diuinis sunt propria, non autem respectiua.*

D *Iam sic, inquit Mæuius, aut hypostasis Filij erit hypostasis cum adiuncta sua omnipotentia, omnipræsentia, & ceteris idiomatis ὑποστατικῶς sibi competentibus: aut erit aliquid sine hisce, hoc est, imaginariè saltem, & nomine nudo peculiaris erit persona à Patre, & Spiritu sancto; sed hoc posterius non tam absurdum, quam extreme blasphemum est. Verum igitur prius.*

Respondeo, hypostasim Filij, esse hypostasim propriam Filij, quatenus ratione saltem ab essentia absolutisque & communibus idiomatis: realiter autem ab hypostasi Patris & Spiritus sancti distinguitur, nec ad rationem hypostasis formaliter, ut sic, pertinet attributa absoluta & communia, ut sunt omnipotentia, omniscientia, & id genus alia: quia cum hæc sint formaliter omni-

bus

bus personis communia; non possunt ipsa in hypostasi Filij, verbi gratia, formaliter computari; quasi quædam constitutiua eius; nisi quis ipsam etiam hypostasim Filij tribus personis communem blasphemè statuere vellet.

Nec ideo formaliter ad constitutionem hypostaseos Filij spectant ista attributa absoluta & communia, quia subsistunt in hypostasi Filij; nam & in rebus creatis natura seu essentia subsistit cum suis proprietatibus in hypostasi seu supposito; nec tamen natura cum suis attributis hypostasim formaliter constituit. Itaque hypostasis Filij non est nudum nomen & imaginatio, vt isto imperitè ait, sed est perfectio respectiua, & quidem immensa; propria Filij, ratione ab essentia & attributis absolutis distincta; neque ex illis formaliter constituitur, vt iam dictum, licet cum illis realiter identificetur.

Vtèrius sit, ait Mæuius. define, oro, quia quò plura blatis, eo magis inscitiam & impietatem tuam patefacis. Quid enim imperitius, quid à pietate alienius, quàm dicere: *omniscientiam eademq; est ratio aliarum proprietatum absolutarum, quæ hypostaticè existit in Filio, non esse communem toti Trinitati, sed soli Filio propriam?* Quod similiter de essentia asserendum erit; nam & hæc, vt hypostaticè in Filio existit, & existere cogitatur, non erit communis toti Trinitati. Ex quo sequitur, omnia esse triplicanda vel quadruplicanda. Nam essentia & attributa absolutè spectata erunt communia omnibus tribus personis. Essentia & attributa spectata, vt hypostaticè insunt in Filio; erunt propria Filij; non communia; essentia autem & attributa absoluta, quæ insunt in Patre, erunt propria Patris; & quæ in Spiritu sancto, propria Spiritus sancti. Ex quo ingens impietatis chaos & confusio nascetur; nempe essentiam Patris realiter distingui ab essentia Filij; quia propria vnus personæ realiter distinguuntur à propriis alterius personæ. Quò progredieris, Mæui? An tibi satis non erat hanc impietatem protulisse in Apologia Hunniani Labyrinthi? An hic iteranda fuit, & quidem planius & explicatius?

Qualis porrò fatuitas, cogitare, ideo aliquid non esse pluribus commune, quòd in aliquo hypostaticè existat: quasi verò hæc subsistentia tollat naturæ communionem. Dic, Mæui, an natura humana, non est specificè omnibus hominibus communis, quia hypostaticè existit in Petro, vel Paulo, vel alio indiuiduo? Quod si quæ creata natura cum suis proprietatibus, existeret in tribus hypostasibus, in Petro, Paulo, Iacobo; an ideo desineret esse communis Pauli & Iacobi, quod existeret in Petro; etiam vt existens in Petro?

Iam perge vtèrius, Mæui. Et bea nos asininis tuis acuminibus. *Si ergo persona Filij, persona Patris non est, vel communis non est Trinitati, & verò persona absq; sua hypostaticè sibi determinata omnipresentia non est; aliàs enim persona Deus non esset; vti que nec quoad il-*

lam suam solam personalem omnipresentiam erit communis Trinitati: sed vera priora. Ergo, &c.

Clarius potuisset Mæuius hanc suam insipientiam nobis proponere hunc in modum: *Persona Filij non est communis toti Trinitati; ergo nec essentia vel proprietates in persona Filij existentes* (quas iste ineptè vocat *personales*; quòd in persona existant) *sunt communes toti Trinitati.* Respondeo, consequentiam esse imperitissimam, & præterea blasphemam. Quam probat Mæuius.

Persona seu hypostasis Filij non est absque essentia & attributis in se hypostaticè subsistentibus, quia persona Filij est Deus; habet ergo in se diuinam essentiam & proprietates diuinæ. Respondeo, nihil aliud hinc confici, quàm hypostasim propriam Filij habere in se, & includere essentiam & proprietates essentia absolutas & communes toti Trinitati; neque ideo effici proprias, quòd in propria Filij hypostasi existant; sicut nec natura humana cum suis proprietatibus specificè definit esse communis, quòd in hypostasi Petri subsistat. Quòd ergo sic vsuuenit in communitate specifica, hoc in diuinis accidit in communitate eiusdem numero naturæ & earundem proprietatum.

At nisi me coniectura fallit, in hanc tam spissam subtilitatem inductus est Mæuius hac cogitatione. *Essentia cum proprietatibus suis absolutè existens in hypostasi Filij, non distinguitur realiter ab hypostasi Filij; ergo essentia cum proprietatibus suis existens in hypostasi Filij, non est communis Patri & Spiritui sancto:* probatur consequentia: *quia si esset communis, etiam hypostasis esset communis. At hoc non, ergo, &c.* probatur maior. *Quia quando duo realiter sunt idem, si vnum sit commune, etiam alterum erit commune: essentia eiusq; absolutæ proprietates, & hypostasis Filij realiter sunt vnum & idem; ergo si essentia est communis, etiam hypostasis erit communis.* Hæc Mæuij phantasia totum sacrosanctæ Trinitatis mysterium euertit; vt quiuis eruditus facile perspiciet, si ad consequentias, quæ hinc deducuntur, animum non nihil attentius aduertere velit.

Vt breuiter hanc delirationem Mæuianam diluamus, ad argumentum, concessio antecedente, negatur consequentia. Ad probationem negatur Maior. Ad probationem Maioris, iterum negatur Maior: nam neque in humanis semper verum habet: ex multorum enim sententia natura humana, & hypostasis in rebus creatis sunt realiter vnum & idem; & tamen natura specificè communis est pluribus: non verò hypostasis. Naturæ itidem specificæ proprietates communes sunt pluribus; non differentia indiuidualis & personalis; & tamen realiter idem sunt cum proprietatibus naturæ. Quantò minus valebit Maior illa in diuinis, propter virtuales distinctionem, quæ est inter hypostasim, & essentiam eiusq; proprietates, quæ cum in re infinita fundetur, æquiualeat distinctioni reali, facitque, vt de eadem entitate secundum rem, idem verè negetur & affirmetur; tametsi secundum diuersos re-

spectus.

specus. Nec sufficit Mæuio semel, etiam hoc loco, fuisse imperitè blasphemum. Metuens enim, ne indocta ipsius impietas à lectore non intelligeretur, battologicè eam explicat, & quidem dilucidius; ut ait. Sed nil necesse, utcum Batto vel *Battizemus*, vel *batuamus*. Satis perspicuè vidimus, quàm sit Prædicans iste insulsus & impius.

Audiamus tamen id, quod proximè subiungit; cum dico: *Deus est omnipotens: totam Trinitatem intelligo*. cum verò dico: *Deus Filius est omnipotens, non loquor de omnipotentia illa absolute vnius dei, sed hypostatica, & in persona Filij determinata*. Vides istum absolute duas omnipotentias in Deo statuere; vnâ communem: alteram non communem? Eodemque iure, vel potius eadem iniuria & nequitia eò progredi debere, ut duas statuatur essentias, alteram, communem; alteram hypostaticam; seu ad Filij personam restrictam. Quæ hæc imperitia, vel potius infania? Miror istum Superattendentem non rari in *Inquisitionem Prædicantiam*, ut non vni ex Prædicantium numero contigit.

Quid respondet Prædicans ad argumentum hoc Bellarmini? Si vnio hypostatica consistit in communicatione idiomatum diuinorum, sequitur, totam Trinitatem esse incarnatam, quandoquidem hæc attributa sunt toti Trinitati communia, per consequens, à tota communicantur, si communicantur; & cum hæc communicatio nil sit aliud, quàm vnio hypostatica, hoc est, incarnatio, sequitur, totam Trinitatem esse incarnatam. Quid, inquam, Mæuius? *Negatur*, inquit. *Qua de causa? quia attributa non sunt communicata carni, in quantum sunt communia, in quantum ad essentiam simpliciter spectantia, sed in quantum sunt persona Filij Dei, in quantum sunt hypostatica, in quantum vnio persona sola, in quantum reliquis personis incommunicabilia & axiomatica.*

En hic iterum apertè duplicem omnipotentiam, duplicem omniscientiam, duplicem omnipresentiam, vno verbo, omnes proprietates absolutas diuinæ naturæ statuit duplices; alteras communes & communicabiles; alteras proprias Filij; hypostaticas, seu personales, non communes, non communicabiles Patri vel Spiritui sancto. Quis Oceanus hanc ruditatem & blasphemiam abluet? Siccine est alia scientia, alia omniscientia in Patre; alia in Filio, alia in Spiritu sancto; non vna & eadem verè, realiter, entitatiuè? Quid est mysterium sanctissime Trinitatis abolere, si hoc non est? Quis Arianus magis sustulit apertè, quàm iste per inscientiæ suæ cuniculos?

Certè Bellarmini argumento nunquam satisfacies, nisi euerso vel Trinitatis mysterio, si in hoc insano responso perstes, vel abolita Incarnationis œconomia, si vnio hypostatica consistit in communicatione idiomatum; quia hæc à tota Trinitate communicata sunt, si, ut volunt Vbiquiste, communicata sunt; quia sunt toti Trinitati communia, & consequenter, non nisi à tota Trinitate communicabilia.

A Ex quo rursus confit, totam Trinitatem carni esse hypostaticè vnitam, cum hypostatica vnio nil sit aliud, ut istorum delirat acumè, quàm realis communicatio diuinorum idiomatum: quæ non sunt alia in hypostasi Filij, ut iste fatuatur; alia in hypostasi Patris, sed eadem prorsus numero: neque enim, quòd in hypostasi Filij hypostaticè subsistunt, identitatem numericam tollit; quemadmodum identitatem genericam vel specificam animalis & humanæ naturæ non tollit; quòd natura animalis & hominis existit hypostaticè in Petro; nam prorsus eadem genere vel specie existit in Paulo, Iacobo, & aliis indiuiduis animalis vel hominis: quòd enim natura generica animalis, vel specifica hominis cum formali illo respectu, quem habet ad Paulum, ut in hypostasi Pauli existit; non existit in hypostasi Petri aut Iacobi, id non impedit, quo minus absolute & verè asseueremus, eadem genere vel specie naturam in Pauli, Petri & Iacobi hypostasis subsistere; neque vlla inde nascitur multiplicatio genericæ & specificæ naturæ; sed eadem prorsus genericè & specificè in omnibus hypostasis manet: sic licet essentia vel omnipotentia diuina non sit in Patris hypostasi cum formali illo respectu ad hypostasin Filij, cum quo subsistit in hypostasi Filij; non est tamen vilo modo dicendum, essentiam vel omnipotentiam diuinam, & alias absolutas proprietates diuinas, ut sunt in Filio, esse Patri, & Spiritui sancto incommunicabiles; proprias, hypostaticas, & personales Filio: sed verè sunt & manent communes & absolutæ, & communicabiles omnibus personis diuinis, etiam ut sunt in Filio, & ut formaliter huic respectui substant: & contrarium cum Mæuio affirmare, nil aliud est, quàm in grauissimo argumento grauissimè hallucinari & delirare. Et si communicetur alicui essentia vel omnipotentia diuina, etiam prout existit in Filio, impossibile est, non communicari essentiam vel omnipotentiam, etiam prout existit in Patre & Spiritu sancto, quia prorsus est vna & eadem, in omnibus tribus personis subsistens, omnis multiplicationis ex inexistencia seu subsistentia in realiter distinctis hypostasis expers: quemadmodum impossibile est, ut, si communicaretur alicui natura animalis vel hominis subsistentis in hypostasi Petri, etiam ut in hac hypostasi subsistit, non communicetur eadem genere vel specie natura: quia eadem genere vel specie in omnibus indiuiduis existit, neque vlla ex inexistencia illa contingit ipsius naturæ multiplicatio.

D Dixerat Bellarminus, Concilia generalia docere, ideo solam personam Filij incarnatam esse, quòd vnio facta sit per communicationem subsistentiæ siue hypostaseos propriæ ipsius Filij. Hic vanissimus Thrafo: *numquid autem in sola subsistentia communicatione adqueuerunt?* Omnino, immediatè in sola; neq; attributa diuina absoluta aliter, nisi mediatè communicata docuerunt; idque non ut

humanæ

humanæ naturæ illa attributa inessent more Vbi-
quistico, & humana natura in se verè diceretur
omnipotens, omnisciens, omniprensens; sed vt humana
natura subsisteret per illa, quatenus identifican-
tur cum hypostasi propria Filij, per quam im-
mediatè natura humana subsistit.

Adiungit ignorantissimus Prædicans: *Reuolue,
Bellarmine, & relege synodos, ab Imperatoribus contra
delirium Nestorianum conuocatas. Emoriar, nisi faciem
tuam præ nimia impudentia velare, & obtegere, necessum
habiturus sis.* Mox subdit Mæuius: *Verum, mi Bellar-
mine, extraham te è laribulo, & ignorantiam tuam patu-
lam, conspicuam reddam.* Fecisti profectò ignoran-
tiam tuam *patentissimam*: & in lucidissima luce
eam collocasti. Non postulamus euidentiora
eius argumenta, quia quæ dedisti, sunt euiden-
tissima.

Ait Bellarminus cum Catholicis, vnionem hy-
postaticam factam per communicationem pro-
priae hypostaseos Filij, vt per eam natura huma-
na subsisteret. *Hem tuam ignorantiam, clamat Præ-
dicans, ne dicam, an blasphemiam, qua hypostasin Filij à
maiestate, & maiestatem ab hypostasi diuellis.* Non di-
uellit Bellarminus; sed mysterio Trinitatis & In-
carnationis conuenienter ita incarnatione per-
actam docet, vt solus Filius fuerit incarnatus,
non autem Pater & Spiritus sanctus; quod con-
tingere nequit, nisi per communicationem ali-
cuius, quod Filio esset proprium, cuiusmodi est
hypostasis; quæ realiter non distinguitur à com-
muni essentia, & à communibus essentia attrib-
utis & proprietatibus: & tamen hypostasis Filij
immediatè est communicata naturæ humanæ,
non vt in se natura humana hypostasis Filij esset
vel fieret, sed vt per eam subsisteret. Quo pacto,
mediatè saltem, etiam attributa diuina commu-
nia, realiter ab hypostasi Filij indistincta accep-
pit, non vt humana natura, *omnipotens, omnisciens,
omniprensens* esset, sed vt per hæc attributa quate-
nus identificantur cum hypostasi mediatè sub-
sisteret.

Hic iterum nobis apponit Mæuius suum illud
axioma: *Quando duo vel plura idem sunt, tunc commu-
nicato vno communicantur etiam alia; sed in proposito hy-
postasis Filij, & attributa absoluta sunt vnum & idem re-
aliter, ergo communicata hypostasi, communicantur etiam
attributa illa absoluta:* Dixi iam supra, hoc Mæuia-
num somnium vtrumque; mysterium & incarna-
tionis & sanctissimæ Trinitatis euerrere: non e-
nim vera est Maior, ne in naturalibus quidem:
Tantum abest, vt vera sit in diuinis, propter vir-
tualem distinctionem essentia & attributorum
eius ab hypostasi, æquivalentem distinctioni re-
ali. Quanquam, vt antea dixi, etiam attributa di-
uina mediatè communicata sunt humanæ natu-
ræ, quatenus identificantur cum hypostasi Filij,
non vt natura humana esset illa attributa; sed vt
per illa saltem mediatè subsisteret. Quid, quod
nec ipsi Sectarij maiorem illam admittunt; quia
omniscientiam increatam naturæ humanæ com-

unicatam tradunt; & tamen *eternitatem* com-
municatam fuisse non concedunt; cum *eternitas
& omniscientia* Dei realiter sint vnum & idem: sal-
tem Ergasilus Augustanus, hoc non concedit,
in sua Disputatione de Christo, quidquid sit de
Mæuius.

Sed vide iam intolerabilem Lutherani huius
blateronis iactantiam. *Hæc ita constitutus, inquit, &
irrefutabiliter assertus, Iesuiticum Cardinalem hunc in
modum torquemus, & labyrintho ineuitabili, ac indisso-
lubili inuoluimus.* (Quid consilij capiet Bellarmi-
nus? Quo ab ineuitabili hoc labyrintho, ne in-
cludatur, fugiet?) *Aut communicata hypostasi, Bellar-
minus ipsam quoque τὸ ἄβυσσὸν omnipotentiam, & omnisapi-
entiam (non quidem sub Patris, aut Spiritus sancti hypo-
stasi, sed solius Filij) communicatam asserat, atque sic tracta-
tum suum hunc, quo realem diuinorum idiomatū commu-
nicationem insectatur, vna litura deleat* (non est quod
speres, Bellarminum asserturum, humanæ natu-
ræ communicatam esse *omnipotentiam*, & cætera
attributa diuina modo Vbiquistico, quem vos
comminiscimini; frustra speras, si hoc à Bellar-
mino impetrari posse speras.) *aut si hanc oppugnare
pergit, nouerit, se etiam communicatione hypostaseos Verbi
tollere, atque sic vnionem hypostaticam Verbi, assumptæ quæ hu-
manitatem planè euerrere, hoc est, & impietatis blasphemiam,
& multiplicem hæreses deest ad eum se facere.* Negatur
hoc secundum palam, & absque vllis ambagibus:
ob causas antea dictas, quia hypostatica vnio &
incarnatio formaliter & immediatè consistit in
communicatione hypostaseos propriae Filij, vt
per eam humana natura subsistat; non in com-
municatione attributorum communium, nisi
remotè, mediatè & indirectè, vt per ea, quatenus
identificantur cum hypostasi Filij, natura huma-
na etiam subsistat.

Huic suo imperitissimo & insulsissimo Laby-
rintho subiicit Mæuius hunc thraconismum. *Vir
eris, quisquæ eris, qui hoc dilemma extricabis, & Iesuitam
Bellarminum solidè vindicabis.* Quàm arrogans ani-
mal hæreticus, & in hæreticis Prædicans? Quàm
se iactat, quàm se circumspicit, etiam tunc cum
nil nisi gerras nugacissimas effundit? Est quidè
hæc insolentia propria hæreticorum, insigniter
tamen elucet in Hunnians pullis, qui ab arro-
gantissimo suo Magistro hunc superbissimum
spiritum suxerunt, & in præcordia sua demise-
runt. Arbitror friuoli huius dilemmatis cornua
ita esse iam confracta, vt ea nunquam reparatu-
rus sit Mæuius, nisi consueto sibi artificio, hoc
est, futili & inani.

Inferè carpit Mæuius hoc Bellarmini dictum:
*Pater gignendo Filium omnia sua attributa illi commu-
nicauit: & similiter Pater & Filius producendo Spiritum
sanctum, omnia sua attributa illi communicauerunt. Falle-
riu profecto, mi Bellarmine, insonat Mæuius, obsecro te,
num attributum suum personale, & characterem hyposta-
ticum Pater communicauit Filio, vt Filius ab eterno Fi-
lium gignere possit; vel gignat; quod sanè consequens esset, si
omnia attributa sua Pater cum Filio habet communia.*

Ita num Pater & Filius, communicarunt sua attributa omnia Spiritui sancto, vt etiam instar Patris, Filium genere, ratione Patris, & Filij alium Spiritum sanctum producere, & spirare, ratione Filij seorsim, Filius esse, Filius Patris dici, ac nominari queat?

Qualis cauillatio, quàm vanidica & inaniloqua. Quis nescit, præter eos, quos criminandi libido excœcat; cum omnia attributa à Patre Filio communicata dicimus, id intelligi de attributis naturæ, non de hypostaticis propriisq; personarum idiomatis. Nam & in creatis, cum ita loquimur; Pater generâdo Filium omnia sua attributa ei communicat, id non nisi subintellecta hac exceptione intelligimus; omnia naturæ attributa ei communicare; quorum nempe communicatio possibilis est, salua reali distinctione inter Patrem & Filium.

Et tamen puerilem hanc suam cauillationem coronat Prædicans hac coronide. *Hic hærebit Iesuita,* (admodum scilicet) *hic hærebunt omnes eius propugnatores.* Miseros nos, qui à Mæuio ita constrikti sumus, vt vno in loco hære cogamur. Cogamur, inquam, non in re ipsa, sed in Mæuij somniculosa phârasia. Gratia Deo & superis. Laqueus, quem nobis tetendit, contritus est, & quidem labore nullo.

Sequitur aliud Bellarmini contra Vbiquistas argumentû: Aut volunt hypostaticam vnionem consistere in communicatione omnium attributorum, vel aliquorum tantum: si omnium, impossibilis erit vnio hypostatica. Nam inter attributa Dei, numeratur vera æternitas, quæ principio & fine caret: at impossibile est, rem creatam carere principio; & saltem certum est, Christi humanitatem non fuisse ab æterno. Pari ratione, Dei proprium est, carere principio effectiuo: at id nullo modo creaturæ communicari poterit. si verò aliquorum tantum; quis dicere poterit, quæ sint illa, cum eadem sit ratio omnium?

Respondet Mæuius; *ineptam esse istam distinctionem: aut quadam, aut omnia idiomata communicata esse carni Christi: non quadam, sed omnia esse communicata.* Quàm morosus censor. Quasi verò ineptum, & non potius necessarium sit, aduersario indefinite affirmante; attributa diuina esse humanæ naturæ communicata; ei qui contra argumentatur, disiunctiuâ propositionem exstruere; vt absolutum responsum eliciat, in hunc modum: cum indefinite affirmas diuina attributa communicata esse naturæ diuinæ; aut omnia communicata cæses, aut aliqua duntaxat. Quid hic ineptiæ? Tu respondes, omnia esse communicata; bene est, sequitur ergo etiam æternitatem diuinâ communicatam esse naturæ humanæ; & per consequens, naturam humanam verè & formaliter esse æternam; sicut Deus verè & formaliter est æternus. Concedit Mæuius etiam æternitatem diuinam communicatam esse naturæ humanæ Christi: eo quòd attributum æternitatis inseparabili nexu cum reliquis attributis cohereat. Sequitur ergo,

vt antea dixi, humanam Christi naturâ esse æternam. Nam quòd verè & formaliter in se habet æternitatem diuinam, illud est verè & formaliter æternû æternitate diuina; sicut quòd verè & formaliter in se habet calorem, verè & formaliter est calidum. Negat Mæuius *hoc sequi.* Causam reddit; *quia humana Christi natura non est æterna essentialiter, sed tantummodo participatiue per vnionem hypostaticam.* Demus hoc ita esse, quamuis non ita sit; vt supra etiam ostensum, cum vel hanc eandem, vel similem Mæuij hallucinationem refelleremus. An ideo non erit formaliter natura humana æterna? Cycnus non est albus essentialiter. An idcirco nec formaliter? Impossibile est autem, vt aliquid formaliter æternitatem habeat, & non sit formaliter æternum & ab æterno: sicut impossibile est, vt aliquid formaliter habeat albedinem, & non sit formaliter album.

Ait Mæuius. *Attributum æternitatis implicite esse communicatum naturæ humanæ in cæteris attributis.* Verum non euadet hac rima. Nam si cætera attributa formaliter in Deo existentia formaliter & realiter naturæ humanæ sunt communicata, cur non & hoc æternitatis, quòd æquè formaliter est in Deo ac alia? Deinde, vt essentia diuina, sic & omnia eius attributa formaliter sunt æterna: cum ergo essentia, eiusq; *omniscientia, omnipotentia,* & id genus alia naturæ humanæ attributa formaliter sint communicata, sequitur ipsam etiam æternitatem formaliter naturæ humanæ esse communicatam, quia formaliter in essentia & in essentiæ proprietatibus continetur: & sic natura Christi humana, ex Vbiquistarum schola nobis prodibit æterna. Vbi ergo mysterium Incarnationis in tempore peractum?

At considera, quàm eleganti similitudine suam incitiam Mæuius illustratum eat. *Anima est essentia diuisor, non habens partem extra partem, cum sit in toto corpore tota, & singulis partibus tota, potentias quidem suas communicat corpori, vt oculus videat, auris audiat, cor intelligat; non tamen ideo corpus inde fit substantia spiritalis, & immortalis sicut est anima: Ignis etiam se totum, & facultates suas ignito ferro communicat: non tamè inde protinus ferrum ignitum fit substantia elementaris, leuè sursum tendens; sed nec ideo vera, & realis communicatio ignis ad ferrum infringitur.*

Pulchræ & scite similitudines; quibus nihil deest, nisi harmonia & conuenientia ad propositum: nam anima rationalis nullam earum potentiarum, quæ in ipsa sola subiectiuè insunt, communicat secundum entitatem corpori; nam nec intellectus, nec voluntas villo modo, in se & secundum suum esse, communicantur corpori, aut in corpore transeunt per participationem entitatis; sed in sola anima manent; & eadem est ratio potentiarum sensitiuarum, si, vt quidam volunt, in sola anima insunt. Hinc enim sequitur, eas in corpore non existere, nisi secundum operationes suas. Quo pacto, si Vbiquistæ diuinam naturam in humana existere sentiunt, non iniuria saluta-

buntur

buntur noui Nestoriani. At Vbiquistæ dicunt proprietates diuinas ita communicari naturæ humanæ, vt verè ab illis nominetur *omnipresens, omnisciens, omnipotens, etc.* At anima rationalis non ita communicatur corpori, vt corpus verè & formaliter dicatur *rationalis, intelligens, volens*, neque enim ratio, intellectus, & voluntas in se per informationem animæ vilo modo corpori communicantur. De altera similitudine satis est iam dictum superius.

Ait Mæuius: *Æternitatem & immensitatem Deitatis Verbi personaliter quidem inhabitare in assumpta humana Christi natura, sed non peculiare pro se Energias in assumpta natura, & per eam proferre & exercere.* En nunc ad operationes confugit; quasi verò Vbiquistæ velint attributa diuina carni Christi solummodo secundum operationem communicata esse, non in se & secundum se. Et quænam est æternitatis energia seu operatio, nisi, vt rem cui in se competit, æternam constituat? At æternitas in se & formaliter competit humanæ Christi naturæ; habet ergo in ea suam energiam, hoc est, naturam efficit æternam. Nam quod ait, *implicitè hoc attributum esse communicatum*, id iam supra refutauimus: nec valet, quod dicit, *personaliter*. Nam vocem istam *personaliter*, longè aliter vsurpant Vbiquistæ, quàm orthodoxi.

Ridiculum est autem, quòd exemplo essentia diuinæ in omnibus rebus existentis, nec tamen eadem in omnibus operantis, iste suam imperitiam fucare conatur; quia essentia diuina cum suis proprietatibus non est in rebus per vnionem hypostaticam & communicationem realem idiomaticum, sed per indistantiam suæ substantia à rebus, & per operationem in illis. In quali vnionis modo si Vbiquistæ suam Vbiquitatem constituunt, viderint ipsi, an non ad Nestorij intima castra pertineant.

Ait Bellarminus. Attributa diuina non posse esse naturæ humanæ essentialia, ex sententia Concordiæ, esse igitur accidentalia. Obstrepit Mæuius, esse insufficientem enumerationem; esse enim attributa personalia & hypostatica pro ratione vnionis hypostatica definita. Fumos nobis vendit fumosus iste Prædicans. Nam statim iterum quærere licet, an ista *personalis* seu *hypostatica* vnio diuinorum attributorum cum natura humana sit essentialis, an accidentalis; & consequenter, num prædicata ista diuina competant naturæ humanæ essentialiter an accidentaliter? Quid hic respondebit Mæuius? Nos quidem dicimus vnionem hypostaticam diuinæ cum natura humana necesse essentialem, nec accidentalem; sed substantialem. Num idem ipse sentit de Vbiquistica idiomaticum diuinorum communicatione facta naturæ humanæ? Nam hypostaticam seu personalem illam vnionem, quam Vbiquistæ introducunt, oportet esse vel substantialem, vel essentialem, vel accidentalem. Concilium Quintum Oecumenicum, quo hic gloriatur Mæuius, tantum fa-

uet Vbiquetariis, quantum Tridentinum Concilium.

De sexto Concordiæ errore, qui est de Christi ad inferos descensu, quem à Bellarmini argumentis Mæuius vindicare nititur, agemus sequenti libro quarto.

NOTATIONES IN DISPUTATIONEM ERGASILI AVGVSTANI DE CHRISTO.

B DIDIT nuper, nouitius quidam Prædicans (qui ne sine nomine sit, Ergasilus à nobis indigitabitur) verbosissimam disputationem de Christo, in qua potissimum pugnat pro Vbiquitatis porteto contra Calvinistas, vt ipse quidem profitetur, sed dum alienos errores expugnatum tendit, proprios pleno sacco ferit. Nec loquor de illo palmario, qui est Vbiquitatis defensor, sed de illis, quos admittit, cum vel sua munit; vel aduersariorum rationes impugnat & soluit.

Tametsi autem Caluini sectatores in hoc dogmate; *Christum non esse vbique ex vnionis hypostatica*; prout Vbiquistæ somniant, rectè & orthodoxè sentiunt; atque adeo in ipsa assertione cum Catholicis concinunt; negari tamen nec possumus, nec debemus, veritatem hanc multis tetricisque erroribus ab illis inuolui & implicari, quos si Ergasilus iste solidè impugnaret, laudem mereretur. Nunc cum errores erroribus cumulet, minoresque grandioribus, euertere studeat, ipsamque adeo veritatem non nisi falsiloquiis & vaniloquiis appetat, non video, quid mereatur, nisi castigationem.

Notanda est autem in hoc argumento vasa Vbiquistarum fraudulentia; qui vt apud imperitos Iesuitis odium concilient; dicunt, & tanquam grande piaculum exaggerare solent; *Iesuitas cum Calvinistis in articulo de Maiestate Christi hominibus conuenire.* Quasi ingens crimen sit, omniumque execratione dignum; cum hæreticis in vero quopiam dogmate consentire. An non Lutherani concordant cum Calvinistis in assertione Dei vnus in essentia, & trini in personis? An huic articulo idcirco fidem abrogant, quia eidem assentiuntur Calvinistæ? An non cum iisdem Calvinistis conspirant in reiiciendis & à Canone rescandis libris Tobia, Iudith, Machabæorum, Sapientia, Ecclesiastici? An non cum Calvinistis vniversam summi Pontificis potestatem, cultum Sanctorum, & venerationem Reliquiarum ac crucis & centena alia repudiant? Nec hanc non tantum in vero, sed & in falso cum Caluini sectatoribus conuenientiam & harmoniam, sibi probro dari ferunt, solis Iesuitis vitio vertunt, quòd dogma verum de Maiestate Christi hominis non deserunt, eam duntaxat ob causam,

quia & Calvinista, vtcunque adhuc illud ample-
ctuntur & à Lutheranorum inscitia vindicant &
defensitant.

Inspiciamus nunc Ergasili Theses; at breui-
ter. Quæ flagitia in præfatione commiserit: iam
alibi notauimus. Nunc considera sequentia.
Thesi 30. *Essentia diuina diuidua est realiter per distin-
ctionem, non separationem.* Quis orthodoxus dixit,
essentiam diuinam esse realiter diuiduam, propter tres
personas, in quibus natura diuina subsistit? An
vna eademque numero natura diuidua est seu di-
uisibilis realiter per distinctionem?

II. Thesi 36. *Rubenum, Simeonem & Leui*, id est,
tres homines, seu tria indiuidua eiusdem spe-
ciei, essentialiter differre. Quis audiuit talia, extra
castra Vbiquistica, & Atopistica?

III. Thesi 37. *Verbum, quoad modum subsistendi,*
hoc est, quoad filiationem, & hypostasim, esse
Deum de Deo, & lumen de lumine. Videturque Prædi-
cans loqui de sola filiatione, non autem de toto
Filio, quasi Pater solam filiationem, non totum
Filium genuerit.

IV. Thesi 39. Acute probat; inter diuinas per-
sonas non esse prioritatem & posterioritatem, quia nihil
*habent ista personæ, nisi essentiam & relationem; essen-
tia autem vna & eadem est in omnibus: relationes vero
id requirunt, vt sint naturæ simul.* At quid iste dicet,
si quis nonumat simul paternitatem & filiationem:
vel spirationem actiuam & passiuam; sed
paternitatem & spirationem actiuam; vel filia-
tionem & spirationem passiuam, vel hanc & pa-
ternitatem? Num sunt & hæ relationes sibi mu-
tuo non oppositæ naturæ simul, ex relatiuorum
lege & conditione?

V. Thesi 40. Iterum oggerit, *Verbum, quatenus
est Filius, filiationem seu υἱογονίαν, personalitatem, di-
ci habere à Patre.* Num solam? Ita omnino sentire
videtur Prædicans.

VI. Thesi 42. *Diuinitatem, adeoque totam plenis-
simum Deitatis esse generantem, genitam, & proceden-
tem.* Itane diuinitas generat, generatur & proce-
dit?

VII. Thesi 48. Apparet humana natura καὶ ἑαυ-
τῷ ἢ ὑφιστάμενον, vbi pro subtilitate cogimur ef-
se contenti solœcismo. *Natura*, seu φύσις ὑφιστάμε-
νον, Grammatica diceret: ὑφιστάμενον.

VIII. Eadem Thesi 48. & 49. videtur signifi-
care Christum assumpsisse personam: Ait enim,
*Christum assumpsisse naturam humanam in indiuiduo,
spectatam in vno singulari existente cum proprietatibus
indiuidui.* Si dicta sua intelligeret, pauculis ver-
bis, sed planis & clavis à suspitione grauis hallu-
cinationis se liberare potuisset.

IX. Thesi 50. Acute asserit, *non esse plura fidei ob-
iecta, sed vnum indiuiduum:* Et hoc acutius inde col-
ligit, quia *Christus vnâ solummodo indiuiduam na-
turam humanam assumpsit.* Sed de istorum halluci-

nationibus circa primarium fidei obiectum, le-
ge Gregorium de Valentia Tomo 3. Comment.
Theolog. Disp. i. q. i. p. i. Assert. i.

X. Thesi 54. Per Michaëlem principem magnum
Daniel. cap. 12. intelligit Christum hominem: Et
hunc suum intellectum admodum ingeniosè
probat ex capite duodecimo Apocalypseos; vbi
Michaël & Angeli eius dicuntur præliati cum Dracone:
Si Ergasilo prius occurrisset locus Apocalypseos,
dixisset, nomine *Michaëlis* in Apocalypsi intelli-
gi debere *Christum hominem*; & hoc liquere ex ca-
pite duodecimo Danielis: quia parum interest,
siue hoc per illud, siue illud per hoc confir-
mes. Circulus iste non est Prædicantibus insue-
tus.

XI. Thesi 61. *Maria Deipara dicitur non secun-
dum characteristicam Filij Dei differentiam mediate, sed
secundum hypostasim.* Quodnam, oro, discrimen est
inter *characteristicam Filij Dei differentiam*, & *hypo-
stasim*? Quam promptum fuisset dicere: Beatam
Mariam esse Deiparam, quia verum Deum ge-
nuit.

XII. Thesi 64. Obseruetur elegans illa phra-
sis Theologica. *Carnem ex sanguinibus semper
Virginis statuminauit (Filius Dei) in propria per-
sona.*

XIII. Thesi 70. Nouam Philosophiam tra-
dit. *Deum analogicè reduci ad prædicamentum substan-
tiæ & relationis.* De substantia tolerari posset. De
Relatione inauditum est; cum relationes in di-
uinis ad genus substantiæ, non ad accidentia per-
tineant; vt pertinent ea, quæ ad Relationis cate-
goriam reducuntur.

XIV. Thesi ead. Argutissimum est, quod ait,
*vnionis personalis quasi materiale esse subsistentiam seu
personationem: Formale, Immeationem.* Inscitiæ, opi-
nor, in rudes Prædicantium phantasias: non na-
turæ diuinæ & humanæ.

XV. Thesi 73. Propius ad rem venit. *Humana
Christi natura est insita in ipsissimam τὸ λόγος ὑψίστων
καὶ κέλευρον, ergo humana Christi natura est vbique.* Per-
inde ac si dicas: *Materia manus dextræ anima-
tæ est insita & inserta in ipsam substantiam, &
quasi εἰς κέλευρον animæ, quæ corpus informat; ergo
vbicumque est illa anima in corpore, ibi eti-
am est manus.* Accipe fortius delirium Prædi-
cantis. *Humana Christi natura est inserta λόγῳ seu Ver-
bo non vt loco, sed illocaliter: ergo illocaliter vbique exi-
stet humana Christi natura, sicut λόγος.* Tu dic. Mate-
ria manus dextræ inserta est animæ informan-
ti non vt loco; sed illocaliter; ergo vbicumque hæc
anima existit in corpore, ibi etiam erit materia
manus dextræ.

XVI. Ibidem. Nec hoc acumen negligi debet,
*λόγος non reperitur extra carnem; ergo caro est, vbicum-
que λόγος est: ergo vbique.* Respondeo. Antecedens
esse falsum. Nam vt anima reperitur extra ma-
num, licet manum informet; ita & λόγος reperi-

tur

tur extra carnem, licet carnem hypostaticè sustentet. Quamuis, vt de anima in pede vel capite existente verum est dicere; eam animare & informare manum; sed ibi, vbi manus est; ita & de Verbo vbicunq; existit, verum est affirmare, ab illo carnem assumptam hypostaticè sustentari, sed ibi, vbi caro assumpta existit.

XVII. Ibidem. Christum esse vbique secundum *vtamque naturam*; ac non formaliter secundum naturam humanam. Quod qui asserit, hic profectò formaliter desipit: quia vt natura humana cuiusuis alterius hominis non nisi formaliter in vno loco existit; ita non nisi in omnibus formaliter existeret; si in omnibus existeret: quia vt iam per formalem in loco existentiam, existit in vno loco; sic tunc per formalem existentiam in locis omnibus; existeret formaliter in omnibus.

XIIX. Ibidem. *Filius Dei subtrahit suam infinitam hypostasin naturam humanam; ergo fieri non potest, vt non è vestigio coextensa sit verbo.* Perinde ac si diceret: Quilibet res viuens viuit, est, & mouetur in Deo; *In ipso enim viuimus, mouemur; & sumus.* Actorum 17. Quilibet etiam res suo modo sustentatur & sustinetur à Deo; ita vt Deus infinitam suam essentiam, tanquam basin; cuius rei quasi substernat; ergo quilibet res, cuius vita, motus, substantia, & conseruatio diuinæ & infinitæ essentiæ, veluti basi cuidam, innititur; Deo coextenditur, atque adeo statim existit, vbicunq; Deus existit; eò quod nihil in infinito recipi possit finitè, sed solummodo infinite.

XIX. Thesi 75. Si humana Christi natura in hypostasin diuinam recepta; non æquè late ac verbum diffusa sit; tum dicendum, aut Christum suam infinitam subsistentiam deposuisse; assumendo finitam; aut infinitam *λόγον*, assumendo humanam naturam, & personando, seu hypostaticè sustentando, simul personasse locum, hoc est, infinitam suam subsistentiam, ita creato loco subtrahisse, vt illum secum personaliter vniret. Neque prius illud, neque hoc posterius sequitur; quia hypostasis infinita potest etiam naturam creatam finitè terminare; & finitâ subsistentiâ donare. Nam & potentia Dei, qua res producit, conseruat & sustentat; infinita est; & tamen non producitur res infinita, sed finita; nec passiuæ eius conseruatio. & in suo esse sustentatio est infinita, sed finita. Quod de loco garrit, rudissima est imaginatio. An ideo enim necesse est locum hypostaticè à Deo assumi; si assumat naturam certo loco circumscriptam? Num locus est aliquid ad naturæ integritatem pertinens; vt natura loco circumscripta absque eo ad hypostaticam vnionem nequeat assumi?

XX. Thesi 76. Stultissimè veretur, ne *λόγος* personaliter fiat locus & locatus, si natura assumpta loco circumscribatur. Quanquam nil vetat *λόγος* dicere

A locatum; sed secundum naturam humanam. Certè Filius Dei certo in loco circumscriptè existens ratione humanæ naturæ, non magis locum, in quo existit, hypostaticè assumit, quàm Socrates suum locum, in quo localiter existit, hypostaticè assumat.

XXI. Thesi 80. Obserua hanc imperitiam. *τὸ ὄν* vel *ὕπαρξις*, hoc est, *essendi modum in persona Filij Dei toto genere differre à modo subsistentiæ in rebus creatis.* Non est ita; nam saltem in communi & generali essendi & subsistendi modo conueniunt. Similis imperitia est: *Modum, quo humana natura ὕπαρξις inexistit λόγος, toto genere differre à rebus creatarum subsistentiæ:* nam vtrinque generalis saltem similitudo & conuenientia intercedit. Sed Vbiquetarius iste hæc præmittit, vt postea nemo cohorrescat, quando portentosa loquetur, & pro mysteriis ineffabilibus venditabit.

B XXII. Thesi 81. Significare videtur, Christum non fuisse in cruce mortuum; tametsi vocat *mortuum*: Sed quod affirmat, mox iterum euertit: quando dicit; *de Christo in cruce mortuo re-
re ὑπάρξις* potuisse: *Hic homo est verus & viuus Deus.* Eratne Christus in cruce mortuus *homo* proprie dicitur? Non magis, quàm quiuis alius mortuus. An non esse humanum per mortem dissoluitur? An non homo definit esse homo per mortem? Nec refert, quòd corpus Verbo hypostaticè vnitum mansit; similiter & anima: Nam nec illud, nec hæc; homo erat; etiam cum vnione hypostatica Verbi; quia homo fit ex vnione animæ cum corpore, quæ Christo in cruce mortuo, nulla fuit.

C XXIII. Ibidem. *Vnionem hypostaticam Verbi cum humanitate non fuisse dissolutam in morte Christi.* Quomodo potuit non dissolui; cum ipsum esse humanum seu humanitas in morte deserit? Num potest id, quod desit esse, cum altero vnitum manere? Vide Franciscum Suarez tomo secundo, in tertiam partem, quæstione quinquagesima, disput. 38. Sect. 2.

XXIV. Thesi 82. *Christum hominem naturaliter quidem fuisse mortuum; sed eo ipso tempore per & propter vnionem hypostaticam vixisse:* Si mortuus fuit; hoc est, si desit esse homo, per separationem animæ à corpore; quomodo per & propter vnionem viuere, hoc est, homo esse potuit? An vnio hypostatica facit, vt qui mortuus est, hoc est, qui non est; sit & viuat? Mansit quidem hypostasis Verbi vnita corpori & animæ; sed iam mutuo separatis & diuisis: & nec corpus Verbo vnitum, nec animam Verbo hypostaticè coniuncta: homo fuit, in triduo mortis Christi; sed aliquid hominis.

D XXV. Ibidem. *Christum eo momento, quo naturaliter mortuus in sepulchro iacuit, fuisse viuum vbique per vnionem extra omnem locum.* An non est hoc ar-

ticulum de morte Christi è medio tollere: & verbo quidem mortem Christi fateri; re ipsa inficiari? Nam si eo ipso tempore, quo in cruce mortuus est, & in sepulchro mortuus iacuit; vbi que potenter & gratiose viuis fuit; vt loquitur Ergasilus, fuit ergo etiam in cruce, postquam spiritum emisisse dicitur, & in ipso sepulchro, viuis, & totum illud, quod mori & sepeliri videbatur, phantasma & ludibrium fuit. Quomodo enim verè mortuus fuisset, qui vbi que locorum atque adeo in cruce & in sepulchro eo ipso tempore viuebat?

XXVI. Thesi 84. & aliquot sequentibus, furiosè bacchatur, in eos, quos vocat *Topistas*, hoc est, in omnes illos, qui portentosam Vbiquitatem repudiant; audacterque mentitur, ex horum sententia, *Deum extra carnem sed naturam assumptam, esse infinitum; in carne, finitum.* Nemo Catholicorum hoc vnquam asseruit. De Calvinistis, nihil laboro: Multa illis hic Ergasilus attribuit, verè an falsò, ipsi viderint. Nihil ad me Calvinistarum defensio: tamen si proclivè est credere, istum amore Vbiquitatis excecatum, genio mentiendi liberaliter indulgere voluisse.

XXVII. Thesi 94. *Si Christus, etiam secundum humanam naturam, non est vbi que, tum non potest dominari in medio inimicorum suorum, eosque constringere sepro ferro, neque regnare à mari vsque ad mare, neque defendere Ecclesiam suam à fauoribus Satanae & mundi: Sed hoc est absurdum, &c.* Respondeo, sequelam esse Vbiquitatem, hoc est, friuolam & falsam; nam vt hæc & similia Christus, etiam qua homo, præstet, satis est; vt vbi que sit secundum suam diuinam naturam; licet non vbi que sit secundum humanam, præsertim cum, vt homo quoque, ea scientia & potentia sit instructus, vt omnia quæ in suo regno geruntur, norit, & absens etiam, secundum naturam humanam, hostes Ecclesiæ satis superque compescere valeat.

XXVIII. Thesi 96. Admodum notandæ sunt illæ in Vbiquitatis regno vsitatæ loquendi formulæ: *Quoad infinitus est: pro, qua vel quatenus infinitus est.* Subditur argumentum subtilissimum: *Abz tantum est incarnatus in suo loco: ergo tantum in loco suo est homo: in aliis multis millibus locis non est homo, sed accipios, in vno solùm loco incarnatus.* Vult iste dicere: Verbum solummodo incarnatum est & caro seu homo factum in vtero Virginis, ergo extra vterum Virginis non est homo. Similiter ac si dicas: Ergasilus, spurcus homo, tantum in vtero matris suæ factus est homo; ergo extra maternum vterum in multis locorum millibus non est homo. Pulcherrima, & digna mulione consequentia. Num ideo Verbum vbi que non est vbi que homo, quia non vbi que, sed in solo Virgineo vtero humanum esse per incarnationem accepit? An tu vbi que hoc est, in omnibus re-

bus conceptum, & postea ex omnibus rebus naturæ arbitraris? Falsum est autem Verbum non esse vbi que hominem, licet humana eius natura non sit vbi que. Nam & Deus vbi que & est, & verè & formaliter dicitur productor & conseruator huius vel illius hominis, verbi gratia, vt Socratis, Platonis; licet nec hunc, nec illum vbi que, sed in certo loco produxerit, neutrumque, nisi in certo loco existentem conseruet.

XXIX. Ibidem. *Si assumpta natura non est vbi que, hoc est, omnibus in locis, vbi Verbum existit; tum sequitur, verbum extra illum locum, in quo natura assumpta existit; esse tantum respectiue & relationalitè ac denominatiue hominem; respectu illius puta loci.* Perinde ac si diceret: Si Petrus, qui in suo esse à Deo conseruatur, non est in omnibus locis, vbi Deus conseruans existit; tum sequitur, Deum extra illum locum, in quo Petrus in suo esse conseruatur, tantum respectiue & denominatiue non formaliter conseruatorem esse, ratione videlicet illius loci, in quo Petrus conseruatur. Huius delirio simile prorsus est prius illud Ergasilus: quem ab hac amentia reuocare poterant, etiam humana exempla: An non vno in loco Doctor, vel Sacerdos creatus; Doctor vel Sacerdos est, omnibus in locis, ad quæ postea successiue peruenit? Sic & Verbum vno in loco, nempe in Virgineo vtero incarnatum seu homo factum; verè homo est omnibus in locis, licet incarnatio non sit in omnibus locis, sed in solo D. Virginis vtero peracta.

Sed iste semper hæret in hac sua perquam obtusa phantasia. *Verbum in hoc lapide, verbi gratia, existens, nõ habet presentem naturam humanam assumptam, vt volunt quos iste nouo nomine Topistas indigitat. ergo Verbum in hoc lapide, verbi gratia, existens non est homo, vt hic existit.*

Soluamus & hoc *Atopista* nostri *Atopista* accommodata entasi. Deus in Europa existens non habet hic in Europa præsentem Petrum, quem in India conseruat, & in suo esse sustentat; ergo Deus in Europa existens, vt hic existit, non est formaliter conseruator Petri in India. Item. Anima in manu dextra existens, eamque informans, non habet præsentem pedem, aut manum sinistram; ergo anima existens in manu dextra non est formaliter informans pedem aut manum sinistram. Vt hæc nil valent; sic & nullius pretij est prior illa *Atopista* & Vbiquitæ illatio: nam vt Filius Dei vbi que dicatur homo, satis est, quòd vbi que sit is, qui humanam naturam assumptam hypostaticè & formaliter sustentat ac terminat, quamuis eam non terminet vbi que existentem, sed in vno duntaxat, vel aliquibus locis existentem. De quo lege Gregorium de Valentia libro primo contra Vbiquitariorum capite decimo tertio, & libro secundo, capite 7.

XXX. The-

XXX. Thef. 97. & 98. infalsissimè iterum garrit de loco nature humanae circumscriptae, qui ingressus sit ipsam vnionem hypostaticam, atq; adeo in se hypostaticè assumptus; & incarnatus; Et per consequens, in consummatione seculi vnionem hypostaticam dissolutum iri; quia tunc omnia loca abolebuntur, vt ait. Si quis dicat; nouum locum creatum iri; statim occurfat; tunc ergo etiam hypostaticam vnionem Verbi cum loco reuocari & inuocari debere. Hæc omnia colligit ex eo, quòd asseritur, finitam naturam potuisse ab infinito capi; hoc est, hypostaticè terminari & sustentari, in loco suo; hoc est, in vno; absque diffusionem & coextensionem sui cum Verbo. Ex hoc, inquam, dicto, quod verissimum est, colligit Atopista noster omnia prædicta absurda; quæ verè absurda sunt; sed non nisi absurdissimè ex vero dicto collecta. Et quæ tandem Theologia docuit istum, sub finem mundi omnia loca abolitum iri?

XXXI. Ibid. Acutissimè concludit: ipsam vnionem hypostaticam multiplicatam esse in morte Christi, si id, quod à Verbo hypostaticè terminatur, vno in loco existat, & naturaliter etiam à loco dependeat; quia in morte Christi, separatâ animâ à corpore; anima Christi in alio loco fuit, & corpus in alio; & tam illa, quàm hoc hypostaticè sustentabatur à Verbo, eo in loco, vbi tum existebat; ergo erant dua vniones hypostaticae; vna in loco, vbi erat anima, & alia in loco, vbi erat corpus. Et quidem noua, ratione nouorum locorum iam primum exortæ. Quomodo nouæ? An non antea etiam in ipso toto hypostaticè terminabantur & sustentabantur à Verbo anima & corpus? An primum per separationem ad hypostaticam vnionem peruenerunt, dequæ nouo assumptæ sunt? An in ipso toto non erant duæ partiales vniones hypostaticæ ex parte duorum terminorum partialium, nimirum corporis & animæ; quamuis, ex parte Verbi esset tantum vnica, sicut & post separationem animæ à corpore, vnica ex parte Verbi erat; cum Verbi suppositum sit vnicum? At iste imperitissimè arbitratur has duas partiales vniones hypostaticas tum primū factas, quando in morte Christi, anima eius cœpit in loco separato existere; & similiter corpus: ita, vt ex sententia eorum, qui Vbiquitatis dogma repudiant, locus sit causa vnionis hypostaticæ Verbi cum anima & corpore, prout separatim existebant. Quod minimè est Catholicorum placitum, sed Atopistæ huius somnium. Nec vllus rectè sentientium affirmat, vnionem hypostaticam cum anima Christi & corpore, tanquam cum partibus naturæ humanæ Christi, dissolutam fuisse; sed eam dissolutam multi aiunt, quæ erat cum tota natura seu cum Christi humanitate; Arbitrantur enim totalem vnionem humanitatis aliquid addere partialibus illis vnionibus, sicut totalitas humanitatis addit aliquid, præter animam & corpus, saltem modum distinctum: Ex quo sequitur; destructa humanitate, vt fit in morte; destrui etiam eius vnionem vt totalem; & formaliter ac integrè non manere, etsi maneant partiales vniones,

A ex quibus re ipsa constabat; sicuti etiam nõ manet humanitas, licet maneant partes, nempe corpus & anima, ex quibus constabat; vt rectè explicat Suarez Disput. 38. sect. 11.

XXXII. Thef. 100. & aliquot seqq. Dat egregia suæ in Physicis peritiæ specimina; ex quibus & hoc vnum est; Corpus quantitate præditum non necessariò circumscribi loco; vel à loco dependere. Atqui si naturæ legem spectemus, tam id necessarium est, quàm necessariæ sunt aliæ naturæ corporeæ proprietates & conditiones; nam quod de supremo cælo oggerit; nihil est; cum enim extimum sit; & secundum conuexam superficiem nullâ aliâ ambiatur, fieri non potest, vt sit in loco. Sed num ideo vbique est; quia non est in loco?

B Si dicat Atopista. Fieri potest per diuinam potentiam, vt natura corporea sit extra locum, seu incircumscriptè & illocaliter existat; ergo idem præcisè per vnionem hypostaticam factum est in assumpta humana Christi natura. Respondeo, negando consequ. Quia Verbum assumpsit naturam humanam, saluis & integris naturalibus eius proprietatibus, inter quas vna itidem est; circumscriptio in loco.

Obiicit Ergasilus. Natura humana existit in supposito Verbi illocaliter & incircumscriptè; ergo est vbique. Respondeo; non esse probam hanc consequentiam. Natura existit illocaliter & incircumscriptè, ergo est vbique; nam caro & sanguis Christi existit in Eucharistia illocaliter, hoc est, incircumscriptè; & tamen non vbique. Et extimum cælum existit incircumscriptè; nec tamen vbique. Et quamuis natura humana non existat in Verbo localiter vt in loco, quia nulla natura existit in sua hypostasi, vt in loco; nam hypostasis non est locus naturæ; non sequitur tamen, eam illocaliter, multoque minus, vbique illocaliter existere; quia localiter existit in suo loco naturali, quem corporis circumscriptio & quantitas ex natura sua deponcit.

C XXXIII. Thef. 103. Nota insignem imposturam huius Atopistæ. Damascenus lib. 3. cap. 2. ait, Verbum diuinum fuisse in Virginis vtero ἀπειχάτως, incircumscriptè, & ex illibato eius sanguine carnem, anima intellectuali animatam, sibi vniuisse & sustentasse, vbi cum illud ἀπειχάτως pertineat ad inhabitationem seu inexistenciam Verbi in vtero Virginis; Vbiquista noster fide Vbiquistica, id coniungit cum Verbo ὑπάρχοντο, sustentauit; addito hoc scholio, ἀπειχάτως ὑπάρχοντο, incircumscriptè personauit; Et mox litteris maiusculis; NON PERSONAVIT IN LOCO CIRCUMSCRIPTÈ. Quo nihil falsius est & à sententia Damasceni alienius; quia illud incircumscriptè refert ad inhabitationem Verbi in vtero Virginis; non ad Verbum ὑπάρχοντο, pro quo Atopista superius planè ἀρβως reddidit nobis: Statuinauit. Quis non rideat, audiens, naturam humanam fuisse à Christo statuinatam? Quamquam licet vocula ἀπειχάτως ad hoc verbum referretur; haud is esset sensus, quem iste fingit;

sed, Verbum *ἀνσεργήτως*, hoc est, sine sui circum-
 scriptione naturam humanam assumpsisse & hy-
 postaticè sustentasse.

XXXIV. Thesi 105. reuocare videtur, quod
 prius asseruit, quodque ab omnibus Vbiquistis
 tota contentione asseritur: *Naturam humanam
 Christi esse vbique.* Quia negat illam *coëxtendi Ver-
 bo diuino*; hoc est, existere in omnibus locis, vbi
 Verbum existit; hoc enim per *coëxtensionem* cum
 Verbo intelligitur; sed ait; *Carnem Christi in perso-
 na Filij Dei infinita subsistere loco & tempore creato in-
 commensurabiliter.* At quid dicat, prorsus nescit;
 nec Vbiquisticæ suæ doctrinæ fundamenta in-
 telligit: Quod si per subsistentiam loco & tem-
 pori creato *incommensurabilem*, nil aliud intelligit,
 quàm carnem Christi non commensurari Phy-
 sicè loco & tempore Physico; idem Angelis com-
 petet; qui tamen hypostaticè non vniuntur Ver-
 bo; quia nec Angeli Physicè commensurantur
 loco; quia circumscriptiue non sunt in loco;
 nec commensurantur tempore Physico, quia
 tempus non est mensura Angelorum, sed æuum.
 Si autem per istam subsistentiam *incommensurabi-
 lem* loco & tempore, intelligat naturæ humanæ
 in omnibus locis, in quibus Verbum existit, exi-
 stentiam, prout intelligere debet, si *ἀτοπία* Atopi-
 sta permanere velit: ineptè negat coëxtensionem
 humanæ naturæ cum Verbo, quia per hanc nihil
 aliud Vbiquistæ accipiunt, quàm existentiam
 carnis in omnibus locis, in quibus existit Ver-
 bum.

XXXV. Thesi 108. & seq. noua se aperit stulti-
 tia. *Impossibile est, vt diuina Filij hypostasis finitè & loca-
 liter existat; ergo impossibile est; vt illa natura, quam hy-
 postaticè diuina filij hypostasis terminat, commensuretur
 loco, vel localiter subsistat; quia ipsa etiam hypostasis diui-
 na commensuraretur loco, vel localiter subsisteret.* Atopi-
 sticam hanc *ἀτοπία* intelliges in exemplo, non
 quidem vndiquaque simillimo, asimilitamen,
 quantum attinet ad propositum. Impossibile
 est, vt Deus finitè & localiter existat, ergo impos-
 sibile est; vt illa natura, in qua intimè præsens
 est, commensuretur loco, vel localiter subsistat;
 quia alioqui ipse etiam Deus commensuraretur
 loco, & localiter existeret. Quanti ponderis est
 hæc consecutio, tanti est & illa prior. Neutra vel
 vno pilo pretiosior est. Quasi verò infinita natu-
 ra vel hypostasis non possit in natura circum-
 scripta & finita, finitum aliquid producere vel
 efficere; salua infinitate & incircumscriptione
 essentia & hypostaseos diuinæ. Deus in vno quo-
 que hominum penitissimè præsens est: Num
 ideo ipse circumscriptus, aut homo in quo est,
 incircumscribitur & illocalis efficitur? Anima
 informans intimè est præsens in manu. An ideo
 manus est vbicunque anima est; aut anima non
 est, nisi vbi manus est? An eius diffusio &
 existentia in toto corpore, ideo restringitur,
 quia existit in manu, quæ non est in toto cor-
 pore?

A Insinuat Ergasilus hanc consequentiam. *Natu-
 ra humana Christi est illocalis personaliter*, hoc est,
 in persona sua, quia persona Christi est incircumscrip-
 ta & illocalis; ergo & ipsa natura humana est incircumscrip-
 ta & illocalis. Quàm probum Antecedens, tam
 tetra & putida est consequentia; non enim ne-
 cesse est, vt quod natura habet in persona; habe-
 at etiam in seipsa. Ait Ergasilus Thesi 112. & seq.
*Hoc Mysterium esse ineffabile, quod nec Angelorum lin-
 gua eloqui possit.* Assentior, si loquaris de dogmate
 tuo Atopistico & Vbiquistico. Si tamen ipsis Ange-
 lis ineffabile est, miror tetam verbosè effari co-
 natum; quod ipsis Angelis negatum est. An tu
 maior, & in hoc mysterio explicando disertior
 Angelis?

B Postea suadet nobis, vt saltem credamus hoc
 Vbiquisticum mysterium. Sed suadeat hoc suis,
 quos obsequentiores habet quàm nos. Et hæc
 tenus quidem, hoc est, vsque ad Thesin 118. ait se de
materiali vnionis disputasse; Repone; *delirasse.*
 Nunc desipere incipit de *formali vnionis*, quod,
 vt ait, est *ἁπλοῦς*, seu *immediate* naturæ humanæ
 in diuinam, eiusque attributa diuina. Pateant
 aures. Mira adferet Atopisticus iste Histrio; qui
 in ipsa stultitiæ adyta & cubilia pleno gradu *im-
 meabit.*

C Principio longos texit logos, vt nobis istam
impeationem dilucidè ob oculos ponat. Producit
 exempla ex Augustino, ex scriptoribus nouis &
 antiquis, quibus cōmentitia hæc *impeatio* num-
 quam in mentem venit: *impeat* autem non tan-
 tum *natura diuina in humanam, sed & humana in di-
 uinam*, & se mutuò mirificè penetrant; si tamen nō
 cœcutiit Ergasilus, quando hanc *impeationem*
 propius contemplatus est: Ex *impeatione* se-
 quitur *idiomatum communicatio*, *vnacumque natura
 communicante cum altera propria sua*: propter istam
impeationem & immanationem. Fit ergo natu-
 ra humana immortalis; quia natura diuina, cō-
 municat humanæ naturæ sua *idiomata*; ex qui-
 bus vnum est immortalitas. Et natura humana
 communicat per hanc atopisticam *impeationem*
 naturæ diuinæ sua *idiomata*, ex quibus vnum est
 mortalitas; & sic de cæteris attributis vtriusque
 naturæ. Immortalis igitur erit natura humana,
 & quidem immortalitate increata, quia natura
 diuina suam ei immortalitatem impertiit: Mor-
 talis autem, natura diuina, quia natura humana
 suam in illam mortalitatem transtulit. Et quod
 de hoc attributo diximus, idem intelligi debet
 de cæteris, nam humana Christi natura erit in-
 circumscripita, æterna, omnipotens, &c. Diuina
 verò natura circumscripita, temporalis, impo-
 tens: *non tamen est naturarum absorptio siue exaqua-
 tio*, vt ait Atopista; Thesi 130.

D Cui hoc creditu difficile accidit, supposita il-
 lā monstrōsā idiomatum communicatione; ei
 succurret Ergasilus Thesi sequenti: nam quod
 natura diuina tam liberaliter sua attributa cum
 natura humana communicat, hoc non habet na-
 tura

tura

tura humana ex actu primo naturali Physico, sed ex actu primo personali seu *ἑνῶσι*. Si neges te intelligere, quomodo fieri possit, vt hac ratione non permisceantur naturæ, earumque proprietates; si natura humana habeat proprietates diuinas, & diuina humanas; Occinet tibi Ergasilus: *Qui hoc non videt, tondat per pietatem, sed Vbiquitatem & Atopisticam ad videndum: non per cecitatem ad calumniandum.* Sed ò optabilem cecitatem, quæ tantas tenebras non videt.

XXXVI. Thesi 135. Persuadere nobis nititur, naturas manere *integras & impermixtas, & earum proprietates illesas*; non obstante hac *immediatione*. Quomodo naturæ impermixtæ, & earum proprietates inconfusæ; si naturæ humanæ in se comunicantur proprietates diuinæ; & naturæ diuinæ proprietates humanæ?

XXXVII. Thesi 139. & tribus sequentibus, nisi contradictiones & inscitias inuenies. Prius absolutè dixerat; propter *immediationem* illam Atopisticam proprietates vnus naturæ communicari alteri, & quidem immediatè; nunc gradū refert; & quædam idiomata tantum vnus naturæ propria formaliter esse asserit, nimirum humanæ, vt *natum, passum, mortuum esse*, quædam folius naturæ diuinæ formaliter, vt *remittere peccata*. Quomodo folius naturæ humanæ, si diuina Christi natura naturæ humanæ omnia sua attributa communicauit, vt antea à te assertum est?

XXXVIII. Thesi 142. docet, *Christum secundum vtramque naturam esse mediatorem*; de quo commento infra, libro quinto. Illud omnem subtilitatem superat; *Christum quoad vtramque naturam esse passum, non tamen secundum vtramque naturam*. Perinde ac si diceret; Petrum, quoad vtrumque oculum esse passum maximos dolores; non tamen secundum vtrumque oculum. Passum esse podagram quoad vtrumque pedem; non tamen secundum vtrumque pedem.

XXXIX. Thesi 144. *Christum secundum vtramque naturam, esse Redemptorem, Sacerdotem, Prophetam, &c.* de quo infra lib. quinto.

XL. Thesi 145. & aliquot sequentibus multa & Vbiquitatis consueta mendacia fundit Atopista noster contra eos, qui Vbiquitati genua flectere nolunt: vt quòd sint *Nestoriani*; quòd *in formali & materiali vnione hypostatica turpiter hallucinantur*; quòd *vnionem cum Nestorio tollant*; & si quæ sunt alia malè sani & indocti capitis retrimenta; nusquam non in Vbiquistarum chartis obuia; neque hic attingenda.

XLI. Thesi 150. asserit; *animam communicare cum corpore suum actum*. Num omnem? Num actum intelligendi, volendi, reminiscendi? Thesi 151. Sic corpus Adami à Deo efformatum tradit, quemadmodum plastæ & statuarij effingunt statuas; nimirum, vt prius totam corporis molem, omniumque membrorum constitutionem effigauerit, & postea demum spiraculum vitæ in-

spirauerit. Quæ profectò est admodum subtilis & plane Atopistica Speculatio.

XLII. Thesi 152. Ex intimis Philosophiæ penetrabilibus depromptum est, quòd ait; *Animam dare cerebro potensiam cogitandi, intelligendi, contemplandi*. Felicem hunc *Atopistam*, cuius cerebrum intelligit & contemplatur, & quidem *uonròs, intellectualiter*. Illud quomodo accipiet Philosophus: *Corruptis organis corporeis, corrumpi etiam intellectum humanum*. Quo absurditatis progredieris, ò Atopista? Ne exspectes, donec huiusmodi verbis tuis bonum sensum substernere coner. Sequor Lutherum, qui obliqua & flexuosè dicta contra Auctores interpretari iubet, præsertim vbi de mala mente sat manifesta indicia suppetunt.

XLIII. Thesi 154. *Mentitur nos negare naturarum, hoc est, proprietatum vtriusque, natura in persona communicationem*. Vide Bellarminum cap. 9. & 10. lib. 3. de Christo.

XLIV. Thesi 155. Acutum hoc argumentum proponitur. *Mors Christi habet infinitam efficaciam; ergo ab illa immediatione quam Atopista comminiscuntur*. Consequentia est Atopistica. Nam infinitam efficacitatem habet mors Christi à diuino supposito, in quo natura humana, secundum quam Christus mortuus est, existit.

XLV. Thesi 156. *Christus habuit potentiam videndi ab anima; ergo potentiam videndi Nabanaëlem absentem sub sicu habuit ab vnione hypostatica, vt à quadam sua Encelechia*. Non sequitur hoc. Nam & Helisæus vidit absentem Giezi munera à Naaman accipientem; & alij similiter Prophetæ absentia non raro quasi præsentia intuiti sunt, & tamen caruerunt personali vnione cum Verbo. Postea elegantissimè explicat Atopisticam suam *immediationem* per similitudinem fermenti. Deinde, per *dulcorationem mellis*, tertio, per *ignitionem ferri*. Omnia aptè & concinne, vt solet Ergasilus; qui etiam de pectore suo sæcundo *synclorhistas* progenuit, volens, opinor, à se *synclorhiste* nomen amoliri, nulla enim Clotho naturas magis conglomerare & commiscere potest, quàm qui *immediationem* supra descriptam statuit.

XLVI. Thesi 163. Mentitur vnionem hypostaticam, ex sententia eorum, qui Vbiquitatem nõ adorant, *similem esse vnioni, quæ est inter oleum & aquam; vel inter argentum viuum & puluerem*. Mendacium prorsus Atopisticum.

XLVII. Thesi 164. *Nestorium in Concilio Ephesino fuisse damnatum, quòd hanc immediationem Vbiquitatis & Atopisticam inficiaretur*. Mendaciū hoc *ἀπορίας* plenissimum sumpsit ex suo Smidelino; qui in Colloquio Mompelgartensi idem asseruit. Repetitur tamen Thesi 165. & 166. in quibus tot feruè mendacia, quot verba; vt & in Thesibus sequentibus vsque ad 174. vbi nouam mendaciloquentiæ & ignorantie telam exorditur. Inter has autem pseudologias principem locum tenet, quòd Leporij reuocatio, quæ existat apud

Cassianum lib. 1. de Incarnatione, fuerit professo Vbiquitatis, seu *immediationis Atopistica & fanaticæ*, quam Ergasilus in suis Thesibus depingit.

XLVIII. Thes. 174. & seqq. incipit destruere, quæ supra Thesi 133. & seqq. per suam *immediationem* ædificauerat; ibi enim dixerat indefinite: *Ex immediatione Vbiquistica sequi communicationem idiomaticam, vnaquæq; naturarum communicante cum alia suas proprietates.* Hic quoniam videt (tametsi prius quoque id saltem per transfennam vidit) hanc liberalitatem esse nimiam, beneficium I M M E A T I O N I S suæ restringit; aitque, quasdam essentialles Dei proprietates esse naturæ humanæ incommunicabiles; vt *æternitatem, immensitatem, esse increatum, incorporeum, impartibile.* Communicabiles autem *sapientiam, potentiam, vitam.* Quasi verò sapientia, potentia, & vita æterna immensa & increata Dei; non æquè excedant angustias naturæ humanæ finitæ, ac æternitas, & immensitas Dei. Qua in re, vt & in aliis multis, quantum Ergasilus à suo symmyta Mæuio & ab aliis Atopistis & Vbiquistis discordet; docent ea, quæ supra ex Mæuio attulimus.

XLIX. Thes. 175. Negat, *omnes proprietates humanae naturæ communicabiles esse naturæ diuinæ.* In harum numero ponit, *esse corporeum; finitum, circumscriptum, habere carnem & ossa.* Et tamen Thesi 133. absque vlla restrictione & exceptione affirmauerat; per illam *immediationem* naturæ humanæ in diuinam, & vice versa; *communicari cum diuina natura rã idia propria natura humana.*

L. Thes. 178. Admodum peritè scribit, *Christum nihil aliud esse, quàm sua natura.* An hypostasin seu personalitatem à Christo excludit? Deinde num est *sua natura* iunctim an diuisim?

LI. Thes. 179. & aliquot seqq. multa garrat quomodo diuina & humana attributa prædicentur de Christo; postque verbosum garratum & barritum, nihil aliud exit, quàm attributa vtriusque; naturæ posse affirmari de vna persona Christi in cõcreto; ita vt verè dicatur; *Christus est Deus, homo, Christus est immortalis, mortalis, impassibilis, passibilis.* Quod nemo rectè sentiens vel nescit vel abnuat. Nos ex Atopistica illa *immediatione* expectabamus longè alias enunciationes, nempe has vel similes. *Natura humana est omnipotens; omnisciens, & quidem omnipotentia & omniscientia increata.* Si enim *immediatio* illa Vbiquistica has proprietates diuinas naturæ humanæ communicauit, cur de illa, saltem in concreto enunciari non possent? Ex altera parte putabamus Vbiquisticam illam *immediationem* pariturã nobis has propositiones. *Natura diuina est passibilis, mortalis, circumscripta;* Nam si *immediatio* transfudit proprietates humanas in naturam diuinam, utique & has transfudit. *Non has, inquit Vbiquista; sed alias.* Quæ nam sunt illæ? Si quarundam capax est; cur non omnium? Si quædam in naturam diuinam non *immediant;* cur vel vnã *immediare* credamus? Si quædam non *immediant,* quia finitæ & crea-

tae sunt; cur aliæ *immediarent,* cum sint eiusdem generis? Cur ipsa natura humana *immediaret* in diuinam; circumscripta, finita, corporea; in incircumscriptam, infinitam, incorpoream?

LII. Thes. 185. & seqq. Acriter it in Zvinglianos, qui causam suam ipsimet agent. Nolim vel grandi ære aduocatus eorum esse; nisi quatenus, defensã veritate, vniuersi veritatis patroni defenduntur. Nos palam & sonore profitemur. *Deum, vel Filium Dei verè esse natum, passum, crucifixum mortuum;* sed secundum humanam solummodo naturam.

LIII. Thes. 212. & multis seqq. desipere ingreditur de proprietatibus diuinis, quas ipse naturæ humanæ communicatas immediatè credit; vt sunt *omnipotentia, omniscientia;* Maximè vrget illum locum Col. 2. *In Christo habitat omnis plenitudo diuinitatù corporaliter;* cuius, præter alios, etiam hic est legitimus sensus. In Christo, hoc est, in Christi natura humana inhabitat plenitudo diuinitatis corporaliter, hoc est, hypostaticè; quia plenitudo diuinitatis, hoc est, hypostasis diuina, humanam naturam ad vnionem hypostaticam cum diuina assumpsit. Hinc quia hypostasis diuina verè & realiter sustentat & terminat naturam humanam, rectè asseritur, plenitudinem diuinitatis in ea natura inhabitare, *corporaliter,* hoc est, verè & realiter, quia personaliter: Rectè itidem affirmatur, hanc plenitudinem diuinitatis à natura assumpta possideri; sed hypostaticè seu in persona. Quare inanes logi sunt, quidquid hic de sua communicatione per *immediationem* facta prolixè deblaterat; Et omnia iam supra in Mæuio refutata sunt.

LIV. Thes. 233. Ridet Atopista *Rationem;* vocatque ioculariter, *Dominam Rationem;* eique in hoc Vbiquistico arcano silentium indicit. Quocirca nil mirum, si tota eius disputatio *Ratione* careat; cum Ratio in harum Thesium conscriptione, ne mutire quidem ausa fuerit, silentio plusquam Pythagorico obstricta. Quid factum censet, cum postea in Tubingensi Academia hæc de Christo disputatio rationis exfors, absque ratione defensa est?

LV. *Christum non posse esse iudicem, Regem, Redemptorem, Sacerdotem seu Pontificem, Mediatorem, Doctorem, Medicum, viuificatorem, peccatorum expiatorum, miraculorum patratorem, sine immediata ista inter naturas proprietatum communicatione,* orta ex Atopistica illa *immediatione* & penetratione; inciticia est Vbiquistica, Ergasilus per multas Theses cum Synergis Vbiquetariis communis; quia ad omnia prædicta sufficit communicatio idiomaticum facta respectu hypostaseos, in qua vtraque natura pariter subsistit, quia hoc ipso proprietates vtriusque naturæ applicantur vni communi hypostasi, & proinde ipsis naturis in concreto, quia concreta nomina pro supposito accipi possunt, licet formaliter naturas significant. Hæc insuper idiomaticum in hypostasi diuina communicatio suf-

ficit,

ficat, vt Christi actiones & perfections infiniti meriti & efficaciz fuisse dicantur: quia fuerunt actiones & passiones infiniti suppositi. Præterea hæc duarum naturarum in vna hypostasi vnio, satis est, vt natura humana Christi, atque adeo ipse Christus, qua homo, adoretur; nec requiritur Atopistica illa & Vbiquistica naturarum *immediatio* nuper in fornacibus Vbiquistarum excocta.

LVI. Thesi 267. & duabus seqq. iterum à se & suis mixtionem vel confusionem naturarum amoliri nititur; sed vano conatu. Nam quod ait; *Filium Dei naturaliter esse omnipotentem; Hominem autem Christum per gratiam vnionis*; non iniuriâ suspicari quis posset; eum, Nestoriano spiritu afflatum; *Filium Dei, & hominem Christum* distinguere; quasi alius sit *Filius Dei*; & alius; *Homo Christus*. Dic, Ergasile, num homo Christus, non est Filius Dei? Num Filius Dei, non est homo Christus? Si Filius Dei naturaliter est *omnipotens*; cur non & *Homo Christus* naturaliter est omnipotens? An Homo Christus non significat suppositum, quando nulla particula reduplicans adiicitur? Deus vero, *Filium Dei naturaliter esse omnipotentem*; Hominem verò Christum, seu, vt clarius loquar, Christum secundum humanitatem tantummodo per gratiam vnionis; an ideo naturæ & proprietates naturarum non confunduntur & permiscuntur? An natura illa, quæ non in alio, hoc est, in diuino supposito, sed in seipsa omnipotentiam, omniscientiam, omnipræsentiam & gloriam increatam habet, natura humana manet, quomocumque increatas proprietates immediatè in se habeat; siue naturaliter, siue dono cælesti? Quid est esse Deum, nisi in se increatam omnipotentiam, omniscientiam, &c. habere? Si igitur natura humana hæc in se habet; quomodo natura humana erit, & non diuina, seu Deus; Etiam si hæc idiomata non communicentur naturæ humanæ sub titulo *proprij*; sed sub titulo *appropriati*: vt loquitur Atopista: qui hac rimula se euasurum frustra confidit: Impossibile enim est, vt si natura humana per Vbiquistarum *immediationem*, verè in se, ipsam diuinam & increatam omnipotentiam, & omnipræsentiam, & alia attributa Dei accepit, sit & maneat verè natura humana.

Perquam iucundum verò est, quòd fictitiam hæc & *Atopisticam* communicationem idioma- tum ait propemodum esse similem ei, quæ est inter *animam informantem*, & *corpus organicum*. Si propemodum similis est, ergo propemodum est ex substantiali vnione, facta per informationem. Quod forsàn non inuitus dabit Ergasilus: quandoquidem communicationem istam nominat *organicam*. Nominat tamen etiam *personalem*. Quæso, num vnio physica inter animam & corpus est personalis, vel personali assimilis? Num personalitas vnitur naturæ, sicut anima corpori? Quo pacto tu *personalem* vnionem appellas illam tuam

A duarum naturarum in se mutuò *immediationem* & penetrationem? Num naturæ sunt personæ? Num vnio naturarum, præcisè quæ talis, est vnio personalis? Nec etiam video, quid Thesi 269. velit sibi *Homo assumptus*. Num Filius Dei assumpsit hominem? Nec vno absurdo contentus, aliud addit: *Hunc assumptum hominem esse Deum eadem diuinitate, quæ ipse Dei Filius Deus est, & omnipotentem ac omnipræsentem eadem omnipotentia & omnipræsentia, quæ Filius Dei est omnipotens & omnipræsentis*. Hæc si non monstri aliquid alunt, vnde tandem monstra nascentur?

LVII. Thesi 270. Assertit, *Christum esse Mediatorem, Redemptorem, aduocatum, summum Pontificem, secundum vtramq; naturam*. Qui error infra libro quinto latè refutatur.

LVIII. Thesi 291. De concreto & abstracto ita disputat, vt omnibus etiam Dialecticæ tiro- nibus, ludibrium meritissimo debeat. Adfert quadruplicem horum vocabulorum vsum; *Scholasticum, Grammaticum, Etymologicum, Philosophicum*. Quasi verò Scholastici vsurpent hæc vocabula aliter, quàm Philosophicè; & Philosophi aliter, quàm Logici seu Dialectici. quod noto, quia iste Dialecticum concreti & abstracti vsum confundit cum eo, quem vocat Grammaticum; quasi apud Dialecticos ea solummodo sint concretas; quæ à Grammaticis dicuntur *Adiectiua*; & abstracta, quæ ipsi nominant *substantiua*; idque solummodo in genere & latitudine accidentium; cum in quacumque bona Dialectica *Homo*, sit *concretum*: Et *Humanitas*, *abstractum*; eademque est ratio aliorum vocabulorum, quæ substantias significant: Et hæc notio concreti & abstracti in hac de vnione personali, & in toto Incarnationis mysterio locum habet; quidquid Ergasilus contra musitet. Cui non sufficit, vt ipsum mysterium penitus inuertat; ne vocabula quidem immota rei inquit; perspicuè animaduertens, fieri non posse, vt absurditas Vbiquistica in omnium oculos quàm primum non incurrat, nisi noua significata receptis ad hunc vsque diem vocabulis imponantur.

LIX. Thesi 302. Imperitè dicit; humanam Christi naturam, ne $\psi\lambda\lambda\eta$ quidem *ἐννοία*, nuda cogitatione, extra vnionem hypostaticam considerari posse. Mirum profecto esset, si mens nostra, etiam ea separatim considerare potis, quæ sola ratione distinguuntur, non posset naturam humanam Christi sine hypostasi & natura diuina Christi apprehendere, cum & ab illa & ab hac realiter distinguatur?

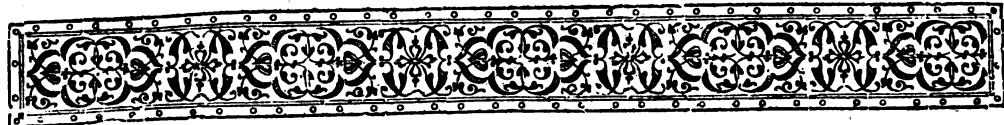
LX. AEquè indoctum est, quod ait; *Filium Dei, ne $\psi\lambda\lambda\eta$ quidem ἐννοία extra Patrem spectari posse*.

LXI. Thesi 315. statuitur hæc propositio: *Homo Christus non est Deus naturaliter*. An Deus alio modo potest esse Deus, quàm naturaliter?

LXII. Thesi 319. Mentitur, Thomistas hanc propositionem: *Homo est Deus*; sic resolvere: *Filius*

Dei sustentans humanam naturam est Deus. Postea Thef. 322. duplicat vel triplicat hoc mendacium. Ait enim; iuxta Scholasticam prædicationem & resolutionem huius propositionis: *Homo est Deus*; Etiam hanc esse veram. *Petrus est Deus vel Paulus*; quia *Petrus & Paulus non minus sustentantur à Deo, quam humanam Christi naturam.* Quæ omnia nihil aliud sunt, quam luculenta ignorantie & pseu-

dologiæ Atopisticæ & Vbiquisticæ indicia. Et hic metam figo, absurdumque *Atopistam* valere iubeo, cuius Theses si ad viuum refecarentur, quot plaustra inscitie & ruditatis inde eruerentur & eruderentur?

DEFENSIO LIBRI QVARTI, QUI EST DE CHRISTI ANIMA, REVERENDISSIMI ET ILLVSTRISSIMI ROBERTI BELLARMINI S. R. E. CARDINALIS AMPLISSIMI.

CAPVT PRIMVM

Proponitur controuersia prima de scientia animæ Christi.

DANÆVS circa hoc primum caput nil aliud agit, quam quod multis argumentis ostendit, se & suos Calvinistas sentire id, quod Bellarminus Nouatoribus huius ætatis tribuit; nempe Christum cum nostra natura assumptisse & suscepisse ignorantiam, peccati tamen expertem: cumque hoc in hoc capite impensè docere studeat, audet tamen Bellarminum calumniam accusare, quasi dogma istud sectariis per contumeliam assignat.

Nec noua est hæc hæresis, sed iam olim à Themistio Diacono excogitata & sparsa, & hoc tempore à Lutheristis & Calvinistis renouata. Cuius professores olim dicebantur *Agnoitæ*. Melius *Agnoitæ*, occlamat Iunius. Adæo Criticum & Grammaticum suum spiritum celare nequit. Patiatur tamen, vt nos, qui ex vulgo sumus, vltiorem appellationem retineamus, & Græcum in Latinum commutemus, vt sit etiam in voce *Paralitis*, & *Monothelita*, & *Aphthardocita*, aliisque nonnullis, præsertim quando ipse Danæus quoque non dedignatur *Monothelitam* potius, quam *Monothelitam* scribere in suis commentariis ad librum S. Augustini de Hæresibus.

Mentitur Iunius, Bellarminum *Historiam de Agnoiti confunderet*; fuisse enim duplices *Agnoitas*; alteros, qui humanitati seu animæ Christi ignorantiam tribuerint; alteros, qui ipsi diuinitati, seu personæ Christi: illos fuisse priores, hos posteriores; probatque ex Rhabano

libro 2. de Institutione Clericorum cap. vltim.

Vt hæc Agnoitarum distinctio vera foret, falsum tamen esset, has duas classes à Bellarmino confundi; quia Bellarmino proposta est disputatio de anima Christi, vt habet ipsa huius quarti libri inscriptio: Iure igitur eorum duntaxat *Agnoitarum* meminit, qui animæ Christi ignorantiam tribuerunt; omisis aliis. Deinde Bellarminus loquitur de Agnoitis, quorum parens Themistius Diaconus, (non Themistius Philosophus sub Valente Imperatore, vt vult Danæus in Appendice sua ad librum S. Augustini de Hæresibus, tamen si Nicephorum Callistum lib. 18. cap. 50. huius sententiæ ducem habeat, quia Themistius iste Ethnicus fuit, quomodo igitur Hæreticus vel Hæresiarcha?) Hos autem non diuinitati, sed animæ assumptæ ignorantiam tribuisse, probat Bellarminus ex eorum argumento, quod erateiusmodi: *Verbum accepit corruptibile corpus, vt moriendo pro nobis, nos à morte liberaret, ergo accipit etiam nostram ignorantiam, id est, mentem humanam ignorantem, vt nos ab ignorantia liberaret.* In eandem sententiam Nicephorus. Hi (*Agnoitæ*) dicunt, *Deum quidem Verbum omnia nosse, humanitatem verò secundum substantiam ei vnitam per multa ignorare.*

Porro cum ista Agnoitarum secta sit frustum seu portio Eutythianorum, qui humanam Christi naturam in diuinam transiisse fabulabantur, hinc factum est, vt veteres quidam scriberent, Agnoitas ipsi diuinitati Christi ignorantiam adscripsisse. Ex quorum numero Isidorus lib. 8. Originum cap. 5. *Agnoitæ* (sic enim legendum non *Gnoitæ*) & *Tritheitæ à Theodosiano exorti sunt, ex quibus Agnoitæ ab ignorantia dicti, quia peruersitati, à qua exorti sunt, id adiiciunt, quod Christi diuinitas ignorat futura.* Quæ verba exscripsit ex Isidoro Rhabanus

nus à Iunio citatus. S. Eulogius Patriarcha Alexandrinus aduersus Agnoitas differens apud Photium in Bibliotheca Volum. 230. ita disputationem instituit, vt Christum nihil secundum humanitatem, multò minus secundum diuinitatem ignorasse demonstrat.

Ridiculum est autem, quod Danzus non cōtensus originem Agnoitarum à Themistio Philosopho petiisse; eandem altius adhuc ab Empsychio, Eunomij discipulo repeti posse censet. Cum Eupsychius (sic enim legitur apud Nicephorum lib. 12. cap. 30. non *Empsychius*, vt habet Danzus) adeo se opposuerit sententiæ Christo ignorantiam tribuenti, vt propterea ab aliis Eunomij sectatoribus secessionem fecerit; Et quomodo altius repetitur origo *Agnoitarum*, si repetatur ab Eupsychio, quàm si à Themistio Philosopho, cum vel eadem ætate vterque vixerit, vel etiam Eupsychius Themistio diu superstes fuerit, Eunomiusque & Eunomiani maximè sub Theodosio Magno Ecclesiam vexare occœperint? Et quamuis ab Eunomianis hæc quæstio mota & agitata fuerit; rectè tamen à Themistio Diacono Eutychiano origo eius deducitur, vt à potiore & celebriore auctore, qui virus hoc suum in discipulos longè lateque diffuderit; nam & Nestorij & Eutycheris hæreses olim ab aliis partim tacite, partim aperte sparæ & traditæ fuerunt; Et tamen à Nestorio & Eutyche nomina fortiuntur; & ad illos, tanquam ad Auctores, referuntur.

Ostendit Bellarminus ex Lutero, Zvinglio, Caluino, & Beza, Christi animam seu Christum secundum humanitatem paulatim didicisse, quæ verè ignorauerit. Iunius appellat hoc *criminatio-nem*. Quomodo criminatio? An non recitat Bellarminus luculenta verba, quibus prædicti sectarij hoc asserunt? Inspiciantur loca à Bellarmino ex quatuor prædictis Hæresiarchis exscripta; & statim liquebit, quis criminantis stigmatem inurendus sit, Bellarminus, an Iunius. Nam quòd & hic insinuat, & cap. seq. expressè monstrare nititur, Lutherum & alios nihil aliud sensisse, quàm quod sentiunt illi Theologi, qui scientiam acquisitam in Christo statuunt, id Calvinianus fucus est, vt cap. sequenti constabit.

Accusat Bellarminus eosdem sectarios, quòd doceant, Christum aliquid egisse, quod corrigi debuerit; nominatim notat Caluinum, scribere non veritum, *Christi orationem in hortu, fuisse votum abruptum*. Etiam hæc reprehensio vocatur à Iunio *criminatio*. Quæ hæc in Iunio calumniandi prurigo? An non attulit Bellarminus verba Caluini ex Commentario in cap. 26. Matthæi, quibus hoc Caluinus palam affirmat? An non ait Caluinus votum illud (*Pater si possibile est transseat à me calix iste*) *Christo fuisse subito elapsum, & à Christo castigatum ac reuocatum*? Quid est votum subito elapsum, nisi inconsideratum, & quod temerè absq; vlla præmeditatione excidit? Quid est votum

A subito elapsum castigare & reuocare, quàm fati-ri & reipsa monstrare se aliquid egisse, quod correctione egeat? Nec immeritò iubet Bellarminus notari illa verba. *Subito elapsum*. Item illa; *castigat ac reuocet*. Euidenter enim conuincunt, Caluinum huius fuisse sententiæ, quam ei Bellarminus tribuit; omnemque Caluini defensionem excludunt; cum sint dilucidiora, quàm vt vllum in sensum commodum trahi queant.

Ad illud de *voto abrupto* exclamat Calvinianus Chremes: *Hem rhetorem, qui nescit abruptum apud auctores idoneos vò ἀπότομον καὶ ἀπεσφάσσειν appellari*. Scilicet, Christus in monte Oliueti, inter sanguineos sudores Rhetoricatus est, & abrupta, Rhetorum sensu, oratione vsus. Scilicet, hoc ipsum voluit Caluinus intelligere nomine *voti abrupti*, cum paulò post clarissimè explicet, quid per *votum abruptum* significare velit, nempe, subito, hoc est, temerè elapsum, & quod castigatione ac reuocatione egerit.

Ait Bellarminus, Caluinum Christo non modò ignorantiam, sed etiam obliuionem & peccatum tribuere. *Falsum consequens*, inquit Iunius. Quomodo falsum consequens, vt tu loqueris? An non hæc sunt Caluini tui *βλασφημία* potius quam *ρήματα*? Non fuit hæc (*Pater si possibile est, &c.*) *meditata Christi oratio, sed vñ & impetus doloris subitam ei vocem extorsit, cui statim addita fuit correctio: Eadem vehementia celestis decreti memoriam ei abstulit*. An oratio præceptis & inconsiderata peccato caret? An vox corrigi digna à peccato excusari potest? An non obliuione laborat, cui doloris magnitudo memori-am celestis decreti eripit?

Ait Bellarminus, semper fuisse Catholicorum communem sententiam, Christi animam ab ipsa sua creatione fuisse repletam scientia & gratia, ita vt nihil postea didicerit, quod antea nesciret, nec vllam actionem fecerit, aut facere potuerit, quæ emendatione egerit. Occidit Iunius. *De scientia anima Christi negatur hanc omnium vniuersè & absolutè sententiam esse*. Non dixit Bellarminus vniuersè & absolutè hanc esse omnium sententiam; sed, omnium Catholicorum. Et mendacium est, ipsum Bellarminum *ex parte concedere aliud in cap. quinto Respon. tertia*. Loquitur enim Bellarminus de scientia acquisita, itemque de practica, quæ in experientia consistit; hac licet Christus initio caruerit, non tamen idcirco ignorantia ei rectè adscribitur; quia per beatam & infusam scientiam omnia theoretice, & quidem perfectissimè, nouerat, quæcunque postea per scientiam acquisitam & experimentalem cognouit.

Mendacium est, *S. Thomam 3. p. 2. q. 9. a. 4. eiusdem cum Hereticis sententia esse*. Statuit quidem in Christo scientiam acquisitam. Sed num ideo ignorantiam Calvinianam, Lutheranam, Iunianam, Zvinglianam, Bezanam? Plumbea est hæc in scholis Scholasticorum consequentia. *In Christo fuit scientia acquisita, ergo ignorantia*. Quia quod per acquisitam scientiam didicit, id per-

fecitissimè antea nouerat per beatam & infusam.

Mendacium denique est idem sentire Caietanum in locum citatum S. Thomæ, & alios multos. Nullus, nullus, inquam, orthodoxus scriptor animæ Christi ignorantiam cum Hæreticis adscribit.

CAPVT II.

Probatur veritas ex scripturis.

ROBAT hoc capite Bellarminus ex scripturæ testimoniis animam Christi ab ipsa sua creatione sapientia & gratia plenissimam fuisse. Iunius hic ex Calviniano propemodum Scholasticus euasit. Agnoscit namque in Christo, qua Deus; scientiã diuinam; qua homo; scientiam beatam, & præter beatam, illam quoque, quam infusam vel inditam vocant. Tertio confitetur in Christo scientiam acquisitam, & in hac Christum profecisse tradit: idq; optime à Thoma 3. p. q. 9. a. 4. & q. 12. a. 2. & seq. explicatum affirmat. Quid volumus amplius? Si ita ex animo sentit Iunius Calvinianus non est, in hoc quidem capite; nec quidquam restat, nisi vt Calvinum, aliosque maleficos & pessimè sanos Doctores suos valere iubeat; & his etiam cõsequentiis multam salutem dicat: *Profecit Christus in scientia acquisita, ergo laborauit ignorantia; Acquisiuit Christus aliquod scientia genus, ergo aliquid noui quod prius theoreticè ignoraret, per illam didicit.* Minime hæc consequuntur; sed tantum hoc, Christum aliquatametsi prius cognita, aliter didicisse & cognouisse, quàm antea cognouerit: vt si Iunius ex literis cognoscat, quod antea ex amicorum relatione intellexerat. Aliter quidem cognoscat, sed non alia. Si hoc vult Iunius, Scholasticos & nos suffragatores habet, neque in hoc dogmate Calvinizabit aut Lutherizabit, vt supra confessi sumus.

Testimonia scripturæ, quæ Bellarminus adducit, sunt Isaiæ 11. *Egredietur virga, &c.* Et illa, vbi Christus dicitur vnctus; vt Psal. 44. Isaiæ 61. Act. 4. & 10. Danæus omnia turbat. Mentitur, Bellarminum ducere primam rationem ex cap. 11. Isaiæ in hunc modum. *Deus vnxit Christum hominem spiritu, ergo anima Christi nihil ignorauit à momento conceptionis Christi.* Hoc argumentum non sumpsit Bellarminus ex capite vndecimo Isaiæ; in quo nihil exstat de vnctione, sed de requietione spiritus Domini super Christo. Verùm ex aliis scripturæ locis, quæ vnctionis huius mentionem faciunt, prout iam antea dictum, & liquet apud Bellarminum.

Deinde mentitur Danæus, *committi in hoc argumento fallaciam à non consequente; eamque multiplicem: Tertio mentitur; Bellarminum hoc ipsum agnoscere. Quarto mentitur; Bellarminum propterea in laqueis, in quos sese induit dissoluendis, vehementer qui-*

dem, sed frustra laborare: Et qui nam isti tam tenaces laquei?

Obiicere quis poterat, locos à Bellarmino prolatos accipiendos esse de vnctione facta anno ætatis Christi trigesimo, quando à Ioanne baptizatus est in Iordane, Spiritu sancto specie aspectabili super ipsum descendente. Hanc obiectionem tam facillè Bellarminus amolitur, quàm facillè Danæus mentitur. Ait Danæus. *Vnxit Deus Christum hominẽ, ergo à momento sue conceptionis (omnino, quia Ioan. 1. dicitur, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, &c. Plenum gratiæ & veritatis; sed statim à conceptione sua habitauit inter nos ante natiuitatem quidem ratione matris, in cuius utero gestabatur, post natiuitatem autem etiam in se ipso; ergo etiam tunc fuit Verbum caro factum, gratiæ & veritatis plenum; numquam enim inter nos habitauit, nisi plenum gratiæ & veritatis) ergo ad summam statim gradum.* (Quid ni? quia causæ nihil erat, cur humana Christi natura per incrementa & spatia ætatis, more nostro, proficeret. Et cum in ipsa Incarnatione Verbum caro factum, asseratur plenum gratiæ & veritatis, an non ad summum vsque gratiæ & veritatis sub ipsa primordia sua humana Christi natura processisse satis perspicuè insinuat? Nam quod alij proficere potuerint, quamuis & ipsi pleni gratiæ prædicentur; nobis non officit; quia aliis data est gratia secundum mensuram donationis Christi, Ephes. 4. At Christo sine mensura data est, non enim secundum mensuram dat Deus spiritum, nimirum filio suo, vt ipsemet Bellarminus ad finem capitis respondet.) *ergo, vt omnia statim sciuerit & norit anima Christi actu, qua Deus scientia visiva cognoscit.* De hoc non est quæstio, sed de hoc duntaxat: Num anima Christi ab initio aliquid verè ignorarit, quod postea didicerit; Nos negamus; Et negatio hæc vera esse potest, licet quis diceret cum nonnullis Theologis, Christi animam per beatificam quoque scientiam non sciuisse omnia, quæ scit Deus per scientiam visionis: Nam si omnia ista obiecta non sciuit statim à primo suo ortu, ne postea quidem sciuit, quia in hac scientia nullos progressus fecit: nec tamen ignorantia laborauit, quia talis cognitio non est humanæ creaturæ debita, ex horum quidem Theologorum sententia. Sed probabilius est, animam Christi per scientiam beatam nouisse omnia, quæ scit Deus scientia visionis, vt grauissimi Theologi sentiunt D. Thomas 3. p. q. 10. Suarez 3. p. Tom. 1. Disp. 26. sect. 3. & alij, quos Suarez citat. Hanc sententiam quam ratione falsitatis conuincet indoctus Danæus?

Obiicit Danæus: *Citat a testimoniis scripturæ probare quidem Christum vnctum iri, sed non designare tempus, quo fuerit vnctendus.* Respondeo, licet si verba præcisè spectes sine discursu, ratiocinatione, & collatione cum aliis, tempus vnctionis non appareat, si tamen ea, quæ dixi, veritatis cognoscen-

da me-

de media & instrumenta adhibeas, vt facit Bellarminus, veritatem mox intueberis, & hanc vnctionem nullo alio, quàm Incarnationis tempore factam esse cognosces.

Mendacium porro est, *testari Euangelicam historiam* Lucæ 3. v. 22. 23. demum anno trigesimo vnctum fuisse; quia ex hoc loco Euangelistæ nil aliud colligitur, quam, Christo in Iordane baptizato, vnctionem Christi esse patefactam, & publicè manifestatam. Neque vllum verbum eo loco extat, quod tum demum vnctionem factam indicet: satisque acutè, solenni suo ritu, delirat Iunius, cum *Christum & in momento incarnationis, & in baptismo vnctum scribit*; quasi primum aliquid; postea, incremento facto, totum accepit: Nam si à primo ortu erat *plenus gratia & veritatis*, & ea quidem plenitudine, de qua nos omnes accepimus, & quæ sine mensura fuit, quomodo postea hæc vnctionis plenitudo incrementum accepit?

Illud insuper eruditum, & ex intimæ Theologiæ penetralibus depromptum est, quòd Iunius dicit, *testimonia sacrarum litterarum à Bellarmino producta, pertinere ad vnctionem personæ Christi; qua donorum, qua vocationis respectu. Quasi verò persona Christi vnctæ fuerit in Incarnatione Christi; quæ gratia & veritate increata ab æterno plenissima fuit, vt pote Deus. Quod si Iunius dicat, se loqui de persona Christi non in se, sed in sua natura, eaque humana; Respondeo, me ex verbis Iunii, quid sentiat, iudicare; nam in Caluinianam mentem adeo latebrosam & anfractuosa oculos inferere nequeo. Si ita sensit, cur verbis id non exprompsit?*

Danzus hic iterum mentitur, cum ait, *ipsummet Christum* Lucæ 4. v. 18. docere, vnctionem sibi cœnisse, cum munere sibi à Deo patre delegato fungi cœpit. Fungi munere fungatur oportet, qui Danço hoc asserenti fidem habeat. Nam Christi verba sunt ista: *Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me euangelizare pauperibus misit me, &c.* Num dicit Christus, se tum demum vnctionem spiritus accepisse, cum hæc verba protulit; vel cum in baptismo testimonium diuinum è cælo accepit? Si vnquam, non alio tempore, quàm in Incarnatione missus est Christus *euangelizare pauperibus, sanare contritos corde, predicare captiuis remissionem, & cæcis visum, dimittere contrafactos in remissionem, predicare annum Domini acceptum, & diem retributionis.* nam ob hos, & id genus alios fines, Incarnatio instituta & peracta est.

Mentitur rursus Dançus, cum Hieronymum in caput 61. Isaïæ sententiæ suæ approbatorem laudat. Nihil minus sensit S. Hieronymus, vt Bellarminus hoc loco ostendit. Cuius Hieronymiani dicti explicationem iste ne primoribus quidem digitis attingere ausus fuit.

Obiicit Dançus. *Crescebat puer Christus non solum ætate, sed etiam sapientia.* Lucæ 2. v. 40. & 52. Ergo scientiam non accepit in summo gradu in ipso Incarnatio-

A ni sua instanti. Quàm securè obiectat Dançus, quæ Bellarminus dissoluit. An non vidit in Bellarmino cap. 5. responsionem ad hunc Euangelistæ locum? An, ne videret, oculos de industria clausit? An vidit, sed deditâ operâ se vidisse dissimulauit, ne præcideretur fabulandi materies? Profecit Christus sapientiâ & scientiâ quoad declarationem & manifestationem. Profecit quoad scientiam acquisitam & experimentalem; sed non inde cõficitur, Christum aliquid verè ignorasse, quod postea didicerit: Nam vt per scientiam acquisitam vel in experientia positâ aliquid initio non sciuerit; at sciuit perfectissimè per scientiam beatam & infusam. Sed de hoc cap. 5. vt & de loco Marci 13. *De die illo nemo scit, &c.* quem hic vrget Dançus, perinde ac si Bellarminus huius dicti nullam penitus explicationem attulisset.

B Iam Dançus derepente Bellarmini Doctor efficitur, iubetque, vt à se discat, quod ex Magistro sententiarum nunquam, vt ait, didicerit: Quid nam hoc tam abditum mysterij? Audi. *Locos scripturæ de vnctione spectare ad omnes Christianos; omnes Christianos esse Christos*, hoc est, vnctos, Christi vnctionem in nullo ab aliorum vnctione differre, nisi gradu, sublimitate & qualitate donorum; & præterea, quod vnctus sit, qua homo, à Deitate intra seipsum, quippe in eadem cum illa hypostasi vnitus. Vt verum sit, locos scripturæ de vnctione loquentes, ad singulos itidem Christianos accommodari posse, tamen is sensus minimè est primarius, & vt primarius esset, non tamen, nisi ineptè, colligeretur inde Dançi delirium, in Christi & aliorum vnctione esse paritatem, etiam quoad tempus & modum vnctionis, vt sicut alij temporis progressione proficiunt, & ea, quæ verè ignorauerant, discunt; ita & in Christo vsuenerit. Nulla enim reperitur in omnibus testimoniis syllaba, quæ hoc vel obscure innuat. Neque vlla verisimili ratione commento suo fidem Dançus conciliare studet.

C Cætera, quæ idem Caluinista attexit, nil sunt, nisi conuicia & mendacia; vt responsiones Bellarmini esse *leues & inanes: Bellarminum petere principium. Sumere pro concessio, quod in controuersia positum est. Nihil valere, quidquid hic pluribus Bellarminus scribit.* Si hoc est respondere aut refutare, tum quis erit ineptior, eo ad refutandum & respondendum aptior censei debet.

D Iunius hic iterum contendit, *Christum in acquisita scientia profecisse.* Quasi hoc neget Bellarminus, aut vllus Theologus, qui acquisitam scientiam in Christo statuit. Legatur S. Thomas 3. part. quæst. 12. a. 2. & Interpretes eius ibid. Sed non sequitur: *Ergo Christus aliquid verè ignorauit, quod prius nesciuerit: ergo ab instanti Incarnationis non fuit plenus gratia & veritatis;* non sequitur inquam hoc, ob causas iam antea recensitas.

Criminatur Iunius, Bellarminum verba illa:

Et Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, plenum gratia & veritate; diuidere; nam hac posteriora ad duo simul antecedentia pertinere: nempe, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Num hoc inficiatur Bellarminus? An non plenitudinem gratia & veritatis palam ad Incarnationem Verbi; & habitationem in nobis refert? Neque aliter facere potuit, si, vt veritas habet, & S. Ioannes satis perspicue indicat, in ipsa Incarnatione Verbum, qua homo, plenum gratia & veritatis existit, neque enim postea habitando nobiscum in terris plenitudinem illam amisit.

Illud festiuum est, quod Iunius scribit, Christum ad predicationis officium anno demum trigesimo, quando baptizatus est, vocatum esse. Antea solummodo designatum fuisse. Scilicet, Christus deteriore hac in parte conditione fuit, quam Hieremias, ad quem Deus cap. 1. Priusquam te formarem in utero, noui te; & antequam exires de vulua, sanctificauit te, & Prophetam in gentibus dedi te. Ecce Hieremias in utero matris suae Propheta in gentibus constitutus est; ergo & vocatus ad Prophetandum, hoc est, ad docendum & praedicandum. Si Hieremias in & ex utero matris ad praedicandum vocatus est; cur non & Christus? qui non successu temporis factus est Doctor & gentium rector; sed natus, imò & conceptus.

Isaias cap. 49. De Christo Domino, (quod Ecclesia etiam ad Ioannem Baptistam accommodat) Dominus ab utero vocauit me. Ergo non demum anno trigesimo aetatis suae vocationem accepit, quia ab utero eam accepit: Et si tempore baptismi publicam declarationem & manifestationem eius accepit. Ibid. Et nunc dicit Dominus, formans me ex utero seruum sibi, vt reducam Iacob ad eum, &c. Vbi iterum vides, Christum ex utero, hoc est, à primo Incarnationis momento, à Deo destinatum & vocatum, ad praedicationis munus: neque enim designatio & actualis vocatio in Christo distingui debent: quod indicat etiam ille Psalmi 39. locus. Sacrificium & oblationem non luisi; aures autem perfecisti mihi. Sacrificium & pro peccato non postulasti. Tunc dixi; Ecce venio: In capite libri scriptum est de me, &c. Quia Christus, vt homo, non demum dixit, trigesimo aetatis suae anno, sed in ipso Incarnationis momento; tunc enim Deo ad redemptionem generis humani, & per consequens, etiam ad officium praedicationis sese vocanti, promptissimo animo assensus est: verbis illis: Ecce venio; assensum testatus.

Accedit, quòd Iunius, si in hac sua fatuitate persistet, affirmare cogetur, Christum anno demum trigesimo non tantum ad praedicationis, sed & ad redemptionis munus vocatum esse: Nam si in primo statim conceptionis suae instanti vocatus est ad munus redemptionis, ergo & ad munus praedicationis, quia hoc pars quaedam alterius est.

Dicit S. Hieronymus in cap. 61. Isaiæ vnctionem Christi expletam anno eius trigesimo. Osten-

dit Bellarminus expletam esse tunc vnctionem, hoc est, vnctionem iam antea in Incarnatione acceptam, manifestatam tunc fuisse exteriori signo, nempe visibili Spiritus sancti in specie columbae descensu.

Oggerit Iunius. Amplius sibi voluit Hieronymus: quia dicit, expletam fuisse vnctionem; ac proinde expletam dicens, principium & progressum vnctionis discernit à complemento ipsius. Distinguit à complemento in manifestatione, non in aliquo nouo dono supernaturali posito; nam & res tunc expleri & compleri dicitur, cum reuelatur & manifestatur. & quàmuis hoc complementum non sit rei intrinsecum; aliquo tamen modo ad absolutionem & completionem eius pertinet; quatenus per illud in aliorum notitiam defertur. Vt autem in hac caelestium donorum vnctione complementum intrinsecum negamus, ita etiam negamus intrinsecum progressum: neque hunc vilo vel exiguo verbulo insinuat S. Hieronymus, quàmuis progressus, quoad declarationem admitti possit; semper enim magis atque magis per diuina opera declarabat & manifestabat Christus internam suam vnctionem.

Innuat Iunius complementum, de quo digladiatur, consistere in scientia acquisita & experimentalis. At iam saepius testatus sum huiusmodi progressum, incrementum & complementum à nobis itidem recipi. Sed de hoc complemento nò loqui D. Hieronymum, fatetur ipse Iunius: Et certum est, scientiam practica experimentalem non fuisse baptismi tempore expletam, hoc est, terminatam & simpliciter absolutam; quia triennio sequenti, quo Christus superstes fuit, multa expertus est, seu experimentalis cognitione practice cognouit, quae antea non cognorat: multa enim tribus illis annis vidit, multa audiuit, multa gustauit, quae prius nec viderat, nec audiuerat, nec gustauerat.

Quod attinet ad scientiam acquisitam non in particularibus experimentis, sed in generali & abstracta notitia consistentem, Doctores, qui eam agnoscunt & à Christo vere acquisitam, nec in ipsa Incarnatione per accidens infusam tradunt, successionem, hoc est, principium, progressum, & complementum in ea statuunt. Sed hanc scientiam trigesimo demum anno in Christo fuisse expletam, hoc est, complementum accepisse, nec S. Hieronymus affirmat; nec verum est, quia Christus propter ingenij summam excellentiam, & propter adiumentum scientiae infusae & beatae, celerrimè adquisiuit, quid quid scientiae naturali lumine intellectus acquiri potest. Vide S. Thomam 3. p. q. 9. & 12. & ibid. Interpretes.

Mox verbosè iterum declamat Iunius, Christum profecisse scientia acquisita & experimentalis; natura humana Christi suum cursum fuisse velictum; neque enim naturam à gratia destrui. Quod attinet ad experimentalem & sensitivam cognitionem, nonne ipsemet Bellarminus cap. 5. profectum & incrementum

in hac

in hac scientia admittit? Nonne Theologi, qui acquisitam scientiam non tantum experimentalem, sed vniuersalem & abstractam in Christo agnoscunt, eum in hac profecisse confitentur? Quid opus ista ingerere Iunium, quasi aut à nobis negarentur, aut ab Hæreticis concederentur: quorum ea est sententia, Christum verè aliquid ignorasse, more communi hominum; verè didicisse ea, quæ prius nesciuerit, ad instar aliorum, qui prius sibi ignota discunt. Num alicui Catholicorū hæc mente sedet sententia? Qui cum negant, Christum in scientia profecisse, nil aliud significare volunt, quam Christū, successu temporis, nihil didicisse, quod antea theoreticè ignorauerit. Hanc sententiam, si Iunius amplectitur, tum desinat ignorantiam Christo tribuere; ignorans enim non est; qui quod prius sciuit; alio modo cognoscit: sicut ignorans partæ victoriæ non est, qui eam primum ex certa amicorum relatione; postmodum ex aliorum litteris cognoscit.

CAPVT III.

Idem probatur ex doctrina Patrum.

H RISTVM fuisse plenum scientiæ, atque adeo nihil noui postea didicisse, nullaque ignorantia laborasse, demonstrat hoc capite Bellarminus ex sanctis Patribus. Danæus vociferatur, *ineptam esse quorumuñ hominum auctoritatem, cum Dei scripto manifestè conuelliatur eorum sententia. Auctoritates istas nullius esse ponderis, nisi Verbo Dei confirmentur.*

Mentitur deinde alacriter. I. Athanasij dictum pertinere ad Christum Deum (& quidem tantummodo) & hoc fateri Bellarminum. II. Eusebii scriptum lib. 10. demonstrationum Euangelicarum (ita citat) esse duntaxat rhetoricationem. III. Mend. Ab Ambrosio lib. de Incarnat. cap. 7. Bellarminum prorsus oppugnari. IV. Mend. Totamq; hanc sententiam sententiariorum. V. Mend. Item à Beda, quæ Bellarminus citat. VI. Mend. Testem huius rei esse ipsum Lombardum lib. 3. d. 13. cap. 2. & 3. VII. Mend. Bellarminum refelli à Cyrillo. VIII. Mend. Hieronymum in cap. 61. Isaia contrarium docere. IX. Mend. Nazianzenum & Bernardum non de anima Christi, sed de tota persona loqui. X. Mend. Vel spiritum, qui tam apertè Christum profecisse sapientia pronunciauit, in Dei verbo mentitum fingere. XI. Mend. Vel Christum ipsum dissimulatorem facere. XII. Mend. Et nos fefelisse, cum id ipsam non ageret, quod agere videbatur. *Quæ sunt omnes grauissima blasphemia, inquit Danæus. Dic tu ad Danæi perfriatam frontem respiciens: Quæ sunt omnes grauissima pseudologia, & in sanctos Patres lædoria.* Nil aliud postulo, quam vt legatur Bellarminus. Quisquis legerit, fatebitur si sani sit capitis, Danæum insano capite ad hæc scribenda accessisse.

Iunius in hac materia candidior est. Concedit Christum, vt hominem, vidisse Deum per scientiam

A beatam. Ambrosium lib. 5. de fide cap. 8. contendit loqui de tota persona: Accipio, quod Iunius dat; si de tota persona loquitur, ergo affirmat Christum non modo secundum diuinam, sed & secundum humanam naturam nulla ignorantia laborasse.

Testimonia, quæ Iunius ex S. Ambrosio præfertim lib. de Incarnatione cap. 7. prolixè recitat, nil aliud probant, quàm Christum profecisse scientia acquisita, vel experimentalis, vel ostensione scientiæ in primo suo ortu acceptæ. Non tamen idcirco Ambrosius, vel alij Patres, Calviniana ignorantia Redemptorem nostrum adspargunt. Idem ad Nazianzenum responsum esto: cuius iste testimonium luculentissimum à Bellarmino allatum, ad personam Christi detorquet. Tolabimus detorsionem, si id, ad personam secundæ naturam humanam itidem referat; nam secundum hanc quoq; ab initio gratia & sapientia Christus absolutus perfectusq; fuit, ita vt postea nihil didicerit, quod prius ignorasset.

B Ait S. Hieronymus in Christum descendisse omnem Spiritus sancti fontem. Occidit Iunius. *In personâ Christi.* At secundum humanam naturam. Nam in personâ Christi præcisè, vel in personam Christi secundum naturam diuinam, Spiritus sanctus descendere nõ potuit, per sua dona, cum Christus secundum personam & diuinam suam naturam sit vnus cum Spiritu sancto Deus; nullius accessions vel multiplicationis cœlestium charismatum capax.

C Ait D. Hieronymus in cap. 31. Hier. Qui (Christus) iuncta incrementa quidem ætatis per vagitus & infantiam proficere videbitur sapientia & ætate: sed perfectus vir in utero Virginis solitis mensibus continebitur. Iunius. *Hic locus nihil ad insitutum.* Qua de causa? *Quia verbum VIDEBITUR, quod Bellarminus rapit æquiuocè, non est accipiendum figuratè, vt hic putat, sed propria significatione, pro eo, quod est, videbunt eum omnes sapientia & ætate proficere.* Si de Sapientia acquisita & experimentalis loqueris, frustra pugnas; nam quicumq; acquisitam scientiam in Christo agnoscit, simul etiam verum in ea profectum agnoscit, vt & in experimentalis cognitione; quam Christo abiudicare nemo potest, qui quid sit experimentalis cognitio norit. Sed hinc non rectè concludes. *Verè visus est proficere Sapientia, ad prædictum videlicet modum, ergo profecit more nostro, hoc est, prius ignorans fuit, & postea aliquid prius sibi ignotum, didicit.* Nam per scientias alterius generis prius sciuit, quidquid postea per acquisitam scientiam & experimentalem cognouit. Fuit enim, vt ait S. Hieronymus, in utero matris vir perfectus. Perfecta videlicet rerum cognitione instructus. Nec verum est, Bellarminum, verbum videbitur accipere æquiuocè, sensuque ab Hieronymi mente diuerso: nam Bellarminus sententiam D. Hieronymi præcisè recitat, neque vllam glossam, vel explicatiunculam addit. Neque etiam à S. Hieronymi sententia Bellarminus aberrasset, quamuis asse-

ruiſſet, verbum, *videbitur*, accipi pro, *putabitur*, *exiſtimabitur*: neque enim communi Patrum ſententiæ de *putatio* profectu D. Hieronymus refragari cenſendus eſt; qui aperte Chriſtum in vtero Virginis *perfectum virum* fuiſſe confitetur, quoad cognitionem ſcilicet. Illud non iniuriã haud parvę inſcitiz argumentum habebitur, quod Iunius ſcribit: *Humanam naturam ſi non proficiat in ſcientia & ſapientia, non fore veram naturam humanam*. Sicci- ne verò? Eſtne de eſſentia naturæ humanæ profectus in ſcientia? Si affirmas, tum ſequitur, infantes, qui in infantia ante rationis uſum moriuntur, non habere veram naturam humanam, vt nec illos, qui uſum rationis nunquam adipiſcuntur, ſed fatui ſemper & amentes manent: quia nunquam proficiunt. Sequeretur etiam Chriſtum non habuiſſe veram humanam naturam, ſi non modò ſcientiam beatam & inſuſam, ſed & acquiſitam in primo ſuo ortu per accidens inſuſam habuit, vt nonnulli probabiliter opinantur. Dices: Potuiſſe nihilominus proficere in ſcientia experimentalī. Et hoc ſatis eſſe. At ponamus nõ potuiſſe proficere, ſed experimentalem omnium rerum ſcientiam ſimul Chriſto datam eſſe, ita vt nihil noui deinceps experiretur, an ideo natura eius non fuiſſet vera natura humana?

Teſtimonium S. Athanaſij ex Orat. 4. contra Arianoſ clamat Iunius, *pertinere ſolūmodo ad Chriſtum, qua Deus, non qua homo eſt*; Et gloſſema Bellarmini dicentis Athanaſium, ſatis aperte indicare, quòd etiam loquatur de Chriſto qua homo; nominat *fulſum*: *rem enim aliſer ſe habere tum ipſa argumentatio docet*, inquit Iunius, *tum locus & pagina tota; quia non eſſet conſequens illud, quod ex abſurdo Samofatenicæ doctrinæ colligit, ſed tantū ſequeretur iſtud, perfectum quidem capere Chriſtū, ſed non pro conditione aliorum hominū capere*. Nugas agit Iunius. Quia optimè id, quod inſtituerat, S. Athanaſius conficit, etiamſi dicamus, eum ſenſiſſe, Chriſtum, etiã vt hominem, interno profectu non profeciſſe, ſed tantum externo, quoad clariorē magis ac magis ſapientiæ ſuæ oſtenſionē. Quia enim Ariani contendebant, verbum Dei ſecundum naturã ſuam diuinam profeciſſe; & ad hoc demonſtrandum: locum illum D. Lucæ proferebant: *Ieſus autē proficiebat ſapientia, atate & gratia*: ſubdit S. Athanaſius: *verba quidem ita ſe habent, ſed tamen neceſſe eſt, vt eos, qui hęc offenduntur, vicifim quaſi Phariſeos, aut Saducaeos interrogemus, de quo nam hęc Lucas verba faciat? facit autem de I E S U Chriſto: ſed quid? eſtne ille homo, vt vulgus hominū? an Deus humanitate, & carne indutus? Quòd ſi vulgaris eſt homo, eſto, vt pro conditione aliorum hominum profectus capiat. Aſt iſtiuſmodi eſt Samofatenſis ſententia, quam vos roſo animo, & ope ſouetis, titulo duntaxat Samofatenſium, ob metum hominum, repudiato.*

Quæ optimè conſiſtunt, licet D. Athanaſius ab humana itidem natura profectū, quo ignorantia expellitur, excluſerit. Nam nil aliud vult, quàm Chriſtum non fuiſſe vulgarem hominem,

A ſeu talem, qui nil cæleſtium chariſmatum ſupra morem & conſuetudinem noſtram poſideret; quæ fuit Samofatenſis opinio. Imò tunc maximè vulgaris homo non fuit, ſi ignorantia, inſtar vulgarium hominum nunquam laborauit.

A Equè futile eſt, quod de loco & pagina ſerè tota blatit Iunius. Explicans enim D. Athanaſius dictum illud Saluatoris. Marci 13. *De illo die nemo ſcit, neq; Angeli, neq; Filius, &c.* ita ſcribit: *ſed tamen, cur ita ſermonem temperarit, ne filium quidem hoc cognitum habere, cum hoc omnium optimè cognoſceret, ne id quidem infidelibus obſcurum arbitror, eum hęc per carnem, hominū more, & ex perſona hominū locutum eſſe. Neq; eſt, vt aliquid detrimenti Verbo Dei accidiſſe putes; cum ignoratiua iſta ad humanam naturam, cui id peculiare eſt, ſolūmodo pertineat, &c. Siquidem hominū proprium eſt, ignorare, ac præcipuè ea, quæ ſunt iſtius generis, & in eo ipſo proprium, quiddam eſt benevolentia Saluatoris noſtri aduerſus nos homines.*

B Ex hoc loco exiſtimat Iunius, euidenter probari, Athanaſium ſtauiſſe in Chriſto *profeſſū Caluinianū*, nempe cum ignorantia cõiunctum. Sed ſi verba D. Athanaſij attentè perpendantur, mox liquebit, longè aliam D. Athanaſio fuiſſe mentē; nil enim aliud indicare vult, quàm Chriſtum præciſe, qua homo, ex cognitione præciſe humana, nescire ſupremum illum diem: & Chriſtum, quando negauit, Filium nescire illū diem, locutum eſſe de Filio, vt natura præciſe humana conſtabat. Sic enim ignorauit nouiſſimū diem; cuius cognitio non prouenit ex principiis naturæ humanæ, vt per ſe notum eſt, alioqui omnes homines vel reiſſa ſcirent, vel ſaltem ſcire poſſent diem illum extremum. Et hoc ſignificant illa D. Athanaſij verba: *Per carnem, hominū more, & ex perſona hominū* (nimirum præciſe vt homo eſt) *locutum eſſe. Ignorantiã iſtam ad naturam humanam, cui id (ignorare) peculiare eſt, pertinere. Hominū proprium eſt ignorare, ac præcipuè ea, quæ ſunt iſtius generis* (hoc eſt ſupernaturalia) *proprium nimirum hominis, præciſe vt homo, eſt ignorare iſta, cum naturæ fines longè transcendant: interim verum manet, ab homine eadem ſciri poſſe, ſed diuina reuelatione, & conſeſſu Dei; vt accidit in Chriſto. Nil igitur cauſæ eſt, cur Iunius S. Athanaſium ad ſua caſtra pertrahere nitatur.*

C Adducit Bellarminus ex D. Auguſtino lib. 2. de peccat. merit. & remiſſ. clariffimum locum, quo ſanctus ille Pater ignorantiam à Chriſto infante penitus remouet. Et huic tamen uſq; adeo perſpicuo loco offuciis ſuis Iunius tenebras ofſundere tentat: Auguſtinum, ait, loqui *de ignorantia miſerabili, per quam motibus irrationalibus perturbentur: nullaq; ratione, nullo imperio, ſed dolore aliquando, vel doloris terroris cohibeantur: Bellarminum hæc tranſliiſſe, vt ſequentiã mutila proferret: hic queſtionem eſſe, de ignorantia natura ſimplici, ac non peccati cõiuncta, cui ſcientia acquiſita & experimentalis opponatur, & medicinam faciat. Quæ omnia, nihil aliud ſunt, quàm fumū veritati obnubilandæ excogitati.*

Nam D. Augustinus negat in Christo fuisse illam ignorantiam, quæ in nostris infantibus apparet; quam vocat *miserabilem*, cum tanta sit, ut ea præditi infantes penitus quid agant, vel nõ agant, ignorent: nec est hæc ignorantia in infantibus peccatū, vel etiam in renatis coniuncta cum peccato, sed est mera priuatio cognitionis, qua homo quid agat, quidue non agat, intelligit. Talem ignorantiam etiam naturæ simplicis in Christo infante fuisse, disertè abnuat S. Augustinus. Quod verū est, etiam si dicamus Christum scientia acquisita à primo ortu caruisse; sicut experimentali eum ab instanti Incarnationis caruisse exploratum est: nam priuatio huius scientiæ ignorantiam in anima Christi nequaquã produxit, cum omnia quæ postea per scientiam acquisitam & experimentalem practicè cognouit; antea theoreticè; & quidem perfectissimè, per beatam & infusam scientiam agnouerit: Hinc ignorantia in eo locum nullum habuit: neq; enim ideo beati in cœlo ignorantia tenentur, quia Deum non cognoscunt per habitum fidei, quem per lumen longè excellentius cognoscunt.

D. Cyrillus citatus à Bellarmino apertè dicit, nihil additum Christo, etiam si legamus, cum profecisse sapientia & gratia. Addit Iunius glossa. *Nihil additum personæ Christi; dictum verissimè.* Verissimè quidem hoc dicitur, sed extra rem & mentè S. Cyrilli; nam illi vult Cyrillus nihil additum, de quo scripsit Euangelista, eum profecisse sapientia & ætate: sed hoc non scripsit Euangelista de persona Christi in se; sed de persona Christi secundum naturam humanam, ergo Cyrillus significare voluit, nihil sapientiæ & scientiæ additum fuisse personæ Christi secundum naturam humanam: eius, inquam, sapientiæ & scientiæ, per quam aliquid antea abs se ignoratum, disceret.

Illa Cyrilli lib. 10. Thesauri cap. 7. quæ Iunius citat: *Quoniam igitur carni proficere, proprium est, dicas eum, ut hominem profecisse: sibi enim attribuit, quæ carnis sunt:* intelligi possunt vel de profectu secundum opinionem hominum; vel de maiore semper ac maiore manifestatione insitæ, & in primo ortu acceptæ sapientiæ; vel de scientia acquisita; vel de cognitione experimentali practica. Idemque dicendum de similibus Patrum sententiis, si quæ occurrunt.

Bedæ, Damasceni, & Bernardi testimonia dicit Iunius accipienda de persona Christi *in se*; hanc enim non profecisse, & hoc adstrui ab illis Patribus. In quanta veritatis obruendæ & sepeliendæ prurigne tenetur Iunius, qui clarissima quæque Patrum dicta nebulis suis obfuscare studet. Quid clarius hoc Bedæ dicto? *Iuxta hominis naturam proficiebat sapientia* (loquitur ergo de persona Christi non in se præcisè, sed de persona Christi secundum naturam humanam) *non quidem ipse sapientior ex tempore existendo* (nimirum secundum naturam humanam, & profectu interno, ut lo-

quitur Iunius) *qui à prima conceptionis hora spiritu sapientia plenus permanebat, sed eandem, quæ plenus erat, sapientiam ceteris ex tempore ministrando.* Profecit ergo tantum, iudicio Bedæ, secundum patefactionem & declarationem & communicationem acceptæ sapientiæ cum aliis, non autem per acquisitionem nouæ scientiæ, qua prius sibi ignorata & ignota didicerit.

Æquè clara est illa D. Damasceni sententia lib. 3. fidei orthodox. cap. 22. *Proficere autem sapientia, & ætate, & gratia idcirco dicitur, quod ætate quidem cresceret, per ætatis autem incrementum sapientiam eam, quæ præditus erat, in lucem proferret; ac præterea, quod hominum in sapientia, & gratia progressum, paternæque voluntatis expletionem, hoc est, hominum pietatem, ac Dei cognitionem, & salutem, profectum suum duceret, atque ubique, quod nostrum erat, sibi asciiceret. Qui autem eum progressus in sapientia, & gratia, perinde fecisse aiunt, ac si earum incrementum acciperet, non à primo illo carnis ortu factam esse vnionem asserunt, nec personalem vnionem tuentur, &c.*

Quid pro veritate stabilienda dilucidius hac Damasceni sententia? cui tamen Calvinianam caliginem inducere conatur Iunius ex cap. præcedenti Damasceni, ubi ita scribit: *Scire operæ preuium est: Christum ignoratione quidem laborantem ac seruam naturam assumpsisse. Homini enim natura, Dei conditoris sui serua est, atque in futurarum rerum ignoracione versatur. Quare, si de Theologi Gregorij sententia, id quod in oculorum aspectum cadit, ab eo, quod mente atque intelligentia percipitur, distinxeris, serua & ignorans Christi caro dicitur. Verum ob personæ identitatem, atque indiuisam coniunctionem, Domini anima rerum futurarum cognitionem, quemadmodum & reliquæ miraculæ, occupata est.*

Verū his minimè stabilit Damascenus ignorantiam Calvinianam in Christo, quia nil aliud dicere instituit, quàm naturam humanam à Christo assumptam esse ignorantem, si præcisè, quæ talis, & extra vnionem cum Verbo spectetur; propterea dicit cum Nazianzeno, si id, quod sub aspectum cadit; hoc est, formam hominis seu naturam humanam, ab eo, quod mente & intelligentia percipitur, nempe, ab hypostasi Verbi, distinxeris, seiunxeris, & seorsim consideraueris, *serua & ignorans Christi caro dicitur.* Minime verò, si id quod sub aspectum cadit, videlicet, humanam Christi naturam coniunxeris cum eo, quod sub aspectum non cadit, nempe, cum hypostasi Verbi; quia *Domini anima*, inquit Damascenus, *ob vnionem cum ipso Dei Verbo, ac personalem identitatem, ut reliquorum miraculorum, sic etiam futurarum rerum cognitionem confesuta est:* imò omnes etiam sapientiæ & scientiæ Dei thesauros. Mira profectò est Iunij in eludendis, etiam clarissimis Patrum testimoniis, improbitas, mira peruersitas tanto fuco compta, ut cum nugas nugacissimas agit, eum cœlestia oracula fundere credas, nisi præfenti mentis attentione à præfugiis illis te præmunias.

CAPVT IV.

Idem probatur rationibus.

APVT hoc oppugnat Danæus validissimis arietibus: ex quibus argumens ducit iste: *Hoc caput nihil valet per totum.* Assentior, si de capite Danæi hoc intelligatur, verè enim nauci est ac nihili, nec casta nuce dignum. Mentitur deinde, *primum Bellarmini argumentum aduersari scriptura, quia Christus proficiebat sapientia; nesciuit diem iudicij. Laborauit ergo ignorantia.* Nugè Danæanè: à Bellarmino iam fortiter obricit & profligat. Mentitur imperitè, Bellarminum confundere attributa personæ & suppositi, *cum attributo natura vnus proprio, velut cum eadem anima dicitur sapientia anima; cum tamen hic agatur de anima Christi, quatenus homo est, non de anima Christi, que Deus est.* Insipientissimè. Confundit ne attributa personæ cum attributis naturæ, qui dicit: *Animam Christi esse animam Verbi vel, animam Christi esse animam Dei vel, animam Verbi esse animam Dei.* Estne aliqua anima Deus: vt iste hic delirat? Estne aliqua anima Dei quatenus Deus, hoc est, secundum naturam diuinam? Quis credat Danæum hæc scripsisse sobrium?

Ait Bellarminus Deum in humanitatem assumptam omnia dona, quorum capax esset, in ipsa incarnatione effudisse. *Vera est oppositio,* inquit Iunius, *si omnia dona rectè & propriè acceperis:* excipit tamen Iunius, scientiam acquisitam; de beata, & indita seu *per se infusa*, id concedit. Nec Bellarminus dicit scientiam acquisitam fuisse Christo per accidens infusam; quod tradunt aliqui magni nominis Theologi, non absque verisimilitudine; & vt maximè Bellarminus de scientia acquisita hunc in modum sentiret; nil tamen dicto illi Euangelistæ de profectu Christi aduersum sentiret; quia nihilominus proficere verè potuit Christus scientia experimentalis, & ostensione ac manifestatione & cum aliis communicatione scientiarum in ipso conceptionis articulo sibi infusarum. Quid tricatur semper Iunius de scientia acquisita? Quam siue Christo à primo ortu tribuas, siue ab illo successiue partam dicas; à Christo, si orthodoxus es, omnem ignorantiam remouebis; quia nihil didicit per acquisitam, si eam successiue acquisiuit; quod prius non sciuerit speculatiue per beatam & infusam scientiam.

Ait Bellarminus, absurdum esse, si quis affirmet, animam æternæ sapientiæ fuisse aliquando insipientem. Occidit Iunius: *Hoc absurdum esse æquiuocum & inconsequens:* nam vocem *Insipiens* dupliciter accipi: primò, *negatiue;* secundò *positiue;* vt nimirum significat *contrarium habitum.* Et insinuare videtur, non esse absurdum, si quis animam æternæ sapientiæ concedat fuisse *insipientem* priori modo, nimirum, *negatiue.* Quo nihil insipientius, ne dicam à pietate alienius, dici potuit. Quis enim pius ferat; si audiat, Christum prius

A fuisse *insipientem*, quàm scientiam acquisitam & experimentalem adquireret? Cuius aures hanc vocem non refugiant & detestentur?

Dices: *Christus verè habuit negationem scientia acquisita & experimentalis priusquam illam compararet; ergo illa negatio dici potest ignorantia & insipientia.* Respondeo, negando consequentiam; nam ignorantia & insipientia indicant aliquid, quod sciri possit, sciriq; deceat, ita nesciri, vt nullo alio modo sciatur. Neq; enim ignorans dicitur, qui aliquid scit ex relatione amicorum; quod nescit ex libris: at Christus nihil penitus per scientiam acquisitam & experimentalem didicit, quod prius nesciuerit; non potest igitur negatio illa in Christo appellari ignorantia vel insipientia.

B De secunda Bellarmini ratione sic mentitur Danæus: *Secunda ratio facit vnionem naturarum hypostaticam in Christo effusionem proprietatum Deitatis essentialium, qualis est, omniscientia, in humanam Christi naturam, quam ipsemet confutat Bellarminus sup. cap. 9. lib. 3. & cap. 10. Itaque in vitium à se prius notatum & reprehensum incidit.* Mendacium stolidum: quia Bellarminus loquitur de transfusione creatorum charismatum in humanam Christi naturam, non increatorum; quæ transfusio ex ipsa vnione naturæ humanæ cum persona Verbi resultabat. Iunius excipit scientiam acquisitam & experimentalem. Excipiat sanè, num ideo ignorans Christus, si hac gemina scientia à primo suo ortu caruit?

C Pergit mentiri Danæus. *Tertia Bellarmini ratio confundit naturas in Christo.* Mendacium istud confirmat Danæus hoc altero. *Sic enim arguit Bellarminus: cepit Christus in Incarnatione esse Filius Dei, ergo & omniscius.* Non est hæc consequentia Bellarmini; sed ista: ergo Christus tunc, nempe in Incarnatione, repleti debuit omnibus donis, quorum humana Christi natura capax erat, vt declarat Bellarminus in prima ratione. Sed audi impium portentum. *Christus fuit ab initio vnionis Filius Dei, qua Deus, non qua homo.* Quid audio Danæ? An Christus qua homo, ab initio & primo vnionis momento, non est, non fuit Filius Dei? Quid hoc Nestorianismi, Samosatensis, vel potius *Satanismi?* Dammati sunt olim quidam quod docerent, Christum, qua homo, non esse *Filium naturalem Dei*, sed *adoptiuum* duntaxat; & iste damnationis notam effugiet, cum perfricto ore & vultu, negat Christum, qua homo est, seu secundum naturam humanam ab initio vnionis esse *Filium Dei?*

D Ait Danæus: *Christum qua Deus, non qua homo, esse omniscium.* Quid hoc ad rem? Num Bellarminus dixit, Christum, vt hominem, esse omniscium per omniscientiam diuinam & increatam? Num vllum verbum de *omniscientia* in tertia ratione fecit? Satis est, Christum esse omniscium creata *omniscientia*, & ea, cuius natura humana est capax, & quæ, vt par erat, omnem ignorantiam à Christi anima excludebat. Quocirca effrons mendacium

est:

est: *Bellarminum tertiam suam rationem formaliter ab Ubiquitarii sumpsisse, sed ipsum refellere.* Vix credo in Danzi corpore fuisse sanguinem; alioqui ad hæc tanta mendacia erubuisset.

Quartam rationem Bellarmini mentitur Danæus esse *fallaciam manifestâ à non consequente: nempe à destinatione ad rei existentiam.* Febriliter somniasse Danzum oportuit, quando hæc in chartam retulit. Vbi enim vel minimum vestigium huiusmodi argumentationis in Bellarmini ratione, quæ est ista: *Christus homo in ipsa Incarnatione factus est caput non solum hominum, sed etiam Angelorum, ergo debuit tunc repleri sapientia, gratia, & ipsa beatitudine.* Vbi hic processus à rei destinatione, ad eiusdem existentiam?

Quinta Bellarmini ratio est ista. Adam creatus est sapientissimus, &c. ergo multo magis secundus Adam debuit in ipsa conceptione sapientissimus fieri. Mentitur Danæus. I. *Esse fallaciam ab ignorantia elenchi.* II. *Esse puerilem Bellarmini ignorantiam.* III. *Bellarminum esse ineptum Theologastrum.* IV. *Ignorare prorsus primum Christianitatis Alphabetum.* Quid ita? *Quia Christus formam serui & infirmum statum nostrum, qualis est post peccatum, assumpsit: non qualem Adam ante peccatum habuit; ergo & ignorantiam, quæ est sine peccato.* Assumpsit quidem Christus naturam nostram subiectam iis defectibus, qui ad finem Incarnationis, & ad redemptionem generis humani necessarij erant; inter quos & hic; vt natura eius esset patibilis & mortalis. At ignorantia nihil penitus ad redemptionem generis humani conducebat. Quocirca necesse non fuit, vt à Christo assumeretur, imò necesse fuit, ob causas præcedentibus argumentis à Bellarmino recensitas, vt ignorantia penitus à Christo repudiaretur & ablegaretur.

Nec eneruat vim argumenti diuersa conditio naturæ in Adamo & in Christo: nam si Adamus creatus est sapientissimus in natura, quæ ante peccatum immortalis erat; quòd Adamus esset caput & parens totius generis humani: Multò magis decebat, vt Christus Rex & caput, Saluator & Redemptor omnium hominum plenus sapientia in ipso conceptionis momento euaderet; quamuis in natura fami, siti, labori, & cæteris molestiis atque adeo ipsi morti obnoxia; neque enim ideo debuit ignorantia laborare; quòd passibilis & mortalis esset.

CAPVT V.

Soluuntur argumenta aduersariorum.

DANÆVS non desciscit à perenni suo more. omnia mendaciis miscet ac turbat. Mentitur I. *Bellarminum dicere; Christum eam humanam naturam assumpsisse, quæ eodem modo perfecta esset, quo in primo homine Adamo.* Nullum verbum hoc loco de Ada-

mo Bellarminus. Tantum dicit, Christum assumpsisse naturam integram, cum omnibus, quæ ad eius perfectionem pertinent. Et in hunc sensum accipit dictum Athanasij. *Perfectus Deus est Christus & perfectus homo.*

Ait Danæus: *Esse duplicem perfectionem naturæ: alteram essentialem: alteram accidentalem.* Scilicet hanc distinctionem Bellarminus nesciuit, & quia eam nunc, doctore Danæo, didicit, Minerual proculdubio magistro suo debet & persoluet. Post allatam hanc perfectionis distinctionem mentitur Danæus, *Bellarminum, id, quod de perfectione essentia intelligendum est, transferre ad perfectionem adiutorum, & carentiam omnium infirmitatum etiam in anima.* Vbi hoc Bellarminus? In qua linea, in qua periodo, in quo paragrapho huius capituli?

Tertiò mentitur Danæus, Bellarminum dicere; *ignorantiam quæ Agnoita & Caluinista dicunt, Christum diem iudicij ignorasse, esse peccatum, eamque ob causam à Christo remoueri debere.* Imo Bellarminus contrarium expressè docet, nimirum, ignorantiam istam non esse peccatum; nec propterea assumi debuisse, quòd ad redemptionem generis humani nihil conduceret. A Christo autem omnia esse assumpta, quæ vel ad perfectionem naturæ pertinent, vel ad redemptionem conducunt: Et stupido corde Danæum fuisse oportet, quando contendit, *ignorantiam ad finem redemptionis humanæ conducibile quiddam esse;* perinde ac si diceret; *ignorantiam doctoris conducere ad profectum discipulorum.*

Mentitur Iunius: *Sententia Caluini, suæ, & suorum nihil esse commune cum Agnoëtis.* Quomodo nil commune, cum iisdem argumētis vtantur, & ad eundem finem, quibus Agnoëtæ? Nonne Christum ignorasse diem iudicij æquè ac Agnoëtæ affirmant? Nonne Christum, more communi hominum, in scientia, depulsis ignorantie tenebris, profecisse docent? Horrescunt Caluinistæ nomen *Agnoëtarum;* rem amplectuntur. Minus desiperent, si rem horrent; de nomine minus solliciti.

Fatetur Iunius cum Damasceno, Christum assumpsisse *πάντα τὰ φυσικὰ, ἡ ἀδιάκλητα πᾶσι ἀνθρώποις,* omnes naturales, & vt Scholasticis appellant, *individebiles affectiones.* Num ideo & ignorantiam? Ignorantiam, inquam, prauæ dispositionis, vel *priuatiuam;* positam in ignorantia rei, quæ non solum potest sciri ab homine, sed etiam ita scire decet, vt si nesciat, imputari soleat hoc ipsum (moraliter rem æstimando) cuidâ imperfectioni hominis, considerata nimirum hominis conditione vel in particulari, vt scilicet hic aut ille habet tale vel tale munus, vel saltem in genere, spectando ipsam dignitatem, & capacitatem animæ rationalis, vt rectè docet Gregorius de Valentia Tom. 4. Comment. Theolog. q. 15. p. 1.

Ait Iunius: *Se & suos nõ constituere in Christo ignorantiam priuatiuam, sed negatiuam, seu pure negatiuam,* quæ à Scholasticis vocetur *nescientia.* Fumos

vendit.

vendit. Nam Calvinistæ & alij Sectarij contendunt Christum *assumpsisse omnes infirmitates humanas*, excepto solo peccato propriè dicto; & eas quidem infirmitates, quibus homines ab infantia subiecti esse solent. At homines, communi rerum cursu, subiecti sunt ignorantia, etiam *priuativæ*, non tantùm illi, quæ *pura negationis* dicitur: ergo sententia Calvinistarum, etiam priuativam ignorantiam in Christo statuit; quia eum more vulgari & protrito profecisse, & quæ prius ignorabat, didicisse tradit. Nam si de ignorantia *pura negationis* Calvinistæ loquerentur, nil admodum causæ suppeteret, cur magnoperè cum illis digladiaremur; cum enim hæc ignorantia seu potius *nescientia*, sit eius rei, quæ vel ab homine sciri non potest, vel etsi absolutè quidem potest sciri, tamen non ita, vt si nesciatur, subeat propterea animum cogitatio aliqua cuiusdam imperfectio, & veluti imbecillitatis humanæ, non enim quia anima Christi Deum non comprehendit, atque adeo non omnia ea scit, quæ in Deo sunt eminenter, ideo imperfecta, & infirma censetur; nemo abnuir, eam in Christo fuisse; cum Christus, vt homo, non omnia cognouerit, quæ Deus cognoscit. Sed num ideo Christus absolutè, & sine restrictione, dici debet ignorantia laborasse? Minimè verò. Neq; vt dixi, Nouatores nostri de hac nobiscum litigant; sed de illa priuatiua; qua Christum aspergunt; quamque postea per superuenientem & acquisitam scientiam deletam expunctamque ferunt, vt accidit in alijs hominibus.

An non ipse Iunius post tot anfractus & calumnias de *equiuocationibus* à Bellarmino commissis, palam in Christo ignorantiam *priuativam* ponit? Quid enim aliud significant illa eius verba? *Defectum* (ignorantiæ) *negatiuè habuit etiam Adam in integritate: priuatiuè habuit post lapsum, & omnes in ipso: Christus humanam naturam assumens naturales defectus nostros coassumpsit, excepto peccato:* ergo etiam defectum ignorantia priuatiuæ, quia & iste est inter humanos defectus, cum quibus naturaliter producimur & nascimur. Innuit Iunius hoc loco argutum prorsus argumentum: *Venit Christus curare & sanare ignorantiam humanam; ergo debuit illam assumere.* Quidquid sit de Antecedente; si argumentum hoc vilius est pretij, tum nullo labore probabimus, Christum peccata itidem hominum assumere debuisse, quia venit, vt peccatis nostris medicinam faceret.

Ait Iunius: *Impium esse tribuere Christo ignorantiam priuatiuè, id est, quæ res ad commune omnium & ad singulare mediatoris officium pertinentes, Christus nesciussit.* Impij ergo sunt Calvinistæ, & cum his ipsemet Iunius, qui in Christo omnes defectus humanæ naturæ, excepto peccato, ponunt: atque adeo etiam ignorantiam priuativam, quia hæc est communis omnium hominum defectus. Miror Iunium in hac materia non modò manifestè ineptum, sed & palam inconstantem esse voluif-

A se. Nam postquam dixerat, *impium esse priuativam ignorantiam Christo tribuere*; mox iterum contendit, *Christum omnes defectus naturæ humanæ, præter peccatum, assumpsisse; etiam illos, qui nil conducebant, nec vtilis erant ad redemptionis opus:* ergo & ignorantiam priuativam assumpsit, quia hæc nec est peccatum, nec erat vtilis ad redemptionis mysterium peragendum. Et admodum desipit, cum ignorantiam & alios defectus humanæ naturæ, vt sunt *morbi*, ad redemptionem aliquatenus vtilis fuisse affirmat. Quid, obsecro, momenti attulisset ignorantia ad generis humani redemptionem? *Nō inutiles fuerunt, inquit Iunius, defectus isti* (ignorantia & similes) *sive ad rationem secundi illius Adami velut exemplari nostri* (scilicet Christus exemplar nostrum esse nequit, nisi ignorantiam nostram assumeret) *sive ad effectum redemptionis, nam quæ erat vindicaturus, ea assumpsit* (subsumam ego. Peccata generis humani potissimùm erat vindicaturus, vt est in confesso, Infer tu conclusionem; quæ ex tua Maiore & mea Minore necessariò inferitur: ergo peccata generis humani potissimùm assumpsit. Vt arridet tibi Iuni, hæc conclusio?) *sive ad institutionem nostram & ad redemptionis salutaris nostre applicationem scilicet ignorantia multum ad institutionem nostram facit: multum itidem ad applicationem redemptionis humanæ.*

Neque Calviniana impietas colligitur ex loco illo D. Pauli Hebr. 4. prout citat Iunius: *non enim habemus Pontificem, qui non possit affici sensu infirmitatum nostrarum, sed tentatum in omnibus, excepto peccato.* Nam si ideo ignorantiam nostram assumpsit, vt nobis ignorantibus compati queat, tunc & morbos nostros assumpsit, vt lepram, podagram, chiragram, & id genus alios, vt nostris infirmitatibus compati possit. Scilicet nemo, atque adeo neque Christus compati potest iis infirmitatibus, quas ipsemet in se non est expertus. Tentatus igitur est Christus per omnia, quæ ad Redemptionis opus vel necessaria vel vtilia erant: At peccatum, ignorantia, morbi, & id genus alia nec necessaria, nec conducibilia ad hunc finem erant, nec decebant naturam hypostaticè Verbo Dei vnitam. Pari modo debuit Christus *assimilari* fratribus per omnia, absque peccato, vt dicitur Hebr. 2. *& 4. & absque omni illo, quod ad Incarnationis finem inutile, & naturæ cum verbo vnitæ inconueniens erat.*

Vbi Danæus: *Negat Bellarminus has voces; absque peccato rectè à nobis intelligi.* Rectè negat hoc Bellarminus; quia nomine *peccati* intelligitis tantùm excipi id, quod vel verè, vel, iudicio vestro, verum est peccatum; non autem cæteros defectus, qui ad Incarnationis finem inutiles erant, & naturam Verbo hypostaticè copulatam decebant. Addit Danæus: *Deinde negat Bellarminus, verba illa; absque peccato: esse haberiq; in ipso textu.* Non negat simpliciter, sed in cap. 2. ad Hebræos negat hæc verba, *absque peccato, existare;* quia in hoc capite tantùm reperiuntur ista: *Vnde debuit per omnia*

fratribus assimilari. Num negauit Bellarminus uoculas istas, *absque peccato*, inueniri cap. 4. v. 15? Quapropter, nil nisi calumnia est, cum dicit Danæus: *Sibi contradicit; qui sic loquitur: & hoc ait; non esse; & non rectè intelligi. Hoc enim ponit ea uerba esse in textu: primum, negat esse.* Bellarminus nunquam dixit, vos non rectè intelligere uerba illa; *absque peccato*, in cap. 2. epistolæ ad Hebræos, quia non sunt in textu illius capituli; sed cum hæc uerba à uobis non rectè intelligi affirmauit, de iis locutus est prout reperiuntur cap. 4. epistolæ ad Hebræos v. 15. Dic, Calvinista, non extant hoc loco uerba illa: *absque peccato*: quæ uos perperam accipitis?

Mendacium in super Danæum est; à Bellarmino primum Agnoëtarum & Calvinistarum argumentum solummodo eludi, nõ refutari. Lectio Bellarmini contrarium lectori monstrabit.

Iam audi mirificissimam Iunij Philosophiam: *Defectus naturales negatiue dicti*, hoc est, puræ negationes, ad perfectionem naturæ pertinent, exempli causa, *defectus volandi pertinet ad perfectionem naturæ nostræ.* & alij defectus quæ plurimi. O à sæculis omnibus absconditam sapientiam, & nunc ministerio Iunij tam feliciter Leidæ in Holandia patefactam. Ex qua sequitur hominem, imò quamlibet substantiam, imò & quodlibet accidens esse infinite perfectionis, quia infinitas negationes fundat: homo enim non est equus, non est canis, non est lapis, non est cælum, non est Deus, &c. Albedo non est substantia, non est quantitas, non est relatio, non est arbor, non est piscis, non est bos, &c. Quid opus uerbis? Quis unquam audiuit, rem per negationem ditescere; hoc est, perfectiorè fieri? Est perinde, ac si quis diceret; hominem per defectum seu negationem pecuniæ locupletiorè effici. Dic, quæso, essetne homo imperfectior, si uolare posset, idèo præcisè, quia uolare posset? Careretne ob uolatum aliqua perfectione sibi debita?

Ait Bellarminus: Si omnia simpliciter deberent esse in Christo, quæ sunt in nobis, non debuisset cõcipi de Spiritu sancto, nec nasci ex Virgine, nec in infantia repleti sapientia, nec carere partis inferioris rebellionè, imò etiam oportuisset eum febrim, podagra, cæterisque morbis affligari. Obiicit Iunius. I. *Hæc* (concipi de Spiritu sancto, nasci ex uirgine) *non sunt de esse Christi, sed de ortu ipsius.* Multò minus ignorãtia est de esse Christi; & tamen hanc ab eo Sæctarij assumptam clamitant; ut nobis per omnia assimilaretur, excepto solo peccato. Si ergo inter nos & illum tanta debet esse assimilatio, etiam quoad ea, quæ non spectant ad esse humanum; debuit certè Christus nobis etiam assimilari in conceptione & natiuitate; quia per omnia simpliciter, ex Nouatorum interpretatione, *fratribus assimilari* debuit, excepto solo peccato. Negat Iunius, & rectè quidem absolute loquendo, Christum non debuisse impleri sapientia à primo suo ortu; *quod ad Redemptoris conditionem pertineat illud inde à principio, si*

A *acquistam scientiam vel experimentalem exceperit.* Sed non rectè negat id consequi ex eo, si, ut Calvinista & alij contendunt, Christus per omnia simpliciter, excepto peccato, fratribus assimilari debuit: quia si ab initio plenus sapientia beata & infusa fuit, ut Iunius concedit, certè dissimilis in hoc fratribus fuit, quia nemo cæterorum hominum à primo suo ortu scientia beata & infusa exornatur. Cum autem scientiam beatam & infusam Iunius ubiq; in Christo agnoscat, mirum est, eum Christo ignorantiam adscribere propter scientiæ acquisitæ & experimentalis defectum, cum nihil noui theoreticè postea didicerit, quod prius per scientiam beatam & infusam non cognouisset.

B Rebellionem partis inferioris contra superiorem veri nominis peccatum esse, hætenus plures Prædicantes, quàm Mathematici quadraturam circuli, demonstrare conati sunt. Quid profecerunt? Nec hilum. Febrem, podagram, & id genus alios morbos debuisse à Christo assumi, abnuuit Iunius, *quod sint defectus non naturales uniuersè, sed personales vel particulares.* Rectè quidem hoc inficiatur; sed nescio, quàm Calvinisticè: Quia, ut ex Danæo hic, & ex aliis liquet, *Christus per omnia, excepto solo peccato, fratribus assimilari debuit;* hanc enim uniuersalem propositionem assumunt, ut inde euincant; Christum, ignorantiam quoque assumpsisse: ergo assumpsit quoque febrim, podagram & cæteros morbos, quia nõ sunt peccata, sed infirmitates naturæ. Cum ergo Apostolus nec febrim, nec podagram, nec chiragram exceperit, neque alij Calvinistæ excipiant, cur excipit Iunius, si genuinus Calvinista audiri cupit? præsertim cum debeamus habere Pontificem, qui uniuersis infirmitatibus nostris compati possit, quippe *tentatum per omnia* simpliciter, qui ut ignorantiam nostræ compati posset; ignorantiam nostram suscipere non detrectauit, ut ratiocinatur Iunius: ut ergo febricitanti vel podagrigo, vel chiragrigo compati posset, necesse fuit, ut hos ipsos etiam morbos per experientiam degustaret: licet non ad uniuersos, sed tantum ad particulares nonnullos spectent.

D Ait Iunius: *Ignorantiam, quæ est scientiæ acquisitæ vel experimentali opposita, esse naturalem ignorantiam in hac ergo Christum fratribus suis similem effici debuisse.* Naturalis est; quia à primo ortu nobis inest: & ut habitus scientiæ acquisitæ, & ipsa scientia experimentalis non fuerit in Christo, à primo existentiæ exordio, eius tamen *carentia* dici nequit *ignoratio* vel *ignorantia*, quando quidem Christus beatam & infusam scientiam à primo suo ortu habuit, teste ipso Iunio, per quam speculatiuè sciuit, quidquid temporis progressionè per acquisitam & experimentalem cognouit. Non est autem *ignorans*, qui rem absolute & uerè nouit; non nouit autem illam hoc vel illo modo, nempe per proprij intellectus industriam, vel per experientiam.

Cun&atur dicere Iunius, vtrum indecens fuerit, Christum assumere *febrim, lepram, podagram, chiram, & similia*. Ego, inquit, *ἀπέχω*. *Affensum cohibeo*. Quis non videt indecentiam, si naturam illam, quæ cum Verbo Dei hypostaticè vnita fuit, animo & cogitatione concipiamus, horribili lepra aliisque morbis ab interno principio natis deformatam? An non decebat, vt Redemptor noster esset *speciosus prælium hominum*. Quæ speciei maiestas, quomodo cum podagra, chiragra, & similibus miseris consistere potuisset?

Ait Bellarminus: Christum tentatum per omnia, id est, expertum omnia mala, quæ solent homines perpeti in corpore, in animo, in honore, in facultatibus, in amicis, in consanguineis, & tamen nullam harum tentationum eum ad peccatum vnquam adduxisse. *Negatur ista interpretatio*, inquit Iunius, *quia fallit à non distributo*. Quomodo fallit à non distributo, si eum per omnia vniversim tentatum Bellarminus dicit? per omnia, inquam, quæ vel necessaria vel vtilia ad incarnationem erant, naturamque cum verbo vnitam non dedebat. nam quod hic Iunius variè garrit de infirmitatibus habitualibus *actiuæ, qualitatû, deq; aliis potentialibus passiuæ, qualitatû, & ad has solas dictum Apostoli à Bellarmino restringi clamat*; quid aliud facit, quàm quòd, vt ipse paulò post loquitur, *tragelaphos nobis pingit*? Nam Bellarminus nihil siue actiuum, siue passiuum à Christo excludit, quod, vt sæpius iam dictum, ad finem Redemptionis humanæ necessarium vel vtile fuerit, & naturam ad hypostaticam vnionem assumptam non dedecuerit.

Mendacium est, *explicationem Bellarmini aduersari argumentationi, quam Apostolus ad Hebr. 4. instituit*. Mendacium est, *aduersari ætiologia, quam subiicit initio capituli quinti*. Nil enim aliud vult Apostolus, quàm vt noster Pontifex eiusmodi fuerit, qui & potuerit compati infirmitatibus nostris. quippe ipse etiam infirmitate circumdatus: sed non oportet, vt propterea etiam ignorantia laboraret; quia scientia & sapientia instructus, longè melius compati potest ignorantibus, quàm ignorans: talis insuper longè felicius sanare potest ignorantiam, quàm ignorans. Quomodo enim ignorans ignorantiam pellet? Hactenus de primo scripturæ testimonio ex quo Agnoëtæ veteres & recentiores primum suum argumentum architectantur.

Alterum testimonium est Lucæ 2. *Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu, plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo*: Vbi in Græco non est *πλήρης*, plenus, sed *πληρούμενος*, seu *πληρούμενον*, qui implebatur, ergo incrementum in sapientia capiebat, per momenta scilicet temporum & progressu ætatis. Tres adfert Bellarminus solutiones, quarum prima: Vocem *πληρούμενος*, accipi aliquando pro vocabulo plenus. Et hac notione acceptum hoc loco à nostro Interprete.

A Danæus solitam mentiendi & sycophantandi artem facit. Primum mendacium. *Nutare Bellarminum in solutione*. Quomodo nutat; cum triplicem adferat, & quidem etiam eius iudicio, probam probatamque? Secundum Danæi mendacium: *Bellarminum in secunda solutione sentire eam Calvinistâ*. Quid ita? *Quia docet, si passiuè legamur; implebatur, sensum esse, quod sapientia tam creata, quàm increata, que in ipso erat, replebantur indices magis organa corporea, & mouebantur atque aptabantur ad opera excellentiora facienda*. Num hoc est cum Agnoëtis nostris sapientiæ & scientiæ incrementum per successione temporis prædicare in Christo? An qui dicit, scientiam & sapientiam, quæ in Christo à prima conceptionis hora inerat, indices magis in corpus & organa Christi transfusam ad opera diuina patranda, is successione & augmentum in ipsa secundum se scientia & sapientia constituit? An Philosophus perfectus, cum ad disputationem locutione perendam; aut artifex, cum habitum artis ad organa & instrumenta, operis efficiendi gratia, applicat; ideo præcisè in ipso habitu proficit; eumq; accessione noua adauget?

B Tertium Danæi mendacium, *Bellarminum fateri, Christum per temporum momenta in sapientia creuisse*: nõ enim asserit Bellarminus hunc profectum, nisi de scientia experimentalis; per quam nihil didicit, quòd prius speculatiuè ignorarit.

C Iunius negat illud *πληρούμενος* rectè ab Interprete nostro versum. *Plenus*. Sed nimio carpenti Interpretis nostri æstu abreptus, ipsi etiam communi loquentium consuetudini repugnat: Nam si quis Græcè dicat: *ὁ ὄρατος ἀνδρῶν πλερούμενον οἶνον ἢ μαιῆς*; aliusque latinè vertat; *Vidi hominem plenum vino vel furore*, num quid aduersus linguæ Græcæ leges delinquet? Christus dicitur, inquit Iunius, plenus sapientia *habitualiter non effectiuè*. De habituali plenitudine nunquam Bellarmino in mentem venit dubitare; multò minus negare. Cur non & effectiuè dici potest plenus sapientia cum habitudine videlicet ad plenitudinem operum & miraculorum, quæ ex habitualis sapientiæ plenitudine patrauit? Athanasium serm. 4. contra Arianum cum Calvinianis facere, mendacium Calvinianum est, de quo supra cap. 3.

D Placet Iunio, quòd Bellarminus in tertio responso concedit, *Christum profecisse sapientia acquisita per experimentum proprium*: *Nunc demum aliquid Disputator dicit*, inquit Iunius. Vbi, aut quando profectum hunc in Christo Bellarminus negauit? *Profecit Christus*, inquit Iunius, *habitualiter secundum animam acquisita & experimentali scientia*. Hoc illud est, quod nos affirmamus: *Quid tantum fuit circumsione opus, Bellarmine? Tu quidem hoc affirmas, qui beatam & infusam Christo scientiam ab ipso conceptionis exordio largiris*. Num tuis symmyctis & gregalibus idem est sensus? Minimè verò, cum Christum infantem nobis per omnia similem

faciant,

faciant, excepto peccato: & tu ipse verbis quidem idem asseris, quod nos, sed non sensu: nam propter *carentiam* scientiæ acquisitæ & experimentalis ponis in Christo ignorantiam, & Christum facis verè ignorantem. Quod nullus orthodoxus affirmat; quia, vt iam centies dictum, nihil noui, speculatiuè Christus per scientiam acquisitam & experimentalem didicit.

Ait Iunius. Falsam esse restrictionem Bellarmini, quæ mox subiicitur; scientia practica, ac non theoretica Christum profecisse. Bellarminus hoc non dicit; quia hæc sunt eius verba: *tamen finem Christus nihil ignoraret theoreticè, cum haberet infusam scientiam omnium rerum: tamen practicè ignorabat illa omnia, quæ non fuerat expertus.* Quibus verbis non inficiatur Bellarminus, Christum scientia Theoretica, quoad habitum profecisse, quia nihil de hoc penitus dicit; sed ait; eum profecisse scientia experimentalis practica, quæ in experientia singularum rerum, & quasi in *sensitiua cognitione* consistit: quod scientiam Theoricam acquisitam minimè excludit. Nam, vt rem dilucidior faciamus, S. Thomas 3. par. quæst. 9. art. 4. & quæst. 9. & multi Interpretes ibidem, duplicem ponunt in Christo scientiam acquisitam; vnam quæ verè & propriè sit habitus scientificus siue speculatiuus siue practicus, naturaliter ab intellectu parabilis. Alteram experimentalem, in experientia rerum per sensus consistentem. Qui vtramque in Christo ponunt, nec acquisitam illam, Christo per accidens in primo ortu infusam sentiunt; in vtraque eum profecisse concedunt; & in priore quidem, etiam theoreticè, quia scientia, quæ naturali lumine intellectus obtineri potest nõ tantum est practica; sed & Theoretica: vt per se patet. Quid ipse Bellarminus de priore illa sentiat: vtrum scilicet eam admittat, & si admittit, num per accidens in ipso conceptionis momento infusam credat; vel cum nonnullis Theologis ab ipsa experimentalis & sensitua scientia non distinguat; neque hic, neq; alibi, quod sciam, expressè indicat: Quid quid sit, rectissimè explicatur profectus de quo Euangelista, de profectu in scientia experimentalis sensitua practica. Et si quis nullam aliam scientiam acquisitam in Christo agnosceret; difficile foret Iunio probare, Christum etiam in scientia Theoretica profecisse. At quæcunque Bellarmini sit sententia, de scientia acquisita propriè dicta, inque habitu verè scientifico sita; rectè & legitimè ad obiectum ex Euangelista locum respondit.

Quid est scientia nisi habitus? inquit Iunius. Scientia propriè dicta est habitus: nemo abnuit. Quid scientia Theoretica, nisi habitus internus mentis? Non hoc solummodo; alioqui etiam practica scientia esset Theoretica, cum practica quoque scientia sit habitus internus mentis, sed finis habitus spectandus est; nõ si sit solius cognitionis & contemplationis gratia, theoreticus erit: Si ad opus dirigatur ac destinetur, practicus censebitur.

A Quid scientia practica, inquit Iunius, nisi actus ex habitu? Imperitissimè. Nam scientia practica, propriè accepto scientiæ vocabulo, æquè est habitus ac scientia theoretica seu contemplatiua: & ex hac Iunij stultitia sequitur, omnium scientiarum & habituum actus esse practicos, quid enim est scientia practica, nisi *actus ex habitu*, vt Iunij delirat acumen: quod suadeo, vt philosophis redacuendum tradat; nimis enim euasit obtusum. Non nego actum ex habitu scientiæ profectum sortiri etiam interdum *scientiæ* appellationem; sed omnem habitus actum esse scientiam practicam, hoc luculentæ inscitæ argumentum esse aio.

Subdit Iunius. Hic actus an acquisitus est? Minimè gentium, forma interna, id est, habitus acquiritur. Forma externa ac velut materiata non acquiritur propriè, sed ab acquisita in actum prodit. Liceat hic ad Iunium verbis Iunianis, quæ proximè subiiciuntur, vti. *Tragelaphos Caluinista pingit nobis, vt imprudentes abducat à cognitione veritatis.* Valde scilicet ad rem pertinebat disquirere, num actus, qui ex habitu acquisito prodit, propriè dici possit acquisitus; & magno piaculo nos obstringemus, siue negationem siue affirmationem amplecti libear.

Audi Iuni. Scientia experimentalis seu sensitua in rerum per sensus experimentis posita, de qua Bellarminus loquitur, non procedit ex habitu, sed ex sensibus externis, in quibus nullus est habitus; nam ad actum in sensu eliciendum, sufficit ipsa potentia cum specie sensibili, & medio debito, absque vlllo habitu, vt philosophis notum est. nam cum video, audio, tango, gulto, olfacio id, quod antea non vidi, audiui, tetigi, gustavi, olfeci, ex nullo habitu, sed ex sola potentia sensitua actus illi eliciuntur, siue inde noua cognitio in intellectu generetur, siue præexistens tantum exerceatur, & quodammodo applicetur ad operandum cum sensu. Quid tu igitur hic insulsè & indoctè de habitu, ex quo ista scientia sensitua & experimentalis proficiscatur, blateras?

Quærent tamen Theologi, vtrum per hanc experimentalem & sensituiam cognitionem, acquisuerit etiam Christus nouam aliquam in intellectu experimentalem cognitionem, & species intelligibiles, ad illam necessarias, quas à principio non habuerit. Affirmat communis Theologorum sententia, vt videre est apud Franciscum Suarez de Incarnatione quæst. 12. disp. 30. sect. 2. qui eandem sententiam sequitur, & fusè confirmat. Sed neque ad hanc intellectuam experimentalem cognitionem opus est habitu; nam ad productionem eius sufficit ipsa potentia intellectus & species; siue quando primo per experimentum sensuum acquiritur, siue cum postea repetitur, absque sensitua cognitione.

Porro, qui præter hanc experimentalem sensualem & intellectualem scientiam siue cognitionem rerum singularium admittunt in Chri-

sto scientiam verè acq̄isitam, non à primo ortu per accidens infusam, sed temporis progressu partam & auctam; illi vt in actibus, sic & in ipsis habitibus tam practicis, quàm speculatiuis, opinionioni suæ conuenienter, augmentum & profectum agnoscunt.

Tertium Scripturæ testimonium, ex quo Agnoëtæ & nostri & prisca argumentatur, est illud Lucæ 2. *Iesus autem proficiebat sapientia, etate & gratia.* Respondet Bellarminus ex communi Patrum sententia, Christum sapientia & gratia profecisse opinione hominum, quibus indies magis aperiebat sapientiam suam. Quid Danzæ? Ad quartum nostrum argumentum, Bellarminus nihil respondet, nisi spiritum Dei mentitum esse. Vbi hoc Bellarminus, Danzæ? An tibi amplius mentiri non lubet, nisi cum summa & intolerabili Bellarmini iniuria?

Ait Calvinista. *Christum profecisse sapientia apud Deum,* hoc est, ratione rerum diuinarum, sic enim illud, *apud Deum,* intelligi debere; & hoc ignorasse Bellarminum, tametsi Doctorem in Israël. Bellarminus non ignorasse per verba illa; *apud Deum:* non nisi insipienter ac stolidè intelligi in Christo profectum rerum diuinarum; inde planum euadit quia vbique in tota hac disputatione contra Agnoitas & Ignoristas, clamat, Christum sapientia & scientia & gratia habituali non profecisse, sed omnem plenitudinem à primo ortu sui tempore possedisse, ita vt nihil, quod prius sibi ignotum fuerit, didicerit.

Ait Bellarminus illud: *Apud Deum & homines;* debere coniungi cum profectu in gratia, non cum profectu in sapientia vel ætate. Oggrunnit Danzæ: *Verba ista in fine sententia ex professo addi, vt ad totum contextum & eius singulas partes referantur; nam ex Iuriscultorum regula, quæ in principio aut in fine adduntur, vbique repeti censentur.* Idem intonat Iunius; adiungens: *Duplicem à Bellarmino fallaciam committi; diuisionis & equiuocationis. Grammaticos assuros membrum illud: apud Deum & homines, cum verbo construi debere; idem assuros pueros, si appellentur; à verbo autem communiter regi hæc tria nomina; Sapientia, statura, seu ætate, gratia.*

Sed isti, arbitrato suo, in Theologia, in Iuriprudencia, in Grammatica, & alibi regulas comminiscuntur, vel vitatis abutuntur: nam communis sensus dicat, & vulgaris loquentiam consuetudo suffragatur, antecedentia ita cum postremis, & postrema cum antecedentibus iungi debere, vt nulla inde oriatur absurditas, sequeretur autem absurditas, si illud; coniunctim etiam ad sapientiam & ætatem referretur: non enim solemus dicere, inquit Bellarminus, aliquem profecisse sapientia vel ætate apud Deum & homines: nam sapientia & ætas sunt res absolutè, nec ab alio pendent: At rectissimè dicimus, aliquem proficere gratia apud alios, quibus indies fit gratior. Christus igitur dicitur gratia apud Deum & homines profecisse, quia quotidie

A magis diligebatur ab hominibus, & recipiebat signa benevolentia Dei, &c. siue crescebat quotidie in externis signis benevolentia Dei & hominum. Ad hanc Bellarmini rationem debebant Danzæ & Iunius aliquid respondere, & non nescio quid extra propositum de quadam Grammaticorum & Iuriscultorum regula de quæ *fallacia diuisionis* occinere: item quæ de *equiuocationis deceptione*, quam odoratur Iunius in nomine *gratia*: quod vocabulum dicit citato Evangelistæ loco accipi *pro habitu in Christo existente; non solum pro effectu, qui est gratum esse Deo & hominibus.* Assueurationem Iunij video: Sed vbi probatio? Nam hoc ipsum, quod tu nudè affirmas, Bellarminus ob plurimas rationes, negat. Quomodo in gratia sanctificante profectus fecit; si à primo ortu plenus gratia & veritatis fuit? Ambrosium libro de Incarnationis Dominicæ Sacramento, cap. 7. illud: *apud Deum & homines:* ad omnia præcedentia referre, Iunianis securè accenseas mendaciis: nam nil aliud dicit S. Ambrosius, quàm verbum, *proficiebat,* ad omnia tria, nempe ad *sapientiam, etatem, & gratiam* referri debere: quod nemo abnuit: sed quæstio est de illis voculis; *apud Deum & homines;* num ad omnia illa tria referantur.

Poscit Iunius Auctorem idoneum, quo probetur, inusitatum esse hunc loquendi modum: *proficere aliquem sapientia & etate apud Deum & homines.* Quid opus auctore, cum absurditas locutionis per se manifesta sit? Nam vt dici queat, profecisse Christum opinione hominum; at dici nequit eum profecisse apud Deum, hoc est, in opinione Dei; non enim creuit opinio seu existimatio Dei de Christi sapientia. Idem quæ de ætate dictum est. Quamquam non negat simpliciter Bellarminus dici posse; *Christum sapientia profecisse apud Deum & homines:* per opera nimirum plena sapientia & gratia, quæ faciebat; quia erant opera dignissima & maximè meritoria tã Dei, quàm hominum iudicio.

Illud planè philosophicum est, quod Iunius dicit, *nullam qualitatem esse absolutam. Et hoc nouisse omnes.* Ego inter istos omnes me non comprehendere scio; quia nunquam hoc noui; neque id iam cum assensu noui; sed cum dissensu. Est autem admodum philosophica quoque ratio, quæ pro stabiliendo hoc paradoxo redditur: *quia omnis qualitas pendet à suo subiecto, nulla ergo erit absoluta.* Hac ratione nullum accidens erit absolutum, quia omne accidens pendet à suo subiecto. Corruet ergo tritissima illa accidentium in *absoluta & respectiua* diuisionis: & miscebuntur in super *predicamenta,* & periculum erit, ne ipsa substantia ex rerum absolutarum numero eiiciatur, quandoquidem & ipsa varios respectus ad varia annexos habet.

Paradoxum terminat Iunius mendacio: *Bellarminum hic noua quadam ratione in scholis excitare nouellum illud monstrum, quod Accidens sine subiecto*

vulgo appellamus. Atqui Bellarminus hoc loco nulum verbum de *accidente* extra subiectum fecit: neque de eo hinc fortè vnquam cogitavit: quia nulla erat cogitandi occasio. Sed somnia sua debet Iunius Bellarmino affingere, quia *tragelaphos pingit*; & nisi strenuè fingeret; sæpe penicillo otandum esset.

Quartus locus quem antiqui & noui Agnoëtæ obiciunt est ille Marci 13. *De illo die nemo scit, neque Angeli, neque filius, nisi solus pater, &c.* Bellarminus varias adfert solutiones; tandem illam probat, Filium dici nescisse diem iudicij, quia non sciebat ad dicendum aliis; eamque probat aliis Scripturæ testimoniis. Danæus hic propè tot fundit pseudologias, quot syllabas scribit.

I. Mend. *Bellarminum nihil habere, quod vilo pacto ad argumentum suorum respondeat.*

II. Mend. *Bellarminum solummodo in variis aliorum responsionibus recitandis immorari.*

III. Mend. *Bellarminum vi veritatis victum, nihil adferre.*

IV. Mend. *Bellarminum tandem probare eam solutionem, per quam Christum sibi contrariam faciat, quia Christus 25. dixit; omnia, quæcunque audiui à Patre meo nota feci vobis; ergo & iudicij diem Apostolus notum fecit, nam ille, qui omnia dicit, nihil excipit.* Non legisti in ipso Bellarmino responsum ad hanc obiectiunculam? Non enim omnia simpliciter Christum Apostolis dixisse; liquet ex illo capite decimo sexto: *Adhuc multa vobis habeo dicere, sed non potestis portare modo.* Dixerat ergo illis *omnia*, quæcunque audiuerat à Patre ad dicendum illis pro illo tempore.

V. Mend. *Bellarminum sententiam Calvinistarum falsitatem accusare contra ipsius Marci verba.*

VI. Mend. *Contra fidem omnium Patrum.*

VII. Mend. Bellarminum, Christi dictum: *De illo die, &c. imperitissime referre ad Christum, quæ Deus est, non quæ homo.* Quis non miretur eò impudentiæ quenquam processisse, vt tam immaniter mentiatur? Non opus refutatione: Tantum inspiciatur Bellarminus, & liquidò iam cõstabit qua mente & fronte Danæus præditus fuerit.

Nec illud silendum. Danæus suprâ ad caput primum conatur quoq; Agnoëtarum insipientiam fucare ex Scholasticis, ex quibus Lombardus primus in aciem educitur. Is lib. 3. sentent. distinct. 14. negat, *animam Christi in scientia Deo, suo creatori equari.* Idem & nos fatemur. Num inde sequitur Agnoëtarum error, Christum propriè dicta ignorantia laborasse, & postea didicisse, quæ prius ignorauerat, nec à primo ortu plenum veritatis & scientiæ fuisse?

Addit Calvinista. Durandus 3. dist. 13. quæst. 1. *Docet gratiam & sapientiam Christi fuisse finitam: nec ad ea pertingere, quæ in sui vnus potestate Pater posuit, quale est scire diem iudicij.* Etiam nos concedimus, gratiam & sapientiam Christi, quæ est homo, fuisse & esse finitam in genere entis: Sed non inde se-

quitur error ille Agnoëtarum, Christum *successiue* profecisse in scientia: quia in primo ortu hanc suam gratiam & sapientiam acceperat, maximam quidem, copiosissimam & amplissimam, sed tamen finitam, perque eam omnia illa cognoscebat, & etiamnum cognoscit, quæ eum cognoscere conueniens erat. Illa autem: *Nec ad ea pertingere (scientiam Christi) quæ in sui vnus potestate Pater posuit, quale est scire diem iudicij;* non sunt Durandi verba; sed Danæi mendacia: quibus & istud adiice. *Ex Sententiariis quicunque aliter sentiunt; quàm Agnoëtæ docent; illos aut idioma essentialis Deitatis in creaturam, hoc est, in animam Christi transfundere, nimirum omniscientiam, atque sic ex anima Christi nouum Deum fabricare.* (Nulli Scholasticorum hoc in mentem venit. Quæ hæc sycophantandi licentia?) *Aut in Vbiquetariorum errorem incidere.* Nil nisi commenta audio.

Communem Scholasticorum & omnium orthodoxorum sententiam vocat Danæus *errorem*, cui occasionem dedit Augustinus, negans, *Christum infirmitates pueriles & ignorantiam suscepisse.* Et tamen hunc locum capite tertio à Bellarmino productum, conatus est aliò rapere Iunius per consuetas sibi strophas, & tergiuersandi præstigias. Gratia Danæo, qui palam confitetur, S. Augustinum à nobis stare; & ignorantiam à Christo infante seclusisse. Sed ait; *hoc excidisse Augustino in calore disputationis contra Pelagianos.* Scilicet vigilantissimus disputator ita in palæstra incalescebat, vt quid chartæ illineret, non cogitaret. Si hoc per imprudentiam excidit, cur non est retractatum in libris Retractionum, vbi tam multa ad censuram vocantur, quæ ab omni censura libera mansissent, nisi ipse Auctor censoriam virgulam in ea stringere voluisset?

Contra sententiam Bellarmini & communem hoc spiculum intorquet Iunius. *Verbum istud, nouit, communiter ad homines, Angelos, filiumque refertur constructione vnica, cum dicitur: de die illo & hora nemo nouit, ne Angeli quidem, qui in cælo sunt, nec ipse Filius, sed Pater: vnus autem semel positi verbi in eadem constructione vnicam significationem esse, qui ignorat, aut vnicam dici oportere?* Hoc argumentum iam dissoluit Bellarminus: nempe verbum *scit*, vel *nouit*, ad Filium, ad Angelos, & ad homines pertinere; omnes enim istos non scire vel non nosse extremum diem ad dicendum aliis: & in hoc esse omnium parem rationem. In alio esse diuersam; nam licet Christus nesciat diem iudicij ad dicendum aliis, scire tamen alio modo, cum in ipso sint omnes Thesauri scientiæ & sapientiæ Dei Coloss. 2. & quia ipse constitutus est Iudex vniuersalis omnium: Nosse ergo debuit diem iudicij. At de Angelis, & hominibus nil huius generis scriptura nobis tradit.

Iunius detorquet locum Apostoli ad personam. Non ignoramus de Christo atque adeo de supposito Christi affirmasse, Apostolum, in eo fuisse omnes scientiæ & sapientiæ thesauros; sed

quærimus secundum quam naturam in eo istos thesauros Apostolus inuisse asserat: Et clarum est ex ipso contextu & scopo D. Pauli, ei sermonem esse de persona Christi secundum naturam humanam. quandoquidem de illo disserit, ut pro nobis passus, mortuus & sepultus est: atque adeo ut est redemptor & liberator noster: at hæc ei competunt secundum naturam humanam, ergo & illi thesauri scientiæ & sapientiæ Dei competunt illi secundum naturam humanam.

Citat Bellarminus S. Augustinum libro 1. de Genesi contra Manichæos capite 22. dicentem: *Etiã Patrem solum dixit (Christus) scire diem ipsum, quia eundem Filium scire faceret, & refert hoc dictum ad Christum hominem: quasi Pater Christum hominem iudicij diem scire fecerit, ex sententia S. Augustini. Vociferatur Iunius: Hæc adducuntur male. Nam Augustinus simpliciter dicit: Dominum, ad personam respiciens, non ad naturam solum, Pater enim dedit cognitionem Filio, ut Pater principium quæ Filij. Iunius itaque verba illa Augustini refert ad æternam Christi ex Patre generationem, per quam Pater Christum, etiam secundum diuinam naturam fecit scire extremum diem iudicij: quandoquidem & esse & scientiam diuinam à Patre accepit. At S. Augustinum loqui de Christo secundum humanam naturam, quodq. ideo duntaxat Patrem iudicij diem scire asseruerit, quod ipsum, ut hominẽ, Pater diem illum scire fecerit, patet inde, quia Augustinus vult Patrem secundum illum naturam fecisse scire Filium diem iudicij, secundum quam Filius dixit; se non scire diem iudicij; sed certum est, etiam apud ipsos veteres recentesque *Agnõtas* Christum hoc asseruisse de natura sua humana non de diuina; nisi *Agnõta* nostri transitionem ad Arianorum castra meditentur, qui Christum, etiam secundum diuinam naturam, ignorantia labe aspergere non verebantur. Ergo ex Augustini sententia à Bellarmino relata, Pater fecit Filium scire diem iudicij secundum hominem seu naturam humanam: non quod negemus Patrem per generationem æternam fecisse scire Filium diem iudicij; sed quia Bellarmini sententiam non modò Augustino, loco citato non aduersari, sed penitus ex mente eius depromptam esse, credimus.*

Vltimum Scripturæ testimonium, quo suam ignorantiam stabilire tentant Sectarij, est illud Matthæi 26. *Si possibile est, transeat calix iste; sed non quod ego volo, sed quod tu:* Videtur enim Dominus reuocare & corrigere priorem orationem suam. Respondet Bellarminus, impiam esse blasphemiam quod Christus sine spiritu orauerit, aut correxerit vel reuocauerit orationem suam. Quid de hac Christi oratione Caluinus in caput 26. Matthæi sentiat, docet Bellarminus supra, cap. 1. & nos ibidem.

Danzus miserabiliter suppetiatum accurrit Caluino. Accipe Danzi verba. Dixit Caluinus spe-

A *ctans hominum de Christo ista precante iudicia, Christum sese castigasse & reuocasse. At Caluinus nihil penitus dicit de aliorum iudicio, ut patet ex Caluini dictis, quæ Bellarminus cap. 1. recitat, sed quid ipse de oratione illa Christi senserit in illo impio suo Commentario vniuersis lectoribus patefacit: Et si qui iudicium hoc de oratione Christi aut formarent, aut formassent, quasi eam correxerit & reuocarit, prout formauit Caluinus, illi nequaquam ab impietate excusari possent.*

Iunius aliter Caluinum purgat, nempe ex Ciceronis, Fabij, Hermogenis, Dionysij & Auctoris ad Herennium myrotheciis, *per figuram*, inquam, *ἐπαγορεύων, correctionis*. Scilicet, Christus in illa lucra *Rhetoricis figuris* ad cœlestem Patrem utebatur; & ad Rhetorum præcepta precationem illam suam conformabat. Ait Iunius, *non omnem correctionem & reuocationem, aut conuersionem esse cum peccato, aut supponere peccatum*. Ut hoc ita sit; attamen corrigere, castigare & reuocare orationem *subitò*, hoc est, *temerè elapsam, non meditatam, ex obliuione decreti cœlestis emissam; & ex vacillatione mentis exortam*; id profectò peccati correctio, castigatio ac reuocatio est: at hæc omnia scripsit Caluinus de oratione Christi in horto, ut patet ex verbis Caluini supra capite primo citatis.

C Mentitur ergo Iunius, cum ait, *Caluino à Bellarmino fieri iniuriam*. Mentitur iterum, quando dicit, eandem fuisse veterum sententiam, quam Caluini; citatque Origenem tractat. 35. in Matthæum, Hieronymum, sed non adscripto loco, & Augustinum epistol. 121. ad Probam capite 14. quorum primus dixit: *Christum reuocasse desiderium suum*. Num abruptum? num subitò & temerè elapsum? num elapsum vacillanti alternis tentationum fluctibus? Num quod extra ordinem Christo exciderit? Num quod memoriam decreti cœlestis Christo abstulerit, & mentem eius caligine obfuscarit? Quibus omnibus elogiis Caluinus hanc orationem cohonestauit. Num quia Hieronymus dixit: *Christum in seipsum reuersum fuisse*; ideo blasphemiam Caluini succinit? Reuertit in seipsum, quia *appetitum sensitiuum*, cui liberè mœrendi & mortem horrendi fecerat potestatem, ad id, quod secundum superiorem partem, hoc est, secundum voluntatem volebat, reduxit. Idem responsum sit ad id, quod ait S. Augustinus Christum in se voluntatem ex hominis susceptione *transformasse*, quando subiecit: *Verum quod non ego volo, sed quod tu vis Pater.*

REFUTATIO CENSURAE DANAEANAE.

DISPVTATIONI contra Agnotas quinque capitibus circumscriptae subiungit Danæus generalem censuram, quæ ne latum quidem vnguem discedit ab aliis eius censuris, quas singulis libris subtexit: nam vt illæ sunt mendaciorum & calumniarum farragines, sic est ista. Docet Magister 3. dist. 14. animam Christi omnia scire, quæ Deus scit; intellige, omnia, quæ Deus scit, scientia visionis, at non omnia quæ scit scientia simplicis intelligentiæ. Ex quo infert Danæus: *ergo anima Christi habet parem & equalem Deo scientiam.* Non absolute, sed in genere certi obiecti nempe eius, quod sub scientiam claræ visionis cadit. In cæteris maxima est disparitas, nam scientia Christi hominis est creata & finita, quoad suam entitatem: Dei scientia, increata & infinita. Hæc omnia, etiam possibilia, & quæ nunquam erunt; attingit; atque ipsum etiam Deum perfecte comprehendit secundum omnem suam habitudinem. Minimè verò scientia animæ Christi, aut Deum comprehendit, aut omnia possibilia nouit.

Mentitur Danæus, Lombardum mox assertionem suam euertere, quando dicit: *In nullo creaturam æquari creatori; ergo nec in paritate scientiæ, vt prius dixerat Magister.* Calumniatur Calvinista; quia Magister prius non asseruerat, paritatem scientiæ Dei & animæ Christi quoad omnia, sed tantum quoad obiecta, eaque non omnia simpliciter, sed quæ scientia visionis percipiuntur. *Nec est eius (Christi) sapientia æqualis sapientiæ Dei,* inquit Magister, *quia illa (diuina) multò est dignior (quia increata & infinita) dignius quæ & perfectius omnia capit, quàm illius anima sapientia.* Mentitur ergo Danæus, cum ait; *à Magistro & sententiariis ipsam essentialem Dei omniscientiam tribui Christo secundum naturam humanam.* Mentitur iterum cum ait, *Lombardum & sequaces, velut in luto herere, num omnipotentiam diuinam, quæ est proprietas essentia diuina, debeant Christo secundum humanam naturam concedere.* Quis extra Vbiquistarum scholam vnquam somniauit humanam Christi naturam omnipotentia diuinæ capacem esse?

Si quis tamen contendat, Magistrum sensisse, animam Christi intelligere etiam omnia possibilia, quæ sunt in Deo, neque moderationem, quam sententiæ Magistri adhibuimus, admitat, cum hoc non pugnabo. Aio tamen Danæum non propterea à mendaciis, quæ effudit, liberatum iri, quia nihilominus, etiam ex mente Magistri, ingens est discrimen inter scientiam Dei & Christi; nam illa increata est & infinita: hæc creata & finita in se. Illa longè clarior & perspi-

A cior: ista minus clara, vt expressè Magister monet.

Mentitur quarto, cum ait, *distinctionem scientiæ in scientiam visionis & simplicis intelligentiæ habere mera verba, non rem.* Probat. *quia est eadem Dei notitia, non diuersa.* Respondeo, esse eandem secundum rem, & materialiter, non esse eandem formaliter propter diuersitatem obiectorum. Si quia secundum rem hæc scientia in Deo nõ est diuersa, ideo reici debet supradicta distinctio, necesse erit, vt Danæus pariter repudiet partitionem attributorum Dei in misericordiam, iustitiam, æternitatem, immutabilitatem, &c. quia non sunt diuersa secundum rem.

Quid, queso, plus notitia intelligentiæ scire Deum potest? inquit Danæus. Entia possibilia, quæ in infinitum producere posset, nunquam tamen actu producet. *Nisi isti fingant,* ait Danæus, *quandam notitiam & potentiam, quæ in actum reduci non possit. & mera potentia sit; quod est in Deo blasphemum.* Omnia imperitè. Notitia simplicis intelligentiæ non est potentia, sed actus: & quidem æternus, absque vlla variatione & vicissitudine.

Sapientior Durandus, inquit Danæus: in 3. dist. 13. quæst. 1. vbi docet, *Christi animam habuisse scientiam finitam, cum sit ipsa finita;* (finitam habuit, quoad entitatem, quod nec Magister, nec vllus vnquam Scholasticus negauit) & eiusdem rationis cum animabus nostris (respectu finitatis, & quod ad scientiam acquisitam & experientialem attinet: nam beatam & infusam fuisse eiusdem rationis cum nostra; quanquam Durandus in quæstione à Danæo citata nihil huius scribit) *nec eadem scire, quæ scit Deus:* (hoc vbi Durandus?) *nec Dei essentiam comprehendere.* (Hoc verum est, sed quid vel contra Lombardum, vel alios Scholasticos, quorum omnium idem est sensus?) Sed en, quàm studiosus illustrandæ veritatis Danæus, cuius gratia sequentes statuit aphorismos.

I. *Anima Christi, excepto peccato, fuit similis nostræ.* Omnino, quo ad entitatem simillima fuit nostræ & eiusdem profus speciei. Sed num ad hanc similitudinem requiritur, vt ignorantia laborarit?

II. *Essentiale Deitatis attributum, quale est omnipotentia, nulli creatura competere potest.* Quis abnuat? An non Magister cum omnibus Interpretibus idem sonora voce tradit?

III. *Si anima Christi propter vnionem hypostaticam cum verbo, facta est capax omniscientiæ Dei, ergo & omnipotentia, omnipresentia, & cæterarum essentialium proprietatum Dei.* Concedo sequelam. Iam subsume. Sed verum prius ex Scholasticorum sententiæ. Neque Minorem. Nõ est hoc Scholasticorum assertum, sed Danæi mendacium.

IV. *Anima Christi est finita & finita capacitatis. At quæ Deus scit notitia visionis sunt infinita, scit enim omnia, quæ sunt, fuerunt, aut futura sunt: ergo non eadem omnia illa scit anima Christi, quæ Deus infinitus.* Si hoc

informe argumentum formare velis, hæc exhibit argumentatio an deliratio? *Res finita*, qualis anima, *non potest intelligere infinita*, ergo nec finita anima Christi intelligit infinita, hoc est, illa, quæ Deus intelligit scientia visionis. Si antecedens negetur; probationis vox faucibus hærebit Danæo.

V. *Hæc* (Scholasticorum) *sententia de omniscientia anima Christi, coincidit in hæresin Apollinaristarum, qui in Christo λόγος omniscium pro anima Christi esse volebant, ac substituebant: item, in hæresin Monothelitarum, qui eandem λόγος & hominis Christi voluntatem, scientiam, & virtutem esse contendebant. Ergo ista sententia perspicue est nefanda hæresis duplex. Ergo incitia & impudentia Danæi simul certant, ut iure ambigas, vtra alteram exsuperet. Et licet quis omniscientiam diuinam cum Vbiquistis animæ Christi tribueret, nec in Apollinaristarum, nec in Monothelitarum sectam incurreret: cum illi animam seu mentem; isti voluntatem rationalem humanam Christo ademerint.*

VI. *Qui id sentiunt & scribunt, aut essentialiter illam omniscientiam anima Christi, qua homo est, competere volunt; & sic, animam Christi Deum, sed nouum, & recentem constituunt: ac proinde sunt idololatra: Psal. 81. vers. 10. Rom. 1. vers. 20. Galat. 4. vers. 8. Aut accidentaliter, nempe participatiue, communicatiue, & per effusionem, sicut Bellarminus loquitur; & sic euadunt Vbiquitarij.*

Nemo Catholicorum ita sentit, ô Hæretice. Quando mentiendi & criminandi facies finem scientia, qua anima Christi diuinitus donata est, non est illa diuina & increata; sed creata, in ipsa anima Christi existens, non Vbiquistico, vel alio quouis fictitio, sed vero & reali modo.

Mentitur ad extremum Danæus: Lombardum cum suis non respondere ad loca Scriptura, qua de profectu Christi in sapientia loquuntur. Tu vide distinctionem decimam tertiam libri 3. Et mox quam verax sit Danæus, deprehendes. Mentitur iterum tres solutiones, quas Magister distinctione decimatercia de profectu Christi in sapientia & gratia adfore, refutari à Thoma & Durando. O vanitatem. Cui superadditur pro clausula non minor. *In summa Spiritum sanctum mendacem impiissime fingunt* (Lombardus & Sententiarij) *qui quod re ipsa non est affirmare prudens.* Hominem tam profligatè mentientem nec Dei nec hominum reuerentia duci, firmiter mihi persuadeo, alioqui & calamo & effrenatissimo suo oris alatem aliquam custodiam poneret.

CAPVT VI.

Proponitur questio secunda, qua est de descensu ad inferos.

Hæc est secunda huius libri pars. Danæus omnia concedit, quæ in hoc capite à Bellarmino differuntur. Iunius tricitur nescio quid de illo Apostoli loco Ephes. 4. *Descendit ad inferiores partes terre.* Negat eum huc pertinere; quod se suo loco demonstraturum promittit. Expectemus ergo donec promissa faciat. At quando faciet?

CAPVT VII.

Quod descendere ad inferos, non sit omnino extinguui.

Hæc grege Sectariorum citat Bellarminus Brentium & Caluinum, qui sensisse videntur, descensum ad inferos, nihil aliud esse, quam omnimodam interitionem & extinctionem. Ex quo delirio sequitur; Christum, si ad inferos descendit, penitus interiisse & extinctum fuisse: Si verò penitus non interiit, consequenter, neq; ad inferos descendisse; cum hæc duo reciprocentur, imò vnum idemque in istorum schola ceteri debeant.

Danæus & Iunius vociferantur, Caluino fieri iniuriam. *Quod de Caluino calumniandi animo, & ex verbis eius manifestè contortis detortisque blaterat Bellarminus, id tam putidum est, ut refutatione non egeat,* inquit Danæus. Et mox declamare, vel potius mentiri & conuiciari incipit, *neminem vnquam & Christi animæ, & in vniuersum, animæ cuiusvis humana immortalitatem vberius, melius aut acrius defendisse, contra Atheos & Manichæos istos porcos* (sic loquitur modestissimæ frontis Caluinista) *quàm Caluinam.* Omisiss hisce ad populum phaleris; disquiramus, num Bellarminus in Caluinum iniuriosus ac contumeliosus fuerit. Affirmat Caluinus in psychopannychia, & rectè quidem.

I. *Animas iustorum post discessum à corpore non dormire, id est, non extinguui.*

II. *Probat hoc exemplo animæ Christi, quæ post separationem à corpore non est extincta, nec absorpta à morte. Sed immortalis mansit.*

III. *Non fuisse extinctam, probat ex illo Actorum secundo. Non derelinques animam meam in inferno. Ergo ex Caluini sententia, derelictio animæ in inferno, est anima extinctio: Et per consequens, omnes animæ hominum damnatorum extinguuntur, quia in inferno derelinquantur.*

IV. *Animam Christi non fuisse extinctam, probat ex concione D. Petri, Actorum 2. in qua affirmat; impossibile fuisse, Christi animam à morte, siue in inferno teneri; hoc est, interprete Caluino, penitus*

extin-

extingui; ergo illæ animæ, quæ à morte tenentur, & à morte absorbentur, funditus intereunt & extinguuntur, ex principiis, doctrinæ Calvinisticæ: ergo *descendere ad infernum; derelinqui in inferno, teneri à morte, hoc est, ab inferno absorberi*, Calvinio nihil aliud est, *quàm animam penitus extinguere.*

V. Animam Christi non fuisse extinctam probat Calvinus inde, *quia non descendit in ventrem cæci; hoc est, in infernum*, nam si descendisset, ipsa etiam interiiisset; ubi rursus per *descensum ad inferos* perfectam interitionem animæ intelligit.

Iunius hic nihil aliud agit, quàm quod aures animumque ab hac Bellarmini disputatione auertit, vociferans. *Aufer cauilum, aufer wapy xoi n-ov, si viri boni, si Christiani facere officium vobis. Neminem audire me, aut legere in hac sententia memini. Quid enim? quomodo sibi constaret cum sententia illa sequentes articuli? Tertia die resurrexit.* (Viderint Calvinus & Brentius, quo pacto deliramentum suum cum symboli & fidei articulis concordare velint. Hunc laborem ipsis committo. Nil ad me. Nam quod inconstantia & malè coherentia docuerunt, & in chartas eiecerunt, quid mirum, quandoquidem inconstantia & circumrotatio ab omni vento doctrinæ, est omnium hæreticorum proprietas?) *Non metuis*, clamat Iunius alloquens Bellarminum, *vt te repercutiat Plancus, qui cum mortuis, non nisi larvas luctari predicabat: Non metuit hanc repercussionem Bellarminus, quia, vt Brentius & Calvinus mortui sint, & ad inferos descenderint, attamen libri eorum, pestilentia pleni, necdum sunt extincti, & ad orbem detrusi.*

Ait Iunius; duplicem esse vitam animæ; *vnam essentialem & naturalem: alteram, spiritalem seu vntalem in respectu & relatione ad Deum posita: Et hoc secundò modo animam extinguere vel mori dici, manente vntum integra essentia ipsius.* Nemo hoc nescit aut diffitetur. Sed quid hoc ad purgandum Calvinum, qui in Psychopannychia non egit contra Anabaptistas, de animæ vita & morte spiritali, quæ in gratia, eiusque amissione consistit; sed de vita & interitu animæ secundum essentialiam & naturam suam; hanc enim mori Anabaptistæ illi asserbant. Quos vt refellat, assumit vitam animæ separatæ Christi, vitam, inquam, & immortalitatem Physicam seu naturalem; non illam spiritalem, quæ animæ Christi per gratiam vnionis & infusam obtigit: Et vt animæ Christi immortalitatem adstruat, adhibet, quæ supra recensui; *Animam illam non fuisse derelictam in inferno, non absorptam à morte, &c.*

Etiam de Brentio bene mereri cupit Iunius; illudque eius dictum; Hom. X. in Act. Apostolorum ex persona Christi: *Descendam in infernum, sentiam dolores inferni, & planè periisse videbor: excusat, ob verbum, Videbor: quia aliud est, si dixeris, inquit, planè peribo; aliud, si; planè periisse videbor. Sequitur enim: Videbor; ac non peribo tamen.* Sequitur,

A apud Iunium; sed non in Brentiana Homilia: in qua hæc Iuniana paraphrastica verba non comparent; vt fatobitur, qui Brentium inspexerit. Et quia Iunius tam peritus est *quædam*, vt Pharmacia suis etiam insanabilia sanare tentet, cur non & hoc Brentianum portentum in Catechismo Anni M. D. L. *Descendere ad inferos, est penitus interire; malagmate suo malaciffare conatus est?*

CAPVT VIII.

Christum non pertulisse pœnas damnatorum.

B **A** D M O D V M Romachantur hic & cõuiciis in Bellarminu detonant Dãnzus & Iunius, quòd hoc capite summã Calvinii impietatem & blasphemiam de Christi ad inferos descensu perspicuè retexerit ac redarguerit. Docet Calvinus locis à Bellarmino citatis, Christum dici descendisse ad inferos, *quia passus sit dolores animarum damnatarum. Damnandarum potius dixerim*, inquit Iunius, *si quis euidentius Calvinii mentem cupiat exprimi.* Iunius muscas captat. An non Calvinus lib. 2. Instit. cap. 16. §. 10. dicit, Christum diros in anima cruciatus *damnati ac perditii hominis* pertulisse? Non dicit; *damnandi* aut *perdendi*; sed, *damnati & perditii*. Rectè ergo asseruit Bellarminus, Christum, ex sententia Calvinii, *damnatarum animarum dolores* sustinuisse. Mendacium igitur est, cum subiicit Iunius; *non esse hunc Calvinii sermonem: sed à Bellarmino adscriptum.* An non est hic Calvinii sermo? *Diros in anima cruciatus damnati ac perditii hominis pertulit.*

C **A** it Bellarminus, apud Calvinum nullum esse locum subterraneum pro impiis, nec purgatorium, nec etiam limbum Patrum. Obstrepit Iunius. *Primum membrum*, nempe nullum esse locum subterraneum pro impiis, *Caluino falsò tribuitur.* Verè hoc Caluino tribui, patet ex lib. 2. Instit. cap. 16. §. 9. ubi sic generatim scribit: *Concludere in carcere mortuorum animas, puerile est.* Quid autem locus subterraneus pro impiis aliud, nisi carcer, in quo animæ detinentur? Si ergo puerile est credere, animas carceri concludi, etiam puerile erit credere, animas impiorum in loco subterraneo, tamquam in carcere, concludi. Nec verum est, Calvinum de solo limbo loqui. Nam vniuersim pronunciauit; *puerile esse animas mortuorum carcere concludere.* Si ergo ideo limbus nullus est, quia puerile est animas mortuorum carcere concludere; etiam nullus erit infernus, cum vt ex sententia orthodoxa limbus vel est vel fuit animarum carcer; sic & infernus sit animarum carcer. Si igitur stultum est existimare, animas concludi vel conclusas esse in limbo, vt in carcere; & propterea limbus nullus vel est, vel fuit, stultum itidem erit, arbitrari, animas impiorum cõcludi

inferno, vt carcere; ac proinde nullus infernus statuendus erit.

Ait Bellarminus, Christum, secundum Caluinum, descendisse ad inferos, quia apprehendit Deum, tanquam sibi iratum & infernum, propter nos; & ex metu salutis propriae amittendae incredibilem anxietatem animi passus est, qualem pateretur, qui sciret se in æternum periturum. Negatur, inquit Iunius, de prima parte. Nam hoc quidem ille (Calvinus) in paucis numerat; sed nihil aliud esse exclusivè; non legitur apud illum. Bellarminus non dicit; nil aliud esse descensum Christi ad inferos; quam quòd Christus apprehendit Deum, tanquam sibi iratum & infernum; sed dixit; hoc esse apud Calvinum descensum Christi ad inferos, & mox etiam alia subiicit, in quibus ex Calvini doctrina, descensus iste positus est. Quid tu de exclusivâ particula vel somnias vel criminaris; cum eam non adhibuerit Bellarminus?

Vide autem Iunij frontem. Negat Calvinum scripsisse, anxietatem, quam Christus sustinuit, similem fuisse ei, quam pateretur, qui sciret se in æternum periturum. Et tamen ipse statim agnoscit hæc Calvini verba: *Diros in anima cruciatus damnati ac perditioni hominû pertulit*. Anxietas ergo illa & cruciatus non tantum fuit similis illi cruciatui, quem sustinet, qui se in æternum scit periturum; sed & illi, quem iam re ipsa damnatus & perditus suffert.

Mentitur Iunius, cum ait, Bellarminum ita loqui quasi Calvinus hunc descensum in sola mentali apprehensione & imaginatione Christi statuerit, cum eum etiam in reali perceptione dolorum mortis & inferni posuerit; & hac veteratorie, non bona fide omitti. Adeo nõ sunt à Bellarmino omissa, vt ferè hic recitauerit, quidquid Calvinus impiè de hoc descensu deliravit lib. 2. Instit. cap. 16. Et tantum abest, vt Bellarminus censuerit descensum hunc, ex Calvini mente, in sola imaginatione & apprehensione tormentorum infernalium positum esse; vt quo realius, vt sic loquar, Calvinus Christum inferni tormenta in anima passum asseuerat, eo hæresiarum profligatoris & amentioris impietatis postulet.

Negat Iunius, Calvinum scripsisse, à Christo verba desperationis prolata esse. Quæ hæc inficiandi impudentia? An non Calvinus hoc expressè scriptum reliquit in cap. 27. Matthæi? An non verba illa; *Deus Deus meus, vt quid dereliquisti me? vocem desperationis nominat? Quam verò insignis Scholiastes Calvini Iunius? Quam egregius Glossator? Verba illa Calvini: Diros in anima cruciatus damnati ac perditioni hominû pertulit: hoc glossate mitigat fidus Calvini affecla: id est, quos cruciatus homo damnatus & perditus in se fuerat experturus, nisi Christus Redemptor noster in se recepisset. Hoc quæ neget, nisi impius? Hoc quis asserat, nisi impius? Quis non horreat dicere, Christum expertum illos dolores & cruciatus, quos experturus erat*

A homo impius, nisi Christus pro illo satisfecisset? Quos enim homo impius & perditus, alios cruciatus experturus est, nisi cruciatus inferni? Cruciatu igitur inferni Christus expertus est; quia illos est expertus, quos experturus erat damnatus & perditus, nisi satisfactione Christi ab illis evasisset immunis.

Miror Iunium hic non usurpare suam illam obseruatiumculam initio huius capituli allatam; Christum pertulisse potius damnandorum, quam damnatorum cruciatus. Fortè vidit textum Calvini esse clariorem, quam vt ubique per strophas obnubilari queat. Imò ex his Calvini verbis fortè exculpit Smidelinus impium & sceleratissimum suum effatum in concione Germanica habita Augustæ & impressa Tubingæ, Anno M. D. LIX. *Christum non solum omne opprobrium & mortem temporalem passum esse, sed etiam mortem æternam, ignemque inferni degustasse*. Nam si, vt Calvinus dicit, dolores & cruciatus hominis damnati & perditioni sustinuit, ignem igitur gehennæ sustinuit; quia hic est potissimum hominis damnati & perditioni cruciatus: siue quis dicat, eum pertulisse cruciatu quos actu sustinet damnatus & perditus, siue, iuxta Iunianum emplastrum, quos experturus erat, nisi pro ipso Christus expertus fuisset.

Negat Iunius, à Calvino ex propria sententia scriptum; *Christo desperationis vocem excidisse*; vult hoc ab illo dictum, *μικρῶν, recitando eorum sermonem amurulentum, qui obiciebant & oppugnabant doctrinam eius*: Sed luculentior est Calvini impietas & blasphemia, quam vt vilius loquacitatis velo regi queat. Legatur Calvinus in caput 27. Matthæi; & è vestigio intelliges, quid de Iunij patrocinio sentire debeas.

Ait Bellarminus, secundum Calvinum Christum cœpisse versari in inferno illa hora, qua in horto cœpit contristari & orare. Deinde profundius descendisse, quando in cruce clamavit, *Deus, Deus meus*, &c. denique profundissimè, quando coram Dei tribunali comparuit, tanquam reus æternæ mortis. Probat hoc Bellarminus ex lib. 2. Instit. cap. 16. §. 12. Negat Iunius hos gradus ita minutatim per momenta à Calvino distinctos. Si Calvinus totidè verbis non est usus; rem tamen ipsam dixit; quia dolorem & angorem in horto vocat; Calvinus exordium descensus ad inferos. Si exordium fuit, minus ergo illud initium descensus profundum fuit; quàm medium & terminus, quia notum est, principium descensus minus esse profundum, quàm medium, hocque & illud, minus quàm terminum.

Ait Bellarminus, Calvinum, quamuis apertè non dicat, quamdiu Christus fuerit in inferno, innuere tamen, fuisse vsque ad resurrectionem. Iunius. *Est hoc commentum alterum, quod Calvino in mentem nunquam venit*. Si commentum est, ostende locum ex Calvino, vbi dixerit, aut scripserit, descensum hunc fuisse finitum, simul atq; Christus in Cruce exspiravit. Nunquam & nusquam

hoc Calvinus; imò passim apertè fati insinuat; Christum vsque ad Resurrectionis punctum in his damnatorum tormentis versatum esse, cum isti cruciatus præcipuè post animæ ex corpore excessum, inchoari soleant, & tum maximè anima mortis rea iudicio Dei sisti consueverit.

Non audeat Iunius inficiari Brentium in lib. de Maiestate Christi docuisse, *Infernum non esse determinatum locum, sed ubiq; esse inferos, ubi sunt impij, qui tentantur de aeterna sua damnatione*: Addit; Brentium id asseruisse astu contentioni abreptum: In Evangelium Ioannis melius sensit: At & cælum & infernum certis terminis circumscripta loca nõ esse, docuit Brentius quàm asseperantissimè, cum sibi super æthera euectus & tranquillitate *Vbiquistica* ex omni parte circumfluere videretur; si in Evangelium Ioannis melius sensit, id per posteriores libros, præsertim, per *Vbiquisticum* suum testamentum postea dispunxit. Bonum autem factum fecisset Iunius si locum Brentij in Ioannem notasset: nam fidei suæ consulisset; quæ nunc de fidelitate non iniuria periclitatur.

Ait Bellarminus. *Hinc*, hoc est, ex istis Hæreticorum de descensu Christi ad inferos portentis, existisse quendam, de quo Cochleus & Surius, qui asseruerit, Christum *desperasse, & esse damnatum*. Iunius vocat *fabulam*. Quasi verò quintum hoc Evangelium non procuderit & protulerit nobis etiã atheos, & monstra plusquam monstrosa. Quid mirum, si & istud? Scilicet fabula erit quidquid Iunio ad aures & animum admittere non lubet. Ait; istum non potuisse amentiam suam haurire à Caluino, *cum Institutionem suã demum scripserit Anno M. D. XXXVI. Basilea: blasphemus autem iste vixerit Anno M. D. XXVII. Neque etiã ex Melanchthone & Brentio, quia postea scripsit plurimum*. Quasi verò Bellarminus per voculam *Hinc*; intelligat Caluini Institutionem. Quis non videt eum hoc nomine significare tritam in Hæreticorum officina de descensu ad inferos opinionem, prius viua voce à sectariis traditam; longè ante annum Redemptoris M. D. XXXVI. & postea demum in Commentarios relata. Quamquam Philippus, quem simul cum Erentio & Caluino Bellarminus citat, multis annis antè *locos suos* euulgauerat; ac tam ipse, quàm alij Nouatores sacrilego illi Apostatae ouum ab se positum in horribilem blasphemiam excludendi occasionem dederant: Nonne Philippus in Annotationibus suis in Matthæum sub exordia fermè Lutherani Evangelij publicatis hoc etiã impium dogma eruclauerat? *Christum in illo pauore suo habuisse sensum desertionis & ire diuinæ, qua fluctuabat inter infernum & vitam, vt in eo, subtrahente se diuinitate, non flagrauerit charitas*. An non, vel hoc vnico fundamento posito, ansam habebat fanaticus ille, de quo Cochleus, plura audendi, & vterius procedendi, atque adeo desperationem quoq; & damnationem Christo blasphemè adscribendi?

A Narrationem Bolseci de morte Caluini, quam hic disputationi suæ Bellarminus intexit, detestatur Iunius simul cum Danæo. Vt cumque sit; mallet, si quid optando consequi liceret, Caluini scelera sua per salutarem pœnitentiã eluisse, cæloq; potiri, quàm sempiternis cruciatibus additum esse. Hactenus recitauit Bellarminus sententiam Caluini, & aliorum sectariorum: Nunc eandem validis rationibus refellit.

B Prima est, sacras litteras totam salutem nostram tribuere sanguini & morti corporali ipsius Christi, & post mortem corporalem nullam vterius pœnam agnoscere, &c. Danæus ita proponit Bellarmini argumentum. *Scriptura totam salutem nostram sanguini & morti corporali Christi tribuit: ergo in anima nihil passus est*. Figmentum Danæi, non argumentum Bellarmini audio: Non enim abnuit Bellarminus Christum in anima, seu in parte inferiore animæ, aliquam tristitiam passum, quandoquidem ipse Christus disertè dixit: *Tristis est anima mea vsq; ad mortem*: Sed negat, & omnes orthodoxi cum illo, Christum damnatorum & perditorum cruciatus in anima sustinuisse, & quidem in superiore animæ parte, hoc est, in voluntate rationali; vt blasphematur Caluinus, & *Caluinis sequæ*. Neque villo modo id ex maledicto legis, contra eum lato, qui in cruce penderet, ostendi potest, de quo ad Galat. 3. ex cap. 21. Moysis.

C Nec aliud, quàm Danæana criminatio est, cum primum argumentum *Fallaciam à non causa pro causa* nominat. Quid ageret Danæus, si quis illi hæc *Fallaciarum* hastilia adimeret? Nec Iunio placet hæc Bellarmini probatio: *quia scriptura non solum passioni & morti temporali, sed & resurrectioni Christi salutem nostram adscribit: nam traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram*. Rom. 4. Respondeo, adscribi iustificationem nostram resurrectioni, non quòd Christus salutem nostram passione & morte sua non terminarit ac consummarit, perq; resurrectionem aliquid amplius nobis meruerit, sed quia, si Christus nõ resurrexisset, *inani esset fides nostra*; & per consequens, nulla nostrã iustificatio, quæ sine vera fide nemini aduultorum obtingit nam falsa essent, quæ Christus de sua Resurrectione prædixerat; hinc & fides, quæ his falsis fidem haberet, falsa esset, quia vera fides nulli falso assentitur.

D Resurrexit etiã propter iustificationem nostram, hoc est, vt citò & efficaciter iustificatio per Christi passionem & mortem nobis parta applicaretur, Admodum enim conducibile ad fidem amplectendam, & ad iustificationem nostram erat, vt Christus à mortuis resurgeret; & quidem non longo post tempore. Resurrexit insuper propter iustificationem nostram, vt nobis nouæ vitæ ineundæ sectandæque exemplum præberet; quam nouam vitam iustificatione inchoamus. Itaque neque hic locus Apostoli, neque S. Thomas 3. p. q. 53. a. 1. citatus à Iunio Bellarmini re-

spensum infirmat, multoq; minus blasphemiam Caluini aliorumque iuuat: Neque etiam locus ille Philipp. 2. *Humiliauit semetipsum, &c.* nam vt resè dicit Bellarminus, nulla hic fit inferorù mentio, sed obedientiæ vsque ad mortem omnia tribuuntur; & mox subiungitur exaltatio.

Obstrepat Iunius. *Mors crucis, vt maledictionem importans, mors inferorum est, si Paulo credimus Gal. 3. Versa & reuersa caput hoc tertium ad Galatas sursum & deorsum, prout libuerit, & quoties libuerit, nunquam in eo inuenies; mortem crucis; mortem inferorum nominari, sed tantum Christum pro nobis factam maledictum: quia scriptum est; maledictus omnis, qui pendet in ligno.* Cæterum, vt Christus maledictum pro nobis fieret, minimè oportebat, vt cruciatus damnatorum & perditorum, atque adeo ipsa gehennæ tormenta subiret; satis erat, vt sacratissimo suo corpore in cruce figeretur, eosque suo in corpore & appetitu sensitio dolores sustineret, qui ex hoc supplicio sequi solent; quamquam Christus multas ob circumstantias grauissimos præ omnibus aliis, eodem aliquando supplicio affectis, cruciatus pertulit.

Ait Bellarminus, Psal. 31. & Isaia 53. describi sigillatim omnes Christi afflictiones nec vllam inferorum mentionem fieri. Respondet Iunius: *Etsi nomen inferni ibidem non exstat, exprimi tamen Psal. 21. v. 2. æquiualens, quod nomen inferni figuratè significet.* Versiculus secundus Psalmi 21. ita habet. *Deus meus clamabo per diem, & non exaudies; & nocte, & non ad insipientiam mihi.* Quod nam vocabulum hoc loco infernum designat? Num dies? Quis hoc asserat? Num nox? Ita, opinor, sentit Calvinista. Quo teste persuasioni suæ fidem conciliat? Nam *noctem* hic tempus afflictionis, atque adeo passionis significare, communis est Interpretum expositio.

Isaia 53. v. 3. legimus. *Verè languores nostros ipse sustulit, & dolores nostros ipse portauit.* Nullus comparet infernus: nihil inferno æquiualens. Nam quòd languores & dolores nostros Propheta ei impositos testatur; num ideò dolores & languores seu cruciatus inferni & gehennæ nobis debiti Redemptori nostro impositi fuere? Num hoc affirmat Propheta? An non satis erat, vt imponerentur ei pænæ corporales & temporales, qualis flagellatio, coronatio, crucifixio, & tristitia itidem seu mœror in appetitu sensitio? quibus doloribus susceptis soluit ille nos à doloribus alterius generis, nempe à doloribus inferni; neque enim, vt quis alterum à dolore quopiam liberet, necesse est, vt eadem specie dolores in se recipiat: sufficit, si alios, quibus pro reis satisfaciat; & hoc maximè locū habuit in Christo, cuius omnes actiones & perpeffiones infiniti fuere valoris ob dignitatem personæ. Nec disciplina, seu, vt Hæretici malunt, *correctio pacis*, quam Isaia Christo imposita canit, nec infirmitas, qua eum à Deo contritum affirmat, *dolores infernales* significant,

vt Iunius cum suo Caluino desipit, sed pœnas corporales, & illas itidem animæ, quarum capax erat anima secundum superiorem partem beata.

Sed en argumentum acutissimum ex Iuniana pharetra. *Qua morte prior Adam deuictus est, eam posterior debellauit: duplici morte prior Adam victus est, corporis & animæ: vitamq; ergo Christus, Adam posterior, debellauit.* Respondeo maiorem esse impiam, & blasphemam; Si vult Calvinista, vt quidem velle videtur, Christum debellasse mortem eo genere mortis, quo Adam prostratus fuerat. Sequeretur enim Christum, æternam mortem, & mortem spiritalè animæ subiisse, ac sustinuisse; quandoquidem Adamus æterna morte, & morte animæ prostratus, ac deuictus fuerat. Quis autem ad hanc tantam blasphemiam aures non obturet, & penitus occludat, ne tam horribili assertionem pulsentur? Audi Calvinista. Mors corporalis Christi sufficientissima fuit debellandæ, proterendæ, & profligandæ morti æternæ, & morti animæ; cum fuerit mors Filij Dei, mors personæ diuinæ, cuius omnes actiones, & perpeffiones qualescunque, & in speciem quantulacunque, sunt infiniti valoris ac pretij. Quo non progrediuntur isti? An non aduertit Iunius, se in expiabili scelere, ex Christo peccatorem facere: quia si mortem animæ non potuit debellare, nisi suscepta morte animæ, commisit igitur peccatum mortale; quia mors animæ non incurritur, nisi per mortiferum peccatum. Ait Iunius. Apud Isaia cap. 53. v. 9. *mortem Christi numero plurali appellari mortem*, vt significetur scilicet, Christum, *duplicem mortem*; corporis nimirum & animæ, *sustinuisse.* Fabulæ. Nam Hebræus textus vtitur plurali pro singulari, vel per enallagen; vel quòd corporalis mors Christi adeò acerba fuit, vt pluribus mortibus comparari & æquipollere possit.

Quæ sequuntur in Catalogum pseudologia-rum Iunianarum referas licet. *Bisariam, in his omnibus locis disputator peccat: primum, quòd distribuit non distributum; corporalem solum mortem attribuens Christo, eamq; solam faciens salutarem: deinde etiam, quòd res disjungit in vno actu coniunctissimas, nimirum, mortem, & maledictionem, quas in simbolo Apostolorum diserte confitemur.* Si Bellarminus Calvinista foret, tunc vtique Christo non solum mortem corporis, sed & mortem animæ tribueret. Absit hæc impia mens à quouis Catholico, imò & à quouis nò penitus expectorato peccatore. Nec mortem à maledictione separat Bellarminus. Qui separaret? Cum mors crucis sit maledictio, iuxta illud Deuteronomij: *Maledictus omnis, qui pendet in ligno.* Sed Calvinistæ vbique somniant maledictionem damnatorum & inferni, quam somnationem, si maledictam appelles, vero nomine eam afficies.

Danzus hic solito more insanit. Argumentum Bellarmini sic format, vel potius deformat; *Isaia cap. 53. enumerat omnes dolores, quos pro nostris*

peccatis Christus passus est. At nusquam eum in anima passum esse, ac proinde (quod idem est) in infernum descendisse meminit Isaias. Ergo in infernum non descendit. Impostorem agit Danæus. Nam Bellarminus non vult ex Isaiæ testimoniis conficere, Christum nil passum in anima: Sciuit enim illud: *Tristis est anima mea*: Sed, Christum in anima non esse passum illud, quod eum pertulisse impie simul ac scelerate Calvinus docet. Neque etiam ex Isaiæ oraculis colligere instituit Bellarminus, Christum non descendisse ad inferos, sed non descendisse eo modo, quem Calvinus nefarie comminiscitur.

Obiicit Danæus. Isaiam in prædicto capite potius meminisse dolorum animæ quam corporis, v. 10. *Cum posuerit Christus animum suum in reatum*, (sic citat Calvinista) *videbit semen suum*. Ver. 11. *pro eo, quod laborauit anima eius, videbit & saturabitur*. Ver. 12. *Fortium diuidet spolia; pro eo, quod tradidit in mortem animam suam*. Respondeo his locis animam accipi pro vita, more tritissimo & communissimo scripturæ. *Si posuerit pro peccato animam suam*: id est, vitam. Si vitam suam per mortem corporalem pro peccato profuderit, *pro eo, quod laborauit anima eius*; hoc est, pro eo, quod in vita sua varios dolores Christus sustinuit, *videbit & saturabitur*. Et ut anima hic acciperetur verè pro altera parte compositi, num ideo sequeretur quod Calvinistæ volunt? Qualis, oro, hæc consequentia. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum*; ergo Christus pœnas gehennæ & cruciatus damnatorum ac perditorum hominum sustinuit; Probatur consequentia. *Quia aliter anima non potest dari pro peccato, nisi inferni cruciatus vel spiritalem mortem per capitale scelus subeat*.

Mentitur Danæus Bellarminum dicere; nullam in verbis Isaiæ mentionem animæ exstare: Non dixit, non scripsit hoc Bellarminus, sed nullam inferni mentionem fieri. Quod verissimum est. Et tamen impudens caput exclamare non veretur: *Quis te Monachus impudencior alter? Quis te sectariorum perditior & sceleratior alter, qui tua somnia & commenta Bellarmino affingas, & vbi affinxeris, conuiciis & lædoriis in eum detones?*

Oggrunit Danæus. Christus dixit: *Tristis est anima mea usque ad mortem; ergo anima Christi tristata est*. Num abnuat Bellarminus? Non hanc veram & Catholicam, sed illam Calvinisticam consecutionem inficiatur, vel potius execratur: *ergo Christus passus est dolores gehennæ, & hominis damnati ac perditii cruciatus*. Hæc blasphemia in mentem nunquam Prophetæ venit. Hæc in nullius vnquam orthodoxi cogitationem cum assensu cecidit. Itaque quotiescunque clamat Danæus, *Christum, etiam in anima passum esse; & hoc Bellarminum negare*; toties facit, quod in toto suo libro, & singulis propemodum periodis facit, hoc est, mentitur & calumniatur.

Docet Bellarminus, Christum Matth. 20. Mar-

ci 10. Luc. 18. prædicere Apostolis passionem suam, & nominare flagella, sputa, crucem, mortem, & continuo subdere: *Et tertia die resurget*; neque quidquam de doloribus damnatorum & cruciatibus gehennæ adiunxisse. Respondet Iunius, Christum nomine mortuū intellexisse non tantum mortem corporis, sed & spiritalem animæ: *Et vbi Christus dicitur nos morte sua & sanguine liberaffe, vtrâque mortem designari*. Vbi monstri huius probatio? Vt alia omittam, si, cum profitemur in symbolo; *Christum esse mortuum*; significamus, eum non modò corporis, sed & animæ mortem sustinuisse; atque adeo supplicia inferni subiisse, cur postea subditur, etiam apud Calvinistas: *Descendit ad inferos*: Cuius articuli sensus hic est, ex Calvinistarum interpretatione; *mortuus est pro nobis*, hoc est, mortem animæ etiam sustinuit; non tantum mortem corporis. Quis Christianorum vnquam ante Calvinistas exstitit, qui audito, Christum pro nobis esse mortuum; hanc notionem & cogitationem efformarit, Christum pro nobis spiritalem animæ mortem subiisse, & inferni cruciatus sustinuisse? ut silentio præteream turpem antilogiam à Iunio admissam; capite enim septimo, notâ tertiâ, acriter contendit, Christum vitam animæ genuerit, ut ipse vocat, & spiritalem non perdidisse; hoc autem octauo, notâ 17. nõ erubuit scribere, *Christum debuisse mortem animæ subire, ut nos à morte animæ immunes præstaret*. Quomodo hæc consonant? Quamquam causæ nihil est cur ab impietate & blasphemia consonantiam seu concentum in dogmatis postulemus.

Negat Iunius à Caluino scriptum, *Christum corporali morte nihil egisse, sed inferni doloribus*. Quid? an non sunt hæc Caluini verba lib. 2. Institut. cap. 16. §. 11. *Nihil alium erat, si corporea tantum morte defunctus fuisset Christus*. Sed ait Iunius: *Etiamsi sola mors corporis nobis nihil vtilitatis attulisset, attamen coniunctam cum morte animæ inferniq; cruciamenti plurimum emolumenti attulisset*. Reprehenditque Bellarminum, *quas res coniunctas non belle diuidat*. Quo significat Bellarminum vnus tantum mortis meminisse, cum Calvinus de duabus loquatur. Sed mentitur Iunius: Nam Bellarminus dicit, Caluinum tribuere huic pœnæ infernali totam FERRE redemptionem nostram, ita, ut sine hoc descensu ad inferos mors in Cruce non fuerit futura vllius pretij. An nõ dicit Bellarminus? *SINE HOC, &c.* An non denotat vox FERRE, Bellarminum coniuncta non disiungere, sed fateri, etiam mortem corporis, copulatam cum pœna gehennæ secundum Caluinum, aliquid momenti ad redemptionem nostram contulisset? Negat Iunius, *Christum, ex doctrina Caluini, fuisse in inferno*, hoc est, cruciamenti & tormentis inferni subiacuisset, *ab oratione in horto usque ad Resurrectionem*. Producat Iunius locum ex Caluino, vbi ante resurrectionem his tormentis terminum posuerit: vel saltem ponendum insinuarit; totumq; descensum ad inferos absolutum affirmarit, quando Re-

demptor

demptor noster, in Cruce expiravit. Si enim oportuit, Christum cum copiis inferorum, eternaq; mortis horrore, quasi confectis manibus luctari, & in locum sceleratorum sponforem, vadem, adeoq; instar rei, submissi, qui dependeret ac persolveret omnes, quæ ab illis expectanda erant, pœnas, eamq; mortem perferre, quæ sceleratis ab ira Dei infligitur; vt blasphematur Calvinus, dici profecto nequit, descensum hunc Christi ad inferos, siue infernales cruciatus simul cum vita Christi in cruce fuisse finitos, cum impiorum tormenta & horror ille immensus ex offensi numinis ira conceptus, posthanc demum vitam reipsa & efficaciter subeantur & tolerantur, tumque demum sceleratus diuino tribunali iudicandus sistatur.

Negat Iunius, à Caluino affirmatum, Christum securus non fuisse de sua salute. Quomodo securus fuit, si personam damnatorum gessit? Quomodo securus fuit, si cruciatus hominis damnati & perditum pertulit? An securus de sua salute erat, cuius conscientiam hac anxietate torqueri oportebat, ac si derelictus à Deo esset, imò ac si Deum haberet infestum, vt in suo Catechismo Calvinus scribit?

Dicit Bellarminus, si redempti essemus per infernales pœnas Christi, deberent figuræ præcessisse; Respondet Iunius, præcessisse figuræ; nam sacrificia pro peccatis mactabantur & comburebantur plane, &c. Idem respondet Danæus. Nemo nescit hæc sacrificia fuisse typos & imagines Christi aliquando pro peccatis nostris immolandi & sacrificandi; sed num præfigurabant Christum subiturum pœnas inferni, vt blasphematur Calvinus? Quæ quæso parte sui hoc præmonstrabant? Num quia hostiæ illæ occidebantur? At hostia occidi & mactari potest, licet pœnas inferni non sustineat. An quia hostia illa pro peccatis penitus consumebatur? At & hoc sine cruciatu inferni peragi potest. Nam quoties homo occiditur, compositum illud penitus consumitur; nec tamen ob id pœnas gehennæ tolerare vel tolerasse censetur. Sic & in cruce Christus, salutaris nostra & pacifica hostia, penitus absumptus est; quia per mortem anima à corpore seiuncta est; & desiit esse homo, vsque ad punctum resurrectionis, quo anima cum corpore iterum coniuncta fuit. An hostia pro peccatis ideo Christum dolores inferni passurum præsignificabat, quia comburebatur? Ita Calvinistæ cogitare videntur. At ignis ille non flammæ tartaræ, sed incensissimi amoris, quo Christus pro nobis passus est ac mortuus, symbolum & argumentum erat. Quam verò inepta, & quam longe petita est hæc Calvinistarum consecutio? Hostiæ pro peccato comburebantur olim in lege veteri; ergo significabant Christum flammæ inferni, & cruciatus damnatorum perpeffurum. Acute profecto, quo acumine cuius proclive erit probare, Christum die tertia non resurrexisse; quia hostiæ pro peccato, quæ typum gerebant Christi aliquando passuri nunquam resurrexerunt, ergo nec antitypon reuixit.

A Hic denuo mentitur & calumniatur Danæus, Bellarminum negare, Christum aliquid in anima sustinuisse, cum vbique Bellarminus contrarium asserat, resque certa & explorata sit ex illo: *Tristis est anima mea*, omnesque fateantur animam Christi secundum appetitum sensitium, passibilem atque adeo tristitiz obnoxiam fuisse; nec desint, qui arbitrentur, illud, *Tristis est anima mea*; etiam ad superiorem Christi partem, hoc est, ad voluntatem referri debere; licet enim à primo suo ortu voluntas Christi fuerit plena omni gaudio & voluptate, quæ ex clara Dei visione redundabat, in passione tamen, diuina dispensatione, factum aiunt, vt ex visione beatifica ad voluntatem nulla delectatio manuerit. Hinc summam tristitiam & anxietatem in anima Christi exortam esse. Vide Gregorium de Valentia Tom. 4. Comment. Theol. Disp. i. q. 9. p. 2.

B Ait Bellarminus: si Christus tormenta inferni passus fuisset, deberet pingi in igne gehennæ in medio damnatorum, vt depingi solet in Cruce inter duos latrones. Iunius. *De hoc argumento pictores viderint*. At Catholici, non Calviniani. Catholici dicent: ideo Christum hoc schemate non pingi, quia non decet, vt falsa, imò impiâ & blasphemâ figurâ repræsentetur; qualis esset ista de qua loquimur; quæ ideo Ecclesiæ Catholicæ filiis inaudita est; quia id quod significat non accidit, nisi in Calvinistarum cerebro. Solet quidem Christus ad inferos, hoc est, ad limbum descendens pingi, sed habitu triumphatoris, patres ex diuturno illo carcere liberare venientis.

C Danæus hoc argumentum Bellarmino affingit. *Si Christus passus esset in anima pro nobis, hoc debuit pingi in figuris Christi crucifixi, vti eius crux & flagella pinguntur*. Respondet Danæus; *ineptus homo est Bellarminus, qui nos ad picturas & pictores reuocet*. Mendax & fraudulentus Danæus, qui sua commenta Bellarmino attribuat: non enim dicit Bellarminus: *Si Christus in anima passus est; sed, si Christus pœnas inferni sustinuit; vt impiè contendunt Calvinistæ, cum hoc schemate pingi debuit*. Aliud est, pati in anima: aliud, pati pœnas inferni in anima.

D Ait Danæus; à Luca hoc factum esse depictum, quando illam Christi in Monte Oliueti agoniam descripsit. At vero hæc D. Lucæ pictura nulli, nisi pessimè & terribimè affecto, supplicia inferni, Christumque in illis constitutum repræsentat, aut ante Calvinianam impietatem repræsentauit. Nihil huius videtur aut visum est vlli mortalium, quisquis orthodoxis oculis descriptionem illius in Monte Oliueti luctæ aut videt aut vidit.

Probat Bellarminus sententiam Catholicam ex Patribus. Danæus: *Hoc argumentum nullius est momenti, eos enim Patres allegat, qui vel male hunc articulum intellexerunt: vel de effectibus istorum dolorum, quos in anima sensit Christus, non de ipsis doloribus, id est, de inferno, in quem descendit, locuti sunt*. Iunius clamat. *Patres hæc pronunciaffe Rhetoricè & figuratè*. Ita, vbi & quando lubet, Rhetores nobis & Tropistæ ex patri-

bus procudit. Scilicet Patres Rhetoricabantur, quando de articulis fidei ad plebem verba faciebant; & falsam explicationem pro vera auribus auditorum instillabant. Nam quod Danæus Patres non intellecti huius articuli arguit; Chamaica criminatio est. Quod de effectû dolorû nugatur, pseudologia est, quia sancti Patres, à Bellarmino citati, scribunt, Christum ad inferos descendisse, vt victorem; non vt damnati tormenta perpetentem vel perpeffurum.

Negat Iunius, *versari in inferno, nihil aliud esse, quàm timere Deum iratum*; ex Caluini doctrina. Nec Bellarminus dixit; *existere in inferno nil aliud adæquatè apud Caluinum esse, quàm timere Deum iratum; sed indefinitè, nil aliud esse quam timere Deum sibi iratum*; quo non excludit cætera, quæ ad hunc timorem consequuntur, & à Caluino lib. 2. Instit. cap. 6. percensentur. Nò immeritò notat Bellarminus Caluinum, quasi hac sua impietate infernum, locum subterraneum, sustulerit, vel saltem suffodere tentarit. Vociferatur Danæus, *Caluino fieri iniuriam: eum enim inferos subterraneos confessum esse*. Si confessus est; cur Christum in horto, in ædibus Annæ, Caiphæ, Pilati, in Cruce, in via ad Crucè, dixit fuisse apud inferos? Cur tormenta inferorum reuocat ad tormenta & cruciatus animæ, Epicureorum more? Cur si inferos subterraneos agnouit, concedere renuit, Christum post mortem eò penetrasse?

Negat Iunius à Caluino scriptum: *Christum timuisse de sua salute, quantum ad sensum carnis*. Quid, an non scripsit Caluinus in cap. 27. Matthæi? *Sensum carnis in Christo exitium (inferni) apprehendisse*? An hoc sine formidine de propria salute fieri potest? An non scripsit Caluinus: *Christum desperationis vocem emisisse*? An non timet de sua salute, qui *desperationis* vocem emittit? An non scripsit Caluinus, *Christum inferni tormenta sustinuisse, & cruciatus damnati ac perditæ hominû tolerasse*? An talis de sua salute non timet? Nam quod Iunius ait, *veteres, nominatim Damascenum lib. 3. fidei Orthod. cap. 23. idem cum Caluino docuisse, mendaciis Iunianis securè accenseas*. Damascenus enim nil aliud vult, quàm Christum naturali timore corporalis & temporalis mortis percussum, & ob eius vicinitatem mœrore & tristitia affectum esse: At Christum timuisse & horruisse *sempiternum exitium, & pœnas gehenna sibi subeundas*; Caluinistica blasphemia est, & à sensu sanctorum Patrum longè alienissima.

Affingit Iunius Bellarmino hanc consequentiam. *Christus luctatus est cum desperatione, vt ait Caluinus, ergo desperauit saltem aliquo modo. Hæc disputatoris argutiam, exclamat Iunius. Dicitu; prò Caluinisticam frontem & fidem: quæ sua figmenta Bellarmino affricat: quia si Bellarmini discursum contra Caluinum ad aliquam argumentationis formam redigere velis, sic rem instituas oportet. Secundum Caluinum passus est Christus pœnas*

A *damnatorum, ergo desperauit*. Antecedens est Caluino & Caluinistis certum. Probatur consequentia. *Quia pœna damnatorum includit essentialiter desperationem salutis, sicut beatitudo includit certitudinem salutis nunquam amittenda*. Quid in hac argumentatione culpabile; suppositâ Caluini blasphemiam?

Respondet Iunius: *Desperationem non includit pœna damnatorum, nisi eorum, qui absolute damnati, & non includit re ipsa essentialiter, sed tantum consequenter, quia non est de damnationis essentia. Prims consentientur omnes Pontificij, cum purgatorium affirmant esse*. Mentitur Iunius: nam qui ad purgatorium ablegantur, minimè inter damnatos numerandi sunt. Nec est, qui dicat, pœnam eorum, qui gehennæ flammis & suppliciis addicuntur, non includere desperationem, quia in inferno nulla est redemptio: Et ignis ille à Redemptore nostro nominatur *æternus; Ite maledicti in ignem æternum*; includit ergo per se desperationem salutis. Et si hanc inclusionem piget appellare *essentialem*; alio nomine eam Iunius afficiat; dummodo per se à damnatione inseparabilem agnoscat. Cum ergo ex Lemmannica Theologia Christus inferni siue gehennæ tormenta sustinuerit, planè dicendum erit, eum desperasse: cum languores nostros ipse verè tulerit, & dolores nostros verè portarit, hoc est, interprete Iunio & Caluino, *cruciatus damnatorum & perditorum hominum verè sustinuerit*, quibus verè & inseparabiliter annexa est desperatio; quæ & ipsa vtique vnus est ex languoribus & doloribus, quos damnati & perditiferunt.

Obiicit Iunius. *Aquinas 3. p. q. 46. docet, Christi cruciatus fuisse acerbissimos & omnium grauissimos, idemque affirmant alij*. Quid inde? Comparant isti pœnas Christi non cum pœnis alterius seculi, sed cum pœnis huius vitæ, easque omnium, quæ in hac vita tolerari solent, acerbissimas fuisse tradunt. Num ideo S. Thomas cum Caluinistis existimauit, Christum inferni & gehennæ tormenta sustinuisse? An non & alias causas reddit, cur passio Christi omnium grauissima fuerit? Et quidem illa passio corporalis, tametsi nec de tristitia, quam Saluator in anima sensit, hoc negari debeat: sine dubio enim maxima fuit. Num idcirco illa gehennæ & damnatorum hominum? De hoc impio delirio stabiliendo nullam vnquam vel minimam cogitationem suscepit S. Thomas.

Negat iterum Iunius, Caluinum scripsisse in cap. 27. Matthæi, *à Christo desperationis vocem emissam fuisse*. Sed inspectio Caluini mendacium hoc redarguit. Occinit, Caluinum nil dicere, *de voluntate deliberata*. Nec Bellarminus hoc Caluino attribuit; sed, posito Caluini dicto, Christum *desperationis vocem emisisse*: dilemma exstruit, quo Caluinianos irretiat. Nam si *desperationis vocem emisit, aut emisit voluntate deliberata, aut non*. Si primum, desperauit ergo, & peccauit; si secun-

dum, ergo in Christo fuit inordinatio passionum, &c.

Fatetur Iunius Caluinum dicere: *Orationem illam; transeat à me calix iste; non fuisse meditatam.* Si meditata non fuit; ergo *indeliberata* fuit. Quid enim est oratio non *meditata*, quam *indeliberata*, & quæ mentem anteuertit? Oggrunnit Iunius. *Si tibi, Bellarmine, meditatum & deliberatum idem est, crassa heres inscientia an malitia? Qui verò? An non omne deliberatum est meditatum, & omne meditatum, deliberatum? An non qui deliberat, omnia circumspicit, perpendit & expendit? An non idem facit, qui serio de re quapiam meditatatur? Quid verò sibi vult istud? Meditatus est Christus secundum humanam naturam; secundum vtramque deliberat.* Itané Christus secundum diuinam naturam deliberat? ergo Deus ipse, qua Deus, deliberat. Ergo non nouit primo statim, vt sic loquar, intuitu, quid vtile, quidque sit expediens. Nam omnis, qui deliberat, id eo consilio agit, vt rationibus vtrinque expensis, & obscuritatis nebulâ depulsâ, tandem id, quod optimum factu apparet, eligat.

Ait Caluinus: Vim doloris extorsisse illa verba: *Vt quid me dereliquisti.* Quærit Bellarminus: Cur hæc verba censeri debeant *extorta*; cū proximè antecedentia; *Deus Deus meus, &c.* fuerint verba fidei & deliberata, Caluino teste. Occurrit Iunius, Caluinum non dicere, *extorta*; sed, *expressa*. Vt hoc ita esset; quid ad rem faceret? Si doloris immensitas expressit illa verba: *vt quid dereliquisti me;* ita vt hæc oratio rationem anteuerteret; cur de præcedentibus vocalis non statuatur idem? Neque enim in tam breui oratione mens præuenire & præueniri potuit. Quamquam lib. 2. Instit. cap. 16. §. 11. satis apertè indicat Caluinus totam illam Christi orationem fuisse *indeliberatam* & doloris granditate *extortâ*, non rationis impulsu *fusam*. *Coactus est,* inquit, *urgente angustia, exclamare: Deus meus, Deus meus, vt quid, &c.* Tota ergo hæc oratio Christi *coacta, extorta, & indeliberata* fuit. Ait Caluinus in Comment. Psal. 22. Ista verba: *Deus meus;* esse correctionem istorum: *Quare me dereliquisti? Quis vnquam audiuit, inquit Bellarminus, correctionem præponi errori? Nonne correctio sequi debet errorem? Obiicit Iunius; Caluinum eo loco agere de Dauide, vt typo Christi, non autem de Christo.* Agit quidem Caluinus primum de Dauide, vt Christi figura; sed mox omnia ad Christum in Cruce pendentem accommodat. Et vbi correctionis meminit, loquitur quidem de Dauide, vt typo Christi. Sed nonne correctionem in ipso etiam Christo, Davidis antitypo, constituit, hoc ipso, quod Christum, instar Davidis, verba ista, summis, imò infernalibus angustiis adactum, protulisse scribit? Et quamuis de solo Dauide *correctionis* vocabulo Caluinus fuisset vsus, an ideo absurdum non erit, dicere; *correctionem errori fuisse præpositam? Quis antè corrigit errorem, quàm committatur? Confugit hic de-*

nuo Iunius ad *correctionem*, Rhetorum figuram. Scilicet Dauid in summis angustiis & Christus in Cruce *rebetoricabantur*, & vt cælesti Patri preces acceptiores acciderent, figuris rhetoricis eas exornabant.

Mentitur iterum Iunius, Christum de salute sua timuisse, *non esse verba affirmanti Caluini, sed aduersariorum ipsi obiicientium calumniosè.* At licet Caluinus hæc ex persona aduersariorum suorum adducat, lib. 2. Instit. cap. 16. §. 12. mox tamen ea suffragio suo, tamquam ex sensu suo prolata, comprobatur. Accipe Caluini verba: *Hic nebulones quidam, licet indocti, malitia tamen magis, quàm inscientia impulsu, clamitant, me atrocem facere Christo iniuriam: quia minime consentaneum fuerit, eum de anima salute timere.* Deinde, *calumniam durius exagitant, me desperatione adscribere filio Dei, qua fidei contraria sit.* Primum, *de metu, pauoreq; Christi, quem tam apertè prædicant Euangelista, controuersia ab his improbe mouetur.* En metum & dubitationem in Christo de salute propria apertè ab Euangelistis prædicari asseuerat.

Pergit Caluinus. *Nam antequam instaret tempus mortis, turbatus est spiritu, & affectus mærore; in ipso verò congressu, cepit expauescere vehementius; simulationem si fuisse dicant, nimis putidum est effugium.* Confidenter ergo, (vt verè docet Ambrosius) *profiteri Christi cristianam conuenit, nisi nos Crucis pudeat. Et sanè, nisi pœna particeps fuisset anima, corporibus tantum fuisset redemptor.* An non hic palam fatetur Christum de salute sua timuisse? An non id ipsum paulò post pluribus persuadere conatur? An nõ ridet illos, qui aiunt, *Christum duntaxat pœnas mortis corporalis timuisse, nõ autem maledictionem & iram Dei?*

Expendant p̄ lectores, inquit Caluinus, *quàm honorificum hoc sit Christo; molliorem ac magis meticulosum fuisse, quàm plerisque gregarios homines.* Quid multa? Totis viribus contendit Caluinus, Christum aliquid amplius timuisse, quàm mortem temporalem; & hoc aliud, nil aliud est; quam *maledictio & ira Dei.* An qui maledictionem timet, de salute sua securus est? An de salute sua non timet, qui maledictionem timet? Duram frontem Iunij, quæ tam perspicua tenebris inuoluere non erubescit: Et tamen mox idem mendacium Iunius repetit, & sceleratâ audaciâ impietatis Caluinisticae sanctos Patres Ambrosium & Iustinum testes laudat; vt & Tertullianum, qui ab ea tantum distat, quantum Angelus lucis ab Angelo tenebrarum. Dic. Iunij, an de sua salute non dubitat, *qui sentit, se à Deo derelictum, & alienatum, & cum inuocauerit, non exaudiri; & qui omnia irati & punientis Dei signa expertus est?* At hæc omnia asserit Caluinus de Christo §. 11.

In altera parte huius capituli soluit Bellarminus argumentum Caluini & Sedariorum. Primum argumentum sumit Caluinus ex cap. 53. Isaiæ, vbi dicitur *Christus à Deo percussus.* Respondet Bellarminus; dici percussus, quod Pater permisit eum occidi pro nobis. Oggerit Iunius. *Non ergo percussus esset à Patre, sed potius à Deo, permissus per-*

curi:

cuti: at Pater non modo permisit, sed etiam non peperit, tradidit, & ipse pastorem percussit Zach. 13. vt Christus Matth. 26. interpretatus est. Nemo nescit, communi scripturæ morè, verba actionem denotantia sæpe accipi nõ pro actione in eo, de quo affirmantur, sed pro permissione; vt Exod. 7. *Ego indurabo cor Pharaonis*, id est, permittam indurari. Psal. 104. *Errare eos fecit*, id est, permittit. Isaia 6. *Excaca cor populi huius, & aures eius aggraua*, &c. id est, permittit excæcari, permittit aggruari, &c. Isaia 63. *Quare errare nos fecisti Domine de via tua & indurasti cor nostrum* hoc est, errare nos, & cor nostrum indurari permisisti. Rom. 9. *Quem vult indurat*, id est, indurari permittit, vt huius generis plura exempla sileam, in quibus verba actionem proximè alioqui significantia, Deo tributa permissionem solummodo designant: Neque enim Deus actione sua per se vel per accidens auctor est erroris, indurationis, excæcationis, aggrauationis: nisi in impia schola Caluini, cui nulla religio, ipsa etiam scelera ad Deum, vt ad auctorem, reducere. Cum igitur hæc sit scripturæ phrasim mirandum non est, si & apud Isaiam & alibi, verbū percussit, pro permissione percutiendi accipiamus; vt & verbum tradendi; Neque enim ipse Pater filium tradidit in manus Iudæorum, sed permisit eum tradi à Iuda traditore.

Addit Bellarminus, istam percussorem pertinere ad solam temporalem, non ad pœnam gehennæ. Occidit Danæus. *Et nos quoq; hoc concedimus. Quid conceditis? Christum non percussum tormentis inferni?* Si hæc vobis mens, in spongiam igitur incumberet mandatè, quidquid vsquam hac de re Caluinus blasphemè scripsit. At hoc non vult Danæus, sed; *Christum, etiam ex sua & suorum sententia, pœnam temporalem passum; quia pœnas inferni passus est, verum temporaliter duntaxat.* At hæc est illa ipsa blasphemia, quam hoc capite Bellarminus oppugnatum & expugnatum iuit. Probat enim Christum æternas pœnas ne temporaliter quidem sustinuisse; sed pœnas solummodo temporales, hoc est, quæ à Deo in huius vitæ tempore alicui diuinitus infligi solent. Cui autem vnquã æterna pœna in huius vitæ statu incussa est?

Mentitur Danæus, cum ait, Bellarminus scribere voluisse, & debuisse: *Christum sola corporali pœna affectum esse.* Bellarminus longè melius scit, quid scribere voluerit & debuerit, quàm Danæus; id nimirum scribere voluit & debuit, quod scripsit, scilicet percussorem apud Isaiam referri ad solam pœnam temporalem. Nam Christum sola pœna corporali punitum esse, nec potuit, nec debuit Bellarminus scribere; quia par non erat, vt aliquid scriberet contra illud; *Tristis est anima mea.* Qualis tandem est Caluinistarum consequentia: Deus dicit de Christo: *Propter scelus populi mei percussit eum; ergo Christus pœna inferni percussus est.* An aliã pœnã non potuit percuti, præterquam pœnã inferni? AEquè vana est ista. *Deus iratus percussit proprium filium, ergo pœnã gehennæ.* Num omnes, quos

in hac vita Deus iratus punit, suppliciiis inferni mastantur? Quamquam Deus filio suo, vt pote innocentissimo, nequaquam iratus fuit.

Ait Bellarminus, neminem ex veteribus somniasse, cum de passione Christi agerent, Christum pœnis gehennæ percussum esse. *Falsum*, clamat Iunius, citatque S. Hieronymum in cap. 53. Isaia. Sed sanctus iste Pater, nil aliud dicit, quàm quod omnes Catholici cõcordi voce tradunt, nempe, *Christum pro nobis factum maledictum, maledictus enim omnis, qui pendet in ligno. Christum, passum pro nobis, quod nos pro nostris debebamus sceleribus sustinere. Christum, etiam secundum animam, verè doluisse; deleuisse chirographum, quod aduersus nos erat; reputatum esse inter peccatores & iniquos, vt descenderet ad infernum*, &c. Quid hæc & huius generis alia ad Caluini & Caluinistarum blasphemiam? Nihil penitus. Nam quod ad inferos descendisse ait; descensum post mortem iam triumphantis significat, non illum blasphemum & sacrilegum Caluini in horto & Cruce; & vt videtur, etiam post Crucem & mortem, vsque ad resurrectionem.

At semel soluenda est clarè & distinctè confessio, quam si non in charta, at in animo Caluinistæ ex Isaia & Hieronymo efformare videntur. *Christus pro nobis passus est, quod nos pro nostris sceleribus debebamus pati; ergo pœnas gehennæ.* Antecedens est Isaia & D. Hieronymi. Probat consequentia. *Quia pœnas Gehennæ pro sceleribus nostris pati debebamus.* Respondeo, si Antecedentis verba aliquis vniuersim & presè, & vt dixi solet, absque vllò salu grano accipere velit, plus inde consequetur, quàm ipsi Caluinistæ velint; nempe Christum non modò pœnas Gehennæ aliquo tempore tulisse; sed etiamnum pati, atque adeo in æternum passurum; quandoquidem nos propter scelera admitta pœnas illas in æternum pati debebamus. Si autem hoc ab omni ratiõne & pietate alienissimum est; ipsiq; Caluinistæ necessariò verba illa restringere coguntur; æquo animo ferant, si & nos verbis huiuscemodi sensum Maieitati diuinæ & rationi consentaneum subiiciamus, vel potius à Spiritu sancto subiectum in lucem proferamus.

Ad Antecedens igitur Respondeo, illud esse verum de pœnis nostris in genere; non de pœnis in specie. Nam Christus verè sustinuit pœnas nobis debitas secundum generalem pœnæ conceptum, quatenus pœna, quam Christus sustinuit, & illa quam nos sustinere debebamus, in generico pœnæ conceptu conueniunt: At non sustinuit pœnas nobis debitas secundum determinatã & specificam suam rationem: hæc enim pœna, erat pœna æterna gehennæ, quã Christus nec ad tempus, nec perpetim sustinuit aut sustinet. Res exemplo dilucidior fiat. Si quis pretio liberet furem à laqueo, vel latronè à rota; vel si quis se cædi sineret pro liberatione istorum; pœnas ipsis debitas in se recipere & sustinere, vere affirmaretur: & tamen non ferret pœnam laquei, aut rotæ;

sed pecuniæ vel verberum : ita & hoc loco tecum ratiocinare : neque enim ad redemptionem nostram necessarium erat, vt Christus ipsas etiã pœnas nobis debitas secundũ specificam suã ratione subiret, satis erat pœnã aliam sustinere, cuius perpessio infiniti erat valoris propter dignitatem & excellentiam diuinam personæ patientis.

Dicit Bellarminus, figmentum esse Caluini, omnes, qui percutiuntur à Deo irato, pati pœnas infernales. Obstrèpit Iunius. *Neg. id Caluinus dixit vsquam.* Profectò non semel, sed sæpius; non obscure, sed dilucidè id dixit, ex quo hoc necessario conficitur. Nam inter cæteras causas, cur Christus pœnas inferni sustinuerit, hanc quoq; reddidit, quòd à Deo irato fuerit percussus. Ex quo confit, Caluini iudicio, *percuti à Deo irato*, esse pœnas gehennæ pati. At non tantum Christus, sed & plures alij à Deo irato, & quidem verè sibi irato (nam Christo iratus nõ fuit) percussi sunt, & indies percutiuntur. Ergo omnes isti sustinent pœnas inferni. Quo quid stolidius? D. Thomam 3. p. q. 46. idè cum Caluino tradere de percussione Christi, mendacium Iunianum est.

Acutissimè distinguit Iunius passionem in eam, quæ est *in fieri*; & in eam, quæ *in factò esse*, seu, vt ipse loquitur, *in factum esse*: Christum ait, pœnas gehennæ sustinuisse *in fieri*; impios, vbi anima ex corpore excessit, *in factò esse*. Hanc, vocari *πάθος* seu *πάθημα*; illam *παράδεισος*, *propassionem*, testemque nobis fert Hieronymum ex Origene tract. 35. in Matth. Imperitissimè & absurdissimè omnia: Nam primum ipse Caluinus huius commentum nunquam meminit. Secundò, in substantialibus & momentaneis mutationibus *fieri & factum esse* nihil differunt; vt notum Philosophis. Si quis igitur contendat, tormenta inferni vno momento Christum inuasisse & occupasse; dicere debet Christum hæc tormenta non modò *in fieri*; sed & *in factò esse* pertulisse; cum vtrumq; re ipsa sit vnum & idem. Tertiò in mutationibus successiuis differunt quidem *fieri & factum esse*; etiam tempore; sed quia *fieri ad factum esse* tanquã ad terminum ordinatur, dicere necesse erit; hanc pœnam gehennæ in Christo tandem *ad factum esse* peruenisse; atque perfectè & completè in termino à Christo fuisse subitam & toleratam; qualem intensionem & quasi gradationem in hac pœna à Caluino traditam fuisse, supra cum Bellarmino monebamus. quam statuit quoq; Caluinus disertè in Psal. 21. his verbis: *Si primo conflictu elicitæ fuerunt sanguinis guttæ, vt opus fuerit consolatore Angelo, non mirum est, si in vltimo agone confessus est tantum dolorem.* Item lib. 2. Instit. cap. 16. §. 12. *Antequam instaret tempus mortis, turbatus est spiritu, & affectus mœrere; in ipso verò congressu cepit expauescere vehementius.*

Præterea, Christus pœnas inferni non tantum imperfectè, sed & perfectè sustinere debuit, quia vt Caluinus cum suis philosophatur, *pœnas inferni*

A nobis debitas ferre debuit; nam Deus infirmitates nostras, correctionem, & disciplinam nostram humeris eius imposuit; at nobis debebatur pœna inferni non tantum *in fieri*, sed & *in factò esse*; hoc est, non tantum imperfecta; sed & perfecta, ergo & Christus eandem subiit, si Caluini placita non sunt Diabolica portenta:

Accedit, quod intolerabilis sit blasphemia, affirmare, *Christum pœnas inferni*, etiam *in fieri* & imperfectè sustinuisse. Quia quomodocunque quis pœnam inferni ferat, siue perfectè siue imperfectè, siue intensè, siue remissè, is pro eo tempore, quo eam sustinet, damnatus est, & à Deo reiectus; & iræ cælesti obnoxius. Quod vel tenuissimè de Christo suspicari, horret quælibet mens religiosa.

B S. Hieronymum, vel alium ex priscorum cætu *παράδεισος* seu *propassionem* in Christo, explicasse de perpessione pœnarum infernalium *in fieri*, luculentissimum est Iunij mendacium, cum insigni ignorantia copulatum. Sanctus enim Hieronymus per *propassiones* in Christo, intelligit illas affectiones appetitus sensitui, quæ in nobis appellantur *passiones*, coniunctæ cum motione & alteratione corporis: ex quarum numero sunt *amor, concupiscentia, delectatio, odium, fuga, tristitia*, & id genus aliæ, quas S. Hieronymus in Christo noluit appellare *passiones*; sed *propassiones*, quod rationem, in Christo nunquam anteuertent; vt in nobis accidit; sed ad imperium rationis semper prodierint; cœperint, & deserint. Verba D. Hieronymi in cap. 26. Matth. sunt ista, citata etiam à S. Thoma 3. p. q. 15. a. 4. *Dominus noster, vt veritatem assumpti hominis probaret, verè quidem contristatus est: sed ne passio in animo illius dominaretur, per propassionem dicitur, quod cepit contristari, & mæstus esse, vt passio perfecta intelligatur, quando animo, id est, rationi dominatur: propassio autem, quando est inchoata in appetitu sensitivo, sed vltimus non se extendit.* Vbi ne gry quidem aut My de pœna inferni, quam Calvinistæ impiè somniant: multoquæ minus de pœna gehennæ *in fieri*, & *in factò esse*, de qua hic inscitissimè Iunius.

C Negat Iunius, *mortem corporis Christi satisfasere potuisse pro morte animarum omnium.* Qui hoc asserit, is Christum necdum nouit; nec quanti pretij sint actiones & passiones personæ infinitæ intelligit; & cum fuse probat, Christum *non tantum corpore, sed & anima passum*, (quod hic etiam aduersus Bellarminum Danæus Battologicè ostendere conatur) meras nugas agit; nam vt sæpe dictum, Bellarminus hoc non abnuit, imò hoc ipso capite id crebrò asserit, potissimum his verbis in solutione secundi argumenti Calvinistici: *Christus animo & corpore passus est.*

D Negat Iunius Caluinum scripsisse: *Christum anima periculum metuisse.* Quid attinet mendacium hoc tautologicum toties refutare? Cui refutando sufficit vel vnus ille cap. 16. lib. 2. Instit. paragraphus vndecimus. *Quantulum enim fuisseo*

secure & quasi per lusum prodire ad subeundam mortem. Vbi Calvinus docet, parum fuisse futurum, si Christus securus de sua salute ad Crucem & mortem accessisset. Mentitur ergo Iunius, cum hoc Calvinum inficiatur sensisse. Mentitur, quando affirmat, *veteres, nominatim Iustinum Martyrem cum Caluino sensisse*. In nullius cor blasphemia Caluini vnquam ascendit, saltem cum assensu.

Post hæc impetum dat Iunius in S. Hilarium, Hieronymum, Origenem, & plures alios patres. At quo Calvinista impudentior est, eo nos reuerentiores & obseruantiores in sanctos Patres esse conuenit. S. Ambrosium conuenire cum Caluino perinde est, ac si dicas; *lucem conuenire cum tenebris, Christum cum Belial*.

Danzus circa solutionem tertij argumenti Calvinistici à Bellarmino datam seipsum acumine superat. Acumen in hoc consistit. I. *Nescit Bellarminus, quid Christus sit passus*. II. *Stupidi homines Monachi ad tanta arcana Dei non penetrant*. III. *Neque Christi beneficium salutem nostram esse putant, qui scribunt nos à Christo vel vna sanguinis gutta redimi potuisse propter personam ipsius dignitatem*: quia Calvinista vix credunt nos à Christo redemptos, licet nos ab illo per ipsa gehennæ tormenta liberatos esse impiè contendat, tanta est eorum erga Christum obseruantia & gratitudo.

Quartum argumentum sumunt Calvinista ex illis Matth. 27. *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me*. Respondet Bellarminus, humanitatem à Deitate relictam in pœnis, & cum posset eam inde eripere, noluit, vt sacrificium perficeretur, quo mundus erat redimendus. Mentitur Danzus, *Bellarminum negare, derelinqui in pœnis esse signum iræ Dei*. Non negat hoc Bellarminus, sed tantum dicit; nullam fieri prædictis verbis mentionem *iræ Dei erga filium*. Quod verissimum est. Nam vt Deus humano generi ob scelera admisa iratus fuerit; attamen erga filium iræ penitus nihil habuit.

Calumniatur Iunius, quasi Bellarminus diceret, *humanitatem in tormentis à Deo relictam fuisse hypostatice*, hoc est, exutam hypostasi diuina; quæ est Sycophantica prorsus criminatio, cuius Bellarmino nunquam in mentem venit.

Quam verò est argutus hic Iunianus syllogismus. *Quem Deus dereliquit, ei fuit iratus: Pater dereliquit filium: iratus igitur*. Nihil deest, nisi probatio Maioris; quam ipse Calvinus negat. vbi non nihil ex profundo blasphemix suæ caput sustulit. *Neque tamen inuicimus*, inquit, lib. 2. Instit. cap. 16. §. II. *Deum fuisse vnquam illi (Christo) vel aduersarium, vel iratum. Quomodo enim dilecto filio, in quo animus eius acquieuit, irasceretur? Aut quomodo Christus Patrem alius sua intercessione placaret, quem insensum haberet ipse sibi?* Vides ergo hic, Caluini iudicio, ita à Deo Christum in Cruce derelictum, vt tamen ei non irasceretur, atque adeo derelictionem sine ira intueris: solutumque Iuniani syllogismi figmentum.

Quintum argumentum sumunt Calvinista ex illo Act. 2. *Quem Deus suscitauit, solutus doloribus inferni, &c.* Nam si non pertulit, quomodo ab illis solui potuit? Bellarminus duo vel tria adducit responsa. quæ mendaciis suis allatrat Danzus. Ex quibus primum, dolores inferni eos esse, *quos non Christus sed infernus ipse sensit, Christum retinere cupiens*. Exclamat Calvinista. *Nuge nugerrime*. Omnino: sed tuz, non Bellarmini. Nam Bellarminus Chrysoctomi & Oecumenij sententiam refert, qui de morte solutionem illam accipiunt. Obiicit Iunius. *Interpretem Chrysoctomi & Oecumenij non affectos mentem Auctorum: Et hoc Bellarminum baud animaduertisse*. Calumniatur Iunius, sed ciuilitate, vt solet, non crasse & rustice pro more Danzi & similibus Balatronum. Græca Chrysoctomi sunt ista. *Ἐν τῷ αὐτῷ ὄντι τῶν ἀνθρώπων αὐτῷ ὁ δάματ' ἔτι τὰ δεινὰ ἔπαθον*. Ostendit ipsam etiam mortem doluisse, quæ ipsum detinebat; & grauia pertulisse. An non est hic idem prorsus sensus eius versionis, quam Bellarminus attulit? Idem palam asserit versio Theophylacti Sifaniana, Oecumenij interpretationi consona, quam ipsemet Iunius recitat: *Ostendit mortem, cum illum detineret, quasi parturisse, & acerbos dolores sustinuisse, &c.* An aliud dicit Bellarminus? Et tamen Iunius clamitat: *falsa interpretatio*. O in tanta litterarum luce censorem liberum ac solutum, ne dicam, dissolutum. Sic pronunciat, quasi nemo mortalium amplius inquisiturus esset, num dicat verà, an à vero aliena.

Mentitur Danzus, *Bellarminum corrigere textum Græcum ex vulgata editione; quoniam eo opprimitur*, inquit. Non corrigit; sed vtriusque textus lectionem adducit & explanat: neutra stat pro Caluino, neutra contra nos. An non ipsemet Iunius lectionem vulgatam: *Solutus doloribus inferni*; profert Græcè: *Solutus doloribus mortis*: tamen si vtrique commodus subiicitur sensus; nec ab vlla pressus est Bellarminus, multò minus oppressus.

Expositiones D. Augustini allatas à Bellarmino floccifacit Iunius; *Pietatem*, inquit, *sapiunt, quam semper sum admiratus (admodum scilicet) sed aliquantum à veritate absunt, nec loco Petri conueniunt, aut huic argumento*. Et hoc dictum vult Iunius, *bona Augustini piorumque venia*. O supercilium Calvinisticum. Quidquid isti vel sobrij vel ebrij despumant, pro verbo Dei nobis obtrudunt: Et si quis Patrum aliquid scripserit, quod ad istorum palatum non faciat, è vestigio iubent, vt illis desertis, commenta Lemannica vel Saxonica amplectamur. Mentitur Iunius, Augustini de solutis doloribus inferni sententiam. *conuenire cum sententia Caluini de perpeſſu à Christo doloribus & tormentis inferni*. Nam S. Augustinus disertissimè dicit solutos esse dolores inferni, non quibus Christus detentus fuerit, sed *ne teneretur*; sicut aliquis soluit laqueos & pedicas venantium, non quòd fuerit detentus, sed

ne teneatur. At Calvinus blasphematur Christum aliquando à doloribus & tormentis gehennæ detentum fuisse. Idem hic contendit Iunius: & ridicule comparat hæc dolorum & tormentorum infernalium vincula cum vinculis Calviniani Simsonis; nostri, Sampsonis. Fuit, inquit, Simson ligatus vinculis Pelistæorum; sed soluta sunt, ne tenerent eum; dum consistit Nazaraeus ipse; sic Christo dolores iniecti sunt, ad alligata dolorum vincula, sed fuerunt soluta; eo quod fieri non poterat, ut teneretur eum. Sampsonem gessisse figuram Christi; & vincula eius præmonstrasse vincula Christi, non imus inficias. Tantum hoc abnuimus; vincula illa Sampsonis, fuisse typum pœnarum inferni, quas Christus subiturus esset. Apage hanc Calvinianam impietatem. Præsignificaverunt enim vincula, quibus Redemptor noster à Iudæis victus, nec tamen detentus est; & illa, quibus à morte non gehennæ, sed corporali; quæ in separatione animæ à corpore consistit; alligatus fuit; nec tamen detentus. Non autem vincula inferni seu gehennæ; quia ab his non modò non fuit detentus, sed illis ne alligatus quidem unquam fuit.

Sextum argumentum ducit Calvinus ex illo Hebr. 5. *In diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum, &c. Exauditus est pro sua reuerentia. Vult enim Calvinus illud (pro sua reuerentia) debere sic intelligi. Exauditus est à suo metu, ἀπὸ τῆς εὐλαβίας, quasi dicat, Christus non orabat, ut non moreretur, sed ut non absorberetur ut peccator. id est, ne damnaretur in æternum, & ab hoc metu perdende salutis æternæ per pœternam exauditionem liberatus est.* Respondet Bellarminus; Calvinum debere ostendere εὐλαβίας accipi pro metu pœnæ. Oclamat Iunius. Calvinum dixisse, *vocem hanc accipi simpliciter pro metu; illam alteram dictionem: Pœna, insidiosè adiici.* Calvinum nomine τῆς εὐλαβίας apud Apostolum intellexisse metum pœnæ, & quidem infernalis, testantur omnes propemodum syllabæ paragraphi vndecimi lib. 2. Institut. cap. 16. quia dicit, Christum esse liberatum à metu, quo metuerit ne absorberetur à morte ut peccator, & ne relinqueretur in illa formidabili abyssu, qua sentiebat se à Deo derelictum & alienatum. Num timor absorptionis infernalis, & derelictionis & alienationis à Deo non est timor pœnæ? Num absorberi à morte non est pœna? Num derelinqui & alienari à Deo non est pœna? *Non dubito, inquit Calvinus in cap. 5. Epistol. ad Hebræos, quis significet Apostolus, exauditum fuisse Christum ex eo, quod timebat, ne scilicet malis obrutus succumberet, vel morte absorberetur.* An talis metus non est metus pœnæ?

Danzus optimè expedit responsa Bellarmini. Dicit I. *Bellarminum nihil prorsus respondere; Est multa verba fundit.*

II. *Bellarminum, se prorsus Græcæ linguæ ignarū ostendere; eam duntaxat ob causam, quia Caluino & Beza, qui totam Græciam in scrinio pectoris*

A sui conclusam habebant, fidem habere detre-

III. *Bellarminum non didicisse Græcè, sed Latine, quia vulgatam versionem ineptè ἀποδοῖ.*

IV. *Bellarminum negare; εὐλαβίας significare metū; cum Bellarminus disertè asserat, εὐλαβίας significare metum reuerentialem.*

V. *Solutionem Bellarmini esse merum paralogismum à bolla & mora Bellarmini ignorantia. Quis non suspiciat & veneretur doctissima ista responsa ex Danzanotripode, tanquam oracula, effusa?*

Ait Danzus, Beza in cap. 5. ad Hebræos, ex quinque probatis scriptoribus docere, εὐλαβίας accipi pro metu, & timiditate, non inani, sed vera; iubetque, ut legamus Thesaurum Henrici Stephani. Non vidisti, ipsum Beza fateri vocabulum εὐλαβίας, accipi etiam pro reuerentia, id est, religio quodam honore, cap. 12. eiusdem ad Hebr. Epistolæ v. 28 & proprietate; vnde εὐλαβίς, pius & religiosus Luca 2. v. 25. Act. 2. v. 5. Act. 8. v. 2. Cum ergo, ipso Beza teste, εὐλαβία accipiatur pro reuerentia, causæ nihil erat, cur Calvinus tam insolenter vulgatam versionem reiiceret lib. 2. Institut. & in caput 5. ad Hebræos, vociferans: *Quod transfulerunt alij; pro sua reuerentia: mihi nequaquam placet; ideo nimirum nō placet, quia impietatem suam de pœnis Christi Calvinus stabilire non poterat, nisi noua translatione cusa, & repudiata veteri. Cur hoc loco reuerentiæ nomen non retineremus, cū Beza concedat, εὐλαβίας cap. 12. accipi pro reuerentia; sensusque & pietas cum hac versione optimè constet ac consistat?*

Exempla, quæ Beza profert plus non probant, quàm εὐλαβίας aliquando accipi pro cautione, & metu reuerentiali; ut & exempla, quæ profert Stephanus Calvinista in suo Thesauo; & ut ad metum pœnæ quædam testimonia deflecti possent; Calvinistæ tamen rem factam non haberent; quia probandum restaret, vsu scripturæ εὐλαβίας pro metu pœnæ accipi: vnde enim melius & certius notiones vocabulorum, quibus scriptura vtitur, indagamus, quàm ex aliis scripturæ locis, vbi eadem vocabula vsurpantur?

Ait Beza in c. 2. Lucæ. *εὐλαβία significat nō quemcumque, timorem, sed cum reuerentia potius, quàm cum animi trepidatione coniunctum. Latini religionem vocant.* Querit Bellarminus. Si ita est, cur Hebr. 5. eandem vocem Calvinus & Beza ad metum mortis æternæ coniunctum cum summa trepidatione accommodare conantur?

Occidit Iunius; *Primum inuidiosum est nimis, quod ἑμπατιστῆς voces disputator adhibet, atrocioresque, quas nec Calvinus, nec Beza unquam occupauerunt, ut latenter criminando obruat.* Mira Iunij confidentia, qui dum Caluini & Beza impudentiam velare conatur, suam apertissimè prodit, & in meridiana luce collocat. Quid aliud agit Calvinus in Institutione sua, & in Commentario ad caput quintum ad Hebræos; quid aliud Beza ad hoc ipsum caput, quàm ut ostendant, metum

hunc

hunc non fuisse qualemcunque metum, & cuiuscunque impendentis periculi; vt mortis corporalis, & cruciatuum corporalium; sed metum maledictionis & ira Dei; & formidabilis illius abissi, in quam detruduntur, qui se à Deo derelictos & alienatos sentiunt: metum diuinæ seueritatis & vindictæ; vno verbo, metum inferorum & gehennæ; quia Christus nostram gerebat personam, & nostram vicem sustinebat, & tormenta nostra subiit: metuit ergo, quæ impij & scelerati metuere solent. An non hæc mens Caluini & Beza? An non Beza illis, quibus hoc absurdum & impium videbatur, in hunc modum occurrit: *Quæro, an non Christus non modò naturam, sed etiam omnes, quantumlibet abiectas, & infirmas hominis affectiones, vno duntaxat peccato excepto, assumpserit. Certè, qui hoc negat, Christianus non est. Sin verò ita est, quæro, quomodo, Christus à metu, pauore, atque adeò, à percussione alienus fuerit, qui sibi ipsi etiam, quatenus homo est, ignorantem arcanorum Dei consiliorum adscribere non veretur. Marc. 13. Et verò, nisi hoc etiam modo tentatus est, excepto peccato, Pontifex noster, quomodo nos ab hoc malo, quod vnum est, ex precipuis, id est, à penitissimo illo ira Dei sensu, à pauore, & percussione animi de iudicio illo Dei seuerissimo cogitantis liberauerit?* Hæc Beza ex intimis Calvinismi penetralibus. Vbi clarè intelligis a deo necessarium fuisse, iudicio Beza, Christum, metum gehenna & aeterna mortis in se recipere, qui metus cum summa trepidatione coniunctus esse solet, vt credat, nos ab illo per Christum non potuisse liberari, nisi eum ipse Redemptor expertus fuisset. Nihil igitur ad inuidiam concitandam Bellarminus Caluino & Beza tribuit; nihil illis affingit criminandi gratia, vt calumniatur Iunius; sed quod senserunt & in commentarios suos retulerunt, id bona fide proponit.

Probat Bellarminus prolatis ex scriptura exemplis, voculam ἀπό cum genitiuo idem aliquando significare quod διὰ cum accusatiuo, hoc est, propter. Iunius. *Negatur affirmatio. Negantur exempla: negatur denique conuenire huic interpretationi cum verbis Apostoli.* Dicere solent Germani: *Fatum plura posse negare, quàm decem sapientes probare.* Id verissimum esse docetur exemplis strenuissimihuius Negatorih, Iunij: cuius vnum ex primariis spiculis. *Negatur, Nego, Negamus.* Ait locis à Bellarmino productis ἀπό idem esse, quod ex vel pro, vt ἀπό χαρῆς pro gaudio. Cur non & ὑβ γaudium, vt Act. 12. vers. 14. pro gaudio ἀπό χαρῆς, non aperuit ianuam. Nonne sic rectissimè verti posset? *Ob seu propter gaudium non aperuit ianuam.* Idem de similibus locis iudicium esto.

Locus 2. Machab. cap. 5. v. 21. citatus à Bellarmino ita habet. *διὸ μὲν ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας τῶν μὲν ἡρώων, καὶ τὸ ἀλαζονεῖν τὸν Δίδου διὰ τὸν ματωμένον τῆς καρδίας.* Vertit Iunius: *existimans pro superbia, se cum terram nauigabilem, cum mare ipsum peruium pedibus effecturum, propter elationem cordis.* Subdit Iunius: *Quæ verba si acciperentur, vt Bellarmino placuit, ineptissima foret τωτολογία.* Scilicet inanis verborum

A repetitio committeretur, si quis transferret: *existimans ob superbiam, &c.* Et, *propter elationem cordis.* An non idem prorsus sensus existeret? Nam ἀπό τῆς ὑπερηφανίας, & διὰ τὸν ματωμένον τῆς καρδίας. synonyma esse, nemo non videt ex iis, qui veritatem videre desiderant. Sed nihil est tam perspicuum, quòd sepia ista Calviniana atramento suo non conetur denigrare.

Ait Bellarminus, dubitari nõ posse Chrysostrum, Theophylactum & Oecumenium Græcas phrasas etiam intellexisse; nequetamen locum Paulico modo intellexisse, quo eam explicant Caluinus & Beza. Cũ Iunio nil suppeteret, quod aptè reponeret; obstrepit. Oecumenium melius explanasse locum illum, quàm Theophylactum.

B Quid hoc ad rem? Quia siue melius, siue non melius exposuerit, Caluino & Beza nulla penitus ratione suffragatur.

Mendacium est Oecumenium suæ expositioni diffidisse; & propterea aliam ex Photio attulisse. Nullum indicium diffidentiae in Oecumenio, Nam & Photij, expositio prorsus à Calvinistica abhorret; Christum enim exauditum ait ἀπὸ τῆς ἐὺλασίᾳς ob reuerentiam, quam cælesti Patri habuerit.

Olet ne hæc expositio Calvinismum? Mentitur Iunius Theodoretum omnino, vt Caluinum & Bezam, locum Pauli interpretatum esse. Quid ergo Theodoretus? Ait, Christum timuisse mortem. Corporalem scilicet. Quis dissentit? Ait; vt timeret humanitas diuinitatem concessisse. Nemo abnuat. Num hoc Calvinianum est & Bezanum? An nil aliud Caluinus & Beza?

Septimum argumentum sumit Caluinus ex Hilario, qui lib. 2. de Trinit. *Crux, mors, inferi, nostra vita sunt, &c.* Respondet Bellarminus miram esse Caluini impudentiam, qui Hilarium pro se adducat, cum Pater iste vix dolores corporis agnouerit, & Theologi multum laborent, vt ostendant, ab Hilario non esse omnino negatos dolores Christi. Oggannit Iunius. *Hilarium non fuisse huius sententia: Et qui secus sentiant, eos non admodum Hilarij aspretæ frequentasse.* Nec Bellarminus absolute dicit, eum in hac sententia fuisse: sed ita tamen scripsisse, vt vix agnouerit sensibiles dolores in Christo. *Vix, inquit: Et Theologis laborem excusandi sui procreasse.* Quod verum esse: docebit te S. Thomas 3. p. quæst. 15. art. 5. & ibidem, optimus eius Interpres Franciscus Suarez. Nec dedignaberis S. Thomam adire, quandoquidem in hac materia de Christi ad inferos descensu, non semel à te citatur.

D Lib. 10. de Trinitate refutat S. Hilarius quasi ex professo Caluini errorem, & tantum non nominat Caluinum, inquit Bellarminus. Mentitur Iunius, *Hilarium loqui de Christo, vt Deus est: sic enim non timuisse pœnas gehenna.* At Hilarium loqui de Christo secundum humanam naturam manifestum inde fit; nam qui Christum pœnas inferni metuiffe arbitrabantur, occasionem ita opinandi sumpserunt ex illa Christi oratione: Lucæ 23.

Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Certum est autem Christum hæc verba protulisse secundum humanam naturam, non secundum diuinam: Existimabant ergo isti Christum secundum humanam naturam, siue quatenus erat homo, inferorum pœnas reformidasse, & ideo animam suam in manus Patris commendasse. Hos refellens Hilarius negat, Christum pœnas gehennæ metuisse; & negat eo sensu, quo ab aduersariis asserbatur, alioqui negatio & contrarij probatio non fuisset ad rem; imò non fuisset negatio eius, quod alij affirmabant: si dixisset, & laboriosè probare voluisset, Christum secundum diuinam naturam pœnas inferni non reformidasse; quia per se liquet, huiusmodi formidinem à natura diuina procul abesse.

Deinde secundum eam naturam negat Hilarius, Christum pœnas inferni metuisse; secundum quam Christus crucifixus est, & secundum quam alij dolores Christo tribuebantur, & infligebantur; vt patet ex toto lib. 10. Sed hæc erat natura humana, non diuina. Denique à Christo remouet Hilarius formidinem gehennæ secundum eam naturam, secundum quam ab eodem Christo remouere visus est, etiam dolores corporales; saltem ita; vt si Christus simpliciter noluiisset, nullus eum dolor attingere potuisset; at hæc est natura humana, non diuina, vt per se notum est.

Scribit Bellarminus, Hilariū ideo dixisse inferos Christi esse nostram vitam, & in inferno mortem occisam, quòd Christus eò descenderit, vt inde sanctos eriperet, & in posterum, locum illum occluderet, &c. Oggannit Iunius. *Hanc interpretationem non facere ad mentem Hilarij.* Probat dupliciter. Primò, quia Hilarius inferos refert inter Christi perpassiones. Tu refer hoc inter Iunij mendacia, quia ante mortem Christi, nullos agnouit Hilarius Christi inferos, hoc est, Christi ad inferos descensum: Post mortem verò, omnes Christi dolores cessasse, & victoriam triumphosque cœptos esse, non ignorauit; ideo enim vult Christum dixisse: *Tristis est anima mea vsque ad mortem:* quòd mors omnes dolores & cruciatus finitura esset. Audi Hilarium. *Sciens Dominus hac omnia post passionem suam desitura, ideo & vsque ad mortem tristis est.* Sciebat, consummata in se passione, metum transitorum, &c. & finem terroris eius non nisi finito consummata passionis terrore succedere.

Secundò probat Iunius, interpretationē Bellarmini non facere ad mentem Hilarij, quia Hilarius predicat inferos esse vitam nostram; quæ propositio vtunque detorqueatur de localibus inferis falsa est: nam infernus iste non fuit Patrum vita. Nec Bellarminus dicit, ipsum infernum fuisse vitam vel nostram, vel Patrum; sed Christi descensum ad inferos fuisse nostram vitam; & S. Hilarium, quando dixit, *inferos esse nostram vitam*, id non intellexisse de ipso præcisè inferorum loco, sed de Christi ad illum locum descensu, qui nobis salutem & vitam attulit.

A Non est hîc silentio transmittendum in signe Ergasili Augustani mendacium, qui in verbosa illa præfatione sua, quam Theobaldus de Christo præposuit; mentitur, *Bellarminum negare idiomatum communicationem in Christo, lib. 3. de Christo cap. 10.* Non negat veram & realem idiomatum communicationem vtiusq; naturæ respectu hypostaficos in qua naturæ vniuntur, sed reiicit illā Vbiquisticam, in cerebro Lutheri primitus coctam, & postea à Brentio & Smidelino recoctam, quæ facta fingitur immediatè in ipsis naturis; quasi altera in alteram suas proprietates transfuderit: vel eas altera alteri communicauerit. Hanc repudiat Bellarminus, & quidem meritissimò.

Post hoc mendacium ait, *intolerabile esse, quòd Bellarminus hoc capite affirmet, Christum sola morte corporali pro peccatis nostris satisfecisse: pœnas peccatis nostris debitas non pertulisse.* Bellarminus non ita loquitur; sed hunc in modum: *Scriptura totam salutem nostram tribuit sanguini & morti corporali.* Quibus tamen Bellarminus minimè excludit ea, quæ Christus, vt homo, etiam ante sacratissimam passionem suam, gessit & pertulit. An ad redemptionem & satisfactionem pro peccatis nostris non sufficit actio, passio & mors Christi, veri Dei & hominis? An actiones, perpassiones & mors eius non habebant à diuino supposito, immensum valorem, & infinitam dignitatem, ita vt debitis nostris, quantumuis grandissimis dissoluendis & expungendis, abundè sufficerent; etiam sine illa Vbiquistica idiomatum inter naturas ipsas immediatam communicatione, sine qua isti deliratores nullum pretium, nullumque valorem in Christi actionibus, perpassionibus & morte inuenire possunt; & ideo non possunt, quia nolunt.

C Nec ad satisfactionem requiritur, vt Christus eadem specie pœnas pertulerit, quæ peccatis nostris debebantur; satis est, quòd eas pœnas sustinuerit, quæ saltem in communi ratione pœnæ, cum pœnis humano generi ob scelera patrata debitis conueniant; vt supra explicatum est. Miror autem Lutheranum istū Ergasilum hîc cum Caluino colludere, & Christum ad pœnas Gehennæ amandare voluisse: quasi piacula nostra expiare nequiverit, nisi inferorum supplicia toleraret. Quod certè nimium est in eo, qui iuratus Caluini & Calvinistarum hostis videri cupit.

D Addit Ergasilus. *Christum pœnas peccatis nostris debitas non pertulisse tam sequi manifestè ad communicationis abnegationem, vt neque à Pontificiis, neque Calvinistis vilo prætextu palliari, aut diuergio declinari possit.* Si te ipsum intelligeres, in tantas absurditates nō incideres. Etiam si quis cum Vbiquisticis commentitiis illam & Vbiquisticam idiomatum communicationem, & vt iste vocat, naturarum imimationem statueret; haud necesse haberet dicere, Christum eadem specie pœnas, hoc est, tartareas & infernales, peccatis nostris debitas, su-

stinuisse. Et licet huius deliramenti defensores & patroni essemus, haud tamen necesse foret, ut in altero itidem capite vobiscum desiperemus. Neque ideo cogimur dicere, Christum eadem specie poenas pro peccatis nostris non sustinuisse; quia Ubiquitatem idiomatum communicationem repudiamus; eamque, quam sacrae literae, Conciliorum & sanctorum Patrum auctoritas tradunt, amplectimur; sed hoc commetum eam ob causam detestamur, quia vel cogitare impium ac blasphemum est; Christum Inferni poenas tolerasse; neque aliter Filium Dei nos ex debitis nostris liberare potuisse, nisi Gehennae supplicium pro nobis subiret. Haec scilicet est illa Maiestas, ad quam iste nouellus Ubiquista Christum exaltat. Haec est illa Maiestas, cuius luce isti nycticoraces collustrati non amplius norunt Christum secundum carnem, hoc est, humiliter & seruiliter locatum & circumscriptum, sed exaltatum ad Dei dexteram: prius tamen depressum ad Gehennam, non sine gustu & sensu poenae illius, qua inferorum incolae discruciantur.

At vide Praedicatoris huius extremam, seu inscitiam, vel, quod procliuus creditu, malitiam. Ut se verum Eutyechianum & ex femoribus Petri Gnaphaei progeneratum dilucide testetur; non erubescit pro phantasmate suo Ubiquistico stabilendo & crimen falsi committere, & id quod Eutyechiani olim factitabant, facere, nempe ad Hymnum *trifagium* impiam appendicem adiacere. Audiamus, quid in praefatione praefetur. *Hoc loco intermittere non possum, quin obiter huc annotem memorabilem quandam historiam de tanti mysterij axiomatica, quam Constantinopoli Theodosio Imperatore contigisse narrat Ioan. Zonaras, annal. Tom. 3. verbis sequentibus, ex Latina versione huc tralatam. Huius, inquit, imperatoris temporibus, Proculo Patriarcha cum Clero, & maxima Urbana multitudinis parte supplicantibus, puer sublimis in aërem tollitur: Populo obstupefacto, & longo tempore vociferante, Kyrie eleison, rursus demittitur, ac sibi praeceptum esse dicit, ut in Cantico ter sancto, adderetur clausula: QVI CRVCIFIXVS EST PRO NOBIS.*

Obstupui, fateor, his lectis ad tantam Ergasili huius seu ignorantiam, seu improbitatem. Nam in primis falsarius est; & Zonarae prorsus contrarium sensum flagitiosè affingit, corrupta nequiter etiam Latina versione Lutherani Volphij, quae negatiuum sensum habet. *Populo obstupefacto, ac longo tempore vociferante Kyrie eleison, rursus demittitur, ac sibi praeceptum esse dicit: NE in cantico ter sancto adderetur clausula: QVI CRVCIFIXVS EST PRO NOBIS.* Graece *ἀυδὴς κατὰ τὸ τὸ μαρτυροῦν λέγον μὴ δύνανται, καὶ αὐτὸς ἐπεὶ τὸ τὸ τελειώθη, τὸ δὲ σαυρωθεὶς δι' ἡμᾶς.* At iste noster mutat NE in VT, & ex sensu negatiuo vero facit affirmatiuum falsum. Quo ipso declarat, se esse genuinum & legitimum Petri Gnaphaei & Eutyechianorum filium, qui Deum, etiam secundum diuinam naturam passum & crucifixum existimet, ac in sanctissima Trinitate quaternitatem constituat.

A Sed nos, inquit Damascenus lib. 3. fidei orthodoxae capite 10. *appendicem illam, quam stultus homo Petrus Gnaphaeus (& spurcus homo Ergasilus Augustanus) in ter sancto hymno adiecit, impiam esse statuimus, ut, quae quartam personam inducat, ac Dei Filium, vim quae illam Patris verè subsistentem, seorsim collocet, ac seorsim rursus eum, qui cruci affixus est, tanquam videlicet ab illo forti diuersum, aut Trinitatem sanctam passibilem esse asserat, Patrem quae, ac Spiritum sanctum cum Filio in crucem tollat. Procul sit hac impia, & adulterina nugacitas.*

B Et postquam de origine trifagij Damascenus quaedam interposuisset; subiunxit. *Quamobrem ridiculum sanè fuerit, illum ab Angelis proditum, & incumbentium malorum depulsione confirmatum, & 108 sanctorum Patrum Concilio comprobatum, ac prius etiam à Seraphim decantatum ter sanctum hymnum, utpotè quod tres Deitatis personae declararentur, Gnaphaei stulta, ac nullaratione nixa opinione, tanquam scilicet ille Seraphim antecellat, obteri, ac (si superis placet) emendari. O insignem arrogantiam, ne dicam amentiam. Nos verò, (disrumpantur etiam licet daemones) ita dicimus; sanctus Deus, sanctus factus, sanctus immortalis, miserere nobis. Nimirum sine impia additione illa Petri Gnaphaei, Ergasili, & aliorum Eutyechianorum.*

C Et tamen nouitius iste Pappi discipulus, ait se hanc historiam omittere noluisse, quoniam commodè huc spectare videretur: ad mendacia nimirum admodum accommodata est falsa vel falsata historia, qualis est ista, prout ab isto recensetur, qui, ut dicit, hanc rem fide historica gestam Christiana conscientia expendendam relinquit. Iam expendi illam, simulque manifestè intellexi, te rem nulla historica fide subnixam commemorasse; nec hoc tantum; sed & ab aliis, nominatim à Zonara, quem citas; verè & historicè relatum, turpissimè deprauasse; & negatiuum sensum in affirmatiuum impudenter transmuisse. Hoc scilicet est studium suum patronis & mecœnatibus suis approbare; quod iste à se praestitum iactat. Nec inficior studium metiendi & recta falsandi insigniter istum probasse; at vehementer dubito, num vllus sanæ mentis sibi hoc studium probari passurus sit.

CAPVT IX.

D Proponitur tertius error refellendus de descensu Christi ad inferos.

EFVTA hoc capite Bellarminus errorem Buceri & Bezae, qui per inferos seu infernum intelligunt sepulchrum. Respondet Danæus, se non curare, quid de hoc articulo senserit Bucerus. Nos multò minus id curamus. Iunius respondet. *Alier de dogmate ipso fidei Bezae sentire, loqui, scribere. Infernum alicubi pro sepulchro accipere, ut & Caluinum; sed alibi, minime.* Quam sit hæc excusatio calua, capite sequenti videbimus. Nam quod ad Caluinum attinet; si, ut in Institutione tradidit, nomen In-

ferni accipitur pro tormentis gehennæ, cur tam audacter in versione & commentario Psal. 15. seu, vt ipse numerat, decimifexti, *infernum* mutat in *sepulchrum*: *Non deseret animam meam in sepulchro, nec pones sanctam tuam, vt videat foueam.* Ait Bellarminus, animas iustorum ante Christi mortem fuisse in cælo, ex sententia Caluini & Bezæ, & tamen Deum nõ vidisse. Negat Iunius. *hæc ita ab illis fuisse dicta.* Fateor, Bellarminum Caluino & Bezæ minus tribuere, quàm ipsi dixerint. Nam non solum negant ab animabus piorum ante ascensionem Christi; sed & post Christi ascensionem videri in cælis Deum; quia Caluinus in *psychopannychia* disertè dixit, & multis ostendere conatus est: *pacem animarum in cælis esse imperfectam: nec plenam & perfectam quietem.* At impossibile est, vt pax & quies animæ, quæ Deum in cælis videt, sit imperfecta, & non plena. Beza item in libro de Maiestate Christi contra Brentium scribit, animas nondum plena gloria perfrui; sed eam tantummodo degustare. At omnis anima, quæ Deum beatificè videt, plena gloria fruitur: Nondum ergo animæ in cælo vident Deum in schola quidem Caluini & Bezæ, non Christi & Ecclesiæ.

CAPVT X.

Inferos esse loca subterranea distincta à sepulchris.

DANÆVS solitam mentiendi artem hic facit: Ait; *non esse questionem, vtrum infernus sit locus inferior; sed verum sit in locus, in quo ante Christi resurrectionem fuerint piorum & iustorum defunctorum animæ.* Hoc probet ex verbo Dei Bellarminus, & coronabitur, inquit Agonotheta Danæus. Minimè hoc hic Bellarmino probandum incumbit, sed id solummodo, quod ad calcem præcedentis, & in titulo huius capituli tractandum proposuit; nempe, inferos esse loca subterranea; nam quod Danæus postulat, transactum dat. Bellarminus capite sequenti.

Ait Bellarminus, nomen *inferni* significare aliquid inferius nobis; nam *infernus appellatur eo, quod infra sit*, teste Isidoro lib. 14. Originum cap. 9. Obiicit Iunius: Etiam *sepulchrum respectu nostri infernum esse.* Non semper; quid si sepulchrum sit in cellisimis pyramidib? & colossis? Deinde, num ipsa notatio huius nominis *sepulchrum*, aliquid inferius nobis designat? Dicit Iunius; inferos etiam ab *inferendo* deduci posse. Vt ita sit: communior tamè & certior origo iure præfertur minus communi & minus certæ. Cum ergo plerisque mortalium hic sensus à natura, quasi insitus fuerit, *inferos esse sub terra*, probabilissimum est, Latinos non ab *inferendo*; sed à vocabulo *infra*; *infernam* & *inferos* formasse. Nam & in sepulchrum inferuntur cadauera; & tamen latinè vox *inferni* vel *inferorum* non usurpatur pro sepulchro. Dico la-

atinè. Nam de Græca & Hebræa voce postea videbimus.

Cauillatur Iunius, quod Bellarminus dicit; *infra nos nihil esse, nisi cætrum terræ. nam & vniuersa terra subest viuentibus nobis.* inquit Iunius. Hoc scilicet nesciebat Bellarminus; & vt id disceret, doctore Iunio egebat. Vane cauillator. Num Bellarminus terram exclusit, cum cætrum terræ nominauit? Agnoscit tandem Iunius, inferos esse locum subterraneum. Quid ergo tricaris, tergiverfari, & ad inconfessa & inconcessa gradum promouere differs?

Græcam vocem *ἄδης* asserit Beza in cap. 2. A&. *ordinariè accipi pro sepulchro. Aliquando tamè apud poetas pro loco damnatorum.* Iunius. Imo *vtrumque hunc vsus agnoscit Beza ex scripturis sacris. De poëtis verò nulum verbum.* Accipe Iuni, Bezæ verba, simulque mendacium tuum agnosce; *Græci Interpretes ἄδης conuerterunt, quasi locum tenebrosum dicunt, cum hoc vocabulo Græci poëta soleant significare, quos latini inferos vocant.* Vbi vides mentionem poëtarum, quam à Beza factam, inuerecundè negat Iunius; neque Beza vllum locum adducit, quo probet *ἄδης* in scripturis accipi pro inferno. Totus est in suo sepulchro: idque, vt ait propterea, quia hæc *ambibolia* (non vocabuli, sed Bezanici cerebri) obiecit errorem nonnullis, *qui de anima Christi ad inferos descensu multa non minus certè affirmarunt; quàm si idoneis scripturæ testimoniis hoc dogma confirmaretur. Ita adhibeatus est limbus,* inquit Beza, *cui postea purgatorium impostum est.* Vt igitur his incommodis Beza occurreret, prudenter voluit *ἄδης*, hoc est, *infernum*, transformare in *sepulchrum*: ita vt sensus illius articuli: *descendit ad inferos: sit iste; descendit in sepulchrum.*

Nec silere possum, quod ibidem Beza adiungit. *Tandem inuentus est nostra atate, qui Christi animam diceret verè ad loca damnandis vocentibus destinata peruenisse, & ibi peccatorum nostrorum pœnas tulisse.* Quid mirum exstitisse talem, cum Caluinus, & ipse Beza Christum in horto & cruce damnatorum pœnas sustinuisse blasphemet? Quid mirum, si iste, de quo Beza, iisdem fundamentis suam impietatem stabiliuit, quibus Caluinus suam. Nam, inquit ille, *alioqui non eris plena ipsius pro nobis satisfactio.* An non hoc ipsum Caluinus centies inonat? *Atqui, si ita est,* inquit Beza, *miror cur non etiam ipsum Christi corpus iisdem pœnis subiecerit. si quidem nostrum corpus non est minus obnoxium pœnis æternis quàm noster animus.* Hæc canat Beza suo Caluino, & sibi metipsi, in cap. 5. epist. ad Hebr. quando magnis clamoribus euincere nituntur, Christum simpliciter omnes pœnas nobis debitas perpeti debuisse, omnes, inquam, excepto vnico peccato.

Dicit Bellarminus, nec Bezam, nec Henricum Stephanum in Thesauro potuisse proferre locum, vbi vox *ἄδης* sepulchrum significaret. Iunius inclamat, *commenta.* At hæc non esse commenta patet primo ex Beza in cap. 2. A&. Ne vnum qui-

dem locum producit; utique producturus, si potuisset. Inspiciatur Beza, neque enim alia re, quam inspectione opus est. Idem æquè liquet ex Stephano: nam nec in vocabulo *αιδης*, nec in *αιδης* ullam mentionem *sepulchri* facit; sed semper *Inferos* nominat; hoc est, loca animabus depurata: Et apertè mentitur Iunius; cum ait, Stephanum dicere, dictionem *αιδης* *uniuersè quamlibet sedem nobis senebricosam & inuisibilem significare*. Nihil de hoc Stephanus; nam licet dicat *αιδης*, per contractionem *αιδης*, esse ex à particula priuatiua, & verbo *αιδω*, *video*; tamen ipsum nomen ad Orcum, Tartarum, & inferos tantummodo traductum esse minimè diffitetur; neque enim tam videndum à quo nomen formetur, quam ad quid significandum sit formatum, nam *& rectum est à Tego*; nec tamen pileum rectè vocaueris *tectum*, quod caput tegat.

Ait Iunius: *Stephanum non putasse hominem quemquam fore, qui hoc significatum αιδης negaturus esset*. Noscere debet Iunius, in Lexicis non tantum enumerari abstrusa & ignota dictionum significata, sed & clara, perspicua, indubia, cur igitur nihil de hoc vocis *αιδης* notione Stephanus, si *sepulchrum* significat? si tam vulgata & obuia est huius vocis pro *sepulchro* acceptio, procliuè profectò Beza & Stephano fuit vel vnum exemplum producere. Et tamen non potuerunt. Nec potuit vtriusque promachus Iunius.

Vocem Hebræam *Scheol*, semper ex Bellarmini sententia, pro loco damnati vel Angelis vel hominibus destinato accipi; mendacium Danæanum est: Non enim abnuat Bellarminus, nomen hoc aliquando accipi pro sepulchro; sed negat id esse perpetuum, ut contendit Beza: Vbi Iunius. *Nusquam hoc contendit Beza*. Accipe verba Bezae in cap. 2. Act. & erubescere. In quo errore (de liberatione SS. Patrum ex inferis) mirum est plerosque veterum fuisse versatos, cum apud Hebræos appellatione *Scheol*, pro quo Græci Interpretes *αιδης* dicunt, nil aliud quam sepulchrum declaratur. En Iudice Beza, nil aliud voce *Scheol* significatur, quam sepulchrum. Vbiq; igitur ex Bezae mente *sepulchrum* intelligendum est, quoties vox *Scheol* in scripturis occurrit.

Dixerat Bellarminus vocem *Scheol*, vel rarè, vel nunquam pro sepulchro accipi. Iunius ut hoc infirmet, varia exempla profert. 3. Regum 2. iubet *Dauid ablegari Ioabum & Semei in sepulchrum*. Nam de inferis, quis accipiat? Noster Interpres, & quotquot rectè sentiunt, de inferis accipiunt. Vertit ille: *Non deduces canicem eius pacificè ad inferos: Deducesq; canos eius cum sanguine ad inferos*. Rem confectam haberet Iunius, si suam & Tremmelij versionem his locis amplecteremur.

Obiicit Iunius: *Deducere aliquem ad inferos nec virum bonū decet, nec politica & iudiciaria magistratuum cognitionis est*. Deducere ad infernum damnatorum per se virum bonum non decet: Deducere tamen ad inferos indeterminatè, & aliquid agere, ex quo per sequelam aliquis ad locum quem-

A *piam inferorum deferatur; non dedecet virum bonum, & magistratum; cuius est mala & malos punire*. Cum autem in veteri Testamento cœli fores necdum essent patefactæ; necessariò cuiuslibet anima ad *inferos* descendebat; & si morte violenta ex corpore expulsa fuisset, ad inferos deduci ferebatur; licet esset anima hominis iusti; vel eius, qui, extremo vitæ tempore, pro sceleribus admisis, seriam pœnitentiam egisset. Hinc à consequente deducere ad infernum, significabat, aliquem occidere; vel ita tractare, ut animam efflaret, atque adeo ad inferos descenderet.

Iob 14. legimus. *Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me?* Hic Iunius iterum sepulchrum somniat: *quia, inquit, postulat hoc fuisset furens, & non euacuus, p̄j*. Scilicet in loco infero seu subterraneo tegi velle, donec ira Dei sauiens desæuiat, furiosum votum est. Neque enim necesse est; ut dicamus *infernum* hic accipi pro ipsa perpetim damnatorum sede. Quanquam si & in hoc loco Iob à Deo tegi & proteggi voluisset, sine perpessione cruciatuum Gehennæ, num ideo insaniuisset? Iob 17. *Si sustinero, infernus domus mea est*. Hic rursus sepulchrum exstruit Calvinista. *De inferis, ut interpretemur, absit*. Imò aptè aliter non interpretaberis; tamen si nil necesse de loco perpetim damnatorum seu Gehennæ interpretari, in qua sine dubio Iob nec delegit nec habuit sedem; sed latius patent *inferi*, ut sæpe iam dictum: Cum autem certum sit Iobum loqui etiam de sede animæ; an non insulsum censeretur debet, dicere; *sepulchrum fuisse sedem & domum animæ Iobi?* Num anima eius absidebat corpori in sepulchro?

C Necdum satis sepulchrorum. Etiam Psalm. 6. & Isaiæ 38. *sepulchra* vespillo iste Calvinianus condit. *In inferno quis confitebitur tibi?* hoc est, quis te laudabit? *Quia non infernus confitebitur tibi, neq; mors laudabit te*. Verùm his locis aptissimè nomine *inferni* locum Gehennæ accipiemus: ut & quæ mox sequuntur; suadent: *Non expectabunt, qui descendunt in lacum, veritatem tuam; nempe illi, qui in lacu Gehennæ*. Nam qui in limbo vel purgatorio tum erant, expectabant utiq; illum, qui de se; *ego sum via, veritas & vita*. Prouerb. 1. *Deglutiamus eum, sicut infernus viuentem, & integrum, quasi descendentem in lacum*. Vbi vox *Scheol* accipi nequit pro *sepulchro*, ut Iunius arbitratur; neque enim *sepulchrum* viuos deuorat, sed mortuos. Eiusdem farinae sunt cætera, quæ postea Iunius contra infernum pro sepulchro disputat: nisi quod obseruatione valde dignum, sepulchrum, quod supra terram exstat, in Iunij schola, non esse *sepulchrum*, sed *τύμβος ἢ κροτάφον*. Quomodo *κροτάφον*, si cadauer mortui complectebatur? Quomodo pyramides non sepulchra, si in iis defunctorum cineres & ipsa condebantur.

Quod Beza tanto opere ab antilogia & inconstantia vindicare nititur, non improbo, quia pietas in Magistrum, non dedecet discipulum. Illud doleo, Iunium tanto nisu nil nisi nugas

agere,

agere, Bezamque suum potius deformare, quam exornare.

Vtrum inferi sint loca *subterranea an subventanea* putat Iunius non esse curiosius inquirendum. Subterraneos esse, iam ostendit Bellarminus: & tu non semel concessisti, saltem verbo: Deus nouit, num animo. Nam inferos Calvinistis esse *subventaneos*, hoc est, commentitios, non leuibus documentis declarant. Calvinus in psychopannychia palam monet, quid *reprobi* in altera vita accidat, non magna cura nobis esse debere.

Mox iterum Iunius: *Inferos esse credimus. Subterraneos esse contentiose non repugnamus: sed ubi futuri sunt tandem cum terra esse deserit? Quis terram secundum substantiam suam post extremum iudicij diem penitus abolitum iri docet? Ut nunc infernus locus subterraneus est, sic & tunc erit. Num infernum & coelum Brentianum, hoc est, Vbiquisticum, post generalem illam mundi instaurationem, introductum iri Iunius existimat? apud quem non est certum, Inferos esse locum *subterraneum*: Tantummodo enim non contentiose aduerfabitur ei, qui inferos locum subterraneum affirmarit. Aduersari igitur licebit, sed absque contentione. Ceterum, si hoc licebit, quid tandem non licebit? An non est hoc cum Brentio & reliquo Vbiquistarum grege inferos cum coelo, & hoc cum inferis confundere?*

Ostendit Bellarminus, etiam Scripturae testimoniis inferos esse locum *subterraneum*. Primum est Apocal. 5. ubi refertur, neminem inuentum, qui solueret librum: *nec in caelo, nec in terra, nec sub terram*. Paulo post dicitur, omnes creaturas dixisse, *laudes Deo, in caelo, in terra, & sub terram*. Adfertur & ille locus Philip. 2. *Ut in nomine Iesu omne genu flectatur, &c.* Iunius: *Primus locus est negatiuus; negatio per se nihil ponit. Qualis cauillatio, quam fatua & futilis. Negatiuus est; quo ad dignitatem personae, cum nemo repertus fuerit, qui dignus esset signacula libri illius soluere. Affirmatiuus est quoad locorum distinctionem: exhibet enim nobis tria habitaculorum genera, nimirum, caelestia, terrestria, & sub terram, siue subterranea. Si quis diceret, neque Geneuae, neque Leidae in Holandia, neque Lausannae virum doctum inuentum esse, qui Caluini figmenta de Inferis solide tueretur; an non confiteretur Geneuam, Leidam & Lausannam esse certa quaedam loca, in quibus homines habitent? Num tali in locutione includitur negatio huiusmodi locorum?*

Mentitur deinde, Bellarminum committere hic duplex vitium. *Vnum, quod ex sermone equiuoco simpliciter concludit. Vbi vero hic sermo equiuocus, o equiuoce Minister, & uniuoce Calvinista? Equiuoce dicuntur τὰ ὑπογῆα seu τὸν γῆς ὑποθῆναι, subterranea; in Scripturis sacris, proprie aut figurate ac populariter. Est enim sententia Philosophorum ex natura & rei veritate aquam terra superiorem esse. Vulgi vero sententia popularis τὸ ὑποθῆναι hac est, terram superiorem esse, vel aquas subesse terra, quia e litore seu ripa in aquam*

A descenditur, &c. Fumos venditat Iunius. Nam siue aqua sit superior terra, siue infra terram; an ideo τὸ ὑποθῆναι, *subterraneum*, non erit ὑποθῆναι; An ideo id, quod est sub terra, non erit sub terra; si aqua ex natura sua sit supra terram, vel si iam sit infra vel potius intra terram?

Si autem velit Iunius in Apocalypsi per illud membrum: *neque sub terra*, populari sensu significari aquas & maria, quae sub terra; indicare nobis debet Iunius, qui nam homines in aquis habitent, qui subterranei appellentur, inter quos nullus reperiri potuerit, qui signacula illius libri soluere dignus esset. An sunt illi qui in Insulis degunt? At quis etiam popularem sensum spectando dixit vnquam, istos esse subterraneos, vel sub terra viuere? Forfan subterranei Iuniani erunt, qui nauigant? At nec isti censentur sub terra versari, etiam secundum populare iudicium. Quis enim in alto nauigantes, pro subterraneis habet? *At ex litore descenditur in mare*, inquit Iunius. Non vbique. Et ut descenderetur, quid tum? An non & ex terra in terram descenditur? Ex monte in vallem?

Eiusdem farinae Iuniana est & istud, alterum scilicet vitium, à Bellarmino commissum. *Figurate dicuntur omnes creatura laudare Deum, & genuflectere coram Christo, est nec omnibus vox est, qua laudent, nec genua, qua flectant.* An hoc ignorauit Bellarminus? Nimirum nunquam legerat Hymnum trium puerorum: ex quo didicisset, omnes creaturas, atque adeo ipsos quodammodo inferos, Deum suo quodam modo celebrare ac decantare. Quid hoc ad institutum? Num si animae, quae ἐν τοῖς ὑποθῆναι, in *subterraneis* locis degunt, proprie non flectunt nomini Iesu genua; ideo non erunt infra terram? An idcirco loca τὰ ὑποθῆναι accipiuntur figurate ac improprie apud S. Paulum ad Philipp. 2. Neque de hoc agitur, vtrum proprie, an improprie genua flectant; sed num versentur sub terra.

Ait Bellarminus, consentaneum efferationi, ut locus Dæmonum & reproborum hominum longissime distet ab eo loco, in quo Angelos ac beatos homines perpetuo futuros non dubitamus. Iunius. *Propositionem accipio, damnatos à beatis quam longissime abesse. Sed equidem haud scio an disputator fallatur, qui istud longissime, corporali modo intelligit secundum distantiam materialis & elementaris loci, non secundum distantiam virtutis.* Impudens mendacium. Vbi dixit Bellarminus, *damnatos à beatis non absore longissime secundum distantiam virtutis.* Tantum à se distabunt, quantum distat damnatio à beatitudine, & hæc ab illa; quæ certè immenso inter se spatio se iunguntur; spatio, inquam, etiam *virtutis & effectus*. Num quando Iunius falli putat Bellarminum, quod *damnatos longissimo intervallo, etiam corporali*, à beatis distare scribit; id fortassis eam ob causam facit, quod Brentianum peccus habeat, coelumque & inferos materiali spatio permisceat; tamen si virtuali

immen-

immensum disparet; nam & Brentius, cui & cœlum & infernus indiscriminatim ubiq; erat, non negabat infinitam virtutis distantiam inter damnatos & beatos. Si autem credit, infernum locum damnatorum esse abyssum & voraginem subterraneam; & cœlum, beatorum domicilium; tenere supremum inter omnia corpora huius vniuersi locum, profectò non nisi stultè inficiatur, damnatos à beatis longissimo spatio, etiam materiali, distare. Quantum enim intercedens intercedit à supremo cœlo vsque ad superficiem terræ, ne dicam, vsque ad ea quæ sub terra sunt, & centro vicina; cuiusmodi creditur infernus. Consultat, oro, aliquem mathematicum; qui geometricis demonstrationibus adhibitis, hanc ignorantiam eximat.

Innuat Iunius hanc corporalem vicinitatem damnatorum & beatorum, non quidem iam esse, sed fore post extremum iudicij diem: tum scilicet transferretur *Infernus* in cœlum Lunæ, vel Mercurij, vel Saturni, vt damnati sint propinquiores beatis, alioqui à beatis conspici nequirent. Et tamen conspiciuntur, vt patet ex historia epulonis, qui Lazarum vidit in sinu Abrahæ; & Christus beatos statuet ad dextram: damnatos ad sinistram. Quibus Iuniana hæc propinquitas insinuat. O acumen Caluinisticum. O lucem inenarrabile. Quis vnquam ante Lemmannici Euangelij exortum audiuit talia?

CAPVT XI.

Animas piorum non fuisse in cœlo ante Christi ascensionem.

DANÆVS cœptum cursum hic quoque tenet. Calumniatur I. Bellarminum nugas nugerrimas agere. II. Caput hoc, omnesque eius rationes nihil valere.

III. Bellarminum ad questionem peregrinam & aliam confugere, hoc est, præter casam fugere. IV. Siue verum siue falsum sit, Samuelis animam apparuisse, vnde dicitur *1. Reg. 28.* & nihil ad rhombum Bellarmini esse. His ita transactis, receptui canit, & parta iam laura illustris caput claudit. Prostratum ergo iacet hoc vndecimum caput, sine vlla spe resurgendi: in quo tamen Iunius quoque vires suas experiri voluit.

Animas piorum ante Ascensionem Christi non fuisse in cœlo, probat Bellarminus primò inde, quòd contraria sententia sit prorsus inaudita in Ecclesia Dei. *Negatur propositio*, inquit Iunius, & probatio illius: quia negauit Christus, latroni dicens: *Hodie mecum eris in paradiso*. Gloriam cœlestem eo die latroni promisit, non ipsum cœli locum, quem non nisi quadragesimo post resurrectionem die sanctus ille latro cum Christo adepturuserat. Porro cœlestis gloriæ, etiam extra cœlum, sub terra, & in limbo cum reliquis Patribus ibi detentis particeps effici potuit. *Negat Sapiens Ecclesiastæ 12.* Negat, interprete Iunio. Non negat,

A si veritas audiatur. Quid ergo ille? *Ibit homo in domum eternitatis suæ, &c. Reuertatur puluis in terram, vnde erat, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.* Si ex his locis probare cupit Iunius animas ante Christi ascensionem fuisse in cœlo, inde itidem probare licebit, non modò animas iustorum, sed & impiorum fuisse in cœlo: quia generatim de quouis homine asseritur illud: *Ibit homo in domum eternitatis suæ, &c.* & de quouis anima pronunciat illud Ecclesiastæ: *& spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.* Si ergo redire ad Deum, est, ascendere in cœlum; tunc etiam animæ impiorum ascenderunt in cœlum, quia vt corpus eorum rediit in terram, ita & anima ad creatorem suum. Si hoc nimium est, etiam iudicio Iunij; aliter hæc loca interpretetur oportet, & per domum eternitatis sepulchrum intelligat; iuxta illud; *Domus illorum sepulchra eorum in æternum*: non quòd in æternum corpora in sepulchro sint permansura; sed longissimo tempore, & sine spe reditus ad huius vitæ statum. Redit insuper spiritus ad Deum, qui fecit illum, quâdo ex corpore excedit, ad quemcunque tamen locum deferatur.

B Ecclesiam veterem exempli Enoch & Helie informatam, statuisse animas piorum ante Christi ascensionem in cœlo; mendacii Iunianis annuera: nam de Enoch tantum dicitur Genes. 5. *Non apparuit, quia rulit eum Deus.* Et cœlum Helie non magis huc facit; quàm volatilia & aues cœli, quæ passim in scripturis occurrunt. Crepat vbique Iunius æquiuocationes & figuratas locutiones. In voce cœli nullam reperire potuit æquiuocationem: ideo, opinor, quia proposito suo disconducere animaduertebat. Nec obstat, quòd Helias dicatur 1. Mach. 2. *receptus in cœlum*, quia cœli nomine vel paradus terrestris, vel æreus quispiam locus accipiendus est.

C Patriarcham Iacob significasse descensum ad infernum verbis illis Genes. 37. *descendam ad filium meum in infernum*; inficiatur Iunius tali argumento. Vbi nullum est opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia, nec laudatio; ibi nec operarius est, nec ratiocinarius, nec sapientia, scientiæ præditus, nec laudator: piorum autem animæ sunt operaria, ratiocinaria, sapientia & scientia prædita, laudatricesq;. Apocal. 6. *Ergo piorum animæ non sunt, vbi nullum est opus, nec ratio, &c.* Ita autem est infernus, ex Pontificiorum ipsorum interpretatione. Respondeo, locum illum Eccles. 9. ex quo Iunius argumentum suum sumpsit, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quòd tu properas; intelligi posse de inferno damnatorum, nò de limbo, domicilio subterraneo, sanctorum Patrum: idemq; de similibus Scripturæ locis, si quæ sunt similia, sentiendum erit. Vel dici potest, in inferno, etiam generatim sumpto, non esse opus, rationem, sapientiam & scientiam agenda pœnitentiæ, & perficiendi aliquid, quod ad promerendam vitam æternam, antea non promeritam aliquid momenti conferat. Quo sensu hunc locum intellexisse videtur D. Hieronymus in cap. 9. Ec-

clesiasticæ: *Fac quodcumque nunc potes, & labora; quia, cum ad infernum descenderis; locus non erit penitentia. Huic quid simile à Salvatore præcipitur: Operamini dum dies est; veniet nox, quando nemo poterit operari. Quod autem ait: In inferno, quo tu vadis illuc. Nota, vt Samuellem quoq; verè in inferno credas fuisse: & ante aduentum Christi quamuis sanctos, omnes inferni lege detentos. Obserua hoc diligenter, Iuni, vnà cum tuis Caluinistis. Siue hanc, siue priorem, siue vtramq; expositionem amplectaris, nihil descensui Patriarchæ Jacob officies.*

Ait Bellarminus: diuitem, cum in inferno esset, vidisse à longe animam Lazari in sinu Abrahæ, & audisse, inter loca ipsorum magnum esse hiatus seu χάσμα; & hinc elucere, nil solidi intercessisse inter locū damnatorū, & sinum Abrahæ; sed vtrasq; animas in eadem voragine fuisse, licet multum inter se distantes. Quid hic Iunius agit? Cauillatorem. *Chasma*, inquit, *hiatus est*, ex Bellarmini sententia, *à cuius extremo vno ad alterum, nihil solidi intercedit*. Mox subiūgit. *Quid? Hiatus hominū lingua nonne inter duo extrema oris labra interuenit? At imprimis Bellarminus nihil de extremo dicit: Sed id de suo Iunius adiicit, vt habeat cauillandi materiam: quia non est de ratione hiatus, vt extremo careat, siue spectetur secundum profunditatem, siue secundum latitudinem, sed vt, qua hiat, nihil solidi interponatur, quod hic euenisse Bellarminus affirmat: nam in eodem *chasmate* seu hiatu animam Lazari & Epulonis fuisse dicit, tamen si longissimo spatio à se mutuò distantes.*

Obiicit Iunius: *Inter quos magnus hiatus siue vorago est, ñ non sunt in eadem voragine: inter pios & impios magnus hiatus est, non ergo versantur in eadem voragine.* Respondeo, maiorem esse falsam: quia in eodem hiatu possunt duo vel plures versari, & tamen maximo hiatu, hoc est, hiatus interuallo, seiungi, vt per se liquet. Si enim vorago sit profundissima, cur vnus nequeat esse in parte superiore, alter in ima?

Samuelem fuisse qui i. Reg. 28. apparuit, negat Iunius. Sed nil probat: Tantum vetustissimo more suo *negat*: cuius negatio, præter seipsam, profusus nihil ponit. Animam Samuelis prius apparuisse, quàm incantamenti Pythonissa vteretur, vocat Iunius *purum commentum*; historię contrarium. Legatur historia, non defugio conditionem: moxq; elucescet, quis *puta* & *putida* commenta fundat, Bellarminus an Iunius.

Etiā clarissimo illi Zachariæ loco: cap. 9. *Tu autem in sanguine testamenti eduxisti vinclos de lacu, in quo non erat aqua*: Calvinianas tenebras offundere nititur Iunius. Negat Zachariam aut Hieronymum de Christi ad inferos descensu locutum. *Zacharias enim alloquitur Ecclesiam*, inquit Iunius, *non autem Christum, & repetens Dei verbis recens beneficium, ostendit longè amplius ab Ecclesia expectari in aduentu Regis debere.* Hæc expositio est à recetioribus *Rabinū & Rabinizantibus*; cui subscribat, qui malit cum Iunio & Tremelio *Rabinizare*, quàm Chri-

stianum agere. Nam communis sententia Patrum, veterumq; interpretum hæc verba ad Christum sanctos Patres ex limbo educentem refert. Vide Riberam in cap. 9. Zachariæ Numer. 49. & seqq.

Quàm verò Iunius candidè Hieronymi auctoritatem declinet, docent hæc sancti Patris verba: *Postquam sermo Propheta, imò ipse Deus Pater omnipotens, nunciauit Sion, & Hierusalem, quod veniret ad eas Rex suus mitis, & ascendens super asinam subiugalem, & pullum asinae; & potestas eius esset futura à mari vsque ad mare, & à fluminibus vsque ad terminos terra: facit apostropham ad ipsum Christum, de quo vaticinium est & loquitur: Tu quoque in sanguine testamenti, siue patris tui, emisisti vinclos tuos de lacu, in quo non est aqua.*

Quod ira intelligitur: In sanguine passionis tue, eos qui vinciti in carcere tenebantur inferni, in quo non est vlla misericordia, tua clementia liberaisti. Et tamen negare non erubescit Iunius, Hieronymum hoc velle, quod se velle apertissimè ostendit. Quæ D. Hieronymi mens etiā ex sequentibus manifesta euadit: *Rursumq; ad ipsos, qui vinciti erant, & Christi misericordia liberandi, sermo dirigitur; conuertimini ad munitionem vinciti spei. Et est sensus: Qui nunc vinciti estis, & immisi atq; terribili inferna tenemini: qui solutionem vinculorum in Christi sperati aduentu: conuertimini ad munitionem, siue, sedebit in munitione, de qua scriptum est. Munimentum sancti, timor Domini, vt possit dicere; Esto mihi in Deum protectionem, & in locum munitū, &c.*

Nec obstat, quod S. Hieronymus, eos etiā nominat, qui post resurrectionem Christi de monumentis egressi surrexerunt; nam & isti beneficio Redemptoris nostri de lacu, in quo non erat aqua, liberati fuerunt.

At cum Iunius aduerteret, exceptionem suam contra D. Hieronymum, ineptiorè esse, quàm vt ab vilo erudito probari posset, ad criminationes conuertitur: aitque Hieronymum, *commentarium illum raptim effudisse, ipsomet teste ad Exuperium, vbi ista. Hunc librum tanta celeritate dictamus, vt penè non sit emendandi spatium. Itaque festinationem Hieronymi dolemus. Homonymias verò & lapsus excusamus & interpretamur humaniter.* Gratia magnæ, maximæ pro humanitate, excusatione, dolore; quibus tamen nil opus, quia nullus hic est lapsus, nullus error: non solus Hieronymus, sed & alij Patres ac Interpretes hanc explanationem attulerunt. Hieronymum etiā citato cursu properantem meliora & elaboratiora in literas misisse, quàm Iunium, gradu quamuis testudineo incedentem, facile mihi persuaserim: vt & quibus alius, cui cognitus Hieronymus, & perspectus Iunius.

De Ruperto sic scribit Iunius. *Errorem iam olim receptum secutus est, cui οὐκ ἀγνοῦντες, οὐκ ἀγνοῦντες non licet.* Quàm misericors Iunius. Bonum factum fecerit, si aliò & ad alios, præsertim ad se, & domesticos fidei Calvinianæ, misericordiam suam conuerterit. Cetera, quæ blaterat Iunius ex Iudæorum lacunis vel potius paludibus, hausta

sunt,

sunt, quibus limpidos Israëlites fontes merito anteponimus. Quid firmum & inconcussum perstabit, si cuius verba Scripturæ suas ad imaginationes contra communem & veterum sensum detorquendi potestas fiat?

CAPVT XII.

Christum ad inferos descendisse uerè, ostenditur ex Scripturis.

NEGATOR Iunius auspicatur caput hoc à *negando*. Profert I. Bellarminus locum illum Psal. 107. *Contriuit portas areas, & ueltes ferreus confregit.* Iunius. *Negatur. Non est argumentum necessarium.* Danz. *Hic locus nullius est momenti, ipso Bellarmino teste, qui addit. Hic locus non conuincit.* Num ideo nullius momenti? An nihil ponderis inest argumentis uerisimilibus, præsertim quorundam sanctorum Patrum auctoritate munitis? An quidquid adfertur oportet esse apodicticum?

Secundus locus est ille Eccles. 24. *Penetrabo omnes inferiores partes terre, &c.* Vociferatur Danzus: *Ecclesiasticum esse apocryphum.* Sed de hoc iam in Controuersia de Verbo Dei. Iunius oggerit. *Locum hunc non comparare in textu Græco.* An nõ hoc ipsum monuit Bellarminus? Et ut in Græcis exstaret, parum tamen ponderis apud te haberet, cum toti Ecclesiastico vel nihil vel perparum tribuas. Exstitisse olim in Græco fidem facit auctoritas & integritas Interpretis nostri, quem hanc sententiam de suo adiecisse, omni uerisimilitudine caret.

Tertius locus est ille Matth. 12. *Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus; sic erit Filius hominis in corde terre.* Danzus clamitat; hunc locum malè explicari à Bellarmino. Qua de causa? Quia per *cor terra* intelligit locum *sub terra*. Hoc malè habet Danzum, quia ipsi *cor terra* nil aliud est, quàm *sepulchrum*: mentiturque idem doceri à Paulo Ephes. 4. & à Patribus, quos Bellarminus citat. An hanc de sepulchro sententiam non refellit hoc ipso loco Bellarminus? cur ad refutationem eius obmutuit Danzus? Imò cur hic à suo Caluino discessit, qui in sua *Psychopannychia* uult *ventrem ceti* esse figuram mortis, quæ Christum triduo tenuit. Ad quæ Iunius stomachabundus: *Hoc uerbis illudere est, non ad rem respondero. Caluinus figuratè locutus est. Absit rō opificiū.* Bona uerba, Iuni. Non nescit Bellarminus Caluinū figuratè locutum: quin ideo Caluinum reprehendit, quia in huius loci tractatione nimis figuratè ac tropicè uersatus est; relicto uero & genuino sensu.

Ait Bellarminus, cor esse in profundissimo loco animalis. *Falsum*, clamat Iunius; additq; ioculariter. *Quam rem si Iesus nesciuit, Carthusiani docere potuerunt, & docet Aristoteles lib. 2. de hist. Animalium cap. 17. Festiuè prorsus ac lepide. Videtur Iunius*

opinari, *cor animalis*, cum futurum in profundissimo loco, si esset in cauda aut pedibus; & quia neque in illa, neq; in his sedem habet, ea de causa falsum esse, quod Bellarminus asserit; quasi id quod in medio alicuius est, non possit dici, esse in profundissimo eius loco. At cor omnium animalium excepto homine, est in medio pectore, teste Aristotele, loco cit. rectè igitur dicitur esse in profundissimo loco: est enim in profundiore, quam utraque eius extrema, inter quæ medium intercedit.

Ait Bellarminus, sepulchrum Christi fuisse excisum in lapide supra terram exstante. *Falsum*, clamat Iunius. Quam ob rem? *quia fuit cauatam intra rupem;* (At illa rupes eminebat supra terram;) *ideoque pręgrandis lapis aduoluit in os illius: Matth. 27. & femina deuoluit petunt.* (Nihil contra Bellarminum, quia totum hoc euenire potuit, monumento in rupe supra, non intra vel infra terram exstante: nam & domus pleræque sunt supra terram; & tamen si aliæ fores deessent, lapidibus ocludi possent.) *Discipulorumq; alter uisurus se incurruauit.* (Neque hoc obstat Bellarmino; quia sepe fit, ut si in domum quampiam, quæ minimè infra, sed supra terram exstat, introspicere uelis, corpus inclinare debeas.)

Ait Bellarminus: sicut Ionas fuit uiuus in ventre ceti, ita aliquid uiuum debuit esse in corde terræ.

Occidit Iunius: *Vox VI u u s non est in textu.* Quis nescit: Num ideo inficias ibit Iunius Ionam fuisse uiuum in ventre ceti? Num similitudo non magis constat, si ut Ionas uiuus triduum fuit in ventre ceti; sic & anima Christi, utique uiuens, fuerit in corde terræ, hoc est, apud inferos?

Quartus locus est Actor. 2. *Non relinques animam meam in inferno.* Beza vertit: *Non relinques cadauer meum in sepulchro:* tametsi editio anni M. D. XCVIII. aliter tinnit: *Non derelictam esse apud inferos animam eius.* In Notis tamen redit Beza ad ingenium, inferos per *sepulchrum* & corpus per animam intelligens. Danzus ait, locum hunc, ipso Spiritu sancto interprete, *intelligi de corporis & carnis*, id est, *cadaueris Christi ex mortuis & sepulchro ex-citatione.* Nihil in prædicto uersu directè de corpore aut carne; multoq; minus de cadauere; sed de non relinquenda anima in inferno. Nam quod Beza ex anima nobis *cadauer* proculdit, nescio num id tanquam homo; an tanquam *cadauer* fecerit; ut & tunc, cum *quod dicitur, infernum*, mutauit in *sepulchrum*. Obstrepit Iunius: *Bezæ uoces Iuxta & quod dicitur sumpsisse figuratè, imò figuratissime, hoc est, ineptissime, quis enim mortalium unquam audiuit Iuxta animam, esse cadauer; ut & quod dicitur, sepulchrum.* Nam ut capite decimo uisum, nullum penitus, etiam profani Auctoris locum isti producere potuerunt, quo palam facerent, *quod dicitur pro sepulchro accipi.*

Ait Iunius: se nolle contendere de hac interpretatione Beza Actor. 2. Cessa igitur litigare; & cadauero Beza multam salutem dicito; qui hostibus immortalitatis animæ paratam ostendit viam eludendi loca, quibus animæ æternitas adstruitur, nam *ψυχή* seu animam pro cadauere accipi dicent. Si ineptè & impiè, quid tum? Facient quod Beza prior fecit. Facient, quod Calvinus fecit in versione Psalmi 16. *Non deferres animam meam in sepulchro. Vbi infernum mutat in sepulchrum; & animam verbo retinet; re abiicit. Nam per animam nil nisi corpus intelligit. Corpus enim inferitur sepulchro; non anima: Corpus relinquitur vel non relinquitur in sepulchro, non anima; etiam si cum Caluino, nomine anima non accipiamus ipsam animæ substantiam, sed vitam; effectum animæ: nam hæc nullo modo inferitur in sepulchrum, sed, separata à corpore anima secundum substantiam; vita, effectus informantis animæ, penitus desinit.*

Mirum autem, Iunium pro hac Beza versione litigare, cum tam ipse, quàm Calvinus ex hoc Act. 2. loco impietatem suam de descensu Christi ad inferos, hoc est, de perpeffione pœnarum infernalium maximè stabilire soleant; quod argumentum penitus à Bezana translatione eliditur & in nihilum redigitur: Si dicas. *Non relinques cadauer meum in sepulchro. Quid hac versione constituta Calvinus, vel Iunius pro se ex hoc testimonio elicient aut efficiant? Quin & Beza symbolum Apostolicum Barrologismi arguit, & telum, quod inde Calvinus promissimè reddidit. Nam si per infernam Actor. 2. intelligitur sepulchrum, & per animam, corpus; licebit igitur articulum illum descendit ad inferos: sic interpretari; anima, hoc est, cadauer Christi, descendit in sepulchrum; & ita erit inanis repetitio eius quod iam præcesserat; & sepultus.*

Sunt, qui opinentur, inquit Calvinus lib. 2. Instit. cap. 16. § 8. non aliquid nouum hic dici (quando dicitur, descendit ad inferos) sed aliis verbis repeti, quod prius de sepultura dictum fuerat; quandoquidem inferni vocabulum sapius in scripturis pro sepulchro ponatur. Quod de verbi significatione obtendunt, verum esse concedo, non raro pro sepulchro accipi infernum: sed eorum opinionationes duæ repugnant; quibus ego facile adducor, ut ab illi dissentiam. Quante enim oscitantia fuisset, rem minimè difficilem, verbu expeditu, & clarè demonstrare, obscuriore deinde verboru complexu indicare magis, quam declarare? Nam quoties locutiones duæ rem eandem exprimentes simul connectuntur, posteriorem esse prioris exegesis conuenit. At verò, qualis erit ista exegesis, si quis ita loquatur: quod Christus sepultus esse dicitur, significat ad inferos descendisse? Deinde, non est verisimile, irrepere potuisse superfluum eiusmodi barrologiam in compendium hoc, vbi summarim, quam fieri potest paucissimè verbis, præcipua fidei capita notantur.

Ait Bellarminus: Animam nusquam accipi pro cadauere, cum in cadauere sit priuatio vitæ. Obiicit Iunius locum S. Augustini epist. 157. ad

A Optatum, vbi probat animam posse etiam accipi pro corpore; vt Gen. 46. *Cuncta q; anime qua ingressa sunt cum Iacob in Egyptum, & egressa sunt de femore illius, &c.* Non enim animam generatam esse ex Iacob, sed corpus. Eademq; notione metonymica accipi vocem anima, Leuit. 21. vbi lex inquinari eum dicit, qui intrauerit super animam mortuam, hoc est, super defuncti cadauer, vt nomine anima mortuam mortuum corpus intelligatur, quod animam continebat. Verum Iunius, si quid ad rem probare volebat, hoc ei probandum erat, vocem Latinam anima: vel, Græcam *ψυχή*, absolutè positam pro cadauere seu corpore mortuo accipi, hoc enim negat Bellarminus. Nam quod pro corpore viuente accipiatur, vel etiam pro toto viuente; nemo nescit, sed absolutè positum istud vocabulum sumi pro cadauere; hoc nimirum luculenta probatione eget. Hinc & S. Augustinus non posuit animam absolutè, pro cadauere seu morticinio; sed, animam mortuam: Et Interpres noster Leuitici 21. v. 1. & 21. non vertit; animam; sed, mortem & mortuum; non ignarus Hebraicam vocem Nephes longè latius patere, quam Latinam anima, vel Græcam *ψυχή*.

Quintus locus est Rom. 10. *Ne dicas in corde tuo: Qui descendit in abyssum, id est, Christum à mortui reuocare; ergo Christus post mortem fuit in abyssu.* Danæus. Bellarminus locum intelligit de descensu Christi ad inferos. Frustra. Quare? Bellarminus solem in tenebris mutare queat, quo tā aliena suggerat pro veris: Quid amplius? Tertia, quarta, quinta, huius ratio, meta est fallacia ab equiuocatione. Quis hoc affirmat? Danæus affirmator perpetuus & temerarius; probator, nullus. Etiam Iunius hic figuram intonat. Nam abyssum accipi ait pro mari, id patere ex cap. 30. Deuteronomij. Vbi nullum penitus verbum de abyssu. Sed: *quid nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos vsq; deferre?* Quæ verba non citauit Apostolus; explicitè saltem & formaliter, sed priora tantum. *Qui nostrum valet ad cælum ascendere?* neque ea ad mandatum Dei, de quo in Deuteronomio ad litteram intelliguntur, sed de ipso Christo interpretatus est; & de suo, vel potius Spiritus sancti instinctu, subiūxit illa; *Qui descendit in abyssum, &c.* Nugatur insuper Iunius nescio quid de dicto secundum quid, ad dictum simpliciter. Ita solet, vt chartas perdat. Nam descendere in abyssum quid sit, ipsemet explanat his verbis: id est, Christum à mortuis reuocare. Si quis igitur hoc facere tentasset, in abyssum descendere debuisset. Qua de causa? Nisi quia anima Christi mortui erat in abyssu, hoc est, in profundissima voragine, ex qua educenda & reuocanda erat, si cum corpore denuo copulari debebat. Iunius semper hæret in abyssu, hoc est, in profundo maris; quasi Christi anima post excessum ex corpore in pelagi profunditatibus circumnatauerit.

Sextus locus est Ephes. 4. *Qui ascendit, ipse est & qui descendit in inferiores partes terræ.* Ait Beza in hunc locum, inferiores partes terræ esse sepulchrum. Clamat Iunius: *Non exstat hic apud Bezam locus. Vt in tua*

editione non extet, num ideo in nulla extat? Quoties Beza auxit, minuit, finxit & refinxit suas annotationes in nouum Testamentum? ita vt credibile non sit, Bellarminum hoc apud Bezam non reperisse; præsertim cum odio inferorum seu descensus Christi ad inferos, non erubuerit, commenta, quamuis ineptissima, comminisci: Hinc in Notis ad c. 4. Ephes. impotenter incurrit in Origenem & alios, qui hunc locum de inferis interpretantur; & ipse eò inclinatur, vt potius vterum virginis per inferiores, seu, vt ipse vertit, *infimas terræ partes* intelligere velit, quàm aliquid aliud. Aliam Beza & Marlorati explicationem probatam hic à Iunio, tanti facimus, quanti eius auctores: nam à Bellarmino hic refutatur auctoritate SS. Patrum & rationibus. Nec quidquam contra mutit Iunius, nisi forsan hæc illius missatio magni à nobis pendi debet. *Non auctoritate hominum pugnatur, sed rei & sententia veritate, quam modò expressimus.* Expressisti; at non ex veritate penit; sed ex scoriis & falsidicis Scholiis Beza & Marlorati. Nam quod ad Patres attinet; nihil aliud postulo à Iunio, quàm illud, quod olim Beza à Brentio impetratum cupiebat lib. de Maiestate Christi, *Patiatur nos in re minimè omnium dubia, plusculum omnibus, qui vnquam vsquam vixerunt, orthodoxis Patribus, quàm ipsi tribuere.*

Obiicit Iunius: *Chrysostomum & alios interpretari hunc descensum Christi in inferiores partes terræ de humilitate & morte Christi.* At hæc explicatio spiritalis est; quæ priorem illam literalem non euerit; vt notum omnibus. Lyranus nil aliud dicit, quam Christum per incarnationem descendisse in inferiores partes huius terræ, quæ sunt inferiores respectu aliarum partium mundi.

Mox Iunius denuò *figuras & figuratas locutiones* crepat. Vbi que somniat *Tropista* tropos. Quæ Danaus circa hoc sextum testimonium blaterat, mera sunt mendacia, conuicia; & insanæ paratragediationes.

CAPVT XIII.

Explicatur locus obscurissimus ex epist. 1. S. Petri cap. 3. & 4.

NOCVS est iste. *Christus semel pro peccati nostri mortuus est, &c. in quo hi, qui in carcere erant spiritibus prædicauit, &c. & capite 4. Ideo & mortuus prædicatum est Euangelium, &c.* S. Augustinus epist. 99. non explicat hos locos de Christi ad inferos descensu, sed per *spiritus in carcere* intelligit homines, qui erant tempore Noë; his Christum non secundum humanitatem, quam nondum assumpserat, sed secundum diuinitatem prædicasse per internam inspirationem, aut per linguam Noë, &c. Refellit hæc expositionem Bellarminus debita cum modestia & reuerentia erga tantum Patrem, ipso

A S. Augustino non renitente; quia in hac sua sententia non conqueuerat penitus.

Vbi Iunius: *Augustini modestia Bellarminus insigniter abutitur.* Attu non abuteris, sed eximie vteris calumniandi tua arte. Monstra vel vnum verbum in Bellarmini dissertatione, quod in S. Augustinum aliquo modo ab æquo iudice censeriqueat iniuriosum. Quid tu de modestia erga S. Augustinum, aliosq; Patres concionaris? Nota est frons heretica in sanctos Patres; & qui eam nescit, consulat Titulum *de Patribus & Scholasticis Doctoribus* in symposiacis Colloquiis Lutheri, & quæ ex variis Sectariis collegi initio tertiæ & quartæ Apologiæ contra Misenum Caluiniſtam.

B Ait Bellarminus, expositionem D. Augustini repugnare communi aliorum Patrum sententiæ: multosq; Patres citat. Iunius solito recta deprauandi studio, oggannit, *alios Patrum locutos de Filio Dei secundum naturam diuinam, alios secundum animam humanam; quæ propriè, quæ figuratè accepisse: alios deniq; de carne Christi.* Hæc pro sua asseuerandi auctoritate Iunius, quæ tantum abest, vt prolatis Patrum testimoniis probet, vt ne probare quidem tentet. Scilicet, *caro* seu *corpus* Christi descendit ad inferos, relicto sepulchro. Scilicet, natura diuina descendit ad inferos, id est, eò, vbi antea erat, quando quidem omnia complet. Scilicet, *figuratè* loquuntur sancti Patres, cum disertè scribunt, Christum post mortem, seu Christi animam descendisse ad inferos, & prædicasse, spiritibus, qui in carcere erant.

C Iustinus in Dialogo cum Tryphone, & Ireneus lib. 3. cap. 23. citant verba quædam Isaia, inquit Bellarminus, quæ modò non inueniuntur, similima verbis S. Petri, &c. Iunius. *Quid iste locus ad rem? Nam est allegoricus.* Miratus fuisset, si *tropista* noster locum adeo perspicuum non tentasset eludere per figuras. Quid *allegoria* in hisce verbis? *Commemoratus est Dominus sanctus Israël mortuorum suorum, qui dormierant in terra sepulchrorum, & descendit ad eos Euangelizare salutem, quæ est ab eo, vt saluaret eos.* Quæ necessitas vel ratio cogit, vt relicto literali, eoque planissimo sensu, ad allegorias Caluinianas confugiamus? Iunius ait, *hæc, si Isaia sunt, ex cap. 26. deducta esse.* Sit ita. Quanquam Iunij coniecturæ nequaquam in oraculis censeri debent. *Veruntamen Ieremia magis esse putem, vt scribitur apud Iustinum Martyrem in Dialogo, & apud Irenæum libro 4. capite 39. Eundem adducit lib. 5. cap. vlt. Sed dissimulato Prophetæ nomine.* Hoc ipsum norauit ante Iunium Feuardentius in caput 23. lib. 3. Irenæi: At cuiuscunque sit hæc sententia, parum interest, quia sacra est, siue ab Isaia, siue ab Hieremia processerit: Quam Græcè sic Iustinus recitat, *ἐμνήθη δὲ ὁ κύριος ὁ θεὸς ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ τῶν νεκρῶν αὐτῶ τῶν κεκοιμημένων οἷς ἤλυθον ἡμεῖς, καὶ κητέθη αὐτοῖς εὐαγγέλιον διὰ αὐτοῖς τὸ σωτήριον αὐτῶ.* Hunc locum testatur Iustinus à Iudæis, odio Christi, ex editione septuaginta In-

terpretum expunctum esse: quos Iunius *quadantenus* imitatur, dum literalem sensum eradere, & in allegoricum transformare conatur.

His omisis, pergamus. Dicitur Christus *profectus spiritu ad predicandum spiritibus*: id enim refert illud, *in quo*, nimirum *spiritu*, *veniens*, &c. at spiritus, qui hic distinguitur contra carnem, non videtur posse significare aliud, quam animam, non ergo sola diuinitate, sed etiam *anima* Dominus ad predicandum spiritibus profectus est. Iunius. *Negatur assumptio*, seu Minor. *Quæris causam? Ecce tibi, quia falsum est spiritum in scripturis animam significari, vbi carni opponitur; nec vlllo ex locopotem probari posse. Quid ergo commendauit Christus in cruce Patri, illis verbis? Pater in manus tuas commendo spiritum meum*: Si spiritus hic, prout à carne distinguitur, non significat animam? Quid tradidit, quid emisit Christus, quando in cruce spiritum tradidisse & emisisse scribitur, si his locis nomine spiritus non intelligitur anima, prout à carne seu corpore distinguitur?

Æquè friuolum & nugatorium est, quod subdit Iunius: *Vbi de Christo hæc voces enunciantur, solenne est carne humanitatem; spiritu diuinitatem eius significari*. Ex quo sequitur, Christum in Cruce Patri suo commendasse diuinitatem, quia *commendauit ei spiritum*. Item *diuinitatem* moriendo emisisse; quia emisit spiritum: Et tradidisse diuinitatem, quia tradidit spiritum. Pulchrè profectò. *Quo non prouehitur Iunius odio veri ad inferos descensus Christi?*

Ait Bellarminus; illius: *Mortificatus quidem carne, viuificatus autem spiritu*, hunc esse sensum; *Christum carne mortificatum, spiritu viuificatum in passione; quia caro mortua mansit, anima verò non potuit occidi, sed mansit viuua & operans, ac triumphans de inferno*. Iunius hic *æquiocationes & collectionem à particulari ad vniuersale* somniat. Vbi talis collectionis exemplum? Vbi *æquiuocatio*? Num in voce *spiritus*? Tu quidem ais: *Quid aiendo efficis, nisi quòd te Aium Locutum facis?* In tota Petri periodo accipitur *spiritus* pro anima & animabus humanis. Quæ hic *æquiuocatio*? Probat tandem Iunius vocem spiritus hic non accipi pro anima; quia Christus dicitur *viuificatus spiritu*. *Anima non potuit viuificari; nam ea demum viuificari dicitur, quæ mori possunt; anima autem non potuit occidi*. Vnde probat Iunius illud solummodo dici *viuificari*, quod occidi potest? imò illud maximè viuificatur, quod non potest occidi. An non Bellarminus productis scripturæ exemplis demonstrat; viuificari esse non occidi? Cur tu nihil ad hæc exempla? Quamquam anima Christi etiam dici potest per excessum ex corpore viuificata, quia liberata est ab omni molestia & angore, quem in corpore existens partim in appetitu sensitiuo, partim quoque, vt nonnullis placet, tempore passionis, in ipsa voluntate, pertulerat.

Ait Bellarminus; illud: *Veniens predicauit; non posse accipi de diuinitate, nisi improprie*. Iunius: *Si improprie dicit pro eo, quod est figuratè, agnosimus*. Improprie dicit pro eo, quod opponitur vocabulo *proprie*. Nam diuinitas proprie non mouetur, nec de loco ad locum proprie venit; ergo improprie. Itaque si illud: *Veniens predicauit*, accipitur de diuinitate; impropria erit locutio: non *visiosa*, vt calumniatur Iunius; neque enim improprium idem est, quod, *visiosum*. Iunius illud; *veniens predicauit*; accipit de persona Christi. Etiam Bellarminus, sed de persona non præcisè, nam & hæc moueri nequit, sed de persona secundum animam; mansit enim anima Christi, quantumuis à corpore separata, hypostaticè coniuncta Verbo.

Danzus hic non scribit, sed profus insanit. Mentitur I. *Bellarminum ex loco Petri colligere, Christum nihil in anima passum, sed in solo corpore*; contra illud, *Tristis est anima mea*. Nihil de hoc isto quidem loco, Bellarminus. Mentitur II. Verbum *procedens* ex sententia Bellarmini, *non posse accipi pro itione vel aduentu metaphoricè*; quo pacto Deus in scripturis dicitur aliquando *iuisse, venisse, descendisse*; itione, aduentu, & descensu metaphoricò. Mittit Bellarminum ad Thesaurum Stephani & Scholia Bezzæ. Nil opus hæc missione; quia notio hæc Bellarmino non est ignota. Fatemur aliquando improprie accipi Verbum *procedens*: hoc loco diui Petri, participium eius *procedens* improprie vsurpari; abnuimus; sed pro vero locali motu animæ Christi poni affirmamus. Nec obstat, quod *masculinè* dicatur *procedens*, quod non videtur construi posse cum vocula *ψυχή*, anima; nam Christus *procedens*, profectus seu *veniens predicauit*, sed *ἐν τῷ ψυχῷ*, secundum animam.

Dicit Bellarminus, si per spiritus, qui in carcere erant, intelligantur homines viuentes; consequens videri, S. Petrum de industria affectasse improprietatem & obscuritatem. *Negatur*, clamat Iunius. Non enim dicit Petrus, *ἐν τῷ ψυχῷ, sed potius, τοῖς ἐν φυλακῇ*. Quid hoc ad rem? siue illud dixerit sanctus Petrus, siue hoc; oratio obscura & impropria redderetur; si per *spiritus in carcere* intelligerentur homines viuentes. Quis enim ita loquitur, vt homines viuos, appellet *spiritus in carcere*? Quamquam Iunius, tanquam lucifer, aliter tenebras ab hac oratione diui Petri fugat. Nam iuxta illum sensus est; in quo spiritu, his, qui in carcere sunt; hoc est, his, qui iam pœnis æternis propter suam incredulitatem adiudicati, addicti & adstricti sunt, *veniens predicauit*, nempe Christus secundum diuinitatem, & *veniens predicauit*, non quando iam in carcere erant; sed cum adhuc in hac vita degerent. Quis tam lusciosus sit, qui illata hac Caluianiana in hunc locum luce; omnia longè lateque splendescere non videat, omni sermonis obscuritate & improprietate sublata?

Qua fronte autem pugnare se fingit Iunius pro sententia D. Augustini; cum hæc, quam nobis propinat, non sit ex S. Augustini officina, sed ex Iunij & Bezæ cerebro; nam S. Augustinus per *Spiritus in carcere*, non intelligit, Spiritus seu animas inferni pœnis iam subiectas, vt Iunius; sed homines viuos, & in terra adhuc superstites. *Voces τῶν ἐν φυλακῇ πρῶτων* Bellarminus perperam interpretatur. *Spiritus in carcere*, inquit Danzus. *Beza* faciliè, rectè explicat, *Spiritus in carcere existentibus*; id est, qui nunc existunt in carcere inferni. Sed quàm facilis & recta sit hæc explicatio, paulò post docebit Bellarminus; & partim iam vidimus in Iunio.

Dicit S. Petrus cap. 4. *Ideo & mortuū prædicatum est Euangelium*: vbi per mortuos verè mortuos intelligi ait Bellarminus; ex quo concludit: Igitur veris mortuis Christus prædicauit, id est, ad veros inferos descendit. *Non sequitur ex ambiguo*, inquit Iunius. Vbi hoc ambiguum? An non demonstrauit Bellarminus *mortuos* eo loco pro verè mortuis sumi? *Imò sequitur contrarium planè*, inquit Iunius, *si quæ diligentius attenderit, ex horum locorum comparatione in hunc modum*: vt viuos & mortuos Christus iudicaturus est, ita prædicauit Euangelium suum: Viuos autem & mortuos (qui nunc quidem sunt viui & mortui) Christus iudicabit viuens (facta resurrectione) tempore iudicij sui: eodem igitur modo, viui & mortuū dicitur prædicasse, & ita oportet intelligi, nempe dum viuerent.

Si neges Maiorem; nil suppetet Iunio, quo eam fulciat. Nam mortui, dum mortui erunt, hoc est, dum eorum anima extra corpus versabitur, non iudicabuntur in extremo iudicio; sed iudicabuntur resumpto iam corpore, atque adeo viui. At S. Petrus ait, Euangelium prædicatum esse *mortuū* formaliter, hoc est, vt mortuis, quorum spiritus seu animæ extra corpora existant. Ait enim: *Reddent rationem ei, qui paratus est iudicare viuos & mortuos*; id est, verè mortuos; Nam vt tales quoque, hoc est, vt verè mortuos paratus est Deus iudicare, *ideo enim & mortuū*, hoc est, verè mortuis, quos Deus paratus est iudicare; *prædicatum est*.

Dicit Bellarminus: nullā apparere connexionem, si quis prædicationem hanc referat ad tempora Noë. Quomodo enim ista cohærent; Christus in passione sua carne mortuus est, spiritu viuos mansit, ideo Deus olim prædicauit hominibus per Noë. *Euidentiſſima est cohærentia*, occinit Iunius. Assentior, sed ita, si somnia Iunij nobis pro euidencia obrudi patiamur. Audiamus tamen Iunianam cohærentiam: *Hortatus est Petrus, vt afflictiones perferamus, in eis sanctificemus Deum, fidem profiteamur, colamusq; bonam conscientiam, vt pudeant, qui incessant nostram bonam in Christo conuersationem. Hanc hortationem confirmat Petrus à virtute Christi, tum in persona ipsius, tum in Ecclesie membri constanter demonstrata. In persona ipsius*; nam & Christus, inquit, vt nos ad Deum adduceret, semel pro peccatis

A passus est, iustus pro iniustis, mortificatus quidem carne, viuificatus autem spiritu. *In Ecclesia verè, tum prisca, tum noua; quoniam communis vtriq; est bona illa in Christo conuersatio. Prisca autem*, in quo, nimirum, profectus prædicauit etiam spiritibus, qui sunt in carcere, immorigeris olim, cum semel exspectaret Dei lenitas diebus Noë, cum extrueretur arca, in qua paucæ, id est, octo animæ seruatae sunt in aqua. *Hac verè noua, & Christiana Ecclesia*, quo etiam nos antitypum baptisma nunc seruat, &c. *Quo autem, puta eodem spiritu, quo & Christus viuificatus est, & prisca Ecclesia instituta. Hoc Iunij bitumine quid non coalescat, & cohære cogatur? Nihil tam dissipatum & disparatum erit, quod non coeat, si huiusmodi cœmentum adhibeas. Quis non videt commenti vanitatē, quando dicit; Prisca Ecclesia sub Noë mentionem factam, postea etiam noua, quod vtriq; communis sit bona illa in Christo conuersatio; cum temporibus Noë omnis caro corruerit viam suam, octoq; duntaxat animæ generale exitium euaserint, ipseque Petrus mentionem fecerit, non eorum, qui bona conuersatione Deum tunc colebant, sed qui increduli fuerant; & ad omnia salutaria monita aures obturauerant, donec in ipso interitu sapere didicerunt, & ad Deum confugerunt. Quis tam stupidus est, vt hos, tanquam exemplar bonæ conuersationis, à S. Petro Christianis propositos fuisse asserat? Quis & illos commemoratos credat, tamquam paradigma efficacissimæ virtutis Christi & passionis eius, in quibus omnis efficacia & virtus passionis Christi penitus deperdita fuit; nam omnes istos incredulos æternis suppliciis esse addictos, tradit hic Iunius, & Caluius in hunc ipsum B. Petri locum. An deerant S. Petro priscae Ecclesie exempla virtutis Christi apta & ad rem idonea? Cur non protulit Abraham, Iacob, Isaac, Dauidem & similes, in quibus virtus Christi luce meridiana euidentiſſime elucet? Quomodo Christianam patientiam, fidem, & sanctimoniam nos docere voluit exemplis eorum, qui in æternum perierunt, ex Caluinistarum quidem sententia?*

Citat Bellarminus S. Hieronymum dicentem, Deū puniuisse multos tempore Noë aquis diluuij, ne deberet eos punire in gehenna in æternum. Obstrepit Iunius. *Quid hoc ad causam & sermonem institutum Petri? Multum, o Iuni, quia inde apparet, Christum apud inferos, non damnatis in æternum, sed aliis prædicasse; qui olim quidem fuerant increduli, sed postmodum incredulitatem salutari poenitentia expiarant. Et quāuis eo loco patientiam, & molestiarum tolerantiam exemplo Christi pro nobis mortui S. Petrus docuerit; interferit tamen & illa; quæ anima Christi à corpore seiuncta egerit; quo peruenit, & hoc vt charitatem Redemptoris nostri in nos luculentius ob oculos poneret.*

Sed en solidissimum argumentum, quo demonstrat Iunius prædicationem, cuius meminit

S. Petrus, factam ad viuentes, non ad mortuos. Media antecedit finem tempore in iis rebus, quæ sunt cum tempore; medium autem est prædicatio: finis, iudicatio in carne & vita in spiritu: antecessit igitur prædicatio hunc vtrumque, finem. Vtrumque, autem finem suum præstat in hac vita Deus, semperque præstitit: ergo & prædicatio apud viuos antecesserit in hac eadem vita, necesse est.

Respondeo, media ad conuersionem antecedere finem, hoc est, ipsam conuersionem. Præcessit ergo & prædicatio aliqua apud istos, qui tempore Noë erant increduli; & superueniente diluuiio, poenitentiam egerunt; siue illa prædicatio facta fuerit à Deo per Noë, siue per internas inspirationes, siue vtroque modo. At prædicatio Christi in inferno non fuit ad conuertendos incredulos, sed solum ad significationem gaudij magni faciendam piis animabus, quibus annunciauit completam esse redemptionem, vt intelligerent se iam inde liberandas, & tempore suo etiam corpora recepturas, vt bene Bellarminus explicauit. Itaque necesse non fuit, vt hæc prædicatio ipsam incredulorum conuersionem antegrederetur.

Ait Bellarminus, Augustinum postea cognouisse sinum Abrahæ fuisse in inferno, licet de eo dubitauerit in Epist. 99. id patere ex tract. in Psal. 85. & lib. 20. de ciuit. cap. 15. Obicit Iunius Augustinum Psal. 85. vt voce fortassis, & lib. 20. de Ciuit. hac phrasi. *Si enim non absurdè credi videtur, &c. Non ignorauit hoc Bellarminus; attamen ex vtroque loco manifestè apparet, S. Augustinum opinatum esse, sinum Abrahæ esse apud Inferos, tamen quia certus sententiæ suæ non erat; nihil definite affirmare voluit. Si tamen Iunius desiderat locum Augustini in quo nullum dubitationis vestigium insit, sinum Abrahæ fuisse in inferno: accipiat istum ex ferm. 137. de temp. in die sancto Paschæ. *Vultis tamen audire quid egerit? audite, quid fecerit. Nulla necessitate, sed propria voluntate in ligno se suspendi permisit, clauis corpus suum perforari non renuit, animam ponendo mortem sustinuit, carnem in sepulchro posuit, & comitante secum anima, ad inferna descendit. Per hanc electi, qui quamuis in tranquillitate sinu; (quid est tranquillitatis sinus, nisi Abrahæ sinus?) tamen apud inferni claustra tenebantur. (erat ergo sinus tranquillitatis seu Abrahæ in inferno) ad Paradisi amœna ducti sunt. Quod ante passionem dixit, in resurrectione sua Dominus impleuit. Si exaltatus fuero, inquit, à terra, omnia traham ad me. Omnia etenim traxit, qui de electis suis apud inferos nullum reliquit. Omnia abstulit vtiq; electa. Neq; enim infideles quosque, & pro suis criminibus æterni supplicii deditos, ad veniam Dominus resurgendo reparauit: sed, illos ex inferni claustris rapuit, quos suos in fide, & actibus recognouit. Vnde rectè etiam per Oseam dicitur: *Ero mors tua, ó mors: ero morsus tuus inferne. Id namq; quod occidimus, agimus, vt penitus non sit. Ex eo autem, quod mordemus, partem abstrahimus, partemq; relinquimus. Quia ergo, in electis suis funditus occidit mortem, mors mortis existit. Quia verdè ex inferno partem abstulit, & partem reliquit, non occidit***

A funditus, sed momordit infernum. Nec video, quid Iunius contra tam luculentum testimonium allaturus sit; quàm sermonem illum non esse Augustini. In quo ad stipulatores non ex triuio, sed ex Lycéo habet. Verum in Crisi nullius præiudicatur Crisi, sua cuique libera est, dummodo ab omni lege & norma non abscedat.

Discussa S. Augustini sententiâ, transit Bellarminus ad commentum Beza, qui exponit, vt supra Iunius. *Christus in spiritu, id est, diuinitate, veniens prædicauit spiritibus in carcere, id est, spiritibus, qui nunc sunt in carcere inferni; sed tunc, quando en prædicabatur, non in carcere, sed in corpore erant, quando fiebat scilicet arca Noë.* Hæc Beza, qui pro; *erant*, antiqui nostri Interpretis: vertit, *sunt*, vt figmento suo locum struat. Et quamuis in Græco nullum sit verbum: tamen omnes Latini hæcenus legerunt, *erant*: imò ipse Calvinus in Commentario 1. Epist. S. Petri ita vertit; *In quo & iis, qui in specula erant, spiritibus, profectus prædicauit*; & Græci à Bellarmino citati exponunt; *erant*, non autem *sunt*; quia eos volunt à Christo liberatos de carcere; non potuit autem verè dici tempore Petri de illis spiritibus eos tunc in carcere fuisse. Iunius. *Negamus.* (Quid nobis cum tuo *Negamus*? Redde negationis aliquam rationem, si potes.) *Nam Augustinus Epist. 99. plerumq; reddis, conclusis in carcere, ad præsens tempus respiciens.* Quomodo S. Augustinus ad præsens tempus, hoc est, ad tempus D. Petri respicere potuit, cum ipse per *spiritus in carcere*, intelligat animas temporibus Noë, quando condebatur arca, adhuc in corporibus existentes, seu viuentes homines; & ad viuos, & in his terris degentes prædicationem illam à Christo secundum diuinam naturâ, institutam & peractam scribat. An ætate D. Petri spiritus illi adhuc in corporibus versabantur, seu, quod idem est, an illi, qui Noëtico diluuiio interierunt, D. Petri seculo adhuc superstites erant? Quid, an non ipse S. Augustinus in ipso vestibulo Epistolæ ad Euodium sic legit: *In quo & iis, qui in carcere erant, spiritibus veniens prædicauit, &c.* Itaque illud; *carcere conclusis*, resolui debet in istud. *Qui in carcere erant conclusi.*

Pergit Iunius. Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromat. & Oecumenius *præsentem vtiuntur, τοῖς ἐν ἀδύτοις, qui in inferno continentur.* Cur non; *iis, qui in inferno concludebantur*, vel, vt Augustinus loquitur, *concluserant*? An participium *concluserant* hanc significationem respuit? An solummodo præsentis temporis verbo exponi potest?

Glossæ & Lyrani expositio mystica est, non literalis; nec aduersatur nostræ; sed eam supponit, sicut solet sensus spiritualis litteralem supponere.

Tertia opinio est Caluini lib. 2. Instit. cap. 16. §. 9. & in Pnychopannychia, & in commentario in 3. cap. Epist. 1. D. Petri, qui vult, Christum prædicasse piis & impiis, defunctorum spiritibus, non quòd ad eos venerit per animæ præsentiam, sed quòd effecerit, vt sentirent effectum passio-

nis & mortis suæ, & boni quidem gaudium reciperent, mali mœrorem: illud quæ S. Petri & quæ-
 ræ, vertit; in specula; non, in carcere, &c. & versionis
 causas reddit, vt habes apud Bellarminum; sū-
 umque delirium tanti fecit; vt dixerit, *serare se*
bonos omnes id approbaturus. At cum ipse inprimis
 Beza illud non approbarit, oportet, vt vel Calui-
 nus falsum dixerit, vel Beza vir bonus non fuerit,
 vt rectè ratiocinatur Bellarminus. Clamat Iuni-
 us. *Maleuola interpretationes; argumentatio falsa, & in-*
digna conuicia hic adhibentur ad fundamentum falsum.
Nam vbi locorum Calvinus his verbis vsus est? In Psycho-
pannychia his verbis vsus est Calvinus. An opus
illud nunquam legisti? Vix crediderim. An non
in eo exstant hæc verba, vbi prædictum S. Petri
locum tractat. Sic enim (vt Bellarminus ex Calui-
no recitauit) illum locum interpretor, qui multa inge-
nia torfit, & persuasurum me bonis omnibus confido. De-
inde quæ nam sunt illæ maleuola interpretationes?
 Quæ falsa argumentatio? Quæ indigna conuicia?
 Certè Bellarminus conferens inter se Beza & Caluini
 sententias, earumque discrepantias, nil aliud dicit,
 quàm quod Calvinus & Beza dicunt, remotâ omni
 verborum contumeliâ. Et argumentatio, quam ex
 dicto Caluini contra Bezam Bellarminus texuit;
 spôte sua, nemine eductentè & deductente, ad
 manum quasi fluit.

Sanè, si Calvinus verum dixit, nec Iunius bonus
 vir erit; quia amplectitur sententiam Beza, quæ
 consistere nequit cum Caluini somnio: Et Iunius
 palam fatetur, *se non constituisse sententiam*
Caluini præstare, humani oculi etiam vidisse Calvinum:
omnia scire esse diuinitati. Ergo aut Iunius non
 est vir bonus: aut Calvinus mentitus est. Solertior
 hic fuit Iunio Danæus; quia retorquet Bellarmini
 argumentum in Bellarminum, nempe nec ipsum
 bonum virum esse; quandoquidem Caluini sententiam
 sibi non est passus persuaderi: sed inepta est
 retorsio; quia Calvinus nomine bonorum, intelligit
 Calviniane bonos, hoc est, suos, & sibi deuotos
 bonos; qualis absit, vt Bellarminus habeatur.
 Haberi autem debebant & volebant Beza & Iunius.
 Porro in Psychopannychia legit adhuc Calvinus
 cum vetere Interprete: *In carcere: non in specula:*
 sed posteris annis vberiore luce ex orco collustratus,
 ridiculam illam suam speculam erexit.

Ad finem capituli dicit Bellarminus, perstandum
 in communi patrum sententia, quæ docet, Christum
 in carcere inferni sanctis Patribus prædicasse.
 Hic furis exardescit Danæus. Furor eius I. est
 iste, *Bellarminum falsum committore.* II. *Bellar-*
minum doctrinæ Petri falsum & erroneum dogma ad-
scribere & affingere. III. *Bellarminum deducere animam*
Christi ad infernum damnatorum seu gehennam. IV. *Bel-*
Larminum scribere, animam Christi ibi prædicasse &
annunciasse penitentiam. V. *Ex sententia Bellarmini ani-*
am Christi liberasse damnatos ad gehennam. VI. *Bel-*
Larminum incidisse in reprobam sensum, quod repudiarit
veram interpretationem Beza, & Augustini. Si exposi-

tio Beza vera est; non potest esse vera explicatio
 Augustini; si hæc, falsa erit illa; quia sunt diuer-
 sæ & contrariæ. Cur nulla mentio explicatiōnis
 Caluini? An hæc vera non est, etiam apud Danæ-
 um? Profectò vera esse nequit, si vera Beza. VII.
Bellarminum elegisse omnium pessimam sententiam.
 VIII. *Idg, vt diues Monachorum ararium amplificet pro-*
virili. IX. *Et ex ea castina fuligine otiose viuat & pasca-*
tur. Habes Eneadem furoris Danæani.

CAPVT XIV.

Adfertur traditio Patrum de descensu Christi ad inferos.

B O cloco prorsus est sibi gemellus Danæus: calumniatur & mentitur, Bellarminum ad Patres confugere, quod animaduertit imbecillitatem argumentorū hactenus allatorū: Hoc Patrum præsidium esse prorsus inutile & infirmum; non esse licitum in articulo fidei ad hominum auctoritatem se recipere: patribus habendam fidem, quatenus cum scripturis concordant. (Quis abnuat? Sed num ideo discordant, quia iudicio Danæi discordant, vel discordare videntur?) Symbolum Apostolicum & duo Concilia Toletanum & Lateranense citata à Bellarmino facere pro Calvinistis (faciunt, si quis Caluini in illud; *Descendit ad inferos;* Commentarium non arbitretur commentitium, nec execretur, vt blasphemum & atheū) Patres à Bellarmino adductos non sapere ex Dei Verbo: neque sententiam suam ex Dei verbo confirmare; sed duntaxat ex suis coniecturis, & ex errore, quod piorum animas ante Christi incarnationem non in calum euolare crederent, sed in infernum detrueri. Omnes Patrum sententias manifestè pugnare contra illud: Hodie mecum eris in paradiso: Cui potius credendum, quam centum millibus Patrum. Quid multis opus est? Fatetur Danæus patres esse nostros, patres pro Bellarmino stare; se patres nihil morari. At nos moramur & pluris facimus Patres hoc capite à Bellarmino enumeratos, quam Caluini cum centum millibus Calvinisticis sannionibus & scurris.

Sed en argumentum. Bellarminus concedit potuisse Christum animas ex inferis liberare, sine reali descensu; ergo ita factum est. Plane subtiliter, à posse ad esse. Nec meliore fide; quamuis tectiore astu versatur Iunius in eludendis Patrum testimoniis à Bellarmino adductis. Multa ntigatur de vocabulo *quodis* quæ iam cap. 10. non sat nugarum super hoc ipso nomine nobis apposuisset. Nec tamen vllum Auctorem, etiam hic laudare potest, qui propriè *quodis* aliter, quàm pro subterraneo animarum habitaculo vsurparit. Ne Diphilus quidem aliter accipit, cuius multos Iambos recitat Iunius ex lib. 5. Stromat. Clementis Alexandrini. Miratus fui, Iunium, qui nihil nescire volebat, plerosque illorum Iamborum adeo vitiosè protulisse, vt præter nomen, nihil de Iambo superesset; quasi Sylburgius in Græca editione

Clementis pridem ex Eusebio Iambis istis medicinam non fecerit.

Sed his omisissis, insonat Iunius, æquiuocationes & figuratas locutiones, quibus Patres de Christi ad inferos descensu differentes vsi fuerint. Addit & hoc; multos recentiores ex patribus in hanc sententiam deuenisse; tum ignoratione homonymiæ abductos, tum communi opinione in Ecclesiam recepta sine fundamento scriptura. Adiungit & hoc reuerentiæ suæ in sanctos Patres specimen. De sequentibus omnibus testimoniis ita statuis; singula ex veritate, quacumq; possumus commodè, interpretari oportere: quæ verò se habent secus, ea humaniter à nobis ex charitati lege tolerari; aut ex veritate (si qua fortè contra fidem veniunt) improbari; cum nulla de his Canonice scripturarum expressa profertur auctoritas, vt Augustinus loquitur.

Agimus gratias pro humanitate, & charitate in sanctos Patres, quam tamen nec ipsi postulant; quia dolosa est; nec nos desideramus; quia sub melle tegit aculeum. Testimonia Concilij Tolentani & Lateranensis negat Iunius, si accipiantur propriè, hoc est, si non vertantur in tropos Calvianos. Oportet ergo, vt & articulum illum symboli neget, si propriè accipiatur, quia Concilia hæc nihil aliud asserunt, quàm quod articulus ille symboli complectitur. Et certè iam dudum Calvinus articulum illum; *Descendit ad inferos*; à litterali & germano sensu ad tropicum suum, vel potius phantasticum detorsit: quo præsidio ineptissimè etiam Iunius hic eludit testimonium Thaddæi, vnus ex discipulis Domini, & insuper mentitur malè à Bellarmino verba Thaddæi referri.

Eadem arte declinare nititur euidentissima Ignatii, Iustini & Irenæi testimonia; & imperitissime dicit; Irenæum hoc velle, *separari quidem animam à corpore, sed tamen hominem adhuc secundum corpus in terra inferioribus degere*: Nihil, minus dicit, vt fatebitur, quisquis oculis non Iunianis Irenæum inspexerit. Expressè asserit, Christum lege mortuorum secundum animam ad inferos descendisse, & vsque ad tertiam diem in terræ inferioribus commoratum esse, *in medio umbra mortuorum*, vbi erant animæ mortuorum. Ex quo infert, etiam discipulos debere, post mortem, ad inferos secundum animam descendere; non enim esse discipulum supra magistrum; & per locum inuisibilem intelligi inferos. Quid autem de hoc postremo D. Irenæi asserto sentiendum sit, nil attinet hic discutere, sufficit, quod descensum Christi ad inferos, manifestissimè adstruit: ita vt Inferos per Iunium suum nihil vel caliginis vel officinarum re ipsa offundere queant; licet tentent; quo artificio Iunius etiam illustrissimum locum Clementis Alexandrini lib. 6. Stromat. obnubilare conatur, impudenter mentiens Clementem *δὴ τὸ ἐν ᾧ* (subaudi *οὐρανῷ*, vel simile quid) per eos, qui sunt in inferno, intelligere eos, qui hic vitam infernalem ducunt: quo nihil alienius à sententia Clementis dici poterat; cuius sunt ista.

A Prædicauit Dominus iis quoq; qui erant apud inferos: Dicit quidem certè scriptura: Iob. 28. Dicit infernus perditioni, eius quidem speciem non vidimus, eius autem vocem audiuimus. Non locus vtiq; voce accepta, dicit ea, quæ prius dicta sunt, sed ij, qui sunt collocati apud inferos. & se ipsos tradiderunt ad exitium, tanquam ex naue aliqua, se sua sponte in mare proiicientes. Ipsi verò sunt, qui diuinam audierunt virtutem, & vocem. Nam, qui sanæ mentis, & iustorum & peccatorum animas esse existimauerit in vna condemnatione iniustitia, maculam infundens prouidentia? Quid verò, an non significant Dominum annuntiasse Euangelium, & iis, qui perierant in diluuiio, vel potius vincti fuerant, & iis, qui in præsidio continebantur & custodia?

B An non singuli apices clamant, hic sermonem esse de mortuis, seu de animabus, quæ apud inferos detinebantur? Et tamen hunc tam perspicuè lucentem solem non veretur Iunius nebulis suis obscurare.

Post prædicta subiicit Clemens: *Ostensum est autem in secundo quoq; Stromate, Apostolos consequenter Domino, iis quoq; qui erant apud inferos, annuntiasse Euangelium. Oportebat enim, vt existimo, sicut hic, ita illic quoq; optimos, ac præstantissimos discipulos esse magistri imitatores, vt vnus quidem, vos qui erant ex Hebræis, alij verò gentes deducerent ad conuersionem, hoc est, eos, qui iniustitia, quæ est ex lege, & ex Philosophia vixerant quidem, sed non perfecte sed cum errore, & prolapsione vitam transegerant.*

C Non examino hic, quam hæc sint vero consona. Duo moneo; primum, eodem modo Irenæum loqui cap. vlt. libri quinti; vltimo, inquam, veteris editionis; nam Feuardentius ex vetustis codicibus plura adiecit. Alterum, hinc elucere, quod verum credimus, & vt dogma fidei tuemur, Christum verè ex Clementis sententia ad inferos descendisse, prædicationis causa; cum exemplo magistri eodem Apostolis vita functis eundem fuerit; vt quidem Clemens arbitratur; qui rursus ait; *Si igitur Dominus nulla alia de causa descendit ad inferos, quàm, vt annuntiauerit Euangelium, sicut terrè descendit; aut descendit, vt annuntiauerit omnibus, aut solis Hebræis. Atq; si omnibus quidem, salui erunt omnes, qui crediderint, etiamsi sint ex gentibus, cum iam illic confessi fuerint, &c.*

D Obserua ex Iunii delirio sic hæc Clementis verba interpretanda esse. Si igitur Dominus nulla alia de causa descendit ad inferos, id est, *ad homines vitam infernalem agentes, &c.* Ingeniosissimè; præsertim cum subdat; *Apostolos quoq; sicut hic*; id est, in hac vita; ita etiam illic, id est, in altera vita, apud inferos, *Euangelium annuntiasse iis, qui ex gentibus apti erant ad conuersionem.* Adscribam hic, quæ eruditus Scholiastes Clementis annotauit ad hunc, de quo agimus, locum, quia toti aduersus Iunianam vanitatem disceptationi non parum lucis adferet. *Non eadem penitus verba, sed quæ tamen videtur in mente habuisse Clemens, Iobi sunt 28. v. 12. ἡ ἀπώλεια, καὶ ὁ θάνατος ὅτι πάντες ἀκηκόαμεν αὐτῆς τὸ κλέος. Latina vulgata: Perditio, & mors dixerunt: auribus no-*

στὴν ἀνδιούμην σφαιρὰν αὐτοῦ. Chaldaica paraphrasis interpretatio; Domus perditionis, & angelus mortis dixerunt. Clementis verba sunt: λέγει δὲ ἄδης τῆ ἀπωλεία· ἴδῃ μὲν αὐτὸν οὐκ εἶδομεν, φωνῶν δὲ αὐτοῦ ἠκούσαμεν. Simili est locus & Iobi 26. v. 6. Nudus infernus coram illo, & nullum est operimentum perditioni. γυμνὸς ἄδης ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστι πτερόλαιον τῆ ἀπωλεία· quem sic interpretatur quidam ex veteribus apud Nicetam Heracleensem in expositione, seu Catena manuscripta C. V. Petri Delbenij Abbatis: ταῦτα δὲ θερητικῶς εἰς τὴν διὰ σαρκὸς οἰκονομίαν τῆ μονοθεῖος εἰρηται. αὐτὸ γὰρ ἐνώπιον γυμνὸς ἔστιν ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ σκοτεινὸς ἄδης, καὶ ἡ γαίτων τῆ ἀδὲ ἀπωλεία, ἡ γυνὴ δὲ θάνατος· ἢ ἔχει ἀποκρυβέν· αὐτὸς ἀνδραπέθ' ἡ γυνὴ, καὶ τὸν ἀδὲν ὑπεύλητος, καὶ τὸς οὐκ εἶσι ἐν ἀνδρεία ἐξήραση. εἰρηται δὲ καὶ ἐν ταῖς παρομοίαις ἄδης, καὶ ἀπωλεία φανερά παρὸ κρείων· ἢ ἐκρίθη γὰρ παρ' αὐτοῦ ἕτα τὸ κρείων, ἐν ᾧ αἱ ψυχὰι κτερίζοντο πρὸ τῆς αὐτοῦ ἐπιδημίας. ἕτα οἱ ἀπολύσαι διέξαντες διὰ τὴν φθορὰν, καὶ τὸν θάνατον. ἀλλὰ καὶ εἰς ἄδην κτήληται, καὶ τὰς ἀπ' αἰῶνος ψυχὰς αἰώνιον δεσμῶν ἀπέλευσεν.

Hæc de vnigeniti dispensatione in carne prophetice dicta sunt. Siquidem coram eo tenebricosus, & splendore carens infernus nudus est, & quæ illi propinqua est, perditio, hoc est, mors, latere non potest. Ille scilicet homo factus & infernum spoliavit & qui illic erant, virtute sua eduxit. Dicitur est & in proverbiis; infernus, & perditio manifesta apud Dominum. Neq; enim locus, in quo versabantur anima, quæ ante illius aduentum detinebantur, absconditus illi fuit: neq; illi, qui ob corruptionem, ac mortem funditus interiisse videbantur; sed ad inferos descendit; & quæ à seculo fuerant, animas, perpetuè vinculis expeditit. Locus ex Proverbijs citatus est cap. 15. v. 22. Infernus, & perditio coram Domino: quanto magis corda filiorum hominum.

Origenis testimonia similiter per figuras & tropos à se amolitur tropicus & figuratus Iunius; si insulse, quid tum? Parum sollicitus est, iam enim semel ad omnem impudentiam alea iacta, & frons obdurata est. Postea, quia tropus non videbatur rem totam transactam dare, Origenem cõuiciis flagellare ingreditur: & sputa multa exspuit, tantum vt veritas obruatur. Quasi verò hic aliud quæretur, quàm vtrum Christus ad inferos descenderit. Descendisse adeo aperte affirmat Origenes, vt Iunius nullam sibi cauillandi viam patere animaduertens à calumniis & cõtumeliis præsidium petendum duxerit. Pari candore tractat Iunius loca Eusebij, Athanasij, Basilij, Nazianzeni, Nysseni, Epiphaniij, Cyrilli, Tertulliani, & aliorum, vbique figuras & tropos & ad inferos descensum virtuales, non reales ingeminat: vt nihil penitus ab villo tam perspicue aut dici queat, aut olim dictum fuerit, quod, si hanc impudentiam Iunianam sectari libeat, in sensum figuratum, hoc est, præposterum, rapere non possis.

CAPVT XV.

Christum proprie ac reipsa descendisse ad inferos.

Nihil ad nos caput istud pertinet; Clamat Danæus. Cur ergo à tuis mendacijs intactum non relinquis? Si ad te & tuos non pertinet, dic, oro, ad quos pertineat. Ad sua schola sententiariorum & otiosos homines remitti debet. Bonum igitur profectò factum fecisses, si calamum ab hoc capite tuum abstinuisses; nam pauciora liber tuus mendacia & conuicia contineret: Ex quibus vnum, ipsum Thomæ in Secunda Secunda q. 52. a. 2. Durando suffragari, hoc est, docere, Christum non reipsa, sed secundum virtutem solummodo ad inferos descendisse. Quæstio 52. in secunda secundæ est de dono Consilij; neque vllum verbum, in quatuor articulis, quibus constat, de Christi ad inferos descensu continetur. Fortè voluit Danæus nominare quæstionem 52. tertie partis S. Thomæ; vbi art. 2. ita scribit: Alio modo dicitur aliquid esse alicubi per suam essentiam; & hoc modo anima Christi descendit solum ad locum inferni, in quo iusti detinebantur; vt, quos ipse per gratiam interius visitabat secundum diuinitatem, eos etiam secundum animam visitaret & loco. Sic autem in vna parte inferni existens effectum suum aequaliter ad omnes inferni partes deriuauit; sicut & in vno loco terra passus, totum mundum sua passione liberauit.

Hæc S. Thomas; quæ Durando minimè patrocinantur; quia Durandus negat Christi animam secundum essentiam ad vllum inferni locum descendisse; at S. Thomas dicit, Christi animam secundum essentiam descendisse ad inferni locum, in quo animæ iustorum detinebantur; ad infernum autem damnatorum seu gehennam tantummodo virtute & effectu. Estne hoc Durandicum?

Mentitur deinde effrenatissimè, Bellarminum affirmare, animas extra suum corpus non esse in loco; nam expressè scribit Bellarminus; non esse improbabilem eorum sententiam, qui docent tam Angelos, quàm homines esse in loco per suam

essentiam. Et quamuis postea referat eorum sententiam, qui putant, animas naturaliter non posse applicari certo loco nisi per operationem, nec operari posse extra corpus; tamen supernaturaliter vtrumque posse. Itaque Deo iubente animam separatam posse mouere corpora, apparere, loqui, & operari, &c. Quid hæc Durandum iuuant? Non possit se mouere anima separata naturaliter, vt quibusdam placet, quorum sententiæ ego nequaquam subscribo, at potest supernaturaliter; vt dicit hic Bellarminus. Ex quibus etiam refutare licet insignem illam calumniam, cum supra ad cap. 7. Danæus accusat Bellarminum, quasi impiè de anima immortalitate sententem; quod neget animas nostras esse posse in loco extra

sua corpora. Non negat hoc; sed ait, esse in loco aut per essentiam; aut per operationem. Item quòd dicat, *animas extra sua corpora, nullam nisi extraordinariam actionem habere. & nihil extra corpus suum operari.* Nihil dicit Bellarminus de actione extraordinaria; sed naturaliter ait eam nihil operari posse, posse autem supernaturaliter, idque ex quorundam sententia, cui præmisit illam alteram; Angelos & animas per essentiam in loco esse; & per consequens, naturaliter operari & se mouere posse. Quæ mihi semper placuit; quamque & in Philosophia & Theologia auditoribus meis tradidi. Tamen neque secunda opinio, quam Bellarminus commemorat, quidquam immortalitati animæ detrahit, vt calumniatur Danæus.

Inter cætera argumenta, quibus Durandus oppugnat realem Christi ad inferos descensum, etiã hoc vnum est; *quòd in ipso momento mortis Christi anima iustorum in limbo fuerint beatitudine donata; fieri autem non potuerit, vt eo puncto anima motu locali, qui tempore indiget, realiter ad illa loca perueniret.* Respondet Bellarminus, non esse necesse dicere, eodem prorsus temporis puncto, quo Christus in Cruce exspirauit, animas illas beatitudinis gloria fuisse collustratas: Nihil enim absurditatis sequi, licet dicamus, gloriã breuissimo illo tempore dilatam, quo egebat anima Christi ad pergrandum illud spatium. Secundo respondet Bellarminus, animas iustorum, etiam necdum animâ Christi ad inferos delatâ, glorificari potuisse.

Vociferatur Danæus, *hæc facere pro Durando; nam cur descendit, si presentia realis ad gloriam iustorum non fuit necessaria?* Huic obiectioni iam occurrit Bellarminus Christum non propter solam beatificationem animarum ad inferos descendisse, sed etiam vt maneret in loco animarum illo triduo, quo corpus iacebat in loco corporû, & propter alias causas, de quibus S. Thomas 3. p. q. 52. art. 1. & ibid. Interpretes.

Obiicit Durandus, *Christum fuisse cum latrone in paradiso; non ergo in inferno.* Respondet Bellarminus, paradysum accipi metaphoricè pro loco gloriæ, qualis tunc Christo triumphatore ipse limbus erat. Et ita palam S. Augustinus Epist. 57. ad Dardanum in solutione primæ Quæst. cuius verba adscribam, quia Caluinisticam impietate insigniter redarguunt. *Si secundum hominem, inquit S. Augustinus, Epist. 57. quem Verbum Deus suscepit, putamus dictum esse: Hodie mecum eris in paradiso; non ex his verbis in celo existimandus est esse paradysus. Neg enim ipso die in celo futurus erat homo Christus Iesus vs, sed in inferno secundum animam, in sepulchro autem secundum carnem. Et de carne quidem quòd eo die in sepulchro sit posita, manifestissimum est Euangelium. Quod verò illa anima in infernam descenderit, Apostolica doctrina prædicat, quando quidem beatus Petrus ad hanc rem testimonium de Psalmis adhibet, vbi de ipso prædictum esse demonstrat: quoniam non derelinques animam meam in inferno, neq. dabis sanctum tuum videre corruptionem. Il-*

lud de anima dictum est; quia non ibi est derelicta, vnde tam citò remeauit: illud, de corpore, quod in sepulchro corruptum celeri resurrectione non potuit. Sed in sepulchro paradysum nullus intelligit. Et Si, quisquam esset is absurdus, vt, hoc sapere conaretur, eò quòd illud sepulchrum in horto erat; certe hinc ab ista opinione reuocaretur, quòd ille, cui dictum est: hodie mecum eris in paradiso; non illo die fuit cum Christo in illo sepulchro: nec eius fidei, pro magno munere offerretur sepultura carnis, nihil gaudij, vel doloris in morte sentientis, cum ille de requie, vbi sensus est, cogitaret. Restat igitur, vt, si secundum hominem dictum est: hodie mecum eris in paradiso, in inferno intelligatur esse paradysus. vbi erat eo die futurus secundum humanam animam Christus.

Secundò respondet Bellarminus, si paradysus accipiatur proprie, pro loco illo, in quo protoplastus olim vixit; non fuisse impossibile animam Christi simul in duobus locis existere. Hoc Bellarminus, non autem, quòd illi Danæus, cynica prorsus fronte, adscribit; *animam Christi post mortem fuisse duntaxat quoad effectum, nõ quoad locum cum anima latronis.* Cur igitur, inquit Danæus, *anima Christi cum aliorum piorum animis eodem modo fuisse negatur à Bellarmino? Hoc scribere, quòd facit, Bellarminus, est Durandum contra te victorem clare pronunciarè.* Hoc scribere, quòd facis, Danæe, est mentiri & calumniari turpiter & flagitiosè; quia hoc non dicit Bellarminus ex sua mente, sed ex Durandi sensu, cuius argumentum proponit, & mox soluit. Tandem mendacia sua hoc mendacio coronat; *Bellarminum nihil contra Durandum adferre, quòd sententiam Durandi planè non confirmet.* Contrarium fatebitur, quisque alio animo, quàm Danæus, Bellarminum legerit.

Quiritatur Iunius, *Caluino iniuriam fieri, quòd Christi descensum ad inferos secundum virtutem non admiserit.* Atqui licet Calvinus lib. 2. Institut. cap. 16. §. 9. concedat, *Christum mortuus illuxisse virtute sui spiritus, nusquam tamen hanc, vt sic loquar, apparitionem, nominat descensum Christi ad inferos; sed totum & adæquatum in perpulsionem cruciatuum infernalium constituit.* Quem pro fabula habuisse nõ modò limbum & purgatorium, sed & ipsam gehennam, ostendimus ad cap. 8. quia palam dicit, *puerile esse concludere in carcere animas mortuorum: neque est hoc falsa criminatio, vt hæc Iunius criminatur: Neque falsò dicit Bellarminus, Calvinum negare animas à Christo esse beatificatas.* Audi Iunituum Calvinum lib. 3. Institut. cap. 25. §. 6. *Valde se torquent multi disputando, quem locum occupent (animæ separatæ) & an caelesti gloria iam fruantur necne. Atqui stultum & temerarium est de rebus incognitis alius inquirere, quàm Deus nobis scire permittat.* En Deus non permittit nos scire, indice Caluino, num iustorum animæ iam gloria caelesti fruantur; & de hoc inquirere, notat Calvinus *stulticia & temeritatis nota.*

Addit. *Contentissimus his sinibus diuinitus nobis prescriptis: Animas piorum militis labore persunctas in beatam quietem concedere, vbi cum felici læticia fructuam*

promissa gloria expectans. Nondum ergo potiuntur promissa gloria. Nondum ergo à Christo sunt beatificatæ; quia omnia tenentur suspensa, donec Christus appareat Redemptor, inquit Calvinus. Nullam ergo Caluino iniuriam fecit Bellarminus, ut mentitur Iunius. Imò eò impietatis prouectus est Calvinus, ut ne impiorum quidem animas à corpore abiunctas, Gehennæ supplicia iam tolerare affirmet: *Reprobis eandem esse sortem dubium non est,* inquit Calvinus, loco citato, *quam Iudas Diaboli assignat, victos catenis teneri, donec ad supplicium, cui additi sunt, trahantur.* Nondum ergo ad hoc supplicium tracti sunt Diaboli & impiorum animæ.

Ludit iterum Iunius in inferis & cum inferis, Christumq; verè non modò anima, sed & corpore ad inferos descendisse consistetur; verum ad inferos Calvinianos, qui longè fabulosiores sunt, quàm illi Virgiliani & Homerici.

Obiicit Durando Bellarminus: si descendere ad inferos nil sit aliud, quàm virtutem passionis Christi ad inferos pertingere ac penetrare, tum etiàm dici posse, carnem & sanguinem eius descendisse ad inferos; quia virtus & efficacia carnis & sanguinis Christi peruenit ad inferos. Iunius. *Inconsequens tribus nominibus. I. non valet à communi indiuiso, siue à toto in communi ad partes ipsius singulas.* At Bellarminus non argumentatur à toto ad partem vel partes; & vt id faceret, nihil vitij in hac quidem materia cõmitteret; sed argumentatur à parte ad partem Christi; quæ omnes fuerunt partes personæ diuinæ; & hac ratione eiusdem dignitatis & energiæ. Hinc, vt de toto verè dicimus; Christus virtute passionis suæ penetrauit ad inferos; ita verè etiàm affirmamus: Animam Christi, item corpus Christi efficacia & energia sua verè ad inferos permanasse. Si hoc de anima Christi, itemque de corpore, verè afferitur, licet sint tantummodo partes Christi, cur id de carne & sanguine Christi verè non pronuncietur, cum sint etiàm partes Christi, sacræque litteræ redemptionem nostram potissimum sanguini Christi adscribere soleant.

Secundò, inquit Iunius. *Non valet ab eo, quod est causa primò, & per se, vt anima est, ad id quod per accidens appellatur causa: vt corpus Christi non est causa per se, sed anima per corpus, atq; in corpore, ac potius diuinitas, per humanitatem suam.* Audi Iuni, nec integra natura humana Christi, hoc est, corpus & anima coniunctim, nec separatim & diuisim sumpta, sunt causa per se principalis, virtutis illius & energiæ, quæ ad inferos & superos, hoc est, ad Angelos. Christo in cruce moriente, & secundum animam ad inferos descendente manauit; sed sola diuinitas Christi est causa per se principalis; Instrumentalis autem, anima, corpus, caro, sanguis, &c. His enim diuinitas, tanquam electissimis organis, cum hypostasi Verbi etiàm post mortem in Cruce obitam, vnitis vsa est in virtute & efficacia passionis & mortis Christi ad omnes

diffundenda. Vt autem anima instrumentum diuinitatis esse potest; sic & corpus; & vt corpus, sic & caro; & vt hæc; ita & sanguis; quia his omnibus salutem nostram, & alios mirificos effectus sacra scriptura adscribit.

Tertio, inquit Iunius, non valet ex diuerso facto argumentum; Est autem factum diuersum Christi, in se inferos expugnantis, & in nobis expugnantis, emundantiq; peccata nostra. Inferos expugnavit Christus anima semel, & immediate: peccata nostra perpetuò delet Christus sanguine suo mediatè: non qua sanguis per se, vt optime Cyrillus tradit, sed qua sanguis Christi.

Ineptè omnia; ne dicā impiè. Impietas enim est, inficiari, Christum corpore, carne & sanguine suo, seu, quod idem, virtute & energia corporis, carnis & sanguinis sui inferos expugnasse, etiam tunc, quando in cruce exspirauit. Impium est, affirmare, tunc sanguinem Christi effusum nos à peccatis non abluisse; quia hoc ipso à peccatis nos lauit, quòd Deum mundo reconciliauit, & media, quibus à peccatis re ipsa aliquando emundaremur nobis acquisiuit. Ineptum est affirmare nunc nos per sanguinem Christi tantum mediatè à peccatis expurgari; quia emundet nos non præcisè, qua sanguis, sed qua sanguis Christi. Ex quo sequitur; mediatè tantum per totam quoque humanitatem, id est, per corpus & animam Christi coniunctim olim nos redemptos esse, & hodie etiàm iustificari, quia per humanitatem Christi nec aliter olim redempti sumus, nec aliter hodie iustificamur, quàm vt est humanitas seu humana natura Dei.

Cætera, quæ hinc inde ex hoc capite Calvinista frustillatim vellicat & carpit, nil sunt nisi anæro, vt elogium hoc ad Iunium remittam; cuiusmodi est sæpius iam decantata & toties recocta *aquinocatio* in vocabulo *inferni* delitescens; ad quam, vt ad ignorantia Calvinianæ asyllum aduolitat, quoties aliquo veteris cuiuspiam scriptoris testimonio premitur; Eiusdem classis est distinctio loci in locum *physicum*, & *metaphysicum*, & alia.

CAPVT XVI.

Soluuntur quadam dubia.

ENS ET Bellarminus probabile, Christi animam ad omnia loca inferni, atque ad eò etiàm ad Gehennam secundum substantiam descendisse; Et probat hoc, inter cætera, auctoritate S. Augustini Epist. 99. dicentis, Christum descendisse ad loca inferni, *ubi erant dolores & tormenta.* Negat Iunius, *Augustinum hoc asserere:* sed facit more suo temerariè & inuerecundè. Legatur S. Augustinus non procul à principio prædictæ Epistolæ, & è vestigio disparebit mendacium. vt & illud, Augustinum dicere, Christum nõ propriè secundum substantiam animæ ad inferos descendisse, sed tantummodo figuratè secundum

virtutum. Quo nihil vanius. Danæus hic confuetum furorem furit. Vociferatur I. Nihil esse miserius Bellarmino, aut inconstantius. II. Bellarminum hoc capite euertere, quidquid supra tot paginis de Christi ad inferos descensu disputauerit. III. Bellarminum Thomæ & Bonauenturae & Caietano contradicere. Mendacium de S. Bonauentura: Nam in primo dubio non citatur à Bellarmino, in secundo citatur & approbatur. IV. Bellarminum etiam contradicere Augustino. Vbi? In quo? V. Quin & Verbo Dei. Quando? VI. Bellarminum in hoc capite modò idem affirmare, modò negare. Nullum exemplum proferes. Non si te ruperis. Obiicit, nullum esse exitum ex inferno damnatorum. Non igitur Christum eò descendisse. At Christo fuit & exitus & introitus liber: quia inter mortuos & damnatos fuit liber ab omni prorsus damnationis sententia & pœna. Venit enim eò, ut Dominus, non ut reus. Ita quidem hîc sentit Bellarminus de Christi ad ipsam Gehennam descensu. At in Recognitione Operum suorum nuper excusa sententiam mutauit, ob causas, quas apud illum leges.

Sequitur Bellarminus sententiam D. Bonauenturae dicentis Christi animam dum esset in inferno, fuisse in loco pœnæ, sed sine omni pœna, imò & sine pœnalitate ex ipsa descensione & mansione apud inferos enata; non enim diffitetur Bellarminus, quòd anima à corpore maneat separata, id dici posse aliquam pœnalitatem, vel potius minorem perfectionem; Vociferatur Danæus, hoc esse blasphemiam & immanem absurditatem. Omnes enim pœnas morte Christi fuisse terminatas. At quidquid contra circulator iste insaniat, hæc pœna, seu pœnalitas, seu potius minor perfectio, quæ nullum penitus in anima Christi dolorem pariebat, tum primum cœpit, cum Christus in cruce obiit; hoc est, post mortem; neque enim ante mortem anima separatim à corpore existeret poterat.

Citat Bellarminus illustre S. Fulgentij de Christi ad inferos descensu testimonium: quod suo splendore oculos Iunio perstrinxit. Ait, Fulgentium & alios quosdam Patrum non bene de inferis philosophatos esse. Foris ideo, quia nondum ex lacu Lemanno extiterat Philosophia Caluinistica, quæ ita de hoc descensu philosophatur; ut ad impietatis cumulum vix quidquam reliqui faciat. Scilicet nos sanctis Patribus valedicemus, & agyrtis istis adhærebimus.

Tertium dubium apud Bellarminum est, quid animabus iustorum contulerit descensu Christi ad inferos. Respondet Bellarminus, contulisse beatitudinem essentialem, & educationem ex carcere, ac deductionem in cælum. Hæc cum Bellarminus expressè scribat, audet tamen effrons Danæus profligatissimè mentiri, animam Christi, ex Bellarmini sententia, per suum ad inferos descensum nihil animabus iustorum contulisse: Et ne videatur tantum mentiri, ignarus argumentari, sic mendacium suum confirmat. Bellarminus dicit, Deitatem Christi,

A qua animas iustorum beatificat, apud inferos & vbique fuisse, ergo descensu animæ nihil opus fuit. Danaæna, hoc est, inscita & insulsa consequentia: quæ si aliquid momenti contineret, etiam hoc ostenderet, nil opus fuisse, ut Christus, quæ homo, in cælum ascenderet, quia secundum diuinitatem vbique, atque adeo etiam in cælis erat; ut ergo Christus causas habuit, cur, ut homo in cælum ascenderet; sic & iustissimæ rationes ei suppetebant, cur secundum animam ad inferos descenderit, de quibus S. Thomas 3. p. q. 52.

Quartum dubium est, an præter animas iustorum qui erant in sinu Abrahæ, aliquæ aliæ liberatæ sint. Respondet Bellarminus, ex gehenna neminem liberatum, ut nec ex limbo infantium qui hinc peccato originali obstricti excefferunt: omnes ex limbo Patrum; non omnes ex purgatorio, sequitur enim sententiam S. Thomæ 3. p. q. 52. a. 8. quam Danæus hic blasphemiam postulat: cum ipse nullum penitus ex purgatorio Christo ad inferos descendente ereptum sentiat, quippe cui purgatorium & ipse Christi descensus ad inferos, nihil sit aliud, quàm fabulamentum inane. Quæ Iunius præterea annotat diuinaculorum delirium & Hiberni nani deputa.

Refutatio Censuræ Danaeanae.

C ENSURAM generalem disputationis de Christi ad inferos descensu, diuidit Danæus in Heresim, nugacitatem, contradictionem, seu, ut ipse loqui mauult, contradicentiam; & in maledicentiam, in quæ membra si insulsissima Danæi nugamenta dispertias, diuisionem diuiso parem, & vndeque congruentem effeceris. Sed en horribiles Bellarmini hæreses ad Geneuensem Inquisitionem à Danæo delatas. Prima. Quia Bellarminus cap. 15. iudicat probabilem D. Thomæ sententiam, animam separatam non posse applicari naturaliter certo loco, nisi per operationem; transeuntem scilicet, seu externam, nec operari posse, transeuntem nimirum, extra suum corpus, supernaturaliter tamen vtrumque posse. At Danæus ita hanc D. Thomæ opinionem proponit, quasi anima ne operationes quidem internas; ut velle & intelligere; extra corpus exercere, neque seipsam quoque mouere posset, non sine insigni imponendi & sycophantandi specimine.

Secunda Hæresis. Animas piorum, etiam post ipsum ipsarum redemptionis pretium persolutum à Christo, non fuisse tamen statim à pœnis suorum peccatorum & captiuitate inferni liberatas. Quanta hæresis, affirmare, idque non ut certum, sed ut probabile; animas Sanctorum, non fuisse statim à momento mortis Christi gloria beatitudinis donatas; sed mansisse pristino in statu, breuissimo illo temporis spatio, quo anima Christi egebat, ut in limbum motu locali deueniret. Quanta item hæresis, dicere; animas piorum, præsentia Redemptoris sui iam cælesti beatitudine insignitas,

manfisse in subterraneo illo habitaculo vsque ad Dominicæ resurrectionis horam. Grandissima scilicet hæc est Bellarmini Hæresis, metæq; & pura veritas, quod Danæus *ipfos inferos tollit*, omnesque iustos, etiam ante mortem Christi, *in celis collocat*.

Tertia Hæresis. *Anima Christi ad ipsa damnatorum hominum loca venisse, ibiq; ad tempus aliquod fuisse*. O scelus flammis vix expiabile, præsertim cum addat Bellarminus Christum in locis pœnarum sine vlla pœna fuisse; nec eò venisse, vt reum, sed vt Regem; nec vt pœnæ addictum, sed vt dominum.

Quarta Hæresis. *Paradisum & sinum Abrahami collocat in inferno, & loco subterraneo*. Non absolute paradisum, sed illum, qui promissus fuerat latroni verbis illis; *Hodie mecum eris in paradiso*. Mirum ob tam atroces Hæreses Bellarmini Tomos non rapi ad rogum ab Inquisitione Geneuensi.

Quinta Hæresis. *Animas iustorū ante Christi mortem non fuisse in calum receptas*. Etiam hæc grandissima hæresis est, quia Euangelio Lemannico aduersa fronte aduersatur. Ait Danæus, *se breuitatis studio; alioqui plures Bellarmini hereses indicaturum fuisse*. Quanto rectius fecisses, si breuitatis studio, totam hanc Censuram prætermisisses; nam & verbis & mendaciis, & conuiciis tuis compendium non exiguum fecisses.

De Bellarmini nugacitate, quæ nulla est, impigrè nugatur, calumniatur & mentitur Danæus; vnum vel alterum specimen sufficiat. Mentitur, *Bellarminum non potuisse probare, animas piorum ante Christi passionem & resurrectionem non fuisse in celo; & rationes, quibus id efficere conatus est, esse nauis ac nibili*. Sed hanc pseudologiam coarguit & demolitur caput vndecimum Bellarmini; quo lectorem ablego, simulque ad ea, quæ ibidem differuimus.

Contradictiones, quas Danæus comminiscitur, nil aliud sunt, quàm frontis expertia mendacia; vt & illud, quod ait: *Bellarminum, Thoma, Durando, Bonauentura conuicia dicerè*. Vbi sunt ista conuicia? In Danæi, opinor, malè feriata phantasia.

Digressiuncula contra Mæuium.

INTER illos errores, quos illustrissimus Bellarminus in Iudicio de libro Concordiæ enotauit ex Concordia, sextum locum obtinet, quod totus Christus Deus & homo ad inferos descenderit. Oggrunnit Mæuius in Refutatione Iudicij. *Bene habet. Erret ergo symbolum Apostolicum, quod ait: nos credere in Iesum Christum, qui ex Maria natus, sub Pontio Pilato passus, mortuus, sepultus, qui Iesus Christus totus descendit ad inferos, resurrexit ex mortuis, ascendit ad calos, &c.* Hæc enim vniuersa, & singula de toto Christo *duos p[ar]tes, deq; persona minime solus pronunciantur*. In qua Symboli parte exstat vox illa *To-*

A *tus vel Totum*, hoc est, totum Christum, seu totam personam Christi descendisse ad inferos? Concordia quidem hoc his verbis affirmat, sed non symbolum. Audi quid iam olim noster Ioannes Busæus in disputatione sua doctissima de Christi ad inferos descensu contra Concordiæ architectos scripsit; Cum decernunt (Patres Concordiæ) totam Christi personam descendisse ad inferos, geminam possunt verba illa habere subiectam intelligentiam. Si enim voce, (totius personæ Christi) non vtramque naturam, diuinam & humanam, sed hypostasim earundem naturarum præcisè intelligamus, in sciendum non est, totam personam Christi ad inferos descendisse. Nam sicut rectè dicimus, totam personam Christi ratione corporis, sepultam; sic rectè dicimus, eandem personam totam ratione animæ descendisse ad inferos. Cuius dogmatis ratio illa perspicua redditur à Theologis; quòd, nec diuinitas, nec personalitas tota diuini Verbi, vnquam vel à corpore, vel ab anima Christi separata fuerit. Vnde Fulgentius Responso secundo ad questionem Ferrandi; *Vt secundum carnem in sepulchro iaceret, totus Christus fecit, sed sepultura capax sola caro naturaliter fuit. In infernum quoq; vt secundum animam Christus descenderet, natura vtriusq; id est, diuina, atque humana vnum fuit opus: sed solius anima naturaliter fuit ille descensus. Sicut eodem tempore totus in calo, & in terra non cessabat Christus operari; sed solius diuinitatis fuit, & loco non teneri, & qua ad vniuersitatis gubernationem pertinent, cum Patre naturaliter, & aequaliter operari*. Et lib. 3. ad Thrasimundum regem cap. 34. *Totus Christus, inquit, secundum solam animam ad infernum descendit: idem atq; inseparabilis Christus secundum solam carnem de sepulchro surrexit. Idem, atq; inseparabilis Christus secundum totum hominem, quem accepit, terram localiter deserens, ad calum ascendit.*

Adhæc D. Augustinus lib. 3. de symbolo ad Catechumenos. *Quis est, qui sedet ad dexteram Patris? Homo Christus. Nam in quantum Deus, semper cum Patre, & ex Patre: & quando ad nos processit, à Patre non recessit. Hoc est enim esse Deum, vbiq; esse totum. Totus ergo filius ad Patrem, totus in calo, totus in terra, totus in vtero Virginis, totus in Cruce, totus in inferno, totus in paradiso, quo latronem introduxit. Non per diuersa tempora, vel loca dicimus vbiq; esse totum, vt modò ibi totus sit, & alio tempore alibi totus, sed vt semper vbique sit totus.*

His Patribus consentiunt & scholæ Doctores, è quibus D. Thomas 3. parte. quæst. 52. art. 3. *In morte Christi, inquit, licet anima fuerit separata à corpore, neutrum tamen fuit separatum à persona filij Dei. Et ideo, in illo triduo mortu Christi, dicendum est, quod totus Christus fuit in sepulchro: quia, tota persona fuit ibi per corpus sibi vnitum: & similiter, totus fuit in inferno; quia tota persona Christi fuit ibi ratione animæ sibi unitæ; totus etiam Christus tunc erat vbiq; ratione diuina natura.*

Si verò voce (totius personæ Christi) non hypostasim tantum, sed humanitatem, & diuinitatem

Christi, vt Concordiæ intelligunt, comprehendere velimus: prorsus negandum est, totâ Christi personam, Deum & hominem; ad inferos descendisse: idque eas ob causas, quas Bellarminus ex Scriptura, symbolo Apostolico, Conciliis, & Patribus attulit, & fusè itidem Busæus in sua Disputatione exequitur. Ex quibus corruunt ineptiæ Mæuianz, quibus hic miseris chartas conspurcauit.

Ait Bellarminus, Hunc errorem, quod scilicet totus Christus, Deus & homo, seu secundum diuinitatem & humanitatem ad inferos descendit, cum tribus symboli articulis pugnare; nam si Christus homo descendit ad inferos, viuus, non mortuus descendit; mortuus enim non est homo; cum omnis homo per mortem desinat esse homo, &c. Ad hoc nihil aliud Mæuius; quâ *Christum viuum descendisse ad inferos; & Articulum hunc ad victoriam non ad passionem vel mortem Christi pertinere*; idque confirmat auctoritate Lutheri. Nihil ad rem respondes Prædicans. Dic, vtrum Christus descenderit ad inferos *viuum homo*; nam *viuum* secundum animam descendisse, nemo Catholicorum dubitat. Si viuus homo descendit, nõ ergo in Cruce animam verè expirauit; aut illam statim resumpsit, & corpori copulauit. Quæ igitur ratione dicitur tertia die à mortuis resurrexisset; si iam viuus homo ad inferos descendit? Vide verò, imò & ride miserandam Mæuij inscientiam, qui *blasphemiam & impietatem*, & quidem *summam*, indigitat, quod Bellarminus scribit, Christum; quando mortuus est, hoc est, animâ à corpore separatâ, desisse esse hominem, more cæterorum hominum, cum supremum diem obeunt. Sed iste *dilectus ignorantie pullus* ne nouit quidem quid sit homo. An non homo significat compositum ex anima & corpore? Potestne hoc compositum manere dissolutis & disunctis partibus? Si affirmes, tum eadem ratione asseras licet, domum, quæ est compositum quoddam artificiale, posse manere, & de *facto* manere domum, licet *totum* illud, seu compositum dissoluatur, partesque antea colligatz, dissipentur. Deinde, cur Petrus, v. g. quando moritur, desinit esse homo; nisi quia compositum illud ex anima & corpore dissoluitur, anima separatim; & corpore itidem seorsim existente? Si hoc accidit in nobis, cur non & in Christo; qui eiusdem prorsus rationis & compositionis physicz & essentialis naturam humanam habuit, quam reliqui mortalium habent? Disce, quæso, Prædicans, quid sit mori, disce, quid sit mors.

At *computruisset Christus, si desisset esse homo*, inquit Mæuius, & hoc modo *cadaver factus esset. Contremiscat hic calum, suspescans omnia elementa*, nimirum ad hanc tantam Prædicantis huius stultitiam & fatuitatem plusquam *asiniam*. An mortuum & exanime corpus Christi in sepulchro iacens non erat cadaver? An vlla ignominia sacratissimum Christi corpus afficit, qui illud ait fuisse *cadaver*,

A cum vitæ iam exfors, & emissio spiritu, in Cruce penderet, & postea in tumulo iaceret? Video Præconem istum non tantum mortis, sed & cadaveris notionem funditus ignorare. Nec ideo corpus Christi computruit, si cadaver factum est, aut si Christus desit esse homo, contra illud: *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem*; quia non est necesse, vt corpus corrumpatur & computrescat simul ac anima euolat, sed integrum aliquamdiu perseuerare potest; vt patet quotidiana morientium experientia. Nam mors præcisè non est putrefactio vel corruptio corporis; sed est corruptio seu dissolutio *totius*, quod homo nominatur, licet partes incorruptæ manent vel semper, vt accidit in corpore Christi, cum propter alias causas; tum propter resurrectionem celeriter subsecutam: vel saltem aliquamdiu, vt etiam in aliorum hominum corporibus vsuuenire consuevit. Nec intelligitur illud Dauidis & B. Petri, *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem*; de morte Christi & dissolutione compositi illius, quod *homo* appellatur; alioqui sequeretur; Christum non fuisse mortuum; sed de corpore Redemptoris accipi debet. Hoc non corruptum, putrefactum, & in cineres redactum iri Propheta prædixit, & ex Propheta B. Petrus demonstrat.

C Occidit Mæuius. Magdalena Ioan. 20. *Vocat Seruatorè, quantumuis corpore ex sanguine in sepulchro iacentem, non cadaver; sed Dominum, inquit; sustulerunt Dominum meum, & nescio, vbi posuerunt eum; non dicit, sustulerunt cadaver; quemadmodum & præcedente articulo legitur, Angelos sedisse illis, vbi posuerunt corpus, (non cadaver)* IESV. Respondeo, vocatum esse Dominum, etiam quando in sepulchro corpus iacebat; quia, vt supra diximus, ex S. Thoma, totus Christus fuit in sepulchro ratione personæ, tota enim persona fuit ibi per corpus sibi vnitum, & similiter totus fuit in inferno, quia tota persona Christi erat ibi ratione animæ sibi vnitz. Iure igitur etiam in sepulchro iacens, *Dominus* à Magdalena appellatus est. Deinde vsitatissimum est per synecdochen nomina *totius* transferre ad partes. Quid enim vsitatus illis? *Pater meus, frater meus; cognatus meus, Rex & Princeps meus in hoc tumulo humanus est*. Et tamen nil nisi corpus eo in sepulchro conditur. Consimiliter dicere consueuimus: *Spero patrem, fratrem, cognatum, Regem & Principem meum esse in celo*; Cum tamen solam animam pro præsentem in celo degere speremus. Vt ergo hic per Synecdochen nomen *totius* ad partem transferimus, sic & Magdalena nomen *Domini* ad partem compositi seu constituti illius, quod Christum nuncupamus, transtulit.

D Porro corpus in sepulchrum illatum esse, nemo ambigit. At corpus mortuum; corpus vitæ cassum. Quid verò est corpus mortuum & vitæ cassum, nisi cadaver? Hoc si, Mæui, inficeris, non homo, sed cadaver es; qui sic fatuari pergis. *Duplici ratione Christus quoad humanitatem fuit incor-*

ruptibilis, primò quidem, quoad naturæ ipsius sanctitatem & puritatem, omni peccato naturaliter vacuam. Secundò; quia fuit vnita incorruptibili Filio Dei, à quo, vti alia idiomata, ita & à q̄d̄m̄ accepit.

Si Christus quoad humanitatē, hoc est, quoad humanam naturam, fuit incorruptibilis, tum propter naturæ sanctitatem, tum propter vnionem cum Verbo, sequitur, Christum non fuisse mortuum, quia quoad humanitatem, seu humanam naturam fuit incorruptibilis. Expunge igitur ex symbolo articulum illum; qui Christum verè mortuum profitetur; non enim mortuus est, si secundum humanitatem suam mortis expers fuit. Præterea cum mors sit corruptio, vt omnes norunt, necesse est, vt qui Christum affirmat mortem subiisse; aliquam corruptionem subiisse affirmet; quia fieri non potest, vt quis mortem subeat sine aliqua alicuius rei corruptione. Quæro igitur, quid per mortem in Christo corruptum fuerit. Vtique non natura diuina, non hypostasis, non animâ humana, non corpus, non enim vidit corruptionem, vt Propheta præcinuerat; Quid igitur corruptum est? An nihil? Ergo mors nulla fuit; ergo nec mortuus Christus. Sequitur ergo, compositum illud, quod vocatur homo, seu esse humanum completum & perfectum, seu naturam humanam Christi, morte illa Christi corruptionem subiisse.

Anne putas, Bellarmine, clamat inficetus Prædicans, vnionem personalem solutam esse per mortem? Nec cum anima, nec cum corpore soluta est vnio hypostatica, quia & anima, licet extra corpus; & corpus, quamuis exanime, in vnione hypostatica cum Verbo permanerunt, sed soluta est vnio hypostatica cum toto, seu composito ex anima & corpore, quia ipsum compositum per mortem dissolutum fuit; qua dissolutione facta, fieri non potuit, vt vnio hypostatica cum toto remaneret, non remanente ipso toto.

*An existimas, Bellarmine, vociferatur ignorantissimus Prædicans, Christo iacente in sepulchro, non hominem, sed cadauer filio Dei vnitum fuisse? Planè, non homo, sed corpus mortuum, corpus humanum, vitæ exfors, hoc est, cadauer filio Dei in sepulchro hypostaticè vnitum fuit: quia nullus homo in sepulchro tunc fuit, sed tantum corpus mortuum. Estne humanum corpus iam mortuum & exanime homo? Fierine potest, vt sit homo, sine anima, quæ cum corpore iuncta, illud informet ac animet? Quantus est hic stupor Prædicanticus? Et tamen exclamare audent: *Parce mihi Domine IESV Christe, blasphemiam istam Iesuiticam referenti.* Quanto satius fuerat, sublata voce, intonare, *Parce mihi Domine IESV Christe, ob hanc meam spississimam ignorantiam, qua præpeditus, ignoro quid sit homo. Nam si hæc caligo ab oculis meis abesset, viderem profecto, quod nunc tantum audio, nec tamen credo, hominem esse aliquid viuum, ex animâ rationali & corpore compositum: Hoc compositum viuum,**

A cum in sepulchro non iacuerit, per consequens, nec hominem in sepulchro iacuisse; sed corpus humanum Redemptorij nostri IESV Christi.

Tu verò, Mæui, Prædicans omnium Prædicantium longè ineptissime, *exorare per misericordiam Dei, & per vulnera IESV Christi, vt horrendam istam ignorantiam ex cerebro tuo expungas, Christo culpam depreceris, & te valde peccasse confitearis: quia non intelligis quid sit homo; & hoc tuo plusquam anili delirio mortem Christi & resurrectionem eius tollis. Quia si Christus in sepulchro homo fuit, non igitur verum est, quod verè mortuus in sepulchrum illatus fuerit, quia omnis ille, cui propriè nomen hominis competit, verè viuit. Ex quo sequitur, Christum non resurrexisse tertia die, quia resurgere à morte, est reuiuiscere; at Christus iam in sepulchro viuus erat, quia homo in sepulchro iacebat, non ergo demum post tres dies resurrexit, hoc est, reuixit. Imò hæc Mæuiana deliratio etiam mortem Christi funditus tollit: quia si in sepulchro verus homo iacuit, ergo & in Cruce, postquam Christus spiritum emisit, verus homo pependit, verusque homo de Cruce depositus est: ergo verè non est mortuus in Cruce, nec verè mortuus de Cruce sublatus, & in sepulchrum importatus; sed hæc omnia imaginariè & quasi histrionicè gesta sunt: quia verus homo non est mortuus, & impossibile est, vt sit verus homo, nisi anima cum corpore vnatur, illudque informet. Vnicum terrè locum istum profundissimæ ignorantie & impietatis Prædicanticæ, neq̄, tu, Mæui, vindicabû, neq̄, alius Prædicans, vel Prædicantium assecla, vnquam vllò modo à blasphemia & abominanda impietati crimine liberabit. Respice, Mæui, & Aegyptiacas istas tenebras & impietatem ex mente tua depelle, nisi cum dispendio salutis tue & hic & illic viuere velis.*

Ait Bellarminus. Si Christus viuus, & de Cruce descendit, & viuus peruenit ad inferos, non anima solùm descendit, sed etiam caro: non enim sola anima homo dici potest; quod si anima & caro descendit, quid quæso iacuit in sepulchro? Denique, si Christus semper fuit homo, nec vnquam vere mortuus, aut sepultus est; certè nec verè etiam resurrexit. Hic propemodum vox hæret Mæuio, nec enim inuenit, quod respondeat: nisi elumbe illud: *Fieri iniuriam Concordie, eiusq̄ Professoribus; cum arguantur, quasi senserint, Christum in Cruce non fuisse verè mortuum.* Sed iam ex principiis Mæuianis ostendimus, necessariò id sequi, præsertim cum & hic sonora voce clamitet: *Totum Christum, Deum & hominem sepultum esse. Totum Christum Deum & hominem in sepulchro iacuisse.* Si Christus verè & propriè homo est sepultus, & in sepulchro iacuit, verè ergo viuus sepultus est, viuusque in sepulchro iacuit; quia omnis ille viuit, qui verè & verus est homo; Si, vt ait Mæuius, *viuus totus Christus, secundum vtamque naturam ad inferos peruenit, totus, inquam, inquit ipse Mæuius, animâ & corpore, verum igitur est, quo*

Bellarminus Concordistis attribuit, *Christum non secundum solam animam, sed & secundum corpus seu carnem ad inferos descendisse*. Viuebat ergo, & sic non semper per triduum illud corpus in sepulchro mansit, nec verè ex sepulchro resurrexit: quia iam antea viuebat.

Monet Mæuius, vt non muleum scrutemur, quomodo hæ stultitiz *Mæuiane & Concordistica de Christi ad inferos descensu fuerint posibles*. Salutare consilium, cui nemo tamen obtemperabit, nisi qui Mæuium amat: qui velum, quo hanc suam anilem insipientiam texit, remoueri renuit; quia si remoueatur, è vestigio promicabunt Arcadici pecoris auriculæ.

Ait Mæuius. *Christus semper fuit homo. Ergo etiam in Cruce postquam spiritum in manus Patris tradidit, fuit homo; ergo & in sepulchro, ergo & apud inferos fuit homo: ergo viuebat, in Cruce post emissum spiritum; ergo viuebat in sepulchro, nõ ergo resurrexit tertia die, quia iam antea viuebat. Non enim resurgit homo, vt rectè ait Bellarminus, nisi quando per nouam vitam iterum incipit esse homo, qui per mortem deserat esse homo. Occurrit Mæuius, hoc de vulgaribus & *Μλοϊς* hominibus, peccato & corruptioni naturaliter obnoxii accipiendum, non ad innocentem Christum, in diuulse semper Deum & hominem existentem referendum.*

A esse. Scilicet propter stultitiam & amentiam Prædicanticam, rerum naturæ, essentiz, &, vt sic appellem, *quidditates* in Christo vero homine sunt mutatz, & in contrarium transformatz. Verus homo est compositum ex corpore & anima rationali informante, corpusque vegetante & viuificante. Facta dissolutione huius essentialis nexus inter corpus & animam tam fieri nequit, vt homo maneat, siue Christum, siue quemcunque alium spectemus, quàm fieri nequit, vt domus remaneat, si structura eius penitus disingatur ac dissoluatur. Et tamen inscitissimus iste *Concordista* nobis persuadere conatur, eum, qui mortuus est, & qua mortuus manet, esse verè & verum hominem; qua sua insania demolitur omnia illa symboli capita; *Mortuus, sepultus, descendit ad inferos, tertia die resurrexit*. Et tamen ita tonat & fulminat, quasi nil nisi ex intimis veritatis penetralibus depromptum attulerit; cum nil nisi luculentissima summæ suæ ruditatis & inscitiz argumenta adduxerit.

DEFENSIO LIBRI QVINTI, DE CHRISTO, QUI EST DE MEDIATORE ET EIVS MERITO: REVERENDIS- SIMI ET ILLVSTRISSIMI ROBERTI BELLARMINI

S. R. E. CARDINALIS AMPLISSIMI.

CAPVT I.

*Explicatur breuiter secundum quam
naturam Christus sit Mediator.*

ENUMERAT Bellarminus Mediatoris
notiones seu acceptiones, simulque
docet, quæ nam ad præsentem di-
sputationem maximè pertineat. Iu-
nius iterum adcurrit cum suis illis copiis: *Nego,
negamus, negatur*, quas stipat *elenchi fallacia, impro-
pria locutione, & equiuocatione*. Adest quoque, *incon-
sequens ex particulari*; etiam ubi nulla consequentia
textitur. Clamat in super, *omissum à Bellarmino quin-
tum Mediatoris modum, nimirum regnum illud media-
torium & gubernationem Christi*. Quasi verò regnum
Christi & gubernatio, quatenus consistit in *medi-
atione aliqua*, non possit reuocari ad aliquem
ex quatuor modis, quos Bellarminus recensuit.
Nam si Christus regnando & gubernando me-
diatorem vel egit, vel iam itidem agit, oportet vt
id fiat vel discernendo vel iudicando causam. Et
sic habes primum mediatoris modum: Vel, refe-
rendo hinc inde pacta, & conditiones vtriusque
partis, &c. & habes modum secundum: Vel, oran-
do & supplicando vni parti pro altera. Et habes
modum tertium. Vel, soluendo & satisfaciendo
vni parti pro altera; & habes modum quartum.
Neque enim alia ratione, quàm hac quadrupli-
ci munus mediatoris obiri potest: vel à Christo
obitum ex scriptura discimus.

De principio operationum, quibus Christus
mediatoris officio functus est, valde subtiliter
differit Iunius; & vt eò profundior euadat subti-
litas; mentitur; Bellarminum *duo confundere*; & vo-
ce *principij abuti*; æquiuocè; cum Bellarminus non
aliter vocem *principij* accipiat, quàm significatu
in omnibus Scholis trito, nempe pro mediatio-
nis principio *quod*; & pro principio *quo*. Illud, ait
esse Christum, seu personam Christi: hoc; natu-
ram humanam Christi. hac enim, seu per hanc,
tanquam per instrumentum, exercuit Christus,
Deus & homo, opera & actiones mediatoris. Iu-
nius occinit, *principium mediationis absolutum, esse per-
sonam Christi secundum veramq; naturam suam: & opera*

A mediatoris alia esse diuinæ, alia humanæ, alia communis
operationum: Atque adeo iam nunc Hæreticum vi-
rus de Christo mediatore non clam innuit, sed
apertè promit, de quo capite tertio.

Nescio præterea, quid sibi velit illud: *Naturam
humanam Christi habere à diuina principium essentia,
potentia & operationum omnium?* Num nihil per se
potest natura humana Christi? Num totum eius
esse, posse & agere, procedit à natura diuina tan-
quam à suo principio, præcisè vt natura diuina
humanam hypostaticè sustentat?

Dixerat Bellarminus, esse etiam aliquam sub-
stantialem mediationem, & Christum dici posse
mediatorem, quatenus personalitas eius con-
iunxit nouo & mirabili fœdere diuinam & hu-
manam naturam. Hanc tamen mediatoris no-
tionem ad præsens institutum non pertinere. Hic
votiferatur & mentitur Danæus.

I. *Bellarminum incidere in ἀνωχησίαν*. Tu verò in
pseudologiam.

II. *Bellarminum confundere & miscere vera rerum vo-
cabula*. Tu conuicia & mendacia.

III. *Bellarminum confundere ueritatem tuam, &
mox nulsissimè de utroq; nugari incipit*: quasi
non quibus ex triuio caupo norit; quid *medij* no-
mine denotari soleat.

IV. *Bellarminum translatas mediatoris significa-
tiones à vera & propria, qua Christus mediator est, non
distingueret*. Tandem Bellarminum in verbis & voci-
bus istis grauissimè peccare. Sine dubio Danæus ab il-
lo, cui famulabatur, mentiendi priuilegium ob-
tinuerat & assecurationem, fore, vt quidquid
mentiretur, id à Calvinistis pro oraculo acce-
ptaretur, alioqui tã prodigè, securè & flagitiosè
mentiri vix ausus fuisset. Est quod & S. Thomas
Danæo gratias agat: à quo nouo opere auctus
est; nempe *Tertia Secunda*. Nos hætenus primam
Secundæ; & Secundam Secundæ; & tertiam partem
noueram, & in Scholis explicabamus: Nunc
prodiit *Tertia Secunda*. Adeo Danæus in S. Tho-
mæ scriptis versatus est, vt ne eorum
quidem nomina rectè pro-
ferre possit.

CAPVT II.

Refutatur error Stancari de Mediatore.

Nihil ad hoc caput Iunius & Danzus, nisi quod iste stomachatur, Bellarminum tam enucleatè in Stancari opinionem inquirere. Quod cur reprehendat, non satis dispicio, cum tota ferme Calvinistarum Schola in hunc Stancarum insurrexerit, & acerbissimis scriptis sententiam eius flagellarit. An ideo Bellarmino succenset, quia perspicue cernit, Calvinum & affectas eius pugnasse cum Stancaro, velut umbras & laruas? Bellarminum autè, vt inuicti roboris athletam? Ne autem à mendaciis longius Danzus abscedat, mentitur; Bellarmini & Magistri Sententiarum opinionem à Stancari errore non discrepare, quasi diceret Danzus: Mendacia, quæ ubique fundit, nil differre à vero. Legatur Bellarminus. Et è vestigio euanesceat Danzana vanitas.

CAPVT III.

Refutantur ex Scripturis errores Calvinistarum & Lutheranorum de Mediatore.

DERIQUE Heretici huius ætatis volunt Christum exercere officium Mediatoris secundum vtramque naturam: quod testimoniis variorum Nouatorum ostendit Bellarminus, etiam Philippi, qui scripsit, *Deitatem Filij obediuisse Patri*. De hoc portento Philippico multa iam diximus ad præfationem huius Controuersiæ. Iunius hic excusare nititur: Eo argumento, quod *Deus & Deus in diuinis sine idè re ipsa*. Si ergo verè dicitur; Deum obediuisse cœlesti Patri; verè itidem affirmabitur; Deitatem obediuisse Patri. Hæc non est excusatio, sed grauisissima potius inculcatio, & ad omnia fidei dogmata permiscenda & euertenda expeditissima ratio: nam si obidentitatem abstracti & concreti in diuinis verificatur de abstracto, quod verè enunciatur de concreto; verè itidem affirmabimus; Deitatem esse incarnatam, ex virgine natam, crucifixam, mortuam, sepultam; quia hæc omnia verè enunciantur de Deo in concreto. At quæ nam aures ab Eutychanismo puræ ferant illas enunciations? *Deus est natus, passus, crucifixus, mortuus, &c.* Discat igitur iste prædicata vtriusque naturæ de eodem supposito prædicari posse; sed in concreto; quia tum significatur vnio vtriusque naturæ in eadem persona; non autem in abstracto; quia tunc hæc vnio in persona per vocem abstractam minimè significatur.

Ait Iunius: tolerabiliorè esse hanc propositionem: *Deus Filij obediuit Patri*: quàm istam: *Deus Filij passus, crucifixus, mortuus est; quia pati, crucifigi, mori*

Attingit naturam, & naturæ Deitatis aduersatur planè: illud non item; cum sit à voluntate; manente integra natura. Quasi verò subiecti & subditi non æquè attingat naturam diuinam ac pati & mori. Quasi verò obedientia diuinitatis non æquè tollat naturam diuinam ac passio vel mors, quia æquè repugnat naturæ diuinæ alicui subiecti, ac pati & mori, cum ipsa sit omnium suprema: de quo copiosè ad præfationem dictum est.

Est & hoc non obscurum Iunianæ subtilitatis specimen. *Natura, resibus philosophi, est principium motus & quietis, est autem duplex in Christo natura, ergo & duplex principium*. Quis hoc inficiatur? Vt natura humana est principium humanarum actionum, sic diuina diuinarum. De hoc non est hic quæstio, vel dubitatio; sed de hoc: *num natura diuina sit principium operationum ad mediationem seu mediatoris officium pertinentium*. Hoc monstrare debebat Iunius; non illud, quod extra omnem controuersiam positum est: neque ideo, quia dicimus solam naturam humanam esse principium formale (ita vocat Bellarminus, hoc est, formaliter & immediatè eliciens & efficiens) operationum ad mediatoris munus spectantium, concedimus, vt imperitè Iunius insinuat, *ipsam naturam humanam esse principium formale operationum diuinarum*: cum operationes naturæ diuinæ sint extracensuram earum operationum, per quas Christus mediatoris officium executus est.

CAit Bellarminus; inde etiam colligi, Nouatores velle, Christum secundum diuinam & humanam naturam fuisse & esse mediatorem, quod repudient sententiæ Magistri Sententiarum docentis, Christum fuisse mediatorè secundum naturam humanam tantum, licet ipse mediator sit & esse debeat, Deus & homo. Oggerit Iunius: *Non sequitur; improbat hoc dictum Magistri, ergo negant Christum ratione formalis principij mediatorem esse*. Atqui hoc argumentum nec fecit Bellarminus; nec faciendum vel leuiter insinuauit: neque enim dicit; Sectarios negare Christum ratione formalis principij mediatorem esse: Sed sic argumentum institui deberet, si quis non cauillari, sed ex mente Bellarmini ratiocinari velleret. Heretici reiiciunt sententiæ Magistri, dicentis, Christum Deum & hominem esse mediatorem secundum humanam naturam tantum, non secundum diuinam, loquendo de principio quo mediatorialia opera exercentur & immediatè eliciuntur. ergo heretici sentiunt Christum esse mediatorem secundum humanam & diuinam naturam simul, ita vt æquè diuina natura sit principium, quo eliciuntur & efficiuntur opera mediatorialia, ac natura humana.

DObiicit Iunius: *Christus vt mediator, non tantum facit humanas operationes, sed & diuinas, ergo etiam secundum diuinam naturam mediator fuit*. Respondeo, antecedens esse falsum, si intelligatur de operationibus ex diuinitate, tanquam ex principio efficiente quæ, procedentibus; nam, vt sic, quate-

nus mediator; nullas diuinas operationes fecit; quia per diuinas operationes non est functus officio Mediatoris. Verum autem erit antecedens, si intelligatur de diuinis operationibus ratione principij quod, seu suppositi; sic enim omnes Christi operationes fuerunt diuinæ; etiam illæ, per quas officium Mediatoris obiit: quia omnes ab illo, qui verus erat Deus, processerunt: sed non sequitur ergo etiam secundum naturam diuinam Mediator fuit: ut infert Iunius; quia secundum humanas tantummodo actiones Mediator fuit, quæ diuinæ fuerunt ratione suppositi.

S. Leonem affirmare; *solum diuinitatis opera esse illuminare mentes, remittere peccata, &c.* Mendacium est Iunianum, eo certè sensu, quo id à Leone assertum credit Iunius. Nec euincitur hoc ex isto dicto, Serm. i. de Natali Domini: *Nisi esset verus Deus, non adferret remedium: nisi esset verus homo; non praberet exemplum:* Nam verus Deus attulit nobis remedium. Verus Deus nos redemit, verus Deus, tanquam mediator, nos Patri reconciliauit; sed per opera naturæ humanæ; non per actiones naturæ diuinæ.

Dictum Sarnicij: *Diuinam naturam Christi esse Pontificem & Sacerdotem: humanam verò, sacrificium:* nullo malagmate est sanabile. Nititur tamen Iunius medicinam facere monstro, quantumuis insanabili: *Sarnicium nil aliud voluisse, quam Christum, etiam secundum naturam diuinam, esse mediatorem: non exclusam tamen humanam.* Voluerit hoc Sarnicij, quanquam dictum eius longè est crudius & rudius; an ei ullam facit iniuriam Bellarminus, cum illum in eorū classe collocat; qui Christum secundum diuinam naturam Mediatorem fuisse contendunt?

Ait Bellarminus: Christum secundum humanam naturam solummodo fuisse mediatorem, si sermo sit de principio formali, non de ipso supposito. Iunius. *Negamus.* Et en negationis geminam rationem. *Nullius diuinæ operationis principium formale est natura humana: Christi, qua Mediator, plurimæ sunt diuinæ operationes: in Christo igitur, qua Mediator, alterum quoddam principium formale in se operationum illarum necesse est: Diuinarum autem non potest nisi diuinum esse; ut in fine præcedentis capituli Bellarminus confessus est, &c.*

Respondeo, per distinctionem Minoris. Christi, qua mediator est, plurimæ, (imò omnes) sunt operationes diuinæ, respectu suppositi, seu ut à supposito procedunt; concedo Minorem: Christi, qua Mediator est, plurimæ sunt operationes diuinæ ratione naturæ, & principij formalis, quo proximè opera mediationis eliciuntur, nego Minorē. Quibus fulmentis eam fulciet Iunius?

Alterum argumentum ducit Iunius ex operationibus, quæ Bellarminus capite primo Mediatori tribuit: *Arbitrium inter Deum, & homines supra humanitatem est: hoc autem primum opus mediationis est, ut supra c. i. dictum: quoddam igitur opus mediationis supra humanitatem est. Quod autem supra humanitatem*

est, id est diuinitatis: arbitrium ergo diuinitatis est, non dico solum, sed cum assumpta humanitate, seruatis nature utriusque proprietatibus.

Respondeo, antecedens esse verum de humanitate seu natura humana non vnita hypostatice Deo; falsum autem de natura humana, quæ in eodem supposito cum Filio Dei subsistit. Talis est natura humana Christi, secundum quam Saluator noster inter Deum & homines arbiter fuit: cuius operationes ex diuino supposito infinitam contrahebant dignitatem & incomparabilem valorem.

Ex officio internuncij sic argumentatur Iunius: *Nemo primus, & summus internuncius rerum esse diuinarum potest, nisi Deus per Deitatem suam: Christus autem primus, & summus internuncius rerum diuinarum est: Christus ergo Deus per Deitatem suam, velut principium formale, est rerum diuinarum internuncius.*

Respondeo, Maiorem esse falsam. Quæ probat Iunius: *Nam quemcumque alium comminiscamur internuncium, tandem ad Deum ipsum veniamus necesse est; eumque rerum suarum agnoscamus interpretem.* Non agimus hic de Interprete; sed de internuncio, qui ad partes diuersas pacta & responsa defert; quo pacto, qui Deum sui ipsius internuncium facit, is, quid internuncius sit, ignorare se, planum facit. Nam, ut nemo est mediator sui ipsius; sed diuersarum partium; sic & internuncius sui ipsius nemo esse potest: non igitur Christus internuncius fuit secundum naturam diuinam, sed secundum humanam.

Nec obstat illud: Ioannis i. *Deum nemo vidit vnquam. Filius vnigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit.* Quia hic nihil de internuncio agitur; & ut ageretur; dicendum esset; Filium enarrasse, & ut internuncium, cœlestia mandata hominibus patefecisse, non secundum diuinam, sed secundum naturam humanam. Nec obstat alter locus Ioan. 3. *Nemo ascendit in cœlum, nisi is, qui descendit de cœlo, Filius hominis, qui est in cœlo: id est, Interprete Iunio, nemo primus, & summus est internuncius rerum diuinarum, idemque, certus, & perfectus, nisi qui Deus est, etiam qua Deus est. hac autem est persona 1. 2. 3. sermo Dei, Christus Iesus, in cœlo, terraque pariter diuinus internuncius à Patre apud nos, à nobis apud Patrem.* Rem factam, confectamque; haberet Iunius, si hunc Iunianum commentarium in locum Ioannis suffragio nostro approbaremus. Quod dum non sit; haud procliuè erit, ut persuaderi nobis sinamus, Christum secundum diuinam naturam esse, vel etiam ante incarnationem fuisse, *internuncium Dei ad nos*; quia sui ipsius internuncius fuisset: quod cum internuncij natura & munere pugnat. Et si quid nobis nunciasse dicitur Verbum ante incarnationem; non excluditur Pater & Spiritus sanctus; quia opera Trinitatis ad extra, sunt *indiuisa*: Adde, aliud esse, *nunciare*; aliud, *internunciare*; aliud, nuncium agere; aliud, *internuncium*, quia hoc duas mutuas & oppositas partes designat.

Ex tertia notione mediatoris, quæ est, esse ad-

uocatum

uocatum & intercessorem, hoc argumentum truit Iunius: *Nesota quidem natura, ut natura est, sufficiens existit praestando operi, vel vnico supra naturam. Iusta autem intercessio pro peccatoribus, & sufficiens apud Deum, est opus supra naturam: ergo nec tota natura est sufficiens ad hanc intercessionem iustam.*

Respondeo, Maiorem esse veram de natura hypostaticè cum Deo non vnita, falsam de natura hypostaticè cum Deo iuncta: qualis est natura humana Christi. Minor eodem modo distinguitur. Iusta & sufficiens intercessio apud Deum pro peccatoribus, est opus supra naturam; præcisè spectatam; concedo; at non est supra naturam, vt in hypostasi diuina subsistit. Idem argumentum vestit Iunius hac itidem veste. *Natura non potest principium esse supernaturalis operationis: hæc autem est operatio supernaturalis: ergo huius principium non potest esse natura tota: si non tota, ergo nec humana: si non humana; ergo nec humana Christi simpliciter quandoquidem secundum eam similis per omnia fratribus factus est.* Hebr. 2. Respondeo, Maiorem esse veram de natura præcisè, vt talis est; non de natura cum gratia vnionis hypostaticæ, & habituali, qua humana Christi natura vberimè perfusa fuit.

Ex opere satisfactionis hoc telù cudit Iunius: *Nullū principium nisi Deitatu ipsius, principium satisfactionis esse potest, qua constare coram Deo possit; sequitur ergo quod antea: Christum secundum naturam diuinam mediatorem fuisse soluendo & satisfaciendo cœlesti Patri pro nobis.* Respondeo, Antecedens esse falsum, loquendo de principio formali proximo, quo actiones satisfactoriæ eliciuntur: tametsi verum est, illum, qui pro nobis soluit & satisfecit parti læsæ, debuisse esse Deum & hominē; siue principium, quod operationes illas exercebat non potuisse aliud esse, nisi Deum.

Tandem hoc misile mittit Iunius: *Regnare ad salutem, & saluum facere, proprium Deitatu est: quod omnes Prophetæ, & Apostoli clamant: horum ergo principium non potest esse humanitas: si enim esset, certè operatio non foret propria Deitatu.* Respondeo, negando antecedens. Nam Christus secundum humanam naturam propriè fuit & est Rex, regnatque & regnauit ad salutem nostram: propriè etiam nos secundum humanam naturam redemit & saluos fecit.

Obiicit Iunius: *Aut Christus non est mediator, aut secundum vtramque naturam mediator est.* Neutrum verum est: nec hoc posterius asseritur à S. Leone quem perperam citat Iunius, quia S. Leo non dicit, *vtramque formam*, hoc est, vtramque naturam, agere opus seu opera Mediatoris seu mediationis; sed vtramque formam cum alterius communionem agere, quod proprium est. De quo nemo orthodoxorum dubitat.

Profert Bellarminus illum locum; 1. Tim. 2. *Vnus Deus, vnus & Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus.* Occurrit Iunius: *Non sequitur: Mediator homo: ergo Mediator, qua homo, vel secundum naturam humanam solum.* Imò sequitur. Cur enim Apo-

A stolus addidit, *Homo*, nisi vt exprimeret naturam, secundum quam Christus est Mediator? Alioquin vpculam omisisset, contentus dixisse: *vnus & Mediator Dei & hominum Christus Iesus.*

Citat Bellarminus pro hac sententia S. Augustinum. Recinit Iunius. *Augustinum de natura vna sic dicere, vt non excludat alteram; de persona enim dicere, qua persona est facta caro, ac proinde Mediator, non qua Deus solum, sed qua Deus & homo.* Quis locus adeo perspicuus & dilucidus erit, cui per hanc Iunianam audaciam aliquis tenebrio tenebras offundere non possit? En S. Augustinus lib. 2. de gratia & peccato originali cap. 28. disertissimè dicit, *Christum non esse mediatorem per hoc, quod est æquali Patri, hoc est, per naturam diuinam; & causam reddit: quia per hoc, id est, per humanam naturam, quantum Pater, tantum & ipse distat à nobis. Et quomodo erit medietas, vbi eadem ipsa distantia est? Ideo Apostolus non ait, vnus mediator Dei & hominum Christus Iesus; sed, homo Christus Iesus, per hoc ergo mediator per quod homo.* Quid euidentius, quàm ex sententia D. Augustini, Christum secundum humanam duntaxat naturam esse mediatorem; quia disertè dicit, esse mediatorem secundum id, & quidem secundum id solum, quo distat à Patre, hoc est, secundum humanam naturam, hac enim sola distat à Patre, cum secundum id, quo non distat à Patre, hoc est, secundum naturam diuinam, nulla possit esse medietas; nam qua ratione medietas esse potest, vbi nulla est distantia seu differentia, sicuti nulla est inter naturam diuinam Filij & Patris, cum sit eadem numero. Quocirca vanissima sunt illa Iunij glossemata, quibus verba & sensum S. Augustini in obscurare nititur. *Per hoc ergo Mediator, per quod homo: nimirum factus est,* inquit Iunius. imò, velis nolis, per humanam naturam: Nam per illud est Mediator, per quod distat à Patre, per quod est inferior Patre, & propinquior nobis, vt loquitur S. Augustinus, vt hoc est natura humana, & quidem sola. *Inferior Patre,* inquit sanctus Augustinus, *per quod nobis propinquior.* Assuit glossa Iuniana. *Nimirum qua Deus, voluntaria œconomia; qua homo, natura.* Vbi iterum stolidum illud suum somnium reponit, de quo libro primo; Christum secundum naturam diuinam potuisse Patri subiici; sed per œconomiam, seu dispensationem; ast Iunianam, ex malè feriato cerebro prognatam: Nulla enim vera œconomia fieri potest; vt id eueniat, quod est prorsus impossibile. At vt Christus secundum naturam diuinam sit Patre suo inferior, prorsus est impossibile, nec in vllâ sanam & rectam intelligentiam cadere potest.

D *Hæc religiosè credimus atque profitemur,* inquit Iunius. Certè religiosè tantum monstrum credi non potest, nempe, Christum secundum diuinam naturam esse Patre suo inferiorem, nescio per quam ex Caluini schola educatam œconomiam. Nam vt fieri nequit per vllam dispensationem, Deum non esse Deum; ita fieri nequit diuinam naturam alicui subiici.

Et tamen hanc suam stultitiam mox recoquit Iunius, & recoctâ lectoribus suis propinat, cum ait; *Christum cum Deo comparatum distingui à Deo duobus modis: (obserua, loquitur Iunius de Christo secundum naturam diuinam) natura & œconomia. natura enim secundum personam distinguitur à Patre. (Mirus loquendi modus, & apud Theologos inauditus. Filium natura distingui secundum personam à Patre. Quid hoc locutionis? Natura distingui Filium à Patre, pessimè sonat, quomocunq; per illud, secundum personam: restringatur: quia Filius nullo modo natura distinguitur à Patre; Nec distinctio illa personalis, est distinctio naturæ, vel natura; sed est realis distinctio, non naturæ, vel naturarum, vel natura, sed personarum seu hypostaseon.)* *œconomia secundum officium distinguitur ab essentia Dei, ut mediator est: imò etiam essentia: inter, per naturam, secundum quam Christus mediator est, à Deo distinguitur, quia natura humana essentialiter secernitur à natura diuina. Sed aliud vult Iunius; nempe ipsam Christi diuinam naturam distingui secundum officium mediatoris à diuina essentia; idq; per voluntariam œconomiam in officina Iuniana fabricatam. Quin & ipsam Verbi hypostasim cum natura diuina Patri subiicit; quia eadem persona, inquit Iunius, qua secundum naturam (Diuinâ) Deus est æqualis Patri, secundum voluntatem & Deo, & seipsa minor. En per phantasticam Iunij dispensationem statuitur persona Christi, quatenus est diuina hypostasis, & natura diuina Christi, minor Patre; & huc peruersissime detorquentur illa; *Pater maior sine est: etiam secundum personam & diuinam naturam; quia Filius per voluntariam dispensationem, & quoad personam & quoad naturam diuinam, Patre minor esse voluit. Et huc etiam rapit exinanitionem illam, de qua Apostolus ad Philip. 2. quasi hæc exinanitio facta fuerit secundum personam in seipsa, & secundum diuinam naturam; non secundum naturam humanam assumptam; & quasi illo modo possibile sit, ut persona diuina in se, vel in natura diuina sese exinaniat, demittat, subiiciat; quanquam negandum non est, ipsam personam Verbi sese exinanisse, & humiliasse; at non in ipsa persona sua vel natura diuina; sed in natura humana assumpta.**

Cum Christus dicitur, inquit Caluiniſta, minor Patre secundum humanitatem, de persona diuina dicitur, quæ in sese inaniuit seipsam voluntariè (fallum hoc & impium est; persona diuina in sese non potest seipsam exinanire, etiam voluntariè & œconomicè sicuti nec Deus in sese seipsum exinanire valet) & in humanitate assumpta facta est minor naturaliter. At non in se, sed in sola humana natura, quæ naturaliter minor est diuinitate.

Danzus hoc speculò Bellarminum appetit, *Deus ipse sibi dicitur reconciliaſſe mundum 2. Cor. 5. v. 18. ergo Deitas etiam ipsa operata est, & quidem tanquam principium formale in operibus nostra secum reconciliaſſionis.* Respondeo, negando consequentiam, de

qua probanda nihil penitus Danæus cogitauit; quamuis vel maximè cogitatum oportuit; Nam Deus ipse sibi reconciliauit mundum, sed per operationes & perfections humanæ naturæ Christi.

Sed en alteram Danæi telum. *Diserte scribitur Christus per spiritum æternum sese pro nobis obtulisse: ergo in ea oblatione operatus est æternus Christi spiritus, id est, diuina ipsius quoque natura. Quis negat, diuinam Christi naturam in salutis nostræ procuracione aliquid egisse? Egit vtique; quia Christum pro nobis tradere voluit, & reuera etiam tradidit: sed hoc abnuimus, diuinam naturam, vel Christum per diuinam naturam tanquam per principium formale immediatum quo egisse aliquid, quod opus mediatorum siue mediationis appellari possit. Itaque si quid ad rem Danæus dicere cupiebat, non probandum erat, Deum, etiam qua Deus est, aliquid circa salutem nostram operatum esse; sed Christum, qua Deus est, seu secundum naturam diuinam, opera mediatoria exercuisse, tanquam per principium formaliter opera mediationis efficiens.*

Dicit Bellarminus, Caluinum ridere has expositiones: *Vnus Deus, id est, Trinitas. Creditis in Deum, id est, in Trinitatem. Falsum ridere, obstreperit Iunius. Quomodo non ridet; qui in epistola ad Polonos, quid, inquit, blateret Stancarus, nihil moror. Mox, quod ergo ab eo dicitur, vnus Deus, & vnus mediator, id est, Trinitas: Item, ut cognoscant te verum Deum, id est, Trinitatem, &c. non modò tanquam inspidum, sed profanum quoque repudiamus. An non est hoc ridere prædictam expositionem, vt dicebat Bellarminus?*

Ait Iunius: *non negare Caluinum, alibi nomen Dei usurpaxi: pro Trinitate: ac proinde Caluinum non arguari.* Neq; Bellarminus dixit, Caluinum nomen Dei nusquam pro tota Trinitate positum agnoscere; sed id ei vitio vertit; quòd in illis locis; *Vnus Deus, &c. & creditis in Deum, vocabulum Dei pro Trinitate accipi inſicias ierit: cum sensus loci eam acceptionem non modò admittat, sed & consideratis omnibus circumstantiis, exigat, cumq; in eandem sententiam sancti Patres à Bellarmino citati conspirent.*

Vociferatur Iunius. *Fraudem facit Auctoribus. At Bellarminum Patribus nullam fraudem facere, docent illa ipsa testimonia, quæ Iunius ex sancto Chryostomo & Oecumenio Græcè recitat, & quæ indicarat etiam ipse Bellarminus: Diserte enim tam Chryostomus, quam Oecumenius ait; per illud: Vnus Deus: non excludi, Filium & Spiritum sanctum; sed tantummodo Deos gentium. Si ex sententia horum Auctorum non excluditur Filius & Spiritus sanctus, vox ergo Deus eo loci non pro solo Patre, sed pro tota Trinitate accipitur. Idem iudicium est de illo apud S. Ioannē: Ut cognoscant te verum Deum, &c. Et tamen hæc, quæ à Patribus traduntur, Caluinus non tantum vt inspida, sed & vt profana respuit.*

Citat Bellarminus S. Augustinum in Psal. 29. vbi ait, ab illo explicari eum ipsum Apostoli locum: *Vnus Deus, vnus & mediator, &c.* Occidit Iunius. Augustinus ibi locum explicat Rom. 8. non autem 1. Timoth. 2. Sed locus S. Augustini inspectus hanc animaduersionem Caluiniani confestim vanitatis redarguet. Tamen enim verbis proximè antecedentibus S. Augustinus egit de illo Apostoli dicto: *Qui sedet ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis*, tamen immediatè post delabitur ad locum Apostoli de Mediatore 1. Tim. 2. *Quare, inquit, interpellat pro nobis? Quia mediator esse dignatus est. Quid est mediatorem esse inter Deum & homines, &c.* An non his & iis, quæ subiicit, explanat locum Apostoli ad Timotheum de vno Mediatore? Et hæc aliaque S. Augustini clarissima verba tractat Iunius arte consueta: Nam inter cætera sic loquitur S. Augustinus: *Inter illam Trinitatem & hominum infirmitatem & iniquitatem. Mediator factus est homo, non iniquus, sed tamen infirmus; Sensus est, inquit Caluinianus Glossator, Christus qui Mediator est à Patre datus, & stitit voluntariè seipsum vadem, hic ergo factus est homo, &c.* Quid est deprauare & corrumpere, si hoc non est? Quid est impostorem agere, si hoc non est? Nam vel solis luce clarius lucet, verborum S. Augustini non esse hunc sensum, quem Caluinista perfidè comminiscitur; nempe eum, qui à Deo datus sit mediator, hominem esse factum; sed; mediatorem inter Trinitatem & homines peccatores, fuisse & esse hominem, non iniquum; sed tamen infirmum, vt ex eo, quod non iniquus, iungeret te Deo: ex eo quod infirmus, propinquaret tibi: atque ita vt inter hominem & Deum mediator existeret, Verbum caro factum est, id est, Verbum homo factum est. Nec dicit S. Augustinus, vt fingit Iunius, *Mediatorem Christum factum esse hominem;* sed; Verbum carnem seu hominem factum, vt inter hominem & Deum mediator existeret: nimirum per humanam naturam.

Nec verum est, quod Caluinus semper ingeminat in Epistolis ad Polonos contra Stancarum, Christum, etiam ante Incarnationem fuisse mediatorem, & quidem re ipsa: ex quo concludit eum secundum diuinam quoque naturam mediatoris munus obisse; nam ante Incarnationem non fuit mediator, nisi respectu & destinatione ad humanam naturam à Verbo aliquando hypostaticè assumendam; neque re ipsa opera mediationis seu mediatorialis ante assumptam carnem peregit; sed quidquid gratiæ & benevolentia diuinitus sanctis concedebatur, id fiebat dependenter ab operibus mediatoris aliquando futuris.

Obiicit Caluinus cum suis; admittendam esse in diuinis quaternitatem, si à tota Trinitate distinguatur Mediator. Negat Bellarminus quaternitatem sequi. Nam idem Christus propter duas naturas, numeratur inter personas Trinitatis, cui debetur satisfactio. Et simul ipse est, qui satisfac-

cit, ipse enim vt homo est, mediator est; ad ipsum, vt Deus est.

Oggannit Iunius. *Omnino sequeretur quaternitas, data oppositione persona, ad quam Caluinus, & alij respuerunt. Nam si vnus Deus est Pater, Filius, & Spiritus sanctus (vt certe vnus est) Mediator verò alius est, & tamen Deus: quatuor persona plane futura sunt: quod est falsissimum. Quis dicit; Mediatorem esse alium, quàm Filium Dei? An non sonora voce profiteamur, Filium Dei esse Mediatorem; & Mediatorem esse Filium Dei; secundam sanctissimæ Trinitatis personam? Idem prorsus est Mediator & Filius Dei, at non secundum naturam diuinam, sed secundum humanam. Vbi ergo manet commentitia Iunij & Caluini in Trinitate quaternitas?*

CAPVT IV.

Refellitur idem error ex Patribus.

DRATER conuicia & mendacia crassa, spissa, nihil ad hoc caput Dançus; vt, Bellarminum neque quid dicat ipse; neque quid Patres, neque quid Caluiniani; intelligere: hanc propositionem esse Bellarmini: *Non potest vnus & idem, sacrificium offerre & accipere. Ex quo infert: Ergo idem Christus non potuit; ipse sibi sacrificium mortis suæ offerre, cum sit idem, & eadem persona.* Vbi Caluinista per summam improbitatem omittit illud, quo addito, omnis impostura è vestigio in fumum diffluit. Nam Bellarminus ita loquitur: *Non potest vnus & idem, vt IDEM, sacrificium offerre & accipere: Sed (Christus) sacrificium accipit, vt Deus, ergo non offert vt Deus; offert igitur tantum, vt homo.* Quæ Bellarmini verba totam Dançanz vanitatis machinam difficiunt.

Iunius, præter inanes tautologias & pseudologias, vix quidquam ad hoc caput annotat. Fixus in illo suo phasmate hæret; *personam Christi in se esse sacerdotem, & Mediatorem: etiam secundum diuinam naturam;* tamen non excludat naturam humanam: licet forsitan facillè adduci posset, vt excluderet, quandoquidem Christus etiam secundum solam diuinam naturam mediatoris munere fungi valet, in Schola quidem Caluini, qui in Epistola ad Polonos contra Stancarum, contendit, Christum, ante Incarnationem fuisse item Mediatorem. Si nondum assumpta natura humana mediator fuit, quid ni & Pontifex? Nec abnuere videtur Iunius, cuius sunt hæc deliria potius, quàm verba: *Nostras omnium simul, qui in terra vbiu locorum sumus, preces audire, accipere & offerre simul esse natura diuina opus, siue persona secundum naturam diuinam: hoc autem Pontifici atque Sacerdoti officium esse, qua Pontifex & Sacerdos noster est.* Vbi videt Christi personam secundum diuinam naturam statui à Iunio Pontificem. Quo paradoxo posito; causæ nihil habet Iunius, quò minus Christum, etiam ante Incarnationem Póntificem

fuisse

fuisse profiteatur: maximè cum dicat: *supradicta Pontifici munia non posse obiri à Verbo seu Filio Dei, ut homo est; licet imperitè agat, qui angustiis sui peccatoris amplitudinem & immensam potestatem Christi hominis metiatur.*

Calumniatur Iunius, Bellarminum *mutilare Chrysostomi verba.* Iniuriam fieri Bellarmino fatebitur, quisquis vel altero duntaxat oculo Chrysostomum inspexerit. Nam quidquid ad rem faciebat; bona fide attulit. Vbi rursus delirat Iunij acumen, personam Christi, seu Christum secundum naturam diuinam, *quatenus mediator factus est, dispensatione voluntari, & quatenus idem minor se ipso factus est: non esse Dominum verum dominio, naturali, quòd dominium hoc deposuerit quodammodo cedens per œconomiam; quod perinde est, ac si diceret; Christi personam, seu Christum quando naturam humanam assumpsit; diuinitatem exuisse, & quodammodo deposuisse, cedendo per œconomiam; nam personæ Christi, eiusque diuinæ naturæ tam est naturale rerum omnium Dominium, quàm naturale est ei esse ens primum; à se; independens; & quàm parum hoc Christum deponere potest, tam parum & illud possibile est deponere. Dominium autem dispensatiuum seu œconomicum & mediatorium, de quo Iunius hic somniat, non aliunde prodiit, quàm ex malè dolata Iunij phantasia, ad quam proinde iure suo remittitur.*

Iterum ingerit Caluinista suum illud monstrum: *Exinanitionem conuenire personæ Filij secundum naturam diuinam: Quasi nimirum aliquid quod alioquin ei, ut Deo competit, per assumptionem carnis deposuerit. Item: Christum secundum naturam diuinam assumpsisse formam serui. Item: Diuinam naturam esse assumentem: humanam verò assumptam. Quasi verò natura diuina; non Verbum seu Verbi hypostasis carnem assumpserit; quanquam non nego huic postremæ propositioni posse bonum sensum subiici. Sed num eam bono sensu malus Caluinista accipiat, equidem dubito. Exinaniuit autem se Verbum non aliquid, quod sibi secundum hypostasin, vel secundum naturam diuinam conuenit; abiiciendo; sed carnem nostram, terræ corruptibilem massam, in consortium hypostaticum recipiendo. Reliqua Iunij *læsi* sunt, & antegressis non absimilia deliria: sponte sua diffluentia & dilabentia.*

CAPVT V.

Refellitur idem error rationibus.

IN hoc caput irruit Danæus instructus fallacia manifesta ab equiuocatione. Deinde, fallacia à petitione principij. Tertiò, fallacia à coniunctis ad disuncta. Quartò, fallacia à figuris dictionis. Adiungit calumnias, vocitando Bellarminum; lapidem, miserum, veteratorem: qui medium & mediatorem imperitissimè

confundat. Hisque effusis ac peractis receptui canit, tanquam re bene gesta, & ob prostrata Bellarmini argumenta, mercedem poscit. Hoccine est refutare, an nugari & conuiciari? Si sufficit crepare fallacias, & opprobriis aduersarium lacere, nil tam solidum erit, quod scurra de triuio labefactare nequeat. Operæpretium autem fuerit si Iunio plectam corollam ex flosculis, quos in notulis suis ad hoc caput sparfit.

I. *Christum, qua Deus, seu secundum diuinam naturam, distare à Deo, œconomia voluntaria; imò stultitia Iuniana. Quomodo enim distabit à Deo, hoc est, à natura diuina, quatenus Deus est, cum, ut sic, eandem diuinam naturam habeat? Num idem distat à seipso?*

B **II.** *Christus, qua Deus, distat à se quodammodo, quatenus inaniuit se. Num secundum diuinam naturam ita se exinaniuit, ut aliquid perderet?*

III. *Bellarminus hanc œconomicam exinanitionem & à Deo distantiam Christi secundum diuinam naturam, in ratione secunda cogitur agnoscere; dicens; Christum secundum vtramque naturam simul sumptam distare à cæteris hominibus, etiam à Deo Patre & Spiritu sancto, nimirum κατ' οὐκονομίαν, inquit Iunius, dispensationis illius modo. Flosculus hic tetrum & fœdum mendacium redolet: nam Iuniana ista œconomia Bellarmino, hæc scribenti in mentem non venit: neque enim dicit vllò modo distare Christum à Patre & Spiritu sancto distantia illa œconomica, etiam secundum solam naturam diuinam; ut delirat Iunius: sed ait, distare secundum vtramque naturam simul & collectiue siue iunctim spectatam; quia licet Pater Deus sit, & similiter Spiritus sanctus: atque adeò hoc intuitu Christus ab illis secundum diuinam naturam non distet; attamen nec Pater nec Spiritus sanctus est Deus & homo simul. In hoc ergo coniuncto seu copulato distat Christus à Patre & Spiritu sancto, & de hoc loquitur Bellarminus; non autem de fanatica illa Iunij œconomia & distantia.*

IV. *Filius Dei secundum naturam diuinam differt à Patre & Spiritu sancto non natura, sed œconomia. Rectè dixeris: phantasia Iuniana.*

D **V.** *Deus Filius, nec persona, nec natura à se differt, sed œconomia. Quæ hæc œconomia, qua factum est, ut Christi persona & diuina natura ita à se distaret & differret, ut Christus secundum personam & naturam suam diuinam sibi ipsi potuerit mediator esse, atque adeo satisfacere?*

VI. *Christus, ut homo solam, non est persona. Quid, quæso, est persona? An non hypostasis cum natura? seu in hypostasi subsistens natura? Faciamus per impossibile: Christi hypostasin sola natura humana præditam esse. An ideo non erit persona? Dicat quis; Flosculo huic posse commodum sensum subdi. Cur non subdidit Iunius, aut qui subdidisse credam, cum tot monstra passim vomat? Regula Lutheri est; verba insidiosè loquentium contra illos esse interpretanda.*

Obijcit Iunius: *Operatio est persona, mediatio vero est operatio, est igitur persona mediatio.* Respondeo, operationem esse suppositi, vt principij, cui in scholis datū hoc nomen, vt dicatur *quod*. Naturæ verò esse operationem, vt principij proximi & immediati, quo suppositum physice operationes elicit & efficit. Si ergo Maior intelligatur de principio priori modo; conceditur, si de principio posteriore modo; negatur. Hunc in modum distincta Maiore, conceditur Minor, & conclusio iuxta distinctionem datam vel recipitur; vel reiicitur. Nam nemo Catholicus inficiatur personam Christi, seu Christum Deum esse mediatorem, sed queritur; secundum quam naturam sit mediator, seu quæ sit natura, per quam, velut per proximum & immediatum principium, personæ Christi, seu Christus Deus operationes mediatorias elicerit & exercuerit. Nos humanam, eamque solam tale principium statuimus: sectariorum diuinam quoque adiungunt.

VII. *Quæ ratio est corporis ad animam in nobis, eadem est humanitatis ad diuinitatem in persona Christi: corpus autem est instrumentum animæ. & nihil agit, nisi qua agit ab animæ, vt principio suo: ergo humanitas instrumentum diuinitatis est, & nihil agit nisi qua agit ab agente principali suo.* Insignis flosculus: quasi verò vt corpus alioqui exanime omnem vitam & actionem, omnesque vitales motus ab anima nanciscitur; sic & natura humana à diuinitate, cum qua in eadem persona vnitur, præcisè quatenus ab illa sustentatur: omnem vitam, actionem, motusque vitales accipiat; hæcque omnia non habeat ex se, & ex donis diuinitatis sibi infusis. Scio humanitatem dici *instrumentum diuinitatis* maxime respectu miraculorum effectuum, sed non eo sensu; quem Calvinista insinuat; qui diuinitatem cõcipit quasi formam, quæ quodammodo humanam naturam informet; quæque omnes operationes humanæ naturæ in Christo eliciat, quemadmodum anima in corpore elicit omnes actiones motionesque vitales corporis. Quæ speculatio, nil aliud est, quàm rudis imaginatio.

VIII. Battologicus flosculus, *Christum, vt Deum, esse mediatorem sui ipsius secundum æconomiam voluntatis, non secundum rationem naturæ absolute huius vel illius.* Mirabilem profectò æconomiam hanc esse oportet, quæ facit, vt Christus secundum personam & naturam diuinam, ita à persona & natura sua diuina distet, vt ipse sibi respectu personæ & diuinæ suæ naturæ mediator esse possit.

IX. *Christus mediator est secundum personam proprie, non secundum naturam.* Fuit ergo mediator ab æterno, quia personam ab æterno habuit. An non ipsimet Calvinistæ, & in his Iunius, passim dicunt; Christum seu personam Christi esse mediatorem secundum vtramque naturam, hoc est, secundum diuinam & humanam? Quæ ergo ratione iam affirmat Iunius, Christum non esse proprie mediatorem secundum naturam, sed se-

undum personam, perinde, ac si diceret; Socratem non esse proprie grammaticum, seu grammaticæ disciplinæ capacem secundum naturam, sed secundum personam? Dices. *Persona Christi proprie est mediator.* Non abnuo. Illud nego: personam Christi proprie esse mediatorem seu mediatricem, reduplicatiuè, secundum personam, vt loquitur Iunius: nam persona Christi secundum naturam humanam mediatrix est.

X. *Mediatio non conuenit personæ Christi secundum naturam communem Deitatis, id est, essentiam simpliciter, sed secundum naturam singularem vel formam subsistentem, quam personalitatem vocant.* En duas naturas statuit Iunius in diuinis. Vnam communem totius Deitatis; aliam singularem in singulis personis. Quasi verò non eadem numero natura diuina, quæ est in Christo; sit toti Deitati communis, quia nulla alia est in Patre & Spiritu sancto, quàm illa ipsa vel potius ipsissima numero, quæ est in Filio. Quod si personalitatem seu hypostasin Filij vocat *naturam singularem*: quæro, quo exemplo, quo auctore orthodoxo, & qua auctoritate id faciat? Scio, multorum iudicio, S. Cyrillum in epistola ad Successum, *naturam pro hypostasi* vsurpasse, cum dixit, *vnam naturam Verbi fuisse incarnatam*: at non quidquid S. Cyrillo licuit, licet quoque Iunio, nec tales loquendi formulæ trahendæ sunt in consequentiam. Quamquam Iunij locutio longè aliter tinnit, quàm illa Cyrilliana: cuius tamen ab antiquis alix itidem explicationes adferri solent. Quis non detestetur eum, qui dicat, in diuinis esse vnã naturam communem, & tres naturas singulares, singularum personarum proprias? Vt taceam, quod prius dictum, istum nescire, quid ipse & sui gregales loquantur, si mediatio seu mediatorem esse conuenit Christo secundum personam, non secundum naturam: Dicunt enim, *Christum esse mediatorem secundum naturam diuinam & humanam.* Ergo Christus, proprio ipsorum testimonio, secundum naturam humanam & diuinam mediator est: Cur ergo id inficiatur Iunius? cum quo qui desipere cogitat, dicere debet; *Christum esse mediatorem secundum humanam & diuinam personam*, quandoquidem per naturam non est hic intelligenda illa totius Deitatis natura communis, sed quædam singularis, quam personalitatem vocant, hoc est, hypostasis. Si ergo in illa locutione per naturam diuinam intelligitur *hypostasis* diuina; etiam per naturam humanam accipere oportebit hypostasin humanam; Et sic tandem Iunius, & quotquot Iunianam stoliditatem complectuntur, in Nestorios vel Nestorianos transformabuntur.

XI. *Aliud est (in diuinis) natura communis, aliud singularis & indiuidualiter subsistens.* An non illa ipsa natura, quæ tribus personis est communis, singularis est, & indiuidualiter in personis subsistens? Quis vnquam in rectè sentientium Schola audiuit, in Trinitate *aliud esse naturam communem*

tribus personis; aliud naturam singularem & individualiter subsistentem?

XII. *Aliquas diuinas operationes externas, non esse communes toti Trinitati, sed pertinere ad vnā aliquam Trinitati personam: contra receptissimum illud axioma, opera Trinitati ad extra, esse indiuisa.*

XIII. *Opera mediationis, respectu hominum, vocam Trinitatem communiter facere principio essentiali. Tota igitur Trinitas pro nobis orauit; famem, sitim, & ceteras vitæ molestias pertulit; Tota Trinitas nata est, passa, crucifixa, mortua, sepulta, quia hæc omnia fuerunt opera mediationis, etiam respectu hominum, si igitur hæc opera & uoluntaria à tota Trinitate, & non à solo Christo secundum humanam naturam processerunt; Tota ergo Trinitas mediator noster fuit.*

XIV. *Christus mediator fecit opera mediationis, quæ ad homines spectabant, personaliter & singulariter principio terminali à quo, id est, personalitate sua; hanc enim ineptè designat per principium terminali. Ergo Christus personalitate sua secundum se, natus, passus, crucifixus, mortuus fuit, quia hæc omnia fuerunt opera & uoluntaria mediatorialia, quoad nos.*

XV. *Opera mediatorialia, quæ Deum concernunt, non agit mediator sine essentia diuina. Vbi aduerte primum imperitiam Iunij, distinguentis opera Mediatoris Christi in ea, quæ sunt respectu nostri, & in ea, quæ sunt respectu Dei; quasi non eadem opera, quæ mediabant respectu Dei, mediauerint etiam respectu nostri, & vice versa. An non eadem passio, flagellatio, crucifixio, mors, quæ apud nos mediabat, mediauit quoque apud Deum, & è contrà? Deinde, obserua non minorem insipientiam; personam diuinam posse aliquid operari non concurrente essentia: quasi verò fieri possit, vt persona aliquid agat, (loquor de actione proprie) sine formali agendi principio, quod est natura seu essentia. Num Socrates, verbi gratia, potest aliquid operari ex sola personalitate sua, non concurrente ad operationem illam natura Socratis? Quàm parum hoc fieri potest, tam parum possibile est, vt persona Christi aliquid agat, non concurrente ad actionem illam natura diuina vel humana.*

XVI. *Mediatoris actiones, quæ mediator est, aliæ sunt ad intra, aliæ ad extra. Falsissimum est, si Iunius hæc uocabula vsurpet prout vulgo in Theologorum scholis vsurpantur: nam Christus per nullas operationes ad intra mediatoris officium exercuit, cum omnes istæ operationes, sint prorsus diuinæ, & vt in ente necessario necessariae. Si autem per operationes ad intra intelligat, eas operationes, quæ solum mediabant respectu Dei; & per illas ad extra, eas, quæ solum mediabant respectu hominum; nego huiusmodi operum mediatorialium distinctionem esse bonam; nam opus mediatorialium ad vtramque partem conciliandam pertinet; alioqui non esset mediatorialium, quippe non attingens duos extremos ter-*

minos. At si per operationes ad intra intelligat operationes immanentes naturæ humanæ Christi; non diffiteor, eas fuisse mediatorialias, sed valde dubito num Iunius per nebulas loquens has significare voluerit.

XVII. *Christus secundum naturam diuinam est sacerdos. Et hoc respectu minor est Deo, non natura, sed consilio æconomico & libera voluntate. Quasi verò libera sua voluntate potuerit se Christus secundum naturam diuinam facere minorem Deo.*

XVIII. *Christus secundum diuinam naturam minor est Angelis ministerio æconomico & voluntario.*

XIX. *Ipsam Christi personam, qua Deus est, esse inferiori Deo secundum voluntariū dispensationem & consilium æconomicum.*

B XX. *Omnia sacrificia esse æquiuocè sacrificia, solum sacrificium Christi in Cruce esse vniuocè sacrificium. probat acutissimè; quia sacrificia gentium fuerunt falsa, Iudeorum typica, ergo tantum æquiuoca. Quis abnuat notionem & rationem sacrificij Iunio optimè perspectam esse? Argumento est hic flosculus; præsertim, cum gentium sacrificia non ideo fuerint falsa, quòd non essent veri nominis sacrificia, sed quia falsis Diis immolabantur; nec ideo vniuoca ratio sacrificij dispereat, quòd rei futuræ sit typus & præsignificatio, cur enim vniuocatio cum typica ratione consistere non possit? Hedera pro foribus cauponis suspensa significat vinum vendibile, quod non significat hedera adhuc in silua florens; an ideo hæc & illa non sunt vniuocè hedera?*

C XXI. *Sacrificandi actio est persona Christi secundum vtramque naturam communiter. Est igitur Christus etiam secundum naturam diuinam sacerdos.*

XXII. *Flosculus Battologicus. Quæ ratio est corpori ad animam in nobis, ea est humanitatis ad diuinitatem in persona Christi. Summa est disparitas, vt supra indicatum.*

XXIII. *Humanitatem Christi esse principium instrumentale diuinitatis, respectu omnium actionum, quæ humanitas Christi exercet. Nihil igitur ex se & per se agit natura humana Christi.*

XXIV. *Solam diuinitatem in Christo esse formale principium agendi, non autem humanitatem.*

D Hos flosculos ex animaduersionibus Iunianis ad hoc caput enotare & excerpere libuit; vt cuncti perspicuè intelligant, quantum portentorum Caluinistæ sub doctrina sua de Mediatore alant: nec immeritò Stancarus, quantumuis perfidus Nouator, Tigurinos, Caluinum & affeclas: propter hæc de mediapote monstra; Arianismi, Eutychnianismi, Apollinarismi, & similibus hæreseon iam olim damnatarum palam postulauit in libris, quos de Mediatore contra istos euulgauit.

CAPVT VI.

Soluuntur argumenta aduersariorum deprompta ex Scripturis.

MENTITVR I. Danæus. Bellarminum potentiam resurgendi tribuere humana Christi nature, non diuina; & loquitur Danæus de potentia actiua, quasi ipsa humana Christi natura, qua humana est; habuerit in se seipsam excitandi & viuificandi potentiam actiuam, quod Bellarmino nunquam in mentem venit, quippe qui non sit ignarus, hanc potentiam principaliter soli Deo competere. Quid ergo vult Bellarminus? Hoc, potentiam sumendi animam, hoc est, potentiam passiuam resurgendi, conuenire Christo tantum, quatenus homo est, seu secundum naturam humanam, non secundum diuinam; id quod verissimum est.

Imperitè dicit Danæus, eam virtutem & potestatem, per quam Christus potuit mori, emanare ex eo, quod idem hic, qui animam habebat; erat & est quousque Deus. Quasi verò potentia moriendi proueniret ex hoc, quod Christus fuit simul Deus; & non inde, quod naturam passibilem, mortiq; obnoxiam assumpsit. Dic, quæso, an nemo moritur, nisi qui homo simul & Deus est? Vnde proficiscitur potentia moriendi in quouis homine; inde similiter manauit potentia moriendi in Christo homine; potentia, inquam, passiuas; Nam illa altera potestas quasi actiua ponendi animam arbitrato suo, concessa est diuinitus Christo secundum humanitatem.

Mentitur II. Danæus: Bellarminum fallere transitione seu migratione de genere ad genus, nimirum, de re, qua deponitur & resumitur; ad virtutem, qua ea res deponitur. Vbi hæc transitio in Bellarmino? Solutionem secundi argumenti Calvinistici à Bellarmino allatam nominat Danæus *nibili*: Nec cur hoc probroso Epitheto eam afficiat, causam vllam reddit, probè gnarus à conuiciatore non repesci rationem, cur conuicietur. Mox mentitur III. Bellarminum agere *nugas nugerrimas*. IV. Mentitur, eundem contradicere S. Thomæ. V. In Tertia Secunda. Nullus S. Thomæ hoc titulo liber exstat. VI. Mentitur, aperte negare Bellarminum, Christum virtute diuinitatis in cælum ascendisse. VII. Mentitur, Bellarminum non omnia Calvinistarum argumenta attulisse, quod quid illis responderet, nihil omnino habuerit. Nil opus omnia Sectariorum argumenta studiosius corradere & expugnare; quia euerfis primariis, cætera sponte sua ruunt. Quamquam quid leuius & inanius illo, quod à Caluino inter prima collocatur. *Christus vt Mediator dixit Ioan. 8. Ego pono animam meam; ergo Christus non tantum secundum naturam humanam, sed & secundum diuinam Mediator est.* O abyssum acuminis Calviniani supra omnem lacus Lemannici profunditatem.

A Iunius in Notatiunculis ad hoc caput, pingit *tragelaphos & chimæras*, vt Iuniana loquendi formula vtat. Summa est: *Christū Theanthropum, Deum & hominem, esse mediatorem.* Quis hoc inficiatur? Quæstio est, secundum quam naturam *Theanthropus* iste, hoc est, Deus & homo, sit Mediator. Huc, huc dirigat oportet Calvinista, si quid validorum spiculorum sua in pharetra. Nam quod de mediatore propriè dicto & analogicè sumpto, hic longos *logos* textit, nil aliud agit, quam quod *angelus*: Nam de Mediatore propriè dicto Bellarminus differit, & nauci est hæc somnatio potius, quam argumentatio: *Deus reconciliauit sibi mundum; ergo Deus vt Deus mediator est*: quia vt rectè respondet Bellarminus, nõ omnis qui reconciliat, continuò est mediator; quia mediatoris est reconciliare vnum alteri: at si quis per seipsum reconciliet sibi inimicum, is non dicitur mediator. Accedit, quod Deus reconciliauit sibi mundum; Sed per Christum, quatenus homo est; atque adeò per Christum mediatorem.

CAPVT VII.

Explicatur testimonia Patrum, qua aduersarij proferunt.

DE BENTVR Danæo gratiæ. Fere hoc caput tacitus præteruolasset. Ne tamen penitus obmutuisse videretur, hoc fudit mendacium; *tres distinctas solutiones*, quas dat Bellarminus ad locū Dionysij Areopagite de Theandricis operationibus, argumento esse, quam Bellarminus in his explicandis dubiis sit ac incertus. Quasi verò responsonum copia indicium sit dubitantis & incerti animi, & non potius de inuicta veritatis vi ac robore confidentis.

Ait Bellarminus, primam explicationem Theandricæ operationis esse posse, si quis hoc nomine intelligat vnam operationem propriam vtriusque naturæ, vt velle videntur aduersarij, & olim apertè voluerunt Monothelitæ. Clamat Iunius. *Imperitè dictum: Propriam vtriusque naturæ; nam si vtriusque naturæ est, non propria, sed communis est natura vtriusque, propria verò persona.* Imò & propria vtriusque, & quidem copulatè, velis nolis, si neutri separatim competit, sed solùm vtrique coniunctim, vt cum Monothelitis sectarij velle videntur.

Dicit Bellarminus, omnia opera Christi mediatoris esse humana, spectando nimirum formale principium horum operum, quod est sola & vnica natura humana. Occinit Iunius. *Negatur hæc assumptio*: Non video, vbi sit assumptio, quam negas; nullam enim argumentationis speciem hoc loco formauit Bellarminus, vt aliquid assumere vel potuerit vel debuerit. Quidquid sit de phrasi, Iunius *Theandricas* in Christo actiones contendit esse duas actiones, & vnam operationem:

quasi

quasi aliud sit actio, aliud; operatio; & quasi si actio duplicetur, non duplicetur itidem operatio: Si inquit, *ambulare super aquas, est actionis duplici vnica operatio* (nunquam dixit Bellarminus in illo miraculo vnica duntaxat operationem interuenisse; sed, vt expressè duas actiones statuit; alteram humanam, qualis ambulatio, alteram, diuinam; vt dare aquis soliditatem, vt Christum ferrent, vel dare corpori hanc virtutem, vt liquidam naturam similiter ac solidam sine submersiois periculo calcaret: sic etiam duas statuit operationes, quia operatio & actio idem profuse est, & duplicata actione, duplicatur itidem operatio. (*An non mortem subire & vincere itidem est*) sit sane. Sed mortem subire est actio, vel potius passio humana, & mediatrix; vt & vincere; at dare virtutem vincendi; actio diuina est; sed non mediatrix. Sic resurgere, & in cœlum ascendere, actio humana est; quia homo resurgit, & in cœlum ascendit: At indere virtutem resurgendi & ascendendi in cœlum; actio diuina est, sed non mediatrix; vt maximè priores illæ humanæ in mediatrix actionibus numerari deberent. Sic venire è cœlo iudicatum viuos & mortuos, actio humana est; quia Christus, vt homo, ad locum iudicio destinatum descendet. At dare virtutem corpori Christi, vt è cœlis, modo illo admirabili, descendere queat, actio diuina est; ac proinde non mediatrix, quia nulla actio diuina considerando formale & immediatum principium mediatrix est, sed humana tantum. Et eadem est ratio aliarum actionum seu operationum theandricarum, in quibus scilicet humana & diuina operatio concurrat.

Dicit Bellarminus, omnem in Christo operationem possedici Theandricam ratione supposito; quia omnis Christi operatio est Dei simul & hominis, hoc est, eius, qui est Deus & homo, citatq; Damascenum lib. 3. fidei Orthod. cap. 19. Iunius impudenter clamitat, hoc nusquam docere Damascenum. Obstupui, fateor, asseuerandi præcipitem audaciam. An non sunt hæc Damasceni verba; præter alia eodem pertinentia? *Nil aliud Theandrica actio significat, quam quod Deo, viro effecto, hoc est, incarnato, humana quoq; ipsius actio diuina erat, hoc est, Deitate perfusa, nec diuina ipsius actionis experta, (nimirum propter vnionem in eodem supposito, vt verbis antegressis declarauerat Damascenus) rursusq; diuina ipsius actio humana ipsius actionis haud experta (nempe propter vnionem cum natura humana in eodem supposito) Verum vtraq; cum altera consideratur, in vnione scilicet hypostatica.*

Sed en argumentum argutissimum, quo Iunius efficere tentat, Christum etiam per naturæ diuinæ operationes munus Mediatoris exercuisse: *Qualis substantia persona talis & operatio, & contra, qualis operatio, talis est & substantia: Est autem Mediator Theanthropus substantialiter Deus homo, substantiali mediatione, vt vocat Bellarminus cap. 1. Ergo Mediator vt mediator est, operationes mediatorias vere Theandricas, diuinas atque humanas, operatur.* Respondeo, si con-

clusio ita formetur & explicetur: *ergo mediator, vt mediator est, substantiali mediatione, operationes mediatorias, vere theandricas, hoc est, ex substantiali illa mediatione profectas, operatur:* conceditur totum argumentum, sed nihil est ad rem. quia Bellarminus hic non disputat de mediatore secundum substantiam, seu de mediatione substantiali; sed de mediatore & mediatione per operationem: Nam mediatorem mediatione substantiali operationes diuinas & humanas exercuisse, nemo rectè sentientium ignorat. Si autè in conclusione vox *Mediatoris* accipiatur propriè, vt quidem à Caluinista accipitur, pro mediatore per operationem; tum negatur maior; non enim verum est, talem esse operationem personæ in quocunque genere muneris, qualis est secundum quemcunq; respectum substantia seu natura personæ; nam fieri potest, vt officium, quod persona illa sustinet; huius vel illius substantiæ seu naturæ actiones non admittat, neque etiam admittere possit; quod in præsentem accidere affirmamus: nam munus mediatoris per operationem, admittit quidem, imò & necessariò exigit, vt principium quod, seu suppositum sit diuinum; at non exigit, imò nec exigere potest, quia fieri nequit, vt principium formale & immediatum operationum mediatoriarum, sit diuinum; ob causas iam sæpe in hac disceptatione allatas.

Dices: *Mediator est Theanthropus, Deus homo; ergo mediatorie eius operationes partim sunt diuinae, partim humane.* Respondeo, negando consequentiam, si, vt debet, intelligatur de principio formali & proximè effectiuo operationum: quia nullis operationibus à diuina natura profectis munus & partes mediatoris Christus egit: Est tamen nihilominus mediator noster *Theanthropus*, quia operationes mediatorie, quæ per humanam naturam; tanquam per formale & proximum principium exercentur & eliciuntur; verè à Christo Deo & homine, atq; adeo à *Theanthropo* eliciuntur & exercentur.

Ait Iunius: *Mediatio substantialis est vnica operatiua mediationis mater* (non diffiteor, at non secundum diuinam, sed solummodo secundum naturam humanam) & *operatiua mediatio, germana est illius substantialis filia.* (at operatiua secundum & per humanam naturam, non secundum & per diuinam) *vnam qui tollit, ambas eadem tollit.* Si quis mediationem substantialem in vnione hypostatica sitam, tollat; is vtique etiam mediationem in operatione positam tollit; quia Mediator necessario debet esse Deus & homo. At si quis tollat mediationem in schola Hæreticorum fabricatam per operationes naturæ diuinæ, is planè non tollit veram operatricem per opera humanæ naturæ mediationem, sed eam confirmat & stabilit.

CAPVT VIII.

*Soluuntur argumenta ex ratione
petita.*

DANAVS etiam circa hoc caput succinctus est, & pauciloquus, tametsi vanidicus, vt cum primam solutionem Bellarmini ad primam Hæreticorum rationem nihil valere pronunciat. Item, *Christum, quæ homo est, nihil apud Deum propriè esse meritum.* Quiritatur præterea, *Caluino fieri iniuriam à Bellarmino; & vt mendacio suo aliquem colorem illinat, mentitur, Bellarminum hoc Caluino dare criminum, quòd dixerit, Christum fuisse caput Angelorū,* cum Bellarminus hoc in Caluino minimè reprehendat, sed quòd scripserit, *Christum, etiam ante lapsum Adæ fuisse mediatorem hominum & Angelorum:* quod vt rectè Bellarminus annotat, Arianismum sat grauitè olet.

Ait Bellarminus: modum dandi Spiritum sanctum meritorie, non esse Dei formaliter, sed hominis. *Negatur distinctio,* clamat Iunius. Atqui nihil dum Bellarminus distinxerat; sed postmodum distincturus erat. Cur tu ante distinctionem negas distinctionem? Probat Iunius intemptiuam suam negationem. *Meritum mediationis est: sed mediatio est personæ, ergo & meritum.* Respondeo ad Minorem, Mediationem esse personæ, at secundum naturam humanam, non diuinam, ergo & meritum esse personæ, at secundum naturam humanam, non diuinam.

Instat Iunius: *Quod est causa causæ, idem est causa causati, at formalis principij operatio est causa meriti, ergo & rei meritoria.* Respondeo ad Minorem; operationem formalis principij humani, non diuini, id est, humanæ naturæ, non diuinæ, est causa meriti, vel vt rectius loquar, ipsa potius est meritum; quia meritum est ipse actus. Necdum argumentandi finis. *Solus Deus dat res diuinas formaliter, solus ergo dat Spiritum; Mediator autem dat Spiritum; dat ergo, quæ Deus formaliter.* Respondeo, Antecedens esse falsum; nam & Christus, quæ homo, res diuinas formaliter, vt causa meritoria nobis obtinuit; vt hic & cap. sequentibus docet Bellarminus; ipse etiam, quæ homo, instrumentaliter diuina charismata, formaliter quæ talia sunt, nobis imperat. Nonne sacerdos baptizans infantem, vel absoluens peccatorem, in Sacramento Confessionis; formaliter res diuinas tribuit baptizato & confesso? Nisi fortè baptismus & absolutio, & vtriusq; fructus ac effectus non sit res diuina formaliter apud Iunium, qui mox cramben illam iam millies recoctam reponit, *Christum, vt Deum, mediatoris munere fungi; Christum secundum naturam diuinam Deo preces pro nobis offerre.* Citat D. Thomam 3. p. q. 8. a. 1. quem non intelligit, nam Christum secundum naturam diuinam mediatoris officium obisse & implese; per nescio quam *economicam diuinitatè exinanitionem,* sancto Thomæ in mentem

Anunquam venit. Qualia verò sunt illa Iunij? An non monstra? *Docere principaliter est commune opus Trinitatis: (Recte hoc quidem) sed hoc docendi munus ex interna æconomia & relatione personi terminatur. (Quid hoc rei?) Itaq; officium docendi à Patre præstitū terminatur ad Filium: officium docendi à Patre & Filio, terminatur ad Spiritum sanctum procedentem à Patre & Filio: Ego hætenus arbitrabar officium seu actū docendi terminari ad illos, qui docentur, seu ad auditores? Num Filius fuit vel est auditor Patris? Num Spiritus sanctus est auditor Patris & Filij? Loquitur quidem Spiritus sanctus, quæcumq; audit Ioan. 16. Sed Iunius de hac auditione non loquitur. An non & Spiritus sanctus docet? Ad quam personam officium docendi, quo fungitur, terminatur? Num ad Patrem & Filium? O deliramenta, ex Iunij cerebro exculpta; quibus tamen etiam Scholasticos Doctores citra controuersiam subscripturos putat. Hiscene inaniis & nebulis subscriberent?*

BLeuia sunt hæc præ illis, quæ Iunius mox subiicit. *Christum, quæ Deus est, seu secundum naturam diuinam, quatenus eam accepit à Patre, tanquā à suo principio, esse mediatorem inter Patrem & res creatas, quo mediante electi Angeli stant, & homines instaurantur; & hoc ideo, quod Deus omnia per Filium se esse dicatur.* Heb. 1. Vbi Iunius parum ab Arianismi fermento abesse videtur; Imaginatur enim sibi, quasi illud per, respectu Filij, non significet causam principalem in creatione & effectione rerum, & in collatione salutis cælestiumq; charismatum: sed mediam quandam inter Patrem & res creatas. Quæ phantasia satis est Ariana. Adiungitur quidem particula *per* Filio, vt denotetur ipsum esse principium medium, hoc est, principium de principio; sed non *medium*, quasi secundum diuinam naturam, seu quatenus Deus est, mediet inter Patrem & res creatas; quia ratione effectiōnis seu causalitatis, æquè est Filius, etiā vt ex Patre procedit, vel procedere cogitur; causa principalis, ac ipse Pater. Eadem est ratio Spiritus sancti; quæ Iunius, rudi suæ speculationi conuenienter, deberet facere mediatorem inter Patrem & Filium, & inter res creatas, quandoquidem etiam *in Spiritu, & per Spiritum sanctum operantur.* Quam verò hæc sunt veræ Theologiæ consentanea? vt & sequentia: *Christum, vt Deum, seu secundum diuinam naturam, esse particulariter, hoc est, peculiari & alio modo, quàm sit Pater, caput Angelorum & hominum: & ipsum Patrem, quæ Pater est, esse peculiariter caput Filij secundum diuinam naturam:* Et per consequens, Pater & Filius peculiariter erūt caput Spiritus sancti, quia ex Patre & Filio procedit. Quis vnquam audiuit talia in Catholica Ecclesia? *Quis audiuit, Christum, secundum diuinam naturam, quatenus ex Patre procedit, esse mediatorem omnium Angelorum & hominum communiter?* Hæc tamen portenta Iunius hoc loco inuerecundè fundit, & semina non obscura Arianismi spargit. Nihilominus verecundè ab eo factum

inter-

interpretor, quod Calvinum à Bellarmino Arianismi postulatum, sub cultro liquit; nec defendere voluit; & si voluit, Arianismi crimen non nisi nouis Arianismis diluit; si hoc est diluere, non potius crimen auctius reddere. Cæteræ Iunii notatiunculæ ex dictis euanescent. Vix quidquam præter æquiuocationes occinit. *Æquiuocum* videtur Iunio, quidquid Bellarminus asserit. *Exinanitionem illam voluntariam & æconomicam diuinitatis in se & secundum se*; ad nauseam vsque decantat, eamque acutissimè probat ex Homero, *apud quem Iupiter sepe interuentoris*, hoc est, *mediatoris partes agit*. Et Pontifex Romanus *inter partes offensas aliquando se mediatorem interponit*, ergo etiam Christus *secundum naturam diuinam potuit ita voluntarie se demittere, vt per illam mediatoris munus obiret*. Quid hac subtilitate profundius? cui tamen multum gratiæ Iunius conciliaffet; si eundem respectu eiusdem naturæ, etiam apud se ipsum mediatorem esse posse demonstrasset. Quo non demonstrato, tota subtilitas claudicat.

DIGRESSIO CONTRA LUTHERANVM MÆVIUM.

NTER errores, quos Illustrissimus Cardinalis Bellarminus in libello, quem *Iudicium de libro Concordiæ* inscripsit, Lutheranis obiecit, hic erat secundus, quod Christus fuerit perfunctus munere mediatoris & Pontificis, non solum per naturam humanam, sed etiam per diuinam.

Mentitur Mæuius in Apologia *contra Iudicium Concordiæ*; idemque mendacium sæpissimè iterat, Bellarminum negare, *Christum Deum & hominem esse Mediatorem, Sacerdotem & Pontificem nostrum*; cum hoc nemo orthodoxus abnuat; sed hoc, quod longè aliud est; Christum secundum naturam diuinam fuisse Mediatorem & Pontificem: nam Catholica assertio habet; Christum, seu personam Christi fuisse mediatorem secundum & per humanam naturam tantum, tanquam per principium immediatum, quo operationes mediatoris sunt elicite & effectæ, quia opera mediatoris & sacerdotalia Christus, verus Deus & homo, tantum per naturam humanam exercuit, tanquam per immediatum principium quo, vt vocant.

Novus error, vociferatur Mæuius, *nouorum Esauitarum, toti sacra Scriptura repugnans, toti puriori antiquitati contradicens*. Clamores & calumnias audio; præterea nihil. Oggannit. *Non potuisse fieri, vt Mediator esset purus homo: sed debuisse esse Deum & hominè, vtraque natura diuina scilicet ac humana in eadem Verbi supposito vnita*. Non ignota refers. Sed vbi tua illa consequentia. *Oportuit Mediatorem esse Deum & hominem, & ad hoc necesse fuit naturam diuinam & humanam in eodem Verbi supposito vniri; ergo Christus fuit Mediator per operationes vtriusque naturæ; diuina scilicet ac*

A *humana*. Istam consequentiam deberet Mæuius formare, formatamque solidè comprobare. Nunc *lallat* tantum, & insulse de rebus non intellectis boat: nam vt opera Christi essent Mediatoria; factis erat, vt essent opera Dei & hominis, vtramque naturam in eadem hypostasi vnitam habentis; licet non essent opera ab ipsa natura diuina, tanquam à principio formali & immediato, elicita; quia hoc ipso, quod fuerunt opera edita à persona infinitæ dignitatis, quamuis per principium effectiuum proximum & immediatum; finitum; infinitum valorem contraxerunt, & Deum hominibus, hosque Deo reconciliare potuerunt: Et hoc tantum modo probant Scripturæ testimonia, quæ miser Mæuius indoctè accumulat; qui querit, *vtam Christi humanitas sola sit aduocatrix an tota persona, quæ est Deus & homo*. Respondeo, personam, quæ est Deus & homo esse aduocatricem, vel potius aduocatum & mediatorem nostrum; sed secundum humanam naturam tantum, cum diuina tamen in eadem hypostasi vnitam. Vrget vocabulum *tota*. Sed vt suo loco, cum de Christi ad inferos descensu disputaretur, hoc vocabulum distinximus, sic & in præsentem distingui debet. Si enim per *totam personam* non vtramque naturam, sed ipsam præcisè hypostasin Verbi intelligam; tum tota persona Christi est aduocatus & mediator noster; si autè nomine *totius persone* inuoluamus etiam vtramque; illius personæ naturam; tota persona dici nequit aduocatus & mediator; quia natura diuina seu Christus secundum naturam diuinam nec est nec fuit aduocatus & mediator noster.

C *Obiicit Prædicans: Mediatorem oportet vtrique parti coniunctum esse & cognatum: ergo necesse fuit Mediatorem nostram esse Deum, siue natura diuina præditum*. Nemo it inficias. At Mæuius hanc conclusionem inferre debebat; *ergo necesse fuit Mediatorem secundum diuinam naturam mediatoris munus obuisse*. Hoc infer, Mæui. Hoc si inferas, proba; aliàs ærem verberas, & multa agendo, nugas agis.

D Mediator, inquit Bellarminus, per id, quo munus Mediatoris exercet, necessariò distinguitur ab eo, cuius est Mediator: Est autem Christus mediator Dei & hominum, ergo si vt Deus Mediator est, vt Deus à Deo distinguitur: erunt itaque duo Dij, vnus maior, alius minor, vt Ariani volebant. Omisissis conuiciis, quæ laxo ore Mæuius largiter vomit, concedit, *Mediatorem debere distingui ab illo cuius est Mediator*. Minorem negare non potest, cum sit Apostoli, bona ergo prima conclusio; Bona ergo & altera illatio, quidquid insulsus Mæuius contra ogganniat. Nam si Christus vt Deus seu secundum naturam diuinam, ab illo, ratione cuius mediat; distinguitur; distinguitur ergo secundum naturam diuinam à Deo, quia est mediator Dei & hominum; erunt igitur duæ naturæ diuinæ, seu duo Dij.

Oggannit Mæuius: *Distinctione hanc mediatoris non esse secundum essentiam, sed secundum personam qua*

Filius realiter à Patre & Spiritu sancto distinguitur. Hęc respõsio inprimis euertit hæreticorum assertionem; quia dicunt, Christum secundum diuinam naturam fuisse mediatorem, ergo mediator fuit secundum id, secundum quod à Deo, atq; adeo à Patre & Spiritu sancto non distinguitur, quia à Deo Patre & Spiritu sancto secundum naturam diuinam non distinguitur. Deinde licet secundum personam à Patre & Spiritu sancto Christus distinguatur realiter, nõ distinguitur tamen realiter à Deo, sumendo hunc terminum essentialiter. Nec distinguitur persona Christi à seipsa, & tamen, Christus etiam respectu personæ suæ mediatorē agere debuit, quia & ipse fuit pars offensa ab homine. Si igitur mediator necessario distinguitur ab eo, cuius est mediator, vt concedit Mæuius, sequitur, Christi personam à seipsa necessariò distinctam esse; quia *in se, & secundum se, & insuper ad se* mediatoris officium peregit, si non delirat Mæuius. Quomodo persona in se, & secundum se Mediatoris functione fungi potuit; cum non operetur, nisi per aliquod principium formale & immediatum, quo actiones producat? Intelligit persona hominis, ratiocinatur, cupit, amat, odit, sed per principium aliquod operatiuum. Idem ergo in persona Christi euenire debuit: *Mediavit.* Quo principio? Num duntaxat humano? An & diuino?

Oggannit Mæuius: *Filius distingui à Patre ratione officij; quod peculiare Filij est, id non item Patri & Spiritui sancti esse.* Istud est petitio principij: nam distinctio inter mediatorem, & eos, ratione quorum mediat, debet esse realis; at distinctio secundum officium non infert necessario distinctionē realem; neq; enim propter officium mediatoris, realiter distinguitur Filius à Patre secundum naturam; neq; etiam à seipso secundum personam: Nec aduertit Mæuius per hanc suam responsionē id stabiliri, quod ipse maximè respuit, nempe, *totam Trinitatem sanctam esse Mediatoris officio.* si Christus secundum naturam diuinam mediatoris officio functus est: vt obiicit Bellarminus; potest enim quis dicere, satis esse, vt Trinitas medians, officio distinguatur à Trinitate apud quam mediat. At quis tale responsum non repudiaret, & toto pectore auersaretur? Adde, quod si per hoc suum commentum aliquid efficere vellet, prius probare deberet, officium mediatoris cõuenire vel conuenire posse Christo secundum diuinam naturam (hoc enim in controuersia positum est) & hoc probato, tum aliquid de distinctione respectu officij fabulari potuisset, *quia prius est esse, quàm distingui,* vt vulgò & verè dicitur. Bellarminum duas personas in Christo cum Nestorio statuere; calumnia est digna Prædicante, cuius os & calamus calumniatorum principi & Archistratego seruit.

Ait Bellarminus: *Si Christus, vt Deus, mediator est, sequitur vnum e duobus, aut totam Trinitatem esse mediatricem, aut Christum non esse vnum Deum cum Pa-*

tre, & Spiritu sancto, sed alium quendam Deum. Nam, quod vni personæ conuenit ratione Deitatis, id etiam aliis omnibus personis conuenit, quæ habent eandem Deitatem. Igitur, esse mediatorem, quod Filio conuenit ratione Deitatis, quandoquidem, vt Deus, mediator est, conuenit etiam Patri & Spiritui sancto, si vnam, & eandem cum Filio Deitatem habent: vel, si non conuenit, certè non habent.

Oclamat Mæuius: *Peruertitur à Iesuita status controuersia, & affingit nostra Concordia, quasi assertat, Filium Dei executum mediationis officium ratione diuinitatis in se absolutè consideratæ.* Iterum sycophantatur Mæuius: Nam Bellarminus hoc exprobrat Concordiæ; quòd diuinitatem Filij, etiam cum natura humana in eadem Verbi hypostasi coniunctam, mediatoris officium obiisse tradat: Quomocunque enim diuinitas spectetur, absurdum & impium est; dicere, *Christum secundum diuinam naturam actiones mediatorias exercuisse:* neque etiam ab impietatis labe excusari potest Mæuius, cum ait; *passiuam mediationem magis in humanitate, quàm in diuinitate eluxisse.* Ex quo sequitur, passionem, crucifixionem, mortem, & id genus alia etiam in diuinitate Christi fuisse, sed minus conspicua, vt loquitur Mæuius, *magis autem conspicua, in humanitate.*

Filius Dei dicimus Mediatorem, inquit Mæuius, *non ratione diuinitatis, essentia, quatenus eam tota Trinitas communem habet, sed hypostaseos determinata.* At Concordia non dicit, Christum fuisse Mediatorem secundum personam determinatam; sed, secundum naturam vtramque; atque adeo etiam secundum naturam diuinam: aliud est dicere; personam secundum naturam diuinam; aliud personam secundum rationem determinatam personæ, Mediatoris munus exercuisse. Prius affirmat Concordia; & cum illa non semel Mæuius. Posterius asserit sibi contradicens ineptus Concordista Mæuius. Quid enim ineptius, hac Mæuiana assertione: quæ & distinctionem tollit inter Mediatorem, & eum, apud quem mediat? nam persona Filij etiam apud se mediavit, cum & ipsa pars offensa fuerit; & præterea tollit principium formale & immediatum, quo persona operationes mediatorias elicere & exercere debet. Quo quid stolidius?

Videtur autem Mæuius portetum illud suum hic innuere, quod manifestius prodidit, in Controuersia de Vbiquitate, vt suo loco vidimus; nimirum non absolutè Christum secundum diuinam naturam toti Trinitati communē, esse Mediatorem, sed secundum naturam diuinam in hypostasi Filij existentem, quasi non sit vna & eadem, & quidem vnica magis vnica, quæ toti Trinitati est communis; & quæ in Filij hypostasi existit: Etiam prout in illa existit; nam & hac ratione à parte rei communis est Patri & Spiritui sancto, licet concipi à nobis possit, vt in solo Filio existit.

Ficulneum est autem hoc Mæuij præsidium. *Christum incarnatum esse dicimus, vt Deum, non quasi incarnatum sit respectu absolutissimæ diuinitatis, q̄ cum Patre & Spiritu S. communem obrinet, sed personaliter & in hypostasi Verbi determinatè.* Si enim sensus sit; Christum vt Deum, hoc est, secundum diuinam naturam esse incarnatum; negamus propositionem esse veram; ineuitabiliter namque sequeretur. Patrem itidem & Spiritum sanctum incarnatos esse, cum quidquid filio secundum naturam primò & per se competit, commune sit Patri & Spiritui sancto; si autem sensus sit, Christum, vt Deum, hoc est, vt hypostasin diuinam, incarnatum esse; concedimus propositionem, sed nihil pro se hinc extundet Mæuius; Nam si tantum vellet Christum, vt Deum, hoc est, vt hypostasis est diuina, fuisse Mediatorem; non secundum diuinam, sed secundum humanam naturam, nemo ei litem intenderet.

Non est silendum, à Mæuio hic iterum monstrosum illud, ne dicam, Arianicum; paradoxum insinuari; diuinam naturam incarnatam esse, nō eam, quæ tribus personis sit communis, sed quæ in hypostasi filij existat. Quo nihil à pietate & veritate alienius. Nam ne hæc quidem propositio absolutè vera est; *diuina natura est incarnata, & si quando vel ista vel similis in Patrum scriptis occurrit, in bonum & commodum sensum trahi debet, de quo vide S. Thomam 3. p. q. 3. 2. 4. ad secundum, & Gregorium de Valentia Tom. 4. disp. 1. q. 3. p. 1. tantum abest, vt verum sit; non illam diuinam naturam, quæ communis est tribus personis; sed quæ, & prout in filio existit, incarnatam esse.*

Sicut non sequitur, inquit Mæuius, Christus Deus incarnatus est; ergo vel tota Trinitas incarnata est, vel Christus non erit vnus Deus, cum Patre & Spiritu sancto; quia incarnatio non est opus nature, sed personæ; ita ἀτοπον & illud est; Christus Deus Mediator est: Ergo tota Trinitas mediatrix est; vel nō erit Christus vnus Deus cum Patre: Mediatio enim ἡ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ καὶ ὑποστατικῆς, ἢ ἐν φύσει ἀπλῶς, ἀλλὰ ἐν τῇ ὑποστάσει προσωποποιεῖται perfecta est.

Absurdum est, si proponatur, vt proponitur à Mæuio, qui absurditatem & impietate opinionis Concordistæ veteratorie velare conatur. At si proponatur, vt ex mente Concordiæ proponi debet; *Christus Deus vt Deus; seu secundum naturam diuinam, mediator est; ergo tota Trinitas mediatrix est, quia quidquid Christo secundum naturam diuinam competit, hoc toti Trinitati commune est: vel certe Christus non erit vnus Deus cum Patre & Spiritu sancto; hoc, inquam, modo si argumentum formetur, vt formari debet, si quis nolit Sycophantā agere, omnis absurditas euanescit. Pari modo si quis assereret, Christum vt Deum, hoc est, secundum naturam diuinam, incarnatū esse, nullo modo effugere posset, quo minus concedere cogeretur, etiam Patrem & Spiritum sanctū incarnatos esse. Sed cur Græcè maluit, quàm Latine contradicere & refragari suæ*

Concordiæ, quæ Christum secundum naturā diuinā & humanam mediatorem & esse & fuisse adstruit? Quid Mæuius? Mediatio non est facta κατὰ φύσιν, secundum naturā; sed secundum hypostasin. Et tamen, quoties ipse Mæuius & dixit & scripsit, *Mediationē esse factam secundum naturam?* Nunc nescius quid affirmet aut neget; nō in natura, sed in hypostasi Mediationem factam dicit; hypostasis ergo Filij Dei in se est passa, crucifixæ, mortuæ; quia ista fuerunt opera, vel potius *ἡ ἀδύνατος mediatoris.*

Sed en aliam antilogiam. *Mediatio facta est non in natura simpliciter, sed in hypostasi determinatè.* Antea dixerat; *non esse perfectam in natura;* Nunc restringit; *non esse perfectam in natura simpliciter; sed in hypostasi:* Sequitur ergo quod antea, hypostasin Verbi in se, & secundum se esse passam, crucifixā, mortuam, quia in se & secundum se mediatoris munus peregit, si vera canit Mæuius. Est quidem Filius Dei, seu persona Christi mediator, seu mediatrix; & opera mediatrix peregit; sed secundum naturam humanam, & in natura humana; non in se & secundum se; aut in natura diuina, vel secundum naturam diuinam.

Ait Mæuius. Valere hanc consequentiam. *Persona Filij Dei est omnipotens ratione Deitatis, ergo, & Pater, at non valere istam: Filius Dei passus est ergo & Pater.* Nullius ponderis est hæc consecutio, fateor, at Bellarminus eam non texuit, sed Mæuius, idque fuci faciendi causa; nam sic formanda erit ex Concordistarum placitis. *Filius Dei passus est secundum naturā diuinam; ergo & Pater passus est, quia q̄ vni personæ realiter cōuenit ratione Deitatis, id etiā alij personis cōuenit, q̄ habent eandē Deitatis.* Hęc argumentatio rectissimè ex hereticorū doctrina deducitur.

Ait Mæuius: *Passionē istam non esse factam respectu essentiæ & nature diuinæ, quatenus est cōmuni tribus personis, sed ratione, (decreto diuino) determinati officij, ad personā filij, non Patris, aut Spiritus sancti, tantum pertinentis.* Audio verborū strepitus, & sine mente sonos. Concordistæ palam affirmant; *Christum secundum naturā diuinam egisse mediatorem:* passus igitur est secundū naturam diuinā; quia passio ad mediationem pertinet; passus ergo & Pater, & Spiritus sanctus; quia eandē numero naturam cum filio habent. Sed cum verba Mæuij penitus introspectio, hoc videtur velle; *nō Christum, sed officij, quod gerebat, passum esse;* Ait enim; *passionē factam ratione determinati officij.* Officium ergo passionē sustinuit. Festiuè prorsus. Secundum quā naturam Christus hoc officij gessit? Num tantū secundum hypostasin, vt Mæuius satis apertè nō semel innuit? Hypostasis ergo filij Dei in se, & secundum se passa est. Quis nisi insanus adeo delirat, vt hoc afferat? Cum hypostasis filij Dei æquè sit impassibilis & immortalis, ac natura diuina filij.

Post hæc plusquā anilia & febrilia deliria & fabulamenta subiicit vanissimus Prædicans hos turgidissimis, hoc est, Hunnianis ampullis fartos thraconismos. *Vides, Iesuita, dilemma tuum, quàm sit ineptum, q̄ insulsum, absurdum, ἀδύνατον & ἀδόλογον.* Hicce

contra, si vir es, hinc vel vno verbulo. Paulò antea non minore vanitate & impudentia. *Delirat me hercle, penitusq; insanit Bellarminus, nisi veritati isti splendidissima palmã concedere velis.* Quis hanc insolentissimã iactantiam non detestetur & excretur, quando videt, indoctissimum *typanotribam & aegyriã* nudius quartus ex Hunnij schola profectum, tanta vaniloquentia insultare celeberrimo, & in toto Christiano orbe ob virtutis, dignitatis & eruditionis præstantiã decantatissimo Cardinali Bellarmino, cuius respectu Mæuius nec puncti instar habet, neq; talis saltem est, qualis pumilio comparatione viribus, & robore præpollentis gigantis. Sed hic Lutheranorum scriptorculorù mos est; spiritu cereuisiario instincti, audacissimè quosuis prouocant; & quibusuis se anteponunt, & cum maximas nugas agunt, maximè paratragediant; quid enim attulit iste in hac, de Mediatore disceptatione, præter Arianas & Euty-chianas iam olim damnatas stultitias & quisquillas? Cui Stancarus, si viueret, acclamaret illud, quod olim acclamauit Melanchthoni lib. contra Calvinum de Mediatore: *O insanum Grammaticum. O caput helleboro dignum.*

Ait Bellarminus, Christum nõ posse esse Pontificè secundum naturã diuinam, & esse Pontificè & Sacerdotem intrinsecè & essentialiter includat esse creaturã, & longè minorè eo, cui sacrificium offerre debet. Mentitur Mæuius; Bellarminũ docere, *Filiũ Dei nõ posse dici Pontificẽ; Filiũ Dei non posse dici Sacerdotem.* Nusquam hoc Bellarminus: vt calumniatur Prædicans; sed hoc asserit; *Filiũ Dei secundum naturam diuinam non posse dici Pontificẽ vel Sacerdotẽ.* Tantum autè distat hæc duæ propositiones: *Filiũ Dei nõ potest dici Pontifex: Et, Filiũ Dei secundum diuinã naturã, non potest dici Pontifex;* quantum falsitas & veritas distat. Nam prior propositio falsissima est; posterior, verissima: licet enim nõ sit Pontifex secundũ naturam diuinã; Est tamen Pontifex secundũ humanam.

Audin' Iesuita, inquit thraonicus Prædicãs, post aliquot recitata ex scripturis testimonia, *scripturã Filiũ Dei nominare Pontificem, & Sacerdotem.* Non nesciuit, multo minus negauit Bellarminus Filiũ Dei in scripturis appellari Pontificem & Sacerdotem; sed nesciuit & negauit Filiũ Dei secundum naturam diuinã in scripturis nominari Pontificem & Sacerdotẽ. Itaq; quidquid verborum hic prolixè profundis, extra institutã disputationem profundis; quia nemo it inficias, Filiũ Dei fuisse Pontificem & Sacerdotem; hoc abnuimus fuisse talẽ secundum naturam diuinam. Hoc tibi Prædicans firmis argumentis, ostendendum & euincendum incumbit; omisissis cõtumeliis & cõuiciis, quibus in Bellarminũ debaccharis, quasi personã Christi diuidat, quando tecũ & cum gregalibus tuis ita desipere renuit, vt dicat; *Filiũ Dei secundum naturã diuinam fuisse Pontificem & Sacerdotẽ.*

Luculentissimum pro hac re S. Augustini testimonium à Bellarmino prolatum eludere co-

natur Prædicans primò hac exceptione, *non audiendum esse Augustinum, vbi quid sacris litteris dissonum doceat.* Scilicet dissonum erit sacris litteris quidquid sanctus hic Pater capitis tui fatuitati dissonum affirmarit. Secundò respondet Prædicans; Augustinum hæc verba: *Secundum hominem Christum & Rex & Sacerdos effectus est; protulisse, ad distinguendam naturã, non ad diuollendã personam.* Quid inde? An diuellitur ideo persona, si quis dicat; Christum seu Filium Dei tantummodo secundũ naturam humanam, nõ secundum diuinam, esse Sacerdotem & Pontificem? Certè non magis diuellitur, quàm si dicas: *Filiũ Dei tantummodo secundum naturam humanam mortuũ esse.* Vfus ergo fuerit D. Augustinus illo modo loquendi gratiã distinguendi naturas in Christo; vt tu dicis, quid Bellarmino officis? An ideo nõ dixit, *Christum secundum hominem,* hoc est, humanam naturam, *Sacerdotem & Regem factum?*

Opponit Mæuius alium locum D. Augustini ex lib. 10. Confess. cap. 42. vbi docet, *Mediatorem inter Deum & homines debuisse habere aliquid simile Deo, & aliquid simile hominibus.* Idem & nos pleno ore profiteamur. Nec tamen ideo Christum secundũ naturam diuinam mediatorem fuisse credimus; nam nihilominus mediator, qua mediator, Deo Deitate similis fuit; & dissimilis naturã humanã; dissimilis autem hominibus Deitate; & similis naturã humanã. Vnde medius, hoc est, mediator inter Deum & hominem esse potuit, participans de vtroque extremo, & distans ab vtroque.

Producit deniq; Bellarminus sat euidentiã D. Cyrilli Alexandrini testimonia. Nihil hic Mæuius, nisi quod obiter mussitat, *testimonia ista non ledere causam Concordisticam; & doctrinam Cyrilli in hoc articulo esse satis orthodoxam,* hoc est, vt ipse intelligit, Lutheranam. Lector consulat ipsã D. Cyrilli dictã apud Bellarminum, & confestim videbit, quàm procul D. Cyrillus ab hac Hæreticorum stultitiã abfuerit.

Accumulat deinde Mæuius varia pro fanatico suo errore dictã Patrum, quibus prorsus nihil aliud confit, quàm Filiũ Dei fuisse & esse Mediatorem, Sacerdotem & Pontificem nostrum; quod verissimum est; at nullus Patrum dicit; *Filiũ Dei secundam naturam diuinam* fuisse vel esse Mediatorem, Pontificem, Sacerdotem, &c.

Citat Prædicans Anselmum lib. *Cur Deus homo,* capite septimo ita scribentem. *Satisfacere non potest, nisi sit verus Deus; nec debet, nisi sit verus homo: si homo tantum est, non faciet; quia non poterit; si Deus tantum non faciet, quia non debet.* Ad marginem allinit Prædicans istud hortamentum *Arrige aures Iesuita.* Quanta insulsissimi & incitissimi balatronis iactantia; quanta insolentia, qui Bellarminum, ad hoc S. Anselmi testimoniũ, tanquam ad rem prius inauditam vocet; quo dicitur, Mediatorem & Redemptorem nostrum debuisse esse Deum & hominem, nec nisi à Deo & homine (ex suppositione diuini decreti) mediatione

hanc

hanc peragi potuisse; Quid aliud Bellarminus in tota hac de Mediatore disputatione docet? Satis de insulso Mæuio.

De Basileensi Rullo quid? Edidit is Tomo primo *Syloges* Thesium Theologicarum, disputationibus Roberti Bellarmini oppositarum, vt ipse gloriatur, quo mercibus suis Bellarminiani nominis hederâ appositâ, promptiores emptores inueniat, disputationem *de Mediatore*: itemque aliam eiusdem argumenti Tomo tertio.

In ipso titulo se statim prodit; Est enim iste: *De Mediatore inter Deum & electos*: quasi Christus non fuerit Mediator inter Deum, & omnes homines, sed inter prædestinatos duntaxat; insigni impietate, & in vniuersalem Christi passionem iniuriâ; cum sanguis Christi fuerit propitiatio pro peccatis nostris, & non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi, vt dicitur 1. Ioan. 2. Hunc Calvinismum è vestigio rursus ingerit in descriptione Mediatoris, *Mediator inter Deum & electos* (imò inter omnes homines) *est persona Deo Patri electos* (imò omnes, quantum est in se) *reconcilians, illisq; omnia merito suo obtinens & conferens, quæ ad æternam salutem sunt necessaria*. Postea verbosè probare inquit, Christum, Deum & hominem, solum & vnicum esse Mediatorem, de quo non est dubium, si de eo Mediatore loqui velit; *qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus* (Nota, non pro electis tantum, sed, *pro omnibus*) Talis enim mediator est solus & vnicus *Theanthropus*, hoc est, Deus & homo, Christus. At si per illam suam particulam *solum*, excludere cogitet Mediatore inferioris gradus & conditionis, qui aliis adiumento sunt ope & opera sua, præsertim intercessione; tum Rullus, vt Hæreticus, Sanctorum hostis & osor, non audiri, sed explodi debet, neque enim summa illa solius & vnus Mediatoris quoad redemptionem præcellentia, excludit alios minoris ordinis mediatores, potissimum per intercessionem. De qua re præclare scripsit Gregorius de Valentia in tert. p. S. Thomæ q. 22. p. 2. Quapropter causæ nihil habet dicere Rullus, quo minus hanc suam Thesin L. V. expungat. *Errant Iesuitæ, qui sanctos demortuos Mediatore hominum apud Deum faciunt*: citatque Bellarminum lib. 1. de sanct. beatitud. cap. 2. Ingens discrimen est inter Mediatorem illum vnum vniuersalem, Christum Deum & hominem, & inter istos inferioris ordinis. Quocirca sibi mutò non præiudicant.

Multi nugatus de functionibus Mediatoris, quæ ad rem non pertinent, vt sunt, quæ blaterat de Christi Prophetico & Regio munere; nam Prophetam & Regem esse distincta sunt à mediatore munia. Tandem decernit Christum esse *Mediatorem secundum vtramq; naturam, diuinam scilicet & humanam*. Probat I. *quia ideo due natura sunt vnita in Christo, vt secundum vtramq; esset mediator*. Minimè verò, sed ideo præter cæteras causas, due naturæ in Christo vnitæ sunt, vt mediator nos

esset Deus & homo; nequaquam vt secundum vtramque naturam Mediatoris munus obiret. Quam ob rem non frustra facta est hæc naturarum copulatio, vt arbitratur Rullus.

Secundò probat. *Pæna pro peccatis nostris non potuit sufficienter dependi à sola natura humana, ergo & diuina interuenire debuit mediando*. Respondeo, Antecedens esse verum, de sola natura humana nudè & præcisè spectata; Falsum, de natura humana subsistente in hypostasi Verbi; Inde enim actiones naturæ humanæ infinitam dignitatem, immensumque valorem contraxerunt: nam quod Danæus in generali Censura huius quinti libri ridere audet orthodoxos, qui dicunt, humanas Christi operationes infinitam dignitatem ex supposito diuino contraxisse, satis indicat, quo spiritu caleat, præsertim cum palam affirmare non vereatur, *operationes humanas Christi, seiunctas ab operationibus nature diuina, non plus valuisse, quam operationes cuiuslibet alterius puri hominû*. Huc enim tendunt eius verba: *Agitur in contractibus ex pacto, in quibus promissum præstandum est, & quidem tantum, quantum promissum est, siue à Rege, siue à paupere promissum exigatur: neq; facit dignitas fideiussoris, vt cum censum aurei debentur, non centum, sed triginta duntaxat aureorum solutio liberet debitorem*. Hæc impius Danæus, non cogitans, vnâ itidem operationem Christi, quantumuis in speciem minima appareat, infinito debito exsoluendo sufficere; nam si hoc cogitasset; minimè rude hoc exemplum protulisset; neque etiam affirmasset, perperam Catholicos scribere; *vel guttam sanguinû Christi potuisse nos redimere, propter dignitatem personæ Christi*. Si id ita esset, inquit Danæus, *frustra Christus mortem esset perpassus*. Minimè verò; quia copiosam voluit esse nostrâ apud Deû redemptionem, non vno, sed plurimis, iisque omnibus infiniti valoris & pretij operationibus perfectâ.

Ad Rullum; qui tertio probat Christum secundum naturam diuinam fuisse mediatorem: *quia Mediator debuit nobis Deum morte sua reconciliare; Hoc non potuit, nisi etiam secundum naturam diuinam Mediator esset, ergo, &c*. Respondeo, Minorem esse Rullicam, friuolam, stramentitiam. Sufficiebat, vt Mediator esset Deus homo.

Quartò probat. *Mediator debuit restituere amissam iustitiam, & vitam æternam. Hoc est solius Deitatis; ergo etiam secundum Deitatem mediator fuit*. Respondeo ad Maiorem, satis esse, vt Mediator restituat amissam iustitiam meritorie; quod tantum abest, vt sit solius Deitatis, vt ne conueniat quidem Deitati, qua talis.

Quintò probat. *Quia Mediatoris est interpellare pro nobis. Ad quam rem necessarium est, vt videat arcana pectus Patris. Hoc non potest secundum naturam humanam, sed diuinam; ergo etiam secundum diuinam mediator est*. Respondeo, Christum secundum naturam humanam non posse scire arcana Patris ex viribus & potentia ipsius naturæ humanæ; posse autem munere & concessu Dei.

Sexto probat. *Mediator inter Deum & homines utrosq; perfectissime uosse debet; Christus secundum naturam humanam non nouit perfectissime utrosq;, sed solum secundum diuinam, ergo, &c.* Respondeo, Minorem esse falsam, quia Christus Mediator scientiâ beatâ & infusâ copiosissimè instructus fuit, qua necessaria ad officium Mediatoris perfectissimè nouit.

Septimò probat. *Mediatorem oportet sedere ad dexteram Dei Patri, ut per ipsum Pater omnia gubernet. Hoc non fit per humanitatem.* Respondeo breuiter, omisissis aliis solutionibus, satis esse, ut natura humana, secundum quâ Christus est Mediator, sedeat ad dexteram Patris non in se, sed in sua hypostasi.

Octauò probat. *Mediatoris est perfecte hominibus reuelare voluntatem Dei. Hoc non potest facere secundum solam humanam naturam, ergo, &c.* Respondeo, Minore esse falsam; nam cum Christus secundum naturâ humanâ sit plenus gratiæ & veritatis, potest utiq; per solam humanâ naturam id præstare.

Nonò probat. *Quia Mediatoris est exaudire preces nostras & opitulari nobis; Hoc non tantum secundum humanam, sed præcipuè secundum diuinâ naturam præstat Christus, ergo, &c.* Respondeo, exaudire preces, & opitulari necessitatibus nostris, totius Trinitatis est; non proprium Mediatoris. Exaudit nos etiam pater. An ideo Mediator? Exaudit nos Spiritus sanctus. An idcirco Mediator?

Decimò probat. *Quia Mediatorem iubemur inuocare Hebr. 1. Hoc non competit Christo secundum naturam humanam, ergo, &c.* Respondeo, Minorem esse Caluinisticam; Nec pluribus opus est.

Vndecimò probat. *Quia Mediatoris est sacrificare. Iam Christus obtulit seipsum per spiritum æternum Patri, Hebr. 9.* Respondeo, obtulit se Christus per spiritum æternum Patri, sed secundum naturam humanâ; ad hoc enim sacrificium peragendum à Spiritu sancto impulsus est. Hæc sunt firmamenta Rulli. Sed quâ infirma & vacillantia? Et tamen his suis nãniis subneçtit hanc calumniam. *Errant Iesuite, quodd Nestorij & Stancari heresin ex Orco reuocant, dum Christum secundum humanâ naturam tantum Mediatorem esse contendunt;* citatq; Bellarminum lib. 5. de Christo cap. 2. Num Iesuitæ dicunt, Christum secundum humanam tantum naturâ in alio, quâ diuino supposito subsistentem, & à natura diuina diuisam, Mediatore esse? Num duas personas, cum Nestorio constituunt? Num diuinâ Verbi hypostasin requiri negant; saltem ut principium Quod operis mediatorij, ut negasse videtur Stancarus?

CAPVT IX.

Ostenditur, Christum sibi etiam aliquid meruisse.

RABTER mendacia adfert circa hoc caput Danzæ, duo argumenta ex Caluino, iam à Bellarmino discicæ: Alterum, *Christum non sibi fa-*

ctum hominem, ergo nec sibi aliquid meruisse. Alterum: *Si Christus meruit corporis gloriam, ergo multò magis gratiam & scientiam.* Vtriusque obiectionis solutiones inuenies apud Bellarminum.

Iunius arbitratur, parum referre siue hanc, siue illam quæstionis partem amplectaris: quia tamen Bellarminus partem affirmatam tuetur, Caluiniq; nugamenta refellit, committere non potuit, quo minus Caluino suppetias ferret; sed Iunianas, hoc est, fuitiles & elumbes. Inter cæteros locos, quibus Bellarminus probat, Christum omnia illa sibi meruisse, est etiam ille Hebr. 2. *Videmus IESUM propter passionem mortis, gloria & honore coronatum.* Vbi Iunius: *Fallacia diuisionis committitur;* nam illa verba: *propter passionem mortis,* non ad sequens membrum, sed ad præcedens pertinent, hoc modo, *sed Iesum illum, qui paulisper fuit Angelis inferior factus propter passionem mortis, videmus gloria & honore coronatum.* Iunio procliuè erit, quiduis vel adstruere vel destruere, si ei integra fiat verba diuina mutandi & transferendi potestas. Verba Apostoli sic habent. *Eum autem, qui modico quàm Angeli minoratus est, videmus Iesum propter passionem mortis, gloria & honore coronatum.* Neque aliter Græcus textus: tamen si Beza odio meriti Christi, eodem modo sua in versione, quo Iunius, textum transuertit & peruertit: Sed clarum est non cæcis, vel non cæcutientibus oculis, illud; *propter passionem;* significare causam, cur Christus gloria & honore coronatus fuerit: nam Christus non in passione modico quàm Angeli minoratus est; sed in ipsa naturæ humanæ assumptione; natura enim, quàm filius Dei assumpsit, minor & inferior est, quàm natura Angelica; & per cõsequens Christus assumens naturam humanam minor Angelis euasit, præcisè respectu humanæ naturæ; neque hæc minoritas, ut sic appellem, in passione demum extitit. Vult ergo Apostolus, Christum gloria & honore coronatum propter passionem, tanquam propter causam meritoriam.

Adiungit Iunius. *Hæc eadem verba;* propter passionem mortis; *sinem significant ex proprietate lingue, id est, ut Christus perpetuaretur mortem.* quod *ἐκζητῶν docent verba sequentia:* Ut pro omnibus mortem gustaret, hoc enim significat *διὰ accusatiuo iunctum.* Hoc Iunij responsum pro subtilitate ducerem, nisi stultitia esset. Quanta enim insipientia, sic verba Apostolica interpretari; *Cum autem, qui modico quàm Angeli, minoratus est, videmus IESUM, propter passionem mortis, id est, ut mortem pati posset, gloria & honore coronatum.* Si quis autem verba illa; *propter passionem mortis,* transponere, & cum illis; *minoratus est;* copulare velit; hyperbaton prorsus improbabile Apostolo affinget; nam si hoc dicere voluisset Apostolus: Christum minorem Angelis factum esse, ut passionem mortis subire posset; utique æquè ac Beza & Iunius, verba illa; *propter passionem mortis,* cum prioribus connectere potuisset.

Pari candore distorquet Iunius locum illum Philip. 2. Propter quod & Deus exaltauit illū, &c. Quasi dicas, inquit, propterea, quod Deus summe abiecit sese assumens humanitatē in vnitate persona, gratiamq; vnionis cum ea communicans, &c. Propterea, id est, propter hanc vnionis gratiam in persona, &c. eandem personam, etiam secundum naturam humanam, summe fuisse exaltatam: nam non propter opera humanitatis; sed propter Verbum adunatum personaliter humanitas subsistens in Verbo exaltata fuit. Hæc omnia, vt verbo dicam, vanissima & inanissima sunt; neq; enim illa: Humilianit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortē; mortē autem Crucis; ad vnionem hypostaticam humanæ naturæ in hypostasi Verbi factam pertinent; sed ad humilitatem, & obedientiā, quam Filius Dei iam homo factus, secundum humanam naturā, seu, vt homo, palam præ se tulit, & cælesti Patri exhibuit; pertinent insuper ad passionem, mortemq; Crucis, quā vt homo, sustinuit; neq; enim sensus est; quia Filius Dei, qua Deus, humiliavit se & obediuit Patri secundum diuinam naturā; naturam humanam in vnionem hypostaticā assumendo, propterea exaltauit illum Deus; quia obedientiā non conuenit Christo secundum diuinā naturam, multoq; minus passio & mors; sed vult S. Paulus; Christum, propter humilitatem, obedientiam, mortemq; Crucis, (quæ omnia Christo secundum humanam naturam conueniunt, & vnionem hypostaticam iam factā supponunt) exaltatum, & nomine supra omne nomen donatum; ita vt hæc exaltatio, & tam gloriosi nominis elargitio, sit præmium & merces illius humilitatis, obedientiæ, & mortis in Cruce à Redemptore nostro secundum humanam naturam obitæ.

Iterum insinuat hic Iunius suum sæpius iam inculcatum somnium: Filium Dei secundū formam Dei seu naturam diuinam in se, sese exinanisse, humiliasse, & gloriam suam, dispensatione quasi depositam, post mortem recepisse; & simul humanitatem exaltasse. Occurrit hoc loco factum Melanchthonis, qui in suis locis communibus Halæ Sueuorum Anno M. D. XX XIX. excusis, locum illum: Pater clarifica me, &c. sic reddidit, teste Stancaro in libro de Mediatore cōtra Calulnum: Restitue mihi gloriā. Quod si verbum clarifica seu glorifica, significat, restituere gloriā, vt blasphematur ille Grammaticus, verba Stancari refero, vide quid sequatur. Supra enim in eadem oratione Christus patrem orans dicebat, secundū Melanchthonis interpretationem, restitue gloriā filio tuo, vt & filius tuus tibi gloriā tuam restituat. Quæ, quæso; bellū, d Melanchthon, & qualis discordia fuit inter Patrem & Filium, quod Pater filium, & filius Patrem gloria & maiestate sua priuauit. & postea ad præces filij, in concordiam fuerint redacti? O insanum Grammaticum, d caput helleboro dignum. Siccine de tanto Imperatore totius mundi Patre scilicet, & Filio, & Spiritu sancto, vno Deo loqueris? At relicto isto perturbatore totius Christianismi, intelligamus, & interpretemur verbum dōξάζω, vt iacet, glorificare, scilicet, honorare, clarificare, vt Augustinus interpretatur, celebrare, & gloriosum predicare, vt vetus inter-

pres vertit; glorifica filium tuum, vt filius tuus glorificet te. Illud verd; glorifica me tu, Pater, ea gloria, quam habui, &c. de humanitate Christi, non de diuinitate, vt supra vidimus, intelligitur: quod & Petrus Apostolus in prioro Epistola cap. 2. aperte ostendit, Deum dedisse Christo secundum humanam naturam gloriam. Et hoc est, quod post resurrectionem dicebat Apostolus; Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra. Conclufum itaq; est, o Caluine, doctrinam tuam de Filio Dei esse planè Arrianam, à qua restitias quam primum, te oro, atq; obsecro.

Eadem, opinor, occinisset Stancarus Iunio; si ex eius ore vel scriptis blasphemiam hanc audiisset: Christum secundum diuinam naturam sese exinanisse, humiliasse, obedientiam præstitisse, & gloriā suā exuisse, exutamq; postea recepisse; tametsi Iunius, lenimenti gratia, addit; illud, Quasi: perque commentitiam Oeconomiam ab impietatis macula se vindicare studet.

Citat Bellarminus Patres, qui docent, humilitati & obedientiæ Christi vsq; ad mortem datam esse, mercedis loco, exaltationē & nominis omnia nomina præcellentis gloriam & maiestatem. Obstrepit Iunius strepitu prorsus Ariano. Patres loquuntur, vt Paulus, non de obedientia carnis, sed de obedientia Verbi in carne per dispensationem præstita. Non est mens Iunij; Filium Dei seu Verbum secundū carnem, hoc est, secundum naturam humanam sese humiliasse, & Patri obediuisse, vsq; ad mortē; sed vult, Filium Dei seu Verbum in carne, hoc est, incarnatum; humiliasse & exinanisse sese secundum diuinam naturam, humiliatione & exinanitione Oeconomica seu dispensatiua, vt non semel à Iunio vocitata est: per consequens, affirmat; Verbum incarnatum obediuisse Patri secundum diuinam naturam, dispensatione quadam voluntaria; nec quidquam restat, quàm vt dicat aperte (nam tacitè hoc iam sæpius affirmavit, & manifestè ex doctrina eius sequitur) Verbum incarnatum secundum diuinam naturam mortē Crucis sustinuisse. Quæ effata si non sunt, quouis Arianismo deteriora; tunc fateor, me quid sit Arianismus ignorare. Sed de hac stulta impietate, iam sæpius dictum est.

Ait Iunius: Verbum merendi & meriti alio significato apud Patres accipi, quàm hodie vulgo accipitur; probat hoc etiam ex Missali Romani orationibus: Merear Domine portare manipulum fletus, &c. Item. Aures tuæ pietati, &c. Anclina precibus nostris, &c. Teq; æterna charitate diligere mereamur, &c. Item, vt te perfecte diligere, & digne laudare mereamur, &c. Nesciebam, Iunium tam tritum & versatum esse in Missali Romano. Nisi vitam eius ex vita, quam ipse scripsit, nossem; suspicio subiret, eum aliquando Monachum vel Sacerdotem fuisse; sed obstat historia vitæ eius, si tamen pura à mendaciis prodiit. Vt cunq; est; ego non video, quomodo notio meriti, quam Iunius odit, excusamque & explosam cupit, excludatur prædictis locis; Rogamus enim Dominum, vt mereamur, hoc est, vt digni reddamur, portare manipulum fletus & doloris. Quomodo hanc gratiam seu digni-

dignitatē aliter merebimur, nisi bonis & ex virtute profectis actionibus, hoc est, meritis? Rogamus, vt Deum æterna charitate diligere mereamur. Qua ratione, nisi bonis operibus, hoc est, meritis? Rogamus, vt Deum dignè laudare mereamur. Quo pacto hoc impetrabimus, nisi laude dignis actibus, hoc est, meritis? In eandem sententiā accipi potest illud D. Ambrosij à Iunio citatū lib. de Fide Resurrectionis. *Quæ mereri optamus, nempe bonis actibus, cum meruimus, abdicamus.*

Ait Bellarminus. Melius esse, cæteris paribus, aliquid ex merito habere, quàm sine merito. Negatur, clamat Iunius. *Nam Deus ex natura, non ex merito habet, alioqui præstabiliior foret creatura merens, quàm Deus ex natura habens.* At Iunius attendere debebat ad restrictionē illam, *cæteris paribus*; & ad subiectam materiam, & ad circumstantias personarum: non enim omnia sub meritum cadunt. Et imprimis nihil penitus eorum, quæ ad diuinam naturā pertinent, respectu Dei; quia omnia hæc Deo sunt naturalia, & nullo merito acquisita; neq; enim Deus, quatenus Deus, seu secundum naturam diuinam, quidquam mereri potest; sed hominis, qua homo, est mereri ea, quibus eget: Et, *cæteris paribus*, hoc est, si dignitas personæ non impediatur, neq; etiam indecentia aliqua inde nascatur, melius est aliquid per meritum acquirere, quàm sine merito; nam talis, præter rem, seu mercedem, quæ accipit, exercet insuper actū seu actus virtutis, qui per se etiā laudandi & commendandi sunt, ob peculiarē bonitatē, qua constant.

Vidit ipsemet Iunius hoc vel simile quid ad primam suam obiectionem responsum iri: quocirca subdit: *Si excipere disputator volet, se de iis agere, quibus ex merito aliquid potest accedere, respondebitur, personæ Filij Dei nihil posse accedere, ergo ne ex merito quidem.* Si personæ Filij Dei nihil potest accedere, quomodo accessit in tempore natura humana ad vnionem personalem assumpta? Quomodo nihil accessit personæ diuinæ, cum Sectarij contendunt, personam diuinam, hoc est, filium Dei, sapientiā & gratiā creuisse, more cæterorum hominum? Deinde, vt personæ Filij Dei secundum diuinam naturam nil possit accedere, at potest secundum humanam. *Non ex merito*, occlamat Iunius, *sed ex vnione personali, propter dignitatem personæ.* At Apostolus, diuini sensus sine dubio callentior quàm Iunius vel Caluinus, disertè affirmat, exaltationem & gloriam corporis, nominisq; celebritatem per vniuersum orbem diffundendā Christum humilitate, obedientia, & passionē suam meruisse; *Propterea enim, id est, propter humilitatem, obedientiam, & passionem Deus exaltauit eum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen.* Deinde duo hæc non aduersantur sibi absolute, aliquid esse debitum ex vnione hypostatica, & cadere sub meritum, præsertim si posteriore demū tempore acquiratur, quia bene fieri potest, vt idem pluribus titulis ac nominibus sit debitum.

Ait Bellarminus cum S. Thoma, Christum om-

nia debuisse habere optimo modo: Subsumit Iunius: *Diuinus autem modus est optimus: omnia ergo habuit Christus diuino modo. Atqui gratia vnionis modus diuinus est, meritum verò humanitatis in se, humanus.* En quā rigidus sit Iunius censor, cum de merito agitur; tam autem facilis, cum de gratia & scientia Christi disputatur; in hac enim contendit Christum fecisse progressus, non secus ac alios homines. Hic nihil apud Iunium potest hypostaticæ vnionis diuinus modus; vt corpore incrementa sumpsit, sic gratiā & scientiā, iudicio Iunij. At cū de parta corporis gloria ex merito disceptatur, hypostaticæ vnionis diuinus modus in medium producit, vt meritum excludatur, cum tamen gloriam corporis, & alia nonnulla in ipso vnionis hypostaticæ puncto nō acceperit, sed longo pōst tempore. Quapropter ea, quibus adhuc carebat, mereri potuit; tametsi debita sibi ex vnione hypostatica. Itaque modus diuinus aliquid acquirendi optimus est; sed per additionē illius modi, qui in merito consistit, non euadit deterior: vt taceam, etiā ipsum modū adipiscendi aliquid per meritū, diuinū esse, pmanat enim ex diuina gratia, nō ex nuda natura humana: itemq; ex illa natura, quæ hypostaticè Verbo diuino vnita fuit; Ex qua vnione meritum illud immensum valorem ac dignitatem contraxit; ita vt & hoc intuitu, iure optimo, modus per meritum acquirendi nominari queat diuinus.

Ait Iunius: *Humanam naturam non nisi instrumentum diuinitati esse.* Et si in quibusdā operationibus humanitas Christi diuinitatis instrumentū est, & quidem coniunctum; dicere tamen humanitatē non esse nisi diuinitatis instrumentū, id nil aliud est; quā grandem securim scelerata manu mysterio Incarnationis impingere: nam mysterium illud inuiolatè custoditū tradit, vt naturas, ita & operationes naturarum in Christo manere inconfusas, ac proinde vtramq; naturam suarum operationum esse causam principalem, nō instrumentariam; nam vt in quouis homine natura humana naturalium suarum actionū principalis causa est; ita & in Christo. Qui igitur docet in Christo naturā humanā nil nisi instrumentū diuinitatis esse, is docet; humanā Christi naturam nil ex se posse, sed ad omnē actionē moueri debere à diuinitate, tanq̄ à principali causa, quemadmodū quodlibet instrumentū nil ex se potest, nisi à primaria causa ad actionē applicetur. Hoc autem quàm cum Incarnationis articulo concinat, rectè sentientium arbitrio diiudicandum relinquo.

CAPVT X.

Soluuntur argumenta Caluini.

NE finis Annotationū Danzi in hunc librū discreparet ab exordio & medio, mentitur & calumniatur alacriter. I. *Primam solutionem Bellarmini esse nihil.* Quis hoc affirmat? Homo nauci ac nihili.

II. *Caluinum loqui de persona Christi.* Nō de illa prae-
cise, sed de persona secundum naturam humanā,
& hoc respectu abnuat personam Christi aliquid
sibi meruisse. III. *Bellarminum agere de natura Chri-
sti diuina, que descendit.* Meminit quidem Bellarmi-
nus Filij Dei, qua Deus, vt Caluini argumentum
profiget; at minimè dicit, Christum hac ratio-
ne sibi aliquid meruisse. IV. *Christum in forma ser-
ui nil potuisse sibi mereri.* Mendacium Battologicū.
V. *Creaturam de suo creatore nihil mereri.* VI. *Hoc do-
cere Christum.* Luca 17. v. 10. Quare locum, & si hoc
Danzi assertū repereris, renuncia mihi. VII. *Idem
docere Thomam.* VIII. *Et quidem in Tertia Secunda q.*
19. a. 3. vbi hæc *Tertia Secunda?*

IX. *Bellarminum suū omnibus aduersari, quando scri-
bit, Christū in hac vita fuisse in statu merendi: fuisse enim
comprehensorem.* X. *Prorsus esse auctor, aduocatus, &
absurdum, vt quis sit comprehensor & viator.* Cur,
obsecro, secundum diuersos respectus? XI. *Hoc
proinde esse, ac si quis asserat, aliquid omnibus suū parti-
bus esse perfectum; & tamen mancum aliqua sui parte,
vel pluribus.* Quis dicit, Christum fuisse perfectum
comprehensorem, hoc est, perfectè beatum, vn-
dequaque & ex omni parte: omnibus sui parti-
bus, etiam corporeis? Quis asserit comprehen-
sionem seu beatitudinem illam Christi in terra
degentis fuisse perfectam, etiam quoad omnia
accidentalialia & accessoria?

XII. Mend. *Bellarminum seipsum euertere.* Nam *it-
lum hic scribere, animam Christi acquisuisse sibi gloriam
per actus repetitos & peractos in corpore.* Sed mentitur
Danzi, quia Bellarminus non sentit, nec indi-
cat se sentire, quòd Christus sibi meruerit glori-
am animæ, vt satis colligitur ex principio cap. 9.
nec de Christo loquitur hoc cap. 10. Sed de com-
muni modo, quo homines gloriā corporis me-
rentur, vt declarat, an hæc gloria sit accessoria
tantum gloriæ animæ: qualis si foret, non vide-
tur posse cadere sub meritum hominis iam se-
cundum animam beati, quia sine merito alio illi
debetur. Respondet Bellarminus, nec accessori-
am esse, nec si esset, repugnare, quo minus beati-
tudinem animæ possidens vel meritus; nouo ti-
tulo mereri possit gloriam corporis, licet iam
debitam. Nec in hoc repugnat Bellarminus om-
nibus Pontificiis, vt XIII. mentitur Danzi.

XIV. Mend. *Omnes Pontificios Doctores negare,* li-
lud cadere sub meritum, quod est ex alio conse-
quens. Imò nullus disertè hoc dicit; vnus vel al-
ter obliquè & obscurè id insinuat, vt patet apud
Suarez 3. p. q. 19. disp. 40. sect. 3. Omnes alij Scho-
lastici apertè docent, Christum meruisse sibi glo-
riam corporis, tametsi quid consequens esset ex
gloria animæ.

XV. Mend. Tale meritum pugnare cum illa
regula naturæ: *Causa cause est etiam causa causati.*
Pugnat, quia axioma hoc non intelligis; si intel-
ligeres, non pugnaret. Nam meritum, causa il-
lius effectus, non excludit aliam causam, nempe
gloriam animæ, vt neque hæc, meritum: sed con-

A. spirant amicè, & ad eundem effectum producen-
dum concorditer concurrunt, quamquam in
diuerso causæ genere.

XVI. Mend. *Nihil à Bellarmino ad secundum Cal-
uini argumentum responderi.* Videat lector Bellarmi-
num & iudicet. XVII. *Dicere Bellarminum, in Dei
Verbo nequaquam expressum esse, Christum pro se neque
meritum, neque passum fuisse.* Nihil Bellarminus de
passione; sed de merito: nam Christum pro se
passum esse, nō bene tinnit. At pro se meruisse,
nil absurditatis præfert.

Urget Danzius hanc argumentationem: *Chri-
stus pro nobis est passus.* Esto; & quidem pro nobis tan-
tum: ergo non est passus pro se. Esto. Neque enim id
affirmat Bellarminus; neque ita loquitur: sed hoc
modo: *in nullo scriptura loco legi propter nos tantum
Christum laborasse.* Quod verissimum est: Si dicat
Caluinista: *Christus non est passus pro se:* ergo nec
meruit pro se; concesso antecedente, neganda
est consequentia, vt friuola & Danziana.

XVIII. Mend. *Bellarminum scribere, peccatum
Adami fuisse nō veram causam Passionis Christi, sed caus-
sam duntaxat sine qua non: Et ideo eum manifestè Verbo
Dei contradicere.* Bellarminus nunquam dixit; nō
fuisse veram causam; quamquam capitali crimi-
ne se nō obstrinxisset, licet id asseruisset, (quia
nec est causa efficiens, nec forma, nec materia,
nec finis; occasio fuit. Finis passionis erat non
peccatum, sed eius abolitio, & nostra à peccatis
redemptio) sed ita loquitur; *Nos fuimus causa, sine
qua Christus non fuisset passus.* Quo loquendi modo
putat ineptus iste excludi rationem veræ causæ,
& introduci tantum conditionem sine qua non:
perinde ac si diceret; eum, qui ita loquitur; *Ani-
ma est causa, sine qua homo non viueret;* abiudicare
animæ veram rationem causæ, tantumque pro
conditione sine qua non agnoscere.

XIX. *Responzionem Bellarmini ad tertium argumen-
tum Caluini nihil valere.* Quis hoc asserit? Homo,
qui plus non valet, quàm hoc eius assertum.

XX. Mend. *Bellarminum facere Christi pas-
sionem mercenariam.* Remoue mendacem & cal-
umniosum dicendi modum, si verax & candi-
dus videri cupis. Num & Caluinistæ passionem
Christi mercenariam faciunt; quia credunt Chri-
stum per passionē suam nobis aliquid, tanquam
mercedem, obtinuisse, atque adeo meruisse?

Ait Bellarminus, Maximam Christi charitatē
ex eo elucere, quòd mori voluerit, & quidē pro
inimicis, cum sine passione & morte per alios
actus mereri sibi gloriam corporis & nominis
exaltationem potuerit. Hinc accepit Danzius
occasionem cudendi XXI. Mendacium. *Bellar-
minum à se ipso confutari.* Quo pacto? *Quia supra scri-
bit, Christum per mortem Crucis gloriam corporis meruisse.
Qualis contradictio? Reipsa per passionem & mor-
tem meruit illam gloriam; ergo Bellarminus sibi aduersa-
tur, quando dicit; Christum absolute sine passione & mor-
te gloriam illam mereri potuisse.* Quis ab hac antilo-
gia Bellarminum vnquam exfoluet?

XXII. Mend.

XXII. Mend. *Bellarminum contradicere omnibus sententiariis*. Imo nulli prorsus: quia nullus unquam exstitit, qui non fateretur, Christum simpliciter loquendo gloriam corporis sine passione & morte per alios actus mereri potuisse.

XXIII. Mend. *Scholasticos docere, Christum ex sola morte sibi gloriam acquisivisse*. Nullus utitur hac voce, sola, quia nec Apostolus eam adhibuit: nam & actus, passionem & mortem Christi antegressi, fuerunt meritorij eorum, quæ Christus post passionem accepit. Hinc Apostolus Philip. 2. non tantum nominavit passionem & mortem; tanquam causam illius gloriæ; sed & humilitatem ac obedientiam, quæ ad cæteras quoque partes vitæ Christi spectant.

XXIV. Mend. *Bellarminum ad tertium Calvini argumentum planè cacutire*.

XXV. Mend. *Bellarminum modò affirmare, modò negare Christum meruisse sibi, ut esset caput mundi*. Bellarminus disertè negat, Christum sibi meruisse, ut esset caput Angelorum & summo Dei Imperio potiretur, atque in eo Dei maiestas resideret: quamvis addit, Christum mereri potuisse, ut esset Iudex mundi, præsertim in novissimo iudicio.

His mendaciis & criminationibus huic quinto libro valedicere voluit Danzus. Quamvis mox in Censura generali, omnia *quæ*, quæ toto hoc libro effuderat, breviter repetit, & propter tardiores in Epitomen redigit; ut legentium oculis facile patere queant. Quam nihil est, cur speciatim refellam, quia nil aliud est, nisi Batalogicus alogiæ, inscientiæ, lædoriæ, manix & pseudologiæ Danzanæ cento. Quale mendacium, Bellarminum dicere, *perfectius esse aliquid ex nostro merito, quam ex Dei gratia habere*. Vbi hoc Bellarminus? Quale mendacium Bellarminum scribere, *suppositum mediatoris nostri, divinum esse oportuisse, non ut naturam humanam sibi unitam sustentaret; sed ut actiones hominû Christi essent infinitæ dignitatè*. Posterius quidem hoc verum; sed vbi prius illud negavit Bellarminus? Quid aliud est naturam hypostasi uniri, quam ab ea sustentari?

Nunc ad Iunium: qui solenni sua consuetudine omnia Bellarmini dicta in frustilla discerpit, ut frustillatim criminando, tutius criminetur. Ait Bellarminus, neminem ambigere posse, quin Christo in forma serui aliquid defuerit ante resurrectionem. Iunius. *Defuit quidem humanitati in se, at non defuit in persona, cum ea fuerit caro Christi*. Quid audio, Iuni? Num corpus Christi habuit gloriam corporis, qua post resurrectionem claruit, in persona Verbi? Non magis profectò, quàm messem habeat, vel habere dici absolutè possit is, qui eam habet in grano seu semente; & effectum in sua causa. An ideo electi iam absolutè dici possunt, potiri beatitudine; quia eam habent in sua causa, hoc est, in gratia diuina? *Verbum*, inquit Iunius, *omnia habuit*. Non quæritur quid Verbum in se habuerit; sed quid habuerit

Verbum secundum carnem seu humanitatem; quamquam non nisi improprie dicitur gloriam humanitatis Christi habuisse; quia non habuit illam formaliter, sed tantummodo eminenter, ut causa.

Obiicit Iunius. *Caro est instrumentum Verbi; ergo nil potuit mereri*. Respondeo, falsum esse carnem seu humanitatem esse instrumentum Verbi in omnibus suis actionibus, ut Calvinista somniat; de cuius delirio cap. superiore. Deinde quidquid sit de antecedente, negatur Consequentia: Et si non tam caro, seu humana natura, quam Christus secundum carnem seu humanam naturam meruisse dici debet.

Fingit Iunius, Bellarminum hunc in modum argumentari. *Christus meritus est nobis, & sufficiens fuit, ut mereretur nobis, ergo sufficiens fuit ut mereretur sibi, & reuera sibi est meritus*. Negatur consequens, clamat Iunius: *probari non potest*. Quidquid negas, id tuum est, nõ Bellarmini, ut & sequens syllogismus. *Qui meretur alteri & sufficiens est ad merendum alteri, idem meretur sibi, & sufficiens est, ut mereatur sibi: Christus meritus est nobis, & sufficiens est ad merendum nobis, ergo Christus meritus est sibi, & sufficiens est, ut mereatur sibi*. *Propositio Maior falsa est*, inquit Iunius, *si vniuersalem fecerit: ex particulari nihil sequitur*. Seu vera seu falsa sit Maior; nõ est Bellarmini, sed Iunij: Nam Bellarminus eam hoc modo concepisset: *Qui meretur alteri, & sufficiens est, ut mereatur alteri, & caret aliqua re sub meritum cadente; idem mereri potest sibi, & sufficiens est, ut sibi mereatur*. Postea subsumpisset: *Christus meritus est nobis, & sufficiens est ad merendum nobis; & caret aliqua re sub meritum cadente; ergo Christus potuit sibi mereri; & sufficiens fuit ad merendum sibi: ergo & de facto sibi id, quod deerat, meruit; quia affirmat hoc Apostolus ad Philippenses secundo*. Quanquam absolute non est necessarium, ut quis re, quam mereri debet, careat: fieri enim potest, ut quis ante merita cum respectu ad illa futura, habeat præmium, ut explicat Suarez Tom. 1. in 3. p. Disp. 10. sect. 4. Deinde licet quis omnia sub meritum cadentia haberet, posset ea nouo titulo mereri, si status operantis vel aliud adiunctum, non excludat meritum.

Mereri, inquit Iunius, *accesionem notat: Deo nihil potest accedere; non potest ergo mereri Deus*. Quam vanitatè Iunius supra positam hic reponit: quia non est satis ei semel ineptum fuisse; iuvat ineptias repetere. Paucis respondeo, Deum secundum naturam diuinam nil posse mereri; posse autem secundum humanam, quia hæc est accessionis capax. Et hic pedem figamus. Gratiz Deo, qui nos ad finem huius secundæ Controuersiæ clementer perduxit.

Finis secunda Controuersia generalis, qua est de Christo.

REVERENDIS-
SIMI ET ILLVSTRISSI-
MI ROBERTI BELLARMINI,
S. R. E. CARDINALIS AMPLISSIMI, TER-
TIA CONTROVERSA GENERALIS
DE SYMPO PONTIFICE.

QVINQVE LIBRIS EXPLICA-
TA, ET NVNC PER IACOBVM GRETSERVM
SOCIETATIS IESV THEOLOGVM A SECTA-
RIORVM CALVMNIIS
vindicata.

ACCESSIT

APOLOGIA TRIVM LIBRORVM DE TRANS-
LATIONE IMPERII CONTRA DRESSERVM
& Iunium: cum defensione libelli contra Anonymum quen-
dam Nouatorem conscripti.

DEFENSIO CONTROVERSIAE
DE SUMMO PONTIFICE
A REVERENDISSIMO ET
ILLVSTRISSIMO ROBERTO BELLARMINO
S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO,
QUINQUE LIBRIS EXPLICATAE.

ASSERITVR A IUNII, DANÆI, SVTLIVII,
ET VVITACKERI NOTIS ET
obiectionibus prefatio.

CONTROVERSIAE de summo Pontifice præposuit Illustrissimus Cardinalis Bellarminus præfationem doctissimam, in quam modò nominati Calvinistæ hostiliter incurrunt. Intonat Iunius illa sua solennia; millies iam audita, & millies audienda: *Negatur; Negamus. Falsum. Equiuocatio. Inconsequens,* & id genus alia, quæ textui Bellarminiano frustillatim conciso, ut a libi, ita & hic artexit: Illud probo, quòd fatetur, scurrarum, aut imperitorum esse, *Papæ* nomen ad loca cœnosa ac fordida, & quidquid fœdum ac turpe in rerum natura continetur, transferre. Scurræ ergo Lutherus, Melanchthon, Paracelsus, Calvinus, Beza, innumerabiles alij, qui non modò per Methaphoram suis moribus conuenientem, *Papæ* vocabulum ad prædicta omnia transtulerunt, sed & turpissimis picturis, sculpturis, sculpturis, cœlaturis effigiem & munia Papæ expresserunt, & intuentium oculis subiecerunt. Quo in genere omnes scurras longissimo post se interuallo reliquit Lutherus, ut planum faciunt Diabolicæ illæ imagines, quas in opprobrium & contumeliam Pontificis Romani Anno Christi M. D. X LV. hoc est, paulò ante mortem suam in vulgus extrusit: quarum tanta est turpitudine, ut eas vix vllus honestus oculus intueri queat.

Illud non placet, quod mentitur Iunius; Bellarminum fateri, duo ex generalibus Conciliis, nempe Constantinopolitanum primum, & Chalcedonense; ambitioso Romani Pontificis

primatui repugnasse. Nihil huius Bellarminus; sed hoc tantum; Græcos, iam inde ab Anno Domini CCCLXXXI. Episcopum Constantinopolitanum tribus Patriarchis Orientis antepone, & secundum à Romano Pontifice facere voluisse: idque liquere ex Concilio generali secundo, Canone quinto. Deinde in Concilio Chalcedonensi Act. X VI. Græcos definiuisse, non tamen sine fraude & absentibus legatis Romanis, Constantinopolitanum Episcopum ita secundum à Romano esse debere, ut tamen habeat æqualia priuilegia. Hæc Bellarminus. An hoc est fateri duas œcumenicas synodos primatui Romani Pontificis aduersatas esse? An quod paucorum ambitione per nefas summamque iniuriam gestum est, ipsis legitimis Conciliis adscribi debet? Quanquam etiam id, quod iniuste pauci quidam egerant, non est argumento eos primatui Pontificis aduersatos esse; nam in Constantinopolitano Concilio primatum non attigerunt, Tantummodo Episcopum Constantinopolitanum secundum à Romano Pontifice esse voluerunt. In Chalcedonensi quoque Synodo nil aliud fecerunt, quam quòd primo Pontifici socium primatus dederunt: quo apertè præse tulerunt, se non auersari primatum, sed optare, ut eo etiam Constantinopolitanus Episcopus potiatur: neque posterius Græci primatum in Ecclesia absolute negarunt; sed eum Romano potius, quàm Constantinopolitano concessum fuisse, digerere non potuerunt; hinc per vim dignitatem primam suo Patriarchæ vindicare aggressi sunt.

Danzus suspicatur hanc à Bellarmino pro Pontifice susceptam disputationem spe obtinēdi alicuius luculenti sacerdotij. Eodem consilio Genebrardum pro Catholica religione calamum strinxisse scribit: Bellarminum tamen à Pontifice non plus quàm Genebrardum consecuturum; *fumos nimirum & verba; non rem, non sacerdotium.* Verum licet certissimus sim tam Bellarminum, quàm Genebrardum, non aliamente cum hæreticis in arenam descendisse, quàm vt ab ouili Christi furibundos lupos arcerent, & Ecclesiæ laboranti opem pro virili ferrent, diuini que nominis gloriam & honorem quâ conseruarent, quâ propagarent; suorumq; laborum tandem in cælo æternum præmium reciperent; nemo tamen non videt, quàm mendax vates fuerit Danzus, cum Genebrardus ad Archiepiscopatum Aquensem in Prouincia Apostolicæ sedis gratiâ, peruenerit: Bellarminus autem ad galerum Cardinalitium, imò & ad Archiepiscopatum Capuanum, quo tamen sponte se abdicauit; palam faciens, quàm vehementi harum dignitatum cupiditate flagarit.

Cætera Danzi mendacia sunt, & conuicia in Romam & Papam; partem quoque thraonismi tenent: ex quorum numero ille: *Ego te, Bellarmino, vel inuitum in gyrum rationis reducam, & feroces illos & altos tuos pro tuo Deo Romano Spiritus, vero Deo benefauente, comprimam ac compeſcam.* Tu ne, irrationalis lurco, in rationis gyrum quenquam reuocares; qui in insulsissimis tuis Annotationibus vbique stultitiz, vt sic loquar, montes ostentas; rationis aut nihil aut perparum?

Sutliuius statim in vestibulo suæ contra Pontificem & Bellarminum dimicationis demonstrare voluit, se petulantem conuiciatorem esse. Quo elogio cohonestatus est ab ipso Beza in Responſo ad Tractationem de Ministrorum Euangelij gradibus, ab Adriano Sarauia Belga editam. Conatur quidem Sarauia hanc notam, qua Matthæus Sutliuius Decanus Exceſtriensis à Caluinistarum Antesignano inustus est, depellere; sed irrito conatu. Nam verè à Beza hoc encomio ornatum esse, pro testimonio fuerit, (vt nulla alia documenta suppeterent) hæc ipsa, de qua loquimur, præfatio, in qua præter infinita in Pontificem maledicta & conuicia, ex sannionum & Currarum chartis maximâ partem desumpta, præter item mendacia crassissimo filo consuta, in Cardinalem Bellarminum, toto terrarum orbe illustrissimum, & ipsis etiam hostibus, ob eruditionis magnitudinem, admirandum, petulantissimè debacchatur, appellitando eum I. *gloriosum & stercorem militem.* II. *Furiosum & Demonicum Iebusitam,* III. *Leonem vaferrimum.* IV. *Ballione Comico magi turpem, mendacem, & versipellum.* V. *Monachum tribeticum.* VI. *Annibalem Iebusiticam.* Quid tibi videtur Lector? An non Beza iure optimo nominasset Sutliuium, *petulantem calumniatorem,* licet nullas alias lædorias, totâ

vitâ suâ, præter istas in tantum virum, effudisset? Sed Sutliuiana conuiciandi intemperies minime his finibus circumscribitur, Non tantum tota præfatio, sed & totus eius liber his gemmis exornatur. Quia enim verba illa *Maiz*, & duorum Apostolorum Petri & Pauli; *Ecce ego ponam in fundamentis Sion lapidem, lapidē probatum, &c.* Bellarminus ad Pontificem Romanum, siue illius sedem refert, ideo, Sutliuij iudicio, *non plus sapit Bellarminus, quàm lapis.* At mirificissimum est, omnes Prædicantes Lutheranos, & omnes Ministros Calvinianos, qui vel scripturiunt, vel scriptitât, cum Bellarmino occupari, si nō plus sapit quàm lapis? Quid periculi vel detrimenti imminere potest rei Lutheranz ab illo, qui nō plus sapit, quàm lapis? Si non plus sapit, quàm lapis, quomodo igitur Bellarminus est *disputator versutus, & declamator argutus,* vt eum Sutliuius nominat? Quomodo ab eodem accensetur Iesuitis, qui, vt ait, *sunt homines cati, callidi, astuti, versipelles, audaces, loquaces, sophistæque strenui?* Num in eū, qui non plus sapit, quàm lapis, hæc Epitheta conueniunt? An Sutliuius non tantum est petulans conuiciator; Beza testimonio & iudicio, omni exceptione maiore? sed inconstans item, sibique contradicens conuiciator, qui furore & amentia ebrius nesciat, quid in miseram papyrum effutiat?

Tonat & fulminat, quod Bellarminus locum de lapide angulari, ad Pontificem tranſulerit. VVitackerus quoque eandem ob causam frontem pariter & nasum corrugat, in præfatione ad suos auditores quam Controuersiz suæ quartæ præmisit. Inexpiabile facinus, præsertim, cum Bellarminus publicè fateatur, verba illa præcipuè competere Christo; haud tamen ineptè Christi Vicarij applicari posse, per sensum videlicet, quem vocant, *accommodatitium.* An non hoc perspicuè ostendit Bellarminus? Tu Sutliui cur non refelliſti? Cur tantum modo vociferaris, histriionis instar, sedem Romanam non esse inædificatam lapidi angulari, de quo Propheta & Apostoli, sed *arena, cæno, sabulo:* ita enim tu *arenosus, sabulosus, & canosus* disertator loqueris, An non ipsum Petri nomen & præclara illa Christi oratio: *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, &c.* satis perspicuè indicant, locum illum de lapide angulari posse ad Petrum Apostolum, eiusq; successores, certo quodam sensu applicari?

Sensisti, quod Bellarminus ait, hostes sedis Apostolicæ nullas vnquâ generales synodos tanto tempore celebrasse in argumentum mutæ confessionis & pacis. oggānis, vos intra X L. annos in vna Anglia multas synodos indixisse. Nū generales, nō modo respectu Lutheranorū, qui cōciliabula vestra ne vnus quidem asis æstimât, sed respectu etiã tuorum Calvinianorum? Num vnquam in Anglia vlla synodus celebrata est, quæ ab omnibus Calvinistis sit recepta? Mitte, si lubet, decreta

Con-

Conciliabuli Londinensis. Anno M. DC. si ritè recordor, in iti Geneuam, vel ad Gallos Caluinistas, vel ad Belgas, vel ad Germanos, vel ad tibi viciniore Scotos, vel ad tibi viciniſſimos Anglos Puritanos, videamus, num calculum ſuum decretis illis ſint adiecturi. Quanquam certum eſt adiecturos calculum; ſed atrum, non candidum: id clarum ſit ex perpetuis contentionibus Caluinopapiſtarum Anglorum cum Puritanis, & ex mutuis, iis que aduerſariis ſcriptis Beza & Sarauia. Annon digito quaſi intento te designauit Beza, quando in Reſponſo contra Sarauiam ita ſcripſit? *Conuiciatorem illum, à quo diſcrimen inter cuiusque rei vniuersa (essentialia) & adiunctas circumſtantias tollitur, & qui nos ridiculè ad logicam doctrinam reuocat, quis a quo animo ferat? Quis iſte cõuiciator? An non Sutliuius: quem Sarauia vocat virum doctum, integrum & diſimulandi expertem, qui ſchapham vocet ſchapham? At grauior eſt, eritque in Caluinistarum Synagoga Beza auctoritas, citiusque quàm Sarauia fidè dictis ſuis inueniet; qui Sutliuium alio titulo cohoneſtat, & conuiciatorem indigit: Hoc nimirum eſt ſchapham, ſchapham:*

Tria ſunt, inquit Sarauia, in quibus ſine vilo Verbo Dei, eccleſia noſtra à priſca antiquitate receſſerunt. Primum eſt; Episcoporum abolitio; alterum, presbyterorum, & diaconorum temporariorum inuentio; & tertium, amborum officium, & ſunctio. Hic tamen nouitiuſ error, & nuper natus, paruo tempore aded altas iecit radices, vt e multorum animis poſſe euelli diſſidam patrono, & defenſore Beza; propter opinionem, quam imbiberunt; cui plerunq; plus triphere ſolent homines quàm veritati. Nam, hoc audeo dicere, ſi Geneva abolitionem Episcoporum non probaſſet; & hos presbyteros, & diaconos non recepſſet; nemo, id eſſe faciendum in ſacriſ literis vſquam inueniſſet, aut inueniret. Quandocunque in re quapiam ab antiquitate vniuerſali, & ſibi conſentiente, & per omnes atates conſtante, receditur: opus eſt apertioribus verbis Dei teſtimoniis, & validioribus argumentis, quam D. Beza in hac ſua reſponſione aſtulit: qua tantum abeſt, vt me vel minimam dimouerint à prima mea ſententia; vt magis in ea conſirmauerint: & iure Episcopalem gradum, & presbyterorum, & diaconorum, re, & nomine Ordines, cum ea auctoritate, quam Deus Apoſtoliſ, & futuris Eccleſiæ Episcopis, & presbyteris dedit, retineri, & reſtitui me deſideraſſe, & deſiderare cenſeam.

Num tu, Sutliui, vllam cum aliis Caluinistiſ concordiam in aliqua generali Caluinistica ſynodo ſanciri poſſe conſidis, quãdiu hæc nobis ſententia mente federit; Et Puritanis itidem ſua, hoc eſt, veſtræ ex diametro oppoſita: tametſi nõ tantum in his tribus, ſed in plurimis aliis capitibus capitaliter à Geneuenſibus diſſidetis?

Porro, eodem iure, hoc eſt, optimo, quo Beza Sutliuium petulantem conuiciatorem nominauit, nominare eundem potuiſſet *thraſonem*. Ex infinitis thraſoniſmiſ, quibus omnes Caluinista huius chartæ refertæ ſunt, hunc vnum paradigmatis loco accipe: *Omnes ego viros doctos, & pios, qui in ſcholastica paleſtra vſum, & arma habent ad hoſtes*

A Eccleſiæ debellandos idonea, horror, & moneo, vt coniunctis copiis communem piorum hoſtem aggrediantur, atque vt iſtos lebuſitas prælum redintegrantes fortiter pollant, fundant, fugent. Acies aduerſariorum iam pridem inclinare cepit, & terga vertere; hi ſoli ſuos pugnam detrectantes in aciem reduxerunt, prælumq; ſe reſtituturos ſperant. ſi hos vincamus; & Chriſtus honorem ſuum, & Eccleſiæ libertatem, & nos omnes ius noſtrum recuperabimus. Fortiter itaque agite; & ſi non alium hõerari in hoc certamine promptiorem, me ducem ſequimini. Oſtendam ego vobis, quomodo lebuſitas iſtos facile vincere poſſit. Chriſti Ieſu auſpiciis pugnamus, &c.

*B Quis Pyrgopolinices, iſto tam magnanimo & imperterrito, duce & auſpice, certam victoriam, & victoriæ præmium coronam ſibi non ſpõdeat? Quis Bombomachidem & Cluniſtaridyſarchidem iſtum non ſequatur alacriter in prælium? qui domo egrediens proculdubio ea ſuis mandata edit, quæ ille apud Comicum: *Curate vt ſtledor meo ſit clypeo clarior, quàm ſolis radij eſſe, olim cum ſudum eſt, ſolent, Vt vbi vſus veniat, contra conſerta manu, Oculorum præſtringat aciem in acie hoſtibus. Nam ego hanc macheram mihi conſolari volo, Ne lamentetur, nene animum deſpondeat, Quia ſe iam pridem ſeriatam geſſitem, Qua miſera geſſit factum facere ex hoſtibus.**

C Quid tibi ego dicam? quod omnes mortales ſciunt; Pyrgopolinices te vnum in terra viuere virtute, & forma, & factu inuictiſſimũ. Amant te omnes mulieres: neque herclè iniuria, Qui ſis tam pulcher.

C VVitackerus ſua in præfatione multum cõcionatur de æqualitate Episcoporum, quæ olim in Eccleſiâ fuerit. Et tamen contra hanc ipſam ementitam, & abs ſe deprædicatam æqualitatem habentiſti in Angliâ Episcopos maiores Presbyteris & Diaconis, item Archiepiscopos Episcopis ſublimiore gradu collocatos. Annon nouus partus VVitackeri ab editore Allenſonio inſcribitur Archiepiscopo Eboraceniſ, Angliæ primati ac Metropolitæ? An non hic maior eſt, quàm Iameſus, Episcopus Dunelmenniſ, quem ex eadem VVitackeriana fidelia dealbat Allenſonius? An Primas eſt æqualis iis, quorum eſt Primas? Dedicat Sutliuius VVitgifto Cantuarienſi Pſeudoarchiepiscopo, & totius Eccleſiæ Anglicanæ Primati ampliffimo ſuas aduerſus Bellarminum nugæ & gerras: vt & typographus Geneuenſis Danzanas, & ſecundum ſuum librum de Papana Eccleſiâ offert Poueluſ ſucceſſori VVitgifti, Bancroftio, cuius fines vltèrius profert, & totius Britannia Primatè ac Metropolitam indigitat. Num iſte tãtus Primas non eſt Maior cæteris? Et tamen VVitackerus de æqualitate Episcoporum hîc verboſè ad ſuos declamitat, & ad populum phaleras iactat, Et paritatem inter Episcopos Catholicæ Eccleſiæ ſtatui vult; quam nec à ſuis, & inter ſuos obtinere potuit, niſi Angli in Puritanos ſe transformari paſſi fuiſſent; renuente & reluctantè Sutliuio & Sarauia; qui in ipſa Angliâ, aduerſus Puritanos æqualitatem Eccleſiaſticorũ

ministratorum statuentes, pro Ministrorum inæqualitate integris libris decertarunt. At sat de præfatione. Ad rem ipsam accingamur.

CAPVT I.

Proponitur questio, quodnam sit optimum regimen.

DANÆVS coniungit hoc caput cum duobus sequentibus: mentiturque, ea nihil pertinere ad regimen Ecclesiasticæ formæ & rationem, & Bellarminū committere fallaciam & migrationem de genere ad genus. In huius mendacij communionem simili dicto venire voluit Iunius. Quod vt diluatur, obseruare oportet, neminem ex Catholicis scriptoribus probare & confirmare Ecclesiæ gubernationem & administrationem præcisè ex politica gubernatione & administratione ciuilibus Reipublicæ, quæ talis est; vt sectarij calumniantur, sed ex gubernandi forma generatim sumpta: cum enim apud omnes in confesso sit, Ecclesiam egere gubernatione, atq; adeo re ipsa gubernari; sequitur eâ ad alicuius gubernatricis formæ præscriptum gubernari. Dico, alicuius gubernatricis formæ: nec addo, ciuilibus seu politicis: vt includam generalem gubernandi rationem, nec ad speciem aliquam descendam: cū enim quidquid gubernatur, ex aliqua gubernandi formâ gubernetur, necesse est, vt & Ecclesia ex aliqua gubernandi forma gubernetur, quandoquidē, omnium confessione & concessione, gubernatur.

Sunt autem vniuersim loquendo simplices gubernandi formæ bonæ & laudabiles non plures, quàm tres; *Monarchia, Aristocrasia, & Democratia*; & quatuor compositæ, & ex tribus prædictis temperatæ, quas Bellarminus enumerat. Cum ergo Ecclesia regatur, vt per se constat, sequitur, eam regi vel Monarchicè, vel Aristocraticè, vel Democraticè, vel mixtim ex tribus prædictis speciebus. Nam Nouatores dum clamant, *has gubernandi formas pertinere ad politicam gubernationem*; nesciunt, quid dicant; nam in genere nec ad politicam, nec ad Ecclesiasticam gubernationem pertinent; sed ab vtraque abstractæ atque abductæ sunt; & ad vtramque per suas certasque differentias contrahi possunt. Itaque si velint has regiminis formas etiam secundum generalem suam rationem ad Ecclesiasticum regimen non posse limitari ac contrahi, perinde faciunt, ac si dicerēt; genus, vt animal v. g. non posse per differentiam restringi ad speciem, ad hominem v. g. Deinde necesse est, vt nobis alias gubernationis formas assignent, si nulla istarum in Ecclesia locum obtinet.

A Ad extremum ipsi seipsos euertunt; quia Sibrandus capite secundo prolixè contendit Ecclesiæ regimen esse *Aristocraticum*. An non Aristocrasia, est Politicæ gubernationis forma? Quæ igitur ratione transfertur à Sibrando ad Ecclesiam? Sutliuius lib. 1. cap. 7. ait, *Ecclesiæ Politiam esse Aristocratiæ similiorem, quàm regno*. Num & hic conclamabit inficetus Danæus, ab his duobus suis symmystis committi *fallaciam transicionis de genere ad genus*? Nam *Ecclesiæ regimen toto genere politico dispar & dissimile est*, vt inquit Danæus, tametsi mendaciter; nam specie dissimile est, non genere: in genere enim conueniunt Ecclesiastica & politica gubernatio, quia omnem gubernationem oportet esse vel Monarchicam, vel Aristocraticam, vel Democraticam, vel ex his conflata: Neque vnquam dixit Bellarminus, vt ei imponit Danæus, ciuile regimen *toto genere ab Ecclesiastico esse dispar*: nam genere non discrepat, sed specie: Quocirca impudenter etiam mentendi prurigini frena laxat Sutliuius, cum primis verbis primi capituli scribere non veretur: *Bellarminum, totius huius controuersiæ fundamentum in eo tanquam indubitato, ponere; Esse vnâ & eandem Reipublicâ & Ecclesiæ administranda rationem*. Nunquam hoc dixit Bellarminus, neque enim vnâ & eadem est Ecclesiæ & ciuilibus Reipublicæ gubernandæ ratio secundum speciem; sed longè diuersa: licet vnâ sit & eadem secundum generalem quandam rationem; quatenus omnis gubernatio est vel Monarchica, vel Aristocratica vel democratica, vel ex his mixta. Bellarminus certè nil aliud dixit; quàm nemini posse esse dubium, quia & potuerit & voluerit Saluator noster Ecclesiam suam, eo modo gubernare, qui sit omnium optimus & vtilissimus.

C Quapropter cum postea Sutliuius verbosissimè ostendere nititur, *non esse vnâ & eandem Reipublicâ & Ecclesiæ administranda rationem*; non Bellarminum, sed suum figmentum oppugnat, & cum cerebri sui laruis dimicat, & quidem non sine thraſonicis promissis. Nos, inquit, *no postea quisquam putet hoc argumentum alterius melioris artificij manu resarciri posse, fundamentum hoc funditus euertemus, & ostendemus longè diuersam & discrepantem esse Reipublicâ & Ecclesiæ administranda rationem*. Subit in mentem illud Comici, *Periuriorum hoc homine si quis viderit, aut gloriarum pleniorum, quàm illic est, me sibi habeto, & ego me illi mancipio dabo*. Audi iterum Caluinista quod iam sæpius audisti, vnâ est ratio Reipublicæ & Ecclesiæ administrandæ non specie, sed genere; non specifica, sed generica: nam vnâ eandemque vtriusque administrationis genericam rationem esse; probatur testimonio Caluinistarum, nominatim Sibrandi, qui scribunt, Regimen Ecclesiæ potius esse Aristocraticum, quàm

Monarchicum. Conuenit ergo in generico conceptu Aristocratica Calvinianæ Synagogæ gubernatio, cum gubernatione Aristocratica ciuili.

Nec quidquam efficiunt nugamenta Sutiliij contra hanc generalem conuenientiam. *Ecclesia est corpus mysticum, non autem Respublica; vna item est Ecclesia, & omnia Ecclesia membra vnus sunt ciuitatis; vnus est Ecclesia summus Pastor, & princeps IESVS Christus; Ecclesia perpetuò manet; Ecclesia nullis locorum aut temporum finibus circumscribitur; Ecclesia non nisi Christi legibus necessariò tenetur; Denique Ecclesia salutem animarum spectat; Respublica, pacem externam; ergo Ecclesia & Respublica administranda ratio ne genere quidem vna aut est, aut esse potest; nam huius argumenti breuitate includi potest, quidquid Calvinista loquacissimè garrat.*

Respondeo, quidquid sit de singulis Antecedentis partibus, consequentiam esse vanissimam; quia si quid efficitur, hoc tantum efficitur, aliam esse specie, non genere, Ecclesiam & Rempublicam administrandi rationem. Quod nemo rectè sentientium abnuat.

Mentitur Danzus, Bellarminum *Ecclesiastici regiminis stabilendi, probandi, indicandi fundamentum ex Caluino petere & statuere. Quiverò; cum Bellarminus Caluinum in hoc argumento grauissimè non semel confutet, Caluinusque eam Ecclesiastici regiminis formam præscribat, quam omnes orthodoxi reiiciunt?*

Mentitur iterum Danzus, Bellarminum *Ecclesiastici Regiminis formam ex Platone, Aristotele, & id genus alijs scriptoribus probare; Vociferatur etiam Sutilius in præfatione: Ex Aristotele & Philosophis sperat (Bellarminus) se Monarchiam Pontificiam nobis probaturum, quam alij hactenus in Apostolorum scriptis frustra quasiuerunt. His acclamat Iunius. Aristoteles & alij Ecclesiam Dei & ordinem illius in præceptis nesciuerunt; ac non secundum Deum philosophati sunt. Fumos vendunt sectarij isti fumienduli; nam Bellarminus minimè vult Ecclesiastici Regiminis formam secundum specificam & vltimam suam rationem demonstrare ex Platone, Aristotele, aliisque scriptoribus Ethnicis; sed ex illis docere studet; quæ sit Monarchiæ ratio, quæ Aristocratæ; quæ Democratiæ; quæ formarum ex his tribus coagmentatarum & temperatarum; quæ singularum sit notio, quis conceptus; quæ vtilitas, quæ comoditas; quæ mutua habitudo, quæ*

A comparatio. Quæ omnia profectò à nemine aptius petuntur, quàm à Philosophis, quide his ex instituto subtiliter & enucleatè differuerunt: vbi enim Prophetæ vel Apostoli de his Reipublicæ formis ex professo aliquid nobis scriptum reliquerunt, vt hæc ex sacris litteris, exactè haurire liceat?

B Neque refert quòd Plato, Aristoteles, & similes veram Ecclesiam, eiusque gubernationem in specie non agnouerunt, satis est, eos monumentis suis Monarchiæ, & cæterarum gubernandi formarum naturam, genium, commoditatem, vtilitatem, fines, & id genus alia eruditè explicasse; & explicata ad posteritatem transmisisse. Hæc enim quæ à Philosophis doctè, & rerum naturis conuenienter disputata exstant; Christiani accipiunt; & ad ea, quæ in Christiana Ecclesia geruntur, accommodant: Et si enim Ecclesiæ forma & gubernatio à Deo sit instituta; attamen non contra naturæ ordinem instituta est; quia vt gratia non destruit naturam, ita nec naturæ ordinem rerumque *quidditates* peruertit. Cum ergo quidquid rectè & laudabiliter gubernatur; gubernetur vel Monarchicè, vel aliò ex supradictis modo, necesse est, Ecclesiam quoque simili quapiam ratione gubernari.

C Vt igitur, quando quæstio existit, de vnione hypostatica humanæ naturæ cum verbo diuino, rectè quis facit, si ex Philosophia conceptum & rationem *vnionis*, *persona* seu *hypostasos*; itemque *natura humana* adducat, & ad propositum mysterium accomodet; sic & disputaturus de Ecclesiastici Regiminis formæ rectè & ex præscripto Artis agit; si de Monarchiæ, aliarumque gubernandi specierum ratione & notione prius differat; nam *quidditates* rerum & definitiones antè intellectas habere oportet, quàm quis in ipsam disputationem ingrediatur. Istæ autem *quidditates* & definitiones rerum plerunque nec expressè nec implicite à scriptura traduntur, sed supponuntur; & aliunde peti debent. Vbi enim docet scriptura, quid sit *vnio*; quid *persona*, quid *humana natura*, prout à persona distinguitur?

D Vt igitur nil nisi cauillator vel potius calumniator esset; qui vociferaretur, me mysterium Incarnationis ex Aristotele probare velle, eò quod ex Aristotele doceam, quid sit *vnio*, quid *hypostasis* seu *persona*, quid *natura*; sic & in præsentis argumento sycophantæ personam egregiè agunt Calvinistæ

nostri, dum clamitant : *Bellarminum Ecclesiastici Regimini formam ex Aristotele & Platone confirmare*: non enim inde confirmat quæ tale; sed ex Aristotele & aliis tradit rerum rationes, notiones & definitiones, vt postea ad propositam disputationem accommodentur.

Rursum itaque mentitur Danæus, *Bellarminum ex Iliade Homericæ probare formam Ecclesiastici regimini*; nihil enim aliud declinatissimo illo Homeri versu:

Ὀὐκ ἀγαθὸν πολυκραγίην, &c. Bellarminus efficere contendit; quàm Monarchiam esse omnium administrandi rationum simpliciter loquendo excellentissimam. Hoc demonstrato, tum vterius hunc in modum proceditur. Si Monarchia est omnium optima; Christus autem optimam Ecclesiæ regendæ rationem proculdubio præscripsit, dubitari non potest; quin Ecclesiam Monarchicè regi voluerit.

Observandum est autem, licet Plato, Aristoteles, Homerus, similes, mysteria Christianæ fidei nõ intellexerint; potuisse tamen eos aliquid scribere, & re ipsa quoque multa scripsisse & dixisse, quæ suo loco & ordine posita, disputationes de fidei quæstionibus multum illustrent; quod non tantum intellectum volo de enucleata illa & accurata rerum & essentiarum enodatione & explanatione; cuius gnarum esse oportet, qui de diuinis peritè differere velit, sed & de quibusdam eorum dictis & effatis; quæ meritò postea pro veritate, etiam cælesti & supernaturali adstruenda assumuntur: vt inde aliquid, quod aduersarij negant, comprobetur.

Mendacium insuper est, quod Danæus ait, *Bellarminum, disputationem de Monarchia ingenij ostentandi gratia insituisse*. Modestia Bellarmini & ingenium ab omnibus thrafonismis prorsus abhorrens, satis superq; hoc calumniosum mendacium redarguit; necessitas enim hanc à Bellarmino accuratissimam de Monarchia disceptationem expressit; nam cum Calvinus velit omnium regendi formarum Monarchiam esse deterrimam, necesse fuit, vt infano hærefiarthæ oꝝ probe contunderetur, adductis vndiq; contra hanc tantam criminationem & incitiam copiis. Nec aliud responsat Iunius pro suo Caluino, quàm eum, hac in re, *vsu suo iudicio*. Vtique suo vsus est, sed stulto & deliro. Addit *equum esse, vt & hoc Caluini de Monarchia iudicium audiantur*. Audiuimus, & quidem attentè. Sed vt illud, ita & hoc æquum est, vt si quis suo in iudicio deliret, prout delirauit Calvinus, iudicium delirij nomine notare liceat.

Sutliuius lib. 1. cap. 2. calumniatur, *Bellarminum nihil sapere in rebus politicis, eum in ipso disputationis suæ principio grauiter impegisse, & quasi attem politica scientia eueruisse*. Qua de causa? *Quia inter formas bonæ gubernationis ponit Democratiam*. At *Aristoteles & omnes rerum politicarum magistri inter Labes Rerumpublicarum, & non inter laudatas formas nu-*

Amerant: citatque Aristotelem lib. 8. Ethicorū cap. 10. & lib. 3. Polit. cap. 5. Sed imperitissimè, vt intelliges ex ipsis Philosophi verbis. *πολιτικός ἢ ἐστὶν οἷον τρία: Τρεῖς sunt Reipublicæ species. Ἰου δὲ παρακλάσεως, οἷον φθορὰν τῶν τοῖδ' ἐκείνωνque declinationes & quasi harum corruptiones; οἷον δὲ μὴν πολιτικῆς βασιλείας τὴν ἀριστοκρατίαν, τείνει δὲ ἢ ἀπὸ πημάτων, ἢ δημοκρατικὴν λέγειν οἰκονομαίανται. Sunt verò Reipublicæ species tres: Regnum siue Monarchia, Aristocrasia, & ea, in qua census attenduntur, quam Timocraticam appellare licet. τῶν δὲ βασιλευμένων ἡ βασιλεία, χειρὶ δὲ ἡ δημοκρατία. Harum optima est Monarchia; pessima Timocrasia. Pessima nimirum est, non quòd sit παρακλάσις καὶ φθορὰ, labes & pernicies bona forma regendi Reipublicam; de quib. corruptelis postea demum agit Aristoteles, sed quia inter formas Reipublicæ infimum bonitatis locum fortitur: nam & pessimum vinum vocare solemus illud; quod reuera vinum est secundum substantiam; cõparatum tamen cum aliis, infimum locum tenet.*

B Est autem hæc Timocratica gubernationis forma, popularis: sic dicta, quòd in ea honores dentur κατ' ἀρετὴν καὶ κατ' ἀξίαν, vt ait Arist. lib. 3. Polit. cap. 5. Quapropter vulgò ab Interpretibus & aliis nominari solet *Democratica*: quæ, vt quidam Aristotelis Scholiastes annotat, in omnes, aut certè in plerosque, si naturam legibus accommodare velint, cadere potest; in plerosque, inquam, eiusdem Reipublicæ ciues, eodem censu in certas classes distributos, ad quas classes ordine certo magistratus perueniunt, & qui deinde in classe qualibet virtute excellunt, cæteris præferuntur.

C Expositis tribus bonæ gubernationis speciebus enumerat Aristoteles labes oppositas: *παρακλάσις δὲ βασιλείας μὲν, τυραννίς. Labes seu corruptio regni seu Monarchia est Tyrannus. Aristocrasia, Oligarchia, Timocrasia, Democratia*. En, inquiet Sutliuius, an non expressè numerat Aristoteles *Democratiam* inter corruptelas bonæ gubernationis? An Democratia non est φθορὰ & παρακλάσις τῆς δημοκρατίας? Video; sed tu hoc itidem videas, & in animum demittastuum. *Democratia* vocabulum quando à Bellarmino & aliis, more iam vsitatissimo, inter bonas Reipublicæ gubernandæ formas ponitur, non vsurpari ea notione, qua vsurpatur ab Aristotele, cum corruptelis Reipublicæ accensetur: accipitur enim vel pro statu Timocratico, vel absolutè pro statu populari, in quo bonum commune multitudinis spectatur & procuratur: quando τὸ πλῆθος οὗτος τὸ κοινὸν πολιτεύεται σφόδρον, vt inquit Arist. lib. 3. Polit. cap. 7. & hæc forma *politia*, communi nomine apud Aristotelem dicitur: At cum Democratia labes est & corruptela Reipub. non iam multitudo commune bonum quærit: sed τὸ τῶν ἀπὸρων, vtilitatem egenorum, vt inquit Aristoteles lib. 3. Polit. cap. 7. edit. Basil. in fol. 1582. vbi etiam Democratiam inter corruptelas τῆς πολιτείας, numerat.

Sutliuius igitur ambiguitate vocabuli *Democratiam*

cratie & sibi & lectoribus illudit; vt & in Monarchia nomine. Ait, Tyrannidem esse Monarchiā. Est Monarchia sed corrupta, *φθωρὴ καὶ παραβίασις, corruptio Monarchia*: Vt Aristoteles loquitur. Est Tyrannis Monarchia; sicut acetum, vinum; & sicut homo mortuus, homo: æqui uocē nimirū, & sola nominis communione. Mentitur Calvinista cum ait, ex doctrina Aristotelis lib. 3. Politicorum cap. 5. *Tyrannidem æquē dici Monarchiam ac regnum*, verbis illis. *καλὴν δὲ οὐ δαμον τῶν μὴ μοναρχῶν τὴν αἰετὴ τὸ κοινὸν ἀποκαλεῖσθαι συμφέρει, βασιλείαν.* Nominare solemus illam ex *Monarchiæ regnum*, quæ ad communem utilitatem respicit. Verūm ex hoc loco nō magis rectē colligit Calvinista æquē propriē Tyrannidem dici Monarchiam; ac regnū, quā si ex hac oratione mea; Illud ex animalibus nominare solemus *risibile*, quod re ipsa ridet vel ridere potest: concluderet; vocem *ridendi* æquē propriē de prato viridante, ac de homine dici.

Obiicit Calvinista: *Monarchia est vnus Principatus, Ergo propriissime dicitur Tyrannis Monarchia, & Bellarminus stultissime pro Regno dixit Monarchiam, & Monarchiam Aristocratie anteposuit.* Respondeo, consequentiam, nec assa quidem nuce dignam esse: non enim tā attendendum est à quo, quā ad quid nomina sint vel primitus imposita, vel postea vsu loquentium translata. Nam licet Monarchiæ nomen vnus principatum denotet, at tamen nunc, absolutè prolatum, in bonam partem ab omnibus accipitur, pro illo nimirum principatu, in quo salus & utilitas subditorum queritur; non commodum eius solius, qui præest. Nec nisi stultissime reprehendit Sutilius Bellarminum, Monarchiam pro Regno vsurpātem, cum Aristoteles expressè tradat, *βασιλείαν, regnum*; esse Monarchiam; cumque hodierna etiam omnium rectē sentientium consuetudo Bellarmino suffragetur: Nam Rex Hispaniæ vulgò Monarcha audit. Similiter Rex Galliæ. Et vtriusque Regnum, Monarchia: Et ipsimet Calvinistæ Regem hodiernum Britannicæ Monarchiam salutant, & Regnum eius *Monarchiam* indigitant. Num & isti *stultissime agunt*, quando Monarchiam pro Rege, & Monarchiam pro Regno accipiunt?

Multa blaterat postea Sutilius de speciebus Monarchiæ, prorsus extra propositum. Bellarminus de alia Monarchia nō loquitur, quā de illa, quæ ad commune omnium subditorum emolumentum dirigitur. Tu garris, quidquid voles. Vt vitiligatoris nomen obtineas, eruditi certè disputatoris laudem nunquam adipisceris: qui cū sub Monarcha in Angliā degas, quē non modo in politicis, sed & in Ecclesiasticis pro capite tuo, hoc est, pro Monarcha, veneraris; qua fronte audes pro Aristocratia contra Monarchiam declamare, odio Monarchiæ Ecclesiasticæ Catholicæ Romanæ, quando quidem ipsius Anglicanæ synagogæ gubernatio, non est Aristocratica, sed præcipuē Monarchica, cum

A Angli Regem suum, vt in Politicis, ita & in Ecclesiasticis causis supremum caput agnoscant, eosque, qui huic capiti, hoc est, Monarchæ Ecclesiastico, non antè multos annos sabrefacto, capita submittere nolunt, exquisitissimis suppliciis excarnificatos enecent?

Argumenta, quæ pro Aristocratia contra Monarchiam Calvinista adducit, pleraque ex Buccanano, Bruto, & id genus aliis Monarchomastigibus, & popularis regiminis turbulentis præconibus desumpta sunt: & dissoluuntur à Guilelmo Barelaio lib. 1. & 2. contra Monarchomachos: Et ad delirij huius confutationem sat nobis esse debet communis omnium prope modum nationum in contrarium existimatio; de qua Bellarminus cap. sequenti: cui tantæ consensioni, qui seditiosorum quorundam inanes ratiunculas anteposit, is iure stoliditatis & capitis parum sani notam subit.

Nec propter tam pauculos *phantastas*, qui simplici Monarchiæ simplicem Aristocratiā anteferunt, periclitatur fundamentum disputationis Bellarminianæ de summo Pontifice; neque enim cuiusuis ex triuio fatuitas & insipientia tanti roboris est, vt immota mouere, & inconcussa per *heteroclitias* suas opiniones labefactare queat: alioqui ipsa religio nostra in discrimen veniret, cum non defuerint, ex schola Hæreticorum prognati, qui Deum esse, inficias irent: Quæ negatione, ipsum Christianæ religionis fundamentum subruitur; quantum quidem est ex parte ipsius negationis. Num ideo re ipsa subruitur? Num propter istorum sacrilegam perfidiam nutat & vacillat, quidquid huic veritati: *EST DEVS*: superstruimus?

CAPVT II.

Monarchiam simplicem simplici Aristocratia & Democratia prestare.

D **D**EMONSTRAT hoc Bellarminus vt copiosissime, ita & eruditissime omni argumentorum genere & apparatu, idque ipsius etiam Danzi iudicio, qui cum, obstupefactus probationum multitudine & varietate, aliud quod criminetur, non reperiret, vociferari occæpit; *Bellarminum ingenij ostentandi gratia, hanc disputationem ingressum esse.* Et tamen Sutilius, vt lippis & tonsoribus palam faciat, se à Beza iure ac meritò *petulantem calumniatorem* vocitatū esse, calumniatur hanc Bellarmini disputationem esse *mucidam, enormatam, & ineptam*: argumenta eius *simplicissima & ineptissima.* Quid aliud vel ipse Beza à petulante suo calumniatore, exspectet?

Ait Bellarminus, conuenire in hanc sententiam, nimirum, Monarchiam simplicem præ-

stare

stare Aristocratiz & Democratiz simplici, veteres omnes scriptores, Hebræos, Græcos, Latinos, Theologos, Philosophos, Oratores, Historicos, Poëtas. Respondet Sutilius, *Aristocratici nostri hanc Bellarmini iactantiam rident; & ipsum magnifice mentiri dicunt.* Agnoscis, opinor, iterum petulantem illum à Beza nobis depictum calumniatorem. Qui nam sunt illi Aristocratici, nisi tenebriones nonnulli, ex Caluini gurgustis in lucem progressi; qui cum Caluino, ex odio Monarchiz Ecclesiasticæ; Aristocratiam simplicem supra Monarchiam simplicem extollunt. Et si qui extra Caluini haram in eodem luto hærent, ij & pauculi sunt; & comparatione aliorum, nulli.

Negat Aristocratici, inquit Caluinista, *Bellarminum omnes Hebræos, Græcos & Latinos scriptores legisse: quomodo ergo scire potest omnes idem de Monarchia sentire?* Ego verò nihil penitus dubito, Bellarminum, plures auctores euoluisse, imò & triuisse, quàm omnes Aristocraticos, hoc est, omnes illos, qui paradoxum hoc amplectuntur, *Aristocratiam simplicem Monarchia simplici antecellere.* Præterea nil dubito, Bellarminum plures auctores legisse, quàm Sutilius vellegerit, vel lecturus sit, licet viuendo cornices superaret. Et vt omnes non legerit; affirmare tamen rectè potuit, omnes idem sentire; quia, vt hoc pronunciemus, sufficit nullos veterum esse, vel de nullis constare, qui contrà sentiant aut senserint. Et vt vnus, vel alter, vel pauculi essent; nihilominus verè diceretur, neminè veterum dissentire; quia vnus vel alterius, vel pauculorum à communi semita exerrantium non solet haberi ratio; nec faciunt exceptionem: nec Sutilius antiquum quempiam producere potuit, qui Monarchiam simplicem Aristocratiz simplici postponeret.

Nam quod Franciscus Patricius Senensis lib. 1. de Institutione Reipublicæ cap. 1. dicit, veterem admodum & peruulgatam disceptationem esse inter præclaros Philosophos, quid præstantius sit Monarchia an Aristocratia, id Sutilium non iuuat; quia quæstio hæc dupliciter disceptari potest, & verò etiam disceptata fuit. Primum, vtrum Monarchia simplex seclusis omnibus circumstantiis præstet Aristocratiz, seclusis itidem omnibus circumstantiis. & in hoc sensu tractatur hæc quæstio à Bellarmino, respondeturque affirmatiuè. Nec Caluinista vllum ex veterum numero proferet, qui negatiuam huius quæstionis partem defenderit: Et forsan Caluinus primus fuit, qui vt in aliis, ita & in hoc auius à vero & à communi sensu abiret. Secundò, potest quæstio illa tractari, inclusis, simulque spectatis tam Monarchiz, quàm Aristocratiz circumstantiis. Hac consideratione fuere, qui negatiuam quæstionis partem amplectendam censerent: quibus ipse etiam Franciscus Patricius accedit, nam post varias Monarchiz laudes & comoditates enumeratas, subdit tandem: *sed*

A quia non immortales, aut immutabiles natura principes dedit, & eorum posteris, quod ab assentatoribus delicate admodum educati sint, deterioresq; plerunque eadunt: tutiorem vitam arbitrandam esse censeo bene morata Reipublica, quàm cuiusque principis. Illa siquidem diuturna, ac pane immortalis est; hic paruo temporis curriculo senio ac morte conficitur.

B Ex quibus planum fit Patricium Monarchiam & Aristocratiam non præcisè secundum se spectasse, vt facit in hoc capite Bellarminus; sed secundum adiuncta & euenta; quæ hoc loco, vt & capite quarto Bellarminus excludit. Quapropter Caluiniana fide agit Sutilius, cum Patricium Bellarmino obiicit; quandoquidem Patricius, vt ex ratione eius apparet, simplicem Monarchiam non contulit cum simplici Aristocratia; sed vt vtraque substat circumstantiis: Denique quidquid in libris de Institutione Reipublicæ senserit, in Opere certè de Regno & Institutione Regis, lib. 1. Tit. 13. Principatum seu Monarchiam omnibus aliis gubernandi formis anteponit. Testatur autem ipsemet, se hos libros post illos de Institutione Reipublicæ elaborasse.

C Obiicit Caluinista. *Aristocratia, est melior Tyrannide; ergo & Monarchia, probatur consequentia: Quia Tyrannis est species Monarchia.* Respondeo, consequentiam esse mucidam, enervatam & ineptam; nec probiorem eius probationem: quia Tyrannis non est propriè species Monarchiz, cum sit *capitans & qdæq;* labes, pestis, perniciës & corruptio Monarchia, prout hoc vocabulo significatur vnus principatus, non suam, sed publicam utilitatem procurans.

D Mentitur Sutilius, ex testibus, quos Bellarminus produxit, aut nullos aut paucissimos Monarchiam Aristocratia anteferre. Ad Philonem respondet, eum non loqui de Reipublicarum formis, sed de totius mundi administratione, quæ non ad plures, sed ad vnum Deum pertinet. Sed hæc nimis magna est Caluinistæ impudentia, cum meridiano soli tenebras inducere & induere nititur. An non loquitur Philo de Reipublicæ administrandæ forma; qui laudans illum Homeri versum: *Multos imperitare malum est,* &c. ait; *eum non magis ad ciuitates & homines pertinere, quàm ad Deum?* An ideo de administrandæ Reipublicæ modo non agit Philo, quia dicit, Homericum illum versum magis pertinere ad mundum & Deum, quàm ad ciuitates & homines? Num hac locutione negat ad ciuitates & homines pertinere? Si dicam: hoc magis pertinet ad Bezam, quàm ad petulantem calumniatorem Sutilium; an ideo assero, id ad Sutilium non pertinere? qui ipsam quoque Homericam Vlyssis decantatissimam sententiam, *ἐκ ἀγαθῶν πολυκοινοῦν*, peruertere & aliò detorquere contra totius antiquitatis consensionem non erubescit. Ait, *nec Homerum, nec Philonem per vnus Imperium Monarchiam; aut per πολυκοινοῦν, Aristocratiam intelligere; sed belli præfecturam, per πολυκοινοῦν verò multitudinè*

Imperatorum in bello parum secum consentientium. Verum per hoc suum & suorum Aristocraticorum, hoc est, Caluinistarum commentum refragatur Sutiliuius toti antiquitati, & in primis Aristoteli, qui etiam in Metaphysicis hanc Homericam sententiam generatim accipiens, inde unitatem primi Motoris seu Dei ostendit: Et si enim Vlysses Homericus, seu potius ipse Homerus gnomen illam pronunciauit, occasione confusionis & anarchiæ, quæ tum in Græcorum exercitu apparebat; ipsa tamen per se generalis est, & ubiq; multitudinem eorum, qui imperant, damnosam esse affirmat; vt & unitatem, fructuosam; neque enim inquit, *ἢ ἀγαθὸν πολυκραινίη, ἢ πολλὰ μὲν ἢ ἐλάττω, sed simpliciter, ἢ ἀγαθὸν πολυκραινίη, ἢ ἑκαταρχίᾳ ἢ βασιλείᾳ.* Non est bonum vt multi imperent, Dominus vnus esto, & vnus Rex. Nam occasione vnus particularis facti sæpè generales gnomæ progignuntur: quod & hic accidit. Et quomodo Philo versus hunc Homericum ad belli præfecturam solummodò retulit, cum dixerit, eum magis pertinere ad mundum & Deum; hoc est, ad huius mundi, Deo præside, administrationem, quàm ad ciuitates & homines?

Ad hæc, quæ causæ suadent, vt in bello sit Rex & Dux vnicus, cui omnes reliqui pareant, eadem euincunt alibi itidem Regem & ducem vnum & vtilissimum, & vitandis detrimentis accommodatissimum esse.

Occidit Sutiliuius. *In Regno, hoc est, Monarchia, sæpe plures imperant, vt Constantinus & Licinius, aliique eius collega.* Respondeo, quando plures erant & nominabantur Imperatores, tunc aut aliij dependebant ab vno, aut non dependebant ab vno. Si primum; non erant plures Monarchæ sed vnus, nec plures Monarchiæ, sed vna; Nam Monarcha & Monarchia supremam, & ab alio independentem potestatem denotat. Si secundum; tum non vna; sed plures Monarchiæ illa Imperia erant, nec vnus Monarcha, sed plures; sicut iam Rex Galliæ, Rex Hispaniæ, &c. plures sunt Monarchæ, non vnus: certè plures fuisse tam Monarchas quàm Monarchias eo casu inde elucescit; quòd plerunque sua in prouincia quilibet, arbitrato suo, quod lubebat, factitaret, ediceret, decerneret.

Citat Bellarminus Iustinum Martyrem, qui in Exhortatione ad Gentes dicit, vnus principatum à bellis disidiis que solum ac liberum esse. Oggrunnit Sutiliuius: *Iustinum tantummodo reprehendere Idololatrias; qui plures Deos, eosque inter se discordes, esse putarunt.* Respondeo, Iustini sententiam esse generalem, tametsi prolatam occasione multitudinis Deorum, inter se rixantium, quam statuebant Ethnici, nam vt antea dictum, quotidiano vsu euenit, vt occasione alicuius particularis facti, generales sententiæ promantur & pronuncientur, vt antea dictum: neque enim dicit Iustinus: *Vnius principatus in diuinis, seu in cælis;* sed absolute; *vnus principatus à bellis disidiisque*

solum ac liber esse solet. Conuicia & mendacia in Sanctos, quæ Caluinista mox expuit, ipsis Sanctis vindicanda relinquo.

Citat Bellarminus S. Athanasium; qui in oratione aduersus idola: *Vt multitudo Deorum, nullitas est Deorum, ita quæ, necesse est multitudinem Principum id efficere, vt nullus esse Princeps videatur; Vbi autem Princeps nõ est, ibi prorsus disturbatio nascitur.* Occurrit Sutiliuius. *Athanasium nõ tam optimatum statum, quàm perturbationem Reipublicæ & confusionem in imperio reprehenders.* At qua ratione commodissimè vitatur hæc perturbatio & confusio, an nõ per Monarchiam: idque iudicio S. Athanasij? Nam si defectus vnus principis est causa confusionis & disturbance, sequitur, eius contrarium; nempe, vnum Principem esse causam ordinis & unitatis. *Loquitur Athanasius, inquit Caluinista, de confusione, quæ sequitur ex hominum ambitione Principatum cupientium.* At hæc confusio magis nascitur, vbi plures imperant, quàm vbi duntaxat vnus: nam quod plures consequi possunt, à pluribus appetitur, tanquam à pluribus parabile.

Ad S. Cyprianum respondet Caluinista, *est nihil habere, quod aduersus Aristocraticum statum quisquam sanus dictum existimet.* Hoc habet S. Cyprianus; vnus imperium, quod confortis sit expers, esse omnium optimum & præstantissimum, ac proinde illud ipsum in Deo itidem statuendum esse, exclusa plurium deorum multitudine. An nihil hoc pro Monarchia contra Aristocratiam? Eadem est mens D. Hieronymi. Et tamen Caluinista nos ita dementare tentat, vt credamus Hieronymum id quod voluit, non voluisse: cõmendat enim vnus Imperium. Ait, *ne Romam quidem sub ipsa sua primordia simul habere duos Reges potuisse.* Quo indicat, plurium Regimen instabilius & infirmius esse, quàm vnus. Nam quòd Caluinista dicit, *in Aristocratico imperio esse summam imperantium consensionem;* is credat qui volet; Ex natura certè rei difficilius est, vt quis cum pluribus consentiat; quàm vt ipse secum; prout in Monarchia contingit.

Rursus dat Sutiliuius euidens documentum, se non temerè à Beza *perulantem calumniatorem & conuiciatorem non ferendum,* appellatum esse. Calumniatur S. Thomam Aquinatem *esse leuem veterum politicarum Auctorem.* Sed hanc lædorem sufficienter repellunt S. Thomæ operas; præsertim cõmentarij in Ethica & Politica Aristotelis, & Opus de Regimine Principum, si tamen ex eius officina prodiit; & alia eius monumenta, quæ eum & ciuilem & moralem Philosophiæ peritissimum & callentissimum fuisse declarant.

Ait, *Nullas leges de Republica, à Monacho, aut fratre Mendicante expectandas esse: eiusmodi homines potius decere, vt de nugis in circulis & scholis garriant, quàm vt Rempublicam tractent.* Hactenus petulans Beza Calumniator: quem animaduertere decebat,

aliud

aliud esse leges de Republica ferre; & Rēpublicam tractare; aliud, de optima forma Reipublicæ disputare; hoc posterius fecit S. Thomas, non prius. Posterius pro summa ingenij excellentia excellenter præstare potuit: Neq; enim ad hoc absolute requiritur, vt quis Rēpublicā tractet. Nam & Aristoteles de Republica præclare scripsit, & tamen vitam in schola non in foro contriuit.

Mentitur Calvinista locum S. Thomæ i. p. q. 103. a. 4. nihil pro Bellarmino facere. Quomodo nihil facit, cum ex Monarchia in his terrenis, seu optima gubernationis specie, vsitata, concludat, tanquam ex vniuersali principio, etiam in diuinis vnum Monarcham, Principem seu Regem constituendum esse?

S. Thomam lib. 4. contra Gentes cap. 76. Regnum seu Monarchiā oligarchiæ potius, quàm Aristocratix antepone, mendacium est Sutilianum: nam Monarchiæ simpliciter dat primatum; nec opus fuit eam oligarchiæ præponere; cum nemo nesciat virtutem vitio esse antepone-dam. Est autem oligarchia *ολιγαρχία*, vitium, & corruptio, non quidem Monarchiæ, sed Aristocratix, vt ex octauo Ethicorum constat.

Etiam Platonis luculentissimum testimonium eludere gestit Calvinista; Ait; *Platonem non loqui de regno simplici, sed legibus temperato.* Quasi verò Bellarminus à Monarchia bonas leges excludat. Quasi verò bonarum legum admixtio simplicitati Regni seu Monarchiæ obstet; in qua compositionem nullam facit nisi admixtio alterius gubernatricis formæ, vt Aristocratix vel Democratix. Falsum autem est Platonem non comparare Monarchiam optimatum statui, seu Aristocratix, quia expressè dicit, vnius dominationem bonis instructam legibus optimam esse; gubernationem verò eam, in qua non multi imperant, mediam censeri debere. Quæ hæc species in qua non multi imperant, alia; nisi Aristocratia seu optimatum, status? Nam de democratia seu statu populari mox subiungit: *Multorum administrationem; hoc est; Democratiam, omnibus in rebus debilem atque infirmam esse.* Falsum insuper est, Platonem lib. 6. de legibus, optimatum statum supra Monarchiam laudibus euexisse.

Aristotelis testimonium sic elidere moli-tur: eum lib. 8. Eth. cap. 10. non simpliciter Monarchiam Aristocratix anteposuisse, sed respectu conciliandæ amicitix, de qua eo in loco agitur, Nam lib. 3. Polit. cap. 3. eum primas deculisse optimatum statui siue Aristocratix: insigni profectò vanitate, vt intelliges ex ipsis Philosophi verbis lib. 3. cap. vlt. *ἐπει δὲ τρεῖς φαίμεν εἶναι τὰς ἐπι- δὲ πολιτίας: τὴν δὲ ἀναγκαῖον εἶναι τὴν ὑπὸ τῶν ἀείρων ὀικονομικάν. τοιαύτη δὲ εἶναι, ἐν ᾗ συμβέβη- καν, ἢ ἐναπὶ ἀσμπάντων, ἢ γὰρ ὁ δλον, ἢ πλεῖστον ὑπερέ- χον εἶναι κατ' ἀρετὴν, τῶν μὲν ἀρχαίων δυναμένων, τῶν δὲ ἀρχῶν, οὗδὲ τὴν αἰρετοτάτην ζῶν. Quia autem tres af-*

A firmamus esse res publicas, harum autem necesse est optimam esse, quæ administratur ab optimis viris: huiusce- modi autem est, in qua contigit vel vnum quempiam si- mul omnibus, vel familiam totam, vel multitudinem an- tecellere virtute, his quidem vim, potestatemq; in se ha- bentibus parendi, his autem imperandi, proposita sibi ma- ximè expetendâ vitâ.

Quo loco non comparat inter se Aristoteles tres Reipublicæ formas; sed absolute affirmat, illam esse optimam, quæ ab optimis administra- tur; siue sit vnus virtute & æquitate optimus, vt accidere potest in Regno seu Monarchia, siue sint plures optimi, vt euenire potest in Aristo- cratia; siue tota multitudo sit optima, Quod veri- simum est; nam melior est illa Respublica, quæ à pluribus optimis gubernatur, quàm illa, quæ ab vno malo, vel pessimo: & melior illa, quæ ab vno optimo, quàm quæ à pluribus malis vel pessimis. Sed hoc intuitu nõ considerantur istæ gubernationis formæ secundum se; sed vt sub- stant circumstantiis: quod est contra præsentis disputationis hypothesin.

Vt autem Sutilius glaucoma leæorum o- culis offundat, priora duntaxat Aristotelis ver- ba recitauit, omisis posterioribus, quæ ei iugu- lum incidunt.

Nec nisi insignitè cuiusdam vel imperitiæ vel malitiæ argumentum dixerò, si quis asserat, Ari- stotelem in Politicis Regno seu Monarchiæ an- teponere Aristocratiam; nam in tertio & quarto libro vbicunq; aliquid ex sententia sua decer- nit, Monarchiam secundum se spectatam diser- tissimè antepone Aristocratix: quod vel ex Elo- giis illis apparet, quibus lib. 5. Polit. cap. 2. *Βασι- λείαν* seu Monarchiam afficit, cum eam *πρωτὴν καὶ θεοτάτην* primam & diuinissimam nominat: tyran- nidemque ideo deterrimam esse asserat, quòd sit à prima & diuinissima, hoc est, à Monarchia, de- clinatio.

Ait Seneca lib. 2. de Beneficiis, *optimum esse ciuitatis statum sub Rege iusto.* Respondet Caluini- sta; *hoc eum tribuisse tempori: aliter sensisse in libro De- clamationum, vbi loquitur de præmiis tyrannidarum, & in ludo in mortem Claudij.* At Critici aiunt, nõ esse eundem Senecam, qui ludum illum, & libros de beneficiis, & declamationibus scripserit; hose- nim à patre, illum à filio prodiisse. Ipsi viderint. Ex ludo & Declamationibus nihil euincitur; quia ille in Tyrannum lusus est; Istæ continent paradigmata etiam fictarum rerum; nec effata, multo minus oracula complectuntur, sed The- mata de proposita materia probabiliter di- cendi.

Addit insuper Sutilius. *Senecam loqui simpli- citer de Regno seu Monarchia, non per comparationem ad Aristocratiam.* Quid aliud vult Bellarminus, quàm Monarchiam simpliciter consideratam esse om- nium optimam Reipublicæ formam? Si est om- nium optima; superat ergo ipsam quoque Ari- stocratiam. Si dicam; hominem esse omnium

anima-

animalium perfectissimum; an non illum hoc ipso præfero cani, boui, equo, lepori; licet horum animalium nullam penitus mentionem faciam?

Ad testimonium Plutarchi occinit Calvinista: *Eum, Monarchiam, non cum Aristocratiâ, sed cum Oligarchiâ & Democratia comparare: id liquere ex inscriptione; & inde etiam planum fieri, Bellarminum Plutarchi librum vel non inspexisse, vel dolo malo sententiam eius corrupisse.* At dum iste Bellarminus vel negligentia vel imposturae accusat; suam inscitiam egregie prodit; nam, ut ex toto Plutarchi commentario manifestum est, per Oligarchiam non intelligit Plutarchus vitium Aristocratiæ oppositum, ut facit Aristoteles in Ethicis & Politicis, sed ipsam Aristocratiâ: id planum fit ex primis statim Plutarchi verbis: *Politia appellatur ordo & constitutio civitatis, ad quam dirigitur actiones, quomodo tres politia, id est, forma reipublica dicuntur: Monarchia, quæ unius est dominatio. Oligarchia, quæ paucorum. Democratia, quæ penes populum summam gubernationis ponit.* *Hæc etiam Herodotus libro tertio integrè comparavit: videnturque esse præcipua.* Reliqua enim, intensio, aut remissione harum orta, vitia potius sunt, & corruptela, quam formæ reipublicæ, quomodo in musico concentu modis, seu tonis principibus nimium, aut non satis contentis, error incidit.

Hinc clarum relinquitur, Plutarchum tam in titulo, quam in contextu per Oligarchiam, non vitium, & corruptelam, sed bonam formam Reipublicæ administrandæ intellexisse, quam & *ἀριστοκρατία*, appellat: ex quibus ait, *Persas elegisse Monarchiam; Spartanos, paucorum Optimum liberam dominationem seu Oligarchiam; Athenienses, Democratiam.* Postea subiungit: *Quod si civili viro detur optio formam reipublicæ tanquam musicum instrumentum suo arbitrato capessendi; nullam profectò delegerit aliam, quam Monarchiam, Platonis fidem secutus.* *Ea enim sola potest perfectum istum, & orbium, suæ rectum virtutis tonum, & contentionem sustinere, & utilitatem neque necessitatis, neque gratia causa inflatere.* *Reliquæ, id habent, quod serè in, qui imperat, sub imperio, & potestate est; & qui gerit eas, ipse geritur, ferturque; quod non habet vim solidam, & stabilem, qualis est in monarchia.* Quid euentius, quam Plutarchum hac oratione Monarchiâ reliquis duabus bonis probisque Reipublicæ formis anteponere? Vitium Oligarchiæ pro Aristocratiâ sumptæ repugnans, nominat Plutarchus *ὀλιγαρχία*.

Cum Plutarchus in Solone dixisset: Athenis plurimas seditiones ortas esse, cum Democratia vigeret, addidit continuò: *Vna autem superesse ratio videbatur ad salutem, & quietem, si res delata ad dominatum essent.* Obstrepit Calvinista: *Hæc ostendunt Tyrannidem præstare Democratia potius, quam Monarchiam Aristocratiâ, nam de hac forma ne verbum quidem unum facit, ac certum est, ipsam loqui de Atheniensium civitate, quæ ex seditione populi in tyrannidem incidit.*

Sed hæc inania sunt effugia. Nam vel vult Calvinista Tyrannidem præstare Democratia,

vt Democratia bonam Regiminis formam significat, & gravissimè errat: quia licet tyrannis non sit proximè *ὄνη* seu corruptio Democratia, sed Monarchiæ; attamen ipsa Democratia melior est, quam Tyrannis, semper enim res bona & integra, quæ talis, melior est, quam corrupta; cum in corruptione quæ talis, non sit ratio, sed privatio entis: & per consequens, etiam bonitatis. Si autem per Democratiam intelligat vitium Timocratiæ aduersum, ut facit Aristoteles lib. 8. Ethicorum, iterum vehementer hallucinatur: nam Aristoteles tertio & quarto Politicorum passim docet, inter politiarum parectabiles, Tyrannidem esse pessimam & deterrimam, eò quòd optimæ & præstantissimæ Reipublicæ, quæ est Monarchia, aduersetur. Quod autem Plutarchus in Solone non meminit Aristocratiæ, id nihil est. Satis est, quòd dixit, tum demum Rempublicam Atheniensem in viam salutarem redutum iri, si ad Monarchiam seu unius Principatum redigeretur: Nam eo ipso Monarchiam Aristocratiæ prætulit: si n. Aristocratiâ prætulisset, potius Aristocratiâ quam Monarchiam post tot seditiones saluti futuras affirmasset.

Citat Bellarminus testimonia Isocratis & Stobzi. Oggrunnit Calvinista: *Multum se mirari Bellarmini audaciam, qui Isocratem suam sententiam probare dicat, & ex Stobæo præsummum suæ causæ querat: neque enim Isocratem vel unam rationem, aut verbum habere, quod pro ipso faciat: nec Stobæum pro ipso suffragium ferre.* *Habet quidem ille caput hoc titulo, ἐπὶ τῆς ἀριστοκρατίας: sed eius sententiam aduersarius non intellexit.* hoc enim ideo dixit Stobæus; quia & tyranno, & infimo cuique videtur pulcrum dominari, nullus autem apud ipsum dixit Monarchiam esse optimam reip. formam, aut eam Aristocratiâ præstare.

Non satis admirari queo audaciam huius Calvinistæ: qui neget, Isocratem in Oratione, cuius inscriptio; *Nicoles*; quidquam de excellentia Monarchiæ supra alias Reipublicæ formas dicere, cum non procul ab orationis exordio fufissimè demonstrat Monarchiam Oligarchiæ (sic enim appellat, quam alij Aristocratiâ vocant) & Democratia præstare: ita vt ad caput illius disputationis margini hæc verba Lutheranus Isocratis Editor VVolfius adiecerit: *ἐπὶ monarchiᾷ ἢ ἀριστοκρατίᾳ τῶν πολιτικῶν.* Monarchiam esse optimam ex Reipublicæ administrandæ formis.

Quod ad Stobæum attinet, vanitatem Calvinistæ redarguit titulus seu capitis seu sermonis, quem ipse agnoscit: *ἐπὶ τῆς ἀριστοκρατίας ἢ monarchiᾷ.* *Optimam & pulcherrimam esse Monarchiam,* ex omnibus nimirum Reipublicæ formis; & hoc seu lemma seu thema ostendit postea Stobæus, more suo, variis auctorum testimoniis. Nam quod iste dicit, neminem apud Stobæum dicere, Monarchiam esse optimam Reipublicæ formam, intolerabile commentum est, ut intelliget, quisquis vel obiter Stobæum inspexerit. Nec refert, quòd & Tyrannum & Tyrannidem nominat; nam hæc

vocabula sæpe in bonam partem pro regno & Rege accipiuntur, maxime apud Isocratem, cuius testimoniis hoc ipso in argumento Stobæus vititur & nititur: de quo genere est & illud apud Virgilium: *Pars mihi pacis erit dextram tetigisse Tyranni.*

Ad auctoritatem Persarum ex Herodoto, respondet Calvinista, Persis quidem Monarchiam optimam fuisse visam; sed aliorum aliud esse iudicium. At hic iam oritur quæstio, quorum iudicium sit sanius, & veritati propinquius; vtrum hominum plurimorum & vetustissimorum; an eorum, qui nudiustertius aut quartus, Monarchiæ odio, Aristocratiam super omnia extollere instituerunt.

Ad Homerum repetit Calvinista suum Cocyfum, de quo satis iam supra, cum de Philone sermo esset. Tautologiæ & ineptiis suis appingit hanc thraonicam coronidem. *Atque ita videre licet, hunc gloriosum sophistam, qui omnes scriptores Hebræos, Græcos, Latinos, Theologos, Philosophos, Oratores, Historicos, Poëtas in aciem producere visus est, nunc ab omnibus desertum, nudum, & solum ex prælio fugere.* O iactantiam. Tunc Pseudologiis & lædoriis Bellarminum sua armatura denudaris? Ne ad vnum quidem testimonium à Bellarmino prolatum, quidquam respondisti, quod micam rationis vel eruditionis saperet.

Probat secundò Bellarminus Monarchiæ supra cæteras Reipublicæ formas præstantiam ab auctoritate diuina: nã Deus ex viro fecit omne genus hominũ, &c. *Mirum est,* inquit Calvinista, *si Deus Monarchiam omnibus Rebus pub. prætulisset, cum & ipse aliam probavit, & tot homines sapientes aliud Reipublica genus elegerint.* Respondeo. Deum etiam alias Reipublicæ formas probasse, quia & aliæ bonæ sunt, licet non tam bonæ, quàm Monarchia: alios autem, quamuis sapientes, Aristocratiam potius, quàm Monarchiam elegerint; quia non obligatur quis, vt eligat optimum; satis est; vt bonũ & probum amplectatur. Fatetur Calvinista, *Deum ex vno produxisse omnes,* sed addit; *ineptè inde concludi, Monarchiam esse præstantissimam Reipublicæ formam.* Sed dum Calvinista hanc collectionem ineptiæ insinuat, ipse non parum ineptit; An non enim, qui de præstantia Regni seu Monarchiæ scribunt, ab vnitæte argumenta & firmamenta suæ sententiæ petunt: nominatim Frãcisus Senensis lib. 1. de Regno Tit. XIII. cuius auctoritate Calvinista capite superiore Bellarminum premere voluit?

Citat Bellarminus S. Chrysostrum Hom. 34. in primam Epist. ad Corinthios, dicentem: ideo virum & fœminatũ nõ pariter ex humo exstitisse, sed virum ex humo; fœminatam ex viro, quòd Deus voluerit, inter homines esse non Democratiam, sed regnum. Oggerit Calvinista. *Non ita colligit Chrysostrum, sed potius omnes amoris vinculo coniunctos esse debere, vt pote ab vno principio profectos.* Hoc quidem asserit Chrysostrum, sed

A cam ob causam id asserit, quod omnes ab vno principio, & ab vno capite profecti simus: vnitatem enim seu identitatem principij & capitis, plurimum momenti ad mutuam charitatem cõferre. *Nam si nunc quidem tantum,* inquit S. Chrysostrum, *quia loci dissidemus, alienos nos inuicem esse putamus; Si generi totius duo principia existitissent, quid futurum fuisse credis? Itaque veluti à capite quodam vno totum humani generis corpus depõdet.* postea cum muliere condita, videri posset, quasi duo generis humani principia essent; ait Chrysostrum; Deum per matrimonium illa iterum in vnum redegisset: *enim hi duo in carne vna, & fœminatam viro subiicisse, vt vnitas imperij conseruaretur,* idque eam ob causam, quòd generatim loquendo, vnus imperium melius sit, quàm plurimum.

B Idem Chrysostrum ait, Deum voluisse in domo esse Regnum, seu vnus Imperium, non Democratiam: & hoc propterea, quòd inter æquales soleat esse amulatio. Obiicit Sutilius: *Chrysostrum non dicere inter omnes homines debere esse Monarchiam; hoc ei falsò à Bellarmino affingi;* Nec Bellarminus dixit; *debere esse inter omnes homines Monarchiam ex Chrysostrum sententia, sed, Deum ex vno principio fecisse genus humanum, vt ostenderet, vnus imperio, nihil melius aut præstantius esse; & vt inter homines Regnum, non Democratia esset: quòd ab vno dependere, sit, generatim loquendo, res ad charitatem, pacem & concordiam longè accommodatissima.*

C Probat eandem sententiam Bellarminus à naturali propensione ad Monarchicum regimẽ. Occurrit Sutilius, *Prima in mundo Reipublica Aristocratia, quàm Monarchia fuisse similiores.* Sed hoc affirmat tantum, non probat, Bellarminus autem contrarium perspicuè ostendit.

D Secundò dicit Sutilius. *Neminem se alterius imperio sponte subiicere, esse enim omnes ad libertatem propensos, pro qua retinenda multi mortem oppetere non dubitarint.* Sed hæc nimia est imperitia. An non ciuitates, Reipublicæ, & regna, sunt cœtus hominum, qui spontè conuenerunt, & vnum vel plures ex tota multitudine voluntariè elegerunt, cui ceteri obtemperarent? Quæso, quis coëgit Israelitas, vt se Regi Sauli subiicerent? Nam quòd omnes dicuntur ad libertatem propensi, id de illa intelligitur, quam tollit seruitus seu seruilis conditio: nam seruitus contra vel præter naturam est; non autem subiectio, qua quis Monarchico vel Aristocratico, vel Democratico Imperio subditur; Neque enim serui sunt ciues sed liberi; nec seruis imperant Reges & Optimates, sed liberi, & pro hac ciuili libertate tuenda, multi vitam promptè profuderunt; ne in tyrannos, vel in nouam Reipublicæ administrationẽ ab vtitata abhorrentem, delaberentur.

Ait Calvinista: *Illud maxime esse naturale, quòd est æquissimum, at nihil iniquius quàm vt meriti pares honoribus sint inæquales.* *Et τὸς ἀπολοῖς, καὶ ἰσὺς,* inquit Aristoteles lib. 3. politicor. c. 12. *ἢ τὸ ἀπολοῖς ἰσὺς,*

ὅτι Σιμων, ἕνα χυειον δινα πάντων. Si autem homines non appetunt naturaliter monarchiam, absurde dicit Bellarminus, omnibus penè rebus inditam esse hanc naturalem propensionem. Respondeo, Assumptionem esse falsam; neque ab Aristotele lib. 3. polit. cap. 12. aliàs 16. ex propria sententia asseritur; sed est obiectio eorum, qui contra βασιλειαν seu plenum Regnū disputabant, vt patet ex hac clausula capituli: *Quae igitur adferunt, qui differunt contra regnum, haec sermè sunt, sed non est insuetum Sutliuio ea, quae Auctores ex aliorum mente adferunt, ipsis contra mentem suam affingere.*

Ridet Calvinista, exempla apum, gruum, armentorum & animantium rationis expertiū, à Bellarmino enumerata. Atqui non solus Bellarminus; sed & illi, qui ex professo de rebus Politicis scribunt, his exemplis vtuntur; vt nihil dicam de S. Cypriano, & S. Hieronymo, quos Bellarminus testes laudat; quibus aliquid saltem reuerentiae à Calvinista deferendum erat: quem moneo, caueat, ne conuicium illud: *Armētū hoc Iebustitarum, qui Antichristum sibi in Regem elegerunt, non plus sapere, quàm pecora campi*: recidat in caput eius, & in vniuersum Caluini gregem.

Obiicit Calvinista. Aristotelem illo suo dicto: *solum hominem esse animal politicum lib. 1. Polit. cap. 2. iugulare totam Bellarmini argumentationem.* Quasi verò Bellarminum hoc Aristotelicum dictum feriat: Nam propriè loquendo solus homo est animal sociale, quia solus est animal ciuile; At tamen huius proprietatis quaedam veluti vestigia elucescunt etiam in nonnullis brutis animantibus, vt notum apud omnes, quibus odium Ecclesiasticæ Monarchiæ oculos non effodit.

Oggannit Calvinista. *Porcos non sequi ducem.* Quid tu hic cum porcis, de quibus nullum verbum Bellarminus? Obiicit. *Multa animantium genera libere absque duce vagari.* Neque Bellarminus affirmavit omnibus ducem esse; satis est, si aliis quibus. Occinit: *non omnes apes habere Regem.* Iterum dico, satis esse, si quaedam sub Rege degant. Quanquam nescio vnde Sutliuio tanta notitia apum, vt quae sine Rege viuant, tam exactè norit.

Ait Bellarminus, gubernationem Reipublicæ Hebræorum planè fuisse Monarchicam. Sutliuio, vt hoc argumentum dissoluat, primò omnium Bellarminum *hominem ineptissimum* appellat: vbi rursus iudicium Bezzæ de petulante calumniatore & conuiciatore approbare cogor. Addit, hoc somnium iam antea refutatum. Vbi capite superiore. Quid ibi Calvinista? *Monarchiam demum introductam in illum populum, posteaquam terram promissionis iam multos annos possederant.* Verum vt antea non habuerint Principes titulo Regum, at habuerunt titulo Ducum & Iudicum. An Moses non fuit summus Dux illius populi? An non & Iosue, & qui hos secuti, Iudices?

Ait Calvinista: *Moysem & reliquos nihil fecisse, nisi ex consilio & auctoritate Principum & seniorum*

A populi. Quàm hoc verum sit, abunde testatur sacra historia. Et vt verum esset, tamen vnus Principatui nil obstaret; nam & Monarcha cum suis in Monarchia adiutoribus & ministris, quorum opera necessariò eget, de rebus gerendis deliberare solet, & verò debet, cum vnus omnia solus sat dilucidè peruidere nequeat: sic tamen eorum consilia exquirat, vt summum arbitrium sibi retineat.

Ait Sutliuio: *Summam potestatem leges ferendi, iudicandi, bellicae & pacis negotiorumque publicorum, fuisse penes summum confessum Hierosolymitanum, quem Iudaei Sanedrin dixerunt*; citatque Sigonium lib. 6. de Republ. Hebr. cap. 7. Respondeo, magnam fuisse huius concilij auctoritatem; sed dependenter ab vno principe in politicis quidem politico; in rebus verò Ecclesiasticis, à summo sacerdote. Nam & hodie summa est auctoritas *Parlamentorum* in Gallia, & *Prætoriorum Regionum* in Hispania; & tamen nemo est, qui ideo neget Imperium Galliae & Hispaniae Monarchicū esse; eò quòd omnes senatorum Curiae Regi subdantur.

Obiicit Sutliuio Iosephum; qui lib. 4. Antiq. cap. 6. (edit. mea cap. 8.) ita scribit. *Aristocratia, & vita, quae ex ea degitur, res optima est. nec vos capiat desiderium alterius Reipublicae: Sed praestas, vt hac (Reipublicae formam) contemsi in legum & vestra ipsorum potestate sitis: Satis enim est Deum habere praesidem*: Respondeo, Iosephum, vt & Sigonium lib. 1. de Republ. Hebr. cap. 5. citatum à Sutliuio vocasse imperiū illud ante Saulem, Aristocraticū impropiè, quòd, (vt rectè hic docet Bellarminus) Deus potius populi illius immediatus Rector & gubernator esset, quàm homo, qui vices Dei gereret; & ex lege scripta, seniorumq; consilio omnia administrabat; tamen si primo illi Duci minimè æquales essent; vt fieri solet in Aristocratia, vbi omnes; qui ad clauum Reipublicae sedent, pares sunt, vt dignitate, sic & potestate, si quidem sit pura Aristocratia. At isti, maximè Sigonius, Imperium illud Hebræorum eam ob causam præcipuè faciunt Aristocraticum, quòd in eo lex potissimum cū Deo dominata fuerit. Quae certè non est notio aut ratio Aristocratiae propriè dictae.

Benignior est Iunius, quàm Sutliuio. Non enim abnuat Imperium Moyse, Iosue & Iudicū fuisse Monarchicum; sed ait, fuisse extraordinarium, *Horum Monarchia*, inquit, *(si ita appellare libet) fuit extraordinaria.* Extraordinaria prorsus responsio & opinatio. Quis vnquam dixit; Moyse, quia politicus Princeps erat, extraordinariè functionem illam administrasse? Quis de Iosue hoc vel sensit vel docuit? Quis item de Iudicibus, qui hos duos populi Israëlitiçi Duces secuti sunt? Extraordinariè vocatus sit Moyse ad populi Israëlitiçi gubernationem. Num propterea ad extraordinariam functionem vocatus est? Cuiusnam munus ordinariū erit, si Moyse,

Iosue & similia extraordinarium fuit? Nec scio, quâ mente Iunius affirmare audeat idem tandem agnoscere Bellarminum infra cap. 27. Num eo loco agit Bellarminus de politico Principatu Moysis? Num dicit, Moysis civile populi regendi officium fuisse extraordinarium? An nō apertissimè loquitur de summo Pōrificatu, hoc est, de potestate Spirituali & Ecclesiastica Moysis, quam ait in Moysè fuisse extraordinariam, rationē scilicet successione, quatenus non Moysi, sed Aaroni in summa illa dignitate successum est: vt Tom. 1. lib. tertio fufius explicatum est. De ciuili Moysis potestate nihil penitus dicit Bellarminus infra cap. 27.

Falsum est & illud, *rem ad Principes tribulium & senatum Aristocraticum rediisse*, postquam Moyses & Aarō suo munere sunt perfuncti: Citatque cap. 11. Num. & Iud. 1. Sed in libro Numerorū, nihil aliud scribitur, quàm Moysi datos esse septuaginta viros, qui ei in administratione populi adiumento & leuamento essent: quod Monarchiæ nil repugnat; quia summum imperium penes solum Moysen erat, & omnia, quæ gerebantur, dependenter à Moysè gerebantur, vt nūc quoque accidit in statibus Monarchicis.

Post mortem Iosue vsque ad suscitatos & cōstitutos Iudices videtur in Israëlē status Aristocraticus viguisse, vel potius Interregnum fuisse: neque enim absolutè fit Aristocratiā, quando expectato Principe, Dei vel hominum electione futuro, optimares Rempubicam administrant. Sed hoc Bellarmino non officit, nihil enim agit de statu hoc intermedio; sed de imperio singularium personarum, Moysis & Iosue; & Iudicum, vt Samuelis, Samsonis, & aliorum: nā quod oggerit Iunius horum iudicum non fuisse Monarchiam, sed temporarium subsidium & extra ordinem ad vindictas Reipublicæ; idque constare ex Gedeonis exemplo Iudic. 8. Et ex stipulatione Iephte Iud. 11. Et ex quo rem bene gesserant, eis extra ordinem delatas primas ad obitum vsque: Id Iunianis plasmatis securus annuera: quia Gedeon constitutus est à Deo dux & Iudex populi Iud. 6. postea deuictis Madianitis consenserunt in eius imperium vniuersi Israëlitz Iud. 8. *Dominare nostri tu & filius tuus, & fili' filij tui, quia liberaisti nos de manu Madian*: quibus verbis non Aristocraticum, sed Monarchicum Imperium ei, posterisque eius detulerunt. Nec obstat responsum Gedeonis: *Non dominabor vestri, neque dominabitur in vos filius meus, sed dominabitur vobis Dominus*: hoc enim ideo dixit, quod Iudices essent quasi Vicarij & proreges Dei, vt docet hic Bellarminus; qui illa in Republica primas in gubernatione, modo quodam peculiari tenebat; vt supra cum Bellarmino diximus. Stipulatio illa Iephte pro nobis facit: Nam certus esse volebat de Imperio Monarchico, si vicoriam de filiis Ammon reportasset: Et Israëlitz absolutum imperium ei detulerunt; non adiecta hac conditio-

ne. Tu quidem nos reges, sed ita, vt ab imperio non excludantur optimates.

Probat præterea Bellarminus Monarchiæ super cæteras Reipublicæ formas præstantiam ex eo, quod Israëlī post Iudices dati sunt Reges, vt Saul; Dauid, Salomon. Obiicit Sutliuius, *Deo hunc statum displicuisse; nec posse optimum Reipublicæ statum censerī & Aristocratiæ anteponi, qui Deo displicuerit*. Occidit etiam Iunius: *Reges vitio in Rempubicam Hebræam introductos*. Deut. 18. 1. Reg. 9. Respōdeo, ipsam Monarchiam per se Deo nec olim displicuisse, neque iam displicere; alioqui displiceret illi etiam propria ipsius gubernatio, quæ Monarchica est: Displicerent etiam hodiernæ Monarchiæ, quarum nonnullæ sunt potentissimæ & fortunatissimæ; sed displicuit Deo, quod populus Israëliticus Monarchia illa, in qua ipse, Bellarmino testate, quasi proprius & peculiaris Rex regnabat; contentus esse noluerit; sed eam concupierit, cuius Princeps vniuersum Regnū, vt proprium possideret, & quasi hæreditario iure ad filios nepotesque suos transmitteret. Recinit Sutliuius: *Nihil magis esse stultū, quàm illud in Regno reprehensum putare, quod est optimum, hanc enim Regni summam esse laudem; quod iure ad proximum agnatum deuoluto omni de regno contentio & disceptatio tollitur*. Respondeo, Deum non hoc præcisè reprehendisse; sed quod se excluso, & quasi de auita possessione deiecto, tale regnum elegerint: Nam Deus non tantum erat Dux & gubernator Hebræorum generali illa ratione, qua res omnes regit & gubernat, sed peculiari & propria quadam ratione; ita vt visibiles illi Duces & Iudices tantummodo vicariam functionem, respectu Dei, obirent, vt docet Bellarminus.

Ait Sutliuius: *Bellarminum aduersari sacriliciter: eas enim docere ideo reprehensum fuisse populum Israëliticum, quod Regem petiisset, non quod tyrannum*. Quid tu de Tyranno somnias? Nullum verbum Bellarminus de Tyranno, vtpote cui exploratissimum fuerit, regnum ab Israëlitis expetitur, & à Deo postea comprobatur, non fuisse tyrannidem, sed probæ notæ gubernandi formam. Impiè egerunt Hebræi petentes Regem; non præcisè, quæ Regem petebant; sed quæ cum iniuria Dei, qui per hanc Monarchiam à peculiari illa sua regendi populi Israëliti functione quodammodo excludebatur. Instat Sutliuius. *Absurdum fuisse alium Regem postulare, si quem antea habuisset: & facile respondere Samuel populo potuisset, & diceret, cur Regem quaritis, cum iam Regem habeatis?* Respondeo, Israëlitas, quando regebantur à Ducibus & Iudicibus, habuisse Reges, (nam & Iudices vocabantur Reges, vt patet Iud. 18. *In diebus illis non erat Rex in Israël*. Et cap. 21. *In diebus illis non erat Rex in Israël, sed vnusquisque, quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat*.) Sed non habebant Regem eius sortis & conditionis, cuius erant cæteri, qui hoc nomen vsurpabant: nam variæ sunt Monarchiæ species, variæ limitationes & restrictiones; vno

verbo,

verbo, varia genera, ut ipse Calvinista ca. 2. ex Aristotele docet. Hinc ipsimet seniores Israël nō petiuerunt sibi à Samuele constitui qualemcunq; Regem: sed talem postularūt, qualem *vniversa habent nationes*. Et, *erimus nos quoque sicut omnes gentes*, habendo nimirum Regem absolutum, qui non sit quasi peculiaris vicarius Dei; sed independente potestate utatur.

Hic autem dicat velim Aristocraticus & Monarchomastix Sutliuius, si Aristocrata simpliciter est melior, quàm Monarchia, cur, ut scriptura loquitur, *vniversa nationes, & omnes gentes* Monarchiam seu Regnum potius elegerunt, quàm Aristocratiam? *Insanum fuisse*, inquit Sutliuius, *si Rege optimo abiectio tyrannum petissent, quod tamen Bellarminus patet*. Iniuriam facis Bellarmino, nihil ille de Tyranno: nec Saulem à Samuele vnctum, & à Deo confirmatum pro Tyranno habet; sed pro legitimo Rege; Nec vitio, sed legitime Saul est electus & designatus Rex; tamen si origo vel potius occasio huius legitimæ electionis & designationis fuerit populi improbitas, & in Deum impietas.

Admodum petulanter inequitat Sutliuius Bellarmino, quod scripserit, Patriarchas in veteri testamento regia potestate fuisse præditos. Hoc, inquit calumniator, *Bellarmini arguit insignem stultitiam & imperitiam, qui patrisfamilias & Regis iura domum & Rempublicam distinguere non potuit*. Hæc tua, Calviniane, oratio, luculenter ostendit, non immeritò *petulantis calumniatoris* encomio te à tuo Beza cohonestatum esse: Nam quomodo iura, domesticum & regium discriminentur, multis annis antè nouit Bellarminus, quàm tu Excelsensis Pseudodecanus creareris: Quod enim oggannis, *vbi non est nisi vna domus, ibi non esse ciuitatem aut regnum, sed tantum ius domesticum*, id asseris, quod tibi firmo aliquo argumento demonstrandum incumbit, vnde enim tibi constat, totam familiam Abraham vna in domo & sub vno tecto habitasse? quæ tanta fuit, ut capto Loth, & abducta eius substantia, statim trecentos decem & octo vernaculos in aciem educere, & hostes persequi potuerit. tamen si tu Calvinista in vocabulis insidias struis, quasi vnica familia vel domus ex Bellarmini sententia, nominari possit ciuitas, vel regnum; quod primo intuitu per quã absurdum auribus accidit. At nihil Bellarminus de hoc, num *ciuitatis* vel *regni* vox, in vnica domū quadrare queat; quia nō ignorat ab Aristotele, & aliis hæc nomina aliter vsurpari; sed affirmat, Patriarchas habuisse regiam, hoc est, principalem potestatem, & id inde euincit; quia bella gesserunt, vitæque ac necis potestatem habuerunt; quæ ius æconomicum seu domesticum longè transcendunt: neque enim ideo præcisè ius vitæ ac necis quis possidet, quia iure æconomico pollet. Quod si domum seu familiam illam Abraham, v. g. Sutliuius non vult appellare Regnū; afficiat quocunq; libuerit nomine, dummodo

A fateatur, Abrahamum, & alios Patriarchas, Regis seu Principis potestate fuisse præditos, quæ absolutè loquendo à nullo vel pari, vel superiore dependeret, & ea, quæ principis erant, liberè ageret: nam quod Calvinista vitæ necisque auctoritatem Patriarchis ex *iure domestico* conuenisse scribit; nimis insulsum est ac imperitū: si enim hæc potestas ex iure æconomico præcisè, quæ tale est; profueret, omnibus, qui illo iure pollet, competeret; At contrarium verum esse, nemo sanæ mentis ignorat.

B Ut Bellarminus ostenderet ius regium competiuisse Patriarchis, protulit exemplum Iudæ Gen. 38. qui nulum suam, quæ scortationis fuerat accusata, igni adiudicauit, neque tamen Iudam vllum senatum consuluisse aut rogasse. Respondet Iunius. *Vtrumq; falsum: non enim Iudas morti adiudicauit, ut Iudæ, vir nondum senex, atque extraneus in alieno agro, cui pater & fratres natu maiores erant, sed ut accusator irrogauit mortem*. Ut quis sit Iudex, nil opus, ut ætate annosum Priamum superet: aut patre & fratribus natu maioribus careat. Certe Iudam ut Iudicem, propria auctoritate nulum ad flammam damnasse, argumēto est absolutum illud mandatum eius: *Produce eam, ut comburatur*. Nec meminit scriptura, ad hanc sententiam, eiusq; executionem, alterius quàm Iudæ nulum & arbitrium interuenisse: Itaq; statim subiicitur: *Quæ cum duceretur ad pœnam, misit ad fœcerum suum dicens, &c.* Neque etiam hic vlla mentio Iudicem in portis vrbium sessitare & lites cognoscere ac dirimere consuetorum, quæ consuetudo, postea demum, constitutâ Hebræorum Republicâ, nata est: nec Chananæis, inter quos tum versabatur Iudas, in vsu erat. Itaque vanum est illud Iunij glossema, quod hic, ut & in scholiis ad sua Biblia, adducit: *Iudam iussisse, ut duceretur nulum ad portam, non ad patibulum*. Mirū, si Iunio verba illa: *Produce eam, ut comburatur; non patibulum, sed portam* sonant. Et vnde nobis certum testatumq; faciet apud Chananæos eundem viguisse morem, qui inter Hebræos posteris sæculis obtinuit, ut ius à Iudicibus diceretur in ciuitatum portis? Nec refert, quod Iudas tunc in aliena terra degeret: nam & Abraham in peregrina terra versabatur, & tamen Gen. 14. aduersus quatuor Reges bellum gessit.

C Obicit Sutliuius, *Moysem & Aaronem cum mandata ad populum Israëliticum haberent, congregasse cunctos seniores filiorum Israël: hoc autem non facturos fuisse, nisi apud optimates & seniores imperium fuisset*: citatq; caput quartum Exodi. Inanis obiectio. Nam tū Moyse necdum Principem & Ducem populi Israëliti reipsa, & in actu exercito egerat, sed ut ageret, à Deo in solitudine monitus & designatus fuerat; ut igitur à populo reciperetur & agnosceretur, an non saltem seniores conuocante, iisque voluntatem & iussa Dei sibi que demandam prouinciam patefacere oportuit?

Deinde num ideo Rex non est Rex hoc est, Monarcha, si quando Optimatum Concilium conuocet, & cum illis de communi Reipublicæ utilitate deliberet? An non idem fit in Anglia, in qua iste Caluini discipulus degit? Moysen, Iosue, Samuelem, & Iudices nunquam nominauit Bellarminus Reges; sed eorum imperium vocauit Monarchiam. Et ut reges nuncupasset, an non scripturæ exemplo setueri posset; quæ Iudices vocat Reges, ut supra dictum. Nec obstat, quod garrat de magna eorum potestate, qui principes in populo Israëlítico erant: nam & nunc in Imperio Romano ingens est Principum & quarundam Rerumpublicarum potestas in fœderibus percutiendâ, in diuidenda terra, & legatû mistendâ, & tamen omnes subiiciuntur vni Monarchæ, videlicet Imperatori.

Probat præterea Bellarminus excellentiam Monarchiæ supra cæteras Reipublicæ formas ex proprietatibus eius, quarum prima est Ordo, quia Monarchia magis est ordinata, quàm Aristocrata vel Democratia, & aptior ad conseruationem pacis. Respondet Sutliuius, *hac potius Aristocratiæ competere, quàm Monarchiæ*. Si ita est, cur non suadet suis Britannis, ut, dimissa Monarchia, Aristocratiam in prouincias suas introducant? Suadere hoc incipiat Caluinista. Nos interea contemplantur, quæ præmia sua fors iste sit reportaturus.

Accuratius, inquit, *seruantur leges in Aristocratiâ, quàm in Regno, cum Rex sit legibus solutus, multaq; faciat contra, aut saltem præter leges*. Et hoc nouum argumentum est, quo popularibus suis suadere poterit, ut malint esse Aristocratici, quàm Monarchici. Miror, qua fronte hæc chartis illinere audeat homo, qui in Regno, & sub Rege degit, & qui in Ecclesiasticis quoque negotiis & quæstionibus Regem pro capite agnoscit ac veneratur: nam longè commodior est, per se loquendo, in Monarchia, quàm in Aristocratiâ leges custodiendi ratio, cum omnes vni subsint; & ab illo absq; discrimine ad officium compelli queant. Illud autem: *Regem solutum esse legibus*; non sine moderamine accipi debet: Ut paucis expediam, solutus est quoad *coactionem*, non quoad *directionem*.

Addit Caluinista: *Homines in Aristocratiâ eò melius esse moratos, quò minus pro delictis sperant veniam. Contra verò fieri in Monarchia; eamq; ob causam in Pontifici Regno omnia sceleribus redundare*. Hic iterum grandem securim popularibus suis impingit; quos, quia sub Rege & in regno degunt, minus bene moratos, & ad scelera audentiores facit, quàm Caluianos in Batauia, qui Aristocraticam vel Democraticam vitam viuunt. Nam quòd hic de Pontificiorum flagitiis declamitat, id non est ei dandum crimini: Nam nisi in criminandi arte insigniter exercitatus esset; nunquam à Papa suo Beza *potulans calumniator* audisset. Si Epitomen quandam sanctimonix Caluianæ ex

iplo Caluino, & Caluinista Polano à me concinnatam spectare cupis, consule meum Bauium & Mœuium; & Panegyricum Misenicum. Illud item meretur præmium à Monarchicis Anglis tibi persoluendum, quod ais; *Aristocratiâ minus esse obnoxiam seditionibus, quàm Regnum*. Si ita est, cur populares tui, expulso politico & Ecclesiastico suo Monarcha, non conuolant ad Aristocratiam? Forsan paulò post Aristocraticis tuis rationibus ipsi Deo persuadebis, ut Monarchiam suam in Aristocratiam transformet: præsertim, si, ut Caluinista dicit, *Aristocrata est omnium firmissima & robustissima: & ad diuturnitatem & stabilitatem accommodatissima*: si vera canit iste Anglus, iterum mirari subit, cur Angli Monarchici non è vestigio incipiant esse Aristocratici. Quis enim patriæ tantus est osor, qui eam non cupiat esse quàm firmissimam, robustissimam, maxime diuturnam & stabilem.

Ait Caluinista; *absurdum esse, dicere; facilius ciuitatem ab vno regi, quàm à multo; nam plures oculos, plura videre, quàm vnum*. Et hoc, vbi Monarchicis tuis Anglis persuaseris, tum ad nos regredere, & num illud nobis itidem persuadere queas, experire. Sed piget referre plures huius hominis vanitates ex Buccano, Bruto, & id genus aliis Regum hostibus, & Aristocraticis Democratiscisque flabellis corrasas, quas ipse Bellarminus satis diluit, ut & Guilhelmus Barclaius, in opere contra Monarchomachos, hoc est, contra Bucananum, Brutum, similes.

Illud ut sæpe iam testatus sum etiam atque etiam mirarer, hominem, sub Monarcha & in Monarchia degentem, hæc contra Monarchas & Monarchiam in chartas expuere ausum fuisse, nisi compertum haberem, omnia ista ex immani quodam odio Monarchiæ Ecclesiasticæ in Catholica, Apostolica & Romana Ecclesia fundatæ proficisci. Nec tamen isti ex Anglia, Romanæ Monarchiæ obtrectatores, animaduertunt, se sua vineta cedere, dum abs se Pontificiam Monarchiam cædi existimant, quandoquidem & ipsi olim, pro pudor, sæminam; nunc Regem Politicum pro capite, hoc est, pro Monarcha, synagogæ suæ suscipiunt & suspiciunt.

C A P V T III.

Monarchiam Aristocratiâ & Democratia admixtam utiliorem esse in hac vita, quàm simplicem Monarchiam.

ix attingunt Prædicantes hoc caput. Inter cætera probat Bellarminus, in veteri testamento sic diuinitus Monarchiam fuisse conformatam ut Aristocratiâ & Democratiam aliquo modo admixtam haberet: habuisse enim Hebræos vnum

siue

sive Ducem, sive Iudicem, sive Regem, qui toti multitudinī imperaret, & hoc ad Monarchiam pertinere. Habuisse item multos Principes minores, de quibus Exod. 18. & hoc ad Aristocratiam spectare. Fuisse item ex omni plebe, & nō tantū ex vna aliqua tribu assumptos principes, vt ex eodem cap. 18. & ex Deut. cap. 1. colligitur. & hoc aliquatenus Democraticum statum concernere.

Iunius. *Fugit hominem differentia fori iudicialis, & senatus sive iudicij publici. De foro iudiciali ad dirimendas lites & causas terminandas agitur Exodi 18. & Deut. 1. De consilio verò ad politicam Reipublica administrationem pertinente, Num. 11. Itaque nihil probat ex rei diuersa historia.*

Mirificus est passim Iunius in procedendis nouis & ad rem nil attinentibus distinctionibus: Bellarminus hoc loco nil aliud docere voluit, quàm Monarchiæ Hebræorum fuisse aliquid de Aristocratiâ & Democratiâ admixtū. Quod cum Prædicans iste falsitatis cōvincere deberet; concionari ingreditur de differentia fori iudicialis, & senatus sive iudicij publici; & cauillatur, Bellarminum perinde facere, ac si centum uisalia iudicia cum senatu consultis confunderet. Nimirum qui calumniari semel in animum suum induxit, is si aliūde non suppetat, ipse sibi calumniandi materiam fingere debet; ne penitus obmutescere cogatur. Neque locum illum ex Numeris protulit Bellarminus: Et licet protulisset, æquè commodè, quod proposuerat, inde confecisset; nempe Monarchiæ, aliquid de Aristocratiâ & Democratiâ adiunctum fuisse: Falsumque est, & à Iunio confictum, eos Iudices, qui Num. cap. 11. constituti sunt, non fuisse litibus & controuersis forensibus cognoscendis & componendis præpositos, sed tantum ad deliberationes de Republica delectos. Nam Moyses absolutè petiit sibi in regimine illius populi à Deo adiutores dari. *Non possum, aiebat, solus sustinere hunc populum, quia grauius est mihi.* Cur grauis, nisi ob multitudinem controuersiarum & litium? Cui Deus: *Auferam de spiritu tuo, & radamque eū, vt sustentent tecum onus populi, & non tu solus graueris.* Quibus verbis, pollicetur Deus Moyse adiutores & ministros non tantum in deliberationibus de Republica, quæ forsā Moysen non adeo molestant & excruciant; sed indefinitè in omnibus negotiis, atque adeo etiam in litibus & quæstionibus populi cognoscendis & dirimendis. Nam si has omnes Deus humeris Moysis impositas reliquisset, parū leuamenti Moyse attulisset: nemo enim ignorat, plenum molestiæ opus esse, controuersis & vitiligationibus vulgi cognoscendis & decidendis vacare.

Non est hic prætereunda Mortoni Anglicani frons inuerecunda; qui Bellarmino opprobrat, quasi contradictorias has duas propositiones. *Monarchiam simplicem ex simplicibus Reipublicæ formis esse optimam: & Monarchiam Aristocratia & Democra-*

tie admixtam, esse simplicem Monarchiam vtiliorem atque præstantiorem. Sed Mortonus, vt ferè vbique, ita & hoc loco; id est, p. 2. vaniloquæ suæ Apologiæ lib. 2. cap. 1. impostorem agit; nam secunda propositio non est Bellarmini; quia cap. 3. disertè dicit; Monarchiam Aristocratia & Democratia admixtam, esse vtiliorem, non absolutè; sed in hac vita, & propter naturæ humanæ corruptionem: hoc est, per accidens ratione circumstantiarum; non per se & præcisè. Quocirca capite sequenti simpliciter, directè & absque vlla circuitione decernit Bellarminus, Monarchiam cæteris Reipublicæ formis antecellere.

Hinc & in auras abit alia à Mortono fabricata antilogia. Dicit Bellarminus hinc cap. 2. Monarchiam simplicem excellere cæteris, quia etiam Deo competit. At lib. 2. de Christo. cap. 8. *S. Igitur prima;* ait idem Bellarminus; *Beatitudinem esse summum bonum, vnum verò & insigne bonum esse consortium equalium.* Ex quibus nascitur, Mortono obstetricante, hoc dilemma: *Optimum est esse solum: & tamen summum bonum est habere consortium equalium, Quàm non conherent?* inquit Mortonus. cui assentior, si loquatur de Mortonicis, hoc est, suis mendaciis. Sunt enim, vt funiculus ex arena connexus. Audi Calvinista. Trinitas personarum, atque adeo consortium diuinarum personarum in eadem numero essentiâ, non tollit Monarchiam; nam vt est vnus Deus; licet tres sint personæ; sic & vnus est Monarcha, omnia gubernans, quamuis in personis trinus. Itaque summum bonum est in diuinis, habere consortium æqualium, sed talium, qui non modò voluntate ac perpetua consensione; sed & essentiâ ac naturâ sint vnum & idem: quæ identitas facit, vt Monarchia verè cum personarum multiplicatione subsistat. Sed Mortonus, vt est argutus, ita ratiocinari videtur: *Tres sunt in diuinis personæ; ergo Monarchia non habet locum in diuinis; similiter ac si diceret: Tres sunt personæ in diuinis; ergo non est vnus Deus omnia gubernans ac moderans.*

Eiusdem generis sunt reliquæ antilogiæ, quas Mortonus ex fanatico suo cerebro extudit, & lectori contemplandas proposuit: Etsi in illis nullæ Bellarmini vel alterius Catholici scriptoris cōtradictiones, sed Mortonici capitis admodum grauiet læsi circumuolantia phantasmata, verè & valde dilucidè elucescunt.

CAPVT IV.

Circumstantiis seclusis, Monarchiam simplicem absolutè & simpliciter excellere.

CCVSAT Bellarminus Caluinum, quod Aristocratiam Monarchiæ anteposuerit, seclusis omnibus circumstantiis. Oclamat Danæus, Caluinum cum Aristocratiam presert Monarchia spectare hunc mundi statum, quali est, qualisque futurus est vsque ad consummationem seculi. Sed mētiri Danæum, perspicuè docent verba Caluini à Bellarmino recitata ex lib. 4. Instit. cap. 20. §. 6. Equidem si in se considerentur tres illæ, quas ponunt Philosophi, regimini formæ. (quid est rem in se considerare, quàm considerare illam seclusis circumstantiis, & quasi ab omnibus aduentitiis denudatam?) minime negauerim, vel Aristocratiam vel temperatum ex ipsa & politia (hoc est, Democratia) statum, aliis omnibus longè excellere. An non sunt sat clara hæc Caluini verba? An non sat clarè vanitatem Danæi redarguunt? Nam quòd in posterioribus editionibus errorem suum agnouit & emendauit; nū ideo sequitur, eum prius turpiter non errasse, cum Aristocratiam in se spectatam Monarchiæ antetulit?

Valde stomachatur Iunius; quòd Bellarminus Caluino prioris sententiæ mutationem & expunctionem exprobrauit, nemini enim vitio dari, si sua recognoscas, & meliora reddat; ipsum Bellarminum hoc fecitasse. Respondeo, mutationem sententiæ & cognitionem lucubrationum suarum non verti vitio illis, qui modestiæ memores, scribunt, & asserunt, vt homines, labi & hallucinari faciles. At si quis hæreticorum, Caluini, Lutheri, Melanchthonis & similium ritu, non modo scriptitet; sed & sua placita, verissima, immota, inconcussa, & ex ipsarum scripturarum penetralibus deprompta thraſonicè iactitet; & postea post tot thraſonismos, mutet, demutet, vertat, inuertat: ac prius probata, improbet; is meritò culpatur. Qua de re dixi multa contra Iunium & alios sectarios libro secundo de iure prohibendi libros malos & noxios.

Obiicit Bellarminus Caluino contradictionem. Qua dum Iunius eum liberare studet, laterem lauat. Summa hæc credit, Bellarminum nescire discrimen inter has duas locutiones: in se, & per se. At optimè nouit Bellarminus, has duas phrasas discriminari duabus diuersis præpositionibus, sensu autem conuenire, prout à Caluino vsurpatur; nam siue dicas rem in se considerari; siue per se considerari; hoc dicis; eam seclusis circumstantiis secundum solam suam substantiam seu rationem essentialem considerari. Cum ergo Caluinus dicit; Aristocratiam excellere, si in se considerentur tres illæ formæ; cumque mox ad-

dit; hoc non esse verum, si per se considerentur; quid aliud agit, quàm quod sibi contradicit, vel potius quid dicat, nescit, aut non intelligit?

CAPVT V.

Debeatne Ecclesiasticum regimen esse Monarchicum.

VRMVRAT Danæus. I. Bellarminum velle implere paginas. II. Eum velle lectorem otio aburi. III. Eum rem esse & remotissima adſciscere. IV. idque ea mente, vt sui ingenij industriam ostentet. V. Bellarminum aut se euertere; aut pugnantia dicere, & cum Caluino consentire. Quid ita? Quia contendis toto hoc opere Ecclesiæ regimen esse Monarchicum, & quidem planè; & tamen hic negas. Vbi vnquam scripsit Bellarminus, Ecclesiæ regimen esse Monarchicum planè, hoc est, purè, sine vlla admixtione ex Aristocratia & Democratia? Monstra, oro, locum si potes; Ni monstraues; quis alius habebis, quàm is, qui vt esſes, iam pridem tot tuis matzologiis & alogiis commeruisti; qui grauissimas Bellarmini disputationes non nisi mendaciorum & conuiciorum obtusissimis hastis oppugnas. Iunius hic præter suum Negatur, nihil adfert.

CAPVT VI.

Ecclesia gubernationem non esse Democraticam.

NON est sui absimilis Danæus, etiam hoc loco, omnia Bellarmini argumenta prosternit his suis arietibus. Verboſus est hic scriptor in toto isto capite, non neruosus. Nihil probat. Quis hoc affirmat? Danæus. Quis ille? Hic taceo. Notus iam est. Addit. Episcopus olim non à solis Episcopis, excluso populi suffragio, creatos fuisse: Quid hoc ad rem? Num ideo regimen Ecclesiasticum fuit aliquando Democraticum? Quanquam nil populus in Electione Ministrorum Ecclesiæ vnquam iure diuino habuit; sed si quid habuit, id totum habuit ex conuientia vel concessione Pontificum; vt docet Bellarminus lib. de Clericis cap. 7.

Ait Danæus, neminem suorum dixisse aut scripsisse Ecclesiæ regimen esse merè & purè Democraticum, quidquid Bellarminus cauilletur. Atqui Bellarminus nulli ex Lutheranis vel Caluinianis hanc sententiã attribuit; tantum dicit, Illyrici iudicio, Democratiam habere in Ecclesia primas partes: Aristocratiam, secundas. Nega, si audes, (quanquã quid non audes?) hanc esse Illyrici opinionem.

Iunius, vt aliàs vbique, ita & hic reuocat mihi in memoriam illud Homericum: *ἴσθηται δὲ πᾶσι, καὶ ἀπὸ θελοῦσιν ἴππεσσιν* Vbique enim

textum Bellarmini in frustilla concidit & lancinat, ita vt nec pes nec caput vni reddatur forma. Ait Bellarminus ex Eusebio lib. 3. Hist. cap. 4. colligi, Dionysium Areopagitā à S Paulo Athenarum constitutum esse Episcopum. Obstrepit Iunius: *Horum quidem nihil Eusebius.* Quomodo nihil? An non sunt hæc ipsissima Eusebij verba? *Adde iū,* (qui Apostolis successerunt, & ab illis constituti sunt Episcopi) *Areopagitam illum, Dionysium nomine, quem in Actis Apostolorum post Pauli concionem in Areopago apud Athenienses habitam; ad fidem conuersum fuisse, Lucas in Actis Apostolorum scribit, (Act. 17.) quemq; primum Ecclesie Atheniensis Episcopum designatum, alius quidam Dionysius Ecclesie Corinthiorum pastor, scriptor sanè per antiquus, narrat.*

Ait Bellarminus: Nestorium à Constantinopolitano Episcopatu depositum per Ephesinam synodum, mandato Cælestini, Papæ Romani, idque testari Euagrium lib. 1. cap. 4. Iunius. *Negatur. Hæc nō sunt Euagrii.* Quid? An nō apud Euagrium ita loquuntur Patres Concilij Ephesini, causam reddentes, cur Nestorium deposuerint? *Ecclesie Canonibus, tū Epistolā sanctissimi Patris nostri & collega Cælestini, Episcopi Ecclesie Romanae necessariō compulsi, idq; non sine crebris lacrymis, ad hanc seueram sententiam contra eum pronunciandam venimus.*

CAPVT VII.

Ecclesiasticum regimen non esse penes principes seculares.

VOCIFERATUR Danæus, Bellarminum principibus pijsq; magistratibus omnem omnino potestatem in Ecclesiam adimere. Nec semel hanc criminationē effudisse contentus est, sæpius eam occinit; cum Bellarminus ius Ecclesiam tuendi, & verum Dei cultum propagandi & propugnandi Regibus & principibus ex officio cōpetere, copiosè doceat lib. de Clericis cap. 18. & in hoc ipso etiam capite idem disertè tradat.

Mox crepat Danæus: *Fallacias à non consequente. A non causa pro causa. A dicto secundum quid, ad dictum simpliciter.* S. Gregorium Magnum & Gelasium laudatissimos Pontifices nominat *acerrimos piorū magistratuum hostes.* Blaterat nescio quid *de Pontificia culina & Romana nidore.* Vno verbo, licet totam Danzi ad hoc caput responsionē distillare conareris, neguttam quidem rationis exprimere posses.

Ad extremū stolidè gratulatur Bellarmino, quòd factus sit Calvinista. *Letetur salum,* inquit Danæus, *iam Calvinista est, & bene sentit prioris sue sententia & erroris pœnitens Bellarminus.* Orcus, opinor, lætaretur, non cælum, si vir tantus Calvinismum amplecteretur. Cur Calvinista Bellarminus? Quia dixit, Reges debere esse legum diuinarum custodes. Ipsorum esse edictis & pœnis impedire blasphemias, hæreses, sacrilegia. Ideo-

Ane Calvinista Bellarminus? An nihil aliud volūt Calvinista? An non docent, iudicium de religione & interpretationem legum diuinarum pertinere etiam ad Principes? Num hoc Bellarminus, vel vllus orthodoxus sentit? Inspice, quæso, oculis apertis extrema verba huius capituli, & caput decimum septimum libri de Clericis, & fortè intempestiuam tuam gratulationem retractabis.

Vehementer exardescit Danæus, quòd Bellarminus scripsit, Christianos Reges præesse hominibus Christianis, non vt Christiani, sed vt homines sunt. Arbitratur hoc cum summo Christianorum principum dedecore coniunctum. Sed meminisse debebat Danæus hoc milles à Luthero totidem verbis fuisse assertum, cū alibi passim, tum in libro, *quatenus politico magistratus sit obtemperandum:* vt taceam Philippū Melancthonē; qui in suis Disputationibus, quæ exstant in operibus eius Theologicis, idē frequentissimè inculcat: tametsi longè alio sensu & animo, quàm Bellarminus, qui eam solummodo ob causam ait; Reges Christianos subditis Christianis, non præesse, vt Christianis, quòd iudiciū de rebus ad Christianam fidem pertinentibus, non spectet ad Reges & Principes politicos: quare sub ista ratione Christiani, quā tales, hoc est, vt legibus extra nōtionem, arbitrium, interpretationem & iudicium Regum positis ducuntur & reguntur; à tribunali Regum & Principum secularium liberi sunt. Quod verum est: licet iisdē, alio respectu iura dent, vt Christiani sunt, hoc est, vt Reipublicæ politicæ ad Christianam normam conformatæ membra sunt; & vt Reges ac Principes Christianæ religionis tutores sunt, custodes, nutricij & propagatores: Sic enim Christianos, etiam formaliter, quā tales, tueri ac custodire debent. At Lutherus & Hæretici Christianum, vt talis est, & sub quocunque *Christianismi* respectu ab omni prorsus tam Ecclesiastico quàm politico imperio solutum pronunciant. Quod somnium nulli orthodoxorum in mentē venit.

Iunius æquis auribus audire non potest, quòd Bellarminus dicit: Henricum VIII. Angliæ Regem se caput Ecclesie constituisse. Et certè ab æquis auribus non nisi iniquè hoc accipi potest. Sed cur Calvinistæ Germani, Galli, Belgæ non vrgerent fratres suos Britannos, vt ab hac amentia desistant; & quòd à Rege illo contra cōmunem omnium seculorum sensum, patratum est, ad successores non deriuent?

Commemorat Bellarminus ex Sulpicio exemplum Maximi Imperatoris, qui poculum sibi, vt omnium nobilissimo, à pincerna oblatū, misit ad S. Martinum, qui non recusauit, sed primus bibit, & postea non Imperatori, sed Presbytero suo calicem tradidit; nullum existimans digniorem, qui post se biberet. Hanc hilloriam eludere conatur Iunius partim iocis, partim

calum-

calumniis: Ait enim: *forſan ſituiſſe Martinum ex oratione diu habita, eaq; de cauſſa Imperatorem ad eum miſſiſſe calicem.* At nihil de ſiti Sulpicius, quem credibile eſt, melius nouiſſe, quo conſilio Imperator ſcyphum S. Martino obtulerit, quàm hunc ex Holandia Caluiſtam ab æuo S. Martini tam remotum. Nec S. Martinus ſiti periſſet, licet Imperator ipſe ante Martinum bibiſſet. Ergo quidquid Maximus egit, id argumentum honoris & reuerentiæ erga Episcopum & ſacerdotem fuit. *Et quid ſi ruſticè Martinus egiſſe diceretur, ait Iunius.* Et quid ſi Iunius vel cauillatorem, vel calumniatorem, vel vtrumq; agere diceretur, ſi in eo factò ruſticitatis S. Martinum accuſaret, quod ei omnis antiquitas ſemper laudi dedit? *Nihil horum, ait Iunius.* Bene habet. Abſoluit Caluiſta S. Martinum à ruſticitatis nota: ſed ita, vt eam transferat in Sulpicium, qui *Martini vrbanitatem neſciuerit, nam vel Iosephi exemplo Gen. 43. conſtat homines conditione inferiores non ſolere ad principes rem, quam miſerint, remittere, aut eũ calicem tradere.* Sed nihil efficit hiſce ſtrophis: nam non quæritur, cur S. Martinus calicem non remiſerit, ſed cur Maximus S. Martino priuſquam ſibi calicem offerri voluerit; Item cur S. Martinus Presbytero ſuo eundem calicem porrexerit, vt ante Imperatorem biberet? Tam hoc, quàm illud; tam ab hoc, quàm ab illo factum dicimus, Sulpicium ſecuti, ob reuerentiam & præminentiam dignitatis ſacerdotalis: neque vlla atramenti ſui fuſione ſeu ſparſione hæc ſepia hanc veritatis lucem obruet.

CAPVT VIII.

Eccleſiaſticum Regimen non eſſe præcipuè penes Episcopos.

IRCA hoc & ſequens caput præcipuè ſe diſſundunt Sutliuius & Sibrādus. Nec prorſus muti ſunt Danæus & Iunius. Itaque Sutliuius lib. 1. cap. 5. hanc ponit aſſertionem: *Eccleſiaſtica politiæ externam formam ad reip. ſtatum Ariſtocraticum proximè accedere; & ei ſimiliorem eſſe, quam regno, aduerſus Bellarminum lib. 1. cap. 8.* Sibrandus verò lib. 1. cap. 2. iſtam. *Eccleſia regimen eſſe Ariſtocraticum.* Iſte totum Eccleſiæ regimen facit Ariſtocraticum: Ille proximè ad Ariſtocratiam accedere dicitur, quod miror, cum Sutliuius Anglus Regem ſuum pro ſupremo capite Eccleſiæ Anglicanæ habeat, à quo cæteri omnes Episcopos & miniſtri Eccleſiaſtici dependeant, vt vicarij: Et ſub Rege totius Angliæ primatem conſtituat ſuum Pſeudoepiscopum Cantuarienſem. An in Ariſtocratiâ vilius primatu locum habet? Sed miſſo Primate, de Rege dicamus: An non tale Regimen potius eſt Monarchicum, quàm Ariſtocraticum? An fortè Sutliuius Regi ſuo hunc honorem nuper etiam à Synedrio Londinenſi conſeſſum, non cōcedit?

A Caueat læſæ maietatis & perduellionis crimè: Nā hoc tanto ſcelere omnes illos ſeſe obſtringere, qui Regem caput Eccleſiæ Anglicanæ eſſe iſticiantur; definiuit non ita pridem ex tripode ſuo Pſeudoſynodus Londinenſis.

Vt autem omnia nugamenta, quæ Caluiſte adducunt, clariùs & dilucidius confutari poſſint, videndum eſt ante omnia, ex quibus optimatibus iſti Ariſtocratici Miniſtri ſuam Eccleſiaſticam Ariſtocratiam concinnent: neq; enim inter ſe concordant. Nam Puritani, quales Sibrandus, Danæus, Iunius; & multi ex Anglis, Scoti, Belgæ, Germani, Galli, & omnes extra Angliam Caluiſte, Ariſtocratiam iſtam conficiunt ex paſtoribus, quorum eſt *Sacramenta adminiſtrare, & Euangelium annuntiare, & ex doctores, ad quos pertinet ſcripturam tantum interpretari, vt ſana doctrina inter fideles retineatur, & ex gubernatoribus, ſeu ſenioribus, qui vnà cum paſtoribus (quos interdum etiam Episcopos nominare audent) morum cenſura præſint: & ex Diaconis, quorum alij Eleemoſynas colligunt & diſtribuunt; alij egrotis & pauperibus adminiſtrant.* Ita Sibrandus cap. 1.

Senioribus ſuis tribuunt aliquando nomen Presbyteri; licet hoc honoris & dignationis vocabulo, ſæpius paſtores ſuos afficiant: ſub Paſtoribus comprehendit Sibrandus doctores; & per doctores illos intelligere videtur, qui in aliqua Academia titulo *Doctore* publicè & legitimè inſigniti ſunt: tametſi, refragante Beza, in extremo ſuo libro contra Sarauiam, vbi diſertè ſcribit Academiâ poſſe ſedulâ diſcipulis tribuere, quod merentur pietati & eruditionis teſtimonium, quod ſit illi apud Eccleſiâ, quaſi designationis cuiuſdam loco: *Docendi verò ius & auctoritatem reipſa docendi, ſolam illi Eccleſiâ, ordine legitimo, certo loco concedere, ſi verè doctores eſſe & haberi velint.*

Paſtores aiunt omnes diuino iure inter ſe eſſe æquales; neque vllum ſuperiorem altero. Hanc æqualitatem feſtiuè ridet Sarauia Caluiſta in Apologia libri ſui contra Bezam cap. 3. *Tanta eſt, inquit Sarauia, nature vi, vt vincat etiam eos, à quibus impugnatur: æqualitatem inter Eccleſiâ paſtores, qui Apoſtolis ſucceſſerunt, D. Beza eſſe oportere, alique plures cum eo hodie contendunt: & eminentiam auctoritatis Episcoporum damnant tyrannidū: cum ipſi interim æqualitatem, quam proſitentur, minimè obſeruent: nec enim, vt maximè velint, poſſunt. Verum quidem illud eſt: naturam expellas furca licet, vſque recurret: Conſtat enim ipſum D. Bezam collegi ſui eſſe longè ſuperiorem: & Ioannes Caluinus, dum vixit, plus auctoritatis in ſuos collegas habuit, quàm hodie Angliâ primas in cœpiscopos exerceat. Nota loquor, vt impudenti fuerit negare, quod res ipſa clamat, & ſcripta eorum teſtantur. At, hæc maior auctoritas (inquit) non fuit imperij, ſed meriti. Nihil referre arbitror, quomodo æqualem poteſtatem collegi qui eripiat. In deliberationibus, vbi alicuius nomen, etas, eruditio, gratia, plus ratione valent, libertas aut nulla, aut certe imminuta intelligitur. Quæ autem vtilia, honeſta, iuſta, & cum ratione conſentanea ſunt,*

verisimilius est, & semper fuit, potius à magnis nominibus quam à vulgaribus proficisci: & in viro docto, atque in senes plus creditur inesse iudicij, quam aut in iuuenes, aut in viro indocto. Iuuenes plerunque sunt imperiti verum; & homines indocti naturam minus vident, & minus sciunt: quocirca hominem imperitum, & iuuenem, & indoctum, sententia viri docti, & grauis senectute, & multa experientia, refragari, eiq., etiam si melius sentiat, suum iudicium præferre, temeritas est. Quod si quid ingenij pudoris in iuuenes sit, quamuis verius, & melius sentiat, non tamen audebit (quod nec decet) contradicere seni: quod tamen si fecerit, cum modestia, & eo decoro, quod ætatem, & conditionem suam decet, non erit tamen pondus sententia tam grauis, sicut ea, quæ à D. Beza proficiscitur.

Synodi cuiusdam cum recitarentur, me præsentem, canones, ubi ventum erat ad illum canonem, qui equalitatem inter verbi Dei ministros obseruandam mandat: & in primis cauendum, ne Verbi Dei minister Verbi Dei ministro, aut diaconus diacono præcipiat: fratribus, qui ibi aderant, restatus sum, mihi non displicere canonem: sed non prius me probaturum, quam autores illius in Verbi Dei ministris omnia paria efficerent. Naturæ, rerumque ordinem docere, vt saltem senes præeant, præsentibus, iunioribus; & vt ipsi iuuenes senibus obsequantur, & obtemperent: item, vt doctores præcepta tradant discipulis: atqui constat, inter Ecclesiarum pastores, tantum ætatis esse discrimen, vt patres & aui iunioribus seniores esse queant. Item eruditionis, & doctrinæ, quæ alijs alios superant: vt aliqui magistris, & doctores esse possint aliorum. At illud discrimen (inquies) canone illo non tollitur; aperta illa esset insania. Sed ego, namnam regimini ordo minus ab ipsa natura manat, quam illa ipsa, quæ nunc commemorari? qui in societate nullus est, nisi sit, qui præcipiat, & qui obtemperet: sed (inquies) plures imperabunt paucioribus: rectè quidem: nisi hæc, quæ dixi, vim afferrent legi, facerentque, vt pauciores (vel etiam vnus) reliquos ad se traherent. Quæ autem sit apud Geneuenses hodie vnus Beza autoritas, & quondam fuerit (illaudatæ) memoriæ Ioannis Caluini, hinc apparet; quod etiam exteri, ab ipsorum pendere voluerint sententia: vt, quod ipsi probassent, recipere; quod improbassent, reiecerent. Quid enim in dubiis rebus à remotissimis Europæ partibus Geneuam curritur, mittitur, scribitur, vt D. Beza ad stipulatorem habeant suæ sententia insaniunt profectò, qui hoc faciunt; si nulla D. Beza est præcipua autoritas. Vnde, quæ sit vnus Beza domi supra suos collegas eminentia, disci potest: & quomodo inter collegas equalitatem queat obseruare, iudicent alijs. Quod me attinet, ego mallem Beza habere legitimum Episcopum, quam collegam tyrannum. Nam, quidquid aut in se assumit supra ceteros, aut ei tribuitur plus quam ceteris, contra equalitatis legem fit: & eorum tyrannus quedam est: quæ nulla esset, nisi contra legem, quam sibi constituerunt, fieret.

Hæc Caluini Sarauia: & quidem verè: nã verbo Aristocratiam, communemque omnium pastorum æqualitatem sectarij iactant. Vbi rem propius inspexeris, vnus impotētissimum dominatum, hoc est, sæuisissimam tyrannidem reperies. Nam qui vel senio, vel eloquentia, vel

eruditione, vel fauore & gratia apud Principes valet, is imperium in alios sibi arripit. Contrà mutiat, si auit, inferioris subfellij & nominis Prædicans vel minister. Præmium minimè optabile è vestigio reportabit. Testatum hoc faciunt exempla Lutheri ipsius, & Smidelini, (quorum hic Papam Germanicum seu Saxonicum se appellitari haud ægrè ferebat) qui omnia pro imperio agebant, & vel in minimo punctulo sibi aduersantes, immaniter persequebantur.

Apparuit itidem hæc equalitas manifestissimè, quando à quinque vel sex Prædicantibus liber Concordiæ est confectus, & omnibus alijs symmytiis, synergis, ludimoderatoribus, Aedituis & vespillonibus violentissimè obtrusus: mirabili Aristocratia tantis laudibus de prædicatæ in Oligarchiam transformatione; si tamen ex senis illis patribus patrati & atrati, Concordiæ Architectis quini non vnus, hoc est, Smidelini mancipia erant: à cuius, velut Monarchæ, vultu & nutu obsequentissimè pendebant.

Nec consentiunt inter se Caluinistæ de Diaconis & senioribus, Nam Geneuæ & alibi temporario officio, & summum, annuo, funguntur. Et Diaconis quidem præter curam pauperum & colligendæ stipis, nihil relinquitur: nisi distributio calicis cum Geneuenses cœnant; quæ miseram Geneuensium Diaconorum conditionem miserabiliter deplorat Sarauia in libro de ministris Ecclesiasticis, & in defensione huius libri contra Beza. Inter cætera sic lamentatur:

Deploranda quidem res est diaconatus Christiani subuersio: sed, quid eius profanatio? quando ad collectionem, & distributionem elemosynarum annuam traducitur. Personatos diaconos prorsus reicio: sed annuos diaconos, ubi possunt haberi perpetui, non probo: & cum olim tres partes fuerint diaconia, ad vnã, quæ pauperum curam habet, esse redactam, &c. Quis Apostolus, quis ex Patribus, nostros aut presbyteros, aut diaconos annuos agnosceret veros esse, & legitimos? Veritas, & integritas rerum semper retinenda est, etiam si eas propter temporum iniquitatem non habeamus. Non est speranda diaconatus restitutio, sicut nec presbyterorum reformatio, apud eos, qui nesciunt, nec scire volunt, quis sit, & quis fuerit olim diaconatus Christianus: & quomodo sit, & fuerit olim verum presbyterium: & qui in hac re plus vnus, aut duorum scriptorum tribuunt opinioni, quam toti, sibi que consentienti antiquitati; non rectè iudicant, &c.

Quid causæ sit, cur calicis administrationem excipiat D. Beza, nisi quia Geneuensis, & D. Caluino, initio ita placuit, nã video: sed doleo voluntatem plus quam veritatem videri: & plus diacono, si modò diaconus, quam presbytero, si modò presbyter, in sacramentorum administratione tribui, &c. Si D. Beza reddenda esset ratio, cur calicis administratio concessa sit diacono potius, quam pauperi; & num non equè panem Domini administrare possit, sicut calicem; quid plus, minusue sit in hoc, quam in illo: & cur eam prouinciam credant diacono, & non presbytero; quid diceret, ego libenter audirem. Nihil temerè fecisse Patres in hac re iudico: sed illorum diaconi, erant veri diaconi; &

ad illud

ad illud ministerium ordinari; nō. in annum, sed quamdiu dignè sua vocatione viuerent: quod de Geneuensibus diaconis dici non potest. Imitatione quidpiam facere, vbi non est, eadem ratio, κακοζηλια est. sed hoc absurdum est, diaconos presbyteris sacra mysteria porrigere, &c.

Videtur huic Caluinistæ absurdum, Diaconis in synagoga Geneuensi fieri potestatem distribuendi calicis tam laicis, quam senioribus, hoc est, laruatis presbyteris, eandemque potestatem non fieri ipsis senioribus seu Presbyteris. Nimirum omnia naturæ præpostera legibus ire debent apud istos, quorum professio planè est præpostera.

Vt Diaconos, sic & presbyteros seu seniores annuos Geneuenses acerrimè insectatur idem Sarauia; & contra eorundem propugnatorem Bezam, totis castris dimicat. Ex malè intellecto loco Pauli in quinto capite priori ad Timotheum, inquit Caluinista; multi, (hoc est, omnes Geneuenses, & Geneuensium asseclæ) hodie inter presbyteros nouam differentiam collegerunt, alienam prorsus à mente Apostoli, qui nihil minus cogitauit, quam temporarios presbyteros, qui vnum atque alterum annum regerent Ecclesiam, discernere à perpetuis pastoribus, qui verbo Dei gregem pascunt. Nam apostolica littera nullum presbyterum in Ecclesia Christi agnoscunt, cui superius posita descriptio nes non conueniunt, &c. Et tamen Geneuenses hos suos commenticios & stramentitios Presbyteros & seniores toti mundo inuito, obtrudere student.

Sed ferendum non est, inquit Sarauia, vt orbi vniverso mos vnus vrbis, & paucorum quorundam, qui laboribus suis autoritatem, & nomen aliquod in Ecclesia obtinuerunt, error legem præscribat; vt cum scriptura sensum recipiamus, quem ipsi maxime probant: & ea sit sola verè gubernanda Ecclesia vera ratio, quam recepit Geneua. Plerique, qui tam secuti sunt, imitatione id fecerunt magis, quam iudicio, &c. Quid causæ est, cur ex vna Geneuensi vrbis, & populo, iudicium fecerint primi horum seniorum inuentiones, de ceteris omnibus nationibus? Quod Geneua perpetui seniores haberi non potuerant, idcirco nullibi? Aequum ne suis ex statu vnus parua Reipublica, & populi vnus ingenio vniuersum populum Christianum aestimari? Adeone vbiq; terrarum felices in hac re quondam fuere omnes Ecclesie, & earum felicia tempora, vt seniores perpetuos habere potuerint, hodie nusquam habere possint?

Ita Sarauia de Geneuensium: hoc est, Puritanorum Aristocratico Senatu: qui tamen, si constare sibi velint, laicum Magistratum & principes politicos, qui alioqui nec Pastorum, nec Doctorum, nec Diaconorum, nec Seniorum officio in Ecclesia funguntur, excludere non poterunt, quandoquidem & ipsi sunt diuinarum legum interpretes, & religionis arbitri vel iudices.

Sarauia cum Anglis, quos Caluinopapistas indignant, iure diuino Episcopos supra Presbyteros collocat: & Presbyteros Diaconosq; fingit, non quales Geneuenses fabricarunt, sed quales,

vt aiunt, verum habuit Ecclesia: Imò & Archiepiscopos, Primate & Patriarchas agnoscunt; & aduersus Bezam tuentur, vt & eorum dignitatem, splendorem, magnificentiam, diuitiarumque affluentiam, eosque & appellationibus, comitatu, famulatio, ornatu, & amictu vix à Catholicis discriminant: ridentq; Geneuensem illam Pastorum, Diaconorum, & Seniorum deformè formam. Isti tamen Angli, cum de Aristocratico suo senatu agunt, vix disertè explicant, quos in illum senatum recipiant. Nam Regem excludere, nefarium fuerit, cum sit caput. Et tamen Sutliuius Anglus in tota sua verbosissima de Aristocratico Ecclesie Regimine disputatione, Regis sui nūquam meminit. Què pudere debebat, si de Aristocratico Ecclesie Imperio vel paululū mutiret; cum Angli in fidei Quæstionibus Regè pro capite agnoscant, idq; toties repetitis synodorum decretis sanxerint; nec alios ab hoc suo Aristocratico (verius Cacistocratico) senatu exclusos velint. Nam audi rem prorsus admirandā & omnibus seculis ante inauditam, à Sarauia nobis denarratam. In celebrata synodo anno Domini M. D. LXXXVIII. inuentus est numerus concionatorum, & catechistarum in hoc Anglie regno septies mille quadringenti sexaginta tres: inter quos numerabantur Doctores Theologiae, titulo ab Academia honorati, centum quadraginta quinque; & vtriusque iuris triginta vnus. Baccalarij Theologiae, trescenti quadraginta octo; artium Magistri mille octingenti, viginti iuris Baccalarij viginti & vnus; & liberalium disciplinarum nongenti quadraginta sex; catechista bi mille septingenti quadraginta sex. Quis tã Papiſticus sit, qui hunc tantū confesum non admiretur & suspiciat, præsertim cum in illo etiam Baccalarij compareant? Quis non amplectatur hanc Aristocratiam, abiectio è vestigio omni Monarchico Imperio? Sed cur Sarauia Regis, hoc est, Monarchæ, & omnium Archiepiscoporum, Episcoporum, Presbyterorū, Diaconorum capitis in Regno Anglicano nullam penitus mentionem fecit? Cur non saltem eius, vel eorum, qui Capitis vicem gesserunt?

Cum insuper Sarauia, magnus Sutliuij contra Bezam encomastres, ideo in Geneuensi Ecclesia concordiam conseruatam dicat, quod ceteri omnes ab vno, si non nomine, at certè re & auctoritate, supremo dependerent; eoque ipso significet, Monarchicum præcipuè imperiū, ad vnitatem & mutuam consensionem esse aptissimum; & propterea Episcopos Presbyteris; & Episcopis Archiepiscopos, & his Primate anteponat; cur Decanus iste Regni, in quo degit, & conditionis suæ adeo obliuioſus est, vt Aristocratix, hoc est, dominatui plurium inter se æqualium omnia largiatur? Audi, obsecro; Sutliui, quid præco tuus de Monarchico imperio, etiam illo, quod nomine quidem tali caret, re autem ipsa eiusmodi est sentiat. Scire vultis, quid concordiam Geneue hæcenus tantam inter pastores

aluerit,

aluerit, & aliat habent, quem negant, & quem nolunt, unum tantum Episcopum. Nam quidquid scribat dominus Beza, aut sentiat, nunquam mundo persuadebit, cum in collegio, & deliberationibus, & in tota Ecclesia gubernatione, auctoritati, & ponderi sententia suae alii collegii sui cedere, sicuti loco praesidentia. Eadem habetur de Ioanne Caluino opinio. Quod nec Zanchinus dissimulauit, quando suam sententiam de Episcopis, & Archiepiscopis exposuit: Sed ubi etiam, (inquit,) neque vetera illa bona Graeca, neque haec noua male Latina uerba obtinent, ibi tamen solent esse aliquot primarii, penes quos ferè tota est auctoritas, &c. Videtur quomodo caecos nos natura perducit, unde fugimus?

His praemissis accedamus ad Sutilij & Sibrandi rationes, quibus assertiones suas de Aristocratico Ecclesiae regimine stabilire uolunt. Sibrandus. ita syllogizat, acutissimè nimirum, ut iam in primo Tomo milies uidimus. *Quomodo modum Apostoli gubernarunt Ecclesiam, ita etiam nunc administrari debet. Sed Apostoli gubernarunt eam Aristocraticè. Ergo & nunc Aristocraticè administrari debet. Maior est certa, inquit Caluinista. Minor probatur At. 15. conuenerunt igitur Apostoli & presbyteri, ut de hoc negotio difficerent.*

Respondeo, negando minorem. Ad probationem Respondeo, conuenisse Apostolos & Presbyteros, sed dependentes à Petro, tanquam à supremo capite, sicut & in Concilio Tridentino conuenerunt Episcopi & Ordinum Religiosorum Generales; sed dependentes à summo Pontifice. Nonne in ipsa Anglia coeunt in synodum Archiepiscopi, Episcopi, alij, non absolute; sed dependentes à suo capite, quod aiunt esse Regem?

Secundus Sibrandi Syllogismus. *Quod à paucis, iisq; praecipuis pari iure administratur, id regitur Aristocraticè. Sed Ecclesia, à paucis, iisq; praecipuis pari iure administratur: Ergo Ecclesia regitur Aristocraticè.* Respondeo, Maiorem esse ueram de paucis, qui pari iure Rempublicam administrant independentes ab uno, & summo capite: non autem de illis paucis, qui omnia faciunt cum habitudine & relatione ad unum & summum caput, ut fit in Ecclesia. At Episcopi & Presbyteri paucis etiam. Non nego; sed sub uno generali pastore, cui omnes subduntur, & sub cuius cura ipsi quoque, ut oues Christi, paucuntur.

Tertius Syllogismus. *Qui absque presbyterorum consilio nihil facere audeat, ille non monarchicè, sed aristocraticè gubernat. sed Episcopus in primitiua Ecclesia absque presbyterorum consensu nihil facere audebat. Ergo Episcopus in primitiua Ecclesia non monarchicè, sed aristocraticè gubernabat.* Respondeo, quidquid sit de maiore, aut accipitur minor uniuersaliter, aut particulariter. Si uniuersaliter; ita ut sensus sit; nullus Episcopus aliquid facere audebat sine presbyterorum consensu. negatur Minor. Si autem Minor sumatur particulariter: hoc sensu; *Quidam Episcopus in primitiua Ecclesia absque presbyterorum consensu nihil facere audebat; tum nihil est ad rem,*

(tamen si falsa sit, quia nullus unquam Episcopus ita ligatus fuit, ut ei nihil, nisi cum Presbyterorum suorum consensu facere liceret,) quia non quaerimus hic utrum regimen Catholicæ Ecclesiae sit Monarchicum respectu cuiuslibet Episcopi: sed num respectu unius; nempe eius, qui est successor Petri, & Christi vicarius: & hunc nihil vel fuisse vel facere ausum absque consensu presbyterorum suorum, Sibrandus nunquam ostendit. Ex quo apparet conclusionem quoque nullius pretij esse. Nam si sit uniuersalis; ergo nullus Episcopus in primitiua Ecclesia monarchicè gubernabat; statim negabitur; quia falsa est de illo Episcopo: cui dictum; *Paste oues meas.* Si autem sit particularis; ergo quidam Episcopus, &c. nihil efficiet; quia non est bona consequentia; *Quidam Episcopus non gubernat monarchicè, ergo nullus.* *Quidam homo non est albus, ergo nullus.* Quanquam imperium, particularis etiam Episcopi, respectu presbyterorum suorum non est Aristocraticum; sed potius Monarchicum, cum illis iura det, non ut par paribus, nec ut suppar, sed ut superior inferioribus; & pastor, ouibus.

Ad exemplum S. Cypriani omnia ferè negotia Maiora coram Clero & populo tractare consueto, iam cap. 6. respondit Bellarminus, eum nulla lege coactum, sed sponte sua hoc fecisse. Ad dictum S. Hieronymi respondit iam Bellarminus cap. 8. cur Sibrandus responsum hoc ne attingere quidem uoluit?

Quartus Syllogismus: *Ubi absque seniorum consensu nihil agitur, ibi omnia gubernantur aristocraticè. sed, in Ecclesia primitiua absque seniorum consensu nihil agebatur. Ergo in Ecclesia primitiua omnia gubernabantur aristocraticè.* Nego maiorem. Nam & Reges politici, quos constat uerè esse Monarchas, absque consiliorum suorum consilio raro aliquid faciunt; & tamen non ideo non sunt Monarchae: aliud enim est, nihil facere sine seniorum, tanquam sibi subiectorum, consilio; aliud nil facere sine seniorum consilio, tanquam sibi parium. Hoc Monarchiam euerteret: illud nequaquam: quia Monarchiae non repugnat habere & audire consiliarios & eorum consilia sequi.

Profert Sibrandus dictum illud Ambrosij in cap. 3. Epist. 1. ad Tim. *Et synagoga; & postea Ecclesia habuit seniores, sine quorum consilio nihil agebatur.* Ex quo etiam Beza & asseclae, suos seniores temporarios & annuos extundere tentant: acriter obnitente Caluiniano Sarauia lib. de Grad. Ministrorum, cap. 12. & in eius Apologia contra Beza. Ipse uult, Ambrosium loqui de presbyteris, hoc est, senioribus, *etate & annis*, non de Presbyteris *ordinatione & officio*, sed siue de illis, siue de his, siue de utrisque loquatur Ambrosius; nihil pro Aristocratia inde extunditur; quia multa ab Episcopis olim ad seniores referebantur, non necessitate: sed quia Episcopis utile ac salutare tum uidebatur, consilium seniorum in gerendis negotiis diligenter exquirere. Postea

mos iste defuit, auctâ Ecclesiâ; & defierat iam tēpore ipsius Ambrosij. Multa hic nugatur Sibrānus. *vi. Episcopum & presbyterum idem habere officium. Nil differre Episcopum à Presbytero, & vice versa: quæ nugamenta refellit Bellarminus in libro de Clericis.*

Quintus Syllogismus: *Quidquid communi presbyterorum consilio gubernatur, hoc gubernatur aristocraticè. Sed Ecclesiæ gubernabantur olim communi presbyterorum consilio: Ergo Ecclesiæ gubernabantur olim Aristocraticè.* Respōdeo. Maiorem esse veram de eo imperio, quod administratur communi presbyterorum consilio independenter ab alio, tanquam à superiore; falsam autem de illo imperio, quod administratur à presbyteris; dependenter ab vno, tanquam à superiore. Priore sensu falsa est Minor; nunquam enim Ecclesia ab vllis Presbyteris gubernata est independenter ab Episcopo proximo & immediato; quem *Ordinarium loci* nuncupamus; vel à supremo Pastore, Petri successore, Christique Vicario.

Obiicit Sibrandus dictum illud Hieronymi in cap. 1. ad Tit. *Antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, &c. Communi presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur:* Ex quo colligi videtur, Ecclesiam sub prima sua incunabula Aristocraticè gubernatam fuisse. Varia adferuntur responsa ad hoc D. Hieronymi dictum, vt patet apud Bellarminum hic, cap. 8. & in lib. de Clericis cap. 15. Mihi, vt paucis me hinc expediam, videtur dicendum; S. Hieronymum sensisse, initio, cum Ecclesiæ particulares angustiis adhuc terminis circumscriberentur, nec esset copia hominum idoneorum, qui Episcoporum titulo, Ecclesiis ab Apostolis præficerentur, presbyterorum communi consilio Ecclesiarum singularum gubernationem fuisse commendatam: sicut tamen, vt eas dependenter gubernarent ab Apostolis: ex quo fit vt regimen illud non fuerit Aristocraticum, quia hoc est absolutum, & à nullo superiore dependens. An non iam quoq; fieri potest, vt Ecclesiæ vel inter Ethnicos vel inter Hæreticos, vbi nulli penitè sunt Episcopi, administrètur communi Presbyterorum consilio? Num ideo hoc regimen erit Aristocraticum? Minimè verò, quia vbiunque Catholici sacerdotes & Ecclesiastæ aliquam Ecclesiam vel ex Ethnicis, vel ex Hæreticis, vel Schismaticis colligunt, collectâque gubernant, eam non aliter, nisi ex nutu & arbitrio expresso vel tacito summi Pontificis, tanquâ summi Pastoris, gubernant. Idem initio factum, quâdo presbyteri Ecclesias particulares gubernabant: paulò post, magno incremento aduictis Ecclesiis, oriri cœperunt dissidia; quibus vt mederentur Apostoli, singulis Ecclesiis proprios dederunt Episcopos, supra presbyteros, qui ius tã Ecclesiis, quàm ipsis presbyteris dicerent: delato imperio ad vnum, quod antea penes plures erat, quanquam Aristocraticum propriè non erat; quia nō erat independenter; quemadmodum

A neque Episcoporum in sua Diœcesi gubernatio propriè & absolutè Monarchica est; quia pendet à superiore, nimirum à summo Pontifice.

Ait Bellarminus: hanc D. Hieronymi sententiam nihil Caluinianâ Aristocratiam iunare; sed contrâ maximè lædere: quia Hieronymus non dicit, in prima Ecclesia viguisse Aristocratiam presbyterorum, & fuisse illud bonum regimen, & paulatim postea per abusionem aliquam, introductam esse à malis hominibus Monarchiâ: sed è contrario affirmat, Aristocratiam, quæ initio erat, quia non benè succedebat, & plurimæ inde oriebantur seditiones, & schismata, communi orbis terræ consilio in Monarchiam esse mutatam. Ad quæ Sibrandus: *Tot sermō committit Bellarminus mendacia, quot verba proloquitur. Ac primum, quod dicit, schismata, & seditiones ex Aristocratia orta esse, verum non est. Illa enim non ex Aristocratia sed ex superbia eorum, qui Aristocratico regimine abutebantur, orta sunt. Vt per se schismata & dissidia ista non sint nata ex Aristocratia, seu plurium Optimum imperio; at per accidens inde existerunt, dum ex communi illo presbyterorum cœtu vnus hunc, alius alium cæteris anteponit. An non ipsemet S. Hieronymus plurium Regimen in vnus humeros translatum scribit, vt schismata seminata tollerentur. Quod quid aliud est, quàm abolitâ illâ Aristocratia in propriæ formâ; prius regimen in Monarchiam commutatam esse? Aptius ergo vnus Episcopi imperium ad pacem & concordiam conseruandam visum est, quàm plurium presbyterorum.*

Æque falsum est, inquit Sibrandus, quod dicit Bellarminus, Aristocratiam communi orbis terra consilio in Monarchiam mutatam esse. Si tibi hoc displicet, cū S. Hieronymo litiges licet: nam ipse expressè affirmat; postea, schismatibus tollendis, in toto orbe decorum esse, vt vnus de presbyteris electus superponeretur cæteris. Nec verum est, ait Sibrandus, Hieronymum hoc dicere; Monarchiæ enim nulla mentio apud Hieronymum. Vt vocabulum Monarchiæ apud Hieronymum non existeret; at exstat res ipsa. An non nominat vnum de Presbyteris electum, cæterisque superpositum, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertinet? Quid hoc aliud est, quàm esse Monarcham, seu Monarchico imperio pollere? Nec Aristocratia vocabulum vsurpat hoc loco S. Hieronymus, & tamen Sibrandus, & alij nonnulli ex purioribus Caluinistis, hinc suam Aristocratiam extundere moluntur.

Subiungit Sibrandus. *Hanc mutationem dicit Bellarminus tempore Apostolorum factam esse. Sed & hoc falsum est: tempore enim Apostolorum nulla Monarchia fuit in Ecclesia (Tu quidem dicis, sed nil probas) Apostoli quidem constituerunt Episcopos. (ergo & aliquatenus Monarchas in sua quemque diœcesi quamuis dependentes ab vno supremo, cui dictum fuerat: Pasce oves meas.) Sed illi communiter vocabantur presbyteri (de nomine non contendo) & inter se æquales erant. Hoc nullus Catholicus*

docuit,

docuit, sed Hæreticus Aërius cum suis Aërianis, vt in libro de Clericis demonstrat Bellarminus: quem quod Sarauia lib. de gradibus Ministrorum cap. 23. & in Apologia huius libri in castris Aërianis collocat, luculentam iniuriam viro optimo & doctissimo irrogat.

Obiiciunt: *hanc mutationem factam esse tempore Apostolorum, aperte scribit S. Hieronymus. Nam tunc facta est; quando dicebatur in populis: Ego sum Paulus, ego Apollo, ego verò Cepha: At ista iactabantur tempore Apostolorum, vt notum est ex S. Paulo: ergo & translatio illa Regiminis à pluribus Presbyteris in Episcopum, facta est tempore Apostolorum.* Inter cæteras solutiones, quas Bellarminus adfert, hæc postremum locum obtinet: non loqui Hieronymum de regimine vniuersalis Ecclesiæ, sed solum particularium; nam Hieronymum disertis verbis docere lib. 1. contra Iouinianum Petrum fuisse caput totius Ecclesiæ à Christo constitutum.

Ad quæ Sibrandus. *Aut enim non loquitur Hieronymus hoc loco de vniuersali per totam Ecclesiam Monarchia, aut non agit de particularium Ecclesiarum regimine tantum.* Ambigo, num Sibrandus hæc verba sobrius effuderit. Certè sobrium animum non olent. An non expressè dicit hæc postrema solutio, S. Hieronymum loco supradicto non nisi de particularium Ecclesiarum regimine agere?

Pupugit Caluinistam, quòd S. Hieronymus dicit; Petrum à Christo constitutum caput, vt schismatis tolleretur occasio. Obiicit; *Hieronymum non dicere, Petrum totius Ecclesiæ caput constitutum esse: fuisse enim caput vnius Collegij, nimirum Apostolici.* Respondeo, si Petrus caput, hoc est, Princeps Apostolorum fuit, ergo multò magis reliquorū inferioris sortis & conditionis ad Ecclesiā pertinentium. Nam qui est Princeps Principum, & caput capitum, is proculdubio etiam est Princeps & caput inferiorum. Nec S. Hieronymus limitat illam capitis præminentiam in Petro ad collegium Apostolicum; sed indefinitè dicit, vnum, nempe Petrum, constitutum esse caput, vt schismatis tolleretur occasio. Quò significat, eum vniuersale caput respectu omnium fuisse constitutum; quia vbiq; & inter omnes tollenda fuit occasio schismatis.

Obiicit Sibrandus: *Petrum esse caput, & Petrum esse Monarcham, non esse vnum & idem: posse enim aliquem vel auctoritate, vel ordine, vel eruditione caput dici, nec tamen ideo Monarcham esse.* Respondeo, etiam si absolutè loquendo hæc duo non reciprocantur; si quis tamen sit caput vniuersale, eundem etiā iure optimo Monarcham esse, cum independentis potestatis plenitudinem possideat. At Petrus fuit caput vniuersale: nam generatim & indefinitè illi dictū est: *Pasce oues meas*; ergo & Monarcha. Quanquam nil vetat, etiam quemlibet Episcopum in sua diœcesi vt caput, sic & Monarchā vocari, cum eius potestas à nullo in ea Diœcesi, sed à solo vniuersali pastore dependeat.

Obstreptit Sibrandus: *Cyrillum in synodo Ephe-*

siua vocari Episcoporum congregatorum caput; neque tamen Cyrillum fuisse Monarcham per vniuersam Ecclesiā. Respondeo, ex subiecta materia & circumstantiis considerandum esse, num capitis nomen vniuersim, an verò particulatim accipi debeat. Hæc consideratione adhibita, quis non videt, S. Cyrillum tantummodo respectu cætus illius, qui Ephesi collectus fuerat, vocatum esse caput: quia enim vices Pontificis Romani gerebat, primas in synodo illa partes tenebat; & per consequens, synodi caput erat; Ex quo nemo cum ratione concludet, eum fuisse caput vniuersale per totā Ecclesiam. At de Petro, cum caput appellatur, diuersa ratio est, quia absolutè caput dicitur, non determinatè respectu huius vel illius cætus. *Caput nationum* vocatur S. Paulus à D. Gregorio, quia doctor omnium nationum fuit: vel quia diuinitus, vt alij Apostoli; potestatem & iurisdictionem in omnes omnium nationum Ecclesias accepit; quamuis dependentem ab vno summo pastore Petro.

Occidit Sibrandus. *Prudentius vocat Bethlehem caput orbis: neque tamen Prælatu Bethlehemiticu esse per totum orbem Monarcha: Chrysostrmus vocat Antiochiam caput orbis: neq; tamen Episcopus Antiochenus est Monarcha per vniuersum orbem.* Respondeo, eam ob causam hoc non sequi; quòd nec Prudentius Bethlehem, nec Chrysostrmus Antiochiæ capitis nomen tribuerit, ob regimen & gubernationē Ecclesiasticam; sed ille quidem ideo, quòd Christus in ea vrbe natus fuisset; hic autem, quòd inter orientales vrbes Antiochia, amplitudine & magnificentia facilè primas teneret. At si dixissent; ille Bethlehemum; hic Antiochiam esse caput orbis in gubernatione, seu in regimine Ecclesiastico; rectè colligeremus inde, penes huius vel illius ciuitatis Episcopum residere Ecclesiasticæ potestatis Monarchiam.

Sutliuius lib. 1. cap. 5. suam Aristocratiam pluribus quidem, sed planè ficulnis argumentis stabilire conatur, quæ breuiter percurreremus & refellemus: nam pleraque alibi in hac de Pontifice controuersia discutiuntur. I. *Christus dedit omnibus Apostolis vnā & eandem ex aquo potestatem; ergo nullus erat inter illos Monarcha.* Probatur. Quia scriptum est Lucæ 6. *Vocauit discipulos suos & elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominauit.* Respondeo breuiter, omisis illis, quæ alibi dicenda erunt, antecedens esse falsum: Maiorem enim dedit illi, cui dixit; *Pasce oues meas.* Ad illud Lucæ. 6. respondeo, eo tempore fuisse pares, quia re ipsa Christus nullū designauerat caput, designaturus post resurrectionem suam verbis illis: *Pasce oues meas.*

II. *Apostoli pariter missi sunt ad predicandum & Apostolatus munus peragendum. Matth. 28 Euntes docete omnes gentes, &c. ergo pari potestate omnes.* Respondeo, consequentiā esse stramineā. Illud Lucæ 9. *Conuocatis duodecim Apostolis dedit illis potestatem super omnia demonia, &c. antè contigit, quàm Christus*

ex duodenario Apostolorum numero unum reliquis omnibus præficeret. Quamquam neq; ex hoc loco paritatem, quoad iurisdictionem, etiam ante designationem Petri ad Monarchiam Ecclesiasticam, rectè exculpes. At Apostoli acceperunt eadem mandata: ergo eandem potestatem: Eadem non quoad omnia, sed quoad quædam; nam solus Petrus accepit illud mandatum: *Pasce oves meas*; omnes; nulla excepta; ipsos etiam Apostolos; (nam & in sine dubio erant inter oves Christi) independenter, indefinitè; non ad vllum locum vel gregem limitatè, cum privilegio transmittendi hæc potestas plurimum ad posteros, serie perenni, absque vilo defectus periculo.

III. *Omnes Apostoli ad prætorum etiam:* Matth. 18. Amen dico vobis quicunque alligaverit super terram, &c. Respondeo, omnes accepisse claves usque ad plenitudinem claustrum, hoc est non independentem potestatem à Petro; nec cum privilegio illam transmittendi ad successores; sed ad maiorem maiorem.

IV. *Potes, vt Oppianus; Ambrosius dicit, apostoli potestatem potestatis dantur.* Respondeo hoc intelligendum de paritate seu æqualitate potestatis prædicandi & docendi ubique etiam, absque vlla certe locorum præfinitate & præscriptio- ne; non autem de paritate independenti sub- iectorum huius potestatis; nam potestas Apo- stolorum à Petro dependebat, & ipsi quoque, vt oves de grege Christi, etiam subieciuntur. Fuit insuper aliorum Apostolorum potestas in- æqualis potestati Petri ratione successionis; vt iam antea dicitur.

V. *Apostoli quoslibet viderunt potestatem Ecclesiam administrantem.* Hoc probandum non eget. Ait, liquet ex cap. 1. ad Cor. 12. vbi dicitur inuicem de hac Aristo- cratica æqualitate. Nam quod Petrus, Ioannes, Ia- cobus, & ceteri Paulus & Barnabas de maiori- tate non coarctant omnino dant æqualitatem; nam & hoc etiam tempore Pontifex Romanus dat dexteram societatis Episcopis à se confirma- tis, nec propterea illos sibi æquatur.

VI. *Apostoli pariter designarunt Episcopos, & eos, qui sibi successores essent; ergo omnes fuerunt pares.* Respondeo; etiam hodie à Capitu- lis Clericorum designati Episcopos; & ab Episcopis iam consecratis consecrari etiam Episcopos; nec tamen ideo sequi homines Episcopos eandem cum Romano Pontifice potestatem habere.

VII. *Act. 6. eliguntur Diaconi communi consilio.* At ductu Petri & dependenter à Petro; volente & consentiente Petro. Etiam hac ætate communi Ecclesie consilio, damnata sunt Lutheranorum & Caluinianorum hæreses. Num ideo non est vnus in Ecclesia Princeps & Monarcha?

VIII. *Leges de sanguine, suffocato & idolothytis latae sunt Act. 15. communi consensu.* At presidente Petro. Etiam leges in Concilio Tridentino factæ sunt communibus suffragiis: sed ad stipulante, confirmante, & presidente Pontifice.

IX. *Petrus noluit solus controversiam illam de lega-*

libus definire: ergo non fuit reliquorum Princeps. Acute. Noluit, ergo non potuit. Quæ consequentia? Etiam Pontifex Romanus noluit excitatas à Luthero & Caluino controuersias solus, absq; Tridentino Concilio, definire; Num propterea negauit se esse Ecclesiasticæ Hierarchiæ Principem?

X. *Christus, non eos, qui Petrum, sed eos, qui Ecclesiam audire detrectarent, habendos, tanquam Ethnicos & publicanos decernit; ergo penes Petrum non fuit Monarchia Ecclesiastica.* Respondeo ad Antecedens, Christum nomine Ecclesie intelligere Prælatos Ecclesie; & in his quoque summum; qui est Petrus & successor eius: Item Ecclesiam, at non acephalam, & capite truncatam; sed cum Præla- tis, in quorum numero præcipuus est Petrus, & his, qui Petro succedit.

Ait Sutilius; fieri non posse, vt nomine Ecclesie designetur Ecclesia Monarcha: nam Ecclesiam esse congregationem multorum; & in vno consistere, si proprie loquamur, non posse. Quanta vanitas. Quasi verò, vt momentum partis pro nomine totius; sic & nomen sedibus pro aequitate partis, præsertim præcipue, accipi non queat, aut non soleat. Si Rege aliquid idcirco dicitur; hoc in regno decretum esse; an quid contra ordinariam loquendi consuetudinem committitur? An non & regnum plurium congregationem & cætum denotat? Omnino, si absque tropo vsurpetur. At si tropus interueniat, nihil vetat, quo minus nomen hoc ad vnum restringatur.

Patres Matth. 18. nomine Ecclesie solam fide- lium multitudinem vel Aristocratiam illam plurium optimatum inter se parium intelligere, figuratum: Sutilianum est, siam eo nomine vel Ecclesiam cum Prælati; atque adeo cum suo summo Prælate; met Prælatos, & in his etiam summum, intelli- gunt.

Obiicit Sutilius; non esse æquum, vt ab vni- uersali Ecclesia trahatur, nisi is, qui vniuersali Ecclesie decretis repugnat; Sutilius (non enim disquiram, nū- hoc sit verum, quando quidem ab Ecclesia meriti- tissimè etiam trahitur, qui decreto particularis Ecclesie contumaciter & præfractè sese opponit) sed num decreto vniuersalis Ecclesie non repugnat; qui repugnat decreto vniuersalis & summi in Ecclesia capitis? Ait: ex sacris litteris constare, multos esse constitutos Ecclesie præposi- tos. At non Aristocraticos, vt Caluiniani somniat; sed cum inter se dispares; tum vni summo subie- ctos, & à nutu illius dependentes. Num in Puritanum transformatus es, Sutilius? si omnes sunt pares: quorsum tuus Cantuariensis primas in Anglia? Quorsum Eboracensis Primas? Quorsum Archiepiscopi supra Episcopos? Episcopi supra presbyteros, presbyteri supra Diaconos?

XI. *Prima Christi Ecclesia ab ipsis Apostolis funda- ta, non habuit alios summos Rectores & iudices, quam Episcopos & Ecclesia presidentes in synodo legitima congregatos.* Summi isti fuerunt: at respectu inferiorum: Non summi, respectu eius, cui dictum est: *Pasce*

oues meas, à quo in actionibus suis, vt hodie, sic & olim dependebant.

XII. Argumentum consuit Sutliuius ex variis Conciliorum historiis, quasi quidquid vnquam in synodis gestum est, id Aristocraticè, hoc est, per pares optimates gestum fuerit: cum nullam legitimam synodum vniuersalem, vel particularem nominare queat, quæ sibi supremum ius arrogarit, excluso Petro, hoc est, successore Petri: cui, vt suo Principi, omnia concilia, Christi spiritu instincta, primas detulerunt. Præterea mendacia, quæ Sutliuius pleno cornu fundit. Nam in hac ipsa disputatione de Pontifice crebrò recurrent. Hoc sit vice omnium. *Ipsos Pontifices Romanos vidisse & confessos esse summam potestatem penes concilium generale esse.* (Sed nū penes solum? Num penes illud, excluso Pontifice Romano, vel incluso quidè, sed vt cæteris Episcopis æquali? Num quis dixit, penes concilium esse hanc potestatem, vt penes cœtū Aristocraticum, in quo omnes pares?) *Et non alibi rebm Ecclesie turbidæ remedium inueniri potuisse.* Qui nam sunt hi Pontifices, qui hoc tam apertè confessi? Nominat Iulium I, qui *Arbanaso nullum auxilium ferre potuerit, licet ei bene vellet.* Ideo ferre non potuit; quia Hæretici nimis potentes & hæreticus Imperator obsistebant. Etiam hodie Pontifex Romanus Episcopis Anglis, Hibernis, &c. opem ferre nequit, propter Hæreticorum violentiam & impotentem tyrannidem. An ideo à nobis pro Ecclesie Monarcha non suscipitur? Idem iudicium esto de antiquis Pontificibus, qui oppressis opem ferre non valuerunt.

XIII. *Olim summa potestas erat penes concilium septuaginta seniorum:* Respondeo, in horum numero fuisse etiã summum sacerdotem, à quo cæteri, vt à supremo, dependebant: vt latè dictum priore Tomo lib. 3. de verbo Dei.

XIV. *Præuinciales Ecclesie reguntur à synodis præuincialibus: & ab illis leges & regulas accipiunt: ergo & vniuersali Ecclesia ab vniuersalibus synodis regi, & viuendi regulas accipere debet.* Respondeo ad antecedens; Regi ab illis, sed non excluso Episcopo, tanquam omnium & omnibus superiore: neque tamen tantum à synodis particularibus particulares Ecclesie reguntur, viuendique normam accipiunt; sed & à solo Episcopo rationem viuendi; regulas consequi possunt, imò & re ipsa consequuntur, tametsi semper dependenter à supremo pastore, non tamen dependenter à sibi subiectorum presbyterorum concilio. Idem contingit respectu vniuersalis Ecclesie; quæ & à conciliis vniuersalibus regitur; vitæque ac fidei regulas accipit, at non excluso pastore supremo; Idem vero beneficium à solo pastore summo & vniuersali consequi potest.

XV. Probat Sutliuius Aristocratiam Caluiniã testimonio Patrum: quæ omnia nihil aliud probant, quàm conciliorum esse, lites de quæstionibus fidei cognoscere, diiudicare, & ter-

minare. Quis hoc nescit? Sed num à Conciliis excluditur Pontifex Romanus? Num Patres illum excludunt? Num Patres dicunt, solum Pontificem, etiã absque concilio, hoc non posse facere? Num aiunt, vllum robur vel auctoritatem inesse decretis conciliorum sine expressa vel tacita summi Pastoris approbatione cõditis?

XVI. *Legi naturæ & rationi maximè consentaneum est, vt quæ ad omnes pertinet, communi consilio statuantur: nam ea omnes facile probant, quæ à communi Ecclesia consensu auctoritatem habent, contraq; valde displicent; quæ pro vnus arbitrata & libidine cunctis imponuntur.* Si hæc ratio proba est, tum sequitur, non tantum Aristocratiam, sed puram putam Democratiam in Ecclesiam inducendam esse: tum enim populus erit obsequentissimus, si non tantum Optimatum, sed & suo assensu & suffragio decreta condantur ac promulgentur. Eadem Democratia pellet quoq; Aristocratiam & maximè Monarchiam ex ciuili Republica. quia tum demum leges populo gratæ acceptæque erunt, si non sint Optimatum vel Regum statuta, sed plebis scita. Quam pulchrè suffodit & perfodit iste Monarchomachus non tantum Monarchiæ Ecclesiasticæ, sed & politicæ fundamenta: idque sub prætextu Aristocratiz; cum tamen spicula, quæ vibrat, ipsam quoque pro Democratia Aristocratiam feriant. Audi Caluinista. *Legi naturæ, & rationi maximè consentaneum est, vt oues à suo pastore se pasci sinant; eaque pascua saluberrima censeant; ad quæ à pastore suo aguntur: illudque pabulum, quod ipsis à pastore apponitur, optimum & sibi maximè conducibile ducant: quia & legi naturæ & rationi magnoperè aduersatur, vt oues suum iudicium iudicio legitimi sui pastoris anteponant.*

XVII. *Ratio suadet, Christum singulis Ecclesiis prospexisse, & eis tribuisse, quæ ad fidei conseruationem & morum disciplinam constituendam necessaria sunt: ergo non Monarchiam, sed Aristocratiam instituit.* Respondeo, negando consequentiam; quia Monarchia fidei, paci, & concordiz tuendæ, & schismatibus impediendis tollendisq; aptissima est: vt iam sæpe visum: nec refert, quòd hæc Monarchia longè lateq; diffunditur, quia Rectores & Pastores subordinatos habet, qui particulares Ecclesias regunt & pascunt, & ne quid detrimenti capiãt, vigilanter attendunt; iussa supremi Rectoris, & Pastoris capessere & facessere prompti. Obserua hic vertiginem Sutliuij. Supra cap. 2. asperè & calumniosè exagitauit Bellarminum, quod diceret, Patriarchas, vt Abraham, Isaac, Iacob, regia potestate fuisse præditos. Nunc cape hæc eius verba. *Abraham & sacerdos erat, & instar Regis, familia sua præfuit. Similiter Isaacus, Iacobus.* Resorbe igitur conuicia, quæ prius in immerentem Bellarminum euouisti.

XIIX. En tandem vltimum arietem, eumq; validissimum. *Olim sub lego naturæ a quilibet erat sacerdos & Rex in domo sua, absque vno communi & generali*

Monarchas ergo & nunc sub lege Christi idem contingit. Antecedens probatur, ex eplo Abraham, Isaac, Iacob; qui suis familiis praeferunt: Sed & ante ipsos, & post eorum excessum seniores singulis praepositi sunt singulis familiis. In Aegypto quot erant Patriarchae, tot erant sacerdotes a quo iure praediti. De Iob dubium non est, quia, ipse sacerdos fuerit: obtulit enim sacrificia pro filiis suis. Melchisedech & Rex erat, & sacerdos altissimi. Adami etiam liberi Cain, & Abel sacerdotes fuisse videntur. ac inter istos nullum nos ominuisse videmus, qui supra omnes alios sacerdotes, imò supra omnem Ecclesiam potestatem haberit.

Respondeo, hoc ideo in statu legis naturae evenisse; quia fideles necdum in unum quasi corpus coaluerant. Posteris temporibus cum ex pluribus familiis vnus coetus & vna Ecclesia collecta est, statim vnus Princeps datus est, qui omnibus cum imperio praesert: vt patet de Moyse: & his, qui hunc consecuti. Etiam olim, nondum constitutis Rebus publicis, quilibet pater familias suorum Princeps erat. Nunc aliter se res habet, collectis in vnò Reipublicae corpus hominibus. Idem & in Ecclesiastico seu spiritali regimine cogita. Haec sunt Sutiuij pro Aristocratico Ecclesiae Regimine firmamenta. Quae hominem Anglicum, Regem pro Monarchia in politicis & Ecclesiasticis negotiis agnoscentem & venerantem disputate a sum esse, vehementer, vt iam non semel dixi, miror, debebat saltem Monarchae sui honori parcere; si proprij tam prodigus erat, vt mallet videri Geneuensem Aristocratiam, quam Anglicanam Monarchiam comprobare.

Nunc accingit se Sutiuius ad refutationem Argumentorum, quibus Bellarminus probat Ecclesiae regimen non esse praecipue penes Episcopos, hoc est, non esse praecipue Aristocraticum.

Primum argumentum est. Nusquam legi in scripturis summam potestatem collatam esse concilio sacerdotum. Respondet Sutiuius: Si rectè argumentari voluisset; dicere debuisset; summam potestatem generali concilio nusquam datam legi. Minimè verò hoc dicere debuit Bellarminus, quia disputat contra Caluinum, qui summam potestatem in coetu seu concilio Presbyterorum collocabat: contra hunc affirmat, nusquam legi, Concilio sacerdotum seu presbyterorum inter se parit, summam potestatem collatam esse: cum Presbyteri non intersint conciliis cum potestate ferendi suffragij, nisi teneant locum aliquorum Episcoporum. Nam nec in veteri testamento synedrio collata est summa potestas, sine summo sacerdote. In nouo autem hoc peculiare est, quod ius suffragij non competit, nisi maioribus Praelatis; non autem Presbyteris, infra praetatorum dignitatem constitutis. Vide Bellarminum lib. 1. de Conciliis, cap. 15.

Sibrandus cõciit hanc primam Bellarmini probationem in hunc syllogismum: Quod ex scriptura non habet auctoritatem, hoc est abiiciendum, sed hoc dogma, summam potestatem collatam esse concilio

A /acerdotum, non habet auctoritatem ex scriptura: Ergo abiiciendum. Respondet Sibrandus, mutari statum controuersiae, non enim docere Caluinum; summam Ecclesiae potestatem concilio sacerdotum collatam esse, sed dicere; Iurisdictionem in vitiis corrigendam esse penes senatum Ecclesiasticum. Calumniatur Sibrandus: Caluinus enim spiritalem potestatem discretè seniorum suorum concilio attribuit; spiritalem, inquam, quae non tantum ad censuram morum & correctionem vitiorum, sed & ad cognitionem doctrinae pertinet: licet enim ipse duplicis generis presbyteros seu seniores statuat; alios, quos pastores nominat, quorum praecipuum munus, concionari, & sacramenta administrare; alios, quibus potissimum cura disciplinae ac morum incumbit; attamen penes integrum hoc seniorum concistorium seu conciliabulum, vult Caluinus potestatem cognoscendi doctrinam & mores adaequatè reside-re; vt clarè liquet ex lib. 4. Instit. cap. 11. §. 5. & seqq.

Bellarminus vocat summam potestatem. Oclamat Iunius, nulli in hoc mundo summam potestatem concedi, hanc soli Christo reseruati, etiam à Caluino. Summa est, non absolutè; sed in suo genere; nimirum, post Christum; & in hac militantis, & visibilis Ecclesiae administratione.

Danzus vociferatur, Bellarminum, non deuisse scribere: CONCILIO SACERDOTUM, sed seniorum; Corrige, si lubet, textum, quandoquidem Sacerdotum nomen ferre non potes, quod profectio Caluinianis presbyteris seu senioribus non competit. Corrige igitur textum, vt dixi, & substitue seniores; facies id non inuito Bellarmino. Hoc tantum à te impetrari sine, vt insanire definas. Insanis enim, quando his maledictis Bellarminum insectaris. I. Misificator es: occisor Christi. Leuiticus Sacerdos; non Christianus senior & presbyter, (scribe, non Caluianus senior, & presbyter, & as-sentiar) III. Bellarminus est homo in tenebris natus. IV. In claustris educatus. V. Nec per insomnium veram Ecclesiam vnquam vidit. VI. Totam vitam sub miserrimo & corruptissimo Ecclesia Papistica statu vixit. Pollicetur se docturum Bellarminum. Quid? Abditissima scilicet mysteria; & quae Bellarminus pridè in Caluino legerat, & accuratè refutarat. I. Episcopum & presbyterum esse eundem. Esse duo presbyterorum genera, de quibus paulò antea. II. Quatenus cura & gubernatio Ecclesiae & gregis suo cuiusque Episcopo & presbytero in eadem Ecclesia delectu competat. III. Quomodo eiusdem gregis & Ecclesiae cura tum ad Pastorem & presbyteros illius, tum ad primum eiusdem magistratum, praesertim summam, communiter pertineat. Haec omnia se Bellarmino explicaturum profitetur Danzus: sed diuersis scholis, & petit Mineral. Dabimus; sed ferulam, neque enim aliud didactum mereis, cum quid de his Caluinus delirauerit, com-pertissimum habuerit Bellarminus: vt patet ex hac praesenti disputatione, & ex alia de Clericis.

Nam quòd ais, Caluinum solum & primum ab hinc non gentis annis verum Ecclesiae Dei regimen orbi terrarum restituisse, id strenuè negant Sarauia, Sutiuius

uius, & alij Caluiniani in Anglia: nec immerito, quia cœtum illum seniorum ex suo cerebro Caluinus extudit, vt non modò Bellarminus, sed & Sarauia contra Bezam fufissimè ostendit: nec vllum fundamentum eius in scriptura vel patribus exstat: testimonia enim Patrum Tertulliani, Cypriani, Irenæi, aliorum, quæ profert Sibrandus, hoc tantum euincunt, veteri Ecclesiæ fuisse visitatam disciplinam & censuram morum; & quidè per seniores seu presbyteros exercitam, sed num ideo per tales seniores, quales nobis in officina Geneuensi præcudit Caluinus?

Ait Bellarminus locum illum Matth. 18. *Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum*: nihil facere ad cœtum seu concilium seniorum; cum in quemuis conuentum fidelis in nomine Domini collectū quadret, ipso Caluino teste lib. 4. Instit. cap. 9. §. 2. Et certe si Sibrandus hoc suum seniorum concilium hoc loco firmare & stabilire velit; dabit occasionem exoptatissimam non modò Geneuensibus artificibus; sed vniuersis omnino Caluinianis, detrectandi iussa & imperata, quæ à Presbyterorum Caluinianorum synedriis proficiscuntur: Nam cuius procliuè erit dicere; *sibi & duobus, vel tribus alijs in nomine domini collectis, aliter visum esse sciendum, vel sentiendum, quam statuerit seniorum Concilium. Sibi aequè Deum adesse ac illis; aequè sibi ac illis celestem veritatem ex promisso Christi reuelari. Quo se vertent isti seniores in his angustiis deprehensi?*

Mentitur Sibrandus, Bellarminum hoc ex Caluino argumentum texere: *Quod omnibus cœtibus auctoritatem conciliat, hoc concilium nullam auctoritatem confert. Sed hoc dictum. Ergo, Mox figmentum à se magna voluptate fabrefactum, non minore iucunditate demolitur. Respondet, inquit, Maior esse falsam. (Si falsa est, tuo vitio falsa est; quia tu eam formasti, non Bellarminus.) Quod enim omnibus congregationibus auctoritatem tribuit, hoc eorum concilium auctoritatem conciliat. nam & concilia sunt congregationes. Nunquam negauit Bellarminus aliquid ex hoc loco pro conciliis colligi posse; illud videlicet generale: Christum ope sua adistere illis, qui in nomine suo pie congregantur; sed abnuat, hinc determinatè firmari posse concilium illud Presbyterorum, cui Caluinus suum imperium in rebus Ecclesiasticis tribuit. Quod tam verum est, vt ipse Caluinus id confessus fuerit.*

Criminatur deinde Sibrandus, Bellarminum velle, nil opus esse Concilio. Quomodo hoc vult Bellarminus, qui duobus libris de conciliis conciliorum auctoritatem & necessitatem, vt fufissimè, ita & doctissimè asseruit? Hoc hinc contendit: Nullum esse in scripturis locum, quo demonstretur, concilio Presbyterorum seu seniorum summam collatam esse potestatem decernendi & statuendi de rebus Ecclesiasticis. Nec opus fuisse concilio seu cœtu seniorum ad hoc, vt Apostoli, eorumque discipuli, acceptam à Christo potestatem

A exercerent: singulos enim Apostolos potuisse & nunc etiam Episcopos posse, docere, baptizare, soluere, ligare, ordinare ministros, &c. Hic est sensus & scopus Bellarmini. Quocirca nugas agit Sibrandus, cum hinc extra rem de causis & necessitate conciliorum declamitat, absque vero aduersario, licet non sine umbratili, quem ipse sibi confinxit.

Secundum argumentum Bellarmini ducitur ab incommodis, quæ Ecclesia pateretur, si eius regimen esset Aristocraticum; quia ferè semper careret Rectoribus: Et vt plurimum, nemo esset, qui commune bonum curaret, &c. cum enim Optimates inter se sint pares, non possunt commune bonum, vt par est, administrare, nisi vel congregati sint, vel aliquem elegerint communi consensu Magistratum, cui omnes obediant, quemadmodum Romani, suos consules eligebant: At in Ecclesia rarissimè congregantur Optimates ad generale concilium, &c. Respondet Surluius: *hoc argumentum, siquid valet, contra Pontifices Romanos maxime valet. Nam si summa potestas non sit nisi penes illos, qui semper viuunt, tum non esse penes Romanos Pontifices; hęc enim mori; sæpe vacare Pontificatum, non quod per menses, sed & per annos.*

Dicit, Calvinista, vbi dixit vel scripsit Bellarminus, summam in Ecclesia potestatem non esse nisi penes illos, qui semper viuunt? Hoc nisi monstraueris, hoc suum responsum non reputabore responsum, sed somnium.

Secundò respondet Surluius, non necessariò requiri, vt illi, penes quos est summa potestas, semper actu congregentur; satis esse, Apostolos scriptis nobis doctrinam Christi tradidisse: & concilia antiqua controuersis de fide statuisse; & posse hinc concilia congregari, quoties Deo visum est principum mentes spiritu suo permouere. Nil efficit Calvinista. Nam vt in aliqua ciuili Republica necesse non sit Optimates, qualibet exorta controuersia, congregari; sed sæpe lites & quæstiones per literas inter absentes transigi possint; hoc tamen in Ecclesia, in quauis controuersia, difficillimum, imò impossibile moralitèr esset; quia vt Ecclesia, ita & Optimates eius per totum terrarum orbem diffunderentur. Quotum donec sententia sigillatim exquireretur; quid damni non subiret Ecclesia? Secus se res habet in ciuili politia Aristocratica; cuius Optimates ferè in vno loco resident. Quocirca non incommodè imperium, quamuis latè prolatum, administrare possunt. Nam quod scripturas ab Apostolis nobis relictas habemus, & conciliorum decreta; parum emolumentum controuersis componendis adfert, dum quò quisque est peruiacior, eò scripturas ad capitis sui phantasmata audacius inflectit: & veterum conciliorum scita impudentius reiecit. Quàm item arduum sit vniuersalia concilia colligere, hoc præsertim rerum statu, satis exploratum existimo.

Sibrandus proponit suumne delirium an Bellarmini argumentum? hoc syllogismo: *Respublica Aristocratica ferè semper destituitur rectoribus. Ecclesia non semper destituitur rectoribus. Ergò Ecclesia regimen non est Aristocraticum.* Respondeo, Maiorem non esse Bellarmini, sed malè feriatì Sibrandi. Nunquam enim dixit Bellarminus generatim, Aristocraticam Rempublicam ferè semper destitui rectoribus; sed speciatiim ait hoc euenturum esse in Ecclesia, si Aristocraticè gubernaretur, propter Optimates, hoc est, Episcòpos, & vt Calviniani volunt, Presbyteros totò terrarù orbe cum & in Ecclesia diffusos, quorum sententiæ, litibus ortis, vix exquiri possent, (vt exquiri debent, vbi omnes optimates habent ius dicendæ sententiæ) sine grauissimo Ecclesiæ damno. Quid enim damni non acciperet Ecclesia, si expectandum esset, donec omnes omninò toto terrarù orbe dispersi Optimates sententiam suam dicerent? Itaq; quidquid postea Sibrandus, vt loquacissimè, ita & futilissimè de Aristocratico Ecclesiæ regimine deblaterat, vanissimis, & mox euanescere consuetis fumis annumera: quia nil aliud adfert, quam inanes tautologias, battologias, seu Battotautologias, Cenologias, & eius, quod probandum erat, assumptiones.

Danzus concedit hoc quod Bellarminus obiicit, euenire, vbi vnum & idem negotium numero commendatur pluribus simul equali iure: non autem cum eiusdem negotij, & corporis partes pluribus demandantur, sua cuique nimirum, de qua sua parte postea rationem reddant singuli. Quod fit in Ecclesiastico regimine nostro & vero, singuli enim seniores habent suam quisq; prouinciam procurandam, de qua reddunt per septimanas rationem. At vbi est Aristocraticum regimen, tum vnũ & idem negotium pertinet ad plures pari iure & potestate præditos: hæc enim est Aristocratiz ratio & notio. Nam quod Geneuenses seniores rationem reddere coguntur per singulas septimanas administratæ prouinciæ, quæro; num illis, quibus rationem reddunt, sint pares potestate an impares? Si pares, habemus ergo Aristocratiam. Si impares; quæro, num imparitas hæc sit solùm respectu vnus, an plurium. Si respectu solùm vnus: iam ergo Monarchia, vel aliquid Monarchicum erit: quia Monarchia vel aliquid Monarchicum est, vbi vnus reliquis omnibus potentiã supereminet. Si autem hæc imparitas est respectu plurium; tum aut oligarchia, *ὀλιγαρχία* Aristocratiz erit, aut ipsa adhuc vera Aristocratia: Et consequenter, nascentur incommoda, quæ Bellarminus enumerat. Quanquam Bellarminus non agit de regimine particularis, sed vniuersalis Ecclesiæ; nã fieri posset, vt fortasse Ecclesia particularis non

A incommode gubernaretur aliquandiu Aristocraticè: tametsi Sarauia existimat Geneuæ iam aliquandiu concordiam inter Ministros ipsos, & inter plebem conseruatam esse, non tam proptet Aristocraticum seniorum cœtum, quam proptet vnus Caluini puta, & postmodum Beza, dominationem.

B Ait Danzus: *seniores Geneuenses libenter, & promptè, & facillè conuenire.* At Bellarminus non dixit, quid Geneuæ fiat, aut fieri possit, sed quid fieret, si vniuersalis Ecclesiæ regimen Aristocraticum esset. Nam optimates vniuersalis Ecclesiæ nec facillè, nec promptè conuenire possunt; quia totò terrarum orbe disperguntur. Latius autem patet, opinor, orbis terrarum, quam mœnia Geneuæ: de cuius Presbyterorum cœtu Aristocratico quàm sit ad cõcordiã aptus, hæc Sarauia Caluinista in Apologetico contra Beza: *Secundum à Caluino nunc Beza Geneuensem regit Ecclesiam, in parua Republica, cum collegij numero paucis, nempe ad summum octodocim, si cum pastoribus doctores numeros; uox uia illis hebdomadica est, & circularis: & presbyteri, & diaconi noui & annui: quamdiu in tranquillo statu degitur: omnia quidem bene se habent: sed si quando acciderit discidium inter Ecclesiarum ministros, qui populo, & magistratui gratiosi erant, facillè in partes diuidetur civitas: quo malum nullum potest accidere grauius; eadem facilitate diuidetur & presbyterium: & semel diuisum vulgus tumultuabitur, & partes fouebit. In hoc casu, qui certè non semper vitari potest, quid fiet? Magistratus interponet suam auctoritatem. Bene quidem: sed in quam partem inclinabit? Imperatores Romani suam auctoritatem interponere discidium Episcopi coacti sunt: sed non semper eis datum fuit, fauere melioribus: factiones, & factiosos tutati sunt. At nihil huius modi sub hoc regimine adhuc experti sumus: Experientiam igitur magistratam queris? si citra periculum, & irreparabile damnum, eius magistratum haberi posset, bene esset: sed, vt in naufragio, ita hic hic periclitari non licet.*

D Ibidem ostendit Sarauia alio exemplo, vel potius alia hypothesi, quàm periculosum sit in Ecclesia Aristocraticum imperium, vbi nullus superior; omnes æquales: Cogitemus Galliam reiectu Romani superstitionibus, puram recepisse filij Dei doctrinam: & eam, quod absit, gubernationis Ecclesiæ formam, quam dominus Beza opinatur esse diuinam, admisisse: num calamitatibus, quibus omnes omnium seculorum Ecclesiæ fuerunt subiectæ, quarum causas impunitas Episcopi, liberam fore credit? & si tunc, quando Episcopi reliquam ministrorum verbi Dei multitudinem in officio continebant, vt synodos legitimas nullas conuocare possent, cogebantur tamen synodi contra synodos; & quod fauereat vna, damnabat altera: si tunc concurrabant hæc illuc Episcopi, quid non fecissent, si pares

omnes fuissent presbyteri Episcopis, & Episcopi Patriarchis? Si pauci, parvi potestatis agrè pacem, & doctrinam concordiam retinere potuerunt: poterunt ne pro vno sexcenti, aut bis, teruè mille eiusdem autoritatis ministri? Nec valet, quod quisquam dicit; bonis legibus coercitū iri petulanti ingenia; leges illa, quibus id fiet, aequalitate, de qua sãg. pro aris, & focis disputatur, tollit: in aequalitate aequè iniquum erit, paucos imperare pluribus, atque vnum Episcopum. Concilium nationale, quo trecenti conuenerint pastores, mille aut decies mille collegis; quidquid aliorum nomine signauerint procuratores, legem non dabunt: nisi multitudini probentur, aut accedat autoritas, cui parere teneantur. Iniqua enim esse potest: aut, si non sit iniqua; huiusmodi videbitur, & contentiosi controuersiam de ea mouere poterunt: & contra decretum factum à trecentis, conuenient quadringenti, & amplius. At magistratus id non feret; non Geneuensis, cuius iurisdictionis angusti sunt termini; & ministri Ecclesiarum pauci: quique, quantumuis negent, ab vnius sententia pendunt.

Hæc Calvinianus Sarauia; cuius rationes, si quid efficiunt pro tollenda Aristocratice aequalitate; & introducendo vnus in vna diœcesi imperio; valebunt itidem pro introducendo vnus in tota & vniuersali Ecclesia imperio; vt omnis litium & controuersiarum amputetur occasio, vel si orta sint, expedita eas sopiendi & veritatem definiendi suppetat ratio.

Citat Bellarminus Hieronymum, qui dicit Alexandrino Episcopo nihil esse iuris in Palæstina, Idem de eodem ait asserere Chrysostomū respectu Thraciæ. Oggannit Sutiuius. *Qua igitur impudentia Pontifex Romanus falcem suam in totius orbis messem immittit?* Nulla impudentiâ, ô Calvinista; sed æquitate summa; quia est vniuersalis pastor, cui non definitè, sed vniuersim dictum: *Pasce oves meas.* Iunius oggerit, *hunc esse humanum ordinem, non diuinum; vt extra suam Diœcesin Episcopus nil possit.* Respondeo, vt nullus Episcopus, præter Romanum, in vniuersum orbem Imperio potiat, ordo diuinus est, non humanus: sed vt hæc vel illa Diœcesis, his vel illis terminis finiatur, neque latius proferatur, ordo humanus est: nam humana dispositione, Episcopatuū termini fixi sunt.

Tertium Bellarmini argumentum: Si in cœtu Optimatiū sūma esset potestas; quo numerosius cogeretur conciliū, eò plus haberet autoritatis: neque vnquam euenire posset, vt minori Concilio plus tribueretur, quàm maiori. Sed hoc est falsum, vt exemplis allatis docet Bellarminus. Danzus ab hoc & sequentibus Bellarmini Argumentis, facillimè se expedit; clamitando nimirum, *ea esse nihili: & paralogismum à figura dictionis, vel ab accidente.* Omnia, quæ Bellarminus ad Caluini argumenta respondet esse prorsus sutilia & inania. Quàm fortis & inuictus Bellarmini debellator & expugnator Danzus; Quàm validis lacertis ictus in Bellarminum librat? Quis huic heroi coronam non decernat, & quidem triplicatam; vel ne Pontificia videatur, quadruplicatam?

Sibrandus Bellarmini ratiocinationem hoc malè facto syllogismo vestit: *Quod senatus in Aristocratia est numerosior, eò habet plus autoritatis. Sed numerosissimum in Ecclesia Concilium, non semper habet plurimum autoritatis. Ergo, Ecclesia non regitur Aristocratice.* Respondet Calvinista. *Inter politiam ciuilem & regimen Ecclesiasticum esse magnum discrimen. Omnem enim politiam continere in se autocratoriam.* At hic consona voce Sibrandum inscitæ postulabunt politicorum Aristotelicorum Magistri ac Professores; cum enim tres sint Politicæ seu Reipublicæ formæ, Monarchia, Aristocratia, & Democratia, sola prima Autocratoriam complectitur, vel potius est ipsa Autocratoria. Optimates coniuncti, inquit Sibrandus, *sunt autocratores.* Neq; hoc cōcedent politices Magistri, nisi nouus huic vocabulo significatus indatur; nam *αὐτοκράτορες* propriè sonat vnum, penes quem est summum imperium: at in Aristocratia non est vnus; sed plures. Nec in vno Optimate adæquatè residet potestas, sed in singulis inadæquatè; in omnibus adæquatè, nec illi omnes coniunctim sunt *αὐτοκράτορες*, sed potius totum illud ex omnibus optimatibus constatum, *αὐτοκράτορες* dici deberet, si quis hoc nomine abuti vellet.

Negat Sibrandus, *in Ecclesia esse autocratoriam.* Sed nos negationem eius probatione destitutam susque deque habemus. Ait Sibrandus; *ministros Ecclesiæ neque de doctrina, neque de moribus nouas leges ferre posse.* Quo igitur iure nouam formam regimini præscripsit Calvinus synagogæ Geneuensis? Quo iure tot Calvinianorum in Belgio, Gallia & Britannia synodi, tot leges, & vt ipsæ etiam vobis iubet, *Canonæ architectatæ sunt?* Quæ de iudicandi & diiudicandi synodorum decreta singulis concessa facultate, deque synodorum erroribus Sibrandus lingua volubili detonat; proteritæ & sapius iam auditæ sunt neniolæ alibi refutatæ; & iterum in disputatione de Conciliis refutatæ.

Sutiuius calumniatur, *Tertiam Bellarminirationem non multum à deliratione discrepare, nam vt Concilia generalia autoritatem habeant, facti esse, vt omnes Episcopi legitimè vocentur, & rectè secundum Canonicas scripturas definiant.* Si conuicium suum Calvinista ad responsum suum transferret, conuicij naturam exueret: non enim ignorat Bellarminus, vnde Concilia autoritatem habeant, nempe à summi Pontificis approbatione, ex qua certò concludimus, omnia in illo concilio secundum canonicas scripturas & traditiones definita esse. Sed loquitur ex sectariorum hypothesi, qui volunt, Ecclesiæ regimen esse aristocraticū; hoc est, eorū, qui paris sunt inter se autoritatis & potestatis, nã si id ita esset; tum profectò, quo concilium ex pluribus optimatibus constaret, eò maioris autoritatis esse deberet; quia multitudo optimatium non parū facit ad autoritatē decretorum & legum: at hoc in Ecclesia non fit

vt pro-

vt probant exempla, quæ Bellarminus pro-
fert.

Quarta Bellarmini ratio. *Ecclesia perniciosior
est Aristocratiâ, quàm Democratia, cum hereses potius
ab optimatibus, hoc est, ab Episcopis & Presbyteris, quàm
à plebeis, & olim excitata fuerint, & hodie excitentur.*
Sutliuius nil aliud reponit, quàm quòd in no-
stros Episcopos & presbyteros venenatam lin-
guam stringit, & Pontificem Romanum maledi-
ctis incessit. Ad quòd agendum nil opus erat
Decano Excestriensi; quilibet de triuio scurra
hoc præstare poterat. Hoc tamen non displicet,
quòd ait, *hos Episcopos & presbyteros hereseum sato-
res fuisse, non de sua, hoc est, Calviniana, sed de
Papistica Ecclesia: exierunt enim à nobis, hoc
est, à Catholico cœtu, non à vobis, qui necdum* C
*ex profundo lacus Lemannij, vel potius Auerni
exsisteratis.*

Sibrandus hunc syllogismum Bellarmino
affingit. *Qui sunt heretici, illi non debent Ecclesiam re-
gere. Sed aliqui Episcopi, & presbyteri fuerunt heretici.
Ergò nulli Episcopi & presbyteri possunt Ecclesiam regere.*
Mox demolitur Sibrandus huius syllogismi
monstruosam laruam. *Respondeo, inquit, consequen-
tiam esse falsam. Cuius culpa, nisi tua? qui si Bellar-
mini sententiam candidè ad Syllogisticam for-
mam redigere volebas, ante omnia calumnia-
toris & sycophantæ mentem exuere debebas.*
Quandiu enim hanc retines, spes nulla est, fore,
vt aliquid sincerè proponas. Syllogismus certè
suprapositus Bellarmino in mentem nunquam
venit, vt nec iste: *Nulli heretici possunt Ecclesiam rege-
re. Quidam Episcopi, & presbyteri sunt heretici. Ergò
nulli Episcopi possunt Ecclesiam regere. Tua sunt hæc
phantasmata, non Bellarmini argumenta. Te-
xit hic oportunè Catalogum Papatù, quos
hereticos fuisse clamitat. Sed Catalogus hic
non est Papatum, qui Heretici fuerint, sed men-
daciorem Sibrandicorum Index: Tot enim mē-
dacia effudit, & quot Papas tanquam Hereticos
in illo censu posuit.*

Dicitur illud D. Hieronymi, quod Bellar-
minus ex lib. 1. contra Iouinianum recitat: *Ex
duodecim vnus eligitur, vt capite constituto, schismatis
tolleretur occasio:* ait Iunius; non esse Hieronymi,
sed Iouiniani: Item *malè à Bellarmino, ex particulari
vniuersale concludente, vsu pari.*

In vtroque Iunius solenne suum tenet; hoc
est, temeritatem, quiduis audacter asseuerandi.
Licet enim S. Hieronymus hanc obiectionem
Iouiniani præmittat: cap. 14. (*At dicit; super Pe-
trum fundatur Ecclesia*) paulò post tamen ex suo
sensu & propria mente subdit; non propterea
supra Petrum fundatam esse Ecclesiam, seu,
quòd idem est, non propterea Petrum, non Io-
annem; constitutum esse reliquorum caput,
quòd coniugiù, in quo olim Petrus vixerat, an-
teponendum sit Virginitatis; sed vt occasio schis-
matis & discordiæ præcideretur: Hoc totù asse-
ueranter affirmat S. Hieronymus ex sua senten-

tia: & quamuis ibidem dicat: *in alio loco, nempe
Matth. 18. Super omnes Apostolos Ecclesiam fundatam
dicit: tamen hoc ipso, quòd postea scribit, vnus, hoc
est, Petrum, constitutum esse caput, satis perspi-
cùè indicat, Ecclesiam peculiari quadam ratio-
ne supra Petrum ædificatam esse, qua non sit æ-
dificata supra ceteros, cum nullus ex ceteris cõ-
stitutus fuerit caput, sed solus Petrus.*

Aequè vana est altera Iunij obiectio, Bellar-
minum *ex propositione particula: vniuersalem efficere:*
quo innuere videtur Calvinista; non valere
hanc consequentiam: *Inter duodecim vnus petrus
eligitur, vt, capite constituto, schismatis tolleretur occasio:
ergò Petrus fuit totius Ecclesie caput. Sed consequen-
tiam hanc esse probam & legitimam, supra ostē-
sum est contra Sibrandum. Non enim dicit
S. Hieronymus; Petrum Apostolorum solum-
modo fuisse caput, sed indefinitè, fuisse caput
cõstitutum, vt schismatis tolleretur occasio, hoc
est, vt pax & concordia conseruaretur; vel, vt pa-
cis & concordie conseruandæ aptissima ratio
iniretur: At pax & concordia non tantum inter
Apostolos, sed in tota Ecclesia conseruanda erat;
oportebat igitur vnum totius Ecclesie caput cõ-
stituere, vt eo constituto, vbique schismatum
tolleretur occasio.*

CAPVT IX.

Regimen Ecclesiasticum præcipuè Monarchicum esse debere.

NTEQVAM Sibrandus & Sutliuius
Bellarmini argumenta dissoluere
incipiunt, integrum exercitum in-
aniù & friularum rationum præ-
mittunt, quibus demonstrari arbitrantur, Eccle-
siasticum Regimen non esse Monarchicù, quas
copias breuiter nos recensēbimus, & iustrabi-
mus, vt earum vis & potentia magis elucescat.
Ordiamur à Sutliuianis.

1. *Omnis Monarcha aut est Rex, aut Tyrannus: Sed
qui Ecclesia præsidet; nec Rex nec Tyrannus esse debet: ergo
nec Monarcha.* Respondeo, si Regis nomē in maiore
accipiatur ea notione, qua hodie vulgò vsurpa-
tur, Maiorem nõ esse verã, potest enim quis verè
esse Monarcha, hoc est, vnicus & absolutus Do-
minus in sua ditione absque vllò Regis nomine
seu titulo. Si autem vocabulum Regis latius su-
matur, tum dico, Monarcham Ecclesiasticum,
esse Regem, sed spiritalem, & Ecclesiasticum: nõ
temporalem & politicum: cui non obstat illud
Lucæ 22. *Vos autem non sic:* quia hic nõ prohibetur
officium Regis Ecclesiastici vel Politici; sed fas-
tus, & arrogantia, & inclementia erga subditos:
Quò etiam respexit S. Petrus priore sua Epist.
cap. 5. vbi iubet, vt qui Ecclesie præfunt,
non segerant, vt *dominantes in clericis*, hoc est, ne
sint ex eorum Dominorum & Pastorum nu-
mero, de quibus exstat querimonia diuina:

Ezech.

Ezech. 34. *Va Pastoribus Israël, qui pascebant semet-
ipsum, &c. Lac comedebat & Lanam operiebamini, &c.
gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum
fuit non consolidastis, & quod egrotum non sanastis, &c.
sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia. Ea-
dem est sanctorum patrum mens: non enim pri-
matum improbant; sed factum & ambitum pri-
matus. nam si primatus absolutè prohibitus est
in Ecclesia, cur Sutliuius suum librum dedicauit
Primate totius Angliæ, Pseudoarchiepiscopo Can-
tuarienti? Cur non & huic suo occidit illud?
Vos autem non sic. Neque ut dominantes in Clero. Sci-
licet Anglia suum habeat Primatem, saluo iure
diuino; & in Ecclesia Dei Primatem vniuersalem
agnoscere, nefas erit?*

Idem argumentum verbosè, vt solet, obie-
cit VVitackerus. Netamen verbositas fastidi-
um pariat; prudenter hac subtilitate temperan-
dum censuit: *Matth. 23. volebant Iacobus & Ioannes
in regno Christi primatum tenere; altero sessionem ad dex-
teram; altero, sessionem ad sinistram ore matris, ambi-
ente & efflagitante: At Christus respondit: nescitis, quid
petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?
imò & hoc: Reges gentium dominantur eis; Non ita erit
inter vos. Ergo Christus prohibuit omnem primatum Ec-
clesiasticum.* Febricitabat proculdubio VVitacke-
rus, quando hæc tam arguta somnia in chartam
referebat. Quis consideratis sacri contextus
Matth. 20 & Lucæ 22. circumstantiis non ad-
uertit, si aduerrere velit, Christum utrobique non
primatum absolutè; sed tali primatu, qualem ani-
mo efformabant, Iacobus & Ioannes, simulque
ambitioni obuiam ire, & ad humilitatis studium
& æmulationem discipulos incitare voluisse?
Neque enim vnquam dixit Christus; neminem
ex discipulis fore primum, vel primatum donandum;
quod vno verbo indicare poterat, si
omnes inter se æqualis potestatis & auctoritatis
esse decreuisset: quo ipso discipulis omnem hac
de re disquirendi & disceptandi occasionem
præcidisset: imò disertè ostendit, aliquem cæteris
primum, & maiorem constitutum iri; cui etiam
hæc præcepta dedit: *Qui voluerit inter vos primus
esse; erit vester seruus.* Et; *Qui maior est in vobis; fiat sicut
iunior; & qui præcessor est; sicut ministrator.* Cur non
apertè & palam dixit; superfluè eos de Primo &
Maiore disputare; nullum enim fore talem?
Quid opus erat Primo & Maiori viuendi &
agendi præcepta dare, si nullus eorum erat futurus
primus & maior?

Argutum est & hoc VVitackerianum somnium.
Si Christus Monarchiam Petro promississet
Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram, &c. Apo-
stoli ea de re postea minime contendissent; cum scirent iam
antea Petro esse designatam.* Respondeo, hoc non se-
qui: nam Apostoli ante Spiritum sanctum ac-
ceptum longè etiam clariora Christi dicta, quàm
hoc sit, non sunt affecti; vt erat illud Domini;
Ioan. 11. *Lazarus amicus noster dormit.* Et parabolice

A conciones Christi cum alibi, tum Matth. 13: vt
alia huius generis præteream; imò ne illa quidè,
quæ illis clarissimè de sua post triduum resurre-
ctione non semel prædixerat, satis perceperunt.
Quid ergo mirum, si & illius Matth. 16. promissionis
Petro factæ vim non penitus intellexerunt? tam-
etsi ex hac Christi pollicitatione, & ex aliis itidè
indiciis haud obscurè colligebant, Petro prima-
tum à Christo datum iri: & fortè eam ob causam
hæc inter illos de primatu contentio sub ipsum
Christi ex hoc mundo discessum, exorta fue-
rat.

B Non iniuriâ autem miretur quis hunc An-
glicanum disputatorem, qui non animaduertat;
se sua & suorum vineta cedere; cum Episco-
pos adeo ab omni primatu & externo dominio
ac splendore abiunctos esse cupit; cū ipsi Cal-
uinistæ in Anglia duos habeant primatus, & ge-
minum Primatem, Cantuariensem & Eboracè-
sem: ipsumque Regem omnium, ipsorum etiam
Primatum, Primatem constituent, & caput vni-
uersale totius Anglicanæ Ecclesiæ iactent. Et
si Regis illius Imperium per totum orbem dif-
funderetur, haud dubiè, vt nunc totius Angli-
canæ synagogæ; sicut tunc totius vniuersalis Ec-
clesiæ caput Regem illum saluarent; nec quid-
quam, iudicio eorum, committeretur contra
illud: *Vos autem non sic;* vt nec iam quidquam con-
tra committitur, cum Pseudoepiscopis Angli-
canis, *hic bonos defertur,* verba sunt Sarauiz Calui-
nistæ, *vt inter nobiles & proceres regni teneantur.* (Vbi
manet illud, cum glossis vestris? *Vos autem non
sic.*) *Archiepiscopi inter Duces, & magnos Regni Officia-
rios locum cum Clementiæ titulo datur.* (Vbi illud, ò
VVitackere? *Qui potestatem habent super eos, benefici
vocantur: Vos autem non sic.*) Et *Cantuariensi cæcedia
ante omnes proceres & magnos Regni Officiarios est at-
tributa; & primus pars Regni dicitur. Cæteri omnes Epi-
scopi inter Barones locum tenent, & eo nomine titulo
Dominorum honorantur.* Hæc Sarauia.

C II. *Præter Christum nullus dici potest vel Princeps
Pastorum, vel caput vniuersalis Ecclesiæ: vel sponsus eius-
dem.* Respondeo, hæc omnia eadem facilitate ne-
gari à nobis, qua asseruntur à Sutliuio. Visibile
enim Ecclesiæ cœtum habere oportet visibile
caput, & visibilem Principem, cuius tribunal
adiri, vox & responsa audiri ab omnibus que-
ant: Visibili insuper sponsæ competit visibilis
sponsus. Sed probat Sutliuius suum assertum:
*quia scriptura & patres elogia illa seu Epitheta soli Chri-
sto tribuunt.* Assertionem video; at nullam proba-
tionem; nisi fortè vult, vt probationis loco
accipiamus calumniam, quam subiungit: *istæ
appellationes Romano Pontifici sine blasphemiam tribui
non posse.*

D Instat, i. *Petri quinto, vocatur Christus, Pasto-
rum Princeps; ergo Romanus Pontifex non est
Princeps pastorum.* Respondeo, negando con-
sequentiam: quia & Christus est Princeps

Pasto-

Pastorum, absolutus nimirum, & omnium, etiā ipsius Pontificis; perpetuus, & primarius. Et Pontifex est Princeps pastorum; sed sub Christo; & vt minister ac vicarius Christi. præterea Christus in hac militante Ecclesia est princeps pastorum, sed inuisibilis, neque enim visibili specie iam inter homines degit: Pontifex itidem est Princeps Pastorum in hac militante Ecclesia, sed visibilis.

III. Argumentum. *Paulus Christum appellat caput corporis Ecclesia. Coloss. 1. ergo Pontifex Romanus non est caput Ecclesia; quia vnus corporis, vnum debet esse caput, non plura.* Idem argumentum obiicit ex suo Caluino VVitackerus. Respondeo, negando consequentiam: quia alia ratione caput est Christus, & alia, Pontifex. Christus, absolutè, Pontifex, sub Christo. Christus inuisibile: Pontifex, visibile. Nec absurdū est, vt corporis metaphorici & mystici (quidquid sit de corpore physico) plura sint capita sibi mutuò subordinata; nā & in Regno est Rex & Prorex. Rex est caput, Prorex est caput. Sed cum discrimine. Ille; primum & absolutum; hic; primo subordinatum & vicarium.

Obiicit Sutliuius: *Christus dicitur caput propter excellentiam, & propter plenitudinem gratia; & quia ab eo fluit sensus & motus fidei in omnia membra: hac non competunt Pontifici.* Respondeo, nihil aliud hinc effici, quā Pontificem non esse illud absolutum & primum Ecclesie caput, quod non modò in terris, sed & in cælis nullum superiorem suo in genere habeat: Nam Christus est caput Ecclesie per excellentiam propter vnionem hypostaticam; at Pontifex caput est per ministerium; & ab eo etiam, tanquam à ministro & vicario Christi, ad omnes Ecclesie partes recta & salutaria fidei dogmata per controuersiarum definitionē & declarationem deriuantur. Coniucia Sutliuij, quæ hic in Pontificem vomit, facilè contemnit, imò & elidit immota & inconcussa Petri petra.

Calumniatur VVitackerus, ex Bellarmini sententia sequi, *Papam aut nō esse caput Ecclesie; aut esse caput Ecclesie vitiosum, alienū & sine Christo.* Qua de causa? Quia Bellarminus dicit, Papam non esse caput Ecclesie cum Christo, sed sub Christo. Sed quis non detestetur tantam sycophantiam, quandoquidem planum apertumque est, Bellarminum nil aliud voluisse, quā Papam non esse Ecclesie caput eiusdem rationis cum Christo; & æquale Christo: Sicut Prorex non est caput Regni cum Rege; hoc est, par Regi; sed sub Rege, hoc est, subiectum & subordinatum Regi. Itaq; hæc consequentia: *Papa non est caput Ecclesia cum Christo, hoc est, æquale Christo, ergo Papa est Ecclesia caput sine Christo:* VVitackeriana est, siue quod eodem recidit, impostoria. Nec dissimilis genij sunt alia, quæ hic ventosè & verbosè de capite principali & ministeriali garrit: illudq; ex intimo ignorantie præ-

ptuario depromptum est; *ministerium esse, & caput esse; esse contradiçoria:* Sicut membrum esse, & caput esse in corpore. Quæso te, an caput humanum non est membrum corporis humani? Num prorex non est caput Regni, tametsi Ministeriale, respectu Regis?

Ait Sutliuius, *Pontificem non posse sine iniuria Christi & Ecclesia vocari sponsum, quia violaretur eius pudor, si plures haberet sponso.* Et tamen non violatur pudor pudicissimæ synagogæ Caluiniæ in Anglia; quæ præter plures partiales sponso, habet vnum sponsum, quem ipse Sutliuius in epistola sua dedicatoria nominat *totius Angliæ Primatem;* hoc est, sponsum supra omnes sponso; & huic primari seu primario suo sponso adiungere cogitur adhuc vnum alium; nempe suum Regem, quem nisi reus maiestatis effici velit, fateri debet supremum caput Ecclesie Anglicanæ, hoc est, sponsum præcipuum, & tamen Christus est sponso illius synagogæ, vt quidem Sutliuius piè credit. Et Episcopi sunt etiam sponso, quilibet suæ particularis sponso; hoc est, Ecclesie. Num & hic pudor huius sponso per tot sponso læditur? Num & hic monstruosum corpus per tot capita efficitur? Rex est caput Ecclesie Anglicanæ. *Primus Cantuariensis* est caput eiusdem Ecclesie. Quilibet Episcopus Ecclesie est caput suæ particularis Ecclesie, Hic nihil portentosi apparet; quamprimum autem in Ecclesia Catholica tale quid à Caluinitis conspicitur; mille *laruæ & lemures* Sutliuii & sociis ante oculos circumuolitant.

IV. Argumentum. *Christus nullum constituit Ecclesie generalem Monarcham: ergo, &c.* Respondeo, Antecedens esse falsum. Falsitatem monstrat illud: *Tibi dabo clauis Regni cælorum, &c. & Pasce oues meas.* Nec obstat locus Apostoli Eph. 4. *alios dedit Apostolos, alios Euangelistas, &c.* Nam & inter Apostolos dedit Apostolorum, quin & omnium caput & principem, vt schismatis tolleretur occasio.

V. *Apostolus diligenter enumerat vniuersos Ecclesie Dei magistratus & ministros 1. Cor. 12. quosdam posuit in Ecclesia Deus, primò Apostolos, &c. in quibus numerat etiam gubernationes, &c. Sed nulla hic fit mentio vniuersali Monarchæ.* (Hoc eodem argumento vtitur etiam VVitackerus: Et clamosè in dicto Apostoli loco, Papam sibi monstrari cupit) Respondeo I. multò minus fieri mentionem *Primati* Cantuariensis Caluini; aut Regis politici; tanquam capitis & Monarchæ generalis Ecclesie Anglicanæ. II. Respondeo, neq; *Geneuensium seniorum & presbyterorū annuorū & temporariorū* vllam hic fieri mentionem. In quo vel ipsum symmystam tuum Sarauiam tibi iudicem fero. III. Respondeo, sub *Apostolorum* nomine comprehendi etiam illum, cui dictum est, *Pasce oues meas,* vnà cum omnibus priuilegiis quibus à Christo donatus est; ergo etiam sub *Apostolorum* nomine comprehenditur

vniuer-

vniuersalis Ecclesie Monarcha; vt taceam, eandem vniuersalem & Monarchicam potestatem etiam sub vocabulo *gubernationum* includi; nam præter gubernationes particulares, instituit Christus sua in Ecclesia vnam vniuersalem gubernationem & administrationem reliquis omnibus præsentem ac iuradantem. Ex quibus in fumum abijt Vitackeriana itidem matzologia, qua hic chartas ventosissimè infercit.

Valdè infectatur Sutliuius, & cum illo Vitackerus, Bellarminum, quod scripserit, cæteris quoque Apostolis summam concessam esse potestatem; sed soli Petro ordinariam, hoc est, ad successores transmittendam: *Si enim alij iridem Apostoli summa potestate præditi fuerint, tum Petrum non fuisse Monarcham, & per consequens, neq; Ecclesie regimen Monarchicum.* Ne scæui, ne fure, mi Caluiniano Decane. Summa fuit hæc potestas respectu terminorum & obiectorum; quia vbiq; & omnibus, absque discrimine, Euangelium annuciare, & in omnibus prouinciis & regnis acceptam potestatem exercere poterant, libere & absque vlla restrictione; at summa non fuit respectu Petri, à quo, tanquam à capite & principe, & vt oues à pastore, vno verbo, vt à Monarcha Apostoli omnes dependebant. Successum est quidem & aliis Apostolis; sed non in illa plenitudine potestatis, qua Apostoli pollebant: neque enim aliorum Apostolorum successores toto terrarum orbe potestatem suam exercere possunt, vt possunt successores S. Petri. Quibus hunc in modum explicatis diffluit tota Vitackeriana ex ampullis & sesquipedalibus vocabulis contexta declamatio, *sicut fluit cera à facie ignis*: cuius totus fundus est inscitia, si non nequitia.

Nec illud facit ad palatum Sutliuij, & Vitackeri quod Bellarminus dicit, responderi etiam posse, Apostolum loco cit. non delineasse Hierarchiam Ecclesie; sed tantum enumerasse varia dona; quæ sunt in Ecclesia. Recinit Sutliuius; *quasi verò Apostoli, pastores & doctores non sint ex sacri ministeriis, & non pertineant illa clarissima lumina ad Apostolica Ecclesia hierarchiam.* Quasi verò Bellarminus ignoret, tres prædictos gradus, licet ad Ecclesiasticam Hierarchiam alioqui pertineant, posse tamen alio respectu considerari, vt sunt dona quædam & charismata à Deo Ecclesie concessa. Et hoc modo hic spectari posse; atq; adeo Apostolum hic perfectam Ecclesiasticæ Hierarchiæ formam efformare non voluisse; etiam inde planum fit, quod è vestigio subiungit ea, quæ omnium confessione, non sunt gradus Ecclesiasticæ Hierarchiæ, sed dona; vt sunt *virtutes, gratia curationum, opitulationes, genera linguarum, &c.* Nec moramur scurrilem Vitackeri sarcasmum: *Apostolum in delineandis Hierarchiis parum accuratum fuisse; quod illius inscitia, inquit, tribuendum videtur, qui Pontificias Hierarchias nescierit. Si cum suo Dionysio deliberasset, non tam ignarus rerum istarum fuisset.* His

nimirum facetiis condire volebat macrologiam suam Vitackerus, ne auditores in schola, quibus hæc dictabat, tantis cenologiis offensi, fastidio afficerentur.

VI. Argumentum. *Vnitas Ecclesie seruetur absq; aliquo summo in externa Ecclesia gubernatione Monarcha*: probatur ex Apostolo Eph. 4. *Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Vnū corpus, & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma.*

Respondet Bellarminus; vnum Papam & vnū Monarcham comprehendi in illis verbis: *vnū corpus, & vnus spiritus*; vt enim in corpore naturali ideo seruetur vnitas membrorum, quia omnia parent capiti; ita quoque tunc in Ecclesia seruetur vnitas, cum omnes obediunt vni.

Oppugnat Sutliuius: *hoc nimis absurde dici. Nam Apostolus aut corpus intelligit mysticum, quod caput habet Christum; aut corpus accipit absolute, absq; relatione ad caput. Vtroum modo accipiamus, nihil hæc verba ad Papam pertinent, qui non est huius corporis mystici caput, (ipsi enim mystici corporis caput visibile ponere non solent) sed corpus solidum, & inusile corpus terræ.* Hic iterum laudare cogor iudicium Bezzæ, qui Sutliuium *perulantem calumniatorem & conuiciatorem* nominauit. Ingenio Sutliuij nomina hæc appositisimè conueniunt, vt iam sæpius visum; & sæpius in decursu disputationis huius videbimus. Ad argumentum Respondeo, nos intelligere illud corpus mysticum, quod caput inuisibile, absolutum & in suo genere independens habet Christum: Visibile autem caput, hoc est, caput sub capite Christo, habet Romanum Pontificem, Petri successorem. Et quodnam corpus *mysticum* intelligunt Angli, quando Regem suum aiunt esse caput corporis Ecclesie Anglicanæ? Num illud, quod caput habet Christum? An corpus accipiunt absolute, sine habitudine ad caput? Mendacium est autem, quod Caluinista dicit, *nos mystici corporis nullum visibile caput ponere.*

VII. *Nullus erat, Apostolorum temporibus, visibile & summus Ecclesie Monarcha; ergo, &c.* Respondeo Sutliuium vix mereri fidem, quando probat, quia perperam probat: quanto minus audiri debet, cum duntaxat temerè affirmat?

VIII. *Nullus Apostolorum Apostolus reliquis leges dedit, aut eos ad munus Apostolicum vocauit. ergo, &c.* Respondeo, antecedens, quoad primam partem, non esse certum; Et vt certum esset; quæ tamen hæc consequentia esset? *Petrus non præscripsit reliquis Apostolis leges, ergo non potuit illis leges præscribere, vt caput & princeps omnium.* Quasi verò necessit, vt quidquid quis in alios potest, id faciat, præsertim si illi, sponte sua, sine præscripto legum strenuè exequantur ea, quæ sunt sui muneris. Ait Caluinista. *Petrum habuisse paria cum cæteris mandata.* Paria quoad omnia; nego: quoad quædam, concedo. Nullus Apostolorum accepit hoc mandatum eo penitus sensu &

modo: *Pasce oves meas*; quo id accepit Petrus. A
 IX. *Post Apostolorum occasum nullus toti terrarum orbi Praefectus est Monarcha.* Hic iterum audio assertionem à probatione nudam. Obiectiones ex S. Ambrosio, Hieronymo, Cypriano iam capite superiore expeditæ sunt.

X. *Nullum sub lege natura vel Moysis habuit Ecclesia vniuersalem Monarcham, ergo neq; tempore gratia constituendus est vniuersalis Monarcha.* Respondeo, de tempore legis Mosaicæ id falsum esse: quia summus & vniuersalis Monarcha erat Moyses, item Aaron; postea successores Aaronici; de lege naturæ, nil mirum: quia necdum fideles in vnum cœtum externum coaluerant. Itaque singulis fidelium familiis ipse paterfamilias, vt caput & Rector præerat.

XI. *Si vnus omnibus imperaret, reliquis Episcopis fieret iniuria.* Cur enim hic potius omnibus imperet, quàm aliis? Perinde ac si diceret; si Cantuariensis in Anglia Episcopus est primas seu primus; si Rex ipse est caput Ecclesiæ per totam Angliam dispersæ, reliquis Episcopis luctulenta irrogaretur iniuria; Cur enim ille potius est primas, quàm alius? Cur Rex potius est caput Ecclesiæ, quàm aliquis Episcopus? Itaque, vt Sutilius dicet, subesse aliquam huius rei causam, ita meminerit etiam in nostrò proposito subesse causam, cur Petrus potius eiusque successor imperet omnibus aliis, quam aliquis alius; nam Petro & successoribus, nullisque aliis dixit Christus: *Super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam. Pasce oves meas.* Pontificis Romani potestati generali nemo bonus sciens volensque vnquam reclamauit: quidquid hic Calvinista garriat. Et si causæ non nisi eo loco rectissimè terminantur, vbi oriuntur; cur in ipsa Anglia deferuntur ad laruatam primatem causæ & controuersia alibi in regno illo ortæ? Cur aliunde deferuntur ad ipsum iridem Regem?

XII. *Non conueniunt eadem leges & caremonia omnibus hominibus; neq; fieri potest, vt vnus omnes regat, ergo fieri nequit, vt sit vniuersalis Monarcha.* Respondeo, hic non agi de caremoniis; nam quæ indifferentes sunt, pro natura locorum & hominum mutari possunt. Vniuersales quædam caremonia, vt obseruare diem Dominicum; festa Apostolorum, & alia nonnulla; item Quadragesimam, abstinentiam à carnibus feria sexta & Sabbato; & id genus alia instituta, cur omnibus conuenire nequeant? Vnum non posse regere totam Ecclesiam per subordinatos ministros, falsum est; nam & Princeps politicus latissimè diffusum regnum regere potest, sed per ministros eam ad rem destinatos. Addit denique Sutilius, *ea omnia, quæ infra disputaturus sit, Pontifici Monarchiam euertere.* At si ex principio de reliquis coniecturam facere licet, meliora & firmiora his, quæ hucusque allata sunt, non expectabimus. Nugarum & quisquiliarum integra plaustra securè nobis polliceri possumus.

Syllogista Sibrandus aggreditur Bellarminum syllogismorum acutissimis spiculis. I. *Qui non dominantur aliis, illi non sunt Monarcha: sed inter ministros Ecclesia nemo dominatur aliis; Ergò, ex ministris Ecclesia nemo est Monarcha.* Respondeo, Minorem esse Sibrandicam: cui nullum robur accedit ex illo Lucæ 22. *Vos autem non sic:* quia hic non prohibetur dominatio, sed dominationis abusus, vt supra dictum. Mox Sibrandus etiã Christum syllogizantem ridiculè inducit hoc modo: *Qui non dominatur, ille non est maior, sed ex vobis nemo dominatur. Ergò, ex vobis nemo est maior.* Nego Minorem; non enim dixit Christus: *nemo ex vobis dominatur, aut dominabitur;* sed, *vos autem non sic;* id est, non fastuose, non cum austeritate & potentia, vel potius, impotentia dominabimini. Conuicia Sibrandi in Pontificem, quæ largiter eructat, non magis sedem Petri concutiunt aut labefactant, quàm vndæ marinæ marinam rupem. Quid frangitur & eliditur? Fluctus an scopulus? Pleraque sunt scurrarum & sannionum maledicta & opprobria: tanti non facienda, vt vel pedem propterea moueas.

II. *Qualem Hierarchiam sacra scriptura non instituit, talem & nos instituere non debemus. Sed sacra scriptura non instituit Monarchicam Hierarchiam. Ergò & nos talem instituere non debemus.* Respondeo, Minorem esse falsam, quã nullo firmamento fulcit, quod non sit iam euersum, vel suis locis euertendum; nisi fortè Minori suæ immotum præsidium in eo collocatum arbitratur, quòd tertio quòque verbo Romanum Pontificem tyrannum, & regimen eius, *tyrannidem* appellat.

III. *Quod Christus ad Ecclesiam vnitatem conseruandam non iudicauit idoneum, hoc ad eam necessarium non est: sed Monarchia Papa Romani est illud, quod Christus ad vnitatem Ecclesie conseruandam non iudicauit idoneam. Ergò Monarchia Papa Romani non est necessaria ad Ecclesie vnitatem conseruandam.* Respondeo, Minorem esse falsam: nec probatur ex illo Ephes. 4. *Vnum corpus, vnus spiritus,* &c. de quo supra contra Sutilium. Neque alia firmamenta pro stabilienda Minore inuenio, quam conuicia & probra in Pontificem; quæ Sibrandus sæcundo de pectore vbertim promit. Illud est acutum, quod ait, *corpus Ecclesia cum capite Christo collatum, esse acephalum;* non esse igitur aliud caput Ecclesia præter Christum; Respondeo, esse acephalum hoc respectu per comparisonem ad caput inuisibile, & supremum, nullique in suo genere subordinatum; non autem esse acephalum per comparisonem ad caput visibile; quod in Ecclesia militante còspicuum esse debet. Et loquor de eo tempore, quo sedes Petri non vacat, nam tum corpus Ecclesiæ re ipsa acephalum est ratione capitis visibilis, quo tunc caret, tametsi non ratione capitis inuisibilis, quo nunquam caret. At quid Sibrandus per has abstractas corporis considerationes & comparationes efficere contendit? Num ideo verè corpus hominis est acephalum; quia cor-

pus cum capite conferri, & truncus seu moles corporis etiam sine capite considerari potest?

IV. *In qua Republica singulis reipublica membrum data est sua portio, in ea vni alicui non data sunt omnia, & vniuersa. Sed in Ecclesia singulis membrum data est sua portio. Ergo vni non sunt omnia, & vniuersa data.*

Respondeo maiorem esse falsam: sed eam Sibrandus manifestam pronunciat: nam singulis portionem, & vni omnia data esse sunt contradictoria, inquit Calvinista. Sed in qua schola sunt hæc contradictoria? In Lemannica, opinor. Perinde ac si diceret. Regi alicuius amplissimi Regni datam esset totam & plenam potestatem; & singulis proregibus & prouinciarum præfectis portionem; contradictoria sunt; nam si omnis potestas data est Regi; quomodo datur singulis sua portio? Etiam Christus omnem potestatem habet: *Data est mihi*, inquit, *omnis potestas*; & tamen Calviniani Episcopi habent quoque singuli suam portionem potestatis; id quod nec Sibrandus, nec Sutliuius diffitebitur. Quomodo suam portionem obtinent, si Christus omnem potestatem habet? Imò quod plus est, ex sententia Calvinianorum in Anglia Rex habet vniuersalem, hoc est, omnem potestatem in Ecclesiam Anglicanam, sine vlllo Episcoporum præiudicio, quia vnicuique sua portio nihilominus intacta manet. Videtur Sibrandus admodum subtiliter de potestate ratiocinari sicut de re quapiam materiali, (puta de pane aut vino,) quæ quo in plures partes distribuitur, eò minor efficitur; nec tota penes vnum exstare potest. Quasi verò eadem sit ratio potestatis; hæc enim ita cõparata est, vt integra in vno perseuerans, & per partes aliis, qui sint in regimine supremi illius adiutores & ministri, demandari ac committi possit, prout ei, qui potestatis plenitudine pollet, videbitur.

V. *Qui non est caput vniuersa Ecclesia, ille non est Monarcha in Ecclesia. Sed Papa Romanus non est vniuersa Ecclesia caput. Ergo Papa non est Monarcha per vniuersam Ecclesiam.* Respondeo, negando Minorem; quam probat Sibrandus. *Christus est caput Ecclesia; ergo non Papa.* Dicamus nos. Christus est Episcopus Ecclesiæ, etiam cuiusuis particularis; ergo Londinensis ille, qui se nominat Londinensem Episcopum, non est Episcopus Londinensis Ecclesiæ. Christus est caput Ecclesiæ Anglicanæ; ergo non Rex Angliæ. Christus est primas Ecclesiæ Anglicanæ, ergo nõ VVitgiftus ille, cuius nomini nãnias suas inscripsit Sutliuius. Sed de consecutionis huius inanitate abundè iam supra.

VI. *Qui non est idoneus & sufficiens ad vniuersam Ecclesiam gubernandam, ille non est Monarcha per vniuersam Ecclesiam. Sed vnus homo non sufficit ad vniuersam Ecclesiam gubernandam. Ergo, vnus homo non est Monarcha per vniuersam Ecclesiam.* Respondeo, Minorem esse falsam; quia vt vnus sit sufficiens, satis est, si sit sufficiens per subordinatos mini-

stros. Nam vt ipse Monarcha omnia per se immediate peragat, necesse non est; vt patet quoque in Monarchiis politicis, quarum nonnullæ fuerunt, & sunt maximæ; & tamen ab vno administrantur optimè; sed per subordinatos proreges & præfectos. Maledicta ad Sibrandum remissa volo.

VII. *Qui ratione sui ipsorum nihil sunt, ratione autem officij ministri sunt, & aliorum sunt, eodemq; respectu vnum sunt, illi non Monarcha, neq; Domini, sed serui, & inter se aequales sunt. Sed omnes ministri ratione sui ipsorum nihil sunt; ratione autem officij serui sunt, & aliorum sunt, eodemq; respectu vnum sunt. Ergo omnes ministri, non Monarcha, neque Domini, sed serui, & inter se aequales sunt. Maior est per se vera, inquit Sibrandus, quicumque enim seruus est, ille non est Dominus.*

Respondeo I. Si horribilis iste syllogismus aliquid virium haberet; ipsos etiam politicos Monarchas Christianos, imò & alios è medio tolleret. Nam quiuis Christianus, ratione sui ipsius, per humilitatis affectum, nihil esse debet, quia modestè & humiliter quiuis de se sentire debet. Et quid absolutè est homo, nisi vapor ad modicum parens? Idem politicus Monarcha ratione officij, minister est; quia bonum commune & subditorum omnibus modis ex officio procurare tenetur. Minister etiam Dei est, quia Dei vice fungitur. Idem Monarcha, aliorum est, quia aliorum vtilitatibus studere obligatur: Monarcha quoque politicus cum subditis vnum est, quod attinet ad humanam naturam; erit igitur & ipse politicus Monarcha non Dominus, sed seruus. Caueant igitur sibi Monarchæ politici ab hoc Sibrandico syllogismo; ne per eum suo de throno deturbentur, & in ordinem vulgi redigantur.

Respondeo II. hunc eundem syllogismum cuius etiam Episcopo Calviniano, siue Anglo, siue Geneuensi, siue Batauo, imò & toti Geneuensi Consistorio, quantum, quantum est, omnem potestatem adimere, & in seruorum stationem detrudere. Quia etiam Calviniani ministri, respectu sui ipsius, nihil sunt, ratione autem officij, ministri sunt; & aliorum sunt, eodemque respectu vnum sunt; ergo nullam habent in alios potestatem; sed serui sunt; & æquales aliis, &c. Neque marito ius in coniugem; neque patri familias ius in familiam per hunc syllogismum constabit, vt fatebitur, quisquis Maioris conditiones ad ius mariti & Oeconomicum accommodare voluerit.

Respondeo III. directè falsam esse Maiorem, si intelligatur de affectu Christianæ humilitatis, & de ratione officij; quæ exigit, vt qui in potestate constitutus est, communitatis commoda priuatis anteponat. Vera autem est Maior, si intelligatur, de eo, qui verè nihil est; hoc est, nulla sublimiore potestate & dignitate insignitus, & qui aliorum minister est ratione sub-

iectionis; & qui ita est aliorum, vt simul etiam illis subiugetur; quique vnum est cum reliquis officij conditione & lege. Sed hoc sensu falsa erit minor. Falsum enim est ministros Ecclesiasticos respectu sui ipsius nihil esse; quia ministri Dei sunt, & dispensatores mysteriorum Dei; ergo aliqua potestate præditi falsum item, ministros Ecclesie esse aliorum seruos per subiectionem; falsum, omnes inter se vnum, hoc est, pares esse. Neque hæc colliguntur ex illo 1. Cor. 3. *Quid igitur est Apollo? Quid verò Paulus? Ministri eius, cui credidistis, & vnicuique sicut Dominus dedit: neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, &c. Sed qui incrementum dat Deus.* His enim verbis minimè vult, Ministros nihil esse; sed Deo adscribi debere, quidquid emolumenti in proximos conferunt. Nec ex illo omnimodam æqualitatem inter Ministros rectè inferes. *Qui autem plantat, & qui rigat, vnum sunt.* Quia vnum sunt secundum generalem ministerij rationem, non secundum particularem; vnum sunt ratione finis, quem sibi propositum habent, qui est salus animarum: nam ministros Ecclesie secundum particulares & determinatas suas rationes aliquo discrimine fecerunt, liquet ex illo Ephes. 4. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas; alios autem Pastores & Doctores, &c.* Alij ergo Apostoli; alij Prophetæ, alij Euangelistæ, alij Pastores & Doctores; non ergo vnum sunt, id est, æquales inter se secundum particulares officij sui rationes.

VIII. *Quos Christus eodem modo mittit, hoc est, quos eidem ministerio, eodem modo præfecit, & mandauit, vt illud eodem modo, & propter eosdem fines, & in eodem subiecto administrarent, illi sunt æquales. sed Apostoli sunt illi, quos Christus, &c.* Ergo. Respondeo, Minorem esse falsam: Misit eos eodem modo generatim; non speciatim; quia nullum, præter Petrum, misit cum hoc mandato secundum peculiarem suam rationem considerato: *Pascite oues meas.* Quæ huic Minori suæ fulciendæ subiecit, anilia somnia sunt; quia nil aliud probant, quam ministros Ecclesie esse æquales secundum generalem ministerij, & finis, quem spectant, rationem; quo pacto omnes etiam fabri ad idem ædificium construendum conducti, pares sunt; & tamen si à generali ratione ad particulares deuenias, magnam inter illos inæqualitatem inuenies; & vnum itidem architectum reliquis omnibus supereminentem.

IX. *Si totus mundus debet ab vno gubernari in illis, quæ ad religionem pertinent, debet etiam ab vno gubernari in illis, quæ ad politiam pertinent. Sed hoc non.* Ergo nec illud. Respondetur, negando sequelam; quia Ecclesia toto terrarum orbe diffusa, est vnum corpus mysticum, vnumque regnum spirituale; at non est necesse, vt totus mundus in politicis & temporalibus rebus sit vnum regnum; imò nunquam accidit, vt vnum regnum esset; nul-

lus enim vnquam existit, qui totius mundi Monarchiam teneret.

Occlamat Sibrandus, *vt Ecclesia est vnum regnum, ita etiam totum mundum esse vnum regnum: Totum enim mundum, respectu Dei, esse vnum regnum; Deum esse regem totius orbis notius esse, quam vt probari debeat. At si Deus est Rex totius orbis, inquit Sibrandus, sequitur totum orbem esse eius regnum: Si igitur Ecclesia, quia est regnum, ab vno visibili Monarcha gubernari debet, sequitur & totum orbem propter eandem causam ab vno visibili Monarcha gubernari debere.* Respondeo, Sibrandum nil præter & supra solitum, esse acutum. Acutior tamen non nihil fuisset, si animaduertisset, non satis esse constituendo vni visibili totius mundi Monarchæ, quod mundus respectu Dei sit vnicum regnum, eiusque Rex & Monarcha vnicus, Deus; sed præterea requiri, vt sit vnicum regnum respectu hominum: nam si Deus ita totius mundi regimen politicum instituisset; vt omnes homines ad vnum numero imperium pertinere voluisset; vtique vnus totius mundi Rex & Monarcha constitutus esset. At quia Deus regimen mundi non ita instituit; sed in plura regna & imperia diuisit; nihil opus est vno totius mundi Monarcha. At ex sacris litteris & aliunde scimus, regimen Ecclesiasticum ita à Deo esse conformatum, vt non tantum respectu Dei, sed & respectu hominum sit vnum regnum, necessarium vnus Monarcha in hoc regno constitui & admitti debet. Cætera, quæ Sibrandus contra Bellarminum deblaterat, nil aliud sunt, quam ebrij cuiusdam malè consutæ φλυαία & νῆπιξ.

Postquam Sibrandus & Sutliuius demonstratiuè, vt ipsi somniant, demonstrarunt, Ecclesie regimen non esse Monarchicum; refutare ingrediuntur argumenta Bellarmini, quibus hoc capite nono ostendit gubernationem Ecclesie præcipuè esse Monarchicam. Prima Bellarmini ratio: *Si tres sunt regiminis forma; Monarchia, Aristocratia, Democratia. & iam probatum est, Ecclesia gubernationem, nec Democraticam, nec Aristocraticam esse debere: quid aliud superest, quàm vt sit Monarchica?*

Sutliuius hinc strenuissimè allaborat, ne Beza videatur mentitus, quando cum *petulantem calumniatorem & conuiciatorem* nominauit. Immanibus enim calumniis, pseudologiis, infectatur Bellarminum. Ordine nonnulla enotemus I. Bellarminum, *absterse omni pudore, veterum scripta torquere.* II. *Mentiri.* III. *Minutias omnes consecrari.* IV. *Probationes, quibus ostendere conatus sit Ecclesie regimen, non esse Aristocraticum, viri docti nil aliud videri, quàm verbosissimas negationes & delirationes.* V. *Omnem Bellarmini disputationem, quod Monarchia sit omnium formarum reipublica gubernanda optima, esse vino aqua mixto dilutionem.* VI. *Et viro docto indignissimam.* VII. *Ipsam Bellarminum hanc suam sententiam refellere: cum cap. 3.*

dicat; Monarchiam Aristocratia & Democratia admixtam, esse optimam Reipublica formam; non igitur optimam esse Monarchiam, ut in capite secundo decernitur. Sed Caluinista aduertere noluit, Bellarminum cap. 2. loqui de Monarchia simplici, ut opponitur Aristocratia & Democratia, itidem simplici; & absque circumstantiis considerat: in tertio autem capite de Monarchia inclusis circumstantiis. Quo animaduerso, omnis euanescit antilogia & calumnia. VIII. Bellarminum ex duobus mendaciis inferre hanc conclusionem: Ecclesia regimen esse Monarchicum. Videtur Sutliuius Danzopalmam mentiendi & criminandi præripere; & hanc tantam gloriam ex Lemanno lacu in Angliam transferre velle.

Danzus ait, primum Bellarmini argumentum esse huiusmodi. *Est opus aliquo capite ministrari in Ecclesia, ergo Ecclesia regimen est Monarchicum.* Mentitur Danzus; argumentum hoc non est Bellarmini; sed refellens obiectionem quandam Caluini, dicit; Ecclesiam vniuersalem, cum sit corporalis & visibilis egere capite generali, & vno aliquo visibili summo iudice, licet Christum pro capite inuisibili habeat & agnoscat. Iunius nil aliud ingeminat; quàm illud suum: *Negatur. Negatur.*

Sibrandus Bellarmini probationem hoc syllogismo complectitur. *Tantum sunt tres regiminis forma; Democratia, Aristocratia, & Monarchia. Sed Ecclesia regimen non est democraticum, neque aristocraticum; ergo Monarchicum.* Nihil aliud respondet Caluinista; quàm antea à se ostensum, Ecclesiae regimen esse Aristocraticum. Sed quàm eruditè & feliciter hoc demonstrarit, vidimus suo loco.

Vt autem cognoscas, quàm Sibrandus sit in gignendis syllogismis feracis ingenij, etiam hunc ex prima Bellarmini ratione syllogismum exscalpit: *Quod in politia est optimum regimen, illud etiam in Ecclesia est optimum regimen; atque eo Deus Ecclesiam gubernari voluit. Sed Monarchia est optimum regimen in politia. Ergo & in Ecclesia optimum regimen est Monarchicum, eoq; Deus Ecclesiam gubernari voluit.* Respondeo, inquit Caluinista, maiorem non esse veram: *Multa enim sunt in politia optima: quae ne quidem in Ecclesia sunt licita. Ut, hominem facinorosum externa vi coercere in politia est laudabile, & necessarium, Rom. 13. in Ecclesia, est illicitum. Matth. 26.* At Bellarminus non dixit; quod in politia, hoc est, in Republica ciuili, est optimum regimen, hoc etiam in Ecclesia est optimum regimen; sed absolute asseruit, Monarchiam simpliciter spectatam esse optimum regimen, ac proinde cogitandum esse, Deum, Ecclesiasticum regimen voluisse esse Monarchicum, cum proculdubio non nisi optimum esse voluerit. Vbi autem tradit scriptura, in Ecclesia illicitum esse vim vi repellere? Tametsi enim Sibrandus in Caluiniano Euangelio magnos pro-

gressus fecit, vix tamen vsque adeo perfectum arbitror, ut latroni violenter se inuadenti, manibus & pedibus non reluctaretur.

Ait Sibrandus. *Politiam administrare est regnare; Ecclesiam vero administrare, non est regnare, sed seruire.* Est seruire, non per subiectionem, sed propter obligationem, qua ij, quibus Ecclesiae gubernacula commissa sunt, subditorum commoda & vtilitates procurare obstringuntur. Quo intuitu rectè dixeris, etiam in politico regimine, regnare esse seruire, cum politico quoque Princeps, emolumenta crediti sibi populi præcipue ob oculos habere debeat.

VVitackerus in Controuersia sua de Pontif. Quæst. 1. cap. 2. multa fabulatur & fatuatur de Monarchia, nec audet aperte, ut Sutliuius, eam Aristocratia posthabere, memor, si rectè conicio, se in Monarchia, non in Aristocratia degere. Itaque quod Sutliuius manifestè in scena, & coram tota cauea actitat; hoc iste facit latens post siparium: Et post multa diuerticula tandem ait; *Etiamsi Monarchicum regimen optimum foret, non sequi tamen, Ecclesiam Monarchicè regi debere.* At cur non sequitur? An non credibile est, Christum modo optimo, præstantissimo, & excellentissimo Ecclesiam suam gubernari voluisse? Ait VVitackerus, *ineptè facere illos, qui ex Philosophorum sententiis docere velint, quam formam regenda Ecclesia Christus præscripserit.* Nemo hoc docet, ex Philosophorum sententiis; sed istud ex Philosophorum placitis, hoc est, ex ipsius naturæ dictatis, docetur, Monarchiam esse omnium Reipublicæ formarum præstantissimam, simpliciter loquendo: Et hoc posito, infert Theologus; hanc conclusionem: Ergo Christus Ecclesiae regimen voluit esse Monarchicum, quia credibile est optimum institutorem, non nisi optimam formam elegisse.

Postea logodædaliz suæ franos laxare incipit VVitackerus; & verbosissimè declamitat; *Christum seu scripturam esse omnium controuersiarum iudicem; nullum hominū iudicium esse infallibile. Deum esse audiendum, non Papam. Papam neminem continere in officio, imò omnia officia ab illo peruerri;* Et si quæ sunt huius farinae alia, triuo, quàm literario gymnasio longè digniora.

Illud est festiuum; *Solum Christum esse Pastorem & Episcopum animarum nostrarum.* Quorum ergo Episcopi & Pastores Anglicani sunt Episcopi & Pastores? Num corporum solummodo, non animarum? Nomen Pastoris & Episcopi æquiuocè dici de Christo & aliis Pastoribus ac Episcopis; assentior, si VVitackerus non de orthodoxis, sed de Caluinianis & Lutheranis Pastoribus, Superintendentibus & Pseudoepiscopis hoc intelligat. Quàm verò regio professori turpe

est hoc mendacium. Ex Papistarum sententia, Papam eadem ratione Monarcham esse, qua Christus est Monarcha: Papam easdem partes gerere in Ecclesia, quas Christus gessit: Officium, quod Papa gerit, non aliud esse, quam quod Christus gessit.

Acuta est & hæc VVitackeriana consequentia. Christus est vnus ac proprius Ecclesia Catholica Rex & Monarcha: ergo Papa est Monarcha Ecclesia improprius & alienus. Antecedens est Bellarmini; consequentia VVitackeri; & idcirco illud verum; hæc, falsa: nam Christus est Monarcha vnus & proprius; sed inuisibilis, æternus, perpetuus; Pontifex est Monarcha vnus & proprius, sed visibilis; & supremo illi subiectus; cuius potestas cum vita terminatur, alio in eius locum subeunte. Nec Pontifex dicitur Monarcha respectu Christi; sic enim potius Vicemonarcha est; sed respectu subditorum in hac militante Ecclesia contra spiritalia nequitia in caelestibus depugnantium.

Mendacium VVitackerianum est, Bellarminum dicere, ideo Christum esse vnum & proprium Monarcham Ecclesia quia Ecclesiam spiritualiter & inuisibiliter regit ac moderatur. Ex quo infert VVitackerus alia duo mendacia, nempe, Papam non esse Ecclesia Monarcham quia Ecclesiam visibiliter non inuisibiliter regit. Item Christum, quando in terris aspectabili specie degebat, non fuisse Monarcham Ecclesia. Sed hæc febriculosi Caluinistæ deliria sunt; non placita ex Bellarmini assertis deducta.

Porro quæ contra hanc Bellarmini rationem, totamque de Pontificis Romani Monarchiam disputat Philippus Marnixius, nil opus attingere; quia Marnixius iste nihil aliud est, nisi Lucianus Belgicus, omnia ridere & ioculariter subsannare doctus; quem si in mortario contuderis, nil nisi iocos & dictoria de dictis melioribus expresseris, vt dolendum sit, istum non vixisse antiquis temporibus, omnibus profecto mimis, parasitis, & scurris palmam præripuisset. Nihil ad eum vllus Plautinus Ergasilus, Gelasimus, Artotrogus, Peniculus. Fame periissent, adeo nihili & nauci cum hoc collati apparuissent.

Secunda Bellarmini ratio ducitur à similitudine, quam habet Ecclesia mortalium hominum cum Ecclesia immortalium Angelorum. In hac enim est vnus summus Princeps; ergo & in ista nostra. Danzus clamat esse fallaciam ab accidente; Confundit enim formam regimini externam, cum interna, que est Christi spiritus. Nihil est Danzo facilius, quam quiduis dicere, siue ad rem; siue extra rem; nihil difficilius, quam probare. Num ideo confundit quis externam hanc Ecclesie administrationem cum illa Angelicâ in caelis, vel vice versa; quia externam hanc per similitudinem illius supernæ illustrat? Num & CHRISTVS regnum cælorum

A cum decem virginibus, cum patrefamilias, cum Rege qui filio suo fecit nuptias, cum homine, qui cenam magnam preparauit, cum sagena missa in mare, & omnium generis pisces congregante, & cæteris confudit, quia ab his omnibus similitudines seu parabolas pro regni cælorum natura nobis declaranda petiuit?

Sutliuius oggrunnt, varia esse huius sophista in hoc argumento peccata; nam primò certius cognoscitur status Ecclesia hominum, quam Angelorum, ridiculum est ergo notum per ignotum probare. At licet hoc ita esset, tamen non propterea Bellarminus notum per ignotum probaret: sed summum, certius per minus certum. Nam si certior est status Ecclesie hominum, quam Angelorum; est ergo & iste certus, quamuis non tam certus ac ille: At non ideo ignotum est; quod tam certum non est, quam quiddam aliud. Deinde Bellarminus disputat cum illis, quibus non modò certius est Ecclesie regimen esse Monarchicum; sed quibus id ne certum quidem est: imò quibus certum est, Ecclesie regimen non esse Monarchicum. Iure igitur assumpsit, tanquam quid, quod propter auctoritatem scripturæ & patrum his certius esse deberet; nempe, Ecclesiam Angelorum, regi ab aliquo vno principe Angelo infra Deum, monarchicè.

C Obiicit Sutliuius, esse magnum discrimen inter homines & Angelos: hos esse immortales; illos, mortales; hos simul esse creatos; homines successiue nasci. Hos varia habere ministeria ab hominibus aliena; esse immutabiles; eos semper vnâ legem constantissimè seruare; homines mutari & instabiles esse: non ergo fieri posse, vt homines gubernentur Monarchicè, licet Angeli ita regantur. Nec quidquam deerat, quam vt Sutliuius diceret; Homines esse bipedes; Angelos nec bipedes, nec tripedes, nec quadrupedes. Homines constare duabus manibus, duabus auribus, duobus oculis, vno capite; hæc omnia deesse Angelis. Immani igitur intervallo distare homines & Angelos, nec fieri posse, vt si Angeli vni Monarchæ subiiciuntur; homines quoque, vni principi subdantur.

D Ait Sutliuius, nihil huc facere illud Apostoli, cum Hebr. 8. dicit, sacerdotes deseruire altari & vmbra caelestium: non enim sermonem esse de caelesti Angelorum politia, sed de caelestibus præceptis, que Deus dedit Moysi in Monte. Idem propemodum oggerit VVitackerus. Sed dormitasse oportuit istos Caluinistas, quando hæc in chartam effutierunt; quia expressè loquitur Apostolus de Sacerdotibus, qui in tabernaculo Deo offerebant munera & sacrificia; nam istos dicit deseruire exemplari & vmbra caelestium. Quid quæso, obstat, quominus per vmbra & exemplar caelestium intelligamus illam externam Ecclesie antiquæ formam; in qua omnes reliqui ministri vni summo sacerdoti subiiciebantur, & ab eius nutu ac imperio pendebant, ad imitationem caelestium, hoc est, Angelicæ illius Hie-

rarchiæ

rarchiæ sub vno principe in cælis institutæ? Probabilis profectò est hæc loci Paulini explicatio; tametsi non apodictica, & prorsus evidens; pro qua neque à Bellarmino allata est.

Obiicit Sutliuius: *Gregorium lib. 4. epistol. 12. ne verbum quidem vnum de Angelis facere, aut eorum politia. Nescio, qua Bellarmini editione vsus sit Sutliuius, Mea Ingolstadiensis in folio 1601. notat epist. 52. Quàm si Sutliuius consulisset, reperisset vtique, quod se in epist. 12. non reperisse quiritatur. Oggannit Caluinista. Bernardum non dicere; esse eandem politiam nostræ Ecclesiæ, & Angelorum. Nec Bellarminus dicit, Bernardum hoc affirmare; sed istud: Ecclesiam militantem nominari in Apocalypsi nouam Hierusalem; quod ad exemplum cælestis illius ciuitatis instituta & conformata sit. Quod Bellarmino ad confirmationem argumenti sui sufficit.*

VVitackerus clamitat: *Gregorium & Bernardum sepius sequi commenta sui cerebri, sine auctoritate verbi. Neruosa solutio; quia nititur auctoritate verbi, sed Caluiniani, cui solenne, conuicia in sanctos Patres vibrare, idq; ex sui cerebri phantasmate, sine verbi cælitus delapsi auctoritate. Luciferi similem esse, Auctore Gregorio, qui nomen Monarchæ desiderat; credam, cum in Gregorio legero; & credam, non sine glossa.*

Oggerit VVitackerus: *Colligi quidem ex Gregorio Angelos esse potestate impares; at non vnum esse inter Angelos summum Angelum. Sed VVitackerus non debebat verberare auram, sed attendere, cui probando. Bellarminus sanctum Gregorium produxerit; non enim alio fine hoc fecit, quàm vt ostenderet, gubernationem Ecclesiæ militantis esse similem Angelicæ Hierarchiæ: Idem, & non aliud, euincere voluit auctoritate B. Bernardi; non autem illud: quod Bellarmino affingit VVitackerus; vnum esse supremum Angelum, qui ceteris omnibus præsit. Nam hoc postea aliunde ostendit Bellarminus. Quocirca impostorem agit VVitackerus, cum Bellarmino tribuit, quæ ipsi ex Caluiniano suo cerebro extudit: Calumniatoris autem partes egregiè sustinet; quando expostulat cum Bellarmino, quod non protulerit Patres Bernardo & Gregorio antiquiores: & hoc ideo factum criminatur, quod nullus inter antiquos de tam putido commento somniauerit. At cui nõ sat antiquus D. Gregorius, ei, suspicor, ne antiquissimum quidem satis antiquum fore. Si quis vel ex primo sæculo proferretur, quid aliud diceret VVitackerus, quàm quod paulò post occidit? Fides nostra non ex humanis, sed diuinis testimoniis pendet.*

Sed en subtile VVitackeri argumentum; tametsi nihil ad Bacchum, cum Bellarminus necdum agat de vno Angelorum principe & Monarcha, sed tantum generatim de similitudine, quæ est in Hierarchiæ Ecclesiasticæ & Angelicæ gubernatione. *Angeli, inquit VVitackerus, liberi*

A sunt à prauis perturbationibus. iiii. desideriu, quæ bonum statum aut euerunt, aut corrumpunt, non abutuntur dignitate & potentia sua, vnde metuendum non esset, ne in tyrannidem degeneraret eorum Monarchia; Homines autem peruersi sunt natura, & superbo ingenio præditi: ergo licet inter Angelos vnum reliquæ omnibus Monarchicè præset, haud sequeretur, idem in Ecclesiastico regimine contingere. Respondeo, hoc argumentum non magis pugnare contra Ecclesiasticam Monarchiam ac contra politicam. Nam si superbia humani ingenij, & periculum abusus ac degenerationis in tyrannidem obstat, quò minus Monarchia locū in Ecclesia habeat, obstat etiam, quò minus ei in Republica ciuili locus relinquatur, cum arrogancia dominandi, abusus & tyrannis vbique sint intolerabilia, & summopere fugienda. Quod si his periculis plerique mortalium minimè absteriti fuerunt, quò minus Monarchiam cæteris politicæ Reipublicæ formis præponerent; causæ nihil est, cur metu huiusmodi periculorum Monarchiam ex Ecclesia eliminent.

Vociferatur Sutliuius & vnà VVitackerus, non posse probari, quod dicit Bellarminus; vnum Angelum ceteris omnibus aut olim præfuisse, aut nunc præse. Hæc enim nec scripturam, neque Patres tradere. At duobus hisce Caluinistis non puris, oppono Caluinistam Puritanum Iunium, qui hic ista. *Est hoc controuerti potest, tamen ne opinioni receptæ nos de industria aduersari putet, vltro cōcedimus. En quam liberalis Iunius; quàm verò parcus & restrictus cum VVitackero Sutliuius ex eadem Caluini schola discipulus: qui tam temerè opinioni, vt Iunius vocat, receptæ sese opponit. Cui sat verisimilitudinis conciliat Bellarminus ex capite 40. Iob, vbi Behemoth, id est, Diabolus, dicitur principium viarum Domini. Et ex cap. 14. Isaia, vbi Diabolus comparatur Lucifero stellæ candidissimæ, &c. Obiicit Sutliuius. Non sequi, Behemoth est figura Diaboli, ergo Diabolus omnibus Angelis præest. Hanc consequentiam non texuit Bellarminus, sed Diabolus, hoc est, ille, qui Beza petulans calumniator & conuiciator nuncupatur. Nam Bellarmini argumentum sic instituendum esset; si quis candidus Theologus, & non futilis hædologus esset. Per Behemoth apud Iob intelligitur Diabolus, & quidem is, qui principium viarum Domini, hoc est, qui omnium excellentissimus erat: ergo iste ante lapsum Angelis præerat: quia æquum est, vt omnium excellentissimo ceteri subiiciantur.*

Obiicit Sutliuius: *Neque hanc consequentiam valere: Diabolus significatur apud Isaiam per Luciferum, stellam lucidissimam & pulcherrimam; ergo ille Diabolus, qui cum hoc stella comparatur, reliquæ Angelis ante lapsum imperauit. Cur non valet hæc consequentia? cur saltim verisimilis censi nequit, accedente præsertim sanctorum Patrum cōsensu? Nam quod Iunius ait, & Sutliuius quoque innuit, aliud esse caput secundum ordinem naturæ cuius-*

que in suo genere, & aliud secundam ordinationem gratia: Angelorum, qua Angelus caput esse posse hunc vel illum, ordine naturali ipsorum: At Angelorum, qua Ecclesia electa sunt, caput esse Christum in ordine gratia, qua electi sunt: & patres de capite sub priore capitis consideratione locutos; non sub posteriore; id nihil est; nam Bellarminus non vult primum Angelum fuisse caput Angelorum in ordine gratia, quasi ut vigor à capite in cætera membra defluit, sic gratia ab hoc supremo Angelo in inferiores deriuata fuerit: quia gratiam & gloriam dabit Dominus: Sed vult; hunc Angelum, qui natura sua caput, hoc est, præstantissimus omnium aliorum erat, fuisse etiam caput Angelorum, quoad prælationem seu præfidentiam; Decet enim, ut ubi ordo aliquis est; sicut proculdubio in Angelorum ordinibus summus ordo est; ibi is, qui omnes gratia & naturæ dotibus ac ornamentis antegreditur, omnibus itidem præsit ac imperet: de quæ hac præfidentia loquuntur Patres, quorum dicta quædam clariora sunt, quàm ut Iunianis nebulis inobscurari queant: ut cum Isidorus dicit lib. 1. de summo bono: *Prim creatus existit ordinis prælatione, non temporis quantitate.* Et loquitur de præcipuo Angelo, qui post ruinam per antonomasiam Diaboli nomen sortitus est. De quo ibidem Isidorus. *Primum habuisse inter Angelos Diabolum, ex qua fiducia cecidit, ita ut sine reparatione liberetur: cuius prælationis excellentiam Propheta hinc verbis annunciat: Cedri non fuerunt altiores illo, &c.* An non expressè loquitur Isidorus de primatu prælationis?

Beda quoque in cap. 40. primum vocat. Quis primus, nisi qui aliorum caput? Sanctus Gregorius homil. 34. ait eum cunctis Angelorum agminibus prælatum esse. & lib. 32. Moralium cap. 24. aliàs 18. Deum hunc Angelum fecisse reliquis eminentiorem. Quid hoc est; nisi eum constituisse aliorum caput? De hac primatus eminentia ait vaticinatum Prophetam Ezechielis 31. *Cedri non fuerunt altiores, &c.* Addit; reliqua Angelorum agmina huic primo Angelo, nec prælata: nec æquata. Addit, eum esse prælatum cæteri legionibus. Reliquam Angelorum multitudinem fuisse ei suppositam. *Illum sub se positas habuisse supernorum spirituum legiones.* Eiusdem primi Angeli statum vocat S. Gregorius celsitudinem principatus: ipsum autem; prælatum Angelis Angelum. An non hæc omnia significant illum primum Angelum fuisse reliquorum caput? non solum quoad naturam, sed & quoad præfidentiam & prælationem?

Tertullianus quoque libro 2. contra Marcionem cap. 10. nominat illum Angelorum eminentissimum; ad quem omnia pertineant; quæ Ezech. 28. quasi ad principem Sor pronunciantur: iubetur Prophetæ sumere planctum super principem Sor seu Tyri, & tamen, Tertulliano teste, in persona principis Sor seu Tyri, ad Diabolum pronunciat, quidquid huius expositulationis & quasi obprobriationis in eo capite habetur: Fuit igitur & ipse

A princeps seu Rex; quandoquidem, tanquam ad principem seu regem, expositulatio cum illo per Prophetam instituitur.

Quocirca satis admirari nequeo frontem Iunii, qui scribere non erubescit, sententiam, quam ei tribuit Bellarminus, non esse Tertulliani; sed ipsi affingitur, inquit. Continuisset se Iunius ab hac tam præcipiti asseueratione, si Tertullianum vel obiter inspexisset.

Ait Iunius, hanc Patrum opinionem de primatu vniuersi non esse ab auctoritate Scripturæ, sed ex opinione. Quasi verò Tertullianus, S. Gregorius, Beda, Isidorus, alij non muniant hanc suam sententiam testimoniis scripturæ ex Ezechiele & Isaiâ. Quod Calvinus Gentili dixit in refutatione prothetæ; Tibi verò non adeo facile erit solo virulenta lingua tuæ statu totum sanctorum chororum euertere: hoc & Iunio dictum volo: nam licet Patres sine Scripturæ testimoniis hoc affirmarent; illis par esset credere, non tibi. Nam si tibi plus, quàm illis omnibus nos fidem putas habituros, temerarium est: Cognosces, opinor, tua verba prolata in Samosatensianum quendam in libro tuo de Trinitate) si plus à te veritatis esse, quàm ab illis putas, non potes profectò, quin etiam impium audias. Quis enim ita desipit, ut tam multos viros præclaros timentes Dei, amantes veritatis, studiosos Scripturæ, omniq; instrumentò, quod opus est, munificentissimos, nihil ad pietatem credat sapuisse; vnum te à rivo Lycei vclut omnia peruidisset?

C Ait Iunius: Bellarminum falli; & ex principe maleficii, principem ordinis facere: non sequi autem; Diabolum fuisse principem maleficii, ergo & ordinis: nam etiam mancipiis interdum contingere, ut principes sint maleficiorum, & principatum non obtineant. Parum abest, quin Iunio regeram id, quo ipse Samosatensianum suum percussit: Te quidem aut insigniter ignarum, aut nauiter impudentem oportet esse, dixerit quispiam, qui de rebus non lectis, ac ne visis quidem, pronuncies tanta audacia; aut si forte videris, tam proterue ausis affirmare. Quid enim euidentius, quàm Patres & Scripturas loqui de principatu illius Angeli ante lapsum; qua principatus præfidentia ipso primo suo ortu insignitus fuit, eaque claruit vsque ad suam & suarum asseclarum ruinam? Et licet postea etiam primus fuerit, atque adeo princeps maleficii; ante tamen, quàm per superbiam & elationem mentis à Deo recederet; princeps Angelorum fuit; ut disertè patres testantur; & apertè ex cap. 28. Ezechielis, & ex 14. Isaiæ colligitur.

Sutliuius mentitur, testimonia Cyrilli, Hieronymi & Augustini, à Bellarmino citata esse aliena à proposito; neque enim propterea probari Luciferum reliquis Angelis præfuisse, quia isti dicunt; eum Diabolum esse, hoc est, per Luciferum apud Isaiam Diabolum significari. At Bellarminus minimè voluit hoc ex testimoniis prædictorum Patrum euincere; sed istud duntaxat. Per Luciferum apud Isaiam intelligi Diabolum; Hoc posito ulterius progreditur hunc in modum.

Non aliam ob causam comparatur Diabolus lucifero, hoc est, stellarum maximæ & pulcherrimæ, saltem quoad apparentiam & vulgi opinionem; quàm, quia vt hæc stella inter alias primatum tenet; sic & Diabolus ante casum primas tenuit inter Angelorû choros, & hoc etiam probat Bellarminus auctoritate S. Gregorij lib. 32. Moralium, vbi nouem illos lapides, qui apud Ezech. 28. quibus primus Angelus vestitus fuisse dicitur; interpretatur nouem Angelorum choros, qui hunc Angelum, tanquam principem suum, circumsteterint.

Vociferatur Sutliuius, Gregorium non dicere, nouem Angelorum choros circumstetisse illum Angelum, tanquam suum principem; sed ipsum fuisse ei opertum, quia eos quasi vestem ad ornamentum habuit. Nec Bellarminus dixit, hæc, quæ protulit, esse ipsa D. Gregorij verba: neque enim verba annumerare voluit, sed sensum: qui alius non est, quàm quem Bellarminus exposuit, nam primum illum Angelum tenuisse super cæteros, principatum, S. Gregorius apertissimè supra nõ semel affirmarat, vt antè vidimus: postea dicit, hunc primum Angelum fuisse nouem Angelorum choris opertum. Quæ est hæc opertio, seu quale hoc operimentum; nisi Angelorum circumstatio, qua hunc circumuallabant? Qua de causa, nisi quia eorum princeps erat? Et hæc ipsa circumstatio indicatur à S. Gregorio, etiam illis verbis: quia eos (nouem Angelorum choros) quasi vestem ad ornamentum habuit: vestis profectò homini circumadiacet: eumque circumdat: si autem reliqui Angeli fuerunt primi illius quasi vestes ad ornatum, quis non animaduertit, illos ei fuisse subiectos, & inferiores? An non vestes subiiciuntur ei, cuius sunt vestes?

Subdit S. Gregorius de primo Angelo: Quorum (Angelorum ex nouem choris) dum claritatem transcederet, ex eorum comparatione clarior fuit. ergo alij inferiores ipso erant, eumque circumstabant, vt ex oppositione mutua, sublimitas & maiestas eius supra cæteros magis eluceret.

Iunius intonat: Has S. Gregorij & aliorum Patrum interpretationes nec veras nec proprias esse. Nam locus Iobi, inquit, de elephante agit beluarum principe; secundus ex Esaiæ, de rege Babylonia; tertius ex Ezechiele, de rege Tyri. Patres autem verè, & propria locorum significatione ablutentes, dixerunt ista allegorice, atque allegoriam vnã, de re vnã speciatim dictam ad alteram transtulerunt. Allegorica interpretationes, si non sunt loci propria, & destinata, nihil omnino probare possunt. At vt hæc omnia allegorica essent; sensum tamen sanctorum Patrum nobis patefacere, nimirum, iudicio eorum, fuisse vnum Angelum, qui reliquorum dux & caput esset; Deinde, cum eiusdè loci in scripturis possint esse plures literales sensus, vt lib. 3. primi Tomi Defensionis diximus; mirum videri non debet, si loca illa Iob, Esaiæ & Ezechielis, etiam literaliter, de Diabolo accipiantur, vt factum videtur à Patribus. Imò

quando sub & in persona alterius aliquid de aliquo dicitur; non minus in illum dicitur, quam in eum, qui eius quasi personam gerit.

Inuerecundior est VVitackerus, qui criminatur falsum & ridiculum esse, affirmare, per Behemoth Diabolum significari. Et hoc dictum vult bona cum Gregorij venia. Ne dubita; mitis semper fuit S. Gregorius. Impudentiæ tuæ proculdubio potius miseretur, quàm indignatur. Sed cur tibi falsum & ridiculum, quod tantus vir tradidit? Quia Behemoth, de quo Iob, comedit herbam, sicut bos; & lumbos; ossa, nervos, caudam habet: Sed horum nihil competit Diabolo. Trade te, oro, in disciplinam sanctissimi Gregorij. Inuenies, quomodo hæc omnia in ipso Cacodæmone, tametsi tropicè, inuenias. Ait VVitackerus, non multum valere, quod patres Isaia 14. per Luciferum intelligunt Diabolum. Tantum hoc valet, vt valorem eius tuis calumniis nunquam sis labelaturus; & multò minus hoc tuo mendacio, cum scribis: Hieronymum in cap. 14. Isaia per Luciferum intelligere Regem Babyloniæ; ac proinde Hieronymum perperam à Bellarmino citari. At cedo Caluinista; num per Luciferum solum Regem Babyloniæ intelligit, sanctus ille Pater, excluso Diabolo, & casu eius? Vt dura tibi frons sit, vix tamen tam duram fore credo, vt id absque ambagibus asseras, cum mens & verba Hieronymi sint clarissima.

Ait Sutliuius: Vt concederemus, Luciferum reliquæ Angeli præfuisse: parum tamen hoc honorificum esset Pontifici Romano eum exemplam suæ prælationis à Lucifero patere: & Bellarminus hoc loco planè præuaricatus videtur, qui Pontificem suum Lucifero, & Diabolo, quem germano modo imitatur, in Monarchia Ecclesiastica similem facit. Hic iterum approbo factum Bezzæ, qui Sutliuium petulantem, salumniatorem & conuiciatorem appellauit. Verè enim talis est; quid enim hoc responsum eius aliud est, nisi calumnia & lædoria? Quia Pontifex Romanus non habet pro exemplo suæ Monarchiæ Luciferum in Diabolum malitia sua transformatum, & ex Angelo lucis Angelum tenebrarum factum; sed prout versabatur in gloria & magnificentia, quæ Isaia 14. & Ezechielis 28. accuratè describitur: Itaque à Luciferi hoc modo spectati Monarchia argumetum ducit Bellarminus ad Monarchiam Pontificis; Estne hoc Pontificem Diabolo similem facere? Ne ipse quidem Diabolus hoc affirmarit, pudentior hæc in te Sutliuio.

Obiicit Sutliuius, Scholasticos docere Luciferum non ex supremo, sed ex inferiore Angelorû ordine fuisse. Aut loquitur Sutliuius de omnibus Scholasticis, aut de aliquibus: si illud: palam mentitur; nam plerique & præcipui Scholastici, & in his S. Thomas 1. p. q. 63. tradunt, Luciferum ex supremo Angelorum choro fuisse. Si hoc: cur nullum particularis orationis signum adhibuit? Neque verò ægrè feret, si Bellarminus, & nos cum illo, paucos multis, & ignobiliores nobilioribus posthabeamus.

Ait

Ait Bellarminus: post casum Luciferi, principatum obtinere S. Michaëlem, & probat ex cap. 12. Apocal. vbi dicitur, *Michaël & Angeli eius*. Petulans calumniator Bezæ Sutliuius hoc spiculo in Bellarminum se infert: *Perinde facit, quasi nobis somnium narraret suum. In verbis enim Ioannis nullum est huius coniectura fundamentum. non enim de omnibus angelis loquitur; sed de iis, qui cum Michaële aduersus diabolum depugnarunt. Præterea, per Michaëlem hoc loco nonnulli intelligunt filium Dei. At omnes Angeli, qui non cecidère, pugnarunt contra Luciferum & affectas eius; omnes enim pessimis machinationibus pro gloria Dei constanter se opposuerunt. Num tu censēs vllum fuisse tam residem, qui pro conditoris sui maiestate tuenda, non ceperit arma? Forsan existimas aliquos prælij illius velut otiosos spectatores fuisse; vt viderent, in quam partem victoria inclinaret. Quare Sutliuianum mendacium est, nullum huius sententiæ in verbis Ioannis esse fundamentum. Cur enim nominatur Michaël, nisi quia Dux & Princeps cœlestium illarum copiarum erat? Nam quod Sutliuius obiicit, quosdam nomine Michaëlis intelligere filium Dei, id nec proprium nec literale est.*

Porro inter quosdam est etiam VVitackerus; qui hoc acutissimè probat. I. *Danielis 12. intelligitur nomine Michaëlis Deus seu filius Dei, ergo etiam Apocal. 12.* An non egregia probatio, quæ ab incerto ad incertum, & ab eo quod negatur, ad id quod negatur, procedit? II. Apocal. 19. v. 11. vidit Ioannes cœlum apertum: *Et ecce, inquit, equus albus: & qui sedebat super eum vocabatur Fidelis & verax, & cum iustitia iudicat, & pugnat: Sed iste equus & pugnatōr non est alius, quàm Deus; ergo Apocal. 12 per Michaëlem cum Dracone pugnantem nemo alius intelligitur, nisi Deus.* An non conclusum fortiter & efficaciter? Homilię in Apocalypsin, ex quibus VVitackerus nonam citat, non sunt S. Augustini, sed Tyconij Donatistæ, vt monent viri docti, & in his Ribera noster prolegom. in Apocalypsin. Intelligit ille quidem per Michaëlem, *Christum*; sed improprie.

Ait Bellarminus, in officio Ecclesiastico S. Michaëlem dici *prepositum paradisi & principem cœlestis militiae*. Hic iterum Sutliuius artem suam fabricat: *Ineptè, inquit, allegatur Ecclesiasticum officium, quia refertum est innumeris ineptiis & mendaciis.* Sed ex his innumeris si vel vnum annumerare calumniator cogere, proculdubio in primo numerandi conatu deficeret, nisi tam crassæ naris esse velimus, vt ineptias & mendacia esse nobis persuaderi sinamus, quidquid inepti isti & mendaces pro talibus traducunt.

VVitackerus verbosè accusat officium Ecclesiasticum, quasi ea, quæ Christi sunt, Angelo transcribat, & ex Angelo Christum, & ex Christo Angelum faciat. Nec capere potest, quomodo Michaël possit salutari caput, hoc est, princeps Angelorum, sine præiudicio Christi. Verùm hæc & similia nil

aliud sunt, quàm cothurnatæ VVitackeri lædoriæ; aut certè tinnula verborum cymbula; quibus præter inanem & euanidum sonum nihil subest.

Iunius obiicit: *Incertum esse, num Michaël Angelorum princeps demum post aliorum ruinam factus fuerit, potuisse enim fieri, vt Michaël vniuersitatis Angelorum princeps fuerit inde à creatione, & bonorum princeps permaneret; diabolus verò in ipso lapsu, & inde à lapsu principatum malorum tenuerit.* Nec Bellarminus hanc de successione S. Michaëlis in principatu sententiam, vt omnino certam & exploratam, attulit, sed vt Scripturis consentaneam, & à sanctis Patribus affirmatā; nempe, eum Angelum omnium supremum ac caput fuisse, qui cecidit, & alios secum in perniciem traxit. Hac sententia posita, fieri non potuit, vt S. Michaël à primo suo conditu princeps omnium Angelorum existeret.

Cæterum siue hoc, siue illud acciderit, Bellarmino satis est, ita Angelorum vniuersitatem primitus ab auctore suo informatam instructamque esse, vt omnes vni capiti & principi subiicerentur non modò, qua Angeli, vt agnoscit & concedit quoque ipse Iunius; sed & qua erant Ecclesia quædam electa & triumphans; Nam supremus ille Angelus, vtique in Ecclesia illa electa Angelica caput & princeps erat; ergo & illius Ecclesię; quid enim aliud est Ecclesia illa, quàm Angelorum beatorum cœtus & collectio? *At Christus est caput Angelica Ecclesia: ergo nullus Angelus:* Respondeo negando consequentiam: quia Christus vt Deus & homo, est caput supremum: Angelus caput sub supremo. Nihil est autem absurdum in eadem Republica esse duo capita, quorum alterum alteri subordinetur.

Negat Iunius vllum Angelum rectè dici *prepositum paradisi*. Negat item satis piè S. Michaëli, aliisque Angelis nonnulla tribui, quæ in officio Ecclesiastico, in solenni S. Michaëlis festo leguntur. At merito non indignabitur Iunius, si vniuersalis Ecclesię consuetudinem vnus vel plurius Caluinistarum iudicio anteponamus. Credibile enim est Ecclesiam melius nosse, qui tituli S. Michaëli & aliis Angelis competant, quàm Caluini sectatores; ex quorum numero Sibrandus hunc syllogismum quasi ex sensu Bellarmini confectum, apportat.

Quemadmodum inuisibilis beatorum Angelorum Ecclesia in cœlo administratur, ita etiam visibilis hominum in terra Ecclesia administratur. Sed inuisibilis beatorum Angelorum Ecclesia in cœlo administratur per vniuersalem prepositum, præter Christum. Ergo & visibilis in terra militantium Ecclesia debet præter Christum per alium vniuersalem prepositum administrari. Mox, absoluto syllogismo, impigrè mendacia fundere incipit; quæ iam in Sutliuio profligata sunt: Sutliuius enim diligenter in suam farraginem Sibrandicas pseudologias, alogias & cenologias transcripsit.

Nequeo tamé tacitus præterire hanc Sibrandi subtilitatem. Iob. 40. dicitur de Behemot: *Ece Behemot quem faci tecum, herbam tanquam bos comedit: sed diabolus ante lapsum non erat iumentum, quod herbam comederat; ergo qua in illo capite dicuntur, intelligi nequeunt de supremo Angelo, qui post in Diabolum per malitiam suam euasit.* Subtilissimum & prorsus Sibrandicum argumentum: cuius acumen tum demum dignè admiraberis, si ex lib. 32. cap. 10. & ex lib. 33. cap. 1. Moralium S. Gregorij discas fœni nomine designari voluptates & vitia carnis, quibus Behemot, hoc est, diabolus æquè inhiat & saginatur ac bos fœno. Sed hæc Behemotica & fœnea subtilitate beuit nos iam supra VVitackerus.

Tertiam rationem pro Monarchia Ecclesiastica sumit Bellarminus ex Ecclesia veteris Testamenti, in qua semper fuit vnus, qui omnibus præerat. Sutiluius huic argumento nihil reponit, nisi criminationes & mendaciloquentiam. *Vt, hoc argumentum nullo alio fundamento nisi, nisi insigni Bellarmini ignorantia in populi Israëliti politia; summam enim potestatem fuisse penes Sanedrini collectum ex principe & senioribus populi. Hoc Talmudistæ; hoc Sigonius; hoc alios docere.* Etiam isto tempore summa potestas iudicandi negotia Ecclesiastica est penes Concilium generale collectum ex Episcopis & Pontifice summo; & tamen Ecclesiæ regimen dicimus esse præcipuè Monarchicum: quia in cœtu Episcoporum non nisi dependenter à Pontifice potestas summa refidet. Idem factum cogita in veteri Testamento. Vbi & in Concilio, & extra Concilium princeps sacerdotum; dux & caput omnium aliorum iudicum erat.

Nec obstat, Iudices in singulis ciuitatibus constitutos fuisse, vt mandatur Deuter. 16. quia nunc etiam in variis ciuitatibus sunt Concilia & consistoria Ecclesiastica; omnia tamen vni summo principi, Romano Pontifici, subiecta: & à singulis ad hunc conceditur appellatio, quem admodum olim apud Hebræos concedebatur à particularibus iudiciis ad vniuersale illud Sanedrini. Abiathar autem summum sacerdotem, iudicauit Salomon non tam vt Rex, quàm vt Propheta; de quo alibi. *Quam formam Reipublicæ posterioribus seculis Iudæi amplexi fuerint, parum moramur, quia de ea loquimur, quæ ante Christum fuit.*

Ait Sutiluius: *Ex duobus alijs capitibus idem argumentum Bellarmini nullum & inualidum ostenditur. Primò: Facilius est, vnum hominem vnius genti, quàm totius orbis Ecclesiæ præesse: non ergo sequitur; si summus sacerdos Iudeorum Ecclesiæ præfuit, vnum debere nunc toti terrarum orbi præesse.* Idem occinit VVitackerus, & quidem verbosissimè. Respondeo, facilius esset, si ille noster vnus toti orbi per se, sine ministris, præfesset. At non præfesset hoc modo per se toti terrarum orbi, sed per alios, quos sibi in gubernatione adiutores adsciscit. Et quamuis aliquando, ipsa etiam Hebræorum Ecclesia,

angustis finibus circumscripta fuerit, progressu tamen temporis, latissimè per mundum diffusa est: ita vt Act. 2. dicatur: *Erant autem in Hierusalem habitantes Iudæi, viri religiosi ex omni natione, quæ sub cælo est.* Et tamen huic tam fusè disperse Ecclesiæ cœtui, disperse, inquam, etiam ante Christi Domini passionem, & synagogæ abrogationem, facile præerat vnus Pontifex seu sacerdos summus; ergo & nunc Ecclesiæ Catholicæ per diffusissimas & remotissimas orbis terrarum prouincias propagatio & diffusio non obstat, quo minus facile ab vno summo pastore, interuentu subordinati ministerij, gubernari & administrari queat.

Ait Sutiluius: *Etiã sine vno Monarcha vnitatem Ecclesiæ seruari posse.* Sed num tam commodè, expeditè & feliciter? Ait, *vnitatem Ecclesiæ non seruari ob vnum Monarcham, sed quando vnitas spiritus seruetur, & vnus Deus colitur, & vna fides retinetur, & omnes deniq; in vna veritate secundum Apostolorum doctrinam consentiant.* At vt hæc omnia obtineantur, quid aptius, & accommodatius est, quàm vt sit vnus princeps, à quo omnes dependeant, & qui omnes de fide exortas controuersias infallibiliter definire ac decidere possit?

Est autem perquam ridiculum, hoc VVitackeri deliramentum. *Christiani ex remotissimis regionibus, puta ex Indijs, Sini, Iaponijs, non possunt adire Pontificem Romanum* quoties lubet: imò quidam vel potius plerique eorum nunquam possunt, ergo Romanus Pontifex non est tam longè distantium caput. Hoc argumento efficiet Calvinista, Regem Hispaniæ non esse caput Politicum eorum, qui in Insulis Philippinis, in Molluccis, & alibi in remotissimis prouincijs degunt; quia plerique eorum nunquam, tota vita sua, possunt adire Regem Hispaniæ. Si Calvinista dicat, sufficere vt adire possint Regis ministros: idem & à nobis nostro in proposito sibi responsum arbitretur.

Occinit Sutiluius: *Non ita erat vetus Testamentum figura noui, vt vniuersa Ecclesiæ veteri disciplina in Ecclesiæ transferenda sit. Habuit enim vetus Testamentum templum vnum, sacrificia plurima, Sacerdotum, & Levitarum ordines, sacrasq; ceremonias, & leges, quæ ad Ecclesiæ Christi nullo modo pertinent.* Neque dixit Bellarminus, ita vetus Testamentum fuisse figuram noui; vt ea quæ in veteri gerebantur, omnia determinatè in disciplinam Christianæ Ecclesiæ transferenda & transcribenda fuerint; sed omnia, quæ gerebantur in veteri Ecclesia præsignificasse, saltem generali ratione, id, quod gerendum erat in noua: cum igitur in illa fuerit summus sacerdos, qui reliquis omnibus iura dabat, & vt princeps præerat, quid ni & hanc eius Monarchiam crederemus fuisse typum Monarchiæ in Ecclesia Christiana instituendæ?

Nam quòd Sutiluius ait illud Apostoli 1. Corinth. 10. *Hæc omnia contingebant illi in figura; non intelligi de ceremonialibus, sed de moralibus*

hoc est, non *ceremonialia*, sed *moralia* duntaxat fuisse typum & figuram eorum, quæ in Christiana Ecclesia gerenda erant, anile est delirium ex rudissima quadam ignorantia profectum. Quis enim, præter istum, tam hebes est ac stolidus, qui nesciat legalia illa sacrificia Ecclesie veteri usitata; fuisse typum & figuram sacrificij Christi aliquando in cruce peragendi? ut taceam alia legalia prisce Ecclesie instituta, quæ omnia futurorum fuerunt umbra: An hæc sacrificia non erant *ceremonialia*? Erantne *moralia* secundum illas circumstantias, cum quibus diuinitus fuere præscripta? An non, quæ in lege erant *moralia*, Christianos quoque obligant, non quidem ex vi legis Mosaicæ, sed naturalis, vel nouæ illius, quam Christus Redemptor noster tulit?

Oggannit Sutliuius. *Iam cessasse veteres illas umbras & figuras.* Cessarunt, sed num ideo cessauit id, quod abumbrabant & præfigurabant? Desiit Manna, desiit agnus paschalis. Num ideo desiit Eucharistia? Desiit summus Pontificatus legalis seu Aaronicus, desiit, inquam, in se, sed non in figurato suo. In hoc enim durat & durabit vsque ad consummationem sæculi; frustra circumlustrantibus & circumfremementibus hæreticis canibus.

Mentitur autem effrenatè proflus & intolerabiliter Sutliuius, cum hæc de Bellarmino effutit. *Bellarminus non tantum æquitatem moralem, que ceremoniis admixta erat, seruari postulas, & ad ceremonias alludit; sed vniuersum vetus Testamentum & ceremonias iam pridem abrogatas restituit; pult.* Idcirco, ut Aaron erat summus olim sacerdos; sic nunc summum esse debere sacerdotem, aurum. Quid non ausit hic homo, qui tam profligatè in publico omnium eruditorum confessu mentiri audeat? Vbi enim vel minimo iudicio istud, quod ei Calvinista imponit, Bellarminus insinuat?

Iunius hanc tertiam Bellarmini rationem effugere nititur distinctione figuræ, *eam enim dici æquiuocè: vnam esse, quam vocamus exemplum; alteram, propriam siue destinatam, que umbra vel typus dicatur.* Ex figura prioris generis nihil concludi necessariò; ex figura propria, optime concludi id reuera esse aut fore, quod figuratum est. Summum Pontificem olim in veteri Testamento fuisse typum & figuram propriam venturi Christi, vel umbram legalem fuisse, cuius corpus est in Christo, ergo aut summus Pontifex leuiticus, inquit Iunius, est adhuc ex lege, & Christus nondum exhibitus; aut Christus est exhibitus, & umbra illa discessit, cuius corpus est in Christo: Coloss. 2. 7. Hebr. 7. & seqq. Nam propterea summus sacerdos in lege diximus vocabatur vnctus, Leuit. 3. & passim.

Hæc omnia tot anfractibus inuoluta, friuola sunt & meræ umbræ. Nam siue figuram voces exemplum seu exemplar; siue ei id, quod possidet, nomen relinquant, figuramque nomines; siue aliquo alio vocabulo indigites; semper habet aliquid, quod sibi respondeat tanquam representatum representanti: vnde si Pontifex veteris Te-

stamenti fuit figura, alicuius rei gerendæ vel instituentæ in nouo; vel si fuit exemplum seu exemplar, ad cuius conformationem aliquid faciendum & delineandum erat in Christiana Ecclesia, oportet; ut ei aliquid in Christiana Ecclesia respondeat. *Responder illi Christus*, inquit Iunius, & cum illo VVitackerus, *tanquam caput Ecclesie.* Non abnuo. Sed num solus Christus? An non typus iste, ut ipse in se erat visibilis, habere debet representatum seu figuratum quoddam visibile, hoc est, visibilem summum sacerdotem, qui semper in Ecclesia præsens sit, & ab omnibus audiri & adiri queat? Nam ne vno quidem verbulo probant Iunius & VVitackerus, Pontificem illum in veteri lege visibilem, & semper presentem; non fuisse typum nostri Pontificis visibilem & in Ecclesia semper præsentis; sed vbi omnia attentius inspexeris, futilem & omni ratione destitutam vaniloquentiam deprehendes: ut & in his, quæ Iunius annotat ad hoc Bellarmini assertum: *Difficilius seruari vnitatem in maiore multitudinem, quam in minore; & maius periculum esse, vbi sunt plures hostes fidei, quam vbi sunt pauciores.* Hic Iunius, ut tenebras soli obducatur, confugit ad rationem seu proportionem arithmeticam & geometricam; quæ tantum huc faciunt, quantum numeri rationales & irrationales Euclidis, vel partes continui communicantes & non communicantes in physicis.

Multum etiam inanium verborum profundit de differentia inter Christum & Pontificem legalem seu Aaronicum; quasi de hoc sit questio, nemoque sciat, quanto inter se discrimine separentur Pontifex Aaronicus, & Christus Deus ac homo. Oggerit Iunius: *Christum longe esse potentioris conseruandæ paci & vnitati fidei in Ecclesia, quam fuerit Pontifex Aaronicus seu legalis in synagoga; nil ergo opus nunc Pontifice homine, qui sit Ecclesie caput.* Respondeo, etiam in veteri Testamento potuisset Deus per se conseruare pacem & vnitatem in populo Israëlitico; & tamen constituit caput visibile, & summum principem, cuius interuètu concordia & vnitatis fidei facta tecta præstaretur; quia ordinaria erga homines ministeria vult ab hominibus obiri: pari igitur modo licet Christus solus Ecclesie regendæ sufficiat, noluit tamen absq; humana opera eam solus proximè & immediatè gubernare; sed homines humano modo & ministerio regi fatius duxit, constituto, ex hominū cætu, Vicario, qui vices suas obiret. Et si hæc Iunij phantasia aliquid ponderis haberet, etiam particulares Episcopos & Presbyteros è medio tolleret: quia Christus sufficiens est gubernandis Ecclesiis particularibus. Quid ergo opus est Episcopis illis in Anglia? Quid opus senioribus Geneuensium? Quid opus capite illo vniuersali Ecclesie Anglicanæ, quod Calvinistæ supra capita particularia posuerunt & imposuerunt?

Sed en syllogismum ex pharetra Iunij; *Qui ager maxime omnium fidem & diligentiam desiderat, cum &*

sub oculis domini esse, (vt de apiario Columella dicit) & ab administrari curari necesse est. Ecclesia autem ager est eiusmodi: ergo, & presentiam Domini, & administratorum operam desiderat. Respondeo, hoc argumento, si quo robore pollet, euerit quoque; caput illud vniuersale Ecclesie Anglicanæ; fieri enim non potest, vt Ecclesie per totam Angliam dispersæ, semper sint sub oculis ipsius Domini, hoc est, Regis, qui Ecclesie Mius caput vniuersale constitutus est. Si Iunius, vtpote Puritanus, respondeat; obiectione hanc ad se non pertinere, vtpote, qui caput & Monarcham illum Ecclesiasticum non admittat; at pertinet certè ad Sutliuium, VVitackerum, aliosque symmyctas Anglos, qui respondebunt, ad felicem gubernationem necessarium non esse, vt caput & Monarcha suo in conspectu semper omnia habeat vel habere possit; hoc enim non modo physicè, sed & moraliter impossibile rectè censeris; sed requiri vt per administratorum attentos & vigilantes oculos omnia, quoad licet, intueatur; & hoc non modo fieri posse, sed & sufficere, vt patet etiam in Monarchiis politicis, quæ ab vno prosperè gubernantur, licet earum termini latissimè proferantur; quia ille vnus per Proreges & Vicarios omnia quasi ipsemet præsens intuetur. Quod igitur Caluinistæ Angli in sua Ecclesiastica, & in Monarchia quoque ciuili euenire, & satis esse affirmant; hoc etiam in nostra accidere & sufficere credant; nam & sub oculis Domini est, quod est sub oculis eorum, qui fideliter vices Domini gerunt.

Post hunc Columellæ dicto, tanquam columna, subnixum syllogismum subtiliter admodum disputat Iunius de variis generibus Totius, de toto communi, de toto vniuersali, de toto in quantitate: & hæc omnia eam ob causam, quod Bellarminus dixit; totum Testamentum vetus fuisse figuram noui. Scilicet hoc totum Testamentum hanc adeo scrupulosam de toto disputationem exigebat; mirorque non allatam à Iunio illam quoque de toto quætionem: Num totum re ipsa distinguatur à partibus, an ratione tantum? Quis tam lusciosus est, qui non videat, qua notione sumatur totum, quando quis affirmat totum Testamentum fuisse figuram noui? nimirum pro complexo seu aggregato omnium eorum, quæ in veteri Testamento vel ex præscripto legis gesta, vel diuinitus instituta fuere. Institutionem ergo summi Pontificis, vel potius ipsum summum Pontificem, fuisse typum non modò Christi, sed & Pontificis nostri; Bellarminus demonstrat, cui & hinc & alibi Iunius nil reponit, nisi Battologicos suos Coccysmos; & negationes probatione carentes; & hanc futilem consequentiam: Legalis Pontifex fuit typus Christi, ergo non eius Pontificis, quem nos statuimus. quasi verò idem typus non possit plurium rerum esse typus: An agnus paschalis non fuit typus sacrificij in cruce peragendi? & tamen vix puto, vllum fore Caluinistam, qui inficias eat, pariter fuisse typum Eucharistiæ;

A seu vt ipsi libentius loqui amant, cæna Domini.

Fecerat Bellarminus mentionem sacrificiorum veteris Testamenti, quæ præfigurant sacrificium in Cruce, & id, quod vsque ad finem sæculi in Ecclesia immolatur. Iunius æquiuocationes & vniuocationes inculcat; & vbi omnia plana & expedita sunt, ipse tamen æquiuocationum quasi dumos reperit, & magno nisu demetit; positisque, quas ipse finxit, æquiuocationibus, quiduis postea, quasi dictator quispiam, ex cathedra, absque vlla probatione definit: Quapropter pro auctoritate sua affirmat, Improperie & æquiuocè dici veteris legis sacrificia simul fuisse typos eius sacrificij, quod nunc offertur. Nam aut sacrificium crucis, inquit, idem est sacrificium, cum eo, quod nunc offertur in Ecclesia, (est idem, quoad hostiam seu rem oblatam, non est idem quoad modum & circumstantias) atque hoc verum vniuocè. (Quid est verum vniuocè? An sacrificium crucis esse vniuocè & verè sacrificium? An sacrificia antiquæ legis verè & vniuocè fuisse typos sacrificij in Cruce? At omnia ista verè etiam affirmantur de sacrificio, quod nunc in Ecclesia perpetuò immolatur; nec contrarium vlla ratione demonstrare potest Iunius.) Aut oppositè dicitur sacrificium Crucis, & id, quod in Ecclesia fit ad commemorationem illius; atque hoc sensu sacrificia veteris Testamenti non sunt typos sacrificij Christi, & eius, quod in Ecclesia fit, sed tantum sunt typos sacrificij Crucis, & eius quod in Ecclesia fit, antitypa, vt Apostolus ait ad Hebræos 9. 24.

C Solet Iunius vbique propemodum difficiles sectari nugas, & ita scriptionem instituire, quasi abditissima lectoribus apponat; quæ vbi propius inspexeris; nil nisi vana nugamenta appareant. vt & hic, cum Antitypa profert; quasi verò antitypon non sit illud, quod est ἀντίτυπον, loco & vice typhi, seu id, quod typo tanquam significatum seu repræsentatum respondet: quo pacto vsurpat hanc vocem sanctus Petrus prima epistola capit. 2. ὅς καὶ ἡμᾶς ἀντίτυπον οὖν σώζει, βάπτισμα. vbi baptismus Christianus nominatur antitypum τῆς κιβωτῆ, arca Noë, in qua ab exitio diluuij quidam conseruati fuerunt. Et cur antitypum, nisi quia baptismus, vt figuratum; respondet arca vt figuræ? Interdum tamen ipsi typhi & figuræ, nomine composito pro simplici vsurpato, dicuntur ἀντίτυπα, vt Hebr. 9. ἡ γὰρ οἷς χειροποίητα ἔργα εἰσὶν αἱ οὐρανῶν χεῖρες, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, hoc est, typos, formas & figuras veterum: quo sensu licet sacrificia veteris Testamenti dicuntur eius, quod nunc in Ecclesia offertur, antitypa; idem tamen est, ac si dicerentur typhi, quia compositum nomen pro simplici vsurpatur: nec solùm huius, sed & illius, quod in Cruce peractum est; hoc respectu fuere sacrificia illa antiqua ἀντίτυπα. Neque verò si sacrificium Crucis, & illud, quod nunc in Ecclesia offertur, inter se conferantur, dici possunt antitypa; quia nec sacrificium Crucis fuit typus sacrificij Eucharistiæ; neque hoc,

significatum seu figuratum illius; cum sit sacrificium in memoriam sacrificij in Cruce oblato institutum; vt & in commemorationem illius, quod Christus in cruce in vltima cœna obtulit. Quod si vtrumque velis vocare *antitypon*, quatenus typo veteris Testamenti respondent; facias licet: nil delinques: sed Iunio inuito facies: qui etiam *circumcisionem & baptismum inter se antitypa fuisse ait*. Non refragor, dummodo nemo neget, circumcisionem verè fuisse typum baptismi. Appellentur deinde antitypa, eò quod representans & representatum, significans & significatum se, relatiuorum instar, mutuò ponant ac tollant; appellentur, inquam, hoc modo; sicut in relationibus vtrumque terminum nominare solemus, *relatum, seu relatiuum*: nullus intercedet, dummodo ipsa veritas non subruatur; & per verborum præstigijs obruatur. Satis de Iunio.

Danzus ad hanc tertiam Bellarmini rationem, de qua nobis sermo est, respondet, esse *fallaciam ab ignorantia Elenchi*: vt hoc probet, mentitur, Bellarminum *fungere diuersa esse eadem*. Et ne hoc mendacium careat comite, confestim addit & hoc: *Deum diserte vetuisse, ne in nouo Testamento sit alius summus Pontifex in hac visibili Ecclesia, præter Christum*: citatque cap. 7. vers. 15. 16. 23. 24. & cap. 9. vers. 24. 25. epistolæ ad Hebræos. Tu consule hæc loca, si repereris, quod Danzæ asserit, patiar, vt mendacij culpa à Danzæ in me transferatur. Postea tam atrociter mentiri & calumniari Danzæ incipit, vt Bellarminum, quem veritate vincere non poterat, videatur mendacijs & criminationibus obruere voluisse. Sed frustra: veritas semper caput attollit, tamen infinitis sycophantiarum spiculis appetita.

Sibrandus hunc conficit syllogismum ex Bellarmini argumento: *Quomodo Ecclesia Iudaica ante Christum administrata est; ita & Ecclesia Christiana per Christum administrari debet. Sed Ecclesia Iudaica ante Christum administrata est $\mu\upsilon\alpha\pi\alpha\rho\upsilon\varsigma$. Ergo & Ecclesia Christiana post Christum $\mu\upsilon\alpha\pi\alpha\rho\upsilon\varsigma$ administrari debet*. Respondeo, inquit Calvinista, *Maiorem esse falsam*. Cur fecisti falsam? An non tibi integrum erat, veram Maiorem condere? Nunquam dixit Bellarminus, eodem prorsus in omnibus modo administrari debere Ecclesiam Christianam, sicut administrata fuit Iudaica, non enim ignorauit magnum esse inter vtriusque gubernationem discrimen, si quis ad particularia descendere velit; sed dixit; quemadmodum vetus Ecclesia ab vno summo capite administrata fuit; sic etiam administrari debere nostram ab vno summo Rectore; quandoquidem legalis ille sacerdos summus, figura fuit eius, qui in noua Ecclesia aliquando institutus erat. Itaque Sibrandus loquacitate sua non refellit Bellarmini Maiorem, sed propriam vanitatem & impudentiam.

A Illud lepidum. *Eum, qui præter Christum, alium Pontificem constituit, aut negare Christum venisse, aut ostendere se ab eo solo seruari non posse. Vtrumque impium*, ait Sibrandus. Omnino impium. Sed quandonam hoc ex Bellarmini argumento extundes? Num ideo significamus Christum non venisse; quia præter supremum & inuisibile caput Christum, agnoscimus & veneramur aliud visibile, quod vices Christi in terris gerat? Num & in veteri Testamento existimabant se ab vno Deo seruari non posse, quòd præter Deum, aliud caput haberent? Num & hodie Angli profitentur se à solo Christo seruari non posse, quia, præter Christum, statuunt vniuersale caput Ecclesiæ suæ, ipsum videlicet Regem; & præter hoc caput, multa particularia, vt Primates, Archiepiscopus, Episcopos? Quasi verò Christus nos non seruet ac saluet, quando nos seruat & saluat interuentu & ministerio sui Vicarij, & aliorum Ecclesiæ ministrorum. An non seruat nos Christus, quando seruamur & saluamur per baptismum?

B Ait Sibrandus: *Totum regimen veteris Testamenti, & ante omnia Pontifex, erat vmbra Christi. (Num solius?) Vt ergo solus Pontifex erat summus sacerdos in veteri Testamento; ita solus Christus est summus sacerdos in nouo*. Nego consequentiam: quæ forsàn valeret, si Christus, vt Pontifex ille Aaronicus, si non idem numero; saltem idem successionem & officio; semper in Ecclesia, specie & habitu visibili, præsens esset; at cum visibilem suam præsentiam fidelibus subtraxerit, oportet, vt eius vicem alius visibilis summus sacerdos subeat. Haud aduertunt autem Sectarij, se his suis deliramentis non modò vniuersale caput visibile, sed & omnia particularia de medio tollere. Nam si ideo non potest esse vniuersalis Pontifex visibilis, quia Christus est vniuersalis totius Ecclesiæ Pontifex; sequitur, neque particularium Ecclesiarum Sacerdotes, Ministros, Episcopos, & capita constitui debere; quia Christus similiter est particularium Ecclesiarum summus Sacerdos, Pontifex, caput. Si hoc hic non obstat, cur in vniuersali Ecclesia impedimento esset, quò minus, præter Christum, visibile Ecclesiæ caput constitueretur, & ab omnibus religiosè coleretur? Obicit Sibrandus. *Pontifex antiqui Testamenti pro se & pro populo obtulit. At noui Testamenti Pontifex non pro se; sed tantum pro populo obtulit*. Hebr. 7. 17. Respondeo, hæc & alia, quæ in epistola ad Hebræos dicuntur, intelligi de supremo illo Pontifice Christo Deo & homine; iis tamen minimè excludi alium sub hoc supremo, noui Testamenti Pontificem, qui & ipse pro se & pro populo offerat, & in hoc perfectè adæquetur typo suo, Pontifici Aaronico, qui itidem pro se & pro populo hostias immolabat, quòd & ipse peccatis obnoxius esset.

Sed en Sibrandus perquam festiuè & argu-
tè remittit argumentum Bellarmini in caput Au-
ctoris. *Quemadmodum gubernabatur Ecclesia veteris
Testamenti, ita etiam gubernari debet Ecclesia noui Te-
stamenti: sed Ecclesia veteris Testamenti, gubernabatur
per vnum summum sacerdotem tantum. Ergo & Ecclesia
noui Testamenti tantum per vnum, summum sacerdotem
administrari debet.* Respondeo, si ad Minorem
adiiciatur hæc vnica vocula: *Visibilem*: me syllo-
gismum non repudiaturum, sed concessurum,
quantus quantus est: nam vt Ecclesia veteris Te-
stamenti non gubernabatur, nisi per vnum sum-
mum Pontificem visibilem; sic & Christiana Ec-
clesia non debet gubernari nisi per vnum sum-
mum Pontificem visibilem.

Instat Caluinista: *Vnus tantummodo fuit Pon-
tifex in veteri Ecclesia; quia Christus nondum erat Pon-
tifex, vtpote nondum incarnatus: ergo & iam vnus tan-
tummodo debet esse Pontifex.* Respondeo, vt antea;
si de visibili loquatur; non abnuimus; si de inui-
sibili & visibili prioris Vicario, negamus: quia
cum Christus noluerit perpetim specie & sche-
mate visibili in Ecclesia militante versari; ne-
cesse fuit, vt sibi aliquem surrogaret, qui visibi-
li specie inter mortales degeret; hominesque
modo ipsis consentaneo gubernaret, & ad op-
eratum salutis portum dirigeret ac deduce-
ret.

Quartam rationem petit Bellarminus à va-
riis similitudinibus, quibus in scriptura Eccle-
sia describitur, comparatur enim exercitui, re-
gno, ouili, domui, & id genus aliis, quæ docent,
debere esse vnum in Ecclesia, qui aliis præsit.
Clamat Sutliuius: *Nullam argumentorum genus esse
imbecillius, quam hoc à similitudinibus & metaphoricis:*
Sed vt hoc generatim verum esset; tamen verum
non est de argumentis ductis ex metaphoricis,
quas scriptura nobis tradit: Cur enim vocat
scriptura Ecclesiam *exercitum*, cur *domum*, nisi
quia vt in vno exercitu bene constituto & rectè
ordinato; est vnus dux; & in vna domo vnus pa-
terfamilias, & in vno Regno, vnus Rex; sic & in
Ecclesia est vnus generalis dux, vnus paterfami-
lias, & vnus Rex. Deinde vt argumenta à meta-
phoricis sumpta per se non essent admodum ro-
busta; multum tamen virium acquirunt con-
iuncta cum aliis, prout hic à Bellarmino con-
iunguntur cum aliis.

VVitackerus intonat: *Similitudines non esse vi-
gidè interpretandas, nec nimium vrgendas; rumpi enim
funem, si vltra modum intendatur.* Ne metuas Cal-
uinista. Nihil incommodi nascetur, licet simi-
litudinem Ecclesie cum exercitu explicemus eo
modo, quo eam explicat Bellarminus. Tu aliud
quiduis potius vis; sed parum refert, quid tu
velis & declamites, quandoquidem quidquid
verborum fundis, extra rem & ærbus fundis,
vt sileam criminationes, quibus VVitackerus
cānam suam facundiam vbique exornat. *Alle-*

*goricum sensum negat Thomas esse argumentatiuum, in-
quit Sutliuius. At nosse debet Hæreticus; argu-
mentationes, quas hic exstruit Bellarminus non
sumi ex allegoriis, prout allegoria vocabulum vsur-
patur à sancto Thoma, & aliis Theologis; sed ex
metaphoricis: atque adeo ex litterali sensu, nam
& metaphoricus sensus ad litteralem pertinet;
vt docent Theologi cum sancto Thoma prima
parte, quæstione prima, articulo nono & deci-
mo. Quocirca si dicam: *Ecclesia vocatur in scriptu-
ra exercitus; Regnum, domus; ergo habet vnum summum
Ducem, Regem, patremfamilias;* ex sensu litterali,
non ex allegorico, qui est species sensus my-
stici, seu spiritualis, argumentum dedu-
co.*

Nec illud; *ex sensu spiritali seu mystico, non duci
firmum argumentum:* aliter intelligi debet, quam
eum certo moderamine, vt libro tertio prioris
Tomi declaratum est, vbi de sensibus scripturæ
disputauimus. *At philosophi negant argumentum se-
qui à simili, nisi in quantum per omnia simile.* Qui-
nam isti Philosophi tam hebetes & hoc nomine
prorsus indigni? Cur eorum nomina non edi-
disti? Si non nisi ab illo simili, quod per omnia
simile est, argumentum rectè concluditur; ma-
lè ergo Christus fecit quando à tot similitudi-
nibus & parabolis minimè per omnia similibus
tot argumenta sumpsit, vt diuina mysteria au-
ditoribus dilucidè ob oculos poneret. Certè
decem virgines, quarum quinque prudentes &
quinque fatuæ; & cœna illa magna, quam pa-
rauit homo quidam, & centena talia minimè
per omnia sunt similia iis, quorum explicandorum
gratia, ea Christus adhibuit: quia sufficit
aliqua & aliqualis similitudo vel analogia; &
proportio; vt notum omnibus, qui norunt vim
& naturam illius argumentationis, quæ exem-
plum dicitur. Confirmat sanctus Paulus resurre-
ctionem mortuorum à similitudine grani in ter-
ram iacti, putrefacti, & postea rursus, magno
cum fœnore & decore excitati. Num grani resur-
rexcitatio per omnia similis est resurrectioni ho-
minum?

Mirum, Sutliuium ad caput decimum quin-
tum, epistolæ primæ ad Corinthios, non atte-
xere hæc verba: *Cogitaro debuit Paulus, nullum esse ar-
gumentorum genus, quam hoc à similitudinibus & meta-
phoricis imbecillius. Allegoricum sensum negat Thomas ef-
se argumentatiuum. Philosophi negant argumentum se-
qui à simili, nisi in quantum per omnia simile.* Quid
ergo tu, Paule, à grani putrefacti excitatione ar-
gumētari ad resurrectionem hominum? Quid
ab impari claritate stellarum, ad imparem clari-
tatem beatorum?

*Ecclesia est exercitus, inquit Sutliuius, sed mysti-
cus: corpus, sed mysticum: sponsa, sed in mysterio.* Quid
tum? An ideo sequitur, hunc exercitum mysti-
cum, hoc est, eum, cuius arma non sunt carna-
lia, sed spiritalia; non habere visibilem ducem;

& hoc corpus mysticum, visibile tamen; carere visibili capite; & hanc sponsam mysticam, aspectabilem tamen, carere vno sponso, qui sub aspectum cadat?

Obiicit Sutliuius: *Ecclesia habet in cælo inuisibilem ducem, caput, sponsum, nec alio eget.* Cur ergo Angli, quos inter & Sutliuius, præter hoc inuisibile caput, statuunt aliud visibile, nempe Regem? Cur non sunt contenti illo vno inuisibili? Christus est etiam primas Ecclesie, sed inuisibilis, est Episcopus, & Archiepiscopus: Cur præter huic inuisibilem primatem in cælo, ponunt alium Cantuarie? Cur in particularibus Ecclesiis duces & capita sub aspectum cadentia constituunt, cum vt Sutliuius differit, sufficiat solus & vnicus Christus?

Occidit Sutliuius: *Ecclesiam semper manere, ideo opus esse, vt habeat semper manentem ducem, sponsum, semperque durans caput, hoc est, Christum; & quidem solum.* Iterum impingis Monarchie Ecclesiasticæ Anglicanæ securim. Nam si nullus potest esse Dux, caput, sponsum Ecclesie, nisi qui perpetim manentem Rex Angliæ non poterit esse caput Anglicanæ Ecclesie, quia non semper durat, sed intercidit ac moritur: nec primates vel Episcopi duces, se præbere quibunt, quisque gregi suo particulari; quia tandem desinunt esse, extremumque diem expleunt. Quid ergo dicemus? An satis esse; vt eiusdem Ecclesie semper visibile; sit semper idem visibile caput, idem dux & sponsum visibile; idem, inquam, si non numero; at officio & successione? Nam ne in veteri quidem Testamento perpetim erat vnus numero dux, vnum numero caput, & vnus numero sponsum Ecclesie illius; nam, vt ait Apostolus Hebr. 7. *alijs quidem plures facti sunt sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere. Et hic autem, eo quod maneat in æternum, sempiternum, habet sacerdotium, &c.*

Quod verò ait Calvinista, *Rempublicam Venerorum esse vnum corpus, & tamen à pluribus regi, Romani item Imperij aliquando duos fuisse Imperatores, aliquando plures; licet esset vnum corpus:* id nihil ad rem facit: quia Scriptura nunquam vocat Ecclesiam corpus Aristocraticum, sed absolutè corpus; corporis autem absolutè positi vnum est caput simpliciter, non per aggregationem, vt fit in Aristocratico regimine. In Romano item Imperio licet duo vel plures Imperatoris nomen gererent, vnus tamen præ ceteris semper eminebat: vel, quod aliquando factum, diuersas orbis terræ provincias ditione tenebant, & quilibet portionem sibi commissam arbitratu suo administrabat. Nec Bellarminus inde argumentationem sumit, quid factum sit, vel fieri possit; sed quid in regno propriè & strictè sumpto fieri soleat; in quo certè quatenus vnum regnum est, non nisi Rex vnus inueniri solet.

Reliqua, quæ Sutliuius effudit, documento sunt; Sutliuium sine vlla iniuria à Beza petulantem calumniatorem & conuiciatorem nominatum esse. Destitutus enim rationibus Calvinista, quibus Bellarmino se opponat, atrocissima conuicia accersit, vt vim Bellarmini abs se & suis repellat. Hinc vocitat Bellarminum, *Monachum audacissimum*: Pontificem Romanum; terram, seu potius pondus inutile terre, quem omnes pij optent; vna cum hircu suo Iesuita vltra montem Carmelum deportatum. *Papam esse à Deo terra afflictum, velut polypum, indiesque magis afflictum i-ri.* Bellarminum ad suum Pontificem impie detorque-re, quæ Christi sint propria, & Patrum scripta impie torquere contra sententiam. Pontificem, præter verbi samem & messem mali, nihil familie dispensare. Pontificem esse nauis Ecclesie euersorem, indignissimum, cui duorum scalmorum nauicula committatur. An vilus erit, qui Beza iniuriarum actionem scribat, ob elogium petulantis conuiciatoris & calumniatoris in Sutliuium collatum? An non hoc encomium promeruisset, licet nullas alias, exceptis istis, criminationes eructasset? Et tamen singulæ pagellæ his phaleris insigniuntur.

Daneus pauculis verbis rem nobis dat transfactam, ineptissimam appellitando hanc quartam rationem. Huic cunco, quis non cedat nodus?

Iunius nil nisi, *Negatur, negamus. Equivocationes, & inualidas vires argumentorum ab allegorijs & similitudinibus crepat;* nisi in subtilitatibus numerare velis ea, quæ de vniocis, æquinoctis & analogis adeo acutè disputat, vt nudiusquartus ex Logicorum schola prodiisse videri possit: quæ omnia si accuratius excusseris, nil præter crassos fumos & nebulas Calvinianas reperies.

Sibrandus, more suo, hoc est, prorsus syncopantice hos duos inconditos syllogismos Bellarmino affingit. *Quod cum aliquo comparatur, de eo dicuntur omnia illa, quæcumque de eo dicuntur, cum quo comparatur; sed Ecclesia comparatur cum exercitu, corpore humano, muliere, regno, domo, ouili, & naui.* Ergo, quæcumque de exercitu, corpore humano, muliere, regno, domo, ouili, & naui dicuntur, ea etiam de Ecclesia rectè dici possunt. Maior ne ab inepto quidem, nedum ab eruditissimo Bellarmino vel poni vt vera, vel concedi vt vera posset.

Hinc infert, inquit Calvinista. *Quis infert? Non Bellarminus, sed tu. Et quomodo infers? Vt is, qui frontem & mentem amisit. Quid ergo infers? Quæcumque de exercitu, corpore, muliere, regno, domo, ouili, & naui dicuntur, ea etiam dicuntur de Ecclesia. Sed, de regno dicitur, quod habeat vnum regem; de exercitu, quod habeat vnum Imperatorem; de corpore, & muliere, quod habeat vnum caput: de ouili, quod habeat vnum pastorem; de domo, quod habeat vnum*

dispen-

*dispensatorem; de navi, quod habeat vnum gubernatorem. Ergo de Ecclesia etiam dicitur, quod habeat vnum summum sacerdotem, & id est Papa Romanus. Respondeo, Maiorem esse falsam, inquit Calvinista. Falsa est utique; At non est hæc Bellarmini propositio, sed tua confictio: quæ Bellarmino neque somniando incidit; quis enim adeo omnis eruditionis est expers, ut nesciat, non esse necesse, ut omnia, quæ conueniunt ei, quodalicui metaphoricè tribuitur, affirmentur quoque de illo, cui tribuitur? Nam Christus vocatur metaphoricè leo; num ideo *quadrupes*, vel *iubat* dicitur, quia leo talis dicitur? An non satis est ad metaphoram hanc, ut leo iste metaphoricus; & propriè dictus, in fortitudine & robore analogicè conueniant? Sic & in proposito satis est Bellarmino, in Ecclesia, quando in sacris litteris comparatur cum exercitu, domo, navi, regno, ouili, vel quando vocatur exercitus, domus, nauis, &c. reperiri aliquid commune cum exercitu, domo, navi, &c. etiamsi in aliis pluribus plurimum discrepent. Hoc autem commune vtrunque, consistit in vnitatem vnus capitum. Cur enim nominatur Ecclesia exercitus ordinatus, nisi quia, ut in exercitu bene ordinato, est vnus summus dux aspectabilis, cuius mandata & iussa omnes audire & exequi queant; & ad cuius imperium omnes mouentur; sic & in Ecclesia vnus itidem supremus visibilis dux cæteris omnibus præsidet, qui per se & per ministros sibi subiectos, minoresque duces totam illam fidelium multitudinem in campum educit, & ut contra spirituales hostes fortiter dimicet, instituit. Eadem est ratio de domo, navi, &c.*

Itaque quando Maiorem illum sui syllogismi, vel potius vtrumque suum syllogismum verbosè oppugnat, figmentum sui cerebri oppugnat, non argumentum Bellarmini. Nam si quis rationem Bellarmini in argumentationis aliquam speciem conicere absque imposturis cogitet, sic vel simili modo rem instituet. Ecclesia visibilis vocatur in scripturis exercitus bene ordinatus; ergo inter cæteras causas etiam propter vnum supremum ducem visibilem nominatur bene ordinatus exercitus. Probatur consequentia. Quia nil magis exercitum efficit bene ordinatum, quam vnus supremus & visibilis dux; ergo bene ordinatum esse, quod huic spirituali exercitui conuenit, maximè etiam in hoc exercitu proficiscetur ab vno supremo & visibili capite.

Obiicit Sibrandus, ut & Vitackerus, *ideo Ecclesiam comparari cum exercitu, quod contra carnem, Sathanam & reliquos Dei hostes semper pugnet; (sed ordinatè, & quidem admodum bono ordine; ergo sub vno duce, eoque visibili, quandoquidem & ipsa Ecclesia est visibilis exercitus) Comparari cum corpore humano, quod singula Ecclesia membra artissime inter se & cum capite Christo iuncta sint*

(sed sub capite vno visibili, quia & ipsa Ecclesia est corpus visibile; visibili igitur capite eget; ne visibilis eius species inter homines videatur monstruosa, carens capite visibili) *Comparari cum sponsa, quia Ecclesia à Christo, ut sponsa vnice diligitur & quia eiusdem coniugij castè seruat. (Sed num hæc sponsa visibilis caret capite & sponso visibili?) Comparari cum regno, quod Ecclesia Christiani omnes sint subditi. (Sed Ecclesie, ut regnum est, hoc est, ut ab vno summo principe regitur; hoc enim denotat Regni vocabulum.) Comparari cum ouili, quia omnes Christiani cibo spiritali à Christo pascuntur. (Sed per ministerium vnus summi & visibilis pastoris.) Comparari cum domo, quia omnes Christiani, tanquam domestici, se mutui officiis iuuant, & Christi beneficiis fruuntur.)* Sed sub vno supremo visibili patrefamilias; nam cum domus & familia sit visibilis, oportet & vnum summum patremfamilias visibilem esse. *Comparari cum navi, quia omnes illi, qui sunt extra Ecclesiam pereunt. (& hoc ideo quia sunt extra nauim illam, quæ ab vno summo visibili gubernatore regitur.) & quia Ecclesia tanquam nauis perpetuis calamitatum fluctibus exagitur: (at non sine summo nauclero; eoque visibili, qui nauim fluctibus & procellis obiectam dextrè & peritè ad portum dirigit.)*

Ad extremum hanc textit Sibrandus cauillationem seu potius sycophantiam. *Ecclesia vocatur mulier, ergo est multitudo aliqua, quæ vnum Monarcham habet.* Miratur Sibrandus in hoc argumento *Iesuiticum acumen*; Et ego, Calvinianam malitiam, & recta peruertendi perennem pruriginem: Hæc enim consequentia non est Bellarmini; sed ista: Ecclesia visibilis comparatur mulieri speciosa, hoc est, sponsæ Canticorū septimo, cuius sponsus sit Christus: ergo Ecclesia visibilis habet quoque caput visibile: Quæ enim sponsa visibilis, & quidem speciosa sponsa, caret visibili capite, & sponso? Instat Sibrandus. *Si ideo Ecclesia est multitudo habens vnum caput; quia comparatur mulieri speciosa seu sponse; sequetur etiam Antichristum esse multitudinem habentem vnum caput, sed hoc Bellarminus non concedit, quia libro tertio de Pontifice, capite secundo, loco secundo, ita scribit: quia enim Antichristus vocatur homo peccati, ut habetur epistola 2. ad Thessalonicenses capite 2. ideo non est aliqua multitudo, quæ Monarcham habet, sed est tantum vnica persona. At mulier tam est singularis numeri quam homo peccati; si igitur à muliere, cum qua Ecclesia confertur, rectè colligitur, Ecclesiam esse aliquam multitudinem, quæ vnum Monarcham habet, ostendat aduersarius in Iesuitica Logica aliquam causam, quæ ex homine peccati non aquè colligere possim, Antichristum esse aliquam multitudinem, quæ vnum atque Monarcham habet. Hæc enus nugacissimus Calvinista, cuius quanta inaniloquentia non sine petulantia? Quis enim vnquam dixit; Ecclesiam ideo esse multitudinem, quia comparatur cum muliere speciosa,*

seu sponsa? Cui sano hoc vnquam in mentem venit? Et tamen huic delirio totam vanitatis & loquacitatis suæ molem superstruit. Hoc dicimus cum Bellarmino, Ecclesiam, quæ est multitudo, siue multorum in vnum aggregatio, seu congregatio, comparari cum *muliere speciosa seu sponsa*; Ex quo hanc argumentationem conficimus, Ecclesia, quæ est visibilis multitudo, comparatur cum muliere speciosa vel sponsa visibili; ergo Ecclesia, quæ est visibilis multitudo, habet & visibile caput. Probatur consequentia; quia omnis mulier speciosa seu sponsa visibilis habet caput visibile. Hic noster discursus est, qui Sibrandicam de Antichristo calumniam stirpitus eradicat. Nam Antichristus non est nomen collectiuum, seu multitudinis, sicut est Ecclesia; sed est nomen, vnum, certum & singularem hominem denotans, si propriè sumatur, vt patebit suo loco, licet ergo hic Antichristus in Scripturis appelletur *homo peccati*, non ideo, nisi stultè, colliges, eum esse multitudinem, quæ vnum Monarcham habeat, quia probare debes, Antichristum esse nomen; quod multitudinem significet. Et hoc probato, dispicere poteris, num quia multitudo illa Antichristi nomine significata, homo in scripturis nuncupatur; ideo vni capiti subiicienda sit.

Ex his concidit quoque tota VVitackeri *propria*, seu Rhetoratio, qua hic chartas complet, & illud perpetuò inculcat; esse caput, ducem, sponsum vnum huius exercitus, domus, corporis, naus, &c. cui Ecclesiæ nomen; sed hoc caput esse Christum: Quasi questio sit de inuisibili; non de visibili vno capite, duce, principe, sponso. At nil opus visibili. Cur ergo Angli statuunt suæ Anglicanæ Ecclesiæ caput visibile supremum & vniuersale, intra regni illius limites? Putat VVitackerus fieri non posse vt quis sub capite humano fœliciter contra Satanam dimicet. Et tamen Angli sub suo Rege, tanquam sub capite vniuersali Ecclesiæ Anglicanæ viriliter contra Diaboli copias sese dimicare autumant.

Quintam rationem petit Bellarminus à primordiis gubernationis Ecclesiasticæ. Nam Christus in his terris visibiliter degens Ecclesiam administravit regimine Monarchico, non Aristocratico, vel Democratico: ergo & nunc debet esse regimen Monarchicum, alioquin non esset eadem Ecclesia; quandoquidem, vt Aristoteles docet, tamdiu manet eadem ciuitas, quamdiu manet eadem Reipublicæ forma. Respondet Sutliuius, & cum illo VVitackerus, esse aliam rationem Ecclesiæ, & aliam politiæ externæ; illam in vno domo subsistere posse; at ciuitatem, nisi ex pluribus familiis non constari. Non queritur hoc, Calvinista, sed num eadem futura esset Ecclesia, si hodie regere-

A tur Aristocraticè, postquam olim, Christo in terris degente, gubernata fuit Monarchicè, consentibus id ipsismet Sectariis. Nam quod Sutliuius insinuat, hæc talia mutari posse salua identitate: perinde est, ac si diceret, Salua identitate specifica, posse hominem esse *irrationalem*; olim quidem *rationale* ad essentiam specificam hominis pertinuisse; sed hodie rem aliter se habere, posteaquam Calviniana lux non modò Theologiæ, sed & Philosophiæ illucere cœpit. Nec refert, quòd olim ante Israëlitas in formam Reipublicæ redactos non regeretur Ecclesia ab vno vniuersali Monarcha; sed à singulis singularum familiarum capitibus; quia loquimur de ea Ecclesiæ forma, quæ instituta est, fidelibus in vnum quasi Reipublicæ corpus collectis, quod factum in populo quidem Israëlítico sub Moyse, & deinceps semper vsque ad hæc nostra tempora.

B Obiicit Sutliuius: *Vnitatem Ecclesia non consistere in externa specie gubernationis, sed in vno Deo, vna fide, vno baptismo, vno Christo.* Adde, & in vno Christi vicario, Petri successore; quisquis enim ab hoc recedit, ab vno Deo, ab vna fide, & ab vno Christo, atque adeo ab vna vera, sancta, & Apostolica Ecclesia recedit: aliamque specie Ecclesiam, vel potius speluncam, sibi condit, quantumcunque suauiter de *gno Deo*, de *vna fide*, de *quo CHRISTO* sibi blandiatur: & prurientes aures scalpat.

C Oclamat Sutliuius: *Christum nunquam mori; non ergo egere successore.* Nec nos Christo successorem damus, sed Vicarium: Nec Pontifex successor Christi est, sed Petri, & antecessorum suorum, qui cum mortales fuerint, successoribus indigent; qui in locum vacuum substituantur.

Danzus expedit se tribus verbis. *Luca vigesimo secundo disertè vetari, ne Ecclesiæ Regimen sit Monarchicum.* Vetus nœnia. Millies decantata; nunquam probata.

Iunius recinit, *non esse necesse, vt caput Ecclesiæ sit visibile: Nam & olim in Perside fuisse Monarchiam; & tamen plerosque Reges nunquam prodisse in conspectum popularium.* Quid tum? Attamen verè & naturaliter visibiles erant; & videbantur itidem à nonnullis, & eorum responsa & edicta, & rerum controuersarum decisiones & solutiones euidenter à subditis audiebantur. Quod satis erat: nam & hodie Pontifex à paucis videtur: si illi, qui eum vident, conferantur cum innumerabili illa fidelium multitudine per totum orbem dispersa, qui eum non vident.

Obiicit insuper, Iunius: *Iure tantummodo humano consisui Episcopos particularium locorum, & Bellarminum ab hoc iure humano vitiose argumentari ad ius*

diuinum. Fallitur Iunius: Nam vt iam supra alibi dictum est; iuris diuini est, esse aliquos Episcopos particularium locorum in Ecclesia; nam inter ceteros gradus dedit Deus Ecclesie sue etiam *Pastores* Eph. 4. Sed hoc iuris est humani, vt in hac vel illa Ecclesia sit Episcopus, vtque termini eius his vel illis limitibus circumscribantur; hoc iuris humani est; sed Bellarminus hinc non petit argumentum; sed inde; lure; diuino sunt aliqui Episcopi & Pastores locorum, seu Ecclesiarum particularium; ergo etiam iure diuino debet esse vniuersalis quidam Episcopus & Pastor, qui vniuersae Ecclesiae curam gerat. Nimirum, Iunius vbique subtilitatibus diffluit & circumfluit, vt & paulo antea, quando suspicatus est verba illa Ambrosij, vel alterius auctoris, in cap. 3. ad Tim. *Domus Dei est Ecclesia*. Cuius HODIE RECTOR EST DAMASVS: *sacramentum esse*, vt ipse loquitur. Et cur Calvinianus iste *sacrorum* seu *sacrorum* suspicatur esse sacramentum, nisi quia *primatum* Pontificis Romani, nimis luculenter legentium oculis representat? Et quia in *sacramentum* parum praesidij collocatum cernebat, rancidulum nescio quid balbutit, de schismate, quod tempore electi Damasi exstitit; & acutissimè insuper adiungit, dictum illud sic esse intelligendum: *Domus Dei est Ecclesia Romana, cuius hodie rector est Damasus*: Licet enim Auctor huius commentarij vniuersim loquatur de Ecclesia, nullamque penitus restrictionem addat, neque etiam Auctor ille vllam habuerit occasionem, hanc potius, quam illam, & in his quoque suam nominandi; Iunius tamen admodum sapienter vidit, eum, de Romana, vt est particularis Ecclesia, loqui; & hoc ideo duntaxat vidit, quia ei in optatis est, vt de hac tantummodo, non autem de vniuersali Ecclesia locutus sit.

Sibrandus hunc syllogismum architectatur: *Quemadmodum Christus ante passionem Ecclesiam administravit, ita eam adhuc administrat. Sed tum administravit eam Monarchicè. Ergo Christus eam adhuc Monarchicè administrat. Respondeo*, inquit Calvinista, *Maiorem non esse simpliciter veram*. Neque Bellarminus dixit *simpliciter*, quoad omnia, debere administrari Ecclesiam, sicut administrata fuit à Christo ante passionem; sed dixit; ea forma gubernationis iam quoque illam administrari debere, qua administrata fuit à Christo ante passionem: hanc autem fuisse Monarchicam: ergo & nunc debere esse Monarchicam. Itaque cum Sibrandus Maiorem illam, generali latitudine sumptam oppugnat; non cum Bellarmino, sed cum phasmate à se confecto dimicat.

VVitackerus negat, affirmari à Centuriatoribus Christum rexisse Ecclesiam Monarchicè. Audiatergo Centuriatorum verba Cent. i. cap. 7. colum. 268. *Est verè esset summus sacerdos, vt erat Psal. 100. praedictum, tamen titulum sibi arrogare noluit, ne externam dignitatem & potentiam videretur affecta-*

re: sed res ipsas ad Pontificem pertinentes, &c. omnes exequitur. At ad summum Pontificem & Monarchiam pertinet quoque gubernatio; si ergo Christus omnes summi sacerdotis partes executus est, etiam hanc quae in gubernatione Monarchica consistit, executus est.

Oggannit VVitackerus; *Si Christus fuisset visibile Monarcha Ecclesia, tum vno tempore duo fuissent visibiles Monarcha Ecclesia, nempe Christus, & summus Pontifex Aaronicus*. Respondeo, hoc non sequi; licet enim Christus, qua homo; esset Dominus Synagogae; non tamen erat secundum humanam naturam sacerdos Synagogae, hinc nec summus Pontifex Synagogae, quia non fuit sacerdos Aaronicus; sed secundum ordinem Melchisedech. Hinc Bellarminus non dixit; Christum, vt Pontificem, seu vt summum sacerdotem, Ecclesiam absolute gubernasse regimine Monarchico; sed restrictè dixit: *Ecclesiam à Christo congregatam*, hoc est, *Christianam*, formaliter, qua talis, capisse in initio habere regimen visibile & externum Monarchicum.

Illam VVitackeriana emblemata & erotemata; Num similem Papae Christus fuit? At quos ille Cardinales, quos Archiepiscopos, quam pompam habuit? An etiam dominatum temporalem exercuit, & triplicem coronam gessit? hanc, inquam, & similia *Συναγωγή* insperfit logodædaliz suae VVitackerus, vt sannionibus ex vulgi face gratum faceret, iisque saluam, nouo condimento, moueret.

Sextam rationem petit Bellarminus à simili. In particularibus locis constituuntur particulares Episcopi: & supra hos, Metropolitanis; & his sublimiores, Primates, & Patriarchae. Decet igitur, vt sit etiam vnus aliquis, qui omnibus praesideat. Vociferatur Sutilius: *Bellarminum assumere id tanquam certum, quod in controuersia est positum: & mox ex faucibus impuris ingentem maledictorum cumulum in summum Pontificem & Bellarminum expuit*. At si quis dicat, *petulantem hunc calumniatorem & conuiciatorem*, (ita à Beza, Calvinistarum Patriarcha, indigitatus est Sutilius) praefurore & rabie excæcatum, nescire quid blateret; nullam eum iniuriam afficiet. An enim id, quod in quaestione versatur, sumit ille, qui argumentum sic format? Particularibus Ecclesiis dantur particulares Episcopi & Pastores; ergo etiam vniuersali Ecclesiae attribuendus est Episcopus & Pastor vniuersalis. Scisne, Calvinista, quid in quaestione versetur? An non istud? Num vniuersali Ecclesiae dandus sit Pastor vniuersalis? An hoc assumit Bellarminus? An non ex diuerso, & apud vos concesso, istud concludit? Pudeat te huius tuae vanitatis; vel si nihil pudoris superest, sume aliquantulum mutuum; vt saltem aliquo rubore tuae genae tibi possint.

Danaus vibrat illas suas hastas: *Argumentum Bellarmini esse à dicto secundum quid; & à petitione principij*. Bene sit vobis, *ô fallacia*, & quidquid vestri

generis est. Præclaram operam Danzo nauatus: Absq; vestro subsidio si esset, vix habuisset, quod ad Bellarmini argumenta responderet. Nunc tam elinguis nunquam est, quin, vestro nomine obiecto, tanquam terriculamento quodam, imperitiores absterre queat, quo minus propius ad considerationem argumentorum Bellarminianorum accedant.

Sibrandus profert hunc syllogismū ex sua, non ex Bellarmini theca. *Quemadmodum singule vrbes, & singula prouincia gubernantur: ita totus terrarum orbis administrari debet. Sed singula vrbes gubernantur per singulos Episcopos: & singula prouincia gubernantur per singulos Metropolitanos. Ergo, totus mundus per vnum Papam regi debet. Respondeo, Maiorem non esse verā,* inquit Calvinista. Tibi id imputa, si vera non est. Cur non fecisti veram; quia Maior à tua manu est, non à Bellarmini? Nunquā enim dixit Bellarminus, eodem profus modo vniuersalem Ecclesiā gubernari debere, quo gubernantur singulæ; sed par esse, vt sicut singulæ à singulis Pastoribus & Episcopis reguntur; ita etiam vniuersalis Ecclesia regatur ab vno Pastore & Episcopo.

Obiicit Sibrandus. *Petrum monere, vt Episcopus pascat eum gregem, qui penes se est: rectius igitur colligitur, neminem debere alienum gregem inuadere; sed quemlibet debere gregem sibi à Deo commissum pascere, & ab alieno abstinere. Quis hæc nescit? Sed num alienum gregem inuadit, qui in omnes particulares greges diuinitus accepta potestate per illud mandatum: *Pasce oues meas;* omnes verbo & doctrina pascit? Cuius cum proprius sit grex vniuersus, oportet quoque singulas vniuersi illius gregis portiones eiusdem proprias esse; quibus qui particulatim præsent, non nisi dependenter ab illo summo pastore præsent. An non & Angli, præter capita particularia, vniuersale quoddam caput Synagogæ suæ constituunt? Num & hic vniuersalis Pastor totius gregis, atque adeo etiam particularis cuiusq; cœtus curam gerens, alienum gregem inuadit? Consulat Sibrandus Decanum Sutliuium; videamus, quid responsi relaturus sit.*

Sed en alium syllogismum ex mendaciorum promo condo pectore Sibrandi. *Quemadmodum vnius vrbis Ecclesia administratur; ita totius orbis Ecclesia administrari debet; Sed vnius Vrbi Ecclesia sepe immediate per vnum virum tantum administratur. Ergo, totius orbis Ecclesia sepe immediate per vnum virum tantum administrari debet. Vides Bellarmine, inquit calumniator, quorsum te adigant tua argumenta.*

Video, quorsum te adigat effrenis tua Sycophantandi libido, nempe ad deploratam & desperatam impudentiam. Nam syllogismus iste est tuus; non Bellarmini. Tua petulantia & improbitas hoc syllogismi monstrum procudit, nõ erudita mens & scita manus Bellarmini. Maiorem, vt antea dixi, non agnoscit pro sua Bellar-

minus, si vniuersim sumatur; nec forma syllogismi cõstat, vt vel tirones in Logicis deprehendant; Et sensus Minoris falsus quoq; & fallax est; quia necesse non est, vt particularis quoque Ecclesiæ Episcopus & Pastor omnia immediate per se agat; hoc enim fieri nequit, præsertim in amplis lateque diffusis diocesis, quales pleræque in Germania; sed satis est, vt per subordinatos & delegatos Pastores, Parochos & Presbyteros, gregem sibi commissum pascat. Si hoc satis est particularium locorum Episcopis & Pastoribus; quanto magis vniuersalis Ecclesiæ pastori sufficiet? Sciscitare ex Sutliuio, Sibrande, num Pastor ille vniuersalis Ecclesiæ Anglicanæ & Pastores, hoc est, Episcopi huic subiecti, omnia per se immediate peragant. Ne in priuata quidem domo necesse est, vt omnia immediate ipse paterfamilias agat.

VVitackerus hoc loco sudat & æstuat, & inter angustias deprehensus, oculos in omnem partem versat, vt dispiciat, si qua euadendi via sese offerat: nam si cum Caluino & Geneuensibus omnes Ministrorum Ecclesiasticorum gradus potestate & auctoritate pares faciat, timet, ne lapidetur à suis Anglis; si autem impares statuat, veretur, ne in Caluini offensam incurrat. Quid ergo agit? Loxiam & Vertumnum, nec tam quid ipse, quam quid Caluinus sentiat, exponit; nec quid absolutè, sed quid ex Caluini mente responderi debeat, tradit: Etsi tandem posito alienæ personæ, quam induerat, habitu; perspicuè satis, quia luculento mendacio, sententia sua patefacit.

Caluinus nostrig, omnes, inquit, hanc Metropolitanorum & Primatum Hierarchiam non à Christo vel Apostoli institutam, sed Ecclesiæ auctoritate introductam esse scribunt: Hoc indicat Calvinista, auctoritate & potestate omnes ministros Ecclesiasticos iure diuino esse pares; nullū altero maiorem; & hoc omnes Calvinianos docere. Quod effrontibus figmentis annumeres licet. Nam Hadrianus Sarauia fuit Calvinista, & quidem Minister; & tamen fufissimè in ipsa Angliā contra Geneuenses, aliosque Puritanos, nominatim aduersus Bezam, distinctionem Episcoporum à Presbyteris; & Archiepiscoporum, & Primatum ab illis, tanquam iure diuino introductam, defendit; gemino opere de hac quæstione publicato, in quorū altero ex professo Bezam refutandum suscepit. In eodem argumento versatus est Sutliuius Calvinista Anglus, qui animum Beza ita exulcerauit, vt eum *petulantis conuicatoris & calumniatoris* cognomento cohonestaret. Fuerunt & alij Calvinistæ; qui idem certamen certarunt, vt apparet ex Sarauia. Qua igitur fronte asserit Anglus VVitackerus, omnes Calvinistas de his gradibus idem cum Caluino, hoc est, cum Beza & Geneuensibus sentire, quorum phylarias, quarum partem aliquam transcripsit hic VVitackerus, Sarauia copiosissimè refellit?

At nuntios VVitackerianum intueri. Cita-
uerat Bellarminus sanctos Pontifices Leonem &
Gregorium. Quid VVitackerus? *De his, nil aliud
respondet, quam nos istorum dicta non teneri.* (Et nos
multo minus dictis Caluini aut VVitackeri) *nam
ut erant Episcopi Romani, sic natiua quadam illius urbis,
& infra ambitione rapiantur ad munus suum verbu
ornandum, & sedem plus a quo efferendam.* Hæc videli-
cet est illa frons reuerens & pudibunda, qua
isti Chami, camo & fræno dignissimi, vete-
rum patrum libros lectitant, & ad censuram
vocant.

Septimam rationem sumit Bellarminus ex
Ecclesiæ propagatione: Ad hanc enim vnum ca-
put requiri; & vix post Apostolorum tempora
fidem infidelibus per alios esse traditam & an-
nunciatam, quam per illos, quos Romanus
Pontifex miserit. Quod pluribus exemplis de-
monstrat Bellarminus.

Calumniatur Sutliuius, *tot esse huius argumen-
ti peccata & vulnera, quot sententias.* Nam primo, ab-
surdum reputat, quod Bellarminus ait, *particula-
res Episcopi non posse mittere predicatores in alienas
prouincias.* Et cur tibi hoc videtur absurdum;
cum particularis Episcopus nihil iuris aut iurif-
dictionis in alienas prouincias habeat? At Chri-
stus dixit Apostolis: *Exeuntes predicare Euangeli-
um omni creatura: hoc, inquit Sutliuius, non tantum
Apostolos, sed & eorum successores obligat.* Assentiret, si
Caluinista aliquid probationis adferret: Nunc
cum tantum aiat & lallet, assensum cohibeo; Et
si enim Episcopi, qua tales, sunt Apostolorum
successores; non succedunt tamen Apostolis in
illa plenitudine potestatis & iurisdictionis ex-
ercendi suum munus indiscriminatim toto
terrarum orbe: Excepto successore S. Petri, qui
in potestatis & iuris plenitudinem subit. Miror,
Sutliuium istum, odio Romanæ cathedræ pal-
lam contra suæ Synagogæ consuetudinem, &
praxin declamare. Mittat Caluinianus Episco-
pus Londinensis vel Eboracensis Ecclesiasticus in
diocesi Cantuariensem; num primas ille Can-
tuariensis hoc patietur? Mittat iste primas
concionatores Leidam vel Geneuam, eo fine,
ut Anglicanum Calvinismum introducant,
expulso spiritu Puritano; quid præmij repor-
tabunt isti concionatores? Num tolerabun-
tur?

Non diffitemur aliquando à particularibus
Episcopis missos esse, & etiamnum mitti Do-
ctores & Pastores ad gentes, quibus veræ fidei
lux nondum illuxit; aut si olim illuxit, postea
rursus occidit; nam hæc talia nec fiunt, nec fa-
cta sunt, nisi cum expresso vel tacito consensu
pastoris summi; à quo cum Caluinista dicit;
*non emitti pacis nuncios & predicatores Euangelij, sed
potius pradatores, belli incendiarios, stabella seditionum,
sicarios & veneficos, qui bonos viros iugulent:* iterum
planum testatumque facit, Bezam à vero non

aberrasse; quando *petulantem calumniatorem &
conuiciatorem* cum ipsum appellauit, qui has
tam atroces lædorias in chartam effudit: qui
mox insigni impudentia contumelias exornat,
dum inficiari non veretur, S. Bonifacium a Gre-
gorio secundo Pontifice Romano in Germa-
niam Euangelij docendi causa esse missum,
itemque Augustinum & socios à S. Gregorio,
& S. Kilianum à Conone Pontifice. Sic cine ni-
hil remanebit in historia diuina vel humana,
quod Caluinianus genius subuertere non ten-
tet, si ad gustum eius non faciat? Quid testa-
tius, quid exploratius historiis, quas iste vul-
tu ferreo negatum tendit? Videatur vita S. Bo-
nifacij, & S. Kiliani, vtraque notis & notatio-
nibus Serarij nostri illustrata: Legatur Eccle-
siastica Historia Bedæ; quis tam blennus erit,
qui præ istis hunc *calumniatorem* audiendum cen-
seat? Cui religio non fuit in ipsum S. Augulli-
num virulentam suam linguam stringere, quip-
pe quem dicat; *timide ad veteres Anglos u:cessisse;
parum aut nihil prastisse; crudeliter & superbe se gef-
fisse.* Hæ sunt gratiæ, quas Caluinitticus alator
Apostolo Anglorum Augustino persoluit. *At
iam antea lux Euangelij in Angliam, & Germaniam
illata fuerat.* Num in omnes eius partes? Num
ita, ut accensa vbique clarè perpetim rutilaret
ac micaret? Num ab illis, qui non legitime
missi mediare vel immediate à summo pasto-
te? Quantam barbariei sylvam; quantas in-
credulitatis, ignorantie, & Ethnicæ impietatis
tenebras sancti illi viri in Anglia & Germania
repererint; docent monumenta paulò antè lau-
data.

Accusat Sutliuius Bellarminum, *quasi mala
fide verba Innocentij primi recitat.* Sed calumnia-
tur iterum Caluinista proteruè & effrenatè;
nam Bellarminus non voluit recitare verba In-
nocentij, sed sensum. Considera autem, an non
sit idem vtriusque huius locutionis sensus. Bel-
larminus sic scribit: *Innocentius primus* in Episto-
la prima constanter affirmat, per omnem Hi-
spaniam, Galliam, Africam Ecclesias esse fun-
tas per eos, quos Petrus aut eius successores in
hoc opus miserant. Ita Bellarminus: *Innocen-
tius verbatim in hunc modum: Præsertim cum sic
manifestum, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias,
Africam atque Siciliam, insulasque interiacentes, nul-
lum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apo-
stolus Petrus, aut eius successores, constituerint sacerdo-
tes.* Hactenus Innocentius, de cuius mente &
sensu num vel vnum iota subtraxit Bellarmi-
nus? De sensu, inquam; verba enim ad ver-
bum recitare non instituerat. Et tamen Calui-
nianus iste *malam fidem* Bellarmino iterum, ite-
rumque exprobrat.

Quid vero mirum, si in Bellarminum insili-
at, qui petulantiam suam ab ipso Innocentio, tantum
nominis & existimationis Pontifice, coercere
non valuit? Nam *mendacij eum postulat, tum*

propter iam recitata dicta, tum quoque propter hoc, quod mox subiicit. *Aut legant, si in his prouinciis alius Apostolorum inuenitur, aut legitur docuisse.* Nec acquiescere dignatur Apologiæ seu explicationi, quam Card. Baronius Tom. I. Annalium, Anno Christi L XI. Num. 5. adfert; & eam duntaxat ob causam non acquiescit, vt Innocentij conuiciis insectandi occasionem non amittat. Nam quod varios numerat, qui variis in locis Euangelium annunciarint; num idè sequitur, eos auctoritate S. Petri, vel successorum eius, illas in partes, prædicationis causa, non venisse? Quid, quod sine scelere dici potest, nec S. Iacobum in Hispanias, nec S. Paulum Romam, & in alias orbis partes concessisse, nisi ductu & auspiciis Petri, tanquam summi Pastoris & Ecclesiastici gubernatoris, & hoc respectu Innocentium scripsisse id, quod scripsit. Dic Calvinista, num in expiabili facinore se obstringet, qui in hanc sententiam Innocentij dictum acceperit?

Non dissimilia nugatur circa hoc Bellarmini argumentum Sibrandus: qui in limine nugamentorum suorum hunc syllogismum collocat. *Qui propagauit omnes Ecclesias, ille est Monarcha in Ecclesia. Papa propagauit omnes Ecclesias. Ergo Papa est Monarcha in Ecclesia.* Sed Sibrandus semper manet Sibrandus, hoc est, cauillator & *omnium*. Nam si candidè agere voluisset, argumentum longe aliter formasset; sed quia & hoc & alia non format ex Bellarmini rectissimo, sed ex suo distorto & deprauatissimo sensu, fit, vt non nisi monstra gignat. Nam disputator fuci & fallaciæ expertus ita argumentum instituit. Cuius auctoritate, mediatè vel immediatè, omnes Ecclesiarum orthodoxarum fundatæ & institutæ sunt; is est caput & princeps Ecclesiarum. Sed Romani Pontificis auctoritate, mediatè vel immediatè, omnes aliæ Ecclesiarum fundatæ sunt ac institutæ; ergo Romanus Pontifex est caput & princeps Ecclesiarum. Vel hunc in modum. Oportet in Ecclesia esse aliquè cuius auctoritate Euangelium in vniuerso orbe propagetur; sed hic non est alius præter Romanum Pontificem, &c.

Obseruandum est autem diligenter, Bellarminum suo in argumento expressè restrictionè istam ponere, vt dicat, *post Apostolorum tempora. Vix inueniri, Ecclesiam per alios esse propagatam, quam per eos, quos in opus Dei miserant Romani Pontifices.* Quocirca frustra batuit Sibrandus, cum hic ex Nicephoro refert, *Simonem zelotem percurrisse Africam. Mattheum prædicasse in Æthiopia; similiter Mattheum; Iacobum & Paulum in Hispania. Crescentem à Paulo missum in Galliam. Marcum prædicasse in Ægypto. Eunuchum in Æthiopia.* Inanem quoque operam sumit, & verba miserè perdit VVitackerus, quando maiore adhuc inani loquentia nobis denarrat, vbi quisque Apostolorum, & multi ex Apostolicis discipulis Euangelicam doctrinam prædicarint. Num hæc feriunt Bellarminum, qui loquitur de temporibus, quæ Apосто-

licam ætatem subsecuta sunt? At hæc omnia, quorū meminit Sibrandus, VVitackerus, Apostolicis temporibus gesta sunt: Et exempla de Simone, Iacobo & Paulo Innocentij sententiam tangunt; at quomodo sine noxa tangant, prius explicatum dedimus.

Nec prætereundus est Sibrandi stupor, qui cum legisset S. Kilianum à Conone Papa missum ad conuersionem Franconum, per *Francones* intelligit Gallos, & extra omne propositum probat ante Cononem & Kilianum temporibus Irenæi & Tertulliani, fuisse in Gallia Ecclesias; quasi verò S. Kilianus ad Gallofrancos, seu Occidentales Francos missus sit, non ad Germanofrancos seu Orientales Francos, quorum ditio hodie etiam *Franconia* audit. Vel sola rerum à S. Kiliano gestarum inspectio hunc Sibrandi stuporem discutere potuisset; si Sanctorum vitas tam libenter inspiceret, quàm Caluini Institutiones.

Danzus mentitur I. hoc esse Bellarmini argumentum: *Ecclesia Dei est propaganda, ergo Romanus Pontifex est caput Ecclesie.* Mentitur II. argumentū Bellarmini, esse fallaciā à non consequente. Quanquam, si de argumento quod Danzus finxit, sermo sit, non grauatè concedam, id esse stoliditatis Danzæ non obscurū specimen. Mentitur III. Bellarminum argumentari à falso præsupposito. Mentitur IV. *Hoc falsum præsuppositum in eo consistere, quod possit Romanus Pontifex ius in alienas dioceses usurpare.* In alienas dioceses nullum ius usurpare potest; cum omnis diocesis sit Pontificis, vt summi & vniuersalis pastoris. Mentitur V. Bellarminum *infamare Deum suum Romanum.* Deus Bellarmini est is, qui cælis & terris ab æterno imperat; non ille, qui, vt Vicarius, Ecclesie Dei præsidet. Mentitur VI. Bellarminum *facere ex Pontifice inuasorem & usurpatorem rei alienæ.* Qua ratione quæso? Iunius quoque, vt Sibrandus, cum capitis sui vmbri digladiatur, non aduertens, vel si aduertit, dissimulans; Bellarminum non loqui de temporibus Apostolicis, sed de illis, quæ hæc tempora sunt subsecuta, vt antea monuimus.

Octauam rationem sumit Bellarminus ab vnitatem fidei, quæ conseruari nequit, nisi sit vnus summus iudex, in cuius sententiā omnes acquiescere debeant. Occurrit Sutliuius. *In lege natura & Moysis sine tali iudice vnitatem fidei conseruatam fuisse; ergo & iam conseruari posse.* Sed de lege Moysi mentitur, vt fusè probatum tomo primo libro tertio, & alibi sæpe. In lege naturæ nil mirum nõ fuisse talem iudicem, quandoquidem fideles necdum in vnā quasi reipublicæ formam coaluerant. Quàm verò angustiis finibus tunc circumscribebatur fidelium numerus? Quàm lentè fides crescebat & propagabatur? Quàm modica erat cælestium rerum cognitio, & apud quam paucos? Reliqua quæ Sutliuius attexit, conuicia sunt, digna illo, qui à Beza *perulans ca-*

Illuminator audiit. Mentitur & criminatur impudenter, à Pontificibus *introducitas esse Hæreses Angelicorum, Simonianorum, Carpocratianorum, Armenorum, Collyridianorum, Pelagianorum: & alias infinitas.* Eia, Sutliui, an non iam leuior est tuus stomachus, postquam tot mendaciorum retrimenta tam largiter euomisti? Concilium generale inter Caluinistas & Lutheranos; imò inter solos Caluinistas, tum sperare poteris, quando flumina in caput alta suum relabentur, conuerso cursus ordine; Et quando Caluinistæ Belgici, Gallici, & Germanici absque nauigio ad primatem Cantuariensem peruenire poterunt. Et hic libro suo primo & insectationibus in nonum caput Bellarmini finem imponit Sutliuius; qui capiti quarto huius sui eiusdem libri hunc dedit titulum: *Monarchiam Pontificiæ Romani, quam Bellarminus probat, nihil ferè habere cum bene institutæ Monarchiæ commune aut simile.* Sed nil adfert responso egens; nam mera ruat conuicia, hausta ex cœnosis Balzi, Apiarij, & id genus aliorum balatronum lacunis. Nil ingenuo disputatore dignum inuenias, licet ut inuenias non vnam, sed plures lacernas accendas.

Danzus nodum hunc vsitato sibi gladio fecat; *Argumentum Bellarmini esse à dicto simpliciter ad dictum secundum quid.* Parum pensi habet Danzus, quam *fallaciam* nominet, dummodo vnam nominet, iam satis superque responsum existimat; mirumq; mihi accidit, quomodo hic non potius nominauerit *Ignorantiam Elenchi, vel petitionem principij,* quia æquè multum his in aciem eductis promouisset, & forsân plus.

Dum porro Danzus *fallaciis* suis tam impigrè contra Bellarminum rem gerit; non segnius instat à tergo Iunius cum illis suis grauis & leuis armaturæ militibus; quorum nomina; *Equiuocatio: Negatur. Inconsequens. Falsum. Dissimile. Nihil ad rem. Figuratè dictum, Metaphoricè dictum; non analogicè. Non sequitur. Apoge nouitates istas;* ut præteream aliorum fortissimorum vellitum nomina, quibus hoc caput oppugnat.

Syllogista Savvbrandus sic syllogizat: *Quod omnes Christianos in vnitatem fidei conseruat, illud est in Ecclesia necessarium. Sed Monarchia Papa Romani omnes in vnitatem fidei conseruat. Ergo Monarchia Papa Romani est in Ecclesia necessaria.* Respondeo, inquit Caluinista, *Minorem esse falsam:* Imò verissima est, quidquid contra restites, ut probatum lib. 3. Tomi prioris; neque vnquam in æternum sectarij inter se consentient; quandiu vnum caput respicient, à cuius nutu omnes dependeant.

Addit Sibrandus hunc quoque syllogismum: *Summus in Ecclesia Iudex conseruat omnes in fidei vnitatem. Sed Papa est summus in Ecclesia Iudex. Ergo Papa conseruat omnes in fidei vnitatem.* Exagitat deinde syllogismum Sibrandus quasi *petentem principium.* Exagita, quantum lubet; & vti lubet, nihil ad Bellarminum; quia syllogismus iste non prodiit ex Bellarminiana, sed ex Sibrandica officina. Cæ-

tera, quæ Caluinista in Pontifices despuit, pura puta sunt conuicia ex ganeonum iustris & gurgustiiis petita: ut *Gregorium VII occidisse sex Papas, ut Papa fieret. & coniecisse Deum suum panaceum* (ita impius blasphematur) *in ignem, ut sciscitaretur euentum pugnae contra Henricum susceptæ. Leonem decimum fuisse visorem omnium religionum;* & alia huius facis, quibus Hæretici clamatores se, & alios iucundè pascunt.

VVitackerus admodum hîc est lepidus. Loquacissimè & garrulitate plusquam iuuenili, ne dicam; puerili, nobis persuadere nititur, *non opus esse omnimoda fidei vnitatem;* sufficere, si Christiani *de robore vniuersis,* hoc est, de præcipuis & generalioribus capitibus, *qua sunt fidei, idem planè sentiant.* Vbi nescio, quæ aura, nisi *Machiauellica,* vel saltem *Semimachiauellica* VVitackeri pectus affluit. Nam qui Christi spiritu agitur, is certissimo credit; omnia, quæ fides proponit; firmiter, explicitè vel implicitè, credi debere; neque quemquam scientem volentemque contumaciter deflectere posse, etiam à minimo fidei decreto, si quod est minimum; absque hæreseos nota, æternæque salutis iactura. Quod verò ait VVitackerus; *in his generalioribus & necessariis capitibus posse seruari vnitatem fidei absq; vno supremo Ecclesiastico Monarcha;* assentirer, nisi me remoraretur implacabilis illa Lutheranorum & Caluinianorum circa Eucharistiam Christique personam dissensio. Quod si VVitackerus hæc duo dogmata numerat in adiaphoris, de quibus diuersa & aduersa sentire liceat, nihil superest, quam ut cum Trinitariis quoque dexteram iungat, & articulum de Trinitate non pro summo & necessario reputet.

Posthæc soluit Bellarminus argumenta sectariorum, quibus probare conantur, Ecclesiæ regimen non esse Monarchicum. Solutiones allatrat Danzus imposturis, criminationibus, mendaciis, *Fallaciis à non consequente;* à dicto secundum quid; Et id genus aliis missilibus, quæ Danzus ex pharetra sua copiosè depromere solet. Nil opus in his diutius immorari. Quis enim vel obiter Danzanum librum inspiciens, auctoris vanitatem ignorare potest?

Eisdem solutiones arrotere suis dentibus, Sutliuius, Iunius, Sibrandus, VVitackerus, quorum ineptias & cauillationes dispulimus iam initio huius capituli. Nam si quæ inscitia VVitackerianæ in hoc capite non sunt percussæ; repercutientur alibi; Et quid necesse est, nugas, quoties reponuntur; operosè refellere; cum pleræque tam leues sint, ut sponte sua auolent. Quid enim difficultatis in his consecutionibus? *Vnicuique nostrum data est gratia pro mensura donationis Christi,* ergo in Ecclesia non est vnus aliquis Monarcha; qui plenitudinem potestatis habeat; quia vnicuique data est sua portio. Respondeo; consequentiam cum sua probatione esse futilem: Nam & Petrus & successor Petri, Romanus

Pontifex gratiam & accepit & accipit pro mensura donationis Christi: Mensura autem huius donationis est illa; *Tibi dabo claves regni cælorum, &c. Quodcumq; solueris, &c. Quodcumq; ligaueris.* Et quamuis hæc gratia seu potestatis concessio sit quædam plenitudo respectu subditorum; Est tamen certis mensuræ terminis circumscripta ratione Christi, qui Pontificis potestatem eam esse voluit, quæ ad rectam Ecclesiæ gubernationem necessaria esset.

Eiusdem roboris est hæc obiectio: Ait Apostolus: *Vnum corpus, vnus spiritus, vna spes uocationis, vnus Dominus;* Vbi nil de vno capite & Monarcha apparet. Quomodo nil? An putas tu corpus illud vnum, cuius Apostolus meminit, qua visibile, destitutum esse visibili capite? Nec aliud habuit VVitackerus, quod ad hoc Bellarmini responsum responderet, præter hanc calumniam: *Nisi Bellarminus omnium confidentissimus esset Theologorum, nunquam ista ad Papatum comprobandum torqueret.*

Iam quid persequar illas stipulas? Aliquando Ecclesia esset acephala. (Quid mirum, loquendo de visibili capite; vacante sede D. Petri? An non haud pridem Synagoga itidem Anglicana Acephala fuit, mortua Regina, capite illius cætus?) Vnus homo non potest totam Ecclesiam gubernare. (Cur non per delectos & subordinatos Ministros?) *Christus dixit: Regnum meum non est de hoc mundo.* (At quis nescit, Christum locutum de regno politico & temporali, non de Ecclesiastico & spiritali?) *Christus non ascendisset in cælum, si Ecclesia utile vel necessarium fuisset habere caput visibile, sed mansisset in terra.* (Et quantum temporis est, ex quo VVitackerus, vel Baccalaureus eius Allenfon, per diuinam reuelationem hoc cognouerunt? Neque enim aliunde tanti arcani certiores effici potuerunt.) *Omnia uestra sunt 2. Cor. 3 siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas.* Ergo nullus est in Ecclesia Monarcha. VVitackerus dicit; *hoc argumentum tam esse acutum, ut eius aciem (plumbeam, opinor) Bellarminus reformidaret.* Et quis non trepidet, cum plumbeo pugione punctim petitur? Etiam Cephas, etiam successor Cephæ, summus Pontifex, est fidelium; quia communi fidelium utilitati seruit: nec alia eius instituendi causa fuit, quam publicum Ecclesiæ emolumentum, & Sanctorum consummatio.

Etiam sequens VVitackerianum telum tam est acutum, ut aciem eius toto pectore perhorrescam. *Paulus scribens ad Corinthios non monuit Cepham esse Ecclesiæ Monarcham; Ergo, &c.* Quis horum missilium vim usque adeo penetrabilem sufferat?

Nec omittenda hæc argutia. *Sicut misit me Pater, sic ego mitto vos: Ergo Petrus non fuit ceteris maior, sed par.* Acute prorsus collectum. Finio. Quis enim modus sit, si præterea persequi velim, quæ VVitackerus ex patrum testimoniis vndique ex

siaticam Monarchiam pari sagacitate differit? cui, si adhuc superstes foret, suaderem, ut suo sodali Sarauiz, se in disciplinam traderet, gratiâ discendi cum alia, tum discrimen Episcopii à Presbytero, iure diuino constitutum. Sed quia VVitackero consilium hoc nimis est serum; bonum factum Baccalaureus Allenfon fecerit, si id sibi amplectendum existimet. Certè VVitackerus vel suo, vel Baccalaurei sui vitio, vbique Puritanum redolet; Fortè quia desperauerat, se Episcopatum aliquem ex illis viginti quatuor, in quos Caluiniana Anglia, teste Sarauia, diuisa est; adepturum.

CAPVT X.

Propositur tertia questio, & probatur Petri Monarchia ex loco Euangelij Matth. 16.

POST QUAM antegressis capitibus demonstrauerat Bellarminus, Ecclesiasticum Regimen præcipuè esse Monarchicum, aptissimo ordine descendit ad illam quæstionem; *Fueritne Apostolus Petrus Ecclesiæ totius caput & princeps loco Christi.* Affirmantem partem doctissimè & copiosissimè explicat & tuetur, primùm ex illo Christi ad Petrum dicto Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram, &c. Et tibi dabo claves regni cælorum, &c.* Vbi singula ad rem pertinentia huius promissi momenta, accuratissimè, & optima methodo expendit. Qua accuratatione, copia, varietate & insigni argumentorum dispositione commoti sectarij in rabiem propemodum vertuntur, præsertim Danæus & Sutliuius, quorum ille in totum hoc caput totæ fermè conuicia & mendacia eructauit, quot verba. Enumeremus pauca ex multis, ut lector videat, quibus iaculis istæ ex inferis emissæ cohortes immotam Petri cathedram, & inconcussam Bellarmini pro ea disputationem appetant.

Principio an non furiosi hominis est hæc oratio? *Quidquid Bellarminus pro suo loue Capitolino tonare, intonare, detonare, retonare conatus sit, totum illud sumus & strepitus verborum fuit, non fulgor, non lux, non fulmen.* Et istud primum sit hoc loco à Danæo prognatum mendacium. O si & vltimum in toto opere. Sed irritum est votum. Nam ut in continui diuisione nunquam venit ad vltimam partem; sic nec in libris Danæi ad vltimum mendacium.

II. Mend. *Hunc errorem (de primatu Pontificis fortissimè defendendo) fuisse totum sectæ istius (societatis nostræ) perniciosissima fundamentum: Remoue Caluinista, si potes, verborum calumnias, iisque remotis, ausculta parumper. Confirmandæ societatis causam habuit Pontifex tum primatus Petri & successorum eius, tum*

vniuersim totius Catholicæ fidei defensionem. Quia enim indies nouæ exoriebantur sectæ, non abs re fore visum est; si ad veteranos in Ecclesia Catholica milites, qui strenuè aduersus Christi & Petri hostes dimicabant, recens etiam iste manipulus adiiceretur, vt aucto exercitu fortius impressiõni hostili resisteretur.

III. Mend. *Hanc sectam* (societatem nostram) *primum in Hispania sobolescere cœpisse.* Nam Lutetia primordia & quasi incunabula societatis vidit, non Hispania.

IV. *Iam tunc hanc sectam, sub ipsa scilicet exordia, à Pontificibus Romanis, à Monarchis aliis omnibus fuisse damnatam, repudiatam, reiectam.* Mendacia hæc refellit abundè Historia de vita B.P.N. Ignatij, tam illa, quæ à Ribadeneira, tam illa, quæ à Maffeo scripta.

V. Mend. *Iesuitas facere ex Christo sectarium.* Imo vos sectarium facitis, quia Caluinisticæ impietatis auctorem, atq; adeo *Archicaluinistam* facitis.

VI. *In voto & in dogmate Iesuitas habere hoc: Pontificem esse caput totius Ecclesie & supra concilia.* De voto non tantum ineptus, sed & mendax es: Nam quale votum hoc esset: *Voueo Pontificem Roman. esse caput totius Ecclesie, & supra concilia.* Si verò ita concipiatur. Voueo me crediturum firmiter, Pontificem Romanum esse caput totius Ecclesie & supra concilia; nihilominus mentitur Caluinista; quia in formula votorum nostrorum hæc vouendi ratio non continetur, vt notum omnibus, quibus formula illa nota est.

VII. Mend. *Iesuitas hac vouisse, vt aliquam commendationem apud Pontifices nanciscantur.* vt mendax est de voto, ita & vanidicus de fine voti.

VIII. Mend. *Alii Monachis liberum esse credere, Romanum Pontificem esse caput totius Ecclesie.* Nemini hoc liberum est, qui in Catholicorum grege numerari velit.

IX. Mend. *Sorbonam damnare eos, qui dicunt, Romanum Pontificem esse caput totius Ecclesie.* Minimè verò; quia licet schola illa eam sequeretur opinionem; quæ generale concilium Pontifici anteponit; non tamen abnueret, iure diuino Pontificem Rom. Ecclesie totius caput esse. Neque etiam damnaret illos, qui credunt Pontificem supra concilium esse; tamen ab illis dissentiret; sed aliud est dissentire; aliud damnare.

X. Mend. *Ab omnibus bonis & piis viris damnari eos, qui credunt, Pontificem Rom. totius Ecclesie caput esse; & supra ipsa concilia generalia eminere.*

XI. Mend. *Iesuitas tribus religionis votis addidisse hoc quartum: Romani Pontificis vel summi totius Ecclesie capituli & supra concilia agnitionem, fidem, & defensionem.* Inaudiit videlicet aliquid Danæus de quarto voto obedientie circa missiones à summo Pontifice iniunctas, impigrè & absque recusatione suscipiendas, id nunc vel ex inscitia vel ex malitia distorquet ac deprauat.

XII. Mend. *Nisi Pontificia tyrannidis defensores nos praberemus, fore vt ab omnib. monachis dilaniaremur.*

A XIII. Mend. *Nos Monachis cane peius & angue exosos esse.*

XIV. Mend. *Bellarminum in ipso statim ingressu falli & fallere turpissimè.*

XV. Mend. *Bellarminum plures interrogationes in vnam confundere.*

XVI. Mend. *Bellarminum hoc loco ita argumentari. Petrus à Christo Ecclesiarum caput constitutus est, ergo Papa Romanus est caput omnium Ecclesiarum.* Nihil hoc loco Bellarminus de hac consequentia. In solo Antecedente, seu eo, quod Antecedens asserit, probando, occupatus est.

His luculentissimis mendaciis præsuppositis, rem ipsam aggreditur Danæus, nouisque pseudologiis Bellarmini disputationem lancinat & lacerat; de quibus postea.

B AEque propemodum vanus & mendax est Sutliuius qui mentitur lib. 2. cap. 1. *Bellarminum vbiq; diligentiam suam iactare.* Vnde hanc generalem iactantiam colligit Caluinista? Quia Bellarminus initio huius decimi capituli ita loquitur: *Explicatum est hæcenus & satis diligenter, nisi fallor, probatum, Monarchiam esse optimum regimen, & eiusmodi regimen in Ecclesia Christi esse debere.* Propter hæc verissima pariter & modestissima verba, perpetui thrafonismi arguitur Bellarminus, sed à thrafone, gloriarum plenissimo, qui si vel centesimam eruditionis Bellarminianæ partem possideret, pauonis instar, se circumspectaret, cum in hac sua mendacitate, & curtissima supellestiale passim se insolentissimè efferat; qui, boni ominis causa, mentitur; Bellarminum ex loco Matthæi,

C *nihil edificare nisi nugas meas, & longos logos; & clauerrante sententiam Christi distorquere.* Mox exclamat; *Petro nihil hoc loco datum; sed tantummodo promissum.* An non hoc ipsum monet Bellarminus? An non idem aperte verba futuri temporis indicant? *Edificabo, tibi dabo.* &c. Sed cum Deus fidelis sit, vtique id quod Petro hoc loco pollicitus est, alicubi re ipsa dedit. Et vbi dedit, nisi Ioan. 21. cum soli Petro præcepit: *Pasce oues meas.* &c. Nam quod dicit Sutliuius, *illud, quod Petro Matth. 16. promissum est, postea omnibus Apostolis ex aquo exhibitum esse; Ioan. 20. id asserit quidem Sutliuius, sed sine probatione.* Itaque nihil hic addo: quia hæc nãnia sæpius nobis ab hoc, aliisque Nouatoribus recinetur.

D Ait Sutliuius: *Omnem vim argumentationis Bellarminiana fundatam esse super metaphoras; at symbolicam Theologiam non esse argumentatiuam, testibus scholasticis.* Quocirca ex hoc loco non posse euinci Petro totius Ecclesie Monarchiam donatam esse. Submurmurat etiam VVitackerus nescio quid de metaphoris. Simili inscitia argumentum quoddam Bellarmini eludere & effugere volebat Sutliuius capite superiore. Nam quidquid sit de illo dicto; *Theologiam symbolicam non esse argumentatiuam, vel; ex sensu mystico seu spiritali non posse duci argumentum;* quando argumentum exstruimus ex aliquo scripturarum loco metaphoris constante, non ar-

gumentantur ex sensu mystico, symbolico, seu spirituali, sed ex sensu litterali; nam metaphora ad sensum litteralem spectant, ut notum est. Ita- que licet Matth. 16. voces *Petra edificandi, clauum, soluendi & ligandi*; metaphoricè usurpentur; sensum tamen litteralem, non spiritalem efficiunt; Eumque non abstrusum & abstrusum; sed planum & oburum; quia nisi quis sponte velit excutire; liquet unde & à quibus hæc nomina sint sumpta, & ad quid significantur loco illo Matth. 16. translata; Itaque nihil ad rem: *Sicut S. Augustinus à Sutilio citatus; neque enim iste locus est vnus ex illis, quos impliciter figuram inuolucra, obscuros & ad intelligentiam difficiles dubiosque reddunt. Vtackerus nominat promissionem Petro factam metaphoricè. Non reprehenderem, nisi sub hac phrasè malignam mentem celaret; quæ est; promissionem hanc esse incertam; quod constat metaphoricè vocabulis; perinde ac si omnis metaphoricæ locutio incerta esset: cum sæpe euidentiæ & perspicuitate sua propriam quoque orationem viuat.*

Obicit Sutilius: *Si ex similitudine fundamenti & clauum argumentari licet; possunt non ex hac loco colligere. Petrus non habuisse summam potestatem, nam clauis dantur à patrefamilias æconomis in domo: & ianitor in urbe clauis custodit; quorum tamen non est summa in domo, & ciuitate potestas.* Respondeo, Christum S. Petro non dedisse qualicumque modo clauis; sed independentem à quocumque homine; & cum potestatis plenitudine: *Quodcumque ligaueris super terram, &c. Quodcumque solueris super terram, &c.* Sine ulla exceptione aut restrictione. Dedit ergo illi clauis, ut summa Oeconomus, & ut summo ianitori. Itaque dupliciter datis clauibus institui potest Oeconomus & ianitor; primo, absolute, & cum potestatis plenitudine. Deinde, restrictè, & præfinitè. Priore modo, non posteriore, datis clauibus, institutus est S. Petrus Oeconomus & ianitor cæli.

In edificio, inquit Sutilius, non potest nisi vnus esse fundamentum, & hoc subducto fundamento, ruat edificium. At Petro mortuo manet Ecclesia, & ipso ab hærente Christus erat, & perpetuo erit Ecclesie fundamentum. Respondeo, cum metaphoricè aliquid alicui tribuitur, non esse necesse, ut omnia, quæ res à qua petitur metaphora, conueniunt, inueniantur in re metaphoricè significata; prout ad similem cauillationem capite superiore respondi- mus; sed sufficere, ut vtrouique sit aliqua similitudo vel conuenientia. Itaque ut in edificio quoque materiali, illud dicitur fundamentum, quo totum edificium nititur & sustentatur; sic & in spiritali Ecclesie edificio, id dicitur fundamentum, cuius auctoritate Ecclesia tota fuleitur, conseruatur, & quasi portatur. Iam quod materialis edificij vnus duntaxat est fundamentum (quamquam & ipsum materiale fundamentum in primarium & secundarium diuidere, nihil vetat) spiritalis autem edificij duo vel plura; id

A nobis non officit; quia satis est, ut sit conuenientia in hoc, quod vtrinque fundamentum totam fabricæ molem sustentat; sibi que incumbentem gestat.

Quid, quod ipsi sectarij, velint nolint, in mystico Ecclesie edificio plura fundamenta statuere coguntur; contra morem, qui in externis istis edificijs obseruatur, vbi, ut aiunt, vnus est vnus solummodo fundamentum. Nam quin Deus, ut Deus, sit fundamentum Ecclesie, non, ut opinor, inficias ibunt. Et tamen, præter hoc fundamentum, statuunt etiam Christum, ut homo est, pro Ecclesie fundamento, nec solum Christum; sed & Apostolos & Prophetas. En quot vnus edificij fundamenta. Nouatores ponunt. Cur non & hic innotat Sutilius? *In edificio non potest, nisi vnus fundamentum esse.* Quomodo ergo Ecclesie fundamentum Deus, Christus, ut homo; Apostoli, Prophetæ? Quomodo etiam ciuitas illa superæra, de qua Apocal. 21. habet *duodecim fundamenta*; cum sit vna ciuitas? Quomodo itidem non fuit Ecclesia, mortuis Apostolis & Prophetis, cum subtracto fundamento, ruere soleat, edificium, ut argumentatur Sutilius?

Discat igitur Calvinista, non esse necesse, ut omnimoda vtrouique, hoc est, in vtroque fundamento, materiali & spiritali, reperiatur similitudo, sufficit, si aliqua: Nam ut subtracto fundamento edificium corporale subsistere nequeat, vel ad exiguum temporis spatium, id tamen in spiritali Ecclesie edificio non vsuuenit; quandoquidem primarium fundamentum, nempe Deus & Christus, perpetim manet; quo fit, ut & Ecclesia subsistat, quamuis subtracto secundo fundamento, ad aliquod temporis spatium, donec aliud in eius locum substituatur; quanquam si fundamento hoc diu careat Ecclesia, id non nisi graui cum iactura fiat; Et si nullum penitus aliud fundamentum in prioris locum sufficeretur; non posset Ecclesia de potentia Dei ordinata salua perstare; quandoquidem ita à Christo instituta est, ut portæ inferi contra eam præualere nequeant, non nisi ut hoc visibili fundamento nititur.

Instat Sutilius: *Euertetur Pontificum Romanorum ex hac similitudine primatus. Nam si fundamentum fundamento succedere non possit, tum Pontifices Romani in fundamenti ratione Petro succedere non debent, nec possunt.* Respondeo, ut in materiali edificio fundamentum fundamento succedere nequeat, posse tamen in spiritali; neque oportere, ut vtrinque sit omnimoda similitudo.

Ait Sutilius. *Christum nõ dicere, se super Petrum, sed super Petram edificaturum Ecclesiam suam.* An non probat Bellarminus, eundem dici *Petrum Petram*? Cur non refutasti, si probationes displicebant? Obstrepis. *Ad rem non facit, quod Syriacè Cephas & Petrum & Petram significat; hanc enim ambiguitatem sustulit Spiritus sanctus, qui super Petram dicit Ecclesiam fundatam esse, & non super Petrum: & Petram, & Pe-*

trum diserte distinguit. Quid si Interpres Græcus ex Hebræo, hoc est, Syriaco, (isto enim sermone non improbabili credunt nonnulli Euangelium à S. Matthæo conscriptum fuisse) non sustulit, sed fecit, si qua est, ambiguitatem? Nam Syriacè dixit Christus; *Tu es Cephas, & super hunc Cepham edificabo*, &c. utrobique eadem voculâ positâ. Cum suas ob causas Græcus Interpres primo loco posuerit *masculinum*; secundo, *fæmininû* vocabulum eodem tamen penitus sensu, vt demonstrat Bellarminus.

Oggerit Sutliuius. *Petrus propriè, & secundum primariam verbi significationem loquendo, dici non potest Ecclesie fundamentum*. Quis dicit Petrum propriè dici Ecclesie fundamentum, referendo proprietatem ad vocem fundamentum? Fundamentum propriè dicitur, de eo, quod externa hæc & sub aspectum cadentia ædificia fundat & sustentat. Metaphoricè transfertur ad spiritualia. Quid insuper de primaria significatione nugaris? Si primariam vocas *propriam*; fatemur, nec Petrum, nec Christum, nec Deum, primaria, hoc est, propria significatione fundamentum esse, sed metaphorica: si in ipsa metaphorica fundamenti significatione vnâ status primariam; aliam, secundariam; tum rursus fatemur; Petrum, respectu Christi, non esse fundamentum Ecclesie secundum primariam fundamenti rationem; nam hæc præcellentia Christo competit; sed secundum secundariam. Christus enim est primarium fundamentum; Petrus & successores, secundarium. Quæ de fundamento Christo & pro hoc fundamento, dicta Patrum Sutliuius obiecit, soluuntur à Bellarmino, hoc & sequenti capite. Sutliuius solutiones Bellarmini immotè vultu dissimulat, & ita se gerit, quasi ad hæc obiecta nihil à Bellarmino vel aliis fuerit responsum.

Sibrandus auspicatur suum librum secundum ab hoc syllogismo ex Bellarmini disputatione confecto, vt quidem ipse arbitratur. *Quem Christus dixit Ecclesie fundamentum fore, illi promissit Monarchiam per vniuersam Ecclesiam. Sed Petrus est ille, quem dixit Ecclesie fundamentum fore. Ergo Petrus est ille, cui promissit Monarchiam per vniuersam Ecclesiam*. Vt hunc syllogismum à se exstructum rursus demoliat, multa præmittit Sibrandus. Primò, *esse argumentum figuratum*, ex figura autem nihil certi colligi posse. Sed hanc incertiam castigauimus paulò antea in Sutliuio, scilicet ex sensu litterali, tamen metaphoricò, nihil certi concludi potest. Quæ Theologia, quæ Philosophia hoc docet? Secundò præmittit, *fundamentum dici propriè & impropriè. Propriè, super quod ædificium fundatur. Ecclesie igitur fundamentum propriè acceptum esse solum Christum*. Obserua hic Sibrandicam ignorantiam. Fatetur fundamentum de Christo & aliis figuratè, hoc est, tropicè & metaphoricè dici, & tamen simul affirmat de Christo propriè dici. Num quod de aliquo metaphoricè dicitur, propriè de eo dicitur? *Impropriè, inquit, est fundamentum, quo res aliqua*

quoum modo nititur; ob hanc causam etiam illud fundamentum Ecclesie dicitur, quod Ecclesiam quoum modo sustentat; vel quod in ea ædificanda occupatum est.

His positis, respondet, *Maiorem esse falsam; fundamenti enim vocabulum, hac posteriore impropria, non illa priore & propria notione vsurpari*. Verum à quo? A Sibrando. Qua de causa? Quia ei ita libuit. Si aliter libuisset, aliter fundamentum acciperetur. Sed, omiſſis Sibrandicis gerris, Bellarminus euidenter ostendit, Petrum non communi & lata illa, sed peculiari & stricta ratione dici *Petram*, hoc est, fundamentum, cui Ecclesia inædificata sit. Cur ad probationes Bellarmini obmutuit Sibrandus? Cur non vel extrema manu tangere tentauit?

B Si, inquit Sibrandus, *accipitur fundamentum in prima significatione, tum Minor est falsa. Solum enim Christus hoc modo fundamentum dici potest. 1. Cor. 3.* Falsa esset; si tuz suppositiones, absque vlla vteriore disquisitione, reciperentur. Sed quia friuolæ sunt, & stramentitiæ, non est, quod eas moremur. Nam præter duas notiones fundamenti metaphorice sumpti, allatas à Sibrando, datur mediâ inter duas illas extremas; nempe, vt quis sit *fundamentum* non primarium, vt est Christus; neque etiam vulgare solummodo & commune omnibus, quorum ope, opera & doctrina Ecclesia aliquo modo nititur ac sustentatur; sed peculiare, infra tamen Christum; licet supra modum illum communem; cuius ratio in hoc consistit; vt omnes, ipsi etiâ Apostoli, ab eo dependant; ipsum autem fundamentum à quocunquè alio homine in hac militante Ecclesia sit liberum ac independens. Et hoc modo Petrum fuisse, & successorem Petri hodie esse fundamentum Ecclesie affirmamus; nec affirmamus tantum, sed & probamus, & hac notione sumi debet fundamentum in Maiore syllogismi Sibrandici: & sic sua quoque constat Minori veritas.

C Obicit Sibrandus: *Christus non dicit; Tu es Petrus, & super te edificabo Ecclesiam meam, &c.* Respondet, illum idem dicere, sed aliis verbis. Occinit. Non esse *idem Petrum & Petram*. At nihil probat. Probationem postulo, vel euerſionem eorum; quibus Bellarminus ostendit, eundem dici Petrum & Petram. Ad testimonium S. Augustini ex ferm. 13. de verbis Domini respondet hic Bellarminus. Sibrandus responſionem intactam præterit. Quo consilio; nisi quia quod contra hisceret, non inueniebat?

D Sed en argumentum ex insolubilem numero. *Apostolus diserte dicit, non posse aliud fundamentum poni, quam Christum 1. Cor. 3. Sed posse aliud fundamentum poni quam Christum; vt Petrum, Papam; & non posse aliud fundamentum poni, quam Christum, sunt contradictoria. Quis vel ex cælo Angelus ab hac contradictione nos eripiet? nisi forsan succurrat ipse Apostolus; qui fideles, hoc est, Ecclesiam, supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum ædificatos affirmat Eph. 2. Et tamè fundamentum aliud nemo*

ponere potest, præter id, quod positum est, quod est Christus IESVS. Si ergo Apostolus sine vlla contradictione potuit alia Ecclesiæ fundamenta ponere, præter illud I. Cor. 3. quia hinc de primario, alibi autem de secundariis fundamentis locutus est; cur in Christum nos iniuriosi essemus, si præter primarium illud fundamentum, quod est Christus, agnosceremus & veneremur aliud, quod respectu quidem Christi est secundarium; comparatione autè aliorum minus principalium; primarium?

Ait Sibrandus: *Super Christum adificare Ecclesiam, nihil aliud est, quàm eam Christo per fidem inserere, sed dicere eam Petro & Papa per fidem inseri, impium est; ergo dicere eam super Petrum vel Papam adificari impium est.* Si hoc argumentum quidquam ponderis habet, tum paululum mutatum efficiet; neque supra alios Apostolos Ecclesiam ædificatam esse; quia impium est dicere, si non desipit Sibrandus; Ecclesiam esse ædificatam super Petrum, ergo impium etiam erit dicere; esse ædificatam supra cæteros Apostolos, cum ædificari Ecclesiam super Petrum & alios Apostolos, nil aliud sit, quàm inseri Petro aliis, Apostolis per fidem, vt quidem Sibrandus affirmat: Et si hoc, Sibrando iudice, impium est, in Petro, cur non & in reliquis Apostolis, imo & Prophetis? Nam & supra hos testatur S. Paulus fideles esse ædificatos. Impius ergo erit S. Paulus, qui Ecclesiam Apostolis & Prophetis in ædificatam dicit, cum hoc nil aliud sit, si non delirat Sibrandicum acumen, quàm Apostolis & Prophetis per fidem inseri; quod Sibrandus impium reputat.

Cupit Calvinista scire, quid inter has duas propositiones interfit. *Christus ædificat Ecclesiam super Petrum: Et Petrus ædificat Ecclesiam super Christum.* Sanè posterior hæc propositio, inquit Sibrandus, ipsi etiam aduersariis testibus vera est. Omnino vera est; quia Christus ædificat Ecclesiam super Petrum, tanquam super fundamentum secundarium. Et Petrus ædificat Ecclesiam super Christum, tanquam fundamentum primarium. Imo Christus ædificando Ecclesiã super Petrum tanquã super fundamentũ secundarium, pariter ædificat Ecclesiam super seipsum, tanquã super fundamentum primarium; & Petrus ædificando Ecclesiam super Christum, tanquam super fundamentum primariũ, ædificat eam super seipsum, tanquam super fundamentum secundarium.

Danzus clamat, *super fidem Petri adificatam esse Ecclesiam.* Hoc, quo sensu verum sit, quo falsum; fusè hic explicat Bellarminus. Oggerit Danzus: *Petrum non pro se solo; sed & pro aliis Apostolis audiuisse illud: Tu es Petrus, & super hanc Petram, &c.* At reclamant singulæ propemodũ totius orationis apices. Si Christus dixisset Danzo: *Tu es Danzus, & super hunc Danzum adificabo Ecclesiam Geneuensem: Et tibi, Danze, dabo clauis regni cælorum, & quodcumq; ligaueris super terram, &c.* an vllum ex symmystis in potestatis consortium admitteret? An vll-

lus ex Synergis tam duro vultu esset, qui se in hanc potestatis plenitudinem intrudere auderet?

Incredibile dictu est, quàm mihi arrideant illa Danzi verba: *Christus vsus est femininò genere (dicens, super hanc Petram) quod Petro masculo conuenire non potest.* Sibrandus bene mereri volens de suo in Caluini Euangelio adiutore, hanc subtilissimam cogitationem Danzi, mox hac syllogistica veste indueret. *Femininum non potest conuenire masculo. Petra est femininum; & Petrus masculinum, ergo Petra non potest conuenire masculo Petro.* Quo nos vertemus, vt stultitiæ huius acumen declinemus? quod non absimile huic. *Femininum non potest conuenire masculo. Manus est femininum; Danus, masculinum; ergo manus non potest conuenire masculo Danao. Neutrum non potest conuenire masculo; Brachium est neutrum; Danus masculinum; ergo brachium non potest conuenire masculo Danao.* Quàm acutè omnia Danzus. Appellauit olim Christus Apostolos lucem mundi. *Vos estis lux mundi.* Ipse Christus nominatur lux vera. An non aduolabit Danzus, clamitabitque; *non ita. Apostoli sunt generis masculini: lux, feminini: non igitur lux affirmari potest de Apostolis; neg, etiam de Christo, quia & Christus masculus est; lux, femininum quiddam.*

Iunius carptim agit, veteri instituto. Vt probet Bellarminus per *hanc Petram*, intelligi ipsum Petrum, ait; hoc colligi ex pronomine demonstratiuo *Hanc*, quia demonstrat aliquam Petram, de qua paulò antè Dominus sit locutus: Proximè autem, Dominus *Petrum* vocauerat *Petram*. Syriacè enim loquebatur, & Syriacã linguã Petrus dicitur Cephaz, vt habemus Ioan. 1. Cephaz autem Petram significat omnium consensu.

Ad quæ Iunius. *Negamus assumptionem istam: nam Simonem filium Ionæ, (vt liber quidem habet Canonicus) Petrum, non autem Petram vocauerat: id est, vt Grammaticè loquar, ex appellatiuo nomine fecerat proprium, quod ipsi inderet. Quem petis aut feris Iuni? An Bellarminum? Certè non: quia nunquam negauit Simonem filium Ionæ vocatum esse Cephaz; sed ex hoc loco euincere vult, Cephaz significare Petram, atque adeo Matth. 16. *Petrum & Petram* vnum idemque esse, cum Christus Syriacè loquens vtrobiq; eodem *Cepha* vocabulo fuerit vsus: dicens; *Tu es Cephas, & super hunc Cepham adificabo Ecclesiam meam;* prout etiam in hodierna versione Syriaca vtrobiq; idem est *Cepha* vocabulum: Et quamuis Christus ex appellatiuo fecerit proprium Ioan. 1. id tamen Bellarmini proposito non obstat; quia Matth. 16. Christus in vtroque loco vsurpat vocem *Cepha* pro nomine proprio, non pro appellatiuo, tametsi supposito appellatiuo. Res exèplo clarior euadet. *Christus*, absolute loquendo, est nomen appellatiuum; significat enim *vntum*; hoc appellatiuum factum est *proprium*, quia ad Redemptorem nostrũ translatum est. Si quis iam dicat. *Tu es Christus, & super**

eo Christum, iactabo omnes curas meas: an non utrobique Christi vocabulū pro nomine proprio usurpat? Eadem est ratio vocabuli *Cepha* in nostro proposito. Quapropter fumos venditat Iunius; cum dicit, Bellarminum *equivocatione fallere, quod unam eandemq; vocem vno tantum modo accipi iubens propter unitatem illius terminationis*. Non præcisè propter unitatem terminationis vno duntaxat modo, nempe pro proprio nomine accipit Bellarminus vocem *Cepha*, sed quia omnes circumstantiæ suadent, ut vna eademque ratione utrobique accipiat. Germanis *Cephas* seu *Petra* dicitur etiam *Jesus*. Si quem igitur, cui hoc nomen obtingisset, alloquerer hunc in modum: *Du bist ein Jesus, ich auff disen Jesus wil ich all mein Hoffnung setzen*. An non ut priore, sic & posteriore loco nomen *Jesus* pro nomine proprio usurparem?

In secundo membro, inquit Iunius, non loquitur Christus de Petro, quem proxime nominaverat, sed de Petra abs qua dicitur est Petrus, id est, de doctrina fidei, quam confitebatur Petrus. Audio dicentē, & solenni cocysmo regerentem, quod iam à Bellarmino profigatum est, at cupio audire probantem. Num pro oraculo nobis obrudes, quidquid somnas? Illis obrude, quos libra & ære mercatus es.

Ridet Anacletum quod dixerit apud Gratianum d. 22. C. *sacrosancta* Cephias significare caput. Riserunt iam pridem, sed eorum risum eruditè pridem compescuit Turrianus noster lib. 2. contra Magdeburgenses cap. 3.

Ait Bellarminus illud: *super hanc Petram* non posse alio referri, nisi ad Petrum; quia Christus Syriacè loquens dixit: *Tu es Cephas, & super hoc Cepha*, seu *super hunc Cepham*, &c. quasi diceret: *Tu es Petra, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam*. Oggerit Iunius suum illud *Negamus*. Quam ob rem? quia cum vertit; *Tu es Petra*, emittitur Bellarminus exemplar Græcum, cuius semper inde à principio authentica fuit auctoritas in Ecclesia Dei. At exemplar Græcum minimè repugnat, quo minus Latine illa, *ὁ ἰσθρως*, sic reddamus: *Tu es Petra*. An non enim *ἰσθρως* significat Petram? Nam quod Iunius ex Varino ait, *Petrum Atticè esse, Petram, nec veri simile videri, Evangelistam vel Interpretem eius Atticè esse, inane effugium est*: Græcè enim doctis notissimum est, vocem *ἰσθρως*, idem simpliciter esse, quod *πέτρα* & *λίθος* apud Homerum, Xenophontem, Callimachum, alios, nec præcipuus huius temporis lexicographus, Iunij in Caluini schola commilito, quidquam de hoc Atticismo admonuit. Et ut verus Atticismus esset, num tamen adeo insolens cenferi deberet, si vocabulo Attico Interpretes semel usus esset?

Obiicit Iunius. *si Cepha in hoc posteriore membro nomen esset proprium sermone Syro, nunquam fuisset Evangelista pronomen demonstrativum, hanc; ei præfixurum: quod Hebræis, Chaldeis, & Syris est viciosissimum; nec Grammatica solum, sed ratio naturalis abiicit*. Ite-

rum dicitur Iunius ex tripode suo leges, quibus ut absque discussione subscribamus, *basiliæ* edicit. Nam quod apud Latinos & Græcos vitatum est; ut aliquando maioris emphaseos & energiz gratia, nonnisi proprio præfigatur pronomen demonstrativum; id neque apud alios viciosum est; nec rationi naturali contrarium. Nam si quis dicat: *Hunc ego Petrum, hunc Paulum, hunc Ioannem petram; proq; meritis excipiam*: num eo sermone vitur, quem ratio naturalis respuit? Ita vs proculdubio nomen est proprium; Et tamen Atticè præponitur pronomen demonstrativum, non tantum in Latino & Græco, sed & in veteri Syro: quem Tremelius, Iunij invidiosus sodalis, vertit: *ἰσθρως, qui assumptus est e nobis*: *ἰσθρως, ἰσθρως, ἰσθρως*.

Ait Bellarminus, Interpretes Græcum notuisse primo loco ponere vocem *Petra*, quod commodè censerent nomen masculinum, quam femininum vitiosè vitare; Et postea noluisse dicere, *ἰσθρως*, sed *ἰσθρως ἰσθρως*, ut vitaret ambiguitatem. Vociferatur Iunius. *Quam malè sibi constat, quid vitaret à veritate? (vel Calviniana gens satis superque id restatum facti.)* Acqui prius negabas ambiguitatem esse, tum redderes verba Christi; *tu es Cepha, & super hoc Cepha, &c. vel, tu es Petra, & super hanc Petram*: nec Græcè magis ambiguum esse potest, si idem quod *Cepha* significent *ἰσθρως*, & *ἰσθρως* promissive. *Ita se explicat ut implicat artifex*: contra enim ex varietate vocis *Matthæus* indicavit significationis discrimen. Solers es cautillandi artifex. Vbi dixit Bellarminus, non esse ambiguum illud: *Tu es Cepha, & super hoc Cepha, &c. vel, Tu es Petra, & super hanc Petram*; *Itaque ambiguum esse dixit; neque non ambiguum, quia nullum de ambiguitate verbum fecit. Non igitur malè secum Bellarminus concinit, ut iste criminatur.*

Porro per *Petrum* & *Petram*, verbis illis; *Tu es Petrus, & super hanc Petram, &c.* idem non significari; decem argumentis euincere nititur VVitackerus. *Petrus non rupem, sed duntaxat lapidem significat, at Ecclesia non in lapide vno, tanquam in suo proprio quo fundamento, sed in altissima firmissimâq; rupe consistit*. Respondeo I. VVitackerum cogitare debuisse, Christum hæc verba non protulisse Græcè, sed Syriacè; neque etiam ab Evangelista Græcè, sed Hebræicè seu Syriacè, scriptis comprehensa esse. Syriacè autem utrobique ponitur vocabulum *Cephas*, ut iam sæpè dictum; At *Cepha* seu *Cephas*, teste ipso VVitackero, *Petram, rupem, cauem, scopulum* significat. Interpretes ergo, qui in Græcam linguam transtulit, iure censentur; ut *Petram*, sic & *Petrum* accepisse pro rupe.

II. Oppono VVitackero symmystam suam Iunium, qui faterur, & ex Varino docet, *Petrum*, Atticè pro *Petra*, rupe, caute, seu scopulo accipi; ut antea vidimus. Nil mirum ergo, si & interpretes eadem notione vocabulum *Petri* usurpauit.

III. Si Petrus & Petra non significant idem, Matth. 16. sequitur, Græcum Interpretem malè reddidisse textum originale S. Matthæi; quando pro vocabulo *Cepha* priori loco posuit nomen Petrus, cum, ut vult VVitackerus, Petrus nõ significet omnino idem, quod Syriacum *Cepha*, & Græcum *πέτρος*, sed FERÈ Idem inquit VVitackerus. At quis mentis compos credat, Interpretem S. Matthæi minus exploratum habuisse, quid *Cepha* & *Petrus* significant; quàm istum ex Anglia logodædalum Caluini discipulum?

IV. Respondeo, etiam *Petram* apud Græcos significare interdum lapidem seu saxum, ut notat ipse VVitackerus ex Hesiodo, qui dicit: *πέτρος ἐστὶν ἄσπετος*; quo indicat, inquit VVitackerus, illis lapides, non rupes, in manibus fuisse. Si igitur quis VVitackeri instar, cauillari velit; dicere poterit, non tantum primo loco per nomen *Petri* non intelligi rupem; sed nec secundo loco per nomen *Petra*; quando quidem *Petra* etiam lapidem significat, & quidem vnum lapidem. Non concedit autem villo modo VVitackerus, suam Ecclesiam ædificatam esse super lapidem, sed firmissime altissimeque rupi innixam tradit. Quapropter futile etiam est, quod ait VVitackerus; Simonem à Christo appellatum *Petrum*; non *Petram*; nam *Cepha* seu *Cephas* ab eo cognominatus est; quod æquè rupem significat ac lapidem. At Spiritus sanctus Ioan. 1. vocabulum *Cephas* interpretatus est per vocabulum *Petri*, non *Petra*, inquit VVitackerus; *Tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus*: significauit ergo Spiritus sanctus, Simonem, non fore *petram* seu rupem; sed *Petrum*, hoc est, saxum seu lapidem: Ioannemque meritò secutus Interpres Matthæi non vertit; *Tu es Petra*; sed; *Tu es Petrus*. Quanto conatu quantas nugas agit VVitackerus. Quasi verò non æquè promptum sit dicere; Euangelistam & Interpretem Matthæi vocem *Petrus* accepisse pro *petra*; vsurpasse autem masculinum, quando sermo ad ipsum Simonem filium Barionæ dirigebatur, quòd in virum virile nomen aptius quadret, quam fœmininum, quando ipse compellatur, vel per impositionem nouum nomen sortitur.

V. Respondeo ad VVitackeri argumentum; siue Petrus significet *petram*, siue lapidem, siue vtrumque, siue saxum, siue rupem, siue cauem, siue quid aliud durum, solidum, firmum, parum interesse. Nam oratio Christi est metaphorica; qua Ecclesiæ inconcussam immobilitatem & constantiam indicare voluit. Indicatur autem ista immobilitas quocumque ex prædictis nomine significetur. Nam ut id ratione fundamenti immotum est, quod *petra*, *rupi*, *cauti*, *scopulo* inædificatum est; sic itidem immotum est, quod saxo seu lapidi, tanquam fundamento, iacumbit. Et puerilis prorsus est VVi-

A tackeri cogitatio, vel potius phantasia, vnum lapidem seu saxum, non posse esse fundamentum ædificij, quia imaginatur sibi lapidem duntaxat *manualem*, ut sic loquar, qui scilicet manu vibrari & iaci potest: quasi vero nequeat esse vel vnum saxum, vel vnus lapis tam vastus, qui fabricam quampiam sustentare potis sit. ut omittam hîc non attendendum ad corporalem magnitudinem seu vastitatem lapidis vel saxi, quia ædificium Ecclesiæ spirituale est, non materiale; sed ad soliditatem & firmitatem, à qua Christus, de spiritali Ecclesiæ structura loquens, metaphoram sumpsit. Itaque licet verum esset Antecedens huius argumentationis: *Vnus lapis, seu saxum vnum, non potest esse fundamentum integrum ædificij materialis, ergo nec vnus lapis spiritualis; hoc est, vnus homo immota soliditate à Deo donatus potest esse fundamentum spiritualis ædificij Ecclesiæ*; hæc tamen consequentia nullius ponderis foret; quia in lapide metaphorico & spiritali, non attenditur quantitas seu moles corporalis; sed virtus, soliditas, & immota firmitas. Et si rudis ac indolata VVitackeri de lapide somnatio valeret, tum celeberrimum illud Isaïæ oraculum euanesceret. *Ecco ego ponam in fundamentum Sion lapidem; lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum. Qui lapis fundamentalis, quis alius est, nisi Christus Dominus? Quæ alia Sion, nisi Christiana Ecclesia? Vides ergo vnum lapidem posse esse Ecclesiæ fundamentum; Et quidem integrum & adæquatum; neque enim Baccalaureum VVitackerianum tam impudentem fore arbitror, ut Christo eiusdem generis, ordinis ac dignitatis fundamentum in sustentanda Sione attribuat; quasi lapis iste probatus & pretiosus tam latè se non extendat; ut toti ædificio solus, suo in genere, sustentando sufficiat. Si igitur hic vnus lapis potest esse fundamentum Ecclesiæ, & quidem primarium; cur Petrus; qui, interprete VVitackero, interpretatur *lapis*, non posset esse fundamentum eiusdem Ecclesiæ secundarium? Vbi nunc ergo sunt tot ac tanti illi VVitackerianæ logodiarthææ thraconismi de Petro & *petra*, de rupe & lapide?*

D II. VVitackeri argumentum. *Si Petram Christus aut fecisset, aut designasset petram Ecclesia; dixisset Euangelista; non οὐδὲ πέτρος, sed, ὁ πέτρος, quando quidem de singulari petra locutus fuisset.* Respondeo I. Euangelistam non scripsisse Græcè, sed Hebraicè, seu Syriacè: nec Christum Græcè locutum, sed Syriacè. II. Respondeo, obseruationem, illam grammaticam de articulo, non esse perpetuam, præsertim, quando ex adiunctis circumstantiis satis liquet, ad vnum certum & singularem, id quod dicitur, dirigi; ut quidem in proposito accidit. Nullus enim ex circumstantibus dubitauit; quin Christus verbis illis: *Tu es Petrus*; Petrum Apostolum allo-

queretur, ac designaret. Sed faciamus Græcè dici; *ὁ ἄ ὁ πέτρα*; an ideo VVitackerus concederet, Petrum esse *petram*? An non statim recurreret ad deliramenta sua toties iterata? *Petrum non esse petram, sed lapidem.* Addo, mox declarari satis, de qua petra prius sermo fuerit; cum dicitur, *ὁ δὲ τῶν τῶν πέτρα*, quæ verba alium non denotant, nisi illum, de quo immediatè affirmatum fuerat; *Tu es Petrus.*

III. VVitackeri argumentum: *Vetus Interpret aliter sensit; quando transtulit. Tu es Petrus, & super hanc petram.* Hoc argumentum soluit Bellarminus. Solutionem intactam relinquit VVitackerus. Qua de causa? Argumento huic appendit VVitackerus hanc appendicem. *Petrus Latine, nec petram, nec lapidem significat, sed est proprium nomen viri, deriuatum à petra.* Hic iterum meminisse debebat VVitackerus, nec Christum Latine locutum; nec Matthæum Latine scripsisse, nec eius Græcum Interpretem: sed nostrum vulgatum; qui quod in Græco reperit, fideliter transtulit. Cum ergo *Petrus* sit nomen origine non Latinum, sed Græcum, & ex Græcia in Latium traductum; non tam querendum est, quid apud Latinos significet, quàm quid apud Græcos, ut & quid *Cepha* apud Syros; Petrum autem apud Græcos significare, petram adeo dilucidum est, ut id Beza in capite 16. Matthæi hanc confessionem expresserit: *Dominus Syriacè loquens; nulla vsus est annominatione, sed utrobique dixit, Cepha, quemadmodum & vernaculum nomen Pierre tam de proprio, quàm de appellatiuo dicitur. In Græco quoque sermone Petrus & petra non re, (Nota VVitackere, & tu Baccalauree Allenson) sed terminatione tantum differunt.* His certè verbis Beza primo vestro argumento omnes neruos, immò ipsum iugulum incidit.

IV. VVitackeri argumentum: *Christus ἡγενησθε & ἀποστόλους* absolute & simpliciter, loquitur in presenti, *ὁ ἄ, Tu es Petrus, non in futuro. Tu eris.* At illum non nunc fecit petram, aut testatus esse petram, quemadmodum placet Iesuitæ. *Quare cum Simon Iona filius iam Petrus fuerit, sed nondum petra, sequitur Petrum alium esse à petra, & iam ante illi inditum Petri nomen fuerat, quemadmodum ex Marco, capite tertio constat. illum nunc Christus agnoscit ἀπέστει, fuisse nunc τῶν ἀπέστει negat Iesuita.*

Respondeo, vim & neruum huius argumenti esse mendacium. Vbi enim dixit Bellarminus, *Petrum non fuisse petram;* quando Christus dixit; *Tu es Petrus, & super hanc petram, &c.* Monstra, oro, locum. Petrus utique iam tunc petra erat, quia *Petrus & petra non re, sed sola terminatione differunt;* ut paulò antea dicebat Beza. Dices. *Ecclesia nondum erat edificata super Petrum, ergo Petrus necdum erat petra, quando Christus verba illa protulit.* Respondeo, negando consequentiam: quia nil impedit, quo minus *petra* seu *rupes*, cui ædificium superstruitur, prius sit, quàm ipsum ædificium:

nil ergo insuetum censi debet, si & hic *petra* prius fuit, quàm ei ædificium Ecclesiæ imponeretur. Nec refert, quòd petra hæc, passionis tempore, concussa est: quia petra huic non est concessa omnimoda immobilitas, & illabefacta constantia, nisi postquam Ecclesia ei inædificata est; quod post passionem & resurrectionem Domini accidit.

Quintum VVitackeri argumentum: *Petra Ecclesia verbu illu: ὁ δὲ τῶν τῶν πέτρα, significata, Est vna numero, nam τῶν τῶν hanc vnam numero rem inducit. At Pontificij, quando dicunt, Petrum esse factum Ecclesia petram, non vnum Petrum intelligunt, sed vniuersos Petri successores, quod cum τῶν τῶν πέτρα consistare nequit; nam vnius rei eiusdemque numero, nulla cogitari successio potest, quia non eadem res sibi succedit.*

Respondeo, etiam hoc argumentum niti mendacio. Nam vocabulo illo demonstratiuo, *hanc*, non aliam petram significatam dicimus, præter illam vnam numero, de qua Dominus in eadem periodo dixerat; *Tu es Petrus, &c.* quæ petra utique vna numero est. Neque ad successores Petri ideo præcisè totam illam promissionem Matth. 16. Petro factam pertinere dicimus, quòd Christus Petro dixerit: *Super hanc petram edificabo, &c.* quia verba hæc vera esse possent, licet quidquid ibi Petro promissum est, soli Petro, non autem successoribus eius promissum fuisset; sed alias rationes habemus, de quibus Bellarminus lib. 2. cap. 12. & sequentibus, cur potestatem & immobilem soliditatem Petro promissam, ad successores quoque Petri spectare credamus.

Deinde falsum est, quòd VVitackerus tanquam certum sumit, vocabulum demonstratiuum *hanc*, vel *hanc*, demonstrare tantummodo vnum numero indiuiduum, seu vnam numero naturam indiuidualem; quia etiam demonstrare solet ac potest vnum specie, vnumque genere; & vnum aggregatione seu successione, continuatione, & virtute, ut cum dico, apprehenso quopiam flore: *Hic flos etiam in horro meo crescit.* certè non hic idem numero, sed specie. *Super hunc Danubium edificabo pontem;* certè non super hunc, nisi continuatione. *Sequenti anno hoc tempore egrediar.* Quomodo hoc tempore, nisi successione? Itaque licet quis affirmaret; demonstratiuum illud *hanc*, in Petro demonstrasse quoque Petri successores, prout quasi virtute; & habitudine quadam ad illum; aliquo modo in Petro erant; nihil tamen contra naturam pronomini demonstratiui assereret. Genes. 2. dixit Deus Adamo. *In quocunque die comederis ex eo, morte morieris.* Si quis post hanc diuinam asseuerationem dixisset; *Hic homo morietur simul ac de vetita arbore quidquam gustauerit;* certè non solum & vnicum Adamum demonstrasset, sed omnes etiam illius posteros, & successores, qui in illo virtualiter continebantur: quòd quidem certum

est comminationem illam Christi non ad solum
& vnicum precisè Adamum, sed ad illum, vt erat
velut seminarium totius humani generis perti-
nuisse. Idem, si hic accidisse arbitreris, nihil à ve-
ro alienum senties.

Sextum VVitackeri argumentum: *Petrus non
super se, sed super Christum Ecclesiam per labores suos ad-
ificauit; ergo non Petrus, sed Christus est petra & fundamē-
tum Ecclesie.* Respondeo ad Antecedens, Petrum
super se & super Christum ædificasse Ecclesiam:
super se, vt super fundamentum secundarium;
super Christum, vt super fundamentum prima-
rium. De quo iam supra fusiis.

Septimum VVitackeri argumentum: *Sequere-
tur Petrum iam non esse Ecclesie nullum in fundamentum.*
Esto, eo sensu, quo Petrus in his terris degens,
fundamentum fuerat; & hodie est Paulus V. legi-
timus Petri successor. Obicit VVitackerus: *Mor-
tuo Petro Ecclesia statim corruisset: quia ædificium tolli-
bitur, subtrahit fundamentum.* Respondit deo, hoc non se-
qui: nã licet id fiat in ædificiis corporalibus, non
est tamen necesse, vt contingat in struictura spiri-
tualis, qualis est Ecclesia, quæ ex institutoris popu-
li conditoris arbitrio dependet, qui Ecclesiam
ita architectatus, vt etiam sine visibili capite, sus-
tente aliquandiu, subsistere queat. De quo iam
libi plura.

Octauum VVitackeri argumentum petri
Interpres Latinus verteret; *Tu es Petrus, non tu
petra; si Petrus & petra idem. Iam respondit Bellar-
minus, id ea causa factum, quod Interpreti visum
fuerit, comitodius fore; vt Græcè loquens vir
masculinum nomen tribueret, cum sit ydobæ.
eodem rediret veritatem. Tu es Petrus, & super hæc
petram, &c. cum Petrus & petra idem differant, sed
sola terminatione, vt ipse Beza dicit: Recinit
VVitackerus, in metaphora ubi feminina verba tribu-
it. Quis negat? Neq; enim Interpres ideo abstulit
à feminino vocabulo, quod Petro tribui nequi-
ret, sed quia arbitrabatur orationem fore com-
modiorem, si primo loco masculinam voculam
vsurparet.*

Nonum VVitackeri argumentum: *Si per
terro, intellexisset ipsam uerba, in altero loco dixisset: ut
dixit rōp rōp uerba. At habet, hinc rōp uerba.*

Respondet I. hoc non sequi, quia petra & pe-
trum re non differunt, sed sola terminatione, vt dicit
Beza, & quidem verè. II. Respondet Bellar-
minus, id factum ad explicandam metaphoram
& vitandam ambiguitatis gratia. Obicit VVi-
tackerus, nullam futuram fuisse ambiguitatem, licet dixe-
risset rōp rōp uerba. Sed Calvinista affirmat
tuum; nihil probat: nam metaphora qua Christus
est usus, lôgè dilucidius explanatur per petra vo-
cabulum, quam per nomen Petri, cum illud lô-
gè sit communius & tritius; quia heri potest, vt
licet duo vocabula idem significent, alterum ta-
men altero sit clarius & notius; nam vinum & vi-
necum idem significant; obscurius tamen est hoc
quàm illud. Et si dixisset rōp rōp uerba dubium

fuisse, num super Petrum precisè, vt hominem
priuatum, hoc nomine appellatum, an verò, vt
supra rupem immobilem ac inconcussam, Ec-
clesiam ædificare constituisset: quam dubitatio-
nem sustulit, per sup petra vocabulo.

X. VVitackeri argumentum: *Si Petrus fuisset petra
& fundamentum Ecclesie, continuo Ecclesia corruisset:
Petrus enim statim in articulo de morte & resurrectione
Christi impetit, atque corruit: ei que Dominus ait;
vade post me serua, scandalum es mihi, &c. Sed mul-
tiplices nagas agit VVitackerus. Nam licet tunc
Petrus corruisset, quod falsum est; Ecclesia non
corruisset, quia Petro nondum inædificata fue-
rat. Num tuents petra ruit & ædificium, quod
petra habenti nondum est impositum? Haenus
de VVitackerianorum argumentorum denario.*

Nunc plus vitæ
Per petram intelligendum esse ipsum Petrum
Apostolum, probat post hæc Bellarminus ex Pa-
tribus. Danus facillimè à Patrum auctoritate
se se expedit. Non habent, inquit, Patrum dicta varia
sibi inuicem Bellarmino: Est enim hoc genus argumen-
ti fallacia non tantum, præterea: Dixit hic Augustinus, Atha-
nastus, &c. Ergo hæc sunt fidei articulus. Male colligitur. Ne-
quid fidei hæc hæc inuicem planis, & dictis, sed solo
verbo pro nuntio, &c. Optima responso, in qua
habetur conqueiescit; quisquis Danus non dif-
ferentis. Ad diffimilis, & vestigio ingeret Danus il-
lud Caluini. Resurrectione Protheseon Gentilis:
Tibi verò non adeo facile erit solo virulenta sua lingua
fate, totum sanctorum horum euertere. Patres, Docto-
res nostri sunt, & Sacrarum literarum sinceri In-
terpretes; quibus, qui Danos & similes cele-
stium mysteriorum non tam tractatores, quàm
temeratores antepouit; is verè miser est ac misere-
rabilis.

Sutliuius intonat, nil opus fuisse tot conuerti
Patrum testimonio, se & suos non negare, super Petram
aliquo modo fundatum Ecclesiam; eo scilicet, quo super a-
lios apostolos ædificata sit. Verùm testimonia Patrum
plus eum cunctis, modo quodam peculiariter
super Petrum ædificatam esse Ecclesiam, quo nõ
fuit structa super ceteros Apostolos.

¶ Citat Bellarminus Concilium Chalcedonen-
se, in cuius Actione tertia nominatur S. Petrus
pater & caput Ecclesie Catholice. Sutliuius di-
cit, se nihil habere in illa Synodo reperire potuisse. Fortè
non querat: Fortè oculis vel vagis vel nictanti-
bus querat; quid dicitur mirum, si nil reperit?
Quando querent dicitur D. Petri successorum e-
logis, plerumque caligant Sectarij, etiam me-
dia meridie. Quis enim nescit in Act. 3. Synodi
Chalcedonenfis exstare hæc verba. Ter beatissimus
Crommi hinc dicitur S. Petrus Apostolus, qui est petra &
super eo constructa Ecclesia: & verba fidei fundamentum.
Cautat VVitackerus, Synodum dicere: Petrus
est non fuit. Est tamen Petrus tunc non erat pe-
tra Ecclesia; sed Leo: Imò erat, sed in Leone, suc-
cessore suo Sutliuius paratum habet aliud phar-
macum, nempe, Synodum nil aliud voluisse, quàm

Petrum esse fundamentum, quod commune sit cum aliis Apostolis, & nullam tribuat Petro Monarchiam. Idem responsum dat Iunius. Idem generatim respondet VVitackerus ad omnia Patrum testimonia. At Patres huius Concilij loqui de fundamento, quod peculiari quadam ratione Petro, non autem aliis Apostolis congruat; cum inde patet quod aliorum Apostolorum nemini hoc elogium in illa synodo tribuatur, sed ut proprium Petro, magna cum emphasi proferatur, tum quia Act. 1. Romanam Ecclesiam caput omnium Ecclesiarum pronunciant; quod nunquam fecissent, si Petrus non alia quadam ratione, quam ceteri Apostoli fundamentum Ecclesiae fuisset.

Affirmant ibidem iidem Patres nunquam licuisse congregare Concilium, & nunquam quoque congregatum esse, sine auctoritate Sedis Apostolicae. Vnde haec praerogativa Sedi Apostolicae; si Petrus non nisi communi ratione fundamentum Ecclesiae fuit?

Obiicit Iunius: *Non exponitur in illa synodo locus Matth. 16.* Ut non exponatur, at eo alluditur; nam quia Matth. 16. Petrus dicitur *petra*, cui inaedificanda sit Ecclesia, ideo Patres Chalcedonenses Petrum nominant *petram & crepidinem* Catholicae fidei. Quo ipso exponitur etiam locus Matth. 16. quia Patres illi, tot numero, tanti sanctitate, per *petram* Matth. 16. non Christum, non fidem, vel professionem fidei simpliciter spectatam, sed Petrum Apostolum intellexerunt: quod probare Bellarminus instituit.

Ait Iunius: *Eo ipso quod petra & crepido dicitur, non ergo petra fundamentalis est.* Qua de causa, quæso? An petra non potest esse fundamentum? An *crepido* ad fundamentum inepta est? Imò nihil magis fundamentale, seu accommodatius ad firmum fundamentum cenietur, quam *petra & crepido*.

Inculcat tandem Iunius *homonymias* seu *equivocationes*: *Christum vniuoce esse petram, reliquos participatione gratiae.* An non concedit aperte Bellarminus, Christum esse petram Ecclesiae primariam: Petrum tantummodo secundariam, respectu Christi; tamen peculiari ratione, non illa communi, qua ceteri, *suis respectu officij, siue beneficij*, ut loquitur Iunius?

Profert secundò Bellarminus S. Ambrosij versus à S. Augustino itidem citatos: *Hoc, ipsa petra Ecclesia, canente, culpam diluit.* Occurrit Sutliuius, *petra nomen usurpavi hic lata notione, qua etiam ceteris Apostolis quadrat.* Fallit & fallitur hæreticus: nam S. Augustinus non ignorabat Petrum esse *petram & fundamentum*, eo modo, quo reliquis Apostolis, & Prophetis *petrae* nomen quadrare potest; optimè enim exploratum habebat locum illum Apostoli; *super aedificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum*; pertinere itidem ad Petrum; sed ambigebat; num peculiari ratione & propria, Petrus Matth. 16. *petra* nomen adeptus esset, & pro affirmatiua parte laudat hos S. Ambrosij versus, in quibus ferebatur & canebatur

A sententia illa, Petrum esse Ecclesiae petram Domini ore Matth. 16. celebratam, super quam Ecclesia sit aedificata. Et quamuis S. Augustinus huius sententiae non fuerit omnino certus, lectori tamen liberum relinquit; ut vel hanc, vel illam, quæ per *petram*, Christum ipsum intelligit, amplectatur. Vbi noua prorsus & audacissima crisi Sutliuius, affirmare non veretur: verba hæc sancti Augustini lib. 1. Retract. cap. 21. *Harum autem duarum sententiarum, qua sit probabilior, eligat lector, esse glossema; & repugnare contextui.* Viditne, vllum vetustum Codicem, qui his verbis careat? Aut qua tandem ratione contextui aduersantur? O frontem Calvinisticam, quam omnis pudor & rubor funditus tibi deperit? Quid firmum fixumue manebit, nisi huic Criticæ temeritati frenum iniiciatur, & fibula imponatur? Qua vehementer etiam eget, Iunij effrenis licentia, qui, ut Ambrosium & Augustinum nobis eripiat, inaudito commento fingit, in illo sancti Ambrosij Hymno, *petrae* nomine intelligi ipsum Christum, & verba sic construi & exponi debere. *Hoc, nempe gallo gallinaceo canente, ipsa petra Ecclesia; Christus diluit culpam Petri. Aut (si mauis) ipsa petra Christus, diluit Ecclesia culpam, id est, piorum mane inuocantium nomen eius.* Quod inanissimum figmentum aduersatur primùm directè S. Augustino, qui certò credidit, beatissimum Ambrosium *petrae* nomine, eo in versiculo intellexisse Petrum Apostolum. Secundò aduersatur omnium illorum sensui, quorum ore hymnus ille decantabatur, erant autem isti non pauci; nam ut ait sanctus Augustinus, *hic sensus*, nempe *petram esse Petrum Apostolum, cantatur ore multorum, in versibus beatissimi Ambrosij, &c.* Tertio aduersatur omnium illorum sensui & consensui, qui hætenus hymnum illum S. Ambrosij in laudibus matutinis vel priuatim recitarunt, vel publicè decantarunt. Omnes enim per *petram* intellexerunt Apostolum Petrum. Quarto aduersatur menti & sensui S. Ambrosij, cuius S. Augustinus, & illi innumeri, quibus hucusque hymnus ille in vsu fuit, longè callentiores fuerunt, quam Calvinianus iste præco. Quintò aduersatur contextui: Nam S. Ambrosius vocabulo *diluendi* alludit ad largas & amaras illas lacrymas, quas Petrus profudit; verbum igitur *diluit*, ad Petrum pertinet, non ad Christum; nam Petrus fleuit amarè, non Christus: fletuque illo contractam negationis culpam diluit, ergo & epithetum illud: *Ipsa petra Ecclesia*, ad Petrum, non ad Christum pertinet.

Nec fauet somnio Iuniano inuocatio Christi, quæ paulò post subiicitur: *Ite s v labantes respicite, & nos videndo corrige, si respicis, lapsi stabunt, fletuq; culpa soluitur.* Nemo enim non videt hanc apostrophen ad Christum dirigi. Sed num ideo & illa? *Hoc, ipsa petra Ecclesia, etc.* Imò versiculus ille: *Fletuq; culpa soluitur*, satis indicat; ut fletu culpa Petri soluta est, sic & fletu diluta esse; & ut à Petro, diuinæ

gratiæ beneficio, per fletum soluta est; sic ab eodem per fletum dilutam esse: atque adeo illud: *Hoc, ipsa petra Ecclesia, tanente; culpam diluit;* ad Petrum pertinere; quia illud diluit, ad lacrymas Petri respicit.

Ait Bellarminus: Testari S. Augustinum iam suo tempore cœptum cani ex versib⁹ Ambrosij, Petrum esse *petram*, super quam Dominus Ecclesiam ædificauit. *Non sic Augustinus*, inquit Iunius, *sed hoc tantum dicit: qui sensus etiam cantatur, ore multorum in versibus beati Ambrosij,* (imò beatissimi textus habet) *id est, quo sensu non dixit Ambrosius, sed accipiunt multi illa hymni Ambrosiani verba.* En diabolicâ clarissima quæq; obscurandi temeritatem. An non dicit S. Augustinus, cani in versibus Ambrosij Petrum esse illam petram, super quam sit ædificata Ecclesia? Audiamus S. Augustinum: *Dixi in quodam loco de Apostolo Petro, quod in eo, tanquam in petra, fundata sit Ecclesia, qui sensus* (nempe in Petro, tanquam in petra, fundatam esse Ecclesiam) *etiam cantatur ore multorum in versibus beatissimi Ambrosij, &c.* Quid euentius, quam S. Augustinum dicere; in illo hymno cani, Petrum esse *petram*, super quâ Dominus Ecclesiam ædificauit? Quid à vero alienius, quam Augustinum scribere, huic versiculo hunc sensum fuisse affixum præter mentem & intentionem S. Ambrosij? An non ipsemet vidit hunc intellectum versiculo illo Ambrosiano substerni, & quidem ex primi Auctoris sententiâ? neq; dixit S. Augustinus: *Vulgus cantantium in hunc sensum accipit versiculum Ambrosianum; verum contra Ambrosij expectationem & voluntatem:* Sed absolute affirmat, sensum illum cantari ore multorum in versibus beatissimi Ambrosij: Et cur ait, *ore multorum;* nisi quia iam tunc in multis Ecclesiis hymnus ille concinebatur? Scripserunt nonnulli ex Iureconsultis libros de *singularibus intellectibus* seu nouis legum sensibus & interpretationibus. Dolendum est Iunium, industriam suam ad hoc argumentum non conuertisse. omnes profectò fictione *singularium intellectuum* longissimè post se reliquisset.

Tertiò ptofert Bellarminus Origenem homil. 5. in Exodum, vbi vocat Petrum, *magnum Ecclesie fundamentum, & petram solidissimam, super quam Christus fundauit Ecclesiam, &c.* Respondet Sutliuius & cum illo VVitackerus, *Origenem etiam alii Apostolus, quin & quibusvis Christi discipulis, petra uomen largiri;* sed alia notione, quàm cum Petro singulariter tribuitur, de quo iam supra. Addit Caluiniſta. *Origenem disertè refellere eorum sententiam, qui Petrum existimant singulariter fuisse Ecclesie fundamentum.* Idem respondet Iunius. Sed debebant isti attēdere, quid hoc ipso capite ad Origenis testimonium respondeat Bellarminus, nempe, Origenem Traç. 1. in Matthæum non explicasse locum illum, *Tu es Petrus, &c.* literaliter, sed allegoricè, seu in sensu accommodatio, vt fuse ostendit Bellarminus. Cur nihil contra mutiunt Iunius & Sutliuius? Nam quod ille rursus *uniuoca*

& *equiuoca* ingeminat, Christumque *uniuocè petram*, Petrum & reliquos Apostolos, imò omnes fideles *equiuocè* petras facit, id non multum abit à febrili delirio, certè à fumo imperitorum oculis obtenebrandis sparso, nihil discrepat, de quo iam supra.

Sibrandus hunc syllogismum neçit, & quasi Bellarminianum proponit: *Quidquid dixit Origenes, hoc est verum. sed Petrum esse illam petram, super quam Christus ædificauit Ecclesiam suam, dixit Origenes. Ergo Petrus est illa petra, supra quam uniuersa Ecclesia ædificata est.* Sed de hoc scophantico syllogizandi vel potius calumniandi modo, sæpe dictum est Tomo superiore; vbi Sibrandus vsq; ad nauseam eò vsus est. Testimonium Origenis eodem prorsus pacto, quo Iunius & Sutliuius, eludere conatur, Sibrandus; sed iam accepit responsum in Iunio & Sutliuio. Nam quod præterea loquaciter mentitur, *fuisse multos Papas contra quos porta inferi præualuerint:* id criminatores iure facit; vt & eius, qui furore in Pontifices ebrius, nil potius ducit, quàm maledictis eos, quos pessimè odit, vbique proscindere.

Quartò citat Bellarminus S. Athanasium, in epist. ad Felicem Papam, scriptam nomine Synodi Alexandrinæ, & extat Tomo 1. Conc. in Act. Felicis II. vbi dicit: *Tu es Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesia columnæ; id est, Episcopi, sunt confirmati.* Iunius, Sutliuius, Sibrandus, VVitackerus, reuocant in dubium fidem huius epistolæ. Sed vt liquidò exploratum non sit, num hæc epistola ab Athanasio & Synodo Alexandrina processerit; attamen contrarium necdum est ab vllò demonstratum: nam quod Sutliuius obiicit, *hanc epistolam summas tribuere laudes Felici, qui, viuente Liberio, ab Arianis in sedem Romanam intrusus fuerit;* id parum efficit; nam licet Felicis ingressus fuerit vitiosus; postea tamen, quando Liberius cum Arianis communicare cœpit, pro legitimo Pontifice agnitus & palam habitus est, vt suo loco videbimus. Nec obstat, quod hæc epistola ait, *appellationes vndique ad Episcopum Romanum fieri debere;* quia hac mente fuisse S. Athanasium, reipsa docuit, quādo toties Romanæ sedis opem contra hostes suos implorauit, & per appellationem ad summum Pontificem aduersariorum machinationes declinavit. Nec contrarium in Nicæno & Africano sexto Concilio sancitum est; vt fingit Sutliuius: de quo infra; loco proprio.

Obiicit Sutliuius: hanc epistolam dicere, *Rome primò Euangelium prædicatum fuisse; hoc autem ab Athanasio dictum esse, ab omni verisimilitudine abhorrens.* Sed Sutliuius detorsit aliquo modo epistolæ verba, vt haberet ansam texendæ calumniæ: Ait enim, sancitum esse iam olim, vt causæ Episcoporum Romam deferrentur, quò huius Ecclesiæ iudicio discuterentur, *indèque sumerens normam, vnde Ecclesia sumpserit prædicationis exordium:* quia quæcunque Ecclesiæ siue tempore Apostolorum, siue postea fundatæ sunt, non nisi depen-

denter à summo Ecclesie pastore Petro, eiusque successoibus fundatæ sunt.

Suspiciat insuper Sutliuius hanc epistolam primitus latinè scriptam ob illam annominationem: ipsa (Ecclesia Romana) est enim sacer vertex, in quo omnes vertuntur. En allusionem in his vocalis Latinis: Vertex, vertuntur. Quasi vetò huius interpretis vlla vniquam paronomasia vsus fuerit, quæ in textu primogenio, quem vertebat, non existerit: Reuocet Caluiniſſa in memoriam, quid multi de ſebino & primo apud Dauidem ſentiant. Quid ſi Græcè ſcriptum fuit: & non vobis respondimus: ſi notione aliquantulum noua, quæ dicitur? Semper hoc ius fuit Eccleſiaſticis ſcriptoribus.

Accuſat quoque Sutliuius epistolam, quali verba Chriſti peruerterit, & enia dixit Chriſtum; Tu es Petrus, & ſuper fundamentum tuum, &c. Sed, tu es Petrus, & ſuper hanc petram; &c. hoc autem minime facturam fuiſſe Athanaſium. Reſpondeo; Auctorem huius epistolæ non voſuiſſe verbatim reddere verba Chriſti, ſed ſenſum. In quo nihil prorsus criminis.

Iunius quiritatur, Bellarmino inuoluntate epistolæ. Qua de cauſa? Quia non recitauit aliquid cedentia, quæ ſequentibus in illa derogant, hæc ea legamus, vt editiones præſenti ſeculo, vt obſerua genda cenſuit Surius; quem Iunius ſuaſit, vt det, vt clauum clauo pellere doctum. Abſit vt in Surijs de Eccleſia Dei optime merito, vel vnicuique quædam criticæ illius audacia fuerit, quæ Iunius omnia in parte exundat.

Obiicit Iunius: Non dicit ſuper te, ſed ſuper fundamentum tuum, id eſt, non ſuper Petrum fundamentum, ſed Chriſtum, vel doctrinam Petri & Apoſtolorum; &c. Hic iterum ſcotentum reſeritatis ſuæ ſpeciatè ſuppeditat nobis Iunius; Nam tota illa epistolæ fermè nil aliud agit, quam vt ſtendat Pontificem Romanum, eſſe caput, principem & fundamentum omnium Eccleſiarum: Et illa ad Felicem verba, quæ Caluiniſta eludere molitur, aperte ſi me ad Pontificem pertinent. Tu enim Petrus, inquit epistolæ, alloquens Felicem; & ſuper fundamentum tuum, hoc eſt, ſuper te, qui Petrus eſt & petra, Eccleſia columna, &c. tibi ſunt confirmatis, hoc eſt, tibi, vt Petro, ſeu petre, hoc eſt, ipſi & ſandæ ſe to innitantur. Nec illa verba: Significamus Deo patre & paternitati veſtræ, &c. quæ à Iuſſu valde vigeſtat, adeo perſpicua ſunt, vt in Athanaſium, & alios conuenire nequeant. Non enim hoc voluit Athanaſium, & alios Romæ ordinatos ſunt Episcopos; ſed eos approbationem cum externo honoris inſigni, nempe ſola, à ſancta Romana Eccleſia accepiffe. Hinc conſtat & illud; quod quidam arbitrantur, his verbis ipſam Felicem Episcopos Aegyptios, de ſua ordinatione certiores facere.

Quintò profert Bellarminus S. Baſilium, qui ait: Petrus propter ſidei excellentiam Eccleſie uſurariorem in ſeipſum accepit. Reſpondet Sutlius, hoc reſponſum aduerſari Bellarmino, non enim vt Monarcham

Eccleſia, ſed propter alias cauſas, nempe propter ſidei excellentiam, accepiffe hanc dignitatem. Ita fermè etiam VVitackerus. Acutum ſanè reſponſum. Quasi dicamus Petrum vt Monarcham, fundamentum Eccleſie conſtitutum eſſe; & non potius hoc ipſo, quod fundamentum, & petra Eccleſie conſtitutus eſt; factum quoque eſſe Monarcham Eccleſie: Improprè, inquit Sutliuius, fundamentum dicitur eſſe Petrus. Nam etiam ſi petra ſit, inquit Baſilius ſerm. de paſſionibus, non tamen ipſe Chriſtus petra, ſed vt Petrus, petra. Idem reſpondent Sibrandus & Iunius. Fruſtra, nam Petrus non eſt primarium fundamentum, ſi cum Chriſto comparetur, ſed Chriſtus: & hoc voluit S. Baſilius nec tamen ſequitur, ideo non eſſe fundamentum ſecundarium, quamuis peculiari quadam ratione, quæ reliquis Apoſtolis non quadrat. Nam quod Sutliuius, Petrum improprie fundamentum nominat, nihil eſt; quia & Chriſtus improprie fundamentum eſt, ut eſt apophorica ſententia, quæ memò ignoret, fundamentum proprie & abſolute poſitum materialibus duntaxat edificijs eſſe petram.

Aſſerunt Origènes Tract. 1. in Matth. omnes fideles eſſe Chriſti lucem mundi, & petra. Ex quo dicit Sibrandus hanc argumentationem. Vt Petrus eſt Chriſtus & lucem mundi, ita eſt & petra, ſed Petrus non eſt Chriſtus & lucem mundi, vt ſinguli Apoſtoli. At ſinguli Apoſtoli licet ſint petra; tamen non ſunt ipſum fundamentum Eccleſie, vt eſt Petrus. Falſum igitur erit illud de fidelibus hoc eſt, Eccleſia, ſuper aſſeſſatū ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum, &c. & illud: Fundamentum eſt (Eccleſie) in montibus ſanctis, id eſt, vt exponit S. Auguſtinus, in Apoſtoli & Prophetarum.

Ad formam argumenti reſpondeam, ſi quæ eſt eſt forma boni ſtat, negari poteſt Maior. Vt eſt Petrus eſt eſt cum cæteris Apoſtolis ratione Chriſti & lucis nomina & elogia participet; negamus tamen illum non alia ratione eſſe petram, propter illud: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram, &c. Deinde, negare licet Minor, quia princeps, caput, fundamentum & petra Eccleſie proculdubio magis peculiari ratione lux mundi & Chriſtus nominabitur, quam cæteri, cum ſit communis doctor Eccleſie & iudex, qui exortas controverſas in ſalubri certitudine diiudicare, definiat, totumque fidei iura certam ſalutaris doctrina videntur petra dicitur poteſt.

In ſar Sibrandus: Quilibet Apoſtolus dicitur lux, non quod ipſe hominem illuminet, ſed quod Deus eius miniſterio illuminet, homines vtatur, ergo quilibet Apoſtolus dicitur petra, non quod ipſe Eccleſiam ſuſtinet, ſed quod Deus eius miniſterio ad Eccleſiam ſuſtendam vtatur. Mira & mirè implexa inuolucra. Apoſtolus dicitur lux, non quod ipſe hominem illuminet; Ex dicitur lux, quod ipſe hominem illuminet; quia ſi vt miniſter & instrumentum Dei homines illuminet; vtique illuminet; nam & id quod vt instrumentum illuminet, certè illuminet. Et quis tã tardo ſit ingenio, qui neſciat nomen lux,

Apoſto-

Apostolis præcipue datum à spiritali illuminatione, qua totum terrarum orbem illustraturi erant? Mirabilis est iste gryphus. *Apostoli dicuntur petra; hoc est, fundamentum Ecclesie, non quòd ipsi Ecclesiam fundent ac sustentent.* Et: *Apostoli dicuntur petra & fundamentum Ecclesie, quia sustentant Ecclesiam;* nam quòd ministerialiter seu ministri instar, Ecclesiam fundat & sustentat, id utique Ecclesiam fundat & sustentat. Vsq; adeo argutus est Sibrandus, ut ubique antilogiis sese illaqueat.

Sextò citat Bellarminus S. Gregorium Nazianzenum, qui ait: *Petrus petra vocatur, atque Ecclesia fundamenta fidei sue credita habet.* Respondent Iunius, Sibrandus, Sutliuius: Nazianzenum petrae nomen sumere improprie, prout omnibus Apostolis commune est. Sed falluntur: nam *petrae* nomen peculiari quadam ratione Petro hic tribui, argumento est, quòd Nazianzenus ait: *Petrus esset alem petram, cuius fidei etiam Ecclesia fundamenta concredita sint;* hoc est, quo tanquam primario, post Christum, fundamento & basi, ipsi etiam Apostoli, Doctores, & alij, quibus Ecclesia nititur, sustententur ac fulciantur. Nam quòd Sutliuius ait: Nazianzenum dicere: *solum Christum dici petram;* mendacium est; quia Nazianzenus non vitur hac particula exclusiua: Et ut maximè vteretur, excluderet fundamentum eiusdem cum Christo modi & generis, non aliud sub Christo.

Syllogista Sibrandus symmystis suis argutor, insolubilem nobis nodum necit ex hoc Nazianzeni dicto: *Illud, quod alicui concredatum est, & is, cui illud concredatum est, non sunt idem. At fundamentum Ecclesie est id, quod Petro concredatum est; & Petrus est ille, cui hoc fundamentum concredatum est, ergo Petrus non est ipsum fundamentum.* Scitissimè. Sincerius tamen egisset Sibrandus, si vocabulo *fundamenti* in plurali cum Nazianzeno uti voluisset; sic enim magis apparuisset, Nazianzenum loqui de fundamentis, à petra seu fundamento; quòd Petrus appellatur, distinctis. Sed quia *fundamenti* nomen numero singulari in syllogismum suum intulit, Respondeo ad Minorem, fundamentum Ecclesie esse id, quòd Petro concredatum; non illud, quòd ipsemet Petrus est; sed diuersum, quòd ex Apostolis, aliisque constat: Ad conclusionem dico; Petrum non esse illud ipsum fundamentum, quòd sibi concredatum habet; sed esse aliud excellentius fundamentum; cui omnia alia minoris ordinis fundamenta sint commissa. VVitackerus respondet, Nazianzenum hoc dixisse, *quòd in confessione Petri edificata sit Ecclesia,* sed quàm hæc responsio verbis Nazianzeni quadret, inspectio eorum abundè docet.

Septimò citat Bellarminus S. Epiphanium, qui ait: *Dominus constituit Petrum primum Apostolorum, petram firmam, super quam Ecclesia Dei edificata est.* Respondent Sutliuius & Sibrandus nomen petrae improprie vsurpari à S. Epiphanio. Vnde hoc probant? Quia hæresi 69. dicit Epiphanius, *Christum dici columnam, quia est fundamentum verita-*

tu; & lapidem, quia est fundamentum salutis, ergo petra nomen improprie tantum tribuitur Petro. Iam supra dixi; si consideremus vnde nomina hæc translata sint, nec Christo, nec Petro vocabula *petra, lapidum, fundamenti* proprie tribuuntur, quia proprie de re materiali enunciantur; si autè postea in metaphorica significatione persistendo; dicere libeat, nomina hæc Christo proprie tribui; quia tribuuntur ei primario; Petro improprie, quia tribuuntur ei secundariò respectu Christi, lis erit de solo nomine; consensus in re. Si verò per illud improprie, intelligant Calvinistæ communem illam rationem, qua omnes Apostoli dicuntur *petra & fundamentum Ecclesie;* negamus hoc sensu *petrae* nomen S. Petro ab Epiphanio tributum: nec contrarium probant Sectarij, quamuis summa contentione id asserant. VVitackerus dicit Petrum dici ab Epiphanio *petram,* propter fidem. At hoc nobis non aduersatur, si loquamur, ut debemus de Petri fide, & Petri non ut priuati, sed ut pastoris Ecclesie. Sic enim fides Petri verè est fundamentum Ecclesie, ut rectè notat Bellarminius.

Octauò citat Bellarminus S. Chrysostrum dicentem: *Dominus ait; tu es Petrus, & ego super te edificabo Ecclesiam meam.* Alibi vocat *basin Ecclesie.* Oggannit Sutliuius; & cum illo Sibrandus & VVitackerus: *Petrus vocari basin Ecclesie, & Ecclesiam dici super Petrum edificatam; propter fidei confessionem & fortitudinem.* Hoc nobis satis est, dummodo Sectarij in hac sua sententia persistant: nam & fides Petri rectè dicitur fundamentum Ecclesie, ut iam ex Bellarmino notabamus. Addit Sibrandus; Chrysostrum dicere, *Ecclesiam super Petrum edificatam esse, quòd Petrus eam super Christum edificauerit.* Vbinam hoc Chrysostrum? Num homil. 55. in Matthæum, quam citas? Hic nihil aliud reperio, quàm hoc. *Super hanc petram, id est, in hac fide & confessione, edificabo Ecclesiam meam.* Hoc nil contra nos. Loquitur enim S. Chrysostrum de fide & confessione Petri, in qua nunquam defectura ædificauit suam Ecclesiam; quòd idem est ac dicere: Ecclesiam esse super Petrum ædificatam.

Iunius cauillatur, Ecclesiam esse ædificatam super Petrum, ex Chrysostrum sententia; *non ut super fundamentum, sed ut super columnam.* Ingeniosa distinctio *columnæ & fundamenti.* Quasi columna & fundamentum hic non æquiualeant; idq; intelligamus, cuius auctoritate Ecclesie ædificium sustentatur, siue postea *columnam* siue *fundamentum* appellare libeat. VVitackerus de basi multa garrit, sed omnia extra propositum.

Nonò citat Bellarminus S. Cyrillum Alexandrinum, Psellum, Theophylactum, Euthymium: qui vocant *Petrum fundamentum & petram Ecclesie.* At non excludunt reliquos Apostolos, inquit Sutliuius, cum Savvbrando & VVitackero. Imò excludunt ab hac peculiari & propria ratione, qua fundamentum & petra Petro competunt; ut manifestè patet ex illorum verbis, quæ Bellarminus recitat.

Iunius clamat: *Ex allegoriâ nihil probari*. Non quaeritur, quid ex allegoriis probari queat, sed quid Pfellus de Petro senserit, sensit autem eum esse Apostolorum Principem, super quâ Dominus in Euangelio se Ecclesiam suam ædificaturum promiserit. Hunc verò animi sui sensum explicuit occasione eius, quod in Canticis scriptum est; *Crura eius sicut columna marmorea*: quod siue rectè, siue perperam ad Petrum retulerit; ipse certè planum testatumque fecit, iudicio suo, Petrum esse Apostolorum Principem & Ecclesiæ fundamentum. VVitackerus Pfellum vocat *obscurum*. Scilicet si Caluinista fuisset, sole lucidior fuisset.

Post Græcos patres producit Bellarminus Latinos, & in primis Tertullianum, secundo Cyprianum, tertio Hilarium. Sutliuius, Sibrandus, Iunius, VVitackerus, perstant in sua imaginatione; *Petrum dicit petram & fundamentum Ecclesiæ communi cum cæteris Apostolis ratione*. Sed testimonia Patrum in medio sunt; inspiciantur, & ex inspectione vanitas istorum diffugiet. Clarissimum S. Hilarij dictum in cap. 16. Matth. *6 in nuncupatione noui nominis felix Ecclesiæ fundamentum*, & c. *6 beatus cæli ianitor*, hoc quasi loliginis succo aspergit Iunius. *Hæc disputator accipit aquinoc, quæ de petra, non autem de Petro enunciantur*. Imò & de Petro, quia enunciantur, de illa Petra, quæ audiit: *Et super hanc petram ædificabo*, & c. Hæc autem petra, non est alia, quàm ipse Petrus: quia pro petra habet S. Hilarius illum, quem paulò post sic affatur. *O beatus cæli ianitor, cuius arbitrio clauis æterni aditus traduntur, cuius terrestris iudicium, præiudicata auctoritas sit in celo*.

Quartò citat Bellarminus S. Ambrosium, qui dicit, Petrum dici petram, quòd *tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem molæq; cõtineat*. Obicit Sutliuius: *Ambrosium alibi explicare sententiam suam*: nam in lib. de Incarnatione eum docere; *non carnem Petri, sed fidem Ecclesiæ fundamentum esse*. At fidem non absolutè; sed fidem Petri; quod idem est ac dicere, super Petrum ædificatam esse Ecclesiam, vt concedit ipse Bellarminus. *Dices, Bellarminus reprehendit in Erasmo, quod fidem dixerit Ecclesiæ fundamentum. Cum illud ipsum ipsemet nunc affirmet*. Verùm Erasmus non Petri fidem, sed fidem absolutè sumptam pro fundamento statuit; in quo reprehensionem meruit; & hoc ad marginem Hilarij in cap. 16. Matth. ineptè prorsus alleuit: vbi nullum de Fide verbù exstat, vt ostendit Bellarminus.

Oggerit Sutliuius, & cum illo Sibrandus vsque ad nausèam. Ambrosio alibi omnes *Christianos esse Petras*. Non abnuimus; sed nõ illa peculiari ratione, qua Petrus est *Petra*. VVitackerus dicit, in Ambrosio nihil esse, *quod nõ sit cõmune cæteris Apostolis*. Sed dicit tantù. Vbi probationes? Semper etiam hoc miscet VVitackerus. *Ambrosium & alios patres nihil de successoribus Petri dicere; cù hic de solo Petro, non de successoribus eius di-*

sputetur. Iunius clamat sermonem illù quadragesimum septimù, ex quo testimoniù Bellarminus petiit, *non esse Ambrosij, sed Maximi*: id pridem animaduertisse doctos, & stylù clamare. Hoc scilicet restabat, vt Crisis opitularetur rebus desperatis. Sit sermo ille S. Maximi. An ideo pondus testimonij eneruabitur? An non & Maximus est auctoritatis suo nomini non imparis in Ecclesia Dei? Nam quòd Iunius Bellarminum accusat, quasi seu Ambrosij seu Maximi *verba mutauerit*, calumnia est; nam illud in *actionibus*, pro *in nationibus*, erratum Typographicum est, non Bellarmini deprauatio.

Quintò, in medium prodit S. Hieronymus qui ait: Secundum metaphoram *Petra*, rectè dicitur ei (Petro) ædificabo Ecclesiam meam super te. Idem de sede Petri loquens *super hanc Petrà*, inquit, *ædificatam Ecclesiam scio*. Respondet Sutliuius; hoc contra Bellarminum facit, *nam si sedes Petri scio Ecclesiæ fundamentum, tum non Petrus*. Similiter, vt si diceret; si fides Petri est Ecclesiæ fundamentum; non ergo ipse Petrus. Quasi verò, qui sedem, hoc est, officium, auctoritatem, & potestatem Petri, Ecclesiæ fundamentum statuit, nõ ipsum Petrum pro Ecclesiæ fundamento habeat. Si dicam; doctrinam & eruditionem Magistri, esse fundamentum scholæ, an excludo ipsum Magistrum, in quo doctrina illa inest?

Quocirca ineptit hic VVitackerus, cum verbosè contendit, distingui hæc: *Ecclesiam esse ædificatam super Petrum: super cathedram Petri, super Petrà. super doctrinam, confessionem & fidem Petri*; formaliter scilicet, quâ *fides Petri*, non vt priuati hominis, sed vt publici & vniuersalis pastoris: Nam omnibus istis locutionibus vnu idemque re ipsa significatur. Friuola est & illa VVitackeri obiectiuncula Hieronymus dicit; *Ego nullum primum, nisi Christum sequor*, ergo Hieronymus non habuit Romanam sedem *pro Petra Ecclesiæ, quia alioquitudo, potuisset, imo necessariò debuisset dicere, se Damasum sequi*. Sed VVitackerus oculos & mentem aduertere debebat ad particulâ illam, Primum. Ait enim se, *nullum primum*, nempe, vt fidei suæ auctorem & inceptorem sequi, nisi Christum: nam quòd Damasum, vt fidei Christianæ summum Antistitem, doctorem & interpretem sequatur, tota Epistola illa 57. vt & quæ subiungitur, 58. singulis propemodum syllabis clamat.

Iunius hic iterum vt & VVitackerus, Bellarminù corruptelæ postulat: quòd pro vocabulo, *illam*, posuerit, *Hanc*. Qualis corruptela: cum idem prorsus significetur; siue dixerit S. Hieronymus: *Super illam Petram: siue, super hanc petram, Ecclesiam ædificatam scio*; quia manifestissimè per *illam*, seu per *hanc* Petram, Petri sedem intelligit: nam quòd Iunius solitâ audaciâ dicit, per *Petram* intelligi Christum, non Petrum aut Cathedram eius, vanissimum commentum est. Sic enim loquitur S. Hieronymus Damasum compellans:

beatitudinis tuæ, id est, *Cathedra Petri, communionem con-*
focior: super illam Petram, nempe super Cathedram
Petri, edificatam Ecclesiam scio.

Obicit Sibrandus cum Sutliuio: Hieronymus
 lib. 1. contra Iovinianum dicere; *Ecclesiam ex aquo su-*
per Apostolos edificatam esse; & omnes claves regni calo-
rum accepisse. Eandem obiectionem ingerit VVi-
 tackerus. Respondeo, hoc intelligendū de Apo-
 stolis præcisè, quæ Apostoli sunt: sic enim pares
 sunt, cum hac tamen paritate iungitur quædam
 imparitas, quatenus vnus reliquorum omnium
 caput constitutus est, vt schismatis tolleretur
 occasio, vt in eodem opere contra Iovinianum
 D. Hieronymus loquitur. An non & membra
 corporis præcisè qua membra, sunt inter se æ-
 qualia? Et tamen caput vtique præstantius est,
 quàm pes aut manus.

Sextò citatur S. Augustinus, qui in Psalmo
 contra partem Donati. *Numerate sacerdotes vel ab ipsa*
Petri sede: ipsa est Petra, quæ non vincit inferorum porta.
 Et serm. 15. de Sanctis dicit, *Petrus a Christo fundamē-*
tum Ecclesie nuncupatum: supra quod Ecclesiastici edificij
altitudo consurgit. Respondet Sibrandus & Sutliui-
 us: Augustinum hanc sententiam retractasse
 lib. 1. Retract. cap. 21. Mentiuntur; nam in illo
 ipso loco Retractionum liberum relinquit S.
 Augustinus lectori, vt eligat, quam volet, opi-
 nionem. *At hoc de electione assumentum est;* inquit
 Calvinista. Quo auctore? Qua fides Num veter-
 um codicum iussu? Minimè verò; sed au-
 thoritate nescio cuius Simonis Gulartij ex Cal-
 uiniani castris ignobilis lixæ, quem tanti pēdi-
 mus, quanti Sibrandum & Sutliuio: qui rursus
 oggannit; Augustinum Serm. 13. de verbis Do-
 mini reprehendere illos, *qui super homines edifica-*
re volebant Ecclesiam; dicentes: Ego sum Pauli, ego Apol-
do, ego verò Cephe. Merito istos reprehendit S. Au-
 gustinus, sed num similes illis, qui Ecclesiam su-
 per Petrum edificatam prædicant? Certè non
 homines, sed Christus, super Petrum edificauit
 Ecclesiam suam. Itaq; quod Christus fecit, hoc,
 vt rectè factum profiteamur & laudamus. Quod
 verò Corinthij illi agebant, qui ex imprudentia
 & nimio erga suos doctores amore, alterum al-
 teri præponendo, lites ferebant, & charitatem
 scindebant, id minimè approbamus.

Iunius ab insita sibi temeritate nil recedens,
 priorem S. Augustini locum sic interpretatur.
Numerate inde ab eo tempore, quo Petrus in Ecclesia se-
dit, & Apostoli, nimirum synodo hic vnà comprehensi.
 Quod sæpius testatus sum, id denuo testor, me
 vix vidisse sectarium proiectioris audaciæ in Pa-
 trum dictis deprauandis, & peruersarum inter-
 pretationum nebula obscurandis, quàm sit iste
 Iunius. Quid enim sententiæ S. Augustini magis
 aduersatur, quàm hæc eius fictio? Ait S. Augu-
 stinus, Donatistas alloquens: *Numerate sacerdotes*
vel ab ipsa sede Petri, hoc est, numerate seriem Pon-
tificum Romanorum ducto exordio à Petro.
Et in ordine illo Patrum (Pontificum Romanorum)

A. *qui cui successit, videte.* Hæc mens S. Augustini,
 hic apertissimus sensus. Ille tamen proiecta frō-
 te. *Numerate sacerdotes ab eo tempore, quo Petrus in Ec-*
clesia sedet; & quo sederunt in Ecclesia Apostoli: Cum
 de reliquis Apostolis S. Augustinus nullum pe-
 nitus verbum faciat; & impossibile sit numera-
 re sacerdotes, qui in Ecclesia post Apostolos vi-
 xerunt, nisi ad certam sedem seu Cathedram de-
 ueniatur. Et quis veterū vnquam per *sedem Petri*
 aliud intellexit, quàm Cathedram Romanā: ad
 cuius successione, vt alibi rā Donatistas quàm
 alios Hæreticos, ita & hic eosdem Donatistas
 S. Augustinus ablegauit, communi patrum exē-
 plo, qui contumaciam simul & nouitatem hæ-
 reticorum ex successione serie, præsertim Ec-
 clesie Romanæ, reuincere & redarguere con-
 suerant.

VVitackerus in Criticum transformatus,
 mutaret libenter *Ipsa, in Ipse*, vt ad *Petrum* refera-
 tur, non ad *sedem Petri*. At quid lucri inde repor-
 tabit? An non etiam tunc conficietur, Petrum ef-
 se illam Petram, super quam ædificata est Eccle-
 sia? Quàm verò hoc ad VVitackeri palatum, eo
 sensu, qui verus est, non eo, quem cum gregali-
 bus suis comminiscitur VVitackerus? qui etiam
 cauillatur per *sedem Petri* non posse intelligi *suc-*
cessionem Episcoporum seu sacerdotum: Quasi quis
 quam sit, qui præcisè per *Petri sedem* successione
 intelligat; & non potius per integra D. Augusti-
 ni verba: *Numerate sacerdotes vel ab ipsa Petri sede,* hoc
 est, numerate sacerdotes, qui sedem Petri tenuerunt?
 An hæc non indicant successione? Nec
 quisquam dicit, ipsam successione Episcopo-
 rum in sede Petri, dici *Petram*: sed ipsam *Petri sedem*,
 in qua ista successio, *Petram* nominamus. Sed te-
 nebrionibus tenebris omnia inuoluere, nulla
 penitus est religio.

Obstrepiunt Iunius. *Duplicem fallaciam fruit Bel-*
larminus. (Tu, Calvinista, duplicem Pseudologi-
 am.) *Vnam, amphibolie, cum sedem Petri pro Ecclesia*
Romana hic accipit (Atqui pro hac Ecclesia acci-
 piendam esse, luce dilucidius est ex S. Augusti-
 ni oratione & intentione; quidquid tu, Calui-
 niane Cæce, fumi, contra hanc lucem euomas.)
Secundam, figura dictionis, cum locutionem istam, ab
ipsa sede Petri, perinde accipit, ac si in ipsa sede Augustinus
dixisset. Sed mentitur Iunius. Nam Bellarminus
 non alio sensu D. Augustini verba accipit, quàm
 eo, quem præ se ferunt; qui est iste; *Numerate sa-*
cerdotes, ab ipsa Petri sede, id est, illos, qui ab exor-
 dio sedis illius sibi mutuò successerunt.

Vltimò profert Bellarminus S. Maximum,
 S. Paulinum, S. Leonem, S. Gregorium, Sutli-
 uio & Sibrādus e hordā eadem perpetim ober-
 rantes respondent, Petrum dici *Petram & funda-*
mentum communi cum cæteris Apostolis ratio-
 ne. Sed verba Patrum hanc interpretationem nō
 admittunt, vt patebit consideranti. Garrit etiam
 Sutliuius nescio quid de firmitate, & soliditate
 fidei, seu confessionis, quàm Petrus edidit.

Sed iam vidimus, hæc & similia nil aliud esse, quàm vulpina hæreticorum diuerticula; quandoquidem eòdem sensus recidit, siue super *Petrum* siue super *fidem & confessionem* Petri Ecclesiã ædificatam profiteamur, vt Bellarminus apertè fatetur.

Iunius præter suas *æquiuocaciones*, quibus vbi-que rem gerit, & communem illam *Petra* rationem, toties ingeminatam; vix quidquam adducit, nisi magni pendendum quis censeat, quod S. Leonem conuiciis incesit, eumque in causa Petri & sua nimis *hyperbolicum* fuisse dicit, insigni sanæ documentò obseruantiz in sanctos Patres, qua istorum pectora flagrant.

Postquam Bellarminus probauit, Petram Matth. 16. esse ipsum Petrum Apostolum, demòstrare aggreditur, *Petri* nomine non intelligi omnes fideles, vt volebat Erasmus, qui opinionem suam stabilire conabatur ex Origene Tract. 1. in Matthæum. Respondet Bellarminus: Origenem allegoricè locum illum: *Tu es Petrus*; explanasse, non literaliter. Vociferatur Iunius. *Imò anagogicè, siue analogicè, ac non allegoricè.* Imò allegoricè, quidquid tu contrà mussites. Sed sumendo allegoriam latè pro sensu spirituali seu mystico, sic enim & Bellarminus sumpsit: Nec aliter suum *Anagogicum* vel *analogicum* sensum accipere hoc loco potest Iunius, cum clarum sit, expositionè Origene non esse *anagogicam*, strictè sumendo *Anagen*: exploratumque item in scholis Theologicis habeatur, sensum *analogicum* non esse propriam speciem sensus literalis vel mystici seu spiritualis, sed affectionem vtriusque.

Mox relabitur Iunius ad veterem illam naniam, *Petrum Origene esse Petram communi omnibus Apostolorum ratione*. Sed vbi-que desit probatio. Ait Bellarminus, si omnes fideles sunt ista Petra, de qua Matth. 16. super quam fundatur Ecclesia, omnes erunt fundamentum. Clamat Iunius, *Negatur ista consequentia*. Mox iterum insulse declamitat de fundamento propriè & impropriè dicto. At siue hoc, siue illo modo sumas *fundamentum*, non euades, quò minus concedere debeas, omnes fideles esse fundamentum; quia fundamentum est illud, quo ædificiũ fundatur, neque hanc notionem & Etymologiam nominis quisquam sanæ mentis inficiari potest; si ergo omnes fideles fundant Ecclesiam, vbi erunt reliquæ partes huius ædificij, vt parietes, & tectum?

Sutliuius ait, non esse absurdum, vt vniuersi fideles sint fundamentum, hoc enim non obstare, quo minus subeant vicem aliarum quoque in hoc ædificio partium: nam nostro iudicio, Petrũ, & Romanos Pontifices super Christum fundari, & tamen *fundamentum & Petram* dici. At dispar est ratio, & quidem admodum dispar: nam respectu primarij fundamenti, quod Christus est; scimus, omnes simpliciter homines esse spiritualis huius ædificij partes, quandoquidem, omnes fundamē-

tur in Christo, vt in suo primario fundamento. At inter has ipsas partes vna est, quæ respectu cæterarum proximum à Christo, hoc est, secundarium fundamentum est, propria sibi & peculiari ratione, cum cæteris non communi. Hoc respectu negamus, Petrum vel Pontificem Romanum, quæ talis est, esse ædificij huius partem; prout pars à fundamento distinguitur, & fundamento innititur; neque enim Petri legitimus successor, quæ talis, aliò fundamento in hac spiritali domo nititur; quàm Christo, primario fundamento, tametsi vt homo priuatus rectè etiam pars huius ædificij dici queat, & niti quoque seipso, vt Pontifex, hoc est, vt fundamentum Ecclesiæ est. Si igitur omnes fideles promiscuè essent Ecclesiæ fundamenta, eo modo, quo Petrus, ve etiã generali illa, qua cæteri Apostoli, pastores & doctores, fundamenta Ecclesiæ nominantur, profectò nulli huius ædificij parietes, relinquerentur, nullumque tectum: Nam vbi omnes ex æquo sunt fundamenta, aliæ partes locũ nullum inueniunt. Nec quidquam occurrat ipsi etiam VVitackero, quid adhuc responderet; præter maledicta & conuicia.

Ingentibus contumeliis lacerat Sutliuius Bellarminum; quòd hic dixit: sensum proprium, & immediatum, & literalem loci illius; *Tu es Petrus, & super hanc petram, &c.* esse hunc, vt per petram intelligatur Petrus: Vociferatur Sutliuius. *Mirum, ni præ studio erga suum Pontificem insaniat Bellarminus. Quis enim vnquam, præter ipsum, dixit; hæc verba literaliter esse accipienda & proprie?* Litteraliter hæc verba esse accipiendã, omnes illi concordĩ voce dixerunt, & etiã nunc dicunt, quibus perspectum est, sensum metaphoricum ad sensum literalem pertinere: seu, sensus literalis veram speciem esse. Si hoc à suo *VVirgiffio* non didicit Sutliuius, Minerual, si quod per soluit, reposcat licet. Propriè item illa verba accipiuntur, non respectu ad metaphoram; sic enim sensus metaphoricus non est proprius; sed respectu ad generalem illam fundamēti rationem, qua cæteri Apostoli, Prophetæ, pastores & doctores Ecclesiæ fundamenta appellantur. An non ipsi Caluini, Iunius, Sibrandus, Sutliuius, in ipso metaphorico *Petra & fundamenti* significato, propriũ sensum statuunt, cum toties clamitant; Christũ propriè esse *Petram & fundamentum* Ecclesiæ; impropriè Petrum? Si ipsis *sine insania* metaphoricum sensum certo respectu nominare licet proprium, cur tanto piaculo se obstringere censendus est Bellarminus, quando idem facit?

Ait Bellarminus: non posse dici Ecclesiam esse ædificatam super fidem absolutè, & sine relatione ad Petrum. Respondet Sutliuius; *Quasi verò non satis sit nobis Ecclesiam esse fundatam super fidem aut confessionem Petri cum respectu ad Christum, vt omnis eneruetur argumenti Bellarmimiani vis & efficacia. Si fidem Petri nominas, eam ergo fidem non absolutè, sed cũ relatione ad Petrum consideras. Qua*

cōsideratione, annon fatetur palam Bellarminus idem esse dicere *super Petrum*, & *super Petri fidem*; Ecclesiam esse fundatam, cum Petrus ratione indefectibilis suæ fidei sit petra firmissima, totam Ecclesiam sustentans: quæ Petri nunquam defectura fides Deum seu Christum sine dubio respicit?

Contrà argumentatur Sutliuius. *Petrus per se subsistit, Fides Petri supra Christum recumbit. Ergo non est idem dicere; Ecclesiam esse edificatam super Petrum. & super fidem Petri.* Perinde ac si quis diceret, *non esse idem; scholam esse edificatam super magistrum*; hoc est, niti auctoritate & doctrina Magistris; & *scholam esse edificatam super doctrinam Magistris*; quia Magister per se subsistit; doctrina in obiecta sua fertur, & in iis quasi recumbit. Subtilis prorsus & Sutliuius non indigna obiectio; qui videtur sibi imaginari, *fidem Petri sic supra Christum recumbere*, quemadmodum S. Ioannes in vltima cœna supra petrus Domini recubuit: quasi verò fides aliter in Christum tendat, quam vt in auctorem, & vt omnia adus intellectus in obiectum suum, tanquam in terminum, ferri solet.

VVitackerus hîc, præter morem, subtilis est: nam per *fidem & confessionem Petri*, intelligit Christum, & hoc suo inaudito intellectu Caluinum & Lutherum in concordiam redigit. Si fides & confessio Petri est Christus, quia aliquando *fides* accipitur pro obiecto fidei, seu pro eo, quod creditur; vt dicit VVitackerus, sequitur, cuiuscunque etiam alterius fidelis fidem & confessionem, esse Christum; quia credit & confitetur Christum, quæ Petrus credidit & confessus est. At bono stomacho eum esse oportet, qui sibi persuadeat auctum tendentem in obiectum, & ipsum obiectum nõ differre, sed vnum idemque esse. Post hanc inscitiam fit VVitackerus Battus, & ea, quæ supra de Petro & petra ineptè garruerat, ineptius nũc reponit. Quæ non tango, tacta iam satis supra.

Oggrunnit Sutliuius: nunquam asserunt Patres, Petrum obtinuisse, vt esset *Petra*, propter meritum fidei, vel, esse fundamentum Ecclesie respectu Petri, vt mentitur Bellarminus. Video tibi non satis esse mētiri absolutè & sine iniuria alterius; nisi mentiendo alium eiusdem culpæ insimules. Quid? An nõ dicunt patres, Petrum *promeruisse*, vt esset petra & Princeps Ecclesie; An non vidisti hæc apud Bellarminum ex S. Hilario verba; *super eminentem beatæ fidei suæ confessione locum promeruit*. Quid est Petrum beatæ fidei suæ confessione promereri *super eminentem locum*, nisi promereri, vt sit princeps, caput, & fundamentum Ecclesie? Illud alterum de *fundamento Ecclesie* respectu Petri, æquè friuolum est figmentum, quando quidem Patres aperte dicunt; Petrum esse petram, basin & fundamentum Ecclesie, vt iam vidimus, visuri illud sapius.

Tandem verbosum hoc suum caput coronat Sutliuius Battologica & tautologica coronide;

& quæ iam crebrò absque probatione nobis decantarat; iterum omnis probationis expertia insulse ingerit, *scilicet vt spissum possit componere librum*.

Nec Iunius suis in excerptis carpit aliquid, quod singulari refutatione egeat, nisi quis expectat, vt quoties Iunius illa sua ingeminat: *Negatur consequens: hoc dicitur proprie, hoc improprie, hoc utrumque; hoc analogicè; hoc essentialiter, hoc communi ratione; hoc peculiari; hoc non simpliciter: hoc utrumque: hoc negamus, utrumque negamus*; ego semper ineptiæ Iunianæ lectorem commonefaciam, quasi ignotum sit, Iunium non alia, quàm huiusmodi nauici & retusa spicula in Bellarminum vibrare. *Apage nugas istas nugacissimas*, clamat ipsemet Iunius sub finem huius capituli: Silere tamen nequeo, quàm Iunius sit acer vindex honoris Augustiniani. Dixerat Bellarminus sententiam S. Augustini natam fuisse ex Hebræi sermonis ignorantia, quòd putarit *Cepham*, hoc est, *Petrum*, non idem esse cum *Petra*, sed denominatiuum *Petræ*, quasi *Petrinum* vel *Petreium*. Hic Augustini caussidicus ex schola Caluini fidelissimus. *Hæc reprehensione Augustinus quidem in speciem petitur; at reuera Matthæus Euangelista configitur, qui Græcè scripsit* (quo argumēto id probas?) *aut quisquū fuit interpretis?* Hæc omnia mendaciis securè deputa; quia siue Matthæus scripserit Hebraica veteri, siue Syriaca lingua; siue Græca; & siue Apostolus, siue vir Apostolicus hoc Euangelium in Græcam linguam transtulerit, nullam penitus vel illi vel huic litem mouet Bellarminus; quia Matthæus, si scripsit Syriacè, *Cepham* utrobique eodem significato, nempe pro petra sumpsit, & Græcus *Petrum* & *petram* pro eodem posuit. Quia idem est: Tu es *Petrus* & *super hanc petram*, &c. cum his: Tu es *Petrus*, & *super hunc Petrum*, &c. Tu es *petra*, & *super hanc petram*, &c. Tota quæstio est de S. Augustino; quem ait Bellarminus, vim nominis *Cepha* non satis afsecutum, quia existimauit non esse *petram* vel *saxum*, sed denominatiuum *Petræ* vel *saxi*; atque adeo sensum hunc esse; Tu es *Cepha*, seu *Petrus*, hoc est, *Petrinus* seu *saxeus* & *super hanc petram*, &c. Quod secus habet, vt ostendit Bellarminus.

Exsurgit & VVitackerus pro defensione S. Augustini contra Bellarminum. Scilicet his defensoribus, hoc est, summis Patrum contemptoribus egent sancti Patres. Quam enim VVitackerus sit reuerens Patrum, docent hæc eius in sanctum Epiphanium conuicia. *Quam de illis testimoniis* (allatis ab Aërio hæretico) *ineptè ac pueriliter Epiphanius responderit, omnes videre possunt*, &c. *Miror tantum Theologum, qui sibi sumpsit, vt omnes hæreticos refutaret, non vidisse quàm turpiter hallucinaretur*. Similia reuerentiæ specimina passim reperies in VVitackero.

Postquam Sibrandus lib. 2. de Pontificibus, tribus primis capitibus, hoc caput decimum

Bellarmini futiliter oppugnavit, subiungit deinceps duo alia capita quartū videlicet & quintum, quorum illo probare nititur; *Petrum non esse fundamentum Ecclesie*; hoc autem; *Christum esse univērsam Ecclesiam fundamentum*. Sutliuius primo capite libri sui secundi idem argumentum verbosè tractat, & longè adhuc loquaciùs seu VVitackerus, seu VVitackerianus Baccalaureus. Sed omnia corruunt partim ex dictis, partim ex dicendis, partim hac distinctione adhibita: Christum esse primarium Ecclesie fundamentum; Petrum secundarium, sed tamen proximum infra Christum, (tametsi VVitackerus, audita hac distinctione, ringitur) Reliquos Apostolos, doctores & Pastores Ecclesie fundamenta esse, sed generali quadam ratione; quatenus omnis ille, cuius doctrina & auctoritate Ecclesie ædificium sustentatur, fundamentum dici potest. Nec necesse est, ut istos Battologos & Tautologos βαττολογῶντας & τωτολογῶντας, quocunque amentie impetu, abripiuntur, perpetim insequamur. Mirificè porrò excellunt duo isti Calviniani Sibrandus & Sutliuius in eiusdem rei loquacissimis iterationibus, ut quis eorum nānias decies & sæpius regestas vix sine stomachi euerfione legere queat.

CAPVT XI.

Quid sit super petram ædificari Ecclesiam Matth. 16.

N frustillis Iunij ad hoc caput, nihil inuenio, quod non per se euanescat. Indignatur, ut & VVitackerus, quòd Bellarminus dixit, aduersarios parum laborare quid sit super petram ædificari Ecclesiam. *Contumeliosè dictum*, inquit Iunius, *nam reuera magis & religiosius de ædificatione laborant, qui eam nouerunt Christo imponi oportere, quàm ij, qui Petro*. Quasi verò, qui Petro eam impositam credunt, Christum excludant; & cum super Petrum ædificent, non pariter super Christum ædificent; illi autem, qui se super Christum ædificare ferunt; excluso Petro, non potius super suum cerebrum, quàm super Christum, fabricam, quam moliuntur, ædificent.

Danzus arbitratur hoc & septemdecim capita, quæ sequuntur, sine damno suo & suorum prætermitti potuisse. In quo me adstipulatorem habet; quin & hoc addo, totam de Pontifice Controversiam, sine vilo Calvinistarum detrimento potuisse vel non nasci, vel natam mox interire. Sed nosse debet Danzus, Bellarminum non eo sine ad scribendum mentem appulisse, ut hæresi profit, sed ut obsit; magno eorum bono, qui hæreseos labè infecti sunt: quemadmodum & Medicus non commentatur de morbis, ut morbis profit, sed ut iis, qui morbis distinentur, opem ferat.

A Mentitur Danzus, *Bellarminum vi veritatis adductum sateri, etiam reliquos Apostolos esse Ecclesie fundamenta, & quidem eodem duntaxat modo, quo Petrus est fundamentum Ecclesie*. Inspiciatur solummodo Bellarminus in hoc capite; è vestigio in fumum abibit Danzana vaniloquentia. Obiicit, Petrum & reliquos Apostolos tantum fuisse ministerialia fundamenta; ergo paria: Idem occentat ad nauseam vsque VVitackerus. Respondeo, consequentiam nullius esse pretij: quia est similis huic. *Hic vel ille Rex varios habet ministros; ergo omnes inter se sunt pares*. Num necesse est, ut ministri omnes in Aulis Principum inter se sint æquales? Par igitur erit cocus Aulicus præfecto Aulico. Et Ianio, Cancellario: quia omnes sunt ministri Aulae.

B VVitackerus suam Logodædaliā hinc egregiè exercet. Quam si ex liberrimo, in quo exultat campo, limite quopiam circumscribere velis, offerent se tibi hæc vel similes morologiæ. *Fundamenti est sustinere, & ab interitu vindicare: solus Christus hoc potest, ergo solus Christus est fundamentum Ecclesie*. II. *Causa efficiens ædificationis non est fundamentum, quia fundamentum est quiddam internum & pars ædificij, causa verò efficiens est aliquid externum, neque vlla pars ædificij: sed Petrus est causa efficiens ædificij Ecclesie; ergo non est fundamentum*. Tu Maiori VVitackerianæ, hoc est, deliræ & anili, subiunge. *Sed Christus est causa efficiens ædificij Ecclesie. Apostoli sunt causa efficiens ædificij Ecclesie*. Quā Minorem VVitackerus reiicere nō poterit. Tum infer hanc conclusionem. *Ergo Christus non est fundamentum Ecclesie. Ergo & Apostoli non sunt fundamentum Ecclesie*. Et tamen VVitackerus, ad rauium vsque clamat; *Christum esse fundamentum Ecclesie, & quidem vnicum: cui vnico fundamento cogitur postea adiungere aliud, nempe Prophetas & Apostolos, supra quos Ecclesiam ædificatam esse S. Paulus apertè tradit*. His & huius generis aliis fumis perquam crassis illudit VVitackerus simplicium oculis. An non enim crassissimus fumus est? *Architectus ædificij non est fundamentum ædificij. Petrus est architectus ædificij Ecclesie; ergo Petrus non est fundamentum ædificij Ecclesie*. Si quidquam momenti in hoc informi delirio inest, euincet nec Christum, nec Apostolos suo quodam modo esse Ecclesie fundamenta, ut iam antea dictum est. Quæ VVitackerus contra Patrum testimonia deblaterat, alibi partim profligata sunt, partim adhuc profligabuntur.

CAPVT XII.

*Quis sit ille, cui dicitur, Tibi dabo
claves Matth. 16.*

DANÆVS circa hoc itidem caput nil nisi Danæus est. Præloquij loco Mentitur. I. *Bellarminum actum agere.* II. *Bellarminum conari tenebras minus oculari offundere.* III. *Bellarminum pro parabolica significatione, ponere debuisse: anagogicam & metonymicam, aut symbolicam: nam parabolicam esse ineptissimam.* An igitur ineptissimæ erūt tot parabolicæ significationes & repræsentationes, quibus sacra scriptura frequentissimè vtitur? *Qui vnquam vel fando audiuit, clamat Danæus, esse parabolam, cum quidpiam procuratorio alterius nomine gerimus: velut, cum quis sui Principi nomine legatus claves vrbi alicuius accipit. Noturnate Intemperie, Bellarmino, agebant, cū hæc scriberes, & hoc parabolam appellares.* Mænades, opinor, te, Calvinista, exagitabāt, quādo istas criminationes in chartam expuebas: Non dicit Bellarminus, esse parabolam, cum quis procuratorio nomine claves ciuitatis accipit; quis enim tam cæcus est, qui non videat; actionem illam esse rem veram? Sed in hoc ait parabolicam significationem latere, quod procurator ille vel legatus nihil potestatis pro se accipit, sed pro illo, cuius personam gerit. nam vt rectè dicit Bellarminus, tunc vnum per aliud parabolicè significatur, quando res verè gesta, nulla proponitur, sed aliquid verisimile fingitur ad aliud significandum: quod hic fit; nam licet illa externa clauium traditio sit res quædam vera & realis; nulla tamen hîc res verè gesta est ratione potestatis in ordine ad procuratorem seu legatum; quia nihil potestatis ei confertur; sed tota illa actio parabolicè significat & repræsentat, eam potestatem, quam is accipit, cuius personam procurator sustinet. Hæc si effrenis Danæi mens considerasset; forsitan in tantas lædorias non erupisset.

Iunius oggerit; diuisionem in significationem seu repræsentationem historicam & parabolicam non esse sufficientem. *Nam tertium prætereagenus esse repræsentationis, quod fit ἐν ἑαυτῷ, siue partiariè: Cum quis & suam priuatam personam gerit, & personam communitatis; suoque priuato nomine; quatenus communitatis pars est, partialiter; & nomine item communitatis, vel potius communitas per ipsam aliquid communiter accipit: Et hunc suum significationis & repræsentationis modum contendit Iunius obseruatum in traditione clauium Petro facta. Verùm vt iste, quem adfert, repræsentationis modus, locum alicubi habere possit, & re ipsa itidem habeat; attamè in præsentiloco nec habet, nec habere potest; vt multis rationibus ostendit Bellarminus, quas Iunius arrosit quidem, sed non erōsit, vt postea videbimus. Et meritò à Bellarmino prætermisus est: cum*

A sectarij plerunque dicant, Petrum, vt singularis homo est, nihil accepisse; sed præcisè vt gerebat personam Ecclesiæ, atque adeo eo pacto se se habuisse, vt se habet procurator, vel legatus, qui accipiendo claves ciuitatis, nihil pro se sed totam potestatem pro Domino suo accipit.

Sed Iunius, cæteris acutior, animaduertit id, quod toti communitati traditur vel traditum creditur, pertinere ad singulas partes communitatis, etiam sigillatim sumptas: quo fit, vt Petrus non plus potestatis acceperit, quàm quilibet alius Fidelis, qui communitatis illius, hoc est, Ecclesiæ, pars est, ex deliratione Iunij, non ex veritatis sensu. Sed de his postea.

B Ait Bellarminus, Petrum non parabolicè, sed historicè personam Ecclesiæ gessisse, ita nimirum vt ipse verè, principaliter & immediatè claves acceperit, & simul eas accipiendo significauerit vniuersam Ecclesiam suo quodam modo deinceps accepturam: atque adeo illud; *Tibi dabo*; personam Petri designare: quod copiosè Bellarminus demonstrat. Respondet Sutilius, *argumentum pro plenitudine potestatis Petro concessæ ductum ex his verbis; Tibi dabo claves regni cælorum, &c. multū nominibus esse vitiosum. I. quia hic nihil Petro datum est, sed promissum dantaxat.* An non hoc palam affirmat Bellarminus? Promissum est hic aliquid Petro. Sed quid? Plenitudo clauium, seu potestatis. An Christum tu mendacem existimas, qui quod tam asseueranter pollicitus est, non perfoluerit?

C Secundò dicit Sutilius, nullas hîc promissas esse Petro claves, quas non acceperint etiam alij Apostoli Matth. 18. & Ioann. 20. Sed dicit tantum, non probat. Claves sortiti sunt & reliqui Apostoli, & hoc asserūt Patres: Sed plenitudinem clauium & independentiam à quocunque homine, solus Petrus: neque vllus veterum hanc Petri prærogatiuam cum cæteris Apostolis communem facit.

D Tertiò obiicit Battus Sutilianus: *nihil hic Petro datum aut promissum, quod non etiam reliquorum Apostolorum commune fuerit.* An non satis tibi erat hoc semel absque probatione asseruisse? Quid opus erat hac inani repetitione? Bacchantur in illos Auctores, qui docent, solum Petrum immediatè à Christo, reliquos Apostolos à Petro potestatem accepisse. *Si id ita esset, inquit, sequeretur reliquos Apostolos non fuisse Christi, sed Petri Apostolos.* Nihil minus sequitur, quia Turrecremata, de cuius opinione Bellarminus infra cap. 23. non dicit reliquos Apostolos à Petro accepisse, *Apostolicam potestatem, sed Episcopalem consecrationem.* Nam potestatem & functionem Apostolicam acceperunt Apostoli immediatè ab ipso Christo, vt notum est ex historia Evangelica. Deinde

licet

licet Apostoli, etiam Apostolicam functionem & potestatem à Petro accepissent; sequela tamen Sutliuij futilis foret; quia Petrus constituendo Apostolos, eisque Apostolicam potestatem impertiendo; Christi, non suos Apostolos fecisset; Sicuti iam Episcopi, quando sacerdotibus conferunt potestatem Ecclesiasticam; non suos, sed Christi seruos faciunt.

Obiicit Sutliuius. *Si soli Petro clauium summa potestas data fuisset, tanquam Petri, & non vt Ecclesie & Apostolorum personam gerenti, tum mortuo Petro, in omnia clauium intercidisset.* Respondeo, hoc non sequi, nam vt postea probabit Bellarminus; traditio clauium regni cælorum, ad Petrum & omnes successores eius spectat. Gessit autem Petrus aliquomodo personam Ecclesie, vt antea dictum, sed non eo modo, quem Hæretici somniant.

Oggrunnit Sutliuius. *Si per clauis intelligeretur summa potestas, tunc omnes sacerdotes essent summi Pontifices; & Apostoli, quibus certum est, datas fuisse clauis, omnes aequales fuissent Petro.* Respondeo, hoc non sequi; non enim dicimus clauis in sacris litteris vbiq; significare summam potestatem, sed illas clauis, quæ Petro promissæ sunt Matth. 16. summæ potestatis indices esse dicimus. Istæ nec dantur sacerdotibus, nec reliquis Apostolis vnquam fuerunt datæ.

Cauillatur deniq; Sutliuius: *hinc confici, non Reges; sed Ianitores & clauium custodes; summos esse Rerū publicarum moderatores.* Ecclesie summus moderator fuit Petrus, & nunc est successor Petri, clauiger summus, & supremus cæli ianitor. Nihil hoc præiudicat politicis Regibus & principibus; quorum gubernationem Ecclesiastica Monarchia minimè euertit.

Cæterum Petro immediatè & principaliter clauis regni cælorum collatâ esse, ostendit primò Bellarminus ex circumstantiis orationis Christi. Ex pronomine, inquam, *Tibi.* Ex nomine primo Petri; *Beatus es Simon.* Ex nomine Patris sui. *Bar Iona. Filius Iona.* Ex nomine recens imposito: *Tu es Petrus, &c.* Sutliuius varia hic nugatur, & multifariam criminatur, omnia sursum deorsumque vertens ac miscens; & ea opponit Bellarmini argumento, quæ ipsemet Bellarminus refellit. Refutationes dissimulat, negarriendi occasio præcidatur, vt; *Petrum nomine omnium clauis regni cælorum accepisse. Petrum loco omnium Apostolorum ad Christi questionem respondisse. Petrum gessisse personam seu figuram Ecclesie;* & id genus alia, ad quæ Bellarminus sigillatim & accuratè respondet. nam Petrus pro se, pro sua persona, & vt infra ostendetur, pro suis duntaxat successoribus clauis regni cælorum accepit: Quia dictum est, illi; *Tibi dabo clauis regni cælorum; tibi, qui me confessus es, ex reuelatione cælesti; tibi Petro, tibi Simoni, tibi filio Ionæ, nec nomine aliorum vel Ecclesie, aliter has clauis hoc est, plenitudinem clauium,*

A & summam potestatem accepit; quàm quatenus erat, vel futurus erat caput Ecclesie; nam & ciuitas aliquo modo accipit, quod princeps ciuitatis accipit. Item quatenus acceptam potestatem cum Ecclesia, hoc est, cum reliquis Ecclesie Ministris partialiter communicare debebat; nam ipsa plenitudo potestatis cum nullo alio communicari potest; imò neque Apostolis à Christo communicata est; tamen iurisdictionem in totum terrarum orbem à Christo acceperint; quia non acceperunt independentem à Petro, nec cum priuilegio eam transmittendi ad posteros. Nomine item omnium Apostolorum respondit, non ex eorum commissione; vel delegatione, vel, vt eorum præco; sed vt eorum os, & caput ac princeps futurus.

B *Hoc nihil aliud est, inquit Sutliuius, quàm somnium nobis suum narrare; ostendat enim, monarcham fuisse, & solum accepisse clauis, vt eas aliis communicaret. ostendat, inquam, Petrum aliis Apostolis eas communicasse, hic certamen cernitur, in hoc cardine causa vertitur. Hic specimen sui ingenij ostendere potest, quid ergo cessat? Quàm animosè. Quasi verò Bellarminus hoc non accuratissimè ostenderit. At tu hanc ostensionem non vides. Quid mirum? Oculis careas. Si ipse Petrus ex beatorum sedibus descenderet, & hanc veritatem tibi sanctè affirmaret, argumentisque comprobaret, nescio num ei fidem habiturus esses. Monarcha, & Princeps Ecclesia nondum quidem re ipsa erat S. Petrus, quando hanc confessionem edidit; sed iam diuino decreto & designatione Christi talis erat. Hinc cum Patres aiunt eum respondisse nomine aliorum, vt principem, & vt caput aliorum; ad id respiciunt, quod iam diuino decreto sancitum, & paulò post re ipsa perficiendum erat. Si tibi modus iste loquendi Patrum non arridet; dic Petrum nomine aliorum respondisse; quatenus alij Apostoli responsum Petri per approbationem quodammodo fecerunt suum: sic enim ex eorum aliqua ratione factus est, quemadmodum quiuis os aliorum dici potest, qui loquitur, quæ alij suffragio suo tacitè vel apertè confirmant. Et sanè non iniuriâ miraretur quis; cur, si præclara illa confessio non tantum per approbationem, sed aliquo propiore & magis proprio modo ad omnes Apostolos pertinuit; Christus orationem totam ad Petrum direxerit, & quidem in singulari: *Beatus es Simon, Bar Iona; quia caro & sanguis non reuelauit tibi. Cur non dixit? Beati estis vos Apostoli, quia caro & sanguis hoc vobis non reuelauit. Item. Et ego dico tibi; quia tu es Petrus, & super hanc petram, &c. Cur non dixit? Et ego dico vobis; quia vos estis Apostoli, & super hos Apostolos edificabo Ecclesiam meam. Item. Et tibi dabo clauis regni cælorum, &c. Cur non? & vobis dabo clauis regni cælorum. Item, quodcumq; ligaueris, &c. quodcumq; solueris, &c. Cur non? quodcumq; ligaueris, &c. quodcumq; solueris, &c. nam vt confessio ad omnes spectauit, prout spectauit, si non mentiuntur sectarij; sic & merces confessionis ad**

omnes spectare deberet. Et si ad omnes spectasset, Christus non vnicū Petrum allocutus fuisset.

Perquam ridiculi verò sunt aduersarij cum ex singularibus vocabulis pluralia nobis cudūt: cum, inquam, illis: *Beatus es Simon Bar Iona. est idem, quod: Beati estis vos Apostoli: & tibi: idem, quod vobis, & tu, idem quod vos: & Petrus, idem, quod ceteri Apostoli.* Et duo illa verba: *ligaueris, solueris: idem, quod ligaueris, solueris, &c.* Egregij profecto sunt isti non modò numerorum, sed & rerum transformatores. Mentitur autem Sutliuius. Cum ait; *Postea displicere Bellarmino, quòd dixit: Petrum nomine omnium respondisse.* Vbi hoc displicet Bellarmino? Vbi hoc reuocat? Mentitur iterum, cum ita loqui Bellarminum fingit: *Petrum nomine omnium respondisse, ipsum enim nescientibus reliquū quid dictū esset, pro reliquū respondisse.* Non sunt hæc Bellarmini verba, sed Sutliuiana mendacia, vt & hoc, quod subnectit. *Bellarminum hac in re non tantum litigare cum Chrystomo, Hieronymo, & Augustino, sed & seum:* Sed impositam sibi à Beza calumniatoris personam, hic quoque Sutliuius strenuè agit: nam reliquos Apostolos nesciuisse, quid Petrus responsurus esset, donec responsum re ipsa audierunt, inde liquet; quia Christus manifestè testatur, responsum hoc Petro à cælesti patre fuisse reuelatum. Petro, inquam, & quidem soli: *quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est.* Qua igitur ratione scire potuerunt, quid Petrus responsurus esset, antequam responderet, cum probabile sit, hanc reuelationem eo ipso tempore Petro fuisse factā, quando CHRISTVS discipulos interrogauit: *Quem dicunt homines esse filium hominis?*

Ait Bellarminus. Si Petrus nomine omnium, videlicet vt præco, aut vt commissarius, respondisset; tunc hoc fecisset, vel quòd cæteri hæc prouinciam illi demandassent, vel quòd sciret, quid illi responsuri essent: neutrum dici posse ostendit Bellarminus. VVitackerus audaciter affirmat, *Apostolos Petro respondendi partes mandasse.* Vbi hoc scriptum? Profer testimonium. Sutliuius hæc regerit. *Quasi verò nihil aliorum nomine agamus, quòd non illi mandant, aut nos auctores esse sciant; & non sit in Iure etiam actio negotiorum gestorum, cum sponte aliorum negotia suscipimus, quæ nec mandantur, nec sciuntur.* Luculenter ostendit, hoc ex Iuris scientia exemplo, quam consideratè & pensulatè omnia sua Sutliuius in chartam referat, nam actio *negotiorum gestorum* dicitur apud Iureconsultos illa, *quæ alicui datur ex quasi contractu, vt si quis negotia mea sine mandato meo gesserit; vt si cum absens essem, vineam meam coluit.* Huic ego, licet nullus inter me & illum contractus intercesserit, teneor tamen actione negotiorum gestorum, si quid expendit, sumptus fecit. Num & Apostoli cæteri obstringebantur Petro actione *negotiorum gestorum*; aut Petro talis

actio aduersus alios Apostolos competebar? Sed ob quæ, oro, negotia, à Petro pro Apostolis sine eorum mandato gesta? Mirum nō ob tantā Iuris cognitionem Decano huic prima saltem laurea in ea facultate decernatur.

Fortè per actionem negotiorum gestorum intelligere voluit, (Si ineptè, quid tum? Non semel in vita sua ineptiit Sutliuius) Petrum sponte sua, absque villo mandato, suam & cæterorum causam egisse apud Christum, seu suo & aliorum nomine confessionem illam edidisse. At vnde huic suæ assertioni fidem conciliabit? An inde, quòd Christus omnes interrogauit, quid de se sentirent homines? De interrogatione res est liquida. Liqueat etiam hoc: nil valere hanc VVitackerianam & Sutliuianam cōsequentiam. *Interrogauit Christus omnes; ergo Petrus loco omnium respondit,* eo sensu, quem Hæretici ex Euangelio exculpere volunt. Nam Petrus pro sua persona cælesti lumine diuinitus derepente collustratus in eximiam illam confessionem prorupit. Vnde & tota promissio ad personam Petri in numero singulari dirigitur; quod minimè factū fuisset; si promissa illa ex æquo ad omnes Apostolos, atque adeo ad totā Ecclesiā immediatè pertinuissent.

At Petrus gerebat figuram & typum Ecclesiæ, vt patres testantur. Non abnuimus. Quid inferat? ergo non ipse principaliter & immediatè accepit clauis, sed Ecclesiā. Negatur consequentia. Perinde est, ac si quis dicat: Aaron summus sacerdos gerebat typum Christi; ergo non ipse, sed Christus principaliter & immediatè summum Pontificatum Aaronicū accepit. Non valet consequentia; quia Aaron non *parabolice*, sed *historice* gerebat figuram Christi: vt & Petrus Ecclesiæ; hæc autem significatio seu representatio consistit in re aliqua verè gesta, tamen rem aliam gerendam præmonstrante & præfigurante; neque sunt hæc elabendi rimæ, vt calumniatur Sutliuius, sed veritatis declaratio, & stultitiz Sutliuianæ detectio, quando ita desipit. *Petrus gerebat typum Ecclesiæ; ergo promissa illa, Tu es Petrus, &c, & tibi dabo clauis regni cælorum, non sunt Petri propria: Sed eius cuius gerebat typum.* Similis est hæc collectio huic: Aaron fuit typus Christi; ergo Pontificatus ille legalis nō fuit proprius Aaronis, sed Christi: Salomon Rex pacificus, fuit figura Christi Regis, ergo Regnum illud temporale & politicum non fuit proprium Salomonis, sed Christi. Pulchrè & argutè.

Ridiculus est autem VVitackerus, cum Christum hoc modo cum Petro loquentem inducit. *Fuisti, & es natura filius Iona, carnali ingenio pradius, sed nunc mutatus es in alium hominem, postquam patri mei munere me Dei filium agnosci, atque in me credi. Iam eris non Simon, sed Petrus, propter fidei stabilitatem, solus nomine, sed rei significatione non solus: Et tibi dabo clauis, non tamen soli tibi.* Egregiam paraphrasin, quæ rem secretariis transactam daret, Si os VVitackerij, os Christi esset. Quis risum

contineat, quando tam bellum promissionis Christi Interpreterem audit? & quidem, quò vanitas sit plausibilior, oratione Christo afficta?

Ait Bellarminus, Petrum immediate & principaliter accepisse claves. Obiicit Sutilius: *Si per, Principaliter, intelligat proprie; tum falsum est, quod dicit: Si per, Principaliter, intelligat personaliter, tum non negamus eam eas accepisse; sed hoc contra nos non facit.* Respondeo, neutrum per hunc terminum *Principaliter* significari: Tamen enim Petrus claves & proprie & personaliter, hoc est, ipse pro & in persona sua accepit; tamen cum dicimus, eum claves *Principaliter* accepisse, nil aliud volumus, quam potestatis illius traditionem primario & per se ad Petrum & in Petro, tanquam in ultimo suo termino, fuisse terminatam; neque alios aliter respexisse, nisi ut has claves, seu hanc potestatem Petro traditam aliquo modo participaturi erant.

Sibrandus omnia inconditis syllogismis inuoluit. I. *Cuiusque sunt claves calorum immediate à Christo data, ille est monarcha in vniuersa Ecclesia: sed Petrus est ille, cui illa immediate à Christo data sunt: Ergo Petrus est monarcha in vniuersa Ecclesia.* Respondeo, inquit Calvinista, *Maiorem non esse vniuersaliter veram: claves enim dantur Domino & seruo.* Si Calvinianus iste syllogista aliquid ad Maiorem adiecisset, quod necessario adiici debet, ut Bellarminianæ menti conformis fiat, nempe hoc: *cuiusque sunt claves calorum immediate à Christo data, eo modo, qui Matth. 16. describitur, ille est Monarcha, &c. tum vera esset Maior; & vera itidem cum eadem additione Minor, verusque totus syllogismus, quem hunc in modum Sauubrandus formasset, si disputator, non cauillator esset.* Quocirca cum phantasmatis suis batuit postea Sibrandus, quando verbose probat, aliis etiam datas esse claves regni calorum; Quis negat? Sed num plenitudo clauis & independentia à quocunque alio homine in hac militante Ecclesia? Pergit syllogista noster.

II. *Cui Christus claves dabit, ille est Monarcha, sed dabit eas Petro, ergo Petrus est Monarcha.* Multa blaterat de hoc syllogismo: qui constabit si Maiorem ita formes: *Cui Christus claves Matth. 16. promissas dabit, ille erit Monarcha.*

III. *Qui pascit oves Christi, ille est Monarcha, sed Petrus pascit oves Christi, ergo Petrus est Monarcha.* Hoc argumentum, inquit Calvinista, *nihil facit ad rem, non enim questio est, cui Christus omnes suas oves pascendas comiserit, sed cui claves dederit.* Si argumentum hoc non est ad rem; cur tu illud hoc loco ex mera nequitia obrudis? Nā Bellarminus cap. 12. in cuius defensione versamur, non disputat de hoc Christi mandato: *Pasce oves meas, &c.* sed infra cap. 14. Cur tu ex sua quasi statione reuulsum, huc importune rapis? Quanquā, ut hoc hic obiter dicam, Monarcha est, quisquis pascit omnes

oves Christi, eo pacto, quo id Ioan. 21. Petro demandatum est.

IV. *Quod Petrus suo, & Apostolorum nomine accepit, hoc non accepit singulariter. Sed promissionem clauum accepit suo, & omnium Apostolorum nomine: Ergo non accepit singulariter.* Respondeo, Minorem esse falsam, eo sensu, quem Hæretici animo suo informant; Falsitas patet ex iis, quæ prius contra Sutilium differuimus. Neq; asseritur à sanctis patribus in sensu hæreticorum.

Ait, vel saltem innuit Bellarminus; Reliquos Apostolos non sciuisse quid Petrus responsurus esset. Occinit Sauubrandus, hoc esse falsum; iam enim sæpe talem confessionem in Collegio Apostolorum fuisse factam. Sed ubi? Quando? Monstra, sodes, locum. Negat, soli Petro factam reuelationem. At nos Christo credimus: qui Petro signatè & definitè dicit: *Non caro & sanguis reuelauit tibi, sed pater meus.*

Occinit Sibrandus, *multos antea similem confessionem de Christo edidisse, vt centurionem Matth. 8. Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum; &c. de quo Dominus: Non inueni tantam fidem in Israël.* Item Matth. 11. *Gratias tibi ago, quia hac reuelasti paruulū, &c.* Et mulier Chananza Matth. 15. *Eriam Domine, nam & catelli, &c.* Ad quam Saluator, *O mulier magna est fides tua.*

Respondeo, si hæ confessiones fuere similes illi, quam Petrus edidit, cur Petro tam larga & ampla merces ob confessionem suam est decreta, non autem aliis? Cur Petrus tantis laudibus ob hanc confessionem euectus, qua palam confessus est, Christum esse filium naturalem Dei; atq; ad eum Deum de Deo? Num hoc confessus est Centurio verbis illis? *Domine, non sum dignus, &c.* Num & mulier Chananza illis? *Eriam Domine, nā & catelli, &c.* An non hæc de Christo, tanquam de Propheta duntaxat eximio, & miraculorum patratore admirando, pronuntiariunt, non cognita eius diuinitate? & tamen verè affirmare licuit Christo de Centurione; se non inuenisse tantam fidem in Israël: Et de Chananza; magnam esse fidem eius: quia ex Israëlitis nullus dum Christo dixerat; ipsum absentem absenti ægro, per vnicum verbulum; salutem & incolumitatem conferre posse: quod fuit argumentum magna in Christum fidei, qua gentilis ille Centurio imbutus erat; & in Chananza constantia illa & perseuerantia in petendo; ingentem fidem arguebat; qua sibi firmiter persuaserat, Christum, posse filia sua à Dæmonio vexata mederi.

Illud: *Reuelasti ea paruulū;* siue referatur ad Apostolos, siue ad eos, qui Apostolis prædicantibus, Christo crediderant; non significat, explicitè illis reuelatam fuisse diuinitatem Christi, sicuti postea Petro reuelata est; sed reuelatum illis fuisse futuræ & mox introducendæ nouæ legis statum, nouumque legislatorem Christum generali quadam ratione & notione:

Obstre-

Obstrepat Sibrandus. Cum Christus à Ioanne baptizaretur, pater palam è celo confessus est, Christum esse filium suum, Matth. 3. Non agimus de confessione cælestis patris, cui utique quis filius suus esset, optimè exploratum fuit, sed agimus de confessione publica S. Petri, quærimusque, num similis quæpiam ex cælesti reuelatione hanc antecesserit? Ait Sibrandus. Multos ex cælesti illo testimonio scire potuissè; Christum esse filium Dei naturalem. Sed num Apostoli id scire poterant, qui quando Christus à Ioanne baptizatus est, nondum ad Apostolatam vocati fuerant? Num & illi ipsi, qui intererant, quando hoc testimonium de celo intonuit, aliter quàm de naturali filio Dei id accipere & explicare non poterant?

Loquacissimè postea nugatur Sibrandus de Apostolorum æqualitate; profus tautologicè & battologicè; quia iam eadem insulsè oggesserat; & quidem non semel: Breuiter dico, quod iam sæpius dictum: Aequales fuerunt, præcisè, quæ Apostoli; inæquales, quatenus vnus caput omnium constitutus est, vt schismatis tolleretur occasio: Sicuti omnes Regis Ministri, præcisè quæ ministri, æquales sunt: inæquales, quatenus hic præfectus Aula; ille stabuli; hic rei penuariæ, &c. In Anglicana Caluini synagoga omnes Episcopi æquales sunt, quæ præcisè Episcopi; inæquales; quæ vnus nempe Cantuariensis, Primas; reliqui infra hunc Primatem. Inæquales, quatenus alij Episcopi; alij Archiepiscopi.

Post varios nugacissimarum gerrarum anfractus hunc affingit Bellarmino syllogismum: *Ex quo orta est sacerdotulū vnitas, ille est Monarcha. Sed Roma est illud, ex quo sacerdotulū vnitas orta est. Ergo Petrus est Monarcha totius Ecclesie.* Vide & ride sycophanticum huius Caluinistæ ingenium: qui eos syllogismos Bellarmino affingit, quos vix somniās fabricaret. Et tamen in his vanissimi sui cerebri ludibriis demoliendis mira cum iucunditate occupatur Sibrandus. Sed destruat, prout volet, non nostra argumenta, sed inania sua figmenta destruit: nam si quis ex iis, quæ Bellarminus de sententia quadam Cypriani differit, syllogismum conficere vellet; sic rem institueret. *Ille, à quo vnitas Ecclesie desumitur, est Monarcha. Sed à Petro & à successoribus Petri vnitas Ecclesie desumitur, ergo Petrus & successor Petri est Monarcha.* Huic syllogismo quid deest? Ad cuius normam suam quoque enormem emendauit non nihil Sibrandus, cum infra hunc syllogismum procludit. *A quo vnitatis origo est, (in Ecclesia videlicet) ille est Monarcha; sed illa est à Petro. (Adde, & à successore) ergo Petrus est Monarcha.* Nihil habeo, quod hic culpem. Sibrandus iterum, more ebrii vel lymphati, multa tautologicè & battologicè garric, quæ omnia ventis in auras difflanda committo.

Tam autem syllogismorum audus est Sibrandus, vt etiam ex solutionibus, quas Bellarminus adhibet ad hæreticorum obiecta, Syllogismos

A architectetur. Ex qua cupidine natus est & iste. *Radix, & Matrix Ecclesiarum est monarcha. Sed Roma est radix, & matrix Ecclesiarum. Ergo Papa est monarcha.* Agnoscis, opinor, me etiam tacente, improbitatem Caluinisticam cum in aliis, tum in hoc, quod terminos mutat; & loco Romæ in Minore positæ, ponit in conclusione; *Papam*: insigni sycophantiæ documento. *Si quis dicat; Ecclesia, quæ est radix & matrix omnium Ecclesiarum, illa tenet Monarchiam seu principatum inter omnes: Romana Ecclesia est radix & matrix omnium Ecclesiarum, ergo Romana Ecclesia tenet monarchiam seu Principatum inter omnes*: iam disputatoris laudem & nomen, exuta cauillatoris & conuiciatoris appellatione, promerebitur.

B Sed en non syllogismum sed coccyismum. *Quod omnes Apostoli acceperunt, hoc solus Petrus non accepit. Sed omnes Apostoli clauas acceperunt. Ergo non solus Petrus.* Et è vestigio eundem coccyismum totidem verbis repetit. Quid huic Batto facias? Quis non videt, Minorem esse falsam, si intelligatur de clauibus prout Matth. 16. describuntur, & Petro promittuntur? has enim, præter Petrum, nullus Apostolus accepit.

Sed ecce tertio eundem coccyismum cuculus noster iterat, tamen non nihil variatum. *Quod tota Ecclesia accepit, hoc non accepit solus Petrus. Sed clauas accepit tota Ecclesia. Ergo, non solus Petrus.* Totam Ecclesiam accepisse clauas Matth. 16. Petro promissas, verum non est, nisi certo quodam sensu, de quo iam actum supra.

C Ex eo, quod S. Hilarius dicit; Petrum fidei suæ confessione supereminentem promeruisse locum; hunc syllogismum necit Sibrandus: *Qui præminentem locum habet, ille vel solus, vel peculiari modo accepit clauas. Sed Petrus habet præminentem locum. Ergo Petrus vel solus, vel peculiari modo, accepit clauas.* Hoc argumentum est ridiculum, inquit Caluinista: Tuo vitio ridiculum est; non nostro. Tu formator & plasmator eius es, cur non finxisti bellius & concinnius? *Respondeo, inquit Caluinista, Maiorem esse falsam.* Cur non fecisti veram? Nam S. Hilarius vocat locum, quem Petri confessio promeruit, *supereminentem*: hoc est, reliquorum Apostolorum locis eminentiorem. Si igitur Maior sic reformetur: *Qui propter confessionem fidei supereminentem, hoc est ceteris eminentiorem locum promeruit, ille solus & peculiari modo clauas accepit*; utique vera erit maior, licet Caluinista frendeat, & tabelcat.

D Danæus præter mendacia & conuicia sibi propria nil adfert proprium, quod iam in Sulliuo & Sibrando non sit profligatum. Nec aliquid noui in Vitackero reperies, præter notam loquacitatem. Obseruanda tamen sigillatim venit scurilitas illa simul & mendacitas Danzi, cum ait, *Bellarminum dicere, mortuo Pontifice, clauas reuolare in calum, & sistere se in manibus Christi*: Non ita loquitur Bellarminus; sed hunc in

modum;

modum; mortuo Pontifice, claves non perire; nec tamen remanere formaliter in Ecclesia, nisi quatenus communicatæ sunt inferioribus ministris; sed manere in manibus Christi. Hæc sunt Bellarmini verba. Quæ si Danæus intacta reliquisset; occasionem huius suæ sycophantiæ texendæ non habuisset: *Mira claves, quæ volent: & sapientes, quæ melius, quàm Bellarminus Magister in suo Israël, suum verum autorem Christum agnoscant, & ad eum redeant. Exclamare libet; Agnoscat hos., & asinus possessorem suum, & claves suum autorem, verum Bellarminus Frat. eum non agnoscit. Ha, Monache assentator, & secta Hæsitæarum peccatrix, aggravata iniquitate, semen malignum, ait Isaias cap. 1. Hactenus Βομολόγος Danæus.*

Nec quidquam aliud supererat, quàm ut contumelias suas exornaret citatione Isaia, quasi vatem hunc criminationum suarum suffragatorem, imò Auctorem haberet. Etiam Vitackerus, vel, si maui, Vitackerianus Baccalaurus, scurriliter prorsus & Luciano ritu scurratur de his clauibus. Audi partem leuitatis Caluinisticæ, ne dicam, mimicæ. *Manent claves in manibus Christi. Ita Christus Papa personam gerit: Sed Papa se Christi personam gerere ait. Sic ista in circulum commeant. Petrus, Christo: Petro Papa: Papa Christus: Christo Papa succedit. Sed quomodo sunt in manibus Christi? Num huius vititur Christus, an non? Si vititur, id non minus benefaciet, quàm, Papa; & sic nihil opus erit Papa, &c. Si Christus non vititur illis clauibus, ergo sunt in Christi manibus otiosa, & verendum, ne rubiginis aliquid contrahant, &c. Inulsam Iesuitæ commentum fuit, Christum scilicet à Papa moriente claves suscipere, easque, ut depositum quoddam seruare, donec Romæ in Conclauis Cardinales de nouo Papa consenserint. Igitur ad nouum Papam, quomodo claves deferuntur? Dantur illi, inquit, à Christo. Quomodo? Qui Christum vidit vnquam claves Papa dantem? &c. Si tradit, subinde tradit nouo Pontifici, nisi dicemus tum Christum Gregorio XIII. claves tradidisse, quando eas Petro tradidit, &c. Hæc & similia si histrio effunderet, exploderentur. Nunc à Regio professore profecta, tantum non adorantur à Caluinistis.*

Nec multò modestior est Sutliuius; qui clamat, *Christum non dedisse Ecclesia, quod ipse ab eadem repetiturus esset; ut hic miserè delirans Iebusita somniat. Vbi dixit Bellarminus, Ecclesia aliquid à Christo datum, quod ab illa repetiturus esset; imò ne à Pontifice quidem claves vnquam repetit; sed cum lege communi & necessitate in Pontifice manere nequeant, quando moritur; ait Bellarminus, eas manere in manibus Christi; postea, electo nouo Pontifice, neque adferri ab eo claves, neque illi dari ab Ecclesia, sed à Christo, non noua traditione, sed antiqua institutione.*

Vociferatur Sutliuius, *Christum in Petri persona Apostoli potestatem dedisse, quæ non modò in viuentibus Pontificibus Romanis, sed etiam illis sublatis semper exerceri possit à Christi Ecclesia: Pontifices nihil habere à*

Christo, nec à Petro, sed quidquid habent, hoc à Cardinalibus carissimè mercari, & turpissimè postea vendere, &c. Quæ ex mimorù & Iannionum Topicis à Sutliuio petita sunt: ad quæ meritò etiam remittuntur.

Iunius vix aliud crepat, præter illa sua solènia: *Inconsequens. Antecedens falsum: propositio æquiuoca, Aequiuocatione fallit. Aequiuocè. Falsum. Negatur distinctio: Falsa distinctio. Fallit figurâ dictionis & homonymiâ. Inconsequens à parte ad totum affirmatiuè.* Hæc & similia tela spargit Iunius fortè dextera in Bellarminum, quorum penetrabili efficacitati, quis murus, licet ætheneus, non cedat? præsertim si intermiscantur conuicia: ex quorum numero est illud in S. Leonem toto Catholico mundo decantatissimum & celebratissimum Pontificem; *Leo expandens suas simbrias & phylææia ambitiosus fuisse in similitudine honorù, ait quandam discretionem potestati; nõ ergo fuit ἰσοδυναμία seu potestati aequalitas. Quid plura? Consulatur Decretum & Decretales, nunquàm id Pontifices Romani dabunt ipsis aut inter se, aut apud alios esse potestate pares. Et cur non, si præcise spectemus Episcopos, secundum rationem communem Episcopatus? Quemadmodum omnes eiusdem Reipublicæ ciues, præcisè, quæ tales, pares inter se sunt honore, consortio, & potestate; & tamen cum hac paritate copulatur imparitas ex aliis respectibus, & ex dissimilitudine officiorù nata. Plus enim potestatis habet consul aut prætor in Republica, longeque dignior & maior censetur, quàm alius ex simplicium ciuium cœtu.*

Dicta nonnulla S. Cypriani, pro primatu S. Petri & Ecclesiæ Romanæ, quæ Bellarminus citat, ut soli Petro claves traditas fuisse probet, deprauat Iunius, ut audacissimè, ita & insulsiimè contra expressum textum & sensum S. Cypriani. Vice omnium hic vnicū specimè exhibebo. Lib. 4. Epist. 8. ad Cornelium vocat B. Cyprianus cathedram Petri, *Catholica Ecclesia matricem & radicem. Vbi Iunius: Matricem, & radicem vocat Cyprianus germanam (ut ita dicamus) Catholicæ Ecclesiæ stirpem in priuata quæ Ecclesia, adnata & æquæquãd, siue fructificationi hæreticarum, aut schismaticarum oppositam. Tū enim, exempli causa, Romæ Orthodoxi Cornelium Episcopum, Nouariani Fortunatum insituerant contra Cornelium. Itaque Ecclesia orthodoxa loci dicebatur matrix, seu radix; schismatica verò ἀνεγκυαν, ἢ ἀνεγκύσια fructificatio adnata. Sic orthodoxa Romana Ecclesia matrix non aliarum Ecclesiarum respectu, sed schismatica, illius Nonatiana, quæ Romæ erat, dicebatur.*

Hactenus Iunius; quæ omnia nil aliud sunt, quàm officinæ & nebulæ; quibus lucis iste osor, veritatis lucem extinguere nititur; non enim ait S. Cyprianus, Ecclesiam Romanam esse matricem, & radicem sui ipsius; sed, eam esse matricem & radicem Catholicæ Ecclesiæ; totius nimirum & vbiq; terrarum diffusæ. Nihil enim matrix aut radix appellatur comparatione sui ipsius, sed respectu alterius, quod inde procedit & exurgit. Cum ergo sanctus Cyprianus Ecclesiam nominet

matricem & radicem, & insuper disertè explicet; cuius rei *matrix & radix* fuerit, nimirum Catholicæ Ecclesiæ, insignis profectò impudentiæ argumētum est. mentem S. Cypriani ad id detorque, cuius S. Cypriano nunquam in mentē venit. Quàm absurdum, dicere; Romanā Ecclesiam dici *matricem* respectu schismaticæ Nouatianæ, quæ tunc Romæ erat? Peperitne Romana Ecclesia *schismaticam* illam, ceu mater filiam, vt respectu eius dici possit *matrix*? Cedo, num dicit S. Cyprianus, Romanā Ecclesiam esse *matricem*, schismaticæ Nouatianæ? An non expressè dicit, esse *matricem Catholicæ Ecclesiæ*? Et tamen audet Calvinianus iste Prædicans, non solum hunc S. Cypriani locum peruersissimè peruertere, sed & similes, à Bellarmino ex Epistola ad Iubianum prolatos; quos mentitur Calvinista de quavis Ecclesia particulari orthodoxa dici posse. Quo nihil à Cypriani sensu alienius, vt intelliget quisquis vel ipsam Epistolam S. Cypriani, vel testimonia inde à Bellarmino exscripta, perpenderit.

Pari artificio peruertit Iunius clarissimum illum locum ex Epist. 55. B. Cypriani, vbi contra Hæreticos. *Post ista adhuc insuper Pseudoepiscopo sibi ab Hæreticis constituto, nauigare audent; & ad Petri Cathedram, atque ad Ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est, à schismaticis & profanis literas ferre, nec cogitare, eos esse Romanos, quorum fides, Apostolo predicante, laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum: tanquam si diceret, inquit Iunius, ipsa Romana Ecclesia ferme auctor fuit istius conuentionis inter omnes Ecclesias, vt rixa amouerentur; & nunc eam literis, & sermone appellare audent, vt labofactant per eam, si pote, sanctum hoc vnionis, & consuetionale institutum ordinis & pacis publicæ causa, inter omnes iam olim receptum. Hic verò nouus interpres, vnitatem sacerdotalem, exponit vnitatem sacerdotii, cui omnes subsint: quod Cypriano *vnâ vnus in mentem venerat*.*

Quàm cœca est hæresis, quàm in cogitans & præceps. Conatur tenebras offundere clarissimo S. Cypriani testimonio; & tamen hoc tam imperitè præstat, vt quidquid fumi sparsum est; id Cypriani locum ne attingat quidem. Nam primò vocat S. Cyprianus Ecclesiam Romanam, *Petri Cathedram*. II. *Ecclesiam principalem*. Cur nisi, quia Romanus Pontifex cæterorum caput est & princeps? III. Palam testatur; *perfidiam* ad hanc Ecclesiam non habere accessum; hoc est, fidem eius nec defecisse, nec deficere posse. IV. Hinc ortam esse vnitatem sacerdotalem. Hoc est, propter communionem cum hac principali Ecclesia, omnes sacerdotes, hoc est, omnes Episcopos & ministros Ecclesiæ ceteri vnus; atque adeo dulci vnitatis & concordie vinculo colligari: nam res participatione vnus, vnus fiunt, vt docent Philosophi. Si sacerdotalis vnitas ab hoc vno capite nascitur, ergo & vnitas gregis, hoc est, Ecclesiæ; quia cum quo pastores particulares vniantur, eam eodem vniantur etiã greges particulares, qui à pastoribus illis pascuntur

A & reguntur. Hæc omnia, cum annotatiuncularum suarum præstigijs Iunius obtenebrare vellet; minimè assecutus est, quod voluit. Sed ea effutiuit, quibus à proposito nihil alienius fingi potuisset: nam siue conuentum fuerit inter Romanum Pontificem, & Episcopos Africanos, vt causa decideretur, vbi crimen admissum erat; siue non; de hoc enim alibi dispicietur; integra & intacta manent primatus elogia, quæ S. Cyprianus sonora voce, in Romanam Ecclesiam confert.

Mentitur autem Iunius, quando dicit; Bellarminum, *per vnitatem sacerdotalem*, intelligere *vnitatem sacerdotii, cui omnes subsint, quod Cypriano vnâ vnus in mentem venerat*, inquit Iunius. Quid mirum? Quia mendacium hoc nondum in capite tuo fabricaueras: nam Bellarminus apertè per *vnitatem sacerdotalem*, intelligit vnitatem, qua Ministri Ecclesiæ inter se deuincti sunt; & hanc dicit à Petri cathedra, & ab Ecclesia principali exortâ esse.

Inter cæteras obiectiones, quas sectarij producant, vt probent soli Petro non esse datas clauas, proferunt etiã illud Christi ad Apostolos Matth. 18. *Quæcunque alligaueritis super terram, &c.* Ex quo colligi videtur, omnes Apostolos æqualiter clauas regni cælorum accepisse. Respondet Bellarminus, varias esse huius loci expositiones, aliter enim exponere Origenè, aliter Theophylactum, aliter Caietanum, eorum tamè interpretationes minus propè ad veritatem accedere.

Vociferatur Sutliuius, Bellarminum *satù audacter pro imperio suo leuistico*, horum explanationes reuicere: nec tamen aliquid molis adferre. Vbi que sedulam dat operam Sutliuius, vt planum nobis faciat, Bezam non fuisse mentitum, quando ei *petulantis calumniatoris & conuiciatoris* testimonium dedit. Testimonium hoc verissimum est; & vt verissimum omnibus appareat, ipse Sutliuius impigrè elaborat. Quæso, môstra vel vnicū verbulum, in referendis horum Autorum sententijs à Bellarmino adhibitum, quod audaciã oleat, vel animum irreuerentem & infrunitum erga scriptores illos indicet? Vix risum cohibere queo, cum Calvinistas in medium prodire cōspicor, vt honorem sanctorum patrum & Ecclesiasticorum scriptorum sartum tecum præsent, cum nihil impudentius & petulantius aduersus sanctos patres Calvinistico spiritu excogitari queat.

Ait Bellarminus loco illo Ioan. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, &c.* non dari omnem potestatem clauium, sed tantum potestatem ordinis ad remittenda peccata, & hoc certum esse. Oggannit Sutliuius. *Vnde hoc scit?* Facilis respōsio. Ex ipso sacro cōtextu hoc scit: quia potestas eo loco concessa, determinatur expressè ad peccata. Obiicit. *Lisset potestas illa determineter ad peccata, erit tamen amplissima, cum non solum penitentia, sed etiam leges & cœsura circa peccata versentur.*

Amplif-

Amplissima eris, sed vno duntaxat in genere, cuius finibus ipse Dominus hanc potestatem circumscriptis, nempe in genere remittendi vel retinendi peccata; non autem in genere legum & censurarum, & cetera iurisdictionis Ecclesiasticae: nam remittere peccata non est ferre leges; nec retinere peccata est excommunicationis vel alterius censurae poena aliquem afficere; sed est praecise per Sacramenta poenitentiae & baptismi a peccatis liberare, vel peccatorem, in eo statu, in quo versatur, relinquere.

Instat Caluinista: *Christus misit discipulos, sicut ipse a Patre suo missus fuerat; vt Ian. 20. scriptum est; sed Christus a Patre missus est potestate amplissima prae dicitur, ergo, &c.* Respondeo, si Sutilius hoc argumentum nimis urgere velit, tum eum non modò omnes Apostolos & Ministros Ecclesiae inter se omnino pares effecturum; sed & pares Christo. Si hoc absurditate non vacat, dicendum erit, illud sicut; vt alibi, ita & hic non significare omnimodam similitudinem, sed aliqualem proportionem in hoc nimirum sitam, quòd sicut Christus a caelesti suo Patre legitime, ad salutem hominum procurandam missus est, sic & suos Apostolos legitime mittat ad salutem hominum procurandam; cuius procurandae duo modi exprimuntur & conceduntur apud S. Iohannem, nempe remissio & retentio peccatorum; nam & haec nil aliud spectat nisi utilitatem vel elus, qui peccata retinentur, vel aliorum quibus seueritatis exemplum multum elemolumentum adferre solent; tametsi rectè dicit Bellarminus verbis illis: *Sicut misit me Pater, &c.* Apostolis etiam iurisdictionis clauem esse datam, vt iam videbimus.

Ait Bellarminus Matth. 18. nullam esse Apostolis datam potestatem, sed tantum promissam; datam autem post Resurrectionem: Iohannis 20. cum Dominus ad Apostolos dixit: *Pax vobis, sicut misit me Pater, &c.* his enim verbis eis potestatem seu clauem Iurisdictionis attribuisse, & fecisse eos quasi legatos, & nomine suo gubernatores Ecclesiae: sequentibus autem verbis: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, &c.* dedisse Apostolis potestatem ordinis, &c. In vltima cena factos sacerdotes; post resurrectionem, etiam Episcopos. Haec & id genus alia Sutiliuo biem concitauerunt, nec tamen, praeter calumnias, quidquam contra adfert. Vitio item vertit Sutiliuus Bellarmino, quod dicit ligata esse maius, quam praecise retinere peccata; quodque praeter clauem Ordinis & Iurisdictionis, nullas alias agnoscat. Subiungit postea Calumniator: *Quae omnia sunt aded noua, & veteribus Patribus inaudita, vt nullum pro se testem ex illo numero citare possit: aded quo absurda, vt si aliquod horum nouorum dogmatum negauerit, non habeat aduersarius quòd progrediatur.* Inania verba audis, & nihil praeterea, quam inanilogiam mox reponit, cum quaerit; *quis dixerit Bellarmino; Matth. 18. Apostolis nil esse concessum, sed tantummodo promissum.* Rationes ex ipsis sacris litteris, desumptae, &

A circumstantiae non paucae Bellarmino dixerunt, nihil Matth. 18. datum Apostolis, sed tantummodo promissum, Cur non refellisti? nisi fortè conuiciari, sit refutare.

Quid enim aliud sunt haec tua, nisi conuicia & mendacia? *Quae à Bellarmino adferuntur pro confirmatione suae sententiae, fragmenta sunt hominum somniantium potius, quàm solidae demonstrationes Theologicè disputantium, neque enim verisimile est eos, qui ad Apostolatam vocati sunt, alia opera habuisse ordinatione; aut summos Apostolos, praeter officium Apostolatus, suscepisse munus Episcopatus, quòd Apostolatu minus est.* Quocumque te vertas, Apostoli ante vltimam cenam non fuere sacerdotes, vbi enim vnquam sacrae litterae vel obscurissime insinuant, Apostolos corporis & sanguinis Christi conficiendi potestatem accepisse antequam Eucharistia institueretur? Quocirca non potuerunt esse sacerdotes, licet iam essent Apostoli: si non sacerdotes, ergo nec Episcopi, cum ordo Episcopatus necessariò ordinem sacerdotij praesupponat. Et quàmuis Apostolatus, qualis maximè fuit post Resurrectionem, Apostolis iam in Sacerdotes & Episcopos consecratis simpliciter maior & excellentior sit ob multas praerogativas, quàm simplex Sacerdotium, vel Episcopatus; ante tamen nouissimam cenam & resurrectionem maior & excellentior non erat, nisi secundum quid, quatenus scilicet illi discipuli, qui Apostolorum nomen tulerant, Christo ceteris familiarius iaberebant; ab eoque immediatè potestatem praedicandi, infirmos curandi, mortuos excitandi, & Demones expellendi acceperant. Neque vnquam legitimus, Apostolis ante resurrectionem datam potestatem clauium remittendi vel retinendi peccata, quae potestas in illos quadrare nequibat, quando necdum sacerdotes erant.

Novum est, inquit Sutiliuus, *clauem quas Christus coniunxit, separare.* Quis separat? Certè non Bellarminus: cui religio esset, separare, quas Christus coniunxisset. Si autem separat, quas Christus non coniunxit, nihil piaculi admittit: sed piaculo vestro, qui omnia in vnum conflare studetis, resistit, & quidem iure optimo.

Absurdum est, inquit Sutiliuus, *existimare, Petrum, constitui ordinarium pastorem, per verba illa, pascite oues meas; & non reliquos Apostolos per illa verba, praedicare Euangelium; cum non alia ratione pascantur oues Christi, quàm per praedicationem Euangelij.* Non alia ratione pasci oues, quàm praedicatione verbi Dei, falsum est. Multae enim sunt aliae pascendi rationes, inter quas Sacramentorum administratio. Petrum vocat Bellarminus praefectum & pastorem ordinarium, quia ei in plenitudine clauium, hoc est, potestatis, successum est, & succedetur vsque ad finem mundi. Reliquos Apostolos nominat legatos, & quasi extraordinarios Pastores, quia potestatis illius, quae post Petrum, plenam acceperant, nullum successorem, reliquerunt: nam quod Sutiliuus ista *merus officias &*

nugæ appellat; id condonandum est ei, quem Calvinistarum Antesignanus Beza *perulantem conuiciatorem & calumniosorem* indigitat: Calvinista, Calvinistam. Quid ni credamus, Bezam à vero in nominis huius impositione non aberrasse?

Quod insuper dicit, *Paulum sine ulla ordinatione potestatem celebrandi cœnam, & usum clauium, & pastoris officium adeptum esse; assentiret, nisi obstatet c. 13. Actuum*, ubi describitur, quando & quibus ceremoniis S. Paulus ad Episcopalis honoris culmẽ, ita Spiritu sancto iubente, euectus fuerit.

Valde pugnat, inquit Sutilius, *Apostolos accepisse à Christo iurisdictionem, & tamen à Petro pendere, & ab ipso clauis accepisse*. Non dicit Bellarminus, alios Apostolos accepisse clauis à S. Petro; sed accepisse à Christo, tamen cum quadã subiectione ad Petrum. Cur Bellarmini sensum & sententiam peruertis? Mentitur Calvinista, Patrum iudicio, non distinguere *ligare & retinere peccata*. Stipitis potius quam Patris aut Doctoris honesta appellatione dignus fuerit; qui inter hæc duo nullam differentiam cernere queat, cum ut rectè dicit Bellarminus, (quod & ex ipsa vocabulorum notione liquet) *retinere peccata, sit peccatorẽ in statu peccati relinquere; ligare autem, nouum præterea vinculum addere*.

De sententiis S. Cypriani pro primatu D. Petri iam satis dictum est: neque Sutilius, præter nouas calumnias, deprauationes & pseudologias, quidquam adfert.

Ex Hilarij sententia omnes Apostoli clauis sunt adepti; sed plenitudinẽ & independentiam clauium, solus Petrus. In testimonio S. Hieronymi accusat Sutilius Bellarminum mendacij; at non sine mendacio; nam lib. 1. contra Iouinianũ, ubi dixerat ex æquo super omnes Apostolos edificatam fuisse Ecclesiam, secundum generalem nimirum fundamenti rationem; mox adiungit: vnum tamen ex omnibus constitutum fuisse reliquorum caput. An capiti non subiiciantur membra cætera? Sed en rem admirandam. Qui supra tam incenso animo pro Origene, Theophylacto & Caietano contra Bellarminum steterat, ut eorum honorem defensum daret; is hunc, quantus sanctorum Patrum cultor sit, euidenter demonstrat; vociferans, *de Leone Magno Pontifice non multum laborandum esse, quid illi pro prerogatiua Petri comminiscatur: solere enim illum de Petro loquentem, omnia vberius dicere, ut suffragetur sibi ipsi*. Hic videlicet honor est, quem isti habent S. Patribus: Vbi vel minimum eorum causę aduersari videntur, maledictis liberè configuntur.

Responsiones & explicationes, quas enodandis difficilioribus quibusdã S. Augustini dictis, Bellarminus eruditè adhibet; iste miserimè distorquet & lacerat, & omnia conuiciis ac mendaciis turbat, implicat, & obscurat: Ait Bellarminus: Petrum ex sententia S. Augustini, quando clauis Ecclesię accepit, gessisse figuram Ecclesię non parabolicè, sed historicè. Occlamat Sutilius:

hoc absurdè fingi. Sed Calvinistam absurdè mentiri liquet ex illis, quæ Bellarminus initio huius capituli de utroque repræsentandi modo disputat; & nos supra itidem pro Bellarmino: & ipse Sutilius initio dixit; parum referre, siue *historicè*, siue *parabolicè* Petrus figuram Ecclesię gessisse dicatur, sed apud illum fortè parum interest; at non apud nos.

Occidit: *Petrus non potuit esse tota Ecclesia, ergo ipse non potuit totam Ecclesiam historicè representare*. Argutissimè. Quasi dicat: Isaac filius Abrahæ non potuit esse totum nouum Testamentum, hoc est, totus ille populus, qui sub nouo Testamento victurus erat; & Ismael non potuit esse totum Testamentum vetus, hoc est, totus ille populus, qui sub veteri Testamento degit, ergo nec ille potuit esse figura noui Testamenti, nec iste antiqui. Rex non potest esse tota illa multitudo, quæ est in regno; ergo Rex non potest esse typus regni, atque adeo neque regnum repræsentare. Acutè.

Acutius est, quod sequitur, *Si Petrus verè, id est, historicè, erat figura Ecclesię, tum non accepit clauis nomine suo, id est, pro se, sed alieno, hoc est, pro aliis*. De hac stultitia iam dixi supra. Similis est huic. Si Abraham pater Israëlitarum credentium, fuit figura Christi; veri omnium fidelium Patris, siquæ, ut typus Christi, filium Isaac accepit; tum eum non accepit historicè pro se, sed pro aliis, seu pro Christo; quia typus nihil pro se accipere potest. An verò verè & historicè, Abraham, figura Christi, pro se non accepit filium?

Obiicit Sutilius contra id, quod vterius ex sententia D. Augustini Bellarminus disputat: *Si Petrus ita fuit figura vite actiue, cum audiuit, sequere me, & cum accepit clauis Ecclesię; ut Ioannes recumbens supra pectus Domini erat figura Ecclesię triumphantis; & quando dictum est, sic eum volo manere, ut Augustinus dicit, & hic valde assentitur: tum Petrus parabolicè erit figura Ecclesię militantis, ut Ioannes triumphantis, quod ipse antea negauit: & Petrus non erit historicè figura Ecclesię militantis; quia Ioannes verè, aut historicè non erat Ecclesię triumphans. Nec obstat, quod verè Ioannes in pectus Domini in persona sua recubuit: nam redditio similitudinis non est in subatione, ut vult Bellarminus, sed in similitudine Ioannis ad Petrum; quatenus Ioannes erat figura Ecclesię triumphantis, ut Petrus militantis*.

Quis credat Sutilium fuisse sobrium, quando hæc tam inepta, & malè coherentia in charitas exspuit? Ad quæ ut directè respondeam, nego sequelam. Si qua est. Confirmationem aio potius esse stultitiam, quam probationem. Quid enim stolidius? *Ioannes verè & historicè non fuit Ecclesię triumphans: ergo verè & historicè non fuit typus Ecclesię triumphantis, ut vult Augustinus*. Perinde ac si dicas: Melchisedech, Moyses, Aaron, Dauid, cæteri, non fuere verè & historicè Christus; ergo non fuere typus Christi. An requiritur, ut id, quod verè & historicè est typus alterius; sit verè & historicè illud, cuius est typus? An non re ipsa distinguuntur typus, & typo repræsentatum? Iam

verò,

verò, quàm fatua sunt illa: reddito similitudini non est in cubatione; sed in similitudine Ioannis ad Petrum. Similitudo in hoc consistit; sicut Ioannes super pectus Domini recumbens fuit typus Ecclesie triumphantis: sic Petrus claves accipiens, fuit typus Ecclesie militantis; sed Ioannes verè & historicè fuit typus Ecclesie triumphantis; ergo & Petrus verè & historicè fuit typus Ecclesie militantis.

Ait Calvinista: Augustinum concedere Petro inter Christi discipulos primatum & Apostolatus principatum: non tamen concedere, eum esse reliquorum Apostolorum principem, ut moderatorem, & Rectorem & Pastorem ordinarium. At quid aliud est, primatum tenere; quàm primatem esse? Et quid aliud, primatem esse, quàm aliorum Principem, Rectorem, & Gubernatorè esse? An Calvinianus primas Cantuariensis non est Princeps, Rector & Gubernator reliquorum eiusdem regni Pseudoepiscoporum? An non ideo, quia primas est? Quid insuper est principatum Apostolatus tenere, quàm Apostolorum principem esse. Et quid est esse Apostolorum principem, nisi esse eorundem Rectorem & Gubernatorem?

Clamat Sutliuius, falsum esse omnes presules à Petro habuisse claves; nam Apostolos immediatè claves à Petro accepisse. Quid opus hac monitione? An non ipsemet Bellarminus, Apostolos disertè excipit? nam quod addit Calvinista, Bellarminum dicere; Petrum accepisse claves, ut toti sancte Ecclesie, hoc est, vniuersis fidelibus communicarentur, id effrons est Calvinista mendacium: Apertè enim non semel dicit Bellarminus; Petrum accipiendo claves gessisse figuram Ecclesie, hoc est, totius cœtus Ecclesiasticorum ministrorum, quibus pro officio cuiusque claves à Petro communicandæ erant: nam quòd præterea addit Bellarminus de illa locutione S. Augustini: Petrum, quando accepit claves, fuisse figuram totius Ecclesie sancte, id est, omnium iustorum & viuorum membrorum corporis Christi; minimè vel ipse, vel S. Augustinus significare vult, omnibus iustis & viuus Ecclesie membris claves communicari eo modo, quo communicantur Ecclesie ministris, sed nemini peccata remitti, quantumuis baptizetur vel reconcilietur, nisi ad eum extendatur charitas Ecclesie, & fiat membrum viuum columbæ, ac proinde particeps orationum aliorum iustorum.

Ex his ruit etiam Polylogia VVirackeri, & quidquid testimoniorum malè intellectòrum de Apostolorum æqualitate ex Patribus comportauit ac corrasit, & logodædalia sua in immensum dilatauit. Ad omnia iam responsum est. Quid opus coccyfmis?

CAPVT XIII. Quid intelligatur per claves Matthæi 16.

DVAS statim in exordio fallacias reperit fallacissimus Danæus non in hoc capite; sed occasione huius capituli in suo cerebro. Alteram, à petitione principij; alteram, à non consequente; vnà cum vno mendacio; quod est; Bellarminum ita hic argumentari: Petro data sunt claves, hoc est, summa potestas; ergo & Romanis Pontificibus, Petri successoribus: non infert hoc loco hanc conclusionem Bellarminus; sed solum disquirit, quid per claves Matthæi 16. intelligatur: postea suo tempore & loco, hæc, quæ de Petro disputata sunt, ad Romanum Pontificem accommodabuntur. Sed est hoc in more Nouatoribus positum, ut cum aliorum, tum Bellarmini ordinatissimam disputationem interfeceant, misceant, turbent; in quo artificio mirificè excellit Sibrandus, nam & capite superiore, cum Bellarminus, nil aliud probare instituisset, quàm Petro pro & in sua persona principaliter & immediatè datas esse claves; Sibrandus varios syllogismos nectere cœpit, in quibus perpetuò Monarchiam & principatum inculcauit; quasi Bellarminus eo loci probare instituisset, Petro in & pro sua persona immediatè & principaliter datam fuisse Monarchiam totius Ecclesie. Hic scilicet est illorum in nostris resellendis candor, hæc sinceritas.

Sutliuius lib. 2. cap. 4. Bartum strenuè agit: & quæ iam sæpius dixerat, iterum reponit. I. Claves, de quibus Matthæi 16. datae omnibus Apostolis. II. Quod confirmat isto mendacio. Hoc dicere Origenem, Hieronymum, Hilarium. III. Id antea abs se ostensum. Vbi? IV. Istas claves de quibus Matthæi 16. secundum plenitudinem suam & amplitudinem non solum Apostolis, sed & inferioribus prelati datæ esse. V. Hoc affirmare Basilium, Chrysostomum, Hieronymum. VI. Idem docere scholasticos Theologos, & in his Lombardum.

Ex his mendaciis colligit Sutliuius aliud: nempe, per claves Matthæi 16. non posse intelligi summam potestatem in omnem Ecclesiam, ut docet hic Bellarminus, qui sententiam suam probat primò ex ipsa clauium metaphora; quæ in scriptura principatus denotari solet, ut patet Isaia 22. de Sobna & Eliacim. Item Isaia 9. Apoc. 3.

Respondet Sutliuius: Argumentum à metaphori, & similitudinibus, nisi vbi Scriptura similitudines illas probant, nihil habere firmitatis. Subsumo ego; sed has metaphoras & similitudines clauium pro principatu & summa potestate probant sacra Scriptura, quia illas vsurpant; ut allatis exemplis ostendit Bellarminus: ergo argumentum à metaphora & similitudine clauium à Bellarmino formatum, solidum est ac firmum.

Ait Sutliuius: Dat Christus Petro claves. Hinc, si quis colligeret, Christum se, aut sua omnia Petro dedere, ut solent vixisse vrbes, quæ tradunt claves, nonne in planè deli-

raret? *similis etiam est hac clavis metaphora*. vtiq; deliraret, si crederet, Christū, vt à Petro deūicū, Petro dedisse claves. Non deliraret autē, si diceret, traditasse Petro claves, præcisè vt supremæ potestatis insigne, ita vt similitudo vtrinq; sit non in tradente, sed in re tradita.

Obserua autem inconsideratam huius Caluini stultitiam. Non fert, vt Bellarminus pro Ecclesiasticæ potestatis plenitudine argumentetur ex metaphora clavis, & tamen ipsimet Sætarij, ex metaphora clauium, quam Scriptura vsurpat, argumentatur, vt inde suæ synagogæ ministris potestatem asserant. Scilicet, quando ipsi à *metaphorâ* argumentationem instituunt, solida prodibunt argumenta; infirma verò, quàm primum nos vel eminus aliquam metaphoram ad aliquid concludendum assumpserimus.

Respondet secundo Sætluius: *Nusquam in catalogo summorum sacerdotum populi Dei, aliqui huius nominis reperiuntur Pontifices circa ista saltem tempora. Nihil de eis Iosephus, nihil Nicephorus, qui tamen successionem Pontificum Iudeorum diligenter describit, scripsisse videtur. Ex verbis verò Scripturæ colligere licet, eos non fuisse summos Pontifices. Sobnam enim hunc, non Pontificem, sed thesaurarium, aut scribam fuisse dicit: eiusdem etiam loci eius successorem Eliachim fuisse probabile est Variablis Eliachim, aula regis ex verbis Prophetæ præficiendum fuisse putat* Eadem occinunt Iunius. Sævbrandus: &, post multa in Pontifices conuicia, VVitackerus. Sed hæc omnia refutauimus iam Tomo I. lib. I. cap. 12. Vbi actum de Auctoritate libri Iudith. Quo lectorem remitto.

Respondet tertio Sætluius: *Non fuisse in summo Pontifice veteris Testamenti summam Ecclesiæ administrationem. Hoc facilius a Caluinista dicitur, quàm probatur. idè quæ dicta Tom. I. lib. 3. de summo controuersiarum iudice.*

Vt Bellarminus illustriorem reddat locum Isaïæ 22. de clauē domus Dauid ablata à Sobna & tradita Eliachim, filio Helciz, citat illum eodem Propheta cap. 9. *Factus est principatus eius super humerum eius.* Oggannit Sætluius: *Non fieri hic mentionem alicuius clavis.* Est, at alluditur ad morem, quo in traditione potestatis claves humeris imponi solebant, vt ait Bellarminus, & clarè colligitur ex Isaïæ 22. *Et dabo clauem domus Dauid super humerum eius.*

Obicit Sætluius: *Per clauem Dauid intelligi potestatem regiam.* At regiam sacerdotalem, & spiritalem; quæ etiam Petro per claves data. Neque Eliachim, filius Helciz, regiam potestatem politicam per claves accepit Isaï 22 sed sacerdotalem. Clamat Sætluius: *Christum longè alia ratione habuisse claves, quàm sacerdotes.* Quis abnuat? Quid opus probare, de quo nemo ambigit?

Danæus oggerit: *Per claves intelligi potestatem; sed non summam*, multaque Scripturæ loca agglomerat; vbi *clavis* restrictius vel laxius sumitur. Fumos vendit, quia non queritur, quomodo clavis alibi accipiatur; sed quomodo Matth. 16.

A in illo Christi promitto: *Et tibi dabo claves regni caelorum.*

Iunius clamat: *Per clauem denotari non summam potestatem; sed ministerialem.* Idem occinuit Sætluius. At nihil vetat eandem potestatem dici *summam & ministerialem*: hoc quidem, respectu Christi, cuius Petrus, vt & successor Petri, minister est: illud, respectu reliquorum omnium, qui sunt de Ecclesia, qui omnes huic potestati subduntur, vnde etiam iure optimo, illorum respectu, *summa* nominatur.

Sibrandus lib. 2. cap. 9. lepidissimas consequentias ex capitis sui officina nobis de promittit. I. *Claves Sobna ademptæ. & Eliachim data* Isaï 22. significant *Monarchiam in Ecclesia.* Ergo & *claves Petro data* significant *Monarchiam in Ecclesia.* Si formasset Sibrandus Antecedens hoc modo: *Claves Sobna ademptæ. & Eliachim data significant Ecclesiasticum principatum.* &c. luculentius fuisset, & ad approbationem concinnius. Sed maneat Antecedens, vt à genitore suo Sibrando conceptum & editum est; nihil moror: verum est, non falsum; vt somniat Caluinista: & nugæ sunt, quæ de Sobna & Eliachim blaterat, quæque exscripsit Sætluius, dignus tali magistro discipulus, ineptus inepto, rudis rudis; sed de his, vt dixi, fusè actum est Tomo I.

II. *Claves Christo data significant Monarchiam.* Reuelat. 3. Qui habet clauem Dauid. Ergo & *claves Petro data significant Monarchiam.* Negat Caluinista consequentiam: *non enim, inquit, dantur Christo & Petro claves eodem modo.* Quis eodem modo tradi ait: Christo diuinitus datæ sunt independenter ab omni homine; Petro dependenter à Christo. Christo, vt Domino; Petro, vt Domini Vicario. Et tamen vterque Monarchiam habet, tam Dominus quàm vicarius: Sicut & Prorex, cui Rex independenter à quocunq; alio homine potestatem dedit Monarchiam habet; & ipse Rex Monarchiam habet; sed ille, dependentem à Rege; hic simpliciter independentem à quocunq; alio superiore.

Probat Bellarminus etiam ex communi more per claves significari potestatem. Quando enim vrbes deduntur alicui principi, offerunt ei *claves* in signum subiectionis, & ei, qui instituitur æconomus in domo, claves tradi solent. Hinc nascitur Sibrando hæc cauillatio: *Claves ab vrbe sese dantur a principi oblata significant summum imperium.* Ergo & *claves Petro data significant summum imperium.* Respondet Sibrandus, consequentiam esse falsam: *quia vrbs claves offerens, submittit se eius imperio, cui claves offert. Ch: istus verò dans claves Petro, non submittit se eius imperio, sed ostendit se esse Dominum eius. Nulla igitur est similitudo inter vrbem per clauium missionem se Regi dudentem, & Christum Petro claves dantem.* Imò verò maxima est similitudo in hoc: quod vt principi per claves summa in vrbem potestas datur; sic & Petro per claves summa in omnes potestas data est: licet in hoc sit dissimilitudo, quod princeps, qui claves accipit, in ipsos etiam dantes accipiat potestatem, non autem Petrus in Christum cla-

ues regni cœlorum sibi largientem: sed hoc non obstat, quo minus per claves potestas, & aliq̄do etiam summa potestas, significetur; non enim necesse est, vt in similibus omnia sint similia. Si Caluinista simile similius desiderat; accipiat Regem tradentem pro regi claves alicuius regni. Hac traditione omnes regni illius incolas pro regi subiicit, excepto seipso; idem & hic factum cogita à Christo respectu Petri.

Sutliuius oggerit: *Vrbes victæ nullam habent potestatem se dandi.* Bellarminus non loquitur de urbibus victis; sed de urbibus, quæ deduntur; siue dantur sponte, siue coacte. Nam urbium simpliciter vi, absq; conditionibus, occupatarum, dominium & potestatem victor, etiam absq; clauium oblatione sibi vindicare potest. Quanquã victos quoq; constat crebro victoribus occurrisse cum clauibus misericordie obtinendæ gratia.

Ait Sutliuius: *Ciuitates nõ semper dedi summo principi.* Quid hoc ad rē? faciamus dedi summo principi: quia exempla fingi & refingi possunt, donec ad propositum quadrent. Addit Caluinista. *Principes non existimare se aliquid adeptos ex illa traditione clauium.* Mentitur Caluinista, & quotidianæ experientie aduersatur; nam omnes principes quando claves alicuius ciuitatis se obtinuisse vident; Dominos se ciuitatis illius factos credunt. Et loquor de casu, quo seridò, non dicit solummodo & honoris causa, claves adipiscuntur.

Danus mentitur, Bellarminũ ex hac humana consuetudine sic argumētari: *Clauium traditio potestatis concessionem significat, ergo suprema & summa.* Criminatio hæc est, non argumentatio. Satis est Bellarmino, per clauium traditionem significari traditionem potestatis: quæ vtrum summa sit, an infra summam, ex circumstantiis iudicari debet.

Ex œconomi exemplo cudit Sibrandus hanc consequentiam: *Claves œconomi data significant summum imperium. Ergo & claves Petro data significant summum imperium.* Respondet Caluinista, *Antecedens esse falsum.* At tuum est, non Bellarmini: nam Bellarminus œconomi exemplo, nil aliud efficere instituit, quàm per traditionem clauium significari potestatem traditam, quæ vtrum summa sit, an certis terminis circumscripta, ex circumstantiis diiudicari debet.

Ridiculum est autē, quod obiecit Sutliuius, *claves œconomi, esse materiales; claves Ecclesie, spirituales.* Quid tum? An ideo inter illas nulla est significationis similitudo & proportio, nulla conuenientia? Etiam verbum Dei est spiritale: & semen corporale. Et tamē *semen est verbum Dei.* Gratia est spiritualis; & aquæ olim ex petra largiter manantes potumque sitienti populo præbentes erant corporales; ergo nulla erat inter has & illam proportio, nulla similitudo?

Sibrandus calumniatur: *Primum Bellarmini à clauibus petitum argumētum ad hanc formam reduci debere. Aliqua clauis significat imperiũ. Aliqua clauis est Petro data. Ergo Papæ Romanus est Monarcha.*

A Vide & detestare Diabolicam sycophantandi pruriginem; qua Caluinianus iste, totus quantus quantus, infectus est à vertice vsque ad pedum plantas. *Huius syllogismi vanitatem ipsi pueri vident,* inquit asyllogisticus Caluinista. Et multò magis vanissimum syllogismi huius fabrum.

Secundò per claves Matth. 16. significari summam potestatem, probat Bellarminus ex illo: *Quodcumq; ligaueris, etc.* Nam in scripturis ligare dicitur, qui præcipit, & qui punit. De præceptis loquitur Dominus Matth. 23. *Alligant,* inquit, *onera graua, & importabilia in humeros hominum, &c.* De pœnis. Matth. 18. *Quæcumq; alligaueritis super terrã, &c.* Hic enim etiam Caluino teste loquitur Dominus de censura excommunicationis. Ligat enim Ecclesia eos, quos punit pœna excommunicationis.

B Respondet Sutliuius, hoc argumentũ nõ magis, quam funem ex arena ligare. Qua de causa, ò calumniator? *Quia, vt ligare quandoq; significaret præcipere & punire; non tamen propterea per ligandi potestatem summa Ecclesia regẽdæ potestas designaretur. nam, multi præcipiunt, & puniunt, quibus tamen summa non competit potestas.* Respondeo, Sutliuius animaduertere debebat; Christum Petro dixisse, sine vlla exceptione vel limitatione: *Quodcumq; ligaueris, etc. Quodcumque solueris, &c.* significauit ergo se Petro summam & absolutam, ligandi & soluendi potestatem concessurũ. Nec obstat, quòd etiam Matth. 18. generatim Apostolis dixit: *Quæcumq; alligaueritis super terrã;* quia potestas hic Apostolis pmissa, & Ioan. 20. data non erat independens à Petro, nec ratione successionis ordinaria, vt iã sepius dictũ.

C Oclamat Sulpitius: *Falsum est ligare Matth. 18. idem significare, quod punire, & præcipere, aut quod alligare. nam, omnes sacerdotes habent potestatem ligandi, & soluendi; qui tamen nõ habent potestatem leges condendi, aut puniendi; neq; possunt onera graua super humeros aliorum alligare, licet libenter hoc faciant, & liberos populos ligare miserè discipiant.* Ita petulans Bezæ calumniator: qui nullam maledicẽdi occasionem præteruolare finit: nam primò Bellarminus nõ dicit hoc adæquatè ex c. 18. Matth. colligi; sed generatim ait; in scripturis ligare esse *præcipere & punire.* De præceptis probat ex illo: Matth. 23. *Alligant onera graua & importabilia, &c.* id est, graua & intoleranda ferũt & edunt præcepta. De pœnis probat ex c. 18. Mat. *Quæcumq; alligaueritis;* vbi ipsemet Caluinus fatetur de pœna excommunicationis sermonem esse. Est autē perquam ridiculum, quòd negat *ligare & alligare* locis citatis idẽ significare: nimirũ, *vinculum aliquod alicui imponere;* nam Matth. 16. & 18. idem omnino est verbum. *ὃ ὃ ἰὰν δὲ ἴης δὲ τῆς γῆς, ἴσου δὲ δεικνύουσιν, etc. ἰὸν ἰὰν δὲ ἴης ὅτι τῆς γῆς, ἴσου δὲ δεικνύουσιν ἐν τῇ ἕξει,* Matth. 23. sic habet Græcus cõtextus. *δὲ ἴου ἴου δὲ ἴου, vincire, ligare, alligare.* Vel pueros consulat Sutliuius, vt tandem tam pueriliter calumniari desinat.

D Quod autem multi sunt, qui habent potestatem ligandi & soluendi, non autem puniendi vel

leges condendū; non obstat; quia habent nō absolutam, sed certis finibus circumscriptam, & ad solam remissionem vel retentionem peccatorum redactam ligandi potestatem. Quamquā quiuis etiā confessarius suo modo ligandi, hoc est, præcepta ferēdi potestate pollet; Teneatur enim pœnitens salutaribus confessarij monitis morē gerere; & pœnā impositā persolvere, ex particulari lege à spiritali patre sibi indiāta. *Liberos populos auidē à sacerdotibus ligari; criminatio est Sutliuiana: Nullus enim vnquā vsq; adeo arctis legibus obstrictus fuit in Catholica Ecclesia, quā arctis obligantur Angli à Pseudoepiscopis Anglicanis; vbi velint nolint, sub crimine læsæ maiestatis obligantur credere & publicè profiteri ac tueri, regem, & nuper reginam, supremum Anglicanz Ecclesiæ caput & gubernatorem esse. Taceo, alia onera prorsus incolorabilia & importabilia, quibus isti falsi Doctores subditorum ceruices penitus opprimunt; quod etiam ex conciliabulo Londinensi non pridem celebrato liquet.*

Cupit sibi Sutliuius ostendi, vbi Petro sit exhibitum; quod Matt. 16. fuit promissum. Procliuus responsio. Ioan. 21. *Pascite oues meas.* Num acquiescis? Et vt scriptū non esset, vbi Christus promissa exsoluisset; nefas tamen foret dubitare, cum Deus non sit ceu homo, vt mentiri possit.

Danzus hoc argumento Bellarmini argumentum eneruare tentat: *Potestatem ligandi accepit Petrus tantum ministerialiter, ergo non summam: quia potestas ministeriali non potest esse summa:* Respondeo, consequentiam cum sua probatione meritò censeri inanē: quia etiam ministerialis potestas summa est, si sit indiscriminatim in omnes subditos, nemine excepto; licet à maiore quopiā dependeat; eiq; subordinetur, quemadmodū potestas Pontificis dependet à Christo, eiq; subordinatur. Nā si hæc subordinatio & dependentia impediret, quò minus potestas aliqua nominaretur & censeretur summa, tum ne ipsa quidē potestas Christi summa esset; quia dependet à Deo eiq; subiicitur. Imò nulla esset summa potestas, cum omnis potestas infra diuinam à diuina dependeat.

Sibrandus coniiicit Bellarmini argumentū in hunc syllogismum: *Quo quilibet ligatur, & soluitur, id est, summa potestas. Sed clauis Petri quilibet ligatur & soluitur. Ergo clauis Petri est summa potestas.* Respōdet Caluinista: *Minorem esse falsam:* At certè falsa non est, nisi falsum sit & illud: *Quodcumq; ligaueris, &c.* Illud Sibrandus nunquā persuadet Sutliuio, vel alteri eiusdē sortis Anglicano Caluinistæ. *Humanis legibus conscientias adstringi non posse.* Contrarium & verbo & exemplo docent Angli; etiam illi, qui vltimo synedrio Londinensi præsentés fuere.

Post multiplicē argumentorum profluentiam, impudentèr mentitur Sibrandus, Bellarmini argumentum ita reconcinnari & reformari debere: *Clauibus Ecclesiæ tantum peccata ligantur, & soluantur, eaq; sunt omnibus Apostolis ex aquo data. Ergo Papa est Monarcha in Ecclesia. Quis non videat, hunc*

A Caluinistam omnem pudorē prodegisse: & verècundiam in postremis ducere? Cuius rei euidentis signum est hæc itidem criminatio, cum ait Bellarm. ex illo c. 23. *Matt. alligant onera graviora, tale argumentum formare. Christus reprehendit eos, qui populum humanis legibus ligant. Ergo Papa homines humanis legibus ligare, & ab iisdē absoluerè potest. Vel; Quod Christus prohibet, hoc Papa licet. Christus prohibet, conscientias humanis legibus ligari. Ergo Papa licet conscientias humanis legibus ligare.* Quis huic Sectario vel micam ingenuitatis superesse credat in tam proiecta & effrenata mentiendi petulantia?

Vitackerus admodum ingeniosè Bellarminum premit. *Idem verbum ligandi vsurpauit Christus. Matth. 16. & 18. Ergo Petro, nil amplius, quam ceteris Apostolis dedit.* Ex hæcenus dictis satis elucescit, quā sit arguta hæc collectio.

B Profert ad extremū Bellarminus p se S. Chrysof. & S. Greg. Magnū, quorū ille hom. 55. exponens promissionē Petro factā, dicit, *Petro commissum vniuersum orbem terrarū, & ipsum factū pastorem, caputq; Ecclesiæ.* Vociferatur Sutliuius, Bellarminū Chrysof. verba describentē *falsi crimine se adstringere;* non enim hoc dicere Chrysof. sed, *Petrum vniuerso orbi præpositum, & pastorem Ecclesiæ futura constitutū.* Quid, obsecro, hæc verba differunt à Bellarmini verbis, si sensum spectes? Neq; enim Bellarminus verba Chrysof. sed sententiā reddere voluit. An nō ea in homilia sæpius nominat S. Chrysof. Petrum *os, verticem seu coryphaum & caput Apostolorum, & Ecclesiæ pastorem;* Ecclesiæ, inquam, non huius vel illius; sed *indeterminate;* totius ergo: neque enim huius potius, quā illius Ecclesiæ pastorem constituit, qui nullam prorsus Ecclesiam speciatim expræsit.

C Ait Sutliuius: *Testimonium Chrysof. à proposita questione alienū esse;* hic enim agi de significatione clauium, de quibus neq; quidē Chrysof. Itane verò? Neq; quidē Chrysof. de significatione clauium? An non dicit; *Petrus verbis illis: Tibi dabo claves, &c.* designatum pastorem & caput Ecclesiæ? An pastore & caput Ecclesiæ constitui, non est idem, quod claves regni cælorum omnia soluendi & ligandi, hoc est, summam potestatem Ecclesiæ gubernandæ & administrandæ accipere? An nihil facit ad indagacionem, quid per claves significetur; quod præterea ait Chrysof. *per claves Petro promissas, denotari magnam potestatem, & doni magnitudinem ineffabilem?* Quæ est hæc ineffabilis magnitudo doni, nisi suprema Ecclesiæ regiminis potestas, quam accepit Petrus? qui firmitate sua immobilis adamanti naturā superet, terrarum orbe reluctantē, vt inquit S. Chrysof. *qui dū ibi dicit: Petrus à Christo vniuerso orbi fuisse præpositum;* an non indicat, per claves illas plenitudinem Ecclesiæ potestatis designari?

D Addit Sutliuius: *Chrysof. nihil tribuere Petro, quod non sit idem aliorum Apostolorum sit commune.* Mentitur Caluinista. Nam Petrus vocat in hac homilia Chrysof. *os, caput, verticem seu cory-*

phantum Apostolorum. Num simile quid de vilo alio Apostolo pronunciat? Num quis alius ex Apostolorum cœtu est *os, vertex, coryphæus* seu *antesignanus* & caput aliorum Apostolorum?

Similia propemodum cauillatur Sibrandus circa hoc S. Chrysofomi testimonium, cuius rauillationes, exscripsit, vt solet, Sutliui: nisi quod Sibrandus consecutiunculam nescit: *Petro vniuersus orbis est commissus, ergo clauces significant Monarchiam*; adde, cauillationum vitandarum gratia; *clauces Petro Matth. 16. promissæ. Quo addito, ruet, quidquid hic Sibrandus fatuat.*

S. Gregorius dicit; Petro totius Ecclesiæ curam fuisse commissam. Occurrit Sutliuius: *Nihil hoc ad clauces*. Imò, velis, nolis; quia S. Gregorius dicit, illis verbis: *Tibi dabo clauces regni calorum*; Petro totius Ecclesiæ curam fuisse commissam. Manifestè ergo indicat S. Gregorius, iudicio suo, clauces Matth. 16. nil aliud significare, quàm supremam Petri in vniuersa Ecclesia potestatem; ideo etiam eundem Petrum, omnium Apostolorum principem eodem loco nominat. Quocirca mentitur Sutliuius, quando dicit, *nihil Petro tribui à Gregorio, quod non isidem reliquorum Apostolorum sit commune*. Cui, obsecro, Apostolo, præter Petrum, competit, vt sit omnium Apostolorum Princeps?

Sibrandus denuo consequentiam architectatur. *Petro totius Ecclesiæ cura commissæ est; ergo clauces Monarchiam significant*. Respondet ipse Sibrandus: *Nullam partem consequentis esse in Antecedente*. Cuius vitio, nisi tuo? Nam si consequentiam formasses, prout oportebat, in hunc videlicet modum: *Ergo clauces Matth. 16. Petro promissæ, Monarchiam significant; iam pars aliqua consequentis esset in Antecedente*: atq; adeo cauillatio tua nunquam nata fuisset.

Adhibet Sibrandus secundam solutionem, neque se, neque ingenio suo indignam: nempe; *Gregorium in hac causa non debere audiri, vt pote in propria*. Item, *Gregorium esse fabulatorem*. Simili propè inuerecundia vitit Danæus: *Ista corrupti iam Ecclesiæ temporibus à Patribus prolata fuisse, & cum male locus Matth. 18. intelligeretur, quare peperam illa à patribus dici*. Ergone iam tempore D. Chrysofomi & S. Gregorij Ecclesiæ status corruptus erat; & locus ille Matth. 18. vel potius 16. malè intelligebatur? Quàm dolendum est; S. Chrysofomo & S. Gregorio Caluianum lumen non æquè feliciter, ac Danæo illuxisse; qui mentitur, Bellarminum sic argumentari. *Hoc dixit Gregorius Magnus: ergo est fidei articulus, irrefragabiliter admittendus*. Non est hæc Bellarmini argumentatio, sed Danæi fictio. Nos sic argumentemur, si argumentari liberet. Gregorius Magnus & ante illum Chrysofomus; vterq; & eruditione & sanctitate clarissimus: dicunt; Petro, vt Apostolorum capiti & principi, totius Ecclesiæ curam fuisse commissam; & per clauces Petro promissas denotari summam Ecclesiæ gubernandæ potestatem; Danæus, Sutliuius, Sibrandus, & ceteri Nouatores nuperi & indocti id negant: illis ergo potius, quàm his habenda est fides.

A Postquam Sibrandus de Petri clauibus strenuè delirauerat, omnino mihi persuaseram, delirationum fore finem. Deceptus sum. Iam enim vsque ad finem libri sui secundi de integro delirare & cap. 10. verbosissimè probare incipit: *clauces non esse Monarchiam*; sic loquitur cauillator, hoc est, per clauces non designari supremam Ecclesiæ regiminis potestatem Petro traditam. Nec quidquam adfert, præter istos coccyfmos; *clauces omnibus Apostolis esse concessas: omnes Apostolos equaliter clauces accepisse. Hoc scripturam, hoc Patres, hoc Ecclesiastica monumenta testari*. Capite vltimo longissimos exorditur Sibrandus logos, de hac quaestione, quid clauces Ecclesiæ significant. Vbi Caluiano spiritu instinctus, otiosissimè de satisfactione Christi *per fidem apprehendenda*, deque modo quo Christus, & quo Minister peccata remittit, declamat; Et post insanam vociferationem, insilit in Bellarminum, què contradictionis arguit. Quæ de causa? Quis capite præcedente disputans contra Caietanum dixit; *tum demum calum hominibus aperiri, cum soluuntur à peccatis*. Ex quo colligit Sibrandus, etiam, ex sententia Bellarmini, non latius quid esse; *ligare & soluere, quàm remittere & retinere peccata: Et tamen capite decimo tertio agens contra Caluianum hoc inficiatur*. En insolubilem antilogiæ nodum. Quem quis soluet, si non Sibrandus bipenni sua suppetiatum accurrat? Omnium enim comodissimè dissoluetur hic fanaticus & phantasticus nodus ab eo, qui eum nexuit, hoc est, ab ipso Sibrando: At quia fortè nolet phasma suum demoliri, demoliamur nos illud: Et quidem sola eius in lucem extractione, quod fiet si formâ Dialecticâ, Sibrando tantopere amatâ, amiciatur in hunc modum. *Bellarminus scribit tum demum hominibus calum aperiri, quando soluuntur à peccatis; Contradicit igitur sibi, quando postea dicit; aliquid amplius esse ligare & soluere, quàm remittere & retinere peccata*. Quis tam cæcus est, qui non videat has duas propositiones sibi contradictoriè opponi: *Calum hominibus tunc aperitur, quando à peccatis soluuntur*: Et; *ligare & soluere amplius quid est, quàm remittere & retinere peccata*? Ego hætenus persuasus eram ad contradictionem necessariò requiri, vt altera propositio sit negatiua; negetq; directe id, quod altera affirmat; nunc experior, etiam ex duabus affirmatiuis enunciationibus in schola Sibrandica contradictionem prociudi, nouo videlicet & antehac inusitato artificio. Non mirum. Indies redditur mundus ingeniosior & artificiosior; & Sibrandus mendacior, vt cum ait Bellarminum; oppugnando sententiam Caluini de clauibus, *oppugnare non Caluianum, sed Augustinum, Hieronymum, & ipsum Christum*: hoc dictum si nominè genuino sit afficiendum; effrons mendacium appellabitur; vt & hoc, quod Caluista dicit; *negare Bellarminum, Petro Matth. 16. clauces fuisse promissas*; non inficiatur hoc, vt fingit iste figulus; sed hoc coniunctum negat: *Clauces Petro esse promissas Matth. 16. & datas Ioan. 20. hoc, inquam,*

B

C

D

coniunctum negat, non autem solam priorem coniuncti huius partem: vt perfidè calumniatur Calvinista. quia clauis soli Petro Matth. 16. promissæ, datæ sunt ei Io. 21. verbis illis; *Pasce oues meas.*

Dices; *Bellarminus capite superiore faretur clauis Apostolus promissas, datas esse Ioan. 20. & 21.* Respondeo, Bellarminum loqui de clauibus quæ Matth. 18. vniuersis Apostolis promissæ fuerant, & de clauibus, soli Petro promissis Matth. 16. Illas datas ait Ioan. 20. has Ioan. 21. Vbi hîc vlla contradictio? Et tamen audacissimus Nouator illustrissimo & eruditissimo Bellarmino his verbis proiectissimè inequitare audet. *In omnibus fere argumentis vel petis Bellarminus principium, vel adigitur ad principiorum negationem, vel semetipsum contradictorie implicat.* Cætera, quæ Sibrandus deblaterat, nihil aliud sunt, quàm *ἡ ἀνω ἀγγελία*, & fabulamenta, qualia ne ab ebrio quidem expectes.

Non possum tacitus hoc loco præterire, acutissimum VVitackeri acumen, vnum scilicet ex illis; quibus ait, se Pontificiam clauem perdere velle. *Si Christus Petro Papalem potestatem promissit, tum dedit.* Vtique. Et quidem Ioan. 21. cum Petro dixit; *Pasce oues meas.* Quærit VVitackerus: *Nunc solum dedit, an non?* Respondeo, nunc solum, id est, soli Petro, summam potestatem tribuisse. Subdit VVitackerus. *Si nunquam, nisi nunc; quando igitur data est Apostolus potestas summa?* Respondeo, cæteris Apostolis nusquam eiusmodi simpliciter potestatem datam esse, qualis data est Petro verbis illis: *Pasce oues meas.* Acceperunt quidem Apostoli Ioan. 20. potestatem summam ratione *vniuersalitati & obiecti*; at non respectu *independentiæ & successioni.*

Pergit VVitackerus. *Si prius dedit Apostolus summam potestatem, quando illi clauis commisit, tum aut omnes facti Papa sunt, aut potestas clauium Papalis non est.* VVitackeriana, hoc est, futilis obiectio; & vtroque membro claudicans: *Nam omnes non sunt facti Papa,* quia non acceperunt potestatem respectu etiam independentiæ & successioni simpliciter summam, vt antea dictum; & potestas clauium summa tam quoad independentiam, quàm quoad successiorem, verè *Papalis* est; quâ tantum abest, vt plumbeo suo pugione VVitackerus euertat, vt ne tangat quidem: nam quòd subiungit; *Constāter à Bellarmino defendi, ceteris Apostolis summam potestatem esse concessam;* mentitur, si velit, vt reuera vult Calvinista Bellarminum docere, reliquis Apostolis parè quoad omnia cum Petro potestatem concessam esse; & summam, ea, vt sic loquar, *summitate*; qua potestas Petri summa fuit. Cætera in Suetliuio & aliis iam sunt profligata.

CAPVT XIV.

Soli Petro dictum esse à Christo: Pasce oues meas. Ioan. 21.

ANAEVS post varia conuicia, Iunius item & Suetliuius clamant, nil opus fuisse huius rei probatione, se enim non negare, soli Petro dictum esse:

Pasce oues meas; quæstionem totam in eo versari, num verbis istis soli Petro *Monarchia & vniuersalis in totam Ecclesiam potestas concessa fuerit.* Verum, vt hoc alterum Bellarminus duobus sequentibus capitibus demonstraret, meritò præmisit tractationem huius quæstionis, num ad solū Petrum verba illa pertineant; præsertim, cum non omnes sectarij cum tribus istis Calvinianis consentiant, ita vt liberè & disertè fateantur, hæc verba soli Petro fuisse dicta; sed velint, ea etiam ad cæteros Apostolos, seu ad Ecclesiam spectare; quemadmodum & illa Matth. 16. *Tibi dabo clauis regni calorum, &c.* in quorum numero censetur ipse Calvinus, vt docet Bellarminus, vt & VVitackerus, cui singulare est plurale; *Pasce*, scilicet, *Pascite.* Et vt prædicti Calvinistæ non errent in hoc, quòd ad solum Petrum illud; *Pasce oues meas;* pertinere existimant; errant tamen, quando tradunt, & VVitackerus cum illis, hæc verba nullam aliam ob causam Petro dicta; nisi *vt triplicem negationem probrum trina confessione elueret*, profitendo palam suum erga Christum amorem. Est enim hæc vna quidem causa, cur Christus vna interrogatione sua, & vno ad eam Petri responso contentus non fuerit, sed triplici vti & triplicem responsonem à Petro audire voluerit; sed non est hæc sola & vnica causa, vt isti contendunt; sed & alia, eaque potissima, vt scilicet Christus promissum Matth. 16. Petro factum exsolueret.

Nec sancti Patres, quos Calvinistæ citant; contrarium docent: Verè enim dicunt; *Petrum trina interrogatione & confessione trina compensasse negationem.* Item, *trina negationi redditam trina confessionem:* Præterea, *Petrum ter confessum esse per amorem, qui ter negauerat per timorem:* hæc, inquam, & si quæ alia huius generis ex Patribus proferuntur, verè affirmantur; sed interim Patres non excludunt id, quod in tota hac actione erat præcipuum, nempe collationem summæ & vniuersalis potestatis factam soli Petro, vt postea ostendet Bellarminus.

Falsum est autem, quod Iunius & Danæus absque vlla probatione, quasi pro comperto, sumunt, *Petrum negatione Christi excidisse ab Apostolatu;* in eundemq; *restitutum esse Ioan. 21.* Hoc figmentum videntur isti hausisse à Donatistis, VViclephistis, & id genus aliis, qui peccato mortifero ipsum officium seu Ministerium Ecclesiasticum amitti censebant.

Deinde, si, vt isti somniant, Petrus per negationem Apostolatam seu discipulatam amiserat, cur vbique ante triplicem confessionem Ioan. 21. factam numeratur Petrus inter discipulos? Ioan. 20. *Cum ergo facta esset die illo, vna Sabbatorum, & fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati, &c.* An non in his erat quoque Petrus? Ibid. *Gaui si sunt ergo discipuli viso Domino.* An non cum his & Petrus? An non cum aliis audiit Petrus ista? *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, &c. Accipite Spiritum sanctum, &c.* Num hæc Petro cum aliis dixisset

Chri-

Christus, si Petrus nec Apostolus, nec discipulus amplius fuisset; sed hanc dignitatem postea demum recuperasset? Quid, quod statim à Resurrectione iusserunt Angeli; vt bonus exoptatusque de Christo excitato nuncius ad Petrum perferretur? *Dicite discipulis eius, & Petro.*

Accusat Danæus Bellarminum malæ fidei propter Caluinum, quem ait, non negasse; soli Petro illa verba: *Pasce oues meas; dicta fuisse, hoc ei à Bellarmino affingi.* Audi ergo ipsa Caluini verba lib. 4. Instit. cap. 6. §. 3. *Hinc colligere licet, aut illa Christi voce, nihil præ aliis datum Petro: (ergo non soli Petro dictum fuerat; Pasce oues meas; si hoc mandato nil peculiare acceperat) aut Petrum, ius, quod acceperat, cum aliis ex æquo communicasse: si communicauit ex æquo cum aliis; vt vult Caluinus; intellexit ergo ad se solum non pertinere illud; Pasce oues meas; ergo & ad alios. Non ergo fecit Bellarminus Caluino iniuriam, quando ei hanc sententiam attribuit.*

VVitackerus hinc artem Danæanā & Savvbrandicam fascitat, & argumenta Bellarmini peruersissimè peruertit. Nam toto hoc capite nil aliud ostendere vult Bellarminus, quàm soli Petro dictum esse; *Pasce oues meas.* Huc omnia sua argumenta dirigit; siue ex nominibus Petri, siue aliunde petita. Quid VVitackerus? Mentitur, Bellarminum ita argumentari. *Vocat Christus Petrum, Simonem Ioannem, cum ei clauas promisit, & oues pascendas commisit: Ergo ei principatum huius verbum tradidit. Hoc est negari in re seria,* inquit VVitackerus, vel, quod creditu procliuius, VVitackerianus Baccalaureus. Imò hoc est mentiri in re seria. Nam ex hac cōpellatione nil aliud collegit Bellarminus, quàm soli Petro dictum esse: *Pasce oues meas.*

Calumniosior adhuc est illa cauillatio, vel si hoc nomen nimis mite; mendaciloquentia; hoc delirium esse Bellarmini: *Solus Petrus ter negauit Christum, ergo princeps Ecclesie solus Petrus est.* Suspitor VVitackerianum Baccalaureum non pauca ex Sutliuio & Savvbrando; & in his etiam hoc vanissimum commentum in VVitackerianas laceras & dispersas schedas transtulisse. Etsi à dicitate & vanitate VVitackeri nihil huius generis alienum censeretur debet; qui *pasce oues meas;* ad solum Petrum non pertinere, subtilissimè probat hunc in modum. *Omnes presbyteri iubentur pascere oues Christi; i. Petri 5. Idem mandatum acceperunt omnes Apostoli; ergo soli Petro non est hac cura demandata.* Idem asserunt sancti Patres. Respondeo, omnes iussos esse pascere oues; sed sub Petro, pastore supremo. Hoc verba Christi, hoc Patrum testimonia volunt; nil aliud. Qua vnica obseruatiuncula collabitur tota VVitackeriana garrulitas; qua & auditores in schola olim proculdubio obtudit, & nunc lectores suos obtundit:

nisi Polylogiæ huius vanitas ab Editore Baccalaureo profuisset.

CAPVT XV.

Quid significet PASCERE, Joan. 21.

ANÆVS, vetustissimo suo more, à maledictis hoc caput auspicatur, & maledictis terminat, ne finis sit dispar exordio. Vocat Bellarminum hominem communi sensu destitutum; qui ex verbo, *Pasce*, Petri Monarchiam, & imperium in totam Ecclesiam stabilire velit, cum *pascere* sit verbum generale; & nil aliud significet, quàm suppeditate alimentum. Similia ferè Iunius. At Bellarminus non ita crudè & nudè ex verbo, *pasce*, argumentatur, vt fingunt sectarij; sed simul iungit eas mandati huius circumstantias & conditiones, vt planè & dilucidè appareat, verbum *pascendi* eo loco non significare qualemcunque pascendi actionem & functionem, sed cum summa potestate copulatam; vt rationes, quas Bellarminus adducit, manifestè euincunt. VVitackerus intonat: *Pascere, etiā aliis cōpetere.* Fateor, sed sub cura & nutu Petri. *Etiā aliorum esse ouibus pabulum procurare.* Non abnuo: sed ductu & auspiciis Petri, tanquam supremi procuratoris.

Suauiter ridet Sutliuius Bellarminum ob ista verba: *Non propriè dicitur pascere aliam, qui cibum quacung, ratione ministrat, sed qui procurat ac prouidet alteri cibum, quod certè præpositi & gubernatoris est.* Falsum est, inquit Sutliuius, cur enim non pascunt, qui cibum dant? Non negat Bellarminus pascere, qui quomodo-cunque cibum præbent; sed negat propriè dici *pascere*. Dic, Caluinista, quis propriè pascit Regis aut Principis alicuius Aulicos? Cocus an Rex? Rex an dispensator? An non propriè Rex, cuius sumptibus & impensis cibus paratur?

Ait Caluinista Bellarmini dictum esse ridiculum: *nam si pascunt illi, qui cibos tantum procurant, multò magis, qui cibos distribuunt, & esurientibus frangunt panem.*

Iterum quæro; quis pascit magis propriè aulicos? Num Rex, qui sua impensa & auctoritate cibos comparat, an procurator; per quem comparat; an cocus, qui cibos præparat; an Minister, qui cibos paratos in mensam infert? Etiam cōmuni loquendi consuetudine testari solent famuli, *se ali à suo hero;* nec panem pistotis; vel cibos coci, sed panē & cibum Domini sui se manducare profitentur. Signum igitur est, eos propriè à Dominis pasci & ali; ipsosque Dominos propriè dici *pascere*. *Panem à Christo fidelibus fractum intercipi à Pontifice;* Petulantis calumniatoris conuicium est; qui ait; verbis illis Christi à Bellarmino citatis Lucæ 12. *Qui putat, est fidelis dispensator ac prudens; &c. causam Bellarmini euerit. Ostendunt enim, inquit, Oeconomos & dispensatores pascere familiam, etiam si summam non habeant potestatem.* Nihil hic de summa potestate ex solo *pascendi* verbo extundenda Bellarminus; sed hoc solū; *pascere* propriè esse eius, qui super familiam constitutus est, siue qui præest, & necessaria ad victum cum

aucto-

au thoritate parat. Et hunc in finem adduxit dictum illud Christi de dispensatore super familiam constituto; *ut det illi in tempore tritici mensuram*: Nam summam pascendi potestatem demonstrat ex toto illo: *Pasce oues meas*; per oues enim intelligi vniuersam Ecclesiam, sequenti capite docet.

Nec obstant illa Bellarmini verba: Nobis difficile non erit, ex hac ipsa voce *pasce*; demonstrare summam potestatem illi attribui; cui dicitur: *Pasce oues meas*. nam non vult ex ipso vocabulo, *pasce*, seorsim sumpto summam potestatem posse euinci, sed ex illo cum sequentibus duabus voculis iuncto.

Mox Sutliuius iterum dentes stringit in Pontificem: *Eum nec fidelem, nec prudentem dispensatorem esse*. Fortè ideo, quia non dat gregi suo Caluinianas filiquas, sed probatè notè triticum. Obiicit. *Pontifex est Oeconomus, Minister & seruus; ergo non est Monarcha, Ecclesiasticus scilicet*. Quid responderet Sutliuius, si quis hoc argumentum ad auctorem suum hunc in modum remitteret? Rex Britanniae est Oeconomus, Minister & seruus Dei; ergo non est Monarcha Britanniae. Dicit, opinor, Monarchiae in homines non aduersari subiectionem & seruitutem respectu Dei. Idem ergo sibi à nobis dictum existimet, quod attinet ad Pontificem, qui licet, respectu Dei, sit dispensator, seruus, minister; respectu tamen Ecclesiae, Monarcha est; cum ipse omnia in Ecclesia independentem ab vilo homine, tanquam à superiore, gubernet. An non & Vicerex respectu Regis, famulus est? Et tamen comparatione subditorum, Princeps est.

Verbum *ποιμαίνω*, quo vsus est S. Ioannes, idem esse, quod, *pasce regendo & praesidendo*, probat Bellarminus, etiam ex Homero, qui Regem vocat *ποιμὴν λαῶν*, *pastorem populorum*: At quis nescit Reges pascere regendo & praesidendo? Respondet Sutliuius, *ridiculè verborum scripturae interpretationem peti ex poetarum scriptis*. Vnde vis ut Graecorum verborum genuinam notitiam petamus, si non ab illis, qui Graecae linguae summam peritiam habent? Si de Anglicani cuiusdam vocabuli significatione lis nasceretur; an non meritissimo recurreretur ad eum scriptorem, qui, omnium iudicio, Anglicani idiomatis callentissimus esset? *At in scripturis vocabula non significant idem, quod extra scripturas*. Ridiculum caput. Quasi verò scriptura significationes nominum mutare soleat. An non *panis* què panis est, in scriptura; ac in Virgilio vel M. Tullio? Si quis contenderet, *ἄρτον* in Graeca oratione Dominica, non esse id, quod *panem* nominamus; aliisque ex Homero obiiceret; *ἄρτον* apud Homerum profus esse illud, quod à Latinis dicitur *panis*: cerebrosus autem ille regeret: Ridiculum esse ex Homero docere velle, quid in Graeca oratione Dominica vox *ἄρτος* significet; an non omnium irrisui & ludibrio se exponeret?

Occinit Sutliuius. *Etiamsi Matth. 2. & Apocalyp. 19. ποιμαίνω sit regere; necesse tamen non esse, ut eandem notionem subiectam habeas* Ioan. 21. Cur necesse non est, quando omnes circumstantiae clamant; *ποιμαίνω* etiam apud Ioannem esse *regere & praesidere*? quandoquidem verus *ποιμὴν & pastor* gregem non tantum pascit suppeditando cibum; sed & regendo, ducendo, dirigendo, defendendo, castigando.

Apud *Mattheum & in Apocalypsi loquitur Spiritus sanctus de regno Christi*, inquit Sutliuius, *hic autem loquitur Christus de Petri ministerio & officio pastoralis, quod à regno & dominatu longè abesse debet*. Quid? An non & Ecclesia militans dicitur in scripturis regnum, idque frequentissimè? An non & ipsi fideles generatim, *regale sacerdotium*. 1. Petri 2. Nunquam legisti illud? *Fecisti nos Deo nostro regnum*. An hoc de Ecclesia militante intelligi nequit, licet ad triumphantem praecipuè spectet? Nunquam legisti in Euangelis? *Simile est regnum caelorum decem virginibus*, &c. An talia loca non explicantur de praesenti regno Ecclesiae? Et quamuis hoc pastorale & regale Petri officium, sit respectu Dei ministerium; est tamen absolutum officium ratione subditorum, obiturque regendo & praesidendo, non tantum alimenta praebendo, absque aliis pastori congruis actionibus. Etiam hic peruertit Vitackerus Bellarmini argumentationem: quia hic nihil aliud probare instituit, quàm *pasce* esse itidem regere & praesidere. Non autem ita argumentatur. *Pasce, ergo est summum Pastor*: nam de hoc cap. seq. videbitur.

Citat Bellarminus S. Chrysostomum S. Augustinum, & S. Gregorium, qui per verbum *pasce*, Ioan. 21. praefecturam & potestatem regendi significatam tradunt. Obstrepit Sutliuius: *Chrysostomum non tantum de Petro loqui, sed etiam de omnium Pastorum & Episcoporum officio*. Sed Calvinista nihil ad rem respondet; non enim hic quaeritur; Vtrū verbum illud: *Pasce*, Ioan. 21. dictum sit soli Petro; nam hoc iam capite antegresso probatum & definitum est: sed quid verbum *pasce*, significet; num *pascendi* officium coniunctum cum praefectura & regimine; an *pascendi* officium simplex, omnique gubernatione & praesidentia destitutum? Significare pascendi functionem cum regimine hoc capite docet Bellarminus: cui nil officit, quod idem verbum, *pasce*, vt aliis itidem Pastoribus tribuitur; significet praefecturam, ex Chrysostomi sententia; quia nemo Catholicorum abnuat, etiam alios, praeter Petrum, & eius successores, esse pastores cum praefectura; sed pastores sub cura pastoris supremi; & praefectos supremo praefecto subditos. Haereticis, praesertim Sutliuio, Sibrando, & aliis, contra quos agimus, solenne est; turbare, quæ Bellarminus aptissima methodo connexuit. Soli Petro dicta esse, illa verba: *Pasce oues meas*, capite superiore docuit. In illis verbum, *pasce*, significare praefecturam & regimen, & pastionem cum auctoritate praesidendi,

dendi,

dendi, ducendi, defendendi, castigandi, hoc capite probat Bellarminus. Sequenti capite ostendit: Illud pasce oues meas; significare potestatem summam & absolutam. Quid Hæreticus, Sutliuius, VVitackerus, & alij? Significat quidem verbum, pasce, potestatem; at non summam. Significat præfecturam; sed non supremam. Patres facentur, per verbum pasce; indicari manus regendi. An ideo summum? Pastores nominantur à patribus rectores. An ideo supremi? Hæc responsa quid aliud sunt, quam ludibria, elusiones & illusiones, cum hic minime queratur, num pasce summam potestatem & præfecturam; Sed num potestatem & præfecturam significet. Et tamen totam suam vaniloquentiam huic imposturæ & sycophantiæ inardificat. At nisi Nouatores omnia miscerent, sæpè fraudibus & imposturis texendis occasionem & materiam non reperirent.

Sibrandus lib. 3. de Pontifice cap. 1. hoc syllogismo, tanquam Bellarminiano, nos beat. Cui dictum est; pasce oues meas; ille est Monarcha per vniuersam Ecclesiam. Sed, soli Petro dictum est, pasce oues meas. Ergo solus Petrus est Monarcha per vniuersam Ecclesiam. Respondet Calvinista, Maiorem esse se. Falsam non esse, liquebit capite sequenti, ubi à Bellarmino fusè probatur. Nec quidquam Sibrandus ad falsitatem eius demonstrandas adducit; nisi illas nugas. Ideo Petro ter dictum; pasce oues meas; quod et Dominus inquit. Ad hoc iam supra respondimus, ubi ostendit se Calvinista in nugas nugacissimas per Petrum ab Apollis non fuisse pro Monarcha agnitam: Petrum ad Samaritanos fuisse missum; omniumque illi præceptum datū pasce oues Christi: Marc. 16. Predicatio Evangelium omni creatura; vt alia tantū generis nugamenta transiliam, quorum pars sponte sua concidit; pars suis locis referretur, pars ex dictis ruit.

Mox vt battologicam suam disputationem concinnioem reddat, calumnias in Pontificem Romanum plenis faucibus eructat, veritus, opinor, fore, vt pro legitimo Calvinista non reputaretur, nisi id conuiciandi impotentia planum testatumque redderet. Serio dicam, me vix credere posse, Sibrandum ad descriptionem contra Bellarminum sobrium vnquam accessisse. Ita vbique desipit ac delirat: & inaniloquentia sua omnia sursum deorsumque versat & reuerfat; & sæpius iam dicta, iterum iterumque recinit: vel certe, si sobrius talia chartis illeuit; aut insigniter ignorantem; aut egregie improbum esse oportet; qui his sutelis & hac omnium rerum inuersione, veritatem ex aperta luce in Calvinianam caliginem retrudere cogitet.

CAPVT XVI.

Quod verbis illis: Joan. 21. OUES MEAS, vniuersa Ecclesia significata sit.

NOTAT Bellarminus, Christum bis dixisse: Pasce Agnos meos. Et semel; pasce oues meas. tamen enim in Græco textu semel tantum est; pasce agnos: Et bis; pasce oues. videri tamen textum Græcum librorum culpa corruptum, qui in secundo loco scripserint *oues*, cum scribere debuissent *agnos*, facile autem vnum Iota potuisse excidere. Ad quæ Danæus: Mirus est artifex, Bellarmine, qui, vt tuam in lingua Græca peritiam, (qua certè perquam exigua est) ostentares, etiam Græcum sacra scripturæ textum corrumpere veritus non es: tam es religiosus; & ab illius Codicis noui, vel veteris fide *oues*, pro *agnos* tibi substituere ausus es. Tu verò Danæe mirus es calumniandi & mentiendi opifex, qui vt nobis tuam, in Sycophantandi palastra exercitationem, (quæ certè perquam eximia est) ostentares, luculentissime mentiri voluisti, à Bellarmino sacrum contextum corrumpi: nam secundo loco legendum esse *agnos*, non *oues*, probat Bellarminus ex Ambrosio, & S. Maximo; Et ex nostra vulgata translatione Latina; & ex omnibus Latinis codicibus, qui secundo loco constanter habent *agnos*; quo indicatur ab omnibus illis in Græco lectum fuisse *oues*, non *agnos*, neque enim nollet Interpres & sancti Patres tam imperiti fuerunt, vt secundo loco verterent & legerent, *agnos*, si Græcus textus *oues*, non *agnos*, repræsentasset.

Accedit, quod & versio ex Syro Guidonis Fabricij *agnos* habet, licet Calvinianus Tremelius aliter reddiderit; nimirum; *Pasce mihi greges meos*. Quo fit, vt parum etiam moremur VVitackeri & Chamieri contra hæc *oues* vociferationes & fulgurationes. Securè quiescunt, sub eorum, quos dixi, auctoritate; vt proinde insipientium luporum impressionem minimè reformident.

D Addit calumniator Danæus; *Vt ingenium istius (Bellarmini) omnes norint, etiam in suos ipsos Episcopos contumeliosus est, qui eos ouibus feminis, quam Agnis masculis comparare malit; nimirum, quod meminisset, mulierem, & meretricem appellari in Apocal. c. 17. borum Episcoporum caput: Et eum, qui in sacra scriptura nominatur Agnus Ioan. 1. v. 29. Apoc. 5. v. 6. 8 esse Christum Dominum, cui nihil simile habent isti Bellarminiani Episcopi, licet cornuta mitras habeant.*

Dixerat Bellarminus, per *agnos* bis repetitos posse intelligi Iudæos & Gentiles; perque *Oues* tertio loco positas Episcopos, qui sunt veluti matres Agnorum: Itaque Petro à Christo curam commissam Agnorum, hoc est, populi Iudaici; & Agnorum, seu ouicularum, hoc est, populi

genti-

gentilis, & ouium, hoc est, eorum, qui Agnos illos pepererunt in Christo, qui sunt Apostoli & Episcopi. Hinc scurrilitatis suæ sumpsit Danæus occasionem: quia enim Bellarminus Episcopos per oues significatos scribit: *feminis eos contumeliosè comparat; cum eos potius per masculos agnos significatos dicere debuerit; hoc enim Episcopis fuisse admodum honorificum.* At si Bellarminus ideò contumeliosus est in Episcopos; contumeliosus itidem fuerit Christus in vniuersos Christianos, quos sæpe, præsertim Ioan. 10. *Ouium* nomine designat. Cur hoc, si *Ouis* hominem muliebris fræstique animi denotat?

Sed Danæus calumniam istam proferre voluit, vt haberet ansam aliquid dicendi de meretrice Babylonica, omnium Caluinistarum auia: qui biliosè admodum stomachatur, quòd se inconsulto, Bellarminus ausus fuit disquirere & disputare, quid Christus per *Agnos, oues, & ouiculas* indicare voluerit. *Hoc, inquit, est nodum in scirpo querere, & in lehte vnguentum.* Sutliuius quoque horribili voce intonat. *Hoc mysterium nihil aliud est, quàm deliranti Iebusita somnium, & male fundatum ipsius commentum.* Etiam Iunius: *futiles incestusq; allegorias crepat.* Chamierus lib. 3. de Pontifice *distinctionem ridiculam* nominat: *que nulli veterum in mentem venerit.* Similia VVirackerus. Ita isti, quãdo non est, quod solidè respondeant, rem conuiciis transigere, & lectoris animum alio auertere stolidè contendunt: quasi verò Christus frustra & absque vlllo mysterio gradatione illa ab *Agnis* ad *oues* vsus fuerit; & huiusmodi explicare sit *delirare*, vt calumniatur VVirackerus: præsertim cum id sit sanctorum Patrum exemplo & auspiciis. Iunius & Sutliuius digerere nequeunt, quod Bellarminus ait; verbis illis; *Pasce oues meas;* ipso etiam Apostolos fuisse Petro, tanquam pastori, commendatos. *Hoc nullus dixit Patrum, clamat Sutliuius, nec ex aliquo indicio colligi potest.* Iunius garrit nescio quid *de fallacia à non distributo.* An non Bellarminus expressè dicit, & probat ratione & auctoritate; per illud: *Oues meas;* vniuersè omnes omnino oues Christi, esse intelligendas; nulla penitus excepta? An non est, hoc vocabula illa: *Oues meas;* satis distributè & amplè vsurpare? *At solus Deus vniuersè potest omnes oues pascere.* Nimirum, vt summus & ab omnibus simpliciter independens Pastor, qui pascit omnes oues, quæ sunt, fuerunt, & erunt: at & Pontifex, iussu & nutu Dei, hoc potest; sed vt Dei Vicarius; & qui officij sui aliquando rationem Deo reddet. Nec omnes omnium temporum oues Dei, sed eas, quæ sunt suo tempore & pascificatu, pascit.

Obiiciunt; *Etiã alios Apostolos accepisse curam pascendi oues Christi.* Num vniuersas vniuersè, nulla excepta?

Citat Bellarminus S. Leonem dicentem; *Petrum à Christo præpositum esse omnibus gentibus, omnibus Patribus, & omnibus Apostolis.*

A Iunius. *Leo ad scripturam non satis attenderat: negamus itaq; illius dictum.* Scilicet tu attentior es, ad scripturam, quàm S. Leo. Attentior vtique, sed attentione Caluiniana, veritati non eruendæ, sed obruendæ nata.

Argumentatur etiam Bellarminus ex particula *MEAS.* Cum enim hæc vocula absque vlla restrictione addatur ad nomen *Oues,* manifestè indicatur, eas omnes oues Petro commendari, ad quas extenditur pronomen *MEAS.* certum est autem illud *MEAS* extendi ad omnes simpliciter, &c. ergo, &c.

B Iunius. *Maior est æquiuoca. Nam omnes oues, si vniuersè accipit, negatur.* Atqui tam certum est, Petro commendari omnes illas oues, ad quas vocabulum *Meas* extenditur, quàm certum est, duo esse *paria;* tria, *impria;* quia Christus generatim dixit Petro; *pasce oues meas:* apertissimum igitur est; Christum Petro commendasse omnes illas oues; ad quas pertinet pronomen *MEAS.* Si quis Dominus diceret absolūtè & indeterminatè famulo suo. *Pasce oues meas:* an non omnes illas ei pascendas committeret, ad quas vocabulum *Meas* extenderetur? Si quis absque vlla tacita vel expressa restrictione Iunio diceret: *commendo tibi filios meos;* An non commendaret omnes, quos illud, *MEOS,* respiceret? Par ratio in proposito. Si Iunius intelligeret, quid diceret, potius *Minorem* negasset, quàm *Maiorem æquiuocationis* accusasset. Et tamen huic suæ insipientiæ subnectit hæc expostulationem. *Quis nostrum hunc disparatorem docuit; ex propositionibus indefinitis, quæ quidem contingentes sunt, vniuersè concludere? λῆσι.* Verè logi tui nil sunt nisi *λῆσι.* Nam dictum illud Christi; *Pasce oues meas;* sensu vniuersale est; licet verbis sit indefinitum. Itaque sicut ex hac propositione: *Homo est animal:* rectè infero: *ergo omnis homo est animal;* quia anteedens est vniuersale sensu; sic ex hoc: *Pasce oues meas,* rectè colligitur: *ergo omnes;* propter rationem, quam reddit Bellarminus. Etiam Chamierus occinit: *Propositionem Christi, esse indefinitam; indefinitam autem propositionem non semper æquiuolare vniuersali,* probat aliquot exemplis scripturæ: Superfluè profus: quia nemo hoc negat, sufficit nobis dictum Christi hoc loco esse reipsa vniuersale, vt Bellarminus hic clarè probat; licet, si verba spectemus, sit indefinitum.

D Sutliuius clamat: *Hæc nihil aliud sunt, quàm nugamenta;* Tua videlicet responsa; *Ais;* & tecum Chamierus: *Apostolus mandatum datur docendi omnes gentes;* (sed sub Petro.) *Vnde & ouis ipsi commissum est.* (Sed sub Pastore supremo Petro.) *Non tamen pastores intelliguntur vocabulo ouium; vbi de docendis & pascendis ouibus est sermo. relatio enim manifestam insert distinctionem.* Respondeo, etiam si in aliis locis, vbi in communi pluribus committitur potestas docendi & pascendi; vt in illo: *docete omnes gentes,* &c. ipsi Doctores & Pastores formaliter, qua tales, non includantur in eorum numero, quos iu-

bentur

bentur docere & pascere: posse tamen ipsos doctores & pastores alibi, includi in eorū, qui docendi & pascendi sunt numero; si scilicet, præter pastores inferioris ordinis; constituatur aliquis vniuersalis, cui omnium ouium, hoc est, fidelium cura committatur. Quod Ioannis 21. factum affirmamus; vbi ipsi pastores & doctores respectu Petri, pastoris supremi, vocabulo ouium comprehensi sunt, vt Bellarminus demonstrat. Itaque hinc solus Petrus opponitur ouibus, & ab illis distinguitur. Cæteri quamuis alio intuitu pastores & doctores; ad Petrum tamen relati, oues sunt, sub cura & tutela Petri.

Obiicit Sutliuius. *Cum ex Metaphora pendeat omnis huius argumentationis vis, non est ea extendenda ultra scripturae limites. Quis ultra extendit? Certè non Bellarminus, qui longius verba hæc non extendit, quàm ipsa extendi velint; & apertissimus eorum sensus permittat.*

Probat Bellarminus etiam ex communibus loquendi formulis illud *M E A S*, additum ad vocem *O V E S*, significare omnes oues Christi, nulla excepta: nam qui dicit; *Relinquo mea bona filiis meis*: sine dubio nihil ex suis bonis, nec vllum ex suis filiis excludit. Respondet Iunius. *Testator ipse communiter relinquens liberis, facit vt communis sit, indiuisaq; hereditas, quam si diuississet, non fuisset vnica tota hereditas, id est, vniuscuiusq;.* Bellarminus non attulit hoc exemplum alio consilio, quàm vt ostenderet; voculas *M E A* & *M E I S* ad omnia bona, & ad omnes filios testatoris pertinere; ergo & in proposito; cum dictum est Petro; *Pasce oues meas*; illud *M E A S* facere; vt mandatum illud ad omnes omnino Christi oues extendatur. Si, quo ad alia, est in exemplo testatoris & Petri dissimilitudo, ea nihil ad rem; nam Petrus solus fuit; cui dictum: *Pasce oues meas*. Quare solus hanc pascendi omnes Christi oues prouinciam iniit. Si quis testator; ita testamentum conciperet: *Relinquo filiis meis bona mea*. An excluderetur vlla bonorum pars, quæ filio illi, non cederet?

Ait Iunius. *Euerti istam prerogatiuam Petri ex quo docetur, indiuisam & communem in solidum fuisse administrationem Apostolorum Christi.* Quis docuit hanc administrationem verbis illis: *Pasce oues meas*; significatam; fuisse indiuisam & communem omnium Apostolorum? Bellarminus hoc non docuit, nec vt doceret, testatoris exemplum attulit, vt antea visum; nec Iunius docuit, neq; vnquam docere poterit; tametsi non semel inaniter hoc asseuerauit; iterumque asseuerat hoc casso syllogismo. *Si Petrus prerogatiuam habet, non sunt communia omnia.* Concedo Maiorem: *At communia sunt omnia*; Nego Minorem.

Sibrandus lib. 3. de Pontifice cap. 3. & 4. more suo, prorsus stultescit, vt non sanæ, sed emotæ mentis hominem loqui, credere meritò queas. Omnes vniuersim oues Petro fuisse commissas, probat Bellarminus etiam hoc argumento. Vel commendauit Christus Petro oues suas omnes,

vel nullas, vel aliquas certas & definitas, vel aliquas indefinitas; nihil horum dici potest, præter primum, vt ostendit Bellarminus. Respondet Sibrandus, *Petro fuisse commendatas omnes oues Christi, que ab homine passæ debuerunt; Apostolos verò ab homine passæ non debuisse.* Cur non debuerunt? An non & ipsi oues Christi fuere? Si Christus Petro dixisset; *Pasce oues meas*; præter Apostolos; probabilitatem aliquam Sibrandica cauillatio haberet; qua nunc destituitur, quando restrictio illa non est à Christo, sed à Sibrando cõtra mentem Christi. Ait Calvinista. *Apostolos non esse vlla in re edoctos vel instructos à Petro; ergo Apostolos non comprehendendi sub illis verbis: Pasce oues meas.* Respondet, etiam si antecedens esset verum, consequentiam tamen nihil valere, quia pastoris non tantum est pascere docendo, sed & regendo, mittendo, dirigendo, & præsidendo; quo pacto Petrus cæteros Apostolos pascere potuit. Deinde, illud præceptum: *Pasce oues meas*; omnibus scilicet pastoralis officio competentibus modis, intelligitur cum cõditione; si scilicet oues egeant actuali pastore; si quæ oues ita sunt solertes & benè institutæ, vt actuali Petri cura & directione non egeant, sed ipse sibi omnia necessaria procurare queant, tam nõ opus habent, vt ius suum summus pastor actu in eas exercent; sufficit, vt sub generali summi pastoris cura pascantur, & iniussæ omnia faciant; quæ aliæ oues agunt iussæ.

Adiungit Sibrandus, argumentum Bellarmini etiam ex hoc capite infirmum esse, quod petatur ex allegoria. Mirum dictu, quàm isti vbique cum allegoria sua delirent. Est quidem locutio illa: *Pasce oues meas*; metaphorica; sed plana & expedita; quia constat euidenter omnibus, exceptis iis, qui sponte oculos occludunt, vnde & ad quid hæc metaphora à Christo Domino sit sumpta. Num ex sensu metaphorico, qui & ipse literalis est, firmum argumentum duci nequit? Quis vnquam allegoricum sensum Theologicè sumptu miscuit cum metaphorico, præter istos, qui iis de rebus disceptant, quas non intelligunt; vel præ malitia intelligere nolunt, vel præ stupiditate non possunt?

Postea cap. 4. verbosè incipit probare Sibrandus; *Petrum non fuisse pastorem Apostolorum*; & citat multa Patrum testimonia, perperam intellecta. Si totam Sibrandi vaniloquentiam in cõpendium redigere velis, hæc exhibit Epitome. *Deus, non Petrus vocauit Apostolos; Deus non Petrus instituit, & prædicatum misit Apostolos; ergo Petrus non fuit pastor Apostolorum.* Quasi vero Deus aliter vocauerit, vel docuerit, vel prædicatum miserit Apostolos, quàm vt erant oues Christi Petrus post resurrectionem Christi committendæ. An à Deo vocari, doceri, institui, mitti, nemo potest; qui ita vocatur, docetur, instituitur, mittitur, vt vel iam re ipsa sub sit, vel aliquando subiiciendus sit Petro, tanquam supremo pastori, vt omnia ab illo dependent agat?

Ait Bellarminus; Petro omnes simpliciter Christi oues commissas esse, tradi ab omnibus priscis patribus; Sutliuius, Beza teste, petulans calumniator; *impudenter dicit Bellarminus, hanc esse sententiam omnium Patrum: neq, enim vnus eorum Apostolos Petro, tanquam oues, commissos fuisse dicit.* At Patres dicunt, *Ouille & omnes oues Christi Petro fuisse commendatas;* in quibus utique erant & Apostoli. An non Apostoli erant oues Christi? Ait Sutliuius; *Patres quidem dicere; Petro commissas esse oues Christi, sed non negare, quin eadem reliquis Apostolis commissas fuerint.* Commissas fuerunt, sed non eo modo, & ea amplitudine ac prerogatiua, qua Petro. Prius dicunt Patres; non hoc posterius. Addo: cum soli Petro hæc verba; *Pasce oues meas;* dicta traduat, satis perspicue negant, potestatem, quæ illis verbis Petro tradita est, cum cæteris non fuisse communem. Imò quidam, vt Theophylactus, disertè dicunt, soli Petro eam potestatem traditam, non alij aut aliis. Et Patres expressè Petrum *Apostolorum principem & Coryphaeum* vocant, ergo etiam *pastorem*, vt hic de pastore agitur. Vide Bellarminum infra cap. 24.

Caput hoc claudit petulans calumniator Sutliuius insigni calumniarum in Pontifices Romanos centone. nempe ex loco Ioannis eorū causam funditus everti; *Eos enim non pascere, sed mactare & perdere Christi oues, nec esse Christi amoris Vicarios, aut Ecclesia pastores, aut Petri successores, sed potius mactatores gregis, & filios eius, qui homicida fuit ab initio, & germanos Antichristos.* O Beza, non possum facere, quin laudem tuum iudicium, cum hunc Calvinistam non solum iudicasti; sed & palam nominasti *petulantem calumniatorem & conuiciatorem.* Verè talis est. Et vt alia documenta deforent; an istud, quod hoc loco dat, non satis luculentum esset?

Pergit Iunius frustillationem Bellarmini argumenta vellicare. Testimonium S. Leonis à Bellarmino adductum, quia nimis apertum erat, hoc conuicio reiicit. *Hoc Christus nunquam dixit.* (imò, velis nolis, Matth. 16. & Ioan. 21. dixit; Petrum omnium simpliciter esse præpositum) *Leo si dixit, rugientis horret vocem Ecclesia: scribe; Caluina-na Synagoga.* Nam vera Ecclesia sancti Leonis vocem non aliter accipit ac vocem eius, qui Christi in terris vicem gessit; quique & sanctitate & eruditione inter omnes suæ ætatis facile primas tenuit.

Vitio vertit Iunius Bellarmino, quod non descripserit, ea, quæ Theophylactus sententiæ à Bellarmino citatæ subnectit. Quæ illa? Hæc nimirum, quibus Theophylactus causam reddit, cur soli Petro, non alteri curam & præfecturam vniuersalem ouilis sui commiserit; *quod videlicet eximius inter omnes, & totius Apostolici chori os esset; utq, intelligeret, probrum triplicis negationis iam expunctum esse.* Hæc Theophylacti verba adeo non lædunt Bellarmini causam, vt eam vel maximè adiuuent; nam quid est esse *os totius Apostolici cætus*, nisi

elle Apostolorum præcipuum? Cum ergo Theophylactus dicit, Petro vniuersi ouilis Dominici curam commissam, & non alteri, quod os, hoc est, caput Apostolorum esset; Vtique hoc ipsum quod Bellarminus demonstratum cupit, asserit. Nam quod de trina negatione adiungitur, non obstat; quandoquidem hæc quidem causa fuit, vt triplicem amoris professionem Christus à Petro exigeret; verum nec sola, nec potissima causa fuit; sed illa; vt totius gregis sui curam Petro, tanquam supremo Pastori, crederet, ad hoc enim tam excelsum munus, voluit Redemptor, vt Petrus trina dilectionis protestatione viam sibi sterneret.

Danzæ Minerual debet Bellarminus; quia Bellarminum docet, quomodo Petrus fuerit Apostolus circumcissionis, Paulus autem præputij. Audi Danzæ docentem. *Quod laborat Bellarminus, vt Pauli locum Galat. 2. v. 7. explicet, sic cum iuuo, & eo astu, in quo sudat, libero: nempe id, quod Paulus scripsit, datam sibi præputij, Petro verò circumcissionis curam, intelligendum esse, non exclusiue, & negatiue, quasi hæc cura soli à Christo in eam partem mandata sit Petro, vel Paulo; sed principaliter, & potissimum duntaxat, vt præcipue circumcissionis prouinciam susciperet Petrus; Paulus autem præputij.* An non hoc ipsum Bellarminus expressè & disertè docet? An non tota Bellarmini responsio huc dirigitur; & in hoc ipso, quod Danzæus, tanquam nouum & inauditum, producit, tota consistit? Quantæ solertiæ, quanti acuminis est, ex Bellarmino exscribere, quibus Bellarminum abs te instrui, & ab omni æstu expediri, thraſonico vultu iactes.

Cætera, quæ Danzæus annexit furiosæ sunt insanix, & amentes in Bellarminum debacchationes; Ex quibus vna; *Mirum est Bellarminum vel tam ignorantem esse, qui ista nesciat; vel tam impudentem, qui negare, si sciat, audeat & velit. Sed vbiq, sic peccat iste, quia & mentem & ventrem suo Romano Pontifici iam pridem addixit; sed & linguam. Quid, non negare Monachus audeat?* Hæc nimirum sunt robora & firmamenta, quibus Danzæus in omnibus prope modum pagellis Bellarminum oppugnat.

Multa solent Nouatores argumenta confarcinare ex Epistola ad Galatas, quæ hic accuratè à Bellarmino dissoluuntur. Illud; *Dexteram mihi dederunt Societati:* ait Bellarminus, significare quidem; Petrum & Paulum socios fuisse in officio prædicandi, sed non prohibere, vt intelligamus Petrum fuisse maiorem Paulo in officio gubernandi. Nam & scripturam lib. 1. Reg. cap. 23. dicere; *Iuit Saul & socij eius:* Et tamen eandem scripturam Saulem; Regem; cæteros autem, seruos eius facere. Iunius vrget vocabulū *κοινωνία*, quo vsus Apostolus; *eo enim communionem prædicationis & gubernationis designari.* Sed, vt ita esset, num ideo significaret omnimodam equalitatem gubernationis? ita vt in potestate gubernandi Petrus & Paulus penitus æquales statui debeant? Non negamus fuisse inter Petrum & Paulum *κοινωνία*

siue cōmunionem potestatis gubernatricis, seu regiminis; sed negamus, hanc communionem fuisse in vtroque parem; aut hanc paritatem ex vocula *κοινωνία*, pro qua Interpres noster, *Societatem* vertit, extundi posse. Planè enim à vero abhorret, quod Iunius dicit, *κοινωνία, vbi cūq, simpliciter de hominibus enunciat, equabilitatem communioni notare solere*. Quo nil vanius. Nam omnes eiusdem ciuitatis ciues, & omnes eiusdem regni incolæ *κοινωνία* habent ciuitatis & regni; An ideo omnibus par est gubernandi potestas in ciuitate vel regno? Omnes fideles *κοινωνία* habent in Ecclesia; omnes Calviniani in Calviniana Synagoga. An ideo omnes in Ecclesia & item in Calviniana Synagoga pari potestate gubernatrice pollent? Pari vanitate admodum vrget VVitackerus *ἡξίαρ κοινωνίας*, dextram communionis seu societatis; quasi oporteat omnes simpliciter esse pares, qui dexteris societatis iungunt ad Euangelij prædicationem. Potuisset VVitackero hanc phantasiā eximere domestica Angliæ consuetudo; In qua *primas* Cantuariensis dextris utique cum reliquis Pseudoepiscopis iunxit. Nec tamen patietur se cæteris parem fieri vel haberi. Nam *primas* non esset, nisi reliquis maior esset.

Ad illud ex 1. Regum, clamat Iunius: *Falsum, nam scriptura vbiq, dicit: Saulem & viros, seu homines eius. Consulantur Hebræa verba*. At tanta nō est apud nos Iunij auctoritas, vt eius intuitu, auctoritatē veteris Interpretis nostri in postremis ducamus. Benignior est VVitackerus, qui dicit, se nolle de versione nostri Interpretis cum Bellarmino contendere. Habemus benignitati gratiam.

Ait Bellarminus; verba illa S. Pauli; *Mea nihil refero, quales fuerint, qui aliquid videntur esse*: iudicio libri Smalcaldici, *prolata esse ad contempionem Petri & Ioanni*. Iunius. *Bona verba, quæso; nam nihil existat eiusmodi*. At si legas Tractatum illum Smalcaldicum *de potestate & primatu Papa*, ipsi libro Concordiæ insertum; faciliè intelliges verum à Bellarmino scribi, & Smalcaldicos satis insinuare, omnia illa à S. Paulo scripta in Petri, Ioannis aliorumque contempionem.

Reprehendit Bellarminus Smalcaldicos, quod hæc verba Apostolo tribuerint; *Qui videbantur esse aliquid nulla mihi mandata dederunt*: neque enim existant in Paulo. *Scelus permagnum scilicet*, inquit ironice Iunius: *quod illi generale verbum, & vniuersalem negationem, ad eam speciem, quæ agitur, retulerint*: *Dicit enim Paulus; Nihil præterea mihi adiecerunt, ergo ne mandatum quidem*. Aliud est, Iuni, explicare & paraphrasticè reddere verba S. Pauli, quod licet, dummodo sensus verus constet; aliud, citare verba, tanquam verba Pauli, quæ in Paulo non reperiuntur. Posterius hoc fecerunt Smalcaldici; Expressè enim allegant verba illa, tanquam Paulina; *Qui videbantur esse aliquid, nulla mihi mandata dederunt*: Cum tamen nusquam in Paulo existat. Quocirca meritò dicit Bellarminus, istos metuere debuisse plagas, quæ adici-

entibus ad Dei verbum decretæ sunt. Porro Iunij explicatio vana est; non enim dicit S. Paulus, nihil penitus sibi esse collatum, seu adiectum, seu iniunctum ab iis, qui videbantur esse aliquid; sed se nihil doctrinæ ab Apostolis cæteris accepisse, cum à Christo de omnibus diligenter instructus fuerit.

CAPVT XVII.

Explicatur prima prerogatiua sancti Petri ex mutatione nominis.

OST QUAM Bellarminus copiosè & eruditè explicauit ac defendit, quæ ad promissionem & institutionem primatus Petri pertinebant; nunc eandem rem ex prerogatiuis beato Petro concessis probare & confirmare aggreditur. Obseruandum autem est, vt cauillationes & Sycophantiæ Prædicantium clarius elucescant, & melius declinentur, non adferri hæc priuilegia, quasi ex singulis seorsim & absque respectu ad alia, vel etiam ad principalia testimonia de promissione & institutione primatus Petro concessi, necessarium argumentum exstrui queat; sed quod si non necessaria, saltem admodum probabilis inde argumentatio duci possit; si prerogatiuæ istæ sumantur coniunctim; vel cum habitudine ad principalia testimonia, quæ de primatu in scripturis existant. Quanquam non inficior ipsas etiam prerogatiuas singulas verisimilem probationem nobis suppeditare; si sumantur non præcisè & abstractè ab omnibus conditionibus & circumstantiis antegressis, vel comitantibus, vel consequentibus, sed vt his omnibus affectæ sunt.

Illud insuper ima mente reponatur, quod alibi monitum, & ab Aristotele sæpius monetur, non esse parem vbiq, certitudinem, robur, & efficacitatem in omnibus argumentis requirendam: sed sufficere; vt nonnulla non plus, quàm verisimilitudinem veritati, quæ probanda suscipitur, afferant. Nam vt fatuum est in quacunque materia eandem argumentorum certitudinem & euentiam quærere, sic æquè stultum est, parem vim ab omnibus probationibus; in eadem materia; postulare.

Quod S. Hieronymus lib. 1. contra Iouin. cap. 14. scripsit de exercitu hominum, idem & de exercitu, vt sic loquat, argumentorum vsurpari potest. *Numquid, quia in exercitu fortissimus quisq, eligendus est, idcirco non assumuntur & infirmiores, cum omnes fortes esse non possint? Si exercitus viribus tantum constaret, & non etiam numero militum; abiicerentur imbecilliores; nunc, & secundarum, & tertiarum virium gradus assumitur, vt turba & numero exercitus compleatur.*

His obseruatis, audiamus, quid Prædicantes de his Petri prerogatiuis, & de accuratissimo labore, quo eas Bellarminus explanat & tætuat, prædicare incipiant. Danæus clamat, Bellarmi-

num *has prerogatiuas inuiti labore & prolixissimū verbū collegisse.* Inutilis & nimium prolixus labor est Caluinianis, quorum causis priuilegia ista Petro concessa nihil emolumenti pariunt: præsertim accuratissimè & dilucidissimè ante omnium oculos posita & exposita, sic, ut & à cæcutiente videri queant. Nimis hic labor Caluinianis est prolixus, quia nimis molestus, atq; & damnosus, Caluinismi enim vanitatem luculentè patefacit & redarguit.

Ait Danæus; *Bellarminū voluisse esse prolixum, ut Caluinistas radio tot & tam ineptè agendi afficeret, & mole tam crassi voluminis obtegeret, si posset.* Nihil in hac disputatione de prerogatiuis Petri, ineptum; nisi apud ineptos sectarios, quibus quicquid pro gloria cælitum, præsertim S. Petri, differitur, ineptum est; eam solum ob causam, quæ fovenda & amplificanda hæresis apertè non est. Nec vltimum libro suo Bellarminus obiter propositum habuit, nisi hæresin, cui per has & id genus alias exactas & elaboratas disputationes gula soliditur. Hinc tantæ Prædicantium vociferationes & debæcchationes.

Si tu, Danæe, legere volebas Bellarmini disputationem; cur legisti? Quis est ad lectionem compulsi? nec quidquā causæ dicere potes, cur de prolixitate conqueraris, quæ si quidem tam firmis es humeris & læcèris, ut tibi *quævis labor, quamvis alioqui grauis, reddatur leuis & facilis*, quod tu ipse de te hic proferis, mentis dissentiente; si loquaris de labore mentibus & caluinianandi, qui tibi tam facilis est, quam loqui & ridere.

Ais. *Etet Bellarmino hæ prerogatiua concedatur, haud tamen inde sequi, primatum Ecclesiæ competere Petro.* Negamus hoc non sequi, præsertim si prerogatiua ista considerentur coniunctim inter se; & cum habitudine ad principalia testimonia de promissione & institutione primatus.

Intras. *Non sequitur: quod si quis subditus à principe suo præclara aliqua, multaq; priuilegia acceperit: idem vicarius, & totius regni caput sit.* Alio enim est prerogatiua, alia capitis ratio. Nec multæ prerogatiua regem, aut caput faciunt; sed sola primatus illa dignitas, & auctoritas, quæ alicui ex se, & à se competit, velut fonti reliquarum in eodem regno potestatum. VVitæckerus quoque verbosissimè declamitat: non valet hanc consequentiam. *Petrus habuit multæ priuilegia; ergo fuit princeps Apostolorum.* Idem oggerit Chamierus.

Respondeo; præcisè ex ipsis priuilegiis, quæ talia, non colligi primatum, alioqui omnis, qui priuilegiū in regno vel ciuitate impetraret; primatum obtineret; colligi tamen inde, si sint eius generis priuilegia, quæ vel primatum dandum, vel datum partim apertè indicent; partim tacite insinuent; præsertim, suppositis eidem personæ factis de primatu promissionibus, ab eo, qui suo in regno non voluerit visibili specie perpetim

A præsens esse, sed illud per constitutum ad id Vicarium gubernare & administrare. His & similibus circumstantiis cõcurrentibus, rectè primatum ex prerogatiuis quoq; tali personæ concessis confirmamus & stabilimus; & huius generis sunt prerogatiua, quas Petro Deus largitus est, de quibus in præsentī Bellarminus disputat.

Addit Danæus. *Priuilegia & prerogatiua alicui ab alio concessa illius subiectionem arguunt; & in eo longè esse inferiore summo gradum ostendunt & probant.* Quis negat; Petrum & Petri successores subiici Christo, & inferiorem Christo gradum tenere? Annum ideo, quia Christo subiiciuntur, non erunt Monarchæ respectu hominum in Ecclesia militante degentium? Etiam Rex politicus Christo subditur; & tamen nemo abnuat, eum in suo regno Monarcham esse. Tandem in totam hanc de Petri prerogatiuis disputationem duas catapultas vibrat Danæus; quarum alteram; *Ignorantiam Elenchi*; alteram; *A non consequente* indigitat. Iam ergo tota tantæ machinæ structura funditus concidit, & fragore suo omnia longè lateq; compleuit. Quam fortis bellator Danæus, qui, duplici emissio missili, rem tantam transactam dare potuit.

Nec minore est virtus Sutliuij, qui & ipse instructus ex hœplothea Sibrandica non dissimilibus armis dimicat. *Argumenta, inquit, à prerogatiua ducta, sunt inepta, insulsa, stulta* (Prædicantium encomia audis) *& risu potius, quam accurata aliqua responsione resellenda.* Adiunge igitur tibi aliquem Democritum, qui tibi in ridendo suppetias ferat; si fortè præ nimio risu periculum tibi impendet, ne crepes. Et ut nobis gustum aliquem præbeat, quàm argumentationes ex prerogatiuis sint ridiculariæ, hunc syllogismum apponit ex culina Sibrandica. *Cui nomen mutatur, illi Christus Monarchiam per vniuersam Ecclesiam confirmauit. Simoni nomen mutatur. Ergo est ei Monarchia per vniuersam Ecclesiam confirmata.*

Respondeo, inquit Sibrandus, & ex illo Sutliuius, *Maiorem non esse veram.* Vestra culpa non est vera; quare non fecistis veram? Bellarminus hunc syllogismum non cudit, nec ex doctrina eius cudi potest, si quis verum syllogismum, non sycophantam agere velit. Nam ut in initio dixi, istæ prerogatiua non *nudè & crudè* inspicere debent, ut quidem ab istis sannionibus inspiciuntur & proponuntur, sed cum mutua ad se inuicem habitudine, cum singularum circumstantiis, & cum respectu ad potissima de primatu testimonia. Itaque si hoc vel simili modo argumentū instituas; *Christus Petro indidit nomen, quod saxum, seu rupem significat; ergo hoc non fecit sine ratione; ergo ideo; quia olim ei dicitur erat: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam,* præsertim cum mutatio nominum nunquam à Deo, nisi grauem ob causam, fiat; iam non cauillationem Sibrandicam vel Sutliuianam, vel VVitæckerianam, vel Chamier-

mierianam, sed argumentum viro graui dignum efficies.

Iunius negat, *mutationem nominis esse prerogatiuam Petri*. Sapientior ergo est suis Symmisticis, qui hoc liberaliter concedunt. Addit. *Non factam nominis mutationem, sed cognominis seu agnominis impositionem, vt ostenditur verbo ἰπέδουκ, superposuit*, Marci 3. id est, ἐπικληθῆναι. At nos ad primam huius nominis impositionem prouocamus, quæ exstat Ioan. 1. *ὁ ὄνομα τὸ ὄνομα ἰωνᾶ, ὁ κληθῆναι κεφαλῆ, ὁ ἑρμηνεύεται πέτρος. Tu es Simon filius Ionæ; Tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus*. Vocaberis Petrus, inquit Christus; Et ita ferè semper postea vocatus est, vt rectè monet Bellarminus. Deinde ἐπιθεῖναι non tantum est *superimponere*; sed & *imponere*; hinc Marci tertio ipsemet Beza verbo, *imposuit*, sua in versione, vsus est. Dices: *Apud S. Marcum verbum ἰπέδουκ de Petro & filii Zebedæi Iacobo & Ioanne, quos vocauit Boanerges, vsurpari. Si ergo hoc potius sit cognomen, quam proprium nomen, vt faceret Bellarminus, etiam Petri appellationem potius fore cognomen, quam proprium nomen*. Respondeo, hoc non sequi; nam *Petrus* semper *Petri* nomen postea retinuit; & vix vnquam nisi hoc nomine in sacris litteris appellatus fuit; At Iacobus & Ioannes nusquam postea ab Euangelistis nominantur *Boanerges*. Ex quo patet, fuisse tantum cognomen, non proprium nomen: Et vt *Petri* nomen fuisset tantum cognomen Simonis; at tamen prerogatiua non euanesceret. Quæri enim nihil fecius posset; cur Deus, Simoni, filio Ionæ; *Petri* cognomen tribuerit; & cur hoc cognomen ita inualuerit, vt plerumque in scripturis Apostolus iste non vocetur Simon, sed Petrus; vel Simon Petrus? An non eam ob causam, quia Christus Petro aliquândo dicitur erat, & iam de facto dixit? *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Quamuis enim prius dixisset Christus: *beatus es Simon Bariona*; postea tamen hoc nomen non repetiuit Christus; neque enim ita promissionem instituit; & ego dico tibi, quia tu es Simon Bariona; & super hunc Simonem, &c. Sed; quia tu es Petrus, & super hanc petram, &c. Nec refert, quòd, vt Prædicantes oggerunt, Petrus postea aliquando *Simonis* nomine est appellatus: id enim non arguit, *Petri* nomen non fuisse proprium; quia potest quis plura propria nomina habere, vt docet quotidianus vsus, & nunc hoc, nunc illo, & interdum vtroque nominari. Nec verum est, quod Iunius dicit; *Petrus hoc nomen adeptum, vt distingueretur à Simone Cananeo*. Nam quando Petro Christus dixit, Ioan. 1. *Tu vocaberis Cephas*, Simon ille nondum ad Apostolatam vocatus fuerat, & per nomen Cananzi, satis distinguebatur iste Simon à Simone alio; sicut is, qui vocatur Ioannes Baptista, satis distinguitur à quocunque alio, qui simplex duntaxat Ioannis nomen obtinet. Falsum est & illud, quod Iunius innuit; Simonem istum à Christo nominatum *Cananæum*, siue, vt Iunius ma-

A uult, *Kannaiten* siue *Kannaniten*; & *Thaddæum*, siue *Iudam, Lebbaeum*: nihil de hoc scriptura; imò cum ad Apostolatam Simon ille venisset, iam Cananzi appellationem natum fuisse, satis apertè indicatur Lucæ 6. Vbi ista, *σίμων, ὃν καὶ ὀνόμασι πέτρον. Simonem, quem & Petrum nominauit. καὶ σίμων τὸν κληθῆναι ζελοῦν*: *Simonem, qui vocatur zelotes*; vbi insinuat, iam antea vulgo hoc nomine affici solitam, nec illud à Christo adeptum fuisse.

Sutliuius, cum Chamiero & VVitackero obicit illud Act. 10. *Accerse Simonem, ὃς ἐπικληθῆναι πέτρον, qui cognominatur Petrus*. Vnde apparet *Petri* nomen non fuisse proprium, sed cognomen. At notum est compositum sæpe idem esse quod simplex, vt ἐπικληθῆναι idè quod κληθῆναι, & ἐπικληθῆναι quod κληθῆναι, præsertim cum Euangelista Ioannes, vbi primam hanc impositionem describit, verbo simplici vsus fuerit, *ὁ κληθῆναι, Tu vocaberis, &c.* & Lucas, *ὃν ὀνόμασεν, &c. quem nominauit Petrus, &c.* Deinde *Petri* nomen licet proprium, dici potest *cognomen*, quia ad proprium accessit. Ad extremum, licet *Petrus* cognomen, non proprium nomen fuisset, quid lucri Nouatores inde facerent? qui, præcipuè VVitackerus & Chamierus, Optatum Mileuitanū, & hoc antiquiorum Anacletū valde suauiter rident, quod dixerint, *Cephas Græcè significare caput*. Sed hunc petulantem risum iam supra satis castigauimus. Nec responso dignor conuicia, quibus VVitackerus propter Optatum, insectatur Bellarminū. Optati verba clara sunt. Ipsa per se VVitackerianas nebulas difficiunt.

C Illud omnibus leporibus lepidius est, cum Danzustali argumento Bellarminum aggreditur. *Omnes p̄i & verè in Christum credentes, sunt Petri & Petra; quia petram Christum habent 1. Cor. 10. v. 4. Ergo Petri nomen non est proprium nomen Petri. Antecedens constat ex 1. Petri 2. v. 5. Deliramentum hoc est simile huic. Multi alij vocantur Ioannes; multi, Martini; multi, Lamberti; ergo Ioannes non est proprium nomen Caluini; nec Martinus Lutheri; nec Lambertus, Danzi. Deinde loco nominato D. Petri non appellantur fideles πέτροι aut πέτρας, sed λίθοι ζῶντες, lapides viui. Si dicas, eòdem recidere, non refragabor; tantummodo Caluinistam cogitare volo, Lithum Misenum Heidelbergensem Caluinianum ægrè passurum, vt *Litbi* nomen Danzæ sibi vendicet. Illud quoque secum reputet: nomina, quæ omnibus simpliciter conueniunt, non censerì propria, nam & *ouis* omnibus verè credentibus competit, nec tamen vllum fore tam excordem credo, qui asserat, proprium nomen singulorum Christianorum esse vocabulum *ouis*: nam vt quid proprium sit, necessariò aliquatenus restringi, & ad certos limites coarctari debet: quod non fit in vocabulo *ouis*, & id genus aliis.*

Citat Bellarminus S. Leonem, qui asserit, *Petrus factum petram à petra Christo; & funda-*

mentum à fundamento Christo. Danæus vociferatur, Leonis testimonium esse nibili. Applica ad responsum Danzi; & assentiar. Nemo, inquit, est iudex ferendus in propria ratione causa. Oportebit igitur, vt S. Leo quærat iudices Geneuz aut VVitebergæ, si Pontificiam suam dignitatem, successorem à S. Petro; & doctrinam suam tueri velit. Sed qualesnam isti iudices? VVitackerus vociferatur: *Quod ad Leonem attinet, eum obruenda potius lapidibus blasphemia erat.*

Sibrandus clamitat, S. Leonem rugiri. Rugit, sed vt Leo ille de tribu Iuda, non vt ille; qui circumiens, querit quem deuoret. Ex cuius dicto, inquit Sibrandus, infero hunc in modum. *Quæ sunt Christi propria, illa sunt Petro communicata; sed esse essentialem filium Dei, & redemptorem mundi sunt Christo propria; ergo cum Petro communicata. An non est hoc Christum de loco suo deturbare, inquit Sibrandus, & Petrum in locum suum constituere, & ex Papa Deum facere, imò supra Deum euehere? An non est hoc insigniter delirare? Nam S. Leo non dicit ea, quæ sunt propria Christi vel Dei esse communicata cum Petro essentialiter, seu vt S. Bernardus loquitur, substantiuè; sed per participationem. Exempli causa esse dicitur proprium Dei essentialiter; illud tamen per participationem habent etiam aliæ creaturæ; nõ quòd ipsum esse diuinum in se habeant; sed quia illud in suo effectu participant. Eodem prorsus sensu dixit S. Leo, Christum voluisse, vt quod ipse erat; Petrus itidem esset; non per essentialitatem; sed per effectum & communionem. Et tamen fanaticus iste Calvinista S. Leoni inequitat, & quærit; *qua fronte Leo ausus fuerit, Petrum Ecclesia fundamentum constituere, cum nemo aliud fundamentum ponere possit, præter iam positum, quod est Christus IESVS.* O singularem Calvinistæ huius impudentiam, qui tanto Patri tam proteruè & flagitiosè insultare audet, non villo S. Leonis merito; sed ex sola improbitate & nequitia. VVitackerus post petulantissimam in S. Leonem inuectiuam ex odio & incitiam profectam; sic Bellarminum affatur. *Aut defende tuum Leonem, aut desine posthac nos talium Leonum vocibus terrere.* Iam defensus est, & quidem facile. Quid enim prouius, quàm impudentiam & calumiam à tanto patre depellere?*

CAPVT XVIII.

Explicatur secunda prerogatiua ex modo, quo ab Euangelistis Apostoli numerantur.

ECVNDA Petri prerogatiua est, quod ferè semper in enumeratione Apostolorum siue omnium, siue quorundam, primo loco nominatur Petrus. Hinc Sibrandus hunc textum syllogismum planè Sycophanticum; *Qui semper primo lo-*

co ponitur, ille est Monarcha, sed Petrus semper primo loco ponitur. Ergo Petrus est Monarcha. Bone Deus, exclamat Sibrandus, quibus conuicti nos exciperent *Isuitæ, si nostra dogmata talibus nugis defenderemus; Ego tamen in non conuictor, sed serid ego Deo gratias, Papa tyrannidem calibus quisquidam fundatam esse.* Ego verò Ecclesiæ Catholicæ gratulandum censeo, quòd res eo iam adducta sit; vt non nisi Sycophantiis, fallaciis & imposturis appeti queat: nam syllogismus, quem Sibrandus cudit, Bellarmino nunquam in mentem venit; absurdior enim est vel primo intuitu, quàm vt ab eruditissimo Cardinali proficisci poterit. Nam si quis candidè ageret, is ex doctrina Bellarmini hunc in modum argumentationem institueret. Petrus ferè semper primo loco ponitur in Catalogo Apostolorum vel omnium vel aliquorum; & quando ultimo loco nominatur, id fit, quia instituitur gradatio à minoribus ad maiores, vt ostendit Bellarminus; quodque primo loco ponitur non contingit, vel propter insignia priuata dona, quibus cæteris antecelluerit, vel propter ætatem, vel propterea, quòd primus ad Apostolatam vocatus fuerit; ergo hoc factum est eam ob causam, quòd esset aliorum Apostolorum dux & princeps. Item, Petrus non tantum ponitur primo loco; sed & à S. Matthæo expressè nominatur *primus*; non ratione ætatis, nec vocationis, nec priuatarum dotium, ergo ratione dignitatis. Quid in his argumentationibus non est verisimile? Quid à ratione abhorrens, præsertim cum vtriusque Antecedentis partes Bellarminus accuratè confirmet? Ex quibus ruit etiam vanitas VVitackeri & Chamierii.

Obstrepunt Sutliuius, Sibrandus, Danzus, Chamierus, VVitackerus, non semper nominari primo loco Petrum; id liquere ex cap. 2. ad Galat ubi dicitur; *Isobus, Cephas, & Ioannes.* An non hunc ipsum locum attulit & explicauit Bellarminus? Sed videtur Sutliuio & VVitackero perquam absurdum, quòd Bellarminus dicit; non esse certum, num hoc ordine ipse Paulus Apostolos illos enumerauerit; Ambrosium enim, Hieronymum, Augustinum in textu & in commentario Petrum primo loco nominare; idemque facere in suo commentario D. Chrysostomum. Respondet Sutliuius, *nihil magis esse absurdum, quàm codices originales ad scripta interpretum, tanquam regulam ad opus inspicere.* Non abnuo, id esse absurdum, si id fiat temerè, si verò consideratè & cum ratione fiat, omni absurditate vacat; vt hic factum; vbi meritò suspicatur, ordinem fuisse mutatum, quandoquidem tanti Patres primo, non secundo loco *Cepham* seu *Petrum* collocant. VVitackerus & Chamierus *valde pradicant vulgatam lectionem; & consensum omnium Codicum.* Nec BELLARMINVS contra nititur. Tantum monet, quid suspicionis Patres illi moueant.

Obstrepunt Sutliuius, Sibrandus, Danzus, Chamierus, VVitackerus, non semper nominari primo loco Petrum; id liquere ex cap. 2. ad Galat ubi dicitur; *Isobus, Cephas, & Ioannes.* An non hunc ipsum locum attulit & explicauit Bellarminus? Sed videtur Sutliuio & VVitackero perquam absurdum, quòd Bellarminus dicit; non esse certum, num hoc ordine ipse Paulus Apostolos illos enumerauerit; Ambrosium enim, Hieronymum, Augustinum in textu & in commentario Petrum primo loco nominare; idemque facere in suo commentario D. Chrysostomum. Respondet Sutliuius, *nihil magis esse absurdum, quàm codices originales ad scripta interpretum, tanquam regulam ad opus inspicere.* Non abnuo, id esse absurdum, si id fiat temerè, si verò consideratè & cum ratione fiat, omni absurditate vacat; vt hic factum; vbi meritò suspicatur, ordinem fuisse mutatum, quandoquidem tanti Patres primo, non secundo loco *Cepham* seu *Petrum* collocant. VVitackerus & Chamierus *valde pradicant vulgatam lectionem; & consensum omnium Codicum.* Nec BELLARMINVS contra nititur. Tantum monet, quid suspicionis Patres illi moueant.

Obiicit Sutilius: *Patres in expositionibus & numeris non semper sequi ordinem Scripturae.* Vnde tibi compertum eos, hic non esse ordinem Scripturae secutos, cum non tantum in commentariis, sed & in ipso textu primo loco Cepham constituent?

Sed en validissimum à Sutiliij manu arietem contra Bellarminum. *In Scripturis noui Testamenti collocantur epistola Petri post epistolas Pauli & Iacobi; ergo non est verum Petrum semper vel plerumque primo loco nominari.* Forsan aliquid virium in hoc argumento inisset, si ordo ille epistolarum ab aliquo Apostolo aut Euangelista esset. Deinde Lutherus iam huic argumento pennas incidit: nam epistolam D. Iacobi, epistolis S. Petri in suis Bibliis postposuit. Ad hæc Sutilium animaduertere oportebat, Bellarmino sermonem esse, ubi vel omnium Apostolorum, vel aliquorum catalogus textitur. Ordinem autem illum epistolarum Apostolicarum esse vel completi catalogum Apostolorum; quis vnquam dixit aut sensit?

Oggerit Sutilius, & cum illo Vitackerus: *Aliquem in enumeratione Apostolorum debere primo loco nominari.* Ita est; sed cur semper, aut ferè semper Petrus? Num hoc casu factum? Ait, *inter sanctos, collegas & senatores vnum semper esse primum, qui tamen reliquis non præsistit.* Inter tres illos adolescentes, qui in ignem Babylonicum iniecti fuerunt, Sidrach primum numerari; nec tamen eum socii præsuisse. Respondeo, fieri quidem posse, vt quis primo loco nominetur & numeretur, & verè etiam primus sit, nec tamen cæteris cum potestate præsistat, vt contingit in catalogis eorum, qui in Academiis Doctorum & Magistrorum titulo insigniuntur; hic tamen primum esse & primi appellationem habere; eiusmodi primatum denotare, qui cum præ eminentia potestatis coniunctus sit, planum redditur, si hæc prærogatiua non seorsim, sed vna cum aliis, quæ circa Petrum euenerunt, consideretur; præsertim cum principalibus illis locis, ubi Petro primatus cum potestate & auctoritate vel est promissus, vel reipsa exhibitus.

Citat Bellarminus sanctum Epiphanium hæc resisi. quæ est *Alogorum*, dicentem: *Andream fuisse natu grandiorum Petro.* Iunius impudenter in sanctum Epiphanium inuehitur, eumque per ludibrium appellat *bonum senem, qui contra Alogos scribens, & à veritate, & à traditionibus non parum aberrauit.* Nec tamen vllum errorem adduxit Iunius, quo criminationem suam aliqua verisimilitudine vestiret, & vt in chronologia S. Epiphanius non nihil titubasset, num ideo hoc Calvinianæ lingue spiculo verberandus erat? Negat deinde Iunius, Epiphanium dicere; *Andream fuisse Petro seniore: nam verba Epiphaniij esse ambigua; referri posse vel ad ætatem, vel ad staturam.* μικροτέρων δὲ τῷ Πέτρῳ τῶν ἁλίων. Si ad ætatem quoque referri possunt, cur ergo reprehendis Bellarminum,

A. qui fecit, quod fieri potuit, hoc est, ad ætatem retulit? Quàm verò fatuum est, interpretari illa verba *de statura corporis*? Quæso, quid intererat siue Petrus Andream, siue Andreas Petrum quantitate corporis excederet? An non hæc fatuitas dilucidè refellitur ex eo; quòd sanctus Epiphanius adiecit; τῶν ἁλίων τῆς ἡλικίας, *Petrum fuisse Andream minorem.* An τῶν ἁλίων τῆς ἡλικίας, *tempus ætatis*, significat *staturam* seu *magnitudinem corporis*?

Ait Bellarminus: Hieronymum contra Iovinianum lib. 1. cap. 14. non dicere; Petrum fuisse omnibus Apostolis seniore. *Falsum*, clamat Iunius. Sed falso: nam sanctus Hieronymus tantum dicit: *Petrum fuisse seniore Ioanne.* Quærens enim cur supra Petrum, qui maritus fuerat, non supra Ioannem, virginitalis gloria & integritate præcellentem, Ecclesia fundata fuerit, subiungit: *Ætati delictum est, quia Petrus senior erat; ne adhuc adolescens, ac puer, progressæ ætatis hominibus præferretur.* Bellarminum infra libro secundo capite nono dicere; *Petrum omnibus Apostolis seniore fuisse;* Iunianum est mendacium, & quidem admodum effrons; quia hoc non asserit ex sua, sed ex Veleni Hæretici sententia, cuius objectionem quandam recitat, & postea confutat.

Ait Bellarminus, Apostolum in illo 1. Corinth. 1. *Ego sum Paulus, ego Petrus, ego Cepha, ego Christi;* ascendisse & Petrum; propter dignitatem, proximum sub Christo posuisse. Sutilius. *Ab absurdo est Pauli dignitate præponi apostolo, quod tamen suorum esset; si Bellarmini progressionem admitteremus, Nil absurdum, si Paulus ex humilitate & modestia Apostolo digniore, loco reposuit.* Quod autem non in his rebus Petrus ultimo loco nominatur, et Marci 16. *Dicite discipulis eius & Petro, & 1. Corinth. 9. Sicut ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cepha;* id primatum non officit; nam vltimus nominatur, non vt vltimus, sed vt ceterorum dux & caput. Ceteris enim tacitè tantum nominatis, Petri; tanquam præcipui & omnium coryphaei, expressa mentio instituitur.

D. Damnauit Iunius & Sutilius Bellarminum, quasi *Græcæ lingue imperitum*, quod ex Ignatio ad Smyrnenfes dicat; *Christum post Resurrectionem venisse ad eos, qui circa Petrum erant:* nam apud Græcos, οὐ μὲν Πέτρον; idem esse, quod οὐ μὲν Πλάτωνα, idem quod οὐ μὲν Πλάτων. Calumniator est, quisquis hæc, quæ Græcarum literarum tyronibus nota sunt, Bellarmino Græcè & Hebraicè peritissimo ignota esse arbitratur. Nec *sciam*, sed veram ignorantiam lingue Græcæ prodit; qui locutionem illam semper hoc duntaxat modò accipi putat; quia certum est vsurpari eam etiam significatione, quam expressit ex S. Ignatio Bellarminus, & sine dubio ante illum aliquis Interpretum, præsertim apud illos scriptores, quibus veritas magis est cordi, quàm Artificismi. Et certè

apud S. Ignatium ita accipiendam esse illam periphrasin manifestè apparet ex ipsa apparitione, qua se Christus discipulis post Resurrectionem manifestavit: neque enim Luc. 24. quando dixit: *Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet*: soli Petro se conspicuum exhibuit; sed omnibus, qui cum Petro congregati erant.

Danzus totam hanc prærogatiuam prostermit duabus balistis: quarum altera est; *A non consequente, seu; A figura dictionis*. quia perinde est; siue hanc, siue illam, siue aliam quamcunque nominet, dummodo *Fallaciam* nominet. Iam enim omnia ruunt, vbi *Fallacia* arietem admouet.

Altera Danzi balista: *Fallacia ab æquiuocatione vocis, primus*. Malè sit istis *Fallaciis*, quæ Bellarmini disputationes adeo inuoluerunt, vt Danzus nusquam pedem figere possit, quin figat in *Fallaciam*: non quoquam oculos coniecere, quin in *Fallaciam* coniciat. Cur omnia videntur Danzo fallacia? Num quia ipse ex fallaciis confusus est? Ita, opinor; nam verum est illud: *Quidquid recipitur secundum recipientis dispositionem recipitur*.

CAPVT XIX.

Explicantur quatuor alie prerogatiua ex Euangelio sancti Matthæi.

OLVS Petrus vnà cum Domino ambulat super aquas Matthæi 14. Hac prærogatiua primatum Petri significatum fuisse docet S. Bernardus à Bellarmino citatus. Sibrandus summa cavillandi libidine hoc sycophanticum portentum, quasi ex Bellarmini sensu in medium producit. *Qui ambulat super aquas, ille est Monarcha: S: d Petrus ambulat super aquas, ergo Petrus est Monarcha*. Nunquam hoc monstrum vlli erudito in mentem venit; Sycophantia Sibrandica est; quam, vt & alias huic gemellas, ex eodem fonte profectas, non dubito ipsis perspicacioribus Calvinistis despiciatui esse: longè enim alia hinc extruenda esset argumentatio; si quis potius argumentari, quàm criminari vellet. Eiusdem farinae est hæc VVitackeriana: *Petrus natus in aqua, & ambulauit super aquas; ergo est Apostolorum princeps*. Huic suo delirio mox apponit hoc in S. Bernardum conuicium: *Lepidum allegoria commentum, de quo nullus pater somniauit ante Bernardum*.

Danzus vociferatur factum Petri non fuisse prærogatiuam, sed temeritatem; & *Petrus fermè sua temeritate periisse*. Sed bonum validumque patronum habet S. Petrus, nempe Christum; qui temeritatis Petrum nunquam accusauit, præsertim cum in mare, non nisi iubente Domino, se demiserit. Timorem & fluctuationem animi tan-

Atos inter fluctus Christus obiecit: Temeritatem nunquam obiecit.

Iunius ait, *Petrus fuisse precipitem*. Certè si animo præceps, vel potius in profundum impietatis Calvinisticæ præcipitatus non fuisset, nunquam hoc conuicio sanctissimum & Christi amore inflammatisimum Apostolum percussisset. Obiecit Iunius: *Hoc argumentum esse allegoricum*. Idem & Sibrandus. Quid tum? An nihil ne probabiliter quidem colligi potest ex allegoriis; præsertim accedente auctoritate sanctorum Patrum, vt hic sancti Bernardi? nam VVitackeri impudentiam facilè aspernamur: clamitantis; *Nisi maiore argumentum auctoritate quàm Bernardi, nitatur, qui seculis Antichristianis vixit, facile contemnitur*. Nihil enim facilius VVitackero, quàm sanctos Patres contemere. Nec moderatius furit in S. Bernardum Chamierus. Ait Sibrandus; *Bernardum fuisse virum magnum, dignum meliore sæculo*. Atqui si iam vitam ageret, Lutheranos & Calvinianos non aliter acciperet, quàm olim Henricum & Henricianos, & alios quosdam veteris doctrinæ Nouatores. Sutliuius compendiosius se expedit, *nullam Bernardi habendam rationem, quippe qui gratiam Romani Pontificis aucupari voluerit*. Calviniana responsio; vt & illa Sibrandi: *Hæc talia Bernardi esse regenda; non propalanda*. Tæta videlicet cupiunt, quidquid ad primatum stabiendum facit; & si quid vel in speciem ex sancto Bernardo contra primatum arripere queunt; id vbique inculcant, & in omnibus non modè pulpitis, sed & in tectis prædicant & diuulgant: & tunc Bernardus *vir diuinus, & Dei spiritu plenus* audit.

CQuarta prærogatiua est illa peculiaris reuelatio de diuinitate Christi facta soli Petro Matth. 16. Hinc hanc sycophantiam texit Sibrandus: *Cumcunque Pater reuelauit Iesum esse filium Dei, ille est Monarcha: sed soli Petro reuelauit Iesum esse filium Dei, ergo solus Petrus est Monarcha*. Dicamus nos: *Omni ille, qui talem syllogismum Bellarmino affingit, vel quasi ex Bellarmini doctrina collectum proponit; effrons calumniator est; Sibrandus hoc facit, ergo Sibrandus est effrons calumniator*. An non tam verus & iustus est hic syllogismus, quam falsus & calumniosus ille Sibrandicus? Breuitatis causa non formo argumentationes ex singulis Petri prærogatiuis; quia plus eruditi lectoris iudicio defero, quàm vt arbitrer, eum per se nõ animaduertere, quomodo quæ extra argumentationis formam Bellarminus differit, Dialectica veste amicienda sint, si quis candidè rem gerere instituat.

DSutliuius cum suo Sibrando, Chamiero & VVitackero clamat: *Etiã aliu Apostolu idem fuisse reuelatum*. Sed postea; Non Matth. 16. Iunius oggerit: *Bellarminum esse contumeliosum in reliquos Apostolos, quod dicat soli Petro Christi naturalem diuinitatem fuisse reuelatam Matth. 16*. Vbi probatio Iuni? In sermone. inquis, *Christi, non est vlla particula exclusiua*.

An non sit particula exclusiua, quando ad vnum tantummodo sermo dirigitur? *Beatus es Simon Bar Iona quia caro & sanguis tibi hoc non reuelauit, &c. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c.* Omnia singulariter. Omnia ad vnum. Qui magis vnum alloqui potuisset Christus, nisi vtendo verbis iis, quibus vsus est? At Ioan. 6. *Petrus eandem confessionem facit nomine omnium discipulorum, quam facit Matth. 16.* Sed Iunius probare debebat, non affirmare, esse eandem. Certè confessioni Ioan. 6. Christus magnificam illam & peculiarem mercedem non reposuit, quam reposuit Confessione factæ Matth. 16. quæ posterior fuit, vt patet ex illis, qui quæ à singulis Euangelistis scripta sunt; ex temporis ordine disposuerunt: nam eo modo Petrus Christum appellauit *filium Dei*, quo omnes Sancti vocantur *filij Dei*. Idemque iudicium esto de confessione Nathanaëlis. Ioan. 1. quod Bellarminus rectè monuit. Quanquam & excellentiore modo tam Petrus, apud Ioannem, quam Nathanaël, Christum Dei filium nominare poterat; videlicet vt Messiam promissum. Etiam si eum, naturalem Dei filium esse, ignorarent. Ex quibus euanescent etiam VVitackerianæ & Chamierianæ logodiarrhoæ.

Occidit Sutliuius cura VVitackero: *Ioann. Baptista, & Diapara Virgini vera Christi diuinitas prius quam Petro patefacta fuit.* Sed Calvinista animaduertere debebat, à Bellarmino comparari Petrum non cum aliis quibuscunque sed cum Apostolis. Hinc quando dicit; *soli Petro* hanc reuelationem factam; mox exponit, quo sensu uoculam *soli* accipiat; cum ait; *Petrum primum omnium Apostolorum à Deo edoctum cognouisse summa mysteria nostre fidei.*

Citat Bellarminus multos sanctos Patres idem testificantes. Vociferatur Sibrandus, Bellarminum, *pudenda Patrum detexisse: se nil respondere velle; manifestum scripturæ Patres debere cedere.* Scripturis nemo non libenter cedit; sed num ideo Scripturis cedit, si phantasiis Sibrandicis cedat? Num ideo Patres pudore digna tradiderunt, quia non tradiderunt, quæ ad Sibrandicam saluam faciunt?

Quinta prerogatiua continetur illis verbis: *Et portæ inferi non praualebunt aduersus eam,* Matthæi 16. Syllogista Sibrandus, nec admodum dissimiliter VVitackerus: *Contra quemcumque non praualent portæ inferorum; ille est Monarcha; sed contra Petrum non praualent portæ inferorum, ergo Petrus est Monarcha.* Respondet, esse quatuor terminos, inquit Calvinista. Atqui eodem iure, quo quatuor terminos in hoc tuo monstro posuisti, poterás ponere terminos quinque, vel plures, quandoquidem tibi nil aliud propositum est, quam sycophantari, à quo scopo non aberras, quocunque tandem pacto informes tuos syllogismos formes. Nam si quis argumentationem ita instituat: *Contra quem in definitionibus ex cathedra non*

praualent portæ inferorum, ille est Monarcha: Sed contra Petrum in definitionibus ex cathedra non praualent portæ inferorum, ergo Petrus est Monarcha; iam cauillatio & sycophantia in legitimam argumentationem abierit. Conuicia in Pontifices, ad Sibrandum redire iubemus.

Petulant calumniator Beza Sutliuius obstreperit: *Etiam veteres Prophetas Ecclesia & regni Christi stabilitatem non ignorasse.* Num Bellarminus prerogatiuam Petri in hoc constituit, quod stabilitatem Ecclesie agnouerit; & non in hoc, quod Ecclesia super Petrum ædificata, tam stabilis & immota futura esset, vt portæ inferi aduersus eam minimè praualere possent? Ad testimonium illud S. Augustini: *Numerate sacerdotes vel ab ipsa sede Petri, ipsa est petra;* respondet Sutliuius; *Augustinum intelligere doctrinam Petri.* Sensus igitur erit: *Numerate sacerdotes vel ab ipsa doctrina Petri.* Sed quis hic sensus irrefectus? VVitackerus nil nisi verba fundit. Chamierus clamose probat; illud: *Portæ inferi non praualebunt aduersus eam;* pertinere ad Ecclesiam: *Quis negat?* Sed ad Ecclesiam supra petram & Petrum fundatam; à petra enim perpetuam suam firmitatem accipit.

Verum vt hæreticorum cauillamenta fortius retundantur, iuuat audire, quid S. Chrysostomus in cap. 16. Matthæi de Confessione Petri scribat: *Quid Christus? Beatus es Simon Bar Iona, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi. At qui nisi proprie sic Petrus intellexisset, & ab ipso Patre natum crederet, non fuisset reuelationis opus illa confessio, nec aliqua beatificatione digna, si vnum ex multis Dei filiis illum putasset. Etenim, iam pridem post tempestatem, qui erant in nauigio, verè filius Dei es tu, dixerunt; & quæu verè dixerint, beatificari tamen ab eo non sunt. Non enim ita, vt Petrus, sed vnum ex multis verè filium estimabant, præcipuum quidem magis dilectum; non tamen ex Patris substantia natum. Nathanaël quoque dicebat, Ioan. 1. Rabbi, tu es filius Dei, tu es Rex Israël; nec solum beatificatus non est, verum etiam, quasi multo inferiora, quam oporteat, cogitaret, sic à Christo erat redargutus. Subiunxit enim; quoniam tibi dixi, quia vidi te sub sicca, credidisti; maiora his videbis. Ea igitur de re Petrus beatificatur, quia Christum Patris proprie filium confessus est, qua etiam de causa nihil tale de illis dictum est, quale de hoc dicitur, quia Pater reuelauit tibi, &c.*

Quid igitur Christus? Tu es Simon filius Iona; tu vocaberis Cephas. Nam, quia Patrem meum prædicasti, ego etiam illum nomino, qui te genuit: ac si diceret, quemadmodum tu Iona filius es, sic ego Patris mei filius sum. Nam aliter superuacaneum omnino, atque superfluum esset, dicere, tu es filius Iona. Verum, quia ille dixit; tu es filius Dei; vt sic se esse filium Dei ostendat, sicut ille Iona filius, eiusdem videlicet substantia cum Patre, idcirco illud adiacit; Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c.

Sexta prerogatiua est Matth. 17. vbi Dominus iubet solui tributum pro se & Petro. Sibrandus. *Quicumque ex Christi imperio soluit tributum, ille est Monarcha. Sed Petrus ex Christi imperio soluit tribu-*

tam, ergo Petrus est Monarcha. Vix risum continere, cum hæc scribo, inquit Sibrandus. Et ego vix bilem, quando hæc tua vsque adeo sycophantica, propè dixeram, diabolica figmenta lego. Quis enim primo statim aspectu non cernit, qualis tibi mens, quàm amens; qualis frons, quàm effrons? An non sancti Patres à Bellarmino citati hac tributi solutione Petri principatum significatum disertè tradunt? Nec absimiles sunt calumniæ VVitackeri & Chamieri, quas hîc Bellarmino affingunt, quas tamè Patrû auctoritas & circumstantiæ huius tributi depensi, facilè dispellunt.

Danzus & Sutliuius obstrepunt, solvere tributum esse potius subiectionis, quàm dominationis argumentum. Respondeo id verum esse vbi tributum soluitur de iure; non de facto duntaxat, prout Christus pro se & Petro; solui voluit. Deinde si quæcunque tributi pensio indicium est subiectionis; sequitur; Christum publicanis illis fuisse subiectum, quia æquè pro se ac pro Petro tributum pendit voluit. At quis hoc dicat vel ferat? Criminationes Sibrandi in Pontifices, quas pleno sacco effundit, susque deque habemus.

Chamierus valdè vt opportunè; ita & subtiliter explicat, quid sit capite censeri. Nimirum ante Chamierum nemo id intellexerat. Nunc id intelligimus beneficio Chamieri; præsertim, addito hoc mendacio: *Auctorem questionum veteris & noui Testamenti, qui habetur Tom. 4. operum S. Augustini, falsè à Bellarmino citari.* Sed auctor vel obiter inspectus fidem asseret Bellarmino, contra criminationem Caluinisticam: *Sicut in Salvatore, inquit ille Auctor, erant omnes cause magistrorum: ita & post Salvatorem in Petro omnes continentur; ipsum enim constituit esse caput eorum, vt pastor esset gregis Domini.* Quod postea fusè ostendit. In quem Auctorem qui licet non sit Augustinus, vetus tamen & doctus est, furiosissimè bacchatur VVitackerus, mendicabulum & sædum mancipium Threiciis notis compunctum, & perforatis auriculis circumforaneum illum nominans; non aliam ob causam, quàm quia Petri primatum ex pensione huius tributi collegit. Aureus scriptor audisset, si cum VVitackero & Chamiero asseruisset, ideo pro Christo & Petro didrachma persolutum, quod Capharnaum dicatur ciuitas Christi Marci 2. & Petrus ibidem domum habuerit; neque aliquid altioris mysterij ex hoc facto eruisset. Chrysostronus etiam pius Pater, inquit VVitackerus, toto hic errat celo. Id videlicet restabat, vt aculeum infixum melle tegetes.

CAPVT XX.

Explicantur tres alie prerogatiue ex Evangelio S. Luca.

PRIMAM prerogatiuam ait Bellarminus positam, in duobus miraculis à Christo editis in piscatione Petri Lucæ 5. & Ioan. 21. Sibrandus,

more suo sycophanticè. *Qui miraculosè capit multos pisces, illi Christus totius Ecclesie Monarchiam confirmauit: sed Petrus cepit multos pisces miraculosè: ergo Petrus est ille, cui Christus totius Ecclesie Monarchiam confirmauit.* Monstra huiusmodi recitasse vel indicasse, est refutasse: maximè si lector ipsum Bellarminum legat; & cum criminationibus huius Caluiniani agyrtæ componat. Derepentè omnia, nebularum instar, vertentur in nihilum. Iunius, & VVitackerus clamant: *hoc argumentum esse allegoricum. Ex allegoriâ nihil probari.* Nihil, ne probabiliter quidem, potissimum, accedente sanctorum Patrum auctoritate? Nec ipsa inscitia hoc affirmauerit. Danzus vix paucis verbis factis, hinc se proripit. *Vocat nugas nugerrimas, & vnguentum in lente,* quidquid Bellarminus hic doctissimè ex Patribus disserit; additque mendacium; septimam prerogatiuam esse miraculum à Petro factum. Quasi miracula, quæ in gemina Petri piscatione acciderunt, fuerint miracula Petri, non Christi. Sutliuius intonat. *Ex principatu super piscatores malè probari principatum super totam Ecclesiam.* Cur malè? Nam si in vtraque illa piscatione Petrus semper primus & princeps inter omnes fuit; & si priore ille militans Ecclesia adumbrata est, vt Patres docent; & in ea Petrus, eorundem testimonio, primatum tenuit, omnino sequitur; eo ipso ænigmate indicatum fuisse, Petrum in militante etiam Ecclesia primas habiturum. Sed en subtilissimas Sutliuij subtilitates: *Petrus bis tantum legitur iuisse piscatum: ergo non est perpetuus Ecclesie Rector, partim in se, partim in successoribus.* Item: *Hæc miracula fuerunt extraordinaria; ergo non potest inde colligi ordinaria Petri in Ecclesiam potestas.* Quales nâniz. Quasi verò re extraordinaria non possit significari res ordinaria. An transitus per mare rubrum, & arca Noë non erant res extraordinariæ? Et tamen significarunt baptismum, rem in Ecclesia ordinariam. Et transitus per mare rubrum semel tantum accidit; & arca Noë semel duntaxat homines saluauit; & tamen baptismi ordinariè in Ecclesia duraturi, mortaliumque animos ab ingenita labe expiaturi, figuram ac typum gesserunt.

Obiicit Sibrandus: *Si Petrus in vtraque piscatione principatum tenuit; secunda autem piscatio Ecclesie triumphantis typus fuit, sequitur Petrum Ecclesie quoque triumphantis principem esse: Sed hoc est absurdum.* Respondeo, negando sequelam, quia cum quid typicè & figuratè dicitur, accommodatè ad rerum naturas vel institutionem accipi debet, institutio autem primatus Petri hoc exigit, vt ipse sit princeps militantis Ecclesie; non triumphantis; & satis est, quòd in illa secunda piscatione; militantis Ecclesie symbolo, significatum fuit, Petri opera & ministerio pisces, hoc est, homines, ad littus, seu ad quietum æternæ felicitatis portum perducere. Chamierus nullam prorsus hîc prerogatiuam Petri agnoscit. Et hanc consequentiam Catholicis scriptoribus affingit: *Dixit Petrus: Vado piscari: Reliqui statim: Et nos tecum: ergo Petrus est Apo-*

stolorum

Apostolorum princeps. Hæc, subdit Calvinista, *hæcine* *verba sunt, quæ Petrum significant principem? At nemo* *ex his præcisè verbis principatum colligit; Sed* *ex his, & ex tota facti historia.*

Octava Petri prærogatiua Lucæ 22. *Simon, Si-* *mon, ecce Satanæ experitūs vos, &c. ego autem rogavi pro* *te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, con-* *firma fratres tuos.* Sibrandus. *Argumentum hoc duobus* *modis formari potest. Dominus orauit pro Petro, ergo Pe-* *trus est Monarcha: Vel, Petrus confirmauit fratres suos,* *ergo est Monarcha.* Sibrandus, prout fert eius inge- *niū, strenuè lycophantatur, ergo est calumnia-* *tor: siue priore, siue posteriore, siue alio simili* *modo argumentum formet: nam sinceri pecto-* *ris homo longè aliam argumentationem ex hoc* *loco texeret; hanc nimirum, vel aliam non dis-* *parem. Pro quo Dominus peculiariter orauit,* *ut fides eius nunquam deficiat, est, vel certè fu-* *turus erat, Ecclesiæ Monarcha: testibus Græcis &* *Latinis Patribus, nominatim Theophylacto &* *S. Leone, quos citat Bellarminus; ergo Petrus est,* *vel certè futurus erat Monarcha Ecclesiæ. Item,* *qui non quomodocunq; sed peculiari modo* *iubetur omnes vniuersim fratres, nemine excep-* *to, confirmare, pascendo, regendo, præsiden-* *do, docendo, ille est Monarcha Ecclesiæ, Petrus* *est talis, ergo, &c.*

Obicit Sutliuius ex suo Savvbrando. *Chri-* *stum etiam pro aliis orasse: Sed num eo modo* *& ritu, quo pro Petro, ut fides eius tam in ipso,* *quàm in successorib; perpetuò incorrupta per-* *seueret? Oggannit. Etiam ab aliis Apostolis con-* *firmatos fuisse fratres. Sed num ea ratione & au-* *thoritate, & potestatis præminentia, qua à Pe-* *tro; peculiari Ecclesiæ fundamento? citat Bellar-* *minus Theophylactum dicentē ex persona Chri-* *sti; quia te habeo, ut principem discipulorum, &c. confirma-* *caeteros: hoc enim te decet, qui post me Ecclesiæ petra es, &* *fundamentum.*

Occidit Sutliuius: *Ex verbis istis non colligit Theo-* *phylactus, Petrum esse principem Apostolorum, sed quia* *principis erat & petra & fundamentum, propterea debere* *eum fratres confirmare. Fateris ergo Petrum, ex sen-* *tentia Theophylacti, esse principem, petram & fun-* *damentum. Quæro, cuius sit princeps, petra, fun-* *damentum, si non Ecclesiæ? Si Ecclesiæ, ergo et-* *iam Apostolorum, quia & isti sunt de Ecclesia.* *Deinde Bellarminus nihil dicit de collectione* *aliqua; sed hoc tantum, Dominum verbis illis:* *Ego autem rogavi pro te, etc. apertissimè ostendisse Petrum* *fore principem & caput suorum fratrum. An non hoc* *ipsum palam affirmat Theophylactus? An ine-* *pta esset collectio, si ex hoc loco sic cōcluderem?* *Christus peculiari modo orauit pro fide Petri, ut* *non deficiat; & peculiari ratione iussit, ut fratres* *confirmet, & quidem omnes, nullo excluso; er-* *go Petrus vel tunc erat, vel certè postea futurus* *erat caput & princeps Ecclesiæ.*

Ad testimonium S. Leonis respondet idem *Sutliuius: Leonem non ideo dicere, Petrum esse princi-*

pem Apostolorum, quia pro eo Christum orabat: sed contra, *ideo Christum pro eo orasse, quia princeps esset. Sed iste* *tricatur, ubi tricus nihil opus. Nam siue hoc, siue* *illud dicas; ex dictis S. Leonis manifestè liquet,* *verbis illis Christi, principatum S. Petri osten-* *sūm & indicatum fuisse, quod Bellarmino satis* *est: qui neutrum eorum, quæ Sutliuius commi-* *niscitur, asseruit. Siue enim Christus orauerit* *pro Petro, quia princeps erat; & siue Petrus sit* *princeps, quia Christus pro eo rogauit; semper* *verū manet, verbis Christi; & testimoniis Theo-* *phylacti & S. Leonis primatum Petri nobis pro-* *poni. Nec sollicitos nos habet VVirackeri im-* *pudentia, qui vultu & ore duro isthæc. Quod ex* *Theophylacto & Leone asseritur, facillè contemnitur: nam* *alter recentiorum temporum fuit; alter, Pontifex Roma-* *nus, doctus, fateor, sed immodicè superbus. En frōtem* *Caluinisticam. Chamierus nullam hic agnoscit* *prærogatiuam. Multa exseribit ex Theophyla-* *cto. Sed id quod præcipuum est, leui brachio* *tangit, imò contemptim reiicit. Nos querimus, in-* *quit, quid Christus dixerit, non quid hic aut ille asserit* *de suo. Et tamen paulò antea verbosissimè quæ-* *sierat, quid Theophylactus de hac Christi ora-* *tione sentiret.*

Vide antem & obstupescere incredibilem *Danzæ impudentiam: qui de hac prærogatiua* *hæc in chartam eiectione non erubuit: Octauam* *prærogatiuam facit, infidelitatem Petri, quod Christum* *esset abnegaturus. Ineptè: quasi vitium nostrum inter no-* *stras prærogatiuas, qua sunt honorū, regenseri possit, aut* *debeat. Deliras hic profectò Bellarmine, ut antea. Quid* *cum hoc mendaciorum & calumniarum loqua-* *cissimo Calvinista incipias? Siccine Bellarmi-* *nus Petri infidelitatem pro prærogatiua adfert?* *An infidelitas Petri est; peculiaris oratio Christi* *pro Petro? An infidelitas Petri est; nunquam de-* *fectura fides Petri? An infidelitas Petri est; mu-* *nus confirmandi fratres in fide & sana doctrina?* *Et tamen Calvinianus iste Vaniloquidorus, post tam* *atrocia mendacia, etiam Bellarmino insultare, &* *delirij postulare audet.*

Nona prærogatiua: *Quod Christus resurgens, pri-* *mum omnium ex Apostolis Petro se videndum præbuit.*

Vociferatur Danzus: *Hoc falsum est, nam in* *duobus viris apparuit Christus primum, qui Hierosolymū* *Ema autē proficiscebantur, ut ordo & series historia à Luca* *diligenter obseruata demonstrat. Lucæ 24. v. 13. 34. Cal-* *uinista obseruare debebat Bellarminum dicere:* *Ex Apostolis Christum Petro primum apparuisse:* *at duo illi discipuli non erant Apostoli: quia* *alter fuit Cleophas; alter, ut multi existimant, i-* *psemet Lucas: nec Apostolus esse potuit; quia* *S. Lucas ait: Surgentes (duo illi discipuli) eadem ho-* *ra regressi sunt in Hierusalem, & inuenerunt congregatos* *undecim, & eos, qui cum illis erant dicentes: Quod surrexit* *Dominus verè, & apparuit Simoni: Ex quibus verbis* *apparet; apparitionem Petro factam, præcessisse* *illam, quæ facta fuit discipulis in Emaus abeun-* *tibus. Adhæc Danzæo oppono symmytam eius*

Chamierum; qui dicit: *verisimile esse Petro ex vno primò apparuisse Christum à mortuū resurgentem.*

Addit Danæus: *Hinc primatum Petri velle concludere; esse fallacias. A non consequente, & ab ignorantie Elenchi. Cur non & ab equiuocatione; & à figura dictionis & à diuisione rerum coniunctarum, & à dicto secundum quid ad dictum simpliciter, Et à Danzana stoliditate ad sycphantiam Sibrandi; qui ex noua prærogatiua hoc monstrum conficit: Cuiusque Christus post resurrectionem primū visus est, ille est Monarcha. Sed Petrus est ille, cui Christus primū visus est. Ergo Petrus est Monarcha. Respondeo, inquit Calvinista, Maiorem esse falsam: Cur non fecisti veram? Apparitio enim Christi non est causā Monarchiæ. Quis dicit esse causā Monarchiæ? A Bellarmino certè nō profertur, vt causā, sed vt probabile indicium & signum, datæ, vel potius paulò post resurrectionem dandæ Petro Monarchiæ. Oggrunnit Sutliuius cum Savvbrando, & VVitackero, & Chamiero. Christum apparuisse Magdalena ante Petrum: primatum igitur Magdalena assignandum fore. Calumnia hæc ruet, si aduertas, Bellarminum dicere; Ex Apostoliū Christum Petro primū apparuisse.*

CAPVT XXI.

Explicantur alia dua prærogatiua ex Euangelio S. Ioannis.

DE CIMA prærogatiua est, quòd Petrus primus fuit, cui Christus lauit pedes. Vndecima, quòd soli Petro mortem prædixit, & mortem crucis. Oggannit Sibrandus, & ex illo Sutliuius. *Lotionem pedum non esse causā Monarchiæ; alioqui omnes fore Monarchas, quibus Christus pedes lauit. Nec ad fertur à Bellarmino, tanquam causā, sed vt verisimile signum Monarchiæ Petro promissæ & post resurrectionem tradendæ. VVitackerus & Chamierus clamitant, Non valere hanc consequentiam. Christus Petro primū lauit pedes: ergo Petrus est Ecclesiæ princeps. Valet, vt probabile, non vt necessarium argumentum. Iunius dicit; Petro, vt ætate & ordine primo, & hoc æquum fuisse: Primū pedes fuisse lotos. Nec probat Chrysostomum & Theophylactum, opinantes, Iudæ primū lotos pedes. Quanquam Chamierus strenuè pro Iuda pugnat. Hoc, inquit Iunius, *leui coniectura magis, quam opinio est.* Sed quod ad ætatem attinet, iam supra ex S. Epiphano vidimus, Andream fuisse natu grandiorē Petro. Primū fuisse ordine non qualicumque, sed dignitatis & præfecturæ, & vt primo in tali ordine, Christum Petro pedes primū lauisse, verisimile prorsus fit, si factum hoc non solitariè sumptum, sed cum aliis iunctum, & vt sanctorum Patrum auctoritate munitum est, accipiatur; vt à Bellarmino accipitur.*

Vndecimam prærogatiuā non vidit Sibrandus. Forsan dormitabat, quando hoc XXI. caput legebat. Iunius & VVitackerus aiunt: *Non se-*

A qui: *Christus prædixit primo mortem, ergo dedit illi aliquam prærogatiuam: alioquin, inquit, & prærogatiuam duo latrones illi habuerint, qui ad Christi latera pependunt, vt nihil de aliis dicam. Prærogatiua Petri fuit; quòd soli ex Apostolis mors prædicta; nec qualiscunque mors, sed mors crucis; nec qualitercunque: sed cum his & illis circumstantiis, quas Bellarminus accuratè expendit; Et quis neget insignem prorsus saltem dextri latronis prærogatiuam fuisse, quòd cum Christo crucifixus est? Forsan enim salutem non obtinisset, nisi ei hoc priuilegium cum Christo crucem subeundi cœlitus concessum fuisset.*

B Sutliuius & Chamierus clamant. *Non valere hanc consequentiam. Christus prædixit Petro mortem, ergo Ecclesiæ principatus est Petro delatus. Sed cuius est imago & superscriptio; quam hæc consequentia præfert? Certè Sutliuij & Chamieri, non Bellarmini; qui hanc prærogatiuam non attulit, vt causam principatus Ecclesiastici Petro concessi, sed vt probabile indicium.*

Obiicit Sutliuius cum VVitackero: *Etiā filiū Zebedæi fuisse à Christo prædictam mortem; cum Matthæi 20. dixit; eos suum bibituros calicem. Sed num speciatim & determinatè genus mortis his prædictum fuit? Num mors similis morti Redemptoris nostri? An cum aliis adiunctis, quæ Bellarminus in prædicatione Petro facta rectè considerat?*

C Has duas prærogatiuas Danæus vix aspiceret potest. Itaque totus stomachabundus vociferatur: *Hæc nuga sunt, quas persequi penè meipsum puderet, (utinam puderet te mentiri & calumniari, magna nos leuare molestiā) quia bonas bonas in rebus solidis collocare viros bonos & pios decet. Non ergo tu vir bonus & pius, qui potissimam vitæ tuæ partem in mendacijs & calumnijs iaculandis collocasti.*

CAPVT XXII.

Explicantur alia nouem prærogatiua ex Actis Apostolorum, & ex epistola ad Galatas.

DODECIMA prærogatiua est Act. 1. vbi Petrus, tanquam paterfamilias, colligit in vnum, cœtum discipulorum, & vnum eligendum esse docet in locum Iudæ. Syllogista Sibrandus. *Quicumque Apostolos, tanquam paterfamilias in vnum conuocat, & vnum in locum Iudæ eligendum esse docet, ille est Monarcha. Sed Petrus, ergo. Respondet: Minorem esse falsam. Petrus enim nō conuocasse Apostolos, Apostolos enim perduress concorditer in oratione & deprecatione cum vxoribus, & Maria Matre Iesu, & cum ipsius fratribus. Act. 1. v. 14. Vbi obserua Sibrandum tribuere Apostolis vxores; forsan eam ob causam, vt ardentiores preces conciperent, & eò melius mētes suas ad Spiritus sancti aduentum præpararent. Assimilem fermè in morem fatuatur hinc Chamierus.*

Sed, ut ad rem ipsam veniamus; non vult Bellarminus, discipulos à Petro in vnam domum collectos & conuocatos fuisse, quasi ante hanc collectionem & conuocationem non fuerint in vna domo; sed vult, eos, qui vna in domo habitabant, Petri iussu & auctoritate, in vnum locum fuisse conuocatos, ut de aliquo in Iudæ ministerium substituendo dispiceret: nam licet aliqui vna in domo habitent, non est tamen necesse, ut vno in loco eiusdem domus habitent; sed in diuersis degere queunt, præsertim si domus sit ampla & laxa, qualem illam fuisse oportet, in qua centum & viginti discipuli & discipulæ morabantur. Calumniatur ergo Sibrandus & Chamierus, quando ita rem proponunt, quasi Bellarminus velit, discipulos ad electionem noui Apostoli ex diuersis ædibus & sedibus à Petro conuocatos fuisse. Minimè hæc Bellarmini mens est; sed ea in domo, in qua debebant, fuisse conuocatos & collectos in vnum locum nutu & auctoritate Petri, tanquam patris familias, hoc est, tanquam præcipui & capitis: nam quòd Iunius garrir de primatu ætatis, iam sæpe reiectum est.

Sed en alium syllogismum, & quidem meliorem & vetustionem, si non mentitur Sibrandus: *Quicumque condiscipulis suis vltro congregatis suadet in Apostata, vel demortui locum deligendum esse alium, ille est Monarcha. Sed Petrus hoc suis condiscipulis suasisit. Ergo Petrus est Monarcha. Maior*, inquit Calvinista, *ita est falsa, ut non existimem ipsum aduersarium, quantumuis pro Papa Monarchia sat agentem, eam asseriturum esse. Quare assereret Bellarminus hanc Maiorem, cum sit Savvbrandica, hoc est, inanissima & ex Calvinistico cerebro fraudulenter exsculpta? Neque enim dixit Bellarminus, discipulos, vltro & iniussu Petri, fuisse collectos, & Petrum in hoc conuentu nil aliud, quàm suatoris munus obisse: imò contrarium palam asseruit. Neque hoc Sibrandicum figmentum vlllo modo ex capite primo Actuum colligitur; sed còtrarium: Et nisi Sibrandus solenne suum cauillandi institutum teneret, ex hac Petri prærogatiua longè aliter argumentationem instituisset.*

Similia fermè nugatur Sutliuius; sua ex Sibrando, dignus Magistro discipulus, excerpere solitus.

Testimonia Chrysofomi & Oecumenij ita eludit Sibrandus, & cum illo Sutliuius, VVitackerus, Chamierus: *Petrum dici principem, non quòd fuerit Monarcha; sed quòd præcipuus inter Apostolos, & in toto illo cœtu. At hæretici non se extricant. Nam quid est esse præcipuum auctoritate, & dignitate, quàm esse Monarcham? Obiiciunt Chamierus & VVitackerus, Oecumenium dicere, Petrum nihil egisse àρχων, & cum imperio. At hoc humilitatis argumentum est; non defectus potestatis.*

Danzus clamat istas nouem prærogatiuas, quæ recensentur, non esse prærogatiuas Petri; omnes enim

esse Petro cum cæteris Apostolis communes. Fidem faceret Danzus, si aliquid probaret; sed quia tantum garrir, parum garritu eius mouemur.

Decima tertia prærogatiua. Act. 2. Petrus omnium primus post acceptum Spiritum sanctum, Euangelium promulgat. Sibrandus. *Quicumque primum promulgauit Iudæis Euangelium, ille est Monarcha. Sed Petrus, ergo. Respondeo*, inquit Calvinista, *Maiorem non tantum falsam, sed & ridiculam esse. Tuo vitio ridicula est; non Bellarmini: non enim est hæc Maior à Bellarmino, sed ex fanatico tuo sincipite: ut & hæc, quam subnectis rationis expers ratio. Si Petrus propterea Monarcha est, quia Hierosolymis docuit, tum quicumque in aliquo loco primum docuit, ille istius loci Monarcha est. Somnia tua aliis videlicet somniis demoliris. Nihil horum Bellarminus docuit: nec hanc vel alias Petri prærogatiuas attulit, tanquam causas Monarchiæ Petro concessæ, sed ut probabilia indicia & nunciata: quale fuit, quod Petrus ante omnes post acceptum Spiritum sanctum iatrepidè ad Euangelij promulgationem profiliit: neque enim hoc frustra vel temerè factum credet, quisquis tunc ab Apostolis nil frustra aut temerè factum esse cogitauerit. Quapropter aërem verberat Sibrandus, cum clamitat, etiam ante Christi passionem Euangelium annunciatum. Nec ignorat hoc Bellarminus; nec diffitetur, sed Calvinista aduertere debebat, Bellarminum disertè loqui de prima publica Euangelij promulgatione post acceptum Spiritum sanctum. Nec aliud quàm Sibrandus adducit Sutliuius. Chamierus & VVitackerus negant, vel saltem incertum esse dicunt; num Petrus primus Euangelium promulgarit; nam ante orationem, quam Petrus ad populum habuit, Lucam asserere Apostolos locutos esse linguæ, prout spiritus dabat eis loqui: nec credibile esse, eos aliud, quàm Euangelium locutos esse. Respondeo, prærogatiuam intelligi debere de publica & vniuersali promulgatione Euangelij, quæ ad omnes vniuersim facta: qualis sola est illa Petri: qui stans cum vndecim leuauit vocem suam, & locutus est eis: nimirum cæteris omnibus conticescentibus.*

Decima quarta prærogatiua Act. 3. vbi primum miraculum in testimonium fidei fit à Petro. Syllogista Sibrandus. *Qui primum miraculum in testimonium fidei fecit, ille est Monarcha. Sed Petrus. Ergo. Respondeo*, inquit Calvinista, *Maiorem esse falsam. Miraculum enim siue primum, siue secundum non est causa Monarchiæ. Antiquum obtinet Sibrandus, & ut vereor, perpetim obtinebit. Cauillatur & criminatur: & mentem scopumq; Bellarmini nunquam attingit. Nunquam enim dixit, nunquam scripsit, nunquam somniauit Bellarminus patratiorem miraculi siue primi, siue secundi esse causam Monarchiæ: Itaque cum hoc Sibrandus oppugnat, laruas suas oppugnat. Quoties dictum; has prærogatiuas non adduci, ut causas principatus Ecclesiastici Petro concessi, sed ut probabiles indices? nam causa principatus hu-*

ius est diuina voluntas, institutio, & tantæ potestatis Petro facta largitio. Bone Deus, quis tandem sycophantandi modus erit?

Citat Bellarminus Ambrosium serm. 69. dicentem: meritò Petrum primum miraculum edidisse in pedum confirmatione, vt ostenderet se fundamentum esse totius Ecclesiæ. Clamat Sibrandus & cum illo Sutliuius: Ambrosium nihil huius dicere: *Bellarminum falsarium esse. Quàm rigidi exactores isti Calvinistæ, qui has minucias persequantur: & inde falsi crimé concludant: nam licet sermo, quem Bellarminus citat in quibusdam editionibus sit 68. in aliis tamen est 69. nominatim in Basileensi, quæ in forma quarti prodiit, anno M. D. VI.*

Oggerit Sutliuius: vt hoc dixisset Ambrosius, *nihil tamen lucri inde ad causam pontificiam accederet.* Mentitur. An non causam nostram, hoc est, ipsam veritatem, iuuat & fulcit, quod Ambrosius Petrum *totius Ecclesiæ fundamentum* appellat? Regerit Iunius. *Hoc esse dictum κατὰ χρηστικῶς:* Ego verò sentio, hoc à Iunio responderi non *διολογῶν, ἀλλὰ ψευδολογῶν;* vt & illud, quod deratione fundamenti cum cæteris Apostolis communi adfert. Nimis hæc solutio & elusio communis iam est, nimisq; triualis.

Chamierus & VVitackerus negant in primis, *miraculum hoc à Petro patratum fuisse primum: præcessisse alia;* si postules Scripturam; loco eius adferunt Theophylactum & Oecumenium. Quod mirum in hominibus, qui perpetuò Scripturam iactant, & sine Scriptura nil aut agi aut agere volunt. At certè quidquid isti moliantur, ex S. Luca nullum nobis isti ostédent miraculum, quod ita publicè & notoriè, vel dicatur, vel insinuetur factum circa personam quampiam egram & miserabilem, ante per sanationem claudi illius, de quo Act. 3. quodq; vniuersim omnes adeo vehementer affecerit atque commouerit. Nec Theophylactus & Oecumenius aliud volunt, quàm Lucam exordiri voluisse à primo miraculo omnium illustrissimo; quale est hoc à sancto Petro factum: imò Oecumenius disertè dicit, *Lucam incepisse à miraculo, ἀφ' ὧ ἀντιπρῶτον ἐκείνου. Quo omnes perterriti fuerunt.* Mox insiliunt duo isti Calviniani in sanctū Ambrosium. Vt id Chamierus impudentius possit, negat Ambrosium esse Ambrosium. *quia pueriliter argumentatur. Nihil eius consequentia ineptius.* VVitackerus. *Non esse credendum, quantumvis Ambrosius tale aliquid affirmaret: qui se hoc loco sanè mirificum scripturæ Interpretem præbet. Optandum esset non fuisse Patres tam ridiculis atque ineptissimis allegoriis deditos. Ambrosius neophytus fuit, & parum in Scripturis exercitatus, &c.* Ita Calvinistæ sanctos Patres tractant, cum quid gustui eorum minus acceptum tradunt.

Decima quinta prærogatiua est Act. 5. vbi Petrus tanquam summus & diuinus iudex agnouit & damnauit hypocrisim & fraudem Ananiæ & Saphiræ, & eos verbo suo occidit. Sibrandus.

A *Qui tanquam summus iudex hypocritam damnat & occidit, ille est Monarcha. Sed Petrus. Ergo. Respondeo, inquit Calvinista, Maiorem esse falsam: nam non qui summus in aliqua Republica iudex est, Monarcha est. Et si autem hic syllogismus non est Bellarmini, sed Savvbrandi, ac proinde non valde curandus, Maior tamen vera est, quidquid contrà Sibrandus musitet: si, vt debet, intelligatur de Iudice summo indepédente, talis enim Iudex verè Monarcha est. Sutliuius hinc obmutuit. Vtinam sapius. Iunius mutit nescio quid de conclusione vniuersali ex particulari; nil præter solitum fatuans.*

B Chamierus & VVitackerus ogganniunt, *hoc Petro fuisse cum cæteris commune. Etiam Paulum Act. 13. Elymam præstigiatorum verbo excæcasse.* Non negamus potestatem miracula faciendi fuisse communem omnibus Apostolis. Nihilominus ex hoc miraculo eiusq; adiunctis re & primatus Petri colligitur. Nam cur solus Petrus Ananiam examinat de pretio agri? cur non alius, vel alij Apostoli, cum pretium in communi ad Apostolorum pedes allatum fuerit? Cur idem Petrus Saphiram solus item examinat? cur ipse omnia pro potestate quasi paterfamilias agit? Neq; enim ad cæteros Apostolos retulit, quid de sacrilegis illis statuendum esset; sed ipse definitiuam sententiã statim protulit.

C Decima sexta prærogatiua Act. 9. *Factum est cum Petrus transiret per omnes.* Ex quo loco colligit S. Chryostomus, Petrum omnes partes obiisse & circuisse, tanquam principem, cui omnium cura vniuersalis incumbit. Sibrandus: *Qui per omnes transit, vt Euangelium vbique annunciet, ille est Monarcha. Sed Petrus per omnes transit, vt Euangelium vbique annunciet; ergo Petrus est Monarcha.* Respondeo, inquit Sibrandus, *Maiorem esse falsam, omnes enim Apostoli per omnes transferunt, & Euangelium vbique annunciant.* At si ad Maiorem adiciatur, quod ex diui Chryostomi sententia adiciendum est, nempe Petrum transiisse per omnes, vt primum & supremum inspectorem; Maior vera erit, licet Calvinista ringatur.

D Sutliuius calumniatur hanc decimam sextam & reliquas vsque ad vigesimam prærogatiuas proderè summam aduersariorum inopiam, qui etiam à pumice aquam postulens. Iam sæpe dictum est, Sutliuium non frustra à Beza omnium Calvinistarum; post Calvinum, Antesignano, petulantem calumniatorem dictum esse: nam hæc talia pro primatu Petri non adferuntur, nisi vt signa verisimilia: eoq; magis verisimilia, quo magis Patrum auctoritate fulciuntur. Chamierus & VVitackerus dicunt; *hoc fuisse Petro cum reliquis Apostolis commune. Transire per omnes commune fuit.* At transire instar simpliciter supremi ducis, commune non fuit: quia hoc Petro proprium fuit. Obiit Diocesis Episcopus, obiit & Episcopi legatus: sed diuersa ratione, vt notum est.

Decima septima prærogatiua est Act. 10. vbi Petrus omnium primus incipit prædicare genti-

libus.

libus. Sibrandus: *Qui Euangelium omnium primus gentilibus predicavit, ille est Monarcha. Sed Petrus, ergo. Qui Bellarmini verba & sensa de industria pervertit & depravat, ille est sycophanta. Sed Sibrandus, ergo.*

Vociferatur Danæus: *Bellarminum esse iniuriosum in Philippum Euangelistam & Paulum, qui, ut suum Petrum exornet, alienas, hoc est, Philippi virtutes ei applicet, & B. Pauli. Similia Sutliuius, Chamierus, VVitackerus. Hanc calumniam satis superque ipse Bellarminus repulit: Nec fortasse Danæus quidquam hac de re obiicere potuisset, nisi quid obiiceret ex ipso Bellarmino didicisset, dissimulata responsione Bellarmini; nam nisi dissimulasset, materiam calumniandi non habuisset.*

Obiicit Sutliuius: *Christum primum predicasse Euangelium. At Bellarminus loquitur de predicatione post aduentum Spiritus sancti: nec Petrum cum Christo, sed cum ceteris Apostolis & discipulis confert. In illud Act. 10. Matthea & manduca: dentes valde acuunt & exerunt Chamierus, &c. quos citius frangent; quam argumentationem allegoricam ex illo loco petitam.*

Decima octava prerogativa Act. 12. vbi pro Petro in carcere constituto oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia. Sibrandus: *Pro quocunque Ecclesia precatur, ille est Monarcha. Sed Petrus est ille pro quo Ecclesia precatur, ergo est Monarcha.* Respondeo, *Maiorem esse falsam, inquit Calvinista: Ecclesia enim orat pro omnibus. Tu tibi imputa, si falsa est Maior; non Bellarmino, ex cuius doctrina & officina Maior ista non processit, cui si quis vellet verisimilitudinem appingere, hunc in modum concipienda foret. Pro quo Ecclesia non quomodocunque, sed singulari cura & studio & absque vlla intermissione preces fudit, eum caput & principem Ecclesie fuisse probabiliter ex hoc ipso Ecclesie facto colligimus; sed Petrus est talis, ergo, &c. ex quo etiam Chamierus & VVitackerus ad suas cauillationes responsum habent.*

Danæus vociferatur: *Nugatorium est, quod negat pro Stephano & Iacobo preces in Ecclesia, quantum, & ut illa tunc potuit, conceptas fuisse. Mentitur Danæus. Neque enim negat Bellarminus pro his ab Ecclesia preces fudas; sed dicit, non legi, ita sine intermissione pro illis ab Ecclesia oratum. Si alicubi id Danæus legit, monstrat locum, & filebimus. Clamat Iunius & Chamierus: Non valere hanc consequentiam: Non legitur in Scripturis, ergo non est factum. Et tamen hæreticis nihil est familiarius quam hic argumentandi modus, imò hac argumentatione omnes traditiones non scriptas demolitum eunt. Et Bellarminus merito hac forma concludendi hic vitur; quia probabile est, Scripturam id fuisse indicaturam, si iisdem circumstantiis pro aliis oratum fuisset, quibus pro Petro. Neque ut obiicit Iunius, Scriptura idcirco in odiosam & vitiosam repetitionem in-*

currisset: quia pauculis verbis id significare potuisset.

Decimanona est Act. 15. vbi Petrus in Concilio primus loquitur, & sententiam eius Iacobus, omnesque alij sequuntur. Sibrandus: *Quicumque primus in Concilio loquitur, & cuius sententiam reliqui sequuntur, ille est Monarcha. Sed Petrus in Concilio primus locutus est, & eius sententiam reliqui secuti sunt. Ergo Petrus est Monarcha. Respondeo, Maiorem esse falsam, inquit Sibrandus. Iterum quæro, cur non fecisti veram? Nam id penes te erat. Maior enim non est Bellarmini, ut à te effingitur & proponitur. Si addas: Quicumque primus in Concilio loquitur ut omnium moderator & director absolutus & independens, ille est Monarcha; iam Maior, velis nolis, vera erit; & quidquid ex Caluini schola, ad Minorem itidem veram, dices, non nisi mendacia dices. Ait Sutliuius: *falsum esse, quod Petrus primus in Concilio fuerit locutus. Sed mentitur, more suo. Vide quæ de hoc Concilio fuse disputata sunt Tom. 1. Defens. lib. 3. Ex quibus etiam Chamieriana & VVitackeriana nugamenta ruunt.**

Vicesima prerogativa est Gal. 2. vbi Paulus: *Post annos tres ascendi Hierosolymam videre Petrum: Quod Patres à Bellarmino citati interpretantur ideo factum quod Petrus esset primus & precipuus inter Apostolos. Sibrandus hanc prerogativam induit hoc syllogismo: Cuius videndi gratia Paulus Hierosolymam profectus est, ille est Monarcha; sed Petrus est ille, ergo, &c. Respondeo, inquit Calvinista, *Maiorem non tantum falsam, sed & ridiculam esse. At tuo scelere & improbitate, ô Calvinista, qui de industria falsas & ridiculas propositiones fabricas, ut habeas amplam & copiosam mentiendi & criminandi materiem. Reforma tuam Maiorem, si vis, ut desinat esse falsa & ridicula; addito vno vel altero vocabulo, hunc in modum: Cuius, ut primi & precipui, videndi gratia Paulus Hierosolymam profectus est, ille est Monarcha. Petrus est talis; testibus sancti Patribus, quos Bellarminus adducit, ergo, &c.**

Iunius paucis hinc se liberat: *Negat hanc Pauli ad Petrum profectionem esse prerogativam Petri. At credo equidem, si Beza vel Sadeel à lacu Lemmanno Heidelbergam in Germaniam, vel Leidam in Holandiam profecti fuissent videre Iunium; Iunius & Iuniani Symmystæ id pro maxima prerogativa Iunij & pro summo honore reputassent. Et nulla erit Petri prerogativa, quod tantus Apostolus eius visitandi, adeundi, & consilij eius exquirendi gratia tantum vix suscipere & emetiri voluit? Ait Iunius: *Paulum venisse ad Petrum, ut ad maiorem etate, vocationis tempore, & usu, & notitia Ecclesie. Fumi. Nam multi alij erant Hierosolymis maiores Paulo quoad hæc omnia & singula, & tamen solius Petri videndi gratia proficiscitur Paulus Hierosolymam. Quæ causa huius rei? Fortè dicet Iunius: *Paulum non propter solum Petrum, sed & propter alios videndos Hierosoly-***

mam abiisse. At nihil de hoc Paulus. Solum Petrum nominat, cuius videndi gratia Hierosolymam petierit. Solus Petrus Paulo eundi Hierosolymam causa fuit. Clamat VVitackerus: & cum illo Chamierus. *Eriam pares à paribus inuisi: imò aliquando minores à maioribus. Nam Elisabeth visitaram esse à B. Virgine, quæ sine dubio maior fuit, quam illa.* Non ignoramus hoc; sed negamus hanc visitationem fuisse ex hoc genere. Omnes circumstantiæ contrarium docent. Nec Patres aliud tradunt: quorum tamen obiectu imperitos terre conatur Chamierus.

Ait Bellarminus; illo monito: *Malta & manduca.* Actor. 10. significatum esse; Petrum esse caput, nam capitis est manducare, & per manducationem traicere cibum in stomachum, & illud sibi incorporare. Sutliuius. *Ineptissime à Bellarmino hinc concluditur, Petrum esse caput Ecclesie. nam nihil hinc probatur, quàm Petrum habere os, vt possit comedere.* Mox vt probet Bezam nõ esse mentitum, quando eum *petulantis calumniatoris,* inuidendo elogio, cohonestauit; conuiciis insectatur Pontifices Romanos, quasi gregem Christi macent & deuorent. At misis hisce trialibus, & in Hæreticorum circulis nusquam non obuiis contumeliis. Respondeo ad obiectionem; si hinc rectè concluditur, Petrum habere os; rectè, opinor, inde etiam inferetur, Petrum habere caput; quia os sine capite difficulter Sutliuius inueniet, nisi fallor: cum quæ à sanctis Patribus Apostolus Petrus sæpenumero nominetur *os & caput* Apostolorum & Ecclesie; à vero alienum videri non debet, Petro Actor. 10. tanquam ori & capiti dictum esse: *Malta & manduca,* hoc est, tu Petre, tanquam os & caput Ecclesie infideles conuerte, & effice membra Ecclesie. Nil hic ineptiæ, nisi apud ineptos, qui omnia ineptæ suæ natura conuenienter apprehendunt & concipiunt.

CAPVT XXIII.

Proponuntur alia prerogatiua ex variis Auctoribus.

DANAEVS generatim hoc fert iudicium de octo sequentibus prerogatiuis: *Octo fabellas iam hic narrat Bellarminus, quas Petri prerogatiuas insulse vocat.* Non mirum reici ab istis prerogatiuas Petri extra Scripturam; cum vix agnoscant illas, quæ in Scriptura expressè traduntur: easque, quantum mentiendo & criminando assequi queunt; extenuent tenebrisque inuoluant & obscurent. *Fabellas* intonat Hæreticus, ideo solum, quia odio Monarchiæ Petri inflammatus, credere renuit, quæ à grauissimis Auctoribus prodita sunt. Et cur Bellarminus non vocaret prerogatiuas, facta & beneficia quædam rara & eximia, quæ circa Petrum vel diuinitus acciderunt, vel ei cœlesti munere obuenerunt? Dic,

Aoro, quid est prerogatiua? An non aliquid alicui præ aliis & supra alios concessum?

Etiam Sutliuius criminatur, *aut omnes, aut plerimas ex his prerogatiuis confictas esse.* Iudicio nimirum eorum, quorum fides & professio, nil aliud est, quàm figmentum. Occinunt Danæus & Sutliuius: *Etiamsi istæ prerogatiuæ essent vera, non tamen secuturum, Petrum esse Ecclesie Monarcham.* Respondeo, non sequi inde necessariò demonstratiuè; attamen verisimiliter, præsertim, si, vt par est, prerogatiuæ istæ non considerentur solitariè, sed iunctim cum aliis; nec abque debitis adiunctis, quæ circa singulas occurrunt.

Bigitur vicesima prerogatiua est, quòd Christus suis manibus solum Petrum baptizauit. Sibrandus antiquum obtinens: *Quem Christus baptizauit, ille est Monarcha. Sed Petrus est ille, & c. ergo. Quem Dæmon misit, vt omnia Bellarmini dicta, quamuis rectissima, peruertat & inuertat; ille est calumniator. Sibrandus est talis. ergo. Nam si bona fide differere velles; dicere oporteret. Christus solum Petrum baptizauit; credibile est ergo, hoc esse factum propter Petri præminentiam & principatum in Ecclesia.*

CProbat Bellarminus hanc prerogatiuam ex Euthymio, & Nicephoro, & isti ex Euodio, successore Petri in Episcopatu Antiocheno. Occlament consono voce Iunius, Danæus, Sutliuius, Sibrandus; hanc prerogatiuam aduersari Evangelio, ac proinde censendam commentitiam; nam *Iesus non baptizabat ipse, sed discipuli eius, vt dicitur Ioan. 4.* Respondeo, hoc intelligendum de ordinario baptizandi munere: nam ordinariè non baptizabat ipse, sed discipuli eius. Hinc autem non obstat, quo minus extraordinariè ex singulari dignatione Petrum & sanctissimam Deiparam baptizauerit. Addunt Calvinistæ. *Petrum ex discipulis fuisse Ioannis; & ab Ioanne baptizatum non obscure colligi ex Ioan. 1. Actor. 1.* Vt id ita esset, an ideo Petrus non est postea baptizatus à Christo baptismo Christi? An non hunc baptismum recipiebant illi, qui prius Ioannis baptismo tincti fuerant? An baptismus Ioannis & Christi idem? Scio, quid Hæretici sentiant & respondeant. Sed nunc non est his locus.

DAit Iunius: *Librum Euodij esse supposititium, & supposititiam historiam.* Scilicet Iunius intererat, quando & epistola illa & historia Euodio supponebantur. VVitackero Nicephorus vapulare cogitur, quia ingrata canit. *Nuper prodiit, inquit, & plenus est fabularum. Et hoc caput vnde ista sunt desumpta, egregie mendacis est resortum.* Similia Chamierus.

Sutliuius obstreperit; Bellarminum non inspexisse locum, neque enim aliquid de Virginis Deiparæ baptismò scribere Nicephorum. At Bellarminus non tantum Nicephorum testem laudauit, sed & Euthymium, qui in cap. 3. Ioannis: in illa verba: *Nisi qui renatus fuerit ex aqua &*

spiritu

Spiritu, &c. hæc habet: *Scribunt quidam Apostolorum temporibus proximi, quod Christus Petrum ac Virginem matrem baptizauerit; Petrus vero reliquos omnes Apostolos.* Quod ergo ex Euodio de Petro refert Nicephorus, hoc ex eodem de Petro & Deipara commemorat Euthymius; neque enim credibile est Euodium ab Euthymio inter illos *quosdam* Apostolorum temporibus proximos non fuisse comprehensum. Et quod Euodius apud Nicephorū dicit Christum suis *tantummodo* manibus baptizasse Petrum, particula illa exclusiua, minime excludit D. Virginem, sed cæteros Apostolos & discipulos Christi. Mentitur autem Sutilius, quando dicit; sententiam illam de baptismo Deiparæ & sancti Petri refutari ab Euthymio. Nullum vel minimum verbum quod **B** refutationem respiciat, inuenitur apud Euthymium.

Oggannit Sutilius: Euodium non vocari à *Nicephoro Petri, sed Apostolorum successorem.* At Apostolorum successor non dicitur alio titulo, nisi quia Petro in Antiochena cathedra successit: neque enim omnibus Apostolis successit; neque nonnullis, sed soli Petro. An Pontifices Romani Clemens, Linus, Cletus, similes, non poterant dici successores Apostolorum, licet propriè loquendo soli Petro in cathedra succederent? Chamierus hoc telum vibrat. *Augustinus non meminit baptisni Petro per Christum collati.* ergo. fabulosum est ergo, quod ex Euodio affertur. Quis non metuit huius teli vim omni gladio ancipiti penetrabiliorem?

Vicesima secunda prærogatiua est, quod solus Petrus à Christo Episcopus ordinatus fuerit: cæteri autem à Petro Episcopalem consecrationem acceperint. Danæus hic prorsus est mirificus, vt & Chamierus. Negant: *Petrum fuisse Episcopum:* probant. *Quia fuit Apostolus, ergo non Episcopus.* Idem asserit Danæus de aliis Apostolis, quos omnes Episcopali dignitate stolidè priuat, & insuper hanc insipientiam adiicit. *Episcopus vni tantum Diocesi præest; at Apostoli toti mundo præfuerunt; & in omnes gentes potestatem acceperunt.* Quàm ineptè omnia. Num esse Apostolum & esse Episcopum ita sibi mutuò aduersantur, vt in vnam personam conuenire nequeant? potest quidem **D** Episcopatus esse sine Apostolatu; sicut re ipsa iam est in nostris Episcopis; & ipse Apostolatus subsistere potest sine Episcopatu, imò & sine sacerdotio: nam Lucæ 6. elegit Christus duodecim discipulos, quos & Apostolos nominauit, antequam eos sacerdotes faceret, nedum Episcopos, [nam vt rectè docet hic Bellarminus ad Apostolatum propriè pertinet: ius prædicandi, cum amplissima quadam iurisdictione delegata, qualis etiam in non Episcopis esse potest: at cum hac functione & potestate coniungi potest Episcopalis dignitas & ordo, neque enim amplitudinem illam potestatis Apostolicæ ad certos limites restringit & coarctat, cum Episcopa-

A tus ex natura sua non sit ita comparatus, vt vnus tantum dioceseos finibus circumscribatur. Nam Petrus non modò vt Apostolus; sed & vt Episcopus in vniuersam Ecclesiã ius & arbitrium habuit: habentque eiusdem successores non vt Apostoli; sed vt Episcopi. Per delegationem quoque posset summus Episcopus cuiunque Episcopo eam iurisdictionem in omnes Ecclesias concedere, qua Apostoli fuerunt præditi; ita vt liberè vbitis gentium prædicare, & Ecclesiasticã munia exercere liceret, & tamen talis verè esset Episcopus.

Si hæc Danæi stultitia aliquid concluderet, concluderet quiddam, quod Sutilius & alij Calvinopapistæ Anglicani haud libenter concedent, nempe Archiepiscopum Cantuariensem & Eboracensem non esse Episcopos; probatur, quia is est Episcopus, *qui vni tantum Ecclesiæ præest;* At Cantuariensis præest omnibus Angliæ Ecclesiis, vt pote *primas* totius Angliæ, vt ab ipso Sutilio nominatur; & Eboracensis sub suo dominatu non modò plures Ecclesias, sed & plures Dioceses habet. Ino Calvinianis quoque & Lutheranis Superintendentibus Generalibus grandis per hæc securis impingitur: quia non vni, sed pluribus Ecclesiis præfunt: non sunt ergo Episcopi: & tamen hoc titulo sæpè admodum suauiter sibi blandiuntur.

Mentitur autem profligatissimè Danæus, cum dicit, Bellarminum negare: *Paulum immediate à Christo fuisse ordinatum Apostolum: sed per manuum impositionem Ministrorum Ecclesiæ:* Nunquam hoc dixit, nunquam somniauit Bellarminus. Quid ergo dixit? Disertissimè, Paulum de cælo vocatum & Apostolum à Deo factum immediate. Sed Episcopum non esse ordinatum, nisi per impositionem manuum Ecclesiæ: vt patet Act. 13. Et audet tamen impudens Calvinista Bellarmino affingere, quasi dicat, factum esse Apostolum ab hominibus, perinde ac si Apostolum & Episcopum fieri sit vnum ac idem. Nec contentus hoc tam immani mēdacio aliud adiungit; nempe, *Bellarminum affirmare omnes Apostolos fuisse à Christo ordinatos Episcopos: aequè ac Petrum.* Vbi hoc Bellarminus in hoc capite, in quo ex professo docet solum Petrum à Christo consecrationem Episcopalem seu benedictionem Episcopalem accepisse; reliquos omnes à Petro?

Sibrandus fusilissimè quasi in immensum omnium ineptiarū pelagus hic se diffundit. Et **P** fundamento totius phlyariæ & vaniloquentiæ suæ ponit hunc syllogismum: *Quem Christus constituit Episcopum, ille est Monarcha: sed solus Petrus est ille, quem Christus constituit Episcopum, ergo solus Petrus est Monarcha.* Mox loquacissimè significationes vocis *Episcopi* distinguere incipit, & si hac notione accipiatur, Maiorem, si illa, Minorem: Si hac & illa; tunc & hanc & illam negare incipit, tam verbosè, insulsè & incitè, vt mirer tantam vanitatem à lectoribus non conspui.

Etiā Iunius clamat: vocem *Episcopi* esse æquiuocam; & planè extra propositum de eius significatis nugari ingreditur: & summa vafricie Bellarmini verba ita truncat, & decurtat, quasi velit; Apostolos non fuisse immediatè à Christo ordinatos Apostolos: Idem scelus patrare non horret Sutilius; cum Bellarminus expressè contrarium scribat, tantumque id contendat à solo Christo Petrum Episcopum ordinatum; reliquos autem Apostolos à Petro. Accipimus porro hoc loco Episcopi vocabulum pro primario suo significato, quod notissimum est, ipsis etiam ex media plebe idiotis, qui audito Episcopi nomine, certum quendam gradum & ordinem Ecclesiasticum supra sacerdotium eminentem concipiunt, cuius sit sacerdotes ordinare, & alia nonnulla præstare, quæ ab iis, qui sacerdotio duntaxat initiati sunt, præstari nequeunt. Hac notione, hocque sensu ait Bellarminus, solum Petrum à Christo ordinatum Episcopum.

Et vt ad syllogismum reuertar, est is non Bellarminianus, sed Sibrandicus: nam si quis ex hac prærogatiua legitimam argumentationis formam necere cogitaret, is rem hac vel simili ratione aggrediretur. Christus solum Petrum ex Apostolis immediatè & per se ordinauit & consecrauit Episcopum; cæteros autem Apostolos per Petrum; ergo probabile est hoc factum, quod Petrus à Christo caput, princeps & Monarcha Ecclesiæ constitutus esset. Quid vitij in hac collectione?

Ait Sibrandus, omnes Apostolos fuisse à Christo ordinatos Episcopos sumendo hoc vocabulum in secunda notione. Ego verò Sibrandicas notiones & nominum impositiones, nihil penitus moror, quia nouæ sunt, & ex Calviniano genio effictæ; vel si non nouæ; nil tamen ad rem pertinentes, sed huc importunè intrusæ, vt Sibrandus nebulas oculis offundat, ne veritatis lucem aspiciant. Nam quo significato nomen *Episcopi* absolutè positum accipi soleat; ex communi Ecclesiæ vsu; ne pueris quidem ignotum est, nedum eruditus viris. Quis vnquam audiuit Episcopum dici eum, qui non ex propria auctoritate, nec ex propria virtute, sed auctoritate & virtute Christi Ecclesiæ præest? An non quilibet parochus & quilibet pastor præest Ecclesiæ auctoritate & virtute Christi? An ideo quilibet parochus & quilibet pastor est Episcopus? Fortè apud Calvinistas Puritanos; at certè non apud Anglos Calvinopapistas, in quorum castris ipse etiam Sutilius meret & meruit, cum viueret, VVitackerus.

Illud item lepidum; Apostolos esse Episcopos, quod vbi que locorum & temporum Ecclesiis præfint. Pulchrè. Vbi que temporum, pro, perpetuè. Sed num hoc itidem tempore præfunt Apostoli Ecclesiæ tanquam ordinarij præfides & antistites? An hoc præcisè Episcopum constituit, habere iurisdictionem & potestatem vbi que Euangelium docendi ac promulgandi?

Probat Sibrandus, etiam Iudam fuisse Episcopum. quia scriptum est Act. x. *Episcopatum eius accipiat alter*. Cur non aperuisti oculos, vt videres, quid ad hanc obiectiunculam Bellarminus respondeat? An non dicit; *Episcopatum* hic accipi vel latè pro præfectura & functione qualicunque: vel pro Episcopatu propriè dicto, non quem Iudas habuerit, sed quem habiturus fuerit; si suo in gradu perstitisset. Sed en Sibrandicum acumen. *Petri Episcopatus vel attingit vniuersam Ecclesiam, vel particularem aliquam*. Respondeo, vniuersam, & quidem ipsos etiam Apostolos, & independentè à quotunque homine, & ordinariè, respectu successione. Obiicit. *Si vniuersam, hoc habet cum omnibus Apostolis commune*. Respondeo; non modò Apostolatam, sed & Episcopatum aliorum Apostolorum fuisse in vniuersam Ecclesiam, verum dependentè ab Episcopali potestate Petri; cui omnes simpliciter oues commissæ fuerunt, ne ipsis quidem Apostolis exceptis: quorum generalis potestas in eo etiam à potestate Episcopali Petri discrepat, quòd non esset ordinaria ratione successione, sed extraordinaria. Itaque potestas Episcopalis Petri secundum particulares suas rationes considerata, minimè communis fuit reliquis Apostolis.

Vide, inquit Sibrandus, Bellarminum alloquens, quòd *τετρα φλυαεία* adigat. Tu, Christiane lector, vide, quòd ineptiarum & ridicularum absurditatum hunc Calvinistam cauillandi prurigo impellat. Nam sic fatuari pergit. *Petrus fuit à Christo constitutus Apostolus; ergo hoc ipso præcisè potuit ordinare Ecclesiæ Episcopos*. Quoties Bellarminus iam dixit; aliud esse, Apostolum; aliud; Episcopum? Nam Petrus & alij fuerunt Apostoli, antequam essent Sacerdotes & Episcopi. An Episcopum ordinare & consecrare potest non Episcopus?

Ais. *Petrus & reliqui fuerunt eiusdem Domini serui; ergo omnes inter se simpliciter pares erant*. Perinde ac si diceres: *Vicereus & coquus aulicus, sunt eiusdem Regis famuli, sunt ergo simpliciter inter se pares*.

Ait Sibrandus: *Non Romanam, sed Hierosolymitanam Ecclesiam esse matrem Ecclesiarum*; testemque laudat longe grauisimum, cuius auctoritatè nemo defugiat, Polydorum Virgilium. Sed vt Hierosolymitana Ecclesia dici possit mater omnium Ecclesiarum, quatenus *de Sion exiuit lex & verbum Domini de Hierusalem*, alio tamen sensu dicitur Ecclesia Romana mater omnium Ecclesiarum, quod omnes Episcopi, atque adeo ipse etiam Iacobus Episcopus Hierosolymitanus, consecrationem suam & dignitatem Episcopalem à Petro immediatè vel mediatè acceperint: vt hic ostendit Bellarminus. Reliqua Sibrandicæ phlyariæ & deliræ loquacitatis specimina persequi, piget tæderque; adeo sunt stulta & bruta; vt quod alibi monuimus, dubitare cogar, an iste Calvinianus sit mētis compos.

Anacleti Epistolam à Bellarmino citaram repudiant Iunius & cæteri. Sed eam iam dudum neruosè defendit à Centuriatorum criminationibus Turrianus in Opere contra Magdeburgenses. Reicit quoque Sibrandus & ex illo Sutliuius, Epistolam Innocentij I. ad Conciliū Carthaginense; quæ est 91. inter Epistolas S. Augustini. Reicit, & aliam ad Concilium Mileuitanum, quæ est 93. inter Augustinianas. Idem facit Chamierus. Reiectionis auctorem profert Erasmus, grauem illum & graphicum criticum: cuius obeliscis & asteriscis nisi obuiam itum fuisset, magna pars veterum librorum in capitis periculum incidisset.

Tandem clamitat Sibrandus, Anacletum, Innocentium & Iulium, Pontifices Romanos, errasse. AEquè impudenter de illis pronunciat Chamierus. Expedita responsio; errant nimirum omnes, qui aliquid scribunt, quod errorum palato non sapiat. Vide verò, quàm ridiculè probet Sutliuius, Paulum Act. 13. non fuisse ordinatum Episcopum: *Paulus nulli loco erat adstrictus: ergo non est ordinatus Episcopus.* Stultitiam hanc sumpsit à Savvbrando, quam supra refelli. II. *Paulus vocat se Apostolum, nõ Episcopum, ergo non fuit Episcopus.* Quasi verò post ordinationem illam Act. 13. Episcopatus in ipso Apostolatu non fuerit inclusus, dumque sibi Apostoli nomen tribuit; non pariter Episcopi nomen implicite sibi tribuerit.

Fatuitates Chamieri & VVitackeri seorsim persequi, quid artinet, cum Sutliuianis & Sibrandicis sint parissimæ, & prorsus gemellæ? Ut silcã mendacium Chamieri cum ait; Leonè & Chrysostomum falsè à Bellarmino citari; & semper eadem chorda oberrant, *Apostolos non fuisse Episcopos.*

Vicesimatertia prerogatiua est, quòd Petrus primum Hæresiarcham & principem, Simonem Magum primus detexit, Act. 8. & postea damnauit, & planè exstinxit. Sibrandus. *Qui Simonem Magum superauit, ille est Monarcha: Sed Petrus superauit Simonem Magum. Ergo est Monarcha.* Respondeo, *Maiorem esse falsam,* inquit Calvinista. Cur non fecisti veram? Nam id penes te erat; & poteras, nisi calumniandi ardor te in præceps ageret. Maior non est Bellarmini, nõ vllius eruditi, sed inepti & insulsi criminantis Sibrandi; qui postea, solenni suo instituto, hoc suum somnium aliis somniis destruit; Et Bellarminum incescit, quasi dixerit; *Certamen S. Petri cum Simone Mago, fuisse causam Monarchia.* Non causa fuit, sed verisimile indicium Monarchiæ à Deo acceptæ; neq; enim credibile est, frustra accidisse, vt Petrus Hæreticorum omnium progeneratorem, primò patetaceret, & postea funditus, insigni miraculo, deleret.

Danzus totam hanc historiam vel negat, vel in dubium reuocat. *Nihil de illa Tacitus, nihil Plinius, nihil Suetonius; nihil in Actibus Apostolicis Lucas, ergo fabula est.* Vide improbitatem Sectarij. Tot Christianis scriptoribus, quos Bellarminus testes hu-

A ius historiæ adducit, fidem abrogat; præferens eis Historicos à Christiana religione alienos, qui res Christianas de industria sæpè suppresserunt, vel luculentis fictionibus & mendacijs resperferunt. Si quis Ethnicorum hanc historiam attigisset, Danzus, non plus fidei, quàm modo, adhibuisset, vt & Sibrandus, qui itidem hanc historiã fabulis annumerat: (& eodem valdè propendet Chamierus, cum VVitackero) nulla alia de causa, quam quia Petri gloriam nimium illustrat. Nam quòd in Actibus Apostolicis nulla eius habetur mentio, non obstat, cum S. Luca, in posteriore operis parte res gestas Pauli potissimè exsequi proposuisset; vt taceam, librū Actuum Apostolorum Anno Domini LXI. ab Auctore suo Luca fuisse absolutum; volatum verò Simonis Magi; & deiectionem eius contigisse, Anno Redemptoris LXVIII. vt docet in Annalibus Illustris. Card. Baronius; qui ostendit, Ethnicos quoq; scriptores, vt Dionè cognomento Chrysostomum & Suetonium huius historiæ meminisse; vt proinde Danzus nihil causæ dicere possit, cur iam assentiri nolit, cum ideo tantummodo assensum cohibuerit, quod nulla huius historiæ in Ethnicorū monumentis memoria exstaret; vt ipse quidem sibi persuadebat. VVitackerus multa nugatur de dissensione Historicorum in referenda hac Historia. At nulla est dissensio in principali facto; sed tantum in adiunctis facti circumstantiis.

C Vicesimaquarta prerogatiua est, quòd Petrus Romæ sedem suam, diuino iussu, collocauit. Sibrandus more suo, sycophanticè. *Quicumq; diuino iussu Roma sedem collocat, ille est Monarcha. Sed Petrus diuino iussu Roma sedem collocat, ergo Petrus est Monarcha.* Vt hætenus in viginti quatuor & pluribus syllogismis Sibrandus mendax fuit & impostor; sic & nunc à seipso non desciscit. Nec aliud addo; quia iam manifesta est omnium huiuscemodi syllogismorum vanitas & improbitas.

Sutliuius ait; *Certum esse, Petrum non fixi Romæ sedem, iussu diuino.* Vnde hoc tibi certum? Ex commentariis, opinor, Caluini, & similium; vel ex tua phantasia. Ais. *Apostolos non esse missos ad vnam ciuitatem, sed in vniuersum mundum.* At & ex vna Roma vniuersum mundum Petrus docere & regere poterat. Nam & Imperatores Romæ residebant, sedemque Imperij ibi fixerant, & tamen inde toti mundo leges dabat. Citat Bellarminus S. Leonem. Clamant Sutliuius, & Chamierus, Leonem non dicere, *Petrum ex mandato Dei se Romam contulisse.* S. Leo dicit, *Petrum ad arcem Romani Imperij destinatum esse.* A quo, quæso, si non ab ipso Deo? Quis S. Petrum destinauit Romam, nisi Deus? Quid quòd S. Leo serm. citato expressè dicit; *Petrum diuinis præordinationibus venisse Romam.* VVitackerus paucis se à Leone expedit. *Fuit vir quidem doctus & pius, sed superbus magis, quàm doctus aut pius.* En ardelionis iudicium atq; effatum. Citat Bellarminus etiam S. Maximum. Oggannit Sut-

liuius. *Maximū nil dicere de mandato.* At dicit; Deum ibi principes regni collocasse; vbi mūdus caput habebat imperij. Et quomodo ibi principes regni sui collocauit, nisi per mandatum, vt ipsi eo in loco sedem figerent?

Vicesimaquinta prærogatiua est, quod sub finem vitæ Petri, Christus ipsi Petro apparere, & roganti; *quo vadis?* respondere dignatus sit. *Venio Romam iterum crucifigi.* Sibrandus syllogismum prioribus gemellum hinc nobis extundit. Sutliuius occlamat; *Incertum esse, num hoc sit verum.* Nec mouetur tot testibus & testimoniis, quibus hinc Bellarminus ad hanc rem cōfirmandam vitur. Etiam Iunio & Sibrando, videtur hæc narratio *fabulosa*, Chamierus quoque & VVitackerus Historiæ fidem obliquè arrodunt. At quid moramur fabulones istos AEsopicos? quibus omnia *fabulosa*, præter Caluiniānas & Lutheranas fabulas? Dicit S. Athanasius, S. Petrū, audita Christi de crucifixione sententia, *cum gaudio Romam venisse.* Hinc infert Iunius: *Petrum ergo tum demū Romam peruēnisse, non vt esset Episcopus, sed vt Martyrio coronaretur.* Simile quid nugatur Chamierus. Acute profectō; quasi quis eō, vnde discesserat, non possit dici venire, quādo rēdit. An non omnes Auctores, qui huius historiæ meminerunt, Petrum antea Romæ fuisse, & Romā exisse, concorditer scribunt?

CAPVT XXIV.

Tres vltima prærogatiua in mediū afferuntur.

ICESIMASEXTA prærogatiua est, quod solæ illæ Ecclesiæ semper sunt habitæ Patriarchales, & primæ, quas Petrus fundauerat. Danæus impudenter mentitur. Bellaminum dicere; *tres tantum à Nicæna Synodo prima Patriarchales sedes constitutas fuisse; contrarium enim consistere ex Canone VI. vbi etiam Hierosolymitana sedes inter Patriarchales numeratur;* nam Bellarminus nequaquam dicit, has tres sedes in Concilio demum Nicæno esse Patriarchales effectas, sed semper pro Patriarchalibus esse habitas; & hoc liquere ex Can. 6. Nicæni Concilij. Nec verum est, tribus prædictis Patriarchalibus sedibus additam quartam Hierosolymitanā in Concilio Nicæno; quia Nicænum Concilium nil aliud decreuit, quā vt Episcopo Hierosolymitano suus seruetur honor, qui Patriarchalis erat, non re, sed nomine; non potestate, sed honore, vt declarat Bellarminus.

Vociferatur Sutliuius: *Romanam Ecclesiam non habitam Patriarchalem & primam propter Petrum, sed quod vrbs illa sedes & domicilium Imperij esset;* Citatq; Concilium Constantinopolitanum primum, & Chalcedonense, Can. V. & XXVIII. Sed Canonibus istis iam pridem laruam detraxerunt cum alij; tū illusterrimus Annaliū scriptor Baronius

A ad Annum Redemptoris CCCC. LI. & CCC. LXXI. Quo Lectorem remitto. Et ipse Bellarminus satis perspicuè ostendit, nobilitatē & claritatem vrbiū non fuisse per se præcisè causam sedium Patriarchalium. Quocirca falsum item est; quod ait Sutliuius, Ecclesiam Alexandrinam fuisse Patriarchalem non propter Petrū, sed propter vrbis amplitudinem & opulentiam. Vnde Caluiniſtæ constat Petrum nunquam venisse Alexandriam? Nam rem secus se habere testatur Nicephorus, à Bellarmino citatus. Et vt eō non venisset, neq; ipse per se Cathedram illam institisset; eo tamen per Marcum, suum discipulum, venit; perque eundem peculiati nutu & voluntate sedem illam instituit.

B Oggerunt Iunius, Sutliuius, Danæus, Sibrandus, Petrum non fundasse Ecclesiam Antiochenam, sed Paulum & alios, *nec credibile esse Alexandria & Roma Ecclesiam non fuisse, donec institueret Petrus, & pios omnes Dei seruos illic cessauisse, donec Petrus accurrisset.* Sed isti obseruare debebant, Petrum dici fundasse illas Ecclesias non absolute, quatenus in iis cōcionatus est vel primus vel post alios; sed quatenus in iis sedes Episcopales erexit; erectasque abs se tenuit, & possedit, vel omnes; vel certe Alexandrinam per dilectum suum discipulum Marcum; cui de sede, ea in vrbe, suo nomine, instituendā mandatum dederat. Itaque licet aliqui alij ante Petrum Romæ, Antiochiæ, & Alexandriæ Euangelium annūciarint, patum refert: nam semper verum est, à nullo alio Cathedran. Episcopalem in his locis, nisi à Petro erectam, & primō, nō nisi à Petro possessam & inessam, idq; vel immediatē; vel respectu Alexandrinæ Ecclesiæ, mediatē per Marcum.

C Ex quibus ruunt, quæ vaniloqui Prædicantes verbosè deblaterant: nam quod Sutliuius ait; etiam alias sedes habitas & factas Patriarchales, quæ tamen non fuerint à Petro fundatæ; id nihil est; nam hoc partim in Concilio, partim post Concilium Nicænum accidit; Bellarminus autē loquitur, de tempore ante Concilium Nicænum. Occinit Sibrandus: Et cum illo Sutliuius. *Si dignitas Petri esset causa, cur Romana, Antiochena, & Alexandrina sedes habeantur Patriarchales; sequeretur plurimas alias Ecclesias esse & fuisse Patriarchales, cum multas alias Ecclesias Petrus partim per se, partim per discipulos suos fundauerit: imo omnes Ecclesia essent Patriarchales; cum omnes Apostoli sine à Petro ordinati Episcopi, vt contendit Bellarminus, totaq; Episcopalis dignitas à primo, vt ab origine, descendat.* Respondeo, negando sequelam. Nam ante Nicænum Concilium non ideo hæc vel illa Ecclesia habitata est Patriarchalis, quod in ea Petrus vel primus vel post alios Euangelium prædicasset; vel discipulos ad eam, prædicationis gratia, misisset; sed quia ipse sedem & Cathedram, ea in vrbe, constituisset; nec constituisset tantum, sed & tenuisset & rexisset; quod nequaquam de omnibus locis, vbi cunq; Petrus Euangelium prædicauit, verè asseri potest; sed

tantum de Roma, Antiochia, & Alexandria. cuius sedem vel per se ipsum instituit & rexit; vel certè per Marcum, quem peculiari ratione in huius sedis erectione & gubernatione Vicarium suum esse voluerit; nec alij discipuli Petri, in erigendis & regendis Cathedralibus peculiari quadã ratione fuere Vicarij Petri, quem admodum Marcus Alexandria in erectione & rectione istius Cathedralis.

Audi verò insignem Sibrandi *oluae* & stultitiam. Si propterea Antiochia cessit Alexandrina, quòd successor Petri Alexandria fuit Euangelista; eum verò successor in Ecclesia Antiochena non fuit Euangelista; tum etiam Romana Ecclesia debet Alexandrina cedere; nam successor Petri in Romana Ecclesia, siue is fuerit Linus, siue Cletus, siue Clemens, non fuit Euangelista. Aut igitur ista causa est falsa, aut Romana debet etiam Alexandrina cedere, vt fecit Antiochena. Sed iste, prisco suo ritu, peruertit & deprauat mentem & verba Bellarmini; Non enim dixit; ideo Alexandrinam sedem præponi Antiochenæ; quòd in ea Euangelistam successorem Petrus habuerit in Antiochena verò Euodium; qui nec Apostolus nec Euangelista fuerit; sed quia Petrus Alexandrinam Cathedralis per Marcum Euangelistam, tanquam suum Vicarium, administravit; Antiochenam autem per Euodium, qui proculdubio dignitate Minor erat, quàm Marcus.

Deinde licet Bellarminus dixisset, Alexandrinam sedem præponi Antiochenæ, quòd Petrus in illa successorem habuerit Euangelistam; in hac, nequaquam: non sequeretur tamen, Romanam Ecclesiam postponi debere Antiochenæ; tum quia Petrus hanc per se vsque ad mortem suam tenuit, gubernauit, & præterea sanguine suo obsignauit; & totam Apostolicæ potestatis plenitudinem, ad successores, perpetua serie transituram, in Romana, non autem in Alexandrina sede reliquit. Vnde licet in Romana sede S. Petrus nullum reliquerit successorem Euangelistam, id tamen primatui eius non officit propter iam dictas causas.

Obiicit Sibrandus. Si Petrus tantam dignitatem contulit Ecclesiis à se plantatis. (Rectius, Cathedralibus à se erectis, possessis & in seipsis) tum vel parem vel proximam dignitatem Paulus, Ioannes & Iacobus Ecclesiis à se plantatis contulerunt. Respondeo, parem non contulisse: nam Petrus princeps erat omnium. Quare non mirum, si ex principatu eius, singularis quoque prerogatiua ad Cathedralibus à Petro, omnium coryphæo, erectas & gubernatas redudauit.

Obiicit Sibrandus. Si dignitas sedis pendet à dignitate presidentis, tum nulla est Hierosolymitana dignior; illam enim fundauit Christus, & eandem omnes Apostoli gubernarunt, priusquam dispergerentur. Respondeo, si hæc obiectio valeret, sequeretur, omnes sedes & Cathedralibus Ecclesiarum esse pares, quia omnes fundantur, eriguntur & gubernantur à Christo, tanquam à simpliciter supremo totius Ecclesiæ capite. Deinde, quando de foundatione

A & erectione Ecclesiarum & sedium Episcopali-um disputamus; loquimur de ea, quæ, Christo in cælos assumpto, variis in locis facta est ab Apostolis, deque Cathedralibus, quas ipsi Apostoli, vel Apostolorum discipuli tenuerunt & infederunt. Probet Sibrandus, si potest; vllum ex Apostolis, præter Iacobum, tenuisse & rexisse Ecclesiam Hierosolymitanam, tanquam loci illius Episcopum particularem, & cui in specie Cathedra illa commissa esset. Mitto dicere; propositionem istam; dignitatem sedis pendere à dignitate presidentis; generatim sumptam, nec esse Bellarmini, nec veram: quia Cathedra seruat suam dignitatem & auctoritatem, qualiscunque sit, qui eam tenet. Si dixisset; Cathedra dignitatem nasci ex dignitate instituentis, quiq; eam primus tenuit; aliquid, quod admittere posset, assereret.

B Pergit stultescere Sibrandus. Si dignitas sedis pendet à dignitate presidentis, tum Iudæi iusta ratione sedem primatus ponerent in deserto, ibi enim Moses summus doctor & princeps Prophetarum ministerio suo functus est; sed hoc non; ergo nec illud. Fumos video, & nebulas. Nam vbiunque statuas Cathedralis Moysis, id nihil ad rem facit; quia scimus tres istas sedes Romanam, Alexandrinam & Antiochenam non in deserto, sed in prædictis vrbibus; iisque amplissimis à Petro erectas & collocatas esse. Nec Moyses suam Cathedralis in deserto posuit, nisi pro eo tempore, quo populus in solitudine morabatur; collocandam postea in eo loco, quem Dominus Deus electurus erat; & ad quem, tanquam ad iudicij locum, omnis populus, dubitatione exorta, ascendere iubebatur.

C Arguit etiam Sibrandus Bellarminum contradictionis; natæ tamen non in Bellarmini, sed in Sibrandi capite. Bellarminus dicit Petri dignitatem esse solam causam istius numeri Patriarchalium sedium, inquit Sibrandus, & mox addit; magnitudinem & nobilitatem vrbium etiam aliquam rationem fuisse, ob quam Petrus has sedes Patriarchales fecerit. An non grandem hic antilogiam cernis? Sibrandus more suo calumniatur. Nam Bellarminus dicit; non esse negandum, quin Petrus in sedibus eligendis habuerit etiam rationem magnitudinis vrbium: Propriam tamen & immediatam, veram & solam causam honoris & potestatis harum sedium fuisse primatum & dignitatem Petri. Vbi hic vlla contradictio? vrbium magnitudo fuit Petro motiuum, vt sedes illarum vrbium faceret Patriarchales. At tota dignitas & præminentia sedium illarum non fuit à magnitudine vrbium, vt à causa efficiente; sed à primatu & dignitate Petri. Quemadmodum magnitudo & excellentia vrbis mouet principem, vt Academiam in ea erigat & constituat; erectionis tamen causa, propria & immediata, in genere causæ efficientis, est sola principis voluntas & auctoritas, licet causa impellens sit etiam vrbis magnitudo & celebritas.

Obiicit Sibrandus, & cum illo Chamierus. Tempore Petri, Patriarcha nomen non fuisse in vsu; Eccle-

fiat ergo illas non esse factas à Petro Patriarchales. Probat Antecedens: *Quia Lucas non usurpauit Patriarchæ nomen; neq; quisquam qui eo tempore vixerit.* Respondeo, negando Antecedens. Ad probationem dico, eam ne cassa quidem nuce dignam esse; Vnde enim compertum neminem, qui tempore D. Lucæ vixerit, hac voce fuisse vsum? Num omnes nouit Sibrandus? Num audiuit, quibus singuli quique vocabulis vsi fuerint? Apud Anacleum certè nomen *Patriarchæ* exstat. Sed ad Anaclei vocabulum aures claudunt Chamierus & Sibrandus. Forsan & ad hanc D. Augustini regulam; instituta Ecclesiæ, quorum origo nesciatur, verè ad Apostolicam traditionem referri. Si valet in Christianorum rebus, cur non & in nominibus? Neque enim hæretici ostendere possunt Patriarchæ nomen primis tribus sæculis, atque adeo etiam æuo Apostolico non fuisse in vsu; & vt non fuisset in vsu, aliquod tamen nomen synonymum vel æquipollens, vsitatum fuisset; quo principatus harum trium sedium, & supra alias præ eminentia, significaretur.

Ait Bellarminus ex S. Gregorio; sedem Romanam, Alexandrinam & Antiochenam esse vnius Petri sedem, & vnam. Hinc iterum nascitur Sibrandica contradictio. Nam Bellarminus ante dixit; *contra Petri sedem non posse præualere portas inferorum; sed portæ inferorum iam longo tempore præualuerunt contra Ecclesias orientales; aut igitur errat Gregorius, cum dicit, Antiochenam, Alexandrinam & Romanam esse vnam vnius Petri sedem; aut errat Bellarminus; dum dicit; contra Petri sedem non posse portas inferorum præualere.*

Respondeo, quando dicimus, contra Sedem Petri non posse præualere portas inferorum, id intelligendum de illa sede, cui plenitudinem suæ potestatis vniuersalis immobiliter Petrus annexit; & ipse per se ad mortem vsque tenuit. At soli Romanæ sedi, eam immobiliter annexit, non Alexandrinæ; non Antiochenæ. Et solam Romanam sedem ad mortem vsque per se ipsum tenuit: ergo contra solam Romanam sedem portæ inferorum non potuerunt aut posthac poterunt præualere; contra alias verò præualuerunt, licet sint eiusdem auctoris & institutoris, cuius est Romana sedes.

Inuehitur Sibrandus in Bellarminum, quod dixerit, Caluinum scripsisse, *Synodum Nicenam in constituendâ Patriarcharum sedibus solum habuisse rationem nobilissimarum & regiarum urbium.* Oggerit Sibrandus. *Caluinum non facere vllam mentionem Concilij Niceni lib. 4. Instit. cap. 7. §. 14.* Si Sibrandus sequentè paragraphum legisset, reperisset, quod apud Caluinum exstare mendaciter negat. Antion sunt hæc verba Caluini in S. Leonem debacchantis? *Ait, inuiolabile esse oportere, quod semel sancit Nicæna Synodus. Quasi verò periclitetur fides Christiana, si vna Ecclesia alteri præferatur, aut quasi in alium nem distinetur illic (in Concilio Nicæno) essent Patriarchia, quam politica causa.* Chamierus fuisse

A probare nititur plures olim fuisse Patriarchales sedes, & ex lib. 5. cap. 8. Socratis prolixum de hoc locum adscribit. Ex quo nil aliud euincitur, quàm alios Episcopos & Episcopatus, dici *Patriarchas & Patriarchatus* notione ampla & lata, non pressâ illa & strictâ.

Iunius præter conuicia in S. Leonem, Gelasium, & generatim in Pontificem, nihil quod refutatione egeat, adducit. Ad quæstionem Bellarmini, cur Treueris & Mediolani non fuerint constitutæ sedes Patriarchales, si tantum propter Imperij sedem Roma facta fuit sedes Patriarchalis; Responder Iunius, *disputatorem confundere tempora, & causas reticere ad rem pertinentes: nam quod de Treuiris & Mediolano dicit, iam pridem desisse.* Sed vt deserint esse Imperatorum & Imperij sedes ac Regiæ, Imperatorum tamen sedes ac Regiæ fuerunt. Cur igitur tunc non factæ sunt sedes Patriarchales? Cur illis negata est prærogatiua, quàm, si isti non mentiuntur, habuit Roma, quod esset Imperij sedes, & Antiochia & Alexandria propter commoditatem publici ordinis? vt ait Iunius. An nullæ aliæ ciuitates conducebant ad commoditatem publici ordinis, præter Antiochiam & Alexandriam?

Iunius subtilissimè ex ipso Concilio Nicæno colligit, non Petri primatum fuisse causam, cur tres illæ sedes fuerint Patriarchales & principales; sed veterem consuetudinem. τὴ ἀρχαία ἰδὴ, τὸ οὐνός. Vt cætera sileamus, de quibus alibi dicitur; statim quæri potest, quæ causa huius antiquæ consuetudinis? Vnde tandem mos iste manauit, vt solummodo olim tres istæ Episcopales sedes pro Patriarchalibus haberentur? An non hic necesse erit ad principatum & primariam Petri dignitatem ascendere, vt hætenus à Bellarmino optimè est probatum?

Vicesima septima prærogatiua est festum Cathedralis Petri. Sibrandus non attingit hanc prærogatiuam, metuens fortassis ne digitos aduret. Danæus clamat: Festum Cathedralis non pertinere ad Romanam, sed ad Antiochenam Ecclesiam. At Danæus in libris Ritualibus non valde versatus, nesciuit duplex Cathedralis Petri festum celebrari; alterum, Cathedralis Romæ erectæ die 18. Ianuarij; alterum, Cathedralis erectæ Antiochiæ 22. Februarij. Citat Bellarminus sermonem 15. de Sanctis beati Augustini. Occursat Sutliuius (VVitackerus, Chamierus) sermonem hunc non esse Augustini. αὐτὸς ἴσα. Credatur ergo. Si aliquid dixisset, quod ad Hæreticum stomachum faceret, iam Augustinianus sermo esset. Vide Baronium & Notat. Martyrol. Rom. ad 18. diem Ianuarij.

Citat Bellarminus Martyrologium Bedæ. Obmurmurat Sutliuius. *Martyrologium hoc variis adiectionibus esse corruptum:* Et hoc faceri ipsos Papistas. Qui nam isti Papistæ? Quæ nam ista assumpta & additamenta? Chamiero Beda est recentior, quàm vt fidem mereatur. Et tamen post

sexcentos annos Calvinus nondū æquabit ætate Bedam. Et tamen Caluino de antiquissimis rebus fabulanti Chamierus assensum præbet.

Citat Bellarminus Oportatum Mileuitanum. Oggannit Sutliuius. Oportatum loqui *de doctrina Petri, non de materiali sede*. Neque nos de sede materiali loquimur, sed de institutione Episcopalis potestatis, iurisdictionis & functionis factæ à Petro Romæ & Antiochiæ. De Oportato quid Chamierus? Vide frontem Nouatoris. *Oportatus audacim, quàm verius asseruit, vnicam esse Cathedram in Ecclesia constitutam, nempe Petri, ne ceteri Apostoli singulas sibi quinq; defenderent*. Mentitur, refutari hoc à Tertulliano in præscript. qui *plures Cathedras Apostolicas* nominat. Num hoc nesciuit Oportatus? Plures sunt; sed vna origine; vna relatione ad vnam. Vna communione cum vna. Vnam nempe Petri, constituit; cum qua reliquæ omnes vniuntur, vt vnitas custodiretur. Nec aliter ex Festo Cathedræ probat Bellarminus Monarchiam Petri, quàm vt ex signo & indicio probabili.

Vicesima octaua prærogatiua Petri est, quod in literis *Formati*; antiqui post nomen Patris & Filij, & Spiritus sancti; nomen Apostolorum principis adiungebant, per litteram Græcam π . Iunius impudenter hoc negat; aitque, *Atticum Episcopum illuisse cum suis Formatu*; illudq; π significasse *ææ*, quod est, à vel ab. Propterea proxime additum esse nomen eius qui scripserat Epistolam. π . a. *ææ* dicitur, ab Attico. Quo commento nihil magis commentitium. Inprimis enim Atticum illum Episcopum Constantinopolitanum, cuius hac de re ad finem Concilij Chalcedonensis exstat sententia, melius quàm Iunium sciuisse, quid π illud in *Formatu* significet; quis inficias eat? cum *Formatas* dare & accipere consueuerit; nec præxin & communem Ecclesiæ consuetudinem hac in re ignorare potuerit, quodque π denotet Petrum Apostolum, præter Atticum, docet Iuo p. 6. cap. 433. Burchardus lib. 2. cap. 227. Anselmus lib. 6. cap. 121. Gratianus Dist. 73. & alij, Et Episcopi quoque in Occidente hanc à Nicæna Synodo traditam *Formatarum* formam secuti sunt; exemplum exstat apud Gratianum & Burchardū. Indignissima autem res est, vt Iuniano potius figmento fidem habeamus, quàm tot veterum testimoniis, præsertim cum probabile sit, post litteram π proxime non fuisse subiectam primam litteram eius, qui scripsit Epistolam, sed vocem *apulu*, vt ostendit Cardinalis Baronius ad Annum Redemptoris CCC. XXV. Chamierus totus in eo est, vt fidem Attico detrahat. Sed dum hoc conatur, ipse sibi & frontem & fidem detrahit.

Sibrandus vt hanc totam de Petri prærogatiuis tractationem à sycophanticis sutelis auspiciatus fuerat; ita eandem hoc non abfimili syllogismo terminat. *Decius nomine prima littera in fine formatarum literarum scripta est, ille est monarcha per vniuersam Ecclesiam. Sed prima littera de nomine Petri, scripta est in fine formatarum literarum.* Er-

go, *Petrus est monarcha per vniuersam Ecclesiam. Respon-* deo. *Maiorem esse falsam*, inquit Calvinista. Falsa est, quia tua est; non Bellarmini; nam vt alias Petri prærogatiuas Bellarminus non adduxit, nisi vt probabilia primatus Petri indicia, sic & hanc postremam alio fine non attulit; Et vt in aliis eludendis & traducendis Sibrandus impostorem egit; ita & in hac.

Sutliuius & Vitackerus exclamant. Etiam si Petri nomen *Formatu adiunctum fuerit, non tamen hinc Petri principatum euinci*. Non necessariò, fateor. Probabiliter, nego. Nam quæ alia causa, cur prima littera nominis Petri, post primas litteras Græcas, *Patris, Filij, & Spiritus sancti* adliceretur; nisi quia Petrus Apostolorum princeps erat; & qui cum Petri Cathedra communione *Formatarum* iungeretur; Catholicam fidem colere censeretur? Quomodo autem acciderit, vt hæc de *Formatu* sanctio edita, vt ait Atticus, in Concilio Nicæno, non existerit palam inter Canones Nicænos, demonstrat Baronius loco supra citato.

CAPVT XXV.

Confirmatur primatus Petri testimoniis Patrum Græcorum & Latinorum.

DANÆO caput hoc nimia longitudine, vt ipse arbitratur, molestissimum accidit. Itaque citissimè hinc se alio proripit; Et duabus *Fallaciis* totam rem abioluit: quarum prima, *A non causa*. *Patres dixerunt Petrum habuisse primatum in Ecclesia, ergo est verum*. Danæus negat consequentiam. Nec vel hilum moratus Patres. *Cuius, obsecro, pudori est*, inquit Calvinus ad Nonam prothesin Valentini Gentilis, *obscurum padagogum verbulo vno iudicium ferre de cunctis Ecclesia scriptoribus? Probet ergo, vel neminem sanum mouebit eius temeritas*. Nil aptius iam reperio, quod impudentiæ Danæi reponam. Ex qua inuerecunda fronte processit & hoc effrons in Patres conuicium. *Si aliqui Patres tale quidpiam (primatum) Petro tribuerunt, iam errore istius potestati fascinati, sic, sed perperam, senserunt & scripserunt. Quare fides illi minime est habenda*. (nempe vt Danæo omnibus Danais mendaciori fidem habeamus.) *Dictum enim Christi Matth. 16. Tu es Petrus, &c. Pessimè de Petri persona sunt interpretati*. Pessimè, quia non *Caluinificè*. En duram Calvinistarum faciem. Priscis fidem abrogant; vt sibi arrogent & se supra illos efferant.

Altera Danæi Fallacia est *Æquiuocatio*. Quidquid in hoc capite legit illud totum *Æquiuocum* reputat. *Æquiuocus* est ei primatus. *Æquiuocum* caput. *Æquiuocus* pastor; *Æquiuocus* præpositus; Cur? nisi quia Danæo non *uniuocum*, sed *Æquiuocum* caput fuit.

In racemationibus Iunianis ad hoc caput vix quidquam inuenias; præter, *Negatur. Negamus. Falsum. Equiuoca, & falsa conclusio, synecdochicè, οὐκ ἰσοκύβητος. Petrus est caput Apostolorum ratione atati. Caput autem Ecclesia communiter cum aliis Apostolis. Habet primatum, sed communem cum aliis Apostolis. Primas fuit, ordine singulari. Pastor ouium, uocatione communi. His & aliis suis inanissimis responsis ac glossematibus putat Iunius, se & suos omnia Patrum testimonia declinare & euitare posse. Sed grauiora sunt, quàm vt vsque adeo ludicris cauillationibus labefactentur aut prosternantur.*

Sutliuius, vt palàm faciat, se meritò à Beza *perulantem calumniatorem & conuiciatorem* appellatum esse; hic immaniter linguam in calumnias soluit. I. *Nihil esse cur norbi isti Iebusis Patres istos iactent.* II. *Bellarmini de patribus istis & eorum scriptis dicta, nil aliud esse, quàm vanà futilis Monachi somniantis delirationem.* III. *In omnium Patrum scriptis nusquam reperiri, vbi Petrus nominetur vnicus* (hoc est, supremus) *Ecclesie moderator.* IV. *Nusquam reperiri, vbi talis ei primatus concedatur, qualem somnias Bellarminus; vel Pontifices eius nomine sibi vendicant; vt taceam alia Bezani huius calumniatoris conuicia, & mendacia, quæ plenis faucibus hic vbertim eructat. Accedamus ad ipsos Patres.*

Primo loco ponitur Origenes, qui dicit, Petro summam rerum de pascendis ouibus fuisse traditam, & super ipsum, velut terram, fundatam Ecclesiam. Sibrandus postquam lib. 3. de Papa cap. 6. insulsiuissimè & indoctissimè varia de Monarcha ad fastidium vsque & suum & alienum deblaterauerat, ex dicto Origenis hunc struit syllogismum. *Cui summa de pascendis ouibus tradita est, ille est Monarcha. Sed Petro tradita est summa de pascendis ouibus. Ergo, Petrus est Monarcha. Respondeo, Maiorem esse falsam, inquit Calvinista, non enim Monarcha, sed Pastor est, cui summa de pascendis ouibus credita est. At quidquid nugeris, Maior vera est. Et nomine Monarcha, quod tu vbique inculcas, vt aptiorem sycophantandi & caluendi occasionem habeas; nihil aliud intelligi debet, nisi Monarcha Ecclesiasticus, hoc est, summus Pastor. Ait Sibrandus & ex illo Sutliuius, *Etiã reliquis Apostolis, datam summam rerum de pascendis ouibus.* Idem & Iunius occinit. At num ea latitudine & prærogatiua qua Petro?*

Secundum locum tenet Eusebius, qui in Chronico Petrum vocat *Primum Christianorum Pontificem.* Sibrandus hunc sycophanticum syllogismum nobis proculdit. *Quicumq; ab aliquo Patre Christianorum Pontifex dicitur, ille est Monarcha. Sed Petrus ab aliquo Patre Christianorum Pontifex dicitur. Ergo Petrus est Monarcha.* Vide & detestare Diabolicam Calvinistæ huius calumniandi pruriginem. Omittit vocabulum *PRIMVS*, in quo tota vis est posita; Et hoc omisso, ex suo cerebro syllogismum extundit, quem vbi extudit, pari vanitate deinceps destruit. Sutliuius & Chanierus dubitant, num locus Chronici Eusebiani vacet men-

A do. Dubium hoc eripiet Burdo, qui verba hæc expunxit; quia nimis erant pro primatu Petri illustria. Nec facillè passus est illo in Chronico aliquid remanere, quod vel Petri principatum, vel prisca Catholicæ Ecclesiæ instituta stabiliret. Obiicit Sutliuius: *Etiã reliquos Apostolos posse vocari Christianorum Pontifices.* Non inficiamur. Sed num quisquam ex illis absolute dictus est *primus Christianorum Pontifex*, sicuti Petrus?

Ait Bellarminus: Eundem Petrum vocari ab Eusebio lib. 2. Hist. Ecclesiast. cap. 14. *Omnium Apostolorum probatissimum & maximum, primorum principem, & ducem ac magistrum militia Dei.* Sutliuius mentitur, Bellarminum hic probasse, *se esse mendacij magistrum, & falsarium, hæc enim non exstare apud*

B Eusebium. Similis fermè est querela Iunij. Legant isti Eusebium ex versione Ruffini loco à Bellarmino nominato; si non inuenerint, quæ Bellarminus protulit, haud grauatè feremus, vt culpa, qua Bellarminum adspargunt, in ipso hæreat; si vero singula repererint, vt certè reperient, si oculos aperire velint, calumnias & mendacia sua resorbeant, & in illud ipsum gurgustium, ex quo profluxerunt, recondant. Nec Græca vsque adeo diuersa sunt, vt versionem Ruffini non ferant. Nam Græcus Eusebius nominat S. Petrum *ἀρχιεὺν καὶ μέγαν τῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων, ἀρχιερεὺν, καὶ ἡγούμενον τῷ θεῷ στρατηγόν.* An non hæc ipsa eum reddunt sensum, quem Ruffinus expressit?

C Iunius *ἀρχιερεὺν* interpretatur, *principem in dicendo, vel principem sermonum,* ratus se hac rima elabi posse: Sed vt concederemus Petrum ab Eusebio *principem in dicendo* fuisse nominatum, quo sensu etiam *os Apostolorum* à sanctis Patribus appellari solet; id tamen non obstaret; quia *os & princeps Apostolorum in dicendo non aliam ob causam fuit; nisi quia absolute princeps Apostolorum fuit.* Ait Iunius; illa Eusebij de Petro; *qui tanquam generosus quidam dux militia Dei armis diuinis sepius, &c. posse etiam alios Apostolos tribui;* Sed non queritur, quid aliis Apostolis tribui possit; sed quid Petro sigillatim tribuerit Eusebius.

D Tertius ex SS. Patrum cœtu profertur S. Basilii qui dicit, Petrum cæteris discipulis fuisse prælatum, & clauas regni cælorum accepisse. Sibrandus. *Qui cæteri prælati sunt, ille est Monarcha; Talis est Petrus, ergo, &c. Respondeo, inquit Calvinista, Maiorem esse falsam, sed fide solita: Omittit enim illud, Discipulis; quod præcipuum est. Quo addito; euanescit tota Sibrandica sycophantia; neque enim ideo Petrus Monarcha est; seu summam & absolutam potestatem accepit, quia prælatus est; sed quia cæteris discipulis, ex sententia D. Basilij, prælatus est. Si enim cæteris discipulis prælatus est; ergo & Apostolis, quia & hi sunt inter discipulos. Et si his prælatus fuit, multo magis reliquis fidelibus. Et hoc etiam notare debuisset Sutliuius, qui ex suo Sibrando obiecit;*

Basilium in Asceticis affirmare, omnes Apostolos ex a quo ligare & soluere. Sibrandus hoc ad omnes Pastores & Doctores pro sua liberalitate, extendit. Quod accipe de Apostolis præcisè; quâ Apostoli; non qua vnus maior reliquis.

Nazianzenus quarto loco collocatur. Hic affirmat, Apostolos, tametsi per se magnos, habuisse vnum præpositum, nempe S. Petrum. Respondet Sibrandus, & ex illo Sutliuius, Petrum nec dominatu, nec potestate, ceteris fuisse prælatum, sed ordine. Idem fermè Iunius. At ordo iste, nudus & potestatis exfors ordo non fuit, sed cum imperio; nam si propter solum ordinem voluisset facere primum, cur non fecit & secundum, cur nõ tertium, cur non deinceps quemlibet suo loco & ordine posuit, vt fieri solet, cum in Academiis conficiuntur Catalogi eorum, qui Philosophiæ vel Theologiæ laurea insigniri debent. An nominato primo, solius ordinis causa, vt isti somniant; non potuissent reliqui Apostoli quærere, quis proximus à primo esse debeat, quis tertius, quis quartus, atque adeo de loco disceptare? Verum quia in hoc primatu non solius ordinis, sed & potestatis ratio habita est, facillè intellectum est, inter ceteros Apostolos omnimodam æqualitatem intercedere.

Accedit, quòd Nazianzenus ait; Petrum à Christo appellatum esse Petram; neque hoc alios Apostolos egrè tulisse. Ergo Nazianzenus, agnouit Petre nomen competere aliquo modo Petro, quo non competat ceteris Apostolis. Nam si & illis eo modo competiisset, non laudasset eos à modestia quòd tam tranquillo animo sint passi, se Petro postponi. Dicit præterea Nazianzenus Ecclesiæ fundamenta Petro fuisse concredita: & hoc similiter Apostolos pacato animo tulisse. Intellexerunt ergo, ex Nazianzeni sententia, fundamenta Ecclesiæ Petro modo magis peculiari fuisse concredita, quàm sibi.

Quintum locum tenet S. Epiphanius, qui dicit, Petrum electum, vt ducem Apostolorum. Et Petro creditum esse ouile Christi. Respondet Sibrandus, & ex illo fidissimus eius discipulus Sutliuius: *Etiam alii Apostoli crediti ouile Christi.* Num eadem ratione, qua Petro? Aiunt. *Non sequi, Petrum fuisse ducem seu principem, ergo Monarcha.* At sequitur, si dicas; *Petrus fuit summus dux & princeps, ergo Monarcha.* Nam si Apostolorum Dux & Princeps fuit; Monarcha ergo fuit; quia nullum supra se ducem & principem habuit.

Oggannit Sutliuius. *Ordinum ductores, licet nullam habeant in manipulares suos potestatem; propter præcedentiam tamen dici ducis.* Respondeo, talem ducem, qui solo nomine, & vt vocant, *præcedentiâ*, dux esset; non fuisse S. Petrum, inde ostenditur, quia ipse in hac militante Ecclesia solus constitutus est dux exercitus Dei. At nullus, qui solus est dux sine superiore vlllo, dux est solo nomine, & solo antecessoris iure, sed potestate ac iurisdictione: ergo & Petrus dux fuit potestate ac iurisdictione;

quandoquidem suo in genere solus fuit, nec vllum in militante Ecclesia supra se habuit.

Sextus est Cyrillus Hierosolymitanus, qui Petrum vocat principem Apostolorum. *Excellentissimum.* Hic iterum consona voce clamant Sibrandus, Sutliuius, Iunius; *principi* vocabulum non denotare potestatem; sed perinde esse, ac cum Aristotelem principem Philosophorum; Ciceronem, principem oratorum, nominamus. More suo, cauillantur & syncopantantur; quia quando Patres vocant Petrum *primum, Ducem, præpositum, principem*, conuenienter id faciunt ad Euangelica oracula; quæ docent, Petrum ita constitutum esse principem, vt simul etiam clauis, hoc est, potestatem acceperit; nec quascunque clauis, seu quamcunque potestatem, sed clauium plenitudinem. *Quodcumque solueris, &c. Quodcumque ligaueris, &c. Quodcumque.* Sine vlla exceptione. Ex hac obseruatione omnes Hæreticorum neniz contra Patrum testimonia dissolui ac dissipari possunt.

Septimus est Cyrillus Alexandrinus, cui Petrus est *caput & ceterorum primus.* Et in Thesaurò amplissimum Petri Monarchiæ idem S. Cyrillus testimonium dedit; teste S. Thoma in Opusculo contra Græcos. Ad primum respondent Sutliuius & Sibrandus, *caput & primi* nomen accipi pro ordine, non pro potestate. Respondeo, hoc dici non posse; quia huic *primo*, & huic *capiti* dictum est: *Et tibi dabo clauis*, hoc est, potestatem regni cælorum: Et quia promissum, & per consequens datum est ei ius soluendi & ligandi. Ergo Petrus est caput & ceterorum primus cum clauibus, hoc est, cum potestate, imò & cum potestatis plenitudine. Calvinistæ S. Thomam rident, quod hæc talia ex Thesaurò Cyrilli proferat, quæ ipsi non reperiunt. Sed non est, quòd ridendo auctoritatem D. Thomæ deterere & eleuare cogitent; nemo prudens erit, qui tantum virum imposturæ potius, quàm istos impostores nequitiz arguere velit.

Octauus est Chrysostomus; qui dicit; Petrum Ecclesiæ futuræ pastorem constitutum esse. Respondent, *etiam alios Apostolos & Episcopos esse Ecclesiæ pastores.* An cum illo privilegio, ad quod alludit Chrysostomus? Et tibi dabo clauis regni cælorum. Et, *Quodcumque solueris, &c. Quodcumque ligaueris, &c.* Nominat idem Chrysostomus Petrum *pastorem & caput Ecclesiæ.* Hinc nascitur Sibrando iste syllogismus. *Quicumque dicitur Ecclesiæ caput, ille est Monarcha. Sed Petrus, ergo.* Multa nugatur Calvinista de voce *capiti*. Res expedita est. Quicumque dicitur Ecclesiæ caput, eo, quod illi dictum sit: *Tibi dabo clauis regni cælorum; &c. Quodcumque solueris, &c. Quodcumque ligaueris, &c.* ille est Monarcha Ecclesiæ. Vociferentur Calvinistæ, quantum colubet, insanis suis clamoribus hanc Monarchiam nunquam disturbabunt.

Ait S. Chrysostomus, Petrum vniuerso orbi fuisse præpositum. Occinit Sibrandus. *Non sequi,*

eum fuisse Monarcham. Quid tandem ex vilo antecedente sequetur; si hoc non sequitur? Si Petrus vniuerso mundo præpositus fuit; in vniuersum ergo mundum potestatem habuit; ergo Monarcha fuit; sed Ecclesiasticus; de quo solo nobis hic est sermo. Nec Hieremias vni Hebræorum genti præpositus fuit, vt Pastor & Pontifex ordinarius, sed vt Propheta & Doctor extraordinarius. Quocirca nil valet cauillus; *Hieremiam vni genti fuisse præpositum, nec tamen Monarcham dici posse.*

Nonus est Euthymius, qui dicit, *Petrum super Apostolos præsentiam accepisse.* Respondent Sutliuius & Magister eius Sibrandus: *Non denotari per hanc præsentiam potestatem, & imperium.* Num præsentia cum clauibus, non denotat potestatem & imperium? Neque enim Euthymius de alia præsentia locutus est, nisi de illa, quæ Petro Matt. 16. per Metaphorâ *clauium, solutionis & ligationis* promissa est. Sic cum idē Euthymius vocat Petrum *totius orbis Magistrum*; minimè satis est occlamare; alios itidem Apostolos fuisse *totius orbis Magistros*; non enim fudēre tales, eo modo, quo Petrus, cum plenitudine absoluta & independente clauium siue potestatis. Nec vllus Ecclesiæ doctor præcisè, qua doctor, talis Magister totius mundi fuit; quidquid hic ineptus Sibrandus declamitet ac deliret.

Decimus est Theophylactus, cui Petrus est *princeps discipulorum*: Et post Christum; *Petra & fundamentum Ecclesiæ.* Respondent Sutliuius & Savvbrandus. *Hæc etiam alii Apostoli conuenire.* Dicant, obsecro, quis vnquam ex Patrum numero, aliquem, præter Petrum, nominavit *discipulorum principem*? Quis vllum, præter Petrum nominavit *Petram & fundamentum Ecclesiæ* peculiari illa ratione, quæ Matth. 16. extat?

Decimus est Oecumenius, qui ait, Petro præsentiam discipulorum fuisse commissam. Ogerunt iterum: *Hanc Petro fuisse cum aliis communē.* Quomodo communis, si Petrus præsidebat reliquis discipulis? Forsan temporariam vel hebdomadariam præsentiam isti sibi imaginantur, qualis est in Geneuensi Synagoga, quam non semel falsè irridet Sarauia Calvinista, in suo commentario de gradibus ministrorum Ecclesiæ contra Bezam. Addunt: *Esse præsentiam sine imperio & potestate.* Quomodo absq; potestate, si cum clauibus? quia Oecumenius locutus est de illius præsentia; cui dictum est: *Et tibi dabo claves regni cælorum, &c.*

Vndecimus est Hugo Aetherianus; qui & ipse primatui Petri illustre testimonium perhibet. Savvbrandus dicit; *Hugonem sibi esse incognitū.* Credo, & hunc & alios plerosq; Calviniano huic esse incognitos. Sutliuius ait, *Hugonem vixisse iam corrupto seculo.* O infelicem, qui non vixerit hoc tempore, quo omnē à nostro seculo corruptionem lacus Lemannus, Oceanus Britannicus & Albis VVitebergenſis abluit. VVitackerus clamat, Hugonem & Bernardum vixisse, *Antichristo*

A iam in folio constituto, & propterea non esse admittendos. Irrefragabilis responsio. Chamierus dicit, *Hugonem non fuisse Græcum.* At inter Græcos diutissimè vixit, Græcè doctissimus. De eius ætate stultè delirat Calvinista. Paucis, sub Emmanuele Comneno floruit.

Primus ex Patribus Latinis est S. Cyprianus, qui scribit, Petrum noluisse dicere, cum à Paulo reprehenderetur, se habere primatū, & sibi obediendum esse; idque modestiæ causa. Sibrandus. *Quicumq; ab aliquo Patre primatum habere dicitur, ille est Monarcha. Sed Petrum, ergo.* Adde ad Maiorem: *Quicumq; ab aliquo Patre primatum Ecclesia cum plenitudine clauium habere dicitur: iuxta illud; Tibi dabo claves regni cælorum, &c.* ille est Monarcha; iam ve-

B raerit; Et euanescent omnes nebulæ Sibrandicæ; qualis est ista: *Ambrosius & Augustinus dicunt: Etiam Esau habuisse primatum.* O calumniatorem. Num habuit Esau primatum Ecclesiæ, an natiuitatis? Sutliuius clamitat; *Petrum, ex sententia Cypriani insolenter & arroganter facturum fuisse, si primatum & summam potestatem sibi arrogasset.* Vtique arroganter fecisset, si primatum sibi arrogasset; neque enim quisquam aliquid sibi, nisi arroganter, arrogare potest; sed si eam, quam habebat potestatem, Pauli reprehensionem opposuisset, num, Cypriani aut Augustini iudicio, insolenter egisset? Num quod iuris erat, insolentiæ deputatum fuisset, iudice Cypriano? Et sanè arguta est hæc Sutliuij consequentia. *Petrus non vendicauit sibi aliquid insolenter, aut arroganter assumpsit, vt diceret, se primatum tenere; ergo si dixisset, se primatum tenere, ab arrogante & insolente vendicatione & usurpatione defendi non posset.* Quasi verò cum vsus & opportunitas id efflagitat, non possit quis, absq; vlla insolentia & arrogantia, eâ se defendere dignitate, qua præditus est. Laudatur itaq; à S. Cypriano S. Petrus non tantum ideò, quòd nihil arroganter sibi vendicauit; sed & tacitè à modestia, quòd quæ verè poterat obiectioni opponere, reticuerit; & reprehendenti se, Paulo nihil, defensionis suæ gratiâ, obmoliendum censuerit.

Profert Bellarminus alia quoque ex Cypriano testimonia. Ad quæ Sutliuius nil nisi conuicia & mendacia, vt I. *Cyprianum à Bellarmino esse corruptum.* Vbi? Quomodo? Quando? II. Mentitur, *se auditurum fuisse Cyprianum, si quid pro primatu Petri affirmasset.* Crediderim equidem, si hodie Cyprianus ex cælo ad nos reuerteretur, & quid scripserit de primatu Petri huic Calvinistæ, digito intento ostenderet; & quid etiamnum de primatu Petri sentiat; eum plus fidei Cypriano non adhibiturum, quàm Bellarmino. Miratur Sutliuius qua fronte Bellarminus ausus fuerit producere Cyprianum, pro Petri primatu. Ego miror, qua fronte miretur hoc Calvinianus iste, quia grandis culpæ accusari potuisset; si luculentissimum hunc primatus Petri assertorem & vindicè præterisset. III. Mentitur Sutliuius, Cyprianum in Epistola ad Iubaianum non loqui de Petro,

sed de vna fide Catholica. Et Bellarminum impudentiz arguit, homo pudentiz Calvinianz speculum. Sed ex antecedentibus & consequentibus, manifestè liquet; S. Cyprianum per illud; *Nos vnus Ecclesia caput, & radicem tenemus;* Nihil aliud intelligere, quàm Cathedram Petri, & cum ea communionem.

Obiicit Calvinista. *A Cypriano etiam alios Apostolos dici Ecclesia prepositos.* Num instar Petri, qui audierint illud? *Et tibi dabo claves regni cælorum.* Ait, Cyprianum digladiatum esse cum Stephano Pontifice Romano; hoc verò minimè fuisse facturum, si consuisset, ei in omnes Ecclesias potestatem concessam esse. Respondeo, in totâ hac cum Stephano contentione ne minimum quidè verbulum apparet, quo S. Cyprianus Romani Pontificis primatum in dubium vocauerit, vel negarit; sed quidquid litis id fuit, id ex priuato quodam & inordinato affectu erga priuatam de rebaptizatione hæreticorum opinionem processit; quem falce Martyrij in tanto viro fuisse purgatum & resectum arbitratur S. Augustinus non vno loco. Lege Bellarminum infra lib. 4. cap. 7.

Secundus est S. Maximus, qui Petro totius Ecclesie gubernacula tradita dicit. Occinit Sutliuius. *Alii itidem fuisse tradita.* Num vt Petro cum potestatis plenitudine & independentia?

Tertius est Optatus, cui Petrus est omnium Apostolorum caput. Sutliuius putat, hoc Petro commune cum cæteri. Inspiciantur reliqua apud Bellarminum, & mox liquebit, quàm sit vanum hoc effugium. Adde. Si Petrus est omnium Apostolorum caput, non magis fieri potest, vt hoc ei sit cum cæteris Apostolis commune; quàm fieri potest, vt esse caput capiti humano cum reliquis corporis humani membris sit commune.

Sibrandus dicit, se non nosse Optatum. Magnum oportet esse Sibrandi in Ecclesiasticis monumētis peritiam, qui tam obuium Auctorem nō nouerit. Ridet Sibrandus, & vna cum illo Sutliuius, Optatum, quod vocem *Cepha* dixerit idem esse quod *caput* à Græca dictione *κεφαλή*. sed de hoc Hæretico risu iam alibi diximus. Putant Sectarij hac vnica, eaque prorsus puerili sua exceptiuncula totam Optati auctoritatem prostratum iri.

Quartus est S. Ambrosius; qui Petrum omnibus prælatum dicit. Respondet Sutliuius, *id intelligendum de atate* (falsum, non enim Andrea fratre suo senior fuit, & forsân nec aliis nonnullis) & *virtute & ordine.* At non sine clauibus; imò nō sine clauium seu potestatis plenitudine; quia illi dictum est; *Et tibi dabo claves regni cælorum. At omnes Apostoli Spiritum sanctum acceperunt. Quid tum? An ideo omnes simpliciter pares? Etiam alij, præter Apostolos, Spiritum sanctum acceperunt. Num ideo pares erant Apostolis? Vocat idem Ambrosius Petrum, Vicarium amoris Christi erga nos.* Respondat Sutliuius. Etiâ alios esse Vicarios amoris Christi erga nos. Num tales, quibus dictum

fit? *Tibi dabo claves regni cælorum. Et, Pisce oues meas, &c.*

Afferit Ambrosius primatum Petro concessum, non Andrea. Occurrit Sutliuius; *hoc intelligi de primatu ordinis.* Num nudi & solius ordinis sine potestate & clauibus? Vnde ergo, & cui illud? *Et tibi dabo, claves regni cælorum, &c.*

Quintus est D. Hieronymus, qui dicit; inter duodecim vnum esse electum, vt capite constituto schismatis tollatur occasio. Respondet Sutliuius, *hoc atati delatū fuisse, quia Petrus senior erat.* Senior nimirum Ioanne, cum quo Petrum ibi cōparat. Ob quemcunque verò respectum Christus Petrum caput constituerit; vt schismatibus præcideretur occasio; parum refert; sufficit nobis, Petrum à Christo caput constitutum esse. *Caput,* inquit Sutliuius, *non semper magistratum significat.* At hîc significat. Nam S. Hieronymus loquitur de illo capite, cui dictum est; *Et tibi dabo claves regni cælorum.*

Sextus est S. Augustinus; qui dicit, Petrum habuisse primatum. Sutliuius consuetum coccysum ex Sibrando ingerit. *Sine summa potestate.* Sed Augustinus, vt & alij, loquuntur de primatu, qui Matth. 16. describitur, qui potestate, & quidem summa, non caret, quia clauibus & plenitudine clauium nō caret. Mentitur Sutliuius, *Augustinum per Cathedram Petri; intelligere doctrinam & honorem Petri.* Minimè verò, sed sedem seu potestatem, dignitatem & functionem Episcopalem Petri intelligit, quæ Romæ fundata, inde in totum terrarum orbem se extendit; vt patet ex testimoniis, quæ Bellarminus profert.

Septimus est S. Leo; qui ait, sanctum Petrum, omnibus Apostolis, & cunctis Ecclesiis esse præpositum. Sarrbrandus & cum illo Sutliuius dicunt; *Leonem non esse audiendum in propria causa.* Et audiemus Calvinianos istos in causa sua, hoc est, in Calvinismi propugnatione & propagatione? Scilicet, Leo causam agebat, suam; non communem Ecclesie, quando Petri principatum asseruit. Num Imperator ageret causam suam, si contra rebelles assereret, antecessores suos inter omnes Christianos principes semper primas tenuisse? An non exploderetur, qui diceret, Imperatorem in sua causa non esse audiendum? Etiam Iunius clamat *Leonem, magnum & plus satū feruentem sua auctoritatē assertorem fuisse.* Nec docuit, nec asseruit aliud Leo, quam quod diuinitus & à maioribus suis acceperat. Si feruenter, quid ni? Tantum enim negotium non debet geri tepidè, multò minus frigidè.

Octauus est S. Prosper, qui Romam vocat *sedem Petri.* Et caput mundi propter pastorem honorem. Respondet Sibrandus, *Etiâ Bethleemum vocari à Prudentio caput orbis.* At non ob pastorem honorem, & quod, *quidquid non possidet armis, religionem tenet;* Sed quia ibi natus Christus. Respondet secundò Sibrandus; *Sedem Petri, esse caput; non dominatum, sed ordine.* Imò potestate, velis nolis:

quia huic capiti dictum est; *Et tibi dabo claves regni caelorum.* Sutliuius dicit, Prosperum non loqui de Petro, sed de vrbe Roma, quae facta sit sedes Petri. An non loquitur de Petro, qui de sede Petri loquitur? Vocat Prosper Romam caput mundi. Cur, nisi quia caput totius mundi, quoad imperium Ecclesiasticum, in ea sedem obtinet? Certè olim Roma aliam ob causam non dicebatur caput mundi, nisi quia sedes erat Imperij & eorum, qui mundo iura dabant. Mendacium Sutliuium est, *Prosperum non plus tribuere Roma, quam Chryso- stomum Antiochia.* Monstra, sedes, locum, vbi Chry- stostomus vocet Antiochiam *caput mundi*, idque ob pastorem honorem, & quod Antiochia re- ligione, hoc est, iurisdictione Ecclesiastica, tene- at, *quidquid non possidet armis.*

Nonus est Arator, qui ait, Petro omnes oues Christi commissas, omnesq; cura eius, tanquam summi Pastoris, pasci. Respondent Sibrandus & Sutliuius, *Eriam aliis Apostolis commissas oues Christi.* Num ea, qua Petro, ratione?

Decimus est Gregorius Magnus, qui Petro totius Ecclesiae curam commissam, & principatum traditum scribit. Sutliuius rursus confugit ad *commissionem & principatum sine potestate.* Sed ob- stant illa; *Tibi dabo claves regni caelorum.* Et *Pasce*, id est, rege; *guberna oues meas.*

Vndecimus est venerabilis Beda; qui dicit, Petrum cunctae Ecclesiae praelatum esse; eumque specialiter claves regni caelorum, & principatum iudiciariae potestatis accepisse. Savvbrandus nec Bedam, nec, qui sequitur, Bernardum, tangit, ne contamineatur. Sutliuius criminatur, Bedam *in tenebris & Ecclesia nocte vixisse, & in Mona- sterio, quod tunc superstitionum & errorum schola esse ce- pit, enutritum esse.* De Bernardo idem fert iudici- um, eum videlicet *tenebris Aegyptiaci oppressum, ty- rannidem sub Pontificatu Romano latentem non plane agnouisse.* Et his conuiciis arbitratur Sutliuius satis superque Bedae & Bernardi auctoritatem à sua secta se amoliturum esse. At nemo non videt, quam sit ridiculum, quando noctuae aquilas; & talpa, lynces caecitatis accusant. O fortunatum Bedam, qui teterrima haec Calviniana tempora non viderit in sua Britannia. O terque quater- que felicem Bernardum, qui spiritu Calviniano non caluerit. Eum haud in Ecclesia Dei teneret locum quem tenet, sed cum Petro Bruis & Petro- brusianis, cum Henrico & Henricianis, aeternae sui nominis ignominiae, numeraretur. Thra- sonismos, quibus Sutliuius hoc caput iactabundè claudit, tacitus praetero, quia insignem stolidi- tatem & stupiditatem Calvinistae huius respici- unt. Superfedebo his recensendis, ne vel pueris ludibrium debeat. Nec aliquid vel Chamierus vel Vitackerus adfert, quod iam non sit refuta- tum. Nisi quod hoc loco paulò deterius & nequius mutant & mutilant tam Patrum, quam Bellarmini verba; & ea tantum Patrum dicta ex-

cerpunt, quae ad calumniam struendam ipsis videbantur opportuniore.

CAPVT XXVI.

Diluitur argumentum ex compa- ratione Petri cum Jacobo.

IBRANDVS, & cum illo Sutliuius, loquacissimè hic deblaterant de of- ficio Petri Apostoli, & de omnium Apostolorum inter se aequalitate. Sed quia omnia iam vel dissipata sunt, vel suis locis dissipabuntur, non est quod cum Calui- nianis istis Battis diutius hic nos detineri sinamus: Sutliuius neque hoc, neque duo sequentia huius libri capita tangit. Tangit Sibrandus. Quomodo, postea liquebit.

Danzus cito hinc recedit. *Comparatio*, in- quit, *inter Iacobum & Petrum, nihil pro primatu Pe- tri in collegas & Episcopos concludit.* Num Bellarmi- nus hanc comparisonem attulit; vt inde Pe- tri primatum colligat? Nihil minus; sed quia sectarij tam sunt effrontes, vt audeant, institu- ta collatione, inter Petrum & Iacobum; hunc illi praeferre, ideo Bellarminus vaniloquentiam eorum dispellere coactus est. *Non sequeretur*, in- quit Danzus, *etsi praferretur Petrus Iacobo, idcirco alii omnibus, & ipsi Apostolorum caeteri praeferi & pra- esse.* Neque hoc euincere voluit Bellarminus, sed istud duntaxat; Lutherum & alios grauiter decipi, cum instituta inter Petrum & Iacobum comparatione, hunc illi anteferunt. Sufficit Bellarmino, Iacobum non anteponi Petro; v- trum postea Petrus Iacobo & reliquis Apostolis antehabendus sit, alia est quaestio, quae hoc li- bro iam satis perspicue & copiose definita est.

Primum Lutheri argumentum erat, *Chri- stum fuisse Episcopum Hierosolyma, non Roma, dignio- rem ergo esse Iacobum, qui in Cathedra Hierosolymitana Christo successerit; vel certè Vicarius eius fuerit, quam Petrum, Episcopum Romanum.* Respondet Bellar- minus, Christum non fuisse vllius particularis, sed totius Ecclesiae Episcopum, cui nemo suc- cedat, cum semper viuat. Clamat Sibrandus. *Hoc nihil esse ad rem: Probat. Quia Christus Hierosoly- mis docuit, ibiq; martyrio functus est; ergo fuit particu- laris Episcopus Hierosolymorum.* Argutè. Eademque argutià dicere poteris. *Christus docuit in deserto, fuit ergo particularis Episcopus deserti. Docuit in mari ex nauigio in quod ascenderat; est ergo particularis Episco- pus mari.*

Pergit fatuari Sibrandus. *Si ideo Papa Roma- nus est Monarcha, quod Petrus Roma docuit, & occisus est; multo magis Episcopus Hierosolymorum est Monar- cha, nam ibi Christus & docuit & occisus est. Quis dixit Papam Romanum ideo esse Monarcham Ec- clesiae, quia Petrus Romae docuit, & occisus est?*

Ede,

Ede, quæso, nomen eius, qui hoc delirium pro-
 cudit. Audi Calvinista. Papa Romanus ideo
 est Monarcha Ecclesiæ, quia in Cathedra Roma-
 na succedit ei, cui dictum est: *Tu es Petrus, & super
 hanc petram, &c. Et tibi dabo clauēs regni cælorum, &c.
 Et pascis oves meas, &c.* Qui quidem Romæ do-
 cuit & crucifixus est; sed non ideo princeps Ec-
 clesiæ fuit, quia Romæ docuit, & pro Christi
 nomine Martyrium subiit; sed quia à Christo
 clauēs regni cælorum, & generalem totius do-
 minici ouilis curam suscepit.

Ait Sibrandus. *Vt Christus non vnus vrbs, sed
 totius orbis Pontifex est, ita Petrus non vnus Vrbs, sed
 totius orbis Apostolus est:* Est quidem S. Petrus toti-
 us orbis Apostolus & Episcopus; sed simul eti-
 am est particularis Episcopus Romanæ Vrbs &
 Diœceseos; at Christus nec est, nec fuit vllius
 particularis Ecclesiæ, qua particularis, insti-
 tutus Pontifex, sed totius Ecclesiæ; parti-
 cularium autem, non nisi vt in tota continen-
 tur.

Iterum mentitur Calvinianus Battus, Ponti-
 ficios dicere, *Romanam sedem habere Monarchalem
 dignitatem, quod Petrus istis docuit, & occisus est.* Non
 est hæc causa, vt supra dictum; sed quia Petrus,
 princeps & Monarcha Ecclesiæ, Romanam se-
 dem fundauit, in eamque, diuina ordinatione,
 potestatis suæ plenitudinem contulit. vt Episco-
 pus illius, non tantum sit Diœceseos illius Ro-
 manis finibus circumscriptæ, particularis An-
 tistes, sed & totius Ecclesiæ vniuersalis Episco-
 pus.

Ait Bellarminus: Christum non habere suc-
 cessorem; cum semper viuat. Obiiciunt Sibran-
 dus & Iunius; *Eadem ratione non habere Vicarium,
 quia semper viuat.* Respondeo, hoc non sequi; quia
 habere successorem, denotat cessationem à mu-
 nere; neque enim succeditur, nisi ei, qui ab of-
 ficio desinit. Quare enim successum est Petro, &
 hodie posterior Pontifex succedit priori, nisi
 quia, vt Apostolus loquitur, morte *prohibentur
 permanere:* at Christus *sempermanens habet sacerdoti-
 um;* hoc est, semper manet sacerdos & Pontifex,
 non ergo succeditur ei. De Vicario est alia ra-
 tio. Nam & viuens & in officio perseverans Vi-
 carium constituere solet; vel quia abest pere-
 grè, vel quia ipse solus non sufficit omnibus per-
 agendis; vel alias legitimas ob causas. Iam ve-
 rò, licet Christus solus, absque vlllo Vicario, Ec-
 clesiam gubernare possit; quia tamen, specie ex-
 ternâ & conspicuâ, à nobis abest; consultum iu-
 dicauit, præficere Ecclesiæ visibilem Vicarium,
 qui vice sua Ecclesiam gubernaret modo homi-
 nibus vfitato, qui est, vt regantur à rectorè, quem
 audire & videre queant.

Vocauit Lutherus Iacobum Apostolum Vi-
 carium Christi. Hoc digerere nequit Iunius. Em-
 plastro dicti duritiem mollit. *Lutherum id non af-
 firmatè, sed ex Pontificiorum hypothese protulisse.* Num
 aliud asseruit Bellarminus? qui ait, decuisse, vt

A generalis Vicarius Christi alibi potius, quàm
 Hierosolymis habitaret, nam vt per Christum
 lex & sacerdotium vetus mutata fuere; sic par
 fuisse, vt & locus mutaretur. *Hic penè tot sunt erro-
 res,* inquit Sibrandus, *quos verba.* Primus er-
 ror; quia Bellarminus arbitratur, *Papam esse gene-
 ralem Vicarium Christi.* Qui sanè est grauissimus er-
 ror: Et hunc errorem exornat Sibrandus hoc
 mendacio. Neminem vnquam Papistarum pro-
 bare potuisse, *Papam esse Vicarium generalem Chri-
 sti.* De Petro iam id probauit Bellarminus, &
 cum illo innumeri alij; de Papa postea videbi-
 tur.

II. Error est; quia Bellarminus dicit, *Vicarium
 generalem Christi, debere potius alibi, quàm Hierosolymis
 habitare.* Hoc scriptura non affirmat, debet ergo
 reici. Quis non det victas manus tam inuictis
 rationibus? ex quibus est & ista. Si est Vicarius
 per vnuerfum orbem; ergo non debet affixus
 esse vni loco. Perinde ac si dixisset olim. Si Sena-
 tus vel Imperator Romanus, est Dominus totius
 orbis, non debet Romæ, certa & definita in vrbe
 sedem suam collocare; sed hinc inde per totum
 orbem sine stabili sede vagari.

Vocat Bellarminus Papam, *Vicarium summi sa-
 cerdotis.* Nunc eundem nominat *summum sacerdo-
 tem;* & hic fit tertius Bellarmini error; nam si *Pe-
 trus est Vicarius summi sacerdotis, non est summus sacer-
 dos, quia nemo est Vicarius sui ipsius.* O vanitatem &
 ruditatem incredibilem. Quasi non vtrumque
 verum esse queat, diuerso respectu; & vnun-
 quodque in suo genere. Rex etiam politicus
 Monarcha est & Minister. *Si est Monarcha, non erit
 Minister;* inquit Sibrandus, *nemo enim est Minister
 sui ipsius.* Sed vt Rex minister est comparatione
 Dei, cuius vices gerit; & Monarcha respectu ho-
 minum, quibus iura dat & præsidet; sic Papa est
 Vicarius & Minister respectu Christi, cui mini-
 strat, & cuius vices gerit; & summus sacerdos est
 in suo genere; nimirum, ratione militantis Ec-
 clesiæ & inter sacerdotes, visibiliter in hoc Ecce-
 siæ visibili cœtu militantes. An non Vicarius Re-
 gis siue *Vicerex* respectu subditorum est summus,
 licet collatus cum Rege, sit Vicarius & Mini-
 ster?

Ait Bellarminus, forsan ideo etiam euersam
 esse paulò post Hierosolymam, vt significaretur
 totam Ecclesiæ Hierarchiam fore nouam. Og-
 grunnit Sibrandus. *Si euersa est Hierosolyma, tum
 Antichristus non potest in templo Hierosolymæ habitare,
 vt somniant Papistæ.* Potest; quia reedificata est; Et
 restitui potest etiam templum Hierosolymita-
 num, de quo lib. 3. Est autem putidum Caluini-
 stæ huius mendacium vllum ex Catholicis do-
 cere; *Antichristum habitaturum in eo ipso templo Hier-
 osolymitano, quod à Tito destructum est.* An non per
 Echthipsin, vniuersum ex fronte pudorem extri-
 uit, qui tam flagitiosè mentiri non erubescit?
 qui mox nobis hunc syllogismum apponit; fa-
 ctum, vt ait, ex Eusebio, vel potius Ruffino lib. 2.

Hist. Ecclesiast. cap. 1. *Apostolorum Episcopus est existimus inter Apostolos: Iacobus est Apostolorum Episcopus. ergo. Delirium dices, & meritò, non syllogismum. Verba Eusebij ex Ruffini versione sunt ista. Petrus, Iacobus, & Ioannes, post assumptionem Saluatoris, quamvis ab ipso fuerint omnibus penè pralati, tamen non sibi vendicabant primatus gloriam; sed Iacobum, qui dicebatur Iustus, Apostolorum Episcopum statuunt. Respondet Bellarminus, locum sine dubio apud Ruffinum esse corruptum. Et probat hoc aliquot argumentis. At nos non citamus, inquit Sibrandus, ex Eusebio, sed ex Ruffino. At Bellarminus ostendit ipsum Ruffini textum esse corruptum. Non dicit, Græcum Eusebij textum vitiatum esse; sed Ruffini. An non in Græcis, quæ Bellarminus adducit, vocatur Iacobus ἐπίσκοπος ἱεροσολύμων, non ἀποστόλων; Obiicit Sibrandus. Methodium idem dicere apud Marianum Scotum. Sed ex deprauato Ruffini Codice; cuius vitium aperte demonstrat Bellarminus.*

Dicit S. Chrysostomus, Apostolos concessisse Iacobo solium. Respondet Bellarminus, hoc accipiendum de folio particularis Episcopatus Hierosolymitani. Sibrandus mentitur, Bellarminum ad Chrysostomi testimonium respondere; Iacobum fuisse vnius vrbis Episcopum, Petrum totius orbis. Nihil huius hoc loco Bellarminus, vt patebit legenti. Citat Bellarminus Chrysostomum Homil. vii. in Ioan. in illud: *Sequere me, &c.* dicentem. *Si quis percun&aretur, quomodo Iacobus sedem Hierosolymis acceperit; Responderem, hunc Petrum totius orbis magistrum constituisse.* Vociferatur Iunius. *Falsò adductus locus.* Sic enim Chrysostomus de Iacobo respondens ait; *Responderem, hunc totius orbis Magistrum prefecisse, id est, quòd hunc Christus, qui totius orbis Magister est, non Petrus. Hierosolymorum Ecclesia prefecit.* Iunius antiquum carpendi & temerè quiduis affirmandi morem obtinet; nam si verba Latina spectes; sensum, quem adfert Bellarminus, longè commodius ferunt; quàm quem comminiscitur Iunius: Si enim Chrysostomus voluisset denotare Christum; minimè illa periphrasi vsus fuisset; sed absolute, & absque vlla circuitione nominasset *Christum*: Nec dubito Bellarminum in aliquo Codice Petri nomen expressum reperisse. At si Græca spectemus, tunc penitus concidit figmentum Iunianum; quæ ita habent. *οὐ γάρ τις πρὸς πῶς ἄν ὁ ἱάκωβος τὸν θρόνον ἔλαβε τῶν ἱεροσολύμων; ἐκείνο ἀνέποιμι, ὅτι τῦτον ἢ τῦ ἄρην, ἀλλὰ τῆς οἰκουμενῆς ἐκκλησίᾳς διδάσκαλον.* Si quis quaerat: *Quomodo igitur Iacobus adeptus est thronum Hierosolymitanum;* (Si, vt in præcedentibus dixerat Chrysostomus, Christus tanti faciebat Petrum, & tanto amoris affectu in eum ferebatur; quem Chrysostomus etiam declaratum ait, illis ad Petrum verbis: *Sequere me. Ἐπεὶ δὲν πάλιν τὸ κληρονομίαν αἰνίσταται καὶ τὸ σφόδρα πρὸς αὐτὸν οἰκίως διακρίδαι.* Quibus verbis iterum curam & affectionis magnitudinem Dominus erga Petrum ostendit. Si, inquam, hæc ita se habent,) cur Iacobus factus est Hierosolymorum Epi-

A *scopus, (non Petrus?) Responderem, inquit Chrysostomus, Petrum non huius (Hierosolymitani) throni, sed totius orbis Magistrum ordinatum esse; à Christo videlicet; Quod est longè quiddam magnificentius & amplius, quàm esse throni Hierosolymitani Antistitem. Hunc esse legitimum & genuinum Chrysostomi sensum fatebitur, quisquis Græca verba perpenderit & intellexerit.*

Ait Bellarminus, Lutherum non bene legisse Nicænum Concilium in Canone de sedibus Patriarchalibus. Occurrit Iunius. *Lutherum bene legisse, sed Bellarminum malè referre: Hoc enim voluisse Lutherum, si ex successione Iacobi non est primatus Hierosolymis, sed ex traditione & consuetudine: non ex diuino, sed ex humano instituto; ergo eandem rationem in successione Petri obtinere.* Nugatur iste καὶ ἀπρμολογῆς, prout mos eius est. Verba Lutheri in extremo libro de potestate Papæ sunt ista. *Concilium Nicænum Episcopo Hierosolymitano, non Romano, tribuit honori primatum, dicens ibidem: Et vt Episcopo Hierosolymorum antiquitus tradita honoris prærogatiua seruetur, manente nihilominus & Metropolitanis ipsius prouincia dignitate.* Vbi Lutherus imperitissimè per prærogatiua honoris intelligit primatum, cum tantum absit, vt primatus Episcopo Hierosolymitano supra Romanum, Alexandrinum & Antiochenum Patriarchas fuerit delatus; vt etiam expressè sub iurisdictione & potestate sui Metropolitanis, nempe Archiepiscopi Cæsariensis, relictus fuerit, concessa ei solummodo honoraria quadam sessione post Patriarchas, sine vlla Patriarchali iurisdictione, vt optimè docet Bellarminus. Hinc apparet, quàm Iunius sit solers Lutheri eiusque assertorum explanator & vindex.

CAPVT XXVII.

De comparatione Petri cum Paulo.

D **R**IMVM sectariorum argumentum ex hac comparatione ductum conicit Sibrandus in hunc syllogismum. *Qui ex omnibus Apostolis solus per antonomasiam Apostolus dicitur, ille est existimus inter Apostolos, & reliquis præfertur. Sed Paulus. Ergo. Aduersarius respondet, inquit Sibrandus, Paulum per antonomasiam dici Apostolum, quòd plura scripserit, quàm ceteri. Recinit Sibrandus. Hoc falsum est. Nam ex Patribus plurimos libros scripsit Origenes, & similiter Augustinus, & tamen neuter per antonomasiam dicitur Pater. Multa alia in hanc sententiam de Galeno, Lilio, Ouidio insulfus Caluini blaui; quæ prorsus nihil ad rem; quia in Antonomasia spectanda est loquentium consuetudo, quæ in Apostolo Paulo obtinuit, vt absolute dicatur Apostolus ob multitudinem scri-*

ptorum,

ptorum, quibus omnes alios Apostolos numero superat. In cæteris extra hanc tribum scriptoribus, quos Calvinista nominat, usus non obtinuit, ut ob monumentorum multitudinem & varietatem per antonomasiam commune nomen fecerint suum.

Secundò respondet Bellarminus, ad Apostolum, propriè, qua est Apostolus, pertinere, ut plantet fidem. Paulum autem in pluribus locis plantasse fidem, quàm quenquam alium. Et hinc Apostolum per antonomasiam dici: *At hoc volumus*, inquit Sibrandus, *Paulus enim, & Petrus, cæterisque Apostoli nullum aliud munus habuerunt, quàm Apostolicum. Ergo, si Paulus excelluit in eo, quod proprium est Apostoli; & si illud, quod propriè ad Apostolum, ut ad Apostolum pertinet, magis fecit, quàm quisquam ex cæteris: Item, si munus Apostolicum excellentissimè implevit, necessariò sequitur eum esse eximium inter omnes Apostolos, & reliquis omnibus præferendum, quoad laborem, non quoad primatum. Aliud est primatus in potestate, iurisdictione, & præsentia; aliud, primatus, ut sic loquar, in labore. Sæpe fit, ut gregarius miles, vel vnus ex ducibus non simpliciter supremis, plus laboris exhauriat & subeat, quàm ipse supremus Imperator. Num propterea ille supremo Imperatori simpliciter anteponitur, vel etiam æquatur?*

At Paulus dicit: *Iudico me nibilo inferiorem esse summis Apostolis. Sed si Petrus esset totius Ecclesie & omnium Apostolorum Monarcha, tunc Paulus esset eo inferior.* Respondeo, quando Paulus dixit; se non esse inferiorem summis Apostolis, eum locutum de laboribus in Euangelio promulgando susceptis & exhaustis, in quibus profectò inferior non fuit ipsis summis Apostolis. Nec his inferior fuit gratia & vocatione ad Apostolatam, & aliis cælestibus donis; excepto primatu, in quo utique Petro inferior fuit.

Urget Sibrandus illud, *Nibilo: hoc est, in nulla re.* Non simpliciter in nulla, sed in nulla, quæ ad laborem, studium & conatum Euangelij propagandi & diffundendi pertinet. Mentitur Savvbrandus, concedi à Bellarmino, *Paulum esse præstantiorem Petro, quoad munus Apostolicum.* Bellarminus non ita nudè & crudè loquitur, sed dicit, *Paulum excelluisse in eo, quod est proprium Apostoli, item, Paulum munus Apostolicum excellentissimè adimpleuisse.* Quod longè aliter tinnit, quàm dicere; Paulum, quoad munus Apostolicum fuisse præstantiorem Petro. Annon & miles & dux inferior in eo; quod militis & ducis est, excellere, militisque officia & ducis excellentissimè adimplere potest? An ideo præstantior est summo duce?

Ait Sibrandus: *Petrus & Paulus, cæterisque Apostoli non habuerunt aliud munus, quàm Apostolicum, & in eo Paulus omnes superavit; ergo si ex omnibus Apostolis quisquam alius præferri debet, tum Paulus Petro præferri debet.* In munere non excelluit omnes; sed cæteris par fuit; Petro minor, quoad plenitudinem

A & independentiam potestatis; nam Petro etiam in Apostolos potestas constitit, non Paulo: sed executione Apostolici muneris collati cum labore Euangelium amplificandi, reliquos omnes superavit.

Alterum Sectariorum argumentum petitur à picturis & sigillis, quibus diplomata Pontificum obsignantur, in quibus apparent imagines Petri & Pauli; huius à dextris; illius à sinistris. *ergo habuerunt Paulum pro honoratiore; Dextra enim honoratior est, quàm laeva.* inquit Savvbrandus: qui hic futilissimè & inanissimè delirat; neque enim tam inficetus vitiligator disputare dicendus est. Bellarminus multis modis ad hoc argumentum respondet. Primò dicit, iam antea satis ostensum, Petrum esse auctoritate maiorem Paulo. Oggannit Sibrandus. *se ostendisse istam ostensionem non esse ostensionem, sed inanem Sophisticam.* Vbi hoc ostendisti, ô batte, quo vix quidquam insulsius ex Caluini ganeis exstitit? Ais. *Nunc à Bellarmino asserti, Petrum esse maiorem Paulo auctoritate: cum antea contenderit, Petrum esse Pauli & aliorum Apostolorum Monarcham.* Num hæc sunt contradictoria? In capite Sibrandi: non reipsa. Nam cum Petrum Paulo maiorem nominat, non loquitur Bellarminus de auctoritate qualicunque, sed coniuncta cum potestate & iurisdictione summa & independente. Hæc auctoritate, qui Petrum Paulo maiorem affirmat, is utique nil aliud affirmat, quàm Petrum fuisse Monarcham Pauli & aliorum Apostolorum, atq; adeo totius Ecclesie.

Ait Bellarminus. Etiam si Paulus fuisset maior Petro, id nil detrimenti allaturum primatui Pontificis Romani; diceretur enim, Papam succedere Paulo; cum & ipse Paulus Romanam Ecclesiam fundarit & gubernarit. In hæc, quæ non absolutè, sed ex hypothesi differuntur, furiosè bacchatur Sibrandus: *Hoc implicat contradictionem.* Nego, posita hypothesi, quam ponit Bellarminus, ut ostendat Hæreticorum importunitatem & improbitatem nihil efficere, licet concederemus Paulum fuisse Petro maiorem. *Hoc eodem capite*, inquit Sibrandus, *& multum aliud, dicit Bellarminus, Pauli munus esse extraordinarium; at si est extraordinarium non admittit successorem.* Extraordinarium est in rei veritate, respectu successionis, quia Paulo in amplitudine potestatis Apostolicæ non est successum: non esset extraordinarium, sed ordinarium; si id, quod hypothesis ponit, non hypotheticum, sed absolutum & categoricum esset. At Sibrandus ita hic fatuatur & blaterat, & Bellarminum oppugnat, quasi, quæ ex hypothesi disputat; disputet absolutè, nullaque penitus facta suppositione. Quod circa quidquid verborum hic profundit, id nihil est aliud, quàm stulta φλυαία, permixta cum βωμολοχία ob contumelias, quas scurriliter in Pontifices Romanos eiaculatur: & ob Pseudologias, quas pleno sacco spargit, in quibus familiam ducit ista:

Bellarminum affirmare, Paulum omnibus nominibus esse maiorem Petro. O frontem stigmatē decorandam: & tamen hoc suum figmentum tam seriō refellit, vt non videatur digladiari cum suis phantasmatis, sed cum alienis.

Respondet præterea Bellarminus, Paulum non semper ad dexteram conspici; sed & aliquando ad sinistram: & fortasse priscos consulto hoc fecisse, vt ex duobus summis Apostolis modò vnum, modò alterum anteponerent: vt significarent, hos Apostolos, vel pares esse inter se, vel ignorari, vt alteri præset. Obicit Sibrandus: *Si Petrus & Paulus fuerē pares, non ergo Petrus fuit Monarcha Pauli.* Respondeo, dici aliquando à Patribus pares merito, gloria, passione, non clauibus, hoc est, potestate & iurisdictione.

Respondet denique ad hoc argumentum Bellarminus; non semper dexteram fuisse honoratiorem: & probat hoc multis testimoniis. Quod itidem iam olim fecit Antonius Nebrifensis, citatus à Bellarmino, & Lipsius in Electis. Quapropter aërem verberat Sibrandus, cum hic contendit, *dextram fuisse honoratiorem.* Num semper? Num omni tempore & apud omnes gentes? Hoc tibi, Calvinista, demonstrandum erat. Probat Bellarminus & alij, locum sinistrum fuisse honoratiorem ex illo Ouidij.

Et medijs iuuenum non indignantibus illis, Ibat, & interior, si comes vnus erat.

Interior autem dicebatur, qui erat ad sinistram teste Seruio in illud: *Radit iter leuum interior, &c.* Clamat Sibrandus. *Hoc pro nobis est.* Scilicet. *Interior enim honoratior. Sed ille ad dextram.* Hoc à te probari debet, non absque probatione asseri. *Interior & exterior sunt contraria.* Omnino. *At exterior est ad læuam.* Imo ad dextram, velis nolis. Nam *interior ire dicitur, qui alteri it ad læuam, seu vt Seruius loquitur, qui alteri it sinisterior.* Necessarium igitur est, vt exterior huic interiori sit ad dextram: neque enim fieri potest, vt quis eat mihi ad læuam, cui ego ad dextram non gradiar. Et prorsus stultè arbitratur Sibrandus, exteriorem comitem, *ad læuam secum euntē incedere.* Et tamen hanc suam insipientiam semel effuuisse non contentus absque vlla probatione garrit, *latus tegere nil aliud esse, quàm ad læuam ire;* cum qui latus tegere dicebatur, semper esset ad dextram, vt ostendunt auctores citati, licet is, cuius latus tegetur, tanquam honoratior esset ad sinistram regentis.

Nec quidquam iuuat Sibrandum Suetonius, qui ait; Claudium Imperatorem Aulo Plautio latus texisse: nam nil aliud vult, quàm Claudium ad dextram Plautij iuisse; vel paululum præiuisse: Plautium autem honoris causa interiorem fuisse; hoc est, Claudio iuisse ad sinistram. Nec obstat Eutropius: qui dicit, Claudium Plautio triumphanti læuam incesisse. Læ-

uus ei incesit, quia honoris causa læuo latere suo dextrum Plautij latus textit; & hinc honestatus est Plautius, quod Claudio ad læuam iret. Hæc mens Eutropij, quam syllogista vel potius Alogista Sibrandicus ne vidit quidem, tantum abest, vt attigerit.

Iunius nihili facit hoc suorum argumentum, pro quo, symmysta Iunij, Sibrandus vsque adeo delirat. *Imaginarium, inquit, est argumentum (eo minus causæ nostræ officit) non enim à prisca illa & Apostolica Ecclesia sunt imagines.* Tu dicis. Vbi probatio? Danæus contra sentit: & ex argumento, ex picturis & sigillis sumpto liquere existimat, primitiuam Ecclesiam omnibus modis Paulum antetulisse Petro. Et tamen tam ipse, quàm cæteri Sectarij perpetuò vociferantur, iudicio *primitiua Ecclesia omnes Apostolos fuisse aequales.* Quomodo igitur maior Paulus Petro, si primitiua omnes duxit pares? Quomodo item primitiua Ecclesia his imaginibus sensum suum testari potuit, cum, vt Iunius ait, Ecclesia primitiua imaginibus caruerit; cumque non semper Paulus dextram teneat, sed & aliquando sinistram? Si mysticam huius rei causam & explicationē desideras lege epistolam hac de re Petri Damiani, quæ est ordine decimasexta, Tomo primo lib. 2. epistol.

CAPVT XXVIII.

Refellitur obiectio ex quindecim peccatis S. Petri à Magdeburgensibus concinnata.

ECTARIJ vix attingūt hoc caput, nisi quod Iunius fragmenta quædam inde defringit & distringit, vt & VVitackerus. Danæus hanc totam litem ablegat ad Illyricum & Centuriatores: Ipse partes suas renuit interponere.

Primum peccatum apud Magdeburgenses est, in illis Petri. *Domine si tu es, iube me venire ad te.* Ait Bellarminus; nullum in hac postulatione esse Petri peccatum, sed potius singularem fidem. Iunius. *De curiositate nihil dicam.* Laudo. Quidquid diceres; falsum, & in S. Petrum contumeliosum esset. quem, cum *curiositate* Christus non accusarit, quis tu es, qui eum hac labe adspergas? Quod etiam VVitackero responsum volo: qui hic auersus tela iacit, & cum videri vult Petri honorem quàm maximè tueri, eum quàm maximè insectatur.

Ait Iunius. Verba Petri præ se ferre *infirmiorem.* *Domine si tu es.* Certè nullam præ se ferunt, sed potius summam animi magnitudinem. Nam quòd hypotheticè dixit: *Domine, si tu es;* quid mirum, si in nocturnis tenebris, & tanta omnium trepidatione, Dominum non statim agnouit;

tametſi

tametsi eius audita voce nam & spectra alienam vocem reddere ac imitari queunt.

Obiicit Iunius: *Christum reprehendisse diffidentiam Petri verbis illis: Modicæ fidei, quare dubitasti?* Sed diffidentiam naturalem, & culpæ expertem: nam de Christo non diffidisse Petrum, satis docet imploratum Christi auxilium. Neque enim diffidentia, sed potius summæ fiduciam, erga Christum argumentum præbent illa verba: *Domine, saluum me fac.* Lege Maldonatum in caput 14. Matthæi, qui eleganter hæreticorum criminationes, quas occasione huius facti in Petrum iaciunt, refutat.

Ait Bellarminus: miracula Dei non cooperari peccatis nostris. Obstrepit Iunius. *Et si non cooperantur ei alendi atque confirmandi, at curandi tamen atque emendandi, aut etiam reuincendi ea cooperari certum est.* Respondeo, hic nulla prorsus curatione, nulla emendatione, nulla reuicitione opuserat, quia quidquid Petrus fecerat, id absque vili peccati culpa fecerat. Nec Christum mendacem facit S. Maximus à Bellarmino citatus, vt calumniatur Iunius; quia illud, *Modicæ fidei, quare dubitasti?* non est reprehensio diffidentia, sed correctio quædam naturalis formidinis, ex vento nimis valido in Petri animo exorta.

Probat Bellarminus auctoritate S. Hieronymi in caput decimum sextum Matthæi, Petrum non peccasse, quando Christo de sua passione varia prædicenti dixit: *Absit à te Domine, non erit tibi hoc.* Ait enim sanctus Hieronymus, sibi nunquam hunc errorem Apostolicum & de pietatis affectu venientem, *incentium Diaboli visum iri.* & in caput decimum quartum dixerat idem sanctus Hieronymus; Petrum *errasse in sensu, non in affectu.* Iunius. *Rectè distinguit Hieronymus sensum & motum. Sensus est fidei, erravit Petrus in sensu, ergo erravit in fide.* At Petrum in fide non errasse, iudicio sancti Hieronymi, inde planum euadit, quia dicit, se nunquam crediturum, hunc Apostoli errorem esse *incentium Diaboli.* At si fuisset error fidei, fuisset utique *incentium Diaboli;* quis enim dicere ausit; errorem in fide non proficisci ab incentore Diabolo?

Obiicies. dixit Petrus aliquid, quod erat contra fidem. *Non erit tibi hoc,* id est, non patieris, non morieris. Quod falsum erat: & contra articulum de passione & morte Christi: Verè enim passurus & moriturus erat Christus. Respondeo, summum sequi, Petrum aliquid contra fidem materialiter sensisse; absque vili contumacia, peruicacia & malitia; sed ex nimia erga Christum amoris abundantia; & hinc nullam culpam contraxisse, præsertim eo tempore, quo isti articuli necdum ita declarati & propositi fuerant, vt ab omnibus explicitè & formaliter credi deberent. Et hunc inculpatum errorem, nominat sanctus Hieronymus *errorem in sensu,*

Ait eumque negat ex cacodæmonis *incentio* extitisse, quia tales errores ex humana infirmitate, vel aliis ex causis prorsus inculpatis progigni queunt.

Obiicit Sibrandus; alios quosdam ex Patribus affirmare, *Petrum peccasse, citatque Origenem, Chrysostomum, Augustinum contra Faustum libro decimo sexto, capite decimo septimo.* Vt hoc ita sit, interim tamen sanctus Hieronymus ab omni culpa hoc factum Petri excusat. Nec vllus ex sanctorum Patrum numero feruorem Petri indigitauit eum, Centuriatoribus & VVitackero; *Horrendum lapsum, quo Petrus æternam damnationem meruisset, nisi fuisset retractus.*

Ait Bellarminus; Petrum non peccasse, quando Matthæi decimo septimo dixit: *Domine, bonum est nos hic esse; faciamus hic tria tabernacula, &c.* nam erat quodammodo extra se, & nesciebat quid diceret, vt patet ex capite nono Marci. At in illo excessu peccare non poterat. *Falsum,* clamat Iunius, *Nam exterreri timore* (quod ait Marcus) *vitiosa infirmitas fuit.* Cur vitiosæ infirmitatis? Ad exterreri euentu vel spectaculo insolito, peccatum est? Peccarunt ergo, pastores illi tempore Natalis Christi, qui, viso Angelo, & claritate Dei circumdati; *timuerunt timore magno* Lucæ secundo, vt innumera huius generis exempla omittam. Num peccato se obstringit, qui ad insolita tonitrua & fulmina exterretur, & timore percellitur? Sed esto, timor vitiosus sit; num ideo peccatum erit? Num omne, quod in homine vitiosum est; statim peccati rationem induit?

Obiicit Iunius. *Petri votum fuisse inordinatum; ergo peccatum; quia peccatum nil aliud est, quam a voluntate & a ratione.* Adde, votum inordinatum voluntarium, esse peccatum. At hoc Petri non erat voluntarium, etiam si esset minus inordinatum: *Nesciebat enim quid diceret.* nam quod VVitackerus, illa verba, *nesciebat, quid diceret:* ita explicat: *credebat se debere loqui: ergo inconsultè & impudenter loqui maluit, quàm tacere.* Quanta hæc Calvinistæ huius impudentia & nequitia? Laudat Iunius Chrysostomum, qui fatetur, *Petrum imprudenter ad hoc hortatum.* Sed materialiter tantum, non formaliter: nam vt quis formaliter imprudentiam committat, oportet, vt nouerit, quid agat.

Cætera, quæ Iunius circa Petri lapsus pleròque à Centuriatoribus confictos, vel supra verum exaggeratos vellicat, & styli sui volfellis lancinat, quisquiliæ sunt, & nugamenta, nec vnius teruncij æstimanda.

Octauum Petri lapsum constituunt Centuriatores in illo: *Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Quod Chrysostomus multo amori, & multa voluptati adscribit. Sibrandus. *Hoc cum stupore legi.* Credo eundem: cum stupore non tantum hoc legisti, sed & omnia quæ legisti, præsertim Bellarmini scripta. Quid enim te stupore plenius?

Plane iudico, inquit Sibrandus, *adversarium hac, reluctans conscientia, conscripisse.* Certè non: quia nihil attulit, nisi quod in Chrysostomo palam existat. Aut nega, si potes (quanquam quid non potes, quando mentiendum & conuiciandum est?) Chrysostomum scribere, intrepidum & præfidens illud Petri promissum processisse, *ὡς ὁλοῦν ἀγάπης ἡμῶν ὁλόως ἰδοῦναι, ex multo amore, & multa voluptate.*

Mentitur Sibrandus, *Bellarminum nil posse respondere ad factum Pauli, Petrum reprehendentis: Et tantum conuictum agere.* Legatur ipse Bellarminus, & è vestigio in auras commentum hoc euanesceat. Mentitur & Iunius, cum ait, *Bellarminum immemorem sui circa reprehensionem illam, postea concedere, aliquid culpa cum Petri facto coniunctum fuisse.* Num negavit hoc initio Bellarminus? Certè nunquam: sed tantum dixit; Sectarios imitari Marcionem & Iulianum, qui Petrum grauisissimi criminis ob illam simulationem reum peragebant; cum quibus minimè deinceps se conformat Bellarminus; cum expressè scribat; peccatum illud Petri; sine dubio, aut veniale, aut leuissimum, aut solum materialiter peccatum fuisse, hoc est, erratum quoddam, sed absque vlla culpa Petri. Nec adducit Bellarminus Tertullianum libro quinto contra Marcionem, aut Cyrillum contra Iulianum, quasi Petrum penitus ab omni culpa excusent; sed vt testes impudentiæ Marcionis & Iuliani; & cognationis eius, quæ hodiernis Nouatoribus cum hoc & illo intercedit.

Sed en acumen Iunij. Peccauit Petrus saltem materialiter, Bellarmino teste: peccauit igitur. Sed materialiter. At materiale peccatum sine formali non imputatur ad culpam.

Negationem, qua Petrus Christum abnegauit, fuisse grauisimum peccatum, nusquam negavit Bellarminus, vt innuit hic Sibrandus; qui hanc coronidem libro suo tertio de Papa Romano imponit: *Cum igitur Petrus tam sapè & tam fide peccauerit, sequitur eum ceteris Apostolis, qui se illi peccatis non contaminarunt, præferri non debere.* Quanto verius dixeris: *Cum Sibrandus; gregalesque eius tot mendacia & conuicia iam exsuerint; & in sequentibus quoque libris effusari sint; sequitur eos non esse audiendos, sed vt Philosophos & Pseudotheologos ab omnibus pijs repudiandos & execrandos esse:* nam quæcunque isti sancto Petro obiiciunt, excepta vna negatione; aut peccata non fuerunt, aut grauiora non fuerunt, sed venialia: quibus si maiora Caluinistæ non patrarent, quàm felices forent. Et quæ nam est hæc consequentia? *Petrus aliquando peccauit, ergo non est princeps Apostolorum?* Num principatus Ecclesiæ consistit in impeccantia, vt diuus Hieronymus cõtra Pelagianos appellat id, quod Græci ἀνακαταστάσιον nuncupant.

Sequitur etiam, inquit Sibrandus, *Petrum immobile Ecclesiæ fundamentum non fuisse, & eam ob causam non potuisse Ecclesiæ Monarcham esse. Quasi*

verò esse petram & fundamentum Ecclesiæ, in hoc sit positum; vt quis peccare nequeat, tanquam homo infirmitati humanæ obnoxius. Num dixit Christus Petro? *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam, ita vt in posterum, ne minimum quidem peccatum sis incursum?*

Accedit, quod ex quindecim peccatis, quæ Centuriatores sancto Petro obiiciunt, tredecim collatum re ipsa Petro, primatum Ecclesiasticum antecesserint: nam Principatus iste Petro datus est Ioannis vicesimo primo verbis illis: *Pascite oues meas.* Non ergo Monarchiæ necdum acceptæ fraudi esse potuerunt. Post primatum Petro re ipsa à Christo tributum duo duntaxat repererunt, quæ criminis loco sancto Petro occiderent. Alterum illud, Ioannis vicesimo primo: *Hic autem quid?* Alterum ad Galatas secundo: *Vbi Paulus Petrum reprehendit.* Num duo hæc, licet aliquid peccati annexum habuissent, immobilitatem Ecclesiastici fundamenti labefactassent & conculsissent?

Quocirca futilis est & iste Sibrandicus syllogismus: *Quod peccato mutari potest, illud vniuersæ Ecclesiæ fundamentum immobile esse non potest. Sed Petrus, ergo.* Similia deliramenta cudit Lutherus in suo libro contra Ambrosium Catherinum. Respondendum est, immobilitatem & immutabilitatem petræ & fundamenti Ecclesiastici non in hoc constare; vt supremus Ecclesiæ pastor peccare nequeat; sed vt nil contra fidem ex cathedra docere, tradere & definire queat, qualiscunque sit vita & moribus quoad priuatam suam personam; Neque sensus promissi illius: *Et porta inferi non praualebunt aduersus eam;* est iste: Nunquam futurum est, vt supremus Ecclesiæ pastor, quoad suam priuatam personam, peccato aliquo se obstringat, atque adeo vitas det manus inferorum portis, quod maximè sit per peccatum mortale; sed nunquam futurum, vt portæ inferi Petrum & Petri successores eò impellant, vt errorem quempiam ex cathedra definiant, & Ecclesiæ amplectendum proponant. Et quæ nam est hæc Sibrandi inuerecundia, qui ex his Centuriatorum commentitiis peccatis Petro maximam partem afficit; primatum Petri labefactare & subruere conetur, Illyrici vestigia secutus?

Danzus Sibrandi in castris Caluini commilito, palam fatetur, hæc peccata seu vera seu falsa, primatum non officere: *Hoc solum dicam, inquit Danzus, quod ad rhombum, quem tractat vterque, nihil ista peccata vel concessa, vel negata pertineant. Nam neque idcirco Petro in Ecclesiam primatus denegari propter ea peccata debet, si illi à Christo Domino datus, & concessus probaretur, neque idcirco Petro in Ecclesiam primatus competit, licet hæc peccata nunquam commiserit, si ista autoritas in eum à Christo translata tribusque non fuerit.* Vides igitur, Sibrande; iudicio Danzi, symmytæ tui, ex his peccatis, etiam si vera Petri

peccata,

peccata, non Illyrici mendacia forent; nihil præiudicij creati Monarchiæ Petri.

Mentitur tamen Danzus, quando dicit, *Bellarminum hoc caput eo consilio cæteris adiungere voluisse; ut inde primatum Petri euinceret.* Nullo modo; quia non aliud in hoc huius libri extremo capite spectauit, quàm vt Illyrici & sociorum in sanctum Petrum impietatem, lædorias & pseudologias redargueret: planumque faceret, istos, vt alibi; ita & hic, primatum Petri vix aliis argumentis oppugnare, quàm sycophantiis & criminationibus.

De Danaana generali primi libri censura.

STENDA iam non semel, quales sint ista Censuræ, nimirum anacephalozosæ quædam & compendia omnium conuiciorum, mendaciorum, calumniarum, technarum, imposturarum, & id genus aliorum ornamentorum, quibus Danzus inscitæ & impudentiæ suæ rapsodias insignire solet. Similem prorsus Censuram huic primo libro subtexit; in qua, quidquid propemodum intueris, id aut mendacium est, aut

A scurrile conuicium, aut vtrumque. Vt I. *Bellarminum non pugnare pro focus & aris, sed pro porci & haru.* II. *Pro re omnium sordidissima.* III. *Pro culina Papa & sua.* IV. *Pro ventre.* V. *Pro abdomine.* VI. *Pro lumbrico quem petit.* VII. *Pro pingui & vili vmaso.* VIII. *Quem pro Deo suo habet.* Num Theologum an scurram de triuio audis? Mentitur, *Bellarminum fraudulento consilio tam copiose de Romano Pontifice disputasse.* Gloriat, quòd *tam paucis tam prolixam disputationem refellere potuerit.* Si mentiri & calumniari est refellere; fateor, refellendi munus egregiè à te esse obitum. Tamen si tam largè & prolixè calumniatus & mentitus es, vt nihil causæ sit, cur de breuitate glories. *Paucis pagellis respondisti.* Sed has paucas pagellas innumeris lædoriis & pseudologiis referisti; in quibus numeras & hanc; *in libro Bellarmini multiplicem contradictionem inesse.* Ego, tamen si post accuratam inuestigationem; nihil antilogiæ inuenio. Quocunque oculos conicio, mendaciloquentiam tuam conspicio: ita vt tua verba vsurpare cogar. *Sed tu Domine Iesv, vsque quo hæc pateris, & files?*

FINIS LIBRI PRIMI.

DEFENSIO LIBRI SE-
CVNDI DE PONTIFICE ROMA-
NO, REVERENDISSIMI ET ILLVSTRISSIMI
ROBERTI BELLARMINI S. R. E. CARDI-
NALIS AMPLISSIMI.

CAPVT I.

*Proponitur questio: an B. Petrus
Roma fuerit, ibidemq; Episcopus
existens mortuus sit.*

QUATVOR quæstiones tractandas pro-
ponit Bellarminus. I. An Petrus fuerit
Roma. II. An mortuus Roma. III. An
fuerit Episcopus Roma. IV. An Episcopa-
tum semel susceptum nunquam mutauerit. Vociferan-
tur Danæus & Sibrandus: *Primas quæstiones nihil
ad rem facere.* An non ipse Bellarminus fatetur, ad
primatum Pontificis Romani demonstrandum
non requiri absolutè primæ & secundæ quæstio-
nis decisionem affirmatiuam? Requiritur quidem
tertiã, sed non sufficere. Quartã requiri & suf-
ficere. Cur igitur alias discutiendas suscepit?
Ideo; vt Hæreticorum effrontem frontem du-
rumque vultum contunderet, qui testatissima
& exploratissima vel in dubium vocant, vel pe-
nitus pernegant. Nec Theologi munus est; ne-
cessaria simpliciter solúmodo explicare & tueri;
sed & ea, quæ simpliciter necessariis vel orna-
mentum, vel fulcimentum adferunt; cuiusmodi
sunt tres priores quæstiones à Bellarmino pro-
positæ: quorum accurata & enucleata tractatio
mirificè hæreticam impudentiam patefacit; que
eò processit, vt nihil sit tam clarum & perspi-
cium, quod, si conatibus suis obstare animad-
uertat, inficiari erubescat.

CAPVT II.

Petrum fuisse Romæ.

HOC probat I. Bellarminus ex illo
B. Petri: *Salutat vos Ecclesia in Babylone
collecta;* nam Petrum hanc epistolam
ex vrbe Romana dedisse, & per Ba-
bylonem Romam intellexisse, ostendit plurimis
veterum testimoniis.

Danæus vix aspicere potest hoc caput. Adeò
malè affectum caput habet. Ingeminat *nugas nu-
gerimas*. Danæus nimirum, *Sibrandicus, Sutiliu-*

nas, Iunianus, VVitakerianus, Chamerianus. Menti-
tur, Bellarminum ita argumentari: *Petrus memi-
nit Babyloni, ergo Petrus fuit Romæ.* Non ita, sed in
hunc modum. *Petrus significat se scripsisse epistolam
priorem ex Babylone, quo nomine vetustissimi scriptores
Romam intelligunt, & huius intellectui fauent alia multa
reuerentia & indicia, ergo Petrus fuit Romæ.*

Clamat Danæus: *Petrum potuisse momentum so-
lummodo Romæ esse.* Non quæritur, quandiu Ro-
mæ fuerit. Postea videbimus, sed hoc duntaxat;
vtrum S. Petrus Romæ fuerit. Et posito Petrum
vnico duntaxat momento Romæ fuisse; an ideo
verum erit, *Petrum non fuisse Romæ;* aut falsum; *Pe-
trum fuisse Romæ?*

Sibrandus ne vnum quidem pilum de sycophantico suo corio mutauit. Mentitur, hoc esse
argumentum Bellarmini: *Roma in scripturis est Ba-
bylon: Petrus scribit ex Babylone: Ergo Petrus scribit ex
Roma. Dignum argumentum tanto Iesuita.* Digna ca-
uillatio tanto Calvinista. *Maior, inquis, non est vni-
uersaliter vera. Tua est, non Bellarmini. Quid no-
bis cum tuis imposturis & dolis? Nam Bellarmi-
ni argumentum est, quod paulò antea proposui-
mus. Babylone in eo loco D. Petri est Romæ, testibus gra-
uissimè & antiquissimè Patribus; ergo Petrus Romæ fuit.*
Et tamen semel sycophantiam texuisse non con-
tentus denuo hanc nequit: *Omni Babylone in scriptu-
ra est Romæ. Petrus scripsit ex eo loco, qui est Babylone. Er-
go scripsit ex eo loco, qui est Romæ.* Has sycophantias
enumerasse, est refutasse. Quis enim, etiam ex
doctioribus Calvinistis, in animum inducet cre-
dere, Bellarminum, virum longè doctissimum
& accuratissimum, talia syllogismorum mon-
stra vel exclusisse, vel, vt excluderentur, occasio-
nem dedisse?

Ait Bellarminus à Ioanne in Apocalypsi Ro-
mam passim vocari Babylonem. Iunius, Sutili-
uius, & alij id facillè concedunt, dummodo no-
mine *Babyloni* non intelligatur Roma in episto-
la S. Petri. Hoc ferre nolunt. Quæ de causa? Quia
Petrum fuisse Romæ nec ad Lutheranum, nec ad
Caluinianum stomachum facit. Hęc scilicet vni-
ca est causa. Aliam non reperio. Vbi Babylone
Hæreticis seruit, vt infectentur Romam & Ro-
manam Ecclesiam, tametsi iniurissimè; ibi Ba-

bylon

bylon est Roma, at in epistola D. Petri nihil minus conducit sectariis, quam vt Babylonem fateantur esse Romam. Itaque vbiuis terrarum potius Babylonem condunt, quam vt Romam Babylonem esse concedant.

Iunius more suo clamitat: Babylonem in Apocalypsi typicè & figuratè pro Roma poni; apud sanctum Petrum, propriè. Si causam quæras: nullam aliam dabit, nisi hanc; sic volo, sic iubeo, sic censeo. Cur, obsecro, S. Petrus non potuit eodem modo, quo Ioannes, per Babylonem intelligere Romam? Videtur enim apud Christianos commune fuisse, vt Roma diceretur, *Babylon*, propter confusionem omnium gentium, quæ ad illam urbem confluebant, & varietatem idololatriæ, quæ in illa exercebatur; & nos vulgò, etiam hodie, *Babylon* nomine vti consueuimus, vbi confusionem & varietatem rerum quasi quoddam chaos significare volumus.

Ait Bellarminus: per Babylonem in Apocalypsi non intelligi Ecclesiam; sed urbem Romanam; qualis erat tempore Ioannis, & sub aliquot consequentibus Imperatoribus. Iunius contendit, intelligenda illa oracula de ipsa Romana Ecclesia, non qualis fuerit tempore S. Ioannis, sed qualis venturis sæculis futura erat: hoc enim exigere rationem prophetiæ, vt pote quæ sit de futuris. Quasi verò Prophetæ non soleant etiam deplorare ea, quæ in præsentia fiunt; aut quasi in illo orationis contextu, nulla contineatur prædictio de futuro tyrannici illius imperij casu: deque iis, quæ Romæ à vera pietate, & à Christi Vicario iterum sub finem mundi defecuræ, euentura sunt. De qua re legatur Riberus noster in capitula 14. 17. & 18. Apocal.

Iunius dicit: *Duplicem tantum legi in Scripturis Babylonem propriè dictam, Chaldaicam & Ægyptiam; nam Babylonis Phœnicie nullam in Scripturis esse mentionem; quæ Typicòs dicitur Babylon, eam Romam esse.* Sed ostendat nobis iste locus Scripturæ vbi illi ciuitati, quæ hodie *Cairù* nominatur, Babylonis nomen tribuatur. Si locum Petri profertur, profertur id, de quo est quæstio; & præterea cum suo symmysta Sutliuio non concordabit; qui vult, epistolam hanc ex Babylone Assyriorum datam esse, cuius rei hanc reddit rationem: *quia nusquam Spiritus sanctus de aliqua vrbe acerbè loquitur, nulla reddita eius ratione. Quocirca credibile non est, Petrum, Romam Babylonis contumelioso nomine officere voluisse non reddita causa huiusmodi appellationis.* Nugatur Sutliuius. Vt enim verum esset, quod affirmat; hic tamen causæ nil erat, cur rationem redderet: quare Romam Babylonem nuncuparet; omnibus enim constabat nominis appellatio, nimirum quòd vt illa vetus Assyriorum Babylon non tantum caput Imperij, sed & idololatriæ magistra & sæuisissima Hebræorum persecutrix & exagitatrix erat; sic & Roma omnium errorum & nationum quasi quædam colluuiis & Christianorum expultrix & interfectrix esset.

Non improbabiler porrò suspicatur Illusterrimus Cardinalis Baronius, ad antum Christi X LV. Petrum ideo Romam proptio nomine non expressisse, quòd Hierosolymis ex carcere euasisset, nec ab omnibus sciri vellet, vbi degeret: ne à Rege Iudeorum Agrippa, per Claudium Imperatorem denuo in vincula compingeretur; nam Claudium fuisse perquam studiosum gratificandi Agrippæ, Iosephus Auctor est. Accedit, quòd à consuetudine Apostolorum non abludivit, rebus typicas & figuratas appellationes imponere. Id maxime liquet ex Apocalypsi; & S. Paulus 2. Tim. 4. ait se liberatum *de vrbe Leonis*; id est, Neronis. Adde, quòd temporibus Claudij nulla fuit Ecclesia in Babylone Assyriorum collecta; quia iam antea, sub Caij imperio, omnes Iudæi, qui agebant in Babylone, & apud Assyrios, fuerant expulsi, & ad extremum trucidati. Vt ex Iosepho liquet lib. 18. Antiquit. cap. 12.

Babylon apud Ægyptios, obscurus plane erat locus, inquit Baronius, nec ciuitas, nec oppidi dignus nomine, Castellum à Strabone li. 17. & ab alijs nominatur, sic nempe dictum, quod à quibusdam Babylonis fuisse erectum, locus natura munitus. At dicere velle, Petrum de hac in Ægypto posita intellexisse, insignis sane fatuitas, & nimirum absurda res esset; quandoquidem cum multa alia hæc opinari prohibeant, quodammodo id potissimum verat, quod nullam reperiri constet in Babylone, quæ est in Ægypto, Ecclesiam collectam: cum multa enim Concilia edita reperiantur cum adiectione nominum Episcoporum Ægyptiorum, in nullo horum, nec in alijs scriptorum monumentis alicubi reperitur nominatus Episcopus Babylonis in Ægypto. Ita Baronius.

Ait Sutliuius: *Cum Petrus ad dispersos per Asiam Iudeos scribat, verisimilius est, eum Babylone, quam Romam literas dedisse: quia, si Romam scripsisset, non videtur tantum longinquas Ecclesias Asiae, neglectis propinquis Ecclesijs Europa, nominaturus: Babylone autem in vrbe maxima præsentem, rectè conuenienter, eum ad Asiaticos scribere tacitè Europæum.* Grauißima profectò ratio, & digna, cui tot præfatos scriptores, & Patres posthabeamus. Quasi verò ex vrbe Romana ad dispersos per Asiam Iudeos, atq; adeo ad Ecclesias longinquas, æquè commodè scribere non poterit, ac ex Babylone Assyriorum. Nec sequitur, eum viciniore Ecclesias neglexisse, tū quia has quoq; sua epistola vti non prohibuit; licet nominatim iis, qui in Ponto, Galatia, &c. dispersi debebant, inscripta esset: tum quia viciniore Ecclesijs instrui, ac regi, & solatio quoque, si eo quandoq; egebant, recreari poterat per legatos & nuncios ad eas à Petro missos. An non & ipse S. Paulus ex vrbe Romana ad remotiores Ecclesias epistolas quasdam dedit? Nec ideo tamen viciniore Ecclesias neglexisse censetur.

Non sequitur, inquit Sutliuius, Romam datam fuisse epistolam, licet per Babylone Romam intelligamus, nam tantum saluat Iudeos dispersos verbis Ecclesie in Babylonia, & non dicit epistolam Babylone datam fuisse. Quam inanis cauillatio. Si Petrus aliunde, quam Roma

epistolam dedisset; cur, obsecro, Romæ, sub Babylonis nomine meminisset: maximè si scripsisset ex Babylone Assyriorum & Aegyptiorum? An non enim intemptium prorsus videri potuisset, inserere literis salutationem Ecclesiæ tot tantisque terrarum spatiis ab utraque Babylone distantis? Quàm lepidum foret, si Sutliuius Lódino vel Oxonio ad Caluinistas per Germaniam scribēs, in fine subderet: *Salutat vos Ecclesia quæ est Calcutij aut Malaca collecta*. Et quomodo Petrus in Assyria vel Aegypto commorans, sciebat, hanc esse mentem Ecclesiæ Romanæ, ut si ad dispersionem Iudæorum literas daret, suo nomine salutem adscriberet? An hoc petuerat à Petro Romana Ecclesia per literas? An per reuelationē sancti Spiritus hoc didicerat? Gerra Sutliuiana.

Deinde communis consuetudo habet, ut salutē nunciemus ab iis, qui nobiscum versantur; & si quando salutem dicimus nomine eorum, à quibus absumus, id fit, vel quia per literas hoc à nobis postularunt; vel quia cum nobiscum morarentur, id ut faceremus, rogarunt, & hoc ipsum postea solemus in literis exprimere. At nihil horum in epistola S. Petri apparet. Quocirca manifestum est; eam, illis ad quos scribebat, salutem nunciare ab illa Ecclesia, in qua Petrus tunc vivebat. Ruit igitur Sutliuiana cavillatio. VVitackerus perquam argutus & facetus est, hoc suo argumento. *Roma nunquam vocatur à Paulo Babylon: ergo nec à Petro*. Perinde ac si quis diceret. Nero nunquam vocatur Leo à Petro; ergo nec à Paulo.

Ut vterius progrediamur, *Babylonem* apud S. Petrum esse Romam, docet etiam Papias apud Eusebium lib. 2. c. 14. edit. Christophors. Aduolat Sibrandus cum hac sua scycophantia. *Quidquid dicit Papias, hoc est verum. Sed Papias dicit Petrum appellasse Romam tropicè Babylona. Ergo, Roma est Babylon. Respondeo. Maiorem esse falsam*, inquit Caluinista. Et mox errores Papiæ percensere insistit, ut ostendat, non esse verum; omne illud, quod Papias dixit; quasi hoc agatur, ut verum esse demonstremus, quidquid Papias dixit; & non sufficiat in presenti, hoc verum esse; quod testatur, Petrum Roma primam epistolam dedisse. Sed de hoc Sibrandico syllogismorum genere abundè dictum est Tomo 1. qui è vestigio similem cauillum subiicit. *Quidquid dicit Hieronymus, id est verum. Sed Hieronymus dicit Petrum per Babylonem figuratè significare Romam. Ergo Babylon, de qua apud Petrum mentio fit, est Roma. Nihil testimoniorum extra sacras literas ab ullo vnquam proferetur, quod hac cauillandi arte eludere non sit futurum proclive.*

Vix sanior est hic syllogismus: *Babylon Apocalypica est Roma. Babylon Petri est Apocalypica Babylō. Ergo Babylon Petri est Roma. Respondeo. minorem esse falsam*, inquit Caluinista. At veram esse grauisimorum & vetustissimorum Patrum testificatione comperitum est, qui docent; ut à Ioanne in Apocalypsi, ita à Petro in epistola priore Romam typicè Babylonis nomine affectam.

Clamat etiam Iunius. *Non quidquid Papias aut Hieronymus dixit, propterea verum esse*. Nec nos contendimus; omne illud, quod duo isti dixerunt verum esse; satis nobis est, verum esse id, cuius probandi gratia à Bellarmino citatur. Nec dicimus, aliquid verum esse, quia à Papiæ vel Hieronymo dictum est; nam veritas propositionis non est à dicente, sed à re, seu obiecto. Hinc quod aiunt, à Petro Babylonis nomine intellectam Romam, verum est; non quia id ipsi affirmant; sed quia verè Petrus nomine *Babylonis* Romam intellexit; Patresque non alio fine adducimus, quàm ut huius intellectus testes. Multa etiam concionatur VVitackerus de Papiæ erroribus: ut eleuet fidem eius. Frustra est. Errauerit alibi? Num ideo & hic?

Sutliuius oggerit: *Papiam non dicere, Petram illam epistolam Roma scripsisse, sed tantum quadam de Marco narrare*. Audiamus igitur Eusebium ex Ruffini versione lib. 2. c. 15. *Cuius, dat simile testimonium etiam Hierapolites Episcopus nomine Papias, qui & hoc dicit, quod Petrus in prima epistola sua, quam de Roma scripsit, meminerit Marci, in qua tropicè Romam Babylonem nominavit; &c.* An non hæc apud Eusebium à Ruffino translata reperuntur? An non hæc Eusebius de Papiæ, & ex sensu Papiæ percenset? Non nego, in translatione Christophoroni hæc ita reddi & verti; ut quæ de figurata Babylone dicuntur videri possint Eusebij, non Papiæ; sed Bellarminus Ruffini interpretationem secutus est, cum qua Grætus textus probè concinit, ut fatebitur, qui conferre voluerit. At Sutliuius nil moratur vel Papiam vel Eusebium. Et nos morabimur Sutliuium vel similem de grege Caluini superciliosum veterum contemptorem?

Quomodo, inquit Sutliuius, potuit Petrus per *Babylonem* intelligere Romam, cum Petrus nil prius de illa vrbe locutus fuerit, vel leuissimè significauerit? Quasi verò necesse sit, ut de eo, cuius nomine aliis salutem in literis nunciamus, prius verba facta fuerint. An non plurimorum nomine Apostolus Paulus in epist. ad Rom. Col. & ad alios, iis, ad quos scribebat, salutem dicit; quorum tamè prius in epistola ne leuiter quidem meminerat? An non hoc ipsum quotidiano vsu contingit? An ad nullum vnquàm symmytam suam literas dedit Sutliuius, cum hac clausula: *Salutat te tota familia mea*: licet nullum prius verbum de sua familia fecisset?

Nec minus festiuum est istud. *Cur Petrus, relicto sensu literalis ad allegoriam confugeret?* Non video, in quo Petrus sensum literalem reliquerit, & ad allegoricum confugerit. Nomen proprium Romæ omisit; & tropicum seu metaphoricum posuit. An nomen tropicum non significat literaliter? si vitiosum arbitraris, tropica verba & dicendi genera sectari, tum necesse erit ut magnam bibliorum partem trances, refeces ac defeces; quia nusquam non sunt obuiæ tropicæ loquendi formulæ. Quæso, cur S. Paulus Neronem denotare volens tropicum potius *Leonis* nomen elegit, quàm proprium?

Arguit

Arguit Iunius Bellarminum *inconstantia*, quia per Babylonem in Apocalypsi dixit non intelligi Romanam Ecclesiam; sed Romanam urbem (ethnicam nimirum, & Christianorum hostem) postea eo nomine intelligit Romanam urbem Imperium. Quanta, bone Deus inconstantia & contradictio? Quasi verò urbs imperans & urbi imperium, non sint vnum & idem. An non qui urbi imperanti ruinam vaticinatur, imperio quoque; urbis interitum prædicat? Sic Babylon, urbs Romana, Ethnica, orbis Domina. An ideo in antilogiam impinget, qui postea ipsum urbis imperium Babylonem nominabit; vel Babylonis nomine significatum asseret?

Similes contradictiones sunt & istæ, quas Iunius nõ ex Bellarmino, sed ex male sano cerebro suo collegit. *Suadet Hieronymus Marcellam, ut Roma migraret Hierosolimam, Bellarminus de corporali migratione verba fieri negat.* Impudens mendacium. Nunquã dixit Bellarminus, Marcellam nõ fuisse à Hieronymo monitam ad corporalem migrationem: quia tã hebes non est Bellarminus, ut & verba & mentem Hieronymi in epist. ad Marcel. non potuerit assequi. At prius dixit Bellarminus, illud; *exite de ea popule meus*; intelligi de migratione cordis, non corporis. Ita est; hoc dixit; sed ex sententia S. Augustini id dixit: nec vquam negavit; Hieronymum dictum hoc accommodasse, in epistola ad Marcellam ad corporalem migrationem.

Addit Iunius: *Ioannem de futura conditione Romæ adfirmat Bellarminus agere; hic negat.* Vbi negat? Nam eo loco, quem tu vellicas, nil aliud dicit Bellarminus, præter hoc: *Quibus verbis docet* (Hieronymus) *non contra Ecclesiam Romanam, sed contra gentilitatem Romanam Ioannem esse locutum.* An his verbis affirmat Bellarminus, Ioannem nil agere de futura conditione Romæ?

Ait Iunius. *Põst adfert* (Hieronymus) *signa conditionem illam futuram præcedentia; hic* (Bellarminus) *præterfilit.* Quid opus erat totum Hieronymi locum exscribere; cum ex Hieronymo certum sit & exploratum, Ioannem nõ loqui de Romana Ecclesia; sed de Romana urbe Ethnica, neque Hieronymus vnquã somniauerit, tantum abest, ut scripserit, Ecclesiam Romanam vel esse vel fore habitationem Dæmonum, de quibus ea, fidelibus quantocumque exeundum esset? Verum quidem est, Hieronymum in epist. ad Marcellam, ea, quæ Ioannes de Ethnica Roma dixit, accommodare etiam ad Romanam urbem, qualis erat suo tempore, quando ethnicismus prope totus erat extinctus; sed hoc fecit non in sensu proprio, sed accommodatitios & Romanam urbem propter incolarum frequentiam & varietatem; & propter vitia quæ frequentem variarum nationum concursum, opesque; ac diuitias amplas comitari solent, Babylonem Apocalypsicam esse dixit: eo fermè modo, quo hodie viri religiosi Christianos monere solent, ut mundo relicto, vitam suam Deo in religioso statu consecrent; & ex Babylone, tanquam ex Dæmonum, omniumque; flagitiorum domicilio, fugiant, sequi;

in tutum religionis portum recipiant; illud item non raro ingeminantes; *exite de ea popule meus; & ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius, ne accipiatu.* Num ideo, quando mundus, etiam is, qui Christi nomen profitetur; Babylon appellatur, & illis elogiis exornatur, quibus Ioannes in Apocalypsi Romam Ethnicam exornat; aliquid de Christianæ religionis, aut Ecclesiæ dignitate detrahitur, aut ipsa Ecclesia & professio Christiana Babylonis nomine dehonestatur? Par ratio in proposito. Quia enim sciebat S. Hieronymus, in tanta hominum frequentia, in tanta pompa, opulentia & luxu, in tanta interpellatorum multitudine, arduum esse; Deo penitus se tradere & addicere: hortari non destitit Marcellam, ut Hierosolimam migraret, relicta Roma, adductis ad persuasionem iis, quæ Ioannes propriè de Roma Ethnica dixerat & scripserat; accommodatisque; ad Romam, qualis erat illo tempore; erat enim, ut magis urbibus contingere solet, irrequieta, variarum nationum accursu & discursu turbida & turbulenta; moribus ob luxum & opes, apud multos & in multis laxa & dissoluta. Quod indicat D. Hieronymus verbis illis: *ipsa ambitio, potentia, magnitudo urbis, videri & videre, saluari & salutare, laudare, & detrabere, vel audire: vel proloqui, & tantam frequentiam hominum saltem inuitum videre, &c.*

Secundum Bellarmini argumentum est tale: certum est Romæ fuisse Christianos, & quidem multos, antequam Paulus eo veniret. Quæritur ergo: Quis istos ad Christi sacra reduxerit, si non Apostolus Petrus, qui primus omnium Romanis prædicauit? Quod multis veterum testimoniis confirmat Bellarminus. Sutliuius calumniatur, hoc argumentum claudicare. Sibrandus, tam in ipsum esse, ut non possit in formam syllogisticam cogi. Danæus, esse fallaciam à non consequente. Ita omnia conuiciis in officina sectariorum perstreperunt. Meretur tamè gratias Sibrandus, quod hoc argumentum non redegit in informem suam & deformem formam syllogisticam. Saltem vno monstro minus liber eius continet. At si Petrus Romanis Euangelium primus nõ annunciauit, quæ ergo primus id fecit? Respondet Iunius & Vitackerus, id fecisse aliquem seruum Dei, qui nobis sit anonymus. Sutliuius, itemque; Vitackerus dicunt: *Multos ante Paulum fuisse Romæ Christi discipulos, à quibus Romanos conuersos fuisse probabile sit.* Qui nam illi? Ede & edic nomina. Paulus in epistola ad Romanos salutat Aquilam, Andronicum, alios, inquit Sutliuius. Nota narras. Sed quis hos ipsos ad Christianam fidem traduxit? Aut vnde probas; primos Romanos non à Petro, sed ab his fuisse ad fidem conuersos; si aliqui ex illis, quos Paulus salutat, sunt ex discipulorum Christi numero, qui fidem in Iudæa receperunt?

Ait Iunius. *Fuisse Romanos & Iudæos & proselytos Hierosolimam solemnè illo Pentecostes die Act. 2. eosque; Christo nomen dedisse; quos ab eo tempore non sit credibile fuisse ortos, cum Romam ad suos reuertissent.* Tria millia ad Petri primam concionem Christo nomen dedisse,

scribit S. Lucas. Ex his Romanos Iudzos vel pro-

selytos fuisse, non dicit S. Lucas, quia fieri potest
 ut ex Romanis nullus planè concionem Petri ad
 mentem & assensum salutarè admitteret. Facia-
 mus tamen admisisse. Nū ideo sequitur, eos Ro-
 mæ alios ad fidè conuertisse, ante Petri aduentū?

Obiiciunt Sutliuius & Iunius: *Obstantem in re-*
cognitionibus, & Dorothæum in synopsi scribere. Barnabæ
primum omnium Romanæ prædicationis. Respondet Bel-
 larminus, recognitiones Clementis esse apocry-
 phas: & synopsis illa scæterè narrationibus con-
 fictis. Valde stomachatur Sutliuius, Danaus &
 Sibrandus ob hoc responsum tantum tamè certum
 sit recognitiones semper in Ecclesia Dei apocry-
 phis annuuntatas esse; & historicos errores in illa
 synopsis tam sint perspicui, ut nulla ratione excu-
 sari queant. Illa adæquissimè prædiant integros
 Patrum commentarios, & hæcenus ab omnibus
 probatos; & quidquid in veterum improbrationi-
 bus illis nõ aridet, id obellectis suis confodiunt.
 & Bellarminus capitali crimine ob reiectas Re-
 cognitiones & Dorothæanam synopsis se obstringit.
 Cuius occasione faruom huac syllogismum ar-
 chiteclatur Sibrandus: *Qui quædam vana habet, eius*
authoritas pro principio Christianorum dogmatū allegari
non potest. Sed Clementis & Dorothæi habent quædam va-
na. Ergo autoritas pro principio Christianorum
dogmatum allegari non potest. Si istud falsior est vera. It-
quit Galu. ista, ut rector est, est nullum a omnino a
disputatione in dicitur: omnes vbi disputatio per riu ex
suppositio in pueri in dicitur: & oia pariter inquisi peccata
vunt: id est, hæc falsa vbi quæ dogmatū affertur, in-
struit. Sibrandus antiquum obtinet. Mentitur &
causam latere in grege. Nam nihil habet sigio Bellar-
minus de primis in Christianorum dogmatum.
 Nõ dicit, aliter Patris autoritas pro prin-
 cipio Christianorum dogmatum allegari posse;
 hoc videlicet sensu, quasi ipse solus vel illius Pa-
 tris autoritas sit Christianorum dogmatū prin-
 cipium. Nõ dicit Bellarminus, *Primum fuisse Romanæ*
 esse principium Christianorum dogmatū: quia
 iam cap. 1. apertè confessus est, Petri posse esse, vel
 fuisse Romanum Pontificem, & Papam eius suc-
 cessorem; licet Romam Petrus nunquã vidisset.

Mentitur Sibrandus; hæc caput: *Petrus fuisse*
 Romæ obtrudi à Bellarmino, tanquã pro Christiano
 dogmate; hoc est, pro articulo fidei. Nihil horum Bel-
 larminus: Omnia hæc commenta sunt Sibrandi-
 ca. Ut & illud; *Auctoritas, qui aliqua vana vel aliquid*
vani complectitur, non posse allegari. Imò potest; sed
 qua verus, vel probabilis; non quæ vana & fide
 indignus.

Ait Bellarminus: nullum fuisse autem prædi-
 care gentilibus antequam Petrus cœlesti visione
 admoneretur Act. 10. & 11. ab illo autem tempore
 Barnabam semper mansisse cum Paulo, vsque ad
 peractum Concilium Hierosolymitanū, &c. Oc-
 clamat Sutliuius, *hoc nullam mereri fidem: Christum*
enim ad Patrem ascendentem Apostolis diserte præcepisse,
ut gentibus omnibus Euangelium prædicarent. Qui autem

Christi mandato munitus non se tutū putaret? Respon-
 deo, rem ita se habere, ut dicit Bellarminus, patet
 ex disceptatione & contentione excitata contra
 Petrum Act. 11. *ed quod introisset ad viros preputium*
habentes: & manducasset cū illis. Et illi etiam, qui dispersi
fuerant à tribulatione, que facta fuerat sub Stephano, per-
ambulauerunt vsq; Phœnicem & Cyprum & Antiochiam,
nemini loquentes verbum, nisi solū Iudæis, ut in eodem
 c. 11. Act. refertur. Itaq; præceptum illud de Euan-
 gelio vniuersis gentibus annuuciando, non sta-
 tim impleri debuit; sed vbi Iudæi hac tã gratia
 & cœlesti visitatione sese reddidissent indignos.
 Hinc Paulus & Barnabas dixerunt Iudæis Act. 13.
Vobis oportebat primò loqui verbum Dni, sed quoniam
repellistis illud, & indignos vos indicatū eterne vite; ecce
conuertimur ad gentes: sic enim præcepit nobis Dominus.
 Sub Tiberio Romæ fuisse Christianos; idq; com-
 pertum haberi ex Suetonio, Sutliuium & Vi-
 tackerianum est mendacium, ut ostendit Bel-
 larminus. Non magis id colligitur ex Tertulliano,
 ut idem Bellarminus demonstrat. Nam quod se-
 natus noluit Christum in Decretum quædam re-
 ceipere; quod prius à populis exoptatus fuisset coli,
 quàm senatus eade re decretum edidisset, non
 ideo sequitur, eum etiam sub Tiberio Romæ fuis-
 se cultum.

Oggannus Sutliuius. Tertullianū dicere: *Chri-*
stum ubique fuisse talum ergo & Romæ. Ex hacne illud
 ubiq; apud Tertullianum, an de tuo id inferristi?
 Quæ ubiq; talis similis es, Sutliui? Quomodo ac-
 ciipiendum sit decretum senatus de Christianis
 abbe pellendis, docet Bellarminus, nec Sutliuius
 quidquam contra adfert, nisi Battologias. Obi-
 cit. *Tiberio Imperante penetravit religio Christiana in*
Britanniam, teste Gilda, de Britannia excidio, ergo & Ro-
manam. Hæc iterum Sutliuius; nil aliud est, quàm
 Sutliuius; non enim dicit Gildas, in Britanniam
 tempore Tiberij, venisse religionem Christianã;
 sed tempore Tiberij Christum presulgidam sui
 motu & radio doctrinæ suæ vniuerso orbi ostendisse;
 non quòd tunc ad vniuersum orbem radij illi ma-
 nauerint, sed quia ad vniuersum orbem, tempo-
 ris progressionem, manaturi erant.

Probat Bellarminus Patrum testimoniis Pe-
 trum fuisse Romæ. Primus est Irenæus, qui dicit,
 Ecclesiam Romanam à Petro & Paulo fundatam.
 Respondet Sibrandus. *Hæc autoritas aduersarium*
non iuuat: sequeretur enim, Petrum & Paulū esse funda-
tores Romanæ Ecclesiæ; sed Ecclesia Romana fuit fundata
priusquam Paulus ad eos scriberet, vel ad eos veniret; er-
gh vel falsum est, quòd dicit, Paulum fundasse Romanam
Ecclesiam, vel fundare non est primam Ecclesia funda-
mentum iacere, sed Ecclesiam iam fundatam struere, id
est, eam augere & confirmare. Respondeo, non tan-
 tum illum, qui prima fundamenta iacit, sed &
 illum, qui ad primitus iacta fundamenta insigne
 & commemorabile incrementum addit, rectè
 dici fundatorē; ut habet etiam communis loquen-
 tium vsus, in templorum, collegiorum, & pio-
 rum domiciliorum foundationibus, vbi sæpe

duos

duos vel plures fundatores, etiam post primum, A nominari & celebrari audimus. Quid mirum igitur, si idem & hic fiat? præsertim cum postea Petrus & Paulus, collatis operis, Romanam Ecclesiam mirificè amplificariint, licet Petrus primus in fundamento illius Ecclesiæ ponendo laborare incepisset.

Dicit Bellarminus ex Irenæo; Petrum & Paulum fundasse Romanam Ecclesiam; sed addit primo Petrum; postea Petrum & Paulum id fecisse. Sutliuius mentitur; *Bellarminum hoc ita referre, quasi omnia sint Irenæi verba.* Quod falsissimum est; nam posteriora illa addidit Bellarminus, ut Irenæi mentem explicaret.

Secundum locum tenet Eusebius, qui lib. 2. cap. 14. de Petro dicit; *eum salutari prædicationis verbo, primum in urbe Roma, Euangelij sui clauibus ianuam regni cælestis aperuisse.* Sibrandus: *Hoc verbum PRIMVS non est apud Eusebium.* Vociferatur & Sutliuius Bellarminum peruersè ex Græco vertisse Eusebium, imò deprauasse: addit insuper: *mentiri lebnfitam;* ut petulantem Bezzæ calumniatorem facile agnoscere possis. Sed nil est, quòd nos hæc Særiorum conuicia terreant. Inspiciant versionem Ruffinianam Eusebij, & si vocabulum PRIMVS non repererint, tum Bellarmino diem dicant. Et quamuis in Græco textu non sit dictio *πρῶτος*, omnes tamen eius syllabæ ita comparatæ sunt, ut tantùm non clament, vocabulū hoc subintelligi debere; & Petrum *primum* fuisse, qui ex oriente in occidentem salutarem Christianæ doctrinæ thesaurum detulerit. nam *πρῶτος πολυμίχτων ἀποστολῶν τῆ γεντῆ φωνὴ ἐξ ἀνατολῶν τοῖς κατὰ δύσιν ἐκβριζόν, πρῶτος ἀποστολῆς ἀνεπίγνωτος ἐκ τοῦ ὀριαντοῦ ἐκ τοῦ ὀριαντοῦ ἐκ τοῦ ὀριαντοῦ* *merces intelligibilis luminis ex oriente ius, qui in occidente habitabat, attulit.* nimirum, ut rem nouam, & antea non possessam: Nam si occidens antea hanc doctrinam susceperat; non erat cur Petrum tantopere prædicaret ob cælestem doctrinam in occidentem important.

Addit Sutliuius: *Eusebium nil, præter auditum, loqui.* Mirum, ni ab eo exigas, ut visa narret. An nulli fidem habes, nisi qui à se visa in literas refert? Simili cauillatione eludere conatur tam iste, quàm Sibrandus aliorum Patrum testimonia; nominatim Irenæi: quem aiunt scripsisse, *quæ ex fama acceperis.* Sed ex fama vera; & ex traditione certa. Vnde isti sua accipiunt, quæ contra vetustissimos auctores deblaterant? An non ex fama in hæreticorum conuentibus sparsa, eaq; longè mendacissima?

Ad Arnobium respōdet Sutliuius, eum non dicere, *Petrum Romæ primum Euangelium prædicasse.* Sed Calvinianus iste attendere debebat, Bellarminum etiam hoc in isto capite efficere velle; Petrum Romæ fuisse. Id quod disertissimè affirmat Arnobius. Addit Sutliuius; *Arnobium non alia narrare, quàm quæ ab aliis acceperit.* Quid tum? An non fatius narrare vera ab aliis accepta, quod facit Arnobius; quàm mendacia à Calvinistis accepta, quod facit Sutliuius?

Ad Epiphānij testimonium eodem modo respondet Sutliuius: nimirum, *hinc non probari Petrum fuisse primum, qui Romæ Euangelium prædicarit.* Quasi hoc Bellarmino ex professo probandum fuerit, non potius illud, quod titulus capituli præsert, *Petrum fuisse Romæ.* Quod ex S. Epiphānij testimonio manifestissimū relinquitur. Sibrandus tanti Patris testimonium relicto: hæc solū de causa, quòd Epiphānius dicat; Petrum & Paulum fuisse p̄imos, qui Romæ fidem Christianam annūciarint: Hoc, inquit Savvbrandus, *de Paulo verum non est: nam multi fuerunt Christiani Romæ, priusquam Paulus eò veniret.* Non vidit insulsus Calvinista, Paulum, tanquam primum annumerari primo, nempe S. Petro, propter excellētiam tum Pauli, tum opetis & operæ præstantiam, quam ad exædificationem Ecclesiæ Romanæ contulit. Quòd Sutliuius dicit: *Epiphānium de Petro veterem traditionem literis proderet;* nobis non officit; nam si, *Petrum Romæ primum prædicasse;* vetus traditio etat iam tempore B. Epiphānij, eò certiores sumus hanc traditionem ab omni falsitate remotam esse; cum qui propius à temporibus Apostolicis aberant, longè certius & melius hanc rem scire potuerint, quàm illi, qui nuper ex lacu Lemanno infausto fidere exstiterunt.

Epiphānium sequuntur S. Chrysoſtomus & Orosius; qui Petrum Romæ fuisse disertis verbis asserunt. Occidit Sutliuius, ex suo Savvbrando. Chrysoſtomum non dicere, *Petrum fuisse primum, qui Romæ prædicauerit.* At dicit Petrum Romæ fuisse. Hoc nobis satis est. Inspice titulum huius capituli. Plus non cupit Bellarminus hoc capite uincere.

Ad testimonium S. Leonis respondet Sutliuius, eum dicere, *Petrum fuisse destinatum ad arcem Romani imperij;* sed nullos huius destinationis testes producere. Quos cupis, ut producat testes? Num Bezzæ, Calvinum, Zvinglium, Lutherum? Mirum, ni isti à testibus incipiant exigere testes contra omnem iudicij formam. De tempore, quo Petrus Romam venit, hic non queritur, ut mētatur Sutliuius; sed infra suo loco queretur.

Theodosij Imp. auctoritatem à Bellarmino productam, sic eludit petulans calumniator Bezzæ: eum non dicere, Petrum fuisse *primum, vel summum, vel medium, & vtrum de scripto an aliter Romanos docuerit.* Quid est cauillari, vel potius sycophantari, si hoc non est? Nam Imperator haud aliter intellexit Romanos à Petro institutos esse, quàm præsentem à præsentem; quod ipsomet Sutliuius fatente, traditio vetus habebat: nam per scripta non magis instituit Romanos, quàm vniuersum orbem, cum nullam epistolam nominatim & speciatim ad Romanos dederit. Itaq; doctrinam fidei Apostolus Petrus Romanis coram, viua voce, & ut S. Ioannes in sua epistola loquitur, *ore ad os* tradidit; & per consequens, illis præsentem fuisse oportet.

Adducit Bellarminus etiã Sibyllæ Erythreæ oraculum quo prædixit, Deum Romanam urbem sibi subiecturum non in gladio, sed in hamo piscatoris. Respondet Sutliuius, *non solum Petrum, fuisse piscatorem hominum, sed & alios, nec solum ex piscatorum numero ad Apostolatam venisse.* Est hoc quidem ita; sed tamen ut vaticinium Sibyllinum de alio potius, quàm de Petro accipiamus, causæ nihil est, imò cur de Petro accipiamus, causæ multum est; accedente nimirum ad Sibyllæ testimonium totius antiquitatis consensu, & veterum assertione, quæ nobis, commentarij instar, versus Sibyllæ declarat, nec solus Antoninus, hoc Sibyllinum testimonium adducit. Quare frustra est Sutliuius, cum, Antonini contemptu, Sibyllinæ auctoritatis vim eleuare studet.

Tertium argumentum sumit Bellarminus ex historia de Euangelio Marci. Scribunt enim constanter grauissimè Auctores, Marcum Romæ scripsisse Euangelium, prout ibidem Petrum prædicantem audierat; citatque Eusebium id ex Papiæ & Clemente Alexandrino asserentem. Item Irenæum, Hieronymum, Damasum, Isidorum, Adonem: *Hoc loco, inquit petulans calumniator Beza, facit Bellarminus, quod Monachum & Iebusitam decet, incerta enim certis admiscet, & audacter mentitur.* (Sutliuius, puta) *Non enim ita erat Marcus Petri discipulus, quin Pauli etiam similiter esset, vt ex Act. 12. & 2. Timoth. 4. probatur.* Bellarminus hoc loco aliud non dicit, quàm Marcum fuisse discipulum Petri. Vtrum discipulus quoque Pauli fuerit, nec ait, nec negat; quia nullum verbum hac de re dicit. *At Sutliuius id affirmat.* Sed vt ei fidem habeamus, necesse erit vt demonstret nobis duo: primum est, Marcum illum, de quo Act. 12. & 13. esse vnum & eundem cum illo Marco, de quo Paulus ad Colossenses, *salutat vos Aristarchus, concaptiuus meus, & Marcus consobrinus Barnabe.* Et ad Philemonem; *salutat te Marcus, Aristarchus.* & 2. Tim. 4. *Marcum assume.* At Sutliuius arduum nõ erit ex Annalibus Illustris. Cardinalis Baronij anno Christi XLV. hunc nodum dissoluere; & ad quæstionem istam affirmatiuum responsum dare, prout facit celeberrimus Ecclesiasticæ historiæ conditor Baronius. At hoc nodo dissoluto restat longè difficilior: vtum iste Marcus sit vnus & idem cum Marco, scriptore Euangelij, quod in Ecclesia nomine Marci legitur. Et esse hos duos Marcos distinctos & planè diuersos perspicuè ostendit loc. cit. Baronij; & Lorinus noster in c. 12. Act. & ipsemet hic Bellarminus, quorum rationes cum Sutliuius labefactauerit; tum redeat, & nugas suas iterum venum exponat. VVitackerus rem paucis tranfigit. Omnes Marcos in vnum conflat. iuxta illud. *Quod potest fieri per pauciora, non debet fieri per plura.*

Pergit Sutliuius: *Non dicit Eusebius, Marcum aut Petrum Romæ audiuisset, aut ibi Euangelium scripsisse; sed Romanorum rogatu scripsisse.* Calumniatur Sutliuius. Lege cap. 15. lib. 2. hist. Ecclesiast. ex versione

A Ruffini, & euidenter intelliges; Eusebium nil aliud velle, quàm quòd ei Bellarminus tribuit. Audi verba Eusebij. *Sermo veritatis & lucis, qui per Petrum predicabatur (vbi, nisi Romæ, quo Petrum venisse Euangelicæ lucis inferendæ gratia, immediatè antea exposuerat Eusebius) vniuersorum (Romanorum) mentes placido illustrauit auditu, &c. Vnde neque auditio eius sola sufficit, sed Marcum discipulum eius omnibus precibus exorarunt.* (vbi exorarunt, nisi Romæ? qua in vrbe morabatur Marcus cum suo Magistro:) *vti, ea, quæ ille verbo predicabat, ad perpetuam eorum commonitionem habendam, scriptura traderet, &c. Nec prius ab obsecrando desistunt, quàm quæ orauerant, impetrarent. Et hæc fuit causa scribendi, quod secundum Marcum dicitur Euangelium.* Et vbi, nisi Romæ;

B desiderio Romanorum Marcus satisfacit? Sciicet Tusculum aut Tibur secesserat, & ex vrbe tumultus vitandi causa recesserat. Nec aliud ex Græco textu, aliisue Eusebianis translationibus colligitur.

Nec dum cauillandi finis. Eandem, quam semel ingressus est, viam tenet ac terit. *Hieronymus non dicit Marcum audiuisset Romæ Petrum concionantem.* Verbis totidem id non dicit; sed sensu & re ipsa id dicit; quia idem quod Eusebius, imò & ex Eusebio, dicit; de quæ Petro Romæ commorante & discipulo eius Marco ibidem degente; & Euangelium, Romanorum rogatu, conscribente; agit. Idem prorsus, Damasus, Isidorus, Ado; & tamen Calvinista mentiri audet, *istor non habere, quæ Bellarminus dicit.* Et honoris causa adiungit cõuicium; *eos obsolescas fabulas narrare.* Quid aliud exspectaremus à fabulatore Sutliuio? qui de Tertulliano *Nihil scripsit lib. 4. contra Marcionem, vnde Petrum vel Romæ fuisse intelligamus, tantum abest, vt Petrum Romæ concionantem à Marco auditum dicat.* Num hoc Tertullianum scripsisse Bellarminus affirmat? Quæso, pudeat te tandem tuæ vanitatis & impudentiæ vel paululum. Certè Bellarminus ex Tertulliano li. 4. contra Marcionem, nil aliud euincere voluit, quàm Marci Euangelium Petro adscribi, eò quòd Marcus, Petri Interpres ac discipulus fuerit. An non asserit hoc Tertullianus lib. 4. cap. 5?

D Ex errato Typographico in citatione Irenæi struit Sutliuius hanc calumniam. *Irenæum lib. 2. cap. 1. nec Petri nec Marci meminisse.* Atqui si inspexisses cap. 1. lib. 3. & Marci & Petri mentionem inuenisses: & expressè hoc Petrum; & Paulum Romæ Euangelizasse & Ecclesiam fundasse. Fuit igitur Petrus Romæ, Irenæi testimonio; quod tu præfraçtè & inuerecundè abnuis.

Obiicit Sutliuius: *Historia, quam Eusebius, & alij referunt, documento est, Petrum non fuisse Romæ eo tempore; nam si Petrum Romæ presentem audire potuissent, quorsum attinuit Marcum rogare, vt quæ ipse à Petro audiuisset, scriberet? Si magistri adeundi copia erat, quid illi ministrum eius adirent? Causa rogandi fuit, vt perpetuam eorum, quæ Petrus prædicauerat, commonitionem haberent, quæ domi forisq; in huiuscemodi verbis*

meditationibus permanens, ut ait Eusebius. Nam doctrina solummodo audita, facile in obliuionem venit: Scripta, repeti, relegi, & in memoriam reduci, & ab interitu vindicari potest. A discipulo potius quam ab ipso Petro eos scriptio- nem postulasse, non mirum, utpote, qui vident, Petrum negotiis magis arduis distentum, quam ut hoc obsequium ab illo decenter postulare possent.

Iunius notat, Irenæum affirmare, Euangeli- um demum à Marco cōscriptum post excessum, hoc est, post Martyrium, Petri & Pauli. Et hoc meli- us Irenæum, qui orientem & occidentem viderit, nouisse potuisse, quam Papiam aut Clementem, qui ex longinquo solum auditu perceperant. Respondeo, non satis li- quere; num verba illa; *Post excessum*: sint ab Ire- næi manu; an ab alia. Nec defunt causæ dubi- tandi; ut videre est in Notationibus Feuarden- tij ad illud Irenæi caput. Et ut germana verba es- sent, in hoc tamen cardo non vertitur; utrū Mar- cus, Petro superstitite, an iam vita functo, Euan- gelium litteris consignarit; sed num Petrus ali- quando Romæ fuerit. Fuisse, manifestè affirmat Irenæus.

Quartò, Petrum fuisse Romæ probat Bellar- minus ex celebri cōflictu Petri cum Simone Ma- go. Respondet Sutliuius, *multa etiam de Paulo & Thecla. & aliis Apostolis & sanctis narrari fabulosa, quibus nemo necessarîo teneatur credere.* At tu nondum probasti, neque etiam vnquam probaturus es, hanc de Petro & Simone Mago historiam, esse similem narratiunculis de Paulo & Thecla; nam graui- simorum & antiquissimorum Auctorum aucto- ritate nititur, ut docet Bellarminus libro supe- riore cap. 23. quos omnes hanc historiam ex so- lo Recognitionū libro, *fabularum plenissimo*, sum- pisse, ut dicit Sutliuius; mendacium Caluina- num est. *At omnes narrant audita, nullus visa.* Quid si visa narrarent? Num fidem haberes? Vix cre- do. *Quis credat testibus de auditu deponentibus?* Pleris- que ergo Historicis fidem adimas oportet; quia plerique audita non visa in litteras retulerunt. Etiam ipsum S. Lucam cum sua Euangelica hi- storia hinc facessere iubebis; quia non scripsit, quæ vidit; sed quæ ab aliis audiuit. Num tu, cō- tra hanc & alias Historias declamitans, visa an audita nobis decantas? Num vidisti, *Petrum non fuisse Romæ?* Num vidisti, *Simonem Magum à Petro Romæ non fuisse superatum.* An non audita tantum tuis apponis, & apud tuos deponis? & quidem nuper tantum audita, à nuperis sectariis. Et ta- men, fidem & assensum à nobis postulas? Quo iure? Quis credat testi de auditu deponenti? Agno- scis, opinor, tua verba. VVitackerus hoc argu- mentum omisit. Laudo consilium. Vtinam plura omisisset. Minus logodæda- lia, non minus veritatis ha- beremus.

CAPVT III

S. Petrum Romæ esse mortuum.

I Romæ mortuus est; utique eum Romæ fuisse oportet. Mortuum esse Romæ testantur I. eorum sepulchra. Occidit Iunius. *Esse argumentum à cō- sequente non necessario, nam neq; necesse esse ibi mortuum esse hominem, vbi sepultus est, neq; ibi, vbi dicitur, sepultum esse.* Hanc obiectionem repulit Bellarminus pri- mis statim verbis. Nam si Romæ Petrus & Pau- lus mortui non sunt, quis eorum corpora Romæ detulit? Vnde, quando, & quibus testibus detu- lit? Itaque licet fieri possit, & re ipsa itidem sape fiat, ut ibi sit alicuius sepulchrū, vbi non est mor- tuus; constare tamen solet; vbi sit mortuus, & vnde translatus; & quando; & quibus auctori- bus & testibus. At nihil horum de Petro & Paulo constat; sed omnes, exceptis Nouatoribus, dis- sertè tradunt, Apostolos istos non tantum Romæ fuisse tumulatos, sed & in eadem vrbe pro Chri- sto interfectos. Ex quibus quoq; ad hænas suas responsum habent Sutliuius & Savvbrandus; qui hic de Reliquiis ex Admonitione Caluini de Re- liquiis petulantissimè scurratur. Nec modestior est Danæus, qui ait, *nullam esse hanc consecutionem, Petrus Romæ mortuus & sepultus est; ergo Romani Pon- tifices habent ius in vniuersam Ecclesiam.* Quis hanc cō- sequentiam formauit? Etiam VVirackerus variè hic tergiuerfatur & sycophantatur: *Omnia hæc ni- ri fide humana, se non valde negare, Petrum Romæ mor- tuum.* (negat ergo, sed, non valde.) Non sequi: *Petrus Romæ mortuus est; ergo fuit Vicarius Christi;* mul- toq; minus; *ergo iam Papa est Vicarius Christi.* O im- postorem. Quasi Bellarminus aliud hoc capite agat, quam Petrum Romæ esse mortuum. Plus hic probare non cupit. Quæ, præter hoc, Hære- tici assuunt; fraudes sunt & imposturæ.

Citat Bellarminus Eusebium lib. 2. cap. 23. vbi scribit, Petrum & Paulum Romæ Martyrio fun- ctos ibidemque insignia & splendidissima eo- rum monumeta existare. Sutliuius nominat Bel- larminum, *salgarum;* non enim quidquæ de *splendi- didissimis monumentis Eusebium dicere*: Desiderat quoque fidem eius Iunius. *Splendida monumenta,* inquit, *splendida fabula:* At si isti versionem Ruffi- ni consulissent, verbatim reperissent, quæ Bel- larminus adducit; Solet enim plerumq; transla- tione Ruffiniana uti. Nec Græca aduersantur. *καὶ οὐκ ἔτι τι πλεῖστον ἐν τῷ περὶ τῶν παλαιοῦν διδόντων κειμήλιον ἐπὶ τῶν αὐτοῦ κοιμητηρίων ἐστίν.* Quæ sic red- didit Christophorus. *Quin etiam insignis ac res- pectata Petri & Pauli inscriptio, quæ in cæmeteriū Romæ ad hoc usq; tempus manet, huius rei gestæ fidem facit.* Vbi in- terpres *ἐστίν* accipit pro *inscriptione.* Iunius pro *allocutione, hoc est, oratione ad populum;* v. ait. In- eptè prorsus. Quis vnquam audiuit, *ἐστίν* Petri & Pauli, significare *concionē ad populum?* Aptius

& verius dixeris; inuocationem Petri & Pauli. Inuocabantur enim in cœmeteriis & cryptis duo isti Apostoli, tanquam præcipui Ecclesiæ patroni.

Ait Bellarminus; ante VViclephi sectã, semper fuisse creditum. B. Petrum Romę fuisse, & ibidem mortuum. Sutliuius & Iunius aiunt, *persuasionem istam fuisse falsam. Plebem credulam facile in huiusmodi errores induci.* At non sola plebs, sed omnes simpliciter tam indocti, quam docti hoc persuasum habuerunt. An credibile est tot ac tantos, id est, vniuersum Christianum orbem, fuisse deceptos, & non decipi Nouatores, quando brachia contra hunc tantum consensum tendunt?

Ait Bellarminus; Petrum crucifixum esse capite deorsum verso. Non sic *Eusebius, Hieronymus, Orosius*, inquit Iunius. De Hieronymo mentitur; nam in libro de viris illustribus ita scribit, *in Petro. A quo (Nerone) & affixus Cruci martyrio coronatus est, capite ad terram verso, & in sublime pedibus eleuatis, asserens se indignum, quod sic crucifigeretur vt Dominus suus.* Obstrepit Iunius, *proprie loquendo aliud esse ἀνασκολοπιδῆναι, insigi palo; quod Petro factum scribit Eusebius; aliud; σαρκοδῆναι.* Quis tam imperitus est, qui nesciat hæc duo plerunque ab Auctoribus pro vno eodemque mortis genere vsurpari? Et quis vnquam ex Christianorum numero existit; qui S. Petrum palo affixum & infixum crederet, eo modo, quo Turcæ hodie fontes solent plectere?

Ait Bellarminus, Petrum tandem post deuictum publicè Simonem Martyrio affectum. *Quomodo hoc?* quærit Iunius. *Nam Simon secundo anno aut tertio Claudij deuictus est. Petrus passus Neronis duodecimo, aut sequente.* Multa sumis pro concessis, quæ tamen probatione egent; vt Simonem Magum secundo aut tertio anno Claudij à S. Petro deuictum. Imò duodecimo Anno Neronis deuictus est, vt docebunt te accuratissimi Annales Baroniani. Ex quibus & hoc discas, Neronem ex deuicto Simone Mago, occasionem arripuisse, perimendi primarios duos Apostolos.

Romæ Petrum esse mortuum probat quoque Bellarminus ex Patribus. Sutliuius generatim ita mentitur. *Nonnulli pro Bellarmino nihil loquuntur. (Verum id esset, si tu non mentireris) Reliqui, quæ fama incerta acceperant, narrans.* (imò quæ fama certissima, & totius orbis Christiani consensu testatissima acceperant; litteris ad posteritatis memoriam commendarunt.) Mentitur iterum, Ignatium *in causa Bellarmini esse mutum.* Si tu hîc fuisses mutus, careremus mendacio, quod vaniloquentia tua effudit. Videat Lector Bellarminum, & iudicet, an S. Ignatius causæ Bellarmini nil momenti adferat.

Danzus clamat, *se & suos nil ladi hîc Patrum testimonij; oportuisse enim Patres hac ex vera quapiam historia confirmare, quæ de obitu Petri tradebant; non ex plebis incertis rumusculis colligere, quemadmodum fecerunt.* Fungi simus, si hæc sectariorum effugia &

A diuerticula cōtra tot præstantissimos Doctores & Patres admittamus. Quid immotū perstabit; si talibus cauillatiunculis tot Patrum consensionem & testificationem labefactari existimemus?

Sibrandus iterum accurrit cum illo suo sycophantico telo. *Quidquid dicit Ignatium hoc est verū,* Nil opus omnia vera esse, quæ dicit. Satis est in præsentem, verum esse, quod Petrum & Paulum Romæ Martyrio functos esse innuit.

Secundò profertur Dionysius Corinthius apud Eusebium lib. 2. cap. 25. vbi, præter cætera, dicit: *Ambo in hac vrbe simul docentes, vtiam Martyrio pariter, vno eodemq; tempore coronati sunt.* Sutliuius. *Plures aliter sentiunt.* Non quærimus, quid alij sentiant, sed quid sentiat Dionysius Corinthius de loco Martyrij S. Petri. An non apertè sentit, Petrum Romæ esse passum? Nam vtum simul cum Petro, vnoq; & eodem die Paulus Martyrio coronatus fuerit; nihil ad propositam quæstionem facit. Sufficit nobis, Petrum Romæ mortuū, testimonio huius Dionysij. Quanquā mendacium est, *Plures aliter sentire;* hoc est, diuersis diebus & annis passos esse asserere; vt intelliges ex iis, quæ scribit Baronius ad Annum Domini LXVIII. Mendacium etiam Sutliuium est *Romanam Ecclesiam natalitia Petri & Pauli alio atq; alio die celebrare.* Hoc mendacium refellitur oratione illa, qua Ecclesia in festo Petri & Pauli vtitur: *Deum, qui hodiernam diem Apostolorum tuorum Petri & Pauli Martyrio consecrasti, &c.*

C Non minus impudens est hoc loco Sibrandus. Negat Dionysium dicere, *Romæ Petrum esse mortuum.* Clamat, Bellarminum, *Dionysij verba deprauasse; & quæ profert, non esse Dionysij, sed Eusebii.* Lector inspiciat versionem Eusebianam Ruffini, & omnis clamor in fumum abibit.

Tertius testis est Caius apud Eusebium, qui ait, Romæ exstare trophæa Martyrij Apostolorū Petri & Pauli. Vociferatur Sutliuius, *Bellarmino ingentem laborem suscipiendum fore, si velit ostendere, omnia Martyrum, quæ ostenduntur, monumenta esse vera.* Hoc hîc nō agitur, sed quid Caius senserit de loco Martyrij Petri & Pauli. Sibrandus intonat, *non Petrum, nec Paulum à Caio nominari.* At iis notis describuntur, vt stipitem esse oporteat, qui eum de Petro & Paulo loqui non videat. Mentitur deinde Sibrandus, Eusebium dicere; *hunc Caium post Zepherinum Romanum Episcopum factum esse. At Damasum & Platinam non Caium, sed Calixtum post Zepherinum numerare.* Eusebius nil aliud dicit, quam Caium vixisse temporibus Zepherini Episcopi Romani.

Quarto loco ponitur Egesippus. Sibrandus clamat, *libros eius esse supposititios: Ex supposititiis nihil probari posse.* Vt non sint libri de Excidio Hierosolymitano veteris illius Egesippi, at sunt alterius iunioris, qui tempore Cōstantini vixit. Nec tam liquet hos commentarios non esse antiqui illius Egesippi, quàm media nocte solem non lucere. Nam quod *Constantinopoleos* meminit; quid re-

fert?

fert? An hoc & id genus alia non potuerunt inferi & affui à posteriore aliqua manu?

Egesippum sequitur Origenes, inquit Sibrandus. Mentitur. Nam Bellarminus Eusebium & Theodoretum interponit quos iste præteruolat. Quid Origenes? *Petrus ad vltimum in vrbe Roma commoratus; ibi & crucifixus est, deorsum capite demerso, quod ipse ita fieri precatus est, &c. Qua si vera sunt*, inquit Sibrandus, *sequitur Petrum circa finē vitæ Romam venisse. Sed hoc non admittunt aduersarij*. Non agitur hic, quando Petrus Romam venerit; sed num Romæ mortuus fuerit. An non palam hoc affirmat Origenes? Ex cuius tamen verbis non colligitur, eum sub finem demum vitæ Romam venisse; quia Eusebius, vel potius Origenes apud Eusebium, non dicit: *sub finem vitæ*; sed, *ὅτι ἐπὶ τῆς ἐσχάτης ἡμετέρας ἀποστολῆς, qui tandem Romam constitutus, in euertem aëris est*; vel, si omnino hic de fine vitæ sermo esse quis contendat: sensus erit; qui ad finem vitæ prouectus, Romæque degens, crucifixus est. Sutilius paucis se expedit ab Egesippo, Origene, Eusebio, & omnibus aliis testibus: *Eos communem famam secutos esse*. At famam veram, & totius Christiani orbis consensione subnixam & corroboratam. Nos, inquit Sutilius, *certa & indubitata testimonia flagitamus*. Ea tamen lege, vt nulla habeantur certa, nisi quæ ex VVirtebergenfi aut Geneuensi officina sint deprompta.

Ex Latinis primus est Tertullianus; qui lib. de præscript. de Roma. *Vbi Petrus passioni Dominica adequatur*; vbi, *Paulus Ioannem exitu coronatur*. Vtrum, *falsum*, clamat Sibrandus. Iam ergo non cum Bellarmino, sed cum ipso Tertulliano digladiaris. Dic, cur falsum, quod Tertullianus asserit? *Quia Christus capite sursum verso suspensus est; Petrus vero pedibus sursum versis suspensus est*, vt volunt *Papistæ*. Si hæc est *Papistarum* sententia; *Papistæ* igitur fuisse oportet S. Hieronymum, Origenem, & totum Christianum mundum, qui hoc schemate Petrum in Crucem actum fuisse constanter asseuerant. Deinde, an ideo Petrus non est *ex æquatur passioni Dominica*, quia ipse capite deorsum, Christus sursum versus cruci affixus est? An ex quo non consistit in hoc, quod vterque sit crucifixus: licet situ & positu corporis dispari? An diuersitas situs & crucis quoque tollit ex æquationem supplicij, saltem generatim spectati?

Quod ad Paulum attinet, vide & ride stultitiam Sibrandicam. Vt falsitatis arguat, quod Tertullianus dicit; *Paulum Ioannem exitu fuisse coronatum*; sic fatuatur. *Paulum vltimo anno Neronis occisus est. Ioannes imperante Nerua occisus est. Vixit igitur, cum Paulus pateretur; ac proinde non rectè dicit Tertullianus, Paulum Ioannem exitu coronatum esse*. At Tertullianus loquitur de Ioanne Baptista; qui capite ab Herode plexus est: cuius exitu seu passione Paulus quoque coronatus est; quia & Paulus decollatus est. Iste insulsiſsimè de Ioanne Evangelista hoc interpretatur; quem & imperitè sub Nerua occisum dicit; cum inter omnes constet;

A Ioannem Evangelistam non finiſſe vitam Martyrio; Et ait sub Nerua interfectum, quem sub Traiano principe adhuc superstitem fuisse antiquorum testimoniis certo liquet.

Reliquas Latinorum auctoritates transilunt, Sibrandus & Sutilius; quod sint *quoque posteriores*. Non ergo sat antiquus istis Lactantius, non Ambrosius, non Hieronymus, non Augustinus, non Sulpicius, non Maximus, non Prudentius; non alij. Omnes postremis istis Nouatoribus *posteriores sunt*. nec audiendi, vt audiamus istos *postremissimos*, nudius tertius infelici sidere natos.

Post exposita testimonia eorum Patrum, qui primis quingentis annis floruerunt; retundit Bellarminus impudentiam Veleni; circa illam historiam Christi, *Venit Romam iterum crucifigi*. Iunius cum VVitackerq fert suppetias. Sed miseris, & commiseratione dignas, & de apparitionibus subtiliter disputare inceptat. Summa huc redit; *Christum ἀνταρραχόντος*, & in persona propria nunquam in terris apparuisse. Et ita spicula Bellarmini à Veleno non amolitur, sed idè prorsus, quod ipse Velenus, affirmat. Nec potest aliter, si fidelis Calvinista esse velit.

CAPVT IV.

Petrus Roma vsq; ad mortem Episcopum fuisse.

S VTLI VIVS à mendacio auspicatur; nempe, *Bellarminū probare velle, Petrum vsq; ad mortem fuisse Romanum Episcopum, vt probet, illum fuisse Romæ*. Non est hic finis Bellarmini. Iam probauit Petrum fuisse Romæ. Iam hoc tucit; nec sequetur etiam necessariò. *Petrus fuit Episcopus Romæ; ergo fuit Romæ*; vt ipse Bellarminus agnoscit; quandoquidem potest quis eius loci Episcopus esse; ad quem nunquam venerit. Instituit ergo Bellarminus in hoc capite illud probare, quod titulus præ se fert; quia probatio huius rei ad futuram de successore Petri contouersiam necessaria est.

Primum argumentum sumitur à dignitate Romanæ Ecclesiæ, quæ semper habita est prima & præcipua inter omnes alias. Cur hoc, nisi quia in ea princeps Apostolorum sedit? Respondet Sutilius; *id factū, quod Roma esset caput Imperij*. Sed hoc iam libro primo euersum est; vbi & de Concilio Chalcedonensi dictum. Respondet secundò, *Petrus fuisse totius mundi Episcopum, non alicuius particulari sedū*. Etiā hoc iam alibi expeditum est; nam & Romanæ particularis; & simul totius Ecclesiæ Episcopus vniuersalis fuit. Neque hæc duo sibi mutuo aduersantur.

Sibrandus hunc syllogismum non ex Bellarmini sensu, sed ex suo cerebro architectatur. *Qua Ecclesia semper omnium consensu prima, & præcipua omnium caterarum est habita, in ea Petrus fuit Episcopus. Sed Ecclesia Romana semper omnium consensu prima, & præcipua omnium Ecclesiarum est habita. Ergo Ecclesia Romana est ea,*

in qua Petrus fuit Episcopus. Mox in conuicia & mendacia se diffundit Sibrandus. Respondens, inquit, mirum esse aduersarij in argumentis excogitandis acumen. Ante disputauit Romanam Ecclesiam esse omnium primam; quia Petrus ibi fuit Episcopus. Nunc docet, Petrum fuisse Romanæ Ecclesie proprium Pastorem & Episcopum; quia Romana Ecclesia est omnium prima, & præcipua habita. Equidem rogandi essent Iesuitæ, ut nobis nouum organum cuderent. Aristotelis enim organum ad has subtilitates non sufficit. Hæc calumniator Calvinista. Nam quod libro primo Bellarminus docuit; hoc & nunc docet; nempe, Ecclesiam Romanam inter omnes primatum semper tenuisse; Et hoc aliam ob causam non accidisse, nisi quod Pastor eius fuerit S. Petrus, Apostolorum princeps; neque vnquam dixit; Petrum ideo Romanæ Ecclesie datum Episcopum, quod Romana Ecclesia prima esset; sed ideo primam esse dixit; quia Petrus Apostolorum primus eam fundauit, & ut Episcopus rexit. Itaque principatum non habuit nisi à Petro; neque vnquam Bellarmino in mentem venit dicere, propterea Petrum Ecclesie Romanæ fuisse præpositum, quod ea Ecclesia omnium præcipua esset.

Post syllogismum ineptum contexit Sibrandus has consequentias. *Petrus fuit Roma Episcopus; ergo Roma est omnium prima.* Hanc consecutionem amplectimur, ut & sequentem; si rectè intelligatur. *Roma est omnium prima; ergo Petrus fuit istic Episcopus.*

Danzus omnia per Fallacias suas conficit. Ait, primum argumentum Bellarmini esse Fallaciam à non causa seu à falsa causa pro vera substituta; nec potuisse fieri ut qui totius mundi esset Episcopus; particularis Romanus Episcopus esset. Perinde ac si diceret; fieri non potuisse, ut Augustus fuerit particularis Dominus Romæ, cum fuerit Dominus totius Romani Imperij. Conuicia transeo, quia nil nouum, si conuicietur Danzus.

Secundò idem inde probat Bellarminus; quia aduersarij dicere nequeunt, ubi Petrus sederit ab eo tempore, quo reliquit Antiochiam. Sibrandus hanc Bellarmini rationem ad istam formam redigit; *Aduersarij non possunt dicere ubi nam sederit Petrus ab eo tempore, quo Antiochiam reliquit. Ergo Petrus fuit Roma Episcopus vsq; ad mortem.* Ad hoc argumentum, inquit Calvinista, nil aliud dico, quam ut aduersarij cogitet, quibus sannis & scommatibus nos Iesuitæ essent excepturi, si talibus argumentis nostra dogmata adstrueremus. Meritò, Sibrande, omnibus sannis exciperis & exploderis, qui talia syllogismorum & consequentiarum monstra procudis, quibus informiora vix vlla sæcula tulerunt. Cur omittis; in quo totius rationis neruus consistit? Illud nimirum, si Petrus non fuit Episcopus Romæ, dicant Aduersarij, ubi, post relictam Antiochiam, Episcopus fuerit. Mox immensæ loquacitatis phlyariam & inanissimam Battologiam subiungit Sibrandus, quam absit, ut vllum, cui fauco, legere iubeam. Hostibus imprecor,

A vt legant, si maximum malum accipere velint. Vociferatur Sutliuius, *falsam sibi & suis à Bellarmino sententiam tribui: Petrum non fuisse alicuius loci particularis Episcopum; fuisse totius mundi vniuersalem Apostolum, nec vllius loci Episcopum; imò nec Episcopum.* Vnde ergo in Ecclesia Episcopi, si Petrus non fuit Episcopus? Nam si hic non fuit Episcopus, multò minus alij Apostoli. Quis ergo primus in Ecclesia Episcopus fuit? Quis primum Episcopum creauit?

Petrum Romæ vsque ad mortem fuisse Episcopum, probat Bellarminus testimonio & consensu omnium veterum, quibus ne Calvinum quidem refragari posse dicit, si constare sibi velit. *Quasi verò,* inquit Sibrandus, *statim credat Calvinus Petrum Romæ fuisse, qui de ea repugnare recusat.* Scilicet populus curat, quid Calvinus credat, aut non credat: Et veritas periclitabitur, nisi Calvinus assensum præbeat. Si Calvinus propter veterum consensionem pugnare non vult, Petrum fuisse Romæ; nec igitur pugnabit, Petrum Romæ fuisse Episcopum, cum iidem veteres hoc ipsum contestentur; Cumque Calvinus super hac repugnare cum quoquam nolit; Cur cum Bellarmino de hac quaestione pertinacissime digladiantur discipuli Calviniani, Sibrandus & Sutliuius?

Ad testimonia sanctorum Patrum nil aliud reponit Sibrandus, nisi suum illud sycophanticum argumentandi genus. *Quidquid dicit Eusebius id verum est. Quidquid dicit Epiphanius, id verum est.* Addit & hoc non absimile portentum. *Quicumque locus ab aliquo Patre vocatur Petri Cathedra, in eo fuit Petrus ad mortem Episcopus. Sed Roma vocatur Petri Cathedra. Ergo Roma est ille locus, in quo Petrus ad mortem Episcopum egit.* Syllogismus iste non est à Bellarmino constructus, sed à Sibrando malitiosissimè confictus. Ex cuius tota de Patrum auctoritate phlyaria, ne salis quidem micam expresseris, omnia vel ebrij, vel Hungarica febris occupati videntur deliria.

Primus testis est Irenæus lib. 3. cap. 3. qui in Catalogo Romanorum Episcoporum primo loco ponit Petrum & Paulum. Sutliuius vociferatur; *hoc esse mendacium; nam ita ab Irenæo rexi Romanorum Episcoporum Catalogum, ut Petrus & Paulus extra illum relinquuntur; primum enim esse Linum.* Iterum agnosco Sutliuium verè à Beza nominatum petulantem calumniatorem; id etiam hoc loco planum testatumque reddit; Nam Irenæus non dicit, primum Romanum Episcopum fuisse Linum, sed ita loquitur. *Fundantes igitur & instituentes beati Apostoli Ecclesiam, Lino Episcopatum administranda Ecclesia tradiderunt,* per successionem scilicet, quia in eorum locum successit. Quæro autem, in quo successerint Linus, & alij Petro? An non in Episcopatu? An non cap. 3. lib. 3. expresso egit Irenæus de successione Episcoporum ductis ab Apostolis, tanquam à prima sua origine? Et quia videbat longum esse ire per sin-

gulas Ecclesias, vel per singularum Ecclesiarum ab Apostolis successiones; Romanam delegit propter potentiorē, ut inquit, *principalitatem*. Et Episcoporum, qui eam rexerunt; seriem textit, repetito exordio, à Petro & Paulo; Nec extra catalogum Episcoporum relinquuntur ab Irenæo Petrus & Paulus; sed ut capita & fundamenta illius catalogi, primo loco pereensentur. Nec Linus aliter primus est, nisi ut primorum successor, seu primus à Petro. Quapropter magna Surtliuij vanitas est, cum tam apertum Irenæi testimonium suis nebulis, ne appareat, implicare conatur.

Et ex his in nebulam quoque dispergitur, Chamieri inaniloquentia; qui ex verbis Irenæi, etiam nolentibus nobis, persuadere conatur. S. Petrum non fuisse Episcopum Romanum: quia Irenæus dicit, Clementem post Petrum fuisse tertium Episcopum. Ergo exclusit Petrum à numero Episcoporum: nam si Petrus includeretur; Clemens non tertius; sed quartus foret, cum inter Petrum & ipsum intericiantur Linus & Cletus, seu, ut Irenæus appellat, Anacletus. Idem Irenæus dicit, Eleutherum fuisse duodecimum à Petro Romæ Episcopum. Ergo Petrus non pertinet ad hunc censum; aliis non duodecimus, sed decim tertius esset. Respondeo, hæc omnia friuola esse; nam ista loquendi formula denotat ordo & numerus primo institutori succedentium, ad quem ordinem & numerum primus institutor non pertinet, cum ipse nemini succedat, licet pertineat ad numerum & ordinem Episcoporum, si absolute considerentur.

Itaque cum Irenæus dixit; Clementem esse tertium; Eleutherum, duodecimum; Hyginum; octauum; non intelligit absolute Clementem fuisse tertium Romanum Episcopum, aut Hyginum octauum; sed cum hoc addito: *Post Petrum; siue, à Petro*. Ut ergo, si dicam; Augustus fuit primus à Julio Cæsare, seu post Cæsarem Imperator; Tiberius, secundus; Cæsarem nequaquam à numero Imperatorum, sed tantummodo à numero successorum excludo; ut & tunc: si ad imitationem Irenæi ita loquar: *Fundans igitur Iulius Cæsar & instituens Romanum Imperium; illud Augusto administrandum reliquit*: Sic & in proposito nostro apud Irenæum à numero Episcoporum Romanorum non excluditur Petrus; sed tantum à numero successorum; quem in sua computatione Irenæus sequitur. Est autem vanissima illa Chamieri observatio, *Eusebium quoties eum, à quo seriem incipit, non censet fuisse Episcopum: tum excludere à numero; quoties verò censet fuisse Episcopum; tum includere*. Nimirum, quod Chamierus vellet factum; id somniat esse factum.

Secundò profertur Tertullianus. Accusat Surtliuius Bellarminum corruptelæ: non enim dicere Tertullianum: *Ut primus ille Episcopus, aliquis ex Apostolis, vel Apostolicis viris fuerit; sed; ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis vel Apostolicis viris, &c.*

Auctorem habuerit. Immane crimen: cum sensus idem sit, siue hoc, siue illo modo Tertulliani verba proferas; hoc enim vult; Ecclesiarum sinceritatem explorandam esse ex Catalogo Episcoporum; ita ut si resolutio fiat, primus Episcopus inueniatur vel Apostolum, vel virum Apostolicum habuisse auctorem & antecessorem; hoc est, ut primus ille Episcopus, (non primus successione; sed primus institutione) fuerit vel Apostolus vel vir Apostolicus. Aliud est esse primum Episcopum institutione; aliud, primum successione, sicut Petrus Romæ primus fuit institutione & foundatione Romani Episcopatus: Linus, iuxta Irenæum, vel Clemens iuxta Tertullianum, primus successione.

Subdit Tertullianus, *Sicut Romanorum (Ecclesia) Clementem à Petro ordinatum edit*. Ista, inquit Surtliuius, *sententiam nostram confirmant*. (Admodum scilicet.) *Ostendunt enim Apostolos, Episcopos in Ecclesiis à se fundatis instituisse; & non fuisse ipsos Episcopos*. Quomodo ipsi non fuerunt Episcopi ex Tertulliani sententia, cum necesse sit, ut successione primus Episcopus alicuius Ecclesie, habuerit auctorem & antecessorem Apostolum, vel virum Apostolicum? An Episcopi antecessor, non est Episcopus? Atqui Romæ Lini vel Clementis antecessor fuit Petrus; Polycarpi Smyrnæ Ioannes: fuit igitur & Petrus; Episcopus; & Ioannes; Episcopus, quia uterque successorum in Episcopatu antecessor fuit; Nec nominat Tertullianus tantummodo *Auctorem*; sed *Auctorem & Antecessorem*; non disiunctim; sed copulatim; licet non inficiemur, Apostolos fuisse quarundam particularium Cathedralium Episcopos, quas postea; instituto successore, dereliquerint, & alio contemigrarint; sed hoc Petrum cum Romana Ecclesia non fecisse, Tertulliano censore & iudice; inde liquet, quia paulò post scribit Tertullianus, Petrum Romæ esse crucifixum. Mansit ergo Romæ usque ad finem vitæ; neq; aliam sedem, nisi Romanam, tenuit. Quod verò Tertullianus dicit, *primum Episcopum* alicuius loci debere habere auctorem (& antecessorem; quod vocabulum dissimulat Surtliuius, quia forte eius non conducit,) id intelligitur de primo Episcopo in successione, non de simpliciter primo & successione illius capite. Ex his etiam ad suas nenas responsum perat Chamierus, qui dicit Petrum fuisse Lini in Episcopatu antecessorem; Et tamen negat Petrum fuisse Episcopum. Perinde ac si diceret: Calvinum fuisse Beza in schola & Synagoga Geneuensi antecessorē & tamen Calvinum professorem & concionatorem fuisse abnueret? Dic, oro, quid est successor. Quid antecessor?

Insimulat Surtliuius Bellarminum imperitiæ, quod putet, *Clementem Petro in Romana sede non potuisse succedere, nisi Petrus fuerit Romanus Episcopus*. Nam Episcopus esse successorum Apostolorum confessione ipsorum aduersariorum. At veritas eius, quod Bel-

larminus asserit, tam est perspicua, vt longiore probatione non egeat: Nam vt is, qui in Cathedra Doctorali alicui succedit, non modò, quoad suam personam, censetur *Doctor*, sed & in eadem Cathedra antecessorem Doctorem habuisse existimatur; ita, qui alteri in Episcopali Cathedra succedit; vtique non ipse solum Episcopus est; sed & Episcopum antecessorem in eadem Cathedra habuit, aliàs enim non esset successor sed potius inceptor. Si igitur Linus & Clemens successerunt Petro, tanquam Episcopi, in Cathedra Romana. & si Petrus eorum antecessor in eadem Cathedra fuit, vt Tertullianus nominat; necessariò dicendum est; Petrum quoque Romanæ Cathedræ fuisse Episcopum. Dic, quæso, Sutliui, an in nunc Pseudocathedra, tametsi olim sanctissima, Cantuariensi, VVittgiffito tuo, tanquam Episcopus succedere potuisset is, qui hodie eam Cathedram tenet, si VVittgiffus Cathedram illam non tenuisset & infedisset, vt Episcopus? An vltus tibi in tuo Decanatu succederet, si tu Decanus non esses; atque adeo in Decanatu non antecederes? Sunt porro Episcopi successores Apostolorum nõ in amplitudine & plenitudine potestatis Apostolicæ (excepto successore S. Petri,) sed in functione & auctoritate Episcopali & principali, qua cæteris in Ecclesia supereminent.

Tertium locum obtinet S. Cyprianus, qui frequentissimè sedem Romanam, Petri Cathedram vocat. Respondet Sutliuius, vocari *Cathedram Petri, vel quòd ibi docuerit Petrus, vel quia Cyprianus putarit, doctrinam Petri à Romanis Episcopis esse receptam*. Respondeo, Petrus Hierosolymis quoque & alibi docuit; nec tamen sedes Hierosolymitana, vel aliarum ciuitatum (excepta Antiochia) Cathedra Petri nominatur, & si Cathedra Petri ibi fuisset, vbi doctrina Petri recepta fuisset, etiam Carthagine in Africa Cathedra Petri fuisset, quia Carthagine doctrina Petri recepta fuit. Quis verò vnquam audiuit Carthagine fuisse Cathedram Petri?

Præterea S. Cyprianus vocat Cathedram Petri, sacerdotalem; vnde vnitas sacerdotalis exorta est; item; locum Petri, & gradum Cathedra sacerdotalis. Ergo S. Petrus, iudicio Beati Cypriani, tenuit illam Cathedram non modò tanquam fundator, vt nugatur Chamierus; vel solummodo vt Doctor, sed & vt sacerdos; ergo vt summus sacerdos.

Ait Sutliuius. *Non omnes qui Cathedras habent, esse Episcopos*. Ita est. At certum est, omnes, qui Cathedram sacerdotalem habuerunt; in qua, qui vt successores, sedent, Episcopi & sunt & nominantur; Episcopos fuisse. Talis est beatus Petrus, qui eam Cathedram tenuit; cuius possessores, & in ea successores, omnes & sunt & nominantur Episcopi: fuit ergo & ipse Episcopus; alioqui non esset antecessor Episcoporum. An non appellat S. Cyprianus Cornelium Episcopum, fa-

Atumque Episcopum, cum *locus Fabiani*, (quis locus? Episcopalis locus Fabiani) id est, cum *locus Petri* (quis locus? vtique Episcopalis locus Petri) & gradus *Cathedra sacerdotalis vasatet*. Nam quod Chamierus dicit, Patres, cum Petrum *Episcopum* vel *sacerdotem* vocant, hæc nomina vsurpare κατὰ γενικῶς, id quam sit κατὰ γενικῶν, quis non videat?

Quarto loco producit Eusebius in Chronico. Dubitat Sutliuius, vtrum Chronicon Eusebij sit Eusebij. Suadeo, ne dubites Sutliui, alioqui tuus in castris Caluini commilito Burdo, commentator & illustrator Chronici Eusebiani, calces tibi suas tam grauitè illidet, vt dubitationem istam magno redemptam optaturus sis.

Ais. Vocari ab Eusebio *primum Christianorum Pontificem; non Romanorum*. Sed animaduertere debebas, quod proximè sequitur; Petrum *Roma viginti quinque annis eiusdem vrbi Episcopum perseuerasse*. Fuit ergò Pontifex & Episcopus Romanorum. Sed en aliud Sutliuio paratum subsidium, ad quod etiam Chamierus se recipit. Hoc, quod de Petro dicitur, *assumentum est*. Malè sit istis assumentis; malè & Burdoni, qui cum expunxisset illa verba; *Christianorum primus Pontifex*, reliqua nõ iusserit in spongiam incumbere; sed retinuerit, cum alioqui satis audacter ex Chronico illo eliminari, quidquid ad Caluianum palatum minus facere videbatur.

Obiicit Sutliuius; Eusebium lib. 3. Hist. cap. 2. *Nominare Linum primum Roma Episcopum; qui non minus Paulo, quam Petro successerit*. Eusebium dicere, *Linum non minus Paulo, quam Petro successisse*; mendacium Sutliuianum est. Nil enim aliud Eusebius quàm hoc: *Post Pauli & Petri martyrium primus Romana Ecclesia Episcopatum Linus fortis capis*. Primus fuit Linus successione; non primus absolutè, fundatione seu institutione; nam hæc laus est Petri & consortis eius Pauli. De aduentu Petri in urbem, & eius in vrbe mansione, postea cap. sequenti. Linus & Cletus, viuentè Petro, Episcopatu vrbs Romanæ functi sunt, teste Ruffino præfat. in Recognit. Clementis; verùm vt Vicarij & suffraganei Petri.

Quintus Pater est S. Epiphanius; qui Episcoporum Romanæ vrbs hunc dicit esse ordinem: *Petrus & Paulus, Linus, Cletus, &c. Epiphanius pro nobis facit*, ait Sutliuius: Præclare scilicet: quia Epiphanius affirmat Petrum fuisse Romanum Episcopum. Sutliuius hoc directè & præfractè negat. En Epiphanius cum Sutliuio, & huius cum illo vnanimem consensionem. Negat Sutliuius vllum Apostolum fuisse Episcopum; S. Epiphanius Petrum & Paulum expressè pro Episcopis habet. An non igitur iure gloriatur Sutliuius de conuenientia, quæ inter ipsum & S. Epiphanium intercedit?

Sextus Pater est S. Athanasius; in Epistola ad solitariam vitam agentes. Sutliuius audacissimè affirmat hanc Epistolam esse *spuriam*. Nec aliud adfert argumentum, quàm olim non esse editam inter

opera Arbanasiana. Quasi verò posteriorum diligentia non indices plura ex tenebris monumenta veterum eaque legitima & genuina, eruere soleat. Quàm pauca olim exstabant Chrysoſtomi, & Tertulliani, vt hos duos è plurimis numerem. Quàm multa hodie in apertum prolata ſunt? Quid ergo Athanaſius? Sedem Liberij Pontificis Romani vocat *Apoſtolicam*. Respondet Sutliuius; *hinc non ſequi, Petrum fuiſſe Romæ Episcopum; nam & alias Eccleſias ab Apoſtoliſ fundatas dici Apoſtolicas.* Sequitur, ſi iungas, quod in eadem Epistoſa ſubiungitur; de traditionibus, quas *beatus & magnus Petrus Romanis reliquit*. Si ſedes Romana non eſt à Petro Apoſtolica, iudicio Athanaſij, dicat, à quo Apoſtolo Apoſtolicæ nomen ſortita fuerit. Si item Liberius Apoſtolicam ſedem tenuit, exponat Sutliuius, cuius Apoſtoli in ea ſede ſucceſſor fuerit, ſi non Petri?

Septimum locum habet Dorotheus in Synopſi, vbi Linus, inquit, poſt Coryphæum Petrum, Romæ Episcopus fuit. Etiam hoc pro Sutliuio facit; adeo nihil proferre poteſt Bellarminus, quod Sutliuij cauſam non promoueat; qui dicit; *Petrum à Dorotheo eximi ex numero Romanorum Episcoporum.* Quomodo eximitur, cum Linum poſt Petrum vrbs Romanæ Episcopum fuiſſe aſſerat? Si quis dicat; *Bezaſſe poſt Caluinum fuiſſe Caluinistarum anteſignanum;* num is negat, Caluinum fuiſſe Caluinistarum coryphæum? Si dicam; *poſt Henricum VIII. Eduardum fuiſſe Regem Angliæ;* num Henricum ex Regum ſyllabo abrado? Nec dicat Dorotheus, Linum fuiſſe *primum* Romæ Episcopum, vt Caluinista mentitur; & vt id diceret, nihil nobis præiudicaret; quia intelligeremus, fuiſſe primum poſt Petrum; primum in ſucceſſione, non in inſtitutione.

Oſtaud profertur Sozomenus, qui Romanam Eccleſiam appellat *Petri ſedem*. Occurrit Sutliuius, *hoc ideo factum, quod creditum ſit, Petrum quandoq; Romæ docuiſſe; vel Eccleſiam Romanam à Petro primum ordinatam fuiſſe.* Caluinista ſoli tenebras inducere nititur. Nam Eccleſiam Romanam hoc nomen fuiſſe adeptam, quod Petrus, vt Episcopus, eam rexit, inde planum ſit; quod qui in Eccleſia Romana, Episcopi fuerunt, Petri ſedem & Cathedram, formaliter qua tales, hoc eſt, qua Episcopi, tenere & poſſidere ab omnibus ferebantur; ſignum eſt ergo, per *ſedem Petri*, intelligi ſedem Episcopalem; & non præciſe doctoralem. Nec rectè dices; dictam, *Petri ſedem*, ſola inſtitutione; hoc eſt, quod à Petro ſolummodo inſtituta & erecta fuerit, non inſeſſa & poſſeſſa: nam Episcopi Romani nominantur ſucceſſores Petri in illa ſede. Ergo Petrus, etiam vt Episcopus, ſedem à ſe erectam rexit; alioqui non haberet in illa ſede ſucceſſores.

Nonus eſt S. Eulogius Patriarchæ Alexandrinus qui aſſerit *Petrum Romæ in ſuis ſucceſſoribus ſedere.* Impropiè locum eſt; clamat Sutliuius. Cur

impropiè, niſi quia ad Caluinistarum guſtum inſipidè? Facit idem Caluinista eundem ſanctiſſimum virum, adulatorem, quaſi hoc dederit auctibus Gregorij Magni, ad quem ſcribebat. Metuens, opinor, candidam Eulogij mentem ex ſua atra & liuida, ſe ſelectere, prout fiat ventus, conſucta. Obicit Sutliuius: *Petro ſucceſſere omnes illos, qui oues Chriſti paſcunt. Et hoc docere Chryſoſtomum lib. 2. de ſacerd.* At generali quadam ſucceſſionis ratione, non peculiari & propria; in qua Petro non ſucceſſi, niſi ab Episcopis Romanis, liquidò perſpectum habuit Chryſoſtomus.

Decimus ſequitur Optatus, qui dicit; *in vrbe Roma Petro primum Cathedram Episcopalem fuiſſe collatam.* Sutliuius ait, *Operatum loqui de Cathedra Episcopali, qua propter Episcopos ſucceſſentes facta fuerit Episcopali.* Quis non videt cauillationis huius inanitatem? Nam ipſi Petro primum & p̄gimò dicit collatam eſſe in vrbe Roma Cathedram Episcopalem, ergo tunc, quanto Petro collata eſt, Episcopalis erat, & Petrus Episcopus. Neque enim dicit Optatus, poſtea per ſucceſſores Episcopalem euaiſſe. *Cui ſucceſſit Linus,* inquit Optatus, *Lino ſucceſſit Clemens,* &c. Si Linus ſucceſſit vt Episcopus Petro, ergo Petrus etiam Episcopus fuit; quia alioqui Linus vt Episcopus, ei non ſucceſſiſſet.

Vndecimus Pater eſt S. Ambroſius; qui vocat S. Petrum ſacerdotem Romæ Eccleſiæ. Respondet Sutliuius, *Ambroſium uſurpare ſacerdoti nomen generali notione.* Sed eſtugium hoc nimis eſt frigidum: Ambroſius enim peculiare aliquid illo elogio B. Petro tribuere voluit; Quid autem peculiare ei tribuiſſet, ſi eum *ſacerdotem* Romæ Eccleſiæ nominaiſſet, ea ſignificatione, qua omnes Chriſtiani Romæ degentes, *ſacerdotes*, imò & Romæ Eccleſiæ ſacerdotes dici poterant, iuxta illud: *Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium,* &c. Neque etiam credibile eſt; Ambroſium niſi aliud voluiſſe, quàm Petrum fuiſſe *ſacerdotem* etiam proprie dictum, Eccleſiæ Romæ, ſed vnum è multis; nam quem Apoſtolorum principem à Domino conſtitutum nouerat, hunc vtique & pro principe ſacerdotum Romæ Eccleſiæ, atque adeo omnium Eccleſiarum, habebat.

poſt hos profert Bellarminus Hieronymum & Auguſtinum, quorum ille dicit; Petrum Cathedram ſacerdotale Romæ tenuiſſe; & alter, ait, in Cathedra Romæ Eccleſiæ Petrum ſediſſe. Reſponſat Sutliuius; *Cathedram etiam doctoribus conuenire.* Sed Hieronymus Cathedram Petri vocat *ſacerdotalem*; ergo pro Episcopali eam habuit; non præciſe pro doctorali. Secundò reſpondet Caluinista, *Cathedram quoq; competere Apoſtoliſ.* At, velis, nolis, omnes Apoſtoli fuere poſt reſurrectionem Domini *Episcopi*. Et hoc ipſo, quod Cathedram Apoſtolicam fuiſſe concedis; neceſſe eſt concedere, fuiſſe Episcopalem: Omnis enim Apoſtoloſ, Episcopus; Etſi non omnis Episco-

pus Apostolus; & omnis Cathedra Apostolica, simul est Episcopalis, tametsi non omnis Episcopalis, est propriè & strictè Apostolica; nisi quatenus ad Apostolicam reduci potest. Et hoc diligenter obseruandum est propter cauillationes Sutliuij, qui Cathedram Apostolicam negat esse Episcopalem, vt eo promptius testimonia patrum eludere & effugere queat.

Scribit S. Hieronymus in libro de viris illustribus Petrum 25. annis Romæ Cathedram sacerdotalem tenuisse. Sutliuius inuerecunda fronte: Hoc Hieronymi esse non videtur. Quis vnquam dubitauit, quin hoc esset à manu & calatio Hieronymi? Vidistine vllum vetus exemplar, quod hæcce verbis careat? Quanta impudentia tam clara & testata tam proicè & flagitiose inficitur? *Vt esset Hieronymi, inquit Calvinista, non tamen propterea sequitur, eum existimasse, Apostolum in Episcopatum mutatum fuisse.* Non opus vlla mutatione, vbi vtrumque simul consistere potest, vt hic potest. Nam Petrus absque vlla mutatione Apostolatus Episcopus simul & Apostolus fuit.

Ad Prudentium & Prosperum, respondet Sutliuius, eos per sedem Petri intellexisse sedem Apostolicam. Sit ita. Quid infert? Ergo non Episcopalem. Hanc consequentiam, quando probatam dabis?

Sulpicius dicit, Petrum Romæ Episcopatum gessisse. Mentitur Sutliuius, *Sulpicium improprie loqui.* Quibus tandem vocabulis vti debent scriptores, vt istis loquantur propriè?

Testimonium Petri Rauegnaris Episcopi olet Sutliuius falsitatem & fraudem esse Pontificia. Quade causa? Quia nimis magnificè de Petri Sede & successoribus loquitur. Si quid abiectè & contemptim de ea effudisset, iam locum honoratissimum in Catalogo *testium veritatis Lutherana & Calviniana* Petrus ille teneret. Putat Sutliuius, *ridicatum esse, Petram hunc viuere.* Cur ridiculum; si viuere dicatur in successoribus? Nam quòd addit Calvinista *de oraculis, tanquam ex tripode Apollonis, sancti solitis;* calumnia est; & mendacium illud, *Synodum Chalcedonensem tribuisse sedi Constantinopolitane parem cum Romana sede honorem.* nam, vt iam alibi dictum, hoc non à Synodo, sed à factiosis quibusdam factum est. Ait; *Etiamsi viueret adhuc Petrus, tamen non sequeretur ex hoc testimonio, eum fuisse Episcopum.* Quomodo hoc non sequitur, si viuere in successoribus Episcopis? Neque enim Petrus ille Rauegnæ Episcopus aliter viuere dixit Petrum, quàm in successoribus. An Episcopus non fuit, cuius successores sunt Episcopi?

Theodoretus dicit, Petri & Pauli sedem à Deo claram insignemque fuisse redditam. Oggannit Sutliuius. *Ambos non potuisse esse vnus vrbis Episcopos.* Non est quæstio, vtrum & quomodo duo possint esse vnus ciuitatis Episcopi; sed quid Theodoretus de Petro sentiat; qui adeo Petrum Ro-

manæ vrbis Episcopum fuisse agnoscit; vt sedem eius nomet quoque sedem Pauli. Mirum autem est Sutliuium hic Theodoreto occludere aures; qui supra ambabus manibus amplexus fuerat Epiphanium; eò quod in Catalogo Romanorum Episcoporum Petro Paulum adiunxisset.

Alij, qui à Bellarmino citantur, vt Isidorus, Beda, Frechalphus, Ado, errarunt omnes. Ita iudicat erro Sutliuius. *Vel ausi non fuerunt promere, quod sciebant;* quia duplex corde Sutliuius, *bilingues;* hoc est, sibi similes, facit.

VVitackerus patrum dicta sic dituit, *ea non habere auctoritatem, nisi humanam.* Scilicet in re historica diuinam à patribus expectare debemus auctoritatem. Dicit secundo VVitackerus; *testimonia patrum esse dissona.* Numquid in puncto principali, quòd est; Petrum fuisse Romanum Episcopum?

Post hos adducit Bellarminus testimonia variorum Pontificum. Sutliuius duo respondet, *Pontifices in sua causa, non esse audiendos.* At nos exstimamus multò minus Sutliuium in sua, hoc est, in Calviniana causa, *audiendum esse;* quia prior, in qua testimonium dicunt Pontifices, est causa Dei; hæc, in qua testatur Sutliuius, causa Diaboli. Si quis nunc negaret, Augustum fuisse Romanum Imperatorem; & alius id confirmaret testimoniis Imperatorum, qui Augusto successerunt; an meritò diceretur, Imperatores illos in propria causa non esse audiendos? Cum in tali casu, non suam, sed publicam Imperij causam agant: quemadmodum & Pontifices hac testificatione non tam suæ, quàm Petri, Apostolorum principis, & communi Ecclesie causæ testimonium perhibent. Nec mouet Sutliuium, quod Pontifices isti fuere *sanctissimi:* ait enim, *etiam sanctos homines in causa sua sibi fauere consueuisse.* Si sancti sua in causa sibi fauent; quanto magis sibi fauebunt in causa sua Calviniani, qui ne micam quidem sanctitatis habent. Quanto igitur satius erit illis abrogare fidem, quàm priscis Pontificibus? Addit Sutliuius, & cum illo Iunius; *Multa esse edita nomine veterum Pontificum; qua tamen illorum non sint.* Nisi isti spurij essent, non vbique spurios libros ac commentarios somniarent. Spurium videlicet est, quidquid spuris istis opponitur.

Citat Bellarminus Clementem lib. 7. Constitut. Apostolicarum cap. 46. vbi dicit, Petrum imminente morte sibi reliquisse Pontificatum. *Falsum,* clamat Iunius. *Verba eius hæc sunt. Romanæ Ecclesie Linus Claudi primus à Paulo ordinatur. Clemens post eius (Lini) mortem à me Petro secundus ordinatur. Hic nec Petrus, nec Paulus Episcopus Romanus dicitur,* inquit Iunius; qui illud *Claudia,* beneficio criticæ virgulæ mutat in; *sub Claudio;* ita vt *Linus fuerit primus Episcopus sub Claudio; deinde Clemens secundus à Lino.* Nil opus istis; legendum

enim,

enim, vt habet Græcus textus, & Editio Turriani: *Linum, Claudia filium, Romanorum Episcopum, primum à Paulo ordinatum; post mortem verò Lini Clementem, quem ego Petrus secundum ordinavi.* Quidquid sit de his, proposito Bellarmini satis est; Clementem affirmare, se à Petro ordinatum Episcopum Romæ; qui vtique hoc non aliter intelligit, quàm se à Petro ordinatum Episcopum, tanquam Petri successorem. Fuit ergo & Petrus Romanus Episcopus, alioquin Clemens nõ potuisset esse successor Petri; quia successor supponit antecessorem.

Adducit ad extremum Bellarminus testimonia Conciliorum. Aduolat Sutliuius cum his mendaciis: *Conciliorum acta & Canones de Petri Episcopatu nihil habere. Si aliquis homo priuatus in Concilio aliquid ineptè scripserit aut locutus sit, aut si alieno nomine edita sint scripta aliquot subdititia, & in Conciliorum commentariis irrepserint, se & suos non obligari, vt fidem adhibeant.* Quibus verbis hoc indicat; se nulla religione teneri, quo minus liberè, imò & effrenatè, repudiet, quidquid hæresi suæ hæreticisque placitis aduersatur; Etiam si totius antiquitatis testimonio firmetur ac corroboretur. Quæ sanè temeritas intolerabilis est, viamque aperit, planam & expeditam reiiciendi, clausis oculis, omnia, quæ quoquo modo præconceptæ opinionationi reluctantur. Ait Calvinista, Petrum in Concilio Sardicensi non vocari Episcopum, sed Apostolum. Iam dixi, quemlibet Apostolum, post Christi resurrectionem, fuisse Episcopum; ita vt qui Apostolum vel sedem Apostolicam nominat; hoc ipso Episcopum & sedem Episcopalem nominet. Deinde Concilium Sardicense meminit Iulij Romani Episcopi, tanquam successoris S. Petri; Et qui, si honoretur, ipsa Petri memoria honoretur. Quomodo Iulius Petri in Episcopatu successor erat; si Petrus non fuit Romanus Pontifex?

Negat Sutliuius, in Cõcilio Ephesino Tom. 2. cap. 16. Cælestinum Episcopum Romanum dictum esse *ordinarium successorem & Vicarium B. Petri Apostolorum principis.* Hæc vel ipsum Bellarminum confinxisse, vel ab alio falsario in Conciliorum Codices relata esse. Bone Deus, quo non progreditur hæretica petulantia & peruicacia? Quid non audet? Inspiciatur Concilium Ephesinum; si non comparuerint verba, quæ Bellarminus citaui, sit Sutliuius vir verax; & tota vita sua ab omni mendacio liber. At si hæc verba, loco per Bellarminum indicato comparuerint; quid aliud restabit, quàm vt Bezam laudemus, qui Sutliuium iam pridem *calumniatorem & conuiciatorem petulantem* indignitavit?

Addit Sutliuius. *Etiam si Cælestinus fuisset Petri successor, non sequeretur tamen, Petrum Episcopatu functum esse.* Imò sequeretur, ringaris licet; quia successor, qua talis, succedit antecessori suo in eodem officio. Si igitur Cælestinus vt Episcopus, seu in Episcopali munere successit Petro, neces-

sario colligitur, Petrum quoque Episcopum fuisse. Si dicam: *Hunc vel illum successisse VVitackerò in Cathedra Doctorali;* an non ipsum etiam VVitackerum Doctorem fuisse affirmo hoc ipso; quod ei Doctorem successisse aio?

Ad Concilium Chalcedonense responderet Sutliuius, acclamationem illam: *Petrus per Leonem locutus est, Act. 2. potius studium certorum hominum, quàm Concilij iudicium declarare.* Sed Acta Concilij contrarium euidenter testantur. Oggnant. *Non ideo sequi, Petrum fuisse Episcopum.* Imò sequitur, quia si Leo, Episcopus Romanus, fuit successor Petri, vt Concilium affirmat; hoc ipso, quòd ait, Petrum per Leonem locutum, & Leonem Petri dignitate præditum esse; (non enim aliter, per Leonem, nisi vt per successorem Petrus locutus est, neque Leo aliter Petri dignitate præditus fuit, nisi vt successor Petri) necesse est, ipsum quoque Petrum fuisse Episcopum, quandoquidem nemo, nisi Episcopus, successorem in Episcopali munere habere potest.

In Concilio Generali quinto dicitur, in Romana Ecclesia esse Apostolorum successorem. Sutliuius. *Verba hæc ostendunt Petro successum fuisse velut Apostolo, & non tanquam Episcopo.* Verba hæc ostendunt, Sutliuium antiquum obtinere, & vbique cauillatorem & calumniatorem agere. Nunquam enim in mentem venit illis, qui dixerunt; *in Romana Ecclesia esse Apostolorum,* nimirum Petri & Pauli successorem, Episcopatum Petri, ab Apostolatu eius, vel hunc ab illo separare. Quid enim stultius, quàm dicere; Apostolorum principem non fuisse Episcopum; neque ei vt Episcopo succedi?

In sexto Concilio asserit quidam ex Patrum numero, Agathonis Romani Episcopi literas, non aliter amplectendas esse, quàm vt à Spiritu sancto dictatas per os sancti ac beatissimi principis Apostolorum. Occurrit Sutliuius; *vnus solummodo hoc asserere.* At ex sensu etiam cæterorum; nemo enim contradixit, nemo hanc assertionem, vt nimiam, reprehendit; Et vnus iste facillè omnibus Calvinistis auctoritate sua præponderat. Iterum occinit, *non ideo sequi Petrum fuisse Episcopum Romanum.* Imò sequitur, quia Agatho Episcopus Romanus non fuit aliter os Petri; nisi vt successor Petri in Episcopatu. Hæc genus de cauillationibus & leuissimis elusionibus, vel potius illusionibus Sutliuij.

CAPVT V.

Soluitur primum argumentum Hæreticorum.

HOC & aliquot sequentibus capitibus incipit Bellarminus dissoluere argumenta, quibus sectarij, præcipuè Vlicus Velenus, Petri Romam aduentum, & eius Romanum Episcopatum oppugnant. Edidit iste Velenus, Minhonienſis, vt se nominat, statim sub exordia Lutheranismi, nempe Anno Domini M. D. XX. integrum Tractatum, quo probare nititur, Petrum neque Romam vnquam venisse, neque Romæ passum esse; Et præfationi suæ hos Iuuenalis versus præfixit.

Aude aliquid breuibus gyari & carcere dignum:

Si vis esse aliquid; probitas laudatur & alget.

Quod diuinitus accidisse arbitror; nam factum huius sectarij & gyari & carcere dignissimum fuit.

Negat Ioannes Roffensis, vir & sanctitate & eruditione clarissimus, se vllum vnquam Hæretici vilius factum impudentiorem vidisse. Quid enim à pudore & honestate desertius & alienius est, quàm inficiari id, quod totus Christianus orbis, ante istos Nouatores exortos, consona mente sensit, & concordia voce docuit? videlicet, Petrum fuisse Romæ, Romæ Episcopatum gessisse; & Martyrium subiisse. *Neg, mireris lector, inquit beatus Martyr Roffensis, in præfatione, quam Refutationi Veleniani libri præposuit; cum hæc res adeo manifesta fuerit, quòd quisquam tam impudens repertus sit, qui tam audacissimè tueri contrarium nihil erubescit: Nam tanta iam est Lutheranorum insania maliciaq; vt nihil adeo veritati sit expers, quod ipsi non auffs assertere, modò potestati Romani Pontificis aduersetur.*

Nescid num fallar, sæpe suspicatus sum Velenum istum esse commentitium, & sub larua eius latere Melanchthonem, vel ipsum Lutherum: Vix enim credibile est, si Velenus iste vnquam fuisset natus, post hoc tam præclarum audacia, incitiæ & perfriæ frontis specimen, ab eiusdem farinae scriptionibus cessaturum fuisse. Nunc cum simul apparuerit & disparuerit, suspicari cogor, alium histronem sub hoc nomine hanc fabulam egisse. Verùm vtcunque hæc res se habeat, vix monstrum hoc Velenianum in auras prodierat, statimque generosâ dexterâ Episcopi Roffensis confectum concidit; Edito in Velenum commentario, quem inscripsit: *Canuulsionem calumniarum Veleni*. qui exstat inter Opera Roffensis Herbipoli simul excusa M. D. XC VII. Eundem vanissimum librum egregiè hîc refellit Bellarminus, quamuis nunquâ viso Roffensis libro, vt ipse testatur in fine capituli vndecimi. Nunc videamus, quid sectarij, præsertim Iunius, iis reponat, quæ Bellarminus dissoluendis Velenianis argumentis adducit.

A Primum Veleni argumentum; idque multiforme. *Auctores non consentiunt de aduentu Petri Romam, ergo, &c. Secundò, non consentiunt, in Petri successoribus numerandis. Tertio, multi ex Cleto & Anacleto vnum faciunt.* Ad primum respondet Bellarminus; Etiam de tempore multorum aliorum dissensionem inter scriptores esse; neque tamen propterea illa in dubium vocari, vel penitus negari posse; ex quorum numero est ætas Christi & passio Domini; & alia huius generis infinita, quorum nonnulla recenset Bellarminus. Respondent Iunius, Danaus, & Vitackerus, *auctoritate diuina constare, Christum pro nobis esse natum, passum, crucifixum; eamq; ob causam firma fide credi debere, licet de tempore disceptetur. At Petrum venisse Romam, humana solummodo auctoritate tradi; ac proinde non esse necesse, vt verum sit, præsertim, si postea dissensiones de tempore intercurrant.* Respondeo, exempla ex diuinis litteris ideò proferri, vt ostendatur, discrepantiæ de tempore rei factæ præcisè spectatam, non esse argumentum falsitatis, vt volebat Velenus; nec Bellarminus ignorauit, esse aliquam differentiam inter rem factam, quæ testificatione diuinarum litterarum nititur; & inter illam, quæ humana auctoritate firmatur. Attamen, si aliquid, quod communi omnium mortalium consensu fulcitur, ideò reiicere tentemus, quòd sola humana auctoritate nitatur, vel quia de tempore, quo euenit; inter scriptores non conuenit; tunc de omni simpliciter historia humana actû est; humanæ enim historiæ fundamentum & basis est humana auctoritas; Et præterea vix quidquam memorabilius in antiquitatis memoria occurrit; circa quod non sit aliqua disceptatio vel sententiarum varietas, siue tempus, siue modum, siue alias circumstantias consideres. Num hanc ob causam omnia inficiabimur? Quid igitur saluum remanebit? Itaque licet in præsentiquoque argumento non omnes concordent de tempore, quo Petrus Romam venit; omnes tamen in eo consentiunt, eum Romam venisse. Omnes, inquam; nullus enim vnquam ante Marsilium Paduanum, & Viclephum existit; qui de hoc in scriptis suis dubitaret, tantum abest, vt quis palam inficiatus fuerit. Accedit, quod probatissimi Auctores in id conspirant Petrum venisse Romam Anno secundo. Claudij Imperatoris.

B Occlamat Sutliuius lib. 2. cap. 9. *Testibus inter se pugnantibus & dissentientibus non creditur; ac de tempore aduentus Petri ad urbem maxima est inter aduersarios dissensio, ergo, &c.* Idem telum imbelli quidem manu, sed ore loquaci spargit Vitackerus. Respondeo, si in hoc qualicumque testium dissensu de tempore aduentus Petri Romam, ad neutram partem iudicium tuum vis aggregare, pendes sanè medius inter vtramque partem; non impedio; Agnum idcirco negabis Petrum venisse Romam? Certè de hoc nulla penitus est inter Auctores dissensio. Ab omnibus concor-

diter

diter affirmatur. Accipe ergo, de quo inter omnes conuenit, & relinque ea, de quibus non conuenit; si quidem ita habet.

Deinde testibus inter se de facto ipso conspirantibus, tantumque de tempore, quo factum accidisse dicitur, digladiantibus; Iudex non simpliciter omnem fidem abiudicat, sed omnia diligenter & penficutate confiderat & expendit; & postea id, quod verifimilius apparet, eligit. Idem & hic faciendum, prout fecit Bellarminus; alioqui quid tandem credet Suetliuius? De initio & fine 70. Hebdomadum apud Danielem, de ingressu Iacob in Aegyptum, de egressu filiorum ex Aegypto, de Annis mundi; de centenis aliis integris voluminibus inter viros eruditos decetatur; Num Suetliuius maxima illa sua vltus; *Testibus inter se pugnantibus non est bibenda fides; nullam sententiam eliget ex his, quae versantur inter Doctores de 70. Hebdomadibus apud Danielem? qui vt rursus nobis fidem faciat, se iuste à Beza vocatum petulantem calumniatorem & conuiciatorem, venenatam suam linguam stringit in celeberrimum Cardinalem Baronium, Ecclesiasticæ Historiæ inextinguibilem lumen, eumque mendacissimum & fabulosissimum impuro ore nominat; sed maior est Baronij gloria, quam vt ab huiusmodi tenebrionum consuecibus obtenebrari queat.*

Mox mentitur Calvinista, Eusebium lib. 3, cap. 1. dicere; *Petrum, non nisi sub finem via Romam venisse.* Quod mendacium iam supra tetigimus & refellimus in Sibrando. Ait Bellarminus, inter bonos Auctores, nullam esse discordiam de aduentu Petri Romam. Querit Suetliuius: *Virum Damasus non sit bonus Auctor?* Omnino bonus est. Num negat iste Petrum venisse Romam Anno secundo Claudij? An non hoc perspicue dedit ex Damaso Bellarminus? Querit Calvinista, *An non bonus Auctor Baronius.* Non modo bonus, sed & optimus. Quid ille? An non ait, Petrum venisse Romam anno secundo Claudij Tom. 1. Annalium ad Christi annum XLIV. Nega, si audes. Dices. Baronius vult Petrum esse passum Anno XIII. Neronis, non XIV. Hic non queritur, quo Anno Neronis passus sit S. Petrus, sed in quem Claudij annum aduentus Petri Romam inciderit. In hoc consentit cum Baronio Bellarminus. Quamuis nec de anno passionis discrepat, sed tantum, quid alij sentiant, obiter exponit; Querit Suetliuius, *an Fasciculus temporum, seu VVernerus, & Auctor passionis non sint boni Auctores?* Boni, sed nullo modo cum illis comparandi, qui Petrum secundo Claudij anno Romam venisse tradunt.

Obserua hic acutissimum Sibrandi acumen. *Petrum anno secundo Claudij tenebatur circa Pascha seu dies Azymorum Hierosolymis in carcere ab Herode, ergo falsum est, quod illo anno venerit Romam: Perinde ac si intra octo vel nouem menses, à liberatione ex vinculis, qui de secundo Claudij an-*

no supererant, non potuerit Romam peruenire.

Obstrepe Sibrandus. *Quo tempore Petrus Hierosolymis fuit in carcere, Romam non fuit.* Vtique. At num toto secundo anno Claudij in carcere fuit? Nonne: ipsis Azymorum diebus liber inde euasit?

Ad secundum de immediatis successoribus Petri, copiose & optime respondet Bellarminus. Danæus contra nil adfert, nisi conuicia, vt & Suetliuius, qui dicit, Bellarminum *lauare latorem: mirum, nisi Aethiopem, praesertim si lauaret Suetliuium.* Vociferatur, *diuersus Auctorum circa hanc successionem sententia non posse conciliari.* Sed tu Bellarminum lege, & Calvinianos clamores susque deque habe.

Iunius nullum hic operapretium facit, nisi quod Anactetum transformat in Anemletum; qualem in Catalogo Pontificum nemo veterum vnquam agnouit. Vt autem Iunianos fumos, quos hic efflat, dispellas; consule praeter Bellarminum, etiam Tomum primum Annalium Baronij ad Annum Domini L X I X. vbi de his accuratissime differit; Eademque opera dispelles, quae hic VVitackerus de Lino, Cleto, & Clemente vanissimè declamitat.

CAPVT VI.

Soluitur secundum argumentum Veleni.

SECONDA Veleni persuasio est ista. *Petrus non potuit Romam venire ante XVIII. annum a passionibus Domini; Interfuit enim Concilio Hierosolymitano, quod celebratum est Anno XVII. a passione Domini.* Hæc obiectio Veleni, seu, vt ipse vocat, persuasio, friuola est; rediit enim Roma in Iudeam IX. Anno Claudij, hoc est, decimo octavo post passionem Christi, expulsus Romam cum reliquis Iudæis à Claudio. Quo Anno Concilium Hierosolymitanum habitum est. Lege Bellarminum & Baronium ad Annum Christi L I.

Nec video, quid aliud Suetliuius contra adferat; *Quam Onuphrius longe aliter putare tempora, aduentus Petri in urbem Romam.* Existimat enim ille Petrum non sedisse Antiochia priusquam proficisceretur Romam, sed postquam Romam redierat & Concilio Hierosolymitano interfuerat. Hanc opinionem, vt nouam & inauditam, refellit non modo hic Bellarminus, sed & Baronius ad Annum Christi XXXIX. Quid hæc diuersa Onuphrij sententia, ad rem, de qua disceptatur? Quæstio nobis est cum Veleno & sectariis, num Petrus fuerit Romæ. Hoc Onuphrij non negat: Quod aliam computandi rationem inuit, ignoscendum est viro docto; ridendusque indoctus Sibrandus: cuius insulsissimas nuga-

tiones, si in vnum fascem comportare velis; hæc exhibet deliratio. *Bellarminus dicit, Petrum post Christi passionem quinque annis mansisse in Iudæa, & septem annis sedisse Antiochia. & postea venisse Romam Anno duodecimo à passione Christi, quia quinque & septem sunt duodecim*, inquit Sibrandus; at *Onuphrius dicit Petrum anno decimo post passionem venisse Romam, ergo Petrus non venit Romam*; hoc enim concludere debet Sibrandus, si quidquam ad rem concludere velit. Nam quæstio est, *verum Petrus unquam venerit Romam*. Quidquid discrepantiz sit de tempore & circumstantiis, id ipsi aduentui, quem omnes Orthodoxi consentunt, non præiudicat. Deinde disputatio inter Bellarminum & Onuphrium non est, quoto anno, à Christo passo, Romam venerit Petrus; sed utrum post Romanam Cathedram, fundarit & erexit Cathedram Antiochenam. Tamen si quinque & septem faciunt annos duodecim; si integrè numerentur, ut non modò Arithmeticis, sed & cuius rustico notum est; attamen si ab Anno XXIV. quo Christus passus est, vsque ad Annum Christi XLIV. qui est secundus Claudij, numerum annorum inire velis, anno trigesimo quarto separatim & pro integro mansionis Petri in Iudæa computato; & anno septimo Cathedræ Antiochenæ non completè accepto; sed & eo respectu, quo profectioem Romanam continet; non nisi vndecim annos inuenies; quia septimus Cathedræ Antiochenæ ipsam Petri in urbem Romanam migrationem complectitur.

Sed en aliud Sibrandicum acumen: Anno XVIII. à passione Domini, quando Concilium Hierosolymitanum est habitum, *Petrus non fuit Roma, sed Hierosolymis, ergo falsum est eum unquam Romam venisse; vel Anno secundo Claudij Romam venisse*. Subtilissima profecto hæc est subtilitas, qua tamen etiam VVitackerus vitur, ut & aliis plerisque Savvbrandicis. Ait Bellarminus; Petrum ex vrbe Romana Hierosolymam rediisse. *Hoc implicat contradictionem*, clamat Savvbrandus; quia implicat, ut quis ex loco ad quem se contulit, redeat in illum locum, ubi aliquando fuit.

Videamus fortiora argumenta pro implicatione Sibrandica. *Dixit Bellarminus, non esse probabile, s. Petrum non sedisse Romam, nisi post reditum ab Vrbe Roma; at si ante Concilium iuit Romam; & post hoc Concilium Antiochia reprehensus est à Paulo, sequitur vel Bellarminus errare, dum negat, Petrum post suum ad Urbem aduentum sedisse Antiochia, vel errare, dum concedit eum Roma Antiochia, ubi à Paulo reprehensus est, venisse*. Neutrum sequitur, ô Calvinista; Nam Petrus, postquam Romæ fuerat, & Roma reuenerat, & Concilio Hierosolymitano interfuerat, Anno Christi LI. Claudij Imp. IX. Eodem anno Antiochiam venit, ibidemque à Paulo reprehensus est: sed non venit Antiochiam, ut iam Antiochenæ Ecclesiæ Episcopus specialis; sed ut Episcopus Romanus, iam enim

Romæ Cathedram fixerat. Quocirca tota Sibrandi hæc de rebus loquacitas, nihil est nisi inani loquacitas longè inanissima. quæ tota huius consequentiæ ambitu concludi potest. *Petrus venit Antiochiam, postquam fuerat Roma; ergo sedit in Cathedra Antiochena tanquam Episcopus; postquam sedem Roma fixerat*. Si Onuphrius suam opinionem aliis firmamentis non fulciuisset, nec ridiculus fuisset; sed longè eruditior erat, quàm, ut ad has ineptias Sibrandicas descenderet.

At Sibrandus pugnat pro Onuphrio, qui si viueret, talemque hyperaspistem se nactum cerneret, proculdubio pudesceret; & nescio quo propugnatorem suum ablegaret. *Apostolus Paulus, inquit Sibrandus, stat pro Onuphrio, quia testatur Petrum post Concilium Hierosolymitanum fuisse Antiochia: ergo ex Paulo constat, Petrum post Romanam Cathedram, erexisse & tenuisse Antiochenam*. O consequentiam dignam mastigophoro. Nil aliud sequitur; quàm Petrum, postquam Romæ fuerat, venisse Antiochiam. An hoc idem est, quod Antiochiæ post reditum ex vrbe Romana sedisse, seu Episcopum Antiochenum fuisse?

Iunius cum suo, *Negatur, Negamus, & Non sequitur*; rem strenuè gerit; mentiturque; *Petrum sub finem vita demum venisse Romam, & hoc liquere ex lib. 3. Ecclesiast. Histor. cap. 1. Mentitur præterea, illud quod Bellarminus ait, Petrum ferè septem annos sedisse Antiochiæ; falsitatis ab ipso Eusebio redargui*. Vbi? Num in Chronico? At hic nihil exstat de tempore, quo Petrus Antiochiæ sedit. Nec si in eo reperirentur verba, quæ hic adducit Iunius; *Sic etiam septimo post anno dicitur Romam proficisci*: quidquam Bellarmino incommodarent: nam illud *septimo post anno*; acciperetur non de completo, sed incompleto sedis Antiochenæ Anno. Iunius fatuè id accipit; *quasi septimo post anno, idem sit, quod, Post completum annum septimum*: cum nil aliud designet, quàm Petrum postea septimo Anno sedis Antiochenæ, Romam profectum esse. In Danæo, ut ferè vbique, ita & ad hoc caput, præter mendacia & conuicia, nihil reperio; nec VVitackerus aliud assert, quàm delirationes, ex variis opinionibus stolidè connexas & contextas. Vide Baronium Anno Christi XLIV. & Anno LXVIII. Omnesque VVitackerianæ nebulæ confestim euanescent.

CAPVT VII.

Soluuntur alia quinq; argumenta.

ERTIAM & quartam persuasionem, & ad eas responsa, prætersiliunt sectarij. Quinta est; *Paulus ad Romanos scribens multos iubet saluari, cap. vlt. At in hui non comparat Petrus, ergo Petrus non fuit Romæ.* Respondet Bellarminus hoc non sequi. Nam Apóstolus scribens ad Ephesios, non iubet saluari Ioannem, & scribens ad Hebræos, Iacobo non mandat salutem dici. Et tamen nemo affirmauerit Ioannem non fuisse Ephesiorum, & Iacobum Hierosolymorum Episcopum.

Respondent Sutliuius & Iunius, esse diuersam rationem; nam in epistola ad Ephesios & Hebræos nomen nominatim saluari: sic cause nihil fuisse, cur nominatim Ioannes aut Iacobus saluere iuberentur. At in epistola ad Romanos multorum nomina exprimi, quibus Paulus salutem nunciatam volebat. Sed hoc nihil est. Nam si omisio Petri, signum est, Petrum nec Romæ vnquam vixisse, nec Romanum Episcopum fuisse; etiam omisio Ioannis & Iacobi indicium erit, neque illum fuisse Ephesios, neque hunc Hierosolymæ Episcopum; licet neminem speciatim in duabus illis epistolis expresserit: nam quis credat, præteritum fuisse, si præteritio vlla ratione in eam partem iure rapi potuisset, in quam nunc iniuste rapitur à sectariis; præsertim cum facillimum fuerit in calce epistolæ ad Hebræos; postquam dixerat: *Salutate omnes præpositos vestros, & omnes sanctos:* adiacere: *Et Iacobum, vestrum Episcopum seu Pastorem.*

Deinde licet S. Paulus in epistola ad Romanos nullum speciatim, vel etiam generatim, salutari iussisset, hæretici tamen nostri hoc argumentum texuissent: *Si Petrus vixisset Romæ, vel Romanus Episcopus fuisset; tum Paulus in epistola ad Romanos eum salutandum curasset: sed non modò nullos alios, sed neque ipsum Petrum salutari; euident ergo est, Petrum Romam non vidisse, multoq; minus Romanum Episcopatum administrasse.* Ita semper sectariis cauillandi & calumniandi materies parata est.

Iunius respondet de Ioanne, eum necdum Ephesi substituisse, quando ad eos scripsit Paulus. Sed hæc proorsus sunt inania. Nam epistola ad Ephesios scripta est à Paulo anno Christi LIX. & Ioannes in Asiam venit anno Redemptoris XLIV. vt accuratè demonstrat Baronius Annali primo. Nullam igitur probabilitatis speciem habet, quod ait Iunius: *Epistolam ad Ephesios prius scriptam, quam Ioannes Ephesi subfederis.* Addit & hoc: *Iacobum Episcopum Hierosolymitanum prius Martyrio sanctum, quam Paulus epistolam ad Hebræos exararet.* Hic iterum Iunius, pro auctoritate sua, impunè hallucinatur: Nam epistola ad Hebræos, doctissimorum viro- rum iudicio, scripta est, anno Christi LX. Iacobus autem Martyrio affectus anno Redemptoris LXIII. Lege Baronium.

A Secundo respondet Bellarminus, ideo nullam à Paulo ad Romanos scribente factam Petri mentionem, quia epistolam esse scriptam eo tempore, quo Petrus Roma reuersus in Syria degebat: nempe anno XI. vel XII. Claudij. Respondet Sutliuius *non esse credibile Petrum toties à grege suo abfuisse.* Quoties verò abfuit? Certè prima vice nunc abfuit, quando videlicet cum cæteris Iudæis à Claudio ex vrbe pulsus in Syriam & Iudæam reuenit. Mentitur Caluinista, Bellarminum nullam causam huius tam longinqua peregrinationis adferre. An non adfert vbiq; decretum Claudij de Iudæis ex vrbe eiiciendis? Oggannit Sutliuius: *Per alio Concilio Hierosolymitano, Petram Romam rediisse dicunt.* At non statim finito concilio; quia concilium illud celebratum est anno IX. Claudij. Christi anno L I. sed post Claudij mortem, quæ incidit in annum Domini LVI. siue postea Petrus primo Neronis anno, siue secundo redierit. Quapropter futile est, quod hic Sutliuius de duplici aduentu Petri in Syriam ex vrbe Roma deblaterat.

B Nec ista eneruantur per eorum sententiam, inter quos & Baronius ad annum Christi LVIII. qui arbitrantur, epistolam ad Romanos datam anno Neronis secundo, quando Petrus iam Romam ex Syria reuerterat; non enim semper Romæ remansit, sed occidentales Ecclesias peragravit, atque adeo ad ipsos vsque Britannos penetrauit, vt pluribus ostendit Cardinalis Baronius: nec ideo gregem Romanum neglexit; quia in officio Episcopali coadiutores sibi adsciuerat, Linum, Cletum, Clementem. Occasione igitur diuturnioris huiusmodi absentia contingere potuit, vt Petrus in Catalogo eorum, qui salutabantur, omitteretur. Quanquam procliuè est creditu, vt notat Baronius, & ante illum beatus Martyr Rossensis in proprio libro contra Velenum, Paulum separatas ad Petrum dedisse literas, & hinc in publicis nomen eius suppressisse, præsertim cum alioqui ad Corinthios, Galatas, Ephesios, Thessalonicenses, aliosq; scribens, eorum Episcopos nominatim non solet exprimere. Ridet hæc omnia VVitarcerus, dignus profecto, qui non tantum rideatur, sed & exhibeatur, adeo ineptè circa hanc quintam Veleni persuasionem versatur.

C **D** Sexta Veleni persuasio: *Quia Paulus Rom. 16. iubet saluari Narcissum, quem Ambrosius dicit fuisse presbyterum. At Presbyter & Episcopus olim iidem erant; signum est ergo, hunc Narcissum, non Petrum fuisse Romæ Episcopum, quando Paulus ad Romanos scribebat.* Respondet Bellarminus, nullo modo fuisse Romanum Episcopum, idq; probat, ex illis, qui Romanorum Episcoporum Catalogos contexuerunt. Iunius clamat: *Episcopum; primò & primariò idem esse, quod est presbyter; secundariò verò & tunc vnum ex toto presbyterio delectum, & institutum humano ordine, qui Episcopus dicebatur Nazarinus.* Velenum loqui de Episcopo prima notione, Bellarminum transuolare ad secundam. Iunius, more suo, multa dicendò nihil dicit.

Falsum enim est, Episcopum & Presbyterum vnum eundemque vnquam fuisse vel iure diuino esse, si ordinem & gradum ipsum spectes, non sola nomina. Quapropter cum Velenus ex eo, quod Narcissus iste à sancto Ambrosio appellatur Presbyter Romanus; colligat, eum fuisse Episcopum Romanum, imperite colligit; & à Bellarmino perite redarguitur; & in eo sensu redarguitur, quem Velenus intuens falso asseuerat, Presbyterum & Episcopum vnum eundemque esse.

Ait Cornelius apud Eusebium, Romæ vnum fuisse Episcopum: quadraginta autem & sex Presbyteros. Ex quo apparet, Episcopum & Presbyteros fuisse diuersos. Obstrepit Iunius: *Hæc de posteriore seculo dicuntur, quo vnus presbyter aliu prelatum est. ordinis humani causa: & dicitur Episcopus diximus.* Fabulæ. Episcopus semper gradu & ordine distinctus fuit in Ecclesia à presbytero; vt in libro de Clericis perspicue Bellarminus demonstrat.

Vitackerus castigat hinc Velenum; negatque Narcissum ab Apostolo saluari, aut Presbyterum seu Episcopum Romanum fuisse. *Apostolum enim saluare rōs in rōn Napulæ, id est, quosdam ex familiaribus & contubernaliibus Narcissi: Narcissum enim fuisse Claudij locupletissimum libertum, eundemque, noquisimum.* Hæc canat Vitackerus suo Veleno. Nihil enim ad nos. Errat tamen Calvinista, cum hunc Narcissum, Claudij libertum facit: nam res secus habet, vt te docebit Baronius anno Christi LVIII. In sextæ ergo Velenianæ persuasionis locum substituit Vitackerus istam: *Paulus in epistola ad Romanos pastores multos nominatim recenset, neq; dolet Episcopum deesse, ergo non necesse fuit Petrum Ecclesia Romanæ Episcopum fieri.* Num vllum ex omnibus, quos salutauit; salutauit vt Episcopum Romanum? Vt doleat Episcopum deesse, causæ nihil erat; quia Romanis non deerat Petrus Episcopus; siue tum Romæ fuisset, siue non. neque enim Romanus Episcopus non est Episcopus Romæ, si vel necessitatis vel negotiorum causa, sit aliquando extra Romam.

Septimam persuasionem ducit Velenus ex fœdere inter Petrum & Paulum, vt ille Iudæorum; hic gentium esset Apostolus; non est igitur credibile Petrum venisse Romam, vt ethnicis Euangelium nunciaret. Respondet Bellarminus, conuentionem illam fuisse temporariam duntaxat, neq; necessitatis, sed commoditatis causa introductam, ita vt Petrus principaliter Iudæis; Paulus principaliter Ethnicis prædicaret. *Hoc contra Bellarminum facit, si Sutliuio credimus. Qua ratione? Quia non est credibile, Petrum iturum fuisse Romam, hoc est, ad arcem omnium gentilitatis, si ipse principaliter Iudæi conuertendū destinatus fuisset: potius enim in Iudæa, terra Iudæorum natua, remanere debuisset.* Respondeo, etiam Romæ fuisse innumeros Iudæos, quibus ad fidem conuertendis Petrus principaliter operam nauare poterat, gentibus interim non exclusis. Adde,

quod fœdus hoc inter Petrum & Paulum post Concilium demum Hierosolymitanum, hoc est, postquam Petrus iam Romæ fuerat, sedemque ibi fixerat, initum est; nec alio fine initum, quam, vt eo facilius Iudæi & gentes in vnum corpus coalescerent: salua vtriusque Apostoli prerogatiua, & potestate, absolute vniuersis, Euangelium liberè annunciandi.

Obicit Sutliuius ex suo Veleno, *illos Iudæos fuisse Romæ ad fidem conuersos, quando Paulus Romam venit, id patere ex cap. vlt. Act. vbi mirantur Iudæi doctrina Christiana nouitatem, & rogant Paulum, vt explicet, quid ipse de hac secta sentiat.* Respondeo; Sutliuius refellere debebat ea, quæ Bellarminus ad hanc obiectionem respondet. An non euidenter ex epistola ad Romanos probat, Romæ fuisse ex Christianos Iudæis ad Christum conuersos, antequam Paulus veniret Romam, idque licet asseramus epistolam ad Romanos fuisse scriptam, viuente adhuc Claudio? An non ostendit, admirationem illam super doctrina Christi non fuisse omnium Romæ degentium Iudæorum, sed eorum duntaxat, qui Christo sua nomina necdum tradiderant? *Hæc temerè affirmantur, inquit Sutliuius. Si de tuis loqueris, assentior, si de Bellarminianis, dissentio. Cur hinc temeritas? Quia cum Lucas plurimos Iudæorum conuenisse dicat, nulli tamen eorum testimonium perhibet, quasi in Christum ante aduentum Pauli credidisset.* At nec dicit S. Lucas nullum ex iis, qui Paulum Romæ adierant, fuisse Christianum: imo illos ipsos Iudæorum primores, quos Paulus ad se, Romam veniens, vocauerat; & cum quibus, altero congressu, plures ad Paulum confluxerant, Euangelij prædicationem, prius quam Paulus Romam adveniret, audiuisse, tamen si fidem non fuissent complexi, patet ex eorum verbis: *Nam de secta hac notum est nobis, quia vbiq; ei contradicitur.* Ergo & Romæ contradicebatur, ergo ibi prædicabatur & prædicata prius fuerat, quam Paulus in urbem veniret. Præterea S. Lucas dicit; Iudæos à Paulo abeuntes, *multam inter se habuisse questionem: quod credibile, non tantum accidisse propter illos, qui tunc, prædicante Paulo, Christianam fidem amplectebantur, sed & propter alios iam antea conuersos: qui, vt fit, cum suis contribulibus de Christiana religione disputauerint; eisque veritatem persuadere studuerint.*

Quærendum est ex Sutliuio, vnde exploratum habeat, *nullum ex Iudæis ad Christianam sacra ante aduentum Pauli tradidit, Paulum adisse.* Nam proculdubio ex reuelatione cœlesti hoc accepit Calvinista, alioqui tam temerè id non asseueraret: qui etiam mentitur, Paulum in epistola ad Romanos capite vltimo, *nullum nominare Iudæum, qui vrbis Romæ ciuis vel inquilinus esset.* Impudens commentum, & dignum seuerius plecti. Et tamen nominat Priscam & Aquilam, quos stabiles inquilinos Romæ vrbis fuisse, vt & alios plerosque, quos in illa epistola saluari iubet, nemo

iure

iure dubitauerit; nam & antequam expellerentur, à Claudio, sedem stabilem ea in vrbe habuerant.

Mentitur insuper Calvinista, ad solos illos, qui ex gentibus crediderant, epistolam ad Romanos scriptam. Quo nihil ipsius epistolæ verbis, scopo & intentioni magis est aduersum: vt liquidò apparet ex toto propemodum epistolæ decursu.

Sibrandus & Danzus hinc non disputant, sed planissimè delirant: præcipuè Sibrandus qui eadem ter, quater, quinque repetit, ingerit, regerit, & quidem tanta stoliditate, vt serio statuum, quod & alibi testatus sum, Sibrandum non esse mentis compotem. Omnia eius nugacissima nugamenta huc recidunt: *Bellarminus dicit hoc anno Petrum venisse Romam; Onuphrius alio anno; alius, alio. Bellarminus negat Petrum sedisse Antiochie, postquam Romæ sederat; Onuphrius affirmat: ergo Petrus nunquam fuit Romæ. Quæ nam hæc stultitia, & matæologia?* Præsertim cum omnes auctores, quos Sibrandus ex Bellarmino producit (neq; enim eos absque Bellarmino nouisset) elata & sonora voce testentur; *Petrum fuisse Romæ.* VVitackerus clamat, *Petrum, absq; manifesta violatione pacti cum Paulo iniri non potuisse Romam proficisci & gentibus Euangelium annuntiare.* Respondeo, vt hoc nobis Calvinista persuadeat, oportebit, vt vel ipse, vel Baccalaureus eius *Allegon* tabulas foederis proferat, in quibus discretè caueatur, ne Petrus vnquam se Romam conferat, doctrinâq; Christi Ethnicos erudiat. Hoc ni fecerit, frustra VVitackerus verba fundit; quia ea perdit, & ventis discerpenda tradit.

CAPVT VIII.

Soluuntur alia octo argumenta.

RERVASTIONEM octauam vsque ad decimam quintam inclusiue, sumit Velenus ex Aëgibus Apostolorum, ex epistolis, quas Paulus ex vrbe scripsit ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, ad Hebræos, ad Timotheum, ad Philemonem, & ex epistolis Pauli ad Senecam; & huius ad illum: in quibus omnibus altum est de Petro silentium: minimè futurum, si Petrus Romæ degisset; aut Episcopus Romanus fuisset.

Respondet Bellarminus, nihil concludi ex argumentis ab auctoritate negatiue. Iunius: *Hæc non sunt argumenta ab auctoritate negatiue, sed potius ab vniuersalibus Pauli propositionibus, aientibus, negantibusq; & signo vniuersali coniunctis;* Omnes, soli, nemo. Iunius impostorem agit: nō enim dicit Bellarminus argumenta, quæ sumit Velenus ex illo Philipp. 2. *omnes querunt, quæ sua sunt, & ex similibus; esse ab auctoritate negatiue;* nam ad ista loca separatum dat responsum; sed hanc argumentationem Veleni, quamque ex Veleno sublegit Sutliuius: *Paulus ex Romana vrbe scribens ad Galatas & alios; & similiter idem Paulus scribens ad Senecam, & hic ad illum; non meminit Petri; vt Romæ degenti, vel vt*

A *Romani Episcopi; ergo Petrus non vixit Romæ: hanc, inquam, argumentationem dicit Bellarminus, esse ab auctoritate negatiue; ac proinde nil concludere; non autem illam, de qua Iunius. Oggerit Sutliuius, & cum illo VVitackerus: Hoc argumentum ab auctoritate negatiue validè valere. Ex Scripturis non probatur, ergo non est dogma fidei.* In qua schola valet hæc ab auctoritate negatiua collectio, nisi in ea, quam Calvinus & Lutherus instituerunt? Hæc argumentandi forma vt Paulum & sanctos Patres, Sutliuianū mendacium est. Vt vt aliquando ob certas circumstantias argumentatio ab auctoritate negatiue aliquid efficacie habeat; hic tamen nihil habet; eo quod totius antiquitatis consensio & traditio de Petro secus sentiat; licet sacræ literæ de aduentu eius Romam silent.

B Obiicit Sutliuius: *Non tantum negatiue argumentamur ab auctoritate, sed etiam à minore ad maius: nam si nominat Apostolus homines obscuros, multò magis nominare debuit Apostolum tam clarum.* Non sequitur nam & hodie multi Episcopi ex vrbe ad longè disitos mittunt epistolas, & aliorum nomine eos salutant; nec tamen salutant nomine summi Pontificis Pauli V. qui gradu & dignitate longè clarior & sublimior est, quam alij, quorum nomina in literis exprimuntur. Itaq; quam stultus esset, si quis, post mille quingentos annos, reperta aliqua epistola, ab Episcopo vel Cardinali hoc tempore scripta; contenderet Paulum V. non fuisse Romæ; eò quod Episcopus vel Cardinalis ille, obscuriores suis in literis nominet, præterito illo, qui est commune lumen omnium; tam fatui sunt Nouatores nostri, cum simili propemodum ratione ex litteris Paulinis ratiocinantur. Nec illud obstat, quod Paulus in epistola ad Galatas aliquoties *Cepha* seu *Petri* mentionem facit, nec tamen indicat, eum tunc fuisse Romæ, cum epistolam ad Galatas ex Romana vrbe scripserit, anno tertio Neronis, vt vult probabilior sententia: licet Baronius alibi scriptam & aliunde missam existimet. Fortè enim ideo de Petri Romana tunc commemoratione nullam fecit mentionem; quod Galatis ignotum non esset, vbi Petrus degeret: vel quod fortè Petrus tunc Roma abesset; occupatus in Ecclesiis occidentalibus obeundis, ordinandis & visitandis.

D At Paulus ad Philippenses ex ipsa vrbe de iis, qui Romæ erant, scribit: *Omnes, quæ sua sunt querunt, ergo Petrus tunc non erat Romæ; quia Petrus non querebat, quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi.* Futilis obiectio. Quasi non sit compertissimum vniuersales locutiones aliquando cum restrictione & exceptione accipiendas esse. Et in primis Hæretici; velint nolint, hic ab hac nota vniuersali excipere debent ipsum S. Paulum, qui nō querebat sua, & similiter Timotheum, quem paulò ante dixerat apud se fuisse. Occinit Sutliuius: *non constare certò; an eo tempore cum Timotheo Paulus fuerit: At satis certò constat ex omnibus propè aliquot periodò-*

rum

rum illius capituli apicibus, ita vt incertum esse nequeat, nisi apud illos, quibus nihil est certum, præter id, quod ipsi volunt; rudiq; sua imaginatione concipiunt. Ait Sutliuius. Timotheum ab ipso Paulo excipi. Vbi? An dicit: Omnes, quæ sua sunt, querunt, præter Timotheum? At ius laudibus ornas Timotheum, quæ exceptionem hanc indicant. Esto, quando ita vis. Vides ergo illam vocolam Omnes, non absolute denotare omnes, sed exceptionem admittere. Si igitur Paulus exceptus est; si Timotheus exceptus, quid ni & Petrum exceptum credamus, qui in religione Christiana sincerè propaganda, Timotheo certè non cessit? Quid ni & alios multos ab hac Paulina censura excimamus?

Obiiciunt & illud Coloss. vlt. *Hi soli sunt adiutores mei in regno Dei; ergo Petrus tunc non erat Romæ.* Respondet Bellarminus, Paulum loqui de domesticis, qui ei ministrare consueuerant. Obstrepit Sutliuius, *absurdum esse putare, ipsum loqui de Domesticis suis, cum aperte loquatur de adiutoribus in regno Dei.* At de Domesticis adiutoribus. Hoc tibi expugnandum est, si quod operæ pretium facere cogites. Quis enim credat, nullos alios fuisse Romæ Pauli in Euangelio adiutores, in tanta & tam florente Ecclesia?

Probat Bellarminus explicationem suam ex illo 2. Timoth. 4. *Lucas est mecum solus.* Vbi certum, eum loqui de domesticis & ministris, nam præter Lucam, innumeri alij Christiani Romæ cum Paulo erant; at non domestici & ministri. Oggrunnit Sutliuius: *Ista multum discrepare; nam ibi de priuatis, hic de publicis adiutoribus Paulum loqui.* De publicis in publico fidei negotio adiutoribus loquitur, at tamen domesticis; nam duo hæc probè simul consistere possunt. Esse domesticum; & tamen pariter publicum adiutorem in fide palam propaganda. Item, esse domesticum ministrum, & adiutorem publicum in Euangelij promulgatione.

Ait Sutliuius: *Qui non credat potius Apostolo dicenti; Aristarchum, Marcum, & Iustum solos se in regno Dei adiuuasse, quàm Bellarmino affirmanti, multos, præter illos, regnum Dei promouisse?* Si dictum Bellarmini repugnat Apostolo, iure Apostolus præfertur Bellarmino: Si verò cum Apostolo consonat; nõ est, quod Calvinista disidium fingat. Consonat autem, quia Apostolus de solis domesticis adiutoribus loquitur; nec de omnibus domesticis, sed de illis solum, quorum industria eximie supra cæteros in regno Dei amplificando enituisset; & qui Apostolo singulari fuissent solatio: *Qui mihi, inquit, fuerunt solatio.* Nam in eadem epistola ait: *Salutat vos Lucas medicus charissimus: & Demas;* quorum vterque erat Pauli domesticus: & sine dubio adiutor in regno Dei promouendo, vt & Epaphras, quem ibidem vocat *Seruum Iesu Christi.*

Obiiciunt & illud 2. Tim. 4. *Nemo mihi adstetit, sed omnes me dereliquerunt.* Respondet Bellarminus,

Apostolum nõ loqui, nisi de illis, qui eum apud Cæsarem potuerint iuuare. Sed Petrus non potuit iuuare, quippe qui Neroni æquè inuisus esset ac Paulus. Obstrepit Sutliuius: *Hoc esse contra Apostoli mentem: qui expresse dicat; se ab omnibus fuisse derelictum.* Hic iterum nullam vult agnoscere sub vniuersali vocabulo exceptionem: Et tamen ipsemet Calvinista fatetur, Lucam adfuisse Paulo. Ait Sutliuius: *Paulum loqui de illis, qui in Ecclesia Romana maxime splendebant.* Sed ait tantum, nihil probat. Nam Paulum loqui de quibusdam nobilibus Romanis, qui pro se Cæsarem adire potuerint, metu autem tyranni id omiserint; Bellarminus tradit. At hoc non fit probabile Sutliuio. *Quid enim Paulo negotij cum Aulicis?* Nihil Bellarminus de Aulicis, sed de quibusdam duntaxat nobilibus Romanis. Quanquam & in Aula Neronis fuisse Christianos, qui Paulo adstiterè potuissent, nisi formidine absterriti fuissent, merito dubitari nequit.

Addit præterea Bellarminus, Petrum sæpius ab vrbe abfuisse; & forsàn eo etiam tempore, quo primam defensionem Paulus instituit. Obiicit Sutliuius. *Hinc sequi, eum non sedisse Romæ XXV. annis.* Cur hoc? An vt quis cathedram Romanam tenere dicatur, necesse est, vt perpetuò in vrbe maneat? Quot annis tenuit Carolus V. regna Hispaniæ, & tamen potissimam vitæ partem extra Hispaniam consumpsit, & quidam olim Romani Imperatores extra Romam plerumque agebant.

Oggerit Calvinista: *Si Linus & Cletus erant etiam Romani Episcopi, ergo tres simul erant Romæ Episcopi.* Respondeo, duos istos viuentis Petri fuisse vicarios & suffraganeos, Petro, summo Episcopo, subiectos. Occinit, *hoc de Lino & Cleto aduersari Baronio.* Mentiri Calvinistam docebit lectio Baronij anno Christi LIX. Num. XLIII.

Ad calcem huius capituli præterire nequeo acutissimas demonstrationes Basileensis Rulli, quibus in disputatione de *Regimine Ecclesiæ* Tomo 1. Sylloges Thesum Theologicarum probat Petrum nunquam fuisse Romæ; quæ apodixes eò pluris æstimari debent, quòd Rullo cum V. Vitackero propemodum sint communes.

I. Demonstratio. *Petrus non fuit Romæ, quando Hierosolymis in carcere Herodiano victus tenebatur: ergo nunquam fuit Romæ.* Quid euidentius Antecedente? ex quo sine dubio non nisi euidentis conclusio deducitur. Quid enim ex claro aliud sequeretur, quàm clarum?

II. *Petrus non fuit Romæ, quando fuit Hierosolymis in Concilio Hierosolymitano: ergo Petrus nunquam fuit Romæ.* Aequè euidentis est huius consequentiæ antecedens ac prioris. Nec differt ab ista. Rullus non fuit Basileæ, quando, vt ipse scribit in epistola ad Bezam, præludia professionis suæ fecit Geneuz in enarratione *Malachiæ Prophete: ergo nunquam fuit Basileæ.* Conclusum fortissimè.

III. Petrus non fuit Roma, quando post Concilium Hierosolymitanum fuit Antiochia; nec tunc etiam Roma fuit, cum Antiochia à Paulo reprehensus esset; ergo nunquam fuit Roma. Dicastu. Nullus non fuit Geneva, quando cum Verpi in Moravia habitauit; ut cum Hebraea lingua Euangelium Caluini melius imbiberet; ergo nunquam fuit Geneva.

IV. Petrus postquam Antiochia discessit, Babylonem Assyriorum petiit, & ibi Ecclesiam rexit; ergo nunquam fuit Roma. Antecedens huius consequentiae obscurius est, & lucē eget; quam forsitan ei accendat Nullus ex sine epistolae primae S. Petri. Sed quo minus id fieri possit, obstant, quae de hac Babylone supra capite 2. disputata sunt.

V. Petrus non fuit Roma, quando Paulus dedit epistolam ad Romanos; nec quando ipse Paulus Romam venit vincens; nec quando ex carcere Romano scripsit epistolam ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, ad Timotheum secundam, ad Philemonem, ergo Petrus nullo unquam tempore fuit Roma, inquit Nullus. Antecedens patet; quia in nulla ex dictis epistolis aut salutat Petrum; aut alii Petri nomine salutem nunciat; aut Petri, tanquam Romae tum degentis mentionem ullam facit: imò quadam dicit, quae satis indicant, Petrum non fuisse Romae. Verumenimvero quantum roboris sit in hac Rullica demonstratione ex dictis & dicendis satis liquet ampliusque liquebit.

VI. Petrus non est crucifixus Roma, sed Hierosolymis, ergo nunquam fuit Roma. De hoc Antecedente, vide cap. 10.

VII. Si Petrus praesens Romanos docuisset, frustra Paulus eos instituendi & praesens & absens curam suscepisset; aut dicendum foret, Petrum negligenter eo in munere fuisse versatum: aut Paulum πολυπραγμοσύνης morbo laborasse. Respondeo, nihil horum sequi: quia ager Romanus satis spatiosus & amplus erat; qui etiam strenuissimis ac valentissimis colonis sufficeret. Si industria & opera Pauli nauata Ecclesiae Romanae argumentum est, Petrum non fuisse Romae; argumentum itidem erit eadem Pauli indefessa sedulitas, Ioannē Apostolum nunquam fuisse Ephesi in Asia, nam si Ephesi fuit, aut officio suo indiligenter Ioannes functus est; aut Paulus πολυπραγμοσύνη laborauit, qui Ephesios & coram, & absens per epistolam in doctrina Christi instiuerit. Si haec obiectio nil efficit contra aduentum Ioannis Ephesum: nil itidem prior illa efficiet contra aduentum Petri Romam.

VIII. Ex epistolis S. Petri non liquet, Petrum fuisse Romae: ergo nunquam fuit Roma. Egregiam sanè apodixin. Et tamen Nullus mirificè, ob tantum sibi inditum & insitum acumen sese circumspicit; & ut omnes sibi supra vulgus longissimè euecto de via decedant, postulat.

CAPVT IX. X. XI.

In tribus capitibus soluit Bellarminus postrema Veleni argumenta. Sed quia Sectarij nihil contra adferunt, aut si quid adferunt, sola conuicia & mendacia adferunt, nō est quod immoremur. Nam quis non rideat Sutilium ita desipientem? In tota scriptura nihil exstat de profensione Petri Romam: nullum in sacris literis exstat mandatum; quo Petrus iussus fuerit ire Romam: ergo Petrus nunquam venit Romam. Dicamus nos. In tota scriptura ne vnus quidem apex reperitur, qui Thomā & Bartholomaeum, ad Indos, & Matthaeum ad Aethiopes venisse affirmet. Ergo falsum est, quod veterum traditio de hoc tradit. Et tamen quantula est haec traditio si cōparetur cum illa de aduentu Petri Romam, eiusque in Romana vrbe Episcopatu?

Quanta item haec Sutilij fatuitas. Petrus scripsit duas epistolas, & in neutra mentionem Romae fecit. ergo Petrus non fuit Roma. Etiam si Antecedens verum esset, consequentia nil haberet roboris: Deinde falsum est, nullam in illis epistolis Romae mentionem reperiri. Nam in priorē, sub typico Babylonis nomine Romam designat: ut suo loco visum. Nec ab similibus est insipientia: Petrus scripsit ad aduenas dispersioni Ponti, Galatia, &c. Sed ad hos solos non scripsisset; si Roma, tanquam generalis omnium Pontifex, praesidisset. Quasi verò etiam vniuersalis Pontifex non possit ad particulares aliquas Ecclesias literas dare. Quid si hodie Paulus V. scriberet ad Ecclesias Indicas & Iaponicas; an ideo Romanus & generalis totius Ecclesiae Pontifex non esset? Sed de his satis: praeter Bellarminum & Martyrem Rossensem legat lector Franciscum Agricolam, qui proprium librum de hoc argumento euulgauit, collectis diligenter veterum Graecorum & Latinorum testimoniis; solutisque haereticorum obiectionibus. Quod ante ipsum diligenter quoque praestitit Iodocus Coccinus in suo Thesaurō Tom. i. lib. 7. art. 5.

Decimam septimam persuasivam Veleni: Petrum & Paulum non Romae, sed Hierosolymis occisos esse; hoc cauterio notat VVitackerus. Velenus putat hoc argumentum esse irrefragabile. Sed mihi aliter videtur. Nam quod adfert ex Matthaeo 23. Ecce ego mitto ad vos Prophetas, &c. nihil in se virium habet. Nec Chrysostomi, Hieronymi, Lyrani testimonia id euincunt. Quod ergo Velenus putat, necessarium esse, ut Petrus Hierosolymis moreretur; in hoc illi non assentior. Haec VVitackerus solito sapientius.

Sunt qui tradant Marsilium quoque Paduanum in Defensore pacis negasse, Petrum fuisse Romae. Dubitare quis posset, num ita esset: Nam Marsilius in secunda parte Defensoris ca. 18. rationem reddens, cur Romani Episcopi & Sacerdotes, caeteris semper praelati fuerint, etiam hanc adducit: quia beatus Apostolorum senior (Petrus) meritū persector & reuerentior, ibidem (Romae) tanquam Episco-

pus sedisse legitur. Attamen cap. 16. eiusdem secundæ partis planè cum Veleno sensisse videtur: tamen si ita lubricus est, ut quid tandem firmiter tenuerit, difficile sit assequi. Ait I. *Per Scripturam non posse conuinci Petrum fuisse Romanum Episcopum.* II. *Ex Scriptura conuinci posse, Petrum nunquam fuisse Romæ; & totum eius argumentum est ab auctoritate negatiuè. Lucas in Actibus, & Paulus in suis epistolis nunquam Petri Romæ versati meminerunt; ergo nunquam fuit Romæ; de cuius argumenti vanitate suo loco fusè actum est.* III. Deserit Marsilius hoc *ζητημα*, & probare incipit, quod Petrus non prius uenerit Romam, quàm Paulus & Lucas. Et hoc probat ex primo congressu Iudæorum cum Paulo Romæ, ubi de doctrina Christiana loquuntur, tanquam de secta noua, & cuius fundamenta nondum teneant. Sed & hoc argumentum iam supra profugatum est.

Dicat Marsilius; si nulli erant Romæ Christiani, Paulo Romam ueniente; qui nam fuerunt illi, qui Paulo occurrerunt vsque ad *Appij forum & ad tres Tabernas*. An non erant fratres, hoc est, Christiani? Ait Marsilius: *Si Petrus fuisset Romæ, quando Paulus eo uenit, & cum Iudæis ad se uocatis disputauit, eis esset Petrus, tanquam oculatum Resurrectionis & aliorum miraculorum Christi sectam. At hoc non fecit.* Respondeo; quid si tunc Petrus Romæ alio se contulerat; neque enim perpetuò in urbe mansit? Quid si Paulus Petrum testem citauit? Non enim sequitur. *Nihil de hoc Lucas, ergo non est factum.* Quid si ideo non citauit; quia sciebat Petro equè parum fidei habituros ac sibi? Sic nostri Hæretici mirari solent, *cur Petrus cum alijs fratribus Paulo Romam uenienti non obuiam processerit.* Quid si processit, & generali fratrum nomine à Luca comprehensus est? Quid si Romæ aberat, Paulo ueniente, profectus alio uisitandarum Ecclesiarum gratia?

Occidit Marsilius. *Non esse credibile, Paulum, integro, quo Romæ mansit, biennio, cum Petro nunquam familiariter collocatum.* Quis affirmat toto illo biennio Petrum & Paulum nunquam conuenisse? At Lucas id literis consignasset, si accidisset. Non sequitur; neque enim Lucæ propositum fuit, omnia, quæ acciderant, scribere.

Ait Marsilius: *Paulum facere mentionem Petri, alij in locis minus celebribus inueni, ut Antiochia, Gal. 2. Quanto minus ergo taciturus fuisse uidetur, si cum Romæ in omnium urbium Regina reperisset?* At hoc nihil est: Nam cur eius Antiochiæ inueni meminerit ad Galatas; causam habuit, disceptationem illam memorabilem, quæ sibi cum Petro intercessit. Cur mentionem eius omiserit in epistolis, quas anno secundo, tertio & quarto Neronis Romæ ad varios dedit; causa superius iam est reddita; vel enim Romæ Petrus tunc aberat in Ecclesiarum uisitatione occupatus; vel, ut alijs uidetur, toto illo biennio, quo Paulus Romæ fuit in uinculis, Petrus Romam non reuerterat post expulsionem sub Claudio: Vel ut maxime Petrus Ro-

A ma fuerit, Paulo tamen merito uideri potuit, causæ nihil esse, cur eius suis in epistolis mentionem faceret; cum ipsi Petro liberrima esset scribendi ad quosuis, & per literas salutandi potestas, isque etiam sit mos apud subditos, ut superiorum nomina vel omnino literis non inferant, vel non nisi parcè. Vrgent aduersarij: *Si Petrus uenisset Romam anno secundo Claudij, uidetur rem tam insignem Lucas non fuisse silentio transmissurus in Actibus.* Ad hanc obiectionem bene respondet Franciscus Agricola ex Baronianis Annalibus, hunc in modum: I. *S. Lucas in libro isto, quem de Actibus Apostolorum edidit, non scripsit omnia, quæ Apostoli fecerunt: sed tantum, aut saltem potissimum, quomodo, completo duodenario Apostolorum numero, & accepto postea Spiritu sancto in die Pentecostes, Apostoli sanctam Ecclesiam ulterius edificare, & propagare exorsis sint; & quale fuerit exordium, atq; incrementum nascentis Ecclesiæ; qualis etiam illius in Hierusalem maxime, & Iudæa deinceps progressus. Alioqui omnium & uniuersos Actus Apostolorum, aut etiam horum trium tantum doctrina & uita seriem describere. S. Luca propositum non fuit: sed, præcipua duntaxat quedam, & qua ipse præsens uidit, aut personaliter cognouit, suoque proposito potissimum seruire censuit, delibasse uidetur.*

II. *De S. Petro nihil ferè scripsit ulterius, quàm quæ in Hierusalem, & Iudæa, seu Palaestina gesserat, & maioris momenti uisa fuerunt.*

III. *De profectioe eius Antiochiam, & quidnam Antiochia inter ipsum, & S. Paulum contigerit, de quo S. Paulus Galat. 2. scribit, nullam facit mentionem.*

C IV. *Nec S. Pauli omnes Actus, aut passionem commemorat: quia, quæ S. Paulus 2. Cor. 11 & 12. de se, suisq; actibus ipsemet recenset, pro maiore parte non attingit: sed potiora tantum, & ea scriptis committere uoluisse uidetur. quibus ipse, ut indiuiduum ad tempus comes illius, ipsemet intersuit: & quomodo tandem prima uicè Romam capriuum peruenerit, & duobus annis ibidem in publica custodia permanserit. Quomodo autem postmodum liberatus iterum fuerit, & dimissus; quidue deinde aut fecerit, aut passus fuerit, & ubi demum, quæue occasione mortuus, vel occisus sit, alij scribendum reliquit.*

D V. *Nullam quoque facit mentionem, quando, aut quomodo ab inuicem diuisi sint SS. Apostoli, & in totum orbem quaqua uersum secundum dictamen, & imperium Spiritus sancti dispersi: neque etiam, an, & quo tempore S. Ioannes in Asiam fuerit profectus. Non ergo sequitur: S. Lucas non scripsit, S. Petrum Romam fuisse profectum: ergo S. Petrus Romam profectus non est, aut Romæ nunquam fuit; quia alioquin & similiter sequeretur, S. Petrum nec Antiochia unquam fuisse; nec unquam, vel respiciam pro Dei gloria mortem oppetiisse: nec SS. Apostolos ab inuicem diuisos, in singulas, certaq; orbis partes profectos ad prædicandum Euangelium, ut iussi erant: nec S. Ioannem Euangelistam Asiam uidisse unquam: aut uera esse, quæ S. Paulus de actibus, & passionibus, atque etiam reuelationibus suis, tam distinctè, serioq; recenset: neque eundem Romæ, aut alibi gladio occisum fuisse: quia; nec ista, nec plura alia (quæ tamen apud Catholicos, sicut etiam*

ipsofmet Nouatores pro certis, testatūq; habentur) S. Lucas A
scribendo commemorat.

Vt ad Marsilium redeam, historiam de aduentu Petri Romam, & maximè, quod Paulum præuenerit, pro fabula habet, & Paulum potius quàm Petrum, Romæ specialem & determinatum Episcopum fuisse affirmat, cum de Paulo ex sacris literis constet, cum Romæ functiones Episcopales exercuisse; non item de Petro. Et Petrum potius fuisse specialem Antiochia Episcopum. Addit tamen; Romæ non contradico, hoc est, non nego Petrum fuisse Romanum Episcopum (& tamen antea negauerat, tanta est istorum constantia) sed vero similiter teneo ipsum in hoc non præuenisse Paulum, sed potius e conuerso. Sed valeant iam istæ siue Marsilianæ, siue Velenianæ, somnationes. Nos ad alia gradum feramus.

CAPVT XII.

Romanum Pontificem Petro succedere in Ecclesiastica Monarchia probatur ex diuino iure & ratione successionis.

APVT hoc Danæo nimis est prolixum, Sutliuius miserè illud discerpit, ne appareat ordinatissima simul & efficacissima disputationis Bellarminianæ series. Sibrādus ineptissimis suis syllogismis, Bartologiis & Tautologiis omnia defœdat. Danæus non vnum futuro conuiciorum suorum ædificio mendacium substernit, vt solidius consistat. I. Bellarminum absque probatione præsupponere regimen Ecclesiæ esse Monarchicum. II. Hoc regimen datum esse Petro Apostolo. An non vtrumque copiosissimè & omnium argumentorum instructissimo apparatu demonstrauit Bellarminus toto libro primo? Quomodo igitur nunc hæc duo absque probatione sumit & præsupponit Bellarminus? III. Mendacium, Bellarminum in tota hac disputatione omittere; vtrum solus Pontifex ius Monarchicum: velut Petri successor, habeat. An non toto hoc capite, & omnibus aliis, quotquot in hoc libro subsequuntur hoc vnum, omnibus ingenij viribus, agit, vt ostendatur ius istud Monarchicum soli Romano Pontifici, tanquam legitimo Petri successor, competere?

Calumniatur Danæus, Quintuplicem Fallaciam à Bellarmino committi in ipso disputationis exordio. Quatuor à petitione principij. Vnam, à non consequente. Ego nullam hinc Bellarmini Fallaciam, sed quintuplex mendacium Danæi deprehendo. Vident igitur pij Lectores (vtar enim verbis Danæanis) quid de reliqua parte huius disputationis Danæanæ sperare debeant, cum in ipso illius Frontispicio, capite, & primo aditu minimum octo mendacia ceruant.

Primum Bellarmini argumentum est tale. Debet Petro iure diuino aliquis succedere. At

hic non est alius, quàm Pontifex Romanus, igitur ille succedit. Danæus vt aptiorem mentiendi occasionem habeat, sic proponit Bellarmini argumentum. Petrus successorem habuit, ergo Romanum Pontificem. Nego consequentiam, inquit Danæus. At Bellarminus non ita nudè argumentum in aciem extrusit, sed aliter vestitum, vt ex vtriusque collatione apparet. Ait Danæus. Bellarminum frustra laborare, dum multū probare nititur, Petrum habuisse successores. Nos enim id concedimus, inquit Danæus, neque de eo, quod conceditur, litigandum est. Num conceditis vos Calvinistæ, Petrum habere successorem vel successores in Monarchia Ecclesiastica, eosq; solos, Romanos Episcopos, quod ex professo demonstrare instituit Bellarminus?

Sutliuius audito Bellarmini argumento vociferatur. Homo lepidus, qui licet nullum pro Pontifice suo ius diuinum præferat, gloriatur tamen se ex iure diuino rem consecuturum. Quid? An nullum ius diuinum profert Bellarminus pro eius probatione, quod in Maiore sua assumpserat; diuino iure debere aliquem Petro succedere? An non vidisti sex rationes, quibus hoc adstruit, omnes iure diuino fundatas, vel ex illo immediatè sumptas? An calumniandi prurigo, cui largiter hinc indulges, oculos tibi occluserat, ne videres, quid probationum Bellarminus adferret?

Chamierus impudenter hunc syllogismum affingit Bellarmino: Quicumque alicui succedit, idem ius habet, quod habuit ei, cui successum est. At Episcopus Romanus successit Petro; ergo idem ius habet, quod habuit Petrus, & ex vi consequentiæ, est æcumenicus Pontifex. Hunc syllogismum è vestigio exagitare occipit Chamierus; quasi cum Bellarmino decertans, cum sua deliria oppugnet. Nam Maior nec est Bellarminiana, nec vera.

VVitackerus mentitur, Bellarmini argumentum petere principium, quia sumit hæc duo tanquam concessa (imò tanquam abundantissimè probata) Petrum fuisse Monarcham & caput totius Ecclesiæ, & Petrum fuisse Episcopum Romanum. Vtrumque demonstrauit Bellarminus copiosissimè. Itaque vtrumque meritò hinc supponit, & alia hæreticis parum iucunda, inde concludit.

Apud Iunium: nihil hic frequentius occurrit, quàm NEGAMVS, NEGATVR, FALSVM, INCONSEQUENS, & similia, quibus si orbaretur Iunius, ex prælio cogeretur inglorius abire. Sibrādus omnia pseudologiis & cenologiis miscet; & rationes, quibus probat Bellarminus maiore suam, nempe iure diuino debere aliquem Petro in Monarchia Ecclesiastica succedere, conicit in syllogismos insulsissimos; & per summam malitiam longè aliud inde colligit, quam id, cuius gratia à Bellarmino adductæ fuerant: nam alio fine eas non adduxerat, quàm vt probaret supradictam argumenti sui maiorem. Nam oportere Petro aliquem succedere in Monarchia Ecclesiæ probat primo ex fine Pontificatus: Pontifex enim & Pontificatus sunt propter Ecclesiam,

quæ nunc æquè eget vno generali pastore, ac tempore Apostolorum, imò magis, cum latius nunc pateat; Non igitur Monarchiam Ecclesiasticam cum Petro intermorti debuisse: sed manere donec ipsa Ecclesia manet.

Hanc optimam & validissimam maioris probationem Sibrandus his sycophantiis, sutelis & imposturis penitus obruit; & in longè diuersum venenatissimo suo calamo transformat: *Quid quid est propter Ecclesiam, hoc durat, quamdiu Ecclesia durat.* Hæc Maior vniuersalis non est à Bellarmino; sed à Sibrandico cerebro. *Sed Pontifex est propter Ecclesiam.* Hic agnosco propositionem Bellarminianam. *Ergo Pontifex durat quamdiu Ecclesia durat.*

Huic primæ fraudulentæ è vestigio subnectit istam haud paulò minorem. *Pontifex durat quamdiu Ecclesia durat.* (Candidus disputator diceret, & supra etiam in conclusione ex Bellarmini mente dixisset: *Pontificem durare debere, quamdiu durat Ecclesia;* & rationem, quam reddit Bellarminus, adiunxisset.) *Ergo Petrus durat, quamdiu Ecclesia durat. Sed Petrus non durat in sua persona; ergo in successoribus. Illi autem sunt Papa Romani.* Mentiris, impostor; ista non est Minor probationis Bellarminianæ, nec in hac prima vel alia quacunque probatione Maioris ponitur, & si poneretur, vitiosissimè poneretur. Tu cur omnia turbas, nisi quia turbo es; & turbinis instar, per mendaciorum & calumniarum campum volitas. Nam Papam Romanum esse hunc, qui Petro iure diuino succedit, postea planum faciet Bellarminus, nunc sufficit ei positæ Maioris probatio. Aequè vana est conclusio, quam Caluinista ex præmissis infert: *Ergo Papa succedit Petro in Monarchia totius Ecclesie.* Est quidem absolute conclusio vera; sed falsissimum, quod eam Bellarminus immediatè deducat ex prima probatione Maioris, qua nihil aliud efficere cupit; quàm aliquem Petro in Monarchia Ecclesiastica succedere, idque ex Iuris diuini præscripto. At quis ille sit, postea in probatione Minoris apparebit.

Mox aggreditur Sibrandus ad demolitionem suorum phantasmatum, quæ nihil ad nos; quia quidquid falsitatis continent, id à Savbrando suxerunt; qui stolidissimè & extra omne propositum hic veteres suos coccyfmos repetit. Pontificis summi, nempe Christi, *seruum non posse esse Pontificem.* *Petrum nunquam vocari in scriptura Pontificem.* Et centena talia prorsus ἀτοπα. & ab eo, quod agendum est, abhorrentia; tametsi non aliena à Sibrando, qui, instar ebrij, absque vlla connexionione, quidquid id buccam venit, vbi que deblaterare consuevit.

Sutliuius cum Chamiero clamat; non sequi: *Petrus fuit Pontifex propter Ecclesiam, ergo iam quoque durat Pontificatus eius in successoribus; nam & Apostolos institutos fuisse propter Ecclesiam, nec tamen iam durare Apostolos.* Respondeo, esse disparem rationem; quia, vt vnus esset vniuersalis pastor, non modò

temporibus Apostolorum necessarium erat, sed & iam, & quidem multò magis, necessarium est; vt ratio à Bellarmino allata, & aliæ itidem euincunt; at vt essent perpetuò in Ecclesia Apostoli formaliter cum iis prærogatiuis, quibus insigniti fuerunt illi duodecim, quos ex cæteris ad hanc dignitatem, Christus selegit, id necessarium non est ad Ecclesie præstitutum finem; sufficit, quòd alterius ordinis & generis ministri nunquam Ecclesie defunt, tametsi & Apostolatus durat inadæquatè in Episcopis; in successore autem Petri multò amplius, nempe etiam quoad potestatis Ecclesiasticæ plenitudinem independentem, semperque vsque ad finem seculi ad successores Petri pleno iure transituram. VVitackerus contra hanc primam probationem nihil adfert, nisi verbosissimam tautologiam, *Petrum non fuisse Monarcham Ecclesie.*

Secundam probationem Maioris illius: *Aliquem iure diuino debere Petro succedere,* petit Bellarminus ab vnitatem Ecclesie, nam Ecclesia semper est vna; debet ergo semper habere vnum Rectorem & Principem, si tempore Apostolorum habuit vnum supremum Rectorem ac Principem; vt sanè habuit.

Sibrandus iterum artem calumniandi, quam solam didicit, & optimè nouit, strenuè hinc facit, hoc efformato môstro. *Quod est vnum, hoc debet ab vno gubernari. Ecclesia Christi est vna. Ergo Papa succedit Petro in Monarchia totius Ecclesie.* Quis non penitis medullis tantam detestetur improbitatem? Nam nec Maior est Bellarmini, multoque minus ineptissimè illata conclusio: sed omnia sunt Sibrandica figmenta, tam ipse informis syllogismus, tam quidquid postea huius portenti destruendi gratia ad nauseam vsq; nugatur. Vbi fides, vbi candor, vbi integritas apud istos, qui tam claro Euangelij lumine à planta pedis vsq; ad verticem sunt collustrati, quibus fraudulentiores bouimatores, vt veteres loquebantur, vix tera tulit?

Bellarminus sua in ratione non loquitur de quacunq; vnitatem Ecclesie, sed de illa quam habuit initiò; Petro adhuc superstitè: Vnitas eius tunc fuit Monarchica propter vnum Monarcham Petrum, ergo & iam Monarchica esse debet; neque enim decuit, vt mutaretur forma Ecclesie, quæ est eius quasi anima: succedit ergo Petro aliquis, cuius respectu, hæc Monarchica Ecclesiastici regiminis forma conseruetur.

Sutliuius cum suo VVitackero obstrepit: *Vnitatem Ecclesie sumi ab vno Christo, vna fide, vnoque charitatis vinculo, non à rebus externis.* At velis nolis externa Ecclesie vnitas sumitur quoque ab vno capite & principe: sicut vnitas regni, ab vno Rege viuo & visibili, & vnitas corporis ab vno capite. Cum ergo Ecclesia regnum sit & corpus, & quidem visibile, sequitur eius vnitatem à visibili quoque principe & capite rectè peti.

Danzus mentitur, Bellarminum ita argumē-
tari: *Successor Petri vnus esse debet, ergo ille est Romanus
Pontifex.* Impudens mendacium, nam per secun-
dam rationem ab vnitāte Ecclesie, ductam, ni-
hil aliud vult Bellarminus concludere, quā
aliquem iure diuino debere Petro succedere. Itaq;
quidquid postea Danzus contra delirat, contra
suum deliramentum delirat.

Sutliuius oggerit: *In secunda Bellarmini ratione,
non comparere ius diuinum.* At supponitur, & qui-
dem adeo perspicue, vt intelligatur ab omni il-
lo, qui non sit prorsus bardo capite. Nam si iure,
seu instituto diuino, Ecclesie regimen est, & erit
Monarchicum, quoad mundus stabit, sequitur
profecō, iure & instituto diuino aliquem Petro
in Monarchia Ecclesiastica succedere; quia nulla
est Monarchia absque Monarcha.

Chamierus distinguit perquam acutē for-
mā Regiminis in *summam & subalternam.* Per sum-
mam, intelligere videtur simplicem: per subal-
ternam; mixtam seu compositam. Illa mutata,
dicit *mutari formam Reipublice:* hac mutata, negat
mutari. Sed num hac sua distinctione elidit ar-
gumentum Bellarmini? probauit is antea regi-
men primitiue Ecclesie fuisse Monarchicum. Si
hac forma mutata est; mutata est igitur etiam v-
nitās Ecclesie, teste ipso Chamiero; qui fatetur
ad mutationem formę simplicis, seu, vt ipse vocat,
summam, mutari ipsam Reipublicam. Nec ve-
rum est absolute; non mutari vnitatem Reipu-
blicę, si mutetur forma mixta, seu, vt Chamie-
rus vocat, *subalterna.* Nam si forma prius fuerit
Aristocratica, admixta Democratia; & postea
transcat in Democratiam; quamuis non nihil
cum Aristocratia temperatam; mutatur profecō
vnitatis Reipublice, æquē, ac si ex simplici &
pura Aristocratia transisset in simplicem & pu-
ram Democratiam.

Tertiam probationem pro sapius nomina-
ta Maiore petit Bellarminus ex illo: *pasce oues me-
as,* nam hoc pastoris officium Petro eo loco com-
missum est perpetuum & ordinarium, quando-
quidem ipsum ouile est perpetuum. ergo iam
quoq; iure diuino succedit aliquis Petro in hoc
pastorali officio. Sibrandus solenni sua consue-
tudine diuertit argumentum ad hanc calumnia-
m. *Christus dixit Petro: Pasce oues meas. Ergo Papa suc-
cessit Petro in Monarchia.* Quid tandem est calum-
niari, si hoc non est?

Sutliuius cum Chamiero respondat; *non so-
qui ex loco illo; Petro soli commissam curam ouilu Domi-
nici.* Non dicimus soli hanc curam commissam
quomodocunque; sed soli, vt supremo pastori. VVi-
tackerus hęc iterum laxat linguę suę habenas:
Quasi de hoc loco: *Pasce oues meas;* non esset satis
superque disputatum lib. 1. Quarta ratio sumi-
tur ex eodem loco: *Pasce oues meas, &c.* quam cæte-
ri Hæretici intaetam transiliunt. VVitackerus
non nihil arrodit: cupidius Chamierus, clami-
tans, Christum alio modo Ecclesie prouidere

potuisse, quā dando successores Petro. Potuit alio
modo prouidere. Quis neget? At reipsa alio mo-
do prouidisse, quando probabit Chamierus?
Negat Ecclesie tam bene consultum fuisse per
Alexandrum VI. quā olim per Petrum. Fumos
vendit Caluinista. Et nebulas imperitorum ocu-
lis spargit: nam si infallibilitatem cathedrę & de-
finitionis spectes, vt par est: æquē prouidit Deus
Ecclesie per Alexandrum VI. ac per Petrum: quia
illud: *Et porta inferi non proualebunt aduersus eam;* of-
ficio non moribus vllius priuate personę a Chri-
sto promissum & præstitum est.

Quinta ratio pro Maioris supra allatę pro-
batione est ab vnitāte corporis. Sibrandus ite-
rum calumniosissimē. *Quod est vnum corpus, id habet
vnum caput. Ecclesia est vnum corpus: Ergo Papa succe-
dit Petro in Monarchia totius Ecclesie.* Nulla me dubi-
tatio tenet nec inter Caluinistas deesse vel de fo-
re, qui Sibrandicas imposturas detestentur vel
detestaturi sint, adeo sunt enormes, & supra om-
nem modum crassę: vix bruto, nedum homine
dignę.

Sutliuius occinuit: *infirmam esse omnem argumen-
tationem ex allegoriis & metaphoris.* Infirmē igitur ar-
gumentatus est Apostolus 1. Cor. 12. vbi ab vni-
tate corporis, cuius omnes membra sumus, argu-
mentatur ad vnitatem & concordiam, quę in-
ter membra vnus corporis esse debet. Infirmē
argumentatus est, vbi a feminibus & id genus a-
liis, argumenta ducit ad persuadendam com-
munem corporum Resurrectionem. Infirmē ar-
gumentatus est Christus, qui toties a rebus me-
taphoricis & parabolicis argumēta texuit, quin
& integras conciones instituit. Quis autem di-
xit, præter ineptos istos, a metaphoris seu sensu
metaphorico non nisi infirmum argumentum
duci? Mendacium est hoc afferere S. Thomam
1. part. quęst. 1. art. 10. De sensu spiritali, qui qua-
druplex est id asseri solet, neque id absolute, sed
cum debito temperamento, vt alibi visum.

Obiicit Sutliuius: *Ecclesiam esse vnum corpus my-
sticum, non naturale.* Quid tum? Debet ergo etiam
vnum caput mysticum habere. Quodnam hoc
vnum caput mysticum; nisi vnus Rector & Mo-
narcha?

Chamierus inuenit hęc horribilem contra-
dictionem. Nam Bellarminus dicit, non posse
inueniri caput Ecclesie, cui competat illud Pau-
li 1. Corinth. 12. *Non potest caput dicere pedibus, non
est mihi necessarij:* præter Petrum. Ergo scēdē sibi
contradicit; quando mox subiungit: *nes debet mor-
tiente Petro corpus Ecclesia manere sine capite; oportet
igitur aliquem Petro succedere;* quia esse vnum, & esse
plura talia capita; haud simul consistunt. Dic tu;
vno tempore. Sed an non diuersa? Tempore Pauli
solus Petrus erat illud Ecclesie caput; quod pe-
dibus dicere non poterat: *Vos mihi non estis neces-
sarij:* at, mortuo Petro, aliud successit. Quid hęc
antilogiæ?

Sexta Bellarmini ratio pro maioris probatione sumitur ex usu veteris Testamenti, in quo erat successio summorum sacerdotum. Accurrit Sibrandus cum hoc syllogismo: *Quod fit in figura, hoc etiam fieri debet in eo, cuius figura est. Sed sacerdotium veteris Testamenti fuit figura sacerdotii noui Testamenti. Ergo, quod factum est in sacerdotio veteris Testamenti, hoc etiam fieri debet in sacerdotio noui Testamenti. Atq; hinc deducit: Quod factum est in sacerdotio veteris Testamenti, hoc etiam fieri debet in sacerdotio noui Testamenti. Sed, in sacerdotio veteris Testamenti erat successio summorum Pontificum. Ergo etiam in sacerdotio noui Testamenti debet esse successio summorum Pontificum; hoc est, Papa successit Petro in Monarchia totius Ecclesie.* Respondeo, inquit Calvinista, *Maiorem prioris syllogismi esse falsam. Tua culpa falsa est, non Bellarmini. Nunquam enim asseruit Bellarminus, quod in figura factum est; idem numero debere etiam fieri in eo, cuius figura est; sufficit, ut fiat idem specie, vel aliquid eius simile. Ruunt itaq; præcipuus casu, quidquid hic contra Maiorem illam suam Sibrandus loquacissimè despuit.*

Alter syllogismus, quoad postremam suam caudam, Sausbrandicum, & quidem immane mendacium, non Bellarmini assertum complectitur: neque enim ex sexta ratione intulit: *Papam Romanum esse successorem Petri; Sed aliquem debere succedere Petro, summo sacerdoti, ut figuratum figuræ eodè rursus respondeat.*

Sutliuius obiecit: *Non omnia in veteri Testamento fuisse figurata. At Apostolus contra affirmat; omnia in figura etè contriisse.* Omnia, inquam, ad politiam & Ecclesiam illam pertinentia. Cui igitur fidem habebimus? Num Paulo, an Sutliui? *At in veteri Testamento erat vnum dantur numero templum. Nunc sunt plura templa; ergo templum illud nõ fuit Christianorum templorum typus.* Respondeo, templum illud fuisse figuram Ecclesie Catholice: Ut ergo illud vnum erat; ita & Ecclesiam Catholicam vnam fore præsignificabat. Deinde falsum est vnum reipsa non posse esse figuram plurium, vel vice versa, plura non posse esse typum vnius; nam omnia sacrificia veteris Testamenti, quæ complura erant, typum gerebant vniuersi illius sacrificij in cruce peragendi. Et vnus transitus populi Israelitici per mare rubrum, & vna Arca Noë, & vnum sacrificium Melchisedecis, typus fuit baptismi & sacrificij sæpius in Ecclesia repetendi. Quid mirum ergo, si & vnum templum prisce legis, præsertim cum eas representauerit, non ut plura, sed ut habitudine & relatione vnum, quatenus omnia ad vnum sacrificium, & ad vnus veri Dei cultum destinata sunt?

Mentitur deinde Sutliuius: *Romanos Pontifices se facere successores Christi.* Mendacium: Christo non succeditur; quia manet sacerdos in æternum, & perpetuum habet sacerdotium. Sed, *successores Petri se se profitentur.* Petro enim succeditur, quia Petrus, quoad personam suam, non ha-

bet perpetuum sacerdotium, sed in successoribus suis est & manet sacerdos in æternum.

His aceruatim subiungit Sutliuius mendacia non sine thraconismis. Ut I. *Se omnes copias, quas Bellarminus pro Monarchia Petri attulit, iam pridem fuisse, dissipasse; deleuisse.* Quam inuictus miles Sutliuius. Cur non omnium Britannorum expeditionibus interest? *Funderet, dissiparet, deleret, quidquid hostium obuiam se ferret.* II. Mendacium, Bellarminum *nec legem vllam, aut verbum vnum ex scripturis, quod pro Pontifice faciat, proferre potuisse.* III. Mendacium. *Nec vllam rationem, que in scripturis fundamentum haberet.* Lectori iudicium in his deferro, ut & in iis, quæ proximè subiicit Sutliuius; ex quibus luculenter apparet, quam verè Beza Sutliuorum; Calvinianus Calvinianum; *petulantem calumniatorem & conuiciatorem appellauerit.* Ceterum de argumento Typico Bellarmini à veteri sacerdotio ad nouum ita Iunius blaterat, ut non immeritò insipientiæ typus formalis videri queat. Etiam Vitackerus denarrat nobis multas differentias inter sacerdotes legis antiquæ & nouæ. Et post prolixam & fastidij plenam polylogiam; dicit; summum Pontificem fuisse typum Christi; non Petri; aut si & Petri, non magis huius, quam Ioannis, Iacobi, &c. Et hæc omnia non probat; sed pro auctoritate ex cathedra regia pronunciat. Nec sanius quidquam adducit Chamierus.

Postquam probauit Bellarminus Maiorem suam, nempe iure diuino in Ecclesiastica Monarchia aliquem debere succedere Petro; ad Minorem probandam se conuertit; quæ est; *Sed u, qui Petro succedit, alius non est, quam Romanus Pontifex.* Primum argumentum sumit Bellarminus ex consensu totius orbis: quia nullus vnquam Episcopus exstitit, qui Petri successor habitus fuerit præter Romanum & Antiochenum. At hic non successit in Pontificatu totius Ecclesie; ut ostendit Bellarminus.

Sausbrandus clamat, hoc argumentum adeo esse futile, *ut syllogisticè colligi nequeat.* A te, fateor, qui nil nisi mendacia & conuicia colligere didicisti, non syllogisticè: sed prorsus asyllogisticè; ita ut nec pes, nec caput, nec principium, nec medium, nec finis collectionis cohercat.

Sutliuius calumniatur, *tot esse huius argumenti peccata, ut nulla Pontifici Romani indulgentia eum mendandis sufficiat.* Iterum te, Beza, laudare cogor. Probè indicasti, quando Sutliuium *petulantem calumniatorem* nominasti. Ait: *Ius nullum diuinum proferri, quo Romanus Pontifex declaratur successor Petri in Monarchia.* Idem criminatur Sibrandus. An non ius diuinum illud: *Pascite oues meas?* An non ius diuinum? *Tibi dabo clauas regni calorum.* Quæ ad successores Petri æquè ac ad ipsum Petrum pertinet, Bellarminus inuictè monstrat, ut alia huius sententiæ firmamenta silens præteream.

Obiicit Sutliuius ex suo promptuario Sausbrandico. *Etiam alios Episcopos Petro succedere.* Num

peculiari, propria, & determinata successione in plenitudine & independentia potestatis? Num hoc affirmant auctores, quos iste, vt meridiana lucem inumbret, producit? Nam quod omnes Episcopos Apostolis, atque adeo Petro succedere dicunt, id non nisi de generali quadam successione ratione intelligendum est, non de speciali; vt per se patet, neque enim Episcopi ea potestate valent, qua valuerunt Apostoli.

Obiicit Sutilius: *Si Antiochenus Episcopus esset quoque Petri successor, tum Pontifex Romanus non esset Petri successor in solidum; quia hereditas, qua ad plures derivatur, non vni soli cedit.* Respondeo, argumentum procederet; si Episcopus Antiochenus aliquid de plenitudine potestatis, qua Petrus præditus erat, decerpisset, & portionem residuam Romano præfili reliquisset. Nunc secus res habet, nam Petrus integram suam potestatem Romanam secum derulit, & successori suo in Romana cathedra transcripsit: Antiocheno autem potestatem Episcopalem certis finibus circumscriptam reliquit, eamque subiunctam & subordinatam potestati summi præfili.

Ait Sutilius: *Episcopum Antiochenum esse primogenitum Petri successorem; primogenitorum autem iura & privilegia solere esse maiora, quam aliorum.* Respondeo, id non esse necessarium in primogenitis metaphoricis, quales Episcopi successores, respectu Antecessorum, quibus liberum est, vt cui volent, vel quibus à Deo iubentur, potestatem suam relinquunt. Reliqua, quæ Sutilius lib. 3. de Pontifice cap. 6. contra hoc duodecimum caput euomit, nil sunt nisi conuicia, dignissima illius ore & calamo, quem Beza *petulantem calumniatorem* nominat. VVitackerus mentitur, Bellarminum dicere: *Episcopum Antiochenum non esse Petri successorem.* Non ita loquitur Bellarminus; sed non esse Petri successorem in Pontificatu totius Ecclesie, quia Petrus viuens reliquit Antiochenam Ecclesiam. Obiicit VVitackerus. *Petrum etiam, ad huc viuentem, reliquisse cathedram Romanam, successore sibi Lino.* Vbi probatio? Ait, *se prius probasse.* Quando? Vbi?

Occasione eius, quod Bellarminus differit de Episcopo Antiocheno, deque Petri cathedra ex Syria Romam translata, inspidissimè rursus Sibrandus fabulari incipit de aduentu Petri Romam; deque opinione Onuphrij de Sede Antiochena, & num Petrus Romæ fuerit mortuus. Quæ omnia nil aliud sunt, quam confusi & indigesti huius Calvinistæ iterata nulloque penitus filo connexa somnia.

Danzus mentitur Bellarminum hoc argumentum formare. *Petrus est mortuus Roma: ergo Romanus Pontifex est solus successor Petri.* Simili vanitate affingit Savvbrandus eidem Bellarmino hanc consequentiam. *Romanus Pontifex succedit Petro in vrbe Roma morienti, ergo succedit ei in tota ipsius dignitate & potestate.* Antecedens non ita nudè & præcisè proponit Bellarminus, vt per se cuius in-

Intelligenti notum esse potest. Eiusdem farinae sunt & hæc duo Sibrandica plasmata: *Qui succedit Petro, ille succedit ei in Apostolatu; sed Papa. ergo.* Nihil Bellarminus de successione in Apostolatu; non ignarus haud defore, quod in hac successione hæretici cauillentur; sed tota disputatio est de successione in Episcopatu; vt exceptiunculis & cauillatiunculis præcludatur via. Neque iste syllogismus est Bellarminianus, sed Sibrandicus. *Qui, Domino iubente, Romam venit, ille sedem suam Roma fixit: Sed Petrus Domino iubente Romam venit: ergo sedem suam Roma fixit.* Maior est incepta, inquit Sibrandus; credo, quia ab inepto fabro, hoc est, à Savvbrando prodiit.

Ait Bellarminus, non esse improbable; Dominum apertè iussisse, vt Petrus Romæ sedem figeret. Oclamat Sibrandus: *Hoc implicat contradictionem: Antequam negavit ex institutione Christi Petrum Roma sedem fixisse. At si Christus hoc apertè iussit, tum est ex Christi institutione.* Si hoc Bellarminus, tanquam omnino certum & exploratum affirmaret, haud rectè postea alterum subiiceret. At quia neutrum est planè perspicuum, potest secundum absque vlla repugnantia vel antilogia cum priore asseuerari, tanquam non improbabile cum probabili, vel probabiliore. Et quicumque hoc reprehendit, is planum facit, se vel sycophantam, vel in huiusmodi rerum abditarum discussionibus planè hospitem esse.

Dicit Bellarminus. Quàmuis forte non sit de iure diuino, Romanum Pontificem, quia Romanus Pontifex est, Petro succedere in præfaturam totius Ecclesie; tamen si quis absolute petat, an iure diuino Romanus Pontifex pastor sit & caput totius Ecclesie, omnino esse id asserendum. Sibrandus: *Huius fundamenti due sunt propositiones. Vna, Papa Romanus iure diuino non succedit Petro in Pontificatu & Monarchia totius Ecclesie.* Hæc propositio ita concepta non est Bellarmini; quia omittitur particula Fortè, quæ propositionem modificat & restringit. Omittitur insuper illud: *Quia Pontifex Romanus est.* Vel, *Quia Pontifex Romanus est.* Et quare tam hoc, quàm illud omittitur, nisi quia Sibrandus lectoribus suis illudere gestit? Nego itaque prædictam propositionem esse Bellarmini, vel ex Bellarmini fundamento deduci posse.

Subiungit Sibrandus: *Altera propositio est: Papa Romanus. (Non ita Bellarminus; sed, Pontifex Romanus) iure diuino est caput & Monarcha totius Ecclesie.* Prior, inquit Sibrandus, *contradicit primo fundamento: quod erat; non esse improbabile, Dominum apertè iussisse, vt Petrus Roma sedem Episcopalem figeret.* Contradicit, sed intra latitudinem probabilitatis; quæ contradictio non excludit ab intellectu assensum vtriusque partis. Nam assentiri possum huic: *Probabile est Deum apertè iussisse, vt Petrus Roma sedem figeret, atque adeo Episcopum Romanum, quia & quia talis, diuino iure esse successorem sancti Petri.* Nihilominus hoc assensu non obstante, assen-

sum præbere queo etiam huic: *Probabile est Christum non iussisse, ut Petrus Roma sedem figeret, atque adeo Episcopum Romanum, quia & quæ talis, non esse, iure diuino successorem sancti Petri: nam licet prior sit affirmatiua; posterior, negatiua; in ratione tamen probabilitatis sibi mutuo non contradicunt; sed conspirant; hinc & absque contradictione utriusque assensum & patrocinium præstare possum: nec propterea aliquis secum pugnat, quando duas huius generis propositiones problematicè, vel sub ratione probabilitatis tueretur. Antu, Calvinista, omnia problemata ex eruditorum scholis tolles: & quam primum audies, aliquem utramque partem propter probabiles rationes amplecti, antilogias & dimicationem contra seipsum intonabis?*

Posterior propositio, inquit Sibrandus, pugnat cum priore: dicit enim in priore; Papam, quæ talem (mentiris, non ita loquitur Bellarminus, sed hoc modo: Tametsi Fortè, non sit de iure diuino, Romanum Pontificem, quia Pontifex Romanus est, Petro succedere in præfecturam totius orbis) iure diuino non succedere Petro in Monarchia totius Ecclesie. In altera verò dicit; Papam, quæ talem, (mentiris, non ita loquitur; sed, Pontificem Romanum, absque vlla reduplicatione) iure diuino esse Monarcham totius Ecclesie. Hanc posteriorem prout à Bellarmio, non, ut ab impollore, Sibrandico, proponitur, pugnat cum priore imperium est mendacium; nam ut Pontifex Romanus iure diuino sit, caput totius Ecclesie, satis est ipsam successionem esse iuris diuini, etiam si forte iuris diuini non sit, Romanum Pontificem, quæ Romanus est, esse totius Ecclesie caput. Quos ita tota verbositas, qua sic Calvinista diffudit, si quem hominum tangit, non Bellarminum, sed Sibrandum tangit.

Ex tertia obseruatione Bellarmini duas itidem propositiones nobis Sibrandus proponit. Prima est: *Papa, quæ talis, non succedit Petro in Monarchia totius Ecclesie.* Hic iterum Calvinista bannatur, ut prædicam. Nam Bellarminus non ita laxè, sed præse loquitur. Licet Fortè non sit de iure diuino Romanum Pontificem, ut Romanum Pontificem, Petro succedere. Vbi cernis denuo omissum illud Fortè. Simili prorsus fraude supprimit istud Fortè Danæus. Quod Bellarminus adhibuit; quia non ignorat, doctissimos & celeberrimos Theologos absolute sentire, Pontificem Romanum, quatenus est Pontifex Romanus, etiam ut sic, succedere Petro in vniuersali totius Ecclesie Episcopatu; & ita nominatim cum Cano, Driedone & Turrecremata docet noster Gregorius de Valentia libro septimo Analyseos capite 12. quorum sententia mihi itidem absque vlla exceptione simpliciter placet.

Aliena propositio est, inquit Savvbrandus, Papam quæ talem, (Iterum mutat terminos; dicen-

adum: Romanum Pontificem, ut Romanum) succedere Petro in Monarchia totius Ecclesie, ad fidem Catholicam pertinere, licet forte non sit de iure diuino. Hic inanissimo verborum tinnitu explanare incipit, quid sit Ius, quid fides Catholica, idque tam peritè ut Vlpiani discipulum in Iure, & Aquinatis in Theologia credere possis, si credere fas est. At sinamus istum fabulari ad fastidium vsque: quid enim aliud ageret Calvinianus fabulator? Bellarminus rectè ostendit, aliud esse aliquid esse de fide, & aliud; esse de iure diuino; nam Paulum Apostolum habere penulam: & Tobiam, canem; non fuit de iure diuino, & tamen fide Catholica credendum est. Sic & in Pontificis Romani qua talis successione, res se haberet, quamuis de iure diuino non esset, Pontificem Romanum formaliter, ut Romanus est, Petro in regimine vniuersalis Ecclesie succedere.

Vociferatur Danæus, Bellarminum fidem historicam imperitissimè confundere cum vera fide. Miseros illos, qui cum Danæo in Caluini schola, non sunt facti ut bilingues; ita & bifidi vel bifideles: Nos, Danæ, cum præse fidei hominibus vnam fidem Catholicam agnoscimus & profiteamur, qua firmiter credimus quæcunque in bibliis continentur, maxima æquè ac minima; & minima æquè ac maxima.

Sibrandus occinit: *Non contineri in scriptura Romanum Pontificem, quæ talem, succedere Petro; non ergo pertinere ad fidem Catholicam. Quam securè obiicit, quod Bellarminus disertè refellit: An non legisti ista apud Bellarminum? Et si hoc non habeatur expresse in Scripturis; haberi tamen in Scripturis, aliquem succedere Petro. Hunc autem esse Romanum Pontificem, constare ex traditione seu verbo non scripto, & ex Conciliorum Patrumque declaratione, ac proinde Catholica fide credendum esse.*

Simili prorsus fraude tractat VVitackerus tertiam Bellarmini obseruationem. Sic enim illam proponit: *Tertia obseruatio est, Romanum Pontificem, ut Romanum Pontificem, Petro succedere, non est de iure diuino, sed de fide tamen est, &c.* Bellarminus ita loquitur: Licet Fortè, non sit de iure diuino, &c. Cur tu præterstis istud Fortè, nisi quia cum Sutiliuo, Savvbrando, & Danæo eiusdem es speciei? Quæris: *Si non succedit Romanus Pontifex, quæ Romanus, Petro ex iure diuino, quo igitur iure succedit?* Respondent Auctores, qui hanc sententiam sequuntur, *iure Ecclesiastico.* Accingere contra, si quid spiculorum tua in pharetra reliquum habes. Quæ non dico, quod hanc sententiam amplectar; sicut nec Bellarminus absolute amplectitur; propterea addidit voculam Fortè: Sed ut ostendam; non deesse auctorebus huius opinionis, quo laqueos VVitackeri euadant. Vide Gregorium de Valentia lib. 7. Analyseos cap. 12.

Postrema Bellarmini obseruatio est; Romanum Episcopatum & Ecclesie vniuersae praefecturam non esse duas sedes, neque duos Episcopatus, nisi in potentia: quod pluribus deinceps exponit. Sibrandus. *Hoc fundamentum non tantum falsum, sed etiam monstruosum est.* Et addit; Bellarminum esse relegandum ad *postpradicamenta Aristotelis, vt discat, commune & proprium non posse actu idem esse.* Vbi in *postpradicamentis* agatur de proprio & commune, quidem nescio. Nam caput primum est de *oppositis*. Alterum de *priori*. Tertium, de *simul*. Quartum, de *motu*. Quintum & vltimum de *habere*. De communi & proprio nihil inuenio. Forsan Sibrandus non citat Aristotelica *postpradicamenta*, sed Calvinistica, quae mihi ignota esse fateor.

Aburdum accidit Sibrando istud: *Episcopatum Romanum, hoc est, vnius verbi Episcopatus proprius, & praefectura totius Ecclesiae, hoc est, Episcopatus toti orbi communis, sunt actu vnus Episcopatus.* Si absurdum hoc est, tibi culpam adscribe, quia tu huius absurditatis pater es. Neque enim dixit Bellarminus, Episcopatum Romanae Ecclesiae, esse commune toti orbi; quia extra Episcopatum Romanum, non est Episcopatus Romanus; sed Bononiensis, Mediolanensis, Moguntinus, Augustanus, Aichstadianus, alij. Sed hoc dicit Bellarminus, Romano Episcopatu praefecturam & iurisdictionem in totum orbem annexum esse; atque adeo eum Episcopatum, qui est proprius Romanae dioceseos, porrigere sese extra suos terminos in totum terrarum orbem, & ad vniuersos simpliciter fideles, potestate quadam praeminentiae. Qua in re, quid, quae, repugnantiae? Somniat etiam Vitackerus hic *evangelicus*, sed Vitackerianas, hoc est, ex febrilibus phantasmatis constatas.

Nota autem fraudulentam Danæi imperitiam; qui ex quatuor obseruationibus, quas Bellarminus adducit, vt hæc quaestio de Romano Pontifice, Petri successore, dilucidior euadat, consequentias ineptissimas fabricat, easque Bellarmino sycophanticè affingit. Exempli gratia. Bellarminus dicit; Ex traditione Apostolica, ex testificatione Conciliorum generalium, Pontificum & Patrum constare, Pontificem Romanum, etiam qua talem, esse successorem Petri; ac proinde hoc fide Catholica credendum esse: Mox Danæus aduolat, & Bellarminum hoc modo argumentari mentitur. *Generalia Concilia, & Patrum consensus ostendunt, Romanum Pontificem Petro successisse in primatu; ergo verum est.* Istud argumentum non format Bellarminus hoc loco; vt nec alia, quae inuerecunde hic Danæus comminiscitur; qui suorum symmystarum ritum, miserabiliter discerpit & lancinat, quae Bellarminus aptissimo ordine ingeniosissimè connexerat.

His peractis aggreditur Bellarminus ad solutiones argumentorum, quae contra successiorem Romani Pontificis in primatu Petri obii-

ciunt sectarij, & ante hos Nilus Thessalonicensis Episcopus, schismaticus. Ex his obiectionibus, & aliis, quas infra Bellarminus refutat, consarcinauit Sutliuius verbosissima aliquot capita, quibus ita sese iactat & effert, quasi nemo ante illum has obiectiones in medium attulerit; cum omnes partim ex Bellarmino, partim ex Magistris suis Calvinianis sublegerit, si fatetur; furatus autem fuerit, si diffitetur.

Igitur libro tertio de Pontifice cap. 1. arripit Sutliuius argumentum, quod apud Bellarminum hic secundum locum obtinet, probatque; Papam non succedere Petro, quia *Papa non est Apostolus; ergo non succedit Petro in Apostolica potestate.* Respondet Bellarminus, tria esse in Apostolatu; primo, vt qui Apostolus est, sit immediatus verbi Minister, ita vt ab ipso Deo doctus sit, & sacros libros scribere possit; Et hoc fatemur non conuenire in Romanum Pontificem. *At si hoc ita sit; Oclamat Sutliuius, tum fateatur Pontificem Romanum in Apostolico munere Petro non succedere, necesse est.* An non palam fatetur Bellarminus, Pontificem Romanum, quoad hanc Apostolici muneris prerogatiuam & excellentiam, Petro non succedere?

Secundo ait Bellarminus, in Apostolatu contineri, vt qui Apostolus est, Ecclesias constituat, fidemque propaget iis in locis, vbi nunquam fuit; & in hoc Pontificem Romanum succedere Petro. Oggerit Sutliuius: *hoc etiam alij, competere.* At num independenter; vt Romano Pontifici? Num ea auctoritate, qua Romano Pontifici? Tertio, vt qui Apostolus est, habeat summam in Ecclesiis potestatem: Et hoc itidem Pontifici competere. Iunius occinit; *Nihil horum in Pontifice Romano reperitur.* Afferunt Iunianam audio. *Vbi eius probatio?*

Ait Bellarminus. Romanum Pontificem non debuisse creati ab Apostolis totius Ecclesiae Pontifex, sine Apostolicus Pontifex, cum id ipse Christus fecerit. Obstrepit Sutliuius. *Hoc pugnat cum superiore responsione. (Tuo iudicio, at curio) Vbi falsus est, non esse Pontificem Romanum immediatum Verbi Ministrum à Christo institutum.* Non ita precise loquitur Bellarminus; sed; non esse ita immediatum verbi Ministrum vt ab ipso Deo, immediate scilicet, doctus sit, & sacros seu Canonicos libros scribere possit. Quod longe aliter tinnit, quam id, quod Sutliulus fabulatur; nam Bellarmino nunquam in mentem venit negare, summum Pontificatum à Christo institutum; & quemlibet Pontificem à Deo eligi & institui.

Dicit Bellarminus; Ab omnibus Patribus semper sedem Petri appellatam esse Apostolicam. *Nec hoc verum est,* inquit Sutliuius. *At verum esse infra plurimis testimoniis monstrabit Bellarminus.* *Non aliter,* inquit Calvinista, *appellatur, Apostolicam, quam quia Petrum Romae docuisse existimant, & non quia Pontifici Romano tribuebant Apostoli-*

cum officium. Imò & propter hoc, velis nolis. Nam vt successione à Petro, tanquã à prima origine, in illâ sede agnouerunt, sic eidem ius Ecclesias constituendi, ordinandi, fidem vbique liberè prædicandi, vno verbo, plenitudinem in totam Ecclesiam libentes volentesque attribuerunt; & propterea per antonomasiam sedem Petri, *Apostolicam sedem* nominarunt.

Ait Bellarminus, dignitatem Romani Pontificis vocari in Concilio Chalcedonensi Act. 1. *Apostolatam.* Et sedem eius *apostolicam* Act. 16. Oclamat Sutliuius. *Fortè Bellarminus habet alia Acta Concilij Chalcedonensis, quàm nos.* Non habet alia; sed ea, quæ palam exstant. An in his non reperisti, quæ Bellarminus citat? Fortè nunquam quæsiuisti. Dicis *Apostolatam*, & vocabulum *Apostolicam* accipi illis locis latè & largè. At presius & peculiari quapiam ratione, aliis non competente, sumi, docet summa existimatio de sede Apostolica, & S. Leone, qui tunc Cathedram Petri tenebat, cuius Patres Synodi Chalcedonensis non semel in illo cœtu manifesta documenta dederunt.

Vt Sutliuius animum non nihil refocillet exspatiatur in mendacia & cõuicia aduersus quosdam Pontifices, nominatim Syluestrum II. Gregorium VI. & Gregorium VII. Sed snamus *perulantem Bezzæ calumniatorem calumniari*: nil dubitantes, omnia & huius & aliorum Nouatorum contra sedem Apostolicam maledicta, in benedictiones conuersum iri.

Tertia obiectio *Petrus fuit Doctor totius orbis; At Papa tantum Romane vrbi Episcopus appellatur.* Respondet Bellarminus, hoc esse falsum; id, omifis cæteris, apparere ex Concilio Chalced. Act. 3. vbi vocat Leo *vniversalis Ecclesie Papa.* Sutliuius criminatur; *Potestatem Papalem non esse metiendam ex orientalium assensatione; nec aliunde tantam potestatem haberi posse, quàm ex Christi mandato.* En frontem Sutliuiam. En reuerentiam in Orientales orthodoxos, eosque tanti nominis & auctoritatis? Num isti potestatem in vniversalis Ecclesiam per illam suam nomenclationem Leoni dederunt, & non potius à Christo datam honorifica illa appellatione agnouerunt & palam prædicarunt?

Obiicit Calvinista. Etiam Constantinopolitanum Patriarcham dici *Oecumenicum & vniversalis.* Quo iure? Num assensu & comprobatione Concilij Chalcedonensis aut alterius legitime celebrati?

Iunius acutissimè hic delirat. Ait, *nomen vniversalis Pastoris seu Doctoris etiam alijs tribui.* Iterum quæro, num iure? Num suffragio Oecumenici Concilij? Num ea notione, qua Romano Pontifici? *Cum vniversalis dicitur,* inquit Iunius, *aut est καθολικός Græcè, aut οικουμενικός. Si dicebatur καθολικός, sermè dicebatur respectu doctrinae Orthodoxæ; (non tantum respectu huius, sed & intuitu Catholicæ, hoc est, vniversalis & quoquo versum sese porri-*

gentis potestatis) vt qui doctrinam καθολικὴν Ecclesie Catholicae, non μερικὴν, siue particularem hereticorum, coleret. vanissimum figmentum; Sic enim quiuis orthodoxus Episcopus suo in titulo nominari potuisset *Catholicus*, hoc est, *vniversalis.* At huiusmodi appellatio in Ecclesia Catholica, inaudita est; signum igitur est, veteres hoc titulo *vniversalis*, seu *Catholicis*, si quando Græci hoc vocabulo vsi sunt pro *Oecumenico*; longè aliud significasse, quàm velit Iunius; qui subiungit, vocem *οικουμενικός*, fuisse communem omnibus Patriarchis, non respectu dominatus, sed ordinis. At nullum vnquam proferet exemplum, quo probet, vllum Patriarcham, præter Romanum, *Oecumenicum* seu *vniversalis* appellatum esse, antequam Constantinopolitanorum ambitio in apertum prorumperet, & sibi vni omnia arroganter vendicare studeret. Nam quòd multa exempla congerit ex Nouellis Iustiniani; ex codice Iustiniano, & ex quinta Synodo, vbi Patriarchæ Constantinopolitano *Oecumenici* titulus tribuitur, parum moueor, quia iam tum fastus Constantinopolitanus cristas aduersus sedem Petri erigere cœperat, vt notum ex Historiis. Nec peritos antiquitatis fugit, Actis quintæ & sextæ Synodi multa à posterioribus Græcis schismaticis inserta; inter quæ forsan & *Oecumenici* appellatio. Multumque, vt arbitror, sudabit Iunius, donec perspicuè probet, titulum illum Epistolæ Adriani, summi Pontificis, ad Tarasium Episcopum Constantinopolitanum. *Dilecto fratri Tarasio, Oecumenico seu Generali Patriarchæ, Adrianus, &c.* Esse ab ipsa Adriani, non ab aliqua falsaria manu, vt in ipsis etiam Conciliorum Tomis annotatum esse Iunius agnoscit.

Quarta obiectio est. *Petrus Antiochia & Alexandria Episcopus ordinauit; at id Papa Romano non permittitur.* Respondet Bellarminus; olim permillum fuisse. Probat. nam Maximus Episcopus Antiochenus ideo à Concilio Chalcedonensi receptus fuit, quia confirmatus fuerat à Leone Pontifice Romano. Occurrit Sutliuius; *aliud esse ordinare, aliud confirmare.* Dic Calvinista. Vtrum maius est; eligere Episcopum, an confirmare; & electionem, si res ita ferat, irritam facere? Certè nemo videns non videt, hoc posterius longè maius esse. Si igitur Leo habuit potestatem confirmandi Episcopum Antiochenum; isque Episcopus à Chalcedonensi Concilio receptus non fuisset, nisi electioni eius, Leonis Pontificis Romani auctoritas, robur addidisset, dilucidè profectò apparet, Leoni potestatem supremam in Episcopum Antiochenum, eiusque Ecclesiam constituisse.

Iunius clamat, *Falsum esse, quod Bellarminus asserit.* At nil aliud peto, nisi vt Concilium Chalcedonense Act. 7. legatur. Si Lector non repererit, quæ Bellarminus citat; tum Iunio credat; Bellarmino fidem abroget. Cum enim Dominus antecessor | Maximi adhuc viueret, nunquam

Maximus in Synodum admissus fuisset, nisi Patres Episcopatum eius à S. Leone confirmatum sciissent; cuius confirmationis meminerunt aetione illa septima S. Leonis Vicarij Paschasinus & Lucentius.

Ait Bellarminus ab Agapeto Pontifice Anthimum Constantinopolitanum depositum, & in locum eius Menam substitutum, citatque, Liberatum & Zonaram. Respondet Sutliuius, *Liberatum dicere, id factum principis auctoritate & rogatu. Mentitur. Nihil Liberatus de auctoritate principis seu Imperatoris, quod ad Anthimi depositionem attinet. Imò, petentibus principibus, Imperatore videlicet, & Imperatrice, vt Agapetus Anthimum, in communionem reciperet, constanter renuit, nisi se libello probaret orthodoxum, & ad suam Cathedralam reuerteretur. Quod ad Menam substitutionem attinet, scribit Liberatus, principis favore id factum: nam quia Imperator Menam surrogari cupiebat, voluntati eius gratificari volens Pontifex, Menam ordinavit, consecrans eum manu sua in Basilica sancta Maria; vt testatur Liberatus; nam ex Trapezunte Constantinopolim translatus fuerat.*

Ad Zonaram respondet Sutliuius, eum dicere, hoc factum, auctoritate Cleri Constantinopolitani. Impudenter mentitur. Id vt videas, audi Zonaram, Interprete Lutherano VVolphio. *Nonnulli è primoribus sacerdotibus Agapeto Papa Romano, in Imperatricis gratiam, sunt refragati, ab eadem quoq; largitionibus corrupti, quos tamen ille, qui veritatem defenderet, (hoc est Agapetus) omnes superauit. Itaq; Anthimus throno est eiectus Imperatore sanctissimum Papam & veritatem reuerito.* Impudentius adhuc agit Iunius, qui de his à Liberato vel Zonara quidquam scriptum negat. Quod euidens est induratæ frontis argumentum, nec aliter nisi vtriusque Auctoris inspectione conuellendum; tamen verba Zonaræ à nobis recitata hanc tantam vanitatem satis superque redarguunt.

Circa argumenta aduersariorum, quæ Bellarminus proponit & soluit; Sibrandus planè stultescit. Quædam enim lib. 9. de Papa cap. 3. iterum obiicit, quamuis à Bellarmino soluta. Ex solutionibus Bellarmini syllogismos & consecutiones sibi consuetas conficit tanta fatuitate, vt vix quidquam anilius excogitari posse videatur. Vt autem cominus intuearis, quàm inconsideratus & præceps sit iste Sibrandus, en tibi depositionem Anthimi à sede Constantinopolitana tribuit Pötifici Leoni: hæc enim sunt Savvbrandi sine mente verba. *Zonaras non dicit Anthimum à Leone, sed ab Imperatore propter petitionem & constantiam Leonis damnatum esse. Vbi non simplex, sed multiplex latet mendacium, præter transformationem Agapeti*

in Leonem.

CAPVT XIII.

Idem probatur ex Conciliis.

OMANVM Pontificem S. Petro in primatu Ecclesiastico succedere, probat Bellarminus primo ex Concilio Nicæni Canone sexto, circa cuius lectionem, & explicationem quatuor refert sententias, ex quibus tres priores refellit; quartam approbat, Canon est iste. *Mos antiquus perduret in Egypto vel Libya & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus, horum omnium habeat potestatem, quoniam quidem & Episcopo Romano paritè mos est.* Ait Bellarminus, idque probat ex Nicolao I in Epist. ad Michaëlem Imp. Constantinop. Concilium Nicænum nihil statuisse circa Romanam Ecclesiam, quia potestas eius est à Deo, non ab hominibus, sed tantum ex forma Romanæ Ecclesiæ constituisse statum aliarum Ecclesiarum.

Danæus mentitur. I. *Romani Pontifici in alios Episcopos primatum manifeste euerit per Nicanum Concilium. Vbi hæc manifesta eversio? Non in Concilio, opinor, sed in cerebro Danæano. Mentitur II. Bellarminum pro vero Canone substituisse falsum. Ab hæc calumnia liberabitur Bellarminus, si quis conferre velit Canonem, prout profertur à Bellarmino cum eo, qui in Tomis Conciliorum existat, & cum ipso etiam Græco textu, prout hic à Iunio recitatur:*

Sibrandus ex Ruffino probat aliquid circa Romanam Ecclesiam in Concilio Nicæno decretum fuisse, nempe, vt Episcopus Romanus suburbicariarum Ecclesiarum curam haberet. At Ruffinum in huius Canonis expositione à vero aberrasse, euidenter monstrat Bellarminus; Cur argumenta eius non refellit Sibrandus? Nec vllum verbum de Ecclesiis suburbicariis, seu suburbicariis in Canone reperitur. De suo ergo eas extruxit Ruffinus.

Sutliuius cum Vitackero mentitur I. *Bellarminum iure diuino destitutum confugere ad portum Conciliorum. Nam iure diuino Bellarminum non destitutum, superiore capite visum est.*

II. Mentitur, *Synodum Nicanam non dare Romano Pontifici ampliore potestatem, quam ceteris alij Patriarchæ.*

III. Mentitur, *Romanum Pontificem decreto Concilij Nicæni penitus excludi ab aliorum Patriarcharum diocesis. Nec pro suo mendacio alios testes adfert, quàm Nilum & Balsamonem, vix meliores & fide digniores Sutliuius; & præterea Ruffinū, quem in huius Canonis expositione errasse, planissimum facit Bellarminus.*

Mentitur IV. Sutliuius, *Bellarminum, in Canonis Nicæni interpretatione discordare ab omnibus, qui ante ipsum pro Pontifici causa scripserint: eodem enim modo Canonem hunc interpretatur Turrianus lib. 3. contra Magdeburgenses cap. 3. vt alios taceam.*

V. Mend.

V. Mend. Bellarminum, repugnante conscientia, scripsisse: hunc esse Canonis sensum; Alexandrinum Episcopum debere gubernare Ægyptum, Libyam, Pentapolim, quia Romanus Pontifex ita consuevit, id est, quia Romanus Pontifex ante omnem Conciliorum definitionem consuevit permittere Alexandrino Episcopo regimen Ægypti, Libyæ, & Pentapoleos: siue consuevit per Alexandrinum Episcopum illas prouincias gubernare: Cur hanc Canonis explicationem non potuisset Bellarminus optimâ conscientiâ producere; cum sit verissima, & verbis Canonis conuenientissima? Iubet enim vt Patriarcha Alexandrinus, prædictarum regionum curam gerat; & causam reddit, cur id fieri debeat: *ἰπινδὶ καὶ τῶ ἐν τῇ ροίμῃ ἐπισκόπῳ τὸ το σὺνδῆς ἐστ.* Cum hoc etiam Romano Episcopo consuetum sit; siue consonum & consentaneum; hoc est, cum, vt ita fiat, Romanus quoque Pontifex velit.

VI. Mentitur Sutliuius aduersarius, pro suo Pontifice nihil habere ex scriptura, nihil ex patribus, nihil ex Actis Ecclesie. Addit: Nicolao Pontifici non multum fidei habendum. Scilicet tibi habebimus fidem; Et Nicolao, tanto & tam excellenti Pontifici, fidem abrogabimus. Suspiciatur Calvinista fortè alium, sub nomine Nicolai, causam Pontificis agere voluisse. Vana est suspicio; Quis enim ad hunc vsque diem inficiatus est, Epistolam illam ad Michaëlem esse Nicolai, hoc nomine primi? De quo hic Vitackerus honorificentissimè. *Nicolaus in illa Epistola merum Antichristum agit. Impertatorem Græcum iudicet inanisimè ratiunculâ ad suum primatum confirmandum.*

Ait Sutliuius; Si Patriarcha Alexandrinus à Papagubernationem illarum prouinciarum habuisset, ridiculum fuisset, eam à Concilio petere. Quasi verò Concilia non soleant quoq; decreta Pontificum decretis suis corroborare, & priuilegia à sede Petri collata, sua itidem auctoritate munire; si in dubium vocentur. Commoda autem occasio patribus visa est, si in Nicæno Concilio iura antiqua Alexandrino Patriarchæ, & aliis confirmarentur; vt eo efficacius ambitiosorum machinamentis obuiam iretur; præsertim, cum quidquid in hac re actum, id, præsentibus & consentientibus Apostolicæ sedis legatis, actum fuerit.

Dicit Bellarminus, in libris vulgaribus deesse initium huius Canonis, quod est tale. *Ecclesia Romana semper habuit primatum;* Citatque Concilium Chalcedonense, vbi hoc exordio à sedis Apostolicæ legato Canon ille prolatus est. Iunius ait, esse *glossema & μαρτυριον cuiuscumq; Auctoris, in exemplari Romano præfixum Canonis.* Qui sit, quòd Concilij Chalcedonensis patres hoc non aduerterunt; neque contra citationem Canonis factam à legato Apostolico exceperunt? Forasan vsque adeo docti non erant ac Iunius, vt tam accuratè nossent, quid *μαρτυριον* esset. Lectus quidem postea est idem Canon à Græcis ex alio co-

A dice; sine illo: *Quòd Ecclesia Romana semper primatum habuit;* nemo tamen citationem à legatis Apostolicæ sedis allatam, falsitatis coarguit.

Quocirca mentitur Sutliuius, cum dicit, *Concilium Chalcedonense contra Paschasini instrumenta pronunciaffe, idq; certò constare.* Videatur Concilium, & certò constabit, qua fronte & mente Sutliuius isthæc asseueret, qui dicit; *Paschasinum fuisse testem domesticum, cui nemo credere teneatur.* Non Paschasinus, sed Synodus Nicæna per Paschasinum pro primatu Romani Pontificis testimonium dixit. Si Paschasino fidem abrogat Calvinista, quia domesticus Leonis, hoc est, legatus fuit; oportet, vt nulli legato vlla vnquam habeatur fides, quia semper Sutliuianam regulam obicere licebit:

B *Domestici testibus non esse habendam fidem.*

Sibrandus admodum subtiliter odoratur verba illa: *Quòd Ecclesia Romana semper habuit primatum;* non pertinere ad Canonem; licet ita à Paschasino lecta fuerint. *Quia illa particula Quòd non est hac verba non esse principium illius decreti,* inquit Sibrandus: *neque hoc videtur aduersarius ignorasse: nam in recitatione verborum Paschasini eam vocem resecuit,* Acuta obseruatio, cui nihil deest, nisi quòd non conuenit cum Actis Chalcedonensibus: Iussa enim vtraq; pars à iudicibus Canones proferre. *Paschasinus Vicarius sedis Apostolicæ recitauit: TRECENTORVM DECEM ET OCTO SANCTORVM PATRVM CANON SEXTVS: Quòd Ecclesia Romana semper habuit primatum; teneat autem & Ægyptus, vt Episcopus Alexandria omnium habeat potestatem, &c.* vbi liquido apparet; Illud: *Quòd Ecclesia Romana, &c.* esse Canonis principium, quandoquidem statim subiicitur his verbis: *Canon sextus* Nec obstat vocula *quod;* omissa à Bellarmino, quia *μαρτυριον* & superflua est, solenni Græciz vsu, id maximè videre licet in libello, cuius inscriptio: *Origines Constantinopolitana;* in quo frequentissimè, *ὅτι* occurrit, nec tamen ad sensum verborum pertinet.

Deinde licet verba illa essent tantum titulus, Canonis, non pars; causæ nostræ seruiret; quia inde manifestum euaderet, Canonem hunc Nicænum longè aliter intellectum olim fuisse, quàm eum hodie sectarij intelligant, vel Ruffinus aut Balsamò olim intellexerint. Nam si vel obscure primatu Romani Pontificis officere visus fuisset, Paschasinus haud tam constanter hunc Canonem in illa Synodo vsisset, & Græcanicæ ambitioni opposuisset; nec fretus hoc Canone vsq; adeo intrepidè toti illi illegitimæ Græcorum actioni reclamasset; suamque reclamationem Actis Synodalibus ad posteritatis memoriam inferi iussisset.

D Reprehendit Iunius Bellarminum, quasi ignorauerit, quid sint apud Ruffinum *suburbana* Ecclesie: Non enim significare illas; quæ sunt in suburbio, sed quæ vbi subsunt, prout iurisdictiones Constantinus, translato Imperio, distinxerat pro suburbanitate diocesum ad metropoles suas pertinentium: sic enim

dice-

dicebat suburbanitatem Tullius Accusat. 2. in Verrem; & bene Latine Ruffinus eum imitatus hac sua interpretatio-
 ne. Quam bono nunc loco est Ruffinus apud Iu-
 nium. Ex qua tamen gratia paulò post excidet.
 Nam in notis ad caput sequens hunc Panegyri-
 cum cecinit Iunius Ruffino. *Ruffinus litterarum
 priscarum pestis fuit, qui nec veritate, nec fide in vertendis
 auctoribus usus est, ut Hieronymus ostendit, & boni om-
 nes norunt.* Item. *Ruffinus dente magis, quam naso va-
 luit; atq; haud scio, an non etiam dam alios libero dente
 rodere & truncare voluit, ipse nasum sibi abstulerit.* Et
 tamen hic, quia aliquid ad gustum Iunii dicit,
 fidissimus est & planè latinus Nicæni Canonis
 Interpres. Deinde quacunque notione vocem,
suburbanam, seu *suburbicarium* Ruffinus vsurpau-
 rit; parum refert; quia in Nicæno Canone nec
 expressè, nec tacitè exstat, sed eam de suo addi-
 dit Ruffinus. Nec M. Tullius iuuat Iunium; Nam
suburbanitate pro *propinquitate* vitur. *Quemadmo-
 dum propinquus vos vestris pradiis maximè delectamini,*
 inquit, *sic populo Romano iucunda suburbanitas est hu-
 ius prouincia* (Siciliæ) vbi *suburbanitas* pro *propin-
 quitate* manifestè ponitur. Si ergo Ruffinus sub-
 urbani vocem sensu Ciceroniano vsurpauit, vt
 vult Iunius, dicere oportebit; Nicænam Syno-
 dum iussisse, vt Romanus Pontifex Ecclesiarum
suburbanarum, id est, vicinarum, curam habeat.
 Quis verò credat, Alexandrino Patriarchæ am-
 plissimas, plurimas & remotissimas Ecclesias, &
 Antiocheno totum orientem committi, Roma-
 num autem Patriarcham, eumque præcipuum
 ad vicinitatis angustias coarctari?

Adhæc falsum est Constantinum diœceses
 Ecclesiarum distinxisse; nullum vnquam testem
 pro hoc suo commento Iunius proferet. Falsum
 item, vt iam vidimus, Ciceronem eo sensu *subur-
 banitatis* vocem vsurpasse, quem comminiscitur
 Iunius: nempe, pro ciuitate seu prouincia, quæ
 vrbi subest; nam hac ratione Aegyptus quoque
 & Africa potuisset dici *suburbana*; quia & illa &
 hæc vrbi suberat; & *suburbanitas* nil aliud esset,
 quàm subiectio; quod Cicetonis menti penitus
 aduersatur. Accedit; quod inauditum est; Ec-
 clesiam; respectu metropoleos, vocari *suburba-
 nam*. Et quæ iam erant illæ suburbanæ Eccle-
 siæ, quæ ad Romanam, vt ad Metropolim perti-
 nebant, ex diuisione Constantini? Nominet il-
 las Iunius. Vide autem & detestare extremam
 Sibrandi impudentiam, qui dicit, argumentum
 Bellarmini ex Concilio Nicæno in hunc modum
 formari debere. *Pape Romano suburbicarium Eccle-
 siarum cura commissa est in Nicæno Concilio. Ergo Nicæni
 Patres statuerunt eum debere Petro in Monarchia totius
 Ecclesie succedere.*

Vitackerus extra propositi argumenti li-
 mites verbose de numero Canonum Nicæno-
 rum declamitat, & ex Sadeele nos docet; quid
 vult, quandoquidem significet, & multa alia my-
 steria hucusque incognita pandit; pro quibus
 agat gratias, si quis eum gratias mereri existi-

mat. Ego inanem & clamoriam loquacitatem
 non dignor gratias.

Secundo loco profert Bellarminus secundum
 Concilium generale, cuius Patres in Epist. ad
 Damasum apud Theodoretum lib. 5. cap. 9. di-
 cunt se conuenisse Constantinopolim ex man-
 dato litterarum Pontificiarum per Imperato-
 rem ad se missarum. Sutliuius hic mera crepat
 conuicia. *Non possum, inquit, non mirari, cum sum-
 mam hominis impudentiam, qui tot simul mendacia di-
 xit, tam stultitiam, qui tam multa nihil ad propositum
 facientia testimonia corrasit.* Laudo iterum, Beza, tu-
 um iudicium & factum, quando Sutliuium pe-
 culantem calumniatorem & conuiciatorem esse
 iudicasti, & nominasti. Verè talis est; qui vocife-
 ratur; *Falsum est illas litteras ad solum Damasum esse
 scriptas, vt Bellarminus significat.* vbi hoc significat?
 Et qui significare hoc potuit, cum ex Theodore-
 to manifestissimum sit, hanc Epistolam ad Da-
 masum & plures alios Episcopos missam fuisse?
 Ostende, obsecro, vel vnicum verbulum, quod
 innuat, Bellarminum dicere voluisse, hanc Epi-
 stolam ad solum Damasum fuisse scriptam.

Secundò dicit Sutliuius ex suo Savvbrando
 ad stipulante VVitackero, *Falsum esse quòd Patres illi
 fateantur, se ex mandato Pontifici conuenisse.* Clamat
 & Iunius. *Nusquam hoc illi. Quid iuuat Byzantiæ;
 sed contra se conuenisse narrant mandato Imperatoris
 Theodosij.* Nihil est, cur horum clamores more-
 mur; nam hæc sunt verba Epistolæ, vbi Patres se
 excusant, cur Romam proficisci nequeant. *Pro-
 pterea quòd Constantinopoli, mandato litterarum sup-
 rioris Anno à vestra reuerentia, post Concilium Aquileien-
 se, ad sanctissimum Imperatorem Theodosium missarum;
 ad iter duntaxat Constantinopolim vsq; faciendum nos
 preparauimus.* An non disertè fatentur se Constani-
 tinopolim ad Concilium conuenisse vocatu Da-
 masi? *At littera ista, inquit Sutliuius, non loquuntur
 de solo Damaso, sed & de alijs Episcopis, quibus inscripta
 sunt.* Certè nisi Episcopi Constantinopoli con-
 gregati rationem habuissent Damasi imperan-
 tis & ad Concilium orientales euocantis; non
 magni fecissent aliorum occidentalium præsu-
 lum mandatum. Potuissent enim dicere, nec im-
 meritò, illorum non esse Concilia indicere; &
 Episcopos conuocare; nec se huiusmodi man-
 dato obsequi debere, cum non magis sit penes
 occidentales, quàm penes orientales locum, &
 tempus Concilijs præstituerent. Nihil horum; Pa-
 tres illi, idque propter Damasum; penes quem
 sciebant ius & arbitrium celebrandi Concilia
 residere. Nec Theodosius aliter hæc Synodum
 indixit & collegit, nisi nutu & voluntate Damasi
 Romani Pontificis, & Patrum Concilij Roma-
 ni, qui hæc de re litteras ad Imperatorem dede-
 rant. Sibrandus hoc monstrum hic peperit. *Qui
 conuocat Synodos, ille successit Petro in Monarchia totius
 Ecclesie; sed Imperator conuocat Synodos, ergo.* Quid
 cum vultur in effronde incipias? Ait Bellarmi-
 nus, Patres Concilij Constantinopolitani fateri,

Romanam Ecclesiam esse caput; se autem, membra. *Falsum*, clamat Iunius, vt & VVitackerus. Sutliuius: *neg, capitū vel Ecclesia Romana mentionem facere videntur*. At faciunt implicite; quia se vocant membra eius Ecclesie, in qua Synodus congregata erat, & ad quam Synodum ipsi quoque euocabantur; sed hæc erat Romana Ecclesia; Romæ enim Concilium illud celebrabatur. Agnouerunt ergo se esse membra illius Ecclesie; &, per consequens, illam esse caput; illa enim Ecclesia caput est, quæ membris imperat & mandata edit.

Tertium Concilium, quod profertur, est Ephesinum. quod apud Euagrium lib. 1. cap. 4. dicit, se Nestorium deponere mandato Cœlestini Papæ Romani. Sutliuius petulans calumniator. *Nihil Bellarminus sine mendacio dicit*. (Tu, lector, Sutliuij nomen substitue; & absque mora assentiar) *neg, enim fatentur se ex mandato Cœlestini Nestorium deposuisse, nec vlla est mandati mentio apud Euagrium*, Similia canit VVitackerus.

Iunius mentitur, Bellarminum committere *Fallaciam diuisionis, eò quod omittat illud quod Patres dicunt, se etiam ad Nestorij depositionem à sacris Canonibus compulsos esse*. Quid tum? An ideo negant, se ad id faciendum compulsos à Cœlestino, qui ideo iussit Nestoriū de throno deturbari, quòd sacri Canones id necessariò exigent? Agnoscit tamen Iunius Cœlestini auctoritatem interuenisse; *non vt mandatum & iussum Pontificis, inquit, sed vt suffragantem collega sententiam*. Non dissimiliter fatuatur VVitackerus. Si à Cœlestino non acceperant mandatum, & si voluntatem eius nõ sunt interpretati, tanquam præceptum, cur dicunt, se *nessariò compulsos esse ab Epistola Cœlestini, vt damnationis sententiam in Nestorium ferrent? An non compulsio mandatum indicat? An compellere non est proprium eius, qui legitime mandat? An suffragatio & sententia Collegæ, præcisè, qua Collega est, compellit & necessitatem aliquid faciendi adfert? Deinde, cur solius Cœlestini Collegæ suffragatio tantum potuit? Cur huius solius fit mentio? An non & alij Collegæ in eo confessu erant spectatæ dignitatis & probitatis? Nihil de his Concilij Patres; sed de solo Cœlestino*.

Idem Concilium Ephesinum in Epistola ad Cœlestinum scribit, se causam Ioannis Patriarchæ Alexandrini, quæ magis dubia erat, quàm Nestorij, non fuisse ausum iudicare, sed reseruasse iudicio ipsius Cœlestini. VVitackerus intonat *hoc falsum esse*. Sutliuius vocat *mendacium*: non absque insigni suo mendacio: *Nihil ait de hoc apud Euagrium exstare*. Num pro hoc secundo capite citat Bellarminus Euagrium? An non expressè nominat Epistolam Concilij ad Cœlestinum; quæ reperitur in Concilio Ephesino? An non hoc ipsum fatetur tuus in Caluini castris synstratiota Iunius? qui tamen addit; *Iudicium de Ioanne Antiocheno à Concilio reseruatum fuisse Cœlestino, vt Col-*

A *lega; & vt ordine primo in Patriarcharum Collegio*. Non tantum ordine, sed & potestate ac imperio primo; alioqui quid opus erat hoc iudicium Cœlestino reseruare; cum si Cœlestinus solo ordine, non imperio & iurisdictione; primus erat, ipsa Synodus tot Episcopis constans, causam istam facile terminare potuerit?

Quartò producit Bellarminus Concilium Chalcedonense, in quo S. Leo vocatur *passim vniuersali Ecclesia Pontifex*. Sutliuius cum suo Sibrando & VVitackero clamat; *Etiā alios dici vniuersales Episcopos*. Num iure & legitime? Ait, *hoc Epithetum Leoni non tributum à tota Synodo, sed ab vno vel alio leui homine*. Responsum hoc admodum *leui hominū esse*, docebit te lectio vel inspectio ipsius Concilij. VVitackerus fatetur Leonem fuisse Episcopum *vniuersali Ecclesia*. Ergo, velis nolis, totius mundi. Nam si dicerem; Regem Hispaniæ esse Dominum *vniuersali mundi*; an non significarem eum esse Dominum totius mundi? Quis vnquam audiuit, Episcopum vnius loci, dici vniuersalis Ecclesie Episcopum? Sibrandus dicit; *Idem esse vniuersale, quod Catholicum*. Leonem ergo dici *vniuersalem, vel vniuersali Ecclesia Episcopum, quòd Catholicus & Catholica Ecclesia Episcopus esset*. Sed hoc commentum iam alibi refellimus. Nam si hæc esset vocabuli illius notio; tum quilibet Episcopus Orthodoxus, potuisset dici *vniuersali & œcumenicus*; Sed hoc in Ecclesia Catholica inauditum est; neque vlli titulum hunc à Concilio Chalcedonensi tributum legimus, nisi S. Leoni. Illud lepidum est, quod Sibrandus dicit, *Catholicum nominari, qui credit Trinitatem*. Anabaptistæ ergo, & plerique veterum & recentiorum sectarij extra Arii scholam Catholici erunt, quia hunc articulum credunt.

Quinto profertur Synodus Constantinopolitana quæ Act. 4. per Menam Patriarcham ita loquitur. *Nos Apostolicam Sedem sequimur, & obedi-mus; & ipsius communicatores; communicatores habemus; & condemnatos ab ipsa, & nos condemnamus*. Ad quæ calumniator Sutliuius. *Si huiusmodi argumentū Pontificatus obtineri posset, nullus est tam minus Monachus, qui non argumentando fieret Papa*. Certè si calumniando quis Papa fieri posset, iam Sutliuius Papa esset; si non Romanus, attamen Anglicanus; tam egregiè callet hanc artem. Obicit. *Hæc verba esse solius Menæ*. Solius sunt prolatione; assensu & comprobatione, omnium: nam ex totius Concilij sensu protulit ea Menas.

Secundò respondet Sutliuius cum VVitackero; nihil hinc sequi pro Bellarmino; *Sequimur enim, inquit, bene mouentes, & eū obedi-mus, etsi nullum eorum in nos imperium agnoscamus*. Verùm quinta Synodus plus significare voluit: quia dicit se Apostolicæ sedi obedire; ergo vt superiori; neq; credibile est, Synodum illam pro superiore suo non agnouisse eam sedem, quam vocat *Apostolicam*, cuius iudicium absque vlla dilatione in

omni-

omnibus sequendum & amplectendum profitebatur.

Iunius multa garrit de facto Agapeti Anthimum deponentis, & in locum eius Menam subrogantis; cum Bellarminus hic de Agapeto nullo verbum faciat. Factum Agapeti nominat Iunius *extraordinarium & quidem ratione potestatis*. Sed omnes facti illius circumstantiæ, de quibus non nihil capite superiore; clamant, ab Agapeto, ut ab ordinario iudice Anthimum de throno deiectum, & Menam substitutum; tametsi extraordinarium erat, ut Episcopus Romanus eo in loco nempe Constantinopoli commorans tale quid faceret; & Episcopum Constantinopolitanum suis manibus in ipsa Constantinopolitana vrbe consecraret: Et de hoc extraordinario modo loquitur Agapetus in sua Epistola, quam citat Iunius. Concilium secundum Nicænum; Lateranense & alia conuiciis incessit & sibilis explodit Sutliuius cum VVitackero, & Iunius paucis etiam hinc se expedit.

CAPVT XIV.

Idem probatur ex testimoniis summorum Pontificum.

D VAS generales respõsiones dant hæretici ad hæc summorum Põtificum testimonia. Primò, *neminem in sua causa audiri debere. Ergo nec istos Pontifices, cum de primatu suo testimonium perhibent.* De hoc inani effugio iam alibi quoque actum est; & ut ridiculum foret, si quis Imperatoris in Imperio supremam potestatem & maiestatem, ex antecessorum Imperatorum testimoniis contra aduersarios assereret; dictitare, non esse audiendos Imperatores, quòd suam causam agant; ita ridiculi sunt sectarij, vociferantes, summis Pontificibus de primatu suo testificantibus aures occludendas esse, quòd propriam causam agant; nõ enim propriam causam agunt, sed publicã Ecclesiæ, dũ illud testimonio suo cõfirmant, quod à Christo in Ecclesia Catholica institutum est. Itaque sicuti Doctor Theologiæ vel Iuris publicam causam, & non suam priuatã tuetur, quando dignitatem doctoralem ab obrectatorum opprobriis vindicat; sic & Pontifices de primatu Ecclesiæ Romanæ testificantibus, non sibi, sed communi causæ Dei & Ecclesiæ testimonium perhibent.

Altera Hæreticorum responsio est, Epistolas horum Pontificum, ut Clementis, Anacleti, &c. esse *supposititias*. Vetus & iam millies audita nãnia: cui pridem occurrit Turrianus in opere suo contra Magdeburgenfes.

Dicit Bellarminus, Isidorum collectorẽ Canonum ducentis annis Carolum Magnum antegressum, meminisse Epistolarum Clementis, Anacleti, & aliorum. Iunius. *Non fuit tot anni an-*

A *tiquior Carolo, sed tantum XC.* Vnus labor adhuc Iunio exantlandus restat; nimirum, ut ostendat; hunc Isidorum esse eundem cum Isidoro Hispanensi Iuniore; tametsi enim non desunt, qui ita sentiant, non desunt tamen, qui contrarium sentiant: eamq; Canonum collectionem vetustiori Isidoro, quem *Mercatorem* indignant, attribuant. Nec obstant, quòd in ea rhapsodia quædam recentiora apparent; nam à posteris adiecta credibile est; ut plerunque fieri solet in huiuscemodi Farraginibus.

Ait Bellarminus, Epistolas Clementis citari in Concilio Vasensi, quod CCC. L. annis Imperium Caroli Magni antecesserit; quippe tempore Leonis Magni Pontificis celebratum. Renititur Iunius, idq; propterea solummodo, quod Theodosij Iunioris Imp. & Dioscori Consulis nomen sit adscriptum. *Non enim videri verisimile, ab Episcopi in Gallia nomen Imperatoris Orientalis & Consulis adiectum fuisse.* Hæc obiectiuncula leuior est, quàm ut antiquitatem huius Concilij labefaceret, cum ignotum non sit, occidentales quoque nomina Imperatorum orientalium Actis suis inferere consueuisse. Etiam voces recentiores odoratur Iunius in illo Concilio, *quàm ut ætati Leonis Magni conuenire queant.* Nec fides abroganda Iunio, quia ipse naso valet; dissimilis in hoc Ruffino, quem ait, *dente magis, quàm naso valuisse*; perfecteque nouit omnes loquendi formulas, tempore Leonis Magni videtas.

C Illud festiuum est, quod Sutliuius duos nobis Ruffinos præcudit: alterum, cui contentio cum Hieronymo; *atque*; qui *Recognitiones Clementis & Epistolam ad Iacobum, fratrem Domini vetterit.* Non opus conduplicare, & Calvinista, sufficit vnus Ruffinus. Cui *inquam ante Sutliuium hæc geminatio vel in somno occurrit?* Sibrandus solennia illa sua recitat. *Quidquid dicit Anacletus, hoc est verum. Quidquid dicit Clemens, hoc est verum, &c.* Et mox *Maiores à se sycophanticè confictas strenuè demoliri aggreditur; mendacia mendaciis & conuicia conuiciis accumulans.*

In secunda classe Pontificum, quorum testimonia Bellarminus adfert, ponit Adrianum I. Nicolaum I. & alios; quorum testimonia non aliter eludunt sectarij, quàm dicendo, eos fuisse Antichristos. Iunius. *Duriter & odiosè dictum; si de Nouatoribus loquaris, addas; & nequiter, & mendaciter; non refragabor.* Cur talia tam dura & odiosa non erubescitis ò Nouatores, in chartam referre? Ait Iunius: *Aliquos ex his Pontificibus aliter sensisse, quàm verba eorum præferant.* Ostende vnum ex omnibus, quos Bellarminus nominauit, qui sibi & antecessoribus & successoribus in Cathedra Petri, primatum Ecclesiasticum conuenire inficiatus fuerit. *Alios, inquit Iunius, hæc sua sensentia occultè in sinu Antichristum fouisse; donec tandem aperte in lucem ederetur;* Similia ferè Sutliuius; qui hic de Antichristo garriendi ansam adeptus, furiosissimè in Romanos Pontifices de-

bacchatur. Est tanē, quod Iunio Pontines in gratias agant, ob tam honorificam excusationem, qua purgantur ab ipso: *Non fuerunt ipsimes Antichristi; nec Antichristum ipsi genuerunt; sed solummodo fouerunt & conceperunt, ut ab aliis tandem in lucem edi posset.* Quid honorificentius his tantis Pontificibus accidere potuisset, quam hæc Iuniana defensio?

Ex Innocentio III. conficit Sibrandus hunc syllogismum. *Qui tantò superat Imperatorem Romanorum, quantò sol superat lunam: ille est Monarcha per vniuersam Ecclesiam. Sed Papa Romanus tantò superat Imperatorem, quantò sol superat Lunam. Ergo Papa est Monarcha per vniuersam Ecclesiam.* E vestigio demolitur Sibrandus ingenti loquacitate hoc sum phantasma. *suum*; inquam, nam Bellarminus nil aliud dicit; quam Innocentium asserere; primatum Ecclesiasticum Romano Pontifici cōuenire. De rationibus, quibus id probat Innocentius, nullum verbum facit. Sed quia ratio quam Innocentius petit à sole & luna, Sibrando ad cauillationes & sycophantias necendas petquam apposita visa est, eam arripere voluit.

In tertia classe Pontificum primum locum obtinet Iulius I. qui in Epistola ad Orientales affirmat, ad se pertinere officium diiudicandi causas Episcoporum, etiam Orientalium; & hoc ius à B. Petro se accepisse. Post Iulium sequitur Damasus, Syricius, alij. Sutliuius generatim respondet I. *Testimonia horum Pontificum aut esse corrupta, aut nil contra Caluinistas facere, aut plus obesse nobis, quam prodesse.* In specie mentitur. Epistolam Iulij à Bellarmino citatam, esse *supposititiam*. Quomodo supposititia, eum exstet apud S. Athanasium in Apologia secunda? An nesciebat S. Athanasius, quid pro se contra Arianos Iulius Pontifex rescripserit? An finxit Athanasius hanc sub Iulij nomine Epistolam? Cui vnquam hoc de Athanasio suspicari in mentem venit?

Iunius fatetur, illam Epistolam esse Iulij, sed ait; *non solius Iulij nomine, sed communè Romana Synodi vel cismarinorum Episcoporum omnium, qui Romam conuenerant, scriptam & missam; & hoc, ipsum Iulium & Athanasium testari.* At licet Iulius, quæ de æquitate causæ Athanasij scripsit, non scripserit ex suo duntaxat, sed ex aliorum sensu; an ideo verum non est, quod illum de primatu Romani Pontificis scripsisse Bellarminus refert?

Ad testimonia ex Epistolis Damasi, Syricij, Zosimi, Innocentij; Respondet Sutliuius, nec dissentit omnino Iunius, *Epistolas eorum nominibus insignitas, esse spurias, testari hoc stylum.* (Quid testatur stylus? Sutliuium rectè à Beza petulantem calumniatorem nominatum.) *Innocentium virum fuisse bonum & doctum; sed & virorum bonorum & doctorum nomine confingi solere Epistolas nec bonas, nec eruditæ.* Bone Deus, quid saluum remanebit, quid integram, postquam hæc cauillandi & eludendi petulantia & infana temeritas inualuit? Paulò post ipse etiam Cicero, de suis ad Familiares, &

ad Atticum Epistolis periclitabitur. Ipse Plinius iam circumspicere debet, ne de suarum epistolarum possessione deturbetur. Quid, quod & Leonis primi Epistolas partim *adulterinas*, partim à *falsariis corruptas* impudentissimè mentitur. Dolendum est, Sutliuium factum esse rabulam Ecclesiasticum, non forensē caudidicum; nam causa cum suis clientibus numquam cecidisset, semper paratum habuisset hoc pharvacum; leges contra se prolatas esse *partim adulterinas*, partim *variè additamentis deprauatas*, & propterea dubiæ fidei. Etiam Gelasij Epistolæ *nobis* accensentur. Videtur Sutliuius esse *nothus*; nam ut arqutis omnia apparent lutea; ita fortassis huic videntur omnia *notha*, quia *nothus*. Hinc & Pelagij II. Epistola censetur *notha*; quia Sutliuius notho ira videtur.

Iunius dicit de Leone Magno. *Leporum esse Leoni mortuo insultare.* Lepus igitur Sutliuius; Lepus Sibrandus, qui S. Leoni toties insultant. Lepus & ipse Iunius, qui non semel S. Leoni leuiter & procaciter insultat, nisi fortè non sit insultatio, cum hæc effutit: *Leoni factum clamant ipsius Epistola, nobis tacentibus.* Item; *Leo quadam fecit vi insipientis cancellorum vocationis sua, & homo infirmus per ambitiosam $\omega\lambda\upsilon\mu\epsilon\gamma\mu\omicron\sigma\iota\upsilon\lambda\epsilon\upsilon$, quo Romani Pontifices occasionibus innumeris facile abrepti sunt.*

An non *lepus* Iunius, cum mortuo Leoni insultat, quasi Pulcheriæ Augustæ, & Anatolio Patriarchæ Constantinopolitano, *os eleganter subleuerit*, cum datis ad eos litteris Anatolio suas vi ces in Concilio Chalcedonenſi commisit; & tamen in publicis ad Concilium de ista commissione tacuerit; *Hoc vulpes aut lupa faciat, non Leo*, inquit Iunius. Est igitur S. Leo apud Iunium *vulper aut lupa*. Sed immeritissimò: quandoquidem nihil penitus fraudulenter eo in negotio egit S. Leo, ut ei Iunius mendacissimè imponit; qui præterea hæc verba S. Leonis ad Episcopos Africae: *Causam Lupicini Episcopi illic audiri*; hoc concilio flagellat. *Imperiosa voces, non Ecclesiastico homine dignæ, & falsa Concilij Nicani auctoritate obuelata.* Illa item S. Leonis verba serm. i. de Natali Apostolorum, Romam alloquendis: *(Minus tamen est, quod tibi bellicus labor subdidit, quam quod pax Christiana subiecit.* Ad quæ Bellarminus; *Quid clarior?*) hoc scommate verberat Iunius. *Verè clara sunt principia tyrannidū. O quam verè dictum est illud: $\lambda\epsilon\omicron\upsilon\tau\theta\ \alpha\iota\mu\ \nu\omicron\upsilon\mu\ \tau\epsilon\lambda\epsilon\theta\epsilon$. Leonis carulum ne nuerias.* Hæc sunt mirum præcipua sectariorum responsa ad testimonia Romanorum Pontificum, quæ à quoniam scurra, nedum Prædicante, dari possunt: Nec meliora dat Vitackerus, sed his profus gemelata. Nisi forsā vllius sani iudicio hoc melius censeretur queat: *Hi Pontifices aut scripturæ non intellexerunt, aut absurdè admodum interpretati sunt.*

CAPVT XV. & XVI.

His duobus capitibus probat Bellarminus Romani Pontificis primatum probatissimis Græcorum & Latino- rum Patrum testimoniis. Ad quæ Prædicantes penitus nihil reponunt, præter mendacia, conuicia, fraudes, imposturas, tergiuersationes. Danæus ait I. *A patribus non posse Romano Pontifici primatum tribui.* Non tribuunt; sed à Deo tributum testantur. Testes sunt primatus, non collatores. II. Dicit, *Plerosq; ex patribus Romano Pontifici esse assentatos;* Et in horum censu ponit Hieronymum, quem ait, *postea prudentiorem factum, cæteris Episcopis Romanum parem fecisse.* Vbi? *In Epistola ad Nepotianum & Euagrium.* Tu lege illas Epistolas; & si paritatem hanc repereris, renuncia mihi, vt & ego eam intuear. Etiam S. Prosper *Pontifici assentator* est, iudicio Danæi, quem vocat Rhegiensem, id est, *Italicum Episcopum;* ineptè, cum fuerit Episcopus Rhegij in Gallia. Et Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus; quem eadem ineptia nominat Italum, cum fuerit Archiepiscopus Cantuariensis in Anglia, & si nationem spectes, Burgundus potius, quàm Italus, quippe natus Augustæ, quæ est ciuitas in finibus Burgundiæ versus Longobardiam, vt docet Edinerus in exordio Historiæ, quam de rebus gestis Anselmi scripsit. Hugo de S. Victore est Danzo *sententiarum;* quasi in Magistrum sententiarum commentarios scripserit. Quod cæteris Danæanis ineptiis annumera.

Sequentia autem mendacii; I. *Bernardum Papam summe odisse; Papatum tamen probasse.* Quis huius odij testis? Quod vestigium in scriptis vel Actis Bernardi? II. *Patres malè & perperam locum Matth. 16. Tu es Petrus, &c. explicasse de persona Petri, reclamantibus viris doctis; & ipsis Pontificibus Romani, & Concilio Chalcedonensi, & ipso Bellarmino;* quæ sunt omnia luculenta Danæi mendacia; luculentissimum autem istud; Bellarminum cap. 12. *apertè & sine circumsione palam testari & scribere, primatum Petri nequaquam ex iure diuino ad Romanos Pontifices pertinere & deuolui.* Bellarmini verba sunt hæc. *Tametsi FORTE non sit de iure diuino, Romanum Pontificem, quia Romanus Pontifex est, Petro succedere.* Item licet FORTE non sit de iure diuino Romanum Pontificem, vt Romanum Pontificem, Petro succedere, &c. Quæ longè aliter tinniunt, quàm quæ nobis Danæus apponit. Sed de hoc fusè iam actum est ad cap. 12.

Sunt & hæc mera & Battologica Danæi mendacia. *Primatum Romani Pontifici à solis hominibus ortum: à solis concessum, primum quidem à Constantinopolitanis Imperatoribus, postea à Pipino, Carolo Magno. Quis tam imperitus est historia præteriti temporis, inquit Danæus, vt hoc ignoret? nempe Danæum mentiri. Hoc qui nescit, neq; natam nouit, neq; literas, hoc est, omnium rerum rudis est.* Præsertim si crassissimi-

Amo filo contextum mendacium, quod à Danzo mox subiicitur, non animaduertat; videlicet, ipsum Bellarminum agnoscere & fateri, *primatum Romani Pontifici non esse, nisi ab hominibus.* Quo quid à vero alienius? VVitackero est Victor Vticensis *Auctor tenuis fidei. Beda, recens est, illo recentior Anselmus;* Anselmo, Hugo; quos ne responso quidem dignatur. *Bernardus vixit atate admodum supersticiosa, in qua Antichristus vtrumq; cornu erexerat, & fuit multus illius sæculi erroribus infectus.*

BSibrandus, veteri instituto suo, concinnat ex Patrum dictis à Bellarmino prolatis sycophanticos syllogismos, eisdemque postea eodem candore demolitur, quo eos fuerat molitus. Iam notus est Sibrandus, quid opus singulis pagellis sycophantias eius iterare & inculcare?

CIunius, Sutliuius, VVitackerus solitis effugiis vtuntur. Si quis Patrum nominet Romanam Ecclesiam *caput & principè omnium Ecclesiarum;* aiunt; *caput & principem accipi improprie.* Si quis Romanum Pontificem nominet *primum;* Respondent; *esse primum ordine, non imperio.* Si quis dicat; Romanum Pontificem, etiam longè disitis Ecclesiis iura dedisse & mandata edidisse; Respondet Iunius, *id non factum, nisi intra fines Dioceseos Romana Metropolitanæ,* quæ extendebatur, si non mentitur Iunius, vsque ad fines Thraciæ. Si alicuius Patris testimonio propter claritatem nimium vrgeantur; tum conuiciis in Bellarminum bacchari incipiunt, præcipuè *petulans calumniator & conuiciator Sutliuius;* cuius sunt ista: *De Chrysofomo & Innocentio multa mentitur Bellarminus: Aut impudens est, aut planè delirat Bellarminus. Impudenter istud, vt reliqua omnia. Bellarminus sedet in Cathedra illuforum;* vt alios huius generis in calumniatoris huius horto natos flosculos præteream, quos non dubito ipsis etiam modestioris frontis Caluini sectatoribus displicere. Quanquam quid mirum viperam istam Sutliuianam mordere Bellarminum, cum ipsis Patribus, eorumque monumentis non parcat; si quid euidentius pro primatu Romani Pontificis asserant, quam vt offuciis suis id obnubilare queant. Hinc Epistolæ Chrysofomi ad Innocentium, quibus cōtra aduersarios suos Innocentij opem implorat, *conficta sunt aut corrupta.* Si opponas; nemini hoc vnquam in mentem venisse; Respondet Sutliuius, *sibi hoc in mentem venisse; idq; sufficere: non enim videndum aut curandum, quid veteres senserint, sed quid ipse cum suis sentiat.* Mirum, Sutliuium non dixisse, quod Iunius non semel oggerit; *Chrysofomum non petiisse opem ab Innocentio, vt à supremo Pastore, sed vt à collega & fratre.* At cur ab hoc? An nullos alios habebat Chrysofomus in occidente collegas & fratres? Epistolæ Chrysofomi longè aliter & aliud loquuntur; & ni aliter loquerentur, haud à Sutliuio ad Cynofarges ablegarentur.

Thomas Aquinas, inquit Sutliuius, omnia videtur in gratiam Pontificis verius dicere. Andreas Colossensis Pontificis auribus in Concilio Florentino inseruuit. Theodoretus Epistola ad Leonem & Renatum dubia sunt fidei. Non sapiunt illorum temporum mores. (verè dixisset, Non sapere mores Calvinianos & Sutliuianos.) Habent manifestas falsitatis notas; iudicio nimirum falsidici Sutliuij. Acacij ad Simplicium littera ex falsariorum officina vna cum multis aliis eius generis falsis instrumentis prodisse videntur. Acacius est ignotus & ignobilis Pontificis aduocatus. Siccine ignotus Acacius Episcopus Constantinopolitanus? Quid tibi ex Ecclesiastica memoria notum, si ignotus iste? Episcopus Patarentis adeo obscura nota homo est, vt nec nomen eius exstet apud aliquem auctorem. Et tamen exstat apud Liberatum in Breuiario, qui sine dubio est aliquis Auctor. At Sutliuius non deserit se & suam causam. Non magnam fidem merentur Liberati narrationes, nec eius aduersarij in omnibus credunt. Deme vnum vel alterum locum, & nihil erit, quod in illo Breuiario desideretur.

In Epistola Iustiniani ad Ioannem II. Pontif. Rom. errauit Interpres; nam vertit; *Quæ* caput est omnium Ecclesiarum: cum Græca sic habeant; *ὁς κεφαλὴ ὅσων πάντων τῶν ἐκκλησιῶν τῷ θεῷ ἱερεύων.* Quæ caput est omnium sanctissimorum Dei sacerdotum. At res eodem redit; nam si Pontifex Romanus est caput omnium sacerdotum, quotquot sunt per vniuersum orbem, erit etiam caput omnium Ecclesiarum; quia alterum ex altero nascitur. Adde, quod versio hæc non est Bellarmini; sed antiqua, & cum Codice Iustiniano nato nata. Exstat enim lib. 1. Codicis. Rei suæ melius consulisset Sutliuius, si solenni illo suo fuisset vsus; Epistolas Ioannem ad Iustinianum, & huius ad illum, esse commentitias. Certè Hotomannum hac in re decem habuisset. Sed contra hunc & similes negatores iam pridem Epistolarum illarum auctoritas à viris doctis asserta est: nominatim ab Andrea Fachinzo, clarissimo Iurifconsulto in Controuersis Iuridicis.

Vitio Typographi excusum est hic in nonnullis editionibus: Hieronymus in Epistolas ad Agenchiam, pro, ad Ageruchiam. Vbi Sutliuius. Hieronymus Epistolam ad Agenchiam nullam scripsit de Monogamia: malè ergo Bellarminus locum signauit. Bene signauit. Sed typographus malè excudit. Qualis cauillandi prurigo ex librarij erratulo insectandi occasionem capere? Beda historia in falsarios incidisse videtur: Fateor, in falsarios incidit, quoties in Calvinianos incidit. Beda vixit eo tempore, quando Episcopi Romani, Imperatorum ignauia, magnam supra omnes auctoritatem adepti sunt. Falsum est, quod Beda nomine scribitur, Gregorium in toto orbe gessisse Pontificatum; negat enim multis in locis Gregorium, se vniuersalem esse totius Ecclesia Episcopum. Prius illud, quod Beda asserit, verum est: Posterius hoc, quod Calvinista affirmat; mendacium

A Sutliuianum est. Anselmus vixit in medijs Egypti tenebris. At Sutliuius in Euangelico lumine, quod ex caminis Geneuensibus effulsit & refulsit, & omnes vespertiones & noctuas mirificè exhilarauit, vt iam impune circumuolitare queant. Hugoni de S. Victore non multum est fidendum, qui se Pontifici Romani nutui iam mancipauerat. Et nos fidemus Sutliuio; qui, quantus quantus est, Caluino, & per Caluinum orco, sese deuobuit. Tempore Bernardi confirmat iam Pontifex suum dominatum. Quare non audiendus; nisi cum Calvinianis grata scribere videtur.

CAPVT XVII.

B Idem probatur ex Origine & antiquitate primatus.

C ANÆVS hic, præter clamores & insaniam, nihil. Sibrandus argumentum Bellarmini hunc in modum formatac deformat lib. 6. de Papa Romano cap. 1. Si hac Monarchia Papalis non cepit tempore Christi, cepit alio tempore, post Christum scilicet. Sed nullum aliud tempus post Christum assignari potest, quo scilicet esse coeperit, ergo cepit tempore Christi. Si quis Bellarminum legat, sycophantiam Sibrandicam facillè deprehendet, neque enim de solo tempore agit Bellarminus in suo argumento, sed & de auctore primatus, quem dicit esse Christum, & probat, nullum alium, præter Christum, primatus huius auctorem statui vel nominari posse. Sibrandus de auctore penitus fileat, soliusque temporis mentionem facit, ne sibi ipse calumniandi filum præcederet; qui ad suum argumentum respondet; illud esse ridiculum & falsum: non enim sequi; ignoratur eius principium, ergo est à Christo. Sed hoc tantum; Ministros Ecclesia vel fuisse non satè diligentes in mutationibus Ecclesiastici regiminis annotandis; vel propter Papa tyrannidem non ausos fuisse omnia annotare, vel mutata esse eorum scripta ab indocto Monacho, vel denique eorum scripta, in quibus hæc annotata fuerunt, fuisse postea à Papa, eiusque Monachis oppressa. Bellarminus, vt antea monebam, non vrget tantum tempus, sed & auctorem. Quamquam si solum quoque tempus vrgeret, an argumentum idcirco viribus careret? Quid enim vitij in hac collectione? Quodcunque tempus post Christum nomines, quo primatus Romani Pontificis inchoatus feratur, semper aliud prius assignari potest, quo primatus iste in Ecclesia floruerit, vsque ad tempus Christi Domini; ergo primatus iste non cepit nisi tempore Christi Domini. Quid, inquam, vitij in hac collectione, atque adeo in probatione Bellarmini, si candidè & absque sycophantiis formetur? Non enim ita crude argumentatur BELLARMINVS, vt Sibrandus mentitur.

Nescitur origo huius primatus : ergo incipit tempore Christi.

Post hunc impostorium syllogismum diffundit se Sibrandus in conuicia aduersus Pontifices ; & multa blaterat de persecutionibus prisce Ecclesie ; Et vt nugatio eò sit gratior, carmina interferit ex Fastis Baptistæ Mantuani, tam appositè, ac si ex Bucolicis aut Georgicis Maronis Mantuani suis nugamentis versus inspersisset. Tandem post ingentem vaniloquentiam exit hic vrceus. *Pontifices Romani vsque ad Constantinum Magnum latuerunt in cryptis & speluncis, & variis tormentis excruciat, & tandem crudeliter quoque trucidati sunt ; ergo Pontifices Romani non habuerunt potestatem vtriusque gladij ante Constantinum Magnum.* An non est hæc insignis refutatio eorum, quæ Bellarminus disputat ? Quasi verò hic agat **BELLARMINVS** de potestate temporali summi Pontificis ? An non quintus liber in hac quaestione enodanda infumitur ? Et vt primi illi Pontifices temporales principes non fuerint, quod ditionem nullam haberent, cui politicè præessent ; attamen potestatem in res temporales indirectè habuerunt, hoc ipso, quòd potestatem spiritualementem in totam Ecclesiam vniuersim habuerunt, prout libro quinto Bellarminus docet : nam hic differitur præcisè de primatu, qui in Ecclesiasticæ & spiritualis potestatis plenitudine consistit. De annexis, & consequentibus, alibi disquiretur.

Quapropter cum hoc loco Savvbrandus per multas paginas verba fundit de potestate Pontificum in Imperatores ; & rursus Imperatorum in Pontifices, nil aliud agit, quàm quòd chartas, & atramentum perdit. Quàm enim sunt stultæ illæ consecutiones. *Imperatores aliquando eiecerunt Papas in exilium. Ergo Papa nec habent, nec habuerunt primatum Ecclesiasticum. Papa non dedit Constantino Magno Imperium ; Sequitur ergo, quod antea.* Quis sani capitis eum esse credat, qui his deliramentis Bellarminum oppugnat ?

Sutliuius circa hoc caput strenuè mentitur & calumniatur. I. Mend. *Posse assignari tempus post Christum, quo Romani Pontificis primatus incæperit : Omnis enim potestas, inquit, legum ferendarum, & abrogandarum, item suprema iudiciorum potestas, præterea dispensandi, & providendi summa facultas, & regnum illud, quod multos annos in Ecclesia DEI exercuerunt Pontifices Romani, nouum, & inauditum erat, ante Gregorij VII. tempora. Atque hoc, ne longius abeamus, docet Bullarium Pontificum Romanorum, quod à Gregorij VII. temporibus legum, & constitutionum Pontificiarum sarraginem incipit : & ius Pontificium in decretalibus comprehensum, quod omne Gregorio XII. recentius est.*

Collectio Canonum in libris qui *Decretum & Decretales* inscribuntur, est quidem Gregorio VII. posterior : Sed num ideo omnes

sanctiones, quæ in iis continentur, Gregorio VII. sunt posteriores ? Quæso, inspicere, si non omnino apertis, saltem semiapertis oculis, Gratianum ; & vide num nulla in eo reperiantur edita & constitutiones Romanorum Pontificum, qui ætate Gregorium VII. antecesserint ; vel si Gratianus tam tibi est inuisus, consule Epistolas S. Leonis & S. Gregorij ; vel Acta synodalia, & aliorum Pontificum literas in Tomis Conciliorum. Si nullos Canones, dispensationes, & id genus alia primatum Romani Pontificis euidenter testificantia repereris, tum ad nos redi, & ab impacta tibi mendacij nota, te haud grauatiè absoluemus.

Post hoc mendacium mox sturnatim alia subiungit, quamuis hic à Bellarmino obtrita & validè prostrigata. Ait, *Romanos Pontifices obtinuisse primatum ab Imperatoribus, à Iustiniano, à Phoca, à decretis Conciliorum ; item armis, fraudibus, censuris, commentitijs scriptis, & instrumentis corruptis. Primatum Papalem à Domino diserte fuisse interdictum Lucæ 22. Vos autem non sic. Bellarminum se omnibus reddere καταλαίσμιον, quando Gelasij Pontificis Romani testimonio primatum Roman. Pontificis stabilire nititur. Esse inauditum, quòd Gelasius asserit, Ecclesiam Romanam non synodicè constitutà, sed Euangelica voce Domini primatum obtinuisse. Ridiculum esse, quòd Bellarminus testi domestico, qualis est Gelasius, credi postulet.* Et tamen Sutliuius sibi, hosti primatus Romani immanissimo, credi cupit. *Bellarminum habere os ferreum, & frontem adamantinam. Quare ? Quia negat decretum illud Actione 16. Concilij Chalcedonenis legitime factum seu conditum. Reclamasse enim Legatos sedis Apostolicæ : Reclamasse ipsum S. Leonem. Quid Sutliuius ? Etiam si reclamauerint, pluri esse faciendam plurium sententiam, quàm Legatorum & Leonis. Nec moratur, quod in VII. Synodo dicitur, nullum decretum Generalis Concilij esse legitimum, quod sine Romano Pontifice aut eius Legato conditur : nam septimam Synodum fuisse idololatricam. Si alios testes idem asserentes producas, in promptu erit Sutliuio illud suum : *Esse testes domesticos, vel corruptos, vel adulterinos ; vel non testari id, quod testantur, sed quiddam longè diuersum.**

Impudentissimè dicit Calvinista, Bellarminum impudenter mentiri, quando dicit ; *Decretum illud in Synodo Chalcedonensi factum esse absentibus Legatis Apostolicis ; factum enim esse presentibus & reclamantibus Leonis Legatis.* Legamus ergo, quod in exordio Act. 16. Concilij Chalcedonenis continetur ; & inde iudicium faciamus, quis impudenter mentiatur, Bellarminus, an Sutliuius. *Residentibus omnibus ante altari cancellos sanctæ martyris Euphemie ; Paschasinus, & Lucentius reuerendissimi Episcopi, Vicarij sedis Apostolicæ, dixerunt ; si imperat magnificentia vestra, habemus quedam referre vobis, &c. Domini totius orbis pro Catholica, & orthodoxa fide decerrantes, per quam & augetur eorum & lucet imperium, sancire dignati sunt, quatenus vnam fidem,*

teneant omnes Ecclesie pro bono pacis. Maior autem eorum tranquillitati cura est, in quibus post hac providere dignati sunt, ne qua rursus consensio inter sacerdotes Dei, aut schisma, aut aliquod nascatur scandalum. Hesternam enim die postquam potestas vestra surrexit, & humilitas nostra vestigia vestra secuta est, quadam gesta facta dicuntur, qua nos & preter Canones Ecclesiasticos, & disciplinam estimamus effecta: Poscimus ergo, ut vestra magnificentia relegi hac precipiat, ut omnium fraternitas inspiciat, utrum iusta, an iniusta sint ea, qua gesta sunt.

An non Legati Apostolicæ sedis hic aperte restantur in absentia iudicum & sua, decretum illud de primatu throni Ecclesiæ Constantinopolitanæ factum esse in præcedente sessione decima quinta? An non hoc ipsum fatetur ibidem Aëtius Archidiaconus Constantinopolitanus, cum ait; Rogauimus Dominos Episcopos de Roma, ut communicarent inuicem; hoc est, ut interessent confessui, quo latus est Canon, qui sedem Constantinopolitanam æquauit Romano throno. Refutauerunt, dicentes; Non. Sed alia se suscepisse mandata. Noluerunt ergo interesse, cum Pseudocanon ille conderetur, quia iam præsentierant, quid Græcorum ambitio moliretur, & quorsum euasura esset.

AEquè effrons Sutliuij mendaciū est, quando negat, S. Leonem huic illegitimo decreto reclamasse. Ferè vox faucibus & manus ad scribendum immota hæret, cum tantam & vsque adeo proiectam Sutliuij impudentiam video. Nil quod lectorem grauet, postulo. Tantum Epistolas S. Leonis à Bellarmino citatas inspicere dignetur; ni repererit, Leonis Magni validissimam reclamationem, quæ totum & occidentem & orientem completerit, causæ nihil dicam; quo minus ego tam vanus & mendax calumniator habear, quàm vanus & mendax est Sutliuius. Nec dissimilis est Sutliuio Vitackerus in oppugnanda origine primatus Pontificij; in quem verbosissimè declamitat. Nec tamen quidquam noui, præter nouam loquentiam adfert.

Etiam Iunius hic varia tricatur circa Pseudocanonem Chalcedonensem. Vociferatur, non valere hanc consecutionem. Absuerunt Vicarij Episcopi Romani, ergo iniqua fuit actio inauditis absentibusq; illis. Probat non valere consequentiam. Quia aut sua culpa absuerunt, aut aliena fraude. Neutrum obstat. Respondeo, non abfuisse, nisi sua voluntate, quia sciebant, quæ consilia Constantinopolitanæ sedis fautores coquerent. Itaque prudenter fecerunt, quod sese subdixerunt; cogitabant enim hac sua subductione Græcos ab iniusto suo proposito destituros; quod cum factum non esset; iure optimo Actione XVI. sententiam suam & sedis Apostolicæ super hac repalam exposuerunt, & expositionem suam in Acta publica referri postularunt ad perpetuam posteritatis memoriam.

Ait Iunius, non esse probam hanc consequentiam. Reclamauerunt Vicarij Romani, ergo actio illegitima. Proba est; si quid vnquam vel vsquam probum. Nam certum & exploratum semper fuit apud orthodoxos, decreta generalium Conciliorum momentum & robur non habere, absque Romani Pontificis assensu & approbatione, ut suo loco docebit Bellarminus testatissimis probatissimorum Auctorum testimoniis: Et insigniter hic effrons est Iunius, cum negat in sexta Synodo reperiri, quod Bellarminus sextæ Synodo tribuit: sed tantum esse annotationem margini appositam. Non opus multis. Lector tantummodo inspiciat Concilium sub ipsum fermè Actionis septimæ exordium, statimque parebit, quam verax præco sit Iunius: qui & in S. Leonem Magnum virulentos suos aculeos hunc in modum expromit. Leonis affirmationes nec verae sunt, nec decentes ipsum: imò, quod plures literis super hac causa appellauit; ed plures adhibuit spectatores & testes ambitionis suæ, quam etiam fraude falsi Chalcedonensi Concilio promotam voluerat. En qualem Calvinista iste S. Leoni honorem habeat. Et tamen supra dixerat leporum esse mortuum Leonem insectari. Iunius non timuit denuo lepus fieri, & Leonem terris quidem mortuum, sed in cælo cum Christo regnantem petulantibus conuiciis incessere. Num autem illa; Romana Ecclesia semper habuit primatum, sint paratitlon Canonis Nicæni, an pars ipsius Canonis, supra ad caput XIII. vidimus. Et insana profus calumnia SVTLIUII est, hæc verba; vel à Paschasino S. Leonis Legato, vel ab aliquo alio falsario interpolata esse.

Iterum mentitur Sutliuius, Romanum Pontificem habuisse primatum ex decreto Concilij Nicæni. Num ex decreto instituyente; an diuinam institutionem comprobante? Mendacium est Sutliuio cum Iunio commune, Dionysium Alexandrinum apud Dionysium Romanum Pontificem accusatum fuisse, non ut apud iudicem, sed ut apud collegam, & communem amicum. An nulli erant toto terrarum orbe Episcopi, collegæ & amici, præter Romanum Pontificem, apud quos accusatio contra Dionysium deponi potuerit? Quid necesse erat, ut tanto spacio disitis collega adiretur, si non adibatur, ut legitimus & ordinarius iudex?

Mentitur Sutliuius, & quidem inuerecunde, quando dicit: Primatum Romani Pontificis impudenter & blasphemè à Bellarmino cum diuinitate filij Dei comparari. Non comparat, ô Calvinista; sed tantum dicit: Concilia Pontifici Romano primatum non dedisse; sed datum à Christo declarasse, & testimonio suo comprobasse; sicuti Concilia diuinitatem filio Dei non tribuerunt; sed quam ab æterno habuit, contra Hæreticorum perfidiam validè asseruerunt. Quid in hoc impudentiæ? Quid blasphemix?

Mentitur iterum Sutliuius, Constantinum

us, non esse probam hanc
 Reclamauerunt Vicarij Romani, quod
 oba est; si quid vnquam vel rige
 nam certum & exploratum her
 rthodoxos, decreta generalium
 omentum & robur non habent.
 ni Pontificis assensu & approbatione
 p docebit Bellarminus relictio
 morum Auditorum testimonio: sic
 e effrons est Iunius, cum negat iur
 periri, quod Bellarminus sciat: sy
 : sed tantum esse annotationem
 sita. Non opus multa. Lector tam
 spiciat Concilium sub ipsam ferre
 septimae exordium, hincque parabit
 rax pteco sic Iunius: qui & in S. Leo
 gnium virulentos non aculeos hunc
 expromit. *Leoni affirmatus non
 decentes ipsum: imo, qui plures hunc
 appellauit; et plures adhibuit testio
 rionis suae, quam niam fando sub
 ncilio promissam voluerat.* En quom
 te S. Leoni honorem habeat. Etenim
 xerat leporem esse mortuum Iunius
 ius non timuit denuo leporem, si
 tris quidem mortuum, sed in caua
 regnantem petulantibus conuict:
 Num autem illa: *Romana Ecclesia
 imatum, sine paratitione Canonis
 pars ipsius Canonis, supra ad ca
 vidimus.* Et insana prorsus ca
 tr est, haec verba; vel a *ph
 gato, vel ab aliquo alio falsari impo*

mentitur Sutilius, Romanu
 nisse primatum ex decreto Concilij
 decreto instituenti; an diuinitas
 comprobante? Mendacium d
 Junio commune, Dionysium d
 apud Dionysium Romanum
 fatum fuisse, non vt opud iudic
 am, & commune amicum. An nulli
 arum orbe Episcopi, collega & r
 omanum Pontificem, apud quos
 tra Dionysium deponi potuerit? Q
 rat, vt tanto spacio dilatus collega
 non adibat, vt legitimus & ordin

icitur Sutilius, & quidem in uer
 dicit: *Primatum Romani Pontificis impo
 phemio a Bellarmino cum diuinitate
 Non comparat, & Caluini: facta
 Concilia Pontifici Romano
 dedisse; sed datum a Christo declar
 onio suo comprobasse; sicuti Con
 em filio Dei non tribuerunt; sed
 o habuit, contra Hæreticorum
 de asseruerunt. Quid in hoc impo
 blasphemias?*
 tur iterum Sutilius, Constanti

Magnum, etiam spiritalem potestatem Siluestro con
 cessisse. Quam, quæso? Ius, inquit, ad illum appellandi.
 Atqui hoc Constantinus non concessit; sed concessum à Deo declarauit, & omnibus sanctione
 sua palam proposuit. Annumera & hoc Pseudo
 logiis Sutilianis, plures Pontifices, decretum suum confir
 masse ius illud, quod sibi Imperatores in electione & con
 firmatione Pontificum arrogabant, & hoc ipsum ius Gre
 gorium Magnum agnouisse. Quo quid uanius? Nam
 quidquid huius profertur, aut commentitium
 est, aut per vim & extra æquitatis leges usurpa
 tum: & Gregorius in Psalmos penitentia dicatos
 scribens, grauisimè in Imperatorem hoc ius si
 bi arrogantem inuehitur: vt hic quoque Bellar
 minus docet.

Vociferatur Sutilius: *Certum esse; Pipinum, Carolam Magnum, & Ludouicum Pium, & Matildem, multa dedisse Pontificibus Romanis.* At temporalia, nō
 spiritalia: Vrbes & prouincias, non potestatem
 in vniuersas Christi Ecclesias, quam potestatem
 Pontifex haberet, licet ne vnum quidem vicu
 lum possideret.

De Childerico Francorum Rege per Zachariam Pontificē deposito, Gallicani regni proce
 ribus id efflagitantibus, & Pipino in eius locum
 substituto, multa hic mentitur Sutilius, negat
 que omnes historicos affirmare, Childericum iuste fuisse
 depositum. Scio: quos excipiendos existimet Sutil
 ius. *Magdeburgenses* scilicet Centuriatores. An
 has non excepit Bellarminus? An excipiendo
 istos, non innuit simul similes eorum similiter
 excipi debere, vt Carionem, Peucerum, Balæum,
 & huius classis alios Romani nominis hostes &
 oso res teterrimos?

At Sutilius, non magni pendendum, quid Roma
 ni Pontifici mancipia super hoc facta scriptum reliquerint.
 Et nos multò minus morabimur, quid post tot
 annos Caluini mancipia contra obmurmurent.
 Factum tenet, vt vulgo dicitur. Neq; id vnquam
 isti insaniendo infectum efficient; nec laudes
 propter hanc mutationem in Zachariam Ponti
 ficem collatas irritas reddent.

Citat Bellarminus ex Platina decretum de
 electione Gregorij VII. Obicit Iunius: *Decre
 tum hoc de electione Gregorij non electionis tempore per
 scriptum fuisse, vt par est, sed diu post electionem ab ipso
 curatum esse, cum illegitimum esse clamarent uocationis
 modum, quo se in Pontificiam dignitatem intruserat, &c.
 vt hac emensita specie criminationes bonorum elideret.*
 Decretum hoc nō exstat tantum apud Platina;
 sed & in Regeſto epistolarum Gregorij VII. quod
 ipso electionis die, prout verba eius sonant, fa
 ctum non esse, quo tandem argumento vel in
 speciem verisimili, probabit Iunius? Cuius au
 ctoris testimonium proferet? Nam in verbis Iu
 nij, nihil penitus, præter nudam asseuerandi te
 meritatem, Iunio à natura insitam, inuenio, in
 verbis, inquam, modo recitatis; nam in sequen
 tibus aliquid rationis adferre conatur, sed in ip
 so conatu deficit: nimirum, illud electionis genui,

A quod præ se ferre voluit in Decreto, ignotum fuisse
 usitatum per illud tempus, vt ne modum quidem pe
 bondi illius Romana Ecclesia Actuarij tenuerint. I
 dum quidquam video, præter asseueratio
 ab omni probatione desertam: *Possent, in qu
 historiis probare, quod dico, & idoneorum auctorum
 adscribere.* Cur non facis, quod potes? Cur pe
 tiam tuam non exeris? An non hic tempus
 faciendi id, quod te posse iactitas? Vel vnu
 non plures, historicum nominasses, qui de
 tum hoc nō ipso electionis die, sed diu post
 ditum testaretur: sed, præter te, & tibi conti
 les, nulli, vt opinor, hoc suspicari in menter
 nit. Ais: *ipsum decreti genus & stylus decreti accu
 ab ea nos molestia liberat, aded narrationibus falsis
 nifestis falsis diffusis.* Iterum nulla apparet
 tio. Si ex commentario Pseudo bennonis ce
 ctum esset; tum Iuniano naso gratum ode
 halaret: nunc cum laudes Gregorij, q
 Iunius odit, complectatur, manifestè falsi
 fluit.

Sed en rursus se accingit Iunius ad pr
 tionem: *Nulla historia docet istiusmodi per illud
 fuisse electionis modum.* Respondeo; legistine or
 historicos, vt tam audacter id vniuersim
 mare queas? Deinde, quoties, obsecro, occ
 si Bellarmino illud: *argumentum ab auctori
 gatiue nil concludere.* Tertiò, modus elect
 nil insuetum continet: Nam Episcopi, & ij
 tiam Romanus Pontifex, eligebantur ol
 Clero; vt docet Bellarminus lib. de Clericis.
 electionis formam repræsentat hoc, de qu
 mus, decretum.

Improbis est, inquis, perſcriptionis modus: C
 Acolyti, Subdiaconi, Presbyteri, qua diuerso ordi
 tuisſet poni. Efficacissimum argumentū, digri
 que, propter quod Decretum de electione
 gorij exterminetur. Primo loco, vt par est, c
 cantur Cardinales: *Nos sancta Ecclesia Roman
 dinales.* Tum generatim subiiciuntur Clerici
 tum speciatim exprimuntur Clericorum
 nes; gradatione facta ab inferioribus ad sup
 res. *Acolyti, Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri.* Qu
 hoc ordine inusitatum & inauditum? At I
 ferte nequit eo in Decreto continentiam lat
 Gregorio tribui: contrarium testari Histor
 Etiam Gregorij amantissimos: Præter Bennonē
 docardinalem, infectissimū Gregorij hosti
 infectatorē; & paucissimos alios eiusdem fa
 nullum proferes, qui Gregorium inconti
 tiæ macula aspergat, & cum Mathilde co
 suetudinem illicitam habuisse scri
 bat. Sed de Gregorio plura
 suo loco.

CAPVT XII.

*Idem probatur ex Auctoritate,
quam exercuit Romanus Ponti-
fex in alios Episcopos.*

ARGVMENTVM Bellarmini proponit hoc modo Danzus: Pontifex Romanus nonnullos Episcopos instituit, deposuit, restituit. Duos instituit, Maximum, & Anatolium: restituit tres; Athanasium, Paulum, Marcellum. Deposuit octo, vt Nicolaus I. tradit. Ergo habet Pontifex Romanus in singulas Ecclesias Dei, & in singulos Episcopo: Primatum, & summum imperium. Respondeo, inquit Danzus, multis modis hic à Bellarmino peccari. **B** Primum, à dicto secundum quid. In paucos Episcopos Romanus Pontifex hoc iure vsus est: ergo idem iuris in omnes habet. Omnino; quia quo iure istos confirmauit, instituit, deposuit, vel restituit, eodem in alios itidem uti potuisset, si necessitas id efflagitasset: non enim id ideo fecit, quod peculiare quoddam ius in Constantinopolitanam, Antiochenam, Alexandrinam, & similes Ecclesias haberet, quo careret ratione aliarum; sed ex vniuersali & plenaria potestate in vniuersam Ecclesiam fecit, quidquid fecit; quemadmodum si Imperator in Imperio, vel Rex quispiam in suo regno, hunc vel illum principem instituat, confirmet, vel restituat, vel de suo principatu deiciat; non facit hoc nisi ex plenitudine potestatis, quam in totum Imperium vel Regnum possidet. Itaque bona est hæc consequentia: Imperator vel Rex hunc illumue suo in principatu confirmauit, inuestiuit, Regalia ei concessit; ergo Imperator vel Rex est supremus in Imperio vel regno Dominus. Nec necesse est, ad supremam potestatem agnoscendam & colligendam, vt huiusmodi actus sæpius, & erga omnes exercentur; sufficit vnus vel alter.

Quod diligenter obseruandū est contra istorum cauillationem præsertim Iunij, qui perpetuò clamat: *Ex particulari factō vitiosè concludi aliquid vniuersale.* Quæso, an non proba hæc consecutio? Imperator hunc vel illum confirmauit in suo Comitatu vel Ducatu, eumque inuestiuit & Regalibus decorauit; ergo Imperator suprema in Imperio potestate præditus est: idemque ius confirmandi & Regalia conferendi habet etiam respectu aliorum.

Addit Danzus, fallaciarum feracissimus & loquacissimus, in argumento Bellarmini esse insuper, *Fallaciam à non consequente*: non enim rectè inferri. *Hoc iure vsus est Romanus Pontifex, ergo hoc ius habet.* Si formetur Antecedens, vt æquitas & veritas postulat; omnino sequetur, quod Danzus sequi abnuuit. Quod enim vitium in hac collectione inest? Hoc iure licitè vsus est Romanus Pontifex, ergo habuit hoc ius. Ait Danzus; *non fuisse ius, sed tyrannidem, & meram vsurpationem.* At

A hoc Danzo & fociis facilius est dictū, quam probatu.

Sibrandus talem syllogismum fingit: *Qui aliquando Antiochenum, Constantinopolitanum, & quosdam Africa Episcopos confirmauit, & Archiepiscopi passim pallium misit, ille habet auctoritatem Episcopos per vniuersum orbem constituendi. Sed Papa Romanus est ille, qui Antiochenum, &c. Ergo Papa habet potestatem constituendi Episcopos per vniuersum orbem.* Deinde ex hac conclusione aliud deducit, videlicet. *Qui habet potestatem constituendi Episcopos per vniuersum orbem, ille est, Monarcha per vniuersam Ecclesiam. Sed Papa. Ergo.*

Sibrandus vbiq; antiquum obtinet. Figmenta capituli sui Bellarmino affingit: eiusque argumenta sycophanticis suis syllogismis inuoluit & implicat, vt vix eorum vis & robur appareat. Respondet autem Calvinista, Maiorem primi sui syllogismi esse falsam. *Vniuersam enim orbem Constantinopoli, Antiochia, & Africa non contineri.* Ad hanc cauillationem iam respondimus: cum enim Romanus Pontifex eam potestatem erga Constantinopolitanam, Antiochenam, & Africanas Ecclesias non exercuerit ex peculiari iure in illas Ecclesias, vnde enim Romano Pontifici hoc peculiare ius, in supra dictas Ecclesias? sequitur eum hoc fecisse ex plenitudine potestatis, qua in omnes totius orbis Ecclesias pollet.

Adiungit Sibrandus: *Nec Minorem esse valde firmam: non enim Synodum Chalcedonensem dicere, Maximum Antiochenum fuisse à Leone confirmatum; sed hoc testari Ministros Papa Paschasium & Bonifacium; idcirco hoc testimonium non esse magni momenti, quippe domesticum.* Nec Bellarminus dixit: *Synodum Chalcedonensem hoc affirmare.* Sed ita loquitur: *In Concilio Chalcedonensi Act. 7. legimus, Maximum Antiochenum à S. Leone confirmatum in Episcopatu.* Deinde, Synodus non contradixit huic legatorum Apostolicæ sedis orationi; non omissura illud, si falsum fuisset, quod Legati illi affirmabant; nec ipse Maximus, qui præsens aderat, & quem hæc res propriè tangebatur, Legatos falsitatis aut vanitatis arguit. Et quis Apostolicæ sedis Legatos tam inuerecundos fuisse arbitretur, vt tanto in confesso mendacium proloquerentur, cuius redargutio toti Synodo in promptu foret?

D Iunius & Sutliuius impudenter negant, *aliquid de hac confirmatione Maximi à Leone facta, reperiri.* In medio est Synodus. Legatur, & euanesceat Calvinistica vanitas; etiam illa Sutliuiana, *hoc de confirmatione Maximi nusquam nisi in latera sibi repertum esse.* Ad alia confirmationis exempla respondent Sibrandus, Iunius, Sutliuius, ea accipi debere de confirmatione per assensum & approbationem. Sed plus euincunt exempla, quæ Bellarminus profert; nam & alij Episcopi electioni alicuius assensum præbere, & suffragio suo eum approbare poterant, & re ipsa approbant; An ideo electum Episcopum dicebantur simpliciter confirmare, eo modo, quo id, de Episcopo Romano asseritur? Etiam hodie Episcopi vicini &

collegæ

collegæ approbant electiones Episcoporum assensu suo, si quando eligitur, qui illis placeat, neque tamen eam ob causam ita electum Episcopum confirmare censentur, sicuti eum confirmat summus Pontifex: cuius confirmatio sic comparata est, ut, ea non accedente, electio irrita habeatur. Num talis est illa confirmatio, quæ fit per nudum assensum? Noluit S. Leo epistola 87. ad Episcopos Africæ, Donatum Salicinensem ab Hæresi Nouatiana conuersum gregi suo præesse, nisi libellum fidei suæ ad sedem Apostolicam transmitteret. Respondet Iunius, hoc non esse imperium pro iure & auctoritate mandanti, sed fraternè consulenti officium. Sed hoc fuisse mandatum, non solam suasionem; apertè indicant sancti Leonis verba: *ita Dominico volumus gregi præsidere, ut libellum fidei suæ ad nos meminerit dirigendum.* En S. Leo nec vult nec patitur eum Episcopali munere fungi, nisi libello rationem fidei suæ reddat. Estne hoc tantummodo fraternè consulenti, ut ineptit Iunius?

Sutliuius dicit, *Leonem noluisse ad communionem suam Donatum recipere, nisi fidei suæ rationem exponeret, hocque meritò à Leone factum.* Non tantum hoc voluit sanctus Leo; sed multo plus: quia neque Episcopum eum esse voluit, nisi ad Apostolicam sedem libellum fidei suæ transmitteret.

Adfert aliud pharmacum Iunius: *Leonem hoc fecisse, non ut vniuersalem primatem, sed ut Metropolitanum, ad cuius Diocesin Africa pertineret.* Hæc responsio locum non habet, quia sanctus Leo, eodem iure vsus est erga alias Ecclesias, quæ, etiam Iunij iudicio, extra Leonis Metropolim sitæ erant, ut erga Constantinopolitanam & Antiochenam, prout allatis exemplis Bellarminus demonstrat.

Simili artificio eludere conatur facta & testimonia ex sancto Gregorio; nec illo segnior est Sutliuius; imò in mentiendo & calumniando multò promptior & largior: cui *lebusita Bellarminus delirat. Multa mentitur & parum fortiter concludit. Quid Nicolaus primus, aut eius epistola Auctor scripserit, non multum laboramus, inquit Sutliuius. Multa enim ille mendacia dixit (Sutliuius nimirum) multaque ineptè scripsit, (iterum subauditur Sutliuius) atque hæc omnia, ut diuinos honores Pontifici tribuendos probaret.*

Post conuicia in Bellarminum & sanctissimum Pontificem Nicolaum I. mentitur, falsum esse, quod scribat Nicolaus octo Patriarchas Constantinopolitanos à Pontificibus Romanis depositos fuisse. At Bellarminum vindicat à falsitatis nota epistolæ ad Michaëlem Imperatorem Constantinopolitanum lectio. Quis verò asseret Sutliuium ab hac extrema impudentia? *Gelasij epistola ad Episcopos Dardania impudenter conficta est, eius enim Auctor, quod Gelasius facturus non erat, apertè mentitur, ubi dicit, Dioscorum Alexandrinum auctoritate se-*

ad Apostolicam fuisse damnatum: nam à Concilio Chalcedonensi damnatum esse. Sed iussu & interuentu sedis Apostolicæ, velis nolis, Hæretice: quod ipsa Chalcedonensis Synodus & tota testatur antiquitas.

Mendacij itidem arguit Sutliuius; quod in eadem Gelasij epistola habetur: *Beati Petri sedes Alexandrinum Petrum, quem se tantummodo damnaße, non etiam soluisse nouerat, non recepit.* Cur hoc falsum, ô Calvinista? *Quia Petrus iste erat Athanasij successor, & ut Socrates lib. 4. cap. 17. loquitur, vir valde pius & eximius; Petrus autem Mongus Alexandria Episcopus non erat.* At Sutliuius manifestè ostendit, omnem sibi ex vultu abraßum esse pudorem; quia epistola Gelasij palam loquitur de illo Petro Alexandrino, cum quo Acacius, Episcopus Constantinopolitanus, communicauerat; at iste est *Petrus Mongus*, intrusus Episcopus Alexandrinus, non ille Petrus, de quo Socrates; & hoc omnibus notum est, quibus aliquid veteris historię notum est. Et tamen audet effrons iste propter sua mendacia epistolam Gelasij mendaciorum postulare; quin & simpliciter repudiare.

Ait Bellarminus, Flauianum Patriarcham Antiochenum, fuisse depositum à Damaso: & hoc Theodoretum scribere lib. 5. cap. 23. Mentitur Sutliuius, *duo hic insignia mendacia à Bellarmino fundi; nam nec Flauianum à Damaso fuisse depositum; nec Theodoretum hoc scribere.* Non recuso, quo minus lector Theodoretum ipsum legat, sed attentius, quàm factum à Sutliuio: & si non inuenerit, quod hic Bellarminus recenset; Bellarminum in cæno gemini mendacij hæreere sinat: sin autem fidem & integritatem Bellarmino constare expertus fuerit, tum Sutliuium *perulantis calumniatoris & conuiciatoris nota notet, ut iam pridem fecit Beza, & quidem iustissimè.* Nam nec Damasus, nec Syricius, nec Anastasius electionem Flauiani ratam habere voluerunt; sed irritam & inane palam pronūciarunt; donec tandem, missis Legatis, & Imperatoris interuentu, sedi Apostolicæ satisfecit; & pro legitimo pastore ab omnibus est habitus & agnitus.

Obseruetur autem, non tantum tunc dici Episcopum deponi à sede Apostolica, quando post, sed & quando ante confirmationem electio eius improbatur & reiiicitur, ut fecit Damasus cum Flauiano: & hoc sensu ait Bellarminus, *Flauianum à Damaso depositum.* Ride hic infcitiam & arisopnciam Sutliuij. Ait: *Etiamsi Damasus deß fuisse Flauianum; haud tamen secururum, Damasum fuisse totius Ecclesie præsulem: nam à Dioscoro postea Flauianum fuisse depositum, & pugnis contusum, licet Dioscorus non esset Ecclesie summus moderator.* Vbi vi des imperitissimè *Flauianum* Antiochenū; & confundi cum *S. Flauiano* Episcopo Constantinopolitano, multis annis posteriore; & aduersus Eutychianos, quorū partes fouebat Dioscorus Alexandrinus, pro orthodoxa fide insisto propugnatore. Si

autem

autem Sutliuius mihi & ipsi veritati non habet fidem, Gelasium loqui de Petro Mongo; fidem habeat suo Symmystæ Iunio, qui ita scribit. *De Petro loquitur. qui ubi? seu blasus dictus est.*

Ait Bellarminus, Canones, qui vulgò vocantur Trullani, nullius esse auctoritatis. Iunius contra pertendit, eosq; à Concilio sexto, sed continuato conditos asserit. Accuratiores huius rei disquisitio pertinet ad Controuersiam de Conciliis. Interea legem tam quæ hic Bellarminus disserit, quam quæ Baronius scribit Tomo VIII. ad annum Christi DC. XCII. ubi apertissimè dolos & imposturas huius conciliabuli patefacit. Libet tamen obiter annotare mendacia, quibus Iunius hic omnia fœdat. Quorum primum & palmarium, *Trullanum Concilium fuisse sextæ Synodi partem, & quasi continuationem & absolutionem, seu complementum.* Nam sexta Synodus absoluta est & perfectè completa octodecim sessionibus anno Redemptoris DC. XXCI. Imperij autem Constantini Pogonati anno XIV. Liqueat hoc ex Episcoporum subscriptionibus, ex epistolis Imperatoris & Synodi ad Romanum Concilium & Pontificem Agathonem, quibus eum de rebus gestis certiorum faciunt, & confirmationem omnium petunt.

I. Mendacium. *Iustinianum Iuniorum mandasse in principio sui Imperij, vt ex Actis sextæ Synodi Canones exciperentur.*

II. Mendacium. *Et hoc copiosè annotare Gratianum d. 16. cap. Placuit, & seq. Nihil de hoc Gratianus. Adfert quidem ipse Trullanos Canones, tanquam ad sextam Synodum legitime additos; sed non dicit; eos Canones ex sexta Synodo excerptos, idque mandato Iustiniani, quia reuera non sunt inde excerpti; sed à Græcis iam defectiōnem à Romana Ecclesia molientibus, & perniciosum illud schisma, quod postea erupit, parturientibus, de nouo compositi. Nemo enim hos canones repudiaret, si ex Actis sextæ Synodi solummodo excerpti essent.*

III. Mendacium. *Iustinianum hoc mandatum dedisse excerpti Canones ex sexta Synodo, quinto post anno. quam Synodus fuerat habita, hoc est, in principio sui Imperij. Synodus absoluta est anno DC. XXCI. Iustinianus Imperium iniiit DC. XXXV. Quare à fine Concilij vsque ad initium Imperij Iustiniani, non quinque, sed quatuor solummodo anni interponuntur.*

IV. Mendacium. *Hoc mandatum Iustiniani fuisse impeditum, turbis interuenientibus, cum scilicet expulso Iustiniano, Leontius & Tiberius Absimarum Imperium inuaserunt.*

V. Mendacium. *Et hoc liquere ex Theophane, & aliis. Constat quidem ex Theophane & aliis, Iustinianum, etiam abscisso naso, ex Imperio expulsam; sed Theophanes non dicit: Iustinianum iussisse, vt ex Synodo sextæ Canones exciperentur. Trullanum quidem seu Quinsextum Concilium sub Iustiniano coactum restatur, & adde, si vis, ipsius*

etiam iussu & nutu, vt dicitur in proœmio ipsius conciliabuli; finistamen minimè is fuit, vt ex Synodo sexta Canones colligerentur; sed vt noui, & ad Græcorum libidinem & ambitionem apti, conderentur.

VII. Mendacium. *Omnia Acta Concilij sexti iactuisse vsq; ad restitutum Iustinianum. Falsum prorsus. Nam omnes Catholici toto terrarum orbe reuerenter synodum illam receperunt, quam primum ad eos peruenit. Et Iustinianus Hæreticis potius quam Catholicis ante suam expulsionem fuit. Deinde longè credibilius est, & vero propius, Trullanum Conciliabulum fuisse celebratum ante expulsionem Iustiniani quam post; nempe anno Christi DC. XCII. Imperij Iustiniani anno VIII. vt demonstrat Baronius. Licet enim Theophanes, & quidam alij velint viginti septem annos intercessisse inter finem sextæ Synodi & editionem Canonum Trullanorum, hanc tamen temporis supputationem subsistere non posse euidenter ostendit Baronius.*

VIII. Iustinianum, *subsidio Regis Bulgarorum in Imperium restitutum, restituisse omnia à se gesta, quæ Leontius & Tiberius Absimarum euerterant, & instaurationi quoque Synodi, & Canonum perscriptiōni operam dedisse post annos viginti septem, quam fuerat primum habita. Hæc omnia apertam falsitatem continent; neque enim Iustinianus; neque Trullani Patres ideo Canones illos condiderunt, quasi censerent sextam Synodum adhuc suo tempore durare; aut quasi ipsi sextæ Synodi Patres non potuerint, quæ animo conceperant, perficere; impediti bellorum tempestatibus; sed quia ipsi arbitrabantur, moribus Christiani populi & disciplinæ non satis esse cautum & consultum, nisi ad quintam & sextam Canones adiicerentur; vt manifestum euadit ex proœmio Trullanis Canonibus præfixo: Etsi sua illa in opinione multum fallebantur; licet reuera hoc prætextu consulendi Christianæ disciplinæ, securim Romanæ Ecclesiæ impingere, & fictitij sui Græcanici primatus fundamenta iacere voluerint. Quod si ideo sexta Synodus in absoluta censi debet, quia Trullani isti Patres ausi sunt Canones, tanquam appendicis loco ad sextam Synodum adiicere, sequitur quintam quoque Synodum necdum fuisse absolutam; quia æquè quintam ac sextam Canonibus suis complerentur.*

IX. Mendacium. *Hæc omnia, quæ Iunius mentitur, confirmari ex epistola ipsius Iustiniani ad Ioannem V. P. Papam, quæ existet in fine Synodi sextæ, in qua Imperator petat confirmationem sextæ Synodi. Fabulæ. Reperitur quidem ad finem sextæ Synodi epistola Iustiniani ad Ioannem Papam in antiqua Conciliorum editione; verum ea ad Synodum sextam minimè pertinet; iam enim pridem sedis Apostolicæ suffragio Synodus sexta comprobata fuerat; sed ad Trullanos Canones iam olim à Sergio Pontifice reiectos: Quia enim Ioannes VII. natione Græcus erat, sperabat Imperator, cum*

facilius

facilius adductum iri, vt calculo suo hæc decreta firmaret. Sed secus accidit, vt ex Anastasio Bibliothecario docet Baronius an. Christi DCC. V. Habet quidem illa epistola semper in ore sextam Synodum, quasi Canones illi Trullani ex sexta Synodo fuerint excepti, vel menti illius conuenienter facti; sed hæc sextæ Synodi iniecta mentio nil aliud erat, nisi decipula simplicioribus & imperitioribus capiendis & decipiendis instructa: nam vt iam antea dictum est; causæ nil erat; cur à Romano Pontifice confirmatio sextæ Synodi postularetur; quia pridem confirmata fuerat. De Trullana appendice, quam specioso sextæ Synodi nomine vestiebant, tota quæstio & dissectio erat.

X. Mendacium. Bellarminum illis suis verbis: Constat sextam Synodum nullos Canones edidisse, &c. sed post annos quinque ab ea Synodo dissoluta, iterum conuenisse nescio quot Episcopos Græcos, &c. quod manifestè colligitur ex principio horum ipsorum Canonum; existimasse; verba illa quæ extant apud Gratianum d. 18. cap. *Habeo librum*. Soluta Synodus est Constantini XIV. anno: esse principium Canonum Trullanorum. Minimè verò, neque enim tam imperitus est Bellarminus, vt Trullanos Canones nunquam legerit aut viderit; sed per principium Canonum Trullanorum intelligit proœmium, quod Canonibus illis præfigitur, in quo apertissimè asserunt illi Patres nullos penitus à quinta & sexta Synodo Canones fuisse promulgatos, & propterea se id quod neglectum est, supplere velle.

XI. Mendacium. Verba illa: *Soluta Synodus est Constantini XIV. anno*; esse Gratiani, vt rem conciliaret, iudicio suo. Omnia enim, quæ in illo capitulo Gratianus adfert, deprompta sunt ex Actione quarta septimæ Synodi, hoc est ex verbis & sensu Petri Nicomedis Episcopi & Tharasis Patriarchæ Constantinopolitani.

XII. Mendacium. Bellarminum testimonio Tharasis probare velle, *Canones istos esse illegitimos*. Hoc non vult Bellarminus, sed istud; sextam Synodum nullos Canones condidisse; verùm quatuor aut quinque annis post, ab aliis ad sextam Synodum Canones adiectos fuisse. An non dicit hoc planis & perspicuis verbis Tharasis?

XIII. Mendacium. *Illos ipsos Patres, qui Concilio sexto interfuerant & subscriperant, interfuisse etiam & subscripsisse conciliabulo Trullano*. Impudens commentum; quia nullus Apostolicæ sedis Legatus adfuit. Nullus Patriarcha Latinus. Nullus Latinus Episcopus; & quamuis Balsamon Rauennatem Episcopum interfuisse dicat; commentum tamen id schismatici hominis esse, euidenter demonstrat Baronius ad annum Christi DC. XCII.

XIV. Mendacium. *A Beda vocari Synodum Trullanam erraticam, non ipsos Canones*. Quæso te, si quis sectarius Concilium Tridentinum nominet *erraticum*, an non ipsos etiam Canones eo in Concilio sancitos, *erraticos* appellat?

A XV. Mendacium. Vocari hanc Synodum *erraticam, quod soluta fuerit in terrore publico, Bulgari in agrum Imperij irruentibus, Constantino Pogonato imperium cœnente*. Quod inanissimum est commentum. Nihil enim de vlla Bulgarorum irruptione Historicorum monumenta tradunt, quamdiu sexta Synodus durauit. Domestecam quandam in Imperatorem conspirationem in causa fuisse; cur Actio decima sexta tam diu differretur, docet Baronius ad annum Christi DC. XXXI. De publicis Bulgarorum impressioibus nullum verbum.

B XVI. Mendacium. Dicit item hanc Synodum *erraticam quod iterum tumultibus Leonij & Tiberij Absimarum interrupta fuerit*. Nihil minus: Sexta Synodus pridem terminata fuit; etiam Trullanum conciliabulum prius finem accepit, sicut cum Tharasio velis quarto vel quinto anno post Synodum sextam, siue cum Baronio decimo celebratum. Et quamuis cum Theophane viginti septem annos interiticias, mendacium tamen Iunianum manebit id, quod est; quia conciliabulum Trullanum nec pars, nec continuatio, nec complementum sextæ Synodi fuit.

XVII. Mendacium. *Sergium Pontificem, non reuocasse Trullanum Concilium, sed quandam Monothelitarum pseudosynodum à Iustiniano in Hæreticorum gratiam restitutam, & absolutam*.

C XVIII. Mendacium. *Et hoc scribere Bedam*. Audiamus Bedam. *Hic (Iustinianus) beata memoria Pontificem Romanæ Ecclesiæ Sergium, quia erraticæ suæ Synodo, quam Constantinopoli fecerat, fauere & subscribere nolisset, misso Zacharia protospatario suo, iussit Constantinopolim deportari*. Hæc Bedæ verba non possunt de alia Synodo intelligi, quàm de Trullana; Nunquam enim à Sergio petatum fuerat, vt alij Synodo subscriberet, quàm Trullanæ, vt planum itidem fit ex illis; quæ ex aliis auctoribus, maximè ex Anastasio Bibliothecario, de hac rescribit Baronius anno DC. XCII. Deinde, si Beda de Monothelita quadam Synodo locutus fuisset; an non iure nominasset eam *erraticam*, hoc est, *erroneam*, seu erroribus plenam? Num & hæc Synodus fuisset *erratica* notione Iuniana, hoc est, quod ob exortos tumultus hinc inde oberrare coacta & interrupta fuerit? Præterea si sextæ Synodi subscriptionem Imperator vrisset; nullæ fuisset mora in Sergio, quia sedes Apostolica iam pridem legitimæ sextæ Synodo sub Agathone celebratæ & absolutæ subscriperat.

D XIX. Mendacium *Barrologicum Leonium & Tiberium Absimarum acta politica & Ecclesiastica Iustiniani irrita fecisse*. De politicis non laboro. De Ecclesiasticis falsa narrat Iunius; quia acta sextæ Synodi non fuere Iustiniani; sed œcumenicæ Ecclesiæ. Hæc siue Leontius & Absimarus abrogarint, siue secus: non abrogarunt acta Ecclesiastica Iustiniani; & si quæ abrogassent; Concilium Trull. abrogassent; neq; id iniuriæ, quia verissimile est celebratū fuisse ante expulsam Iustinianū.

XX. Mendacium. Synodum, de qua Beda, *vocari erraticam, quod postea eam Philippicus, occiso Iustiniano, extinguere voluerit.* At Beda eam Synodum vocat erraticam, cui Sergius noluit subscribere; at hæc non fuit sexta Synodus quam hæreticus Imperator Philippicus oppressum tendebat; hæc enim Sergius toto peccate amplectebatur: sed alia; non ergo ob hunc Philippici impium conatum sexta Synodus nomen erraticæ à Beda tulit. Adde, si deo Synodus erraticæ dici potest, quia ab Hæreticis impediatur, & extinguitur, & opprimatur, summo studio allaboratur, etiam Synodus Chalcedonenfis non nisi potest erraticæ. Quid enim non tentarunt Eurychiani, ut hanc Synodum extirparent? *IV. XXX*

XXI. Mendacium. Si *omnium accipiat* pro errantia, id est, aberrante à recta ratione, & vera doctrina, & à Latinitate. Si illud Iunianus, Rufianus Bedæ, aut cuiuscunque veteris scriptoris impinget, filibrum plenum erroribus nomine erraticum; hoc est, errores ferentem, & ab erroribus errores prolabantem.

Air Bellarminus ad Trullanum Concilium, ne vnum quidem Latinorum fuisse vocat. Hinc nascitur Iunio mendacium. *XXII. Bellarmini memoria Libi. Latinos enim Concilio sexto interfuisse.* Bellarminus non loquitur de Concilio sexto, cui Latinos interfuisse optimè perspectum habet; sed agit de conciliabulo Trullano; & huic negat interfuisse vllum Latinum. Nomina si potes, vel vnum. Nam quod Anastasius Bibliothecarius, in Sergio anno D. C. X CII. ita scribit: *Huius temporibus Iustinianus Imperator Concilium in Regia vrbe fieri iussit, in qua & Legati sedis Apostolicæ conuenerunt, & decepti subscripserunt.* Intelligi debet de Græcis Episcopis, quos Romanus Pontifex ordinariè in oriente Vicarios habebat, ut ex Balsamone in Nomonocanone Phouij, demonstrat Baronius.

XXIII. Mendacium. Latinos, etiam secundo conuentus sub Iustiniano perscribendis rebus interfuisse. Nam conuentus iste aut totus est commentitius; aut si vt Theophanes, & cum illo Iunius vult; Synodus Trullana celebrata est vigesimoseptimo anno post absolutam sextam Synodum: vel si, vt aliis placet, ante expulsam Iustinianam celebrata est; per secundum istum conuentum non nisi Synodus Trullana accipi potest, cui Latinos interfuisse, mendacium Iunianum est.

XXIV. Mendacium. Tertio conuentu, Iustiniano reduce, non acta perscripta aut nequa facta esse; sed tantum ex Actis antecedentibus descripta. Si id ita esset; conuentu igitur secundo, Canones istos oportuisset esse conscriptos. At conuentus iste secundus aut est ipse conuentus Trullanus, aut est in Iunij cerebro natus.

His mendacijs adeo delectatur Iunius, vt ea ad caput 27. maiore ex parte repetenda & nouis locupletanda duxerit. Itaque XXV. Iunij mendacium est, sub Iustiniano Rhinormeto ab iisdem sexta Synodi Patribus sextam Synodum esse instauratam, &

additi canonibus perfectam. Non ab iisdem omnino qui Synodo sextæ interfuerant, Concilium Trullanum celebratum esse: euidenter ostendit Bellarminus, & res ipsa clamat. Quot enim Episcopi sextæ Synodi interea mortem oppetierunt, si, vt Iunius arbitrat, post 27. demum annos isti Canones sunt conditi? Quanquam huic malo emplastrum reperit, per secundum illum suum conuentum; in quo hos Canones factos, & postea, reduce Iustiniano, tantum promulgatos fingit. Sed ne sic quidem euadit, quia conuentus ille secundus, vel totus est commentitius; vel ipsum Trullanum conuenticulum, vt supra dictum. Nec vilo Synodus, sexta complemento egebat; quia omnibus suis numeris absoluta fuit, sessione decima octaua perfectis omnibus, propter que Patres illi conuenerant. An non lepidum factura fuisset, si post quinque vel decem, vel viginti septem annos à Concilio Tridentino absoluto, mortuo iam Pontifice, & multis alijs Episcopis, aliqui tamen numero non pauco, conissent, in consulto summo Pontifice; sola Imperatoris auctoritate suffulti, & Canones ad Concilium Tridentinum adiciere tentassent, suumque factum hoc prætextu tueri voluissent, quod Concilium Tridentinum instaurarint, & que decrant, supplerent? Egregium verò hoc esset supplementum. Nam Synodus sexta quæ fuit perfecta & finita sub Agathone Papa, & Constantino Imperatore; ac Concilium Tridentinum sub Pio IV. & Ferdinando Imperatore; nec vilo penitus complemento eguit.

Mendacium XXVI. Trullanos Patres collegisse illos suos Canones ad Actis quinta & sexta Synodi. Pingue profecto & obesum mendacium. Inspiciantur vtriusque Concilij Acta, etiam vt hodie exstant. Nihil simile his Canonibus in illis reperitur. Nec est probabile, passuros fuisse Græcos, vt interciderent, si in Actis illis vnquam fuissent, quæ Canonibus illis comprehenduntur: cum enim alia multa in Actis vtriusque Synodi corruerint, & ad suas machinationes inflexerint; summo studio in Actis Synodicis conseruassent ea, quæ nunc Trullani Canones exhibent, cum nihil non ad Græcicæ Ecclesiæ incrementum, & ad Romanæ decrementum complectantur.

Mendacium XXVII. Hoc Trullanum Concilium, posse dici nouum & vetus. Nouum personis, respectu quintæ Synodi: vetus, argumento: Imo nuperrimum argumento.

Mendacium XXVIII. Patres sextæ Synodi eadem tradidisse, quæ postea decreuerunt Trullani, sed discorsu tumultuario superueniente, non digesse in ordinem Canonum. Hoc mendacium redarguitur ab Actis sextæ Synodi. Nil simile dictum, factum in Concilio sexto: alioqui Romani Pontificis Legati in æternum nunquam subscripsissent. Pacificè Concilio finis est impositus. Nihil periculi à Bulgaria impendit, omnia hæc sunt Iuniani cerebri inania somnia.

XXIX. Mendacium. *Concilio Trullano inserto fuisse Basiliam Episcopum Gortynia in Creta; & legi in singulis Actionibus post Theodorum Vicarium Theodori Rauennatis Episcopi.* Non in Trullano Concilio, sed in sexta Synodo horum nomina leguntur. Quid Trullanum conciliabulum ad legitimam sextam Synodum?

XXX. Mendacium. *Istum Basiliam fuisse Legatum Pontifici Romani in Trullana Synodo.* Ne in sexta quidem Synodo Romani Episcopi Legatus fuit: tantum abest, ut in Trullano synedrio. Et si enim hoc de Trullana Synodo affirmet Theodorus Balsamo, notum tamen est, quanta sit huius Schismatici fides, quam lubrica, & in commentis aduersus Latinos excogitandis expedita. Stupidum valde sedis Apostolicæ Legatum fuisse oportuisset, si Canones illos in tam notabile & commemorabile præiudicium sedis Romanæ conditos, suffragio & subscriptione sua approbasset. Præterea, si in hac Synodo vilius fuit Pontificis Legatus, eoque annuente sancita sunt omnia, cur Sergius & cæteri Pontifices perpetuò reclamarunt? Cur ut aliquando contigit, cum quid perperam à Legatis gestum est; Legatum hunc non multauit Sergius, & pœnis debitis affecit?

XXXI. Mendacium. *Battologicum & Tautilogicum, non Trullanam, sed aliam quandam Hæreticam Synodum à Sergio esse improbatam.* Quam dura est hæreticorum frons. Quam nihil non audet aduersus omnium veterum fidem.

XXXII. Mendacium. *Hanc Hæreticam Monothelitarum Synodum celebratam esse, cum Iustinianus primùm imperio potiretur.* Quo, quæso, anno? Num primo, an secundo? Quis huius Monotheliticæ Synodi non diu post sextam Synodum celebratæ mentionem facit, præter Iunium? Quis Græcus, quis Latinus historicus? Nam quod ais; *Constantinum iam fuisse Papam, quando Trullana Synodus est habitata; Sergio iam vita functo,* id quidem verum esset, si vera esset suppositio seu opinio Theophanis, nimirum Trullanam Synodum celebratam fuisse viginti septem annis post absolutam Synodum sextam, Sergio iam ad meliorem vitam translato. Sed cum hæc temporis supputatio falsa sit; non est, quod Iunius suo figmento inde fulcrum quærat.

XXXIII. Mendacium. *Othonem Frisingensem libro 5. capite 13. non loqui de Trullana Synodo, sed de alia quapiam, quam Sergius Papa damnauerit.*

XXXIV. Mendacium. *Idem testari Reginonem & Hermannum Contractum.*

XXXV. Mendacium. *Tarasium & Epiphanium, Ab. 4. & 6. Synodi septimæ non loqui de Trullana Synodo; sed de Episcoporum conuëtu, qui statim à Constantini Pogonati morte, quasi nouum Imperatorem salutaturi, venerunt, & visa Iustiniani mente, cauere doctrinam orthodoxam percriptione Canonum studuerunt. Quasi verò*

A sexta Synodus, etiam absque Canonibus, satis non cauerit doctrinæ orthodoxæ contra Monothelitas. Quid isti aduersus horum deliramenta attrulerunt, quod in sexta Synodo non fuerit discussum, excussum & damnatum, si quidem sanæ doctrinæ aduersum esset? Porro Tarasium loqui de Synodo Trullana, inde planum fit; quia citat Trullanos Canones, eosque non tantum perscriptos, sed & editos affirmat quarto vel quinto post sextam Synodum anno. Quomodo ergo suppressi sunt à Iustiniano, si palam editi à Patribus? Nec vel per somnium Tarasio in mentem venit de tertio conuentu, quem reduce Iustiniano, Iunius comminiscitur.

XXXVI. Mendacium. *Iustinianum hanc percriptionem Canonum Trullanorum, Pseudo synodo sua oppugnasse oppressisseque: postea resipiscens, cum secundo ad Imperium venit, percriptionis, quam oppugnauerat, recognoscenda edendaq; Auctorem fuisse.* Hæc nil aliud sunt, quam Iuniana crepitacula. Et tamen mox eadem nobis ingerit & regerit, & Bellarmino insultat, quod hæc tam abdita non viderit. Accedit, quod Hermannus Contractus nil aliud dicit, quam hoc: *Hic (Iustinianus) hæresi pollutus Catholicos persequitur, & cum Sarracenis pacem facit.* Nec quidquam inuenies in Hermanno Canisij, aut Vrtilisij, quod Iunio faucat.

XXXVII. Mendacium, & quidem festiuissimum: *Heliam Protopresbyterum legisse ex charta Canonum Trullanum de figura Agni, quod Iustiniano obturbante minime licuerit Canones illos referre in membranas, hoc est, in librum Actorum publicorum Ecclesie.* Vanissimum commentum; quia cum Sabas Monachus quæsisset, cur Canon ille ex charta, non ex libro lectus esset; subiecit Tarasius; esse ipsum autographum, in quo Patres subscriperant. Hoc autem chartaceum autographum Patriarcha Constantinopolitanus secum in Nicænam Synodum tulit, ut eò maior fides Canonibus haberetur. Si Canones istos licuit scribere & subscribere in charta, licet turbas cieret Iustinianus, ut dicit Iunius, quanquam nullas exciuit; quia Canonum istorum fautor & promotor fuit, cur non per eundem licuisset scribere in membranis, atque adeo in libro? Quid, quod statim ibidem Petrus Metropolita Nicomedie subiicit: *Quin etiam habeo & aliorum codicem sextæ sacre Synodi Canones continentem.* Ergo Canones illi etiam in libro scripti fuerant.

Ait Bellarminus, Synodum Trullanam non modò sine Romani Pontificis, sed & absque aliorum Patriarcharum auctoritate celebratam fuisse. Hinc cudit Iunius XXXVIII. mendacium. *Alexandriam & Hierosolimam, tunc non habuisse Patriarchas, & hoc testari Zonaram.*

Nihil Zonaras de Synodo Trullana. Tempore sextæ Synodi vrbes illas caruisse Patriarchis scribit. Trullanum Synedrium nõ est sextum Concilium, nec continuatio sexti; & quoties hoc affirmat Iunius, toties mentitur. Quamuis autem Alexan-

dria & Hierosolyma Patriarchis destituerentur, quando sexta Synodus celebrata est, missi sunt tamen ab illis Ecclesiis Legati & Vicarij, vt patet ex Concilij sexti subscriptionibus. Cur Trullano conciliabulo ne Legati quidem sedis Alexandrinæ & Hierosolymitanæ interfuerunt, siue quarto seu quinto, siue decimo, siue vigesimo septimo anno, post absolutam Synodum sextam, celebratum fuerit? Et quis credat tot annorum spatio Ecclesias illas Patriarchis caruisse?

XXXIX. Mendacium. Patriarcham Antiochenum à Trullano conuentu abfuisse, quod Antiochia per illud tempus indefinentibus bellis Arabum fuerit infestata. Etiam tempore sextæ Synodi infestabatur Antiochia & tota Syria Arabicis bellis; quibus tamen Patriarcha Antiochenus non fuit præpeditus, quò minus ipsemet ad Concilium illud sese contulerit. Et quæ nam sunt istæ Arabum infestationes, cum Iustinianus cum Arabibus terra marique fœdus icerit? Quanquam non nego illud postea ab eo parum fideliter ruptum. Cum autem velit Iunius, Canones Trullanos vigesimo septimo anno post sextam Synodum fuisse promulgatos, oportet, vt doceat, quænam hæ peculiare Arabum infestationes fuerint anno secundo Iustiniani Rhinotmeti in Imperium, profligato Tiberio Abdimaro, restituti: ita vt & Patriarchis & Vicariis seu Legatis omne iter Constantinopolim intercluserint. Multò minus has tantas Arabum impresiones inueniet Iunius anno secundo vel tertio, quando Iustinianus primùm Imperium iniiit, quo anno comminiscitur Iunius hos Canones fuisse perscriptos. Nam non diu post à deceptum Imperium pacem cum Arabibus fecit.

XL. Mendacium. Ideo hos Patriarchas abfuisse, quod Iustinianus impedierit & obrurbauerit. Quis huius impeditiois & obrurbationis testis, præter Iunium? Vt obturbasset, quando Canones isti fuerunt perscripti (loquor ex fanatico Iunij somnio) at non obturbauit postea, quando Canones isti fuere publicè propositi anno XXVII. à sexta Synodo absoluta; vt vult Iunius. Cur tunc nullus adfuit Patriarcha, fauente Iustiniano Conuentui; nec quomodocunque fauente, sed ita; vt conuentus illius auctor & auspex esset, teste proœmio, quod Trullanis Canonibus præfigitur?

XLI. Mendacium. Trullanam Synodum non fuisse Synodum, sed antecedentis solùm Synodi Canonum perscriptioem huius factam. Fateor, re ipsa non fuisse Synodum, sed illegitimum synedrium. At non fuisse Synodum, iudicio Trullanorum Patrum; commentum Iunianum est. Ita enim ipsi Patres præfatione ad Iustinianum. *In primis pio & Christi amantissimo Imperatori Iustiniano, sancta & vniuersalis Synodus diuino pie vestre potentie nutu & decreto congregata, in hac à Deo custodita & regia ciuitate, &c.* In ipso progressu proœmij dicunt; quintam & sextam Synodos vniuersales, nullos condidisse Ca-

nonnes; & propterea sanctam hanc & diuinitus electam vniuersalem Synodum à Iustiniano congregatam fuisse. Vbi apertè suam Synodum à Synodo sexta distinguunt.

XLII. Mendacium. Patres Trullanos non approbare in Canone suo secundo totam Synodum sub Cypriano habitam; sed tantum aliquid eius: hac enim esse verba secundi Canonis Trullani: *Præterea verò & à Cypriano, qui Asrorum regionis fuit, Archiepiscopus & Martyr, & Synodo, quæ sub eo fuit, emissum Canonem, qui in prædictorum præfulum locis & solum; secundum traditam eorum consuetudinem, seruatus est.* Vbi mentitur Iunius, Trullanos de vno duntaxat Canone loqui. Quis ille vnus, dic, obsecro, Iuni, quem Trullani approbarent, & ab omnibus recipiendum sanxerunt? Cur nominatim non expresserunt? Quantò procliuus fuisset dicere: Trullanos legislatores per Canonem à Cypriano, à collegis & à Synodo emissum intellexisse, quidquid per octoginta septem sententias seu pronunciata à Cypriano & collegis de baptismo Hæreticorum decretum fuerat.

XLIII. Mendacium. Etiam Adrianum Papam, nominare Trullanos *Canones diuine & legaliter predicatos.*

XLIV. Mendacium. Et hoc ideo, vt eos Canonibus suppositis à Pseudosynodo Iustiniana opponeret. Mera figmenta. Nam illa verba in epistola Adriani ad Tarasium, non sunt verba Adriani, sed recitantur ex Tarasij epistola; quæ tum refellere nihil attinebat, quia negotium Iconoclasticum propius Ecclesiam vrgebat. Et Pseudosynodus illa Iustiniana cum suis Canonibus, distincta à conciliabulo Trullano, nusquam terrarum habitata est, nisi in Iunij cerebro.

XLV. Mendacium. Bellarminum mala fide adducere testimonium Nicolai I. ex epistola ad Michaëlem Constantinopolitanum Imperator. vbi citat quendam Canonem Trullanum, addens, *se didicisse ab Apostolo, etiam Esbnicorum testimonij vri, quando opus est: quantò magis, inquit, Christianorum atque Catholicorum.* Hæc verba queritur Iunius haud candidè præterita. Quid? An ideo Canones illos Nicolaus probauit, quia vnum ex illis citauit; eorumque conditores, *Christianos* atque adeo *Catholicos* nominauit? Necdum enim Græci in schisma & hæresin apertè eruperant. An non satis, & plusquam satis mendaciorum circa Pseudosynodum Trullanam effudit Iunius? cuius nugacissima commenta ordine enotare & enumerare libuit; vt lector specimen videat eius sinceritatis & integritatis, qua Iunius in veterum monumentis, & Bellarminianis argumentis eludendis vti solet.

CAPVT XIX.

Idem probatur ex legibus, dispensationibus, & censuris.

SUTLIIVS & Danzus primo statim aspectu caput hoc contumeliis & conuiciis excipiunt: *Ventum est nunc*, inquit ille, *ad legum Pontificiarum laqueos, & dispensationum dedecus, & clauium Ecclesie intolerabilem abusum, & c. huius turpitudinis pudet aduersarios, qui paulo sunt verecundiores.*

Danzus exclamat ex Plauto: *Nec fallaciam astutiorum vllus fecit poeta, atque ut haec est fabricata à Bellarmino, sed pessimo & nullo fundamento; Quidquid enim hoc & duobus sequentibus capitibus Bellarminus agit, id meram esse fallaciam, eamq; duplicem. Vnam, à non causa pro causa: alteram; à dicto secundum quid.* Et ut videas, quam Danzus vbique Fallaciarum sit ferax, tertiam fallaciam extra ordinem addit; *A non consequente.* His tribus tam validis articulis confestim succedunt mendacia; vt Bellarminum hoc modo argumentari: *Romanus Pontifex quasdam leges promulgauit, quasdam dispensationes in nonnullos, & pro nonnullis edidit, ergo habet plenariam leges condendi, dispensandi & censendi de omnibus potestatem.* At disputatio Bellarmini, si ad formam aliquam argumentationis redigenda sit, non ita nudè proponi debet; vt proponitur ab isto criminatore, sed adhibendæ sunt circumstantiæ, quas adhibet *Bellarminus.* Primatum enim Ecclesiasticum haud dubiè obtinet, qui toti Ecclesie, si necessitas exigat, leges præscribit, independentè à quocunque alio humano legislatore; & qui non in hac duntaxat, vel illa prouincia; sed vbicunque id vsus postulat, leges præscribit: Et qui dispensat cum quibuscunq; dispensandum fuerit; & censuris notat, quoscunque censuris dignos iudicauerit. Sed hoc fecerunt & faciunt Romani Pontifices: Romani ergo Pontifices primatum in Ecclesia obtinent. Quaeso, an, inter cætera, non etiam hinc rectè colligimus, Imperatorem Romanum, inter omnes Principes, tenere primatum, quia fert aliquando leges, quæ totum Imperium obligant; & vbique in Imperio leges præscribit, vbique locorum, inquam, quæ nouis sanctionibus egere videntur: vbique etiam leges laxat vel adstringit; pœnas fontibus vbique infligere valet. An non sunt hæc perspicua primatus argumenta?

Videamus ordine, quæ ad hoc caput, & ad testimonia, quæ adferuntur, responsa dent nostri Calvinistæ. Danzus, & Sutliuius obstrepunt. *I. Etiam tyrannos, prædones & latrones ferre leges; leges relaxare. & pœnis afficere; nec tamen sequi, eos id facere legitime & licite. Simili igitur ratione in proposito, non rectè concludi, legitimum Romani Pontificis primatum ex legislatione, ex legum relaxatione, & ex censuris. Respondeo, rectè id inde probari, quia Pontifex*

A nec tyrannus est, nec latro, nec prædo, nisi iudicio tyrannorum, latronum, & prædonum; nec vllus vnquam Catholicorum eum pro tali habuit: nec propterea talis vel est vel erit Romanus Pontifex, quia Hæretici prædones & latrones, vt talem, infamant, & traducunt; quia illorum infamatio & traductio non est tam potens & efficax; vt Ecclesiasticum principem diuinitus constitutum in prædonem & latronem transformare queat. Secundò responderet Sutliuius, Pontifices non tulisse leges *vbique.* Non tulerunt vbique; satis est, quòd Romæ vel alio certo in loco degentes, eas leges tulerint, quæ omnes vbique gentium fideles obligarent: satis etiam est, quòd *vbique,* hoc est, non tantum in hoc, vel illo determinato loco; sed vbicunque necessitas exigebat, leges ferre potuerunt; & re ipsa itidem tulerunt.

B Addit Sutliuius cum VVitackero, *Episcopos & prouinciales Synodos præscripsisse leges.* Num vbique? Num extra prouinciæ suæ terminos? Addit, *Hoc fecisse etiam Synodos œcumenicas.* Num absq; auctoritate Pontificis Romani? Iunius dicit: *Romanus Pontifex præscripsisse leges, vt Metropolitanum, intra suam Metropolim, non extra.* Ita etiam VVitackerus. At hoc refutatur vel vnico exemplo epistolæ sancti Leonis ad Dioscorum Episcopum Alexandrinum, cuius meminit Bellarminus. Certè Alexandria non erat in metropolitana diocesi Pontificis Romani, & tamen Dioscuro Episcopo Alexandrino leges præscribit: ergo id non fecit S. Leo, tanquam Metropolitanus; sed vt vniuersalis pastor & primas. Nam perquam ridiculum est, quòd VVitackerus dicit: *Leonem nihil præscribere Dioscuro; quia vtitur verbo illo: Volumus; Hoc perinde esse, ac si diceret; cupimus, optamus, hortamur.* Quasi non quotidianus vsus legislatorum, etiam ciuiliū, vt Regum ac Principum, doceat; verbum *Volumus* præceptum indicare. In epistola ad Episcopos Campaniæ, Tusciæ, &c. mandat S. Leo, vt omnes constitutiones suorum Antecessorum & sacrorum Canonum diligenter obseruentur; *& hæc ita vestram dilectionem custodire debere mandamus, vt si qui illa contempserit, veniam sibi deinceps noverit denegari.*

D Ad hæc testimonia S. Leonis ex duabus eius epistolis desumpta, ita respondent Sibrandus & Sutliuius, vt eorum impudentiam nemo satis detestari possit. Ille ergo lib. 7. de Papa Romano, dicit, *testimonium Leonis esse domesticum, impium, & ridiculum.* En reuertè etiam Sibrandicam in D. Leonem, sanctissimum & in Ecclesia Dei laudatissimum Pontificem. Si quis summam Romani Imperatoris in Imperio potestatem probaret ex constitutione quapiam antiqui Imperatoris; qui iussisset, Imperij & antecessorum suorum leges & sanctiones, scita & edicta inuiolabiliter obseruari; Sibrandus in medium prosiliret, talemque Imperatorem non esse audiendum clamitaret, quippe *domesticum testem:* quasi verò suam vel suorum priuatam causam agat, cum Imperator,

Imperij & eius, qui Imperij habenas tenet; gloriam & maiestatem asserit, vel aliquid pro bono communi propagando & amplificando prescribit ac prescipit. Sic & Pontifices quotiescunque vel dicunt vel faciunt quidpiam, quo primatus Ecclesiasticus indicetur, haud id dicunt vel faciunt ob suam suorumque priuatam, sed ob publicam functionis qua funguntur causam.

Cur verò impium S. Leonis dictum vel testimonium, vel decretum? *Quia hoc decreto leges humanae diuinis preferuntur, inquit Sibrandus, diuinorum enim legum violatores veniam consequi possunt, quam Leo legum suarum violatoribus negat.* Grauis profectò causa, cur S. Leonem impietatis arcessat: neque enim mens est S. Leonis Canonum transgressoribus apud Deum vel homines nullam simpliciter veniam concessum iri, vt iste calumniatur, sed nullam concessum iri ad hoc, vt poenam debitam euadant, & impunitatem transgressionis consequantur. Dicit Sibrandus, Leonis preceptum, *ridiculum esse, ed quòd Papa in alienas prouincias nihil iuris habeat.* In alienas nihil iuris habet: Sed quæ nam illæ alienæ prouinciæ, in quas Pontifici sua non constet auctoritas? Nulla aliena est ab eius cura, cui absolutè & indefinitè dictum: *Pasce oues meas.* Et Iunius Sibrandi symmysta, Leoni, vt Metropolitano, ius in Episcopos per Campaniam, Picenum & Tusciam fuisse fatetur; non ergo vsurpauit Leo ius alienum, respectu horum Episcoporum, tametsi Iunius pro sua in S. Leonem beneuolentia, hanc annotationem ad editum S. Leonis appingit. *Et hic Metropolitanus imperiosus sermo.* Quanquam mandata illa non dedit Leo, vt Metropolitanus, sed vt pastor vniuersalis; vt liquet ex titulo: *Vniuersis Episcopis per Campaniam, &c. & per vniuersas prouincias constitutis.* Ergo precepta illius epistolæ pertinent ad omnes simpliciter Episcopos totius Ecclesiæ.

Occidit Sutliuius: *Iste Leonis leges non seruantur ab omnibus.* Vnde hoc comperitum Sutliudio? Et vt ab omnibus non fuerint obseruatæ, quid hoc obstat primatui Pontificis Romani? Etiam diuinæ leges à plerisque non obseruantur. An ideo Deus non est primus & summus legislator? Etiam Cæsareæ leges à multis violantur. An ideo non est summus in rebus politicis Iudex Imperator in Imperio? Perquam autem fatuus est Sibrandus, quando hoc argumento Bellarminum vrget: *Constantinopolitanus Episcopus non obseruauit Leonis precepta. Nec Alexandrinus; ergo neuter fuit Leoni subiectus.* Perinde, ac si dicerem. Nec Sutliuius, nec Sibrandus seruant mandata Dei; ergo neuter illorum est in potestate Dei. Nec minus festiuum est hoc Sibrandicum pronuntiatum. *Qui alteri mandat, & non potest mandatum exequi, non habet imperium in eum, cui mandat.* Si hoc verum esset; sequeretur, omnes rebelles potentiores, qui se contra legitimum magistratum efferunt, eo ipso esse liberos, quod suo Domino, à quo compesci nequeunt; rebellant,

& mandata eius aspernantur. Num contumacia & perfidia subditorum priuat legitimum possessorem suo iure?

Sutliuius denuo se recipit ad asylum illud impudetiæ; epistolas Leonis ad Episcopos Campaniæ, &c. & ad Dioscorum esse vel confictas, vel corruptas: Cui mortalium hoc vnquam in mentem venit? Quis vetus codex huic somnio adstipulatur? Quæ auctoritas? Necdum satis stultitiæ. Etiam inscriptionem corrigit Caluinista. Ferre nequit illud: *Per vniuersas prouincias.* Ait legendum: *Per vicinas prouincias.* Vidistine codicem vetustum, qui, quam cupis, lectionem confirmet? An deprauationis huius tuæ nullum alium habes fundum; quam cerebrum tuum *Burdonicum?*

B At Leo meminit Constitutionum Innocentij primi. Omnino. *At huius vel pauca vel nulla exstant genuina.* Verum hoc esset, nisi mentireris. Verum esset & illud, nisi mendacium obstaret; in epistola Leonis ad Dioscorum Alexandrinum, contineri aliena à tempore Leonis. *Quæ hæc aliena? Quia dicit; sacrificium Missæ iterari posse, si tanta sit populis frequentia, quæ vno templo capi nequeat.* Cur hoc sit alienum à tempore S. Leonis, rationem aliam non inuenio, quam quia à Sutliuiano capite alienum est; cui vt Missa, sic multò magis repetitio Missæ vehementer aduersatur.

Ait Sutliuius: *Dioscorum fuisse Leoni inimicissimum.* At postea; non initio. Quid verò mirum, si Eutychanus oderit orthodoxum Episcopum, omniumque Eutychanorum inuictum debellatorem Leonem?

Hilari siue Hilarij dictum simili fraude nititur declinare: *Acta Concilij Romani, cui presedit Hilarius, aut esse corrupta, aut malè descripta, & hinc nullam mereri fidem.* Simile quid mentitur Vitackerus. Omnia huic Caluinistæ apparent corrupta, quæ causa, nisi iudicij summa corruptio? Sibrandus dicit, *esse testimonium domesticum.* Nulli ergo Imperatori de Imperatoris dignitatis & maiestatis potentia testificandi, aut aliquid pro auctoritate edicenti Sibrandus fidem habeat oportet; quia *testimonium domesticum* est, aut si non est; neque illud Hilari, vel alterius cuiuscunque Pontificis, testimonij domestici prætextu repudiari poterit. Adiungit impudens Sibrandus: *Non negamus Papas Romanos fuisse satis impudentes ad imperium sibi in alios rapiendum.* Nihil sibi rapuerunt, nihil arrogarunt. Traditam à Christo potestatem defenderunt, & etiamnum contra portas inferi defendunt verbo & opere.

Anastasi Junioris Papæ verba à Bellarmino citata, dicit Sutliuius, *non habere vim legum.* Nec Bellarminus dicit, *habere vim legum;* satis est, quòd testantur, Pontificem Romanum habere potestatem ferendi leges, & latas ab illo religiosè ab omnibus obseruari debere. Hoc & nihil aliud euincere vult Bellarminus hoc Anastasi Junioris dicto; quem mentitur Sutliuius vocari à Bellarmino Iuniorem, *ne eum allegari putaremus, qui*

propter

propter heresim de celo tactus est. Siccine primus Anastasius Papa fulmine tactus est? Primus, inquam, Anastasius, qui Pontificatum tenuit anno Christi CCC. XCVIII. O frontem inuerecundam, & audaciam imperitam, nulliusque probri, quamuis aperti, metuentem? Nam Anastasius Imperator Eutychianus, ad quem hoc nomine secundus Anastasius scripsit, fulmine periisse dicitur. Hunc interitum simul cum hæresi impudentissimè transfert Sutliuius ad Anastasium primum, sanctissimum Pontificem. Alij pari fronte ad hunc ipsum secundum Anastasium Pontificem.

Ait Sutliuius. Anastasium secundum non *sevirum optimum*. (Vtinam tu tam bonus esses. Quam felix esses.) *Nec epistolam eius videri genuinam*. (Hoc scilicet perfugium, desperatis omnibus aliis, restabat.) *Eamq; nusquam apud fide dignos Auctores reperiri*. Reperitur in tomis Conciliorum & epistolarum Decretalium. Citatur non tantum à recentioribus, sed & à vetustis Canonum collectoribus. Obiicit Sutliuius. *Eo tempore Imperatores dedisse leges Pontificibus, non ab illis accepisse*. Imò hoc, non illud: velis, nolis; quia etiam inter Gotthos sua sedi Apostolicæ constitit vniuersalis auctoritas, neque vllus Imperator, qui fines suæ potestatis nosset; Romano Pontifici dare leges conatus est. Etiam Iunio & VVitackero olet epistola Anastasij *supposititium quiddam*, & pleraque negat ille suo in exemplari reperiri. Vnde ergo tibi tam curtum & decurtatum exemplar? Cur non explesti plenioribus & integrioribus?

Ad Gregorij auctoritatem priuilegium insignis Monasterio S. Medardi concedentis, respondet Sutliuius; *aliud esse legem; aliud, priuilegium. Etiam priuatos dare posse priuilegium*. Vbi ignorantissimè innuit priuilegium dici, quod à priuato concedi queat; cum priuilegium sit exemptio quædam à lege communi; vel facultas aliquid facendi supra, vel præter legem alioqui ad omnes attinentem: qualem facultatem solus ille concedere potest; qui legum condendarum, restringendarum & relaxandarum potestatem habet. Sed quia ipse Caluiniſta vidit hoc suum responsum esse ficulnum; aliud dat magis nauci & nihili: nempe *hoc priuilegium videri confictum*. Ita etiam VVitackerus, quod probat duobus firmissimis argumentis, ex quibus primum est: *quia non nisi tur alio testimonio, nisi Monachorum*. Alterum, *quia contextus ipse detegit falsitatem, nam Gregorius ille minatur se reges, antistites, iudices, & omnes seculares personas honore suo priuaturum, at verus Gregorius nusquam tales edidit minas. Sed Imperatoris iussionibus se obedientem fore proficetur*. Sutliuius & VVitackero oppono Caluiniânũ Iunium, qui agnoscit hoc priuilegium esse legitimum & genuinum. Tantum mentitur, non esse Gregorij, sed Regum Clotarij, Sigeberri, Brunichildis, & Theodorici. Mendacium hoc redarguunt verba, quibus in Decreto illo vitur S. Gregorius: *Concedimus. Huiusmodi priuilegia auctoritati no-*

A *stra decreto indulgemus: Concedimus atque terminamus statuentes nullum Regum vel Antistitem, &c.* Et similia quæ in tota illa priuilegij forma sæpius iterantur. Verum quidem est hoc priuilegium fuisse Monachis illis concessum rogatu & interuentu Regum, volentium ea, quæ Monasterio Medardino liberaliter contulerant; immota perpetim manere; & vt hoc eò; facilius assequerentur, Apostolicum priuilegium interponendum curarunt.

B Falsum est autem priuilegium hoc solo Monachorum testimonio niti. Nititur enim testimonio S. Gregorij & Regum, & publicis epistolarum S. Gregorij monumētis. Quam verò cautus Sutliuius, qui Monachorum nostrorum testimonia parum firma censet; suorum verò Exmonachorum, vt Lutheri, Buceri, Martyris vel somnia pro firmissimis habet. Nec stylus vel pœnarum comminatio à more S. Gregorij abhorret, qui vt passim ex epistolis seu *Regesto* eius apparet, violatoribus constitutionum Apostolicarum non modo pœnas minatus est; sed & aliquando reipsa inflixit. Imperatori se subiecit non in spiritualibus, & rebus Ecclesiasticis, sed in politicis, idque non de iure, sed de facto, vel potius ex humilitate, quia ita tunc faciendum suadebant temporum circumstantiæ.

C Exemplum dispensationis profert Bellarminus ex epist. i. Gelasij. Hic iterat suam impudentiam Sutliuius, cui succinit VVitackerus: *Epistolam Gelasij non videri genuinam*. Qui pudorem in postremis habet, is quiduis effutire non erubescit. Ex quo fonte processit & illud: in epist. 31. li. 12. S. Gregorij *nullum esse vestigium vllius dispensationis cum Siculis. Agi de Concilio semel tantum quotannis, non bis celebrando, vt Canones iubent*. Audiamus ergo verba S. Gregorij: *Equidem, quia adhibendum bis in anno Concilium Patrum sit regulis institutum non latet. Sed ne forte aliqua excusatio sit, semel decreuimus congregari*. An non hic expressè vides decretum de Concilio semel duntaxat quotannis instituendo; atque adeo dispensationem & relaxationem Canonum, qui bis in singulos annos provinciales Synodos congregari iubent?

D Dispensauit idem S. Gregorius cum Anglis circa matrimonia, in gradibus alioqui prohibitis, ineunda. Respondet Sutliuius: *Gregorium nihil concessisse Anglis, cuius faciendi prius non habuerint potestatem*. Credo, si vt nunc, ita & illo seculo in Caluini schola instituti fuissent. Si intra gradus prohibitos absque dispensatione coniugia inire poterant; seque posse probè nouerant, cur à Gregorio Pontifice Romano gratiam Canonum sibi postularunt? Cur ipse Gregorius fecit? An non poterat vno verbo rem totam transigere, & dicere; causæ nihil esse, cur à se talem dispensationem petant: omnibus liberum esse matrimonia iungere, absque vlla legum vel Canonum impedimento? VVitackerus agnoscit Gregorium dispensasse cum Anglis; sed ait, *eum id se-*

cisse ex lege charitatis: At iuncta cum iure, quia legis relaxatio est iuris, non solius charitatis. Oggrunnit Sutilius: *Bellarminum debere ostendere, antiquos Pontifices Romanos leges & pœnas relaxare potuisse, sicut nunc faciunt Romani Pontifices.* An non hoc ostendit? Nam sicut hodie Pontifices dispensant ut in gradibus prohibitis, in tertio videlicet vel quarto matrimonia interdum contrahi possint; sic & S. Gregorius olim Anglis eandem gratiam fecit. Et sicut hodie Pontifices Romani variis in materiis, pro necessitate personarum & temporum, Ecclesiasticas leges & constitutiones temperant & moderantur; sic & olim factum à Romanis Pontificibus.

Iunius oggerit: *Bellarminum tantummodo adferre exempla legis positivæ & humanæ, in qua à Gregorio & aliis Pontificibus dispensatum fuerit.* An expectabas, ut Bellarminus produceret exempla legis diuinæ per dispensationem relaxatæ? An non dispensatio in legibus humanis, primatum Romani Pontificis satis ostendit?

Inter exempla Censurarum, quas Pontifices in alios, etiam Imperatores tulerunt, est illud Innocentij I. qui excommunicavit Arcadium & Eudoxiam vxorem eius, quod non permisissent restitui Chrysoctomum in suam sedem, ut ipse iusserat, & citat Nicephorum lib. 13. cap. 34. apud quem exstat Innocentij epistola. Obiicit Sutilius: *Innocentium non propterea illis abrogasse Imperium, nec subditos ad rebellionem concitasse.* Hoc hinc non agitur; sed num Innocentius Arcadium communionem fidelium priuauerit, atque adeo in longè etiam positos, & in aliena Diœcesi constitutos Ecclesiasticam suam Iurisdictionem exercuerit. Secundò à consueta impudentia subsidium petit; *narrationem Nicephori meritis suspectam haberi.* quia nimirum non facit ad Sutilianam saluam. Si faceret, nil fide dignius foret. Putat improbabile, *Arfacium, inuasorem throni Constantinopolitani, iam mortuum, ab Innocentio communionem priuatum.* Etiam VVitackerus clamat, Eudoxiam prius mortuam; non potuisse igitur excommunicari ab Innocentio; sed sumit VVitackerus incertum pro certo. Nam de obitu Eudoxiæ non consentiunt scriptores, ut te docebit Baronius anno Christi CCCC. IV. Numer. 122. Et multi Eudoxiam Chrysoctomo superstitem faciunt. Vt cunq; sit etiam in mortuos exempla seueritatis statui solent; viuis ad exemplum & cautelam; ne quid simile audeant. Nec verisimile credit Sutilius, vita iam functo Chrysoctomo, excommunicatum fuisse Arcadium: *Quid enim hac pœna opus Chrysoctomo attulisset?* Ut S. Chrysoctomo iam in cœlos recepto nil profuerit; at prodesse potuit Arcadio, ut censuræ huius grauitate motus, detestabile suum scelus agnosceret. Profuit & aliis, ne quid simile in Episcopos, aliosq; Dei seruos auderent. Ait Sutilius: *Non videri probabile tacituros Sozomenum, Theodoretum, Euagrium & Zonaram, Chrysoctomi res gestas diligenter persecutos, si quid huius-*

modi accidisset. Simile telum vibrat contra hanc excommunicationem VVitackerus. Hic iterum mirari cogor imperitiam historicam Sutilij. Vbi enim Euagrius Chrysoctomi res gestas literis mandauit? cum in historia sua initium scribendi à Nestorio, eiusq; impietate faciat, palamq; profiteatur, finem Sozomeni esse sibi scribendi exordium. Sozomenum & Theodoretum non meminisse huius epistolæ, quid refert? Num nihil vero consonum censebimus, nisi quod ab omnibus literis consignatum est? Vterq; profectò Auctor testatur indignissimè tulisse Innocentium hanc Chrysoctomi eiectionem, & à communionem omnium recessisse, in quibus culpa aliqua huius sceleris hæere videbatur.

Præter Nicephorum autem meminit huius epistolæ Innocentij ad Arcadium Glycas in Annalibus, & Gennadius in Apologia pro Concilio Florentino, & exstat Græcè in Vaticana Bibliotheca, teste Baronio ad annu Christi CCCC. VII. & tam Græcè, quam Latinè euulgata est ab ipsis sectariis Tomo I. Iuris Græcocomani, ad calcem, ubi etiam habetur responsoria epistola Arcadij ad Innocentium, & alia eiusdem argumenti Imperatoris Honorij ad Arcadium. Nec Nicephorus Romanæ sedi tam amicus erat, ut vlla suspicio oriri iustè queat, eum hanc epistolam confingere, aut ab alio confictam operi suo inferere voluisse.

Iunius videtur epistolam ut genuinam agnoscere; sed conuiciis eius auctoritatem eleuare nititur. I. *Qua potestate factum, videris Innocentium.* Illa factum est: *Tibi dabo clauis regni cœlorum, &c. Quodcunq; solueris, etc. Quodcunq; ligaueris, &c.* II. *Quid est, nisi furere, vti excommunicatione extra diœcesim?* (Non extra; quia nulla diœcesis est extra limites illius, cui dictum: *Pasce oues meas*) & *citra citationem.* (At non semel, sed sæpius monitus fuerat Arcadius, ne vxori nimium indulgeret, seque per insaniam eius aduersus Ioannem concitari & exasperari sineret. Omnia surdis auribus dicta) *cognitionem quæ tum iniuste facti* (satis superque factum Arcadij cognitum discussumque fuit. Satis superque iniquitas eius eluxit) *tum cordis àματανάτω, impœnitenti* (nec de hoc dubium erat, quandoquidem Arcadius omnia sana circa Ioannis causam consilia & monita pertinaciter respuebat, & vix ad aures admittebat, certè non ad mentem) *cognoscere autem de istis Innocentius quipotuit?* Ut summus pastor potuit, & ut is, qui in summa Apostolicæ cathedræ specula residens, omnia, quæ Arcadius iniuste patrarat, accuratissimè nouerat.) *Audax facinus* (Tuum, Iuni, qui tanti Pontificis laudatissimum factum carpere audeas) & *perturbationem hominū in publicarum perturbatione ostendens* (non perturbationem, sed zelum & ardorem retinendi iuris & æqui) *cum Arcadium Imperatorem & coniugem eius* (alteram Herodiadem, omnis mali originem) *itemque Atticum Constantinopolitanum.*

(hallu-

(hallucinaris, non Atticum, sed Arfacium, hic enim proximè D. Chrysofomi thronum inuaserat) & Theophilum Alexandrinum Patriarcham vna excommunicationis petiuerit. (Nec iniuriâ, quia tali pœna, ob commissâ in Ioannem, dignissimi erant) claudit Iunianas lædorias in Innocentium hoc scomma. *Salis Pontificibus Romanis supercilium, etiam dormitantibus.* Et tibi etiam nictanti conuicia ex Caluinisticis faucibus in chartas sponte sua effluunt, tanta est eorum in pectore tuo vbertas.

Sibrandus mentitur, *Ex Epistola Innocentij, tota causa Chrysofomi validissimè Monarchiam Papæ resutari.* Quia Innocentius dicit, turbas illas propter Chrysofomum excitatas, à sola Synodo corrigi posse, supplicat etiam Arcadio pro Synodo. Mendacium est, hæc duo contineri in Epistola Innocentij, quæ exstat apud Nicephorum, de qua in præsentibus nobis est sermo. Illud de correctione faciendâ per Synodum reperitur in Epistola Innocentij ad Clerum Constantinopolitanum, sed non nisi ex hypothesi asseritur; quia enim Innocentij vox & sententia ab Arcadio non audiebatur, neque iam ius, sed iniuria, nec pietas, sed impietas præualebat, & omnia sursum deorsum vertebat & inuertebat, censuit Innocentius Synodum opus esse; si fortè huius auctoritate moueretur, qui iam Apostolicæ sedis potestatem & iurisdictionem ab improbis seductus in postremis ducebat. Et quamuis Innocentius pro Synodo supplicem libellum Arcadio obtulisset; id primatum Romani Pontificis haud læderet; quia aliud est, quod agimus lege obedientiæ & subiectionis; aliud, quod necessitate & violentia tyrannica compulsi.

Illud iucundum est. *Papa vocat Chrysofomum doctorem vniuersoribû: ergo ipse Papa non est vniuersoribû Doctor.* Argutè, perinde ac si vniuersalis Doctor in definiendo, inque decidendis infallibiliter fidei quæstionibus, qualis Papa: & vniuersalis doctor, qui scriptis & institutione sua vniuersum mundum erudit, qualis fuit Chrysofomus, qualis Augustinus, & alij, sint vnus & idem, eiusdemque auctoritatis ac potestatis.

Adiungit calumniator Sibrandus. *Innocentij factum fuisse aut stolidum aut immite. Stolidum; quia Arfacium iam mortuum excommunicauit, cum potius eam de throno deturbare, & Ioannem in eum reducere debuerit. Immite; quia si potuit Ioannem adhuc in viuis degentem excommunicatione sua inuare, cur id non fecit?* Tota hæc obiectio est stolidâ & fatua. Nam & mortui excommunicari possunt, viuentibus in exemplum; Et Innocentius Chrysofomo opem tulit, quantam potuit per iniquitatem temporum. Quæ si minus efficax fuit, non defectus potestatis in Innocentio fuit; sed iniustitiæ vis & magnitudo, quæ omnia tum occuparat, & iuri nihil loci reliquerat. Si Regis alicuius subditus, tyranni truculentia in exilium agatur, & miserandum in modum exagitetur; Rex autem ille

nihil intentatum relinquat, quo subditum liberet, nec quidquam tamen proficiat; eo quòd iustitiæ omnis aditus sit interclusus; an ideo Rex ille non est Monarcha sui regni? Nam quòd Innocentius post mortem demum S. Chrysofomi anathematis fulmine Arcadium percussit; id eo accidit, quòd speraret Arcadium absque hoc tam duro remedio ad saniores mentem reuersurum. Sed quia interea inopina Chrysofomi mors interuenit, accelerata etiam incommodis, quibus dedita opera eum illi affligebant, quorum custodiæ commissus fuerat; iusta indignatione Innocentius exarsit, & immedicabile vulnus ense recidendum censuit.

Ait Sibrandus; *Totum argumentum esse ridiculum; non enim magis elucere primatum Romani Pontificis inde, quòd excommunicauit Imperatorem, quam si quemlibet alium vilissimum bonum unionem à communione fidelium segregasset.* Criminatur, more solenni Sibrandus; non enim ita argumentatur Bellarminus. Innocentius excommunicauit Imperatorem, habuit ergo primatum Ecclesiasticum; sed hunc in modum. Innocentius excommunicauit Imperatorem Orientis, qui ad Romani Patriarchæ, præcisè, qua talis, diocesis seu Metropolitim non pertinebat; signum est ergo, quòd Romanus Pontifex habeat etiam potestatem in aliorum Patriarcharum dioceses, atque adeo, quòd ipse primatum Ecclesiæ teneat; nam quis aliorum Patriarcharum vel Episcoporum potuisset Arcadium excommunicare, propter expulsam Chrysofomum? Et si qui alij Episcopi excommunicarunt Imperatores, vt S. Ambrosius Theodosium, id fecerunt in sua Ecclesia vel diocesi.

Nequeo hic tacitus præterire quiddam, quòd obseruatione cum primis dignum iudico. Cum Gregorius VII. Pontifex imperterritus & magnanimus, Henricum IV. Imperat. excommunicasset; reclamatum est, ab Henricianæ partis studiosis; *rem esse noui & inauditi exempli; nunquam factum, vt Romanus Pontifex Romanum Imperatorem excommunicauerit.* Quorum querimoniæ ipse Gregorius in Epistola ad Herimannum Episcopum Metensem, quæ exstat in Historia Brunonis de bello Saxonico, hunc in modum satisfacere studuit. *Si speciale aliquod de personâ principum requiratur exemplum, B. Innocentius Papa, Arcadium Imperatorem, quòd consensit, vt S. Ioannes Chrysofomus à sede sua pelleretur, excommunicauit.* Hoc schismatici tolerare nequierunt; quòd exemplo vnus discas, eius nimirum, qui pro Henrico IV. Apologiam euulgauit; qui hoc refutare volens, ita orditur. *Vnde hoc assumptum sit, nos quidem adhuc incertum tenemus.* (Ex ipsa Innocentij Epistola, & ex Arcadij ad illam responso istud desumptum est) *sed hoc pro certo nominamus, quòd nec in gestis Romanorum Pontificum inuenitur, nec in Tripertita Historia, vbi plus quam alibi legimus de illius depositionis sententia.* Argumentatur Auctor iste, & quis fu-

ab auctoritate negatiue, eodem prorsus modo, quo Caluinistæ nostri VVitackerus & Sutliuius, vt videas schismaticos & Caluinistas eadem Dialectica vti.

Addit Auctor Henricianæ Apologiæ, Episcopos qui damnarunt Chrysostrum, fuisse Catholicos. Esto sanè. Quid tum? An qui se Catholicum profitetur, nihil contra ius & fas admittere potest? Oggerit, illos potius excommunicandos fuisse, quàm Arcadium, qui in relegationem Chrysostrum tantummodo consenserit. At consensit, si non vt assessor detestandi aduersus Chrysostrum conciliabuli, certè vt auctor & architectus omnium contra Chrysostrum caput machinationum. Absque enim Imperatore fuisset; nihil cæteri in eum moliti fuissent. Nonne Theophilum & Arfacium præcipua tragœdiæ illius capita communione priuauit Innocentius? De quo grauissimis verbis ita loquitur Pontifex. *θεοφιλου δὲ τῷ καὶ ἀρφακιου ἀποστολοῦ, καὶ ἀναδημαποῦ, καὶ τῷ χριστιανισμῷ ἀλλοτρίωσιν.* Theophili autem abdicationi adiicio excommunicationem, execrationem, & à Christianismo exclusionem.

Ait Auctor. Arcadium multa edidisse decreta pro Catholica fide; eumq; Christianæ religioni magno emolumento fuisse. Haud imus inficias. In causa tamen Chrysostrum exerrauit; & gloriam suam maculauit; quam tamen, vt apparet ex Epistola eius ad Innocentium, salutaribus lachrymis eluisse videtur.

Cumulat postea Auctor ille, more suo, testimonia Patrum, vt S. Leonis, ipsius Innocentij, S. Gregorij, quibus omnibus nil aliud euincitur, quàm sacerdotibus enitendum esse; vt pax & concordia Ecclesiam inter & Imperium vigeat; quod nemo abnuat. Sed non inde confit; Imperatores & Reges pœnis Ecclesiasticis plecti non posse, si quid dignum multa perpetrent. Erat autem apud schismaticos adeo peruulgatum, & decantatum, Gregorium VII. fuisse primum qui Imperatorem vel Regem à communione exclusisset, vt persuasio hæc doctis itidem & orthodoxis scriptoribus errorem obiecerit; inter quos & Onuphtius in vita Gregorij VII. quam Apologiæ pro Gregorio inseruimus, vbi excommunicationes in Arcadium, Leonem Isaurum & similes pro fabulis habet, secutus vestigia schismaticorum, & Auentini, à quibus non semel circumuentus & in fraudem inductus est.

Excommunicauit Gregorius III. Leonem Isaurum Imp. Sutliuius & Iunius plaustra conuiciorum in Gregorium exonerant. Ille, Gregorium rebellionis & impietatis insimulat; hic, factum Gregorij nihil à gladiatorum sicis differre criminatur; quòd à perfido Imperatore discesserit, & ad Francos transferit. Culpant isti, quod ipsimet Græci Zonaras, Cedrenus & alij non reprehendunt. Nec nisi à liuido pectore negari potest, factum Gregorij occidenti salutem attulif-

A te, & Græcos illos Imperatores Leonem, eiusque filium Copronymum belluas potius, quàm homines fuisse, testantur Zonaras, Cedrenus, & alij. VVitackerus calumniatur, hoc exemplum esse recentius, se querere vetera. (Tam vetus est hoc exemplum, vt sperem Caluinismum nunquam fore tam veterem.) Forfan nec verum esse. (An quia tu falsum esse optas?) Leonem à Gregorio non esse priuatum Imperio. Imo verò, occidentali. Tandem vocat VVitackerus Gregorium proditorem: Leonem; Imperatorem bonum; Hoc scilicet restabat; vt Diabolus diceretur bonus; & S. Michaël Archangelus, malus.

Nicolaus primus minatus est Lothario Regi excommunicationem, & Valdradam concubinam eius re ipsa excommunicauit. Oggerit Sutliuius. Lotharium forsan exclusum à communione Nicolai, non enim legi quòd in eum bannum Papalem protulerit. Dormitauit, opinor, Sutliuius, cum hæc papyro illineret. Non dicit Bellarminus Lotharium à Nicolao excommunicatum, sed comminatione excommunicationis territum, ne vxorem legitimam repudiaret. Et si eum excommunicasset, non modo à sua, sed à totius Ecclesiæ communione eum separasset. Hæc enim est excommunicationis (quam iste calumiose bannum papalem vocitat) vis & effectus. Nec refert, quòd scribit Otho Frisingensis, vt Caluinista obiicit; se non legisse quenquam Regum aut Imperatorum ante Gregorium VII. fuisse excommunicatum; quia Otho non legerat omnia omnium historicorum monumenta. Certumque est, Henricum IV. non fuisse primum, in quem Apostolica sedes anathematis fulmen coniecerit. VVitackero nimis recens est exemplum NICOLAI, & ipse NICOLAUS, merus Antichristus, qui plus sibi arrogauit, quàm quisquam antea.

Ad exemplum excommunicationis à Victore Papa in Asiaticas Ecclesias latæ, nil reponunt Sutliuius, Iunius, Sibrandus & VVitackerus, nisi conuicia in Victorem. Sed Victor, qui iam pridem Diabolum ipsum vicit; vicit pariter hæc venenatarum linguarum misilia, quæ, Diaboli instinctu, in eum à sectariis passim iaciuntur. Sibrandus mutat, nouâ metamorphosi, Blasphemum illum, de quo Tertullianus ad finem libelli de præscriptionibus Hæreticorum in Blasphemum.

Ait Bellarminus; Pium Pontificem, ante Victorem decreuisse, vt Pascha celebraretur die Dominico. Negat id Irenæus, inquit Iunius, expressis verbis apud Eusebium lib. 5. Hist. Ecclesiast. cap. 26. Iunium mentiri, docebit te ipsa Eusebij lectio. Tantù dicit Irenæus apud Eusebiû; Pium, & alios Romanos Pontifices, à communione Asiaticarum Ecclesiarum non discessisse propter diuersum ritum celebrandi Paschatis; quod verum est; quia licet Pius sanxisset, Pascha non alio, quàm Dominico die peragendum; attamen se-

cus agentes communionem non priuauerat, ut postea fecit Victor, ratus obsequium aliter extorqueri non posse, nisi a superiore aliquo medio.

CAPVT XX.

Jdem probatur ex Vicariis Papæ.

VTLIUIVS vix quidquam hic adfert, præter conuicia in legatos & Vicarios Papæ. Iunius clamitat. *In exemplorum, non exempla petimus.* Danæus quoque. *Quæritur, vtrum iure Papa miserit legatos in omnes partes Christiani orbis.* Ne dubita, iure misit; iure Vicarios in variis orbis partibus vel temporarios, vel perpetuos constituit. Huius Iuris testis est vniuersus Orthodoxus orbis. Quod enim Sutliuius dicit, *non posse antiquum exemplum produci tempore Leonis Magni,* mendacium est. Nam S. Leo Epist. 84. facit Anastasium Episcopum Theſſalonicensem suum Vicarium per orientem, sicut eius prædecessores Vicarij fuerant prædecessorum S. Leonis. Ergo mos constituendi Vicarios non cœpit à Leone, sed ab Antecessoribus ad S. Leonem peruenit.

Obiicit Sutliuius: *Non sequi; Pontifex Romanus mittit suos legatos & constituit Vicarios in variis mundi partibus; ergo primatum habet in Ecclesia; nam & principes ac Reges, imò etiam priuatos, ad varias partes legatos mittere, & Vicarios in rebus agendis constituere.* Similia blaterat Sibrandus: qui & addit; *Vicarios à Papa constitutos, & omnes simpliciter Episcopos, esse Romano Papæ pares, nullum autem Viceregem esse suo Regi parem.*

Sed isti argumenta Bellarmini formant & deformant prout calumniandi libido instigat. Nam Bellarminus non ita argumentum instituit, ut isti comminiscuntur; sed hunc in modum. Qui in variis regionibus constituit Vicarios, ut causas Ecclesiasticas cognoscant, diiudicent, & decident, exceptis grauioribus, quas constituens sibi referuat, is est Monarcha in Ecclesia. Pontifex Romanus hoc facit & fecit, ergo, &c. Item; qui Legatos in omnes partes, quarum necessitas id exigere videtur, mittit; ut Ecclesiasticas causas agnoscant, definiant, &c. is primatum habet, Pontifex est talis, &c. Non enim constituit Vicarios eo pacto, quo qui mercimonia tractant, constituunt suos Vicarios, & ut vocant, *Factores*, variis in vrbibus; sed ad Ecclesiasticarum causarum, cognitionem, diiudicationem & decisionem, & quidem iis in locis, vbi alioqui reperiuntur ordinarij causarum Ecclesiasticarum emergentium iudices & cognitores.

Si quis politicis in negotiis mitteret Londinum in Angliam, aut Antuerpiam in Belgium Legatos cum plena potestate cognoscendi quascunq; lites forenses & politicas; vel si quis hinc in locis alicui hoc sine vices suas demandaret;

An non rectè colligeremus, tali illis in vrbibus iurisdictionem competere? Cum ergo Pontifex Romanus, qua qua versus, legatos suos destinaret, & Vicarios agnoscendis, vice sua, contronerſis Ecclesiasticis præferret; manifestum fit, ei iurisdictionem per omnes Christianorum prouincias conuenire.

Mentitur enim Sutliuius, cum dicit; id, quod S. Leo fecit, potuisse quemlibet alium Patriarcham, imò & Episcopum facere; nimirum rerum suarum procuratorem sive Actorem constituere. At non hoc tantum fecit Leo; ut iam dictum; sed Vicariis & Legatis potestatem suam tradidit, ut variis in prouinciis lites Ecclesiasticas, tanquam iudices, cum potestate & auctoritate iudicialia cognoscerent, definirent, ac componerent. Num hoc vllis aliis Episcopis licuit?

Mentitur iterum, quando dicit, *Officium horum Vicariorum istud solummodo fuisse, ut darent operam, quo Canonès studiosè custodirentur; tales Canonum, quasi custodes, à quibus Episcopi constitui & alio amandari posse.* Erat hoc quidem vnum ex officiis Vicariorum & Legatorum; at non tantum, sed præterea transgressores Canonum iudicialiter, & cum auctoritate punire poterant, & debitis pœnis coercere; & omnibus aduentibus ius dicere. Cuius certè extra suam diœcesim nulli Episcopo vel per se, vel per Vicarium faciendi potestas concessa fuit.

C Rursus perfrictò vultu reuocat Sutliuius Epistolas S. Leonis in dubium. Iam alibi diximus; pari, si non meliore iure, in dubium vocari posse Epistolas Ciceronis ad Familiares & ad Atticum. *Plures sunt Epistole,* inquit Sutliuius, *in posterioribus editionibus, quam in prioribus.* Quid tum? An ideo sunt supposititiæ? Plura longè sunt opera in posterioribus editionibus Tertulliani & S. Augustini, quam in primis, ergo vel omnia, vel quæ postea ex Bibliothecis eruta prodierunt, spuris accensenda erunt? Mentitur Calvinista, Leonem, *ne vnum quidem Monachum tumultuantem, Eutychem videlicet, comescere potuisse.* Potuit, & comescuit quoque iure quidem, si non statim de facto; quia munierat se Eutychem præsidio Imperatoris, & potentissimorum quorumque ex aulicis, sub quorum alis delitescens, Leonis monita & censuras aspernabatur; ut fecit etiam cum alio Leone Lutherus; reclusus ope Electoris Saxonis, & aliorum præsertim leuis vulgi. Sed num ideo Rex quispiam non est in suo Regno Monarcha, quia vnum vel plures rebelles re ipsa coercere, & à nefariis conatibus cohibere non potest? Num sceleratorum rebellio & inobedientia, & omnis præscriptionis contemptio adimit vel minuit Regi plenum illud ius, quo in suo regno pollet? Idem & de Ecclesiastico Monarcha cogita.

Commisit S. Leo Epist. 87. vices suas Potentio Episcopo in regionibus Africæ. Respondet

Sutli-

Sutliuius; *Leonem non imperium, sed vicem cura sua Potentio dedisse. Quid hæc cura aliud, quam potestas & iurisdictio Ecclesiastica? At Leo dedit illi tantum curam inquirendi?* Sed inquirendi cum auctoritate, & more iudicis. Nam & iudicis est inquirere. Nec quivis Episcopus talem potestatem habet, ut mentitur Sutliuius. Nullus enim extra suam diœcesin mittere potest Legatos vel Vicarios, qui iuridicè in res ab Episcopis gestas inquireant, & post inquisitionem legitimam uniuersa acta ad se referant, ut fecit Potentius à S. Leone constitutus.

Pontifex Romanus, inquit Sutliuius, impedire non potest, quo minus nos aliquos Romanam mittamus, qui quid ibi occulti consilij capiatur, quidquam mali miscatur, inquireant. At ut clancularij exploratores, & proditores; non ut legitimi & publici inquisitores, qui totam suam Inquisitionem ad Canonum præscriptionem conforment. Num tales sunt vestri Inquisitores, quos Romanam allegatis? An non sunt similes illis, quos aliquando Turæ ad Christianorum castra & oppida clanculum submitunt?

Iunius dicit Leonem commississe vices suas Potentio, *ad fraternam communicationem cum Afris ut res cum illis communicatas & compratas referre possent ad Ecclesiarum inter se conformationem; hæc fraterni officij, non superioris auctoritatis esse.* Hos fumos dispellunt omnia propemodum S. Leonis verba; Ex quibus liquidò elucescit, eum Potentio ita suas vices demandasse, ut cum auctoritate & iudicialiter iræ acta Africanorū Episcoporum inquirere, & post inquisitionem cuncta ad se, ut ad iudicem, referre possent; Et hoc pro sollicitudine, quam uniuersa Ecclesia ex diuina institutione dependimus, inquit S. Leo: An non postea S. Leo, rebus verè cognitis, ut iudex, sententiam pronunciauit contra illa, quæ peperam facta fuerant, ut & contra illos, qui peperam factorum causa & auctores fuerant? VVitackerus breuiter à Leone se expedit. Infigit illi suos Caluinianos dentes, metuens, opinor, ne prius ab illo mordeatur. *Leo, ut homo superbus, nimium sibi sumpsit. Quid amplius à VVitackero expectemus?*

Cælestinus nullam tribuit Cyrillo auctoritatem, inquit Sutliuius, sed tantum vices suas & suffragium in Synodo Ephesina; hoc autem omnes Episcopi, qui Synodo interesse non possunt, facere solent. Idem responsum dat Iunius. Accipio, quod dant, commiserit Cælestinus Cyrillo vices suas, & ius ferendi suffragij. An non hoc ipso ei auctoritatem quoque suam impertiit, ita ut Cyrillus in Synodo agere possent, quidquid ipse Cælestinus, si præsens fuisset, agere potuisset? Si Imperator aut Rex alicui suas vices in comitiis plenè committat; an non dat ei agendi ea, quæ agi debent, ius & auctoritatem? & quidem non vulgare ius, sed suum, hoc est, summum?

In Gelasiū Pontificè rursus furiosè Sutliuius inflit. Dubitat, num eius sit Epistola ad Episco-

pos Dardaniæ. Paulò post dubitabit, num sol meridie luceat, & luna in plenilunio. Ait, cum multa ineptè, multa arroganter, multa falsò scripserit. Iunius, eundem ambitionis insinulat. Omnia ineptè, arroganter & falsò. Quid enim arrogantius, quàm se, suumque peruersum iudicium tanto Pontifici, quem omnis antiquitas venerata est, anteferre, & anteferendo ad insaniam vsque maledicta ructare?

Ait Sutliuius, in Epistola Gelasij nullam vel leuem suspicionem esse, quod Acacius Episcopus Constantinopolitanus constitutus fuerit Romani Episcopi Vicarius: Et Bellarminum impudenter accusat mala fidei quasi verba, quæ citat; in Epistola Gelasij non reperiantur. Admonerem Sutliuium, ut vel paululum erubesceret, nisi iam funditus depuduisset. An non sunt hæc Gelasij de Acatio verba, quorum partem recitat Bellarminus? *Cur tanto tempore, cum ista gererentur, vel gerenda cognosceret, non ad sedem Apostolicam, à qua sibi curam illarum regionum nouerat delegatam, referre maturauit? An non sunt hæc ipsissima Gelasij verba?*

Mentitur Sutliuius, narrationem Epistolæ Gelasianæ redargui à Zonara in Basilisco & à Cedreno. At apud Zonaram nihil penitus est, nisi Acacium Patriarcham Constantinopolitanum, Basilisci impulsu, Synodum Chalcedonensem condemnasse: Nec plus, legitur apud Cedrenum, ubi de Basilisco agit. Num aduersatur hoc narrationi, quæ in Epistola Gelasij continetur? Nec quidquam eorum, quæ Cedrenus commemorat, post Imperium à Zenone recuperatum, repugnat iis, quæ Epistola Gelasiana complectitur.

Est & illud mendacium Sutliuianum, & quidem geminum, si non tergeminum, non Gelasium, sed Felicem Papam ab Imperatore & Acacio Constantinopolitano postulasse. (Quis hoc Gelasio attribuit?) ut ipsi, non Pontifici Romani (hæc non sunt verba Cedreni, sed fictitia Sutliuij glossemata) sed sua auctoritate (neque hæc apud Cedrenum inuenies) Parum Mongum Alexandria eicerent. Nam Felix absolutè illis mandauit, tanquam superior, ut inuasorem illum de throno Alexandrino deturbarent. Quod cum non modò non fecissent, sed & insuper Legatos sedis Apostolicæ minis & muneribus in præceps egissent; Felix absque mora sententiam excommunicationis in Acacium protulit. Quid verò illa sibi volunt? Cum Petro Mongo communicauit Episcopus Alexandrinus. Quis Episcopus Alexandrinus? Num Acacius? At hic Constantinopolitanus fuit. Num Timotheus Aelurus? At is ante Mongum mortuus est. Et quid mirum fuisset, si lupo cum lupo communicasset? Num voluit dicere Acacium communicasse cum Mongo? Ita credo. Sed mentiendi præceps libido, non permisit, ut quod scribere debebat, scriberet.

Hormisdæ etiam ad Salustium literæ videntur Sutliuio commentitiæ, non nouæ, sed veteri im-

A

CAPVT XXI

*Jdem probatur ex Jure appellatio-
num.*

ANAEVS dicit, hoc caput laborare duobus vitiis; nempe fallacia à non causa, & à dicto secundum quid. Longè ergo sanius est, quàm caput Danzi, quod innueneris fallacijs prægrauatum est. Ait; non sequi: Nonnulli ad sedem Romanam prouocarunt, ergo ex omnibus Ecclesijs ad eam prouocatio pertinet. Omnino sequitur; quia quò iure aliqui, insidijs hostium presidi, ad hanc Ecclesiam prouocarunt, eodem poterant & alij, si hoc iure eis uti collibuissest; Et Canones, præsertim Concilij Sardicenses, cuius ad sedem Apostolicam appellandi potestatem faciunt. Ad Canones Sardicenses respondet Sutilius: *Nos tabulas diuinis, aut saltem Apostolicas expectabamus, ipse autem non modò nullum diuinum profert testimonium, sed nec humanum quidem, quod sit authenticum.* Similia garrit VVitackerus. Protulit Bellarminus Sardicenses Canones, tanquam diuini iuris interpretes & explanatores. Ipsum diuinum ius, quò ius appellationum ntitur, allatum & explicatum est libro primo copiosissimè; illud, inquam, ius; *Et tibi dabo clauis regni caelorum, &c. quodcumq; solueris, &c. quodcumq; ligaueris, &c. Pascite oues meas.* Hoc diuinum illud ius est, quo appellationum ius fundatur, & tanquam basi quadam sustentatur.

B

Postea verbosè declamitat Sutilius contra auctoritatem Concilij Sardicenses & Canonum, quos condidit. Sed nugamenta eius examinandi non est hic locus. Lector hoc obiter attendat; duo fuisse Sardicensa Concilia; vnum Catholicorum Oecumenicum, de quo agimus, alterum, Arianorum; illud semper Orthodoxis in pretio & veneratione fuit; hoc, vt merebatur, explosum & repudiatum. Cumque hæc duo concilia à nonnullis non fuerint distincta, inde factum est, vt permiscerentur, & legitimum cum illegitimo reiceretur. Lege Baronium Anno Christi CCC. XLVII. & Notas ad Concilium Sardicense Tomo I. Conciliorum nouè edit. Colonienfis. Exscripsit autem Sutilius nugas suas contra Sardicense Concilium ex suo Subrando, more suo. Curenim nugator à nugatore, & veterator à veteratore nugas & imposturas mutuo accipere non possent?

C

D

Etiàm Iunius negat fuisse Generale Concilium; Et probat acutissimè. *Quia Canones eius non peruenierunt statim ad omnes Ecclesias.* Hoc argumento facile probabitur, ne Nicænam quidem Synodum fuisse Oecumenicam; quia Canones eius ad plurimas Ecclesias non peruenierunt, nisi post multos à Concilio celebrato annos. Ait Iunius: dici Oecumenicum, *quia à duobus Imperatoribus institutum.* Quis vnquam receiuit Concilia

vocari

vocari vniuersalia vel Oecumenica ab Imperatoribus? Ait; debuisse Oecumenicum esse; ac non fuisse. Quis impediuit? Num phantasia Iunij? Ita credo. Nam priscis alia fuit sententia. Sardicenis enim Synodus est Athanasio in principio Apologiae secundae Magna Synodus, instar Nicæne. Sulpitio lib. 2. Hist. Concilium ex toto orbe conuocatum. Augustino Epist. 162. plenarium vniuersae Ecclesiae Concilium. Socrati, lib. 2. cap. 16. generale Concilium. Clausula ipsius Concilij. Vniuersa, quae constituta sunt, Catholica Ecclesia in vniuerso orbe diffusa custodiat. Sed de his aliàs.

Ait Iunius. Hoc de appellationibus ad sedem Romanam tantummodo fuisse decretum pro eo tempore, & provisionaliter non in perpetuum: quod sermo nullum iudicium Episcoporum orientalium suspitione vacaret: mentiturque, hoc testari ipsos Patres in Epistola ad omnes Episcopos, Theodoretum lib. 2. Hist. cap. 8. & Nicephorum lib. 9. cap. 12. & 13. Nihil huius, Auctores isti. Nullum verbum de hac Iuniana provisione faciunt. Ipsi etiam Canones Iunij vanitatem perspicue redarguunt: Nam appellandi ius ad sedem Apostolicam, absque vlla restrictione vel limitatione temporis, locorum, aut personarum, sanciant. Illud insuper Iunianis mendaciis annumeretur; in Synodo prima Constantinopolitana ius hoc appellandi sublatum esse. Can. 1. & 2. Etiam si daremus Canones illos esse legitimos & genuinos, à mendacij tamen nota liber non esset Iunius, quia in Canonibus illis nihil prorsus de tollendis appellationibus ad Romanam sedem continetur.

Gelasium citatum à Bellarmino laedoriis & probris tantum non obruunt Sutliuius & Iunius. Ille intonat, Epistolas commentitias, ridiculas, auctore ridiculo dignas, ab omnibus piis & doctis (immane mendacium) explosas. Gelasium esse τρωγλασον ridiculum caput. Domesticum testem, domesticum testimonium non audiendum. Iunio predicat Gelasius Canones arroganter. Verba eius esse ambitionis, non simplicitatis & veritatis. Etiam S. Leo est Sutliuio testis domesticus. Mentitur, Bellarminum nullos producere posse testes, nisi domesticos; vel etiam deploratos hereticos, vt Marcionem, Fortunatum & Felicem. Iunius exclamat: Haec tria non esse exempla appellationis, sed surreptionis. At nosse debet, ex malo facto elucere probum morem. Quocumque enim animo Marcion ex Ponto, Fortunatus & Felix ex Africa, ad sedem Apostolicam appellarint, inde tamen conspicitur, eos nunquam eò appellatos fuisse, nisi perspectum habuissent hoc esse supremum tribunal; ad quod omnibus appellatio libera concederetur.

Mox vibrat Iunius vipereum suum os in Romanos Pontifices: Romanos enim Pontifices, quoties istas artes (appellationes dicere debebat) passi sunt, atque susceperunt, toties discidio Ecclesiae aperuisse ianuam. (Non magis quam Imperator in Imperio aut Rex in suo Regno, admittens appellatio-

nes ad se factas) Et se aut impudentia, aut ambitiosa πλομεγαλοσύνης reos effecisse, suamque inquinasse sedem. (Nil nisi mendaciorum & conuiciorum crepitacula audio) hanc turpem esse ambitionis, non certam humilitatis Christiana viam. Sed Romam semper habuisse celsum supercilium. Ista videlicet est Iuniana illa loquendi & scribendi modestia, qua praeter ceteris excellere videri cupit.

Reliqua appellationum exempla elidunt Iunius & Sutliuius eo furo, quod non fuerint proprie appellationes, sed tantum querelae apud Romanum Pontificem depositae, vel per fugia; aliud esse appellare: aliud, per fugere: per fugio vti illos, quibus non liceat appellare, mittitque Iunius Bellarminum ad Iureconsultos, vt discat, quid sit appellare. Sed vana sunt haec effugia; vana ad Iureconsultos missio, quia appellationem vocat Bellarminus, communi more, quoties quis non stat iudicio inferioris iudicis, sed ad superiorem causam denuo discussurum prouocat, etiam si hoc fiat sine illis Ceremoniis, quae à Iureconsultis praescribuntur; nisi forte S. Athanasius ab orientilibus ad Iulium I. Pontificem ideò legitime non appellauit; quia litteras, quas Apostolos nominant, non attulit, nec ad manum eius à quo appellauit, aureum deposuit. Confugerit S. Athanasius ad Iulium Pontificem. An ideo non vt ad supremum, & qui iudicium suorum Iudex esset?

Addit praeterea Iunius, Flavianum Episcopum Constantinopoleos & Theodoretum non appellasse ad Romanos Pontifices, sed reuisionem postulasse. Quidquid moliaris, non euades. Nam vt reuisionem postularint, at eam postularunt non ab iisdem iudicibus, sed à Romano Pontifice, tanquam à priorum Iudicum suorum iudice.

Obstrepit Sutliuius. Innocentium primum non potuit subuenire Chrysofomo, quamuis ad se appellasset; si gnus est ergo, Innocentium non fuisse ea potestate praeditum, quae ad opem Chrysofomo ferendam sufficeret. Futilis cauillatio. Nam Innocentius Ioannem liberasset, si iuri & aequitati vllus locus relictus fuisset. Sed quia omnia agebantur vi, & vnus mulieris furentis impetu & imperio, quid mirum, si Innocentij conatus & labor Chrysofomo re ipsa nihil subsidij attulit, quamuis appellatione ad Innocentium interposita? An non quotidie hoc accidit, in quouis regno & imperio, vt iniustitia super iustitiam caput atollat, & violentia tyrannica pro iure regnet, & iustissimis ad superiorem appellationibus via intercludatur?

Excōmunicauerat S. Gregorius Episcopum Iustinianae primae, quod iudicasset Episcopum Thebanum, qui ad Apostolicam sedem appellauerat. De hoc viri sanctissimi facto ita censet Iunius post vanissima de tota causa commenta. Militari potius, quam fraterna & Ecclesiastica fuit ratio Gregorij, qui nec sua auctoritate per se recipere debuit,

atque retrahere iurisdictionem, ut vocabat, suam, nec ad precipitem excommunicationis, velut gladii stringendi, usum transuolare. Dolendum S. Gregorio non obligasse Iunium institutorē & præceptorē. Quam cautē & prouidē omnia egisset. Quam ab omni militari agendi ratione sedulo abstinuisset.

Sauubrandus circa hoc caput nil aliud facit, quàm quod sycophanticos syllogismos cudit, eisdemque postea summa animi voluptate demolitur, ut pueri casus ex luto à se exstructas. Audi vnum vel alterum speciminis gratia, si tamen opus speciminē, postquam huiusmodi syllogismorum portenta modio vel potius trimodio nobis Sibrandus admensus est. Ad quem Marcian appellauit, ad eum ex qualibet mundi parte appellandum est. Sed Papa Romanus est ille, ad quem Marcian appellauit. Ergo Papa est ille, ad quem ex qualibet mundi parte appellandum est. Quod Felix, Fortunatus, & Basilides fecerunt, hoc vniversus orbis facere debet. Sed illi appellauerunt Papam. Ergo, vniversus orbis debet ad Papam appellare: Nec plura de hoc cauillatorio rabula. Trãseamus ad sequentia, omissa itidem vanissima VVitackeri logodædalia & polylogia.

CAPVT. XXII.

Soluuntur argumenta Nili de iure Appellationum.

DANAEVS rem magnā paucis gerit: nempe. solutiones Bellarmini datas ad obiectiones Nili, nihil valere. Sic affirmat Danæus. Qui non è vestigio assentietur, is caueat, ne à cœna Calviniana arceatur. Docet deinde Bellarminum, conciliū Chalcedonense fuisse posterius Sardicensi: eademque opera eundem docere potuisset, Dauidem fuisse posteriorē tribus Patriarchis. Abrahamo, Isaac & Iacobo.

Iunius equiuocationes crepat, & in Nicolaum I. Pontificem impetum facit, quia in Canone Concilij Chalcedonensis per *Ἐπαρχος*, quem Interpres vertit *primatem diocesanos*, intelligit Pontificem Romanum. Hic intellectus stomachum mouit Iunio. Quis ergo *Ἐπαρχος* ex Iunij sententia? *Princeps sententia in confesso dicenda, translatione sumpta à re Musica; in qua exarchus appellatur cantilena vel modulationis princeps.* Vanissimum somnium: nusquam enim hoc sensu accipitur nomen Exarchi in Ecclesiasticis monumentis. Græcis, etiam hodiernis, est Exarchus, ut ex Curopalata lib. de officiis Aulæ Constantinopolitanæ patet, quasi Episcopi, Archiepiscopi vel Patriarchæ vicarius, vel, ut à nonnullis vocatur, *Officialis seu Fiscalis*. In Canone sexto Sardicensi accipitur *Exarchus* Diocesanos pro Metropolitano. In Canonem nonum Chalcedonensem hæc notat Balsamon. *Provincia Exarchus est, ut mihi quidem videtur, non vnusquisque provinciarum Metropolitanus, sed Metropolitanus diocesanos. Diocesis autem est, qua multas sub se*

A *habet provincias. Hoc autem Exarchorum priuilegium non est amplius in usu. Est enim dicuntur Exarchi quidam ex Metropolitanis, sed tamen alios Metropolitanos, qui sunt in diocesibus, non habent subiectos. Est ergo verisimile alios fuisse, qui tunc erant, Exarchos diocesanos, vel esse quidem adhuc ipsos, sed quæ eis data sunt à Canonibus priuilegia, exoleuisse. Hæc Balsamon, quæ recitare volui, non quod probem aliam interpretationem, quàm illam Nicolai primi, per primatem diocesanos Romanum Pontificem intelligentis, de quo vide etiam Turrian. lib. 3. contra Magdeburg. cap. 4. sed ut deliramentum Iunij de Exarcho validius contunderetur, cum eius nullum penitus vestigium vel in Canonibus, vel in Canonum Interpretibus appareat. Et tamen mox de hoc ad se creato & excogitato Exarcho seu Principe dicenda sententia suauissimè iterum nugatur; & quòmodo in synodali conuentu ad eundem & rogandus sit, nobis declarat.*

B Verum quidquid sit de vera Exarchi notione, rectè ostendit Bellarminus ex S. Leone. Canones istos non fuisse à sede Apostolica approbatos; ac proinde, nihil causæ suppetere, cur anxie de eorum verò intellectu laboremus. Ad quæ Iunius ironice. *Nepè ex Pauli præcepto I. Cor. 14. Spiritus prophetarum singulorum prophetia alii subiecti sunt. Leonis vero in quibus Prophetæ omnes ad Spiritum ipsius retrahuntur, Romana scilicet pietate, fide, charitate, humilitate, modestia. Nonne ista sedes superbia est? Nonne iste Spiritus calumpniæ est; qui tam petulanter in tantum Pontificem incurrit & delinquit? Quid enim S. Leo fecit, quàm quod facere ex officio Apostolico facere debuit*

CAPVT. XXIII.

Soluitur argumentum primum Lutheranorum.

D **Q**UANTA appellationes ad Romanam sedem producunt sedarij testimonio, quedam S. Cypriani. Sed ea nobis non officere, euidenter demonstrat Bellarminus: Etiam exemplo Basilidis apud S. Cyprianum, qui damnatus in Hispania appellauerat Romanam ad Stephanum Papam; de quo S. Cyprianus; *non enim eam culpandus est ille, (Stephanus) cui negligenter obreptus est, quàm hic (Basilides) execrandus, qui fraudulenter obrepsit.* At Stephanus valde culpandus fuisset, quòd appellationem non reiecit; licet iustam causam Basilides habuisset, si ei non licuisset appellationes admittere.

Negatur, clamat Iunius. Quid negas? Num Cyprianum scribere id, quod Bellarminus ex Cypriano recitat? Num negas quod de Stephano Bellarminus subiicit? *Exemplum falsum est, inquit Iunius. Non enim appellauit Basilides, sed ex Africa & Hispania cedens sese in Ecclesiam insinuare studuit, circũuentione subreptitia.* Dixi iam cap. 21. appellationē

in hac disputatione non accipi solummodo A
 strictè, vt à lureconsultis describitur, sed & latè
 pro perfugio ad superiorem iudicem, qui acta
 priora rescindere, & decreta refigere possit; siue
 quis tali perfugio vtatur candidè, siue dolosè.
 Quo pacto Basiliden ad sedem Apostolicam ap-
 pellasse, planè exploratum est; elucescit autem
 consuetudo ad Romanum Pontificem appel-
 landi, etiam ex obreptionibus & vulpinis vafro-
 rum hominum prouocationibus: haud enim ab
 aliis subselliis ad Romanum tribunal confugif-
 sent, nisi id solehni more fuisset receptum.

Sibrandus coniiicit dicta S. Cypriani in hunc
 Syllogismum: *Vbi crimen admissum est, ibi vnus cuius-
 que causa audiiri debet. Sed horum Episcoporum crimen ad-
 missum est in Africa Ergo eorū causa in Africa audiiri debet.* B
 Sed Sibrandus animaduertere debebat, quid ad
 istā Maiorē Bellarminus respōdeat; nempe, caus-
 sam primū esse iudicandam ibi, vbi crimē ad-
 missum est: At primū iudiciū non tollit potesta-
 tē appellandi. Attendere etiam debebat ad alia,
 quæ hic differit Bellarminus, vt mentem S. Cy-
 priani dilucidè ob oculos ponat. Sed Sibrandus
 totus in eo est, vt mentiatur & caūilletur. Ex qua
 sua ad cauillationes & mendacia attentione at-
 tribuit quoque Bellarmino hæc consequentia-
 rum monstra. *Cyprianus appellationes omnino non sus-
 tulit, ergo concessit, vt Afri Papam appellarent. Cypria-
 nus concessit aliquas appellationes, ergo concessit eas, quæ
 fiunt ad Papam. Pueri in scholis discunt ex puri particu-
 laribus nihil sequi.* Mirum, nī pueri in cunis vide-
 ant Sibrandum infulsum calumniatorem esse, &
 sua deliria Bellarmino affricare; Ex quorum nu-
 mero est etiam istud. *Debet vnus cuiusque causa ex
 decreto Concilij illic audiiri, vbi est crimen admissum. Ho-
 rum causa iam audita est, & manifestè crimina eorum
 detecta sunt. Cur igitur Romam appellant, nisi vt imponāt
 Pontifici, aut Episcopos vexent, qui eos iudicauerunt? Ergo
 non debent Romam appellare. In hoc argumento, inquit
 Sibrandus, nullum membrum conclusionis est in antecede-
 dente. Cuius culpa? An non tua, qui portenti hu-
 ius es progenitor? Conclusio est negativa, inquit, cū
 totum antecedens sit affirmatiuum. Hoc itidem insci-
 tiæ tuæ assigna; quia penes te erat conclusionem
 affirmatiuam facere. Cur non fecistis? *Credibile est,*
*inquis, Bellarmino hoc per nimiam seffinationem exci-
 disse. Credibile est te hæc omnia per nimiam sy-
 cophantandi cupidinem chartis illinere voluif-
 se. Nihil Bellarmino cū feodo illo tuo monstro.
 Ex lumbis tuis prodiit. Tuum plasma est & phas-
 ma. Ais. Quare non benignè interpretarer puerilem la-
 psam contra virum doctum? Habemus benignitati
 gratias ingentes; qua tamē nihil opus; quia pue-
 rillis iste lapsus, nil aliud est, quàm tuum scelus
 qui comminisceris absq; rubore, cuius vel
 principem tuum, cui stylo & calamo mi-
 litas, puderet.**

CAPVT XXIV.

Soluntur alia tria argumenta.

RIMA obiectio in hoc capite con-
 tra appellationes sumitur ex Epi-
 stola Damaso attributa, vbi dicit, si-
 bi iudicandi formam competere
 non posse post Concilii Capuensis iudicium.
 Respondet Bellarminus, *Damasum non dicere, se
 non posse iudicare; sed non conuenire, vt iudicet: neque
 enim par esse, vt quando prouinciale concilium aliquid
 statuit, ipse sine causa aliter iudicet.*

Oggannit Sauubrandus. *Hoc nihil aliud est, quàm
 effugium petere. Qua de causa, mi Calvinista? Quia
 conuenit, est vox æquiuoca. Competit, non potest
 hic æquiuocè intelligi. (At Damasus non vtitur
 voce, conuenit; sed illa altera; Competit.) Competens
 enim iudex est is, ad quem istud iudicium pertinet: & cō-
 trā; incompetens iudex, ad quem istud iudicium non per-
 tinet. Quàm argutè ex vocabulo competit arguta-
 tur noster Sibrandus? Ex quo querere libet; si
 dicam; hoc vel illud mihi non competit; an non sit
 prorsus idem; ac istud: Hoc vel illud mihi non conue-
 nit, hoc est, non me decet. Ergo cum Damasus
 dixit; post Capuensis synodi decisionem sibi formam iudi-
 candi; competere non posse; vtique nil aliud dicere vo-
 luit, quàm sibi tale iudicium conuenire nō pos-
 se; quandoquidem non decet, vt quæ rectè ac le-
 gitimè constituta & definita esse euidenter con-
 stat; ea denuo in disceptationem trahantur.*

Arguit Sibrandus Bellarminum contradi-
 ctionis, sed Sibrandicæ, nō Bellarminianæ. Qua
 de causa? Quia hic dicit, *non conuenire, vt Papa sine
 causa aliter iudicet, quàm in synodo prouinciali iudicatum
 fuit:* Et tamen antea scripserat Bellarminus, *ex o-
 mnibus mundi partibus appellationes ad Papam fieri pos-
 se. Quanta & quàm enormis antilogia? Quis ex
 tantis laqueis explicabit Bellarminum? Audi
 Calvinista; & hoc & illud verum est, interque se
 amicè conspirant: nam licet ex toto mundo ad
 Pontificem appellare liceat, nunquam tamē de-
 bet Pontifex sine legitima causa aliter iudicare,
 quàm in primo vel secundo iudicio iudicatum
 sit; & si facit, malè facit. An non quotidie vide-
 mus, etiam in politicis negotiis, eum, ad quem
 appellatum est, eodem prorsus modo iudicare,
 quo is, à quo appellatum est, iudicauerat; quia
 scilicet iustè iudicauerat?*

Addit Sibrandus. *Papam valde flagellari respon-
 so Bellarmini; illum enim sæpè absque causa aliter iudi-
 casse, quàm primò iudicatum fuerat, id liquere exemplo
 Basilidæ, Felicij & aliorum.* At nosse debet, Step-
 hanum Papam à Basilide fuisse deceptum. Quis iu-
 dex tam sagax est, qui de particularibus gestis
 iudicans, aliquando non impingat? Si Basilides
 fraudulenter non egisset, nunquam aliter Ste-
 phanus iudicasset, quàm ab Episcopis Hispanis
 & Africanis iudicatum fuerat. Nam quod de Fe-
 licè Sibrandus adiungit, id memoriæ eius non

admodum firmæ adscribi debet; neque enim cū Basilide Felix depositus fuit, sed Martialis, substituto in prioris locum Sabino, in huius Felice. Nec constat vtrum Martialis quoq; ad Stephanum Papam se contulerit. Videatur Baronius ad Annum Christi CCCLVIII.

Obiicit Calvinus Canonem XXII. concilij Mileuitani, in quo statuitur, vt si qui Afri pronouere seu appellare velint, nō appellent, nisi ad Africana Concilia, vel ad primates prouinciarum suarum, non autem ad loca transmarina. Respondet Bellarminus, Canonem istum non loqui de appellationibus Episcoporum, sed clericorum inferioris ordinis: *Negamus distinctionem*, clamat Iunius. *Nam de Episcopis actum fuerat proximè Can. 21. & continenter subiicitur de presbyteris, &c. Consequentia docet commune interdictum esse omnium promiscue, quod in verbis subiicitur: NE AD TRANSMARINA APPELLETVR.*

Iunius iterum audacissimè id affirmat, quod secus se habere sola vtriusque canonis inspectio manifestat: nam in canone 21. nullum penitus verbum continetur de appellationibus, vel de Episcoporum appellationibus, sed tantū de eo, quid agere debeat Episcopus, qui per vim ex sede sua depulsus est. Et canoni 22. nec verbis nec sensu à vigesimo primo pendet, vt indicat etiam hoc Canonis vigesimi secundi principium. *Item placuit, vt Presbyteri, Diaconi, &c. Quocirca prorsus Calvinianum commentum est, cū vltima verba huius Canonis Iunius extra Canonis septa ad Canonem 21. rapit, inuito & relucante vtroque Canone.*

Mox iterum nugatur & mentitur Iunius de Canonibus concilij Sardicenis, Episcopis ad sedem Romanam appellationem concedentibus; quasi duntaxat *prouisionales, & temporarij* fuerint: Et immemor, nugamentorum ad cap. 21. effusorum, eò nos remittit hinc, vbi Bellarminus agit de Canone 17. Concilij Sardicenis, qui clericis minoribus largitur ius appellandi à suo Episcopo ad Episcopos vicinos: cum capite 21. non de hoc Canone, sed de quarto & septimo ad Episcopos pertinente, Bellarminus egerit; & hos etiam Iunius, non autem Canonem XVII. *prouisionalibus* suis cauillis ad cap. 21. cauillatus fuerit.

Iterum ingerit suum mendacium, Canonem 22. Mileuitanum spectare communiter ad Presbyteros & Episcopos. An non sufficiebat semel mentitum esse? Negat impudenter Augustinum dicere Epist. 162. *Episcopi Africanis fas esse appellare vltra mare*, licet hoc Presbyteris & minoribus Clericis non liceat. nam S. Augustinus vitio vertit Donatistas, quod Cæcilianum Episcopum Carthaginensem & collegas eius absentes damnarint; causamque huius suæ reprehensionis hanc subiungit. *Neque enim de Presbyteris, aut Diaconis, aut inferioris ordinis Clericis, sed de collegis agebatur, qui possunt aliorum collegarum iudicio, præsertim Apostolicarum*

A Ecclesiarum; causam suam integram reseruare. An non disertè fatetur hic S. Augustinus, Episcopos vltra mare appellare posse?

Mendacium est Episcopos Afros in Epistola ad Cælestinum Papam simpliciter prohibere appellationes ex Africa Romam. Mendacium insuper est, *patres Africanos in eadem Epistola ad Cælestinum affirmare, in causa Apiarj Presbyteri imprudentè & temerè à Pontifice factum esse.* Legatur Bellarminus cap. seq. Et Baron. ad annū Christi CDXLIX. vbi accuratissimè & copiosissimè de toto hoc negotio scribit.

Caluinum sic argumentantè fingit Iunius. *Iudex ordinarius non iudicat ex delegatione: Pontifex Romanus ex delegatione iudicauit in causa Cæciliani; non fuit igitur ordinarius Iudex.* Minor probatur, quia Imperator Constantinus iussit, vt Melchides Pontifex causam Cæciliani cognosceret; ergo ex delegatione tantum cognouit. Respondeo, Minorem esse falsam. Ad probationem, nego consequentiam; non enim omnis iussio delegationem denotat: nam & is; qui inferior est, & incompetens iudex; si causa quæpiam ad se indebitè deferatur, iubere potest, vt à competente iudice, ad quem propriè spectat, cognoscatur & diiudicetur, quod in hac Donatistica controuersia euenit.

Ait Bellarminus, Pontificem permisisse secū sedere alios ab Imperatore assignatos iudices, vt satisfaceret Donatistis, quibus Romanus Pontifex suspectus erat. *Negatur*, clamat Iunius. *Sic enim dicit Augustinus Epist. 162.* Iudicāte Melchiade tunc Romanæ Urbis Episcopo, cū Collegis suis, quos ad preces Donatistarum miserat Imperator. *Nam vocè illa Quos, Melchiadè & collegas notat. Imò solos collegas, quidquid triceris, Grammatice: quod innuit verbum miserat.* Nam Constantinus Episcopos istos Donatistarum & Cæciliani causam cognituros Romam miserat. Melchidem eò mittere non oportebat, quia iam Romæ erat.

Dicit Bellarminus: Constantinum post Melchiadis & Arelatense iudicium, inuitum Donatistarum controuersiam cognouisse. *Hæc non plane cum veritate consentiunt*, inquit Iunius; *non enim passurus fuisset Romanus Episcopus causam aliud traduci, si fuisset ordinarius iudex illius.* At vt pateretur, cōtumacissima Donatistarum peruicacia faciebat. An non hodie itidem aliquando contingit; vt propter litigatorum obstinatissimam ceruicem iudex ordinarius permittere debeat, vt causæ cognitio deferatur ad eum, ad quem alioqui nō spectat? *Via ista fuisset insolens.* *Negamus igitur.* Insolens fuit; sed, vt iniretur, insolentia insolentissimorum sectariorum Pontificem & Imperatorē coegit. Tibi quidem promptum est quiduis negare: Quia tibi pessime est siue cū ratione, siue sine ratione neget. Videatur S. Augustinus, & confestim diffugiet in auras negationis tuæ temeritas.

CAPVT XXV.

Soluitur argumentum vltimum.

BIICIUNT Nouatores factum Zosimi, qui ab Africanis per legatos postularat, vt tres Canones Concilij Nicæni executioni mandarent. Vnū, de appellationibus Episcoporum ad Romanū Pontificem. Alterum, de appellationibus Presbyterorum, & minorum Clericorum, ad vicinos Episcopos. Tertium, de non eundo ad comitatū, hoc est, ne Afri Episcopi irent ad aulam Imperatoris. Hic mirificè triumphant vniuersi sectarij, & Zosimum mille conuiciis lacerant, quasi Canones Sardiceni: pro Nicanis supposuerit, & postea in *manifestaria fraude & impostura deprehensus fuerit*. Addunt, *Africanos Patres Romano Pontifici ius appellationis ex Africa admittendi, simpliciter denegasse.*

Sed has & similes Hæreticorum nebulas veritatis & historiæ luce clarissimè dispellunt duo seculi nostri splendidissima lumina Card. Bellarminus hic, & Card. Baronius Anno Christi CCCC. XLIX. Porro præter Hæreticos illos cōtra quos ordinariè in hac controuersia pugnamus, allatrauit extra ordinem hoc caput Hotomannus in Appendice ad *Brutum suum Fulmē*, vbi dicit se capitis huius refutationem *speciminū loco præmittere, donec plenior totius Controuersia de Pontifice euersio subsequatur*. Sed præter inane hoc promissum, vel potius friuolas minacias nihil quod sciam, in publicum venit: Hotomanno ex hac luce subtrahito, & ad loca, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror, deuocato, ni, sub extremū vitæ articulum, respuit, menteq; saniozem induit, q̄ de tā infano sectario vix nobis polliceri possumus.

Negat Calvinista iure diuino concessas esse appellationes ad summum Pontificem. Probat I. *Quia de hoc iure nullum penitus in diuinis literis testimonium aut vestigium inuenitur; nec in iis inuenitur Appellationū in causis Ecclesiasticis, aut prouocationū, aut Rescindendæ sententiæ vocabulū, ergo, &c.* Cōfirmatur, quia *Christus omnes suos pari iure, dignitate, potestate esse voluit, neque cuiquam eorum iurisdictionem siue audientiam alterius audientia maiorem aut superiorem attribuit: ex quo sequitur euidētissima conclusio, pari in parē nullū esse imperium, nullam iurisdictionē, nullā alterius retractandæ aut rescindendæ sententiæ potestare.*

Respondeo, non esse necessarium vt vocabula appellationū seu prouocationū & rescindendæ sententiæ in causis, Ecclesiasticis in scriptura, existant: sufficit in ea rē extare. Nam nec *Trinitatū*, nec *Triadū*, nec *Homousij*, nec *Consubstantialis* nomina in scriptura reperiuntur, nec tamen idcirco reiiciuntur: quia satis est rem his vocibus significatā in scriptura contineri: quemadmodum & ius appellandi continetur in illis: *Tibi dabo clauēs regni celorum, &c. Quodcunque solueris, &c. Quodcunque ligaueris, &c. Pascē oues meas.* Ad cōfirmationē Respondeo, Hotomannum prius debuisse confutare Bellarmini probationes, quibus libro pri-

Amo copiosissimè ostendit, Petrum cæteris Apostolis fuisse maiorem, atque adeo falsum esse, quod Hæretici contendunt; omnes Apostolos esse vel fuisse dignitate & potestate pares. Nunc tam securè nobis ista sua, & suorum placita reponit, acingerit, quasi Bellarminus nullo verbulo ea tetigerit vel redarguerit. Negamus ergo has de Apostolorum omnimoda paritate cantilenas & nānias ab Hæreticis millies decatatas, nunquam vel tenuissima probatiuncula comprobatas. At Petrus dicit vniuersim i. Petri 5. *Pascite vestros greges, non dominantes clero, sed alijs se alijs submissè subiicientes.* Quid hoc obstat primatui Petri? Quis abnuat quemlibet particularem pastoreū oues sibi commissas fideliter & sedulo pascere debere; absque fastu, & violento dominatu; cum modestia & humilitate tam respectu ouium, quàm respectu aliorum pastorum? Hoc certè ipsi etiam Petro & successoribus eius faciendum fuit, & etiamnum est; vt licet dignitate & potestate sint supra omnes; humilitatis tamen affectione, sint infra omnes. *Rectorem te posuerunt?* inquit Sapiens Ecclest. 32. *Esto in illis, quasi vnus ex ipsis.* Et tamen non ideo nō est rector & superior.

BObicit Hotomannus & quidem admodum festiuè. *Act. 2. vbi Spiritus sanctus linguarum ignearum forma in Apostolorum capita descendisse dicitur, nulla fit mentio lingue alicuius cæteris ampliorū & insigniorū, quæ capiti Petri, quasi Principis & Corypheæ insisteret; ergo Petrus par cæteris Apostolis fuit.* Hoc argumento plusquam forsan velit, efficere poterit sectarius, nēpe, non modò Apostolos fuisse pares inter se; sed etiam pares dignitate & potestate fuisse cæteris discipulis, imò & mulieribus; discipulosque & mulieres illis, quandoquidem non super solos Apostolos, sed super omnes, qui simul congregati erant, Spiritus sanctus ignitæ linguæ formā descendit. Deinde, si quis negaret, super Petrum nō descendisse illustriorem linguæ figuram; quæ ratione eum refutaret Hotomannus, nisi itramentitio illo telo? *Non est scriptum, ergo non factum.* Sed nil opus huc venire; quia visibilis ille descensus non accidit eo fine, vt declararet, quis inter Apostolos esset reliquis maior & eminētior, sed alias ob causas; quia iam antea Christi lingua primum inter Apostolos designauerat illis verbis: *Tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiā meam, &c. Et tibi dabo clauēs regni celorum, &c. Pascē oues meas.* Hic Spiritus sancti, & cælestis linguæ, vt sic nominent, descensus, in solo Petro recubuit, soliq; insedit. Iam quod Act. 11. S. Petrus rationem reddit, quòd introierit ad viros *præputium habentes*, nil eius primatui derogat. Nam & Rex & Imperator, & quilibet superior, cum necessitas exigere videtur; factorum suorum rationem subditis quoq; reddunt; vt ostendant, nihil à se perperā vel temerè commissum.

CIn Apocalypsi, inquit Calvinista, *calestis Hierusalem duodecim columnis fundata dicitur. hoc est, duodecim Apostolis, nō aliqua columna memoratur cæteris stabilior*

& firmior, sed omnes pares, & aequales fuisse significantur. Ad hoc argumentū respondebunt Sutilius & Sibrandus, Hotomanni Concaluinista, *illud esse allegoricū, ac proinde nullius momenti, Ex allegoriū enim nihil colligi.* Quibus quo pacto satisfaciendum sit, viderit Hotomannus, vel aliquis Hotomānianus. Ego enim hoc responso nō vtar; tantū dico, Apocalyp. 21. nihil penitus exstare de omnimoda paritate & æqualitate duodecim fundamentorū, hoc est, duodecim Apostolorū Agni: Sed tantū hoc ibi legi, *& murus ciuitatū habens fundamenta duodecim; & in ipsis duodecim nomina, duodecim Apostolorū Agni.* Quæ optimè subsistunt, licet dicamus, vnū ex his fundamentis fuisse cæteris excellentius & maius. Deinde non est hīc sermo, vt̄rum fundamenta cælestis Hierusalē sint inter se paria: sed queritur de fundamentis Ecclesie militantis. Et inter hęc dicim⁹, vnū præminere cæteris firmitate, immobilitate, soliditate: illud videlicet de quo Mat. 16. *Tu es P. & super hęc Petra edificabo Ecclesiam, &c.*

Paulus se simpliciter exquare S. Petro, mendaciū est Hotomānicū. Et illud inepta collectio. *Paulus reprehendit Petrum, ergo Paulus fuit Petro par potestate, dignitate, officio.* Par ei fuit præcise, quoad officium Apostolicū: Impar quatenus & ipse Paul. vnus erat de grege Christi, & sic sub Petro; quia oēs oues Christi erant sub Petro, ex vi illius: *Pasce oues meas.* At de his copiosè iā lib. 1. disputatū est.

Ne prima sedis Episcopus vocetur princeps sacerdotum, vel iūmus sacerdos, sed tantū prima sedis Episcopus; id factū est, humilitatis & Christianæ submissionis intuitu, nō vt quodquā primatui primæ sedis derogaretur: vt taceam cōcilium hoc Carthaginense fuisse particulare: Et Canonē hunc tulisse, vt coërceret ambitionē eorū, qui in Africa primas sedes tenebant.

Secundò probat Hotomānus suam sententiā ex Cōciliis, *quæ vnicuique Episcopo & Archiepiscopo prouinciā assignat; & prohibent, ne quū in fines alterius irrutat: ergo iisdē finib. etiā Rom. Pont. circūscribitur.* Cōcesso antecedēte, negatur consequētia. Quam probat Hoto. I. ex Cōcilio Nicani Canone sexto. Sed hunc Canonē primatui Pont. Rom. atq; adeo Iuri vndequa; ad sedem Apostolicam appellandū nil officere, ostensum est iam supra ad cap. XIII.

Secundò profert Concilij Constātinopolit. I. Canonē secundū, *in quo Episcopi certi dioceseon limites p̄siniuntur ac p̄stituantur.* At in toto Canone nullum penitus est verbum de Rom. Pont. quasi & ipsi nefas sit extra Episcopalem seu Patriarchalē diocesein suam aliquid agere; vel ex alienis dioceseibus ad se confugientes admittere.

Tertiò profert Hoto. Can. XV. Concilij Antiocheni sub Cōstantio Imperatore; vbi sancitur, *vt si quis Episc. ab omnibus prouincia Episc. damnatus fuerit, nō ne amplius ab aliis indicetur, sed illius prouincia Episcoporum firma maneat sententia.* Sed meminisse debebat Hoto. Synodū hanc fuisse Arianor. & Cano. 17. directè contra & propter Athanasium conditum, vt scilicet illi aditum ad orthodoxos

A Episc. præcluderent, quasi nefas summū cōmissurus esset, si quæ alia Syn. dānatū ab Antiochenis Athanas. absolueret tentaret. Vide Baronium ad Annū Redēp. CCCXLI. Et Notas Seuerini Binij ad Concil. Antiochenum in nupera edit. Colon. Tom 1. Conciliorum.

Quartò profert Hoto. Cōcilij Mileuit. Can. 22. Verūm de hoc Canone iā dictum est cap. superiore. Notetur tantū hic impudentia Hoto. qui furiosè bacchatur in Papā, quasi ad Canonē Mileu. adiecerit illam exceptionē: *nisi forte Rom. sedē appellauerit.* 2. q. 6. c. Placuit. Iā respōdit Bellar. hoc esse additamentum Gratiani; nec necessariū: quādoquidē absq; eo auctoritas Rō. Pontif. inuiolata cōstat. Neq; Gratianus attulit dicta verba, vt partem Canonis, sed vt explicationem: quod & alibi facere consuevit.

Tertium Hoto. argumentum. *Constantinopolis. Ecclesia ita fuit Rō. Eccles. per decreta Conciliorū & Imperatorū exaquata, vt ei nulla in re cederet.* Ex mox profert Can. 3. Concilij Cōstantinop. primi, & Can. 28. Concilij Chalced. & Constitutionē Zenonis Cod. de sacrosanctis Eccles. L. Decernimus. & Leg. 24. Cod. eod. vbi à Iustiniano affirmatur, Eccles. Cōstantinopolitanā esse omnium aliarum caput.

Respōdeo I. Primatum Eccles. nec à Conciliis nec ab Imperatorum rescriptis dari posse. Si igitur à Christo datus nō est Eccles. Cōstantinopolitanæ, sicuti reuera datus nō est; fieri non potest, vt obtineatur beneficio & munificētia Cōciliiorum vel principum. Secundo dico Canones citatos nullius esse Auctoritatis, quippe obreptitiē cōditos, neq; vnq; à sede Apostolica receptos vel approbatos. Vide notas Binij ad Cōcilium Cōstantinopolitanum & Chalcedonense, & Baronium ad Annum Christi 381. & 452. Zenonis Imperatoris Hæretici cōstitutioni meritò anteponim⁹ illud: *Tu es Petrus, & super hanc petra, &c. Et tibi dabo clauis regni calorum, &c.* Idē respōdeo ad legē Iustiniani, non enim ipsius, sed Christi fuit cōstituere & discernere, quæ nā Ecclesia sit omnium aliarū caput. Quāq; Nouella 131. aliter edicit Iustinianus. *Sancimus, vt sanctissimus veteris Romæ Papa primus omnium sacerdotū sit.* (ergo & Eccles. eius prima, adq; adeo caput est) *beatissimus verò Archiepiscopus Constantinopolis secundum locum post sanctam Apostolicam veteris Romæ sedem obtineat, cæterisque omnibus preferatur.*

Quartū Hotomanni argumentū. *Vetus iuris regula est, vbi de consuetudine ambigitur, vt ea potissimū valeat, de qua contradicto iudicio disceptatū est.* At qui Episcopus Romanus illam appellationum, & rescindendarum sententiarum potest atē sibi vindicans, à generali Carthaginensi Cōcilio (in quo B. Augustinus interfuit), re per quinquennium quasita, & deliberata, summo Patrum omnium consensu condemnatus est. Quare, non licet Episcopo Romano sibi ius vllū ex illa dānata cōsuetudine arrogare.

Respōdeo, Minorē esse falsam: quā pbat Caluinista aliquot Pseudologiis & incitiis, vt, *Concilium Carthaginense sextum in quo disceptatū est, de iure appellandi ad Rom. sedē, fuisse generale seu Oecumenicū.*

Nemo vnquā ꝑ ꝑꝛocumenico agnouit. Celebratum esse Anno Dom. 485. cum celebratū sit Anno 419. vt patet apud Baroniū. Impudens mendaciū est, Legatos Rom. Pon. tertium Canonē Concilij Sardicēsis mutilum & contaminatū produxisse: nā in primis Legati Apostolici non legerūt ex cōmonitorio suo Canonem tertium Sardicēsem, sed septimū: nihil penitus mutilatū aut corruptū, vt fatebitur q̄sq̄ Canonē illū, prout à Legatis recitatus est contulerit cum illo, qui exstat in ipso Concilio Sardicēsi: Hotomānus verò imperitè tertiu Canonē à Legatis ꝑlatum & deprauatū dicit; & ignorantiā suam egregiè patefacit: dum ex Græco. vt iactat, Canonē sic reddit: *Si quis Episcop. in aliqua causa condemnatus fuerit, & existimet se non malā, sed bonā causam habere, vt iterū iudicium renouetur* SI VOBIS VIDETUR, propter charitatem honoremus memoriam Petri Apostoli, vt scribatur ab iis, qui iudicauerunt, Episcopo Romano, vt per vicinos Episcopos illius Prouinciæ, si iudicium retractari oporteat, retractetur; & ipse iudices det.

Vbi ineptissimè Hotomannus Græca, οἱ δοκοῦν ὑμῶν τῆ ἀγάπῃ, si videtur vestra charitati; sic inuertit & peruertit, οἱ δοκοῦν ὑμῶν, τῆ ἀγάπῃ πῆτρο τῷ ἀποστόλῳ τῶν μὴ μὴν πρὸς ἡμᾶς, cum illud τῆ ἀγάπῃ pertineat ad priora, nec ὑμῶν sed ὑμῶν legendum sit, vt apparet quoq; ex tribus latinis versionibus Concilij Sardicēsis, quæ Tomo I. Conciliorum exstant. Et tamen Hotomannus inuerecundè insultat Rō. Episcopo, quod verba illa; propter charitatem honoremus memoriam Petri Apostoli, & ad Iulium Romanum Episcopū scribatur: Silentio præterierit, cum in Cōmonitorio, non tertius, sed septimus Canon citatus & recitatus fuerit. Vnde iterū mētitur Hotomannus, quando dicit; Episcopum Romanū caput decurtatum his verbis misisse. *Si Episcopus accusatus fuerit, &c.* Nulla hīc est decurtatio, sed q̄ in septimo Canone continebatur, hoc Commonitorio Legatorum insertum, & inde palam lectum fuit. Ipse potius Hotomannus sceleratè Cōmonitorij fidem deprauat & decurtat. Non enim ita habet commonitoriū, vt refert Hotomānus, sed aliter, vt intelliget, qui Hotomanni textum conferre voluerit cum textu Commonitorij, prout exstat in Concilio Carthagenensi VI. cap. 1.

Sīmili mendacio affirmat Hotomannus eadem verba: Propter charitatem honoremus Petri Apostoli memoriam, &c. esse omīssa in Decreto Gratiano. 6. q. 4. c. Osus. Recitat quidē Gratianus Canonem tertium, vel, vt alij numerant, quartum, at nihil penitus præterit; sed vt Canon se habet, ita in Collectionem suam eū retulit: nam illud, οἱ δοκοῦν ὑμῶν τῆ ἀγάπῃ, ita apud Gratianum redditur: *Si vobis placet.* Quid hic culpæ, Calvinista?

Obiicit Calumniator. *Si ius appellationū ad Papā pertinuisse, non illum parasit astrum Osium apposuisset, qui priuilegium illud precibus eblandiretur, sed directè verbū illud sibi vindicasset.* At prudentem & cordatū lectorem parum mouebunt hæc conuicia. Neq; enim Hosius Papæ parasitus fuit, vt omnes norūt, neq; aliud à Concilio petiit, quàm vt id, quod

A Romano Episcopo per se & ex iure diuino competebat, omnī cōsensu firmaretur, quò ius illud à Deo concessum omnib. liquidius innotesceret.

Narrat deinceps Hotomannus, quomodo Patres Africani Legatos miserint Constantinopolim, Antiochiam & Alexandriam, vt vera & genuina Concilij Nicæni exemplaria ab Episcopis illarum sedium inquirerent: cumq; vt ait Calvinista, *per annos quinque perpetuos nihil eiusmodi peruestigari potuisset, tum de Concilij sententia litteræ ad Episcopum Romanum his verbis scriptæ sunt, quibus os ipsius acriter, vt decuit, verberatum est: & mox satis multa ex Epistola Patrum Africanorum ad Cælestinū Pontificem excipit; inter cætera etiam hæc:*

Præfato igitur debita salutationis officio, impendio deprecamur, vt deinceps ad vestras aures hincuenientes non facilius admittatū, nec à nobis excommunicatos in cōmunionem vltra velit excipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facile aduertet venerabilitas tua. Nā, si de inferioribus Clericis, vel laicis videtur ibi præcaueri; quanto magis hoc de Episcopis voluit obseruari, ne in sua prouincia à cōmunionē suspensi, à tua sanctitate vti festinatō, vel præproperè, vel indebitè videantur cōmunioni restitui. Hæc ipsi, quibus vides, inquit Illustris. Card. Baronius, eos nō prohibere appellationes ad Romanam sedem, sed tantum admonere ipsum Romanum Pontificem, ne (vt aiunt) facilius quā par est, nec festinatō, vel præproperè, aut indebitè agat: nam maturum quidem exposcūt iudicium, non autem recusant.

C Ostendit deinde copiosè Baronius, etiam eo tempore, quo hæc de Canonibus Nicænis controuersia in Africa vigeat, ad sedem Apostolicā appellatum fuisse, idq; ex Augustino Epist. 261. edit. Plant. vbi de appellatione Antonij Fussalensis Episcopi agitur. Adeat, qui volet ipsum Baronium, & ipsam itidem Africanorum ad Cælestinum epistolam; nec inuenient, vbi Africani os Cælestino duriter verberent, verberaturi proculdubio si inter Patres illos fuissent Hotomanni, Illyrici, Iunij, Sauubrandi.

D Respondet post hæc Bellarminus ad argumenta sectariorum contra ius appellandi, cuius solutiones Calviniano suo dente arrodit Hotomannus, de quo deinde plura. Nunc videamus quid mentiatur Iunius. Dixerat Illyricus, concilio Carthagenēsi cum Augustino interfuisse Prosperum & Orosium aliosq; insignes viros. Respondet Bellarminus, neutrum nominari in eo Concilio, nec potuisse interesse cum tunc non essent Episcopi, nec Africani, & Conciliū ex solis Africæ Episcopis constiterit. Iunius impudenter ait, *ex Epistolis Hieronymi & Augustini liquere, Orosium huic Concilio interfuisse.* Fuisse Orosium in Africa colligitur ex his Epistolis. Interfuisse Concilio Carthagenēsi, tam parum inde colligitur, quàm Iudium aut Hotomannum interfuisse. *De Prospero,* inquit Iunius, *colligit hoc Illyricus ex cap. 30. partis terciæ de promissionibus.* Sed ex hoc capite XXX. nō magis colligitur Prosperum interfuisse Concilio

Carthaginensi, quàm ex Aeneide Virgilij, vel ex libris Ouidij de *Tristibus* & de *Ponto*.

Primum hæreticorum argumentum est. *Si Papa iure diuino est summus iudex, cur ex Canonibus Nicana Synodi ius suum probare voluit: Cur non potius ex sacris litteris?* Respondet Bellarminus, iure diuino ad summum Pontificem semper appellari potuisse; dubitatum tamen fuisse, an expediret ea potestate uti, & omnibus in locis. Oggerit Hotomannus; *utrunque falsum esse, nunquam enim iure diuino vlla ex altera dicecest appellare licuisse.* (Tu quidem hoc dicis, sed vbi probatio?) *neq; in Concilio Carthaginensi dubitatum esse, an omni tempore id facere expediret.* Imò de hoc, aliisque circumstantiis appellationum disceptatum est, non de ipso iure appellandi, vt euidenter ostendit Baronius; & liquet ex ipsa epistola Africanorum ad Cælestinum Papam; neq; enim scribunt, quod scribere poterat, si res secus se habuisset, vt isto iure appellationes admittendi, vtpote sibi non competente, sese abdicet: vt intra fines suos se contineat, nec falcem suam in alienam messem mittat; sed tantum rogat, vt appellationibus modus & moderatio imponatur: Nec verum est, Patres Africanos concorditer, promptè, & expedite respondisse, *se in nullius Synodi Actis legisse potestatem illam Episcopo Romano tributam fuisse.* Nã non nisi de Concilio Nicæno quæstio erat.

Ait Bellarminus. Si passim omnibus appellationes concederetur futurum, vt multi effugerent iudicia legitima, & Episcopi, qui primò iudicari, immeritò vexarentur, &c. Occinit Hotomannus: *Nugatorem huc non patiemur aut leues, aut falsas causas Patribus Carthaginensibus affingere, sed eas ipsas, quas in Epistola ad Roman. Pontificem scripta protulerunt, exponemus.* Prima est, quod Nicana Synodus cuius Episcopo & Metropolitano in sua solùmmodo prouincia Clericos iurisdictionem dederit. Saluo tamen iure Episcopi Romani, tanquam omnium supremi. Secunda causa, quia absurdum esset existimare Spiritus sancti gratiam, & rectè iudicandi prudentiam, omnibus, præter Episcopum Romanum, sacerdotibus & Episcopis denegatam esse. Respondeo, hac ratione euertere omnem appellationem ab inferioribus ad superiorem Iudicem. Quid enim? An credibile est, si quis appellet ad Imperatoris tribunal, iudicandi dexterritate magis pollere Imperatorem, quàm eos, qui re antea discussunt & iudicant? An nescis veritatem, quo sapius ad examen vocatur, eò ordinariè dilucidior reddi; & appellationis naturam hanc esse, vt æquè inferiorum iudicium iudicia confirmare, ac infirmare queat? Certè si quis hanc rationem, & aliquot ex sequentibus absq; vllò temperamento accipiat, dicere necesse erit, neq; in Politicis quidem negotiis ad Imperatorem ex Africa appellare licuisse, quia absurdum esset existimare, rectè iudicandi prudentiam & solertiam, omnibus, præter Romanum Imperatoris iudicibus denegatam esse. Itaque his rationibus, quas Hotomannus in Epistola Africanorum ad Cælestinum excerpit, noluerunt Patres illi ius ap-

pellationum euertere; sed temperamentum, modum, & cautelam adhiberi postulabat; neq; id immeritò.

Tertia ratio. *Quod cum satis sit huc appellare, facultas est volentibus appellare à sententia sui Episcopi, prouocare ad Synodum prouincialem, & rursus ab hac ad Synodum vniuersalem.* Verum vt Concilia Prouincialia sæpius & facilius etiam cogantur, ratio tamen & admodum difficulter coguntur generalia. Quid ergo interea fiet? Num causæ per integra secula indiscussæ pendebunt? Quid si discussio causæ, vt plerunque fit, moram tantam non ferat? Quarta ratio est, quod cum in sententiis retractandis testium præsentia, & depositio requiratur, iniquissimum esset, testes ex quacumq; longinquis, atq; etiã transmarinis regionibus vsq; Romam euocari: præsertim aut senio, aut valetudine, aut aliis causis, quæ innumerabiles esse possunt, impeditos. Respondeo, si hæc ratio appellationes Ecclesiasticas ad Romanum Pontificem tollit; tollet quoque appellationes Politicas ex Africa fieri solitas ad Imperatorem: Quia etiã in politicis sententiis retractandis, requiritur testium præsentia & depositio. Quocirca iniquissimum esset testes, ex quacumq; longinquis atq; etiam transmarinis regionibus vsq; Romam, vel Constantinopolim, vel ad alium locum, vbi Imperator degit, euocari: præsertim aut senio, aut valetudine, aut aliis causis impeditos. Si propter has, & id genus alias difficultates, non interdicuntur vel penitus exterminantur appellationes in cõtrouersis civilibus; cur id fieri sineremus in causis Ecclesiasticis? Quod si hæc & similes difficultates nil aliud euincunt, quàm in appellationibus politicis & faciendis & recipiendis modum teneri debere, certè plus non efficient, in Ecclesiasticis appellationibus, quàm vt ne quid temerè & precipitanter fiat: & Africani expressè à Cælestino petierunt; *ne in sua prouincia communionem suspensos, ipse vel festinatò, vel præproperè, vel indebitè communioni restitueret.* Presbyterorum itidem, & sequentium Clericorum improba refugia repellat. Vocant improba refugia; quando scilicet temerè & indebitè appellationes interponuntur, eo potius consilio, vt iniusticia eludatur, quàm vt æquitati consulatur.

Quinta ratio est, quod ista ratio & ἀλογία videretur summos mundi fastus in Ecclesiam Christianam introduci. Respondeo, Hotomannus se non continere potuit, quo minus & mentè & verba Africanorum falsaret. Non enim dicunt; *ex appellationibus typhum & fastum mundi in Ecclesiam inductum iri;* sed aiunt, hoc futurum, si Pontifex executores Clericos, quibuscumque petentibus (sèu Potentibus) mittat, & quidè cum apparitura seu forensi satellitio, vt eò efficacius sententia sedis Apostolicæ executioni maderet: de quo S. Augustinus Epist. 261. edit. Plant. ad Cælestinum Papam in causa Antonij Fussalensis Episcopi, qui ad sedem Apostolicam appellauerat, & suam in sedem restitui cupiebat, inuitis & toto pectore reluctantibus Fussalensibus, quos fama terruerat, fore, vt iubente Episcopo Romano, cum militari manu, in

sedē suā Antonius reduceretur. *Accipe nūc*, inquit S. August. *quæ post eius sanctæ memoriæ viri (Bonifacii Papæ) in Africa litteras gesta sunt, & subueni hominibus opem tuam in Christi misericordia multo auidius, quàm ille poscentibus, à cuius iniquitate desiderant liberari. Iudicia quippe illius, & publicas potestates, & militares impetus, tanquàm executores Apostolica sedis sententiæ, siue ipse, siue rumores celeberrimi comminantur; vt miseri homines Christiani Catholici grauiora formident à Catholico Episcopo, quàm cùm essent heretici à Catholicorum Imperatorum legibus formidabant. Non sinas ista fieri, obsecro te per Christi sanguinem, per Apostoli Petri memoriæ, qui Christianorum prepositos populorum mouis, ne violenter dominentur inter fratres.* Hunc igitur sententiæ exequendæ modum, de quo S. Augustinus; deprecantur Patres Africani, quòd secularem quendam factum redolere videretur: tãetsi, absolute loquendo, minimè illicitum sit à refractariis, & cedere nolentibus, obsequium, etiam in Ecclesiasticis negotiis, vi vel intentata vel illata extorquere: ipso S. Augustino teste cū alibi tum Epist. 48. ad Vincentium.

Ait Bellarminus. Si nulla concedatur appellatio, datum iri occasionem particularibus Episcopis, vt facile & temerè iudicent, & tyrannicè populos opprimant, &c. Respondet Hotomannus, *hū incommodū satis esse prospectum per potestatem appellandi ab Episcopo ad Concilia prouincialia, & à prouincialibus ad generalia.* Respondeo; iã antea visum est, id absolute satis non esse, cum generalia Concilia rarissimè congregentur; indignumq; itidē sit, vt propter quamcunque appellationem omnes Episcopi vnus prouinciæ semper interturbentur, vel vnum in locum euocentur.

Quomodo Theodorus Balsamon citatus ab Hotomanno Canonē Sardicensē interpretetur, parū moramur; quia infensissimus Romani Pontificis hostis fuit; & quidquid in Canonib. ad sedis Romanæ dignitatem & primatum pertinēs reperitur, id vel occultis cuniculis labefactare, vel tenebrosis suis glossæmatis obnubilare sedulo studuit. Quanquam Hotomannus hic prorsus *Caluinisticè*, hoc est, perfidè Balsamonem citat, quasi Canonem Sardicensē, aliter, quàm Bellarminus accipiat: Et ea solūmodo Balsamonis verba adducit, quæ aliò spectant, omisissis illis, quæ ad ius appellandi ad Romanum Pontificem pertinent. Canonis tertij verba sunt isthæc, inter cætera, ex versione Herueti. *Hoc autem etiam similiter prouidendum est, vt, si in aliqua prouincia Episcoporum quispiam, aduersus fratrem suum, & coepiscopum negotiū habeat, neuter eorum ex alia prouincia cognitores euocet.*

In quem Canonis locum Balsamon. Præterea subiunxit Canon aliud quoq; caput, & dixit: *Si autē Episcopus habet aliquod negotium, seu causam aliquam, cum suo coepiscopo, quis debet causam iudicare? statuit ergo eos à prouincialibus Episcopis iudicandos, nec vllum eorū, qui iudicio contendunt, ex alia prouincia accersere cognitorē Episcopum. Prouinciales enim ignorantia, vel iniustitia condemnat.* Vult ergo Balsamon, & quidem con-

uenienter Canonis, si quis Episcopus cū suo collega litis aliquid habeat; vt causa cognoscatur ab Episcopis eiusdem prouinciæ, neq; iudices ex alia prouincia adsciscantur: ne Episcopi eius prouinciæ, in qua lis nata & contracta est, existimari videantur vel iniusti vel inidonei, ad causam illā cognoscendam & definiendam: Et est sermo de primo iudicio.

Post supradicta verba, subiungit Canon de potestate appellandi ad sedē Apostolicam: *Si quis autem Episcoporum in aliquo negotio condemnandus fuerit, &c. Vbi Balsamon: Tanquam autem dixisset quispiam, si quis eorum condemnatus se grauari existimet, & appelleret, eius appellatio ad nihil redibit, cū non possint alij Prouinciales ad cognitionem euocari; vt vult iam dicta distinctio: adiecit, non esse repellendum, qui prouincialium iudicium prouocat; sed debere prouinciales propter honorē sedis Apostolicæ, quæ ad eos delata sunt, Papa Romano relinquere. Erat autem eo tempore Iulius eius Episcopus, & in eius potestate posita est appellatio: vt, si rem quidem esse dignā cognoscatur qua secundò examinetur, statuat à propinquis Episcopis renouari iudicium, & de precedente sententiā cognosci. Si autem inuenerit causam rectè fuisse iudicatam, & secundā inquisitione opus non habere, docerat ea, quæ prius iudicata sunt, firma, & immutabilia permanere. Et in hū quidem consistit Canon.*

Quid? An non hic euidenter & disertis verbis agnoscit Balsamon ius appellandi ad Romanum Pontificem, & hoc, concessu & permissu tertij Canonis Sardicensis? Oggannit Hotomannus: *Et Synodum & Balsamonem non obscure significare decretum illud & personale & temporale fuisse, neq; Iulij per id tempus Episcopi personam, neq; tempus ipsius Episcopatus excessisse.* Hanc non esse mentem Canonis, patet: tū ex ipso seu tertio seu quarto Canone, & luculentissimè ex Canone septimo; qui Episcopis absolute, nullius Pontificis expresso nomine, cōcedit ius ad sedem Apostolicam appellandi; quāquā & tertius Canon aliā non ob causam Iulij Pontificem nominauit, quā quia eo tempore, quo Canon condebatur, Petri sedem tenebat, nō autem idcirco, quòd ius appellandi ad illius duntaxat personam restrictum fuerit.

Plurimum itidem Hotomannum à sensu Balsamonis abire liquet tum ex Cōmētario ad Canonem quintum (vtor hic ea Canonū distinctione, quæ est in editione Herueti) tum ex illis, quæ cōmentatur ad Canonē tertium, vbi indefinitè de Papa, & non de solo Iulio, sic scribit. *Esse autem in potestate Papæ, vt seruetur, vel non seruetur appellatio, est propriū in Ecclesiasticū. Leges enim præter certas paucas causas statuunt omnē appellationem non solū semel, sed etiam bis esse euocandam. Quæ autem de Papa definita sunt, assumenda sunt etiā ad Patriarcham Constantinopolitanū, quòd id similiter, ac Papa à diuersis canonib. fit honoratum.* En tantum abest, vt Balsamon crediderit, hūc Canonē tantūmodo ad tēpus & personā Iulij restrictā fuisse; vt eū etiā ad suū Constantinopolitanū Patriarcham extendat: tametsi immeritò; quia tēpore Sardicēsis Concilij vixdū alicuius no-

minis & notæ erat Patriarcha Cōstātinopolitanus. Subiungit Hotomannus, Balsamonē dicere, hoc decretum Concilij Sardicēsis pugnare cum Canone XV. Antiochēna Synodi. Iam supra diximus Synodum hanc fuisse Episcoporum Arianorum, & Canonem hunc Sycophanticè in fraudē S. Athanasij fuisse factum, quia sperabant fore ut, à nullo alio condemnatus Athanasius absolueretur, si à Synodo Antiochēna id vetitum fuisset.

Deinde, cur dissimulat Hotomannus Balsamonis responsum? Cum enim hanc quæstionem de Canone Sardicēsi & illo alio Antiochēno mouisset, suddit Balsamon: *Quidam dicebant quidem, non fuisse hic concordos Episcopos, sed in varias sententias diuisos: & ideo locum habere appellationem. Alij autem dicebant, quod quia præsens canon est antiquior, debent, que in eo continentur, magis seruari. Hoc ergo mihi quoque placet, ut, quod sit vel in primū legitimum, lege enim cautam est, ut non semel, sed bis prouocet ū, qui sibi iniuriam fieri putat.* Existimat ergo Balsamonem Canonem Sardicēsem esse obseruandum, relicto illo Antiochēno. Cur hoc dissimulat Hotomannus? Et obseruandum est Balsamonē arbitrari, Canonem Sardicēsem antiquiorem esse illo Antiochēno, cum tamen Concilium Antiochēnum celebratum sit Anno Christi CCCXLI. Sardicēse Anno CCCXLVII.

Post hæc dicit Hotomannus, se ex libro I X. Nicephori historiam Concilij Sardicēsis texere velle. At profecto non historiam, sed mendaciorum & conuiciorum farraginem conſuit: Et Nicephoro ea attribuit, de quibus ipse nunquam cogitauit: ut, *Hosium Iulio Episcopo Romano supparsitatum esse. Iulium arrogantia & ambitione tumidum, in eam confidentiam venisse, ut sacerdotes omnes cuiusſuū criminū damnatos, in communionem recipere, & in suas sedes restituere auderet. Sardicæ, partim Iulij artibus & machinationibus, partim Hosij proseruitate & pernicia tantam inter illos exortam seditionem fuisse, ut alij alios execraretur, & Orientales Iulium ipsum sacerdotio suo exauctoratum ab Ecclesiarum suarum communionem arcerent. A Nicephoro ita vbiq; Hosium depingi, ut eum Iulij parasitatum & palpatore agnoscere queat.* Hæc & id genus alia, nihil aliud sunt, quàm pura mendacia, ex intima familiaritate; quam Hotomannus cum Arianis contraxit, profecta: quia quidquid turbarum existit, id factione Arianorum existit, ipso Nicephoro teste; qui Athanasium, eiusque studiosos, exterminatos planeq; perditos totis viribus cupiebant; eamque ob causam quiduis etiam contra ipsum Iulium Romanum Pontificem moliebantur, & tamen Calvinista noster Iulium, & alios orthodoxos Episcopos accusat, & Arianos, mortaliū nocētissimos, à culpa concitatæ seditionis liberat.

Dicit Bellarminus: Pontificem in Concilio Carthaginēsi protulisse ius Concilij Nicæni de appellationibus, ut ostenderet, expedire Ecclesiæ appellationes ad sedem Apostolicam, quandoquidem tantæ auctoritatis Synodus Nicæna idē

A fenserat. Respondet Hotomannus; *si quod ius diuinum habuisset, veiq; id protulisset Papa, quia nihil certius & firmitus pro sua causâ proferre potuisset.* Protulit Synodum Nicænam, ut diuini Iuris interpretet: nam ius diuinum continetur in illis: *Tibi dabo clauēs regni talorum, &c. Quodcumque solueris, &c. Quodcumque ligaueris, &c. Pæſce oues meas.* Quod ius Patres Africanos nō fugit. Sed quia fortassis defuturi nō erant, qui hoc ius, secus quàm oportebat, interpretarentur, Synodum Nicænam, tanquàm irrefutabilē huius iuris testē in mediū proferre voluit.

B Porro Patres Africanos simpliciter iudicasse, non expedire Ecclesiæ appellationes ad Sedem Apostolicam, easque absolutē, & præcisē impedisse, vetuisse, & prohibuisse, quod denuo affirmat Hotomannus, mendacium est; & tam diu mendacium erit, quam diu affirmabitur.

C Valde indignatur, Patrum reuerentissimus Hotomannus: Bellarminū asseruisse, *Patres Africanos ex ignorantia fuisse deceptos, quandoquidem bis in Epistola ad Caleſtinum repetunt, in nulla Synodo, & in nulla Patrum definitione, se inuenisse illos canones.* Ex quo apparet, inquit Bellarminus, eos nō habuisse Canones Sardicēsis Concilij, in quibus tres illi Canones disertè continentur. Oggerit Hotomannus; *satisne attendū, Bellarmine, quid voluerint, quid secuti sint, quid verbis significarint? nempe se postulatū illud Osij, de B. Petri memoria in illis appellationibus ad Iulium Romanum Episcopum deferendū, non probare. Sed Antiochēna Synodo malo obtemperare, que veterem illarum Ecclesiarum consuetudinem confirmarat.* Satis probè attendo, te insigniter mentiri: quia nullā vnquam suis in Epistolis mentionem Sardicēsis Concilij fecerunt; & multo minus Antiochēni: cuius Canones multo minus habebāt, si Sardicēsis Synodi Canonibus carebant, & si habuissent, repudiaſſent, quandoquidem Canones Antiochēnos; præsertim X V. ab Arianis cōditos fuisse haud ignorassent. Imò de solo Concilio Nicæno perpetim illis quæstio & controuerſia erat: quia enim in eius exemplaribus, Cōstātinopoli & Alexandria missis, Canones à Zosimo allegatos non reperiebant; causæ nihil esse censebant, cur amplius Canonibus illis vrgerētur.

D Obicit Hotomannus Canonem IX. Concilij Chalcedonenſis. Sed de hoc Canone iam actum est cum Bellarmino ad cap. 22. Sardicēsis nō penitē repugnat. Fatetur Calvinista Magdeburgenses agnouisse Sardicēsem Synodum pro decemeticā; sed addit; *eos non dissimulasse, Sardicēses Canones ab aliū Conciliū fuisse abrogatos.* Num ideo verū, quod dicunt, quia iudicium suum curū & obstipum palam patefecerunt?

In Latino textu Concilij VI. Carthaginēsis mētio fit Concilij Sardicēsis. Dicit Bellarminus, ea in cōtextum irrepsisse ex margine. *Ego quoq; nō pugno, inquit Hotomannus, quo minus illa verba ex margine sumpta sint, quando neq; in Græco exemplari ea reperio, neq; ab Heruato translata sunt.* Bonum factū, quod semel cum Bellarmino cōcordēs. At haud

constanter; nam statim mentiris *Patres Africanos, summo consensu, Concilio Sardicensi fidem atq; auctoritatem abrogasse, & Antiocheni Concilij contrariam illi Concilio sententiam amplexos esse.* Pura puta mendacia, vt supra notatum.

Scribit Bellarminus, legatos sedis Apostolicæ recitasse ex commonitorio suo Canones illos; tanquam Synodi Nicænz Canones; & Augustinum eosdem; tanquam ex Nicæna Synodo à Legatis recitatos agnouisse verbis illis: *Et hoc nos seruaturos profitemur, salua diligentiore inquisitione Concilij Nicæni.* Hotomannus impudenter mentitur, Augustinū hæc sua verba non retulisse ad Canonem de appellationibus, qui tanquam Nicænus ex Commonitorio lectus fuerat; *sed restrictè ad alterum caput, quod ibi Daniel Scriba recitabat de appellatione ad vicinos Episcopos prouinciales,* his verbis: *Qui cietus est, habeas potestatem appellandi ad finitimos, &c.* Non possum satis admirari frontem Hotomannicam, omnis ruboris adeo expertem, vt ea, quæ lucem meridianam claritate superant, inficiari audeat. Tam enim dilucidum est S. Augustinū illa sua verba retulisse ad Canonem proximè & immediatè antea ex Commonitorio recitatum, quàm clarum est Alypium, Tagastensem Episcopum, quando cap. 4. dixit: *Exemplaria Nicæna Synodi conquirenda & inspicienda esse;* hoc intellexisse de Canone, qui paulò antea ex Commonitorio, tanquam Canon Nicænus lectus fuerat. Id declarat etiam particula demonstratiua, *H o c. Hoc nos seruaturos profitemur.* Idem euincit protestatio adiuncta: *Salua diligentiore inquisitione Concilij Nicæni.* Nam his verbis indicat S. Augustinus; se & suos obseruaturos id, quod ex Commonitorio lectū fuerat, donec ex orientalib. Concilij Nicæni exemplaribus cognosceret, num id, quod lectum erat, fuerit à Nicæna Synodo constitutum.

In eundè sensum accipit hæc Augustini verba Balsamon in Commentariis ad Synodū Carthaginensem. *Dixit Augustinus,* inquit Balsamon, *debere hunc Canonem seruari, salua quidem diligentiore inquisitione Nicæna synodi.* Locutus est ergo Augustinus de Canone, qui proximè antea recitatus fuerat nomine Concilij Nicæni. Nec Canon ille decimus quartus Concilij Sardicensis apud Balsamonè agit de appellationibus ad Episcopū Romanū; sed de appellationibus Presbyterorū & minorum Clericorum ad Episcopos vicinos. Sed quia Hotomannus omnem ad Pontificè Romanum aditum omnib. oclusum optabat, ideo suspicans, Bellarmini hanc esse mentè, quasi Augustinus tolerare voluerit appellationes ad sedè Romanam, donec de Nicæni Concilij decreto certior adferretur nuncijs, occurrendum fuit & mendacio quopiam censuit; quasi Augustinus ne ad tempus quidè appellationes ad sedè Romanam ferre voluerit. Nec tamen hic quidquā aliud probare voluit Bellarminus, quàm S. Augustini testimonio cōstare, Canones illos ex Commonitorio lectos esse, tanquā Canones Nicænz

Synodi. Nam si vt Sardicensis Concilij Canones propositi fuissent, haud adiūxisset Augustinus illam clausulam: *Salua diligentiore inquisitione Concilij Nicæni.* Ex quo perspicuè apparet, mentionè Concilij Sardicensis, quæ est in Concilio Carthaginensi VI. supposititiam & ex ora libri in contextum importatam esse.

Repetit deindè Hotomannus suum mendacium de Antiocheno Concilio, quod Sardicensi contradixerit. Quomodo contradixit, cū Antiochenum aliquot annis prius celebratum fuerit? Et vt cōtradixisset; num particulare Ariantum conciliabulum œcumenico Sardicensi anteponendum esset?

Ait Bellarminus, non exstare omnes Canones Concilij Nicæni: hinc fieri posse, vt tres isti Canones, quos Zosimus Papa, vt Nicænos citauit, & Africanæ Synodo proposuit, verè fuerint Canones à Nicæna Synodo sancti. Occidit Hotomannus; ridiculam esse hanc conclusionem: *Non omnes exstant Nicæni Concilij Canones, ergo probabile est tres illos Canones ab Episcopis Romanis missos partem Nicæni Concilij fuisse.* Verum hanc consequentiam non esse ridiculam, sed admodum verisimilem, docet in primis ipse communis sensus. Quæ enim de causa voluissent Romani Pontifices, nō vnus, sed tres, ordine sibi succedentes, ea falsiorū fraude vt, quæ ab omnibus deprehendi & reprehēdi nullo negotio potuisset: citatis Canonibus, tanquā Nicænis, si Nicæni aut reuera nō fuisset; aut pro Nicænis ab omnib. habiti nō fuisset?

Si neges, inquit Illustrissimus Cardinalis Baronius Anno Redemptoris CDXIX. *de appellationibus statuta fuisse in Nicæno Concilio; vnde negationem hanc probare vales? Num illud vnum satū esse potest argumentum, quod codices Africani, & aliqui Ecclesiarū Orientalium illis carent? Ego contra, Romana Ecclesia codices illos habuisse, testificatione Zosimi, asseram. Modò equā lance perpende, quibusnam codicibus maior adhibenda sit fides; simul considera, quæ longo tempore sit passa naufragia Ecclesia Africana, factione Donatistarum, quicum Ariani sædus inierant; quorū nequitia, & illud quoque factum esse iam diximus, vt ipsum Concilium Sardicensis, idemque Œcumenicum, cui & cū Primatè, Episcopo Carthaginensi, triginta Episcopi Africani interfuerunt, posteris Africanis penitus incertum fuerit, vt omnino perierit, imò & nomen ipsum, malè apud eos audiens, respueretur, tanquā conciliabulum hereticorum. Conuerte rursus oculos ad Orientis Ecclesias, & quibus per plurimos annos fluctibus iactata fuerunt; considera, Ariani Episcopis presidentibus, expulsis penitus Catholica cōmunionis Episcopis; quibus omnibus malè caruisse Romanam Ecclesiam constat:*

Ex quibus planè iure argumentari liceat, fideliores habendos esse codices in Romana Ecclesia archiuo diligentius custodia asseruatos, quàm quoslibet alios diuersarum prouinciarum. Haud enim recens est eiusmodi argumentatio, sed iam vetus, à maioribus vsurpata, & solidè fide recepta, cum conigit in disceptationem venire fidem codicum Romanorum, & Orientalium; quando ex integritate Romana Ecclesia chartarum fuit perspicuè

demon-

perspicue, ipsas sacrosanctas Synodus œcumenicas apud Orientales ab hereticis esse corruptas, labefactas, ac penitus in falsum sensum mutatas, & deprauatas: quas & ex Romanis codicibus oportuit in pristinum veritatis candorem restituisse. Facit de his omnibus certam fidem S. Gregorius Papa (lib. 5. Epist. 14.) quem consulat. Si igitur ea de Concilio Ephesino, & Chalcedonensi acciderunt, cum Ecclesia Orientales, à Catholicis regerentur Episcopis; quid censendum est, cum Ariani, in quorum manibus erant omnium Ecclesiarum codices, & omnes vbique locorum constructa bibliotheca, Orientalibus præterant Ecclesiis? num quis negabit talia accidere potuisse, imò & accidisse, non facilius existimabit? Vide etiam Baronium Anno partæ salutis CCCXLVII.

Probat Bellarminus multis exemplis, non omnes Canones Concilij Nicæni extare; ac proinde fieri posse, vt tres Canones citati à Zosimo Papa, existerint inter Nicænos. Hotomannus nil nisi conuicia reponit; quæ ad auctorem reuerti iubemus. Primus Canon qui excidit, est ille de Paschate, dominico die celebrando; sed iste non extat inter illos viginti apud Ruffinum. Sibrandus vociferatur, hoc esse falsum; nam ultimo Canone apud Ruffinum agi de Paschate. Sed mentitur; nam Ruffinus nil aliud dicit; quàm *Patres Nicænos de obseruatione Pascha antiquum Canonem, per quæ de reliquo nulla varietas oriretur, Ecclesiis tradidisse.* Quis autem Canon ille fuerit, & qua verborum forma conceptus, Ruffinus non docet.

Iunius in audito commento diuidit Canones in simplices & compositos, & hunc de Paschali festo Nicænum ait fuisse compositum; Canonem nimirum astronomicum, qualis Hippolyti, Dionysij Exiguus, Isaaci Argyri, Nicephori Gregoræ & aliorum. Non abnuo, Nicæne Synodi iussu compositum fuisse Cyclum, seu, vt vocat D. Ambrosius Epist. 83. ad Episcopos Aemylia, circuli, quæ Enneadecaterida nuncupauerunt, sed hunc Cyclum minimè designant scriptores; quando dicunt, in Concilio Nicæno editum esse Canonem de Paschate celebrando, sed Canonis nomē vsurpant prout in argumento, vt sic loquar, Synodico, trita iam consuetudine, vsurpari solet, nimirum pro decreto seu sanctione celebrandi Paschatis, non qualibet die, sed proxima Dominica post Lunam XIV. primi mensis obseruato diligenter cum ad finem Cyclo suprascripto. Hoc decretum, seu hunc Concilij Nicæni Canonem non extare inter Canones à Ruffino enumeratos, rectè asserit Bellarminus; aut si inter illos extat; monstrant eum nobis Caluinistæ, & è vestigio adquiescimus.

Secundus Canon, qui inter Nicænos à Ruffino recensitos non comparet, est ille, teste S. Ambrosio Epist. 82. ne bigamus in Clerum adsciscatur. Sibrandus hic obmutuit. Iunius ogganit: Non dicere Ambrosium, aut statutum fuisse: aut Canonem, sed indefinitè: *Patres in Concilio Nicæno tractatus addidisse, hoc est, fuisse ab illis propositum, sed conclusum & determinatum fuisse non dicit.* Hanc fa-

A tuam cauillationem disicient verba S. Ambrosij calibatam & continentiam Clericorum commendantis. Prius cognoscamus non solùm hoc Apostolum de Episcopo & Presbytero statuisse, sed etiam Patres in Concilio Nicæni tractatus addidisse, neq; Clericum ququam debere esse, qui secunda coniugia sortitus sit. An non sonant hæc verba statutum seu Canonem: An non dicit S. Ambrosius Patres Nicæni tractatus, hoc est, conuentus hoc addidisse, nullum bigamum debere esse Clericum? Sed Caluinista noster imperitè illud, *Tractatus* existimauit esse *acusatiuum* numeri pluralis, cum sit *genitiuus* singularis, & vt hoc suum somnium probabilius reddar, Nicæni vertit in Nicæno: prorsus Caluinisticè.

B Tercius Canon, de quo nil apud Ruffinum; est ille de libro Iudith, vel potius de numero librorum Canonicorū: Ex D. Hieronymo præfat. in librum Iudith. Hic mussant Sibrandus & Iunius, se iam in prima Controuersia de hoc egisse. Verùm nos iisdem iam in defensione eiusdem primæ controuersiz abundè respondimus.

Quartus Canon est apud S. Augustinum Epist. 110. qui dicit, in Concilio Nicæno prohibitum, ne duo Episcopi simul sedeant in eadem Ecclesia, contra quem Canonem se imprudenter egisse, dolenter refert. Iunius, *Non dicit Augustinus singularem de eare fuisse Canonem.* At dicit hoc prohibitam fuisse in Concilio Nicæno, ergo condito statuto seu Canone; siue in illo Canone plura fuerint simul verita, siue hoc duntaxat caput.

C Obiicit Iunius, vt & Sibrandus; esse hunc Canonem decimum numero apud Ruffinum. Fateor, extant apud Ruffinum ista. *Et ne in vna ciuitate duo sint Episcopi.* Sed non hoc tantùm à Concilio Nicæno veteritū videtur, sed & istud: ne quis Episcopo sibi designet successorem, qui pari dignitate & iure cum antecessore adhuc superstite gaudeat: hoc enim interdictum fuisse in Nicæno Concilio testatur D. Augustinus. *Adhuc in corpore posito beata memoria patre & Episcopo meo Valerio, Episcopus ordinatus sum & sedî cum illo, quod Concilio Nicæno prohibitum fuisse nesciebam.*

D Quintus Canon non extans apud Ruffinum, est; non licere, nisi ieiunis offerre Eucharistiam; hoc enim in Concilio Nicæno statutum esse testatur Concilium Africanum cap. 14. & prius Concilium Carthaginense I I I. Canone 29. *Fabula*, clamât Iunius. *Aliud agebat Bellarminus, cū ista scriberet. Primum enim non est Canon, sed res inter Canones indita.* Mira distinctio. Quid est res inter Canones indita? Si in Concilio Nicæno prohibitum est, ne sacrificium corporis & sanguinis Christi à non ieiunis offeratur; lege ergo lata hoc prohibitum est; siue eadem lex complexu suo plura comprehenderet, siue non. Quid enim est *lex synodalis*, nisi Canon? Mentitur deinde, *nihil eorum dici in Concilio Africano, quæ Bellarminus citat.* Quocirca verba illa Honorati & Vrbani Episcoporū, quæ in Concilio Carthaginensi I I I. leguntur cap. 48. & in Concilio Africano cap. 14. *De fide animi*

Nicani tractatus audiuimus; Verū & de sacrificiū inbibendū post prandium, vt à ieiuniis, sicut dignū est offerantur, & tunc & nunc confirmatum est, consuetis technis & cauillatoris glossæ peruertit; affirmans; illam uoculam *Tunc*, non pertinere ad Nicænam synodum, sed ad principium Carthaginensis Concilij, de quo principio, cum sermonem illum ingrederetur, dixerat: iam dudum cum apud sanctitatem uestram allegarem scripta, dilatis sumus, &c. Si ergo uocula illa *Tunc*, pertinet ad principium Concilij Carthaginensis, oportet in principio Concilij Carthaginensis aliquid constitutum esse & confirmatum de sacrificio altaris non nisi à ieiuniis offerendo: sed nihil penitus est hac de re in principio Concilij illius, quod verum esse testabitur synodi inspectio; sed in Canone demū vigesimo octauo id decernitur.

Deinde, si illud *Tunc*, non spectaret ad Concilium Nicænum, de quo proximè antea facta erat mentio, sed ad principium Concilij Carthaginensis, vel etiam ad Canonē 28. quæro, quorsum spectet altera uocula, *Nunc*, qua iidem Episcopi utuntur? Certè præfens quippiã designat. Quodnam ergo est istud præfens; præter Concilium Carthaginense III. in quo Episcopi illi Honoratus & Urbanus præfentes erant; & ea, quæ attulimus, loquebantur; ita vt sensus sit; *Tunc*, nempe in Concilio Nicæno, & *Nunc*, nimirum in Concilio Carthaginensi, confirmatum esse de sacrificio post prandium inbibendū.

At quia Iunius hæc eadem in Concilio Africano sub Bonifacio & Cælestino Rom. Pontificibus legerat, stultè sibi persuasit, ea tum primum ab Episcopis illis Honorato & Urbano esse dicta; eosque per uoculam *Tunc*, alluisse ad Concilium Carthaginense sub Siricio Papa; per uoculã uerò *Nunc* ad Africanū. In quo insigniter hallucinatur cum putat ea, quæ in Africano de hac & aliis nonnullis rebus sancuntur, & ab Episcopis differuntur, ex Carthaginensi desumpta, & huic Africano inserta. Cæterum, quia in ipso Canone 14. Concilij Africani, & in Canone 28. Concilij Carthaginensis non fit mentio Concilij Nicæni, sed solum in oratione Honorati & Urbani, ex quorum testimonio liquet, Canonem illum esse factum ad normam Canonis Nicæni; hinc nata est Sibrando commoda mentiendi occasio, nihil de hoc, in Africano Canone haberi: qui si uerba ipsorum Episcoporum legisset; forsitan mēdaciloquentiæ suæ hīc fibulam impouisset.

Sextus Canon, de quo nihil Ruffinus, est ille, de litteris Formatū, nam Atticus testatur sub finem Concilij Chalcedonensis; in Concilio Nicæno determinatam fuisse rationem scribendarum formatarum. Oggerit Iunius, Atticum non dicere, fuisse Canonem, multa enim agi in Synodis & desiniri solere, quæ nec sint Canones, nec in Canonibus perscribantur. Nugas agit Iunius, & diuerticula cauillatoria, veteri instituto, quærit: nam Atticus dicit, à Nicæna synodo constitutū esse, vt ea, quam

A ibi recitat, Formatarum litterarum ratio teneatur. Constituit igitur Synodus Nicæna certam illam Formatarum rationem. Si constitutionem istam nolis appellare Canonem, appelles sanctionē, definitionem, legem, præscriptionem, mandatum, præceptum; non laboro, dummodo fatearis, plura à Concilio Nicæno fuisse decreta & sancita, quàm Ruffinus enumeret.

B Addit Iunius. Epistolam illam non esse Concilij Chalcedonensis. Nec Bellarminus affirmavit, esse: quæ quod apud Iunium parum auctoritatis obtinet, id ei est commune cum multis aliis veterū monumentis, quibus omnibus Iunius uelnicū Caluini Epistolium, quamuis delirum, antepōnit. Etiam in dictione Epistolæ desiderat Iunius antiquum illum Atticismum, & stylum ueritatū. Si Caluinismū saperet; iam Atticismum & stylum ueritatū saperet. Quid Epistolæ Ecclesiasticæ cū Atticismo? An quia Atticus eius Auctor est, ideo Atticismum olere debet? sed de litteris Formatis plura diximus lib. 1. cap. 24.

C Septimus Canon est, quem Lutherus, & alij sectarij obiiciunt ex Socrate lib. 1. cap. 8. in quo dicunt, *permissus coniuges sacerdotibus*. Iste Canon non inuenitur in illis viginti Ruffinianis. Iunius intonat. *Falsum: Non Canonem adducunt illi, sed reigesse historiam, de quò futurus fuisset Canon, si interdictum fuisset sacerdotibus, vxorum consortio. Res mansit, vt ante, libera. Quorsum ergo Canon?* Iterum fumos vendit Iunius: nā si, vt sectarij uolunt, Patres Nicæni permiserunt sacerdotibus vxores, oportet igitur huius permissionis decretum à Patribus promulgatum fuisse. Deinde, quid quid hic dicit Bellarminus, id non dicit ex sua, sed ex aduersariorum sententia. An non illi difertè asseuerant, Canonem à Nicæna Synodo conditum fuisse, de vxoribus presbyterorum ordini permittendis? Audiamus Centuriatores Cent. 4. cap. 9. *Meminit & Canonum de rerum Ecclesiasticarum administratione à Synodo præscriptorum Sozomenus. lib. 1. cap. 23. quorum nec ipse aliquem annotat, nisi quod eius CANONIS, quē Paphnutius Cōfessor solus obtinuit, de usu scilicet coniugij sacerdotum, meminit, qui tamen inter Canones Concilij Nicæni, quos ita Ruffinus uocat & recenset, non habetur.* Hæc Centuriatores. Doceat Iunius prius suos rectè loqui de Canonibus, si secus loquendum est, quàm loquuntur, & tum ad nos gradum faciat. De Paphnutio legatur Bellarminus lib. de Clericis cap. 20. Post hæc uix quidquā adfert Iunius, nisi solennia illa sua: *Negamus: Negatur. Inconsequens. Fallit equiuocatione.*

D Epistolas Bonifacij secundi ad Eulalium Alexandrinum Episcopum, & alterius Eulalij Episcopi Carthaginensis ad eundem Bonifaciū de separatione Carthaginensium à communione Ecclesiæ Romanæ per centum annos, commentitias esse, ostendit non modò Bellarminus hīc, sed & Baronius Anno Redemptoris

CDXIX. Num. XCII.

& seqq.

CAPVT XXVI.

Idem probatur ex eo, quod summus Pontifex à nemine iudicatur.

DANABVS capiti huic icu vno caput amputat. Iam, inquit, illud refutauimus. Vbi, quæso? Mentitur, id assumi, quod in tota hac disputatione probandum est. Probandum est, Romanum Pontificem habere primatum in tota Ecclesia. Hoc Bellarminus nõ assumit; sed per alia notiora hæcenus probauit, & iam quoque probat hoc medio; quia à nemine iudicari potest; vt argumentum tale existat, si quis ad syllogismi formam reuocare velit. *Qui à nullo in Ecclesia iudicari potest, ille habet primatum in Ecclesia; Pontifex Romanus à nullo in Ecclesia iudicari potest; ergo Pontifex Romanus habet primatum in Ecclesia.* Maiorem probat Bellarminus testimoniis Conciliorum, Pontificum, Imperatorum, Patrum. Quomodo igitur id, quod probandum est assumit?

Savvbrandus iterum pingit tragelaphos & chimæras, & ex testimoniis quibus Bellarminus assertionem suam probat, syllogismos prorsus sycophanticos exstruit. Exempli causa: *Quidquid statuit Concilium Sinuessanũ, illud est verum; Quidquid dicit Synodus Romana, illud est verum. Quidquid statuitur est à Synodo Romana, illud est verum. Quidquid dicit Gelasius, hoc est verum.* Nec hoc semel, sed bis ingeritur. Istos syllogismos ex suo cerebro exsculptos, mox, more suo, multis mendaciorum & sycophantiarũ cohortibus stipatus demolitur Savvbrandus, & in prima acie semper collocat illum *Triarium: Maior non est necessariõ vera.* At cuius est ista Maior, nisi calumniatoris Sibrandi?

Deinde, præter alia, prorsus sycophantica, ne dicam Diabolica, commenta, etiam ista Bellarmino per summam imposturam affingit. *Deus dedit sacerdotibus potestatem iudicandi de Imperatore. Ergo Papa non potest à quoquam iudicari. Imperator iudicatur à sacerdotibus. Ergo Papa non potest à quoquam iudicari. Sacerdotes non possunt ab hominibus iudicari. Ergo solus Papa non potest à quoquam iudicari. Laici nõ debent iudices iudicare. Ergo Papa non potest à quoquam iudicari.* Hæc & id genus alia portentosa figmenta, quæ non modò in Bellarmini, sed nec in vllius eruditi mentem cadere possunt, an nõ dum Bellarmino affingit, frontẽ ita perfricuit & attriuit, vt parum pensi habeat, quodnã de hac tanta calumniandi libidine lectores iudicium sint prolaturi?

Sutliuius quoq; post multa mendacia & contumelias in Bellarminum, ad testimonia à Bellarmino adducta respondere conatur; sed in ipso conatu ad sibi consuetas lædorias & pseudologias relabitur. Producitur I. Sinuessanum Concilium; cuius Patres dicunt; primam sedẽ à nemine iudicari. Oggrunnit Sutliuius, *hoc non dicunt Patres huius Concilij, sed tantum Helciades nescio quõ.* At vnus dixit hoc ex omnium sensu & assen-

Asu; quia iam antea Synodus vniuersa dixerat Marcellino Papæ. *Tu eris Iudex; ex te enim damnaberis, & ex te iustificaberis, tu enim Iudex, tu reus.* Secundò oggrunnit Sutliuius: *Hæc verbiõ nullam habendam fidem: nam exemplaria istius Synodi valde esse deprauata, vt vix verus sensus elici queat; Et hoc testari eum, qui hæc Acta edidit.* Obscura sunt alicubi, non diffiteor; at non vbique; & minimè omnium, hoc, de quo agimus, loco; Quid enim planius & clarius hisce verbis? *Nemo vnquam iudicauit Pontificem, &c. quoniam prima sedes non iudicabitur à quoq;.* Mentitur deinde, Synodum Sinuessanam iudicasse Marcellinum. Nullo modo, quia contrarium expressè passim restantur illi Patres; sed postquam ipse ore suo se iudicauit & condemnauit; damnationi ab ipso factæ subscripserunt.

BIunius clamat, Bellarminum committere Fallaciam à dicto secundum quid; nam Episcopos in causa tam plana maluisse, vt de se ipse Marcellinus ferret sententiam pro dictamine cõscientie, quàm vt ipsi dicerent. Has nebulas discutit illud. *Nemo vnquam iudicauit Pontificem.* Qua de causa, nisi quia id illicitum erat? Neq; hanc Iunianam rationem reddunt illi Patres, cur Marcellinum iudicare noluerint; sed longè aliam; istam videlicet: *Quoniam prima sedes non iudicabitur à quoq;.* Ex quibus euanescit etiam ille Iunianus fucus. *Episcopos istos pertinuisse ad dicendum Metropolitanam Romani Pontificis; binc ex reuerentia erga Metropolitanam à iudicio abstinuisse.* Nihil huius Patres: sed; *prima sedes non iudicabitur à quoquam.*

CSecundò profert Bellarminus Conciliũ Romanum sub Syluestro, cuius Canon vltimus ita habet: *Neq; ab Augusto, neq; à Regibus, neq; ab omni Clero, neq; à populo iudicabitur prima sedes.* Iunius & Sutliuius oggerunt, *Actu commentitiũ nullam habendam fidem.* Esse autem cõmentitia probat Sutliuius I. quia Syluester mortuus est ante exitum Synodi Nicæna; qui tamen in hac Romana Synodo dicitur confirmasse Acta Nicænae Synodi. At Sutliuius falsum sumit, cum ait, *hanc Romanam Synodum esse celebratam post Nicænum Concilium.* Celebrata est enim Anno Christi CCC. XXIV. Nicæna autem Synodus Anno sequenti, nimirum CCC. XXV. vt ostendit Baronius. Nec in Concilio Romano dicitur, Romanũ post Nicænum celebratum fuisse; sed in Epilogo, sic vocat Auctõr, vel potius in summario, ad Concilium instar partis non pertinente, sed ab alio quopiam præfixo, id asseritur; sed falsò, vt ex vltimo Canone perspicuè probat Baronius. Mendacium porrò Sutliuianum est Syluestrum Pontificem ante finem Concilij Nicæni esse mortuum; Nam Synodus Nicæna acta & peracta est Anno Christi CCC. XXV. Anno XII. Pontificatus Syluestri, Imperij Constantini XX. Ab hoc tempore superstes fuit Syluester vsq; ad annum Christi CCC. XXXV. Constantini autem Imp. XXX. quo Syluester vita functus ad cœlestem beatitudinem migravit, quæ omnia ex accuratissima Baronij Chronologia liquent.

Mendacium insuper est illud, quod dicit Sutliuius, colligi ex *Sozomeno lib. 2. Et ex Tripartita Historia*. Mendacium item, *Bedam hoc testari*. Vbi? In quo libro? Certè in libro de sex ætatibus hoc nõ asserit. Obstrept Sutliuius. *Acta illius Concilij esse valde corrupta; & hoc fateri Conciliorum collectorem*. Quidquid sit de hoc, Canon vigesimus planum & expeditum & cuius promptum sensum exhibet. Quid facilius intellectu his verbis: *Nemo enim iudicabit primam sedem, quoniam omnes sedes, à prima sede iustitiam desiderant temperari. Neq; ab Augusto, &c.*

Occidit Sutliuius; aliud esse primam sedem: aliud, Pontificem; & mox vomit conuicia; inter cætera etiam hoc; Pontificem Romanum aliquando plus non sapere, quam sedem ligneam, aut truncum fuculneum. Misis calumniis, admodum probò distinctionem Sutliuij inter Pontificem & sedem primam; quia perinde facit, ac si diceret; aliud esse; supremum Magistratum in Anglia; & aliud, Regem; aliud, supremum tribunal; aliud, supremum iudicem. Quis nescit hæc metonymicè vsurpari pro Rege seu principe & iudice, qui magistratu illo fungitur, aut ius ex supremo tribunali dicit?

Iunius homo torus teres atq; rotundus, accusat barbariam styli in Romana Synodo. Nec placent illi, quæ Can. 1. de lepra & baptismo Constantini, & id genus aliis Nasoni huic Caluiniano parum iucundis narrantur. Huic molestiæ medebitur Tomus tertius Baronianus, qui res Cõstantini enucleatissimè persequitur. Tantum se docilè præbeat Caluinista; non deerit, quod discat. Si Canon vigesimus ita fuisset conceptus; prima sedes aq; iudicari potest ac alia quacunq; Iunius Romanam Synodum nunquam slyuscenti barbariei postulasset, sed inter elegantissima antiquitatis monumenta collocasset.

Tertiò profert Bellarminus Synodum Romanam sub Sixto III. in qua cap 5. legimus. *Non licet in Pontificem sententiam dicere*. Sixtumque, qui accusabatur, respondisse; *Etsi in meo arbitrio sit, iudicet an non iudicet, tamen non abscondatur veritas*. Respondet Sutliuius, *dictum prius esse cuiusdam Maximi; posterius ipsius Sixti*. Ita est; sed vtrumque cum assensu & approbatione Concilij & ex communi de Pont. Rom. prærogatiua sententia prolatum est; nec quisquã, etiam ex aduersariis Sixti, contradixit.

Ait Sutliuius & cum eo Iunius, in hoc casu ex speciali priuilegio Imperatoris factum esse; vt Sixtus non iudicaretur. Nihil Maximus de speciali Imperatoris priuilegio, sed absolutè & vniuersim; Non licet aduersus Pontificem dare sententiam. Similiter ipse Sixtus absolutè, absque villo respectu ad aliquod peculiare Imperatoris priuilegium: *Etsi in meo arbitrio sit, &c.* Nota autè impudens Sutliuij mendacium dicentis, Sixtum; in eadem Synodo fuisse iudicatum, & à quodam Episcopo, excommunicatum. Vt mendacium hoc tam enorme deprehendatur, sola Concilij inspectio sufficit. Occlamat Sutliuius, *Exemplaria Concilij esse deprauata, vt vix sensus inueniri*

queat. At non hoc, de quo agimus, loco: nam sensum tam planum & facile præfert, vt Calviniani isti fulgore eius perstricti, tenebras offundere properent; in quibus etiam ista: *Domesticis testibus nil credendum. Exemplaria huius Synodi esse ex domo & scrinijs aduersariorum deprompta*.

Quartum testimonium est ex Synodo Chalcedonensi, quæ Dioscorum Alexandrinum sumopere detestata est, quod eo audaciæ proruperit, vt S. Leonem Romanum Pontificem excommunicaret. Respondent Sutliuius & Iunius; *meritò Synodum Chalcedonensem factum hoc execratã esse; Leonem enim à Dioscoro iniuste anathemate percussum fuisse*. Vtique iniuste, quia sine causa vlla; & vt causa subfuisset, facinus tamen hoc Synodus Chalcedonensis nunquam probasset, quia prima sedes à nemine iudicatur; Ergo nec ab Episcopo Alexandrino.

Iunius litem intendit Bellarmino, quòd dicat, Dioscorum præcipuè esse damnatum, ob sententiam excommunicationis in primam sedem latam; nam *Patres non vti illo vocabulo, præcipuè: sed isto: Insuper*. Quàm Seuerus verborum peticulator Iunius. Neutrius Epistolæ verba retulit Bellarminus, sed sensum. Sensus autem illorum Patrum hunc esse, quòd Dioscorum præcipuè damnarint, propter illam temeritatem in Romani Pontificis excommunicatione commissam; manifestum euadit etiam ex his Concilij ad Valentinianum & Martianum verbis: *Sed quoniam super alias suas nequitas, & aduersus ipsam sedem Apostolicam latrauit, & excommunicationis litteras aduersus sanctissimum & beatissimum Papam Leonem facere conatus est, &c. decenter ab vniuersali Concilio, sacerdotio est nudatus, &c.*

Quintum testimoniũ est ex Concilio quinto sub Symmacho, vbi recipitur liber Ennodij Diaconi, in quo, præter alia, habetur; Romanæ sedis præsulè non posse ab villo homine iudicari. Sutliuius dicit: *Ennodium non mereri magnam fidem*. Profecto centuplo maiorem, quã Sutliuius. Iunius dicit, *se dictum Ennodij videre; sed non ius dicit*. Hoc eam ob causam accidit, quia Iunius iniustos & nullius iuris capaces oculos habuit; qui mox transformat Ennodium in Rhetorem *fructuosum, pro corrupta ratione illius saculi ita iudicantem; cuius dictum alijs, quorum id intererat, probatime*. Quis hac respondendi lege non vicerit, si hoc est respondere, non insanire?

Sextum testimonium est ex Concilio Romano sub Adriano II. vbi dicitur, nusq; legi, de Pontifice Romano quenq; iudicasse; legitimo videlicet iudicio. Respondet Sutliuius *non esse magnam huius Concilij, temerè & arroganter se iactantũ, auctoritatem*; videlicet apud Sutliuium & alios ex Caluini foro agyrtas, qui temerè & arroganter sese toti antiquitati anteferunt. Respondet secundò, *Esse verba Adriani, non Concilij*. Hadrianus quidè ea verba protulit; sed vtrumque Concilium tam illud sub Hadriano II. quàm oðauũ vniuersale Adriani dictum calculo suo comprobauit.

Ad illud Concilij VIII. Can. 21. *Non licere vlli terreno principi iudicare Patriarchas, & imprimū Romanum: falsas sannas Iunius exserens, sic respondet. Ita est. Venusinus fuit qui dicebat: Ut vineta egomet cædam mea. Hoc Romani nesciunt; qui omnia vertunt in rem suam.* Meminisse oportebat Iunium, hunc Canonem non Romæ, sed Constantinopoli, non in Romano, sed in Constantinopolitano Cõcilio esse conditum; in quo plures, imò pleriq; Græci, Romanæ gloriæ non satis æqui; vt proinde nulla sit suspicio, eos, præter ius & morem, Romanæ Ecclesiæ aliquid concedere voluisse. Sutliuius facilius se expedit: *Synodum hanc esse celebratam in mediis Ecclesiæ tenebris; necdum enim Caluinianū iubar mundo illuxerat; Exemplaria eius esse corrupta, iudicio nimirum tuo corruptionis plenissimo; Originalia nullibi haberi.* Si tamen tu, qui vbiq; fuisti, & omnium Bibliothecarum angulos excusisti, nõ mentiris, vt profectò mentiris; existat enim iam hoc Concilium integrū & perfectum, lingua Græca & Latina, studio Raderi nostri.

Ait Bellarminus, in Cõcilio Mileuitano Can. 19. grauisimè puniri Clericos, qui ab Imperatore iudicari volunt. Si ergo Imperator Clericos iudicare non poterat, quanto minus Pontificè? Sutliuius mentitur, Synodum Mileuitanam *nihil non contra Bellarminū testari.* Vbi sunt hæc tam larga & lata in Bellarminū testimonia? Iunius tanquam alter Chremes clamitat. *Hem arguias. Agitur de Clerico Ecclesiasticam cognitionē subdolè declinante; in eum pena statuitur.* Canon Concilij Mileuitani caret omni restrictione, & generatim ei pœnam decernit, qui ad Imperatoris iudicium prouocat, quocunque sine id faciat. Obiicit Iunius. Quid si argumentemur in hunc modum? *Clericus ab Imperatore non est iudicandus, ergo à nemine; negabit, scio, disputator.* Quis non negaret? At quod dicis Bellarminum alsimili modo argumentari de Pontifice: *Pontifex ab Imperatore non est iudicandus, ergo à nemine;* id tuum est mendacium; nam hac auctoritate Concilij Mileuitani nil aliud vult efficere Bellarminus, quàm Pontificem nõ posse iudicari ab Imperatore, vt delirabat Marsilius de Padua: Vtrum autem ab alio quopiam iudicari queat, id præcedentibus testimoniis visum est, quæ palam asserunt, Pontificem à nemine iudicari posse; intellige; iustè ac legitimè.

Idem probat Bellarminus Pontificum testimoniis. Ad Gelasij testimonium hanc reddit cauillationē Sutliuius; *Gelasium non loqui de solo Pontifice, sed de omnibus sacerdotibus.* Id vt ita esset, an propterea vim testimonij eneruaret? Si nullus sacerdos Imperatoris iudicio subiicitur, ergo nec Pontifex. Oggrunnit Caluinista; *Pastores non esse temerè ab ouibus reprehendendos; & hoc solummodo velle Gregorium Magnum; posse, maturè & deliberatè;* Ea scilicet maturitate & deliberatione, qua mox ipse Sutliuius aduersus Nicolaum primum sanctissimum & laudatissimum Pontificè vtitur in hæc verba. *Nicolaus primus nõ adeo, credo, erat insulfus,*

A vt Epistolam illam ad Michaëlem, quæ sub eius nomine circumfertur, scriberet; nihil enim aliud continet, quàm sutilem contra Imperatorem inuectiuam, & pusillas sedis Romanae laudes. En maturitatem & grauitatem, qua Sutliuius vtitur in reprehensione Nicolaj primi. Quam hac quoq; clausula obfignat. *Quid nos de Nicolai sententia laboremus, qui Pontifici Romano etiam diuinos adscribit honores?* Os quod mentitur, Sutliui, occidit animam.

Simili impudentia grassatur Sutliuius vt & Iunius, in Innocentium III. Bonifacium VII. & Ioannē XXII. Et vt inuerecndam Sutliuij frontem, simul & rudissimam inscitiam melius intelligeremus; in dubium vocat; num Innocentius III. scripserit ad Græcorum Imperatorem eam Epistolam, ex qua desumptū est cap. *Solita*, extra de Maiorit. & obed. quia, inquit, scribit ad Græcorū Imperatorem Constantinum, cum tamen nullus eius nominis tempore Innocentij vixerit. Vbi absq; temeritate suspicari licet ex vocabulo *Constant.* hoc est; *Constantinopolitanum;* procudisse Caluinistam; *Constantinum;* nam nemo historiæ peritus dixit; Innocentium scripsisse ad Græcorum Imperatorem *Constantinum;* sed, Constantinopolitanum; qui tum erat *Alexius Comnenus Angelus.* ad quem exstant quoq; Innocentii litteræ de subsidio terræ sanctæ ferendo. Omitto calumnias, quas Sutliuius plenis faucibus crepat, vt confirmet se verè à Beza petulantem calumniatorē & contritiatorē esse dictū.

Profert quoq; Bellarminus Imperatorum testimonia. Iunius respondet, *Pleraq; Imperatorū dicta esse particularia, ad personas, non ad ordinē; ipsum promiscuè pertinentia; ex particulari autem non valere argumentationem.* Hanc responsionem esse nauici ac nihili, intelliges, si dicta Imperatorum à Bellarmino adducta, legere & perpendere velis; vniuersim namq; pronunciant, Imperatores nõ esse iudices Episcoporum, non huius vel illius tantū, ex speciali prærogatiua, sed generatim quorumcunq;: Sutliuius & hic & supra semper ingeminat; *nihil in specie de Romano Pontifice dici: Et licet Imperatores non possint Episcopos iudicare, esse tamen aliorum iudices, nimirum Synodos.* Sed scètarius attendere debebat, ad hanc Bellarmini collectionem: Nullus Episcopus ab Imperatore iudicari potest; ergo nec Romanus, quia & ipse vtiq; est Episcopus. Ergo Romanus Pontifex non plus habet, quàm ceteri Episcopi, inquit Sutliuius. Quoad hoc plus non habet, sed quoad alia; quia ipse non solum nõ potest ab Imperatore iudicari, sed nec ab vilo Ecclesiastico iudice; in quo ab omnibus aliis Episcopis discrepat. Quod autem Basilius Imperator in oratione Concilio VIII. subnexa, nil speciatim dicit de Pontifice Romano, nõ obstat, satis est, quod disertè docet, *Episcopos à Laicis non posse iudicari;* ex quo sequitur, nec Romanū Episcopum à Laicis iudicari posse.

Sutliuius denuo insilit in Nicolaum primum, *sestem nec locupletem, nec fide dignū appellans;* Et post conuicia mentiri audet, *nihil asseri à Nicolao; quod*

Bellarmini vel Pontificum causam iuuet. Hoc Sutliuanum mendacium refellitur vel à solis contumeliis, quibus Sutliuius Nicolaum passim afficit; aliunde enim non proueniunt, quàm quod spiritus Caluinius ferre nequit, Nicolaum tam strenuè pro Pontificis dignitate pugnasse.

Patrum testimonia similibus sutelis elidere & effugere nititur Sutliuius, & mox ut sycophantiæ suæ artis specimen propalam præbeat, conuiciis in Pontifices fulminat, conuiciis, inquam, ex triuuis & compitis. Cui Hugo de S. Victore *re- nebris Pontificia Hæreses occæcatus, verum videre non potuit*: Idem fermè Iunius. Et verum vident hæ talpæ ex Anglia & Holandia? Canon ille apud Gratianum. *Si Papa, dist. 40. & id genus alia, sunt assentatorum Papa deliramenta.* Nec modestior Iunius. Et tamen Canon hic desumptus est ex Bonifacio, sanctissimo Martyre; & Germaniz Apostolo. Iunius criminatur, *Bernardū tēpori dedisse supra quā ferat veritas*, Caluiniana scilicet, quæ Pseudologiz soror est. Mentitur insuper, Gregorium Nazianzenum, cuius luculentissimum testimonium Bellarminus produxit, loqui solummodo *de singularibus & priuatis hominum quorumuū iudiciū*; nec velle; *Imperatorem Episcopo subiectum esse.* Legantur verba à Bellarmino citata; fumique Iuniani derepente in nihilum recident.

CAPVT XXVII.

Soluuntur argumenta Nili.

N VNIUS hic, vt & alibi passim, strenuum negatorem agit; Et in historia vel potius vaniloquentia de Synodo Trullana se latissimè diffundit. Quæ omnia iam ad caput 18. huius libri refutata sunt & profligata. Danæus mentitur, Bellarminum dicere; *Pontificem non subiecti legibus Christi.* Secundò mentitur, Bellarminum negare in *Canone Trullano scriptum esse, quod Nilus in quarta sua obiectione obiicit.* Non negat hoc Bellarminus, sed ait; Synodum illam cum suis Canonibus nullius esse auctoritatis, de quo alibi. Eiusdem farinae multa alia effundit Danæus mendacia intermixtis vicissitudinis gratia horrificis in Bellarminum lædoriis ac contumeliis, quas enotare nil opus. Cui enim bono? cum Danæi mendaciloquus & calumniosus genius cuius, qui chartas eius euoluit, sit notissimus.

CAPVT XXVIII.

Soluuntur obiectiones Caluini.

A R G V M E N T A T V R Caluinus ex facto S. Gregorij, qui Imperatorem *Serenissimum suum Dominum*; & se *seruum Imperatoris* nominare cōsuevit; quod argumento est, Gregorium Imperatori fuisse subiectum, & ab illo iudicari potuisse; Cur enim non posset seruus iudicari à Domino?

A Hanc obiectionem copiosè refellit hic Bellarminus, & nuper ad eius dissolutionem nonnulla adiecit in Recognitione operum suorum; quæ legisse iuuabit. Fusè itidem hac ipsa de re scripti lib. 3. Considerationum ad Theologos Venetos cap. 1. Nec Hæretici quidquam adferunt, quod refutatione egeat; nisi fortè dissimulandum nō est insigne Danæi mendacium, cum dicit; ipsum Bellarminum fateri, plures *Pontifices ab Imperatoribus fuisse depositos.* Num legitime? Num iure?

Dicit Bellarminus S. Gregorium ita humiliter cum Imperatore non sine causâ locutum; quia eo tempore Imperator dominium temporale in urbem Romanâ obtinebat, & Gregorius eius ope & amicitia vehementer indigebat, vt tam ipse, quàm bona temporalia Ecclesiæ suæ, & populus Romanus à Longobardorum gladiis & furore defenderentur. Vociferatur Iunius: *Perfidiosa responsionis genus; cur perfidiosa? An si necessitas vel violentia cogat, non potest is, qui alteri subiectus non est, eum appellare suum Dominum, & se profiteri seruum, idque maioris mali effugendi intuitu, quod à S. Gregorio factum est; qui Romanâ Ecclesiam in summum discrimen coniecisset, si ius suum persequi, nec à Christiana humilitate rebus afflictis remedium postulare voluisset; quandoquidem Mauricius Imperator admodum tyrannicè Romanam Ecclesiam diuexabat; vt ostendi loco supra citato. Ait Iunius. Si, quia eger, Imperatorem agnoscat Pontifex, quid faciat, ubi non egebit? Iure suo vtetur, & se, suosque à molestia & oppressione liberatos meritò gaudebit: Et Deo laudes gratesque latus canet hunc vel similem in modum. *Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est, equum & ascensorem eius proiecit in mare.**

CAPVT XXIX.

Soluuntur nouem alia argumenta.

P R I M V M argumentum est. *Christum fuisse subiectum Pilato, & aliis, multo magis ergo Pontificem debere subiectum esse Imperatori.* Responsio est, Christum fuisse Pilato subiectum non de iure, sed de facto, quia voluit, & permisit, vt Pilatus in se sua potestate & iurisdictione vteretur. Danæus hoc concedit de Christo; eò quòd sit Deus & homo. *At quid dicemus, inquit, de Petro, qui non est Deus & homo? Similiter de Paulo, deq; aliis? An & isti ab omni iurisdictione humana eximentur? Quid de his sentiendum sit, postea docebit Bellarminus. Nunc sufficit, Danæum confiteri, Christum de facto duntaxat subiectum fuisse Pilato & aliis. Iunius contrà contendit; Christum, Pilato & aliis non de facto solum, sed & de iure fuisse subiectum: Probat; quia *Christus factus ex muliere, factus est sub lege.* (At voluntariè, non necessario.) *Lex autem hominem ordini humano iubet subiecti.* Hominem, qui tantum homo, nō simul Deus & homo, qualis Christi;*

stus;

flus; nec cuiusque; legi iubet lex hominē quem-
cunque subiici, sed ei, quæ statui & officio eius
non aduersatur; quod dico propter eos, qui sunt
supremi & absoluti principes, quos lex non sub-
iicit humanis legibus, nisi quoad directionem,
non autem quoad correctionem.

Addit Iunius. *Christus fuit subiectus, non qua filius
Dei, sed qua filius hominis est, & factus & iure natura as-
sumpta.* Videtur dicere velle, Christum secundū
naturam humanam fuisse de iure subiectum Pi-
lato, & aliis; Sed hæc sententia parum reuerens
videtur in Christum; qui, etiam secundum natu-
ram humanam, omnibus hominibus maior &
superior fuit, quippe naturalis filius Dei, etiam
secundum naturam humanam. Si omnibus ma-
ior & superior naturā suā fuit, quomodo de iure
alicui subdi potuit? At non mirum hunc Calui-
nistam Christum qua homo est, subiicere homi-
nibus, cum eundem, qua Deus est, subiectum fu-
isse blasphemet: huc enim tendunt hæc eius ver-
ba: *Secundum deitatem voluntate subiicit sese: cum hu-
manitatem assumpsit.* Num deitas cuiquam mor-
taliū, etiam voluntariē, subiici potest? Deitas,
inquam, quæ omnibus supereminet; & quam in-
fra creaturam constitui, tam est impossibile, &
magis, quàm impossibile est binarium esse im-
parem. *Secundum humanitatem & natura & volun-
tate fuit subiectus Christus.* Neque hac, neque illa, &
quisquis hoc affirmat, is de maiestate Christi pa-
rum honorificè sentit. Sed hac de re copiosius
actum est lib. 2. Considerationum ad Venetos
cap. 7.

Secundum argumentū ex facto Pauli Act. 25.
*qui ad Cæsarem appellauit, tanquam ad legitimū suū
magistratum.* Responso est, Paulum appellasse ad
Cæsarem, non tanquam ad suū iudicem de iu-
re, sed tanquam ad superiorem præsidis Iudææ &
Iudæorum, à quibus iniuriam patiebatur, non
enim potuit aliter liberare se ab iniusto illo iu-
dicio, & periculo iniustissimæ mortis, nisi recur-
rendo ad ipsorum principem & iudicem. Quod
ipse etiam significauit his verbis Act. 28. *Coactus
sum appellare Cæsarem, vt rectè explicat Bellarmi-
nus in Recognitione, vbi etiam retrahat & re-
uocat aliam ad hoc argumentum solutionem,
quam ex Pighio hic attulerat.* Subiectus igitur
fuit S. Paulus Imperatori de facto, non de iure.
Vide, quæ hac de re dicta sunt in opere Conside-
rationum lib. 2. cap. 6.

Tertium argumentum sumitur ex illo S. Pau-
li Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus, &c.*
Et ex illo I. Petri 2. *Subiecti estote omni humane crea-
tura, &c.* Responso est, Apostolum iubere, vt qui-
libet suo magistratui obtemperet; Politicus, Po-
litico; Ecclesiasticus, Ecclesiastico. Negat Iuni-
us agi his locis, *etiam de spiritualibus.* Sed particula
vniuersalis; *Omnis, & ipsa vtriusque Apostolicæ
sententiæ generalitas contrarium manifestè do-
cet; vt ostendit hic Bellarminus, & fusè etiam à
nobis monstratum est in Considerationibus ad*

A Venetos lib. 2. cap. 4. Obiicit Iunius. *Quibus in re-
bus qui præest, in eū alios omnes obsequi oportet, præest
autē in rebus temporalibus princeps, auctoritate cogente,
necesso igitur est, vt omnes ei obsequantur.* Respondeo,
Maiorem non esse veram, nisi de subditis; nemo
enim iis in rebus, in quibus præest, necessariò
obedire alteri debet, nisi sit subditus; at Ecclesia-
stici non sunt subditi principum politicorum;
non obligantur ergo illis obtemperare in iis, in
quibus præsunt; ita vt ad obsequium pœnis vel
inuiti cogi possint.

Argumentum quartum est de Abiathar sum-
mo Pontifice, quem Rex Salomon deposuit. In-
ter cætera respondet Bellarminus, Abiathar fu-
isse depositum à Salomone, non vt à Rege, ordi-
naria potestate; sed vt à Propheta, extraordina-
ria commissione Dei. Obstrepit Iunius; vt *Pro-
phetam fecisse negatur.* Quid nobis cum tuo *negatur?*
Proba si potes, à Salomone sacerdotem illum fu-
isse sua de dignitate deiectum, vt à magistratu &
Rege, ordinariā illā potestate, qua Salomon, vt
talis, pollebat? Nam Salomonem fecisse hoc, vt
executorem diuinæ iustitiæ, non imus inficias;
hoc abnuimus, fecisse vt ordinarium execu-
torem diuinæ iustitiæ. Nam & Helias Baaliticus sa-
crificulos peremit; at non vt ordinarius, sed vt
extraordinarius diuinæ iustitiæ administer. Sed
hac de re copiose actum est lib. 2. Confid. ad Ve-
netos, cap. 3.

Quintum argumentum. *Christiani Imperatores
sepe iudicauerunt & deposuerunt Romanos Pontifices.*
Responso est; hæc quidem fuisse facta, sed non
legitimè. Iunius & Danæus clamant, *iure omnia
ista facta.* Sed nil probant. Vide, quæ dicta lib. 2.
Confid. cap. 8. De Gregorio sexto eiusque depo-
sitione, lege Baronium Tom. XI. ad Annū Chri-
sti M. XLVI. De Ioanne XII. & Othone consu-
le eundem Baronium Tom. X. Anno Christi
DCCCC. LXIII.

Sextum argumentum. *Ipsi Pontifices fatentur se
Imperatoribus subiectos; vt aliquot allatis exemplis
ostendit Bellarminus; nominatim huc pertinet
Canon Adrianus apud Gratianum d. 63. & Canon,
In Synodo ead. distinct. Sed præter responsoem,
quam hic adducit Bellarminus, nõ est omitten-
da illa, quam nuper attulit in Recognitione, ni-
mirum Canones illos esse supposititios, & à Si-
geberto schismatici Henrici IV. fauore confi-
ctos, & à Gratiano incautè in Decretum illatos;
vt perspicuè probat Baronius Tom. 9. ad annum
CHRISTI DCC. LXXIV. Nec improba-
bile est eundem Sigebertum fuisse Auctorem il-
lius alterius Canonis in Synodo: qui Leoni VIII.
Pseudopontifici tribuitur, concedenti eadem
priuilegia Othoni Imp. quæ Adrianus Carolo
Magno. Sed hæc omnia esse vana commenta ac-
curatè demonstrat Baronius loc. cit. & Tom.*

10. Anno Christi DCCCC. LXIV.

Quem lector adeat.

CAPVT XXX.

Soluatur vltimum argumentum & tractatur questio, an Papa Hæreticus deponi possit.

Nihil hic Iunius, præter pauca annotatiuncularum suarum frustilla. Danæus planè insanit & furit; cuius ad hoc caput stultiloquentiam si in mortario contundas, ne micam quidem salis extundes. Sequitur Bellarminus eorum sententiam, qui docent, Papam hæreticum manifestum per se desinere esse Papam & caput Ecclesiæ, nec ab Ecclesia deponi, sed potius iam depositum declarari, iudicari & puniri. Et copiosè contra Caietanum disputat, qui arbitrabatur, Papam manifestum Hæreticum, non ipso facto deponi; & ex dignitate sua excidere, sed per Ecclesiæ demum sententiam & iudicium de gradu suo deiici.

Danæus cum nec Bellarmini, nec Caietani sententiâ, & sententiæ fundamenta & firmamenta intelligat, thraſonice tamen iactat, *sibi, si vellet, omnium Bellarmini aduersus Caietanum rationum refutationem promptam ac procliuam futuram*. Cui assentiret, si ei tam facilis esset solida & legitima refutatio, quam facilis ei est mentiendi & calumniandi prurigo. Nec verbum addo. Quo enim sine vel commodo in notissimis & insulsiſsimis Danæi lædoriis, inscitiiis & pseudologiis immoraretur?

Sibrandus hoc syllogismo nos beat. *Qui potest hæreticus fieri, & propter hæresin deponi, ille potest ab alio iudicari. Papa potest hæreticus fieri, & propter hæresin deponi, ergo Papa potest ab aliquo iudicari*. Minorem negaret Pighius absolutè. Caietanus diceret, in hoc casu Pontificè iudicari posse; at non in alio. Bellarminus quoque negabit minorem, si verbum *deponi* accipiatur strictè, non enim Ecclesia deponit Papam manifestum hæreticum; sed iam ipso facto & lapsu in manifestam hæresin, depositum declarat; & sic non Papam, sed eum, qui fuit Papa, iudicat & punit; & hæc omnia procedunt ex eorum sententia; qui Papam, vt priuatû doctorem in hæresin incidere posse arbitrantur.

CAPVT XXXI.

Idem primatus probatur ex nominibus, quæ Romano Pontifici tribui solent.

DANÆVS à conuiciis auspicatur, & in conuicia definit: nisi fortè conuicium non contineant hæc prima eius verba: *Hoc capite se stultitia sua superauit Bellarminus. Sutliuius oggannit, non esse magni pendenda nomina, plerumq, imponi temerè. Et pleraq, à Bellarmino enumerata ab assentatoribus, Papa tributa fuisse. Assentatores ergo Papæ fuisse oportet gra-*

Auissimos & vetutissimos Ecclesiæ doctores; & integras itidem Synodos. Creditu longè facilius est, Sutliuium esse calumniatorem Papæ, quam istos assentatores.

Primum nomen est *Papa*. Occurrunt communi cursu Sutliuius, Savvbrandus, Danæus, Iunius; hoc nomen etiam aliû olim datum fuisse. An per antonomasiâ & per excellentiâ, sine vlla alia additione, aut circumstantia? Nam quòd Sutliuius ex suo Savvbrando obiicit, etiam Cyprianû absolutè dictum *Papam*, quia Proconsul in passione eius quærit, vtrum is sit, quem Christiani *Papam suum vocant*; id non obstat; quia apud suos duntaxat diœcesanos & subditos hoc nomen habebat Cyprianus, non vbiq; & in tota Ecclesia; vt Romanus Pontifex; qui in Concilio Chalcedonensi A. 451. abſque vilo adiuncto appellatur *Papa. Beatissimus & Apostolicus vir Papa hoc nobis mandauit*. Oggrunnit Sutliuius. *Hæc verba non esse Concilij Chalcedonensis, sed Bonifacij*, quem, honoris causa, nominat *mancipium Pontificû*. Nec Bellarminus dixit; verba illa esse Cõcilij Chalcedonensis, sed legi in Concilio Chalcedonensi; quæ à quocunque prolata sint, satis indicant, *Papa* nomen absolutè & absque vlla adiectione positum, ab omnibus, vbiq, pro Romano Pontifice vsurpari consueuisse; neq; enim Patres Concilij Chalcedonensis interrogarunt, quâuis ex diuersis prouinciis congregati, quid Papæ nomine absolutè posito significaretur; sed statim, audito *Papa* nomine, intellexerunt, quid Bonifacius ille sibi vellet, & quem vocabulo Papæ designaret: neque enim aliter ferè vsurpabatur, quam hodie. Quis autem hac ætate, etiam ex Hæreticis; *Papa* nomine audito, non informat animo & cogitatione Romanum Pontificem?

Mentitur Iunius, quando dicit, etiam Episcopum Constantinopolitanum vocari *Papam Romanam* apud Gratianum 24 q. 2. *sanè profertur*. Si Iunius Capitulum hoc attentius inspexisset, forsitan hac falsitate superſedisset. Accipe verba Capituli. *Romanorum etiam Ecclesia ante annos paucos Dioscorum, qui fuit Papa eiusdem Ecclesiæ, & post mortè anathematizauit, cum nec in fide peccasset. Et hoc sciunt omnes, qui degunt Roma, & maxime, qui in dignitatibus existunt, &c.* Vbi Iunius per Romam imperitè accipit Constantinopolim; quæ nunquã absolutè dicebatur *Roma*, sed cum addito; vt & hodie; *Romanona*, nam hæc de veteri Roma accipi debere, docet itidem hæc Annotatio Gregoriana, ad Capitulum illud adiecta; *In antiquis Pontificalibus in vira Bonifacij Secundi hæc leguntur. Hic (Bonifacius) cû Dioscoro ordinatus est sub contentione: Dioscorus in Basilica Constantiniana: Bonifacius verò in Basilica Iulij. Fuit itaq, dissensio in clero, & populo, & senatu dies 28. donec defunctus est Dioscorus, 5. idus Octobris. Ipsi diebus Bonifacius zelo ductus, cum grandi amaritudine, coacta Synodo, sub vinculo anathematis chirographo damnauit Dioscorum, & reconciliauit clerum: quem chirographum in Ecclesia archiuo reclusit.*

Fuit

Fuit ergo Dioscorus iste non legitimus Papa, sed *Antipapa*: de quo vide Anastasium in vita Bonifacii II. & Baronium Tomo VII. anno Christi D. XXX.

Ait Bellarminus, solum Romanum Pontificem dici totius Ecclesie Papam, & hoc constare ex Act. 16. Concilii Chalcedonensis. Occinit cum Iunio Sutliuius: *Leo à nullo dictus est totius Ecclesie Papa in Synodo Chalcedonensi, præterquam ab ipsius Legato, qui Domino illustres assignit titulos, ut suffragetur sibi.* Verum est, Lucentius sedis Apostolicæ Legatus hunc titulum Leoni tribuit. Sed num quisquã ex toto illo Patrum cœtu contradixit? Num quisquam titulum illum, ut Leonis indebitum, exhorruit? Nec certè ambitio Græcorum, quæ in illa sessione aduersus sedem Apostolicam satis perspicuè se exeruerat, irrepercussum abire siuisset tam honorificam appellationem, nisi pro decente & debita habita fuisset.

Ex Breuiario Liberati cap. 22. profert Bellarminus Patreni Episcopi ad Iustinianum Imperatorem sententiam, *nullum videlicet esse Papam super Ecclesiam mundi totius, nisi Romanum Pontificem.* Iunius & Sutliuius accusant Bellarminum malæ fidei: hæc enim nec esse verba, nec sensum illius Episcopi apud Liberatum. Verba sunt ista: *Multos esse dicens in hoc mundo Reges, & non esse vnum, sicut ille Papa est super Ecclesiam mundi totius. Sensus est, inquit Iunius, in toto mundo vllaque mundi Ecclesia, non esse Episcopum seu Papam Siluerio parem, hunc virum esse incomparabilem.* Hæc vanitas, nisi fallor, non eget multa refutatione; sponte sua corrui, inspectis diligenter Liberati verbis; quæ hunc planum & apertum sensum (quidquid fumi Iunianus Cacus adspuat) præ se ferunt. *Multos esse Reges in orbe terrarum; & non esse vnum totius orbis Regem, sicut ille (Siluerius, de hoc enim agitur) vnus est Papa super totius mundi Ecclesiam;* ita ut vnus sit in tota Ecclesia & totius Ecclesie Papa, sine vlllo consorte; cum in toto terrarum orbe non sit vnus Rex vniuersalis, absque socio.

Obiicit Sutliuius. Liberatum non dicere; *nullum esse Papam super Ecclesiam mundi totius, nisi Pontificem Romanum;* sed non esse vnum (scilicet Regem) sicut ille Papa est super Ecclesiam totius mundi. *Multum autem interesse: Inter nullum esse, & similem non esse: Inter Regem mundi, & Papam Ecclesia.* Verba dat Hæreticus, sensus est ille, quem antea indicauimus: ex quo rectè etiam deducitur sensus, quem adfert Bellarminus: Nam Pontifex Romanus est *Papa super Ecclesiam totius mundi;* eo modo, quo nullus Rex est Dominus totius mundi; sed nullus Rex vnus vel solus est Dominus totius mundi, ergo solus & vnus Romanus Pontifex est Papa super Ecclesiam totius orbis; & per consequens, nullus alius est talis, præter Romanum Pontificem, ut dicit Bellarminus.

Sutliuius animaduertens parum in suo commento momenti inesse, aliò confugit, nempe, *narrationem istam nihil auctoritatis mereri; neque enim*

A *ex vnus Græculi assensatiuncula de totius Ecclesia imperio iudicium fieri debere.* Et hæc est solidissima ad Liberati locum responsio; scilicet Patrenus Episcopus exsuli Syluerio, & ab omni propemodum ope derelicto, adulabatur, & quidem absenti, & apud Imperatorem, cuius nutu Syluerius in exilium actus fuerat.

Tertiò dicit Bellarminus, Romanum Pontificem à toto mundo & à Conciliis generalibus appellari *Patrem & Papam.* Respondet Sutliuius, *hoc non esse verum, sed refellitur etiam suorum Caluinistarum consuetudine, qui nullum alium orthodoxe Ecclesie Episcopum nominant Papam, nisi Romanum Pontificem.* At, *hoc non colligi ex epistola illa ad Concilium Constantinopolitanum apud Theodoretum lib. 5. cap. 10.* Neque eum in finem citauit Bellarminus hanc epistolam, sed ut ostenderet à Pontifice Romano neminem vocari *Patrem vel Papam;* verum *filios vel fratres.*

Iunius clamat: *Romanum Pontificem non vocari ab omnibus Conciliis Papam: Non enim hoc nomine officii à Synodo Antiochena contra Paulum Samosatenum habitata; non à Nicæna.* Nec Bellarminus dicit, ab omnibus ita appellari, quia non omnia fecerunt Romani Pontificis mentionem. Quamquam de Nicæna Synodo falsum asserit Iunius: nam epistola Concilii ad Syluestrum Romanum Pontificem, ita habet. *Beatissimo Papæ vrbis Romæ cum omni reuerentia colendo, &c.* Occlamat Iunius: non absolute vocari *Papam, sed Papam vrbis Romæ.* Quid tum? An ideo verum non est, Romanum Pontificem à Concilio Nicæno appellatum fuisse *Papam?*

Secundum nomen est *Pater Patrum;* quod Stephanus Archiepiscopus Carthaginensis Damaso Papæ tribuit in epistola ad eundem. Respondet Sutliuius, *hoc nomen olim etiam sceleratissimis Imperatoribus datum fuisse, ut Neroni, Caligula.* Num iure & vere? Dic, num tibi Damasus Nero aut Caligula, vel alius ex horum monstrorum cœtu? Iunius dicit, *epistolam Stephani esse suppositiciam, succinit Sutliuius, manifestas falsitatis notas in ea reperiri.* Hoc scilicet restabat, nodum, quem solvere nequeas, diffecare. Quis ante istos hanc epistolam in dubium vocauit? Et ut vocasset, num somnia sua venditans, tolerandus esset? Sutliuium hæc maximè verba pungunt: *Antiquis regulis censuratum est, ut quidquid horum, quamuis in remotis, vel in longinquo positis, ageretur prouincis, non prius tractandum vel accipiendum sit, nisi ad noticiam alma vestra sedis fuisset deductum, ut eius auctoritate, iuxta quod fuisset pronunciatum, firmaretur, &c.* Hæc, inquam, verba, admodum pungunt Sutliuium. Quocirca expungantur, & alia, quæ mollius hunc Caluinisticum pusionem tangant, inserantur.

Iunius probat ex Actis Synodi quintæ Constantinopolitane, etiam Episcopo Constantinopolitano nomen *Patris Patrum* fuisse tributum. Hic diuinet, qui potest, ecquam Synodum Constantinopolitanam nomine *quintæ* designet. Quintam Oecumenicam intelligere non potest, tum

quia nihil eorum, quæ Iunius citat, in ea reperitur; tum quia non fuit quintum Constantinopolitanum, sed secundum. Neque Synodum vniuersalem octauam vocabulo quintæ Constantinopolitanæ accipere potest; quia hæc Synodus fuit quarta Constantinopolitana, non quinta; & præterea in ea non comparent, quæ Iunius de *Patre Patrum* citat. Vbi ergo hæc Constantinopolitana quinta Synodus?

Tertium nomen est *Pontifex Christianorum* apud Eusebium in Chronico anno XLIV. Respondent Sutliuius & Iunius; *hoc de Petro dici*. Non abnuo, sed inde infero, etiam de Romano Pontifice, Petri successore, dici, quandoquidem omnia de successore Petri dicuntur, quæ ei ratione summi Pontificatus competeant. Addunt Calvinistæ. Etiam alios Episcopos nominari *Christianorum Pontifices*. At num indefinitè omnium Christianorum?

Quartum nomen est *summus Pontifex*. Liqueat hoc ex epistola Stephani Carthaginensis ad Damasum; & ex aliis à Bellarmino citatis. Respondet Sutliuius, *hoc nomen raro à veteribus Romano Pontifici datum*. Non queritur, quoties; sed, an datum fuerit. De epistola Stephani iterum hæsitat; non hæsitaturus, si in ea aliquid contra Romanum Pontificem inuenisset. In Concilio Carthaginensi prohibitum fuisse, ne Pontifex Romanus, diceretur *summus Pontifex*, vel *summus Sacerdos*, mendacium est; quia Canon ille primatibus Africanis solummodo latus est: neque potuerunt iis, qui extra suos fines & iurisdictionem debebant, leges præscribere.

In Synodo sexta nominatus est Agatho Papa: *Sanctissimus Pater noster & summus Papa*. *Æquiuocè*, innotat Iunius: *nam summus aut simpliciter dicitur, aut secundum quid. Absolutè summus esse non potest, nisi vnus Christus*. Audi Calvinista. Summus est; sed in suo gradu, ordine & genere, nempe in militante Ecclesia, in qua superiorem non habet. Et quoties Romanus Pontifex summus dicitur, respectu Ecclesiæ militantis, vel potius intuitu ministrorum in Ecclesia militante Deo famulantium, talis appellatur: quo pacto Rex in suo regno summus appellatur. Et tamè comparatione ad Christum non est summus, sed subditus.

Obiicit Iunius, etiam alios Sacerdotes, dici interdum *summos*, citatq; aliquot Canones, nominatim illum, Dist. 18. *Si Episcopus*. At hinc forsitan operæ pretium fecisset Iunius, si suam illam toties inculcatam & inculcandam *Æquiuocationem*, vel saltem *analogicam* significationem attulisset: nam certum est Episcopos non absolutè & simpliciter in Ecclesia militante nuncupari *summos*, sed tantum collatione ad inferiores gradu & ordine Sacerdotes instituta.

Quintum nomen est *princeps Sacerdotum*; id confirmat Bellarminus ex Valentiniano Imperatore, & S. Prospero, qui Romanum Pontificem aiunt, *Sacerdotij principatum tenere*. Oggerit Sutli-

uius, *omnes Patriarchas & Episcopos habere principatum Sacerdotij*. Num simpliciter & absque vlla restrictione? Addit; Valentinianum *non esse optimum loquendi magistrum*. Tu doce Imperatorem loqui, ille vicissim docebit te sapere. Obiicit; *Valentinianum plus obesse Bellarmino, quam prodesse*: quia dicit, principatum Sacerdotij super omnes, Romano Pontifici ab antiquitate collatam esse: ergo non habet illum à Christo. Respondeo, negando consequentiam; habuit enim ab antiquitate, non ut à collatrice seu largitrice, sed ut ab approbatrice, & teste eius principatus, quem à Christo acceperat. Prosperum significare, *Romano Pontifici propter amplitudinem vrbis primatum fuisse tributum*, Sutliuianis Pseudologiis accense; ut & illa Batalogiis, quæ hic de interdicto Carthaginensi iterum deblaterat. Iunius oggrunnit, Papam dici *principem Sacerdotum, non auctoritate atq; potestate, sed ordine & sede*. Hoc delirium iam sæpè refutatum est. Canones Concilij III. Carthaginensis *approbatos esse à sexta Synodo*; mendacium est. Trullanum conciliabulum eos approbavit: cuius decreta Gratianus perperâ sextæ Synodo adscribit. Nec omnia, quæ in volumen suum Gratianus retulit, canonizata sunt; sæpius enim à vero deflexit, ut notum est. Hinc licet in collectionem suam retulerit Canonem 26. Concilij Carthaginensis, ne primas dicatur *princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos*, non ideo tamen Canonem vltius extendere potuit, quàm primitus porrigebatur. Spectabat autem ad primates duntaxat Africæ, vti euidenter hic demonstrat Bellarminus. Contra quem clamat quidem Iunius, sed, licet multum nitendo, nec hilum proficit.

Sextum nomen est *Christi Vicarius*. Probat id Bellarminus ex Bernardo, & ex Concilio Lugdunensi: *Nos, inquit Sutliuius, meliores auctores querimus*. Mirum, ni Calvinum aut Bezam.

Septimum nomen est *caput Ecclesiæ*. Mentitur Sutliuius primò, *antiquis hoc nomen non esse Pontifici Romano tributum*. An non fat antiquum Concilium Chalcedonense citatū à Bellarmino? Mentitur secundò, *non aliter appellationem hanc tribui Romano Pontifici; quàm aliis Episcopis*. Hoc mendacium iam sæpè profligatum est. Nec obstat; *Christum esse caput Ecclesiæ*; ut iam sæpè dictum: quia ille est caput inuisibile, Papa, visibile; & caput sub capite. Quomodo intelligendum sit illud S. Gregorij; *Petrus esse primum Ecclesiæ membrum*; explicat hic Bellarminus contra Calvinum.

Mentitur tertio Sutliuius, Bellarminum falsò citare Concilium Chalcedonense, non enim dicere; *sicut Ecclesiæ caput*; sed; *sicut membrum caput*. Dormitans, opinor, vel nictans Bellarminū hoc loco legebas. An non profert hæc ex Concilio Chalcedonensi? *Quibus tu velut membrum caput præeras*. Vbi hinc vocabulum Ecclesiæ?

Iunius clamitat: *Patres Chalcedonenses, nil aliud velle, quàm Leonem Synodo Romana præsedisse, ut caput membrum*. Num aliud dixit Bellarminus? Et quam-

uis ipse Chalcedonenſi Synodo non præſedit in ſe, præſedit tamen, vt caput membræ, per Legatos ſuos. Act. 16. eiufdem Concilij dicitur Eccleſia Romana *caput omnium Eccleſiarum*. Iunius hoc conuicium reponit; *non eſſe verba Concilij*, ſed Paſchalini, *hominis Siculi*, qui, vt Legatus, tenuit tibi- *cina vocis ſua falſiebat auctoritatem mandatoris ſui*. At num quis ex toto Concilio ad hoc elogium, vt ad falſum & indebitum reclamauit?

Octauum nomen eſt *Fundamentum*. S. Hieronymus. *Super hanc petram adificatam Eccleſiam ſcio*. Vbi Damaluſi *petram Eccleſie* vocat. Iunius. *Negamus hoc dixiſſe, aut ſibi voluſſe Hieronymum*. De Chriſto enim loquitur. Probat hoc Iunius ex illis S. Hieronymi verbis: *Ego nullum primũ, niſi Chriſtum ſequens, beatitudini tuæ, id eſt, cathedra Petri, communionem conſocior; ſuper illam petram adificatam Eccleſiam ſcio*. Non dicit, *ſuper hanc*; de propinquiore, *Petro*: Sed, *ſuper illam*: de Chriſto. Quid eſt nugacem & blateronem eſſe, ſi hoc non eſt? An nõ maniſteſſimum eſt illud: *ſuper illam*: iungi cum proximè antecedente: **B** *BEATITUDINI TVÆ*, id eſt, *cathedra Petri, ſuper illam petram*; nempe ſuper Beatitudinem tuam, hoc eſt, ſuper cathedram Petri, cui communionem conſocior, *adificatam Eccleſiam ſcio*. Quid tam perſpicuum ab vllò vnquam proferetur, cui Caluianus iſte Nycticorax non nitatur offundere tenebras? Ad eundem ferè modum delirat Sutliuius circa S. Hieronymi dictum.

Nonum nomen eſt, *Pæſtor ouiliu Dominici*: Sic Ambroſius ad Siricium Papam. Respondet Sutliuius, *hoc eſſe cõmune omnibus pijs Episcopis encomium*. At num ſine reſtrictione & limitatione? Calumniatur, fuiſſe *multos Romanos Episcopos, qui nullam curam Dominici ouiliu gesserint*. Sed condonandum eſt hoc conuicium cum infinitis alijs *petulanti calumniatori & conuiciatori* Bezzæ.

Decimum nomen eſt, *Rektor domus Dei*. Etiam hoc commune eſt omnibus Episcopis, inquit Sutliuius. Num eadem ratione & amplitudine, qua competit Romano Pontifici? Si Rex dicatur Rektor Regni, idemq; poſtea titulus alijs tribuatur, qui in gubernatione Regni Regem adiuuant, quis, niſi imperitus, inde concludet, eadem ratione hoc elogium alijs dari, qua Regi?

Vndecimum nomen eſt, *Cuſtos vineæ*. Respondet Sutliuius: *eandem laudem alijs competere*. Iterum quæro, num eadem amplitudine & latitudine?

Duodecimum eſt, *Pater & Doctõr omnium Chriſtianorum*. Citatq; Bellarminus Concilium Florentinum & Lateranenſe ſub Innocentio II. Iunius impudenter. *Quid moramur hac teſtimonia de cæcitate & cæco planè ſeculo deprompta? Negamus in eis veritatem eſſe*. Et vnde nam veritas in te immigrauit? An ex Caluini ſchola? Tu Cæcilius cum ſis, lynces cæcitatæ accuſas? Etiam Sutliuius *meliores auctores deſideras*: cui licet vetuſtiſſimos dares, aut eorum auctoritatem inficiando ſimpliciter declinaret, aut cauillatiunculis conſuetis eluderet. Argutum eſt illud: *Si Pontifex Romanus ſit Pater*

A *& Doctõr omnium Chriſtianorum, nullum alium fore Chriſtianorum Patrem & Doctõrem*; particularem videlicet; perinde ac ſi diceret; ſi in exercitu ſit vniuerſalis quiſpiam dux; nullos fore particulares duces, quorum quilibet particularibus turmis ſit præſectus. Item ſi Deus ſit Pater omnium, non fore in mundo vllum alium, cui Patris nomen competat.

Decimum tertium nomen eſt, *ſponſus Eccleſie*, citatq; Bellarminus Concilium Lugdunenſe. Criminatur Sutliuius; *nullam eſſe huius conſiliabuli auctoritatem*. Nulla foret, *ſi conſiliabulum eſſet*. Sed quia Concilium eſt, auctoritas eius tanta eſt, quanta eſſe debet, ſi non apud heterodoxos; at apud orthodoxos. Calumniatur Iunius & Sutliuius, *vnus ſponſus non poſſe eſſe plures ſponſos, vel etiam vnum ſponſum, & Vicarium ſponſi, vel tot Vicarios, quot ſunt vel fuerunt & erunt Pontifices Romani*. Vbi noſtri iſti Gaſtrones & Phyſcones mentem à rebus corporeis ſupra ſenſum attollere non valentes; vociferantur id, quod abſurdiſſimum foret in rebus hiſce externis; fore etiam abſurdum in rebus ſpiritualibus. Nec quidquam reſpõdent ad id, quod ad hanc ipſam Craſſorum rudem phantaſiam amoliendam Bellarminus adfert.

Decimum quartum eſt, *Apoſtolica Sedis præſul*. Sutliuius duo dat reſponſa; præter conuicia; primum eſt; etiam alias ſedes fuiſſe *dictas Apoſtolicas*; vt Antiochenam, &c. Alterum eſt; *ſi quid peculiare Romanæ ſedi hoc in genere tributum fuerit, id ab aſſentatoribus proceſſiſſe*. Primum reſpõſum etiam dat Iunius. Sed nil valet. Tametsi enim non negamus, alias itidem ſedes aliquando dictas Apoſtolicas, nulla tamen hoc nomen tulit per antonomafiaſiam, & *ἡ ἀποστολική*, nemo enim, audito abſque vlla reſtrictione, Apoſtolicæ ſedis vocabulo, aliam mente informat; quam ſedem Romanam. Quod Prædicatibus non eſt ignotum. Sed quia ſeducatores ſunt, & manere volunt, cõtra ſtimulum calcitrare, hoc eſt, contra conſcientiam veritatem inobſcurare coguntur, effuſo plerumque denſo conuiciorum nimbo, vt facit hic Sutliuius: qui criminationes nobis vbiq; ipſo horreo admetitur.

Decimum quintum nomen eſt *Episcopu vniuerſali*: de quo iam ſæpe dictum. Et hic libri ſecundi ſinis eſto. Generalem Danæi ceuſuram prætermitto; quia veritatis vacua eſt; **minimè mendaciorum & conuiciorum.**

FINIS LIBRI SECUNDI.

DEFENSIO LIBRI TER-
TII DE SVMMO PONTIFICE,
REVERENDISSIMI ET ILLVSTRISSIMI
ROBERTI BELLARMINI S. R. E. CARDI-
NALIS AMPLISSIMI.

CAPVT I

*Proponitur disputatio de Anti-
christo.*

A M E T S I Nouatores in omnibus controuersis, quæ nobis cum ipsis intercedunt; petulantia, mendaciis, conuiciis & contumeliis insigniter instructi in aciem prodeunt, in hac tamen de Antichristo disceptatione, seipfos, longissimo interuallo superant, & vt quod volunt, obtineant; nempe, Romanum Pontificem esse Antichristum, nullius eos pseudologiæ, nullius laudoriæ, nullius probri, nullius antilogiæ, nulliusque deprauationis & corruptelæ pudet, ita vt cum alibi scribas, hic furiosas Madadas agere videantur.

Nos semel institutum iter tenebimus, & mendacia ac calumnias perditorum hominum pro viribus redarguemus. Et vt à voce ordiamur, significat *Antichristus* quemlibet Christi aduersarium, siue Christo aduersetur, Christi & Christiani nomine amicus, siue vtrumque nomen respuat & aspernetur. *Non Iudæi solum & Turcæ, aliisque Ethnici*, inquit Caluianus Stephanus in suo Thesaurò, *consentiunt Antichristorum nomine, sed etiam, qui Christianorum quidem nomen profitentur, re ipsa tamen hostes Christi sunt, dum eius doctrinam variè commentu adulterant, &c.* Imperitè ergo Robertus Abbas Anglus Calvinista, cap. 2. eius libri, quem inscripsit: *Demonstrationem Antichristi*; (Rectius indigitaſſet, *Demonstrationem imperitiæ Abbaticæ*) generalem notionem Antichristi assignaturus, dicit; ex Ioanne liquere; *Antichristum non significare hostes extraneos, sed domesticos hereticos; non quemcunque aduersarium, sed illum duntaxat, qui sub nomine Christi, hoc est, Christianum se videri volens, superextollitur supra Christum.* Non aliter Gabriel Pouelus & ipse Calvinista Anglus, lib. 1. de Antichristo c. 1. Latius, ô Calvinista, patet vsus huius nominis, quod vel ex symonistis suis Savvbrando, Sutliuio, Danzo, aliisque discere poterant, nisi iudicio istorum Nero, & alij immanissimi

A Christianorum persecutores non fuerint Antichristi, hoc est, aduersarij Christi.

Verum quidem est, S. Ioannem, verbis illis epist. 1. cap. 2. *Nunc Antichristi multi facti sunt*; loqui de hæreticis, qui specioso Christi nomine velati Christum oppugnabant; vt colligitur ex sequentibus: *Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis*, minime tamen hoc loco S. Ioannes totam latitudinè signifiçati generalis, quod vocabulo *Antichristi* substernitur, comprehendit aut comprehendere voluit: cuius rei testes Abbato ipsos Calvinistas defero.

Reprehendit Bellarminus Musculum, qui suis in Locis communibus scripsit Antichristum significare *Vicarium Christi*; vocem enim illam *anti* idem esse, quod *vice*. vnde *antichristos, vice Christi*. Negat Bellarminus præpositionem *anti* hoc sensu sumi posse in dictione *antichristos*. Danzus insultans Bellarmino, *non videt*, inquit, *homo acutus, Musculum per deridiculum antichristos appellasse Christi Vicarium, vt facilius ex iis titulis, quos sibi Romanus iste Pontifex assumit, demonstraret, eum verum esse Antichristum.* Sed credibile est Danzum nec Musculum legisse, nec, quæ ex illo Bellarminus refert, intellexisse: nam Musculus non ioci gratia, sed seriò & modullitus dicit ac sentit, *Antichristum* significare *Vicarium Christi*; cumque Pontifex Romanus se *Vicarium Christi* nominet; inde colligit, subtiliter nimirum, vt solent Musculi, Papam Romanum esse ipsissimum Antichristum.

C Sutliuius clamat, falli eos, qui existimant, *Musculum, vel alios velle, Papam ideo tantum esse Antichristum, quia Vicarius sit Christi, sed quia dum Christi se Vicarium dicit, reuera Christo aduersatur.* Gratulandum est Musculo, qui mentis suæ tam bonos natus est Interpretes. Quanquam nec Bellarminus abnuit, Musculum in illo suo *Vicariatu* inclusisse *antichristum*, siue contrarietatem.

Melius præ omnibus aliis de Musculo meretur Abbas, qui verbosè contendit, illud *anti* idem aliquando esse, quod *vice* seu *loco*; & Antichristum hominem *loco* vel *vice Christi*, seu *Vicarium Christi*; & ex Lexicis varia adducit exempla, vt doceat, *anti* aliquando hac notione vsurpari. Sed caussæ nihil erat, cur chartam & operam hac in re

BRI TER
ONTIFICE
LLVSTRISSIMI
R. E. CARDI-
AMI.

ianorum pericutores non fuerint aut
, hoc est, aduersarij Christi
erum quidem est, S. Ioanem, rebis
cap. 2. *Nunc Antichristi multi sunt in
reticis, qui specioso Christi nomine
tum oppugnabantur colligitur et
Ex nobis prodierunt, sed non erat ex
tamen hoc loco S. Ioannes totam
nificati generalis, quod vocabulo
ostenditur, comprehendit aut
voluit: cuius rei testes Abbato
is defero.
Reprehendit Bellarminus Musculum
in Locis communibus scriptis
ficare Vicarium Christi; vocem enim
esse, quod vic, unde *vicarius*, no
at Bellarminus prepositionem
mi posse in dictione *vicarius*. Danz
Bellarmino, non videt, inquit, *vic*
per derivatum *vicarius* appellat
facilius ex in *viculus*, quos sibi Roman
essent, *viculus* fratres, cum verum
credibile est Danzum nec Musculu
re, quæ ex illo Bellarminus refer
in Musculus non ioci gratia, sed
m dicit ac sentit, Antichristum signifi
m Christi; cumque Pontifex Roman
um Christi nominet; inde colligit, *vic*
ram, vt solent Musculi, Papam Rom
pissimum Antichristum.
Iulianus clamar, falli eos, qui *vic*
lem, vel aliter velle, Papam idem
um, quia Vicarius fit Christi, sed quia
um dicit, reuera Christus aduersari. Cui
est Musculo, qui mentis suæ tam
est Interpretes. Quamquam nec
bnuit, Musculum in illo suo Vicari
um, sine contrarietate.
Melius præ omnibus aliis de Musculo
bbatus, qui verbosè contendit, *vic*
aliquando esse, quod *vic* seu *vic*
um hominem loco vel *vic* Christi, *vic*
risti; & ex Lexicis varia adducit
c, *vic* aliquando hac notione
nihil erat, cur chartam & operam
Abbat*

Abbas perderet; nam quæ ipse non nisi ex Lexicis nouit, ea Bellarmino etiam absque Lexicorum promptuario perspecta erant: nam Bellarminus nunquam negauit *vic*, interdum idem esse, quod *vice* seu *loco*, ita vt substitutionem vnus in locum alterius denotet, siue in compositione, siue extra, vt Lucæ II. *μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄρον ἐπιθήσει αὐτῷ; num pro pisce, hoc est, loco & vice piscis, serpenti ei dabit? & ἀντὶ λέωνος* est casus pro casu substitutionis, sed negat, hanc uoculam in compositione significare substitutionem cum subordinatione vnus ad alterum; vt significat uocabulum *Vicarius*, & significare etiam deberet *ἀντὶ χιτροῦ*, si Vicarium significaret: nam licet serpens in locum piscis, & scorpio in locum oui, & casus in locum alterius casus, & quod Abbati exemplum est; *pilula*, quam Gallam uocant, in locum glandis substituitur, id tamen fit, sine mutua alterius ab altero dependentia & subordinatione; nam quod Abbas dicit, *ἀντὶ ἀπὸ γῆς* & *ἀντὶ ἀπὸ θαλάσσης*, significare *Vicarium Ducis & Regis*, hoc probari cupimus, non nudis uerbis asseri: neque enim eam auctoritatem Abbas apud nos obtinuit, vt asserant solū fidem habeamus. Aequalitatem hæc talia denotant, vt rectè notat Bellarminus.

VVitackerus obiicit auctoritatem Budæ; dicentis, *ἀντὶ ἀπὸ γῆς* esse *vicarium ducis*. An non ipse met Bellarminus ad istud respondet? Videlicet, Budæum hoc non dicere; sed tantūm; *ἀντὶ ἀπὸ γῆς* significare *proprætorem*. *Proprætorem* autem & *proconsulem* Latinis non significare Vicarium prætoris vel consulis; sed eum, qui in prouincia aliqua idem est, quod *prætor* aut *consul* in urbe. Neque enim proconsules in proconsularibus prouincijs apud Romanos, consulum Vicarij erant. Obiicit VVitackerus Theaurum Stephani; cui *ἀντὶ ἀπὸ θαλάσσης* est *prorex*. Sed Stephanus hic vel dormitauit; vel *proregij* nomine, non Vicarium, sed eum, qui idem est, quod Rex suo in regno, intellexit. Quo pacto Dux Moschorum est *ἀντὶ ἀπὸ θαλάσσης*, quia quod Rex est in suo Regno, hoc ipse est in suo principatu.

Ait Bellarminus; ex ipso nomine *Antichristi* planum reddi, Pontificem Romanum, non esse Antichristum, cum enim significet hostem & æmulum Christi; & Romanus Pontifex se Christi famulum, Christoque subiectum in omnibus fateatur; non autem Christum se villo modo dicat, neque illi se parem faciat, manifestum est, eum non esse *Antichristum*.

Occurrunt Caluinistæ Iunius, Sutliuius, Abbat, VVitackerus, alij: *Pontificem hæc uerba facere; non res hypocriticè non candidè & ex animo. Facta, aliud testantur, aliud loqui. Proditoribus & hostibus solenne esse; vt aliud in corde teneant; aliud labijs proferant.* Sed bilingues isti; & vt sic loquar, *bicordes*, alios ex suo sensu, & animo æstimant; & quod ipsis innatum & agnatum est, Pontifici Romano affingunt; vt hoc loco taceam, Antichristum tam forte peruersum & sceleratum; vt ne per simulatione qui-

dem, Dei vel Christi famulum se esse profert, quandoquidem manifestè & luce paltolet se super omne, quod dicitur *Deus*, aut quod ut ait Apostolus: neque ex ore eius vlla militatis vel subiectionis audietur, quia, niel vaticinatus est; ca. 7. *Antichristus est organia.*

Mentitur Abbas, Papam aliquo modo & nominare Christum, cum se nominat *sponsum & Ecclesie*. Ex quo sequitur etiam Regem Angolim Reginam) facere & nominare se *Ch* quia se uocat, & ab alijs uocatur *caput Anglæ Ecclesie*. Si, saluo Christi iure, & illa eius tate, uestra quidem opinione, Rex hunc ti usurpat, & sibi tribui sinit; mirum foret, si tifice usurpari non posset, nisi Christo deturbato, & in ordinem communem re Audi Caluinista. Pontifex Ecclesie cap sed sub Christo, & caput Vicarium seu vice sti sustinens; hinc ipse non est Christus; q carius Christi, non est ipse Christus, sicut i carius Episcopi, est ipse Episcopus.

Sibrandus insulsissimè hic blaterat, *sem se facere Deum; haberi & nominari à suis De quibus honoribus officij*: & centena talia, ex scur scrinijs hausta; quæ risu, quam responso d ra qui uis prudens iudicauerit, de quibus ubi Sectarij hæc talia nobis confertis mo que ad nauicam admetientur. Mentitur Sutliuius li. 5. cap. 26. cum ait, Bellarminus timare, *amulam significare aduersarium solū cum aliquo de dignitate certat.* Et mox, absq causa, probare ingreditur, id, quod nem aut abnuit, nempe, *amulam* etiam in *bonam* accipi. Quis hoc negat? Vbi Bellarminus ruit, quod tu ei sycophanticè imponis?

CAPVT II.

Antichristum certum quendam minem futurum.

ANTICHRISTI nomē bifariam: generatim & speciatim, nō dicitur Sectarij. Generatim quidem quouis Christi aduersario & gnatore. Et si Pouelus & Abbas frustra lteralem notionem restringunt. Quis spe & proprie sit Antichristus, controuertit nos & Nouatores; Nos enim credimus & mus, Antichristum fore vnum quendam nem. Hæretici contendunt, Antichristū priè dictum non esse singularem personam singularem thronum, siue regnum tyrant ac sedem Apostaticam eorum, qui Eccles fident.

Ad quæ Iunius. *Falsum hoc omnes dicere christus non est thronus aut regnum, aut sedes sed persona singularis est, quæ vno, eodemq; tempore est numero, tempore autem diuersa, vel successu*

una est secundum naturam specie, & secundum institutum. subrogatione singulari, quam representationem in re recentiores Iureconsulti vocant: quemadmodum in regno ordinario, rex vnus semper est numero; sed representatione varians. Hæc Iunius: qui sibi Antichristum ad arbitrium suum fingit & refingit, vt plâtes statuat, & figulus, ollam. Si aliis dissentaneè; manum non verterit; quia in hoc fingendi campo, cui libet æqua est quiduis formandi & efformandi potestas. Qua, quæso, fronte negat, in officina hæreticorum Antichristum propriè dictum esse integrum Regnum? An non vidit hæc Centuriatorum apud Bellarminum verba: *Docent Apostoli, Antichristum non fore vnam tantum personam, sed integrum regnum, per falsos Doctores in templo Dei, id est in Ecclesia Dei, præsidentes; in vrbe magna, id est, Romana ciuitate, opera Diaboli & fraude ac deceptione comparatum.* VVitackerus. Nostra sententia est Antichristianismum esse quoddam regnum Christi regno inimicum.

Antichristus, inquit Pouelus, propriè dictus, est regnum. quod Christi regno contrarium est; cuius caput per vnum dicitur membrum magnum Antichristum dicimus. Sic enim Scriptura sacra, quando de Antichristo verba facit, nunc regnum totum, corpusq; designat; vt cum Paulus ait: nisi venerit defectio prius, &c. nunc peragitur mysterium iniquitatis. Quod etiam significatur per bestiam illam truce[m], & per Babylonem, item per aquas multas.

Antichristum propriè dictum, esse certum, vnum & singularem hominem probat Bellarminus ex illo Ioan. 5. *Ego veni in nomine Patris mei, & non recepit me; si alius venerit in nomine suo, illum recipietis*, quæ verba de vero Antichristo interpretantur Patres à Bellarmino citati, & ratio etiam ex ipso textu deprompta euincit, vt ostendit Bellarminus.

Iunius hic ineptè concionatur de indiuiduo vago, quasi vox alius sit vox indiuidui vagi. Vel Dialecticæ tiroues interrogasset, quo nam signo indiuiduum vagum signari & affici soleat, facile ab hoc tam crasso errore liberatus fuisset. *Quidam homo dicitur indiuiduum vagum, non; hic homo; aut Socrates.* Nec dixit Christus: *Quidam alius*; sed absolute; alius, quod certum, determinatum, & vnum singularem hominem denotat: & vt dixisset Christus: *Quidam alius veniet*, quem obuiis vniis excepturi & accepturi estis; non tamen plures; sed vnum certum & singularem hominem significasset sibi notum; licet auditoribus determinatè notus non fuisset. Nam & ego vnum, non plures designarem, si de quopiam Prædicante mihi iam noto affirmarem: *Quidam alius exsurgat, qui Leiden sibus Scholasticis longe gravior erit, quam fuit Iunius.* Nec Patres, cum de Antichristo loquuntur, signum indiuidui vagi vsurpant: sed disertis verbis vnum & singularem hominem futurum pronunciant.

Reperit tamen & hic, effugium Iunius: *Vnus, inquit, est pro vno tempore; non vnus, sed plures pro diuersis temporibus: vnus numero, sed representatione multiplex. Vnus est secundum naturam specie; non absolute*

vnus numero. Quæ omnia alienissima sunt à mente sanctorum Patrum, qui, vt in progressu disputationis magis elucescet; docent, ita Antichristum fore vel esse vnum, vt & antecessore & successore careat. Quapropter originem eius, genus; ortum, acta, tempus vitæ, & finem iis circumstantiis circumscribunt, quæ non nisi in vnum singularem hominem, nec in vllum alium, qui vel antecesserit, vel successerit, conuenire possunt.

Ait Iunius: *Cum quid exempli causa; de vno dicitur, eo nouitquam excludi plures.* Fateor, id ita esse; cum exempli causa aliquid de aliquo dicitur, neque enim si Iunium, impossibilem vel seductorem, exempli causa vocitem, ab hac laude Surliuuium, Pouelum, Abbatum, Savvbrandum, Danzum, Mortonum exclusos volo; sed nego, Patres ea, quæ dixerunt de Antichristo, tanquam de vno & singulari homine, dixisse de illo exempli causa; sed dixerunt ea, quia nulli alij, nisi tali certo & determinato homini competebant. Nam si ego dicam fuisse Caluianum Prædicantem, qui ipse vitam suam conscripserit; quam postea Merula publicavit, quæq; integrum biennium Arheus suerit, & quatuor vires habuerit; an non Iunium, eumque solum & vnicum hac oratione mea denoto? Par ratio Patrum in hoc nostro argumento.

Adfert & hoc effugium; *Patres, cum de Antichristo loquuntur, vt de vno singulari homine, per syllepsin vel enallagen intelligere plures; & numerum singularem pro plurali ponere;* quod effugium apertissimè est ad quiduis multiplicandum. Nam Scriptura prædicat vnam fidem, vnum baptisma, vnum Deum. Si crebrofusus quis hanc Iunianam viam ingredi velit, nil facilius erit, quam dicere; scripturam singularem numero pro plurali vsam, ac proinde plures fides, plura baptismata, & plures Deos esse; nam scripturam sic de vnitæ fidei, baptismatis & Dei agere, vt plures non neget. Quis verò sanæ mentis has sacrarum literarum deprauationes ferat? Atqui Iuniana glossemata, quæ Scripturæ & Patrum de vno Antichristo dictis allinit, his profus sunt simillima.

Danzus vociferatur, probationem Bellarmini esse Fallaciam à non consequente, neq; enim Christum se cum vnico duntaxat homine comparare. Sed cum omnibus, qui Ecclesiam deceperunt, & seu do prophetu. Oratio Christi clara est. *Alius, dicit non alij. Alius, hucusque vnum designauit, & adhuc vnum apud intelligentes significat.* Si Danzo tam validæ vires, vt significata & numeros nominum mutare & inuertere queat, id nihil ad nos, qui vetera seclæmur, non noua cudimus.

Sibrandus clamitat: *Crediderim aduersarium somniasse, cum hæc scriberet.* Ego crediderim, Sibrandum spiritu calumniatorio fuisse afflatu, quando hæc in chartas exspuebat. *Christus indefinitè locutus est, inquit Sibrandus. Vbi hæc, vt sic dicam, indefinitio? Num alius est nomen indefinitum? Si alius venerit in nomine suo, illum recipietis.* Quis iste

alim

alius, nisi homo vnicus & singularis, Christo probè cognitus, cupidè à Iudæis recipiendus? Mentitur Sibrandus, hanc Christi locutionem similem esse illi Matth. 24. *Videte, ne quis vos seducat. Vt enim illic in singulari numero dixit: Si alius venerit: ita hîc in eodem numero præcepisse; Ne quis vos seducat.* At cœcum esse oportet, qui discrimen non animaduertat inter hæc duo vocabula; *Alius*; &, *Ne quis*, præsertim adiunctis aliis, vt par est, vtriusq; orationis circumstantiis: nam illud, *ne quis*, non vnum, sed plures designare, præter communem sensum, & notitiam, quam omnes formant, audita hac oratione: *Videte ne quis vos seducat*; doceet quoq; explicatio, quam Christus statim subiunxit: *Multi enim venient in nomine meo dicentes: Ego sum Christus: Vbi clarè declarat, quid sub illo vocabulo; Ne quis; complexus fuerit, nempe, plures Pseudopphetas, non vnum.* At in nostro proposito singulari voci *alius*; non subditur vox pluralis; sed singularis; *illum recipiat*: non dicit; *illos*. Nec refert, quod Nonnus in paraphrasi ita vertit; *Απεσταλτοῦ ἑσθίου, ἢ c. si quis alius venerit*: non enim propterea oratio redditur indefinita; nec ideo ad plures, quàm ad illum vnum refertur, quem Christus hæc loquens designabat, quemque ipse Nonnus hîc appellat *ἑσθίου, ἡδονοῦν ἀνδρα ἔσθίου, ἢ c. spurium, falsidicum & Deo contrarium virum.*

Mentitur Sibrandus, *Bellarminum citatos à se Patres aut non aspexisse, aut deprauasse*: nam illos non vti ista voce; *Vno*. Nec Bellarminus dixit *Patres*, vti hac voce *vno*, in actu, vt loquuntur Dialectici, *signato*; sed in actu exercito: nam ita scribunt & loquuntur Patres, locum illum Ioannis interpretantes, vt eorum dicta non nisi de vno accipi queant; stultusque sit, qui cum his sectariis Patrum verba & sensa aliò torquere nitatur. Num idcirco de vno quodam Calvinista non loquor; si dicam; *Præter Sutilium & Ponelum in Anglia, allatruavit quoque alius quidam in Frisia Bellarminianam disputationem de Antichristo*: quia non vtor vocula *vno*? Hactenus de ineptiis & pseudologiis Sibrandi circa primum locum: quas nouis quibusdam mendaciis auctas diligenter exscripsit Sutilius.

Quærit Abbat, *quid locus ille Ioannis ad Antichristum faciat?* Multum mi Calvinista, multum, ex illo enim elucescit, Antichristum esse vnum numero hominem, sine antecessore vel successore, quod vos perfidè inficiamini. Ais: *Tu nomina quidem apponit quorundam, qui de Antichristo illum exponunt, sed non mouemur nuda nominum auctoritate sine momento rationum.* En quam abiectè & contemptim loquitur vilissimus iste Caluini catulus de sanctissimis, doctissimis & antiquissimis Patribus: Vocat eos *nomina*, & quidem *nuda nomina*. Nomina sunt, sed illustrissima & decantatissima. Quid enim illustrius Chrysofomo, Cyrillo, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, & Theodoro, quos hîc Bellarminus citat? Licet autem Sectarij vbique cornua aduersus sanctos Patres

A tollant; si quid doceant, quod eorum gustui minus iucundum accidat; in hac tamen de Antichristo disputatione, longè petulantius & impudentius eos excipiunt, vt intelliges ex his flosculis, quos ex animaduersionibus Iunij ad hûc tertium librum collegit Martinus Becanus noster in libro de Antichristo reformato.

1. *Patres à vero vt plurimum aberrarunt.* pag. 402.
2. *Ha sanctorum Patrum coniectura.*
3. *Ha mera coniectura, & probabilitate carentes.* pag. 422.
4. *Hæc non testimonia sunt veritatis, aut probabilitatis: sed puri puri σοφισμοί, opinioniones, & suspiciones vana, quibus boni Patres plus satù indulserunt.* pag. 425.
5. *In hoc argumento communem errorem minime stabilis sanctorum Patrum auctoritas.* pag. 432.
6. *Hæc non diuinorum Prophetarum effata sunt; sed diuinationes falsa errantium.* pag. 435.
7. *Patrum testimonia in hoc casu fidem non obligant.*
8. *Negamus horum auctoritatē in hoc genere magnam esse, cum bona Patrum ipsorum venia.* pag. 439.
9. *Quam infirma sit Patrum auctoritas in hoc argumento, aliquoties ostendimus.*
10. *De interpretationibus Patrum in obscuro hic palpatium iam satù dictum.* pag. 440.
11. *Nos auctoritati diuina, ac non opinionibus humanis credimus.* ibidem.
12. *Coniectura veterum non probans in hoc argumento.* pag. 446.
13. *Totam hanc interpretationem negamus, quamuis auctoribus multis olim, & hoc quoque tempore placuerit.* pag. 403.
14. *Sed aliter exponit Hieronymus, inquit. Nouimus id quidem: sed alienam esse à Danieli mente affirmamus interpretationem illius. Nec maiorem coniecturarum, quæ ex aliis Patribus adferuntur, auctoritatem oportet esse.* pag. 441.
15. *Negamus de Antichristo proprie, & historicè Danieli agere: de Antiocho affirmamus cum bona Patrum sanctorum venia.* pag. 449.

C Hæc, & similia de antiquis Patribus Nouator Calvinista; in quem optimè conueniat illud D. Augustini lib. 1. contra Iulianum cap. 2. *In uinc, & sancta Ecclesia tot, tantosq; Doctores, qui vita optime gesta, debellantes, suorum temporum erroribus, gloriosissime de hoc seculo, antequam vos ebulliret, exierunt, tanquam securus insulsa.*

D His Iunij in Patres conuiciis, adiungamus ea, quæ alij quoque Sectarij circa & propter hoc de Antichristo argumentum in sanctos Patres & Ecclesie Doctores euouerunt.

CONVICIA ABBATI in sanctos Patres.

Fol. 27. *Quod illi (Patres) dum non attenderunt, & omnia omnino in Antichristo locum habere iudicarunt, quedam finxerunt de praliis & regnis Antichristi, qua*

mirum est à tantis viris tanta negligentia vel cogitari primùm, vel postea confirmari potuiss.

Fol. 53. Quæ ille (Satan) dum opinione sanctitatis & antiquæ traditionis prætextu, tanquam serpentina quadam lubricitate, in Ecclesiam insinuauit; fefellit nonnunquam viros bonos, qui dum posteriores prioribus, & sui quique magistris, plus tribuunt, quam par est, & rillariorum quorundam glossæ arcanæ scripturæ mysteria nimis ingeniosè rimantium alliciuntur, stipulis interdum & quisquiliis Ecclesiasticam addunt auctoritatem, & faciem veræ religionis, quasi puluere quodam inspersam, posteris relinquunt.

Cap. 6. fol. 69. vbi agit de Helia & Enoch: Fa-
net Bellarmino veterum quorundam scriptorum (san-
ctorum Patrum) credula nimium simplicitas & negli-
gentia. Quorum tamen auctoritas & maximè disiden-
tium inter se & opiniones suas destruentium (mentitur,
nec disident hic inter se, nec opiniones suas de-
struunt) auctoritatis scripturarum & manifestæ veritati
preponderare non debet. (At præponderare debet
Sætariorum summæ leuitati.) Merito in illis (sa-
ctis Patribus) aliquantulam assentiendi temeritatem
improbamus.

Cap. 9. De Patrum testimonio non laboramus, quos
constat, dum incertis coniecturis se duci patiuntur, sed-
tos esse, & multa de Antichristo scripsisse, quæ cum sacris
Scripturis non conuenire certissimum est.

Cap. 1. fol. 7. Si oculos vel paululum aperuissent ho-
mines, & suam quamcumque iudicandi facultatem adhi-
bissent, resissent optime, multa, quæ ab antiquissimis
scriptoribus in Antichristo asseruntur, de tam infirmis, tam
nulli argumentis esse profecta, vt illa constare posset non
nisi ab impostoribus & hereticis inuenta esse, aut certe non
nisi per summam negligentiam tantis ingenio obrepere
potuisse. Quin & qui alioqui perspicaces, & nascuti viden-
tur, hic, tanquam euulsis oculis, plerumque cæcutiunt, &
cum Homero dormitant, & ipsi sibi non constant, & alij
aliorum sententias prorsus euertunt.

Ibid. pag. 6. Origenis illæ speculationes, & allegoria,
quanta ingenia, cum quanto fidei dispendio fascinarunt:
quasi in illo vno Spiritus sanctus vim omnem, & opes suas,
explicuisset; & frustra deinceps cuiquæ alteri in sacris Scri-
pturis enarrandis elaborandum esset. Cyprianus, dum
Tertullianum subinde Magistrum appellat, & iudicio
illius plus nritur, quam suo, ab illo fragmenta quadam
Montani transcribit; & satisfactionibus, & ceremoniis
ab illo confectis plus æquo benignus est.

Ibid. fol. 7. Hieronymum fefellit traditio illa,
quod Antichristus è Iudæi futurus esset; qui tamen, quod
apud reliquos consecræneum erat, & coniunctum; sessurum
illum Hierosolymis in templo Iudeorum, improbavit, &
in Ecclesia sessurum interpretatum est: quod si attentè cogi-
tasset, & illud quoque alterum de Iudeorum Antichristo
procinus abnuisset. Sed in eo plus, & negligentius erratum
est, quod Antichristi regnum tribus annis, & dimidio præ-
cisè decernant, &c.

Ibid. fol. 4. Enimvero apud antiquos superstitio illa
plus satù inualuit; qua piaculum esse credebatur, ab illo-
rum instituto, & sententia recedere, qui prius in Ecclesia
celebres fuissent, qui quidem, quò propius aberant à prima

A fidei propagine, eò liquidius & accepisse vera, & sensisse vi-
deri possent; & tamen dum toti ab vberibus Ecclesie non
pendent, & incauta credulitate succata sapientia specie
plus æquo mouetur, pro vero fidei lacte suserunt interdum
errorem, & multa tradiderunt, quæ ne Pontificiis ipsis,
maximè errorum veterum propugnatoribus, satù probata
sunt. Atque hæc magna corruptela occasio fuit, dum, quæ
iniriò à magnis viris temere dictata sunt, eorum auctori-
tate tanquam pronuntiata Catholica vel suscepta prorsus
apud posteros, vel certè haud facillè improbata sunt.

Coniugia Sibrandi.

Lib. 9. cap. 10. Hippolytum non iudico dignum esse,
ad quem respondeam. Reliqua suis locis annotabun-
tur. Nam inter discipulos eius Regis, qui impu-
dens seu robustus facie apud Danielem dicitur, non
postremus est Sarrbrandus; *κωδὸς ὀμματ' ἰζωρ.*

Coniugia Sutlinij in SS. Patres.

Cap. 27. lib. 5. Vt aliquid haberent Patres, quod pro
Bellarmini sententia faceret, non tamen existimare debe-
mus, eos Prophetas fuisse, vt omnia viderent. Rem mi-
ram & inauditam; Talpæ & salpæ vident, quod
lynce & aquilæ non viderunt. Quæ hæc tam no-
ua rerum vicissitudo?

Ibid. Patres de hoc mysterio non modò diuersa, sed
& contraria sentiunt.

Ibid. Dicimus Patres de Antichristi Sede, Regno, &
C eius duratione parum prospexisse.

Ibid. Patres, qui vixerunt ante tempora reuelati
Antichristi, diuinare non poterant, quid futurum esset, qui
autem post eius reuelationem vixerant, nescierant quid
fingerent, vt à Pontifice Romano, suspicionem hanc, quod
ipse esset Antichristus, abstergerent.

Cap. 28. Ioannes Damascenus, Beda & Richardus
recentiores sunt, & somnia hæc sua sortasse ex Monacho-
rum antris acceperant.

Ibid. Patres, vt sepe admonuimus, interpretes erant,
& non Prophetæ; coniecturas tantùm suas posuerunt, &c.

Ibid. Hieronymus multa comminiscitur de præliis
Antichristi parum probabilia.

Cap. 29. Patres, velut longè distantes, parum vide-
runt, & de rebus futuris diuinantes, incerta pro certis pro-
nunciarunt. Beda, Anselmus, Rupertus, Haymo, sumo è
puteo abyssi ascendente præpediti, falsa pro veris amplexi
sunt.

Cap. 32. Patres in hac causa leuissimè, vt plurimum,
coniecturis ducti, longè à vero aberrarunt, quod nec aduer-
sarius (Bellarminus) negat: Hoc scilicet supererat,
vt impudenti calumniæ mendacium impudens
adiungeres.

Cap. 33. Vt aliquid haberent Patres in rem Bellar-
mini, tamen, vt sepe admonuimus, non erant illi Prophetæ,
vt de rebus futuris certè diuinare possent: & nonnunquam
ingenuè fatentur ignorantiam suam. Atq; vt non sateren-
tur; omnes tamen vident; multum eorum plerisque in hoc
argumento hallucinatos esse: quod & aduersarij verum esse
agnoscunt.

Ibid.

Ibid. Res futuras Patres longè distantes aspexerunt; & multa opinati sunt. & multum à scopo aberrarunt. nihil sanè minus coheret, quàm quod Antichristum Iudæis & Christianis fidei missum dicant: & tamen fingant eum idola demoliturum, cum nec Iudæi, nec Christiani gentium idola colant, ut necesse sit ipsum ea demoliri.

Coniugia Danai in S. Patres.

[Danæus ca. 14. fol. 394. Patres, qui istius Prophecia de Antichristo implementum nondum viderant, illam non intellexerunt: ac proinde eorum dicta nequaquam ipsi rerum euentus sunt preferenda. Nam amicus quidem Plato; sed magis amica veritas, inquit ille.

Fol. 359. Testimonia Patrum, quæ Bellarminus citat, nullius sunt momenti; sunt enim partim eorum leues coniectura tantum; partim nullo sacra Scriptura fundamento nituntur, & ab ipsa experientia confutantur.

Cap. 3. Quod varia de hoc Antichristi aduentu & illius tempore fuerunt Patrum sententia, ex eo accidit, quod notas & signa aduentus Antichristi à sacra Scriptura prædicta, omnia non obseruarunt; sed quadam prætermiserunt, aliæ ea ne attenderunt quidem.

Cap. 8. Quod ad Patres, quos citat hic Bellarminus, illi neque nobis nocent, neque Bellarminum iuuant. Id enim, quod ait iste (Bellarminus) senserunt quidem: sed communi & iam recepta seculi sui opinione, quæ à Iudæorum Rabbini profecta est, decepti, &c.

Cap. 9. Quod ad nonnullos, & quidem paucos Patres, quos sua sententia testes producit Bellarminus, illi nos nequaquam ledunt, quia errore sui seculi vulgari decepti sic senserunt, cum Apocalypsis locos propheticos non intelligerent; quia nondam suum implementum habuerant. At nunc Danæo cap. 8. ex rerum euentu omnia liquent: Quia tempus, tempora & dimidium temporis; referenda sunt ad fratres Waldenses, inquit Danæus. Tempus significat centum annos; tempora; ducentos: dimidium temporis, quinquaginta: qui simul iuncti faciant trecentos, quinquaginta annos, quibus fratres Waldenses passi sunt persecutionem à Papa Romano; à quo anno Domini M. C. LXI. in tenebras & latebras sunt compulsi ex quibus emerferunt anno M. D. LXVII. quo Lutherus Evangelizare cœpit. Conficiuntur autem ab illo tempore vsque ad Lutherum anni CCC. L. Nullus Aesopus hoc Caluiniano fabulosior: nullus Mythologus μυθολογικώτερος. Adde quod ab anno M. C. LXI. vsq; ad annum Christi M. D. XVII. non colliguntur anni trecenti quinquaginta; sed anni trecenti quinquaginta octo. At Danæus prudenter iubet numerum minorem, hoc est, octo detrahi; quibus ex quinquaginta ablati, nemo est, qui non videat, quinquaginta solummodo remanere. Nec immeritò hoc facit Danæus; quia Arithmetica species non est tantum additio, sed & subtractio. Cur igitur Danæo non liceret tantum de numero annorum detrahere; quantum stabiliendo suo commento, detrahendum esse videbat? Si tempus mutare licuit in centum annos; & tempora in ducentos, & dimidium

temporis in annos quinquaginta, iniquus sanè rerum æstimator foret; qui prædictam octonarij numeri subtractionem Danæo crimini dare vellet.

Sic non rigidè ad calculos reuocandum est, quod ait, Hussum & Hieronymum Pragensem fuisse illos Prophetas, qui per quadraginta duos menses concionati sunt. Et quamuis Hussus longè diutius, quàm per triennium & semestre pestiferam suam doctrinam in Bohemia sparsit, ut patet ex eius Operibus & ex historia Vitæ, quæ præfigitur, id tamen Danæo non officit; quia quinquaginta duobus mensibus pro suo figmento eget, non pluribus. Cur nõ liceret abiicere superfluos? Quærere tamen libet ex Danæo an in his duabus olivæ & candelabru euenerint ea, quæ Ioannes capite vndecimo, euentura duobus illis testibus occisis vaticinatur; nominatim hoc: Et corpora eorum iacebant in plateâ ciuitatû magna, etc. Et videbunt de tribubus & populi, & linguâ, & gentibus corpora eorum per tres dies & dimidium; & corpora eorum non sinent poni in monumentis. Certè hoc in Hussu & Pragensi perfici non potuit, quia in cineres & fauillas redacti sunt, non intra, sed extra ciuitatem, qui locus adhuc visentibus monstratur: multo que minus conuenit in illos, quod sequitur: Et post dies tres & dimidium spiritus vitæ à Deo intravit in eos, & steterunt super pedes suos, & timor magnus ascendit super eos, qui viderunt eos. Nullus hucusque visus vel auditus est, qui dixerit, se vidisse Hussum & Pragensem resuscitados; & vitali spiritu denuo informatos. Nec quisquam insuper exstitit, qui viderit illos ascendentes in cælum; ut de duobus illis testibus S. Ioannes scribit. Nec quidquam scitur Constantiæ de terræ motu illo ingenti, hunc ascensum subsecuto, quo decima pars ciuitatû ceciderit. & septem millia hominum interierint. Si hæc & similia ex istis geminis illis Nouatoribus euenisse nouit Danæus, prodat monumenta & testimonia, absque quorum robore vanum reputamus, quidquid de his suis candelabru pyra in alta lucentibus garrit. Reuertamur ad propositum.

Ait Bellarminus; Christum verbis illis apud S. Ioannem opponere sibi alium hominem, hoc est, personam, personæ: non regnum regno; nec sectam sectæ. Sicut ergo Christus vnus & singularis homo fuit, ita & Antichristum vnum & singularem hominem fore. Abbatus: Qui tandem constabit hic personam persona, hoc est, vnum vni opponi debere? (ex ipsa orationis serie, & ex primo vocabulorum adpectu id constat) Christus quidem vnus est: at ALIUS à Christo infinitam habet significationem, & poterit hunc, & illum, & alterum notare, & distributive omnem, qui Christo aduersus est. Sed huic latitudini & diffusioni vocis alius, obstant circumstantiæ orationis, qua Christus vsus est; loquitur enim non de quocunque alio; sed de illo alio, quem Iudæi pro Messia recepturi sunt: ut rectè dicit Bellarminus; tametsi splendide mentitur

Sibrandus, (& ex illo Sutilius, licet impudenter) cum innuit, Bellarminum attulisse hæc verba; pro *Messia*; quasi essent verba Evangelistæ. Non sunt Evangelistæ verba, quod Bellarminum non fugiebat; sunt tamen ex Evangelistæ sensu: nam Christus de illo *alio* loquitur, quem Iudæi recepturi sunt eo modo, quo Christum recipere debebant. Sed Christum recipere debebant pro *Messia*; isto enim sine venit ad Iudæos, ut ab illis pro *Messia* & Salvatore reciperetur; ergo *alium*, de quo Christus loquitur, recipient pro *Messia*. Ex quo sequitur illum *alium*, de quo loquitur Christus, esse vnum quendam & singularem hominem; tum quia verus *Messias* est vnus & singularis, ante quem, & post quem nullus; tum quia Iudæi non nisi vnum & singularem hominem, tanquam *Messiam* suum præstolantur & recipient. Maior syllogismi huius manifesta est ex oratione Christi: *Ego veni in nomine Patris mei, & non recepistis me*; nimirum tanquam *Messiam* & Salvatorem vestrum: Si alius venerit in nomine suo, eum recipientis, eo scilicet modo, quo me recipere debetis, nimirum, ut *Messiam* & Servatorem vestrum.

Ait Abbat: *Dici quidem numero singulari ALIUM, pluraliter tamen intelligi posse*: probat ex capite quarto Ioannis, ubi Christus dicit: *alius est, qui seminatur, & alius, qui metit*; & mox, mutato numero, subiungit: *alii laboraverunt, & vos in eorum labores introistis*. Ex quo planum fit, vocem, *alius* licet singularem, priore loco pro plurali vsurpari. Respondedo, ut hoc in isto loco & aliis, quæ Abbat adfert, ita esset, locum tamen habere requirit in sæpe iam nominata Christi sententia, propter circumstantias, quæ omnes clamant, vocem; *alius*, singulariter positam; singulariter quoque accipiendam esse, ut iam ante ostensum. Non abnuimus, vocem singularis numeri aliquando sumi pro pluribus, ut si dicam: *Homo est animal rationale: prædicans est cornu & subicem bestia loquenti grandia*: Nam priore locutione omnia indiuidua humanæ speciei complector: posteriore, omnes Prædicantes: sed longè alia est ratio huius vocis *alius* in loco, de quo disceptamus.

Porro Bellarminum fateri; *alium istum*, apud Ioannem accipi pro multis, mendacis Abbatibus annumeretur. Vbi epim hoc Bellarminus? Tu citas caput primum, in quo non procul à fine sic scribit Bellarminus, Matthæi vigesimo quarto, Antichristus dicitur affirmaturus seipsum esse Christum: *Multi*, inquit Christus, *venient in nomine meo, dicentes; ego sum Christus. Quod si de Antichristo exponendum sit; Multi venient in nomine meo, &c. certè Antichristus non vnus & singularis, sed alius & alius in multitudine vsq; intelligendus est*. Respondedo; quod Matthæi vigesimo quarto de Pseudopropheta dicitur, id Antichristus

A isto cum cæteris, qui propriè & strictè loquendo non sunt *Antichristi*; esse commune; Nam multi, & in his ipse etiam Antichristus, venient, dicentes: *Ego sum Christus*: Itaque hic locus Matthæi vigesimo quarto de Antichristo, etiam pressè sumpto, exponi debet; at non de solo Antichristo, sed & de cæteris Pseudopropheta, in quos *Antichristi* nomen non nisi latè & generatim acceptum conuenit. Verum inepta prorsus est hæc argumentandi forma: *Matthæi vigesimo quarto dicit Christus, Multos venturos in nomine suo, qui dicant; se esse Christum; ergo vox alius Ioannis quinto, non significat vnum certum & singularem hominem sed collectionem multorum hominum*; quemadmodum vox *Multi* Matthæi vigesimo quarto. Quasi verò nihil singulariter de vno Pseudopropheta & seductore enunciari queat, & omnia talia loca trahi debeant ad ea, quæ de multitudine impostorum & seductorum in communi aliquid complectuntur; qualis est ille Matthæi vigesimo quarto, qui non de solo Antichristo, seu de complexione quapiam & collectione Antichristi propriè dicti agit, ut Nouatoribus placet; sed de Pseudopropheta in communi: inter quos vnus & ipse propriè dictus Antichristus.

Perpendit Bellarminus illud, quod Christus dicit: *Si alius venerit in nomine suo; illum recipientis*; quia omnes falsi Prophetæ venerunt in nomine alterius; at hic loquitur Christus de vno, qui veniet in nomine suo, id est, qui non agnoscat Deum aliquem, sed extollet se super omne, quod dicitur Deus. Ex hoc colligit Sibrandus, & cum illo fidus eius assentator Sutilius: Antichristum non esse falsum Prophetam: condito hoc syllogismo prorsus incondito: *Omnis falsi Prophetæ in nomine alterius, non in suo venient: Antichristus in suo, non in alterius nomine veniet; ergo Antichristus non erit falsus Prophetæ*. Sed nihil promptius est, quàm negare Maiorem; quæ nunquam à Bellarmino asserta est: quia non est vsus futuro, *venient*; sed præterito, *venerunt*. Cum quo consistit, posse alium existere, qui non in alterius nomine, sed in suo veniat; & tamen Pseudopropheta sit. Itaque negatur Maior. Si Sibrandus non esset cauillator & calumniator, Maiorem hunc in modum formasset; *omnes alij falsi Prophetæ venerunt hæcenus in nomine alterius, non in nomine suo*, opponit enim Bellarminus Antichristum alijs falsis Prophetis: non quòd ipse non sit falsus Prophetæ; sed quia ceteris Prophetis falsis falsior est, & eminentior. Hunc in modum formata Maior, conuenientior fuisset Bellarmini sensui. Nihilominus tamen syllogismus prorsus informis maneret, & conclusio ex præmissis nequaquam legitime inferretur: nam si conclusionem obtinere velis: hæc Maior statui debet. *Qui non venit in nomine alterius, sed in nomine suo, ille non est Pseudopropheta; Antichristus non veniet in nomine suo, sed alterius; ergo Antichristus*

non erit Pseudopropheta. Forma quidem syllogismi hoc modo constabit. Sed quis concedet Maiorem? Hic iterum calumniarum suarum & mendaciorum hortum egregie ex Sibrando stagno rigauit Sutliuius. Et tamen ubique silet per quem in mentiendi arte profecerit.

Accusat Abbatius Bellarminum, quasi cum falsis Prophetis Christum coniunxerit: *Quia omnes alij falsi Prophetae, excepto Antichristo, in nomine alterius venerunt*, teste Bellarmino; at Christus etiam venit in nomine alterius; nempe Patris sui: *Ego veni, in nomine Patris mei*, ait ipse Dominus; ergo Bellarminus facit Christum patrem Pseudoprophetae. Et hic syllogisticus Sibrandus indissolubili syllogismo Bellarminum irretire & implicare potuisset, si id ei in mentem vehisset. Quid enim procliuus fuisset; quam ex Bellarmini verbis has pedicas texere? *Omnes, qui in nomine alterius veniunt, sunt Pseudoprophetae. Christus in nomine alterius, nempe Patris sui, venit, ergo, &c.* Quo se vertisset Bellarminus, si Savvbrandus hoc reticulo, tanquam sagax retiararius, eum cepisset? Sed ex nassa hac tam Savvbrandica, quam Abbatica euadere, procliuus est; nam bifariam potest quis in nomine alterius venire; nimirum mendaciter & veraciter; Christus venit in nomine alterius *veraciter*, verè enim à Patre missus fuerat. Verè se à Patre missum profitebatur. At Pseudoprophetae veniunt in nomine alterius *mendaciter*: Dicunt enim se à Deo missos; cum sint missi à Diabolo. Dicunt se Dei causam agere, cum agant causam Cacodæmonis.

Probat Abbatius etiam alios Pseudoprophetas in nomine suo venire; quia veniunt non missi; veniunt suis auspiciis, arbitrio suo, sine vilo Dei mandato. Respondeo, id absolute loquendo ita esse, nec inficias it Bellarminus; consistit tamen discrimen allatum à Bellarmino; nam licet reuera in suo nomine Pseudoprophetae veniant; semper tamen prætexunt nomen & auctoritatem alterius, ut citius auditoribus fidem faciant, & plus existimationis sibi concilient. At Antichristus ita in nomine suo veniet, ut cuiusvis alterius nomen & auctoritatem sit reiecturus & aperte repudiaturus; neque ab vilo se missum affirmabit; sed se super omnes Deos, imò & supra verum Deum efferet; neque vllum à quo missus sit, agnoscat & prædicabit, ut faciunt alij Pseudoprophetae. Quapropter meritisimo in suo nomine *ἄλλοθεν* venturus dicitur: quia nullus fuit vel erit, qui suæ impudentiæ & impietati non præstruat alterius nomen, solus Antichristus eò effrontis audaciæ prorumpet, ut se omnia esse, & sibi omnia deberi prædicet.

Obiicit Abbatius: *Antichristus dicit, se esse Christum.* Matthæi vigesimo quarto: *Ergo scitebitur se*

venire in nomine alterius. Præsertim cum Christus ibidem dicat: *Multi venient in nomine meo, dicentes, ego sum Christus, ergo etiam Antichristus veniet in nomine Christi.* Respondeo; venire in nomine Christi duplicem habere sensum; primus est, ut quis veniat, tanquam missus à Christo, & legatus eius, tanquam superioris: Alter est, ut quis Christi nomen sibi arroget, nec Christum vel Deum se superiorem agnoscat. Priore modo veniunt alij Pseudoprophetae in nomine Christi. Posteriore modo veniet in nomine Christi Antichristus: nam Christi nomen, dignitatem, quin & Dei ipsius eminentiam, sibi usurpabit; nec cuiusquam Legatum sese profitebitur. Et quamvis etiam vel fuissent vel futuri essent; qui reuera, non tantum repræsentatione, se pro Christo mendaciter vel venditassent, vel venditarent; omnium tamen impietatem longè transcendet Antichristus, qui, sancto Paulo teste, etiam supra Deum, & omne quod colitur, sese flagitiose extollet. Similia prorsus Abbato blaterat Pouelus libro primo capite decimo, ut probabile sit hunc iuniorum nugatorem à seniore nugatore Abbato nugas suas mutuatum esse. Nec Vitackerus aliquid adducit, quod ex dictis non maneat refutatum.

Obseruetur autem, opinionem de Antichristo, quod sit vnus quidam & singularis homo, adeo altis veri radicibus niti, ut ne ex Zankij quidem, tametsi Caluino additissimi, peccatore expungi poterit. Ita enim de illo Vitackerus, postquam suorum de Antichristo opinionem commemorauerat. *Videtur Zankius diuersum aliquid statueri, illum insignem Antichristum, de quo Scriptura loquitur, fore certum hominem: Non negat ille Papam esse Antichristum; & regnum Papa esse Antichristi regnum: sed tamen probabile esse ait; ante finem seculi futurum esse quendam egregium impostorem & tyrannum, qui alios omnes malitia & potentia superabit: quique miracula editurus sit. Propter hanc opinionem fuit ille à quibusdam vellicatus.* (quia scilicet Zankij opinio parum videbatur Calvinistica) Tandem subiungit Vitackerus: *Relinquamus Zankij suam opinionem, de qua viderit ipse, nos omnes Papas Antichristos esse dicimus.* An ideo melior tua opinio, quam Zankij, quia tu meliorem esse asseris?

Secundus locus, quo Bellarminus probat Antichristum esse vnus certum & singularem hominem, est ille 2. Thessal. 2. *Nisi venerit discessio primum, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, &c.* Infrà: *Tunc reuelabitur ille iniquus, &c.* In Græco textu præfigitur semper articulus ὁ ἀρχαῖος ὁ ἄνομος, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνομίου, ὁ ἀνομίος. docet autem sanctus Epiphanius, & in confesso est apud Græcæ doctos, articulum nomini præpositum, significare rem certam, definitam, & singularem. Sibrandus: *Hoc, salua pace Epiphani; non est verum.* At Sibrando Calvinista oppono

Caluinistam Iunium; qui, *concedimus*, inquit, Epiphania totum; & nihil Bellarmino. Rectè ergo, iudicio Iunij, sentit sanctus Epiphanius. Nec obstant exempla quæ contrà adfert Sibrandus, & cum illo Vitackerus: vbi nomen ab articulo non restringitur ad rem singularem & indiuiduam, vt Lucæ 4. *ὁ κτὶ ἀρτῆ μόνῃ ζῆσται ὁ ἄνθρωπος*, quia vt Grāmatici docent, & de hoc exemplo nominatim fatetur ipsemet Abbat, articulus aliquando redundat, & nullam ad indiuiduum contrahendi vim habet: quod de loco prædicto D. Pauli dici nequit. Quis enim tā crasse sit naris, qui non aduertat; aliter tinnire si dicam: *ἀποκαλυφθῆ ἄνθρωπος*, ὁ ἕδς, ὁ ἀνομος, ὁ ἀντικείμενος, quàm, si omisso articulo, dicam; *ἀποκαλυφθῆ ἄνθρωπος*, ὁ ἕδς, ἀνομος, ἀντικείμενος. Abbat, diem dicit Bellarmino quasi parum candidè Epiphaniij locum adduxerit: nam hæc esse Epiphaniij verba: *Vbi articulus additus est in vno aliquo determinato & manifestissimo, omnino confirmatio propter articulum contingit. Bellarminum autem improbe hac, & manifesta fraude peruertere, & quod apud Epiphanium est; certum & determinatum; in indiuiduum & singulare mutare. Calumniatur Abbat, more consueto. nam Bellarminus non dicit illud, quod ab Epiphania nominatur ἐν πῶσι μόνον καὶ διαφανέστατον, vnum quiddam definitum & apertissimum; esse indiuiduum vel singulare; sed, addito articulo, indiuiduum & singulare effici: nam ἐὰν ὁπωπιον, βασιλεύς, inquit sanctus Epiphanius, ὄνομα καὶ ὀσμάντα μιν, ἀλλ' ὅτι καυρῶς τὸν δεξιμῶν ἰδεῖξάμεν, βασιλεὺς γὰρ λέγομεν καὶ παρῶν καὶ μέσων, &c. ἐὰν δὲ μετὰ προσθῆκῃς τῷ ἀρτῷ ὁπωπιον ὁ βασιλεύς, ἀναμφισβητόν ἐστι τὸ σημαίνοντο. Si dicamus, Rex, nomen quidem indicauimus, sed non perspicuè certum & determinatum ostendimus, nam & Persarum & Medorum Regem, &c. nominamus; at si cum articuli adiunctione dicam, HIC REX, iam omnis ambiguitas tollitur; nam per articulum demonstratur ille Rex, qui queritur; de quo sermo instituitur, qui cognoscitur, vel qui alicui imperat, hoc est, certus, definitus, & singularis. An hanc S. Epiphaniij doctrinam candidè & sincerè non proposuit Bellarminus?*

Delabitur Abbat in opinionem, vel potius phantasiam, Iunij, nempe τὸν ἄνθρωπον τῆς ἀμαρτίας, τὸν ἕδν τῆς ἀπωλείας, τὸν ἀντικείμενον, τὸν ἀνομον significare certum & singularem hominem pro vno tempore, sed representatione, & ad continuationem ordinis variantem; seu, certam hominum sibi mutuo succedensium seriem, de quo somnio iam supra diximus. Sed vt Abbat Bellarminum penitus constringat, & omnem elabendi rimam præcludat, obiicit illum Apostoli locum, Hebr. 9. vbi dicitur, *μόνος ὁ ἀρχιεὺς*, solus Pontifex in tabernaculum secundum semel quotannis ingredi, & ibidem *ἕσται ὁ ἀρχιεὺς*, quemadmodum Pontifex, &c. Vbi certum est, non vnum aliquem e Pontificibus, sed totam Pontificum seriem & successionem denotari, inquit Abbat. Quid ni ergo ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀμαρτίας non vnum aliquem hominem & singu-

A larem, sed certum hominum seriem designet in eadem cathedra pestilentia sibi mutuo succedensium? Fateor, prædictis epistolæ ad Hebræos locis, τὸν ἀρχιεὺς accipi pro vno singulari cum respectu & ordine ad successores, neque enim eiusmodi est hæc de articulo regula, vt nullam patiatur exceptionem: sed nego; idem dicendum de loco diu Pauli & similibus; non enim frustra toties iterauit Apostolus articulum: ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἕδς, ὁ ἀντικείμενος; quæ repetitio certum & singularem hominem denotat. Deinde obstant alia Scripturæ loca, de quibus in progressu huius disputationis; quæ euidenter docent, Antichristum ita singularem & determinatum hominem, vt antecessore & successore careat. Quapropter loca, quæ apud sanctum Paulum de Antichristo reperiuntur, explicanda sunt conuenienter illis, quæ Antichristum, tanquam vnum & singularem hominem, cuius regnum omni successione destituatur, nobis depingunt ac representant: neque enim Scripturæ cum Scripturis pugnant. Porro, quidquid Surliuius de articulo Græco, & de loco Epiphaniij nugatur, id totum furatus est ex suo Savvbrando, qui docilem hunc suum discipulum insigniter mentiri & conuiciari docuit. Et Vitackerus etiam sanctum Epiphanium Græcam linguam docet. At quis credat hunc Anglum Græcè doctiorem esse, quàm fuit S. Epiphanius: cui hæc lingua forsitan fuit vernacula?

C Tertius locus, ex quo Bellarminus probat Antichristum esse vnum & singularem hominem est 1. Ioannis 2. *Audistis ἔτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, quia Antichristus venit,* (per enallagen, pro veniet; quæ temporum mutatio Prophetis perquam solennis est) καὶ νῦν ἀντίχριστοι, & nunc Antichristi multi facti sunt. Vbi rursus vides Antichristo propriè dicto præfigi articulum ὁ, non itè Antichristi latè sumptis. Iunius & Abbat concedunt significativum & singularem hominem, at pro vno tempore, non exclusa habitudine ad successores. Hoc iam refutatum est. Obiicit Abbat: *Si loco citato Articulus ὁ est indicium Ioannem loqui de vno tantum & simpliciter singulari homine, tum etiam illum locum, 1. Ioannis 2. Qui est mendax, nisi ὁ qui negat quoniam IESVS non est CHRISTVS, ἔτις ἐστὶν ὁ ἀντίχριστος. Hic est Antichristus, intelligendum tantummodo esse de vno & singulari homine; Similiter & illum in epistola secunda eiusdem sancti Ioannis: Quoniam multi seductores exierunt in mundum; qui non consententur IESVM CHRISTVM venisse in carnem; Hic est seductor & Antichristus; ἔτις ἐστὶν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος, nec tamen hoc dici posse, quandoquidem sanctus Ioannes hic loquitur de hereticis & impostoribus variis, qui iam suo tempore emerferant: articulum igitur vocabulo Antichristi præfixum, non esse notam vnici & singulari homini. Respondeo, Abbat causæ nihil habet dicere; cur prædictis locis Antichristus non accipiatur strictè & propriè pro*

vno & singulari homine, vt Græcus articulus indicat: nam licet verbis antegressis sermo sit de pluribus Pseudopphetis; postea tamen ad illum insignem & eximium descendit. Hic, inquit, qui negat Iesum Christum, & qui non confitetur Iesum Christum venisse in carnem; est Antichristus ille nefarius & sceleratus; non personâ, sed repræsentatione & præcursu: Omnes enim impostores sunt ὁ πλάνος & ὁ ἀντίχριστος, magnus ille seductor & Antichristus, qui aliquando existet, sed sunt ille non in persona, sed in repræsentatione. Quo responso corruunt, & in fumum abeunt omnia conuicia, quæ Abbatus plenis buccis hîc in Bellarminum eructat. Illa VVitackeri subtiliora sunt, quàm vt à vulgo capi possint. *Fatemur Antichristum vnam personam esse; sed non vnum hominem.* (Quasi verò vna persona latius pateat, quàm vnus homo.) *Et si verò multa Papparum legiones, multa myriades fuerint, tamen hi omnes vnam tantum personam efficiunt.* Credat hoc Baccalaureus Allenfionius vel Pouelus; non ego. Myriadem hominum esse vnam personam tam est credibile, quàm quinque esse paria; quatuor, imparia.

Sibrandus acutissimo hoc telo Bellarminum impetit. I. Ioan. 4. dicitur, καὶ τὸ τὸ τὸ τὸ ἀντίχριστος, ὁ ἀκούεται, ὃν ἴσχυται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἡδὺ. Et hic est Antichristus; siue, vt Græca ad verbum habent: *Et hoc est Antichristi, de quo audisti, quoniam venit, & nunc iam in mundo est.* Si hic per τὸ ἀντίχριστος certa aliqua singularis & vna numero persona notatur, tum sequitur, aliquem hominem esse, qui ab Apostolorum tempore vsq; ad finem seculi sit victurus, iam tum enim eum fuisse docet Ioannes, & in vltimo seculo eum fore docent Papiſta. Quanta est Savvbrandi vaniloquentia, quanta iactantia; qui nugacissimas gerras tanquam insolubilia argumenta venditat? Nam licet in illo; τὸ τὸ τὸ τὸ ἀντίχριστος intelligamus Antichristum propriè dictum; non sequitur tamen, illum iam in persona sua tempore S. Ioannis venisse; quia verbum præsens, Prophetico more, pro futuro ponitur. Nec obstant sequentia; & *nunc iam in mundo est;* Erat enim ætate illa Antichristus iam in mundo; non in sua persona, sed in suis prodromis & anteambulonibus; & licet quis præsens verbum ἴσχυται pro præsentî excipiat; nil nobis officiet; nam, vt iam dixi, Antichristus propriè dictus venit, quando hanc Epistolam S. Ioannes scripsit; sed venit non in se; sed in suis præcursoribus & ministris. Si autem Antichristus propriè dictus in sua persona venit tempore S. Ioannis, vt vult Savvbrandus, si insuper Romanus Pontifex est ipsissimus Antichristus; sequitur Petrum, vel Linum, vel Cletum, vel Clementem, vel omnes simul, fuisse Antichristos; quia isti tempore S. Ioannis fuerunt Pontifices Romani. Etiam hic misit Sutliuius furaces suas & tagaces manus in chartas Savvbrandicas; quæ nisi opem tulissent, forsan obtuisset.

A Quartus locus, quo probatur Antichristum esse vnum & singularem hominem, sumitur ex cap. 7. & 11. Danielis; vbi Antichristus nō vocatur vnum regnum, sed vnus quidam Rex, & c. Mentitur Abbatus, hoc argumentum; vt cætera, esse otiosum, & causæ debilitatem proderet; nam apud Danielem per quatuor Reges; non quatuor homines Reges, sed quatuor Regum series indicari; & eodem modo, per vnum Regem, non vnum hominem Regem; sed totam Regum in vno principatu successionem denotari. Idem oggerit Sutliuius. Quidquid sit de quatuor Regibus seu Regnis; Regem certè illum; qui & est & dicitur Antichristus, esse vnicum & singularem hominem, sine vlla successorum serie, patet ex vaticiniis Danielis, quæ clarissima sunt, nisi quis de industria lucem fugere, & in tenebras sese abdere velit. Dicitur enim Antichristus cornu paruulum in medio decem cornuum, hoc est, decem Regum, progenitum. Dicitur hoc idem paruulum cornu tria alia cornua, hoc est, tres Reges, penitus deleuisse, extinxisse; & septem alia cornua, hoc est, septem alios Reges sub iugum suum misisse. An non hoc totum de illo vno & singulari cornu paruulo, hoc est, de Antichristi vna persona asseritur?

B Eiusdem generis sunt quæ in eodem capite subduntur. *Post hoc volui diligenter discere de bestia quarta, & c. & de cornibus decem, qua habebat in capite: & de alio (cornu paruulo, de quo supra) quod ortum fuerat, ante quod ceciderunt tria cornua.* Infra. *Porto cornua decem ipsius regni (quarti, Romani) decem Reges erunt: Et alius consurget (quis iste alius nisi vnus numero Antichristus?) post eos, & ipse potentior erit prioribus, & tres Reges humiliabit; & sermones contra excelsum loquetur, & sanctos Altissimi contemnet, & c. & iudicium sedebit, & c.* Quid euidentius, quàm Danielem loqui de vno solo certo & definito indiuiduo, absque vllò respectu ad successorem vnum vel plures; præsertim, cum vt infra videbimus, tyrannidem eius tribus duataxat annis & dimidiato definiat?

C Docent Patres, & cum illis Calvinus; Antiochum Epiphanem fuisse typum Antichristi; & quæ Daniel ad litteram de Antiocho vaticinatur; figuratè ad Antichristum pertinere. Hinc infert Bellarminus. Antiochus fuit vha singularis persona; ergo & Antichristus vna & singularis persona erit. Respondent Savvbrandus & ex illo discipulus eius Sutliuius, dignum patella operculum, & patella digna operculo, & Abbatus, consequentiam non valere; nam vnum in indiuiduo typum; posse esse figuram plurium numero distinctorum figuratorum; Melchisedecem enim non modò solius Christi, sed & aliorum sacerdotum figuram gessisse; & innocentem Abel totam Dei ciuitatem in terris peregrinantem præfigurasse. Sed consecutio Bellarmini robore suo non caret; si quis tam non præcisè, consideret, vt sectarij faciunt, quo calumniandi occasionem habeant; sed copulatam cum illis,

quæ de hoc cornu paruulo è medio decem aliorum cornuum enato Propheta Daniel canit. nam vt typus multorum typus esse possit; attamen vnus itidem figuram gerere potest. Et vnitas numerica Antichristi adeo euidenter ex hoc loco colligitur, vt VVitackerus non satis æquo animo ferat, hæc à Caluino, Beza, & Oecolampadio referri ad Antichristum; mauult, vt Antiocho Epiphani accomodentur. Qua de causa? Certè non ex amore, sed ex odio in Papam, qui VVitackero est Antichristus, velit, nolit. Et quia huic persuasione Daniel fortiter obstat; conatur Caluinista, verba & mentem eius alio deriuare; prudenti sanè consilio; Ex quo etiam processit Satyra seu inuectiua, qua hinc in Papam sæuisimè debacchatur.

Non placet Abbato absolutè, quod Patres aiunt, *Antiochum fuisse typum Antichristi*. Ipse in hac assertionem varia desiderat, & magister suorum magistrorū factus eos docet, à quibus doceri, magno in lucro reputare debebat, si saperet. Sed suos doceat, Patres hac institutione non egent.

Quintò idem probat Bellarminus ex cap. 13. & 17. Apocalypf. vbi Ioannes ferè eodem modo, quo Daniel de Antichristo loquitur; vt ex collatione vtriusque constat, & Patres docent. Savbrandus, & ex illo Sutliuius, respondent, Ioannem tempus certum pro incerto posuisse. Verum de hoc suo loco dispiciemus. Addunt. *Iam tempore Ioannu ortum fuisse Antichristum*. At non in se, sed in suis anteambulonibus.

Citat deinde Bellarminus in eandem sententiam sanctos Patres. Hinc natus est informis iste Sibrandicus syllogismus: *Nos debemus Prophetias scripturarum interpretari, vt aliqui Patres interpretati sunt: sed quidam Patres Prophetias scripturarum de Antichristo interpretati sunt de vna quadam, & singulari persona. Ergo Antichristus est vna quadam, & singulari persona*. Mox accingit se Savbrandus ad destructionem huius fanatici syllogismi, & varia de Maiore, nec minus insulsa de Minore blaterat. Sed verset atque reuerset sua phantasmata prout volet, impedimento non erimus. Nostra sententia est, Prophetarum oracula conuenienter sanctis Patribus Ecclesiasticam traditionem secutis interpretanda esse; & quidquid his aduersatur, repudiandum.

Ad locum illum S. Pauli; *Mysterium iam operatur iniquitatis*; obiectum à Beza, quo significari videtur, Antichristum iam tempore S. Pauli cœpisse in mundo versari. Respondet Bellarminus, Antichristum tempore Apostolorum cœpisse in mundo versari, non in se, sed in suis præcursoribus. Iunius. *Negatur responsio. Nam & Antichristus in sua persona necdum reuelata grassari cœpit, & in suis præcursoribus atq; administris. Existit ergo iam tempore D. Pauli Antichristus in sua persona: tamen necdum manifestata & notificata*. Cum autè tempore D. Pauli nemo alius Pontifex Romanus fuerit; præter

A S. Petrum; Pontifex autem Romanus in persona sua sit Antichristus, sequitur; S. Petrum in persona sua fuisse Antichristum; & per illum iam tum *iniquitatis mysterium* sese exerere cœpisse, quamuis hic Antichristus sua in persona necdum agnosceretur. Quæ verò hæc in sanctissimum Apostolum Petrum impietas? Quæ blasphemia? Cui Iunius etiam hanc addit: *Sicut enim Christus est, venit, egit ab origine mundi mysterium pietatis in persona sua, & servorum suorum operans, licet nondum in carne patefactus; ita Antichristus, posteaquam in calum Christus assumptus fuit, mox venit, & operatus est mysterium iniquitatis in persona sua, administrorumq; suorum*. Ex Iunij ergo doctrina sequitur, personam Antichristi statim post Ascensionem Christi exortam fuisse;

B Quæro; quis tunc Antichristi personam gessit? seu, quis tum Antichristus in persona fuit? Respondet Iunius, *hoc nesciri*. Si nescis, quate affirmas personam Antichristi tum existisse? *Latuit*, inquis, *hæc persona, quia nondum reuelata fuit*. Vnde ergò tibi nota est? *Ex reuelatione*, inquires. Ex qua? Hufsi, opinor, Lutheri, Caluini, & similibus tenebrionum. Neque enim S. Paulus, & S. Ioannes aiunt, sua ætate Antichristum propria in persona existisse. Mirum dictum; persona Antichristi tempore Pauli fuit; & postea ad Romanos Pontifices migravit, ita vt ipsi sua in persona sint ipsissimus Antichristus; & tamen isti indicare nequeunt, in qua, vel quibus personis, persona Antichristi iam tempore D. Pauli existens, ad Pontifices Romanos peruenerit. Dicunt sectarij, *Antichristum non significare vnum certum & singularem hominem, sed plures successiue in eadem pestilentia Catbedra sibi mutuo succedentes*; Si hoc ita est, cupio vt texant Catalogum omnium Antichristorum à S. Paulo vsque ad nostra tempora, & vnumquemque nominatim designent, quemadmodum nos à S. Petro vsque ad hodiernum Papam Paulum V. omnes Romanos Pontifices numerare & nominare solemus.

C Ait Bellarminus, per *mysterium iniquitatis* intelligi persecutionem spiritalem Simonis Magi, & temporalem Neronis. Iunius, *Mysterium iniquitatis non est tyrannorum, sed hereticorum & pseudochristianorum opus, nam mysterium est; in tyrannide autem nihil mysterij est*. Affirmationem audio nudam ab omni probatione. Cur sæuisima & truculentissima persecutio à Nerone excitata, dici non posset *mysterium*, cum fuerit signum & figura persecutionis, quam aliquando immanissimus Antichristus in Ecclesia excitabit? An illud *mysterij* nomen non meretur, quod per ænigma aliquid in Ecclesia, labentibus annis gerendum significat?

D Dicit Bellarminus; omnes Interpretes per *mysterium iniquitatis* intelligere vel persecutionem Neronis, vel hæreticos. Iunius. *Interpretatio Bellarmini his ipsis auctoribus evertitur*. (Verum diceres, nisi mentireris, sed en mendacij lepidam rationem.) *Bellarminus copulatiua facit, & vtrumq; affirmat*

simul; illi vero vnum duntaxat membrum copulatiuæ adferunt, disidentibus ipsorum interpretationibus. Audite rem mirificam. Hæc propositio: *Mysterium iniquitatis significat vel persecutionem Neronis, vel Hæreticos;* est apud Iunium copulatiua. Opus habet Iunius, vt ad rudimenta Grammaticæ & Dialecticæ redeat; quo discat, quæ nam sint coniunctiones vel propositiones copulatiuæ, quæ disiunctiuæ. Et quamuis aliqui mysteriū iniquitatis accipiant pro Neronis persecutione; alij pro hæreticis; potest tamen & hæc sententia cum illa; & illa cum hac probè consistere; nec Patres, qui priorem amplectuntur, damnant posteriorem; nec qui hanc tradunt, reiciunt priorem; quia consonant inter se, & amice conspirant.

Iterum negat Iunius, asserti à suis, *Antichristum esse propriè sedem Romani Pontificis. Si qui hoc dicunt, inquit, sensu aut sermone errant.* Atqui Magdeburgenses, Pouelus, & alij, id palam dicunt; vt supra visum. Mox crepat Iunius *Fallacias homonymia & Elenchi.* admixtis solennibus illis: *Falsum. Negantur omnia. Qua sequuntur, nibili sunt; & alia huius generis. Sutliuius mentitur, Ioannem Apostolum dicere, Antichristum iam suo tempore in propria persona venisse; & Patres non repugnare Ioanni. Vbi hoc S. Ioannes, o Caluinista?*

Ait Bellarminus Matth. 17. dici Heliam iam venisse, non in se, sed in suo simili, nempe in Ioanne Baptista. Negator Iunius. *Simile negamus esse. Qua de causa? Quia sensus horum verborum Christi: Helias quidem venturus est, & restituet omnia; non est iste, quem verba præ se ferunt; quemque omnes auditis hisce verbis animo informant: Sed iste Iunianus; Helias, antequam olim veniret; venturus erat, in veteri videlicet testamento, & restitutus omnia.* An nõ est hæc egregia verborum Christi interpretatio, & digna, quæ cæte scribatur, vel sculpatur in filice?

Secundum argumentum Beza erat ex Daniele cap. 7. vbi Propheta singularibus nominibus bestiarum, *Vrsi, Leonis, Pardi, non intelligit singulares Reges, sed singula regna; ergo & Apostolus 2. Thess. 2. per hominem peccati, &c. non intelligit vnum singularem hominem, sed quasi corpus quoddam multorum.* Respondet Bellarminus, falsum esse, quod Daniel per singulas bestias semper singula regna intelligat; nam capite octauo intelligit per *arietem, Darium, Regem Persarum; & per bircum Alexandrum Magnum.* Iunius. *Beza non semper in Daniele singula bestiarum singula regna significari affirmavit, quod hic illi impingit dictum.* Iunius nimia Beza sui defendendi cupidine, non metuit in Bellarminum iniuriosus esse: Nam Bellarminus Beza nihil aliud attribuit, quàm quod Beza ex cap. 7. Danielis attulerat. Et quia Beza innuere videbatur, id apud Danielem perpetuum esse, vt per singulares bestias, intelligantur singula regna; non singuli Reges; ideo huic tacitè insinuationi occurrit, & ex capite octauo Danielis demon-

Astrauit; singulas bestias aliquando Danieli esse singulos Reges.

Tertia obiectio est Caluini, qui vrget vocem; *Apostasia* seu defectionis apud Apostolum 2. Thess. 2. quæ significat generalem quandam defectionem, (cuius caput Antichristus) *qua tam cito, & sub vno Rege minime perfici potest: non est igitur Antichristus vnus & singularis homo, sed plures in eadem improbitati Cathedra sibi mutuo succedentes.* Respondet Bellarminus, per *Apostasiam* apud S. Paulum rectissimè intelligi posse ipsum *Antichristum;* & probat hoc ex Græcis Interpretibus, & duplici ratione. Impudenter mentitur Iunius, *ne vnum quidem ex Patribus hanc expositionem tradere.* Citat Bellarminus Chrysostomum, Theodoretum, Theophylactum & Oecumenium in 2. ad Thess. Et præterea S. Augustinum lib. 20. de ciuit. Dei cap. 19. Audiamus singulos testimonio suo inuerecundum Caluiniani huius os contudentes. S. Chrysostomus. *Quid est, quod defectionem hinc vocat? Antichristum ipsum vocat defectionem, tanquam plurimos perditurum & abducurum.* Theodoretus. *Defectionem ipsum vocauit Antichristum, à re ipsa ei nomine imposto.* Theophylactus. *Non adierit aduentus Domini, nisi venerit defectio, id est, Antichristus.* Defectionem enim ipsum vocauit, &c. Oecumenius. *Defectionem ipsum dicit Antichristum.* S. Augustinus pro *Apostasia* seu defectione legit in concreto *refugam; quoniam nisi venerit refuga primum, &c.* Et hoc nomine ipsum Antichristum intelligit, quod à Domino Deo refugiturus sit. Inunc Iuni, & mentire, nullius Patris sensum ita fuisse hebetem, vt affirmaret; per *Apostasiam* seu defectionem ipsum Antichristum intelligi debere.

Oggerit Iunius; duo illa manifesto differunt; *Apostasia, qua factum est multorum; & homo peccati, qui caput est Apostasia.* At Auctores huius sententiæ negabunt hæc duo discriminari. Tu qua ratione probabis contrarium? Nulla, sed sola asseuerandi auctoritate omnia transigere conaberis.

Adfert Bellarminus alias quoque interpretationes. Vbi Iunius. *Sequætes si ponuntur modi, hunc euertunt modum interpretationis.* Non est necesse; quia probabile non euertit probabile; & vnus eiusdemque loci plures possunt assignari sensus, & quidem veri; Et Bellarminus meritò plures expositiones attulit; vt pluribus modis argumentum Caluini dissolueret, quod vt insolubile Hæresiarcha ille venditabat. Quid hic Sutliuius? Vix quidquam præter calumnias. Mentitur Bellarminum, *seipsum loquacitate sua impedire:* Et Caluinianam sententiam confirmare. Quo pacto? Audi Battum Anglicanum mirificè batuentem, vel potius fatuantem, *Si rectissime dicatur, inquit, Antichristus Apostasia. & ita exponant Patres, tum rectè nos dicimus, & rectè Patres exposuerunt, per Apostasiam Antichristum designari.* Si hæc vestra est sententia, conuenitis igitur cum Bellarmino in hac prima expositione vocabuli *Apostasia.* Cur ergo eam paulò antea allatrauit Iunius? Cur tu itidem

& alij

& alij quoque Caluinitæ, in hanc expositionem dentes stringitis, & tantopere vobis fauet? Sed quàm pro vobis faciat, cernitis ipsimet, opinor, quanquã admodum cœci estis. Ait enim: *Quoniam nisi venerit discessio primum, &c.* hoc est, nisi Antichristus venerit; Ergo, cum hanc Epistolam Apostolus scriberet, nondum venerat Antichristus; Et tamen Iunius, Sibrandus, alij, iam tum eum venisse dicunt; & quidem in propria sua persona; quia *mysterium iniquitatis* iam tum operabatur; tamen addunt, eum tunc nondum fuisse reuelatum. Valde igitur hæc expositio cum Caluinistica sententia congruit; vsque adeo vt Rullus Basileensis in verboso suo in Daniele Commentario ad cap. II. S. Augustinum acerbè perstringat; quod *refugam* verterit, vbi nos *Defectionem* seu *Apostasiam* legimus, *deq; Antichristo intertatus fuerit; & ansam communi errori dederit accipiendi hunc Pauli locum de vno quodam certo, definito & singulari homine.*

Reddit Bellarminus ex patribus duas causas, cur Antichristus in abstracto possit dici *Apostasia* seu *defectio*; tum quia plurimis ad defectionem auctor & incentor erit; tum quia insignis & eximius ex omnium quotquot fuerunt, numero, Apostata erit. Sutliuius mentitur, *Bellarminum hæc adferre vt nouam rimam effugiendi inueniat.* Attulit has duas rationes, non vt nouas loci Paulini explicationes, sed vt causam redderet, cur absurdum videri non debeat, Antichristum in abstracto nominari *defectionem* seu *Apostasiam*. Vulgaris enim mos etiam habet, vt si quis siue in vitio, siue in virtute insigniter excellat, nomen virtutis illius vel vitij in abstracto sortiatur. Mentitur Sutliuius, Augustinum, & Chrysostomum nihil de hac expositione tradere. Iam ex supradictis patescit figmenti huius inanitas. Mentitur iterum, absurdam esse interpretationem, *qua per Apostasiam vnum hominem intelligit; cum Apostasia, nisi per plures fieri, & nisi in pluribus intelligi non possit.* Absurdi etgo erunt Patres, qui, vt supra vidimus, per Apostasiam Antichristum, insignem Apostatam intelligunt. At quid audio? Num Apostasia, non nisi per plures fieri, & sine pluribus intelligi nequit? Si solus Lutherus, vel solus Caluinus ab orthodoxa fide desciisset; absque vllis sectatoribus, an ob defectum sectatorum neque hic, neque ille in Apostasiam incidisset, atque adeo Apostata fuisset? An vnus à recto tramite exerratio, non est Apostasia? An vnus non Apostata? Quanquam hæc Apostasia seu defectio, hoc est, iste *Apostata & defector*, solus non erit, sed innumeras turbas secum in perniciem rapiet.

Secundò respondet Bellarminus, per *Apostasiam* posse accipi defectionem à Romano Imperio, vt multi Latinorum exponunt. Oggrunnit Sutliuius: *defectionem à fide, & defectionem, à Romano Imperio, inter se non pugnare, sed posse simul consistere.* Nec Bellarminus dixit hæc duo inter se pugna-

re: nam sine vllò incommodo potest vtraque defectio nomine *Apostasia* apud S. Paulum intelligi.

Tertiò respondet Bellarminus; Caluinum rem factam non habiturum, licet per *defectionem* intelligamus recessionem à fide; nō enim oportere, vt talis *Apostasia* multorum sæculorum fuerit; maximam enim, & præ aliis omnibus notabilem defectionem contingere posse breui tempore; & re ipsa talem tempore Antichristi futuram. Occinit Sutliuius. *Quasi verò non omnibus sæculis aliqui à fide discedant* (quasi verò hoc Bellarminus ignorauerit aut negauerit.) *Et quasi mysterium iniquitatis paulatim & pluribus sæculis non operetur* (sed in suis præcursoribus & anteambulonibus, necdum maxima illa & generali defectione secuta, qualis erit, cum Antichristus rerum potietur.) *& verisimile sit tribus annis & dimidio tantam rerum conuersionem fore.* Quasi verò ingens incendium breuissimo temporis spatio excitari nequeat, si flamma in materiem, aptam, & admodum idoneam incidat; & seduli item administri adsint, qui flammam, vt vltius serpat, indefinenter promoueant, vt continget tempore Antichristi, Dæmonibus & improbis hominibus omnem suam industriam eò conferentibus, vt hæc defectio in immensum augetur.

Obstrepat Sutliuius; *Augustinum non dicere; hanc Apostasiam vno momento, aut vno sæculo perfectum iri.* Quæ tibi spectra fingis Caluinista? Num Bellarminus hoc S. Augustinò attribuit? Nam nec in momento peragetur hæc defectio, nec integro sæculo egebit; sed satis erunt ad eius complementum tres anni cum dimidio; Interea ad hanc generalem defectionem disponitur mundus per vos Caluinistas, Lutheristas, & alios nefarios Antichristi prodromos, vt cum ipse venerit, omnia venenis suis diffundendis parata reperiat; & mora nulla tantæ defectioni obstitat.

Quartò respondet Bellarminus, licet concederemus, Apostolum loqui de *Apostasia* multorum sæculorum, eam tamen non necessariò ad vnum corpus, & ad vnum Antichristi regnum pertinere; nec postulare vnum caput, sed esse dispositionem ad regnum Antichristi. Respondet Sutliuius: *hoc Patres refellunt. (Qui? Vbi?) & illi, quæ ante dicta sunt à Bellarmino aduersatur.* (Scilicet probabile probabili aduersatur, ita vt alterum non ferat alterum. Scilicet is, qui eidem argumento plures & diuersas, easque omnes verisimiles responsiones adhibet; priores per posteriores euertit & labefactat) *pugnat deniq; cum Apostoli sententia (cum tua phantasia) ipse enim hæc duo coniungit, defectionem & hominem peccati* (etiam hæc quarta Bellarmini solutio duo ista coniungit, sicut coniungi solet dispositio cum forma, ad quam introducendam disponit) *ita, vt omnes intelligere possint, hanc defectionem ipsum esse Antichristi regnum.* Aiendo haud labefactabis hanc quartam responsionem. Necessè erit, si quid efficere

cogitas, vt solidum quoddam argumentum depromas. Quid verba in auras effundis?

Rullus vociferatur quoque *hanc responsionem cum scripturis pugnare*: Probat. *Quia scriptura non dicit Antichristum post hanc Apostasiam demum venturum esse, sed detectum iri, ergo eris in ipsa Apostasia. Detegi enim non potest, qui prius non est.* Respondeo, persistendo in hac quarta Bellarminiana solutione, falsum esse, quod Rullus pro comperto sumit; nam si defectio, cuius S. Paulus meminit, significat dispositionem ad regnum Antichristi, omnino dicere oportebit, dispositionem hanc esse priorem Antichristo & regno eius; etiam tempore, & quidē longo tempore; nec obstat quod S. Paulus post hanc defectionem dicit, *Antichristum detectum seu reuelatum iri*; quasi indicans, eum quidem antea in ipsa defectione existisse, sed agnitum non fuisse; quia defectio illa & reuelatio, nihil aliud est, quam Antichristi & regni eius formaliter qua talis, generatio, & impietatis, ac tyrannidis, qua in omnes debacchabitur inchoatio; nam res simul & fieri & reuelari potest; simul, inquam, tempore; licet esse naturā prius sit, quam reuelari. Tamen si autem dubitandum nō est, eum hominem, qui Antichristus erit, post natiuitatem ex vtero materno paulatim, instar aliorum, ad virilem ætatem progressurum, & incrementa pedetentim sumpturum, atque adeo dispositioni ad tyrannicum suum regnum aliquandiu coexisturum; tamen formaliter Antichristus non vocabitur, nisi cum tyrannicum illud suum regnum palam occipiet; & tunc introducet formaliter Antichristi quasi forma, vt ita loquar, ad quam omnis antegressa defectio viam muniebat.

Quintò respondet Bellarminus, etiam si concederetur, generalem defectionem à fide, & multis iam annis durantem, esse regnum Antichristi; non tamen continuo sequeretur, Papam esse Antichristum, quia adhuc quæstio restaret, quinam à vera fide desciscissent, nosne Papistæ; an Calvinistæ, Lutheristæ & id genus alij. Et hanc responsionem adfert Bellarminus non absolute, sed ex hypothesi; nam & eā datā, argumentum Caluini nihil concludit. Quod noto ob imperitam cauillationem Sutliuij, qua hic luci tenebras aspergere nititur, cum ait, Bellarminum non meminisse, de qua re agatur. (optimè meminit. Caluini argumentum soluere debuit: An non hoc præstitit, quinque allatis solutionibus, quarum quamcumq; amplectendam existimaueris, Caluini obiectio corruet.) *hoc enim loco queritur, verum Antichristus sit singularis persona.* (Istud iam quæsitum & inuentum est; in præsentī nihil aliud queritur, quam solutio argumenti, quod Caluinus adduxit. Allata est quintuplex solutio. An non sufficit?) *Ipsè autem concedit, Antichristi regnum esse generalem Apostasiam multorum annorum.* (Mentiris, non concedit hoc Bellarminus absolute; sed loquitur ex hypothesi; nempe; dato, et si non con-

cesso, defectionem à fide esse diuturni temporis, & multorum annorum, non tamen continuo sequi, Papam esse Antichristum & caput huius regni Apostatici; quia adhuc discutiendum & dispiciendum esset, vtri defecissent, nosne, an vos, & penes quos hoc caput Apostaticum resideret. Sutliuius, Iunius, Rullus admodum iniquis auribus accipiunt, quod Bellarminus dicit, eos à vera fide desciscisse. Rullus agit Deo gratias, quod cum suis *dignus sit habitus pro nomine Christi contumeliam pati.* Sed non est cur frontem isti corrugent, cum *defectores & Apostata* audiunt; nam æquum est, vt quod esse non erubescunt; ab illo itidem haud grauati appellationem fortiantur. Nec opus VVitackeri nugas seorsim excutere; quia nil adducit, cui iam non sit satisfactum, cum symmystas eius confutauimus.

CAPVT III

Ostenditur Antichristum nondum venisse.

ECENS ET hoc capite Bellarminus varias opiniones de tempore Antichristi. Iunius solennia sua promittit. *Negatur, & hoc sæpius. Equiuocatio; illudit verbū. Nihil ad rem. Coniectura mere. Falsum.*

Ait Bellarminus, de tempore aduentus Antichristi tam hæreticos, quam nonnullos Catholicos errasse, sed cum hoc discrimine, quod Catholicici scientes Antichristum non venturum nisi in fine mundi, quæ est veritas; errauerunt tamen in eo, quod existimarunt, mundi finem propinquiorem esse, quam reuera sit: Hæretici autem in eo errant, quod arbitrantur Antichristum venturum diu ante mundi finem, & re ipsa iam venisse. Sutliuius hic largiter vomit mendacia.

I. *Nullum vnquam hæreticum grauius errasse, quàm ipsum Bellarminum.* II. *Mend. Patres, qui existimarunt Antichristi instare reuelationem, non errasse; neq; hoc Bellarminum docere posse.* Non cupit hoc docere Bellarminus; sed deceptos esse illos, qui improbitate & nequitia suorum temporum moti, censuerunt iam mundi finem instare, & per cōsequens, Antichristi ortum & regnum propinquum esse. Deceptos fuisse quod ad propinquitatem finis mundi attinet, exitus euidenter monstrauit; cum mundus longē diutius stet, quàm ipsi sibi persuadebant. III. *Mend. Bellarminum conari patribus omnem fidem abrogare.* Pingue profectò mendacium. IV. *Mend. Bellarminum potius contra Patres, quàm contra Calvinistas pugnare.* Simile prætori commentum. V. *Mend. A Bellarmino confirmari sententiam scismaticorum, qui dicunt, Patres de Antichristi sede, regno, & eius duratione parum prospexisse.* Nihil hic Bellarminus de sede, regno & duratione Antichristi; sed de solo tempore aduentus. De quo Patres parum prospexisse, calumnia est hæretica; omnes enim viderunt & docuerunt, Antichristum

stum

stum sub finem mundi venturum; sed tantum in eo aliqui à veritate auj abierunt, quòd finem mundi viciniorem arbitrati sunt, quàm reuera erat. Detestare autem effrons & infrunitum hoc Sutliuij mendacium. *Nostrorum deinde hominum veritas opinioniones Bellarminus, quas valde cupit discrepantes videri, sed nostri omnes praeclare sibi consensuunt, & vna voce afferunt. Antichristum venisse.* Est hic quidem generalis inter vos de prae terito consensus; sed si ex vobis quæram; si venit Antichristus, dicite ergo, quando venerit; denotate certum tempus. Num hic consentietis? Quæram ex illis, inquit noster Martinus Becanus in lib. de Reformato Antichristo, si Antichristus venit, quo tempore venerit? Audi nouum concentum.

1. *Venit tempore Apostolorum.* Ita Franciscus Iunius ad cap. 4. Bellarmini. Beza in 2. ad Theff. 2. Sibrandus, Sutliuius.

2. *Venit post annum Christi DC. tempore Phocæ Imperatoris.* Ita Lutherus in supputatione temporum. Et Iconius in suo duplici Elencho.

3. *Venit anno Christi DCC. LXIII.* Ita Henricus Bullingerus in Præfatione homiliarum in Apocalypsin.

4. *Venit anno Christi M. CC. post tempora D. Bernardi.* Ita VVolfgangus Musculus in locis, titulo de Ecclesia cap. 12.

5. *Natus est tempore Apostolorum: cœpit regnare tempore Phocæ Imperatoris: reuelatus est tempore Lutheri: destruetur in fine mundi.* Ita Gabriel Pouclius lib. I. C. I. §. 8.

6. *Conceptus est anno CCCC. formatus, & nutritus in utero matris circa annum D. natus anno DC. circa tempore Phocæ Imperatoris.* Ita Illyricus cent. 6. cap. I. in principio.

En egregiam inter sectarios de tempore determinato aduentus Antichristi consensionem & harmoniam. Quod verò Sutliuius Caluiniſta Illyricum & Chytræum Lutheristas suos appellat, id equidem non tolerarent, si adhuc superstites essent; vt nec Lutherus, quem quoque in suis numerat. Si te inuasit cupido cognoscendi, quàm Lutherus sit tuus, lege libros, quos cõtra Sacramentarios scripsit; & haud inuitus eum ex tuorum albo expunges.

Mentitur & dicit Sutliuius, fronte ad omnem prorsus impudentiam indurata; Illyricum, Chytræum, Bullingerum, Musculum, ea de Antichristi tempore non scribere, qua eñ Bellarminus attribuit. Imò Bullingerum & Musculum locis à Bellarmino citatis nihil huius penitus dicere, nec vllum verbum de origine Antichristi facere; Et vt fraus sit tectior ac fraudulentior, non exprimit Sutliuius, quem Musculum Bellarminus alleget; (quia duo sunt, & vterque Locos communes edidit,) num Andreæ Lutheranum; an VVolfgangum Zvinglianum, cum tamen Bellarminus non Andreæ, sed VVolfgangum citet; cuius proprium nomen omisit Sutliuius, vt si fortè Lector in locos communes Andreæ Musculi rit. de Ecclesia inci-

A dat, & nihil huius, quod à Bellarmino adducitur, inueniat, (sicut reuera nihil inuenitur in locis communibus Andreæ Musculi) Lector Bellarminum è vestigio malæ fidei & imposturæ condemnent.

Quod ad alios attinet, præsertim ad Bullingerum, si in verbosissima illa præfatione, quam inanibus suis & stramentitiis Homiliis in Apocalypsin Bullingerus præfixit, non reperiuntur propemodum ad verbum, quæ Bellarminus refert; causæ nihil erit, cur Bellarminus non habeatur mendax; & ego cum illo; Sutliuius autem verax; sin secus acciderit; ius fasque postulabit, vt Sutliuius, ea in existimatione apud omnes maneat, quæ tantæ mendaciloquentiæ & calumniandi impotentia optimo iure debetur.

B Quanquam, vt & hoc obiter, excusandi Sutliuij causa, annotem, pleraque mendaciorum, quæ nobis propinavit, non ex suo primitus, sed ex Sibrandi penu deprompsit: Nam nisi Savvbrandum expilasset, & in vitula eius arasset, sæpè Mutium & Silium egisset, licet alioqui fecunditate ad mentiendum & calumniandum non destitueretur. Sibrandus totum hoc tertium caput hac consequentia sycophantica comprehendit: *Non constat, quo tempore Antichristus venerit, ergo nunquam venit.* Non ita argumentatur Bellarminus; absit; quia apud illum, & omnes communiter orthodoxos certum est, Antichristum nondum venisse; sed varias sententias solummodo perceret, vt postea tẽd planius & dilucidius veritatem confirmare queat.

C Lutheri sententiam de Aduentu Antichristi affirmat Sutliuius stare adhuc inuictam, semperq; futuram. Et tamen non aduertit homo sui impos, si Lutheri sententia stet, suam, & sui Magistri Savvbrandi, Iunij, & aliorum opinationem stare non posse, quia Lutherus ponit aduentum Antichristi cum gladio spiritali post annum Domini DC. At Sutliuius cum suis Antichristum proprie dictum, & in propria sua persona iam tempore Apostolorum venisse dicitat & scriptitat. Sed odium veritatis & Romani Pontificis non raro cogit Sutliuium, vt ipse etiam sua vineta cædat, & crura propria secet. VVitackerus longissimis verborum ambagibus nil noui dicit; nisi fortè nouas quasdam lædorias & pseudologias excipiendas existimes.

CAPVT IV.

Explicatur prima demõstratio quòd nondum venerit Antichristus.

D ANABVS fortissimè contra hoc caput dimicat. En eius ineuitabiles sarrissas. Sex totis sequentibus capitibus nihil Bellarmino ineptius & nugacius; nugæ enim nugerrimas agit (Danzus) & nusquam maiores,

adeoꝛ iam seipsum stultitia superat (Danzus) Quid est conuiciari, si hoc est aduersarium refellere?

Primum argumentum, quo Bellarminus probat Antichristum necdum venisse, est illud; quia ante Antichristi aduentum debet Euangelium prædicari in vniuerso mundo, & omnibus nationibus, vt patet ex illo Matth. 24. *Prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio*: idemque affirmant sancti Patres, quos magno numero Bellarminus citat; sed hoc nondum est factum, ergo nondum venit Antichristus. Iunius & Sutliuius negant prædicationem in vniuerso orbe, esse signum aduentus Christi. Probant. I. *Quia Christus dicit, generalem prædicationem Euangelij præcessuram aduentum suum; non aduentum Antichristi.* Vbi, obsecro, hoc de suo præcisè aduentu Christus, excluso Antichristi aduentu? Vbi asserit, suum, duntaxat, non Antichristi aduentum, antegressuram vniuersalem Euangelij prædicationem? Monstra, sodes, locum. Quid, quod vt alia scripturæ loca non testarentur, ex anteambulationibus aduentus Christi; vnum itidem esse ipsum Antichristum; tamen id satis apertè colligeretur ex illa ipsa disputatione, quam Matth. 24. Christus de suo aduentu instituit; *Erit enim tunc tribulatio magna, inquit Christus, qualis non fuit ab initio mundi vsq; modò, neq; fiet; & nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnium caro, sed propter electos breuiabuntur dies illi.* Quæ hæc tanta tribulatio vniuersalem Euangelij prædicationem mox subsequutura; nisi illa, quæ per summum Christi aduersarium, Antichristum, aliquando venturum excitabitur? Vt sancti etiam Patres exponunt; quia, vt superioris memoriæ omnes ætates percurras, non inuenies vllam, qua vsq; adeo generalis & truculenta persecutio, qualis à Christo depingitur; in Christi seruos desæuierit.

Probat secundò Sutliuius suam sententiam, vel potius pseudologiam ex Patribus, qui asserunt, *prædicationem Euangelij præcessuram consummationem sæculi, & non aduentum Antichristi, ita disertè, inquit Sutliuius; asserit Hilarius, ita Cyrillus, ita Theodoretus, & reliqui omnes, præter vnum Damascenum.* Vbi tor mendacia, quot verba; nullus enim istorum, nullusq; omnino ex sanctorum Patrum cœtu id affirmat; Aiunt quidem prædicationem Euangelij generalem, esse argumentum aduentus Christi, sed quòd disertè, vt Calvinianus iste ferreo vultu blaterat, asseuerent; *hanc prædicationem non esse signum aduentus Antichristi, id purum putum est petulantis huius calumniatoris (sic Beza Sutliuium vocat,) mendacium; quibus & hoc annuera; Antichristum non antea palam dominaturum, quàm Euangelium palam prædicari desierit; nam Antichristus sub primordia suæ tyrannidis publicam professionem & prædicationem Euangelij, & iuge sacrificium inueniet, & omnia hæc ex publico tollet, & in latebras immanitate sua coget. Accipio tamè, quod dat Sutliuius, & inde aduersus Hæreticos*

hoc argumentum formo, si minus comptum est, facile patiar, vt à Savvbrando huius artis peritissimo, concinnius comatur.

Antichristus palam antea non dominabitur, q̄ Euangelium prædicari desierit. Hoc est Sutliuij assertum, quod ego suppono, & nomine Euangelij illud ipsum intelligo, quod Sutliuius intelligit, nempe Calvinianum & Lutheranum. Iam ex hac materia hunc syllogismum exstruo. *Omnis, qui prius palam dominatur, quàm Euangelium palam prædicari desinat; ille non est Antichristus;* Hæc maior nititur fundamento & asserto Sutliuij, proinde à Sutliuio & Sutliuianis negari nequit. Sequitur Minor. *Sed Papa Romanus palam prius dominatur, quàm Euangelium palam prædicari desierit, ergo Papa non est Antichristus.* Minor est evidens, siue intelligatur de Euangelio vero & orthodoxo; siue de Pseudoeuangelio Calviniano & Lutherano. An non enim palam regnat Papa? An non Catholicum, Lutheranum & Calvinianum Euangelium, Papa palam dominante, palam prædicatur? Si Savvbrando, & expilatori eius Sutliuio hic syllogismus ex Sutliuiano fundamento fabrefactus, nõ arridet; accipiant hanc consequentiam. *Adhuc palam prædicatur Euangelium, etiam Lutheranum & Calvinianum, ergo Antichristus nondum palam regnat.* Antecedens constat quotidianâ experientiâ. Probatur consecutio. *Quia vt dicit Sutliuius, Antichristus antea palam non dominabitur; quàm Euangelium desierit palam prædicari; cum ergo nondum desierit palam prædicari Euangelium, sequitur Antichristum necdum palam dominari;* Et per consequens. *Papam non esse Antichristum, quia Papa palam dominatur.*

Citat Bellarminus sanctos Patres. Hic iterum laudare cogor vel inuitus iudicium Bezæ; qui Sutliuium *perulantem calumniatorem* ex tripode Geneuensi pronunciauit. Optime, ô Beza. En tibi petulantis calumniatoris luculentissimum specimen. *Nisi Bellarminus frontem planè perficuisset, ait Sutliuius, nunquam Patres in hac causa citasset.* Et post hanc adeo atrocem criminationem, regerit nobis suum mendacium supra iam effusum: *Omnes Patres, excepto Damasceno, dicere, prædicationem præcessuram aut consummationem sæculi, aut desolationem Hierusalem, & non aduentum Antichristi.* Supra iam hoc tam immane mendacium digna nota notauit. Audiamus loco omnium Theodoretum in cap. 2. Epist. 2. ad Thess. *Cum didicisset diuinus Apostolus, dixisse Dominum; oportere Euangelium prædicari in omnibus gentibus, & tunc finem futurum: videret autem adhuc vigere cultam idolorum; dixit, sequens doctrinam Domini, fore, vt prius euerteretur superstitio, & impius Demonum cultus; & tunc appareat veritatis aduersarius;* hoc est, Antichristus.

Savvbrandus, omnia, more suo, inuertit: Et duas probationes, quòd Euangelium ante Antichristi aduentum in vniuerso orbe annunciandum sit, in vnam conflat; similiter & Patres, quos Bellarminus pro hac, & pro illa distinctè citat, ipse commiscet; & miscendo ex ornatissima Bellar-

mini disputatione, indigestam quandā & rudem molē efficit, & fatui instar, inconsequentia prorsus, nulloque penitus filo cohærentia lallat; Et postquam S. Hilario hanc alapam infregit. *Hilariū dicimus prorsus à scopo aberrare*; hoc argumento Bellarminū aggreditur. *Scriptura disertè dicit tempore Apostolorum iam venisse Antichristum 1. Ioan. 4. Sed hæc duo; Antichristus venit; & Antichristus nondum venit; sunt contradictoria; illud autem docet sacra scriptura: ergo vanum est, quod nugatur, Antichristum non venturum, antequam Euangelium per omnia loca totius orbis prædicatum sit. Qualis Cenologus Sibrandus? Quanta eius matæologia? Quam crassos fumos vendit, & ex illis antilogias fumo instabiliores necit? Tempore Apostolorum venit Antichristus, non in se, sed in suis prodromis, vt iam alibi fusè explicatum; sub finem mundi veniet in se & propriā sua persona. Vbi nunc est, Calvinista, victoria tua? vbi iactantia? vbi contradictio?*

Aiunt Danæus & Sutliuius; *Euangelium iam pridem esse in vniuerso orbe prædicatum; imò Apostolorum ætate, in totum mundum penetrasse contendunt, iuxta illud: In omnem terram exiuit sonus eorum. Respondet Bellarminus, Apostolū, vt & olim ipsum Dauidem, præteritum accepisse pro futuro, Prophetarum more, & ita docere S. Augustinum. Mentitur Sutliuius, hoc non posse fieri; loqui enim Apostolū de iis, qui audientes non obediebant, quos certè iam audiisse oportuerit. Adscribamus verba D. Augustini, vt dispellatur Sutliuiana vanitas. Quod autem dixit Apostolus (Rom. 10.) nunquid non audierunt? In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum: quamuis locutus sit præteriti temporis verbis, tamen quod futurum fuerat, dixit, non, quod iam factum, & completum: sicut ipse Propheta, quo vsus est, teste, non ait; In omnem terram exiturus; sed, exiit, inquit, sonus eorum, quod vtiq; nondum factum erat: quale est etiam illud; Foderunt manus meas, & pedes meos; quod tam longè postea factum nouimus. Hæc D. August.*

Ergo vt in verbo *exiuit* tropus est seu enallage; ita & in verbo, *audierunt*, non quòd iam plene factum, sed quod futurum erat, designatur; cuius generis plura exempla in Epistolis S. Pauli occurrere, demonstrat ibidem D. Augustinus. Eodem modo explicandus est, interprete D. Augustino, locus ille Coloss. 1. *In spe Euangelij, quod peruenit vsq; ad vos, sicut & in toto mundo est, fructificans & crescens. Et infra. Quod prædicatum est in vniuersa creatura, quæ sub celo est.* Sutliuius impudenter iterum mentitur, Augustinum loci ad Colossenses ne meminisse quidē, tantum abesse, vt sic exposuerit. Audiamus denuo S. Augustinum. *Multò minus mirandum est, quod etiam verbū præsentis temporis vsus est in eo, quod illum identidem dixisse, memorasti, propter spem, quæ reposita est nobis, quam ante audisti in verbo veritatis Euangelij, quod aduenit in vos, sicut & in omni mundo est fructificans, & crescens, quamuis Euangelium nondum mundum tenebat vniuersum: sed fructificare illud in vniuerso mundo dixit, & crescere, vt ita significaret, quousq; fuisset fructificando, & crescendo ventu-*

Arum. Quid? An non meminit hic D. Augustinus loci à Bellarmino citati ex Epistola ad Colossenses? Quid? An hunc locum non exponit S. Augustinus ad eum modum, quem tradit Bellarminus? Pudeat te Calvinista, tantæ vaniloquentiæ & tam proiectæ audaciæ.

Occinis. *Ridiculum esse, dicere, Euangelium, quando hæc scribebat Apostolus, non fuisse in mundo actu, sed virtute.* Impostor; non dicit Bellarminus non fuisse actu in mundo; sed, non fuisse actu in toto seu vniuerso mundo. Cur vocabulū toto seu vniuerso præteritis? Si hoc ridiculum est; ridiculus ergo D. Augustinus, qui ita exponit.

B S. Augustinus respondeat? Dicitur prædicatum fuisse; quia vniuersæ creaturæ, quæ sub celo est, futuris temporibus prædicandum erat. Prædicatum fuit vniuersæ creaturæ, quæ sub celo est; quia ea Euangelij semina iam tum sparsa erant, quæ orbem à mari vsque ad mare impletura & occupatura erant, vt interpretatur S. Augustin.

Tribus argumentis probat Bellarminus Euangelium in toto mundo prædicari debere; ex quibus primum est, quia generalis hæc prædicatio est signū consummationis sæculi, vt testatur ipse Christus. Obstrepit Sutliuius: *hoc repugnare verbis Christi dicens; Euangelium prædicari debere in testimonium gentibus*: Hoc quidē Christus dicit; sed mox addit, *Et tunc veniet consummatio.* Quid istud tunc denotat? An non hoc? Tunc, cum Euangelium omnibus gentibus in testimonium prædicabitur, superuenturam consummationem sæculi? Est ergo prædicatio illa generalis signum sæculi iam iam consummandi, & finis instantis. Cur tu, Calvinista, præteris illud vocabulū, *Omnibus*, quo Christus est vsus? *In testimonium omnibus gentibus.* Certè te hoc fraudulenter fecisse, absque vlla temeritate suspicari possumus.

C Ais. *Non ita Euangelium in vniuerso orbe prædicatum iri, vt ex omnibus gentibus cõstituantur Ecclesie. Augustinum dicere; in omni parte mundi Ecclesias constitutum iri, & non in omnibus gentibus & insulū.* Quid non molitur cedere nescia improbitas? Dominabitur Christus per fideles, & in fidelibus à mari vsq; ad mare; & à flumine vsq; ad terminos orbis terra, & adorabunt eum omnes Reges terra, & omnes gentes seruiens ei, Psal. 71. Et non habebit Dominator iste Dominus Ecclesias in omnibus gentibus? *Omnes gentes seruiens ei, teste Propheta; habebit ergo Ecclesias, hoc est, congregationes fidelium, in omnibus gentibus; & ex omnibus gentibus constitutas & collectas.* Et aliud non nisi mendacissimè, affingit Sutliuius S. Augustino: qui rursus oggannit; *Satis esse Euangelium ita prædicari, vt gentes sint inexcusabiles; Eos autem esse inexcusabiles, qui vel audierunt, vel audire potuerunt; humano scilicet modo & ex certa & explicita intentione; hoc enim si addatur, Sutliuij dictum irreperculsum abire sino.* Sed quid tum postea? An quia aliqui futuri

erant,

erant, qui de industria auditum à prædicatione Evangelij auertent; ideo falsum erit illud vaticinium? *Omnes gentes seruiens ei. Et: Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terre.* Psal. 2.

Ait Bellarminus, multas gentes ante annum Christi DCCC. non audisse Evangelij prædicationem, vt Morauos, Vandalos, Polonos. Querit Sutliuius. *Quis hoc Bellarmino reuelauerit?* Respondeo, Historiam, quæ est testis temporum, & veritatis index; & ipsarum gentium consensionem; & hodiernam quoq; experientiam; nam hac nostra tempestate ad eas gentes Euangelium peruenit, quarum in omni antiquitatis memoria vix exstat vllum vestigium, nedum testimonium aliquod, eas aliquando fide Christi fuisse imbutas.

Ait Bellarminus, etiam tempore D. Bernardi, ipsomet teste, fuisse gentes, quæ Euangelium non audierint, Sutliuius arguit Bellarminum mendacij, non enim ita loqui Bernardum: sed hoc modo: fuisse gentes, quæ non erant conuersæ ad Euangelij prædicationem; Multum autem interesse inter hæc duo, non audiri, & non conuerti ex auditu verbi Dei. Iterum facit Sutliuius, quod solet. Proiectè mentitur; hæc enim non sunt S. Bernardi verba, & multo minus sensa; vt manifestè patet ex lib. 3. Considerat, quem Bellarminus citat, non allato textu, sed sensu D. Bernardi; qui apertissimè alius non est, quàm quem Bellarminus profert; nempe, sua ætate fuisse gentes, quæ Euangelium non audierint; idcirco dicit, Eugenij, summi Pontificis esse, prædicatores ad eas destinare, vt, audita Evangelij prædicatione, ad Christum conuertantur. Antequam autem Sutliuium hic missum facio, obseruetur fraudulentissimum eius contra Bellarminum scribendi genus: nam quando caput aliquod exagitantium suscipit, ordinè Bellarminianum membratim miserabiliter discerpit; & nunc ex medio, nunc ex fine; nunc ex principio vnum vel alterum refectum frustillum cauillatur & criminatur; nunc ex vna probatione duas, vel tres facit. Mox plures in vnam conflat; & argumenta seu Patrum testimonia pro diuersis conclusionibus seu sententiis adducta, ita commemorat, quasi Bellarminus ea pro vna eademque assertionem stabilienda protulerit. Vno verbo, nulla fides, nulla sinceritas, nullus candor in hoc sectario inest: qui hanc artem didicit à suo Savvbrando, quem vbique expilat; expilatamq; effrenatissimis & iniuriosissimis cõuiciis & mendacissimis in Bellarminum calumniis adauget.

Abbas, Sutliuij popularis; hastas non nisi *amentatas* omnes (rectius dixeris *amentas*) & mortiferas se intorquere arbitratur, cum tamè *arundines* tantummodo tela vibret, & plumbeos pugiones iacet. Ait; *Omnia, quæ Matth. 24. dicuntur à Christo de fine & consummatione, & illis, quæ finem ac consummationem antegredientur; pertinere duntaxat ad destructionem Hierosolymorum factam à Tito & Roma-*

A nu: citatque Chryostomum Hom. 76. in Matth. & Hilarium Can. 25. in eundem Matth.

Respondeo, duos istos Patres, vt & Theophylactum, minimè inficiari, ea, quæ de fine & consummatione dicuntur, posse etiam de fine mundi accipi; nam vt rectè dicit S. Hieronymus in cap. 24. Matth. *tripliciter locus hic differendus est, aut de tempore obsidionis Romana, aut de consummatione mundi, aut de hereticorum contra Ecclesiam pugna, & istiusmodi Antichristi, qui sub opinione falsa scientia contra Christum dimicant.* Qui postremus sensus planè mysticus est, & duos priores litterales supponit. Et quid tu S. Hilarium nobis obiectas, aut perperam à Bellarmino adductum criminaris? An non S. Hilarius illa: *Cum ergo videritis abominationem desolationis, &c. & sequentia, de Antichristo, tanquam indicio iam iam venturi Christi, explicat? Accipe eius verba, & erubescere, si quid tibi ruboris reliquum. Sequitur deinde & indicium aduentus futuri* (quando nimirum Christus ad iudicium veniet) *cum abominationem desolationis stantem in loco sancto videbunt; tunc claritatu reditum intelligendum.* Et de hoc quidem, beatissimo Daniele & Paulo prædicantibus, superfluum nos puto habere sermonem: de Antichristi enim temporibus hæc locutus est. *Abominatio ex eo dictus, quod aduersus Deum veniens honorè sibi Dei vindicet. Desolationis autem abominatio; quia bellis, & cadibus terram cum piaculo desolaturus sit: atq; ob id, à Iudæis susceptus loco sanctificationis infister, vt ubi Sanctorum precibus Deus inuocatur, illic ab infidelibus receptus, Dei honore venerabilis sit.*

C Idem sanctus Pater explicans illud: *Ab arbore autem fici discite parabolam; sic scribit Can. 26 Ramus igitur ficus Antichristus esse intelligitur; Zaboli filius; peccati portio. legis assertor. Qui, cum tenerescere coeperit, atq; frondescere; tunc proxima esse aestas, id est, dies iudicij sentietur. Frondescere autem quadam peccatorum exultantium viriditate noscitur. Et erit enim tunc flos criminorum, & honor facinorosorum, & gratia prophanorum; quibus tamen aestus, id est, calor æterni ignis in proximo est.* Si Antichristus proximè antecedit aduentum Christi ad supremum iudicium, quomodo iam tempore Apostolorum exstitit, & supra mille annos, vel saltem multas annorum centurias in Ecclesia palà tyrannidè suam exercuit, vt Calvinistæ tradunt? **D** Sed quid mirum; Bellarminum in citatione Hilarij abste accusari; quando eo inuerecundiz processisti, vt dicere audeas, à Bellarmino S. Hieronymum perperam fuisse allegatum; cum hæc sint eius clarissima verba. *Signum Dominici aduentus est Euangelium toto orbe predicari.*

Fortasse iubebis, vt legam sequentia. Obsequar libenter. *Quod aut iam complesum, aut in breui cernimus esse complendum, non enim puto aliquam remansisse gentem, qua Christi nomen ignoret.* Iam legi; & video, S. Hieronymum nihil dicere de tempore Apostolorum, sed de suo; at sectarij contendunt, iam tempore Apostolorum in toto mundo simpliciter Euangelium fuisse prædicatum. Secundo, D. Hieronymus etiam de sua ætate nò loquitur ab-

solutè, sed disiunctim; nam illud aut *completum*, aut breui *complendum* scribit. Tertio S. Hieronymus loquitur de mundo tunc noto, vt & alij Patres. eumque nomine totius seu vniuersi mundi designant: conuenienter phrasi sacrarum litterarum, vt Luca 2. *Exiit edictum, vt describeretur, vniuersus orbis.* Num *vniuersus* simpliciter, quantus, quantus? Nemo sanus hocasserat. Quarto, loquitur S. Hieronymus de generali quadam Christi & Christianæ religionis cognitione, accepta ex communi fama; non de sufficiente Euangelij prædicatione & propositione; quæ testimonium sit omnibus gentibus, ita vt sint inexcusabiles. Talis autem prædicatio aduentum Christi antegredi debet. Hinc ipse S. Hieronymus post superiora verba, statim subiunxit: *Et quamquam non habuerit (quælibet gens) prædicatorem, tamen ex vicinû nationibus, opinionem fidei non potest ignorare.* In eandem sententiam exponendi sunt alij Patres, si qui vel Apostolorum tempore, vel paulò post Euangelium in toto mundo prædicatum fuisse scribunt: nominatim S. Ambrosius, (si tamen ille) in cap. 10. Epist. ad Rom. citatus ab Abbato; & Eusebius lib. 2. Hist. Ecclesiast. cap. 3.

Quibus animaduersis, corruunt cõuicia, quæ Abbatus in Bellarminum explodit. Corruit insuper Abbatica incertitia; cum, nominatis quibusdam regionibus, & quidem ex Theodoro lib. 9. de curandis Græcanicis affectionibus, & ex Tertulliano lib. contra Iudæos, inde infert; *ergo simpliciter in omnibus totius mundi partibus tempore Apostolorum Euangelium annunciatum fuit.* Dic, quæso, quis veterum scriptorum vnquam dixit aut scripsit, æuo Apostolico prædicationem Euangelij peruenisse in Iaponiam, in Mexicum, in Peru, in Insulas Philippinas, & alias plurimas regiones, quæ ad solem occiduum longissimè & latissimè protenduntur?

Nec refert, quod Tertullianus dicit, sua tempestate in Christum credidisse, *abditas multas gentes, prouincias & insulas multas nobis ignotas.* An ideo omnes, quæ Tertulliano ignotæ erant, & per totum huius mundi ambitum, omnesque eius angulos sparguntur? Nec iuuat te, quod ais; *Iudicos scriptores testari, quadam Christiana religionis monumenta apud Indos reperta.* Sed apud quosdam, non omnes: præcipuè verò Orientales, quorum nonnullis S. Thomam, S. Bartholomæum & S. Mathæum Euangelicam doctrinam tradidisse, compertum est. At quid de Indis occidentalibus? quid de Iaponibus? quid de Chinis? quid de Brasileensibus? quid de aliis vastissimis regnis dicemus, quæ partim iam patefacta sunt, partim quotidie felicibus auspiciis patefunt, vbi nec vola nec vestigium vllius Christianitatis olim introductæ, & postea obrutz: Et si quid nostris rebus aliquando videtur simile, fortuitò simile est, non instituto fidei.

Vitackerus nil peculiare adfert, præter peculiarem *logodadaliam*, & peculiararia in S. Augusti-

num conuicia: *Malus hic interpret est Augustinus. Augustini expositio non est admittenda, quia violenta est, & planè distorta.*

CAPVT V.

Explicatur secunda demonstratio.

Væ sumitur ex omnimoda desolatione Imperij Romani, proximè Antichristum antecedente. Quam cum nondum accidisse videamus; rectè colligimus, Antichristum necdum venisse; & per consequens, Papam Antichristum non esse. Probat autem Bellarminus variis rationibus perfectam Romani Imperij destructionem, aduentû Antichristi præire debere. Sutliuius solenni sua consuetudine hoc caput penitus inuertit, eiusque omnia membra loco mouet ac laxat, & velut alter congrio *exossat & exdorsuat.* Et mox elata voce vociferatur, nil opus tam multis probationibus, se & suos non negare, *desertionem seu interitum Romani Imperij esse signum Antichristi; non nati & aduenientû; sed reuelati: At iam Romanum Imperium esse euersum; iam Romam seruire; Imperatorem, qui dicitur Romanorum, Germanum esse, non Romanum; eundemque non Romanum imperare, sed Germanum, nec succedere Imperatoribus Romanis, sed Francis.* Hæc & plura huius generis in Imperatoriam maiestatem contumeliosissima & iniuriosissima, despumat furibundus Sutliuius; Ad quæ iam Bellarminus respondit, cuius responsa inferius tuebimur, cum Battologia Sutliuiana nobis regeretur.

Abbatus verbosissimè blaterat de lenta Ecclesiæ corruptela, quæ pedetentim & per gradus ad hanc summitatem adscenderit; in cuius tota loquacitate, omnium sectariorum ore trita, vix micam falis inuenias. Illud tamen probo, quòd ait; *Carolus Magnus à Papa Romano Imperatorem creatum, & Imperium à Græcis ad Francos ab eodem fuisse translatum.* Ita est, Abbate, quidquid contra vociferentur symmystæ tui; tamen Danæus hic tecum facit; & *Ioue iudicat æquo.* Tu persta in hac sententia; cuius non est, quod te vnquam pœniteat.

Post multam variamque verborum profluentiam, arrept tandem paulò propius ad rem, & mentiri incipit mendacium illud cæteris itidem Nouatoribus commune; *inclinationem & imminutionem Romani Imperij, non autem omnimodam eius extinctionem esse venturi Antichristi argumentum;* & huic sue pseudologiæ patronum adsciscit Tertullianum, quâuis manibus pedibusque reluctantè; & quod planè ridiculum, etiam S. Thomam; qua de causa? quia ipse in Commentario 2. Epist. ad Thessalonicenses, *desertionem*, de qua S. Paulus, accipit non tantum de gentium discessione ab Imperio temporali; sed & à spiritali, hoc est, à fide recta & orthodoxa; nam imperium ait D. Thomas nõ cessasse, *sed commutatum esse de temporali in spirituale.* Hoc S. Thomæ dictum cupidissimè arripit Ab-

batus.

batus, plenusque lætitiis incedit, quasi iam, testimonio quoque D. Thomæ, conclusum sit, *Papam esse Antichristum*: Cum tamen D. Thomas nihil aliud dicere velit; quàm ubi olim temporale Imperium vigeat, sibi nunc vigere Imperium spirituale; & uti olim Roma erat sedes Imperij temporalis; ita nunc esse Imperij spiritualis domicilium; & illam urbem, quæ olim politicè toti mundo ius dicebat, nunc itidem spiritualiter vniuerso orbi ius dicere; neque aliter temporale Imperium in spirituale commutatum S. Thomas intellexit, nisi quatenus spirituale in eodem loco, Romæ videlicet, in locum Imperij temporalis successit; nam S. Thomas optimè norat, temporale Romanum Imperium adhuc durare, tametsi extra Romam. Quapropter nil nisi vanissima conuicia sunt, quæ in S. Thomam Abbatibus eruant; ut cum ei *læsum cerebrum* esse affirmat. Nisi *læso cerebro* esses; hanc lædoriæ in tantum doctorem nunquàm exspuisses. Item cum ex dicto eius colligit, iam *Antichristum venisse, quia iam defecit Romanum Imperium*. Num plenè funditus, & omnimodè? Num hoc asserit D. Thomas? Loquere, os durum: Loqueris tu quidem. Sed quid? Nil præter conuicia & mendacia. *Vide*, inquis, *quàm duris cornibus ardetat faum Pontificem*. Tu vide, quàm duro vultu mentitur & calumniatur Abbatibus. Nihil S. Thomas contra Pontificem. Nec vspiàm scribit cessasse penitus Romanum Imperium sed Romæ temporale orbis Imperium in spirituale commutatum tradit. Mox insulsiſsimè in S. Thomam declamitat, & ei affingit, de quibus nec somnians cogitauit; *ut Pontificem tenere Romanum Imperium, sed in spirituale commutatum*. Item, *Romanum Pontificem Imperium tenere, ac sine nomine Romani Imperatoris*. Et hoc proprium esse *Antichristi*; idemq; testari Bellarminum. Quæ omnia nil aliud sunt, quàm Abbatica somnia & deliria.

Ait Bellarminus; Romanum Imperium ante aduentum Antichristi in decem Reges diuisum iri, quorum nullus sit aut dicatur Rex Romanorum; & probat hoc ex Irenæo; Irenæus autem ex Daniele & Apocalypsi. Abbatibus ferre nequit illud: *Dicatur*; quod non sine fraude interiectum criminatur. *Iam olim Imperium Romanum in decem regna diuisum esse*. Num Imperium penitus extinctum, cuius nec nomen, nec rei aliquid superet? Et quæ nam, cedo, sunt illa decem regna, in quæ occumbens Romanum Imperium desit? Cur tu decem regna semper blatis, reticens decem Reges? Quia vel vnus Rex decem regna possidere potest; at decem Reges totidè regna flagitant. Daniel & Ioannes decem Reges per *decem cornua* intelligunt; ex quorum medio *cornu* illud paruulum, hoc est, Antichristus enascetur. Dic, Calvinista, si Papa est Antichristus, qui nam sunt illi decem Reges, ex quorum medio exstitit Papa, hoc est, Antichristus? Item si decem cornua sunt decem regna, in quæ Romanum Imperium desit; & Papa est Antichristus, tres Reges ex decem extinguens;

A septem autem alios sibi subiugans; necesse erit, ut nomina omnium istorum Regum nobis edas; ut inde conicere queamus, num verè, an per calumniam Romanum Pontificem Antichristi titulo insignias. Nam quæ præterea de Imperatore & Imperio Romano phreneticus Calvinista detonat, ea non stylo, sed ferro vindicari digna sunt; adeo in Imperatoriam Maiestatem iniuriosa sunt & extremè probrosa; ut satis mirari nequeam, tales chartas hominum perditorum quæ summum Christianitatis principem & magistratum tam petulanter lacerant & traducunt, in Imperio tolerari, imo & excudi.

B Conuiciis in Imperatorem & Imperium adiungit contumelias in Pontificem, ex sectariorum infamibus monumentis, ex Hospiniano, inquam, Illyrico, Baleo, & id genus aliis celo terræque inuisis & abominandis capitibus. Et si qui ex orthodoxis asperius aliquid olim in sedis Apostolicæ præsidem effutiuerunt, id humanæ infirmitati clementer est condonandum. Loco vnus vel alterius, qui sinistro affectu abrepti, os latius & liberius, quàm fas exigebat; aperuerunt; nos semper centum, ducentos, trecentos numerabimus, quibus Pontificis Romani auctoritas sacrosancta fuit.

C Sutliuius hoc loco nil aliud est, quàm quod eum esse iam pridem Beza publicè pronunciauit. *Petulanus nimirum calumniator & conuiciator est*. Id ut videas, en desperatam eius petulantiam & conuiciandi pruriginem. *Nescio vtrum Bellarminus maiorem stultitiam, an impudentiam ostenderit. Stultum erat falsum asserere: illud verò impudentia signum euidentissimum est, testes adhibere, qui vel nihil depomant ad propositum, vel contra producentem loquuntur, quod tamen Bellarminus fecit*. Et quæ nam caussa tantum bilis huic Calvinistæ excusit? Audi. *Irenæus quartum regnum dicit diuidendum esse inter decem Reges, sed vtrum eorum aliqui dicendus sit Rex Romanorum, aut secus; ne gry quidem habet*. Sutliuius ab ingenio suo ne latum quidem vnguem recedit; insignem enim hinc quoque impostorem agit; nam Bellarminus ex Irenæo nil aliud probare instituit, quàm Romanum Imperium in decem Reges diuisum iri; ex quorum medio Antichristus sit exoriturus, iste enim per *cornu paruulum* denotatur. Cætera Bellarminus ipsemet ex Prophetia Danielis & Ioannis colligit ac deducit, neque eorum testem laudat Irenæum, tametsi Irenæo planè sunt consentanea, ut & aliis Patribus.

D Per tibiæ ferreas statuas apud Danielem cap. 2. dicit Bellarminus designari Imperium Romanum, quod longo tempore gemitum fuit; ut sunt tibiæ in homine, alterum scilicet in Oriente; alterum in Occidente, ex quo Imperio bipartito, orti vel potius orituri sint, decem Reges, sicut ex duabus tibiis oriuntur decem digiti. Oclamat Sutliuius: *Esse argumentum vix allegoria, ac proinde nihil concludere*. Mirum dictum; quando Sutliuius & alij sectarij contra Papam argumentan-

tur ex visionibus Danielis & Ioannis Apostoli, tum iudicio suo, solidissimè & firmissimè conclusionem nectunt; neque vllus vsquam defectus in argumentatione apparet; at quamprimum Catholici ex typis & figuris veteris testamenti aliquid vel deducunt vel concludunt; è vestigio vociferantur sectarij, *Argumentationem ex allegoriâ pondere & viribus carere*; quod absolutè non est verum, vt iam alibi non semel monuimus; & tunc minimè omnium verum habet; quando ipsa scriptura est quasi allegoariarum suarum interpres, & explanatrix eorum, quæ per illas ænigmaticè insinuantur & adumbrantur, vt fit in visionibus de Antichristo apud Danielem & Ioannem.

Sed en eximiam Sutliuij cauillationem. *Quoniam decem Reges ex duabus tibijs enasci debuerunt, & vna tibia, hoc est, imperium orientale funditus interit, sequitur iam non decem; sed quinq, solummodo Reges. ex vna tibia, qua superest, enascituros. Sicut ex vna tibia quinq, duntaxat nascuntur digiti.* Sed hæc cauillatio longè leuior est, quàm pluma; nam Reges isti etiam ex cineribus ruderibusque Imperij Romani existent; itaque licet vna tibia, hoc est, Imperium orientale penitus conciderit; supersunt tamen prouinciæ & regna, quæ ad hoc Imperium pertinebant, quemadmodum in occidente etiam supersunt prouinciæ, quæ olim ad occidentale Imperium spectabant. Ex his igitur, & ex reliquis, quæ sub finem mundi reipsa adhuc de iure Romani Imperij erunt; existent decem illi Reges; regnumque Romanum tam quoad partes reipsa superstites, quàm quoad illas, quæ iam olim ab hoc corpore abruptæ & abscissæ fuerunt, inter se dispartientur, dispartitumque moderabuntur.

Occidit Sutliuius. *Tibia illa designabant Imperium Romanum non Imperatores; hinc potius inferre debuit Bellarminus, decem Reges non fore Romanam Imperium; non autem hoc: neminem ex illis decem Regibus Romanum Imperatorem appellatum iri.* Quæso te, Sutliui, ne perdas operam; discipulos vel symmystas tuos argumentari; & quid ex quouis colligere debeant, doce; Bellarminus tua institutione non eget. Quod ipse conclusit, rectè conclusum est; nam si tibia illa designabant Imperium, igitur & Imperatorem; nam Imperium & Imperator sunt *relatiua*, & se mutuo ponunt ac tollunt; quemadmodum Rex item & regnum. Et si rectè concludo; nullius ex his decem Regibus Imperium fore Imperium Romanum; sicut nullus digitus est tibia; rectè itidem concludo, nullum ex his decem Regibus fore vel etiam appellatum iri Imperatorem Romanum; quia decem isti Reges & nomen Romæ & rem nomini subiectam odio habebunt & exterminabunt, vt patet ex cap. 17. Apocalypf.

Oggannit Sutliuius. *Hinc non sequi, nullum eorum habiturum nomen Imperatoris, nam victores gentium victoriarum se Reges appellare solere.* Non semper, ô bone;

nam Vespasianus & Titus debellarunt, & sub iugum miserunt Iudæos, neq; tamen se Reges aut Imperatores Iudæorum nominarunt; & si quis eos hoc nomine affecisset, nescio quam gratiam ab illis iniisset. Oderant enim Iudæos, tanquam gentem detestabilem, dignamq; stirpitus excindi. Sic & in proposito, decem isti Reges mulierè illam *sepsicipiti & desicorni* bestię insidentem, totis viribus perditum ibunt; *nam hi odient fornicariam, inquit S. Ioannes, & desolatam facient illam, & nudam, & carnes eius manducabunt, & ipsam igni concremabunt.* Et quisquam vsque adeo fatuus erit, qui arbitretur quenquam ex his decem Regibus inditurum sibi nomen à Roma; ab vrbe penitus inuisa; vastata, ad desolationem redacta & concremata?

Iunius, vt se ex omnibus salebris quàm citissime expodiat; abnuat, per *tibias statuae* apud Danielem cap. 2. & per *bestiam* innominatam cap. 7. intelligi Monarchiam Romanam. Quid ergo? *Regnum Seleucidarum*, inquit. Et hoc se demonstrasse ait, suis in Danielem commentariis. Eandem sententiam cupidè amplectitur Rullus Basileensis in cap. 7. Danielis, & alij sectarij, ideo, nisi me coniectura fallit, quia conformior est impio Porphyrio, quam sanctis Patribus. Quæ causa Rullum impulit, vt etiam quartum regnū de quo cap. 2. Danielis, interpretaretur de *regno Lagidarum & Seleucidarum*; non de Romano. Sed nunc non est hanc sententiam examinandi locus.

Savvbrandus Bellarminum hoc argumento premit; *Si horum regnorum successio erit ad finem mundi, tum omnia hæc regna ante aduentum Antichristi, qui ante finem mundi veniet, non tollentur, sed saltem vnum ex iis superstes manebit vsq, ad finem mundi; contradictio enim est: Regnum continuabitur vsq, ad finem mundi; & prorsus tolletur & abolbitur antequam mundi finis veniet.* Quàm futile vitiligator Sibrandus. Quis dicit quartum regnum, hoc est, Romanum, duraturum vsque ad finem mundi præcisè & mathematicè loquendo? An non toto hoc capite Bellarminus id vnum ostendere conatur. Romanum Imperium tandem cessaturum, & ante finem mundi decem Reges, & post hos Antichristum ipsum regnaturum? Et licet quis diceret; Imperium Romanum duraturum vsq; ad mundi finem; nequaquam id intelligeret, vsque ad vltimum durationis momentum; sed *moraliter* loqueretur, & nullam aliam Monarchiam subsequaturam indicaret; sine mundi paulò post adfuturo, hoc est, statim post decem illorum Regum, ipsiusque Antichristi Imperium.

Displicet Sibrando, quòd Bellarminus per *decem digitos* vtriusque tibię intelligit decem Reges, quorum nullus sit Rex Romanorum. Mentitur, hoc aduersari Danieli; qui cap. 2. v. 42. dicit, *digitos pedum seu tibiærum ex parte ferreos, ex parte sicciles fore*; quod hoc regnum ex parte sit futurū solidum, ex parte contritum. Quis tam validus

& potensserit, qui Bellarmini explicatione cum sententia Danielis conciliet? Enitatur tamen in concordiam redigere. Digni tibi partim ferrei, partim *fibiles* sunt, quia ex decem Regibus, qui Romanum Imperium vastabunt & euerterent, alij erunt maiores, alij minores, alij potentiores, alij infirmiores. Illi ferro assimilantur, isti testæ. Hinc etiam capite 7. ubi iidem decem Reges per decem cornua significantur; dicitur futurum, ut tres Reges ex decem, *per cornu paruum* inde enatum, *humiliantur*, & prorsus exterminantur tanquam imbecilliores, & ut sic loquar, ex testa compositi. At Daniel dixit: *Regnum illud*, inquit Sibrandus, *signum est ergo vnum ex decem illis regni fore Romanum regnum*. At capite secundo, quod citat Sibrandus, non comparat *vox*, ILLVD; sed absolute dicitur: *Ex parte regnum erit solidum, & ex parte contritum*; ubi per *regnum* non vnum simplex, sed decuplex illud, quod ex Romano orietur, cui decem Reges presidebunt, intelligi debet: & hoc partim conteretur, quia Antichristus tres Reges penitus extinguet, partimque stabit; septem enim alios Reges sibi subiiciet: sic tamen, ut funditus non deleantur, quemadmodum tres alij Reges. Non ignoro, afferri posse alias probabiles huius loci expositiones, ut videre est apud Pererium in caput 2. Danielis, sed quæcunque ex veterum penu, non ex Nouatorum scriniis adferatur; huic, quam Bellarminus sequitur, quæ per *digitos pedum tibiae*, intelligit decem illos Reges, de quibus cap. 7. suus itidem verisimilitudinis locus relinquatur.

Pergit fatuari, prorsus instar ebrii, Sibrandus. Si hoc de Romano Imperio intelligendum est, tum sequitur, *verba non esse proprie intelligenda*. (Iure quæras, quid per demonstratiuum illud hoc, Sibrandus intelligat; num tibi statuæ? Num digitos decem tibiæ? Num id, quod de Romani Imperij diuisione & desitione in decem Reges, asseritur? Equidem hoc vltimum intelligere videtur Sibrandus.) *regnum enim Romanorum est in plura regna diuisum, quam in decem*. Falsum: nam Romanorum regnum adhuc durat. Sunt quidem plura, quam decem regna, olim ad Romanum Imperium pertinentia; nunc ab aliis Regibus occupata; sed Daniel non loquitur nisi de ea Romani Imperij diuisione, quæ simul cum interitu illius coniuncta erit: hæc enim non erit, nisi in decem Reges. *Præterea Romanum regnum & regna*, inquit Sibrandus, *in que diuisum est, non differunt toto genere, quemadmodum tibiae & digiti, omnia enim regna siue illud, siue hoc sit, genere vnum sunt: sed digiti & tibia non sunt genere vnum*. Cuius stomachus tam firmus sit, qui hisce vanissimis nugamentis non euertatur? Num Bellarminus dixit; regnum Romanum, & regna, in quæ tandem sub finem mundi cum proprio exitio Romanum Imperium desinet; non conuenire in generali conceptu regni? An quia communionem & conuenientiam quandam in hac communi ratione

habent; ideo vnum ex illis Romani Imperij seu Regni nomen feret; vnusque ex decem illis Regibus, Rex seu Imperator Romanus appellabitur? Quæ verò ruditas est; & quam spissa inscitia, dicere, *tibiam & digitos tibiae* toto genere discrepare? Quæso te, an non conueniunt in genere *substantia & corporis*? An non ut tibia hominis; sic & digitus tibiae humanæ est substantia & corpus?

Obiicit Sivrbrandus. Bellarminum *de suo addidisse, nullum ex decem illis Regibus, Romanum Regem appellatum iri*. Num dixit Bellarminus, hoc totidem verbis extare apud Danielem vel Ioannem in Apocalypsi? Quomodo *de suo* hoc addidit, cum illud ex Danielis, & præcipue ex S. Ioannis mente, perspicue deduxerit? Ait Sibrandus. *Hoc implicare contradictionem*; Sed Sibrandicam, hoc est, fanaticam: Nam Bellarminus nunquam scripsit successionem Romani Imperij duraturam præcisè, vsque ad vltimum mundi durantis finem; ut iste mentitur; quia vbique docet; Imperium Romanum aliquandiu ante finem mundi penitus abolitum & extinctum iri.

Sed en planè Sivrbrandicum argumentum: *Decem regna, in que Romanum Imperium diuidendum est, sunt regna; sed nullus digitus tibiae est tibia; ergo decem illa regna non possunt significari per decem digitos vtriusque tibiae*. Perinde ac si diceret. Decem Reges, qui Romanum Imperium tandem occupabunt, & delebunt, ut habetur cap. 7. Danielis, sunt reges & homines; sed nullum *cornu*, quod ex capite enascitur, est caput; ergo Reges illi decem non possunt significari per decem cornua: nec *cornu* illud *paruum*, quod è medio decem cornuum exstitit, poterit significare Antichristum, quia paruum illud *cornu*, non est caput. Nil præter solitum subtilis est Sibrandus; antiquum obtinet. Periclitabitur Scotus, ne *subtilis Doctoris* titulum amittat, nisi Sibrandus à tantis subtilitatibus desistat: qui vociferatur; Bellarminum *de suo* addidisse; decem cornua significare *decem vltimos Reges*: Item nullum ex illis fore Romanorum Regem. Bellarminus hæc probauit, & multis rationibus in hac de Antichristo disceptatione confirmauit; nihil ergo *de suo* adiecit. Nihil, quod Danieli & Ioanni consentaneum non esset, protulit.

Mox acutissima subtilitate nos beat Sivrbrandus: *Bestia & cornua non sunt genere vnum*. An non sunt vnum in genere substantiæ & corporis? Si de proximo & immediato genere loquitur, verum quidem est; bestiam & cornu non esse eiusdem proximi generis; quia bestia est *animal*; cornu non est *animal*; sed quid hoc contra Bellarminum? Nam quod Calvinista subiicit: *omnia regna per bestiam & cornua significata; esse genere vnum*: id similiter Bellarminum non ferit: nam licet genere, etiam proximo & immediato, si ita lubet, conueniant; non est tamen necesse, ut vnum ex illis decem sit & nominetur regnum Romanum; quia hæc appellatio non est *generis*, sed *speciei*: nec qui regnum Romanum nominat, genus regni

nominat, sed speciem. Et si propterea vnum ex illis decem regnis appellandum esset regnum Romanum; quia cum regno Romano in genere regni conuenit; omnia illa decem regna, nominari deberent Romana, & omnes illi decem Reges; Romani Reges; quia omnibus est conuenientia in generali ratione Regni & Regis: imo & hodie omnia regna essent Romana; & omnes Reges; Reges & Imperatores Romani: omnibus enim intercedit communio in communi conceptu Regni & Regis.

Etiam bestiam Apocalypticam exagitat Sibrandus suis acuminibus plusquam plumbeis. Nam Apocal. 17. legimus: *Vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemie, &c. Mulier notat Antichristum, inquit Sibrandus: Bestia; Romanum Imperium. At mulier infidebit bestiae; ergo Romanum Imperium ante mulieris aduentum non est destruendum: cui enim mulier infidet, id ut adhuc existat, necesse est.* Sed quid mulier bestiae infidens significet, longè melius nobis exponet S. Ioannes, qui extremis verbis cap. 17. *Et mulier, quam vidisti, est ciuitas magna, quae habet regnum super Reges terrae.* Ergo mulier illa non est Antichristus, ut Calvinista absque probatione, & contra expressum S. Ioannis textum sumit; sed est Roma Imperatrix, dans iura gentibus & Regibus: postea agit S. Ioannes de decem bestiae cornibus, hoc est, ipso Interprete, de decem Regibus, qui post bestiam, hoc est, Romanum Imperium exsurgent, in perniciem & interitum eius: Ait enim S. Ioannes: *Et decem cornua, quae vidisti in bestia: hi edient fornicariam, & desolatam facient, &c.* Nec refert, quod capite 13. plerique, & in his etiam Ribera noster, in illud caput; per bestiam de mari ascendentem, habentem capita septem & cornua decem, &c. intelligunt Antichristum; neque enim si hoc loco bestiae vocabulo Antichristus designatur, necesse est, ut capite etiam decimo septimo eadem significatio vocabulo bestiae substernatur; prophetias enim conuenienter adiunctis circumstantiis interpretari debemus: praesertim si ipsa sacrae litterae aperte indicent; diuersimodè pro conditione rerum subiectarum accipiendas esse. At Sibrandus, omnia, bestiae instar, miscet, quaecumque in Apocalypsi de variis bestiis legit; & in tota eius de his bestiis vaniloquentia vix aliquid rationis supra bestiam apparet. Nec sanè peritius de his bestiis Apocalypticis scribit Sutliuius; nisi fortè hoc singulari peritiae adscribi debet, quòd Bellarminum hic immanissimis conuiciis proscindit, & ita furit, quasi non homo, sed bestia esset.

Omni modam Romani Imperij defectiōnem & extinctionem antegressuram Antichristi aduentum, probat etiam Bellarminus ex illo 2. Thess. 2. *Et nunc quid detineat scitis, &c.* Vbi Iunius nihil minus quàm de Romano Imperio sermonem esse arbitratur: nam *Antichristi remora esse simplicitatem Euangelij & ministrorum, quae tunc doctrina Christiana predicabatur; has ante non potuisse in aper-*

tum progredi Antichristum, neque manifestari, licet iam tum natus esset; sed commodius tempus expectasse, donec, sublata illa simplicitate patentem inueniret sua tyrannidi introducenda & stabilienda aditum. Sed hæc, ut & alia pleraque, suo ex capite exculpfit Iunius; nec sanctis Patribus, nec, quod caput est, ipsi sancto Paulo consentiunt; qui, ut magnum quiddam; per epistolam indicare non vult, quod nam sit illud retinaculum, aduentum Antichristi & mundi finem impediens; si aliud non fuisset, quàm cessatio & exterminatio simplicitatis vsq; adeo à Iunio deprædicatæ; cur litteris id committere ausus non fuisset? Hæc tamen, quæ Iunius admodum simpliciter de simplicitate Euangelij scribit, adeo placuerunt Pouelo, ut ea per furtum in suum lib. 1. cap. 12. transferre voluerit: & quidem verbatim nulla penitus Iunij mentione facta. Num hoc iustum est & æquum?

Citat Bellarminus Patres, qui impedimentum illud interpretantur, Superstitem Romani Imperij statum. Iunius dicit; *has esse Patrum coniecturas*: Sibrandus semel atque iterum contemptim; *coniecturulas*. Ipsi scilicet demonstrationes adferunt, contenti essemus si vel *demonstratiunculæ* adducerent. Sutliuius mentitur, *Patres non negare; etiam post aduentum Antichristi, aliquam Romani Imperij vmbra[m] superfuturam*: Legatur Patres à Bellarmino citati; & mox in auras diffugiet Sutliuiana vanitas. Nam quod hodiernum in Germania dominans Romanum Imperium, tantummodo *imaginem & vmbra[m]* Romani Imperij nominat; iterum meretur, honorarium illud, quod merentur, qui in summam maiestatem sceleratè delinquant. ò qualis vmbra foret, quàm potens & quàm cunctis hostibus formidabilis, si per hæresin dulce pacis & vnitatis vinculum solutum non esset.

Oggrunnit Sutliuius: *Imperator non possidet Romam; ergo non est Rex Romanus.* Negatur consequentia, nam ut rectè Bellarminus ait, Romanum Imperium sine vrbe Roma bene consistere potest. An non olim Imperatores orientis dicebantur Romani Imperatores, licet Romam alius Imperator in occidente teneret; vel, exactis Imperatoribus Gotthorum Reges?

Æquè impudens & infronitum est Pouelus, qui lib. 1. capite 12. non erubuit hæc in grauissimam Romani Imperij contumeliam erudare: *Nec obstat, quòd Imperatores Germani, Reges dicantur Romanorum: non enim quid homines temerè loquantur, sed quid verum sit, spectandum est. Sunt quidem hec, quæ Imperatori supersunt, quasi quedam præclari edificij rudera, aut vix rudera; sed tamen nonnulla Imperij simulacra, quæ ad finem vsque mundi permanebunt.* Hæc effrons ille Calvinista; qui ab antecessoribus suis Sutliuio, Iunio, Danzo, & aliis edoctus circa hoc signum venturi Antichristi ex defectiōne Romani Imperij sumptum, nil præter horrenda conuicia & mendacia, promit. Ex quibus vnum in hac sententia Apocalypseos decimo septimo;

Bestia erat. & non est, & tamen est; significari Imperium Romanum, quod olim floruit, postea mutatum, imminutum & valde afflictum fuit; vt videretur non esse; & tamen est; inquit Ioannes; quia post hanc tantam inclinationem & imminutionem imago quædam eius remanet: At per *bestiam* hoc loco non intelligi Romanum Imperium, sed Diabolum, liquet cum ex accurata inspectione & consideratione sacri textus; tum ex Interpretibus; nam per *bestiam* intelligunt Diabolum, cui ethnica Roma olim quasi infedit; & hæc bestia, hoc est, Diabolus fuit, id est, regnavit olim in mundo ante aduentum Christi; & nunc non est, quia à Christo eiectus ac deuiçus est: & hæc ipsa bestia, ascensura est sub finem mundi de abyſſo, in seipsa & in Antichristo, membrorum suorum potentissimo; & iterum tyrannide sua immaniter grassabitur, & in interitum ibit, hoc est, tyrannicè debacchari desinet, cum occidetur Antichristus, quia iam finis rerum omnium aderit: *Et mirabuntur inhabitantes terram, &c. videntes bestiam*, (Diabolum scilicet in Antichristo) *que erat* (olim) & non est, nimirum ante Antichristi aduentum; tunc tamen, iterum erit, hoc est, regnabit & iterum luculenter in Ecclesiam desæuiet; *soluetur enim tunc Sathanas de carcere suo, & exibit, & seducet gentes*, (ministerium scilicet Antichristi) vt dicitur cap. 20. Apocalyp. Nam in Græco dicitur: admiratas gentes cum viderent *δειον, & πλω, γὰρ ὄν ἔστ, γὰρ ὄν ἔστ, γὰρ ὄν ἔστ, bestiam, que erat, & non est, tamen est.*

Quanta autem & quam atrox in Deum & Romanum Imperium Christianum iniuria est; comparare illud *bestia*, quæ ex abyſſo, hoc est, ex inferno prodiit, & ea quæ de Romano Imperio Ethnico, cum Christianos persequeretur & trucidaret, Ioannes scripsit, transferre ad Romanum Imperium Christianum, etiam amplum illud & florens, cuiusmodi erat sub Constantino Magno, & aliis nonnullis Imperatoribus Christiana religione imbutis. Num & tunc equè ac sub Nerone, mulier, hoc est, *ciuitas magna Roma*, & imperialis potestas, *bestia*, hoc est, *septicipiti & decicorni* Diabolo insidebat? Romanum Imperium ad Christianam religionem traditum *sacrum* audire cœpit; & hodie ipsi etiam Sectarij Germani, vocant, *das heilig Römisch Reich*; Nec scio, qua patientia tolerare queant, Nouatores Germani; iniurias, quas Pouelus, & similes Romano Imperio irrogant.

Simile mendacium est; capite decimotertio per *bestiam è mari ascendentem* intelligi absolute Imperium Romanum; quia vel solummodo Imperium Romanum Ethnicum hæc bestia denotatur; vel quod probabilius videtur, ipse Antichristus; Mendaciis insuper accense, quod ait, illud in eodem capite; *Et vidi vnum de capibus suis, quasi occisum in mortem, & plaga eum curata est*; intelligi de Imperio Romano; quia vel accipiendum est de Antichristo, vt docet hîc Bellarminus,

A multorum Interpretum testimoniis, vel de Rege aliquo ex septem illis, quos Antichristus sibi subiugabit, & in tyrannide sua propaganda strenuos adiutores habebit. Quod si locus hîc de Imperio Romano accipitur, quæro ex Calvinistis, quomodo plaga propemodum mortifera, quam Romanum Imperium accepit, curata sit; cum Pouelus, nihil amplius rei in Romano Imperio, sed *solum & nudum* nomen agnoscat. Sic enim libro primo capite duodecimo mentitur: *Manet quidem adhuc Romani Imperij nomen, & qui in Imperio collocantur, Casares atque Augusti salutantur: Et præter REM, nihil ad iustum Imperium deest.* Si Romanum Imperium talem plagam accepit, vt rei nihil retinuerit; solumque nomen supersit; quomodo est curata plaga eius? An plaga illius hominis dici posset curata, cui ex plaga nihil penitus de homine, sed solum nudumque hominis vocabulum relinqueretur? Aliud Poueli mendacium est; per mulierem *bestia coccinea* Apocalyp. 17. insidentem intelligi Antichristum; nam ipsemet Ioannes per hanc mulierem denotari ait *ciuitatem Magnam*, hoc est, Romam, *que habet Regnum super Reges terre.*

CAPVT VI.

Explicatur tertia demonstratio.

C ERTIA demonstratio sumitur ex aduentu Henoch & Helix, qui adhuc viuunt, & ad hoc viuunt, vt venienti Antichristo se opponant, &c. sed isti duo necdum venerunt. Danæus labefactare conatur hoc caput validissimis nonnullis arietibus; vt totum hoc de aduentu Helix & Henoch, esse somnium Rabbiorum & delirantium Monachorum; esse fabulas, & mera agrorum hominum somnia. Delirantes igitur Monachos & ægri capitis plurimos doctissimos & sanctissimos Patres fuisse oportuit, qui hoc vnanimi consensu docuerunt, & posteris tradiderunt.

Iunius vocat *fabulam imaginariam*. Somniat & Sutliuius *somnia*, simulque inter somniandum commenta spuit. Nec segnior est Abbatus in euomendis lædoriis; *omnia ista sannu & sibilu explodenda* dictitans, acriterque in Bellarminum insurgens, quod hac in re præcos Patres sequi maluerit, quam hodiernos Nouatores.

Primū testimonium pro futuro aduentu Helix sub finem mundi, sumit Bellarminus ex ca. 4. Malachia; vbi legimus: *Eccò ego mittam vobis Heliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & horribilus.* Sectarij Sutliuius, Iunius, Abbatus, Savvbrandus, Danæus consona voce clamant; hîc vaticinium pertinere ad Ioannem Baptistam; ipso Christo Interprete Matt. 11. & 17. Nam priore loco ita loquitur Christus de Ioanne Baptista: *Ipse*

est Helias, qui venturus est. Posteriore hunc in modū: *Et interrogauerunt eum discipuli dicentes: Quid ergo Scriba dicunt: quod Eliam primū oporteat venire? At ille respondens ait eū: Elias quidem venturus est, & restituet omnia, dico autem vobis, quia Elias iam venit, &c.* Tunc intellexerunt discipuli, quia de Ioanne Baptista dixisset eū. Respondet Bellarminus; Prophetiam Malachiae ad literā non nisi de Helia accipi posse; quia Propheta agit de secundo Christi aduentu, non de primo, cuius præcursor Baptista fuit. Occurrit Sibrandicus expilator Sutliuius; in contextu non esse; dies horribilis; sed, reuerendus & gloriosus. Et hanc vocis Hebræe isto loco usurpatę significationem esse. At Sutliuius, eiusque magistro Sibrando oppono Iunium, qui fatetur, vocem Hebræam non modò reuerendum, sed & terribilem ac formidabilem significare. Nil ergo à linguæ Hebræe alienum fecit noster Interpres, quando vocem Hebræam hac posteriore notione accepit & latinè reddidit; præsertim, cum omnes propemodum capit illius apices clament; Prophetam de secundo Christi aduentu vaticinari.

Nec obstant dicta Christi. Nam Ioannes erat Helias venturus. erat, inquam, non in persona, sed spiritu, zelo, ardore, officio & functione: Quo fit, vt Christus verè dixerit; *iam venisse Heliam*; at non Heliam in persona, sed Heliam spiritu & officio. Hinc Angelus aiebat Lucæ i. *Ipse (Baptista) præcedet ante illum (Christum) spiritu & virtute Helia.* Et quid euidentius de futuro Christi aduentu dici poterat, quàm illud: *Helias quidem venturus est, & restituet omnia, &c.* Ridiculū enim profus est, quod Abbatas, per eum, qui *veturus* est; intelligit illum, qui iam *venit*; vt sensus sit; Helias quidem *venturus* est; id est, *iam venit*; & *restituet omnia*, hoc est, *iam restituit omnia*. Probat hoc suum somnium ex illo Mat. ii. vbi discipuli Ioannis mittuntur ad Christum sciscitaturi: *Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?* Quo in loco *venturus* dicitur, qui iam venerat. Sed Abbatas animaduertere debebat, aliud esse, quærere ex aliquo, qui reipsa iam venit; sed tamen aduentus eius liquidò necdum omnibus exploratus est; & aliud determinatè affirmare & pronunciare, aliquem esse venturum & restitutum omnia. Prius fecerunt discipuli Ioannis; non posterius, nam sensus quæstionis illius erat iste, Tunc, quē venisse iam videmus, ille ipse es, qui iuxta Prophetarum vaticinia *veturus* est, vt mundum saluet, & ex Diaboli virtute liberet? At Christus de Helia nihil per interrogationem quærît; sed categoricè enunciat; *Helias quidem venturus est, & restituet omnia*. nā si hæc persuasio Scribarum de aduentu Heliae in propria persona à vero abhorruisset; profectò Christus planis verbis eam discipulis, tanquam falsam proposuisset & exposuisset, ne & ipsi pariter in eundem errorem abriperentur; Nihil horum fecit Christus.

Quocirca causæ nihil est, cur Abbatas tanto studio hanc de Helia opinionem grauare velit

A inuidia, quasi ex Iudzorum promptuariis deprompta fuerit; neque enim omnia, quæ veteres Iudæi sibi persuadebant, falsa erant, & minimè omnium hæc de Helia existimatio, nec refert, quòd S. Hieronymo commentar. in Malachiam non arriserit; at arrisit in cap. ii. & 12. Matth. nam quòd Iunius occlamat; *hoc esse falsum*; falsum committit, dum Bellarminum falsi arguit; nam in c. ii. hanc nostram & communem sententiam commemorat S. Hieronymus, neq; eam vel vno verbulo confutat. Et in cap. 17. interpretans illa Christi verba: *Helias quidem venturus est, &c.* disertè hanc sententiam adstruit, ita scribens: *Ipse qui venturus est, in secundo Saluatoris aduentu iuxta corporis fidem, (hoc est, in propria persona) nunc per Ioannem venit in virtute & spiritu.*

B Obiicit Abbatas, hanc communem de Helia existimationem tribui etiam Hereticis. Non hanc nostrā, ò bone; sed longè aliam; de qua ipse D. Hieronymus ad cap. ii. Matth. *Elias ergo Ioannes dicitur, non secundum stultos Philosophos, & quosdam Hereticos, qui matrem Iuxtaon introducunt; sed quod iuxta aliud testimonium Euangelij, venerit in spiritu & virtute Helia, &c.*

C Oggerit Abbatas multos ex Interpretibus locum Malachiae explicare de Ioanne Baptista; & nominat ex commentario Riberæ in Malachiam, Ariam Montanum, Paulum Burgensem; Hentenium, Vatablum. Sed nos his recentioribus opponimus illos Patres complures, quos ibidem citat & sequitur Ribera noster, quorum tum propter vetustatem, tum ob sanctitatem maior est, quàm recentium istorum auctoritas. Deinde isti ipsi allegoricum sensum, non litteralem adducunt. Per allegoriam autem Ioanni nomen Helie tributum, & quæ de Helia cap. 4. Malachiae prænunciantur, ad Ioannem ab Angelo Lucæ i. allegoricè translata esse; haud inficias imus; sed quæstio est de sensu literali.

Accedit, quòd illi Doctores, qui vnus loci plures literales sensus agnoscunt & statuunt; dicunt, locum Malachiae, absq; villo incommodo, & ad Heliam, & ad Ioannem literaliter accommodari posse. Deniq; non valet hæc consecutio: *Hic vel ille auctor probat hanc vel illam expositionem; ergo reuicet aliam vel alias*, quia fieri potest, vt vtramq; vel omnes, si sint plures, pro verisimilibus habeat, præsertim si nullum indicium præbeat, se aliam vel alias repudiare.

D Adducit quoq; Abbatas ex Ribera Rupertum, qui nil audeat definire de Helia; quia Doctores alij, inquit Rupertus, quibus omnes ferè consentimus, credunt eum ad literam venturū, &c. alij verò nequaquā, quibus vir illustris B. Hieronymus consentire videtur. Hic insultat Abbatas Bellarmino, & percòtatur, vbi iam sit cādor Bellarmini, qui quod apud suos partim negatum, partim controuersum esse videt, perinde tamen vget, ac si veterum omnium & nouorū vno consensu, vna voce conclamatum esset. Nunquā dixit aut inuuit Bellarminus neminem veterum aut recetiorum

aliter

aliter Malachiae locum explanasse: sed hoc asserit, & rectè, communem veterum consensum, & fidelium sensum, hunc locum de vero Helia accepisse; quam communem consensionem non impedit vnus vel alterius ex priscis dissensio; & multò minus recentiorum in diuersa abitio; & minimè omnium Nouatorum contradictio.

Valdè vrget Abbatas illud Matth. 11. *Omnes enim Prophetae & lex, vsque ad Ioannem prophetauerunt: & si vultu recipere, ipse est Helias, qui venturus est.* Quid hinc post ingentem verborum strepitum extundet Hæreticus; nisi Ioannem esse Heliam allegoricè ob spiritum & virtutem Heliae; vt interpretatus est Angelus Lucae 1. Nam commentarium Abbatum: quem huic loco adhibet, reiicimus tanquam commentitium & nugatorium.

Pòst nugarum quisquillas, aperit Abbatas os in conuicia, vocatq; Bellarminum *veteratorem & perfidum*: quia Matt. 17. omisit voculam *primùm*: cum legendum sit; *Elias quidem venturus est primùm*: nam & Græcè est, *Ἠλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον*. En dignum crimen propter quod tam diris probris Bellarminus vapulet. Atqui nosse debes, Calvinista, Bellarminum vulgatam editionem secutum, in cuius contextu apud Matthæum non apparet vox *primùm*, ne in Bibliis quidem iussu Clementis VIII. recognitis & editis, licet olim in nonnullis editionibus ad marginè notaretur. Quid piaculi consciscit, qui Scripturæ sententias allegat, prout in vulgata editione exstant? Addamus tamen dictionem, *primùm*, quando ita efflagitas. Quid inde? *Oro te, Bellarmine*, inquis, *vt nobis expedias; vocula illa PRIMVM, quò tandem referri debeat.* Facilis responsio. Refertur eodem, quo in ipsa Apostolorum quæstione Christo proposita. *Quid ergo scriba dicunt, quòd Eliam oporteat primùm venire?* Hic vocula *primùm*, hunc sensum reddit; Eliam prius venturum, quàm veniat Dominus, idè ergo significabit in Christi dicto, si addatur; *Elias quidem venturus est primùm*, id est, priusquam Christus veniat, non primo, sed secundo aduentu ad iudicium: Quia Elias non primi, sed secundi Christi aduentus præcursor erit: non humilis illius, sed gloriosi & illustris; quem iam adesse rati discipuli, postquam Christum in monte Thabor tanta gloria & maiestate fulsisse viderant: quærun: *Si iam venisti in gloria:* (transformationè enim illam in monte Thabor secundum eius aduentum arbitrabantur esse) *quomodo præcursor tuus non apparet maxime quia Eliam viderant recessisse. Quando autem adiiciunt: Scriba dicunt, quòd Eliam oporteat primùm venire: Primùm dicendo, ostendunt; quòd nisi Elias venerit, non sit secundum scripturas Saluatoris aduentus* (nempe illustris ille ac gloriosus) Ita S. Hieronymus. Habet ergo Abbatas, quò vox *primùm* pertineat, & quid significet; simulque omnes eius neniè & ineptiæ corruant.

Vehementer inculcat Abbatas illud Marci cap. 9. *Elias venit, &c. sicut scriptum est de eo.* hinc ait conuinci id, quod de Elia scriptum est, non alio

debere, quàm ad Ioannem Baptistam, accommodari; allegoricè, non literaliter: nam per allegoriam ea ad Ioannem transferri posse, nemo abnuit: & quis abnueret, Christo id testante & explanante? Quanquam nil opus dicere; Christum apud sanctum Marcum verbis illis: *sicut de eo scriptum est*; alluisse ad ea, quæ Malachias cap. 4. literaliter de Elia Thesbite vaticinatur; sed cum ad alias de Ioanne scripturas, tum ad illam Malachiae cap. 3. *Ecce ego mitto Angelum meum, &c.* respicere potuit; quod oraculum certum est ad Ioannem literaliter sensu pertinere.

Porro si vaticinium Malachiae ad nullum, nisi ad Ioannem Baptistam accommodari potest, vt dicit Abbatas, quomodo S. Hieronymus Commentario in Malachiam illud transtulit; *ad omnem prophetarum chorum*; & Bibliander citatus à Bellarmino, ad omnes *ministros fideles*, quos tempore Antichristi Deus excitat; quales iudicio Bibliandri fuere Lutherus & Zvinglius? Ad quos tamè hoc oraculum non pertinere, vel ex hoc vno factis apertè monstrat Bellarminus; quia Malachias dicit ab Helia conuertendos esse Iudæos, & propter Iudæos præcipuè mittendum, vt patet ex illo: *Mittam vobis.* Et ex Ecclesiastico. *Restituere tribus Iacob.* At Lutherus & Zvinglius nullum Iudæorum conuerterunt. Hic Iunius bilem tenere nequit; & perturbato Bellarmino tantam in Lutherum & Zvinglium iniuriam condonandam censet. Parum abest, quin & ego in Bellarminum stomacher. Nam Zvinglius conuertit Leonem Iudæi, origine Iudæum; & Zvinglianum ex illo effecit; non tamen immediatè, quia iste Leo prius ex Iudæo Christianus Catholicus, imò & sacerdos factus fuerat; postea à Zvinglio nõ conuersus sed euersus. An non & Iunij socius indiuiduus Emanuel Tremelius stirpe Iudæus fuit; & postmodum Calvinianus? at neq; hinc immediatè ex Iudæo ad Calvinum transit, sed ad Catholicam Ecclesiam, & dein ad monasticam professionem; & tandem per defectionem ad Calvinismum. Ex Lutheranis plures arbitror factos esse Iudæos, quàm ex Iudæis Lutheranos, Lutherus enim in colloquiis symposiacis expressè dicit; *in Moravia complures à Iudæis circumcisos. & nouo nomine Sabbatarios appellatos*; quæ secta adeo inualuit, vt Lutherus coactus fuit separatim librum contra *Sabbatarios* scribere.

Ait Bellarminus; Christum Matth. 17. loqui de illo Helia verbis illis: *Helias quidem venturus est, etc.* de quo Apostoli interrogauerant; sed certum est Apostolos interrogasse de vero Helia Propheta Thesbite; ergo, &c. *Non sequitur*, inquit Abbatas, *quòd concludit. Quia Christus corrigit suo responso Apostolorum quæstionem, & de Helia persuasionem.* Hæc tua, Abbate, responsio auctoritatem desiderat, neque enim probare aliquam possumus, quæ de tuo tantum in se no cerebro absq; testimonio & ratione deprompta est; Agnoscis, opinor, tua verba, quæ grata accidit, co ipso, quia tua sunt.

Aggrederis Bellarminum syllogismo, oppidò quam valente. Elias ille est à Malachia promissus, de quo Christus ait; *Elias venturus est; Venisse autem ostendit Christus Eliam illum, qui à Malachia promissus est: venit ergo Elias ille, de quo ait; Elias venturus est.* Respondeo ad Minorem; eam esse falsam, si intelligatur de Elia secundum se & in propria persona; Veramisi accipiatur de Elia in exemplo & repræsentatione, qualis Elias Ioannes Baptista, qui in spiritu & virtute Helia præparauit viam aduenienti Domino: eodemque modo conclusio distingui debet; nam Helias, de quo Christus dicit; *Elias venturus est; venit;* at non in se, sed in sua imagine; nimirum, in Ioanne Baptista. De Elia, qui venturus est: asserit Christus: *ille restituet omnia.* hoc est, Iudæos & Hæreticos, & fortè multos Catholicos ab Antichristo deceptos reducet in viam. At hoc non fecit Ioannes. Abbatas conatur probare Ioanni hoc conuenire. At vltra conatum non progreditur probatio. Cum conatu & incipit & desinit. Et certè res per se clara est, vsque adeo generalem hominum qui errauerant, ad Deum conuersionem Ioanni Baptista non posse tribui, perspicuè liquet. Hinc & Angelus Lucæ I. cum restrictione ait: *Multos filiorum Israël conuertet ad Dominum Deum ipsorum; Multos,* inquit, at minime vniuersim; vt de Helia; *Ille restituet omnia. Et ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Elia, vt conuertat corda Patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iustorum, parare domino plebem perfectam.* Quod ipse quidem insigniter præstitit, sed non eo euentu & effectu, vt in eum competat illud elogium. **OMNIA RESTITVET:** & quomodo hoc in eum competeret, cum quando Christus id pronunciauit, Ioannes cursum iam absoluerit, & ab Herode decollatus fuerit? Verbofissimè probare nititur Abbatas per *diem magnum & horribilem Domini* apud Malachiam, non intelligi secundum Christi aduentum: sed euerisionem Hierosolymitanam, qua tota gens interiit, & sedibus suis exacta est: nam iuxta Scripturæ phrasin; *diem Domini* appellari omnem illum, qui *vlioni & vindicta constitutus est.* Sed huic commento obstant cum clarissima capituli quarti verba, vt & extrema capituli tertij, tum communis Interpretum consensus. Nec opus pluribus in re aperta.

Secundum Scripturæ testimonium, ex quo probat Bellarminus, Eliam sub finem mundi rediturum, est Ecclesiast. 48. *Qui receptus es in turbine ignis, &c. qui inscriptus es in iudicij temporum lenire iracundiam Domini, conciliare cor patris ad filium, & restituere tribus Iacob.* Et de Henoch cap. 44. *Henoch placuit Deo, & translatus est in paradysum, vt det gentibus penitentiam.* Ogganniunt Danæus, Sibrandus & alij, *Ecclesiasticum esse apocryphum.* Hæc calumnia iam in primo Tomo depulsa est. Cauillatur Sutilius, Ecclesiasticum non dicere, *Heliam & Henoch simul venturos, & hoc tamen Papistas contendere.* Vt ex hoc præcisè loco id non constaret, constat

A tamen ex capite II. Apocalypseos, de quo postea. Secundò cauillatur, non dicere Ecclesiasticum, *eos vel iterum in terram redituros, vel cum Antichristo pugnaturos.* At dicit Ecclesiasticus, ita Heliam rediturum, *vt conciliet cor patris ad filium. & restituat tribus Iacob.* Hoc vbi præstabit, nisi in his terris? Dicit insuper, Henoch ita reuersurum, vt det gentibus penitentiam, docendo nimirum & veritatem annunciando. Hoc què fiet, nisi in his terrarum sedibus?

Tertiò cauillatur Sutilius, non dicere Ecclesiasticum, Henoch venturum, vt det gentibus penitentiam; sed; *translatus est in exemplum penitentia; nempe, vt homines à peccatù respicerent, dum viderent in gloriam translatos, qui se à sceleratù segregassent.*

B Pulchrum glossema, cui nil deest, nisi veritas & auctoritas. Nam quod ad Latinam versionem attingit, absit, vt illam vili nouitiz posthabeamus. Rectè vertit noster illud: *Ματθαιου εις ιουδαϊα, μετανοιας,* quia sensum reddidit, non verba appendit. Exemplum penitentia, quod gentibus daturus est Henoch, consistere in doctrina & institutione, manifestum euadit ex Apocalypsi, de cuius testimonio postea, & ex his habet itidem responsum Abbatas ad calumnias, quas turgidis faucibus in Bellarminum euomit, ob hunc Ecclesiastici de Henoch locum.

Tertius locus est ille Matt. 17. Helias quidem venturus est & restituet omnia. De quo iam satis dictum. Quartus Apocal. cap. 11. *Dabo duobus rebus meis & prophetabunt dies mille ducentos sexaginta.* Hæc intelligenda esse de singularibus personis Helia & Henoch, patet ex eo, quod ibidem dicit Ioannes, eos interficiendos ab Antichristo, & corpora eorum per tres dies mansura insepulta in platea Hierusalem, & post tres dies resurrecturos & in cælum ascensuros. Sutilius ex Subrando suo clamat, *nec Helia, nec Henoch nomen exstare Apocalypseos cap. 11. Et totum illud, quod eo loci scribitur, in quo sui pios doctores competere posse* Ita etiam Pouelus lib. I. cap. 11. & alij. Respondeo, per duos illos testes in Apocalypsi intelligendos esse Heliam & Enoch, conuincitur ex aliis Scripturæ locis, de quibus antea, & ex vnanimi consensu Interpretum. Lege Riberam ad cap. 11. Apoc. Alterum de quibuslibet piis doctoribus commentum; hoc argumento ex ipsis Apocalypseos verbis exstructo eruditè refellit Becanus noster in lib. de Antichristo *Reformato.* Duo Prophetæ venturi sunt eodem tempore, quo Antichristus; qui habebunt potestatem claudendi cælum, ne pluat, & conuertendi aquas in sanguinem, & percutiendi terram omni plaga: & cum prophetauerint diebus 1260. mouebit Antichristus contra illos bellum, & occidet eos; & corpora eorum iacebunt Hierosolymæ, vbi Christus crucifixus est; & post tres dies, & dimidium, resurgent; & vnà cum corporibus ascendent in cælum, &c. Atqui isti duo Prophetæ nondum venerunt. Ergo nec Antichristus. Maior secundum omnes partes sumpta est

ex Apoc. c. i. r. Minor patet quia, à temporibus Apostolorum ad nos vsque, nulli duo assignari possunt, quibus omnia supra dicta conueniant.

Franciscus Iunius Calvinista in cap. 6. Bellarmini respondet, multos pios viros à tempore Bonifacij VIII. existisse, quibus omnia ista conueniant, non secundum literam; sed, secundum sensum Propheticum, quo vaticinium Ioannis impleri oporteat. Videamus, an ita sit. Et primum quæro, quinam illi fuerint, qui habuerunt potestatem claudendi cælum, ne plueret, conuertendi aquas in sanguinem, & percutiendi terram omni plaga? Et, quis sit ille sensus Propheticus, quo ista accipienda sint? Legimus Eliam Thesbyten, antequam igneo curru tolleretur à terra, clausisse cælum, ne plueret annos tres, & menses sex. Legimus Moysen in Aegypto conuertisse aquas in sanguinem, & percussisse terram omni plaga coram Pharaone, sed omnia hæc secundum literam acciderunt. Qui autem sunt, qui secundum sensum Propheticum ista fecerunt? Et, quid est, *claudere cælum, ne pluat*, secundum sensum Propheticum? An, est idem, quod efficere, ne per modum pluuiæ, gratia Dei descendat de cælo? At non viri hoc non faciunt, quando conantur alios ad veram fidem conuertere. Tunc enim maximè opus est diuina gratia de cælo distillante. An è contrario, est idem, quod efficere, ne vindicta Dei descendat de cælo? At, si hoc fecerunt duo illi Prophetæ, de quibus loquitur Ioannes, in Apocalypsi; quomodo dicuntur aquas conuertisse in sanguinem? & percussisse terram omni plaga? An non hæc vindicta de cælo est? Iterum quæro: qui nam illi fuerint, quos Antichristus bello vicit, & occidit? aut, quo sensu intelligendum id sit? Nam si, *bellum, occisio, victoria*, non secundum literam; sed, secundum sensum Propheticum accipienda sunt, vt vult Calvinista; sequitur sanctos illos Prophetas, qui à Deo missi sunt, non corporaliter, sed spiritualiter ab Antichristo victos, & occisos esse. Atqui hoc planè absurdum est. Tertio quæro, quando factus sit ille terræ motus, quo decima pars ciuitatis cecidit, & occisa sunt septem hominum millia, Prophetis in cælum ascendentibus? Et, quo sensu impletum hoc sit? Hæc & similia explicanda erant à Francisco Iunio, si volebat communem Patrum expositionem deserere, & argumenti nostri vim effugere. Hæc Becanus noster.

Abbas loquacitate & inanitate plenissimam hic instituit capituli vndecimi Apocalypsi paraphrasin & explicationem, ad veram & solidam vt arbitrat, arcanorum illorum intelligentiam. Sed qui verum capituli illius intellectum nosse desiderat, non Calvinianum fabulatorem, sed veteres & novos orthodoxos expositores adeat: quid enim adferat Calvinianus præter capituli sui vel suorum symystrarum malè coherrentia somnia, & febrilia deliria? Nā quod vnus

vel alter ex priscorum numero alterum testem fore credit Hieremiam; alius Moysen; nil penitus communi consensui officit, quia vnus vel alterius dissentientis non est habenda ratio in tanta aliorum suffragatorum concordia.

Pouelus tam subtiliter se gerit in huius Bellarminianæ demonstrationis refutatione; vt nisi scire in Anglia progenitum, crederem in Arcadia natum. Audi & admirare acumen. *Duo testes Apocalypsi occidentur; sed Helias & Henoch non possunt occidi, ergo Helias & Henoch non sunt duo illi testes.* Maior est certa. Minor probatur. *Quia Helias & Henoch iam habent corpora gloriosa & spiritualia, qua constat à morte & mortalitate sic esse vindicata, vt impossibile sit vlli morti aut supplicio ea posse esse obnoxia.* Quis

Calvinistæ huic cōcessit, corpora Helias & Enoch iam ad gloriam & incorruptionem illam esse euectā, ad quam euehentur beatorum corpora post generalem omnium Resurrectionem? Cui veterum vel etiam recentiorum Auditorum, qui probe sint notæ, hoc somnium in mentem venit? Et tamen totam vanitatis suæ molem huic basi in dīficat Pouelus: qui pari acumine probat per *Hierosolymam* cap. XI. Apocalypsi. non posse intelligi illam ciuitatem, quam hoc nomen significat; sed Romam: quia Hierosolyma Palæstinæ non potest vocari *Sodoma & Aegyptus*, quæ appellationes tribuuntur Apocalypsicæ Hierosolymæ, quia nomine *Sodoma* non significatur vrbs, sed regio multi pagis & oppidii constans, vt & voce *Aegypti*, regnum multi urbium ac pagis amplissimum. Hæc cum Pouelus num. 12. scripsisset, statim Num. 15. per contradictionem id euertit; vbi contendit, *Romam esse Sodomam*. Si Sodoma non potest significare vnam ciuitatem, quomodo significat Romam? An Roma non est vna ciuitas? Num. 16. vult Romam esse *Aegyptum* Apocalypsicam? Et tamē Num. 12. dixerat *Aegypti* nomine non posse denotari vnam ciuitatem? An Roma non est vna ciuitas? Perquam festiuum autē est; quod Pouelo Christus Romæ est crucifixus: Nam illud: *vbi & Dominus eorum crucifixus est*; interpretatur de Roma; ibi enim Dominum *spiritualiter crucifixum esse, & adhuc crucifigi*. Eodem iure poterat locum Apocalypsicus explicare de Londino, vel Oxonio, vel Cantabrigia, vel Geneua, vel Viteberga. Nam & in his locis scelera perpetrāt nec modica, nec pauca; omnes autem, qui scelera & flagitia perpetrāt, iterum spiritualiter Christum quasi crucifigit, & ostentui habet, vt loquitur Apostolus ad Hebræos.

Deinde vbi proprius & litteralis sensus, isq; cōmodus suppetit, vt hic accidit, necesse nō est, vt, eo relicto, confugiamus ad mysticos aut improprios sensus. Nam quod Pouelus dicit, *Hierosolymam non reedificatam iri sub Antichristi temporibus*; Respondeo, nihil opus reedificatione; quia adhuc superest, & vt vastaretur; an non ab Antichristo denuo exstrui posset? Illud, fateor, me hæcenus nesciuisse, quod nūc ex Danzo didici,

Constantiam ad lacum *Acronianum esse Sodomam*, de qua Apocalyp. 11. & duas oliuas *Huffum & Hieron. Pragensem.*

Post quatuor scripturæ loca probat *Bellarminus* aduentum *Helix & Henoch* ex Patribus nam de *Helia* id afferunt *Hilarius, Hieronymus, Origenes, Chrysoftomus, & alij.* *Sutliuius* cum suo *Subrando* mentitur, *Hilarium nihil de Helia dicere.* Tu inspice *Canonem 20. Hilarij in Matthæu, imo & 17. & Sutliuij mendacium statim deprehendes: & si mendacij es osor, detestaberis.* De *S. Hieronymo* cauillatur *Sutliuius. I. eum narrare traditionem Iudeorum.* Non hoc tantum, sed & suam sententiam. *Secundò, eum nihil dicere de Henoch.* Nec *Bellarminus* citauit hic *S. Hieronymum* pro *Henoch*, sed pro solo *Helia.* Tertiò, eum nõ dicere, *Heliam cum Antichristo pugnaturum, & ab illo occisum iri:* De hoc non queritur; sed, num, iudicio *S. Hieronymi*, *Helias* aduentum *Antichristi* sit antegressurus. Hæc quæstio est. *Affirmat D. Hieronymus:* qui proculdubio sciuit *Heliam* alio fine non venturum, quàm vt *improbis Antichristi* conatibus pro virili obuiam eat. *Henoch & Heliam* ab *Antichristo* interfectum iri, & hoc cap. 11. *Apocalypf. significari;* docet *S. Hieronymus* in *Epist. ad Marcellam, De Henoch & Helia,* inquit, *quos Apocalypsis venturos & morituros refert, nõ est huius temporis disputatio.* Nam quod in hac *Epistola* sententiam de aduentu *Henoch & Helix* *S. Hieronymus* *Iudaicis fabulis accêseat,* *Sutliuianum & Abbatium mendacium est;* non enim hunc aduentum *Iudaicis* commentis adscribit, sed *carnalem expositionem* eorum; quæ in *Apocalypfi* de gloria nouæ *Hierusalem,* deque *regno Christi & mille annis* legimus.

Ad *Origenem* responderet *Sutliuius,* eum quidem dicere, *Christum non reprobare, quæ à scribis tradita fuerant de Helia, sed nec dicere, eum traditionē hanc probare.* At si *Christus* hanc traditionem, iudicio *Origenis,* non improbauit; certè nec *Origenes* improbauit; neque enim supra magistrum suum hac in re proprium sensum extollere voluit.

Instat *Sutliuius. Origenes non dicit, Heliam & Henoch predicaturos contra Antichristum, & ab eo occisos iri* (parce, *Sutliui,* *Prisciano;* occisum iri scribere iubet) Nõ queritur hoc in præseti; Quid tricaris? Quid aliena immisces? *Bellarminus* *Origenē* hic pro solo *Helia* citauit. De *Henoch* nullo verbū, vt nec de alijs. Sufficit nobis, *Origenem* probare eorum sententiam, qui docent, *Heliam* in propria persona secundū *Christi* aduentum antegressurum. Cætera aliunde conficienda sunt.

Sibrandus discipuli sui *Sutliuij* inuercundam frontem longè transcendit. Ait enim, *ne gry quidem exstare apud Origenem de aduentu Helia.* ò durum vultum. De alijs nonnullis patribus, quos *Bellarminus* testes produxit, sic scribit *Sutliuius:* *Chrysoftomus nihil habet de Elia pugna cū Antichristo, aut de eius persecutione. neque vel Theophylactus,*

vel Zigabenus *huius aduentus Elia meminereunt, vbi exponunt 17. cap. Matthæi.* Falsum est ergo, quod dicit *Bellarminus;* omnes huius loci interpretes de *Elia* ea sentire, quæ ipse credit: *Sutliuianæ mendaciloquentiæ* oppono inprimis *Sibrandum,* qui ista. *Ad Chrysoftomum dico, illum opinari quidem, Eliam in secundo aduentu rediturum esse: Sed quid hoc ad rem? Multum, ò Subranda, multum.* Quia si *secundi aduentus præcursor* erit; contradicitis ergo vos *sectarij Chrysoftomo,* cum id *peruicaciter abnuitis.* At non dicit *Chrysoftomus,* inquit *Sibrandus,* *Heliam Antichristi tempore venturum, aut cum Antichristo pugnaturum,* aut ab eo occidendū esse; aut in hoc sæculo vitam recepturum. *Strophas* video ac *sutelas,* & nihil præterea. *Vnica quæstio & quæstionis probatio* hoc loco est, *Heliam* in propria persona fore præcursores *Christi.* Quod tam clare asserit *S. Chrysoftomus* *Homil. 58. in Matthæum,* vt vix ipse *Bellarminus* id euidentius adstruat. Reliqua quæ *Chrysoftomus* non dicit, aliunde nobis liquent; partim ex ipso etiā *Chrysoftomo,* neque enim credibile est, vllam aliam ob causam venturum *Heliam,* quàm vt *Antichristianæ tyrannidi* resistat, & *seductos* in viam reuocet; iuxta *Malachix* vaticinium, & *Christi Domini* de *Helia* assertum: *Ipse enim restituet omnia.* Quæ nam restituet, nisi quæ ab *Antichristo, Christi aduersario,* destructa fuerant? Idè prorsus cum *Chrysoftomo* docent *Theophylactus & Euthymius* in cap. 17. *Matthæi.*

Obiicit Sutliuius, Lactantium lib. 7. cap. 17. *ne gry* quidem loqui de *Helia.* vbi vides *Sutliuiū* suo *Magistro* *Subrando* surripuisse suū *Gry,* quod ipse de *Chrysoftomo* protulerat. *Sauubrandus* quoque occinit: *Lactantium, ne nominare quidem Eliam & Enochum.* Iterum obliuiscitur *Sibrandus;* *Bellarminum* *Lactantij* testimonium non propter *Henoch,* sed propter solum *Heliam* protulisse. De quo nihil dicere *Lactantium,* mendacium est *Sauubrandicum & Sutliuianum;* nam licet *Helix* nomen non exprimat; iis tamen coloribus depingit; vt eum non alium in animo, & calamo habuisse, quàm *Heliam,* & ad loca *Malachix,* & *Christi* de *Helia* respexisse, *fassurus* sit; quisquis *Lactantium* vel per *transennam* inspexerit. *Aequè planum ac dilucidum est,* *Lactantium* *ibidem* loqui de *Antichristo,* licet hoc nomine non vtatur; sed *Regem* ex *Syria* malo spiritu progenitum appellet. *Mira* prorsus, *mira* est *sectariorum* *peruerfitas,* qui nobis oculos effodere volunt, & aures penitus occludere, ne quid veteres scriptores pro nobis contra ipsoꝝ nouitatem asseuerantes videamus & audiamus. *Similis planè improbitas est,* cum *Sutliuius* dicit; sententiam *Bellarmini* ab *Augustino* prorsus euertere *Tract. 4. in Ioann.* vbi *Augustinum* dicere dicit: *Prophetiam de Elia in Ioanne completam esse.* Sed vterque, hoc est, tam *Sibrandus,* quàm *Sibrandi expilator & rapax harpago* *Sutliuius,* turpiter mentitur; nam verba prædicta, quæ tanquam

Augustini citant, & diuerso charactere inprimenda curarunt, non sunt Augustini, sed per summam fraudem ab his impostoribus S. Augustino adscribuntur. Et quia de Heliae reditu ante secundum aduentum Christi eo ipso in loco luculentissimè S. Augustinus disserit, & os sectariis penitus oppilat; ideo non grauabor disputatione eius super hac re adscribere, vt omnes videant; qua conscientia Nouatores isti sanctos Patres tractent, & quam nihil pensi habeant, licet mendacissimè Patribus aliam sententiam affingant. Ita ergo S. Augustinus. *In Ioanne Dominus IESVS Christus (Matth. 11.) prefigurare voluit futurum aduentum suum, & hoc dicere, (quando dixit, Ioannes ipse est Elias) quia in Spiritu Elia erat Ioannes. Et, quod erat Ioannes ad primum aduentum; hoc erat Elias ad secundum aduentum. Quomodo duo aduentus iudicis; sic duo pracones. Iudex quidem ipse; pracones autem duo, non duo iudices. Oportebat autem Iudicem primò venire iudicandum. Misit ante se primum praconem; vocauit illum Eliam: quia, hoc erit in secundo aduentu Elias; quod in primo Ioannes. Iamq; intendat charitas vestra, quam verum dicam. Quando conceptus est Ioannes, vel potius, quando natus, Spiritus sanctus hoc de illo homine imploro prophetauit: Et erit, inquit, praecursor altissimi, in Spiritu & virtute Elia. Non ergo Elias; sed in Spiritu, & virtute Elia. Quid est in Spiritu, & virtute Elia? In eodem Spiritu vice Elia. Quare, vice Elia? quia, quod Elias secundo, hoc Ioannes in primo aduentu fuit. Recte ergo modo Ioannes proprie respondit: Nam Dominus figuratè; Elias ipse est Ioannes: iste autem, vt dixi, proprie: non sum ego Elias. (Io. 1.) si figuram praecursoris aduertat, Ioannes ipse est Elias: quod enim ille ad primum aduentum, hoc ille ad secundum erit. Si proprietatem persona interrogas: Ioannes, Ioannes, Elias Elias est. Dominus ergo ad praefigurationem rectè, ipse est Elias: Ioannes autem rectè ad proprietatem: non sum Elias. Et infra.*

Nunquid tu Elias es? Iam, si diceret, Elias sum; ergo iam in secundo aduentu adueniens Dominus iudicaret, non adhuc in primo iudicaretur, tanquam dicens; venturus est adhuc & Elias: non sum, inquit, Elias, sed obseruate humilem, ante quem venit Ioannes: ne sentiatu excelsum, ante quem venturus est Elias. Nam & Dominus ita compleuit. Ipse est Ioannes Baptista, qui venturus est. Ipsa praefiguratione venit iste, qua proprietate venturus est Elias. Tunc Elias per proprietatem Elias erit; nunc per similitudinem Ioannes Elias erat. Modo Ioannes per proprietatem Ioannes est; tunc per similitudinem Elias Ioannes erit. Ambo pracones sibi dederunt similitudines suas, & tenuerunt proprietates suas: Vnus autem Dominus iudex, siue illo pracone precedente, siue illo.

Idem S. Augustinus lib. 20. de Ciuitate Dei cap. 29. Ecce ego mittam vobis Eliam Thesbiten, antequam veniat dies Domini magnus, & illustris: (Mal. 4.) qui conuertet cor Patris ad filium, & cor hominis ad proximum suum; ne forte veniens percutiam terram ponit. Per hunc Eliam magnum, mirabilemque Prophetam, exposita sibi lege, vltimo tempore ante iudicium, Iudeos in Christum verum, id est, in Christum nostrum esse credituros, celeberrimum est in sermonibus, cordibusq; fidelium.

A *Ipse quippe ante aduentum iudicis Saluatoris non immerito speratur esse venturus: qui etiã nunc viuere non immerito creditur. Curru namq; igneo (4. Reg. 3.) raptus est de rebus humanis; quod euidentissimè sancta scriptura testatur. Cùm veneris ergo exponendo legem spiritaliter, quam nunc Iudai carnaliter sapiunt; conuertet cor Patris ad filium. Mirer, si vlla gutta sanguinis in eo superest, qui tam perspicua & dilucida tenebris suis inobscurare, & in alium, vel alienum sensum tãpere tentet. Haecenus de patribus, qui Heliam ante secundum aduentum Christi rediturum tradunt.*

B *Vtrunque simul, nempe Heliam & Henoch, reuersurum, docent multi, qui scribunt in Apocalypsin, vt Beda, Richardus, Arethas, qui addit, hoc inuariabiliter à tota Ecclesia credi. Mentitur Sutliuius, Bellarminum de praedicatione & pugna Enoch cum Antichristo nullum testimonium ex priscis profese habere. An non sat priscus Beda, & Arethas? An non sat vetusta ipsa Ecclesiae perpetua traditio? An non optima ratio illa, quae ex translatione Enoch, & ex eo, quod adhuc viuuit, sumitur? Nã quidquid Sutliuius, Abbatius & similes contra mussent; primaria huius translationis & vitæ tã diuturnæ causa est, vt gentibus sub finem mundi det poenitentiam, docendo, concionando, exhortando, importunè & opportunè instando. An non sat priscus Damascenus? Sed vide quo conuicio Damascenum & alios effrons Calvinista feriat: Ioannes Damascenus, Beda, & Richardus de S. Victore recentiores sunt: & somnia hac sua fortasse ex monachorum antrũ acceperant, nos autem testes incorruptos, & antiquae fidei Patres exhiberi postulamus. An nõ sat priscus Hyppolytus Martyr? At neque hic beatus Martyr à Sutliuianae linguae vipereis iaculis immunis est. Illa oratio de consummatione seculi, inquit, Hippolyti nomine edita, nec ipse esse videtur, nec alicuius viri docti, & multas nugae continet, si credimus nugatori Sutliuio. Sed Hieronymi testimonio constat, Hippolytum scripsisse de Antichristo, quam eius lucubrationem, vt non credamus esse eam, quae hodie sub eius nomine de cõsummatione seculi legitur, causse nihil suppetit. Nec quidquam rationis attulit Sutliuius, cuius gratia necesse sit, ab hac sententia discedere, & ad Sutliuianam transire.*

C *Citat Bellarminus lib. 14. Mor. S. Gregorij, cap. 11. vel. 12. Vociferatur ex suo Sanubrandus Sutliuius, Gregorium lib. 21. Moralium, nullam penitus Helia & Henoch mentionem facere. Non adduxit Bellarminus lib. 21. si quæ editio hunc numerũ repræsentat; erratum typographicum continet. Cur Sauubrandus cum suo discipulo & fure non inspexit lib. 14. Moralium cap. 12. An nõ reperissent hæc verba in illud Iob. 18. In diebus eius stupebunt nouissimi, & primos inuadet horror. Tanta enim tunc contra nos iniquitate effrenabitur, etiam electorum corda non paruo pauore ferientur. Vnde scriptum est; ita, vt in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi. Quod videlicet dicitur, non, quia electi casuri sunt, sed*

magnū terroribus trepidaturi. Turci verò contra eum certamen iustitiæ, & nouissimi electi habere narrantur, & primi, quia, & hi scilicet, qui in fine mundi electi reperiuntur, in morte carnis proferendi sunt: & illi etiam, qui à prioribus mundi partibus processerunt, Enoch scilicet, & Elias ad medium reuocabuntur, & crudelitatis eius seuitiam in sua adhuc mortali carne passuri sunt. Hæc S. Gregorius lib. 14. Mor. cap. 11. Edit. Rom.

Allegat quoque Bellarminus S. Gregorium lib. 9. Mor. cap. 4. Cauillatur Sutliuius cum suo Saubrando, Gregoriū hoc loco nullam Enochi mentionē facere, Mentiantur; licet enim S. Gregorius nomen Henochi non exprimat, iis tamen notis eū circumscribit, quæ non nisi in Henoch cadunt. Hinc est, inquit S. Gregorius, quod duo illi prædicatores eximij dilata morte subtrahuntur (qui nam, oro, isti duo præter Heliam, quem expressè nominat, & Henoch?) ut ad Prædicationis usum in fine reuocentur: ergo ut prædicando contra Antichristum dimicent; neque enim pro Antichristo, sed contra illum agent.

Mentitur Sutliuius, Patres, quando dicunt, Heliam & Henoch non esse mortuos, loqui solūmodo de morte illa, quæ est separatio animæ à corpore; non autem de alia quadam morte, quæ nuper suo ex cerebro Sutliuius extudit. Quæso te, quid est mori, propriè loquendo? An non animam à corpore seiungi? Estne alia mors propriè dicta; quàm illa, quæ consistit in separatione animæ & corporis? At Henoch dicitur esse in Paradiso, quo nulli iterum morituro aditus patet. Quidquid Paradisi vocabulo significetur; pro certo habendū est, quod S. Augustinus tradit, lib. 9. de Genesi ad litteram cap. 6. ubi ista; Enoch, & Helias in Adam mortui, mortuūq; propaginem in carne gestantes, quod debitum ut soluant, creduntur etiam redituri ad hanc vitam, & quod tamdiu dilatatum est, morituri, nunc tamen in alia vita viuunt.

Porro si qui patres indicare videntur illos iam gloria cælesti & beata illa visione Dei frui, impropiè loquuntur; & tali locutione indicare volunt, tranquillum, quietum nostroque longè feliciorum statum illum; in quo nunc vitam degunt. *Iam itaque aliquid melius habet*, inquit de Helia S. Augustinus loc. cit. & idem sentiendum est de Enoch, quàm in hac vita posset, quamuis nondū habeat, quod ex hac vita rectè gesta in fine habiturus est: pro nobis enim meliora prouiderunt, ne sine nobis perfecti persicerentur.

CAPVT VII.

Explicatur quarta demonstratio.

EMPORE Antichristi excitabitur persecutio generalis omnium grauisissima, immanissima & notissima: cessabuntq; omnia publica veræ religionis exercitia, & ipsum iuge sacrificium; sed horum nihil dum vel fieri vel factum esse videmus, nondum ergo venit Antichristus Hic Cal

uinistæ, præsertim Abbatus, Sutliuius, Pouelus, & Rullus Basileensis ad cap. 11. Danielis omnia maledicentiæ suæ frena laxant; & verbosissimè de suæ Synagogæ persecutionibus præteritis & præsentibus declamant. Quidquid nostra ætate contra Calvinistas & Lutheristas, rebelles, feditiosos, integraq; regna & florentissimas prouincias à legitimo suo Magistratu auertentes, actum est; id totum persecutioni Antichristi adscribunt. Vbicunque scædifragus aliquis Monachus, vel nupturiens Monialis, vel sacerdos Apostata, vel alius cerebrosus & inflexibilis ceruicis Nouator debitas pœnas dedit; Antichristi id culpa & tyrannide factum; interpretantur. Quodcumque Reges & Principes furori armatæ multitudinis arma opposuerunt, & vim iniustissimam vi iustissima repulerunt, nil nisi persecutionem Antichristianam ingeminant. Antichristus defensionis huius Auctor fuit. Quidquid in Belgio, quidquid in Gallia, quidquid in Germania, quidquid alibi aduersus Calvinistas vel Lutheristas gestum est, siue vniuersim erga omnes; siue particulatim erga hunc vel illum; id ad tribulationem illam pertinet scilicet, de qua Christus Mat. 24. *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi, neq; erit.*

Quæres. Cum Antichristus, ex istorum sententia, iam ante aliquot Annorum centurias nõ modò venerit, sed & reuelatus fuerit; & ut isti dicunt, tyrannide sua Ecclesiam grauissimè & atrocissimè afflixerit & attriuerit; quomodo Calvinianam & Lutheranam synagogas sua efferata immanitate exagitare & persequi poterit Antichristus; cum nondum existerint. Negant Abbatus, Rullus & alij, non existisse. Vbi ergo erant istæ Ecclesiæ ante Lutherum & Calvinum? In Anglia, inquit Abbatus, in Lollardis, & VViclephistis. In Gallia & Arragonia, in VValdensibus & Albigensibus. In Bohemia, in Hussitis, Picardis, & id genus aliis, quos Pontifex Rom. dirè exagitauit, proseripit, & ex consortio humano expellere, summis viribus studuit. Itane seriò sentis, ô Abbate? Serione scribis, Lutheranos ac Calvinianostuos esse Lollardos seu Lollardistas siue VViclephistas? scisne quos articulos Lollardi tui defenderint?

Num eorundem patrocinium vos Lutheristæ & Calvinistæ suscipitis? Non te ablegabo ad Concilium Constantiense, ne dicas; VViclepho & sectatoribus falsò dogmata ista attribui; Ad popularem tuum Thomam VValsinghamum Historicum Anglum, te ire iubeo, qui in Richardo secundo, Angliæ Rege, VViclephistarum & Lollardorum immania placita non vno loco describit; inter quæ & istud: *Deus debet obedire diabolo.* Num idem Lutheranis & Calvinianis est animus? Si VValsinghamus Abbato, Pouelo & symmytis minus satisfecerint, consulant per me licet Orthuinum Gratium in Fasciculo rerum fugiendarum & expectandarum, qui multa, nec passim nota aut vulgata; de VViclephica impietate ex suo illo, quem

reperit Codice, eruit. Nec dedignabuntur Gratium adire, quãdoquidem sectariorum alioqui solet esse penus, cum maledictis Papam, præsertim Gregorium VII. incessere cogitant.

Si Hufsite, Piccarditæ, VValdenses, & quidq̃ huiusmodi excrementorũ in Bohemia vel fuit, vel hac etiam ætate superest; cum Lutheranis & Calvinianis concordant, eorumque Synagoga est Calvinianorum & Lutheranorum Synagoga, qui sit, quod hodie Hufsite & Picarditæ Lutheranos & Calvinianos detestantur, neq; vllõ modo pro membris Ecclesiæ suæ agnoscunt? Mira est hæc profectò fraternitas. Mira mirabiliũ fratrum concordia.

Idem de Albigenfibus dico; qui corporum Resurrectionem cum Saduceis negabant, anima cum corpore pariter exstincta. Baptismum prorsus abiiciebant velut inutilem & superfluum. Animarum transmigracionem, etiam in bruta, statuebant: duo principia cum Manichæis introducebant, bonum & malum: Deũ & Diabolũ. Nũ horũ portentorum patronos Lutherani & Calvinistæ sese profitentur? VValdensiũ articulos fuse excrispit Illyricus in Catalogo Testium, & Calvinianus editor Historicorum Bohemorum: in quibus apparet & iste. *Quod iuramentum esse illicitum.* Non arbitror eò perfectionis adhuc ascendisse Lutheranos & Calvinianos, vt nullam ob causam iuramentum concedi posse ferant. Biblia non magis curabant, vel reuerentur Albigenfes, quã hodie Schuenckfeldiani & Enthusiastæ, qui omnia interno Spiritus ductu & instinctu transigunt. Quam dissimiles in hoc Lutherani & Calviniani Albigenfibus; quorum Ecclesia si fuit Lutherana; certè non fuit Calviniana; & si Calviniana; certè non Lutherana; quia Synagogæ Lutherana & Calviniana ingenti discrimine secernuntur; & se mutuò non minus damnant, lacerant, & contumeliis proscindunt, quã duæ illæ coram Salomone litigantes meretrices.

Est autem perquam ridiculum, quòd Rullus, (ex cuius insanis & imperitis clamoribus totum propemodum librum suum de Antichristo Pouelus contexuit, nullis habitis Magistro suo gratiis; more furino, qui est furto subducta pro propriis venditare, nobis proponit Catalogos Imperatorum, Regum, Principum, & virorum, vt ait, doctrina & probitate præstantium, in quos, velut in electa Ecclesiæ Lutheranae & Calvinianæ membra Antichristus, hoc est, Papa Romanus, tyrannidem suam expromserit, inter quos ex latinis Imperatoribus sunt, Fridericus I. Fridericus II. Otho IV. Henricus IV. Henricus VII. Ludouicus Bauarus. qui tantum abest, vt Calviniani vel Lutherani ceteri queant, vt arbitrer, nullum ex illis fuisse, qui si suo tempore sectarij nostri existissent, legem in Gazaros & similes latam in eos laturus non fuisset, vel iam latam ad eos extensurus. *Gazaros, Patarenos, Leonistas, Speronistas, Arnoldistas* (quis non videt solos

A Calvinistas & Lutheristas deesse?) *Circumcisos, & omnes Hæreticos vtriusque sexus quocunque nomine censeantur (ergo & Calvinistas & Lutheristas) perpetua damnantur infamia, diffidantur, atque bannimus, censentes, vt omnia bona talium confiscantur, &c.* Idem dico de Regibus Gallia quos nominat, non sine mendaciis; vt Carolomannum *coactum à Zacharia Papa, cucullum induere:* Nam Philippicum, Leonem Iauricum, Coptonymuti, similes, non inuidemus sectariis; quãquam falsum est, eos vllam ab Antichristo persecutionem passos, cum ipsi, vt Antichristiani prodromi, Ecclesiam & omnes orthodoxos grauius afflixerint, & dirisimè exagitarint.

B Quale verò illud Pseudologiæ portentum, Constantinum Imp. Iretæ filium, à matre regno, & oculis, & vita priuatum esse, quòd imagines ex templis remouisset? Nihil minus; nam Constantinus imaginum religiosus cultor fuit; vt constat ex Zonara & Cedreno, qui longè aliam huius excecationis rationem reddunt, vt videre est apud ipsos.

C Illud non improbo; quòd Rullus præclarũ suum & suorum genus refert ad Vigilantium, ad Petrum VValdonem, ad VViclephũ, ad Hussum; & Hieronymum Pragensẽ, ad Marsilium de Padua: quãquã video, quin & certò exploratũ habeo, nullum ex his fuisse Calvinistam aut Lutheristam per omnia, Nam vt quis Calvinista sit, oportet, vt omnia, quæ Calvinismus tradit, amplectatur. Si enim nonnulla tantum acceptet; cætera repudiet; non magis Lutheranus; quã Calvinista erit; nam & Lutherani quædam communia cum Calvinistis habet; & hi cum illis; nec propterea tamen aut Calvinistæ, Lutherani; aut Lutherani, Calvinistæ, audire volunt. Quid, quòd & orthodoxi quædam, vt vnum Deum & trinum, cum sectariis cõmunia habent? An idè ad illorum gregem pertinent? Pari modo, licet nonnulli, superioris memoriæ, dogmata nonnulla Calvinianis & Lutheranis affinia propugnauerint; non ideo sequitur, siquid aduersi sustinuerunt, sustinuisse eos, vt Lutheranos vel Calvinianos; multoq; minus, quòd, quæ passi sunt, ab Antichristo passi sint: nam seductores & impostores nec persequitur, nec persequetur Antichristus; sed quã diligentissimè fouet ac fouebit.

D Quã verò effrontes sunt sectarij, cum de suis suorũq; persecutionibus, si ita vocare fas est, quiritantur, cum quæ ob scelera sua iustissimè patiuntur, ne millesimam quidem partem eorũ adæquent, quibus orthodoxos per summam iniuriam summè afflixerunt, & plurimis in locis ita attriuerunt, vt nullum eorum supersit vestigium: Turcicis planè, & plusquam Turcicis in Catholicos, præsertim sacerdotes & Monachos, totumq; Ecclesiasticum ordinem editis crudelissimæ & prorsus abominandæ scuitiæ exemplis: Tot millibus templorum & Monasteriorũ

aueris; tot florentissimis prouinciis in potestatem redactis; & legitimo quandoque principi ereptis; tot cædibus patrat. Sed hæc omnia ludus tantummodo sunt & iocus, iudicio sectariorum. Vilis res Papista. Quid tum, licet talis hostia frequens ad Antichristi aras, cadat? Hoc nimirum professio eorum efflagitat. Sed ut verbis compendium faciam, si quæ malorum & ruinarum perpessio, quibus nunc conflictamur, argumentum Antichristi esset; ea quam Catholici à Nouatoribus perferunt, ab Antichristo proficisci censeretur; non vice versa. Quamquam fatemur non esse ab Antichristo, sed ab Antichristi præcursoribus: quorum immanissimam truculentiam, & facinora plusquam Diabolica in Catholicos hoc sæculo edita, loquuntur huius temporis historiarum monumenta, loquenturque, quandiu hæc rerum vniuersitas hoc in statu persistet: & nisi omnem frõtem exuissent, ne quidem hiscerent de suis persecutionibus, quæ & iustissimæ sunt, & particulares; certisq; prouinciarum finibus circumscriptæ, nec eius generis, qualis illa futura est sub Antichristo, generalis & per totum terrarum orbem diffusa. Satis de his. Quid Danzus? cæperat ab hoc conuicio: proficit in peius, atque iam magis, quam antea delirat Bellarminus, &c. Finit hoc ipsum caput hac Sycophantica calumnia. Quid igitur vi Bellarmine? Quæ te furia agitant? Iunge medium cum fine & principio; & videbis quàm sit sibi ubique similis Danzus. Quàm ab ingenio suo non recedat; ita, ut nusquam sibi magis, quàm in calumniandi & conuiciandi arte contet.

Rullus in cap. 12. Danielis conuicit doctrinam huius capituli in aliquot Syllogismos. Ex quibus vnus est iste. Cum venerit Antichristus, cessabunt omnes religionis ceremonie publicæ, & sacrificia. At qui nondum cessant; nondum ergo venit Antichristus. Respondet Rullus. Maiorem esse falsam. Cur falsa Maior? Quia sacrificia Christianorum sunt corpora ipsorum, preces, laudes Dei, cor contritum & humiliatum, & iustitia. Hæc sacrificia sub Antichristo nequaquam cessabunt. Loquitur Bellarminus de sacrificio propriè dicto, non de illis, quæ per analogiam quædam hoc nomen fortuntur. Etsi & hæc maxima ex parte, ex publico usu tollentur; nemini enim licebit impunè quidquam, quod ad obsequium & cultum Christi pertineat, agere. Clam & in abditis recessibus, ne ipsum quidem iuge sacrificium penitus desinet. Nam ut olim sæuissimis persecutionum procellis sub Ethnicorum Imperio debacchantibus mysterium hoc peragebatur in Cryptis, locisque subterraneis, & ab omni aliorum consortio remotis; sic & Antichristo Ecclesiam deuastante, continget.

Nam quod Rullus dicit; non cessaturum publicum baptismi usum; falsum est: baptizabuntur quidem Christianorum filij, sed occultè; vt & olim

factum; & nunc etiam fit, vbi Hæresis religioni Catholicæ sua sacra peragendi omnem facultatem ademit.

Clamat Rullus. *Danielum non loqui de Antichristo, sed de Antiocho. Christum Matth. 24. nil predixisse de Antichristo, sed de excidio Hierosolymitano. Hieronymum affectui suo plus nimium indulgisse, quando in explicatione cap. 12. vitio vertit Prophyrio, quod versu vndecim & duodecim de Antiocho acceperis.* Sed hæc omnia nil aliud sunt, quàm friuola inaniloquentia; vt & alia, quæ verbosissimus præco subiicit de sacrificio Missæ, de imaginibus, de statua S. Petri Romæ in Vaticano, quæ olim fuerit effigies Iouis: & id genus aliis nugamentis, quouis Theologo indignis; quouis scurra dignissimis. Ingèti logodiarrhæa probare tentat, se & suos nõ esse Antichristi præcursores. At licet os tuum & tuorum hoc loquatur; facta tamen tua & tuorum aliud testantur. Nec diutius in Rullica phlyaria immorabor, quia calumniæ nugaces sponte sua, neminè impellente, ruunt.

CAPVT VIII.

Explicatur quinta demonstratio.

ANTICHRISTVS non regnabit nisi tres annos cum dimidio: At Papa iam regnauit spiritaliter in Eccles. plusquam M. D. annis, non est igitur Papa Antichristus. Maiorem probat Bellarminus ex cap. 7. & 12. Danielis. Et ex cap. 12. Apocalypf. Hoc tempus Imperij Antichristi vocauerat Bellarminus supra cap. 4. *signum sequens Antichristum, quandoquidem post tres annos & dimidium suæ tyrannidis interibit.* Occlamat Sutliuius. *Antea dixit Bellarminus, interitum Antichristi esse quintum signum, quod Antichristus non venerit.* Quid calumniaris, Criminator? Non dixit hoc Bellarminus, sed interitum Antichristi post tres annos & dimidium, esse signum, non venturi Antichristi, sed præteriti; non enim numerat Bellarminus hoc signum inter antecedentia vel comitantia, sed inter subsequencia aduentum Antichristi; ex quo tanquam ex certo indicio colligeretur aliquando; Antichristum fuisse; & iam colligimus negatiuè, nondum scilicet fuisse, & venisse Antichristum, quandoquidem is, quem Nouatores sceleratè vt Antichristum infamant, nempe Papa, longè diutius, quàm per triennium & medium annum in Ecclesia regnat. Quod non modò verum est de Pontificibus simul & collectiuè sumptis, sed & de multis separatim consideratis, qui sedem Petri ultra prædictum tempus tenuerunt.

Ex quibus etiam collabitur alia quædam Sutliuij criminatio, nimirum, non nisi post aduentum Antichristi, beneficio huius signi, colligi posse, Antichristum venisse. Colligetur quidem hoc vbi exitus ipse ve-

ritatem

ritatem comprobauerit: interim tamen ex hoc signo aduentum Christi & tyrannidem eius secuturo, negatiue rectissime concluditur. Antichristum necdum venisse aut existisse, quia Papa longè diuturnius Imperium habet, quàm sit illud, quod sacræ litteræ Antichristo præfinit: certo igitur hoc argumento est, Papam non esse Antichristum, & per consequens, Antichristum nondum venisse.

Abbas horribiliter hic vociferatur, *Antichristi Imperio longius tempus necessario præstitui debere, fieri non posse, ut intra triennium & dimidiatum annum Antichristus tantas res gerat; & totum quasi mundum sub iugum suum mittat, nisi dicere velimus, eum Pegaso uotum per varias orbis prouincias circumuoliturum.* Sed nescit iste, quàm breui tempore maximum & latissimè diffusum incendium excitari queat, præsertim, ubi materies subiecta multis annis ad flammam concipiendam præparata est, & ubi res summa vi, cui nemo resistere queat, geritur, ut hic certè geretur, ipsis quodammodo inferis ad propagandum Antichristi regnum effusis; & plerisque etiam, qui tunc uiuent, ad defectionem pronis; mundo iam ad uniuersalem apostasiam per tot Antichristi præcursores, Hæreticos præsertim, Mahometanos & Iudæos; disposito, ita ut sturnatim mortales in perniciem ruituri sint: cui malo fideles, qui tunc erunt, & suo in gradu perstabunt, medelam ferre non poterunt, quia vel immaniter trucidabuntur, vel in latebras & speluncas compellentur.

Ad probationem ex cap. 7. & 12. Danielis responderet Abbas, Sutilius, Sibrandus, Danæus, & alij; *loci illi ad litteram intelligi de Antiocho Epiphane: iniuste facere Bellarminum, qui hoc per vim ad Antichristum rapiat.* Sed patrum expositio ac sententia meritò sectariorum vociferationibus antefertur. Non negamus cap. 11. Danielis contineri quædam Antiocho illustri competentia; sed addimus; multa in eodem capite legi; quæ in Antiochum, ad litteram non quadrent; sed in Antichristum: & Daniele ita oracula sua fudisse; ut modò de Antiocho, modò de Antichristo uaticinaretur, prout copiosè docet ex antiquis patribus Pererius noster lib. 14. in Daniele. certè quidem nonnullas Danielis prædictiones de nouissimis temporibus, & iis, quæ tum contingent, accipiendas esse manifestissimum euadit ex cap. 12. ubi initio statim. *In tempore autem illo, consurget Michael princeps Magnus, qui stat pro filiis populi tui, & ueniet tempus, quale non fuit ab eo, ex quo gentes esse cæperunt, usque ad tempus illud, &c.* mox de Resurrectione corporum loquitur. Et cum Daniel interrogasset; ecquando talium mirabilium futurus esset finis, responsum tulit: quia *in tempus, & tempora, & dimidium temporis*: idem capite septimo iisdem prope uerbis audiit Daniel, cum interrogasset, quandiu regnatus esset Rex ille per cornu paruum significatus: responsum enim

A est: *tradentur in manu eius usque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis.*

Non est ergo, quod Hæretici sperent, se ea exceptione hanc de annis Antichristi probationem euasuros, quòd Daniel agat de Antiocho Epiphane, nò de Antichristo. Deinde, ut de Antiocho Epiphane ad litteram ubiq; ageret, (quòd tamen secus habet) non sequeretur, eum non agere de Antichristo, quia plures sensus litterales eidem loco subiici possunt, ut uidimus Tom. 1. lib. 3. Ad hæc, etiam si ea, quæ partim cap. 11. partim cap. 12. Danielis continentur, allegoricè solummodo spectarent ad Antichristum representatum in Antiocho, tãquam in suo typo, an ideo nullum argumentum firmum ex oraculis Danielis de natura, moribus, ingenio, imperio, & annis Imperij Antichristi sumi posset? maxime si ex ipso prophetiæ contextu, & ex Interpretum consensu, satis perspicè constet, cuius figurati typus ille fuerit figura; & cuius significati, signum: ut in proposito nostro accidit.

B Præterea intolerabilis prorsus est Hæreticorum petulantia & inuerecundia, qui, cum semper clamitent, ex allegoriis non posse duci efficax argumentum, simulque tradant ea, quæ Daniel cap. 7. 11. & 12. canit, *ad litteram de Antiocho Epiphane intelligi debere; neque vni loco plures sensus litterales subterni*: hic tamen doctrinæ suæ oblitus, omnia, quæ, ipsorum iudicio, de solo Antiocho Daniel scripsit; ad Romanum Pontificem allegoricè accommodant; ut liquet ex Rulli commentario in cap. 7. 11. & 12. Danielis, & ex libro primo de Antichristo Poueli Angli, qui Rullum furctiuis manibus expilauit; & conuiciorum suorum centonem ex Rullicis maledictis & lædoriis cõsarcinauit; & hæc omnia, quæ ab Antiocho, tanquam à typo, ad Papam, tanquam ad eum, cuius Antiochus typus fuerit; transferunt, tãcerta esse asseuerant, quàm quæ certissima; nec quæquam rem tam dilucidam & solù lucet, ut iactant, euidentior, in dubium reuocare uolunt. *Deum sanctè testor, inquit Pouelus, in primo libri sui limine, me tam certè scire Pontificem Romanum esse magnum illum Antichristum, & Pontificiam Ecclesiam Antichristi Synagogam, quàm Deum ipsum esse in calice, creatorem uisibilem; Et IESVM Christum uerum illum Messiam, patribus olim promissum.* Vnde huic nouello Caluinistæ tanta plerophoria & certitudo fanatica? Potissimum profectò ex allegorica accommodatione eorum; quæ Daniel de Antiocho scripsit; ad Pontificem Romanum; quam accommodationem, à quo didicit; nisi à Rullo, & hic à Caluino; Beza; Zwinglio; Luthero; & isti, à quo, nisi à Diabolo, horum conuiciatorum profeminatore? nullus enim ueterum Interpretum hoc tradidit. At cum Bellarminus, & alij orthodoxi doctores; ex Daniele monstrare conantur, sectarios mentiri & calumniari, quando Pontificem Romanum, Antichristum

tanta contentione pronunciant; & notas, quibus Daniel Antiochum, ut ipsi volunt, ad litteram depingit; in Pontificem Romanum non convenire; sed in alium quempiam, qui sub finem mundi sit venturus; tum consona vociferatione exclamant: *Hec omnia esse allegorica; ex allegoria firmum argumentum peti non posse. Daniel non agit de Antichristo*, ait Iunius. *est in eum modum exponitur ad prophetas*, ait Iunius. Et tamen ex iis, quae de solo Antiocho, iudicio sectariorum, vaticinatur Daniel; monstrare nituntur isti, Papam esse Antichristum à Daniele descriptum. *Ex disparatis quid probes?* inquit Iunius. Nimirum *disparata* non sunt, quando ea Hæretici aduersus Papam intorquent: è vestigio disparata fiunt; si Catholici inde efficere aggrediantur, Papam non esse Antichristum.

Obiiciunt Sutliuius & Abbat, *errare Bellarminum toto calo in computatione temporis regni Antichristi, nam quod Daniel dicit cap. 12. post ablatum iugis sacrificium abominationem desolationis duraturam mille ducentos nonaginta dies; id proprie ad profanationem templi factam ab Antiocho pertinere. Malè factum à Sutliuio, & Abbate, quod huius sui asserti non attulerunt vllum fulcimentum, nisi suam auctoritatem, quæ apud nos perquam modica est, nec ad fidem faciendam satis valens. Et ut illud ad litteram intelligeretur de profanatione templi per Antiochum facta; consequentia tamen hæc proba non esset; meo quidem animo; ergo de solo Antiocho locus ille intelligitur. Vel: ergo de Antichristo locus ille accipi nequit. Nam, ut sæpe dictum, vnius & eiusdem loci possunt plures litterales sensus assignari. Sed ubi error in computu Bellarmini, quem exprobrant Sutliuius & Abbat? Quia dies mille ducenti nonaginta; non consueverunt tres annos & dimidium, sed vno mense amplius. Et hic ingentes daturbas Abbat, quasi Bellarminus ipse se ipsum funditus evertat, sibi que negotium esse putet cum insulsis & stupidiis hominibus, quibus neque ingenium, neque animus sit ad fraudes Bellarminianas diiudicandas; Et tandem in hanc contumeliosissimam orationem erumpit: *O simpudens, an tu nobis tanquam certissimum opponis, regnum Antichristi non nisi tres annos & sex menses duraturum, & postea ex Daniele vnum mensem adici?* Pone iram Calvinista, & motos compone fluctus. An non ipsemet Bellarminus de triginta diebus, seu vno mense supra triennium & sex menses, monuit? An non futuræ criminationi tuæ prouidus occurrit? Cur ergo dicit Bellarminus; regnum Antichristi tantummodo duraturum triennio & sex mensibus, si adhuc addendus vnus mensis? Ideo, quia iam vnus obtinuit, ut tempus Regni Antichristi computemus ab exordio vsq; ad necem Helix & Enoch, quod triennio & sex mensibus circumscribitur, hoc est, mensibus quadraginta duobus, teste S. Ioanne in Apocalypsi. ultra quod temporis spatium regnabit adhuc Antichristus vno mense: qui pertinet quidem ad Imperium Antichristi,*

sed numerari plerunque non solet; quia loquentium consuetudo numerum Ioannis exprimit; & quia occisis Helix & Henoch iam vicinus est Antichristus interitui cum tota sua potentia & tyrannide: quod autem parum distat, nihil distare videtur: Ex hac obseruatione in ærem dissipantur omnes Abbaticæ calumniæ, quibus ob hanc computationem Bellarminum impotenter incesit.

In sumum quoque diffuunt omnes criminationes Rulli, quas in cap. 12. Danielis effutit, ubi Bellarminum nominat, *hominem spiritus vertiginis laborantem, & impudenter mentitur, à Bellarmino Danielem & Ioannem inter se committi: & Danielem ipsum secum pugnare*, si Bellarminus audiatur: Bellarminum, non explicare Danielem, sed implicare, & inconstantia arguere, quasi Antichristi verno tribueret nunc dies MCC LX. nunc dies MCC XC. Bellarminum sibi ipsi aduersari, quando dicit, Antichristum regnaturum dies MCC XC. cum paulo antea esset: cum regnaturum dies MCC LX. Hæc omnia manifesta sunt læsi in Rullo scincipitis & occipitis argumenta, ut ex diis liquet.

Nam quod Sutliuius dicit; *Eliam & Henoch non nisi post aduentum Antichristi predicaturus; hinc etiam ex parte principij elucere, diutius regnaturum Antichristum, quam tres annos cum medio; id friuolum est; & nullo argumento fundatum; Quamprimū enim Antichristus formaliter incipiet esse Antichristus, hoc est, persecutor & tyrannus; absq; mora duo isti præcones aderunt, & nefariis conatibus sese viriliter opponent.*

Ait Sutliuius, *per menses quadraginta duos mensis longius tempus accipiendum esse. Probationem desidero. Vbi illa? Poni numerum certum pro incerto. At hanc euasionis rimam obstruxit ipse Bellarminus, quia repugnat communi antiquitatis consensui. Adde, inquit Becanus noster libro de Antichristo Reformato, tunc solum poni certum numerum pro incerto, quando ponitur aliquis plenus, & perfectus numerus, ut decem, centum, mille; non autem, quando parui, & magni permixti sunt, ut concedit Iunius Calvinista in cap. 8. Bellarmini. Quorsum enim numerorū varietas, & permixtio, si tempus incertum designatur? Denique, si scriptura, semel tantum, aut vno modo meminisset illius numeri, posset aliquis putare, certum pro incerto positum esse. At non semel; sed sæpe illius meminit; neque vno, sed variis modis eundem expressit. Et quidem ter, sub hac forma: *Per tempus, & tempora, & dimidium temporis*. Bis verò sub hac: *mensibus quadraginta duobus*. Semel denique sub hac: *diebus mille, ducentis, sexaginta*. Omnes autem istæ formæ designant tres annos, cum dimidio. Primam vide Dan. 7. 25. & Dan. 12. 7. & Apoc. 12. 14. Secundam vide Apoc. 11. 2. & Apoc. 13. 5. Tertiam vide Apoc. 11. 3.*

Obstre-

Obstreperit Sutliuius. *Christum ad suā Ecclesiam cōstituentē & colligendam nō tantū tribus annis & medio. Sed longē pluribus eguit, donec per Apostolos & viros Apostolicos fides Christiana in mundum introduceretur, non est ergo credibile. Antichristum tempore tam breui Christianam religionem oppressurum esse. Quasi verō non sit longē pronius & facilius destruere, quā extruere; demoliri, quā moliri, corruere, quā resurgere; Quot annos consumpsit Salomon in ædificatione templi; quod tamē breui tempore, à Babyloniis euersum est. Vnico momento potest quis sanitatem amittere, quam nec integri anni curā recuperet. Nec oportet, vt ipse Antichristus omnes prouincias obeat; sufficet, vt obeat per suos ministros, quorum ingens erit vbique prouentus.*

Obiicit Sutliuius. *Satan mille tantum annū ligatus dicitur Apocalypf. 20. quos si vel à Constantini regno, vel à cessatione persecutionum computaueris, iam pridem eos exiisse constat: Multos ergo iam annos Antichristus regnasse videtur.* Respondeo, dicto Apocalypseos loco certum mille annorum interuallū poni pro incerto, vt copiose ex sanctis patribus docet Ribera in cap. 20. Apocalypf. Paulō enim antea diximus; certum numerum plenum & perfectum, ac solitariē positum accipi in scripturis pro incerto, non autem tunc, cum maiores & minores numeri permiscerentur.

Dices *mysterium iniquitatis iam tempore Apostoli operabatur 2. Thess. 2.* Respondemus, operatum esse non in se, sed in suis præcurforibus; in hæreticis & Ethnicis, præsertim in Nerone, tyranno truculentissimo. Dices: *non videtur Antichristus tribus annis cum medio res tantas gerere posse; sed de hoc iam supra satis diximus.*

Nunc furere incipit Sutliuius non scribere: Et in medio furoris sui paroxyfmo Bellarminum *Monachum lunaticum & mathematices prorsus ignarum appellat; eundemque in annorum Antichristi computatione penitus delirasse, & tanquam peregrinum in rebus Mathematicorum temerē per loca incognita obserasse* criminatur. Metuebat, opinor, Sutliuius, ne si calumniarum parum ferax esset; Beza à nobis falsi redargueretur, quando istum Caluiniſtam petulantem calumniatorem & conuiciatorem nominanit. Vt autem vberem sycophantandi materiem habeat, somnia sibi de anni Hebræi magnitudine fingit, & ex febrilibus illis suis somniis Bellarminum confutare nititur. Quæ sane facilis esset refellendi ratio, si quis eam viri eruditi; & non potius fungi esse arbitraretur. Adscribamus Bellarmini verba: Hebræi utebantur annis, & mensibus lunariibus; etsi eos reuocarent ad solares; addendo sexto quoque anno vnā lunationem. Tres autem anni lunares cum medio, faciunt rectissimè 42. menses; siue 1260. dies, siquidem annus Lunaris plenus, ac perfectus, constat ex duodecim mensi-

A bus, quorum quilibet habet 30. dies, vt Augustinus docet lib. 15. de ciuitate Dei cap. 14. Hæc Bellarminus, conuenienter sententiæ D. Augustini.

Oggerit Sutliuius. *Hebræi utebantur mensibus inæqualibus, quorum vnus triginta; alius viginti nouem habuit dies.* Respondeo, totam quæstionem esse, quid senserit S. Augustinus, quem Bellarminus sequitur. Sensit autem annum lunarem plenum & perfectum constare ex duodecim æqualibus mensibus, quorum quilibet triginta dies contineat, ita vt dies emergant 360. quibus adduntur dies quinque & quadrans diei, si annus lunaris reducatur ad solarem, constantem diebus 365 & quadrante. Vnde quarto quoque anno bissextilis. At si menses lunares modo prædicto inæqualiter sumantur, conficerent dies 354. vel 355. & additis quinque forent dies 360. qui non constituunt integrū annum solarem: sed lunare: vt aperte asserit Bellarminus. Quare licet aliqui vsi sint mensib. inæqualibus, vulgo tamē menses *Cani*, qui viginti nouē diebus constabāt, adiecto vno die supplebantur & supputabantur, & mensibus plenis æquabantur. De plenis verō loquitur S. Augustinus: cuius verba lubet adscribere. *Tantus mensis, quantum & nunc est, quem luna cepta & finita concludit: tantus annus, quantum & nunc est; quem duodecim menses lunares, additi propter cursum solarem quinque diebus & quadrante consummant.* Ad quæ D. Augustini verba non malè Lodouicus, Vives, *Iudei vulgò triginta diebus lunarem mensem claudunt, quem plenum vocant.* Neque quidquam contra hoc Viuis dictum adducit Sutliuius, præter clamores & inscitiam; qua sibi ruditer persuadet, Hebræos nunquam esse vsos mensibus plenis, perfectis; ac æqualibus; sed solum inæqualibus; neque etiam annis lunariibus plenis ac perfectis; sed tantum imperfectis, qui 354. diebus solummodo constarent.

Concoquere nequit Sutliuius, quod Bellarminus dicit: Hebræos annos lunares plenos & perfectos, cōstātes scilicet diebus 360. reuocasse ad solares, addita sexto quoque anno vnā lunatione, hoc est, vno mense. Clamat, *id tertio quouū anno ductum*, citatque nescio quem Lalamantium. Sed Hæreticus nec Bellarminum nec S. Augustinum intellexit, quia vterque loquitur de adæquatione mensium & annorum lunarium perfectorum & plenorum, cum mensibus & annis solaribus: quæ exæquatio dupliciter fieri potuit; primo, quotannis; adiiciendō anno & mensibus lunariibus plenis & perfectis, dies quinque & quadrante, vt monet S. Augustinus. Secundō, addendo integram lunationem; seu mensem integrum: Ex quinque autem residuis diebus, non nisi sexto anno cōficiēbatur integra lunatio. Nā sexies quinque dies, sunt dies triginta: & sex quadrantes sesquidiē cōficiūt. Quocirca hæc adæquatio lunationis, non nisi sexto anno fieri potuit. Si

alij aliter de hac interiectione scribunt; id fit quia menses & annos lunares aliter considerant.

Occinit Sutliuius: *Neminem hominum vel Angelorum scire aduentum Christi ad iudicium. At si Antichristus, tres duntaxat annos & dimidiatum regnaturus sit, & quadragesimo quinto die post interitum Antichristi Christus ad iudicium venturus; tum certo & liquido sciri posse diem illū extremum, & consumptionem seculi: at hoc aduersari dicto Christi Marci 13. vbi affirmat, hunc diem & Angelis & hominibus ignotum esse.* Respondeo, nunc esse ignotum diem illum & aduentum Saluatoris, & de hoc presenti tempore dictum Christi accipi debere; non fore tamen amplius incognitum, vbi Antichristus in mundum venerit; Nam sacræ literæ iam nobis patefecerunt, quantum temporis inter huius aduentum & finem sæculi intercedat.

Obiicit Sutliuius Danielis 7. verbis illis: *In tempus, tempora, & dimidium temporis; non definiri tempus Regni Antichristi; hinc magnam esse presumptionem eorum, qui hoc tempus certis spatiis circumscribere audeant.* Sed mentitur; Nam tempus apud Danielem significat annum; tempora duos annos: dimidium temporis, medium annum. interprete ipso S. Ioanne in Apocalypsi, qui hoc tempus quadraginta duobus mensibus: Item mille ducentis & sexaginta diebus: denique tribus annis cum medio definit. Accedit communis sanctorum patrum consensus & auctoritas. Nam quod iterum garrat Caluinista. *De numero certo pro incerto posito; Nugas agit; Mentitur autem, quando dicit, per mille ducentos & nonaginta dies, qui exstant apud Danielem cap. 12. Euerit funditus Bellarmini sententiā; nam quomodo Daniel cū S. Ioanne consentiat, supra contra Abbatum monstrauius.*

Mentitur iterum cap. 12. Apocalypsi. *nihil de Antichristo agi.* Mox effundit idem mendacium de capite 11. & 12. legatur Ribera. Semper quidem Draco persecutus est & persequetur Ecclesiam; sed nunquā immanius persequetur quā per Antichristū: vbi omnes nervos intendet, quō multos à recto tramite auertat, sciens, *quia modicū tempus habet.* Mirum dictū; quando Pouelus, Rullus, & ipse Sutliuius ex suprascriptis Apocalypseos capitibus argumenta ducunt contra Papam, quasi ipse sit Antichristus; tum Ioannes loquitur de Antichristo; & nisi de hoc loqueretur, Pouelus non paucas suarum thesium expungere deberet. Sed quam primum Catholici doctores ex his ipsis capitibus Apocalypsicis ostendere conantur, Papam non esse Antichristum; & mentiri Prædicantes, quando hac calumniā eum onerant, tum Ioannes nihil de Antichristo agit, sed præcisè de diabolo, hoste vt veteri, sic & omnibus sæculis communi. Egregium verò Prædicantium artificium, risuque largo dignum. Prætereo Sutliuianas Battologias & tautologi-

as; quia à Magistro suo Subrando creatus est non Theologiz, sed Battologiz & Tautologiz doctor.

Abbas apportat nouum ad Apocalypsin commentarium; Danielem non tangit, quia dicit se adquiescere illis, *quæ Tremelius & Iunius in suis ad Danielem notationibus ex Rabbiorum scriptis attulerint; quæ valdè scilicet præclara sunt; & impio Porphyrio magis conformia, quàm sanctis Patribus, & Ecclesiasticæ traditioni, ipsius Danielis menti.* Notat 1. *persecutiones à domesticis fidei illatas nunquam in scriptura certo tempore definiri; sed illas tantum quæ ab Ethnicis & Idololatriæ Ecclesie inferuntur.* Hinc cum Antichristus non pro extraneo, sed pro domestico sese sit venditaturus; *credibile non fieri, Ioannem in Apocalypsi certos terminos tyrannidis illius designare voluisse.* Dic Caluinista, Eritne Antichristus domesticus fidei? *Habebitne fideles cōmunione Sacramentorum coniunctos? Vt tu loqueris: An non dicit Pouelus, eum fore idololatram? An idololatra nō est à fidelium consortio & cōmunione penitus extraneus? An non ipso Nerone magis à Christianorum institutis & religione distabit, qui se supra omnem Deum, & supra omne quod colitur, extollet? Deinde. Antichristus Iudæus erit & circumciscus vt docet Bellarminus cap. 12. Quomodo ergo erit persecutor & exagitator domesticus, seu qui ex fidelium cœtu aduersus cōtribules suos existat? ad hæc vanissima est Abbatica obseruatio, & eo solūm consilio ab isto excogitata, vt vim testimoniorum ex Apocalypsi declinare, & aliō transferre queat; prout etiam transfert, nimirum ad statum Ecclesie primitiuae, & horribiles illorum temporum mactationes & lanienas.* Quasi verò persecutiones à tyrannis olim excitate non nisi quadraginta duos menses aut mille ducentos sexaginta dies durauerint, quali duratione definitur persecutio, quam Ioannes in Apocalypsi describit. Numeret Abbas seu dies seu menses à Nerone vsque ad Maximinum, quem Constantinus Magnus deleuit, & mihi renunciet, quantam eorum summam reperit.

Mox de duplici bestia Apocalypsi. 13. v. 1. & 12. *bestiali* propemodum acumine differit; & pro certo sumit per priorem *bestiam* Romanum Imperatorem Ethnicum & infidelem denotari; per posteriorem; Antichristum. Si quæras, quo Auctore hanc suā opinionem corroboret, respondet; *seipso.* suam enim Auctoritatem tanti prætij esse vt omnis auctoritatis defectum abundè compenset. Si postules, vt omnia illa, quæ de prima bestia Apocalypsi. 13. memorantur, accommodet ad Ethnicos Imperatores Romanos, præcipuè quadraginta illos duos menses: hic æstuabit Abbas, vnguesque rodet, & caput scabet, & ex pedicis, quas sibi nequit, nunquam se expediet: quia, relicta semel veritate, quæ per primam bestiam,

Antichristum: per secundam, insignem quempiam Antichristi adiutorem & promotorem, denotari tradit, nihil stabile & firmum, in quo pedes figat, habet: qui argutè profectò colligit, persecutionem illam cap. 13. descriptam, pertinere ad Ethnicos Imperatores; vel ad illas, quæ ab Ethnicis Imperatoribus excitatæ sunt; quia Apocalypf. 11. scriptum est: *Sanc- tam ciuitatem gentes calcabunt mensibus quadraginta duobus*. En Apostolus dicit *gentes*; hoc est, *gentiles*. Ergo hic non significatur *Antichristus*; nec *Antichristi sectatores*, quia isti nec sunt *gentes*, nec *gentiles*. Quasi verò Turcæ, Tartari, Iudæi, ipsi Ethnici, & omnes, quotquot Antichristo adhærescent; dici nõ possent *gentes*; & ipse Antichristus, *gentilis*, propter summam impietatem, verique Dei, imò & fictitiorum Deorum, quos mortales eo vsque coluerant, contemptum ac neglectum.

Foxi somnium tu tibi retine. Nobis nihil negotij cum somniatorum deliriis. Videtur Foxus inuidisse Zvinglio suum somniũ de Eucharistia, & illustrationem per somniũ, operã phas-
matu seu spectri, quod atrum an album esset, ignorare se palam fatebatur. Itaque ne solus Zvinglius somniator esset, somniauit & ipse; cum de Apocalypsicis quadraginta duobus mensibus; de que mille ducentis & sexaginta diebus, & de tempore temporibus, & dimidio temporis sollicitè & anxie cogitaret. Factum est, inquit Abbat, ut die quodam Dominico expergefactus manè Foxus & de numeris illis cogitabundus, subitò sibi, tanquam intra se cum maiestate quadam responsum sensiret; QVIN, INEPTÈ, MENSES ISTOS PER SABBATA NUMERATO, prout Hebdomadæ Danielis per Sabbata computantur. Testem, inquit Foxus, Deam appello, verè ita contigisse. Quis non videt torum hoc ex Zvinglij somnio vel effictum, ne, vt dixi, solus Zvinglius somniator haberetur, vel si accidit, Foxo iam experrecto; inspirationem hanc non à bono, sed à malo spiritu processisse? Quis enim vnquam siue dormiens siue vigilans audiuit; in scriptura, vel etiam extra scripturam; vnũ mensẽ significare *Sabbatum annorum*, hoc est, septem Annos? Item *dies mille ducentos sexaginta*: Annos ducentos nonaginta quatuor? Seductorem hunc spiritum & impostorem fuisse oportet, qui Foxo hoc persuasit. Legimus quidem in scriptura: *hebdomadas seu septimanam Annorum*; at vbi *dies*, vel mensis pro septimana Annorum, hoc est, pro septennio accipiatur, nullũ vnquam vel Foxus vel Spiritus ille Foxi, exemplum proferet: quod rectè à Bellarmino cõtra Illyrici inficitiam notatum est, apud quem commentum hoc Foxum legisse, verisimile mihi fit; sed vt plus auctoritatis figmento conciliaretur, *Deus ex Machina fugendus fuit*, qui vt olim Zvinglio nictantis; sic & nunc Foxo ex nictatione iam iam exsuscitato manum porrigeret.

Fatetur Abbat, se non inuenire exemplum au-

A argumentum, quo mensẽ pro Annorum hebdomadæ, hoc est, pro septem annis interpretetur. Multo minus inuenies exemplum, aut argumentum, quo probes, diem significare septem annos. Si ergo nullum suppetit pro hoc phantasmate firmamentum aut fundamentum; quid restat, inepte, nisi vt Foxo, cum suo diuino instinctu, multam salutẽ dicas. Instinctus ille Diuinus non fuit, sed Diabolicus, verum Illyricianus siue Flaccianus. Verte & versate in omnes partes, nunquam hanc Foxianam absurditatem, nisi prorsus ab ea discedas; effugies.

Persecutionem Antichristi fore breuem, & paucis annis circumscriptam, probat Bellarminus etiam ex illo Apocalypf. 12. *Va terra & mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam; sciens, quod modicum tempus habet*. Et Apocalypf. 20. *Ligauit eum per mille annos, & post hoc oportet solui modico tempore*. Quomodo hoc erit verum, si Antichristus regnabit M. CC. LX. annis? Sutliuius & Abbat, dicunt, nihil hic agi de Antichristo. Antiquum videlicet obtinent. Quando Catholici ex his locis argumentantur contra Hæreticos, tum nil agitur de Antichristo; sed quando sectarij Papam conuiciis incessere, & Antichristi dedecore deformare volunt, tunc non tantum duo prædicta loca; sed fermè omnia, quæ Ioannes cap. 12. & 20. prophetat, Antichristo, hoc est, *Papa Romano* examussum quadrant: tunc nec lac lacti similius est, quam Papa Antichristo. Quid cum his hominibus inceptes, quibus in differendo non est regula veritas, sed phantasia; & quidem sinisteris affectibus, potissimum odio, miserabiliter excoecata?

C Ait Abbat, *Demonem non esse absolute ligatum; Eum enim iam quoque in Ecclesiam furere, & omnibus propè seculũ baccharum esse per Ethnicos, & alios infideles, per Hæreticos, per falsos fratres*; nascusque campum liberum, latissimè in persecutiones Ecclesie illatas digreditur, & ad ipsum quoque Gog & Magog excurrit, de quibus Bellarminus cap. 17. Et post hunc tam spatiosum excursum, reuertitur ad ligatum suum Diabolum; quem solummodo vinctum fuisse ait eo tempore, quod nascatur, & crescebat Antichristus; hoc est, vsque ad Constantinum magnũ, hoc enim Imperante, pax Ecclesie ab externis hostibus est reddita, & Ecclesia multis opibus locupletata; quæ duo Abbat, habet pro argumento soluti iterũ Diaboli, Diabolico prorsus commento; Nam quis tam hebes est ac stolidus, qui non videat, Diabolum potius dici debere solutum fuisse sub Nerone, Diocletiano, aliisque truculentissimis tyrannis, quàm sub Constantino, eiusque successoribus, Christianis? Quanquam solutio Diaboli, de qua in Apocalypsi, minimè est illa, qua desciuit in Ecclesiam sub Ethnicorũ vel Hæreticorũ Imperio; sed sub nouissimam demum horam continget, tunc enim ita

sc̄p̄iet & debacchabitur Satan in fideles, vt respectu antecedentium persecutionum, videri possit quasi fuisse ligatus, & nihil egisse; *Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vsque modò; neque fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omni caro: Sed propter electos breuiabuntur dies illi.* Quæ hæc abbreviatio, si tyrannica Antichristi truculentia iam à Constantino Magno per mille quadringentos & amplius annos durauit? Quænam est hæc tanta tribulatio & calamitas, quam patiuntur Caluinistæ & Lutheristæ, cuius similis nec existit, neque existura est, cum multis in prouinciis ac regnis quietissimè, & in omni rerum abundantia viuant; quorū, *promptuaria plena, cruciantia ex hoc in illud; Boves eorum crasse, &c.*

Ridiculum porrò est, quod Abbatius dicit, mille ducentos vel quadringentos annos, *comparatione Dei, esse quasi unum diem; nec temporum spatia hisce in rebus humano sensu esse metienda.* Verū quidem est, in oculis Dei, mille annos haberi, instar dici hesternæ, quæ præterit: Sed in his non habetur ratio Dei; sed hominum, qui ærumnas illas subeunt: nec propter se breuiabit Deus dies illos sc̄uissimæ persecutionis, de qua Matth. 24. Sed propter electos homines; quos tandiu exagitari & excrucitari noluit; quomodo autè tantæ persecutioni modum posuisse censi possent; si eam tot iam annorum cēturiis des̄uare permisisset? Quomodo itè diabolus extremæ suæ tyrannidi expromendæ *modicum tempus* habere diceretur, si habuisset mille ducentos, trecentos vel quadringentos annos? Sit hoc temporis spatium breue & modicum respectu interminatæ æternitatis Dei; at modicum non est, si ad Dæmonem, eiusque immanitatē referatur. Abbatius nesciēs vbi nam cōsistat, modò hoc, modò illud blatit. Qui enim suprâ dixerat, Dæmonem fuisse solum, quando à tyrannorum persecutionibus Ecclesiæ respirauit, variisque opibus insigniter locupletata est; is nunc solutionem istam refert *ad originē regni Turcici*; eamque non nisi à trecentis annis repetit. Omnia vanè & inconstanter, pro natura scilicet & conditione falsitatis, cuius duo sunt perspicua indicia, *vanitas & inconstantia.* Nihil horum cum Prophetiis Danielis & Ioannis concordat, nihil concinit; vt infra iterum liquebit, cum de Gog & Magog sermo erit.

Ait Bellarminus; Christum tribus duntaxat annis cum medio prædicasse; Par igitur esse, vt Antichristo longius tempus non concedatur. Hoc argumento inuerso putat Abbatius Bellarmini causam iugulari. Nam *si Christus intra illud temporis spatium tot miraculū, & tanta persuadendi vi, totque discipulū, tam parum effecit, tamque paucos ad suam disciplinam eraduxit; à vero prorsus abhorret, Antichristum triennio & medio anno tantas res persecutum, & totum orbem sibi subiungaturū.* Iam supra diximus, longè procliuius esse destruere, quàm extruere, Christus extruebat, Antichristus destruet. Quare lentum erat illud negotium; hoc, velox & præ-

properum. Quæ causa etiam, cur ordinariè veris prædicatoribus tam tardi & lenti successus respondeant; pseudodoctoribus omnia sint in procliui; nihilque non celeriter transactum reddant. Nimirum, quia illi ædificant: isti ædificia diruunt. Duobus vel tribus annis latius doctrinam suam diffudit Lutherus in Germania; quam S. Bonifacius triplo vel quadruplo pluribus annis; Idemque dico, de Caluino in Anglia, respectu S. Augustini à B. Gregorio eò missi. Quæ causa tantæ celeritatis in hæresi; & tantæ lentitudinis in vera doctrina? Lutherus & Caluinus demoliebantur, quæ alij struxerant: Hinc nullis remoris nullisque obstaculis retardabantur: at alij ædificabant; hinc illa tarditas. An non vnâ horâ, puluere pyrio seu tormentario disici & funditus euerti potest palatium, cuius extruccioni biennium vel triennium non sufficiat? Est quidem in se verbum Dei efficax, & penetrabilius omni gladio ancipiti, sed hominum durities & corruptio obstat, ne vim suam tam promptè & celeriter exerere possit.

Rullus Basileensis in cap. 12. Danielis conficit ex hac disputatione Bellarmini de tempore & Annis Imperij Antichristi hunc syllogismum. *Antichristus non regnabit nisi tres annos cum medio. At Papa iam spiritaliter longè diutius regnauit, ergo Papa non est Antichristus.* Maior probatur ex cap. 12. Danielis, & cap. 12. Apocalypf. Respondet Rullus, *Maiorem esse falsam. Nam Daniele tantum ostendere, quandiu duratura esset interruptio cultus diuini in templo Hierosolymitano; tempore persecutionis illius, quam Antiochus moturus erat. Antiochus diutius regnasse, quàm triennio & semestri: non esse necessarium, vt tempora typi, & significati per typum sibi mutuo respondeant. Regnū Davidis & Salomonis fuisse typum Christi; & tamen hoc esse æternum; illud; temporale.* Quorsum hæc omnia? Quem feriunt? cuius causam iugulant? Num Bellarminus dixit; *Antichristum tot annos in imperio consumpturum, quos consumpsit Antiochus?* Num dixit, *Antiochum diutius non regnasse, quàm triennium & semestri?* Num dixit; *neesse esse, vt tempora typi & significati per typum ad amussim sibi mutuo respondeant?* An nō cum sanctis Patribus apertè scribit, non pauca à Daniele cap. 12. cap. 11. cap. 7. & alibi tradi, quæ nullo modo in Antiochum quadrare queāt: Sed necessariò ad litterâ de Antichristo exponi debeant, inter quæ & hoc de triennio & semestri. Nam quod hoc temporis interuallū ad cessationē cultus diuini in templo Hierosolymitano sub Antiocho refert, vbi probatio? vbi argumentum, quo commentum tuum non nihil pingas & comas? potior apud nos est sanctorum patrum, & ipsius S. Ioannis in Apocalypfi auctoritas: qui de eadem persecutione, de qua Daniel, loquens; tres annos & dimidium ad vltima mundi tempora, hoc est, ad Antichristi regnum & tyrannidem refert.

Sed vt Rullus propositum suum facilius obtineret, vulgata versio inuertēda imò reiicienda

fuit;

fuit; & dimidium temporis, apud Danielem cap. 12. v. 7. mutandum in partem temporis; ita ut pars temporis significet decem dies: nam desolationem cultus diuini in templo Hierosolymitano durasse annos tres, & decem dies. Sed huic Calvinista Basileensi oppono Basileensem olim Professore, ex Sacramentariorum numero præcipuum, Oecolampadium, qui cap. 12. Danielis vertit: *Quia ad tempus, tempora & dimidium: & explicat de media annorum hebdomada*, id est, de tribus annis ac dimidio. Ita etiam Castalion, quamuis Nouator maximus, præfertim in translatione Bibliorum. Tigurina versio: *seu longo, seu breui temporis spatio*. Quis neget, ut nouè, sic & ineptè? Rullus, Iunium & Tremelium sequi voluit; qui Daniel. 7. dimidium temporis reddunt; *particulam temporis*. & cap. 12. *partem temporis*: & per hanc seu *particulam*, seu *partem* intelligunt *dies decem*. Quæ bonus Rullus ex Notationibus Iunianis & Tremellianis, ut alia pleraque huius fecis, in suas chartas transcripsit, nulla magistrorum suorum mentione facta; ne laude inuentionis tam ingeniosæ ipse apud discipulos suos priuaretur. Sed valeant istæ Calvinisticæ gerræ & cenologiæ priscis incognitæ; nuperque adeo Romani Pontificis odio excogitatæ.

Mentitur postea Rullus, Ioannem capite 12. v. 14. *non agere de duratione regni Antichristi: Sed de Ecclesia Christiana, quæ fuerat Hierosolymis, conseruatione, tempore destructionis vltimæ Hierosolymorum*. At Rullus nihil penitus probat: tantum affirmat. Quod ut discipulis eius sufficiat, nobis certè non sufficit, qui in disciplinam eius nec iurauimus, neque vnquam iuraturi sumus: quibus etiam persuadeat, si potest; dies mille ducentos sexaginta apud S. Ioannem *esse annos M. C. C. L. X.* nam nobis quidè, dum hoc persuadere conatur, oleum & impensam perdit: quia omnia ista Rulli somnia sacris literis apertè repugnant: ut iam supra vidimus. Hactenus de quinta Bellarminiana demonstratione.

CAPVT IX.

Explicatur sexta demonstratio.

ANTICHRISTI aduentus erit paulò ante finem mundi. ergo si Antichristus iam dudum venisset, ut aduersarij dicunt, deberet mundus iam dudum esse finitus: at hoc non factum, testatur euidentis experientia. Sutiuius iterum calumniatur, *istud non esse signum venturi Antichristi*. Quasi verò Bellarminus dixisset; esse signum venturi Antichristi, & non potius antegressi seu præteriti, seu eius, qui iam fuit. Calumniatur iterum, Bellarminum perinde facere; ac si brumam diceret esse signum æstatis, aut autumnii, quæ non nisi diu post sequitur: nam bruma nec est signum æstatis præteritæ, neque etiam futuræ: sicut dies non est signum noctis, neque nox signum diei. At consummatio sæculi paulò post aduentum Antichristi secutu-

Ara, signum est nõ aduenturi, sed iam exiguo tempore antea præteriti Antichristi; Nam Antichristus sub finem mundi veniet, ut hactenus probatum; eiusque interitum post paucos dies excipiet consummatio sæculi, ut scripturæ hic à Bellarmino citatæ ostendunt: perspicuè igitur hinc colligimus, Antichristum non venisse ante aliquot annorum centurias, ut contendunt Sectarij.

Sibrandus obstreperit, iam tempore Apostolorum venisse Antichristum. Quod delirium non semel est explosum. Abbatas vetera sua mendacia recinit. Citat Bellarminus Danielem; apertè vaticinantem cap. 7. statim post *paruuli illius cornu*, hoc est, Antichristi, interitum, iudicium extremum iri. Abbatas hinc *nihil iudicij reperire potest*; forsitan quia sine iudicio quærit. Nam si iudicium adhibuisset, iudicium utique reperisset; è vestigio enim subiicit Daniel post sermonem de cornu illo paruulo: *Aspiciebam donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedis, &c.* Et vers. 21. *Aspiciebam, & ecce cornu illud (paruulum) faciebat bellum aduersus sanctos, & praeualebat eis: donec venit antiquus dierum, & iudicium dedit sanctis excelsis, & tempus aduenit, & regnum obtinuerunt sancti*. Iterum v. 26. postquam de Rege illo per cornu paruulum significato egerat; subdit Daniel: *Et iudicium sedebit, ut auferatur potentia, & conteratur, & dispareat vsque in finem, &c.* Vbi omnes syllabæ clamant, statim post impium illum Regem, qui ex decem Regibus tres exterminabit, & septem alios sibi subiiciet; secutorum nouissimum iudicium. Quod etiam ex capite 11. & 12. manifestè colligitur. Sed Abbatas cum gregalibus suis omnia duro vultu inficiatur, neque hoc tantum, sed & Bellarminum criminatur, quasi Danielem mutilauerit. Quæ de causa? Quia Bellarminus integra capita ex Daniele non excrispsit: contentus indicasse nonnulla ad propositum spectantia, nihilque ambigens, lectorem cætera ex ipso Daniele petiturum. Nominatim accusat; Abbatas, quòd non protulerit illam sententiam: *Et iudicium sedebit, ut auferatur potentia & conteratur, & dispareat vsq; in finem*. Quid hoc tandem sibi vult, vsq; in finem? quærit Abbatas. Nam si iudicij confessus esset, ut regni; de quo loquitur, potentia dispareat vsque in finem, certè confessus iudicij, de fine ipso, prout tu vis, intelligi non potest. Quanta huius Calvinistæ ruditas? Illud, vsque in finem: nil aliud significat, quam in perpetuum; quod vel ex Lirani commentario discere poterat, si S. Hieronymum inspicere non lubebat.

Deinde sic fatuari videtur Abbatas: *Per iudicium auferetur regnum & potestas à Rege illo per cornu paruulum significato; ergo tempore iudicij adhuc viuet; ergo falsum est Antichristum prius occidendam, quam iudicium illud instituat*. Inspiciens est hæc cogitatio. Nam Antichristus, ut & alij omnes; viuet utique, quando extremum iudicium subibit; sed non sequitur, tum demum re ipsa ab Antichristo potentiam & tyrannidem auferendam, quia iam per mortem ablata fuerat; sed auferendam &

conterendam esse, vsque in perpetuum per sententiam iudiciariam, publicam & vniuersalem.

Non dissimili stultitia colligit Abbatus ex illis: *Aspiciebam propter vocem sermonum grandium, quos cornu illud loquebatur, & vidi quoniam interfecta esset bestia, & perisset corpus eius; & traditum esset ad comburendum igni: aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas, & tempora vite constituta essent, ei vsque ad tempus & tempus.* Sequi ex nostra sententia, in extremo iudicio, quatuor alii bestiis, hoc est, regnis, metas & terminos durationis prestitutum iri, hoc cum absurditate plenum sit; infert, *aquod absurdum esse, dictu Danielis loca de extremo iudicio interpretari.* Tu, inquit, qui cornu illud Antichristum esse dicis, explica, *quaso, nobis, qui futurum sit, vt post vltimum iudicium, quod ibi intellectum vis; alii illis bestiis, quibus potestas ablata est, tempora vite constituta sint vsq; ad tempus & tempus? Quid opus hic Bellarmino? Nodus iste tanto vindice non eget.* Nil aliud vult Daniel, quam se ex confesso iudicij illius intellexisse; regnis etiam potentissimis, certas periodos à Deo præfixas; quibus circumactis terminentur ac definant, nullumque eorum æternum esse: non autem indicat, in illo demum iudicio quatuor regnis, per quatuor bestias designatis, metas vite & durationis à Deo constitutas fuisse, vt iste delirat.

Pari stupore versatur Abbatus in illo Apocalypseos loco cap. 20. *Post hæc oportet illum solui modico tempore, & vidi sedes: & sederunt super illas, & iudicium datum est eis.* Adfert alium huc spectantem locum Bellarminus ex cap. 12. Danielis: *Beatus, qui expectat, &c.* Quid Abbatus? Nil præter pseudologias & lædorias. Negat, *locum Ioannis pertinere ad Antichristum.* An sufficit intrepidè quiduis negare? Nugatur denuo de mille ducentis & nonaginta diebus apud Danielelem: quas nugas iam cap. superiore dispulimus. Hic Battologismos suos conuiciis infert, ex quo genere; *Bellarmini demonstrationibus, non nisi futilem leuitatem, & cerebri vehementer lesi vertiginem contineri.* Ipsum Bellarminum nominat hominem *sacrilegum, excordem, insanum.* An non animaduertis, lector, quam validis hastis Calvinianus iste Illustrissimum, totoque orbe Christiano celeberrimum Cardinalem oppugnet. Quid est scurrari; si hoc est refutare? Quid factu promptius & facilius, quam vt vanissimus Nanus giganti maledicat; cum quo si cominus manus confereret, non ictu, sed vel minimo digito prosterneretur.

Ait Bellarminus ab interitu Antichristi, vsque ad nouissimum diem ac iudicium quadraginta quinque duntaxat dies interpositum iri. Vociferatur Rullus in cap. 12. Danielis; Bellarminum repugnare Christo; Matth. 24. *De die autem illo & hora nemo scit, &c.* Respondeo, Christum & hic & alibi loqui de tempore, quod Antichristum vel antecessit vel adhuc antecedit: quia enim nemo scit, quot anni vsque ad Antichristi aduentum supersint; nemo itidem scit; quando

A extremus dies sit venturus. At Antichristo iam regnante & sæuente; constabit de illo die, quia ex scripturis constat; quamdiu Antichristus sit regnaturus; & quantum temporis ab eius exitio vsque ad iudicium intercedat. Collabatur ergo oportet, tota conuiciorum moles, quam ignorantie suæ hic Rullus superstruxit.

Oggannit Rullus. 2. Thesal. 2. dicitur: *Antichristum ab illustri Domini aduentu abolitum iri, non ergo 45. diebus ante aduentum Christi periturum.* Futilis obiectio: nam aduentui Redemptoris iam iam appetenti rectè adscribitur exterminatio & eliminatio Antichristi. An Christi primo in terras aduentui non adscribebatur nostra redemptio, & tyrannidis illius, qua Dæmon humanum genus opprimebat; dissolutio & confractio? Quæ tamen re ipsa, non nisi post triginta tres & amplius annos subsecuta est.

Dicitum illud Danielis, cap. 12. *Beatus, qui expectat, & peruenit vsque ad dies mille trecentos triginta quinque:* admodum subtiliter explanat Rullus: Inquit enim: *Illo versu agitur de longe feliciore statu Ecclesia Iudaica, quam ante XLV. dies exsisterit, quia tum mortuus fuit Antiochus Epiphanes, &c.* Hæc Rulli sunt somnia, sanctis Patribus, nominatim S. Hieronymo, & Theodoro in hunc locum aduersantia. At nil moratur Rullus: *Nec nos mouet, inquit, expositio Hieronymi & Theodoretii, quia illa doctrina Christi & Apostoli Pauli aduersatur:* nimirum, si tu non mentiris. Si mentiaris, vt equidem firmiter credo, non aduersabitur.

Notauit iam aliquoties ingratam Rulli mentem erga Iunium & Tremelium, quorum notationes etiam hic expilauit; nec tamen profitetur, per quos in deliramentis suis profecerit. Etiam Oecolampadius huius in cathedra Basileensi Antecessor, longè alia via, quam Rullus, incedit, in commentario suo ad hunc Danielis locum:

Ne quis autem arbitretur, hos dies mille trecentos triginta quinque repugnare diebus mille ducentis nonaginta; de quibus immediatè antea; adscribere placet verba Hugonis, Glossatoris non postremi. *Si diebus mille ducentis nonaginta, addantur quadraginta quinque, fient mille trecenti triginta quinque. Itaque post mortem Antichristi dabuntur lapsis quadraginta quinque dies ad penitentiam.* Loquitur ergo Daniel priore loco de diebus, quibus Antichristus regnaturus est. Posteriore loco addit quadraginta illos quinque dies, qui inter Antichristi interitum & extremum iudicium interponentur.

Obuiis vlnis amplectitur Rullus, quod Bellarminus ait, *Papam iam regnasse supra quingentos annos.* Inde enim euidentissimum argumentum sumi dicit, *Papam esse Antichristum.* Hoc autem sole meridiano clarius argumentum aliud non erit, nisi istud: *Papa regnat iam utroque gladio ultra quingentos annos, ergo Papa est Antichristus.* Probatum consequentia, si tamen res adeo lucida alicuius probationis eget. *Omni, qui utroque gladio regnat, est Anti-*

christus:

Christus: Papa vtroq; gladio regnat; ergo Papa est Antichristus. Quid conclusum vnquam firmissimum? Quid insolubilius? Accipe validiora. Christus venit mitis & humilis corde, nec gladio accinctus fuit; ergo Papa est Antichristus; qui gladium spiritualem & temporalem vsurpat: Et ne de hoc dubites, copiosissimis & densissimis in Romanum Pontificem lædoriis & pseudologiis id Rullus confirmat, & quasi adamantinis columnis suffulcit: cuius totus commentarius in cap. Dan. 11. & 12. nil propè aliud est, quàm Inuectiua & Satyra vt aculeatissima, sic & mendacissima in Pontificem.

Oggerit etiam has suas quisquillas de quadraginta quinque diebus Rullus in cap. 7. Daniel. vt & illas de tribus annis cum medio seu dimidio imperij Antichristi. Vbi Bellarmino litem intendit, quòd medium annum pro dimidio dixerit. Alius forsàn diem Rullo dicit, quòd dimidium pro dimidiato posuerit. Permite aliquid Rulle consuetudini; & alios ne excita; alioqui non modo barbarissimos, sed & solæcissimos tuos in robustum faciem tuam tibi ingerent: neque enim tam concinnus es, vt huius generis flores ex tuo prato decerpi nequeant.

CAPVT X.

De nomine Antichristi.

VOCIFERATUR Danæus: Pænè piget pudetq; hæc legere, quæ hic & totis nouem sequentibus capitibus tractat Bellarminus: vnt enim prorsus curiosa, inepta, matæologia plena, deniq; falsa. Magnû operæ pretium fecisses, si legere superfedisses. Careremus enim non paucis mædaciis, cõuiciis, insultatibus & absurditatibus, quas vbere prouectu fundis; in quibus & ista: Numerum hominû 666. de quo Apoc. 13. non esse numerum nominû, sed, numerum hominû; nam prius poni numerum nominû, & postea numerum hominû 666. esse ergo diuersos numeros. Si sunt diuersi, cur tui symmystæ adeo laborant in nominibus excogitandis & inueniendis; qui numerum 666. efficiant? An non id eam solummodo ob causam faciunt, vt ostendant Antichristum tale habiturum nomen, ex quo prædictus numerus resultet? Cur ex Irenæo vrgent illud λατῶν? Cur excogitarunt illud Romitib, hoc est, Romanus, ex quo Hebraicè scripto idem numerus enascitur? An non id eo sine faciunt, vt ostendant; hominem peccati & filium perditionis, Antichristum; tali nomine insignitum iri, ex cuius litteris numerus 666. procedat? Hoc ipso autem numerus nominis, est etiam numerus hominis; quia nomen est hominis, ergo & numerus per nomen est numerus hominis.

Numerus nominis, inquit Danæus, est catalogus & descriptio eorum, qui bestiam adorant. Vano igitur labore se fatigant Sectarij, præsertim Abbatibus, qui ex numero quorundam nominum, ingenti hiatu, ostensuros se promittunt, Romanum Pontificem esse Antichristum; cum numerus nominis non sit numerus ex nomine aliquo exor-

atus; sed catalogus eorum, qui Antichristum adorant. Quæso, an tantum 666. Antichristo genua flectent; & diuinos honores tribuent? Respondebit Danæus poni hîs numerum certum pro incerto. Vt hoc daremus; quomodo expediet illud, quod Ioannes dicit: neminem emendi aut vendendi potestatem habiturum, nisi qui habet characterem, aut nomen bestie, aut numerum nominû eius: hoc est, interprete Danzo, Catalogum eorum, qui Antichristum adorant? Necessè igitur erit, vt Catalogum talem secum circumferant. Quantus autem hic Catalogus futurus est, si in eo omnium eorum nomina referenda erunt, qui ad Antichristi partes transibunt, quis talem catalogum conficiet? Humana profectò industria confici nequibit. Quis enim hominû omnia nomina eorum, qui Antichristum sectabuntur, sciat? Non magis, quàm quis norit nomina omnium eorum, qui Christi disciplinam vel Mahometi sectam complectuntur. Tandem ex quo Calepino eruet Danæus hanc nomenclationem? Numerus nominû bestie, id est, Catalogus eorum, qui bestiam adorabunt.

Aequè subtile est quod addit Danæus: Numerus hominû dicitur numerus numerabilû, cuius notus, vulgaris, non obscurus; qualis est iste: 1. 2. 3. 4. 5. 6. qui etiam rusticis notus est. Et hoc numero anni Antichristi & bestie numerari debebunt. Si numerus hominis, de quo S. Ioannes, est tam expeditus & facilis, cur Ioannes dixit: Qui habet intellectum, computet numerum bestie. His profectò verbis indicauit, non cuius promptum & procliuè fore, hunc numerum inire; nam ad hoc nõ quosuis aduocat; sed intelligentes ac solertes: quod & antecedentia verba innuunt. Hic sapientia est; significat enim computum huius numeri esse difficilem & abstrusum, nec in lucem erendum, nisi ab eo, qui doctrina & sapientia polleat.

Danæus tamen omnia elucidare doctus tam facilem hunc numerû facit, quàm faciles & noti sunt vulgares isti numeri 1. 2. 3. 4. & c. qui iterum clamat; decipi Bellarminum, existimantem ea, quæ dicit Ioannes; de certo quodam vocabulo, quod numerum 666. exhibeat, intelligendum esse. Decipiuntur ergo plerique, si non omnes, Caluinistæ & Lutheristæ; qui locum Ioannis non nisi de certi cuiusdam vocabuli numero interpretantur. Cuius est ergo numerus iste 666. si non est numerus certi nominis? Locus Ioannis, inquit Danæus, intelligitur de tempore, quo verus & insignis ille Antichristus manifestabitur, & patefiet aperte mundo. Erit autem annus 666. ab eo, quo hæc scribebat Ioannes, qui annus statuitur annus Domini XCV. qui anni si cum 666. coniungantur efficiunt annos DCC. LXI. quo tempore Pipinus Rex Francorum Romanum Pontificem in summam dignitatem extulit. Respondeo, Danæus sumit pro compertis, quæ probatione egent: nam plerique dicunt, Apocalypsin scriptam anno XIV. Imperij Domitiani, qui est annus Christi XCVII. non XCV. Et Pipinus in Ecclesiam Romanam non modò largus ac munificus fuit anno Domini DCC.

LXI. sed & antegressis annis munificentia sua fontes eidem Ecclesie liberalissimè reclusit, ut Tomus Nonus Baronij sigillatim per singulos annos docet. Quod si hæc Danzana explicatio tam certa est, cur in ea ceteri Nouatores non acquiescunt? Cur interrogati de tempore aduentus Antichristi, alius respondet sub primo, & alius sub schino?

Accedit, quod hoc figmentum non concordat cum S. Ioannis textu: Nam numerum bestia, & numerum nominis eius; & numerum hominis pro eodem accipit; ut antea dictum, cum enim nominasset numerum nominis eius; statim subiecit. *Qui habet intellectum, computet numerum bestia;* hoc est, nominis bestia; seu eius numeri rationem ineat, quem nomen bestia reddit: nam ipsa bestia per se numerum non efficit, cum sit vna numero; sed oportet, ut numerum ratione sui nominis efficiat; de quo nominis numero mox subditur: *Numerus enim hominis est;* quia nomen illud, ut sic appellem, *numerales*, est nomen hominis. Et numerus eius seu nominis seu bestia sexcenti sexaginta sex. Vbi certè nihil de numero annorum aduentus bestia, sed de solo nominis & per nomen hominis numero.

Sutliuius mentitur, hanc de nomine Antichristi disputationem esse quartum argumentum Bellarmini, quod Pontifex non sit Antichristus: Mentitur, inquam, quia hæc de nomine particularis disputatio est vnū quoddam membrum ex illis nouem, in quæ Bellarminus primo statim capite totam hanc controuersiam distribuit: tamen postea sub finem capituli huius ex nomine itidem Antichristi vanitatem Sectariorum redarguit, contendentium, Pontificem Romanum esse Antichristum: nam Antichristi nomen erit notissimum post aduentum eius: signum ergo est Antichristum nondum venisse, (& per consequens, *Papam non esse Antichristum*) quandoquidem de nomine eius nec constat, nec conuenit inter auctores.

Oggannit Sutliuius; si Antichristi nomen notissimum esset; qui factum est, ut nemo hactenus aliquid eius nomen vel dixerit, vel intellexerit? Non dixit Bellarminus iam esse notissimum; sed fore notissimū, postquam Antichristus venerit. *At & tunc obscurum erit,* inquit Sutliuius, *quia ille multos astutus suis decipiet; quod fieri non possit, si ex ipso nomine liqueret, ipsum esse Antichristum.* Non est necesse, ut hoc ex nomine ipso liqueat. Deinde, ut liqueret, ex solo nomine, ipsum institutis & disciplina Christi ex diametro aduersari; an ideo paucos ad suas partes pertraheret? Etiam Mahumetus apertè præ se tulit detestationem Christianæ religionis, & studium summū eius penitus extinguendæ. An idcirco paucos sectatores reperit? Etiam nomen Christi, quod est *Iesum*, ignotum erat ante Redemptoris aduentum. Nunc nil eo notius. Vociferatur Sutliuius, *absurdè Antichristum comparari Christo.* Quis comparat? Num dice-

re quid in Christi nomine contigerit; & in Antichristi nomine euerturum sit, est comparare cum Antichristo Christum?

Oggrunnit secundo; *Christum venisse saluando generi humano; Antichristum, perdendo. Et propterea nomen eius debuisse esse notum; huius ignotum.* Quali verò post aduentum, etiam nebulonis & seductoris nomen, absque detrimento finis, quem præfixum habet, nequeat esse cognitissimum. Quid notius nomine Mahumeti? An hæc notitia obstitit sectæ eius, quo minus latissimè propagaretur? Quid notius nominibus Arii, Nestorij, Eutyichis, Lutheri, Caluini, & reliquarum pestium; & tamen innumeros sectatores repererunt?

Negat Sutliuius, nomen Christi ante aduentum fuisse ignotum, omnes enim sciuisse eum Melsiam vocandum. Nescio num omnes. Sed sit sanè, Bellarminus non loquitur de nomine *Messia*, quod *vnctum* significat, sed de nomine Iesu, quod propriè Saluatorem denotat. Hoc passim ante aduentum Christi fuisse notum, Sutliuium plasma est; quin ab Angelo demum de cælo allatum fuit.

Sibrandus calumniatur, Bellarminum ita argumentari: *Cuius nomen ignotum est, id non est. Sed bestia huius nomen ignotum est, ergo bestia hæc nondum est.* Respondet Caluinista: *Maiores esse falsam, multos enim re ipsa existere, ut Angelos, quorum tamen nomina ignota sint.* Antiquum obtinet Sibrandus. Nil aliud dicit Bellarminus, quàm Antichristi nomen fore notissimum, post aduentum eius; signum igitur esse, eum necdum venisse, quandoquidem de nomine eius non conuenit. Nam quod Sibrandus dicit, *characterem & nomen bestia sumi pro eodem;* imperitiæ deputa; quia S. Ioannes cap. 13. disertè distinguit characterem à nomine bestia, & ne quis possit emere, aut vendere, nisi qui habet *characterem, aut nomen bestia, aut numerum nominis eius.*

Instat Sibrandus: *Nemo potest emere aut vendere, alioque ciuiles contractus inire, nisi agnoscat Papam Romanum; ergo Papa est ista bestia.* Ergo hodiernus Papa vocatur Paulus V. & Antecessor eius proximus Leo XI. & huius Antecessor, Clemens VIII. Quis istius Caluinistæ stupor? Quæ mendaciloquentia? An nulli supersunt emptores & venditores, nisi qui Papam Romanum colunt? An non in ipsa Italia Turcæ, Iudæi, Hæretici, Schismatici Græci, liberè emunt & vendunt?

Abbas de nomine Antichristi nihil dubitat. Id ei certè est *euandus*; hoc est, *florens & floridus*; & hoc bellissimè in Papam omni rerum copia florentem & abundantem quadrare affirmat; præsertim, cum etiam numerum illum 666. examulsum reddat. Si hoc est Antichristi, seu Papæ Romani nomen, mirum, Irenæum id nesciuisse, qui viderat & audierat eos, qui Ioannem Apostolum viderant & audierant; ut testatur ipse Irenæus libro 5. capite 30.

Deinde

Deinde, si hoc est Antichristi nomen, non igitur nomen eius erit λατῶν, aut τῶν, aut aliud numerum 666. efficiens; quia Ioannes de vno solo nomine loquitur. Adhuc, an solus Papa est *Euanthas* seu εὐανθῆς, florens opibus omniumque rerum copia? Certè nonnulli ex Nouatoribus huius ætatis longè sunt εὐανθῆς, firum caducarum affluentiam & prosperitatem spectes: propter quam vsq; adeo cristas erigunt; & cornua omnibus obuertunt, immemores fortunæ blandientis affabilem vultum, in contrarium leui momento mutari posse. Denique ex nomine agnosci solet homo; quis autem Papam Romanum agnoscat, si *Euanthas* audiat, etiam addita Romani appellatione?

Porrò eadem Caluiniãna plerophoria, nouit Abbat, nomen Antichristi fore τῆταν, & λατῶν. Probat de primo, quia *Titan* est sol. Vocatur autem Papa in capit. *solita* extra de Maior. & obed. *luminare maius*: quod est sol. ergo *Papa* est *Antichristus*. An non conclusum argutè? Si integrum syllogismum desideras, ecce illum ex Abbatico cæmento: *Omnis, qui vocatur Titan, hoc est, sol, ille est Antichristus. Papa vocatur Titan, hoc est, sol, ergo Papa est Antichristus.* Tu subsume; *Apollo, Deus Ethnicus, vocatur Titan, hoc est, sol, ergo Apollo, Deus Ethnicus, est Antichristus.*

Vlterius: *Rex sortitur nomen à regno; vt Anglus, Gallus, Hispanus à suis quique regni: ergo etiam n, qui in Latio regnat, debet vocari Latinus; Cum ergo Papa regnet in Latio; appellandus erit Latinus. At Latinus est nomen Antichristi, sequitur ergo, Papam esse Antichristum.* Quid euidentiùs? Ne in Euclide quidem vllam certiore & πλεροφορικῶτερον demonstrationem repereris. Quam illustrabo hac itidem alia. *Qui quis in Latio regnat, n vocatur Rex Latinus. At Imperatores Romani, usq; plurimi; & Reges itidem Gottbi, Franci & Germani regnarunt in Latio; ergo quilibet eorum vocandus est à Latio, Rex Latinus.* Iam sic: *Qui vocatur Latinus, ille est Antichristus. Quilibet Imperator Romanus, Roma & in Latio Imperitans, à regno suo vocatus est Latinus; ergo quilibet Imperator Romanus Roma & in Latio imperitans, est Antichristus.* Si nimis subtilis videor, gratiæ agantur Abbato, qui me sua subtilitate hanc subtilitatè docuit. Vix quidquam insulsius est Abbato; & tamen adeo thraſonice se iactat, quasi lucelucidius demonstrasset, Antichristo nomen Latini inditum iri, & per consequens, alium, præter Papam Romanum, non expectandum Antichristū: Et si ipse se ipsum euertit; nam si Antichristi nomen erit *Euanthas*, vel *Titan*, vt antea pro certo affirmarat, non ergo *Latinus* nuncupabitur: aut si hoc nomen feret; ergo nõ dicetur *Euanthas* aut *Titan*: nisi contra Ioannis monitū, polyonymum faciat; & quidem ita, vt quodlibet nomen exhibeat numerum 666. nec veretur iste thraſo illud Irenæi lib. 5. cap. 30. *Quotquot secundum inanem gloriam statuunt nomina, continentia falsum numerum, & quod à se fuerit adinuentum nomen, desinierunt esse illius, qui venturus est,*

A non sine damno tales exiunt: quippe qui & semetipſos, & credentes sibi seduxerunt. Et primum quidem damnum est, exidere à veritate; & quod non sit, arbitrari: post deinde apponenti, vel auferenti de scriptura pœnam non modicam fore, in quam incidere necesse est eum, qui sit talis: subsequetur autem & aliud non quodlibet periculum eod, qui falso præsumunt scire nomen eius: si enim aliud quidem hi putant, aliud autem ille habens aduenies, facile seducentur ab eo, quasi necdum adsit ille, quem cauere conuenit. Oportet itaque tales discere, & ad verum recurrere nominis numerum, vt non in Pseudoprophetarum loco deputentur. Hæc præclare beatus Martyr Irenæus; qui suspicabatur, non certò pronuntiabat, Antichristi nomen fore λατῶν, quod Latini ætate Irenæi, latissimè regnarent. Hanc coniecturam dicit Bellarminus, hoc tempore non valere amplius, quòd non Latini, sed Turcæ, Hispani & Galli latissimè regnent.

B Reclamat Abbat: *Irenæum, & quos secutus est Auctores, non sine causa existimasse nomen Antichristi fore Latinus.* Vtique non sine causa id sibi persuasere: causas enim habuerunt duas præcipuè; alteram, quia in hoc nomine elucet numerus 666. alteram, non quia Antichristus Latinis, vel in Latio, sede fixa, dominaturus erat; vt vult Caluinista; sed quia imperium maximum & potentissimum, Romano, quoad potentiam haud dissimile, instituturus erat: Neque enim necesse est, vt qui *Latinus* dicitur Latinis & in Latio imperet; sicut hac itidem tempestate Imperator verè dicitur *Romanus* Imperator, licet nec Romæ, nec Romanis imperet.

C Ait Bellarminus, nomen *Latinus* non scribi per *n*, sed per simplex iota, & tunc non reddere numerum illum 666. Hic elatis vocibus dicam grammaticam Bellarmino scribunt Sibrandus, Abbat, Sutliuius: nam i longum olim prolatum fuisse vt diphthongum *ni*: & hanc eius loco crebrò exaratam non modò in fine vocabulorum: *Captiuei, furei, mendacei, pro; captiui, furi, mendaci.* sed & initio & in medio; vt *Regeina, Preimus, Leibetas, pro; Regina, primus, libertas*; citantque veteres lapides, nummos, Lipsium de pronuntiatione linguæ Latinæ. Quid his anfractibus opus? Nec Bellarminus, nec Irenæus locuti sunt de Latina scriptura huius vocis *Latinus*: (siue enim scribas *Latinus*, siue *Lateinus*, nunquam ex his Latinis characteribus numerum 666. exculpes) sed de Græca, λατῶν. Vt ergo i longum quondam apud priscos notatum & pronuntiatum fuerit per *n*, at hoc isti nunquam dicere poterunt de *iota* longo Græco, nullum enim talis consuetudinis in Græcorum monumentis vestigium exstat. Neque Irenæus, & quos Irenæus sequitur, in nomine λατῶν vel τῶν, illud interposuerunt ex communi Græcorum mote, sed vt numerum 666. completerent; qui absente littera claudicat, quinario destitutus.

D Seden insolubile & ineluctabile Abbati argumentum: *Ecclesia, cui Romanus Pontifex præest,*

appellatur Latina; in sacris vsitur lingua Latina, Pontifex Romanus diplomata sua non nisi Latine scribit & promulgat, Scripturas non nisi Latine legi sinit; ergo ipse est ille Latinus de quo Irenaeus; & per consequens, Antichristus. Quam argutus es Abbate, ab heri & nudius tertius, etsi hæc subtilitas est à Subbrando, cuius tu hic scrinia expilasti. Mirum, te neruum argumenti omisisse; qui est, in tota Ecclesia Latina Latinas literas doceri & disci. An non hoc perspicuum est argumentum, Romanum Papam esse Irenæi λατρινον? Et quamuis Irenæus expressè dicat, certò non constare de Antichristi nomine; & sanctum Ioannem, id non sine ratione voluisse esse occultum & ignotum; Abbato tamen liquidissimum est: vt & illud; *Regnaturum & quidem longissimo tempore, in Latio Antichristum*; & ideo dicendum Latinum; cum Irenæus disertè dicat; imperium eius tribus annis & sex mensibus terminatum iri, sedemque eius non Romam aut Latium, sed Hierosolymam fore.

CAPVT XI.

De charactere Antichristi.

SUTLIIVS & Danzus ad hoc caput maledictis & conuiciis tantum non obruunt Bellarminum. Nil impudentius hoc Caluinistarum pari, qui eum virum, cuius eruditionem ipsi Sæctarij admirari coguntur, tam contumeliosè insectantur, ac si stipex, non homo esset, neque prima Theologiæ rudimenta degustasset. Neque puto vllum ex Caluinistis ingenij moderatioris, futurum, qui stomachum ad tantas criminationes plaustratim in tantum virum iactas, tenere queat: quas cur exscriberem; cum potius apud inferos sepultas, quam in charta prostare oporteat?

Hæretici de charactere Antichristi inter se non conueniunt, quamuis in hoc conspirare videntur, charactrem istum propriè non fore externam quandam notam, his, qui Antichristi doctrinam sectantur, constanter & stabiliter impressam. Ait Bellarminus; hunc charactrem fore vnum, non plures; nam Ioannes semper numero singulari charactrem nominat. Occidit Sutliuius: *Ioannes non tantum charactrem ponit, sed nomen bestie & numerum nominis eius: vnde videre licet, plura hoc nomine significari. Quæ nam ista plura?* Tantum certè abest, vt Ioannes nomen bestie, vel numerum nominis eius per charactrem significari scribat, vt nomen bestie, & numerum nominis, quemadmodum à se mutuò, sic & à charactere apertè discriminet hisce verbis: *Et ne quis possit emere aut vendere, nisi qui habet charactrem, aut nomen bestie* (est ergo nomen bestie aliquid à charactere diuersum) *aut numerum nominis eius*: est ergo numerus quoque nominis distinctum quid à charactere.

Ait Sutliuius: *Se non negare, charactrem esse v-*

Anum, nempe vnum communem viuendi modum Papistarum. Vt tu ita sentires; alij tamè Caluini & Lutheri de grege Iurcones & Iudiones aliter sentiunt; & alios atque adeo plures characteres statuunt, quos cū inter se conciliaueris, & omnes ad tuam sententiam adduxeris, tum fatebimur, vos non plures contra scripturam, sed vnum solummodo charactrem ponere.

Porro si communis viuendi ratio Papistarum est character, quo Antichristus suos insignit; & tempore Antichristi, nemini vel emendi vel vendendi copia erit, nisi hoc character insignitus fuerit, tum sequitur vel Antichristū necdum venisse; vel S. Ioannem, (quod absit) mentitum esse, quando hoc asseruit: nam Lutheranis & Caluinianis, licet isto character, hoc est, communi Papistarum viuendi & agendi ritu, non notatis, libera est in ciuitatibus & prouinciis Papistarum emendi & vendendi facultas; & tamen hæc facultas minimè eis concederetur, si communis viuendi Papistarum ratio character esset iam præsentis & regnantis Antichristi; quia expresse dicit sanctus Ioannes, omnes ab emendo & vendendo repulsum iri, qui character illo careant.

Sutliuius & Abbatas confugiunt hinc ad emptionem & venditionem mercium Pontificiarum: ad beneficia, inquam, indulgentias, bullas, peccata, Sacramenta, & animas hominum; quæ omnia mentiuntur apud Pontificios vendi, & emi, neque cuiquam nisi Papistæ ad horum emptionem vel venditionem aditum patere. Calumniantur, veteri more; vt notum est; neque enim hæc talia sunt emptionis vel venditionis materia. Et S. Ioannes ad litteram loquitur de emptione & venditione forensi ac ciuili: & mirari quis posset, sectarios ad allegoricos & mysticos sensus hinc perpetim delabi; cum alioqui vix quidquam de spiritali sensu audire velint. Sed nil verentur contra morem suum facere, dummodo Pontifici Romano maledicere & malefacere liceat: quorum commentum inde etiam refellitur; quia character, quem venditores & emptores exhibere debent; in manu dextera, aut fronte ferri, & omnibus ostendi poterit; at communis Papistarum viuendi ratio, & id genus alia, non sunt eorum numero, quæ in manu aut fronte gestari & ostentari queant, vt per se liquet.

Verum enim verò hinc quoque Sutliuius & Abbatas mutant frontem & manum corporalem in spiritalem & allegoricam; non alia mente, quam vt copiosorem Romano Pontifici maledicta ingerendi materiem habeant. Si literalis sensus tam aptè proposito eorum seruiret, & Pontificij ad allegoriam raperent characterem; quibus conuiciorum spiculis nos non derepente incesferent? Nunc vt barbarus Abbatas loquitur; *litterizat* Bellarminus, quando id, quod Ioannes de charactere, fronte & manu dextera scribit; litteraliter accipit: qui acumine prorsus Caluinisti-

co per emptores & venditores apud Ioannem intelligit *Episcopos, sacerdotes & Monachos*; ita vt sensus Ioannis sit; nemini licet vendere aut emere, hoc est, nemini licet Episcopum, sacerdotem, vel Monachum esse: An nō est hæc egregia obscurissimæ Apocalypseos illustratio & declaratio? Quod si character Antichristi Episcopum, sacerdotem aut Monachum facit, sequitur; omnes, qui Antichristo adhærescunt, Episcopos, Sacerdotes, aut Monachos esse, quia *faciet omnes pusillos & magnos, & diuites, & pauperes, & liberos & seruos habere characterem in dextera manu sua, &c.*

Ceremonias & ritus, in quibus nonnulli Nouatorum Antichristianum characterem constituunt, ex quo genere vnctio chrisimatis in baptismo & confirmatione, vnctio sacerdotalis & huius classis similia, non esse Gregorio VII. vetustiora, vt affirmat Sutliuius; effrons est mendacium, quod lædoriis & contumeliis infarcit Caluinista, vt suorum faucibus eō gratius accidat; vtque palam faciat, se verè à Beza petulantem calumniatorem & conuiciatorem nominatum esse. Pouelus oggannit: *etiam errores quosdam esse antiquissimos.* At nondum probasti, ritus, de quibus hîc Bellarminus, erroribus accenseri debere.

Ait Bellarminus, Hippolytum Martyrem in Orat. de consummatione sæculi dicere; *bestia characterem futurum, non vti signo Crucis, sed illud potius execrari & abolere.* Negat Sutliuius Hippolytum hoc scribere. Audiamus ergo Hippolytum. *Mox cuncti ciborum penuria accedens atq; adorabunt eum; quibus dabit characterem in dextera manu & fronte; ne qui dextera sua pretiosam illam Crucem pingat in fronte. Ex quo tempore non poterit vllum signare membrorum suorum, sed adhaerebit seductori, &c.* Eat nunc Caluinista, & fronte ferrea criminetur, nihil eius, quod citat, apud Hippolytum reperiri.

Pouelus lib. 1. de Antichristo cap. 31. prope modum palmam acuminis Sutliuio & Abbato præripit, nec id adeo mirandum, quia iuuenta adhuc floret & calet; Calor autem extenuat, & spiritus subtiliores efficere solet: cuius subtilitatis aliquot paradigmata cape. *Sacerdotes insigniuntur tonsura in capite; ergo sunt mancipia Antichristi.* Probat consequentia. *Quia sacerdotalis tonsura est ille ipse character, de quo S. Ioannes cap. 13. Et quem pusilli & magni, diuites & pauperes, liberi & serui in Papatu serunt: omnium enim capita tondentur in formam coronæ. Et qui hoc nescit, is necdum Papistæ nouit.* II. *Papistæ dicunt per Sacramenta baptismi, confirmationis & Ordinis imprimi indelebilem characterem. Hic est ipsissimus ille Antichristi character, quem Ioannes in manu dextera vel fronte gestatum iri dicit.* Aspiciat quis frontem aut manum dexteram Papistæ vel sacerdotis, & ibi hunc characterem inueniet; si tamen oculis vtatur Pouelianis; nam absque his non est, quod speret abs se hunc characterem visum iri.

III. *Manus sacerdotum inunguntur chrisimate; sed iste est character Antichristi, ergo, &c.* Probat Minor;

A quia Pouelus hoc affirmat non sine teterrimis & atrocissimis conuiciis ac mendaciis, quæ si exthesibus eius eximas; perpusillum profectò libelli corpusculum reliquum erit. Cætera nugamentorum Pouelianorum persequi tædet; adeo vana sunt & friuola.

Savvbrandus hunc syllogismum sycophanticum Bellarmino affingit. *De cuius characterē sunt multe opiniones, illa res nondum existit; sed Antichristus est ille, de cuius characterē sunt multe opiniones, ergo Antichristus nondum existit.* Respondet, inquit Caluinista, *Maiorem esse falsam.* Cur non fecisti veram? Atqui id tuo erat in arbitrio; quia tu faber es huius portentosi & flagitiosi syllogismi; nam Bellarmino quidem nunquam in mentem venit.

CAPVT XII.

Degeneratione Antichristi.

NUMERAT Bellarminus varias sententias de ortu, natalibus, stirpe & familia Antichristi, quas Nouatores ferè intactas relinquunt. Vltimam & omnium verissimam tolerare nequeunt, quæ est, Antichristum maximè propter Iudæos venturum, & ab eis, tanquam Messiam, recipiendum; item ex Iudæis parentibus nasciturum, circumcisum iri, & Sabbatum, saltem ad tempus, obseruaturum.

Savvbrandus hunc syllogismum inde construit. *Antichristus veniet propter Iudæos, & ab iis pro Messia recipietur, ex iisdemq; nascetur, circumcidetur, & Iudæorum Sabbatum obseruabit. Sed horum nihil quadrat in Papam; Ergo Papa Romanus non est Antichristus.* Maiorem probat Bellarminus, (vt quidem introducit à Savvbrando in suam Lugberticam scenam) ex illo Ioan. 5. *Ego veni in nomine Patris mei, &c.* Respondet Sibrandus: *Si Christus dixit, Antichristum venturum ad eos, & receptum iri ab iis, quibus ille tum loquebatur, & qui sibi credere noluerunt: tum Antichristus ante mille quingentos annos venit. Omnes enim ij, quibus Christus tum predicauit, & qui in eum credere noluerunt, ante annos mille quingentos mortui sunt: aut Christus deceptus est, & veritatē neg, sciuit, neg, dixit. Sed hoc absurdum est. Ergo aut dictam Christi nō est tantum intelligendum de iis, quos ille tum allocutus est; aut Antichristus ad eos venit, & ab iis receptus est.*

Quis præter te, qui cauillator & calumniator es, dixit: Christum determinatè & in indiuiduo affirmasse; illos cum quibus loquebatur, Antichristum; seu eum, qui in nomine suo venturus erat, recepturos fuisse: quis, inquam, præter Lugbertum, hoc dixit vel scripsit? Monstra vel homina vnum. *Si alius venerit in nomine suo,* inquit Christus, *illum recipietis;* non in persona quidē vestra, sed in posteritate vestra: Nam si ego Savvbrandum, Pareum, aliosque, qui nunc viuunt, Prædicantes Lutheranos & Caluianos alloquens, dicam: *Vos Prædicantes funditus perdetis Germaniam;* ad totam gentem Prædicantiam sermonem dirigo;

qui, vt verus sit, satis est, vt de Prædicantium futura sobole verus euadat; quia, vt tota natio Prædicantia vna est successione; sic etiam gens Iudæorum vna erat successione; ac proinde licet præsentibus Christus compelleret; minimè tamen quid in se; sed quid in seris nepotibus suis facturi essent, significauit.

Ex quibus Sibrandica criminatio tenues in auras dilabitur; vt & ista, quæ Calvinianus mox subnectit. *Poffet qui ex hoc loco suspicari, aduersarium videre doctrinam de Antichristo. Dicit enim Antichristum ad eos mittendum, & ab iis recipiendum esse, qui Christo prædicanti tum credere noluerunt. Sed illi nunc non existunt, neq; existens, ante mortuorum resurrectionem. Nam tum primum resuscitabuntur. Ergo Antichristus secundum aduersarij argutiam, non veniet, nisi post resurrectionem, vt possit ab iis recipi, qui Christo tum credere noluerunt. Vides quorsum te adigat tua argutia?*

Vides quorsum te impellat cauillandi & sycophantandi amentia? Eò nimirum, vt omnes intelligant, nihil in te sinceritatis, & ne guttam quidem ingenui candoris inesse; nam ab illis recipietur Antichristus, qui Christo prædicanti fidem habere detrectarunt; ab illis, inquam, nõ in indiuiduo, sed in specie. Si quis Prophetico spiritu olim collustratus, Germanos quosdam certos & determinatos hunc in modum affatus fuisset: *Vos Germani recipietis Lutherum vel Calvinum venturum*: an non verum dixisset? & tamen verè de præsentibus, cum quibus locutus esset, Germanis, inq; propria persona hoc non pronunciaffet, sed de illis in suis successoribus ac posteris. Eadem est ratio in proposito.

Obiicit Sibrandus: Non esse necesse, vt quidquid ad Iudæos & de Iudæis Deus dixit, tantum de Iudæis intelligatur. Nunquam scripsit hoc Bellarminus; nunquam hoc asseruit; vt nec illud; à solis Iudæis Antichristum receptum iri; certum enim est, etiam Christianos tam quosdam orthodoxos, quàm sectarios item Sarracenos, & Ethnicos, ad partes Antichristi transituros; attamen sententiã illam Christi: *Ego veni in nomine Patris mei, &c.* pertinere ad solos Iudæos directè & proximè, res ipsa indicat; quia Iudæis peculiariter ingratitude & incredulitate exprobrauit, & quid aliquando suis in successoribus facturi essent, tanquã præcipui Antichristianæ Tragædiæ choragi, patefecit.

Sibrandus & ex illo simiolus illius Sutliuius, manibus pedibusq; renititur, ne concedere cogatur, Antichristum ortu fore Iudæum, circumcisum, Sabbati cultorem; animaduertit enim pro suo acumine Savvbrandico, omnia sua & suorum symystrarum commenta ruitura; hoc semel concesso. Vociferatur itaq; strenuissimè, cumq; illo vlulatum suum iungit Sutliuius; *hoc non posse vllò apice ex scripturis probari*: additq; Sutliuius, *ne ex Patribus quidem*; licet Bellarminus & hic & alibi plurimos ex sanctorum Patrum cœtu adduxerit. At quidquid adducatur; nõ deest istis elabendi fenestra; nam si scripturam promas, in alienissimū

A sensum è vestigio eam detorquent. Si Patrum testimonia proferas; ea vel verborum præstigiis & incantamentis obumbrant; vel si nimis clareant, vultu ferreo repudiant, cuius impudentiæ plura specimina sub exordium huius de Antichristo cõtrouersiæ protulimus; Et hîc in hanc pseudologiam erupit Sutliuius: *Debiles sunt, vt plurimum, Patrum de Antichristo coniectura.*

Arguit Sutliuius Bellarminū mendacij, quod dixerit, citatis quibusdã Patribus; omnes alios itidem docere; *Antichristum fore Iudæum. nam nihil de hoc inueniri in Chrysofomo, nihil in Tertulliano, Cypriano, Origene.* De Chrysofomo manifestè mentitur Sutliuius. Testè do commentariū in cap. S. Ioannis citatum ab ipso Bellarmino. De aliis sit ita. Non affirmant id disertè, at certè nullum dabit Sutliuius, qui negauerit Antichristum fore Iudæum; neq; cum omnes hoc vel illud affirmare dicimus; semper omnes præcisè & mathematicè intelligimus; sed moraliter, præsertim si aliorū nemo contradicat. Cur enim qui palã affirmant, id non ex cõmuni omnium aliorum non cõtradicientium sensu affirmare censerent?

Danzus hîc solennem suum mentiendi & calumniandi morbū egregiè prodit: quia nil aliud facit, quàm mentiri & calumniari, inter quæ illustria duo Danzani ingenij documenta præ cæteris eminent, quod dicit; Bellarminum affirmare, *Antichristum fortassis ex damone & muliere aliqua nasciturum.* Non dixit, non scripsit, non sensit hoc Bellarminus, sed referens & refellens, & erroris etiam nota notans, eorum sententiã, qui volebant, Antichristum nasciturum ex Virgine operâ Dæmonis, sicut Christus natus est ex Virgine virtute sancti Spiritus; ait, non fore errorem, si quis diceret, Antichristum nasciturum ex Diabolo & muliere, eo modo, quo dicuntur quidam nati ex incubis Dæmonibus. Et hoc longè aliter tinnit, quàm quod à Danzo nobis apponitur.

Non dissimile est hoc mendacium; Bellarminum dicere; *Verissimile esse, Antichristum nasciturum ex tribu Dan.* & mox postea illud ipsum confutare. Non refutat hoc; sed tantum affirmat, hanc opinionem non posse certò conuinci ex illis scripturæ testimoniis, quæ pro ea stabilienda adferri solent. Verisimilitudinem huic sententiæ Bellarminus, quantamcunque habet, libenter relinquit.

Ad testimonia Patrum respõdet Danzus, *suos nihil in lædi*; & cur non lædantur, causam reddit longe mendacissimam: *nam eos omnes vel errasse, vel leni tantum coniectura ductos, nullos, scripturæ loco nixos illa scripsisse, affirmat Bellarminus.* Nil horum Bellarminus. Absit, vt de Patribus tale iudicium tulerit. Danzum, Abbatum, & similes histriones talia de Patribus pronuncia, ta decent.

Pouelus valde argutè percurrit omnes Antichristi causas; & vbi omnes percurrit, nil penitus de ortu vero & physico, de stirpe & familia

Antichristi dixit. Orditur à causa efficiente; quam diuidit in *principalem & adiuuantem*; illam, ait esse *Diabolum*. Ergone Antichristus à Diabolo generabitur? At video, quid velis; Antichristum vocas malitiam & impietatem eius: sed aliquid dictum oportuit de naturali eius ortu & propagine, prout homo quidam est. At huius rei disquisitionis minus facit ad Calvinianorum institutum & palatum: nam si hanc disputationem, nimis premere vellent; forsan euidenter viderent, quod videre nolunt; Papam Romanum non esse Antichristum.

Adiuuantes cause fuerunt, (& sunt) inquit Calvinista I. Ignari, indocti, superstitiosi, avari, mendaces, & ambiciosi doctores Ecclesie, inter quos Prædicantes Lutherani & Calviniani primum locum omni iure tenent. Nam hos substituendos arbitror in locum *Romanorum Episcoporum*, quos Pouerlinus noster in causis *adiuantibus* recenset, vt falsò, ita & ineptè: nam si Romanus Episcopus est ipsemet Antichristus, quomodo est causa efficiens etiam minus *principalis*? Num quid potest esse causa efficiens sui ipsius?

Secundò inter causas adiuuantes collocat *impios aut fascinosos Monarchas*, (hoc est, omnes illos Reges, etiam Britannos, qui sedem Apostolicam reuerenter coluerunt, quos itidem *phylstro Babylonica meretricis demontatos* fuisse mentitur. Quàm bene fecisses, Calvinista; si, his regibus omisis, inter causas *adiuantes* Antichristi collocasses illos, quibus Lutheranium vel Calvinianum phyltrum ita mentem abstulit, vt immanissimè in orthodoxos debacchentur; & omnia veteris religionis monumenta totis viribus euersum tendant; qui certè Antichristo non iam præsentem, sed venturo strenuè inseruiunt, & viam, per quã liberè incedat, egregiè muniunt. Sed pro fictitio suo Antichristo, non nisi ficticias causas effectrices Calvinista adducere potuit. qualis & ista; quæ sequitur.

Causa impellens Antichristum ad eam confusionem, fuerunt libido regnandi more huius mundi; & libertas ac immunitas faciendi, quæ vellet. Nò fuerunt hæ cause; sed erunt aliquando, vna cum aliis, nisi fortè iam fuerunt & sunt in Antichristi prodromis secretariis, quos ad confusionem istam hæreticam præcipuè impellit cupiditas libertatis & immunitatis cuiusdam viuendi & agendi vt lubet, excussò omni legum metu; & dulcedo bonorum Ecclesiasticorum, in quæ rapacibus vngulis inuolarunt; Iucunditas item eius imperij quod iam Luthero & Caluino additi *summates*, in ipsos Pseudoecclesiasticos suos vsurpant.

Causa αεγρηταρχικη, fuerunt, inquit Calvinista, *Pattrum quorundam & Ecclesiarum erga Antichristum reuerentia, &c. Regum & principum priuilegia & largitiones, vrbis Romæ splendor, Iudaismi & Gentilismi Cacozelia.* Verte stylum Calvinista, & mentiri defines. Dic causas *αεγρηταρχικη* Antichristi nò præsentis, sed venturi, esse & fuisse contemptum se-

dis Apostolicæ; & ademptionem vel insectationem eorum, quæ ab antegressis regibus & principibus in sedem Apostolicam pia & liberali manu munificè collata fuerant: Tumorem insuper & fastuosum eorum supercilium, qui sibi probrosam ducebant, nisi iugum & imperium Pastoris sui excuterent; dicentes, cum illis; *Dirumpamus vincula eorum, & proiciamus à nobis iugum ipsorum*; quibus adde, *Cacozeliam & prauam imitandi cupidinem eorum, qui clamitarunt 2. Reg. 20. Non est nobis pars in Dauid, neq; hereditas in filio Isai, reuertere in tabernacula tua Israël.*

Aboluta feliciter causa efficiens transit Pouelus ad materiam *ex qua* Antichristi. Hactenus arbitrabar eum compositum iri ex materia & forma, instar aliorum hominum; nunc aliam Antichristi compositionem, Calvinista nobis pandit. Nam materia *ex qua* generalis, si Pouelus bene philosophatur, *est externa potentia ministrorū Ecclesie; negligentia in docendo, hominum securitas, Cacozelia Iudaismi & Gentilismi, Ecclesia deprauata; & mandatum regnum deprauatum, &c.* Mirum dictu, *Ignavia in docendo* paulò ante erat *causa efficiens*, tamen *adiuans*, Antichristi; nunc derepente mutata est in materiam *ex qua*. *Gentilismi & Iudaismi Cacozelia* numerabatur inter causas *αεγρηταρχικη*; nunc transit in materiam *ex qua*. Sic antea causa *adiuans* erat *inscientia doctorum Ecclesie*; vt & ambitio, & superstitio, nunc, quod bene vertat, Poueliana metamorphosi transformata sunt in materiam *ex qua*, & quidem specialem. Idem accidit *privilegiis, & Ecclesiarum reuerentia*; nam cap. 2. Thef. 6. recensebatur inter causas *procatarticas*; At cap. 3. Thef. 2. specialis materia *ex qua*, vicè obeunt. Mirificam porò Antichristi *Poueliani* effigiem esse oportet, si coagmentatur & componitur ex materia, quæ ipsi non inexistit?

Mentitur Pouelus, *Papam Romanum esse Antichristum*. Faciamus ita esse. Quæro, quæ sit materia *ex qua* corpus huius Antichristi constat? Quidquid Pouelus nominat id Papæ extrinsecum est. An ex materia, quæ non insit, vllum fit compositum?

AEquè insipienter fatuatur Pouelus de forma Antichristi, quam bipartitam statuit, *generalem & specialem*. Speciali formæ agnoscendæ adfert notas viginti quatuor quarum nulla in Papâ; plethæque in Lutherum & Caluinum quadrant. Nam Antichristus *maiores suos contemnet*. Quis maiorum maior contemptor quàm Lutherus & Caluinus? *Superbus erit & arrogans*. Quid arrogantius duobus istis Hæresiarchis? *Exlex erit, & ανομο*. Quid magis exlex geminis istis seductoribus? *Apostata erit*, imò Apostasiæ vniuersalis caput. Quid Caluino & Luthero *αποστασιαστικον*? *Idololatra erit*. Luthero & Caluino idola sunt proprii cerebri phantasmata; quæ pro verbo diuino imperitis veneranda obtrudunt. *Blasphemus & hæreticus erit*. An non tales isti? *Hypocritus erit*. Nec hæc digma alienum ab vtrisque. *Sanctos*

multis

multis variis, afficiet supplicium. Idem factum à Caluino & Luthero. Testis Gallia, Anglia, Belgium. *Dominabitur in Ecclesia Dei. Quis non videt* Luthero & Caluino, qui etiam ex suis neminem ferebant, qui fasces non è vestigio submitteret; impatientes non modo superioris, sed & paris. *Christi loco se esse gloriabitur.* Huius gloriationis occurrunt innumera exempla in libris Caluini & Lutheri. Cæteras item Pouelianas notas nullo negotio ad Lutherum & Caluinum accommodare licebit, si quis id facere velit.

Iam si *spiritalem & ciuilem gladiū habere*, nota est Antichristi; Antichristus igitur erit Rex ille, cui vos Britanni, non modo ciuilem, sed & spiritalem gladium conceditis, tanquam supremo Ecclesie Anglicanæ capiti, mirumque prorsus foret, si supremum Ecclesie caput iure gladii spiritualis careret.

De causa finali Antichristi haud dissimiliter delirat Pouelus; nam eos fines adfert, qui eximie in Lutherum & Caluinum quadrant; vt *Christum eiusque meritum & gloriam, & cultum obscurare, deformare, labefacere. Regnum Christi spirituale in mundanum transformare. Magistratum opprimere, & disciplinam politicam turbare: In pœnas corporales & æternas abducere omnes illos, qui non habent dilectionem veritatis; & id genus alia, quæ splendide in Caluino & Luthero elucent. Ceterum Deus permittit Diabolo & impiis, vt benè dicit Pouelus, vt tam horrendum & blasphemum Antichristi regnum (operâ Lutheri & Caluini) insituant, propter suum iustum iudicium, quod puniat contemptum & neglectum veritatis.*

Subiectum Antichristi perquam eruditè partitur Pouelus in *recipiens & occupans*. Recipiens, ait esse *corda, animas, corpora hominum, facultates, leges.* Quæ omnia Caluino & Luthero competunt; vt & illud; quod subiectum *occupans* dicit esse, *doctrinam & cultum; res spirituales & corporales, res Ecclesiasticas & politicas, traditiones seu phantasias humanas, Cererem & Bacchum, victum, amicum & Venerem;* nam in his totum Lutheranismi & Calvinismi studium consumitur.

Commemorat deinceps Pouelus cognatos Antichristi; quorum in numero, quod Mahometanos, Ethnicos, Tartaros collocat, laudo. Quod Calvinianos, Lutheranos, aliosque sectarios præterfilit; laudare nequeo. Nam si vlli sunt cognatione cum Antichristo iuncti, isti profecto iuncti sunt. Ne tamen iniuriam facere videar Pouelo, fateor eum *Pseudoeuangelicos* cognatis Antichristi accensuisse. Forfan sub his Calvinianos suos & Lutheranos complexus est; saltem tacite. Nec illud improbo, quod Pouelus eidem Albo, *raptores bonorum Ecclesiasticorum* adscribit. Præclare, ô Calvinista. Sed inde rursus nobis illucescit Calvinistarum & Lutheristarum cum Antichristo cognatio: Nam vbi nam gentium maiores bonorum Ecclesiasticorum raptores inuenimus, quam inter has duas sectas; quæ longè quàm vlla Charybdis voracior, integros &

A quidem florentissimos & opulentissimos Episcopatus degluterunt, & in ventris sui immensum barathrum demiserunt.

Cap. 8. lib. i. enumerat Pouelus contraria Antichristo. Et quidquid Antichristo aduersari dicit, id Luthero & Caluino itidem ex diametro repugnare videbis, si attendere velis. Aduersantur Antichristo *Pater, Filius, Spiritus sanctus.* Etiam Luthero & Caluino repugnant. Aduersatur Antichristo *Verbum Dei.* Etiam Luthero & Caluino. Aduersantur *pj Doctores.* Etiam Luthero & Caluino. Aduersantur Antichristo *Magistratum pietas & zelus.* Etiam Luthero & Caluino. Aduersantur Antichristo *parentum & præceptorum, scholarum & Academiarum pietas & zelus.* Etiam Luthero & Caluino. Aduersantur Antichristo *pœna diuina, priuata & publica, præterita, præsentis, futura, non tantum in hac vita, sed & maxime in altera.* Etiam Luthero & Caluino istæ ipsæ pœnæ, eodemque modo aduersantur.

Ex his facile animaduertit lector, quàm accuratè definiat & depingat Pouelus suum Antichristum, de cuius causis nihil prorsus ad rem dicit, & id quod dicit; ita dicit, vt non magis in Antichristum, quem finxit, quàm in Lutherum & Caluinum competat.

Nequeo hîc tacitus præterire furias & furorem eiusdem Poueli; qui contra generationem Antichristi ex tribu Dan has flammæ, instar Caci, euomit. *Pudeat vos blasphemos Antichristi assecras, si vlla pietatis scintilla in ipsis (mentis compos diceret, In vobis:) residet, absq; scriptura auctoritate & iudicio rem futurâ velle vobis persuadere.* Blasphemus ergo Antichristi assecra est B. Martyr Irenæus, S. Ambrosius, S. Augustinus, S. Prosper, Theodoretus, S. Gregorius, Beda, Rupertus, Arethas, Richardus & Anselmus, quos omnes Bellarminus citauit. Neque obstat exceptio, quam contra duo scripturæ testimonia Pouelus ex Bellarmino profert; nam nisi à Bellarmino edoctus fuisset, quid contra dici posset, vtique nesciuisset. Neque Bellarminus negat ea ad Antichristum accommodari posse; vt factum à prædictis Patribus; neque quidquam clamorosus Pouelus producit, quo ostendatur locum illum Gen. 49. *Fiat Dan coluber in via, & illum Hier. 8. Ex Dan audiuimus fremitum equorum eius: perperam à citatis Patribus de Antichristo acceptum & explicatum esse.* Furit quoque Abbatius contra generationem Antichristi ex Iudæorum profapia; sed furit tantum nec rationis quidquam adducit, quia *furor iraq; mentem præcipitant.*

CAPVT XIII.

De sede Antichristi.

SECTARII hoc loco omnes neruos intendunt, vt Antichristum Hierosolymis Romam transferant. Sed frustra sunt. Ait Apostolus 2. Theff. 2. Sessurum Antichristum in templo Dei. Hoc interpretantur Hæretici de vera Ecclesia Christi, in hac enim sessurum, hoc est, regnaturum Antichristum, & quidem Roma, tanquam in metropoli & primaria Imperij sui vrbe. Obiicit Bellarminus; Hinc sequi, nostram Ecclesiam esse Ecclesiam Dei, quandoquidem is, quem ipsi pro Antichristo habent, in nostra sedet ac imperat Ecclesia, non in Caluiniana aut Lutherana Synagoga.

Pouelus lib. i. cap. 10. dicit, aliam esse Ecclesiam Romanam; & aliam; Papanam. sibi & suū cum hac, non cum illa controuersiam esse. Vbi concedere videtur, Antichristum sedere in Ecclesia Papanas, non in Romana, stolidè, tum quia inauditum est aliam dici Romanam Ecclesiam præter illam, cui Papa præsidet, hoc est, præter illam, quam Caluanianus iste contumeliosè Papanam nominat, tum quia hac sua distinctione non elabetur; si enim Antichristus sessurus est in templo Dei, hoc est, in Ecclesia Papanas; Papanas ergo Ecclesia est templum siue Ecclesia Dei. Et qua fronte afferit, Caluinistis nil controuersie cum Romana Ecclesia intercedere; cum, quam tot annis, totis castris, oppugnant, non sit alia Ecclesia, quàm Romana?

Occinit deinde aliud esse, sedere in Ecclesia Dei, quod Antichristus faciet; aliud; esse veram Ecclesiam, quod Antichristus cum sua factione neq; est, neq; erit vnquam. Friuolum effugium; non enim queritur, quid sit Antichristus cum suis asseclis, sed vbi sedeat, vel sessurus sit; & num illa Ecclesia, in qua sedet, sit vera Ecclesia. Veram esse Ecclesiam, testatur Apostolus, ex sectariorum interpretatione, quia per templum Dei non intelligit templum Hierosolymitanum; sed Ecclesiam Christianam, & quidem veram, quia Ecclesia Dei non est nisi vera Ecclesia.

Oggrunnit Pouelus; Ecclesiam dici communiter & singulariter; item Ecclesiam dici eam, quæ verè talis est; & eam, quæ solo nomine talis est. Antichristum sessurum in Ecclesia communiter, & quæ solo nomine talis sit; non in Ecclesia singulariter, & quæ re ipsa talis sit. Hæc mera sunt febricitantis Pouerlini deliramenta; & vt Sutliuius symmysta huius alicubi loquitur, *Lyra, Lyra*. Nam Apostolus absolutè, & sine vlla restrictione dicit, sessurum in templo Dei; hoc est, in Ecclesia Dei; vt exponunt Nouatores: Quis autem est, qui audito hoc vocabulo; Ecclesia Dei, non concipiat, animoque informet veram Ecclesiam? quia nullus alius cœtus Ecclesia Dei simpliciter appellatur, nisi vera Ecclesia.

A Ex quo refellitur quoque eorum commentum, qui aiunt, Antichristum sessurum in ruinis Ecclesie Dei; nam Apostolus non dixit; eum sessurum in ruinis seu rud. ribus, seu parietinis templi Dei; sed absolutè; in templo Dei; Si ergo templum Dei est vera Ecclesia; sedebit igitur, hoc est, tanquam caput regnabit & dominabitur in vera Ecclesia; Ex quo sequitur, Lutheranorum & Caluinianorum congregationes non esse veram Ecclesiam, quia in iis non sedet, hoc est, tanquam caput, non regnat & dominatur Antichristus; nam verbo sedendi indicauit Apostolus imperium & dominationem. Obseruetur autem, Pouelum, quidquid de sessione Antichristi in templo Dei mentitur, verbatim propemodum ex Iunio furatum esse, suppresso Iunij nomine, vt solent fures.

B Abbatas clamitat, se & suos non excessisse ex vera Ecclesia; Eriam si excesserint ex corruptelis Papiſticis; neq; enim eum excedere ex Gallia, qui pestis vitanda caussa Parisiū Lugdunum migrat. Sed facile, ex ipsis hæreticorum fundamentis & hypothsibus probari potest, Abbatum vna cum suis ex vera Ecclesia excessisse. Qui, iudicio aduersariorum, excedit ex Ecclesia, in qua sedet Antichristus, ille excedit ex vera Ecclesia. Abbatas cum suis excessit ex Ecclesia, in qua sedet Antichristus; vt ipsi passim fatentur, imo & gloriantur; ergo Abbatas cum suis excessit ex vera Ecclesia. Maior probatur; nam qui excedit ex Ecclesia, in qua sedet Antichristus, ille excedit ex templo Dei; in hoc enim templo sedet Antichristus; sed hoc templum est vera Ecclesia, quia templum Dei est vera Ecclesia, ergo, & c.

C Danæus mentitur, Bellarminum concedere, Papanam esse Antichristum; & sedere, vbi debet sedere Antichristus. Os Caluinistæ, vbi Bellarminus hoc concedit? An argumentari ex hypothsi aduersariorum, est concedere, quod aduersarij in illa sua hypothsi ponunt? Si quis terram moueri, & cœlum stare affirmaret; & ego, assumpta hac hypothsi, aduersarium ad aliquid, quod nollet, adigerem, an ideo hypothsin illam concederem?

Addit Danæus, templum Dei, in quo sedebit Antichristus, dici tale *ἡ τὰ π*, & equiuocè. At hoc non dicunt alij ex sectariis, quos Bellarminus citat, sed absolutè dicunt, per templum Dei intelligi veram Ecclesiam. Vera autem Ecclesia non est *ἡ τὰ π* & equiuocè Ecclesia; sed simpliciter, propriè & vniuocè. Nec dixit Apostolus; Antichristum sessurum in templo Dei *ἡ τὰ π*, vel equiuocè sumpto; sed simpliciter, in templo Dei; quod Nouatores alij, simpliciter de vera Christi Ecclesia accipiunt. Nunc isti tergiuersantur, quia vident inde aliquid, quod auerfantur, concludi.

D Iunius sua illa solennia hic ad nauseam vsque ingeminat. *Falsum, falsum. Negamus, negatur*: Videtur Iunius illud Antichristianum *ἀπρῆμα*, *Nego*, de quo Hippolytus Martyr; in animo, in fronte, in manu, in ore, in calamo, in charta circumtulisse, tanquam characterem bestie illius, cui dum

viueret, tanquam præcursor, viam sedulo apparauit. Iaculatur præterea *equiuocationes*, stipatas illis stipatoribus. *Non sequitur. Distinctio à æro dō-vans. Figurata dicta. Falsa interpretatio. hæc, Iuniani scilicet.*

Antichristum non Romæ, sed Hierosolymis fessurum, hoc est, regnaturum, probat Bellarminus primū ex cap. 11. Apocalypseos, vbi Ioannes dicit, Henoah & Heliam pugnuros cum Antichristo, qui fessurus sit, non in Ecclesia Romæ, sed in templo Salomonis Hierosolymis, &c. Calumniator Bezæ Sutliuius, *hoc argumentum*, inquit, *nil aliud arguit; quàm insignem Bellarmini stultitiam & incertiam* (accommoda hæc ad hoc Sutliuij responsum, & verum dices) probat Sutliuius. *Quia Christus prædixit templum Salomonis destructum iri, vsq; adeo, vt ne lapis quidem super lapidem remansurus esset*: Idem intonat Abbatas, & alij. Respondet Bellarminus; Rezdificatum iri ab Antichristo: & verè templum Salomonis, dici posse; licet non à Salomone, sed ab Antichristo exstructum; nam & illud, quod post Babyloniam captiuitatē conditum est, templum Salomonis audiit, vt & illud, quod ab Herode postea exstructum, vel potius magna accessione auctum; & tamen Salomon non exstruxerat. Obiiciunt Hæretici, locum Danielis cap. 9. vbi dicit Propheta, desolationem templi *ad consummationem & vsq; in finem perseveraturam*; quo innuere videtur, *templum hoc nunquam reparatum iri*. Respondet Bellarminus; verè hoc à Daniele dictum; quia desolatio templi durabit vsque ad finem mundi; Antichristus enim non veniet nisi sub finem mundi, quo tempore licet templum rezdificetur; vaticinium illud Danielis verum erit, nam vsque ad post pauculos annos secuturam mundi consummationem remanebit præuisa & prædicta à Daniele vastitas & desolatio. Neque aliter intelligendus est Theodoretus in caput nonum Danielis, quem Abbatas obiicit.

Pouerlinus valdè & validè hîc latrat. Quod Heluidio, inquit, *homini rusticano, & vix litteris imbuto* (Habet iconismum Poueli) *accidit; idem Monachis vsu venit*. Quid ergo Heluidius? Ex particula *vsq;*, oppugnauit perpetuam Virginitatem Mariæ, nunc ex eadem oppugnant Monachi perpetuam vastationem templi Hierosolymitani, quia, vt ille per *donec* vel *vsq;* non intelligebat perpetuam durationem virginitatis Deiparæ, sed certis temporum finibus circumscriptam; sic & isti non intelligunt per voculam *vsq;* perpetuam templi desolationem, sed tantummodo eam, quæ vsq; ad Antichristi aduentum sese extendat. Nugatur simul & calumniatur Pouelus. Nam nos voculam *vsq;* eò vsque extendimus, quo analogia fidei & collatio cum aliis scripturæ locis, patrumque auctoritas eam extendi sinit: Sinit autem vsque ad Antichristi aduentum, qui sub finem mundi erit: Nec ex Danielis præcisè loco colligimus, templum Hierosolymitanum rezdifi-

ficatum iri ab Antichristo; sed id potissimum conficimus ex testimonio D. Pauli, qui testatur, hunc Christi Antagonistam, & iuratum hostem fessurum in templo Dei. Quæ Apostoli assertio, vt alia omittam, cogit nos, illud; *vsq; in finem*; apud Daniele, accipere non præcisè & simpliciter vsque ad desitionem huius cursus, quem nunc tenet mundus; sed vsque ad Antichristi aduentum. At Heluidius illud, *donec* vel *vsq;*, non tantum ad certum tempus restringebat, sed & temerè, & contra scripturam, totiusque Ecclesiæ orthodoxæ consensionem asserbat, post illud tempus per voculam *vsq;* designatum, contrarium accidisse, atque adeo Deiparam virginem virginitatem amisisse. Quæ profecto notabilis erat insipientia, & meritò à sanctis Patribus rezdarguitur ex sacris litteris, ex quibus euidenter constat, voculam *vsq;* vel *donec* non significare, quasi contrarium euenturum sit, postquâ tempus, quod denotat, effluerit. Neque enim cum Christus dicit; se nobiscum esse *vsq; ad consummationem sæculi*, significatur, eum non futurum nobiscum post consummationem sæculi, neq; cum de Michol filia Saulis 2. Reg. 6. dicitur, eam non parituram liberos *vsq; ad diem mortis suæ*, sequitur, post obitum suum liberos peperisse. Et eadem est ratio similibus quorundam exemplorum, quæ hic Pouelus opportune, scilicet, ingerit; quia nos non dicimus; simpliciter post finem mundi templum Hierosolymitanum instauratum iri; sed finem mundi extendimus vsque ad Antichristi aduentum, eoque tempore, quod ab eius aduentu vsq; ad ipsum absolutè sic dictum mundi finem intercedit, templum Hierosolymitanum reparatum iri affirmamus, idque non præcisè propter locum Danielis, vt antea testati sumus; neque enim valida est per se loquendo hæc consequentia: *Desolatio perseverabit vsq; ad consummationem & finem*, vt ait Daniel; ergo post consummationem & finem instaurabitur templum Hierosolymitanum; quia hæc consequentia ex Danielis præcisè verbis rectè non educeretur; sed collatis cum Daniele aliis scripturæ locis, præcipuè illo Paulino; consequentiam hanc intrepide formamus; nullis Pouelianis, aut Sutliuianis criminationibus absterriti, quorum ille iuueniliter vociferatur: *Valeat insulforum hominum Monachorum in fontem huius erroris aperiam, ex puri particularibus argumentatio* (vbi hæc argumentatio? Quis Monachus eam texuit?) *vsque sophisticæ & pueriliæ*. Innua hæc sunt verba, vel potius verborum cymbala; vt & illud: *Christum prædixisse templum Hierosolymitanum nunquam reparatum iri*. Non exstat hæc prædictio in Euangeliis Catholicis; neque inde erui potest, nisi à foffore Calviniano, qui quod ex delira sua imaginatione effodit, id somniat se ex sacris litteris effodere.

Addo, quod & Bellarminus attingit, licet illud; *vsq; in consummationem & finem*, acciperetur strictè & præcisè, de vltimo fine mundi, nihil ta-

men opis adferret Nouatoribus Danielis locus. Dicendum enim esset, Danielem non loqui de ædificij materialis desolatione & perpetua vastatione, sed de desolatione, hoc est, perpetua cessatione rituum & sacrificiorum Iudaicorum; quibus sempiterna cessatio indicta est; neque ea vnquam Antichristus in exstrueto absse templo, restituet: neque vsurpabit, multoq; minus frequentabit.

Obiiciunt Sutliuius & Abbat; *Deum templi reparationem sub Iuliano impedisse, cum Iudæi ingenti conatu illud reficere aggredierentur.* Quid tum? Nōdum tempus erat reædificandi templi. Necdum venerat is, cui hoc Deus, iusto suo iudicio, permittet. Illud lepidum est; quod Abbat; timet, *fabros defuturos Antichristo, qui tam breui tempore tantam molem excitent.* Non est quod metuas Caluinista; Si non Lutherani & Caluiniani, certè eorum posteri omnes in cæmentarios & fabros lignarios ac murarios vertentur; vt absque mora suo Regi & Messie consentaneum palatium & habitaculum exstruatur. Ipse etiam Diabolus operam & operas suas gnauiter iunget.

Oggannit Sutliuius: *Etiamsi ab Antichristo reædificaretur; non posse tamen dici templum Dei aut Christi, sed potius Antichristi seu Diaboli; At Paulum loqui de templo Dei.* Respondeo, etiam illud templum ab Antichristo exstruatum rectè vocari ab Apostolo *templum Dei*; quia ædificabitur in loco, vbi olim templum Dei fuit; & quia succedet templo Dei.

Obiicit Sutliuius, Hieronymum Epist. 148. ad Marcellam dicere, *eos fabulis Iudaicis adquiescere, qui propter hanc sessionem Antichristi in templo Dei putant rursus ædificandam Hierosolymam, & in templo hostias offerendas.* Sutliuius, more suo, hic sycophantam agit. Nam S. Hieronymus Iudaicas fabulas esse dicit credere templum & Hierosolymam denuo ædificatum iri ad cultum, ritus, cæremonias & sacrificia legalia; cuiusmodi olim in illo templo vsurpabantur & immolabantur, non autem Iudaicis fabulis deputat, asserere, templum restitutum iri, vt in eo Antichristus sedeat; illudque pro scelerum & impietatis suæ domicilio habeat; cum ipse S. Hieronymus q. 11. ad Algasiam hanc sententiam, licet sub disunctione, tradat.

Dionysium Alexandrinum irrisisse hanc opinionem de instaurando templo Hierosolymitano; & hoc ipsum testari S. Hieronymum lib. 18. in Isaiam in Prologo, geminum Sutliuij & Abbati mendacium est; nam Hieronymus nihil aliud dicit, quàm Dionysium irrisisse Chiliastarum mille annorum fabulam, & auream atq; gemmatam in terris Hierusalem, instauratiōnem templi, hostiarum sanguinem, otium Sabbati, circumcissionis iniuriam, nuptias, partus, liberorum educationem, epularum delicias, & cunctarum gentium seruitutem, &c. Quapropter Dionysius non illam, quæ sub Antichristo futura est, templi instauratiōnem irrisit, sed illā, quā vna cum cæteris Iudaicis ritibus

A in illo suo Chiliastico regno *Millenarij* comminiscabantur.

Iterum mentitur Abbat; *Patres, & in hū Chrysostrum, qui per templum Dei, in quo sessurus est Antichristus, intelligunt templum Hierosolymitanum; id haussisse ex Chiliastica opinione Irenæi & aliorum.* Non est ita; sed hauserunt hoc ex Irenæo & aliis, qui apertè docent, tempore Antichristi, & ante regnū illud millenarium seu *Chiliaisticum*, Hierosolymitanum templum exstiturum; vt in eo sedeat & regnet Antichristus. Vide Irenæum lib. 5. cap. 30. in fine. post ea cap. 32. & seqq. disputare ingreditur de illo temporali mille annorum regno, de que Hierosolymæ & templi instauratiōne; longè aliā, vt ipsi arbitrabantur, futurā Hierosolymā quàm erat, illa sub Antichristo; quandoquidem auream gemmatamque Hierosolymam sibi imaginabantur. Quid ni & aureum gemmatumque templum? Abbat; dicit templum Dei non esse accipiendum *pro templo aliquo materiali; sed metaphoricè pro templo spirituali;* de quo S. Paulus: *Nescitis vos esse templum Dei? Templum Dei sanctum est; quod estis vos.* Item *pro Ecclesia, quæ est domus quedam spiritualis ædificata viuis ex lapidibus,* vt loquitur S. Petrus in 1. Epist. cap. 2. vbi tamen Abbat; se continere non potuit, quo minus mendacium effunderet; cum ait; *Ecclesiam viuis ex lapidibus constructam nominari à S. Petro templum Dei,* nam S. Petrus non vtitur *templi* nomine eo loco. Verūm, vt ad obiectionem Abbaticam

C veniam, respondeo, ita metaphoricos sensus statuendos esse, vt sensui litterali, quando commode haberi potest, suus relinquatur locus, & honos, & quidem primarius. Cum igitur nihil impediatur, quo minus per *templum Dei* intelligamus materiale & externum templi Hierosolymitani ædificium; ineptè ageremus, si litterali & proprio hoc sensu relicto, metaphoras tantummodo sectaremur. Scimus Antichristum sessurum, hoc est, *regnaturum* quoq; in cordibus fidelium, hoc est, quorundam, qui antea fuerunt fideles, & in Ecclesia, quæ est *templum Dei* ex viuis lapidibus exstruatum; cum hoc tamen consistit illa sessio & dominatio in templo Hierosolymitano; quæ quidem sessio etiam ad reliquas *domos* spirituales & cultui diuino destinatas extendetur, vt Caluinista ex S. Chrysostrum Hom. 3. in Epist. 2. ad Thess. obiicit; quia Antichristus per suos satellites Christianorum itidem Ecclesias occupabit; hoc tamen non obstat, quo minus id, quod Apostolus scribit de sessione Antichristi in *templo Dei* accipiamus propriè & ad litteram de templo Hierosolymitano.

D Dicit Bellarminus, in scriptura noui testamēti, per *templum Dei* nunquā intelligi *Ecclesias Christianorum,* sed perpetuò templum Hierosolymitanum; & idem asserit de scriptis præcorum Patrum per aliquot sæcula. Sutliuius & Abbat; hoc euertere nituntur, sed stramentitiis calumniarum & conuiciorum hastis; quibus vibra-

tis, tandem addunt; *animos fidelium*, seu *corda* dici ab Apostolo *templum Dei*; Irenæum quoque crebro *corpora nostra* vocare *templum Dei*. Quem hæc feriunt, ô Calvinistæ? Bellarminus negat *templum Dei* in scripturis accipi pro externis ædificiis diuino cultui apud Christianos dedicatis, quæ Ecclesias nominare cōsueuimus; Hoc cum allato manifesto exemplo falsitatis conuincere deberetis, Metaphoricam significationem *templi Dei* imperitè assertis. Nam quod Abbatas obiicit, illa loca Apocalypf. 3. *Qui vicerit, faciam eum columnam in templo Dei mei: & cap. 7. Seruiunt ei die ac nocte in templo eius: & cap. 11. Tunc apertum est templum Dei in celo; vt inde redarguat, quod Bellarminus asseruit, nugæ agit; nam hæc, ipso Abbato teste & interprete, ad Sanctorum caeleste palatium & statum Ecclesie triumphantium referenda sunt: At Bellarminus dixit; Templum Dei in nouo testamento non nisi pro templo Hierosolymitano accipi; sed aduertere debebat Abbatas, Bellarminum hoc asseruisse de propria Templi significatione; non de metaphorica, qualis est in illis locis, quæ Abbatas oggerit: nam metaphoricè *templum Dei* aliter in scriptis noui testamenti vsurpari, optime Bellarmino compertum fuit: Et hinc quoque Iunius ad simile mendacium responsionem habet.*

Addit Iunius; *Forfan id, quod Bellarminus asserit negari posse, ex 2. Corinth. 6. Et quæ conuentio est templo Dei cum templo idolorum?* At Iunius probare debebat *templum Dei* accipi hic propriè, non metaphoricè pro *corde fidelium*; vt Apostolus statim manifestè declarat. *Vos enim estis templum Dei vini. Vt demum, inquit Iunius, non exstare nomen vni de profuecha (Oratorio) Christianorum dictum, tamen non valet argumentatio ab auctoritate negatiue, hoc modo. Si non vocantur Ecclesie Christianorum templa in testamento nouo, ergo hic non ita oportet accipi.* Certè hæc argumentatio nec inepta, nec inualida est, quidquid tu ineptias; nam si *oratoria* & Ecclesie Christianorum in scriptura noua non vocantur *Templum Dei*; certè neque 2. Theff. 2. per *Templum Dei*, in quo sessurus est Antichristus, intelligi debet, aliud Templum, quàm quod hoc nomine in nouo testamento denotari solet; nempe Templum Hierosolymitanum.

Nec opus est, vt Iunius argumentum Bellarmini reformare tentet; quia reformando deformabit; *Potius dicendum, inquit Iunius, non dicantur Templa, quia tum Christianis non fuerunt Templa.* At fuerunt *profuecha*, fuerunt *oratoria*; fuerunt certa loca diuino cultui & Sacramentorum administrationi dicata. Et tamen scriptura noui testamenti hæc non significat per *Templum Dei*.

Abbatas morosè & operosè probat, Antichristum, etiam in Ecclesiis Christianorum sessurum. Quasi hoc certo quodam sensu neget Bellarminus. Fatemur hoc. Quoties dicendum? At quamuis hoc cōfiteamur, addimus tamen, propriè & immediatè per *templum Dei* in quo ses-

surus est Antichristus 2. Theff. 2. non significari, nisi Templum Hierosolymitanum, tametsi nunc etiam ad *Templa* Christianorū materialia; & metaphoricè ad ipsam Ecclesiam, prout est *spiritualis domus Dei*, extendi queat: quia & domicilia sacra & corda multorum Christianorum occupabit, & in seruitutem suam rediget. Hoc ipsum apertè satis hic, Bellarminus scripsit, neque tamen, vt Abbatas criminatur, à *priore sua sententia nonnihil recessit*; quia fixus in eo manet, per *templum Dei* 2. Theff. 2. propriè & immediatè non nisi templum Hierosolymitanum accipi. Et tamen insulsus Battus noster, in hunc thrasonismum erumpit. *Hic te, Bellarmine, constrictum habemus: nec habes, quo fugias.* Quàm ventosus thraso? An tu stupeis tuis, imò ex arena nexis funiculis Bellarminum constringeres?

Locum Apocalypf. 11. de *magna ciuitate*, quæ vocatur *spiritualiter Sodoma & Egyptus*, vbi & Dominus eorum (Heliz & Henoch) *crucifixus est*; rapiunt sectarij contra expressum textum & animum S. Ioannis ad urbem Romanam: Nam de Roma Ioannem loqui cap. 11. probat Abbatas inde: quia cap. 11. v. 7. *Et cum consummauerint testimonium suum, (Helias & Henoch) bestia, quæ ascendit de abyffo faciet aduersus eos bellum, & vincet eos, & occidet eos, & caduera eorum iacebunt in plateis ciuitatis magna, quæ vocatur spiritualiter Sodoma & Egyptus, vbi & Dominus eorum crucifixus est: & cap. 17. Vidimus mulierem sedentem super bestiam coccineam. de eadem bestia agitur; at certum est Apocalypf. 17. bestie nomine intelligi Romam, ergo etiam Apocalypf. 11. per bestiam, quæ Henoch & Heliam interficiet, intelligitur Roma; Roma ergo non Hierosolymis occiduntur duo illi testes; & per consequens; ea, quæ ibi de *spirituali Sodoma & Egypto* dicuntur, accipi debent de Roma, non de Hierosolyma. Abbatas rem se dignam præstitisset, si illam suam Apocalypseos explanationem, & inde peruersè hautam opinionem aliquo scripturæ testimonio confirmasset, neque solam suam, eamque modicam, si non penitus nullam, auctoritatem nobis loco probationis obtrussisset: nam capite 17. ipsemet Ioannes explicat, quæ sit illa mulier; *Est enim ciuitas magna, hoc est, Roma, quæ habet regnum super Reges terra. Bestia, cui insidet, est imperium illud seu regnum Diaboli, quo Roma Ethnica gentes premebat; cui regno Roma; tanquam bestie cuidam, insidens circumuehebatur. Septem capita septem montes sunt, super quos mulier sedet; inquit S. Ioannes, quia hoc imperium Romæ Ethnicæ exercebatur ex septem montibus, quibus Roma inædificata erat. Nec refert, quod antea dixit S. Ioannes, mulierē hanc seu Romam sedere super bestiam; nunc autem; sedere super septem capita bestia, hoc est, super septem montes; Vt enim vtrumque metaphoricum est; ita & vtrumque verum est; nam & Imperio regnoque illi suo Ethnico Roma Ethnica, & septem montibus insidebat; his, quia extructa erat in septem montibus; illi; quia vt eques equi, & auriga**

currus; sic Roma Imperij sui moderabatur habenas. At cap. 11. agit Ioannes de alia quadam bestia *ascendente de abyſſo*; nec quidquam de vilo eius fessore, nec de vlla muliere, quæ ei insidet, refert; Quocirca dubium non est, quin alia sit bestia, cui cap. 17. mulier, hoc est, Roma Ethnica insidet; alia, quæ cap. 11. ex abyſſo ascendit.

Hinc ruunt omnia illa, quæ hic verbosè de Roma & contra Romam Abbatùs declamitat; qui, relicto clarissimo de Hierosolymis sensu, ad tropicos & mysticos de Roma significatus se conuertit; & Romæ Christum *ſpiritualiter crucifixum esse*, & *quotidie crucifigi* vociferatur, quasi verò, vt iam alibi diximus, omnia ista tropicè & figuratè, potiore iure applicari nequeant ad quamlibet Caluinianam vel Lutheranam ciuitatem; præsertim, ad illas, quæ aliis errandi duces fuerunt, vt est Geneva & VViteberga; Quæ verè sunt *bestia ex abyſſo ascendentes*; infestissimo in omnes orthodoxos, & in priscam aitamque doctrinam animo; quam quibuscunque modis possunt, abolitum & exterminatum eunt per suos emissarios.

Nec iuuat Abbatum historia illa Redemptoris Petro occurrentis, aientisque; *ſe Romam venire, vt iterum crucifigatur*: de qua S. Ambrosius orat. contra Auxentium, vt citat Abbatùs. nam vt Christus Romæ, & alibi per scelera, quæ patrantur; & in seruis suis persecutionem, tormenta necemque passis, ſpiritualiter crucifigi dicatur, at non propterea sequitur; locum illum Apocalypf. 11. literaliter non esse accipiendum de Hierosolymis; Et ille; *vbi & Dominus eorum crucifixus est*; de propriè dicta, vera & reali crucifixione: nam si ad metaphoricam & mysticam crucifixionem confugiamus, tunc locum illum non magis de Roma, quam de quouis alio Lutheranò vel Caluiniano loco interpretari licebit; imò absque vlla comparatione magis de Lutheranis & Caluinianis, quàm de Roma & Romanis accipi poterit: Nam vt Romæ per peccata à nonnullis Christus iterum crucifigatur, at non crucifigitur Romæ per sectas & hæreses; quas infinita vitiorum seges perpetim comitari solet.

Obiicit Iunius. Hierosolyma nusquam vocatur *ciuitas magna*, ergo nec Apocalypf. 11. nomine *ciuitatis magna* intelligi debet Hierosolyma. Respondeo, Antecedens esse falsum; quia Apocalypf. 11. hoc nomine afficitur; id quod omnes textus illius circumstantiæ docent; præcipuè illa; *vbi & Dominus eorum crucifixus est*.

Probat præterea Bellarminus ex cap. 17. Apocalypf. Romam non fore sedem Antichristi; quia ibi dicitur, decem Reges, quibus regnantibus, veniet Antichristus, odio habituros purpuratam meretricem, id est, Romam, & eam desolatam facturos, atque etiam igne crematuros. Quomodo ergo erit sedes Antichristi, si illo ipso tempore debet comburi & everti? Ad quæ Abbatùs:

A *Miror te, Bellarmino, quo es, in citandis scripturis infortunio, à scripturarum testimonio non penitus abhorrente. Itane, vt te confodias, & iugulum Pontificis tui, quem defendere simulas, sanquã acutissimo ferro præcidas? (Verba rerum inania fundit; ludicra hæc sunt crepitacula, oblectandis pusionibus Caluinisticis) Purpuratam meretricem Romam agnosci; (at Romam Ethnicam, seu à fide & sede Apostolica Apostatricem; qualis, vt nonnulli volunt, sub Antichristi aduentum erit) bestiam, Antichristum. (Non dixit, Bellarminus, bestiam, cui mulier cap. 17. insidet, esse vel significare Antichristum; sed dixit, esse vel significare Imperium Romanum Ethnicum; vide supra cap. 5. sub finem. (At eidem conuenire bestiam & purpuratam meretricem certum est. At*

B certum est te delirare. nam aliud est, *fessor*, aliud, *equus*; aliud *currus*, aliud *auriga*. Aliud est *vrbs imperans*; aliud, *imperium*, quod tenet. Si igitur Apocalypf. 17. mulier insidens bestia est Roma, vt interpretatur ipse S. Ioannes sub finem capituli 17. differt ergo à bestia; & hæc à muliere. Et si mulier illa est Antichristus; bestia igitur, cui insidet, non est Antichristus; sed Antichristi vehiculum: Aut si bestia est Antichristus; non igitur mulier; quia inter *vebantem* & *vectum* oportet aliquid discriminis intercedere.

C Quàm verò absurdum est dicere per bestiam istam intelligi Antichristum; nam Roma ei non insideret, sed ipse potius insideret Romæ; quia Antichristus nemini subiicietur; sed omnes sibi subiiciet ac subiugabit. Quod si qui suere, qui mulierem illam & bestiam, cui insidet, & Antichristum; synonyma esse dixerunt, eos certum est, à sensu, quem S. Ioannes proximè & immediatè intenderat, ad alium migrasse, cum S. Ioannes sub finem capituli apertè dicat; mulierem illam esse *ciuitatem magnam*, id est, Romam, quæ habet regnum super Reges terræ.

D Occlamat Abbatùs, *Bellarminus animaduerte-vo debebat, decem illos Reges, qui meretricem desolatam faciente, prius potestatem suam bestia tradituros, eidem scilicet, vt dictum est, purpuratam meretricem, id enim dedisse Deum in corda illorum, vt dent regnum suum bestia, donec consummentur verba Dei, quibus impletum, & consummato Dei iudicio, quo ingratum orbem, ob non receptam veritatis dilectionem, flagellabit, Reges illi, meretricem, cui se ante subdiderant, odio habebunt, & eam iam desolatam igne cremabunt.* Magno Ecclesiæ & Reipublicæ bono fieret, si Abbatùs commentaria in Apocalypsin conscriberet, ac conscripta publicaret, Implicatissimos enim illius sensus acutissimè & scitissimè explicaret, ac in omnium conspectu dilucidè poneret; præsertim si quis vterius non inquireret, sed iis, quæ Abbatùs ex cerebro suo apponit, absque vlla contradictione acquiesceret. Rem factam Abbatùs vbique haberet; potissimum hoc loco, vbi post tot verba, nihil penitus est, quod cum Ioannis sententiâ concinat: Nam decem illi Reges exorientur post destructum & dissipatum Romanum Imperium,

vt suis locis abundè ostensum, & planum sit ex Daniele; imò & ex ipso Ioanne cap. 17. vbi dicit: *Et decem cornua, quæ vidisti, decem Reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam Reges vnâ horâ accipient post bestiam.* Post bestiam, hoc est, post Imperium Romanum, destructo iam Imperio Romano; decem isti Reges rerum potientur. *Hi vnum consilium habent & virtutem; & potestatem suam bestie tradent;* non illi bestie, postquam regnabunt; non Romæ imperanti; seu Romano Imperio; hoc enim, decem istis regibus regnantibus, amplius non erit; quia decem illi reges Romanum Imperium euertent; sed alteri cuidam bestie, nimirum Antichristo, *suam potestatem tradent;* nam Antichristus tres ex his regibus funditus delebit, & septem alios sibi subiiciet. Postea subdit S. Ioannes: *Et decem cornua, (hoc est, decem Reges) quæ vidisti in bestia, hi odiem fornicariam, Romam scilicet; seu Romanam ciuitatem;* Et quando nam Romam seu Romanam ciuitatem odio persequentur, nisi tunc, quando regnabunt; regnabunt autem ante Antichristum; prius igitur quàm Antichristus veniat, odio in Romanam ciuitatem flagrabunt, & ex odio desolatam facient illam, & nudam, & carnes eius manducabunt, & ipsam igni concremabunt; & hæc omnia iusto Dei iudicio facient, vt dent regnum suum bestie, id est, Antichristo, non purpuratæ meretrici, seu Romæ, vt delirat Abbat; quia hæc iam in cineres redacta erit; tantum abest, vt tunc imperatura sit; vel etiam sedes Antichristi futura.

Instat Abbat. *Roma vastabitur & incendetur sub finem mundi; sed hoc intelligi non potest de Roma Ethnica; quia Ethnicismus iam pridem Roma disparuit; ergo intelligi debet de Christiana, seu illa, quæ Christi titulo & nomine gloriantur; ergo Roma erit sedes Antichristi.* Respondeo, de quacunque Roma hoc intelligatur, non sequitur inde vltima, quam Abbat appendit, conclusio; quia Roma incendetur à decem Regibus ante aduentum Antichristi, vel certè sub ipsa eius primordia, quando decem isti Reges adhuc viribus & potentia floreant & valebant, necdum ab Antichristo subacti. Deinde dico, Ioannem loqui de Roma, qualis sub finem mundi futura est, quando eiecto Pontifice, & eiurata Christiana & orthodoxa religione, mater & origo omnis superstitionis & idololatriæ, omniumque scelerum sentina, & chaos quoddam immensum fiet; de quo lege Riberam in cap. 14. Apocalypf. fusè de hac Romanæ vrbis metamorphosi differentem; Ex cuius sententia dici potest; imò debet, mulierem illam sedentem super bestiam, cui capita septem & decem cornua; esse Romam, qualis sub finem mundi erit; & quæ cap. 17. S. Ioannes vaticinatur ad hanc Romam pertinere.

Ait Bellarminus, secutus quosdam Apocalypseos interpretes; per meretricem, quæ sedet super septem montes cap. 17. intelligi posse non

A Romam, sed vniuersam ciuitatem Diaboli. Oblatrat Pouerlinus. *Mira est Monachorum impudentia, & nostrarum rationum peruersendarum proiecta libido.* Exspectabam solidam aliquam refutationem eorum, quæ Bellarminus cum Aretha, Haymone, Beda, Ruperto asserit; sed eni nil præter conuicia, audimus; quæ mox iterum largiter nobis admittitur, nempe, *Monachos, dum vocabulum meretricis Romam significare negant, sophistas agere, & cerebrum sui caussæq; imbecillitatem prodere.* Non negat Bellarminus per mulierem illam posse intelligi Romam; nam in secunda responsione ad sectariorum argumentum palam hoc fatetur; sed tantum in prima solutione percenset, quid ad hoc argumentum, quod Hæretici à meretrice petunt, responderi possit ex sententia Bedæ, Arethæ, Haimonis, Ruperti, quibus si cerebrum lesum fuit, quale, bone Deus, tuum cerebrum erit; qui sanctissimus esses, si vel centesimam partem de cerebro Bedæ haberes.

Ait Pouelus. *Meretricem illam magnam cap. 17. non significare proprie Romam, sed aquas multas, & ciuitatem magnam ac rerum Dominam, in qua meretrix illa sedet, & scortando dominatur, Romam proprie significare.* Hic saltus Monachus propositus fuit; inquit vanissimus thrafo, sed incompositi saltatores, extra eorum, quod dicitur. Totum hunc inanissimum thrafonismum, & stupidam insultationem in fumum dissipat clausula capitis 17. *Et mulier, quam vidisti, (mulier scilicet circumdata purpura & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso, &c.) Est ciuitas magna, quæ habet regnum super reges terra.* En Caluinista; S. Ioannes non dicit: *Mulier illa, hoc est, Antichristus, sedet & dominatur in ciuitate magna; hoc est, Roma seu in Romana vrbe, vt tu fatuaris; sed; mulier, quam vidisti; Est ciuitas magna. Est Roma; Est typus & figura Romæ.* Vbi ergo nunc tuum delirium? vbi iactantia & insultatio tua?

Nunc contra Bedam & alios accingitur; per mulierem fornicariam non posse intelligi vniuersam diaboli ciuitatem. *Quia non opus est allegorica significatione, vbi verba proprie accepta commodum sensum gignunt.* Vtinam hoc documentum tibi & tuis curæ & cordi esset. Nam capite vndecimo non transformaretis Hierosolymam in Romam; neq; veram & realem crucifixionem Christi, in spiritalem; neque hic mulierem coccinea bestie infidentem conuerteretis in Antichristum, sed id eam significare principaliter sineretis, quod ab ea S. Ioannes significari sub finem capitis aperte dixit.

Secundò oggannit Pouelus; si meretrix illa est vniuersa Diaboli ciuitas, tum aqua multa; super quas sedet, non sunt de Diaboli ciuitate; aqua enim non sunt ipsa meretrix. Respondeo, obiectionem hanc non esse ingenij, sed stuporis argumentum: nam meretrix, iuxta hanc interpretationem Bedæ & aliorum, est ciuitas magna Diaboli, hoc est, imperium & regnum eius latissimè diffusum, cui subsunt aqua multa, hoc est, populi & gentes & lin-

que: in quibus imperium illud quasi residet. Quomodo igitur *aqua multa*, hoc est, multi impij & conscelerati non sunt de Diaboli ciuitate & imperio? An subditi ciuitatis & regni, non sunt de ciuitate & regno? Num vt aliquis sit de ciuitate & regno, oportet, vt ipse sit ciuitas & ipsum regnum?

Assimilis stuporis indicium est, quæ sequitur, obiectio. *Si meretrix sit vniuersa Diaboli ciuitas, tum Reges, qui cum ea scortati, & incola terre, qui eius scortationis poculo inebriati sunt, non sunt de Diaboli ciuitate; Reges enim illi, & incola terre, non sunt ista meretrix. O Corydon, Corydon; quæ te dementia cepit.* Perinde ac si diceret; si meretrix Apocalyptica est vniuersa Caluini vel Lutheri ciuitas, tum Reges, & principes, qui cum ea scortati; & incolæ terræ, qui eius scortationis poculo inebriati sunt, non sunt de Lutheri vel Caluini ciuitate. Reges enim illi & principes & incolæ terræ non sunt ipsa meretrix, hoc est, secta seu hæresis Lutherana vel Caluiniana.

Accipe, si vis, clarius tuæ absurditatis & insultitatis speculum. Si Regni Anglicani status est vniuersum Anglicani imperij regnum, tunc sequitur, Pouelum, Sutliuium, Abbatum, Mortonum, Rainoldum, & præsidem Poueli, Thomam Hollandum, non esse de regno Anglicano; quia Pouelus, Sutliuius & alij non sunt regnum Anglicanum. *Sed hæc sunt absurda*, inquit Pouelus, *ergo & illa etiam, ex quibus hæc colliguntur.*

In secunda responsione ad argumentum hereticorum à meretrice sumptum, concedit Bellarminus, per mulierem bestię insidentem intelligi posse Romam, sed Ethnicam. Pouelus hanc concessionem renuit admittere; & ob eam, ne vnico quidem verbulo gratias agere dignatur; cum tamen symmystæ eius in id totis viribus incumbant, vt demonstrant, mulierem istam esse Romam: Pouelus contendit esse ipsum Antichristum in Vrbe Romana sedentem contra expressam S. Ioannis mentem, vt supra contra Abbatum notauimus; *Et mulier, quam vidisti, est ciuitas magna, hoc est, explanatore Pouelo, est Antichristus magnus, quia magna ciuitas, significat magnum Antichristum.* O ineptias Pouelianas. Sed en quam validas machinas admouet Bellarmino, vt quod ab eo, de Roma Ethnica dictum est, demoliatur. *Hæc meretrix (Poueli progenitrix seu auia) inebriauit incolas terræ vino suo scortationis. Et cum ea Reges terræ scortati sunt: hoc est; meretrix ista Reges, & incolas terræ sua idololatria polluit, & idololatricos suos cultus in omnes terras sibi subiectas propagauit. Sed Ethnica Roma non propagauit suas religiones in gentes subactas: permittit enim, vt qualibet gens, quam subegerat, antiquos, & prisicos suos cultus retineret: Roma verò sub Papa propagauit suos impios cultus in omnes prouincias; quin etiam, inuitis suis idololatrias obrufit. Hinc funesta illa bella in India, Gallia, Anglia, Belgio, partim vt gentes ad suas superstitiones adigas, partim verò, vt eas in receptis idolomanis retineat.* Permittit quidem Roma

vt victæ gentes suos ritus idololatricos retinerent; interim tamen suos quoque verbis, exemplis & factis obrufit. Hinc non iniuria vocatur à S. Leone serm. 1. de Natali Apostolorum Petri & Pauli, *Magistra erroris; quæ licet omnibus ferme dominaretur gentibus, omnibus tamen gentium seruebat erroribus, & seruendo eas sua in idolomania confirmabat; atque adeo potabat de vino scortationis suæ.*

Secunda Poueli contra Romam Ethnicam machina. *Reges, qui per cornua significantur, in quos Romanum Imperium diuidendum est; tradent bestiæ potestatem suam, & vna cum bestia bellum gerent contra agnum. Hinc apparet, Romam post conuulsionem Imperij, cum agno pugnaturam. Sed Roma longo tempore ante Imperij conuulsionem desit Ethnica esse. Ergo non Romam Ethnicam, sed Papalem & Antichristianam significat meretrix ista.* Hanc inscitiam descripsit bonus Pouelus ex Abbato; forsan Abbato non inuito; quo ipso ab infamia furti liberatur. Sed hanc stultitiam satis iam supra deteximus & redarguimus. Tantum obseruetur hic Poueli constantia. Paulò antea negauerat, per meretricem intelligi posse Romam, sed insano clamore vociferabatur, eo nomine accipi debere Antichristum in Romana vrbe dominantem. Nunc probus Pouelus, *Dauidi filius*, eius, opinor, qui Gyraldi Valliam seu Cambriam fatuis suis scholiis deturpauit & defœdauit; sui parum memor, dicit, per meretricem intelligendam Romam non Ethnicam, sed Papalem & Antichristianam. Vnde hæc tanta in iuuenili ætate obliuio, ô Pouele! An ex furore? Perge.

Bestia, quæ è mari ascendit, *Apocalyps. 13.* & habet capita septem, atque cornua decem, est Ethnica Roma: *hæc quidem geret bellum cum sanctis. Sed, post eam ascendit alia bestia è terra, habens duo cornua similia agni: verum hæc bestia, non est Ethnica Roma. non enim Caesar Ethnicus, sed Papa Romanus, se externa specie vt agnum gerit. Hæc bestia posterior, omnem potestatem prioris bestię exercebit. Sed bellum gerere contra sanctos, & eos vincere, est in se potestates prioris bestię. Ergo, &c.* His quæ bellus Pouelus asserit, nihil deest, nisi solida probatio. Nam per bestiam ascendentem è mari, intelligi ipsum Antichristum *Apocalyps. 13.* verior & certior est interpretum sententia, cui textus omnesque eius circumstantiæ mirè consonant. At sit Roma Ethnica, vt vult Pouelus; quid tum? An ideo per secundam bestiam, de qua in eodem capite v. 11. *Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra* intelligitur Roma Papalis, vt loquitur Pouelus? Si mentis non esses impos, vidisses quiduis potius per hanc alteram bestiam denotari, quam Christianam Romam. Sed furor caret oculis. Vide, si potes, Riberam, & dicet tibi, cuius hæc altera bestia sit typus.

Hæc posterior bestia, inquit Pouelus, multa edet signa, & seducet incolas terræ, propter signa, quæ

faciet in conspectu prioris bestia. Sed Ethnica Roma, vel Imperatores in ea, nulla ediderunt miracula, quibus suas religiones confirmarent. Papa vero Romanus, & eius Monachi suas superstitiones innumeris, licet eminentibus, miraculis asseruerunt, & per ea incolae terra demensarunt. Iam dixi, per secundam bestiam nec Ethnicam, nec Christianam Romam intelligi Apocalypf. 13. sed eximium quendam Antichristi Pseudopphetam & præconem, qui multos officiiis suis dementabit, & ad Antichristi partes falsiloquentia sua pertrahet. Legatur Ribera.

Pouelus aërem verberat; qui rursus immemor sui, ambabus manibus amplectitur, quod dant Monachi, nempe meretricem intelligi debere, de ea Roma, quæ habet imperium in Reges terræ. Superius hoc ne ad aures quidem admittere volebat; nunc obuiis vlnis id accipit, & inde infert; hanc meretricem, esse Romam Papalem, quia habet imperium in Reges terræ. Num temporale & politicum? de quali imperio loquebatur Ioannes? Num Reges terræ, quoad politiam & administrationem ciuilem sunt subditi Papæ, prout Reges olim subdebantur Romæ? Num Rex Hispaniæ, Galliæ, Poloniæ, & Imperator Romanus, suis in Regnis nihil statuunt & sanciunt, inconsulto Papa? qui, vt mentiris, multò seuius imperat Regibus, quam Imperator olim vnquam fecit. Nimis patulum est hoc mendacium, vt & alia, quæ subnectis. Non egent ostensione, multò minus refutatione. Primo aspectu euanescent; vt & hoc; Monachos Loiolanos concedere, per meretricem Apocalypticam posse intelligi Romam Christianam. Mentiris iterum; non concedit hoc Bellarminus; sed loquitur ex hypothesi, nihil obtenturos aduersarios, licet concederemus, per mulierem illam intelligi Romam Christianam; non enim sequeretur, ideo eam fore Antichristi sedem, quandoquidem ante Antichristi aduentum à decem Regibus desolabitur & exuret.

Obiicit Pouelus, Antichristum Romam oppugnatum, & igne exusturum esse, si vel vno apice ex scriptura desumpto, ratam fecerint Monachi, parati sumus manus dare, eiq; vt victoribus, palmam concedere, & coronam, triumphis insigne, capisibus eorum imponere. Quod cum ex scriptura nec fecerint, nec faciant, nec facere conentur; faceffant nugatores isti cum suis anilibus fabulati; ac desinant questus sui causa figmentis istius Ecclesie Dei imponere. Dicit quidem hic Bellarminus, Antichristum odio habiturum Romam, & cum ea pugnaturum, eamque desolaturum & incensurum; sed loquitur de Antichristo non in se, sed in decem illis Regibus, qui Antichristum immediatè antecedent, & quasi illius præcursores erunt; Hinc quod per illos faciet, id ipse facturum non iniuria iudicatur. Quia verò Pouelus nobis coronam pollicetur, si vel apicem de Roma per Antichristum exurenda protulerimus, en tibi non vnum duntaxat, sed plures apices, Apocalypf. 17. Et decem cornua (Reges decem) quæ vidisti in

A bestia, &c. hi odient fornicariam, & desolatam facient illam, &c. & ipsam igni concremabunt. Oblatrat Pouerlinus. Ergo non Antichristus, sed decem Reges hoc facient. Imo & Antichristus; sed in suis antecessoribus; & fortè sub exordium sui regni, durantibus adhuc decem istis Regibus; ipse etiam per se & suos manus demoliendæ Romæ admouebit. Si igitur Roma post decem illos Reges partim subactos, partim penitus extinctos, non existet amplius, quomodo Antichristi sedes erit?

Affingit Pouelus Monachis hoc argumentum ex rudi & incondito Poueliano cerebro extusum. Nemo id potest dicere, aut statuere sedem Antichristi, quod ab iis oppugnabitur, qui Antichristum pro Messia adorabunt. Atqui, Roma à decem Regibus, qui sibi diuidunt Romanum Imperium, oppugnanda dicitur. Ergo: Nemo potest dicere, aut statuere Romam esse sedem Antichristi. Excutiat Lector totum Bellarminum, si in illo hunc syllogismum repererit; non recusabo, quo minus Pouelum ab amentia & furoris nota hic & vbique liberum pronunciet: qui ad plasma & phantasma suum ea reponit, quæ referre piget; deque decem Regibus Apocalypticis, & toto illo S. Ioannis loco cap. 17. tam ruditer & imperitè blaterat, vt neque Ioannem, neque Daniele vnquam aspexisse videatur, vel si contendas aspexisse; contendam ego, sobrium non aspexisse. Quis enim existimet sobrij hominis esse hunc syllogismum, insipientia Pouelianæ luculentum symbolum, quo tamen ipse in nos retorqueri putat, quidquid contra eum Antichristum, quem ipsi architectantur, differimus. Certo certius est, eam fore Antichristi sedem, quam regna, dum cum Antichristo scortantur, & eius vino inebriantur, omnibus coniunctis viribus propugnant; rursus vero, oculis nimirum à Deo illuminatis, oppugnant. At Reges & regna, dum cum muliere Antichristiana scortantur, & vino fornicationis eius inebriantur, Romam propugnantur: & rursus, oculis ipsorum illuminatis, & cordibus conuersis, eandem oppugnant. Ergo, Roma est sedes Antichristi. Respondeo, certo certius esse Pouelum desipere; & tam Maiorem, quam Minorem fanatici huius syllogismi falsam esse; neque vlla verisimilitudinis specie ex sacris litteris, vel vilo probato doctore comi & peccati posse: Nuspiam enim in sacris litteris proditur, decem illos Reges, qui post bestiam, hoc est, post Romanum Imperium, erunt, Romæ fautores & patronos fore; sed Ioannes absolutè dicit: Hi odient fornicariam, & desolatam eam reddent, &c. & tandem igne comburent.

Saxvbrandus rem totam hoc syllogismo cõficit. Antichristus habebit suam sedem Hierosolyma. Papa nunquam habuit suam sedem Hierosolyma, ergo Papa non est Antichristus, quem suum syllogismum mox demolitur Sibradus magna animi atacritate; cõgerens, quidquid scommatũ & contuiciorũ olim à scurris, fannionibus, Poëtastris, Rhetorculis,

schisma-

Schismaticis, aliisque liuido oculo Romam & Romanum Pontificem intuentibus, effusum & effutum est; quasi huiusmodi rabulæ & ofores, aliiq; sinistro affectu excæcati tanti debeant pēdi, vt propter illos, Papa habendus sit Antichristus, & Roma, Antichristi Sedes. Nec cogitant isti, nos vni Pontificis Romani & Romanæ vrbis vituperatori & calumniatori opponere posse decem, viginti, triginta, & quod excurrit laudatores: non diobolares & triobolares, quales plerique ex illis, quos Sibrandus, & alij Sectarij producant, sed famæ & existimationis præclarissimæ; & qui sua luce omnes illos tenebriones obruant.

CAPVT XIV.

De doctrina Antichristi.

DE doctrina Antichristi furiosissime detonant & declamitant Prædicantes. Abbas plurimas pagellas consumit, in quibus omnibus vix quidquam aliud facit, quam mentiri; quod ei videtur esse viuere. *Papista defecerunt*, si vera canit iste Bartus, à vera Ecclesia, à doctrina Christi & Apostolorum. *il-lorumque, qui hū proxime successerunt; Papista sanctos impiè colunt & inuocant. & ex illis idola faciunt; veri idololatra, quia imagines & crucem venerantur; Purgatorium ab Ethnicis mutuati sunt; delectum ciborum, celibatum sacerdotum à prisca hereticis; sacerdotibus concubinas permittunt; non autem uxores; conqueritur de hoc fictitia epist. Huldrici Episcopi Augustani ad Nicolaum I. Pontificem.* Testantur idē conuicia in Gregorium VII. Pont. Max. quæ plenis faucibus eructat Abbas: item illa, quæ ex libro quinto Annalium Boiorum Auentini in suas chartas transcripsit, & lepidi illi versiculi, ad Calixtum & Innocentium Papas, pro coniugio sacerdotum, quos Abbas, veluti gemulas ex Catalogo testium *Feritaris* subleptos, suis nugamentis inseruit; non sine ingenti exaggeratione flagitiorum, quæ, vt aiunt, ex celibatu nascuntur, hoc est, vt ego interpretor, quæ Lutheristæ & Calvinistæ ipsimet partim patrant; partim fingunt; & ficta innocentibus asfingunt. Iam verò, quis fando explicet, quanta monstra comminiscantur Papistæ de *Transsubstantiatione*; & multis aliis Christianæ religionis mysteriis? Quid, quod nec meritum & satisfactionem Christi intactam & integram relinquunt: Sed in officium quoque Mediatoris inuolant; & sanctis illud transcribunt; quos etiam certis functionibus, imò & opificiis præficiunt, & in eorum gratiam *latrariam, duliam, & hypodullam* commenti sunt: ita Christum ex omni parte confodiunt; & crucem eius euacuant, & aduentum in carne abrogant. & perinde omnia in sanctis & ceremoniis suis constituunt, ac si nihil Christus pro genere humano, & Ecclesia sua præstitisset: quin, quod dictū & auditu horribile est, & salem, & panem & aquam exorcizant.

A Ex his igitur & id genus aliis infinitis, quæ Abbas ex scurrarum & calumniatorum mendacissimis & contumeliosissimis scriptis in Faraginem & malè consutum centonē suum transtulit; liquidò elucescit, quàm Papistæ auij à vero eant. Quis igitur dubitet, *doctrinam Papistarum esse ipsissimam Antichristi doctrinam*; præsertim cum, vt Danæus hic testatur, *idem clarissime ostendant tot libelli Latine & Gallisè scripti de hoc argumento.* Qualis ille est, qui inscribitur, *Clypeus fidei, Baculus fidei; collatio fidei, Decades Bullingeri, Parua Confessio Beza, Institutio Caluini*, inprimis epistola ad Regem Gallis, Institutioni præfixa. Miror omissum librum, qui *Apianum* inscribitur: omnium Prædicantium promptuarium, quando mentiendi & calumniandi campum ingredi cogitant; in eo enim paratā, & quidem copiosissimè paratam materiem inueniunt. His testibus, si vt apti recipiatur, quid non obtinebunt Sectarij? Sed valeant istæ nugarum nugæ; ex Nouatorum tonstrinis, circulis & compitis desumptæ; sexcenties ab orthodoxis scriptoribus repulsæ & profligatæ.

B Ex similibus mendaciis & criminationibus contexit nugiendus Pouelus totum fermè suum secundum librum de Antichristo, seu Ecclesia Antichristi; nam si tu, quæ blaterat, à cap. 6. vsq; ad trigessimum tertium, in formam syllogisticam conicere velis, semper Maior erit falsa, & Minor insigne ac luculentum mendacium: id vt videas adscribam nonnulla exempla. Toto libro secundo disputat de Antichristiana Ecclesia, eaq; propriè sic dicta; cui verus & propriè dictus, *Antichristus*, iudicio Poueli, præsidet: postea multis capitibus loquacissimè percurrit *sacras litteras; orationem Dominicam, symbolum Apostolicum & decalogū*; & quid contra quodlibet caput *Antichristiana*, hoc est, vt ipse ait, *Papana* Ecclesia sentiat; vbi tamen non sensum nostræ & Catholicæ Ecclesie profert, sed pruriginem mentiendi & scophantandi, prodit, qua Pouelus iste totus à vertice malè sani capitis vsq; ad plantas pedum ardet.

C Iam gustus gratia apponamus aliquot insulstatis & pseudologiæ Pouelianæ exempla: *Omnia Ecclesia, quæ sacra Scriptura maiestatem non relinquit sartam testam; est Antichristi. Papana Ecclesia non relinquit sacra Scriptura maiestatem sartam testam, ergo Papana est Ecclesia Antichristi.* Huius plasmatis Maior est falsa loquendo propriè de Ecclesia Antichristi; nam talis non est nisi illa, cuius sua in persona Antichristus caput, dux & gubernator erit: tamen non abnuo, latè sumendo Ecclesiam Antichristi, Maiorem concedi posse. Sed, vt iam dixi, Pouelus vt de Antichristo, sic & de Ecclesia Antichristiana strictè & pressè loquitur. Quocirca Maior est falsa. Nam quælibet hereticorum collectio & congregatio maiestatem sacre Scripture violat; nec idcirco est Ecclesia Antichristiana propriè & strictè accepta. Minor porro, nil nisi purum putum mendacium est: Ne minima qui-

dem in re violat Ecclesia Catholica diuinarum litterarum maiestatem & sanctimoniam. Nemo vocat eam *imperfectam & insufficientem* in se, & in suo genere; si quis hac phrasi vsus est, is hoc fecit, habito respectu non præcisè ad scripturam, sed ad totam latitudinem eorum; quæ Christiana religio fidelibus credenda proponit. Nemo vocat scripturam *nasum cereum*, vel *regulã Lesbianam*, in se; sed comparatione vestri; qui eam fingitis & refingitis, versatis & reuersatis, prout fert vertigo vestri capitis. Nemo vocat Scripturam litteram mortuam, nisi ratione vestri; qui cum eum vestro arbitrato explicetis, contempta Ecclesiasticæ traditionis regula; non vitam, sed mortem inde hauritis; nec ad spiritum eius penetratis, sed in cortice litterarum hæretis; & vestra somnia pro Spiritus sancti sensu substernitis. Nemo dicit, *Scripturam ab Ecclesia habere totam suam auctoritatem in se & in actu primo*; sed quisquis hoc asserit; is hoc aliter non vult intellectũ, quam de auctoritate Scripturæ quoad nos; hanc enim habet per testificationem & propositionem Ecclesiæ. Itaque mendacium Minoris non probat Pouelus, nisi aliis mendaciis; nam quod Scripturam nominamus *obscuram*; quodque *ambigam*, absque certo & fideli interprete; id non est maledictum, sed benedictum; experientiã propriã vniuscuiusque; sanilectoris quotidie comprobatur.

Nec tamen Pouelo suffecerunt hæc mendacia pro stabiliendo Minoris allatæ mendacio; plura promittit; vt; *Papanam Ecclesiam violare sacra Scripturam Maiestatem, quando prohibet Scripturam alio sensu accipi, quam eo, quem tenet ac tenuit sancta mater Ecclesia*; Item dum *Laiis promiscuè non permittit sacra Scripturam vernaculam lectionem. Dum imagines collocat in templis ad erudiendum populum, tanquam idiotarum libros. Dum Pontifici Romano potestatem tradit definiendi controuersias fidei. Item, doctrinam Romani Pontificis (ex cathedra) esse regulam fidei infallibilem. Hæc & id genus alia non sunt in sacras litteras iniuriosa; sed sunt pia & Spiritus sancti sensui conformia sensa & instituta.*

Quædam à Pouelo pro confirmatione mendacij in Minore comprehensi, adducta, nil aliud sunt, quam luculenta mendacia: Vt *Papanam Ecclesiam Apocryphis & humanis scriptis auctoritatem Canonicam & planè diuinam tribuere. Eandem humanas traditiones sacra Scriptura agglutinare, vt impleatur; & huic illas præferre. Eandem misère dilacerare, peruertere & detorquere sacra Scripturam ad fanaticas opiniones, ad Antichristianismum stabiliendum. Item, Ecclesiam Papanam nullum authenticum & indubitatum bibliorum exemplar retinere. Ab eadem solam vulgatam editionem Latinam authenticam factam, neglectis & contemptis Hebraicis & Græcis fontibus. (Nunquam iussit Ecclesiã aut tacite aut aperte, vt Hebraici & Græci fontes negligantur, multò minus vt contemptantur. An non elegantissimè in Ecclesia Romana typis excusi exstant?) Eiusdem farinae sunt cætera, quæ Pouelus garrat. Cuius tota disputatio*

A hoc vitio laborat; quòd omnes eius propemodum partes nullo negotio in Caluinistas & Lutheristas, aliosque Nouatores retorqueri possunt; & quidem ita, vt Minor sit verissima; Maior vera ex sensu Pouelli; & bona conclusio ex præscripto Dialecticæ.

Accipe retorsionis specimen: *Ille Ecclesia, que sacra Scriptura maiestatem intactam non relinquit, est Ecclesia Antichristi; Ecclesia Caluiniana, Lutherana, Schvveickfeldiana, Anabaptistica, non relinquit sacra Scriptura Maiestatem intactam; ergo Ecclesia Caluiniana, Lutherana, &c. est Ecclesia Antichristi.* Maior est Poueli. Minor patet: *Quia Caluiniani & Lutherani integros libros de sacra Scriptura corpore detruunt & amputant, vt alia eorum innumera sacrilegia in sacras litteras commissa tacitus prætereant.*

Consimilem syllogismum cudid Pouelus circa Symboli Apostolici articulos: *Ille Ecclesia, que horrendum in modum singula fidei capita adulterat, mutilat, deprauat; aut planè negat & tollit; adeo vt ne vnum quidem fidei articulum sincerè ac solidè teneat ac credat; est Ecclesia Antichristi; Papanam Ecclesia hoc facit; ergo Papanam Ecclesia est Ecclesia Antichristi.* De Maiore idem dicendum & sentiendum est; quod de Maiore primi syllogismi. Minor est crassum, & probè factum Poueli mendacium; quod plurimis aliis mendaciis percurrendo singulos Symboli articulos; stabilire nititur.

C Annotemus nonnulla. I. Mendacium. Hoc dogma: *Papam esse Vicarium Christi, aduersari primo Symboli articuli; Credo in Deum Patrem omnipotentem.* Ex quo nascitur hæc consequentia: *Papista credunt Papam esse Vicarium Christi; ergo non credunt in vnum Deum, Patrem omnipotentem.* II. Mendacium. Item hoc: *Purgatorium esse.* III. Mendacium. Et hoc: *Imagines esse adorandas, id est, colendas.* IV. Mendacium. Et hoc: *Sanctos inuocari debere.* V. Mendacium. Et hoc: *Missam esse sacrificium propitiatorium, &c.* Nimis citò abruptisti filum tuæ mendaciloquentiæ. Qua fronte hæc dogmata primo Symboli articulo repugnare asseruisti; eadem dicere poteras eidem articulo repugnare omnia alia placita, quæ vestro palato non placent. Cur inuidisti nobis oblectatione, quam percepissemus ex hisce acutissimis tuis consequentiis: *Papista credunt confirmationem, extremam vnctionem; Matrimonium, Ordinem, Pœnitentiam, esse Sacramenta; ergo non credunt in vnum Deum; vel, ergo horribiliter primum Symboli articulum dilacerant & discerpunt. Papista credunt Lutheristas & Caluinistas esse hereticos; ergo non credunt in vnum Deum.* Firmiter credo, saltem fide humana, Pouelum esse insulsum & inscitum calumniatorem; ergo grauissimè impingo in illum articulum; *credo in vnum Deum. O naniolas.*

Nos mendaciæ Poueliana supputare pergamus. VI. Mendacium. *Papanam Ecclesiam in primum articulum delinquere, quando negat, fidem esse fidu-*

ciam illam, qua vsque adeo Sectarj sibi blandiuntur, & prurientes aures titillant. VII. Mendacium. Ecclesiam Papanam ponere in sanctis, hoc est, in beatis, fidem. Vt vnus vel alius id fecerit; Ecclesia certe communi decreto id non fecit, & Pouelus non nisi mendaciter citat Concilium Tridentinum sess. 25. de inuocatione & veneratione Sanctorum; & vt quis habitum fidei in beatis remanere diceret; mendacium tamen esset, hanc assertionem primo Symboli articulo repugnare. Sed fortè Pouelus per fidem, more suis vsitato, intelligit fiduciam. Sed ne sic quidem à mendacio se expediet. VIII. Mendacium. Repugnare primo articulo symboli Ecclesiam Papanam, dum docet; charitatem esse formam fidei.

IX. Mendacium, & quidem effrons & illustres Ecclesiam Papanam docere, Ethnicos potuisse habere fidem iustificantem ex naturalis cognitione Dei, & operibus creationis. Citat Calvinista Andradium explicat. orthod. lib. 3. Sed vt Andradius hoc asseruisset, num ideo talis assertio toti Ecclesie tribui deberet? An Andradius fuit tota Ecclesia? An ideo tota Ecclesia id sensisset, quia Andradius ita sensisset? Et tamen hac fallacia vbique in stramentitio suo libro de Antichristo vtitur Pouelus. Hic vel ille sensit aut scripsit hoc; ergo Ecclesia Papanam hoc, vel illud sensit aut scribit: quasi vnus vel alter scriptor sit tota Ecclesia; quamuis plerumque falsò & sycophanticè Auctores allegat, vt & hinc Andradium; qui nil aliud voluit, quàm ex rebus creatis eam cognitionem naturalem vnus Dei hauriri posse; per quam quis, gratia Dei præuentus & adiutus, postea vterius progredi; & ad supernaturalem quoque Dei cognitionem peruenire queat.

X. Mendacium. Ecclesiam Papanam statuerè, fidem semper esse coniunctam cum dubitatione. XI. Mendacium. Fidem tantum versari in propositionibus generalibus, non in particularibus: nam & hoc particulare factum credit fides: *Christus natus est ex virgine, crucifixus à Pilato. Tertia die resurrexit, &c.* Si velit Pouelus: nostro iudicio; fidem non ita esse comparatam, vt debeat quis credere certò & infallibiliter se esse iustum; se vitam æternam adepturum: rectè quidem de mente nostra sentit; sed mentitur, cum hanc sententiam primo Symboli articulo aduersari dicit.

XII. Mendacium. Papanam Ecclesiam docere, homines saluari posse generali fide; nihil explicitè credendo. XIII. Mendacium. Repugnare primo Symboli articulo eum, qui negat, hominem sola fide, absque operibus, iustificari. XIV. Mendacium. Repugnare eidem articulo, picturam, qua Deus pater, vt homo grandævus, cano capite, promissa barba, & sceptrum in manu tenens, representatur. XV. Mendacium. In eundem articulum impingere Ecclesiam, quando Trinitatis imaginem depingit, & populo adorandam, hoc est, colendam, proponit. XVI. Mendacium. Ecclesiam Papanam, negare solum Deum esse creatorem. XVII. Mendacium. Magistrum sententiarum doce-

re, potestatem creandi posse communicari creaturæ; & intelligit, vt causæ principali. XVIII. Mendacium. Secundum omnes Pontificios sacrificulum in Missa esse creatorem sui creatoris, & loquitur Calvinista propriè de creatore. XIX. Mendacium. Ecclesiam Papanam negare, solum Deum esse æternum: Quidam doctores docent, quamlibet creaturam potuisse esse ab æterno. Num ideo Papanæ Ecclesia tota hoc docet? Deinde; vt maximè hæc sententia vera esset; tamen non præiudicaret æternitati Dei; quia æternitas Deo competit ex sua natura & intrinsecè; creaturæ, si ab æterno existisset; non quadrasset, nisi per participationem & extrinsecè, diuino munere. Adde, quod nemo dicit aliquid, præter Deum, fuisse de factò ab æterno: sed omnes pleno ore confitentur, solum Deum reipsa ab æterno existisse.

XX. Mend. prorsus monstruosum & horrificum: Ecclesiam Papanam, Deum prorsus negare & contemnere. XXI. Mend. Ab eadem Deum sui proprietatibus, iustitia & misericordia spoliari. XXII. Mend. Ecclesiam Papanam variis modis secundum articulum: *Et in Iesum Christum filium eius, &c.* abnegare & adulterare; & primò cum negat Christum esse auctorem. Negat certo sensu, de quo lib. 2. de Christo cap. 19. XXIII. Mend. Papanam Ecclesiam negare, Christum esse vnicum mediatorem. Et loquitur de mediatore primario & principali. XXIV. Mend. Huic mediatori, qua talis, in merito & honore adiungi sanctos. XXV. Mend. Ei associari in multo officij partibus Mariam Virginem. XXVI. Mend. Papiastas negare, Christum esse perfectum nostrum seruatoris. Adiungitq; Mend. Eos merita humanorum operum adiungere, vt perfecta sit nostra redemptio, ex parte scilicet Christi.

XXVII. Mend. Papiastas docere, syllabas & litteras nomine I E S V secundum se venerandas esse: Nemo ita sentit; sed venerandum esse hoc nomen, prout Saluatorem nostrum significat, atq; adeo formaliter vt signum est; corde & ore clam & palam profiteamur.

Non possum hinc silere, quod in Centenario suo decimo sexto commemorat Ioannes VVolffius pro tempore tunc Lutheranus, forsitan nunc Calvinianus: quia isti nunquam in eodem statu permanent. Audiamus verba VVolffiana sive eius, ex quo VVolffius exscripsit. Hoc tempore anno M. D. XCV. (vt quidam primarius Theologiae Doctor audivisse se ex illustri viro retulit) in loco N. quidam manarj opificij iuuenis, cum in concione ad mentionem nominis I E S V (merito enim in nomine I E S V omne genua flectitur, celestium, terrestrium, & infernarum: Phil. 2.) Saluatori suo debitum exhibuisset honorem; à concione ante propterea rebementer increpat; & cum non pareret, à licitoribus prehensus, ac per triduum in carcerem detrusus fuit. Hic minister proculdubio Calvinianus fuit; nam Caluini spiritus impatiens est omnis venerationis, quæ sanctissimo huic nomini deferatur.

Videamus porro, quid iudicij ferat de hoc A
Caluiniani Prædicantis facto Lutheranus VVol-
fius. *Hæc est vltima senectæ peruersi huius mundi, & in
reprobum dati sensum pernicacia, vt homines impietate,
& malitiâ etiam Diabolo superare contendant: atq; mi-
nus honoris præstent Deo, Christoq; Redemptori suo, quam
de ipso Satana memorarunt veteres. Nam in vitio Patrum,
& Speculo exemplorum reperitur; quod Diabolus aliquan-
do ingressus templum, & videns quendam ad pronuncia-
tionem nominis Iesu non incuruare se, nec aperire caput;
alapam ei infregit, & summam ingratitude turpi-
ter exprobrauerit. Interea tamen, si quis eiusmodi concio-
natorem fortè in platea obuiam haberet, aut compellere
vellet, & non aperto, humique demisso capite prolixam ad
pedes vsq; deferret ei reuerentiam, an non putas apud eum
statim anathematis reus fieret? Cuius ergo spiritus filij sunt* B
*istius? di Christomastiges, pius lector iudicet. Et vide-
bunt illi tandem, in quem pupugerunt. Hæc in gratiam
Pouell sanctissimo nomini I b s v Caluinisticè
omnem honorem eripientis ommissa non opor-
tuit.*

XXVIII. Mend. Ecclesiam Papanâ in secun-
dum symboli articulum delinquere, dum *Lolala-
nos Monachos tolerat & approbat.* Nam quod adiungit,
Iesuitas, se blasphemus ore & insolenti iactantia ven-
ditare pro Sociis Iesu Christi, id quo minus XXIIX.
mendacium numerem causæ nihil habeo dice-
re. XXX. Mend. Ecclesiam Papanam Euangeli-
cæ doctrinæ de Christi officio contradicere. XXXI.
Mend. Propbetiam negare. XXXII. Mend. Sacer-
dotium tollere. XXXIII. Mend. Ab Ecclesia negari
Propbetiam Christi, cum traditiones & constitutiones
humanae verbo Dei agglutinatur. Quis agglutinatur?
XXXIV. Mend. Ecclesiam sacrificio Christi de-
trahere; quia asserit, non nisi pro peccato originali
passum esse. O portentum mendacij. XXXV. Mend.
Docere; Christum, non nisi solam corporis mortem per-
tulisse; redundare in iniuriam sacrificij Christi. An ex-
spectas, vt cum Caluinistis tuis blasphememus,
Christum etiam mortem animæ pertulisse; & ge-
hennæ tormenta subiisse? Absit, absit, tanta im-
pietas à Christianorum cordibus. XXXVI. Men-
dacium. *Sacrificium Missæ derogare sacrificio crucis.*
XXXVII. Mend. Dicere; *Sacerdotes nostros, esse Sa-
cerdotes secundum ordinem Melchisedech, contumeliosum
esse in Christum.* XXXVIII. Mend. Papanam Eccle-
siam tollere sacrificio Christi; & in confirmationem
mendacij adiungitur aliud: *Ecclesiam negare. Chri-
stum esse mediatorem intercessionis.* XXXIX. Mend.
Ecclesiam Christum regno suo exuere, illudq; Romano An-
ticristo tradere.

Tertium articulum: *Qui conceptus est de Spiritu
sancto, &c.* à Papanâ Ecclesia variè itidem conta-
minari & penitus euerti mentitur Pouelus. XL.
Mend. Euerti hunc articulum, dum Ecclesia de-
finit, *Mariam Virginem sine labe peccati originali con-
ceptam fuisse.* Non definiuit hoc Ecclesia. Mentiris,
dum pro hac definitione Concilium Tridenti-
num citas. Et licet Ecclesia hoc definiuisset; nil in
tertium symboli articulum deliquisset. XLI.

Mend. *Euerti hunc articulum, quando Christum natum
fuisse, sicut & ceteros homines aperto matris utero nega-
mus.* Imò Caluinistica opinatio & impietas hunc
articulum funditus subruit. Quomodo enim
Christus ex Maria Virgine natus est, vt habet ar-
ticulus, si non salua & illa sa virginitate ex Deipara
natus est? XLII. Mend. *Per transubstantiationem
euerti veritatem incarnationis & humanitatis Christi.*

Quartum articulum, passus sub Pontio Pila-
to, &c. Mentitur Pouelus miserè diuexari & eu-
erti à Papanâ Ecclesia. XLIII. Mend. Negare Ec-
clesiam, *satisfactionem Christi mereri; nomen satisfactio-
nis pro peccatis nostris.* XLIV. Mend. Ecclesiam do-
cere, *Christum tantum pro originali peccato passum &
mortuum esse.* XLV. Mend. Ecclesiam negare, *Chri-
stum effectiue (quoad fructum & effectum) esse A-
gnum occisum ab origine mundi.* XLVI. Mend. Im-
piè agere Ecclesiam, dum docet, *Christum non nisi
corporis solum penas & mortem proprie pertulisse.* Etiam
in anima tristitiam & afflictionem passus est Chri-
stus: sed non illam, quam impius Caluinus com-
mentus est. Qui aliam mortem, præter mortem
corporis, in Christo statuit, ille blasphemè insa-
nit. XLVII. Mend. Ecclesiam docere, *Christum
nobis meruisse sua passione & morte, primam tantum gra-
tiam, videlicet, meritum congrui, vel gratiam grati da-
tam, id est, infusionem charitatis.* Quis non videt is-
tum ex nimia mentiendi impotentia in amen-
tiam versum? Nam quod Gabrielem citat, id ni-
hil est: Eodem iure citare potuisset Nasonem vel
Maronem.

XLVIII. Mend. Ab Ecclesia quartum arti-
culum euerti, dum docet: *Christum descendisse ad
limbum animas Patrum inde erepturum.* Dic Caluini-
sta: quid significat illud symboli: *Descendit ad infe-
ros,* si non significat descensum Christi ad infe-
ros? XLIX. Mend. Ab Ecclesia euerti hunc arti-
culum, dum *Crucem, in qua mortuus est Christus, quin
& quamlibet aliam Crucem, & signum Crucis cultu reli-
gioso & planè diuino adorat.* Latet tamen anguis in
vocola; planè diuino; nam licet auctores, quos ci-
tat, crucem cultu latriæ colendam tradant; di-
uersitatem tamen in modo statuunt; vt omnibus
notum est.

Quintum quoque articulum; *Tertia die resur-
rexit à mortuis;* exagitari & adulterari ab Ecclesia
Papanâ calumniatur. L. Mend. Hanc deprauatio-
nem in eo consistere, quod Ecclesia affirmat,
*Christum ex clauso sepulchro surrexisse, non semoto aut ce-
dente, sed penetrato lapide sepulchri:* nam Caluinistæ
ita statuunt, Christum, etiam vsque ad hodiernum
diem, in sepulchro mansurum fuisse; nisi
lapis amotus fuisset, vel resurgenti sponte celsis-
set. LI. Mend. Ecclesiam negare, *corpus Christi post
resurrectionem, non retinuisse naturales corporis proprie-
tates, sed inuisibile & impalpabile factum esse,* citatque
mendacissimè Bellarminum Tom. 3. lib. 3. cap. 6.
LII. Mend. Ecclesiam hunc articulum adultera-
re, quando quotannis simulacrum Christi sepulchro in-
cludit, & huic excubitores adhibet sacrificulos & Mona-
chos.

sbos. Sic enim loquitur Pouelus, cui non sufficit mentiri, nisi calumniis mendacia sua farciat. LIII. Mend. In articuli huius fraudem cedere peregrinationes, ad locum illum, quem Christus sua sepultura nobilitauit. Itaq; in Poueliana Dialectica hæc consecutio erit proba. S. Hieronymus religionis ergo peregrinatus est Hierosolymam, ad sepulchrum Domini, ergo articulum illum symbolis *Tertia die resurrexit à mortuis*: affecit Hieronymus summâ iniuriâ.

Nec sextus articulus: *Ascendit in cælum, &c.* inuiolatus manet à Papanâ Ecclesia, si non mentitur Pouelus. LIV. Mend. Corrumpi hunc articulum ab Ecclesia, dum docet, *Christum in cælos ascendisse, non diuiso vel disrupto, sed penetrato cælo*. LV. Item dum docet, *carnalem Christi, etiamnum in huius terris presentiam in Eucharistia*. Calumnia inest in vocabulo *carnalem*; muta in *realem & substantialem*; & agnoscemus, quod dicis; tamen si te à mendacio liberare nequeamus, dum hoc dogmâ articulo de Ascensione Christi in cælum contrarium esse dicis. LVI. Mend. Ecclesiam negare, *Christum ad dexteram Dei, vt vnicum & æternum Mediatorem sedere*: & loquitur Pouelus de principali Mediatore, qualem præter Christum, neminem agnoscit Catholica Ecclesia. Nam sancti Mediatores nostri sunt, sed sub Christo & per Christum.

Septimus articulus tutus est à deprauationibus Ecclesiæ, sed non à mendaciis Poueli: *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos*. LVII. Mend. Euerti hunc articulum, quando Ecclesia docet, *Christum vnumquemque iudicaturum secundum propria merita*. LVIII. Mend. *Ecclesiam diem aduentus Christi ad iudicium præcisè definire*. Minimè definit; sed id quod iam à scriptura reuelatum est, tradit; quamdiu scilicet mundus duraturus sit post aduentum Antichristi; & quot dies interponendi ab eius interitu vsque ad iudicium. LIX. Mend. Ecclesiam docere, *corpus Christi indies è cælo descendere, & se sacrificiû in Missa præsens sistere*.

Nec octauus Symboli articulus liber est à Pouelianis mendaciis. LX. Mend. Eum ab Ecclesia peruertere, dum *Spiritum sanctum in specie columbe pingit*. LXI. Mend. Ecclesiam Papanam fingere, *quasi Spiritus sanctus sibi sit affixus; & ideo errare nequeat*. Nihil Ecclesia de affixione. Locutio hæc calumniatorum est, non eorum, quos Ecclesiæ reuerentia tenet. LXII. Mend. *Ecclesiam docere, vt homines de gratia & fauore Dei dubitent*.

Nonus articulus est, *Credo, sanctam Ecclesiam Catholicam*. Hanc articulum, inquit Pouelus, *variis modis conspurcat & abnegat Ecclesia Papanâ*. LXIII. Mend. Quia negat, *Ecclesiam solummodo constare ex electis*, vt Calviniani somniant. LXIV. Mend. *Quia seipsam solum Ecclesiam Catholicam esse affirmat*. Ita est; Num idcirco negat nonum articulum? LXV. Mend. Quia docet, *extra Ecclesiam Pape neminem saluari posse*. Meritò. Nam qui extra vnam arcâ tempore diluuij fuit, diluuiò perit. LXVI.

Mend. Quia docet eum cœtum, non esse Ecclesiam, nec partem eius, qui Romanum Pontificem non agnoscit superiorem. Hoc quidem Ecclesia docet; sed hac doctrina corrumpi articulum de Ecclesia, mendacium est Pouelianum. LXVII. Mend. *Quia docet, Pontificem Romanum & Ecclesiam Catholicam esse terminos conuertibiles*. Si hac locutione nil aliud intelligatur, quam Ecclesiam Pontifici Romano adhærescentem, & Ecclesiam Catholicam, inter se conuerti; vera erit; non est enim alia Ecclesiâ Catholica, nisi quæ Romano Pontifici adhæret; nec alia Romano Pontifici adhæret, præter Catholicam: Poueli autem mendacium est; hoc dicto articulo *de Ecclesia euerti, vel abnegari, vel conspurcari*. LXVIII. Mend. Ecclesiam docere, *maiolem esse Ecclesiæ auctoritatem quàm Dei ipsius in sacra Scriptura loquentis*. LXIX. Mend. Ecclesiam somnare *carnalem & corporalem coniunctionem inter Christum & eius membra*. LXX. Mend. *Ecclesiam impingere in nonum articulum dum excludit eos à communionem Sanctorum, qui non agnoscunt Romanum Pontificem esse Vicarium Christi, & caput Ecclesiæ*. Decimum articulum, qui est, (*Credo*) *remissionem peccatorum, exagitat & adulterat Papanâ Ecclesiâ, inquit Pouelus*. LXXI. Mend. Adulterationem huius articuli esse, *insidiari vnumquemque electorum, certum esse posse ac debere (certitudine fidei) de plena suorum peccatorum remissionem*. LXXII. Mend. *Ecclesiam negare, perfectam peccatorum remissionem fieri in hac vita*. Non negat fieri posse; semper fieri negat, non culpa Dei, sed negligētia hominum dignos poenitentia fructus nõ facientium, LXXIII. Mend. Adulterationem decimi articuli esse; *statuere & profiteri purgatorium post hanc vitam*. LXXIV. Mend. Item negare, *remissâ culpâ, semper integram poenam remitti*. LXXV. Mend. Item, *concedere Papanâ sacrificiali absolute iudiciariam peccata remittendi potestatem*. LXXVI. Mend. *Ecclesiam Papanam contra vndecimum articulum, futuram carnis resurrectionem prorsus negare*. Probat: Quia Ioannes XXIII. Papa Romanus futuram carnis resurrectionem negauit. Sed Ioannes iste non fuit Papa planè certus & indubitatus; & vt fuisset, non sequitur tamen; Ecclesiam totam in eundem errorem incurrisse; quia priuatus error Ioannis fuisset: Ecclesiæ nequaquam imputandus. Rectè etiam monet Bellarminus infra lib. 4. cap. 14. videri hunc errorem falsò, ex vana scilicet vulgi fama, Ioanni impositum fuisse, cum in Concilio Constantiensi sess. 11. nullis testimoniis cõfirmatus fuerit, vt alij, quorum accusabatur Ioannes. LXXVII. Mend. Ecclesiam negare, quemlibet, *speciali fide credere debere, se resurrecturum*. Nam fides Catholica non tantum docet homines resurrecturos; sed & quemlibet in indiuiduo resurrecturum. Quod autem Ecclesia negat, non quemlibet fide speciali credere debere, se resurrecturum ad vitam æternam, & in confortio beatorum; id non est vndecimi articuli deprauatio; sed contrarium docere, manifesta est Sectariorum deliratio.

LXXVIII. Mend. Ecclesiam Papanam contra duodecimum articulum vitæ æternam penitus tollere. Probat, quia eam sustulit Ioannes XXIII. Sed quod antea de Ioanne respondi, idē & nunc responsum volo. LXXIX. Mend. *Defendere bona opera esse meritoria vitæ æternæ, aduersari duodecimo articulo.* XXC. Mend. *Vt & hoc; hominem iustificatum excidere posse gratia atque damnari.*

XXCI. Mend. *Orationem Dominicam violari per septem horas Canonicas.* XXCII. Mend. *Per preces pro defunctis.* XXCIII. Mend. *Per cultum imaginum.* XXCIV. Mend. *Per recitationem Rosarij certo precum numero constantis.* XXCV. Mend. *Per bullas, excommunicationes, & execrationes Pontificum.* XXCVI. Mend. *Per omissionem illius non necessariae additionculæ: Quia tuum est regnum, &c.* XXCVII. Mend. Per hoc, quod Ecclesia docet; *Iustos posse operibus suis mereri vitam æternam; quia ne frustulum quidem panis mereri possunt,* inquit Pouelus. Certè tu nullum mereris his tot actantis vanidicis tuis dictis. Omitto reliquam mendaciloquēciam circa orationis Dominicæ partes effusam.

Maiestatem Sacramentorū ab Ecclesia conculcari dicit, XXCVIII. Mend. quia docet, *Sacramenta noua legis conferre gratiam ex opere operato.* XXCIX. Mend. *Quia septem Sacramenta statuit, cum sint tantum duo in schola Geneuensi, nō Christi.* XC. Mend. Ecclesiam docere, *non esse necessarium, vt infantas, sub concepta aliqua verborum forma baptizentur.* XCI. Mend. *Repugnare baptismo, vt in casu necessitatis mulier baptizet.* XCII. Mend. *Sic baptizatum, si de periculo euadat, denuo potest à sacerdote baptizari.* Et quid verbis opus? Quidquid prope modum Pouelus hīc spirat & halat; id nil aliud est; nisi iugis quidam & perennis mendaciorum flatus: quem mox similis subsequitur, dum decalogum percurrit, & in quibus ab Ecclesia orthodoxa violetur, vanissimè & mendacissimè percentet. Quocunq; oculum conicias, in mendacium luculentum conicias oportet, vt XCIII. Mend. Ecclesiam contra secundum præceptum *vti magia, coniuuratione, incantatione, & exorcismis.* Vtitur quidem exorcismis & adiurationibus, vtitur, sed num magicis contra secundum præceptum? *Ecclesiam cultum Dei mutilare, deprauare, pro arbitrio mutare.* XCIV. Mend. *Vigere in Papatu Ethnicas superstitiones ac idololatrias; Mariam Virginem; Petrum, Paulum, &c. perinde à Papis colit ac Iouem, Venerem, Cupidinem, Bacchum à gentibus.* XCV. Mend. *Pontificem Romanum coli pro Deo terreno, & homine planè diuino.* XCVI. Mend. *Papistas attribuere verbo Dei vim magicam contra tertium præceptum.* XCVII. Mend. *Eos contumeliis afficere sacram Scripturam; misere dilacerare & detorquere ad fanaticas & erroneas opiniones stabilendas.* XCVIII. Mend. *Papam adolescentibus concedere, vt in publicis ganeis libidibus se contaminent.* XCIX. Mendacium. *Papam omnia & singula sincerioris doctrinae & fidei Apostolicae capita deprauare.* C. Mendacium. *Pontifices multis mendaciis ementitam suam Hierarchiam, sibi comparasse. Boni-*

facium, Zosimum, Cælestinum Canones Nicane Synodi falsasse.

Nec vltra hanc decadem progredi lubet: quia omnia, quæ toto secundo libro Pouelus ingenti vociferatione declamitat, eiusdem profus sunt genij & generis. Qui Chiliadas Pouelianorum mendaciorum contexere cupit, hic vberem inueniet materiam. Nihil hoc Caluinista ad mētiendum proiectius, ita vt in tanta vanitate & petulantia, velut in lucidissimo speculo, agnoscam, spiritum Antichristi, quo iam nunc Antichristi futuri herus, Diabolus, præcursores Antichristianos afflat. Contunde in mortario totum Poueli librum. Ne guttam quidem ingenij exprimes. Nihil in illo, quod vllū ingenium, aut vllam ingenuitatis vel modicam vmbra indicet. Vehementer mirarer, reperiri vllum, qui Pouelianas nugas nugacissimas dignaretur legere; nisi scirem, iusto Dei iudicio, euenire illud Prodromis futuri Antichristi; quod Sæctoribus iam præsentis obtinget, Apostolo teste 2. Thess. 2. *Ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio:* (Profectò, qui Pouelo credit, non nisi insulsiſſimo mendaciorum cumulo credit) *vt iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.* Eiusdem planè sortis & notæ sunt, quæ postea Pouelus tribus reliquis capitibus vsque ad finem libri mentitur; vbi & catalogum traditionum, ex Luthero, Kemnitio, Rullo Basileensi, & id genus aliis balatronibus describit: in quo omnes ritus & consuetudines Ecclesiæ, etiam particulares, & particularium locorum enumerantur, quasi à nobis pro diuinis & Apostolicis traditionibus venditarentur; & vt istas traditiones multiplicet; quasdam bis enumerat: nec mirum, quia in illo traditionum syllabo, etiam *Battologiam* posuerat. Cur igitur Battolo nostro non liceat semel ponere; *Flagellorum patientiam;* & postea; *patientiam Flagellorum:* quasi verò nullum sit discrimen inter hæc duo in Battologica schola. Habent quoque in hoc Albo stationem suam: *Dies crucis seu processiones religiose;* subduntur infra: *Processiones, quæ fiunt in die S. Marci & in Hebdomada Rogationum. Monachi & Moniales* visuntur inter Pouelianas traditiones. Paulò inferius: *Visuntur ordinis Monachorum & Monialium.* Nec desunt *Rosaria.* Et tamen iam *sphæra precatória* antecesserant. Inuenio & *horas Canonicas,* iam antea his verbis enumeratas: *Hora canonica.* Geminantur quoque *fraternitates,* nisi fortè geminationem tollit, quòd vno loco vocantur *fraternitates;* altero, *varia Societates.* Bis ponitur, *Agnus Dei.* Bis *asinus palmarū.* Bis vel ter *Quadragesima.* Semel sub hoc nomine; statim sub hoc. *Quadragesimale ieiunium.* Supra. *Quadragesimale ieiunium.* Supra itidem. *Carnis priuium.* Bis, *pannus quadragesimalis,* his ipsis duabus voculis. Bis, *placentarum benedictio.* Bis, *ciborum discrimina & delectus.* Mox sequitur: *delectus & discrimen ciborum.* Bis, *elevatio statuæ in die Ascensionis.* Paulò potest subicitur; *statua lignea Christi, quæ eleuatur in die*

ascensionis. Bis, statuarum adoratio. Supra adoraciones crucis, imaginum, reliquiarum, statuarum, atq; adeo idolorum. Ter, dedicatio altarium, templorum. Supra, Altarium consecratio, dedicatio. Infrà: Templorum dedicationes. Bis, Alba & reliqua vestes lineæ chorales. Infrà: Vestes chorales. Bis, vñtio extrema. Infrà; vñtio extrema seu infirmorum. Bis, discrimen vestium ad sanctificationem. Infrà. Vestes religiose, quæ indute sanctimoniam singularem adferant. Bis, suffitus. Mox, Thymiamata & odorata. Bis, cœna Domini sub vna tantum specie. Paulò post: Communio vnius tantum speciei. Bis, reliquiarum venerationes. Infrà, reliquiarum, Sanctorum veneratio. Bis, Lucerna. Supra, Casula, candelabra, corei consecrati, lucerna. Bis, Baptismus campanarum. Mox, campanarum baptizaciones. Bis, Benedictio Episcopalis, sacerdotalis ac etiam Monialium. Mox, Benedictio cerei paschalis, ignis, sacerdotum, Monachorum & Monialium. Bis, rasura verticis. Paulò post: Tonsiones & rasura verticis. Bis, seftum corporis Christi. Suprà, Circumgestatio & adoratio patris, adeoque Persica pompa. Bis, missifici sacerdotes. Infrà, Sacrificuli. Bis, Angulares Missæ. Infrà, Missæ priuata, quæ in singulis templorum angulis fiunt. Bis, Matutine nocturnales & tumultuose. Infrà, Preces tumultuose, quæ matutino tempore cum solenni tumultu fiunt ad sepulchrum Domini. Bis, Indulgentiarum nundinationes. Mox, Nundinatio indulgentiarum. Bis, Chrisma seu vñtio infantum in baptismo, & adultorum in confirmatione. Infrà. Vñtio infantum in baptismo, & adultorum in confirmatione. Bis, Sanctorum inuocatio. Infrà. Inuocatio Sanctorum. Quis non videt istum furore & insania fuisse impeditum, vt quid scriberet, vel ex aliis exscriberet, videre nequiret? Non frustra Battologiam suo in fictitiarum traditionum Catalogo posuit; vt lector veniam dandam nosset, si Pouelus inani iteratione insignis Battus fieret.

Sub finem libri secundi annectit ex Catalogo Testium Feritarum Lutheranz & Calvinianaz Bullam Luciferi ad prælatos Pontificiæ Ecclesiæ; haud dixerim, quo alio consilio, quàm vt intelligamus, omnia, quæ vtroque suo libro de Antichristo Pouelus exspuit, à Lucifero profecta fuisse. Et vnde nam vsque adeo diræ & tetra lædoriæ & pseudologiæ, nisi ab omni nequitia architecto, procederent? Certè Pouelus tanta garrulitate non nostram doctrinam, sed eximiam suam mentiendi libidinem egregiè patefecit.

Nec vel vno hîso meliora sunt, quæ primis quatuor capitibus de Ecclesia, vt loquitur, Papana differit. Omnia, paucis commutatis, verè transferri queunt insynagogam Calvinianam & Lutheranam, quæ nunc non nisi mendaciter, Ecclesiæ Catholicæ imponit. Sed hoc fermè proprium est Pouelo, ita vibrare tela, vt è vestigio conuerti & in auctoris caput retorqueri queant. Nunc, omisso Pouelo, ad Bellarminum, & reliquos illius aduersarios reuertamur.

Ait Bellarminus, quatuor potissimum capitula doctrinæ Antichristi futura, primum enim

A negabit Christum. Secundò, se verum Christum esse asseret. Tertiò, affirmabit se Deum esse, & pro vero Deo coli volet. Postremò, se solum Deum esse dicet: quæ omnia probat Bellarminus copiosè ex scripturis; & inde quatuor argumenta sumi affirmat contra illos, qui Papam Antichristum faciunt. Vociferatur vtrinque conuiciis, tanquam fidissimis suis lateronibus, stipatus Sutliuius; esse longè plura Antichristi dogmata. Non nescit hoc Bellarminus; sed capita duntaxat, & quæ ceterorum quasi fontes sunt & scaturigines, percensere voluit. Negat Sutliuius; Antichristum ex professo abnegaturum Christum, eiusq; doctrinam; quia Apocal. 13. dicitur Antichristus habiturus, cornua Agno similia, hoc est, finget se Agno & Christo simillimum: & duo testamenta vsurpabit. nec significaretur per Agnum, si Christum palam negaturus esset. Sed vt concederemus bestiam illam Agno similem; esse typum Antichristi; quod secus est, vt suo loco diximus; an ideo simulatus & fictitius iste Agnus palam Christo, eiusq; doctrinæ bellum indicere non posset? An non pleriq; ex Hæreticis, qui Christi diuinitatem aperte oppugnant & pertinacissimè inficiantur, fingunt se Agnos, hoc est, miram mansuetudinem, lenitatem & benignitatem præ se ferunt, mellitifque prorsus sermonibus Christum de folio gloriæ suæ deturbare conantur, & olim quoque conati sunt? Quid de Mahometo dico? An non & ipse sub habitu Agni innumerabiles decepit; & tamen Christum totamque eius doctrinam absque villo inuolucro negauit? Nec sine mysterio Agnus ille cornutus est: (nam natura non profert Agnos cornigeros) quia ostenditur, Agnum illum ita esse comparatum, vt si quis ficta lenitate & obtentu simulate sanctimonie à Christo auelli se non sinat, cornua confestim obuertat, vimque expromat; & violenter ad obsequium suum compellat.

Nec verum est, Antichristum cunctas suas iniquitates & impietates, quantum poterit occultaturum, quia potentia & prospero rerum successu elatus, nullius faciem, tanquam potentioris, reformidabit. Nec occultationem hanc indicat, vocabulum illud: *Mysterium*, scriptum in fronte meretricis Apocalyplicæ: nam mulier illa non significat Antichristum, vt iam sæpe dictum; & patet ex fine capitis 17. Hinc & *mysterium* in eius fronte scriptum, Antichristum non tangit: Nec innuit illa inscriptio doctrinæ occultationem: sed, mulierem illam septicipiti & decicorni bestie insidentem reconditum quid & arcanum denotare. Hinc in eodem capite dixit Angelus Ioanni: *Ego dicam tibi Sacramentum seu mysterium mulieris*. Ex hoc tamen quod de occultatione doctrinæ comminiscitur Sutliuius, probare licet, Papam non esse Antichristum. *Qui suam doctrinam non occultat, ille non est Antichristus, quia Antichristus doctrinam suam occultabit, vt inquit Sutliuius. Pontifex Romanus doctrinam suam non occultat; ergo, Pontifex Romanus non*

est Antichristus. Minor certa est; quia Pontificis doctrina palam & liberè per omnes mundi partes prædicatur.

Ait Sutliuius: *Antichristum latenter ingressurum in Ecclesiam.* Non erit in Ecclesia, hoc est, in Ecclesia, sicut membrum Ecclesiæ est in Ecclesia, non magis, quàm olim Nero, Diocletianus, alij: sed extra erit; & Ecclesiam crudelissime persequetur: nec occultè hoc faciet; sed apertè, vi & multitudine sectatorum munitus. Verùm hîc etiam suppeditat nobis Calvinista contra Calvinistas argumentum. *Qui latenter non irrepit in Ecclesiam, ille non est Antichristus.* Quia Antichristus latenter irrepit in Ecclesiam, teste Sutliuio. *Papa Romanus non irrepit latenter in Ecclesiam;* nam electio eius ad hoc officium, palam fit, palam promulgatur, & per totum Christianum orbem diulgatur; ergo *Papa Romanus non est Antichristus.*

Ait Sutliuius: *Antichristus se & suos pro Ecclesia vera venditabit; ergo non negabit palam Christum.* Perinde ac si diceret: *Mahometes palam pro cætu & collectione fidelium & Deo charorum se & suos vendit; ergo Mahometes non negat Christum palam.* Idem fecerunt olim Ariani & hodie Seruetiani & noui Samosatiani; & tamen apertè Christum Deum esse inficiantur.

Instat Sutliuius: *Qui apertè Christum negat, is ex Christianis neminem potest fallere.* Utinam hoc verum esset. Falsitatis conuicitur à Mahomete, qui Christum apertissimè negans, tot millia Christianorum miserandum in modum seduxit; vt nil dicam de Trinitariis, qui publicè, voce & scriptis Trinitatem negant; & tamen tot ex Christianis Sectatores inueniunt, & superioribus itidem sæculis inuenerunt.

Obiicit Sutliuius: *Antichristus veniet in nomine Christi; quia est vnus ex falsis Prophetis, quos Christus in nomine suo venturos prædixit Matth. 24. ergo non negabit palam Christum.* Respondeo consequentiam nihil valere; non enim tantùm ille Pseudopropheta venit in nomine Christi, qui impierati suæ veri Christi nomen præterdit, vt fecit Lutherus, Calvinus, & similes hæresiarchæ; sed & is, qui se ipsam auditoribus suis pro Christo obtrudet: vt faciet Antichristus, qui se Messiam & Saluatorem mundi venisse gloriabitur, & vanissimè iactabit.

Occidit Sutliuius: *Antichristum non solos Iudeos, sed & Christianos decepturum.* An hoc abnuat Bellarminus? An contrarium dixit, scripsit? tametsi potissimum Iudeos in fraudem inducet, qui ad eum sturnatim aduolabunt, tanquã ad suum tot sæculis tam auidè expectatum & desideratum Messiam. Negat Sutliuius cum suo Sibrando, *Antichristum fore Iudeum;* negat battologice, palam negaturum Christum: additq; Sibrandus, etiam si quis concederet, *Antichristum fore Iudeum, non tamen necessariò sequi, eum negaturum Christum; non enim omnem Iudeum negare Christum, nam Petrum, Ioannem, Iacobum, & multos alios fuisse Iudeos, nec tamen*

A *negasse Christum.* Argutior fuisset cauillatio, si Savbrandus dixisset; etiam Christum fuisse Iudeum, nec tamen negasse Christum. Qualis calumniator Sibrandus. Quasi sermo sit de quouis Iudæo; etiam ad Christi sacra transgresso. Ostende, Calvinista, quæso te, Iudeum, formaliter, qua Iudeus est, iam post Christi doctrinam in orbem introductam, qui Christum non neget, & quidem palam.

Dicit Bellarminus *indefinitè;* hæreticos occultè negare Christum: cauillatur hoc Sibrandus, quasi Bellarminus, vniuersim asseruisset, omnes hæreticos occultè solummodo Christum negare; & Simonem Magum oggerit; *qui Christum palam negat.* Sed non fuit hæc Bellarmini mens quam euiliuida Savbrandi mens affingit; neque enim ignorauit quosdam Sectarios clanculum duntaxat Christum inficiari; id si ignorasset, vel Lutherus & Calvinus ei hanc ignorantiam eripere potuissent.

Hanc, vt & alias plerasque cauillationes, & sycophantias, transcripsit quoque Sutliuius in suas chartas, gnaus Savbrandicorum scrinio- rum expilator, vt aliquoties iam monuimus.

Probat Bellarminus ex Patribus, Antichristum palam negaturum Christum. Quid Sutliuius? *Confugit ad Patres, tanquam ad asylum. Sed nullum illi sceleratum & mendacem Iebusitam, ad se recipiunt.* Iterum laudo iudicium tuum, ô Beza, quando Sutliuium *petulantem calumniatorem & conuiciatorem* nominasti. Aptissimum moribus eius vocabulum indidisti.

Producit Bellarminus primo loco Hilarium, qui lib. 6. de Trinit. dicit, Diabolum per Arianos conatum esse persuadere hominibus Christum non esse filium Dei naturalem, sed adoptiuum: at per Antichristum conaturum persuadere, ne adoptiuum quidem esse, vt funditus extinguat nomen veri Christi. Sibrandus: *Non quidquid Hilarius dicit; hoc verum est.* Multò minus verum est, quidquid dicit Calvinista Sibrandus, sufficit nobis in præfenti, verum esse, quod ad præsentem causam affirmat S. Hilarius: cuius dictum falsum nõ fit, quòd falsitatis à Sibrandica fronte impudenter arguatur.

D Addit Sibrandus: *Hilarius non habuit spiritum propheticum.* (Vnde hoc liquet Sibrando?) *Qua virtute hoc igitur predicare potuit?* Nil opus erat ad hoc asserendū spiritu prophético; quia ex Scripturis id colligere potuit & re ipsa etiam collegit S. Hilarius. Obiicit Sibrandus: *Hilarius ad Maxentium dicit, se in aetatem Antichristi incidisse.* Idem dicit, *suæ aetatis Episcopus, se non gerere vt Christi Episcopus; sed vt Antichristi sacerdos: aut igitur Hilarius sibi non constat; aut falsum est, quod ait, Antichristum palam negaturum esse Christum esse Iesum, aut deniq; Hilarij aetate fuit Antichristus, qui apertè negauerit Iesum esse Christum.* Audio consuetam Sibrando vaniloquentiam. Nihil horum sequitur. S. Hilarius sibi constat; quia lib. 6. de Trinitate propriè & strictè de Antichristo

loqui-

loquitur: Alibi, cum affirmat, se in *atatem Antichristi* incidisse, &c. loquitur de Antichristo late & large, prout quemlibet aduersarium Christi significat, præsertim hæreticos, quorum ingens erat copia ætate Hilarij: qua Ariani immanissimè in orthodoxos debacchabantur, & infinitis molestiis afficiebant.

Sutliuius negat in Hilario exstare, quæ Bellarminus assert. Notum est, Sutliuium vulgum ex duro chalybe formatum esse; ad nullum mendacium, tametsi grandissimum & apertissimum, aliquod ruboris signum edere solet. Bellarminus non verba, sed sententiam sancti Hilarij recitauit; prout exstat sub finem libri sexti de Trinitate hunc in modum. *Loquitur hæc interius; (Diabolus) loquitur planè per aduentus sui Prophetas, ac præuos; ipse ille, qui postea erit in Antichristo locuturus, salutarem fidei confessionem huius tentamenti nouis inquietans, ut primùm conscientia nostra, quia is a credimus, intelligentiam fidei naturalis euellat: deinde ipsum illud, quod adoptiuum erit, reliquum nomen excludat.*

Vbi clarè cernis, Diabolum id moliri, ex sententia S. Hilarij, ut primùm per hæreticos de cordibus fidelium auferat *filium Dei naturalem*; & postea per Antichristum, etiã nomen *filij adoptiu*, ut ita nihil penitus de Christo in mentibus hominum remaneat: quod declarant etiã illa, quæ mox S. Hilarius subdit: *Nam cum quibus creatura est Christus, necesse est; ut cum huius Antichristus ipse sit Christus; quia & filij proprietatem creatura non habeat, & Dei se ille filium mentiatur: & per hoc à quibus hic Dei filius non regatur, ab huius tunc Christus ille credatur.*

Ad Augustinũ respondet Sutliuius, eum non loqui de Antichristo, sed de Diabolo; nullum vestigium exstare apud Augustinum de Antichristi publica abnegatione Christi. Vbi que sui similis est Sutliuius. Loquitur quidem S. Augustinus lib. 20. de ciu. Dei, cap. 8. de Diabolo, at non præcisè; sed de Diabolo scuituro per Antichristum: Disputat enim eo loco de persecutione trium annorum & medio, quo temporis interuallo Diabolus iterum soluetur; & per Antichristum, eiusque sectatores sauisimè in eos, qui Christo constanter adhærebunt, debacchabitur: & adeo quidem immaniter, ut publicè Christum confiteri nemini sit futurum integrum. Quocirca quærit S. Augustinus, quid dicendum de infantibus? An non tunc salutari baptismatis vnda sint tingendi? Respondet, tinctũ iri; sed occultè. Cur occultè, nisi quia publicè Christi & Christiani nominis professionem edere; per Antichristi tyrannidem minimè licebit?

Vt luculentissimo testimonio D. Hieronymi tenebras offundat Sutliuius; clamitat; *non omnes, qui gente sunt Iudæi, Christum abnegaturos.* Quasi verò hoc quærat, & non potius illud; vtrum Antichristus palam sit negaturus Christum: quod S. Hieronymus loco à Bellarmino citato disertè tradit. Repetit Sutliuius suum *cocysmum*; si Antichristus palam negaret Christum, parum aut nihil apud

A Christianos proficeret. Scilicet Mahometus palam abnegans & abiurans Christum parum profecit apud Christianos, hoc est, paucos ex Christianis in suam nassam pellexit.

Ad testimonia S. Gregorij & Sedulij respondet Sutliuius, *Bellarminum probare debuisse, Christum ab Antichristo palam & omnibus modis abrogatum iri. Hoc neutrum ex dictis auctoribus affirmare.* Incredibilis est Sutliuij petulantia; cui nil tam clarũ, quod præstigiis mendaciorum suorum non conetur obfuscare. Nam duo isti auctores dicunt, Antichristum; compulsurum populos, ut *Iudaizent*; & exterioris legis ritum reuocaturum, & omnes cæremonias Iudaicas instauraturum, ut Euangelium Christi soluat. An qui talia palam agit; non palam itidem Christo & Christianæ religioni valedicit? An Christum non negaret, si quis hodie cæremonias Iudaicas reparare tentaret eo consilio, ut Euangelium Christi solueret, ac dissiparet?

Hippolytum ne verbulo quidem dignum arbitratur Sibrandus. At Sutliuius postquam ei alapam impegit; sic mutit: *Hippolytum nil certi affirmare; sed dicere; fortassis Antichristi characterem fore illud apertum, nego; nego Christum; nego Baptismum, nego signum Crucis.* Respondeo, addere quidem Hippolytum illam voculam, *Fortassis*: quia pro certo affirmare volebat, Antichristi characterem, de quo Ioannes in Apocalypsi, determinatè fore illud verbum *apertum*, sed quòd Antichristus, omnesque eius asseclæ Christum apertè sint negaturi, de eo adeo non dubitauit, ut id non semel in oratione sua de consummatione sæculi manifestissimè affirmet.

Obicit Sibrandus: *Bellarminus dicit; Antichristum aboliturum esse omnia Christi instituta: Sed Gregorius lib. 11. epist. 3. dicit Antichristum diem Dominicum in veneratione haberi velle: sed hæc duo sunt contradictoria: si enim omnia Christi instituta abrogabit, tum non habebit Dominicum diem in veneratione; & contra, si vult Dominicum diem in veneratione haberi, tum non abrogabit omnia Christi instituta.* Tota hæc Sibrandica vanitas nititur grandi quadam impostura: non enim scribit S. Gregorius Antichristum celebraturum diem Dominicum, more Christianorum, in honorem & memoriam Resurrectionis Christi; sed suæ; eiusque non veræ, sed hypocriticæ & histrionicæ. *Quia enim mori se & resurgere simulat,* inquit S. Gregorius, *haberi in veneratione vult diem Dominicum.* Nulla ergo inter S. Gregorium & Bellarminum est antilogia: quia non retinebit diem Dominicum Christianum; sed eum, quem ipse in Christiani Dominici diei vicem impiè substituet: Qui verbo erit dies Dominicus; re, Antichristianus.

Ait Bellarminus: *deffatura omnia publica officia diuina & sacrificia tempore Antichristi: oggerunt Sutliuius & Sibrandus: Ecclesiam sine diuinis officiis & Sacramentorum administratione subsistere non posse; ac proinde. Etiam sub Antichristo hæc*

sacra durare & peragi debere; præsertim cum Christus vique ad finem mundi Ecclesiam suam perseverantiam asfirmarit, multosq; relicum iri testatus fuerit, qui genua sua ante bestiam non sint curuaturi. Quem hæc ferunt? Nunquam dixit Bellarminus, desitaram omnè Sacramentorum administrationem simpliciter, sed publicam; Nam & olim sub Ethnicis, & nunc in Anglia, & alibi sub Calvinistarum imperio, Christiani rem diuinam clam, & in priuatis ædibus fecerunt & faciunt; ita & Antichristo scruiente facient. Quod quo pacto futurum sit, discere possunt Sutliuius, Abbatius, Pouelus, exemplo orthodoxorum Anglorum, quos Calvinistica impietas in cryptas & abdita loca, sacrorum peragendorum gratia, compegit.

Ait Sibrandus: Antichristus est similis Agno (sed cornuto, adde hoc, mi corniger) ergo non abolent omnia instituta; aliàs potius adumbraretur per Draconem, quam per Agnum. Friuola consecutio. nam per Agnum representatus est; non quod reuera, sed quod simulatè moribus, hoc est, mansuetudine, benignitate & affabilitate Agnum esset expressurus: de quo iam satis supra aduersus Sutliuium. Post varias quisquiliarum nugas, soluit Sibrandus os suum in conuicia aduersus Pontifices. Sed nimis grande est inter Pontificem & Savvbrandum interuallum. Prius concidunt hæc talia viperæ linguæ spicula, quam ad Pontificem penetrent. Probat Sibrandus Antichristum non reparaturum ceremonias Iudaicas. Quia si restitueret; Antichristus Idololatra foret; nam omnis cultus contra verbum Dei, censeri debet idololatrius: sed non erit idololatra secundum Papistas; vt fuse hic docet Bellarminus: ergo non restituet Iudaicas ceremonias. Iterum hic insigniter se exserit Sibrandica matzologia & inaniloquentia: Quando enim Catholici cum sanctis Patribus asseuerant, Antichristum non fore idololatram; loquuntur de Idolis gentium, quæ sunt opera manuum hominum; quæ os habent, & non loquuntur, oculos & nil vident, aures, & nil audiunt: hæc enim ab Antichristo repudiatum iri, testantur sancti Patres: Non autem loquuntur de idololatria latè, prout omnis cultus contra Dei mandatum vel restitutus, vel de integro institutus, Idololatriæ nomine denotari potest: quo sensu ipsis etiam Hæreticis idololatriæ; & hæresi idololatriæ appellatio dari potest.

Mentitur autem Sibrandus, quoties per consuetam sibi bartologiam dicit, Dionysium Alexandrinum apud Hieronymum lib. 18. in Isaiam risisse illam restitutionem Iudaicarum ceremoniarum quæ fiet sub Antichristo. non enim hanc risit; sed illam quam Chiliastræ fingebant in millenario suo regno, Antichristo iam ad inferos detruso.

Obiicit Sibrandus: Ioannem non dicere, Antichristum palam negaturum Iesum esse Christum; sed Chri-

stum duobus modis negari posse, occultè & apertè: illo modo regnaturum Antichristum; non isto. Sed qui apertè se efferet supra Deum, & supra omne id, quod colitur, quique apertè, absque villo Dei vel hominum respectu, sectam suam propagabit & propugnabit; ille vtrique non nisi apertè etiam Christum repudiabit; cum stante honore & regno Christi, exurgere nequeat regnum Antichristi.

Oggerit Sibrandus: Ridiculum esse, quod Bellarminus dicit; Papam publicè confiteri Christum; nam hoc solo ore fieri; non corde: idemq; Demones facitare. At vnde hoc tibi compertum Calvinista? An tu cordium & rerum scrutator es? Hoc, inquis, colligo ex doctrina Papæ; & ex operibus, quia doctrinam Christi persequitur. Non Christi; sed Caluini, Lutheri, & id genus aliorum, qui doctrinam Diaboli specioso Christi nomine comunt; ne turpitudine eius appareat. Nam quod subiungis: Videbis multos Papas se anima & corpore deuouisse Diabolo, & promississe ei summam obedientiam, & fidelitatem, vt ipsius beneficio ad Papalem dignitatem adscenderent; id solenne & sæpius iam decantatum mendacium est: vt & alia, quæ mox pleno guttore Sibrandus euomit; qui nobis etiam occentat naniolas Predicanticas, quibus lacerant præcationes quasdam ad D. Virginem fundi solitas partim publicè in & ab Ecclesia; partim priuatim à fidelium deuotione: & inde probat insulsissimè, Christum, eiusq; Maiestatem à Papistis negari. Hæc tam trita, triuialia & vulgaria sunt, vt ea vel commemorare pigeat; tantum abest, vt refutare librat. Nihil in iis ingenij, nil, quod verum respiciat; omnia macellum, stabulum, constrinam, texterinam, & scurrarum synedria olent. Hinc enim primitus, instinctu Diaboli, exstiterunt, non aliunde.

Ait Bellarminus; Antichristum palam professurum se esse Christum, non eius ministrum vel Vicarium. Oggrunnit ex suo Savvbrando Sutliuius: Hoc repugnare Apostolo, qui propter occultas Antichristi fraudes eius iniquitatem vocat mysterium. Sutliuio oppono Theodoretum, qui in caput secundum epistolæ secundæ ad Thessalonicenses, ita scribit: Ego existimo Apostolum (per mysterium iniquitatis) significare hæreses, quæ exorta sunt: per illas enim multis à veritate abductis, preparat Diabolo exitum deceptionis. Eos autem appellauit mysterium iniquitatis, vt qui haberent celatum iniquitatis laqueum: Ipse enim (Antichristus) apertè à Deo abducit homines. Quamobrem etiam reuelationem eius aduentum vocauit Apostolus. Quod enim clanculum semper confirmabat (per hæreticos) id palam & apertè predicabit. Hæc Theodoretus. Ex cuius sententia vides mysterium iniquitatis dici hæreses & hæreticos, qui occultè agunt, quod palam Antichristus astitabit: occultè, inquam, ad negationem Christi inducent: quod apertè Antichristus efficere conabitur.

Deinde,

Deinde, ut per *mysterium iniquitatis*, ipsum Antichristum intelligi concedamus, non tamen sequitur, eum omnia, etiam post aduentum & reuelationem suam, occultè acturum: sed sua celaturum, atque adeo *mysterium iniquitatis* futurum: quamdiu latebit, nec in se, & per se apparebit; omnia enim per antecessores & prodromos suos fraudulenter & per cuniculos efficere nunc molitur; at ubi reuelatus fuerit, hoc est, ubi ipse in scenam publicè processerit, laruam ponet, & *mysterium* esse desinet; quia palam scruet, & se supra omnem Deum, & quod colitur, extollet.

Quocirca iterum mentitur, & quidem Batologicè Sutliuius, cum ait; *Antichristum omnia te- & occultè acturum*. Quomodo omnia occultè & te- cum potentissima regna & reges tyrannidi & impietati suæ sit subiecturus, totamque Ecclesiam in latebras, abditosque terræ recessus compulsurus? Tametsi & hinc liquet, Pontificem iniquè ab istis pro Antichristo traduci: Nam ille, cui non conuenit proprietates Antichristi, non est Antichristus; Papa non conuenit hac proprietate Antichristi, omnia te- & occultè agere; quia Papa docet per suos apertè; & palam doctrinam suam proponit; & quandoque etiam publicè Hæreticos & doctrinæ orthodoxæ pertinaces aduersarios debitis suppliciis maecat: Ergo Papa non est Antichristus. Mentitur rursus Sutliuius, repugnare ipsi Bellarmino, quod hic scribit, Antichristum nominatim dicturum se esse Christum: nam supra, docuisse Bellarminum; nomen Antichristi esse iam ignotum. Quomodo ignotum, si Antichristus nominabitur Christus? Audi Caluinista, Bellarminus supra locutus est de proprio & speciali Antichristi nomine; quod reddit numerum 666. de quo Ioannes in Apocalypsi. At certum est hoc nomen Christum, non esse istud nomen, de quo in Apocalypsi, quia siue Græcis, siue Latinis litteris scribas, non reddit prædictum 666. numerum.

Mentitur denuò, hoc, quod Bellarminus affirmat, repugnare communi sententia Patrum. An non pro assertionem suam allegat Bellarminus sanctos Patres? Et in primis Irenæum dicentem de Antichristo libro quinto. *Tentabis se Christum ostendere*: factis nimirum & dictis. Quod testimonium adeo euidens est, ut Savvbrandus coactus fuerit confugere ad illud suum: *Non quidquid Irenæus dicit; verum est*: qui postea addit, & ex illo Sutliuius: Irenæum non dicere; *Antichristum hoc facturum palam*: nec dicere; *verbi id tentaturum*, posse enim id factum fieri; ita ut à nomine Christi abstinetur. Quid tam clarum erit, quod sepiæ istæ atramento suo denigrare non nitantur? Gloriam & maiestatem Christi Antichristus affectabit; & nomen detrectabit? Quis Regis dignitatem formaliter, qua talis est, ambit, qui nomen Regium respuat? Quomodo non palam tentabit se ostendere Christum, si palam in templo Dei sessurus est; ostensurusque seipsum, tanquam sit Deus, vel, ut Græca habent, *ὁ θεὸς υἱός*.

quia Deus est. Dei nomen palam sibi vendicabit, & illud Christi, quasi nimis inuidiosum defugiet?

Sanctus Ambrosius dicit; Antichristum ex Scripturis disputaturum, hoc est, probaturum, se esse Christum. Vbi iterum aduolant cauillatores Sibrandus & Sutliuius: *Multi cupiunt id videri, quod nominari non sustinerent*: Et hoc suum mendacium confirmant alio: *quia Pontifex cupit videri Deus; & tamen palam non appellat se Deum*. Omissa criminatione, Pontifex Romanus nunquam ex Scripturis disputare, hoc est, probare aggressus est, se esse Deum vel Christum; quod facturum Antichristum sanctus Ambrosius affirmat. Stultum autem esset, ex Scripturis aliquid euincere velle; cuius nomen ferre nolit. Quis tam insipiens fuerit, qui publicis instrumentis se Doctoris gradu insignitum esse demonstrat; & tamen Doctoris titulum abnuat, præsertim si ad finem, quem quis sibi proposuit, plurimum adiuuenti ac emolumentum adferat?

Ad Theodoretum respondet Sutliuius: *Theodoretus non Antichristum, sed Diabolum, dicit se Christum & Deum nominaturum*. Tam impudens est hoc mendacium, ut arbitrer, ipsum Diabolum, lecto Theodoro, in caput secundum epistolæ secundæ ad Thessalonicenses, id non fuisse effusurum. Lector Theodoretum ipsum consulat; & statuatur, num quidquam rei vel diuinæ vel humanæ mendaciloquentissimis istis impostoribus credendum sit.

Oggannit iterum Sutliuius, Theodoretum non dicere; *Antichristum palam se nominaturum Christum*. Seditans publicè in templo Dei se Deum & Christum nominabit, teste Theodoro: ergo palam hoc faciet. *At non posset Christianos fallere; si se Christum palam nominaret*. Coccysium insulsi Coccygis audio. Tot millia millium seduxit Mahometes, qui Christum penitus abnegauit, & abnegandum docuit; & Antichristus amabile hoc nomen sibi vendicans, nullos ex Christianorum numero circumuenire poterit?

Ad Cyrillum Hierosolymitanum, respondet fronte ferrea Sutliuius: *non omnia esse vera, quæ existimat Cyrillus. Eum multa male existimare*. Post hanc inuerecundiam repetit cuculus noster antiquam suam cantilenam de vocula palam seu apertè; si ineptè, manum non verterit. Iam pridem depudit Sutliuius, si tamen aliquid natiui pudoris vnquam in illo fuit. Cuius suæ impudentiæ insignium Magistrum, Savvbrandum, docilis & ingeniosus discipulus, adeptus est.

Ait Bellarminus: Antichristum palam se nominaturum Deum, & ut tanquam Deus colatur; enixè elaboraturum. Probat ex illo 2. Thessal. 2. *Ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se, tanquam sit Deus*. Hic iterum Sutliuius cum suo Sibrandò impudentiæ frena laxans, negat Antichristum hoc

palam facturum. Sed perspicua sunt Apostoli verba: Nam in templo Dei se sitans pro Deo se venditabit; & ostentabit, ἐν τῷ ἁγίῳ, se Deum esse. Ergo palam: quia in templo, hoc est, coram cœtu suo & sectatoribus suis hoc faciet.

Obiicit Sutliuius ex Subrandico suo commentario, Chrysostrum & Theophylactum: quorum ille, citante Sutliuio: *Non dixit seipsum esse Deum, sed ostentare tentans: magnifica siquidem opera faciet, & signa patrabis admiranda.* At Sutliuius temperare sibi non potuit, quò minus diui Chrysostrum sententiam deprauaret; omisso eo, quod præcipuum est; tamen in ipso etiam Savvbrando lectum. Sic enim dicit sanctus Chrysostrum, explicans vim & energiam illius dicti Apostolici de Antichristo: *Ostendens se tanquam sit Deus; seu, vt vertit Chrysostrum Interpres: ostentans seipsum esse Deum. Non dixit, Apostolus scilicet de Antichristo; dicens seipsum esse Deum; sed, ostentans, siue ostentare tentans, seipsum esse Deum.* At Sutliuius præterit & supprimit illud, dicens: & solum verbum, dixit, ponit; vt qui illud legunt, id ad Antichristum referant, cogitentque; Chrysostrum hanc esse mentem; Antichristum non diciturum seipsum Deum; sed tantummodo ostentaturum & ostensurum, tanquam sit Deus: cum planè contrarium velit sanctus Chrysostrum: vult enim significare, Apostolum non simplici dicendi verbo, sed longè significantiore & ἰμπαυιστικῶν vsum: quia Antichristus non quomodocunque sese Deum esse pronuntiabit; sed id faciet cum ἐπιδειξῶν, iactantia, & ostentatione thraonica. Qui modus tantum abest, vt verba excludat, vt ea quàm maximè includat; nam thraonica ostentatio & affectatio gloriæ immensæ non tantum factis, sed & verbis perficitur.

Simili perfidia tractant Savvbrandus & Sutliuius verba Theophylacti: ita scribentis: Lonicerò Interprete: *Non ait (Apostolus) dicens; verum; conans demonstrare, nam & opera & miracula edet, omnia ad errorem.* At vterque Calvinista Theophylacto hæc assuit & affingit. *Non dixit; dicens se Deum; sed, ostendens, id est, tentaturum se Deum asserere; seu, vt correxit Savvbrandicus corrector Sutliuius: tentaturus se Deum asserere.*

Hoc falsi crimine commisso, mentitur Savvbrandus Bellarminum non intellexisse, quid sit sedere in templo Dei: & mox, laxatis linguæ habenis, in longissimam de sessione ἐπιταξίας exspatiatur; & ex longo illo suo excursu redux, horribiliter mentitur, Bellarminum non inspexisse Græcum Apostoli textum; aliàs non negaturum fuisse ὡς θεὸς in Græco textu haberi. Quæ prorsus est Savvbrandica, hoc est, sycophantica calumnia. Textus Apostoli sic habet. ὡς αὐτὸν οἷς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, ὡς θεὸς κεισθῆναι, ἀποδεικνύοντα ἑαυτὸν ἐν τῷ ἁγίῳ. Quæ vltima verba

A sic vertit noster Interpres: *Ostendens se, tanquam sit Deus; quasi legisset: ἐπιδεικνύοντα ἑαυτὸν ὡς θεὸν.* Monet ergo Bellarminus in Græco non haberi, ὡς θεὸς, seu ὡς θεός, sed ἐν τῷ ἁγίῳ, longè significantius, quàm sit illud alterum. Hoc, quod verissimè à Bellarmino dicitur, Savvbrandus ita interpretatur, quasi Bellarminus simpliciter negauerit, in Apostolo, etiam verbis antecedentibus, reperiri illud, ὡς θεὸς. Quod non est ita, quia Bellarminus hoc de vltima solummodo clausula asseruit.

B Oggerit Sutliuius: *Absurdè admodum se Deum predicaret, quem omnes non esse Deum viderent.* An non olim lapides, ligna, sidera & quædam animalia potissimum apud Aegyptios, Deos esse prædicabant, insigni & manifesta stultitia? Et tamen hæc stultitia innumeros sectatores inuenit. Quid ergo mirum, licet ipse etiam Antichristus, Deum se iactans, reperiat, qui fidem adhibeant, præsertim cum fictis miraculis, & rerum mirabilium effectione, & imperij magnitudine, maximam potentiam sibi sit comparaturus? Quid est stultius, huius sortis & conditionis hominem credere Deum; an Anguem Epidaurium; aut Aegyptium Crocodilum?

C Ait Bellarminus: Antichristum nullum Deum passurum, nec verum, nec falsum; neque vlla idola. Et probat ex illo; 2. Thessal. 2. *Qui extollitur super omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Ad quæ Sutliuius cum suo Subrando. Primò, hoc absurdum est: *vt idem se dicat Messiam, & tamen nullum Deum pariat, nam ipse Messias à Deo vnctus & missus dicitur.* Quid mirum, si impium hoc & ex omni absurditatis & impietatis genere constatum monstrum multa absurda committat? Verus quidem Messias verè à Deo venit, & vngitur, & secundum eam naturam, qua vnctionem capit, infra Deum est, non æqualis: & talem se etiam palam confitetur, & iam olim confessus est: *Pater maior me est.* Si falsus, & qui solo nomine Messias erit, contrarià viâ gradiatur, nomenque factis suis aduersum vsurpet, nihil ab impostorum moribus & natura alienum faciet.

D Secundò obstreperit Sutliuius: *Iudei cum nunquam admitterent, si negaret Deum cœli & terra creatorem.* Forfan non admitterent, si prorsus nullum Deum statueret; sed quia se verum Deum esse tradet; & hanc suam assertionem confirmabit secundum operationem Satanae, in omni virtute & signis, & prodigiis mendacibus, & in omni seductione iniquitatis in iu, qui pereunt; eò quod charitatem veritatis non receperunt, vt falsi fierent; Teste Apostolo, 2. Thess. 2. hinc planam & expeditam habebit Antichristus viâ Iudæis, sua placita persuadendi, & intimis eorum visceribus instillandi. Accedit, quòd Deus iustissimo suo iudicio, mitteret illis operationem erroris, vt credant mendacio, vt iudi-

centur omnes, qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.

Tertiò obiicit Sutliuius. Nihil minus conuenit, quam vt qui Christi & Dei cultum abrogabit, idem omnes Deos alienos tollat, & prorsus nouam religionem instituat: lumine enim natura Iudei & gentes intelligunt novos Deos & nouas rationes Dei colendi non esse recipiendas. Lumine naturæ omnes intelligunt Sutliuium vna cum suo Savvbrando esse præcellentem tergiuersatorem & cauillatorem. An mirandum est, si inconuenientissima bestia, qualis Antichristus erit, inconuenientiis plurimis sese implicet ac inuoluat? Annon inconuenientissimum erat, vt Lutherus & Calvinus veterem religionis Christianæ cultum & ritum abolerent, suumque nouum in caminis Geneuensibus & in fornacibus VVitebergensibus excoctum mundo obtruderent? Et tamen, hac inconuenientia non obstante, innumeri exstiterunt, qui, prisco ritu relicto, nuperum istum cupidis vlnis exceperint. An non lumen rationis dictabat & monebat; vetera instituta non esse mutanda; sed nouitia ista manibus pedibusque explodenda? Et tamen secus actum est à quam plurimis. Deinde si naturale lumen dicat nouas rationes Dei colendi non esse recipiendas, vt dicit Sutliuius, perperam ergo fecerunt secundum Sutliuium, quotquot vel ex Iudæis vel ex Gentibus, relictis suis colendi Dei rationibus, ad Christianam religionem transierunt: quia malum est contra lumen naturæ aliquid agere. Perperam insuper faciunt, quotquot hodie, relicta Catholicorum colendi Dei ratione, ad Calvinum vel Lutherum migrant; perperam, inquam faciunt, non tantum meo; de quo nullum dubium; sed & Sutliuij iudicio; quia iudicat & ipse hoc esse contra lumen naturæ. Ad extremum; An non lumen naturæ indicat esse aliquem Deum? An non multi extincto hoc naturæ lumine Athei euadunt, præsertim in Calvinistarum schola? Licet igitur, Antichristus, contra lumen naturæ multa sit docturus, dicturus, facturus, instituturus; nihilominus sectatoribus non carebit. An desunt sectatores Mahumeto, & tamen quam multa existant in eius lege naturali lumini & legi ex diametro aduersa?

Quartò, obiicit Sutliuius. *Apostolus dicit, Antichristum se exaltaturum, supra omne quod colitur; quod factis ostendit, alia fore idola colenda; sed Antichristum, super ea se exaltaturum.* Quæstio est, vtrum aliquod idolum ipse Antichristus sit veneraturus; non autem vtrum tempore Antichristi futura sint aliqua idola, quæ ab aliis colantur; nam hoc posterius nihil est ad rem. Prius huc pertinet. Et quidem Antichristum, nullum *οὐρανία*, hoc est, nullum numen nec verum, nec falsum, atque adeo nulla idola adoraturum, (intellige, palam, nam vtrum clam, aliquem alium sit veneraturus & adoraturus, infra disquiretur) liquet ex loco

A Apostoli, supra allato: nam si se, (saltem palam) eleuabit supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, certè nec verum, nec falsum Deum palam collet; quia nemo eum palam colit, supra quem palam se effert; cultus enim est signum subiectionis, potissimum cultus religiosus. Itaque siue tunc futura sint idola, quæ à nonnullis colantur; siue nulla sint futura; id ad controuersiam nostram nihil refert; quia constat ex Apostoli testificatione, Antichristum, saltem palam, nullum Deum, siue verum, siue falsum, nullumque penitus *οὐρανία* veneraturum.

Quintò obiicit Sutliuius, Christum dicere, *Pseudochristos in nomine Christi venturos; quod planè docet Antichristum, Christum non planè esse negaturum.* Ad hoc iam responsum est, etiam illos, qui se *Christos* nominant, vt faciet Antichristus, venire in nomine Christi; non tantum illos, qui Christum Deum esse ore saltem confitentur, eiusque dulce nomen omnibus suis malefactis & imposturis obtendunt; vt fecerunt Lutherus, Calvinus, & similes hæresiarchæ.

Sextam obiectionem petit Sutliuius à meretrice purpurata Apocalyps. 17. quam ait, esse figuram *Antichristi*; quæ poculum habet in manu plenum abominatione & immunditia fornicationis eius, & dicitur, magna mater fornicationum & abominationum terra, &c. *Que omnia ostendunt Antichristum idololatricæ & spiritualium fornicationum fore auctorem & fontem.* Sutliuius probare debuisset mulierem illam esse typum & figuram Antichristi; nam S. Ioannes sub finem cap. 17. dicit, *Mulierem illam esse ciuitatem magnam, quæ habet imperium in Reges terræ,* hoc est; Romam Ethnicam, qualis olim fuit, vel qualis sub finem mundi ex quorundam sententia, euasura est.

Deinde, vt maximè mulier illa Antichristi typus esset, nil tamen inde pro se contra nos Sutliuius obtineret: nam posset Antichristus esse fons & origo omnium abominationum, & fornicationum spiritualium, atque adeo etiam ipsius externæ & Ethnicæ idololatricæ, & nihilominus supra omne, quod dicitur Deus, & supra omne, quod colitur, se extollere; & nulli eorum, quæ subditi sui honorant; honoris aliquid deferre; sed ea, vt se minora & longè inferiora *οὐρανία* aspernari: Neque enim hæc duo eius naturæ sunt, vt simul stare nequeant; permittere nimirum, & auctorem etiã esse, vt quis quiduis & quoduis *οὐρανία*, numen seu idolum colat: Et interitum omnibus illis sese anteferre, & nulli quidquam cultus, & obsequij impendere. Sed nil opus huc confugere; ipse Antichristus verè magna mater fornicationum & abominationum terra appellari potest, hoc ipso, quod asseclas suos à veri Dei cultu auertet, & ad se, tanquam Messiam & Deum esse tendum conuertet; cumq; eo spiritus, iter fornicabuntur, non modò qui ex fere plebis, sed & Reges ac principes, quos partim coactos, partim volunta-

rios Antichristus sibi subiugabit, deuotosque ac obnoxios reddet.

Tandem obiicit Sutliuius Deum *Maozim*, quæ ait Daniel ab Antichristo honoratum iri auro & argento & lapidibus pretiosis. Duo dat responsa Bellarminus; primum cum Theodoro, per Deum *Maozim*, intelligi ipsum Antichristum. quia se ipsum venerabitur, hoc est, venerabilem reddet, & vt verterunt 70. Interpretes, *דָּאָוִן*, glorificabit, auro, argento, & lapidibus pretiosis, hoc est, imensa opum copia & affluentia, & propter potentiam tam imperij, quàm mirabilium edendorum, Deum *Maozim*, fortitudinum, hoc est, fortissimum & robustissimum sese venditabit. Sutliuius nil aliud contra mussat, quàm hoc consistere non posse. (Vbi huius tui asserti probatio?) nam spiritum sanctum loqui de alio Deo. (Iterum probationem flagitabit Theodoretus, & quisquis hanc sententiam defendendam susceperit) & valde durum esse, vt idem sit cultor, & Deus ille *Maozim* auro & argento colendus. Hæc durities non inest in hac sententia, si rectè intelligatur & explicetur; non distortè ac peruersè, vt intelligitur à Sutliuio.

Savvbrandus, strenuus Dei *Maozim* propugnator, hic axiomata seu Maximas ructat. *Is qui colit, & quem colit, non est vnus & idem.* Propriè loquendo, non diffiteor. At ex hac sententia probè intellecta, minimè sequitur, eundem esse, qui colit, & qui colitur, vt iam contra tuum expilatorem Sutliuium dixi. Nam Latinum verbum; *venerabitur*; idem erit; quod; *venerabilem se reddet*: vel, ex Hebræo cum 70. Interp. vertendum erit; *דָּאָוִן*, glorificabit se. Hic rursus occurrit Savvbrandus: *Diuerfi sunt, qui glorificat, & qui glorificatur.* Hoc necessarium non est; quia potest quis, rebus gestis, opibus, potentia, scientia, rerum mirabilium effectione, & id genus aliis, se ipsum glorificare, hoc est, gloriosum reddere; vt omnibus notum. Cur ergo id nõ queat Deus *Maozim*, hoc est, Antichristus?

Rullus Basileensis in Commentariis suis, quibus Daniele Prophetam oneravit, clamat; *falsum esse, quod Antichristus susurus sit ipse Deus Maozim.* Nam Angelum, hoc non prædixisse, sed pronunciaisse; in sede seu templo Dei roborum, Antichristum culturum idolum incognitum maioribus suis. Forfan aliquid Rullus diceret ac obtineret, si versionem eius & distinctionem Rabbinicam & Massoreticam, quam ex Iunio & Tremelio concinnauit, vel potius, mutatis pauculis, furtiuè sublegit, amplecteremur. Ea est talis, Daniel. cap. 11. v. 38. *Et quod ad Deum (Maozim) roborum seu summi roboris (supple, attinet) in sede eius honorabit; honorabit, inquam, Deum, quem non agnouerint maiores eius, auro & argento, & lapidibus pretiosis, &c.* Itaque Deus *Maozim* istis non est Deus fictus seu falsus, sed Deus verus, & vt in scholiis ad caput 11. Danielis Iunius explicat, *Deus Israël*, in cuius Dei *Maozim*, roboris, seu robustissimi locum, aiunt isti Iudaizantes & Rab-

binizantes Calvinistæ, substitutum iri non ab Antichristo, sed ab Antiocho Epiphane, incognitum maioribus suis Deum, hoc est, *Iouem Olympium*, cuius statuam in templo Hierosolymitano Antiochus erexit, vt 2. Macch. cap. 6. scriptum est. Et hunc incognitum Deum, venerabitur Antiochus in loco Dei *Maozim*, hoc est, in templo Hierosolymitano, vt exponunt isti semiu-dæi.

Quid pro se transactum non dabunt sectarij, si eis liceat contra omnes veteres Græcos & Latinos tam translatores, quàm commentatores textum, arbitrato suo, interpungere & distinguere; vel, ne penitus videantur pro libidine sua omnia agere, ad placita recentium Iudæorum, capitalium Christiani nominis hostium, omnia conformare, & vt Rullus facit, vnum *Massoreticum* accentum *Zatéph Katón*, toti vetustati Græcæ pariter & Latinæ antepone; cuius ignoratione omnes, licet Hebraicè doctissimos, in errorem abduxerit.

Vnum tamen Catholicæ rei non incommodum ex hac noua sectariorum versione & expositione colligere possumus; si Deus *Maozim* est Deus verus Israël: mentiri igitur Nouatores, quando clamitant; Deum *Maozim* esse, vt ipsi blasphemant, *idololatricum Misse sacrificium, & panaceum*, & vt mortalium scelestissimi loquuntur, *furfuraceum Deum*; hoc est, venerabile Eucharistia Sacramentum. quos ipsemet Oecolampadius præmi nominis Sacramentarius in caput 11. Danielis his verbis redarguit. *Sunt quidam ignorantes, vsu scripturæ (plerique igitur Hæreticorum ignorant vsu scripturæ, quia plerique id faciunt, quod iam iam Oecolampadius reprehendet.) & Maozim, Deum panaceum interpretantur; non autem legitur פָּנָאָהִיבּ, sed פָּנָאָהִיבּ fortitudinis. Proinde nihil illi probant contra idololatrias panis.*

Sed his in præsentia omisis, redeo ad Rullum, qui Bellarminum *Chamaleonte inconstantior* calumniosè nominat; quia huic primæ responsioni aliam adiungit, in qua & magis acquiescit; nempe, Diabolum dici Deum *Maozim*; quem Antichristus, Magiæ deditissimus & studiosissimus, non palam, sed occultissimè & in loco abstrusissimo sit veneraturus: Arbitratur præterea Bellarminus, *Maozim* non ipsius Dei, sed *præsidij* seu *arcis munitissima* nomen esse, in quo Antichristus potissimos suos thesauros sit asseruaturus, & cultum Diabolo adhibiturus. Latrat hic quoque cum suo Subrando & Abbato Sutliuius; sciscitans, *quomodo Antichristus possit colere Diabolum auro, argento, lapidibus pretiosis, & rebus desideratissimis.* Quæso te, an non olim, qui idola, aurea, argentea, lignea, seu ex alia materie confecta colebant, eaque auro, argento, lapidibus pretiosis, & aliis rebus opimis mactabant; Diabolum ipsum auro, argento & id genus aliis honorabant? Quod ergo ab idololatriis mediata,

hoc

hoc est per idola; præstitum fuit Diabolo, hoc Antichristus sine vilo simulacro immediatè exhibebit ipsi Diabolo.

Ferri non potest, inquit Suetliuius, *vt Diabolus dicatur Deus Maozim*. Et tamen Hæretici perpetuo clamitant Papistarum in suo *missatice* cultu Deum, non esse alium, quàm *Maozim*, hoc est, *diabolum*. Deinde an non in Euangelio dicitur Diabolus *princeps huius mundi*. Quid mirum ergo, si & Deus *Maozim* audiat, cuius fortitudo & robur immensum tam graphicè in libro Iob depingitur. Quanquam Bellarminus non dicit *Maozim* esse nomen eius Dei, hoc est, Diaboli, quem colet Antichristus, sed nomen loci, in quo Deum illum suum colet, qui Deus *Maozim*, appellatur, quia in arce illa præcipuè coletur. Nec propterea euertit Bellarminus suam causam; quia licet Antichristus occultè Diabolum pro Deo suo sit adoraturus, nihilominus tamen verum erit, quod ait Apostolus, eum se eleuaturum supra omnem Deum, & supra omne, quod colitur, nullumque penitus Deum curaturum; nempe palam & in propatulo; etsi, vt magus, in secretis suis & abditis recessibus longè alia aget.

Savvbrandus præter conuicia in Papam nil contra hanc alteram Bellarmini solutionem adfert. At dic tu Rulle, cur inconstantia infamiam incurrit, qui plures solutiones eidem difficultati explanandæ adhibet? An hoc signum instabilitatis, non potius indicium eius copiar, qua vestris impressionibus veritas obuiam ire valet? Tantum enim abest, vt impetum vestrum reformidet, vt ei retundendo non vnus, sed diuerforum generum tela suppetant. Nam quòd hic dicitur, *Papam adorari, vt Deum; Syluestrum secundum, & Gregorium VII. fuisse Magos*; triuales sunt calumniæ; ad quarum tinnitum aures nostræ pridem occalluerunt.

Illud lepidum est, & historice tuæ peritiæ certum argumentum; Ioannem XXII. quem Platina XXIII. nominat vt inquis, *Diabolum in alea innocare solitum*, teste Luitprando. Siccine Luitprandus aliquid de Ioanne XXII. vel XXIII. scripsit? Ergo Luitprandus, qui anno Domini M. CCC. XV. hoc est, vsque ad Concilium Constantiense vitam protraxit? vel vsque ad Ludouicum Bauarum Imp. si fortè loqueris de isto Ioanne XXII. Video, quid te fefellerit. Ioannem XII. nominare volebas, pro eo obrepfit tibi nimio criminandi æstu abrepto, Ioannes XXII. Sed venia danda est; quia calumniatores non sunt sui; sed eius, cuius igne calefcunt.

Ais secundam BELLARMINI deprauationem esse, quod dicit, Maozim non esse nomen Dei. Quis, inquis, dicit esse nomen Dei? Tui symmytæ hoc dicunt; quia dicunt esse nomen Dei illius, qui à

A Papistis in *Missæ colatur*; quemque ipsi contumeliosissimis nominibus indignant. Tu assentiris Bellarmino, non esse nomen Dei, sed substantium; significans *robora seu fortitudines*. Ergo Bellarminus, qui idem prorsus dixit, non est deprauator. Et si hoc asserendo, aliquid deprauauit, quid, quæso, deprauauit, quod tu non pariter depraves, cum idem sentias?

Existimat Bellarminus probabile, *Maozim* esse nomen munitiois seu arcis munitissimæ, & probat hoc ex verbis, quæ Daniel confestim subdit. Rullus hic os suum latissimè in lædoras & contumelias diducit; & Bellarminum petulanter incescit, quasi *tota eius Theologia nihil aliud sit, quàm diuinatio & opinatio*. Præteruolemus ista. Quærit Rullus. Cur proprium nomen huius munitiois non expresserit? Quasi verò non expresserit; nam ipsum nomen commune *fortitudinis* seu *Roboris* ad munitioem illam pertinere dixit. An non & hodie locis munitis nomina communia & substantiua tribui solent, nominatim illud; *Fortezza*. Et variis instrumentis bellicis nomina communia, tanquam propria imponi consueuerunt, vt lippis & tonforibus notum est. Rullus putat hanc arcem, *Maozim* dictam, esse *Arcem S. Angeli Roma*. Sed quia hoc *putare* aliunde non proficiscitur, quàm ex hæretico & deliro cerebro, non pluris faciendum est, quàm anile somnium, & quàm *apina tricaq; & si quid inanium istu*.

C Carpit & illud Rullus, quod Bellarminus dicit, Antichristum occultè Deum *Maozim* veneraturum; palam verò nullum: Imò, inquit Rullus, *occultè vitium & flagitium impense vacabit, quippe nullum Deum curans; palam autem se Deum colere præ se feret, vt pro sanctissimo patre habeatur*. Hæc omnia effutiuit Rullus odio Pontificis, quem, vt Antichristi nomine infamet, non veretur Apostolo in faciem resistere; licet enim Apostolus dicat; Antichristum in templo Dei sessitantem, hoc est, palam, seipsum pro Deo *ubi in templo*, ostentaturum; hoc tamen non moratur RULLVS, quia immensitas odij, quo in Papam flagrat, aliud affirmare suadet ac impellit.

D Exerit Abbatius quoque suos contra Deum *Maozim* lacertos; sed Abbatios, hoc est, qui grandes quidem iæsus minentur; sed debiles inferant. Oggerit nugas Savvbrandicæ & Suetliuianas antè profligatas de distinctione cultoris, & eius, qui colitur: Addit, *Bellarminum sine piaculo non posse discedere à vulgata versione*; quæ apud Danielelem, *venerabitur*, exhibet. Quasi verò Concilium Tridentinum prohibuerit, ne ex Græca vel Hebræa lectione, editio vulgata declaretur, sensusque eius planior efficiatur. An nefas erit, dicere; *venerabitur* eo loco poni, pro *glorificabit*; seu *venerabilem se reddet*?

Obiicit

Obiicit Abbatas : Danielem statim subiungere ; Et Deum , quem non cognouerunt Patres eius glorificabit. Num tu ita insanis , inquit Calvinista , ut Deum , quem non nouerunt Patres eius , ipsum Antichristum intelligas ? Atqui ita intellexit Theodoretus , & tamen non insanauit , sed omnibus Abbatis , Sutliuiis , Pouelis infinities doctior fuit. Verè enim Patres & maiores Antichristi nescierunt , hoc est , non coluerunt hunc nouum & insolitum Deum , qui Antichristi vocabulo indigitatur.

Obiicit Battus ; de Antichristo in latina versione paulò post legi. Deum , quem ignorauerunt Patres eius , colere auro & argento , &c. Loquitur ergo Propheta de alio , non de ipso Antichristo. Facilis responsio ; colere hic accipitur non presè , sed latiore significatu ; vt idem est , quod se colendum seu cultu dignum reddere ; vel glorificare ; Hinc hoc etiam loco reddiderunt 70. Interpr. *ἡ δόξα ἐν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ* , glorificabit in auro & argento. Nec obstat , quod sequitur ; Et faciet , vt muniat Maozim cum Deo alieno , quem cognouit. Vbi , inquit Abbatas , extra omnem conuersionem videmus futurum , vt Antichristus Deum alienum agnoscat , id est , idolo alicui palam reuerentiam & religionem exhibeat. Nihil Daniel de publico cultu vel expresse , vel tacite. Glossema Abbatum est istud , palam ; ac proinde exhibendum. Daniel nil aliud dicere vult , quàm Antichristum , muniturum arcem , quæ Maozim dicitur , hoc est , quæ à fortitudine & robore nomen habet ; neque muniturum solam arcem Maozim , sed cum Deo alieno ; quem agnoscat ; hoc est , sibi ipse etiam quem pro nouo Deo venditat , hac munitione consulat ; in ea enim , tanquam in inexpugnabili , omnem spem salutis suæ reponet : vt taceam alias expositiones , quas qui hanc expositionem Theodoreti amplectuntur , facillè inuenirent.

Oppugnat Abbatas etiam alteram Bellarmini solutionem , quæ Deum Maozim interpretatur ipsum Diabolum ; non enim Diabolo aptari posse illud : Deum , quem ignorauerunt Patres eius ; nam Diabolum non ignotum fuisse maioribus Antichristi. Vt absolutè iis ignotus non fuerit , at ignotus eis fuit sub ratione illa Dei , qua ab Antichristo colitur , licet enim maiores Antichristi Iudæi , præsertim ex tribu Dan , Diabolo diuinos honores aliquando detulerint , id tamen non fecerunt , vt Magi facere solent , immediatè , sed per idola aurea , argentea , lignea , quæ venerabantur , quorum veneratio ad ipsum Diabolum redundabat. At Antichristus Dæmoni absque simulacro , immediatè cultum & obsequium exhibebit , illumque , vt Deum suum honoribus diuinis afficiet.

Stringit quoque Abbatas dentes in Bellarminum , quod duas solutiones attulerit ; sed hæc criminatio Batto cum reliquis communis , iam depulsa est : vt & illa , vtrum Maozim sit nomen Dei ; an præsidij seu arcis ; quod Bellarminus probabilius existimat. Battus ne dubitandum

A quidem putat esse nomen Dei ; quia Daniel appellat Deum Maozim ; ergo Maozim est nomen Dei , similiter , ac si diceret ; vallium vel montium vel genus esse nomen Dei ; quia in scripturis legimus : Deum vallium : Deum montium ; Diu gentium.

Quærebat Rullus , quis , quæso , dicit Maozim esse nomen Dei ? Cum sit nomen substantiuum significans robora seu fortitudines. En , Rulle , Abbatas contendit esse nomen Dei ; & Bellarmino hoc probabiliter neganti ; conuicia dicit. Quid tu , mi Rulle , de hoc Britannico calumniatore statues ? Tui hoc esto arbitrij.

B Danzus admodum stomachatur , quod Bellarminus in hac de Deo Maozim , & de Paulinis *σεβασμῶν* disceptatione non consuluerit Notas Bezae in nouum Testamentum , & Thesaurum Græcum Henrici Stephani , & Commentarios Caluini & Iunij in Danielem. O factum malè ; nam inde didicisset , Deum Maozim esse ipsum verum Deum Israël. Et id genus complura alia valde recondita , & digna scitu , non vt approbentur ; sed vt refellantur , & tanquam hæreticorum inanissima cōmenta repudientur. Quærat porro quis , quidquid sit de Iunio , cuius libri sunt obscuriores , & ignotiores , vnde constet Danzo , Bellarminum non vidisse tres illos Geneuenses Calvinistas. An non sæpissimè , & singulis propè paginis , citat Caluinum ? An non aliquoties Thesaurum Stephani ? An non Bezae Notationes ?

C Iunius ad hoc XIV. quartum nil adfert quod peculiari refutatione egeat. Ex dictis omnia cōcidunt. Nisi forsan silentio transmitti non debet illa eius impietas , qua dicit ; Christum subiectū fuisse Sabbato & Ceremoniis Iudaicis ; Christum , inquam , qui filium hominū alicubi ipsius quoque Sabbati Dominum appellat. Quo significat filium hominū etiam secundum naturam humanam , fuisse Dominum Sabbati ; & omnium legalium institutorum , atque adeo exemptum à subiectione : Sed non mirum , Christum secundum humanam naturam subiici à Iunio legalibus ceremoniis , cum eundem secundum diuinam quoque naturam Deo subiiciat , vt non semel vidimus in disputatione de Christo. Quàm verò hæc de subiectione legali probè concinant cum illis oraculis Psalmi : *Minuisti eum paulò minus ab Angelis , gloria & honore coronasti eum , & constituisti eum super opera manuum tuarum* : (ergo & super opus legis Mosaicæ ;) *Omnia subiecisti sub pedibus eius* ; ergo & legem Mosaicam ; Nouatoribus perpendendum relinquo.

CAPVT XV.

De miraculis Antichristi.

ABBATVS hinc furiosissimè incurrit in miracula, quæ in Sanctorum historiis continentur & recensentur, eaque, si non omnia, attamen pleraque, Diabolicis præstigiis Monachorumq; fraudibus ac decipulis adscribit, tanta conuiciandi & sycophantandi impotentia, vt quo copiosius in hoc argumento versari posset, omnia omnium scurrarum & fannionum scriinia, maledicentiæ & mendaciloquentiæ refertissima, expilarit, & spolia in hunc suum centonem importarit: Sed nos iam pridem huiusmodi maledictis non modò audiendis, sed & fortiter aspernandis assuefacti sumus; gnari, historias non ideo transformari in fabulas quòd à fabulatoribus istis inter fabulas referantur.

Mira narrant Caluiniani Angli, & in his VVilhelmus Toocker, Regina Elisabethæ Cappellanus (ita enim se nuncupat,) de charismate sanandi strumosos, quo Regina illa valuerit. Nec quemquam hac re dubitare voluit; & vt ne dubitemus, editis integris libris, pro imperio à nobis exigunt. Et interim, quidquid miraculorum vel olim in Ecclesia Catholica factum, vel hodie fieri scribitur, id isti fermè totum subsannant & perpetim irridunt; miranturque, vllum esse, tam læsi cerebri, qui his assentiatur. Sed nos huiusmodi vociferationes susque deque habemus; & vt à mente motis profectas spernimus. Quanto rectius fecisset tam Battus, quàm Sutliuius & alij, si pacate & ordinate disputationem Bellarmini oppugnassent, absque tragicis istis, vel potius Bacchicis excursionibus & exclamationibus.

Post varia, quæ Bellarminus eruditè de Antichristi miraculis disserit, ait Apocalypf. 13. tria Antichristi miracula poni. Danæus clamat: *Antichristum plura miracula quàm tria patraturum. Tria enumerari, cetera non negari; Bellarminum esse hebetem, qui hoc non viderit.* Quomodo non vidit? An non expressè hoc aliquot exemplis sacrarum litterarum statim sub capitis exordium ostendit? nam quòd speciatim tria postea attulit; haud negat, plura ab Antichristo. patraturum iri; sed quæ & quot Apocalypf. 13. percenseantur, exponere voluit.

Abbas & Sutliuius clamitant, *descensum illum ignis de caelo, & ficticiam mortem cum ficticia resurrectione, & locutionem illam imaginis bestia non litteraliter, sed mysticè & spiritaliter accipi debere*: nec hoc alio consilio dicunt, quam vt eo opportuniorem occasionè habeant hæc Pontifici Romano, tanquam Antichristo abs se creato, applicandi. Sed non est, quod sperent Caluinistæ nos à litterali

A senta discessuros, propter vlla in nos iacta maledicta, vbicunq; commodus, planus & expeditus sensus litteralis se offert; vt hic quidem se offert. nam quod Battus dicit; Bellarminum hinc imitari Papiam; & que mysticè intelligi deberent, accipere litteraliter, id in Abbaticorum mendaciorum syllabum per me inscribas licet.

Obiicit Abbas. Si hæc, quæ cap. 13. de miraculis Antichristi narrantur, litteraliter accipi debent; debent ergo etiam litteraliter accipi, quæ leguntur cap. 11. de Henoch & Helia. *Hi habent potestatem claudendi calum, ne pluat diebus Prophecia ipsorum. & potestatem habent super aquas conuerrendi eas in sanguinem. & percussere terram omni plaga, quotiescunq; voluerint.* Ibidem etiam dicitur; *Et si quis voluerit eos nocere; ignis exiet de ore eorum. & deuorabit inimicos eorum; sed hæc non possunt intelligi litteraliter.* Quare non, mi Batte? Quid obstat? Quid impedit? Phantasia, opinor, tua; cui obex ponitur, ne hæc ad Pontificem transferat, si vt sonat, exponantur. Videtur Abbato absurdum, nullam fore pluuiam mensibus quadraginta duobus, hoc est, tanto tempore, quo Antichristus sæuiens imperabit. At scriptura non dicit, nullam toto illius temporis interuallo fore pluuiam; sed esse in manu duorum istorum testium, vt cælum claudant, si necesse fuerit, *ne pluat in diebus prophecia eorum.* Et quod de igne ex ore eorum exeunte seu exituro scribitur, nil aliud indicat, quàm nutu & verbo eorum ignem irruiturum in eos, qui illis aliquid nocenti afferre conabuntur; sicut olim, ad nutum & iussum Helia, descendit ignis de cælo, & deuorauit legatos Regis Achab. Hæc omnia malè tinniunt in auribus Batti; qui & descensum ignis, & locutionem bestia, & simulatam resurrectionem de Papa interpretatur; cuius interpretationis neruus inciditur, si in litterali sensu persistatur. Vt daremus, miracula ista mysticè & spiritaliter accipi debere, vnde exploratum est Caluinistis, ea magis pertinere ad Pontificem, quàm ad Caluinum, Lutherum, & vtriusque sectatores potentiores, quales sunt Reges & principes? Nam quidquid hic Battus incitè & incitè de Papa deblaterat, id pauculis mutatis commodissimè ad prædictos duos Hæresiarchas, eorumque validiores asseclas transferri potest.

De duabus bestiis Apocalypf. 13. ita disserit Danæus, vt bestiam agnoscere queas. Summa est; *bestiam hanc esse Imperium Romanum Ethnicum; & hoc habuisse duo cornua præcipua, seu sedes duas; vnam in Italia, nempe ipsam Romam; alteram; Constantinopoli, quo translaturum est à Constantino Magno, cum hoc imperium desit esse idololatricum.* Mira Danæi audacia, mira confidentia; Ioannes primæ bestia disertè attribuit decem cornua; iste octo relictis, duo tantummodo reliqua facit. Ioannes bestia, hoc est, Romano Imperio Ethnico, decem cornua tribuit; iste sibi, contradicens sua quidem duo cornua Romano Ethnico Imperio primitus adaptat, sed mox se ipsum euertit.

quan-

quando sedem Constantinopolitanam alterum cornu fuisse scribit; cum Romanum Imperium Ethnicum, hoc cornu Constantinopolitanum nunquam habuerit; vt ipse Danæus confitetur. Quomodo igitur bestia illa Ethnica *bicornis* fuit, cum alterum cornu tum demum succreuerit, quando ab Ethnicismo destitit? Subdit Danæus; *Præius cornu huius bestia, lethaliter fuisse vulneratum, quando nulli Imperatores in Italia & Romæ erant: sed omnes Constantinopoli.* Hoc vix vnquam contigit: nisi aliquandiu sub Constantino Magno; post conditam Constantinopolim. Mortuo Constantino vnus ex filiis eius in Italia Imperator resedit. Hoc item sublato Constantius sæpius in Italia fuit. Neque imperium occidentale vllam plagam grauiorem accepit; vsque ad urbem à Gothis captam Anno Domini CCCC. X. quo tempore in Italia Honorius Imperator erat, vt Theodosius in Oriente. Quomodo ergo hoc alterum cornu bestia lethaliter vulneratum est, quando nullus erat in Italia Imperator, cum lethalem hanc plagam acceperit, Honorio Italiae & occidentis Imperatore; & quod plus est; in Italia residente; & imperij habenas moderante? Lethaliter potius vulneratum est hoc Imperium cum Heruli vrbe & Italia potiti sunt, sub Odoacre Rege suo, extinctumque occidentale Imperium, Anno CD. LXXVI. Et tamen tunc quoque in Italia Imperator erat, Augustulus. Quomodo igitur Augustulus hoc cornu lethaliter læsum sanauit, cum sub ipso ab Odoacre penitus contritum fuerit?

Secundam bestiam, de qua Apocalypf. 13. dicit Danæus esse *Antichristum, Pontificem Romanum, & exstisse post Reges seu Imperatores, qui fuerunt vsque ad Augustulum*; quasi ante Augustulum, & sub illo, nullus penitus Papa Romanus exstiterit. Oportet igitur Simplicium fuisse primum ex Pontificum numero Antichristum, cum, si non mentitur Danæus; bestia hæc secunda, statim post extinctos in Italia Romanos Imperatores ex terra ascenderit. Itaque Simplicius Papa vsque ad nonum sedis suæ Annum, imperante videlicet *Nepote & Augustulo*, non fuit Antichristus; sed capta, nono Pontificatus eius anno, vrbe ab Odoacre, mox in bestiam illam Apocalyptricam, & Antichristum transformatus fuit. O nugæ ne cassa quidem nuce dignas. Et tamen

stolido Caluini vulgo, in pretio sunt
non secus ac pretiosæ
gemmæ.

CAPVT XVI.

De regno & præliis Antichristi.

DE præliis Antichristi scribit Daniel cap. 7. & 11. Sutliuius, & ex parte Abbatibus, & Danæus, clamitant, *Omnia ad litteram pertinere ad Antiochum Epiphaneum, inq. eo impleta & consummata esse.* Et quæ est Sutliuius impudentia, S. Hieronymum pro se citat; cum is euidentissimè affirmet verbis à Bellarmino adductis, prælia illa Antichristum præliaturum; & de Regibus decem, quos tunc inueniet, tres superaturum & interfectorum, nempe Regem Aegypti, Regem Libyæ seu Africæ, & Regem Aethiopiæ: Vbi Danæus *Aethiopiæ* mutat in *Arabiam*; & Bellarminum inscitæ arguit, qui *Aethiopiæ* pro *Arabia* nominet, cum non modò vetus Interpres noster & S. Hieronymus, sed & ipsi Hæretici versores, Iunius, Tremelius, Castalio, Oecolampadius, Rullus, & alij, non *Arabiam*, sed *Aethiopiæ* apud Danielelem exhibeant. *Absurdum esset*, inquit Sutliuius, *hæc literaliter de Antichristo intelligere.* Qua de causa? *Quia tunc regna iterum restituenda essent Regibus Libyæ & Aethiopiæ, & omnia ad idem punctum redire deberent.* Non est necesse, vt omnia in idem punctum relabantur; satis est ad impletionem prophetiæ, vt cum Antichristus imperium suum auspiciabitur, decem Reges inueniat, ex quorum numero tres, illos Africæ, Aegypti & Aethiopiæ penitus exterminet ac extinguat; cæteros sibi subiugat.

Citat Bellarminus pro vera sententia Patres. Respondet Sutliuius; *Patres typicè esse locutos; & typicè generatim de decem illis Regibus, ac speciatim de tribus Regibus Libyæ, Aegypti & Aethiopiæ intelligi debere.* Hoc Sutliuij responsum nimis esse typicum, libenter fatebitur, quisquis vel obiter verba S. Hieronymi hîc à Bellarmino recitata inspexerit; qui sanctus Pater testatur, se ea non solum ex suo; sed ex omnium scriptorum Ecclesiasticorum sensu protulisse. Deinde, vt Patres illa prælia *typicè* ad Antichristum retulissent, tamen ad verum Antichristum, non ad illum, quem suo ex cerebro nuper extuderunt Hæretici, ea retulissent. Proferat Sutliuius, aut quiuis alius Nouator, vel vnum ex antiquorum cœtu, qui vel minimam significationem dederit, Romanum Pontificem esse Antichristum, de quo Daniel & Ioannes vaticinia ediderunt. Nullum inuenient, licet omnes antiquæ memoriæ angulos excutiant, & scopis quoque euerrant.

Porro cum Sutliuius & gregales eius, quotiescunque Catholici argumentum ex typo vel allegoria petunt, ad rauim vsque vociferari soleant, *ex allegoriis non posse duci firmum & validum argumentum*; mirari sudit; qua fronte ipsi contra suum principium ex typis & allegoriis

Danic-

Danielis & Ioannis, nobis persuadere velint; nō alium, quā Pontificem Romanum esse Antichristum: quam meam admirationem iam alibi quoque testatus sum. At vt crebrō monui, & res ipsa docet, inter harescos solemnia hoc postremum non est; etiam à suis placitis discordare; si discordia ad propositum obtinendum appareat aptior, quā symphonia & consensus. Certē ex iis, quæ de regno Antichristi & pugnis sanctus Spiritus per Prophetas nobis patefecit, manifestissimē elucescit, Romanum Pontificem non esse Antichristum, propterea vsque adeo præfractē & contumaciter ad hanc tantam lucem sectarij restitant, & in tenebras sese abdere tentant: nā ex abiectissima sorte Antichristus ad Iudæorum regnum, tantamque & tam formidabilem Monarchiam ascendet. Num hoc conuenit in Romanum pontificem, cuius in Ecclesia principatus perpetuō viguit, testibus antiquissimis Patribus, hic & alibi à Bellarmino adductis?

Nam quōd Abbatas occlamat, *Patres loqui de præminetia honoris, non de sceptro potestatis, & prioritatem ordinis notare, non regni Maiestatem*: id vt ita esset, attamen Abbaticam causam non iuaret; nā qui præminentiā honoris pollet, & prioritate ordinis gaudet, is vtique despectus non est; & si ulterius progrediatur, haud ex loco despecto & abiectō ad excelsiorem gloriæ & dignitatis gradū procedit. Multō minus conueniunt Pontifici, quæ Daniel de regibus Aegypti, Libyæ atq; Aethiopiæ deuictis canit.

Occinix insulsus Battus, iam pridem Romanum imperium in plures Reges Angliæ, Galliæ, Germaniæ, Hispaniæ, &c. diuisum esse. At rectē instat Bellarminus, non esse Danieli sermonem de Regibus Angliæ, Galliæ, Germaniæ; sed Aegypti, Libyæ, Aethiopiæ. Obstrepit Abbatas: *Hæc pertinere ad Antiochū, nō ad Antichristum*. Sed potior nobis est SS. Patrum auctoritas, quā Abbati: quos omnes nemo erroris cum Abbato arguet, nisi qui cum Abbato effrons *Erro* audire velit. Si ad Antichristum non pertinent, cur tu ad commentitium tuum Antichristum accommodas? Tibi licet hæc referre ad Antichristum falsum; & patribus ea, etiam literaliter, ad verum Antichristum referre nefas erit?

Nec obstant SS. Patrum literali expositioni verba illa Daniel. II. v. 41. *Hæc sola saluabuntur de manu eius, Edom & Moab & principium filiorū Ammon*: hoc, inquit Abbatas, de Antichristo intelligi nequit, quia ne nomina quidem harum nationum iū in locū sub finem mundi existabunt: Respondet S. Hieronymus in cap. II. Danielis: *Antichristus quoque Idumæos & Moabitæ, ac filios Ammon, id est, Arabiam, relinquet intactam, quia illuc sancti ad deserta confugiant*. Si hæc tibi non placent, Theodoretum audi, qui in prædicta Danielis verba, negat ea cōuenire in Regē Antiochum, quippe qui istis populis à se bello subactis & oppressis, ducem præfecerit Timotheum. Quapropter ad Antichristum ea refert,

& duas ponit huius loci interpretationes; vnam historicam propterea illis populis Antichristum nil esse nociturum, quia eō tempore futuri sint sceleratissimi, & rebus Antichristi deditissimi. Alteram, mysticam, quam legat, qui volet vel in ipso Theodoretō, vel in Percrij commentario. Et vt tempore Antichristi nomina hæc non extarēt, sufficit tamen existare incolas in regionib. Idumæorum, Moabitum & Ammonitarum, licet sub aliis nominibus, vel vno quopiam omnibus communi. Nam Propheta de his vaticinans iis vsus est vocabulis, quibus tum prouinciarum illarum indigenæ appellabantur.

Ait Bellarminus, nuspiam legi, Pontificem interfecisse Reges Aegypti, Libyæ, Aethiopiæ. Respondet Battus, apud Danielelem haberi tantummodo, Humiliabit: non autem, *Interficiet*. Si quid amplius Hieronymus; sine auctore loquitur, ac proinde fides penes ipsum esto. Hieronymum contra vipereæ tuæ linguæ spicula defendit ipse Daniel, qui in eod. cap. 10. vbi verbo *Humiliandi*, vtitur: ait; ante paruulum illud cornu, quod ortum fuerat, hoc est, ante Antichristum, cecidisse tria cornua; hoc est, tres Reges. Quid iste casus denotat, nisi exitium & excidium? Quod ipsum postea Propheta per verbum *Humiliandi* exprimit; nam & is vel maximē humiliatur, qui penitus extinguitur. Mendacia & conuicia, quæ mox ex impuratis faucibus Caluinista in Papas, quasi in regnorum raptōres & prædones eructat; ad auctorem suum conuersis vestigiis reuerti iure optimo iubemus.

Danzus clamitat: *Que de vero & insigni illo Antichristo scitu sicut necessaria, illa non in Daniele esse querenda, sed ex Pauli posteriore ad Thessalonicenses cap. 2. & Ioannu Apocalypsi cap. 12. 13. 14. 17. 18. hæc enim capita de vero Antichristo loqui*. Inanem ergo operam sumunt Abbatas, Sutliuius, Pouelus, & præsertim Ruffus, qui Antichristum illum suum nuspiam nisi in malè sano ipsorum cerebro existantem, operosissimē in Danielis Prophetia queritant. Abstineant ab hoc verè superuacuo labore: nam si, iudicio Danzi, ne verus quidem Antichristus in Daniele reperitur, quanto minus inuenietur ille, qui post tot annorum centurias ex Nouatorum officina exstitit.

CAPVT XVII.

De Gog & Magog.

DE his scribitur Apocalyps. 20. Ezech. 38. & 39. Queritur, quid per Gog & Magog significetur. Bellarminus varias sententias enumerat: Ipse tria asserit, primum; prælium Gog & Magog, esse præliū Antichristi contra Ecclesiam. Secundum; probabile esse, per Gog significari ipsum Antichristū, per Magog; exercitum eius. Tertiō, probabile esse, Gog dici à Magog, non è conuerso; ita, vt dicatur

Antichristus Gog, quia est Princeps gentis, quæ dicitur *Magog*. Danæus hic strenuè calumniatur ac mentitur. I. Mend. *Bellarminum simpliciter reicere sententiã Augustini de Gog & Magog*. II Mend. *Et tamen Bellarminum consteri, Augustini sententiam ab omnibus patribus probari, vtrunque impudens est mendacium; non enim sententiã S. Augustini absolutè reicit, sed tantum quoad hoc, quod per Gog, Diabolum intelligit: nec eã absolutè ab omnibus patribus probari dicit, sed tantum, quatenus S. Augustinus Gog & Magog ad tempora Antichristi refert. Quòd autem Danæus, modestia Bellarmini in non admittenda parte sententiæ Augustinianæ abutitur ad suam suorumque summam impudentiam & petulantiam in reiciendis & aspernandis sanctorum patrum placitis, iisque non obscuris & dubiis, sed exploratis certisque; id fronti Danæanz, ex qua iam pridè omnis verecundia abrafa est, condonari debet. Non Bellarminum, sed Diabolū imitatur, quisquis in patres ea expuit, quæ initio huius disputationis ex Danæo, Iunio, Sutliuio, & Abbato excerpimus & separatim annotauimus, inter quæ extremæ & deploratæ mentis documenta, merito etiam ponitur illud, quod Danæus cap superiore his verbis dedit. Testimonia patrum ab isto prolata, nihil nos premunt, &c. partim enim patres ad veram illorum locorum intelligentiam non attenderunt: partim latius Antiochi Epiphani cum Antichristo sub Euangelio & post Christum futuro comparationem exciderunt, quasi singula, quæ de Antiocho illo scripta sunt, ad verbum & ad litteram vero Antichristo conueniant & quadrent. Impudens in sanctos Patres calumnia. Quis enim patrū omnia & singula, quæ Daniel de Antiocho vaticinatur, ad Antichristum transtulit? Si quis in hac culpa hæret, non patres, sed Calvinistæ tui in ea hærent, præsertim Rullus, qui suo in commentario, quo Danielis librum scædauit, omnia fermè & singula, quæ ipse literaliter de Antiocho interpretatur; ad suum fictitium Antichristum accommodat.*

III. Mend. *Bellarmini sententiam de Gog & Magog plane esse nouam*. IV. Mend. *Nulloq; fulsam vel probabili argumento*. V. Mend. *Esse meram diuinationem*. Mirum verò, quàm vbique & iste & alij sectarij Catholicis insultent, quãdo in rebus obscuris, & quas densæ caliginis nebula inuoluit; verisimilitudine contenti sunt, nec demonstrationes, & quidem luce clariores, crepant, vt vanissimè faciunt sectarij: quibus si in hac de Gog & Magog quæstione omnes tenebræ sunt dispulsæ; & ipsa veritatis lux, tam dilucidè illuxit; cur inter se non consentiunt? Cur alius in hanc; alius in aliam opinionem abit? Id ita esse, lector intelliget, si Bibliandri stolidam phantasiã hinc à Bellarmino confutatam, conferre velit cum Notationibus Iunianis & Tremelianis ad cap. 38. & 39. Ezechielis, & cum cõmentariis Oecolâpadij in Ezechielem, & lucubrationibus aliorum in Apocalypsin, tum perspicuè deprehendet, quomodo

& ipsi inter se, & cū Bibliandro cõspirent. Et quomodo vnus hoc, alius aliud diuinet ac coniectet.

VI. Mend. *Probari non posse ex hoc Ezechielis loco, verum Antichristum pugnaturum esse contra Ecclesiam, adscitū illū populū Gog & Magog*: Bellarminus per Gog nõ intelligit populos Antichristi subsidarios, sed ipsum Antichristum.

VII. Mend. *Falsum esse, hos Gog & Magog fore, si non Scythas, saltem homines crudeles & barbaros*. Iterum dico, Bellarminum per Gog non intelligere milites seu exercitum Antichristi, sed ipsum Antichristum. Nec absolutè negat Magog fore Scythas, seu ex Scythia oriundos; sed dicit, sibi magis probari, exercitum Antichristi nomen Magog, Scythicæ gentis adeptum esse; propter immanitatem ac crudelitatem.

VIII. Mend. *Duo priora mendacia probat Danæus hoc alio: Quia tota illa prophetia Ezechielis suum implementum totale habuit ante Christi aduentū, ergo Ezechiel non loquitur de eo, quod post Christi mortē demū futurū erat*. Idè asserit Iunius. Vbi verò Antecedentis probatio? de qua Danæus ne per somnium quidem cogitasse videtur, ratus, opinor, suam assertionem fore nobis instar oraculi falli & fallere nescij. Si prælium illud horrificum, de quo Ezechiel, pugnatum est ante Christi aduentum, edant, quando, & vbi pugnatum sit; quisq; scriptor tam memorabilè omnibus sæculis pugnam in litteras miserit?

IX. Mend. *Gog & Magog dici populos fuisse principes & primarios inter Mesebitas & Tubalitas Ezech. 38. v. 2. & cap. 39. v. 1.* Non est ita; Gog quidem dicitur princeps; at non Magog; quia Magog terræ seu regionis, cui Gog imperat, nomen est. Et vt vtrunque nomen principem denotaret; vt arbitratur quoque Ribera noster in cap. 20. Apocalypseos, nil tamen pro se obtineret Danæus; qui hunc in modum argumentari videtur. *Gog significat Principem capitū Mosoch, & Thubal; ergo nõ Antichristum*. Negatur consequentia: *Quia* Propheta sub aliena persona & alieno nomine de alio loqui & prophetare solent; vt iste ipse Ezechiel sub nomine & schemate Regis Tyri loquitur de gloria & Magnificentia illa, qua Lucifer ante ruinã è cælo clarescebat: Pari modo & hic sub nomine Principū Mosoch & Thubal, vaticinatur Ezechiel de Antichristo, eiusque exercitu, qualescunque demū sint illi populi Mosoch & Tubal, neque enim de his inter Auctores cõuenit. Et sine dubio ad Antichristum, cum venerit, ferocissimæ quæque gentes aggregabuntur; vt tyrannidi eius immaniter debacchanti subseruiant. Nec obstat, quod de septennio ex Ezechiele Danæus obiecat. Nã nodum hunc iam dissoluit Bellarminus. Nec vnum verbum contra mutit Danæus.

Per Gog non posse intelligi ipsum Antichristum, sic probare nititur Iunius. Apocalyp. 20. ita scribitur. *Soluetur Satanus de carcere suo, & exibit, & seducet gentes, quæ sunt super quatuor angulos terræ, Gog & Magog, & congregabit eos in prælium. At Satanus*

non exiturus est, vt seducat Antichristum. Imò vel maximè Diabolus Antichristum seducet. Vt enim nemo maior seductor; sic & nemo magis seductus, quàm Antichristus, erit. Nec obstant illa v. 10. vt Iunius existimat: *& Diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis & sulphuris, vbi & bestia & Pseudopropheta cruciabuntur, &c.* nam per bestia Gog, hoc est, Antichristus, commòdè intelligi potest; & per Pseudopphetam aliquis ex insignioribus eius ministris. Si quis cum Francisco Ribera in cap. 20 Apocalypf. & aliis contenderit Gog & Magog esse nomina Regum seu Principum, qui Antichristi partes numerosissimis exercitibus, præ cæteris tuebuntur & promouebunt, cum hoc non pugnabo.

Præterire nequeo calumniam Rulli in cap. 7. Danielis. Bis hic dicit Bellarminus, Hispanos apud Ezechielè nomine *Thubal* significatos, fore in exercitu Gog, hoc est, Antichristi. Rullus vociferatur, Hispanos *habere causam, cur grauissimè Bellarmino irascantur: cù Rex eorù vocetur Catholicus, ipsi autem vt Antichristi satellites traducantur, putatque Caluinista, nescienti Bellarmino, vel inuito id excidisse. Hispanos enim iam nunc Antichristo militare.* Quasi verò Bellarminus loquatut de Hispanis, quales hodie sunt, non de illis, quales sub nouissima tempora futuri sunt. Et quasi hoc magis ignominiosum sit Hispanis, quàm aliis gentibus, nam à quatuor angulis terræ cõfluent homines ad exercitum Gog. Et si Bellarminus propterea iniuriosus fuit in Hispanos; iniuriosus in eosdem fuit S. Ioannes, imò & in quatuor partes orbis contumeliosus exstitit.

C A P V T XVIII.

Reuelluntur deliramenta Hereticorum, quibus non tam probant, quàm impudenter affirmant, Papam esse Antichristum.

OLVI hoc capite Bellarminus argumentum Lutheri ex cap. 8. Danielis, vbi sic scriptum est. *Et post regnum eorum, cum creuerint iniquitates, cõsurgit Rex impudens facie, & intelliges propositiones, &c.* Lutherus huc Regem vocat *potentem faciebus*, hoc est, *ceremoniis & pompis operum externorum*; Ex cuius inscitissima garrulitate in lib. contra Catharinum, hoc tandem prodit *argumentulum*. *Daniel describit quandam Regem facie impudentem, seu vt ipse, quemadmodum nouè, ita & ineptè vertit: potentem faciebus. Sed iste non est alius, quàm Papa: Ergo ià sic. Papa est ille Rex: ergo Papa est Antichristus: Probatur consequentia. Quia Rex ille impudens facie seu potens faciebus, est Antichristus. Quis non rideat inscitiam & ineptiam huius argumenti, licet versionem Lutheri toleraremus? quæ tamen profus est indocta, & textui Hebræo, Græco, & Interpretibus, etiam Hæreticis, aduersa: vt ostendit*

Bellarminus: Et Iunius cum suo Tremelio locù Danielis quoad sensum vertit vt noster: *Rex impudens & cautus*. Oecolampadius. *Rex fortis facie*: Idè in commentario ad hunc locum. *Impudens facie, hoc est, mire audax ad quodui malum patrandum, ita vt nullo pudore, aut metu à malis captis retraheretur.* Mox in Lutherum virgulam stringit addita hac censure. *Lutherus aduersus Catharinum, vt & alia quadam in ista pericope, violentius, neglecto Hebraici idiomati tropo; sic exponit; potens faciebus, vt opponat potenti armis, quasi Rex sit larvarum, & Hypocrita, &c.* En Iudiciù Oecolampadij inter Sacramentarios vel primi vel ex primis de Lutheri versione. Nec eam Danæus vel Iunius ausi fuerunt defendendam suscipere. Quomodo id Danæus licet audacissimus, fuisset ausus, cum iam supra palam dixerit, verum & in signem illum Antichristum non esse querendū in Daniele, sed in Apocalypsi? Et tamè Lutherus eum in Daniele summa vociferatione quæsiuit. Etsi non reperit, nisi illum, quem ad Danielem in sua imaginatione ià antea efformatū attulerat.

Danæus Lutherum, *virum sanctissimum* nominat, verè ergo Lutherus in Sacramentarios, hoc est, Zvinglianos & Caluinistas, cõtulit, quidq̃ scommatum, cõuiciorum & probrorum in eos pleno sacco congescit, quia si *vir sanctus* non mètuitur; multò minus mentietur *vir sanctissimus*? Iunius, vt *se facie robustum* demonstrat, nuptias Lutheri, & alia nonnulla eius plena impudentiæ facta, à Bellarmino hic obiter tacta, tueri nititur. Mirandum non est, si Cynicus Cynico opituletur, illud magis insolens, si Caluinista Luthero: q̃ Sacramentarios iis coloribus depinxit; vt per nullius carbonis nigrorem, nigriores reddi queant.

C A P V T XIX.

Refutantur nugæ synodi Smalchaldica Lutheranorum.

HIVS libelli, qui etià *formula cõcordiæ* Lutheranz insertus est, Auctore fuisse Melancthonè suspicatur Bellarminus. Nec immeritò. Danæus nihil hic præter vetera & noua conuicia ac maledicta. Iunius admodum verbosè nugamentorū, quibus libellus iste scatet; defensionem suscipit, vt videatur magnam & solidā gratiā à Lutheristis inire voluisse. Multus est in eo, vt demõstret, *Pon. aliud ore proferre; aliud, corde tenere & tegere. Ore se Deū negare, Corde profiteri, & diuinum honorem ambire.* Nimirū Caluinistæ alios ex suo ingenio æstimant.

Illud argutū simul ac festiuum est argumentū. *Omnis qui in Templo Dei sedet, ille est Deus. Solius enim Dei est sedere in Templo; Episcoporū, stare. Pontifex sedet in Templo Dei; ergo vt Deus.* Non abs re quæras, an nullus vnquam Caluinianus vel Lutheranus Minister in Templo Dei sedeat? An forsā ideo non sedent in Templo Dei, etiā tum, quando sedent, quia templa eorū non sunt Tempa Dei, sed speluncæ prædonum; vel certè stabula alta ferarum?

Vt ad subtilissimū Iunij syllogismum veniā. Respondeo, *Maiorem esse falsam*; sumendo *sessionem*, pro iurisdictione, potestate atq; auctoritate, vti sumi debet: Etsi enim Deus suprema potestate in Ecclesia pollet, eā tamen cum ministris Ecclesie communicat: & eorum interuentu exercet; quos inter ministros, vnus itidem, & quidē praecepius est Papa; qui ratione acceptae diuinitus potestatis sedet in templo Dei; non vt Deus, sed vt Vicarius & minister Dei: qualē se corde, ore, & opere clam palā profitetur. Contendere autē, vt facit hīc Iunius, & sectarij passim alibi; Papam & suo & nostro iudicio, *haberi velle & censerī Deum, quod nonnunquam à nonnullis*, praesertim iuris Canonici Glossographis & Interpretibus, bona & candida mente appellatus est *Deus*; id maligni prorsus pectoris argumentum est; cum neminē fugiat, nomen *Dei* metaphoricē tunc vsurpari: Et per tropum etiam hominibus, praesertim virtute vel potestate praecellentibus, tribui solere.

Itaq; cū Iunius hoc loco recitat verba Glossae in Extrauagantem Ioan. XXII. *Cum inter, &c. Credere autem Dominum Deum nostrum Papam conditorem dictae decretalis & istius, sic non potuisse statuerē, prout statuit, haereticum censeretur, &c.* idque non alio consilio, quā vt imperitis fumos vendat; haud aliud occurrit, quā quod Christus respōdit Iudaeis Ioan. 10. *Nonne scriptum est in lege vestra; quia ego dixi, Dī estis; si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest solui scriptura; quem pater sanctificauit & misit in mundū, vos dicitis; quia blasphemās; quia dixi; filius Dei sum.* Si ad quos sermo Dei factus est: Dei nomine affici valent: cur non & is, qui in suo primo Antecessore audiit. *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, &c.* Et, *Tibi dabo clauēs regni caelorum, &c.*

Cætera, quæ Iunius frustillatim hinc inde carpit, ab anicularū naniolis non abludunt, nominatim illud, quod nugatur de Cōmunicatione indulgentiarum cū defunctis *per modum suffragij*. Si eruditorum in cōfessu sententiae de Iunio exquirantur; omniū suffragiis ignorasse cōvincetur, quid locutio illa *per modū suffragij* significet.

CAPVT XX.

Refelluntur Caluini Mendacia.

DANAËVS & Iunius Caluinum suum non aliter ab accusationibus Bellarmini purgāt, quā quod *de rebus notoriis locutus fuerit; res notorias non egere ampliori probationis. Rem ipsam loqui; Papam noua Sacramēta in Ecclesia instituisse, & quae à Christo instituta erant, corrupisse & vitiasse: nouos item Deos fecisse, nimirum, homines defunctos, & noua salutis aeternae obtinenda media finxisse, nēpe suas indulgentias, merita hominū, ceremonias à se praecipuas, & id genus alia, quæ nil aliud sunt, quā notoria Caluini, Danzi, Iunij & similibus mendacia fatis superque hīc à Bellarmino, & ab aliis alibi refutata ac profligata.*

CAPVT XXI.

Refelluntur mendacia Illyrici.

VALDE se diffundūt Danæus & Iunius in defensione Illyrici, hominis omnib. Sacramētariis & Calvinistis infestissimi & infensissimi. Nimirum, Danæus & Iunius etiā de hoste bene mereri cupiunt; tanta est eorum charitas, tāta benignitas. Nec vitio eis hoc Apologeticum studium vertentem; nisi mendacia mendaciis tueri conarentur. Numeremus solummodo aliqua, eaq; non obscura, sed ab hoc Calvinistarum pari ex scurrarum circulis desumpta.

I. Mend. Danzi. *Tot Christos à Papa & Papistis constitui; quot in caelo sanctos pro nobis intercessores constituant.* **II.** Mend. Papam *seuerim exigere obseruationem suorum mandatorū, quā Christī.* **III.** Mend. *Et propterea Christo se praeferre.* **IV.** Mend Iunij. *Concilium Constantiense sess. 13. voluisse magū se, decretamq; suam de vna Sacramenti specie sumenda audiri, quā Christī institutionem.* Num institutionem cum praeepto copulatā? Num praeecepit vt nō aliter, quā sub gemina specie cōiunctim acciperetur à fidelib? **V.** Mend. eiusd. Iunij. *Per Imaginum cultū abrogari secundam Decalogi legem.* **VI.** Mend. eiusd. *Decretalē Exiit, de verborum signif. in sexto, & Extrauag. Ioann. XXII. Cum inter, determinare contra veritatem scripturae.* Mirificē etiam propter hanc & similes Glossas paratragædiat Rullus in cap. XI. Danielis. Sed sinamus amentes furere, quandoquidem ad mentem redire, sponte sua nolunt. **VII.** Mend. eiusd. *In altera Papam vnum ab altero pronunciarī haereticum.* Legantur istae Constitutiones, non impediō; dummodo ad lectionem non adferatur oculus Calvinianus, qui nequā est, & nil sincerē aspicere potest: De quib. infra lib. 4. plura dicemus. **VIII.** Mend. eiusd. *Nos Mediatorū officium Christī propriū, quā tale, cū sanctū cōmunicare.* **IX.** Mend. eiusd. *Nos aeterni sacerdotis sacrificio perfecto, veraq; redemptionē à Christo facta aliquid addere.* Nil addimus: sed opera nostra & operam perfecto sacrificio & copiosae redemptioni adhibemus, & quasi admouemus, vt fructuum illius participes efficiamur.

Reliqua, quæ posthæc Iunius effutit, nihilo meliora aut saniora sunt, si nō deteriora: nisi forte ingens scelus reputari non debet, quod sententiā S. Bonifacij, Germanorū Apostoli, Canone, *Si Papa, dist. 40. comprehensam; vocat impiam, horrendam, & Diabolicā*: quodq; magno supercilio de Leone Magno, tāto Pontif. pronunciat: *Negatur Leonis auctoritas. Id quidem affectauit Leo, quod hyperbolicē predicat: sed Conciliū Constant. Primum, ambitionem istā antequerterat (Canon supposititiū est, vt suo loco diximus) & recusauerūt ambitioni Leonis cedere Chalcedonense; Africana, Carthagimēnsia.* Nihil hæc Concilia de ambitione Leonis vel alterius Rom. Pon. Assumentum hoc Iunianū est, qui iā sapius petulantissimē in S. Leonem incurrit.

Sacram scripturam esse hæreson fontem, ait

Danæus

Danzus, scriptum exstare in Bulla Leonis X. qua Tridentinum Conciliū primū conuocauit. Vel hinc apparet, quā consideratē sua scripserit Danzus? Siccine Leo X. Conciliū Tridentinū indixit, qui multis annis prius, quā vlla de hoc Concilio congregando cogitatio susciperetur, ex hac vita migravit? Vbi, cedo, exstat illa Leonis X. Bulla?

Non omittendus Rullus, q̄ & ipse ex hoc capite nonnulla carpit, vt quod Bellarminus dicit contra Illyricum, Papā pro superiore suo agnoscere Deum, eiq; subiici; at Antichristū aduersus omnem Deum sese eleuaturum; hoc à Papa non fieri. Rullus consueta sibi & symmystis suis mendacia mentitur: *Papam hoc solo ore, prae se ferre; Corde aliter affectū esse. Papā enim in lege Dei, vel potius contra legem Dei dispensare. Martinum V. cum quodā dispensasse, vt suam sororem germanā matrimonio sibi iūgeret. Et hoc testari Antoninū parte 3. summa cap. 11. quod est Diabolicū prorsus, omnesq; prudentiæ fines transcendens mendaciū. Non. n. dicit S. Antoninus Papā fecisse potestātē, vt frater duceret suam sororem germanam; sed sororē eius, quam carnaliter prius cognouerat; ex qua copula impedimentū affinitatis exstiterat, dirimēs matrimoniū. Et in hoc impedimento dispensauit Papa; non autē vt frater germanā suam duceret, vt iste impudentissimē mentitur, & vt mendacium augeat: ait idem sentire Angelum, & Nicolaum Boërium.*

Addit Rullus: *Papā contra legē Dei docere; concupiscentiā, (absq; voluntatis consensu) non esse peccatū. Papā contra legem Dei precipere, ne parentes honorentur: item ne laici sub vtraq; specie Eucharistiā sumant. Papā Romanū seruire iū, qui natura nō sunt Dī, hoc est, sancti in cælo: hinc sequi, ab eo abnegari Deū patrē & filiū & Spiritū sanctum. Papā Imperium Rom. oppressisse, vt & Ecclesiā in magna Christianitatis parte. Nugæ nugarū. Appellat Bellarminū, veteratorem: quod prosperitatem, qua Daniel prædixit, Antichristū auctū iri, transferat ad prædicationē Euangelij Lutherani. Et cur non transferret, cū Daniel generatim dicat; prosperē sub manū Antichristo, (& eadē est ratio de Antichristi præcursoribus.) omnia successura, & ad nutum euentura. Quoties Lutherus de hac sua, iudicio suo, prosperitate palam est gloriatus & triūphos egit? Quocirca si prosperē agere nota est Antichristi, eā in Luthero potius quā in Pōtifice reperiem⁹, vt p̄picuē Bellar. demonstrat.*

Mox repetit Rull. suū illud mendaciū; *Papā se supra Christū efferre, corde saltē & opere; si min⁹ verbo: Vsq; adeo iste sua & suorū mendacia magni æstimat, vt sæpius illa inculcare iuuet, quo profundius in lectorum præcordia descendant.*

Illud Danielis cap. 11. v. 37. de Antichristo: *Er erit in concupiscentiā seminarum: arrodit Rullus tāq̄ malē versum; addi enim debere negationē; nā negationē, quē sequēti membro additur, pertinere etiā ad hanc antegressā sententiā ἀρό σπέρμα, more non modo Hebræorū, sed omnium etiā linguarum aliarū, vt sensus sit; & ad concupiscentiā seminarum, & ad vllum Deū non attendet; relatio hoc; non attendet: ad prius quoq; membrū. Suadendū*

est sectariis, vt ipsi prius tā de versione huius loci, quā de expositione inter se concordent. Nā Pellicanus, Zvinglij discipulus vulgarā versionē nobiscū sequitur, & explanat de Antiocho; tāquam de luxuriosissimo, & qui vsq; ad insaniam amori mulierū deditus fuerit. Oecolampadius ita vertit. *Et de Deo patrū suorū non intelliget, & de desiderabili mulierum; & de vllō Deo non intelliget; & per desiderabile mulierū, non intelligit amorē mulierū; sed Deam pulcherrimam Lunā vel Venerē, vt sensus sit; neq; desiderabile mulierē, hoc est, pulcherrimā illam Deā neq; vllū Deū curabit.* Subdit Oecolāpadi⁹. Hebræos exponere: quod Antiochus non sit curaturus mulieres. Sed mihi magis placet, inquit, vt de Idolo exponas.

Reliāis nouatorū dissensionibus, p̄bat Bellarminus, versionē nostrā absq; negatione bonā & p̄bā esse: quia non est credibile, Spiritum S. per Danielē de Rege libidinosisimo dicturū fuisse, eū concupiscentia mulierum nō æstaturū. Percussus hac obiectione Rullus, de alia euadendi rima cogitauit; hoc allato cōmento: *ad Antiochū, tametsi mulieribus addicissimū, hoc pertinere, quia motus non est amore mulierū deprecantiū conturbationē religionis, sed in proposito suo perrexit. Huic Calvinistæ oppono duos Calvinistas Iuniū & Tremeliū, qui in Notationib. ad cap. XL Danielis illud; neq; ad desiderij seminarū attendet; sic interpretatur: planē impius & inhumanus erit, vacuus sū omni numini reuerentia, tū omni naturali studio & amore erga suos, qui amor in mulieribus solet esse tenerrimus, vt 2. Schem. 1. 26. sensus ergo est, secundum duos istos Rabbinos, Antiochum cariturum omni naturali in suos amore, qui amor potissimū in mulieribus elucet.*

Deinde dicat Rullus, si is quē ipse cōminiscitur est Danielis sensus, ad quā nā oraculo suo deprecationē mulierum Daniel respexerit: quā Antiochus nil motus fuerit? Nū ad illā, quæ describitur 1. Macch. 1. v. 26. At nō tantū mulieres, sed & omnes alij, p̄pter mutationē religionis & patrios ritus euersos in luctu & squalore fuerūt. Sic enim scriptū est. *Et factus est plāctus magnus in Israël, & in omni loco eorū, & ingemuerunt principes, & seniores, & iuuenes, & virgines infirmati sunt, & speciositas mulierum immutata est: omnis maritus sumpsit lamentū: & qua sedebant in thoro maritali, lugebant.*

Altera ratio Bellarmini pro versione vulgata, est; quia cum Antichristus sit Iudæorum Mesiās futurus: & Iudæi, inter cætera bona, vxorū multitudinē à Mesiā suo exspectent, nō est credibile Antichristum, cælibatum imperatorum aut laudaturum. Rullus ridet *Mesiām Iudæorum.* Sed risum eius vilipendimus. Ait: *Apostolū prædixisse venturos nouissimū temporibus, qui nuptias damnarent: hoc in Antichristo maxime completū iri.* Respōdeo, cōpletū esse & cōpleri in Antichristi prodromis, quales Manichæi, Encratitæ, similes, qui nuptias, vt illicitas, spernebant & condemabant.

Obiicit Rullus, *signum Antichristi esse, quod Papa ministris Ecclesiæ, cælibatū sub pœna excommunicationis indicis.* Sed longē alius est eorū sensus, quos Spiritus

tus Christi agit quā eorū. quos Spiritus Veneris exagitat. in quorum Catalogo est & Rullus; qui mentitur ex Can. 12. Concil. Carthag. III. elucere. Clericos tunc fuisse vxoratos, mādāt enim, *vt filij vel filie Episcoporū, vel quorūlibet Clericorū gentilib. vel hereticis, aut schismaticū matrimonio non iungātur.* Aduertere debebat Canonem loqui de filiis & filiabus ante Clericatū & Episcopatū susceptis.

Iunius impudenter Can. 2. Conc. Carth. secundū citatum à Bellar. deprauat: Et p̄ illo; *puccitiae custodes etiā ab vxorib. se abstineāt: substituit: ab extraneū cōtra omnē librorū fidē, ipsamq; expressam sententiā Canonis, iubentis; Epif. presb. & Diac. &c. & Dei sacerdotes, nec non & Leuitas vel qui Sacramentū inseruiunt, continentē esse in omnib. qui possint simpliciter, quod à Deo postulant, impetrare, vt quod Apost. docuerant, & ipsa seruant antiquitas, nos quoq; custodiamus,* inquit Canō. *Ab vniuersis Epif. dictum est. Omnib. placeat, vt Epif. presbyteri & Diac. vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiae custodes, etiā ab vxorib. se abstineant.* Quid clarius? Et tamē Iunius officiis suis solem obscurare nititur, & culpā in Aurelium cōfert, q̄ Græcus natione, illud ἀπό γυναικῶν reddiderit, *ab vxoribus: aut alium qui sp̄m imperitum.* Nā ab vniuersis, non à solo Aurelio dictū est, placere vt supradicti Eccles. Ministri ab vxorib. abstineāt: neq; loquebātur Græce in illo Cōcil. vt nec in primo Carth. Quare locum habere nequit, malè ab illis, illud; ἀπό γυναικῶν, acceptum esse. Ab omnib. itē dictū est; placet, *vt in omnib. & ab omnib. pudicitia custodiat, qui alari deseruiunt.* Ex quo sequitur, per illud *in omnib.*, consuetudinē etiā cum vxore p̄pria, exclusam fuisse. Neq; ideo Canon iste repugnat Canoni III. Conc. Carth. primi, vt fabulatur Iunij; quia Aurel. Epif. verbis illis: *Cū in præterito Cōc. de continentia & castitate moderamine tractaretur, gradus isti tres conscriptione quadam castitatis per consecrationes annexi sunt: Epif. inquam, presbyt. & Diac. &c. non alludit ad tertium Can. Conc. primi Carth. vt hallucinatur Iunius, sed ad Canonē 37. Conc. Africani celebrati Castino atq; Victore Cōsulib. Anno primo Celestini Pontificis, qui est Christi CDXXIV. qui Canon ita habet. Præterea, cum de quorundā Clericorū, quamuis erga vxores proprias, incontinentia referretur, placuit, Epif. & presbyt. & Diac. secundum priora statuta, etiā ab vxorib. continere. Quod nisi fecerint, ab Ecclesiastico remoueantur officio.* Ad hūc ergo Cano. respexit Aurelius, nō ad illum tertium Conc. primi Carth. in quo nihil de Epif. Presb. Diaconis respectu suarum vxorum cōstituitur, sed tantū illis, qui vel quæ Castitate p̄sententur ne cū extraneis & nullo cognationis vinculo sibi colligatis p̄sonis in eadē domo degant, præcipitur: Et vel hinc confirmatur, Conc. illud Carth. q̄ vulgō secundū appellatur, nomine tantū modo secundū esse, & reuera post omnia Conc. Carth. celebratū fuisse; vt plurib. argumētis ex Baron. ostēdit Binnij in Notis ad hāc synodū Tō. 1. Cōc.

Nec silentio transmittenda est insignis hallucinatio Iunij, qui Aureliū Epif. Carth. in Conc.

Carth. ea quæ Canone secundo cōtineantur, locutum: ait fuisse natione Græcū, citatq; Possidium, hoc in vita S. Augustini testantē; cum Possidius nō loquatur de isto Aurel. sed de Valer. Augusti. Antecessore & ordinatore, hūc enim, *natura Græcū, minusq; Latina lingua & literū instructū fuisse scribit.*

Solent Hæretici obiicere, vt olim Antiochum, ita nunc Papā assecras suos locupletare. Scilicet valde ditauit, ait Bellar. Eckium, Cochleū, Rofensē, Latomū, &c. obstrepit Rullus. Nō seq. *Aliquos Papa non ditauit, ergo nullos, ergo nō potest ei tribui hæc nota Antichristi: neq; etiā ipsū Antiochū omnes opib. auxisse, sed quos cognouit, hoc est, quos voluit, quos approbavit, tanquā maxime idoneos suo insituro.* Certē si quos sibi vtilēs ac idoneos, more Epiphani, locupletare voluisset, Doctores à Bellar. enumeratos ditare debuisset, q̄ fidei Catholicæ, hoc est, vt vos blasphematis, *doctrina Antichristi & regno eius,* longē fructuosissimā operā nauarunt, vt omnib. notum. Nā q̄ Rullus dicit, nullum ex dictis fuisse, *quin ditior fuerit quouis Caluiniano vel Hussitico Ministro, in Gallia & Bohemia;* id vt credā ægrē adducor, quamuis parū id referat, quia certum est, hos doctores non eā opum vim consecutos, (licet neque optauerint) quā vel Antiochus in sibi valdē obnoxios, rebusq; suis conducibiles contulit; vel etiam Antichristus aliquādo in suos fidos & strenuos ministros cōferet. Eckium sub finem vitæ, *nil nisi pecunias ingeminasse,* Ingolstadtē sibus, apud quos piē obiit, inauditum est. Accēseatur hoc in finitatis aliis lædoriis & pseudologis, quas hæretici de hoc inuictō Catholicæ religionis propugnatore commenti sunt.

Ait Rullus: *ipsorum culpa accidisse; si diuitiū nō circumfluxerint. Papam enim nil dare absq; nūmū, Emenda ab illo opima & lauta beneficia.* At Daniel de munificentia Antiochi & Antichristi in suos vaticinās, venditionis & emptionis nō meminit; quæ enim hæc liberalitas esset, si ære parāda foret? Vnde hæretici, huius venditionis nullum in Daniele; sed in solo suo cerebro fundū & fundamentū habēt; sicuti & totius huius suæ de suo Antichristo fabulæ: Nā de hoc Antichristo nil Daniel, nil Ioannes, nihil Christus: sed malè sana istorū peruicacia, & duræ ceruicis incredulitas. Nec ideo Bellarminus ingrātū facit Pontif. erga Eckiū, Cochleū & alios: quia etsi illis, quos diuitiarū copiis, quas Antichr. in suos congeret, nō fuerint cumulatis, suppetiit tamen singulis, vnde vitā honestè tolerarēt: quod cuius, qui celestē potius, quā temporalem mercedem spectat, abundē sufficit.

Verū vt ad illud Danielis: *Et erit in concupiscentiū sūminarū:* reuertamur; mirari quis non iniuriā posset, cur Nouatores lectionē nostrā adeo auersentur, & negatiuā illam vrgeant; cum nostra videatur ad eorum institutū, quod est, *calumniari* longē aptior. Nā si negatiuē vertant: *Nec erit in concupiscentiū sūminarū;* huncq; in modum explicent: Prohibebit Antichristus matrimonium; interim tamen se quouis libidinis genere cōtaminabit,

suos-

suosq; foedari sinet, dummodo à coniugio abstineant: q's non animaduertat, eos ineptire? An nō est, in concupiscentiū saminarum, qui vna certa, stabili & perenni, cōtemptā, promiscuz Veneri indulget; & quæcunq; magis arriat, eam ad cupiditatē suā explendā deligit? Antichristū, quē isti fingunt, negant fore, in concupiscentiū saminarū; & tamen meretricio amore ardentissimē flagraturū. Qua ratione hæc duo cohærent? Nec enadet, qui cū Melächthone in cap. 7. Danielis dicit: sensum esse; mulieres non futuras in honore: quia Melächthō eò demū delabitur, vt istā contēptionē velit cōsistere, in interdico Matrimonij: quo Pont. sacerdotes, aliasq; vortuas personas à cōnubio arcet. sed nū ideo inhonore nō sunt mulieres in Eccles. Pontif. & vt sectarij volunt, in regno Antichristi; q'a voto liberē & sponte sua obstrictis aditus ad matrimonium intercluditur?

CAPVT XXII.

Refelluntur ineptia Tilmanni.

REFELLIT hoc capite Bella. elegantē Antitheses, quas mēdaciis plenas, instituit Chytræus inter Doctrinam Christi & Pontificiorum, hoc est, orthodoxorum: vt inde cōcluderet, Pontif. Romā. Eccles. nostræ caput esse Antichristū. Legatur Bella. Ego hīc hærere non cogito, tum q'a pleraq; ad alias cōtrouersias spectat; & partim iā supra sparsim hinc inde tacta sunt; tum q'a Danæus & Iunius vix q'dquā, q'd seorsim dilui mereatur, adducunt: nā si ex Danæi clamoribus conuicia detrahas, quid reliquū erit? Nisi fortē cōuiciator dici non debet, cuius hæc est oratio de Bella. *Monachus impuriſſimus verē in Suis arū bara potius, quā vlla sacerdotum ara educatus. Qui sic viuit, vt tu Bella. in cæno illo suū & Rom. aliter, quā tu, loqui nō potest. &c. Qua fronte & cōſciētia homo iste effrons scribit, disciplinā à nobis euerſā esse. Papa Diabolus est quoq; id est, calūniator & persecutor Christi ipsius, & electorū, &c. Sed tibi morē tuū maledicēdi relinquo, inquit Danæus; Mēū autē placidē disputandi referuo. Mirū, ni Danzō mutato veteri nomine indatur nouū Placidi, vel Placidij, vel Missionij, vel Modesti. Quid illo placidius, quid modestius?*

CAPVT XXIII.

Refelluntur mendacia Chytræi.

REFELLIT hoc capite Bella. elegantē Antitheses, quas mēdaciis plenas, instituit Chytræus inter Doctrinam Christi & Pontificiorum, hoc est, orthodoxorum: vt inde cōcluderet, Pontif. Romā. Eccles. nostræ caput esse Antichristū. Legatur Bella. Ego hīc hærere non cogito, tum q'a pleraq; ad alias cōtrouersias spectat; & partim iā supra sparsim hinc inde tacta sunt; tum q'a Danæus & Iunius vix q'dquā, q'd seorsim dilui mereatur, adducunt: nā si ex Danæi clamoribus conuicia detrahas, quid reliquū erit? Nisi fortē cōuiciator dici non debet, cuius hæc est oratio de Bella. *Monachus impuriſſimus verē in Suis arū bara potius, quā vlla sacerdotum ara educatus. Qui sic viuit, vt tu Bella. in cæno illo suū & Rom. aliter, quā tu, loqui nō potest. &c. Qua fronte & cōſciētia homo iste effrons scribit, disciplinā à nobis euerſā esse. Papa Diabolus est quoq; id est, calūniator & persecutor Christi ipsius, & electorū, &c. Sed tibi morē tuū maledicēdi relinquo, inquit Danæus; Mēū autē placidē disputandi referuo. Mirū, ni Danzō mutato veteri nomine indatur nouū Placidi, vel Placidij, vel Missionij, vel Modesti. Quid illo placidius, quid modestius?*

A Qui lædorias suas; hæc antilogia decorandas censuit. *Quod Chytræus ex cap. 8. & 9. Apocalips. de hæresib. & hæresiarchi scribit, ex parte verum est, non tamen plenā, meo iudicio, illorum locorum explanationē continet: nam non solum status mundi Eccles. sed etiam politicus in hū duob. capitib. cōprehensus est. Quid verò idē Danæus sub finem capitis? Rerum euentus iam Chytræi interpretationem verissimam esse comprobauit, Et si illa allegorica est, non literalis. Paulō post contra allegoricā Bella. explanationem, insaniens; sic furit Danæus. Quod Bella. multū verbū suam illā de locustū interpretationem iactat & ostentat; vno verbo refellitur: locustæ enim sunt fueruntq; Gotthi populi, eorumq; exercitus seui, varij, &c. Si hæc expositio literalis (demon enim in gratiam Danæi, esse literalē) euerterit expositionem allegoricam Bella. qui totū illud cap. 9 præfertim *Locustas* ad Luth. scitē applicat; euerteret pariter interpretationē Chytræi, q' per locustas Episcopos, sacerdotes & Monachos intellegit. Curenim potiore iure gaudeat allegoria Chytræi, quā Bella. Cur illa cū sensu literali Danæo; Gotthico subsistere valeat; hæc non valeat?*

B Ut artificium Iunij videas, obserua glossas eius ad historiā Ruffini lib. 2. Hist. Eccles. cap. 33. citatam à Bellarmino; vbi hæc Ruffinus de Theodosio Imperatore expeditionē aduersus Eugenium Tyrannum moliente. *Præparatur ad bellū non tam armorum telorumq; quā ieiuniorum subsidij, nec tam excubiæ vigiliū: quā obsecrationum pernoctatione munitus, circuibat cum sacerdotib. & populo omnia orationum loca, ante Martyrum & Apostolorum theas iacebat cilicio prostratus.* Iunius. *nam theca vnaque Martyrum asseruabantur in locis sacris, vt earum aspectus pios afficeret: Cur ergo ad eundem finem nullę sunt Martyrum thecæ vnaq; in fanis Calvinianorū? An q'a impij nullo pio spectaculo cōmouentur? An q'a iacebat Theodosius, id est, Iunio glossatore, ibidem, vbi illa erant, in religioso loco. Diabolica corruptela & importuna. Quis enim non videt Ruffinum dicere, Theodosium, cilicio testū prostratumq; ante ipsas Thecas Martyrū, hoc est, corā thecis, in quib. Martyrum lipsana asseruabatur, p̄cubuisse, nec p̄cubuisse solum, sed & p̄stratam iacuisse, vt sanctorum benivolentiā & intercessionē sibi conciliaret; tanto bello, quod moliebatur, feliciter suscipiendō & perficiendō. Si q's diceret; Iunius prostratus iacuit Leide ante Principem: an nō significaret Iunium ad pedes principis accēdisse, & puolutum fuisse? An hoc sōmodo denotaret, cum p̄stratum fuisse eo in loco, seu eā in vrbe, vbi Princeps versabatur?*

C Addit Ruffinus causam cur ante thecās Martyrum prostratus iacuerit Theodosius: *Et auxilia sibi fida sanctorum intercessionē postcebat.* Iunius. *Bellar. illud it̄ ambiguo: nam sensus est, fidelium sanctorū ex sacerdotib. & populo intercessionē precesq; adiungebat suū. Quid hoc, ambabo te; ad sanctos mortuos? Ruffinus ipse exposuit dicens: Circuibat cum sacerdotibus & populo; Quæ hæc, amabo te, cauillandi, & manifestissima queque vulpinis technis eludendi improbitas? Nā*

licet nemo dubitet Theodosium viuentiū quoq; A preces & intercessionē postulasse; de his tamen nō loqui Ruffinū, verba antecedentia clarè edocent; quæ eum ante Martyrum thecas p̄stratum fuisse testantur. Certè nō vt viuentium, sed vt eorum, quorum reliquæ in illis thecis inerant; suffragia & opē impetraret. Quapropter mox subiicit Ruffinus: *Et auxilia sibi fida sanctorū* (ante quorum videlicet thecas prostratus iacebat) *intercessione poscebat.* Nā si sacerdotum duntaxat & populi suffragia quærebat, qd opus erat, omnia orationis loca cum sacerdotib. obire? Etiā sine hac variorum locorum obitione Imperatori omnē suā operā polliceri, & reipsa præstare poterant. Sed hæc etiam clarissima dicta factaq; officiis obscurandi & implicandi ars adeo non est noua Iunio; B vt ei propemodum sit peculiaris ac ppria. Et tamen post hanc suā fallacissimā fraudē clamitat. à Bellar. cōmitti *paucis vocib. fallaciā duplicē: diuisionē scilicet verū cōiunctorū, & equiuocationē vocū Sanctorū.* Cætera Iuniana ferè nil aliud sunt, q̄ *Negamus. Negatur. Equiuocē. Omnia vera sunt, sed equiuocē. Inconsequēs, falsa distinctio. Non sequitur. Equiuocatione fallit. Negatur restrictio Fallacia diuisionū. Germana fabula. Notoriè falsū.* Et hæc sūt fermè iūctæ illæ copię quas Iunius Calu. Chytræo Luther. suppetias misit.

CAPVT XXIV.

Refutantur argumenta Caluini & Illyrici, qui probare conātur, Papā non esse amplius Episc. vbi etiā C refellitur fabula de Ioanne Papa.

ARGUMENTVM Caluini redigit Danæus ad hanc formā syllogisticam. *Quicumq; nullā muneris Episc. partē attingit; ille non est Episcopus: Pontifex Romanus; quicumq; est, nullam muneris Episcopalis partem attingit; ergo Roma. Pontif. non est Episc.* Huius syllogismi forma bona est, inquit Danæus, *vpote in prima figura. Materia eiusdē syllogismi, inquit idē Danæus, verissima est:* nimirum si falsitas Maioris, Minoris & cōclusionis nō obstaret. Nunc & Maior falsa est; q̄a Episc. non est tanqum nomen actus seu functionis actualis, alioqui Episcopos dormiens, vel equitans, vel cibum sumens, non esset Episc. neq; enim dormire, equitare, cibū sumere, sunt *actiones Episc.* Sed est nomen etiā ordinis, dignitatis & officij, quod in actu primo absq; vllō secundo actu cōstare potest; vt & sacerdotis appellatio; An nō enim, q̄ semel legitimè sacerdotio initiatus est, sacerdos manet, licet nullam sacerdotalē functionē obeat? Neq; Danæus vllum adducit aut adducere potest scripturæ locū; quoprobet, ipsum munus Episcopale penitus aboleri, si actiones huius officij propriæ nō subsequantur. Quod verò patres aliquando dicunt, *non omnes Episcopos, esse Episcopos;* quosdam solum vocabulum *Episcopi* gerere, vt obiicit Iunius; nobis nil officit; hoc enim loquendi modo, nil aliud indicare volunt, quàm

munus Episcopi esse propter functiones & actiones Episcopales; & illos, q̄ hoc munus, vt ille talētum sibi creditum, in terrā quasi defodiunt, neq; reipsa id præstant, cuius gratia institutum est, solo nomine Episcopos videri, respectu nimirum actionum, ad quas officium Episcopale ordinatur; nō ratione ipsius officij in actu primo.

Deinde etiā Minor Danzi syllogismi falsissima est; nā licet Pontif. iam nō concionetur ipse, aut baptizet, & huius generis alia faciat, obit tamē alias functiones Episcopales & Pontificales, quales sunt regere & gubernare totam Ecclesiam, & in omnes orbis terrarum partes oculos vigilanter conuicere, ne grex Domini aliquid detrimenti capiat. Et quamuis per se non concionetur, concionatur tamen & docet, Christianos, per omnes illos, qui in Ecclesia concionandi & docendi munere legitimè funguntur.

Fabulā de Ioanne Papa scēmina, quā hic Iunius exurā fabulosā naturā in veritatem transformare studet, quid refellere attinet, cum id iam pridem abundantissimè præstitum sit doctissimorum hominum opera & industria; ex quorū numero Onuphrius in Addit. ad Platinā, Bellar. hic; Baronius, Tom. 10. Annalium Anno Christi DCCCLIII. Florimundus Remundus, Regius cōsiliarius in Parlamēto Burdegalensi, cuius librū de hoc argumēto scriptū valde cōmēdat Baron. loco citato, Papyrius Mafonius in libro de Episc. Vr̄bis, Georgius Scherer in pprio de hac Papisā Tractatu Germanicè cōscripto, & postea in Italicā quoq; linguā translato. Et Nicolaus Serarius lib. 1. Rerū Mogūtiacarū cap. 41. qui simul Iunij ineptias, quas hic contra Bellar. effutiuit, copiosè refutat. sed quidq̄ dicatur, quidquid scribatur, quidq̄ testimoniōrū, & demōstrationū adferatur; sectarij à semel arrepta & firmissimè apprehēsa falsitate, se nullo pacto abduci sinunt. cōmētitiā hāc *Papisā* pingunt, sculpūt, scalpūt, celāt, celebrāt, decātant; clā palā, Germanicè, Latine, Gallicè, Belgicè, Anglicè: Et quāuis Angelus è cælo descendens ab hoc mēdacio eos auellere tētare, reddito veritati luculēto & apto testimonio, dubito tamen, nū à tātōpere adamata sibi falsitate, quā efficitim depereūt, & à stercorea sua sede, quā ipsi architectati sunt, & colorib. etiā aliquādo effigiant, abscederēt. Tāta est mēdacijs vis, vbi semel in imas medullas penetrauit.

Hac tam portentosa fabula & fabulæ imagine suū quoq; mēdaciōrum centonē Centenario nono; inserit Ioannes VVolfius seu *Lupus*, cuius *sedecim annorum Centenarij*, sunt totidem; vel potius longè plurium mendaciōrū & calumniarū Centenarij; citatq; auctores plurimos, quibus velur tibicinibus, hoc commentum fulcire nititur. At quales illi? multi ex illis apertissimi & iuratisimi Pontif. hostes hæretici, Lutheristæ & Calvinistæ, nudius tertius prognati, vt Centuriatores, Georgius Nigrinus, Sutliuius, Achilles Gassarus, Fūcius, Balæus, Valerius Anselmus, quib. adde Cor-

nelium Agrippam Magū: & Hussum, & librū, qui *Puerperium Ioanni VIII.* inscribitur, Anno 1530. à sectario Anonymo editum: & aliū de *Pon. Rom. Emissariū.* hoc est, Iesuitis, cui præfixa est imago, parturiētis Papæ. His testib. qd nō euincet Lup?

Alij testes ab eo prolati, nouitij sunt. & aliquot sæculis sæculo illi, quo hæc *Papissa* vixisse fingitur, posthumāt. Ex quo numero Albertus Leander, qui VVolfio annotante, vixit anno 1550. Marcus Guazus in chronico, qui anno 1546. Valētinus Müntzer, qui anno 1549. Cœlius Rodiginus, qui anno 1540. Ioannes Lucidus, qui anno 1536. Richardus VVasserburgius, qui anno 1527. Bernardus Girardus, qui 1530. Dominicus Iacobatus, qui similiter anno 1530. Iacob. Curio, qui 1558. Ofualdus Crollius 1580. Christianus Massæus qui 1540. Nauclerus, qui 1500. Ioānes Stella, qui 1503, Onus Ecclesiæ cuius Auētor vixit 1517. Crantzius, qui 1500. Hermanus Aedituus, qui similiter anno 1500. Stephanus Blanck, qui itidem 1500. Volaterranus, qui 1503. Ioannes Henaldus, qui 1518. Liber Romanarū indulgentiarum anno 1525. Liber Italicus, cui titulus est *Historia, Di Donne famose*, editus Maximiliano I. Imperatore. Ioannes Pierius Valerianus, qui anno 1532. O quam cani testes. Quam vetustate venerandi? Quam reuerendi grandæuitate? Alij paulò natu grādiores sunt, quippe quos VVolfius seculo anteriore statuat; ex quibus Baptista Mantuanus, qui vixit 1494. cuius hos versiculos recitat VVolfius.

*Hic pendebat adhuc sexum mentita virilem,
Fœmina, cui triplici Phrygiæ diademate mitram
Extollebat apex & Pontificaliū adulter.*

Fingit eam, inquit VVolfius, in ingressu Tartari primo loco, (vt par est Papam locari ante alios qui ibi (in inferno) variè cruciantur, pendere cum suo adultero. Sed heus, VVolfii, an nō nosti, testibus inter se dissentientibus, fidem non haberi? Tu Papissam tuam in orco locas pendulam de Cruce; & vt hoc lectorū animis profundius inculpas, per picturā representari voluisti. A alius testis, quem paulò post producis, nēpe Stephanus Blanck Passauianus, palam arguit te mēdacij, qui ita scribit: Illa (Papissa) parturiebat infantem, & ab Angelo Dei interrogabatur, an in aeternum perire mallet, vel publicè corā mūdo confundi? Sed illa, ne in aeternum pereundum foret, elegit opprobrium confusionis. Idē testatur liber Romanarū Indulgentiarum à te citatus. Si hoc verum; quomodo tu Papissam tuam in styge pensilem facis?

Pergamus enumerare vetustissimos testes VVolfianos. Martinus Minorita, in Chronico, cuius titulus *Flores Temporū.* Vixit 1486. Ioannes de Marcouille, qui anno 1410. Iacobus de Regis Curia, qui anno 1446. Platina, qui 1460. Schedelius, qui 1494. VVernerus Rolleuwinck, qui 1494. VVilhelmus Iacobus Monachus Emondensis, qui 1490. Trithemius, quē ponit VVolfius anno 1495. Compilatio Chronologica scripta 1470. Ioannes Marius Belgæ, qui 1498. Felix Malleo-

Alus, qui anno 1444. Laonicus Chalcondyla, qui anno 1459. Sabellicus, qui anno 1495. Sunt qui velint, ea quæ leguntur lib. 6. Hist. Laonici nō ab Auētore, sed ab Interp̄te Clusero esse. Aegrè credo. Nā in Bibliotheca Bauarica Monachij, tres exstant historiz huius Manuscripti Codices, & vnus itidem in Bibliotheca Academia Ingolstadiensis, in quib. omnib. hoc de Ioanne Papa fœmina fabulam etū legitur: nec credibile est, interpretē, ipsos etiā Græcos codices vitare potuisse. Nec adeo mirandū est, si Græculus iste cæteris suis Mythologis, hoc ex ore vulgi raptum adiciere voluit. Certè ex antiquiorib. Græcis nullus produceretur, cui vel per somnium hæc Papissa in mentē venerit, multoq; minus, qui probri loco Apostolicæ sedis obiecerit: cū tamen fanda & infanda in Romanā Cathedrā, totamq; Latinorū gentē Græci expuerint, & integra volumina cōtra Papā euulgarint; præsertim Nilus ille Archiepiscopus Thessalonicensis, cuius exstant libelli duo *de primatu Papæ*; cū in Bibliotheca Bauarica plures q̄ quadraginta hoc argumēto ab eodē Nilo cōscripti, asseruentur: in quib. nil de hac *Papiss*.

Aliis VVolfianis testib. paulò superior locus à VVolfio assignatur, inter quos est Petrarcha, qui vixit anno 1374. Boccatius, qui anno 1375. Ranulphus in Polychronico, qui anno 1373. Occam, qui anno 1320 Antonin. 1457. Postea ponit VVolfius Chronica, & quidem obscurissima, vt Chronicum *Constantiense* scriptū 1400. Chronicū *Cæpidonense; Argētoratense. Annaler Augustanos*, Auētores scilicet clarissimos, & celeberrimos, qui num aliquādo nati fuerint, vix quisq̄ nouit, nisi tribus VVolfianæ contribulis fuerit, nam & his, & vniuersis aliis, quotquot iam enumerauimus, ad fabulā hanc litteris prodendam dux & Auētor fuit Martinus Polonus, qui vt VVolfius dicit, vixit 1282. Nā q̄ hoc antiquiores citat Marianū Scotū & Sigebertū, dubitatione non caret, nū ab eorū manu sit hæc fabula, an à spurio calamo. Esse ab hoc, testatur vetera nōnulla exemplaria, in quib. nil de hac *Papissa*, vt alias cōiecturas taceam, quas Serarius in Moguntiacis persequitur, Nec semel ex ore clarissimi viri Doct. Ioannis Pistorij, cuius memoria vt hereticis in maledictione, sic Catholicis semper in benedictione erit; audiui, penes se esse perantiquū Mariani Codicem, in quo nec vola nec vestigium huius figmenti exstet.

Hæc scripseram, cum ecce commodum mihi offertur Sigebertus cū aliis Chronologis nuper à Reuerendo, & clarissimo Domino Aaberto Miræo Canonico Antuerpiensi publicatus, quē dum cupidè euoluo; hanc annotationē ad Annum Christi 854 reperi, quam verbatim huc transferre volui.

Hoc loco nulla in Gemblacensi, Aquicinctiensi, Lipsiano, aut Orteliano Manuscriptū Codicibus, quib. vsi sumus, Ioanne Papissa sit mentio. Imò ne in margine quidem vllius è dictis codicibus, quid tale adscriptum legitur: vt sunt interdum nonnulla recentiore manu ad margines adiecta.

Itaque

Itaq; certum est, hanc de Ioanna Papissa fabulam Sieberti nostro falsissimè attribui. De ea, quid Cl. V. I. Lipsius senserit, hic liber apponere. Is, in Epistola ad Franciscum Sauerium Anno 1595. V. Kal. Martij data, cuius autographum adseruo, sic scribit: De quæstiuncula, quod petis, super Pontifice Ioanna fœmina, vt nugantur, vides quid sentiam, cum appello nugas. Reuera fabella est, haud longè ab audacia, & ineptiis poëtarum. Vis clarè tu, & censores illi rem videre? adite librum Gallicè nuper scriptum, & editum Brudigalis, auctore Florimundo Remundo, consiliario Regio: quo torus est in hoc argumento. Auctor ipse ad me misit, & ita plenè omnia exsecutus est, vt nobis nihil reliqui sit præter credere, & assentiri. Hactenus Lipsius. De his plura qui volet, Onuphrium, Baronium, Remundum aliosq; legat.

Quod ad Marianum Scottum attinet, quem aduersarij quoq; nobis obiciunt, Chronicon eius in pergamento, caractere vetustissimo exaratum, ex Bibliotheca Gemblacensi ad me misit R. V. Ludouicus Sombechus illius loci Abbas, nostra pariter cura, si Deus vitam dederit, aliquando euulgandum. In eo nulla prorsus Ioanna Papissa mentio, ne ad oram quidem. Hæc Miræus; ex quibus liquet, quàm verè sectarij & ex Catholicis nonnulli Siebertum & Marianum, quasi pro fundo & basi huius fabellæ adducant.

Othonem Frisingensem lib. 7. in Catalogo Pontificum asserere, Ioannem VII. Papam fuisse fœminam, si mendacium VVolfianum appellarem, forsân à vero non abirem. Forsân enim, si quis in Manuscriptum Othonis Codicem incideret; vocabulum illud: *Fœmina*: malæ manus asumentum esse deprehenderet. Et quid te VVolfii iuuat Otho? Si Ioannes VII. fuit fœmina; non igitur fœmina fuit Ioannes VIII. vt tu dicis. Item si ille Ioannes, qui inter Leonem IV. & Benedictum III. à te ponitur anno 854. fuit fœmina; nõ igitur fœmina fuit Ioannes VII. qui inter Ioannem VI. & Sisinnium in editione Vratisiana Francofordiensi & alia Basileensi collocatur: nam Ioannes VII. Pontificatum iniiit Anno Christi 705. natione Græcus; qui quis fuerit, notum est ex Anastasio Bibliothecario, & aliunde. Fœminam fuisse nemo hactenus somniauit. Quocirca credibile est hæreticam fraudulentiam fœminæ nomen in Othonem intrusisse: Et cum addere vellet Ioanni VIII. nec tamen vllum inter Leonem IV. & Benedictum III. reperiret, id addere voluisse Ioanni VII. vt saltem aliquem Pontificem hac labe dehonestaret. Cautius & rectius egisset, si adiecisset nomē *fœmina* Ioanni VIII. què Otho ponit inter Adrianum II. & Marinum, seu, vt vitiosè habet Othonis Codex, Martinum II. Sed & sic fraus in propatulo fuisset; quia nimis liquet, quis ille Ioannes inter Adrianum & Marinum fuerit.

Mendaciū VVolfianū ex Centuriis subleatū de Ludouico Imp. ab hac Papissa coronato refellit Serarius. Vetus illud fragmentū, quod VVolfius laudat, quam quæso vetus est? Dicit fortè, se

A nescire; ex Illyrico hoc queri oportere. O impostores. Ego ne huic mōstro tot mēdaciōrū cōperto credā?

Sed vide os VVolfianum, vt fabulæ suæ maiorem verisimilitudinem conciliet, mentitur primum ex iis, qui eam narrarunt, fuisse Radulphū Flauiacensem Monachū, qui vixerit Anno 930. sub Imperatore Henrico I. & Leone VI. Verum hoc Anno Christi iam Stephanus VIII. Cathedram Petri tenebat. Cur non explicat VVolfius, in quo libro Radulphus hanc fabulam prodiderit? Num in commentariis super Leuiticum? Nū in breuiculo *Chronico*, quod scripsisse scribitur? Nam quod Lupus iste addit: *Cuius etiam mentionē fecit Trithemius*, ambiguum est: nam si dicere velit; Trithemium scribere à Radulpho fieri mentionem huius *Papissa*; mentitur insigniter: si autem nil aliud significare velit, quàm opera Radulphi à Trithemio percenteri; verum quidem dicit; sed cur hoc verum, planè, & absque vllis latebris & flexibus non est elocutus? Nam Lector ex verbis obliquè & sinuosè prolatis prius illud, quod omnino à veritate abhorret, haurire potest. Et quam, quæso, fidem mereatur VVolfius in eo, quod de Radulpho narrat, cum è vestigio hoc de eodem subnectat? *Idem lib. 18. cap. 1. in Lōnit. Antichristus de regibus triumphabit, hoc est, pedibus suis subiiciet eos. Testis Ludouicus II. Imp. & Edeluolphus Rex Anglorum à Ioanne VIII. coronati, & Fridericus, quem pedibus calcavit alius Papa.* Vbi VVolfius fraude plusquam Punica, ea, quæ sua sunt, ita cum Radulphi verbis copulat, vt quiuis lector minus attentus cogitare posset, omnia ista esse Radulphi, cum sint mendacia VVolfij; nam Radulphus nil aliud dicit; quàm, *Antichristus de Regib. triumphabit*. Nec loquitur de fictitio sectariorum, sed de vero Antichristo, quem sub finē mūdi Daniel & Ioannes venturum vaticinati sunt, idq; tam orthodoxè, vt sectarij nil inde pro serapere queant; iniustè omnia.

Antegressis VVolfianis seu Lupinis fallaciis adiungatur & hoc: *Gotfridus Viterbiensis Papissam Ioannem nominat & admittit, sed non numerandam ait: Vixit Anno 1192.* Duos textus Viterbiensis Catalogos: in quorum altero, inter Leonem IV. & Benedictum hæc interiiciuntur. *Papissa Ioanna non numeratur.* Et verè non numeratur, quia chimæra est. Quid chimære in albo Pontificum? Dubito vehementer, num hæc verba Godefridus scripserit. Nam postea, vbi hunc catalogum repetit, nullo verbum Leonem inter & Benedictum interponit. Vt cunque sit, Auctores, quos supra adduxi, satis perspicuè ostēdunt, nullū esse antiquorem scriptorem, cuius fulmento hoc de Papissa commētum sustentari queat. Et id ipsum planū apertumque facit VVolfius; cum vix vllum attulit, qui tria sæcla ferat, qui omnes nisi in Martini Poloni *visula arassent*; de hac fabula plusquā pisces muti fuissent: qui tamen absolutè hanc fabulam pro vera non venditat: sed temperat illa adiunctione: *Fertur*; vt & non pauci ex illis, qui

absque

absque iudicio sua vestigia in vestigiis Martini posuerunt.

Illud iucunditate non caret, quòd VVolffius citat Robertum Gallum, qui scribit circa tempora Leonis IV. Romæ natum esse Basilicum. Subdit VVolffius solito artificio quasi ex ore Roberti. *Hunc Basilicum sequentem Ioannem Papissam presiguisse, multi non dubitant. Leonem enim proxime secuta est hac Ioanna.* Hoc Epimythium non est Roberti, sed furentis VVolffij. Est autem obseruatione nò indignum ipsum VVolffium, casu an nutu diuino? cum in fine Centenarij noni; Catalogū Episcoporum texeret, Papissam hanc omisisse, neq; inter Leonem IV. & Benedictum III. vllam stationem assignasse; neque quidquam temporis reliquum fecisse, quod ei assignari possit, attributis omnibus annis, quos antea commentitiæ suæ Papissæ affinxerat, Leoni IV. Benedicto & successoribus. Mittamus iam rapacem Lupum. Ad Pouelum transeamus.

REFUTATIO INEPTIARVM, QVAS POVELVS ANGLVS LIB. I. DE SVO ANTICHRISTO EFFUDIT.

DE Poueli inscitia & absurditate, suo loco, iam diximus. Nunc si illa non sufficiunt, accipe hoc epimetrum, & additamētum haud sanè modicum. Capite IV. de suo Antichristo lib. 1. recenset quasdam notas & symbola Antichristi, ex quibus, tanquam ex certis indicis, eum agnosci ait. Postea à cap. 10. fermè vsq; ad finem libri ea garrit, quæ si in formam aliquam syllogisticam cōiicias, semper erit falsa Maior, & plerunq; etiam falsa Minor. Quid ergo de conclusionē fiet?

Nota Antichristi est, quod *sedet in templo Dei*, hoc est, *in Ecclesia*. Ita enim interpretatur Pouelus; nec plus addit. Hinc nascitur iste syllogismus. *Omnis qui sedet in templo Dei, hoc est, in Ecclesia, ille est Antichristus. Papa sedet in templo Dei; ergo Papa est Antichristus.* Quis non videt Maiorē esse falsam nisi adiiciantur ea, quæ Apostolus 2. Thef. 2. adiecit? Quæ si addantur, innox falsitas Minoris in omnium oculis incurret.

Nota Antichristi est; *occupatio Romæ*, quæ sedes quondam Imperij. Hinc existit iste Pouelianus syllogismus. *Omnis, qui occupat Romam, est Antichristus. Papa Romanus occupauit Romam, ergo Papa Romanus est Antichristus.* Maiori subiicere potuisset Pouelus hanc Minorē: Alaricus, Odoacer, Theodoricus, & alij occuparunt Romam: Et longè verior fuisset.

Nota tertia Antichristi; est *confirmatio regni ex collabente Romani Imperij dignitate*. Hinc prodit iste syllogismus. *Omnis ille, cuius regnum stabilitur ex collabente Romani Imperij dignitate, ille est Antichristus. Regnum Rom. Pontificis est stabilitum ex collabente Romani Imperij dignitate, ergo Romanus Pontifex est*

A *Antichristus.* Subsumam ego; si Maior concedatur vt indubia; Regnum Turcæ; imò & regnum Angliæ, Franciæ, Hispaniæ stabilitum est dilabente Romani Imperij dignitate: nam omnia hæc regna pertinebant aliquando ad Imperium Romanum: *Quid sequitur?* Ergo Turca, vel Rex Angliæ, Rex Franciæ, Rex Hispaniæ est Antichristus. Certè si Poueli discursus non delirat, oportet hunc quoque meum, sanum & valentem esse. Quanquam si de spiritali potestate & iurisdictione Pontificis agamus, ea semper summa apud Christianos, fuit etiam tunc, quando Romanū Imperium in summo flore erat.

Quarta nota hunc nobis syllogismum parit. *Omnis qui vtrinq; iurisdictionem exercet, ille est Antichristus. Papa vtramque exercet, ergo, &c.* Subsumamus nos. Rex Angliæ vtrinq; exercet, vt non ignorat Pouelus; est enim caput regni, & caput Ecclesiæ Anglicanæ. Cuius professio ante paucos annos sub crimine læsæ Maiestatis decreta est. *Quid sequitur?* Ergo Rex, &c. vt tibi placet hic syllogismus Poueli? Certè ex Maiore tua rectissime deducitur.

Nota quinta cap. 14. hoc nos syllogismo beat. *Omnis, qui exercet dominatum in Ecclesia Dei, ille est Antichristus. Papa Romanus exercet dominatum in Ecclesia Dei, ergo Papa Romanus est Antichristus.* Si vera est maior, etiam de iniusto & illegitimo dominatu, tum subsumamus nos; *sed Henricus VII. Rex Angliæ, & omnes illi, qui se caput Ecclesiæ Anglicanæ nominant, exercuerunt, & exercent, dominatum in Ecclesia.* Tu infer conclusionem, quæ ex tua Maiore necessariò infertur. Et Minor de his vera est; falsa de Pontifice, qui aliam dominationem, hoc est, iurisdictionem & potestatem in Ecclesia non usurpat, præter eam, quam diuinitus accepit. Et vt sua potestate abuteretur, an ideo Antichristus foret propriè dictus, de quo Daniel & Ioannes vaticinati sunt? Num omnis ille Antichristus est, qui dominium sibi in Ecclesiâ arrogat? Certe multi Reges & Imperatores Antichristi fuissent; qui non dominationem, sed violentam profustyrannidem in Ecclesiam sibi vendicarunt, nominatim Henricus IV. quem alij Tertium indigant. Imperator. Diabolica conuicia, quibus hic Caluinista in Papam fulminat, eò, vnde prodierunt, remittimus.

D Et vt Pouelus videatur Græculus, fallacias crepare incipit. & quidem Græcè, *παρὰ δὲ τὴν ἰσχυρίαν, παρὰ τὸ μὴ ἰσχυρὸν ἐστὶν, παρὰ τὸ εἶναι ἀδύνατον.* Sine dubio nuper primum in Parnasso Græco cum Hesiodo stertuit: alioqui vix tam promptè Græca fundere posset: Nec de capite Ecclesiæ tam argutè differeret, vt non immerito ambigas, ytrum Pouelus caput habeat; aut si habet, num sanū & illæsum habeat. Nā ita argumētatur. *Luce meridiana clarior est, eū qui vocatur caput Ecclesiæ, esse magnū illū Antichristū. Papa vocatur a Papiocoli cap. Eccles. ergo Papa est magnus Antichristus.* Subsumamus nos, supposita Pouelianā Maiore.

Rex Anglia vocatur ab Anglicoli caput Ecclesie. Ergo Rex Anglia est magnus ille Antichristus. Iterum quæro, ut tibi placet hæc illatio, ô Pouele? Quæ hæc impudentia, ea tribuere Regi, & nuper admodum Reginz, quæ si Papæ tribuantur, magnum Antichristum illicò intones?

Ex sexta nota cap. 15. confici potest iste Syllogismus *Quicumque se Christi loco esse gloriatur, & tamen Christum abnegat, ille est Antichristus. Papa hoc facit. Ergo. Si cupis minoris probationem, mendacia tibi & conuicia dabit Pouelus plura quam velis. quorum densitas excusit Pouelo hunc etiã solœcismum fol. 148. Hæ sunt mera fabula, quibus sese Monachi oblectantur. Cui animus vel otium est, is ex hoc solo cap. 15. ultra Centuriam mendaciorum Pouelianorum enotare poterit.*

Si prima nota hunc nobis syllogismum supeditat. *Quicumque Dei nomen, & alia, que solum Dei sunt, sibi vendicat, ille est Antichristus. Papa Romanus hoc facit. Ergo. Minorem probat Calvinista multis Pontificum Romanorum, Iuris Canonici, Canonistarum & aliorum scriptorum locis, quibus Dei nomen Pontifici tribuunt. Notabilis est ille Nicolai primi apud Gratianum dist. 69. cap. satis euidenter: vbi dicit, Papam à Constantino Magno vocatum Deum. Cohorrescat cælum, vociferatur Puerlinus, & contremisecat terra, ob tantam à Romano Pontifice blasphemiam. Cohorrescat cælum ad tantam Poueli vesaniam & matæologiam: totumq; hunc furorem comprimat illud Psalmi, repetitum à Christo pro sua defensione: Ego dixi Dñs estis; & filij Excelsi omnes. Ecce illi, ad quos sermo Dei factus est, appellantur Dñi. Cur igitur tanta blasphemia sit, si metaphoricè hoc itidè nomen ad Papam transferatur: Cum in veteri testamento iudicibus vel maximè tribui consueuerit. Nam quòd Pouelus obstrepit, nomen Dei non tropicè tribui Papæ, id purum putum est Poueli mendacium.*

Ex nota octaua cap. 17. hunc syllogismum cedere licet. *Omnis, qui se supra Deum exaltat, est Antichristus. Papa hoc facit. Ergo. vbi rursus Minor nil aliud est, quàm pingue mendacium, quod ut crassius fiat, farcitur à fartore Pouelo plurib. aliis Pseudologiis, quas recitare superfedeo. Audiamus potius hunc syllogismum: Quicumque sua scripta, placita, ac decreta præfert verbo, ac scriptura ipsius æterni Dei, hoc factò manifestissimo sese Deo anteponat necesse est: Pontifex Romanus sua scripta, & decreta præfert verbo, ac scriptura ipsius æterni Dei. Ergo, Deo ipsi se præferat necessum est. Quid Minor aliud est, quàm mendacium? Fulcitur tamen à Pouelo non dissimilibus fulcris. I. Quia dicta Canonistarum clare euincunt Papam sua decreta efferre supra decreta Dei. Vbi hæc Canonistarum dicta? II. Quia Papa dicit suam & Ecclesie sua maiorem esse auctoritatem, quàm sacrarum litterarum. Vbi hoc Papa? III. Quia Canonista iactant posse & audere Papam contra Pauli Epistolam statueri, & dictum Apostoli derogare; imò contra vetus & nouum testamentum dispensare. Quinam isti Canonistæ argubrisi, loquendo de iis, quæ fidem non cõ-*

cernunt, nec diuini, sed tantum Apostolici iuris sunt. Post hæc mendacia repetit Pouelus ex Rullo, ut pleraque alia, horribile illud mendacium, *Martinum V. dispensasse cum quodam, ut sororem suam germanam duceret. De quo iam supra fati dictum.*

Sed en alium non syllogismum, sed mendaciorum syllogen. *Qui dicit fas esse sibi mutare formam Sacramentorum, si se exaltat supra Auctorem Sacramentorum, Deum. Papa non solum verbis gloriatur posse se mutare Sacramentorum formam; sed ipso facto palam id tentauit, ac fecit. Ergo Papa extulit semetipsum supra Deum. Minorem probat. Quia Papa mutauit vtrunque Eucharistia speciem à Christo institutam, & vnam duntaxat laicis porrigi iubet; Ergo mutauit formam Sacramenti Eucharistia. ô Pouele. Quæ nam te incitiae cepit? Scisne quid sit forma Sacramenti? Quamquam quid quæro, num scias, cum certum sit te nescire: alioqui tam stolidè non loquereris.*

Accipe tertium Pouelianum syllogismum: *Qui præcepta, edicta, & interdita sua extollit supra Dei edicta, & Decalogi præcepta, si non obscure semetipsum extollit supra sanctissimum præceptorum istorum Auctorem, altissimum Deum. Papa præcepta sua Dei præceptis præfert. Ergo, &c. Hic iterum Minor non probatur, nisi conuiciis & mendaciis ex triuio, stabulo, macello, balneo. Quid immorari attineat in his, quæ à scurris amentibus profecta sunt?*

Nona nota cap. 18. est ista, quod *Papa maiores suos contemnat. Hinc syllogismus. Omnis, qui maiores suos contemnit, ille est Antichristus. Papa Romanus hoc facit; Ergo. Iterum Maior falsa est. Minor nihilo melior. Sed admittamus Maiorem. Nos subsumamus. Lutherus, Calvinus maiores suos, sanctos Patres, & totam antiquitatè petulantissimè contemnunt, idemque faciunt Lutheristæ & Calvinistæ; ut vel ex hac disputatione de Antichristo patet: ergo Calvinus & Lutherus, Calvinistæ & Lutheristæ sunt Antichristus, vel Antichristi de grege pulli. Porro, quidquid pro Minoris suæ probatione Pouelus per multos paragraphos blaterat, id vnum quoddam prolixum, verbosum, & mendaciis interspersum mendacium est; nisi quod verissimè illud §. 30. ab illo dictum est, si à Pontificiis transferatur ad Lutheristas & Calvinistas. *Patres habent pro calculis suppulatorii, qui alio atque alio loco positi, modò talentum significant: modò triobolum, pro arbitrio suppulantur. Ita enim & isti patrum auctoritatem modò amplissimam esse voluit, modò, si non satis placet, nullam omnino. Quod ordinariè ab istis fit, ut alibi, Deo bene adiuuante, ex inkruto ostendam.**

Decima nota Antichristi est cap. 19. *Quod Papæ regnum obtineat super Reges terra. Vnde syllogismus. Omnis ille, qui regnum obtinet super Reges terra est Antichristus: Romanus Pontifex regnum obtinet super Reges terra; ergo Romanus Pontifex est Antichristus. Quid de Maiore statuendum sit, nemo non videt; ut & quid de Minore: quam solitis firmamentis stabilis Calvinista, nimirum triuialibus conuiciis & mendaciis, nisi fortè conuicium non est,*

cum Thomam Bozium, impurum congregationis Oratorij nebulonem, & Romani Antichristi obseruantiſſimum ac impudentiſſimum palponem appellat: nisi fortè mendacium immane non continent hæc de Papa & Monachis. Quo loco habent illi Imperatores, Reges, Principes cum suo Papa? Nonne ut scabella pedum, ut vasallos, ut mancipia? Nonne pro assidibus & basiliscis? imò, ne contra hiscere quidem audens, si pede eleuato, Papa illi de capite coronam deturbet: quos Papa pro suo uelle, & nolle iudic, trahit, retrahit, creat, deponit, confirmat, reprobat, excommunicat, absoluit, regni titulo priuat, imò quos ad suas impuras unguas deosculandas amandas. Eiusdem farinae sunt omnia alia, quæ hic ut verbosè, ita & furiosè Pouelus declamitat, qui, ut aliquoties iam monui, hunc suum contumeliarum centonem cõfarcinauit ex Rullicis in Daniele commentariis, qui, instar Cornucopiæ, uberrimam mentiendi & calumniandi materiam suppeditant; Et mentem prius lymphatam lymphatiorem adhuc reddunt.

Vndecima nota cap. 20. est, quod Papa Romanus sit exlex. *Omnis ille, qui est exlex, est Antichristus. Papa est exlex: ergo Papa est Antichristus.* Nec Maior vera est; & multò minus Minor. Nam Papa nec à naturali, nec à diuina lege liber est. Et quoties Pouelus dicit, *Papam eximere se ipsum ab obligatione legis diuina, vel à Canonistis exemptum pronunciaris*; toties facit id, quo nihil frequentius in chartis eius, luculento rogo digniſſimis, occurrit. Quidnam illud? Dicam absq; circuitione. MENTITVR. Quod ad leges humanas Ecclesiasticas attinet, ab iis liber est quoad coactionem; non quoad directionem. Liber est eo sensu, quo vulgò princeps etiam politicus, supra quem nullus alius, solutus legibus fertur. Illud olet ingeniosum acumen. *Papa mutauit Calendarium, ergo Papa est Antichristus.* Probatur consequentia; quia eo confidentiæ procedet Antichristus, ut sibi persuasurus sit, penes se esse mutandorũ temporum potestatem. Quid in Anglia cõtingerit, nescio. Apud nos certè quatuor anni tempora, ver, æstas, autumnus, bruma, incorrupta & illibata manent, etiam post mutationem Calendarij. Et si Papa Antichristus est, quia Calendarium emendauit, oportet & Iulium Cæsarem fuisse Antichristum; imò & Patres Nicænos; qui simile quid fecerunt. Quid, quod Burdo Pseudosciliger & Thomas Lidyat, popularis tuus, Pouele, maximè Antichristi erunt; quia summo studio conati sunt emendare annum; nec tamen reperiunt, qui eorum emendationes recipiant.

Duodecima nota est cap. 21. *Quod Papa sit Apostata.* Vnde versus. *Omnis Apostata est Antichristus. Papa est Apostata, ergo Papa est Antichristus.* Quis AEsculapius hunc tam ægrum syllogismum curabit, & à falsitate vindicabit? Quem si in tertia figura in Modo, cui *Datist* nomen, formare velis; *Omnis Apostata est Antichristus. Quidam Apostata est Papa; Quidam igitur Papa est Antichristus.* nihilo magis rebus tuis consules: Nam falsa manet Maior.

A Et in conclusione minus concluditur, quàm cupias, nam tu omnem Papam contendis esse Antichristum. At conclusio hoc de quodam duntaxat affirmat. Si opem miseræ tuæ petas à Modo, qui dicitur *Difamũ*, hic exhibit syllogismus. *Quidam Apostata est Antichristus. Omnis Apostata est Papa, igitur quidam Papa est Antichristus.* quouis misero miserabilior apparebis. Porro non Papam, non Ecclesiam Romanam, sed vos sectarios Apostatas, desertores, & defectores esse; cum res ipsa per se clamat, tum perspicuè id demonstrat Martinus Becanus noster in Appendice ad librum de Antichristo reformato.

Ex decimatertia nota cap. 22. hic procedi potest syllogismus. *Omnis idololatra est Antichristus. Papa Romanus est idololatra; Ergo.* De Maiore probanda, ne per somnium quidem cogitauit Pouelus. Totus est in Minore adstruenda; quam firmat solitis præfidiis, hoc est, pseudologiis & criminationibus: Et mox, re bene ac feliciter gesta, hunc *trinitatem* syllogismum nobis propinat; ut contra Monachos demonstrer, Antichristum fore idololatram propriè dictũ. Sed, iam supra diximus; orthodoxos non negare Antichristum fore idololatram, sumendo hoc nomen latius, prout denotat omnem illum, qui loco veri Dei sua phantasmata & insomnia colit ac veneratur; sed aiunt, nõ fore idololatram, saltem palam, strictè sumptum; qui ritu gentili, externa simulacra falforum numinum colat.

C Dices. Bellarminum affirmare; probabiliter dici posse; Antichristum fore cultorem Diaboli, eo modo, quo Magi Diabolum colunt; ergo fore idololatram. Respondeo, colet Dæmonem, sed sine idolo, nec publicè, sed clanculum, nec ideo aliter idololatra erit; quam quiuis Magus, vel veneficus, qui suam operam Dæmoni addicit, sit & vocetur idololatra. Quis enim propriè loquendo idololatraz nomen talem afficit? Nec iuuat Pouelũ meretrix Apocalyptica. Nam ut daremus per eam propriè, & ad litteram Antichristum denotari; diceremus eam, cum Regibus terræ fornicaturam, non corporali fornicatione; neque etiam spiritali primariæ notionis, quæ est, idololatria propriè dicta; sed spiritali secundariæ notionis, quæ est idololatria ampliore significato, prout complectitur omnes errores contra veram religionem, quibus quis sese addicit ac consecrat.

D Decima quarta nota cap. 24. *Quod Papa sit blasphemus.* Argumentum. *Omnis blasphemus est Antichristus. Papa est blasphemus. Ergo.* Maior est *ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ ἀγαθὸν αὐτῶν, & τὸ δόλον ἠρώτων.* Minorem falsissimã tot mendaciis probat Pouelus; quot cum cælum est sudum, in æthere sidera lucent. Quicunque legerit, *deprehendet plaustra mendaciorum, ut miser potuisse ista hæc ab homine, si vel humanam adhuc mentem haberet, proficisci.* Et tamen bonus Pouerlinus hæc pro vero venditat. *Tempora, tempora, exclamarem: nisi scirem iustum esse, ut mendacium sit, omnium Hære-*

ticorum, Antichristi præcursorum, *asylum* ac commune perflugium.

Decimaquinta nota cap. 24. solidissimum & valentissimum syllogismum nobis subministrat. *Omnis Hæreticus est Antichristus. Papa est hæreticus, ergo Papa est Antichristus.* Supponam ego falsæ Maiori, veræ tamen apud Pouelum, hanc verissimam Minorem; Caluinus, Lutherus, Pouelus, Abbat, Sutliuius, est hæreticus. Quid ergo sequitur, ô Pouele? Probat tamen Pouelus Minorem suam per sexaginta octo paragraphos, in quibus triplo vel quadruplo plura Poueliana mendacia, clara, testata, perspicua comprehenduntur. Excerptat, qui volet. Mihi sufficit, indicasse.

Similis notæ est nota decimasexta, similemque nobis generat syllogismum. *Omnis hypocrita est Antichristus. Papa Romanus est hypocrita. Ergo.* Dicamus nos: Caluius, Lutherus, similes fuerunt hypocrite. Ergo Caluinus, Lutherus, &c. fuerunt Antichristi. Minor Poueliana iterum non aliis fulmentis fulcitur, quàm conuiciis & mendaciis.

Nota decimasextima est, quòd Pontifex Romanus faciat miracula & prodigia. Syllogismus. *Omnis, qui facit miracula & prodigia, ille est Antichristus. Pontifex facit: Ergo.* Si de veris miraculis tibi sermo est; nullo negotio ex Christo & Apostolis Antichristum efficies: substitutis illis in Minore in locum Pontificis. Si de falsis prodigiis loqueris, tum & Maior à vero abhorret, nec minus Minor. Cui stabiliendæ nil promit ex suo penu Pouelus, præter lædorias & pseudologias, claras, dilucidas, manifestas, non oculis solum videndas, sed & tactu ipso, clausis quantumlibet oculis, deprehendendas.

Ex decima octaua nota cap. 28. prodit hic syllogismus. *Omnis, qui celebs est, & tamen impurissimus scortator, ille est Antichristus. Papa Romanus est talis. Ergo.* Minoris probationem, securus de Maiore, sumit Pouelus ex lupanaribus, gurgustiiis, ganeis, & id genus aliis gymnasiis & prædicanticiis Lycæis: Et ex Balzo, & cæteris huius classis conuiciatoribus congerit, quidquid splendida bilis in vitas moreque Pontificum Romanorum congersit: etiam fabulam de Ioanne Papiſſa, de qua supra. Et, nisi fallor, scrinia VVolſij expilauit Pouelus, cum eisdem Auctores citet, quos ille. Nisi fortè & hic & ille ex tertio calumniatore contumelias & meretricia sua probra sublegerunt.

Non est silendum hoc Poueli ex aliquot mendaciorum chiliadibus: Albertum Stadenſem, in Catalogo Pontificum numerare Ioannem Papiſſam. Impudens figmentum. Nam statim post Leonem IV. quem ipse Quintum appellat, subiungit Benedictum III. Oprabat quidem Alberti Editor Hæreticus Reineccius nominari ab Alberto hunc fictitium Papam. Sed quia non factum; hoc scholium interiecit. *Chronicon Martini Poloni hic inseruit Ioannem VII. Papiſſam. Fertur enim sæmi-*

na fuisse patriæ tamen incerte. Hæc non ab Alberto, sed ab Editore manarunt.

Illud insuper circumſpectionem Poueli palam ostendit, dum mendaciorum, quibus Iulium III. Pontificem onerat, testem laudat Petrum de Vineis, qui Friderici II. Imper. Cancellarius fuit; & mortuus est, antequam Iulij III. Pontif. ataus nasceretur.

Decima nona nota est cap. 28. Ex qua nascitur iste syllogismus. *Omnis ille, qui prohibet Monachis sacerdotibus, monialibus, aliisq. voto obſtrictum personis matrimonium; & certis temporibus vetat usum certorum ciborum, ille est Antichristus. Papa hoc facit. Ergo.* Negatur Maior; ubi eius probatio Pouele? Si generatim formes Maiorem, nulla facta mentione, Monachorum, Sacerdotum, Monialium, & similiu, nihilominus falsa esset Maior, nam vniuersim damnare matrimonium, & detestari cibos corporales, non est eiusmodi nota, quæ cum Antichristo reciprocetur, sicuti proprietas cum suo subiecto: nam & quidam veterum hæreticorum hoc fecerunt, neque tamen fuerunt Antichristus ille in sacris literis reuelatus. Omissa Maiore, dico Minorem esse falsam: neque enim Pontifex homines sui iuris & arbitrij à cõiugio arcet. Imò nec ipsos Deo per vota dedicatos à nuptiis repellit, quòd malas & improbandas censeat; sed quia scriptum est; *Vouete & reddite.* Si ergo castitatem vouisti, oportet, vt à coniugio abſtineas. & id quod promisti, fideliter perſoluas. Nec cibos vetat, quia mali; sed quia ipsa ratio & pietas monet, vt interdum ieiuniis vacemus; & ab escis carnalibus nobis temperemus, quo caro spiritui magis subdatur, & mens ad cælestia promptior & agilior efficiatur. Mendacia & conuicia ad Auctorem suum Pouelum ablegamus.

Vigesima nota cap. 29. *Quòd Papa sit auarus & Simoniacus.* Vnde syllogismus. *Omnis auarus & Simoniacus est Antichristus. Papa est talis. Ergo.* Iterum falsa Maior, falsa Minor. De Maiore probanda Pouelus nec vigilans nec somnians cogitauit. Minorem infinitis mendaciis, veteri instituto suo, firmat; si quid tamen hac tam labili & fragili basi firmari potest. Omnia scurræ & rabulam ex sæce vulgi olent; & præterea furtum manifestarium ex Rullo, vt iam sæpius monui.

Vigesima prima Antichristi nota ex cap. 30. *Quòd Papa suos gloria & diuitiis augeat.* Syllogismus Pouelianus, cæteris planè gemellus. *Omnis, qui suos famulos & sibi addictos gloria & diuitiis augeat, ille est Antichristus. Hoc facit Papa. Ergo.* Subsumamus nos: Hoc fecerunt olim & faciunt hodie Reges & Principes; ergo ipsi sunt Antichristus. De Maiore munienda rursus Caluinista noster minus quàm nihil cogitat. Totus in Minore occupatur; quam Rullicis commentis egregiè scilicet stabilit; inter quæ hoc non in postremis, Cochleum à Pontifice obtinuisse Episcopatum. Vbi, quæso? In qua prouincia? Prome nomen huius Episcopatus. Mirum ni ipse Cochleus ex

altissimis cæli sedibus hunc in cerebro Poueliano fabricatum Episcopatum rideat.

Vigesima secunda nota cap. 31. *Quia Papa imprimis sui characterem.* Vnde versus. *Omnis, qui suis imprimis characterem, ille est Antichristus. Papa hoc facit.* Ergo. Si Maior vera est; tum facilis labor erit Pouelo probare, Christum esse Antichristum. Quia Christus imprimis sui characterem, seu sigillum, siue signaculum; iuxta illud Apostoli 2. Corinth. 1. *Qui signauit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris, &c.* De characterem Antichristi suo loco iam egimus. Conuicia Poueli susque deque habemus; quia nil aliud efficiunt, quam quod Pouelo calumniatoris characterem & notam inurunt.

Vigesima tertia nota Antichristi. *Quod Papa Romanus semper grauisime veros Christianos sit persecutus.* Syllogismus. *Omnis, qui veros Christianos persecutus, est Antichristus. Papa hoc facit.* Ergo. Subsumamus nos: Nero, Domitianus, Diocletianus hoc fecerunt. Ergo. Caluinistæ, præsertim Angli, hoc faciunt. Ergo. Minorem suam mendacissimam iterum solis mendaciis ex Rullo sumptis, suffulcire aggreditur Pouelus. Quæ præteruolo. Nam mendacia sponte sua ruunt.

Et istæ sunt inuictæ illæ demonstrationes, (rectè nugationes & phylarias nominaueris,) quibus Pouelus Romanum Pontificem, Christi Vicarium, in Antichristum transformare studuit; irritò conatu; nam his nugamentis, & tantis conuiciorum fulminibus non obstantibus, *Papa manet Papa*, hoc est, successor Petri, & vniuersalis Ecclesiæ caput ac Pastor: Pouelo manente Pouelo, hoc est, grandissimo conuiciatore & mendaciloquo calumniatore; nam quod cap. 33. Pontifici interitum vicinum ominatur; parum commouemur; quia scimus immobiliter staturam sedem & Cathedram Petri etiam tunc, quando Lutheristarum & Caluinistarum, præter damnatum nomen, nihil aliud supererit.

Cap. 34. Euertere videtur Pouelus pro sua in suis assertionibus constantia, quidquid hæcenus disputauit an delirauit? Ait enim, *non posse ex singulis notis hæcenus recensitis; concludi Papam esse Antichristum; si nota ille sigillatim spectentur*: posse; si coniunctim & conglobatim. Et tamen, quid Vertumnus iste tanto mendaciorum & conuiciorum profluuio hucusque egit, quam quod ex singulis notis collegit. *Papam esse Antichristum?* Accipiamus tamen in Poueli gratiam has notas collectiuè iisdem verbis, quibus à Pouelo proponuntur lib. 1. cap. 1. Num. 7. Et Maiorem ita instituiamus; omnis ille, qui est, *homo exercens regnum sedens in Ecclesia Romana, inchoans dominatum suum, exercere collabente Romani imperij dignitate, spirituale, & civilem gladium, quo in Ecclesia dominetur, usurpans; qui, cum Christi loco se esse gloriatur, tum ipsum Dei nomen, & alia, quæ solius Dei sunt, sibi vendicat; tum, se supra Deum extollit, Maiorum suorum doctrinam contemnens; non modò supra Reges terra; exlex proprio ar-*

bitrio leges figens & reficens, regnum usurpat: existens Apostata, Idololatra, Blasphemus, Hæreticus, Hypocrita, miracula quidem faciens, sed tamen fallacia, celebs etiam, quamuis impurissimus scortator, prohibens contrahere matrimonium, iubensq; abstinere à cibis, quos Deus creauit, Auarus, & Simoniacus, suos tamen gloria augens, & dominatores in terra constituens, quibus characterem suum imprimis, sanctos Dei acerrimè oppugnans, & horrendus, inauditusq; supplicii afficiens, postremi mundi temporibus regetur, & stocci fiet, ita vt nemo merces eius emat amplius: donec ipso demum aduentu Domini penitus aboleatur. *Omnis, inquam, ille, qui talis est, & in quem istæ notæ competunt; est Antichristus proprie sic dictus; de quo scriptura testimonium perhibent. Papa Romanus est talis; & omnes istæ notæ in eum competunt.* Ergo *Papa Romanus est Antichristus proprie dictus, de quo scriptura testimonium perhibent.* Respondeo inprimis, Maiorem non esse veram; præsertim si istæ notæ explicentur eo modo, quo ex Magistrorum suorum dictatis eas Pouelus explicat. Nam ponamus talem vel fuisse vel esse; cui omnia prædicta encomia quadrent; num ideo Antichristus erit; de quo Daniel & S. Ioannes? Et certè cum rem penitus introspicio; clare mihi videre videor, omnia Luthero & Caluino applicari posse; ita vt necesse non sit obtorto collo ea huc trahere; quia sponte sequentur. Etiam illa; *celebs, quamuis impurissimus scortator.* quia Lutherus maritus non fuit, sed scortator, nec uxorem, sed scortum habuit. Nam inter Monachum & Monialem, quæ matrimonium constaret? At forsan difficile erit Luthero accommodare illam notam: *Prohibens contrahere matrimonium.* Quid si rationem accommodandi inueniamus? In colloquiis symposiacis scriptum est, Lutherum, puellam quandam sibi vel suis cognatam, cum nupturiret, fustuario castigandam curasse, vt vehemens illud nubendi desiderium euanesceret. Et hoc ausus fuit in ea, & aduersus eam, quæ suæ spontis & voluntatis erat. An non est hoc prohibere nuptias? Vt taceam, Lutherum & Lutheranos passim docere, matrimonium, inuitis parentibus vel maioribus contractum, nullius valoris esse. An non inire matrimonium prohibet, qui hoc docet? Quia verat coniugium absque parentum assensu contractum. Si Lutherus hoc facit absque vlla apud Pouelum suspitione Antichristi; mirum certè foret, si Romanus Pontifex legem naturalem, diuinam & humanam secutus, edicere non posset, ne quis voto castitatis obstrictus, ad nuptias conuolaret. Quam Lutherus parentibus dat potestatem, eam Pouelus Ecclesiæ negat. Præclare, scilicet. Deinde Lutherus & Lutherani, saltem politici ordinis gratia, iubent à carnibus suos abstinere, quando Magistratus id ita mandat; vel quando ex esu carni in infirmiorum animis scandalum nascitur. Conuenit ergo in illum etiam hæc Antichristi Poueliani tessera, quæ est *vetare cibos à Deo creatos.* Quanquam non pauca ex dictis notis sunt com-

B go *Papa Romanus est Antichristus proprie dictus, de quo scriptura testimonium perhibent.* Respondeo inprimis, Maiorem non esse veram; præsertim si istæ notæ explicentur eo modo, quo ex Magistrorum suorum dictatis eas Pouelus explicat. Nam ponamus talem vel fuisse vel esse; cui omnia prædicta encomia quadrent; num ideo Antichristus erit; de quo Daniel & S. Ioannes? Et certè cum rem penitus introspicio; clare mihi videre videor, omnia Luthero & Caluino applicari posse; ita vt necesse non sit obtorto collo ea huc trahere; quia sponte sequentur. Etiam illa; *celebs, quamuis impurissimus scortator.* quia Lutherus maritus non fuit, sed scortator, nec uxorem, sed scortum habuit. Nam inter Monachum & Monialem, quæ matrimonium constaret? At forsan difficile erit Luthero accommodare illam notam: *Prohibens contrahere matrimonium.* Quid si rationem accommodandi inueniamus? In colloquiis symposiacis scriptum est, Lutherum, puellam quandam sibi vel suis cognatam, cum nupturiret, fustuario castigandam curasse, vt vehemens illud nubendi desiderium euanesceret. Et hoc ausus fuit in ea, & aduersus eam, quæ suæ spontis & voluntatis erat. An non est hoc prohibere nuptias? Vt taceam, Lutherum & Lutheranos passim docere, matrimonium, inuitis parentibus vel maioribus contractum, nullius valoris esse. An non inire matrimonium prohibet, qui hoc docet? Quia verat coniugium absque parentum assensu contractum. Si Lutherus hoc facit absque vlla apud Pouelum suspitione Antichristi; mirum certè foret, si Romanus Pontifex legem naturalem, diuinam & humanam secutus, edicere non posset, ne quis voto castitatis obstrictus, ad nuptias conuolaret. Quam Lutherus parentibus dat potestatem, eam Pouelus Ecclesiæ negat. Præclare, scilicet. Deinde Lutherus & Lutherani, saltem politici ordinis gratia, iubent à carnibus suos abstinere, quando Magistratus id ita mandat; vel quando ex esu carni in infirmiorum animis scandalum nascitur. Conuenit ergo in illum etiam hæc Antichristi Poueliani tessera, quæ est *vetare cibos à Deo creatos.* Quanquam non pauca ex dictis notis sunt com-

C mentibus non esse veram; præsertim si istæ notæ explicentur eo modo, quo ex Magistrorum suorum dictatis eas Pouelus explicat. Nam ponamus talem vel fuisse vel esse; cui omnia prædicta encomia quadrent; num ideo Antichristus erit; de quo Daniel & S. Ioannes? Et certè cum rem penitus introspicio; clare mihi videre videor, omnia Luthero & Caluino applicari posse; ita vt necesse non sit obtorto collo ea huc trahere; quia sponte sequentur. Etiam illa; *celebs, quamuis impurissimus scortator.* quia Lutherus maritus non fuit, sed scortator, nec uxorem, sed scortum habuit. Nam inter Monachum & Monialem, quæ matrimonium constaret? At forsan difficile erit Luthero accommodare illam notam: *Prohibens contrahere matrimonium.* Quid si rationem accommodandi inueniamus? In colloquiis symposiacis scriptum est, Lutherum, puellam quandam sibi vel suis cognatam, cum nupturiret, fustuario castigandam curasse, vt vehemens illud nubendi desiderium euanesceret. Et hoc ausus fuit in ea, & aduersus eam, quæ suæ spontis & voluntatis erat. An non est hoc prohibere nuptias? Vt taceam, Lutherum & Lutheranos passim docere, matrimonium, inuitis parentibus vel maioribus contractum, nullius valoris esse. An non inire matrimonium prohibet, qui hoc docet? Quia verat coniugium absque parentum assensu contractum. Si Lutherus hoc facit absque vlla apud Pouelum suspitione Antichristi; mirum certè foret, si Romanus Pontifex legem naturalem, diuinam & humanam secutus, edicere non posset, ne quis voto castitatis obstrictus, ad nuptias conuolaret. Quam Lutherus parentibus dat potestatem, eam Pouelus Ecclesiæ negat. Præclare, scilicet. Deinde Lutherus & Lutherani, saltem politici ordinis gratia, iubent à carnibus suos abstinere, quando Magistratus id ita mandat; vel quando ex esu carni in infirmiorum animis scandalum nascitur. Conuenit ergo in illum etiam hæc Antichristi Poueliani tessera, quæ est *vetare cibos à Deo creatos.* Quanquam non pauca ex dictis notis sunt com-

D mentibus non esse veram; præsertim si istæ notæ explicentur eo modo, quo ex Magistrorum suorum dictatis eas Pouelus explicat. Nam ponamus talem vel fuisse vel esse; cui omnia prædicta encomia quadrent; num ideo Antichristus erit; de quo Daniel & S. Ioannes? Et certè cum rem penitus introspicio; clare mihi videre videor, omnia Luthero & Caluino applicari posse; ita vt necesse non sit obtorto collo ea huc trahere; quia sponte sequentur. Etiam illa; *celebs, quamuis impurissimus scortator.* quia Lutherus maritus non fuit, sed scortator, nec uxorem, sed scortum habuit. Nam inter Monachum & Monialem, quæ matrimonium constaret? At forsan difficile erit Luthero accommodare illam notam: *Prohibens contrahere matrimonium.* Quid si rationem accommodandi inueniamus? In colloquiis symposiacis scriptum est, Lutherum, puellam quandam sibi vel suis cognatam, cum nupturiret, fustuario castigandam curasse, vt vehemens illud nubendi desiderium euanesceret. Et hoc ausus fuit in ea, & aduersus eam, quæ suæ spontis & voluntatis erat. An non est hoc prohibere nuptias? Vt taceam, Lutherum & Lutheranos passim docere, matrimonium, inuitis parentibus vel maioribus contractum, nullius valoris esse. An non inire matrimonium prohibet, qui hoc docet? Quia verat coniugium absque parentum assensu contractum. Si Lutherus hoc facit absque vlla apud Pouelum suspitione Antichristi; mirum certè foret, si Romanus Pontifex legem naturalem, diuinam & humanam secutus, edicere non posset, ne quis voto castitatis obstrictus, ad nuptias conuolaret. Quam Lutherus parentibus dat potestatem, eam Pouelus Ecclesiæ negat. Præclare, scilicet. Deinde Lutherus & Lutherani, saltem politici ordinis gratia, iubent à carnibus suos abstinere, quando Magistratus id ita mandat; vel quando ex esu carni in infirmiorum animis scandalum nascitur. Conuenit ergo in illum etiam hæc Antichristi Poueliani tessera, quæ est *vetare cibos à Deo creatos.* Quanquam non pauca ex dictis notis sunt com-

mentitiz & ex Poueli fluctuante phantasia exsculpta. Quæ enim scriptura docet Antichristum *sessurum in Ecclesia Romana*, hoc est, *Roma*, sic enim intelligit Calvinista? Quæ scriptura docet, Antichristum *prohibiturum nuptias & cibos à Deo creatos*, ita, vt quod scriptura affirmat, sint quasi peculiare *digma & stemma* Antichristi? nam quæ hac de re Apostolus I. Timoth. 4. scribit non magis ad Antichristum ipsum, quam ad eius præcursores Manichæos, Encratitas, & huius classis alios spectant.

Deinde, quidquid sit de Maiore; Minor certe falsissima est; nec à Pouelo aliter ostenditur, nisi longissima mendaciorum & calumniarum Iliade. Neque vllum vnquam nominabit Pontificem Romanum, in quo omnes illæ notæ simul & coniunctim reperiantur, vel aliquando reperitæ fuerint; neque etiam de tota Pontificum collectione seu aggregatione hoc vnquam planum testatumque faciet; quantumuis licet insanis vociferationibus fulminet ac omnia permisceat.

Sed vrit Pouelum obiectio quædam ab infirmis quibusdam fratribus, vt ait, proponi solita, & est ista. *Antichristus est reprobus & saluari nequit. Papa Romanus quandoq; non est reprobus, & cum ad sanam mentem redierit, saluari potest. Ergo Papa Romanus non potest esse Antichristus.* Hoc argumento constructus Pouelus nescit, in quam partem se vertere debeat. Neque enim negare vult fieri posse, vt Papa quispiam fiat Lutherista, vel Calvinista; & eo ipso in numerum eorum, qui æternæ beatitudinis participes erunt, cooptetur. Neque tam durus & ferox est Pouelus, vt omnem salutis ianua Romano Pontifici occludere velit: *Ex quo Papisimus Antichristianismus esse reuelatus est, non ego quidem Papas vniuersos damnatos esse dixerim, nec hodiernum Pontificem, si modo ad sanam* (hoc est, Calvinianam) *mentem redierit, aspe salutis excluderim.* Ex qua Poueli concessione hic syllogismus formari potest in secunda Figura, in modo, quem dialectici vocant, *Festino. Nullus, qui est Antichristus, saluari potest. Maior ista conceditur à Pouelo absque vlla restrictione vel distinctione. Quidam Pontifices Romani, etiam hodierni, & post reuelatum Antichristum, saluari possunt.* Minor hæc similiter à Pouelo conceditur: ino à Pouelo posita & prolata est. Ergo *quidam Pontifices Romani, etiam hodierni, & post Antichristum reuelatum, non sunt Antichristi.* Hic certe syllogismus totus ex sensu & mente Poueli constructus est; qui, vt obiectionem, ab infirmioribus fratribus, vt ait, proponi & vrgeri solitam; abs se & suis longius & commodius amoliat, sic insuper scribit. *Nos non hunc aut illam Papam esse Antichristum affirmamus.* Cur igitur, ô inconstantissimi Euripi ad rauim vsque clamitatis: *Hodiernum Pontificem, Paulum V. esse ipsissimum Antichristum?* Cur idem de aliis in indiuiduo, nominatim de Gregorio VII. tanta contentione asseritis? Ego ex Pouelianis asseritis infero, mentiri Pouelū, quæ-

do in vestibulo suilibri, cum contestatione diuini nominis dicit, *se tam cerè scire, Pontificem Romanum esse magnum illum Antichristum, quam Deum ipsum esse in calis.* Vbi proculdubio per Pontificem Romanum, determinatè, etiam hunc vel illum; vt Clementem VIII. Paulum V. & ex antiquioribus Gregorium VII. intelligit. Et tamen huius certissimæ sciz scientiæ sub finem libri primi oblitus, disertè dicit; *Nos non hunc aut illum Papam, esse Antichristum affirmamus. Quem ergo? Audi. Hoc nomen toti regno & successioni hominum tribuimus.* Et mox clarius. *Non proprie loquendo, vnum aliquem absolute singularem numero hominem vel Gregorium, vel Sixtum, vel Clementem esse illum Antichristum existimamus, de quo tam multa legimus in scripturis, sed regnum ipsum corpusq; Pontificium, representatione & sabrogatione indiuiduali continuatum* (Agnosco phrasas Iunij, & furta Poueli) *cuius Papa princeps est & caput; esse Antichristum arbitramur.* Gratias meretur Pouelus; qui tam apertè & planè Pontificem, vt est hæc singularis persona ab infami Antichristi probro liberat. Ex quo etiam sequitur, nullum Papam, vt est hic homo in indiuiduo; esse illum *filium perditionis* καὶ τὸν ἀρμολύμων, *aduersarium illum*, qui extollit se supra omne id, quod dicitur Deus, aut quod colitur; quia Antichristus hoc facit; At Papa hic vel ille non est Antichristus, teste Pouelo; sed *regnum ipsum, & corpus Pontificium, & successio*, est magnus ille Antichristus, & filius perditionis de quo scripturæ interprete Pouelo.

Ex quo rursus infero; hunc Antichristum Lutheranum & Calvinianum nec descendisse, nec descensurum vnquam ad inferos, vt debitas impietatis ibi luat pœnas. Quia successio Pontificum adhuc durat; & sub finem mundi, cum regnum hoc Pontificium cessauerit; ipsum tamen in se ad tartara non ibit; quia non est capax vllius supplicij. Antichristus igitur propriè dictus pœnas inferni euadet. Quis vnquam audiuit talia? Vt autem tibi constantiæ Pouelianæ luculentius adhuc specimem exhibeam: vt que videas, quàm nihil his suppetat, in quo pedes firmiter firment; En tibi, qui numero 28. palam dixerat, Antichristum, *non esse hunc vel illum numero Papam*; is Num. 22. Iunij animaduersunculas diripiens, & in suum horreum conueniens, ita scribit. *Antichristus est persona singularis: quæ vno eodemq; tempore vnica est numero.* Rursus. Num. 23. *Antichristus est singulare subiectum, quod semper numero vnum est ordinariè*; quæ sunt ipsa Iunij verba, à Pouelo in suam mendaciloquentiæ farraginem transcripta; Et tamen paulò post his planè contraria asseruit, pressus illo *infirmiorum fratrum* vt vocat, argumento, de salute Antichristo possibili, qui infirmiores fratres, sic rursus Pouelum vrget: *Paulus expresse dicit, Antichristum esse hominem peccati, & filium perditionis 2. Thess. 2. 3.* Ergo, si Pontifices sunt Antichristus, singuli eorum damnandi videntur, Pouelus in angustias coniectus

salutem petit ab Elencho *ααεε* τὸ ἰνβουον. Forſan dicere volebat; *ααεε* τὸ μὴ ἰνβουον. *Succeſſio Pontificum eſt Antichriſtus. At non ſequitur, ideo ſingulos Pontifices damnandos fore.* At profecto ſequitur, ſingulos damnatum iri; ſi ſinguli ſunt Antichriſtus; (vt tu Num. 22. affirmas; affirmantque communiter, vno quaſi ore, ſecarij; tametſi poſtea Num. 28. & 29. ſaniore mente recepta, negas hunc vel illum Papam in indiuiduo eſſe Antichriſtum) quia ex ſcriptura liquet, *Antichriſtum eſſe filium perditionis*; non tantum, quia ipſe multos perdet; ſed & quia tandem in æternum perdetur. Concludis Num. 36. tuam inconstantiam & variabilem mutabilitatem. *In hac quaſtione de Antichriſto, vniuerſa Pontificum ſeries & ſtatu ſpectandum eſt, non ſingulares & indiuidua perſone.* Ergo in hac ſucceſſione & ſtatu Romanorum Pontificum, nullus in indiuiduo Papa, eſt Antichriſtus, non Gregorius VII. non Paulus III. non Paulus V. non Clemens VIII. non Clemens VII. non Iulius Tertius; non alius quiſquam vnus numero Papa. Mentitur ergo Pouelus, & ipſi Pouelo repugnat; quando Num. 22. dicit *Antichriſtus eſt perſona ſingularis, que vno eodemq; tempore vnica eſt numero.* Item. *Antichriſtus eſt ſingulare ſubiectum; quod ſemper numero vnus eſt ordinari.*

Sed iam Pouelo miſſionem demus: qui in præſatione ad Academiam Oxoniẽſem lumina & columina Academiæ recenſens, vix alios adfert, præter VViclephiſtas, & Lollardos, homines tenebricoſiſſimos, quibus vltimo in agmine adiungit quosdam Lutheriſtas, Zvinglianiſtas, & Caluiniſtas; quibus ſi clariora lumina Academia illa non habuiſſet; lucidior profecto & illuſtrior non eſſet, quàm luna, quando perfectam Eclipſin patitur.

REFELLVNTVR
VIGINTIQUINQVE DELIRA-
MENTA. QVIBVS SVTLIIVS
PROBARE VULT PAPAM ESSE
Antichriſtum.

RIMVM deliramentum ſumit Sutliuius ab interpretatione nominis Antichriſti cap. 1. lib. 5. de Papa. Si totam hominis loquacitatem diſtillare velis; hic deſuet ſyllogiſmus. *Omnis, qui Chriſto aduerſatur, & ſua pluri æſtimari vult, quàm dogmata Chriſti, ille eſt Antichriſtus. Papa hoc facit. Ergo.* Si Maior eſt vera; tum ſubiiciam ego. Sed Mahometus aduerſatur Chriſto; & ſuam pluri æſtimari vult, quàm doctrinam Chriſti. Ergo Mahometus eſt Antichriſtus. Et tamen hoc negat Sutliuius; multò magis negaturus; ſi hanc Minorem formemus; Lutherus & Caluinus aduerſantur Chriſto, & placita ſua doctrinæ Chriſti anteponi

volunt: Ergo Lutherus & Caluinus ſunt verus ille & magnus Antichriſtus à ſacris literis manifeſtè prædictus. Minorem non probat Sutliuius, niſi mentiendo & conuiciando. Nec eſt, cur in toto huius Sutliuianæ delirationis decurſu alia probamenta exſpectes.

Secundum Sutliuij delirium ſimile priori, imò idem. Quia Sutliuius ſolet paſſim *Bartologum & Tautologum* eſſe. *Omnis, qui Chriſto aduerſatur, & extollit ſe ſupra omnem Deum, ille eſt Antichriſtus. Papa hoc facit. Ergo.* Minorem infinita mendaciorum, calumniarum & ſycophantiarum congerie probare nititur. Legat, quem hæc talia delectant, ego gradum ad alia protollo.

Tertium Sutliuij delirium ex ſuperbia & arrogantiâ Pontificum, hunc ſyllogiſmum parit. *Omnis ſuperbus & arrogans eſt Antichriſtus. Papa eſt talis. Ergo.* Vel: *Omnis, qui arrogantia reliquos mortales antecellit, ille eſt Antichriſtus. Papa eſt talis. Ergo.* De Maiore munienda non laborat Sutliuius. Minorem fulcit argumentis iis, quibus iam pridem omnes ſeduciores & impoſtores uſi ſunt: quorum non myrothecia, ſed coprothecia & fimetia, ſi Sutliuius non ſpoliaret; sæpè profuſus elinguis, aliquando fermè infans eſſet. Sed duo malè habent Sutliuium: Alterum, quod *Pontifex præbet pedes ſuos aliis, etiam Imperatori, oſculandos.* Alterum, quod *ascendenti Pontifici equum; Imperator tenet ſtrepam, vt vocat Helmoldus, ſeu, vt alij, ſtapedem.* Vnde argumentum Sutliuianum. *Omnis, qui patitur ſibi teneri ſtrepam ab Imperatore, & pedes oſculo affici, ille eſt mortalium omnium ſuperbiſſimus; & per conſequens Antichriſtus: Papa hoc patitur, ergo.* Maioris probationem nullam penitus in tota Sutliuiana vaniloquentia reperio. Quid maius, vt Chriſtus Deus, hominibus pedes abluat; an vt Vicario Chriſti, vel potius Chriſto in ſuo Vicario hoc honoris & obſequij genus præſtetur?

Quartum Sutliuij delirium. *Omnis, qui eſt homo peccati, ille eſt Antichriſtus: Papa eſt talis quia eſt fons omnium turpitudinum, heredeſen, ſenitia, crudelitate.* Ergo. Subſumamus nos. Caluinus eſt talis, quia eſt fons omnium fœditatum, errorum, ſcœuitæ, immanitatis, tyrannidis, ergo Caluinus eſt Antichriſtus. Minor à me poſita tam veris teſtimonijs probari poteſt, quàm falſis ſuam illam Sutliuius firmare molitur; qui hic corraſit, quidquid uſpiam ab vllò ſcurrarum vel morionum, præſertim, à Balzo & Vergerio, in Pontifices dictum, ſcriptum, fictum pictumue fuit. Et eò impudentiæ progreditur, vt ſanctiſſimum Pontificem, Pium V. quem vitio libidinis per nullum, licet teterrimum nebulonem, cacodæmon hætenus infamare auſus fuit; innuat, cum propria ſerore impuram conſuetudinem habuiſſe. Sixtumque V. tam parcum fuiſſe affirmet, vt nobilioribus & ſumptuoſioribus ſpretis, *diobolaria aliquot ſorta domi alueris.* Bone Deus, quem tandem modum, quem finem ſtatuet ſibi inexſaturabilis

isthæc mentiendi & calumniandi libido? Quis non abroget omnem ei fidem, qui mentiendi æstu ita se abripi finit, vt nihil sit tam notoriè falsum, quod ipse, vt verum, in chartas effundere non erubescat?

Quintum Sutliuij delirium. *Omni Rex impudens, seu robustus facis, & intelligens propositiones seu anigmata, est Antichristus. Papa est talis. Ergo. Minor, quidquid sit de Maiore, quam Sutliuius missam facit; probatur consuetis & millies iam inculcatis mendaciis, Papam proclamare, sibi omnem in celo & terra potestatem dasam esse: Et se Deum, & supremum numen in terris, & summum Deum vocare. Intelligentiam autem propositionum in eo collocat, quod asserit; sententias suas à nullo debere retrahari, & maiores causas cuiuscumq; Ecclesia ad se referri debere; & quod se errare non posse credit.* Sed nos clamoris Sutliuij criminationibus valere iussis; ita statuimus, Maiori illi commodissime supponi posse hanc Minorem. *Lutherus & Caluinus, vterq; fuit facie robustissimus, & propositionum, suo iudicio, intelligentissimus. Quid enim tam abstrusum in sacris literis, cuius cognitionem arrogantissime sibi non arrogarint? Ergo Lutherus est Antichristus; Ergo Caluinus est Antichristus. Nec abnuas; eò quod non fuerint Reges. Fuerunt, & quidem imperiosissimi; quibus quisquis fasces non submittebat, mox capitalis hostis erat. Non immoror. Nota loquor.*

Sextum Sutliuij delirium. *Papa venit post inclinationem & decrementum Romani Imperij, ergo Papa est Antichristus.* Antecedens non video, quomodo probet Sutliuius: sed si illud probare cogitat, oportet, vt hoc vel simili modo id præstet. *Ante inclinationem Romani Imperij nullus erat Papa: Nullus à S. Petro vsq; ad Siluestrum sub Constantino Magno: quo imperante imperium vel maximè floruit. Nullus post Siluestrum vsq; ad Gregorium secundum; hunc enim nominat Sutliuius; Mirabar, cur in Catalogis summorum Pontificum tam vastus esset hiatus; sed causam docuit me Sutliuius. Papa tum primum exortus est, cum imperium minui ac decrescere cœpit. Consequentiam vero, quomodo probabit Sutliuius, nisi hoc vel simili modo? Omnis ille, qui venit post inclinationem & imminutionem Romani Imperij, est Antichristus. Quis hanc Maiorem admittet? Si particularem propositionem faciat. Quidam, qui venit post inclinationem Romani Imperij est Antichristus. Papa est ille quidam. Ergo Papa est Antichristus. Vt de bonitate formæ argumentatricis fileatur, è vestigio negabitur Minor. Quid aget Sutliuius?*

Septimum delirium Sutliuij. *Romanum Imperium iam periit. Ergo Antichristus iam venit. Ergo Papa est ille Antichristus.* Si neges Antecedens, Sutliuius id solidissimè probat; nam quod Imperatores Germaniæ, Reges dicuntur Romanorum, non obstat, non enim quid homines temere loquuntur, sed quid verum sit, spectandum est, inquit Sutliuius. Fa-

ciamus, quod mentitur, verum esse; consequentiam alteram, nempe, *Papam esse Antichristum*; qua ratione nobis persuadebit?

Octauum Sutliuium delirium. *Nunquam fuit maior & vniuersalior defectio à fide, quam ex quo Romani Pontifices verum potiri cœperunt. Ergo Romanus Pontifex est Antichristus.* Probatur antecedens, quia sub Romano Pontifice defecit à fide Mahometus, cuius apostasia longissime protenditur. Respondeo, omnis defectio à fide Christiana, qualiscumque ea fuerit, contigit sub aliquo Papa Romano, quandoquidem Christiana religio Papa suo nunquam destituitur, nisi interdum ad breue tempus, sede vacante. Nec Apostasia Mahometi talis ac tanta est, quanta, veniente Antichristo, erit; cum Christiana Religio in latissimis & florentissimis prouinciis adhuc publicè floreat, & indies quoque magis efflorescat: etiam inter ipsos Mahometanos.

Huic argumento adiungit Sutliuius aliud quasi subsidiarium. *Papa cum sectatoribus & propugnatoribus vniuersim defecit à fide, ergo Papa est Antichristus.* Antecedens Sutliuio longè facilius est dictu, quàm probatu. Itaque, omiſsa probatione; facit id, quod præstitit procliuius est. Dicit tantum, & nihil probat.

Nonum Sutliuij delirium. *Antichristus sedebit in templo Dei. Ergo Papa est Antichristus.* Probatur consequentia. *Quia Papa sedet quoq; in templo Dei.* Num in Hierosolymitano? Num sedet in templo Dei seu Ecclesia, ostendens se tanquam sit Deus? quod Antichristus faciet, teste Apostolo. Sed de hoc delirio iam antea cum Pouelo egimus & transegimus. De Helia insuper & Henoeh, & aliis, quæ hîc allatrat & morsicat Sutliuius, iam alibi actum est.

Decimum Sutliuij delirium. *Antichristus sedebit non Hierosolymis, sed Roma. Ergo Papa est Antichristus.* Respondeo, etiamsi Antecedens verum esset, consequentia tamen stramentitia foret. An Romæ nemo sedere & regnare potest, præter Papam?

Vndecimum Sutliuij delirium. *Meretrix illa, de qua Apocalyps. cap. 17 est Ecclesia Romana; ergo Papa, caput huius Ecclesie est Antichristus.* Respondeo. Antecedens esse falsissimum, vt sæpe in hac disputatione de Antichristo dictum; & consequentiam quoque vanissimam. Addit & hoc delirium Sutliuius. *Ecclesia Romana est Babylon, de qua Apocalyps. 18. Ergo Papa est Antichristus.* AEquè vanum est Antecedens ac prius illud. AEquè futilis consequentia, ac prior illa. Valde se diffundit Sutliuius, in declarandis Babylonici scorti conditionibus & proprietatibus, & apertè præ se fert, quàm libenter & suauiter in argumento de prostibulis suum stylum occupet. Nec in tora verbosissima eius loquacitate quidquam deprehendes, præter amentiam, inscitiam, & mendacitatem extremam.

Duodecimum Sutliuij delirium: *Tota religio Papa est mystica, hoc est, plena mysteriū, ergo Papa est Antichristus.* Antecedens probat Caluinista ex Crinito, qui de Papis: *sub nomine religionis nihil non sibi licere arbitrantur* (Caluinista & Lutherista.) His enim adiectis, verum habet Criniti dictum. Probat secundo ex Pseudobennone in vita Gregorij VII. Vbi dicit: *vitam Papparum, nil aliud esse, quam prodicionem & auaritiam.* De Caluinistis hoc verissimum est. Falsissimum de Pontificibus Romanis. Tertio probat ex Theodorico Niemensi, capitali Pontificij nominis hoste; qui dicit, *Papas per trufas & nugas ac colores varios, & elenchos sopbisticos, Christianum populum decipere.* Accommodentur hæc ad Caluinifegas & Luthericolos Prædicantes, nec erit quispiam rectè sentientium, qui dissentiat.

Decimum tertium Sutliuij delirium. *Omnis ille est Antichristus, qui veros Christianos grauissimè persequitur. Papa hoc facit. Ergo. Falsa Maior. Falsa Minor. Falsa conclusio. Falsæ probationes Minoris: Vt breuiter me expediam ab hoc deliramento, quo etiam Pouelus correptus fuit.*

Decimum quartum Sutliuij delirium. *Ille est Antichristus, qui conscientias laqueis suis obligat. Papa hoc facit. Dic tu; Lutherus, Caluinus, hoc facit: Ergo Lutherus, Caluinus est Antichristus.*

Decimum quintum Sutliuij delirium. *Ille est Antichristus, qui animas hominum venales facit: qui peccata pecuniarum remittit, & alia venum exponit. Papa hoc facit. Ergo. Iterum præmissæ falsæ, cum conclusione. Falsum & illud. Syluestrum II. ex pacto animam suam Diabolo vendidisse pro Papatu. Balxi, Nigrini, Vergerij, VVolfij & similibus tenebrionum hæc sunt commenta.*

Decimum sextum Sutliuij delirium. *Apocalypso 13. vidit Ioannes bestiam ascendentem à terra, qua habebat cornua duo similia agni. Sed ista bestia non est alia, quam Papa. Ergo Papa est Antichristus. Fœnum fuerit: non homo, à quo febrile hoc somnium assensionem impetret.*

Decimum septimum Sutliuij delirium simile priori. *Ioannes Apocal. 13. vidit bestiam ascendentem de mari habentem capita septem, & cornua decem. Sed Papa est hæc bestia. Si perconteris, quis hoc asserat? Respondeo; Sutliuius; quo non veracior aliter.*

Decimum octauum Sutliuij delirium. *Omnis, qui à Deo Patrum suorum discedit, ille est Antichristus. Papa Romanus hoc fecit. Tu subiice: Lutherus hoc fecit. Caluinus hoc fecit. Ergo Lutherus, Caluinus est Antichristus: Et vera erit tam Minor, quam conclusio. Innuit Sutliuius hoc quoque delirium. Qui à veteri religione recedit, ille est Antichristus. Papa hoc fecit. Tu dic: Lutherus, Caluinus hoc fecit. Ergo Lutherus, Caluinus est Antichristus. Maior est Sutliuij, Minor mea perspicua veritatis; sicut Sutliuiana illa de Pontifice euidentis falsitatis; qui mentiri non veretur, Alexandrum VI. Iulium II. Leonem X. Clementem VII. Pau-*

lum III. & quosdam alios Pontifices vix principia religioni Christiana credidisse.

Decimum nonum Sutliuij delirium. *Omnis, qui moribus & omni genere impietatis Antichristum exprimit, ille est Antichristus. Papa hoc facit. Ergo. Respondeo, Maiorem non esse veram; nam exprimens, & is, ad cuius formam aliquis seu aliquid exprimitur, realiter distinguuntur: si ergo Papa Romanus, Antichristum exprimit; sequitur; eum non esse ipsum Antichristum, sed effigiem quandam ab Antichristo desumptam, & ad eius similitudinem expressam. Sed esto Maior. Minorem dicimus esse Sutliuianam, hoc est, nauici & nihili: inque locum eius substituendam hanc: Sed Lutherus (eademque est ratio Caluini) moribus & omni impietatis genere Antichristum exprimit: Ergo Lutherus est Antichristus.*

Vigefimum Sutliuij delirium. *Quisquæ negat Iesum, ille est Antichristus. Papa hoc facit. Maior non est vera; quia Seruetus, & quilibet Arianus, quilibet item Mahometanus, negat Iesum, nec tamen quilibet horum est ille propriè dictus Antichristus, quem Daniel & Ioannes venturum prædixerunt. Minor quoque tam vana & inanis est, quam vanus & inanis eius auctor & assertor Sutliuius: quam non nisi mendaciorum & conuiciorum ex triuio haustorum robore munit.*

Vigefimum primum Sutliuij delirium: *Quisquæ signa & prodigia falsa commisit, ille est Antichristus. Papa hoc facit. Ergo. Maior est falsa. Minor falsior. Falsissima conclusio. Neque quidquam suppetit Sutliuius, quo hanc falsitatem tegat, præter maledicta & mendacia, quibus vbique impotenter & impudenter grassatur.*

Vigefimum secundum Sutliuij delirium. *Qui vocatur λατριν, ille est Antichristus; Pontifex ita vocatur; ergo Pontifex est Antichristus. Iterum falsa Maior, falsa Minor. Falsissima conclusio. At Pontifex videtur latina lingua in sacris. Esto, num eam ob causam est Antichristus? Accedit & hoc delirium, velut supernumerarium. Qui sui imprimis characterem; hoc est, qui vult, ut affectu sui idem secum sentiant & doceant, ille est Antichristus. Papa hoc facit. Ergo. Subsumamus nos. Lutherus hoc facit. Caluinus hoc facit. Ergo Lutherus est Antichristus. Caluinus est Antichristus.*

Vigefimum tertium Sutliuij delirium. *Qui potestatem & imperium accipit à Regibus, & paulatim ad summam potentiam ascendit; ille est Antichristus. Papa est talis. Ergo. Commentum syllogismi superioribus gemellum. Refutatione non eget: Quia vanitas eius in propatulo est.*

Vigefimum quartum Sutliuij delirium. *Patres dicunt Papam esse Antichristum. Ergo. Vel vnum nomina, qui hoc affirmet. Vno contentus ero. Nam quos affers, illi nihil penitus de Papa vel obscure subinnuunt; tantum abest; vt id, quod Sutliuius mentitur, afferant. Reliquis ferme, quos post Patres in medium producit; iniuriam itidem facit Sutliuius; præcipue S. Bernardo &*

Petro Blesensi: & qui Gregorium VII. vel alios Pontifices, cum quibus aut ipsi, aut illi, quorum partes sequebatur, habebant controuersias, Antichristum nominarunt; latius hoc nomen usurparunt pro aduersario quocunque Christi; non presè & strictè pro illo Antichristo, qui sub mundi finem in Christi Ecclesiam grassaturus à Daniele & Ioanne scribitur. Nec ullus fuit tempore Henrici IV. qui ipsam Pontificum successione & officium diceret Antichristum vel Antichristianum; sed solis personis offensi erant: ut vel hinc conicere licet; quia suos sibi creabant Antipapas, quibus ut Vicariis Christi, omni honorem ac reuerentiam deferrebant. Ut patet de Clemente, quem Henricus IV. & Henriciani Gregorio VII. & aliquot sequentibus Pontificibus opposuerunt.

Vigesimum quintum Sutliuij delirium: Nullum iam multos annos sedem illam ascendit Pontifex, nisi qui Simoniacè Papatum adeptus est. Quid ergo superest, nisi ut Antichristum ab omnibus habeatur Papa Romanus? Animaduertis, opinor, mi lector, Sutliuij viginti quinque argumenta, quibus per totidem sui libri capita demonstrare conatur Papam esse Antichristum, aut mendacia continere crassa: aut deliramenta ridicula, aut denique meras esse nugas, & quod dici solet, gerras germanas, & deliransu & somniansu Calvinistæ, hras, hras.

Abbas in demonstratione sui Antichristi cap. 10. describit, ut profitetur, habitum Antichristi, imperatoria maiestate, pretextu hypocritico, & abominando, Ecclesia desolatione per illum futura. Sed si totam hanc descriptionem penitus intuearis, nihil inuenies, præter mendacissimam in Pontificem & Pontificios inuectiuam, & satyram maledictis & ledoriis confertissimam. Vno ab exemplo discas omnia.

Cum anno Domini DCC. LV. Aistulphus Rex Longobardorum, Romam grauisima obsidione premeret, & quæ extra mœnia erant, ferro & igne longè lateque depopularetur; Romanisque extremum exitium moliretur, Stephanus Papa hoc nomine Tertius, pro grege & vrbe sollicitus, cum alias literas ad Pipinum dedit, tum vnas, in quibus ipsum S. Petrum Apostolum loquentem; opemque Pipini & Francorum procerum flebilibus modis implorantem inducit; ut Pipinus ad accelerandam opem vehementius commoueretur, non quasi Stephani, sed quasi ipsius S. Petri supplices preces audiens. Hoc laudatissimi Pontificis factum immanissimis conuiciis infectatur Abbas; nam Stephanum Pontificem vocat nefario ore & calamo suo, brutum animal: insulsam blateronem: quouis fungo stupidiorum & stultiorum, cui nec sensus sit, nec cerebrum; qui blasphemiam cum scelere coniungens Petro tribuat, quod Christi est; ut per illum in die futuri examinis saluus simus. Quæ non desereret, inquit idem furiosus Calvinista, vatri nebulonis impudentiam, qui epistolæ illas legens Stephani II. (Tertius est) asinino stylo conscriptas ad Pipinum

A Regem, factum iam mancipium Ecclesie Romanæ, (scilicet hoc restabat, ut in ipsum Pipinum quoque virulentissimos tuos dentes exfereres) propter regnum Franciæ nefarie sibi pauld antè à Pontifice collarum: (en nefarius homo felicissimam illam, & Francorum Monarchiæ faustissimam translationem, nefariam appellare audet) quibus opem eum contra Longobardos crocodili lacrymis flebiliter implorat. At ne quid desit ad cumulum fraudis & impudentiæ, tanquam in Petri persona scribit epistolam, & illum pro se loquentem introducit. &c.

Grandissimum piaculum; quod successor Petri; non suo, sed Antecessoris sui nomine literas ad Pipinum dedit, ut eò efficaciores essent, & tanti Apostoli intuitu, Pipinus eò promptius in arcto positus suppetias ferret; præsertim cum de fundo & patrimonio, Ecclesiis, vrbe & grege sancti Petri potissimum ageretur, resque in acie nouaculæ staret, ne omnes simul & omnia truculentis Longobardorum gladiis perderentur ac vastarentur. Nemo scilicet vnquam Rhetorum, seu Oratorum, vel Poëtarum, vel aliorum, qui aliquid scriberent; Petrum vel alios Apostolos per modum Dialogi loquentes vel colloquentes, vel per prosopopœiam alios exhortantes introduxit; ut exhortatio neruosiore & valentior euaderet. Solus Stephanus ob tale factum culpatur, solus Stephanus brutum animal, & id genus alia Abbato convenientissima encomia audit. Propter solum Stephanum Calvinista hunc in modum bacchari debuit. Ita nempe Petri & Sanctorum nominibus ludunt, & orbi terrarum illudunt, & interim taciti apud se stultorum hominum amensiam subridens; qui præstigiis istius fucam sibi fieri miserrima negligentia supinitate patiuntur. Quanta tum homines vocordia, quantum stupor inuaseras (imò iam inuasit) ut tam crassa ludibria (Abbati & similia) non senserent, non conspuerent improbos carnifices (Abbatum & Calvinistas) Petri nomen & locum tam aperte mentientes Calvinistas, qui tam aperte & atrociter viros, etiam sanctissimos, eorumque facta, quamuis rectissima; calumniantur & scelerata audacia terribimè infectantur?

Exstat Dialogus de morte Iulij II. Pontificis, cuius interlocutores Iulius, Genius & sanctus Petrus. quem etiam Ioannes VVolffius in decimum sextum mendaciorum suorum centenarium retulit; Nec dubito, visum & lectum ab Abbato, si non alibi, saltem in centuriis calumniarum VVolffij; quas, Pouelo indice, etiam ad Britannos penetrasse video. Huius dialogi Auctor cum nomine augustissimo S. Petri scurriliter prorsus, sacrilegè & Lucianicè abutatur, bilem Abbato, Abbatibusque sodalibus haud commouet; imò rectè & legitimè factum interpretantur; nec cum stomacho, sed summa animi voluptate legunt; quamuis ea proloqui fingatur S. Petrus, quæ vix mancipium; vilissimum ex pistrino caput, decerent. At cum à sanctissimo præfule Stephano sanctus Petrus religiosissimè opem Pipini Regis

implor-

implorans, & pro subsidio vrbi & Ecclesie suae in summas angustias coniecta ferendo deprecans introducitur; hic Abbat & Abbatice nugones caelum & terram clamoribus implent; & Stephanum quasi impietatis compertum tantum non ad Arcopagitas rapiunt.

Reliqua Abbati eiusdem prorsus sunt farinae. Nam totum decimum caput (nec admodum dissimilia sunt alia) nil aliud est, quam catena quaedam ex annulis mendaciorum & conuictorum in Pontifices, Monachos, & vniuersos Ecclesiasticos longissima serie contexta. Hic quidquid auctor Apianus, quidquid Balæus, quidquid Schleidanus, quidquid Nigrinus, quidquid VVolfius, quidquid alij Pontificum iuratissimi hostes mentiti sunt, vel totum inuenies, vel epitomen eius, vel quidquam simile vel asimile. Sed frendeant & fremant phrenitici isti, & furore suo maniaque perenni ipsi sese excarnificent. Firma stat petra Petri. Hæreticus videt & irascitur, dentibus suis frendet & tabescit. Quis finis? Peribit Hæreticus. Cathedra Petri stabit.

DE GENERALI CENSURA DANAEI IN LIBRORUM TERTIUM.

Hæc censura dupliciter intelligi potest, I. De tertio libro Bellarmini. II. De notationibus seu scholiis Danaei in hunc tertium librum. Priori modo falsissima & calumniosissima est. Posteriore modo, verissima: nam quidquid toto hoc de Antichristo libro Danaeus mentitus est, illud commodissime diuiditur in *conuicia & mendacia*, quibus vlcerebus scaturit totus hic liber Danaeus. Ac primum conuicia in omne genus hominum, in Apostolos, in Patres, in Pontifices Romanos, in omnes orthodoxos, præcipue in Bellarminum, quorum partem aliquam enotauius, & suo loco indicauimus. Iam verò mendacia non modò pagellas, sed & singulas propè lineas adæquant. Nec opus in his enumerandis tempus & otium consumere:

*Mendacem qui enim Danaeum nesciat esse,
Vnus Danaei si modò lectus apex?*

Non iniuriâ mirabitur quis, cur in tota hac de Antichristo disceptatione nec Hunnij, nec Heilbrunneri calumnias redarguerim, illas inquam calumnias, quas Hunnius effudit in Antitannero, (cui miser Heilbrunner suum quoque præfixit nomen, cum in Antitannero tam nihil sit Heilbrunneri, quam nihil est Schrammij, aut eius, qui *Scyphulum* Lutheranae Cœnæ secum in exilium abire iussit, Deltzeri) & Heilbrunnerus in suo codice an caudice? cuius inscriptio: *Acatholicus Papatius*.

Sed qui duo perpenderit, hoc meum silentium mihi, vt spero, non dabit crimini: Alterum est, Hunnium & Heilbrunnerum nihil attulisse,

quod non sit refutatam in Iunio, Danæo, Sutliuio, Pouelo, Abbato, & aliis, ex quibus tam isti, quam Hunnius & Heilbrunnerus suas lædorias & pseudologias mutuati sunt. Et certè Heilbrunnerus magnas debet gratias VVolfio Lauingæ impresso, absque quo si fuisset; centonem suum tam bene factum in vulgus protrudere haud potuisset. Sed lupo lupus opem tulit & materiam suppeditauit. Alterum est, ea, quæ Hunnius in Antitannero de Antichristo, quasi is Papa esset, euomuit; iam pridem copiosè & solidè refutata esse ab *Adamo Tannero nostro* in Apologetico pro compendiaria Relatione de Colloquio Ratisboheni aduersus Antitannerum edito, & Moguntia excuso M. D. C. III. Ad quæ hactenus nullus Hunnianorum discipulorum vel obiter mutiit, & ipse Heilbrunner, quem res hæc, Hunnio defuncto, proximè tangebatur penitus obmutuit: & suum Hunnium sub cultro liquit, non sine nominis sui infamia, quod tam turpiter, & quidem cum *Antistiti* titulo, in vestibulo Antitanneri prostituerat. Ea autem, quæ Heilbrunnerus in libro illo suo Germanico, vt charta, sic & vaniloquentia & matzologia crassissimo & spississimo, vulgi, (cui præco iste linguam & omnem suam operam addixit) seducendi gratia effutiuit; iam in Recognitione *Acatholicæ Voluminæ*, vt breuiter, ita & neruose castigauit noster *Sebastianus Heisius*, cui quid respósurus sit iste Prædicans, dies docebit. Forfan iam doctior est, quam olim cum post fata Hunnij *Antitannerus* defendendus erat. Cum ergo miser Heilbrunnerus cum suo fictitio Antichristo, tanto adhuc in ære versetur, ex quo nunquam se liberabit; nisi forfan bonorum omnium cessione; religioni profectò ducere, si misero miseriam adderem. Valeat ergo ineptus Prædicans; & vbi duobus prædictis Ingolstadiensis & Dilinganae Academiae Professoribus satisfecerit: tum libenter & ego cum illo vel propter *Prædicantem Vapulantem* in hanc de Antichristo arenam descendam.

FINIS LIBRI TERTII.

DEFENSIO LIBRI QVARTI
REVERENDISSIMI ET
ILLVSTRISSIMI CARDINALIS
BELLARMINI;

Quæst

De potestate spirituali summi Pontificis.

CAPVT I.

*Papam esse summum Iudicem in
Controuersis fidei & morum di-
iudicandis.*

NON est, quod hic immoremur; quia hac de re fusissimè disputatum est Tomo superiore, lib. 3. de verbo Dei. Sutliuius li. 4. de Pont. initio statim, verbosissimè de controuersiarum iudice, num is sit Papa, declamitat, simulque mentitur, se ad illam alienam & importunam excursionem, cogi à Bellarmino: cum Bellarminus ipsemet fateatur, iam satis alibi de hac quæstione dictum; & non nisi pauculis argumētis eam hic definiat. Sutliuij nugamenta euerſa sunt loco citato: neque enim aliquid adducit, quod non fuerit allatum ab iis, quos libro tertio de verbo Dei refellimus.

Sibrandus reponit nobis nonnullos sycophanticos syllogismos, & agyricas consequentias ex libris de principiis Christianorum dogmatum. Quibus hic nihil aptius & commodius opponetur, quàm silentium & contemptus. Danæus vocat S. Hieronymum *assentatorem Damasi Papæ*; & Theodoretum *palponem Leonis Magni*: eò quod *Papam* iudicem controuersiarum esse tam verbo quàm facto docuerint. Iunius septem primis capitibus suum illud *apryuæ*, Antichristi *teseram*; *nego, negamus, negatur*, si non sæpius, certè minimū trigiesies ingeminat; quasi non cuius, etiam fungo, prona sit ac procliuſ hęc refutãdi ratio. VVitackerus remittit suos lectores ad primam suam Controuersiam de Scripturis. Non improbo, quòd hic logodiarrhœan & logodædaliã, qua in posthumis scriptis vel suo vel editoris vitio laborat, continuerit. Magna nos molestia liberauit. Itaq; ad alia gradum faciamus.

CAPVT II.

Proponitur quæstio, sitne Papa iudicium certum.

RERCENSET hic Bellarminus tam hæreticorum, quàm Catholicorum super hac quæstione sententias. Eadem ex Bellarmino commemorat VVitackerus quæst. 6. c. 1. sed interspersis passim VVitackerianis flosculis. Ait Bellarminus, apud omnes Catholicos constare; Pontificem cum generali Concilio non posse errare in condendis fidei decretis, vel generalibus præceptis morum. *Quæro*, inquit VVitackerus, *quorsum adiungat cum generali Concilio?* Ideo adiungit; quia vna ex quatuor quæstionibus, quæ de Pontificis infallibilitate excitari ac proponi queunt est, itidem ista: *Num Pontifex cum generali Concilio errare possit.* Obiicit VVitackerus: *Tum caussa non errandi non erit in ipso Papa. sed in auctoritate Concilij, & sic maior erit auctoritas Concilij, quàm Papæ, quia non quòd Papa sit, non errat, sed quòd sentiat cum generali Concilio.* Respondeo, omiſſis aliis, de quibus legi potest Bellarminus lib. 2. de Conciliis cap. 13. & seqq. auctoritatem illam non errandi esse tunc adæquatè in toto illo cœtu constato ex Papa & Episcopis, què *Concilium* nominamus. Nec sequitur idcirco maiorem esse auctoritatem Cõcilij, quàm Papæ; quia Papa qua talis, definiens aliquid, non modò cum Concilio generali errare non potest; sed nec solus, & absque Concilio: At Concilium sine Papa errare potest. Hinc maior est auctoritas Papæ, quàm Concilij, præsertim cum sumpto & iuncto etiam Papa cum Concilio; omnis Concilij infallibilitas deriuetur à Papa; non vice versa. Hinc & altera VVitackeri cauillatio euanescit; ideo enim Papa cum Concilio non errat, quia Papa est; & non eam ob caussam, quòd cum Concilio idem sentiat; quasi certitudo & infallibilitas sententiæ à Concilio in Papam deriuetur.

Ait

Ait Bellarminus, omnium Catholicorum confessione exploratum haberi, Pontificem solum, vel cum suo particulari Concilio aliquid in re dubia statuentem, siue errare possit, siue non, esse ab omnibus fidelibus, obedienter audiendum. *Hoc nimirum loqui est*, inquit VVitackerus, *vt Iesuitam decet*. Imò non modò vt Iesuitam, sed vt quemlibet Catholicum decet. Nec dicit Bellarminus, *incertum esse, positum Papa sic errare an non, dum aliquid statuit*, vt mentitur Calvinista; sed disiunctim dicit *siue errare possit, siue non*: in rebus dubiis ei parendum esse, & hoc communem Catholicorum consensum testari.

Mentitur secundo VVitackerus: Bellarminum dicere; *Pontifici obediendum esse, etiamsi errat*: non dicit hoc; sed, Pontifici in dubiis obedientiam præstandam, siue errare possit, siue non. Occlamat VVitackerus. *Hoc iam nimis tyrannicum, & violentum & Antichristianum est, errantem sequi, quocumque duxerit*. Quis hoc docet? certè non Bellarminus, non vllus Catholicus; Bellarminus nil aliud docet, quàm in dubiis parendum Pontifici. *In dubiis*, ait Bellarminus. Non vidisti hanc particulam; *in dubiis*. Nunquam dixit aut scripsit Bellarminus, Pontifici obsecundandum, quando errat; sed dixit; *in dubiis*: quod longè est aliud, quàm errantem, & quidem manifestè errantem, obsequenter audire & sequi. Qui in re dubia præceptum superioris amplectitur, non errat; siue superior à parte rei erret, siue non: quia ipsa ratio naturalis dicat, vt cum res non est liquida & dilucida, iudicium nostrum ad eius, qui præsidet ac præcipit, voluntatem accommodemus. Quapropter friuola & puerilis est hæc VVitackeri paratragædiatio. *O miseros Catholicos cæcos & stupidos, qui etiam errantem Papam sequi volunt*. O miseros, cæcos & stupidos Calvinistas, qui tam mendaces magistros audiunt, quibus nulla est religio, iis, contra quos scribunt, quiduis affingere, licet aduersa fronte cum eorum sensu ac sententia pugnet.

Postea circa sententias Catholicorum de infallibilitate Pontificis non vnum mendacium effudit VVitackerus, vt Adrianum VI. Papam; *vel fuisse hæreticum, aut non multum ab hæresi absuisse*; quia docuit Pontificem, etiam vt Pontificem; aliquid sine Concilio definitentem errare posse, quam sententiam ait Bellarminus, videri *erroneam, & hæresi proximam*. Sed VVitackeri, si calumniari & cauillari volebat, officium erat, admonere lectorem, Adrianum hanc sententiam non docuisse tunc, cum Papa erat; sed prius, cum adhuc in scholis & inter scholasticos Theologos versaretur. Illud item addere oportebat: Bellarminum non dicere; hanc sententiam esse *hæreticam, aut parum ab hæresi distare*: sed; *videri erroneam, & hæresi proximam*. Quocirca licet Adrianus hanc opinionem, etiam Papa factus, defendisset & propugnasset; errasset quidem, vt priuata & singularis persona, non tamen hæreticus, aut hæresi vicinus fuisset; tum

quia opinio hæc nondum hæreticos stigmatem iniusta est; tum quia ad hæresin non sufficit erroris patrocinium, nisi accedat contumacia & pertinacia, quam in Adriano fuisse, ecquando monstrabit VVitackerus? Nam Catholicus, qua Catholicus, nullam sententiam amplectitur, nisi hæc vel expressa vel tacita lege: *Saluo Ecclesie iudicio*, cui omnia sua placita, absque vlla periuicacitatis obstinatione, submittit.

Multi nugatur VVitackerus de opinione Pighij, quæ est, Pontificem, etiam vt priuatam personam, non posse in hæresin incidere. Ait; Bellarminum *nihil de hac re statueret; sed cohibere assensum*. Hoc mendacium redarguitur à capite sexto, vbi docet Bellarminus, opinionem Pighij esse probabilem, & probabilitatem eius aliquot argumentis ostendit. At siue hæc opinio falsa sit, siue verax nobis retundendis sectariorum iaculis satis est; Pontificem, aliquid ex cathedra definitentem, & toti Ecclesie *sententialiter, sententiatim aut definitiue*, (vt cum scholasticis VVitackero etiam loqui libuit) *proponentem, errare, aut in hæresin incidere non posse*. Obstrepit VVitackerus: *Si Papa, vt priuata persona, potest esse hæreticus, hic semper scrupulus in animis hominum hæreticis, sitne verus & legitimus Papa: nam dicunt, si hæreticum sit, ipso facto non esse Papam*. Respondeo, hunc scrupulum esse commentitium; nam si ex hypothesi, data, sed non concessa, Pontifex vt priuatus doctor, in hæresin incurrat, illa aut erit manifesta aut occulta. Si manifesta, iam certum erit talem non esse amplius legitimum Papam ac pastorem; quia eo ipso, quod in manifestam hæresin incidit, à Pontificatu excidit: nullus ergo scrupulus relinquetur. Quid verò si occultus tantummodo, & vt vocant, mentalis duntaxat sit hæreticus? Hoc casu, quid dicendum sit; docebit te Bellarminus lib. 2. de Pont. cap. 30. sequitur enim illorum sententiam, qui existimant, Pontificem tantummodo per manifestam hæresin de suo gradu labi; ideo dicendum, etiamsi priuatim & occultè Pontifex sit hæreticus; manere tamen verum & legitimum Pontificem, quamdiu hæresin suam non patefacit: nec passurum Deum, vt hæresin suam ex cathedra obtrudere velit Ecclesie, aut aliud, quàm ex veritatis præscripto ac regula definiat, secundum quam sententiam rursus nihil loci VVitackeriano scrupulo de legitimo Pontifice relinquatur.

Danzus breuissimè rem transigit. *Omnis homo est mendax. Papa quomodocumque spectetur, siue solus, siue cum Concilio generali aut particulari; est homo; ergo Papa potest errare quomodocumque spectetur*. Bonus syllogismus & neruosus: quo veritatem totius sacre Scripturæ prostertere licebit: nam Prophetæ, Euangelistæ & Apostoli sunt homines, sub quacunque demum consideratione; ergo & mendaces; quia *omnis homo est mendax*. Si Danzus excipiat, istos esse quidem mendacio obnoxios, si præcisè spectentur secundum naturam humanam, non autem vt habent infallibilem sancti

Spiritus assistentiam; idem à me responsum de Pontifice, qua Pontifex est, accipiat; neque ipse duntaxat, sed & Sutliuius, qui hoc ipsum argumentum, valde scilicet validum, in aciem eduxit; & insuper hoc addidit: *Solus Deus est sanctus & verus*. Respondeo, per naturam, essentiam & proprietatem; Interim & homo, sanctus & verus esse potest per *participationem*: quæ quo maior est, & sanctitas & veracitas, maior itidem erit. Obstrepit Sutliuius: *Nihil esse de fide, nisi quod sit diuinitus reuelatum; nusquam autem reuelatum esse, Romanum Pontificem, qua Pontifex est, non posse errare*. Quid ergo vult sibi illud? *Ego pro te rogavi, vt non deficiat fides tua*. Quid illud? *Es porta inferi non praualebunt aduersus eam*.

Tertiò oggannit Sutliuius: *In veteri Testamento, Pontifex, etiam qua Pontifex, non erat infallibilis, ergo nec in nouo*. Probat consequentiam: *Quia Pontifex noui Testamenti nõ habet maiores promissiones, quam ille antiquæ legi*. Respondeo, quidquid sit de Antecedente, consequentiam esse inanem. Ad probationem respondeo, eam esse similem consequentiæ, cui fulciendæ adducitur; hoc est, falsam: falsitatem euincunt duo testimonia, quæ paulò antè produximus. Quæ Sutliuius garrit de erroribus Pontificum & Sacerdotum veteris Testamenti, iam in Responso ad Theses Hunnianas refutauimus.

Quartò occinit Sutliuius: *Omnes Apostoli erant pares quoad certitudinem doctrine: ergo & eorum successores sunt pares*. Respondeo, consequentiam esse Sutliuianam; quia nullus, præter S. Petrum, audiuit: *Ego pro te rogavi, vt non deficiat fides tua*: nimirum nec in te, nec in tuis successoribus.

Sextò instat Sutliuius: *Patres non aliter de Episcopio Romani, quam de aliis, quoad iudicium de fide, existimauerunt*. Sed hoc nil aliud, quam mendacium esse, perspicuè docent Patrum testimonia, quæ à Bellarmino proferuntur. Multa deinde insulse garrit Sutliuius de erroribus & hæresibus Pontificum, hoc est, de calumniis & criminationibus Hæreticorum. Sed de his postea videbimus.

CAPVT III.

Statuitur prima propositio, de infallibili iudicio summi Pontificis.

PRIMA propositio hæc est. *Summus Pontifex, cum totam Ecclesiam docet in his, quæ ad fidem pertinent, nullo casu errare potest*. VVitackerus quiritatur: *Terminum illum; Cum totam Ecclesiam docet: esse obscurissimum*. Vnde hæc tanta obscuritas, nisi ex capite VVitackeri? Nam ipsa locutio, nil obscuritatis in se habet, nisi aliunde à malè sano lectore adferatur. Obiicit VVitackerus: *Papa nullam docet Ecclesiam, tantum abest, vt doceat totam*. Hoc in eundem cum cæteris VVitackerianis pseudologiis catalogum referatur. An Papa per Concilium

Tridentinum, vt hoc ex multis nominem, non docet totam Ecclesiam? An non eandem docet per tot constitutiones, quas ipse edidit, totique Ecclesiæ proposuit? An nõ vniuersam Ecclesiam docet, qui definiendis controuersis de fide ac religione exortis, ex instituto proprioq; munere præfidet?

Probat Bellarminus hanc primam suam propositionem ex illo Lucæ 22. *Ego autem rogavi pro te, &c*. Sibrandus conficit inde syllogismum; sed sibi solennem & sycophanticum, cuius vanitatem & φλυαίαν hic refellere, quid attinet, cum abunde id sit præstitum Tomo primo ad caput quintum libri tertij?

Danzus circa hoc caput non scribit, sed insanit. Audi vnum vel alterum eius corybantiasmum: *Quam proponit mordicus etiam in anima sua dispendium defendendam sententiam Bellarminus hac est; Romanum Pontificem etiam solum, nunquã errare posse, cum aliquid decernit generaliter, statuit & iudicat, (retinisses verba Bellarmini, nisi calumniator esses, hæc, inquam, verba: cum totam Ecclesiam docet, in his, quæ ad fidem pertinent.) Hoc ne Diabolus quidem ipse dixerit (si mentiri velit, vt mentitur per os vestrum, tunc vtique hoc non dicit: at dicit, si verum dicere velit) quem mendaciæ patrem esse constat. Attamen hoc dicit, imò affirmat Bellarminus, vt Diabolo quouis impudentior & mendacior in omnibus appareat. Cur autem? Nempe, vt suo Ioui assentetur, Romano Pontifici, cui & corpus & animam & linguam & manum vendidit miser, vt galerum cardinalitium ab eo aruiscet, impetret, ac tandem aliquando accipiat. (Accepit quidem Bellarminus galerum Cardinalitium; sed huc eum retulisse labores & scriptiones suas; tam verum est; quam Danzum mendaciloquas suarum chartis illeuisse, vt *Papista fieret*) Quòd si hoc neget Bellarminus, certè phrenesis & animi intemperies malæq; furia eum exagitant, de toto rationis gyro ac possessione deiiciunt. Hæc & alia huius generis Danzus, quæ non nisi à lymphata & phrenetica mente proficisci potuerunt.*

Reliqua, quæ adiungit, non absimilem Bacchicum Paroxysmum respiciunt: quem, vt gratior sit, tempè, at Fallaciis à petitione principij, à non consequente. Miror, omissam illam ubiq; alioqui Danzo obuiam; ab ignorantia Elenchi. Postea in sanctos Patres inilit; vociferans Patribus non esse habendam fidem, cum nullum certum testimonium sacra Scriptura pro sua sententia adducunt.

Citat Bellarminus pro fide Petri in successoribus nunquam defectura cum alios sanctos Patres, tum septem veteres ac sanctos Pontifices. Iunius admodum reuerenter: *Negamus hæc testimonia. Negatur hæc auctoritas*. (S. Leonis Magni, Pontificis) *quia tum præter veritatem est (calumnia Junij) tum res ipsa contra Conciliorum auctoritatem à Romanis Pontificibus ambibatur. Vetuerat autè Concilium Constantinopolitanum primum, negabat tunc Chalcedonense*. (Vtrumq; mendacium Iunianum est.) *illi contra apud suos primatum vniuersalem specie emen-*

amentia Scriptura sibi arrogabant. Nō sequitur (sanctos A
 veritatem vidisse) nam etiam in hac vita sancti, igno-
 ratione & inscientia falluntur, & infirmitate fallunt. Et
 studia particularia efficiunt veri scientia; ideoq; ipsi (anti-
 qui & sancti Pontifices) ex Scriptura & Conciliorum
 priscorum fide magis credere toti Ecclesie debuerunt, quā
 sibi aut suis demulcentibus ipsorum caput, vt auctoritatem
 suam auctoritate Sedis Romanae promouerent. Quid
 multa? Hec Pontificum sunt testimonia affectantium
 sua Sedis amplitudinem, & inualecente errore confirman-
 tium sine vlla auctoritate Scripturae. Negantur, quia ii-
 dem testes & iudices sunt in rem suam. Sed tamen hū mis-
 sis, inquit Iunius, qui credat eiusmodi epistolas germa-
 nas, ac non adulterinas esse, &c. Qui credat Eusebium, &
 alios auctores idoneos, siquidem fuissent ab illis tales epi-
 stola concinnata, nihil omnino fuisse dicturos? Quis adeo
 ineptum stylium & centones rursus p̄p̄a q̄r a tantis viris con-
 cinnatos? Siccine manum Ecclesie addi oportuit?

Nec minus inuerecundē VVitackerus. Hic
 fallit nos aduersarius, nec potest expectationi nostra satisfacere,
 neque Scripturam aliquam adfert, neque antiqui
 alicuius patris testimonia (nil nisi mendacia audio,
 quibus mox subiunguntur conuicia) sed fugit ad
 Decretales epistolas Pontificum Romanorum, qua sanē
 plumbea sunt, conficta in insistoris alicuius officina, & ad
 recentiores auctores quosdam. Est certē, quod Deo gratias
 agamus, non posse melius hanc causam defendi, nec posse
 illos aliquod testimonium adferre, nisi Pontificum ipsorum
 (An non attulit Bellarminus aliorum testimonia?) qui fuerunt semper in sua causa insolentissimi. Ob-
 seruet Lector, Bellarminum duos solummodo
 ex antiquissimis illis Pontificibus Romanis, de
 quorum epistolis controuersia cum aliqua spe-
 cie verisimilitudinis moueri posse videtur, alle-
 gasse, nempe Lucium primum & Felicem pri-
 mum, etsi hęc verisimilitudo nulla est; si nō quid
 vniuscuiusque phantasia, sed quid ratio dicet,
 audire velimus.

Cæterorum epistolas, vt Leonis I. Agatho-
 nis, Nicolai I. Leonis IX. Innocentij III. nemo
 vnquam in dubium vocauit, præter Sutliuium,
 vt libris superioribus non semel vidimus, qui
 cum non habet, quod respondeat, solem lucere,
 etiam meridie, negat. Nec tanta in VVitackeri
 loquacitate & verborum profluentia, quanta
 hīc aliquot pagellas complet, quidquam visitur,
 quod non sit refutatum Tomo superiore, lib. 3.
 cap. 5. summa totius verbosissimę inaniloquen-
 tię est; Christum non orasse pro solo Petro; sed & pro aliis
 Apostolis: Totum locum intelligendum de tentatione, qua
 paulo post, capto & crucifixo Domino, Apostoli exagitan-
 di erant, præsertim Petrus. Etiam aliorum Apostolorum
 fidem non defecisse. Nullum verbum de Ecclesia Romana
 in sententia Christi contineri. Petrum non fuisse Episco-
 pum Romanum. Papam non succedere Petro. In sede Ro-
 mana sedisse atheos, hereticos, multos enormiter improbos
 & flagitiosos. Plurimos a virtute maiorum suorum descii-
 uisse, testibus ipsis Pontificiis, imprimis Genebrardo. Multa
 schismata propter Pontificatum existisse: Multis annis
 nullum Papam Romę vixisse, sed Auenione in Gallis.

Hęc & similia, quę VVitackerus ore soluto &
 dissoluto, ex rabularum Topicis declamitat, iam
 alibi profligata sunt, nec apud vllos fidem vel
 locum inueniunt, nisi apud illos, quorum pala-
 to grator est calumnia quā veritas.

Secundus locus pro infallibili iudicio sum-
 mi Pontificis est ille Matth. 16. Super hanc petram
 edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prauale-
 bunt aduersus eam. Respondet VVitackerus, se iam
 satis suo loco de hoc testimonio egisse. Et nos iti-
 dem satis superq; , libro secundo huius contro-
 uersie. Nec Patrum testimoniū, inquit VVitackerus,
 quidquam respondebo, quippe qua sunt a me prius omnia
 refutata. Ergo tu Patrum dicta & testimonia refu-
 tare soles? Qua fronte, nisi ferrea? Quā verò
 strenuē in refellendis Patribus te gesseris, iam li-
 bro secundo vidimus. Valde tibi arridet, quod
 S. Gregorius ait, nō posse fieri, vt Episcopus Con-
 stantinopolitanus sit Episcopus vniuersalis; ac
 proinde caput totius Ecclesie; quod multi Episcopi
 Constantinopolitani fuerint heretici, imò & heresiarcha,
 vt Nestorius, & Macedonius. Hinc inferunt, nec Romanum
 Episcopum posse esse vniuersalem & caput Ecclesie; cum &
 ex Romanis Pontificibus nonnulli fuerint heretici. Nihil
 deest nisi probatio. Dicis, te postea probaturum. Su-
 spicor te promissa non facturum, sed loco pro-
 bationum mendacia, vt soles, allaturum. Exspe-
 ctabimus tamē patienter quoad probandi tem-
 pus & locus aduenerint.

Ais; esse, qui concedant fieri posse, vt Papa sit publicē
 Hereticus (adde, quoad suam personam, & vt pri-
 uatus Doctor) nec Bellarminum hanc opinionem sim-
 pliciter reuicere. Ergo ex horum sententia fieri non posse, vt
 Papa sit Episcopus vniuersalis, & caput totius Ecclesie,
 quandoquidem fieri non potest, vt hī, qui hereticus vel he-
 resiarcha esse potest, sit vniuersalis Episcopus, & caput to-
 tius Ecclesie, teste Gregorio Magno. Respondeo in pri-
 mis, dictum S. Gregorij admodum fauere eo-
 rum sententię, qui simpliciter negant, Papam,
 etiam vt priuatum Doctorem, vnquam incidisse,
 aut incidere posse in hęcresin; quia S. Gregorius
 sentire videtur, id non posse fieri sine ruina to-
 tius Ecclesie. Hęc enim sunt eius verba lib. 4. e-
 pist. 32. Si igitur illud nomen (vniuersalis) in ea Eccle-
 sia sibi quisque arripuit, quod apud bonorum omnium iu-
 diciū fuit: vniuersa ergo Ecclesia, quod absit, a statu suo
 corrumpitur, quando u, qui appellatur vniuersalis, cadit. Deinde dico,
 Gregorij dictum intelligi de Pontifice,
 quā vniuersalis Pontifex, & iudex est; si enim ta-
 lis, quā talis, labi & in errorem induci posset, to-
 ta Ecclesia laberetur, & in errorem induceretur;
 quia tota Ecclesia vniuersalem pastorem & iu-
 dicem, cum quid definitiuē proponit, audire ac
 sequi teneretur. Quo fit, vt tota corrueret, & in
 errorem incideret.

Tertius locus est ille Ioan. vlt. Pasce oues meas.
 Sibrandus: Crediderim ego aduersarium esse Alchymi-
 stam. Ex hoc enim argumento iam ante probauit, Papam
 esse Monarcham per vniuersam Ecclesiam. Ex eodem pro-
 bat ad Papam pertinere supremū & vniuersale iudiciū

per vniuersam Ecclesiam. Nunc ex eodem probat Papam in nullo iudicio fidei aut morum errare posse. Ita ex vno noua, & inaudita Logica, quidlibet deduci potest. Crediderim ego Sibrandum esse Sycophantam, tam flagitiosè passim cauillatur, calumniatur, ne dicam, scurratur. Nam Christus verbis illis: *Pasce oues meas*; constituit Petrum pastorem vniuersalem totius Ecclesie, ergo & principem vniuersalem; quem si tu *Monarcham Ecclesiasticum* nominare velis; nomines licet; non obsto. Si constituit Petrum pastorem & principem supremum ac vniuersalem per totam Ecclesiam, ergo & iudicem supremum ac vniuersalem eundem fecit; quia officio supremi pastoris & principis vniuersalis fungi non posset; nisi pariter supremus & vniuersalis iudex esset. Quis autem sanæ mentis dubitet, Petrum à Christo institutum esse supremum iudicem certum, infallibilem, & qui gregem sibi commissum in omnem veritatem induceret? Nam si vllus Iudex ab omni erroris periculo immunis esse debet; certè supremus & vniuersalis Iudex, immunis esse debet. Et quia vniuersale hoc mandatum *pasce oues* non modò ad Petrum, sed & ad successores eius pertinet, vt alibi ostensum; meritò credimus; iudicium eius, qui Petro in cathedra succedit, nõ secus ac olim iudicium Petri, infallibile esse. Et hæc omnia rectissimè, & profus logicè ex prædicto loco colliguntur, si quis tamen ad huius loci explanationem adferat veram & genuinam Logicam, nõ Sibrandicam, quæ nil aliud est, quàm alogia, & verè Logicæ iactantia; vel potius ignorantia.

VVitackerus obstreperit, *ne vnum quidem verbum hic exstare de Papa*. Digna vox non animali rationali, sed irrationali. Ratiocinetur, & successorem S. Petri his verbis Domini comprehensum inueniet. Cætera, quæ adfert VVitackerus, nil sunt nisi inanis ac futilis garritus; vt, doceri à nobis, *Pontificem esse sequendum, licet omnes suas in præcipitia ducat*. Quis Catholicorum hoc vnquam somniauit? nefas enim fuerit dicere; *Docuit*; Nec immoror, quia triuiale est, quidquid VVitackerus de iudicio ouium supra & in pastores deblaterat. Certè editor VVitackeri nescio quis Baccalaureus Allenson bonum factum fecisset, si hæc vel VVitackeri, vel VVitackeriano nomine compta deliria, tam protrita & anilia, latere & perire sciuisset. Melius VVitackeriano honori consulisset. Sed de loco hoc: *Pasce oues meas, &c.* libro secundo copiosè disputatum est.

Quartum argumentum petit Bellarminus ex *Vrim & Thummim*, quæ erant in *Rationali* sacerdotis summi in veteri Testamento. Exodi 28. Danæus garrit de *Vrim & Thummim*, vt vrus, satifque indicat, se omni λογική seu *Rationali* carere. VVitackerus palam testatur, se nolle contendere cum Bellarmino de significatione horum verborum. Amplectimur & exosculamur pacificum tuum animum. At cur è vestigio tuæ protestationis obliuisceris, & deriuationes seu originationes horum

vocabulorum a Bellarmino adductas, si non aperte reiicis, manifestè tamen sugillas & traducis, & varias variorum sententias exponis, quasi Bellarminus nesciuerit, & non ex parte itidem recensuerit, quot de *Vrim & Thummim* opiniones circumferantur: Nam quòd, *doctrinam & veritatem*; cum vulgata editione interpretatur, Hieronymum & 70. Interpretes Auctores habet; quos Hebraicè doctiores fuisse, quàm VVitackerum & editorem eius Baccalaureum, mecum libenter credet; quisquis tam horum, quàm illorum incunabula & institutionem nouerit.

Iunius fatetur figuratè & ex consequenti *Vrim & Thummim* rectè verti; *doctrinam & veritatem*, nam *Vrim* propriè *flammas & splendores significare constat*, inquit Iunius, *figuratè est δόξα, manifestatio*; ergo & doctrina, quia doctrina pandit & manifestat abdita. *Similiter Thummim propriè perfectionem ac potius integritates notat; & per consequens figuratè est in rebus spiritualibus veritas; quia veritas est perfectio & integritas*. Hinc mentitur Danæus, quando ita scribit. *Falsa est illa, quam Bellarminus sequitur, & ea contra sui Romani Pontifici infallibilitatem efficit, vt Vrim, doctrinam, Thummim, veritatem significet. Id quod omnes lingua Hebræa periti homines norunt, quidquid iste nouus inauditas & reguli grammaticis repugnantes harum vocum etymologias commentus sit*. En tibi Iunius, qui & ipse Hebrææ linguæ cognitionem sibi tribuit, & quidem tantam, vt vetus Testamentum vnà cum suo Tremelio ex Hebræo vertere, vel, vt rectius loquar, peruertere ausus fuerit; fatetur per *Vrim & Thummim* doctrinam & veritatem figuratè intelligi posse: etsi de vocabuli origine Bellarmino non assentitur; sed parum refert, quando de re conuenit.

Varia nugatur VVitackerus de erroribus summorum sacerdotum in veteri Testamento. Sed hæc iam in *Responsò* ad Theses Hunnianas, & in *Digestionibus*, & alibi crebrò depulsa sunt. Ait, *sacerdotes debuisse habere veritatem & doctrinam; non tamen reipsa habuisse neque enim sequi, aliquem reipsa id habere, quod habere debet*. Animaduertisse debebat Calvinista, Sacerdotem summum in veteri Testamento *Vrim & Thummim* reipsa habuisse; quia reipsa in *Rationali*, siue, vt Sectarij vocant, in *peñorali* posita fuerant: Quocirca vt ille antiquæ legis Pontifex reipsa in *Rationali* iudicij; *doctrinam & veritatem* habuit, ita oportet, vt & nouus Pontifex, cuius priscus ille typus fuerat, reipsa doctrinam & veritatem in *Rationali* iudicij sui, hoc est, in decretis fidei promulgandis, possideat. Conuicia VVitackeri in Pontifices Romanos susque deque habemus: illud præsertim, *perditissimi nebulonis*. Si catalogos, in quibus continentur nomina Pontificum antiquæ legis, percurrere velit; forsàn longè deteriores & plures deprauatissimis moribus reperiet, quàm in syllabo Pontificum Christianorū. Satis de *Vrim & Thummim*, de quibus lege, si lubet, Riberam, lib. 3. de Templo cap. 12.

Vltimum Bellarmini argumentum sumitur ab experientia, quia cæteræ Sedes Patriarchales defecerunt à vera fide: & ab hæreticis & hæresiar-
 archis infessæ ac possessæ fuere; Quod de Roma-
 na Sede dici nequit. Respondet VVitackerus, e-
 tiam Romanam Sedem tenuisse Hæreticos. Hoc dictu
 facilius est, quàm probatu. Concedit vsq; ad tem-
 pora Ruffini nullis hæreses fuisse Auctorem vllum Ponti-
 ficem Romanum: potuisse tamen Romanum Episcopum
 tunc esse hæreticum, & postea etiam hæresum Auctorem.
 A posse ad esse, quæ consequentia VVitackere? De-
 inde falsum est, potuisse esse hæreticum, vt Pon-
 tifices est; Quid si abnuam, potuisse esse hæreti-
 cum, vel hæreses Architectum, etiam vt priua-
 tam personam; quo argumêto me refelles? Gra-
 tias autem ago VVitackero, quòd si non apertè
 dat, certè satis manifestè insinuat, nullum fuisse
 Hæreticum Romanum Pontificem vsq; ad Ruf-
 finum. Cur ergo tam ipse, quàm alij vsque adeo
 atrociter insectantur Liberium & Felicem II.
 quasi manifestissimos hæreticos? An non duo
 isti Pontifices antecesserunt Ruffinum? qui in
 Expositione symboli ita scripsit. *In Ecclesia vrbe
 Roma, neque hæresis vlla sumpsit exordium, & mos anti-
 quus ibi seruatur.* Vbi VVitackerus. *Quod ait Ruffi-
 nus, morem antiquum ibi seruari, non generaliter loqui-
 tur, quasi totus mos ibi seruaretur, sed hunc morem anti-
 quum intelligit; vt qui baptizantur, symbolum recitens;
 hinc factum esse, vt nil adiectum sit verbis symboli. Sum-
 ma fraus fuit sic abuti Ruffino.* Summa VVitackeri
 impudentia fuit, sic mentiri & calumniari, nam
 verba illa; & mos ibi seruatur antiquus: Non tantum
 retulit Ruffinus ad publicam recitationem sym-
 boli ante susceptionem baptismi; sed iisdem si-
 mul causam exposuit, cur symbolum inuaria-
 tum prorsus absque vllò additamento recitetur;
 quia scilicet mos Romæ seruatur antiquus, hoc
 est, antiquæ fidei integritas, nullo prorsus erro-
 re, vt aliis nonnullis locis, contaminata. Qua-
 propter adiectionem vnus falsum sermonis, eorum, qui
 præcesserunt in fide, non admittit audis: Alibi autem
 additio tolerata fuit, propter exortas hæreses,
 quibus Romæ nihil loci relictum erat.

Ait Bellarminus: Pontificem Romanum e-
 tiam absque Concilio generali aliquas hæreses
 condemnasse; & damnationem ab eo factam,
 tanquam infallibilem, à tota Ecclesia fuisse com-
 probatam. Obicit VVitackerus: *Pelagij hæresin
 fuisse damnatam in Concilio Mileitano: non ergo à solo
 Pontifice.* Caluinista aduertere debebat, Bellarmi-
 num dixisse, Pontificem damnasse Pelagij hæ-
 resin absq; Concilio generali. Mileitanum Con-
 ciliium non fuit generale, sed particulare. Nec
 vitur Bellarminus illo vocabulo, *Solus*; sed dicit:
 Pontificem absque Concilio generali multas
 hæreses, & in his quoque Pelagia-
 nam, damnasse.

CAPVT IV.

De Romana Ecclesia particu-
 lari.

ECVND A Bellarmini propositio
 est; non solum Pontificem Roma-
 num non posse errare in fide; sed
 neq; Romanam particularem Ec-
 clesiam; cum hoc tamen discrimine, vt Pontifex
 errare nequeat errore iudiciali; particularis au-
 tem Romana Ecclesia errare nequeat errore per-
 sonali, ita vt omnes errent, & nulli sint in Eccle-
 sia Romana fideles, & suo Pontifici adhærentes.
 VVitackerus calumniatur, *Bellarminum nunc me-
 rum sophistam agere.* Sophista scilicet est, qui dicit,
 quæ tu vel non vis, vel non intelligis, quippe fu-
 pra captum & palatum Caluinianum. Ait VVi-
 tackerus, *nullam vnquam Ecclesiam particularem ita
 errasse, vt prorsus nemo fidelis in ea remaneret.* Quasi ve-
 rò non aliquot centenæ, ne dicam millenæ Ec-
 clesiæ funditus perierint, ita vt forsitan ne vnus
 quidem in iis fidelis superfit. Obi cogitatione
 Africam, & pleramque Asiam, si nulla exempla
 repereris, forsitan Europa tibi suppeditabit non
 vnum, beneficio, vel potius maleficio hære-
 seos.

Dicit Bellarminus, prædictam secundam pro-
 positionem dupliciter posse intelligi; Primò, Ec-
 clesiam Romanam particularem errare non pos-
 se persistente Romæ Sede Apostolica; & hoc sen-
 su dicit, propositionem esse certissimam, & probat,
 aliquot veterum testimoniis. Secundo, vt
 simpliciter non possit errare, quod Sedes Apo-
 stolica nunquam Roma alio sit transferenda:
 Hoc sensu affirmat Bellarminus, propositionem
 esse piam & probabilissimam, eamq; argumen-
 tis confirmat. Quid VVitackerus? Veteres na-
 nias ingerit. I. *Petrus nunquam Sedem Romæ colloca-
 uis.* Hoc tu quidem dicis, sed vbi probasti, vel
 probaturus es? II. *Per annos serè centum Roma nul-
 lus Episcopus fuit.* At Sedes Petri non ideo à Roma-
 na Ecclesia separata fuit, sicuti nec hodie separa-
 retur, licet Pontifex non Romæ, sed Bononiæ aut
 Ferrariæ resideret: Nam & olim, quando Papa er-
 rat Auenione in Galliis, non erat Auenionensis
 Pontifex, sed Romanus; & ex Romana Ecclesia
 quod ad fidem attinet, vel omnes, vel saltem sem-
 per aliqui, constanter ei adhærebant.

III. *Christus nullum promissum fecit vrbi Romæ de
 diuturnitate aut perpetuitate, quod non alii vrbibus fece-
 rit, ergo stolidum est somnare priuilegia, quæ nunquam
 audita sunt.* Si tam clarum esset Antecedens, quàm
 totum esse maius sua parte; & partem minorem tero; rem
 factam haberet VVitackerus; sed quia res secus
 habet, haud abs re fecisset, si probationis aliquid
 p Antecedente suo muniendo VVitackerus attu-
 lisset: inanem certè operam non sumpsisset. Nam
 qui hanc sententiam tuentur, negabunt Antece-
 dens; & si quæras, vnde hæc promissio facta Ro-

manæ vrbi colligatur. Respondebunt; colligi ex illis iudiciis & argumentis, quæ hîc à Bellarmino proferuntur. Allatrantur quidem à VVitackero, num ideo labefactantur? Nam quòd tabulas promissi p̄scit, plures Bellarminus protulit. Cur non inspigit aut inspexit? Aut si inspexit, cur oculis Caluinianis, hoc est, incredulis, inspexit?

IV. *Potest vrbs illa deleri, vt ne vestigium quidem illius remaneat.* Respondeo, posse absolutè, & in sensu diuiso: non posse, supposita promissione Christi de cathedra Petri nunquam à Romana vrbe separanda. Et licet Turca Romam caperet; vt obiicit VVitackerus; non tamen ideo Sedes Petri à Roma separaretur; quia Constantinopolim quoque cepit, nec tamen Sedes Constantinopolitana ex veteri suo loco est pulsa. An non olim Hæretici Gothi occuparunt Romam? An non alij, variis temporibus tyranni, immota Petri Sede? Quod ergo tunc accidit, hoc iterum accideret, si Roma in talium potestatem redigeretur. Imò licet Caluinistæ & Lutheristæ vrbs Domini forent, non permetteret tamen Deus, ex horum Auctorum sententia; vt Sedes inde separaretur; sed vel immanissimis istis Papæ hostibus meliorem mentem mitteret & inderet; vt factum olim sub Arianis Regibus; vel ita Romæ Petri Sedes perstaret, quemadmodum olim sub Nerone, Domitiano, Diocletiano, & id genus aliis perstitit, in cryptis nimirum & cauernis terræ, & copiosa Christiani sanguinis effusione.

V. *Antichristus, vt Papistæ fatentur, Pontificem Romanum profigabit, & Sedem vrberum, Romanam prorsus euerteret, ergo tunc auferetur à Roma Sedes Petri.* Respondemus, hoc futurum, quando finis mundi appetet, & vt Scriptura loquitur, iam prope in ianuis erit. Nam quod de permanfione Sedis Petri in vrbe Romana dicitur; id non nisi vsque ad tempus consummationi orbis propinquum intelligi debet.

Sed missa hac faciamus, inquit VVitackerus. Vrinam & hac, & alia missa faceres. Magno tædio nos liberares: nec fraudibus, imposturis & pseudologiis omnia contaminasses. Qualis enim pseudologia? à Bellarmino, hoc secundo sensu, secundam propositionem non defendi. Defenditur enim & argumentis confirmatur, vt pia & probabilissima. An sententiam aliquam non defendit, qui eam vt *piam & probabilissimam* defendit? Qualis VVitackeri pseudologia, Bellarminum dicere, secundam propositionem primo sensu *forte tam veram esse, quàm primam de Pontifice.* Non ita loquitur Bellarminus; sed ait eam esse verissimam, nec vllam cum priore comparisonem instituit, vt Caluinista facit; idque eo fine, vt cauillandi vberem materiam habeat, & dum sua somnia & deliria oppugnat, oppugnare videatur Bellarmini dicta & placita. Nam Bellarminus non probat secundam propositionem ex illo: *Rogau pro te Petre, ne fides tua deficiat, vt sensus sit; Rogau pro te & suc-*

cessoribus tuis, vt errore iudiciali, in definiendo scilicet, errare non possitis: & rogau pro Romana Ecclesia particulari, vt errare nequeat errore personali, vt impudenter fingit VVitackerus, sed aliunde argumenta pro confirmatione propositionis secundæ petit; vt patet, apud ipsum Bellarminum. Quocirca quidquid VVitackerus hîc fatuatur, id nil ad Bellarminum, quia ipse Caluinista stolidi figmenta, quæ postea stolidè refelleret, ex cerebro suo sibi, oblectationis causa, procudit.

Obiicit VVitackerus: *Si secunda propositio vera esset, tunc melius cum Romana Ecclesia particulari actum fuisset, quàm cum Romano Pontifice, quia Ecclesia Romana non potest errare personaliter, Pontifex Romanus potest* (si quis neget, Pontificem, vt priuatam personam, in hæresin incidere posse, vt quidem piè & probabiliter negari posse, docet Bellarminus cap. 6. qua ratione tu eum refutares?) *Qui non plus ei tribuere, ei que credere mallet; qui non errat personaliter, quàm qui iudicialiter tantum non errat?* imò verò contra; quis causam habens apud iudicem, non mallet credere iudici, qui in sententia ferenda & pronuncianda errare non potest, quidquid sit de priuata illius persona; quàm ei, qui in sententia ferenda errare potest; licet quoad suam priuatam personam errare non posset? Quid enim emolumentum caperet Actor ex hoc priuatæ personæ priuilegio?

Ait VVitackerus: *Qui non potest errare personaliter, non potest iudicialiter errare; nam ex eo, quod persona est erroris obnoxia, error etiam in iudicio oritur.* Hic iterum garrit tantum VVitackerus, neque quidquam probat. An non enim Deus infallibilitatem dare potest personæ, quatenus iudicarium munus gerit; & non dare, quatenus priuata persona est? Vel etiam dare immunitatem ab errore alicui cœtui, quasi personalem, ita vt nunquam totus cœtus in errorem incidat; & tamen non dare immunitatem ab errore in definitione alicuius dogmatis?

Probat Bellarminus secundam propositionem testimonio S. Cypriani, qui dicit, *ad Romanos perfidiam non habere accessum.* Recinit VVitackerus: *Cyprianum non loqui de Episcopo Ecclesie Romanæ, sed de Romanis.* Num Bellarminus hoc loco istud S. Cypriani testimonium protulit; vt probet, perfidiam non habere accessum ad Romanum Pontificem, hoc est, Pontificis auctoritatem esse infallibilem? Cur omnia misces, Caluinista? An nescis in secunda propositione, cui probanda dictum Cypriani prolatum est, non esse sermonem de Romano Episcopo, sed de Ecclesia Romana particulari, hoc est, de particulari fidelium Romanorum collectione?

Obiicit VVitackerus: *Si ad Romanos perfidia non potest habere accessum, tum nulli Romani possunt errare.* Non sequitur, sed hoc tantum, Romanos, seu Ecclesiam particularem Romanam, non ita posse errare & in perfidiam labi, vt omnes penitus à

recta fide desciscant: non enim dicimus huic vel illi Romano hoc priuilegium, personaliter non erradi concessum esse, sed Ecclesie Romanæ particulari, quæ non in hoc vel illo singulari, sed in cætu & collectione plurium consistit. Nec disputat hîc Bellarminus, vtrum Apostolus Roman. i. laudauerit fidem Episcopi Romani, an *totius Ecclesie Romanæ*; quia locum Apostoli non profert, nisi qua prolatus est à Cypriano; & si hoc loco protulisset, non alio consilio protulisset, quàm vt secundam suam propositionem de Romana Ecclesia particulari probaret.

Est autem perquam festiuum, quod VVitackerus tam operose ostédere niritur, illud; Non potest; non semper indicare *simplicem impossibilitatem*; sed sæpe etiam magnam difficultatem. Quid infert? Hoc, nisi fallor. Ergo etiam apud Cyprianum non significat *simplicem impossibilitatem*, sed magnam duntaxat difficultatem. Si neges, aqua hærebit VVitackero, nec reperiet, quo dictis suis fidem faciat. Strophæ tamen & technæ nunquam deerunt; & si nil aliud, hoc saltem reponet. Non potest perfidia ad Romanos habere accessum, id est, *non debet*. Quo sensu de ipso VVitackero, & quouis alio sectario verè affirmes: *Non potest*, id est ex VVitackeriana glossa, *non debet* perfidia habere accessum, ad VVitackerum. Vel; *non potest*, id est, *non facile potest*; *non potest homo mortuus suis viribus resurgere*. *Non potest peccator absq; gratia Dei, iustificari*; id est, Glossatore VVitackero; *non potest facile*. Præclare scilicet.

Verbosè contendit VVitackerus, Cyprianum loqui de questione facti, nō iuri. In hac falli & errare posse Papam & Ecclesiam Romanam; idq; non distiteri ipsos Papistas. Non queritur iam quid nos sentiamus, sed quid S. Cyprianus; qui si censuit, in questione facti perfidiã non habere accessum ad Romanos; quanto magis id affirmasset de questione Iuris. Obstrepit VVitackerus. Cypriani iudicio Romanum Pontificem errare posse; id liquere ex epistola ad Stephanum. Respondeo; VVitackerus hic iterum extra limites salit: non enim queritur, num Pontifex; sed num Romana particularis Ecclesia possit errare. Quid de Pontifice Cyprianus senserit, explicabit Bellarminus cap. 7. Cur iste omnia confundit, & ordinatissima quæq; in indigestum quoddam chaos vertit? Dictum Firmiliani epist. 75. inter epistolas Cypriani, parum nos sollicitos habet; quia nimio erroris sui de rebaptizatione hæreticorum amore, asseruit, Romanos non seruare, quod Apostoli tradiderunt; nam totus Catholicus orbis postea sententiam pro Romanis dixit; & hodie itidem Sectarij dicunt contra Firmilianum & Cyprianum, nempe hæreticos ad Catholicã Ecclesiam reuersos, non esse denuo baptisate tingendos.

Sed en adamantina contra Bellarmini propositionem argumenta. *Deus non pepercit Iudæi: ergo non parceret Romanis. nam illi natiui rami fuerunt; hi, insitij. At Papistæ dicunt fieri non posse, vt hæc Eccle-*

si excidat. Respondeo, Papistas hoc non defendere, vt certū, sed vt pium & probabilissimum; etsi fortassis nec omnes Catholici secundam illam propositionem amplectuntur. Quidquid sit de hoc, Respondeo I. consequentiam esse inanem; Ad probationem dico, fieri posse, & nec contra Scripturam, nec contra rationem esse, vt ramus insititius duret, vigeat & floreat; natiuus autem excindatur, & exuratur. Adde, comminationem illam Apostoli Rom. II. *Si Deus naturalibus ramis nō pepercit, caue, ne tibi quoq; nō parcat*. (sic enim textum refert VVitackerus) nec esse de Ecclesia Christiana in cōmuni, quasi Deus illã sit aliquando aboliturus, prout aboleuit synagogã; hoc enim perpetuitati Ecclesie, quam Scriptura asserit, aduersatur; nec esse etiam de particulari Ecclesia Romana; quia gentes in communi alloquitur & commonefacit, ne aduersus Hebræos insolentent, & gratiæ diuinæ obliuiscantur, ne & ipsæ in se cœlestem iram prouocent. *Vobis enim dico gentibus*, inquit Apostolus, &c. Vult ergo, vt magna animi demissione beneficium sibi diuinitus collatum agnoscant, & Deo meritas gratias perpetuò persoluant, ne per ingratitude tanto munere se indignos reddant; quod ad singulos spectat; non ad totum corpus Ecclesie, quia certum est, hoc excindi non posse; neq; etiam ad Romanam particularem Ecclesiam, quam itidem penitus deficere posse abnuunt rectè omnes illi, qui secundam propositionem defendunt.

Nec obstant illa Apostoli verba: *Vide ergo bonitatem & seueritatẽ Dei: in eos quidem qui ceciderunt seueritatem: in te autem bonitatem Dei, si permanseris in bonitate. alioquin & tu excideris*: quia si speciatim ad Romanos accommodentur, dico eã de singulis, Romanæ Ecclesie membris, non de tota particulari Romana Ecclesia intelligi debere. Ex quo non sequitur, totam particularem Romanam Ecclesiam in errorem induci, atq; adeo propter infidelitatem extirpari posse.

Ad extremū, quamuis concederemus, admonitionem illam pertinere etiam ad totum Ecclesie corpus, nil tamen inde contra particularis Ecclesie Romanæ perpetuam constantiam concluderetur; quia huiusmodi exhortationes particulares accommodatè partibus applicari debent: pars autem hæc, quæ est particularis Romana Ecclesia, ita constituta est, vt tota deficere nequeat; sed tantum quoad singula membra sigillatim spectata; ad hæc igitur talem cohortationem spectare censendum est; aut si & ad totum corpus; dicere oportebit; pertinere ad totum corpus præcisè, vt ex gentibus collectum est, non vt singularem promissionem de perenni sua stabilitate habet.

Ad testimonium ex S. Hieronymo. respondet VVitackerus, *Hieronymum loqui de fide Romanorum, non de Romanis ipsis: Fidem Romanorum mutari nō posse in se esse enim immutabilem & semper eandem in se*. Sed tenuior est hæc nebula, quàm vt clarissimam

Hieronymianæ sententiæ lucem obtulcare que-
at. Verba S. Hieronymi sunt ista li. 3. contra Ruf-
finum: *Scito Romanam fidem Apostolica voca laudatam
eiusmodi prestigiam non recipere, etiamsi Angelus aliter
annunciet, quam semel predicatum est, Pauli auctoritate
muniam non posse mutari.* Vbi perspicuum, S. Hiero-
nymum non loqui de fide abstractè ab omni
subiecto, sed de fide, vterat in Romanis; neque
eum ipse Apostolus fidem Romanorum prædi-
cans, fidem, vt abstractè, & extra subiectum ap-
prehenditur, dilaudauit; sed eam, qua Romani
clarebant & pollebant, atque adeo eam, quæ in
Romanis inerat, laudibus extulit. Hanc ergo fi-
dem Romanorum, qua eximè præditi erant, ait
S. Hieronymus mutari non posse; neque veteratoris
prestigiam recipere. Quo sane satis apertè signifi-
cat, Romanam Ecclesiam particularem hoc di-
uinitus donum accepisse, vt fidem Apostoli vo-
ce commendatam abicere & amittere nequeat.

Nec officiant nobis hæc D. Hieronymi verba
ex Epitaphio Marcellæ, obiecta à VVitackero:
*Hæretica in his prouincijs exorta tempestas cuncta turba-
uit: nauem plenam blasphemiarum Romano intulit por-
tuit.* Nam vt aliqui Romanorum Origenicis illis
mercibus fuerint infecti, haud tamen tota, vel et-
tjam pleraq; Romana particularis Ecclesia, labe
illa contaminata fuit. Nec contendit hæc senten-
tia, neminem ex Romanis in errorem vel hæresin
labi posse; sed Romanam particulare Ecclesiam
in errorem vel hæresin labi non posse. Quod longè
est aliud. Et tamen VVitackerus ita semper
pugnat, quasi diceremus, nullos ex Romanæ
particularis Ecclesiæ fidelibus desciscere à fide, &
in errores præcipitari posse.

Ad testimonium ex Nazianzeno respondet
VVitackerus, Nazianzenum loqui tantum de vno
articulo, id est, de Trinitate. At tu lege Nazian-
zeni apud Bellarminum verba; videbisq; gene-
ratim eum asserere, *Romam ab antiquis temporibus
rectam retinere fidem, & semper eam retinere, sicut decet
urbem, qua toti præfidet orbi, semper de Deo integram fi-
dem habere.* Integram, dicit, ergo non tantum vult
Romanam Ecclesiam habere fidem rectam de
Trinitate; sed & de alijs articulis; Nam si in alijs
articulis vel vno vel pluribus erraret, fidem integram
non haberet; neque enim fides integra est,
recta de vno Trinitatis mysterio fides. Quæ VVi-
tackerus præterea adiungit, scommata sunt &
cauilli.

Danzus alibi furiosus est, hic planè phre-
neticus, cuius phreneseos paraxysmo sic in sanctos
Patres incurrit: *Quod Patres pro fecerit, nihil eum iu-
uant, quia, rei ipsius experientia, (cui potius credendum
est, quam istis Patrum dictis, & falsis de Roma laudibus)
docet hallucinatos eos, dum hæc scribunt, fuisse, & fuisse hæc
humana eorum iudicia, non diuina.* Ergo amici quidem
sunt illi, sed tamen magis est amica veritas. Quod ad Ro-
manos Pontifices, quos iste testes profert, prorsus sunt in
hac causa à testimonij dictione remouendi, quia causam
suam agunt. Probè dedolari deberet os tam impu-

rum, nisi mania culpam nonnihil minueret. In
hac tamen amentia excidit illi vnum argumen-
tum, ex quo rationis quædam scintilla emicat.

Bellarminus dicit ex Blondo, tempore Leo-
nis I. Urbem à Gensericò fuisse captam & spoliatam, ita vt
aliquandiu sine vilo habitatore permaneret. Idem postea
temporibus Totila accidit, teste ipso Bellarmino. Ergo tunc
perijt Romana Ecclesia: Vel, ergo tunc Sedes Petri ex vr-
be Romana aliud est translata. Quis à tanto Danzi fu-
rore tantum rationis expectasset? Respondeo
tamen, vtramque consequentiam esse vanam;
quia Romani, Ecclesiæ illius ciues, non defece-
runt à fide; neque etiam penitus de medio sub-
lati sunt; sed ad tutiora duntaxat loca sese rece-
perunt, donec tempestas barbarica desiniret.
Qua cessante, redierunt ad spoliatam & incen-
sam urbem, eamque iterum instaurarunt, &
damnis illatis, quæ licuit, medicinam fece-
runt.

Obiicit & hoc argumentum Danzus: *Roma,
que hodie existat, non est illa vetus, in qua Petrus sedijt;
imò noua hæc vix suburbium illius esset.* Ergo Sedes Petri
iam pridem est translata aliud. Respondeo, esse ean-
dem Romam, nomine, situ, successione, conti-
nuatione: sicuti idem est Danubius, qui ante
centum annos fuit. Et hodie æquè ac olim dicitur
sepulchrum Christi esse Hierosolymis, & lo-
cus Natiuitatis Bethlehemi; licet vtraque ciui-
tas non semel euerfa fuerit, nec iam tam amplo,
quàm olim ambitu circumscribatur.

CAPVT V.

De decretis morum.

ERTIA propositio Bellarmini est:
*Non solum in decretis fidei errare non pre-
test summus Pontifex, sed neque in præceptis
morum, que toti Ecclesiæ præscribuntur, &
que in rebus necessarijs ad salutem, vel in iis, que per se bo-
na vel mala sunt, versantur.* Post explicationem hu-
ius propositionis, probat eam Bellarminus ali-
quot argumentis. Primum eius argumentum ait
VVitackerus esse istud Ioan. 16. *Cum venerit illi spi-
ritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Respon-
det, hunc locum pertinere ad omnes Apostolos, imò & ad
omnes fideles. De Papa & successoribus, nullum huius fieri
verbum. Sed VVitackerus impostorem agit. Nam
argumentum Bellarmini non est ille Ioannis lo-
cus; sed potius argumenti confirmatio seu pro-
batio. Nam si Papa errare posset in præceptis
morum ad salutem necessariorum, Ecclesia gra-
uiter læderetur, & erraret in rebus necessarijs.
Quod est contra illam Christi promissionem,
*cum venerit spiritus ille veritatis, docebit vos omnem veri-
tatem.* Quod intelligitur (vt minimum) de veri-
tate ad salutem necessaria. Hoc Bellarmini argu-
mentum est; quod VVitackerus decurtat & de-
pauat, vt suis cauillationibus locum inueniat.

Secun-

Secundum argumentum est illud. *Quia tunc Deus deesset Ecclesia in necessariis.* Respondet VVitackerus, hoc falsum esse. *Si Papa milies errat, tamen superesse mille modos, quibus Deus Ecclesia sua possit prospicere.* Hoc verum esset, si Deus cum hæreticis veterem Ecclesiam, eiusque gubernationem abs se institutam antiquaret ac demoliretur, nouamque Ecclesiam ex sectariorum sensu conderet. Posito autem eo regimine, quo Deus Ecclesiam administrari voluit; utique Ecclesie in necessariis ad salutem deesset, si Pontifex in præceptis morum ad salutem necessariorum errare posset: quia Ecclesia teneretur illum audire, tanquam supremum pastorem; & tamen audiendo illum, in perniciosum errorem delaberetur.

Quod Pontifex non possit errare in moribus per se bonis, vel per se malis: probat Bellarminus; quia alias Ecclesia non posset dici *sancta*. Respondet VVitackerus, Ecclesiam dici *sanctam* non propter *Papa* professionem; sed alias ob causas. Ut maximè alias ob causas dicatur *sancta*; hoc tamen elogium obtinet quoque propterea, quod supremum eius caput, nihil nisi *sanctum*, hoc est, verum & bonum ex Cathedra profiteri, & Ecclesie vniuersæ præscribere queat. Ridet VVitackerus vltimū Bellarmini argumentum, & ideo ridet, quia non habet pro incommodo, Papam circa fidem errare posse, etiam iudiciali errore. Sed quod Hæreticus pro nullo incommodo reputat, id orthodoxo vel maximum est incommodum.

CAPVT VI

De Pontifice, ut est priuata quadam persona.

QUARTA propositio est: probabiliter pieque credi posse, Pontificem, etiam ut particularem personam, non posse esse hæreticam, falsum aliquid contra fidem pertinaciter credendo. Quæ est sententia Pighij. VVitackerus occlamat. *Pighium reselli à Cano & Catherino.* Quid tum? An id tam validè & efficaciter præstant, ut Pighianæ opinioni omnem penitus probabilitatem detrahant? Mendacium VVitackerianum est, *Bellarminum se cum pugnare.* Nam quod cap. II. omnes Catholicos inter se consentire dicit Pontificem posse, ut *priuatum doctorem errare, etiam in questionibus vniuersalibus tam fidei, quam morum, idq. ex ignorantia, ut alij Doctoribus interdum accidit;* id non eueritur per quartam propositionem, ut mentitur VVitackerus; quia quarta propositio dicit, probabiliter pieque credi posse, Pontificem, etiam ut priuatam personam, priuatumque doctorem, non posse esse hæreticum, pertinaciter aliquid credendo & docendo contra fidem. Hoc priori dicto non repugnat. Quia aliud est in errorem incidere; aliud, incurrere in hæresin. Aliud, errare; aliud, hæreticum esse, & pertinaciter in errore

A persistere: Non prius, sed solummodo hoc posterius à Pontifice remouetur, nec est vnum & idem, ut insipienter sibi persuadet VVitackerus. Nec necessaria est hæc consequentia, ut idem Calvinista indoctè fabulatur. *Potest errare, ut quis alias doctor; ergo & per erroris pertinacem defensionem in hæresin incidere.* Futilis illatio, quia prius habet, ut homo, neque enim necesse est, ut omnem humanam caliginem Deus per summi pastoris officium dispellat; alterum, ex maiestate & dignitate muneris Pontificij in ipsam itidem priuatam Pontificis personam redundat.

Probat Bellarminus hanc quartam propositionem à suavi diuinæ prouidentie dispositione. Respondet VVitackerus, non sine maledictis, *diuina prouidentia suauitatem non perituram, licet Papa possit esse, ut reipsa etiam sit, Hæreticus:* Et mox consuetæ suæ garrulitati habenas laxat; & inanium verborum integrum flumen profundit; Et Bellarminum *inconstantia arguit, eiq. diffensionem à reliquis Pontificij obicit,* quali mentiri & calumniari, sit aduersarij argumenta diluere.

Ad alterum Bellarmini argumentum respondet, *multos ex Pontificibus fuisse Hæreticos.* Sed hoc omnibus hæreticis ad hunc vsque diem dictu procliuè fuit; probatu impossibile. Danæus Bellarminum hac consequentia conficit. *Pontifex est homo, ergo potest errare. Ergo hæreticus esse; quia omnis homo potest errare & hæreticus esse.* Quis non miretur consecutionis huius robustissimos laceratos?

CAPVT VII

Soluuntur obiectiones ex ratione petita.

OBIECTIONES, quæ fiunt contra infallibilitatem Papæ, bifariam vel trifariam considerari possunt. I. Ut probare videntur Pontificem, etiam ut Pontificem, errare posse errore iudiciali; Secundo, ut probare videntur Pontificem, tanquam priuatam personam in hæresin incidere posse. Tertiò, ut coniunctim vtrumque probare videntur. Et hoc posteriore modo obiiciuntur ab Hæreticis, & à nonnullis itidem Catholicis. Secundo modo vsurpantur etiam à quibusdam Catholicis, qui censent Pontificem, ut priuatum doctorem, in hæresin delabi posse; primumque suum argumentum instituit VVitackerus ab horum Catholicorum auctoritate, *qui pedibus, inquit Calvinista, in nostram sententiam eunt.* Et inter eos numerat Sanderum, Canum, Driedonem. Turcrematam. Sed mihi videtur VVitackerus pedibus manibusque in mendacia ire. Nam dicti quatuor doctores, amplectuntur quidem illam sententiam, quæ vult Pontificem, ut priuatū doctorem, in hæresin incidere posse: Sed num hoc tantum sentiunt sectarij? Num hoc tantum vociferationibus suis obtinere contendunt? An non

præterea volunt, Pontificem, vt Pontificem, ex Cathedra docentem & pronunciantem, ab erroris periculo non esse immunem? Num hæc est mens Cani? Num Driedonis? Num Sanderi? Num Turrecrematæ? Quid, quod nec Gerson, nec Alphonsus à Castro, nec Cusanus, nec Almainus cum Nouatoribus sentiunt, tum quia opinionem suam semper iudicio Ecclesiæ subiecerunt; tum quia ipsi constanter docuerunt, Pontificis iudicium cum generali Concilio coniunctum, infallibile esse. Quod æquè negant scætarij ac solius Pontificis sententiam infallibilem esse. Quapropter nihil causæ habent, cur sibi de auctoritate Catholicorum doctorum blandiantur; qui nunquam patientur se ad Caluini vel Lutheri castra rapi, vt contra Pontificem pro perfidia hæreticæ militent.

Profert VVitackerus *Canones, & Canonum glossas*, quibus significatur Pontificem posse errare, & in hæresin itidem incidere. Respondet I. Bellarminus, Canones loqui de errore personali, non iudiciali Pontificis; seu de Pontifice, vt priuata persona; non qua Pontifex est, & publicus controuersiarum iudex. Occinit VVitackerus. *Hoc illud est, quod Bellarminus antea negauit; Papam personaliter hæreticum esse posse. Hi Canones probant posse. Iterum ne oblitus tui es, Bellarmine, & eius quod modo dixeris? Certè tu artificij tui, quod in mentiendo & criminando cõsistit, minimè es oblitus. Egrege enim artem tuam facit. Non negauit absolutè Bellarminus; Papam, quoad suam priuatam personam Hæreticum esse posse; sed dixit, piè probabiliterque contrarium defendi posse; Et Pighianam opinionem nec verisimilitudine, nec pietate carere. Num sibi contradicit, qui ex duabus opinionibus alteram defendit, vt certio-rem; alteram vt minus certam, piam tamen & probabilem; & postea obiectiones, quæ adferuntur, conuenienter vtrique sententiæ dissoluit? An qui hoc præstat, & dum hoc præstat, immemor est, suæ sententiæ, seu eius, quod antea docuerat? An non est hoc quotidianum in omnibus tam Philosophorum, quàm Theologorum scholis? Isti tamen rabulæ, quamprimum quis duas opiniones probabiliter tuetur, & alterutri conformiter responsa format; antilogias & contradictiones intonant; & quod omni iure licet; inconstantia adscribunt.*

Neq; verò dixit solum Bellarminus, Pontificem errare posse errore personali; sed & secundam responsionem secundæ opinioni conuenienter adiunxit, nempe non esse mentem Canonum, Pontificem, etiam vt priuatam personam, hæreticum esse posse; sed dicere, Papam posse iudicari; *si deuis sit à fide*; quòd non sit omnino certum, an possit necne Põtifex esse hæreticus. VVitackerus obstreperit; *Canones simpliciter affirmare Põtificem posse esse hæreticum*; quod hæreticus non tantum intelligit de Pontifice vt priuata persona est; sed & de Pontifice, qua Pontifex est. Et cum hoc

A iuum mendacium ex Canonibus probare deberet; en tibi Panormitanum profert, Petrum de Palude, Gersonem, Liranum, Concilium Basileense, AEneam Syluium, Alphonsum à Castro, & alios; quorum nullus eius est sententiæ, cuius est VVitackerus, nimirum Pontificem, etiam cum generali Concilio errare posse. Et multi ex illis, quos citat; tantum hoc volunt, Pontificè vt priuatam personam, in hæresin incidere posse. Quorum sententiam Bellarminus nunquam damnauit; sed illam Pighij, duntaxat vt piam & probabilem, proposuit. Quam verisimilitudinè VVitackerus verbosissima sua loquacitate, & loquacissima verbositate Pighianæ sententiæ nunquã detrahet.

B At iam VVitackerianus Achilles in medium prodit. Fauete linguis, auribus, oculis. *Si Pontifex non posset errare in definitione controuersiarum de fide, sequeretur, standum potius esse sententiæ atq; iudicio successoris Petri, quàm Ioannis & aliorum Apostolorum, qui post Petrum vixerunt; at qui non videt iudicium Ioanni præponendum fuisse iudicio mille Linorum, & mille Clementum.* Vt hoc argumentum in speciem plausibile, præsertim apud imperitos, dissoluatur, obseruare oportet, in eo supponi aliquid impossibile; videlicet, sententiam Ioannis Apostoli, qui adhuc superstes erat, quando S. Petro mortuo, Linus, Cletus & Clemens Romanam Cathedram tenebant; potuisse esse contrariam sententiæ ex Cathedra Petri à Lino, Cleto vel Clemente prolata; quæ est hypothesis planè impossibilis. Vt enim verum vero nunquam repugnat; ita veritatis prædicator Apostolus Ioannes nunquam contradixisset ei, quod à successoribus Petri ex Cathedra definitum fuisset. Attamen posita hac impossibili hypothesis, quis non videt, quid sequatur, nempe; successoris Petri, cui speciatim in Petro dictum est: *Tibi dabo clauis regni calorum, &c. Et quodcunq; ligaueris, &c. Quodcunq; solueris, &c.* Potius habendam fuisse fidem, quàm Ioanni. At hoc videtur absurdum. Quid mirum si ex absurda & impossibili hypothesis, nascatur etiam absurda & impossibilis conclusio? Qua obseruatione & responsione in fumum euanescent omnes VVitackeriani thraonismi, quibus pueriliter exultat, & sese iactat. *Hunc mihi nodum soluunt, inquit, seq; explicent ex hoc laqueo, si possunt.* (Anima nostra, sicut passer, erepta est de laqueo venantium; laqueus contritus est, & nos liberati sumus.) *At nunquam posse certissimum est.* (Ecce arrogantissimã vanitatem.) *Hic calculus eorum dentes frangit. Hunc bolum nunquam deglutient.* Quis non detestetur hanc inanissimam inaniloquentiam, vix milite glorioso Plautino, nedum Regio professore dignam.

C Obiici etiam solet; *Frustra cogi Concilia, si iudiciũ Papa sit infallibile.* Respondet Bellarminus, hoc nõ sequi; nam Pontificem non debere contemnere media humana & ordinaria, quibus deueniri potest ad veram rei cognitionem. VVitackerus

logodiarrhœa sua fretus prolixam declamationem auspicatur, ut solutionem Bellarmini prosternat: Summa est. *Media Pontifici non esse necessaria, si in illo solo infallibilitas resideat. Papam esse supra omnia media. Absurdum esse, dicere, eum, qui diuinitus edoctus sit, egere humanis mediis. Absurdum esse, dicere, hominem illiteratum, qui per totam vitam suam Iuriconsultus fuit, scripturamq, nesciuit, Papam factum non minus verum nosse, quam qui doctissimus est. Quæ omnia nil aliud sunt, quam VVitackerianæ loquentiæ Emblemata seu ἱερὰ δῆματα: Etsi enim mediis istis opus non est absolutè, ut ipsa sibi constet infallibilitas; opus tamen est mediis, ut omnia cõuenienter & ordinatè in Ecclesia agantur & peragantur. Nec oportet, ut Pontifex, qui antea Theologus non fuit, in Theologum mutetur, quando ad Pontificatum prouehitur; satis est, ut cum ad controuersiam decidendam deuenitur; à recto tramite in pronuncianda sententia deflectere nequeat. Quam in recti verique definitione immobilem cõstantiam, non habet ex Theologica scientia, sed ex officio primatus Ecclesiastici, quo fungitur.*

Quæ de obiectione ex Cypriani & Stephani Romani Pontificis facta Bellarminus disputat, intacta præterit VVitackerus. Iunius & Danæus clamitant; *Stephanum definiuisse, hæreticos ad Catholicam Ecclesiam reuertentes, non esse rebaptizandos; Et tamen Cyprianum non acquiescisse; sed fortiter cum sectatoribus suis reclamasse. Et bincliquere, Pontificis iudicium, etiam ex Cathedra, & definitiuum, iudicio Cypriani, non fuisse infallibile, quia si pro infallibili habuisset; è vestigio acquiescisset.* Has officias disuicit ac dispellit copiosè ipsemet Bellarminus. Nec sectarij aliquid adducunt, quod Bellarmini responsa labefactet. Itaque ad Concilium Africanum transeo, cuius Epistola producitur, in qua Patres illi videntur dicere; iudicium multorum præferendum iudicio vnus, nempe Cælestini. Respondet Bellarminus; eos loqui de iudicio, in Quæstionibus facti, in quibus plerunque plures plura vident, quàm vnus. Occinit VVitackerus. *Patres loqui indefinitè de quouis iudicio tum facti, tum fidei; quia isti Patres absurdum putant posse Deum inspirare iustitiam vni alicui Episcopo, & negare multis.* Sed tu inspice Epistolam, & manifestè intelliges, illos Patres tantùmmodo loqui de facilitate cognoscendi, & decidendi particularis alicuius facti. Miratur VVitackerus, Bellarminum dicere; *Patres Concilij Africani nonnihil in verbis excessisse.* Nemini videatur hoc VVitackeri iudicium insolens. Quia quidquid vel ad vel in Pontificem scribatur, nimis mite ac molle est, etiam si dentibus & aculeis circumquaque horreat. An non ipse Lutherus, quo nemo *δολοκλιωπίτης* & furiosus in Papam, inuectus est, sæpius, se nimis clementer & reuenter cum Papa egisse scriptitat?

Argumentum Nili, schismatici Græci est istud. *Potest Pontifex in alia peccata incidere; ergo & in hæresin.* Negatur consequentia ob singularem in

A hæreseos peccato deuitando Spiritus sancti assistentiam. Occlamat VVitackerus: *Nili argumentum non esse tam leuiter prætereundum.* Fulcire ergo illud aggreditur, sed fulcris æquè infirmis ac est ipsum argumentum. *Papa potest amittere bonam conscientiam, ergo etiam à fide naufragium facere.* Probat consequentia. *Quia Apostolus dicit, 1. Tim. 1. fecisse quosdam naufragium fidei, quia antea bonam conscientiam amiserant.* Respondeo, negando consequentiam. Ad testimonium Apostoli dico, non omnes, qui bonam conscientiam perdunt; perdere quoque fidem, ut testatur experientia; & Apostolus non generali, sed particulari oratione vititur. *Quam quidam repellentes circa fidem naufragauerunt. Quidam, inquit, non omnes.* Quid mirum igitur, si & Papa excipiatur, non tantum, qua Papa, sed & quoad suam privatam personam.

Sed en alterum Niliaci argumenti VVitackerianum fulmentum. *Radix hæreseos est in Papa, ergo & fructus hæreseos in eo esse potest.* Antecedens patet. *Quia radix hæreseos est caro, teste Apostolo, qui Galat. 5. inter opera carnis numerat etiam sectas & hæreses.* Fæneum argumentum: Negatur consequentia. Ad probationem dicimus; obstare singularem Dei protectionem, quo minus ex radice carnis pestilens hæreseos fructus oriri queat. An non & Apostoli, post acceptum Spiritum sanctum, corpus carne præditum habuerunt? An & ipsi fidei naufragium pati potuerunt? **C** Quid de Christo VVitackerus dicet? Quid de Virgine Deipara? Si per carnem non ipsam carnis substantiam, sed rebellionem appetitus sensitui contra rationem intelligat; respondebimus, quod antea responsum est, obstare peculiarem tutelam diuinitus Pontifici concessam, ne in hæresin labi queat.

Promit VVitackerus & hoc argumentum. *Qui olim in Cathedra Moysi sedebant, errare & in hæreses incidere potuerunt; & reipsa itidem errarunt & in hæreses inciderunt; ergo idem euenire potest Pontificibus Romanis.* Respondeo, licet antecedens verum esset, non valeret consequentia, quia Pontifici nouæ legis ampliores & expressiores promissiones de infallibili iudicio factæ sunt, quàm sacerdotio testamenti antiqui: Deinde nego eos, qui Cathedram Moysi legitimè tenebant, errare potuisse docendo & pronunciando ex Cathedra: nam Christus absolutè præcepit Matth. 23. *Omnia ergo, quacumq, dixerint vobis, seruate & facite, &c.* De qua re alibi fusius à nobis disputatum est; præcipuè in digressionibus contra Hunnium; & in primo itidem Defensionis Bellarminianæ Tomo, lib. 3. cap. 5. Quæ autè contra garrum VVitackerus, nil aliud euincunt, quàm scribas & Phariseos, Cathedrâ Moysi tenentes in errores & hæreses, ut priuatos doctores delabi potuisse. In quò, si nostris Põtificibus inferiores fuerunt; id haud alienum à nouæ legis gratia; quæ abundantior est existimari debet. Et ex his responsum quo-

que habent ad suas nugationes & tautologias Sutliuius & Sibrandus; qui aliis verbis eandem obiectiones, infcitiz indices, adferunt, & velut insolubiles venum exponunt:

CAPVT VIII.

De erroribus, qui falso adscribuntur Romanis Pontificibus Petro, & aliis nouem, qui non solum Pontifices, sed etiam Martyres fuerunt.

ACCVSANT S. Petrum, quod Christum negauerit. Respondet Bellarminus; tum necdum fuisse summum Pontificem. VVitackerus post ingentem verborum strepitum; per bartologiam nobis reponit, quod iam supra vsque ad nauisam inculcarat; Petrum iam Matth. 16. *Petri nomen habuisse; & ex nostra doctrina iam tum petram fuisse, ergo & Pontificem.* Respondemus, quod supra ad hanc ipsam VVitackerianam insipientiam diximus; fuisse tunc Apostolum illum & petram; sed necdum Ecclesie ædificium sibi tanquam Petre impositum, gestasse; neque enim dixit Christus: *Super hanc Petram ædifico, sed, ædificabo Ecclesiam meam.* Ecclesiam autem super hanc Petram re ipsa ædificauit, quum Petro peculiariter dixit: *Pasce oues meas.* Obiicit VVitackerus. Si ex his verbis; *Pasce oues meas; colligitur; Petrum non potuisse errare; tunc nec alij Apostoli errare potuerunt, quia omnes iussunt instituire & docere omnes gentes.* Respondeo, esse duplicem immunitatem ab errore; alteram, vt supremi & ab alio quocumque homine in Ecclesie militante independentis doctoris, pastoris & iudicis; alteram, vt doctoris, pastoris & iudicis a primo dependentis. Primam solus Petrus habuit. Secundam, ceteri quoque Apostoli. Neque primam præcisè ex illis verbis; *Pasce oues meas, colligimus;* (quanquam possemus, præsertim additis circumstantiis,) sed iungimus etiam alia loca; vt *Tibi dabo clauis regni calorum. Quodcumq; solueris, &c. Quodcumq; ligaueris, &c. Et porta inferi non preualebunt aduersus eam.* Nec alteram infallibilitatem concludimus præcisè ex illo Christi mandato; *docete omnes gentes;* sed ex prærogatiuis Apostolici muneris, & ex vberima Spiritus sancti gratia, qua die Pentecostes Apostoli cælitus sunt perfusi; coniiicimus, eos tales creatos esse doctores, qui in doctrina sua a vero nunquam deflectere possent, ob singularem Spiritus sancti assistentiam.

Danzus ita argumentatur. *Petrus iam erat Apostolus Matth. 10. Ergo & Pontifex.* Etiam Andreas erat Apostolus Matth. 10. Num & Pontifex? Num Apostolum esse; est esse summum Pontificem? Iunius dicit, Petrum Matth. 16. ex nostra senten-

Aria iam fuisse designatum Pontificem, fuisse ergo iam ex facto obligatum ad præstandam sanctionem & fidem dignam Pontificis, futuro, scilicet. Quis abnuat? Obligatus erat Petrus, vt tantæ promissionis memor, vitam potius amitteret, quàm Christum negaret: tamen secus faciendo nil contra susceptum munus fecit; quia nondum susceperat illud. Secundò respondet Bellarminus, Petrum ore non corde negasse fidem, ac proinde amisisse confessionem fidei, non ipsam fidem. Danzus vociferatur: hoc falsum esse, nam Petrum, Marco teste, cap. 14. *Cepisse anathematizare & iurare se non nosse Christum: signum ergo esse, quod & corde negauerit.* Respondeo, consequentiam esse futilem: nam nimius timor, quo Petrus in medio hostium oppressus est, anathema illud & iuramentum extorsit. Et quomodo corde inficiari poterat se non nosse hominem illum, cum quo aliquot annos familiariter vixerat, & cum quo ante paucas horas cœnauerat? Neque enim urgebatur Petrus de diuinitate Christi; num eum nosset esse Deum; sed num discipulus, & vnus de familia eius esset. Istud profectò Petrus corde non poterat negare; quia hoc ei euidenter perspectum & exploratum erat.

BMentitur & calumniatur impudenter Danzus, Bellarminum *Apostati aperire fenestram; vt dicant, se Christum non negasse corde, sed solo ore.* Digna tanto criminatore contumelia. Quomodo quis Christum neget, omnium optimè nouit is, qui negat: num solo ore; an ore simul & corde. Si ergo ad saniolem mentem redire cogitet; se quomodo Christum negarit, examinet, nec Petrum negantem, sed potius amarè lacrymantem respiciat.

CConcedit VVitackerus Christum solo ore à Petro negatum. Sed addit, lycophantiam; *nos docere Christum à Papa posse negari solo corde, non ore.* Audi Calvinista. Qui Pighij sententiam piam & probabilem defendunt, illi negant à Papa Christum corde negari posse; hoc ipso, quod negant; Papam, etiam vt priuatam personam, in hæresin incurrere posse. Qui autem concedunt, Papam, vt priuatam personam, corde hæreticum esse, atque adeo Christum negare posse; consequenter etiam concedunt, Papam, vt priuatam personam, hanc suam hæresin & Christi negationem ore proloqui posse. Hoc tantum inficiantur, Papam Hæreticum vel negatorem Christi; hæresin vel negationem suam ex Cathedra pronuntiare, & toti Ecclesie præscribere posse. Hæc est mens & hic sensus Catholicorum Doctorum, quem inuoluit VVitackerus; quia si enuclearet; technæ eius & fraudes nimis in propatulo forent.

DAd factum Petri Antiochiæ, respondet Bellarminus fuisse errorem, non prædicationis, sed conuersationis. *Falsum est, in tonat Danzus, quia Petrus non solum docuit, sed & coëgit gentes Iudaizare*

*Galat. 2. Et hoc erat contra articulos fidei decretos ab Apostolico concilio Act. 15. At Danæus præ furore nescit quid dicat; nam Petrus verbo non docuit, multoque minus coëgit gentes cæremoniis Iudaicis uti; (cum gentibus enim gentilium more edere consueverat.) Sed quia, cum quidam à Iacôbo venissent; se à gentilibus subtraxerat. & ad Iudæos aggregarat, reprehensus est à Paulo, quasi exemplo suo ipsos etiam Gentiles ad obseruationes legales inuitaret. Tantæ enim auctoritatis erat S. Petrus, ut ipsius factum & exemplum censeretur quodammodo coactio aliorum ad imitandum. Neque mens & propositum Petri erat, ut gentiles factum suum imitarentur; multo minus, ut cæremonias Iudaicas, tanquam ad salutem necessarias, amplecterentur, sed quidquid ex facto Petri contingebat, id præter mentem & intentionem eius saltem formalem & explicitam, contingebat. Mentitur ergo VVitackerus quoque, cum ita de Petro scribit. *Persuasit multum legum Mosaicæ cæremonias non esse abrogatas, sed esse ad salutem & vitam æternam necessarias.* Inuitiosum est istud in tantum Apostolum mendacium. Hæc nimirum est VVitackeri & collegarum eius in S. Petrum reuerentia, quam paulo antea his verbis deprædicauerat. *De Petro abste vt aliter sentiamus, quam deceat, imò, vt non honorificentissime semper de illo, tanquam de Christi Apostolo & Martyre gloriosissimo tum sentiamus, tum loquamur.* Quid reuerentius & obseruantius his Calvinianis? Sed verbo, non facto; nam facta reclamant, vt iam vidimus, & elucet quoque ex his, quæ statim subiungit VVitackerus. *Petrus suo exemplo multos in errorem induxit.* Num in errorem fidei? Quoties hoc dicis, toties Calvinistam agis. Scis quid sit hoc?*

Obiicit VVitackerus: *Etiã exemplo prædicari, esse sape efficacius, quàm verbo. Si Papa Iudaismum non prædicat, inserim se circumcidat, & Iudæorum festa celebret, nonne palam testatur, se Iudæum esse, & secum multos errare faceret?* Si Lutherus vel Philippus, quando adhuc recenti Euangelij sui musto mædebant; VVitackero respondere deberent; negarent, opinor, Papam ideo fore Iudæum, quamuis se circumcideret, & festa Iudæorum celebraret, quia Lutherus Tomo 2. Epistolarum suarum & alibi crebrò; Et Philippus in Locis Anno M. D. XXIII. Argentorati excusis, expressè docent, obseruationem cæremoniarum legalium esse liberam & indifferentem. Sed esto, quod VVitackerus affirmat; nego factum Petri esse vel fuisse simile: quia eo tempore, quo Antiochiæ Petrus à Paulo reprehensus est, abrogatæ quidem erant cæremoniæ Mosaicæ; sed earum obseruatio nondum habebatur mortifera: Euangelio nondum plenè promulgato, nec gentibus & Iudæis in vnum perfectè coagmentatis, vt postea contigit. At nemo est, qui nesciat, post tantum temporis spatium, cæremonias Mosaicas, absque piaculo, custodiri non posse, earumque

obseruationem mortiferam esse. Sed quidquid sit de hoc Petri facto, certum est, illud infallibili iudicio summi Pontificatus, quo Petrusungebatur, nil præiudicij adferre: nam nec ex Cathedra Pontificia, edito decreto, pronunciauit; cæremonias legales, tanquam ad salutem necessarias, obseruari debere; neque ipse etiam, vt priuata persona vel sensit vel docuit, ritus Mosaicos adhuc ad salutem esse necessarios; nam contrarium manifestè patet ex Concilio Hierosolymitano Act. 15. Quomodo igitur aliquid contra infallibile Pontificis iudicium egit? Si quis in facto Petri error fuit, conuersationis fuit; non enim ex timore superuenientium Iudæorum, qui in Christum crediderant, à gentibus ad Iudæos transire debuisset; ne gentiles tanti Apostoli exemplo inducti crederent, idem sibi faciendum esse. Vanissimum etiam est, quod VVitackerus dicit; *Errasse Petrum de cibis & vocatione gentium Act. 10. Et ne iussum quidem ac monitum celestis visioni parere voluisse: eundem etiam existimasse, solos Iudæos ad regnum Christi pertinere Act. 11.*

Sed hæc nil aliud sunt, quàm calumniæ in sanctum Petrum. Nam vt errasset; an ideo quidquam contra certitudinem iudicij ex Cathedra peccasset? Num vllum decretum super hac reddidit? Num etiam, vt priuata persona in hæresin incidisset? Num omnis error, quem hæserat, est hæresis? Deinde, an non illud Act. 10. in exstasi seu mentis excessu accidit, vbi sensus ligati, & iudicij libertas intercepta? Nam vbi Petrus ad se rediit, an non confestim diuinæ visioni morem gessit? Nec vnquam vel Petrus vel vllus Apostolus post resurrectionem Domini censuit, Gentiles non pertinere ad regnum Dei, nec Euangelij annuaciatione dignandos esse; sed dubitabant de tempore, quo Euangelica prædicatio gentibus esset impartienda. Quàm hæretici subtiliter & minutatim in res & actiones S. Petri inquirunt, vt quod culpent, inueniant; Et tamen semper impletur illud scripturæ. *Defecerunt scrutantes scrutatio.*

Obiicit VVitackerus secundo loco Clementem; (nam de Lino, Anacleto & Telesphoro ne dignatur quidem verbum facere.) Hic in Epist. quinta *statuit rerum omnium communiatem, etiam coniugum. Tædus hic error est,* inquit VVitackerus, *& indignus Romano Pontifice.* Fædus planè, si accipiat ut sonat. Sed VVitackero probandum erat; verba illa (in omnibus autem sunt sine dubio & coniuges, non esse ascititia & aliena; nam esse talia docet Turrianus lib. 5. contra Magdeburg. cap. 2. citatus à VVitackero. Constat enim opera Clementis, vt & aliorum quorundam veterum, ab Hæreticis fuisse corrupta, vt peruersis suis persuasionibus à Clementis & aliorum auctoritate patrociniū quærerent; & quia hoc non poterant; veraciter; fraudibus agere insisterunt, quia *dolus an virtus, qui in bosse requiratur?* Quid mirum igitur, si & hoc Anabaptificum assumen-

tum

tum affuit aliquis Nicolaita, vel alius quispiam impuritatis ac luxuriæ magister & sectator? Nam quod VVitackerus dicit, sensum Epistolæ collapsurum, dempta hac periodo, falsum est, ut patet legere volenti Epistolam illam in nupera editione Coloniensi Conciliorum; vbi additamentum hoc, ut & in nonnullis aliis antegressis editionibus rectè est omissum. Nec refert, quod citat *Græcorum sapientissimum*, hoc est, Socratem, qui vxorum quoque communitatem statuit: nam ex sententia eius non accepit Clemens nisi id, quod legi Euangelicæ congruebat; cuiusmodi sola est communitas facultatum & substantiæ, qualis in primæua Ecclesia florebat.

Adhæc, ut verba illa maximè à mente & manu Clementis essent; Probare adhuc deberet VVitackerus; Clementem, illam suam persuasionem ex Cathedra tradidisse & definiuisse, publicato decreto, totique Ecclesiæ proposito. Item, si error hîc fuisset Clementis, ut erat priuata persona, demonstrandum restaret; hunc errorem à Clemente pertinaciter defensum; ita ut verè dici potuerit hæresis; neque enim dicit Bellarminus; Pontificem errare non posse; sed piè probabiliterque defendi, Papam non posse incidere in hæresim.

Linum rident sectarij, quòd iusserit, ne feminæ Ecclesiam intrent, nisi capite linteis cooperto. *Quidni commentum rideatur?* clamat Iunius. *Scilicet Lino fuit nomen, ideoque nominis sui monumentum in capitibus faminarum esse voluit; ut non nisi à lino velarentur. Et quidni etiam, vir bone, è lana?* Argutus est vbique Iunius, qui vidit; quod nemo viderat, lineum tegumen à Lino præscriptum, quod Linus vocaretur. Si Lanio aut Lanario nomen fuisset, proculdubio velum laneum præscripsisset. Vane nugator. An non vidisti in vita Lini, quam liber Pontificalis, nomine Damasi exhibet, nullam penitus fieri mentionem linteï seu linei veli; hæc enim sunt libri illius verba: *Hic ex præcepto B. Petri constituit, ut mulier velato capite in Ecclesiam introiret. Lintea seu lineæ velamina de suo adiecerunt Magdeburgenses, ut calumniandi materiã haberent. Et ut maximè lineæ tegumenta præscripsisset; id non propter Lini nomen; ut nugatur Iunius, sed alias ob causas, easque mysticas, accidisset: nam & Christi corpus in sepulchro non laneis, sed lineis operimentis tectum fuit. Num absque vilo mysterio? Nec quod fecit, ex suo sensu, sed ex B. Petri præscripto fecit; Etiam hoc, ut lineæ velamenta præscriberet, si præscripsit. Si verò generatim tantum edixit, ut mulieres capita velarent; quid aliud egit, quàm quod Apostolus Paulus scriptâ ad Corinthios Epistolâ, & Petrus ipse verbo & doctrina sua tradiderat?*

Danzus vociferatur, Linum voluisse, per hanc suam legem iniicere laqueum hominibus: *Paulum verò id, non ut necessarium, sed ut decorum præcepisse & liberum reliquisse. Hinc Linum errasse: Paulum non errasse.*

A Quidquid contra boet Danzus; totum quod ex verbis Apostoli colligitur, id etiam colligitur ex verbis Lini: & vice versa. Vnde si Apostolus hoc simpliciter non præcepit, nec Linus simpliciter præcepit; si præcepit simpliciter; etiam Linus præcepit simpliciter; quia nihil euinces ex oratione vnus, quod nequeat euinci ex oratione alterius. Verum enim vero posito, quod Linus absolute præceperit capita mulierum tegi debere, & quidem Linus tegumento; an ideo in errorem iudiciale Pontificiæ infallibilitati aduersantè, aut in hæresim, ut priuata persona erat, incidit?

Idem dico de Anacleto, quem erroris accusant, quod memoriam S. Petri construxerit & ornauerit. Improbabile videtur Iunio. *Anacleto.* (Sic enim Nouator nominat, nouitatis gratia, quia sceret ei nomen *Anacleti*, priscis omnibus vsitatum.) *sciente persecutione xale quid facere potuisse.* Quasi verò, singulari Dei prouidentia, in medijs quoque tempestatum procellis, sepulchra Apostolorum Petri & Pauli non fuerint celeberrima & ornatissima; ut cum ex aliorum veterum, tum ex Caij testimonio liquet apud Eusebium lib. 2. cap. 25. ex versione Ruffini. Nam quòd Iunius dicit, Bellarminum, *Caij dictum suo glossmate exornare*; calumnia est; ut patebit legenti Eusebium. Danzus criminatur, *Anacleto necesse semina superstitionis & idololatriæ*; nam factum illius arguit eum Calvinistam non fuisse; nam si Caluini spiritu caluisset; ossa sanctorum Apostolorum potius effodisset & exulisset, quàm exstructione monumenti honorasset.

C De Telesphoro ita pronunciat Danzus: *Eum fuisse & supersticiosum & superbum, ne quid, inquit, grauius in eum dicam.* Quasi verò grauisimum conuicium non sit, antiquissimum & sanctissimum Pontificem ac Martyrem *superstitionis & superbiæ* condemnare. An si tuæ bili magis indulgere voluisses, Telesphorum *nebulonem* nominaturus eras? Iunius dicit. *Vnicum esse verbum Dei; ab hoc discrepare illas Telesphori constitutiones.* Assentirer, si Caluini verbū nominasset. Nunc dissentio, quia quid verbo Dei consentaneum sit, quid dissentaneum, credibile est melius sciuisse tantum Pontificem, Apostolorum temporibus tam vicinum, quàm istum in Hollandia nouitium Calvinistam.

D Victori olim ab Hæreticis calumniosè affictum fuerat, quasi Christum purum hominem esse docuisset. Danzus agit Bellarmino gratias, *quòd grauisimum Romani Pontifici lapsus ipse suo calamo & ore propalarit.* Agat Danzus Euangelistis quoque gratias, qui conuicia Iudæorū in Christum, ut *Samaritanus es; Demonium habes; Potator vini, & amicus publicanorum, &c.* litteris consignarint: Nam ut hæc non fuerunt Christi crimina, sed Iudæorum mendacia; ita & illud non fuit Victoris scelus; sed hæreticorum fraudulentissima impostura. Quid autem est, quod VVitackerus verba illa Eusebij de Hæreticis; *κατὰ τὸν νόμον τῶν βλαττοῦς*, interpretatur; *mentiri Victorem*: cum apertif-

simum sit, ea pertinere ad hæreticos, & sensum esse; illos, nempe hæreticos, *mentiri contra Victorium.*

Zepherinus Pontifex dicitur Montani hæresin approbasse. Respondet Bellarminus, Tertuliano non habendam fidem, quippe iam Montani peruersi placitis corrupto. Oclamat Sutiuius: *Tertulliano nullam fuisse mentiendi causam; Esse autem grauissimas causas Bellarmino, cur mentiatur: Esse enim Iobusitam, & Pontificum mancipium, & propter mendaciam factum esse nuper Cardinalem.* O Beza quàm laudatum factum & iudicium, cum Sutiuium nominasti *petulantem conuiciatorem & calumniatorem.* Iam mille documētis se talem esse docuit. Et vel hoc vnum sufficeret, si cætera deessent. Maæ hoc tuo iudicio, ô Calvinistarum antesignane & signifer.

VVitackerus dicit; *Tertullianum posse esse huius rei testem, licet Montanista fuerit.* Certè non valde fidus, Experientia enim quotidiana discimus, quàm pro nihilo ducant sectarij, Romanis Pontificibus quiduis affingere, etiam nefaria prorsus & damnatissima dogmata. Quid Lutherus, quid Lutherani, quid Calvinus & affectus eius non mittunt quotidie in chartas de impiis Romanorum Pontificum scitis & articulis? An ideo fidei aliquid merebuntur apud posteros; si quis eorum testimonia tunc producere; & hunc vel illum Pontificem hac vel illa hæresi infectum fuisse probare vellet; idq; testibus, Luthero, Caluino, & id genus aliis fidei tam diuinæ, quàm humanæ expertibus sectariis?

Secundò respondet Bellarminus; Zepherinum Montani dogmata non approbasse; sed à fraudulentis persuasum fuisse, ea non discrepare à doctrina Romanæ Ecclesiæ; & hac persuasionem permotum, voluisse Montanistas in communionem recipere. Non negamus autem, quin Pontifex falsis relationibus in errorè circa aliquod particulare factum induci queat. Respondet Sutiuius & VVitackerus, Tertullianum dicere; Romanum Pontificem *agnouisse Prophetias Montani*, id est, approbasse: *quod plus est, quàm si deceptus pacem tantum eum dedisset.* Si illud, approbasse; exstaret in Tertulliano, non nihil dicerent & obtinerent Calvinistæ. Sed cum sit glossema imperitiæ, vel potius odij in Pontifices, non admittitur, nisi proberetur. At quando probabitur? Igitur, si verum est, quod Tertullianus scribit, illud *agnouisse*; aliud non significat; quàm Zepherinum (Pamelius in vita Tertulliani Eleutherum fuisse suspicatur) à deceptoribus malè informatum sibi persuasisse, vel persuadere incœpisse; verum non esse, quod de erroribus Montanistarum ferebatur; & hinc de iis in communionem recipiendis, cogitasse: Sed Praxean, explicatis verè Montanistarum fraudibus, imposturis, & impiis dogmatibus, consiliu disturbasse: Quam ob causam Tertulliano acriter vapulat. Si Zepherinus errores Montaniverè approbasset; quomodo à Praxea, homine pe-

regrino, eos sibi eripi passus fuisset? Neque enim hæreticæ opiniones, vbi in animum semel sunt illapsæ, tam facili opera euelluntur.

Sibrandus clamat. *Cui potest persuaderi Montanum sentire cum Ecclesia, & ob eam causam ei pacem reddi, & litteras pacis verè Ecclesiæ missas reuocari, si si iudicare debet de Montani doctrina, potest in iudicando errare.* Respondeo, Zepherinum nunquam fuisse persuasum; Montanum, formaliter, quâ impia, quæ ei tribuebantur, dogmata defendebat: sentire cum Catholica Ecclesia: Sicut nullus Catholicus persuaderi potest Lutherum & Caluinum sentire cum Ecclesia Catholica formaliter, quâ verè tales, hoc est, heresiarchæ, & nouorum placitorum (fermè dixeram, *Demoniorum*) præcones sunt ac Euangelistæ: Potest autem Catholicus ex deceptione & falsa aliorum relatione persuadere sibi Lutherum sentire cum Catholica Ecclesia; si scilicet sit, qui dicat; Lutherum hoc vel illud non docere; falso hanc vel illam doctrinam ei imponi. Lutherum Catholicæ & Romanæ Ecclesiæ omnia sua subiicere: nil aliud postulare, quàm vt nonnulli abusus tollantur, & Ecclesiasticæ disciplinæ seueritas reformetur. His & id genus aliis decipulis fieri potest, vt etiam aliqui circumspectus & cautus in fraudem inducatur; sicuti reuera initio Lutheranismi non pauci hoc callido artificio in fraudem cõiecti sunt. Simili astu circumuentum dicimus Zepherinum, si vera narrat Tertullianus: quapropter periculum nullum fuit, vt doctrinam Montani, quatenus à prædecessoribus suis damnata fuerat; ipse iudicaret ac decerneret esse rectam ac sanã; quia eam non secus ac antecessores eius detestabatur.

Quæ Bellarminus de Urbano & Pontiano cõtra Centuriatores disserit, ea cæteri prætereunt; Danæus cõsuetissima sibi mendaciorum armatura oppugnat. I. Mend. *Ex Can. i. de consecrat. Dist. 5. liquere tempore Tertulliani nescidum fuisse institutam confirmationem.* Tu lege Canonem, & in eo nil aliud inuenies, quàm post baptismum omnes confirmationis Sacramento iniciandos esse. De institutione nullum in eo Canone verbum.

II. Mend. *Tertullianum duntaxat agnouisse eam vñtionem, que fiebat in ipsa baptismi administratione; non eam, que fit in confirmatione.* Vide testimonia, quæ hîc ex Tertulliano profert Bellarminus, & sectarij mendacitatem execrare.

III. Mend. *Urbanum instituisse confirmationem, vt ipso Christi baptismo sanctiorem.* IV. Mend. *Miltiadem Papam confirmationem ipsi Christi Baptismo prætulisse Can. Spiritus sanctus. de Consecrat. d. 5. Nihil de hoc dictus Canon. Sed nihil pensi habet Danæus (tuis verbis vtor Danæ) mentiaturno an non, modò chartas calumniis inquinat ac maculet. Quæ de causâ ipsum etiam sanctissimum Martyrem ac Pontificem Pontianum diris maledictis mox configit, fronte prorsus ad omnem impudentiam proiecta.*

Ait Sibrandus. *Alexandrum decreuisse, in calice vitum aqua mistum offerendum esse.* Grandis error. Nec minus decreuit: Sed ex Apostolica traditione hunc ritum descendentem obseruari iussit. Danæus vocat *corruptelā cœna Domini.* Corruptit ergo Christus, corruerunt & Apostoli cœnā Domini. Nam ab illis hic mos manauit. De quo fuscè Tom. 1. lib. 4. cap. 3.

Marcellinum sacrificasse idolis communis est & trita Hæreticorum obiectio, quam hic oggerunt VVitakerus, Sutliuius, Sibrandus, Danæus, & alij. At si quis neget hoc vnquā factum; deerit hæreticis, quo probent; non deerit inficiantibus, quo suam opinionem stabiliant. Vide quæ ex Baronio diximus in Responso Hunnianno, cap. 17. & in Recognitione Operum suorum ita scripsit Illustriss. Card. Bellarminus: *Concessimus S. Marcellinum idolis sacrificasse; sed non videtur id esse omnino certum. Siquidem S. Augustinus lib. de vnico Baptismo cap. 16. scribit, id obiectum fuisse à Donatistis, sed minime probatum; & addit, S. Marcellinum innocẽtem fuisse, quod etiam confirmari videtur ex eo, quod Eusebius nec in historia, neque in Chronico, neque alij veteres, huius rei meminerunt. imò Theodoretum lib. 1. cap. 3. laudat Marcellinum, quod præclarissime in persecutione se gesserit.*

Aliam dat hîc solutionem Bellarminus, Marcellinum nec docuisse aliquid contra fidem, nec fuisse hæreticum, nec infidelem, nisi actu externo ob metum mortis. VVitakerus hæc vltima solummodo verba arripiens, clamitat; *Quid refert, quæ causâ feceris? Id constat, sacrificasse loqi.* Bellarminus non tantum respondet, Marcellinum hoc fecisse *metu mortis;* sed & addit; eum solo actu externo, absque interna veri Dei negatione, idolis sacrificasse; & ad hoc sacrilegium formidine mortis inductum esse.

Obiicit VVitakerus cum Sutliuio. *Papapostest esse idololatra: ergo multo magis poterit esse hereticus.* Negatur Antecedens loquendo de Papa, quatenus Papa. Si autè loquamur de Papa, quæ priuatus homo & doctor est; negabit similiter Antecedens Pighius, & omnes, qui Pighij sententiam, vt piam & probabilem, amplectuntur; & ad exemplum Marcellini respondebunt; illud vel esse cõfictum; vel Marcellinum solo actu & opere externo, non interno mentis assensu, in Idololatriã incurrisse. Dices. *Qui opere externo, timore mortis, idololat: a esse potest; in potest etiam talis effici interno mentis actu.* Respondeo, id locum non habere in Pontifice ob singularem Spiritus sancti adistentiam & custodiam, quidquid sit de aliis hominibus. At qui Pontificem, vt priuatum hominem & doctorem in hæresin incurere posse docent, Respondebunt; factum Marcellini nil præiudicare infallibilitati Pontificis, nam lapsum eius non fuisse definitionem seu decretum ex cathedra, sed crimen priuatæ personæ.

Obstrepit Sibrandus. *Si ei, qui idolis sacrificat, de idololatria iudicandum esset, posset vtiq; in eo iudicio*

A errare. Quod enim qui, etiamsi coactus, re ipsa facit, illud faciendum esse, dicere & iudicare potest. Respondeo, quidquid sit de aliis hominibus, nego Pontificẽ, etiam illum, qui metu mortis, idolo sacrificat, ex cathedra de idololatria pronunciantem, aliter, quàm verè pronunciare ac decernere posse, nempe illam esse detestandam & fugiendã. Quisquis insuper Pighij sententiam, vt piam & probabilem sequitur; is abnuet; fieri posse, vt etiam Pontifex, quæ priuatus homo est, iudicio & assensu mentis, idololatriam approbare, & simulacrorum cultor effici queat.

Ait Bellarminus; Marcellinum nil docuisse contra fidem. Respondet VVitakerus: *Docuisse, et si non verbis, tamen factis.* At genus hoc docendi, non nisi laxo quodam & lato modo tale dicitur; quatenus exemplum facilis est imitationis. Propriè loquendo nil docuit; quia nunquam dixit, illud, quod ipse fecerat; licitè, iustè ac rectè fieri.

CAPVT IX.

De iis, quæ Liberio & Felici II. obiiciuntur.

LIBERIVM Pontificem, etiam inuitum ac reluctantem facere conantur hæreticum hæretici VVitakerus, Sutliuius, Sibrandus, Danæus, Chamierus, Iunius, & alij passim grandi numero, & grandiore clamore. Qui dicunt, Pontificem, vt priuatam personam in hæresin incidere posse; paucis se hinc expedire queunt; si dicant, factum illud Liberij, non fuisse decretum fidei ex cathedra. (vbi enim, vt Pontifex, definiuit Liberius Arianam perfidiam esse veram, & orthodoxam: Catholicam fidem; falsam & exitiosam?) sed lapsum priuati hominis, qui certitudini Pontificiæ infallibilitatis ex cathedra, quæ talis est, non præiudicat. Qui verò piè & verisimiliter sibi persuadent, Pontificem, etiam vt priuatum doctorem, non posse hæreseos macula adspargi; aut qui alioqui pati nolunt, vt Pontificum quispiam hac tam infami labe temerè notetur; ad alia responsa confugiunt.

Bellarminus dicit, Liberium nec hæresin docuisse, nec hæreticũ fuisse; sed solum peccasse actu externo, quando metu coactus & tædio diuturni exilij impulsus, damnationem Athanasij suo suffragio confirmauit, & cum hæreticis communicauit Agglomerant Calvinistæ multos Auctores; qui Liberium hæresi & sectæ Arianae subscripsisse dicant. In his ponit Sibrandus Contractum, Reginonem, Marianum Scotum, Fasciculum Temporum, compilationem Chronologicam, Platinam, quibus addit Chamierus Sabellicum Ennead. 7. lib. 8. VVitakerus, Martinum Polonum, Vincentium in speculo; Aquinatem, Turrecrematam, Cusanum, Alphonsum de Castro, qui omnes sunt recentiores, & aliquot seculis à seculo Liberij distantes; ac proinde minus

idonei rei prisca testes. Adde, nullū ex dictis affirmare, Liberium corde & animo Arianum fuisse: omnia eorum dicta, de solo actu externo, vi tormentorum & formidine mortis & diuturnioris exilij extorto. Quod etiam de antiquis recte asseritur.

Verba S. Athanasij in Epist. ad solitarios sunt ista. *Liberius deinde post exactum in exilio biennium inflexus est, minuzq; morti ad subscriptionem inductus est. Verum illud ipsum quoque & eorum violentiam, & Liberij in haresim odium, & suum pro Athanasio suffragium, quū liberos affectus habebat, satū coarguit. Quae enim per tormenta contra priorem eius sententiam extorta sunt, eam non metuentium, sed ita cogentium voluntates habende sunt.* Vbi aperte vides, Athanasium Liberij subscriptionem coactioni adscribere; & palam dicere; non tam fuisse à voluntate Liberij, quàm eorum, à quibus Liberius cogebatur. Nec quidquam scribit Athanasius, quod nos compellat credere, Liberium, verè, etiam actu interno, hæresin Arianam complexum esse.

Quid, quod S. Athanasius non agit directè de subscriptione hæreseos, sed tantum de subscriptione in damnatione Athanasij: quod lōgè aliud est; nam potuit quis absque approbatione hæreseos in damnatione Athanasij consentire: Quamuis enim Constantius Imp. dicitare solet: teste S. Athanasio: *Obsequere & scribe contra Athanasium; qui enim contra eum scribit; ille planè nobiscum Arianas sententias amplectitur;* tamen id simpliciter nō erat necessarium; poterat enim quis animo detestari hæresin Arianam, & in damnationem Athanasij subscribere; non propter fidem eius, sed ob crimina, quæ ei obiiciebantur, vel ut redimeret hæreticorum vexationem; vel alias ob causas; Quod quidem factum nequaquam decebat Liberium; sed tamen sine villo hæreseos crimine ab eo fieri potuit. Nec S. Athanasius de hoc piaculo Liberium accusat; imò subscriptionem ipsam, ut vidimus, valde excusat, culpam potius in coactores, quàm in ipsum Liberium referens. Nec etiam necesse fuit, ut animo ipsam damnationem Athanasij comprobaret; nam metu maioris mali potest Catholicus impelli, ut Catholicum, solo actu externo, mente prorsus inuita ac refragante, condemnet, ut non semel accidit.

Quoniam verò, qui condemnatione Athanasij, Catholicæ fidei & probitatis laude spectatis simi, calculo suo comprobabant; hoc ipso censebantur ad Arianos transire, (licet reuera animo Arianam perfidiā detestarentur) præsertim, si etiam communicatio cum Arianis interueniret, ut hic interuenit; hinc factum est, ut veterum nonnulli Liberium Hæresi subscripsisse scriberent; subscripsit enim, ut Bellarminus ait, *interpretatiud;* quia tum subscriptiones contra Athanasium moris erat ita interpretari. Ex quibus lux allucet his D. Hieronymi verbis: lib. de Vi-

ris Illust. in Fortunatiano. In hoc *habetur detestabile* (Fortunatianus) *quod Liberium, Romana V. biu Episcopum, pro fide ad exilium pergentem, primus sollicitauit, ac fregit, & ad subscriptionem hæreseos impulsit.* quia scilicet compulit illum ad subscriptionem contra Athanasium, quæ tunc censebatur subscriptio hæreseos.

Idem S. Hieronymus in chronico. *Liberius tædio victus exilij, in hæreticam prauitatem subscribens, Romanam quasi victor intrauit.* Nimirum in hæreticam prauitatem existimatus est subscripsisse, quia subscripserat contra Athanasium, tametsi & hoc admodum repugnans, ut testatur ipse S. Athanasius. Nec plus euincitur ex libro Pontificali in vita Liberij; nec ex Epistolis ipsius Liberij, quas Manuscriptas legit Bellarminus in Vaticana Bibliotheca; & quæ exstant in noua editione operum S. Hilarij, quæ dedit Lutetia Anno Chri. M. D. CV. quas etiam Annalibus suis intexuit Card. Baronius Anno Redemptoris C C C L V I I. Et tamen Sibrandus & Chamierus multum præsidij causæ suæ contra Liberium ex his Epistolis accedere opinantur. Ex quibus tamen nihil exfulpent; quàm Liberium subscripsisse contra Athanasium: Quod vitrò fatemur; nec excusamus à crimine; sed ab hæresi. Illud item inde euincet, Liberium subscripsisse non Arianæ, sed Sirmiensi Confessione contra Photinum; ut copiosè & accurate probat Baronius Anno cit. Num. 46. & seqq. in qua nihil erat sanæ & orthodoxæ fidei aduersum, cum eam ut Catholicam acceptet & explanet S. Hilarius.

Addit Bellarminus, Liberium etiam subscripsisse cōfessione factæ per Encæniam Ecclesiæ Antiochenæ; quam similiter S. Hilarius lib. de synodis, tanquam Catholicam, exponit. Calumnietur Iunius. *Bellarminum per imprudentiam decauizov: non enim Hilarium exposuisse duas illas Fidei expositiones, nisi quatenus cum orthodoxa fide congruunt* Quis de hoc dubitat? At congruunt omnino; nam quòd *consubstantialis* vox omiſsa est; nihil orthodoxæ detrahit, quandoquidem nihil in symbolis illis apparet, quod rei vocabulo huic subiectæ aduersetur. Nec verum est eius loco τὸ ὁμοίον in illis Professionibus apud Hilarium suffectum esse. Et quamuis τὸ ὁμοίον vox aliquādiu prauo sensu ab Hæreticis esset vsurpata; non sequitur tamen eam notione maligna à Liberio sua in Confessione positam, qua, antequam Sirmio excederet, excommunicabat omnes τὸς μὴ κατ' ὄσιας καὶ κατὰ πάντα ὁμοίον τῷ πατρὶ τὸν ἴδον ἀποκαίνοντας, qui non secundum substantiam & secundum omnia filium patri similem esse diceret; quod, ut rectè monet Baronius, nihil aliud est, quàm dicere, filium esse patri *consubstantialem*: Et si planius id per vocabulum τὸ ὁμοίον significasset Liberius; quo tamen tunc, propter Arianos, consultò abstinuit. Hinc Ariani & Semiariani in conuenticulo Sirmiensi æquè abdicarunt & reiecerunt vocabulū

τὸ ὁμοῖον ἀπὸ τῶν ὁμοίων, vt docet S. Hilarius lib. de synodis, & similiter S. Athanasius lib. de synod.

Est autem impudens VVitackeri mendacium, Sozomenum scribere; *Liberium confessum esse, μὴ εἶναι τὸν ὄντα τῶν πατρῶν ὁμοίων, filium non esse patri consubstantialem*; nam Sozomenus ita loquitur. Constantius ἐβιάσατο αὐτὸν, cogebat illum confiteri, *filium non esse patri consubstantialem*. Quod non significat, Liberium coactioni celsisse; nam & is cogi ad bibendam v. g. dicitur; qui violenter quidem ad potum adigitur, manus autem non dat, sed viriliter resistit: nam Liberium Imperatori non paruisse, planum fit ex eo, quòd Eudoxius cum suis per calumniam sparfit, teste eodem Sozomeno, Liberium τὸ ὁμοῖον repudiasse, & patri filiū dissimilē profiteri. Verū vt hoc posterius manifestè falsum erat, sic & prius. Dedit tamen Liberius de se ita existimandi occasionem, tum propter subscriptionem cōtra Athanasium & communionem cum Arianis, tum quod subscripsisset confessioni, in qua vocula τὸ ὁμοῖον non comparebat.

Nec obstat, quòd S. Hilarius lib. contra Constantium dubitat, maiore ne impietate Liberium Constantius in exilium eiecerit, an Romam remiserit; *innuens, inquit VVitackerus, non remissurum, si Catholicus permansisset*, imò innuens Constantium nunquam remissurum fuisse Liberium, nisi damnationem Athanasij & formulam fidei Sirmiensem suo suffragio comprobasset: nam S. Hilarius hæreseos notam Liberio nunquam impigit.

Obiicit Iunius Anathematismos dictos Liberio à S. Hilario, in notis ad Epistolam Liberij Presbyteri & Coepiscopi orientalibus inscriptam. Sed manifestissimè probat Baronius Anno Christi CCC LV II. Num 50. & seqq. Anathematismos illos non esse à S. Hilario, sed ab imperito zelo exscriptoris seu librarij, qui rei gestæ minus gnarus, intempestiuo zelo in Liberium exarsit; de quo plura Baronius.

Sutliuius mentitur, *Bellarminū pugnantiā loqui. Nam primo dicit Liberium hæreticū fuisse, & cū eī conuenisse: postea negat eum Hæreticū fuisse*. Vbi hoc negat Bellarminus? An non expressè dicit, Liberium in subscriptionem contra Athanasium consensisse, & cum Arianis communicasse; atque adeo specie hac externa hæreticis fuisse? An hoc vsquam reuocat Bellarminus, loquendo de tempore, quo Liberius in exilio fuit? nam & ante & post Hæreticis acriter restitit.

Mentitur iterum Sutliuius, cum hæc effutit. *Secundò dicit Bellarminus Liberium subscripsisse hæresi, & consensisse damnationi Athanasij, & Sirmiensis synodi Arianae acti: & tamen negat eum fuisse hæreticum*. Bellarminus dicit, Liberium in Hæresin consensisse: non absolutè, sed interpretatiuè, vt supra explicatum. Eum aliis Actis conciliabuli Sirmiensis

A subscripsisse, quàm professioni fidei cōtra Photium, & alteri factæ Antiochiæ in Encœniis; nuspiam dicit Bellarminus: & contrarium ei non nisi mendaciter affingitur.

Tertiò mentitur Sutliuius, *Bellarminum conari, vt conciliet Arianorum decreta cum Catholica fide*. Nunquā hoc Bellarmino in mentem venit. Ait Sutliuius; *grauissimum esse peccatum, etiam solo actu externo cum hæreticis conuenire*. Num negat hoc Bellarminus? Num excusat Bellarminus Liberium à peccato? Certè non; quia à sola hæresi eum purgat.

Sibrandus stultè vociferatur, *idem esse simulare fidei negationem; & fidem ipsam serid, & ex animo abnegare*: Idem quoque, *subscribere in damnationem orthodoxi Episcopi; ac subscribere in hæresin*: Quasi verò quis illum, quem scit, propter rectam fidem pati persecutionē, nequeat alias ob causas damnare, putà ex odio; vel cupiditate pristini honoris recuperandi, qua maximè ad ferendum suffragium contra Athanasium inductus videtur Liberius. Addit Sibrandus, *eum, qui fidem simulare potest, posse etiam errare, cum quid de fide iudicialiter & ex cathedra discernendum est*. Hæc Sibrandica phantasia iam superius est profligata.

Chamierus vehementer insurgit in Bellarminum, quòd dixerit; Arianos in damnatione Athanasij non causam fidei, sed crimina circa mores prætexuisse. Obiicit, *Dialogum Constantij cum Liberio apud Theodoretum lib. 2. cap. 16. vbi Eusebium Eunuchus dicit, Athanasium in synodo Nicana alianum à vera fide declaratum esse*. At certè, vt nonnunquam fides scelerato conatui prætexta fuerit, rarò id factum est; & tantum obiter & obliquè, & quasi per cuniculos. Mentitur deinde, Liberium Sirmiensis & Antiochenæ Confessioni non potuisse subscribere. At aliter visum est S. Hilario, aliter aliis, quibus non iniuriā Chamierum postponimus. Etsi enim formulæ illæ ab Arianis vel Semiarianis profectæ essent, nil tamen complectebantur, quod sensum sanū penitus respiceret. *At non habebant voculam, ὁμοῖον*; Respondeo, nec aliquid, quod sensui huius vocis aduersaretur, habebant; & si habuissent, S. Hilarius id reperisset. Nec verum est, quod Chamierus dicit, *eo ipso, quod Homousio carerent, hæc fidei expositiones fuisse hæreticas*. Mendacium est & illud, modum loquendi, quo vsus est sua in confessione Liberius apud Sozomenum lib. 4. cap. 14. *esse purum putum Arianismum*, de quo iam supra satis dictum.

Post Liberium sequitur Felix II. quem Calvinistæ non segnus Hæreticis accensent ac ipsum Liberium, probant ex Hieronymo, qui in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum in Acacio Felicem vocat Arianum. Respondet Bellarminus, in multis Codicibus Manuscriptis non inueniri vocem hanc; *Arianus*, nec in Græca versione Sophronij: Et si S. Hieronymus eū vocasset

Arianum, fecisset id, non quod Felix reuera Arianus esset; sed quia ante Pontificatum indifferenter cum Arianis cōmunicabat. Placet audire Iunium, qui hic à suis symmystis disidens pro nobis ita scribit. *Felix I. nunquam fuit Arianus mente: sed pacè studio longius prolabens, quàm bona fide poterat: Arianos & ad ministerium sacrum, & ad communionem admisit, teste ibidem Sozomeno; ex quo fortasse factum, ut licet ab Arianis diffenciens mente, Arianus tamen respectu partium, quibus consultum volebat, ab Hieronymo diceretur, nempe in ἀποστόλων, ἀλλ' ἀγνωστῶν specie. Quo fit, ut intolerabilis sit hoc loco Sutliuij impudentia, qui scribere non veretur, Felicem à Ruffino & Theodoretō notari hæreseos; subditque Videte ergo, vtrum potius Hieronymo, Ruffino, Socrati & testibus grauisimè, cum hæreseos accusantibus, an Pontifici Romani parasito & mancipio eū contradicenti credendum sit: Nam Theodoretus expressè dicit, fidem Felicis fuisse integram, & Nicenā synodo conformem. Nec quidquam ei Theodoretus & Ruffinus obiiciunt; quàm communionem cum Arianis, salua tamen fide. Nec ab his diuersus abit Sozomenus lib. 4. cap. 10. Nec Socrates lib. 2. cap. 29. qui Felicem Arianū additum nominat; propter communionem, quam liberè & indiscriminatim cum Arianis inibat, licet Catholicus esset. Non mouetur Sutliuius, quòd Felix ab Ecclesia colitur, ut Martyr Christi. Mentitur, non esse nouum, ut Romana Ecclesia hereticos & homines nefarios pro Martyribus colat. Georgius enim Cappadox hereticus Arianus erat. (Num hunc vnquam inter Martyres numerauit Romana Ecclesia?) Thomas Cantuariensis Regi refractarius & rebellis: (Tolle calumniam vocabulorum. Restitit Regi: Sed iustè ac meritò; quia pro domo Dei & Ecclesiastica libertate, se Regis conatibus opponebat) & Iacobus Clemens homicida. Quis hunc pro Martyre habet? nam quod præterea Calvinista addit: quosdam ex Iesuitis Martyrum honore affici, qui tamen patria proditores fuerint, intelligo, quò collinet. Sed scio Iesuitis aliisque Catholicis crimen proditoris à Calvinistarum grege sæpe obiectum, nunquam probatum. Exstant variæ Apologiæ pro Martyribus Anglicanis, nominatim illa, quæ Concertatio Ecclesiæ Anglicanæ inscribitur.*

Sibrandus insulsiſsimè itidem & mendacissimè de Felice blaterat: & quidquid Auctores de communionem Felicis cum Arianis tradunt; id huic nil aliud sonat, quàm professionē Arianismi. Quasi necesse sit, eum qui hodie etiam cū Lutheranis vel Calvinianis communicat; hoc est, cum illis agit, loquitur, manducat, bibit; eodemque domicilio vitur; qui ad templum Catholicum eos admittit, nec expellit, cum rei diuinæ intersunt, Lutheranum vel Calvinistam esse; hæcque communicatio fieri nequeat, absque Lutheranismi vel Calvinismi professione. Fabulis deputat Sibrandus, quod refert Bellarminus, de reperta Arca S. Felicis Romæ anno 1582. At

A idem scribit Baronius Anno CCCLVII. vterque tunc Romæ degebat, & res toti vrbi fuit notissima. Cur huic tenebrioni in Phrisia latitanti potius haberetur fides, quàm clarissimis hisce Ecclesiæ luminibus, & toti vrbi Romanæ? Est autem perquam subtilis hæc consequentia Sibrandica, Pontifex Romanus potest communicare cum hereticis: ergo & reipsa hereticus esse. Item ista. Felix ab Arianis est susceptus Liberio. Ergo Felix fuit Arianus. Nuge nugatum.

B Ait Bellarminus, Felicem non fuisse legitimum Pontificem vsque ad lapsum Liberij. Hoc Iunio incredibile videtur. *Quis enim credat, inquit, Liberium aut noluisse, aut non prospexisse Ecclesiæ Romanæ prius de Episcopo, quàm, persequente Constantio, suggeret?* citatque pro se antiquissimum auctorem Fasciculi Temporum, qui est centum & paucorum insuper annorum, cuius testimonio constare dicit; Felicem, factum Romanum Episcopum de Liberij consensu. At omnes veteres reclamant: qui per vim & violentiam ab Arianis Felicem intrusum dicunt; tantumque abesse videtur, ut Liberius sibi successorem dari, & se hac dignitate abdicare, voluerit, ut quidquid fecit, id cupiditate suæ sedis recuperandæ fecisse non immeritò existimari queat, & adeo clerus Romanus non consensit initio in Liberium, ut iure iurando se adstrinxerit, se viuentē Liberio, nulum alium recepturum.

C Sed ex his necit nobis VVitackerus nodum insolubilem, ut ipse quidem arbitratur. Ita enim nos premit. *Papista defendunt, Pontificem non posse abdicari, nisi propter hæresin in Concilio damnatam* (non disquiram, quàm verè hoc VVitackerus asserat. Legatur Bellarminus supra lib. 2. cap. 30.) *abdicatus autem fuit Liberius, ergo in hæresin incidit, pugnat igitur secum aduersarius, inquit Calvinista, cum fatetur abdicatum fuisse, & tamen negat fuisse hereticum.* Respondeo, qui defendunt Pontificem, ut priuatam personam, posse incidere in hæresin, & Liberium reipsa in hæresin incidisse: vno Spiritu VVitackerianam obiectionem diffiant: Qui yerò negant, Pontificem, etiam ut priuatum doctorem, incurrere posse in hæresin, atque adeo Liberium ab omni hæreseos interno auctu liberant; Respondebunt, non propter solam hæresin manifestam, veram & realem, Pontificem deponi posse; vel potius à Deo deponi, & postea ab Ecclesia iudicari, & abdicari, vel potius abdicatum declarari posse, sed & propter externam hæreseos speciem, qualis in Liberio apparuit, ob pacè cum Arianis factam, & propter subscriptionem contra Athanasium, & ob subscriptas duas confessiones Fidei, quæ carebant vocabulo *Homousij*, & ab Arianis seu semiarianis confectæ erant, licet nihil apertè contra orthodoxam fidem completeretur. *Et ex hac presumptione de hæresi, meritis potuit ei Pontificatus abrogari, inquit Bellarminus, non enim homines tenentur, aut possunt corda scrutari, sed quæ*

externis operibus hereticum esse vident, simpliciter hereticum indicant, ac ut hereticum damnant. Et ex illo tempore Felix legitimus Papa factus est; qui non modo ab Arianorum communione mox recessit, sed & capita eorum, & in his ipsum Imperatorem Constantium anathemate percussit: mansitque Felix verus Pontifex usque ad finem vite sue. Eo enim vita functo, iterum successit Liberius, iam in alium virum mutatus, deposito omni hereseos schemate, quod temporarij seruiens induerat.

Leo, quem quidam Felici II. successisse memorant, figmentum est: ut recte respondet Bellarminus, cui recinit Sueluius; duobus aut tribus affirmantibus, potius credendum esse, quam multis negantibus. At quis ex veterum numero unquam huius Leonis meminit? Quis eum unquam in rerum natura existisse tradidit? Vincentius enim & Conradus Halberstatensis, quos Centuriatores proferunt, & quem Sueluius adiicit, Theodoricus Niemesis, & Hermannus Gigas, VVitackeri, nimis sunt nouitij testes pro re tantæ vetustatis comprobanda, præsertim in tanto omnium veterum silentio. Nam quod Iunius dicit, fieri potuisse, ut hic Leo fuerit Antipapa; Respondeo, non quæri, quid fieri potuerit, sed quid re ipsa factum sit. Si re ipsa Antipapa fuisset, aliquis veterum id prodidisset. Fabulæ ortum de hoc Leone satis aperit Bellarminus, non dissentiente VVitackero.

CAPVT X.

De Syricio, Innocentio, & aliis septem Pontificibus.

HERETICIS admodum inuisus est Syricius Papa, tum alias ob causas, tum quia rigidus continentie iudex & assertor fuit. Huic affingit Calvinus, quod Matrimonium vocauerit pollutionem. Respondet Bellarminus, mentiri Calvinum; non enim loqui Syricium de vero & legitimo coniugio, sed de illicita coniunctione eorum, quibus matrimonij contrahendi nulla erat copia, facultas nulla. Iunius clamitat, responsum Bellarmini, alienam esse à veritate, & charitate, & honestate; quia Pontifex loquitur de coniugijs sacerdotum, quod absque vlla causa verbosissime probat Sibrandus, quasi de hoc vllus dubitet. Quamto operam suam vtilius Sibrandus & Iunius locassent, si ostendissent, coniugia sacerdotum, & aliorum, qui per cælibatus professionem Deo se dicauerant; vera, legitima & concessa esse. Hoc enim demonstrato, locum plagæ Syricio infligendæ reperissent. Nunc quid aliud faciunt, quam quod clamoribus vanis frustra omnia cõplent; & dum se Syricium verberare censent, aere verberant. Nec malè his putatitijs & commentitijs coniugibus accommodauit Syricius illud Apostoli: *Qui in carne sunt, Deo placere non possunt:*

nam tales non secus sunt in carne ac scortatores alij; Quo fit, ut non secus Deo displiceant, ac alij fornicatores, imò plus, cum ob votum violatum non modò sint impuri, sed & sacrilegi. Mirum sanè est, prædicantes tam acriter insurgere in Syricium, qui illegitimam coniunctionem nominauit pollutionem; cum Hunnius in Colloquio Ratisbonensi Sels. 10. fol. 318. Edit. Lauing. etiam legitimum matrimonium hoc nomine affecerit; nam cum probare vellet Beatam Virginem postquam peperit, salua virginitate, Christum, cum Iosepho, marito suo, nullam consuetudinem conjugalem habuisse; hæc verba effudit. *Quiu religio sus facebitur, quod indignum fuerit maiestate conceptionis & natiuitatis Christi ex beata Virgine, si nimirum sacrosanctum illud templum Spiritus sancti & virginis verbi postea per concupiscentiam consuetudinis conjugalis pollutum fuisset, & contaminatum.* En Hunnius vsum legitimi matrimonij vocat pollutionem & contaminationem. Nec vel leuiter contra illum mutitur; At cum Syricius illegitimum matrimonium pollutionem nominat, cælum & terra clamoribus impletur.

Obiicit VVitackerus. *Si rectè disputat Syricius, sequitur matrimonium omnibus hominibus illicitum esse; probatur sequela. Nam Syricius prohibet presbyterum matrimonium, quia scriptum est, sanctus estote, quoniam ego sanctus sum;* Hoc non solum à Leuitis, sed à cuncto populo Deus exigit. Leuit. 11. & alibi. Respondeo, negando sequelam. Ad probationem dico: licet locus ille aliqui vnuerfos Christianos suo quodam modo cõcernat; peculiari tamen ratione pertinere ad Christianos sacerdotes, tantorum mysteriorum quotidianos tractatores; & sub hac peculiari ratione, qua sacerdotes ad puritatem, innocentiam, & integritatem vite obligantur; meritò locum illum scripturæ à Syricio ad ministris Ecclesiasticos noui Testamenti translatus esse: Nec primus fuit iste Pontifex, qui Ecclesiasticos Deoq; votiuos à cõiugio arcuit, sed quod ex traditione Apostolica acceperat, hoc sanctè ac religiose obseruari voluit.

Accusat VVitackerus Innocentium primum, quasi senserit, *Infantes non posse seruari sine Sacramento Eucharistie.* Quod miror, inquit, à Bellarmino pretermissum esse; citatque huius rei testem August. lib. 1. contra Iulianum: cap. 2. & lib. 2. contra duas Epistol. Pelagianorum cap. 4. sed VVitackerus iniuriam facit sanctissimo Pontifici. Nam nil aliud voluit Innocentius, quam infantes salutem non posse consequi, nisi Christo inferantur; cui probando citat illud Ioan. 6. *Nisi manducauerint carnem filij hominis & biberint eius sanguinem, non habebunt vitam in semetipsis.* Nec loquitur Innocentius de manducatione reali & corporali corporis & sanguinis Christi in Eucharistia; sed de manducatione spiritali per gratiam, quæ fit in susceptione baptismi. Et ita etiam intellexit & allegauit Innocentium S. Augustinus: cui hoc VVitackerianum de Innocentio commentum non incidit.

Accu-

Accusationem de bigamis contra Innocentium à Centuriatoribus allatam sic proponit Sibrandus. *Innocentius Clericos & Episcopos iubet virgines ducere, & viduas non ducere, idque auctoritate legis Mosaisca.* Vbi iussit Innocentius, ut Clerici & Episcopi Christiani ducant virgines? Nunquam hæc mens Innocentio fuit: tantum abest, ut aliquid huius iusserit, quippe cui optimè perspectum fuerit, cœlibatum ex Apostolica traditione ministerio Ecclesiastico annexum esse.

Accusatur Innocentius, quasi dixerit, *Christianos adhuc obligari lege Mosaisca.* Sed est calumnia: argumentatur enim à simili: Si in antiqua lege Deus noluit sacerdotem summum bigamum esse, ductâ viduâ, multò minus decebit, ut sacerdos nouæ legis sit bigamus. Sibrandus vocat hoc *effugium.* Sit effugium, dummodo non sit inane. Obiicit Sibrandus. Innocentium expressè dicere; *hoc esse contra præcepta legis:* At non vult esse contra legis præcepta, Christianos adhuc obligantia; sed contra legis præcepta prout in nonnullis quoddam exemplum, quid nos facere conueniat, nobis adhuc præbent. Qua obseruatione ruit tota Sibrandica *βωμολοχία & φλυαία.* Danzus nil aliud adfert, quàm *Errores Innocentij esse sole clariiores.* Loquitur, si me non decipit coniectura, de sole Caluiniano, qui omnia illustrissimè illustrat.

Celestinum Pontificem fuisse Nestorianum, primus horribili mendacio commētus est Laurentius Valla, quem Bellarminus refellit; VVitackerus ex insito in sedem Romanam odio contra omnem rationem defendit; cum Chamierus, Sutliuius & Sibrandus Vallam hæc meritissimò deferant; ut & Danzus, qui Celestino non hoc, sed *Missam Papisicam obiici debere scribit,* ut & S. Leoni. Bene habet, *de Missa hæc non queritur, sed de solo Nestorianismo,* à quo Danzus Celestinum palam absoluit; ut & Iunius, qui assentitur Bellarmino dicenti: Vallam fuisse deceptum, ambiguitate nominis; fuisse enim Celestinum hereticum Pelagianum, qui quædam communia cum Nestorianis habuerit. Ad quæ Iunius: *Celestinus Augustino dicitur lib. 2. Retract. cap. 33. & exstant eiusdem libri, qui inscribuntur, de Gratia Dei contra Pelagium & Celestinum:* Benè fecit Iunius, quod Nestorianismi infamiam à Celestino Papa amolitur. Malè autem, cum Celestinum Pelagianum, de quo loquitur Bellarminus, ait esse Cælestium, de quo Augustinus lib. 2. Retract. cap. 33. Nā hic Cælestius nominatur expressè à S. Augustino Pelagij discipulus: ille nimirum contra quem Augustinus scripsit; & qui Pelagij acerrimus propugnator fuit.

Leonem primum nō tangit VVitackerus, nec Chamierus, nec Sutliuius, nec Sibrand. Danzus stomachatur in Leonē, quod *Missæ* adiecerit illa: *Sanctum Sacrificium; immaculatam hostiam;* & *Hanc igitur oblationem,* &c. Magnum scelus (si tamen vera canit Danzus) sed in Caluiniana Synagoga.

A Sequitur Gelasius; Ex cuius libro de duabus naturis contra Eutychen proferunt hunc errorem, manere in Eucharistia cum carne Christi verum panem. Respondet Bellarminus, librum non esse Gelasij Papæ, sed esse vel Gennadij, vel Gelasij Cæsariensis Episcopi. Oggerit VVitackerus. *Semper à Papisicis habitum pro libro Gelasij Papæ; & sic titulum testari, vñà cum Gratiano, qui multa citet ex hoc libro Gelasij Papa nomine.* Hæc vana sunt, quia in multis tam profanis, quam sacris librorum monumentis verus & legitimus Auctor non statim cognitus, sed successu demum temporis in lucē erutus est. Quod & hæc accidisse affirmamus. Nec Gratianus lapis Lydius est, ad quem explorare queamus, quæ nam scripta sint huius, quæ illius.

B Iunius contendit non esse Gennadij Masiensis, vel Gelasij Cæsariensis. (sit ita, quanquā non solus Bellarminus ita sentit, sed & Suffridus Gennadio libellum illum tribuit.) Nō sequitur tamen, esse Gelasij Papæ; sit enim ut Baronio Anno Christi 496. videretur, & multis argumentis confirmatur, Gelasij Cyziceni, cuius exstat cōmentarius de synodo Nicæna. Quomodo autē verus sensus subiiciatur verbis Gelasianis, quæ hæretici, ut, nostro iudicio, erronea, ex libello illo promunt, copiosè ostendit Baronius loco citato, & Bellarminus l. 2. de Eucharistia cap. 27.

C Ad locum Gelasij ex Gratiano de vna specie, respondet Bellarminus, loqui Gelasium de sacerdote sacrificante; nefas enim esse, ut vnam solummodo speciem sumat. Murmurat contra Iunius. Sed murmur eius non est tanti.

D Anastasium II. Pontificem acerbè admodū flagellant Hæretici. VVitackerus dicit, *fuisse Nestorianum, famamq; esse, quod errorem scripserit, eaq; propter à tribus Episcopis excommunicatus fuerit, teste Gratiano d. 19. cap. Anastasius.* Nullum verbum de Nestorianismo exstat dicto loco apud Gratianum. Et totum illud, quod Gratianus refert, commentitium esse notarunt iam olim, qui correctioni Decreti operam nauarunt. Nec quidquam reperitur apud Gratianum de tribus Episcopis, qui Anastasium excommunicarint, & in cap. *Ita Dominus,* tale quid legitur: tametsi Gratianus in Appendice ad hoc capitulum, perperam interpretatus est mentem Anastasij de ordinatis ab Acacio, ut notarunt Correctores Decreti: neq; enim voluit Anastasius ordinatos ab Acacio ritè fungi posse acceptis officiis, ut interpretatur Gratianus, sed validè consecratos esse; quod verum est. Vide Annot. Gregorianam, & capitulū, *secundum Ecclesiam,* quod ex ipso Anastasio desumptum est.

Communicationem Anastasij cum Acacio eiusdèq; restitutionem, quis non rideat, cum Acacius ante obierit quàm Anastasius Pontifex crearetur, ut ostendit Bellarminus. Occlamat Sutliuius, *fortè non obiisse prius Acacium.* Dico ego, fortè non mentiri Sutliuium; sed absque vlla dubitatione mentiri: nā tota Ecclesiastica Historia

stat pro Bellarmino & veritate. Si omnes Auctores Sutliuanæ temeritati & inscitæ cedere cogentur, quid non in dubium vocabitur? Quid immotum remanebit? Iunius agnoscens Acaciū prius esse vita functum, quàm Anastasius crearetur Romanus Pontifex; dicit; *restitutionem accipiimpropiè pro, restitutione nominis Acacij in Diptycha.* Iunius fumos vedit, quia exstat Epistola Anastasij ad Anastasiū Imperatorē, in qua petit, vt Imperator iubeat nomē Acacij taceri in Eccles. cū iustissimè fuerit à Felice prædecessore suo condēnatus. An non litteris Anastasij magis est credendum, quàm calumniis incertorū nugatorū, qui ita comparati sunt, vt quidquid de Pontificibus legant, quod ad eorum vituperationem spectet, id cupidissimè amplectantur; licet authentica & omni exceptione maiora testimonia in contrarium proferantur? Eiusdem farinae est communicatio Anastasij cum Photino Ecclesiæ Thessalonicensis Diacono, qui communicauerat Acacio: Et si communicasset, an ideo Acacij errores approbasset? Si quis hodie cum Lutherano aut Caluiniano communicet, hoc est, litteras ad illum scribat, & ab illo recipiat, cum illo agat, loquatur, cibum, potumque sumat, vel illius opē in re aliqua perficienda imploret, an ob hoc præcisè Lutherista aut Caluinista erit? Deinde, quā mirum illud & inauditum, Romano Pontifici non esse fas absoluere vnum excommunicatum præsertim resipiscentem, qualis erat iste Photinus, absque Concilio Episcoporum, Presbyterorum & Clericorum totius Ecclesiæ? Lege Baronium Anno Christi 497.

Similis calumnia est de baptizatis & ordinatis ab Acacio. Vbi imperitissimè Iunius, si non prorsus Donatisticè dicit; ordinationem factam & baptismū datum ab Episcopo, hæretico, necdum de sede sua deiecto & exauctorato, valere; non valere autem, si iam sit exauctoratus & publico iudicio à functione abdicatus, & exutus ordinationis gradu. Et hoc voluisse Gratianum, cui istud Caluinisticum figmentum ne per somniū quidem occurrit: quia cuius orthodoxo exploratum est, baptismum, à quocunque demū impertitum, validum esse; & ordinationem quoad valorem subsistere, licet ordinator gradu suo sit deiectus, quia character, cuius vi validè ordinat & consecrat; nulla deiectione vel regradatione expungi potest: Et insigne mendacium effundit Iunius, cum ab Anastasio Papa talem ordinationem *contra ius & fas* validam esse pronunciatam scribit.

Danzus id vnum negotij sibi datum arbitratur vt strenuè mentiatur ac calumnietur. Hinc primis statim verbis, Bellarminum *flagrè, non tantum scitica dignum* affirmat, quippe quo *Monacho nihil sit impudentius.* Acacium & Photinum mentitur fuisse *Arianos*, cum ab omnibus Eutylianismi accusentur, vel certè suspecti habeantur. Mē-

titur insuper, Locum Euagrij de morte Acacij *citatum à Bellarmino uspiam exstare.* Mittamus Caluinistam impotem, à quo nil expectandū, quod sanum cerebrum respiciat.

Etiam Benno in vita Hildebrandi, vel potius in vanidica inuectiua, qua Gregorium VII. insectatur, dentes in Anastasium stringit; Imperitè, vt semper. Ex qua imperitiā misit etiam illa in Liberium Papam missilia: *Liberium fuisse hæreticū; in eius hæresin incidisse Gregorium VII. & Urbanum, quem ipse petulanter Turbanū vocitat. Non tacuisse beatū presbyterū; Eusebiū; quo legitime defendente unitatē vsq; ad mortē, & vita & morte clarificatē eius doctrinam Catholicam. Liberius declaratus sit hæreticus.* (Quis iste tam clarus Eusebius, qui Liberium declarauit Hæreticum?) *Liberium ab vno Eusebio communionem eius deserendo ligasse.* (Iterum quæro, qui huius tanti Eusebij progenitores?) Dat idem Benno crimini Gregorio VII. quod iusserit, vt *Liberij festum celebraretur. Hoc præcepto, inquit Benno, hæresin eius firmavit: Sed Liberius nunquā fuit hæreticus: vt antea vidimus. Et grauiissimi quiq; scriptores, sancti & beati imò & beatissimi elogia Liberij cohonestarunt, vt docet Bellarminus cap. superiore; & plusquam ridiculū est, quod Iunius dicit, Liberium vocari ab Ambrosio sanctum, seu *beata memoria ἁγίου.* Iunius certè non ἁγίου, sed ἀπὸς φλυαρῶν. Et omnes defunctos vocari *μάκαρος ἡ μακαίους.* Quis Christianus Catholicus vnquam Arium, Eunomium, Sabellium, Marcionem & similes vocauit *μάκαρος* aut *μακαίους*, quostamen defunctos esse non inficiabitur, vt credo, Iunius?*

Ad accusationes contra Vigilium Papam respondet Bellarminus, non fuisse legitimum Pontificem, quando Epistolam illam impiam ad Theodoram scripsit: viuebat enim adhuc Syluerius legitimus Papa, tametsi in exilio: neque Vigilium, etiam tunc, animo approbasse hæresin Imperatricis, sed tantum actu exteriore; & quidem valde occultè; hinc nihil contra infallibilitatem Pontificiæ Cathedræ admissum esse. Occlamat VVitackerus. *Sive occultè, sive palam hoc fecerit; nihil interest. De animo verò, qui fuerit, vnde constat* Bellarminus vim responsi non ponit in eo, quòd Vigilus Epistolam illam occultam esse voluit; sed in eo, quod tunc Pseudopapa erat. Ex studio occultandi nil aliud colligit, quàm Vigilium non serò & animatus hanc Epistolam scripsisse, sed simulatoriè, vt studio Theodoræ Pontificatum Romanum cōsequeretur. Nam quod Sutliuius cum suo Sibrando dicit; *Epistolam illam à Vigilio scriptam, mortuo iam Syluerio, & hoc testari Liberatum;* geminum est mendacium, licet enim Liberatus prius memoret Siluerium in insula *Palmaria* defecisse inedia, quàm Epistolam Vigilij ad Theodoram recitet, non vult tamen dicere; Vigilium post mortem demum Syluerij illam Epistolam misisse; sed anticipatione

vtitur

vtitur, & quia mentionem fecerat deportatio-
nis Syluerij in *Palmariam* insulam, simul meminit
mortis: cum tamen relegatio hæc contigerit An-
no Christi DXXXVIII. Mors autem Sylue-
rij Anno Redemptoris D XL. vt docet Ba-
ronius, & hoc ipso itidem Anno Vigilius ad
Theodoram scripsit, promissa exsoluere volens,
si tamen vnquam Vigilius hanc Epistolam scri-
psit: nam ab hæreticis confictam credi posse; re-
ctè monet Bellarminus, & fusè probat Baronius
Anno salutis D XL.

Nec tamen propterea periculum est, vt si hæc
Epistola, tanquam in officina hæreticorum cu-
sa, repudietur; omnia veterum monumenta in
suspicionem & controuersiam deuocentur. Li-
bero hoc metu VVitackerum: quia quædam, imò
pleraque, genuini sui ortus testatores & euiden-
tiores notas præ se ferunt; quàm vt de natalibus
eorum quæstio nasci queat.

Danzus intonat. *Vigilium fuisse tunc verum Pa-
pam, quippe deposito iam Syluerio. Vigilium in eius locum
subiisse eadem via, qua optimi qui censentur Romani Pon-
tifices, omnibus consentientibus & populo & clero. Quæ
prope tot mendacia continent, quot verba. Fi-
dem mihi habebis, si legeris Baronium Anno
Christi CXL. vbi accuratè describit, quàm ty-
rannicè, quàm omnibus bonis reluctantibus &
gredientibus, Syluerius de sede sua fuerit deie-
ctus, & in eam intrusus Vigilius.*

Ad Gregorium I. silent cæteri Calvinistæ.
Danzus tumultuatur, grauissimum errorem à
Gregorio commissum, quòd *permiserit presbyteris
conferre Sacramentum confirmationis: Bellarminum non
posse soluere argumenta Durandi.* Sed hæc & talia hu-
ius census, nil aliud sunt, quàm impuræ saliuæ
spumantis Danzi. Tu lege cap. 12. libri de con-
firmatione, & iudica an Bellarminus argumenta
Durandi non potuerit soluere.

Immaniter bacchatur Danzus in Bonifa-
cium V. *quod voluerit templa Christiana esse asyla
furibus & homicidiis, contra verbum Dei Exod. 21. v. 14.
& 1. Reg. 2. ita citat pro 3. Reg. 2. vbi nota verti-
ginem Calvinistarum. Traducunt vt supra vidi-
mus, Innocentium I. quasi docuerit nos adhuc
legibus Mosaicis obligari. Et tamen hoc dicit
hic Danzus, non Innocentius. Nam immunitatè
reorum in templis Christianorum arbitratur
repugnare illi legi Mosaicæ. Si quis per industriam
occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo
euelles eum, vt moriatur. Viget ergo adhuc lex
istà Moysis, iudicio Da-
nzi.*

CAPVT XI.

De Honorio. 1.

HUNC Pontificem tantum non ad
Crucem postulant Hæretici; cla-
mitantes cum Iudæis; *Tolle, tolle; cru-
cifige, crucifige;* quia Monothelita est.
Bellarminus & longam & doctâ hic pro Hono-
rio instituit apologiam; quam omnibus machi-
nis euersum eunt sectarij. Dupliciter defendi
potest Honorius. Primò, si dicas, epistolas illas
duas, quæ ad Sergium sub Honorij nomine cir-
cumferuntur, esse confictas; & ab Hæreticis sex-
tæ synodo insertas, ipsamque synodum addi-
tione nominis Honorij falsatam ac corruptam
ab iisdem impostoribus, qui odio Romanæ Ec-
clesiæ hanc ei maculam inurere voluerunt, quasi
habuerit aliquando præfulem Hæreticum, ne so-
la Constantinopolitana & Alexandrina sedes
hac gloria, si qua est ea gloria, clarere videren-
tur. Secundò, si dicas; Honorium fuisse quidem
in synodo sexta damnatum, sed ex mala infor-
matione, & ex non intellectis Honorij Epi-
stolis. Vtranque defensionis rationem tenet Bel-
larminus.

Contra priorem obiicit VVitackerus: *hanc
respondendi rationem esse valde periculosam; cauendum
Bellarmino, ne si sic pergat, respondere, euertat omnia, &
nausragium faciat atque iacturam omnium mercium pō-
tificiarum.* Periculosa esset defensionis ratio, si te-
merè & absque ratione adhiberetur, vt adhibe-
tur ab Hæreticis, etiam VVitackero, & sexcenties
à Sutliuio; quibus nulla religio est, etiam com-
pertissima & testatissima inficiari, si minus ad
eorum palatum faciant, vt plurimis exemplis
in hac ipsa de Pontifice controuersia ex Sutliuio
planum fecimus. At periculosa non est, si nitatur
ratione & maturo consilio, atque adeo auctori-
tate; quibus omnibus fulcris hæc defensionis
ratio; quam Bellarminus vsurpat, sustentatur
& corroboratur: nam hæreticis & impostoribus
non esse insuetum aliena synodis assuere, exem-
plo est synodus V. cui insertæ fuerunt ficitæ li-
teræ Vigilij Papæ, & Mennæ Patriarchæ Constan-
tinopolitani, Quæ fraudem deprehendit postea
synodus sexta act. 12. & 14.

Occinit Chamierus lib. 6. de Pontifice,
*esse argumentum ineptum; non enim sequi, si inserti sunt
quatuor quaterniones quintæ synodi actus, ideo huic falso
insertum esse Honorij nomen, & Epistolas: debuit enim
hoc prius nonnullis aut argumentis aut iudiciis effici pro-
babile.* Respondeo, non esse quidem argumen-
tum necessarium & apodicticum; esse tamen e-
iusmodi, quod monstrat, non esse inauditum,
vt Acta synodalia peregrinis additamentis à fal-
sariis corrumpatur. Ne quis ergo in vestibulo sta-
tim Honorianæ Apologiæ clamaret; nūquā acci-
disse, vt Acta synodi œcumenicæ, additione ve-

detra-

detractione deprauarentur; exemplo quintæ synodi hoc docere voluit Bellarminus; ne cui prorsus incredibile appareret; si similem aleam sextam quoque synodum subiisse audiat.

Nec est, quod tam mirandum accidat VVitackero, omnia exemplaria sextæ synodi potuisse corrumpi: Etiam Romanæ bibliothecæ. An nihil vnquam audiuit de vniuersali corruptione Canonum & Actorum Nicænorum facta ab Arianis, hostibus Nicæni Concilij? Exemplaria Quintæ synodi corrumpi potuerunt: Et non potuissent exemplaria synodi sextæ? nam ad hoc nil aliud requiritur, quàm vt primigeniū exemplar, seu protocollum corrumpatur. Inde enim non nisi corrupta exempla peti possunt. Deinde quoties vociferatur Sutliuius, *Epistolis Gelasij, Leonis primi, Nicolai primi & similibus hoc vel illud assutum & aliena manu affixum esse; non obstant omnium exemplarium consensu?* Fierine potuit, vt omnia exemplaria falsarentur? Negat Sutliuius lib. de Purgatorio cap. 17. quatuor libros Dialogorum Gregorij Magni, esse Gregorij Magni. *Iniuriam facerem Gregorio Magno*, inquit, *si ineptissimas illas fabulas & incompósitos & inconditos Dialogos ipsi tribuerem.* Et tamen omnia penitus exemplaria Dialogorum illorum, Gregorij Magni, Pontificis Romani, nomen præscriptum gerunt. An si aliū auctorem habent, fieri potuit, vt omnibus exemplaribus nomen non sui auctoris & conditoris inderetur ac præfigeretur? *An potuit aliquis (verba VVitackeri vsurpo) etiam irrepere in Bibliothecam Romanam, & ibi omnes libros tum Græcos (nam & Græcè extant Dialogi isti, sub nomine Gregorij Magni) tum Latinos corrumpere, idque tam ingeniosè, vt nemo perciperet, vsque ad Sutliuium? Sed non tantum ea exemplaria, quæ Roma seruantur, hoc habent de Gregorio Magno; sed & omnia passim.* Num potuit falsator aliquis omnia passim exemplaria (adulterino adiectione titulo) corrumpere, & efficere, vt quasi ad *Mitbridatū litteras omnium veritas vno die de voluminibus raderetur?* Quod Caluiniani isti huiusmodi interrogatiunculis responderent, si iis vgerentur; hoc sibi similia quærantibus à nobis responderi cogitent.

Danzus de Honorio agens, more suo furit, non scribit. Cuius furores missos facio. Sibrandus mentitur, Bellarminum ita argumentari. *Græci aliquando corruerunt libros, ergo omnes eorum libri sunt corrupti.* Os & frontem Caluinistæ. Iunius ad primam Bellarmini probationem inclamat suum illud NEGATVR, *nec valet probatio*, inquit, *primùm ab exemplo diuerso facti, secundò ex particulari.* Est factum numero diuersum, non specie; quia & illud, & hoc, de quo agimus, in deprauatione & falsatione librorum & actorum synodalium cõsistit. Ex corruptione ergo synodi quintæ clarum planumque fit, non esse à fide prorsus alienum & abhorrens, sextam itidem synodum aliquid à falsariorum manibus passam esse in stio-

A ne fictitiarum Epistolarum sub Honorij nomine. Nec ex casu particulari, qui accidit Quintæ synodi, cõcludit Bellarminus vniuersim; omnia Conciliorum Acta semper fuisse deprauata, sed hoc solummodo infert, non videri debere ab omni vero remotum, si quis dicat Epistolas ab Hæreticis fuisse confictas & sextæ synodo insertas. Ait Iunius, *Rem in solo tabulario Patriarchij Constantinopolitani fuisse, non passim.* At contrarium liquet ex Act. 14. synodi sextæ, vbi disertè asseritur, omnes codices quintæ synodi, quotquot in improborum manus inciderunt; adiectione libellorum Vigilij & Mennæ corruptos fuisse, & non solum illos, qui in Bibliotheca Constantinopolitani Patriarchij asseruabantur. Legatur Actio 14. Concilij sexti; & vanitas Iunii abibit in fumum.

Cauillatur etiam Iunius, *synodum sextam nil dicere de Epistola Vigilij, sed de libris: in horum vicem à Bellarmino substitui Epistolas.* Quasi verò Epistolæ non soleant aliquando nominari libri, vel saltem libelli: qua voce vitur quoque synodus sexta. Quàm tenues muscas captat magna ista aquila. Addit & hoc. *Non agi, vt rum fuerint Vigilij, necne; sed vt rum ad Acta Concilij V. Oecumenici pertinuerint.* Hanc quoque vanitatem refellit ac repellit lectio sextæ synodi: nam *sanctum Concilium exclamauit: Anathema libro, qui dicitur Menna ad Vigilium, & qui eam finxerunt siue scripserunt. Anathema libellum qui dicuntur facti fuisse ad Iustinianum & Theodoram Diuæ memoria, qui & sunt demonstrati. Anathema simul, qui falsauerunt Acta sancti & vniuersali Quinti Concilij.* Vbi vides, non tantum damnari & anathemate percuti illos, qui libellos illos Quinto Concilio intexuerunt; sed & ipsis libellis, eorumque pariter plastis & figulis.

Ait Bellarminus, Honorij nomen inter eos, qui damnantur à sexta synodo, insertum esse ab æmulis Romanæ Ecclesiæ, & similiter, quidquid aliud ibi dicitur contra Honorium. Et probat hoc Bellarminus I. Testimonio Anastasij Bibliothecarij in Historia sua ex Theophane. VVitackerus clamat, *hoc falsum esse, nã Honorium ab Anastasio in Leone II. potius nominari inter eos, qui damnati sunt à sexta synodo.* Idemque respondet Ioannes Rainoldus Caluinista Anglus in Apologia pro suis thesibus de sacra scriptura & Ecclesia. Sed animaduertere istos oportebat, non citari à Bellarmino librum Anastasij, quo *Vita Pontificum* descripsit, quem Moguntia ante aliquot annos edidit R. P. Ioannes Busæus noster; sed Historiam Anastasij, quam vertit ex Georgio, Nephoro Constantinopolitano Patriarcha, & ex Theophane, & quamuis in Leone II. lib. de vitis Pontificum compareat nomen Honorij inter illos, qui à sexta synodo damnati sunt, absq; vlla tamen temeritate suspicari possumus, nomen Honorij in *Vitam Leonis* irrepsisse. Nam si Anastasius verè credebatur Honorium à sexta synodo

fuisse

fuisse damnatum, quæso, cur in ipsa Honorij vita nullum de hac condemnatione verbum fecit? An non vel maximè in historia Honorij locus erat, vt notam Honorio à sexta synodo inuictam non præteriret? Cur item in Agathone tam altum est de hac damnatione silentium? Cum tamen sub hoc Pontifice synodus sexta fuerit celebrata: & Anastasius in eius vita recenseat, quid in synodo sexta actum fuerit, & nomina eorum exprimat, qui damnationem subierunt, vt Cyri, Sergij, Pauli, Pyrrhi, Petri. Nullus inter eos visitur Honorius. Quæ, oro, causa omisi Monothelismi Honoriani in ipso Honorio & Agathone; & commemorati in Leone II.? Quis non videt, præter Honorij hostes, nomen Honorij in Leone II. non ab Anastasiana, sed à peregrina, & mala manu esse?

Iunius obstreperit. *Theophanem quidem interpretatus est Anastasius, & sua Historia inferuit: Sed quæ ad Historiam occidentis maximè pertinent, ea de suo, non de Theophani Historia protulit.* Audax, ne dicam, impudens asseueratio; cum Iunius nunquam viderit Theophanem; nam ad citationem Theophanis infra, hanc animaduersionem allinit. *Neque hic exstat, quod quidem nouerim, sed in Bibliothecis latitat, & in hoc genere Auctorum: qui cum laruis aut cum blattis pugnant, adducendo, luxuriatur Onuphrius. Obscura sanè probatio; nam mendacem aut falsam nolim dicere, qui non vidi.* Si non vidisti, cur ergo tam audacter pronuncias, Theophani res in occidente ab Anastasio adiectas fuisse; neque à Theophane, sed ab Anastasio esse? Tu ipse fateris, te nunquam vidisse Theophanem. Vnde ergo hæc tibi notitia? Forsan nec Anastasij Historiã ex Theophane Latine redditam vidisti vnquã, nisi quantum eius in Miscella. *Qua ergo fronte de rebus tibi incognitis tam asseueranter pronuncias? Quod ad Historiam Græcam Theophanis, & Latinam versionem Anastasij attines; sanè testari possum, (quia hac ipsa hora Theophanem Græcum & Interpretem eius Anastasium ad manum habeo,) nihil penitus de Honorio vel in illo, vel in hoc contineri; neque vllam eius inter damnatos à sexta synodo mentionem fieri, vt nec in Miscella Historia quæ magnam partem ex Anastasio contexta & confecta est. Chamierus paucis se expedit; non habendam fidem Anastasio. Esse enim amicum, & vt loquitur Iunius, beneficiarium Pontificis. Scilicet hostibus Pontificis credemus, & amicis fidem derogabimus. Quo iure?*

Secundò Acta synodi VI. corrupta esse probat inde etiam Bellarminus, quia Græcis valde familiare erat libros addendo vel expungendo corrumpere; quod pluribus exemplis demonstrat.

Obstreperit Iunius. *Non sequitur ex particularibus. Et qui Logicus ferat istud interpretationis genus? Duae corruptiones inuenta sunt facta Concilio V. Ergo pluri-*

ma. Item, corruptiones sunt factæ ab Hæreticis, ergo consuetudo erat Græcorum serè ordinaria. Iunius calumniatorem agit. Non enim quod ipse fingit; sed hoc Bellarmini argumentum est: Græci corruerunt III. IV. V. & VII. synodos: inauditum igitur & incredibile censeari non debet, tametsi sextam quoque synodum corrupisse dicantur. Antecedens probatur à Bellarmino plurimis & grauissimis testimoniis. Consequentia vel ex illa communi Iuris Regula: *Qui semel malus, semper præsumitur malus*, in eodem scilicet malitiæ genere; multum verisimilitudinis acquirit. Ad secundæ consequentiæ Antecedens, si Iunius addat; *Hæretici & impostores Græci*: tum nec contra artem, nec contra veritatem, nec contra charitatem erit. Nam hanc recta deprauandi consuetudinem fuisse Græcis serè ordinariam, docent exempla à Bellarmino allata, & innumera alia, quæ adferri possent; & non pauca attulimus lib. 2. de Iure prohibendi libros noxios cap. 6. Et ad Anastasij Sinaitæ multa suppeditabit; vt & Historia Tragædiæ Photianæ apud Baronium.

S. Leo Epist. 83. ad Palæstinos conqueritur de Græcis, quod se adhuc viuente, Epistolam suam ad Flavianum corruerint. Iunius. *Non Græcos omnes, sed quosdam Interpretes notat Leo, & humanius multò, quàm disputator possit ex verbis illius concludere.* Neque Bellarminus dicit; omnes Græcos accusari de hoc vitio à S. Leone; satis est, quòd aliqui accusentur; non ob solam imperitiam, vt vult Iunius; sed & ob *malignitatem*, quæ sine dubio corruptelam studio susceptam denotat: Ait enim S. Leo: *cum aut imperiti interpretes, aut maligni, quadam vos aliter intelligere, quàm à me sunt predicata, fecerunt.* Ergo S. Leo Interpretum quoque malitiam, & nõ tantum inscitiam reprehendit. Nec Bellarminus ex hac vnica querela infert conclusionem generalem; nec ex particulari exemplo vniuersim colligit; vt criminatur Iunius; sed tam ex hoc, quàm ex aliis exemplis infert; ordinariam serè fuisse Græcorum consuetudinem corrumpere libros. Nec propterea dicit: omnes Græcos esse vel fuisse librorum deprauatores & interpolatores; absit; sed hoc contendit; crimen hoc admodum in ea natione viguisse. Nam si quis exempli gratia dicat. *Potato serè ordinariam esse consuetudinem quarundam nationum: an ideo omnes illarum nationum potatores esse affirmat, nemine excepto? Minimè verò; neq; id quisquam vlla legitima argumentandi ratione, inde extundet.*

Rainoldus argumentum Bellarmini conatur retorquere in Latinos: sed mendaciter, Nam *Zosimum Papam corrupisse Canones Dicanos; nemo hæreticorum hætenus probauit, nec in posterum probabit: vt nec illud: S. Thomã in opusculo eõtra Græcorum errores: Chæced. synodum & Cyrilum variis locis*

falsatos citasse. Ait; Pontificios finxisse multas Pontificum & aliorum supposititias Epistolas, synodos, libros, & tandem quoque ad expurgatorium Indicem delabitur. Quæ omnia ex triuio calumniatorum hausta sunt. Nec dicit Baronius Tom. 3. anno 336. N. 59. Isidorum Mercatorem, finxisse Epistolas Athanasij ad Marcum & Felicem; & Marci ad Athanasium; & Bonifacij ad Eulalium; sed ait, has à Mercatore sua incollektione allatas merces sibi nõ piacere; quippe confictas, à quocunq; demũ confictæ fuerint. Neq; enim Mercatorẽ huius culpæ insimulat. Et cerrè omnes modestiæ & moderationis leges transcendit Rainoldus, quando affirmare audet, Romanam synodum sub Martino Papa, ex qua Bellarminus pro Honorij innocentia argumentum sumit; esse à Papistis fictam; vt & Agathonis Epistola, & id genus alia, de quorum integritate & sinceritate, nemo vnquam integri & sinceri capitis dubitauit.

Scribit S. Gregorius lib. 5. Epist. 14. Constantinopolitanos corrupisse synodum Chalcedonensem; & idem se suspicari de Ephesina. Iunius impudenter S. Gregorium mendacij arguit. *Falsum*, inquit, quodd Chalcedonense Concilium à Constantinopolitanis falsatum dicitur, siue actione ipsa, siue scriptura, siue interpretatione ipsius; nihil horum probari potest. Atqui S. Gregorio, etiam sine probatione aliquid asserenti, quis non promptius & alacrius credat, quàm Iunio tam temerè & procaciter in sanctissimum Pontificem debacchanti? Quamquam S. Gregorio non deerat probatio; quia quidquid de æqualitate Constantinopolitani Episcopij cum Romano in exemplaribus Concilij Chalcedonensis continetur; id fraudibus & imposturis Græcanicis ad Concilium accessit.

Etiam id, quod S. Gregorius de Adelphio & Sava seu Sabain synodo Ephesina damnatis monet, (quorum tamen damnatio in Actis Concilij illius non exstet, vnde de corruptela S. Gregorio suspicio iniecta est) reiicitur à Iunio; *Istos enim fuisse Massalianos; quos in Ephesina synodo damnatos esse, testentur Acta synodalia Tom. 2. cap. 2.* Sed patitur, quæso, æqua mente Iunius, vt plus tribuamus Gregorij sanctitati, antiquitati & eruditioni; quàm profanitati, nouellitati & inscitiz seu Iunianæ seu Caluinianæ. Vero simillimum enim est, S. Gregorium melius perspectum habuisse, quid circa Adelphium & Sabam in Concilio Ephesino gestum sit; quidque ex codice Ephesinæ synodi abrasum fuerit; quàm Iunium, qui, vt totũ Spiritum suum nobis patefaciat, sic de Epistola Nicolai primi, Pontificis celeberrimi; ad Michaellem Constantinop. Imp. pronũciat: *Quid Nicolai I. Epistola impudentius? De domo testimonium est. Quid hac censura impudentius? Quid intolerabilius, quàm quod Caluinista mox subiungit? Os illud effrene Nicolai Pontificiũ.* An quisquam vsque adeo incircumspectus erit, qui vllam pudentiam vel modestiam à Iunio amplius exspe-

ret, postquam his tam atrocibus cõuiciis in tantum Pontificem non erubuit debacchari?

Græcos ex Epistola Adriani I. ad Tharasij quædam detraxisse, testatur idem Nicolaus Papa, quod ad Tharasij honorem non facerent. Occinit Iunius. *Cur contra honorem Tharasij fuisset quidquam scripturus Adrianus I. quem ibidem & alibi effusè laudat? Laudat, sed in hoc non laudat, Quod, vt inquit Adrianus, ex laicorum ordine & imperialibus obsequiis deputatus, repente ad Patriarchatum culmen electus est.* hic iterum ab æquitate Iunij postulare cogor, vt bona pace ferat nos plus fidei habere Nicolao, quàm sibi, præsertim idem testificante Anastasio Bibliothecario, qui ad Epistolam Adriani, quam dedit ad Constantinũ & Irenen Imp. post hæc verba: *Vt in huius nostre sanctæ Catholicæ & Apostolicæ ac irreprehensibilis Romanæ Ecclesiæ vniũ suscipiamini: hanc notam apposuit. Ab hinc vsq; ad finem Epistola Codex Græcus non habet. Græci namq; quia eodem tempore ex laicis fuerat Constantinopolitanus Patriarcha factus, ne publicè ab Apostolica sede argui videretur, & aduersus eũ, tanquam reprehensione dignum hæreticũ repugnandi occasio præberetur, ac per hoc synodi, cui intererat, utilitas excluderetur, quæ, siue de non facienda laicorum promotione, siue de ceterarum presumptionum redargutionibus subsequuntur in synodo hac: nec citari, nec Actũ inseri passi sunt.* Similia notat Anastasius in Epist. Adriani ad Tharasium. Vide Epistolam Adriani Tom. 3. Concil. edit. Binianz. Itaque nihil causæ habemus, cur hæc Latinos potius Epistolæ Adriani superaddidisse, quàm Græcos detraxisse dicamus.

Illud Iunij, quid sibi velit, non assequor. *Vt ita demum esse; vnde nobis constabit, vnicam ab illo Epistolam ad Photium perscriptam esse? Fabula* Iunianz scilicet; Quis enim vnquam dixit, Adrianum I. scripsisse Epistolam ad Photium? Quis accusat Græcos, quasi aliquid ex Epistola Adriani I. ad Photium refecerint? Si autem Iunius querat, vnde nobis constet? Nicolaum I. scripsisse Epistolam ad Photium, in qua ex Epistola Adriani ad Tharasium, ea recitet, quæ non compareant in Epistola Adriani; prout hætenus, in VII. synodo legebatur: Respondeo, inde id nobis cõstare; vnde constat, Ciceronem scripsisse Epistolam ad Lentulum, ad Sulpicium, ad suum Tironem, ad Terentiam & Tulliolam, ad alios familiares suos, vnde hoc nobis compertum? An non ex perpetua omnium ætatum consensione?

Tertiũ argumentum, quo Bellarminus probat; omnia, quæ de damnatione Honorij feruntur; esse conficta, est istud: Quia synodus sexta non poterat damnare Honorium tanquã hæreticum, nisi pugnaret cum Epistola Agathonis, imò etiam secũ, & planè cõtradictoria assereret: quod pluribus ostendit Bellarminus; præsertim inde, quia Agatho expressè dicit, *nullum suorum prædecessorum vnquam errasse.* Iunius in dubium reuocat, num ea, quæ Bellarminus citat, sint Agathonis. En frontem Caluinisticam, Quando nos

dicimus

dicimus; Epistolas sub Honorij nomine VI. Synodo esse insertas, ipsum Honorij nomen inter damnatos ab Hæreticis adiectū esse; Iunius cum gregalibus suis cælum & terram miscet; at cum de Epistola Agathonis agitur, Iunius statim cultum poscit, ut tanquam spuria ex Actis synodalibus excindatur; & hoc nullam aliam ob causam, quàm quòd Epistola Agathonis nimis aperte commentum Hæreticorum de Honorio iugulat. Si quid contra Honorium complecteretur, iam quouis authentico scripto magis authentica foret. Nam quòd Iunius ex suo Nilo hanc etiam elusionem vel potius illusionem adhibet; Agathonem non loqui vniuersim, sed comparare & *uenerim*, hoc est, nolle illum dicere; Ecclesiam Romanam, eiusq; Episcopos à vero nunquam excidisse; sed *varius quàm alias Ecclesias, earumq; Antistes*; frustra est; inanissimum enim hoc figmentum à singulis propemodū Epistolæ illius apicibus euidenter refutatur, ut agnoscat, quisquis vel ipsam Epistolam Sess. 4. sextæ Synodi legerit, vel saltem ea, quæ inde Bellarminus exscripsit.

At, inquit Iunius; *si vniuersale dictum est* (est vniuersale, quid tergiuersaris? Quid solem obtenebrare studes?) *veritati aduersatur*; (quia scilicet aduersatur Caluinistarum palato.) *Si vniuersè dixit Agatho* (vniuersè dixit; quid resistas?) *ambitioni seruiuit magis quàm veritati*. At sexta Synodus aliter sensit; neque enim ambitionis crimen Agathonis impedit, multoque minus falsitatis. Quis credat tot Patres fuisse tacituros, si vel vnus exemplo, præsertim Honorij, vniuersalem Agathonis assertionem redarguere potuissent? Et tamen omnes vnanimi consensu Epistolam Agathonis suffragio suo cõprobarunt, & per Agathonem Petrum locutum esse affirmant, ut patet ex octaua & XVIII. Sess. Synodi sextæ; nam frigida exceptio est illa Chamieri; *Agathonis Epistolam fuisse probatam, sed secundum quid; nempe in iis, quæ pertinerent ad doctrinam: de reliquis, atq; adeo his sed in Romana laudibus, ne cogitatum quidem*: nam ne verbum quidem exstat in sexta Synodo quo vel tacite innuatur, Epistolam Agathonis non esse per omnia probatam. Quis enim sibi persuadecat, tot & tantos Patres tantam falsitatem in Agathonis Epistola dissimulatos fuisse; nisi censuissent verum esse; quod de perpetua Romanæ Ecclesiæ Romanorumque Pontificum in orthodoxa fide constantia Agatho scribebat.

Nec illud iuuat Chamierum, *Agathonis Epistolam prius fuisse scriptam, quàm Honorij litteræ fuissent prolatæ ex Patriarchio Constantinopolitano: secundum quas illic iudicatus sit hæreticus: potuisse igitur Agathonem verisimiliter ignorare, aut certè etiam dissimulare*. Quid? Dissimulare? Quid hoc dissimulare aliud fuisset, quàm turpiter mentiri? Nam dicere, nullum Romanorum Pontificum vnquã à vero deflexisse; Et tamen pro certo scire, non ita pridem Honorium in cœdam Monothelitarum hæresin incurrisse; an non inexpressibile scelus cuius pru-

adenti videri posset? Et vndecunque & quando-
cunque Honorij litteræ in Synodum allatæ fingantur; parum interest. Quis enim credat Agathonem tale quid vnquam affirmaturum fuisse; si Epistola Honorij aliquid sanæ fidei aduersum continuisset? nec Epistola Honorij fugere potuisset Agathonem; quis enim credat, in negotio tanti momenti, Epistolæ autographum, vel aliquod apographum non fuisse Romæ seruatum; si Epistola hæc ex officina Honorij prodisset; aut omnia ab Honorio Romæ tam occultè gesta esse, ut ad vulgi aures non emanarent?

Nec illud nobis officit, quòd Chamierus addit: *Ipsum Honorium* (Agathonem, nisi fallor, scribere volebat) *primò per legatos; secundo scriptis litteris consensisse Synodi actis, ac proinde Honorij damnationi*. Consensit Synodi actis, sed non corruptis, non falsatis. Falsatum autem, & à manu tam corrupta, quàm corruptente est, quidquid in Actis illis Synodalibus de Honorij damnatione habetur. Similia Chamiero nugatur hæc ipsa de re Raimoldus Anglus in futili sua contra Honorium inuectiua.

Sibrandus obstreper, Agathonem dicere: *Apostolicam Ecclesiam à tramite Apostolica traditionis nunquam aberrasse; hoc non pugnare cum hac damnatione sextæ Synodi, non enim si Papa errat, ideo totam Romanam Ecclesiam errare*. Sed Sibrandus animaduertere debebat duo; primò, Agathonem nomine Apostolicæ Ecclesiæ intelligere Romanam, ut planum sit ex ipsis Agathonis verbis. Secundò, Agathonem non tantum velle; Romanam Ecclesiã nunquam defecisse à recta fide; sed neque Episcopum vllum Romanum vnquam ab orthodoxæ fidei tramite deflexisse; omnesque suos prædecessores, Romanos Pontifices, hæresibus semper restitisse, & fratres suos in fide confirmasse; iuxta illud Christi; *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos*.

Obiicit Sibrandus. *Si Agatho per Ecclesiam intelligit Papam, tum Agathonem errare certum est*, Anastasius enim, Liberius, Honorius & alij errarunt. Num in fide? Tu hoc dicis. At Agatho contrarium asserit. Quis fide dignior? Sibrandus an Agatho? Coniiciantur ambo vnã in stateram, videamus, cuius auctoritas præponderatura sit. Dicit Agatho, Ecclesiam Romanam fundatam super firmam petram B. Petri, eius gratia & præsidio *ab omni errore illibatã permanere*. Hoc videtur Sibrando iniuriosum in Christi gloriam; nam Petro tribui arbitrat, quòd Christus proprium habet. Sed qui ad pauca, vel penitus ad nihil, respicit, is ut facillimè, sic & audacissimè pronunciat: nam quòd gratia & præsidio B. Petri Ecclesia Romana in concussa perseverat; id non fit; nisi ut Petrus Ecclesiæ secundarium; & supra ipsum Christum fundatum fundamentum est. Quocirca quidquid Petro tribuitur; ad Christum redundat; quandoquidem quidquid firmitatis Ecclesiæ Petrus tribuit; id non nisi per gratiam à Christo acceptam tribuit.

Tandem totum impudentię suę saccum effundit Sibrandus in Agathonem: nempe illum, eadem fronte dicere; nullum suorum prædecessorum à vera fide deuiasse; qua moderni Monachi iactant, nullum vnquam Papam errasse, cum tamen totus mundus (Caluinianus nimirum, qui perquã angustus est) de eorū erroribus & hæresibus cōqueratur.

Quartò idem probat Bellarminus ex Epist. Nicolai I. ad Michaëlem Constantinop. Imp. vbi dicit Pontifex. Antecessores suos nec tenui saltè rumore asperfos fuisse, quasi aliquando cū praua sapientibus sapuerint, tantum abesse, vt concertarent. Respondet Chamierus, Nicolaum non posse excusari ab insigni mendacio, aut saltem ignoratione rerum præteritarum: vixit enim non longè post septimam Synodum, in qua ipse Bellarminus fatetur, Honorium inter hæreticos nominatum; nec queritur Aëtia esse falsata. Sciuit ergo vel scire debuit, Honorium non tantum leui fama de hæresi fuisse aspersum, sed penitus condemnatum. Quid Liberium dicam? &c. Hæc & similia Chamierianæ phalerę sunt. (Quibus etiam mendacia sua exornat Rainoldus.) Eo ipso enim, quòd Nicolaus primus tam intrepidè affirmat, neminem antecessorum suorum hæreseos postulatam esse, colligimus, ea, quæ de Honorio & aliis nonnullis feruntur, fabulosa esse. Nec obstat VII. Synodus, quæ vel ipsa etiam corrupta est appositione nominis Honorij, vel sextam Synodum corruptam secuta est.

Eidem Nicolao Pontifici infringit hunc colaphum Iunius, seruus Annæ & Caiphæ. Si vniuersè id pronunciauit; id contigit ex ambitione & arrogantia, cui Nicolaum istum plus satù inseruuisse, tota illa Epistola clamat: nam eam quidem certè spiritus diabolici superbia. Diabolicum in tantum Pontificè conuicium. Quid mirū, si tam insolenter & impudenter isti in recentiores grassentur; cum vnques suos ne à tantis quidem viris abstineant?

Quintò idem probat Bellarminus; quia Synodus sexta non potuit Honorium damnare sine intolerabili impudentia & errore, quod copiosè ostendit Bellarminus: Respondet Chamierus, Concilium non fuisse impudens, sed Iesuitas esse ad quidlibet audaces, dum adulentur Oecumenicæ tyrannidi. Si conuiciari est respondere; tum, fateor, Chamierum respondisse; tamen si ne syllabam quidè attigerit, ex iis, quibus Bellarminus suam illationem probat: nisi quòd obscure mutit, se antea euicisse Epistolam Honorij purã putam spirare hæresin. Qualis sit hæc euicatio, postea videbimus.

Sexto idem probat Bellarminus. Quia in Cōcilio Romano sub Martino I. Papa & Martyre, vbi Monothelitæ nominatim damnati, nulla fit mentio Honorij. Respondet Chamierus, hanc Synodum minimum annis triginta celebratam esse ante sextum Concilium, & absentibus Græcū Episcopis: potuisse igitur intra tantum temporis spatium alia innotescere, præsertim cum Romanorum Pontificum crimina, Romæ potissimum, dissimulari potuerint. Sed hæc omnia aliud sunt, quàm anilia fabulamenta, & febrilia

sonnia. Si enim vnquam Honorius Monothelitarum hæresin professus fuisset, etiam scriptis literis, res ista Romanos nequaquam latere potuisset: cum crimen tanto sit conspicuus, quanto in celsiore sede ille, à quo patratum, residet. Nec villo modo credibile fit, Græcos, post tot annorū interuallum, melius sciuisse, quid Honorius senserit, quàm Romanos, & ipso in loco, in quo Honorius vixerat, degentes. Nec bona & candida mens suspicari potest, Concilij Romani Patres, viros sanctissimos, præcipuè Martinum Papam, Honorij hæresin dissimulare voluisse, latè damnationis sententiã in Episcopos Græcos. Quanti enim stuporis & insipientiæ argumentum fuisset, id agere, in quo eos cuius promptissimum fuisset reprehendere, nempe ob omissum Honorium inter damnatos, in quibus tamen, vt primus sede & dignitate, primum locum obtinere debebat, si vnquam huic culpæ affinis exstitisset.

Nam quod Rainoldus ait; Nihil à vero abhorrens dicturum eum, qui putet Martinum de industria Honorij mentionem & damnationem prætermisisse; ne notã & maculam Romana sedi inureret; neq; enim Martinum fuisse sanctiorem, quàm Dauidem & alios quosdam, qui itidem peccauerint; Etiam Agathonem in Synodo VI dici sanctissimum, qui tamen sua in Epistola turpissime mentis fuerit; id non est obiectionis solutio, sed immanis criminatio. Reperit tamen Rainoldus argumentulum, nam in Romana Synodo Consultatione IV. Ictã est Epistola Pauli Episcopi Constantinopolitani, Hæretici Monothelitæ, in qua Sergius & Honorius in eadem sententia fuisse perhibentur; nec Patres quidquam pro honore Honorij defendendo contra attulerunt, nequaquam tacituri, nisi probè sciissent, Honorio nullam iniuriam fieri. Respondet, mirum non esse, si Hæreticus Paulus Sergio Hæretico & sibi Honorium adiungere voluit socium; nam non tantum miserū solatium est socios habere in pœni, vt vulgò dicitur; sed & hæreticis in hæresibus iucunda est huiusmodi societas, si nõ vera; at saltem ficta & ementita. Et eò gratior accidit, quo maior est ille qui in societatem criminis pertrahitur. Silentium Patrum nil est cur sinistrè interpretemur. Ideo siluerunt, quia nemo erat, qui nesciret innocentiam Honorij; & quàm iniquè Sergio annumeraretur. Nonne satis à culpa liberarunt & absoluerunt Honorium, quando postea, quoties Monothelitarum mentio facta est; aut in eos anathema iactum, prætermisus est Honorius, non prætermittendus si Sergij in hæreseos crimine socius fuisset.

Obiicit Rainoldus Trullani conciliabuli Patres. Sed cuius isti sint auctoritatis & fidei, iam sæpe vidimus. Obiicit Synodum octauam generalem sub Adriano II. vbi asserit Pontifex, fuisse Honorium indicatum post mortem à Concilio VI. quod hæreseos accusatum fuisset. Respondet, Adrianum corrupta VI. Synodi exemplaria fuisse securum. Corrupta autem fuisse à Theodoro, olim Patriarcha Constantinopolitano, & postea propter

hære-

hæresin de sede deiecto, qui expuncto suo nomine nomen *Honorij* substituit; docet Baronius Anno Christi D C. LXX XI. Num. 25. & seq.

Obiicitur quoque Epistola Agathonis, in qua dicitur *Anathema Honorio*. Sed rectè monet Bellarminus nomen *Honorij* in ea Epistola non extare, & errare Canum id affirmantem; vt & tunc, cum idem Canus dicit, *Agathonis Epistolam scriptam esse ad Concilium VI.* nam ad Imperatorem Constantinum scriptæ sunt ambæ Agathonis Epistolæ. Rainoldus pro Cano arma sumit: Et ita Bellarminum aggreditur. *Agatho generatim damnat Monothelitas in suis Epistolis; ergo & Honorium, quia etiam Honorius Monothelita fuit. Ergo Canus non erravit, quando dixit; Honorium fuisse ab Agathone anathemate percussum.* Non habeo, quod huic acutissimo argumento reponam, nisi illa Rainoldica verba. *Responsum, vel si maus, defensionem, emortuam, neque plus caloris in se habentem, quam habebat ille, de quo Martha legitur Christo dixisse: Domine iam olet, quatuor enim dierum est: nisi longe minus habere iudicanda sit, & perinde fetere, ac si quatuor esset annorum, non dierum.* Ita Rainoldus contra Rainoldum. Et quidem non absone.

Proferunt quoque Epistolam Leonis Papæ hoc nomine secundi; qui execratur Honorium, tanquam Hereticum. Respondet Bellarminus, Epistolam Leonis ab iisdem esse corruptam, à quibus corrupta est sexta Synodus. Baronius ad annum Christi D C. LXX XIII. Num. 4. & seqq. hanc Leonis & alias eius Epistolas probat esse adulterinas. Rainoldus manibus pedibusque reluctatur, ne sibi suisque Leonis testimonium eripiatur. Quidquid Antilogiæ & asystatæ incōstantiæ Baronius ex illa Epistola ad Constantinum Imp. profert, id totum in Librarios inconsideratos & in mendatypographica reiicit; Et vt hoc euincat; stultè errata quædam Typi ex Baronianis Annalibus colligit. Denique, nihil, quamuis delirum, effutire veretur, ea solum de causa, vt Honorium sibi similem, id est, Hæreticum faciat, sed Annales illustrissimi Baronij in medio sunt, cōsulantur, legantur, & concidet Rainoldi vanitas, qui etiam illud Bellarmini arripuit, ab iisdem Epistolam Leonis esse vitiatam, à quibus Acta Synodi. Obiicit, *Theodorum Episcopum Constantinopolitanum, postquam, edita Catholica fidei professione, sedem recuperauerat, Protocolum suæ autographum Synodis falsasse; Baronio teste; ad hunc Theodorum nō fuisse amplius superstitē, quando Leo hanc Epistolam scripsit; nam Theodorum sedem recuperatam tenuisse duntaxat Anno vno, & mensibus decem; vt scribit Nicephorus in Chronico; Sedem verò Romanam post Agathonis mortem vacasse vnum annum & menses septem, ipso Baronio teste; fieri ergo non potuisse, vt tribus mensibus, qui sunt exordium Pontificatus Leonis, Epistola eius Constantinopolim delata falsaretur à Theodoro, etiam si daretur Leonem primis statim electionis & ordinationis suæ diebus Epistolam illam exarasse, quia Theodorus vel iam mortuus fuerat, vel certe morti vicinus.* Sed hæc tota Rainoldi loquentia

A nil aliud est, quam *φλυαία*: nam siue Theodorus adhuc vixerit, quando Leo Epistolam istam scripsit, siue obierit, nihil interest; cum enim Bellarminus dicit, ab iisdem corruptam Epistolam Leonis, à quibus sexta Synodus corrupta fuerat, necesse non est, vt loquatur, de iisdem numero hæreticis; quia, quod dixit, verum erit, licet de iisdem specie hæreticis intelligatur. Si enim dicam: eosdem Hæreticos excitasse bellum Argenteratense vel Colonienſe, qui excitarunt bellum Schmalcaldicum; non eosdem numero, sed specie denoto, nempe Lutheranos. Sic & Bellarminus eosdem specie Monothelitas suo illo modo loquendi designauit.

B Qui Honorium hæresicos accusant, varios auctores proferunt; vt hic videre licet apud Bellarminum, qui opponit auctores auctoribus, & imprimis S. Maximum; qui tempore Honorij vixit, cuius pondere omnes alij opprimuntur. Hic in disputatione cum Pyrrho, Honorium à labe Monothelitica liberum penitus pronunciat; & testimonio eius, qui Honorij Epistolam scripserat; ostendit, mentem Honorij non fuisse duas voluntates, hoc est, diuinam & humanam in Christo negare; sed tantum hoc; in Christo nec esse, nec fuisse duas voluntates contrarias.

C Sibrandus clamat, *Maximum istum adhibere in Bibliotheca Vaticana; ac proinde se non obligari, vt quidquam ad auctoritatem eius respondeat.* Sed iam prodit in publicum Græcè & Latine ad calcem Tomi octauo Baroniani. Quid ergo iam respondet ad hoc tanti viri testimonium? Forſan calculo tuo approbabis hanc Danæi vesanā amertiam. *Quæ ex Maximi libro omnibus ignoto (an quia tibi & tuis ignotus est, ideo omnibus ignotus est?) Bellarminus affert, qui dubitat, quin ea in Pontificum Romanorum gratiam fuerint à quopiam Monacho supposita, conficta, (Tu scilicet intereras, quando malè sanus figulus ea fingebat) & nomine celebris illius Maximi venditata, &c. He sunt nempe Monachorum fraudes, & Diabolica technæ (Caluinistarum) nam & ipsemet Maximus testatur, iussu Ioannis Papæ, scribam Honorij factum esse, non id sensisse iam mortuum Honorium, quod ipso dictante scripserat tamen.* Non ita loquitur S. Maximus, sed hunc in modum. *At si* **D** *(secretarius Honorij) ad Imperatorem Constantinū sic de illa Epistola, iussu Ioannis Papæ, scripsit. Sane quod vnam Domini nostri voluntatem diximus, non est accipiendum, quasi de duabus diuina & humana natura dictū voluntatibus, sed humana tantum: Cum enim Sergius scripsisset, predicare quosdam duas esse Christi voluntates contrarias, nos rescripsimus Christum duas voluntates contrarias non habere.* Hæc S. Maximus, quæ longè aliter tinniunt, quàm illa Datzana.

Eriam Iunius disputationem S. Maximi cum Pyrrho in dubium vocat. *Non existat, inquit. (At iam existat, habita in Africa Anno Redemptoris D C. XLV. Theodori Papæ Anno IV. Constantis Imperatoris itidem IV.) Et verò suppositum esse Dialogum, sive Ioanni I V. istius iussu, sive emendicato*

Maximi & Ioannē IV. nomine vel ex eo constat, quod post illud tempus fuit omnino incognitus Patribus Synodi illius VI. & ipsis legatis Romana sedis, & sequentiū Synodi. Summa Iunianæ probationis huc redit. Disputatio Maximi cum Pyrrho non citatur in Synodo sexta, aliusue Synodi; ergo est supposititia. Quid tutū erit, si hic non argumentandi, sed delirandi mos toleretur? Nec ipsius S. Maximi mentio fit in Synodo VI. quod sciam. An igitur commentitius Maximus? Quid opus erat hanc disputationem citare, cum quæ de Honorio illis in Actis leguntur, sint infititia, & peregrina, vt hætenus probatum.

Addit Iunius. Qui ista confingunt, non vident, Ioannem istum ante de vita decessisse, quam ille Constantinum Imperium obtineret. Suspiciari quis posset errore Librarij in textum S. Maximi irrepsisse Constantinum pro Constante; Et ita sensisse videtur Baronius Tom. 8. Anno Christi DC. XL. vbi in margine pro Constantino ponitur *Constans*. Sed nil opus mutatione vlla; quia Constantinus iste est filius Heraclij, qui & cum Patre, & mortuo Patre, solus, tamen si exiguo tempore, imperauit. Cuius tempore agebat Ioannes Papa secundum sui Pontificatus annum. Vide Baronium Anno Christi DC. XLI. Meminit huius Disputationis S. Maximi cum Pyrrho etiam Photius in sua Bibliotheca Volum. 195. Mirum, quàm impudenter isti reiiciant, quæ ad ipsorum saluam nõ faciunt. Si S. Maximus dixisset, *Honorium fuisse Monorbelitam*; disputatio illa Calvinistis non modò authentica, sed & propemodum Canonica visa fuisset.

Secundò profert Bellarminus Theophanem Isaurum, ex Onuphrio in Annot. ad Honorium Platinæ; certè Theophanes nullum penitus verbum habet de Honorij hæresi vel damnatione in Synodo sexta. (Habeo enim Græcum exemplar manuscriptum Theophanis.) Cum tamen Sergium, Pyrrhum & Cyrum Monothelitas nominet & in sexta Synodo damnatos scribat, non omittitur Honorium, si cum cæteris eandem damnationem subiisset. Ex quo concidit cauillatio Rainoldi, qui dicit Theophanem esse *testem mutum*: non est mutus testis; sed adeo vocalis vt aures Rainoldicæ vocem eius ferre nequeant: Cum enim nominatim damnatos in Synodo VI. exprimat, cur, quæso, omissus ab illo Honorius, si fuit in eadem cum reliquis damnatione? Valde insultat Rainoldus Baronio, quod dixerit, *Theophanem esse cæteris antiquiorem & fideiorem in rebus sexta Synodi referendū: Bedam enim & septimæ Synodi Patres, ipso Baronio teste, antiquiores esse Theophane*. At si dicas; Baronium loqui de Græcis Historicis, non de Latinis, & Theophanem patribus septimæ Synodi non fuisse posteriorem, sed parem; viuebat enim eo tempore, & Chronica sua perduxit vsq; ad secundum annum Michaëlis Curopalatæ Imper. seu Leonis Armeni primum, vt docet Baronius Anno Christi DCCC.

A XII I. mox tota Rainoldicarum criminationum machina concidit.

Tertiò profert Bellarminus Emmanuelem Calecam libro quarto contra Græcos; qui Honorium semper Catholicum fuisse docet; adducto, probationis causa, testimonio S. Maximi ex disputatione cum Pyrrho. Cuius opus olim ab Ambrosio Camaldulensi ex Græco in Latinam linguam conuersum; superiore anno excusum est Ingolstadij, studio & opera Magnifici Domini Doctoris Petri Steuartij, Academiæ Ingoistadiensis Procancellarij ac Professoris Theologi. Quid Rainoldus? *Caleca, Dominici Ordini fraterculus, eandem scriba Honorij, sub glorioso beati Maximi tunc viuentis nomine, consibulam pro capite Pontificia statura apparauit*. Quis fuerit Caleca, & quando flourerit, discas ex notis D. Steuartij ad libros Calecæ. Doctissimus certè fuit; natione Græcus: De ordine Prædicatorum fuisse testatur Turrecremata lib. 2. summæ de Ecclesia cap. 93. Citatur etiam ab Onuphrio in Annot. ad Platinam in Honorio. Maior omnino est Calecæ auctoritas & eruditio, quàm, vt Rainoldicis conuiciis obteritur queat.

Profert insuper Bellarminus Photium in libello de VII. Synodis; qui, vbi de sexta Synodo agit, Honorium prætermittit; saltem in aliquibus libelli eius exemplaribus nõ compareret Honorius. Exstat tamen nomen Honorij, inter damnatos, in Græca editione; quã ante aliquot annos typi Augustani dederunt. In Bibliotheca quoque sua, vbi de sexta Synodo Photius disse- rit; Honorium damnatis annumerat. Nec aliud à capitali Romanæ Ecclesiæ hoste exspectari poterat.

Post Photium sequitur Zonaras in vita Constantini Imperatoris. Rainoldus hunc sibi non patitur eripi. Vociferatur ergo. *VVolfius cum exemplaria quinq; haberet, in quorum vno deletum nomen Honorij reperit, id in excuso expunxit, testificans factum suum hac nota. ὄναις ῥάμυς*. In Viennensi Codice hæc verba rectè deleta esse videntur, ante ὄναις ἀλεξαρ-
speias, cum Agathonem Romanum Episcopum paulò ante recensuerit. Sic VVolfius, Displicet Rainoldo, quòd VVolfius non potius habuerit rationem quatuor aliorum exemplarium, quàm vnus, in quo nomen Honorij deletum fuerat. At VVolfius non dicit: nomen Honorij fuisse expressum in quatuor aliis codicibus. Et certè si in quatuor hisce codicibus nomen Honorij reperisset, expressisset vtique; non obstante, quòd ineptum id esse crederet: nec vnum cæteris antetulisset: Sed cum id in cæteris non videatur inuenisse; in Viennensi autem exemplari deletum deprehendisset, haud temere induci potuit, vt illud penitus omitteret; nam quod Rainoldus dicit in libro Synodico (illum, opinor, iatelligit, quem Pappus Græcolatinè publicauit) & apud Cedrenum nomen Honorij exprimi; id non obstat.

An ideo sequitur, à Zonara quoque Honorium damnatis accensitum fuisse?

Paulum Diaconum seu Miscellam Historiam ait Rainoldus esse testem mutum. Sed hoc iam refutatam est, cum supra simili artificio Theophanis auctoritatem eludere conaretur. Anastasium Bibliothecarium ad suas partes Caluinista trahere nititur. Sed frustra: nam in sua Historia idem prorsus quod Theophanes scribit. vt & in vitis Pontificum, in Honorio & Agathone. Quocirca non immeritò suspicamur in vitam Leonis secundi, nomen Honorij per incuriam librarium irrepisse. Ex qua obseruatione ruunt omnes cauillationes & lædoriæ Rainoldi, quibus traducit Bellarminum, quod fateatur *librum Pontificalem* ponere Honorium in Leone secundo, inter damnatos, & tamen citare Anastasium, quasi neget Honorium in Synodo sexta damnatum fuisse: cum Anastasius sit Auctor *libri Pontificali*, vel saltem posterioris partis illius libri. Sed Bellarminus citauit Historiam Anastasij, non vitas Pontificum. Et si has citasset; nihil absonum egisset, quia nomen Honorij intrusum est ab aliena manu in historiam Leonis secundi, vt iam semel atque iterum diximus.

Blondi, Platina & similia auctoritatem eleuat Rainoldus tanquam recentium. Quam verò priscus Canus & alij, quos contra Honorium allegat Rainoldus? In librum Bedæ de sex ætatibus, *Honorij* nomen irrepisse, nihil dubitat Bellarminus, quia in historia Anglorum loquitur de Honorio, tanquam de optimo pastore; & in vita S. Bertolfi *beatum & sanctum* nominat; & miris laudibus exornat. Respondet Iunius vocari à Beda *beatum* *ἁγιωτάτων*, vt omnes vite sancti appellari solent. *Sanctum* verò secundum receptam opinionem propter sanctitatem non persona, sed vocationis ac sedis Romana. Sed hoc diuerticulum est inane, quis enim hæreticum defunctum, vnquam vocauit *beatum*? Mirabilis profectò *ἁγιωτάτων* foret, si quis de Ario, Eunomio, Nestorio, Eutyche loquens, eos *beatos* nominaret. Quis talem cum suis *beatis* non execraretur? Et quamuis Romanæ sedis Antifites dum viuunt, soleant appellari *sancti & sanctissimi* propter sanctitatem sedis & muneris; si quis tamen manifestus esset hæreticus, vt fuisse fingitur Honorius, hoc elogium ei minimè competeret; quia iam non pastor sed lupo esset, deque officio & throno Petri excidisset, præsertim si à Concilio Oecumenico hæreseos palam damnatus fuisset; nam quàm parum Beda *Cyrum* vocauit *sanctum* aut *beatum* propter sanctam sedem Alexandrinam; aut *Pyrrhum* propter sanctam sedem Constantinopolitanam, tam parum vocasset Honorium iam hæreseos compertum, notatum & damnatum; *sanctum & beatum*; quia non solum pietas, sed & ratio apertissimè reclamatur, ne hæretico tale elogium tribuatur.

A Rainoldus oggerit; Euangelistas, etiam de Iuda Iscariote loqui, vt de laudabili operario. Num ergo ex critica Bellarminiana videtur sciolus quispiam in Euangelisti addidisse, quæ Iudam prodicionis Christi accusant? Exemplum dissimile: nam si quid Euangelistæ scripserunt, quod ad Iudæ laudem spectare videatur, id ei cum cæteris Apostolis commune fuit, & quidem diu ante traditionis piaculum & sacrilegium, vt patet locis à Rainoldo citatis Matth. 9. & 10. Marci 3. & 6. Lucæ 9. nihil enim speciatim scriptum reliquerunt, quod ad propriam ipsius Iudæ laudem pertineret; nisi fortè Rainoldus admodum honorificum Iudæ accidisse arbitratur, quod à Christo appellatus sit *Diabolum*, & à S. Ioanne *fur*. Nec quidquam in B Euangelicis vel Apostolicis literis reperitur, quod in Iudæ laudem post mortem illius sit dictum, aut scriptum. At Beda loquitur de Honorio pridem defuncto (triginta enim annis prius obiit Honorius, quam Beda nasceretur; si suo in computu nos non fallit Rainoldus.) Si ergo Honorius Monotheliticæ hæreseos reus & damnatus fuisset, nunquam *sancti, beati*, & id genus aliis titulis post mortem à Beda cohonestatus fuisset; quia in his non tam principium, quam finis spectari solet. Quis enim post furta & prodicionem Iudæ, Iudam appellauerit *beatum & sanctum*, licet cum cæteris Apostolis à Christo ad doctrinam Euangelij prædicandam missus fuerit, & fortè miracula fecerit, & fortè reipsa itidem bonus ac sanctus fuerit? Nec Beda dicit, Honorium fuisse aliquando *sanctum & beatum*; ante videlicet, quàm in hæresin incurreret; sed absolutè *sanctum & beatum, doctrina clarum, dulcedine & humilitate pollentem* nominat. Quæ profectò eiusmodi sunt laudes, vt in nullum hæreticum verè quadrent: vt Beda minimè omnium ignorauit. Hactenus de prima Honorij defendendi ratione.

Altera est, quam Bellarminus itidem adfert, vt dicamus, Honorium, non quidem fuisse hæreticum, sed vt Hæreticum in Synodo VI. damnatum ex falsa informatione & malo intellectu Epistolarum Honorij: neque enim inconueniens est, affirmare, Synodos, etiam Oecumenicas, in quaestione particularis alicuius facti decipi posse. Et probatur, quia in Epistolis Honorij nullus continetur error: Nam rem ipsam duarum in Christo voluntatum & operationum confessus est Honorius, & solum prohibuit nomina vnus vel duarum voluntatum, idque prudentissimo consilio; vt copiosè ostendit Bellarminus.

D Rainoldus dicit, *se nolle cum Bellarmino litigare, quàm prudenter aut quo prudentia genere veteris Honorium cum vnus in Christo voluntatis, cum gemina, vocabula usurpari; nam in Synodo Romana sub Martino consultat. IV. asseri, perinde esse prohibere vtrumque, ac si perderetur iustus cum impio, &c.* Sed Caluinista animaduertere debebat, Synodum Romanam non contra Epistolam Honorij eo in loco agere, sed

contra *Typum* ab Imperatore, sicut Pauli Constantinopolitani Episcopi hæretici publicatum, in quo simpliciter, & grauibus pœnis propositis, interdicebatur, ne quis in posterum disputaret de vna in Christo voluntate, aut vna operatione, aut de duabus voluntatibus & duabus operationibus; Et hoc postquam iam Monothelitica hæresis, longè lateque diffusa erat, vt ex ipso *Typo* seu formula Concordiæ constituendæ apparet. Et hoc improbarunt Patres Romanæ Synodi in illo *Typo* Imperatorio, quia indignum erat, vt cum falsitatis professione, simul tolleretur professio veritatis de duabus in Christo voluntatibus & duabus operationibus: nec *Typus* iste de modo solum loquendi agebat; re salua; sed cum phrasi rem ipsam eliminabat. At Honorius rem saluam reliquit; & tantum à loquendi modo abstinendum censuit; quia huius sectæ malum tunc adhuc erat in herba; & necdum in longè lateque diffusam messem excreuerat: Sperans igitur hoc temperamento incendium impediri possene in publicum erumperet, illud adhibendum censuit; at posteaquã omnia latè occupauit & vastauit, causæ nihil amplius erat; cur à modo loquendi, duarum scilicet in Christo voluntatum & operationum abstinere; cum hac moderatione effrenis Hæreticorum licentia nequaquam fuerit compressa.

Chamierus dicit; *Catholicos nunquam concedere voluisse, vt aboleretur vocabulum Homousij propter Arianos, qui in Concordiam cum orthodoxis regressuri videbantur, si hæc vocula exterminaretur, re salua; Ergo nec Honorium hortari debuisse, vt abstinere à locutione ista, qua duas voluntates & operationes in Christo profiteretur.* Respondeo, esse disparem rationem. Nam vocabulum *Homousij* à maximo & celeberrimo Concilio Nicæno comprobatum, & Catholicis, tanquam clypeus, aduersus Arianos, traditum fuerat; hinc non decebat, vt Catholicis hanc vocem sibi eripi paterentur, præsertim cum non ignorarent, Arianos fallaciter omnia agere, nec tam de voce, quàm de re voci subiecta, sollicitos esse. At de illa duarum in Christo voluntatum & duarum operationum phrasi; nihil simile adhuc villa in Synodo antecesserat; nec in apertum adhuc Monothelismus eruperat, sed controuersia hæc inter Episcopos agitabatur; quorū rixam sperabat Honorius componi posse, si ab illa loquendi formula abstinere.

Caluinistæ, Rainoldus, Chamierus, Iunius, Honorium, etiam re ipsa Monothelitam fuisse probant ex eius Epistola; quia *confitetur tantum duas in Christo naturas; quod non est satis ad vitandum Monothelismum; nam & Sergius, Pyrrhus, Cyrus & alij Monothelitæ confitebantur palam duas in Christo naturas; & tamen negabant duas voluntates seu operationes.* Et hanc fuisse Monothelitarum opinionem admodum verbosè demonstrat Rainoldus. Iunius quoque queritur hæc verba Honorij à Bellarmino per mutilationem prætermissa: *Ceterum quan-*

ium ad dogma Ecclesiasticū pertinet, quæ tenere, vel prædicare debemus propter simplicitatem hominum, & amputandas inextricabiles questionum ambages; sicut superius diximus, non vnā, vel duas operationes in mediatore Dei, & hominum definire; sed vtriusque naturas in vno Christo vnitate naturali copulatas, &c. Et illa tibi, Bellarmine, inquit Iunius; *non vnā vel duas operationes, &c. sunt Catholicissima, & Monothelitarum hæresin penitus destruentia?* Sed non est, cur hæc Prædicantica cymbala & sistræ nos terreat. Nam Honorius non dixit, *tantum duas esse in Christo naturas; quod Monothelitæ non inficiabantur; sed esse duas in Christo naturas; vnitate naturali copulatas* (quia in vna hypostasi substantialiter subsistunt) *cum alterius communionem operantes atque operatrices; & hoc nos confiteri debere.* En Honorius discrete duas naturas distinctas agnoscit & prædicat in Christo, & quidem naturas operantes & operatrices; ergo, vt duas naturas, sic & duas operationes in Christo statuit; ergo non vnā tantum; vt Monothelitæ faciebant; nam duæ naturæ operantes & operatrices necessariò arguunt duas operationes; ergo & duas operationes duarum voluntatum, vnā scilicet diuinæ voluntatis, & alteram; humanæ. An non sunt hæc Catholica & Monothelitæ sectæ prorsus aduersantia?

Nec obstant illa; *Non vnā vel duas operationes in mediatore Dei & hominum definire; quia ad modum loquendi duntaxat pertinent; à quo abstinere volebat Honorius, sperans, hac ratione partes discordantes in Concordiam reduci posse.* Hinc volebat, vt confiteremur & prædicaremur, *ablato gemina operationis vocabulo, ipsas potius duas naturas, id est, diuinitatis & carnis assumptas in vna persona vnigeniti Dei Patri inconfuse, indiuisè atque inconuertibiliter propria operantes.* En iudicio Honorij natura diuina & humana in Christo operantur propria, id est, proprias sibi operationes exercent; ergo & humana in Christo natura exercet in Christo illam suam propriam operationem, quæ vocatur *velle, nolle.*

Obiicit Chamierus: Hæc Honorij verba: *Vnde & vnā voluntatem fatemur Domini nostri Iesū Christi, &c.* nimis clarè Honorij Monothelismū patefacere. Iam respondit Bellarmine; ea intelligi de vna voluntate humana; non de duabus pugnantibus, quarum vna sit spiritus; altera, carnis; vt in nobis accidit. Occinit Chamierus. *Atqui sic essent aliena à questione, neque enim hoc controuertebatur inter Catholicos & Monothelitas.* At hunc, quem dicit Bellarmine, fuisse Honorij eo loco sensum, testatus est Secretarius ipsius Honorij apud S. Maximum, cui, cum ipse Pyrrhus Monothelita dixerit, *plus esse credendum, quàm Constantinopolitanis,* iure etiam nos plus ei fidei habemus, quàm Nouatoribus nostris.

Deinde negamus, dictum Honorij non esse ad rem in hoc sensu; imò vel maximè ad rem

facit;

facit: Nam in episto a illa ostendere, præter alia A
voluit, quid filius Dei assumpserit, quid non.
Quare inquit; *Vnde & vnam voluntatē* (assumptam
scilicet cum vna humana natura) *fatemur Dei nos-*
tri Iesu Christi; quia profecto à diuinitate assumpta est
nostri natura, non culpa (loquitur ergo de volunta-
te humana assumpta, spiritui subiecta & obse-
cundante) *illa profecto que ante peccatum creata est,*
non qua post præuicationem vitata. Quis non videt,
Honorium hic aptum loqui de vna volun-
tate humana sancta & recta, in nullo spiritui ad-
uersante; exclusa solùm à Christo illa voluntate,
quæ in nobis ex corrupta natura existit?

Obiicit Chamierus illa: *Non veni facere volun-*
tatem meam: Non quod ego volo, sed quod tu. Nam Hono-
rius ad ista respondens ait: *Non sunt hac diuersa volunta-*
tu; sed dispensationū humane assumpta. Ex quibus patet,
Honorium existimasse, hac non fuisse verè dicta, sed per di-
spensationem tantum, hoc est, artificiosè, vt exemplum nobis
relinqueretur nostra voluntati diuinam præferendi.
Mirabilis profecto hæreticorum perueritas est,
qui Honorium, etiam obtorto collo, ad Monothelitarum castra pertrahere non verentur: non enim verborum Honorij sensus est; Christum non habuisse veram voluntatem humanam; sed non habuisse contrarias voluntates humanas & inter se pugnantes, quasi necesse fuerit vnam vincere & mortificare, more nostro, in quibus voluntas per peccati corruptelam vitata est; sed Christum ita locutum esse, ac si haberet contrarias voluntates, vt nos doceat mortificare propriam voluntatem, quæ sæpe aduersus Deum rebellare nititur. In hoc sensu, quid non pium, quid non orthodoxum? Neque enim in voluntate Christi vllus repugnantium actionum conflictus & spiritui contrarius vnquam existit. Quanquam illa: *non quod ego volo, sed quod tu, &c.* etiam ad appetitum sensitium referri possunt. Sed iam hoc non quaritur, sed tantum quid Honorius senserit, & num impietate Monothelitica sese obstrinxerit. Admodum quoque hictumultuatur Rainoldus. Clamat, sed absque vlla probatione; *mentem Honorij à Bellarmino peruerri.* Honorium verbis illis: *Vnde & vnam voluntatem fatentur Domini nostri Iesu Christi, &c.* non loqui de humana solùm natura, sed de integra persona Christo Deo & homine. Ita est, loquitur Honorius de integra persona, atque hanc integram personam assumpsisse tantummodo vnam voluntatem humanam, diuinæ semper conformem, nunquam difformem. Quid amplius, Rainolde? Num hoc Bellarminum ferit, aut Honorium in castra Monothelitarum conuincit? Urget illam voculam: *Vnde &, &c. eamq; ineptissimè præcedentibus ab Honorio copulatam esse dicitur; si de altera tantum natura, de homine Christo, egerit; apertissimè verò si de tota persona.* Aptissimè profecto delirat Rainoldus; nec scio, vtrum vel obiter sua dicta intelligat. Honorius & in antecedentibus & in consequentibus de tota Christi persona loquitur; &

in consequentibus quidem astruit, in Christo, seu in Christi tota persona, in Christo Deo & homine; esse vnam tantummodo voluntatem; humanam scilicet & assumptam, nec vllam aliam spiritui oblectari solitam, & ex corruptione peccati natam. Quod verissimum est. Nec vnquam Honorio in mentem venit ineptia ista Rainoldica: *Culpa non est assumpta, vt dicit Honorius, ergo humana voluntas non est assumpta: ergo sola diuina voluntas est in Christo Deo & homine.* Rainoldica, hæc est consecutio, non Honoriana. Quasi verò voluntas humana in se secundum entitatem suam sit culpa, aut in se aliquid culpæ contineat, vt proinde absque labe assumi nequeat, etiam iudicio Honorij, qui probè norat, ita humanam voluntatem labis & vitiosæ inclinationis prorsus expertem assumi posse, & re ipsa itidem assumptam fuisse; quemadmodum integra natura maculæ omnis & vitiosæ propensionis exsoluta assumpta est: talis nimirum natura, *qua ante peccatum creata est, vt inquit Honorius, non qua post præuicationem vitata.*

Obiicit Rainoldus: *Eodem, quo Honorius loquitur, modo loqui etiam Paulum Episcopum Constantinopolitanum, de quo nullus dubitet, quin Monothelita fuerit.* Verba Pauli dicit Rainoldus esse ista. *Vnde & vnam voluntatem Domini nostri IESU CHRISTI intelligimus: ne contrarietatem, aut differentiam voluntatum vni eidemque persona Domini nostri IESU CHRISTI applicemus.* Respondeo, hæc huius Pauli verba tantum distare à verbis Honorij, quantum distat falsum à vero, & vice versa. Nam Honorius expressè loquitur de vna voluntate humana & assumpta: Paulus iste de vna voluntate absolutè, eaque solummodo diuina; ratus si in Christo voluntas humana constitueretur, fore, vt diuinæ voluntati aliquando dissentanea esset; quasi verò humana voluntas beneficio diuina, non possit eò rectitudinis perducì, vt diuinæ voluntati simpliciter loquendo nunquam sit aduersa seu contraria. Idem responsum sit Rainoldo ad similem loquendi modum, quem ex Sergio Monothelita profert, quasi Honoriani sensus esset.

Sed ecce magnum opus incæptat Rainoldus. Ex ipso sancto Maximo euincere aggreditur, mentem Honorij non rectè à Bellarmino explicari. Sic instat: *Honorius, agnoscente scriba, negauit duas illas in Christo voluntates, quas Sergius in ipso contrarias à quibusdam predicari dixerat. At Sergius contrarias predicari scripserat diuinam & humanam, ergo quando Honorius negauit duas in Christo voluntates, negauit in Christo esse voluntatem humanam.* Respondeo, Maiorem esse Rainoldicam, hoc est, futilem & friuolam. Nam secretarius Honorij expressè dicit: *Rescripsimus, Christum non habuisse duas voluntates contrarias, carnis, inquam, & spiritus: ergo Honorius, teste eius Secretario, non negauit in Christo illas duas voluntates, nempe diuinam & humanam absolute spectatam, quas Monothelita, & ipse Sergius,*

sametsi oblique, recte, & fraudulenter tunc quidem, cum ad Honorium scribebat; dicebant esse contrarias; sed negavit in Christo esse voluntates duas humanas; alteram, spiritus; alteram, carnis; voluntati spiritus & voluntati diuinæ resistere consuetam. Nec sequitur, Honorium ita respondendo, nil respondisse ad rem: nam hoc ipso, quod voluntatem carnis à Christo exclusit; contrarietatem quoque voluntatis humanæ cum diuinæ à Christo exclusit: neque enim voluntas humana, quæ, ut loquitur Honorius, ante peccatum creata est, non quæ post præuersionem vitata est; diuinæ voluntati aduersatur; ut perperam sibi Monothelitæ persuadebant. Itaque quidquid Sergius sub illa duarum voluntatum contrarietate intellexerit, & siue iam tum voluntatem creatam necessariò diuinæ voluntati interdum aduersam & contrariam statuit, siue id tantum de voluntate carnis asseruerit; aptè respòdit Honorius in Christo nõ esse duas voluntates contrarias, carnis scilicet & spiritus; quia remouendo à Christo voluntatem carnis, remouit ab eodem contrarietatem inter humanam & diuinam voluntatem; nam voluntas humana recta; (habuit autem Christus rectissimam voluntatem humanam, qualis itidem iam est voluntas beatorum in cœlesti patria) nunquam est diuinæ voluntati contraria. Quocirca insigniter mentitur Rainoldus; ex testimonio scribæ Honoriani patere, Honorium inficiantem diuersæ, (hoc est, contrariæ) voluntatis esse, quæ Christus dixit de sua & Dei voluntate, voluntatem humanam detraxisse Christo, vnicaque Christum totum, Deum & hominem, praditum existimasse. Digna Rainoldo calumnia. Nam Honorius per non diuersam voluntatem intelligit, non contrariam, non aduersantem, non repugnantem. Itaque quando dicit: Non quod ego volo; sed quod tu; non esse diuersæ voluntatis; tantum hoc vult; hoc dictum Christi, non esse profectum ex carnis voluntate rectæ voluntati humanæ, & ipsi etiam voluntati diuinæ contraria.

Pari impudentia mentitur Rainoldus, Secretarium Honorij fraudulenter bonam quidem, sed alienam mentem Honorio affinxisse, idque in gratiam Ioannis Papæ, cuius fuerit Amanuensis, ad tuendam Romanorum Pontificum existimationem. Bene habet; contra hanc criminationem stat pro Secretario ipse sanctus Maximus, cui nulla huiusmodi suspicio de hoc Secretario suborta est; stat pro eodem ipse Monothelita Pyrrhus: qui falsus est, Secretarium istum esse fide digniorem Constantinopolitanis. Et ut innumeros alios testes omittam, stat pro hoc Secretario ipsa eius innocentia & integritas, ab ipso sancto Maximo laudata & litteris commendata. Ait enim, cum talem fuisse, qui omnis virtutis splendore & religionis disciplina, totius occidentis partes ornauit.

A Chamerus optat Disputationem S. Maximi cum Pyrrho in publicum prodire. Iam prodiit. Addit imperitissimè. Facile potuisse Secretarium, cum videret & heresim ipsam damnatam, & cum ea suum magistrum; excusare, quæ ante siue ipse scripserat, ut plerumque Secretarij solent, siue à magistro dictata acceperat: Hæc, inquam, non tantum calumniosè, sed & imperitissimè dicuntur: nam Disputatio sancti Maximi cum Pyrrho, in qua hæc sanctus Maximus de Secretario Honorij refert, habita est anno Redemptoris D.C. XLV. Synodus vero sexta, in qua Honorius damnatus dicitur, inita est anno Christi D.C. LXXX. Longè igitur antea acciderunt ea, quæ de Honorij Secretario narrat S. Maximus, quàm sexta Synodus celebrata fuerit.

B Cauillatur Rainoldus, Honorium in tota sua epistola nunquam ita loqui; nec vnum nec duas voluntates in Christo dici debere; sed, nec vnam, nec duas operationes. Quasi verò non sit vnus & idem; si non absolutè: certè ex Monothelitarum mente; qui hoc nomen adepti sunt, quod vnam voluntatem, vniusque voluntatis, nempe diuinæ; vnam operationem in Christo statuerent, omiſsa voluntate humana, eiusque operatione, quod crederent hanc sine contrarietate cum diuina voluntate in Christo constitui non posse. Satis de Honorio.

CAPVT XII

De aliis septem Pontificibus.

C CCVSANT Centuriatores Martinum Papam hoc nomine primum, quasi cum Nouatiano senserit, quando in epistola ad Amandum Episcopum scripsit, non esse veniam dandam illis, qui post ordinationem suam in lapsum condeuincunt. Respondet Bellarminus: Martinum non loqui de venia peccatorum, sed de restitutione ad sacra ministeria. Non diffitetur hoc Iunius, sed reprehendit Bellarminum, quod alterum caput accusationis, & quidem longè grauius præterierit; nam Centuriatores etiam hoc crimini dant Martino, quod dixit: Legem nihil magis à nobis requirere, quàm quod possumus prestare. Grandis accusatio, grandis culpa Martini, qui affirmarit, Deum nil impossibile à nobis exigere. Grandis culpa Bellarmini, qui hanc tantam accusationem non depulerit à Martino, qui Amandum Episcopum consolans, & ad retinendum pastorale officium cohortans, his verbis uti ausus est: Tantum enim à nobis exigetur, quantum possumus famulatus nostri obsequio commodare: cum ex Centuriatorum sensu & sententia, scribere debuerit: plus à nobis exigitur, quàm possumus famulatus nostri obsequio commodare.

D Insurgit Sibrandus in Bellarminum; quod dixit, omnes veteres de lapsis post ordinationem idem sensisse, quod sensit Martinus Papa.

Obiicit

Obiicit nonnullos Canones, qui lapsis restitutionem in integrum concedunt. Scilicet hoc ignorabat Bellarminus, neque vnquam viderat distinctionem *Quinquagesimam* Decreti, vbi Gratianus ex instituto de Canonibus lapsis restitutionem concedentibus & negantibus differit, eosque iu concordiam redigit hac ratione: *Sunt quidam, quos non odium criminis, sed timor vilitatis, & amissio proprii gradus, & ambitio celsioris ad penitentiam cogit. Hos sacri Canones irrecuperabiliter deiciunt: alios, nequaquam. Et mox huius generis plures Canones Gratianus profert: & infra; aliam distinctionem afferens, ita scribit Gratianus. Possunt & aliter distingui premissa auctoritates. Quorum enim crimina manifesta sunt ante vel post ordinationem: à sacris ordinibus deiciendi sunt: quorum autem peccata occulta sunt: & satisfactione secreta secundum sacerdotis edictum purgata; in propriis ordinibus remanere possunt.* Quibus Gratiani distinctionibus adhibitis, euanescent, quidquid sumi Sibrandus spargit. Certè antiquissima Ecclesie consuetudine ab omni magistratu & dignitate Ecclesiastica excludi eos, qui libidine se contaminarunt, planum itidem fit ex libro tertio Origenis, contra Celsum.

Danzus nominat Martinum *hominem vecordem & verbi Dei ignarum*: & hoc conuicio iacto ad Gregorium III. transit; quem ait, diuortium concessisse, si vxor viro debitum reddere nequeat: & hoc vocat *errorem grauissimum*. Respondet Bellarminus, mirum videri sectarios tam esse Gregorij propter hoc dictum rigidos & seueros censors, cum idem imò longè deteriora docuerit Lutherus, citatque Cochlam in Luthero septicipite capite de Matrimonio. Iunius. *Id docuisse vnquam Lutherum nec quisquam probaturus est ex eius scriptis, qua exstant, nec Cochleus probat.* Impudens affirmatio; quam redarguit vnicus ille istaque impurissimus & obscenissimus de Matrimonio sermo, Latine & Germanice editus statim sub *Quinti* huius Euangelij exordium: vbi si altera persona sit *impotens*, amplam facit ad alias nuptias transeundi potestatem, si mulier, salua nominis sui existimatione, alteri nubere queat sic tunc *maritum compellere debet*, inquit Lutherus, *Ecce mi marite, debitam mi benevolentiam prestare, non potes, meque, & iuuenile corpus decepisti; praterea in fama, & salutis meae periculum me adduxisti: neque coram Deo inter nos matrimonium est. Faue queso, vt cum fratre tuo, aut proxime tibi sanguine iuncto occultum matrimonium paciscar: sic, vt tu nomen habeas, ne res tuae in alienos heredes perueniant, ac sine, vt sponte tua à me decipiare, quemadmodum & tu, prater voluntatem meam, imposuisti mihi.*

In eodem sermone idem grunniens Propheta: *Reperiuntur interdum adeò pertinaces vxores, quae etiam si decies in libidinem prolaberetur maritus, pro sua duritia, non curarent. Hic opportunam est, vt maritus dicat: si tu nolueris, alia volet. Domina nolit, adueniat*

ancilla: ita tamen, vt antea iterum, & tertio vxorem admoneat maritus, & coram alio etiam eius duritiam detegat, vt publice; & ante conspectum Ecclesie duritia eius & agnoscat, & reprehendatur. Situm renuat, repudiet eam, & in vicem Vasti, Ester surroga Assueri Regis exemplo; Vt taceam innumera alia huius generis, quae tam in dicto sermone, quam in Tomis Lutheri passim occurrunt, & quae clarissimus vir Doctor Ioannes Pistorius ex Voluminibus hæresiarchæ enotauit in primo Lutheri Spiritu, Azoara sexta. Vbi videbis, & obstupesces, quam Lutherus non dicam liberalis, sed profusus, imò enormiter prodigus fuerit, in libello repudij concedendo & in dissoluendis ritè ac legitime contractis matrimoniis.

Ait Iunius: *Causam particularem attingit Bellarminus magni cuiusdam viri, cum quo Lutherus graues ob causas putauit dispensandum esse. Quis sit vir iste magnus, notum est ex petulantissimo libro Lutheri contra Henricum Brunswicensem principem; qui insertus est Tomo septimo Ienensi Germanico. Cum quo Lutherus dispensauit, vt loquitur Iunius, vt vno eodemque tempore duas vxores haberet; prima non repudiata, ne ob falsum quidem pretextum. O insignem dispensatorem. Quis vnquam audiuit talia apud Christianos? Nam quòd Lutherus hanc suam concessionem & approbationem eo excusare & purgare nititur, quia prior, non posterior, vxor successores in principatu paritura esset; alterius filium à successione repulsis; an ideo id, quod legibus diuinis ac humanis illicitum erat; mox cœpit esse licitum? Particulare factum equidem non probo, inquit Iunius. Nescio, quàm vehementer non probes: Non enim facile ferent Calviniani, vt Lutheranis sit plus *Quinteuangelica* libertatis, quàm sibi, præsertim cum Lutherus non tantum in approbatione contractus illius polygami, sed & alibi sæpius luculentam significationem dederit; quàm animus eius à polygamiis non abhorreat. Lege Doctoris Pistorij librum iam nominatum; nec minus facere poteris, quàm vt velaniam Lutheri toto pectore detesteris.*

Quo iure, inquit Iunius, *unicum exemplum dispensationis ac potius dissimulationis in Luthero improbes, qui tot ac tam graues defensionum Pontificum dispensationes indulgentiasque promercales & nundinatorias? Ostende tu, si potes, Pontificum quempiam, qui cum quopiam dispensauerit, vt duas vxores vno eodemque tempore haberet, ita vt ipsemet maritus fateretur, priorem esse suam legitimam coniugem? Noluit Romanus Pontifex approbare alterum matrimonium Regis Angliæ, viuentis prioris vxore; quam tamen caussidici Regis & Rex ipse negabant, tamen si fuisset, legitime & valide copulatam fuisse: & tu vltimum Rom. Pontificum Christianæ religionis adeo immemorem fuisse vel fore putas, vt alicui duas*

simul

simul vxores concedat, quando palam fatetur priorem coniugem adhuc superstitem, conubio legitimo sibi iungi? Absit à quouis Christiano doctore, nedum à Christi Vicario hic tam apertus Iudaismus ac Mahometismus: cuius suis in Tomis Lutherus fundamenta posuit, vel, vt rectius loquar, luculentissima documenta edidit. Satis de his.

Nec est, quod Iunius Lutheri nefarium facinus Gregorij siue secundi, siue tertij responso fucare nitatur: nam Gregorius non loquitur de quacunque imbecillitate, quæ matrimonio iam legitime contracto superueniat; (nam tali impedimento non dirimit matrimonium) sed agit de impotentia perpetua naturali matrimonium antegressa, & postmodum cognita. Hæc enim matrimonium irritum efficit, vel potius ostendit; contractum matrimoniale non fuisse validum. *Falsa defensio*, clamat Iunius. *Quia Gregorius agit de infirmitate, quæ matrimonio constante, acciderit.* Tu dicis, sed vbi probatio? Quam non extundes ex his Gregorij verbis. *Quod, si mulier infirmitate correpta non valuerit viro debitum reddere. Quasi verò vocabulum, correpta, nequeat referri ad tempus, quod matrimonij contractum antecessit. Quæso, quid de legitimo sensu decedet, si dicam: quod si mulier infirmitate ante matrimonium correpta, &c.*

Nec obstant huic responso ea, quæ subiungit Pontifex. *Non tamen subsidij opem subtrahat ab illa, cui infirmitas præpedit* (ita enim legitur epist. 126. inter epistolas S. Bonifacij) & *non detestabili culpa excludit*: Æquum enim censuit Pontifex, vt maritus ei subsidium non denegat; quæ, quantum in ipsa fuerat, indissolubili vinculo se cum illo copularat. VVitackerus dicit, Bellarminum non simpliciter defendere dictum Gregorij: *Libenter, inquit, diceret, priorem non esse legitimam vxorem.* Quid? An non dicit hoc expressè Bellarminus? Sed animaduerto quid sit. VVitackerus eam responsonem insectatur, quam dedit Bellarminus in prima editione: idemq; facit Sibrandus. At, si non VVitackerus, saltem editor & Baccalaureus eius Allenson videre debebat, quid posteriores Bellarmini editiones respõdeant, quidque solutionis itidem Bellarminus adferat in libro de Matrimonio cap. 17. idemque dictum volo Sutliuio, qui post istos duos aduersus Bellarminum in campum prodiit: nam quæ isti oppugnant, ipsemet Bellarminus expunxit, & rematurius considerata, à posterioribus editionibus abesse iussit.

Sequitur Nicolaus I. quem reprehendunt nonnulli, quod docuerit baptismum in nomine Christi, sine expressione trium personarum, esse validum. Respondet Bellarminus; Nicolaum hoc non vt Pontificem definiendo asseruisse, sed tantum, vt particularem & priuatum doctorem, obiter opinionem suam exposuisse. Obicit VVi-

tackerus: *Ergo obiter saltem Papa hæreticum esse potest: at vbi interim vñ precationis Christi?* Non sequitur hoc, ð Hæretice. quia ad hæresin formalem requiritur pertinacia & contumacia circa rem exploratam & ab Ecclesia expressè definitam: cum quali pertinacia Nicolaus hanc suam opinionem nequaquam defendit. Et cum dicimus Pontificem non posse errare in iudicando, hoc intelligimus de iudicio ex cathedra; item de iudicio hæretico, etiam vt Papa priuatus doctor est: nam vt iudicium falsum, tanquam priuata persona, formare possit; hæreticum tamen iudicium habere non potest; hæreticum, inquam, cum pertinacia & obstinatione. Aliud est autem errare; & falsum opinari. Aliud, hæreticè errare, & hæreticè falsum opinari.

Quocirca impostoriè agit Sibrandus, cum hæc tertio quoque verbo inculcat. *Pontifex potest errare in iudicando; ergo potest esse hæreticus.* Negamus enim errare posse dum iudicat ex cathedra. Negamus hæreticè errare posse, dum etiam, vt priuatus Doctor, iudicium aliquod circa rem quæpiam format: nam vt iudicium errore non careat; hæresi tamen semper carebit, hoc ipso, quod Pontifex, vt priuatus itidem Doctor, hæreticus esse nequit. *Nicolaus scribis hoc ex professo*, inquit VVitackerus, *non obiter. nam ait; quid inde agendum sit, consulis: consultus igitur atque interrogatus respondet, non obiter.* Respondeo, id quod ex professo atque adeo definiendo respondet, esse hoc: valere baptismum, licet à Iudæo vel pagano collatum: Hoc enim Bulgari quæsierant. De suo postea addidit; istud procedere; siue conferatur baptismus, cum expressione trium personarum, siue in solo Christi nomine. Hoc, inquam, definitioni & responsoni primariæ obiter admiscuit; quia non fuerat interrogatus, vtrum valeret baptismus in solo Christi nomine datus.

Instat VVitackerus: *Vt ostendat Nicolaus se hoc non obiter asseruisse; adferat Scripturas & Ambrosium.* Quasi verò Papa nequeat adferre Patrum & Scripturæ auctoritates, etiam pro illa sententiâ, quam vt priuatus Doctor proponit; & ei, quod quæstionis & responsonis caput est, obiter annexit. Fatur Bellarminus falsam esse illam Nicolai opinionem, sed non hæreticam. VVitackerus. *Sufficit, si falsum sit, ergo Papa falsum definire potest.* Non sequitur; quia hoc non definiit, & quoties id asseris, toties, quod probandum est, absque probatione inaniter assumis. Potest Pontifex habere falsam aliquam opinionem. Hanc tamen ex cathedra definire non potest: neq; etiam accidere potest, vt hæc opinio sit aut fiat formaliter hæretica; iuxta piam & probabilem illorum sententiam, qui dicunt, Pontificem, etiam vt priuatam personam, non posse in hæresin incidere.

Obicit VVitackerus: *Sententia Nicolai tollit formam à Christo institutam; ergo est hæretica.* Respondeo, etiam si antecedens esset verum; consequentia tamen nullius ponderis foret: nam ad hæresin

requi-

requiritur pertinacia circa rem ab Ecclesia definitam. Quæ contumacia à Nicolai animo procul abfuit.

Sutliuius occlamat: *Decretales Pontificum, præsertim, quæ inter leges referantur Pontificias, non sunt tantum hominum particularium opiniones.* Ita est, si totæ spectentur, sed non est necessarium, ut quidquid illis, etiam obiter, inferitur, sit definitio à Pontifice, quæ talis, profecta. Neque hac responsione euertitur omnium legum Pontificiarum auctoritas, ut calumniatur Sutliuius. Obiicit Sibrandus: *Nicolaus dicit; valere baptismum in nomine solius Christi collatum. Zacharias Papa hoc negat, aut igitur Nicolaus aut Zacharias in iudicando errat.* Respondeo, Neutrum errasse in iudicio ex cathedra; quia Nicolaus suam opinionem non definiuit, neque etiam errauit Nicolaus in iudicio priuato aliquo heretico; hoc enim solum remouemus à Pontifice; sed in iudicio, quo ut priuatus Doctor absque vlla pertinacia existimauit, veram esse suam illam opinionem, quæ communiter falsa habetur.

Sutliuius & Sibrandus capere nequeunt, quod, inter cætera, Bellarminus respondet, Pelagium Papam, Can. *Multi sunt, de consecrat. dist. 4.* nihil definiuisse, sed ut doctorem duntaxat, in epistola ad Gaudentium opinionem suam explicasse. Idemque dicit de responso Zachariæ, quod habetur apud Gratianum Can. *in synodo, ead. dist. Hoc est nugari,* inquit Sibrandus, *cum respondere non possit.* (Hoc est calumniari, Sibrande, cum aliud agere tibi per tuam naturam non liceat.) *Hæc enim rescripta relata sunt inter Decreta, & obtinent vim legi in Romana Ecclesia, nõ igitur sunt particularium Doctorum:* Quis Catholicorum vnquam dixit, omnia & singula capitula, quæ Gratianus in Volumen suum comportauit, habere vim legis, & constitutionis Ecclesiasticæ? Certè horum momenta rectè ponderanti in mentem venire nequit.

Ride autem Sutliuij stultitiam: quia enim ad obiectionem de Zacharia Bellarminus duo dat responsa; criminatur Sutliuius, per posteriorem destrui, quod per priorem Bellarminus ædificauerat. Quasi verò cum quis plures adfert solutiones, quarum quælibet probabiliter defendi potest; prior euertat posteriorem; & non potius ei succurrat; ut si vna id, quod propositum est, minus efficiat, altera adhibeatur; & si vna displiceat, altera acceptetur. Num duæ pluresue diuersæ semitæ ad eundem terminum ducentes, se mutuo euertunt? *Antea,* inquit Sutliuius, *dixit Bellarminus suo iudicio inualidum esse baptismum, in nomine Christi, tantum administratum: Hic autem reprehendit Concilium Anglicanum & Zachariam, quia validum esse senserunt.* Dormitasse oportuit Sutliuium, quando hæc scripsit: nam Bellarminus nusquam reprehendit aut Zachariam, aut Concilium Anglicanum ob hanc causam, quam comminiscitur Sutliuius, quia nec hoc, nec ille docuerunt ba-

ptismum in solius Christi nomine collatum, valere; sed inuocationem trium personarum discretis verbis requisierunt. Vnde laborat Bellarminus, ut ostendat, Nicolaum Pontificem nihil sensisse contra definitionem Concilij Anglicani, quam Zacharias Pontifex, Nicolao antiquior, approbasse videri posset. Et tamen post hanc suam dormitationem in conuicia soluitur Sutliuius; mentiturque; Bellarminum ostendere suam *inconstantiam & stultitiam.* Tibi hæc applica, Sutliui, nec dissentiam. Aequior est his Caluinistis Iunius; qui Nicolaum ab omni errore liberat; respondetque: *Pelagij & Zachariæ sententiam esse Canonem ordinarium; Nicolai verò responsum singulare & extraordinarium esse, tanquam exceptionem quandam à communi iure, propter Bulgaros, ad quos predicatio Euangelij recens peruenerat, ne qua offensione apud eos impidiretur cursus Euangelij, si qui hac questione commori essent.* Non disquiram, num hæc Iunij responsio veritati consonet. Mihi sufficit, Nicolaum absolui à Iunio non modò ab hæresi, quam VVitackerus & ceteri ei impingunt: sed, quod plus est, etiã ab omni errore. Tantam liberalitatem non expectabam à manu Iuniana.

Vix est vllus insectator Pontificum, cui non sit in ore & stylo Stephanus VI. (quem Baronius anno Christi DCCC. XC VII. septimum nominat) & Sergius III. propter illa, quæ Stephanus egit contra Formosum: Sergius autem tam contra Formosum, quam contra Formosi defensores Ioannem IX. Lege Bellarminum, qui tragœdiæ huius breuem quandam summam recitat: Respondet autem Bellarminus, Stephanum & Sergium errasse in *Questione facti, non Iuris, & malo exemplo, non falsa doctrina.* Obiicit VVitackerus. *Neesse est, aliquem horum iuste damnatum esse.* Omnino necesse est; Iuste damnatus est Stephanus VI. à Ioanne IX. Iniuste à Stephano Formosus. Iniuste idem Formosus à Sergio, ut & Ioannes IX. Errarunt autem Stephanus & Sergius hanc sententiam damnationis aduersus Formosum iniuste proferentes: errarunt, inquam, in questione facti; vtrum scilicet Formosus fuerit legitimus Episcopus, nec ne?

Oggerit VVitackerus: *Si Papa potest iudicare verum Papam non esse verum Papam, tum potest iudicare verum Papam posse errare* (vtique in Questionibus particularibus facti, non fidei) & si possunt iam multi Papa de hoc errare, an aliqui sit legitimus Papa. (& quàm multi errarunt in nostro proposito? Præter Stephanum & Sergium, quem nominabis in hac causa?) *quid ni etiam in decretis suis atque adeo, in doctrina falsi possunt?* Si verba VVitackeriana ad formam redigas, exhibit hæc consequentia. *Potest Papa errare in Questionibus particularibus facti, ergo etiam iuris at fidei.* Et sic omnes VVitackeri ambages, vario verborum fucò tinctæ, desinent tandem in friuolam petitionem principij.

Ait VVitackerus: *Stephanus & Sergius iudicarunt Formosum hereticum esse, aut quòuq; heretico peiorum.*

Sed VVitackerus ex nullis vnquam Actis Stephani ostendet, Formosum hæreseos aut accusatum aut condemnatum fuisse. Tota quæstio erat, num fuerit legitimus Pontifex, quandoquidem antea à Ioanne VIII. Cardinalatu & Episcopatu Ostiensi exutus fuerat, dato iureiurando, nunquam se vel ad urbem, vel ad Episcopatum rediturum; quod iuramentum censuit Stephanus Formoso nunquam fuisse relaxatum, aut obreptitiè relaxatum: quod cum Formosum pessimis modis odisset, credere prouum erat; ea enim est natura odij, vt etiam aperta non videat: vel visa itidem, prætersiliat quasi non visa; vt quotidie solet accidere. Instat VVitackerus, & cum illo Iunius: *hoc iudicium fuisse de fide & iure, non de facto tantum: quia Stephanus & Sergius errarunt in eo, quod illos iterum ordinari coegerunt, quos Formosus ordinat: cum Formosus fuerit verus Episcopus saltem Ostiensis, licet à Ioanne VIII. de gradu deiectus*: postea tamen restitutus est: dicere autem non valere ordines, etiam à degradatis collatos, hæreticum est. Respondeo, hanc ipsam obiectionem proponit & soluit Bellarminus; nempe, Stephanum non edidisse aliquod decretum, quo decerneret ordinatos ab Episcopo degradato, vel nominatim à Formoso tanquam degradato, esse iterum ordinandos, sed solum de facto iussisse eos iterum ordinari. VVitackerus conuiciatur, *nihil potuisse impudentius à Bellarmino dici; nam eos edidisse decretum, quando omnia Formosi Acta irrita fecerunt, & ab illo ordinatos iterum ordinandos statuerunt, & cur id, quæso?* inquit VVitackerus, nimirum, *quia Formosus fuerat à Ioanne VIII. degradatus*. Ego nihil hic, præter clamores, animaduerto; quod Bellarmini responsum labefactet. Nam si ediderunt decretum, ordinatos à degradato, rursus necessariò ordinari debere; producat VVitackerus huius decreti tabulas, iisque inspectis, & accuratè consideratis, adquiescemus. Quidquid enim hac in re gesserunt, id ex immani odio erga Formosum fecerunt illis temporibus, quæ non iniuria Ecclesiasticorum Annalium conditor anno Redemptoris DCCC. XC VII. nominat *infelicissima Romana Ecclesia atq; omnium luctuosissima tempora*. Neque enim ex ignorantia vel heresi, sed ex inexsaturabili in Formosum odio; & de omnibus illis qui Formoso ad hæserant; vindictam sumendi ardentissima cupiditate, tota hæc non iudicialis, sed violenta & tyrannica actio processit.

Sibrandus intonat: *Bellarminum cogi, vt fateatur hæc monstra errasse in iudicando*. Fateatur Bellarminus errasse: sed in controuersia facti, non iuris aut fidei: Danæus totus insanit: Itaque non refutationes sed vinculis opus habet. Non abnuimus Stephanum istum, Sergium & similes vita & moribus prorsus fuisse scelestos, & cathedra Petri indignissimos; quod ipse Baronius suis in Annalibus Tomo X. minimè dissimulat, quin & fontem huius tanti mali aperit; nempe Marchiones Tusciæ vt potentissimos, ita planè impios, qui

nefarios quosque in Sedem Romanam intrudabant, & vt à clero Romano reciperentur, per vim extorquebant. Lege Baronium anno Christi DCCC. XCVII.

Sequitur Ioannes XIII. seu XIV. qui accusatur, quod cœperit *baptizare campanas*. Danæus exultat vocem suam, & cœlum terramq; ad tanti sacrilegij contemplationem aduocat. Facit videlicet quod solet. Baptismus iste metaphoricè tantum baptismus dicitur: Reipsa consecratio & benedictio est, per preces in eum finem destinatas, & aquam seu asperisionem peragi solita: in quo ritu nõ plus est superstitionis, quàm in consecratione aquæ, salis, & id genus aliarum rerum, quæ *sanctificantur per verbum Dei & orationem*, teste Apostolo I. Tim. 4.

Nec præteritur Syluester II. quem *Magum* fuisse, & à Diabolo discerptum tradunt. Quod crederemus, si fabulæ & mendacia tandem suam naturam exuerent, & veritatem induerent. Præter Bellarminum lege Baronium Tomo XI. anno Christi M. III. & Tomo X. anno DCCC. XCIX. Mendaciloquus Benno, de quo multa in Apologia pro Gregorio VII. primus huius figmenti sator & sartor fuit: vt docet idem Baronius.

CAPVT XIII.

De Gregorio VII.

HE hoc nihil addo; quia in Apologia huic operi separatim annexa, satis à calumniatorum telis defensus est. Illud filere nequeo, me post excusam pro Gregorio VII. Apologiam incidisse in libellum quendam Simonis Schardij Lutherani an Caluiniani nescio; certè non Catholici: hoc titulo. *Arduus Iuris, quod in approbandis Pontificibus Imperatores habuerunt, cum breui commemoratione, quomodo vice versa Imperatorie maiestatis confirmatio à Pontificibus introducta & confirmata sit*. In eo hæc asserit Auctor.

I. *Sub Ethnicis Imperatoribus electionem Romani Pontificis pertinuisse ad clerum & populum*. Respondeo, si quid vnquam populus in electione summi Pontificis habuit, id habuisse non iure diuino, sed ex conuientia vel concessione Pontificum, vt docet Bellarminus libro de Clericis. cap. 7. Quem lege.

II. *Postquam Imperatores ad fidem Christianam conuersi sunt; vanam Cleri populiq; electionem habitam fuisse, nisi Imperatoris auctoritate confirmaretur*. De populo non laboro. Nihil enim ei Iuris de Iure diuino in electione Pontificis. Nego vllum orthodoxum Imperatorem ante Iustinianum hoc ius sibi arrogasse. Nam si quid Constantius Arianus, vel id genus alij vsurparunt, nil mirum: nisi fortè mirum sit, si pertinax hæreticus hunc de Episcopali Sede detrudat; vt alium intrudat; & omnia pro libidine agat.

III. *Iustinum Imperatorem Hormisdæ primo, Apostolice Sedis auctoritatem confirmasse.* Commentum hoc refellit ratio temporis. Nam Hormisdæ quintum iam annum in Pontificatu agebat, quando Iustinus Imperium iniiit. Quomodo igitur Hormisdæ ad Pontificatum electio à Iustino stabiliri potuit? Quis vnquam audiuit, Iustinum, Imperatorem optimum, Hormisdæ Pontificatum, quinquennio iam exacto, in dubium vocasse, eiq; nutanti vim & robur suffragio demùm suo addidisse?

IV. *Reliquos Imperatores, vsque ad Constantinum Pogonatum, Pontifici Romani electionem confirmandi, infirmam, probandi, improbandi ius sibi reseruasse: idemq; fecisse Reges Gothorum cum in Italia rerum potirentur.*

Quo iure hoc factum? Deplorat hoc iniustum ius non semel amarissimè S. Gregorius, & cum violentia ac tyrannide Diocletiani, & aliorum Ecclesiæ persecutorum comparat: vt vidimus in Apologia pro Gregorio VII. cum alibi, tum colum. 225. in notis marginalibus ad vitam Gregorij VII. Imò Baronius anno Christi D. XXVI. arbitratur, Imperatores orientis hanc potestatem in Pontifici electione sibi arrogasse, exemplo & imitatione Regum Gotthicorum: vt videas hanc peruersam consuetudinem ab Arianis profluxisse.

• Illa Nouatoris sunt conuicia: *Pontifices voluisse interdum cristas erigere contra hoc Imperatorum ius, vt Symmachum in Concilio Romano dist. 96. Bene quidem.* Non erexerunt cristas, sed id, quod vigilantium pastorum erat, præstiterunt; & Ecclesiasticam libertatem à Deo concessam & stabilitam ab iniuria asseruerunt. Item. *Hoc non tam fuisse contra Canones, quam contra irregularem Pontificum Romanorum dominandi libidinem & effrenatam ambitionem.* Quis integro Concilio sub Symmacho, non malit habere fidem; quàm huic sectario vt taceam innumerabilia testimonia, quibus Catholici scriptores probare solent, Laicis, atque adeo Imperatoribus, de iure nihil competere in electionem & confirmationem ministrorum Ecclesiæ; præsertim summi Pontificis; & si quid vnquam habuerunt, id eos habuisse ex conuientia & concessione Ecclesiæ. Quomodo autem ambitioni obuiam itum sit, postquam Imperatores, Pontifici Romani electionem & confirmationem sibi vendicarunt, docent multa exempla, præsertim Henricorum IV. & V. & Marchionum Tusciæ; qui & ipsi hac iniuria Romanam Ecclesiam dirissimè diuexarunt. Legatur Baronius, anno DCCC. XCVII. & seq.

V. *Etiã certam pecunia summam Imperatoribus Græci pro confirmatione Pontifici depensam fuisse.* (Non negamus) hanc à Constantino IV. Imp. remissam, (cum dolore hoc refert Hæreticus) & tandem liberam penitus & ab Imperatore independentem Pontifici Romani eligendi & confirmandi potestatem Romanis ab eodem Constantino permissam fuisse, abdicato abs se omni, quod videbatur habere, iure. Hoc Schardio non minus est

A cordolium, quàm Caucasus Prometheo, vel vultur ille perpetim rodens & tundens, Tityano iecori. Nec verum est, quod ait, *Imperatorem emisisse sanctionem, vt quem deinceps clerus, populus exercitusq; Romanus Pontificem elegisset, si plenam obtineret potestatem;* Aliter rem narrat Anastasius Bibliothecarius in Benedicto: *Hic, inquit, suscepit Diuales iussiones clementissimi Constantini Magni principis ad venerabilem clerum & populum atque felicissimum exercitum, Romana civitatis, per quas concessit, vt persona, quæ electa fuerit in Sedem Apostolicam, è vestigio absque tarditate Pontifex ordinaretur.* Vbi non dicitur, Imperatorem voluisse, vt Pontifex à populo & Romano exercitu eligeretur; sed populo & exercitui significat, se velle, vt qui electus est, statim ordinetur, non exspectata Imperatoris voluntate, vt prius fieri solebat. Nec illud est verum, *ex hoc fonte magnas turbas & contentiones exsistisse, id docere exempla Cononij Papa & Sergij I.* Nam quidquid dissidij enatum est, id culpa Exarchorum Rauennatum accidit; nam cum Iustinianus Iunior Imp. videret sibi potestatem Romani Pontificis confirmandi præreptam, alia eam via sibi vindicare tentauit, videlicet, ne crearetur Pontifex sine Exarchi consensu; qui militari manu armatus neminem eligi vel volebat vel sinebat, nisi quem Imperator & ipse veller. Hinc illæ turbæ. Lege Baronium Tomo 886. & 887.

VI. *Adrianum I. edidisse sanctionem, vt nullus crearetur Episcopus Romanus, nisi quem Carolus Magnus & successores eius sciuerint & iusserint,* cap. Adrianus dist. 63. Hoc decretum esse commentitium diximus, & probauimus ex Baronio in Apologia pro Gregorio VII.

VII. *Stephanum IV. (reuera V.) sine Imperatoris Ludouici auctoritate electum in Gallias abiisse pro consensu Imperatoris obtinendo.* Falsum est, non enim hoc consilio in Gallias abiit (iam enim non tantum electus, sed & ordinatus & consecratus fuerat, & Ludouicus venientem, honorificentissimè excepit, tanquam summum Pontificem) sed alias ob causas ad Regem Ludouicum profectus est, de quibus vide Baronium Tom. IX. anno Christi DCCC. XVI. Mirum est, Schardium, præterisse decretum Stephani Papæ apud Gratianum d. 63. C. *Quia sancta, vbi statuere videtur, vt Pontificis consecratio non fiat, sine Imperiali noticia.* Baronius Tom. IX. anno Christi DCCC. XVI. non immeritò hoc Stephani decretum in dubitationem vocat. Quem vide. Addo, Decretum hoc, qualecunq; sit, Imperatori nil potestatis in ipsam Pontificis electionem tribuere; sed tantum velle, vt de electo Pontifice, Imperator certior fiat; non vt electionem vel confirmet, vel infirmet; sed vt nuncios Romam vel alio destinet; qui in consecratione electi Pontificis, scandala fieri ventent, hoc est, qui seditiones comprimant; si qui fortè in electum consentire renuentes, tumultuari inciperent. Vnde etiam in eodem Decreto nihil Iuris senatui, populo vel Imperialibus Le-

gatis conceditur, sed hoc tantum sancitur, vt Pontifex eligatur conuenientibus Episcopis & vniuerso Clero. presente senatu & populo (nihil hic de suffragiis senatus vel populi prescribitur) & sic ab omnibus electus, presentibus legatis imperialibus, consecratur. Adeste ergo debebant legati Imperatoris consecrationi, idque ob finem antea dictum, ne scilicet feditiones concitarentur a schismaticis & hæreticis, quibus nonnunquam Ecclesia Dei concussa periclitabatur. Representabatur ergo electio Pontificum Catholicorum principibus, vt eorum auctoritate roborata nullus hæreticorum vel schismaticorum auderet contrariare, & vt ipsi principes, tanquam deuotissimi filij, in eum consentirent, quem sibi in patrem eligi viderent, vt ei in omnibus suffragatores existerent. Minime ergo isto fine electio Pontificum Ludouico Imperatori, vel aliis in occidente Imperatoribus, significata est, vt eam probaret vel improbaret, firmaret vel infirmaret, vt faciebant Imperatores orientis & Reges Gothorum; sed ideo duntaxat, vt electo Pontifici contra incurfantium impressiones ope & subsidio suo adesset.

Cap. *Letiti* d. 63. quod Hæreticus obiicit, nihil continet de electione & confirmatione summi Pontificis, sed agit de electione Episcopi Ecclesie Reatinæ, quem Stephanus sine Imperatoris prescitu vel consensu consecrare noluit, pacis & concordie causa.

VIII. *Paschalem Papam, Stephani successorem, inconsulto Ludouico creatum, Legatos ad Imperatorem misisse, qui eius rei culpam omnem in clerum & populum reuicerent. Ludouicum respondisse: Maiorum pacta seruanda esse, cauere, ne deinceps maiestatem laderent.* Paschalem misisse legationem ad Ludouicum Imperatorem notum est; non vt confirmationem peteret, sed tantum, vt eum de sua electione certiore faceret. Respondum hoc legatis ab Imperatore datum, incredibile est, propter decretum, quod edidit Ludouicus simul ac Paschalis Pontificatum iniit; in quo Romanæ Ecclesie Pontificis eligendi, ordinandi, consecrandi liberrimam concedit facultatē: nec aliud cupit, quam vt electus Pontifex legationem ad se & successores mittat amicitie, charitatis & pacis constituenda causa, sicut, inquit, temporibus Domni Caroli Imperatoris nostri consuetudo erat faciendi. Ex quibus etiam redarguitur vanitas illius decreti *Adrianus*: nam teste Ludouico Imperatore Caroli filio, Carolus in electione Romani Pontificis nihil egit; sed tantum ab electo & consecrato nuncios ad se, amicitie causa, mitti voluit. Ex qua Ludouici sanctione admodum etiam suspecta redditur, illa Stephani Papæ, vt titulus præ se fert, constitutio apud Gratianum cap. *Quia sancta*. Lege Baronium anno Christi DCCC. XVII.

IX. *Constitutionem Ludouici Imperatoris apud Gratianum, cuius exordium: Ego Ludouicus, distin. 63. qua Imperator Romano Clero liberrimam permittit Pontificis Romani eligendi & consecrandi potestatem, non carere suspitione falsi,* probat,

quia Anastasius hoc contestans, fuit Papa domesticus, qui omnia fauori potius, quam veritati tribuisse credi queat. Deinde Gratianus inconsiderate omnia consarcinauit; & ambitioni Pontificum adulatæ est. Si Anastasius in historia Pontificum in Paschali, & Gratianus scripsissent: Ludouicum Imperatorem mandasse, vt nullus Romanus Pontifex sine suo & successorum consensu eligeretur, confirmaretur, consecraretur, iam uterque veracissimus & fidelissimus scriptor apud Schardium esset. At quia id, quod de Ludouico referunt, Pontificibus nimis fauet; eam ob causam vtriusque fides vacillat, non quia re ipsa vacillet, sed quia Schardius ita iubet. In Canone *Adrianus*, & in illo, cuius exordium: *In Synodo*; & in Canone *Letiti*; accuratissimus & consideratissimus est Gratianus, quia dicere videtur, quæ Nouatores perquam auidè dicta cupiunt. Vbi stylum nonnihil vertit, tum inconsideratus consarcinator, & Pontificum adulator audit. *Letiti* legat de hoc Ludouici Decreto Baronium Tomo IX. anno DCCC. XVII. & fumi euascent.

Obiicit Hæreticus: *Si Ludouicus Romana Ecclesia tale priuilegium concessisset; cur Gregorius Quartus à Paschali Tertius, qui primum Pontificatus sui annum agebat anno Redemptoris DCCC. XLVII. noluit Pontificatum prius suscipere, quam à Legatis Ludouici Imperatoris eam ob causam Romam misisset, quo diligenter electionem Pontificiam discernerent, confirmatus esset?* Respondeo, cum Anastasius & alij ex veterum numero, nihil de hoc scribant; Platinæ profecto prudenter fides haberi nequit; recentior enim est, quam vt in tanto priscorum silentio audiri mereatur. Nec vana suspicio subit; Platinam, decreti à Ludouico editi immemorem hæc in chartam retulisse. Locupletior omnino & vetustior testis excitandus erit, si Schardius assensum suum à nobis obtinere velit; & fungus fuerit, qui Decretum Ludouici propter Platinam vt supposititium sugillet.

X. *Carolus Caluum Imperatorem factum electionem Ioannis IX. approbasse.* Videtur autem Schardius Ioannem IX. vocare, quem alij VIII. nominant. Nullo tamen modo subsistere potest, quod affirmat: nam iste Ioannes iam quartum in Pontificatu annum agebat; quando Carolus Caluus Imperare cepit. Vide Baronium anno Redemptoris DCCC. LXXVI. Si autem loquatur de Ioanne illo, qui verè Nonus est; tum toto cælo errat hæreticus, quia iste diu post mortem Caroli Calui in Sedem Petri euectus est, nempe anno Christi DCCC. I. quando Ludouicus IV. Imperator secundum annum in Imperio agebat. Consule Baronium anno salutis DCCC. I.

XI. *Adrianum III. priuasse Imperatores suo iure in electione Pontificis, citatque Sabellicum & Platinam. Iure fecit, quidquid Adrianus hac in re fecit: qui Pontificatum iniit anno Redemptoris DCCC. LXXXIV. Vide infra, notas ad Onuphrium in vita Gregorij VII. Apud Gratianum*

dist.

dist. 63. exstat cap. cum *Hadrianus*, quod est de Adriano II. qui, inconsultis Legatis Ludouici II. Imperatoris licet Romæ versarentur, electus est. Cum hac de re Legati conquererentur, responsum est id non factum in Augusti contemptum, sed futuri temporis prospectu, ne videlicet legatos principum in electione Romanorum præsulum expectandi mos per huiusmodi fomitem inolesceret. Ergo iam tum Romani liberè Pontificem eligere poterant, nec tenebantur Legatos Imperatoris expectare; licet congruum existimarent, si ipsis præsentibus electio celebraretur. Sed quia prauus mos inde enasci poterat, ipsimet Legati viderunt & palam falsi sunt, iuste à Romanis actum esse. Hoc enim indicant illa verba; *omnem indignationem medullitus sedauerunt, & ad salutandum electum ipsi etiam humiliter acceperunt.* Decretum Adriani III. fuisse perniciosum, & causam plurimorum malorum, calumnia Schardiana est. Qua tam immerito grauat hęc constitutio Adriani, quàm sanctio de eadem re Constantini Pogonati, vel Ludouici I. Imperatoris.

XII. Leonem VIII. concessisse Othoni I. Imperatori & successoribus ius eligendi Pontificem. Sed Leonem fuisse Antipapam, & Decretum quoq; commentitium diximus iam ex Baronio in notis ad vitam Onuphrianam Gregorij VII. Vbi rursus non iniuria mireris, cur omnia, quę apud Gratianum dist. 63. pro favore Imperatorum contra Pontificum iura exstant, sint Schardio perquam authentica: quęcunque autem Pontificis causam promoueat & tueantur, fictitijs & fabulosis annumeret. Qua de causa repudiat Schardius illud iuramentum Othonis I. *Tibi Domino Ioanni Papa, &c.* quod dist. 63. insertum est.

Ait Nouator: *Non constare quis isto Ioannes fuerit.* Constat. Fuit Ioannes hoc nomine XII. cuius quinto Pontificatus Anno, Rex Otho, postea Imperator, hoc iuramentum fecit anno Christi DCCCC. LX. Vide hoc ipso anno Baronium. Nec est, quod miretur Schardius, Othonem talia Ioanni promississe & concessisse, longè adhuc maiora concessit in alio diplomate, quod recitat Baronius anno Redemptoris DCCCC. LXII. Obicit Schardius, *hęc omnia fuisse reuocata postea per Bullam Leonis VIII. Othoni concessum.* Sed Leonem fuisse Pseudopapam & ipsam Bullam stramentitiam discas ex Baronio anno DCCCC. LXIV.

XIII. *Ab Othone III. Gregorium V. constitutum esse Romanum Pontificem.* Multa fiunt de facto, at non de iure.

XIV. *Henricum Imp. cognomento Claudum hoc ius Imperatoribus firmasse, defenso Benedicto VIII. contra adulterinum Pontificem.* Scilicet idem est Pontificem à vi & violentia defendere, expulsumq; in sedem suam restituere. Et Pontificem eligere, creare, confirmare, deponere, &c. Posterius hoc iure diuino facere tenentur Reges ac Principes, quia sunt nutritij

A Ecclesię, & summorum Pontificum filij. Lege Baronium anno M. XII. & M. XIII.

XV. *Henricum Imp. cognomento Nigrum tres Pontifices exautorasse, Benedictum, Syluestrum & Gregorium VI. & in eorum locum substituisse Clementem II. & mortuo successisse Damasum II.* Iterum non est quæstio de facto, quod in confesso est; sed de iure. Lege consulat Baronium anno Christi M. XLIV. & seq. Idem respondeo ad exempla Friderici I. Friderici II. & Ludouici Bauari, quę non trahuntur in consequentiam, nisi ab illis, quibus petra & cathedra Petri est sudes in oculis.

XVI. *Leonem IX. ab eodem Henrico Romanis pro Pontifice oblatum.* Sed petentibus, non resistentibus, lubentibus, non inuitis; tamen vt inuiti non essent, necessitas compellebat, monstis vndique sedi Romę imminentibus, & oblatum est non tam electus, quàm eligendus, vt docet Baronius anno Christi M. XLIX. quem consule. licet ipse Schardius agnoscat, non sine gemitu, Leonem Pontificatum à Romanis suscepisse; instinctu & auspicijs Hildebrandi, qui Leonem induxerat, ne ab Imperatore Pontificiam dignitatem capesseret. Quocirca iam nunc incipit Schardius satyricè in Hildebrandum inuehi; petitis ex mendacissimo Bennone spiculis; quę ab Hildebrando satis depellit Apologia, quam pro Gregorio VII. huic operi attexuimus.

Idem Henricus Victorem II. Romanis Pontificem dedit, sed rogantibus Romanis; & ius Pontificis nominandi & constituendi in Imperatorem pro illo tempore transferentibus. Vide Baronium anno Christi M. LIV. Num. 52. 53. Mortuo Henrico II. Imp. & Rege Germaniæ III. filius eius Henricus III. Imp. & Rex IV. idem ius sibi vendicauit, vt statim apparuit in electione Nicolai I. Anno M. LVIII. & multo vehementius quàm sui Ancestores ius hoc sibi vsurpare cępit, cum alijs, tam præcipuè in electione Alexandri II. qui cum anno Christi M. LXI. Romę à Cardinalibus electus fuisset; inconsulto Rege; Henricus Rex, vel potius illi, qui Henrici adhuc puerilem ætatem agentis loco, omnia administrabant, Cadaloum, Parmensem Episcopum, ei opposuerunt: ex quo vt perniciosum, sic & diuturnum schisma natum est. Hęc omnia non ignoramus esse facta. Sed de iure quæritur.

D Nam quod Schardius & alij obiectant Nicolai Pontificis constitutionem; quantum ea ponderis habeat, & num integra & sincera apud Gratianum exstat dist. 23. Can. *In nomine Domini*, docebit te Baronius anno Christi M. LIX. & Apologia pro Gregorio VII. Et, vt omnes concessiones, quę ab aduersarijs adducuntur, omni penitus fraudis suspicione carerent; attamen id certum est & exploratum, eum, qui priuilegio suo tyrannicè abutitur, & extra terminos illius violenter fertur; hoc ipso mereri, vt priuilegium illud amittat. Quia Imperatores; inquit Gratianus dist. 63. de hoc ipso argumento differens, quando-

que modum suum ignorantes, non in numero consentientium, sed prius distribuentium, imò exterminantium esse voluerunt, frequenter etiam in hereticorum perfidiam prolapsi, Catholica matris Ecclesie unitatem impugnare conati sunt, ideo sanctorum Patrum statuta aduersus eos prodierunt, ut semet electioni non infererent, & quisquis eorum suffragio Ecclesiam obtineret, anathematis vinculo innodaretur. Hæc Gratianus.

Schardius vbiq; Auentinum sectatur; & si quandoque Platina cum illo concinat; bene est: si secus: è vestigio amicus & assentator Pontificum proclamatur, ut & hic in dissidio seu schismate Alexandri & Cadaloi, quem schismatici Honorium indigitarunt. Iuratissimis Pontificum hostibus isti aures apertas præbent: & quidquid mentiuntur, tanquam oraculum, excipiunt, & in intima præcordia demittunt. Hanc sectariorum benignitatem experitur vel maximè mendaciloquentissimus Benno, cuius crassissimo filio contexta mendacia melle & fauo dulciora hæreticis accidunt. Dic, Schardi, estne hoc congruum & consentaneum tuæ quam profiteris, disciplinæ, nimirum Iurisprudentiæ? Num hæc vllam fidem habendam docet ei, qui odium non habet clausum in pectore, sed manifestè illud præ se fert: dictisque & factis palam proficitur se capitalem hostem eius, quem accusat? Et tamen sectarij huius temporis totam vanitatis suæ molem, præsertim eam, quæ contra Pontifices instruitur, vix alicui alteri fundamento inædificant. Quæ mox Schardius ex Bennone, Auentino & cæteris huius classis contra Gregorium VII. & Urbanum II. declamitat: non egent alia refutatione, præter eam, quam Apologia pro Gregorio VII. exhib. t.

HENRICVM IV. Imperatorem, & quintum Regem, in parentis sui Henrici III. vestigijs sua posuisse, & indebita sibi arrogasse, atque adeo à Paschali II. Pontifice suam in potestatem redactò, vi & armata manu extorsisse, quidquid parens eius diu affectauerat; haud ignoramus; quæ tum demum iure facta censebimus, cum ius naturam suam exuet; ac in tyrannidem transitum faciet. Quàm enim hoc Henrici factum fuerit nefarium, intelliges ex Tomo XII. Baronij anno Christi M. C. XI. & M. C. XII. Paschalis cunctatus est, quo minus quàm primum concessionem illam suam in publica synodo reuocaret ac retractaret. Eiusdem farinae, hoc est, tyrannicæ, fuerunt illa, quæ Henricus V. egit contra legitimam electionem Gelasij II. de quibus Baronius anno salutis M. C. XV III. tametsi tandem Henricus sub Calixto manus dedit, & Ecclesie sua iura intacta reliquit; & promissione perenni ad id se obligauit anno Christi M. C. XXII. receptus cum omnibus suis in gratiam Ecclesie; & excommunicationis vinculo exsolutus. seriò an simulatè id fecerit, quærere supersedeo. Fecisse liquet. Dolet Schardius id factum.

A | Dolet, quantum potest: dolendo rem factam non faciet infectam.

Accusat item negligentia Imp. Lotharium, Henrici successorem, & Conradum, qui more Henricorum, non studuerint recuperare, iura, ut inquit, Imperij, hoc est, ius non ius eligendi & confirmandi Romanos Pontifices; & inuestiendi Episcopos per anulum & baculum. Schardius scilicet vel similis Lutheranus vel Calvinianus institutor eis defuit; quem si nacti fuissent, forsan alio spiritu caluissent.

Canit ad extremum Schardius classicum, ut recuperentur, quæ Pontifex Imperatoribus abstulit; non tantum iura; sed & terrarum sola. Mirum, istos Romani Imperij cupidissimos cultores, vix vnamquam hiscere ob tot prouincias à Turcarum tyranno Christianis ereptas; semperque tantas excitare tragœdias propter ditiones, quas Pontifex, non nisi iustissimo titulo tener. Nimirum isti omnes & omnia ferre queunt: tantum hunc, & quæ huius tolerare renuunt. Satis in præsentia de libello Schardiano, nam quæ de coronatione & vnctione Pontificum porrò vel disputat vel blaterat, tangemus fortassis in Defensione librorum de Translatione Imperij.

CAPVT XIV.

De cæteris Pontificibus, quibus error in fide falso tribuitur.

C | TAVIT Alexander III. cap. cum esse de Testamentis, sufficere duos vel plures testes in Testamentis, nec requiri septenos, ut exigunt iura ciuilia. Itaq; sub excommunicationis sententiâ præcipit, ne quis Testamētum, duobus vel tribus testibus adhibitis conditū, reiiciat. Quo in statuto nihil penitus errauit, ut enim Iustinianus, vel alius Imperator potuit ad valorem Testamēti septem testes requirere; sic Alexander hunc numerum iure imminuere potuit, præsertim, si, quod aliqui Iurisconsulti tradunt, constitutionem hanc non edidit, nisi pro ditionibus, Romanæ Ecclesie, politicè etiam, & quoad temporalia subiectis; aut si hac sanctione totam Ecclesiam teneri voluit, eam non nisi ad testamenta pro pijs causis condita extendit. Neque vllus in hac seu constitutione seu definitione error fidei aduersus inest, quomocunque intelligatur; cum fides penitus nihil de numero testium Testamentis condendis adhibendorum tradat.

Iunius dicit: Singulare hoc institutum esse de eo Testamento, quod ægrotus fecerit coram presbytero, & duobus aut tribus testibus idoneis. nempe in honorem presbyteri, & vltimæ voluntatis apud presbyterum religiose expositæ, quam probabile est sanctam esse & bonam. At Alexander, nihil dicit de ægrotis, sed absolutè valere Testamentum Parochiani coram presbytero suo factum, adhibitis duobus

vel tribus aliis temporibus. Nec, si verba præcise spectes, privilegium sonant; sed consuetudinis civilis abrogationem. Verum in ipso Decreto non est difficultas. Si enim alia regna Christiana, licite discedere possunt à solennitatibus Testamenti per Ius Cæsareum præscriptis; cur summus Pontifex sua in ditione, tanquam eius supremus Princeps non posset imminuere numerum testium à Iure civili præscriptum; aut etiam vbique terrarum in Testamentis causarum piarum? Tota difficultas est in ratione, quam pro hoc Decreto Alexander adducit: Ait enim, consuetudinem Iuris civilis esse alienam à sanctorum Patrum institutis, à consuetudine Ecclesiæ generali, & à diuina lege; quod erroneum videtur. *Respondeo*, hæc non pertinere, nisi ad rationem decreti: non censetur autem, Pontifex definire & ex cathedra tradere, quidquid pro decreto stabiliendo adfert. Quare vt in ratione allata erret; satis est, si Decreto sua vndeque stet veritas & integritas. Nec nos dicimus Pontificem, vt priuatam personam, nulli errori obnoxium esse; sed, ab omni errore hæretico, qui scilicet cum *formali* pertinacia coniunctus sit, liberum pronunciamus, ex pia & probabili Alberti Pyghij & aliorum sententia.

Quamquam, vt rectè notat Molina Traçt. 2. de Iustit. Disputat. 133. & Gregorius de Valentia in Analyfi libro octauo non intellexit Pontifex per illud: *Alienum*: contrarium, quasi consuetudo Iuris civilis sit contraria institutis Patrum, legi diuinæ & generali Ecclesiæ consuetudini, sed voluit dicere, non esse satis conformem, quandoquidem in aliis plerisque negotiis minor testium numerus sufficit, ipsæque sacræ litteræ olim in ore duorum vel trium testium omne verbum stare iusserint. Nec video, quid contra hæc obiiciant Hæretici, præter infulfos clamores; quos consuetis suis furoribus adauget Danæus, vt mihi quidem videatur Calvinianus iste nouo semper ex Mænadum Iustris paroxysmo percelli, quoties, vt de Pontificibus aliquid scribat, calamum arripit.

VVitackerus, vt nobis suam sinceritatem probet, affingit verba aduersariorum Bellarmino, quasi dicat; Decretum Alexandri esse contrarium *praxi totius Ecclesiæ*: cum hoc non dicat ex sua sententia, sed id ponat in argumento oppugnationum Alexandri, cui postea, allata solutione, satisfacit.

Idem Alexander cap. *Licet*, De sponsa duorum, dicit, matrimonium ratum, contractum per verba de præsentis, quamuis non consummatum, non posse dirimi per aliud matrimonium: licet quidam prædecessores sui aliter iudicauerint. Respondet Bellarminus, Alexandri prædecessores nihil definiuisse, sed solum, quid sentirent, explicuisse. *Hoc non est respondere*, inquit VVitackerus, *sed misere tergiversari*. Fateor, tuum *respondere* non esse *respondere*, sed calumniari: nam licet

A Alexander his verbis vtatur: *Licet aliter à quibusdam prædecessoribus nostris sit iudicatum*: non tamen iudicium hoc significat sententiam seu definitionem ex cathedra, sed priuatam persuasionem, qua nonnulli, vt priuati Doctores, sibi persuaserunt huiusmodi matrimonium dissolui, re necdum ad liquidum explorata: quis enim nescit *iudicare* frequentissimo vsu idem esse, quod *sentire, opinari, &c.* Dices. *Isti sic opinantes errarunt*. Non nego. Sed num hæreticè?

Iunius clamat: *Falsum esse, Pontifices nihil definiuisse, vt Bellarminus affirmat*, nam Alexandrum in cap. *Licet*; dicere: **AB EO SEPARARI DEBET. Quid euidentius?** Etiam Sutliuius multis conuiciis in Bellarminum debacchatur. Facit nimirum id, cuius gratia *petulans calumniator* ab ipso Beza audit. Certè tam acriter flagellari non meretur Bellarminus, licet dixerit, Alexandrum nil definiuisse, sed tantum sententiam suam explicasse; neque enim omnes Canones vel Decretales sunt vel continent fidei definitiones. Sed esto, definiert Alexander veram illam sententiam, quæ nunc in Ecclesia obtinet, num propterea definiuit aliquid contra definitionem suorum antecessorum? Minimè verò. Nulla enim talis definitio ab vlllo vnquam visa, aut lecta, aut citata est. Et si *quidam* illi *Alexandri* Antecessores publicum decretum de sua priuata opinione euulgassent, an huiusmodi sanctio delitescere potuisset, ita vt nec doctis, nec indoctis innotesceret?

C Accusatur Celestinus Tertius, quod docuerit, per hæresin alterius coniugis matrimonium solui, etiam quoad vinculum, cuius contrarium respòdit & docuit Innocentius II. cap. *Quanto de diuortio*. Respondet Bellarminus, Celestinum nihil definiuisse, sed suam solummodo sententiam explicasse. Occurrit VVitackerus: *Si quod sibi probabilis videbatur, respondit; tum constat eum in hac opinione fuisse. (Quis abnuuit?) & eam alii tradidisse (vt priuatum doctorem, non vt Pontificem ex cathedra) Responso prudentium virorum inprimis verò Pontificum Romanorum, in huiusmodi causis pro legibus habenda sunt. (Quis hæc expectasset ab illo, qui Romanos Pontifices pro Antichristo ducit? Pro legibus habenda sunt Romanorum Pontificum responsa illa præcipuè, quæ dant ex cathedra. Si quid, vt priuati doctores, asserant, non obligamur eorum dictis, quando veritas à contraria stat parte vel perspicuè, vel verosimiliter.)* *Fait hoc in antiquis Decretalibus scriptum, vt fatetur Bellarminus.* Quid tum? An non iam dixit Bellarminus, non omnia quæ in Decretalibus continentur, esse de fide: sed multa esse eius generis, vt nobis solummodo Pontificum opiniones de re quapiam declarent? *Esse, qui Decretales Pontificum sacræ litteræ æquent, mendacium VVitackerianum est; vt & illud: Gratianum distinkt. 19. Si Romanorum. Et, In Canonibus, ita sentire.* Sed hoc admodum est tritum in Prædican-

tium triuili mendacium. Innocentius III. cap. *Quanto* non damnauit simpliciter Cælestini opinionem; sed suam, quamuis oppositam, in capitulo illo aperuit. Hinc ita loquitur: *Non credimus, quod in hoc casu is, qui relinquitur, viuente altero, possit ad secundas nuptias conuolare, etc.* Res tamen iam planè est definita in Concilio Tridentino sess. 24. de Matrimonio, can. 5. Errauit quidem Cælestinus; sed non hæreticè, tum quia res hæc nondum erat in Ecclesia definita, tum quia abfuit pertinacia. Itaque quidquid Sutliuius, Danæus, & alij clamitent, Cælestinum nunquam ad sua castra perducunt.

Accusatur Innocentius III. qui in cap. *per venerabilem*, docere videtur, legem veterem nondum esse planè abrogatam; sed adhuc obseruandam. Respondet Bellarminus, Innocentij sensum non esse legem veterem in se adhuc durare & obseruari debere; sed in suo figurato, hoc est, in lege noua: nam & typus aliquo modo obseruatur; quando, quod per typum significatum & repræsentatum est, obseruatur. VVitackerus oggannit: *Hoc esse insulsum commētum: nam sic non minus Exodum, aut Leuiticum obseruari debere, quàm Deuteronomium.* Respondeo istud, sensu iam iam explicato, liberaliter VVitackero concedi posse. Omnia antiqua instituta, si quidem sint perpetim durabilia, obseruari debent; non in se, sed in suis significatis. Si audacia Hæreticorum non quiduis auderet, mirarer eos hoc Innocentio obiectare, cum ex schola Lutheri exstiterint non pauci, qui totam politiam ad leges Mosaicas conformandam esse publicè docuerunt, ipseque Lutherus & Melanchthon apertè scripserint, omnia legalia, etiamnum obseruari posse, salua religione & conscientia.

Sequitur controuerfia inter Nicolaum IV. & Ioannem XII. quæ subtilior est, quàm vt ab hæretica stoliditate capi possit; de qua varij varia differunt. Nos hic agimus causam Bellarmini, qui distinguit tres quæstiones inter hos duos Pontifices agitatatas. Prima est, *an in rebus vsu consumptibilibus possit separari vsus à dominio.* Negat Ioannes; affirmat Nicolaus, & rectius, iudice Bellarmino: *Miror hoc*, inquit VVitackerus. Qua de causa? *Nam qui comedit panem, non potuit non esse Dominus panis.* Tu hoc asseris, sed absque probatione, nisi fortè probationis locum subire vis, quod subiicis: *Iustinianus, lib. 2. Institutionum, tit. 4. docet, res, quæ ipso vsu consumuntur, neque naturali ratione, neque ciuili recipere vsum fructum, id est, proprietatem siue Dominium non esse vnius, & vsus alterius.* Respondeo, hoc & similia dicta intelligi debere de vsu & fructu planè independente à voluntate alterius; qualis concedi nequit; sine translatione Dominij; non autem de vsu & fructu dependente à voluntate alterius, qui in rebus, etiam vsu consumptibilibus, constitui potest, absque dominio illarum rerum, vt declarant doctores exemplo conuiuiarum, qui cibos sibi appositos consu-

A munt, sine tamen illorum dominio, quia vsus ille ciborum & consumptio fit dependenter à voluntate eius, qui cõuiuas inuitauit. Vide Gregorium de Valentia Tomo III. Disp. 5. quæst. 10. part. 1. & Molinam Tract. 2. de Iustit. disp. 6. Nec quidquam in fidem committis, siue vsus in rebus vsu consumptibilibus à dominio separari posse dicas, siue neges. Nam neque de hoc, neque de illo fides quidquam tradit.

Obiicit VVitackerus: *Duo isti Pontifices hoc faciunt rem fidei.* Sed mentitur. Hodierno die cuius liberum est; vel hanc vel illam opinionem amplecti, neque cuiquam vlla aut *erronea sententia, aut hæreses* nota inuritur: neque ad fidem pertinet, num Franciscani careant dominio rerum, quos ipso vsu consumunt; an verò habeant illud: nam si fieri nequit, vt in rebus vsu consumptibilibus vsus separetur à dominio, vt contendit Ioannes, tum Ordinis D. Francisci Professores, eam summam paupertatem sectari censendi sunt, quæ sit possibilis: nempe, vt nec in communi, nec in particulari habeant dominium earum rerum, in quibus vsus à dominio separari potest; vt sunt res, quarum substantia non consumitur vsu. Sed, vt dixi, probabilior est Nicolai sententia; loquendo de vsu non absoluto & independente; sed dependente à voluntate alterius; & fortè ipse Ioannes non negauit hunc secundum vsus à Dominio distingui posse; sed tantum, illum alterum absolutum & independentem. Ita enim multi Doctores mentem Ioannis interpretantur; & cum Nicolao conciliant: nominatim Gregorius noster de Valentia loc. cit.

Secunda quæstio, inter hos Pontifices, est; num paupertas illa, quæ omne dominium à se remouet, sit sancta & meritoria. Negat Ioannes; rectius affirmat Nicolaus, quem sequitur Bellarminus; qui ait; nec Nicolaum hoc definiuisse, tanquam articulum fidei; nec Ioannem directè hoc impugnasse. Oggerit VVitackerus: *Definiuisse vtrumque, ex eorum verbis constat.* Iterum probationem desidero. Nam Nicolaus hanc secundam quæstionem definire non potuit tanquam de fide; nisi prius definiret, tanquam de fide, vsus in rebus vsu consumptibilibus posse separari à dominio; nam vt definiatur tanquam articulus fidei, paupertatem, quæ solo rerum vsu contenta est, absque earum dominio; esse sanctam & meritoriam; prius constare & definiri debet, eam esse possibilem: atque adeo vsus absque dominio haberi posse: nam si vsus sine dominio in rebus vsu consumptibilibus subsistere nequit; nec paupertas, de qua Nicolaus loquitur, subsistere potest. Pari modo Ioannes, negando hanc paupertatem esse *sanctam & meritoriam*, nihil tanquam de fide definiuit, sed suam sententiam priuatam declarauit. Nam si definitionem fidei in illa sua *Extravaganti* promulgasset; hoc prius, tanquam fide certum, definire debuisset, vsus in rebus vsu consumptibilibus nullo mo-

do pos-

do posse separari à Dominio; (Hoc enim posito, sequitur, talem paupertatem, qualem Nicolaus statuit, esse impossibilem; & per consequens, nec sanctam, nec meritoriam.) Sed hoc non definiuit; nemo enim illum pro hæretico habet, qui vsum à dominio re ipsa secernit; ergo nec definiuit alterum, nempe talem paupertatem, nec esse sanctam, nec meritoriam; quia, vt dixi, hoc definire nequit, nisi saltem implicite definiret, & velut compertum certumque poneret; vsum à Dominio in rebus, quæ vsum consumuntur, separari non posse. Quandiu enim creditur hoc fieri posse; tamdiu credi potest, talem paupertatem institui posse, quæ solum vsum absque Dominio habeat; atque adeo talem paupertatem esse sanctam & meritoriam; quia sine dubio perfectior est, ex suo genere, quam illa, quæ dominium rerum vsum consumptibilem possidet.

Tertia quæstio inter hos Pontifices controversa, est; num Christus paupertatem solo vsum contentam, verbo & exemplo docuerit. Hæc quæstio ad fidem pertinet, vt inquit Bellarminus. Nec in ea discordant Pontifices: nam Nicolaum docere; Christum aliquando perfectissimam illam paupertatem verbo & exemplo docuisse; aliquando autem paupertatem minus rigidam exemplo demonstrasse; Ioannem autem definire, esse hæreticum dicere, Christum nihil vnquam hic in terris habuisse proprium, nec in speciali, nec in communi; & hæc duo non pugnare; pluribus ostendit Bellarminus.

Obstrepit Sutliuius. *Si Nicolaus non errauit, quare tam acriter Ioannes contra illum disputat, & eius sententiam, vt hæreticam, reprobat? Acriter disputat Ioannes contra Nicolaum, quia in præcedentibus duabus quæstionibus aliud, quam Ioannes, sentire videbatur: in neutra tamen quæstione, hæreseos damnat sententiam Nicolai, vt antea vidimus. Nec etiam eundem Nicolaum circa tertiam quæstionem hæreseos arguit. Nam Nicolaus nunquam dixit, Christum nihil habuisse proprium nec in specie, nec in communi; cuius assertio videtur Ioanni esse hæretica; sed Christum aliquando perfectissimam paupertatem verbo & exemplo docuisse; aliquando minus rigidam. Quod Ioannes hæreseos nunquam arguit, neque etiam arguere potuit.*

Obiicit VVitackerus. *Si Christus habuit aliquando aliquid proprium in communi, tam ordo Franciscanus est melior & perfectior ordine Christi. Ideo enim Nicolaus Christum nil in communi habuisse dixit; vt saltem illi æqualis Franciscus esset; nam Franciscani nihil proprium habent, ne in communi quidem.* Respondeo, VVitackerum criminari & cauillari, nam ordo Franciscanorum est etiam ordo Christi; quia Christus exemplo suo, eum docuit, & imitandum præscripsit, hoc ipso, quod perfectissimam illam & omnis Domini expertem vitam aliquando egit; vt ex Nicolao Papa explicat Bellarminus: vnde perfectior non est ordine Christi, sed est ille, quem Christus exemplo suo monstrauit, qui in se varia vi-

A uendi genera expressit; vt comune omnium exemplar esset, ad quod actiones suas conformarent. Porro Nicolaum hoc spectasse, vt *Franciscus æquaretur Christo*, mendacium VVitackerianum est. Summus est Christus sine villo æquali. Sufficit, vt ad perfectionem eius pro viribus singuli accedere tentent. Nullus vnquam æquatus est; nullus æquabitur: nam qui super omnes est, maior omnibus & est, & manet, & perpetim manebit.

Reuiso nunc ad Sibrandum, quem diu factum est, cum vidi. Forsan interea sapientior euasit. Id docebit nos hæc eius contradictio, quæ collegit ex Bullis Nicolai & Ioannis. *Christus paupertatem omni dominio rerum carentem exemplo docuit ac præcepit.* (Bellarminus non habet verbum *PRÆCEPIT*, Sibrandus de suo id adiecit. Nec absolute & sine limitatione dicit; Christum hanc paupertatem docuisse; sed; *aliquando* docuisse. Nunc perge, & alteram propositionem tuam subtexe) *Hæreticum est dicere; Christum talē paupertatem verbo & exemplo docuisse. Ista dua propositiones sunt contradictoria.* Cuius sunt? Num Nicolai & Ioannis? Num Bellarminus eas ex constitutionibus vtriusque Pontificis formauit? Tantum inspiciatur Bellarminus; & tota hæc Sibrandica antilogia eò recidet, vnde prodiit.

Ioannes XXII. accusatur à Caluino, quasi animam humanam dixerit esse mortalem. Sed hoc ei per summam imposturam & mendaciloquentiam imponi, docet Bellarminus, qui & alia eiusdem Caluini in eundem Ioannem mendacia redarguit. Quæ VVitackerus tangere non ausus, hoc astu tegere conatur: *Quæ hic Bellarminus contra Caluinum adfert, nihil ad rem faciunt.* (Scilicet nihil ad rem facit patefacere & castigare tanta & tam inuerecunda Geneuensis Apostoli mendacia: Quam fateor, hoc parum facere ad rem Caluinianam, cui se studere non profitetur Bellarminus.) *Si Caluinus ait coactum esse Ioannem ad palinodiam, idem ante illum Erasmus dixit.* Hoc est, si Caluinus mentitus est, ducem mendacij habuit & secutus est Erasmus. Bella sane excusatio. Nec mouet Bellarminus Caluino litere, quod Ioannem hunc nominet XXIII. vt fingit VVitackerus; non magni enim id refert; sed quia grauissimis pseudologiis eum oneratis, summaque iniuria dehonestat.

D Reprehenditur in super iste Ioannes, quod docuerit, animas beatorum non videre Deum ante resurrectionem. Respondet Bellarminus, Ioannem ita sensisse; nullam adhuc Ecclesiam definitione antegressa. Occurrit VVitackerus cum Sutliuio. *Ecclesiam iam antea hoc hæreticum esse definiuisse. Fuisse enim Arabicos quosdam hæreticos, qui hunc errorem tenuerunt, de quibus Augustinus lib. de Hæres. cap. 83. Item Armenos; Guido- nem quoque, & Alphonsum à Castro testari, multos ante Ioannem hanc hæresin tenuisse. Fuit ergo res hæc ante Ioannem astatem definita.* Respondeo, VVitackerum solitam imponendi artem facit; nam Arabici illi, non numerantur à S. Augustino in Hæreticis, quod dixerint, animas beatorum non videre Deum ante resurrectionem; sed quia asserbant, animas

cum corporibus mori & sub finem mundi cum corporibus resurrexerunt. Quod Ioanni Pontifici nunquam in mentem venit; licet Calvinus ei mortalitatem animæ mendaciter affingat. Quod Guido & Alphonsus hanc sententiam vocant *heresin*, respiciunt ad id, quod iam est, post Ecclesiæ definitionem; non ad id quod fuit ante Ecclesiæ definitionem. Itaque quidquid errati in Ioanne fuit, id eius, ut priuati doctoris fuit; absque vlla hæreseos nota, præsertim, cum ut ex Villano docet Bellarminus; Ioannes semper testatus fuerit; se de hac quæstione tantum differuisse ad veritatem indagandam; non ut rem tanquam de fide certam definiret; Et cum definitionem aggredi cogitaret; viuendi finem fecit.

VVitackerus dicit, Ioannem hanc suam sententiam publicè docuisse & predicasse, ita ut totam Sorbonam commoueret; & hoc testari Gersonem. At mentiri VVitackerum, quod ad Gersonem attinet; testabitur Sermo Gersonis in Pascha Domini; vbi meminit quidem Ioannis Papæ, & opinionis, quam tenebat, sed non meminit eo modo, quem nobis VVitackerus proponit; ut intelliges quoque ex verbis Gersonis, quæ Bellarminus recitat. Ioannem publicè, hoc est, in publicis doctorum congressibus, hanc suam sententiam præ se tulisse, & de ea disputasse; non imus inficias, sed nū ideo ex Cathedra definiuit? Si definiuerat, cur sub finē vitæ definire voluit?

Accusat VVitackerus Bellarminum, quod *disimulauerit, quæ Adrianus & Alphonsus de hac Ioannis opinione scripserunt*; nempe Ioannem, Academiam Parisiensem ad hoc induxisse, ut nemo ibi potuerit gradum in Theologia adipisci, nisi primò hunc errorem iurasset se defensurum, & ei perpetuò ad hæsurum.

An non nominatim citauit Bellarminus Adrianum & Alphonsum? Quorum narratio nescio an non eneruetur ab alia; quam hic quoque ingerit VVitackerus; nimirum, *Ioannis opinionem fuisse damnatam cum sono buccinarum & tubarum coram Rege Philippo per Theologos Parisienses*. Nam si totam illam vniuersitatem eo adduxerat, ut nulli ad honores Theologicos pateret aditus, nisi iuraret, se hanc opinionem defensurum; quomodo eadem Academia hanc opinionem cum sonitu buccinarum & tubarum coram Rege publicè condemnauit? Satis de Ioanne, cuius opinionem cur tantopere insectentur Calvinistæ, causæ nihil habent, præter criminandi pruriginem, cum ipsorum progenitor Calvinus eandem post & contra expressam definitionem Ecclesiæ tenuerit; ut vidimus in Controuersia de Christo; & arte Caluinum Lutherus non semel Tom. 2. Latinarum Epistolarum, & alij ex Lutheranis. At non videmus manticæ quod in tergo est.

Ioannes XXIII. in crimen vocatur, quod animam putauerit esse mortalem; vitamque venturam & carnis Resurrectionem negauerit. Respondet Bellarminus; Hunc Ioannem non fuisse certum & indubitatum Pontificem. Occurrit VVita-

ckerus: *Pro certo habitum & agnitum in Concilio Constantiensi*. Sed vbi Synodus hanc suam mentem expressit, aut testata est? Præter hunc erant duo alij, qui se Pontifices ferebant. Nec carebant se-
 & atoribus. Quomodo igitur Ioannes indubitatus erat Pontifex?

Respondet secundò Bellarminus, probabile videri, Ioanni hunc errorem falsò tributum propter improbam, quam ducebat, vitam: nam de insignitè flagitiosis dicere consueuimus, eos venturam vitam non credere. Occurrit VVitackerus, *Ioannem hoc non diluisse, cum ei obiiceretur; Et melius sciuisse Patres illos, quid senserit Ioannes, quam Bellarminum*. Respondeo, nec hoc, nec alia sibi obiecta diluit; cum Constantiã occultè profugerit. At

non sequitur idcirco, verè ei tributum hunc tantum errorem; cum non fuerit probatus, nisi cõmuni fama; quæ aliunde non existit, quàm ex flagitiosissima Ioannis vita. Nec obstant illa accusationis verba, quæ valde vrget Iunius; *Diabolo suadente, dixit, asseruit, dogmatizauit, & adstruxit, vitam eternam non esse; neque aliam post hanc: Quinimò dixit & pertinaciter credidit, animam hominis cum corpore humano mori & extinguì ad instar animalium brutorum*; quia articulus hic conuenienter communi famæ, ex pessima Ioannis vita exortæ, formatus est; nec certis testibus, ut alij nonnulli comprobatus. Hinc Patres Sess. XII. in sententia contra Ioannem lata, huius tam tetri & pudendi erroris non meminerunt, ut nec hæreseos in cõmuni; minimè id omiffuri, si Ioannes verè in hac opinione fuisset: nam si tanto scelere verè se contaminasset, vel vncialibus litteris in sententia definitiua exprimendum erat; ex hoc enim solo capite, omnibus liquidum euasisset, Ioannem iustissimè damnatum & de Cathedra Petri deturbatum esse, ut rectè notat Bellarminus. Sed, ut

in initio dictum, Ioannes non fuit certus & indubitatus Pontifex; neque illa, quæ in prioribus illis Constantiensis Concilij sessionibus habentur, approbata sunt à sede Apostolica; ita ut necesse sit omnibus, tanquam certis & exploratis, fidem adhibere. De Benedicto XIII. qui non Papa, sed Antipapa fuit, ferè silent Calvinistæ; nisi quod Iunius mussat, grauiter eum errasse, cum negauit, Concilium habere maiorem potestatem, quàm Papam. Grauis scilicet & detestandus error, sed in schola Caluini. Similis error non error est Eugenij I V. quem Basileense Conciliū deposuit, quia Pontificè supra Conciliū esse statuit. Grandis profectò hæresis. Circa Innocentiū VIII. nō multum me occupabo. Fabulis simpliciter annuero, quod Volaterranus scribit, eum Nortvvegis cõcessisse, ut sine vino sacrificarent. In hanc sententiã magis iam it Bellarminus in Recognitione huius loci. Quæ fieri potuit, ut dispensatio tam insolita & inaudita alios scriptores penitus lateret, ita, ut præter Volaterranum, nemo eius vllam mentionem faceret; neque etiam in Archivo Romano vllum eius vestigium appareret?

Accu-

Accusant heretici etiam alios Pontifices, & in his Leonem X. quod *animam mortalem crediderit, vitamq; futuram & totam Christianam religionem pro fabulis habuerit*. Sed qui Leonem horum criminum postulant, eorundem ipsimet rei sunt; & animum Leonis metiuntur ex suo: nec insuetum est sectariis, propria scelera affricare tam Pontificibus, quam aliis orthodoxis.

VVitackerus obiicit Leonem accusari à Parisiensibus quod *contra fidem Catholicam & sacrorum Conciliorum auctoritatem venerit*. Citatque Appellationem Parisiensis Academiæ à Leone X. quæ exstat in *Fasciculo rerum expetendarum & fugiendarum Ortuini Gratij*. Sed nemo nescit in calore contentionis, etiam doctis & circumspèctis, ea quæ minus deceant, excidere posse. Sutliuius necdum facit finem; sed verbosissimè excurrit in *errores*, ut vocat, *Pontificia Ecclesia*; (quidquid enim erronei huic non allubescit, id confestim fit error) & in vitam ac mores Pontificum; quasi hereticus Sutliuius non sit peior, quouis Pontifice, qui improbitatis, etiam verè accusatur: quandoquidem hæresis fons & origo est omnium nequitiarum, quantumcunque pietatis velum obtendat.

Subiungit hic Danæus censuram generalem omnium superiorum huius libri capitum; quæ simillima est & planè gemella aliis Danæanis censuris, quia mendax est, calumniosa, sycophantica; imò mendaciorum, calumniarum & sycophantiarum rudis quidam cento.

CAPVT XV.

Proponitur questio, an summus Pontifex habeat Jurisdictionem verè coactiuam, ita ut possit leges condere, quæ obligent in conscientia.

APERT hoc dentibus suis vix leuiter arrodunt Iunius & Danæus. Reliqui omnino transiliunt. Itaque neque nos diutius immorabimur. Legatur Bellarminus.

CAPVT XVI.

Probaturs testimoniis verbi Dei posse Pontifices veras leges condere.

RI MVSLocus est ille Deut. 17. *Qui superbierit nolens obedire sacerdoti imperio*, &c. De quo copiosè disputatum est lib. 3. de Verbo Dei cap. 4. Fallacissimus Danæus reperit hinc tres Fallacias; vnam, ab Ignoracione Elenchi. Secundam, à non consequente. Tertiam, à non causa, ut causa. Maeste noua Fallacia-

rum laude Danæus, sic itur ad summum eruditionis apicem. Scilicet. Sibradus est, qui fuit, & est, & erit, hoc est, quadruplator; nã Bellarmini ex hoc loco argumentationem hoc schemate vestit. *Quedam res controuerse in veteri testamento pertinebant ad sacerdotum Leuiticorum iudiciu: ergo Papa potest omnibus Christianis leges ferre, quæ conscientias obligent*. Item. *Capitali supplicio afficiebatur in veteri testamento, qui per contumaciam non volebat sacerdotum sententia obtemperare: ergo Papa potest leges ferre, quæ omnium Christianorum conscientias obligent*. Neminem, præter Sibrandicos forsitan stupidiores discipulos, futurum arbitror; qui tam absonas & enormes consequentias ex doctissimi Bellarmini officina profectas credat; nec animaduertat, quidquid huius generis Sibrandus cudit; id ab alio architecto non prodire, nisi ab ipso Sibrando, cui dolis & fraudibus omnia peruertere, innatum est; & proprium quarto modo.

Sutliuius post multa in Bellarminum conuicia, alia non minora effundit, ut, *Bellarmini ex loco Deuteronomij collectionem esse futilem, & ineptam, & fati ostendere, Bellarminum nec locum istum, nec politia Hebraorum formam intellexisse. Locum enim hunc intelligi de iudicio non de legibus condendis; hoc colligi ex verbis Moysi: Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, &c. Idem fermè respondet VVitackerus: Non enim dicere Spiritum sanctum: Quamcumque legem tulerit summus sacerdos, ei est parendum, &c. aut, quidquid præceperit, hoc conscientias obligat: sed de alio genere loqui, nempe de litibus & actionibus & controuersis civilibus aut Ecclesiasticis, &c. Et iudicium hoc fuisse summum & vltimum, ad quod appellare; nunquam autem ab illo appellare licuerit: sed ad quiescendum fuisse in eius sententia, seu iusta, seu iniusta esset*. Hoc ipsum liquere dicit VVitackerus, ex fine capituli 16. nam postquam per singulas vrbes iudices constituendos dixisset, hic ostendit, quomodo causa appellationum sint iudicanda, & summum iudicium confessum Hierosolymis constitui mandat, qui de causis difficilioribus cognosceret. Respondeo; multa hic peccantur à Calvinistis; nam iudicium hoc non propter solas appellationes constitutum fuit; sed & absolute propter causarum perplexitatem & ambiguitatem qualemcunque, quam inferioris subfelliij iudices expedire nõ possent. Deinde Moyses nihil dixit signatè de Hierosolymis, ut Sutliuius hallucinatur; sed generatim; *In loco, quem elegerit Dominus*. Tertio, non diffitemur, verba illa pertinere etiam ad sententiam, quam sacerdos ille ferebat, & ad imperium, quo imperabat, ut sententiæ latæ obtemperaretur; & ad decretum, quo contumax & cedere nescius, morti addicebatur; sed hinc concludimus, iussa sacerdotis illius verè fuisse præcepta & imperia; verè necessitatem parendique obligationem adferentia; non autem nudas admonitiones & cohortationes, omni vi coactiua destitutas.

Deinde hoc itidem colligimus; si sacerdos ille verbo talia præcepta dare potuit: igitur &

scripto, quando necessitas ita postulabat. Quamquam de essentia legis & præcepti non est, ut scribatur; quia absq; omni scripto natura eius subsistere potest; nec nisi *per accidens* in chartam vel simile quiddam refertur. Item si summus ille sacerdos imperare potuit obedientiam & obsequium; potuit igitur & alia imperare quæ ad hunc finem vel conducebant, vel necessaria erant; nam frustra præciperetur finis; si media præcipi nequirent. Adhæc, si summus ille Pontifex hac potestate ideo fuit donatus & instructus, ut pax & tranquillitas conseruaretur, potuit igitur absolute, statuere & præcipere, quidquid ad hunc finem obtinendum, necessarium iudicabat quocunque tempore; & non tantum tunc, quando pro tribunali sedebat, & ius dicebat.

Quamquam parum refert, quando, & qua in materia potuerit summus ille sacerdos hac sua potestate coactiua uti; nobis sufficit, eum hac potestate præditum fuisse. Nam cuius imperium obligat sub pœna mortis, ille habet potestatem coactiuam: sacerdotis illis imperium obligabat sub pœna mortis, habebat ergo potestatem coactiuam in imperando. Si ergo veteris testamenti summus Pontifex tali potestate coactiua pollebat; cur eadem abiudicaretur Pontifici summo nouæ legis, cum iam obsequium ad pacem & concordiam tuendam non sit minus necessarium, quam olim; neque etiam pauciores refractarij inueniantur, vel saltem oriri queant, quam olim; & hoc eo magis, quo latius nunc Ecclesia Christiana diffunditur, quam olim Synagoga: nam quod conuiciis & contumeliis vibrandis Sutliuius se argumenti huius nodum dissecturum arbitratur, frustra est: lædoriis enim stringuntur potius argumenta, quam soluuntur. Quid autem hæc Sutliuiana aliud sunt, quam oris impuri eiectiones? *Nulla trahitur firma consequentia à summo Hebræorum sacerdote ad Pontificem Romanum.* (Cur non valeat argumentatio à figura ad figuratum seu à typo ad typi significatum; si, ut par est, instituat?) *Ille enim ex lege Dei summus erat sacerdos: hic nullum suæ summæ potestatis mandatum proferre potest: Ille nullas condebat leges (præcepta eius obligabant sub mortis periculo, erant ergo leges.) Hic se Solone & Lycurgo iactat maiorem legislatorem, &c. Ex istis omnes intelligunt stultissime Bellarminum ex hoc loco colligere, Pontificem Romanum habere potestatem præcipiendi, vel condendi leges, &c. Stultum & alienum est ab hac causa disputare de potestate principis politici, &c. Hoc calumniari est; non argumenta Bellarminiana refutare.*

Oggannit præterea Sutliuius cum Iunio & VVitackero, locum Deuteronomij male à nostro Interprete versum acceptumq; non esse ibi sermonem de causis Ecclesiasticis, sed tantum civilibus. Non esse sermonem de vno sacerdote, sed de pluribus; per iudicem intelligi, iudicem politicum. Iudicem illum & sacerdotes nihil potuisse discernere, nisi iuxta legem; item non puniri, nisi eos, qui superbe resisterint sententia iudicis, & noluerint, ne ve-

ru quidem eorum iudicium acquirere. Sed has, & id genus alias nebulas, loco huic obtenebrando à sectariis spargi solitas, dissecimus iam lib. 3. de verbo Dei cap. 4.

Addit Sutliuius: *Moysem fuisse summum legislatorem Iudaorum;* Respondeo, Moysem leges tulisse, scriptisque mandasse; & suo etiam tempore, cum ius Hebræis diceret, præcepta dedisse, cum vi coactiua, quibus necessariò mos gerendus esset. Quia tamen perpetuò victurus non erat, reliquit in sua Cathedra Interpretem, qui semper adiri & audiri ab omnibus posset, deque exortis controuersis responsa certa daret, cum potestate immorigeros cogendi ad obsequium. Quod verò in veteri lege inobedientibus pœna mortis decreta est; iam autem à Pontificibus in Ecclesiasticis legibus decerni non soleat, ut obijcit Sutliuius, id non refert; quia potestas coactiua imperantis non tantum apparet in infligendo mortis supplicio; sed & in aliis pœnis irrogandis: & Ecclesiastico legislatori, si aliter finem suum consequi nequeat, liberum semper est, implorare auxilium *brachij secularis* seu magistratus politici, ut, quoniam gladium sibi diuinitus ad ultionem malefactorum concessum portat; Ecclesiæ manum porrigat, & contumaces pro magnitudine criminis, suppliciiis debitis afficiat.

Ait Bellarminus. Quicumque potest præcipere, potest etiam actum indifferentem præcepto suo facere necessarium, & per se bonum; at omittere actum necessarium & per se bonum, est peccatum in conscientia, etiam citra contemptum & scandalum. Respondet VVitackerus, *propositionem esse falsissimam; si modo ualem actum, inquit, intelligat, qui Deo gratus sit, & meritorium.* Nihil hic asserit Bellarminus de merito; nihil, num & quomodo actus ex præscripto legis exercitus, Deo placeat. Diuerticula hæc sunt VVitackeriana, ad quæ eo consilio diuertit, ut cauillandi & tergiuersandi occasionem habeat. Actum bonum vocamus hoc loco illum, qui etiam sola bonitate morali bonus est; absque illa cælesti, in ordine ad finem supernaturalem. Quid tricaris nugator, eaque intricat, de quibus nulla hic est quaestio?

Ais. *Non quidquid præcipitur, est eiusmodi, id est, Deo gratum & meritorium.* Iam dixi, hic non quaeri de merito, & num actus à lege præscriptus Deo ita placere debeat, quo modo placent ei opera à iustis per gratiam facta; satis est, actum præscripto legis faciendum esse bonum, bonitate etiam morali; ita ut, stante lege, contrarium facere, vel actum omittere, quando exercendus est, non careat peccati culpa.

Subdit VVitackerus. *Potest pater præcipere filio, ne hoc aut illud emat, &c. ne hac aut illa veste utatur, ne hoc aut illud agat, & e contra. Et filius si non obediit, peccat, fatetur, non propter res ipsas, quasi non liceat aliter facere, sed propter parentis mandatum & voluntatem, cui ille in licitis ac honestis parere tenetur, & si contemptus ac*

scandalum attenderit, fateor, peccare contra conscientiam, non propter preceptum parentis, sed propter maiorem auctoritatem, nempe ipsius Dei, à quo iubemur parentibus obedire. Multum verborum fundit VVitackerus, parum rei. Et si bene attendo, contradictionem in VVitackeri verbis deprehendo. Paulò antea dixerat; peccare filium, non propter res ipsas; sed propter parentis mandatum & voluntatem: mox subdit; accedente contemptu & scandalo peccare filium, non propter parentis mandatum, sed propter preceptum Dei iubentis parentibus honorem ac venerationem deferre. Si peccat propter mandatum & voluntatem parentis, ut prius asserebas, falsum est ergo, quod postea subdis, eum non peccare propter mandatum parentis, sed Dei. Nec illa bene consonant; peccare filium non obedientem precepto Patris. Et tum demum, si scandalum & contemptus accedat, peccare contra conscientiam: quia etsi non ignoro quædam peccati genera peculiariter dici, contra conscientiam; omnia tamen peccata, generalius loquendo, sunt contra conscientiam; quia quod non est ex fide, hoc est, ut multi interpretantur, quod non fit ex lege & præscripto conscientiam; peccatum est. Deinde, filius ille, velis nolis, etiam peccat propter rem ipsam prohibitam; quia obiectum prohibitum, circa quod quis illicitè versatur, etiam ad peccati, ut sic loquar, constitutionem concurrat. Tolle obiectum, & ubi erit furtum? Quod item negas, talem filium peccare contra conscientiam, accedente scandalo & contemptu, propter parentis mandatum & voluntatem, insipidum prorsus ac ineptum est. Nam remoue præceptum parentis, nullum penitus erit peccatum. An non rectè dicitur quis peccare propter illud etiam, quo remoto, peccatum penitus desinit, siue illud; Propter: denotet causam, siue conditionem sine qua non? Mandatum porro parentis ponere aliquid, quo posito, filius peccet, inde planum fit; quia, remoto hoc præcepto, non peccat filius, licet hac veste utatur, vel hanc rem emat: Et tamen præceptum diuinum de honorandis parentibus stat & valet. Nec peccat tamen filius: Quamobrem, nisi quia res illa est indifferens, si nullum patris præceptum interponatur?

Non sequitur, inquit VVitackerus: peccat, nisi feceris sic, ut iussus fueris, ergo hoc aut illud necessarium & per se bonum est. Sequitur; si, relictis cauillationibus, loquamur de necessitate ex hypothesi legis. Nam quod indifferens est, sit necessarium, posito, quod per legem vel imperetur, vel interdicitur: Et dici potest per se bonum; ut illud per se opponitur ei, quod est planè per accidens & extrinsecum.

Iterum ingerit VVitackerus: non esse peccatum propter res ipsas, sed propter contemptam voluntatem parentis, quam contemnere, est peccare. Perinde ac si diceret; Furtum non esse peccatum propter rem ipsam ablatam, & homicidium non esse peccatum propter vitam iniuste homini ablatam, sed propter contemptam voluntatem Dei, quam

A contemnere sit furari, & homicidium committere. Nam ut in iis, quæ intrinsecè mala sunt, obiectum concurrat in suo genere ad actum malum; sic etiam fit in iis, quæ alioqui mala non sunt, nisi quia prohibita sunt.

Quod addit VVitackerus: aliàs secuturum, hoc, quod filius facit, esse duplex peccatum; primum, quod mandatum parentis violasset; secundum, quod tale actum necessarium omisset: id, ut verbo dicam, inscitum est: si quid enim contra leges humanas efficeret, probaret etiam in legibus diuinis duplex peccatum semper committi; primum, quod mandatum Dei violatur: secundum, quod ab opere vitio non abstinetur, vel quod actus præceptus non exercetur. Ut ergo hic duplex peccatum non existit; ita nec in præceptis humanis; quia quidquid huiusmodi distingui vel separatim considerari potest; id tantum eius, quod principale est; circumstantia & appendix est.

AEquè scitum & doctum est istud VVitackerianum effatum: Si res à legitimo magistratu præcepta fuerint per se bona & necessaria; hoc est, ut plerumque sectarij explicant, lege naturali vel diuina mandata; qui transgrediuntur, duplex peccatum committunt; primum, quia magistratui non obtemperant; secundò, quia rem per se bonam, qua à Deo etiam præcipitur, non faciunt. Miseros Calvinistas, qui huius Regij professoris decreto ad duplex peccatum damnentur, ubi alij, non nisi vnum peccatum agnoscunt: cum ex rectè sentientium Theologorum sententia, multiplicatio legum rem eandem prohibentium, non multiplicet peccatum, alioqui is, qui committit adulterium vel furtum, lege æterna, naturali, diuina & humana prohibitum, quadruplex peccatum admitteret; quia in quadruplicem legem delinquit & quadruplicem, ut ita loquar, inobedientiam exercet.

Ait Bellarminus, Actus indifferens si præcipiatur, iam erit necessarius, alioqui frustra præciperetur. Respondet VVitackerus: Nego consequentiam. Fateor actum fieri necessarium, sed uerè non simpliciter. Hoc satis est Bellarmino, fieri talem actum necessarium ex hypothesi legis latæ: Et esse etiam bonum ex suppositione talis legis. Plus non requirit Bellarminus. Si ergo actus ille ex suppositione legis est necessarius & bonus, & quidem per se bonus, ut loquitur Bellarminus; hoc est, non per accidens & extrinsecè prorsus; non est ergo amplius indifferens; debet ergo fieri siue exerceri. Accusat VVitackerus Bellarminum sophisticæ fraudis, quòd in probatione propositionis omiserit illud: Per se bonus; antea in Maiore positum. Quasi verò non subintelligatur. Nam si actus indifferens per legem latam fiat necessarius, quis tam tardus est, qui non intelligat, illum itidem esse bonum, ut subiicitur legi, cum ex lege & præcepto indifferentiam omittat, & bonitatem induat. Mendacium autem est, Bellarminum dicere; talem actum non esse necessarium, nisi quoad contemptum, hoc est, istud tantum re-

quiri;

quiri, vt non contemnatur, vel, vt executio & exercitium eius ex contemptu non intermitteretur; nam licet quis legem propriè, formaliter & expressè non contemnat; sed solummodo ei obtemperare intermittat, excluso omni formali legis contemptu; nihilominus peccat; nam vt in legibus diuinis peccati macula contrahi potest, absque formali contemptu legis vel legislatoris; sic & in legibus humanis accidere potest; Admiscetur quidem omni legis transgressioni aliquis contemptus, sed implicitus & interpretatiuus, qui est quædam circumstantia omni malo actui communis, nouam peccati speciem non constituens.

Ait Bellarminus. Si lex humana non obligat in conscientia, quando præcipit rem, alioqui extra casum legis indifferentem; Sequitur, leges Dei positivas non obligare in conscientia, quia sunt etiam de rebus, alioqui non necessariis & indifferentibus, cuiusmodi apud Iudæos erat *circumcisio*; apud nos, *baptismus*. Sutliuius vociferatur; malè misceri leges diuinas & humanas. (Quis miscet?) *Se facerites indifferentes, ex præcepto diuino fieri necessarias, sed hoc demonstrare debuisse Bellarminum, id etiam contingere vi & potestate humana.* An non hoc demonstrauit? Quia res cadens sub legem humanam, quæ alioqui adiaphora est, fieri vel vitari necessariò debet, postquam à lege præcipitur vel prohibetur; ergo res illa fit necessaria ex lege, suppositione. Nonne hoc ipsum in conuenticulo Londinensi docuerunt, ante paucos annos Pseudopatres illi; cum dicunt: *Medias & indifferentes res naturam suam aliquo modo mutare postquam sub legitimi magistratus edictum vel interdictionem venerint, neq; pro cuiusq; libitu præter legem omittendas esse, cum præcipiuntur; nec cum prohibentur, obseruandas.* An non hoc tradunt Pseudoepiscopi Anglicani in Conciliabulo Londinensi?

Iterum ingerit nobis VVitackerus illum suum coccyismum: *Rem lege non fieri necessariam; sed manere mediam; nec magistratui parendum, propter rem mandatam; sed vt vitemus contemptum & scandalum.* Et tamen paulò antea concesserat actum fieri necessarium, licet non simpliciter, sed secundum quid; de quo non laboro, si per necessitatem secundum quid intelligat tantummodo necessitatem ex hypothese legis, seu in sensu composito: hoc ipso enim res non est amplius media seu indifferens, vt agnouerunt Anglicani illius synedrij proceres Caluiniani, quibus, vt Sutliuius, VVitackerus cum suo Baccalaureo Allenfeno se anteferant, facinus intolerabile fuerit, & dignù Caluiniano anathemate, quod toties in heteroclitica illa Synodo vibratur.

Quærit Bellarminus. Quare Iudæi obligabantur in conscientia nõ vesci carne suilla, cum tamen caro suilla sit res indifferens? *Nonne quia præceptum Dei faciebat, illam abstinentiam esse actum temperantiam necessarium?* Et addit; Deum hoc & similia non fecisse, quatenus Deus est, sed tantum

A quatenus legislator. Sutliuius. *Hoc non modò falsum est, sed etiam blasphemum, & supplicio, non verbò modò vindicandum.* O quàm mitis & suavis est Caluinianus spiritus, qui tam celeriter ad supplicia sese recipit. Clamat & VVitackerus; *Miror, si non tinniant aures Iesuiri, cum ista audiunt, & huius ipsos pudeat Iesuite.* Mirum certè non foret, etiam si nobis ambæ aures tinnirent, ad tot mendaciorum & conuiciorum strepitum. Quid, quæso, vel blasphemix vel impietatis in verbis inest? An, vt vos mentimini, comparat leges Pontificis cum legibus diuinis? Non comparat. Et vt compararet; nulla blasphemia se obstringeret; nam & humana cum diuinis aliquandò comparare fas est; Istud tantum, & nihil aliud, allato exemplo Dei, conficere cupit Bellarminus; Etiam Pontificem posse ferre leges, quæ rem indifferentem faciant necessariam, & quæ in conscientia obligent; nam Deus ex rebus indifferentibus potest facere necessarias, lege lata, quæ in conscientia obliget: ergo & Pontifex. Probatur consequentia. Quia quod Deus hoc possit, id non præcisè inde prouenit, quia Deus est; sed quia legislator est; Ergo & Pontifex hoc poterit; quia & ipse legislator est; vt toto hoc capite demonstrat Bellarminus: Ridiculum enim est, quod Sutliuius dicit; *ne cogitari quidem posse, quomodo potestas Dei in legibus ferendis à Deitate separetur.* Nemo re ipsa separet. Cogitatione distingui posse Sutliuius nõ negaret, si vt homo cogitare didicisset: Sed quia supra phantasia vix se eleuat, mirari non debes, si tam incondita dicta eructat.

B Audi nunc portenta plusquam prodigiosa, quæ nobis VVitackerus procudit: *Circumcidi non fuisse olim; & baptizari non esse hodie actum necessarium absolute; sed suo modo, sic, vt si scandalum aut contemptum abesset, non peccaret, qui omitteret.* Item: *Licet abstinere, etiam à baptismo & circumcissione, si nullus in hoc factio contemptus aut scandalum fuerit.* En axiomata Caluinistica. Si hæc in diuinis de baptismo & circumcissione latas leges isti euomere audent; quid mirum, si aut nullam aut exiguam obligationem & necessitatè in legibus humanis agnoscant? Stultissimè autem hanc suam insipientiam firmare nititur VVitackerus, ex facto Israëlitarum, qui per 40. annos, quibus in deserto degabant, filios suos non circumciderunt; ex quibus colligit, circumcissionem non fuisse ex præcepto necessariam obseruatu. Sed non est ita; quia in deserto commodè lex illa obseruari non poterat; ideo desit tum eius obligatio; interim infantibus non deerat aliud remedium expiandi originalis peccati; qualecunque illud fuerit. Vide Franciscum Suarez ad q. 70. 3. p. D. Thomæ 2. 3. Et tum legem circumcissionis non obligasse optimè nosse poterant ex Moyse, diuinæ voluntatis optimo Interprete; qui non tacuisset, si Israëlitz tunc diuinam legem violassent. Nec postea similis vnquam casus accidit.

C Sed vide & suspice stuporem VVitackerianum.

num. *Leges humana tantum obligant in certis locis; quia illorum auctoritas, qui has leges tulerunt, in alio loco nulla est: Ergo peccatum omne in contemptu & scandalo est, non in rebus ipsis; hoc est, ergo peccatum, quod in violatione legis humanæ committitur, fit tantum ratione contemptus & scandali. Nemo mirretur, VVitackerum talia de lege humana effundere; quia paulò antea nihil sublimius de ipsis etiam legibus diuinis baptismi & circumcisionis asseruerat. Dei potestas & imperium, quoquo versum se extendit; Et tamen in quarundam diuinarum legum transgressione VVitackerus nullum peccatum agnoscit, nisi propter contemptum & scandalum: utroque secluso; cessat peccatum, iudicio VVitackeri; & quod de his duabus legibus sentit; hoc necessariò etiam affirmare debet, si constare sibi velit; de omnibus aliis diuinis legibus, quæ sunt circa res ex se alioqui, seclusa lege, indifferentes. Itaque Iudæus, secluso contemptu & scandalo, carne suilla ad, satietatem vsque vesci poterat; vt & aliis cibis, quæ in lege Mosæica longo catalogo interduntur.*

Deinde falsum est, quod de legibus humanis asserit VVitackerus; nam legis natura per se est necessitatem adferre, siue contemptus formalis & expressus, & scandalum aliorum adsit; siue nõ. Hinc & Apostolus Rom. 13. absolutè dicit: *Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.* In quæ verba Melanchthon scribens super Epist. ad Romanos. *Verba Pauli diligentissime consideranda sunt. Necessè est obedire, non solum propter iram, id est, propter supplicia, quibus magistratus potest fontes afficere, sed etiam propter conscientiam, scilicet, ne fiat rea æterna pœna in his, qui nolunt obedire legitimis imperiis. Sciamus igitur verè peccatum mortale esse, id est, Deum offendens, & faciens hominem reum æternæ pœnae, nullo obedire legitimis imperiis. Sic declarat necessitatem, vt intelligatur de obligatione conscientia, & de æternis pœnis, videlicet, nisi fiat conuersio.*

Ibid. idem Melanchthon. *Multi scriptores hoc argumentum agitant: Magistratus neminem potest pœna æterna afficere. Ergo violans legem magistratum, non est obligatus ad pœnas æternas. Neganda est consequentia, quia, violans leges magistratum obligatur ad pœnam æternam propter mandatum Dei. Sicut violans mandata parentum, obligatur ad pœnam æternam, etiam si parentes neminem possunt afficere pœna æterna. Sed Deus ipse irascitur violentibus ordinem ab ipso sancitum, & est custos sui ordinis, ideo pœnam ipse exsequitur.*

Secundus locus, ex quo probat Bellarminus Pontificem habere potestatem condendi leges obligantes in conscientia, est iste Matth. 16. *Quodcumq; ligaueris super terram, &c.* Sibrandus hoc syllogismo nos exhilarat: *Qui habet potestatem ligandi, & soluendi, ille potest per vniuersam Ecclesiam leges ferre, quæ conscientias obligant; & potest vniuersos Christianos ad obseruationem talium legum cogere, & transgressores punire, sed Petrus habet potestatem ligandi, & soluendi. Ergo, Papa potest per vniuersam Ecclesiam leges ferre, quæ*

conscientias obligant, & potest omnes Christianos ad earum obseruationem cogere, & transgressores punire. Postquam syllogismum hunc ex fanatico suo cerebro exculsit, & in chartam retulit; & verbosissima polylogia pagellas scedauit; hæc subiecit: *Aliud est in conclusionem; quàm in præmissis; Papa enim irrepit in conclusionem; & non fuit in Antecedente. Quare non obstitisti, ne irreperet? An non tu custos & ianitor eras, cuius curæ incumberebat, ne quid occultè in conclusionem sese insinua-ret? Sed tantum abest, vt hoc cauere volueris, vt pro tua nequitia consueta, Papam, obtorto quoque collo, in conclusionem intruderis, non quidem contra morem tuum sycophanticum; sed forsitan contra mentem; si non contra tuam; certè Bellarminianam. Malè tibi tuisque rebus, Sibrande, consulis, cum tam nudè, & absque vilo velo calumniaris. Saltem caute id ageres, si nõ omnino tece.*

Sed en prioris syllogismi reformationem; at Sibrandicam. *Quicumq; habet officium ligandi, ille habet potestatem tales leges ferendi. Sed omnes ministri habent officium ligandi. Ergo omnes ministri possunt per vniuersam Ecclesiam leges in conscientias ferre, & omnes Christianos ad earum obsequium cogere, & transgressores punire. Hoc argumentum non concedent ipsi Papista, inquit Calvinista. Quis acceptaret tale monstrum ex malitia & nequitia Sibrandica progenitum, quod ostendisse, est refellisse, & ludibrio exposuisse?*

Missio Sibrando, ad Bellarminum reuertamur, qui dicit, ligare esse legem imponere; probat Matth. 23. *Alligant enim onera grauias, &c.* Sutliuius oggrunnit: hæc dicta Petro, non Pontifici. Vetus nœnia. II. *Nil Petro hic datum, sed solummodo promissum.* Vult ergo sibi monstrari, vbi hæc potestas ligandi data sit. Respondeo, Ioan. 21. verbis illis: *Pasce oves meas.* III. *Ligandi potestatem ad solam peccatorum retentionem pertinere.* Cuculum audio. IV. *Etiam si LIGARE significaret legem imponere Matth. 23. non tamen sequi, eandem significationem huic vocabulo subiectam esse Matth. 16.* Iterum Sutliuius cuculum agit. Hoc iam alibi sæpius affirmavit, neque vnquam vel vno verbulo probaretentauit.

Nunc audiat suum VVitackerum. *Ligare significat legem imponere. Fateor.* En VVitackerus fateatur, quod tu diffiteris. Addit VVitackerus; *hæc in Pharisaïs à Christo reprehendi.* Non reprehendit potestatem leges ferendi, sed abusum eius; quod graues & importabiles leges ferrent, à quibus tamen ipsi non modò humeros, sed & digitos suos subtraherent. Ait VVitackerus, *ligare non esse nouas leges condere, quæ obligent conscientiam, sed Dei legem purè proponere, & vera Euaγγελij prædicatione quasi peccatorum suorum laqueis adstrictos tenere.* Commento huic validè obluantur verba Christi; quæ sunt: *Alligant enim onera grauias, & importabilia imponunt in humeros hominum;* nam hæc no-uorum mandatorum indicia sunt; quibus extra

potestatem suam legitimam euagati, subditos premebant. Quanquam ex hoc loco nil aliud probare instituit Bellarminus, quã ligare Matth. 23. esse legem imponere, siue postea sit noua lex: siue vetus aliter proposita & explicata: nam si istud ex hoc loco euincatur, sicut reuera euincitur; tum planum fit, Petro & successoribus Matth. 16. tribui quoque potestatem nouas condendi leges; quia generatim dixit Christus: *Quodcumq; ligaueris*, &c. Sutilius obiicit abusum, in quem potestas legislatiua degenerare potest. Sed iam pridem hunc Calvinianum Decanum didicisse oportebat, *propter abusum non esse tollendum usum*; testibus & ad stipulatoribus non modò ipsis orthodoxis, sed & sectariis. An non & ciuili potestas ferendi leges in absum abire potest? Num ideo exterminari debet?

Tertius scripturæ locus est iste: *Pasce oues meas*. Sibrandus aduolat consueta suorum syllogismorum armatura munitus. *Quicumque iubetur oues Christi pascere, ille habet potestatem ferendi leges in conscientias; & potest vniuersam Ecclesiam ad earum obseruationem cogere, & transgressores punire. Sed Petrus iubetur oues Christi pascere. Ergo Petrus habet potestatem ferendi leges in conscientias.*

Respondeo, iuquit Calvinista, *Maiorem esse falsam*. Potuisses facere veram, si voluisses; quia id tibi integrum erat. Cur non addidisti? Quicumque peculiariter vniuersim sine restrictione, & à quocumq; alio homine independenter, iubetur oues Christi pascere; ille habet potestatem ferendi leges obligantes in conscientia, &c. Si hoc vel simile quid ad Maiorem adiecisses, veram effecisses, nam & inter pascendi functiones vna est, leges præscribere, quibus oues in officio contineantur; & qualis pastor esset, qui ouibus sibi commissis præscribere nequiret, quid faciendum vel vitandum esset, cum obligatione & necessitate obsecundandi?

Sutilius & Danæus, præter conuicia, nihil adferunt. VVitackerus admodum stomachatur, quod Bellarminus scripsit; Christum vsus regio vocabulo; *ποιμαίνω*. *Pasce*; non enim hic esse regium; hoc planum fieri, ex eius Synonymo, quo itidem Euangelista vsus; *βόσκω*. *Omnium pastorum esse ποιμαίνω, pascere, non tamen hinc confici, omnes pastores posse ferre leges obligantes in conscientia*. Cymbalum tinniens audio, inani strepitu. Nam vt tota illa sententia: *Pasce oues meas*; peculiariter ad solum Petrum pertinet; sic & primum eius verbum *ποιμαίνω*, non iniuriã censetur ad Petrum peculiariter spectare; Et aliquid amplius indicare, quã cum minorum ordinum pastoribus tribuitur: Sicut & verbum *Rego* illustriorem significationem habet, eo in loco Virgilij.

Tu regere imperio populos Romane, memento, quã quando alicui patrifamilias mandatur, vt familiam suam bene regas.

A Quartus locus est: *Sicut misit me Pater; ita & ego mitto vos*. Sibrandus, forma non syllogistica, sed sycophantica amicus. *Quos Christus mittit, quemadmodum Pater Christum misit, illi possunt leges in conscientias ferre, & vniuersam Ecclesiam ad earum obseruationem cogere. Sed Apostoli omnes sunt illi, quos misit Christus, quemadmodum ille à Patre missus est. Ergo Papa potest in conscientias leges ferre.* Non arbitror opus esse quidquam addere. Ipse primus huius monstri adspetus, perspicuè monstrat, non Bellarminum, sed Sibrandum esse eius parentem.

Sutilius varia hic nugatur. Summa est, *magnam esse inter Christum à Patre missum; & inter Apostolos missos à Christo differentiam*. Scilicet hoc nesciebamus; & vt sciremus, Sutilio monitore egebamus. An non adhuc Christus & Apostoli ingenti discrimine secerentur, licet Apostolos dicamus à Christo missos cum potestate leges condendi?

VVitackerus dicit, *nihil hic singulare Petro concessum; totum cæteris commune esse*. Sufficit nobis, legislatiuam potestatem à Christo datum Apostolis, ad eum certa quadam proportione modum, quo ipse sua in missione potestatem legum ferendarum acceperat; nam Petro aliquid hac in re, supra cæteros concessum esse, aliunde probamus; nempe ex illo: *Pasce oues meas*, &c. *Et tibi dabo claves regni calorum, &c. Et quodcumq; ligaueris*. Satis est, ex dicto loco probari, Apostolis potestatem legislatricem à Christo concessam esse; quod isti, vt de Petro, sic & de cæteris Apostolis prorsus abnuunt. Neque cuiquam Catholico in mentem venit; illud: *SICUT*, significare omnimodam similitudinem in missione Christi & Apostolorum; non magis; quã in hac sententia: *Estote perfecti, sicut & Pater vester caelestis perfectus est*. Itaque cum VVitackerus hanc omnimodam æqualitatem oppugnat, non nos, sed laruas capitis sui oppugnat.

Quintus locus est Act. 15. vbi Apostoli conderunt nouam legem de abstinendo ab idolothytis, à sanguine & suffocato, &c. nam de suffocato & sanguine nihil præcepit Christus. Sibrandus iterum occurrit cum impostorio syllogismo: *Quod fecerunt Apostoli, hoc & Papa facere potest; Apostoli autem tulerunt leges in conscientias. Ergo & Papa hoc facere potest*. Respondeo; *maiolem esse falsam*, inquit Calvinista. *Tuo scelere falsa est; cur non fecisti veram?* VVitackerus dicit; *nihil hic noui sancitum esse*; nam Moysen antea *idem de sanguine & suffocato statuisse*. At lex Moyse abrogata fuerat morte Christi, vt ipsimet Calvinistæ passim tradunt; non potuit igitur lex illa Moisaica Christianos obligare, nisi denuo sanciretur. nam quòd VVitackerus dicit, *fuisse legem hanc promulgatam & obseruatam propter vitandum scandalum; nec Apostolos laborasse de rebus ipsis, sed de vitando scandalo*; id friuolum est; nam vt apertè Bellarminus demonstrat; Et si finis Apostolici præce-

pti erat, ne scandalizarentur infirmi, tamē ipsum præceptum non cadebat super vitationem scandali, sed super abstinētiā ab immolatis, sanguine & suffocato, quæ erat medium ad illum finem.

Fuisse autem hanc sanctionem, veram legem, probat Bellarminus. I. quia Apostoli vocant *onus*: *Nihil ultra imponere oneris*. Respondet VVitackerus, *Apostolos non vocare abstinētiā hanc onus; num enim onus fuit non fornicari? imò verò contra profitentur se nolle aliquid onus illis imponere*. Sed adde; *Præter hæc necessaria*. An non indicant ista verba aliquid oneris seu legis fidelibus esse impositum? *Visum est enim Spiritui sancto & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, præter hæc necessaria; ut abstinētiā vos ab immolatis simulacrorum, &c.* ergo abstinētia hæc nominatur *onus*, & inter onera numeratur. Nam quod querit, num non fornicari sit onus; poterat solutionem vel ex vita & moribus eorum, qui quintum hoc Evangelium condiderunt, sumere; quibus non fornicari tantum onus visum est, ut omnia iuris, pudicitie & honestatis repagula perfregerint, quo liberè fornicari possent. Onus est, sicut omnis lex onus est; hoc est, obligatio, necessitatem aliquid facienda, vel ab aliquo abstinendi adferens.

Sutliuius dicit; *Non omnia onera obligare in conscientia; testimonio esse illa onera importabilia, qua alligabant Pharisei, Matth. 23*. Nec dicit Bellarminus omnia onera, hoc est, omnes leges obligare in conscientia. nam iniustæ leges nullo modo obligant: nec etiam omnes iustæ, si sint merè pœnales; obligant in conscientia; satis est, in præsentem, hanc legem, quæ Act. 15. lata est, obligasse in conscientia; quod colligit Bellarminus cum aliunde, tum quia dicitur *onus*, & inter *necessaria* computatur; non possumus autem dicere, *necessariam* appellatam tantum, ut pœna temporalis vitaretur; quo pacto lex purè pœnalis nominari potest necessaria; quia Apostoli nullam pœnam temporalem huic suæ legi adiecerunt; ergo legem istam vocarunt necessariam propter vitandam pœnam alterius vitæ, cuius reatum nemo incurrit, nisi per violationem illius legis, quæ conscientiam sub peccati culpa obligat.

Obiicit Sutlius, *ea, quæ Act. 15. Apostoli decreverunt, dici necessaria non simpliciter, sed ratione scandali; & quia adiuncta erat lex de fornicatione, quæ erat divina & simpliciter necessaria*: Idem fermè respondet VVitackerus. Nec difficultas foret in his responsis approbandis & recipiendis, si Apostoli dixissent: *Visum est, nihil ultra vobis oneris imponere, præter hæc necessaria: ex parte; seu secundum quid. seu, ratione scandali*; non simpliciter & absolutè. Sed quia nihil horum in decreto Apostolorum apparet, meritò Calvinistis suas glossas relinquimus. Et quàm stultum esset, si quis tria vel quatuor enumerans, quorum vnum solummodo simpliciter necessarium esset; om-

nia illa tria vocaret necessaria, absque vlla exceptione vel restrictione? Num enim illud, quod, secluso scandalo, liberum est, ideo dici debet necessarium, quia cum aliquo, quod simpliciter necessarium est, recensetur? Imò hoc ipso, quod abstinētia ab idolothytis, suffocato & sanguine cum vitatione fornicationis enumeratur, & necessaria prædicatur; satis apertè innuitur, ut hanc, ita & illam ad conscientiam spectare; nec transgressionem, salva conscientia, locum habere posse; sicut habere nequit in violatione præcepti de non fornicando.

Tertiò probat Bellarminus eandem sententiam ex Act. 15. in fine; vbi de Paulo dicitur. *Præcipiebat ei custodire præcepta Apostolorum & seniorum*. Et cap. 16. *Tradebant ei custodire dogmata, quæ decreta erant ab Apostolis & senioribus*. Sutliuius respondet, verba illa: *præcipiebat ei custodire, &c. esse à latino Interprete attexta, & non haberi in originalibus codicibus*. Sed Sutliuius proclive non erit ostendere, nostrum Interpretem, ea de suo attextuisse, neque in Græcis exemplaribus, quibus in versione sua utebatur, reperisse. Neque tam exilis est apud nos antiqui Interpretis auctoritas, ut eam Sutliuianæ inscitie postponamus.

Secundò respondent Sutliuius & VVitackerus: *Paulum iussisse, ut præcepta Apostolorum & seniorum obseruarentur, non per se; sed ut scandalum vitaretur*. Bona glossa, cui fidem haberem, si fulciretur ipso textu. S. Lucas ea, quorum obseruatio à S. Paulo fidelibus commendabatur, vocat absolutè *præcepta, & dogmata*, quæ decreta erant ab Apostolis, &c. quæ omnia legem propriè & strictè sumptam indicant: non autem talem, cuius obseruatio, secluso scandalo, libera esset: Non enim scandali occasio præcisâ fuisset per hanc legem, sed potius data & aucta; si sensus fuisset; abstinendum ab idolothytis, sanguine & suffocato, si quis ex Iudzorum stirpe adesset, cui talis esus offendiculo foret; absque hac circumstantia cuius integritas ac liberum esse, absque conscientie scrupulo istis vescendi: nam Iudzæ, quorum in hac lege ferenda potissimum ratio est habita; totam hanc constitutionem hypocritin potius, quam serium decretum existimassent, si Christianis ex gentibus, non quidem aliis ex infirmiorum numero præsentibus & inspectantibus, sed clam, & secluso scandali periculo idolothyta, suffocatum & sanguinem estandi liberam potestatem factam esse credidissent.

Citat Bellarminus Chrysostomum, qui Epistolam illam ab Apostolis Act. 15. scriptam, vocat *imperium*. Respondet Sutliuius, *non omne imperium vel præceptum obligare in conscientia*. At hoc obligare, ostendit Bellarminus, & antea monstratum est. VVitackerus clamat; *neminem inficiari, esse præceptum, sed non perpetuum*. Quasi verò agatur hic de huius præcepti perpetuitate. An non ipse Bellarminus fatetur fuisse solummodo pro cer-

o & definito tempore? An nihil præcepti strictè accepti nomen meretur, nisi quod est perpetuum? Occinit, *esse præceptum, sed non necessarium, nisi ex circumstantiis*, scandali scilicet & contemptus. At hoc iam antea refutatam est.

Citat Bellarminus pro eiusdem sententiæ confirmatione Canonem Apostolorum 62. ubi idem præceptum, graui adiuncta pœna, præscribitur. VVitackerus reiicit auctoritatem horum Canonum. Sed Turrianus eam satis à Magdeburgensium telis vindicauit. Cuius vindiciæ in præfens nobis sufficiunt. Addit VVitackerus. *In Canone isto nil aliud statui, quàm quòd statutum sit Act. 15.* Hoc nobis est satis. Tametsi in Canone exprimuntur pœnæ depositionis & excommunicationis, de quibus nihil Act. 15. Sutliuius dicit: *Canonem illum facere pro se & suis. Inde enim constare, præceptum Apostolorum Act. 15. nusquam fuisse seruatum; alioqui non fuisse futurum necessarium, ut noua lex conderetur.* Non est noua condita; sed illa Apostolica Act. 15. repetita & à Clemente cæteris itidem Apostolicis decretis annumerata. Nec repetitio legis signum est legem à nullo obseruari; sed legem ita comparatam esse, quæ ubique inculcari, & omnibus curæ cordiq; esse debeat.

Secundò dicit Sutliuius; *Has pœnas in transgressores legis de non comedendis idolothyris fuisse statutas propter scandalum.* Nihil Canon de scandalo. Rem ipsam simpliciter prohibet, æquè ac cap. 15. Act.

Est itidem Canon hic reuocatus in Concilio Aurelianensi. Occurrit VVitackerus: *Hoc factum ut vitaretur scandalum.* (Battum audis.) *Si quid aliud Synodus illa voluerit, se non teneri eius auctoritate.* Expedita responsio, & sectariis nusquam non in promptu.

Postea accingit se VVitackerus ad defensionem Caluini, quem Bellarminus hoc loco oppugnat; vult enim legem illam solummodo ratione scandali sancitam esse & obligasse. Bellarminus probat præceptum fuisse etiam per se de ipsa abstinentia ab immolatis; suffocato & sanguine. quemadmodum licet finis cuiuscunque præcepti sit charitas; præceptum tamen de non furando, v. g. & de non occidendo per se obligant non ad diligendum, sed ad abstinendum à re & damno alieno. Respondet VVitackerus, *Hæc exempla esse diuersi generis, nam furari & occidere per se malum esse.* Quid tum? An ideo, quod per se malum non est, non potest esse per se & directè materia legis, super quàm lex immediatè cadat? Si hoc ita est, quomodo igitur in veteri testamento tam multa & varia ex se non mala, sed adiaphora, per leges interdicta sunt? Nam quod isti dicunt, vel innuunt, à lege diuina posse immediatè & per se respici materiam indifferentem; non autem à lege humana, id ignorantia hæreticæ asylum est, ac diuerticulum: quia lex à quocunque procedat, dummodo legitima po-

A testate sit præditus, hac vi valet; vt necessitatem imponat, saltem ex hypothesi & in sensu composito. Mentitur autem VVitackerus, quando dicit, negare Bellarminum, *præcepta de non furando & non occidendo obligare ad charitatem.* Non negat hoc, absolutè; sed tantum vult; leges istas proximè & immediatè non respicere charitatem, tanquam suam proximam & immediatam materiam; nam quin respiciant charitatem, vt generalem omnium præceptorum finem, disertis verbis fatetur Bellarminus.

Sutliuius mentitur, *Bellarminum ex lege de idolothyris tollere rationem legis.* An non rationem, seu finem huius legis fatetur fuisse fugam & vitacionem scandali? Rectè dixisset Sutliuius, nec se, nec suos collegas nosse discrimen inter finem & materiam legis; nec intelligere quid nam proximè & immediatè à lege respiciatur.

Porro legem illam de immolatis fuisse nouam legem ab ipsis Apostolis conditam, probat insuper Bellarminus testimoniis Patrum, in primis S. Chrysostomi, qui nominat *nouam legem.* Obstrepit Sutliuius, *dici nouam ratione scandali.* Sed rectè dicit Bellarminus, *non scandalizare, esse legem antiquissimam & moralem, nec Apostolos vllam facere mentionem scandali in tota illa actione & lege.* Non negamus Apostolis hunc finem fuisse propositum; sed addimus; materiã ipsam proximam legis fuisse abstinentiam ab immolatis, suffocato & sanguine; nec ideo in quibusdam casibus legem cessasse, quod finis legis, hoc est, scandalum cessarit, quia notum est, & manifestis exemplis id declarat Bellarminus, legem non ideo desinere, licet in hoc vel illo particulari casu ratio seu finis legis cesset.

Idem responsum dat Sutliuius ad reliqua Patrum & Conciliorum testimonia, quæ Bellarminus hîc producit. Nec aliter Patrum dicta diluere conatur VVitackerus: nisi quod impudenter scribit, *fieri potuisse, vt veteres religionem in abstinentia ab idolothyris, &c. posuerint, & paulò supersticiosius etiam de rebus ipsis senserint: Et tunc eos errasse, & contra mentem huius decreti facisse; nec excusari posse.* Imo ad quosdam Patres & Synodos nihil dignatur respondere superciliosus Hæreticus; quia, inquit, *Paulus legis mentem melius nouit, quàm bi omnes.* Augustino tamen tantum honoris habet VVitackerus, vt se ad eius quod asserit, refutationem demittat.

In Epistola ad Publicolam, docet S. Augustinus, potius mortem esse cõpetendam, quàm idolothyta manducanda; si quis sciat esse idolothyta. Ex quo apparet, quis fuerit Augustini sensus de idolothyrorum interdicto, & quàm strictè obligare existimauerit. Quid VVitackerus? I. *Augustinum hac in re nimis seuerum fuisse.* II. *Responsum eius palam cum Apostoli doctrina pugnare.* III. *Augustinum non satis perpensis, quid dixerit.* IV. *Augustinum in eadem Epistola alium errorem præmississe, nimirum, non licere alterum occidere, ne tu occida-*

vi: & hanc sententiã verbo Dei planè cõtrariari. V. Eras-
mus miratur sic pronunciaſſe Auguſtinum in Episto-
la ad Publicolam. VI. VVitackerus cum Erasmo non dubitat,
Auguſtinum ſententiã fuiſſe retractaturum, ſi monitus
fuiſſet. Præſertim ſi VVitackerus & Erasmus ei
monitores obtigiffent. Hæc ſunt ſolidiſſima
VVitackeri ad Auguſtinianã auctoritatẽ ple-
na reuerentiæ reſponſa.

Obiicit Caluinus. *Apoſtoloſ Act. 15. voluiſſe libe-
raro gentileſ à iugo ceremoniarum Iudaicarum; ergo non
eſt veriſimile eoſ nouo præcepto ad abſtinentiam ab idolo-
thyta, ſanguine & ſuffocato obligaro voluiſſe.* Reſpondet
Bellarminus, huius legis obligationem non pu-
gnare cum ſcopo & fine illius decreti; ab Apo-
ſtoliſ enim ita Chriſtianos fuiſſe exemptoſ à le-
gibus Moſaicis, vt tamen nõ liberarentur à præ-
ſtanda obedientia ſuiſ prælatiſ. Et hoc præcep-
tum non obligaffe fideleſ, vt Moſaicum, ſed vt
Apoſtolicum & Eccleſiaſticum. Occinit VVitac-
kerus; *Abſtinero ab hũ, tanquam immundũ, eſt Moſai-
cum, ſi ergo Apoſtoliſ abſtinero iuſſerunt, ſuit hoc præcep-
tum tanquam ex lege Moſiſ impoſitum.* Reſpondeo,
Apoſtoloſ non iuſſiſſe, vt abſtineretur ab hiſ
tanquam immundiſ legaliter, ſeu immunditia
legali; nam hæc iam ceſſauerat, & Chriſti ſan-
guine expiata fuerat; multoquẽ minus fuiſſe,
vt abſtineretur, tanquam ab immundiſ natura,
quo pacto poſteriorẽſ nonnulli Hæretici à qui-
buſdam creaturiſ Dei abſtinebant, ſed prohi-
buiſſe reſ iſtaſ, nempe idolothyta, ſanguinem &
ſuffocatum, propter ſcandalum vitandum & cõ-
cordiam inter cõuerſoſ ex Gentilibuſ & Iudæiſ
plantandam; ita vt proxima legis materia ſit
abſtinentia à prædictiſ rebuſ; ratio autem ſeu fi-
niſ legis, id, quod modò indicauimus. Neque
hodie, Catholica Eccleſia cum certis temporib-
uſ certoſ ciboſ prohibet, prohibet vt immun-
doſ, etiam legaliter; ſed vt temperantiæ actus
exerceantur, & caro itidem abſtinentiæ ſubiecta
refrænnetur.

Itaque verba ſine mente fundit VVitackerus,
cum iterum atque iterum intonat; *Apoſtoloſ ciboſ
illoſ aut vt immundoſ vetuiſſe; & ſic fuiſſe legem proſuſ
Moſaicam, & interdicitum legale; aut non prohibuiſſe, vt
immundoſ, & ſic nihil ad Bellarmini propoſitum facere.*
Quid ad hanc nugationem reſpondendum ſit,
ex dictiſ manifeſtum relinquitur. Totiuſ impẽ-
ritiæ ſcopuluſ, ad quem capita hæretici in hac
controuerſia perpetim illidunt; eſt iſta hallucina-
tio. *Apoſtoliſ prohibuerunt idolothyta & alia propter
ſcandalum vitandum, & vt pax atq; concordia conſerua-
retur; ergo reſ ipſaſ, hoc eſt, idolothyta, ſanguinem &
ſuffocatum non prohibuerunt.* Quod delirium ſi va-
leret; nulla lex quidquam propriè & per ſe pro-
hiberet. Nam Deus dedit præceptum de non fu-
rando, non adulterando, non occidendo, pro-
pter charitatem mutuam, & propter iuſtitiã
ac æquitatem ſtabiliendam; ergo Deus per ſe,
non prohibuit rem ipſam, hoc eſt, furtum, adul-

terium & homicidium. Et vt dem exemplũ de
Magiſtratu ciuili, iſ prohibet, ne quiſ frumen-
tum ex prouincia euehat, idque eo fine, ne po-
ſtea regionis incolæ in egeſtatem & annonæ pe-
nuriã incurtant; ergo non prohibuit ipſam
exportationẽ ſeu euectionem frumenti ex pro-
uincia: Et ſi in vno vel altero particulari caſu hæc
legiſ ratio ceſſet; licitè quiſ ex prouincia fru-
mentum euehet. Quiſ rerum ciuiliũ tam im-
perituſ eſt, qui hoc aſſerat, & talem iuſtè ac legi-
timè agere cenſeat?

Alterum Caluini argumentum eſt iſtud. *Lex
de ſanguine & ſuffocato nunc non ſeruat; quia deſiit ra-
tio ſcandali.* Ergo hoc præcepto ſolum ſcandalum prohibe-
batur. Reſpondet Bellarminus, legem ceſſaſſe,
non quia finiſ legiſ quomodocunq; ceſſauit,
ſed quia vniuerſaliter ceſſauit. Oggerit VVitac-
kerus; *nullum eſſe ſenſum in hoc reſponſo.* Inſenſata
ſanè deſenſio. An non verba Bellarmini clara
ſunt & perſpicua omnibuſ illiſ, qui communem
ſenſum non amiſerunt? Ais; *Caluinum dicere; le-
gem ceſſaſſe; quia iam ceſſauit ſcandali ratio.* Quid
tum? Ceſſauit, ſed vniuerſim, ideo & lex ceſſauit.
Quemadmodum etiam lex politica de non eue-
hendo ex prouincia frumento ceſſat, quando v-
niuerſaliter finiſ, propter quem lex condita eſt,
ceſſat. Miratur VVitackerus, Bellarminum dice-
re, *legem illam eſſe Apoſtolicam, & non perpetuam;* qua-
ſi duratio temporalis ſolummodo Apoſtolicæ
legiſ repugnet. Quasi verò ipſi etiam Apoſtoli nõ
potuerint ferre leges, quæ pro eo ſolo tempore
durarent ac obligarent, quo finiſ legiſ vniuer-
ſim non deſineret.

Tertia Caluini obiectio ex S. Paulo I. Cor. 8.
& 10. vbi docet, *non eſſe illicitum manducare idolo-
thyta, ſi abſit ſcandalum: Ergo reſ illæ non erant prohibi-
tæ, niſi ratione ſcandali.* Reſpondet Bellarminus
I. forſan eo tempore, quo Apoſtoluſ ſcripſit pri-
mam ad Corinthioſ, nondum ad eoſ perueniſſe
præceptum Apoſtolorum de immolatiſ, ſanguine,
& ſuffocatiſ. *Quiſ non rideat?* inquit VVitac-
kerus. Mirum, ni & ipſe Heraclituſ in riſum
ſoluatur. *Ad omneſ, inquit, Eccleſiaſ præceptum illud
Apoſtolicum perueniſt.* Num eſt veſtigio? Nonne for-
ma decreti initio duntaxat ad Eccleſiaſ Antio-
chiæ, Syriæ & Ciliciæ ab Apoſtoliſ deſtinata eſt,
vt habetur Act. 15. At Corinthuſ nec eſt in Syria,
nec in Cilicia. Ait VVitackerus, *probabile eſſe, Corin-
thioſ occasione huius præcepti Apoſtoliſ quaſuiſſe ex Pau-
lo, quid de idolothytiſ ſentiendum eſſet; Paulum autem
ſine dubio nihil reſcripſiſſe, quod cum Decreto Apoſtoliſ
pugnaret.* Longè credibiliuſ eſt, nec Paulum,
nec alium Corinthiſ præceptum illud Apoſto-
licum tum adhuc tradidiſſe; Et S. Paulum vltro
de idolothytiſ ſcripſiſſe, quod ſecundum iuſ
naturæ, abſtrahendo à lege poſitiua reſponden-
dum erat: Aut certè, ſi Corinthiſ hanc quaſtio-
nem apud Paulum mouerunt, non mouerunt
occafione decreti Apoſtoliſ, de quo nihil dum

acceperant, sed quia inter ipsos Corinthios fortasse lites existerant, aliis esum idolothytorum improbantibus, aliis approbantibus.

Secundum Bellarmini responsum supponit, decretum Apostolicum de immolatis pervenisse ad Corinthios; nec Apostolum quidquam scribere, quod legi illi deroget; nam totam Apostoli disputationem versari non circa ipsum præceptum, sed circa rationem & finem præcepti, qui erat fuga scandali & periculi in idololatricam labendi; ideo reprehendi Corinthios, à Paulo, quod quidam ex illis absque villo metu, intrepidè immolatis vescerentur; Et iubere, ne id posthac fiat: neque tamen ex disputatione Pauli rectè hoc argumentum extrui. *Immolata per se non sunt mala; teste S. Paulo, sed tantum ratione scandali vel periculi; ergo poterant licitè comedi, secluso scandalo aut periculo: vel, ergo nõ potuerunt per se prohiberi, sed tantum propter duas illas circumstantias, quibus proinde cessantibus, etiam in particulari casu; ipsa istidem lex cessauerit: quia etiam illa, quæ per se non sunt mala, possunt esse præcepti prohibitori materia, hoc est, vt præcepti vis & obligatio super ipsam rem cadat; non tantum super finem aut rationem legis.*

Quid VVitackerus? *Nil potuit miserius dici; (quàm quod tu dicis, ô Calvinista.) nam non modò prohibet hoc Apostolus, si interuenerit scandalum, vel idololatriæ periculum, verum etiam permittit, si neutrum horum interuenerit. Vnde hoc probat VVitackerus? Ex illis Apostoli locis, quæ nil aliud volunt, quàm necesse non esse, vt quis carnem emens vel manducans scrupulosè inquirat, num fuerit idolis immolata; sed emat vel comedat liberè id quod proponitur & apponitur. Quis enim finis curarum & anxietatis fuisset; si iste præcepti Apostolici scopus, fuisset? At si quis vel per se, vel alio monente, sciat, hoc vel illud idolis esse immolatum, tunc Apostolus & ab emptione, & ab esu abstinere iubet. Et huc pertinent illa; *Omne, quod in macello venit, manducare, nihil interrogantes propter conscientiam. (Quæ enim molestia foret, querere de singulis, num sint immolata idolis? Quæ intricatio inde nasceretur?) Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire; omne, quod vobis apponitur, manducate; nihil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit, hoc immolatum est idolis, nolite manducare propter illum, qui indicauit, &c.* In his & similibus locis nunquam permittit Apostolus; vt Fideles vescantur idolothytis, sed hoc tantum concedit, necessarium non esse, vt sollicitè inquirant, num hoc vel illud quod venditur, vel in mensa apponitur, sit immolatum idolis. Neque etiam lex in Concilio Hierosolymitano lata tam curiosam curam à Christianis exigebat. Ex quibus corrui immensa VVitackeri loquacitas, qua hic diffluit ac diffunditur.*

Sextus locus, quo Ecclesiastica leges ferendi

A potestas comprobatur est ille Rom. 13 *Omni anima potestatibus sublimioribus subdita sit, &c.* qui locus non tantum de sæcularibus principibus, sed & de Ecclesiasticis intelligitur, vt fusè probat Bellarminus. Sutliuius vociferatur, *hoc Apostoli monito euidenter condemnari Pontifices, qui se ab obedientia principum Politicorum subtraxerint; nam hic stabiliri potestatis politica auctoritatem.* Num solius? Num exclusa potestate Ecclesiastica? Quomodo Pontifex se ab obedientia politici magistratus subtrahit, cum ei nunquam subiectus fuerit? *At loquitur Apostolus de magistratu illo, qui gladium portat; ergo de solo sæculari.* Respondeo, consequentiam esse vanam; nam gladius hic non tantum potestatem vitæ necisque significat, sed & quamcunque vim coactiuam. Quo virtutis coactiuæ quasi gladio, ipsum etiam Ecclesiasticum magistratû succinctum esse; nemo negat, præter illos, qui malè sibi conscij, Ecclesiasticum magistratum de folio suo deturbare, & in ordinem redigere tentant. Obstrepit Sutliuius: *Apostolum loqui de illo magistratu, cui tributa præstantur; nam hoc indicari illis verbis: Ideo enim & tributa præstatu, &c. & cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal.* Respondeo, vt hæc de tributo & vectigali exempla propriè sumendo has voces, ad Ecclesiasticum magistratum, qua talis est, accommodari nequeant; at possunt illa, quæ mox subiiciuntur: *cui timorem, timorem; cui honorem, honorem.* Item illa: *Reddite omnibus debita.*

C Dicit Bellarminus, ipsum Calvinum lib. 4. Inst. cap. 10. §. 5. locum Apostoli explicare de principibus Politicis & Ecclesiasticis; seu de magistratu Politico & Ecclesiastico. Occurrit VVitackerus. *Hoc falsum esse; nec in paragrapho, nec in capite, nec in libro illo hunc locum sic à Caluino explicari.* VVitackerus sibi passim consuetam artem hinc quoque facit. Cum enim Calvinus difficultatem quandam ex hoc loco Pauli natam, ipse sibi obiecisset, ita scribit: *Nam si principibus obediendum est, non pœna tantum, sed conscientie causa, inde consequi videtur, in conscientiam quoque, dominari principum leges. Quod si verum est, idem & de Ecclesiasticis dicendum erit.* Postea respondens ad hanc obiectionem, non remouet magistratum Ecclesiasticum, seu leges Ecclesiasticas, sed explicat, more suo, quid leges magistratuum tangant, & quo spectent. Et tandem hæc subiicit: *Astram quoque notatu dignum est, leges humanas, siue à magistratu, siue ab Ecclesia ferantur, tametsi sunt obseruatu necessariae, &c.* vbi vides à Caluino concedi, Ecclesiam seu Ecclesiasticum magistratum posse ferre leges. Et hoc concedit, adductus loco illo Paulino ad Romanos 15. *Omni anima potestatibus sublimioribus subdita sit, &c.*

A Egrè fatetur VVitackerus in Ecclesia seu ministris Ecclesiasticis esse potestatem. Et tamen apertè inficiari non audet, quia videt se

& Scripturis, & quotidianæ suorum praxi ad-
 uerfaturum: quidquid enim isti in libris clami-
 tant, re ipsa potestatem in suos sibi vendicant;
 neque hoc tantum, sed & cum datur occasio, vel
 etiam absq; occasione, satis immodicè vsurpant.
 Illud est lepidum; *leges & ordinationes magistratum
 secularium referri ad publicam utilitatem; Ecclesiasticas
 autem sanctiones ad curiam & ordinis conseruationem.*
*Hinc in Ecclesiasticis nos non peccare, si contemptus &
 scandalum absint; in ciuilibus autem, non esse licitum, e-
 riam sine contemptu, leges quasdam magistratum vio-
 lare, sed aut obedientiam aut pœnam prestare oportere.*
 Quæ te, an non & leges Ecclesiasticæ referun-
 tur ad utilitatem publicam & communè? Quid
 omnibus constitutionibus suis aliud Ecclesia
 spectat; quàm vt commune Christianæ religio-
 nis bonum promoueatur & amplificetur, paxq;
 & concordia inter omnes integra perseueret? Si
 ergo transgrediendo leges ciuiles, peccamus, li-
 cet contemptus vel scandalum, nullum inter-
 currat; eò quod ad bonum commune dirigantur
 consimiliter peccabimus, violando leges Ec-
 clesiasticas, etiam sine contemptu & scandalo;
 quia & istæ leges ad bonū commune referuntur;
 & quidē directè ad bonum commune spirituales;
 quod præstantius est temporali: licet etiam tem-
 porale bonum indirectè respiciant ac procurēt.

VVitackerus admodum se torquet circa illa
 Apostoli verba: *Qui potestati resistit, Dei ordinatio-
 ni resistit; & qui resistunt, ipsi sibi damnationem acqui-
 runt.* (hoc est, tam temporalem, quàm æternam.)
*Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed
 etiam propter conscientiam:* Libenter, vt & alij pas-
 sim sectarij, diceret; *leges politicas non magis obligare,
 quàm Ecclesiasticas;* sed non audeat non metu Apo-
 stoli; sed formidine ipsius magistratus politici,
 cuius potestatem, si labefactare & eneruare pa-
 lam uellet; forsan quid ea potestas posset, experi-
 teretur. De Ecclesiasticis legibus, quidquid dicat,
 id se impune posse dicere reputat; quia Hæreticis
 nihil est acceptius, quàm vt Ecclesiastica po-
 testas imminuatur, & ubi fieri potest, penitus ex-
 terminetur.

Ait VVitackerus, *nos peccare, cum leges ciuiles
 transgredimur; & à magistratu res quoque medias seu in-
 differentes prohiberi posse: manere tamen medias & in-
 differentes licet sint prohibita: & legem non in specie, quo-
 ad res particulares, sed in genere obstringere conscientiam.*
 Griphos loquitur Calvinista: *Rem indifferentem
 manere indifferentem, etiam vt lege ciuili vetatur, & in
 sensu composito.* Quid hoc monstri? Perinde est, ac si
 diceret. Rem esse prohibitam, & non esse prohi-
 bitam. Rem esse licitam, & non esse licitam. Item
 furem, quando furatur, non obstringi in consci-
 entia illa lege; *Non furaberis:* sed illa communis;
Bonum est faciendum; malum; fugiendum: nec legem
 illam particularem de non furando, tangere & ob-
 stringere conscientiam; sed illam generalem &
 communem: *Nihil mali esse faciendum.* Quis talem
 deliratore ferret?

Nec est, quod VVitackerus, aut eius Bacca-
 laurus Allenson occlamet; *aliam esse rationem le-
 gum diuinarum; aliam, humanarum:* nam omnis lex,
 hoc ipso quod est lex, necessitatē imponit, quo-
 ad res ipsas particulares, quas præcipit aut pro-
 hibet; hæc enim est natura legis, vt materiam, cir-
 ca quam versatur, faciat necessariam saltem ex
 hypothesi.

Post hæc in battologiam soluitur VVitacke-
 rus: *Leges diuinas per se obligare conscientias; non autem
 Ecclesiasticas; peccari per violationem legum ciuiliū, e-
 tiam sine contemptu & scandalo; In Ecclesiasticis non pec-
 cari; si desint contemptus & scandalum.* An non hæc &
 similia antea iam inculcaras, & quidem vsque ad
 nauseam? Fortè putas hanc tautologicam itera-
 tionem à lectoribus loco probationis acceptum
 iri? Sed vt hoc faciant improuidi & incircumspe-
 cti; id profectò nunquam facient cauti & attentis;
 & qui VVitackeriana dicta ad stateram reuoca-
 re audent, nec amplectuntur, vt oracula *uirtu-
 osæ.*

Concludat hunc locum Sibrandus lepidif-
 simo suo syllogismo: *Quidquid de ciuili magistratu
 dicitur, etiam à simili, vel à maiori de Papa, cererūq; Epi-
 scopi intelligi debet. Sed de magistratu ciuili dicitur, quod
 possit leges in conscientias ferre. Ergo, & Papa potest leges
 in conscientias ferre. Respondeo, inquit Calvinista, Ma-
 iorem esse falsam.* Cuius est ista Maior? Tua an Bel-
 larmini? Cuius gerit imaginem? Bellarmini an
 Sibrandi?

Septimus locus est i. Cor. 4. *Quid uultis? In vir-
 ga veniam ad vos, an in spiritu mansuetudinis?* Vbi per
 Virgam intelligi potestatem iudiciariam ad pun-
 iendum, copiosè demonstrat Bellarminus. Ad
 quæ Sibrandus. *Paulus dubitat, an cum virga venire de-
 beat: ergo Papa potest ferre leges in conscientias.* Agno-
 scis, opinor, Christiane lector stylum & genium
 Sibrandicum. Nil opus addere. Ipse Sorex suo se
 prodit indicio. Sutliuius clamat: *Ex hoc loco tan-
 tum euinci, Episcopos habere Episcopalem murem, quo
 peccatores percutiant, non tamen sequi, eos posse condere
 leges, quæ obligent in conscientia.* Idem respōdet VVi-
 tackerus: addito hoc auctario: *Miror si non aduer-
 sarij ipse videat, argumentum non sequi, esseque hunc lo-
 cum planè à æro diuorū.* Ego verò non miror VVi-
 tackerum aut Sutliuium, vim huius argumenti
 non uidisse: quia oculi eorum vix quidquam vi-
 dent, præter cauillationes, lædorias, & pseudo-
 logias. Nam si Apostoli habebant virgam, hoc
 est, puniendi potestatem, ad posteros transmit-
 tendam; habebant etiam vim coactiuam; nam
 vis puniendi absque vi coactiua, frustra esset. Si
 habebant vim coactiuam, præcepta igitur eo-
 rum non erant tantum admonitiones vel cohø-
 rationes; sed vera imperia; qualia Sectarij agno-
 scunt esse illa, quæ pater dat filiis: & magistratus
 politicus subditis.

Ostendit breuiter & obiter Bellarminus,
 quomodo S. Augustinus concillēt duo illa loca
 Euangelistarum; Alterum, Matth. 10. ubi Chri-

stus iubet, vt discipuli non ferant virgam. Alterum Marci 6. vbi iubet, vt ferant virgam, Nam Christum priore loco de virga corporali loquit; posteriori, de virga, hoc est, de potestate spirituali. VVitackerus impudentissimè: *Pulchrè scilicet conciliat Euangelistas Augustinus. Sic Patres interdum Scripturas non intelligunt: quasi verò non aliter conciliandi sint Euangeliste. Hoc non est Euangelistas conciliare, illos ad inanes allegorias detorquere.* Si S. Augustino obtigisset ea felicitas, quæ Baccalaureo Alenfonio, longè eruditorem & perfectiorem commentarium de consensu Euangelistarum edidisset. Miserum Augustinum, qui in Anglia non fuerit natus, & vltus Magistro VVitackero. Qualis Euangelistarum conciliator euafisset?

Octauus locus est 1. Timoth. 3. vbi Apostolus legem statuit, ne bigami ordinentur. Hæc lex est positua & Ecclesiastica, obligans in conscientia. Negat hoc VVitackerus, addens; esse *legem æternam & diuinam.* Eo enim prohiberi polygamiam; & intelligit de illa polygamia, qua quis simul, vno & eodem tempore plures vxores habet, vt sensus sit; nullum qui simul plures habet vxores, ordinari vel posse vel debere; quia necessarium esse, vt minister Ecclesiasticus sit vnus vxoris vir, vno scilicet ac eodem tempore. Ex hac responsione multa quis eliciat, quæ, si iis VVitackerus vrgeretur, forsàn vix expediret, nam si polygamia est contra legem æternam, peccarunt ergo contra legem æternam Sancti illi Patriarchæ Abraham, Isaac & Iacob, qui polygami fuerunt. Item, si polygamia est contra ius diuinum, antiquum scilicet: peccarunt ergo iidem Patriarchæ contra ius diuinum; quia vno & eodem tempore pluribus vxoribus copulati fuerunt. Scio quid Catholici Doctores ad hæc respondeant; & quomodo Patriarchas & alios prisce legis polygamos à peccato eximant; licet doceant: polygamiam iure diuino positua olim fuisse prohibitam, statim in ipsa prima Matrimonij institutione. Sed nescio num hoc sciat VVitackerianus Baccalaureus Alenfon; cui probro non erit, aliquem ex Doctoribus, discendi gratia, adisse: nominatim Gregorium de Valentia Tomo IV. comment. Theolog. Disput. 10. quæst. 1. de Matrimonio par. 3.

Dico deinde, necessarium non fuisse, vt Apostolus polygamiam plurium simul vxorum prohiberet, quia vniuersis Christianis satis notum ac perspectum erat, eam à Christiana religione penitus improbari ac repudiari. Tulit igitur S. Paulus legem posituam & Ecclesiasticam, ne quis, qui duas successiuè habuisset vxores, vel alia ratione bigamus censeretur, ad ordines Ecclesiasticos admitteretur, vt habet communis sanctorum Patrum sententia, & interpretum expositio, etiam si Iunius quoque obluetur; & argumentationem Bellarmini nec caput, nec caudam habere criminetur: qui hoc insuper adiungit: *Iam inde ab initio legem nature fuisse, vt duo sint in carne*

A *vna, ac non plures.* Peccarunt ergo sancti prisce legis contra legem nature à primo rerum conditu sancitam, quia vno & eodem tempore plures vxores habuerunt. Scio quo sensu aliqui velint polygamiam esse contra ius naturale. Sed Iunius plus vult. Videat igitur, quomodo antiquos à peccato contra nature legem excusare velit.

Sutliuius dicit; Paulum non exclusisse illos *bigamos, qui duas successiuè vxores habuerunt à ministerio Ecclesiastico:* sed dicit tantum, nihil probat. Affer probationem Calvinista, & tunc vel adquiescemus, si solida sit probatio, vel refellemus, si vacillet. Obiicit Sutliuius: *Qui ordinant bigamos non subiiciuntur anathemati in Concilio Carthaginensi IV. Sed tantum priuantur auctoritate in posterum ordinandi; ergo non peccarunt mortaliter ordinando bigamum. Ergo lex illa de bigami non obligat in conscientia.* Fatue consequentia, quasi verò priuatio auctoritatis de cætero ordinandi non sit index grauissimi sceleris quod committunt, qui bigamos ordinant. *Cum talibus, inquit Sutliuius, facile dispensatur absque peracta pœnitentia: at mortale peccatum sine pœnitentia non tollitur.* Quis dixit, cum bigamo, qui sciens, quo in statu esset, ad ordines accessit; aut cum ordinatore eius, postea facile, sine vlla pœnitentia dispensari; cum illo quidem vt ordinibus susceptis vti; hic, vt potestatem ordinandi iterum exercere possit? Hæc Sutliuiana sunt figmenta, non Catholicorum asserta.

C Nonus locus est 1. Timoth. 5. *Aduersus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus.* Vbi apertissimè docet Apostolus, habere Episcopum suum tribunal etiam extra forum conscientia. VVitackerus. *Quis hoc negat? Sed num propterea sequitur, Episcopum posse conscientia leges imponere?* Idem occinit Sutliuius. Hoc sequitur; Episcopum mandare posse cum vi coactiua, qua partes ad obsequium adigat, etiam inultas & obluentes; atque adeo iussa Episcoporum non esse tantum monita & hortamenta, sed vera imperia.

Decimus locus est: *Qui vos audit, me audit.* VVitackerus oggannit: *non esse bonam consequentiam: Audiendi sunt ministri, dum loquantur Dei voces: ergo possunt nouas leges prescribere, quas volunt.* Si quis candidius ageret quàm VVitackerus; argumentationem hanc potius ita formaret. Ministri Dei audiendi sunt; quæ tales; ergo & tunc, cum nouas leges nobis promulgant, quia Christus generatim dicit; *Qui vos audit, me audit:* Vos nimirum, quatenus vicarij mei estis.

Sutliuius obiicit: hæc verba Lucæ 10. *dicit esse ad 70. discipulos, quos Dominus predicatum mittebat. Hos autem non accepisse potestatem leges condendi: nam si accepissent; eandem quoque potestatem singuli presbyteri hodie acciperent, cum succedant illi 70. discipulis.* Respondeo, quemlibet pro modulo sui officij coactiuam vim accipere; nam & inferio-

res pastores, potestatem habent præceptis ac imperiis stringendi oues, si necessitas & communis utilitas ita postulare videatur: & oues obedire tenentur, quia non solum supremis, sed & supremo subordinatis pastoribus obedientia exhibenda est.

Vndecimus locus est I. Corinth. II. *Laudo vos, quod præcepta mea tenetis.* Similes alios locos profert ex S. Paulo Bellarminus. Respondet VVitackerus; *in Græco esse præcepta non tradidit.* Sed num ideo excluduntur præcepta? An non & præcepta sunt traditiones? An non qui aliquid præcipit; aliquid tradit? Respondet I. VVitackerus cum Sutliuio, *Apostolum non loqui de præceptis à se conditis; sed de præceptis Dei, quæ Corinthiis & aliis fideliter explicauerit: sequi enim ut abstineant à rapina & stupro; hæc autem esse decreta diuina.* Sed verba S. Pauli commodissimè etiam de præceptis Ecclesiasticis & Apostolicis ab ipso Apostolo datis intelligi possunt: Aitenim. *Præcepta mea.* Indicat ergo se, ut Apostolum & legislatorem quædam præcepta Corinthiis dedisse; neque enim præcepta diuini vel naturalis iuris simpliciter appellasset sua præcepta.

Postremus locus est Hebr. 13. *Obedite præpositis vestris, &c.* VVitackerus & Sutliuius respondent: *Neminem negare, quin obedientia præstanda sit præpositis; sed non ideo sequi; licere illis: sanctiunculas nescio quas excogitare, & easdem nobis obrudere, tanquam diuinas, &c.* Huiusmodi nugæ iam sexcenties nobis Caluinistæ ingesserunt. Ad Ecclesiasticos præpositos non minus pertinet illud Apostoli Rom. 13. *Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.* Et ipsa obedientiæ natura imperium in se includit: ita ut superior obedientiam, vi quoque coadiua adhibitas exigere licite possit: Quæ enim hæc obedientia foret, si quis suo præposito; quando, & quantum, & quamdiu vellet, arbitrato suo, obedientiam vel præstaret, vel præstare omitteret, nec tamen debitis mediis ad obsequium compelli posset?

Postea idem probat Bellarminus ex traditione Patrum, quia vix fuit Concilium, quod non aliquid præceperit, vel prohibuerit. Respondet Sutliuius, *hoc causam Bellarmini iugulari; nam si Concilij sit leges ferre; non esse igitur Pontificum.* Audi Caluinista. In Concilio legitimo continentur etiam Pontifex. Quod igitur Concilium facit, facit & Pontifex. Deinde mirum foret, caput Ecclesiæ non posse, quod potest corpus, hoc est, Concilium; tametsi valide hoc non potest, nisi dependenter à capite, ex quo ad subiectum corpus omnis imperij vigor defluit.

VVitackerus dicit: *A synodis multas leges latas ordinis & diuinitatis causa: non obligantes in conscientia.* Ut omnes non obligent in conscientia, nullas tamen obligare, falsum est, & contra Ecclesiæ praxin, & contra illud: *Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed & propter conscientiam.* Ad-

dit VVitackerus: *Leges synodorum non obligare nisi ratione contemptus, contumacia & scandali.* Hoc etiam inane prorsus est ac friuolum. Et à mente Conciliorum alienissimum: quod fatebitur, quisquis ex tot Conciliis vel vnus Canones ac constitutiones inspexerit.

Fecerat Bellarminus mentionem legis de ieiunio Quadragesimali, Vigiliarum, quatuor Temporum. Hic VVitackerus linguæ frenos laxat; & loquacissimè de Quadragesima, & quo iure obseruari debeat, declamitat. Sed hæc omnia aliò spectant; & libro quarto de Verbo Dei, capite quarto non nihil de hoc ipso argumento disseruimus. Sutliuius quoque multa hic de ieiunio nugatur: & si vllam legem Sectarij metuunt; hanc de ieiuniis, ut & illam de continentia Ministrorum Ecclesiasticorum pessimè & metuunt & oderunt.

Profert deinde Bellarminus argumentum ex ratione desumptum: quod in eo consistit, præter leges diuinas & ciuiles necessarias esse aliquas veras leges ad Ecclesiam bene gubernandam. Quod Bellarminus copiosè demonstrat. Respondet VVitackerus, *aliquas esse necessarias, ordinis & diuinitatis gratia, non qua obligent in conscientia.* Antiquam audimus cantilenam, vel potius Batologiam. Bezzæ petulans calumniator clamat: *Nil aliud facit, quam sicutum ratione insauiret, qui à ratione petit, quod nullo iure nec diuino, nec humano consequi potest.* Bruti, non hominis responsio. Nam & ex iure diuino & humano iam euicit Bellarminus, potestatem leges ferendi esse in Ecclesia. Cur nunc illud ipsum non probaret ex ratione Iure diuino & humano, & ipso naturali lumine nixa?

Mendacium Sutliuianum est, *ante regnum Constantini nullos fuisse in Ecclesia editos Canones.* Mendacium itidem est; *Pontifices Romanos ante Gregorium IX. ius suum non protulisse in lucem.* Nam, Canones Conciliorum ab exordio Ecclesiæ in Ecclesia viguerunt; tametsi postea à Gregorio IX. & ante illum ab aliis Pontificum decreta & responsa in ordinem redacta, & certa methodo disposita fuerunt. Alia non pauca huius farinae mendacia fundit Sutliuius. Quæ enotare superfedeo: nam vel ad ista, quæ hucusque ex chartis Sutliuianis excerptimus, nauscat meus animus; nec dubito, quin & lectoris. Tacitus etiam præteruehar polylogiam & logodædaliam VVitackeri, quæ hic chartas complet, dum de legum natura & conditionibus ut verbosè, sic & prorsus Caluinisticè disputat an delirat?

CAPVT XVII.

*Soluuntur argumenta aduersario-
rum ex Scriptura & testimoniis du-
cta.*

SIBRANDVS insignem hic haberet campum, in quo suam Dialecticam exerceret, si sua & suorum sodalium ex Scripturis argumenta, ad formam aliquam Logicam reduceret. Nam lepidissima argumenta in medium prodirent. Et in primis hoc: Christus mandauit Apostolis vt baptizarent omnes gentes, &c. *docentes eos seruare omnia, quae cum mandauit vobis: Ergo Papa non habet potestatem ferendi leges coactiuas.* Vel generalius: *Ergo Ecclesiastici praelati nequeunt condere leges obligantes in conscientia.* Quia Christus dixit: *docete eos seruare; quae ego vobis mandauit: non, quae vos mandabitur.* Siccine ista non? Cur ergo dixit? *Qui vos audit, me audit?* An inter illa, quae Apostoli gentibus tradere debebant, non erat & hoc, vt praepcepta Apostolorum & seniorum custodirent, & omnia illa sedulo exequerentur, quae a praepositis praeciperebantur; vel cauerent, quae ab iisdem venterentur?

Secundum argumentum. Deuter. 4. *Non addatis ad verbum, &c.* similis locus est cap. 12. *Quod praecipio tibi, &c.* Sed de his, & id genus aliis locis copiosissimè actum est Tomo I. huius defensionis, & in Responso Hunniano, itemque in vtroque Antimonio, quod deliro cuidam Alchymistae parauit; & in aliis opusculis meis, ita vt superuacaneum sit aliquid adiciere.

Tertium argumentum Isaia 33. vbi dicitur Deus, *legifer noster;* & Iacobi 4. vbi dicitur esse vnus *legislator & Iudex.* Respondemus, haec loca intelligi de supremo legislatore. Interim suus locus relinquatur legislatoribus huic subiectis ac subordinatis: nam & Deus vnus est Iudex supremus, & tamen sub hoc supremo inueniuntur alij plurimi iudices. De hoc itidem Scripturae testimonio locis paulò antè citatis abundè actum est. Nam quod fabulatur VVitackerus nos vt legislatorem & iudicem; ita etiam *Redemptorem primum & secundarium* facere; vt Christus sit primarius Redemptor noster; Franciscus, Dominicus, &c. secundarius; id haeretica criminatio est. Nam Christus solus Redemptor fuit. Solus torcular calcavit; nec vllum in hoc officio ministrum vel adiutorem habuit. Quocirca omnem gloriam *Redemptoris* solus ipse sibi vindicat. At legislationem & functionem iudicis, cum aliis itidem, tanquàm vicariis suis, communicauit. Nec vident Cæcilij isti: se hoc argumento euertere quoque legislationem politicam. Nam si vnus duntaxat est legislator, vnde tot legislatores ciuiles? Si vnus tantum iudex. Vnde tot iudices in foro externo? Si tot legislatores ciuiles & iu-

A dices non tollunt vnitatem supremi illius legislatoris & iudicis; profectò neque Ecclesiastici legislatores & iudices eam tollent.

Quartò obiiciunt Haeretici loca Scripturae, quae improbant mandata hominum, & indicant; Deum huiusmodi mandatis nolle coli: vt Isaia 29. Matthæi 15. Marci 7. Respondetur, haec intelligi de mandatis quae aduersantur diuinis, vel, si non aduersentur, saltem sunt inutilia ac superflua. Quae omnia fuse ostendit Bellarminus. VVitackerus nihil respondet, nisi trivialis illa, *praepcepta Pontificum aduersari praepceptum Dei; plura fieri, quam praepcepta Dei. esse merè humana; nulla auctoritate Dei suffulta.* Quis haec & alia huiusmodi non audiuit millies, & toties risit?

B Quintum argumentum sumunt Sectarij ex locis, vbi praedicatur libertas Christiana, vt 2. Cor. 3. *Vbi spiritus Domini, ibi libertas.* Sibrandus si hic Logicæ suæ vim & lacertos demonstrare vellet; hunc in modum argumentum formaret; *Vbi spiritus Domini, ibi libertas; ergo Papa non potest ferre vllam legem, quae obliget in conscientia.* Pulchra fanè consequentia. Multa de Christiana libertate blaterat VVitackerus. Sed quis nescit Calvinianis & Lutheranis *Libertatis* vocem esse escam; qua pelliciunt incautos, quos, si semel suam in nasam pertraxerint, ita premunt & opprimunt, vt multi illorum malint sub Pharaone, quam sub Caluino aur Luthero vivere.

C Sed audi mirificam VVitackeri de se & suis praedicationem; cui forsan fidem habebit, qui Caluinistas non nouit: qui nouit; VVitackerum mecum pariter explodet. *Nos leges probamus & magnificamus, etiam Ecclesiasticas.* (Ne mentiaris, oro, VVitackere, vix verum dicenti credimus, idque vitio tuo, non nostro, quia semper fraudem subesse vel suspicamur vel veremur; quanto minus aperte mentienti assentimur?) *& in parandum esse docemus,* nosque illis subiicimus (valde scilicet, hoc est, quantum lubet) *at nolimus tamen conscientias huius obligari, nec libertatem, quam Christum dedit, nobis eripi;* hoc est, quando & vbi lubet, leges illas seruabimus; quando & vbi non lubet, non seruabimus. Tamen in Anglia apponunt Pseudoepiscopi eiusmodi organa, quibus vel ab inuitis obedientiam extorquent; inter quae est *crimen Lesa Maiestatis.* si Regem nolis confiteri caput Anglicanae Ecclesiae. Exilium, carcer, bonorum proscriptio, grauissimæ multæ pecuniariae, & id genus alia libertatis Caluinianæ egregia documenta.

CAPVT XVIII

Soluitur argumentum ex comparatione legum.

ARGVMENTVM est tale: Deus voluit nos esse liberos à legibus Moisaicis, ergo credibile non est eum nos Pontificum legibus obligare voluisse, cum sint longè plures, quàm Moisaica. Respondet Bellarminus; leges antiquas debuisse cessare, quia erant typus legis nouæ; quæ præsentè; necesse est typum euanescere. Clamat VVitackerus, etiam Papistas habere plurimas leges typicas. Cedo quas? Quæ nam instituta nostra significant alium venturum Christum? Quæ nam leges indicant, nouam in his terris expectandam esse Ecclesiam, & hanc nostram aboleri debere? Quæ Catholicorum ceremoniarum alium in hoc mundo futurum Ecclesiæ statum præfigurant & præmonstrant? Quis non videt VVitackerum hæc, dicente calumnia, effutire, vt & sequentia? *Deus flagellis tantum nos verberauit, Pontifices verò scorpionibus nos cadunt, hoc est, ligneum iugum frangere, & ferreum iniicere: non hoc est facere Ecclesiam è lateritia marmoream, sed ex aurea torream, aut ligneam aut lapideam: hoc est, ex liberis Domini nobilissimis, seruos fieri hominibus turpissimis.* Verte stylum, hæcque omnia ad Lutherum & Caluinum transfer; manibusque ac pedibus tuam in sententiam ibo. Bellissimè descripsit VVitackerus Lutheri & Caluini spiritum, quo Ecclesiam reformare, & libertatem fidelibus restituere solent.

Ait Bellarminus, paucissimas esse leges Ecclesiasticas, quæ vniuersos homines vniuersim obligent; quarum quatuor enumerat. VVitackerus: *Miror, si illi frons non erubuerit, cum hac scriberet.* Item: *Iesuita perfricuit frontem, & verecundiam omnem absterfis, cum hoc scripsit.* Hæc VVitackeriana sunt emblemata. Oggerit; *Deum, ne vnã quidem legem exstare voluisse, qua conscientiam obligaret.* Qua ratione hoc probat? Affirmatione: qua qui sibi satisfieri patitur, is bono loco apud VVitackerum, eiusque Baccalaureum Allensonium erit: quia ferè nihil frequentius, quam affirmationem & auctoritatem suam sanè non perquam grandem, probationum vice, apponunt. At quod Bellarminus pauciores leges Christianæ Ecclesiæ facit, quàm fuerint Moisaicæ, hoc stomachus VVitackerianus concoquere nequit. Tantum non cælum & terram ad tantæ rei indignitatem aduocat: *Multo plures sunt, inquit, quàm hæc quatuor. Quid enim ais de confirmationis Sacramento, de extrema vnctione (multi sunt ex Theologorum numero, qui hæc Sacramenta negent esse necessaria necessitate præcepti) de adoratione Crucis, quoties in eam quis incidit. (Quis dicit, necessarium esse, vt crucem quis adoret, quoties in eam incidit?) de abstinendo à nuptiis. (Num hoc præceptum ad omne hominum genus pertinet?*

*certè coniugatos non tangit. Non sacerdotes, non religiosos, non alios, qui coniugium inire nolunt) de peregrinationibus huiusmodi votiuis. Quis cogitur apud Christianos ex communi omnibus lege, vt peregrinationem vllam suscipiat? Si quis, voto emisso, particularem legem peregrinandi sibi indixerit; tum occinitur illud: *Venete, & reddite: Quid hoc ad cæteros?**

Conqueritur VVitackerus de multitudine festorum & ieiuniorum apud Catholicos; paucissima horum fuisse apud Iudeos. Sed nisi valde fallor, VVitackerus non inspexit Catalogos Festorum & ieiuniorum Iudaicorum; alioqui fortassis hoc tam inconsideratè non effudisset. Neque etiam hæc scribès vel in schola dicans & pronuncians cogitasse videtur, quàm multis Festis Caluinopapistæ in Anglia suos non tam grauent, quàm lætificent. Etsi pauciores sunt in ieiuniis: Malunt enim feriari, quàm ieiunare. Vide Riberam libro quinto de Templo, qui totus est de Iudeorum Festis, præsertim capite vicesimo primo eiusdem libri, vbi Ieiuniorum Hebræis receptorum indicem textit. Item Sigonium lib. 3. de Republica Hebræorum, & Iosephum Burdonem libro septimo de emendatione temporum.

Si quis velit Calendarium Papisticum percurrere, inquit VVitackerus, reperiet statos dies festos plusquam sexaginta communes, omnibus præter particulares quasdam ferias certis quibusdam locis peculiare; Nescio, in quod Calendarium VVitackerus inciderit, in quo tantam copiam Festorum inuenerit. Mihi certè nullum huius generis Calendarium visum est, in quo, Dominicis exceptis, sint sexaginta statim dies festi, omnibus Christianis communes. Itaque iniuriam fortè nullam VVitackero fecero, si dicam, hæc sexaginta stata Festa, minimum triginta continere VVitackeriana mendacia. Quàm verò Caluinistæ ieiuniorum sint amantes & obseruantes, docebit te hæc Iunij professio: *Falsum est, nos ieiunia ab Ecclesia indicta, & alia ferre non posse. Iusta ferre possumus, (cum scilicet à bono & lauto, & ad multas horas protracto prandio, ieiunandum est ad eiusdem diei cœnam) sed à Pontificia tyrannide imposta onera ferre non possumus; quia scilicet Pontificum ieiunium nõ concedit, vt quoties quis esurit, comedat, cuius rei longam potestatem concedit lex Caluini de ieiuniis.*

CAPVT XIX.

Soluitur argumentum ductum ab exemplis.

BIICIUNT Hæretici exempla Regis Achaz, Manassæ, & eorum, quas Rex Assyriorum de Babylone in Samariam transtulit, qui videntur peccasse, quod ad cultum diuinum nonnulla si-

ne mandato Dei adiecerint; & Deum aliter, quàm ipse præscriperat, coluerint: ex quo liquet, *illicitum esse quidquam aliud circa cultum diuinum vel facere vel præscribere, præter id, quod Deus faciendum præscripsit.* Respondet Bellarminus, istos non reprehendi, quòd ceremonias instituerint à Deo non præceptas; sed quia idolis & idololatriæ instituerunt, quidquid instituerunt; atque adeo quia ipsimet idololatræ fuerunt. Iunius clamat, *illos reprehendi & ob idololatriam, & ob nouas ceremonias institutas.* Iunius non succenset nobis, si nihil probanti, nihil credamus.

VVitackerus ingerit: *Si Bellarmino credimus, nullum hoc Achazi peccatum fuit quod nouum altare extruendū curauit, & in Templum induendum.* Vbi dixit Bellarminus, non peccasse Regem Achaz nouum altare extruendo, & quidem altare idololatricum, quippe effectum ad similitudinem altaris Idoli, quod erat in Damasco? Quis sanæ mentis Regem hunc à peccato, & quidem grauissimo, excuset, præsertim cum hoc scelere non contentus, altare Domini è suo loco remouerit; nec in eo sacrificia offerre voluerit, contra expressam Dei legem, & populi Iudaici consuetudinem. Hoc solummodo asseuerat Bellarminus, aliud altare in Templo erigere per se non fuisse malum, cum & ipse Salomon 3. Reg. 8. videns altare Domini æneum non capere omnia holocausta, sanctificauerit alium locum in templo, & ibi obtulerit holocausta. Quod factū Salomonis Deus nec imperauit, nec improbauit: Ergo & Achaz & Manasses non præcisè propter hoc reprehenduntur, quòd altaria in templo extruxerint, sed quia extruxerunt Idolis; reiecto & repudiato altari Domini. Nam quod Iunius dicit: *Factum Salomonis fuisse extraordinarium;* non diffiteor. Sed idem quis dicere posset de facto Achazi & Manasse, si aliunde non fuisset vitiatum. Addit Iunius: *Salomonis factum, fuisse necessitatis.* Quid tum? An ideo licitum fuit; cum ex vestræ doctrinæ decretis, necessitas efficere non queat, vt ad cultum diuinum aliquid adiciatur, & Deus aliter colatur, quàm ipse præscripsit? Ait Iunius. *Salomonem forsitan hoc fecisse ex peculiari reuelatione.* Qua fronte hoc asserit Iunius, cum scriptura nullum de hac reuelatione verbum faciat; ipse autem Iunius ita comparatus esse videri velit, quasi nil sine scriptura affirmet? Idemq; responsum esto VVitackero, qui negat Salomonem aliud altare extruxisse. Sed textus clarus est. nam licet scriptura non nominet altare; dicit tamen, Salomonem in medio atrij fecisse holocaustum, sacrificium & adipe pacificorum, quod sine altari fieri non poterat; & quidquid sit de hoc, Salomon certè medium illud atrij sine mandato Dei sacrificiis destinauit.

Obiicit VVitackerus: *Dicitur Achaz in hoc nouo altari sua holocausta, munera, libamina Eucharistica obtulisse, quæ erant sacrificia in lege præcepta, ergo ipsa noui altaris constitutio peccatum erat, etsi in eo sacrificia legiti-*

ma obtulit, vt si in altari legitimo sacrificia prohibita obtulisset. Respondeo, etiam si in hoc altari obtulerit sacrificia, quæ à lege præscribebantur; peccasse tamen Achaz, quia altare illud erat idololatricum; vnde non ipsa altaris per se erectio; illicita fuit; sed quia erat erectio altaris idololatrici. Neque Deo placere poterant sacrificia abs se in lege præscripta, illo in altari immolata; quia vitabantur ex hac loci seu altaris idololatrici praua circumstantia: Effectum enim fuerat ad formam altaris Damasceni idololatrici.

De Manasse repetit suum coccyismum VVitackerus, *eum peccasse, etiam præcisè propter altarium extruentionem.* Securus erat VVitackerus de assensu apud suos discipulos, quia credebant, quidquid volebat. Papistarum curam VVitackerum agere decebat, quia probè compertum habebat, eos tam faciles non fore, vt quidquid effutiret, tanquam oraculum exoscularentur.

Incolas Samaritæ ex Babylonia translatos, fatetur VVitackerus fuisse idololatræ, quam & verum Deum aliquatenus colerent: sed ait, ideo peccasse; quòd *simul nouum quendam ritum adderent; quem Deus non præscripsit.* Adde, quem Deus expressè prohibuit: quia cum vero Deo colebant simul idola: An non cultus idololatricus à Deo disertè vetatur? Si aliquid adiecissent, quod ex se malum non fuisset, sed probum ac laudabile; nequaquam aut à Scriptura, aut ab vilo alio sani capitis reprehensi fuissent.

CAPVT XX. & XXI.

SOLVIT Bellarminus his duobus capitibus argumenta quædam ex ratione conscientie & Patribus desumpta. Summa argumentorum prioris generis huc redit. *Solum Deum esse Dominum conscientie. Soli Deo conscientiam subiectam esse. Nihil potestati in eam vili homini competere.* Et in hoc consistere illam *spiritus libertatem*, quam toties sacra Scriptura prædicet. Respondendum est, conscientiam non obligari per potestatem humanam præcisè, quæ humana est, sed quæ potestatem diuinam participat. Participat autem hoc ipso, quod à Deo est: non est enim potestas, nisi à Deo. Itaque mirum videri non debet, si humana potestas ferendi leges, ipsas quoque conscientias attingat & adstringat; quia hoc fit vi & iussu Dei, conscientiarum immediatè Domini & possessoris, qui hanc facultatem hominibus in conscientias constare voluit, vt ad obsequium & obedientiam promptiores efficerentur. Nec propterea efficiuntur *serui hominum*, contra illud: *Nolite fieri serui hominum.* Nam qui legibus obedit, non tam legislatori homini, quàm ipsi Deo obedit. Minister enim Dei est magistratus, teste Apostolo ad Romanos 13. Vnde etiam in obligandis per leges conscientias, vice Dei fungitur.

Nec quidquam adhuc respondent VVitackerus & alij sectarij, quàm inculcando suum coccifmum; *Conscientias esse liberæ: à nullo, nisi à solo Deo, ligari posse.* Et tamen, velint nolint, concedere coguntur, conscientias ligari à politico magistratu. Fatentur enim, peccare eos; qui politici magistratus leges violant; tametsi insipienter adiungunt, peccatum hoc non existere præcisè ex ipsa legis politicæ transgressione; sed quia violatur mandatum Dei de obedientia magistratui, & legibus ab eo legitimè latis præstanda. Quasi verò pari ratione non violetur præceptum diuinum in transgressione legis Ecclesiasticæ. An non Ecclesiæ itidem Deus morem geri iussit? An non & hæc potestas à Deo est? Saltem Nouatores minus delirarent, si quod de legibus ciuilibus, respectu conscientiarum, asserunt, assererent quoque de legibus Ecclesiasticis, & assererent, si tantum periculi à contemptu legum Ecclesiasticarum illis impenderet, quantum impendet vel impenderet, si obseruationem legum ciuiliū cuius liberam esse dicerent.

Præter argumenta ex ratione, quæ Bellarminus proponit & soluit; adfert VVitackerus alia nonnulla, quæ breuiter soluemus. I. *Si humane leges obligant in conscientia ad pœnas æternæ mortis in foro conscientia; tum leges humana non minus seruanda sunt, quàm diuina.* (concedo quamdiu humane sub æterna pœna ligant, licet alioqui non nesciamus leges humanas à toto genere minus strictè obligare: nam diuinis cedunt humane; eo in casu. Si enim ex duabus altera obseruari nequeat; diuina lex seruanda est; omniſſa humana) *imò nil interest inter diuinas & humanas.* (Respectu æternæ pœnæ propositæ, nihil interest; at aliis discriminibus plurimùm inter se differunt) *At non tam sollicitè seruanda sunt leges humana ac diuina.* Etiam si hoc verum esset; quid inde obtineret VVitackerus? An ideo non discriminarentur leges diuinæ & humane? Certè quàm sollicitè leges etiam humane obseruari debeant, docuit Christus illis verbis: *Qui vos audit, me audit; hoc est, qui vobis obedit, mihi obedit.* Et Apostolus Eph. 6. *vt serui Domini sui carnalibus obediant, sicut Christo, ergo non obligant leges humana in foro conscientia ad pœnam æternam:* Non sequitur, obcaussiam dictas. Nec scio, vtrum VVitackerus non animaduernerit, hoc telum etiam contra politicas leges mitti posse: quas tamen ad pœnam mortis æternæ, saltem indirectè & per accidens, obligare; diffiteri non possunt sectarij si intelligant, quid nam dicant, quando aiunt; legem politicam ligare conscientiam propter legem diuinam, quæ iubet, vt magistratui politico obtemperetur.

II. Argumentum. *Qui leges conscientia præscribunt, non dominantur & iurisdictionem in conscientia habent: at nulli Pontifices, aut Episcopi, aut alij*

A *homines in conscientiam dominium habent, ergo nulli homines possunt conscientia leges præscribere.* Respondeo I. Si hoc argumentum alicuius ponderis est contra leges Ecclesiasticas; idem pondus habebit contra leges politicas: Et tamen his obediendū est, non solum propter iram, sed & propter conscientiam, vt testatur Apostolus, nec prorsus abnuunt sectarij, licet diuerticulum aliquod hic reppererint. Secundò dico, si per dominium & iurisdictionem nihil aliud intelligatur, quam ius & potestas, nego superiores non habere ius & potestatem in conscientias subditorum; non quòd arcana conscientia scire queant vel debeant; sicuti scit Deus; sed quia aliquid vel præcipere vel vetare possunt, quod nisi facias, vel à quo, nisi abstineas; peccati maculam contrahas. Nec obstat illud; *non dominantes in clero;* quia fastum & ambitionem & impotentiam vetat S. Petrus, sine qua vis legislatrix vel maximè potest subsistere: quia hæc vitia longissimè à legislatore abesse debent.

B Nec illud nobis officit. 2. Cor. 1. *Non quod dominemur fidei vestra;* ex quo colligi putant sectarij nulli homini competere aliquid iuris in alienam conscientiam: *Apostoli non erant Domini fidei, ergo nec conscientia.* Respondeo, Apostolum nil aliud velle dicere, quàm se non dominari fidei, eo modo, quo Dominus dominatur seruo seu mancipio, despoticè nimirum, imperiosè ac violenter, ita vt arbitrato suo omnia agat, disponat, imperet: non tamen negauit se dominari fidei eorum, ad quos scribebat, eo pacto, quo pastor dominatur ouibus, & pater filijs; alioquin fidelibus, etiam quæ tales, mandare potuerit ea, quæ mandanda videbantur, & cogere etiam rebelles ad officium, docet 1. Cor. 4. exemplum virgæ, hoc est, potestatis, qua se venturum minatur: & exempla eorum, quos ex potestate accepta debitis pœnis vel affecit, qualis erat ille incestuosus 1. Cor. 5. Item Alexander & Hymenæus 1. Tim. 1. vel se debitis pœnis affecturum comminatus est. 2. Cor. 13. *predico, quoniam si venero iterum, non parcam.* Et mirum sanè foret, si pastor oui nihil præcipere posset: Et ne tantum quidem, quantum pater filio. Tertium VVitackeri argumentum. *Corporea exercitatio paululum habet vtilitatis.* 1. Tim. 4. *vbi docet Apostolus, pietatem in externis carimonijs non consistere, ergo superstitiosum est cultum diuinum in imponere.* Quid hæc, obsecro, conferunt ad potestatem Ecclesiasticam condendi leges labefactandam? Vereor, ne Sibrandus cachinnos immensos tollat; si hanc consequentiam audiat. *Corporalis exercitatio ad modicum vtilis est, Ergo Papa vel Ecclesia non habet potestatem ferendi leges obligantes in conscientia.* Si quiuis externus actus, inutilis est, & propterea præcipi non potest; videat VVitackerus, ne cum Enthusiastis & Suenckfeldianistalem Ecclesiā architectetur; quæ omnia externa in postremis

ducat; & omnia solo interno afflatu & fanatico inflin&umetiat. Neque vnquam dixit Apostolus, cultum diuinum in externis cæremoniis non consistere. Mendacium istud est VVitackeri, non pronunciatum Pauli. An Deum non colit, qui voce sua Psalmos Deo decantat; qui genua flectit, in genua procumbit; aliaque huius generis reuerentiæ argumenta erga Deum externo gestu edit? Est autem corporalis exercitatio ad modicum utilis; scilicet per se seorsim sumpta; sed vtilissima est, prout ex fide non ficta & ex conscientia pura procedit, vt alias huius loci Paulini expositiones omittam.

Quartum VVitackeri argumentum. *Potestas inferior non potest imponere legem in iudicio potestatis superioris, quia nullum ius in eam habet. At iudicium conscientie est diuinum, & conscientia forum ad supremam potestatem pertinet, nempe ipsius Dei; ergo homo non potest in eo iudicio legem imponere.* Respondeo, si quid virium huic argumento inest contra potestatem Ecclesiasticam; valebit, & contra politicam, hæc enim in iudicio potestatis superioris, nempe diuinæ, legem imponit, saltem mediata & indirecte, vt dicunt sectarij, quatenus, qui politicam legem violat, impingit in legem diuinam, quæ iubet, vt magistratui aliquid præcipienti obtemperetur.

Secundò dico, maiorem esse veram de potestate inferiore non instituta à superiore: qualis reipsa nulla datur, omnis quippe potestas à Deo est: non esse autem veram de potestate inferiore instituta à Deo, & quæ à superiore dependeat, totamque suam vim & auctoritatem inde trahat: nam talis potestas leges ferre potest, quarum violatio hominem in foro Dei, atque adeo conscientie, rerum nocentemque faciat. Nec Minor simpliciter vera est: nempe, *iudicium conscientie esse diuinum, & conscientia forum ad supremam, hoc est, diuinam potestatem pertinere; præsertim eo sensu, quo eam VVitackerus vsurpat; nimirum, iudicium hoc & forum merè esse diuinum; nam & homo, quamuis vt minister Dei; sed tamen homo, iudicat conscientiam in Sacramento Confessionis; & forum illud totum est forum conscientie; & tamen in eo, vt iudex, sedet & iudicat homo. Quid mirum ergo, si & Ecclesiastica potestas per legum lationem conscientiam attingere & adstringere valeat?*

Sutliuij argumenta nil aliud sunt, nisi scurrilia conuicia. *Papa est tyrannus, ergo non potest ferre leges obligantes in conscientia. Papa proprium commodum spectat: Papa ferè vniuersas Christiani orbis prouincias expilauit, Imperatoribus ius suum eripuit; Episcopos pro arbitrio eligit, viri docti, hoc est, malè contenti cum Papa, aliquando liberius taxarunt Pontificis tyrannidem; sequitur ergo quod antea; nimirum, Papam non posse leges ferre. Deinde, licet Papa esset verus Episcopus, tamen Gallis, Germanis, Anglis non posset dare leges, quia sunt extra dioccesin eius. Hæc*

A nugamenta iam millies vt audita, sic & profligata sunt: Et tamè perpetuò à Calvinianis istis Batis reponuntur.

Ad solutiones Bellarminianas argumentorum ex Patribus, vix quidquam respondet VVitackerus, De nouo opponit Iustinum, qui in Dialogo cum Tryphone ita scribit. *Christus nobis datus est lex æterna & vltima, & sædus fidele, post quod nulla lex, nullum mandatum, nullum præceptum. Valant ergo Pontificij cum suis legibus, inquit VVitackerus. imò valeat VVitackerus cum suis mædacijs; nam Iustus nihil aliud vult, quàm nullam aliam talem nouam legem expectandam esse, qualis est; lex Mosaica, & lex Christiana, sed legem Christianam esse postremam, post quam nulla alia lex, hoc est, religio, nullumque aliud testamentum & religionis peculiare institutum prætolari debeamus: non vult autem Iustinus, in hac lege & religione nullum subditis mandatum, nullamque penitus legem determinatè præscriptum iri, præter illas leges, quas præscripsit Christus.*

Responsum Bellarmini ad obiectionem ex Chrysofomo, non aliter refellit VVitackerus, quàm repetendo id, quod Bellarminus ex professo oppugnat: nempe, *Pastores Ecclesiasticos, ex Chrysofomi sententia, si oues suas curare velint, non vis, sed persuasionibus tantum agere debere; nullo modo illis conuenire, vt visant, quæ peccantur.* Sed Chrysofomum agnouisse potestatem coactiuam in pastoribus Ecclesiasticis, manifestè probat Bellarminus aliquot eius testimonijs. Cur ad ea obmutuit VVitackerus? Et si Episcopi vim cogendi non habent, cur ipsi in Anglia Pseudoepiscopi tot legibus, tot & tam seueris pœnis Anglos ad suam sectam cogunt? Nisi fortè non est cogere; crimen *lesa Maiestatis* ei impingere, qui Regem, Ecclesie Anglicanæ caput esse diffiteatur, & grauisimis multis eum subiicere, qui cœtus Calvinisticos adire nolit; vel sacro Missæ sacrificio interfuisse deprehendatur? Lector videat conciliabulum Londinense ante paucos annos ab istis pastoribus impostoribus celebratum; & clare intelliget, quàm non cogant isti Calviniani bubulci; quàm suauiter suadeant, si tamen proposita mors, eaque truculentissima; carcer, exilium, amissio bonorum omnium, & id genus alia, his suatoribus vsitata, suavis suasio cuiquam videri potest.

CAPVT XXII. XXIII. XXIV. XXV.

APIA hæc potissimum insumuntur in illa quæstione cum hæreticis controuersa; vtum omnes Episcopi à Papa iurisdictionem accipiant. Affirmat Bellarminus cum sententia communi. Obnituntur Nouatores, sed frustra.

Primum argumentum sumit Bellarminus ex veteri testamento. Nam Num. 11. legimus de Moyse Spiritu tributum illis viris, qui in administratione Reipublicæ, illius futuri erant adiutores; non quod Moyse aliquid de Spiritu suo amiserit; sed quia à Moyse in alios Spiritus ille deriuatus est. Cū ergo Moyse caput Ecclesiæ antiquæ fuerit typus Romani Pontificis, & seniores illi figuram gesserint Episcoporum, qui Papæ in administratione Ecclesiæ sunt adiumento; non improbabiler concluditur; quod sicut à Moyse potestas illa iurisdictionis senioribus venit: sic à Papa iurisdictionis Ecclesiasticæ potestas reliquis concedatur.

Ad hoc argumentum, cum VVitackerus respondere deberet, omisso eo, disquirere incipit; num Moyse aliquid de Spiritu suo & donis caelestibus amiserit. Et partem amplectitur affirmatiuam, eique corroborandæ tibicinem adhibet Caluinum; sed malè; vt ad marginem notat ipse Baccalaureus VVitackerianus Allensonius his verbis: *Caluinus in locum non sic. Vide ergo vbi. Tu videris. Quid ad nos? Satis nobis est, VVitackeri sententiam esse ineptam, & malè pro ea citari Caluinum, tuo ipsius testimonio. Nihil enim peccatum est à Moyse, cum ingenuè professus est, se tantæ multitudini regendæ parem non esse: sed administris, qui suppetias ferant, indigere. Vnde non merebatur, vt insignia illa dona, quibus ad populi gubernationem diuinitus egregiè instructus fuerat, à Deo imminuerentur.*

Non placet VVitackero, quod ait Bellarminus, Pontificem in Ecclesia eum locum habere, quem habuit Moyse in populo Iudæorum. *Hoc falsum esse constat, inquit. Nam Moyse fuit Dux & Magistratus populi Israëliti, & illi septuaginta, qui traxerunt Spiritum à Moyse, Duces etiam fuerunt: num talè esse Papæ dicent? Omnino talè esse dicemus, sed in suo genere & ordine. Nam Moyse non tantum, vt princeps Ecclesiasticus, sed & vt politicus figura fuit Papæ: Vt enim quis possit esse typus alterius, non requiritur, vt typi significatum in eodem prorsus genere cum typo concordet, satis est, si inter vtrunque similitudo quædam reperiatur. Nam Dauid, & Salomon & Melchisedech Reges, fuerunt figura Christi, & regni eius; & tamen certum est regnum Christi in hac vita non fuisse mundanum & temporale; cuiusmodi erat regnum Dauidis, Salomonis, Melchisedecis. Sic & septuaginta illi seniores, etiam quatenus duces politici erant, fuere typus nostrorum Episcoporum; quatenus isti sunt duces quidam spirituales populi Christiani, Nam in Typo & τῷ τυποῦν seu figurato non requiritur identitas specifica potestatis, sufficit generica, & similitudinaria.*

Longè adhuc artificiosius oppugnat Bellarminum Sutliuius. *Quia Papa non est Propheta: non accipit leges suas decretalinas (ita loquitur Caluinista)*

A à Deo, ergo non tenet eundem locum, in Ecclesia, quem Moyse in populo Israëliti. Nihil deerat, quam vt diceret; *Papam non fuisse generum Iethro sacerdotis Medianitarum; nec habere uxorem, qua vocetur Sephora. Nec pauisse oues fœderi sui in deserto. Nec descendisse in Aegyptum, vt visitaret fratres. Nec alia huius generis aut præstare aut præstitisse; non igitur Papa assignari posse in Ecclesia eum locum, quem Moyse tenuit. Argutè prorsus dissertat Sutliuius: qui recinit suum illum coccyssum. Ex figuris nil colligi. Doctè videlicet, vt omnia, Sutliuius. Mentitur, Numer. 11. non esse sermonem de Iurisdictione data 70. senioribus, sed de dono Prophetiæ. Refellitur vanitas hæc inde; quia 70. isti electi sunt, vt Moyse in gubernatione populi illius adiuuarent & subleuarent: ergo cum cæteris donis data est illis itidem iurisdictione in illum populum, sine qua, munere iuris dicendi; cui præficiabantur, nequaquam fungi poterant.*

B Secundum argumentum Bellarmini. Regimen Ecclesiæ est Monarchicū; ergo omnis auctoritas est ab vno. VVitackerus & Sutliuius negant Antecedens, *respectu hominis Monarcha. Respectu Christi, concedunt; hunc enim esse Monarcham Ecclesiæ, & ab illo omnes suam potestatem accipere. Sed de Antecedente satis disputatum est lib. 1.*

C Tertium argumentum sumitur ex similitudinibus: nam S. Cyprianus comparat sedem Petri, *capiti, radici, fonti, soli.* Respondent VVitackerus, & Sutliuius. *Cyprianum non loqui de sede Petri, sed de vnitatem Episcopatus.* Hanc vanitatem iam alibi satis superque castigauimus. Sutliuius addit: *debile esse hoc imperium, quod positum est in vnus Cypriani auctoritate, Quasi verò præter S. Cypriani grauisimam auctoritatem, nullum aliud pro hac assertione firmamentum nobis suppetat.*

D Quartum argumentum est ab inæqualitate iurisdictionis. Respondet VVitackerus, *Christum omnes eodem iure esse voluisse, & pares inter se.* Cur igitur in Anglia Pseudoepiscopi illi, hanc inter se æqualitatem non seruant? Cur Cantuariensis Primas est, aliisque anteponitur? Sutliuius clamat; *hoc argumentum malè connecti, omnes enim Reges à Deo esse, & tamen alios alii latius regnare.* Num Reges immediatè sunt à Deo, suamque iurisdictionem eo modo à Deo accipiunt, quo Hæretici volunt, Episcopos à Deo immediatè suam iurisdictionem habere?

Quintum argumentum. Non posset Pontifex Episcopis mutare vel auferre iurisdictionem, si eam haberent à Deo. VVitackerus nil aliud respondet; quàm; *Ego nego eum posse:* Mirum sanè foret, si Pontifex non posset, quod Rex Angliæ, istorum iudicio, potest. Auferet ille, restringet, contrahet vel ampliabit cuius Episcopo iurisdictionem suam; nec quisquam vel leuiter contra mutiet; & Pontifex nihil horum poterit, nisi prius à VVitackero facultatem obtinuerit?

Sextum argumentū. Nullum scripturæ testimoniū proferri potest, quo euincatur, Episcopos habere suam iurisdictionē immediatē à solo Deo. VVitackerus occinit, esse aliquod Dei verbū in quo hæc iurisdictionis Episcoporum fundetur. Non dubitamus iurisdictionem Episcoporum fundari verbo Dei; hoc quæritur; vtrum hanc iurisdictionem Episcopi immediatē à Deo accipiant? Sutliuius obstrepit; Pontifices non posse pro se verbum Dei præferre, sed hoc annumeretur cæteris Sutliuianis ex Calviniana cortina effatis.

Septimo idem probat Bellarminus testimoniis Pontificum Innocentij I. Leonis & Conciliorum. VVitackerus: *Hæc pulchra nimirum argumenta sunt, vt si quis ex Canone Missæ ipsam Missam comprobaret.* Solet VVitackerus sua non rarò ex Caluino probare; vt in hoc ipso capite vidimus: vbi Caluinum pro se citauit, quamuis falso & perperam, vt monet ipsemet editor & Baccalaureus VVitackerianus. Et nobis integrum non erit pro confirmatione dogmatum nostrorum adducere doctissimos Pontifices? statimque leuissimus Sutliuius nobis occinet: *Leues sunt isti testes in propria causa loquentes. Innocentij Epistolæ suspecta sunt, vt rectè (imò incitè,) annotauit Erasmus, & dictionis incomposita & inepta figura indicat.* Verum de hac Sutliuij & sociorum impudentia iã sæpius dictum acumque est.

A Pro clausula huius libri sit nobis vnus è multis. sycphanticus syllogismus Sibrandi: *Septuaginta seniores acceperunt de Spiritu Mosis, & vna cum Mose gubernarunt populum Israël. Ergò Papa immediatè accepit à Christo omnem Ecclesiasticam iurisdictionem, & omnes Episcopi, suam iurisdictionem Ecclesiasticam habent à Papa.* Hoc argumentum planè est à *æserdovov*, inquit Calvinista, neque plus ex eo sequitur, quàm si dicas: *Baculus stat in angulo.* Ergò Papa immediatè à Christo omnem iurisdictionem Ecclesiasticam accepit, & Episcopi suam iurisdictionem habent à Papa. Vides mi lector, effrontis huius Calvinistæ petulantiam: & vidisti iam frequentissimè. Quid opus eadem semper repetere? Nec meliora sunt, quæ Danæus adducit; qui vbique mendacijs & calumnijs, vt hystrix fetis, horret: Et more suo quidquid criminationum & incitiarum circa hæc postrema capita effuderat, id in vnum fascem colligit ac comportat, nouis quibusdam superadditis; ne videatur ingenium suum penitus exhaustisse, & ad fundum illius penetrasse.

Ethic quarti libri terminus esto.

Finis Libri Quarti.

DEFENSIO LIBRI QVIN-
TI DE PONTIFICE ROMANO
REVERENDISSIMI ET ILLVSTRISSIMI
ROBERTI BELLARMINI S. R. E. CAR-
DINALIS AMPLISSIMI.

CAPVT I. II. & III.

BELLARMINI hæc capita vix attingūt: Quia libentissimè concedunt, Papam nec esse Dominum totius orbis; neque etiam totius orbis Christiani; quod probat Bellarminus cap. 1. & 2. Danæus tamen continere se non potuit, quo minus Bellarminum conuiciis & mendaciis infestaretur, eò quòd cap. 2. scripserit; Dominium infidelium non descendere ex iure diuino, sed ex iure gentium: Et cum dicit; non descendere ex iure diuino, intelligit; *immediatè*; nam mediatè à iure diuino proficisci; nemo abnuat; quia omnis legitima potestas à Deo est. Danæus vociferatur, hoc esse *impium, blasphemum, aduersus regna & Dominia etiam inter infideles non esse à Deo; neque proinde à iure diuino*. Adde voculam: *immediatè*; & tota calumniarum tuarum moles corruet. Nam vbi Deus regnū Alexandri Magni v. g. immediatè instituit? Vbi regnum Assyriorum? Vbi regnum Persarum? Vbi Sinarum, Iaponiorum? Monstra locum iuris diuini; qui clarè doceat hæc & consimilia regna secundum peculiarem suam rationem; immediatè à Deo instituta & ordinata, eo pacto, quo regnum Regum Israëlitarum immediatè à Deo institutum fuit?

Ait Danæus; *Im gentium est iuris diuini radix, particula & scintilla*. Quid inferis? Num hoc? Ergo quidquid est de iure gentium, illud itidem est iuris diuini. Iterum quæro; Num proximè & immediatè? Conuicia, quibus in Bellarminum de-tonat & boāt, surda aure præteruolo. Non magis mirum, imò multò minus, si Danæus conuicietur, quàm si coruus crocitet.

CAPVT IV. & V.

Papam nō habere vllam merè temporalem iurisdictionem directè iure diuino, & soluuntur rationes Aduersariorum.

DE tertio capite dicit Danæus: *Hoc totū apud verum est*. De quarto sic pronunciat. *Et in hoc quoque capite cum Bellarmino consentimus*. Tam enim beni-

Agni sunt Nouatores in summum Pontificem, vt libentissimè concedant, eum nullam habere directè, iure diuino iurisdictionem merè temporalem; quin & hoc ex nimia sua liberalitate addūt: Eum ne indirectè quidem tali iurisdictione præditum esse. Quod tamen nimis effusi & profusi animi indicium est, vt capite sexto Bellarminus ostendet. Etsi autem sectarij hoc caput vix oppugnent ac vellicent; existit tamen ex castris nostris, hoc est, Catholicis, Alexander Carrerius I. C. Patauinus, qui Anno Domini 1599. de potestate Pontificis duos libros edidit, *aduersus impios politicos*, vt titulus habet: in quorum secundo acriter it in Bellarminum propter hanc sententiā, quam hoc capite tradit: Et Bellarminum tātū non Antesignanum *Politicorum* statuit: Cum si ij, quos hodie vocant *politicos*; nihil aliud peccarēt, quàm quòd negant, Papam iure diuino directè vllam habere iurisdictionē merè temporalem; causā nihil esset; cur omnibus pijs exosi ac inuiti essent; cū hæc sententia, grauissimos, eruditissimos, & religiosissimos patronos habeat, quorum catalogum Bellarminus texit.

B Nec certè video quid tanto hiatus dignū Carrerius contra Bellarminum produxerit. Titulus cap. 5. est iste. *Consutatur opinio Bellarmini*. Proculdubio admodum validè ac lacertosè. Audi. *Sicut ea, quæ sunt hominis in Christo, necessariò propter vnionem (vnionem dicere volebant) hypostaticam eius diuinitati attribuantur; ita necessariò, quæ sunt diuinitati humanitati adscribuntur*. Nō placet hoc probationis exordiū, quia nisi piè explicetur, olet quiddam *Vbiquitium*. Vbiquitatis enim Patroni ita loqui solent, proprietates humanitatis comunicatas esse diuinitati, & vice versa; nec intelligūt hoc de communicatione mutua in vno tertio, in vno supposito Verbi, sed de communicatione immediata, qua vna natura proprietates suas in alteram transfuderit, imò in hac comunicacióne constituunt pleriq; ipsorum naturam & essentiā vnionis hypostaticæ, ex quo commento plaustra absurditatum consequuntur, vt vidimus in disputatione de Christo. Sed non vtemur hīc hoc interpretationis rigore: in bonam partem interpretabimur, quod Carrerius dicit; ea quæ sunt

humanitatis tribui diuinitati, & cōtrā. Accipiamus hoc de attributione nō immediata, sed mediata ratione hypostaticos: in qua duæ istæ naturæ vniuntur.

Perge iam. *Cum enim salus nostra in Deo existat; si passio Christi ad diuinitatem non pertinet. (periculosus loquendi modus, olim Eutychianis: hodie Vbi quistis Lutheranis vsitatus; nā passio ad impassibilem diuinitatem aliter non pertinet, quā ratione hypostaticos; quatenus in concreto, verè affirmatur, Deum esse passum; itē illum, qui passus est, esse Deū) quomodo nobis sua passio esset salutifera? (eodē prorsus modo loquuntur Vbi quistæ; at licet passio ipsam diuinitatem immediatè non tangat; neq; etiam ad impassibilem diuinitatem immediatè pertineat; salutifera tamen est; quia passio illa Dei est; seu suppositi diuini, licet non nisi secundum naturam humanam; Ex quo supposito infinitam vim & efficacitatem contrahit.) Quod etiam magnitudo pœne demonstrat, cum videamus Iudeos punitos tanquam homicidas non puri hominū, sed Dei (Nemo negat Deum à Iudæis occisum. At num quia occiderunt Deum secundum naturam humanam, diuinitas aliquid passa est? Num ideo diuinitati passio rectè tribuitur?) *Attribuuntur ergo, que humanitatis sunt ipsi Deo* Rectè, Deo in concreto: non diuinitati in abstracto) *Quod tamen mirum videtur possibile, quā ut ea, que sunt diuinitatis attribuantur humanitati, (vtrunque æquè est possibile propter vnionem duarum naturarū in vna & eadem hypostasi. Et vtrunq; æquè est impossibile, si spectemus immediatam attributionem ipsarum proprietatum vtriusque naturæ inter se. Nam quemadmodū impossibile est, vt natura humana suam finitatem communicet naturæ diuinæ; sic impossibile est, vt natura diuina cōmunicet immediatè suam infinitatem naturæ humanæ: Et sic de cæteris naturarum proprietatibus statuendum est) Et hoc quoad simplex dominium creaturarum corruptibilem, vt dicatur Christus omnium inferiorum dominus, non solum in quantum Deus, sed etiam, in quantum homo, habens Dominium etiam pro nunc in terris non solum diuinū, sed & humanum, & si non immediata executione, tamen plena iurisdictione.**

Omnium istarum ambagum hæc videtur esse summa & epitome. *Christus secundum diuinam naturam est Rex omnium; ergo & secundum naturam humanam.* Si neges consequentiam; probat illam Carrerius; quia que conueniant vni nature, conueniunt etiam alteri; si ergo Christus est Rex secundum naturam diuinam, erit & secundum humanam. Iam dixi, fundamentū hoc planè esse periculosum, & ex Vbi quistarū Topicis hauistum, nisi adhibeatur emplastrum, quod vt adhibeamus, Christiana charitas monet, quandoquidem cum viro Catholicæ fidei addicto nobis disceptatio intercedit. Emplastrum autem hoc est, vt dicamus; Christū hominē fuisse Regem omniū rerum temporalium. De quo quæstio esse non potest; quia Christus homo est Deus; ergo & Rex omnium. Si au-

tem dicas; Christum, quatenus homo, seu secundum humanā naturam formaliter, habuisse regnum temporale in omnes res; tum negamus: Et si quid Carrerius probare vellet, hoc probare deberet. Et licet concederemus regnum, quod habet natura diuina, communicatū esse naturæ humanæ, etiā in se; adhuc tamen Carrerius nihil ad rem diceret; quia regnū hoc non est regnū temporale; sed æternum, tam initij, quā finis expers: nos autē quærimus de regno temporali Christi cum in hoc mundo versaretur. Et si quis dicat; hoc regnū esse quidem in se æternum; tamen ex tempore Christo esse communicatum; Respondeo; hoc regnū, de quo Doctores disceptant, non tantū statui temporale ratione initij, sed & ratione finis; quærun tamen, vtrū Christus, cum in hoc mundo versaretur, regiā, eamq; temporalem dignitatem & iurisdictionem politicam habuerit. Quod certè de iurisdictione illa diuina, quam Deus habet, intelligi nō potest; cum sit perennis, & si Christo secundum humanam naturam ratione vnionis hypostaticæ competeret, semper competeret, quandoquidem dona, quæ Christo per hanc vnionem competunt, mutari nequeunt.

Deinde addo, prorsus esse impossibile, vt regia potestas diuina, prout est attributum diuinæ naturæ; humanæ naturæ in se communicetur; quia vt alia attributa diuina, sic & hoc aliter naturæ humanæ communicari non potest, nisi in alio, nempe in hypostasi. Ex quo solum sequitur, regiam potestatem, etiam diuinam, de Christo homine prædicari posse in concreto; vt si dicam: *Christus homo est Rex omnium*: quod verissimum est. Et hoc tantum probat Carrerius, si quid tamen probat. Quo fit, vt nihil ad rē probet: licet enim Christus homo fuerit Rex, atq; adeo regia potestas, nō qualiscunq; sed & diuina de Christo homine prædicata fuerit; & etiā verè prædicetur, de hac tamē regia potestate nō est disceptatio inter Theologos, & Cano. peritos; sed de alia: neq; ista Papæ à Christo cōmunicari potuit, quādoquidē causa & origo eius est in Christo homine; vnio hypostatica: quæ sine dubio Papæ non conuenit.

Subiungit Carrerius. *Ideo sicut supposito diuina nature attribuitur ipsa passio nō ratione diuina nature, sed humana* (ista melius tinniunt, quā quæ Carrerius initio huius suæ pbatōnis attulerat) *ita eidem supposito, que sunt diuinitatis; vt dominium diuinū; attribuitur humanitati; (sed ratione suppositi & in concreto) secundum proprietatem nature humana.* (falsū; ipsi naturæ humanæ in se & immediatè hoc dominium non competit; sed in hypostasi) *vt dominium illud diuinū etiā humanū dicatur.* Humanū dicitur, quia cōpetit Christo homini; non autē, quia humanæ naturæ in se & immediatè conuenit.

Et hæc est prima Carrerij ratio, qua abs se Bellar. opinionē confutari gloriatur, Tantum autē abest; vt Bellar. vel potius cōmunem Theologorum sententiā confutet, vt eam ne leui quē bra-

chio attingat: quia, vt dixi, non est controuersia, vtum de Christo homine in concreto affirmari possit regia potestas diuina propter vnionem hypostaticam; de hoc enim nullus rem intelligens dubitat; sed tota quæstio de alio quodam longè inferioris ordinis regno instituitur.

Secunda Carrerij ratio, *puri homines morti æternæ additi plenè à Deo super hæc inferiora iurisdictionem re-
teperunt; vt Tiberius, Pilatus, alij; ergo tale dominium non
non est negandū illi, què pater sanctificauit, & in mundum
misit.* Respondeo, negādo cōsequentiā: quia sanctificatio qua Christus sanctificatus est, nō in eo cōsistebat, vt fieret Rex tēporalis; sed vt esset princeps & Monarcha spiritualis; cælestib. donis ab ipso incarnationis momento cumulatisimè locupletatus. Nec missus est, vt Regnū tēporale in hoc mundo possideret. sed vt omnes exēplo suo ad paupertatis amorem ac diuitiarū contēptū, & ad humilitatis studium sectandum incitaret.

Sed en Carrerius etiam *anathema* dicere audeat Bellar. sed retusū, nec penetrabilius. quā fulgur ex vitro. *Sicut contra Nestorium Cyrillus Alexandrinus in Epist. Synodali, inquit: Si quis non confiteretur Dei verbum
passum carne, & crucifixū carne, anathema sit: ita & nos
contra Bellar. si non confiteretur, Christū diuinū & humanū
dominiū vniuersorū que sunt in celo & in terra, semper
habuisse, etiam ab initio conceptionis sue, anathema sit.* Respōd. Bellar. confiteri in Christo dominiū humanum plenissimū & latissimum; sed spirituale. confiteri etiā in Christo Dominiū in res omnes temporales, sed indirectū solūmodo, & in ordine ad finē spirituale, qui regno & dominio spirituali Christi ppositus est, vt cap. 6. explicat Bellar. Confiteretur etiā Bellar. vt alia attributa diuina, sic & dominium diuinū inesse in Christo homine; ita vt verè asseratur, Christus homo esse & fuisse Rex & Dominus creaturarum omnium, visibiliū & inuisibiliū. Præter hæc dominia aliud in Christo nō agnoscit Bellar. cui immerēti *anathema* dicit Carrerius. Sed talia, vt dixi, fulmina, ab imbelli manu missa, nō lædūt. Quis vnquā audiuit, alicui ideo dictum *Anathema*; quod asseruerit, Christū, quatenus homo est, seu secundū naturā humanā, vt daret nobis perfectissimæ paupertatis exemplum; non habuisse temporale regnū & dominium super omnes creaturas?

Post has suas p̄bationes planè infirmas & e-
nerues, annectit Carrerius conclusionē. *Ergo sicut
dominiū fuit in Christo diuinū & humanū, ita & in Papa
eius vicario, omnino idē statuendum est.* Nescio, nū dī-
cta sua Carrerius intelligat: nā si diuinū dominiū Christo homini, nō compete-
bat, nisi ex ratione hypostatica, qua factū est, vt proprietates vtrius-
que naturæ possent de eadem hypostasi in concreto affirmari, ita vt Christus homo, verè dice-
retur Rex & dominus vniuersorū; planū profectō fit, tale dominiū in Christi vicario locū nō habere; quia diuinū dominiū homini communicari nequit nisi per hypostaticā assumptionē humanæ naturæ. Propterea alij Doctores, longè rectius

A constituunt in Christo dominium & iurisdictionem regiam diuina longè inferiorem; & hanc à Christo in vicarium Christi transfusam aiunt.

Quancū vt maximè vera esset hæc sententiā: Ego tamen consequentiæ huius necessitatem nō viderem: *Christus fuit Rex, atq; adeo, quā homo, pollicitū
dominiū directè rerum omnium habuit; ergo etiam Papa,
vicarius Christi, iurisdictionem regiam à Christo accepit:* neque enim necesse est, vt quidquid potestatis Christus, etiam quā homo, habuit, vicario impertierit. De qua re non semel dictum est in opere Considerationum ad Theologos Venetos.

Hactenus prolusit tantummodò Carrerius; nūc integra castra in aciem educit. *Quia Matth. 2.
Reges orientales Christū querentes; dixerunt inter cetera:
Vbi est, qui natus est Rex Iudeorū, &c.* Respondeo; hoc intelligendū de Rege non temporali, sed spirituali. Quod si Magi eum temporalem Regē esse existimassent; id mirandum nō fuisset, cum necdū plenè ac perfectè de mysterio aduentus Christi in terras edocti fuissent. Nec refert, quod *Herodes turbatus est, & omni Hierosolyma cum illo;* nam hinc non colligitur, Christum fuisse temporale Regē, sed Herodē cū Hierosolymitis timuisse, vbi non erat timor. & vana formidine exterritos de hoc Rege tollendo consilia agitasse: neq; enim necesse, vt quod qs metuit, verū sit; nam & metus fictitij mali, curas & anxietatem excitare solet.

Nec munera à Magis oblata magis indicant Christū fuisse Regē temporalem, ac titulus crucis à Pilato conscriptus, in quo palā Rex Iudeorū prædicabatur, nā titulus hīc verè intellectus, nil aliud denotat, quā Christū, quā homo est, fuisse, & esse Regē spirituale Iudeorū: tamen si Iudei aliter titulū cōcipi optabant; vt scilicet indicaretur, eū nō esse Regē Iudeorū, sed illicitè regnū Iudeorū affectasse, & occupare voluisse contra ius & fas: sed Spiritu sancto manū & stylū Pilati dirigēte ita inscriptio hæc concepra est, vt verissima esset; si nō in sensu Pilati, at certè in eo, quem per Pilatū nobis Spiritus sanctus manifestare volebat.

Nec plus probatur ex illo Matth. 17. *Ego liberi sunt filij,* vbi Christus videtur se vocasse filium Regis; præmiserat enim; *Reges terra, à quibus tributum accipiunt.* Respondeo 1. non sequi absolute; *Est filius Regis; ergo est Rex:* non enim, necesse est, vt quiuis filius Regis sit Rex; vt quotidiana experientia docet. Secundò Christus homo utique fuit Rex æternus, immensus, infinitus, quia filius erat, & est; semperq; manet æterni, immensi & infiniti Regis: vt taceam, amplissimum eius regnū spirituale; & illud etiam, quod in omnes creaturas habuit indirectè, hoc est, in ordine ad potestatem, & iurisdictionem spirituale: quibus addas licet, prædicto Matth. loco per filios intelligi posse *subditos.*

Nec plus efficitur ex publica Regis acclamatione, quando solenni pompa Hierosolymam ingressus est. Nam tota hæc acclamatione verificatur; licet de Christi regno diuino; vel de spirituali solummodo intelligatur. Parī modo

vi diuinæ potestatis regiz, vel vt Propheta extraordinaria causz cognitione, mulierem illam in adulterio deprehensam absoluere & liberam dimittere potuit; & ad hoc etiam suffecit amplissima illa potestas, qua omnibus creaturis liberrimè uti potuit, in ordine ad finem spiritualem.

Nec illud Pilati rem euincit. *Regem vestrum crucifigam?* nã ironicè locutus est Pilatus; quia enim accusauerant Iudæi Christum; quasi se Iudæorū Regem fecisset; per ironiam interrogat. *Regem vestrum crucifigam?* Nam Pilatus Christum pro temporali Iudæorum Rege minimè habebat; maximè postquã à Christo audiuerat; *Regnum meum nõ est de hoc mũdo;* Et si eū pro Rege Iudæorū habuisset, tot causas dimittendi non quæsiuisset: Quomodo enim illū dimittere potuisset; q̄ sese Regē Iudæorū contra Cæsare prædicasset & extulisset?

Ait Bellarminus, Christum non fuisse Regem electione; & probat hoc ex illo Lucæ 12 *o homo, qui me iudicem constituit, aut diuisorem inter vos?* Occurrit Carrerius. Nõ sequi, *Christus noluit causam illam iudicare: ergo non fuit Rex; habuisse enim Christum causas, cur illam litem decidere ac definire noluerit.* At verba Christi plus significant, scilicet, eum nõ tantū noluisse litem illã diiudicare; sed & istud, eum non fuisse ab vllò homine, vel humana potestate ad hoc constitutum & delectum, vt de ciuilibus causis controuerfantium iurgia cognosceret. Nam si, vt Rex temporalis ad hoc constitutus fuisset; nunquam dixisset: *Quis me constituit?* probè gnarus, quãdo & à quo cõstitutus fuisset.

Ait Bellar. Christum fugisse, cum turbæ eū rapere, & per vim Regem constituere vellent. Respondet Carrerius: *hinc tantum effici, eum noluisse ab hominibus regnum accipere, qui regnum dabat hominibus.* Nec aliud hoc Christi facti, pbare, voluit Bellarminus, vt & priore illo exemplo de diuisore seu iudice inter partes litigantes, quãdã Christū non fuisse Regem electione humana, An non idem fatetur Carrerius? Nã quòd hæreditaria successione, & iure belli Christus regnū temporale nõ habuerit, aliunde ostendit Bellar. vtque probet nec speciali dono Dei Christum tale regnū obtinuisse; p̄ducit illum locum; *Regnum meum nõ est de hoc mundo.* Respondet Carrerius; *Christum hinc verbis solummodo excludere voluisse suspicionem affectati regni; de hoc enim crimine accusatū fuisse.* Sed verba Christi plana sunt. Quis enim sensus illis subiici potest, præter istum, nisi quis ea distorquere velit? *Regnū meum non est de hoc mundo,* hoc est, non est mundanū; nõ eiusmodi, quali regno & imperio Reges terræ gaudent ac potiuntur. Neq; enim Pilatus aliud interrogauerat, quãdã vtrum Rex terrenus & temporalis esset; nam fortè aliud regni genus Pilatus non agnouit, aut si agnoscebat, parum curabat, quippe totus in id intentus, ne quis, expulso Cæsare, Regnum temporale Iudæorum occuparet. Quapropter accommodatè ad quæstionem Pilati; simpliciter negauit Christus, suum regnum esse de hoc mundo.

A Obicit Carrerius: Christum non dixisse: *Regnum meū non est in hoc mundo;* sed; *non est de hoc mundo;* vt significaret; se non esse Regem, electione mundana, aut successione: Sed plus indicare voluit Christus; nempe, suum regnum non esse terrenum: ad instar Regni, quod habebat Cæsar aut Herodes, nã alioquin quæstionem Pilati non tam soluisset, quãdã declinasset. Pilatus enim scire auebat, nõ Christus Rex temporalis esset; de titulo regni acquisiti parū sollicitus. Cui Saluator simpliciter respondens, *regnū* inquit, *meū nõ est de hoc mũdo.*

Ait Bellarminus: omnia ferè scripturæ loca loqui de Christi regno æterno; non de temporalibus; nam temporalia regna non esse æterna: vt Psal. 2. *Ego autem constitutus suum Rex ab eo,* &c. Respondet Carrerius; verba Psalmsi diminutè citari: sequi enim in eodem Psalmo: *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: hinc enim verbis significari temporale regnum Christi.* Cui assertioni nihil deesse video, præter probationem. Nec verum est; quod Carrerius dicit: Bellarmini argumentum esse tale. *Psal. 2. agit Propheta tantum de regno Christi spirituali; ergo Christus solum hoc regnum possidebat.* Nulla est consequentia, inquit Carrerius. Atqui tua est hæc consequentia, non Bellarmini, si nil valet, vt reuera non valet, tibi imputa, nam nil aliud vult Bellarminus, quãdã locum Psalmsi secūdi de regno Christi spirituali intelligi debere; vt & alia testimonia, quæ Bellarminus simul producit.

CAPVT VI. VII. & VIII.

Papam habere summam potestatem temporalem indirectam, idq; probatur rationibus & exemplis.

DANAEVS hic conuicia ab initio ferè vsq; ad sexti capitis finem sturnatim fundit. *Hoc capite* inquit, *iam in sua deliria relabitur Bellarminus, & in furorē pristinum animi de suo sublimando Papa.* Quia nimirū Bellarminus ea tractat, quæ Danzanus stomachus respuit, imò & abominatur. Sibrandus hunc syllogismum struit. *Cuius potestatis finis est alterius finis subordinatus, illa potestas est alteri potestati subiecta: Sed finis potestatis mundana est subordinatus finis potestatis Ecclesiasticæ: Ergo Papa habet de omnium Christianorum bonis disponendi facultatem.* Hæ tam sycophanticæ nebulæ, p̄pmodū faciunt, vt Sibrando à nebula nomē indã. Vbi fides? Vbi candor? Vbi verecundæ frontis vel tenuissimum vestigium? Vix delirus tam tetrum syllogismum conderet; nedū vir eruditissimus, & in omni genere litterarū exercitissimus Bellarminus: fraudes & imposturas Calvinificas in hoc & id genus aliis Sibrandicis syllogismis legis; non cogitationes & ratiocinationes Bellarminianas, Nã Maiorē cõficit iste ex illa similitudine subordinationis, quæ est inter nõnullas artes; vt inter frenofactoriã & equestrẽ. Et tamẽ Bel. hoc exẽplū nõ omnino p̄bat; q̄ppe

quo

quo non satis aptè explicetur subordinatio illa, qua politica potestas potestati Ecclesiasticæ subditur. Nec Minor Bellarmini est prout à Caluiniano impostore proponitur: nã Bellarminus nõ dicit, *Potestatem politicam simpliciter subiici potestati Ecclesiasticæ; sed tunc, quando vtraq; est pars eiusdem Reipublicæ Christianæ: sicut caro seu sensitiuus appetitus non absolutè subiicitur spiritui; sed vt caro cum spiritu in eodem homine coniungitur. Et tamen non erubescit homo effrons post commentitiam Maiorem & Minorem; insulsissimam subdere conclusionem; quasi ex mente Bellarmini, & ex Bellarminianis præmissis deductam, postea ad luridi phantasmatis sui demolitionem strenuè se accingit; & miserandum prorsus in modum delirat; ita vt ex toto illo delirio vix vnquam rationis scintilla emicet.*

Vix sanior est Sutliuius: qui mentitur; Bellarminum omnia agere *confuse, turbide, inconstanter*. Tu certè vbique *Constanter* calumniaris; cætera satis inconstans & variabilis. Ait, *dicere Pontificem habere summam potestatem temporalem indirectè in omnes res Christianorum, perinde esse ac si diceret, Pontificem Romanum non esse Dominum totius orbis; & tamen quodammodo esse; & eum non habere temporalem potestatem, & tamen habere*: At ego arbitror, ita respondere nil aliud esse, quàm quid dicas, non intelligere, & tamen præ mentiendi & criminandi prurigne tacere non posse: nam maximo discrimine distant hæc duo: *habere summam potestatem temporalem in totum Christianum orbem directè; & habere eandem indirectè in ordine ad finem spiritualem*. Quam differentiam cum Sutliuius non intelligat, stolidissimè hîc declamitat, & spicula vipereæ suæ linguæ tam in Bellarminum, quàm in Papam ei aciculatur: Et postea argumenta Bellarmini dissoluere aggreditur: sed ea more suo corrumpit ac mutilat, & nihil sincerè agit.

Et vt Sutliuiani candoris specimen videas, en tibi exemplum. Primam Bellarmini rationem sic format Sutliuius. *Potestas civilis subiecta est potestati spirituali, ergo princeps spiritualis potest imperare principibus temporalibus*; Adde; si bonum spirituale & salus animarum id exigat. Post rationem sic decurtatam, Respondet Caluinista, *consequens infirmum esse, & propè ridiculum*; Nam in quouis Ecclesia pastore & ministro esse spiritualem quandam potestatem; neminem tamen inde concludere posse, quomuis Ecclesia pastorem & ministrum esse quomuis summo principe superiorem. Si potestas Ecclesiastica ex suo genere superior est; sequitur certè eum, qui potestate Ecclesiastica præditus est, superiorem esse illo, qui pollet potestate politica; cum potestas Ecclesiastica ex natura sua sit sublimior, quàm civilis; & hoc maximè verum habet, de eo, in quo summa Ecclesiastica potestas, & tota plenitudo residet, à quo ad cæteros hæc potestas derivatur.

Neque obstat quod Sutliuius obiicit, & calumniatur: *Hinc sequi, quemuis sacrificum esse Pontificem Romano superiorem; quatenus Pontifex Romanus etiam Princeps quidam politicus est*. Hoc concedere nequaquam est absurdum; si Pontifex præcisè spectetur, vt princeps quidam politicus & multarum vrbium temporalis dominus; & sacerdos ille, quisquis est, vt spiritali potestate tam ordinis, quàm iurisdictionis instructus. An nescis Caluinista, quomodo S. Ioannes Chryostomus sacerdotium supra omnem dignitatem terrenam, etiam regiam & imperatoriam efferat cum alibi, tum in libris de sacerdotio?

Oggerit Sutliuius. *Licet iustitia præstet fortitudini, & religio virtutibus politici, non tamen sequitur, viros iustos & religiosos, posse viros fortes & politicos de regno deturbare*. Non agitur hic de virtutibus, earumq; mutua collatione & subordinatione; sed de potestate iurisdictionis Ecclesiastica & politica sermo est. Curtu aliena immisces & omnia distorques, ac peruertis? Cur intra præstitutos argumenti terminos te non contines? In promptu caussa est, quia fraudulentus & vulpinus impostor es, veritatis lucem obscurare properas; ne radiis suis Caluianas tenebras dispellat. Eo fine, etiam semper *deturbationem Regum de regno & solio in ore habet*, quasi quilibet, Ecclesiastica potestate præditus quemlibet Regem in ordinem cogere & ad priuatam vitam detrudere possit cum hoc nulli Catholicorum in mentem venerit, quandoquidem ne ipse quidem Monarchiæ Ecclesiasticæ summus princeps Regum & principum suis imperiis priuandorum ius ac potestatem habet; nisi in ordine ad spiritualem finem, quem potestas Ecclesiastica respicit; hocque ius summus Pontifex nunquã exerceat, nisi euidentis necessitas cogat; Ecclesiæque grauissimum periculum immineat; nisi tale remedium adhibeatur. Hinc etiam ex tot sæculis non multa talis potestatis in Reges & principes exfertæ & exercitæ exempla inueniuntur.

Post hæc valde subtiliter differit Sutliuius de potestate Ecclesiastica ordinis & iurisdictionis: illam, *concedit esse superiorem quauis potestate civili; hanc, negat; sed ait, principum præcipuè munus, esse imperare, procurare & disponere, qua ad Ecclesiæ conseruationem, vtilitatem, & profectum spectant*. Hoc fecisse Dauidem, hoc Salomonem, Ezechiam, Iosiam, Constantinum, Theodosium, Marcianum & alios pios Imperatores. Et hanc principum potestatem gubernandi Ecclesiæ non esse politicam, sed Ecclesiasticam & spiritualem. Quæ ab illo effutiri non mirum, quandoquidè non pridem *Reginam*; nunc Regem pro capite suæ, hoc est, Anglicanæ Ecclesiæ veneratus est & veneratur. Sed absit, vt vllus Orthodoxus Rex vel Imperator vnquã talè potestatem sibi vsurparit aut arrogarit: nam si quid in veteri aut nouo testamento ab illis statutum, vel ordinatum est; id vel extraordinario Prophetæ iure, vel peculiari

iussu

iussu Dei; vel dependenter à Concilio sacerdotum, & non nisi volentibus & assentientibus Ecclesiasticis præsulibus factum est. Nouum Calvinistarum, præsertim Anglicanorum, commentum est; summum ius & moderamen Ecclesiæ, Regi transcribere.

Iam quid ad rem faciunt, quæ hic garrat Sutliuius? *Non omnes, qui in aliqua præstant; esse simpliciter præstantiores.* Quis hoc asserit? Num Bellarminus? Num hæc obiectiuncula Bellarmini argumentum eneruat? An non, si quis præstet in re, quæ simpliciter præstantior est, quàm ea, in qua alius præstat; ipse etiam simpliciter præstantior erit? Cum ergo potestas Ecclesiastica præsertim secundum totam suam latitudinem spectata, præstantior sit, quàm potestas ciuili; etiam secundum totam latitudinem spectata; sequitur eum, qui potestate Ecclesiastica, vel potius potestatis Ecclesiasticæ plenitudine valet, simpliciter esse præstantiorem, quàm eum, qui potestate ciuili præditus est.

Non omnes, inquit Sutliuius, qui honore superiores sunt, possunt inferioribus leges dare, & eos deponere. Iterum cauillatur Calvinista. Nunquam hoc dixit Bellarminus; sed tantum; potestatem Ecclesiasticam posse præcipere & leges præscribere potestati politicæ, in vna & eadem Republica sibi coniunctæ; non tantum, quia inferior est; sed & quia subiecta. (Neque enim ideo aliquis imperare potest alteri, quia inferior est; nam Rex Angliæ inferior est Imperatore; & tamen Imperator nihil ei præcipere vel præscribere potest, quia non est ei subditus. At potestas ciuili ita est inferior potestate Ecclesiastica, vt simul etiam sit subdita: Hinc ei leges dare, eamque, si extra præfixos limites feratur, refrenare potest. Nec verum est; si hæc potestas concedatur, eam æquè quibuslibet Episcopis competere ac Pontifici Romano: quia vt supra à Bellarmino probatum; quidquid isti iurisdictionis habent, id non nisi à summo Pontifice habent. Ait Sutliuius. Etiam Christianum Magistratum ad spiritalem finem ordinari. Nū proximè & immediatè? Num per se & ex se? An non proximè solam temporalem felicitatem, pacem & tranquillitatem intuetur?

Ait Bellarminus. Rempublicam Ecclesiasticam debere esse perfectam: ita vt finem suum sufficienter procurare & obtinere queat; at hoc fieri non posse, nisi habeat potestatem disponendi de temporalibus, quando necessitas spiritualis boni hoc exigit: alioqui mali principes omnia miscere; & impunè omnia hæresibus & hæreticis implere possent. Post argumenti huius mutilationem respondet Sutliuius; hoc argumentum validius contra Pontifici Romani, quàm principum potestatem valere: cum Pontifex, licet pessimus, à nullo deponi queat, testibus Iesuitis. Nihil efficit Calvinista. Quia tuti sumus experientia tot annorum,

A & promisso, propè dixeram, diuino, nunquam futurum, vt Pontifex Romanus, licet vita & moribus deprauatissimus, per hæresin & hæreticos Religionem euertat. Fluctuat & fluctuauit interdum Petri nauicula; sed semper in tempore accurrit supremus omnium nauarchus, opemque fert periclitanti Ecclesiæ: vt experientia compertum est. Vnde nil opus, vt sit in Ecclesia potestas deponendi Pontificem; quia si esset manifestus hæreticus, iam eo ipso depositus esset; & pro tali ab Ecclesia declarari & puniri posset; si autem indignam tanto loco vitam agat; solamur nos illo: *Et porta inferi non praualebunt aduersus eam:* Et notum est, talibus tandem à Deo frenum iniici; quando id minimè expectatur.

B Tertia Bellarmini ratio. Non licet Christianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum, si conetur pertrahere subditos ad suam hæresin vel infidelitatem, &c. Pontificis ergo est iudicare Regem esse deponendum, vel non deponendum; quia Pontificis est iudicare, nū Rex aut princeps pertrahat ad hæresin nec ne? Clamat Sutliuius. Malè formari hoc argumentum, idque constare ex terminorum multitudine. Videtur Sutliuius opinari, tot esse in argumento terminos, quot vocabula. Quæ sanè est subtilis cogitatio; nam quatuor terminos, eo modo, quo Dialectici de Terminis loquuntur, quando argumentum quatuor vel pluribus terminis laborare dicunt; nunquam monstrabit in argumento Bellarminiano Sutliuius.

C Mentitur deinde Calvinista, non concludi à Bellarmino, quod in questione ponitur. *Agitur enim hic, vttrum omnium temporalium dispositio ad Pontificem Romanum pertineat;* (adde, *indirectè, & in ordine ad finem spirituales*) Bellarminum autem concludere; Pontificem Romanum iudicare posse, an princeps deponendus sit nec ne. nam licet immediatè hoc inferat; mediatè tamen & implicitè etiam hoc concludit: Pontificem posse Regem seu principem deponere; nam ad eum pertinet actualis depositio, ad quem pertinet, iudicare num actu sit deponendus: sed hoc pertinet ad summum Pontificem, vt concludit Bellarminus, ergo & illud.

D Obiicit Sutliuius, quemlibet sacerdotem, quin & quemlibet priuatum hominem iudicare posse, an Rex pertrahat ad hæresin, nec ne, licet Regem deponere non possit. Cauillatur, more solito, Calvinista. Non enim sermo est, de qualicunque iudicio, sed de iudicio quod fit cum auctoritate publica & ex publico officio; num tale iudicium ad quemlibet sacerdotem vel ad quemlibet Christianum pertinet? Clamat Sutliuius. *Falsum esse non licere Christianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum.* Non ita abruptè loquitur Bellarminus; sed addit; *si ille conetur pertrahere subditos ad suam hæresin vel infidelitatem.* Cur hoc additamentum omittis impostor? Dicit Bellarm. ideo primos Christianos

non deposuisse Neronem & similes Tyrannos, quòd eis vires defuerint. *Hoc Sutliuius falsum est & impium; quia Christo nunquam defunt vires tollendi & exturbandi quosuis tyrannos.* Quasi verò Bellarminus loquatur de viribus diuinæ potētix; non de viribus humanis: neque enim Deus solet semper miracula edere, & quoties Ecclesia à Tyrannis, tametsi violenter, premitur & exagitur, potentiâ suâ extraordinariâ impiis tyrannorum conatibus occurrere.

Obstrepat Sutliuius. *Christianos sub Constantio, Iuliano, & Valente satv fuisse potentes, nec tamen aduersus magistratum insurrexisse.* De Iuliano nil erat necesse: quia mox ipse Deus vltionem de Tyranno sumpsit; vt & de Valente. Constantius diuicius Catholicos omni molestiarum genere diuexauit. Sed an nõ frater eius, Occidētis Imperator, in Catholicos furenti minatus est arma? Et intulisset, si superstes fuisset. Mirum est autem, hoc itidem loco Calvinistas obliuisci, quàm sint benigni in semetipsos, rigidi in Catholicos. Si Catholicus quispiam Rex subditos suos à Calvinismo vel Lutherismo ad Catholicam fidem pertrahere tentet; imò si tantum obstare velit, ne subditi ad Calvinismum vel Lutherismum deficiant, ad arma conuolant; parati de vita potius, quàm de errore decedere: nouosque magistratus & principes, sibi constituunt ex auctoritate antiquis, iisque legitimis principibus. Plurima huius rei exempla suppeditant nobis Germania, Belgium, Gallia. Res nota est. Nil opus pluribus verbis.

Ait Bellarminus; iussisse Paulum vt Corinthij inter se controuersiarum ciuiliu iudices constituerent, nec infideles iudices adirent, potuisse igitur illos, etiam constituere nouos principes & Reges, si vires adfuissent. Occidit Sutliuius. *Quasi verò cum imperio magistratus, pugnet iudices & arbitros rerum priuatarum constituere.* Sutliuius probare debebat, hos, quos constitui iussit Apostolus; fuisse tantummodo priuatos, quales solent esse arbitri, qui consensu partium eliguntur, vt causam diiudicent. Imò, velis nolis, tales constitui voluit, qui cum auctoritate iuris causas deciderent ac definirent; & iustitiæ tuendæ inter Christianos ex officio præsentent. Mentitur Sutliuius. Bellarminum dicere; *coniugem fidelem liberum esse ab obligatione manendi cum coniuge infideli*: non ita præcisè loquitur Bellarminus; sed addit; quando ille non vult manere cum coniuge Christiana sine iniuria fidei. Dic, Cæcili, an non vidisti hæc verba in Bellarmino? Num repugnant Apostolo? Oggrunnit Sutliuius. *Eriam si Reges & principes heretici deponi possent, rectius tamen & melius ab Episcopis & pastoribus prouincia illius hoc iudicari & decerni posse, quàm à Pontifice.* Sed perinde est ac si diceret; in Anglia quamlibet causam melius iudicari & terminari posse eo in loco, vbi exorta est, quàm in Regis curia. Num hoc An-

glicana *Parlamensa* concedent? An non & ad iudices absentes testimonia fide digna mitti possunt, quibus nixi causam ex æquo & bono cognoscant & diiudicent?

Quarta Bellarmini ratio asserit, Reges & principes, quando ad Ecclesiam veniunt, subiicere sua scepra tacitè vel expressè Christo, &c. Vociferatur Sutliuius, *aliud esse scepra subiicere Christo; aliud Pontifici Romano: ad illud teneri omnes, ad hoc, neminem.* At Christo suam coronam verè nunquã subiiciet, quisquis eam vicario Christi subiicere dedignabitur. Adiungit Calvinista. *Nulum Christianum ad baptismum admitti cum conditione perdendi res suas, si quando malè de fide sentiret; Cur verò non? An hæc conditio est iniusta? An non simili conditione recipitur in Regnum vel oppidum, quisquis alicuius Regni vel oppidi ciuis effici cupit? Hac certè subintellecta conditione admittitur, vt si legitimo magistratu rebellis euadat, & crimen perduellionis admittat; non modò fortunarū omnium, sed & ipsius vitæ iacturam faciat.* Ad locum illum: *Pasce oues meas,* Respondet Sutliuius; *eum non pertinere ad Pontificem;* Et simul fulmina conuiciorum iacit. Verum tam de illo, quàm de his iam sæpe actum est.

Capite octauo probat Bellarminus exemplis, Pontificem posse Reges & principes deponere, si necessitas fidei & religionis id postulet. Profert exemplum Ozix Regis 2. Paralip. 26. Negat Sutliuius, *eum coactum esse egredi ex templo.* Sed clarus est scripturæ textus. *Festinatè expulerunt eum;* Pontifex nimirum, & sacerdotes. Nec refert, quòd tum demum expulerunt, quando Rex percussus fuit lepra. Nam satis est ad potestatem coactiuam Pontificis demonstrandam, quòd eum expulerunt, quando cunque demum expulerint. Negat Sutliuius, *Oziam fuisse priuatum regno.* Nec hoc dicit Bellarminus; sed ait, eum priuatum fuisse administratione regni & regix familiarix; *Ioatham enim filius eius rexit domum Regi, & iudicabat populum terræ.* In actu igitur secundo, regnum amisit, quidquid sit de actu primo: idque iudicio sacerdotis, vt perspicuè probat Bellarminus ex lege, quæ exstat Leuitici 13. vbi sacerdoti *lepra* diiudicatio, & *leprosi* à communi hominum societate separatio committitur.

Oclamat Calvinista: *Noui testamenti Pontificem non posse facere, quidquid fecit Pontifex antiquæ legis.* Nec hoc requiritur; sufficit, vt noster Pontifex possit facere ea, quæ sunt sui muneris: in quibus & hoc; expellere ex Ecclesia Reges, qui cultum diuinum tyrannicè violare & pessundare conantur, alteri imperij habenis commissis. Oggerit Sutliuius; *Oziã non à solo Pontifice, sed & ab alijs sacerdotibus eiectū.* At duce & primipilo Pontifice, quod cū sociis fecit; solus itidè facere poterat.

Nec

Nec dedignatur summus Pontifex noster in huiusmodi facti communionem, etiam alios Episcopos; siue in Concilio, siue extra Concilium admittere.

Obiicit Sutliuius. *Oziam fuisse eiectum, quia diuinitus lepra percussus fuerat, at Christianos Reges, quos Pontifex deponit, non percuti diuinitus. Certè ipsa hæresis; qua Rex vel princeps infectus est, aliosque scædare cupit, sã pe est plaga diuino permisso infligã; propter scelera, quæ hic vel ille cõmisit. Deinde, licet Ozias lepram non incurrisset propter pœnam peccati admissi; sed vel suo vitio, vel ex naturali aliqua causa in eam incurrisset, nihilominus ex templo eiectus, & à regni administratione remotus fuisset; nihil enim loci relictum erat leprosis in templo, vel in cõmuni aliorum hominum consortio. Oggannit Sutliuius. *Ozia successisse ex lege Ioatham: non ergo posse Pontificem regnum aliud trahere, vel ad se rapere, presentibus legitimis hæredibus. Quis dicit, Pontificem hoc posse; si legitimi illi hæredes sint ad regni administrationem apti, neque Ecclesiæ & religioni perniciosis?**

Secundum exemplum est Ioiadæ Pontificis, qui iussit 2. Paralip. 23. vt Athalia tyrannicè regnans interficeretur; substituto in eius locum Ioas. Respondet Sutliuius, *Ioiadam hoc non fecisse solum, sed vnã cum regni ordinibus: At Pontificem solum hæc talia facere. Respondeo, licet Pontifex Romanus cum generali Concilio Regem aut Principem quempiam deponeret, non magis hoc Sutliuio, aliisque Caluinistis probaretur, quàm cum solus id agit. Inueniret vtique, quod immundo suo ore vellicaret. Deinde ex scriptura manifestè apparet, omnia acta esse Ioiadæ auspiciis & ductu, & alios hanc ad rem nil contulisse, nisi assensum, & opem, vt res perficeretur. Legatur illud caput, & clarè deprehendetur, omnia Ioiada duce & imperatore acta esse; aliosque in hoc negotio transigendo, Ioiadæ iussis duntaxat inferuisse.*

Secundò oggerit Sutliuius; *Ioiadam Regi prioris filio regnum reddidisse: Pontificem verò Romanum iactare, se Regnum, cui velit, deferre posse. Mentitur Hæreticus; nam si adsit hæres, qui Ecclesiæ & communi bono profuturus videatur; non excluditur; sicut exclusus non fuit Ioas. Mox resoluit Sutliuius os in conuicia, & caninam suam loquacitatem in Pontificem expromit. Sed iam his audiendis assuefacti sumus, nec magis moramur, quàm si canis catenarius prætereuntes allatret.*

Ad exemplum B. Ambrosij Theodosium excommunicantis, respondet Sutliuius, *Theodosium nõ fuisse excommunicatum ab Ambrosio. Sed notior res est, quàm vt vllis Sutliuianis fumis inobscurari queat. Legatur hic Bellarminus, qui ex Theodoro lib. 5. cap. 17. rem gestam fideliter refert. Secundò dicit Sutliuius: hoc quod fecit Ambrosius, quemlibet pium Episcopum posse facere: Multò igitur*

A magis hoc poterit Episcoporum Princeps Pontifex Romanus: imò Sutliuius addit; *quemlibet priuatum posse abstinere à communionem eius, quem graui crimine obstrictum nouerit. Num hoc potest ex publica auctoritate, & excommunicationis sententia in reum lata; sicut fecit Ambrosius? Adiungit Sutliuius. Imperatorem non fuisse ab Ambrosio peremptorie citatum (Quid opus erat citare presentem, & iam templum vnã cum suo comitatu ingredi parantem? Quid tergiuersaris impostor? Agnosce, quod agnoscis; fateere verum, quod tua conscientia verum esse, vel inuito in aures tuas non insufurrat sed inclamat.*

B Impudenter mentitur Sutliuius, Ambrosium nil præcepisse Theodosio; sed potius hunc illi. Audiamus ergo Theodoretum. *Tuum est, inquit Imperator, medicamenta ostendere, eaq; temperare, & vulnera, quæ agris curantur, obligare; meum autem quæ sunt adhibita, accipere. Tum Diuus Ambrosius: Quoniam, inquit, iracundia permiffi iudicium, & non recta rationi, sed animo irato obsecutus, sententiam pronunciaffi: conscribere legem, quæ deinceps sententia, per iracundiam pronunciatæ, irrita sint, & nullius momenti, &c. An hæc, & cõsimilia, quæ apud Theodoretum sequuntur, non significant præceptum ab Ambrosio Imperatori Theodosio traditum?*

C Testimonium S. Gregorij calumniatur Sutliuius confictum esse. Sed de hoc iam alibi egimus, vt & de excommunicatione lata à Gregorio II. Pontifice contra Leonem Isaurum; quam multis criminationibus incesit Sutliuius; sed conuiciando nunquam irritam reddet. Simili arte tractat Sutliuius exemplum Childerici à Zacharia Pontifice depositi, quod meritò dixerim scopulum omnium hæreticorum & schismaticorum; omnes enim in hoc Zachariæ factum impingunt; illudque duro vultu inficiantur; vt videre etiam est in Apologia quam pro Henrico IV. scripsit Auðor Henrico Synchronus, quam post Lutheranum Huttenum edidit Caluianus Freherus Tom. 1. Scriptorum Germaniæ: Sed vt ringantur; nullius alterius auctoritate, quàm Pontificis hoc factum est, tametsi consentientibus Francis; & saluti regni sui per Pontificis potestatem tempestiuè consulentibus. Clamet Sutliuius ad rauim vsque, *adulatores Pontificum hoc Zachariæ tribuere; nos huiusmodi vociferationes susque deque habemus, non ignari per eas, id, quod factum est, infectum non reddi.*

D Omisfis Auðoribus, huius rei testibus, quos Bellarminus citat, audi quid Anno Redemptoris D C C L L tradant Francorum Annales, editi primùm à Pithæo, & postea auðiores à Frehero Tom. 1. Illustrium Scriptorum Germaniæ: *Pipinus, missa Romam legatione, Zachariam Papam interrogat de regibus Francorum ex antiqua Merouingorum stirpe descendentium, qui reges quidem dicebantur, sed potestas regni tota apud Maiorem domum habebatur, excepto quod charta, & priuilegia Regis nomine scribebantur, & in Martis campum, qui Rex dicebatur, plaustro bobus*

trahen-

trahentibus vestus, atque in loco eminenti sedens, semel in anno à populo visus, publica dona solemniter sibi oblata accipiebat, stante coram Maiore domus, & quæ deinceps eo anno agenda essent, populo adnuntiante: sicque Rege domum redeunte, cetera regni negotia Maior domus administrabat. Orat ergo sibi decerni, qui eorum iuste Rex debeat dici, & esse; is, qui securus domi sedeat; an ille, qui curâ socius regni, & omnium negotiorum molestias sufferat?

DCC. LII. Zacharius Papa ex auctoritate S. Petri Apostoli, mandat populo Francorum, vt Pipinus, qui potestate regia utebatur, nominis quoque dignitate fruere-
tur. Ita Hildricus Rex, qui vltimus Merouingorum Francis imperauit, depositus, & in monasterium missus est. Pipinus vero, in ciuitate Suesionum à S. Bonifacio Archiepiscopo in regem vnctus, regni honore sublimatus est. Hæc Annales Francici.

Septimum exemplum est Leonis III. qui imperium transtulit à Græcis ad Francos. Multa hic garriunt sectarij, quorum refutationem differemus ad libros de Translatione Imperij.

Ad exempla Gregorij VII. & aliorum Pontificum, qui Reges & Principes excommunicarunt, vel penitus deposuerunt; insanit cum suis collegis Surliuius, itaque atrocissima in sedem Apostolicam conuicia vomit, & miserabili charæ illinit.

Nunc omisis Nouatoribus, discutiamus obiectiones Carrerij, cui non placet sententia Bellarmini afferentis, Papam habere solummodo summam potestatem temporalem indirectè: contrarium probat. I. *Deus est productor non modo omnium spiritualium, sed & omnium temporalium*; vt per se notum est; ergo & Papa non tantum spiritualium, sed & omnium temporalium directè potestatem habet. Si dicas; hanc consequentiam esse nullam, en tibi probationem. *Sicut Deus secundario dici potest temporalis rector & Monarcha mundi, licet in se non sit principaliter mundanus & temporalis: ita & Papa dici potest temporalis Dominus & Monarcha, licet sua potestas sit quiddam spirituale.* Fateor tarditatem meam. Vim huius probationis assequi nequeo. Et illud mihi mirum accidit: *Deum secundario esse temporalem rectorem & Monarcham mundi: Nam si Deus est secundarius; quis erit primarius?*

II. Argumentum: *Bona temporalia ordinatur ad spiritualia tanquam instrumenta deseruientia vite spirituali, sicut corpus deseruit conseruationi status vitalis: Ergo Papa, qui prouidere debet fidelibus de spiritualibus, prouidere quoque debet de temporalibus, sine quibus spiritualia in vita ista politica exerceri nequeunt.* Respondeo, ad hoc præstandum sufficere summam potestatem temporalem Papæ, quam habet indirectè; nec plus euincit ista ratio.

III. Argumentum Carrerij: *Temporalia mouentur & regulantur in suis operationibus per spiritualia, nempe per intelligentias caelorum motrices, & per ipsum primum motorem: ergo & Papa, in quo est potestas spiritualis, mouere potest temporalia ad finem spiritalem.* Respondeo, nos non negare consequentiam; sed addimus; ad hoc sufficere summam potestatem tem-

poralem, quam Papa habet indirectè. Nec meliora sunt, quæ Carrerius lib. 2. cap. 8. differit aduersus Bellarmini doctrinam, traditam cap. 6. quæ quia sponte sua corruunt, non est necesse, vt iis nos manum & calamum admoueamus.

CAPVT IX. & X.

Non pugnare cum verbo Dei, vt vnus homo sit princeps Ecclesiasticus & politicus simul: cum solutione argumentorum contrariorum.

D I O Pontificis eò progrediuntur nonnulli ex Sectariis, vt contra Calvinianorum & Lutheranorum multis in locis, atque adeo suam ipsorum consuetudinè palam scribere & contendere non vereantur, cum verbo Dei pugnare, vt idem sit princeps Ecclesiasticus & politicus simul. Nam in Germania occuparunt Lutherani multos Episcopatus, quorum legitimi præfules olim erant principes Ecclesiastici & politici simul: quem geminum honorem hodie itidem sibi vendicant & arrogant illi, qui in eorum locum, ex Lutheri disciplina inuaserunt; & tam Archiepiscopi & Episcopi, quam principes politici suarum ditionum saluari & nominari volunt. Nec vllam in hoc repugnantiam reperiunt, Calviniani vel Lutherani Prædicantes: omnia optimè & bellissimè quadrant. Sed quam primum præfulem quempiam Catholicum intuentur, in quo duo isti dignitatis gradus sint coniuncti; è vestigio vociferantur. *Reges gentium dominantur eorum; vos autem non sic. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.*

Si quæras; quomodo igitur, saluis & illæsis hisce sacre Scripturæ sententiis, Lutherani quidam Episcopi; principes Ecclesiastici & politici simul esse queant: in promptu est responsio; eam esse Lutherani Euangelij vim & potentiam, vt duo hæc, alioqui contraria, copulare, & amico nexu compingere possit: non quidem in subiecto Catholico; sed Lutherano; hoc enim vtriusque dignitatis capax esse; non illud. Quod si aliquis generalis Superintendens principatum temporalem Papæ, omnesque illius prouincias teneret; atque adeo princeps politicus esset; id, istorum iudicio, Ecclesiasticæ, tametsi commentitiæ, Superintendentis functioni nihil officeret. Omnia rectè haberent; omnia ad Euangelij gloriam amplificandam spectarent. In solo Papa his plusquam monstruosum apparet, vt politicus sit pariter & Ecclesiasticus princeps.

Pseudoarchiepiscopi & Episcopi in Anglia, locum tenent inter principes & proceres Regni; amplisque; vt olim cum Catholica religio regnaret, prouentibus gaudent; & seuda à Rege obtinent. Vno verbo, Ecclesiastici simul ac politici principes sunt ac proceres; tantumque abest, vt aliquid absurditatis hac in re Calvinistæ Angli,

qui non sunt de Puritanorum schola, deprehendant; vt Adrianus Sarauia Calvinianus libro secundo de diuersis Ministrorum Euangelij gradibus, id, tanquam rectè factum, copiosè tueatur; eorumque argumenta prolixè refellat, qui contendunt *ciuilem iurisdictionem, externum splendorem in titulis, in comitatu, ac honores, quos feuda annexos habent, non conuenire cum simplicitate ministerij Euangelici*. Docet insuper, *fas esse Episcopis ciuiles contentiones audire, & eas dirimere*. Accuratè respondet ad obiectiones ex disputatione discipulorum; *Quis eorum videretur esse Maior: & ad dicta, quæ occasione huius disputationis Christus protulit: Et si, inquit, domestica rei necessitas, excusat Ecclesia pastorem, interdum curis secularibus & externo manuum labori vacantem, multò magis excusabit necessitas Reipublica*. Textor, inquit, *fosor & arator, Euangelij minister citra violationem sui ministerij esse potest: Regius legatus, consiliarius, aut cancellarius esse non potest. Vnde, obsecro, in Rep. Christiana hæc nata est Theologia? Ab amore, an ab inuidia?*

Docet præterea idem Calvinianus Sarauia, *munera diuersa non confundi, etiamsi ab eodem homine exerceantur*. Refutat quoque eorum errorem, qui credunt, *nulla ciuilia Reipublica negotia Episcopis & Pastoribus Ecclesiarum esse committenda*: Honorificos titulos, quibus honrantur Episcopi, famulitium itidem & splendidum eorum comitatum multis rationibus tuctur: Et vt rem in pauca conferam, Sarauia videtur esse quàm consultissimum & saluberrimum, vt Episcopi honoribus, etiam politicis; exornentur ac insigniantur, & in Republica quàm maximè emineant. Et hæc quidem in Anglia scripsit Sarauia, licet non Anglus, sed Belgæ: magnus Sutliuij Encomiastes & propugnator contra Bezam. Cui tamen Sutliuius exiguas gratias perfoluit; nam cum odio Pontificis impulsus; negat, *eundem posse esse principem Ecclesiasticum & politicum*; non tam contra Bellarminum, quàm contra Sarauiam suam pugnat: imo & contra receptissimam Angliæ consuetudinem.

Primum argumentum sumit Bellarminus ex veteri Testamento; quia Melchisedech Rex & sacerdos fuit. Moyses summus Dux populi, & summus Pontifex. Item Heli; & Macchabæi, Iudas, Ionathas, Simo, Ioannes. Respondet Sutliuius: *non valere argumentum à tempore legis natura & Moysis ad nostra tempora*. Quare non valet, dic, quæso, Calvinista? Potuerunt olim sociari & amico fœdere iungi principatus politicus & sacerdotium, seu summus Pontificatus. Quid obstat, quo minus hodie sacerdotium & politicus principatus in eodem homine simul consistant? Potest hodie primatus Archiepiscopalis Cantuarij in Anglia iungi cum politico dominatu; cur id fieri nequeat extra Angliam? Sunt Angliæ Pseudoepiscopi, pceres politici, & principes regni: & Germani Episcopi nõ poterunt esse politici principes sacri Rom. Impij?

Licet, inquit Calvinista, *olim vnus presuisset vni familia in rebus sacris & profanis; non tamen propterea existimandum est vnum hominem toti terrarum orbi in*

A *rebus omnib' præesse debere*. Quo te fert vertigo, Calvinista? Non agitur hoc in præsentia, an vnus toti orbi præsidere queat vel debeat; sed num vnus & idem possit pariter esse princeps Ecclesiasticus & politicus. Hoc hic à Bellarmino probandū est; non quod tu extra metas saltitans, ingeris; cuius generis est & illud; *Malè Romanum Pontificem cum Melchisedece comparari; hunc enim fuisse Regem pacis & iustitia: Romanum Pontificem nec pacem, nec iustitiam colere*. Conuicia hæc sunt. Non comparatur Papa hoc loco cum Melchisedece; tantū hoc cõcludit Bellarminus; Melchisedech fuit Rex & sacerdos; ergo iam quoq; politicus principatus & sacerdotium in vno eodemq; homine copulari possunt.

B *Deus, inquit Sutliuius, nunc aliam politiam & formã Ecclesia instituit*. Num talemquæ politicum principatum penitus à principibus & antistitibus Ecclesiæ excludat? Negat hoc fortissimè Sarauia. Negat hoc idem Sutliuius proculdubio in suis chartis, quas, teste Sarauia, pro Episcopis Anglis contra Puritanos scriptitauit & euulgauit. Et tamen hic odio Pontificis aliud blaterat. Anglicani Episcopi volunt esse principes Ecclesiastici, & Regni proceres; nec quidquam delinquant in formã regendæ Ecclesiæ à Christo præscriptam; & iste Anglus ferre nequit, vt orthodoxi præfules eadem immunitate & impunitate, vtroque principatu fulgeant.

C Ad exempla allata nil reponit, nisi lædorias & pseudologias: & cum negare nõ possit; omnes illos fuisse principes & sacerdotes; criminationibus mentè lectoris aliò abducere conatur; cum tamen tota disputatio præsens in eo duntaxat consistat, vt ostendatur, fieri posse, vt idē sit princeps Ecclesiasticus & politicus; qualescunq; demum illi fuerint, quorum exempla proferuntur; itemq; illi, quorum causa talia exempla proferuntur. Nam licet aliquis Pontifex Romanus à sanctitate Moysis longè absit; neque etiam prophetiæ dono polleat; id probationi non officit, quia semper vis & neruus huius consequentiæ. *Moses sacerdos & princeps politicus fuit; ergo iam quoque summus populi Christiani sacerdos, & quilibet alius Episcopus, sacerdotium cum politico principatu coniunctum gerere & administrare potest*.

D Idem probat Bellarminus rat. 1. Quia potestas Ecclesiastica & politica non sunt contrariæ, & c. ergo simul in eodē subiecto esse possunt. Oggannit Sutliuius: *Multa non pugnare, quæ tamen in eodem subiecto non concurrant: nam bipedem esse, & pennatum esse, non pugnare; nec propterea reperiri homines volaticos & pennigeros*. Sutliuius iterum artem suam imponendi facit: neque enim ita argumentatur Bellarminus: *Non pugnans; ergo sunt simul in eodem subiecto*. Vel; *ergo possunt simul esse in eodem subiecto*. Porro bipedem esse, & pennatū esse, adeo inter se non pugnant, vt credam; Sutliuium, nullam vidisse auem propriè dictam; quæ non simul bipes sit, & pennata, nisi fortè auium nomine etiã vespertilionis, muscas, & culices complexi velit.

Deinde

Deinde, utramque potestatem principalem; Ecclesiasticam & politicam, in eodem subiecto coniungi posse; & re ipsa etiam coniungi; discere poterat Sutliuius ex domesticis exemplis. An non enim in Pseudoepiscopis Anglis utraq; hæc potestas coniungitur? iudicio quidem Sutliuij, Sarauiz & simillium *Caluinopapistarum*; non meo; qui in illis nullum Ecclesiasticum principatum agnosco. Idẽ dico de Episcopis Lutheranis Germaniz. An non Magdeburgensis, Halberstatis, Mindensis, Verdensis, Merseburgensis, alij; principes Ecclesiastici esse volunt? certè *Archiepiscopi & Episcopi* nomen, quod vsurpant, perspicue id indicat. At simul politicis principibus annumerari cupiunt: & re ipsa itidem annumerantur, & quidem adeo absque vlla repugnantia, vt Lutherani suauissimam harmoniam in hac cõiunctione vtriusq; principatus, inesse existiment.

Secunda Bellarmini ratio. Magis diuersa sunt bellum & pax, quàm bona temporalia & spiritualia: at vnus & idem Rex præest senatui & exercitui, &c. Respondet Sutliuius: *non parum interesse inter bona spiritualia & temporalia, & inter officium spirituale & temporale.* Quem petis aut feris Caluinista? An non hoc dicit Bellarminus? Num hoc discrimen obstat, vt in eodem subiecto bona spiritalia & temporalia coniungi nequeant? Ingenti certè discrimine secernuntur sanitas corporis & sanitas animæ. Pulchritudo corporis, & pulchritudo animæ. Et tamen in eodem subiecto coniungi possunt, & re ipsa etiam in multis coniunguntur. Clamat Sutliuius, *administrationem belli & pacis malè comparari cum officio Episcopali & regali.* Iterum extra chorum salit. Non comparat hæc inter se Bellarminus: sed ex officio politico, quod bello & paci præest, ostendit non repugnare, vt vnus idemque præsit simul spiritualibus, & temporalibus. An non hoc fit in Anglia? Oro te, Caluinista, legetuum Sarauiam; vel potius lege te ipsum, quandoquidem, vt ex Sarauia intelligo, in eadem arena pro Pseudoepiscopis Anglicanis versatus es. An non illi politicorum simul & Ecclesiasticorum procerum munere funguntur? vestro quidem calculo, non meo: quia non plus Ecclesiasticæ potestatis in illis, quàm in quibusuis aliis merè laicis agnosco.

Tertia Bellarmini ratio: quia vnus Rex gubernare potest diuersissima regna, qui diuersos mores, ritus & consuetudines habeant, &c. Respondet Sutliuius, *omnia hæc regna, licet prouinciis diuersa, vnum tamen esse imperium, & eodem modo administrari posse: Administrationem autem regni & Episcopatus, planè esse diuersa.* Non queritur vtrum plura diuersa regna eodem modo ab vno administrari queant; sed, vtrum regna diuersa nõ etiam diuersimodè ab vno regi possint; & de factò etiã regantur? certè Rex Angliæ non eodem modo, sed planè diuerso tria regna Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ administrat: quippe legibus & consuetudinibus prorsus diuersis & aduersis. Et Rex Hi-

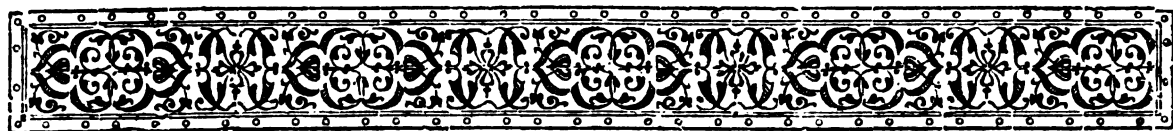
spaniæ aliter Castellæ regnum administrat; aliter regnum Lusitanigaliter Ducatum Mediolanensem; & aliter alias ditiones, quas habet diuersissimas; neque enim omnes, eodem metitur, vt sic dicam, pede; neque iisdem legibus gubernat, vt notum est.

Addit Sutliuius: *Nemo prohibetur pluribus prouinciis imperare: at prohibentur Episcopi regnare.* (immiscet iste fraudulenter *regnandi* vocabulũ, cum dicere deberet, politicè imperare, vel præesse) quia Paulus dicit; *nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.* Accipiat Sutliuius responsum sui Sarauiz. *Nec illud Pauli ad Timotheum: Nemo qui militat, implicatur negotiis huius vitæ: aduersatur nostræ sententiæ,* inquit Sarauia, *Visa negotia sunt ea, quibus quæ ad huius vitæ victum pertinent, comparantur, non quæ sunt Principis, aut ciuitatis publicæ: ipsa militia negotium est publicum Reipublicæ; cui, qui adscriptus est, oportet, vt negligat domestica: vt, si quis similitudinem omnĩ ex parte vigeat, ei, qui militat Deo, erit abstinentum ab omnibus domesticis negotiis: contra id, quod licere diximus exemplo Pauli, quem suo munere strenuè, & fideliter persunctum fuisse, nemo dubitat: qui tamen vitæ negotio implicatus fuit, quando cum manuum labore victum quætere apud Corinthios necessitas coëgit, & tempus impendere operi externo huius vitæ, quod alias melius meditationi, aut orationi dedisset: Idem facturus haud dubiè pro Republica, quod pro priuata fecit, si quis magistratus mandasset, populiq; vtilitas postulasset. Similitudinis huius igitur sensus hic est: Abstinentum ab iis, quæ militiam, in quam adscripti sunt, ita remorantur, & impediunt, vt eam deserere cogantur.* Hæc Sarauia, symmystæ suo Sutliuio.

Quarta Bellarmini ratio. Qui Ecclesiæ principatus temporales contulerunt, pij homines fuere, & ab omnibus pietatis nomine commendantur. Multi itidem Pontificum numero, qui principes Ecclesiastici & politici simul fuere sanctitate floruerunt, & miraculis claruerunt. Ad hanc rationem, præter conuicia, nihil penitus respondet Sutliuius. Conuicia autem eius numerare vel enumerare, quid attinet; cum conuiciari sit Sutliuio viuere & scribere? Nam si mendacia & conuicia, quæ circa nonum & decimum caput huius libri quinti effutiuit; enotare vellem; facile duas Centurias conficerem. Sed cui bono? cum singulis propemodum huius operis de Pontifice pagellis vanitas & mendaciloquentia Sutliuiana patefacta, & lectorum oculis subiecta fuerit. Nos nunc vela contrahamus, & quinto libro finem imponamus.

FINIS LIBRI QVINTI.

APPENDIX

DE MIRIFICO ET HOR-
RIFICO OPERE SAMVELIS
HUBERI, LVTHERANI
PRÆDICANTIS.

BXIIT non pridem in vulgus spissus quidam liber hoc titulo. ANTIBELLARMINVS, hoc est, *Confutatio eorum, qua aduersus Christianam fidem promotenda ponsificia sua religione, Tomis disputauit quatuor, Robertus Bellarminus, Iesuita, Cardinalis, A Samuele Hubero D. Heluetio Bernate. Opus, in quo libri sex tota Romana Babylon, scortationum & abominationum mater, quam Bellarminus pocillator & proditor eius in lucem produxit, ex imis eueritur fundamentis.* Hic titulus sane, perquam grandiloquus, & qui sonoro suo fastu & hiatu lectori terrorem incutiat, ne tanta *Babylonis* ruina ipse pariter inuoluatur ac pereat. Opus ipsum penitus est mysticum, & non multum à veterum Hieroglyphicis secretis abundens. Basis & quasi crepido eius est *Babylon*; bestię insidens decem instructę cornibus, & septem capitibus; quę poculum aureum manu gestans sublimis inuehitur. Huius bestię cornua frangit & comminuit cornutus noster Prædicans libro primo.

Cornua autem, quę fronti bestię, matris suę, Cornifex noster imposuit, sunt ista. I. *Papa*. II. *Depravatio scripturę*. III. *Traditiones*. IV. *Patres*. V. *Concilia*. VI. *Scholastici*. VII. *Miracula & apparitiones*. VIII. *Judaismus*. IX. *Gentilismus*. X. *Apotheosis Satana & Satanismus*. Vbi obserua deploratam & desperatam impudentiam huius Cornificis: qui *Patres & Concilia Oecumenica* inter cornua bestię Apocalyptice numerat. Siccine S. Augustinus, S. Hieronymus, S. Ambrosius, S. Gregorius Magnus, S. Gregorius Nazianzenus, S. Basilius, S. Gregorius Nyssenus, S. Chrysostomus, innumeri alij, sanctitate & eruditione præstantissimi Doctores, ad cornua bestię Apocalyptice pertinent? Itane *Concilia Nicænum, Constantinopolitanum primum, Ephesinum, Chalcedonense, alia*; sunt cornua illius bestię, cui *Babylon, Mater abominationum & scortationum*, insidet?

Quam promptum & proclive est, hæc, quę de cornibus Prædicans statuit, retorquere, & ad Lutheranos remittere. Quę enim illa mulier in Apocalypsi monstrata (si proprio sensu deserto id mysticum & tropicum declinare lubeat) nisi

A hæresis Lutherana; quę Lutherō, validissimę bestię, infidet; cui hæc sunt cornua, quibus tam bestia, quam bestię inequitans Thais Lutherana, totam Germaniam quassat, & concutit. I. *Potentia & fauor quorundam principum & ciuitatum*. II. *Impudentia*. III. *Arrogantia*. IV. *Insitia*. V. *Maledicentia*. VI. *Mendaciloquentia*. VII. *Vbiquifiscus Eutybianismus*. VIII. *Judaismus*. IX. *Ethnicismus*. X. *Satanismus*. De quibus cornibus longę grandius, & quidem verissimum, opus scribi posset; quàm Huberus scripsit de commentitiis suis cornibus & capitibus, qui cum in Titulo omnium quatuor Tomorum Bellarmini refutationem promississet, postea cum ad rem ventum esset, ne tricesimam, imò ne centesimam quidem partem disputationis Bellarminianę attingit; & quę attingit, sine vllō ordine promit; modò ex Tomo primo; nunc secundo; statim ex tertio; mox ex quarto frustilla quędam excerpens vellit, & turgidissima sua inaniloquentia lancinat.

B Quamquam ferendum vtrumque esset, si saltem Tomorum & Disputationum ordinem obseruaret. Sed nil in hoc cornicine ordinis; nil methodi. Cum de Papa detonat, derepente ad Concilia, vel ad sanctorum Inuocationem, vel ad Sacramenta, vel ad iustificationem impij saltitat, & vt Vbiquistam agnoscere possis, cum alicubi est; vbique est. Et tamen speciosus *Antibellarmini* titulus, & thraonica pollicitatio, qua totius Operis Bellarminiani *ex imis fundamentis* euerio, promittitur; lectorem nil aliud expectare iubet, quàm methodicam, ordinatam, plenam, perfectamque omnium, quę Bellarminus differit, refutationem. At quàm spe & expectatione sua fallitur hians lector, quam primum in ipsum librum, relicto titulo, non pedem, sed vel sinistrum oculum infert. Quàm nihil inuenit eorum, quę in *Frontispicio* ampullosis logis magnifice spondebantur.

C Cornu, quod *Papam* nominat, septendecim capitibus exagitat. Secundi capituli est hæc inscriptio. *Quod se Papa fundamentum iociter Ecclesię Christi*. Adeo mendax & calumniarum avidus est iste cornuum faber, vt ne lemmata quidem capitulum

absque

absque mendaciis & criminationibus concipere queat. Non enim iactitat Papa hoc, quod ex diuina institutione, habet; sed quod Petro dictum: *Tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam*; id ad se itidem pertinere grato animo agnoscit ac reuerenter prædicat.

Nec aliud, quàm grande mendacium est iste capitis Tertij titulus. *De potestate Papa, qua se effert supra & contra Deum.* Solenne in schola Prædicatorum mendacium; quod aliis mendaciis corniger Huberus confirmat: Ex quorum numero hoc: *Papam noua Sacramenta instituisse. Papam, Apocryphos libros Canonici admisisse: Papam Conformitates Francisci in Canonem Verbi diuini retulisse. Papam aquiparare se Deo in hoc, quod non possit errare; item in ferendis legibus, & obstringendâ conscientiâ, & id genus aliis; quæ Huberus tumentibus buccis declamatur; quæ nil aliud sunt, nisi scurrarum scommata & figmenta imperitis circumueniendis excogitata.*

Caput quartum primi cornu est *de potestate Papa in spiritalibus*, caput quintum, *De potestate Papa in temporalibus*, ubi insulsiſsimè & contumeliosiſsimè de coronatione Imperatoris à summo Pontifice fieri solita, de quæ cæremoniis in ea adhiberi consuetis blaterat; vt mihi quidem Cornifex noster calamum nõ tam atramento, quàm Goslarienti cereuisia tinctum habuisse videatur, cum hæc tam furiosa in chartam expuit. Nam ne sis nescius, Goslariz tandem profugus iste Cain nidulum fixit; postquam ex tora Heluetia, & Academia VVitebergensi publicè ob seditioſiſſimum & inquietiſſimum ingenium exterminatus est. Goslariz ergo hæc tam bella cornua Corniger iste confecit, & bestiz suæ, à qua vehitur, adaptauit.

Inscriptio capitis sexti luculentum est mendacium. *De Papa potentia in omnes creaturas.* Quis potentiam Papæ ad omnes creaturas extendit? Hic bestia cornuta os suum lato ricu diducens, bacchari incipit de Purgatorio, & de variarum rerum benedictionibus: adeo insanè & scurriliter; vt omnes Lucianoſ longiſſimo interuallo post se relinquat.

Septimi capitis lemma hoc mendacio continetur. *Papa potestatem in omnes Ecclesias, non esse ex iure diuino; nec ex iure humano, & hæc posterior pars mendaciorum octaui capitis periocha est.* Non capite mentitur, SS. Patres primatui Pontificis Romani non suffragari. Capite decimo horribiliter mentitur, cum explicat fictitias causas, quibus Papa *ad tantam potentiam perreperit.* Vbi propemodum plura inuenies mendacia, quàm lineas. Illud notetur contra alios sectarios, qui plerumque vociferantur, *nullum vnquam Imperatorem ante Gregorium VII. Excommunicatum fuisse: Gregorium VII. primum existisse, qui in Henricum IV. anathematis fulmen iecerit.* Istos mendacij arguit Corniger noster: qui hinc scribit; Orientales Imperatores à *Nikolao I. Gregorio II. Gregorio III.*

Adriano I. Leone III. à communione euulſos, hoc est, excommunicatos fuisse. At omnes isti Pontifices antecesserunt Gregorium VII. Concedit etiam Pontificem Romanum varias in Italia provincias dono accepisse à Pipino, Carolo Magno & aliis. Quod mente reponendum est, contra inuerecundam frontem Caluiniani Sutliuij, qui omnium harum donationum tabulas pro fabulis reputat.

Caput vndecimum hoc prænotatur mendacio. *Pontificem, super quem Babylon adificata est, errare posse.* Duodecimum, *Reipsa errasse.* Decimum tertium, *adhuc errare:* Et loquitur cornutus Prædicans de erroribus commissis in definitione ex Cathedra; eamque ob causam mentitur. Ege hæc tria capita, præter clamores, imperitiâ, pseudologiam, & lædoriã vix quidquam inuenies.

Capite decimo quarto quærit Cornifex: *An fuerit de necessitate & vsu Ecclesie, Monarcham constituere Ecclesiasticum.* Ipse negat; & quidem inscitissimè. Sed nihil opus quidquam iis addere, quæ libro I. & alibi in hac de Pontifice summo Controuersia copiosiſsimè à nobis disputata sunt. Neque enim in toto hoc Cornigero libro vllam vel obiectionem, vel ad argumentum Bellarminiana solutionem inuenies; cui non à nobis satisfactum sit. Nam noua Cornuti nostri mendacia & conuicia recensere, quid attinet? quasi Danæus, Sutliuius & alij nõ satis multa nobis enumeranda suppeditauerint. Fuitne vllus vnquam Prædicans, quem libido mentiendi non exagitaucrit?

Caput decimum quintum; *An Papa sit indico-re & conuocare Concilium generale;* huc obtorto collo à Cornifice abreptum est ex libris de Conciliis. Quæstio capitis decimi sexti: *An pax Augustana Confessioni data in Imperio per Tridentinam Concilium tolli possit:* non est à Bellarmino vilo in loco Tomorum disputata: à cornicine isto cornu hoc inflatur, non pacis amore, sed Bellonæ. Clamant Prædicantes perpetuò, ad raucedinem vsque, pacta conuenta sanctè & inuiolabiliter seruari debere. Interim linguarum suarum & libellorum flabellis omnia inflammant, & chartas seditioſiſſimas extrudunt, & cum id, quod faciunt, hoc est, cum clasicum canunt, & tartaream suam vocem turbandæ publicæ tranquillitati, quàm maximè intendunt, mitis oliuæ raram prætere videri volunt.

Caput decimum septimum horribili inscriptione insignitur. *Abyssus fallaciarum Babylon in hoc Patrum* (forſan scribere volebat, *Paparum*.) *fundamento.* Quis sibi non metuat, si eò deueniat, ubi *abyſſus abyſſum* inuocat? Cui non stent comæ? Cui vox non hæreat? Sed nisi fallor, aptiſsimè inscriberetur hoc caput: *Abyſſus mendaciorum, calumniarum & vociferationum cornuti Huberi,* quibus hoc primum suum bestiz suæ cornu cõcludit; quæ conclusio nihil aliud est, quàm repetitio omnium mendaciorum & conuicio-

antecedentium, & præterea non modica nouorum additio. Neque enim isti suæ vanitatis repetitionem vnquã sine copioso auctario instituunt, prout etiam videre licet in generalibus Danzi censuris, quas singulis Bellarmini libris, & interdum aliquorum librorum partibus subiungit; quæ censuræ nil aliud sunt, quam totius inaniloquentiæ & vanidicæ garrulitatis anacephalæosis, nouis lædoriis & pseudologiis facta. Cornu secundum Cornificis nostri *de scriptura deprauatione*, constat nouenis capitibus. Res miranda. Hucusque in capitibus erant cornua; nunc capita sunt in cornibus. Plurimã & horrida mendaciã effundit *de scriptura imperfectione, obscuritate, & ambiguitate, necessitate, interpretæ & interpretatione*. Et tandem *abyssum fallaciarum, pseudologiarum, criminacionum & vociferationum suarum* clamorissimus rabula subiungit. Verum hæc omnia iam primo Tomo tractata & discussa sunt. Nec arbitror vllam alicuius pretij obiectionem ab isto allatam, quæ non sit in Apologia primæ Cõtrouersie depulsa: idemque dico de Cornigeri nostri cornu tertio, cui *traditionum* nomen indidit. Et si quid peculiarem refutationem desiderat, id non præteribimus, cum Savvbrandicam *Replicationem* ad examen vocabimus.

Cornu quartum bestię Huberianæ completur *Patres, Concilia*. Sed hæc ad disputationem de Pontifice non spectant. Proprium locum obtinent. Est autem Lutherianæ huius bestię incredibilis prorsus impudentia, cum Bellarminum aliosque Catholicos accusat, quasi Patres parum honorificè tractent; cum ipsi in Patres proiectissimè & petulantissimè debachari soleant, vbi vel minimũ quid dicunt, quod istorum stomachis non satis arrideat. Sed hæc alterius loci sunt. Legatur Lutherus in symposiacis Colloquiis titulo *de Patribus*. Et Coccius in Thesauro suo lib. 8. fol. 1118. Et Panegyricus Misenicus cap. 3. vbi copiosè de hoc argumento scripsi.

Sextum Huberianæ Bestię cornu *Scholastici* tenent. Hos indignè à Bellarmino excipi & accipi calumniatur Cornifex. Et vbiq; Bellarminus alicuius Scholastici sententiam vel non sequitur; vel reiicit; iste *diffensionem implacabilem & bellum irreconciliabile* ingeminat. Quid si iis conuiciis in Scholasticos grassatus fuisset Bellarminus, quibus Lutherus in eos desæuit cum alibi; tum in *Colloquiis Mensalibus*, Titulo *de Scholasticis*? Sed & hæc de Scholasticis disputatio alterius est loci. Quomodo autem salua fide & charitate in rebus nondum planè compertis dissentire ab aliis liceat; & vel hanc vel illam opinionem amplecti, copiosè declarauimus contra Pappum in Appendice prima ad primum librum primæ Cõtrouersie de Verbo Dei. Quod Beza pro se & suis dissidentibus non de lana caprina, sed de ipsis fidei articulis scripsit Præfat. in secundum Volumen Tractationum Theologicarum, hoc iure

A optimo de Scholasticorum concertationibus pronuncies. Nil prohibet *de istis quæri, & diuersarum sententias audiri, quos apparet inuestiganda veritatis studio duci, modò publica auctoritate receptis pertinaciter non obstitatur*. (Quod Scholastici nõ faciunt, cum in iis, quæ per fidem certa, explorata & definita sunt, omnes concorditer conspirent.) Et qui ex ista occasione arripunt nos calumniandi, quasi in religione non consentiamus, parum non agnoscent, quæ sit iudiciorum humanorum imbecillitas, cum sint tamen ipsi sæpe nulli iudicio præditi, parum verò suam maliciam manifestè produnt. De conuiciis maledicentissimis Lutheri & Lutheranorum in Scholasticos, disputatum est prolixè in Actu Doctorali typis hic ante paucos annos excuso.

B Miracula & appãritions, ex quibus Cornifex noster septimum suum cornu confecit, aliò pertinent, de quibus certè rabula iste ita scribit, vt omnibus sannionibus videatur palmam præripere voluisse. *Iudaismum, Gentilismum, Alcoranismũ & Satanismum*, si quis penitus introspicere cogitet; is *Lutheranismum & Calvinismum* inspiciat; vterq; enim omnium prædictorum lucidissimum nobis exhibet speculum.

C Postquam cornifex ea, quæ volebat, cornua, Bestię suæ imposuit; eandem nunc suis capitibus insignire aggreditur; ordine planè præpostero; quia prius bestię capita danda erant; postea cornua; quandoquidem cornua sunt in capitibus, nõ capita in cornib. Sed de ordine nullam litem moueamus. Videamus potius, qualia sint hæc bestię Huberianæ capita. Primum caput est, quò bestia hæc *Prædicantica deuorat peccatum*. Secundum caput, *quo deuorat Iesum Christum*. Tertium caput, *quo deuorat Verbum*. Quartum caput, *quo deuorat Baptismum*. Caput quintum, *quo deuorat cenam Dominicã*. Caput sextum, *quo deuorat absolutionem*. Caput septimum, *quo deuorat fidem*. En voracissima capita, quorum comparatione admodum temperans & abstinens est Bel ille Babylonius, cui impendebantur per dies singulos *similã artaba duodecim, & oues quadraginta, viniq; amphora sex*. Nil Belus iste ad voracitatem horum Huberianorum capitum, quorum vnum totam *cenam Lutheranam deuorat*, nec tamen satiatur inexplibilis eius cupiditas.

D Decem ergo cornibus & septenis capitibus insignitus Cornifex noster validum dat in Bellarminum impetum; & suis optima quæque & faustissima canit, more illius Prædicantis, de quo 3. Reg. 22. *Fecit quoq; sibi Sedecias filius Chanaana cornua ferrea, & ait: Hac dieciet Dominus; his ventilabũ Syriam, donec deleas eam*. Cumque Michas Propheeta Domini, tantam vanitatem redargueret; *accessit Sedecias, filius Chanaana, & percussit Micham in maxillam & dixit: Mene ergo dimisit spiritus Domini, & locutus est tibi?* Non secus hodie Lutherani & Calviniani Prædicantes agunt cum Catholicis scriptoribus, nominatim cum Bellarmino, qui innumerabiles conuiciorum & maledictorũ ala-

pas ab his cornigeris Sedeciis incussas sustinere coguntur; eò quod cum Propheta Michæa indefinenter clamant; *Ecce dedit Dominus spiritum mendacij in ore omnium Prophetarum* (Prædicantium) *eorum, qui hic sunt, & Dominus locutus est contra te ma lum.*

Quàm verò Huberus bonam operam cepisset, si Lutheranz illi bestiz, cuius dena cornua iam ante recensuimus, sua quoque attribuisset capita, & primum quidem; quo tot *opulentissimos Episcopatus & Ecclesiasticos principatus deuorauit. Secundum; quo tot Abbatiarum & Monasteriorum millia deglutiuit. Tertium, quo infinita Ecclesiarum splendidissima adificia absorpsit. Quartum, quo bona Ecclesiastica, qua vel auarissimi & rapacissimi cuiusq; votu sufficere poterant, ita arrosti & accidit, vt multu in locu ne stipula quidem supersint: Omnia ferè epota, elota, excelsa, & in inexplebilem abyssum præcipitata sunt, ita vt Prædicantibus pauillulum restet; Qua de re exstant lamentabiles Prædicantium & ipsius Lutheri threnodiæ & queremoniæ, de quibus legi potest Refutatio præfationis Lauserianæ, quam R. P. Ioannes Zebender noster præfixit Apologiæ suæ contra duas Pragenses Conciones Polycarpi Lauferi. Quintum caput Bestiæ Lutheranz, quo disciplinam Ecclesiasticam penitus exedit. Sextum, quo ex septem Sacramentis, quatuor vel quinque, & plurima alia diuina insinuta & dogmata absumpsit. Septimum, quo ipsum diuinorum voluminum Canonem inuast, & inde impurissimè sui dentibus integros libros abrafit. Hæc Lutheranz Bestiæ omni voragine voraciora sunt capita.*

Porro totum secundum librum de capitibus Bestiæ suæ confecit Capito noster partim ex Tomo Bellarminiano de Sacramentis; partim ex Tomo quarto, de gratia, de peccatis, de iustificatione, de prædestinatione; ex quibus excerptis iste nonnulla fragmenta, eaque clamorosis suis mendaciis & criminationibus exagitat. Verùm horum refutatio non est præsentis loci, vbi de solo Christo & Pontifice disceptatur. Alium locum, aliud tempus & otium hæc efflagitant.

Libro tertio occupatur Huberus in explicando poculo Babylonice suæ meretricis, variasque mixturas apparat, *de Missa, de Sacramentis, de cultu imaginum, de cucullariis, vt inquit, satisfactionibus.* Quid verbis opus? Si quis Furiam videre cupit, hunc Prædicantem intueatur.

Libro quarto disputat *de vera Ecclesia & Ecclesia Antichristi;* vbi & de ipso Antichristo. Sed disputatio de Ecclesia non est huius loci. De Antichristo nihil noui adducit, præter nouas vociferationes, criminationes & maledicentiam prorsus Tartaream; omnia perstreperunt lupi, lupanariibus, scortis, sortationibus, Sodoma, Gomorra, Babylone, *Babylonica meretrice; Babylonica Thaide, Poculo Babylonico, pocillatore, pincerna;* & id genus aliis emblematis. Quidquid Bellarminus dicit, hoc *Babylon vel pocillator Babylonis* dicit. *Hic Babylon seipsum prodir, confundit, euertit. Hic suo iudicio perit. Hic bestia to-*

nat, fulminat. Hic cornua se, exserunt. Hic capita bestie grassantur, & bacchantur. Et quid moror? Nil moderatum in hoc Cornigero Prædicante, nil sobrium, nil sanum. Omnia furorem & insaniam plusquam Orgiis vlitatam spirant: qui ad maniaci operis complementum duos adhuc libros vel potius Diabolico enthusiasmo perciti animi duos paroxysmos adicere cogitat; Et tum quasi prostratum Bellarminum palam publicò in triumpho circumducet scilicet, & denis suis cornibus septenisque capitibus coronam seu lauream triumphalem imponet; & roto orbe celebrabitur, sed vt furiosus & maniacus impostor, omniumque scurrilium maledictorum sedulus collector, & vnum in fascem comportator.

B De Thoma Mortonio Anglo, Calvinianæ Theologiæ Baccalaureo, dictum est Tomo primo. Is lib. 3. Apologiæ suæ, quam vocat *Catholicam* p. 2. etiam hanc de Pontifice disputationem vellicauit, modo & stylo sibi consueto, qui est; ex variorum Doctorum nostrorum dictis, contradictionum quasi catenam necere. Sed plerumque conatu suo fallitur. Nam dum contradictionum catenam exituram expectas, ferè semper *Mortonica* vanitatis & mendaciloquentiæ rudis & impolitus cento exit. Nec arbitror in nugacissimis Calvinistæ huius chartis aliquid inesse, quod abunde refutatum non sit; cum gregales *Mortonicos* Sutliuuium, VVitackerum, Iunium & alios refellimus.

C De scurrili & prorsus Lucianéo libro Philippi Marnixij iam alibi diximus.

Prorepit quoque ex antris VVitebergenfis ignotus quidam terræ filius, cui nomen *Rühelio*, qui librum hoc titulo insignitum in vulgus extruxit. *Dogmata & argumenta Suitarum præcipua de Papa è variis illorum, Bellarmini præcipue, libris, de Romano Pontifice, collecta, examinata, & refutata.* Solidè videlicet, vel vna litera auctius, *solidè.* Quid enim indoctissimus iste Lutherista solidè vel examinaret, vel refutaret? Librum eius esse collectionem non abnuo; sed conuiciorum & mendaciorum, quæ ex Prædicantium quisquiliis vtcunq; diligenter collegit ac sublegit. Indignus certè est, qui aliter refutetur, quàm contemptu & silentio. Dignissimas hæc vindicias iudico. Quanquam ea, quæ de iudice Controversiarum garrit, satis superq; Tomo superiore discussa & dispulsa sunt. Quæ de Pontifice; Tomo isto. Nam dum Hæreticorum, qui familiam ducere videntur, nugamenta discimus ac depellimus, vna eademque opera patellariorum quoq; Prædicantium (in quibus & iste militat) obiectionulas amolimus, cū nullas adferant, nisi quas à suis Magistris vel mutuo sumpserunt; vel furati sunt, vel saltem emendicarunt.

Dedit nobis quoque terna insignem librum, Auctore M. Henrico Echarto Hesso, cuius inscriptio: *Papa Pharisæus, Historicè, Logicè & Theologicè conscriptus.* Quis non amet, quis non emat librum

tergemina hac laude clarum? Quis non admittetur Auctorem *Historicum, Logicum, Theologum*? At quia periculum erat, ne titulus videretur ironicus vel antiphrasticus; neque enim ignotum solere esse librorum emporibus, quam sub speciosis titularum pollicitationibus sæpenumero deformes lateant nugæ & phlyariæ; ideo prudenter *Bellarmini* ederâ appensâ, sibi & suo sætui *Lutheranus* iste magistellus consultum iuit. *Addita*, inquit, *simul refutatione præcipuorum argumentorum Iesuitæ Roberti Bellarmini*. Maçte hoc animo Magistelle; iam tuus liber longi fori non erit. Iam nõ deferetur in vicum, vbi thus & piper venditur. Iam à Pharmacopoliis securus perstabit; quia *Bellarmini* nomen præfert; quod nisi præfixisses; quis hoc tuum omnis insulitatis, inscitiz & maledicentiz chaos vel inspicere dignatus fuisset? Nunc *Bellarmini* nomen illectamentû est. Quis enim non cogitet validis lacertis eum præditum esse, qui *Bellarminum* in prælia poscat; nec poscat tantum, sed & pertrahat?

Admonitor seu Commonefactor Anonymus de libris *Bellarmini*, cuius in *Controuersia* de Christo aliquoties mentionem fecimus, valde succenset *Bellarmino*; quòd locum illum *Apostoli*: *Omni anima potestatibus sublimioribus subdita sit*, refert etiam ad potestatem Ecclesiasticam. At causz nihil erat, cur tantopere stomacharetur; nam ita explicandum esse hunc locum perspicuè ostendit *Bellarminus* lib. 4. de Pontif. cap. 16. & nos ibid. Et in libellis, quos scripsit

A *Bellarminus* de *Controuersia Veneta*; & nos itidem lib. 2. *Considerationum ad Venetos*.

Frontem quoque corrugat ob disputatione de variis Reipublicæ speciebus, quam in ipso vestibulo primi libri de Pontifice instituit. Putat iste hæc omnia, tanquam Philosophica, procul à Theologicis disceptationibus amandari debere. Nihil Philosophiz cum Theologia esse commune. Sed hoc delirium satis repercussum est lib. 1. de Pontifice. Perquam autem argutus est commonefactor; cum colligit, *Papam debere etiam habere aliquam Papissam vxorē, quandoquidem summus Pontifex veteri Testamento, vxorem habuit; qui noui Pontifici typus fuit*. At non videt acutus homo plus inde sequi, quàm fortè ipse velit? nam priscus ille Pontifex etiam Christi typus fuit. Num & hic pro suo acumine concludet, quod concludit, audiens, illum fuisse typû eius Pontificis, qui Christi in terris supremas vices gerit? Non est necesse, vt omnia typi seu figuræ, sint in figurato; satis est, vt ea insint, quæ sunt perfectionis, & quæ ad officij præsignificati & in typo adumbrati finem conducunt; in quibus certè non est vxor. Eiusdè notæ sunt cætera, quæ iste commonefactor, ex *Controuersia* de Pontifice dentibus suis infestat. At non opus singula sigillatim persequi; quia vix quidquam inuenies, ad quod in *Controuersia* de Pontifice non sit copiosè responsum.

F I N I S.

A P O L O G I A
T R I V M L I B R O R V M
D E T R A N S L A T I O N E I M-
P E R I I R O M A N I A G R E C I S
A D F R A N C O S .

A D V E R S V S

F R A N C I S C V M F V N I V M C A L-
V I N I S T A M , E T M A T T H A E V M D R E S-
S E R V M Lutheranum.

Auctore

I A C O B O G R E T S E R O S O-
C I E T A T I S I E S V .

1938

OFFICE OF THE COMMISSIONER
OF THE GENERAL LAND OFFICE

DEFENSIO LIBRI PRIMI DE TRANSLATIO- NE IMPERII,

Præfatiuncula.

A NNO Domini M. D. LXVI. Edidit Jlyricus Basilea librum de Translatione Imperij Romani ad Germanos. In quo, præter alia, duo hæc persuadere nititur. I. Translationem Imperij Romani ad Francos seu Germanos non esse factam à Pontifice. II. Ne quidem à Pontifice fieri potuisse. De eodem argumento scripsit olim proprium libellum Marsilius de Padua, eodem ferè, quo Jlyricus, spiritu calens. Contra eandem translationem disputat idem Marsilius sub finem partis secunda, eius Libri, quem rectius Perturbatorem, quàm Defensorem pacis inscripsisset. Jlyrici Commentarium his tribus libris refellit Bellarminus, quibus Jllustrissimus Annalium Ecclesiasticorum conditor Baronius hoc Elogium posuit Tom. IX. Anno Redemptoris DCCC. LXXX. postquam exposuerat, quomodo singulari Dei providentia acciderit, ut Imperium Occidentale à Leone III. Pontifice instauraretur, Carolo Magno, Rege potentissimo & invictissimo ad hanc dignitatem euecto.

His offensum crabronum examen excitatum exsurgit, & exerto aculeo obuium quemque petit. Talis est Nouatorum huius temporis schola, cuius, qui in historica facultate apud eos esse profitebatur antistes, commentarium scripsit aduersus eos, qui assererent, collatum esse Occidentis Imperium per Romanum Pontificem in Carolum Magnum: quam quidem scriptionem si quis mendaciorum nuncupaue- rit officinam, proprio quidem titulo mendax Opus inscripserit. Cum nescio an quis alius sit inueniri huius temporis scriptor, qui plura, maiora, patentiora, dicam & putentiora, ac magis deformia, vnà simul in vno volumine, mendacia coaceruauerit. Qui ista non credit, & figura

hyperboles, amplificationis causa, nos vti existimat; inspiciat ipse oculis easdem, tanquam in nudinis palam expositas merces, patentes omnibus factas. Qui enim eiusdem officinae abdita penetrauit, veritatis lucernâ singula perscrutatus, quæ tenebrarum erant offusa caligine, qualia essent non omnibus nota, iam aduersaria scriptione palam fecit, & cunctis perspicuè demonstraui vir doctissimus Bellarminus, hodie Collegij Apostolici decus, & ornamentum, Cardinalis amplissimus; qui id, quod conatus est, adeò est feliciter consecutus, vt nobis, vel aliis non sit admodum laborandum, sed gratulandum potius, vt potentissimo vindici veritatis; agendaque gratiæ, quod labore plurimo liberauerit immittendi falcem in adeò densam, immensamque mendaciorum syluam. Nam contemnendus est potius, quam confutandus ille, qui mendaciorum frigidus defensor accedens, post collapsos tuba Iosue muros Iericho, leuem maceriem excitauit, quæ sponte corruat, indigna penitus, vt ad eius demolitionem iterum buccina sacerdotalis insonet.

Contra hoc Bellarmini opus tantis laudibus à celeberrimo Cardinali Baronio celebratum duo ex sectariorum grege calamos suos strinxerunt: alter Matthæus Dresserus Lutheranus; alter, Franciscus Junius Calvinianus. Ille plus verborum, quam rei adfert. Hic antiquum excerpenti frustilla, eaq; carpenti & vellicandi morem tenet. Utriusque nugamenta breuiter refellamus. Junij potissimum, nam Dresseri scholastica declamatiuncula satis iam est discussa & excussa à Ludouico Rogerio nostro in libello, cuius titulus: Responso ad notationem cuiusdam Matthæi Dresseri, qua Illustrissimum ROBERTVM Cardinalem Bellarminum, Antonium Posseuinum, & Ludouicum Rogerium è societate IESU Theologos, gloriosè Lutheranus Ludimagister prouocat: Cum breui erratorum Compendio, quæ in Bellarmini confutatione edita anno M. D. XCI.

Dresserus commiserat. Qui liber primum Posnania in Polonia editus est, Anno Redemptoris M. DC. postea recusus Moguntia in Germania.

CAPVT PRIMVM.

Complectitur contradictiones Illyrici.

ULTVM debent Lutherani manes Illyrici, Caluinianis manibus Iunii. Dixerat Bellarminus, se Prolegomenorum loco quædã præmittere vellet. tum de contradictionibus, tum de manifestis atque crassissimis Illyrici mendaciis, sic enim patefactã huius hominis incõstantiã & impudentiã, simul etiam veritati ad aures atque animos aditum, patefactum iri. Ad quæ Iunius. *Verè crasse dicit Bellarminus, quòd imitator omnia, vt præceptis ipsi dictauit zelus.* Item. *Parcius ista viri tamen obicienda memento.* Quid verò sunt hæc qualiacunque Bellarminiana, de Illyrico & in Illyricum verissimè dicta, si conferantur cum illis Beza Præfat. in Volumen secundum Tractationum Theologicarum, vbi Illyrico caput hoc lixiuio lauatur. *Illyricum illum, totius Germania perniciem, vel nominare me sanè puduisset, nisi perficiendum fuisset, quod semel Christus edere cepit; cum vir ille nihil, præter audacissimam inscitiam, & verè Satanicum spiritum ad oppugnandam veritatem adferat.* Hæc & centena talia, quibus postea toto in libro Illyricus à Beza suauiter perfricatur; non offendunt Iunium, vt nec innumera alia Encomia ab ipsis Lutheranis Interimistis & Adiaphoristis non modio aut trimodio, sed ipso horreo, Illyrico ad mensa; solus Bellarminus contumeliis personalibus grassatur; & illiberaliter extra modestiæ limites fertur; cum quid hominis Illyricus fuerit, præcipuè in Commentario de translatione Imperij, absque vlla circuitione aperit.

Murmurat quoq; Dresserus sub finem *Confutationis sue*, quòd Bellarminus *ficum* nominet *ficum*, & *scapham*, *scapham*; hoc est, mendacia; mendacia. Mitiore vocabulo vtendum censet. Sed quando Illyricum tam turpiter mentiri non potuit, causæ nihil apparet, cur suo nomine palam non afficiatur, quod Illyricus palam egit: nam licet turpe sit mentiri, id tamen, quod verè mendacium est; hoc ipso etiam vocabulo indigitare; turpe non est; quando lectoris, ne seducatur, interest nosse, quis ille sit, qui sub veritatis pollicitatione mendaciloquentiam suam venditat.

Prima Illyrici contradictio. In libro de Translatione Imperij *negat Imperium Romanum translatum à Grecis ad Germanos Pontifici auctoritate.* At in libro

A contra primatum Papæ, hoc affirmat, vt & Centuria VIII. cap. 10. colum. 751. Iunius suppetitum accurrit Illyrico: *nullam hic esse contradictionem. Vtrumq; ab Illyrico affirmatum non eodem, sed diuerso respectu; Pontificem transulisse & non transulisse Imperium; transulisse ex facto; non ex iure. Transulisse vt causam partiarum; non vt totalē: Fuisse huius translationis Auctorem, sed iniustum; non iustum:* Ex hac animaduersione omnē Illyrico intentatam contradictionem euanescere. Sed Iunius, more suo, arbitratur, omnibus oculos iam effoscos esse, vt quid Illyricus scripserit, nemo mortalium amplius legere queat. Nam Illyricus sexdecim argumenta an deliramenta? profert, quibus euincere vult; translationē hanc simpliciter, nulloq; modo, nec iustē, neque iniustē, nec vt à *caussa totali*, nec vt à *partiali*, à Papa factam; Carolū enim dudum ante Leonem III. fuisse Imperatorem; B imò vix dignatur Illyricus fateri; Carolū à Leone corona Imperiali redimitum, & solenni cæremonia inunctum esse; tantum abest, vt Leonē aliquid auctoritate, operā & industriā sua ad hanc translationem contulisse agnoscat. Et huc totam futillum suorum argumentorum cohortem dirigit. Quapropter manet, velit nolit Iunius, contradictio, quæ Bellarminus Illyrico obiecit.

Secundam contradictionem non attingit Iunius. Tertia est, de Hilderico Rege Francorum, quem Illyricus in libro de translatione à Papa depositum *negat.* At Centuria VIII. cap. 10. col. 706. affirmat. Iunius videri cupit, quasi totis viribus, velit Illyricum ex contradictionis laqueo eripere. Et postquam omnia fecit, nihil fecit, nam hunc nodum non soluit. *Zacharias non deposuit Hildericū. Zacharias deposuit Hildericum. Zacharias non dedit Pipino Regnum Francorum. Zacharias dedit regnum Francorum Pipino.* Vtraq; propositio est Illyrici. Vtraq; ab illo affirmatur. Nec concedit Illyricus in libro de Translatione Hildericum fuisse depositum, regnumq; Franciæ ad Pipinum venisse consensu & assensu Zachariæ; sed simpliciter abnuit, contra omnium Historicorum fidem & testimonia; Zachariæ aliquid negotij fuisse cum depositione Hilderici seu Childerici, & translatione Regni in Pipinum. Hinc acriter insectatur Illyricus Gratianum, quod 15. q. 16. Can. *Alius* ex Gelasio ad Anastasium Imperatorem; scripserit, Hildericum Regem à Zacharia fuisse depositum; ridetque Glossam; dum verbum, *deposuit*; exponit; per, *deponentibus consensit.* En Illyricus ne consensum quidem Zachariæ concedit. Frustra ergo contra-

ditionem eius tollere nititur Iunius cum ait; *Pipinum non factum à Zacharia Regem; & hoc velle Illyricum in libro de Translatione; sed consensu Zacharia approbatam; & banc esse mentem Illyrici Centuria VIII.* nam in libro de Translatione omnem cōsensum à Zacharia excludit: In Centuria VIII. plus dicit: quia hæc sunt eius verba: *Pipino Zacharias Papa regnum Francorum dedit, idq; ei tutum præstitit, deposito, &c. Hilderico Rege, &c. Dare regnum, idque alicui tutum præstare, & deponere Regem priorem; plus est quàm in electionem alicuius & depositionem alterius consentire.*

Modestior Illyrico fuit Marfilius in suo libro de Translatione Imperij cap. 6. vbi quamuis negat Hilderico à Zacharia fuisse depositum, nō tamen ausus fuit palā inficiari Zachariæ consensum accessisse; tametsi libenter id fecisset. Falsus insuper est, *multos scriptores esse qui testentur, Hildericum à Zacharia fuisse depositum: Sed eorum libros calumniosè nominat Clericorum scripturas sibi imperialem potestatem usurpare volentium: & mox citat Aimoinum, seu, ut ipse vocat, Admonium; quasi scribat, in hoc facto nihil Pontificis intercessisse, præter consensum. Nescio tamen, quo Marfilius Aimoino vsus fuerit; nam qui hodie existat, disertè testatur lib. 4. cap. 61. Pontificem mandasse, missis super hac re ad Pipinum legatis, melius esse illū vocari Regem, apud quem summa potestas consisteret, dataq; auctoritate sua iussisse Pipinum Regem institui.* Subdit Aimoinus. Hoc anno. (qui ex Baronij calculo est annus DCC. LII.) *Secundum Romani Pontificiū sanctionem, Pipinus, Rex Francorum appellatus est; Et ad huius dignitatem honorū vnctus sacra vnctione, manu sanctæ memoriæ Bonifacij Archiepiscopi & Martyrii.* Vbi videre est verba longè efficacius quid, quam solam sanctionem testantia. Nam Zacharias in hoc noui Regis negotio, mandauit, & ad id suā auctoritatem dedit. Iussit insuper Pipinum constitui Regem. Ex sanctione item Zachariæ Pipinus Rex constitutus est. Idemque confirmant veteres Annales Francici à Pitheco editi. *Zachariæ Papa, inquit, ex auctoritate Petri Apostoli, mandat populo Francorum, vt Pipinus, qui potestate regia vtebatur, nominis quoq; dignitate frueretur.* Ad stipulantur & alij veteres Historici ac Chronologi. Omnis Hæreticis ac Schismaticis est hoc Zacharia factum scopulus in quem impingunt. Itaq; alij, vt Illyricus, factum hoc penitus inficiantur: Ex quorum numero videtur etiam esse Auctor Apologiz Henricianæ, quæ existat Tom. 1. Illustrium Germaniæ scriptorum editionis Freherianæ, qui præcisè & absolute negat, Francos à fidelitate Hilderico seu Childerico præstita, fuisse absolutos, & Gregorium VII. qui in Epistola ad Herimannum Episcopum Metensem id asseruerat; falsitatis redarguit, sed falsò. Etiā ipsius Iunij iudicio, qui fermè ad hoc dūtaxat operā Zachariæ expetitam ait; vt Franci à iurifurandi religione, qua Hilderico obstringebantur, soluerentur.

Alij Zachariā solummodo assensum præbuisse

contendunt, & hoc ipsum iniustitiæ insimulant; vt Iunius, Sutliuius lib. 4. de Pontifice cap. 11. & alij. citat pro se Iunius Tilius Actuarium. Sed nos recētissimo scriptori opponimus antiquos, & in his S. Iuonem, qui in suo Chronico. *Pipinum Francorum regnum desicere videns, iussu Zachariæ Papæ oleuatur in Regem.* Iussu, inquit Iuo; non ergo solo assensu & approbatione.

Citat etiā Iunius pro sola sua assensione Godfridū Viterbiensem. Sed reluctantè & contra Iunium testimoniū dicentem; sic enim Viterbiensis legatos Francorum apud Zachariam loquentes inducit.

*Si cupi Ecclesias regni virtute iuuari,
Præcipias Regem validum, fortemq; leuari, &c.
Scribe Pater Franci, pete, suggere, præcipe, semper
Vt faciant Regem patriæ gladiisq; potentem.*

Non ergo Zacharias tantum assensus est, sed & præcepit Francis, vt, deposito Hilderico, Regè eligerent, qui Francis rebus ornamento & fulcimentò esset. Nec obstat illi Viterbiensis versiculi.

*Littera Papalis Franci celeberrima venit;
Erigitur solium, Pipinū gloria cedit,*

Quippe sibi regnum Francia tota dedit:

Iussu nimirum & præcepto Zachariæ; nam legati dixerant: *Præcipias, Præcipe. Lege Baronium Anno DCC. LI. & DCC. LII.*

Quarta Illyrici cōtradictio. In libro de Translatione dicit, *Papas fuisse seruos & mancipia Caroli Magni.* At Centuria VIII. cap. 10. col. 724. dicit Illyricus, Pipinū & Carolum filium eius, *prostratos in terram Pontificiū pedes fuisse osculatos, stapedes apprehendisse, frenū equi tenuisse, & stratoris officio sumtos esse.* Nū hunc honorem Regum quispiā suo mancipio haberet? Occlamat Iunius. Illyricum dixisse *mancipium figuratè*; hoc est, si istud figuratè, rectè velis interpretari, calumniosè. Nam si Pipinus & Carolus Papam habuissent pro suo mancipio siue propriè dicto, siue figuratè; hoc est, pro capite vili & abiecto, cui quiduis mandare liceret; certè hoc officij genere eum nunquā fuissent prosecuti. Nam quod Iunius obiicit, *hunc honore Stephano Papæ habitum: fuisse voluntati non necessitati, religioni, non obligationi,* id ad rem præsentè nil facit; de hoc tota quæstio est; num Pipinus, Carolus Magnus & alij Papā pro mancipio habuerint. Nō habuisse, testatū faciunt eximij honores Pontifici ab his Regibus habiti. Omnia alia, quæ Iunius declamitat, à caussa, quæ agitur, extranea sunt; & illæ etiā ad Christū exclamationes, ridiculæ: *Hoc nunq; tu, optime IESV, docuisti. Tu, Domine IESV, nō habuisti vbi reclinares caput tuū: Ipsi, Vicarij tui scilicet, habeant ipsas Regū Imperatorumq; ceruices, quibus incumbant etiā pedes.* Hæc omnia nil prorsus ad institutū faciunt; multoq; minus illa, quæ hīc ex libro ceremoniarū exscribit Caluiniſta; videlicet quæ Imperatores, Reges, Principes Pontifici seruitia præstare debeant; quia hīc solū quæritur, vtrū Illyricus sibi cōtradixerit. Bellarminus affirmat & probat. Iunius omnia agit, præter illud, q

agendum erat; nec meminit, quidquid honoris Vicario Christi impenditur, id ad Christum ipsum redundare. Si quod vni ex minimis factum est, Christus sibi factum reputat, quanto magis sibi censebit exhibitum, quicquid honoris ac venerationis Vicario suo exhibetur.

Quinta contradictio. In libro de Translatione scribit Illyricus: *Leonem III. simul ac Pontifex electus est, petiisse à Carolo confirmationem sui, & vt aliqui mitteretur, qui Romanos Carolo denuo iuramento adstringeret.* At Cent. 8. cap. 10. colum. 750. dicit Illyricus, *Leonem postulasse, vt Carolus suos Romam ablegaret, qui populum Romanum ad suam fidem atq; subiectionem Sacramento firmaret.* Vbi per suam intelligere videtur, fidem & subiectionem Leonis. Negat hoc Iunius; & illud suam ad Carolum quoq; refert. Sed violenter. Nec suffragatur Gillius in Annalibus Francicis, quem citat Iunius: quia nil aliud dicit; quam Leonem denunciasse Carolo, vt certos homines mitteret, qui Sacramenta iurifurandi exigerent; & fidem obsequij a populo. Sed non dicit: hanc fidem exactam & præstitam Carolo: vt nec Annales rerum à Carolo gestarum: in quibus Bellarminum non vidisse, pronomen suam, referri posse ad Carolum; mendacium Iunianum est. Quia non solum hoc vidit, sed & palam admonuit; tamen si meritò dixit; rectius referri ad Leonem, quam ad Carolum Magnum.

Vt autem videas, quam eruditè Iunius ex missione clauium S. Petri & vexilli, colligat Leonem Papam subiecisse Romam & Ecclesiam Romanam Carolo Magno; placet huc transcribere verba Baronij ad annum Redemptoris DCC. XCVI. *Anni huius principio, Leo Romanus Pontifex vbi sedere cepit, nihil antiquius habuit, quam ad Carolum Magnum legationem decernere. Mittens itaque ad eum Legatos, eisdem ad ipsum munera dedit, claves scilicet aureas, ex S. Petri Confessione ex more acceptas, nec non vexillum Romanæ urbis. Hic tu videas opus est, lector, Nouatorum deliria, dum quamlibet occasionem captantes, per claves ex legum præscripto tradunt, Carolum in possessionem immisissum Romanæ Ecclesiæ, & per vexillum Romanæ urbis. Ignorantes miseri, eiusmodi dona mitti consueuisse à Pontificibus Christianis Principibus, vt docent, quæ dicta sunt sæpe superius de clauibus itidem ex sepulcro sancti Petri missis à S. Gregorio Papa Francorum Regibus, & alijs Principibus, & viris clarissimis; factitatumq; id ipsum ab eius successoribus Pontificibus, quod hic à Leone factum vidimus. Et ne de vexillo misso babeas, quod obicias; inuenies inferius, anno octingentesimo in fine, à Patriarcha Hierosolymitano ad eundem Carolum Magnum missas pariter loca benedictionis claves locorum Sanctorum vna cum vexillo, vt intelligas eiusmodi munera mitti consueuisse Regibus ab Episcopis. Honorasse verò Leonem Pontificem ipsum Carolum Magnū dono vexilli, eod quod potentissimus esset Ecclesiæ Romanæ defensor, dicere quoq; possumus.*

Porro anno octingentesimo circa finem hæc recitat idem Baronius ex vita Caroli Magni: *Zacharias Presbyter, qui anno superiore missus fuerat, ad loca sancta Hierosolymam cum elemosynis, bene perfuncto*

legationis munere, cum duobus monachis, vno de monte Oliueti, altero de Sabæ monasterio, de Oriente reuersus Romam venit, quos Ioannes Patriarcha ad Regem misit: qui benedictionis causa claves sepulcri Dominici, ac loci Caluarie, claves etiam ciuitatis, & montu Oliueti cum vexillo detulerunt. Quos Rex benigne suscipiens, aliquot dies secum detinuit, & Aprilis mense sequenti anni remuneratos absoluit. De clauibus S. Petri agit idem Baronius ex S. Gregorio Tomo VIII. anno Christi D. XCV. Num. 70. & anno D. XCVII. Num. 14. & anno D. XCIII. Num. 29. Vide etiam Tomum VIII. anno D. LXXXV. Num. 4. Mittebantur ergo claves S. Petri, vel confessionis S. Petri ad Reges & Principes, tanquam sanctuarie quædam, vt sic loquar, non vt traditæ dominationis in urbem & Ecclesiam Romanam argumenta. Vide Bellarminum infra cap. 13. in Responso ad vndecimum Illyrici argumentum; Similem clauiculam; hoc est, capellam seu theculam reliquiarum misit Gregorius VII. ad Alphonsum Regem Hispaniarum, quod munus his quoq; verbis commendat lib. 7. epist. 6. *Vt autem nostra exhortatio cordis vestro alius imprimatur, ex more Sanctorum mihimus vobis clauiculam auream, in qua de ceteris B. Petri benedictio continetur; quatenus per eius presentia patrocinia, vberiora eius erga vos beneficia sentiat, & in amore ipsius de die in diem feruentes accendimini, &c.*

Sexta contradictio. In libro de Translatione affirmat Illyricus, *Italiam ab Odoacre occupatam Leone Besciano Imperatore, at Cent. 5. cap. 16. col. 15: 6. ait, id accidisse sub Zenone, qui post Leonem Iuniorum Leoni Seniori, id est, Besciano successit.* Hic iterum Iunius omnia agit, præter id, quod agendum erat; non enim conciliat duas istas propositiones Illyrici. *Odoacer occupauit Italiam sub Leone Besciano: Et; Odoacer occupauit Italiam sub Zenone.* Nam quod sub Leone Italiam ab Odoacre inuasam & infestam; sub Zenone autem, anno secundo Romam captam dicit; id vt verum esset; Illyricum tamen ex contradictionis cæno non extraheret. Nam Illyricus in libro de Translatione, vult Italiam & Romam sub Leone Besciano, non tantum ab Odoacre esse inuasam & infestam; sed penitus occupatam, ita vt tunc prima fuerit Imperij Occidentalis translatio in Odoacrem, *suba à militibus: quam Imperij translationem comminiscitur Illyricus ex solo in Pontificem odio contra omnium Historicorum veterum fidem: nullus enim Odoacrem vnquam vel habuit pro Imperatore occidentis, vel in Catalogo Imperatorum numerauit.* Si ergo sub Leone Besciano Odoacer ita Italiam occupauit, vt Imperator crearetur, quomodo hoc sub Zenone contigit, vt in Centuriis tradit Illyricus?

Falsum est autem quidquam, Leone adhuc viuente & imperante, contra Italiam ab Odoacre gestum: nam anno secundo Zenonis à Nepotis sectatoribus in Italiam vocatus est; qui exoptatam occasionem statim arripuit; & in Italiam aduolauit, ipsamq; urbem Romam tertio Zeno-

nis anno cœpit. Neque ideo necesse est dicere: *A* *Odoacrem & copias ipsius non aduentasse militari ordine, sed aduolasse, ut grues, ut cauillatur Iunius.* Nam prius quàm vocaretur Odoacer in Italiam, non procul inde cum formidabili suorum exercitu confederat; intentus in omnem rei bene gerendæ, & potissimum Italiæ subiugandæ opportunitatem. Lege Baronium anno CCC.LXXV. & seq.

Septima contradictio. In libro de Translatione est Illyrico Theodoricus Ostrogothus, *Imperator Romanorum, & purpura Casarea ornatus.* At Centuria VI. cap. 16. col. 840. *Theodoricus nec nomen nec insignia Imperatorum Romanorum habuit.* Iunius: *Nihil pugnant hæc inter se.* Itane vero? Nihil pugnant hæc enunciatione. *Theodoricus fuit Romanorum Imperator: Theodoricus non fuit Romanorum Imperator. Theodoricus purpura Casarea & Augustali ornatus fuit. Theodoricus purpura Casarea & Augustali ornatus non fuit.* Affirmatiuas affirmat Illyricus in libro de Translatione. Negatiuas habet Cent. VI. Quas non conciliat Iunius per hoc quòd dicit: Theodoricum ab aliis appellatum Imperatorem, licet ipse ita se nunquam inscripserit, aut nomen hoc sibi arrogari: nam imprimis hoc verum non est: quia *quoad vixit Rex est appellatus*, inquit Procopius libro I. de bello Goth. *quo nomine suos Barbari nuncupant duces.* Deinde, quia Illyricus in libro de Translatione simpliciter contendit, Theodoricum fuisse Romanorum Imperatorem, & suo & aliorum iudicio: Euerit ergo hoc suum generale assertum, quando Centuria VI. dicit Theodoricum, nec insignia, nec nomen Romani Imperatoris sibi vendicasse: quia hæc repudiare non potuit, si Imperator Romanus fuit.

Octaua contradictio Illyrici. In libro de Translatione *donat Irene, Græcorum Imperatrix, Carolo Imperium occidentale, etiam prius quàm à Leone coronaretur.* At Centuria IX. cap. 16. *Græci quodam modo consenserunt in Caroli Imperium, quod facta à Leone, infecta reddere nequirent.* Iunius: *Quasi verò pugnent ista duo, quæ hic Bellarminus comparat. nam verumque fieri potuisse; ut & Irene Imperium Carolo donaret; Græciq; postea donationem suo assensu firmarent.* Non queritur, quid fieri potuerit; sed an Illyricus sibi contradixerit: quando in libro de Translatione scripsit, *Carolus ab Irene Imperium dono accepisse.* Centuria verò IX. Græcos Imperatores in hanc diuisionem Imperij non ab Irene, sed à Leone Papa factam, consensisse; quandoquidem id quod factum erat à Leone, mutare non poterant. Nemo negat Imperatores Græcos postea, tametsi inuitos, consensisse. Sed consensu suo non comprobant Imperium ab Irene; sed à Leone Pontifice collatum & donatum, teste ipso Illyrico Centuria IX. cap. 16.

Nonam contradictione, de Electoribus Imperij, silentio transit Iunius; est enim nimis aperta, neque vllis nebulis inuolui potest.

Decima contradictio. In libro de Translatione. *Solius Dei est transferre regna.* In eodem: *Non solius Dei est transferre regna, sed & hominum.* Iunius hîc verbosissimè declamitare ingreditur de dominio Dei & hominum, ut inde ostendat; quo pacto vtraque propositio possit esse vera. Scilicet hoc agitur: & non potius illud, quæ fuerit mens Illyrici, & num Illyricus eo sensu propositiones suas acceperit, quo eas interpretatur Iunius. Quando enim Illyricus, conuersis in Papam oculis, furebat, & velut enthea Baccha insaniebat; inficiabatur, hominis quoquo modo esse transferre regna: ut Pontifici ægrè faceret; vel saltem inclemèter diceret. nam si non totidem verbis, certè sensu hunc in modum argumentatur Illyricus pag. 5. libro de Translatione: *Quisquî regna transfert, ille se exæquat Deo; Papa regna transfert; ergo se exæquat Deo.* Probat Maior. *Quia translatio Regnorum est suis ipsius cum Deo exæquatio.* Et tamen ubi furor non nihil refedit, & Papa ex oculis & animo Illyrici aliquantisper excessit; concèdit, regna & Imperia ab hominibus transferri posse, salua suprema Dei potestate: & absque vlla exæquatione cum Deo. Si hoc possunt alij, ut Leo Belsicanus, vel eius Milites, Zeno, Anastasius, Irene, cur Pontifex non posset illæso iure Dei, & absque vlla Antichristi vel Antichristianismi nota? Quæ Iunius hic garrit, ea prorsus ab instituto aliena sunt. Illud fortè nõ prætereundum, quod dicit, eos, qui regna transferunt, non esse *proprie Antichristos; sed Antitheos*: quia vsurpant sibi id, quod *solius Dei est proprium*; non id, quod *solius Christi, quæ Christus*: hoc est, *quæ homo*: & hoc posito, quod *iniuste regnum & dominium transferant.* Et tamen Illyricus & alij Sectarij horridicis passim clamoribus contendunt, transferre regna esse notam *Antichristi proprie dicti*; & ex hoc itidem charactere colligi, *Papam esse verum & magnum illum Antichristum, quem sacra littera prænunciavit.*

Vadecima contradictio. Passim in libro de Translatione. *Papa est Antichristus, exæquat se Deo, imò supra Deum se extollit.* In eodem libro pag. 12. *Papa subiecit se Imperatori instar serui & mancipij.* Quomodo hæc cohærent? Num qui se supra Deum extollit, tam humilis erit, ut homini se subiiciat? Iunius, desperata inter vtramq; propositionem pace ac concordia, duo carpit: alterum est; Illyricum nusquam dicere, *eiusque se Papam abiicisse, ut se ipse seruum ac mancipium Imperatori subiiceret.* Alterum: *Illyricum dicere; Papam fuisse seruum & mancipium Caroli factum esse; non dicere vsquam.* Placet Iunio araneorum telas texere. Verba Illyrici sunt ista. *Paulo post orto dissidio inter Papam (Leonem) & Romanos, cum ipse Papa ad Casarem, ut suum superiorem confugisset; & Romani eòdem suis accusatores miserunt, ut sic verique sint testati, eum esse suum legitimum iudicem ac Dominum.* En testati sunt; ergo falsi sunt. Quid enim est testari, nisi fateri? subiicit Illyricus. *Quam scèda ergo tandem est ista vanitas, quod Papiſta fingunt; illos seruos aut mancipia Caroli, Imperium Romanum in*

Carolus transfulisse. Ecce tibi eam subiectionem, respectu Caroli Papa testatus & confessus est, quam Illyricus verbis modò recitatis explicatis sed hæc, iudicio Illyrici, est seruitus *serui ac mancipij*, ergo Papa respectu Imperatoris seruitutem serui ac mancipij; & consequenter, seipsum Imperatoris *seruum ac mancipium* confessus est.

Duodecima contradictio. Libro de Translatione. *Vox translatio euidentissime Papistæ mendaciæ redarguit: nam si transfulerunt Papa Imperium à Græcis ad Francos, sequitur Græcos esse planè priuatos imperiali dignitate.* In eodem libro: *Quatuor Imperij translationes factæ sunt à Græcis ad Germanos, manente nihilominus etiam Græcis imperiali dignitate.* Quæ duo Illyrici Themata has duas propositiones antilogicas includunt. *Translatio Imperij non potuit fieri ad Carolum, & alios, remanente imperiali dignitate apud Græcos. Translatio Imperij potuit fieri ad Carolum & alios remanente Imperij dignitate apud Græcos.* Iunius clamat: *Illyricum in prima propositione loqui de translatione totali.* At si iste est Illyrici sensus, tum non cum Catholicis, sed cum suis laruis pugnat: Nemo enim Catholicorum dicit, totum Imperium, prout orientale & occidentale complectebatur, à Græcis ad Francos seu Germanos translatum esse, sed totum occidentale Imperium translatum dicimus; & quidem à Græcis; quia & ipsi ius in Italiam & occidentale Imperium arrogabant. Dicere autem hoc totum Imperium, occidentale scilicet, non posse à Græcis transferri, manente penes Græcos dignitate Imperij orientalis; id est suam alteram assertionem, de quadruplici translatione Imperij occidentalis in Odoacrem, Theodoricum, Clodoueam, & Carolum, ex imis fundamentis euertere. Aut igitur Illyricus cum suis somniis ac deliriis in suo illo argumento ex *translationis* uocula sumpto, dimicat; aut certè sibi turpiter contradicit. Neque vnquam cum Iunius ab utroque exsoluet.

Decima tertia contradictio. Testatur Illyricus, *se ab omnibus suis erroribus, à Romano Imperio & Augustana Confessione damnatis abhorre.* Et tamen non abhorret ab ipsa confessione, quæ in Comitibus Augustanis anno salutis M. D. XXX damnata est à multò maxima parte Imperij, ita ut verissimè dici possit à Romano Imperio damnationis nota iniusta: ut fufius ostendit Bellarminus. Iunius nil aliud responderet, *quàm in alio postea Imperij Comitibus Confessione illam fuisse approbatam: & huc respicere Illyricum; non ad comitia illa Augustana anni M. D. XXX.* At Bellarminus ad Augustana Comitibus respexit, & quidè meritisimo, quia fuerunt frequentissima & celeberrima: quæ damnatio ab Imperio nunquam est reuocata: nunquam enim approbavit Imperium Confessionis Augustanæ doctrinam; tanquam sanam, orthodoxam & Catholicam, sed tolerandam & permittendam esse decreuit; possunt autem & ea, quæ alioqui damnata sunt & reprobata, tolerari & permitti, si ita necessitas exigat. Nec dubito, hanc Illyrici prote-

stationem multis quoque ex præcipuis Lutheranis risum mouere ac mouisse, *cum tam sancte testatur, se abhorre ab omnibus erroribus damnatis à Confessione Augustana.* An Confessio Augustana non damnat horribilem istum Illyrici errorem; *Peccatum originale esse substantiam quandam nouam à Demone factam. quæ sit ipsius Daemonis uia & essentialis imago:* ut taceam alia eiusdem Illyrici portenta, propter quæ potissimi Augustanæ Confessionis præcones, & ipse etiam architectus Philippus, libris editis, cum Illyrico tanquam cum dogmatum à Confessione Augustana penitus abhorrentium fabro, manus conseruerunt, eumque à suo cœtu, velut communem pestem, proscripterunt?

CAPVT II.

Continet mendacia Illyrici.

VAM probè honori suo consulisset Iunius, si hoc caput intactum reliquisset. Nam dum Illyrici mendacia excusare nititur, sua adiicit, & numerum auget. Primum mendacium Illyrici: *Gloriam poltici magistratus & principum dignitatem per Lutheri doctrinam esse illustratam, & contra seductores & oppressores ornatam & vindicatam.* Redarguit hoc mendacium Bellarminus euidenter ex dictis & factis Lutheri. Nec quidquam adfert Iunius præter inania effugia & indignas quouis candido disputatore tergiuersiones; quamuis quouis Hæretico uilitigatore dignissimas. Legatur secundus *spiritus* Anatomix Lutheri ex ipsissimis Lutheri operibus & uerbis fidelissimè collectæ, à Doctore Ioanne Pistorio. Quisquis uel guttam ingenui & Germanici sanguinis habet, fateri cogetur, nullum à condito mundo existisse, qui Principes, etiam summos, cum generatim, tum speciatim pluribus opprobriis lacerauerit, eorumque auctoritatem magis eneruauerit, quàm Lutherus: nemini parcere, sed in omnes promiscuè, etiam in suos, petulantissimo ore & stylo grassari solitus, si quis uel unico nutu ostenderet, sibi quintum illud, quod introducebat, Euangelium non probari. Actum non agam. Vnicum locum placet adscribere, ex quo satis superque Lutheri erga principes reuerentia elucescet. Contra duo Cæsarea edicta, *contraria, ut vocat, scribens: sic furit in principes. Tori. 2. Lat. V Vittem. In fine Christianos omnes adhortor, seu potius obtestor, ut mecum coniungant preces suas pro tam miseris, & fascinatis Principibus, quos Deus citra dubium inflammat, ira, tanquam pestes, & à laqueo immisit nobis; ne temere consentiamus ad suscipiendam expeditionem, aut conferendas pecunias aduersus tyrannum Turcicum; & in Turca, longè solertia, consilio, integritate, moderat. one nostros Principes antecellat. Num sperandum est tam inconsideratis, tam improvidis contra Turcam Ducibus omnia secunda fore; qui extreme ad eum tentare Deum, & blasphemii afficere non verentur, &c.*

En principes, & in his Imperatorem quoq; *A* vocat miseris, fascinatos, pestes, alastoras, ab ira Dei immissos, quos Turca longè vincit *solertia, consilio, integritate, moderatione*. Huius generis innumera suppeditabit tibi Lutheri; vel si chartas eius euoluere non est otium, lectio Anatomiz, de qua paulò antea. Ex quibus, vt & aliis, quæ de libertate Christiana Lutherus tribunitiè, & seditiosè declamabat & scriptabat, natæ sunt illæ rusticorum periculosissimæ seditiones, toti Germaniæ extremam ruinam minitantes; & alia bella, ciuilia, quibus hucusque Europa concutitur. Iunius negat. Quid tum? An ideo audiendus, quia meridiè lucere negat? An non eò quisque est absurdior, quò euidentiore & dilucidiora inficiatur?

Secundum, tertium, quartum, quintum, sextum & septimum Illyrici mendacium est de vita Religiosa ac Monastica; de quæ sæculari & politica: quæ Iunius non aliter ab Illyrico amolitur; quàm per nouas pseudologias & lædorias; confugiens interim ad illa sibi nusquam non obuia. *Hoc axioma comparate dicebat Illyricus. Religiosi dicuntur trifariam, largissimè, largè, propriè. Fallacia duplex. Illyricus de illis loquitur particulariter, non de omnibus vniuersè. Ex dissimilibus exemplis nihil consequitur. Qui, relicto seculo, vitam Monasticam sectati sunt, seruebant quidem zelo, sed sine scientia. Agnosimus exempla, sed in eis aliquid fidei, prudentiæ, iustitiæ, desiderare cogimur.* Ridet postea Adolphum, Carolomanum & alios, de quibus Bellarminus, quod vilissima quæque munia obire non recusarint. Eiusdem farinae sunt cætera, quæ vsque ad octauum mendacium Iunius, Illyrici sui purgandi causa, scribit: Et propriè ad Controuersiam de Monachis pertinent.

Octauum, nonum & decimum Illyrici mendacia consistunt in hoc; à nemine vnquam magis vexatam & oppressam Germaniam, quàm à Pontifice Romano. Perpicuè hæc refellit Bellarminus. Quibus, præter conuicia, vix quidquam reponit Iunius. Ait Bellarminus, Germanos veram Dei cognitionem à sede Romana accepisse, missis in Germaniam verè fidei prædicatoribus: inter quos Maternus, Chilianus, Bonifacius, alij; testibus ipsis Centuriatoribus. Respondet Iunius, *Centuriatores, vt historicos, hoc referre non sua, sed aliena fide.* At referunt, nec contradicunt; nec censuram, vt alioqui solent, apponunt: sua igitur iidem fide id referunt, præsertim, cum ipsomet Iunio teste, iidem Centuriatores Maternum inter prædicatores in Germaniam à S. Petro missos, numerent Centuria I. lib. 2. cap. 3. col. 13. Habet hoc pro fabula Iunius. At nò Centuriatores, Henricum de Erfordia sæpissimè à Magdeburgensibus citatum, nominat ironicè *Auctorem dignum, quo cum in tenebris miset.* Cur ergo roties à Magdeburgensibus adducitur, si nullius fidei & pretij ille Auctor? pro fabula habet, quod Viterbiensis parte 14. de S. Materno scriptum reliquit.

Innocentium I. Pontificem & Glossam *diff. 11. c.* *Qui nesciat, repudiat; eiusq; assertionem de omnibus Ecclesiis in Occidente à S. Petro fundatis vocat incertam, suspectam, falsam.* Quæ calumnia ab Innocentio satis est depulsa in Controuersia de Pontifice. De Chiliano & Bonifacio quod narratur, Iunio *fabulosum* apparet. *Bonifacium non doctrinam Christi, sed Papatus semina in Germaniam importauit. Fuit emissarius à Pontifice Romano missus, vt libertati Ecclesiarum manum iniiceret. Nam propterea vt opus illud tyrannicum in Anglia & Germania efficeret, scripsit inter cætera Canonem illum impium diff. 40. c. Si Papa. Et eundem Canonem Papa diuina auctoritate donauit, sicut licet mutuo muliscabunt.* His & id genus aliis criminationibus & mendaciis diluit Iunius mendacia Illyrico à Bellarmino obiecta. Lege notas Serarij nostri in vitam S. Kiliani; & librum 3. Rerum Moguntiacarum, ex quo perspicuè intelliges, quàm vanus calumniator Iunius.

Vndecimum est de Henrico IV. qui Illyrico est *præclarissimus Heros.* Refutat hoc mendacium Bellarminus multorum Historicorum, & Hæreticorum itidem, testimoniis, qui Henricum illum Quartum longè aliis coloribus depingunt: quibus adde Brunonem de Bello Saxonico inter Illustres Germaniæ scriptores à Frehero publicatos. Stephani Halberstatensis, viri sancti & docti, apud Dodechinum testimonium, non aliter, quàm conuiciis amoliri nititur. Dicit I. *Se non videre, quid in illo homine tanto opere commendari possit.* Si Henricum laudibus extulisset; è vestigio vidisset Iunius, quid in Stephano commendatione dignum inesset. II. *Qui prudentiam & doctrinam & veritatem sanctimoniam coniunctam non desideret, si alias historias cum istis criminationibus consulere?* Si quæ Stephanus scribit, criminationes essent, meritò desideraretur prudentia, doctrina, veritas, sanctimonia. Sed Iunius nondum probauit; dicta & scripta Stephani criminationibus annumerari debere; cum fulcianrur communi omnium Historicorum & Chronologorum testimonio, pauculis schismaticis, qui Henrico adhæserunt, exceptis. Nec plura contra cauillationes & calumniosas annotationes Iunij dicam.

Quia de his omnibus copiosissimè actum est in Apologia pro Gregorio VII. In promptu quoque est Tomus IX. Baronij; vbi vita Henrici, eiusque egregia facinora ordinata serie, per annos singulos, describuntur. Vnicuique etiam integrum est legere, quæ Bellarminus hoc loco ex variis auctoribus exscribit. Adde, ipsum Iunium vi veritatis coactum hoc elogium Henrico IV. statuisse. *Non id quidem negamus, Henrici IV. grauia fuisse vitia, præsertim cum adolescentia ipsius tam multæ voluptatum illecebræ, & adulatorum tendiculi fuisse irretita.* Quod encomium, vt tibi manifestius euadat; non infructuosum erit legere, quæ Bruno statim sub initium commentarij de Bello Saxonico de vita huius Henrici litteris commendauit. Etiam si Iunius, vt ad Krantzij, sic etiam ad

Brunonis testimonium exclamet; nempe ex communi iudicio locutus Krantzius (Bruno) prout omnes excœcaverat illa Pontificali larva auctoritas. Qui & hæc impudenter nimis de S. Anselmo Archiepiscopo Cantuariensi. *Anselmus de re ignota, ex publicis aduersariorum calumniis & imprudente erga Pontifices Romanos zelo iudicabat, perturbatione animi abreptus: nam etiam ibidem se Urbani Pontificis Romani seruum & obsequentem conceptis verbis proficitur, VValtramo scribens. Hæc scilicet fides indubia testium, qui de domo, de sinu procedunt, se quo palam pro suis partibus dicere omnia profitentur.* Et qui nam quæso illi, qui pro Henrico contra orthodoxos scripserunt? An non Henrici partibus additi? An non id palam suis in scriptionibus præ se ferunt, Sigehertus; Auctor vitæ Henricianæ; Auctor Apologiæ pro eodem, quæ exstat in Volumine Freheriano, & alij?

Duodecimum Illyrici mendacium est; Synodum Tridentinam *absque vlla Cleri reformatione fuisse finitam.* Arguit hoc Bellarminus mendacij. Et merito. Quot enim salutares leges de reformando Clero ea in Synodo perscriptæ sunt? Iunius clamat, *Illyricum loqui de alia quadam Reformatione, non de illa, de qua Bellarminus.* Nimirum Illyricus intelligit talem Reformationem, qualis, ipsius etiam & Symmystarum studio, instituta est, in Ecclesia Metropolitana Magdeburgensi, & in nonnullis aliis cathedralibus Germaniæ Ecclesiis. Sed hæc, si vero nomine appelleretur, non reformatio, sed *Deformatio* est; nec eius auctores, *Reformatores*; sed *Deformatores*; de qua in Ecclesiam introducenda, absit, vt Concilium Tridentinum cogitauerit. Debebat Illyricus, si mentiri & lectori incauto imponere volebat; exprimere, de qua Reformatione loqueretur: ne audito *Reformationis* vocabulo absolute posito, cogitaret lector, in Concilio Tridentino nihil omnino de Reformatione, quæ verè talis est, & hoc nomen propriè meretur; decretum esse.

Decimum tertium Illyrici mendacium est de libello *centum importabilium Germania Grauanimum*, quem dicunt Lutherani à toto Imperio in Comitibus Norimbergensibus anno M. D. XXIII. fuisse Adriano VI. oblatum. Mendacium hoc patefecit Cochleus in Actis Lutheri anno M. D. XXIII. quem lege; nam libellus *centum Grauanimum*, quem Lutherani etiam nunc cudunt & recudunt; & nunquam non in ore habent, quemque Illyricus suo *Catalogo*, & Orthuinus Gratius suo *Fasciculo* illigauit; nec ab Imperio, nec iussu Imperij compositus, sed à Lutheranis fabrefactus, & non alio consilio dispersus est; nisi vt quod à paucis tenebrionibus fraudulenter actum erat; id Augusto Imperij nomine gestum censeretur; sicque ad id, quod Lutherani volebant, obtinendum, accommodatus esset. Quid Iunius? In Cochleum incurrit, pro more: quem dicit *amillari, & rem lippis atque consoribus notam negare.* Viuebat eo tempore Cochleus, & sedulus omnium eorū, quæ in controuersia religionis gerebantur,

A inuestigator erat. Quocircaverisimile est, melius ei perspectum fuisse, quid in comitiis Norimbergensibus propositum fuerit, quam Iunium tanto post tempore. Nam quod Cochleus opponit Schleidanum & Illyricum duos testes, de *sinu*, prope dixeram, de *utero* Lutheri, ridiculè facit; vt & tunc, cum in Bibliotheca Palatina se aliquot horum *grauanimum exemplaria* vidisse dicit. Etiam extra nobilem illam Bibliothecam visuntur & leguntur. An ideo sunt ab Imperio, non à Luthe-ro, vel Lutheri quopiam catulo? Nam quod Iunius dicit; *fidem Schleidani in Historia conscribenda ab ipso Carolo V. fuisse commendatam*; prope est, vt assentiar: Testatur enim Surius in Commentario rerum gestarum, Carolum V. cum ex Schleidani Historia quædam legerentur; palam exclamasse: *Mentitur nebulo. Mentitur nebulo.* Quæ sanè magna est ab Imperatore commendatio.

Decimum quartum Illyrici mendacium sumitur ex protestatione, qua testatur, *se abhorre-re ab omnibus erroribus damnati ab Imperio & Confessione Augustana.* Quam protestationem proculdubio multi ex ipsis Prædicantibus Lutheranis & Calvinianis pro mendacio habent: vel ob horribilè illam Illyrici de peccato originis, *quod sit substantia, opinatione.* Nec tangit hæc Iunius, meruene digitos adurat. Illud abnuis; mentiri Illyricū. Atqui euidentissimum est ex edicto Caroli V. Imperatoris Lutherum & Lutheranam doctrinā damnationis sententiam simul subiisse VVormaciæ anno M. D. XXI. Legatur edictum, quod exstat etiam apud Cochleum ad calcem libri de Actis Lutheri. Obstrepit Iunius: *non omnes Imperij statum consensisse in illam damnationem.* At cui credemus? Iunio an Cæsari ita loquenti? *Ex imperiali & regia auctoritate, nec non consilio & assensu electorum, & uniuersium sacri Romani Imperij principum, ordinum & statuum, &c.* Ergo edictū illud ex sententia omnium ordinum & statuum factū & promulgatum est. Obiicit Iunius: *non esse credibile Fridericum Saxonie electorem præbuisse assensum.* Atqui Fridericus non excipitur. Et vt dissensisset; an ideo verum non esset, Lutherum cum tota sua doctrina à Romano Imperio fuisse damnatum? An vnus vel alterius dissensio efficit; vt hoc vel illud statutum, dici nequeat à toto senatu, verbi gratia, conditum?

D Decimum quintum Illyrici mendacium est, cum vocat *Papistarum figmentum*; Carolum Magnū de sua in Imperatorem Romanum electione & coronatione, ad eum vsque diem, quo à Leone imperialia insignia accepit, nihil sciuisse: Nam hoc non esse figmentum probat Bellarminus aliquot Historicorum testimoniis. Vbi nil aliud Iunius, quam Carolum; *rem & regnum Imperij non abnuisse: nomen solummodo honoremque, Imperij maluisse virtute parare, quam Leonis populis Romani significatione.* Sed Iunius non expedit Illyricum à mendacio. Aut enim verum est Carolum nescisse id, quod eo die acturus erat Leo; aut falsum. Si verum: mentitur ergo Illyricus, quando id vocat menda-

ciū; si falsum; tranſigat ergo Iunius, cum aucto-ribus, qui hoc affirmant, cum Eginardo, in quā, cum Vrſpergenſi, Cuſpiniāno, Auentino, Crantzio, qui hoc palam affirmant, quibus cur nō potius fidem habeamus, quā Illyrico vel Iunio, cauſæ nihil ſuppedit. Nec eſt quæſtio, num rem Imperij Carolus expetierit; nomen & inſignia reſugerit, & num in Francorum procerum conuentu de Imperio Romano in Carolum tranſferendo, deliberatum fuerit; vt deliberatum eſſe ſcribit Viterbienſis forſan magis poëticè, quā hiftoricè; ſed num Carolus ſciuerit; eo, quo coronatus eſt die ſibi à Leone Papa Imperij nomen & ſtemmata tributum iri. Itaque tota Iunij garulitas, qua hīc diffunditur, nil penitus ad rem facit: quia ne tangit quidem illud, quod vel maximè tangendum erat, ſi Illyricum à mendacij nota ſeriò vindicare cupiebat.

Decimum ſextum Illyrici mendacium: cum negat, coronationem Caroli factam ipſo Redemptorū noſtri Natali. Communis enim Hiftoricorum conſenſus in hunc diem conſpirat. Iunius. *Vide, quid faciat odium, quantas tenebras offundat.* (odium Pontificis certè ingentem caliginem oculis tuis obiecit) *non agit Illyricus de ſolo illo conſecrationis vel coronationis actu: ſed de actione tam grandi atq; difficili, qua conſilium captum eſt de ſtatuendo Imperio occidentis, de Carolo informando atque perſuadendo, &c.* Gerræ Iunianæ. Legantur Illyrici verba vel in ipſo Illyrico pag. 14. vel in Bellarmino: Nil de deliberationibus antegreſſis, ſi antegreſſe; nihil de vllis aliis, ſed de ſolo conſecrationis & inaugurationis actu loquitur Illyricus, quem non credit, tali die, tam celebri & feſtiuo, tam breui, & contracto, quales dies hyberni eſſe ſolent, peragi & abſolui potuiſſe; niſi diuina officia eo die celebrari ſolita, fuerint intermiſſa. Quasi verò intra paucas horas, & ſub ipſa etiam diuinorum officiorum celebratione hæc inaugurationis perfici non poterit: nondum ea, quæ poſtea acceſſit, rituum & cæremoniarum multitudine ac varietate introducta. Quot Doctores, quot Magiſtri in variis Academiis, tempore itidem hyberno creantur; & tamen ſat temporis non modo ad Actum, ſed & ad rem diuinam, & ad publicam conuiuio- rum hilaritatem eis ſuppedit. At hæc actio erat politica, ideo tanto feſto non inſtituenda. Fuerit politica, quandoquidem ita nominatur ab Illyrico; at in ſummum religionis ac fidei Chriſtianæ emolumētum cedebat; ac proinde iure optimo; die illo Natalis Chriſti vniuerſis mortalibus auſpicatiſſimo à Leone Papa inſtituta eſt.

Decimum ſeptimum, decimum octauum & decimum nonū mendacia Illyrici ſunt de Tranſlatione Regni Francorum à Childerico ſeu Hilderico in Pipinum, facta per Zachariam Pontificem; de qua iam ſupra c. 1. dictum cōtra Iunium, qui hoc loco fumos ſuos iterum emittit, & Zachariam ſummi ſcleris; Francos autem perſidie accuſat propter feliciffimam illam à Childerico ad

A Pipinum regni tranſlationem; & auctores ſolummodo recentiffimos antiquis opponit; qui ipſi tamen Iunio non fauent: vt facile eſſet ostendere, niſi breuitati ſtuderemus.

Vigefimum Illyrici mendacium; tranſlationem Imperij à Græcis ad Germanos, eſſe fabulam conſtitam ab adulatoribus Papa. Redarguit Bellarminus hoc mendacium testimoniis hoſtium Pontificij nominis, vt Lutheri, Chytræi, Bibliandri, Centuriatorū, inter quos ipſe Illyricus. Ad quæ Iunius. *Nemo profectò noſtrum eſt, qui Pontificem neget feciſſe tranſlationem iſtam imperialis nominis & dignitatis; omnes agnoſcimus tranſtuliffe eum ad Carolum Magnum nomen Imperatorium. Impudens mendacium. nam totus liber Illyrici eò dirigitur, vt hominibus perſuadeat, tranſlationem iſtam penitus eſſe commentitiam. Regerit Iunius hic ſua illa cōiicia, quæ iam ſupra expuerat; tranſlationem hanc etiam nominis & honoris Imperialis, factam eſſe à Leone ex factò, non iure (non iure igitur Carolus Magnus coronam Imperialem geſtauit; non iure Imperator ſalutatus & appellatus eſt.) vt cauſam partiariam, non totalem ſiue principalem: factione non iuſto ordine (En Carolus Magnus creatus eſt Imperator per factionem, non per aequitatem, iudicio huius Caluiniſtæ) nomen dignitatis, non rem, imo velis nolis, præter nomen dignitatis & coronam, ius quoque ad rem, hoc eſt, ad omnes illas prouincias, quæ ad Imperium occidentale pertinebant. Nec contētus Iunius hac criminationum ſuarum repetitione, mox iterū per battologiam clamitat; tranſlationem hanc factam ſuo quodam modo à Pontifice, non ſuo iure, non viribus: ſed aegre Iunianis, artibus & dolis, quibus imprudentes ſingulos circumduxerunt, &c. Quæ de Antichriſto Iunius nugatur, copioſè iam diſpuliſimus lib. 3. de Pontifice. Quo lectorem remitto.*

CAPVT III.

Reſutantur prolegomena Illyrici.

NSTANT hæc prolegomena ex variis variorum Auctorum fragmentis, quæ Illyricus, tanquam cauſæ ſuæ idonea comportauit; primum locum obtinet epiſtola vel potius fruſtum epiſtolæ Adriani I V. ad Fridericum I. Imp. quos inter controuerſia exſtitit, num Romanum Imperium ſit ſedis Apoſtolicæ benefiſium ſeu Feudum: ita enim benefiſij vocabulum in litteris Adriani poſitum interpretatus fuerat Fridericus Imperator. De quo fuſè hic Bellarminus, & Baronius Tom. XII. anno ſalutis M. C. LVII. licet poſtea Adrianus aliis litteris, declararit, quo ſenſu benefiſij vocabulum acceperit. Vide Baronium M. C. LVIII. Quæ omnia exornat Illyricus mendacio pluſquam Prædicantico, rapta controuerſia aliò, quaſi inter Adrianum & Fridericum contentio fuerit; num Romanus Pontifex Imperium à Græcis ad Francos ſeu Germanos tranſtulerit: cum de hoc nihil penitus quæſtionis

motum

motum fuerit. Hic iterum sui officij oblitus Iunius aliò delabitur, cumque Illyricum à mendacio purgare deberet, disputare incipit, quo titulo *Feudum* cõstituat. De hoc scilicet in præsentiquæstio est: non de illo, utrù Illyricus fuerit mētītus, quando controuersiz statum aliò abripit: quietiam Illyrico Othonem Frisingensem pro Radeuico citanti, non censet crimini dandam; nam *Radeuicum* esse appendicem ad Othonem: nihil autem insolens committi, si Auctor Appendicis citetur eius nomine, cui appenditur. Non digladiabor super hac re cum Iunio; quamuis non ignoret suum cuique esse tribuendum, etiam opus, etiam nomen: præsertim si tanto discrimine secernantur, quãto Radeuicus & Otho: Sed quia Illyricus sciebat commentum suũ maioris auctoritatis fore, si nomine Othonis proponeretur, libenter illud misso Radeuico, arripuit; neque enim hæc talia frustra permutare solet Illyricus.

Ait Bellarminus, Præcipuum argumentum litterarum Adriani alio spectasse, nempe, ne sacrilegium in Episcopos, Roma in patriam redeuntibus commissum, remaneret à Friderico impunitum; & non nisi obiter & modicè coronationis Friderico impertitæ, tanquam beneficij, mentionem fuisse factam. Occurrit Iunius. *Sub illo inuolucro verborum aliud latuisse; hoc suboluisse prudentioribus; hinc ortum tumultum lectis Adriani litteris.* At nil latuisse, exposuit paulò post ipsemet Adrianus, litteris ad Fridericum datis, quas Baronius ex Radeuico exscripsit Anno 1158. Nec erat cur ad vocem *Beneficij* Princeps adeo excandesceret: cum ipsemet liberè & ingenuè confessus sit in ea Epistola, quam Germaniæ Episcopi ad Adrianũ miserunt apud Radeuicum lib. 1. cap. 10. se adscribere *Regalem vnctionem Archiepiscopo Colonensi, supremam verò, quæ Imperialis est, summo Pontifici.* Nec plus Adrianus significare voluit, quàm Fridericum à se in Imperatorem fuisse inunctum, & hac vnctione ad summam illam dignitatẽ euectum: Sed Friderico, vt & aliis nonnullis Germaniæ Principib. non deerant flabella; quæ ventilatione sua ex scintillis incendiã excitarent.

Valde mirũ videtur Iunio, Adrianum Papã monere voluisse Fridericum, vt dignis pœnis coërceret, qui Episcopum Londoniensem cum collega suo in Burgundia ceperant, spoliauerant, & in carcerem detruferant; dissimulante Friderico tantum facinus: rem non fuisse tanti, apud Calvinistas scilicet; quibus Episcopos etiam pensiles facere, non videtur culpa admodum castigabilis: Et vt Adrianum inuidia grauet; addit; *principes multa debere dissimulare, quia curare non possunt, aut quia certo consilio dissimulari planè vel differri vident oportere.* Hæc debuisse Adrianum expendere; sed non permisisse hoc improbitatem & impotentiam illius. Quid agis Iuni? Num refutatoris an calumniatoris partes sustines? Huius, opinor, quandoquidem Robertum Bares Anglũ testem nobis pro-

A fers: quem si vnã in stateram cum Balzo conicias, difficillimum iudicatu erit, cui criminatio- nibus in Pontifices iaciendis palma concedi debeat. Nec scio, quam consideratũ sit illud Othonis de S. Blasio dictum, ad Annum 1156. citatum à Iunio; *Vnus autem legatorum, quasi pro Apostolico loquens, solidissime huic ita respondit. Si ergo à Domino Apostolico non habet, à quo habet?* Quid iustius, quidue opportunius potuit ac debuit suggeri per legatum? inquit Baronius Anno Christi 1157. Quem lege etiam Tom. X. Anno Christi 996. An nõ vt superius monebamus, disertè fassus est ipsemet Fridericus, se imperialem vnctionem summo Pontifici debere? Quo significat, se absque illa non fuisse Romanorum Imperatorem. Fateri ergo & hoc debuit, imperialem dignitatem in esse, vt sic loquar, *completo*, se à Pontifice accepisse.

B Negat Iunius Fridericum Adriano maledixisse. Sed exstant apud Radeuicum & Baronium litteræ Friderici ad omnes Romano Imperio subiectos. Inspiciantur, legantur: nec opus erit, vt alia ratione vanitas Iuniana redarguatur. Quanquam non mirum ita iudicare & pronunciare Iunium, cui quidquid in Papam dicitur; id nimis lene ac mite videtur.

C Profert Bellarminus ex Epistola Friderici duo argumenta, quibus Fridericus probare volebat, se Imperialem coronam habere à Deo, nõ à Papa; primum est, *de duobus gladiis*: quibus orbis regitur, quorum alter spiritualis; alter temporalis: secundum; *se à solo Deo Imperium habere.* Miratur Bellarminus, hæc duo argumenta tanto principi excidisse. Iunius dicit; *allegoria nihil probare necessariò; nec huius, nec illius causam allegoria confirmari.* Cur ergo allegoricum argumentum ex duobus gladiis pro se attulit Fridericus? Cur eo nõ abstinuit? cur tu Bellarminum reprehendis, quasi non visa hac *allegorica* Friderici ratione, dixerit; vnã solummodo ab illo fuisse allatam? Nec allegorię adhibentur semper vt probationes necessariæ, satis est vt verisimilitudinem pariant, vt quidẽ allegoria de duobus gladiis parit, non eo sensu quem Fridericus innuebat; sed quem Bellarminus adfert, & ex S. Bernardo declarat; nam si quis attentius Euangelium legat, videbit ex duobus gladiis, quorum in passione Domini mentio fit, non Cæsaris vnum; alterum, Ecclesiæ; Sed vtrunquẽ gladium Ecclesiæ, ac potissimum Petri esse; quocirca si alterum Cæsar habet, non à solo Deo; sed à Deo per Petrum habet; vt etiam S. Bernardus docet: *quẽ dixit Iunius; Errori sui saculi plus satũ tribuere.* At tu dum talia dictitas, impudentiæ tuæ nimis multa supra omnem modum indulges.

D Docere postea ingreditur Calvinista, quomodo regna constituentur & acquirantur; & multa de iure ciuili, gentium, & naturali imperitè garrit; & postquam multa inania verba profudit; non attigit, quod, reliquis omnibus omisit; at-

tingendum erat; nempe, regna à solo Deo, & A quidem immediatè, dari. Hoc enim negauit Bellarminus verum esse. Iunius autem, vt solet, stylum suum aliò vertit, vt nihil dicendo saltem aliquid dicere videatur. Sed de hac re plura hoc loco non dicam: quia materia hæc accuratè discussa & explicata est, ab Adamo Tannero nostro lib. secundo de libertate Ecclesiastica cap. 1. & al quot sequentibus; quem lector consulat, & confestim fumi Iuniani euanescent.

Cum Episcopus Bambergensis apud Pontificem pro Friderico diceret: his verbis vsus est. *Adduxit (Ecclesia) principem suum ad tuam beatitudinem prouehendum per te ad culmen Imperij.* Et; *Tu circa ipsius peragat, vt qua ei desunt de plenitudine Imperialis culminis, per tua beatitudinis munificentiam suppleantur.* Varia hic tricitur Iunius: prouectionem ad culmen Imperij figuratè dictam. Bellarminum accipere proprie, vt suam illam operatam & amatam conclusionem eruat. Quis nescit locutionem illam esse tropicam? An tu censet tam hebetem esse Bellarminum, vt in hac phrasi nullam metaphoram viderit? Clarus est tropus, nec quenquam, nisi bardum, fugere potest. At, dic, Calvinista; cum petitur, vt quis ad culmen regium, Principale; & in Academia, ad Doctorale, prouehatur; nonne hoc petitur, vt Rex, Princeps, aut Doctor fiat? Nonne hoc petitur, vt supremus ei honor decernatur? Nonne hac ipsa petitione insinuatorem talem, pro quo petitio instituitur, nondum honore illo esse insignitum? Cum ergo Episcopus Bambergensis, orator Friderici, expressè petierit à Pontifice vt Fridericum ad culmen Imperij proueberet, & qua decerant de plenitudine imperialis culminis, suppleret; palam profectò indicauit, Fridericum tunc nondum in Imperij culmine constitutum fuisse, & aliquo adhuc ad Imperialis culminis plenitudinem necessario caruisse, quod vt ab Adriano suppleretur, rogabat. Quod verò Iunius dicit, Episcopum istum fuisse *munificum verbis*, calumnia est, nam de hac quasi nimia munificentia nec Fridericus, nec vllus alius, ex iis, qui tunc presentes aderant; conquestus est; nec dicentem correxerunt. Vt nunc post tot annos corrigit Iunius: qui ait, *coronationem illam & inunctionem non esse prouectionem ad Imperium, sed declarationem & demonstrationem iam antea accepti Imperij*: perinde ac si diceret, euehere aliquem ad doctoratum, non esse creare doctorem; sed iam creatum declarari & proclamari. Item, cum petimus quempiam ad Doctoratum prouehi, non postulari, vt Doctor fiat; sed vt iam antea factus, demonstretur & promulgetur Doctor.

Dicat quis. *Insignia Doctoralia conferri potest quam si iam est factus Doctor: non antea; ergo & Friderico insignia Imperialia conferri potuisse, licet iam Imperator esset.* Respondeo, non quæri quid fieri potuerit; sed quid orator Friderici ab Adriano petiuerit. Petiit autem, vt Fridericus ad culmen Imperij proueheretur: ergo nondum erat in Cul-

mine Imperij. Nos verba Oratoris vrgem. Nullus qui iam Doctor est, postulat, vt ad Doctoris culmen prouehatur; quia iam in illud ascendit; sed si quid petit, insignia & ornamenta, iam sibi in culmine constituto debita, postulat. Admiranda est Iunij peruersitas, qui ipsas tritas & vtitas vocabulorum notiones nobis eripere molitur, ne Pontifici ius suum concedere cogatur.

Quæ peruersitas sese itidem prodit, cum verbum *munificentia* vsurpatum ab Episcopo: (Per tuæ beatitudinis munificentiam, suppleantur) *equivocum esse* clamat: nam *munificum eum olim significasse, qui munus, id est, officium in commune faciebat, post liberalem, esse dictum, & largè præbentem munera. Bambergensem priore significato dixisse. Bellarminum posteriore accipere.* Quanta vanitas, & tamen quam phalerata & ampullata. Quæro te, an non communis omnium sensus hoc docet, me, cum ab aliquo peto, vt per suam munificentiam adiciat, quod mihi deest; profiteri, illud, quod adicitur; munus, donum & beneficium esse eius, qui illud adicit? Si quis Licentiatum in Academia petat; vt Professor per suam *munificentiam* suppleat id, quod sibi adhuc deest, & ad supremum Doctoratus gradum prouehat. an non hoc ipso loquendi modo testatur, se Doctoratus gradum ab illo tanquam munus, donum, ac beneficium accipere velle?

C Mendacium Illyrici circa Epistolam Adriani ad Episcopos Coloniensem & Treuirenses tacitus præterfiliit Iunius; & alia, quæ nihil ad rem, deblaterat. Et quia Epistola hæc ab Illyrico allata solius Auentini fide nititur; neque apud Baronium exstat, neque in noua Conciliorum editione vlla illius sit mentio, vt neque in collectione Decretalium Epistolarum, quam ante aliquot annos Vaticana Typographia euulgauit; absque iniuria suspicari licet, eam esse commentitiam, saltem eo vsque donec locupletioribus testimoniis fulciatur, præsertim cū crassus error historicus in ea contineatur, nempe à Zacharia Pontifice Imperium à Græcis in Carolum esse translatum: Propter quem errorem suauiter Hadriano Iunius inequitat & insultat, tametsi nihil complectitur, quod causæ nostræ vllò modo aduersetur, vt Bellarminus ostendit.

D Circa Epistolam Friderici ad Adrianum, quam Illyricus refert ex Nauclero, mirificus itidem est Iunius. Ait, *duas Epistolas Fridericum scripsisse ad Adrianum, in quibus suum nomen nomini Pontifici præposuerit; & in altera etiam numero singulari Papam compellavit: has non exstare.* An hæc feriunt Bellarminum? An non ipsemet disertè indicat, Epistolam, quæ ex Nauclero refertur, forsitan diuersam esse ab illa, in qua Fridericus numero singulari Pontificem compellauit cuius Radeuicus meminuit? Illud etiam rectè monet Bellarminus, neutram harum Epistolarum (si diuersæ fuerunt; & non vna; licet postmodum cum contumeliosius primò concepta fuisset), maturo consilio

emendata) pertinere ad primam illam contro-
uersiam ex vocabulo *beneficij* inter Adrianum &
Fridericum ortam, anno 1157. Sed ad aliam, quæ
occasione alterius negotij inter eosdem exstitit
anno 1159. de qua hoc ipso anno lege Baronium,
& facem tibi luculentâ Iunianis tenebris dispel-
lendis accendet.

Legatio senatus & populi Romani ad Fri-
dericum, cum, coronæ imperialis gratia, Româ
veniret; quid tandem Illyricum iuuat? Cum nul-
lum in ea sit verbum, vt videre est apud Othonē
Frisingensem lib. 2. de rebus gestis Friderici cap.
21. de translatione Imperij, vel etiam de illa con-
trouersia, num Romanum Imperium sit *beneficiū*
seu *feudum* Papæ; nam hæc lis post coronationem
demum enata est, anno scilicet 1157. vt placet Ba-
ronio, vel vt scribit Otho de S. Blasio 1156. qui
erat secundus à coronatione annus. Rectè autē
dixit Bellarminus, quidquid Iunius contrâ mus-
set; hæc ab Illyrico neque suo loco, neque suo
tempore allata esse: cum diuersas rixas in vnum
miscuerit; & legationem illam Romanorum, ni-
hil penitus ad propositum facientem, importun-
nè admiscuerit.

Idem meritò asserit Bellarminus de Episto-
la Eberhardi Episcopi Bambergensis ad Eber-
hardum Archiepiscopum Salisburgensem, & de
responso quodam Friderici ad Legationem Pon-
tificis apud Radenicum lib. 2. cap. 30. quæ etiam
exstant apud Baronium Tom. XII. Anno Christi
M. C. LIX. Nam nullum verbum in illis inueni-
tur de translatione Imperij ad Francos & Ger-
manos: neque etiam de illa lite, num Romanum
Imperium sit *beneficium* seu *Feudum* Papæ: quod e-
nim Fridericus in responso legatis dato, domi-
nium vrbis Romæ sibi debere affirmavit; (de
quo quid Baronius sentiat, vide loc. cit.) etiam si
id ita esset; tamen Illyricus non potuisset inde
suam conclusionem educere: Ergo *translatio Roma-
ni Imperij facta à Romano Pontifice in Carolum Magnū,
est fictitia*; nam veritas translationis subsisteret,
licet reuera dominium temporale Romæ ad Fri-
dericum pertinuisset.

Octauo loco profert Illyricus ex Radenico
(ipse Othonem nominat) libro 1. cap. 15. & 16. fra-
gmentum Epistolæ Adriani ad Episcopos quos-
dam Germanos & eorundem ad Pontificem,
Vtraque Epistola exstat apud Baronium anno
1157. & Pontificia etiam hic à Bellarmino inte-
gra recitatur; vt refellat mendacium Illyrici, cū
dicit; *in hac Epistola reuocare Adrianum totum suum sig-
nificatiuū de beneficio Imperij Germanis collato*: nihil enim
recantat, sed arguit imperitiam eorum, inquit
Bellarminus, qui Friderico suggererant, *benefici-
um* coronationis significare *feudum*. Respondet
Iunius, illis temporibus *beneficium* non nisi pro
seudo fuisse vsurpatum. Quod credat, qui volet.
Ego tunc æquè ac hodie infinita *beneficia* quoti-
die data & accepta esse arbitror, quæ *seuda* non
essent. Et cum quiuis sit optimus suorum verbo-

rum Interpres, cur Adrianus itidem non habea-
tur melior Interpres suorum verborum, quàm
Iunius? Nec obstat dictum alterius legati. *A quo
ergo habet, si à Domino Papa non habet Imperium*; quia
vt *beneficium* à Papa Imperium haberi potuit; licet
non haberetur vt *feudum*: nam & doctoris hono-
rem habet Doctor à promotore vt *beneficium*, li-
cet non habeat illud vt *feudum*.

Fabulam de morte Adriani Pontificis, quod,
muscâ in os eius ingressa, extinctus fuerit, refel-
lit hic Bellarminus, & Baronius anno 1159. qui
notat, fabulæ huius fingendæ hæc fuisse occa-
sionem, quod, teste VVilhelmo Tyrrio lib. 18. cap.
26. Hadrianus mortem obierit anginâ. Nec Vr-
spergensis, qui commentum de musca comme-
morat, alio teste id firmat, quàm Ioanne Cremon-
nensi, nullius nominis aut famæ schismatico: Et
toti narrationi adiecta est illa particula: *Vt dicitur*.
Iunius admodum stomachatur, cum Cremonē-
sem istum obscuritatis notari audit: Cuius indi-
gnationem fatebimur esse iustam, si ostenderit,
tenebras, quibus nunc impedimur, quò minus
claritatem illius Ioannis intueamur, non esse in
ipso Ioanne, sed in capitibus nostris. Nec pro
ignobilitatis argumento obiicit Bellarminus,
quòd fuerit Cremonensis, vt calumniator Iuni-
us; sed absolutè *Cremonensem* nominat, quia tam
obscura non est illa ciuitas; vt ideò præcisè quia
quis ibi natus est, obscurus fiat; nam & ex obscu-
rissimis locis clarissima alioqui lumina oriri
possunt ac solent. Qualis autem illa cauellatio de
vocola; vt dicitur. *Bellarmino factitur*, inquit Iunius:
qui apud deos istud: vt dicitur; ad totam historiam
accomodat: id enim non enunciatur de totâ illa histo-
ria, sed de illo singulari membro historie, quod musca que-
dam ac forte stipula in os eum intrauerit, &c. Quæ so-
nū aliò retulit Bellarminus, hoc; vt dicitur; quàm
ad mortem Adriano allatam per inhaesionem
muscæ in faucibus, vt ille Cremonensis refert?
Est ne hoc loco, de alia re quæstio, quàm de hac;
vtrum sit verum Adrianum eo mortis gene-
re vitam finiisse? Quid est fingere tragelaphos, si
hoc non est?

Ait Bellarminus, Deum pro Ecclesia tanto-
pere à Friderico afflictâ postmodum sententiam
tulisse, quando in quodam Armeniæ stuuii mi-
serabiliter interiit. Iunius nihil hic diuinæ vltio-
nis agnoscit. Credo, quia quidquid cōtra Adria-
num & Alexandrum Fridericus gesserat, id Cal-
uinista pro benefacto, non pro malefacto habet:
qui VVilhelmum Neubrigensem secus sentien-
tem & statuentem, *tanquam fabulosum & nugæ
circumfluentem scriptorem* flagellat: Et varia nuga-
tur de obitu Friderici; cum in genere mortis
omnes historici consentiant, tamen si non in mo-
do, quia alij in transitu, equo insidentem; alij
in flumine lauantes, & ex nimio æstu sese restri-
gerantem, interiisse tradunt. De quo lege Baro-
nium Tom. XII. anno 1190. & Tom. 3. de S. Cru-
ce lib. 2. cap. 23.

Clamat Iunius: non esse argumentandum ex euentu. *Hæc iudicia non esse sapientum. Careat successibus oro. Quisquis ab euentu facta probanda putat.* Atqui ut ab euentu non liceat semper argumentum sumere, exitus tamen aliquando tam est clarus & perspicuus diuini iudicij index; ut non nisi imprudens cœteri debeat; quisquis in tali euentu diuinum iudicium non agnoscit. Num perperam egit Dauid 1. Reg. 25. quando, mortuo Nabal, in has voces prorupit? *Benedictus Dominus, qui iudicauit causam opprobrij mei de manu Nabal, & seruum suum custodiuit à malo, & malitiam Nabal reddidit Dominus in caput eius.*

Alexandrum II I. nominat Iunius *fastiosissimæ & fastuosissimæ*; additq; conuiciis mendaciū: *omnes historicos testari, Alexandrum fouisse & persecutum esse schisma, in quod ingressus fuerat.* Nemo, nisi schismaticus, Alexandrum pro fautore seu fotore schismatis vnquam habuit: Et tanti Pontificis famam & exultationem præclarissimam satis superque ab his & aliis Hæreticorum cõtumeliis vindicat duodecimus Tomus Baronianus ab Anno Domini 1159. vsque ad Annum 1182. Ex quo etiam ad annum Redemptoris 1177. discas, num verum sit, quod fertur, omniumque hæreticorum ore iactatur, ceruicem Friderici ab Alexandro pede fuisse conculcatam, cum illa acclamatione: *super aspidem & basiliscum ambulabis, &c.*

CAPVT IV.

Imperium Romanum translatum à Grecis ad Francos, summi Pontificis auctoritate, Historicorum testimoniis demonstratur.

ROBAT hoc Bellarminus triginta trium Historicorū clarissimis testimoniis, quæ Dresserus penitus præterit; Iunius hinc inde carpit & velicat; non quo ad ea, quæ ad præsentem controuersiam spectant, sed plerunque quoad alia: ut quod Zonaras & Cedrenus dicunt; *Francos Romanos, seu Romam sub Francis fuisse. Imò Roma dominatos esse*: nam Zonaram dicere: *in uicium*. Quid hæc ad propositum? An si maximè vera essent; ideo falsum esset, Imperium occidentale à Leone in Carolum Magnum fuisse translatum? Vnica quæstio hic est: Num Leo in Carolum Magnū imperium occidentale transtulerit: Zonaras & Cedrenus apertissimè affirmant. Quidquid de dominio urbis adiungitur, & à Iunio obruditur, id à scopo abluat. Et quanquam Pipinus, domitis Longobardis, & postea multò magis Carolus Magnus eorundem regno penitus euerso, & Carolus item Magnus superatis rebellibus Romanis, qui Leonem Pontificem malè prius mulctatum eiecerant; Romam in suam potestatem & dominationem rede gisse dici queant:

A eandem tamen statim Romano Pontifici cum plurimis aliis ciuitatibus imò & prouinciis, reddiderunt, & in perpetuum donarunt, ut manifestum est ex diplomate donationis factæ à Pipino quæ exstat apud Baronium anno 755. vide eundem Baronium anno 773. Item ex Othonis primi constitutione apud eundem Baronium anno 962.

Concedit Iunius Carolum à Leone esse renunciatum & corona Imperiali insignitum. At hoc, mi homo, non concessit, is, cuius tu causam agis, Illyricus. Cur aliud tu dicis; aliud tuus cliens? Deinde Leo per coronationem & inunctionem non tantum renunciauit & declarauit Carolum Imperatorem, sed & fecit ac constituit, & ad Imperiale culmen prouexit; quidquid tu contrà tendas; nam hæc vnctio & coronatio non tantum fuit Imperatoris iam facti declaratio, sed noua planè creatio & effectio. Et strophæ Iunij, quæ testimonia Auctorum eludere nititur, quasi de sola renunciatione & promulgatione Imperatoris historici loquantur, nimis est simplex, ne dicam, *fatua*; cum quidam ex citatis à Bellarmino scriptoribus, disertè dicant; Imperatorem per illam Pontificiam coronationem & iunctionem *creari*. Quis, quæ so. ante coronationem factâ à Leone Carolum pro Imperatore habuit? Quis Imperatorem nominauit? Si Imperator erat; cur talis nominari non poterat, & re ipsa itidem nominatus est?

Valde subtiliter nugatur Iunius de discrimine horum vocabulorum: *Eligi, designari, creari & ordinari* siue *inaugurari*: nec scio, quo sine, nisi ut chartas impleat: quia per has technas & strophas non succurrit Illyrico eò impudentiæ progressu, ut commentitium & fabulosum esse assereret; quidquid circa hanc translationem Imperij in Carolum Magnum Leo gessisse fertur; ita ut Leoni ne inaugurationem quidem relinqueret; quâ Iunius Pontifici non adimit.

Deinde Leo aut solus, aut ut Auctor præcipuus Carolum in Imperatorem elegit, designauit, creauit, ordinauit, & inaugurando consecrauit: ut euincunt historicorum testimonia à Bellarmino prolata: quæ clariora sunt, quàm ut hac uocum varietate eludi & declinari queant; factò illo in multas quasi portiones dispertito, & Leoni non nisi solius consecrationis Imperialis cæremoniâ relicta.

Nec scio, quis nam inuerecundiæ Iunianæ omnia inficiari, vel præstigiis uerborum inubluere paratè aptius opponatur, quàm Lutherus; qui translationem hanc à Papa, ut ab auctore solo, vel primario non modò confitetur factam, sed & inde occasionem arripit, tam Pontificem, quàm ipsum Romanum Imperium, & Germanos atrocibus calumniis insectandi & proscindendi. Explicans enim coronationem Christi in Aedibus Pilati per ludibrium institutas; cum ad purpuream chlamydem ventum est, sic scribit in Psal. 22. Tom. 3. Lat. VViteberg. *Venimus ad pur-*

puream

puream chlamydem, qua Regum vestis est; regnum etiam significat. Mibi planè illud insigne opus Antichristi videtur, quo, operante Satana, Imperium Romanum abolitum Papa restituit (en Papa restituit, Iudicio Lutheri, abolitum Romanum Imperium: Et quidem solus; quia restituit illud, vt blasphematur Lutherus, Antichristus; solum autem Papa, eodem Luthero Iudice, Antichristus ille magnus est, de quo scripturè passim.) & sibi subiecit (quia scilicet solus restituit) transferens illud à Græcis, vt ait, Papa nimirum, ad Germanos. Quid enim abiecta illa purpura, neque enim Christum induerunt aliqua insigni & qua esset in usu, sed quæ iam detrita desistit gestari, significat, nisi Romanum Imperium, quod Papa arripuit, cum iam struisset ac cecidisset? Hic iterum vides, Papam, non alium; abiectam illam purpuram; hoc est, Imperium Romanum, postquam iam corruerat, arripuisse, eoq; Carolum Magnum, & per illum, Germanos vestiuisse.

Pergit Lutherus. Nos alia causa ad Germanos transulit, quam quod homines feroces, sed simplices ac fidos, hoc offenso sibi subiiceret, perq; eos sese tutum ac defensum in omnes voluntates suas redderet, non ipsos, sed seipsum Romanum Imperatorem faceret, imò nomen Imperatoris & titulum Imperij barbara genti, vt dicunt, tribueret, sibi vero & rem & ius reineret, ac iam non Imperator Romanus, sed Imperator Imperatoris Romani fieret.

Ex his Lutheri mendaciis & criminationibus emicat hæc contra Illyricum veritas; Imperium à Papa ad Germanos translatum; & contra Iunium, à solo Papa. Neque enim Lutherus alium in communionem huius translationis venire patitur, vt eò vehementius in Papam debacchari queat. Hinc etiam apparet, quam honorificè Lutherus de Romano Imperio sentiat, quando illud; opus Antichristi, satanae operationem, ostentum, rudis Germaniæ simulatum Imperium; itemque fictum Imperium, nominat; & cum vili abiecta que Purpura, qua Christum indutum dicit, comparat; & per illam significatum tradit. Quid contumeliosius, quam quod coronationem & inaugurationem Imperialem confert cum ludicra illa & ignominiosa Christi coronatione à militibus, risus gratia, in prætorio Pilati instituta? Nec Germani indignari debent; cum barbaræ gens audiunt; memores, longè adhuc honorificentiores titulos ab hoc Propheta suo alibi passim sese accepisse.

Subiungit Lutherus. Quod vt (Papa) astutus impleret, curauit, vt Clerus suus, nempe tres Episcopi maximi Germaniæ admiscerentur, & Electores Imperij censerentur. En Electores Ecclesiastici sunt à Papa, teste Luthero. Quod Illyrico æquè inuisum odiosumque est, ac prius illud de Romani Imperij translatione caput. Nec alia causa extrahit ex Lutheri peccatore sequentia conuicia, quam quia cæsuit, Pontificem Romanum per hanc translationem, abs se factam, consulere voluisse Ecclesiæ & religioni Catholice, prout reuera consulere voluit, & quidem felici successu. Pro vestibus Christi, inquit Lutherus, nunc Ecclesia induta est gloria

Imperij. Quasi verò & vestibus Christi & gloria Imperij, Ecclesia, sponsa Christi, amirari nequeat. Nonne etiã Lutherana Synagoga sibi gratulatur, quod clareat tribus Electoribus nonnullisque aliis Principibus & ciuitatibus Imperij? Cur ergo Ecclesia quoque Catholica non gloriatur, ob Catholicum Imperatorem, & Orthodoxos ordines ac status, veræ fidei defensores ac propugnatores? Cur eadem Ecclesia non doleat, cum ex nobilissimo Imperio tot tantosque Dynastas, desertã Ecclesiã, post Lutheri & similia hæresiarcharum vestigia abiisse videt?

Ait Lutherus; hoc Imperium multo sanguine stetit Germani. Vix tam copioso, quam secta Lutheri, & eorum, quos Lutherus progeniuit. Difficilia, quæ pulchra. Aegrè assignabis Imperium, cuius vel adeptio, vel conseruatio non steterit sanguine. An ideo huiusmodi Imperium culpandum & repudiandum? An non eò charius esse solet, quo, eius parandi causa, plures labores suscipere oportuit? Adhuc tamen in eo nititur sanctissimus Vicarius Dei cum Ecclesia. (meritò, quia Imperator, & qui in Imperio, defensores sunt orthodoxæ fidei, & licet Ecclesia subsidio cælesti potissimum nitatur, non spernit tamen opem quoque humanam) adhuc stultus populus Germaniæ (obseruent Germani elogium, sibi ab hoc tertio Elia tributum) sanguinem suum pro iu monstru prodigit. Angitur & ringitur hæreticus, quod in Germanico Imperio supersunt, qui sanguinem & vitam pro summo Pontifice profundere parati sunt, tanquam pro Christiani gregis supremo pastore, qui, præter alia beneficia, Germaniã quoque Imperatorio honore insignierit. Canitur illi (Germanis) inquit Lutherus, Imperium non est extra Ecclesiam. (vera est hæc cantio, & à Carolo Magno hucusque vera fuit. Nec dubitamus in posterum quoque veram fore) hoc est, Christus non illuditur, nisi in purpura. En effrons Hæresiarcha, Imperium idem esse dicit, quod illusionem illam Christi in purpura. Nec huius suæ contumeliæ alium fundum habet, quam quia Imperium ad Germanos à Papa venit, quem calumniatur, cum Imperatoribus talem ludum ludere voluisse, qualem cum Christo luserunt milites Pilati, cum illum induerunt chlamyde purpurea. Attamen ex his ipsis tam densis conuiciorum cohortibus, veritas elucet; nam omnia ista ideo effudit Lutherus, quia concoquere non potuit, Germanos Imperialem dignitatem habere à summo Pontifice, quæ ipse omnibus modis perditum cupiebat.

Addit Lutherus. Quin hoc Imperium SACRUM appellare visum est, non quod à Deo, sed à sanctissimo Dei Vicario sit paratum, qui quidquid volet, sacrum est. Non disputo de veritate eius, quod Lutherus asserit. satis mihi est in præsentia, Lutherum adeo existimasse, Imperium Germanicum esse à Papa, vt etiam Titulum SACRI idiotis quoque in Germaniã visitatissimum, non nisi à Papa profluxisse existimauerit.

Subneat Lutherus coronidem dignam antegressis lædoriis, sed tamen veritatis contra Illyricum, Iunium, Dresserum & similes, non obscurā testem. *Cogitur ergo Ecclesia Dei calamitosissima huius Imperij scitij gloriā circumdari & illudi, sederque in medio Imperio horribili specie.* Hæc nunquam effuētisset, Lutherus, si non animaduertisset, Imperium à Papa ad Germanos venisse. Et si, quod absit, Imperator, omnesque ordines Imperij ad Lutheranismum transissent, Lutherus Imperiū illud non pro ludibrio & illusione, verū pro summa gloria suæ synagogæ reputasset. Sed iam multa salute Luthero dicta, ad Iunium nos recipiamus.

CAPVT V.

Proferuntur testimonia & confessiones Principum de Translatione Imperij à Grecis ad Germanos per Romanum Pontificem facta.

ESTIMONIA Imperatorū & Principum valde reuerenter scilicet Iunius tractat & accipit. *Negatur*, inquit, *Principes consisteri, Imperium à Pontifice esse.* Sed in promptu sunt Principum dicta; Inspiciantur & legantur hîc apud Bellarminum. Quid, quod ipse Iunius vidit, clariora esse, quàm vt eorum vis acrobur per illud frigidū NEGATUR, declinari possit? Itaque aliud effugium quærit. *Si qui fecerunt*, hoc est, si qui Principes facti sunt, Imperium esse à Papa, *ex inscientia facti, aut Iurū fecerunt.* (quia nimirum non legerant commentarium Marsilij de Padua aut Illyrici de Translatione Imperij, aut Notulas & animaduersiones Iunij in libros Bellarmini) *facti, quod veritatem historie rerumque gestarum ex historiis aperte non didicissent; Iurū verò, quod errorem publicum ius esse publicum arbitrarentur.* Nec in factis, nec in Iuris errorem incurrerūt, tū quia quod asseruerunt, verè factum est, tum quia Iure factum est; vt affirmarunt vsque ad Marsilium de Padua & Illyricum historici plerique omnes, qui translationis huius mentionem aliquam fecerunt: ne ipso quidem Luthero excepto, qui factum perspicuè asserit, licet ex odio erga Pontificem de iure forsan tergiuerfaturus sit.

Primum testimonium est Caroli Magni, qui testamentum abs se conditum misit ad Leonem Papam, vt subscriptione sua illud confirmaret; quod & à Leone præstitum. Respondet Iunius: *Leonem subscripsisse, vt testem: nec aliud ab illo peritum.* Quid opuserat ad Pontificem mittere testamentum iam ab omnibus Franciæ Optimatibus comprobatum, si nullæ in eo Pontificis aliæ futuræ erant partes, quàm testis? Itaq; ad Leonem missum est, non vt sola & nuda testis auctoritate, sed vt Pontificia potestate illud corroboraret, dispiceretque, cui nam ex filiis Romanum Imperium committendum esset: Nihil enim de hoc suo in Testamento disposuit Carolus; sed in eius, à quo

A illud accepèrat, arbitrio reliquit, quem ex filiorum numero ad Imperiale culmen euehere vellet. Quis autem credat Carolum non ante omnia de ipso Imperio Romano in Testamento suo decreturum fuisse; nisi sciuisset, hanc curam Papæ Leonis esse? Quod rectè mihi obseruasse videtur Baronius anno Redemptoris 806. Nū. 26.

Ex Adone Viennensi refert Bellarminus hæc verba. *Lotharius filium suum Ludouicum, quem in Italia Regē fecerat, vt Imperatoris nomen sortiretur, per Drogonem patruū Romam misit, cui Sergius iam tunc Pontifex coronam imposuit, & acclamante vniuerso populo, Imperator & Augustus est salutarus.* Hæc Ado totidem verbis. Iunius. *Fallit* (Bellarminus) *caussa, distinctione, atque historia.* *Causa non fuit missionis, vt Ludouicus II. Imperator renunciaretur, quod Bellarminus asserit* (Imò Ado hoc apertissimè asserit, & ex Adone Bellarminus; num tu omnes etiam apertis oculis vis tui similes, hoc est, cæcos efficere?) *Sed vt Lotharius Imperator per filiū Electionem Sergij II. Pontifici confirmaret.* Nihil penitus de hoc Ado. Nam quod Sigebertū citas, frustra es, hanc enim missionis causam confinxit *pro animi libitu*, inquit Baronius, anno Salutis 844. Num. quinto, *in gratiam eius, cui adhaesit contra Pontificem schismatici Imperatoris*, hoc est, Henrici IV. Et quis Adoni, qui sæculo illo vixit, non habeat potius fidem, quàm Sigeberto, vel Alberico, Monacho *Trium Fontiū*, quem cum Sigeberto Iunius citat? Cum notum sit, Sigebertum, sinistro affectu abreptum, plura huius generis in gratiam schismatici Imperatoris commentum esse, vt vidimus in Apologia pro Gregorio VII. Legetiam Baronium anno Redemptoris 847. Num. 10. vbi Leo IV. Pontifex Lothario & Ludouico Augustis ius confirmandi Pontificis, simpliciter vt incompetens ac indebitum negat.

Addit Iunius. *Bellarminum fallere & Adonis textum corrumpere distinctione falsa.* Sic enim verba Adonis distingui debere. *Non multò post Lotharius filium suum Ludouicum, quem in Italia Regem fecerat vt Imperatoris nomen sortiretur, per Drogonem patruum suum Romam misit*: ita vt illa verba: *Vt Imperatoris nomen sortiretur*: exponant antecedentis facti, cur eum in Italia fecisset Regem, non sequentis causam, *cur eum Romam miserit*: Antiquum obtinet Iunius, & vt alibi, ita & hîc, clarissimum textum contra mentem & sensum Auctoris peruertit. Quis enim non videt, Ludouicum ideo Romam fuisse missum, vt nomen Imperatoris sortiretur; cum sequentia statim Adonis verba: *cui Sergius iam tunc Pontifex coronam imposuit*; ita vt, *acclamante vniuerso populo, Imperator & Augustus salutarus fuerit*: manifestè indicent, Ludouicum, id, cuius gratiā Romam missus fuerat, consecutum esse. Et quid illa sibi volunt? *Fecit eum Regem Italia, vt Imperatoris nomen sortiretur.* Num istud, Ludouicum Imperatoris nomen adeptum hoc ipso, quod à Lothario Rex Italiæ creatus est? At hoc falsissimum esse cum per se liquet, tum inde, quia non

nisi post impostam sibi à Sergio Imperialem coronam Imperator & Augustus appellatus & salutatusest, vt disertè testatur Ado.

Et quamuis distinctionem Iunianã amplecteremur; nil tamen obtineret Iunius. Nam esto, fecerit Lotharius Ludouicum Regem Italiæ, vt Imperatoris nomen fortiretur, nec referantur hæc verba ad consequentia, sed ad antecedentia; nihilominus statim quæremus, à quo nam debuerit nomen Imperatoris fortiri seu adipisci? An non ab illo, de quo mox Ado? *Cui Sergius iam tunc Pontifex coronam imposuit. Quæ coronatio effecit, vt ab vniuerso populo Imperator & Augustus salutareretur. Nam quod Iunius dicit ex Sigeberto; Ludouico tantummodo coronam Regni Longobardorũ à Sergio fuisse impostã; refellitur ex populi acclamatione Ludouic. Imperat. & August. salutãtis.*

Obiicit Iunius. *Populum per imprudentiam amplius, quàm oportebat, acclamasse. Sed Iunius amplius longè, quàm par sit, cauillatur & calumniatur. Nam populus proculdubio sciebat quorsum tam solennis actus & inauguratio pertineret: nec coronato tituli indebiti tributi fuissent; licet non ignorem etiam Anastasium Bibliothecarium hanc coronationem de solo Regno Longobardico explicare; cui tamen haud assentiendum facile puto, inquit Annalium Ecclesiasticorum conditor Baronius, cum plurium testificationibus constet, eum coronatum fuisse Romæ Imperatorem, quorum illa certior, quæ in sepulchrali titulo posita legitur istis versibus:*

Hic vbi firma virum mundo produxerat, etas Imperij nomen subdita Roma dedit.

Idem testatur Leo Ostiensis lib. i. Chron. Calsin. cap. 29. Adfert præterea Sigonius lib. i. de Regno Italiæ Diplomata in quib. annus i. Ludouici Imperat. numeratur Annus Christi DCCCXLIV. qui erat Sergij hoc nomine secundi primus. Itaque mendacium Iunianum est, Adonem à Bellarmino corrumpi. Similis flosculus est; Bellarmino ab historica veritate aberrare.

Loquaciter declamat Iunius contra Carolũ Caluum, qui summa festinatione Romam tendens, nec sine magnis muneribus, vt tradunt historici à Bellarmino citati; Imperator à Ioanne VIII. Papa creatus est. Qua occasione dentes quoque stringit Calvinista in Romam & nundinationes Romanas, vt appellant hæretici. At quidquid huius sit, ad institutum nostrum fatis est; Carolũ Caluum existimasse, se nec nomen nec rem, nec insignia Imperatoris nancisci posse, nisi Pontificis Romani beneficio. Qua de caussa omnes moras abrumpendas censuit, ne ab aliis, præsertim à fratre suo Ludouico, qui natu maior erat, anteuertetur. Quinquã sunt qui tradant Carolum non tantum suo nutu, sed & Ioannis Papæ inuitatu Romam properasse. Lege Baronium Tom. X. Anno Christi 875. & 876. *Singulari autem Dei beneficio factum est, inquit Baronius, vt eiusdem Caroli coronationis acta exstant: ex quibus in Im-*

peratoribus initiandũ, qui solerent ritus seruari ab ipsis Romanis Pontificibus, possumus addiscere. & refellatur eorum temeritas, qui dicere ausi sunt, in Imperatorum coronationibus nihil præterea, nisi solũ sacerdotale in ipso vngendo, & coronando ministerium exhibere Romanum Pontificem consueuisse. Extant, inquam, Acta ipsa, coronationis Caroli in Imperatorem, recitata in Concilio Ticinensi hoc anno, ex quibus isti mendacij arguantur, ipsaq; prodita ex Petri Pithei bibliotheca, & edita cum veteribus Francorum Annalibus, nec non abundè à Papirio Massono, viro quidem diserto in suis Annalibus recitata.

In his Actis continetur oratio Ioannis Papæ, in qua post deprædicatas Caroli laudes, ita loquitur Pontifex: *Vnde nos tantũ in diuinitus incumbentibus, luce clarius agnitis, superni secreti consilium manifestè cognouimus. Et quia pridem Apostolica memoria decessori nostro papa Nicolao id ipsum iam inspiratione diuina reuelatum fuisse comperimus: ELEGIMVS MERITO ET APPROBAVIMVS vna cum annisu, & voto omnium fratrum, & Coepiscoporum nostrorum, atq; aliorum S. R. E. ministrorum, ampliãq; senatus, totiusq; Populi Romani gentisq; togata, & secundum præcã consuetudinem solenniter ad Imperij Romani sceptrã proeimus, & Augustali nomine decorauimus, vngentes cum oleo extrinsecu, vt interioris quoq; Spiritus sancti vntionũ monstraremus virtutem, &c.*

In quæ verba Baronius: *Habes lector, ex factũ ipsius expressam, quam tantopere impugnare conati sunt Nomatores Romani Pontificis auctoritatem, & potestatem in creandis Imperatoribus, vt non nudum exhibeant ministeriũ in ipsis vngendis, sicut facere solent Patriarche Constantinopolitani in coronatione Orientalium Imperatorũ. Nam audisti ex eius verbis, ab ipso Ioanne Papa diuino instinctu electum Carolum, ad Imperium gubernandum; & approbatum, prouectumq; ad tam sublimem dignitatẽ, & Augustali nomine decoratum (sunt enim hæc omnia totidem verba eius, quibus suam significat ministerium) postea demum vntum, & coronatum. Sic enim arbitrio Papæ est collatum Imperium. Si res verd iure successionis agenda fuisset, non Carolus sed Ludouicus eius frater maior natu erat præferendus: sed, quod id in arbitrio sit eligentis Pontificis; non iure hereditario succedentis, exclusus est Ludouicus, & electus est Carolus; vt patet ex his, quæ sunt recitata, iam edita haud pridem à Pitheo è latobri antiquitatum eruta vetera Actorum monumenta; quæ si Nouatores refractarij cognouissent, haud fortasse procaciter ad ead aduersus veritatem patentem omnibus declaratam exemplis ad ead manifestis, insultassent. Ita Baronius.*

Sed vt Inuectiuz Iunianæ in Carolum & Romam aliquid frigidæ affundamus, audire lubet ex ipso Ioanne Papa; qua ratione Carolus ad Imperium ascenderit. *Non hic perpetuus Augustus ad tanta fastigia se velut improbus intulit, non tanquam importunus, fraude aliqua, vel praua machinatione, aut inhiãti ambitione ad Imperiale apicem aspirauit; absit. Neq; enim sibi honorem præsumptuose assumpsit, vt Imperator fieret: sed tanquam desideratus & optatus, postulatus à vobis, & à Deo vocatus, & honorificatus ad defendendam religionem, & Christi vtiq; seruos tuẽdo; humiliter, atque obedienter accessit, operaturus, & roboraturus in Im-*

perio summam pacem, & tranquillitatem, & in Ecclesia Dei iustitiam, & exaltationem. Hæc recitare volui, vt petulantia Iunij non nihil castigaretur & contunderetur.

Ad factum Alberti Imperatoris postulantis à Bonifacio VIII. vt Imperium sibi & hæredibus confirmaretur, (prout ex Alberto Argentinensi refert Bellarminus.) nil reponit Iunius, nisi conuicia. I. *Hæc & omnia sequentia esse exempla facti, non iuris argumenta.* Scilicet Iunius melius intellexit, quid Iuris Pontifex habeat, quàm Albertus & alij Principes. II. Vocat hæc pacta, *predatoria.* III. Bonifacium verò *furiosum.* IV. *Prædonem.* V. Albertum, *tracem & auarum Principem.* VI. *Occæsurum aueritiam.* An non sunt hæc egregia tela pro Bellarminianæ defensionis expugnatione? Addit: *non esse credibile, Albertum hoc à Bonifacio petiisse; fuisse postulatam impossibile, cum Imperium conferatur electione à proceribus.* Sed melius proculdubio nouit Albertus Argentinensis, qui tum viuebat, quid Albertus Cæsar à Bonifacio poposcerit, quàm Iunius tanto post tempore natus. Nec fuit postulatam impossibile; quia sciebat Albertus hoc ius Pontifici suppetere, si eo uti vellet.

Henricus VII. misit ad Clementem V. qui postulerent, vt ratam sibi facere subrogationem pro more dignaretur. Iunius cauillatorie & criminatorie. *Rectè pro more dicit, non pro iure: Fuit enim mos non legitimo eorum consensu, quorum interest introductus, sed illegitima usurpatione.* Tuo scilicet sensu, non Henrici VII. Quid integrum remanebit hac tanta omnia cauillandi & peruertendi libidine? Adeo mos hic in Imperio censebatur iustus & legitimus, & etiam illi Imperatores, qui cum legitimis Pontificibus grauissimas inimicitias gerebant, Imperatores se tum demum crederent, si à Pontifice Romano ad Imperialem dignitatem euecti essent: Et Henricus I V. potius à Guiberto Antipapa, coronam Imperialem accipere, quàm ea carere voluit.

Simili artificio amoliri conatur Calvinista Exemplum Ludouici IV. qui perpetuò à Ioanne 22. reconciliationem cum sede Apostolica, vt & à successore Ioannis Benedicto XII. petiit. Hoc nimirum Iunio exemplum facti est, nò Iuris. Mirum; omnes fuisse tam ignorantes Iuris: & neminem extitisse, qui Reges & Principes de hoc iure seu Iuniano, seu Calviniano edoceret? Quàmquam extitit Marsilius de Padua; qui ad calcem sui libri de translatione Imperij dicit, electores eligere Imperatorem; nec ad Pontificem aliud spectare, nisi coronationis solennem cæremoniam. Sed Ludouicus, vt videtur, non habuit Marsilio fidem; Nam si ei fidem habuisset, nunquam vsque adeo sollicitè cum veris Pontificibus reconciliationem postulasset.

Calumniosius adhuc respondet Calvinista ad exemplum Caroli IV. de quo hic Bellarminus. Totum adscribit errori, factioni, impietati. Ni-

colaum Papam nominat *superciliosum.* Vrbanum non Pontificem, sed *caruificem:* Vrbanum, *Carolo nomen Imperij vendidisse; & filio ipsius Venceslao. Et tu Domine IESV Chryste, exclamat Iunius, qui negotiatores & columbarum propolas atque collybistas eiecisti è domo patris tui, quousque tandem istos regnorum & imperiorum propolas (scribe, Calvinianos turbatores & calumniatores) dissimulaturus es in domo tua?* Quis, vt ad conuicia bilem, sic ad tam ridiculam apostrophen risum teneat? Scilicet Christus propitias aures ad huiusmodi exclamationem post atrociam in Christi Vicarium, in Imperium, & in Imperatorem effusa mendacia aduertet.

Recitat Bellarminus ex Kranzio orationis partem, qua ab Adriano IV. pro Friderico primo orator eius coronam Imperialem petiit. Ex ea planum fieri dicit Bellarminus, quanti semper Reges Germaniæ coronationem Pontificiam fecerint. Ad hæc Iunius nil nisi mendacia. I. *Carolus Magnus eam non magni fecit.* Quo argumento id probas? *Quia si Leonis consilium præsciuisset, eo die, quo coronatus est, à templo aditendo abstinuisset.* Respondeo, hoc fuisse argumentum modestiæ & submissionis in Christianissimo Principe, nò indicium exiguæ de coronatione illa existimationis. II. Mend. *Ludouicum Pium.* Vbi probatio? *Quia non abiit Romam, vt coronaretur.* Nec fuit necesse, quia Stephanus IV. quem alij vocat Quintum; venit in Galliam, non ob eam causam, quàm fingit Iunius, sed ob aliam, vt in Gregorio VII. dictum lib. 4. de Pontif. & Ludouico imperiali diademate tempora cinxit. III. Mend. *Nec Lotharium:* de quo scribere non veretur, *Quod non visò Paschali Papa, nec coronatus ab illo, à populo Imperator atque Augustus proclamatus fuerit.* Sed nos non Iunium, sed Auctorem illum, qui Ludouici Pij vitâ litteris mandauit, audiamus. *Interea Lotharius filius Domini Imperatoris, cum à Patre in Italiam missus esset, & secundum virorum, qui cum eo missi erant, consiliū, opportunitates negotiorum ordinasset; & quibusdam perfectis, quibusdam adhuc infectis de singulis respondere, & ad patrem de reditu cogitaret; rogatu Paschali Papa Romani, imminente sancta Pascha solennitate, adit, atque ab eodem, carissima ambitione susceptus, ipso sancto die, apud S. Petrum diadema Imperiale cum nomine Augusti suscepit; post hæc, cum Papiam venisset, aliquantisper necessitatibus semet impediens, ibidem moratus est, & sic ad Patrem mense Iunio peruenit.*

De Ludouico II. filio Lotharij supra diximus, eum à Sergio Papa fuisse Imperatoria corona exornatum. Ludouicus Germaniæ Rex, Lotharij frater huc non pertinet; quia Imperatoris nomē & dignitatem nūquam gessit; & vt gerere voluisset, forsan voti compos factus non fuisset. De Carolo Caluo iam antea diximus.

Post Lotharium, ait Iunius, *creuisse auctoritatem Pontificum in coronandis Imperatoribus,* Scilicet antea exigua erat; sed apud Iuniū, non apud Imperatores. Quos Iunius à Pontif. coronatos fuisse negare non potest, eos calumniatur coronatos fuisse

in factione. Hoc dicit de Ludouico Balbo; de Carolo Crasso & Arnulpho. Nunquam factiosè coronam accepisse censerì debet, qui eam à legitimo Pontifice accipit: penes quem est coronanda ius & arbitrium.

Ait Iunius. *Henricum*, (loquitur de primo) *venisse Imperium 18. annos sine coronatione Pontificia*: Itemque Othonem primum 24. annos antequàm coronaretur. At vterque titulo Regis; non Imperatoris, vt notum est. Henricus quidem semper; Otho filius vsq; ad certos annos. Alios complures post Othonem primum à Pontificibus coronatos fuisse, inficias ire nequit Iunius: sed addit hanc calumniam, sèpissimè iam auditam. *Fraudes hie sunt Pontificie, sed error publicus. omnes rei, sed rem maxime, qui fraudem facit publico, idque religioni obducta specie.* En frontem Iunianam. Omnes Imperatores à Carolo Magno reos facit erroris publici. Omnes errarunt: tamen si Iunius primas erroris Pontifici concedere dignatur, idque ex singulari gratia, quam Pontifex apud Iunium inuenit,

Iterum futilissimè nugatur Iunius de illa phrasi qua apud Pontificem vsus est Friderici primi Orator; cum petiit, Fridericum *ad imperiale culmen promoueri*. Sed de hac locutione iam supra fati adum est. Clamitat præterea Iunius: *Carolus totam Italiam subiugasse*. Estò quando ita vis. Quid inferis? Num ergo Imperator fuit? Etiam Odoacer, etiam Theodoricus, etiam Longobardi vel totam, vel certè bonam partem Italiæ subiugauerant, & tamen Iunius nec Odoacrò, nec Theodoricum, nec vllum Longobardorum Regem audet aperto ore Imperatorem appellare, tamen si vellet, si volendo aliquid consequi posset.

Iunius dicit: *hanc consecutionem non esse probam: Non cõfertur coronatione imperiali dignitas, ergo per coronationem non prouebitur Imperator ad culmen Imperij. nam etiam si prouebitur, inquit, cuius obsequatur, confirmatur, & religiosè sit firmata dignitas.* Sed consequentiam istam esse validam testatur communis sensus: Nam promotio alicuius ad aliquem locum, significat eum, qui promouetur; nondum esse in illo loco: Si ergo per Pontificis coronationem *promouetur* quis ad imperij culmen, euidens est, talem adhuc ab illo fastigio distare; & eò ad mouendum esse.

Nunc maiora canit Iunius. Non omnes arduè iuuant. Pontifex mercenarius est; non pastor; qui nõ querit, que Christi, sed que sua sunt: quia alienam ius pro suo venditat, quia denique fumos aut carbones pro thesauru nouis obtrahit. Et his conuiciis arbitratùr se omnia argumenta, quæ ex Principum factis & testimoniis depromit Bellarminus, declinatatum vel potius elusarum. Mox Leonem III. sanctissimum Pontificem nominat *ουλοπρεπης*, & ne tale conuicium casu ei excidisse videatur; è vestigio rursus eum *ουλοπρεπης* insinulat; additque: *Qui si Deum timuisset, ista humani negotii non ita*

A se miscuisset. Si conuiciator est refutator, tum profecto Iunius egregiè hos libros Bellarminianos refutauit.

Qui solitam artem confestim iterum facit, circa factum Emmanuelis Comneni Imp. Constantinopolitani, de quo hic Bellarminus. *Meras nundinationes, imò & prediones crepat. Pontificem huiusmodi nundinationum instrumentum esse.* Simile quid regerit ad ea, quæ Bellarminus refert, ex Conrado Veccerio in libro de rebus gestis Hentici VII. Nec parcat Philippo Pulchro Galliarum Regi, quem *ambitiosè locutum* ait; quia petiuerat Romanum Imperium à Clemente V. *Ambientium hypotheses pro veris & necessariis probationibus non esse accipiendas.* An istæ in tantum Regem contumeliæ & calumniæ faciunt, vt verum non sit, Philippum à Clemente Imperium postulasset? Quacunq; mente postulauerit, nil id ad propositum interest: quia hoc certò liquet, Philippum à Clemente Romanum Imperium nunquam fuisse postulaturum, si existimasset eius conferendi penes Pontificem non esse ius ac potestatem. Et cur vt Veccerius scripsit, tãtas cum Bonifacio VIII. tam viuo, quàm mortuo inimicitias gessit, nisi quia Bonifacius videbatur promissa de Imperio in Gallias transferendo non seruasse? Hinc certè perspicuè apparet, quis sensus fuerit Philippi de auctoritate Pontificis in Imperiũ: quod etiam apparet ex legatione, quam Clemens misit ad Electores Imperij, ne cunctarentur aliquè quàm primum in locum Alberti Imp. defuncti successorem eligere, ne Philippus occasionem vacantis Imperij naçtus, etiam per vim eogeret, Pontificem tunc in Galliis degentem, aliquid contra Germanorum gloriam & imperialem dignitatem illis concessam agere.

C A P V T VI.

Idem asseritur testimoniis Pontificũ.

*P*sẽ titulus huius capituli indicat, vix quidquam præter conuicia à Iunio expectanda esse, quomodo enim Calvinista de Pontificibus loquens densum lædoriarum nimbum non expueret? Itaque Gregorius IV. Pontifex fauic Ludouico Imperatori, sed vt *vulpes, & homo alloceus*, qui & in speciem & pro tempore amicitias nonisset colere. Negat Iunius, decretum de abdicatione Imperatoris rescissum esse à Gregorio IV. fuisse enim rescissum bonorum opera, qui effecterunt, vt Ludouicus in Imperium restitueretur. Non querimus, quid Iunius triectur, sed quid scribat Paulus Aemylius à Bellarmino citatus. Cur nihil ad hoc Iunius? Aut enim falsum est, aut verum. Si falsum, cur falsitatem aperte non redarguit? Si verum, cur tergiverfatur; & præclare facti laudem Gregorio IV. eripere tentat? Non abnuimus, fuisse complures alios Ludouico ad recuperationem Imperij adiutores; sed primas deberi Gregorio affirmamus; cuius potissimum curæ incumberebat, vt Im-

peratori tantam iniuriam passio, per rescissionē A
impij decreti illico subueniret.

Testatur Marianus Scotus à Ludouico Imp.
iussu Gregorij, receptam quoque Iuditham Im-
peratricem. Iunius. *Hoc eodem pertinere, vt putat Bel-
larminus, falsum: nam hoc ante triennium ferme, quàm
illud, acciderat.* Calumniatur Iunius. Nam Bellar-
minus non ignorauit de qua receptione Impe-
ratrix Iudithæ facta à Ludouico Imp. locutus
fuerit Marianus; sed dixit, hanc receptionem de
qua Marianus, *eodem pertinere*; non ad annū, quā-
do Ludouicus in Imperium est restitutus; sed ad
declaraudam auctoritatem Gregorij Papæ, qua
usus est in restitutione Imperatrix per æmulos
& inuidos de imperiali throno deiecit, & in Mo-
nasterium detrusit. Nam bis à Ludouico separa- B
ta est; semel, antequam conspiratio in Ludouicū
detegeretur Anno Domini DCCCXXXI. teste
Mariano; (Baronius refert ad annum 830.)
sed hæc seiunctio ab aduersariis Ludouici pro-
curata, non fuit diuturna. Vt enim Marianus
eodem anno scribit, Ludouicus. *Reginam Aquit
obuiam ei venientem, iubente Papa Gregorio, accepit, vbi
obserua, insigne scholium Iunij, quo Mariani
verba illustrat. Reginam, iubente Papa Gregorio, ac-
cepit. id est, ex cognitione publica & synodali iudicio,
quod Gregorius iussisse dicitur eorumque, pro eo, quod
est; ipse cum synodo.* Quis non admiretur acumen
Iunij, imò quis non detestetur tantam cauillandi
& omnia inuertendi & euertendi impotentiam?
C nullum penitus verbum Marianus, aut vllus ali-
us historicus de synodo facit; cuius sanctione
Iuditha sit restituta: solius Papæ meminit Maria-
nus; & tamen iste ingeniosè sub Papæ nomine &
iussione synodum odoratur, & beneficio syne-
doches, quod solus Papa imperauit; synodo nū-
quam celebratæ transcribit.

Secundò separata est Iuditha à Ludouico,
quando per filios suos imperio priuatus est; nā,
vt inquit Marianus, *tunc separarunt reginam à Lu-
douico, miseruntque eam in Italiam, in ciuitatem Tar-
tunam.* Sed Ludouico paulò post restituto, ipsa
etiam pristinum dignitatis gradum recepit. Ad
priorem separationem & restitutionem pertinet
illud, quod ex vita Ludouici Pij Iunius adfert:
*Quam tamen coniugii honore non est dignatus, donec se
legali prescripto modo ab obiectis purgaret.* Quæ verba
causam Bellarmini non lædunt: nam erèdibile
non est, Gregorium iussisse, vt Ludouicus Iudi-
tham reciperet, nisi prius legitima ratione à cri-
minibus obiectis sese expurgaret: prout etiam
factum est, declarata palam Iudithæ innocentia.
Notandum est autem verba illa: *Siquidem filij Lu-
douici non solum Imperium patri abrogauerant, &c.* non
esse Mariani verba, sed Bellarmini: Quare non
debebant eodem typo excudi, quo verba Maria-
ni, & cum illis penitus continuari vt factum est
in editione libri de translatione Imperij in edit.
Ingolstadt. Quod monere visum, ne quis ad car-
pendū promptulus Bellar. crimen falsi intentet.

Iunius nobis non tantum nolentibus, sed &
reluctantibus persuadere vult, Gregorium IV.
stetisse, à partibus filiorum contra Ludouicum
patrem. Sed nugas agit. Aut si quid aliud; hoc
certè agit, vt & hic nobis specimen quoddam can-
doris sui præbeat, quo instructus, omnia, etiam
solis luce dilucidiora Caluiniana caligine obfus-
care conatur. Nec enim Gregorius alio consilio
in castris filiorum Ludouici hæsit, quàm vt inter
eos & patrem concordiam sarciret. Quæ mora,
& quidem longior, in sinistram partem à pluri-
bus accepta est; vt facile tali tempore, & causa
fieri solet: Nec mirum, Sigebertum id palam af-
firmare: quia constat, Sigebertum Pontificibus
parum fauisse, & libenter arripuisse occasiones
decerpendi aliquid de honore Pontificum in
gratiam Imperatorum.

Iunius libenter excluderet Gregoriū ab omni
laude restituti in Imperium Ludouici. Itaq; ex
Annalibus Francicis & vita ipsius Ludouici ostē-
dere conatur, plerosque ex ipsismet, qui Ludoui-
cum abdicauerant, vela dedisse retrorsum, & ini-
què factum retractasse ac reuocasse. Nō negamus. Sed
Dux palinodiæ & sanioris consilij fuit Gregori-
us IV. Huius auctoritatem securi reliqui, animos
pro legitimo Imperatore sumpserunt; eumque
in pristinam dignitatem restituerunt.

Circa Aemylij verba iterum adamata sibi
synecdoche vtitur Iunius. Ait Aemylius: *Decretum
contra Ludouicum mox à Gregorio Pontifice maximo re-
fissum esse.* Quid Iunius? Ego de approbatione totius Ec-
clesiæ occidentalis dictum puto. Horum ergo verborū
Aemylij: *Quod decretum mox à Gregorio Pontifice Ma-
ximo refissum est:* hic erit sensus: *Quod decretum mox
à tota Ecclesia occidentali refissum est.* ò miram Grā-
maticam Iunianam, in qua Gregorius Pontifex Ma-
ximus idem est, quod tota Ecclesia occidentalis: & Iu-
nius idem, quod tota Hollandia. Nam si dicam;
Iunius publico scripto allatruuit libros Bellar-
mini de Translatione Imperij; sensus hic erit per
synecdochen Iunianam: *Tota Hollandia publico scripto
allatruuit libros Bellarmini de Translatione Imperij.* Cō-
tractum idem de Gregorio IV. scribere, quod
scribit Sigebertus, mendacium Iunianum exi-
stima.

D Ad litteras Adriani II. Papæ, quibus Carolū
Caluum Regem deterret, ne Ludouici Iunioris
Imperium inuadat, respondet Iunius; *duo esse ex-
pendenda. Alterum, an ista scripserit Adrianus sua auctori-
tate.* (Ne dubites; Caluinista, auctoritate sua, hoc
est, Apostolica eas litteras scripsit Adrianus; id
clare testatur Aimoinus, citatus à Bellarmino.
Frustra hīc mirificam illam tuam synecdochen in-
geris, vt nomine Adriani intelligamus totam Ec-
clesiam,) *alterum, vtrum decuerit Adrianum ita rescri-
bere ad Carolum Caluū.* Ne dubites, Caluinista. De-
cuit; quia summus pastor erat; cui ex officio cō-
petit, vt omnes oues suas, quacūq; præcellentia
in signiantur, moneat cum monitore egent; & in-
tra officij limites contineat.

Ad Epistolam Adriani IV. ex Auentino has A
regerit Iunius criminationes. *Bullata sunt hæc
Adriani verba, bullæ mere, quorum vanitatem si qui am-
plius volet cognoscere, legat fusorem eundem contextum
apud Auentinum ipsum in lib. 6. annalium Boiorum.
Planè Martem videre tibi videberis, si videas istum Ponti-
ficem, & legas falsam illam prædicationem ipsius. Nega-
mus verum esse dictum istum. Non testantur aduersum se-
se Gigantes Romani: τῶν Ἰεσῶν τε, ἢ τῶν ἀνδρῶν ὄγκων
ἄλλων, & à quibus supersilium ortum, vt cum Hieronymo
loquar. Hæc Iunius. Nec sycophantiz aliud dec-
rat, quam vt S. Hieronymus adduceretur, quasi
& ipse talibus inuectiuis in Romanos Pontifices
descriuerit.*

Quæ ex Alexandro III. adferuntur, eludit
Iunius solito illo effugio. *Falsum est consequens à B
communis indiuiso. Mox negamus ista omnia; quæ sci-
licet ex Innocentio III. p. oducuntur. Et hic nega-
mus multa, quæ falso de se prædicant Pontifices. Loqui-
tur Calvinista de illis, quæ Bellarminus ex Con-
cilio Viennensi sub Clemente V. recitat. Tandem
Pio II. his verbis humanissimis valedicit Iuni-
us. Hæc Pius impiè dicebat & seditiosè. Iniusta, infida,
inhumana, impia omnia: I nunc, Pie Pontifex, & Im-
peratorem Turcarum ad Christianam fidem am-
plectendam inuita; etiam cum promissione Im-
perij Orientalis in eum iustè transferendi, vt quod
nunc per vim & tyrannidem occupat, postea iu-
sto ac legitimo titulo possideat.*

CAPVT VII.

Imperium Germanorum nõ esse ac- quisitum iure belli.

PRO bono omine primis statim ver-
bis ter ingeminat Iunius suum illud:
NEGAMVS: Et de Bellarmino con-
queritur, quasi nimis frigidè res à
Carolo Magno gestas retulerit; perinde ac si Bel-
larmino propositum fuisset rerum à Carolo ge-
starum historiam texere, quem Bellarmini com-
mentitium defectum, vt suppleat; de Carolo Ma-
gni Heroicis factis ad fastidium vsque declama-
re ingreditur: interea Bellarmini argumentum,
vix ac ne vix quidem attingit: quia, velit nolit,
fateri cogitur, Carolum iure belli, hoc est, ex
bello cum Romanis gesto, vel ex vrbe Roma oc-
cupata, non obtinuisse, vt diceretur Imperator
Romanus; quemadmodum ex deuictis Longo-
bardis obtinuit, vt appellaretur *Rex Longobardorũ*:
licet enim Romam venerit, & seditiosos aduer-
sus Pontificem compresserit, semper tamen ve-
nit vt amicus, nunquam vt hostis, Romam sub
dicionem suam subiugaturus.

Ait Bellarminus: si quis ideo posset dici Ro-
manus Imperator, quod prouincias Romani
Imperij occuparit, secuturum, Hispaniæ quoq;
Galliæ & Angliæ Reges Imperatorum nomine
cohonestandos, cum & ipsi prouincias olim Ro-
mani Imperij teneant. Obstrepat Iunius. *Illyricum*

*non sic argumentatur, nec alius quisquam. Luculentum
hoc mendacium redarguit totus propemodum
Illyrici liber, & nõ vno loco ipse Iunius: dum cla-
mant, Carolum virtute sua & re militari, Italiãq;
subactã, Imperatoris rem, honorem, & maiesta-
tem meruisse & obtinuisse, nec Pontificem quid-
quam aliud contulisse, præter merum & nudum
nomen, quod hinc quoque suis in notatiunculis
Iunius ad nauseam vsque repetit, deque iudicio
in causa Leonis instituto hæc tela obliquè iacit;
neque enim vllam Pontifices Romanos crim-
inandi occasionem præterfluere sinit: Monebo
pauci, Leonem inter cetera accusatum fuisse adulterij, quod
crimen probatu difficile: præcipuos accusatores Roma pro-
fugisse, atque abfuisse, non tam probationum inopia, quàm
vix publica in Leonem illata conscientia, & metu, cum du-
plex iudicium eodem tempore ageretur, Ecclesiasticum de
Leone, & politicum de vix publica auctoribus: Episcopos
Leoni obstrictos, quasi non liqueret crimen, purgationem
Leoni per iururandi fidem detulisse, quæ res in crimini-
bus incompetit solennis est. Sedit ergo Carolus iudicatu-
rus, quia officium fuit: sed iudicium Deo permisit: quia,
non facti probatum videbatur, & clamoribus fauentium,
impediebatur cognitio maior, & accusatorum fuga. Hæc
multi docent historici. Aduersus hæc venenata Cal-
uinista huius spicula paratum habes antidotum
apud Baronium Anno Redemptoris 799. & 800.
quem consulas licet.*

Extra rem ad has calumnias digreditur Iuni-
us. Non enim quæstio est de sanctissimi Ponti-
ficis Leonis accusatoribus & criminibus, quæ
falsissimè obiecerunt; sed vtrum Germanorum Im-
perium iure belli fuerit acquisitum? Huc sua tela
dirigere debebat Iunius, si disputator, non vitili-
gator esse volebat. Et vt totam Iunij vaniloquen-
tiam in mortario contundas, non exibat aliud,
quàm hoc ridiculum argumentulum. *Carolus ante
coronationem & consecrationem tenuit in Italia Im-
perij prouincias vniuersas; ergo ante coronationem & con-
secrationem Imperator fuit. Respondeo, licet ante-
cedens verum esset, in consequentia tamen nil
momenti inesset; quia vt quis sit Imperator, mi-
nimè sufficit, vt Imperij prouincias occupauerit
& possideat; alioqui nimis multos & in Italia &
extra Italiam Imperatores habuissimus, & ho-
die habere mus; cum quidquid Reges, Principes
& Respublicæ in Italia, Hispania, & Gallia hodie
possident; olim ad ditionem Romani Imperij
pertinuerit.*

Examinat posthæc Bellarminus argumenta
Illyrici, quibus probat Imperium à Germanis
virtute bellica partum. Et vt quàm altissimè in-
cunabula huius Imperij repetat, id fortitudine Ger-
manorum in Pharsalica pugna contra Pompeium paratum
comparatumq; scribit: tunc enim fundamenta Romani
Imperij fuisse iacta; tunc Germanos ad Imperium illud ius
adeptos esse. Non immeritò dicit Bellarminus, hoc
argumentum esse ridiculum; cum non liquidò
constet, vtrum in illo Cæsaris exercitu fuerint
Germani; Et vt fuissent, & Cæsari ad Monarchiã

Roma-

Romanam fundandam & stabiliendam fidelem, quin & præcipuam operam nauassent; an ideo Germanis ius aliquod ad Romanum Imperium peperissent? Iunius agnoscit Illyrici argumentum *parum roboris habere*; sed ignoscendum dicit Illyrico, longius quàm oportebat amore patriæ & gentis suæ abrepto. Sed num æquum honestumque est, amore patriæ quempiam ita abducis; vt in mendacia feratur? Ad quorum scopulos impingit quoque Iunius, dum Illyricum, *non de Imperio Germanico, in pugna Pharsalica parto, sed de Imperio Romano absolute locutum scribit*. Nam Illyricus hoc suum commentum protulit, vt ostenderet, Germanos ob Imperium Romanum non Pontifici Romano; sed maiorib. in pugna Pharsalica virtute sua tantum decus promeritis, gratias debere, atque adeo Imperium non à Papa, sed à generosis illis militibus Germanis venisse. Ex quibus euident est, Illyricum non absolute de Imperio Romano, sed de illo, vt aliquando ad Germanos transferendo, deque iure Germanorum ad illud Imperium tunc acquisito, locutum esse.

Acquæ vanum est, quod Iunius dicit; *Illyricum non ex Floro, sed ex ipso Cesare lib. 3. de Bello ciuili sex eiusmodi Germanorum validas cohortes constituere*. Verba Illyrici sunt ista. *At ibi sex illa* (teste Lucio Floro) *Germanorum cohortes in subsidiis collocata, &c.* An non ex Floro has sex cohortes citat?

Secundum Illyrici argumentum à duabus Aquilis, quas Germani Romanis eripuerint, duce Arminio, *is que sibi ius ad Romanum Imperium adquisierint, æquè friuolum est ac primum*. Nec diffitetur Iunius. Sed addit; hæc & similia non esse *argumentationum*: sed *illusionum*. Rectius dixisset: *Illusionum*. Quid enim aliud facit Illyricus, quàm quod per hæc talia Germanis illudit? *Indulset cogitari Illyricus in laudem suæ gentis*, inquit Iunius, *non probationibus operam dedit, cum hæc scriberet*. Mendaciis non ornatur, sed potius defœdatur Germania. Nil hoc ornamento opus Germaniæ, cui vera decora abunde suppetunt. *In ro graui & seria equidem factum nolim*, inquit Iunius. Cur ergo excusare conaris, quod in factum magis, quàm factum cupis? Cur præterea mentiris hæc talia non esse allata ab Illyrico probationis gratia? Cur ergo attulit? An vt nobis planum faceret, quàm insigniter delirare possit? Quomodo pro probatione duas istas Aquilas non adduxit; cum iubeat, quoties de Monarchiæ Germanicæ exordio controuersia excitatur, vt Germani bicipitis illius aquilæ insignia intueantur; & *mox*, ait Illyricus, *illos de origine iureq. suo edocubunt, ac vel inuitos conuincunt*. En probationem istam ab Aquilis Illyricus non tantum pro probabili, sed & pro necessaria & apodictica habet. Quod autem Iunius tam verbosè contendit, *Romanos à Germanis iuste fuisse casos*: id Palæmoni præscio alicui diiudicandum relinquimus: nam nos recentiores su-

mus, quàm vt ex cathedra pronunciare possimus, num quod actum est, iuste actum fuerit. Rebelliones & fraudulentas circumuentiones libenter excusat Iunius. Nec caussa cur faciat, latet.

Tertium Illyrici argumentum est ex scriptura: *quia Deus regna & imperia non sacrificorum ceremoniis, sed gladio & iure belli transferre solet*. Quod Illyricus multis scripturæ testimoniis probare conatur. Quærit Bellarminus; an Deus *plerunquæ* solum; an semper hoc modo regna transferre soleat. Si tantum, *plerunquæ*: tum non valere hanc consequentiam. *Deus plerunquæ regna transferre solet vigladij & iure belli; ergo eodem modo transfudit Imperium Occidentale ad Germanos*: quia nõ est necesse, vt semper fiat; quod *plerunquæ* fit; nam si semper fieret; iam non *plerunquæ* fieret. Iunius nos docere incipit, quomodo argumenta *probabilia*, confici possint ex iis, quæ *plerunquæ* fieri solent. Quasi hoc ignoretur, etiam ab illo, qui vel leuem differendi facultatem adeptus est. Nemo hoc negat; tota quæstio est, vtum hoc loco probabilitatis aliquid insit argumento Illyricano, si est ex illis, quæ *plerunquæ* fiunt. Nam quo minus argumentum fiat verisimile, obstant cum alia, tum omnia illa, quæ cap. 4. & 5. copiose disputata sunt.

Nec vsus est Illyricus vocula *plerunquæ*, vt Iunius existimat, sed Bellarminus eam vsurpauit, vt intelligeret, an Illyrici argumentum esset simpliciter vniuersale, an solummodo ex *plerunquæ* contingentibus: Et Iunius prorsus ineptè facit, cum Illyrici argumentum in hunc modum resoluit, quasi hoc sibi Illyricus voluerit. *Ad quomcumque Imperium peruenit, ad eum aut iure diuino singulariter, aut suo, aut denique alieno beneficio peruenire: Hoc imperium ad Carolum non diuino illo & singulari iure peruenisse, ergo aut suo, quod est ius belli; aut naturali successio; aut alieno, quod est electio, seu donatio; suo autem ad Carolum peruenisse non illo, quod in naturali successione, sed illo, quod in armis consistit*.

Hæc omnia inania sunt Iunij commenta. Nam Illyricus nullum penitus verbum habet capite primo de aliis regnorum transferendorum titulis. De solo illo, qui in armis situs est, agit. Hinc capiti primo hanc inscriptionem indidit. *Quod regna ac imperia, non sacrificorum ceremoniis, sed gladio ac iure belli transferri soleant*. Et prorsus siue ex animo, siue, vt Pontifici ægrius faceret, sensisse vel simulasse videtur, Illyricus, Deum hanc transferendi regna rationem semper tenuisse; vt in secunda oppugnationis parte assumit Bellarminus. Hinc postquam ex Daniele probationem attulisset; *Idem perpetua experientia confirmat*. Sic enim Nembrotus, Ninus, &c. facti sunt robusti venatores coram Domino; sed & hanc extremam vanitatem & inscientiam

validissimè Bellarminus proterit ac refellit; & A Illyricum ita statuentem, quasi iustè occupetur regnum, quoties, diuino permisso, ad puniendam incolarum scelerata, occupatur; potenter redarguit; quia planè iniquum est, diuinæ prouidentię & permissionis mantello, omnes huiusmodi inuasiones excusare velle; cum & manifesta latrocinia, non nisi Deo permittente, perpetrentur. Iunius clamat, *hec nihil esse ad rem: Illyricum disputare de translatione regnorum per gladium, siue iusta siue iniusta.* At si quis ipsum Illyricum attentius legat, quàm fecit Iunius, libenter fatebitur, Illyricum existimasse, omne illud regnum iustè possideri, quod permisso Dei occupatur armis. Huc enim tendunt Illyrici verba: *Sic postea innumeris, Deo ita mirabiliter ordinante, Imperatores facti sunt gladio, punienteq; eo per illos antecessores eorum. Qui siue iustam, siue iniustam causam habuerint, mouendi bellum, tamen pro veris Imperatoribus necessariò fuerint agnoscendi, quandoquidem illi Deus victoriam & eam potentiam, experientia ipsa testante, largitus est.* Hęc Illyricus. Ex cuius verbis hoc argumentum conficere licet. Omnis ille, cui Deus victoriam largitur, iustus ac legitimus est Dominus. Turcarum Tyranno in plurimis Christianorum prouinciis victoriam largitus est; neque enim Turcæ tot victorias retulerunt, nisi concessu Dei: ergo Turcarum tyrannus est iustus ac legitimus Dominus earum prouinciarum, quas Christianis ademit. Hoc Illyrici argumentum Mahometanis arridebit, minimè verò Christianis.

Quartum Illyrici argumentum: *Carolus denucit Longobardos; isti Gothos; Gothi Odoacrem cum Herulicis. Odoacer Augustulum & Italos. Ut ergo isti iure belli Romam & Italiam obtinuerunt; sic & Carolus.* Tu inferas. Ut ergo nec Odoacer, nec Theodoricus, nec alij Reges Gotthorum; neque etiam Reges Longobardorum ob subiugatam Italiam vel totam, vel maximam eius partem Imperatores habiti vel appellati fuere, ita nec Carolus Magnus: Sed aliunde ei Imperialis dignitas venit, nempe à Leone III.

Probare nititur Iunius ex Othone Frisingensi, Viterbiensi, & Volaterrano, Longobardos fuisse in exercitu Narsetis, quando Gothos ex Italia expulit, eorumque regnum funditus deleuit. At licet hoc verum esset; tamen in exercitu illo non fuissent, nisi ut conductij stipendiarij. Quid hæc conductio facit ad titulum, ius & rem Imperatoris & Imperialis dignitatis Longobardis arrogandam? Tantum videlicet hæc res Longobardis contulit, quantum Germanis, *victoria Pbarsalica*, cui si vera canit Iunius, *Germani interfuerunt, & victoria Germanorum, duce Arminio, à Romanis reportata.* Nec Imperator Constantinopolitanus Longobardos in exercitu Narsetis militare voluit, si militarunt, vt ipsi vel sibi, vel posteris Imperium in Italia pararent; sed vt expulsis Gothis, sub Græcorum potestatem Italia reuertetur. Postea autem, cum vocatu Narsetis Lon-

gobardi in Italiam venerunt, eiusque non modicam partem domuerunt, tantum abest, vt id, volentibus Constantinopolitanis Imperatoribus, contingerit, vt grauissima bella cum illis gesserint. Nec Romam vnquam occuparunt Longobardi, licet eam summoperè affligerint. Nec vllus ante istos sectarios exstitit, qui Reges Longobardorum pro Imperatoribus Romanis habuerit; aut tam augusto nomine affecerit.

Nec obstat, quod ex Sigeberto Iunius obiicit, Desiderium Romam venisse *sub obtentu orationis & aliquot nobilium Romanorum captos excacasse:* Nam hæc omnia fraudulenter & per insidias facta fuere, non autem, quod esset Dominus vrbs. Imò in vrbem aditum non habuit; admissus in B solam Basilicam S. Petri, quæ tunc extra muros Romanæ ciuitatis erat, de qua re legatur Baronius Tomo IX. anno Redemptoris D C C. LXX.

Sed en nouum Iunij acumen. *Carolus fuit patricius Romanorum; ergo Dominus Romana vrbs.* Quæ consecutio non magis ex Antecedente sequitur; quàm si dicas: *Hic vel ille est patricius Venetus, ergo Dominus Venetiarum.*

Citat Illyricus pro se Hermannum Comitem Nuenarij, seu *Nova Aquila*, vt vocat Illyricus, in libello de origine & sedibus priscorum Francorum; Alciatum, Viterbiensem & Blondum, qui scribere videntur; Carolum parasse imperium iure belli. Sed de duobus prioribus non est quod multum laboremus; quia recentissimi sunt: neque auctoritas eorum, tot antiquis antehaberi debet. Explicat tamen Bellarminus Hermannum, quasi loquatur de possessione Imperij, non de iure ac titulo Imperatoris. Oggerit Iunius. *Verba Hermanni & Friderici I. Imperatoris quem citat Hermannus, pugnare cum hac distinctione.* Sed de verbis Friderici iam alibi copiosè est actum. Verba Hermanni si Iunius bonum & verum in sensum trahi non sinat, nil moror: quia non sunt oracula; præsertim cum Comes ille non fuerit historicarum peritissimus, cuius inter cætera hoc non leue documentum est: *Imperium à Stephano III. in Carolum Magnum translatum.* Item ab eodem *Carolo, Stephanum Italia fuisse restitutum;* cum Pipinus Stephano contra Aistulphum Regem Longobardorum opem tulerit.

D Alciati testimonium potius pro nobis est, quàm pro Illyrico, vt ostendit Bellarminus. Iunius tamè occasionem nactus ostendendi suam Iurisprudentiam, id egregiè hoc loco præstat. Audiamus nouum *Vlpianum*, vel si mauis, *Vulpianum.* *Aliud est iustum titulum habere, iustosq; titulo possidere, aliud verò iustum titulum prætere, qui videlicet aliis prætendatur probeturque. Non enim quisquē iustè possidet, aliū probare potest in possessionis suæ, iustosque eius titulos prætere.* Hoc Alciatus Iurisconsultus summus optime intellexit; non *Iesuita qui uin capit.* Bone Deus, quanto acumine opus est, vt quis hæc acumina Iuniana ex intimis Iurisprudentię penetrari-

bus petita capiat? Quàm res est ardua intelligere, aliud esse, *iustum titulum habere*; aliud, *iustum titulum pretendere*; quia fur, latro, vsurarius iustum titulum habere non potest; iustum tamen titulum pretendere potest. Quàm difficile intellectu est aliquem vera doctrina & virtute carere, & tamen vtramque *pretendere*. At Iunius per suum illud *pretendere*, intelligit, *probare*: contenditque; non omnem, qui iusto titulo possidet, titulum *pretendere*, hoc est, aliis probare posse. Etiam si hoc verum esset, id tamen in Carolo Magno locum non haberet; quia titulum, quo prouincias Longobardorum possidebat, omnibus, ut loquitur Caluianus Vlpianus, *pretendere*, hoc est, probare & monstrare poterat, quia titulo legitimi belli prouincias illas possidebat, nec opus erat, ut propter titulum possessionis à Leone III. coronaretur, & Imperator declararetur: sed omnino aliud in hac inauguratione spectatum est; nempe ut ius, insignia & nomen Imperatoris Romani obtineret: neque enim, ut iam saepe à Bellarmino dictum, propter solam occupationem prouinciarum Romani Imperij Imperator factus est; alioqui plures haberemus Imperatores Romanos, quàm vlla vnquam ætas viderit.

Ut Viterbiensis & Blondi testimonia Iunius subterfugiat, utitur sibi iam notis diuerticulis; & tandem exclamat. *O quantus in tergiuersando labor*. Id si nesciremus, clarè doceret nos Iunius, cum suis tot strophis & sutelis ferè plusquam Caluianianis.

Mirabitur non iniuria, lector, cur in solo Iunio refellendo occupatus, Dresseri penitus obliuiscar. Ego, ut verum fatear, in Dresseri puerili prorsus declamatiuncula vix quidquam inuenio, quod refellam, præter id quod suppediat Iunius. Nam ex Bellarmini libris vix tricesimam partem attingit; & si plus dicerem, à vero non abirem; & quæ attingit, Rhetoricis digressiunculis amplificat, & quæ Illyricus strictius mentitus fuerat, iste verborum suorum profluentia dilatat, & Rogerius rabulam hunc iam satis depexum dedit. Quærit; *quonam modo adeptus sit Imperium occidentis Carolus Magnus, & quo iure adhuc illud retineant eius successores*. Respondet: *Modus acquisiti huius Imperij non fuit alius, quàm Monarchiæ Assyria, Persiæ, Græciæ & Romanæ*. Nec aliter probat, quàm affirmando, nisi fortè probatio consistat in his, quæ subiiciuntur verbis. *Est fatallis quadam Rerum publicarum fortuna, quæ non finit esse eadem perpetuo, sed à gente ad gentem transfert. De quo ego pluribus non disputo, ne in re manifesta copiam ostensare velle videar*. O inopem rerum copiam. O curtam supellestem tuam rerum certè, si non puerilis loquacitatis. In toto tuo seu gymnasmate seu progymnasmate, etiam optimum argumentum, collatum cum pessimo Bellarminiano, factum est ac stramentitium.

Affingit Dresserus Bellarmino hanc obie-

ctionem. *Medium esse oportuit, quo à Græci ad Carolum transferretur occidentis Imperium*. Ad hanc fictitiam obiectionem respondet Dresserus, *hoc medium aliud non fuisse, quàm ius belli & gladium*. Et mox cum Illyrico de Nimrodo, de Monarchia Persarum, & Alexandri Magni garrire incipit; deinceps ad Carolum Magni prælia enumeranda digreditur, ingenti garrulitate; nec ad aliud quidquam vtili, quàm ut chartas impleat, & implendo aliquid dixisse videatur, cum nihil penitus ad rem dixerit. Nam quod probat, ante Leonem III. nil à Papa Carolo collatum, ex quo colligere liceat, cum Imperatorem esse creatum; inanem operam sumit, quia vtrò fatemur, Carolum Imperiali dignitate non fuisse insignitum ante Leonem III. Neque etiam ex missione clauium sancti Petri, & vexilli, quibus donis Leo III. Carolum honestauit, concludimus Imperialem Caroli dignitatem, ut Dresserus fingit; qui æquè imperitè, ac supra Iunius, de clauibus sancti Petri delirat.

Obiicit Dresserus. *Carolus iudicio in causa Leonis III. instituto præfedit, eiusque accusatores falsi conuictos morti adiudicauit, quod factum anno DCCC. ergo tunc erat Dominus Romæ; ergo Imperator*. Respondeo, nec primam, nec secundam consequentiam valere; nam ut Defensor Ecclesiæ Romanæ, & ut vtrò postulatus iudex fecit, quidquid in illa Leonis causa fecit, non ut Dominus Romæ. Et quamuis huius urbis dominium tunc habuisset, an ideo ea ipsa possessione Imperator fuisset? Etiam Odoacer & Theodoricus Romæ dominium tenuerunt, nemo tamen illos Imperatorum Romanorum catalogo adscribit, præter istos, qui odio cathedræ Petri inflammati nouos Imperatores, quos nemo veterum agnouit, creare occipiunt.

CAPVT VIII.

Non accepisse Carolum Magnum à Deo immediatè Imperij dignitatem.

UNIVS breuiter ab hoc capite sese expedit, nec valdè abnuat id, quod titulus probandum proponit. Itaque postquam ter suum NEGAMVS oggessit, & visionem quandam Constantini Copronymi ab Illyrico ex Vincentij speculo, tanquam verisimilem, & alias nonnullas Historiolas ex Legendis, ut vocat Illyricus, petitas dilaudauit; ad subsequens caput transit. Tu Bellarminum lege.

CAPVT IX.

*Imperium Romanum non venisse
ad Carolum iure hereditario.*

ROBAT hoc Bellarminus argumen-
tis planè perspicuis. Iunius, vt iam
sæpius, distinguit nomen Imperij, nam
aut rem significat, inquit, aut modum
formamque & ordinem imperialem; aut dignitatem &
signum ipsius. Rem (quo nomine intelligit Calui-
nista prouincias & regna) partim successione habuit,
vt regnum Francorum & Longobardorum, à Pipino pa-
tre & Carolomanno fratre, partim virtute peperit. Mo-
dum formamque Imperij habuit ex communi decreto, quod
per modum electionis, ac potius suffragationis Roma fa-
ctum est, priusquam Imperator saluatus esset. Ex eo di-
gnitas cum nomine consecuta est.

Quod ad Rem attinet, occupatio & posses-
sio prouinciarum Romani Imperij non sufficit,
vt quis Romanus censeatur Imperator; alioqui
Theodoricus, Odoacer, Reges Longobardo-
rum & Francorum ante Carolum Magnum fuis-
sent Imperatores, quia rem, hoc est, prouincias
Imperij tenebant; & hodie longè plures essent in
occidente Imperatores, quàm vnus. Modum &
formam, prout à Iunio statuuntur & adferun-
tur, fabulis deputa: nihil enim horum, quæ Iu-
nius comminiscitur, Romæ à Senatu populòue
Romano gestum est, vt iam alibi dictum. Itaque
quantumlibet improbitas Calvinistica tergi-
uerfetur & obluetur, ius ad Imperium Roma-
num, titulum, nomen, insignia, dignitatem Leo
III. Carolo Magno tribuit; sine quibus Carolus
Imperator nunquam habitus fuisset; licet om-
nes angulos occidentalis Imperij sibi subiuga-
set.

Odoacrem fuisse Imperatorè Romanorum
probare tentat Illyricus sex rationibus. Prima
est; à Leone Besciano Imperium occidentale fuisse Odo-
acri tributum. Sed hoc à veritate prorsus alienum
esse euidenter hic demonstrat Bellarminus; &
nos itidem supra cap. i. commentum istud fusè
refutauimus; vnà cum Iunianis figmentis, quæ
ibi attulit, & hic repetit, mendaciis Illyrici stabi-
liendis. Ne Zeno quidem Imperator Odoacri
Imperium occidentale tradidit: vt ostendit Bel-
larminus. Clamat Iunius: Illyricum non vt ver-
bo tradendi. Audiamus ergo Illyricum: *Romani,*
aut potius Constantinopolitani Imperatores sæpius ius oc-
cidentalè Imperij Germanis tradiderunt. En verbum
Tradendi ab Illyrico hac in materia vsurpatum.
Dicit Bellarminus, *mentiri Illyricum, quando scribit:*
Odoacrem à Romanis militibus in Monarcham fuisse ele-
ctum. Iunius memor triti illius: *qui bene distinguit;*
bene docet: distinguit milites Romanos in eos, qui
ditionis Romani sunt; & in eos, qui sub Romani faciunt
stipendia: Illyricum hoc secundo modo milites Romanos
accepisse, quia à Gothicis Romanorum stipendiariis, petiit,

A vt se Romanum Regem constituerent. Sed nemo nescit,
per Romanos milites absolutè positos & nominatos,
vt quidem ab Illyrico absolutè ponuntur & no-
minantur, intelligi non barbaros conductitios;
sed eos, qui ex Romano Imperio Imperatori-
bus operam nauabant. Si alios, hoc est, Gotthos,
intelligebat Illyricus, cur id non expressit? Cur
absolutè Romanos milites nominauit, nisi ideo,
vt persuaderet lectori, Odoacrem ita fuisse à Ro-
manis militibus electum Regem, atq; adeo Im-
peratorem Romanum, quemadmodum olim à
Romanis militibus varij Imperatores constitui
ac creati sunt.

B Orestem à Bellarmino contemptim appel-
lari vnum ex ducibus Romanis, & magistrum militiae Ro-
mana, mendacium Iunij est; qui nobis suauissi-
mas nugæ de armigero, (quo munere apud O-
restem functus est Odoacer, antè quàm Italiam
occuparet) apponit, eumque in *questorem, & vici-*
galium exactorem inque armorum, seu armamentarij
præsidem ac custodem lepidissimè transformat; tam
iucundè, vt ipsis etiam Hilaribus, tam lepida, &
faceta fabella legi & recitari mereatur. Magnas
gratias debemus Iunio, qui nos docuit, per *armi-*
gerum Orestis, ducis bellici, intelligi *thesaurarium,*
aurique ac argenti *æario debiti; susceptorem* siue
collectorem.

C Reliquæ notatiuæ Iunij ad accuratissi-
mâ Bellarmini de Odoacre disceptationem
nugamentorumque Flaccianorum refutationem;
consistunt in battologica repetitione distinc-
tionis eius, quam initio huius capituli & alibi attu-
lit, nempe, *nomen Imperij esse æquiuocum; accipi pro re,*
forma, modo, ordine, nomine, dignitate, insignibus; Odo-
acrem habuisse rem; non item caseta. Bellarminum, ex ne-
glectu huius homonymia seu æquiuocationis, perpetuò fal-
li; & non miscenda miscere. Dicit se donent consors Deaq;
O Iuni, ob tam subtilem & argutam distinc-
tionem; qua præclarè scilicet omnibus Illyrici men-
daciis medicinam facis; cui profectò hæc Imperij
distinctio nunquam in mentem venit: contèdit
enim æquè propriè Odoacrem Romanorum
Imperatorè fuisse; ac ipsum Carolum Magnum,
postquam à Leone III. coronatus est. Deinde et-
iam si Odoacer Imperator Romanorum fuisset,
formalis, verus, legitimus; nihili tamen & nauci
esset hæc consequentia: *Ergo ab Odoacre, Germano,*
venit Imperium Romanum hereditaria successione ad Ca-
rolum Magnum, vt copiosè demonstrat Bellarmi-
nus: mentiturque Iunius, cum negat, hanc con-
secutionem esse ab Illyrico; Nam ex fundamen-
tis eius optimè deducitur: neque enim aliam ob-
causam creauit Illyricus Odoacrem Imperato-
rè, vt & Theodoricum Gothum, & Clodouèum
Francum; quàm vt ostenderet per successionem
huiuscemodi Imperium ad Germanos perue-
nisse, non per Pontificis concessionem. Nec mi-
rari debes, si Illyricus aliquando dicat *Carolus*
obtinuisse Imperium iure belli, aliquando naturalis succes-
sione; aliquando alio titulo: quia Illyricus inconstans

est, & omnia tentat, & si vna via se nil proficere animaduertit, aliam experitur; vt solent illi, qui per fas & nefas aliquò peruenire contendunt.

Nec sincerius tractat Iunius ea, quæ Bellarminus de Theodorico & Clodoueo contra inscitiam Illyrici differit. Perpetuò hæret Caluista in vanissima sua distinctione, quam ipse Illyricus rideret, si legeret, easque grates tam inepto patrono persolueret, quas multis aliis, etiam ex Lutheri & Caluini schola, persoluit. Obiicit Iunius, *Zeno donauit Theodorico regnum Italia; ergo fecit illum Imperatorem.* consequentia nulla est; nam titulo Regis, non Imperatoris ei Italiam concessit. Dato, vt scribit Nauclerus, *sacro velamine*, non *Imperatorio*, sed *regio*. in signum dono datæ Italiae, & in traditi muneris stabilimentum. Nec illæ quorundam phrasæ: *Theodoricus Imperio Romano præfedit: Imperio Italiae potitus est;* euincunt Theodoricum fuisse Imperatorem Romanum; quia omnia ista, etiam de Rege verè pronunciantur.

Scripterat Illyricus, Theodoricum, vt se verum Imperatorem probaret; ipsi quoque Symmacho Papæ imperasse, & accusatum iudicasse. Redarguit hoc mendacium Bellarminus. Iunius ad notas sibi distinctionum artes confugit; *iudicandi verbum esse homonymum, accipi etiam pro caussa cognitionis & auditione, licet sententia definitiua non feratur.* Hoc sibi voluisse Illyricum; non illud, quod Bellarminus exprobrat. Hanc Iunianam nebulam disiciunt verba Illyrici. *Nec tantum ciues Romani (Theodorico) subiecti fuerunt, sed etiam iste ipse nunc tres coronas Pontifex gestans: nam Symmachum Papam accusatum coram se iudicauit, causamque tandem dirimi curauit.* Quibus certè verbis Illyricus indicat, Theodoricum de Symmacho Papa non aliter ac de aliis subditis iudicasse, & sua auctoritate sententiam ferendam curauisse. Quod tamen secus habet; vt hic Bellarminus docet.

Nomina Regis & Imperatoris apud Latinos summo discrimine secerni, clarius est, quàm vt fumis suis hanc lucem Iunius obnubilare queat. Et quamuis Græcum βασιλεύς olim idem esset, quod Rex Latinis; successu tamen temporis soli Constantinopolitano Imperatori tributum fuit, vsque adeo, vt Græci posteriores Latinorum Regibus nomen βασιλεύς non tribuerint; sed Latinum retinuerint, ipsum etiam Carolum Magnum *ἰσχυρα*, vocitantes. vt ex Zonara & Cedreno liquet; imò hoc ipso nomine, non illo βασιλεύς ipsos occidentis Imperatores afficiebant, vt patet apud Nicetam Choniatem & alios; neque enim eos Constantinopolitanis appellatione æquari patiebantur, propter inuidiam in Latinorum nationem.

De Clodoueo admodum triumphant Illyricus & Iunius; remque factam se habere existi-

mant: Sunt enim Auctores, ab Illyrico citati, qui Clodoueam post missa ab Anastasio Consulatus & Patriciatus insignia, *Augustum* appellatum scribant; sed à suis Francis, non ab Anastasio Imperatore; vt probat Bellarminus. Num ideo propter *Augusti* nomen Clodoueus Imperator fuit; licet hoc nomine ab ipso Anastasio insignitus fuisset? Sanctius Maior dictus est *Hispania Imperator*, teste Vasæo anno DCCC LXII. & Alphonfus septimus Rex Arragoniæ *Imperator* dici voluit, vt scribit Franciscus Tarapha libro de Regibus Hispaniæ. An ideo vel hic vel ille Imperator fuit? Et vt Francicum dem exemplum, an non Rex ille Francorum Philippus, cuius vitam Rigordus litteris consignauit, omniù ore & calamo *Augustus* indigitatur? Num quia Imperator Romanus fuit? Minimè verò. Audiamus Rigordum præfatione in vitam Regis Philippi. *Fortè miramini, quod in prima fronte huius operis voco Regem AVGVSTVM. Augustos enim vocare consueuerunt scriptores Casares, qui Rempublicam augmentabant, ab augeo, augeo, dictos. Vnde iste merito dictus est Augustus; ab aucta Republica. (Quid si & ab hac causa Clodoueus à suis Francis AVGVSTI nomen tulit?) Adiecit enim regno suo totam Viromanduanam, quam prædecessores sui multo tempore amiserant, & multas alias terras. Reditus etiam regni plurimum augmentauit, &c.* Sic fieri potuit, vt & Clodoueus Augustus appellaretur, quòd Regnum Francorum maximis accessionibus auisset; præcipuè post deuictum Alaricum Visigothorum Regem: tamen si Sabellicus & Philippus Bergomensis scribere videntur, nomen hoc imò & Imperatoris, ab Anastasio datum esse Clodoueo; Sed isti recentiores sunt, quàm vt fidem in retanta inueniant, & Sabellici verba non necessariò ad Anastasium referenda sunt, sed & de Francis accipi possunt; nam *Augusti* nomen à Francis habuit Clodoueus, non ab Anastasio; nec tam propter insignia Consulatus & Patriciatus, quàm propter commemorabilia Regno Francorum addita augmenta. Tilius in Chronico anno D. X. *Clodoueus ab Anastasio Imperatore dona recepit Patriciatus & Consulatus titulum & insignia: coronam insuper auream multis vniõibus distinctam, quam postea Romam diuo Petro offerendam remittit.*

Vbi duo obserua, Iunium Bellarmino iniuriam facere, cum scribere non erubescit, Tilius à Bellarmino falsò citari: nam hæc, quæ recitauit, sunt ipsissima Tilij verba. Secundò, Iunium nimis effrenatè esse audacem, cum sine vllò auctore asserit, coronam Clodoueo ab Anastasio missam, fuisse *tergeminam*; qualis hodie à Pontificibus gestari solet. Item: *Clodoueam hanc coronam misisse Romam, vt Theodoricum sibi ob arma Alarico illata, offensum, placaret;* hæc omnia Iuniana commenta sunt, vt & illa; quæ de multiplici Consulatum differentia fabulatur: nam si Clodoueus Consul fuisset, vtique ordinarius fuisset. Cur

igitur in fastis consularibus nulla eius mentio? Quare non immerito suspicatur Bellarminus Clodoueam oblatam consulis dignitatem repudiasse; quod disertè affirmat & probat Baro-
nius anno Christi D. VIII. Quem lege.

CAPVT X.

Non accepisse Carolum Magnum Imperij dignitatem Auctore senatu populòue Romano.

NON negamus senatum populum-
que Romanum aliquid ad hanc Im-
perij in Carolum translatione con-
tulisse, nimirum, approbationem,
consensum, & publicam acclamationem & for-
tè approbationem & assensionem non tantum
subsequentem; sed & antecedentem; neque e-
nim à fide prorsus abhorret, Leonem de suo
consilio fecisse senatum certiorum. Hoc solum-
modo inficiamur, Senatum populumque Ro-
manum aliquid ad hanc translationem contu-
lisse per modum causæ efficientis, & ex aucto-
ritate ad hanc Imperij traditionem Carolo fa-
ctam concurrentis. Nec Illyricus multum præ-
sidij in hoc translationis titulo ponit. Obicit
tamen sex Auctores, qui dicere videntur, *Senatus decreto & plebi scito Imperium ad Carolum peruenisse.* Quorum tamen omnium testimonia in
sensum commodum & verum accipi posse; ex-
cepto Onuphrio, ostendit Bellarminus. Iu-
nius hinc inde quædam vellicat illis suis volfel-
lis. *Negamus, Inconsequens ex dissimili. Falsum. Ne-
gatur. Non sequitur. Falsa omnia ex falsa loci interpre-
tatione. Hæc omnia disputatorum causam non iuuant.* Et
multo minus hæc tam putida iuuant causam
huius refutatoris. Quid enim eruditionis vel
ingenij in huiusmodi animaduersiunculis? Qui-
bus tamen Iunius Bellarminianas disputatio-
nes funditus euerit vanè somniat. Qui hoc lo-
co tam est liberalis, vt laudem translari Impe-
rij, cum omnibus istis, tanquam cum causis
principalibus esse diuis, communicet, cum om-
nibus, inquam, proceribus Italiæ, Germa-
niæ, Galliæ, regnorumque vniuersorum, quæ ob-
tinebat Carolus: Cumque Senatu populoque
Romano, Pontifice & Clero; *nam horum omnium
decreto & auctoritate, Carolo Magno Imperium dela-
tum fuisse ait.* Num iustè, an iniustè? Audi, quid
Nouator audax ad caput octauum libri quinti
de Pontifice effutiat: *Translatio in fieri fuit vitiosa, in
qua nec Leo III. nec populus Romanus, nec ipse Carolus
officium fecit. Nam quod ipsi bellum erat cum Imperato-
re orienti? At bellum ei fuit cum Longobardis,
quos & deuicit. Et quia Imperium occidentis
propemodum vniuersum à Constantinopolita-
nis Imperatoribus desertum erat; meritò in va-
cuam possessionem Carolus, Rex tam potens,*

& Ecclesiæ defendendæ tam idoneus, missus
est.

Subdit Iunius: *Translatio in factum esse (vt ita di-
camus) desit vitiosa esse, præsertim cum Irene Imperatrix
& Constantinum filium Leonem, Constantinopoli allegauerunt
ad Carolum Magnum, & ipsi quorum intererat ce-
dentes iure suo pacem cum eo statuerunt.* Vbi vidēs iu-
stitiam huius translationis, nec à proceribus
omnium Regnorum Caroli, nec à senatu popu-
loque Romano, nec à Pontifice & Clero Roma-
no, sed à solis Græcis manasse: & tamen supra
semper clamitabat Iunius cum suo Illyrico; *Caro-
lum insit armis & virtute sua Imperium sibi peperisse.*
Nunc iustam eius possessionem in acceptis re-
ferre debet Irenæ & filio eius Constantino. Quæ
hæc vertigo? De Godefrido Viterbiensi, ex quo
euincere vult Iunius; Carolum factum esse Im-
peratorem decreto procerum Francorum, dixi-
mus iam alibi. Tota illa consultatio, quæ à Go-
defrido carmine describitur, poetica est; & si de-
liberationem illam penitus intuearis, intelli-
ges de Imperiali dignitate Carolo danda in ea
non esse actum; sed de imperio Longobardo-
rum in Italia occupando & retinendo: cum e-
nim Carolus Magnus contra Longobardos in
subsidiu Ecclesiæ vocaretur, responsum est à
Francis, id frustra fore, nisi eueris Longobar-
dis, Francicum Imperium in Italia stabiliatur;
nam & Pipinum antea Ecclesiæ suppetias aduer-
sus Longobardos venisse; nec tamen regressis in
Gallias Francis, pacem Ecclesiæ à Longobardis
fuisse. Igitur Longobardicum Imperium Caro-
lo petiit & destinatum est; quod victo Deside-
rio anno salutis DCC. LXXIV. re ipsa illi ces-
sit: Imperij Romani corona aliquot demum
post annis partâ.

CAPVT XI.

Non deuenisse ad Germanos Imperium donatione Græcorum.

BTIAM hoc loco aduersus euidentif-
simam veritatem conatur Iunius Il-
lyrici ineptias & pseudologias vel
defendere, vel excusare; sed sanè per-
quam frigide. Quomodo enim aliter aperta
mendacia defenderentur? Contendit Illyricus:
*Carolus habuisse Imperium Romanum, antequam à
Leone coronaretur, dono & concessione Irene Impera-
trici Constantinopolitana: Neque vllum Auctorem
pro hoc suo figmento stabiliendo afferre potest;
qui istud disertè affirmet, sed iis solis nititur, qui
ab Irene legatos ad Carolum de pace & fœdere
missos dicunt: Et hoc prius, quàm Leo Papa Caro-
lum coronaret: quàm quoque prius à Nice-
phoro Imperio exutam Illyricus ex Martino Po-
lono ostendere nititur.*

Iunius de variis donationum generibus & for-
mis hinc differere ingreditur. Opportunè scilicet.

cet. Num quæstio est, quid sit *donatio*, & quotuplex? An verò num Irene, vel alius Græcorum Imperatorum Carolo Imperium occidentale donauerit? Aequè opportunè rursus distinguit Iunius homonymiam vocis *Imperij*, ex cuius ignoratione Bellarminum semper decipi calumnatur. Sed quidquid iste de *equiuocatione* tricetur, non vt veritatem extricet, sed vt intricet; illud, si vlla fides historicis habenda, exploratum est, Irenen Imperium Carolo non donasse, quomodocunque tandem nomen *Imperij* vsurpes: idque videre licet percurrendo omnes legationes quas Irene partim cum filio; partim sola Imperans ad Carolum Magnum misit, quarum nonnullas recenset quoque hic Bellarminus ex Annalibus Francicis.

Prima legatio missa est anno secundo Constantini & Irenes, anno Christi DCC. LXXI. de qua Theophanes, Cedrenus, Zonaras. Eius causa alia non fuit, quam vt Carolus filiam suam nuptui traderet Imperatori Constantino. Nec postulata abnuuit Carolus; vt tradunt iidem scriptores; apud quos altissimum est de Imperio cum Carolo in hac legatione communicando vel communicato silentium; quia fundus & scopus totius legationis erat sponsa Constantino quæsitæ & à Carolo petita; tamen postmodum nescio quas ob causas offensæ Irene Carolum res suas habere iussit; & aliunde filio suo uxorem accersiuit: vt prædicti Annalium scriptores testantur. Vide Baronium anno Redemptoris DCC. LXXXVIII. qui est Nonus Imperij Constantini & Irenes.

Altera legatio Irenes ad Carolum Magnum memoratur in Annalibus Francicis anno DCC. XCVIII. qui erat Annus secundus, postquam Irena Imperium recuperauerat, & sola regnabat. Accipe verba Annalium. *Epistolam Herenæ Imperatricis, cuius filius Constantinus anno priorè excæcatus est. (de quo lege Baronium anno DCC. XCVII.) à Constantinopoli per M. Paël patricium Frigie & Theophilum Presbyterum pro pace missam suscepit. Quos cum remisisset, remisit etiam cum eù & Sifinnium fratrem Tarasij Constantinopolitani Episcopi, iam dudum in Italia prælio captum. Nihil penitus hic audis de Imperio Occidentis ab Irene per donationem in Carolum translato.*

Clamat Iunius. *Non valere argumentationem ab auctoritate negatiuè.* Quæ obiectio vbique est in promptu Iunio, cum ad causam illius facere videtur. At lector, posito affectu, consideret, vter rectius faciat; Illyricus, qui ex legationibus Irenæ ad Carolum concludit; Carolo Imperium occidentale ab Irena esse donatum; cum huius donationis ne vnum quidem iota in omnibus Historicorum monumentis inueniatur, omnesque legationes, aliarum causarum, vt connubij, pacis & fœderis meminerint; an Bellarminus, qui negat, ex his legationibus vllam donationem Imperij occidentalis Carolo ab Irena fa-

ciam euinci posse; tum propter totam antiquitatem, quæ aliunde ad Carolum Imperium peruenisse testatur, tum quia Annales Francici, & alij, rem tam memorabilem non reticuisserunt; quid enim Annalibus Francicis potius intexendum fuisset, quàm hoc, quo nil gloriosius Francorum regno accidere potuisset? tum quia nec Illyricus nec Iunius sibi constant: nunc enim dicunt, Carolum obtinuisse Imperium iure belli; nunc consensu & decreto senatus populi que Romani, & procerum omnium regnorum Caroli; nunc aliud comminiscuntur, prout fert contradiçtionis spiritus & impetus: etsi huic suo Vertumno, quem in sinu gestat, Iunius prætexit *homonymiam* voculæ, *Imperij*; vt ex multis, eius significatis, multos Imperij, vt sic dicam, *translatores*, constituere, & ad quemlibet aliquam particulam deriuare possit.

Tertiam legationem Irenæ ad Carolum statuunt Annales Francici anno Christi DCCC. II. postquam Carolus iam coronatus fuerat à Leone anno superiore DCCC. I. in hunc enim annum reiciunt coronationem Caroli, qui annum auspicantur à Natali Domini; qui verò à Calendis Ianuariis, Carolum anno salutis DCCC. coronatum tradunt. Reddamus verba Annalium. *Herenæ Imperatrix de Constantinopoli misit legatum nomine Leonem Spararium de pace confirmanda inter Francos & Græcos. & Imperator vicissim, absoluto illo, misit Iesse Episcopum Ambianensem, & Hemgandum comitem Constantinopolim, vt pacem cum ea statuerent.* Hic iterum nullum penitus de Imperij occidentalis donatione verbulum: solius pacis cum Irena in eundæ fit mentio. Quàm bella est autem hæc Iunij & Illyrici consequentia? *Irena misit ad Carolum legationem de pace & fœdere; ergo donauit illi Imperium occidentis.* Digna Illyricano & Iuniano acumine consecutio. Fuit hic quintus & vltimus Irenæ iterum & absque filio imperantis annus: quo per insidias Nicephori ab Imperio deieçta, & in monasterium detrusa est. Nec obstat, quod Zonaras scribit, Carolum misisse legatos, vt connubium Irenæ exposcerent: nec Irenam à matrimonio Caroli abhorruisse. An ideo sequitur, Imperium ab Irena Carolo fuisse donatû, quod iam à Leone Papa acceperat? Ergo Irena Imperium Carolo non donauit. Sed nec Nicephorus: quia Nicephorus, eieçta Irena, Imperiû iniit anno DCCC. II. Carolo iam ad Imperialem dignitatem eueçto. Nec satis constat, num Nicephorus in translationem illam consenserit; tamen vltro citroque; legati de pace missi sunt. Ita enim Annales Francici, & hæc sit quarta Legatio Constantinopoli ad Carolum missa. Anno DCCC. III. *Vinigisus à Grimaldo redditus, & missi Imperatoris de Constantinopoli reuersi sunt, & venerunt cum eù Legati Nicephori Imperatoris tunc Rempublicam regenti. Nam post aduentum legationis Francia, Herenam deposuerunt. Quos Imperator ad se venientes in loco, qui vocatur Saltz, super fluum Salæ suscepit, & auditos cum epistola facienda*

pacis continente remisit ad propria. Hic etiam nullum verbum de donatione Imperij occidentalis Carolo facta Nicephori beneficio, visitur aut legitur. Neque à Græcis Carolus Imperatoris, Augusti, aut βασιλεύς nomine decoratur.

Nec de hac donatione quidquam reperitur in ea Nicephori legatione, (& hæc sit quinta) quæ Annales Francici referunt ad Annū DCCC. X. & DCCC. XI. quo Carolus legatos suos Græcanicis Constantinopolim redeuntibus adiunxit. De sola pace mentio fit. Græcorum enim Reipublicæ plurimum intererat cum potentissimo Francorum Rege & Occidentis Imperatore pacem facere. Occiso Nicephoro Anno DCCC. XI. Michaël Curopalata successit; hic legatos suos legatis Caroli Franciam repetentibus addidit; à quibus Carolus Imperator & βασιλεύς salutaris & appellatus est: ut testantur iidem Annales Anno DCCC. XII. Neque tamen histitulis Carolo Imperium donarunt; sed in iam antea à Leone collatum consenserunt, hoc ipso, quod Imperatoris & βασιλεύς titulo Carolum salutarunt. Nam id prius non legitur factum à Græcis; & posteris item annis Græci scriptores vix unquam occidentis Imperatores per talibus agnoscere dignati sunt; appellantes eos plerunque ἰσχυρὸς τῆς ἡγεμονίας ἢ ἀλαμαννίας, ut alibi etiam monui. Luitprandus Ticinensis in legatione sua ad Nicephorum Phocam, quæ iussu Othonis Magni obiit Anno Christi DCCC. LX. VIII. de eodem Nicephoro sic scribit. *Ipse enim vos (Othonem & Adelheidem) non Imperatores, id est, βασιλεία, sua lingua: sed ob indignationem ἰσχυρὰ, id est, Regem, nostrā vocabat. Cui cum dicerem: Quod significatur idem esse; quatenus quod significat diuersum, me, ait, non pacis, sed contentioni causa venisse.*

Nec aliunde exstitisse videtur illa Friderici I. apud Radeuicum lib. 1. cap. 6. contra Legatos Constantinopolitanos indignatio, nisi quia suo Imperatori titulos Imperiales tribuebant; Fridericum autem non βασιλεύς, sed ἰσχυρὸς duntaxat vocabulo afficiebant. Huc enim spectare videntur illa Radeuici verba. *Quia tamen verba eorum in quibusdam factum regalem, & Græcum in subornato sermone videbantur sapere tumorem, Imperator eos despexit, &c. & propè fuit, ut à quibusdam ignominiosum & erummosum accepissent responsum. Placatus tamen multis eorum precibus & lacrymis Imperator, veniam insuper hi donauit, accepta sponsione, quod deinceps spernentes ampuulosa, non nisi eam, qua deceret Romanum principem, & urbem ac orbem dominatorem, reuerentiam sui salutationibus apportarent. Quam seriò quoque Fridericus nomen Imperatoris & Augusti contra Græcos sibi vendicavit, apparet ex oratione, quam habuit ad Legatos Græcos in Expeditione sua Asiatica seu Peregrinatione Hierosolymitana Tom. 5. Antiq. Le&. vbi. inter cætera sic loquitur. *Anno scilicet Dominus vester, qui sint nondum forsitan me agnouit? Sum viciq; & dicor FRIDERICVS ROMANORVM IMPERATOR, ET SEMPER AVGVSTVS, à qua-**

*dringentiū annū Romani sceptrum Imperij legitima, & successiva antecessorum meorum possessione, mihi transmissum, tricennali possessione, hucusq; inconcussè tenui, & adhuc obtineo, nullo Principum reclamante. Quod qualiter propter desidiam, & tardum succursum cuiusdam ex prædecessoribus Domini vestri à Constantinopoli Romam translatum sit, testificantur illi, qui gesta Romanorum, & Friderici seriem reuoluerunt. Nō ergo ROMANORVM, sed potius ROMANIORVM moderatorē se dicere debuisset. Et hæc ita Fridericus palam dixit, quia Imperator Græcorum in literis, quas Friderico miserat, nomen eius tacuit, ut ait Tageno in Expeditione Friderici, qui eum in hanc quoque sententiam locutum tradit. *Carolus victoria felix, præcessor noster, diuæ memoria, monarchiam Urbis Roma obtinuit, & plus, quam quingentiū annū sine interruptione ad tempora nostra vsq; deriuata est, & nos, auctore DEO, & Principum libera electione, celsitudine sacri Romani Imperij iam ferme triginta octo annū potestatiue gloriamur. In Vrbe enim Roma (qua domina, & caput orbis dicitur) coronam, & Imperium totius Christianitatis de altari B. Petri Apostolorum principis accepimus, ab Hadriano Papa successore Petri solemniter vncti oleo exultationis præparticipibus nostris sumus, & nomen nostrum celebre, & gloriosum in ea habetur. Hæc idcirco diximus, si forsitan dominus vester nomen, & dignitatem nostram ignorat. Nos de cætero (ut sciatis) literas eius non recipiemus, nisi solennitas nominis, & maiestatis nostra expresse in iis continetur. Nos enim eum suo nomine appellauimus, & appellamus.**

Nunc iterum ad rem. Iunius plures adfert legationes Græcorum ad Carolum; sed quæcunque adferantur, certum est in illis non nisi de fœdere sanciendo tractatum: nullamque de donando Imperio quæstionem fuisse, quia nimis ferum erat donare velle, quod iam Carolus pleno iure possidebat. Miror autē ab Illyrico, itemque Iunio omissum, Godefridum Viterbiensem, qui de Carolo hæc canit, ex quibus causæ suæ aliquid fulcimenti petere fortean potuissent.

*Carolus ut fungi statuit diademate mundi,
Pontificis summi manibus decreuit iungi, &c.
Nec tamen Imperij tunc plenum culmen adegit.*

*Nam Leo Græcorum Rex diadema regit.
Cumq; foret magni terroris fama per orbem,
Quod caput Italie iam Carolus obtinet urbem,
Glistit ut & Romam possit habere nouam.
Non satū est Regem Romæ captasse saeuem,
Nec parat Imperium pleno retinere decore,
Vnde super Danaos protinus arma mouet.
Migrat in Ausoniam, pleno petis ista rigore,
Græcus ut Imperium sibi deserat absq; tenore.*

Ille necem metuens congrua pacta mouet.
Verum hæc & similia haud indicant Carolum quibusque Græcorum assensu non fuisse legitimum, verumque occidentis Imperatorem; sed Carolum, pro ea, qua erat animi magnitudine, occidentem cum Oriente, vel potius vice versa, Orientem cum Occidente, iungere voluisse; ni Græci quiescerent; & ob Imperium Occidentis sibi

delatum molesti esse desinerent. Nec iuuant Illyrici causam, quæ idem Godefridus de diuisione Imperij inter Græcos & Carolum scribit.

*Paſſa parant Reges, vt frater vtroq; vocatur;
Diuidit Imperium, sed honor communis habetur.
Græcæ tenet Græcus, sic sibi Roma vetus, &c.
Græcia tranſegit, placuit tranſactio Regi,
Conſenſu Græci Carolus sibi culmen adegit.*

Conſenſu, inquit; non, donatione. Et conſenſu poſt Imperium Carolo datum, ſubſecuto; nam initio ægerrimè ferebant hanc occidentalis Imperij ad Carolum translationem: poſtea conſenſerunt vel inuiti. Et diuiſio maximè ad terminos prouinciarum pertinebat; qui inter Carolum & Conſtantinopolitanos foedere iſto, fixi fuerant; de quibus etiam Platina in Leone III.

Illud ad extremum obſeruetur, cum Marſilius de Padua parte ſecunda ſui Defenſoris cap. 30. apertè & nudo capite, vt facit Illyricus, infiari non auderet Papam ad Francos & Germanos Imperium tranſtuliffe, aliud effugium quaſiuit, & quidem perquam vulpinum: nempe Põtificem Imperium tranſtuliffe, non ſua, ſed aliena auctoritate nimirum Imperatoris, inſtar Cõmiſſarij. Si tranſlatio Imperij Romani, inquit, vel Imperatoris alicuius inſtitutio dicatur, aut ſcribatur ritè facta fuiſſe per Papam Romanum ſolum, aut per ipſum cum ſuo ſolo collegio clericorum, & verum ſic huiusmodi dictum, aut ſcriptum; oportet tranſlationem, aut inſtitutionem iam dictam per ipſos intelligere factam, per auctoritatem illis conſeſſam ad hoc, à Romani Imperij legiſtatore humano ſupremo, per medium, aut ſine medio; vel ab eis quidem non factam ſimpliciter, ſed modo quodam, vt publicatam, vel pronunciatam, auctoritate tamen prædicta. Tranſtulit enim forte, aut inſtituit circa imperium aliquid legiſtator prædictus, quod poſtmodum ſoli Papæ Romano, tanquam reuerentiori perſonæ vniuerſitatu humanæ, vel ſibi cum ſuis ſacerdotibus, velut venerabiliori clericorum collegio pronunciatum, vel publicandum cõmiſiſſe, non quidem propter facti, vel ſiendi neceſſitatem, ſed ſolemnitatem tantummodò, cum tranſlationes principatus legum, & principantium inſtitutiones, ſimiliter & officia ciuilia reliqua, in quantum huiusmodi, quantum ad eorum robur, ex ſola legiſtatoru iam dicti electione, ſeu ordinatione dependeant, &c. Sed hæc & ſimilia nil aliud ſunt, quàm ſomniantis Marſilij deliria. Scilicet Irena, (hæc enim ſola imperabat, quando Carolus à Leone coronatus eſt,) Leoni III. mandauit, vt ſuo nomine Carolum conſecraret, & occidentis Imperium in humeros illius tranſferret.

CAPVT XII.

Romanum Pontificem iure ſuo Imperium à Græcis in Germanos tranſtuliffe.

PENDET quaſtionis huius definitio ex his duabus propoſitionibus. I. Romanum Pontificem eſſe totius Eccleſiæ caput, patrem, paſtorem. II. Romanum Pontificem totius Eccleſiæ paſtorem, ita non modo priuati hominibus, ſed & Regibus & Imperatoribus Chriſtiani præſeſſe, vt ſi cauſa Chriſti & Eccleſiæ id exigat, poſſit eos regnare atq; imperium exuere, eaq; regna & imperia ab alijs ad alios tranſferre. Prior fuſiſſimè probata & deſenſa eſt lib. 2. de Pontifice. Hic à Bellarmino ex ſolis Imperatorum testimonijs demonſtratur; quorum agmen ducit Carolus Magnus, cuius hæc de re iudicium recitat Bellarminus ex Krantzio. Occinit Iunius: *Esse humana testimonia. In diuinis autem rebus facta non humano iudicio, sed auctoritate diuina pensari debere.* Iam ius diuinum copioſiſſimè allatum eſt lib. 2. de Pontifice. Cui cur testimonia hominum, & quidem non triuialium, ſed Regum & Imperatorum adiicere non liceat, vt magis illuſtretur? Quæ ratio hoc vetat?

Iunius hoc reſponſo non contentus, etiam conuiciorum miſſilia in tantos principes vibrare non veretur. Hos, inquit, Imperatores tria deceperunt maximè: Iuris diuini ignorantia (quia in Caluini & Lutheri ſchola non fuere educati & inſtituti) ſuperſtitioſa in adminiſtros religionis emulatio. (Mauit & hic defectus ex defectu inſtitutionis Geneuenſis & VVitebergenſis, hæc enim accuratiſſimè docet, quid quantumque reuerentiæ Antiſtitibus religionis tribuendum ſit.) Et indigna Põtificum ex aliena ignorantia & ſuperſtitione uſurpatio, diuturno uſu & conſuetudine confirmata. Certè omnes Imperatores, quorum testimonia Bellarminus profert, Iunium vno ore ceu mendacem damnarent; ſi hæc de ſe, vt impudenter, ita & proſus temerè pronunciatæ & chartis intexta legent. Nam vt de ſolo Carolo Magno dicam; iſcum in plerisque alijs, tum in iis itidem, quæ ad fidem Chriſtianam pertinent, admodum verſatus fuit. Eginhardus in vita Caroli. *Inter canendum aut aliquod acroama, aut lectorem audiebat. Legebatur ei hiſtoria, & antiquorum Regum geſta. Delectabatur & libri ſancti Auguſtini, præcipuè iſ, quos de Ciuitate Dei conſcripſit, &c. Artes liberales ſtudioſiſſimè coluit, &c. Legendi atq; pſallendi diſciplinam diligentiſſimè emendauit, erat enim vtriuſq; admodum eruditus.* I nunc, Caluiniſta, & Carolum Magnum ignorantia poſtula: qui ad Caroli dicta & testimonia nil aliud regerit; quàm hæc, quæ dicit Carolus; *negamus vera eſſe. Carolus dicit, Adrianum fuiſſe ſummum Pontificem; fuiſſe vniuerſalem Papam; fuiſſe penes illum præcepta dandi poteſtatem.* Hæc tria negamus, inquit Iunius. Quid vis amplius? At nos

hic

hic non attendimus, quid tu neges, sed quid Carolus Magnus affirmet.

Inuehitur postea in Leonem III. in Carolum Magnum, & in Episcoporum concilium; in illum, quod iuramento obiecta crimina diluere voluerit. In hos; quod hac ratione sibi satisfieri passi fuerint; Et multa nequiter admiscet, & iniicit non Leonis, sed Calvinistico peccatori consentanea, quasi Carolus de industria accusationes nimis rigide non examinerit, ne Leo criminum obiectorum perspicue rem teneretur. Sed hæc omnia nil aliud sunt, quam sycophanticæ calumniæ, ab eo profectæ; qui alios ex suo ingenio æstimat; & qui in corde illud exaratum habet: *Iurani lingua, mentem iniuratum sero. Item iura, per iura, secretum prodere noli.* An nemo vnquam innocentiam suam iuramento probauit? An volbas, vt vomere ignito seu ferro candente, aut duello, Francis vtitata probatione, Leo innocentiam suam planam faceret?

AEgrè in animum inducit Iunius credere; Leonem fuisse innocentem. Si adfuisset, ipse cæteris calumniatoribus diffugientibus, & præ metu in tenebras sese abdentibus, prosiliisset; & criminum probationem, spiritu Calviniano incensus, proculdubio suscepisset. Verba illa Episcoporum & totius Synodi ad Carolum Magnū: *Nos sed: m. Apostolicam, qua est caput omnium Dei Ecclesiarum, iudicare non audemus: nam ab ipsa nos omnes & Vicario suo iudicamur, ipsa autem à nemine iudicatur, quemadmodum antiquitus mos fuit, sed sicut ipse summus Pontifex consuevit, iubeat, Canonicè obediemus;* hæc, inquam, verba stomachum fermè Iunio euertunt. Itaque hanc bilem expuit. *Si ita est, quid ad nos? Nimirum hoc factio Leonis & Episcoporum, non Dei & Christi veritas locuta est. Indignè factum. Nam quo iure de aliis cognoscatur, de Leone verò minime?* Ius hoc est, quia Papa omnium supremus est. Regredere ad cap. 26. Lib. 2. de Pontifice. Tu verò lector de hac tota actione Baronium consule Anno Christi DCCC.

Secundus Imperator est Otho Magnus, qui Ioannem XII. vocat summum Pontificem & vniuersalem Papam. Iunius. *Hæc publici erroris & iamdiu recepti verba.* Quis tandem, ô Erro, profertur, qui tuo iudicio, publicum errorem non errauerit? Cuius non tantum arguis Carolum Magnum & Othonem Magnum, quos constat sedis Apostolicæ summos fuisse patronos, sed & illos, qui Romanam Ecclesiam, eiusque legitimos pastores hostiliter persecuti sunt; inter quos Henricus IV. Henricus V. alij, à Bellarmino nominati. *Hi omnes, inquis, partim erroris illius publici tenebris tenebantur (quas tam feliciter fumosus & fuliginosus sol Geneuensis dispulit) partim cogebantur aliena importunitate & graui metu perdendi sui.* Scilicet, valdè his angebantur & cruciabantur validissimis & fortissimis exercitibus instructi, quibus Ecclesiam Romanam oppugnatam, & legitimos pastores expulsum ibant. Religio, ô Calvinista religio; illa, quæ Bellarminus ex Epi-

stolis Henrici IV. refert Elogia, Romanæ Ecclesiæ eiusque præfuli tributa, exprompsit: Neque enim schisma, ex generosis alioqui peccatoribus, omnem religionis sensum dispungere poterat, præsertim accedente vexatione, quæ, iuxta vetus verbum, durioribus intellectum dare solet. Nam Henricum, & alios summam & vniuersalem Romanæ Pontificis potestatem agnouisse; inde liquet, quod legitimis Pontificibus, cum quibus gerebant inimicitias, opposuerunt *Antipapas;* quos tanquam Vicarios Christi venerabantur. An non Henricus IV. in terram prostratus suum Guibertum adorauit?

In testimonio Henrici V. omittit Iunius id, quod præcipuum est, & vellicat id, quod ad rem nihil facit: Nam Bellarminus probare vult ex Imperatorum testimoniis, Romanum Pontificem esse totius Ecclesiæ caput & pastorem vniuersalem; hoc disertissimis verbis affirmat. Iunius prætersiliens, de imperiali consecratione & benedictione garrere incipit; & more suo inscitas insulsaque distinctiones de vocabulo *Imperij & consecrationis Imperialis* adducit. Et tandem iterum ad publicum errorem confugit; & quidquid Henricus V. Fridericus I. Fridericus II. in laudem Ecclesiæ Romanæ & Pontificis scripserunt, vel dixerunt, id publico errori, & inueterata consuetudini adscribi debet. At si quid in vituperium Ecclesiæ Romanæ & Papæ vel fecerunt, vel dixerunt; id istis merum Euangelium est, dulcius omnimelle & fauo.

Ait Bellarminus, Imperatores non solum post tempora Caroli Magni, sed etiã antea professos, Romanum Pontificem esse caput Ecclesiæ: citatq; Epistolam Valentiniani III. ad Theodosium Iuniorum: in qua Romano Pontifici antiquitas principatum super omnes contulisse dicitur. Iunius dubitat num hæc Epistola sit genuina, adfertque rationem sanè perquam acutam. *Quia in tam breui Epistola vox QVATENVS, biponitur, cuius tum quidem non erat recepta, aut adeo trita illa significatio.* En cor Grammatici. Quid si Epistola illa primitus Græcè scripta fuit, & postea in Latinum sermonem translata? Quid si primum Latine, sed meliore stylo, postea translata fuit in Græcum; & ex hoc rursus in Latinum, sed musa deteriore; vt multis veterum monumentis accidit? Deinde fatetur Calvinista, vculam hanc sæculo illo fuisse tritam; sed non vsq; adeo. Quid si Actor illius Epistolæ hanc non vsq; adeo tritam notionem amplecti voluit?

Subiungit Iunius. *Quid hæc huius Epistolæ ad translationem Imperij? Iam dixi tibi; Bellarminū testimonia Imperatorū nō produxisse, vt pbet Imperiū esse translātū à Papa ad Carolum; sed vt ostēdat, primā illam propositionē: Papā esse caput & pastorem totius Ecclesiæ.* Ex probatione enim huius & secundæ illius, de qua in initio capitis, concludit Bellarminus, Pontificem iure ac merito potuisse Imperium occidentis ad Carolum Magnū trans-

ferre.

ferre. Tu cur omnia perueris, nisi quia mente es peruersa, hoc est, Caluinistica?

Ad alterius propositionis supra positæ confirmationem repetit Bellarminus quædam ex lib. 5. de Pontifice. Inter cætera dicit, potestatem Ecclesiasticam & politicam, quando principes sunt Christiani, & in Ecclesiæ Catholicæ membris ac filiis numerantur, ita coniungi, vt vnã Rẽpublicam, vnum regnum, vnã familiam, imò & vnum corpus efficiant. Iunius contra. *Si quod inde constat, esset vnum; aut esset vnum numero, aut specie, aut genere. Nihil horum dici potest.* Respondeo, esse vnum numero; quia vbi coniunguntur, vnã Rempublicam efficiunt, item vnã specie, non quidem Physica, sed morali & quasi politica: quia huius loci Christiana Respublica, ex potestate Ecclesiastica & ciuili cõstituta, est vnum quid specie cū alia quacunq; indiuiduali Christiana Respublica. Est deniq; vnum genere; quia omnes istæ Respublicæ in communi conceptu & notione Christianæ Reipublicæ conueniunt. Si autem miratur Iunius, quomodo ex diuersis specie rebus, vt ex potestate Ecclesiastica & ciuili, constitui possit vnum numero & specie, miretur pariter, quomodo ex anima & corpore, & generatim ex forma & materia constitui possit vnum numero & specie compositum; ex tot diuersis gradibus, vna numero familia; ex tot specie distinctis rebus vna numero domus, & vnum numero vniuersum; vnum, inquam, saltem per aggregationem.

Illustrat Bellarminus imperium Ecclesiasticæ potestatis in ciuilem, quando cum illa in eadem Republica coniungitur; exemplo Imperij quod habet anima in carnem, quando cum illa copulatur. Iunius. *Ex dispari non sequitur quidquam.* Et mox varia disparitatis capita per censere incipit: *quia coniunctio anima & corporis est à natura; hæc, ab humano instituto: illa essentialis: hæc, accidentaria, illa vnum subiectum efficit; hæc, minime; innumera sunt, si vellem persequi.* Mirum, à te omisum hoc discrimen: quia anima & caro sunt duæ substantiæ; potestas Ecclesiastica & ciuilis accidentia, vel quasi accidentia. An non est hoc ingens discrimen? Frivole nugator, num in exemplis requiritur omnimoda similitudo? Num necesse est, vt exemplū, & id, cuius gratia exemplum producit, sibi mutuò in omnibus consonent ac concinant? Si ita insanire velimus, oportebit, vt omnia exempla, omnes parabolæ, omnesque similitudines de medio tollantur: quia semper aliquid disparitatis assignare licebit.

Eiusdem farinae sunt, quæ postea Iunius garrit de diuersitate nexus, quo inter se copulantur anima & corpus; Et ex altera parte; potestas Ecclesiastica & ciuilis: *nam accidentia nunquam connexionem tam firmam coagmentari, quàm substantiales & essentialis compositi partes.* Omnia hæc extra causam blaterantur. Nam qualiscunq; sit illa vnio, quæ potestas Ecclesiastica & ciuilis vniuntur; sem-

per verum est, illam præesse; hanc, subesse debere; sicut semper verum est; animam cum carne vnitam debere imperare; carnem, imperata facere, qualiscunq; sit demum illa vnio, quæ inter animam & carnem intercedit. Sed hac de re libro quinto satis disputatum est.

Nec quidquam alicuius momenti adducit Iunius; nisi quod fronte dura, quidquid aliter eludere nequit; negat: Et hos insuper flosculos nobis contemplandos offert. I. *Ecclesiam non esse præditam vlla potestate puniendi subiectos pena aliqua temporali.* Nego, inquit, *penes Ecclesiam potestatem esse priuandi olitorum sua reucla, ligone, sarculo; multo minus priuandi regno suo Regem.* Sed hæc aliter non probat, nisi affirmando. At Bellarminus & hic & libro 5. de Pontifice copiosissimè demonstrat, plenam potestatem suppetere Ecclesiæ disponendi & statuendi de rebus temporalibus fidelium; sed indirectè, hoc est, in ordine ad finem spiritualem. Nec verbum addo: Quia hæc res alibi satis superque tractata est. Et ex hoc fundamento rectè deducit, Bellarminus; iure, legitimè ac ordine fecisse Pontificem, quando Imperium occidentale à Græcis ad Francos transtulit.

II. Flosculus Iunianus. *Ecclesiasticam potestatem non esse potestatem sed ministerium. Vbi potestas dicitur, catachresis est;* inquit Iunius. Si ministerium excludit rationem potestatis propriè dictæ, sequitur nullam quoque fore ciuilem potestatem, nisi per *catachresin.* Dei enim minister est, teste Apostolo Rom. 13. magistratus ciuilis, ergo potestas politica, Dei ministra est; ergo solummodo potestas per *catachresin*; si delirium Iunij fidem meretur. Non excerpo plures flosculos, tametsi possem. Nec necesse est alias Iunij notatiunculas persequi, tum quia inanes, tum quia libro 5. de Pontifice dispulsæ sunt.

CAPVT XIII.

Soluuntur aut soluta demonstrantur argumenta Illyrici.

IN prima acie collocat Illyricus Cusanum & Henricum Kalteisen, quorum ille, *simpliciter negat, Carolum Magnum fuisse Imperatorem, Imperium enim Germanorum in Orbem I. cepisse.* Bellarminus euidenter ostendit, Cusanum hac in re grauius lapsum esse: Et Cusano quarumlibet potius rerum, quàm Historicæ peritiæ laudem concedendam esse. Accurrit Iunius cum glossularum suarum panacea suppetiatum Cusano; *illum nihil aliud voluisse, quàm Imperium non fuisse translatum ad Carolum per Hadrianum Papam, prout assertit Innocentius in cap. Venerabilem, extra de Electione; totamq; Cusanicam orationis seriem contra Innocentium dirigi.* Quod panbreustum Iunianum, (vt & alia pleraque illius) futilissimum est: nam Innocentius in cap. *Venerabilem* affirmat quidem & rectè, Imperium à Pontifice translatum esse ad Carolum,

sed

sed non dicit, à quo id factum sit; tantum abest, ut Adrianum Papam id fecisse scribat. Quapropter Cusanus contra Innocentium disputare non potuit; quasi perperam ab Adriano hanc translationem factam asserat; cum, ut dixi, Innocentius Adrianum non nominet, sed in genere duntaxat dicat, Imperium à Romano Pontifice ad Carolum peruenisse.

Addit Cusanus. *Et non inuenitur in ipsis historiis verum; Carolum nominatum Imperatorem; puta, ab Adriano I. Pontifice, inquit Caluianus Glossator Iunius. At clarissimum est, Cusanum absolute velle, Carolum non fuisse Imperatorem, atque adeo Othonem primum esse primum, qui hoc honore in occidente insignitus fuerit, post euersum ab Odoacre in Augustulo Imperium: Et hinc vrget etiam illud: à Romanis Pontificibus, maxime tempore octauæ Synodi, Imperatores Constantinopolitanos agnitos esse. Quo tacite insinuat, in occidente tunc nullos Imperatores fuisse, alioqui Romanos Pontifices non Orientales, sed occidentales, velut rerum Dominos, nominaturos & honoraturos fuisse. Quasi verò vtrumque fieri nequiverit, & reipsa itidem factum sit, ut scilicet Romani Pontifices utrosque pro Imperatoribus haberent.*

Hinc ait etiam Cusanus, Carolum non Imperatorem, sed *Regem & Patricium Romanorum* appellatum esse: licet Cusanus hæc verba subiungat. *Quamuis quedam historia habeant ipsam in fine vita quasi, Augusti nomen à Romano populo recepisse, & etiam post eius mortem Imperator nominetur aliquando, ut 15. q. 6. Alim: Quibus satis indicat Cusanus, se non habuisse fidem historiis, quæ Carolum Magnum Imperio insignitum fuisse tradunt: illudque penitus sibi persuasisse, Carolum non solum ab Adriano ad hanc dignitatem non fuisse euectum, sed neque ab alio Pontifice. Quæ sanè magna est historiaturum ignorantia, quemadmodum & illud: quosdam dicere; in fine quasi vita Imperatorem creatum, & Augusti nomine decoratum: quandoquidem vnanimi consensu potiores & nobiliores Historici testantur, Carolum Magnum quatuordecim annos Imperium tenuisse. Certè Illyricus causæ suæ melius consulisset, si hunc testem in Historiis tam peregrinū & hospitem in medium non produxisset.*

Henticum Kalteisen adiungit quidem Illyricus Cusano socium; sed nullum ex eo promittit testimonium. Ne librum nominat, in quo tale testimonium sit querendum. Quare non immeritò censet Bellarminus de hac citatione non valde esse laborandum. Mendacium autem est, quod dicit Iunius, Bellarminum non diffiteri, Innocentium III. in cap. *Venerabilem, ab historia veritate aberrasse.* Vbi hæc confessio Bellarmini, cum Innocentius non nominet Pontificem, à quo translatio Imperij facta sit?

Et quia Iunius Cusano semel operam suam addixit, purgare eum aggreditur ab alio errore;

quem ei Bellarminus obiecit; nempe, *Cadaloum Parmensem, electum esse Papam Anno M. L. XI. à Legatis Romani & communi omnium consilio, Anselmum verò Lucensem, qui Alexandri II. nomen tulit à vrbis quibusdam Romanis electum, cathedram Petri occupasse; cum certum sit, communi omnium historicorum, & totius Christiani orbis suffragio, Alexandrum fuisse legitimum Papam; Cadaloum autem perniciosum Antipapam: Illum, legitimo ordine & ratione electum; hunc, per vim & tyrannidem intrusum. Et tamen hanc lucem conatur Iunius nebulis suis obfuscare; quas tamen sol ille Baronianorum Annalium æquè disicit, ac sol ætherius exoriens nocturnas tenebras. Vide Baronium Tom. II. Anno salutis M. L. XI. Nec Concilium fuit, multoq; minus generale Concilium; ut dicit Cusanus, sed conciliabulum malignantium: Conuentus ille Basileensis, in quo Cadalouus designatus est non Papa, sed Antipapa, licet Bertoldus quoque Constantiensis in suo Chronico, citatus à Iunio, generale Conciliū vocet. Sed respectu regni Theutonici, non ratione totius Ecclesie.*

Admodū indignatur Iunius, quod dixit Bellarminus, *Innoentium, Vincentium, Antonium Rossellum, Glossam Decretalium, in historiis parum fuisse versatos. Iudicium præcepit, inquit, & illiberale.* Et tamen paulò post nominat Iunius, Gratianum *paup. d. hoc est, consarcinatorum, mendaciorum eiusmodi, quale est, Iunio iudice, translatio Imperij. De exultione iuris Canonici facta à Luthero, dictum est satis lib. I. de iure prohibendi noxios libros; vbi & de saluberrima consuetudine Hæreticos libros abolendi copiosè disputauimus.*

Quid sentiendum sit de Can. *Adrianus*, & de Can. *In Synodo*, apud Gratianum; diximus in Apologia pro Gregorio VII. & alibi. Ad eosdem quoque a Ier. respondet Bellarminus in Recognitione ad hoc caput XIII. huius libri, & in Recognitione cap. 29. lib. 2. de summo Pontifice. & cap. 9. & 16. libri de Clericis. Lege Bellarmini Recognitionem.

Iterum nugatur Iunius de clauibus S. Petri & vexillo vrbis Romæ à Leone III. ad Carolum Magnum missis, quasi horum munerum missione sese & totam Romanam urbem Carolo subiecerit; Quam vaniloquentiam iam alibi redarguimus. Hic addimus; ut hodie Pontifices aliquando ad principes mittunt gladios, quos meminerint, se esse fidei defensores; ita olim, eandem ob causam, misisse vexilla; nisi velis, eo itidem consilio missa; ut in dimicatione cum hostibus iis inter alia signa militaria vterentur. Locus huius moris luculentus exstat in vita S. Arialdi apud Baronium Tom. II. Anno Redemptoris M. L. XI. vbi de Herlembaldo Duce Romanæ profecto hæc leguntur. *Cui etiam Pontifex (Alexander II.) & Cardinales mirificum vrbis illius, dedere, ut quoties hæreticorum vesania ultra modum insaniret, illud in manu reuens eos reprimere: quod constanter per decem & octo annos suæ implerit.*

Sed quia scriptores clauas à Pontificibus do-
no mitti solitas, nominare solent clauas Confes-
sionis sancti Petri, Iunius de *Confessione* signifi-
catis disputare inceptat; Et vbi omnia dixit; om-
nia extra causam dixit: Et quid *Confessio* S. Petri,
vel clauas Confessionis S. Petri sint, ne per som-
nium quidem vidit, tamen somniator maxi-
mus. Lege hic Bellarminum, & impetitiã Iu-
nij multum valere iubebis.

I. Lubet sub calcem huius primi libri ad testi-
monia tringentarium Historicorum, quæ Bellar-
minus cap. 4. protulit, adiungere quosdam alios
scriptores eidem translationi Imperij occiden-
talis in Carolum Magnum testimonium perhi-
bentes; quorum primus sit Auctor ille, qui sub
Arnolpho Imp. de gestis Caroli Magni quinque
libros carmine conscripsit, quos edidit & Scho-
lii deturpauit Reineccius sectarius Anno Chri-
sti M. D. XCIV. Libri quarti hoc est exor-
dium:

*Festus dies calis, eadem celeberrima terris,
Virginis parus, Christiq; resulserat ortus,
Post octingentos ex quo processerat, annos,
Tectus seruilis Dominus velamine formæ.
Et iam natalis tanti cumulauerat omnem
Lætitiam Romæ Caroli præsentia Regis.
Hic, cum Missarum sacro solennia ritu
Incipienda forent, mangam processit in aulam,
Quæ corpus mundo venerandum continet omni
Petri, cui clauas Christus dedit ipse polorum.
Eius & ante sacros artus cum mente fidelis,
Effusus precibus sese Rex inde leuaret,
Ipsius imposuit capiti Leo Papa coronam.
Conclamat pariter populus, sacra personat ades,
Ingenti iubilo, vox fertur ad æthera plebis
Romana, sic concordis simul ore canentis;
Augusto Carolo Magno, pacemq; serenti,
Imperij merito Romani sceptrum tenenti
Gloria, prosperitas, regnum, pax, vita, triumphus.
Post laudes igitur dictas, & summus eundem
Præsul adorauit, sicut mos debitus olim
Principibus fuit antiquis, ac nomine dempto
Patricij, quo dictus erat prius, inde vocari
Augustus meruit pius, Imperij quoq; princeps.*

In quæ carmina Reineccius Scholiastes. *Nascitur
hic questio, aut, si mauit & aeg. d. & v. historicum: AN PA-
PA ROMANVS IMPERIVM ROMANVM CA-
ROLO CONTVLERIT.* Miratur Hæreticus,
hoc in controuersiam vocatum esse, cum explo-
ratissimum sit, *Imperium occidentale à Papa non fuisse
possessum; vt illud in Carolum transferre potuerit;* cum
totum ius occidentalis Imperij tum penes Con-
stantinopolitanos Imperatores fuerit. Muscas
captat Nouator. Neque enim dicimus, Papam
in Carolum transtulisse ipsas prouincias Imperij
occidentalis, quo pacto possessor rei transfert
rem, quæ possidet, in alium; sed ius ad occiden-
tale Imperium, omnesque eius prouincias, quas
partim Carolus iam possidebat, partim armis
repetere poterat; Carolo cõcessum affirmamus

A vna cum præ eminentia, insignibus, honore &
nomine *Augusti* atque *Imperatoris*; Et quamuis ius
ad Imperium occidentale fuisset penes Impera-
tores Constantinopolitanos, vt vult Reineccius;
quia tamen Ecclesiam à tyrannorum & barba-
rorum incurfionibus nõ defendebant; sed om-
nia in occidente sursum deorsumque verti, fer-
rique ac rapi sinebant, hoc iure suo absque vlla
iniuriã, per vniuersalem totius Ecclesie præsidẽ,
priuati sunt, vt planum fit ex illis, quæ Bellar-
minus cap. superiore disputauit.

Agnoscit Reineccius inaugurationem factã à
Papa. Sed addit, fuisse; *nudam ceremoniam; quæ ni-
bil penitus Carolo contulerit.* Vbi probatio? Fundit
deinde pleno cornu mendacia. I. *Inaugurationem*

B *ad Papam non pertinuisse, hinc neq; legibus, neq; consue-
tudine ea perfungi potuisse. Quis, cuius munus erit
summum principem solenni ritu consecrare; si
non sit summi sacerdotis? II. Papam fecisse hoc a-
mulatione Constantinopolitani Patriarchæ; ab hoc enim
Imperatores redimiri voluisse; à Papa nunquam. Quid
mirum? Papæ erat in occidente: Imperatores
Constantinopolitani in Oriente. Si Papa Con-
stantinopoli resedisset, non à Patriarcha, sed à
Papa inunctionem & consecrationem accepit
sent. III. Papam forsitan fuisse duntaxat Imperatorij
nominis proclamatorum. Collator fuit, ne dubita, &
iuris, & honoris, & nominis Imperatorij. Proba-
uit hoc euidenter toto hoc libro Bellarminus. IV.*

C *Inaugurationem præcessisse Senatusconsultum. Contrari-
um perspicue demonstratum est. V. Imperato-
rum orientalium assensionem fuisse huius facti quasi orn-
tæ & formam, sine qua tota illa Papa actio nihil va-
lisset. Huius quoque mendacij vanitas manife-
sta est ex his, quæ hoc primo libro disputata sunt.
Nec ideo Carolus tentauit Constantinopolita-
nos Imperatores placare, quasi absque eorum
assensu, non fuerit legitimus occidentis Impera-
tor, sed quia illos maluit habere beneuolos salua
sua dignitate, quàm offensos. Multis deinceps
probare nititur Reineccius; *Papam, Romam, &
Romanos Carolo, & sequentibus Imperatoribus fuisse
subiectos.* Nugas agit, Ius Romæ dixit Carolus; &
alij nonnulli Imperatores, non vt Domini vrbis,
& Papæ, sed vt defensores Ecclesie.*

D Digreditur deinde ad Henricum IV. & Gre-
gorium VII. Et vt illum laudibus immensis ex-
tollit sic Gregorium conuiciis infinitis proscin-
dit. Sed huic Inuectiue iam paruimus Apolo-
giam pro Gregorio VII. Multa in super menti-
tur & calumniatur de Controuersis, quæ fue-
runt Pontificibus cum aliis Imperatoribus, vt
cum Henrico V. Vtroque Friderico & aliis. Et
tandem totum conuiciorum *sacrum* in Romam
effundit. Quæ omnia in disputatione de Ponti-
fice variis locis & in Apologia pro Gregorio VII.
depulsa sunt. Nos ad Auctorum enumerationem
reuertamur.

II. MATTHÆVS VVestmonasteriensis in Flo-
ribus: Anno gratiæ DCCC. I. *Carolus Rex Magnus, cum*

in Vrbe Roma, plurima, qua ad honorem Dei, & utilitatē populi spectabant, disposuisset, in die Dominica natiuitatis, cum Ducibus, magistratibus, & militibus, & turba magna nimis, basilicam Principis Apostolorum Petri ingreditur. Vbi, à Domino Papa Leone, purpura regali induitur, corona aurea capiti eius imponitur, & regale scepterum ei in manibus datur. Hanc dignitatem ipsa die tantum Imperator, & magnificentiam promeruit: vt Imperator totius Orbis vocaretur & esset. Ipso quoque tempore directi sunt Græcorum legati cum xeniiu impresiabilibus, ab vrbe Constantinopolitana, ad Carolum regem, rogantes instantius, vt illud Imperium suscipere dignaretur. De Græcis res aliter se habet: nam translationi huic aduerfati sunt. Vide Bellarminum cap. 11.

III. Gobelinus Persona in suo Cosmodromio. Carolus Magnus Anno Domini DCCC. I. (Sequitur eos, qui annum auspiciantur à Natiuitate Domini) in ipso die Natiuitatis Dominice à Leone Papa III. in Imperatorem Romanorum coronatus est.

IV. THEOPHANES in Chronico. ὁ δὲ τὸν κερυλλον ἀμειβόμενος ἔστειλεν αὐτὸν εἰς βασιλίαν ῥωμαίων ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγίας ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν, καὶ περιβαλὼν βασιλικῶν ἰσθητῶν καὶ στέφανον, μὴν δακεμβεῖος κα. Ιηδ. θ. Leo gratiam Carolo reponere volens, coronauit illum in Romanorum Regem, in Templo sancti Petri Apostoli, vngens eum oleo à capite, vsq; ad pedes, Imperatoriaq; veste & corona eum induens ac cingens. Mense Decembri, die 25. Indiæ 9. Quare vitiosum oportuit fuisse exemplar Theophanis, quo vsus est Baronius, qui Anno Christi DCCC. Num. 6. Theophanem erroris notat, quod Carolum Kalendis Ianuarij Indiæ. Nonæ coronatū scribat: Nam meus quidem Codex Theophanis Manuscriptus ita, vt exscripsi, de coronatione Caroli loquitur; præsertim cum etiam ex Miscella Historia, quæ Paulo Diacono adscribitur, idem testatum fiat.

V. Anastasius Bibliothecarius in Chronico inedito. Anno Imperij Heirenes (solius) quarto, octauo Kalendas Ianuarias indictionis nonæ, Carolus rex Francorum coronatus est à Leone Papa. & cum voluisset contra Siciliam clasibus preliari, pœnituit, coniungens potius cum Heirene volens, legatis ad hoc sequenti directis anno, Indictione decima. De eadē coronatione pluribus agit idem Anastasius lib. de vitis Pontificum in Leone III.

VI. Constantinus Manasses in suo Chronico. Tum verò vicem Carulo referens Leo, Roma veteri eum Imperatorem renunciat, neq; tantum corona caput eius, more Romano, cingit: verum etiam legibus Iudæorū vsus, à capite ad pedes oleo totum perungit. Quod sanè posterius quibus ex causis, ac rationibus factum fuerit, equidem scire nequeo. Mirari quis non iniuria posset, quod Chronologus iste Leoni vntionem, quasi Iudæicam ceremoniam, obiicit, cum ipsimet Græci in suorum Imperatorum inunctione eodem ritu fuerint vsi, vt apparet ex his Curopalatz verbis lib. de officiis Aulæ Constantinopolitanæ. Patriarcha vngit σωροειδῶς, specie & formâ crucis, caput Imperatoris τῷ θεῷ μύρον, diuino vnguento, accinens sonora voce, τὸ ἄξιον. Sanctus. Nam hymnum Trifagium vntioni

A adhibebat; quem hymnum excipiebant, qui in ambone cum Patriarcha erant, ἀξίοντες καὶ αὐτοὶ ἐν τείτρῳ, τὸ ἄξιον, conicientes & ipsi ter, illud: Sanctus, quia in Trifagio ter ponitur; Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis; eundemque hymnum mox populus iterabat.

Hominem quoque, qui baptizatur, Græci totum oleo perungunt, de quo ritu in extremo Commentario Manuscripto Zonaræ in Canones Apostolorum, & cōcilia, hæc reperi; ἵπν ἡμῶν καὶ βαπτίζομένων ἡ δὴ ἱερεὺς μόνω τῷ κεφαλῇ χρίει, ὁ δὲ διάκονος τὸ σῶμα καὶ τὸ σῆδος, καὶ ἡ διακόνισσα ἅλον τὸ σῶμα. Mulierem, qua baptizatur; Episcopus in capite solummodo vngit, Diaconus, in ore & pedore. Diaconissa, toto corpore. Num & hic Græcorum mos Iudæicus est Manasi?

B VII. MONACHVS ENGOLISMENSIS in vita Catoli Magni. Ipsa autem sacratissima Natalis Domini die, cum Rex ad missam ante Confessionem beati Petri Apostoli ab oratione surgeret, Dominus Leo Papa coronam capiti eius imposuit, & à cuncto Romanorum populo acclamatum est: CAROLO AVGVSTO A DEO CORONATO MAGNO, ET PACIFICO IMPERATORI ROMANO VITA ET VICTORIA. Antea enim Dominus Carolus vocabatur ab omnibus Rex Francorum, & patricius Romanorum: sed, post laudes à Domino Apostolico, more antiquorum Principum, adoratus est, atq; ablato Patricij nomine, Imperator & Augustus est appellatus.

C VIII. FASCICVLVS TEMPORVM siue VERNERVS ROLLEVINCK. Diadema Imperij à Leone suscepit (Carolus) Romanis acclamantibus. CAROLO AVGVSTO à Deo Coronato vita & Victoria à Deo subministratur.

IX. COMPILATIO CHRONOLOGICA. Hic Leo III. Papa Carolum Regem Francorum filium Pipini Regis inunxit & consecrauit, & sollempniter coronauit in Romanorum Imperatorem. Anno Domini DCCC. I. Vsq; hæc Romanum Imperium à temporibus Constantini Magni filij Helena apud Constantinopolim mansit. Ex hoc iam per Apostolicam auctoritatem in persona Caroli transit ad Germanos. Iste Leo Papa Romanorum Imperatorem pronunciauit Carolum, & à cuncto populo acclamatum est in hunc modum; Carolo Magno, Romanorum Augusto, & pacifico Imperatori, à Deo coronato, vita, & victoria.

D X. PAVLVS LANGIVS in Chronico Citizenfi. Anno Domini DCC. LVI. per Stephanum II. in Germanos in personam, vt dixi, Caroli Magnifici principis fuit translatus (Imperium.) Non errat in re, sed in Chronologia, & Pontifice. Ibidem disputat Langius contra illos, qui Othonem I. tradunt esse primum ex Germanis Imperatoribus; nam Carolum & successores eius vsque ad Othonem fuisse Germanos.

XI. Historia de Landgrauis Thuringiæ cap. 6. Carolus vocatus fuit à summo Pontifice Romam, & in Imperatorem coronatus.

XII. Chronicum Magnum Belgicum ex Alberto. In die Natalis Domini, cum Rex ad Missam ante

confessionem B. Petri surgeret ab oratione, Leo Papa coronam capiti eius imposuit, & à cuncto populo Romano rer acclamatum est; Carolo Augusto à Deo coronato Magno & pacifico Imperatori Romanorum vita & victoria.

XIII. Andreas Ratisbonensis in suo Chronico: Hic Karolus Magnus anno Domini DCCC. I. in die Natiuitatis Domini, dum ad Missarum solennia ab oratione surgeret, Leo Papa tertius nihil minus speranti coronam Imperialem superposuit, & Imperatorem pronunciauit, & à cuncto populo Romano acclamatum est; Karolo Augusto, à Deo coronato, magno, & pacifico Imperatori Romanorum vita, & victoria. Post quas laudes vnctus ab Apostolico, & antiquorum more Principum ab eo adoratus, ablato Patricij nomine Imperator, & Augustus appellatur. Nam antea eius titulus talis erat: Carolus Dei gratia Rex Francorum & Longobardorum, & Patricius Romanorum.

XIV. IACOBVS MEIERS libr. 2. Annal. Flandr. Anno DCCC. I. Oct. Kalend. Ianuarias. Carolus Rex ingenti omnium gaudio Roma ab Leone Pontifice Imperij accepit insignia.

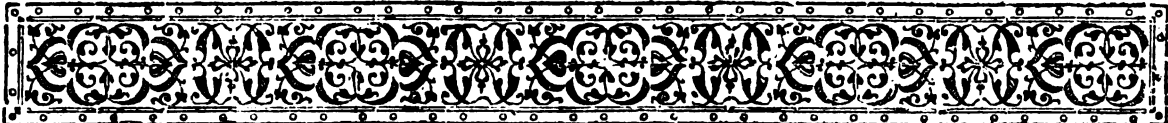
XV. HVLDRICHVS MUTIVS lib. 9. Chron. Germ. Post hac cogitauit Leo III. quibus rationibus efficere posset, vt sedes Romana haberet defensorem, si quid tale aliquid accideret; quandoquidem Casares Constantinopolitani non satis viribus, & opibus pollerent, ad defendendam Romanam sedis dignitatem, & hactenus in seditionum, & tumultuum, ciuiliumq; bellorum motibus Romam deseruissent. Quas ob causas in Occidente opus esse Impe-

ratoris, qui hac curet: Multa autem ob merita, nemo inueniebatur dignior Carolo Rege Galliarum: Primum, ob tot officia ab eo collata in Ecclesiam Romanam, & tot privilegia concessa Pontificibus Romanis, &c. His ex causis Pontifex cum consensu suorum Cardinalium, & Episcoporum, appellatum Carolum Magnum Galliarum Regem, Imperatorem Romanum in Occidente, in die Natiuitatis Christi cum Missam celebrauit Pontifex, vertit se ad populum, & pronunciauit Carolum Romanum Imperatorem in toto Occidente. Omnis populus apertè tibi clamarunt; Deus Carolo inuidio Augusto Imperatori largiatur pacem, victoriam contra hostes, incolumitatem, & annos vitæ longissimos. Alij clamabant; Dominus omnipotens fortunet omnes gressus, omniaq; consilia eius. Et statim auream gemmam distinctam, preciosissimam coronam imposuit illi Pontifex. Atq; ita peruenit ad Germanos à Gracis ius Romani Imperij.

Huic Mutio Hæretico addamus duos alios, Sebastianum Francum in Chronico suo, & Munsterum in sua Cosmographia. Agmen claudat Monachus S. Galli de rebus gestis Caroli Magni lib. 1. Cum ibidem (Romæ) aliquot diebus reparandi exercitus gratia moraretur (Carolus,) conuocauit Antistes Apostolicus de vicinis partibus, quoscumq; potuit: & coram positis illis, & inuincibilibus gloriosissimi Karoli Comitibus, nihil minus sufficantem ipsum pronunciauit Imperatorem, Defensoremq; Ecclesie Romanae.

Finis libri primi.

DEFENSIO LIBRI
SECUNDI, IN QVO PROBATVR,
IMPERIVM ROMANVM DE GENTE FRAN-
CORVM AD GENTEM SAXONVM SVMMI
PONTIFICIS AVCTORITATE TRANSISSE.

CAPVT PRIMVM.

Explicatur successio Caroli Magni.

PAVCULA huius capituli carpit Iunius. Illud ferre nequit, Ludouicum Arnulphi Imp. filium; Conradum successorem eius; Et Henricum Aucupem ex gente Saxonum non habuisse coronam Imperialem. Quid indignatur Caluiniſta? An non hoc disertè tradunt Historici? An suo ex capite Bellarminus istud exsculpſit?

Iunius Philosophari incipit de *corona Imperiali*. Summa huc redit. *Imperatorem verè & essentialiter absq; hac corona & coronatione constitui; esse ceremoniam solummodo accidentalem*; Et alia huius generis, quæ libro primo sæpe audiuiſimus à Iunio afferi; nunquam probari. Obiicit Urspergensis, qui dicit; Ludouicum Arnulphi Imperatoris filium *septuagesimo octauo loco ab Augusto Imperium suscepisse*; (Sed titulo regio, non Imperatorio.) *Et duodecim annos regnasse*; nimirum vt Germaniæ Regem. Idem sensus Urspergensis est, cum Conradum septuagesimum nonum: Henricum autè octogesimo ab Augusto numerat: nam Urspergensis respexit ad id, quod isti erant in proxima potentia, non quod completè *in actu secundo*, quia Reges Germaniæ & Italiæ erant, ex quibus Imperatores designari, & tandem quoque suprema per coronationem Pontificiam adhibita manu, perfectè constitui solebant.

Dresserus obiicit Sigebertum Anno DCCCC. XI. *Certe Sigebertus Ludouicum Imperatorem nominat Romanum*. Et addit: *Ludouicus propter tyrannorum in Italia insolentiam, & multâ malorum ingruentiam, non meruit Imperialem benedictionem*, vbi Dresserus, duo committit flagitia; primùm enim duos Ludouicos constat in vnum contra expressam Sigeberti mentem. Nam Ludouicus ille prior, quem Sigebertus nominat Imperatorem, est Ludouicus Imp. hoc nomine tertius qui anno Domini DCCC. LXXVIII. imperiũ iniiit; Ludouicus, verò filius Bosonis; Ludouici tertij ex filia nepos, est ille, qui Anno DCCCC. imperare cœpit,

A (Baronio Ludouic' IV. dictus) & anno DCCCC. IV. à Berengario Italiæ tyranno captus oculisq; simul & imperio priuatus est. Vide Baronium Annis prædictis. At Ludouicus, de quo Sigebertus Anno DCCCC. XII. est filius Arnulphi Imperatoris; (sic enim à plerisque Historicis nominatur, quia à Formoso Papa coronatus fuit Anno DCCC. XCVI. quamuis Baronius eodem Anno hanc coronationem pro legitima agnoscere nolit) toto cælo differens à duobus illis Imperatoribus Ludouico III. & IV. auo & nepote.

Alterum Dresseri flagitium; quia decurtat Sigeberti verba; omiſſis iis, in quibus tota vis est posita. Sic enim Sigebertus. *Ludouicus Rex Germania moritur*. (Istud; *Rex Germania*, amputauit Dresserus.) **B** *Qui, &c. non meruit imperialem benedictionem*; (propter turbulentum Italiæ statum,) hoc est, Rex tantummodo non Imperator fuit, cui succedens Conradus regnavit *Annis septem*, inquit Sigebertus, *qui & ipse caruit benedictione Imperiali*. Dresserus. *Quid Conradus, qui Ludouico successit, faciat in tantâ perfidia? Papa enim Sergius Berengarium Italia Regem coronauerat, & Augustum appellauerat, vt scribit Onuphrius*. Conradus eandem ob causam benedictionem Imperialem, vt loquitur Sigebertus, non obtinuit, propter quam ea caruit Ludouicus, Arnulphi filius, antecessor Conradi, nempe propter perturbatissimum Italici Regni statum. Electus est autem Conradus in Regem Germaniæ Anno DCCCC. XII. quo, vt & Anno DCCCC. XIII. & DCCCC. XIV. nullus in occidente Imperator erat: nam Berengarius demum Anno salutis DCCCC. XV. Imperator est renunciatus & coronatus, non à Sergio, sed à Ioanne X. Quod cur factum sit, docebit te eodem Anno Baronius.

C Conrado successit Henricus Anno Domini DCCCC. XIX. de quo Sigebertus Anno DCCCC. XXXVII. *Henricus Rex moritur, qui, licet in vincendis inimicis gloriosus fuerit, quia tamen pacificus erat, nullam operam dedit, vt effugatis ab Italia tyrannis, qui quasi conductiui mercenarij, alter alteri succedentes, Imperium dilaniabant, benedictionem Impe-*

rialem accepisset. Dresserus. Quod modeste hic scriptor, imperialem benedictionem vocat, tu Bellarmine, non solum imperialem coronam, sed etiam Augusti nomen dignitateq; appellat. Duces sui facti habet Bellarminus Historicos; qui tres istos, Ludouicum Arnulphi filium, Conradum & Henricum nunquam Augusti vel Imperatoris appellatione affecerunt; aut profer vnum si potes. Nam qua fide citaueris Sigebertum iam vidimus; vt & illud; non patrocinari Vrspergensem Iunio, cui bilem mouerunt illa Adriani IV. verba apud Auentinum lib. 6. Annalium Boiorum. *Romanum Imperium à Græcis translatum est ad Alemannos, vt Rex Theutonicorum non ante, quàm ab Apostolico coronaretur, Imperator vocaretur. Ante consecrationem, Rex. post, Imperator.* Clamat Calvinista: *Hoc Pontifex dicit in sua ambitiosa caussa.* Scilicet Pontifex & Pontificij expectare debent, donec Iunius, Illyricus, Dresserus, aut similes de grege Lutheri vel Caluini clamatores, ius suum ipsis afferant & vindicent: Interea mutire non audebunt; quacunq; iniuria ius suum violari videant. *Ius peruertit Hadrianus dum ita loquitur,* inquit Iunius, *quemadmodum & Innocentius cap. Venerabilem,* extra de Elect. Tu verò ô Calvinista, veritatem pervertere niteris, dum ita loqueris: Nam si à Græcis ad Francos hac lege, de qua Adrianus & Innocentius. Imperium non venit, quî fit, quod veteres Historici & Chronologi iis, qui à Pontifice consecrationem & benedictionem non acceperunt, Imperatoris & Augusti nomen non tribuerunt? Cur ipse Carolus Magnus, qui propemodum omnes occidentalis Imperij provincias occupauerat, non antè Augusti & Imperatoris nomen obtinuit, quam à Leone III. Pontifice, imperiali corona redimitus est? Cur ipsemet Henricus, Othonis Magni parens, professus est, se Regis nomine velle esse contentum, nec cupere, vt Augustus & Imperator appelletur adeptus oblatam sibi à Pontifice Romano solennem inaugurationem; si absque Pontificis coronatione nomen hoc tam augustum illa ætate obtinebatur? Ita enim de Henrico Albertus Stadenfis in Chronico. *Cui cum vnctio & diadema à Pontifice offerretur, noluit acceptare, se tanto honore indignum iudicans; dicens, sibi sufficere, quòd Regis nomine vocaretur.* Agnoscebat ergo Henricus, se, absque coronatione Pontificia solo Regis nomine insigniendum esse. Nec ipsimet Principes non coronati nominabant se Imperatores; sed Reges, vt aliquot exemplis ostendit Rogerius initio Apologetici contra Dresserum; nam Henricus, parens eius Henrici, cui tot fuere controuersia cum Gregorio VII. & nonnullis consequentibus Pontificibus, non nominat se hoc nomine tertium Imperatorem; sed secundum: quod indicio est, eum, Henricum, Magni OTHONIS patrem, non posuisse in Imperatorum catalogo. Lege Rogerium.

A Obiicit Iunius. *Eum, qui viuente Imperatore, Rex Romanorum constituitur. statim, eo ipso; Imperatore vita functo, Imperatorem pleno iure fieri, omnesq; titulos, honores, & insignia possidere. ergo absque Pontificis consecratione & coronatione Imperatorem fieri.* At quisquis veterum gustauit Annales, factaque & exempla ipsorum principum, quorum causa agebatur, perpendit; is hanc consequentiam negabit, & Iunium vanitatis postulabit: qui iterum obstrepit. *Potest quis esse Rex Romanorum seu Germania absque vlla inunctione Episcopali; ergo & Imperator.* Antecedens probat exemplo eius ipsius Henrici, de quo hic agimus. Nam nemo abnuuit, fuisse verum Regem Germaniæ; & tamen non modo Pontificiam; sed neque Archiepiscopalem consecrationem & inunctionem acceperat. Respondeo, consecutionem iterum esse friuolam ac ineptam; nam Imperium occidentale à Pontifice ad Carolum Magnum venit. Potuit ergo Pontifex, eas, quas volebat, conditiones annectere; inter quas & hanc de coronatione. At Regnum Germaniæ, etiam absque coronationis conditione, absolute deferebatur; hinc quoque electus, & nomine & cæteris prærogatiuis statim efficiebatur Rex, absque vlla vltiore sacerdotali ceremonia. Quod etiam de aliis regnis, atque adeo de ipso Orientali Imperio intellectum volo; neq; enim hoc à Pontificibus Romanis, & multo minus à Patriarchis Constantinopolitanis alicui delatum & collatum fuerat. Et quamuis Henricus non ex contemptu, sed alias ob causas, ne regalem quidem inunctionem susceperit; non ideo tamen factum eius in consequentiam trahendum esse, docet visio hac ipsa de re oblata S. V. dalrico, vt in vita eius proditum legimus, & apud Dietmarum lib. 1. cum ei à S. Petro Apostolo ostensi sunt duo gladij, alter cum capulo; alter sine capulo; additumque: *Dic Henrico Regi; ensis ille, qui sine capulo est, significat Regem, qui sine benedictione Pontificali Regnum tenebit; capulatus autem, qui benedictione diuina regni tenebit gubernacula.*

C Quanti etiam ipsi Imperatores Constantinopolitani vnctionem Patriarchalem fecerint, docet exemplo suo Ioannes Cantacuzenus, licet enim vt ipse scribit lib. 3. suæ Historiæ cap. 92. & lib. 4. cap. 4. iam antea Adrianopoli à Lazaro Patriarcha Hierosolymitano fuisset coronatus & inunctus in Imperatorem, attamen postquam Constantinopolin occupauit, rursus coronari & inungi voluit, idque *ne oblocutoribus sermonem daret, quod non Byzantijs, secundum Imperatorum solemnem, coronam accepisset.* Atque hæc & similia considerare oportebat Krantzium quem hic obiicit Iunius; & alios; qui quærent, *quid coronatio Pontificia Imperatori conferat?* Iam sæpe dictum est, quid conferat; idemque vno ore dicunt antiquiores Historici & chronologi; quos Iunius audiret; si aures audiendi veritatem haberet.

Nec verba Matthæi Palmerij, quæ Iunius occinit, sunt oracula; qui dicit, *Romanos atq; vniuersos Italia populos doluisse, quod post mortem Arnulphi, Imperium in Germaniam translatum esset; nec à Pontifice Transalpinos insignitos fuisse Imperatores vsq; ad Othonem primum; nam Pontifex Henrico Othonis patri Imperialem coronam & insignia obtulit; nõ ergo culpa in Pontificibus hæsit, quod nullus vsque ad Othonem primum Imperiali Diadema te exornatus fuit. Neque vllus Imperator etiam in Italia fuit ab Anno DCCCC. XXIV. quo Berengarius occisus est, vsq; ad Annũ DCCCC. LXII. qui fuit Annus primus Imperatoris Othonis I. Reliquam Iunij phlyariã lædoriis & pseudologiis deputa.*

At vide simulque ride lepidam apologiam, quam Dresserus instituit pro Historicis, qui Ludouicum, Conradum, Henricum, tres Othonis Magni antecessores, non Imperatores, sed Reges indigitarunt. *Historici pleriq; omnes, inquit, qui de his Imperatoribus aliquid literũ consignarunt, sub iugo Pontificis fuerunt. (O quam dolendum tunc non extitisse Illyricum, Iunium, Dresserum.) Itaq; ad præscriptum & natum Pontificũ sese totos conuerrere coacti sunt, accurateq; cauere, ne quid contra Ecclesie Romanæ voluntatem siue auctoritatem scribere vel mussare viderentur. Decet enim cocum Domini sui habere gulam, vt in versu dicitur. Quã acutè sensum & mentem Historicorum attigit Dresserus? Scilicet Pontifex omnibus Historicis ora oppilarat, & calamos retuderat, vt verum nec proloqui, nec in chartam referre possent.*

Sed tamen Dresserus asperitatem suam in Historicos, nimiam esse animaduertens, eandem clementer temperat. *Malo, inquit, dicere, consuetudine & temporum iniuria factum esse, vt quod Pontifex vellet, idem etiam scriberent historici: persuasum enim hoc cunctũ fuit, sancta esse omnia, quæ Pontifex statuisset. Itaq; excusati magis sunt habendi viri optimi, qui ad gratiam Pontificis scribere aut loqui coacti sunt; quanquam interim libertatem summũ votũ exoptarunt. Agimus magnas gratias pro tam benigna excusatione; qua tamen Historici non egent; quia bilingues non fuere; neque aliud in ore & calamo, aliud in præcordiis ferebant; Et si tulissent; certè optimi viri non fuissent: quo tamen encomio à Dressero cohonestantur; quia nullus, cui cor & lingua duplex, viri optimi nomen meretur. Hæc nimirum solennis est istorum responsio. Cum testimonia veterum aliter effugere & eludere nequeunt, tunc robusta voce & facie clamitant; eos aliud sensisse; aliud, scripsisse.*

Sed en duos validissimos arietes, quos in nos Dresserus emittit. *Si non est Imperator nisi coronatus à Pontifice; sequitur coronationem esse neruum Imperij. (Minimè hoc sequitur, sed coronationem esse vltimam quasi formam, quæ Imperatori esse completum & perfectum largitur; neruus alioqui Imperij est potentia, opum copia, vel potius subdito-*

rum vera religio, fidelitas, obedientia, & in Imperatorem summa obseruantia) atq; adeo à natura seu xpo illius omne in coronatione situm esse. Non omnino, õ bene, sed vltimum, quodque ceterorum est, quasi quoddam complementum.

Alter aries. *Sequitur, electionem Imperatorũ, quæ fit à proceribus Imperij, nihil valere absq; Pontifice; vel certè si quid valeat, valere propter Pontificem. Nihil horum sequitur; nam Electus ab Electoribus nunquam reiicitur aut reiicietur, nisi vel manifestus hæreticus, vel Reipublicæ Christianæ perniciosus, vel saltem prorsus inutilis esset. Itaque Electio ad hoc valet, & semper valet; vt is, qui electus est, in Imperio titulo Cæsaris & Imperatoris Augusti electi omnia agere & administrare possit, & olim potuerit, absque vilo cuiusquam impedimento, vt patet exemplis Ludouici, Conradi, Henrici.*

Multa etiam super hoc argumento mentitur & calumniatur Marilius Paduanus in Defensore pacis part. 2. cap. 26. qui tandem in hanc impudentiam prorumpit. *Quid ergo aliud sibi tribuit auctoritatis principum Electio, quàm nominationem, ex quo ipsorum determinatio ab vnio solius alterius voluntate dependet? TANTAM ENIM SEPTEM TONSORES AVT LIPPI POSSENT ROMANO REGI AVCTORITATEM TRIBVERE. Hæc vt imperitè, ita prorsus mendaciter Turbator pacis Marilius.*

CAPVT II

Othonem primum, non autem Conradum, aut Henricum primum Imperatorem ex gente Saxonum fuisse.

VLTIS, iisque euidentissimis argumentis hoc capite ostendit Bellarminus, Ludouicum, Arnulphi Imperatoris filium; Conradũ & Henricum Saxones, non fuisse Imperatores, sed Reges Germaniæ, prout etiam capite præcedenti diximus. Iunius lepidissimè duplicem Imperatorum Catalogum statuit; alterum, *Germanicum*; alterum, *Italicum, iuxta illum; præditos Reges; esse Imperatores; iuxta hunc, non esse.* At quis ille Catalogus Germanicus? Quis eius Auctor? Illyricus scilicet, Iunius, Dresserus, Fabricius in Originibus Saxonibus lib. 2. qui contra omnium aliorum Historicorum fidem scribere non veretur. *Henricum fuisse coronatum; non coronatione Pontificia, sed Archiepiscopali; Cum omnes vno ore testentur, eum nec regiam, nec imperialem vnditionem suscepisse, suas quasdam ob causas, in quas curiosus inquirere nihil necesse.*

Illud præterea non minus festiuum est, quod Iunius dicit; *Ludouicum Arnulphi filium, ab ipsa natura fuisse coronatum, & hanc coronationem non esse*

minus validam, quam Papa, imò longè validiorem. Quæ fortè aliquid efficerent, si Imperium hæreditarium esset; sed quia in Electione, confirmatione, & coronatione positum est, non video, cur Iunius coronationem illam naturalem vrgeat.

Inuectiuam maledicam, qua hîc in Italos Iunius bacchatur, susque deque habemus; non enim soli Itali, sed & Germani Ludouicum, Conradum & Henricum in Imperatoribus non numerarunt: Marsilij demum Parauini tempore; Et postea ab Illyrico, Iunio, & aliis sectariis isti tres, creati sunt Imperatores. De Nauclero vide Bellarminum cap. 4.

In verbis Volaterrani, quæ Iunius recitat, non pauca sunt errata: insigne illud: *Ludouicum Arnulphi filium à Berengario fuisse captum, oculisq; ac Imperio priuatum*; Cum hoc de Ludouico Imperatore, Bosonis filio; Ludouici Tertij ex filia Nepote, accipiendum sit, vt supra ostendimus. Nec post Berengarium, qui Anno DCCC. XXIV. occisus est, alius fuit siue Italus siue Germanus Imperator vsque ad OTHONEM primum.

Argumentum ex diplomatis Imperatorum, in quibus ex Imperatorum serie, ordine, & numero, excluduntur Ludouicus, Conradus, Henricus; argutè soluit Iunius; nimirum, hoc accidisse, quod historiam sæculi antecedentis ignorarent. Itaque si Henricus Imperator, qui Anno M. XIV. Imperiali diademate redimitus est, tam versatus fuisset in Historiis, quam Iunius, Illyricus, Dresserus, & si Origines Saxonicas Fabricij legisset; in publicis litteris ac diplomatis non se Henricum primum; sed secundum nominasset. Idem fecisset Conradus, qui Anno Christi M. XXVII. coronam Imperatoriam suscepit. Conradum secundum, non primum se indigitasset. Sed ignorantia eis obfuit, vt non viderint, quotusquisque huius vel illius nominis Imperator esset. Malè sit Illyrico, Iunio, Dressero, Fabricio, qui tam serò cum face sua historica in medium prodierunt; nec citius adeo densam caliginem à mentibus nostris, imò & Imperatorum, depulerunt.

Iunius, vt est in inueniendo copiosus, aliud adhuc effugium adfert: *quia Roma Imperatores coronati, diplomata sua ex Vrbe, prout in Fastis Pontificum inscripterant, ceperunt scribere: quem stylum fuisset iniquum & periculosum postea retractari; mutatio enim publicum offendisset.* Et cur offendisset; si Henricus & Conradus, de quibus modò diximus, reuera secundi non primi sui quisque nominis erant? An non hæc exempla ex diplomatis Imperatorum sumpta, manifestè coarguunt fictitiam illam distinctionem Catalogi Imperatorum in *Germanicum & Italicum*? Nam cur Henricus I. & Conradus I. secuti sunt Catalogum *Italicum*, cum principes Germani essent? Cur non potius cum Catalogo Germanico se con-

formarunt, si talis Catalogorum partitio vnam extra hæreticorum phantasiâ in rerum natura existit? Quis coëgit illos, vt sua diplomata ad Pontificias bullas conformarent, contra conscientiam & scientiam suam? Obiicit Iunius. *Etiâ ex Pontificum Fastis erasa esse quorundam Paparum nomina: mirum igitur non esse, licet nonnullorum Imperatorum nomina fraude & scelere ex Catalogo Imperatorum expuncta fuerint.* At, nisi fallor, multum sudabit Iunius, donec vel vnus Pontificis nomen, qui fuerit legitimus Christi Vicarius, Petrique successor, ex Fastis Pontificiis fraudulenter expunctum esse monstrauerit,

Probat Bellarminus variis Historicorum testimoniis, Othonem Magnum fuisse primum ex gente Saxonica Imperatorem. Iunius perpetuò hæret in suo *gemino Catalogo*; aitque; *Historicos secutos, esse non Germanicum; sed Italicum Catalogum, disidentem à Germanico*; nuper in Iunij officina edolatum. Itaque quoties Historicorum quispiam, etiam Germanus dicit, Othonem fuisse primum Imperatorem ex gente Saxonum; Ogerit; *eum sequi calculum Italicum.* Quæ, malum, hæc cauillandi & omnia eludendi intemperies? Cui si semel fores pandantur, forsân paulò post exorietur, qui calculum *Gallicum* siue *Hispanicum* in Historiis comminiscatur, & hoc commento eludat; quidquid suum ad stomachum minus iucundè accidit. Historicos vera scribere oportet. Si igitur Otho Magnus non fuit primus Imperator ex stirpe Saxonica; falsò scripserunt, eum esse primum; quamcunque tandem Imperatorum recensioem secuti sint. Si verò reuera Otho Imperator primus ex hac natione fuit; vt certè fuit, verè & secundum omnem calculum verum; affirmarunt eum fuisse primum ex gente Saxonum Imperatorem.

Notetur autem argumentum Bellarmini de numero *Ludouicorum*; nam Ludouicus Bauarus plerumque nominatur *Quartus*; quia Ludouicus, Arnulphi filius reuera Imperator non fuit; Fuit tamen alius Ludouicus, Bosonis filius, Ludouici Tertij nepos, de quo cap. 1. qui coronatus à Pontifice Imperiû iniit Anno DCCC. Vide Baronium hoc ipso Anno. Cuius respectu, necesse est, Ludouicum Bauarum esse *Quintum*, prout etiam à quibusdam recentioribus appellatur.

CAPVT III.

Eundem Othonem à summo Pontifice Ioanne XII. ad Imperium prouectum esse.

ROBERT Bellarminus quatuordecim Historicos, qui disertis verbis testantur, Othonem I. à Pontifice Maximo ad Imperialem dignitatē euectum esse. Iunius, more suo contendit, Pontificem Othoni nil contulisse, nisi solennem quendam ritum, quo Imperium iam ante acceptum quasi obsignat. & publicè promulgavit. Hanc nēniam sæpius iam, libro primo præcipuè, audiuius, & auditam confutauimus. Videantur & perpendantur Historicorum testimonia à Bellarmino partim citata, partim recitata; clariora sunt, quàm vt talibus fumis inuolui & obfufcari queant.

Prædictis testimoniis adiungamus quædam alia, in primis HROSUITAE Monialis in Panegyrico Othoni Magno versibus dicto, iussu Othonis II. filij; in quo Othonis inaugurationi tale lemma præponitur. *Oddo secundo Italiam petit, & coronatur in Imperatorem.* Post versus de coronatione subiicitur aliud lemma in hunc modum. *Oddo factus Imperator Berengarium in exilium misit, &c.* Ergo per coronationem ad Imperatoris nomen & insignia peruenit.

II. Albertus Stadenfis in suo Chronico ante coronationem semper nominat Othonem, REGEM: post coronationem, inquit, *rex Imperator & Augustus à populo consalutatus est:* idq; à Ioanne XII. anno Christi DCCCC. LXII.

III. Frodoardus in Chronico. *Otho Rex Romam pacificè adiit, & amabiliter exceptus, atque honore illius imperialis sublimatus est.*

IV. Idem testatur Adamus Bremensis in Ecclesiastica historia, & iisdem verbis, quibus Albertus Stadenfis.

V. Adde Andrea Ratisbonensem in suo Chronico. Nec opus plures accumulare, vix enim est Chronologus, qui ad Othonis tempora scribendo peruenit, à quo testimonium huius rei non liceat petere.

CAPVT IV.

Diluuntur obiectiones Illyrici.

OMMVNIS est sententia Historicorum Othonem Magnum à Ioanne XII. Papa coronatum esse. Illyricus dicit non deesse, qui id tradant factum à Cardinalibus. Ait Bellarminus, se nullum Auctorem legisse, qui hoc scriptum reliquerit. Atqui Palmerius ait; (verba Iunij refero) *Ioanne Pontifice in omnem luxuriam dissoluto, Otho à Romana Ecclesia Patribus urbūq; principibus euocatus, vt corruptos Pontifici emendaret mores, Romam proficiscitur, in qua vrbe*

Amplissimis honoribus vsus coronam suscepit. At nihil hoc testimonium aut pro Illyrico, aut contra Bellarminum facit: quia Palmerius non dicit, Othonem suscepisse coronam à Cardinalibus: Sed absolutè; *suscipisse coronam:* quod de Pontifice optimè intelligi potest, præsertim, cum id expressè ab aliis historicis proditum fuerit.

Platina quoq; adductus à Iunio, Othonem à Ioanne coronatum scribit; licet parèthesin illam interiiciat: (*Vt quidam tradunt*) & quidem non pedanei, sed primæ sedis chronologi. Disertius & absolutius illud idem affirmat Volaterranus. Quocirca non satis dispicio, quo consilio istos quasi Illyrico suffragantes Iunius in medium adducere voluerit; cum ipse Illyricus fateatur, hoc, quod de Cardinalibus fertur, nullis certis documentis probari posse. Nec antè, sed post coronationem Othonis, factam à Ioanne, scripserunt duo Cardinales ad Othonem contra Ioannem, vt ex ipso Illyrico Centuria X. demonstrat Bellarminus.

Mentitur Illyricus, translationem Imperij ad Othonem, non esse factam potestate aut voluntate Papæ; idq; testibus Nauclero & Cuspiniano probare contendit. De Nauclero prolixè respondet Bellarminus. De Cuspiniano res est expeditior palam enim scribit; hanc translationem esse factam: **PONTIFICIS MAXIMI AVCTORITATE.** Iunius clamat. *Non solius Pontifici auctoritate factam. Nec Papam fuisse unicam & principalem causam: & hoc voluisse Illyricum.* Sed nullum exstat huius distinctionis vestigium in libro Illyrici; nam vt à translatione Imperij in Carolum simpliciter excludere conatus est Leonem III. sic ab hac translatione in Othonem penitus reicere tentauit Ioannem XII. ita vt nihil auctoritatis vel potestatis in ea perficienda Pontifici reliquerit. Iunius sane perquam peritus est medicus, qui distinctionum suarum malagmate omnia Illyrici mendacia sanatum accurrit; parum sollicitus, quàm aptè id præstet.

DIn Can. Constitutio apud Gratianum dist. 63. nominatur *Henricus I.* ante Othonem I. Ex quo colligi videtur, Henricum I. dici Imperatorem; & tamen certum est, non fuisse à Pontifice imperiali diademate cinctum. Respondet Bellarminus, probabile videri, eum, cuius ibi fit mentio, non esse Henricum, qui Othonem Magnum antecessit; sed eum, qui Othonem III. secutus est, vereque primus qui diceretur hoc nomine Imperator fuit. Iunius. *Hoc falsè inicit analogia Canonum circumstantium:* nam cap. *Inter nos,* proximè præcedens inscribitur. *Leo IV. Lothario & Ludouico Augusti.* Itemque cap. *Sacrorum:* quod paulò post sequitur: inscriptionem habet; *ex libro primo capitulorum Karoli & Ludouici Imperatorum.* Quæ est ista consequentia? Capitulum *Inter nos,* & illud alterum: *Sacrorum:* est Imperatorum, ergo in illo cap. *Constitutio:* nomine Henrici primi, non intelligitur Henricus primus.

Imperator, qui Othoni III. successit; sed Henricus ille, qui Othonem antecessit. Quæ hæc deliratio? cui nõ fiet medicina, licet hunc in modum formetur *Capitulum proximè antecedens, & quod paulò post sequitur; est Imperatorum; ergo & hoc, cuius initium Constitutio, est Imperatorum.* Dicimus, esse Imperatorum; at non eius Henrici, quem vult Iunius, sed alterius. Causa autem, cur Henricus præponatur Othoni; assignatur à Bellarmino. Deinde nulla penitus fit Imperij vel Imperatoris mentio in illo Canone. Quocirca licet nomine Henrici I. intelligeretur Henricus Auceps, primus diceretur, nõ ratione Imperij, sed Regni, fuit enim primus hoc nomine Rex Germaniæ.

Imperatoribus fuisse aliquando potestatem constituendi, iudicandi, deponendi & in ordinem cogendi Romanos Pontifices, falsum est. Exempla quæ Iunius commemorat, facti sunt, non iuris, deq; ipso Othonis facto contra Ioannem XII. quid sentiendum sit, discas ex Annalibus Baronij Tomo X. anno Christi DCCC. LXIII. ex quo etiam intelliges, quàm mendaciter Iunius affirmet, ipsum Othonem in Ioannem XII. iudicis instar, sententiã dixisse, simulq; euanescere cauillationes Iunij, quibus epistolam, qua Otho Ioannem ad synodum vocauit, eludit, & à legitimo sensu ad alienum detorquet. Ille flosculus; *Episcopum improbum, nec ligare, nec soluere posse;* à Iunio ex Donatistarum hortis decerptus est. quem dum ex Gratiano II. q. 3. cap. *Quomodo & sequentibus stabilire nititur; antiquum obtinet, hoc est, imponit, & figmenta sua pro veritate obtrudit.*

Ait Bellarminus contra Illyricum; ex tot Historicis nullum affirmare, Cuspiniano & Nauclero, & omnium recentissimis exceptis, Imperium fuisse translatum à Francis ad Germanos in electione Conradi & Henrici. Iunius omnia alia agit, præter id, quod agendum erat. Summa huc redit, *Illyricum nolle dicere; Imperium, quando a Francis ad Germanos venit; ad aliam gentem translatum fuisse sed tantum à familia vna in alteram: nam & Francos fuisse Germanos.* Quasi Bellarminus de hoc item Illyrico moueat, & non potius de isto: num translatio, etiam ab vna familia ad aliam, facta sit in Conrado & Henrico, qui Othonem Magnum antecesserunt. Illyricus ait. Abnuunt veteres historici & chronologi omnes. Quinam fide digniores?

Infectionem, qua Iunius in Pontifices desuit ob Italicos Imperatores Lambertum, VVidonem, Ludouicum Bosonij filium. Berengarium; nihil moramur: quia nihil aliud est, quam petulantis linguæ & infrunitæ mentis argumentum.

Illud non iniucundum est quod Dresserus tam sollicitè quærit; vbi nam fuerit Romanum Imperium, si Ludouicus, Conradus, & Henricus fuerunt solummodo Reges Germaniæ. Dic tu vicissim Nouator, vbinã est Imperium, mortuo Imperatore, & toto eo tempore, quod Interregnum

appellari solet. Hoc si mihi expeditueris, exponam & ego tibi, vbi Imperium fuerit illis annis, quibus supradicti Reges in Germania regnarunt.

Ad Scharidium accedo; qui vt lib. 4. de Pont. cap. 13. vbi de Gregorio VII. actum diximus, edidit libellum de Iure, quod in approbandis Pontificibus Impp. habuerunt: quem loco citato ad examẽ reuocauimus. In eius opusculi altera parte differit Auctor de more vngendi approbandique Casares. conuerso rerum ordine per Papas introducto. Ait ergo Scharidius. *Vnctionem Imperatorum & Regum vsurpatam esse à Christianis ad imitationem Hebræorum, apud quos Reges & summi Sacerdotes per vnctionem consecrabantur & insuebantur, vt liquet ex multis sacrarum literarum testimoniis.* De quo nihil necesse disputare. Tantum hoc admoneo, ritum hunc non esse amplius Iudaicum; sed Christianum, communi vsu Christianorum receptum tritumque.

II. *Morem vngendi, vt coniectura est, à Iustino Iustiniani auunculo, introductum, qui primus à Ioanne Pontifice vnctus & coronatus legatur, quò augustius ei magisq; ratum Imperium foret.* Duplex error, nisi benigna interpretatio succurrat. Aut enim loquitur ille de Iustino seniore, aut de Iuniore; de illo falsum; quia Iustinianus ipse Iustini senioris ex sorore nepos fuit. Falsum item de Iustino Iuniore; quia hic fuit Iustiniani nepos ex sorore. Deinde, si vt videtur, Scharidius per Ioannem intelligit Romanum Pontificem, grauisime hallucinatur, quia Ioannes Iustini, vt sic loquar, coronator, nõ Papa Romanus, sed Patriarcha Constantinopolitanus fuit, de quo Corippus lib. 2.

Postquam cuncta viderit rita perfecta priorum Pontificum summus, plenaq; arate venustus Adstantem benedixit eum: celsiq; potentem Exorans Dominum sacro diademate iussit Augustum sancire caput, summoq; coronato Imponens apici feliciter.

Videtur Scharidius deceptus illa Corippi phrasi: *Pontificum summus;* quasi verò Poëtæ non licuerit hoc ipsum honoris vocabulum Patriarchæ Constantinopolitano tribuere; qui erat summus Pontificum inter suos, & in vrbe illa regia.

III. *Vnctionem Imperatorum occidentaliũ à Leone III. in occidentem introductam.* Nõ diffitemur, quia Leo iste imperij occidentalis instaurator fuit: vt nec illud; Imperatores prisca hanc cæremoniam minimè esse auersatos, sed animis libentibus recepisse, quod cuperent, Ecclesia precibus & benedictione ea sibi dona interius conferri & augeri, quæ exterior atque visibilis vnctio præfiguraret.

IV. *Tempore demum Caroli Crassi, libero procerum arbitrio, nullaq; Pontificis auctoritate intercedente, esse introductum, vt ij speciosum Casaris nomen & omnes antiquorum Augustorum titulos vsurparent, quibus pontificia benedictio & consecratio esset imperita, qui verò ea carerent, Reges tantummodo vocarentur; differentia, quæ nomine magis, quam re consistet.* Sed hæc omnia esse falsa, patet ex libro primo.

V. Rectè fecisse illos, qui titulo regio contenti, inaugurationem Pontificiam neglexerunt; vt fecit Henricus Aucep. Optandum plures eiusdem mentis existisse. Cur Henricus vel alij hanc benedictionem non receperint; disquirere curiosius non duco operæpretium. Sufficit nobis, istos ipsos Reges agnouisse, se absque illa inauguratione Imperatoris & Augusti titulis vti non posse. Quod & Schardius fatetur; & hoc diligenter obseruandum est aduersus Iunium, Illyricum, Dresserum, Fabricium, qui Hæricum & alios contra receptum tunc morem, Schardio teste, *Augustos & Imperatores* appellant.

VI. Post horribilem conuiciorum nimbum in Pontifices Romanos, præsertim Gregorium VII. emissum, *Lotharium Saxonem Imperatorem incesit, quem didicit, vel persuasione aliorum, vel superstitione adductum, à Pontifice coronam accepisse, seq; ad pedes eius abiisse; & per hoc postmodum per ignominiosam picturam Romæ repræsentatum esse; multum indignate Friderico I. & super hac re cum Adriano IV. exposulante, teste Radeuico lib. 1. cap. 10.* Sed antiquitas secus iudicauit de Lothario, cui, cum Tertulliano dicam, *nouellitatem* Lutheranam & Calvinianam libenter postponimus. Legantur Acta coronationis Lotharij apud Baronium Tomo XII. anno Christi M. C. XXXIII. De pictura non fuit arduum, sinistram in animo Friderici, tot flabellorum ventilationibus inflammato, existimationem gignere, absque quibus si fuisset, haud Imperator ille armis, quam litteris instructior, sedi Apostolicæ tanta contentione sese opposuisset. Quod & de alijs nonnullis dictum volo. Nuspiam defunt, in Aulis magnorum principum irritatores; qui meliora videntes, deteriora suadeant.

De epistola Hadriani IV. ad Hillinum Treuirensis, Arnulphum Moguntinum, & Fridericum Coloniensem Archiepiscopos, dixi iudicium meum ad cap. 2. lib. 1. cuius neq; nunc pœnitet: nam fraudem & imposturam, sub hac epistola testam, vel hinc aduertat; quod Auentinus lib. 6. & alij scribunt, ob eas, in conuentu procerum recitatas, existisse illum tumultum, in quo Otto Palatinus Comes de Bawaria, vnum ex Legatis Apostolicis stricto gladio petiit, ac interfecisset, nisi irruentis impetum ipsemet Imperator cohibuisset: cum, vt ex Radeuico lib. 1. cap. 8. constat, non ex istis, sed ex alijs litteris ab Adriano ad ipsum Imperatorem datis, quasq; Radeuicus Historiæ suæ integras intexuit, tumultus ille exortus fuerit; idq; solummodo propter male intellectam *Beneficij* voculam, vt idem Radeuicus scribit: nec verba illa; *A quo ergo habet, si à Domino Papa non habet Imperium?* desumpta sunt ex aliqua Adriani epistola, sed ab altero ex Legatis prolata sunt; cum videret, principes tãtopere indignari; quod Adrianus vellet Imperium sibi in acceptis à Friderico refetri debere. Quod si ob epistolam Adriani modestissimè & moderatissimè ad Imperatorem scriptam; & ob dictum illud alterius Legati, adeo exarserunt Principes, qualibus irarum

flammis succensi fuissent; si ea epistola, cuius fragmentum Auentinus refert, publicè lecta fuisset; cum ne à conuicijs quidem in Germanos iaculandis abstinere? Et tamè Auentinus audacter fragmento epistolæ ista subiungit. *Hæc itaque in conuentu celebri Legatos referentes, Otto de VVitelsbach, stricto ensè quem ante Imperatorem progerebat, territat, & forsitan confodisset, nisi Imperator intercessisset.* Hæc falsò Auentinus, vt ex Radeuico manifestum relinquitur.

Schardius nulla epistolæ Adriani ad Hillinum & alios mentione facta; totam illam orationem, quam Auentinus quasi ex epistola Adriani commemorat, adscribit vni ex legatis, cum hac ad marginem nota: *Superba & thraonica legati Pontificij oratio, de qua vide Auentinum lib. 6. & postquam totam illam vaniloquentiam excripit, subicit Schardius: Hic verò auditi, & Imperator debitam indignationem concepit, & omnes proceres tanta ira exarserunt, vt, &c.* sed iam ex Radeuico diximus, aliunde indignationem illam, procerumque fremitum existisse: neque tale quid Legatos in eo conuentu effudisse; qui profectò incolumes non euasissent, si quæ Schardius & Auentinus memorant, coram Imperatore & Principibus perorassent; cum etiam hactanta sua modestia, qua in legatione sibi credita vsi fuerant, vix potuerint euadere illæsi.

Post Adrianum aggreditur Schardius Innocentium III. propter capitulum *Solite* ext. de *Maioritate & obedientia*. & cap. *Venerabilem*. Calumniatur, Innocentium arrogantiùs, quàm religiosius ad Imp. Constantinopolitanum scripsisse; dolet cap. illud, *Venerabilem* ex epistola ad Ducem Zaringie desumptum, *corpore Iuræ Canonici insertum, in scholiæ explicari.* Sed cum Lutherus ne ignibus quidem capitulum hoc abolere potuerit, multò minus id clamoribus efficiet Schardius. Multa præterea euomit conuicia & mendacia contra alios Pontifices, quod exuuij Imperij ditati cornua obuerrerint Imperatoribus; in quibus illud eminet: *Bonifacium VIII. ensè accinctum, coronamq; Imperatoriam ornatum in publicum prodisse; & tyrannica voce exclamasse: Ego sum Caesar & Pontifex.* Sed nisi his & similibus lædoriis ac pseudologiis scætarij suas chartas infercerent; crebro obmutescerent; nec quod vel hiscerent, inuenirent. Nunc Schardio dimisso, libri secundi defensionem concludamus.

DEFENSIO LIBRI TER-
TII, CUIVS ARGVMENTVM
EST: SEPTEM ELECTORES IMPERII
A ROMANO PONTIFICE CON-
STITVTOS ESSE.

CAPVT I. II. & III.

NVMERAT, partimque refellit, & partim confirmat his tribus capitibus Bellarminus sententias de origine Electorum. quarum prima sit Auentini lib. 5. Annalium Boiorum, qui se comperit habere dicit, Electores demum post mortem Friderici II. institutos & à Gregorio X. confirmatos esse,

Secunda sententia à priore non multum differens, est Onuphrij lib. de Comitibus Imperatoribus; qui fatetur quidem sibi inexploratum esse, quando & à quo septem Electorum institutio manarit; affirmat tamen se certo comperisse, incidisse eam in illud tempus, quod inter mortem Friderici II. & creationem Rudolphi Habsburgici Imperatoris intercessit.

Vtramque opinionem multis, iisque perspicuis argumentis refellit Bellarminus; & ex Secretariis Simon Schardius in libro proprio de origine & institutione principum Electorum in Germania, cap. 4. 5. & 6. Urget autem Schardius. I. Decretalem Innocentij *Venerabilem, quæ à Canonistis*, ut inquit, *materia Electorum, tanquam propria sedes, est destinata: ut in aliis materiis alia sedes.* Et ut ex hac Decretali eo firmiora & dilucidiora argumenta contra Onuphrium & Auentinum promat; integrâ adscribit, non tantum fragmentum prout existat in Volumine Decretalium, scriptamque asserit, circa annum Domini M. CC. decem annis antequam Fridericus ad Imperium venit, secundum supputationem Urspergensis. Expendit autem Schardius maximè illa verba Innocentij. **VERVM ILLIS principibus ius & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promouendum recognoscimus, ut debemus, ad quos de iure & antiqua consuetudine noscitur pertinere.** Rectè singula hæc verba ponderentur, inquit Schardius, & ea firmamenta immobilia nostra sententia esse perspiciuntur. Initio siquidem, dum dicit, **ILLIS PRINCIPIBUS, non vult omnes vel vniuersos intelligere;** & dum adiicit; **AD QVOS: orationem ad certos quosdam & speciales restringit: id quod communis dicendi consuetudo docet, & Iure consulti de relativi natura restrictiua tradunt, & ut hoc**

Aprobat mox multos Iuris Interpretes testes laudat: & illa etiam Innocentij verba trutinat. *Quamuis plures ex illis, qui eligendi Regem in Imperatorem promouendum de iure ac consuetudine obtinent potestatem, &c.*

Probat deinde ex simili modo loquendi Ludouici Bauari, verba Innocentij significare certos & delectos Principes, penes quos ius eligendi fuerit, & ex modo loquendi, quo Innocentius I V. vitur in Bulla contra Fridericum II. *Illi autem ad quos in eodem Imperio, Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem, &c.* Idem ostendit Schardius inde, quia epistola, ex qua cap. *Venerabilem* desumptum est; scripta est ad Bertholdum Ducem Zaringia (Thuringia vitiosè apud Bellarminum typographus excudit) qui vnus ex principibus Germaniæ Principibus fuit. Si ergo Electio penes omnes Principes fuisset, ratio ac proprietas sermonis postulasset; *Bertholdum a quæ eorum numero includi ac alios per hæc vel similia verba: Verum vobis principibus recognoscimus, &c.* Nunc autem per hæc verba: *Illis principibus, ad quos, &c.* magis excludi, quam includi videtur Bertoldus.

Adfert & illa Friderici primi apud Radeuicum verba. *Electio primam vocem Moguntino Archiepiscopo, deinde quod superest, ceteris secundum ordinem principibus recognoscimus. Hic expresse etiam apparet, ius eligendi non vniuersis, sed certis quibusdam deferri, inquit Schardius, Moguntino scilicet, & ceteris secundum ordinem, &c.*

CIdem probat Schardius, ex Iacobo de Ardizone, *vetustissimo Feudista*, ut inquit, & *clarissimo Iureconsulto.* Et ex Ostiensi, quem etiam Bellarminus citat.

Præterea Electores iam temporibus Friderici Aenobarbi fuisse, indicio est id, quod traditur, Henricum superbum, cognomento Leonem, Ducem Saxonie, Electoratu Saxonie priuatum, eumque Bernardo Anhaltino collatum fuisse. Si itaq; Henricus Electoratu priuatus fuit, quod & duorum gladiatorum à familia Henrici Superbi ad Anhaltinos translatio, & historiae veteres tam manuscripte, quam editæ testantur, Electorum iam tum temporis fuisse necesse est.

Ex his & aliis argumentis liquet; Electores non tantum Rudolpho Habsburgico, sed & Gregorio X. & Friderico II. antiquiores esse; quam speciatim ex Trithemij Chronico Hirsaugiensi & aliunde demonstrat Schardius, Electores sub Rudolpho Habsburgico non fuisse institutos; sed eorum institutionem huius Imperium longè antecessisse: Auentinum autem asserentem vsq; ad tempora Friderici II. Imperium non electione, sed successione delatum fuisse; meritò ex ipsa Decretali, *Venerabilem* redarguit, in qua disertis verbis affirmat Pontifex; Imperium non esse hereditarium, sed electitium; quod etiam docet Otho Frisingensis lib. 2. cap. 1. & ipse Fridericus II. lib. 1. epist. 2. ex iis epistolis, quæ sub nomine Petri de Vineis editæ sunt.

Cap. 6. refellit Schardius argumenta Onuphrij, quod longè accuratius præstat Bellarminus cap. 2. Hactenus de Schardio, cui adiungo Nicolaum Cisnerum, vnum itidem ex Lutheri vel Caluini castris, qui & ipse in Oratione de Othone III. & facta ab eo Electorum institutione, contra Auentinum & Onuphrium pugnat, & potissimum nititur auctoritate duorum Pontificum Innocentij III. cap. *Venerabilem*, & Innocentij IV. cap. *Ad Apostolica* de sententia & re iudicata in 6. ex quorum testificatione liquet, septemviratum Electoralem longè antiquiorem esse, quàm Auentinus & Onuphrius velint; tamen ipse abnuat Innocentium in cap. *Venerabilem* loqui de sex vel septem tantum Electoribus; quibus nuncius est eligendi Imperatoris; ideinque affirmat de Innocentio IV. licet tandem concedat verba eius de sex vel septem Electoribus accipi posse; sed addit, non propterea sequi; etiam Innocentij III. Decretalem non nisi de sex septemue Electoribus intelligi debere: nam inter vtrumque Innocentium annos amplius XLV. interfluxisse, ingenesque interea tumultus exortos esse. *Quocirca in summa illa ordinum confusione, inquit Cisnerus, verisimile videtur, ius hoc de consilio Imperatorum & voluntate procerum, ad pauciores, eos præferim, qui vel dignitate, vel auctoritate, vel potentia, vel ingenij dotibus atque animi virtute excellabant, delatum, atque ita ad certum, videlicet, septenarium numerum redactum esse.*

Vult ergo Cisnerus, Electionem Imperatoris ad septemuiros venisse, tempore inter Tertium & Quartum Innocentium interiecto: hoc est, ante tempora, quæ Auentinus & Onuphrius præstitunt. Et hæc sit tertia de Electorum Imperialium sententia. Quid ergo instituit Otho Tertius? Nil aliud; ex Cisneri mente, quàm ut Electio Imperatoris penes solos principes Germanos esset, eosque omnes. Adscribamus verba Cisneri: *Gregorio Quinto in Pontificatum restituto, cum Otho nosset, quanta detrimenta Reipublicæ Christianæ perniciosissimis de principatu contentionebus inflata essent, animo colligeret, cum quos ob affectationem Imperij cum alijs externis, tum præsertim Italis (quos ceteris ad cupiditatem regnandi procliuiores esse cognouerät) turbas mouis-*

sent, & conspirationes contra Imperatorem conlassent, memoria repeteret: cum, quod liberum caveret, ad eos, qui alij auctoritate, & virtute præstarent, summam rei electione peruenire vellet: cum denique dignitatem apud Germanos manere, eiusque domicilium, & sedem in Germania stabilire caperet, ut & seditionum causas tollerët, & externos ab ambiendo Imperio submoueret, & tantum decus patriæ conseruaret, re diligenter cum Pontifice, & Imperij proceribus, quos secum Imperator adduxerat; deliberata, & tractata, constituerunt; ne alius, quàm Germania Principibus eligendi Casarem ius, potestasque esset, non aliam, quàm Germanam Regem Romanorum designarent, neu nisi cui Germani Principes Imperij summam tradidissent, Pontifex Imperatorem consecrarent. Hac lege de Casari electione Roma promulgata, Imperator Otho in Germaniam recessit. Esi autem hoc decretum Itali, aliisque externi populi grauissimè tulerunt, ausi non sunt tamen aperte labefactare, vel conuellere. Hinc vetus illa, & constans manauit opinio, id tempore septem constitutos esse Germania Principes viros, qui eligendi Casari potestatem haberent, quos hodie Imperij Electores, seu septemuiros vocamus: quam tamen opinionem non probat Cisnerus; cum ab Othone III. nil aliud sancitum arbitretur, quàm ut Principes Germaniæ, non alij, Imperatorem eligerent; neque alium, nisi Germanum, ut externis omnis aditus ad Imperialem dignitatem aspirandi intercluderetur.

Obserua autem liberalitatem Cisneri; quam vix nobis à Nouatore polliceri poteramus. Concedit, Othonem hanc constitutionem, non nisi re diligenter cum Pontifice deliberata, edidisse; ergo assensit Pontifex. Mirum Pontifici vllum in tanti negotij tractatione locum ab hæretico relictum esse.

Quarta sententia sit Iacobi Spiegelij in Annotationibus ad Guntherum Ligurinum lib. 1. ad illos versus:

----- orbæque regni
Teutonici sedes. Conradi morte vacabat;
Acturi sagæ de successore corona,
Conueniunt proceres totius viscera regni;

Putat iste, longè post Othonis Tertij tempora septem Electores institutos fuisse; licet nullum certum tempus designet, citatque Ioannem Stæbium Maximilianij Imperat. I. Mathematicum ac Historicum; & Comitem Nucenarium; nec aliud argumentum adducit; quàm nullatim existere memoriam horum electorum in electionibus quæ statim & paulò post Othonem III. factæ sunt. Quod argumentum fusè rebutitur à Bellarmino; nam & ab Onuphrio & Auentino obiectum est.

Quinta opinio est Iunij, ita scribentis, ad cap. 1. lib. 3. *Sententia verisimilis est, hanc institutionem Seniorum, vel Septemuirorum Imperij, decreto & auctoritate Imperij fuisse factam, & Pontifici in auctoritate, (quæ cum plurimum inuadit) approbatam, atque religiose*

ut creditum est, per illud tempus, confirmatum. Et cap. 3. Nos auctoritatem decreti ab Imperatore & Imperio toto profectam dicimus, confirmationemq; à Gregorio V. accepisse. Idque vult ipsum etiam scripsisse Illyricum, eum per synecdochen dicendo locutum. Et sanè Calvinista iste magna veritatis vi coactus, plus pœnè, quàm sperari ab eo posset, largitur: hunc scilicet Imperatoris eligendi modum, & paucorum Principum facultatem, Pontifici approbatione, & confirmatione sanctam principis, deinceps vsu tritam, & custoditam esse: deinde verò, fuisse in hac etiam sententia, huius ipsius sententia hostem morosissimum Illyricum. Hæc enim si sint, nonne vel inuiti debent magnum in Electorum iure, Collegioque sanctiando Põtificis Maximi agnoscere beneficium? An parum fuit, à populi vniuersitate ad solos Principes, à Principum multitudine, ad sex tantum, vel septem, eligendi reuocare suffragia? Quid? ab eadem eligendi potestate vniuersas Italię ciuitates, prouincias, & principes, quod antea non fiebat, excludere, parum ne fuit? Quid? cum Christianarum Gentium omnium Principes, Regesque omnes Imperatori, pluribus in rebus cedere, ipsiusque prærogatiuam (etiam si potentia fortè, & opibus præpollerent) agnoscere debeant, parum ne est, solis solius Germanicę nationis sex Principibus illam deligendi facultatem adduere, & confirmare?

Sexta sententia est Theodorici Niemi in suo Nemore apud Schardium cap. i. qui institutionem Septemuirorum refert ad tempora Conradi Salici; Ait enim, post obitum Henrici sancti, principes Germania ordinarunt, ut in posterum Romanus princeps eligeretur per tres Ecclesiasticos, & tres laicos nationis Germanicę: & in discordantibus, per adiunctum Ducem Bobemia. Illyricus tamen in suo lib. de Imperij translatione citat Niemum pro eorum sententia, qui institutionem septem Electorum tribuunt Othoni III. Sed qua fide hoc faciat Illyricus, ostendit Bellarminus cap. 4.

Septima sententia est Iordani in suo libro de Translatione Imperij, quem citat Illyricus, qui institutionem hanc refert ad tempora Caroli Magni; sic enim scribit. Factum est, quod sanctus Carolus Magnus Imperator, de consensu, & mandato Romani Pontifici ordinationem sibi diuinitus inspiratam instituit, & præcepit, ut Imperium Romanorum apud Electionem canonicam principum Germanorum in perpetuum remaneret, nec non etiam verum sanctuarium Dei, id est, regnum Ecclesia iure hereditario possideret, considerans, quod ipse de Græcorum, Romanorum, & Germanorum germine directa linea processisset, & quod ipse Pater suus Pipinus primò, & ipse Carolus secundò per Francorum, id est, Germanorum auxilium, Romanam urbem, & Ecclesiam Dei à Lombardorum infestatione liberasset; qui tamen Auctor nihil in specie de septenario electorum numero memorat, sed generatim asserit; decreto Caroli ad solos Germanos electionem Imperatoris pertinere, & quidem de mandato Papa, quę verba Illyrico bilem mouerunt. Hinc

culpatur, esse supposititia. Sed petulantiam Illyrici castigat Bellarminus cap. 4. licet ipsa Iordani sententia à vero sit aliena.

Octaua sententia est communis sectariorum huius temporis, existimantium Electores istos, & quidem determinatè sex vel septem institutos esse ab Othone III. Ita etiam Marsilius Paduanus in libro de Translatione Imperij. Sed hic variant; nam aliqui hanc institutionem factam scribunt, consentiente & suffragante Pontifice; ut Schardius cap. 2. Aliqui ab Othone promulgatam quidem fatentur; sed excluso Pontifice; Ita Illyricus; heque enim sinebat inexaturabile illud odium, quo Illyricus in Pontifices ardebat; ut quidquam Pontifici in huius sanctionis editione largiretur. Illyrico succinit Dresserus in sua Declamatiuncula. Et Fabricius libro 2. Orig. Saxon.

Nona sententia est Cardinalis Baronij Tomo X. anno DCCCXCVI. qui putat septem Electores institutos esse ab Innocentio IV. in Concilio Lugdunensi anno M. CC. XLV. nam in eo, post excommunicationis sententiam in Fridericum II. Imp. promulgatam, &c. inter alia additus est titulus de Electionibus, ob litium decisionem, simulque septem Electores Imperatorum ab eodem Pontifice definiti leguntur his verbis.

ELECTORES IMPERATORVM.

LAICI.	}	Dux Austriæ.	} Principales.
		Dux Bauariæ.	
		Dux Saxonum.	
		Dux Brabantiz, qui & Louaniz.	
PRÆLATI.	}	Archiepiscopus Colonien- sis	} Principales.
		Archiepiscopus Moguntinus.	
		Salisburgensis. Sequuntur hæc:	

Isti ducentur in insulam quandam Rbeni, & dimittentur soli in ea, & amouebuntur omnes nauicula, & ibi tractabunt de Electione Imperatoris. Nec adueniat aliquis ad eos, donec sint concordēs. Huic negotio præerit Archiepiscopus Colonienfis, secundus Moguntinus, tertius Salisburgensis. Hæc Baronius ex Matthæi Parisiensis historia edita Tiguri anno M. D. LXXXIX. fol. 655. subiungit Baronius. Sterit numerus conscriptus, persenera uirg; in futurum; persona autem quatuor mutata, nempe, ut pro Salisburgensi positus fuerit Archiepiscopus Treuirensis, proq; tribus illis Ducibus, Austria, Bauaria, atque Brabantia fuerint subrogati, Comes Palatinus Rbeni, Marchio Brandeburgensis, atque Rex Boëmie, qui potius locum teneret Desuitoriu, si discrepent Electores, quàm vnus ex Electoribus ipsis. A quo nam autem, retento Electorum septenario numero, facta fuerit ista mutatio, num ab eodem Innocentio, vel alio aliquo ex successoribus eius; hoc, fatemur, nos latere. Ex conuentione autem Germanicę Principum, id esse sancitum, qui sui temporis chronicon

scripsit,

scripsit, perduxitq; vsque ad annum ducentefimum, quinquagesimum sextum, post dictum sub Innocentio IV. Concilium Lugdunense annos vndecim, Albertus Abbas Stadenfis, quod haud pridem Helmsladij cusum est, anno Domini M. D. LXXXVII. hac habet: Ex prætatione Principum, & consensu eligunt Imperatorem, Treuirensis, Moguntinus, & Colonienfis. & de secularibus: Palatinus eligit, inquit, quia Dapifer est: Dux Saxoniz, quia Marefcalcus: & Margrauius de Brandenburg, quia Camerarius: Rex Boëmiæ, qui pincerna est, non eligit, quia non est Teutonicus. *hæc ipse.* Ex quibus illud in primis intelligere possumus, id ipsis exposcentibus Principibus simul consentientibus (nam hoc est illud, quod ait ex prætatione Principum, & consensu) vel ab ipso Innocentio IV. post Lugdunense Concilium factum esse, vel sub eius successore Alexandro IV. cuius annus secundus incidit in annum Redemptoris M. CC. LVI. ad quem dicitur auctor suum perduxit Chronicon, & non ab ipsis Principibus sua sponte, nam, cuius fuit de septem Electoribus legem condere, non alterius, quam ipsius esse potuit, eam aliquo modo mutare, vel quomodolibet moderari.

Elicitur etiam ex dicta Alberti assertionem, ipsum Regem Boëmiæ, nondum in Electorem, vel Definitorum inter Electores ad numerum septenarium cooperatum fuisse, ante scilicet dictum annum quinquagesimum sextum post millesimum ducentefimum, quo ea ipse scribebat. Quod verò, qui ab Innocentio electi Principes Electores, Dux Austria, Dux Bauaria, & Dux Brabantia cesserint alii; inde prouenisse, videri potest, quod magis cuperent eligi, quam eligere Imperatorem; sicq; inter eligēdos potius, quam inter Electores locum habere maluerint. Hucusq; Baronius.

Quæ ego, vt verum fatear, probare non possum. Nam primò nullus vnquam fuit Historicus Germanus, Italus, Gallus, nec scio num Anglus, præter Matthæum Parisiensem, qui Duces Austria, Bauariz, Brabantiz, & Archiepiscopum Salisburgensem in Electoribus numerauerit. Quomodo res tanti momenti, ad nobilissimas hæc familias ornandas, & ad Archiepiscopatum Salisburgensem maximoperè illustrandum appositisima, Historicos Germanos latere potuisset; ita vt neq; vestigium quidem eius in eorum monumentis reperiatur; & tamen tam certò & feliciter penetrauerit trans mare ad Matthæum Parisiensem in Anglia in S. Albani Monasterio delitescentem?

Secundo, quæ sit, quod in Archiuis horum Ducum nulla huius Electoralis dignitatis exstat memoria? An credibile est, suorum decorum fuisse tam negligentes ac incuriosos, vt tantæ dignitatis fastigium à sede Apostolica, & ab vniuersali Lugdunensi Concilio sibi delatum, literis vel obiter ad posteritatis memoriam consignare noluerint? Nam nihil in horum principum tabulariis asseruari testantur, qui ea sedulo excusserunt Historici Boici, Austriaci, Brabantini, qui eximium hoc decus silentio nunquam inuoluissent, si istæ familiaris eo vnquam insignitæ fuissent.

Tertiò, qua culpa factum est, vt Dux Austria, Bauariz, Brabantiz & Archiepiscopus Salisburgensis hac tanta dignitate spoliarentur? nam quod aiunt, illos maluisse esse inter eos, qui eligerentur, quàm qui eligerent; id in primis quo ad Archiepiscopum Salisburgensem non habet locum, quia Archiepiscopus nunquam est inter illos, qui in Imperatorem eligi possunt: Deinde etiam ipsi Electores non minus ac alij Principes, Imperatoriz dignitatis & suffragiorum ad eam sunt capaces, vt patet exemplo Regum Boëmiæ, qui Imperatores fuere, & tamen simul Electores. Ergo hæc causa Duces illos impellere non potuit, vt sese Electorali dignitate abdicarent.

Quartò, qualis fabella est hæc de Electorum in quâdam Rheni insulam transuersione? Quæ item quòd Archiepiscopo Colonienfi dat primas, cum ex oratione Friderici I. Imperatoris apud Radeuicum constet, primas in electione tenuisse & tenere Archiepiscopum Moguntinum. Lege Serarium nostrum lib. 1. Rerum Moguntinarum c. 25. vbi fusè probat Moguntinum inter Electores semper fuisse, & etiamnum esse primum.

Quintò, frustrà obtēditur Lugdunensis Concilij auctoritas: nam neuter ex duobus Catalogis, quos Matthæus Parisiensis historiæ suæ intexuit, sunt à Concilio; sed ab ipso Matthæo; quia enim in illo Concilio Fridericus excommunicatus & Imperio priuatus fuerat; & Pontifex ad Principes Electores scripserat, vt alium Imperatorem crearent; Matthæus hoc historiæ suæ inserturus; præmisit geminum Catalogum Magnatum Imperij; quorum prior est iste.

Magnates Alemannia, non tamen Electores Imperatorum.

Rex Boëmiæ.	Dux Lemburgiz.
Dux Lotharingiz.	Dux Carenteniz.
Dux Brunefvikiz.	Dux Saxoniz.
Dux Suauiz.	Comes de Gelcia.
Landegrauius Duringiz.	

Posterior Catalogus.

ELECTORES IMPERATORVM.

Laici	Dux Austria.	} Principales.
	Dux Bauariz.	
	Dux Saxonum.	
	Dux Brabantiz, qui & Louaniz.	
Prælati	Archiepiscopus Coloniensis	} Principales.
	Archiepiscopus Moguntinus.	
	Salisburgensis, &c.	

Hæc à Domino Papa directæ est diligentissima admonitio cum supplicatione, vt sibi aliam Imperatorem eligerent:

promisitq; ei, sui & totius Ecclesie consilium, & auxilium: & in principio, sub spe potioris successus, quindecim millia librarum argenti. Præuenit autem, & inualuit Friderici dissuasio: qui eum, & maxime Duci Austria, vinculo affinitatis est consideratus: unde monitis, aut precibus Papalibus Electores minime paruerunt. Hæc esse Matthæi, non Concilij verba vel statuta, quis non videt? Quo enim sine Concilium Magnates Imperij non Electores Imperatoris percensuisset? Et quàm peritè hos proceres enumerat? Inter Magnates non Electores ponitur Dux Saxonie. Et tamen mox inter Electores Imperatorum numeratur Dux Saxonum. An diuersi Dux Saxonie & Dux Saxonum? Scio hodie esse diuersos Duces Saxonie seu Saxonum. An ideo, & olim? Et cum Dux Saxonie seu Saxonum absolute nominatur; excluso omni additamento, an non vnū quendam, eumque inter omnes præcipuum, nempe Electorem intelligimus? Ipse etiam Editor Matthæi ad marginem hæc notat. *Digressio de Principibus Germania: cuius hæc digressio, nisi ipsius Matthæi?*

Sextò, si Catalogus iste esset Concilij, non Matthæi; tunc more & stylo synodico conceptus fuisset in hunc vel similem modum. *Statuimus vel ordinamus, vt post hæc Electores Imperatorum sint Dux Austria, Dux Bauaria, &c. Quæ vel his æquipollentia verba indicassent, tum demum Electores fuisse institutos, neque ante hoc Concilium existisse: at hoc factum non est; sed simpliciter expositum, qui nam sint Electores, neque verba illa magis institutionem Electorum sonant, quam priora institutionem Magnatum Alemannia. Non continent ergo decretum Concilij; sed Matthæi Parisiensis sententiam explicant: cui, vt pote homini externo, & in vltima Britannia degenti, veritatem huius rei ignotam fuisse, quid mirum, tum tota hæc de Electoribus disputatio densis admodum tenebris inuoluta sit; vt vix satis liquidò euolui queat?*

Quàm pronus autem in his sit lapsus, docuit exemplo suo alius rerum Anglicanarum scriptor Rogerus de Houeden in Annalibus suis in Richardo Primo, vbi agit de Electione Othonis IV. *Defuncto Imperatore; inquit, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Duces, Comites, & omnes ceteri magnates Alemannie in vnum conuenientes, debent duodecim viros eligere communiter, & eos presentare Archiepiscopo Coloniensi, & Archiepiscopo Maguntino, & Duci de Saxonie, & Comiti Palatino de Rheno; & quemcunque illi quatuor elegerunt de predictis duodecim electis, erit Rex Alemannorum, & coronabitur apud Hayscapellam, vbi Carolus Magnus sepultus requiescit. Factum est autem, quod cum presatus Otho esset vnus de predictis duodecim communiter electis, ad instantiam proci, & seruij Richardi Regij Angliæ receptus est ab Archiepiscopo Coloniensi, & Maguntino, & ab eisdem coronatus est in Regem Alemannorum apud Hayscapellam, presentibus ducibus de Lamburg, & de Lauain, & alijs ducibus multis, & Episcopi multis, & presentibus Baldeuino Comite Flandrie, & Henrico Comite de Namur fratre eius, &*

alijs Comitibus multis. Prædictus autem Otho duxit sibi in vxorem filiam ducis de Lauain, qua die coronationis prædicti Othonis, sedit simul cum eo in cathedra regali, sed non tunc coronata. Henricus verò Dux Saxonie, Comes etiam Palatinus de Rheno, frater prædicti Othonis post reditum suum de terra Sulie, ratum, & gratum habens, quod de fratre suo factum erat, electionem suam confirmauit. Cum autem Philippus Dux Suauie, filius Friderici quondam Romanorum Imperatoris, frater quoque Henrici Romanorum Imperatoris proximè defuncti, esset vnus de supradictis duodecim electis, noluit electioni sue cedere, sed Othonem modis omnibus, quibus potuit, impugnavit; & quamuis Otho illum sepe bello campes tri expugnasset, tamen ab inceptis desistere noluit. Hæc Rogerus.

B Vbi duo potissimum, paradoxa cernis. Primum est, quod quatuor duntaxat Electores nominat, tamen si eos, qui hodie etiam hac dignitate funguntur. Alterum, quod à tota Principum multitudine duodecim proceres seligi tradit, ex quibus postea Electores Imperatorem eligant. Quis ante Rogerum hæc de duodecim istis viris scripta reliquit? vt reticentiam alia, in quibus Annalium iste scriptor à reliquis in Electione Othonis dissentit. Vide Annales Godefridi Monachi anno Christi M. CX C. VIII.

Quod attinet ad Ducem Bauariæ, quem Matthæus numerat in Electoribus, si quis, eius purgandi causa dicat; eum intellexisse, Comitem Palatinum Rheni, quandoquidem anno M. CC. XV. Palatinatus Rheni cum Bauaria coniunctus est; per connubium Othonis Bauariæ Ducis cum Agnete filia Henrici, vltimi Palatini Rheni, vt docet Freherus in Originibus Palatinis cap. 12. cum hoc non pugnabo: qui Otho Primus ex familia Bauarica coniuncta cum Palatina Elector fuit, & mortuus anno M. CC. XLV. quo Concilium Lugdunense sub Innocentio IV. celebratum est.

D Septimò, contra hanc sententiam ducitur argumentum non infirmum, ex ipsa Innocentij IV. constitutione, prout exstat in VI. Titulo de sententia & re iudicata, & apud Matthæum Parisiensem: sic enim ad finem Excommunicationis loquitur Innocentius. *Illi autem, ad quos in eodem Imperio, Imperatoris spectat electio, eligant liberè alium in eius locum successorem.* Ergo iam erant Electores in Imperio, nectum primùm ab Innocentio instituti sunt; quia curam eligendi noui Imperatoris committit illis, ad quos in eodem Imperio Electio Imperatoris iam pertinebat, quando Innocentius Fridericum II. Anathemate percussit; & Imperio priuauit.

Neque fauet contrariæ sententiæ Albertus Stadenensis; non enim dicit suo tempore, vel paulò ante sua tempora institutos Electores; sed absolute: *Ex prætaxatione & consensu Principum eligunt Imperatorem Treuirensis, etc.* Vocat autem prætaxationem; quia ita constitutum est & sancitum, vt Electores illi nomine omnium eligant; & in eligen-

do,

do, quasi omnium personas sustineant. Nec pertinent hæc Alberti ad Concilium Lugdunenses; nec Concilij Lugdunensis quasi quidam Commentarius sunt, & exegetis; cum ab Alberto confignentur anno M. C. C. X. L. id est, quinquennio ante Concilium illud celebratum; quando Gregorius IX. Imperatorem Fridericum II. excommunicauerat; neque postea anno M. C. C. X. LV. cum excommunicationem ab Innocentio IV. in Fridericum latam commemorat; quidquam de Electoribus adiungit. Addatur autem & Albertus testibus contra Auentinum & Onuphrium; qui post mortem demum Friderici Electores institutos tradunt. Citauit eundem Albertum, sed sine nomine pro hac ipsa re Bellarminus ex Illyrico, titulo Chronici manu scripti, ex quo multa Crantzius desumpserit; sed verborum idem tenor indicat hoc Chronicum esse Alberti Abbatis Stadenensis, postea à Reinuccio euulgati.

Silere hîc non possum, quid amplissimus Dominus *Marsus Velserus* consultus à me defententia Baroniana rescripserit. *De Electoribus quod queris, mihi aqua dudum heret. Facilius quod improbem, quam quod probem, inuenio. nulla adhuc cuiusquam sententia prodiit, qua difficultates omnes exhauriat. Baroniana Matthæi Parisiensis mihi nunquam probari potuit. Nihil opus argumenta, qua contra faciunt, recensere, tu ad eorum sedes digitam intendisti. Optimo Baronio Concilij nomen imposuisti: sed tu Parisiensem à Concilio rectè distinxisti. Baronium primum inter magnates nomen Regis Boëmiæ admonere poterat, Concilij enim tempore Duces, non Reges Boëmiæ præerant. Rogerij etiam inepta est narratio; quis ferat illos duodecim Imperatores candidatos? Rogerius tamen in quatuor Electorum nominibus non errat; reliquorum fortasse puncta Otto non tulit. Itaque eorum fama Angliam, in qua Otto valde gratus, non attigit, quanquam hæc mera coniectura est. In Rogerio Hays Capellam, Aquisgranum esse obseruabis, ex Gallica pronuntiatione. Aix (quod æsonat) la Chapelle, ob reliquias ibi conditas.*

Decima sententia est Bellarmini hîc, & multorum, quos citat; & Serarij libro I. Rerum Moguntinarum, institutionem septem Electorum esse à summo Pontifice: quamuis non sine consensu Imperatoris aliorumque fortasse principum. Sed quis iste Pontifex? Nos cum Bellarmino Gregorio V. qui sub Othone III. Cathedram Petri tenuit, hanc laudem tribuendam censemus: quod quidem de Gregorio V. determinatè non affirmant omnes Auctores, quos Bellarminus citat; aliqui tamen id apertè scribunt; alij generatim Pontifici hanc constitutionem assignant, quod absolutè loquendo satis nobis est contra hæreticos, qui Sedi Apostolicæ beneficium hoc in Germaniam collatum per vim eripere properant.

Ex his, qui sanctionem hanc disertè adscribunt Gregorio V. sunt non tantum Catholici; sed & Hæretici nonnulli, ut Munsterus lib. 3. Col-

A mographiæ, qui cum retulisset, quantas, & quam indignas à Romanis Gregorius iniurias pertulisset, è contrario autem, quantam beneuolentiam, quamque præfens auxilium ab Othone Germano accepisset Pontifex, pergit in hæc verba: *Porro Gregorius ut Casari, Germanique gratificaretur, & acerrimam de accepta à Romanis iniuria vindictam reciperet, nouam fecit vna cum Casare de eligendo à Germanis proceribus Rege sanctionem, formulamque, ac legem creandi Imperatoris, ut hæc electio perpetuo Germanis maneret, & ut è suo corpore Casarem designarent. Quæ ad hoc vsque nostrum æuum permanet. Debet autem virtute electionis mox ab electione vocari Casar, & Rex Romanorum; & accepta corona à Romano Pontifice, tum habet titulum Imperatoris Augusti. Et priusquam hæc ordinatio publicaretur, Otho vocatû Principibus, & proceribus Germanicæ nationis, indicauit illis, quanta confusione electus fuisset orbis Monarcha, & quam multi essent, qui conarentur propinquos suos ad summum illud promouere fastigium. Quæ res ad summum Christiana Reipublica discrimen posset aliquando fomentum ministrare. Et post nonnulla: Fertur, hanc ordinationem incidisse in annum humanæ redemptionis M. I. quæ Gallic plurimum displicuit, qui eam graui animo pertulerunt.*

C Petrus Bertius in Germaniæ descriptione: *Orbonum, ait, vltimus, cum intelligeret Romanos, Crescentio Consule, rursus affectare Imperij titulum, coactio exercitu Romam cepit, impetrauitque à Gregorio Pontifice, ut ius eligendi Romanum Imperatorem perpetuo apud Germanos permaneret. Impetrauit autem hac lege, ut electus primum vocaretur Casar, & Rex Romanorum: postea verò, accepta à Pontifice corona, haberet titulum Imperatoris Augusti. Electores constituti sunt septem: è quibus, Archiepiscopi tres, quos Imperij Archicancellarios vocare placuit; Moguntinus Germaniæ; Colonienfis Italiæ; Treuirensis Galliæ: Quatuor Principes, quos vocant, seculares, Dux Saxonie, Ensser; Marchio Brandenburgensis, Camerarius; Comes Palatinus Rheni, Dapifer; Rex Boëmiæ, Pincerna. Ab his post excessum Othonis Primus lectus est in Imperatorem Henricus cognomento sanctus.*

D Vides igitur etiam horum testimonio sanctionem de Electoribus tribuendam esse Gregorio V. sub Othone III. Et potest egregiè hoc ipsum probari, inquit Serarius noster lib. I. Rerum Moguntinarum cap. 27. è primis, quos quælibet aut Ecclesiastica Metropolis, aut nobilissima Principum familia in suis Annalibus, vel stemmatibus denotatos habet Electores. Moguntini certè Annales, & Catalogi, primum suum Electorem Villigisum laudant. At is, anno Domini M. XI. mortem obiit, dum S. Henricum Imperatorem vna cum Electoribus aliis elegisset anno Domini M. II. secundum Sigbertum. Quia verò & ista, & quæ superiore capite dicta sunt, à nostris manuscriptis aliis confirmantur, ponam luculenta eorum verba: *Gregorius V. post mensem XI. sue fugæ, restitutus, primus omnium fecit ordinationem Electorum Imperij Romani, cum*

consilio Othonis Imperatoris tertij. Qui, cum non haberet filium, timuit, ne pro Imperatoris electione, post mortem suam, bella conurgerent, sicut & contigisset, nisi in vita prouidè prospexisset: Conuocatis potentibus principibus spiritalibus, & temporalibus, sub Imperio in Germania degentibus, ex Saxonia, Franconia, Bauaria, & Cifrenania, proposuit sua mentis conceptum, atque cum eorum bona voluntate, & consensu sanctionem de Imperatoris electione fecit, quam hucusq; XX. annos supra quingentos seruata videmus; solis licere Germanis Principem deligere, qui Romanorum Rex, & Caesar appellatus C. Ad Apostolica de re Iud. libro 6. si à Romano Pontifice confirmetur, Imperator, & Augustus nominetur. Constituti sunt igitur septem Principes Electores sacri Romani Imperij ex Germanis, tres spirituales, qui sunt Cancellarij, & quatuor seculares nominatim.

Hic obstrepit Nouator Schardius in libro suo de Electoribus cap. 2. Si hac sanctio edita fuisset à Gregorio V. Gratianus retulisset eam in suum Decretorum volumen. At hoc non fecit: ergo, &c. Maior probatur. Quia de aliis rebus minimis, nullaque memoria dignis decreta Pontificum suo Decreto insartit Gratianus, cur hoc suppressisset? Respondeo, si omnia illa Pontificum Decreta, quæ sunt extra Gratiani collectionem, censi debent fictitia, tunc necesse erit, vt plurima Conciliorum & summorum Pontificum scita in spongiam incumbere iubeamus, tanquam commentitia, quia multò maxima eorum pars non est in Decretum relata: & cur non est relata? Quia Gratiano nunquam propositum fuit omnia in vnum fascem comportare, sed quædam; cur autem hoc vel illud omiserit; suas ipse causas habuit. Et quid si hæc, de qua agimus, sanctio ad notitiam eius non venit? Nec de translatione Imperij per Leonem III. ad Carolum Magnum, quidquam apparet in Gratiano. Num ideo translatio hæc tot grauissimorum testium firmata auctoritate, fabulis accensebitur? Accenseant Illyricus & similes Furippi; nemo fani capitis hanc tantam insaniam imitabitur.

Secundum argumentum sumit Schardius ex capitulo *Venerabilem*, vbi inter cætera Pontifex. VERVM illi Principibus ius, & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promouendum, recognoscimus, vt debemus, ad quos de iure, & antiqua consuetudine noscitur pertinere; præsertim cum ad eos, & potestas huiusmodi ab Apostolica sede peruenerit, quæ Romanum Imperium in personam magnifici Caroli, à Gratiano transfuit in Germanos.

Schardius. Hic Pontifex auctoritatem eligendi Imperatoris in Electores, non vi, vel auctoritate sanctionis Gregorianæ translata, sed vigore translationis Imperij, in Carolum factæ, scribit. Quod si Gregorius huius institutionis auctor fuisset, haud dubiè tantam rem Pontifex minime dissimularurus fuisset.

Respondeo, Innocentium non quidem dicere hanc eligendi Imperatoris potestatem ad certos Principes venisse à Gregorio V. affirmat tamen, quod nobis sufficit, venisse ad illos à Se-

de Apostolica; & quidem iam olim; nominatim enim antiquam consuetudinem. Quid enim clarius illis verbis? Præsertim cum ad eos & potestas huiusmodi ab Apostolica sede peruenerit. Quæ est ista? Potestas huiusmodi? nisi eligendi Imperatoris certis quibusdam Germanis principibus concessa potestas? nec quæ subdit Pontifex de translatione Imperij ad Carolum, ideo subdit, vt tempus & causam huius potestatis electoralis assignet; sed vt ostendat; primæuam quoque illam translationem Imperij in Carolum Magnum, non nisi Apostolicæ Sedi in acceptis referendam esse.

Obiiciunt etiam Catholici quidam scriptores contra hanc Bellarmini sententiam: Ante Innocentium IV. nullum Auctorem reperiri, qui Electorum nominatim meminerit. Primum fuisse Martinum Polonum in suo Chronico, in Othone III. qui nomina & numerum Electorum distinctè expresserit. In huius vestigijs alios sua vestigia posuisse. Martinum Polonum sub Innocentio IV. vixisse, nec scripsisse, quid olim factum; sed quid suo tempore vsitatum fuerit. Hinc eum vti his verbis: Et licet isti tres Othones per successionem generis regnauerint, tamen postea fuit institutum, vt per officiales Imperij Imperator eligeretur, &c. considerant isti præcipuè verba illa: Postea fuit institutum, &c. ergo non sub Othone Tertio, septemviri instituti sunt, sed postea; nempe tempore ipsius Martini in Concilio Lugdunensi sub Innocentio Quarto.

Sed non est necesse, vt istud postea designet tempora Martini, non Othonis III. quia denotare potest, & re ipsa etiam denotat; tempus post successionem Othonis III. Nam cum dixisset Martinus; & licet isti tres Othones per successionem generis regnauerint; subdit, tamen postea fuit institutum, &c. hoc est, postquam Ortho III. per successionem generis Imperium fuerat adeptus; electio introducta est, quod sub ipsius Othonis Imperio fieri potuit; & re ipsa itidem factum est. Itaque illud postea non refertur ad aliquid, quod sit post vel extra Imperium Othonis III. sed ad Imperij adeptionem, eiusque modum.

Adde, quod sanctus Thomas & Augustinus Triumphus, citati à Bellarmino, qui eodem tempore, quo Martinus, vitam egerunt, expresse dicunt, sub Othone III. à Gregorio V. Electores fuisse institutos.

Nec nodum soluunt, qui dicunt; istos, & alios omnes secutos esse Martinum; nam in primis nõ adhibent particulam illam postea, quam tamè iam explicauimus: sed absolute asserunt à Gregorio V. sub Othone III. Electores institutos; & si hoc institutum tam recens ac nuperum fuisset; quippe in Concilio Lugdunensi demum anno M. C. C. XLV. introductum, quomodo id sanctum Thomam, Augustinum Triumphum & ipsum Martinum latere potuisset, cum probabile sit Mar-

tinum

tinum Lugdunensi Concilio interfuisse? Erat enim Confessarius Innocentij IV. Pontificis. Et hæc ipsa etiam causa facit, vt pro commento habeam, quod nona sententia ex Matthæo Parisiensi tradit de Duce Austria, Duce Louanij seu Brabantia, Duce Bauria & Archiepiscopo Saluburgensi, quasi in Concilio Lugdunensi dignitate Electorali ab Innocentio Pontifice cohonestati fuerint: quomodo enim Martinus, vel S. Thomas, vel alius ei synodo par vel suppar rem tantam silentio transmisissent?

Argumenta Onuphrij Institutionem Electorum longè recentiore facientis soluit copiosè Bellarminus, vt & Schardius in libro de Electoribus; qui capite septimo etiam docet; cur Principum quorundam, qui iam Electores dicuntur, nulla mentio expressa in comitiis Imperatorum fiat, cum ceteri Principes nominentur. Item cap. II. Qua ratione comitiis Imperatoris alij quoque Principes, quam Electores, interuenisse legantur.

Iunius responsa Bellarmini ad obiectiones Illyrici, vt & veterum testimonia cauillatur suo more; cum quis Auctorum dicit, septemuiros Electores à Gregorio V. fuisse institutos; mox oggerit, cum loqui *συνοδικῶς*, vt sensus sit, Gregorius Quintus instituit septemuiros, hoc est, Gregorius V. & Otho III. & proceres totius Imperij: vel Otho & proceres totius Imperij instituerunt septemuiros, suffragante & consentiente Gregorio V. Has suas *συνεδοχὰς* ornat mox Iunius solitis illis suis ornamentis: *Negatur, Negamus Illyricum mentiri*; etiam tunc, quando apertissimè & euidentissimè mentitur. *Æquiuocè dictum. Falsè narratio.*

In litteras verò Electorum Imperij, ad Pontificem, quas profert Bellarminus, quàm contumeliosus est *συνεδοχικός* Iunius? *Scriptum est, inquit, Principum, qui nec historia magnam, nec vllam Theologia dederant operam.* Principes ergo illi, Iunio nec Historici sunt, nec Theologi. *Hæc non contumelia est in bonos principes, inquit Iunius, sed commiseratio.* Abi quo dignus es cum tuà commiseratione. Non egent Principes tua misericordia, quæ à criminatione non differt: quam dum à te amoliri cupis, in caput tuum maximè reuoluis. Nam quid hæc tua aliud sunt, quam lædoriæ? *Quomodo (Principes) illa remotiora tenuissent, qui ne presentia quidem, quæ ante pedes erant gerebantur quæ, potuerunt cernere? Nesciuerunt profectò historiam, qui translationem & institutionem Imperij Romana Ecclesia tribuerunt: nesciuerunt Theologiam, qui ex Canonistarum face hauserunt illud; Pontificem maius luminare esse, Imperatorem, minus: Item illum Christi Vicarium esse; Pastorem Pastorum, &c. Nesciuerunt artes, qui tantum Ius Imperio, dolosa specie odij in Carolum, non animaduertenter per collusionem eripi. An non habemus sat commiserationis Iunianæ erga Principes? Si hoc est commiserari, quid tandem erit conuiciari?*

Nunc Iunio missionem do. Tria verba de Dressero. Hic subtilitate Iunium si non superans, certè æquans ita scribit: *Et si nonnulli inueniuntur, qui à Gregorio Quinto, vel à Gregorio Decimo septemuiros institutos esse scribant, tamen id in aliam partem accipi non debet, quàm tunc tulerunt tempora; hoc est, sub Gregorio Quinto vel Decimo Constitutionem de septem Electoribus promulgatam esse.* Sensus ergo harum locutionum: *Gregorius Quintus vel Decimus statuit hoc vel illud: erit iste: Sub Gregorio Quinto vel Decimo statutum est hoc vel illud: non à Gregorio; ablit; sed ab alio; putà ab Imperatore, qui erat tempore Gregorij Quinti vel Decimi.* Qua ratione dici poterit, Auream Caroli Quarti Bullam esse à Pontifice factam & promulgatam: quia ab Imperatore, sedente in Cathedra Petri Pontifice, edita & euulgata est. Quidquid item hodiernus Imperator statuit, id statutum Gregorij XII. vel consequentium Pontificum nominare licebit; quia omnia ista decreta cõdita sunt sub his Pontificibus.

Ait Dresserus, non esse mirum, sic omnia naturæ legibus contraria iuisse: *In eum enim locum res adducta erat, inquit, vt ad Pontificis Romani arbitrium, nutum, atque numen omnes Christiani seseingerent, & accommodarent.* (Non ergo Christianus fuit Marsilius de Padua, qui in libro de Translatione Imperij & in Defensorec Paui nec ad Pontificem, nec ad veritatem sese accommodauit.) *Itaque factum est, vt quidquid memorabile in orbe Christiano gereretur aut fieret, id omne ad Pontificem auctorem referretur. Nec eximium aut prædicandum quidquam habitum est, nisi à sede & auctoritate Apostolica profectum esset: quod siue religionis, siue superstitionis causa factum est, factum certè constat.* Magna meritò fuit apud omnes orthodoxos Pontificis Romani auctoritas; verùm non eò vsque hæc existimatio processit, vt Pontificem alienis plumis ornaret; eique Imperatorum decreta attribueret: nam Catholici non ignorant illud: *Reddite ergo, quæ sunt Cæsari, Cæsari*: cur ergo hoc statutum de septem Electoribus Pontifici tribuissent; si Cæsaris fuisset?

Obiicit Dresserus, *sanctionem de septemuiris esse legem politicam ac proinde extra Pontificis curam.* Respondeo, esse quidem rem politicam; sed plurimum ad Ecclesiæ vtilitatem & emolumentum facere: Quocirca cum respectu ad bonum spirituale, Pontificis quoque quàm maximè munus est, curare, vt ij sint Imperatoris Electores, qui talem designent, suisque suffragiis creent; qui & Reipublicæ & Ecclesiæ inuictus & indefessus defensor ac propugnator sit futurus.

Sed en ineluctabile argumentum, quo probat Dresserus, septemuiros à Gregorio Quinto non fuisse institutos: *Quia Gregorius iste fuit cliens Imperatoris, utpote ab eo in Sedem Romanam restitutus; & post restitutionem quoque ingentibus turbis iactatus est: ergo non est credibile, quòd Imperatori suas partes*

præripere, & Electores septemuiros institueret voluerit. Respondeo, beneficia ab Imperatore in Gregorium collata, potissimum perpulisse Papam, ut de gratis Imperatori reponendis cogitaret. Nec commodior ratio occurrit, quàm hæc de Imperatoris electione Germanis Principibus, non omnibus, sed certis ac destinatis committenda: Nec ideo in prouinciam Imperatoris inuolauit; nam cuius studio & sollicitudine Imperium primitus ad Germanos venit; eiusdem quoque munus fuit, designare, qui Imperatorem calculo suo eligerent.

Obiicit Dresserus. *Othonem III. odio habitum à Gregorio probatque ex lib. 4. Dietmari, qui dicit, Gregorium Othoni tetendisse insidias; & dolose Imperatorem capere voluisse; non ergo videri verisimile, Gregorium in gratiam Othonis, totiusq. Germaniæ sanctionem de septemuiro condere voluisse.* Sed Hæreticus aduertere debebat, Dietmarum non intelligere per Gregorium; Gregorium Papam V. cuius obitum iam antea recensuerat Dietmarus; neque addere, ad nomen Gregorij, nomen *Pape*, (& quomodo id potuisset, cum Gregorius Papa

A iam obisset concitata illa in Othonem Romæ (editione, anno M. I.) licet Reineccius scæarius ad oram libri ex suo erga Pontifices studio, hanc notam appinxerit: *GREGORII Pape in Othonem Tertium insidia.* Quomodo Gregorij Papæ, qui iam, teste ipso Dietmaro, viuere desiderat? Fuit ergo iste Gregorius alius ex Othonis III. necessariis & familiaribus: quod rectè etiam notat Baronius Tom. XI. anno Redemptoris M. I. qui ingenuè fatetur, se per scholium Marginale Dietmari Scholiastæ in prima editione Tomi X. deceptum fuisse. Ipse etiam Ciferus insidias istas Othoni structas, de quibus Diethmarus; refert ad tempora Gerberti, seu Syluestri II. successoris Gregorij V. ut proinde Gregorius V. B huc trahi nequeat, nisi ab illis, qui liuore cæci, etiam sine occasione, occasionem Pontificibus maledicendi cudunt, ut habeant, in quo petulantem linguam exercent.

FINIS LIBRI TERTII.

ADMONITIO DE ANI-
MADVERSIONIBVS IUNII IN
LIBELLVM BELLARMINI, QVEM AD-
VERSVS ANONYMV M QVENDAM
CALVINISTAM EDIDIT.

DOST tres libros de Translatione Imperij à Græcis ad Francos seu Germanos; sequitur libellus pro Pontifice à Bellarmino contra Anonymum quendam Calvinistam euulgatus, quem Iunius à notatiunculis suis intactum relinquere noluit. Materia libelli est *Pontifex*. Hunc Calvinianus sine nomine, pertendit esse *Antichristum*, quod variis testimoniis, non probat, sed probare nititur: tametsi nitendo nihil enititur, præter conuictorum retrimenta.

Eundem Papam insectatur tanquam multorum flagitiorum reum, vitæque improbae ducem & antesignanum, testesque aduocat cum alios, tum tres Italos, Dantem, Petraracham, Boccacium. Demùm maledicta sua maledicis Satyris coronat, ne principium, fini, mediumque imo discrepet. Ad omnia accusationis capita accuratissimè respondet Bellarminus. Ante omnia ad calumniam de Antichristo. Nec Iunius pro suo Anonymo aliquid adfert, in quo refellendo tempus & otium vtiliter collocari videatur; aut quod abundè libro 3. de Pontifice non sit refutatum. Nam sanctis Patribus, si quos citant, insignem faciunt iniuriam sectarij, nullus enim ex eorum numero asseruit, *Pontificem esse Antichristum*, quem supremis temporibus venturum sacre litteræ prænuciarunt. Alij hæreticorum testes ipsis prorsus sunt similes, hoc est, hæresi à vertice ad infimam vsque plantam infecti. An mirandum, si VValdenses, Hussus, Hussitæ, VViclephus, VViclephistæ, & huius classis cæteri, Romanum Papam pro *Antichristo* habeant, traducant & proclamant? Quid aliud ageret hæreticus, cuius secta stare nequit, nisi summi in Ecclesia Catholica pastoris famam, bonique nominis existimationem ex cordibus suorum assecularum expungat, eosque ita inficiat, vt quem pro Christi Vicario reuerenter venerari debebant; eum non secus, ac mortalium omnium perditissimum fugiant & detestentur?

Si, qui recentioris æui conuictum Antichristi in Pontificem iecerunt; id factum est ex similitudine, quæ illis cum certis quibusdam Pontifici-

Abus intercedebat, sumpto *Antichristi* nomine latius pro illo, qui vita & moribus Christo sese quomodocunque opponit, non pro illo grandi & enormi Christi aduersario, qui se extollet, super omne id, quod colitur, & qui se pro Deo venditaturus est: quod nominatim dictum & intellectum volo de Friderico II. Imperatore: nam quidquid ipse, vel nomine eius Petrus de Vineis in epistolis, quæ exstant, contra quosdam Romanos Pontifices expuit, id non ex negatione dignitatis Apostolicæ; Sed ex odio erga nonnullos, qui Cathedram Petri tenebant, processit; nam Fridericum ipsam Pontificis potestatem alioqui agnouisse, & minimè pro Antichristiana habuisse; testatum reddunt cum alia, tum sollicitudo illa & cura redeundi in gratiam cum Romanis Pontificibus; cum quibus reconciliari in postremis duxisset, si eo animo fuisset, quo sunt hodie illi; qui mentiuntur, idque vel iureiurando interposito, tanta est improbitatis magnitudo & pertinacia, *Romanum Papam esse Antichristum*.

BEberhardum Archiepiscopum Salisburgensem nunquam non in ore habent Nouatores. Qua de causa? Quia Pontificem nominauit *Antichristum*, & multa in eum dixit, quæ Hæreticorum palato *super mel & fauam* sapiunt. Sed obstructis planè naribus eum esse oportet, qui non odoretur, quis fuerit auctor & artifex eius orationis, quæ Eberhardo apud Auentinum libro septimo Annalium Boiorum attribuitur. Alius nimirum non fuit, quàm ipse Auentinus; is sua sensa, cogitata, verba, stylum, genium, vno verbo, totam suam mentem, eamque hæretica tabe infectam, Eberhardo affinxit. Tota oratio, liceat sic loqui, *Auentinizat*; hoc est, peccus in Papam pessimè affectum redolet; & quia videbat Auentinus; Inuectiuam illam parum ponderis habituram, si suo eam nomine venum exponeret, Eberhardum substituit, summæ auctoritatis virum, qui à beneficentia in pauperes, *Pater pauperum dictus* est, vt scribit Hundius in Metropoli Salisburgensi, & Archiepiscopatu ab anno M. CC. vsque ad annum M. CC. XLVI. sa-

pienter ac religiose præfuit. Hic in Romanum Pontificem Auentinica illa maledicta & conuicia congefferit, qui ipsemet ad Innocentium Tertium Romam, Pallij obtinendi causa, accessit: qui sacra Palæstinæ loca piè visitaculstrauit anno M. CC. XVII. Qui tot Episcopatus fundauit; qui deniq; anno M. CC. XXX. cum aliis Ecclesiasticis & Politicis Principibus operam dedit, nec irritò conatu, vt Fridericus II. in communionem à Pontifice reciperetur; vt ipsemet Auentinus narrat.

Dantes, Petrarcha, & Boccacius in mores quorundam Pontificum inuesti sunt, mellus utique sibi consulturi, si suos seridè emendassent. Quis nescit, mores à doctrina distingui debere, nec ideo præcisè doctrinam censendam malam, quia doctoris vita est mala; neque auctoritatem eius esse nullam; qui sublimi in loco residens; moribus dignitati dissentaneis uiuit? Ipsi certè Sectarij, nominatim tres primipili Lutherus, Zvinglius, Caluinus, cum a secularum suorum perditissimam & flagitiosissimam vitam sibi obiici audiunt; absque mora ad hunc portum confugiunt; nempe doctrinam à moribus, & hos ab illa, discriminari debere; vt sæpius in meis Apogetoticis libris contra Sectarios ex ipsis Sectariorum chartis ostendimus.

Aduersarij nostri, inquit Lutherus scholiis in cap. 42. Isaïæ: *sicubi leuiter à nobis peccatum est, exclamant statim: Hæcne vita Euangelica? Hæcne Christiani mores sunt? Stulti homines & imperiti sacrarum literarum, non vident hanc Christianorum legem esse, vt seruant infirmos fratres. Quorsum autem eo præcepto esset opus, si omnes essent perfectè sancti? Ergo necesse est in Ecclesia sancta esse infirmos, & tales, quorum facti offendamur. Sicut in corpore humano, non ossa tantum sed etiam infirma, & mollis caro est; quare regnum Christi constat ex portantibus, & portatis. Et vita nostra est composita quiddam ex fortitudine, & infirmitate. Hæc Lutherus non verè pro se & suis; verissimè autem pro nobis & nostris siue ouibus, siue pastoribus infirmis. Quæ idem Lutherus elogia illis tribuat, qui ex moribus doctrinam labefactare conantur, intelliges ex his eius verbis, libro de *Vsuris* Tomo VII. Latin. V. Viteberg. *Nec bardis, insulsi, & ignobiles isti, tanoperè ferocentes tauri, ciuitatumque pecudes & agrestes asini, vrique rustres, tantum, è concionibus didicerunt, vt inter Verbum Dei, quod prædicatur, & personam prædicatoris, aut ministri, discrimen facere possint. Hæc Lutheri Encomia, si imo corde Lutheri & Caluini discipuli conderent; forsitan non tam cupidè Pontificum, & aliorum Ecclesiasticorum vitas lacerarent, & quidem sæpius falsò ac immeritò, quàm verè & meritò. Nec tam auidè promerent & regerent, si quid temporibus antiquis in Papas quosdam à Dante, Petrarcha, aliisue dictum scriptumue est, seu verè, seu secus, præsertim cum istis longè alius animus fuerit, quàm hæreticis, qui hoc vnum spectant, vt criminando mores ipsam dignitatem,**

Auctoritatem & potestatem Pontificiam, seu generalius, Ecclesiasticam, euertant, & in contemptum apud omnes adducant; quæ mens procul à Dante, & aliis orthodoxis absfuit; non ignaris illius aurei dicti ac moniti Matthæi vicesimo tertio: *Super Cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei. Omnia ergo, quæcunque dixerint vobis, seruate & facite: secundum opera verò eorum nolite facere; dicunt enim & non faciunt.* Nam licet ob procliuatatem in vitia, proeliue sit imitari eos, qui dicunt & non faciunt, hoc est, qui loco magis, quàm vita & actione nitent, insipienter tamen agit, qui prædictum Redemptoris nostri documentum sibi ex memoria elabi, seque ab honestatis semita alieno exemplo abduci finit.

B In quos pulchrè S. Augustinus lib. 50. Homiliarum, homilia vltima, vt & in illos, qui pastorum suorum deprauatis moribus induciti, suos corrigere differunt. *An forte attendunt, multos etiam in ipsis honoribus Ecclesiasticis præpositorum, & ministrorum non congruenter viuere sermonibus & Sacramentis, quæ per eos populis ministrantur? O miseris homines, qui hos intiendo Christum obliuiscuntur, qui tanto ante prædixit, vt legi Dei potius obtemperaretur, quàm imitandi videantur illi, qui ea, quæ dicunt, non faciunt, & traditorem suum tolerans, vsque in finem, etiam ad euangelizandum cum cæteris misit. Tam sunt autem isti absurdi, & præposteri, & miseri, qui præpositorum suorum malos mores imitari eligunt, quàm per eos prædicta*

C Domini præcepta seruare, quàm si quisquam viator remeandam sibi esse existimet in itinere, cum viderit miliaria lapidea literis plena viam docere, & non ambulare. Cur enim non potius si peruenire desiderat, tales comites intueatur & consequatur, qui & viam bene demonstrant, & in ea perseverant, atque alacriter ambulant? Quod si isti desint, vel potius, minus appareant; nam deesse non possunt: non enim sic querunt homines charitate studiosa quod prædicent ad imitationem, quo modo querunt iniquitate suspiciosa, quod murmurent ad deceptionem, partim non inueniendo bonos, dum ipsi mali sint, partim timendo inuenire, dum mali esse semper volunt. Sed tamen concedamus, non apparere nunc homines dignos imitatione. Quisquis hoc putat, Deum mente intueri, qui homo factus est, vt te hominem viuere doceret. Si habitas Christus in interiore homine per fidem in corde tuo, recordaris, illud, quod Ioannes ait: *Qui se dicit in Christo manere, debet, quemadmodum ille ambulauit, & ipse ambulare: & ita, non tibi deerit, quem sequaris. & cum te alius viderit, de bonorum inopia conquiri desinet. Si enim non nosti, quid sit rectè viuere, diuina præcepta cognosce. Fortassis enim multi rectè viuunt, sed præsertim tibi nullus videtur, quoniam quid sit rectè viuere, ignoras; si autem nosti, age quod nosti, vt & tu, quod queri habeas, & alii, quod imitentur, ostendas.* Hæc elegantissimè S. Augustinus.

D Commemorabile porro vel infirmis arbitrator illud, quod Optatus Mileuitanus libro 7. contra Parmenianum annotauit; nempe singulari quadam Dei prouidentia & permissione fa-

etum esse, vt Petrus, instante Dominica passione, tam grauitur laboraretur, & in Magistri etiam sui negationem incideret, vt exemplo ceterorum Apostolorum & discipulorum Christi, disceremus seruare vnitatem, & vinculum pacis, licet illi, qui gregi Christiano præsunt, in peccata aliquando præcipites ruant. & indignam loco ac functione sua vitam degant: neque enim discipuli eam ob causam Petro honorem & reuerentiam non habuerunt, aut obsequij officium detestantur; quod Christum negasset, sed vt capiti ac principi suo libenter & reuerenter obtemperarent. *Malum est, inquit. Oportet, contra interdicitum aliquid facere; sed peius est, vnitatem non habere, cum possis. Quam vnitatem ipsum Christum videmus præposuisse vindictæ suæ, qui magis omnes discipulos suos voluit in vno esse, quam quod offensus esset, vindicare; dum nollet se negari. promisit se apud patrem negaturum esse, qui se negaret apud homines, &c. Et, cum hæc ita scripta sint, tamen bono vnitatis, B Petrus, cui satis erat, si post, quod negauit, solam veniam consequeretur; & præferri Apostoli omnibus meruit, & clauis regni calorum communicandas ceteris, solus accepit. Bono vnitatis, sepelienda esse peccata. hinc intelligi datur, quod beatissimus Paulus Apostolus dicat, charitatem posse obstruere multitudinem peccatorum: Onera vestra, inquit, inuicem sustinete. Ecce alio loco ait: Charitas, inquit, magnanimi est: charitas benigna est; charitas non zelatur: charitas non inflatur; non querit quæ sua sunt. Et bene dixit. Hæc enim omnia viderat in Apostoli ceteris, qui bono vnitatis, per charitatem noluerunt à communionem Petri recedere, eius scilicet, qui negauerat Christum. Quod si maior esset amor innocentia, quam utilitas pacis & vnitatis, dicerent se non debere communicare, vt supra dictum est. Beatissimo Petro, qui negauerat magistrum, & Dei filium Dominum. Possent non communicare, vt supra dictum est, Beatissimo Petro: possent contra illum recitare verba Christi, qui promiserat negaturum se esse apud Patrem, eum, qui se coram hominibus denegasset, &c. Potuit vtiq; caput Apostolorum ita se gubernare, vt nihil incurreret, quod doleret; sed ideo, in vno titulo eius multa videntur errata, vt possit ostendi bono vnitatis omnia debere Deo seruari, &c.*

Et post varia in hanc sententiam. Vnde intelligitur, omnia ordinata esse prouidentia Saluatoris, vt ipse acciperet clauis. Interclusa est malitia via, ne Apostoli animo licentiam iudicandi conciperent, & seuerè contemnerent eum, qui negauerat Christum. Stant toti innocentes; & peccator accipit clauis, vt vnitatis negotium formaretur. Prouisum est, vt peccator aperiret innocentibus, ne innocentes clauderent contra peccatores: & quæ necessaria est vnitatis, esse non possent, &c. Hæc scitè, & verè Oportet.

Si ergo interdum vel summus Pastor, vel alius ex inferiorum numero bona quidem dicat; sed non faciat; quid aliud cogitabit homo Catholico pectore præditus, quam venisse tempus demonstrandi, quàm sit amans vnitatis, & quantus os forschismatis ac scissionis; Et tunc potissimè ad se pertinere arbitrabitur illud Deut. 13. Tentat vos Dominus Deus vester, vt palam fiat, vtrum diligatis

A eum, an non; in toto corde & in tota anima vestra.

Nec importunè illa ipsius Lutheri in mentem reuocabit lib. contra Iudæos Tom. 7. Lat. VII. tit. 7. *Quando Satan non potest ledere aut opprimere doctrinam, tunc accingitur ad conuiciandū contra personas, fingit mendacia, conuiciatur, furit, fremit contra eas, &c. Ergo (hæreticus) qui in mala causa vult vincere, accingatur ad conuiciandum. quemadmodum rabula quidam legum parum periti, coram tribunali faciunt, quando argentum angina, aut febris siti, auro corrupti sunt; quemadmodum mater illa rixosa docuit filium; Mi fili, cum vincere non potueris, clamoribus agerem, & conuiciis decertato.*

Hæc appositè Lutherus, licet forsitan præter mentem suam, de suo & suorum solenni more; qui illis adeo insitus est; vt criminationibus & insectationibus, quas ipsi nouas quotidie pariunt, non contenti, prisca crebrò repetant, & renouatas mundo palam obtrudant; quamobrem diligenter conquirunt, quæcunque olim in Pontifices seu versu, seu soluta oratione declamata sunt; quorum auctores duplicis sunt generis. Nonnulli enim omnia sua tela in sola personarum vitia dirigebant, saluâ doctrinâ, animo interdum non malo; tametsi sæpè liberiore, quàm par erat; alij, vt Nouatores, VViclephus, Hussus, personas criminabantur, vt viam ad ipsorum dogmatum euersionem sibi munirent. In horum vestigiis ponunt pedes suos nostri sectarij. Quæ de causa ante multos iam annos Vergerius, famosus ille Apostata, sexdecim Epistolas Petrarchæ, quibus in Romæ, Romanæque Curie & Pontificum quorundam seu vera, seu ficta vitia inuehitur, separatim euulgandas curauit; vt tantus thesaurus ad plurium manus perueniret; eundemque ob finem ante non multos annos sectariorum studio & opera recusa sunt; cum tamen certum sit, idque Bellarminus non paucis ex ipso Petrarcha allatis exemplis probet; Petrarcham non improbasse, aut scriptis suis lacerasse ipsam Pontificis auctoritatem & potestatem, sed zizania, quæ huic officio, & loco, in quo supremus pastor residebat; inimicus homo supereminauerat, iudicio saltem Petrarchæ; Itaq; iniuriâ faciunt sectarij Petrarchæ & aliis Catholicis, alioqui scriptoribus, cum eorum dicta, non in ipsum statum aut officium, sed in malâ vitâ, & in abusum emissa, ad ipsius potestatis & functionis demolitionem obuertunt: Et quidè quasi ex mente ipsorum Auctorum, quorum spicula vibrant.

Multa profert Bellarminus ex Dante & Petrarcha, quibus planè facit, eos orthodoxè de Pontificis Romani primatu, aliisque religionis Christianæ dogmatibus sensisse. Iunius perpetuè occidit; *Dantè, & Petrarcham hoc vel illud ex more, & sæculi adstruxisse; non quod reuera ita sentirent; non uisisse illos contra torrentem brachia tendere. Vulgi opinionem secutos, non veritatem, & hoc eam ob causam, ne sine emolumento turbas excitarent, & sibi periculum crearent; ita dum illos excusat, Doctos & celebres viros hypocritas, aliudquæ loquentes, & aliud in corde*

circumferentes facit; simulque expeditissimam rationem monstrat omnibus quantumvis extreme abominandis hæreticis eludendi omnia veterum testimonia. Premat quis Seruetianum vel nouum Samosatenianum testimonio quoque S. Augustini, vel S. Basilij, vel alterius probati Patris, quo diuinitatem filij Dei, & Trinitatem *constantialem* in personis diuinis asserit; quid promptius erit, quam isti huic declinando opponere istum Iunianum clypeum: *Augustinum, vel Nazianzenum locutum ex more sui aui, quo dogma hoc validè inualuerit; eos noluisse frustra communi & apud plerisque recepta persuasioni refragari; alterius sententias hos Patres fuisse, sed non promississe, quod viderent, falsitate radices tam altas egisse; vt veritati nihil penitus loci reliquum fuerit.* An non vir acutus & subtilis Iunius, qui quibusuis erroribus tam facilem & expeditam rationem monstrat; qua omnes omnium Patrum auctoritates abs se amoliri & excutere queant?

Non semel autem meis in libris testatus sum, magna me admiratione capi, quando Nouatores tam impudenter & effrenatè Pontificum, & aliorum, præsertim Ecclesiasticorum, vitia, non rarè commentitia, nobis obieciunt; cum apud ipsos & doctrina sit improba, & vita doctrinæ nõ dispar; & quidem ex inclinatione ipsius doctrinæ hæreticæ; apud Orthodoxos autem, ij, qui vitam doctrinæ difformè ducunt, vitio suo, non doctrinæ eò impellentis culpa, flagitiis se contaminant.

Quam porrò quintum Euangelium à Luthero, Zvinglio, & Caluino profectum, homines probos, vel saltem ad probitatem propensos effecerit; docent nos passim ipsorum Prædicantium testimonificationes: Omnibus in præsentia omisissis, vnicum hîc Lutherum audiamus. Ita ergo ille libro de vsuris, sui gregis admirabilem probitatem nobis depingit. *Percurre omnes vite status, aut ordines (nimirum inter noui Euangelij professores, de his enim loquitur Lutherus) ab infimè usque ad summos, tum inuenies, quod queris. Nam, vbi verè pius Rusticus inuenitur es, qui alteri pio Rustico proximo, & vicino suo, egestate presso, aut parochio suo; difficultatibus & inopia consistenti, Christianæ charitatis, & fidei officia præstat, largiendo, mutuando, consulendo, succurrendo, pro ratione necessitatis; ibi ex aduerso plures, quàm mille profanos Rusticos inuenies, nulla pietate præditos, qui nec obolam dantes parochio, aut vicino suo, etiam fame periclitanti, sed omnia ad se pertrahentes, corradentes, precia rerum intendentes, & in immensum augentes, falsas, & corruptas merces vendentes, nihil bonæ fide agentes, vbiq; suffurantes, & quibuscumq; possunt modè, artibus, imposturis, & fraudibus, omnia ad se rapientes, nec vlli parcetes, neq; magistratui, neq; parochio, neque vicino. Nam omnibus hominibus ipsum etiam sanguinem exsugere, si modò possent, vt auaritia sua barathrum satiant, quod tamen insaturabile, & inexplebile est. Vt profectò omnes verè pijs Rustici in vno ducatu aut ditione vna Principis alicuius, possint in vnum pagum, nec eum*

admodum magnum congregari, & in eo habitare, &c. En quanta piorum rusticorum apud Lutheranos paucitas in integro quoque Ducatu. Quid, Luthere, de ciuibus?

Sic quare & in ciuitatibus verè pios: si inuenieris vnam curiam, in qua consul, aut senator vnum est Euangelica doctrina ex animo studiosus; aut verè pius ciuem aliquem, qui libenter proximo egesti succurrat dando, mutuando, & alijs subsidijs; ibi è contra inuenies multas curias, & multo plures ciues, qui tanto odio Euangelium persequantur, & contemnunt, qui parochos, & miseros ciues vbi possunt, emungant, exsugant, exhauriant, vexent, insistent, & laceessant, ac tam auari sint, (si non sunt auariores) quàm rusticus aliqui quantumvis impius; qui etiam nihil aliud agant, meditentur, & querant, quàm quomodo dominari, & imperitare omnibus possint, & pro sua libidine exercere Ministros verbi, atq; alios, & quomodo nomen & famam magnam sibi comparare queant, vt pro alijs videantur aliquid esse. Ac puto etiam omnes principes, & pios ciues vnius Ducatus; aut Principatus, posse collocari in vnam ciuitatem, eamq; non maximam, & capacissimam. Habes sententiam Lutheri de multitudine piorum ciuium & senatorum Lutheranorum. Cernis omnes vna ciuitate, eaque longè minore, quàm sit Memphis in Aegypto, aut Vlyssippo in Lusitania, aut Poppinga seu Alena in Germania cõprehendi posse. Quid amplius?

Hinc confer te ad nobiles, & præfectos, qui funguntur munus in Ducatu, & ditione aliqua, & numera mibi eos, qui verbum Dei serè amant; (nam nobiles isti, ac similes, videri volunt, quod præ alijs omnibus verbu Dei sic amant, vt præ immodico amore id pene vorarint, & absorberint.) Hic, si vnum offenderis, qui verè sit pius, & sensu calamitatis proximi serè tangatur, eiq; subueniat, dando, mutuando, consulendo, & quibus potest modè, ibi plures quàm centum inuenies, qui prorsus contrarium faciant, maximo conatu, & summè viribus, vt in dubio, non maxima atq; omnes nobiles vnius principatus verè pios & laudatos, capere queat simul cohabitantes. O magnam penuriam, indice & iudice Luthero, piorum nobilium Lutheranorum. Nihilne de principibus, ô Luthere?

Postremò inspicere, & excutere Principes quoq;. Hic etiam verè pius est coruo rarior albo, vt vix vnum, atq; alterum verè pius inter eos inuenias. Vnde nata est vox ista proverbialis non omnino vana; Principes bonos, ac pios esse carnem ferinam, hoc est, rarissimum animal in celo. Magna enim eorum pars erunt titiones infernales vna cum Diabolo. Sunt enim impij serè omnes, & verè piorum hostes, & carnifices truculentissimi. Hæc Lutherus: Quibus verbum non addo: nam aut verum dixit Lutherus aut falsum: Eligant Nouatores quod volent, & cum in Pontifices nostros clerumque ac Monachos linguas & calamos stringere ingrediuntur, reflectant prius oculos ad se, vel saltem ad hæc sui Prophetæ effata, & vel contra veterem Paræciam, videant mantica, quod in tergo est, & forsitan hebetabitur & retundetur nonnihil effrenis illa alios carpenti & incessendi cupiditas.

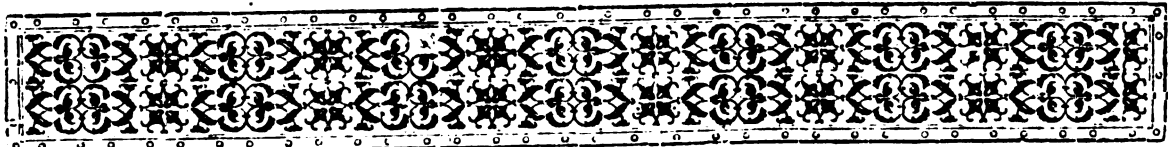
Finiam, ubi adscripsero, quæ proximè ad me scripsit Amplissimus Dominus MARCVS VELSERVS II vir Augustanus; interest enim Lectoris nosse. Ita ergo ille.

In defensione Bellarminiana pag. 987 rectissimè coniecisti in Othone Frisingensi vocabulū *femina* ad Ioannem VII. Papam, malè manus asumentum videri. Est enim apud me Otho manu scriptus, in quo *Ioannes sextus, Ioannes septimus, Sisinnius*, ordine pscripti, nulla fœminæ adiectione, cui vocabulo ne spatium quidem inter Ioannis septimi, & Sisinnij nomina perpetua serie scripta relinquatur, ne quis fortè eorum calumnietur.

Pag. 1005. locum ex Sutliuio affers qui Theodoricum Niemum citet, afferentem, *Papas per trusas & nugas, accolores varios, & elenchos sophisticos, Christianum populum decipere*. Sed hæc insignis impostura est. neque enim Niemo vnquam in mente

venit, hæc de Pontificibus vniversè affirmare. Sed, Gregorium XII. quem *Errorium* appellare solet, & Benedictum XI. dictum XIII. Christianis illudere ait, animum deponendi Pontificatus ad procurandam quietem Ecclesiæ iactantes, quem neutiquam habeant. Itaque hæc est libri tertij de schismate capitis 40. inscriptio: *Autor huius historia Pontificum collusionem, atq; peruersitatē detestans, & referens nequitas vtriusq; Pontifici, inquit causam tam diutina, atq; malitiosa tergiversationi in deponendo Papatu. Utinam Sutliuius eam, quam Niemus religionem profiteretur, certè Pontificem legitimè electum nunquam Antichristum nominaret.*

Laus Deo, cuius gratia, & Deipara Virgini, cuius intercessione ad Operū huius finem peruenimus.

S A T Y R A

IN CHRISTI, ET EIVSDEM IN TERRIS VICARII, ROMANI PONTIFICIS, SATYRICOS ET PLVSQVAM HIPPONACTEOS INSECTATORES;

DIMIDIUM nostræ vellem transfundere vita
In vitam, GRETSERE tuam; nisi legibus attritæ.

Talta respuerent dura radimonia Parce:
Tam mihi te reddidit preciosum, quando duellas,
Immo (iubet numerus sic hosticus, ipsaq; pugna
Dicere) cum tantum tam fonti pectore bellum
Pro CHRISTO contra GERDONES suscipi istos.
Perge animo æternâ doctorum digne coronâ,
Perge paludatæ Stygii externare phalanges,
Vigerosq; duca meritis explode cachinnis.
Perge illuciantes dulcibus Philomela, querela
Cantibus à rauco disperse carmine coruos;
Et remoue quisquis sanctum denormat agellum:
SÆVVS APER CVLTIS NON EST TOLERANDVS IN ARVIS.

Quamvis infesta caput vsq; repullulet Hydra,
Tu tamen incepto decurrere perge labores;
Et CHRISTVM, CHRISTIQVE gregem contra impia falsa
Dogmata doctrina defende in defido curâ,

CIVICA siderij si speras præmia ferri.
Sit licet Herculeus labor has auertere pestes,
Herou tanto tamen insuperabile non est:
MILLE QVEVNT VNO DIFFRINGI SPICVLA SCVTO.

Quare Romanos cum sint qui perdere fines
Impietate velint, fortissime miles, eisdem
Tu pietate tuâ, ne deperdantur, adauerta.
Stringe ambas, GRETSERE, manus, scit amq; papyrum
Inscitū oppone romi: velut hætenus, vsq;
Alba columba tuas dium resonante susurro
Pastura est aures; hæc linguam, hæc deniq; pennam
Diriget, & prompto dictabit cuncta ministro.
Pro dextrâ, Cephali non curabile telum
Accipe, pro læua Charites septem plice rectum
Dant corio clypeum, totū pugnare medullis
Ihucipe, non facies frustra, neq; præmia perdes:
DEPORTAT PROPRIVM VICTORIA QVARE TRIVMPLVM.

Sed sunt urbani; sed forsitan esset agendum
Parius in nostros tam blandi pectoris hostes?
Dicit nescio quis, tumidus plerumq; elephantus

Laude

Laude cupit vinci, non verbis acerbis; aurum
Obiice, non ferrum, si vis superare Zythulcum;
Hæretici totos nummorum deplue nimbos,
Si vis ut captas tendans ad munera palmas:
Fuluaq; cum tales queris vincire dracones,
In bene nummatis tibi summa resulgeat arcu.
FORTIOR IN TOTO NON EXTAT MACHI-
NA MVNDO,

Hoc ipso à propriis gladio vincuntur amici.

Ergone blandiri, tu, quem nunc dicere nolo,
Meq; probare iubes inimici pectus avari?
Hoc ipsum toties tam clarâ voce sonabam,
Hunc morem accuso, hoc crimen tam saepe flagello.
Qui iugulat patrem nostrum lamuschaton audet
Poscere temporibus? seu diadema tyrannis
Imponit nudus populo spectante Lupercus?
Et tonet è tantum non vlla PHILIPPICA Rostris?
Theromedon solum premis? occupat alta Thyestes
Atria? cognato se sanguine vindicat Atreus?
Contemnatq; serox regalia sercla Lycaon?
Et coniuia lupum non plectat Iuppiter istum?
Nonius in sella vult stercere Struma curuli?
Laurea Cercyonis datur? accipit impius aurum
Ædibus ex sacris Verres impune? triumphat
Post tantum Casilina nefas? grassator ab vrbe
Mercedem pro cade petit? piratica laudem
Conciliat? tresq; fasces inuadit agaso?
Et taceat Censor? non preparat arma Tribunus?
Præmia sacrilegus, stipendia sperat adulter?
Hunnius hæretica vendit mendacia lingua?
Tot pro commento sestertia Iunius aufert?
Attalicas pariuunt Rullo conuicia gazas?
Et non incipiam Satyras deducere? nullis
Flagitia hæc hominum cupiam circumdare boiis?
Tarquinius peccat, Brutus non vindicet? ignem
Manades iniiciunt, mihi fas reslinguere non fit?
SI PECCARE LIBET, CVR NON PVNIRE
LICERET?

OMNEM POENA COMES CVLPAM PREMII.

An simulandum est.

Et digitos oculis opponere debeo nostris?
SÆPE NOCBNS FIT QVI VVLT INDVLGERE
NOCENTI;

Incipiam, incipiam sancto dare frenâ furori,
Et Satyras, vt cum pronis rapidissimus vndis
Subiectum in scopulum summâ de rupe cadit fons,
Perpetuusq; rapax cauat Acroceraunia nimbis,
Effundam toto laxata flumine venæ
In vos, vt faciam nigris ex moribus albos.
Forfitan efficiam quod spero: SÆPIVS ALTVM
EXCITAT EXIGVO STERTENTEM ACRE-
DVLA CANTV.

At Satyras? nimis hoc. Nimis hoc balatronibus istis?
Scilicet hæretico me vis obtrudere palpum,
Plaudere pinnirapo, fastoso parcere mæcho?
Et xerampelinas homicide texere lanas?
Puside non faciam tibi VVrackere quod optas,
Semper ecbinatâ genus hoc expellere clauâ,
Semper Alastorios pergam vexare clientes,
Non erit hoc vestro regnum populabile ferro.

ipse venit iustâ, vindex iustissime, virgâ
(Nam te Christeposunt) manibusq; in flagra paratis
Ex templo infestos iterum cispelle latrones;
Et lucra quæ summo sunt coniunctissima damno
Cum mensis euerit sui; remouero columbas,
Perdito, non dignas hac ade, numismata, merces;
Omnia disicito quæ sufferraneus affert.
SORDIDA MERX NITIDIS EST EICIEN-
DA TABERNIS.

Omnibus est vitium; quæ vendunt, quæq; petessunt.
Omnia virus habent; sunt omnia digna sanillis.

Qui non cum stomacho legat illa volumina? qui non
Despuat, & scombris, thuriq; tegenda relinquit?
In quibus æreum CHRISTVS phantasma vocatur?
Mater vbi Virgo nullum peperisse puellum
Dicitur, & falsis vmbra fuisse sub vlnis;
Effigiemq; homini cruce suspendisse Pilatum,
Effigiem digitis Thomas tetigisse vocatis,
Deceptoq; alius cognouisse omnia sensu?
Et tamen has ipsas in seminat impia pestes
Hæresis humana centeno codice menti.

Quid capite abnutas, annictandoq; resellis?

Hocne putas facinus mortales vincere vires?

Perlege CERDONEM, si non hæc omnia cerues,

Dic me mendacem, vanum similemq; Luthero.

Et ne, vbi cognovis maiora, minora resutes,

Fingo animo improbulam te nunc incrare Geneuam

Mecum, & per mediam propera velociter urbem.

I, propera, citiusq; tuos contolle coturnos:

Iam quippe à longè magnos audire boatus,

Clamoresq; mihi videor, rabidasq; querelas;

Iam fumum video; sed plura videbimus. Eia

I, propera citiusq; tuos contolle coturnos.

Quanta hominum turba? quam densa compita complet

Spectantium nubes? Cunctis iacet alta fenestris

Prospectatq; reum plebes, quæ digna fuisset

Nunc famâ meliore frui, si sicut in igne

Perdidit errores alienos, ipsa cremasset

Damnassetq; suos. Sed pergo reumq; requiro,

Ac opportunis fumum remouentibus Austris

Aspicio cupidus, quod mens mea quaris ocedis.

Namq; stat in mediis & præbet pinguis flammis

Pabula SERVETVS, geminis religatus in ignem

Fatalem vinculis, strictumq; efflagitat enses,

Quo miseram à torso secludat corpore vitam.

Cur hunc, o ciues, cur hunc damnasti ad ignem,

Cur, repero, tantis cruciabitur iste periculis?

Soluite, desperat: Neptunum assundite promptis

Vulcano manibus, diuumq; extinguite diuos;

Auxiliumq; viro peregrino porcite vestram;

Impatiens pœnæ tristis se deuouet vicio.

Sed (mibi reclamant) nimis execranda patrauit.

Dignus & est istis & pluribus in styge flammis,

Gloria cui summi Patris est, iniuria Gnati.

Ergo quid admisit? Tumido Triadem oro negavit,

Inq; Deum qui vix vigintri quinq; Decembres

Vixerat, inq; sacros per tot iam secula Patres

Ingenium dentesq; SABELLICVS exacuit sus.

Proq; nefas (horret mens, & stupefacta tremiscit)

Personas triplicem tres Cerberon appellauit.

Terge-

Tergeminiq; (heu) monstra tricorpora Geryonai.
 Ast Augustinum tritheismi accusat, vt omnem
 Qui tres Personas naturâ agnoscit in vnâ.
 Ac ne Seruetum solum tam dira venena
 Euomuisse putes, eadem eructauit acumen
 Blandrate & Lall: cane peius, & angue Lutherus
 Nemo suis addat scriptis, HOMOOVSION odit.
 Scilicet à quoquam se vinci crimine non vult;
 Aut facit, aut quos non potuit facere ipse, nefandus
 Impius errores doctrinae vocibus auget.
 Sic asini cum cernis aquam fortè alter asellus,
 Addit & ipse suam, facturum flumina sperans,
 Et Iouis oráculo se in libertate futurum.

Quid mirum est igitur, qui CHRISTVM turpiter
 ipsam

Scindere tentarunt scelerato dogmate, si nunc
 Inuadunt etiam Petrum? PERIVRIA DICUNT,
 MENTIRI TIMEANT? Seges hac est maxima lucri.
 Romanum si quis chartis meretricibus audeat
 Ledere Pontificem, si magnos vellere Diuos,
 Purpureosq; Patres, & amantes iusta dynastias;
 Mox sibi donati sulcos consarriet agri,
 Adde quiddam Syrium sorbebit ab aëre costum,
 Et Capitolinum tumidâ se mente putabit
 Esse Iouem, innumeris sibi surgere lumina myxii
 Finget, & extructis incendia cernit in aris.
 Hoc est quod nobis Rullum facit esse superbum,
 Quod diadematum se credit Iunius, hoc est.

Ergone formoso suppaetum dicimus auro
 Conculcare solum, qui per conuicia lingua
 Tam pede dementi certum gradiuntur ad orcum?
 Tali & ad stygiam via dicitur esse paludem?
 Ergone Amaltheâ cornu effundente putamus
 Auratas tunicas, argentatasq; lacernas
 Decidere in fures, & tam mendacia colla?
 Credimus hos Veneris mystas, hac sercla Charontis
 Vngere cum dominis adipalibus illa cœni?
 Non sunt tam sausti stomachum saturare lupinum
 Crustula non possunt: neq; pro tam gurgite vasto
 Sufficit explendo modicum quid; totius apri
 Porridge, carpe, armos; pauo nil deme; sit anser
 Integer, & centum veniant suo in ordine missus,
 Hiscie famem plenè si vis placare molossis,
 Phiditia oderunt mensis collecta Lacenis.
 Quantillum sitiunt? quadrant al, nam modici sunt.
 Sed neq; semper habent: prudentes quippe culina
 Glante sues adipant, cythiso lactaria pascunt.
 Et nisi de mensa semesi segmina porci
 Surripiant furtim, quæ natis inde reportent
 Coniugibusq; suis, quam rara tomacula laxum
 Porricit in ventrem Mœcenas? Regius optat
 Esse diæetes Schmidelinus, at impedit incu
 Frustraturq; gulam, coruumq; eludit hiantem.
 Si vult cum magnis praeconare dynastis,
 Mature veniet, si post epidipnidas adsit.
 Vel quando Harpyiam similem quis pellere nescit,
 Apponit qualem in stomacho fert Cerberus offam,
 Aut dat boletum, quem Claudius edit; edendum.
 Talia debentur tali bellaria fabro,
 Postquam ventriculi rabie vesanus in vnâ

Gallonisquillam patrimonium tota profudit.

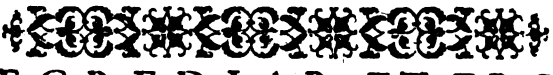
Saudfames quid non cogit, quos compede victrix
 Sub tua iura trahit? te cornix saepe magistrâ
 Multa loqui didicit, tu rauco gutture coruum
 Mirifice humanas docuisti fingere voces.
 A te xaipe suum meus olim psittacus hausit.
 Tu facis vt contra diuinâs vndiq; clauas
 Pontificis, multi balbâ de nare loquantur,
 Qui praeter barbas, & longa syrmatâ pallâ
 Nil sapientis habent: Quibus Elisabetha, per Anglos
 Praecipua & dux est in religione caputq;
 Sed PETRVS & quotquot PETRVM sunt deinde se-

cuti

Pompificis mordax Antichristiq; merentur
 Nomen, & in cathedrâ dirarum habitare sororum,
 Ac vbi pestilientia regit exultare feruntur.
 O stupida mentes, o ebria pectora, quæ vos
 Vertigo inuasit? quæ stultam insaniam mentem
 Exagitat? PETRVSNE suo dispensat ouili
 Pestiferam labem? PETRVS ferruminat orcum,
 Romanusq; thronus magnum deuastat Olympum?
 O autoratos in Auerni iura ministros,
 CHRISTI arcem aeternam firmâq; in rupe locatam
 Quam cuperent imis euertere fundamentis:
 Pluvia pro reliquis colipha sumite luctis
 Hæreticis, tantam si vultis frangere petram;
 Scitis enim vires contra has nimis esse potentes,
 Quæ Phlegethonteas ridet tutissima portas.
 Exilientq; sui summi stationibus ignes,
 Perq; solum caeleste vagis erroribus ibunt;
 Et cuius vinclo requiescent cetera caelo
 Sidera, solq; prius cessabit spargere lumen,
 Quam queat euelli muris lapidum vnus ab istis,
 Quos pro sede sua legit dum vita manebat
 PETRVS, & illas etiam post funera seruat.
 Qui verò Illyrico Romane in sine corona
 Has Antichristum terras intrasse docenti
 Credendum dicunt, apud hos Plato Pythagorissat.
 Nam quæ Antichristi sunt argumenta futuri?
 Quis dies? aut quæ precedent signa? quis Henoch?
 Venerit in propriis nisi forsitan ille ministris?
 Quos ventris rabies & amar compellit edendi
 Cum tenebrosa polum bigis subuecta tenet nox
 Quidlibet vt tentent: medio cum fertur Olympo
 Atq; aduersus equum Oriens afflavit anhelus,
 GRETSERV SQ; aliquam Lithinum entymema renodas,
 Fit fuga, nil faciunt, & in aëre asylo requirunt,
 Ac Martem ciurant praefixo vt pollice Murci.
 Quantus porro duces nostros, petulante loquuta
 Famosisq; studet numerus depectere libris,
 Quando coloratâ bilis feruiscit ab irâ?
 Va tibi, qui nuper labarum rabiosulus atris
 Daemonis atq; Dei fabricasti incude tenebris
 Tisiphones positâ: quo dextrâ à parte Lutherum
 Cum CHRISTO, Austriades, Boios, aliosq; dynastias
 A lama infelix domino cum Dite locasti.
 Nam si clara dies notum resecerit orbi,
 Significemq; sagax licetor deprenserit istum
 Seu tu cetratus, seu tu pelasta vocete,
 Vndiq; Letheum circumrotabere guttis.

*Viq; tuus codex, sic tu quoq; premia caeptis
 Digna tuis referes, nec abibi muneri expers.
 Si fierent turba, tu vexillarius esses,
 Sed non aut Aquilas, iunctasq; in sindone Dextras,
 Aut sublimatos cuperes portare maniplos,
 Nec faceres rutilas radiare Draconibus hastas:
 Illa, illa elati ferres insignia palmis
 In quibus Austriadae sunt cum Latrone sinistro.
 O stupor vnde tibi tanta est amentia? quis te
 Fascinat, & cerebrum tam saeu percutit astro?
 Qua tibi Dipsas anus magica cantamina vocis
 Talia scribenti in stolidas immurmurat aures?
 Anne magas artes cetera lignea coniunx?
 Anne ex Thessalia est, & eaq; carmina nouit?
 Scitne quid ualeant contorto concita rhombo
 Lilia? nocturnas potius est volitare per umbras?
 Dic quoties coram te nigro euecta camino
 Murmure ferali plumatos reddidit hircos?
 Dic quoties maesto glomerauit nubila caelo,
 Turbauitq; diem? propria nisi forsitan arte,
 Ipse sepulchrali te carmine vertis in hircum,
 Vt tam putidulas possis excludere chartas.
 Quisquis es, o autor, bonus haud es; & omnia fiene
 Ista palam: NIHIL EST SEMPER CLAM; CUNCTA
 SCIT AETAS;
 NULLA LATERE DIV GRAVIORA PIACVLA
 POSSUNT.*

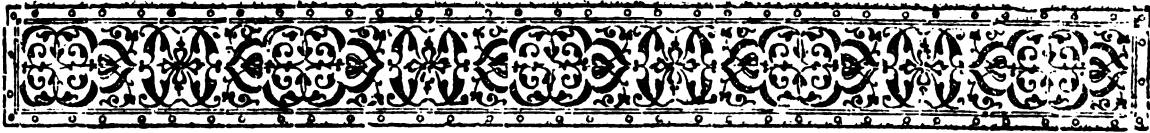
*Viq; absit qui te prodat, te teste scimus,
 Quae calata diu tacitis iacuerit sub umbris.
 Sed saeculae hoc, credo, nisi quod eria verba necesse est
 Addere, queis moneam damnandis hisce librorum
 Pestibus, Augustam verè isto nomine dignam
 Imbriopolimq; simul plures imirentur ut vrbes;
 Pax (ebeu) nostras ne deserat aurea terras.
 Siqua fides etenim, si turbatoribus istis
 Aut locus, aut modicum occasio parua capillis
 A nobis dabitur, patriam quae damna manebunt?*

E G R E D I A R, E T E R O
S P I R I T V S M E N D A X I N O R E
O M N I V M P R O P H E T A -
R V M E I V S.

3. Reg. 22.

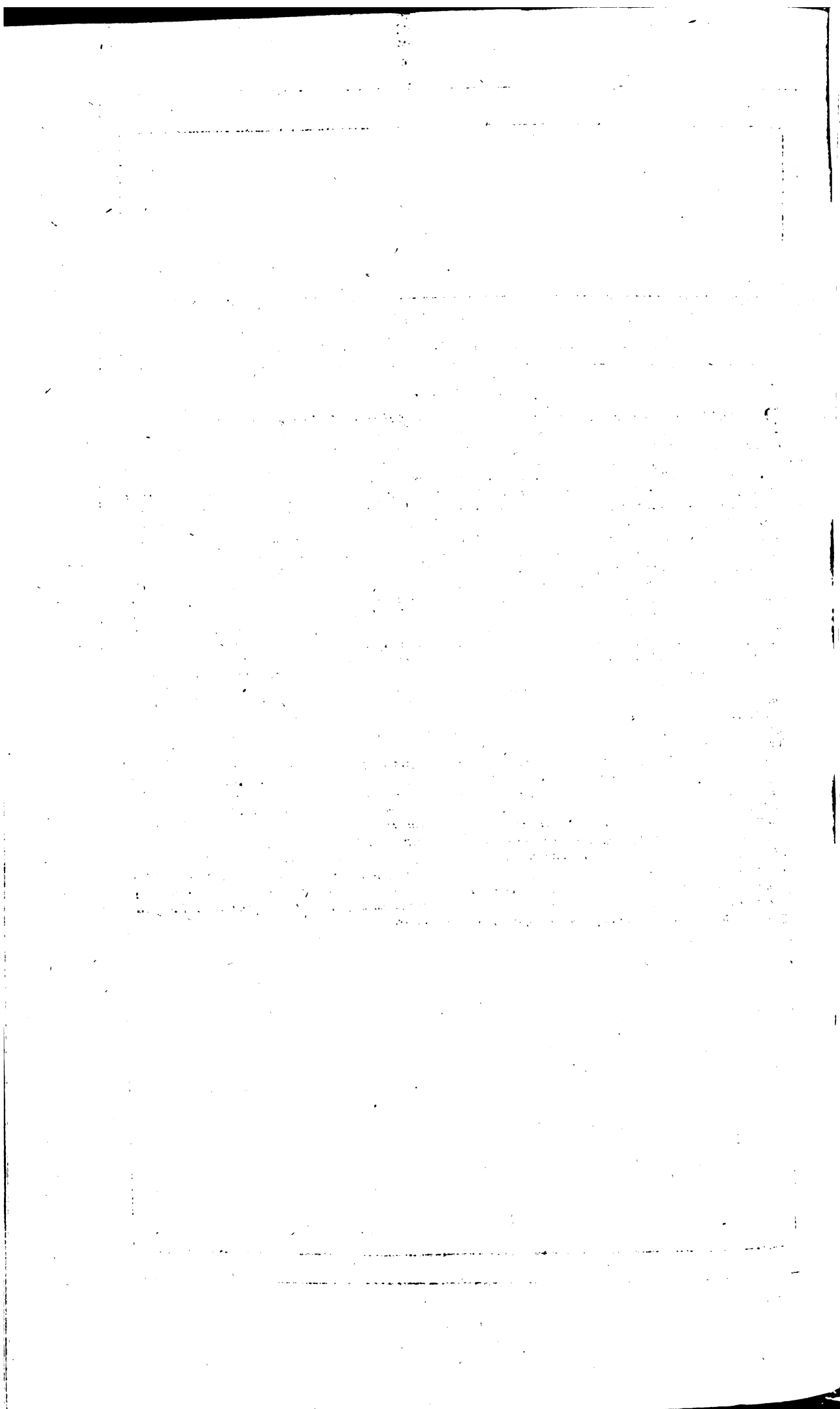

VNDENOCENS haec TVR MARUIT? quibus vritur
 ARMIS?
 Auspicio saeuo quem sequiturq; DVCEM?
 Irruit ex ORCO, DOLVS, & FRAVS arma ministrant.
 TARTAREVS ductum praestas, iterq; DRACO.
 Ingruat HYDRA furens, septenaq; colla venenū
 Intumeant; hinc vim Calicibusq; paret:
 Irritus omnis erit FVRROR; it LABOR acer in aurā
 PESTIBVS hū: quin nunc VIS INIMICA tacet.
 Ipse quidem ex EREBI MENDAX en SPIRITVS
 ANTRIS
 EGREDITVR; VATES insituitq; SVOS:
 Inq; aciem educit, campumq;: at CHRISTVS ab astris
 FVLMINATERRIFICAVIBRAT ad imā manu;
 Inuoluit tenebrūq; HOSTEM, quis se IMPIVS ipse
 Impluat: & PROPRIO hūCENSE PERIRE FINIT:
 Et PETRA iuncta PETRAE SAPPHIRAS, atque
 ANANIAS
 PSEVDOLOGOS multat FVNERE praecipiri.
 LAVREADIA veni: SAPIENTIA VERA triumphā
 Altera consistant parta TROPAEA solo:
 Perfossos clypeos, galeas, & spicula rupta
 HABESSEON VICTRIX arma ACHERON-
 TIS habe.

Errata.

P *Ag. 1. B. 5. dele Vocem alternum. 5. D. 4. Latonum. 7. C. 2. probatur. 16. D. 7. faru. 17. A. 13. Verba, tanquam. 18. A. 1. praefertim. Ibid. B. 10. pro pio. 23. A. 2. fuit. 47. A. 1. scholasticorum. 48. C. 2. coryphanum. 60. D. 2. at qui. 62. B. 12. XVII. 75. D. 13. colligam. 76. A. 13. ex. 81. A. 1. tererrimos. 90. D. 12. distinctiones. 108. D. 11. quid, pro quam. 119. 25. notionalis. 137. D. 8. factum, dele. 148. C. 12. Deo, pro, duo. Ibid. 5. 52. non 9t ipsa. 155. C. 7. quae se. 169. 23. castigandam. 170. 19. omnipotentia. 174. A. 2. responsum. 179. A. 15. proprie. 176. 18. Eurychiana. 177. D. 7. Virgine. 184. B. 2. civitatem. 185. 55. Comedimus. 191. A. 15. auctoritates. Ibid. D. 6. bic. 192. B. 10. in Christo sunt. 194. Infinitam dele not. interrog. 199. B. 5. adeste Iesuita; ndeste. 213. A. 11. hypostasis. 227. D. 3. vno solum. 239. e regione, repono numerum 240. pro 340. 271. B. 13. scire. 279. D. 4. Deus meus, Deus meus. seq. etiam col. c. 8. 9. Et 291. B. 11. 284. 32. numero. 294. B. 12. Isia. Ibid. C. dici. 299. C. 3. οὐλαβίαις. 309. 24. 311. C. 1. sub terram, pro subtus terram. Ibid. C. 3. sub terram, pro, sub terra. Ibid. D. 7. simpliciter. 313. C. 12. laurea. 317. D. 2. ceti. 331. D. 6. Inferi. 336. B. 3. quisquis. Ibid. 9. Vlt. quod. 346. D. Vlt. Manim. 350. B. 8. insulsiime. 356. 39. at hoc. 369. A. 4. parenthesi notuam tolle. 370. A. 1. mediator. Ib. 7. mediatoe. 389. B. 4. perinde. Ibid. D. 1. illud. 397. 9. 17. metaphoram. 401. A. Londinens. tolle punctum. Ib. 3. 4. scapham, bis. pro scapham. Ibid. 49. Sobu. Ib. 45. Presbyterii. 402. B. 9. neue. 408. D. 12. bonum. 419. 31. vno. 429. C. 1. optimates. 431. 32. recognitionem. 451. 26. Monarcha. 452. C. 1. sextum. 454. D. 1. Quorum. 484. A. 2. cymbala. 495. C. vnu. 509. B. 9. lucernas. 525. D. 14. impedit. 527. 46. non. 528. 23. hoc. 533. 2. successoribus. 533. D. 14. Surlinim. 539. 55. sententia. 542. 30. infamat. 548. 30. promissum. 565. B. 12. à Petro. pro, à Christo. 570. C. 3. Sulpitium, pro Surlinim. 583. D. 5. sed 9t. 589. 26. venustiore. 614. D. 8. lunim. Ib. 3. Concilio 618. A. exercere. 619. C. 12. ignotam. 622. C. 11. iuxta. 650. 56. Voluptatis. 663. A. 10. recognitiones, pro recognitiones. 683. C. 12. Apollinis. 688. C. 11. consentiunt. eum Romam venisse pro, consentiunt. 696. 17. ex Iudaei Christianos. 698. D. 3. Philippenses. 715. penult. Altera. 719. 36. Vocatur. 623. 624. V. Mend. pro 723. 724. qua altera col. B. 12. recitavit. pro, recitavit. 736. B. Origene. 743. A. C. A. P. XII. pro XIII. 749. A. 6. excerpti. 757. C. 2. Eccles. 760. 41. testificari. 764. B. 7. Gracorumani. 774. A. 8. innumeris. 788. C. 8. inueniet. 790. B. 6. requiritur. 793. A. 13. subdit. 796. D. 9. Vlt. perspicue demon-, pro, demonstratum perspicue. 797. A. 1. Synodos. 798. C. 6. Episcopus. Ib. 42. prohibetam. 820. A. 1. Antichristi. 824. C. 6. numero. 836. A. 1. certam. 843. B. 2. interpretatus. 847. 3. 4. tempora. 865. D. 13. intelligi. 873. B. 10. bona. 874. A. 6. demonstrationis, pro, demonstrat. C. 19. perpetrat, pro perpetrans. 876. D. 2. Origine. Ibid. 3. De. 878. A. 9. inobscurare. 879. Turci, lege, tunc. 880. D. 12. fatu fecerit. 881. D. 2. venditare. 887. C. 4. compiso. 889. D. 2. nominavit. 893. C. 13. hoc est. Ibid. D. Vlt. aut. 901. B. 6. robustam. 905. B. 2. 711. 911. C. 9. quosdam tam. 935. A. 12. eam. 942. 56. negat quemlibet. 943. C. 13. vititur, redundat. 944. A. 3. decadem, lege; centuriam. 947. B. 13. convincitur. 948. D. 1. Hilarius. 952. C. 2. libeat. Ibid. D. 2. exortz. 954. D. 8. insignem. 966. C. 13. inficeret. Ib. D. transferri. 969. 48. Ha. 968. D. 13. subit. 971. A. 14. suorum. 973. C. 5. Refelluntur. 981. B. 11. scurra. Ib. C. 2. Bellarm. 982. B. 13. telorumque. Ib. C. 2. Martyrum. Ib. D. 5. solummodo. 983. C. 14. Episcopus. 987. 11. Burdigalis. fol. 991. D. 15. lege; Qui nam sunt Canonista à 991. 1501? quanquam dicere, in iis, qua fidem non concernunt; nec divini, sed tantum Apostolici sunt, dispensare posse Papam, nihil absurditas continet. 1001. B. 11. numero. 1006. B. 11. mendaciorum. Ib. D. 9. Antichristum. 1012. Ibid. 11. adaequate. 1021. A. 4. possessa. 1026. C. 13. contra. 1027. 3. Voce. 1047. A. 5. vna. 1056. D. 6. ferio. 1058. D. 8. indicis. 1068. D. 12. accusatus. 1069. D. 4. at. 1073. 19. Auctor. 1080. I. Chamierus. Ib. 18. vnam. 1081. 7. in. 1117. D. 1. Surlinim. 1140. B. 10. Aquam. 1146. B. 14. volebat. 1149. A. 11. misit. 1151. B. 1. sum. 1155. C. 1. nota parenthesi redundat. 1166. A. 14. misit at, adde, DE O. Ibidem. C. 7. politici. 1196. D. 2. Tomus XI. 1207. A. 12. reddidit. 1208. D. 6. opponatur. 1210. D. 9. cui. 1221. B. 3. producantur. 1243. C. 15. requiritur. 1247. B. 13. magnam. 1258. A. 4. ó bono. 1267. D. 15. exarferunt Principes. 1292. C. 10. sequuntur.*

INDEX

LOCORVM SACRAE
SCRIPTVRAE, QVAE IN HIS
QVINQVE DE CHRISTO, ET ALIIS QVINQVE
DE ROMANO PONTIFICE LIBRIS APOLOGE-
TICIS VEL EXPLICANTVR, VEL A SECTARIORVM.
corruptelis & deprauationibus vindicantur.

Ex veteri Testamento.

Genesis.	
2. In quocunq; die comederis ex eo, morte morieris. 526	
5. Non apparuit, quia talis cum Deo. 314	
14. Melchisedech Rex Salem erat sacerdos Dei altissimi. 1163	
37. Descendam ad filium meum in infernum. 314	
38. Producite eam vt comburatur. 426	
46. Cunctaq; anima quae ingressa sunt cum Iacob in Aegyptum, & egressa sunt de femore illius, &c. 320	
49. Fiat Dan coluber in via. 916	
Exodi.	
7. Ego indurabo cor Pharaonis. 293	
15. Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est, equum & ascensorem eius proiecit in mare. 303	
21. Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo euolles eum vt moriatur. 1057.	
28. Doctrinam & veritatem. 1020	
Leuitici.	
11. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. 1052	
13. Plaga lepra si fuerit in homine, adducetur ad sacerdotem, & videbit eum. 1158	
21. Qui intrauerit super animam mortuam, &c. 320	
Numeri.	
11. Non possum solus sustinere hunc populum, quia grauis est mihi. 429	
ibid. Auferam de spiritu tuo, tradamq; eum, vt sustinent tecum onus populi, & non tu solus graueris. ibid.	
11. Auferens de spiritu qui erat in Mose, & dans septuaginta viris. 1140. 1141	
Deuteronomij.	
4. Non addetis ad verbum, &c. 1131	
12. Quod precipio tibi, &c. 1131	
17. In loco quem elegerit Dominus. 1106	
17. Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, &c. 1106	
17. Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, &c. 1105. 1107	
19. In ore duorum vel trium testium stat omne verbum. 1097	
21. Maledictus omnis qui ponder in ligno. 284	
30. Qui nostrum valet ad caelum ascendere? 320	
ibid. Qui e nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos vsq; deferre. ibid.	
Iudicum.	
8. Dominare nostrum & filius tuus, & filius filij tui, quia liberaisti nos de manu Madian. 423	
ibid. Non dominabor vestri, neq; dominabitur in vos filius meus, sed dominabitur vobis Dominus. ibid.	
18. In diebus illis non erat Rex in Israël. 424	
21. In diebus illis non erat Rex in Israël, sed vnusquisq; quod rectum sibi videbatur, hoc faciebat. 424	
Primi Regum.	
8. Erimus nos quoq; sicut omnes gentes. 425	
23. Inuit Saul & socij eius. 588. 589	
Secundi Regum.	
6. Vsq; ad diem mortis suae. 920	
20. Non est nobis pars in Dauid, neq; hereditas in filio Isai, reuertere in tabernacula tua Israël. 914	
Tertij Regum.	
2. Non deduces caniciem eius pacifice ad inferos. 309. 310	
ibid. Deducesq; canos eius cum sanguine ad inferos. ibid.	
8. Fecit holocaustum in medio atrij, & sacrificium, & adipem pacificorum. 1135	
22. Fecit quoque sibi Sedecias filius Chanaana cornua ferrea, & ait: Hac dixit Dominus; hic ventilabis Syriam, donec deleas eam. 1173	
22. Ecce dedit Dominus spiritum mendacij in ore omnium Prophetarum tuorum, qui hic sunt, & Dominus locutus est contra te malum. 1173	

22. <i>Accessit Sedecias filius Chanaana, & percussit Michaeam in maxillam, & dixit: Mene ergo dimisit spiritus Domini, & locutus est tibi?</i>	1173
Quarti Regum.	
5. <i>Nonne cor meum in presenti erat.</i>	193
<i>Ibid. Ut emas oliueta, & vineas, & oues, & boues, & seruos, & ancillas.</i>	<i>ibid.</i>
6. <i>Conturbatum est cor Regi Syria.</i>	193
<i>Ibid. Nequaquam Domine mi Rex, sed Helisaeus Prophetas, qui est in Israel, indicat Regi Israel omnia verba, quaecumq; locutus fuerit in conclauis tuo.</i>	<i>ibid.</i>
Secundi Paralipomenon.	
23. <i>Anno autem septimo confortatus Ioiada, assumpsit Centuriones, &c.</i>	1159
26. <i>Festinatè expulerunt eum.</i>	1158
26. <i>Ioatham filius eius rexit domum Regi, & iudicabat populum terra.</i>	1158
Iob.	
14. <i>Qui mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me?</i>	310
17. <i>Si sustinuero, infernus domus mea est.</i>	310
18. <i>In diebus eius stupebunt nouissimi, & primos inuadet horror.</i>	878
26. <i>Nudus infernus coram illo, & nullum est operimentum perditioni.</i>	333
28. <i>Perditio & mors dixerunt: auribus nostris audimus famam eius.</i>	332. 333
40. <i>Behemoth fœnum quasi bos comedet, &c.</i>	482. 485
40. <i>Behemoth, principium viarum Domini.</i>	478
Psalmorum.	
2. <i>Dirumpamus vincula eorum & proiciamus à nobis iugum ipsorum.</i>	914
2. <i>Ego autem constitutus sum rex ab eo, &c.</i>	1152
2. <i>Postula à me, & dabo tibi hereditatem tuam & possessionem tuam terminos terra.</i>	1152
2. <i>Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terra.</i>	853
6. <i>In inferno quis confitebitur tibi.</i>	310
8. <i>Minuisti eum paulò minus ab Angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum; omnia subiicisti sub pedibus eius.</i>	984
15. <i>Non derelinques animam meam in inferno.</i>	307
18. <i>In omnem terram exiuit sonus eorum.</i>	851
21. <i>Deum meum clamabo per diem & non exaudies, & nocte, & non ad insipientiam mihi.</i>	283
21. <i>Foderunt manus meas & pedes meos.</i>	851
39. <i>Sacrificium & oblationem noluisti, aures autem perfecisti mihi. Sacrificium & pro peccato non postulasti, tunc dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me, &c.</i>	247
48. <i>Domus eorum sepulchra eorum in æternum.</i>	314
63. <i>Defecerunt scrutantes scrutatio.</i>	1038
71. <i>Dominabitur à mari vsque ad mare, & à flumine vsq; ad terminos orbis terra, & adorabunt eum omnes reges terra, omnes gentes seruiens ei.</i>	852. 853
75. <i>Vouete & reddite.</i>	996. 1134
81. <i>Ego dixi: Dii estis, & filij Excelsi omnes.</i>	991
86. <i>Fundamenta eius in montibus sanctis.</i>	534
104. <i>Errare eos fecit.</i>	293

107. <i>Cœcruit portas areas, & velles ferreos cœfregit.</i>	317
109. <i>Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.</i>	56. 57. 201
113. <i>Opera manuum hominum, os habens & non loquens, &c.</i>	951
115. <i>Omnis homo mendax.</i>	1014
118. <i>Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine.</i>	191
123. <i>Anima nostra sicut passer crepta est de laqueo venantium; laqueus contritus est, & nos liberati sumus.</i>	1032
143. <i>Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud: Bones eorum crassa, &c.</i>	895
Prouerbiorum.	
1. <i>Deglutiamus eum sicut infernus viuentem, & integrum, quasi descendentem in locum.</i>	310
8. <i>Dominus creauit me in initio viarum suarum, &c.</i>	87
8. <i>Quando preparabas celos aderam, &c. & cum eo eram cuncta componens, & delectabar per singulos dies, &c. & delicia mea esse cum filiis hominum, &c. Nunc ergo filij audite me, &c.</i>	87
9. <i>Sapientia edificauit sibi domum, immolauit victimas, miscuit vinum, proposuit mensam, misit ancillas suas, &c.</i>	87
15. <i>Infernus & perditio coram Domino: quanto magis corda filiorum hominum.</i>	333
25. <i>Scrutator maiestatis Dei, ab ea opprimetur.</i>	80
Ecclesiastæ.	
9. <i>Quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.</i>	314. 315
12. <i>Ibit homo in domum æternitatis suæ, &c. Reuertetur puluis in terram, vnde erat, & spiritus redeat ad Deum qui dedit illum.</i>	314
Canticorum.	
5. <i>Crura eius sicut columna marmoræ.</i>	537
Ecclesiastici.	
3. <i>Nefortiora te quaesieris.</i>	80
24. <i>Ex ore altissimi prodium. Ego feci in calui, ut lumen indeficiens oriretur, &c. Ego in altissimi habitam; Cyrum celi circuiui sola, &c.</i>	87
24. <i>Primogenita ante omnem creaturam.</i>	87
24. <i>Qui creauit me, requiescit in tabernaculo meo.</i>	87
24. <i>Perstrabo omnes inferiores partes terra, &c.</i>	317
32. <i>Rectorem te posuerunt, esto in illis quasi vnus ex ipsis.</i>	784
44. <i>Henoeh placuit Deo, & translatus est in paradysum, ut det gentibus penitentiam.</i>	871. 872. 878
48. <i>Qui receptus es in turbine ignis, &c. qui inscriptus es in iudicium temporum, lenire iracundiam Domini, conciliare cor patris ad filium, & restituere tribus Iacob.</i>	871. 872
48. <i>Restituere tribus Iacob.</i>	870
Isaiz.	
2. <i>De Sidon exibat lex, & verbum Domini de Hierusalem.</i>	620
6. <i>Excaca cor populi huius, & aures eius aggrana, &c.</i>	293
9. <i>Factus est principatus eius super hymerum eius.</i>	567
11. <i>Egredietur virga, &c.</i>	243
14. <i>Quomodo cecidisti Lucifer, &c.</i>	478. 480. 481. 482

22. Et dabo clauem domus David super humerum eius. 567
 28. Ecce ego ponam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum. 400. 524
 33. Dominus legifer noster. 1132
 38. Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te. 310
 Ibid. Non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam. ibid.
 49. Et nunc dicit Dominus, formans me ex utero seruum tibi, ut reducam Iacob ad eum, &c. 247
 49. Dominus ab utero vocauit me. 247
 53. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. 283. 290
 53. Disciplina pacis nostra super eum. 283
 53. Propter scelus populi mei percussit eum. 292. 293
 53. Si posuerit pro peccato animam suam, pro eo, quod laborauit anima eius, videbit & saturabitur. 285
 63. Quare errare nos fecisti Domine de via tua, & induxisti cor nostrum. 293
 Hieremias.
 1. Priusquam te formarem in utero, noni te; & antequam exires de vulua, sanctificauit te, & Prophetam in gentibus dedi te. 247
 8. Ex Dan audiuimus fremitum eorum. 916
 Ezechielis.
 28. Leua plantam super regem Tyri. 479
 28. Omni lapide pretioso operimentum tuum. 481
 31. Cedri non fuerunt altiores illo, &c. 479
 34. Va pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos, &c. Lac comedebatis, & lanam operiebamini, & gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidasti; & quod egrotum non sanasti, &c. sed cum auferat e imperabatis eis, & cum potentia. 461
 38. Gog principem capitum Mosoch & Thubal. 972. 973
 Dabielis.
 2. Tu Rex cogitare cepisti in stratu tuo, quid esset futurum post hoc, &c. 163
 2. Tibia autem ferrea. 858. 859. 860. 861. 862
 2. Ex parte regnum erit solidum, & ex parte contritum. 861
 7. Cornu paruulum in medio decem cornuum. 838. 857. 858. 861. 862
 7. Aspiciebam donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, &c. 898
 7. Aspiciebam propter vocem sermonum grandium, quos cornu illud loquebatur, & vidi quoniam interfecta esset bestia, & perisset corpus eius, & traditum esset ad comburendum igni: aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas, & tempora vitæ constituta essent eis usque ad tempus & tempus. 899
 7. Potestas eius potestas aeterna. 191
 7. Post hac volui diligenter discedere de bestia quarta, &c. & de cornibus decem, quæ habebat in capite, & de alio quod ortum fuerat, ante quod ceciderunt tria cornua. 838
 7. Os loquens grandia. 822
 7. Aspiciebam, & ecce cornu illud faciebat bellum aduer-

sus sanctos, & preualebat eis, donec venit antiquus dierum, & iudicium dedit sanctis excelsis, & tempus aduenit, & regnum obtinuerunt sancti. 898
 7. Porro cornua decem ipsum regni decem reges erunt, & alius consurgat post eos, & ipse potentior erit prioribus, & tres reges humiliabit, & sermones contra excelsam loquetur; & sanctos Altissimi conteret, &c. & iudicium sedebit, &c. 838
 7. Ceciderunt tria cornua, &c. & tres reges humiliabit. 970
 7. Tradentur in manus eius usque ad tempus & tempora & dimidium temporis. 886. 892
 7. Et iudicium sedebit, ut auferatur potentia, & contrahatur, & dispercat usque in finem, &c. 898
 8. Et post regnum eorum, cum creuerint iniquitates, consurgat rex impudens facie, & intelligens propositiones, &c. 973. 974
 9. Usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio. 919. 920. 921
 11. Et erit in concupiscentiis feminarum. 977. 978. 980. 981
 11. Deum Maozim in loco suo venerabitur, & Deum quem ignorauerunt patres eius, colent auro & argento & lapide pretioso, rebusque pretiosis. 959. 962. 963
 11. Et faciet ut muniat Maozim cum Deo alieno quem cognouit. 963
 11. He sole saluabuntur de manu eius, Edom, & Moab, & principium filiorum Ammon. 969. 970
 12. In tempore autem illo consurgat Michael princeps magnus, qui stat pro filio populi tui, & veniet tempus, quale non fuit ab eo ex quo gentes esse ceperunt, usque ad tempus illud, &c. 885
 12. Michael princeps magnus. 224
 12. In tempus, & tempora, & dimidium temporis. 885. 888
 12. Beatus qui expectat & peruenit usque ad dies mille trecentos triginta quinq. 899. 900
 14. Et impendebantur in eo per dies singulos similitudo duodecim, & onus quadraginta, vinique amphora sex. 1172. 1173
 Olee.
 13. Ero mors tua & mors: ero morsus tuus inferne. 327
 Zacharias.
 3. Incepit te Dominus. 50
 9. Tu autem in sanguine testamenti eduxisti vincitorem de lacu in quo non erat aqua. 315. 316
 Ibid. Conuertimini ad munitionem vincitorem. 316
 Malachias.
 3. Ecce ego mitto Angelum meum, &c. 870
 4. Ecce ego mittam vobis Heliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis. 866. 870. 871
 4. Et conuertet cor Patrum ad filios, & cor filiorum ad Patres eorum; ne forte veniam & percussam terram anathemate. 877
 Primi Machabæorum.
 1. Et factus est plangens magnus in Israel, & in omni loco eorum, & ingemuerunt principes & seniores, & iuvenes & virgines infirmati sunt, & speciositas mulierum immutata est: omnis maritus sumpsit lamentum: & qui sedebant in throno maritali lugebant. 978

2. Helias receptus est in calum. 314
 Secundi Machabzorum.
 5. Existimans se pro superbia terram ad nauigandum,
 pelagus verò ad iter agendum deducitur propter
 mentis elationem. 301

Ex nouo Testamento.

Matthæi.

2. Vbi est qui uatus est rex Iudeorum? 1150
 2. Herodes turbatus est & omni Hierosolyma cum illo 1150
 3. Hic est filius meus dilectus. 555
 5. Vos estis lux mundi. 520
 5. Estote perfecti, sicut & Pater uester cælestis perfectus
 est. 1116
 8. Domine non sum dignus, ut intrare sub tectum meum,
 &c. 554
 Ibid. Non inueni tantam fidem in Israël. ibid.
 9. Cum uidisset Iesus cogitationes eorum. 192
 10. Neque uirgam. 1127
 11. Tu es qui venturus es, an alium expectamus? 267
 11. Omnes enim Propheta & lex usq; ad Ioannem pro-
 phetarunt: & si uultu recipere, ipse est Helias qui
 venturus est. 869
 11. Ipse est Helias qui venturus est. 867. 877
 11. Reuelasti ea paruulo. 554
 12. Sicut fuit Iona in ventre ceteri tribus diebus, & tribus
 noctibus, sic erit filius hominum in corde terre. 317. 318
 14. Domine si tu es, inibo te uenire ad te. 648
 14. Petrus ambulabat super aquas. 399
 14. Domine saluum me fac. 649
 14. Modica fidei, quare dubitasti? 649
 15. Docentes doctrinas & mandata hominum. 1132
 15. Etiam Domine, nam & cælli, &c. 554
 Ibid. O mulier, magna est fides tua. ibid.
 16. Quem dicunt homines esse filium hominum? 551
 16. Tu es Christus filius Dei uiui. 161
 16. Beatus es Simon Bar. Iona, quia caro & sanguis non
 reuelauit tibi. 549. 550. 551. 593. 601. 602
 16. Caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus.
 551. 554
 Ibid. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c. 601. 602
 16. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc pe-
 tram edificabo Ecclesiam meam. 652
 16. Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesi-
 am meam. 400. 461. 512. & seq.
 16. Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesi-
 am meam. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 524. 525.
 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 536. 537.
 538. 541. 542. 544. 545. 549. 550. 593. 630. 641.
 733. 784. 785. 786. 975. 1169
 16. Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. 467.
 1018. 1035
 16. Et porta inferi non praualebunt aduersus eam. 601.
 602. 652. 710. 1015. 1018. 1035. 1156
 Ibid. Et tibi dabo clauis regni cælorum. 712. & seq. 712.
 764. 774. 783. 784. 786. 794
 16. Tibi dabo clauis regni cælorum. 547. 548. 549. 550.
 552. 553. 556. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572.
 573. 574. 575. 576. 634. 635. 636. 637. 638. 639.
 641. 975. 1032. 1035. 1116

16. Et quodcumq; ligaueris. 1116
 16. Quodcumq; ligaueris super terram, erit ligatum & in
 cæli, & quodcumq; solueris super terram, erit solutum
 & in cæli. 515. 550. 551. 570. 571. 634. 635. 764.
 774. 783. 794. 1032. 1035. 1113. 1115
 16. Absit à te Domine, non erit tibi hoc. 649
 16. Vade post me Satana, scandalum es mihi. 528
 17. Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria ta-
 bernacula, &c. 650
 17. Et interrogauerunt eum discipuli dicentes: Quid er-
 go scriba dicunt: quod Eliam primum oporteat uenire?
 At ille respondens ait eis: Elias quidem uen-
 turus est, & restituet omnia, dico autem uobis, quia
 Elias iam uenit, &c. Tunc intellexerunt discipuli,
 quia de Ioanne Baptista dixisset eis. 867
 17. Quid ergo scriba dicant, quod Eliam oporteat primum
 uenire? 869
 17. Helias quidem uenturus est, & restituet omnia. 862.
 867. 868. 869. 870. 871.
 17. Ilerastituet omnia. 871. 876
 17. Reges terra à quibus tributum accipiunt? 1150
 17. Ergo liberi sunt filij? 1150
 18. Ut in ore duorum uel trium testium stet omniuer-
 sum. 1097
 18. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus &
 Publicanus. 448
 18. Amen dico uobis, quacumq; alligaueritis, &c. 447
 18. Quocumque alligaueritis super terram, &c. 560. 561.
 562. 570
 18. Vbi duo uel tres congregati fuerint in nomine meo,
 ibi sum in medio eorum. 453
 20. Qui uoluerit inter uos primus esse, erit uester seruus.
 461
 23. Omnia ergo quacumq; dixerint uobis, seruate & faci-
 te, &c. 570. & seq.
 23. Alligant onera grauia & importabilia in humeros
 hominum. 570. 572. 1116
 23. Ecce ego mitto ad uos Prophetas, &c. 702
 24. Videte, ne quis uos seducat. 825
 Ibid. Multi enim ueniunt in nomine meo dicentes: Ego sum
 Christus. 825. 831. 832. 833. 834. 947. 958
 24. Prædicabitur hoc Euangelium regni in uniuersa orbe,
 in testimonium omnibus gentibus, & tunc ueniet
 consummatio. 849. 850. 852
 24. Cum ergo uideritis abominationem desolationis, &c.
 854
 24. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab
 initio mundi usque modo, neq; heret, & nisi breuiati
 fuissent dies illi, non fieret salua omni caro, sed pro-
 pter electos breuiabuntur dies illi. 849. 895
 24. Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio
 mundi, neque erit. 880
 24. Ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam
 electi. 878
 24. Ab arbore autem ficæ discite parabolam. 854
 24. Prope est in ianuam. 1023
 24. De die autem illo & hora nemo scit, &c. 899
 25. Simile est regnum cælorum decem uirgibus, &c. 580
 25. Ite maledicti in ignem æternum. 292
 26. Etiam si oportuerit memori secum, nõ te negabo. 650

S C R I P T U R A R U M.

26. <i>Tristis est anima mea usque ad mortem.</i> 282. 285. 293. 303	18. <i>Et tertia die resurget.</i> 286
27. <i>Si possibile est, transeat à me calix iste, sed non quod ego volo, sed quod tu.</i> 271	22. <i>Quis eorum videretur esse maior.</i> 1163
27. <i>Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me.</i> 279. 291. 297	22. <i>Reges gentium dominantur eorum: vos autem non sic.</i> 1162
28. <i>Non est hic, surrexit.</i> 180	22. <i>Vos autem non sic.</i> 460. 461. 462. 468. 738
28. <i>Data est mihi omnia potestas.</i> 469. 164. 165. 191. 192	22. <i>Qui maior est in vobis, fiat sicut minor, & qui praefor est, fiat sicut ministrator.</i> 461
28. <i>Docete omnes gentes.</i> 584. 1035	22. <i>Nam qui maior est, qui recumbit, an qui ministrat? Nonne qui recumbit?</i> 57
28. <i>Docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis.</i> 1131	22. <i>Simon, Simon, ecce Satanus expetiuit vos, & ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.</i> 605. 1066
28. <i>Usque ad consummationem seculi.</i> 920	22. <i>Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua.</i> 1015. 1016. 1023
Marci.	23. <i>Hodie mecum eris in paradiso.</i> 313. 330. 335. 336. 341
3. <i>Imposuit Simoni nomen Petrus.</i> 593	23. <i>Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.</i> 303. 323
6. <i>Et praecepit ei ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum.</i> 1127	24. <i>Surgentes eadem hora regressi sunt in Hierusalem, & inuenerunt congregatos undecim, & eos qui cum illis erant, dicentes, quod surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni.</i> 606
9. <i>Nesciebat quid diceret.</i> 650	24. <i>Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet.</i> 599
9. <i>Elias venit, & sicut scriptum est de eo.</i> 869. 870	Ioannis.
14. <i>Cœpit anathematizare & iurare, & c.</i> 1036	1. <i>In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, dedit potestatem filios Dei fieri. Verbum caro factum est & habitauit in nobis, & c.</i> 86
13. <i>De die illo nemo scit, neq. Angeli, neq. Filius, & c.</i> 246. 252. 269. 270. 271. 891	1. <i>Et Verbum erat apud Deum.</i> 87
14. <i>Non quod ego volo, sed quod tu.</i> 1077. 1079	1. <i>Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, & c.</i> 86
16. <i>Dicite discipulis eius & Petro.</i> 577. 598	1. <i>Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & c. Plenum gratia & veritate.</i> 244. 245. 247
16. <i>Predicate Euangelium omni creatura.</i> 581	1. <i>Verbum caro factum est.</i> 146
16. <i>Predicate Euangelium.</i> 562	1. <i>Deum nemo vidit vnquam. Filius vnigenitus qui est in sinu Patris, ipse enarrauit.</i> 354
Luca.	1. <i>Non sum Helias.</i> 877
1. <i>Multos filiorum Israël conuertet ad Dominum Deum ipsorum.</i> 871	1. <i>Tu es Simon filius Iona: Tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.</i> 593
1. <i>Et ipse precedet ante illum in spiritu & virtute Eliae, ut conuertat corda Patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectam.</i> 871	1. <i>Tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.</i> 523
1. <i>Ipse precedet ante illum spiritu & virtute Heliae.</i> 867	1. <i>Tu vocaberis Cephas.</i> 593. 594
1. <i>Missus est Gabriel Angelus, & c.</i> 50	2. <i>Ed quod ipse nosset omnes.</i> 192
2. <i>Exiit edictum ut describeretur vniversus orbis.</i> 855	3. <i>Nemo ascendit in caelum, nisi is qui descendit de caelo, Filius hominis qui est in caelo.</i> 354
2. <i>Timuerunt timore magno.</i> 650	3. <i>Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum vnigenitum daret, & c.</i> 104
2. <i>Puer autem crescebat & confortabatur spiritu, plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo.</i> 263. 264	3. <i>Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum.</i> 194. 244
2. <i>Iesus autem proficiebat sapientia, etate & gratia, apud Deum & homines.</i> 245. 246. 251. 267. 268	4. <i>Iesus non baptizabat ipse, sed discipuli eius.</i> 616
4. <i>Non in solo pane viuit homo.</i> 835	4. <i>Alius est qui seminat, & alius qui metit.</i> 831
4. <i>Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me, & c.</i> 245	Ibid. <i>Alij laborauerunt, & vos in eorū labores introistis.</i> 831
6. <i>Vocauit discipulos suos & elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominauit.</i> 446	5. <i>Pater meus usque modo operatur, & ego operor.</i> 106
6. <i>Elegit duodecim ex discipulis, quos & Apostolos nominauit.</i> 617	5. <i>Ego veni in nomine Patris mei, & non recepistis me: si alius venerit in nomine suo, illum recipietis.</i> 823. 831. 833. 910. 911
6. <i>Simonem, quem & Petrum nominauit.</i> 594	5. <i>Si alius venerit in nomine suo, illum recipietis.</i> 824. 830. 832. 910
Ibid. <i>Simonem, qui vocatur Zelotes.</i> ibid.	
8. <i>Semen est verbum Dei.</i> 569	
9. <i>Conuocatis duodecim Apostolis dedit illis potestatem super omnia demonia, & c.</i> 446	
10. <i>Qui vos audit, me audit.</i> 1128. 1129. 1131. 1137	
11. <i>Num pro pisce serpentem ei dabit?</i> 821	
11. <i>Si in digito Dei eicio demonia, profectò peruenit in vos regnum Dei.</i> 110	
12. <i>O homo, quis me iudicem constituit aut diuisorem inter vos.</i> 1151	
12. <i>Quis putas est fidelis dispensator ac prudens, & c.</i> 578.	
Ibid. <i>Ut det illis in tempore tritici mensuram.</i> 579	

I N D E X

6.	Cum visisset turba quia Iesus non esset ibi.	179
6.	Nisi manducauerit carnem filij hominis, & biberit eius sanguinem, non habebit vitam in vobis.	102
6.	Sciebat Iesus qui essent non credentes, & qui traditurus esset eum.	192
8.	Ego ex Deo processi.	91
9.	Operamini dum dies est: veniet nox, quando nemo poterit operari.	315
10.	Cognosco oves meas.	192
10.	Ego pono animam meam.	367
10.	Ego & Pater vnum sumus.	40 51 94
10.	Nonne scriptum est in lege vestra, quia ego dixi, Dominus estis? Si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest solui scriptura; quem Pater sanctificavit, & misit in mundum, vos dicitis quia blasphemias, quia dixi, Filius Dei sum.	975
11.	Lazarus amicus noster dormit.	461
12.	Lazarus mortuus est, & gaudeo propter vos, & credam, quoniam non eram ibi.	180
12.	Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum.	327
14.	Ego sum via, veritas & vita.	711
14.	Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, Spiritum veritatis.	88
17.	Alium Paraclitum dabit vobis.	77 102
17.	Si quis diligit me, sermonem meum seruet, & ad eum venierit, & mansionem apud eum faciet.	78
14.	Pater maior me est.	141. 257. 956
14.	Princeps mundi huius.	961
17.	Cam venerit Paraclitus quem ego mittam vobis a Patre, Spiritus veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me.	77 99. 100. 111
15.	Spiritum veritatis, qui a Patre procedit.	91. 111
15.	Qui a Patre procedit.	88
16.	Si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos, & si abiero, mittam eum ad vos.	77
16.	Paraclitus non veniet, &c.	102
16.	Si abiero, mittam eum ad vos, &c.	99
16.	Mittam eum ad vos.	102
16.	Adbuc multa habeo vobis dicere, sed non potest portare modus.	269
16.	Cum venerit Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem: non enim loquetur a semetipso, sed quaecumque audiet, loquetur, &c.	106. 1028
16.	Non loquetur a semetipso, sed quaecumque audiet loquetur.	106 107
16.	Quaecumque audiet, loquetur.	372
16.	Ille me iustificabit, quia a deo accipiet, & annuntiabit vobis.	106
16.	De deo accipiet.	88. 89. 106. 107
16.	Omnia quae habet Pater, mea sunt.	97
17.	Ut cognoscant re seculum, verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.	72
17.	Et nunc clarifica me Pater apud te ipsum, claritate quam habui, priusquam mundus fieret, apud te.	197. 198
17.	Omnia tua, mea sunt.	97 98
18.	Regnum meum non est de hoc mundo.	511. 1151. 1152
19.	Regem vestrum crucifigam?	1151

19.	Rex Iudeorum.	1150
20.	Tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum.	344
20.	Cum ergo sero esset die illud, vnu Sabbatorum, & fores essent clausae, ubi erant discipuli congregati, &c.	576
20.	Pax vobis. Sicut misit me Pater, &c.	561
20.	Sicut misit me Pater, ita & ego mitto vos.	1116
20.	Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, &c. Accipite Spiritum sanctum, &c.	576
20.	Insufflavit, & dixit: Accipite Spiritum sanctum.	98
20.	Accipite Spiritum sanctum, quorum remisit impunitatem, &c.	560. 561
20.	Gaussi sunt ergo discipuli viso Domino.	576
21.	Dixit Petrus: Vado piscari, &c.	604
21.	Pasce agnos meos.	582. 583
21.	Pasce oves meas. 447. 467. 503. 514. 533. 562. 571. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 638. 639. 641. 709. 712. 759. 764. 784. 783. 784. 785. 794. 1018. 1019. 1095. 1158. 1114. 1115. 1116	
21.	Sequere me.	643
21.	Hic autem quid?	652

Actorum.

1.	Hic Iesus, qui assumptus est a vobis in caelum.	322
1.	Exurgens Petrus in medio fratrum dixit.	608. 609
1.	Episcopatum eius accipiat alter.	620
2.	Erant autem in Hierusalem habitantes Iudaei viri religiosi, ex omni natione qua sub caelo est.	486
2.	Stans Petrus cum undecim leuauit vocem suam, & locutus est eis.	610
2.	Quem Deus suscitauit, soluit doloribus inferni, &c.	298. 299
2.	Impossibile erat eum in inferno teneri.	276
2.	Quoniam non dereliques animam meam in inferno, nec dabi sanctum tuum videre corruptionem.	335. 336. 344
2.	Non dereliques animam meam in inferno.	276 318.
		319
2.	Dextera igitur Dei exaltatus.	201. 202
9.	Factum est cum Petrus transiret per omnes.	612
10.	Accerse Simonem, qui cognominatur Petrus.	594
10.	Macta & manduca.	613 615
11.	Quare introisti ad viros praepitium habentes, & manducasti cum illis?	664
11.	Et illi etiam qui dispersi fuerant a tribulatione qua facta fuerat sub Stephano, perambulauerunt vsque Phoenicem, & Cyprium, & Antiochiam, nemini loquentes verbum nisi solum Iudaeis.	684
12.	Oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia pro eo.	613
12.	Pro gaudio non aperuit ianuam.	301
13.	Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, & indignos vocis iudicari aeterna vitae, ecce conuertimur ad gentes, sic enim praecipit nobis Dominus.	664
15.	Visum est Spiritui sancto & nobis, nihil ultra imponere vobis onera, praeter haec necessaria, vt abstinetis vos ab immolatione simulacrorum, &c.	1117

- 15. Precipiebat eū custodire præcepta Apostolorum & seniorum. 1118
- 16. Tradebant eū custodire dogmata qua decreta erant ab Apostoli & senioribus. 1118
- 17. Deus fecit ex vno omne genus hominum. 419
- 17. In ipso viuimus, mouemur & sumus. 150. 151. 183. 225
- 28. Fratres occurrerunt nobis vsque ad Appij forum ac Tres Tabernæ. 783
- 28. Coactus sum appellare Cæsarem. 809
- 28. Nam de secta hac notum est nobis quia vbiq; ei con- tradicitur. 696
- 28. Multam habentes inter se quaestionem. 696

Ad Romanos.

- 1. Filius Dei natus est ex semine David secundum car- nem. 177
- 4. Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit pro- pter iustificationem nostram. 282
- 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spi- ritum sanctum qui datus est nobis. 77. 78. 102
- 8. Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. 1051
- 8. Si quis spiritum Christi non habet, hic non est eius. 108
- 8. Qui sedet ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. 359
- 9. Quem vult indurat. 293
- 10. Ne dicas in corde tuo: Quis descendet in abyssum, id est, Christum à mortuis reuocare. 320
- 10. Nanquid non audierunt? In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. 851
- 11. Vobis enim dico gentibus. 1026
- 11. Si Deus naturalibus ramis non pepercit, cauis, ne tibi quoque non parcat. 1026
- 11. Vides ergo bonitatem & seueritatem Dei: in eos qui- dem qui ceciderunt seueritatem: in te autem boni- tatem Dei, si permanseris in bonitate, alioquin & tu excideris. 1026
- 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. 1175. 1124
- 13. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit; & qui resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. 1125
- 13. Dei enim minister est. 1136
- 13. Ideo necessitate subditi estote, nō solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. 1113. 1125. 1129: 1130
- 13. Non solum propter iram, sed etiam propter consien- tiam. 1138
- 13. Ideo enim & tributa præstatū, &c. 1124
- 13. Reddite omnibus debita. 1124
- 13. Cui tributum, tributum: cui velligal, velligal. 1124
- 13. Cui timorem, timorem: cui honorem, honorem. 1124

Primæ ad Corinthios.

- 1. Ego sum Pauli, ego Apollo, ego verò Cepha. 539. 598
- 3. Quid igitur est Apollo? quid verò Paulus? Ministri eius cui credidisti; & vnicuique sicut Dominus dedit. 471

- A Ibid. Neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. 1118
- Ibid. Qui autem plantat, & qui rigat, vnum sunt. 1118
- 3. Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. 518. 519
- 3. Nescitū quia templum Dei estū. 922. 923
- 3. Templum Dei sanctum est, quod estis vos. 922. 923
- 3. Omnia vestra sunt, siue Paulus; siue Apollo, siue Ce- phas. 511
- 4. Quid vultis? In virga veniam ad vos, an in spiritu mā- fuerudmū? 1126
- 4. In virga veniam ad vos. 1138
- 6. Membra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui ha- bitat in vobis. 77. 102
- 6. Portate Deum in corpore vestro. 77. 102
- B 7. Nolite fieri serui hominum. 1136
- 9. Sicut ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas. 598
- 10. Hæc omnia contingebant illi in figura. 486. 487. 711
- 10. Omne quod in macello venit, manducate, nihil inter- rogantes propter conscientiam. 1123
- 10. Si quis vocat vos infidelium, & vultū ire; omnē quod vobis apponitur manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit, hoc immolatum est idolū, nolite manducare propter illum qui indicauit, &c. 1123
- 11. Laudo vos quod præcepta mea tenetis. 1129
- 12. Vnicuique datur manifestatio Spiritus ad vtilitatem, atq; quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ, &c. 79
- C 12. Non potest caput dicere pedibus, non estū mihi neces- sary. 710
- 12. Quosdam posuit in Ecclesia Deus, primum Apostolos, &c. deinde gubernationes, &c. 464. 465
- 15. Tunc & ipse Filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia. 39. 40. 54. 55. 57. 58

Secundæ ad Corinthios.

- 1. Qui signauit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris, &c. 997
- 1. Non quod dominemur fidei vestræ. 1138
- 3. Vbi spiritus Domini, ibi libertas. 1132
- 5. Mundum reconcilians sibi. 357. 358
- 6. Et quæ conuentio est templo Dei cum templo idolo- rum? 923
- D 6. Vos enim estis templum Dei viuū. 923
- 11. Iudico me nihilo inferiorem esse summi Apostoli. 645
- 13. Prædico, quoniam si venero iterum, non parcat. 1138

Ad Galatas.

- 1. Post annos tres ascendi Hierosolimam videre Petrum. 614. 615
- 2. Mea nihil refert, quales fuerim, qui aliquid esse vi- dentur. 589
- 2. Qui videbantur esse aliquid, nihil mihi vultulerunt. 589. 590
- 2. Iacobus, Cephas, & Ioannes. 596
- 2. Dexteram mihi dederunt societas. 588. 589
- 2. Reprehensibilis erat. 651. 652
- 2. Gentes cogni iudaizare. 1036. 1037

- 3. Maledictus omnis qui pendet in ligno. 283
- 4. Factum ex muliere, factum sub lege. 808
- 4. Misit Deus spiritum Filij sui, &c. 108

Ad Ephesios.

- 1. Sedere nos fecit in caelestibus. 52
- 2. Super aedificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum. 518. 519. 529. 534
- 2. Super fundamentum Apostolorum & Prophetarum. 546
- 4. Solliciti seruire unitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus, & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestrae. Vnum Dominus, vna fides, vnum baptisma. 466
- 4. Vnum corpus, vnus spiritus, vna spes vocationis, vnus Dominus. 511
- 4. Vna fides, vnum baptisma, vnus Deus. 824
- 4. Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. 79. 244. 510
- 4. Qui ascendit, ipse est & qui descendit in inferiores partes terrae. 320. 321
- 4. Descendit ad inferiores partes terrae. 276
- 4. Ascendit super omnes caelos. 136
- 4. Ut impleret omnia. 142. 143
- 4. Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores, &c. 471. 501
- 4. Alios dedit Apostolos, alios Euangelistas, &c. 464
- 6. Serui obedite Dominis carnalibus sicut Christo. 1137

Ad Philipenses.

- 2. Exinanivit semetipsum, formam serui accipiens. 63. 141. 357. 361
- 2. Humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod exsuper omne nomen. 283. 385. 386. 387. 391
- 2. Factus obediens vsque ad mortem. 173
- 2. Ut in nomine Iesu omne genu flectatur, &c. 311. 312
- 2. Omnes querunt quae sua sunt. 697. 698. 699

Ad Colossenses.

- 1. In spe Euangelij quod peruenit vsque ad vos, sicut & in toto mundo est, fructificans & crescens. 851
- 1. Quod predicatum est in vniuersa creatura quae sub caelo est. 851
- 3. In Christo sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae Dei. 192. 270. 271
- 2. In ipso inhabitat omnia plenitudo diuinitatis corporaliter. 197. 236
- 4. Salutat vos Aristarchus, concipitius meus, & Marcus consobrinus Barnabae. 667
- 4. Hi soli sunt adiutores mei in regno Dei, qui mihi fuerunt solatio. 699
- 4. Epaphras seruus Iesu Christi. 699
- 4. Salutat vos Lucas medicus charissimus, & Demas. 699

Secundae ad Thessalonicenses.

- 2. Quoniam nisi venerit defectio primum, &c. 842. 843. 844. 856

- 2. Nisi venerit discessio primum, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, &c. 834. 835

- 2. Homo peccati. 499. 841
- 2. Filium perditionis. 1001
- 2. Qui extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. 822. 956. 957. 958
- 2. Ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. 953. 954. 955. 956. 962
- 2. Vt in templo Dei sedeat. 917. 918. 920. 921. 923. 924
- 2. Ostendens se tanquam sit Deus. 1004
- 2. Et nunc quid derineat scitis, &c. 863. 864
- 2. Mysterium iam operatur iniquitatis. 839. 840. 841. 843. 844. 952. 953
- 2. Tunc reuelabitur ille iniquus, &c. 834. 835
- 2. Secundum operationem Satanae, in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis, in iis qui pereunt, ad quod charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent. 956
- 2. Ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio, vt iudicentur omnes qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati. 944. 956. 957

Primae ad Timotheum.

- 1. Quam quidam repellentes circa fidem naufragauerunt. 1034
- 2. Vnus Deus, vnus & Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus. 355. 356. 358. 359
- 3. Vnius vxoris viri. 1127
- 4. Prohibentium nubere. 978
- 4. Sanctificentur per verbum Dei & orationem. 1088
- 4. Corporalis exercitatio ad modicum utilis est. 1138
- 5. Aduersus presbyterum accusationem nola recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. 1128

Secundae ad Timotheum.

- 2. Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus. 1162. 1166
- 4. Lucas est mecum solus. 699
- 4. Marcum assume. 667
- 4. Nemo mihi adstetit, sed omnes me dereliquerunt. 699. 700
- 4. Liberatus sum de ore Leonis. 658. 660

Ad Philemonem.

- Salutat te Marcus, Aristarchus, &c. 667

Ad Hebraeos.

- 1. Tanto melior Angelis effectus. 190
- 2. Eum autem, qui modico quidem Angeli minoratus est, videmus Iesum propter passionem mortis, gloria & honore coronatum. 384
- 2. Vnde debuit assimilari fratribus per omnia. 260
- 4. Non enim habemus Pontificem, qui non possit comparari infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia absque peccato. 260. 263
- 5. In diebus carnis suae preces supplicationesq; ad eum, etc. exauditus est pro sua reuerentia. 299. 300. 302
- 7. Alij quidem plures facti sunt sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere, &c. hic autem, ad quod maneat in aeternum, sempiternum habet sacerdotium, &c. 495

S C R I P T U R A R U M.

7. Sen piternum habet sacerdotium.	641
8. Sacerdotes exemplari & umbra deseruiunt caelestium.	476
9. Solum Pontifex, &c. Quemadmodum Pontifex, &c.	835. 836
9. Non enim in manufacta sancta introiuit exemplaria verorum.	490
13. Obedite prapostiti vestri, &c.	1129
Iacobi.	
4. Vnus legislator & iudex.	1131
Primæ Petri.	
2. Tanquam lapidæ viui superadificamini domus spiritalis.	922
2. Lapidæ viui.	594
2. Vos estis genus electum, regale sacerdotium.	682
2. Regale sacerdotium.	580
2. Subiecti estote omnibus humane creature, &c.	809
3. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, &c.	321
3. Mortificatus quidem carne, viuificatus autem spiritu.	323. 326
3. In quo hi, qui in carcere erant spiritibus predicauit, &c.	321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329
3. Quod & vos nunc simili forme saluos fecit Baptisma.	490
4. Christo igitur in carne passo.	177
4. Reddent rationem ei, qui paratus est iudicare viuos & mortuos.	325
4. Ideo & mortuū predicatum est Euangelium, &c.	321. 325
5. Pascite vestros greges, non dominantes in clero, sed alij se alijs submisit subiicientes.	784
5. Non vt dominantes in cleru.	460. 461. 1138
5. Princeps pastorum.	462. 463
5. Salutat vos Ecclesia in Babylone collecta.	655. 656. 659
Primæ Ioannis.	
2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, & non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi.	381
2. Audistis quia Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt.	826
2. Nunc Antichristi multi facti sunt.	820
2. Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis.	820
2. Quis est mendax, nisi qui negat quoniam Iesus non est Christus? Hic est Antichristus.	826. 837
4. Et hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit, & nunc iam in mundo est.	837
4. Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.	77. 78. 102
Apocalypsis.	
3. Qui habet clauem David.	588
8. Qui vicerit, faciam eum columnam in templo Dei mei.	923
5. Nemo inuentus est qui aperiret librum, nec in caelo, nec in terra, nec subius terram.	311. 312
5. Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem & diuinitatem.	198. 199
5. Fecisti nos Deo nostro regnum.	580

5. Omni creatura, quæ in caelo, & in terra, & sub terra.	311
5. Sedenti in throno & Agno: Benedictio, & honor, & gloria, & potestas in secula seculorum.	199
7. Seruiunt ei die ac nocte in templo eius.	923
11. Sanctam civitatem gentes calcabunt mensibus quadraginta duobus.	893
11. Dabo duobus testibus meis, & prephetabunt dies mille sexagesimo.	872
11. Et si quis voluerit eos nocere, ignis exiet de ore eorum & deuorabit inimicos eorum.	966
11. Hi habent potestatem claudendi caelum, ne pluat diebus prophetia ipsorum, & potestatem habent super aquas, conuertendi eas in sanguinem, & percutere terram omni plaga, quotiescunque voluerint.	966
11. Et cum consummauerint testimonium suum, bestia quæ ascendit de abyssu, faciet aduersus eos bellum, & vincet eos, & occidet eos, & cadavera eorum iacebunt in plateis civitatis magna, quæ vocatur spiritualiter Sodomæ & Egyptus, vbi & Dominus eorum crucifixus est.	919. 924. 925
11. Et corpora eorum iacobunt in plateis civitatis magna, &c.	830
11. Vbi & Dominus eorum crucifixus est.	874. 925
Ibid. Et videbunt de tribubus & populis & linguis & gentibus corpora eorum per tres dies & dimidium; & corpora eorum non sinent poni in monumentis.	830
11. Et post tres dies & dimidium spiritus vitæ a Deo intravit in eos, & steterunt super pedes suos, & timor magnus ascendit super eos, qui viderunt eos.	830
11. Et decima pars civitatis cecidit, & occisa sunt septem millia hominum.	830
11. Tunc apertum est templum Dei in caelo.	923
12. Michael & Angeli eius preliabantur cum Dracone.	224
12. Michael & Angeli eius.	483
12. Va terra & mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens, quod modicum tempus habet.	894
12. Sciens quia modicum tempus habet.	891
12. Tempus, & tempora, & dimidium temporis.	829
13. Vidi bestiam de mari ascendentem, habentem capita septem & cornua decem, &c.	863. 865. 930. 1005
13. Et vidi vnum de capitibus suis, quasi occisum in mortem, & plaga eius curata est.	865. 866
13. Vidi bestiam ascendentem e terra, quæ habebat duo cornua similia agni.	930. 1005
13. Cornua duo similia Agni.	946
13. Faciet omnes pusillos & magnos, & divites & pauperes, & liberos & seruos habere characterem in dextera manu sua, &c.	909
13. Ne qui possit emere aut vendere, nisi qui habet characterem aut nomen bestie aut numerum nominis eius.	904. 907
13. Hic sapientia est.	902
13. Qui habet intellectum computet numerum bestie.	902. 903
13. Numerus enim hominis est.	903

14. Sequuntur Agnum quocunque ierit. 167.
 17. Vidi mulierem sedentem super bestiam coccinam, plenam nominibus blasphemiae, &c. 863. 866. 924. 925. 926
 17. Mulier erat circumdata purpura & coccino, & inaurata auro & lapide pretioso, &c. 928
 17. Poculum habens in manu plenum abominatione & immunditia fornicationis eius. 958
 17. Magna mater fornicationum & abominationum terrae, &c. 958
 17. Ego dicam tibi Sacramentum seu Mysterium mulieris. 946
 17. Et mirabuntur inhabitantes terram, &c. videntes bestiam, quae erat, & non est. 865
 17. Septem capita septem montes sunt, super quos mulier sedet. 924-927
 17. Bestia erat, & non est, & ramus est. 865
 17. Et decem cornua quae vidisti, decem reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam Reges una hora accipient post bestiam. 927
 17. Hi unum consilium habent & virtutem, & potestatem suam bestia tradent. 927
 15. Aqua multa sunt populi & gentes & lingua. 928. 929
 17. Et decem cornua, quae vidisti in bestia: hi odient fornicariam, & desolatam facient, &c. 863. 927. 931. 932
 17. Hi odient fornicariam, & desolatam facient illam, & nudam, & carnes eius manducabunt, & ipsam

igni concremabunt. 860. 925
 17. Desolatam facient illam, & quidam, & carnes eius manducabunt, & ipsam igni concremabunt. 927
 17. Et mulier quam vidisti, est ciuitas magna, quae habet regnum super reges terrae. 863. 866. 924. 926. 928. 929. 958
 18. Facta est habitatio Demoniorum. 661
 18. Exite de ea popule moni, & non participes fiti delictorum eius, & de plagis eius ne accipiatu. 661. 662
 19. Et ecce equus albus, & qui sedebat super eum, vocabatur fidelis & verax, & cum iustitia iudicat & pugnabit. 483
 20. Ligauit eum per mille annos, & post hoc oportet solui modico tempore. 889 894
 20. Post hoc oportet illam solui modico tempore, & vidi sedes, & sederunt super illas, & iudicium datum est ei. 899
 20. Soluente Satanam de carcere suo, & exibit & seducet gentes quae sunt super quatuor angulos terrae, Gog & Magog, & congregabis eos in praelium. 865. 972. 973
 20. Et Diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum igni & sulphuris, vbi & bestia & Pseudopropheta cruciabuntur, &c. 973
 21. Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni. 516. 785

F I N I S.

F N D E X

RERVM OMNIIVM LOCVPLETISSIMVS, QVÆ IN HIS DVABVS DE CHRISTO ET ROMANO PONTIFICE CONTROVERSIIS, PRO REVERENDISSIMI ET ILLVSTRISSIMI S. R. E. CARDINALIS BELLARMINI defensione adferuntur, suis quæque locis alphabetica serie consignatæ.

A.

ARON eiusque successores summi, & vniuersales Monarcha. 467. gerebat typum Christi non parabolice sed historicè. 552. 564

Abbas contendit Antichristi significare Vicarium Christi. 820. Vide etiam V. Robertus Abbas. Mentitur. 822. 831. 838. 856. 921. 922. 966. 970. 1007. 1009

Abbas appellat sanctos Patres nuda nomina. 825. conuiciu profundit sanctos Patres. 826. 827. 828. magister suorum magistrorum factus. 839. vult docere Patres. ibid. conuicia in Bellarminum explodit. 855. ex quibusdam regionibus concludit simpliciter in omnibus totius mundi partibus tempore Apostolorum Euangelium annunciatum fuisse. ibi. Carolum Magnum à Papa Romano Imperatorem creatum, & Imperium à Græcis ad Francos ab eodem translatum, cum Danæo sentit contra symmetriæ suos. 856. citat S. Thomam. 856. 857. conuicia spuit in S. Thomam, eique affingit de quibus nunquam cogitauit. 857. Imperatoriam Maiestatem petulanter lacerat & traducit. 858. conuicia in Pontificem ex Hospiniano, Illyrico, Balæ & similibus depromit. ibid. in Bellarminum inuohitur, quod priscos Patres sequi malit quam hodiernos Nouatores. 866. vocat Bellarminum veteratorem & perfidum. 869. responsiones dat quales ipse non probat. 870. conatur probare quod non potest. 871. Calvinianus fabulator. 873. Lutheranos & Calvinistas ante Lutherum & Calvinum dicit exstitisse in Lollardis & VViclephistis, in VValdensibus & Albigenibus, in Husis & Picardis. 880

Abbas impudenter & impotenter in Bellarminum inuehitur. 887. acquiescit illi qua Tremelius & Iunius ex Rabinorum scriptis artulerunt. 892. dicit Antichristum pro domestico fidei se venditaturum. ibid. Pouelo aduersatur. ibid. de duplici be-

stia Apocalypica, bestiali propemodum acumine differit. 892. suam opinionem seipso corroborat. ibi. pedicæ sibi nexuit, è quibus se nunquam expediet. ibid. Antichristi sectatores non parat posse dicentes. 893. Foxi somnium narrat. ibid. Diabolum ait fuisse tantum vindum suæ ligatum vsq; ad Constantinum Magnum, deinde fuisse solutum. 894. de solutione Diaboli vanè & inconstanter disputat, pro natura scilicet & conditione falsitatis. 895. vetera sua mendacia recinit. 898. caret iudicio. ibid. inficiatur omnia. ibidem. Bellarminum criminatur, quia integra capita ex Daniele non exseripit, iis contentus qua ad propositum spectabant. ibid. Bellarminum naminat sacrilegum, exordem, insanu. 899. cum Bellarmino collatus. ibid. non dubitat, nomen Antichristi certè esse euardas. 904. probat item subtiliter, nomen Antichristi fore totius & λατριν. 905. thraonice se iactat. ibid. seipsum euertit. ibid. Antichristum polyonymum facit, contra Irenæum. 905. 906. Subrandi serinia expilat. 907. Irenæo disertè contradicit cum maxime ex illo argumentatur. ibid.

Abbas, mentitur apud Pontificios vendi & emi beneficia, indulgentias, bullas, peccata, Sacramenta & animas hominum. 908. barbarè loquitur Bellarminam literizare. ibid. omnes Antichristi affectat facit Episcopos, Sacerdotes aut Monachos. 909. fitrit contra generationem Antichristi ex Iudæorum prosapia. 916. vnà cum suis, ex vera Ecclesia excessit. 918. timet desuatos fabros Antichristo, qui ed templum exsistent in quo se deat. 921. insulsus Barvus, & ventosus thrafo. 924. ex proprio cerebro Apocalypsin interpretatur. 926. in plurimis pagellis vix quidquam aliud facit quam mentiri, quod ei videtur esse viuere. 933. Papisas dicit defecisse à vera Ecclesia, Christo & Apostolis, sanctos impiè colere & ex illis idola facere, item ex cruce & imagini-

I N D E X

bus, Purgatorium ab Ethnicis; delectum ciborum, & celibatum sacerdotum à priscis hereticis mutatos esse. Sacerdotibus concubinas permittere. 933. Papiſtas dicit Chriſtum ex omni parte conſedere, & crucem eius euacuare, & aduentum in carne abrogare, & perinde omnia in Sancti & ceremoniæ ſuæ conſtituere, ac ſi nihil Chriſtus pro genere humano & Eccleſia ſua præſtitiffet: quin, quod dictum & auditu horribile ſibi videtur, & ſalem, & panem, & aquam exorcizare. <i>ibid.</i> oggerit nugæ iam proſtigatas. 962. Nullo contradicit. 964. miracula qua in Sanctorum hiftoriæ continentur & recenſentur pleraq; Diabolicæ præſtigie Monachorumq; fraudibus ac decipiulis adſcribit. 965. quicquid de Papa blaterat, pauci mutati commodiffimè ad Caluſnum & Luſberum transferri poteſt. 966	electus eſt. 1093
Abbas Stephanus II. quem Secundum vocat, brutum, blateronem, uebulonem, aſinum, crocodilum appellat. 1007. 1008. etiam Pipinum perſtringit. 1008	Adrianus III. Papa. 1092
Abel & Cain Sacerdotes. 451	Adrianus VI. ante Pontificatum docuit, vt priuatum doctor, Pontificem etiam vt Pontificem, aliquid ſine Concilio deſinientem errare poſſe. 1013
Abenezra Iudeus Grammaticus. 67	Adrianus Sarauia Belgæ. 399. Vide V. Sarauia. Sutlinium contra Bezam defendit, ſed irritò conatu. <i>ibid.</i> Vide etiam V. Hadrianus Sarauia. reſellit eos qui contendunt ciuilem iuriſdictionem, externum ſplendorem in titulis, in comitatu, ac honores quos Feuda annexos habent, non conuenire cum ſimplicitate miniſterij Euangelici. 1163. docet ſas eſſe Episcopu ciuiles contentiones audire, & eas dirimere. <i>ibid.</i> honorificos titulos, quibus honorantur Episcopi, ſamulitium icidem & ſplendidum eorum comitatum multu rationibus tuetur. <i>ibid.</i> conſulit & ſuadet, vt Episcopi honoribus etiam politici exornentur ac inſigniantur, & in republica quam maxime emineant. <i>ibid.</i>
Abiathar ſupremus Pontifex à Rege Salomone depoſitus extraordinaria commiſſione Dei. 810	Æmulatio ſolet eſſe inter æquales. 420
Abraham capto Loth, & abducta eius ſubſtantia, ſtatim trecentos decem & octo uernaculos in aciem eduxit, & hoſtes perſecutus eſt. 425. regia poteſtate præditus. 426. in peregrina terra aduerſus quatuor Reges bellum geſiſit. <i>ibid.</i> ſacerdos & inſtar Regis. 450. pater Iſraelitarum credentium. 564. vt iſtupus Chriſti, filium Iſaac accepit. <i>ibid.</i>	Æquale æquali ſubiicitur materialiter & ſpecificatiue, non formaliter & reduplicatiue. 39. non obedit æquali. 173
Acacius Episcopus Conſtantinopolitanus cum Petro Mango intruſo Episcopo Alexandrino communicat. 746. 772. Romani Episcopi Vicarius. 772. Baſiliſci impuſa, Synodum Chalcedonenſem condemnat. <i>ibid.</i>	Ærius hereticus cum ſuis Æriani Episcoporum & Presbyterorum æqualitatem docuit. 445
Accidens inheret ſubiecto inherenti. 199. 201. pendet à ſuo ſubiecto. 268. duplex, abſolutum, & reſpectiuium. <i>ibid.</i>	Ærius Archidiaconus Conſtantinopolitanus in Concilio Chalcedonenſi. 379
Accipiens & acceptum non ſemper diſtinguuntur realiter. 107	Africanum Concilium ſub Bonifacio & Celeſtino Romani Pontificibus. 799. calibatum indicit Episcopu, Presbyteru & Diaconu. 979
Actaz rex nouum altare extruxit, & quidem idololatricum, quippe effictum ad ſimilitudinem altari idoli quod erat in Damasco. 1135. altare Domini è loco ſuo remouit, nec in eo ſacrificia offerre uoluit, contra expreſſam Dei legem, & populi Iudaici conſuetudinem. <i>ibid.</i>	Agapetus Pontifex Anthimum Conſtantinopolitanam depoſuit, & in locum eius Menam ſubſtituit. 721. 729. petente Imperatore & Imperatrice, vt Anthimum in communionem reciperet, conſtanter tenuit, niſi ſe libello probaret orthodoxum. 721. Menam ordinauit, conſecrans eum manu ſua in Baſilica ſanctæ Mariæ. 721. 729
Achilles Gaſſarus hereticus. 984	Agathe Episcopus Romanus, uſ Petri, vt ſucceſſor eiufdem in Episcopatu. 686. Sanctiſſimus Pater noſter & ſummus Papa, in ſexta Synodo dictus. 815. expreſſe ſe dicit nullum ſuorum prædeceſſorum unquam erraſſe. 1064. 1065. Eccleſiam Romanam dicit ſuadatum ſuper firmam petram B. Petri, eius gratia & præſidio ab omni errore illibatam permanere. 1066
Actio negotiorum geſtorum apud Iureconſultos, qua alicui datur ex quaſi contractu. 551	Agnoscat heretici, Iunio Agnoſta. 239. à Themifio Diacono olim exerti. <i>ibid.</i> duplices. <i>ibid.</i> animæ Chriſti ignorantiam tribuerunt. 240. fruſtam ſeu portio Eutyrianorum. <i>ibid.</i> à Theodoſiani exorti. <i>ibid.</i> diuinitati Chriſti ignorantiam adſcriperunt. <i>ibid.</i> Chriſtum ignorare diem Iudicij affirmarunt. 258. veteres & recentiores. 263. Chriſtum dixerunt ſucceſſiue profeſſiſſe in ſcientia. 269. 270
Adam creatus eſt ſapientiſſimus. 257. caput & parens generis humani. <i>ibid.</i> æterna morte anima deuictus ac proſtratus. 284	Agnus Paſchalis typus ſacrificij in Cruce peragendi, & Euchariftiæ. 489
Adamus Tannerus Societas Ieſu Ingolſtadienſis Academiae Profeſſor. 1010	Adus per contractionem Adus, ab a particula priuatiua, & uerbo Adus, uideo, inferos tantum ſignificat, non ſepulchrum. 309
Adrianus Pontifex Romanus Patriarcham Conſtantinopolitanum non habet pro Oecumenico. 720. Sectariu Antichriſtus. 730. Trullanos canones non probat. 756	Aiſtuiphus rex Longobardorum Romam grauiſſima obſidione premit. 1007
Adrianus I. reſtatutur, nuſquam legi, de Pontifice Romano quenquam iudicaſſe. 804. in conſulatu Legatu Ludouici II. Imperatoris, licet Romæ uerſarentur.	Albertus Leander. 985

Albertus Pigbius dicit Pontificem etiam vt priuatam personam, non posse incidere in heresim. 1097. Vide V. Pigbius.

Albertus Pius Carporum princeps, contra Erasmus. 21

Albertus Stadenfis. 995

Albigenses corporum resurrectionem cum Saduceis negabant, anima cum corpore pariter extincta. Baptismum prorsus abiiciabant veluti inutilem & superfluum. Animarum transmirationem, etiam in bruta, statuebant: duo principia cum Manicheis introducebant, bonum & malum, Deum & Diabolum. 381. Biblia non curant, nec reuerentur. ibid.

Alexander Carreus I. C. Patavinus, duos libros edidit de potestate Pontifici aduersus impios Politicos. 1146. Catholicus. 1146. Bellarminum tantum non Antesignanum Politicorum statuit. ibid. Vbiquitizar. ibid. Eutybianizar. ibid. anathema audeat dicere Bellarmino. 1149. non videtur intelligere quid dicat. ibid.

Alexander Magnus. 841

Alexander Papa ex Apostolica traditione decreuit, in calice vinum aqua mistum offerendum esse. 1043

Alexander III. statuit sufficere duos vel tres testes in testamento, nec requiri septenos, vt exigunt iura ciuilia. 1096. & seq.

Alexandrini legationem miserunt ad Clementem VIII. Pont. Max. 95

Alexandrinum Concilium prouinciale, presidente S. Cyrillo. 112

Alexius Comnenus Angelus Imp. Constantinopolitanus. 806

Allenfonius noni partus VVitackeriani editor. 402. eadem fidelia dealbat duos. ibid. Baccalaureus. 511. 512. 525. 697. 1019. 1083. 1127. 1141. 1143. VVitackerum corrigit. 1141. 1143

Ambiguum verbum ceu scopulum esse vitandum. 75

S. Ambrosius que scripsit, a sexta & septima Synodo sub anathemate recepta. 113. quo tempore vixerit. 116. in versibus suis cecinit Petrum esse petram Ecclesie. 529. 530. 531. a S. Augustino laudatus. 531. super Petrum asserit adificatam Ecclesiam. 537. 611. Petrum dicit meritò primum miraculum edidisse in pedum confirmatione, vt ostenderet fundamentum esse totius Ecclesie. 611. Petri primatum asserit. 637. 638. Petrum appellat Vicarium amoris Christi erga nos. 637. S. Petrum vocat sacerdotem Romana Ecclesia. 682. Theodosium Imperatorem excommunicauit. 766. celibatum & continenciam clericorum commendat. 798. dicit Antichristum ex Scripturis disputaturum, hoc est, probaturum, se esse Christum. 954

Anabaptista negant anima immortalitatem. 277

Anacletus Papa Iunio Anacletus. 1040. memoriam S. Petri construxit & ornauit. ibid.

Anastasius I. Pontifex sanctitate clarus. 761

Anastasius Iunior Papa, testatur, Pontificem Romanum habere potestatem ferendi leges, & latas ab illo religiose ab omnibus obseruari debere. 760. eius nominis secundus. 761. vir optimus. ibid. defenditur ab hereticorum calumniis. 1054. 1055

Anastasius Episcopus Theffalonicensis S. Leonis Vicarius per Orientem. 769

Anastasius Imperator Eutybianus, fulminatus petiit. 761

Andreas Apostolus senior Petro. 597. 598. 607. 637

Andreas Eudemonioannes Cydonius Societari Iesu. 1. 76

Andreas Facineus clariss. Iuriconsultus. 735

Andreas Musculus Lutheranus. 847. Vide etiam V. Musculus.

Angelus, vt personam Dei representat & sustinet, nominatur Iehoua. 50. 51

Angeli pbysicè nec loco nec tempori commensurantur. 231. sunt in loco per essentiam, & consequenter naturaliter operari & se mouere possunt, ex sententia Auctoris. 235. reguntur ab vno principe Angelo infra Deum, monarchicè. 475. 476. 484

Angli Regem suum vt in Politici, ita & in Ecclesiasticis causis supremum caput agnoscunt, eosque qui huic capiti, hoc est, Monarcha Ecclesiastico, non ante multos annos sabrefacto, capita submittere nolunt, exquisitissimi supplicii extarnificatos enecant. 410. Monarchici. 428. olim feminam, nunc Regem politicum pro capite & Monarcha Synagoga sua suscipiunt & suspiciunt. ibid. concionatores & catechista septies mille, quadringenti sexaginta tres: inter quos Theologia & vtriusque Iuris Doctores & Baccalarij, artium Magistri, Iuri & liberalium artium Baccalarij. 440. Archiepiscopi Duces & magni Regni officarij: Episcopi Barones & Domini. 462. statuunt Ecclesie sua caput visibile, supremum & vniuersale. 499. 503, artificissimi legibus obstringuntur a suis Pseudoepiscopis. 571. sub crimine lese maiestatis obligantur credere & publice profiteri Regem & Reginam esse supremum Ecclesie Anglicane caput. ibid. a S. Gregorio Romano Pontifice olim postularunt dispensationem circa matrimonia in gradibus alioqui prohibitu ineunda. 762. eorum Pseudoepiscopi & Pseudoarchiepiscopi Ecclesiastici simul ac Politici Principes esse volunt. 1163. 1164. 1165

Anima, more tritissimo & communissimo scriptura accipitur pro vita. 285. nusquam accipitur pro cadauere, cum in cadauere sit priuatio vita. 319. 320

Anima magis est vbi amat, quam vbi animat. 52. creatur, non generatur. 178. reperitur extra manum, licet manum informet. 224. in pede vel capite existens, animat & informat manum ibi vbi manus est. 225. 228. 231. post excessum ex corpore, iudicio Dei sistitur. 281. 287. est in loco per suam essentiam, & consequenter naturaliter operari & se mouere potest, ex sententia Auctoris. 335. sola non est homo. 346. est causa, sine qua homo non viueret. 390

Anima piorum ante Ascensionem Christi non fuerunt in celo 313. in descensu Christi ad inferos, vel in puncto expirationis in cruce, beatitudinem sunt consecuta. 335. 340

S. Anselmus scripsit ex insitico contra Gracos. 116. satisfacere pro nobis non potuisse scribit, nisi verum Deum, nec debuisse, nisi verum hominem. 380. Ar-

ibiepisopus Cantuariensis in Anglia. 733. natus
Augusta in finibus Burgundia versus Longobardi-
am. ibid.

Antimus Episcopus Constantinopolitanus ab Agapeto Pa-
pa Romano depositus. 721

Αντιμαχους, qui idem est quod Rex in suo regno, vt Dux
Moschorum. 821

Antichristus significat quemlibet Christi aduersarium, si-
ue Christi & Christiani nomine rectum, siue non.
819. 821

Antichristus ne per simulationem quidem Dei vel Christi
famulum profitebitur, neque ex ore eius vlla vox
humilitatis vel subiectionis audietur. 822. certus
quidam homo futurus. 822. & seq. ita est & erit
pnuus, vt & antecessore & successore careat. 824. ita
in nomine suo veniet, vt cuiusuis alterius nomen &
auctoritatem sit reiecturus, & aperte repudiaturus,
neque ab vilo se missum affirmabit, neque vllum
a quo missus sit agnoscat & predicabit. 833. se
omnia esse, & sibi omnia deberi putabit. ibid. Christi
nomen sibi arrogabit. 834. tempore Apostolorum
cepit in mundo versari, non in se, sed in suis
praeursoribus. 839. & seq. in abstracto potest dici
Apostasia seu Defectio, tum quia plurimi ad defe-
ctionem auctor & incentor erit, tum quia insignis
& eximius Apostata erit. 843. formaliter Anti-
christus non vocabitur, nisi cum tyrannicum illud
suum regnum palam occupet. 845. non venturus
nisi in fine mundi. 846. 847. nondum venit. 846.
848. & seq. publicam professionem & predicatio-
nem Euangelij & iuge sacrificium inueniet, & om-
nia has ex publico tollet. 849. sub finem mundi ve-
niet in se & propria sua persona. 851. abominatio
desolationis. 854. Zabuli filius, peccati portio, legis
assertor, ramus fici. ibid. proxime antecedit aduen-
tum Christi ad supremum iudicium. ibid. tres Re-
ges penitus extinguet, septem alios sibi subiiciet
tantum, non funditus delebit. 861

Antichristus septem reges quos sibi subiugabit, in tyranni-
de sua propaganda strenuos adiutores habebit. 866.
non persequetur seductores & impostores, sed quam
diligentissime fouebit. 882. non regnabit nisi tres
annos cum dimidio. 884. & seq. representatus in
Antiocho Epiphane tanquam in suo typo. 886. ipso
Nerone magis a Christianorum institutis & reli-
gione distabit. 892. Iudeus erit & circumcissus,
ibid. gentilis dici poterit propter summam impie-
ritatem, verique Dei, imo & fictitiorum Deorum
quos mortales eo vsque coluerant, contemptum ac
neglectum. 893. destruet, quod Christus extruxit.
895. sub finem mundi veniet, eiusq; interitum post
paucos dies excipiet consummatio seculi. 898. vi-
uet, quando extremum iudicium subibit. ibidem.
quam diu sit regnaturus, & quantum temporis ab
eius exitio vsque ad iudicium extremum interce-
dat, ex scripturis constat. 900. homo peccati & fi-
lius perditionis. 901. imperium maximum & po-
tentissimum, Romano quoad potentiam haud dif-
f simile instituturus. 906. maxime propter Iudeos
venturus, & ab eis tanquam Messias recipiendus.

item ex Iudaeis parentibus nasciturus, circumcide-
tur, & Sabbatum, saltem ad tempus obseruabit.
910. ab illis, (non in individuo, sed in specie) reci-
pietur, qui Christo predicanti fidem habere detre-
ctarunt. 911. nasciturus forte ex Diabolo & mu-
liere eo modo quo dicuntur quidam nati ex inculis
Daemonibus. 912. nasciturus, vt est probabile, ex
tribu Dan. ibid.

Antichristus non in Ecclesia Romae, sed in templo Salomo-
ni Hierosolymis sessurus. 919. templum Salomonis
reaedificabit. ibid. Christi Antagonista, & iuratus
hostis. 920. regnaturus quoque in cordibus fidelium,
hoc est, quorundam qui antea fuerunt fideles. 922.
per suos satellites, Christianorum in eadem Ecclesias
occupabit. ibid. etiam in Ecclesia Christianorum
certo quodam sensu sessurus. 923. 924. nemini sub-
iicietur, sed omnes sibi subiiciet ac subiugabit, 926.
odio habebit Romam & cum ea pugnabit, eamque
desolabit & incendet, scilicet per decem suos reges.
931. 932. negabit Christum, se verum Christum
esse asseret, affirmabit se Deum esse, & pro vero Deo
coli vult, se solum Deum esse dicet. 946. potentia
& prospero rerum successu elatus, nullius faciem
tanquam potentioris reformidabit. ibid. non erit
in Ecclesia sicut membrum Ecclesiae, sed extra, &
Ecclesiam crudelissime persequetur, non occulte sed
aperte, vi & multitudine sectatorum munitus.
947. se Messiam & Saluatorem mundi venisse, va-
nissime iactabit. ibid. potissimum Iudeos in frau-
dem inducet, qui ad eum sturnatim aduolabunt.
ibid. compellet populos vt iudaizent, & exterioris
legis ritum reuocabit, & omnes ceremonias Iuda-
icas instaurabit, vt Euangelium Christi soluat. 950.
diem Dominicum celebrabit in honorem resurre-
ctionis non Christi, sed suae, non verae sed simulate.
ibid.

Antichristus agno cornuto similis. 951. palam profitebitur
se esse Christum, non eius ministrum vel Vicarium.
952. potentissima regna & reges sibi subiugaturus,
totamq; Ecclesiam in latebras abditosq; terra re-
cessus compulsurus. 953. tentabit se Christum osten-
dere, facti nimirum & dicti. ibid. ex Scripturis
disputabit & probare conabitur se esse Christum.
954. nullum Deum patietur, nec verum nec fal-
sum, nec vlla idola. 956. 957. 958. Magis detestissi-
mus. 960. in arce munitissima potissimos suos the-
sauros asseruaturus & cultum Diabolo adhibiturus.
ibid. occulte Diabolum pro Deo suo adoraturus.
961. munit arcem Maozim quae a fortitudine
& robore nomen habet, in qua tanquam inexpugnabili
omnem spem salutis suae reponet. 963. faciet
ignem de caelo descendere, & imaginem bestiae lo-
qui, & se mori simulabit & resurgere. 965. 966.
Regem Aegypti, Africae & Aethiopiae superabit & in-
terficiet. 968. ex abiectissima sorte ad Regnum &
Monarchiam ascendet. 969. Idumaeos & Moabitas &
filios Ammon, id est, Arabiam relinquet intactam,
quia illuc sancti ad desertum confugient. ibid. Iudeo-
rum Messias futurus. 978. affeclas suos locupletabit
980. futurus Idololatra, late sumendo hoc nomen.

non frigidè. 994. colet Dæmonem sed sine idolo, non publicè sed clanculum. *ibid.*
Antiochia caput orbis vocatur à Chrysoſtomo. 446. inter orientales vrbes amplitudine & magnificentia facile primas tenebat. *ibid.*
Antiochenum conciliabulum Arianorum sub Constantio Imperatore. 785. 794. 796. Athanaſium damnat. 785. 786. 793
Antiochus Epiphanes, typus Antichriſti. 838. Iouis Olympij ſtatuam in templo Hieroſolymitano erexit. 960. Idumæi, Moabitæ, & filii Ammon à ſe bello ſubacti & oppreſſi ducem præfecit Timorbeum. 969. luxuriſſimus. 978. affectus ſuos locupletauit. 980
Antipater Proprietor. 821
Antitypa ſunt que typis ſignificata ſeu reſpreſentata reſpōdent. 490. interdum ipſi typi ſeu figure. *ibid.* relationum inſtar mutuo ſe ponunt & tollunt. 491
Antoninus. 986
Antonius Fuſſalenſis Episcopum in Africa, ad ſedem Apoſtolicam appellat. 788. 790. ſuam in ſedem reſtitui cupit inuitis & reſiſtantibus Fuſſalenſibus. 790
Apiarium ſub oculis domini debet eſſe, teſte Columella. 489
Apina trica, & ſi quid vilius iſti. 962
Απὸ cum genitiuo, idem aliquando ſignificat quod διὰ cum accuſatiuo. 301
Apollinaris heretici Chriſto animam ſeu mentem ademerunt. 275
Apoſtolatus durat inadæquate in Eccleſia, in ſucceſſore autem Petri multo amplius. 708. tria in ſe continet: immediatum Verbi miniſterium, Eccleſiarum conſtitutionem, & ſummam in Eccleſias poteſtatem. 718. peculiari quadam ratione competit Romano Pontifici. 719
Apoſtoli ſinguli Eccleſiæ proprios dederunt Episcopos. 443. etiam oues Chriſti. 447. omnes acceperunt clauis, ſed non omnes plenitudinem clauium. *ibidem.* vt oues Chriſti Petro ſubiecti. *ibidem.* ante Spiritum ſanctum acceptum, clariffima Chriſti dicta non ſati perceperunt. 461. 462. lux mundi. 535. pares inter ſe & impares vt membra. 539. à Chriſto immediate poteſtatem Apoſtolicam, à Petro Episcopalem conſecrationem acceperunt. 548. iuriſdictionem in totum terrarum orbem à Chriſto acceperunt, non independenter à Petro, nec cum priuilegio tranſmittendi ad poſteros. 550. in vltima cæna facti ſacerdotes, poſt reſurrexerunt etiam Episcopos. 561. 562. legati, & quaſi extraordinarij paſtores. 562. acceperunt ſummam poteſtatem ratione vniuerſalitatæ & obiecti, non autem reſpectu independentiæ & ſucceſſionis. 575. iuſſi quoq; paſcere oues, ſed ſub Petro, paſtore ſupremo. 577. 578. 580. oues Chriſti & Petri. 583. 585. 586. 587. nil fruſtra aut temere poſt acceptam Spiritum ſanctum fecerunt. 610. proprie ad illos ſpectat plantare fidem. 645. poſt reſurrexerunt Domini omnes fuerunt Episcopos. 682. 685. ſunt immediate Verbi miniſtri, ita vt ab ipſo Deo docti ſint, & ſacros libros ſcribere poſſint. 718. Eccleſias conſtituunt, ſedemq; propagant iu in locis, vbi nunquam fuit,

ſummamq; in Eccleſias habent poteſtatem. *ibid.* in die Pentecoſtes tales creati ſunt Doctores, qui in doctrina ſua à vero nunquam deſlectere poſſent ob ſingularem Spiritus ſancti aſſiſtentiam. 1035
Apoſtoli, ita exemerunt Chriſtianos à legibus Moſaicis, vt tamen non liberarentur à præſtanda obedientia ſui Prælati. 1121
Apparitiones Dei in veteri Teſtamento non personales, ſed Angelorum interuentu peractæ. 51
Appellatio eſt cum quis non ſtat iudicio inferiori iudicij, ſed ad ſuperiorem, cauſam denud diſcuſſurum prouocat, etiam ſi hoc fiat ſine ceremoniæ literarum quas Apoſtolos nominant, & aurei ad manum eius à quo appellauit deponendi. 776. *ſic* accipitur pro perſugio ad ſuperiorem iudicem, qui acta priora reſcindere & decreta reſigere poſſit, ſiue quis eo candidè ſiue doſe vtatur. 779. inferiorum iudicium iudicia æque conſirmare ac inſirmare poteſt. 789
Arabici heretici aſſerebant animas cum corporibus mori, & ſub finem mundi cum corporibus reſurrecturas. 1102
Arator primatum Petri aſſerit. 639
Arcadius Imperator mortuo iam Chryſoſtomo, ab Innocentio I. excommunicatus, quod eundem Chryſoſtomum non permiferit in ſedem ſuam reſtitui dum viueret. 763. omnia ſana circa S. Ioannem Chryſoſtomum cauſam conſilia & monita pertinaciter reſpuebat. 764. ab improbis ſeductus, Apoſtolicam ſedem poteſtatem & iuſſionem in poſtremis ducit. 765. Imperator Orientis. 766. conſenſit vt S. Ioannes Chryſoſtomus à ſede ſua pelleretur. 766. 767. auctor & architectus omnium contra Chryſoſtomum caput machinationum. 767. multa edidit decreta pro Catholica fide. *ibid.* in cauſa Chryſoſtomi exerrauit, & gloriam ſuam maculauit, quam tamen ſalutaribus lachrymis eluiſſe videtur. *ibid.*
Arethas ſcribit Henoch & Heliam reuerſuros, inuariabiliter à tota Eccleſia credi. 878
Aretius Zwingianus. 67
Argumenta non omnia æque probabilia. 590. ab auctoriſate negatiue nil concludunt. 742. ex allegoriis non carent ſuo pondere & viribus, quando Scriptura eſt quaſi allegoſiarum ſuarum interpres & explanatrix. 859
Ariani Deum Filium & Spiritum ſanctum pro creaturis habuerunt. 91. Chriſtum eſſe creaturam clamauerunt. 160. 172. Verbum Dei ſecundum naturam ſuam diuinam in ſcientia profeciſſe, contendebant. 251. 271. œcumenicas ſynodos deprauarunt, cum in eorum manibus eſſent omnium Eccleſiarum codices. 797. ſe & ſuos pro Eccleſia vera venditabant. 947. atate D. Hilarij immaniſſime in orthodoxos debacchabantur. 949. Nicani Concilij hoſtes, eiufdem Canones & Acta corruerunt. 1059
Ariſtocratia quia olim non bene ſuccebat, communi orbis terra conſilio in Monarchiam mutata. 444. eſt plurium regimè pari iure & poteſtate præditorum. 455. periculosa in Eccleſia. 456. 459
Ariſtocratici, ex Caluini gurguſti tenebriones, Ariſtocratia ſimplicè ſupra Monarchiam ſimplicè extollunt. 411

Aristoteles tres ponit bonae reipublicae species: Monarchiam, Aristocratiam, & Timocratiam: quibus opponit tanquam vitia, Tyrannidem, Oligarchiam, & Democratiam. 408. ex Homeri versu unitatem primi Motoris seu Dei ostendit. 413. de Republica praclare scripsit, nunquam tamen eam tractavit. 415. Monarchiam primam & diuinissimam appellat. 416

Arnobius Petrum Romae fuisse affirmat. 665

Arsacius Chroni Constantinopolitani inuasor, ab Innocentio I. Pontifice excommunicatus, iam mortuus. 763. 765

D. Athanasius cum ait non esse tres omnipotentes, &c. accipit vocabulum illud substantiuè. 122. eius symbolum toto orbe celebratum & decantatum. 126. Hominis ait proprium esse ignorare, & maxime supernaturalia. 252. multitudinem principum ait esse nullitatem principum. 414. Petrum ait esse fundamentum columnarum Ecclesiae Episcoporum. 532. Romanae Sedis opem saepius contra hostes suos implorauit, & per appellationem ad summum Pontificem aduersariorum machinationes declinauit. ibid. ostendit Pontificem Romanum esse caput, principem & fundamentum omnium Ecclesiarum. 533. approbationem cum externo honoris insigni, nempe stola, à sancta Romana Ecclesia accepit. ibid. dicit sanctum Petrum audita Christi de crucifixione sententia, cum gaudio Roman venisse. 623. Sedem Liberij Pontificij Romani vocat Apostolicam. 681. S. Petrum Romanis reliquisse traditiones affirmat. ibid. à Iulio I. Pontifice Romano defensus contra Arianos. 731. ab Orientalibus ad Iulium I. Pontificem legitime appellauit, licet literas quas Apostolos nominant, non attulerit, nec ad manum eius à quo appellauit, aureum deposuerit. 776

Athenienses Democratiam sibi delegerunt. 417. plurimi seditionibus sub Democratia obnoxij, à quibus per Monarchiam essent liberandi. 417. 418

Atticus Episcopus Constantinopolitanus Formatas literas dare & accipere consuevit. 629

Attributa diuinitati & humanitati. 132. 232. 235

Auberrus Miraeus Canonicus Antuerpiensis. 986. 987

Auctor Labyrinthum Hunnianum destruxit. 147. Maui helleborum nigrum, Bauio antimonium propinauit. 148. Lutherum in Actu quodam Doctorali typi excuso, bene pexuit. 182. haereticorum calumnias erga S. Patres notauit initio tertiae & quartae Apologiae contra Misenum Caluinistam. 322. Angelos & Animas per essentiam in loco esse, & consequenter naturaliter operari & se mouere posse opinatur. 335. epitomen quandam sanctimoniae Caluinianae concinnauit in Bauio & Maui, item in Panegyrico Misenico. 428. absolute sentit, Pontificem Romanum ut Pontifex Romanus est, etiam ut sic, succedere Petro in vniuersali totius Ecclesiae Episcopatu. 715. scripsit libros tres considerationum ad Theologos Venetos. 808. 809. 810

S. Augustinus similitudine à tribus animae potentij ducta, S. Trinitatis mysterium illustrat. 46. abstra-

cta pro concretis usurpat. 73. eius scripta in sexta & septima Synodo approbata. 113. quo tempore vixerit. 116. interdum ponit concretum pro abstracto. 130. per sessionem ad dextram Patris, intelligit beatitudinem. 170. negat in Christo fuisse illam ignorantiam quae in nostris infantibus apparet. 253. 270. in libris Retractionum multa retractauit, quae ab omni aliorum censura, libera mansissent. 270. scribit Deum Patrem fecisse Filium sine diem Iudicij, secundum naturam humanam. 271. Christum, ait, in monte oliueti, in se voluntatem ex hominis susceptione transformasse. 272. solutos esse dolores inferni dicit, non quibus Christus detentus fuerit, sed ne teneretur. 298. refellitur in quodam loco à Bellarmino, debita cum modestia & reuerentia erga tantum Patrem. 321. 322. cognouit tandem finem Abrahae fuisse in inferno, licet aliquando de eo dubitauerit. 327. ait Christum descendisse etiam ad Gehennam secundum substantiam. 338. totum Christum, id est, personam Christi, dicit fuisse in inferno, & vbiq. 342. Christum dicit esse mediatorem secundum id solum, quod distat à Patre, hoc est, secundum humanam naturam. 356. Verbum dicit carnem seu hominem factum, ut inter hominem & Deum mediator existeret. 359. 380. Christum dicit secundum humanam naturam Sacerdotem & Regem factum. 380

S. Augustinus citat versus S. Ambrosij: Hoc ipsa Petra Ecclesia canente culpam diluit. 529. 530. 531. successionem Romanorum Pontificum virget contra Donatistas. 539. 540. Petrum dicit à Christo fundamentum Ecclesiae nuncupatum. 539. vim nominis Hebraei Cepha non satis affectum. 544. Ecclesiae militantis & triumphantis typum in Petro & Ioanne explicat. 564. 565. concedit Petro primatum, & Apostolatus principatum. 565. instituta Ecclesiae, quorum origo nesciatur, vere ad Apostolicam traditionem vult referri. 627. S. Cyprianum Martyrem ob priuatam opinionem de rebaptizatione haereticorum excusat. 637. primatum Petri asserit. 638. Petrum ait sedisse in Cathedra Romana Ecclesiae. 682. doctor vniuerso orbis. 765. vitio vertit Donatistam, quod Cecilianum Episcopum Carthaginensem & collegas eius absentes damnarint. 781. Episcopum Africanus esse dicit appellare ultra mare. 781. 782. absolute loquendo, minime illicitum esse testatur, à refractariis & cedere volentibus, obsequium etiam in Ecclesiasticis negotiis vi vel intentata vel illata extorquere. 791. Nicanae Synodi Canonem de appellatione ad Romanum Pontificem se seruaturum profiteretur. 795. Episcopus ordinatus, altero Episcopo adhuc viuentem, quod Concilio Nicano prohibitum fuisse nesciebat. 798

S. Augustinus in Iulianum sanctis Patribus insultantem, inuebitur. 826. credit Henoch & Heliam nunc in alia vita viuere, redituros tamen in hanc vitam, & quod tamdiu dilatatum est, morituros. 879. sensit annum lunarem plenum & perfectum consistere ex duodecim equalibus mensibus, quorum quilibet

triginta dies contineat. 890. dicitur infantem tempore
 Antichristi occultè baptizatum iri, quia publice
 Christi & Christiani nominis professionem edere
 per Antichristi tyrannidem minime licebit. 949.
 per Gog diabolum intelligit. 971
 S. Augustinus Anglorum Apostolus cum sociis à S. Gregorio
 missus. 506. 896
 Augustulus Imp. 967
 Aurelianense Concilium renouat Canonem Apostolicum
 de non comedendis idolothytis. 1119

B.

Babylon confusionem, & variarum rerum quasi quoddam
 chaos significat. 657
 Babylon Assyriorum, non tantum caput imperij, sed & ido-
 latriæ magistra, & sanissima Hebræorum perse-
 cutrix & exagitatrix. 657. Daemonum domicilium
 & mundi typus. 661. 662
 Babylon apud Ægyptios, obscurus plane erat locus, nec ci-
 uitatis nec oppidi dignus nomine. 658. Castellum à
 Strabone nominatur. ibid.
 Baccalarij Theologia, Iuris, & liberalium artium in An-
 glia. 440
 Baculo arundineo non innitendum. 129
 Balau hereticus. 984
 Balsamon schismaticus. 749. Vide etiam V. Theodorus Bal-
 samo. agnoscit ius appellandi ad Romanum Ponti-
 ficem, concessu & permissu tertij Canonis Sardicen-
 sis. 792. Canonem Sardicensem probat, Antioche-
 num improbat. 793
 Bancroffius successor VVitigisti, totius Britannia Primas
 ac Metropolitana. 402
 Baptismus Christianus antitypon Arce Noë. 490. signifi-
 catus per Arcam Noë & rubri maris transitum.
 604. 711
 Baptista Mantuanus, poëta. 985
 Barnabas Pauli comes & socius in Euangelio predicando.
 663 664
 Baronius Cardinalis. 117. 123. 124. 622. 623. 629. 630.
 658. 667. 671. 672. 689. 690. 692. 693. 694. 695.
 698. 700. 704. 747. 748. 649. 750. 764. 774. 781.
 782. 783. 786. 788. 789. 796. 797. 800. 802. 803.
 810. 813. 903. 1046. 1047. 1057. 1063. 1086. 1087.
 1088. 1069. 1071. 1094. 1093. 1095. 1089. 1090. 1092
 Basilea ciuitas Caluiniana. 3. Seruati libri imprimendis
 typos subministravit. ibid.
 Basilides damnatus in Hispania, appellat Romam ad Ste-
 phanum Papam. 778. 779. fraudulenter obrepfit.
 778. 780. Stephanum Papam decepit. 780
 S. Basilius quo tempore vixerit. 116. de S. Petro loquitur,
 tanquam fundamento Ecclesie. 533. 534. Petrum
 dicit ceteris discipulis fuisse prelatum. 632. 633
 Basilius Episcopus Gorynia in Creta, sexta Synodo inter-
 fuit. 753
 Basilius Imperator testatur Episcopus à Laicis non posse
 iudicari. 806
 Bauis Antimonio ab Auctore exceptus. 148
 Beati cum Filio Dei in gloria Patris sedent, licet impari
 gloria. 166. 170. Deum non per habitum fidei, sed
 per lumen longè excellentius cognoscunt. 253

Beatitudo includit certitudinem salutis nunquam amit-
 tenda. 290. summum bonum. 430
 Becanus Societatis Iesu. 372. 373. 888. vide etiam V. Mar-
 tinus Becanus.
 Beda clare explicat, quomodo Christum profecerit. 253.
 254. Diabolum vocat primum Angelorum. 479.
 Petri primatum asserit. 639. venerabilis. ibidem.
 Britannus. ibid. Synodum Trullanam vocat erra-
 ticam. 749. 750. 751. Henoch & Heliam reuersu-
 ros docet. 878
 Bellarminus à Danæo laudatur. 49. 64. 65. edidit Reco-
 gnitionem suorum operum. 65. totius eruditionis
 Oceanus. 73. sanctorum Patrum & Doctorum ve-
 stigia secutus. 79. nunquam Danæum in scriptis
 suis nominat. 146. Iudicium olim scripsit de libro
 Concordia, quod etiam Germanicè versum, om-
 nium manibus teritur. 171. asserit Christum ani-
 mo & corpore passum. 296. refellit expositionem
 quandam sancti Augustini, debita cum modestia
 & reuerentia erga tantum Patrem. 321. 322. in
 recognitione operum suorum mutauit sententiam
 de descensu Christi ad omnia loca inferni secun-
 dum animæ substantiam. 339. Meuis colatus
 & ab Auctore laudatur. 379. ad galeram Cardinali-
 tatum prouectus, imò & ad Archiepiscopatum
 Capuanum, quo tamen sponte se abdicauit. 399.
 ipse etiam hostibus ob eruditionis magnitudinem
 admirandus. ibidem. ex Aristotele & alijs Philo-
 sophis tradit rerum rationes, notiones & defini-
 tiones, vt postea ad propositam disputationem ac-
 commodentur. 407. ab omnibus thesauris prorsus
 abhorret. ibidem. Græcè & Hebraicè peritissimus.
 598. Venenum refutat, nunquam tamen ante
 a viso libro Rossensis contra eundem. 687. retra-
 ctat solutionem quandam argumenti ex Pighio al-
 latam. 809. sequitur eorum sententiam qui docent,
 Papam hereticum manifestum per se desinere esse
 Papam, nec ab Ecclesia deponi, sed depositum decla-
 rari, iudicari & puniri. 811
 Bellarminus Illustrissimus totoq; orbe Christiano celeberrimus
 Cardinalis. 899. sententiam S. Augustini de
 Gog & Magog, partim admittit, partim modestè
 reuocat. 971. Marcellinum Papam idoli sacrificasse,
 quasi retractas. 1043
 Benedictus Pontifex Romanus. 116
 Benedictus XIII. Antipapa. 1104
 Benno Pseudocardinalis, infestissimus Gregorij VII. hostis
 & insectator. 742. Anastasium & Liberium Ponti-
 fices calumniatur, & Urbanum, quem Turba-
 num petulanter vocitat. 1056. mendacissimus.
 1095
 S. Bernardus dicit Ecclesiam militantem ad exemplum
 cælestis ciuitatis Hierusalem institutam & confor-
 matam esse. 477. à Sibrando laudatur. 500. Petri
 primatum asserit. 639. testatur suo tempore fuisse
 gentes, quæ Euangelium nondum audissent, nec-
 co dicit Eugenij summi Pontificis esse, predicatores
 ad eas destinare, vt audita Euangelij predicatione
 ad Christum conuertantur. 853
 Bernardus Girardus. 985

Bernenses Gentilem exusserunt. 122
Bessarion Cardinalis, contra Græcos scripsit. 111
Bethlehem caput orbis à Prudentio vocatur. 446. 638
Beza Nestorium ab inferis reuocat. 43. 44. 45. nihil ad
Bellarminum. 54. *Iesuita Ingolstadiensis the-*
ses expilauit. 129. *negat realem idiomaum com-*
municationem. 131. 133. *hereticus.* 241. *ait*
Christum merum gehenna & aeterna mortis pro-
nobis suscepisse. 301. *per inferos seu infernum,*
intelligit sepulchrum. 306. *animas in celo non-*
dum plena gloria perfrui scribit, sed eam tantum-
modo degustare. 307. *Græcam vocem aduc asse-*
rit ordinariæ accipi pro sepulchro, aliquando ta-
men apud Poetas pro loco damnatorum. 308. *cum*
Caluino suo sentit, Christum penas damnato-
rum sustinuisse. *ibid.* *seipsum & Caluinum suum*
refutat. *ibidem.* *inferos per sepulchrum, & cor-*
pus per animam intelligit. 318. *paratam ostendit*
viam eludendi loca Scripturae de anima immor-
talitate. 319. *symbolum Apostolicum Batrologi-*
mi arguit, & telum quod in illo Calvinus promit,
imbelle reddidit. *ibid.* *auxit, minuit, finxit & resin-*
xit suas annotationes in nouum Testamentum.
321. descensum Christi ad inferiores partes de-
torquet ad vterum Virginis. *ibidem.* *plus tribuen-*
dum censet Patribus quam Brenzio. *ibid.* *Calui-*
no non vir bonus. 329. *textum Scripturae trans-*
uertit & peruertit. 384. *seura.* 397. *Caluinista-*
rum antesignanus. 399. *Sutliuum petulantem*
calumniatorem appellat. 399. 401. *contra Sara-*
uini scribit. 401. *Academias putat posse dare te-*
stimonium pietatis & eruditionis, non autem ius
& auctoritatem docendi. 436. *aequalitatem in-*
ter Ecclesia pastores asserit, & eminentiam au-
thoritatis Episcoporum damnat tyrannidis. *ibid.*
collegii sui longe superior. 436. 437. *Diaconos &*
Presbyteros seu seniores annuos Geneuenses pro-
pugnat. 439
Beza sui collegii praeficit. 441. *secundus à Caluino Ge-*
neuensem regit Ecclesiam cum collegiis ad sum-
um othodecim. 456. *Aristocratiam opinatur*
esse diuinam gubernationis Ecclesiae formam. *ibid.*
Caluinistarum Patriarcha. 502. *ait Petrum &*
petram non re, sed terminationis tantum differ-
re. 525. 527. *omnium Caluinistarum post Cal-*
uinum Antesignanus. 612. *Antichristum dicit*
venisse tempore Apostolorum. 847. *Sutliuum*
petulantem calumniatorem ex tripode Geneuen-
si pronunciat. 850. *pro se & sui in fide dissentien-*
tibus Apologiam insituit. 1172
Biblia iussu Clementis VIII. recognita & edita. 869
Bibliander prophetiam Malachia de Helia ad Luthe-
rum & Zuuinglium transfert. 870. *à Bellarmi-*
no confutatus. 971. *cum Notationibus Iunianis*
& Tremelianis & cum commentariis Oecolam-
padij in Ezechielem parum consensit. 971
Blandrata Trinitarius, ex Lutheri & Caluini schola.
3.4
Boanerges tantum fuit cognomen, non proprium
nomen Iacobi & Ioannis. 593

Bocaius. 986
S. Bonauentura Psalterium Marianum composuit. 166.
beatam Virginem vocat Dominam omnipoten-
tem in suo scilicet genere. *ibid.* *Mauro Maleuen-*
tura. 169
Bonifacius Papa. 791
Bonifacius I. Papa, in Basilica Iulij ordinatus, cum
Dioscuro, sub contentione. 812. *coacta synodo Dio-*
scorum mortuum anathematizauit chirographo,
quem in archiuo Ecclesiae reclusit. *ibid.*
S. Bonifacius à Gregorio II. Pontifice Romano in Germa-
niam Euangelij docendi causa missus. 506. *san-*
ctissimus Martyr & Germaniae Apostolus. 807. 976
Bouinatores & bouinari, prisca. 708. 715
Brenzius Monothelita & Monophysita Eutycheianus.
131. Vbiquitatis architectus. 157. 157. *Nestorianus.*
158. 159. cum Nestorio & Eutyche, quamuis
aduersa fronte inuicem pugnantibus, societatem
inuit. 160. 161. *descensum ad inferos nihil aliud*
esse putat, quam omnimodam interitionem &
extinctionem. 276. 278. *male concordat cum*
symbolo & articulo fidei. 277. *decurit, infernum*
non esse determinatum locum, sed vbique esse in-
feros ubi sunt impij. 281. *si qua bene scripsit, per*
Vbiquiticum suum Testamentum dispunxit. *ibid.*
inferos cum caelo, & hoc cum inferis confundit.
311. 312. 313
Brutus turbulentus populari regimini praeco. 410. 428
Buccananus Monarchomastix. 410. 428
Bucerus per inferos seu infernum, intelligit sepulchrum.
306. Exmonachus. 762
Bullingerus Arianizat. 40. *Tertulliani verba corrup-*
pit. 40. 41. *Vide etiam V. Henricus Bullingerum.*
Burdo Eusebium truncat, & quod in eo vel Petri prima-
rum, vel prisca Ecclesia instituta stabilis, expan-
git. 632. 680. *Chronici Eusebiani commentator.*
680. Pseudocaliger. 993

C.

Cadalows Parmensis Episcopus, Antipapa. 1094. *Hono-*
rius à schismaticis appellatus. 1095
Cadaver corpus mortuum & vita cessum. 344. *non est*
homo. 345. *filio Dei in sepulchro hypostaticè vni-*
tum. *ibid.*
Cecilianus Episcopus Carthaginensis à Donatistis abson-
damatus. 781
Celestinus hereticus Pelagianus. 1053
Celestinus Papa Romanus mandat Nestorium à Con-
stantinopolitano Episcopo per Ephesinam Sy-
nodum deponi. 433. 727. *ordinarius Successor &*
Vicarius B. Petri Apostolorum Principi appella-
tus in Concilio Ephesino. 685. *causam Ioanni Pa-*
triarcha Alexandrini à Concilio Ephesino sibi de-
latam diiudicat. 727. *potestate ac imperio primus*
inter Patriarchas. 728. *Cyrillo vices suas commir-*
tit. 771
Celestinus III. descenditur à columnis hereticorum. 1098.
1099
Celestinus Pelagij discipulus & acerrimus propugnator.
1053

Calibatus Ecclesiasticorum & Religiosorum, ex traditione Apostolica. 1052.1053

Calum extimum siue supremum non est in loco circumscripte, nec tamen vbiq. 230

Caietanus à Caluiniano Drusio citatus contra Iunium. 67. arbitrat Papam manifestum hereticum non ipso facto, sed per Ecclesie sententiam & iudicium deponi. 811

Caius apud Eusebium ait Romae extare trophaea Martyrij Apostolorum Petri & Pauli. 672

Calor ignis in ferro producitur & inest physice. 199. 200 201

Caluiniste Seruetum ac Gentilem exusserunt. 2. Trinitatis & persone nomina in diuinis simpliciter repudiant. 14. Arianizant. 39. Litanias omnes exterminarunt. 62. Symbolum Nicenum canunt. 78. corpus & sanguinem Christi in cana sua promittunt, sed re ipsa non exhibent. 137. vi Sacramenti nihil nobis exhiberi tradunt, nisi fructum & effectum gratiae. 184. 188. testimonia Patrum à Concordistis pro se allata refellunt. 206. Vbiquitatem cum Catholicis persequuntur. 222. horrescant nomen Agnoëtarum, rem amplectantur. 258. etiam priuatiuam ignorantiam in Christo statuunt, eumque more vulgari & proterito profecisse, & quae prius ignorabat didicisse tradunt. 259. impij. ibid. cum ignorantia etiam morbos Christum assumpsisse cōcedunt. 262. articulum Symboli: Descendit ad inferos, explicans de morte anima Christi, & inferni cruciatuum perpeffione. 286. 290. vix credunt nos à Christo redemptos, licet nos ab illo per ipsa gebennae tormenta liberatos esse contendant. 297. inferos pro subuentiois, hoc est, commentitiū habent. 311. in Stancarum insurgunt acerbissimis scriptis. 351. nullam vnquam Synodum generalem celebrare potuerunt. 400. non recipiunt Conciliabulum Londinense. 401. egregij sycophantae. 406. in Batavia Aristocraticam vel Democraticam vitam viuunt, in Anglia sub Rege & in Regno degunt. 427

Caluinista docent iudicium de religione & interpretationem legum diuinarum pertinere ad Reges & Principes. 434. omnes extra Angliam Puritani. 436. non consentiunt inter se de Diaconis & senioribus. 438. negans verum Ecclesiae Dei regimen à Caluino restitutum. 452. 543. in Anglia habent duos primatus & duos Primates, omniumq. Primatum Primatem Regem constituunt. 462. volunt videri sanctos Patres defendere. 560. ex metaphora clauum quam Scriptura vsurpat, suae Synagoga ministerii potestatem afferunt. 567. priscū fidem abrogant, vt sibi arrogent, & se supra illos efferant. 630. eodem modo argumentantur quo olim sibi marici. 767. Antichristum tempore Apostolorum extitisse, & multas annorum centurias in Ecclesia palam tyrannidem suam exercuisse tradunt. 854. quicquid nostra aetate contra rebelles & sediciosos actum est, id totum persecutioni Antichristi adscribunt. 880. Lutheranos damnant & contumelijs profcindunt. 881. quadam cum Lutherani cōmunia habent, non tamen propterea Lutherani audire volunt. 882. raptores bonorum Ecclesiasticorum,

& cognati Antichristi 915. impatientes omnī venerationis qua sanctissimo nomini IESV defertur. 938. 939. impietate & malitia etiam Diabolos superare contendunt. 939. Christomastiges. ibid.

Caluinista à Lutherano VVolfo graphice describuntur. 939. putant Christum vsq. in hodiernum diem in sepulchro mansurum fuisse, nisi lapis amotus fuisset, vel resurgenti sponte cessisset. 940. Ecclesiam solummodo constare ex electis somniant. 941. multi extincto natura lumine Athei euadunt. 957. ad duplex peccatum damnantur, vbi alij non nisi ad simplex. 1110

Caluinopapista Angli cum Puritanis perpetuo cōtendunt. 401. Episcopus iure diuino supra Presbyteros collocant. 439. etiam Archiepiscopos, Primates & Patriarchas agnoscunt & aduersus Beزام tuentur. 440. vident Geneuenses Pastores, Diaconos & Seniores. ibid. plurima festa celebrant, rari ieiunant. 1134. censent Principes Ecclesiasticos posse simul esse politicos. 1165

Caluinus discipulos à se formatos, postea oppressit. 3. vel Arianus, vel Arianorum patronus. 4. Trinitati inuocationem in litanis improbat. 13. insidiose de mysteriis Christianae religionis loquitur. 36. Gentilem non accuratè consutauit. 37. impius & blasphemus. ibid. ad eius tribunal Ariani & Sarnosatiani appellarunt. 40. Ariani & Nestoriani additū. 60. de voce Elohim cum Bellarmino sentit. 67. verba illa Symboli Niceni, Deum de Deo, lumen de lumine, dicit esse dura & impropria, & barbara. 71. 72. Filium Dei dixit esse à seipso, & autotheon. ibid. Christum natura à Patre diuersa predicauit. 74. in quodam conciliabulo Lausanensi non vult dicere Deum de Deo. ibid. heresiarcha. 241. Christi orationem ait fuisse inconsideratam, & ex obliuione caelestis decreti prodidisse. 241. 242. 272. Christo peccatum tribuit. 242. Agnoëta. 258. descensum ad inferos nihil aliud esse putat quam omnimodam inseritionem & extinctionem. 276 277. male concordat cum Symbolo & articuli fidei. 277. anime immortalitatem afferit contra Anabaptistas. ibid. Christum dicit passum dolores seu penas animarum damnatarum. 278. nullum locum subterraneū pro impijs admittit, nec purgatorium, nec limbum Patrum. ibid. scribit Christum apprehendisse Deum sibi iratum, & ex metu salutis propriae amittende anxietatem damnatorum passum. 279. Christum verba desperationis in cruce protulisse scripsit. ibid. ait Christum in monte Olueti fuisse in inferno, semperq. profundius descendisse. 280. 281. quo tempore & anno scripserit Institutionem suam. 281. totam ferè redemptionem nostrā tribuit pena infernalis à Christo tolerata. 286. 287. scripsit Christum non fuisse securam de sua salute. 287. infernum sustulit, vel saltem suffodere tentauit. 289. dixit Christum fuisse apud inferos ante, non post mortē suam. ibid. tormenta inferorum reuocat ad tormenta & cruciatus animae. ibid. ait Christum timuisse & horuisse sempiternum exitium, & penas gebennae sibi subeundas. 289. 292. 299. 300. 301

** 4

Cal-

Caluinus blasphemus. 290. ait Christum in cruce coactum fuisse exclamare. 291. correctionem preponit errori. ibid. asserit Christum omnia irati & punientis Dei signa expertum. 292. ipsa etiam scelera ad Deum vt ad auctorem reducit. 293. fingit, omnes qui percutiuntur à Deo irato. pati pœnas infernales. 295. docet Christum pœnas infernales sustinuisse, & consequenter damnatum esse. 296. docet. parum fuisse futurum, si Christus securus de sua salute ad Crucem & mortem accessisset. 297. in versione psalorum mutat infernum in sepulchrum. 307. pacem animarum ait in calice esse imperfectam. ibid. palam monet, quid reprobis in altera vita accidat, non magna cura nobis esse debere. 311. ventrem ceti Iona. vult esse figuram mortis qua Christum triduo tenuit. 317. per infernum, sepulchrum, per animam, corpus intelligit. 319. sperabat omnes bonos delirium suum approbaturus. 329. posteris annis vberiore luce ex Orco illustratus. ibid. articulum Symboli: Descendit ad inferos, à literali & germano sensu ad tropicum & phantasticum detorsit. 331. pro fabula habuit nō modo limbum & purgatorium, sed & ipsam gehennam. 336. negat animas iustorum celesti gloria iam frui. 336. 337. negat impiorum animas à corpore abianctas gehenna supplicia iam tolerare. 337 Caluinus ridet has expositiones: Vnus Deus, id est Trinitas. Creditis in Deum, id est Trinitatem. 358. contendit Christum etiam ante Incarnationem fuisse mediatorem. 360. à Stancaro Arianismi, Eutychnismi & Apollinarismi postulat. 366. Christum etiam ante lapsum Adæ, asseruit fuisse mediatorem hominum & Angelorum. 371. negat Christum secundum naturam humanam aliquid sibi meruisse. 389. scurra. 397. omnium regendi formarum Monarchiam vult esse deterrimam. 407 Caluinus insanus haresiarcha. 407 iudicio suo vsus. ibid. Aristocratiam Monarchia anteponit. 431. errorem quendam suum agnouit & emendauit. ibid. ob sententia mutationem merito culpatur. ibid. sibi contradicit, vel quod dicit non intelligit. 431. Vide etiam V. Ioannes Caluinus. summam potestatem in cœtu seu Concilio Presbyterorum collocat. 451. 452. 453. nouam formam regimini Geneuensi Synagoga prescripsit. 458. Patrum auctoritatem contra Gentilem tuetur. 480. 630. putauit Christum non solum Petro dixisse: Pasce oues meas. 576. 577. in S. Leonem debacchatur. 627. propter veterum consensionem pugnare non vult Petrum fuisse Romæ. 676. docet cum Patribus, Antiochum Epiphanem fuisse typum Antichristi. 838. duobus vel tribus annis latius doctrinam suam diffudit in Anglia, quam S. Augustinus à B. Gregorio ed missus, triplo vel quadruplo pluribus annis. 896. impietati suæ veri Christi nomen præterdit. 947. 958. notorie mentitur. 975. animarum immortalitatem negauit. 1103. mendax. 1102. Geneuensis Apostolus. ibid. Erasmus secutus. ibid. concedit Ecclesiam seu Ecclesiasticum magistratum posse ferre leges. 1124 Canones iubent bis in singulos annos prouinciales Synodos congregari. 762	Canones Apostolorum. 1119 Canon, lex synodali. 797. 798. 800 Canus absolute sentit Pontificem Romanum quatenus est Pontifex Romanus, etiam vt sic, succedere Petro in vniuersali totius Ecclesie Episcopatu. 715. censet Pontificem vt priuatam personam, posse esse hereticum. 1030. errat. 1069 Capharnaum ciuitas Christi dicta, in qua & Petrus domum habuit. 603 Carolus Magnus Imperator. 729. 730. à Papa Romano Imperator creatus. 856 Carolus Caluus Imp. 1092 Carolus V. Imp. potissimam vitæ partem extra Hispaniam consumpsit. 700 Carthaginense Concilium I. illis qui vel qua castitatem prostentur, ne cum extraneis & nullo cognationis vinculo sibi colligatis in eadem domo degant, precipit. 979 Carthaginense Concilium II. calibatam Episcoporum, Presbyterorum & Diaconorum statuit. 979. nomine tantummodò secundum, reuera vltimum. ibid. Carthaginense Concilium III. confirmat canonem Nicæni Concilij de sacrificiis post prandium inbibendis. 798. 799. de filiis seu filiabus clericorum ante clericatum susceptis canonem edidit. 979 Carthaginense Concilium particulare. 785. coërcet ambitionem eorum qui in Africa primas sedes tenebant. ibid. sextum. 786. 787. non prohibet appellationes ad Romanam sedem. 788. Cælestinum Papam rogat, ne improba refugia temerariarum & indebitarum appellationum admittat. 788. 790. Primatibus Africanis interdicit, ne summi Pontifices vel summi Sacerdotes appellentur. 815. 816 Casparus Franckus de inuocatione Sanctorum ex D. Hieronymo. 167 Cassalon Nouator maximus, præsertim in translatione Bibliorum. 897 Catechiste in Anglia bis mille, septingenti quadraginta sex. 440 Cathedra Petri & Moysi. 626 Cathedra S. Petri festum duplex, alterum Romæ, alterum Antiochia erectæ. 628 Cathedra Petri Romæ tantum & Antiochia dicitur. 679. Causa cause, est etiam causa causati. 389 Causa prior effectus, saltē natura. 210. vt est prior effectus, sine eo concipi potest, non autem, vt sunt relatiua. 210. 211 Centuriatores affirmant Christum rexisse Ecclesiam Monarchice. 501. 502. Petri lapsum supra verum exaggerant. 650. quindecim peccata S. Petro obiciunt, quorū tredécim Primatū Ecclesiasticum antecesserunt. 652. negant Childericū Francorū regē à Zacharia Pontifice iuste fuisse depositum. 741. Vide V. Magdeburgenses. asserunt Canonē à Nicæna Synodo conditū fuisse de vxoribus presbyterorum ordini permittendū. 800. Antichristū proprie dictū dicunt esse integrū regnum. 823. fabulā de Ioanne Papa femina pro vera tradant. 984. Martino Papa hoc crimini dant, quod dixit: Legē nihil magis à nobis requirere, quàm quod possumus præstare. 1080

Ceremonia quaedam indifferentes pro natura locorum & hominū mutari possunt. 467. quaedam vniuersales, vt obseruare diem Dominicum, festa Apostolorum, Quadragesimam, abstinentiā à carnibus feria sexta & Sabbato, &c. omnibus conuenire possunt. *ibid.*

Chalcedonense Concilium S. Petrum nominat petram & crepidinem Catholica Ecclesia, & recta fidei fundamentum. 528. sub Leone Pontifice. *ibid.* Romanam Ecclesiam caput omnium Ecclesiarum pronunciat. 529. 817. Petrum per Leonem locutum esse acclamauit. 686. Leonem vniuersalem Ecclesia Papam vocat. 719. 728. Maximum Episcopum Antiochenū recepit, à S. Leone Pontifice Romano confirmatum. 720. 721. admittit Canonem Concilij Niceni de primatu Romana Ecclesia. 723. 724. residentibus omnibus ante altaris cancellos Sancta martyris Euphemia, Paschasino & Lucenio Episcopis, Vicarij Sedis Apostolicae. 738. eim sessioni decima quinta in qua conditus est pseudocanon de primatu Sedis Constantinopolitanae, noluerunt interesse Legati Sedis Apostolicae. 739. Dioscorum Alexandrinum iussu & interuentu sedis Apostolicae damnauit. 745. 746. ab Eutybianis oppugnatum. 751. ab haeticis deprauatum, & ex Romanis codicibus restitutum. 797. Dioscorum Alexandrinum deestatur, quod S. Leonem Romanum Pontificem ausus sit excommunicare. 804. nomine Papae absolute prolato, intelligit Romanum Pontificem. 812. 813. Romanum Pontificem pro capite agnoscit. 816. 817

Chamierus Calvinista mendax calumniator. 603. 606. 629. 1048

Chamierus dicit esse verisimile, Christum resurgentem primo apparuisse Petro ex viris. 607. Bedam putat esse recentiore, quam vt fidem mereatur. 628. Optatū Mileuitanum reicit. 629. quod veller factum, somniat esse factum. 677. Bellarmino syllogismum ineptum affingit. 706. Honorium pro Agathone substituit. 1066

Character Antichristi vnus, non plures. 907. in manu dextera aut fronte ferri & omnibus ostendi poterit. 908. execratio & abolitio signi Crucis. 909

Charitas neq; sensibile signum est, neq; cum vilo sensibili signo necessario coniuncta. 78. 79

Childericus Francorum rex per Zachariam Pontificem depositus, Gallicani regni proceribus id efflagitantibus. 741. 1160. aliàs Hildricus. 1161. vltimus Merovingorum imperauit. *ibid.* in monasterium missus. *ibid.*

Chiliastra siue Millenarij. 921. 922. regnum Chiliastricum mille annorum fabulabantur, & auratā argemmatam in terris Hierusalem, instauracionem templi, hostiarum sanguinem, ortum Sabbati, circumcissionis iniuriam, nuptias, partus, liberorum educationem, epularum delicias, & cunctarum gentium seruitutem, &c. 921. 922. 952

Christianus quiuim modeste & humiliter de se sentire debet. 470

Christianus Massens. 985

Christiani non debent tolerare regem infidelem aut here-

ticum, si conetur pertrahere subditos ad suam heresin vel infidelitatem. 1156

Christophorus Papa quo tempore sederit. 125. non fuit Graecis schismaticis. *ibid.* Benedicto IV. successit. *ibid.*

Christus etiam in statu gloria Deo Patri subiectus. 55. Potifex noster secundum naturam humanam, non diuinam. 58. Mediator secundum naturam humanā. *ibid.* & 61. non est dicendus Deus à seipso, vel aucteus. 72. Dei sapientia. 87. veritas 111. supra supremum calum commorans, pedibus tangit conuexum summi cali. 135. habet sub pedibus summum calum pro maxima parte. 136. 137. à momento suae incarnationis sedet ad dextram Dei. 138. minor Angelis quoad humanam naturam. *ibid.* creatura, cum ab Arianis, cum à Patribus quibusdam dictus. 160. praesit futura, & tacitas cogitationes per scientiam beatificam & infusam. 162 potest, si velit, pluribus locis se praesentem sistere, etiam extra Eucharistiam. 168. subsistit in diuini Verbi hypostasi. *ibid.* iudex viuorum & mortuorum, Rex & Dominus vniuersorum. *ibid.* Patri obediuit secundum humanam naturam tantum. 172. 174. verè passus, sed secundum humanam naturam tantum. 176. 177. saepe ex terrenis rebus, vt pote notioribus, caelestia explanare & illustrare consuevit. 182. corpus habuit naturalibus proprietatibus praeditum, & loco circumscriptum. 189. maior & melior Angelis. 190. filius Dei naturalis, etiam secundum humanam naturam. *ibid.* caput, rex, princeps & iudex Angelorum; etiam qua homo. *ibid.* hominum atq; Angelorum rex in aeternum manebit. 191. omnibus creaturis vti potest arbitrato suo, prout ad finem iudicij, regis, & summi sacerdotis expedire arbitrabitur. 192. à primo suo ortu plenus gratia & veritatis, & scientiae beatifica ac infusa. *ibid.* vnctus spiritu sapientiae & scientiae. 194. etiam secundum humanam naturam iudex, viuificator & Saluator est, sed per potestatem creatam, natura humana in ipsa vnione hypostatica communicatam. 196. etiam secundum naturam humanam remisit peccata, per potestatem creatam, diuina inferiorem. 203. in cruce mortuus, defuit esse homo. 226. etiam vt homo, omnia quae in suo regno geruntur, nouit, & absens etiam, secundum naturam humanam, hostes Ecclesiae satis superq; compescere valet. 227

Christus nihil secundum humanitatem, multò minus secundum diuinitatem ignorauit. 241. per beatam & infusam scientiam omnia theoreticè & quidem perfectissime nouerat, quacumq; postea per scientiam acquisitam & experimentalem cognouit. 242. 243. anno aetatis trigesimo baptizatus à Ioanne in Iordane. 244. vnctus à Deo statim à primo momento conceptionis suae. *ibid.* nihil ab initio ignorauit, quod postea didicerit. *ibid.* profecit sapientia & scientia, quoad declarationē, & manifestationem, & quoad scientiam acquisitam & experimentalem. 246

Doctor & rector gentium natus, imò & conceptus. 247

ex utero, hoc est, a primo Incarnationis momento, a Deo destinatus & vocatus ad praedicationis munus. ibid. semper magis atque magis per divina opera declarabat & manifestabat internam suam vocationem. 248. successu temporis nihil didicit, quod antea theoreticè ignorauerit. 249. in utero matris vir perfectus, perfecta videlicet rerù cognitione instructus. 250. 251. scientia experimentalis ab instanti Incarnationis caruit, nec tamen ignorantia in eo locum ullum habuit. 253. repleri debuit in Incarnatione omnibus donis, quorum humana Christi natura capax erat. 256. ab initio, & primo vnionis momento fuit filius Dei naturalis. ibid. omniscius, creata omniscientia. ibid. in ipsa incarnatione factus caput hominum & Angelorum. 257. assumpsit naturam nostram subiectam iis defectibus, qui ad finem Incarnationis & ad redemptionem generis humani necessarii erant. ibid. rex & caput, Saluator & redemptor omnium hominum. ibid. passioni & morti, non autè ignorantia obnoxius. ibid.

Christus assumpsit naturam integram, cum omnibus quae ad eius perfectionem pertinent. 258. perfectus Deus, perfectus homo. ibid. assumpsit omnes naturales & indetrectabiles affectiones. ibid. ut homo, non omnia cognouit quae Deus cognoscit. 259. tentatus per omnia quae ad Redemptionis opus vel necessaria vel vtilia erant. 260. decebat ut speciosus esset praefilius hominum. 263. plenus sapientia etiam effectiue. 264. nihil noni speculatiue per scientiam acquisitam & experimentalem didicit. 265. profecit in scientia experimentalis sensitiua practica. ibid. profecit sapientia, opinione hominum. 267. profecit gratia, apud Deum & homines, in externis signis beneuolentia. 267. 268. nesciuit diem Iudicij ad dicendum alius. 269. 270. nosse debuit diem Iudicij. 270. resurrexit propter iustificationem nostram, ratione fidei, applicationis, & exempli. 282. factus pro nobis maledictum. 283. omnes eius actiones & perpeffiones insinuiti fuerunt valoris, ob dignitatem personae. 283. 284. 295. salutaris nostra & pacifica hostia. 287. descendens ad inferos pingi solet habitu triumphatorio. 288. dicitur à Deo percussus, quod Pater permisit eum occidi pro nobis. 292. sustinuit penas nobis debitas in genere, non in specie. 294. 195. 304. 305. statuet beatos ad dextram, damnatos ad sinistram. 313. in carcere inferni Sanctis Patribus praedicauit. 326. 327. 329. mors mortis. 327. inter mortuos & damnatos liber. 339. descendit ad inferos non ut reus sed ut rex, non ut damnatus, sed ut dominus. 341. secundum solam animam ad infernum descendit, secundum solam carnem de sepulchro surrexit, secundum utrumque, ad celos ascendit. 342. eiusdem rationis & compositionis physica & essentialis naturam humanam habuit quam reliquimortales. 343. mediator substantialis, aliquo modo. 350

Christus mediator vel iudicando, vel referendo pacem, vel orando, vel soluendo. 349. per humanam naturam tanquam per instrumentum exercuit opera & actiones mediatoris. 349. 352. secundum humanas tantummodo actiones mediator fuit, quae diuina fue-

runt ratione suppositi. 353. arbiter & internuncius, secundum naturam humanam. 354. proprie fuit & est Rex, Redemptor & Saluator secundum humanam naturam. 355. sola humana natura inferior Patri, nobis propinquior. 356. inter Trinitatem & peccatores homines, mediator homo non iniquus, sed tamen infirmus. 359. ante Incarnationem non fuit mediator, nisi respectu & destinatione ad eam. Ibid. ut homo est, mediator est, ad seipsum, ut Deus est. 360. Theanthropus. 370. etiam qua homo, res diuinas formaliter ut causa meritoria nobis obtinuit. 371. etiam qua homo, instrumentaliter diuina charismata, formaliter qua talia sunt, nobis impertit. ibid. mediator fuit secundum & per humanam naturam tantum, tanquam per principium immediatum, quo operationes mediatoriae sunt elicitae & effectae. 373. 374. etiam respectu personae suae mediatorem agere debuit, quia & ipse fuit pars offensa ab homine. 375. non potest esse Pontifex secundum naturam diuinam. 379. vnica guttula sui sanguinis potuisset nos redimere, propter dignitatem personae. 382. restituit nobis amissam iustitiam meritorie, quatenus homo. ibid.

Christus meruit sibi gloriam & honorem, humilitate, obedientia, & passione sua. 384. 385. 386. 387. omnia debuit habere optimo modo. 388. ea, quibus adhaerebat, mereri potuit, tamen si debita sibi ex vnione hypostatica. ibid. in hac vita fuit comprehensor, non tamen perfectus quo ad omnia accidentalia & accessoria. 389. meruit sibi gloriam corporis, tamen si quid consequens esset ex gloria animae. ibid. pro se meruisse dicitur, non autem passum esse. 390. sine passione & morte per alios actus mereri sibi gloriam corporis & nominis exaltationem potuisset. 390. 391. non meruit ut esset caput Angelorum, & summo Dei imperio potiretur, potuisset tamen mereri ut esset iudex mundi. 391

Christus Ecclesiam Monarchicè regi voluit. 407. discrete ostendit vnum ex Apostolis primum & maiorem constitutum iri, cui etiam praecepta dedit. 461. princeps pastorum absolutus, perpetuus, primarius & inuisibilis. 463. caput Ecclesiae absolute & inuisibilis, & per excellentiam. 463. 466. est Episcopus Ecclesiae etiam cuiusvis particularis. 469. Monarcha Ecclesiae inuisibilis & aeternus. 475. regni caelorum naturam variis similitudinibus & parabolis declarat. 476. caput Angelorum supremum, quia Deus & homo. 484. vocatur Leo metaphorice. 497. ipsemet Ecclesiam in terris visibiliter degens, Monarchicè vexit. 499. Dominus Synagoga, quia homo, non tamen sacerdos nec summus Pontifex Synagoga, quia non Aaronicus. 502. edificauit Ecclesiam suam super seipsum, & super Petrum. 519. nominatur lux vera, & Apostolos appellauit lucem mundi. 520. Syriacè locutus. 520. 522. 524. 525. primum Ecclesiae fundamentum. 541. 542. tributum pro se & Petro solui voluit de facto tantum, non de iure. 603. sui manibus solum Petrum baptizauit, ex discipulis, & B. Virginem. 616. 617. supremum totius Ecclesiae caput. 625

Christus nō fuit vllius particularis, sed totius Ecclesie Episcopus, cui nemo succedit, quia semper viuuit. 640. 641. Petro apprensus dixit se Romam venire iterum crucifigi. 674. à rebus metaphoricis & parabolicis argumenta texuit, quin & integras conciones instituit. 710. manet sacerdos in aeternum, & perpetuum habet sacerdotium. 711. auctor primatus Romani Pontificis. 736. Pilato subiectus de factō, non de iure. 808. etiam secundum naturam humanam, omnibus hominibus maior & superior fuit, quippe naturalis filius Dei. 809. habebit Ecclesias & congregationes fidelium in omnibus gentibus, & ex omnibus gentibus constitutas & collectas. 852. tribus duntaxat annis cum medio predicauit. 895. Petro occurrens, ait se Romam venire ut iterum crucifigatur. 925. per scelera que patrantur, & in seruū suū persecutionem, tormenta necemq; passū, spiritaliter crucifigi dicitur. ibid. vnumquemq; iudicaturus secundum propria merita. 941. Dominus Sabbati & omnium legalium institutorum, nec illi vllō modo subiectus, etiam secundum naturam humanam. 964. aliquando perfectissimam paupertatem verbo & exemplo docuit, aliquando minus rigidam. 1101. non fuit rex humana electione. 1151. fugit cum turba eum rapere & per vim regem constituere vellent. 1151

Christi anima ab ipsa creatione fuit repleta scientia & gratia. 161. ut Deo coniuncta, intelligit & nouit omnia. 195. nihil postea didicit, quod antea nesciret, nec quicquam fecit vel facere potuit quod emendatione indigeret. 242. per scientiam beatam nouit omnia que scit Deus scientia visionis. 244. non comprehendit Deum, nec scit ea omnia que sunt in Deo eminenter, non tamen propterea ignorans dicenda. 259. scit omnia que scit Deus scientia visionis, non autem simpliciter intelligentia. 273. habuit scientiam finitam quoad entitatem. 274. simillima fuit nostrae, & eiusdem prorsus speciei, quoad entitatem. ibid. dici potest per excessum ex corpore viuificata, quia liberata ab omni molestia & angore. 323. quantumuū à corpore separata, mansit hypostaticè coniuncta Verbo. 324. secundum essentiam descendit ad Limbum Patrum, ad infernum autem damnatorum, tantum virtute & effectu. 334. potuit simul in duobus locis existere. 336. in loco pœnae fuit sine omni pœna & pœnalitate, ex ipsa descensione & mansione apud inferos enata. 339. descensu suo ad inferos, contulit ibi animabus rustorum beatitudinem essentialem. ibid. ex limbo Patrum omnes, vix Purgatorio non omnes, ex gehenna & limbo puerorum neminem liberauit. 340

Chryssippi sophisma: si mentiris, etiam quod verum dicitur, mentiris. 23

S. Chryssostomus probat vnius imperium melius esse quam pluriū, ex creatione viri & feminae. 419. 420. S. Petrum vocat basin Ecclesie. 536. S. Petrum vniuerso orbi prepositum, os, verticem seu coryphaeum & caput Apostolorum & Ecclesie pastorem appellat. 572. Petri confessionem & beatificationem depredicat. 602. Petrum ait transisse per omnes ut su-

premiū ducem, & inspectorem. 612. Petrum ait vniuerso orbi fuisse prepositum magistrum. 634. 643. 644. Petrum contra Centuriatores defendit. 650. 651. Petrum Romam fuisse testatur. 666. Petro succedere omnes illos qui oues Christi pasunt, generali quadam successione ratione affirmat. 682. sede sua pulsus. 763. doctor vniuersi orbis. 765. plurima passus in exilio, quibus etiam ante tempus extinctus. 766. ad Innocentium I. Pontificem appellauit. 776. Heliam in propria persona fore Christi præcursores in secundo suo aduentu, clare asseruit. 876. epistolam Apostolorum ad Ecclesiam vocat Imperium. 1118. legem Apostolicam de non comedendū idolothycis nominat nouam. 1120. agnouit vim coactiuam in pastoribus Ecclesiasticis. 1140. sacerdotium supra omnem dignitatem terrenam, etiā regiam & Imperatoriam effert. 1154

Chytraus Lutherista. 847. instituit antitheses mendacis plenas inter doctrinam Christi & Pontificiorum, hoc est, orthodoxorum. 981. per locustas Apocalyplicas intelligit Episcopos, Sacerdotes, Monachos. 982. à Daneo corrigitur. ibid.

Cicero vocem suburbanitatis pro propinquitate usurpauit. 725

Ciuitas tam diu manet eadem, quam diu forma Reipublica manet eadem. 499

Claudius Imperator Plautio triumphanti leuus incesit, leuo latere suo Plautij latus regens. 647. 648. perquam studiosus gratificandi Agrippæ Regi Iudæorum. 658

Clauis Ordinū & Iurisdictionū. 561. metaphoricè in scripturis principatum significant. 566. suprema potestati insignis. 567. in traditione potestatis, humeris imponi solebant. ibid. regiam potestatem, sed sacerdotalem & spiritalem in scripturis significant. ibid. Petro ut Domini Vicario, & dependenter à Christo data. 568. offeruntur Principi ab vrbibus in signum subiectionis. 568. 569. traduntur Oeconomis. ibid. plenitudinem Ecclesiastica potestatis designat. 572. 573. 574

Clementis Recognitiones apocryphæ. 663

Clemens Romanus Episcopus tertius post Petrum. 677. 682. iuxta Tertullianum proxime successit Petro. 678. 679. viuente Petro, Episcopatu vrbis Romanae functus, ut Vicarius & suffraganeus Petri. 680. à Petro post Linum Romanae Ecclesie Pontifex ordinatus. 684. 685. Petri in officio Episcopali coadiutor. 694. eius epistolæ authentica. 729. 730. eius opera ab hereticis corrupta. 1038. citat Socratem pro communitate non vxorum, sed facultatum & substantia, qualis in prima Ecclesia florebat. 1039

Clemens Alexandrinus ait Dominum predicasse apud inferos in qui perierant in dituio, & ibi detinebantur. 332

Clemens VIII. Pont. Max. & Oecumenicus. 95. eius iussa Biblia recognita & edita. 869. tertius ante bodicenum Papam Paulum V. 904

Clemens Antipapa, ab Henrico IV. & Henricianis Gregorio VII. oppositus. 1007

Cletus Romanus Episcopus Linis successor, ab vrbano Ana-

cletus dictus. 677. Petri in officio Episcopali coadiutor. 694. viuentis Petri Vicarius & suffraganeus. 700

Cæcitas cordis eo maior, quo non agnoscitur. 169

Cælius Rodiginus. 985

Commonefactor Anonymus, putat Philosophica procul à Theologicis disceptationibus amādari debere. 1176. de summo Pontifice veteris Testamenti, prout est figura noui, argute disserit. *ibid.*

Commonitorium cuiusdam Anonymi, de scriptis Bellarmini. 5. 6. 8. 9. & seq. promissa non præstat. 21

Communicatio idiomatum, quam Patres agnoscunt, mutua est. 206. 208. non tribuit vni nature, que sunt alterius, sed vni supposito vtriusq; natura proprietates. 208. 236 sufficit vt Christi actiones & perpeffiones infiniti meriti & efficacie fuisse dicantur. 237

Concilium generale secundum, mandato literarum Pontificiarum Pontificis Damasi Romani conuocatum. 726. à Theodosio Imp. nuntio & voluntate Damasi & Concilij Romani indictum & collectum. *ibid.* faretur Romanam Ecclesiam esse caput, se autem membra. 727

Concilium generale quintum affirmat in Romana Ecclesia esse Apostolorum successionem. 686. sub Symmacho. 804. recipit librum Ennodij in quo habetur, Romana sedis præfulem non posse ab vno homine iudicari. *ibid.*

Concilium generale sextum Agathonis Romani Episcopi literas non aliter amplectendas esse censet, quam vt à Spiritu sancto dictatas per os sancti ac beatissimi principis Apostolorum. 686

Concilium octauum Græcè & Latine à Radero editum. 805. decernit non licere vlli terreno principi iudicare Patriarchas, & imprimi Romanum. *ibid.*

Concilia quinque generalia approbarunt processionem S. Spiritus ex Filio. 112. non omnia que in acti illorum habentur, pro fidei decretis habenda sunt. 115. Petro, hoc est, successori Petri, vt suo Principi, primas detulerunt. 449. de questionibus fidei decernunt non sine expressa vel tacita summi Pastoris approbatione. 449. 450. difficulter congregantur. 454. à summi Pontificis approbatione auctoritatem habent. 458. solent quoque decreta Pontificum decretis suis corroborare, & priuilegia à Sede Petri collata, sua itidem auctoritate munire, si in dubium vocentur. 723. eorum decreta momentum & robur non habent, absque Romani Pontificis assensu & approbatione. 740. Pontifici Romano primatum non dederunt, sed datum à Christo declararunt & testimonio suo comprobarunt. *ibid.* Vide etiam V. Synodus. vnicuique Episcopo & Archiepiscopo prouinciam assignant, prohibentq; ne quis in fines alterius irruat. 785

Concordistæ vel Ariani, vel Arianorum socij & synergij. 172. docent Christum Patri obediuisse etiam secundum diuinam naturam. *ibid.* Bergen'es Patres. 205. diuinam omnipresentiam tribuunt nature humane Christi. *ibid.* tum à Catholicis. tum à Calvinistis

reselluntur. 206. Vbiquitatem extollunt. 208. effectum cum causa confundunt. 209. vnionem hypostaticam putant consistere in communicatione idiomatum. 209. 210. à seipsis discordant. 210. totum Christum Deum & hominem ad inferos descendisse credunt. 341. 342. 343. 346. Christum in cruce non fuisse verè mortuum, sed viuum sepultum putant. 346. 347. Christum mediatorum & Pontificem etiam secundum diuinam naturam faciunt. 373. 376. 378. quinq; vel sex Predicantes librum Concordiæ alij obtruserunt. 438. Smidelini mancipia. *ibid.*

Concreta nomina pro supposito accipi possunt, licet formaliter naturas significant. 236

Confessarius quilibet habet potestatem suo modo ligandi. 571. iudicat conscientiam in Sacramento Confessionis. 1139

Canon Papa S. Kilianum ad conuersionem Francorum seu Orientalium Francorum misit. 506. 508

Constantia ad lacum Acronianum; Danae Sodoma Apocalypticæ. 875

Constantinopolis Noua Roma dicta. 812

Constantinopolitanum Concilium primum Episcopis certis dioceseon limites præfinit ac præstituit. 785

Constantinopolitanum Concilium secundum generale. 113. contra hereticos Macedonianos & Eunomianos. *ibid.* ad symbolum Nicænum quadam verba addidit. 115. eius etiam symbolo facta quadam additio. *ibid.*

Constantinopolitanum III. Concilium Prouinciale sub Ioanne VIII. illegitimum. 116

Constantinopolitana Synodus quinta, Apostolicam Sedem sequitur, eiq; obedit & communicat, & condemnatos ab ipsa condemnat. 728

Constantinus Magnus Siluestro ius ad illum appellandi, non concessit, sed concessum à Deo declarauit, & omnibus sanctione sua palam proposuit. 741. iussit vt Melchisedes Pontifex causam Cæciliani cognosceret. 782. post Melchisedes & Arelatensium iudicium inuitus Donatistarum controuersiam cognouit. *ibid.* Maximinum deleuit. 892. Papam vocat Deum, metaphorice. 991

Constantinus IV. Imp. liberam Pontificis Romani eligendi & confirmandi potestatem Romanis permittit. 1089

Constantinus filius Heraclij & cum Patre, & mortuo Patre, solus, tamen exiguo tempore imperauit. 1071

Constantinus Imp. Irene filius, imaginum religiosus cultor. 882

Constantinus Imp. Arianus vrget Catholicos vt contra Athanasium scribant. 1045. à Felice II. Pontifice excommunicatus. 1051

Copronymus Imp. Leonis Isauri filius. 768. bellua potius quam homo. *ibid.*

Cor est in profundissimo loco animalis. 317. omnium animalium, excepto homine, est in medio pectore. 318

Cornelius Agrippa Magus. 984 985

Cornelius Episcopus Fabiani & Petri in loco & cathedra Episcopali successor. 679. 680. Roma ait prater Episcopum quadraginta & sex presbyteros fuisse. 695.

Corpus Christi simul in caelo & Eucharistia. 52.

Correctio, figura Rhetorica. 272. 292.

Correctio sequi debet errorem. 291.

Crantzium. 985.

Creatura, vt vna, procedit ad extra à tribus personis. 118. nulla proprie omnipotens. 166. in nullo aequatur creatori. 273.

Crux Christi cultu laetitia colenda. 940.

S. Crucis signum Antichristo inuisum. 909. eo non vri, sed illud potius execrari & abolere, futurus character Antichristi. *ibid.*

Cygnus formaliter est candidus, non tamen essentialiter. 202. 220.

S. Cyprianus Monarchiam laudat. 414. omnia fere negotia maiora coram clero & populo tractare consuevit, sponte non coactus. 442. Cathedram Petri vocat Catholica Ecclesia matricem & radicem. 558. 559. Romanam Ecclesiam vocat Petri Cathedram, vnde orta sit vnitas sacerdotalis. 559. 560. Romana Ecclesia primatum desert. 560. 563. scribit Petrum à Paulo reprehensum noluisse dicere, se habere primatum, & sibi obediendum esse; idque modestie causa. 636. primatus Petri assertor & vindex luculentissimus. 636. 637. dissidet à S. Stephano Romano Pontifice in priuata opinione de rebaptizatione hereticorum, quam martyris expiauit. 637. Sedem Romanam vocat Cathedram Petri sacerdotalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est, & locum Petri, & gradum Cathedrae sacerdotalis. 679. 680. Cornelium Fabianum & Petrum in Episcopali cathedra successisse testatur. *ibid.* octoginta septem sententias seu pronuntiatas in synodo sua & collegarum suorum edidit de baptismo hereticorum. 756. excusat Stephanum Papam cui fraudulenter obreptum erat. 778. vbi crimen admissum est, ibi dicit vniuersumq; causam audiri debere, salua videlicet possessate appellandi. 779. apud suos duntaxat diaconos & subditos absolute Papa dicitur. 812. dicit ad Romanos perfidiam non habere accessum. 1024. comparat sedem Petri capiti, radici, fonti, soli. 1142.

S. Cyrillus Alexandrinus explicatur, afferens Deum Patrem ministrare & subiecti Filio. 56. 57. ex Concilio Alexandrino & nomine illius Concilij scripsit ad Nestorium. 111. Alexandrino Concilio praesedit. 112. eius scripta in sexta & septima synodo approbata. 113. dicens, nihil additum Christo, & eum sibi attribuisse quae carnis sunt, explicatur. 253. vnam naturam id est hypostasim Verbi dixit fuisse incarnatam. 364. Synodi Ephesinae caput, quia primas in illa Synodo partes tenebat, Romani Pontificis vices gerens. 446. 771. primatum Petri asserit. 634.

S. Cyrillus Hierosolymitanus primatum Petri asserit. 634.

D.

Damasenus asserens, verbum diuinum fuisse in vtero Virginis incircumscripte, explicatur. 230. item dicens, Christum ignoratione laborantem ac seruam naturam assumpsisse. 254. Heliam & Henoch reuersuros docet. 878.

Damasus domus Dei Ecclesiae rector. 501. Romanus Pontifex. 726. Concilium secundum generale Constantinopolim conuocauit. *ibid.* Flavianum Patriarcham Antiochenum deposuit. 748. dicit sibi iudicandi formam competere non posse post Concilij Capuensis iudicium. 780. Pater Patrum dicitur. 814. petra Ecclesiae. 817.

Damnatio includit desperationem. 290. longissime distat à beatitudine. 312.

Danaus mendax. 1. 6. 49. 51. 52. 69. 76. 80. 81. 82. 129. 130. 134. 135. 137. 142. 144. 243. 244. 245. 246. 249. 257. 258. 261. 264. 269. 270. 273. 274. 275. 276. 285. 288. 293. 307. 315. 321. 324. 330.

Danaus resellitur à Iunio. 4. Lutherum pessime defendit. 6. 8. promissa non praestat. 21. Bellarminum laudat. 49. 64. Bellarmino assidue lectionis ac varia eruditionis nomine gratias agit *ibid.* Bellarminum non intelligit. 54. prolixitatem disputationis Bellarminiana carpit. *ibid.* & 62. Arianizat. & c. 62. verba S. Augustini & Bellarmini deprauat. 64. Bellarmini encomiastes. 67. mauult mentiri, quam Caluinum suum tueri. 69. ablegat lectores ad commenta sua in primum sententiarum. *ibid.* Tropista. 70. 71. Filium Dei dicit non esse proprie filium, nec Patrem proprie patrem. *ibid.* cum Bellarmino stat contra Iunium. 67. calumniatur Nicenos Patres. 72. minax Thraso. 73. prouocat ad librum suum contra Genebrardum. *ibid.* negat ipsam Spiritus sancti personam mitti vel dari. 77. hereticus. 78. falsarius. 79. mysterium S. Trinitatis tollit. 81. iactat se & suos Vbiquitatem consecisse. 128. 129. nec Caluinum, nec Bellarminum, nec seipsum intelligit. 129. Caluinum stultum facit. 130. Bellarmino clemens & propitius. 131. succurrit Beza, neglecto Petro Martyre. *ibid.* sua sibi à Bellarmino surrepta conuenitur. 134. scophanta. *ibid.* egresfert nomen Sacramentarium, cum sit talis. 137. etiam contra Vbiquitatem scripsit. *ibid.* Vbiquitas laudat. 142. putat tolli corporeitatem, si corpus in pluribus locis simul ponatur. 144. Bellarmino ingratitudinem, offensionem & repetitionem obiicit. 144. 145. quae contra Vbiquitatem scripsit, ex Ingolstadtensi quodam Iesuita corrasit, idq; negare non potuit. 146. cum ei furtum obiiceretur, laudauit officinam vnde furatus erat. *ibid.* quod fatetur, non vult à Bellarmino audire. 239. derepente Bellarmini Doctor efficitur, iubetq; vt à se discat quod ex Magistro Sententiarum nunquam didicerit. 246.

Danaus animam Christi dicit esse Deum. 255. Christum vt hominem seu secundum naturam humanam, negat esse filium Dei. 256. Bellarminum appellat ineptum

ineptum Theologastrum, qui ignoret Alphabetum Christianitatis. 257. ignorantiam putat conducibilem ad redemptionem generis humani. 258. communem orthodoxorum sententiam vocat errorem. 270. palam confitetur S. Augustinum à nobis stare. ibid. laudat Durandum. 274. Bellarmini argumentum deformat. 284. sua somnia & commenta Bellarmino affingit. 285. 288. Patres reicit. 288. 289. blasphemus. 293. putat Christum pœnas æternas temporaliter passum. ibid. seipsum acumine superat. 297. à suo Caluino discedit. 317. affirmator perpetuus & temerarius, probator nullus. 320. Iunio solertior. 329. furit. 329. 330. Patres reicit. 330. fatetur Patres pro Bellarmino stare, se Patres nihil morari. ibid.

Daneus mentitur & calumniatur. 334. 336. 339. 340. 341. 350. 351. 361. 367. 368. 371. 388. 389. 390. 391. 403. 404. 405. 407. 410. 431. 432. 433. 473. 491. 508. 512. 513. 514. 546. 547. 556. 557. 566. 569. 578. 582. 591. 604. 606. 608. 618. 630

Daneus furit. 339. purgatorium & descensum Christi ad inferos pro fabulis habet. 340. horribiles Bellarmini hereses ad Geneuensem Inquisitionem desert. 340. 341. inferos tollit, omnesq; iustos etiam ante mortem Christi, in calis collocat. 341. citat Tertiam Secundam D. Thome. 350. agrè fert Stançarum à Bellarmino refutari. 351. nihil ad rem probat. 358. Bellarmini verba improbè mutilat. 360. Bellarminum vocat lapidem, miserum, veteratorem. 361. pauciloquus, sed vanidicus. 371. asserit operationes humanas Christi non plus valuisse, quàm alterius puri hominù. 382. mendax vates. 399. ego te, inquit, Bellarmino, vel inuitum, in gyrum rationis reducam. ibid. Genebrardum calumniatur. ibid. inficitur. 404. gratulatur Bellarmino, quod factus sit Caluinista. 433

Daneus Caluinista Puritanus. 436. sacerdotis nomen ferre non potest. 452. maledictis Bellarminum infestatur. ibid. multum debet fallacis. 502. 503. furit. 512. lepide probat Petrum non posse dici petram, quod illa sit generis fœminini. 520. S. Chrysostomum & S. Gregorium Magnum reicit. 573. Petrum negatione Christi putat excidisse ab Apostolatu. 576. ex Bellarmino exscribit, que se illum docere iactat. 588. in Bellarminum debacchatur. ibid. quemuis laborem, quamuis alioqui grauem, reddi sibi leuem ac facilem proficitur. 591. ex fallacis consuetus. 599. S. Petrum temeritatù accusat. ibid. dissimulat responsonem Bellarmini. 613. Apostolos negat fuisse Episcopos. 617. Apostolum fieri & Episcopum, putat esse vnum & idem. 618. Christianis scriptoribus fidem abrogat, Ethnicos desiderat. 621. 622. in libris Ritualibus parum versatus. 628. nichilum moratur Patres. 630. mentitur & calumniatur. 653. 654. 656. 692. 705. 706. 709. 713. 721. 733. 734. 757. 801. 807. 808. 811. 818. 912. 918. 971. 972. 975. 976. 1009. 1010. 1036. 1042. 1055. 1056. 1105. 1145. 1171.

Daneus Patres appellat errore fascinatos. 630. totus æquiuocus. ibid. ex picturis & sigillis primitiue Ecclesie probat Paulum Petro maiorem, improbante Iunio. 648. fatetur peccata primatui non officere, contra Iunium. 652. scurra de triuio. 654. in frontispicio tantum & primo aditu capitù minimum obliis mentitur. 705. vt bilinguis, ita & bifidus, seu bifidelis. 716. ineptas consequentias Bellarmino affingit. 717. discerpit & lancinat, qua Bellarminus aptissimo ordine connexerat. ibid. S. Hieronymum dicit Romano Pontifici assentatam, postea tandem respuisse. 733. ineptus in citando S. Prospero, Anselmo Cantuariensi, & Hugone de S. Victore. ibid. S. Bernardum dicit probasse Papatum, sed Papam summe odisse. ibid. rem magnam paucis agit. 777. thraconicè se iactat. 811. conuicia infestatur sanctos Patres. 829. Æsopo fabulosior. ibid. Hussum, & Hieronymum Pragensem dicit fuisse illos Prophetas qui in Apocalypsi dicuntur per quadraginta duos menses concionati. 830. conuicia pro argumentis in Bellarminum intorquet. 848. 849. de translatione Romani Imperij per Romanum Pontificem à Græcis ad Carolum Magnum, rectè sentit, & loue iudicat æquo. 856. Patres appellat delirantes Monachos. 866. librum Ecclesiastici dicit esse apocryphum. 871. Constantiam ad lacum Acronianum dicit esse Sodomam Apocalypsicam, & duas oliuas Hussum & Hieronymum Pragensem. 875. à conuiciis incipit, in conuicia desinit. 883. nouem capita Bellarmini vno ictu profert. 901. Numerum nominis bestia interpretatur catalogum eorum qui bestiam adorabunt. 902

Daneus omnia elucidare doctus. 902. sumit pro competiti qua probatione egent. ibid. Sutilius par in impudentia. 907. affingit Bellarmino stolidum de Patribus, iudicium. 912. mentitur Bellarminum concedere Papam esse Antichristum, quia ex hypothese argumentatur. 918. doctrine Antichristiane testes producit libellos Latine & Gallicè scriptos, Clypeum fidei, Baculum fidei, Collationem fidei, Decades Bullingeri, Paruam Confessionem Beza, Institutionem Caluini. 934. Bellarminum ablegat ad Notas Beza in nouum testamentam, & Thesaurum Græcum Henrici Stephani, & Commentarios Caluini & Iunij in Danielelem. 964. de bestia Apocalypsicà ita disserit vt bestiam agnoscere queas. 966. sibi contradicit & seipsum euerit. ibid. Æthiopiam mutat in Arabiam, contra Iunium. Tremelium, Castalionem, Oecolampadium, Rullum. 968. Danielelem ait nihil de Antichristo scripsisse, contra Abbatum, Sutilium, Pouelum, & presertim Rullum. 970. Patres impudenter reicit, & calumniatur. 971. verum Antichristum dicit non esse querendum in Daniele, sed in Apocalypsi, contra Lutherum 974. Lutherum virum sanctissimum nominat. ibid. Illyricum defendit hostem suum, vt & omnium Sacramentariorum & Caluinistarum infestissimum. 976. scribit Leonem X. Concilium Tridentinù indixisse.

- qui multis annis ante ex hac vita migrauerat. 977.
Bellarminum Suisam ex hata, Papam Diabolum,
se placidum videri vult. 981
- Daneus Chytraum corrigi. 982. totus scates mendaciu
& conuiciu. 1009. sanctum Hieronymum assenta-
torem Damasi Papa & Theodorotum palponem
Leonis Magni appollat. 1011. Bellarminum pbrer-
neticum, diabolo impudentiorem & mendaciorem,
corpus & animam vendidisse, & c. vociferatur. 1016.
reicit Patres. 1016. 1027. praefurore nescit quid
dicat. 1037. immunitatem reorum in templi Chri-
stianoru putat repugnare legi Moisaica. 1057. Bel-
larminum flagriu, non tantum scutica dignum as-
firmat, quippe quo monacho nihil sit impudentius.
1055. reperit nouas fallacias. 1105. sturnarim con-
uicia fundit. 1152. Celestinum Pontificem à No-
storianismo absoluit. 1053
- Daniel Propheta cordium arcana cognouit. 163. singula-
ribus nominibus bestiarum non super singula re-
gna, sed aliquando etiam singulos reges significat.
841. 842. ita oracula sua fudit, vt modo de Antio-
cho Epiphane, modo de Antichristo varicinaretur.
885. non pauca tradit quae nullo modo in Antio-
chum quadrare possunt, sed necessariò, ad lite-
ram de Antichristo exponi debent. 896
- Darius Rex Persarum. 841
- Dauid rex typus Christi. 564. 1147. Propheta. 851
- Debitum fieri potest idem pluribus titulis ac nominibus.
387
- Delrij Vindiciae Areopagicae contra Iosephum Burdonem.
53
- Delzerus Lutheranae Coena scyphulum in exilium secum
abire iussit. 1009
- Democratia, more iam vstatisimo, inter bonas Reipub.
gubernanda formas ponitur. 408. accipitur, pro sta-
tu Timocratico, vel absolute pro statu populari, in
quo bonum commune multitudinì spectatur &
procuratur. ibid. ab Aristotele inter corruptelas
Reipub. numeratur. ibid. melior quam tyrannis.
418
- Deus singularis in essentia & natura sua, non singula-
ris, quoad personae. 48. spiritualis locus Sancto-
rum. 52. venit, manet, est in nobis per charitatem.
78. ens simplicissimù, & merè intellectuale. 92 sup-
ponitur pro personae & essentia. 121. solus praescit
futura, & tacitas cogitationes, ex sua natura, &
scientia increata & infinita. 162. verè passus est,
sed non secundum diuinam naturam. 176. non mo-
uetur de loco ad locu, quia est vbique. 180. 185. 186.
187. 189. infinitam suam essentiam tanquam ba-
sin, rebus omnibus substernit. 225. & est, & verè
& formaliter dicitur productior & conseruator ho-
minum, licet in certo loco productiorum, & conser-
uatorum. 228. in vnoquoque hominum penitissi-
mè praesens. 231. in humanitatem assumptam om-
nia dona quorum capax esset, in ipsa incarnatione
effudit. 255. nec per se nec per accidens est auctor
malorum. 293. filio suo nunquam iratus fuit. 294.
295. 297. dicitur in scripturis aliquando iuisse,
venisse, descendisse, metaphorice. 324. puniuit
multos tempore Noë aquis diluuij, ne deberet eos
puniire in gehenna in aeternum. 326. mundum re-
conciliauit sibi per operationes & perfectiones na-
turae humanae Christi. 358. 368. quatenus Deus, seu
secundum naturam diuinam nihil mereri potest.
387. Monarchiam probat. 419. 420
- Deus dux & gubernator Hebraeorum non tantum gene-
rali, sed peculiari & propria quadam ratione. 424.
aque prouidit Ecclesiae per Alexandrum VI. ac per
Petrum. 710. primus & summus legislator. 759.
in eius oculis mille anni sunt sicut dies besterna
quae prateriit. 895. solus re ipsa ab aeterno existit.
938. solus sanctus & verus per naturam, essentiam
& proprietatem, alij verò per participationem.
1015
- Deus ex machina fingendus fuit. 893
- Dextera non semper honoratior sinistra. 647
- Diabolus comparatur Lucifero stela candidissima. 478.
primatum habuit inter Angelos. 479. 480. prin-
ceps maleficij. 480. nouem Angelorum chori oper-
tus 481. regnauit in mundo ante aduentum Chri-
sti. 865. à Christo eiecctus ac deicius. ibid. substi-
nem mundi in Antichristo iterum regnabit ibid.
hostiu antiquus & omnibus seculis communis. 891.
ingressus aliquando templum, & videns quendam
ad pronunciationem nominis Iesu non incuruare
se, nec aperire caput, alapam ei infregit, & sum-
mam ingratitudei ei exprobrauit. 939. per Aua-
nos conatus est persuadere hominibus Christum
non esse filium Dei naturalem, per Antichristum
conabatur persuadere ne adoptiuum quidem esse.
948. 949. auro, argento, & lapidibus pretiosis o-
lim ab idololatri cultu mediate, & ab Antichri-
sto colendus immediate. 960. 961. Antichristum
seducet. 973
- Diaconi Geneuenses temporario officij, & summum an-
nuo funguntur, & praeter curam pauperum & col-
ligenda stipu, calicem distribuunt cum Geneuen-
ses caenant. 438. non probantur Sarauiae ibid.
- Dion cognomento Chrysostomus, scriptor Ethnicus, me-
minit historie de volatu & deiectione Simonis
Magi. 622
- Dionysius Alexandrinus apud Dionysium Romanum Pon-
tificem accusatus. 740. irrisit Chiliastrarum mille
annorum fabulam, & auream atq; gemmatam in
terris Hierusalem, in staurationem templi, hostia-
rum sanguinem, otium sabbati, circumcissionis in-
iuriam, nuptias, partus, liberorum educationem,
opularum delicias, & cunctarum gentium seruitu-
tem, & c. 921. 951
- Dionysius Areopagita vindicatus. 53. verè dixit, so-
lum Patrem fontem diuinitatis. 109. à S.
Paulo Athenarum constitutus Episcopus. 433
- Dionysius Corinthius scriptor per antiquus. 433. narrat
Dionysium Areopagitam primum Atheniensem
Episcopum fuisse constitutum. ibid. S. Petrum Ro-
mae esse passum testificatur. 672

Dioscorus Alexandrinus auctoritate sedis Apostolica à Concilio Chalcedonensi damnatus 745. 746. Eutychianorum partes fouer. 746. sanctum Flavianum Episcopum Constantinopolitanum deponit, pugniq; cõundit. *ibid.* Sancto Leoni inimicissimus. 760. sanctum Leonem ausus est excommunicare. 804

Dioscorus defunctus anathematizatus à Bonifacio II. Pontifice. 812. Antipapa fuit. 813

Discipuli Christi patabant transfigurationem eius in monte Thabor esse secundum eius aduentum. 869

Distantia alia loci corporalis, alia virtutis. 312. 313

Distinctio virtualis. 121. equiualeat actu distinctu. 121. 214. facit, vt de eadem entitate secundum rem, idem verè affirmetur & negetur, tametsi secundum diuersos respectus. 214

Diues Epuloin inferno, vidit Lazarum in sinu Abraha 313. 315. in eodem chasmate seu biaru cum Lazaro fuit, tametsi longissime ab illo distans. 315

Diuinitas proprie non mouetur. 324

Doctrina solummodo audita, facile in obliuionem venit, scripta verò repeti, relegi, & in memoriam reduci, & ab interitu vindicari potest. 689

Dolus an virtus, quis in hoste requiratur? 1038

Dominicus Iacobatus. 985

Dominium super omnes creaturas quoad omnes effectus, absolutumq; simpliciter & independens, solius Dei proprium est. 164. 165

Domnus Episcopus Antiochenus, antecessor Maximi. 720

Donatista peccato mortifero ipsum officium seu ministerium Ecclesiasticum amitti censebat. 576. Cecilia num Episcopum Carthaginensem & collegas eius absentes damnant. 781. cum Ariani sedes ineunt. 796

Donatus Salicinenfis Episcopus in Africa, ab hæresi Nouatiana conuersus. 745

Donec, non significat, quasi contrarium euenturum sit, postquam tempus quod denotat est fluxerit. 920

Dorothei Synopsis reuicitur. 663

Dorotheus Linum post coryphaum Petrum Roma Episcopum fuisse dicit. 681

Dresdensis decretum in Saxonia promulgatum à Confessione Augustanae Theologi. 188. ab Academicis Lipsiensibus & Vitebergensibus tribus Consistoriis, & omnium Saxoniarum Ecclesiarum Superintendentibus partim factum, partim approbatum. *ibid.* à Smidelino & suis refixum. *ibid.* Ubiquitatem perenni anathemate percellit. 208. factum à Calvinianis, Sacramentariis, Orcodoxis, matæologis, &c. vt ait Meuius. *ibid.* iidem Theologi Lipsienses & Vitebergenses, & trium consistoriorum, & omnes Superintendentes Saxonici, qui approbarunt, postea condemnarunt, exagitarunt, & acerbissimum iudicium insectati sunt. 209

Driedo absolute sensit, Pontificem Romanum, vt Romanam Pontificem, etiam vt sic, succedere Petro in vniuersali totius Ecclesia Episcopatu. 715. censet Pontificem vt particulari personæ esse, posse esse hæreticum. 1030

Druſius Calvinista Bellarmini, Caietani, & Pererij sententiam de Elobim, defendit contra Iunium. 67. Vide etiam V. Ioannes Druſius. 118

Dualitas potest esse principium vnitatis. 118

Durandus docet gratiam & sapientiam Christi fuisse finitam. 269. 274. negat Christi animam secundum essentiam ad vllum inferni locum descendisse. 334. 335. 337. refellitur à Bellarmino. 337

E.

Ecclesia Catholica transsubstantiationem panis in Corpus Christi contra inferorum portas asseruit. 187. ad alicuius gubernatricis forma præscriptum gubernatur. 403. eo modo gubernatur qui sit optimum optimus & vtilissimus. 404. nunquam ab vllis presbyteris gubernata est independenter ab Episcopo proximo vel supremo. 443. capite inuisibili nunquam caret. 468. est vnum corpus mysticum, vnumque regnum spirituale. 471. eget capite generali, & vno aliquo visibili summo iudice. 473. 493. comparatur exercitui, regno, ouili, domui. 493. 494. comparatur corpori humano. 497. comparatur sponse, & naui. 498. comparatur mulieri spectrose. 498. 499. est multorum in vnum aggregatio. 499. Domus Dei 501. super Petrum adificata, tanquam supra firmam petram. 602. nunc æquè eget vno generali pastore ac tempore Apostolorum, imò magis, cum latius nunc pateat. 707. 708. semper est vna, vnitatem, Monarchicam, externam. 708. neminem præter Christum agnoscit Mediatorem principalem. 941. Romano Pontifici adheret. 942. sancta. etiam propterea, quia supremum eius caput nihil nisi sanctum, hoc est, verum & bonum ex cathedra profiteri & Ecclesia vniuersa præscribere potest. 1029

Ecclesia Romana vniuersalis. 95. caput omnium Ecclesiarum, in Concilio Chalcedonensi pronuntiat. 529. sacer vertex, in quo omnes vertuntur. 533. radix & matrix Ecclesiarum. 556. Petri Cathedra. 559. vnde orta est vnitatem sacerdotali. *ibid.* Ecclesia principalis, ad quam perfidia non habet accessum. *ibid.* mater omnium Ecclesiarum, etiam Hierosolymitana. 620. hanc S. Petrus per se vsque ad mortem suam tenuit, gubernauit, & præterea sanguine suo obsignauit: & totam Apostolicam potestatem plenitudinem ad successores perpetua serie transcuram in ea reliquit. 625. 627. à Petro & Paulo fundata. 664. 665. semper habitata est prima & præcipua inter omnes alias, quia in ea princeps Apostolorum sedet. 674. 675. Petri sedes appellata, quod Petrus vt Episcopus eam rexit. 681. eius potestas à Deo est, non ab hominibus. 722. forma aliarum Ecclesiarum. *ibid.* semper habuit primatum, Concilij Niceni testimonio. 723. 724. non synodici constituti, sed Euangelica voce Domini primatum obtinuit. 738. Dioscorum Antipapam post mortem anathematizauit. 812. fundata super firmam petram B.

Petri, eius gratia & presidio ab omni errore libera-
ta permanet. 1066

Eckius fidei Catholica fructuosissimam operam nauauit.
980. Ingolstadtj pie obiit. ibid.

Egesippus vetus Auctor. 672. alter iunior, qui tempore
Constantini vixit. ibid.

Eleutherus Romanus Episcopus duodecimus à Petro.
677

Eliacim filius Helcia regiam potestatem sacerdotalem
per clauas accepit. 567

Emmanuel Caleca Græcus doctissimus ex Ordine Prædi-
catorum. 1072. ab Ambrosio Camaldulensi in La-
tinam linguam conuersus. ibid. Ingolstadtj nuper
excusus, & Notis illustratus. ibid.

Emmanuel Tremelius stirps Iudæus, Iunij socii indivi-
dum. 870. ex Iudaismo ad Catholicam Ecclesiam,
& deinde ad monasticam professionem, tandem per
defectionem ad Calvinismum transiit. ibid. Vide
etiam V. Tremelius.

Eucratia prohibent & damnant nuptias. 978. 999

Ennodius diaconus scribit Romana Ecclesia presulem
non posse ab vilo homine iudicari. 804

Ephesina synodus Nestorium à Constantinopolitano Epi-
scopatu deponit, mandato Celestini Pape Romani.
433. 727. Celestinum Episcopum Romanum ap-
pellat ordinariam successorem & vicarium B. Pe-
tri Apostolorum Principis. 685. causam Ioannis
Patriarchæ Alexandrini referuat iudicio Celestini
Pape Romani. 727. 728. ab hæreticis depræ-
uata, ex Romani codicibus restituta. 797

Epicurei tormenta inferorum reuocabant ad tormenta &
cruciatu anime. 289

S. Epiphanius Petrum primum Apostolorum dicit esse fir-
mam petram super quam Ecclesia Dei edificata sit.
535. 536. Andream dicit senioerem fuisse Petro.
597. 598. Petrum dicit electum fuisse ducem Apo-
stolorum. 633. Petrum & Paulum dicit fuisse pri-
mos qui Roma fidem Christianam annuuciarint.
666. Petrum & Paulum expresse pro Episcopi ha-
bet. 680. docet articulum Græcum nomini præpo-
situm, significare rem certam, definitam & singu-
larem. 834. 835

Episcopus imperat presbyteris sui vt superior & pastor.
442. est caput Ecclesie sue. 464. potest qui esse
eius loci, ad quem nunquam venerit 974. sem-
per gradu & ordine distinctus fuit in Ecclesia à pres-
bytero. 695. mandare potest cum vi coactiua, qua
partes ad obsequium adigat, etiam inuisas & ob-
luctantes. 1128

Episcopus non est tantum nomen actus seu functionis a-
ctualis, sed etiam ordinis, dignitatis & officij.
983

Episcopi olim multa referebant ad seniores. 442. designan-
tur à capitulis Clericorum, & electi consecrantur
à consecratis. 447. Apostolorum successores, non ta-
men in plenitudine potestatis & iurisdictionis. 505.
Ecclesia columna. 532. 533. sacerdotibus conferunt
potestatem Ecclesiasticam. 549. etiam cura pasto-
rali Petri commissi vt oues, & veluti matres agno-

rum. 582. 583. successores Apostolorum in sun-
tione & auctoritate Episcopali & principali que
ceteris in Ecclesia supereminet. 679. successores
etiam Petri generali quadam successione ratione,
non speciali & plenaria potestate. 713. successores
metaphorici respectu antecessorum. ibid. Impera-
tores excommunicarunt in sua Ecclesia vel diocesi.
766. dicuntur interdum summi, respectu inferio-
rum. 815. aliqui solum nomine, non re. 983. om-
nes à Papa iurisdictionem accipiunt. 1140. non ha-
bent suam iurisdictionem immediate à solo Deo.
1142. 1143

Erasmus suspectus & insidiosus. 15. 16. Rex amphibolus
Luthero. 16. contra seipsum interpretandus. 16.
17. scripsit veteres non esse auctores Spiritum sanctum
appellare Deum. 21. 22. Luthero superbus, men-
dax, & diabolus incarnatus. 23. profabulis ha-
bet vniuersas religiones. ibid. bilinguis. 24. 25. 26.
fidem absolute sumptam pro fundamento Ecclesie
statuit. 537. Petri nomine intelligit omnes fideles.
541. graphicus criticus. 621. miratur S. Augusti-
num. 1121. epistolas Innocentij pro suspectu habet.
1143

Ergasius Augustanus Meuij axioma non admittit. 218.
nouitius Prædicans. 222. verborum dispu-
tatione Vbiquitatem defendit contra Calvinistas.
ibid. errores erroribus, minores maioribus euer-
tere studet. 222. 223. solæus. 223. nouam Phi-
losophiam tradit. 224. quod affirmat, mox ite-
rum euertit. 226. articulum de morte Christi è me-
dio tollit. 227. Atopista. 228. 229. sub finem
mundi, ait, omnia loca abolitum iri. 229. in
Physicis imperitus. 230. ait Christum humanam
naturam statuminasse. ibid. reuocat, quod prius
cum omnibus vbiquistis asseruerat. 231. vbiquisti-
ce sue doctrina fundamenta non intelligit. ibid.
sibi contradicit. 233. Vbiquitatem repudiantes ap-
pellat Nestorianos. ibid. animam dicit dare cere-
bro potentiam intelligendi. 234. corruptis orga-
ni corporei, ait corrumpi etiam intellectum. ibid.
Synclotistas progeniit. ibid. mentitur. 234.
238. 239. destruit qua edificauerat. 235. à suo
symmista Meuij, & ab alio Atopista & Vbiquistis
discordat. ibid. acriter it in Zvinglianos. 236.
videt Rationem, vocatq; ioculariter Dominam
Rationem, eius silentium indicit. ibid. theses
in Tubingensi Academia absque ratione de-
fendit. ibid. Nestoriano Spiritu afflatus, Filium
Dei, & hominem Christum distinguit. 237. con-
creti & abstracti vsus adfert quadruplicem:
Scholasticum, Grammaticum, Etymologicum,
Philosophicum. 238. concreta & abstracta Diale-
tica, cum adiectiuo & substantiuo Grammaticis
confundit. ibid.

Ergasius Augustanus mentitur Bellarminum negare i-
diomatum communicationem in Christo. 304.
cum Caluino colludit, licet iuratus Caluini &
Caluinistarum hosti videri cupiat. ibid. Christum

ad pœnas gebennæ amandat, quasi piacula nostra expiare nequiverit, nisi inferorum supplicia toleraret. 304. 305. Eutyrianus, & Petri Gnaphæi soboles. 305. crimen falsi committit, & ad hymnum Trisagium impiam appendicem adicit. <i>ibid.</i> Zonara prorsus contrarium sensum affingit, corrupta etiam Latina versione Lutherani VVolphij. 305. 306. novitius Pappi discipulus. 306 Ertlinus Hunnio Ertlius. 167 Esaū primatum habuit natiuitatis. 636 Esse, prius est quàm distingui. 375. dicitur proprium Dei essentialiter, licet etiam ab aliis creaturæ in suo effectu participetur. 595 Essentia diuina communis tribus personis. 90. 98. 121. nec generat nec generatur. 67. 121. ab omnibus rebus indistat, imò omnes intimè penetrat. 201. vna & eadem est in omnibus tribus personis subsistens, omnis multiplicationis ex inexistentiæ seu subsistentiæ in realiter distinctis hypostasis. <i>expers.</i> 216. distinguitur ab hypostasi virtualiter. 217. in omnibus rebus existit per indistantiam suæ substantiæ à rebus, & per operationem in illis. 221. cuius rei tanquam basis quadam subternitur. 225 Ethnici multitudinem Deorum statuebant inter se rivalantium. 413 Euagrius initium facit à Nestorio. 764 Euangelium dicitur fuisse predicatum in vniuersa creatura quæ sub celo est, quia ea Euangelij semina iam tum sparsa erant, quæ orbem à mari vsque ad mare impletura & occupatura erant. 852. predicabitur in testimonium omnibus gentibus, ante consummationem sæculi. <i>ibid.</i> predicatum primum post annum Christi octingentesimum, Morauis, VVadali & Poloni. 853. nostra repestare ad eas gentes peruenit, quarum in omni antiquitatis memoria vix extat vllum vestigium, eas aliquando fide Christi fuisse imbutas. <i>ibid.</i> toto orbe predicatum, signum est Dominici aduentus. 854. 855. in Indiam occidentalem, in Iaponiam, in Chinam, in Brasiliam, in Mexicum, in Peru, in Insulas Philippinas iam tandem penetrauit, indiesq; latius propagatur. 855 Eudoxia Arcadij Imp. vxor ab Innocentio I. Pontifice excommunicata, forte iam mortua. 763. altera Herodias. 764 Eugenius IV. Papa à Basileensi Concilio depositus. 1104 Εὐλαρία metum reuerentialem, non autem metum pœnæ significat. 300. S. Eulogius Patriarcha Alexandrinus, scripsit aduersus Agnoitas. 241. affirmat Petrum Roma in suū successoribus sedere. 681. ad Gregorium Magnum scripsit. 682 Eunomiani heretici. 91. 113. 114. Spiritum sanctum ex solo Filio suum esse habere dicebant. 113. 114. maxime sub Theodosio Magno Ecclesiam vexare ceperunt. 241. Agnoita. <i>ibid.</i> Euodius successor S. Petri in Episcopatu Antiocheno. 616. 625. scribit Christum tantum baptizasse Petrum ex discipulis suis. 616. 617	Euphybii Eunomij discipulus. 241. ab aliis Eunomij sectatoribus secessionem fecit. <i>ibid.</i> Themistio Philosopho coetanem vel etiam superstes. <i>ibid.</i> Eusebius Petrum vocat primum Christianorum Pontificem, primorum principem, & ducem ac magistrum militiae Dei. 631. 632. Petrum primum Romæ Euangelium predicasse, primumq; celestem doctrinam ex Oriente in Occidentem attulisse testatur. 665. Marcum Romæ rogatum à Romanis Euangelium scripsisse vt à S. Petro predicari audierat, affirmat. 668. scribit Petrum & Paulum Romæ martyrio sanctos, <i>ibidemq;</i> insignia & splendidissima eorum monumenta exstare. 670. Petrum scribit fuisse infixum vel affixum palo, scilicet cruci. 671. Petrum ait primum Christianorum Pontificem Romæ viginti quinque annis eiusdem verbu Pontificem perseverasse. 680 Euthymius scribit Christum baptizasse suam matrem & S. Petrum, à quo Petro reliqui Apostoli sint baptizati. 617. scribit Petrum super Apostolos præsentiam accepisse. 635. Petrum vocat totius orbis magistrum. <i>ibid.</i> Eutyche diuinitatem docuit esse passam. 133. Nestorio aduersa fronte repugnat. 160. non primus Auctor suæ hæresis, sed celebrior. 241. munit se presidio Imperatoris & potentissimorum quorumque ex auticis, sub quorum alio delitescens, S. Leonis monita & censuras aspernat. 770 Eutychiani heretici, humanam Christi naturam in diuinam transisse fabulabatur. 240. ad hymnum trisagium impiam appendicem adiciebant. 305. Synodum Chalcedonensem exterminare tentarunt. 751. Ex malo factio elucet probus mos. 775 Exarchus Rauennas militari manu armatus, neminem eligi in Romanum Pontificem volebat vel sinebat, nisi quem Imperator & ipse vellet. 1090 Exarchus Græci est Episcopi, Archiepiscopi vel Patriarchæ quasi Vicarius, vel Officialis seu Fiscalis. 777 Exarchus Diæcesos accipitur pro Metropolitanis. 777 Exarchus Prouinciæ Balsamoni est Metropolitanus diæcesos, quæ multas sub se habet prouincias. 777. 778 Excommunicatio à totius Ecclesiæ cõmuniõne separat. 768 Exempla fingi & refingi possunt, donec ad propositum quadrent. 569 Exercitus non tantum viribus constat, sed etiam numero militum. 590 Ezechiel Propheta sub nomine & schemate Regis Tyri loquitur de gloria & magnificentia illa quæ Lucifer anteuinam è calo clarescebat. 972. Sub nomine principis Mofoch & Thubal variatur de Antichristo eiusque exercitu. <i>ibid.</i>

F.

Faber Stapulensis eiusdem farinae cum Tubingensi. 167.   Factum tenet. 742   Fatuus plura potest negare, quàm decem sapientes probare. 302   Felix Papa à S. Athanasio laudatus. 532. 533   Felix Papa Acaciū Constantinopolitanū excommunicat. 772

Felix II. Papa ab hereticis falsè Arianismi insimulatur. 1048. 1049. ut martyr Christi ab Ecclesia colitur. 1049. Constantium Imperatorem Arianum anathemate percussit. 1051

Felix hereticus, ex Africa ad sedem Apostolicam appellat. 775. 777

Felix Malcolus. 985

Fides sola, secundum Hereticos, vivificat & saluat. 196. in Christum tendit, ut in auctore. 543. vna est. 716

Fieri & factum esse idem est in substantialibus generationibus. 70. 104. 295. in successivis mutationibus differunt quidem, sed fieri ad factum esse tanquam ad terminum ordinatur. 295

Filius imago Patris. 123

Firmilianus apud Cyprianum, nimio erroris sui de baptizazione hereticorum amore, asseruit, Romanos non servare, quod Apostoli tradiderunt. 1025

Flavianus Patriarcha Antiochenus à Damaso depositus. 748. tandem missi legati, & imperatoris interventu sedi Apostolica satisfecit, & pro legitimo passore ab omnibus est habitus & agnitus. ibid.

S. Flavianus Episcopus Constantinopolitanus, aduersus Eutychianos pro orthodoxa fide inuictus propugnator. 746. à Dioscuro Alexandrino depositus & pugni contusus. ibid. ad Romanum Pontificem appellavit. 776

Florentinum Concilium, in quo denuo Græci cum Latinis fuerunt coniuncti. 112. vulgè octava Synodus Oecumenica audit, sed falsè. 124

Florimundus Remundus Regius Consiliarius in Parlamento Burdegalensi. 984

Forma constituens, distinguit quoque. 120

Formaliter, non est idem quod essentialiter. 202. 204

Formata littera post nomē Patris & Filij & Spiritus sancti, nomen Apostolorum principii adiunctum habebant. 629. 630. earum forma à Nicæna Synodo tradita. 629. 799. 800. communioni cum Cathedra Petri, & Catholica fidei testes. 630

Formosus Papa defenditur à calumniis hereticorum. 1086. 1087

Fortunatus hereticus ex Africa ad sedem Apostolicam appellat. 775. 777

Foxus videtur inuidisse Zyvinglio suum somnium de Eucharistia. 893. die quodam Dominico experrectus mandè, & de quadraginta duobus mensibus Apocalypticè cogitans, subito sibi tanquam intra se responsum sentit: Quin, inepte, menses istos per sabbata numerato. ibid. Testem Deum appellat sui somnij. ibid. à seductore & impostore Spiritu persuasus. 893. 894. Illyricianus seu Flaccianus. 894

Franciscus Agricola librum scripsit de S. Petri Romam aduentu. 702. 704

Franciscus Iunius Antichristum dicit venisse tempore Apostolorum. 847. Vide V. Iunius. Calvinista. 873

Franciscus Patricius Senensis opus de regno post libros de institutione reipub. elaboravit. 412. Monarchiam simplicem omnibus alii gubernandi formis anteponebat. ibid. ab unitate pro Monarchia argumentum petit. 419

Franciscus Suarez Societatis Iesu. 164. 226. optimus S. Thomæ interpres. 302

Freberus Calvinianus. 1160

Funccius hereticus. 984

Fundator non tantum ille est qui prima fundamenta iacit, sed etiam qui ad primitus iacta fundamenta insigne & cōmemorabile incrementum addit. 664

Furor iraque mentem precipitant. 916. caret oculis. 930.

G.

Gabriel, vir Dei, vel fortitudo Dei, vel fortis meus Deus. 50

Gabriel Pouelus Calvinista Anglus. 819. Vide V. Pouelus. Antichristum dicit natum esse tempore Apostolorum, cepisse regnare tempore Phoca Imperatoris, reuelatum esse tempore Lutheri, destruendum in fine mundi. 847

Gedeon constitutus à Deo Dux & iudex populi. 423. Monarcha. ibid. vicit Madianitas. ibid.

Gelasius Pontifex Romanus asserit Ecclesiam Romanam non Synodicè constitutà, sed Evangelicè voce Domini primatum obtinuisse. 738. epistolam scripsit ad Episcopos Dardania. 745. 746. 771. 772. omni antiquitati venerabilis. 772. defenditur contra hereticorum calumnias. 1054

Gelasius Cyzicenus. 1054

Genebrardus vir doctiss. Scheckium castigat. 46. 48. vno in loco non bene reprehendit Calvinum. 65. ad Archiepiscopatum Aquensem in Prouincia, Apostolicè sedis gratia prouectus. 399

Geneua, bestia ex abyssu ascendens, in fessissimo in omnes orthodoxos, & in priscam auitamq. doctrinam animo. 925

Genouenses Seruetum exusserunt. 1. 2. 4. à Danao superlatiue laudantur. 4. Tropisæ. 71. totum S. Trinitatis mysterium tropis suis euertunt. 71. Puritani. 439. Aristocratici. ibid. habent quem negant & quem nolunt, vnum tantum Episcopum. 441. seniores rationem reddere coguntur per singulas septimanas administrata prouincia. 455. aliquandiu concordēs ob Caluini & Beze dominationem. 456. iurisdictionis angustos habent terminos, & Ministros Ecclesiarum paucos, quiq. ab vnius sententiā pendeant. 457.

Gentilius nouus Arianus, à Bernensibus exustus. 1. 2. ex Lutheri & Caluini schola prodit. 3. 4. naturam diuinam diuisit. 74. Patres reuicit. 480. 528.

Genus abstrahit à differentiis contrabentibus. 70

Georgius Nigrinus hereticus. 984

Georgius Scherer Soc. I. 984

Germani de & cum honoratiore, verbis pluralibus loquuntur. 66

Gloria Patri & Filio, & c. 50

Gnomæ occasione vnius particularis facti, saepe progignuntur generales. 413

Gog Antichristus. 970. 973. dicitur à Magog, non è conuerso. 970. princeps gentiū quæ dicitur Magog. 971. 972. Rex seu princeps cum exercitu suo Antichristum defendens. 973

Gotfridus Viterbiensis duos texis Catalogos Pontificum Romanorum. 988

Gotthi sedem Apostolicam reueriti. 761. exacti Imperatoribus Romam occuparunt & aliquandiu tenuerunt. 864. 967. Ariani. 1089

Graci propter dissensionem ab Ecclesia Romana, sub Turcicum iugum redacti. 82. nunquam magis floruerunt, quam cum Ecclesia Romana sentientes. 83. in Concilio Florentino Latinis assensu. *ibid.* negant Spiritum sanctum à Filio procedere. 94. schismatici. *ibidem.* resutantur à Manuele Caleca, Genadio, Bessarione, & Patribus Concilij Florentini. 94. 95. aliqui redeunt ad Catholicam fidem. 95. comparantur cum Iudeis. *ibid.* videntur crucifigere Spiritum sanctum. 96. codices Conciliorum deprauare soliti. 112. pro se citant Patres Latinos, & Romanos Pontifices. 116. 117. Spiritum sanctum dicebant, secundum Latinos esse nepotem Patris. 118. Photianum conciliabulum in locum officij Concilij Oecumenici substituerunt. 123. Episcopum Constantinopolitanum tribus Patriarchis orientis antepone, & secundum à Romano Pontifice facere voluerunt. 398. in Concilio Chalcedonensi desinuerunt, non tamen sine fraude, & absentibus legatis Romanis, Constantinopolitanum Episcopum ita secundum à Romano esse debere, ut tamen habeat equalia priuilegia. *ibid.* primatum in Ecclesia absolute non negarunt, nec auersati sunt, sed cum suo Patriarcha Constantinopolitano vendicare aggressi sunt. 398. 720. Acti quinta & sexta synodi multa inseruerunt. 720

Graci defectionem à Romana Ecclesia moluntur, & perniciosum schisma parturiunt. 747. Trullanos Canones de nouo componunt. *ibid.* acta quinta & sexta synodi corrumpunt, & ad suas machinationes inflectunt. 752. sanda insanda in Romanam Cathedram totamq; Latinorum gentem expuerunt, & integra volumina contra Papam euulgarunt. 986. Tertiam, Quartam, Quintam, & Septimam Synodos corruerunt. 1062. epistolam S. Leonis adhuc viuenti corruerunt. *ibid.* epistolam Adriani I. mutilant. 1064

Gratia non destruit naturam, nec natura ordinem reru, quidditates peruertit. 406

Gratianus quinquaginta Canones Apostolorum agnoscit. 53. nonnumquam verba quadam addit ad Canones, explicationis gratia. 786. Canones à Sigeberto schismatico confictos, incaute in Decretum intulit. 810. Trullani conciliabuli decreta perperam sexte synodo adscribit. 816. sapius à vero deslexit. *ibid.*

Gregorius Magnus septima etate floruit. 53. Luciferum, putat reliquorum Angelorum fuisse caput, non solum quo ad naturam, sed & quo ad presidentiam & praelationem. 479. 481. semper fuit miris. 482. Petrum appellat Apostolorum Principem eique totius Ecclesia curam fuisse commissam dicit. 573. sedem Romanam, Alexandrinam & Antioche

nam, aut esse vnam vnius Petri sedem. 627. primatum Petri asserit. 639. scribens in Psalmos penitentiales, grauissime in Imperatorem iudicandi & confirmandi Pontifices, sibi arrogantem inuehitur. 741. priuilegium in signo Monasterio S. Mardardi concedit. 761. 762. violatoribus constitutionum Apostolicarum non modo penas minatus est, sed & aliquando inflixit. 762. Imperatori se subiecit non in spiritualibus & rebus Ecclesiasticis, sed in politicis, idq; non de iure sed de facto, vel potius ex humilitate, quia ita tunc faciendum suadebant temporum circumstantia. *ibid.* dispensat cum Siciliis ut semel tantum in anno prouinciale synodum habeant, relaxando Canonem qui bis fieri precipiebat. *ibid.* dispensauit cum Anglis circa matrimonia in gradibus altoqui prohibita inuenda. 762. 763. Episcopum Iustiniana prima excommunicat, quod iudicasset Episcopum Thebanum, qui ad Apostolicam sedem appellauerat. 776. Synodos Oecumenicas ab hereticis deprauatas, ex Romanis codicibus restitutas testatur. 797. Imperatorem Serenissimum suum Dominum, & seruuum Imperatoris nominare consuevit. 807

Gregorius Magnus, non sine causa humiliter cum Imperatore locutus, quia eius ope & amicitia vehementer indigebat, ut tam ipse, quam bona temporalia Ecclesia sua, & populus Romanus à Longobardorum gladio & favore defenderentur. 808. Petrum vocat primum Ecclesia membrum. 816. duos illos eximios predicatores Henoch & Heliam dilata morte subtrachos dicit, ut ad predicationem vsus in fine reuocentur. 879. scribit Antichristam celebraturum diem Dominicum in honorem resurrectionis non Christi, sed sua, non vera, sed simulata. 950. fauet eorum sententia qui simpliciter negant, Papam etiam ut priuatum Doctorem vnquam incidisse aut incidere posse in heresim. 1018. scribit Constantinopolitanos corruisse Synodum Chalcedonensem, & idem se suspicari de Ephesina. 1063. deplorat non semel amarissime, Imperatoris Orientis potestatem eligendi Pontificis sibi arrogatam. 1089

Gregorius II. Pontifex Romanus S. Bonifacium in Germaniam Euangelij docendi causa misit. 506

Gregorius III. Leonem Isaurum Imperatorem excommunicauit. 767. Occidenti salutem attulit. *ibid.* à perfido Imperatore discessit, & ad Francos transit. *ibid.* Leonem Isaurum imperio occidentali priuauit. 768. defenditur ab hereticorum calumniis. 1081. 1083

Gregorius VII. legitime electus. 741. 742. à continentia laudatus. 742. imperterritus & magnanimus Pontifex. 766. Henricum IV. Imperatorem excommunicat. *ibid.* defenditur ab hereticorum calumniis. 1088. & seq.

S. Gregorius Nazianzenus S. Hieronymo familiaris. 116. seruam & ignorantem Christi carnem dicens explicatur. 254. sanctum Petrum

dicit

dicat Ecclesia fundamenta fidei sua credita habere.

535. 633

S. Gregorius Nyssenus S. Hieronymo familiaris. 116
Gregorius de Valentia Societatis Iesu, Authoris Praeceptor. 53. 140. 164. 715. 716. 1097. 1100. 1127

Gubernatio omnis vel est Monarchica, vel Aristocratica, vel Democratica, vel ex his conflat. 403. 404.
Ecclesiastica & Politica in genere conueniunt, specie differunt. 404. 405

Guilhelmus Barclaius contra Monarchomachos scripsit. 410. 428

H.

Hadrianus II. Papa, sub quo Concilium Octauum Oecumenicum inchoatum & absolutum. 123. 124. *Photium damnauit.* 124

Hadrianus Sarauia Caluinius Minister in Anglia contra Geneuenses aliosque Puritanos, & maxime Bezam, defendit, distinctionem Episcoporum à Presbyteris, & Archiepiscoporum & Primatum ab ipsis, iure diuino introductam. 504. *Vide etiam V. Sarauia. & V. Adrianus Sarauia.*

Heretici arrogantia animalia. 218. *inconstantes, & ab omni vento doctrina circumrotabiles.* 277. *calumniantur Sanctos Patres.* 322. *quidam Deum esse negarunt.* 410. *Christianos, ut tales, ab omni Ecclesiastico & politico imperio absoluunt.* 434. *contendunt Antichristum proprie dictum non esse singularem personam, sed singularem thronum sive regnum tyrannicum ac sedem Apostaticam eorum qui Ecclesiae praesident.* 822. 823. *arbitrantur Antichristum iam venisse* 846. *Gazari, Patareni, Leonista, Speronista, Arnoldista, Circumcisi, &c. ab Imperatoribus perpetua damnati infamia, diffidati, atque banniti, eorumque bona omnia confiscata.* 882. *de charactere Antichristi inter se non conueniunt.* 907. *Antichristum Romae tanquam in metropoli & primaria Imperij sui vrbe regnaturum contendunt.* 917. *Antichristum in vera Ecclesia Christi sessurum interpretantur.* *ibid. fingunt se agnos.* 946. *idololatra dici possunt, late sumendo eam vocem.* 951. *ab Apostolo mysterium iniquitatis appellati, qui occulte agunt quod palam Antichristus astitabit.* 952. *Deum Maozim apud Danielelem sacrificium Missae interpretantur.* 960. 961. *etiam à suis placitis discordant, si discordia ad propositum obtinendum appareat aptior, quam symphonia & consensus.* 969. *Ecclesiasticam potestatem imminuere & penitus exterminare conantur.* 1125

Hebraei nomen Dei plurale cum verbo singulari iungunt. 65. 66. *reipublica gubernationem habuerunt Monarchicam.* 421. *Deo quasi excluso, regem sibi dari postulant.* 424. *in ciuitatum portis ius dicebant.* 426. *habuerunt praeter summam, etiam alios minores Principes, eosque ex omni plebe assumptos.* 429. *latissime per mundum dispersi.* 486. *utrebantur annis & mensibus lunaribus, et si eos reuo-*

carent ad solares, addendo sexto quoque anno unam lunationem.

889. 890

Heilbrunner in Aetholico suo Papatu nihil attrulit noui, quod non sit à Iunio, Danzo, Sutiliuo, Pouelo, Abbato, &c. mutatus. 1009. 1010. *Hunnij Antitannero praefixit quoque suum nomen tamesi falso.* 1009. *magnas debet gratias VVolfio Lauinga impresso, à quo multum est adiutus* 1010. *suum Hunnium sub cultro reliquit, non sine nominis sui infamia, quod in vestibulo Antitanneri cum Antitanni titulo prostituerat.* *ibid. duobus Academicis Professoribus & Societate Iesu est in are.* *ibid.*

Heli princeps politicus simul & Ecclesiasticus. 1163

Helias Baaliticus sacrificulos peremit, ut extraordinarius diuina iustitiae administer. 810. *iam venit, non in se, sed in suo simili, nempe in Ioanne Baptista.* 841. *secundi Christi aduentus praecursor.* 869. *Thsbites.* 870. *propter Iudaeos praecipue mittendus, quos conuerter.* *ibid. Iudaeos & haereticos, & forte multos Catholicos ab Antichristo deceptos reducet in viam.* 871. *antequam igneo curru tolleretur à terra, clausit calum, ne plueret annos tres, & menses sex.* 873. *vestisuet omnia quae ab Antichristo Christi aduersario destructa fuerant.* 876. *hoc erit in secundo Christi aduentu, quod in primo Ioannes.* 877. *magnus mirabilisq. Propheta, per quem ultimo tempore ante iudicium Iudaei in Christum credent.* *ibid. ante aduentum Iudicij Saluatoris non immerito speratur esse venturus; qui etiam nunc viuere non immerito creditur.* 878. *curru igneo raptus de rebus humanis.* *ibid. exponet legem spiritaliter, quam nunc Iudaei carnaliter sapiunt.* *ibid. iam aliquid melius habet quam in hac vita possit, quamuis nondum habeat, quod ex hac vita recte gesta in fine habiturus est.* 879. *ad eius nutum & iussum descendit ignis de caelo, & deuorauit legatos Regis Achab.* 966

Helisaeus Propheta vidit, quamuis absens, quando Giezi accepit vestes & argentum, & quo consilio hoc fecerit. 193. 234. *detexit occulta consilia & positas insidias Regis Syria.* 193

Heluidius temere, & contra scripturam, totiusque Ecclesiae consensionem asseruit Deiparam virginem virginitatem amisisse. 919. 920

Henoeh & Helias adhuc viuunt, ut venienti Antichristo se opponant. 866. *ne dum venerunt.* *ibid. interficientur ab Antichristo, & corpora eorum per tres dies manebunt insepulta in platea Hierusalem, & post tres dies resurgent, & in caelum ascendent.* 872. *venient eodem tempore quo Antichristus, & habebunt potestatem claudendi caelum ne pluat, & conuertendi aquas in sanguinem, & percutiendi terram omni plaga.* 872. 873. *creduntur redituri in hanc vitam, & quod tamdiu dilatum est, morituri.* 879. *nunc in tranquillo, quieto, nostroque longe feliciore statu degunt, nondum autem gloria caelesti & beata illa visione Dei fruuntur.* *ibid. pugnaturi cum Antichristo in Hierusalem, & ab eodem ibidem occidendi.* 919. *habent potestatem*

clauden-

claudendi calum, ne pluat, & conuertendi aquas
in sanguinem, & percutiendi terram omni plaga.
966
Henricus Bullingerus dicit Antichristum venisse centum
vel ducentis annis post Phocam Imperatorem. 847.
848
Henricus Echartus Hefus Lutheranus Magister. 1175
Henricus IV. Imperator à Gregorio VII. Pontifice excom-
municatus. 766. non fuit primus in quem Aposto-
lica sedes anathematis fulmen coniecit. 768. Cle-
mentem Antipapam Gregorio VII. opposuit. 1007
Henricus IV. Imperator. & quintus Rex, indebita sibi ar-
rogat. 1095. à Paschali II. Pontifice suam in pote-
statem redactio, vi & armata manu extorsit, quic-
quid parens eius diu affectauerat. *ibid.*
Henricus V. Imp. contra legitimam electionem Gelasij
II. sese opponit. 1095. tandem sub Calixto manus
dedit, & Ecclesie sua iura intacta reliquit, & pro-
missione perenni ad id se obligauit, receptus cum
omnibus suis in gratiam Ecclesie, & excommuni-
cationis vinculo exsolutus. *ibid.*
Henricus VIII. Anglia Rex se caput Ecclesie constituit.
434
Henricus Stephanus Caluinista. 300. *Alu tantum In-
feros significare dicit, non sepulchrum. 309
Herbrandus Hunnij præceptor. 167
Hermanus Aeditus. 985
Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus ad VVirten-
bergenses Doctores Lutheranos. 94. & seq. im-
ponit Latinis. 98. verbosus. 101. negat Spiritum
dicere respectum ad Patrem vel Filium. 109. negat
esse relatiua, que ad aliud se habent vel dicuntur.
109. 110. falsè pro se citat Latinos Patres & Pon-
tifices. 116. 117. 125. mentitur. 125
Hieremias Propeta in vtero matris sue Propeta in gen-
tibus constitutus. 247. ex vtero matris ad prædi-
candum vocatus. *ibid.* vni Hebræorum genti præ-
positus, vt Propeta & Doctõr extraordinarius. 635
S. Hieronymus de nomine hypostaseos à Damaso Pontifice
instrui petiit. 5. 7. 9. Gregorio Nazianzeno & Ny-
seno familiariter vsus. 116. sanctos vbique esse scri-
bens explicatur. 167. vnionem Christi expletam esse
dicens anno eius trigesimo. explanatur. 247. 248.
in Christum ait descendisse omnem Spiritus sancti
fontem, secundum humanam scilicet naturam.
250. ait Christum in vtero matris fuisse virum per-
fectum. 250. 251. asserens Christum in seipsum re-
uersum fuisse, explicatur. 272. item asserens Chri-
stum passum pro nobis, quod nos pro nostris debeba-
mus sceleribus sustinere. 294. per propasiones in
Christo intelligit passiones rationem nunquam an-
teuerrentes. 296. commentarium in Zachariam
celeriter dictauit. 316. dixit, Deum puniuisse mul-
tos tempore Noë aqua diluuij, ne deberet eos punire
in gehenna in æternum. 326. Monarchiam probat.
414. putauit Ecclesias olim communi presbytero-
rum consilio fuisse gubernatas, dependenter tamen
ab Apostolis. 443. affirmat Aristocratiã quia
non bene succedebat, communi orbis terræ consilio

in Monarchiam esse mutatam. 444. disertu ver-
bi docet Petrum fuisse caput totius Ecclesie à Chri-
sto constitutum. 445. Petrum ait præ Ioanne fuis-
se constitutum caput, non quod coniugium virgini-
tati anteponendum sit, sed vt schismati tolleretur
occafio. 459. 460. 539. 638
S. Hieronymus super Petrum asserit adificatam Ecclesiam.
538. Damasum vt fidei Christiane summum An-
tistitem, doctorem & interpretem sequitur. *ibid.*
Cathedra Petri communionem consociat. 539. 817.
Petrum ait fuisse seniore Ioanne, non autem
omnibus Apostolis. 598. Petrum Christo dicentem;
Abstine te Domine, non erit tibi hoc, ait errasse in
sensu, non in affectu. 649. aruaqumoiã appellat
impeccantiam. 651. suadet Marcella vt Roma mi-
graret Hierosolymam. 661. Romam propter vitia
que frequentem variarum nationum concursum, o-
perumq; ac diuinitus amplas comitari solent, Babylo-
nem Apocalypticam esse dixit. 661. 662. Petrum
dicit Romam fuisse commoratum, eiusq; discipulum
Marcum ibidem Romanorum rogatu Euangelium
scripsisse. 668. scribit Petrum à Nerone crucifixum
capite inuerso & pedibus erectis, quod se indignum
assereret qui crucifigeretur vt Dominus suus. 671.
Petrum dicit Cathedram sacerdotalem Romam te-
nuisse, viginti quinque annis. 682. 683. super Da-
masum, id est, super cathedram Petri adificatam
Ecclesiam restatur. 817. Euangelium toto orbe præ-
dicari, dicit esse signum Domini aduentus. 854.
855. sententiam de aduentu Helie ante iudicium
extremum in propria persona, tandem amplecti-
tur. 868. 869
S. Hieronymus docet ex Apocalypsi S. Ioannij Hemoch &
Heliam venturos, & ab Antichristo interficiendos.
875. carnalem expositionem eorum que in Apoca-
lypsi de gloria noue Hierusalem, deque regno Chri-
sti & mille annis habentur. In daicis fabulis adscri-
bit. *ibid.* testatur Hippolytum scripsisse de Antichri-
sto. 878. Iudaicas fabulas esse dicit credere Tem-
plum & Hierosolymam denuo adificatam iri ad
cultum, ritus, ceremonias & sacrificia legalia: non
autem Iudaicis fabulis deputat, templum restitu-
tum iri, vt in eo Antichristus sedeat. 921. religioni
ergo peregrinatus est Hierosolymam. 941. Antichri-
stum dicit palam negaturum Christum. 949. ex om-
nium scriptorum Ecclesiasticorum sensu scribit An-
tichristum tres reges, Egypti, Africa & Ethiopia
superaturum & interfectorum. 968. fidam Roma-
norum ait mutari non posse, neque veterarios
prestigias recipere. 1027
Hierosolyma euersa & reedificata. 642
Hierosolymitanum Concilium Anno Christi quinquage-
simo primo celebratum. 694
Hierosolymitanus Episcopus non re sed nomine Patriar-
cha. 623. sub iurisdictione & potestate sui Metro-
politani, nempe Archiepiscopi Casariensis 644
D. Hilarius Deum Patrem Filio maiorem dicens, quomo-
do intelligendus. 36. item Crucem, mortem, in-
feros, vitam nostram esse asserens. 302. vix agnouit
dolores

- dolores sensibiles in Christo, & Theologi laborem excusandi sui procreavit. *ibid.* quasi ex professo Caluinium refutat, tantum non nominans. *ibid.* negat Christum secundum naturam humanam penas inferni metuisse. 303. ideo dixit, inferos Christi esse nostram vitam, & in inferno mortem occisam, quod Christus eo descenderit, ut inde sanctos eriperet. *ibid.* S. Petrum beatum celi ianitorem appellat. 537. S. Petrum ait, supereminentem beatæ fidei suæ confessione locum promeruisse. 543. 556. solum Petrum ex Apostolis plenitudinem clauium & independentiam accepisse censuit. 563. Sutiliuo Hilarus. 760. per abominationem desolationis, Antichristum intelligit. 854. Antichristum ramo fici comparat. *ibid.* cum dicit se in aetatem Antichristi incidisse, loquitur de Antichristo latè, prout quemlibet aduersarium Christi significat, præsertim hæreticos, quorum ingens erat tum copia. 948. 949
- Hippolytus Martyr** scripsit de Antichristo. 878. Henoch & Heliam reuerfuros docet. *ibid.* Antichristi characterem futurum dicit, non vti signo Crucis, sed illud potius execrari & abolere. 909. Antichristi characterem dicit fortasse futurum verbum à proua, id est, nego. 918. 950. Antichristum, omnesq; eius affectas apertè Christum negaturos, non semel affirmat. 950
- Historia humana** tanquam fundamento & basi nititur humana auctoritate. 688. testu temporum & veritatis index. 853
- Homerus** multitudinem eorum qui imperant, damnosam esse affirmat, vt & vnitatem fructuosam. 413. Regem vocat pastorem populorum. 579
- Homo de homine nascitur.** 73. accipit per generationem esse humanum, id est, seipsum. 107. totus corrumpitur, cum moritur, nec tamen anima, nec materia corrumpitur. 165. formaliter est visibilis, non tamen essentialiter. 204. desinit esse homo per mortem. 226. 347. 348. vapor ad modicum patens. 470. compositus ex materia & forma. 914
- Homousij** vocabulum Catholicorum symbolum quo ab Arianis secernebantur. 63. in Concilio Nicano frequentatum, sed eo longè antiquius. 84
- Honorius Italia & Occidentis Imp.** 967
- Honorius I. Pontifex Romanus** à Monethelitarum hæresi absoluitur. 1058. & seq.
- Hormisdas Papa Salustio** vices suas demandat tanquam vicario. 772. 773
- Hospiannus Caluinista.** 188. 206. 209
- Hostia** pro peccatis comburebantur olim in lege veteri. 287. significabant Christum amoris igne flagrantem pro nobis passurum ac moriturum. *ibid.*
- Hotomannus** reuicit epistolas Ioannu II. ad Iustinianum Imp. 735. insanus Caluinista. 783. totius Controuersia de Pontifice euerfionem promisit, sed morte præuentus. *ibid.* negat iare diuino concessas esse appellationes ad summum Pontificem. *ibid.* furiosè bacchatur in Papam. 786. 787. Concilij Carthaginensis Canones inuertit & peruertit. 787. Hosium
- Papa parasitum** vocat. *ibid.* Bellarminum appellat nugatorem. 789. mentem & verba Africanorum falsat. 790. perfidè Balsamonem citat. 791. 792. 793. Nicephoro tribuit, de quibus nunquam cogitauit. 793. Iulium & alios orthodoxos Episcopos accusat, Arianos excusat. *ibid.* semel cum Bellarmino concordat. 794. conuiciatur. 797. mentitur. 787. 793. 794. 795. 796.
- Hugo Eberianus** primatum Petri asserit 635. inter Grecos diutissime vixit, Græcè doctissimus. 636. sub Emmanuele Comneno floruit. *ibid.*
- Hunnius** disputationem quandam edidit, quam inscripsit: Labyrinthum Papisticum. 147. euertit totum mysterium S. Trinitatis. *ibid.* ab Auctore in Destructione Labyrinthi refutat. *ibid.* seipsum implicat, confundit, iugulat. 152. mentitur. 166. 167. 168. 169. 1010.
- Hunnius generalis Superintendens Saxoniam.** 169. indoctus. *ibid.* in rebus tritu hallucinatur. *ibid.* imperiosus. *ibid.* pro, mehercle, vsurpat, me Christe. 174. in Antitannero suo nihil noui attulit, quod non fuerit à Iunio, Daneo, Sutiliuo, Pouelo, Abbato, &c. mutuatus. 1009. 1010. legitimi matrimonij vsum, vocat pollutionem & contaminationem. 1052
- Husita** in Bohemia. 880. Lutheranos & Caluinianos detestantur, neque vilo modo pro membru Ecclesie sue agnoscunt. 881
- Hussu** diutius quàm per triennium & semestre pestiferam suam doctrinam in Bohemia sparsit. 830. in cineres & fauillam redactus extra ciuitatem Constantiam, nec resuscitatus, nec in cælum ascendit. *ibid.* fabulam de Papa semina pro vera tradidit. 985
- Huttenus** Lutheranus. 1160
- Hyginus Romanus Episcopus** octauus à Petro. 677
- Hypostasis** siue subsistentia, idem quod Persona. 85. non est locus natura. 230

I.

- Iacobus Gretferus.** Vide V. Aucter.
- Iacobus de Regu Curia.** 985
- S. Iacobus** in Hispaniam ductu & auspiciu S. Petri concessit. 507
- S. Iacobus Episcopus Hierosolymitanus** consecrationem suam & dignitatem Episcopalem à Petro mediatè vel immediatè accepit. 620. Apostolus, & Ecclesie Hierosolymitane particularis Episcopus. 626. 643. 693. anno Redemptoris sexagesimo tertio, Martyrio affectus. 693
- Iacobus Curio.** 985
- Iamesius Pseudepiscopus Dunelmensis.** 402
- Iconius** dicit Antichristam venisse tempore Phoca Imperatoris. 847
- Iconomachi** luculentam plagam Græcico Imperio imposuerunt. 83
- Iehona** nomen nuper excogitatum. 51
- Iephte** certus esse volebat de imperio Monarchico, si vitioniam de filiis Ammon reportasset. 423
- Iesus** nomen salutarum Christi ignotum erat ante Christ aduentum, nunc est notissimū. 903. ab Angelo demū

- de caelo allatum. 904. venerandum nomen, prout Saluatorem nostrum significat, atq; adeo formaliter vt signum est. 938. sanctissimum, & debito honore genuflexionis, capitiu apertioni & inclinationis ab omnibus afficiendum. 938. 939.
- S. Ignatius Petrum & Paulum Roma martyrio sanctos esse innuit.** 672.
- Ignis communicatur ferro ignito physice.** 199. 200.
- Ignorans non est, qui quod prius sciuit, alio modo cognoscit.** 249. nec ille, qui aliquid scit ex relatione amicorum, quod nescit ex libris. 256. nec ille, qui rem absolute & vere nouit, non autem per propriu intellectus industriam, vel experientiam. 262. non tam facile pellet & sanabit ignorantiam, nec ita ignorantibus compatietur, vt scientia & sapientia instructus. 263.
- Ignorantia non omnium a peccato excusat.** 8. in infantibus non est peccatum. 253. significat aliquid quod sciri possit sciriq; deceat, ita nesciri, vt nullo alio modo sciatur. 256. ad redemptionem generis humani nihil penitus conducebat. 257. praua dispositionu, vel priuatiua, qua moraliter imputetur cuidam imperfectioni hominu. 258. negatiua seu pura negationis, a scholasticis vocatur nescientia. 258. 259. naturalis, qua a primo ortu nobis inest 262.
- Illyricus primas in Ecclesia partes tribuit** Democratia, secundas Aristocratia. 432. peccata S. Petro assignat 652. 653. de Concilio Carthaginensi mentitur. 788. Antichristum dicit esse natum circa tempora Phoece Imperatoru, ducentis ante annu conceptum, & aliu centum in vtero matris nutritum. 847. Lutherista. ibid. omnibus Sacramentariu & Caluinistis infestissimus & insensissimus. 976.
- Immacatio naturarum commentitia & Atopistica.** 232. 233. 234. 235. 237.
- Imperator Romanus Monarcha.** 427. summus in rebus politicis iudex in Imperio. 759. clericos iudicare non potest, quanto minus Pontificem. 805. vera dicitur Romanus Imperator hac tempestate, licet nec Romae nec Romanu imperet. 906. ascendenti Pontifici equum, tenet strepam seu scapulam. 1002.
- Imperatores non sunt iudices Episcoporum.** 806. Fridericus I. Fridericus II. Ordo IV. Henricus IV. Henricus VII. Ludouicus Bavarus, minimè Caluiniani vel Lutherani. 881. Philippicus, Leo Isauricus, Copronymus, Antichristiani prodromi, Ecclesiam & omnes orthodoxos grauissime affligerunt & dirissime exagitarunt. 882.
- Imperium Romanum omnimodè desolandum, & destruendum, antequam veniat Antichristus.** 856. & seq. a Gracis ad Francos per Romanum Pontificem translatum. 856. commutatum de temporali in spirituale. 856. 857. adhuc durat, tametsi extra Romam. 857. ante aduentum Antichristi in decem reges diuidetur, quorum nullus sit aut dicatur rex Romanorum. 857. longo tempore geminum fuit, alterum scilicet in Oriente, alterum in Occidente. 858. refertur ad Imperatorem Romanum, vt relationum. 859. aliquandiu ante finem mundi penitus abolebitur & extinguetur. 862. o quam potens,
- & quam cunctis hostibus formidabile esset, si per heresin dulce pacis & vnitatis vinculum solutum non esset. 864. sine vrbe Roma bene consistere potest. ibid. ad Christianam religionem tradidum, Sacrum audire cepit, & sub Constantino Magno maxime floruit. 865.
- Impudentia, cum inscitia coniuncta, quid non audeat?** 207. 762.
- Indi Orientales nonnulli a S. Thoma, S. Bartholomeo, & S. Mattheo Euangelicam doctrinam acceperunt.** 855.
- Inferi sub terra.** 307. etiam Deum suo quodam modo celebrant ac decantant. 312. longissime distant a loco beatorum. ibid.
- Infernus animarum carcer.** 278. in eo nulla est redemptio. 290. significat aliquid inferius nobis. 307. ita appellatus, quod infra sit. ibid. cor terra. 317. 318.
- Infnita virtus infinitam essentiam requirit.** 199. 200. 202. 203. 204.
- Ingenius proprie tribuitur Patri in diuinu.** 122. significat negationem processionu. ibid.
- Innocentius I. Pontifex affirmat, per omnem Hispaniam, Galliam, Africam Ecclesias esse fundatas per eos quos Petrus aut eius successores in hoc opus miserat.** 506. excommunicauit Arcadium Imp. & Eudoxiam uxorem eius, quod non permisset restitui Chrysostomum in suam sedem, vt ipse iusserat. 763. Arsacium inuasorem throni Constantinopolitani, iam mortuum excommunicat. ibid. Chrysostomi eiectionem indignissime tulit. 764. in summa Apostolica Cathedra specula residens, omnia que Arcadius iniuste pararat, accuratissime nouerat. ibid. Theophilum Alexandrinum Patriarcham cum Arsacio Constantinopolitano excommunicat. 765. 767. ab Arcadio non auditus censuit synodo opus esse. 765. Chrysostomo opem tulit, quantam potuit per iniquitatem temporum. 765. 766. post mortem demum S. Chrysostomi Arcadium excommunicauit. 766. Chrysostomum liberasset, si iuri & aequitati vllus locus relictus fuisset. 776. defenditur a calumniis hereticorum. 1052. 1053.
- Innocentius III. primatum Ecclesiasticum Romano Pontifici conuenire asserit, ratione a sole & luna deducta.** 731. ad Alexium Comnenam Angelum Imp. Constantinopolitanum scribit de subsidio terre sancte ferendo. 806. ab hereticorum calumniis defenditur. 1099.
- Innocentius VIII. fingitur Norsuegii concessisse, vt sine vino sacrificarent.** 1104.
- Instrumentum nihil ex se potest, nisi a primaria causa ad actionem applicetur.** 388.
- Intellectus est principium productiuum verbi etiam creati.** 91. non potest ab anima communicari corpori. 133. 134.
- Interior ire dicitur, qui alteri inferior, id est ad lauam.** 647.
- Internuntius nemo sui ipsius.** 354. ad partes diuersas pacis & responsa defert. ibid.

Interpres si malus est, tum nil bona verba iuuant; si bonus est, tum nil mala verba nocebant. 161. 170. que ambigue dicta sunt, praesertim à suspecto Auctore, contra ipsum interpretentur. 161
 Interregnum non est absolute Aristocratia. 423
 Inuocatio Petri & Pauli tanquam praecipuorum Ecclesiae patronorum, olim in vsu, in coemeteriis & cryptis. 671
 S. Ioannes Apostolus in vitima caena supra pectus Domini recubuit. 543. verè & historice fuit typus Ecclesiae triumphantis. 565. Euangelista. 673. 674. non finit vitam Martyrio. 674. sub Traiano Principe ad huc superstes. ibid. Epheforum Episcopus. 693. anno Redemptoris quadragesimo quarto in Asiam venit. 693. Apocalypsin scripsit anno XIV. Imperij Domitiani. 902. superstes adhuc, cum Linus, Cletus & Clemens Romanam Cathedram tenerent. 1032
 S. Ioannes Baptista à Domino ab vero vocatus. 247. capite ab Herode plexus. 673. 871. erat Helias venturus, non in persona, sed spiritu, zelo, ardore, officio & functione. 867. 869. 871. 877
 Ioannes Buscus Societas Iesu. 167. 342. 1060
 Ioannes Calvinus dum vixit, plus autoritatis in suos collegas habuit, quam hodie Anglia primas in Coepiscopos exerceat. 436. 437. 441. Vide V. Calvinus.
 Ioannes Druisus Calvinista, probat nomen Iebouae esse nouissimum. 51. Vide etiam V. Druisus.
 Ioannes VII. Papa natione Graecus. 748. 987
 Ioannes VIII. Pont. Max. à Graecorum calumniis vindicatur. 116. eius epistola à Graecis falsata. 117. successit Hadriano II. 123. 124. incaute egit, quod contra decreta suorum antecessorum & Synodi Oecumenicae Oecumenicae, Photium in Sedem reduxit. 125
 Ioannes IX. Papa defenditur à calumniis haeticorum. 1086
 Ioannes XIII. seu XIV. Papa cepit baptizare, hoc est, consecrare Campanas. 1088
 Ioannes XII. ab haeticorum calumniis defenditur. 1099. & seq 1102
 Ioannes XIII. non fuit Papa plane certus & indubitatus. 942. fertur futuram carni resurrectionem negasse. ibid. in Concilio Constantiensi accusatus, sed de negatione resurrectionis non conuictus. ibid. defenditur à calumniis haeticorum. 1103. 1104
 Ioannes Lucidus. 985
 Ioannes de Marcouille. 985
 Ioannes Marius. Belga. 985
 Ioannes Pirius Valerianus. 985
 Ioannes Pistorius haeticomastix. 986. 1082
 Ioannes Rainoldus Calvinista Anglus. 1060. Vide V. Rainoldus.
 Ioannes Rossensis Episcopus sanctitate & eruditione clarissimus. 687. beatus Martyr. ibid. conuulsionem calumiarum Veleni scripsit. ibid. Vide etiam V. Rossensis.
 Ioannes Stella. 985
 Ioannes VVolfius pro tempore tunc Lutheranus, forsannunc Caluinianus. 938. Vide etiam V. VVolfius iu-

dicium fert de Caluiniano Pradicante qui non potuit ferre sanctissimo nomini Iesu venerationem exhibitam. 939. Vitae Patrum & Speculum Exemplorum citat. ibid. Lupus 984. fabulam de Ioanne Papissa asserit testibus haeticis, vel recentibus, obscuris & ignotis 984. 985. 986. 988. in suo Catalogo Pontificum, casu, vel nutu diuino, Ioannem Papissam omittit. nec quidquam temporis reliquum facit, quod ei possit tribui. 989
 Ioannes Zebender Soc. Ies. refutauit duas Pragenses conuersiones cum praefatione sua, Polycarpi Lauseri. 1173
 Iob sacerdos. 451
 Iodocus Coccius demonstrat Petrum Romae fuisse. 702
 Iomas viuis triduum fuit in ventre ceti. 318. figura Christi ad inferos descendens. ibid.
 Iosephus Iudaeus Imperium Iudaorum ante Saulem vocat Aristocraticum improprie. 422
 Iosue summus Dux populi Hebraei. 421. Monarcha. 427
 Irenaeus descensum Christi ad inferos manifestissime adstruit. 331. 332. dicit Ecclesiam Romanam à Petro & Paulo fundatam. 664. 668. Petrum fuisse Romae affirmat 669. in Catalogo Romanorum Episcoporum primo loco ponit Petrum & Paulum. 676. Romanae Ecclesiae tribuit potentioris principatatem. 677. Clementem dixit esse tertium, Hyginum octauum, Eleutherum duodecimum Romanum Episcopum, nempe post Petrum, siue à Petro. ibid. Cletum appellat Anaclerum. ibid. Romanum Imperium ante aduentum Antichristi in decem reges diuisum iri, probat ex Daniele & Apocalypsi. 857. 858. vidit & audiuit eos qui Ioannem Apostolum viderant & audierant. 904. inuehitur in eos qui Antichristo falsa nomina excogitant. 905. 906. suspicabatur, non certe pronuntiabat, Antichristi nomen fore κατὰ τὸν, quod Latini ea etate latissime regnarent. 906. expresse dicit, certe non consistere de Antichristi nomine. & S. Ioannem id non sine ratione voluisse esse occultum & ignotum. 907. disertè dicit Imperium Antichristi tribus annis & sex mensibus terminatum iri, sedemq; eius non Romam aut Latium, sed Hierosolymam fore. ibid. aperte docet, tempore Antichristi & ante regnum Chiliaisticum, Hierosolymitanum templum extitutum, vt in eo sedeat & regnet Antichristus. 922. crebro corpora nostra vocat templum Dei. 923
 dicit Antichristum tentaturum se Christum ostendere. 953
 Isaac filius Abrabae, figura noui Testamenti, vt Ismael veteris. 564
 Isidorus scribit Diabolum habuisse primatum inter Angelos ante lapsum. 479
 Isidorus cognomento Mercator, Canonum collector, ducentis annis Carolum Magnum antecessus. 729. 730. meminist epistolarum Clementis & Anacleri. 729
 Isidorus Hispalensis Iunior. 730
 Isocrates Monarchiam demonstrat esse optimam ex Reipub. administranda forma. 418 tyranni & tyrannidum vocabula in bonam partem accipit. 419

Israëlites sponte se Regi Sauli subiecerunt. 420. *Monarchicum imperium Gedeoni eiusq; posteris, & Iephthe detulerunt.* 423. *Deo quasi reiecto reges sibi dari postulant.* 424. 425

Iadai, odio Christi, prophetiam quandam ex editione Septuaginta Interpretum expunxerunt. 322. *in Babylone & apud Assyrios, sub Caji imperio expulsi & trucidati.* 658. *vulgo triginta diebus mensem claudunt, quem plenum vocant.* 890. *praecipui Antichristiane Tragœdia choragi.* 911. *obligabantur in conscientia, non vesci carne suilla.* 1111

Iudas Patriarcha nurum suam scortationis accusatam igni adiudicauit. 426. *inter Chananæos versatus.* *ibid.*

Iudas Thaddæus Iunio Lebbaus. 594

Iudices olim erant quasi Vicarij & Proreges Dei. 423. 424. *etiam vocabantur Reges.* 424. 427. *in singulis ciuitatibus constituti.* 485

Iudicium Bellarmini de libro quem Lutherani vocant Concordia. 171. *quindecim annis ante libros de Indulgentiis prodit.* *ibid.* *etiam Germanicè omnium manibus teritur.* 171. 172

aureus libellus. 191

Iulianus Cardinalis in Concilio Florentino cum Marco Epepheso disputat. 124. *passus est octauam Synodum sub Hadriano II. sibi eripi.* *ibid.*

Iulius I. Pontifex Romanus S. Athanasio nullum auxilium ferre potuit ob hereticorum & Imperatoris heretici potentiam. 449. *Petri in Episcopatu successor, qui si honoretur, ipsa Petri memoria honoratur.* 685. *affirmat, ad se pertinere officium diiudicandi causas Episcoporum, etiam Orientalium; & hoc ius à B. Petro se accepisse.* 731. *contra Arianos rescribit pro Athanasio.* *ibid.*

Iunius Caluinista, Danaum resellit. 4. *calumniatur & mentitur.* 11. 12. 30. 69. 128. 239. 242. 243. 258. 272. 290. 292. 296. 297. 331. 360. 361. 362. 366. 397. 403. 435. 538. 540. 545. 560. 589. 598. 661. 692. 740. 747. & seq.

Iunius Gallus Biturix, lingue Germanicæ haud callentissimus. 17. *Lutheri malus aduocatus.* *ibid.* *non respondet ad rem.* 18. *de Nestorio & Eutychete hæresiarcho bene meritis.* 19. 20. *S. Cyrillum vt præcipitem, S. Leonem vt arrogantem traducit.* 20. *Erasmus non probat.* 21. 51. *Arianizat.* 33. 34. 36. 38. *nihil ad propositum dicit.* 38. 39. *Caluinum male defendit.* 40. *Nestorianizat.* 41. 42. 43. 44. 45. *Sarnicium & Scheskium male defendit.* 45. 46. *VVigandum accusat, videt, defendit.* 47. *seuerus loquendi magister.* 49. *blasphemus.* 55. *in natura diuina ponit potentiam passiuam.* 63. *peior Ariano.* 64. *ineptè respondet.* 66. *male pius in magistrum.* 73. *obliquè & ambiguè loquitur.* 75. *à se, mutat in per se, & in se.* 75. 76. *admodum liuidus.* 83. *Lutherum crasse & imprudenter scripsisse fatetur, & tamen excusat.* 127. 135.

verba D. Thomæ corrumpit, & mutat, aliquantulum, in, aequaliter. 141

Arj partes tuetur. 142

Criticus & Grammaticus. 239. *ex Caluiniano pro-*

pemodum Scholasticus. 243. *laudat D. Thomam.* *ibid.* *Danao candidior.* 249. *scripsit, humanam naturam si non proficiat in scientia & sapientia, non fore veram naturam humanam.* 251. *concedit, Christum & aeternam sapientiam fuisse, insipientem negatiuè.* 255. *Agnoëta.* 258. *ignorantiam etiam priuatiuam in Christo ponit.* 259. *impius.* *ibid.* *inconstans.* 259. 260. *ignorantiam Christi & morbos ad redemptionem generis humani viles futuros affirmat.* *ibid.* *Christum ait assumpsisse ea quæ erat vindicaturus.* *ibid.* *nouam & inauditam hæcenus philosophiam Leida in Hollandia patefecit.* 261. *defectus naturales negatiuè dictos, vt volandi, &c. vult pertinere ad perfectionem naturæ.* *ibid.* *rem ait per negationem distingere, id est, perfectiorem fieri.* *ibid.* *scientiam beatam & infusam vbique in Christo agnoscit.* 262. *à reliquis Caluinistis descendit.* *ibid.* *ipsi etiam communi loquentium consuetudini repugnat.* 264

Christum facit verè ignorantem. 265

Iunius scientiam practicam definit actum ex habitu. 266. *tragelaphos nobis pingit.* 263. 266. *dicit, nullam qualitatem esse absolutam, & hoc non esse omnes.* 268. *somnia sua Bellarmino affingit.* 269. *etiam insanabilia sanare tentat.* 278. *ex Christo peccatorem facit.* 284. *turpem antilogiam committit.* 286. *vbi & quando lubet, Rhetores & Tropistas ex Patribus facit.* 288. *Deam facit deliberare.* 291. *ineptè distinguit passionem Christi in fieri & factum esse.* 295. *negat mortem corporis Christi satisfacere potuisse pro morte animarum omnium.* 296. *impetum dat in Patres.* 297. *calumniatur ciuilitè.* 298. *ensor nimis liber.* *ibid.* *bona Augustini piorumque venia, Augustini pietatem admiratur, sententiam reuicit.* *ibid.*

Iunius ait vincula Simsonis fuisse typum pœnarum inferni, quas Christus subiturus esset. 299. *Simsonem & Pelistæos legis pro Samsons & Philistæis.* *ibid.* *strenuissimus Negator.* 301

S. Thomam non semel citat. 302

agnoscit tandem, inferos esse locum subterraneum. 308. *sepulchrum quod supra terram extat, non putat esse sepulchrum.* 310

pius in magistrum suam Bezam. *ibid.*

terram secundum substantiam suam post extremum iudicij diem penitus abolitum iri putat. 311

Rabinizat. 315

festinationem S. Hieronymi dolet, lapsus excusat, scilicet. 316

Ruperto compatitur. *ibid.* *roti Ecclesiastico vel nihil vel parum tribuit.* 317

festiuè ac lepide iocatur. *ibid.* *muffas contra Patres.* 321. *vbique somniat Tropista tropos.* *ibid.* *Patrum sententias deprauat.* 322. *imitatur Iudeos, dum literalem sensum eradere, & in allegoricum transformare conatur.* 323

Aius Locutius. *ibid.* *suam & Beze sententiã S. Augustino affingit.* 325

Caluino non vir bonus. 329

Diphili Iambos vitiosissime profert. 330
 Patrum & Conciliorum auctoritatem eleuat. 331.
 333
 Christum anima & corpore ad inferos descendisse
 consistit. 337
Iunius ineptus, impius, temerarius & inuocundus. 338.
 ait sanctos Patres non bene de inferis philosopha-
 tos esse. 339. naturam humanam Christi per se
 nihil posse, insinuat. 350. Eutybianizat. 351.
 Deitatem Filij obeduisse Patri adstruit. *ibid.* per-
 peram citat S. Leonem. 355. Christum secun-
 dum naturam diuinam facit Patre suo inferiorem.
 356. 357. 366. Filium Dei ait distingui natura
 secundum personam à Patre. 357. locum S. Augu-
 stini deprauat. 359. Christum ait sacerdotem &
 Pontificem esse secundum diuinam naturam. 360.
 361. diuinitatem Christi concipit quasi formam,
 qua humanam naturam quasi informat. 363.
 Christum dicit esse mediatorem secundum perso-
 nam, non secundum naturam. 363. 364. duas na-
 turas statuit in diuini. 364. in Nestorium vel Ne-
 storianum transformatur. *ibid.* negat, opera Tri-
 nitatis ad extra, esse indiuisa. 365. totam Trinita-
 tem facit mediatorem. *ibid.* personam putat ali-
 quid posse operari sine essentia. *ibid.* notionem & ra-
 tionem sacrificij ignorat. 366
Iunius pingit tragelaphos & chimeras. 368. duas in Chri-
 sto actiones, & vnā tantum operationem ponit.
 368. 369. negat distinctionem ante distinctionem.
 371. crambem iam millies recoctam reponit. *ibid.*
 non intelligit D. Thomam. *ibid.* officium docendi,
 Trinitati commune, ait terminari personis. 372. se-
 mina non obscura Arianismi spargit. *ibid.* Calui-
 num à Bellarmino Arianismi postulatum, sub cul-
 tro liquit. 373. exinanitionem diuinitatis in se, &
 secundum se, probat ex Homero. *ibid.* parum refer-
 re putat, quid de merito Christi sentias. 384. te-
 xtum Scripturae transuertit & peruertit. 384. 385.
 quouis Arianismo deteriora effatur. 386. edmo-
 dum versatus in Missali Romano, ac si aliquando
 Monachus vel Sacerdos fuisset. *ibid.* vitam ipse sibi
 suam scripsit. *ibid.* rigidum censor cum de merito, fa-
 cilis autem, cum de gratia & scientia Christi agi-
 tur. 388. humanam Christi naturam nihil esse di-
 cit, nisi instrumentum diuinitatis. *ibid.* mysterium
 Incarnationis euertit. *ibid.* Bellarmini dicta fru-
 stillatim discerpit. 391. ineptias repetit. 392. affin-
 git Bellarmino paralogismos. *ibid.* fatetur, scur-
 rarum aut imperitorum esse, Papa nomen ad tur-
 pia transferre. 397
 concedit imperium Moysi, Iosue, & Iudicum fuisse
 Monarchicum. 422
Iunius mirificus in procedendis nouis & ad rem nil atti-
 nentibus distinctionibus. 429. textum Bellarmi-
 ni in frustilla concidit & lancinat. 433. absoluit
 S. Martinum à ruficitatis nota. 435. Puritanus.
 436. temerarius in asserendo. 459. concedit vnum
 Angelum ceteris praesse. 478
 Patrum auctoritatem contra Samaritanianum,
 quendam tuetur. 480

non agnoscit regem Angliae pro Monarcha Eccle-
 siastico. 489. dicitur leges ex tripodibus. 522. cauilla-
 tur. *ibid.* ridet Surium. 533. proiecta audacia in
 Patrum dictis deprauandis. 539. S. Leonem conui-
 cium incesit. 541. 558. Augustini caudicem. 544.
 quod toti communitati traditur, putat pertinere
 ad singulas eius partes etiam sigillatim sumptas.
 548. dicta S. Cypriani deprauat. 558. 559. Petrum
 negatione Christi putat excidisse ab Apostolatu.
 576. sapientior suis symyistis. 593. in S. Epipha-
 nium inuebitur. 597. in S. Petrum praecipit. 600.
 conuicia iacit in Pontifices. 628. nugatur. 644.
 primitiuam Ecclesiam ait caruisse imaginibus, con-
 tra Danam. 648. cum suo symyista Suetulio
 male concordat. 657. spurium putat, quicquid con-
 tra illum asseritur. 684. criticus. *ibid.* Anacletum
 transformat in Anacletum. 690. 1040. insipientiae
 typus formalis. 712
 Rufinum pro fidissimo & plane Latino Niceni Ca-
 nonis Interprete habet. 725
 Rufinum literarum priscarum pestem appellat, &
 qui dente magis quam naso valuerit. 725. 730
Iunius comminiscitur Constantinum dioceses Ecclesiarum
 distinxisse. 725. nescit quid suburbanum & subur-
 banitas apud Ciceronem significet. *ibid.* naso valet.
 730. Pontifices excusat, quod non fuerint ipsi Anti-
 christi, sed solummodo fuerint & conceperint An-
 tichristum. 731. lepore Leoni mortuo insultat. 732.
 740. Sanctum Leonem pro vulpe aut lupa habet.
ibid. fines dioceseos Romanae Metropolitanæ ex-
 tendit vsq. ad fines Thraciae. 734. temerarius asser-
 tar, in probando deficit. 741. 742. non putat dici
 posse latine erraticum pro errante. 751. Sibrando
 symyista suo contradicit. 759. sanctum Innocen-
 tium primum Pontificem carpit. 764. 765. Atti-
 cum ponit pro Asfacio. 764. 765. sepra omni pu-
 dentia & reuerentia transcendit. 773. Concilium
 Sardicense Oecumenicum reuocat. 774. 775. sanctum
 Gregorium perstringit. 776. 777. Exarchum inter-
 pretatur principem cantilena, vel modulationis, vel
 sententiae in consessu dicende. 777. 778. sanctum
 Leonem ridet. 778. grammaticè tricitur. 782. di-
 uerticula canillatoria querit. 799. accusat barba-
 riam Styli in Romana Synodo. 803. seuerus verbo-
 rum ponsulator. 804. Ennodium transformat in
 vrborem. *ibid.* alter Chremes. 805. strenuum nega-
 torem agit. 807. contendit, Christum non de facto
 solum, sed etiam de iure subiectum fuisse. 808. 809.
 parum reuerens in Christum. 809. mentitur & ca-
 lumniatur. 761. 768. 775. 776. 781. 782. 788. 807.
 840. 842. 975. 976. 1016. 1055
Iunius Christum quā Deus est, subiectum fuisse hominibus
 blasphematur. 809. de maiestate Christi parum bono-
 rificè sentit. *ibid.* per Romam imperitè intelligit
 Constantinopolim. 812. falso citat Synodum Con-
 stantinopolitanam quintam. 814. 815. Concilia
 Florentinum & Lateranense sub Innocentio III.
 reuocat. 817. Antichristum sibi ad arbitrium fingit &
 refingit. 823. vocem, alius, putat esse indiuiduum
 vagum. *ibid.* ipse vitā suam conscripsit, quam postea

Merula publicavit. 824. integrum biennium atheus fuit, & quatuor uxores habuit. ibid. conuicia in sanctos Patres iacit. 826. consentit cum Epiphano contra Sibrandum. 835. asserit Antichristum statim venisse post Christi in calos ascensionem. 840. nescit quae sint coniunctiones vel propositiones copulatiuae, quae disiunctiuae. 841. Pouelum & Magdeburgenses dicit errare. ibid. pro Beza in Bellarminum iniuriosus. ibid. Vide etiam V. Franciscus Iunius. impio Porphyrio additior quam sanctis Patribus. 860. de simplicitate Euangelij scribit admodum simpliciter. 864. Homoch & Heliam viuere, pro fabula habet. 866. Sutiliuo & Sibrando aduersatur. 867. falsum committit, dum Bellarminum falsi arguit. 868

Iunius Bellarmino perturbato condonandam censet iniuriam, qua Lætherum & Zvinglium affecit, dicens, eos nullum Iudaerum conuertisse. 870. Sutiliuo oppositus. 888. videtur illud Antichristianum ἀγνώμων, Nego, de quo Hippolytus Martyr, in animo, in fronte, in manu, in ore, in calamo, in charta circumtulisse, tanquam characterem bestiae illius, cui dum viueret, tanquam praecursor viam sedulo apparauit. 918. 919. argumentum Bellarmini dum reformare tentat, deformat. 923. Christum secundum humanam naturam subicit legalibus ceremoniis, imò secundum diuinam quoque naturam Deo subicit. 964. Lutheri nuptias tueri nititur, Cynicus Cynici, & quod magis mirum, Sacramentarius Lutheri. 974. Synodi Smalcaldicae defensionem suscipit in gratiam Lutheranorum. ibid. cor Papa scrutatur. ibid. solum Deum dicit in templo sedere, alios omnes stare. ibid. non intelligit quid sit, per modum suffragij. 975. Illyricum defendit, hostem suum, vt & omnium Sacramentariorum & Calvinistarum infensissimum. 976. in S. Leonem Pont. & S. Bonifacium Germanorum Apostolum peralante incurrat. ibid. Aurelium pro Valerio legit. 980. Ruffinum suis glossis corrumpit. 982. 983. Chytraum Lutheranum Calvinista defendit. ibid. fabulam de Ioanne Pappissa in veritatem transformare conatur. 984. illud ἀγνώμων, Nego, Negamus, Negatur, Antichristi tesseram ingeminat. 1011

Iunius reuisit Sanctos & antiquos Patres. 1016. 1017. Vvitchero & Danao contradicit. 1020. vetus testamentum vnà cum suo Tremelio ex Hebraeo verit, vel potius peruertit. ibid. in Nicolaum I. Pontificem bacchatur. 1063. 1067. muscas captat. 1060. absoluit Nicolaum Pontificem, non modo ab haeresi, sed etiam ab omni errore. 1086. à suis symmystis disidens, nobiscum facit. 1049. dicit argumentum Bellarmini nec caput nec caudam habere. 1128

admittit ieiunia ab Ecclesia indicta, non autem Pontificia. 1134
Nestorianismi infamiam à Celestino Papa amolitur. 1053

Iurisconsulti quidam scripserunt libros de singularibus intellectibus. 531

Iustinianus Imp. Ioannem II. Pontificem Romanum vocat caput omnium sacerdotum. 735. Episcopum

prima Iustiniana locis quibusdam praesse debere scribit, tanquam Vicarium Romani Pontificis. 773. sancit, vt sanctissimus vereris Romae Papa primus omnium sacerdotum sit, beatissimus vero Archiepiscopus Constantinopoleos secundum locum post sanctam Apostolicam vereris Romae sedem, obtineat, ceterisq; omnibus praeseratur. 786

Iustinianus Iunior ex Imperio expulsus, etiam abscisso naso. 747. Trullanum seu Quinisextum Conciliabulum coegit. 747. 751. hereticis potius quam Catholicis ante suam expulsionem fauit. 748. subsidio regis Bulgarorum in Imperium restitutus. ibid. petit à Ioanne VII. Trullanorum Canonum approbationem, sed frustra. 748. 749

Sergium Romanum Pontificem nolentem subscribere Trullano suo Conciliabulo, per Zachariam protopatriarium suum iussit Constantinopolim deportari. 750. Rhinormetus. 751. 755. haeresi pollutus Catholicos persequitur, & cum Saracenis pacem facit. 754. cum Arabibus terra marique foedus icit. 755. Trullani Conciliabuli auctor & auspex. 755. 756

Iustinus Imperator optimus. 1089

Iustinus Martyr dicit vnus principatum à bellis disidiuq; solum ac liberum esse. 413. Christianam legem ait esse postremam. 1140

K.

Kilianus à Conone Papa missus ad conuersionem Francorum seu Orientalium Francorum. 506. 508

L.

Labyrinthi Creticobunniani destructio ab Auctore edita. 147

Laëtantius Antichristum Regem ex Syria malo spirita progenitum appellat. 876

Lambertus Danaus. 594. Vide V. Danam.

Laonicus Chalcocondyla, interprete Clusero. 986. eius historia manuscripta in bibliotheca Bauarica Monachij & Academica Ingolstadtij. ibid.

Laonicus Vbiquista Danaum Iesuitarum scripta expilasse scribit. 146

Latinus siue Lateinus, vt Regina pro Regina. 906
Græce Λατίνος tantum scribitur, non Λατίνος. ibid.

Latini etate Irenaei latissime regnabant. 906

Latro sanctus gloriae caelestis in limbo cum reliquis Patribus ibi detentis, particeps factus. 313. non nisi quadagesimo post resurrectionem die cum Christo ad calos ascendit. ibid.

Latrus alicuius tegere, est ad dexteram illius incedere. 647. 648

Laurontius Valla Celestinum Pontificem primus horribili mendacio commentus est fuisse Nestorianum. 1053. vsellitur à Bellarmino. ibid.

Leges imperij Romani iubent verba interpretari contra eum, qui clarius dicere potuit, & dixit obscurius. 17

S. Leo, nisi verus Deus, inquit, non adferret remedium, nisi verus homo, non praberet exemplum. 353. toto orbe celeberrimus Pontifex. 558. Petrum ait à Christo propositum esse omnibus gentibus. Patribus, Apostolis. 583. 587. Christi in terris vicem gessit. 587. sanctitate & eruditione præstans. ibid. asserit Petrum factum petram à petra Christo, & fundamentum à fundamento Christo. 594. 595. rugis ut Leo de tribu Iuda. 595. Petrum ait idem esse quod Christus, non per essentiam, sed per effectum & communionem. ibid. primatum Petri asserit. 606. Petrum dicit diuinis præordinationibus venisse Romam. 622. ait inuolabile esse oportere quod semel sanciuisset Nicæna Synodus. 627. S. Petrum dicit omnibus Apostolis & Ecclesiis esse propositum. 638. Petrum ait fuisse destinatum ad arcem Romani Imperij. 666. successor Petri, qui per ipsum locutus est. 686. in Concilio Chalcedonensi vocatur vniuersali Ecclesie Papa. 719. 728. Maximum Episcopum Antiochenum confirmat. 720. 721. Vicarios suos habuit in Concilio Chalcedonensi Paschasium & Lucentium. 721. totius mundi Episcopus. 728. Pseudocanoni Chalcedonensi de primatu Sedis Constantinopolitanae validissime reclamauit. 739. Sanctus. 740. noluit Donatum Salicinensem ab heresi Nouatiana conuersum gregi suo præesse, nisi libellum fidei suæ ad sedem Apostolicam transmitteret. 745. Dioscoro Episcopo Alexandrino leges præscribit, ut vniuersalis pastor & primas. 758. mandat Episcopis ut omnes constitutiones suorum Antecessorum & sacrorum canonum diligenter obseruent; contumacibus veniam denegat. 758. 759.

S. Leo laudatissimus in Ecclesia Dei Pontifex. 758. vniuersis Episcopis per vniuersas prouincias constituturis mandat, ut pastor vniuersalis. 759. meminist. constitutionum Innocentij primi. 760. sacrificium Missæ iterari posse dicit, si tanta sit populæ frequentia, quæ vno templo capi nequeat. ibid. omnium Eutycharum inuictus debellator. ibid. facit Anastasium Episcopum Thessalonicensis suum Vicarium per Orientem, sicut ab antecessoribus suis factum. 769. Vicarij & Legati potestatem suam tradidit, ut variè in prouincijs lites Ecclesiasticas tanquam Iudices, cum potestate & auctoritate iudiciaria cognoscerent, definirent, ac componerent. 770. Eutychem compescuit iure quidem, licet non statim de facto. ibid. commisit vices suas Potentio in regionibus Africa. 770. 771. vniuersa Ecclesia sollicitudinem ex diuina institutione dependit. 771. Romana Synodo ut caput membrum præfedit. 816. Chalcedonensi Synodo præfedit per legatos suos. 817. conqueritur de Græcijs, quod se adhuc viuente, epistolam suam ad Flavianum corruerint. 1062. Missæ adiecit illa: Sanctum sacrificium, immaculatam hostiam, & hancigitur oblationem, &c. 1053.

Leo Pontifex Symbolum Constantinopolitanum sine additione (Filioq.) asseruauit. 116.

Leo III. Imperium transfudit à Græcijs ad Francos. 1161.

Leo VII. Antipapa. 1093.

Leo X. defenditur à calumnijs hereticorum. 1165.

Leo XI. Pauli V. hodierni Pontificis antecessor proximus. 904.

Leo Isaurus Imp. à Gregorio III. excommunicatus. 767. bellua potius quam homo. 768. à Gregorio III. priuatus imperio occidentali. ibid.

Leo Iudas ex Iudæo Christianus Catholicus, imò & sacerdos factus, tandem à Zvinglio peruersus. 870.

Leontius & **Tiberius** Absinthij Imperium inuadunt. 747. 748. 750.

Leporum est leoni mortuo insultare. 732.

Lex supremos & absolutos principes non subiicit humanis legibus nisi quoad directionem, non autem quoad correctionem. 809. hoc ipso quod est lex, necessitatem imponit quoad res ipsas particulares quas præcipit aut prohibet. 1126.

Liberius Pontifex Romanus, successor Petri. 681. nec heresim docuit, nec hereticus fuit, sed solum peccauit actu externo, quando metu coactus & radio diurni exilij impulsus, damnationem Athanasij suo suffragio confirmauit, & cum hereticis comunicauit. 1044. & seq. ab Ambrosio vocatur Sanctus. 1056. defenditur ab hereticorum calumnijs. ibid. Felici II. successit. 1051.

Libertas ad quam sumus omnes à natura propensi, illa intelligitur, quam tollit seruitus, non autem subiectio politica. 420.

Ligonem licet appellare ligonem. 168.

Linus Petri primus successor in Episcopatu Romano. 676. primorum successor seu primus à Petro. 677. 678. 679. primus successione, non fundatione. 680. 681. viuente Petro, Episcopatu Romanae vrbs functus, ut Vicarij & suffraganei Petri. 680. 700. Petro successit ut Episcopus. 682. 684. à S. Paulo ordinatus. 684. 685. Claudij filius. 685. Petri in officio episcopali coadiutor. 694. ex præcepto B. Petri constituit, ut mulier velato capite in Ecclesiam introiret. 1039.

Lipsiensis Academia decretum Dresdense contra Vbiquistas approbat, & paulo post damnat. 188. 209.

Lipsius Ioannem Papissam fabulis accenser. 987.

Litania Lutheranorum sine inuocatione Trinitatis. 62. Calvinistarum nulla omnino. ibid.

Litbus Misenus Heidelbergensis Calvinianus. 594.

Lollardi seu **Lollardistæ** in Anglia asseruerunt Deum debere obedire Diabolo. 880.

Londinense Conciliabulum. 401. non recipitur à Geneensibus, Gallis Calvinistis, Belgis, Germanis, Scotis, nec ab Anglijs Puritanis; ibid. definiuit lese maiestatis & perduellionis reum esse qui Regem caput Ecclesie Anglicane esse insinuat. 435. 436. 571.

Lotharius rex à Nicolao I. Papa comminatione excommunicationis territus, ne uxorem legitimam repudiaret. 768.

S. Lucas videtur fuisse comes itineris Cleophae in Emmau. 606. medicus. 699. Pauli domesticus & adiutor in regno Dei promouendo. ibid. in Actibus Apostolorum non scripsit omnia quæ Apostoli fecerunt. 704.

Lucentius Sedis Apostolica Legatus in Concilio Chalcedo-
nensi. 813
 Lucifer stellarum maxima & pulcherrima, saltem quo ad
 apparentiam & vulgi opinionem. 481
 Ludouicus Imp. Caroli filius. 1091. decretum edidit, in quo
 Romana Ecclesia Pontifici eligendi, ordinandi, cō-
 sacrandi liberrimam concedit facultatem. ibid. re-
 statur Carolum parentem suum in electione Ro-
 mani Pontifici nihil egisse, sed tantum ab electo &
 consecrato nuncios ad se, amicitia causa, mitti vo-
 luisse. 1091
 Ludouicus IV. Imp. 1092
 Ludouicus Rogerius Societ. Iesu. 48. Vide V. Rogerius.
 Ludouicus Sombecbus Abbas Gemblacensis. 987
 Lugdunense Concilium, Romanum Pontificem appellat
 sponsum Ecclesia. 818
 Lutherani ex Litanii inuocationem Trinitatis expun-
 xerunt. 62. censuræ Hieremia Patriarcha Constans-
 tinopolitani Græcè & Latine responderunt. 80. 110.
 quidam Vbiquitatem reiiciunt, & libro Concor-
 dia subscribere noluerunt. 188. in argumento de
 persona Christi & communicatione idiomatum,
 maximè inscitiam suam produunt. 206. vtriusque
 nature proprietates vni supposito vtrunque tribu-
 unt in concreto. 208. concordant cum Caluinistis in
 articulo de S. Trinitate. 222. concordant Caluini-
 stis in reiiciendo libros Tobia, Iudith, Machabeo-
 rum, Sapientia, & Ecclesiastici. ibid. cum Caluini-
 stis potestatem summi Pontifici, cultum Sancto-
 rum, & venerationem Reliquiarum & Crucis, &c.
 repudiant. ibid. spiritu cereuisiario instincti, auda-
 cisimè quosui prouocant. 379. Caluinistarum con-
 ciliabula ne vnus quidem asus astimant. 490. nihil
 adeo veritati est expers, quod non ausint asserere,
 modò potestati Romani Pontifici aduersetur. 687.
 plures facti Iudei, quam Iudei Lutherani. 870.
 Caluinianos damnant, & contumeliis profundunt.
 881. quadam cum Caluinistis communia habent,
 non tamen propterea Caluinista audire volunt.
 882. raptores honorum Ecclesiasticorum, & cognati
 Antichristi. 915. passim docent matrimonium inui-
 ritu parentibus vel maioribus contractum, nullius
 valoris esse. 998. iubent à carnibus suos abstinere,
 quando Magistratus id ita mandat, vel quando ex
 esu carniū in infirmiorum animis scandalum na-
 scitur. ibid. in Germania occuparunt multos Episco-
 patus, quorum legitimi Praefules olim erant princi-
 pes Ecclesiastici & politici simul. 1162. Episcopos &
 Archiepiscopos suos, Magdeburgensem, Halbersta-
 densem, Min'enssem, Verdenssem, Merseburgensem,
 &c. Ecclesiasticos simul & politicos Principes agno-
 scunt. 1165
 Lutherus Arium spiras. 4. mendax. 5. 7. & seq.
 Lutherus odit vocabulum διουοις. 7. vocem Trinitatis ap-
 pollat frigidam. ibid. nullam penitus ignorantiam
 à peccato excusare docuit. 8. laudat Arianos. 10. no-
 men Trinitatis ex Litanii submouit. 11. 12. 13. Ne-
 storianus. 14. Vbiquitatis sectator & propagator.
 ibid. Erasmi ambigüe dicta, contra ipsum interpre-

tanda censet. 15. Eutybianus. 16. omnia Concilia
 lacerat. 18. Erasimum superbum, mendacem, & dia-
 bolum incarnatum vocat. 23. non creditur. Eras-
 mo, etiamsi verum dicat. 23. 24. Christum instru-
 mentum Dei nominat. 51. essentiam in diuinu ge-
 nerare & generari affirmat. 67. Eutybianus &
 Nestorianus. 127. 133 scripsit, diuinitatem esse pas-
 sam. 175. 176. heresiarcha. 241. verba insidiosa lo-
 quentium, contra illos ipsos interpretanda esse de-
 cernit. 362. omnes scurras longissimo post se inter-
 uallo reliquit. 397. curpissimas & Diabolicas ima-
 gines in opprobrium & contumeliam Romani Pon-
 tifici paulò ante mortem suam in vulgus excrussit.
 ibid. Christianum ab omni prorsus tam Ecclesiasti-
 co quam politico imperio solutum pronunciat. 434.
 omnia pro imperio agebat. 438
 epistolam D. Iacobi epistolis S. Petri in suis Bibliis
 postposuit. 597
 Lutherus Iacobum Petro antefert. 640. Iacobum Aposto-
 lum vocat Vicarium Christi. 641. non bene legit Ni-
 cenum Concilium in Canone de sedibus Patriar-
 chalibus. 644. Exmonachus. 762. sectus ope Eleo-
 rii Saxonii, & leui vulgi, vt olim Eutyches Impe-
 ratoris. 770. dicit in Concilio Nicano permissas con-
 iuges sacerdotibus. 809. Antichristum dicit venisse
 tempore Phoca Imperatoris. 847. contra Sacramen-
 tarios scripsit. ibid. aduentum Antichristi cum gla-
 dio spiritali, ponit post annum Domini sexcentesi-
 mum. 848. nullum Iudeorum conuertit. 870. dicit
 in Moravia complures à Iudeis circumcisos & nouo
 nomine Sabbatarios appellatos, aded inualuisse, vt
 coactus fuerit separatim libram contra illos scribe-
 re. ibid. duobus vel tribus anni latius doctrinam
 suam diffudit in Germania, quam S. Bonifacius
 triplo vel quadruplo pluribus annis. 896. impietati
 suae veri Christi women pratendit. 947. 958. here-
 siarcha 966. Daniele in indoctè vertit, & textui
 Hebraeo, Græco, & Interpretibus, etiam Hæreticis,
 aduersatur. 973. Sacramentarios, hoc est, Zvin-
 glianos & Caluinistas suis coloribus depinxit 974.
 de sua prosperitate palam gloriatur. 977. maritus
 non fuit, sed scortator. 998. puellam quandam nu-
 pturientem fustibus castigandam curat. ibid. docet
 matrimonium inuitu parentibus vel maioribus
 contractum non valere. ibid. saltem politici ordinis
 gratia iubet à carnibus suos abstinere, quando ma-
 gistratus ita mandat, vel quando ex esu carni-
 um in infirmiorum animis scandalum nascitur.
 ibid.
 Lutherus sapius se nimis clementer & reuerenter cum Pa-
 pa egisse scriptisat. 1073
 expresse docet, obseruationem caeremoniarum lega-
 lium esse liberam & indifferentem. 1037
 si coniunx sit impotens, concedit alteri coniungi libe-
 ram potestatem ad alias nuptias transfundi. 1081.
 1082
 cum magno quodam viro dispensauit vt vno eo-
 demq; tempore duas vxores haberet, prima non re-
 pudiat. 1082
 Iudaismi ac Mahometismi sui in Tomu fundamen-

ta posuit, vel potius luculentissima documenta edidit. 1083
animarū immortalitatē negavit. 1103. aperte scripsit, omnia legalia etiamnum observari posse, salua religione & conscientia. 1099. bestia cornuta Apocalypica. 1168. in Scholasticos inuebitur. 1172

M.

Macedoniani heretici. 91. 113
Machabai Principes politici simul & Ecclesiastici. 1163
Mauus Hunnicus discipulus. 148. destruendum Hunnū Labyrinthum reedificare conatus, nullo successu. ibid. helleborum nigrum retulit ab Auctore propinatam. ibidem. lubricus & flexuosus Vbiquista. 151. sbraso indoctus & impudens. 154. magistrum suam male defendit. ibidem. quaternitatem in diuinū, & duplicem essentiam constituit 155. stupidus. ibidem. & sequentib. totum S. Trinitatū mysterium subruit. 157. nunquam vidit Catenam S. Thoma. 160. nescit quid sit Eutybianismus. 162. Eutybianizat. ibidem. in Agnoētam transmutatur. ibidem. Nestorianizat. 163. nouam philosophiam docet. 165. paradoxa plusquam Stoica tradit. ibidem. mysteria Trinitatū & Incarnationū funditus tollit. 166. Sanctum Bonauenturam vocat Maleuenturam. 169. mentitur. 170. 171. 178. 183. 185. 191. 197. 202. 203. 204. 207. 208. 373. 375. 379
Mauus Labyrinthi Hunnicus Apologeticum scripsit. 170. maledicere doctus à suo Helbrando. ibidem. Gregorium de Valentia, de Faulentia & Fallentia cognominat. ibidem. spiritus Suiſtas, & scriptarculos Pontificios, & fabulas Lugendarum. ibid. Gregserum vocat impium. ibidem. pollicetur refutationem Iudicij Bellarminiani de libro Concordia, nec praestat. 171. docet diuinitatem in se & per se passam. 172. sibi contradicit. ibidem. arbitrato suo quaestiones sibi cudit, & arbitrato suo soluit. 174. iurat, me hercle, non vt praeceptor suus, me Christe. ibidem. honorantem dicit esse maiorem honorato. 175. Bellarminum & omnes Catholicos Nestorianismi accusat. 177. dicit diminitatem saltem secundario passam. 178. stultescit. ibidem. patellaris Vbiquista 179. in Bellarminum & Iesuitas bacebatur. 181. non legit vel non intelligit Aristotelem. 182. tautologus & bartologus. ibidem. bacebans. 183. Zuuinglianus. 184. absurda & impossibilia in Theologia ponit. 186. impossibiliora dicit Deo esse factū faciliora. ibid. non intelligit transsubstantiationem. 186. 187. ponit transsubstantiationem corporis ac sanguinis Christi in panem & vinum. 187. conatur sancto Vigilio affingere suam Vbiquitatem. 190. ipsam quaestionem pro response nobis apponit 193. obscurus. 197. habitantem ab habitaculo distinguere nescit. ibidem. Eutybianista. ibidem. destruit veritatem humanitatis Christi, renouat heresin Eutybetū, & pugnat cum simbolo fidei. 199. loquax. 199. 201. sycophanta. 202. nescit quid sit formaliter esse tale. 205.

laudat Bellarminum. ibidem. Parrum testimonia ex libro Concordia transcribit. 206. cymbalum tinniens. ibidem. Lutherum prisci Patribus anteponebat. ibidem. auctores decreti Dresdensis execratur tanquam Calvinianos, &c. 208. 209. non intelligit vnionem hypostaticam. 210. causam absque effectu mente concipi posse negat. ibidem. Concordia interpret. 211. vult esse Bellarmini magister. 212. ex dictatu Hunnū se iactat. ibid. blasphemus. 214. mysterium Trinitatū euertit. ibid. duas omnipotentias & essentias in Deo statuit. 215. Arianus occultus. ibidem. axiome suo mysteria Incarnationū & Trinitatū euertit. 217. à magistro suo spiritum superbissimum suxit. 218

Mauus nescit quid sit homo, neque quid sit mors, neque quid sit mori. 343. nescit quid sit cadauer. 344. mortem Christi & resurrectionem eius funditus tollit. 346. monetur vt respiciat. ibidem. quatuor Symboli capita seu articulos simul demolitur. 348. nouos Esauitas crepat. 373 multa agendo, nugae agit. 374. euertit suam assertionem. 375. petit principium. ibidem. calumniatur Bellarminum. 375. 376. sibi & Concordia contradicit. 376. 377. 378. diuinam naturam non Trinitati communem, sed in hypostasi filij existentem, incarnatam esse innuit. 376. 377. Gracē maluit quam Latine contradicere & refragari sua Concordia. 377. videtur affirmare, non Christum, sed officium quod gerebat, passum esse. 378. insolentissime se iactat, & Bellarmino insultat. 378. 379. 380. nil praeter Arianas & Eutybianas quisquillas offert. 379

Magdeburgenses Sardicensem Synodum oecumenicam ab aliis Conciliū dicunt fuisse abrogatam. 794. Vide V. Centuriatores. Antichristum proprie dicunt esse sedem Romani Pontificis. 841

Magister Sententiarum putauit charitatem non distinguī realiter ab ipso Spiritu sancto. 102. omnibus Praedicatoribus à nobis praeponebat. 105. Vide V. Petrus Lombardus. docet animam Christi omnia scire quae scit Deus. 273. docet Christum fuisse mediatorem secundum naturam humanam tantum, licet ipse mediator sit & esse debeat Deus & homo. 352

Magog exercitus Antichristi. 970. Scythica gentis nomen adeptus propter immanitatem ac crudelitatem. 972. terram seu regionem cui Gog imperat, significat. ibid. nomen regis seu principis qui cum exercitu suo Antichristum defendat. 973

Mabumerus aperte praesertulit detestationem Christianae religionis & studium summum eius penitus extinguenda. 903. sub habitu Agni innumerales decepit. 946. 947. Christum penitus abnegavit & abnegandum docuit. 954. multa extant in eius lege naturali lumini & legi ex diametro & diuersa. 957

Manichaei duo principia introducebant, bonum & malum, Deum & Diabolum. 881. dominant nuptias. 978. 999

Manuel Caleca scriptor Græcus. 116. quatuor libri contra Græcos pro Latinis decernit. 125. ex Bauarica Bibliotheca in lucem extractus, & scholis eruditus à Petro Steuartio illustratus. *ibid.*

Maozim Antichristus. 959. fortitudinum. id est, fortissimus & robustissimus. *ibid.* Diabolus. 960. 961. 963. praesidium seu arx munitissima, in qua Antichristus potissimos suos thesauros asseruabit & Diabolum colet. 960. 962. 963. hereticus Deus versus Israël. 959. 960. 964. Rullo Arx S. Angeli Romæ. 962. hereticus quibusdam Sacrificium Missæ, & venerabile Sacramentum Eucharistiæ. 960. 961. 962

Marcellinus Papa in Concilio Sinuessano Iudex & reus. 802. non videtur certum quod idoli sacrificauerit. 1043

Marciones Tuscia Romanam Ecclesiam vexant. 1089

Marcion hereticus ex Ponto ad Sedem Apostolicam appellat. 775. 777

S. Marcus Euangelista S. Petri discipulus & Vicarius, in erectione & rectione Cathedra Alexandrina. 624. 625. scripsit Romæ Euangelium prout ibidem Petrum predicantem audierat. 667. 668. diuersus ab illo Marco de quo in Actibus Apostolorum & epistolis Pauli. 667. Petri Interpres. 668. rogatus à Romanis ut Euangelium scriberet. *ibid.*

Marcus Ephesus perpetim Latinis refragatus. 83. veteratiora arte Latinos Concilio Oecumenico VII. exiit. 124. Concilio Florentino interfuit. *ibidem.* cum Iuliano Cardinali disputauit. *ibid.* in octaua Synodi locum, Synedrium Photianum substituit. *ibid.*

Marcus Guazus. 985

Maria Virgo Deipara. 163. in omni tribulatione, precipue in hora mortis, adest cultoribus suis, ad auxiliandum eis, & excipiendos illorum spiritus, & deducendos ad regna cælorum. 167. in cælesti patria commorans, quibus praesidium egeamus intelligit. 168. saepe nonnullis corporaliter praesens fuit, sed aut tunc cælum deseruit, aut simul & vno tempore pluribus in locis fuit. *ibidem.* verum Deum genuit. 224. à Christo ipso baptizata. 616. 617

Marianus Scotus nihil habet de fabula Ioannis Papissæ. 986. 987

Marinus Papa Ioanni VIII. successit. 125. Photium perfectio odio oderat. *ibid.*

Marsilius Paduanus ideo dicit Romanos Episcopos & Sacerdotes ceteris semper prelatos fuisse, quia beatus Apostolorum senior, meritum perfectior & reuerentior *ibidem* tanquam Episcopus sedisse legitur. 702. cum Veneno sentit Petrum nunquam fuisse Romæ. 703. lubricus. 703. 705. Paulum potius quàm Petram Romæ specialem & determinatum Episcopum fuisse affirmat. 705. non negat, & tamen negat, Petrum fuisse Romanum Episcopum. *ibid.* Pontificem putat iudicari posse ab Imperatore. 805

Martinus I. Papa defenditur ab hereticorum calumniis. 1080. 1081

Martinus V. Pontifex cum quodam dispensauit ut duceret sororem eius quam carnaliter prius cognouerat. 977

S. Martinus poculum à Maximo Imperatore sibi missum, Presbytero suo tradidit, nullum existimans digniorum qui post se biberet. 434. 435

Martinus Becanus Societatis Iesu. 826. 847. 994. Vide etiam V. Becanus.

Martinus Eisengrinus de sacello & exorcismo Oetingensi libellum scripsit. 167

Martinus Lutherus. 594. Vide V. Lutherus.

Martina Minorita. 985

Martinus Polonus dux & auctor fabule de Papa femina. 986. 988

Materia in generatione hominis nec producitur nec nascitur. 72. 165

Mathematici plurimi quadraturam circuli demonstrare conati sunt. 262

S. Mattheus Euangelium suum Syriacè scripsisse probabiliter creditur. 517. 544. Indi Orientalibus Euangelium predicauit. 855

Mattheus Surlinius Decanus Excestriensis. 399. Vide etiam V. Surlinus. Bellarminum appellat stercorem militem, furiosum & Demoniacum Iobusitam, Ballionem, Monachum trihereticum. *ibid.*

Mauricius Imperator admodum tyrannicè Romanam Ecclesiam diuexabat. 808

S. Maximus maxima auctoritatis in Ecclesia. 538 primatum Petri asserit. 637. tempore Honorij vixit. 1070

Maximus Episcopus Antiochenus, à Concilio Chalcedonensi receptus, quia à Leone Pontifice Romano confirmatus. 720. 721. 744

Maximus Imperator poculum sibi à pincerna oblatum, misit ad S. Martinum, idque honoris & reuerentia causa erga Episcopum & Sacerdotem. 434. 435

Maximus Margunius Episcopus Græcus thesaurus Authoris de S. Trinitate scholia anascensistica adiecit, quae refutantur. 84. 88. & sequent. peccat in methodum. 89. contradicit Augustino. 101. putat Spiritum sanctum distingui realiter à donis suis. 102. 103

Mediator munus suum obis vel iudicando causam, vel referendo pacem utriusque partem, vel supplicando, vel satisfaciendo vni parti pro alia. 349. sui ipsius nemo. 354. 368. per id quo munus mediatoris exercet, necessarid distinguitur ab eo, cuius est mediator. 374. 375. participans de utroque extremo, & distans ab utroque. 380

Meditatum & deliberatum idem est. 291

Melanchthon violantes legem magistratus, vult obligari ad penas aeternas. 1113. Vide etiam V. Philippus Melanchthon. ineptè Danielelem interpretatur. 981. aperte scripsit, omnia legalia etiamnum obseruari posse, salua religione & conscientia. 1099

Melchisedech Romanae urbis Episcopus cum collegiis suis causam Cecilianæ & Donatistarum Romæ recognoscit. 782

Melchisedech Rex & Sacerdos. 451. 1164. Typus Christi. 564. 711. 1141

Meletius pseudopatriarcha Alexandrinus schismaticus. 126. Symbolum S. Athanasij reiecit, ut à Romanis Pontificibus adulteratum. *ibid.*

Melius Lutheranus Nestorianus. 41. 42

Menas Episcopus Constantinopolitanus in locum Antibimi deponi substitutus. 721. ab Agapeto Papa Romano ordinatus & consecratus in Basilica S. Mariae Constantinopoli. 721. 729. Patriarcha. 728

Mendacium nunquam licet dicere. 25. 114

Mentiri, quantumvis recte, illicitum est; aperte autem absque respectu hominum plaustro mendaciorum horrendorum cumulare, scelus est. 185

Mercerus contra Iunium pro Bellarmino, de voce Elohim. 67

Mereri idem significat in Romani Missali orationibus, quod apud Patres. 386. 387. melius est, ceteris paribus, quam sine merito aliquid habere. 387. potest aliquis rem iam antea sibi debitam. 389. 392. potest aliquis rem iam acceptam, cum respectu ad meritum futurum. 392

Metaphoricus sensus ad literalem pertinet. 494. 515. 542. 586. 660. non consecrandus relicto literali proprio. 922

Metaphysica Lemannica ponit in Deo accidentia. 68

Michaël, Quis sicut Deus? 50. post casum Luciferi principatum Angelorum obtinet. 483. praepositus Paradisi & princeps caelestis militia. ibid.

Mileitanum Concilium statuit ut si quis clerici inferiorum ordinum provocate seu appellare velint, ne ad transmarina appellent. 781. gravissime punit clericos qui ab Imperatore iudicari volunt. 805

Miracula Dei non cooperantur peccati nostri. 649

Missae sacrificium. 760. iterari potest, si tanta sit populi frequentia, quae vno templo capi nequeat. ibid. ab haereticis blasphemè Deus Maozim appellatur, quos refellit Oecolampadius. 960

Missio in divinis, processionis superaddit terminum aliquem temporalem. 91. est per naturalem productionem & originem. 99. praesupponit originem. 100. 103. materialiter semper manet, non autem formaliter. 104. duplex: visibilis & invisibilis. 121. invisibilis cum visibili semper coniuncta. ibid.

Modi praesentiae non constituunt novam praesentiam. 185

Molina Societatis Iesu. 1097. 1100

Monarcha, ratione officij, Minister est. 470

Monarchia est omnium administrandi rationum simpliciter loquendo excellentissima. 407. 408. & seq. in bonam partem ab omnibus accipitur, pro illo nimirum principatu, in quo salus & utilitas subditorum quaeritur, non commodum eius solius qui praest. 409. pro Regno accipitur, etiam hodierna omnium recte sentientium consuetudine. ibid. supremam, & ab alio independentem potestatem denotat. 413. sola potest perfectum & rectum virtutum tonum sustinere. 417. Deo non displicet. 424. magis ordinata quam Aristocratia vel Democratia. 427. Aristocratia & Democratia admixta, utilior in hac vita. 428. etiam Deo competit. 430. fidei, paci, & concordiae tuenda, & schismatibus impediendum tollendumque aptissima 450 est ipsa Autocratia. 458. administratur ab vno, sed per subordinatos praefectos. 470. nulla absque Monarcha. 709

Monothelita haeretici voluntatem rationalem humanam

Christo ademerunt. 275. unam operationem propriam utriusque naturae in Christo ponebant. 368

Mors non est praecise corruptio corporis, sed corruptio seu dissolutio totius quod homo nominatur. 344. 345. proprie loquendo consistit in separatione animae & corporis. 879

Mors animae non incurritur nisi per mortiferam peccatum. 284

Mortonus Anglicanus impostor. 429. 430. Calvinista. 430. fingit antilogias ibid. Vide V. Thomas Mortonus.

Mortui excommunicari possunt, viventibus in exemplum. 765

Moses summus Dux populi Hebraei. 421. summum Pontificatum habuit extraordinarium, ratione successionis. 423. Monarcha fuit. ibidem. ut Ducem populi Israelitici ageret, à Deo in solitudine monitus & designatus. 426. ut à populo reciperetur, seniores convocat, iugè voluntatem & iussa Dei patefacit. ibid. petiit sibi in regimine populi à Deo adiutores dari. 429. princeps Ecclesiae. 451. summus & universalis Monarcha. 467. typus Christi. 564. convertit aquas in sanguinem in Aegypto, & percussit terram omni plaga coram Pharaone. 873. leges & praecepta dedit cum vi coactiva. 1108. quia perpetuo victurus non erat, reliquit in sua cathedra Interpretem, qui semper adiri & audiri ab omnibus posset, deque exortu controversis responsa certa daret, cum vi coactiva. 1108. caput antiquae Ecclesiae, typus Romani Pontificis 1141. non tantum ut princeps Ecclesiasticus, sed & ut politicus, typus fuit Papae. 1141. summus dux populi, & simul summus Pontifex. 1163. simul Sacerdos & Princeps politicus. 1164

Motus localis est acquisitio novi loci, & positio substantiae in loco, ubi antea non fuerat. 180. 182

Multos imperitare malum est, ut verè cecinit Homerus. 412. 413

Multi Principes, nulli Principes. 414

Mundus Babylon. 661. 662

Murices Praedicatorum Germanicae & Catholicae Antiquitatis. 12

Musculus Lutheranus docuit divinam Christi naturam in cruce passam & mortuam. 128. palinodiam cecinit. ibid. scripsit Antichristum significare Vicarium Christi. 820. Vide V. VVolfgangus Musculus, & V. Andreas Musculus.

N.

Narcissus presbyter Romanus à S. Paulo salutat. 694. 695

Nathanaël Christum Dei filium confessus, tametsi naturalem Dei filium esse ignoraret. 801. à Christo redargutus. 802

Natura est principium motus & quietis. 352

Naturam expellas furca licet, vsque recurret. 436

Nauclerus. 985

Nazianzenus. Vide V. Gregorius Nazianzenus. Romam, ait, ab antiquis temporibus rectam retinere fidem, sicut decet urbem, quae toti praesidet orbi, semper de Deo integram fidem habere. 1027

Negationes nec sunt substantia, nec accidentia. 67
 Nepher vox Hebraica longè latius patet quam Latina, Anima. 329
 Nero ex denicko Simone Mago occasione arripuit perimendi primarios duos Apostolos. 571. tyrannus truculentissimus. 389
 Nestorius Christum nudum hominem esse opinabatur. 111. à Concilio Ephesino, Synodo quinta & sexta, cum simbolo suo condemnatus. 112. Spiritum sanctum nec à Filio, nec à Patre per Filium procedere credit. ibidem. Eutychi aduersa fronte repugnat. 160. duas personas in Christo ponebat. 175. dicebat naturas in Christo nihil habere commune. 178. non primus excogitator sua heresis, sed celebrior propagator. 241. à Constantinopolitano Episcopatu depositus per Ephesinam synodum, mandato Calesini Papæ Romani. 433
 Nicanum Concilium vocabulum *iquoniu* approbavit. 7. trecentorum decem & octo Patrum. 74. 724. de processione Spiritus sancti nihil decreuit. 113. 115. diuinitatem Christi contra Arianos asseruit. 172. decreuit, vt Episcopo Hierosolymitano suus seruetur honor, non re, sed nomine Patriarchali. 623. 627. nihil statuit circa Romanam Ecclesiam, sed tantum ex forma Romana Ecclesia constituit statum aliarum Ecclesiarum. 722. iubet vt Patriarcha Alexandrinus Egypti, Lybia, & Pentapoleos curam gerat, cum, vt ita fiat, Romanus quoque Pontifex velit. 723. iura antiqua Alexandrino Patriarcha & aliorum confirmavit, presentibus & consentientibus Apostolica Sedis legatis. ibid. decreuit Ecclesiam Romanam semper habuisse primatum. 723. 724. cuius Episcopo & Metropolitanò in sua solummodo prouincia clericos iurisdictionem dedit, saluo tamen iure Episcopi Romani tanquam omnium supremi. 739. iuris appellandi ad Romanum Pontificem testu irrefutabili. 793. 794. diuini iuris interpret. 794
 Niceni Concilij canon de Paschate die Dominica celebrando. 797. ne bigamus in clerum asciscatur. 797. 798. de libro Iudith in numero librorum canonicorum. 798. ne duo Episcopi simul sedeant in eadem Ecclesia. ibid. ne sacrificium corporis & sanguinis Christi à non ieiunijs offeratur. 798. 799. de literis Formatorum. 799. 800
 Nicanum Concilium epistolam ad Siluestrum inscribit: Beatissimo Papæ vrbu Roma cum omni reuerentia colendo, &c. 814
 Nicolaus I. Pontifex Romanus insignis. 723. Sacerdotis Antichristus. 723. 730. 768. octo Patriarchas Constantinopolitanos à Pontificibus Romanis depositos fuisse scribit. 745. canonem quendam Trullanum citat tanquam à Christianis & Catholicis editum, non tamen propterea omnes probat. 756. scribit se didicisse ab Apostolo etiam Ethnicorum testimoniu vti quando opus est. ibid. minatus est Lothario Regi excommunicationem, & Valdradam concubina eius reipsa excommunicauit. 768. per primatem diæceseos intelligit Romanum Pontificem. 777. 778. Antecessores suos ne tenui saltem rumore aspersos fuisse dicit quasi aliquando cum praua sa-

piantibus sapuerint, tantum abesse vt concertarint. 1067. defenditur ab hereticorum calumnia. 1083. & seq.
 Nicolaus IV. defenditur ab hereticorum calumnia. 1099. & seq.
 Nicolaus Serarius Societatis Iesu. 984. Vide etiam V. Serarius.
 Nihil producit seipsum. 76. 98. 106
 Nilus Thessalonicensis Episcopus schismaticus. 718. 986. plures quam quadraginta libros contra Papam scripsit, qui in Bibliotheca Bauarica asseruantur. 986
 Nomina noua cogimur inuenire propter nouas hereses. 63. licite ac iure vsurpantur. 64
 Nomina non tam à quo, quam ad quid, sint vel primitus imposita, vel postea vsu loquentium translata, attendendum est. 409
 Nomina nunquam à Deo, nisi grauem ob causam mutantur. 592
 Nonnus Antichristum appellat spurium, falsidicum & Deo contrarium virum. 825
 Notiones non omnibus personis diuinis communes; in abstracto significata. 120. numero quinq, tantum. ibi.
 Notitia simpliciu intelligentia in Deo, non est potentia, sed actus, & quidem aternus. 274
 Numerus certus pro incerto tunc solum ponitur, quando exprimitur aliqui plenus & perfectus numerus, non autem quando parui & magni permixti sunt. 383. 389

O.

Obediencia proprie dicta importat necessariam realem distinctionem saltem duorum. 175
 Occam. 986
 Oecolampadius Basileensis olim Professor, ex Sacramentarium numero precipuus. 897. Nulli in cathedra Basileensi antecessor, longè alia via quam Rullus incedit. 900. refellit eos qui Deum Moazim apud Danielelem Sacrificium Missæ & venerabile Sacramentum Eucharistia interpretantur. 960. in Lutheram virgulam stringit, eiusq, versionem reuicit. 974. Hebræos reuicit in interpretatione Danielis, nouamq, interpretationem excogitat. 978
 Oecumenius dicens: Christi carnem repleuisse omnia, explicatur. 142. 143. Petrum dicit nihil egisse cum imperio, ex humilitate videlicet, non defectu potestatis. 609. primum Petri miraculum laudat. 611. Petro ait presidentiam discipulorum fuisse commissam. 635
 Oligarchia vitium & corruptio, non quidem Monarchia, sed Aristocratie. 415
 Olistores aliquando opportuna locuti. 65
 Omnes non semper præcisè & mathematicè, sed moraliter accipiuntur. 912
 Onuphrius existimat Petrum non sedisse Antiochie priusquam proficisceretur Romam. 690. 691. excommunicationes Arcadij & Leonis Isauri pro fabulo habet. 767. secutus vestigia schismaticorum & Auentini, à quibus non semel circumuentus & in fraudem inductus est. ibid.

Opera Trinitatis ad extra, sunt communia omnium personarum. 39. 78. indivisa. 101. 354. 365
Operationes immanentes & transeuntes. 91. sunt suppositi, ut principij quod; natura, ut principij quo. 363. alia ad intra, alia ad extra. 365. Theandrica. 368. 369
Optatus Milenitanus asserit vnicam esse Cathedram in Ecclesia, nempe Petri. 629. Petrum asserit omnium Apostolorum caput fuisse. 637. Cephas idem putavit esse quod caput. ibid. in vrbe Roma Petro primum dicit cathedram Episcopalem fuisse collatam. 682
Optimum eligere nemo obligatur, satum est si quis bonum amplectatur. 419
Ordo inter personas divinas quadruplex. 90
Origenes dicens Christum reuocasse desiderium suum, explicatur. 272. Petrum vocat magnum Ecclesie fundamentum, & petram solidissimam, super quam Christus fundavit Ecclesiam. 531. affirmat omnes fideles esse Christos, lucem mundi, & petras. 534. Petro dicit summam rerum de pascendis omnibus fuisse traditam, & super ipsum fundatam Ecclesiam. 631. Petrum scribit Roma crucifixum capite deorsum demerso, quod ita fieri precatus esset. 673. probat eorum sententiam, qui docent Heliam in propria persona secundum Christi aduentum antegressurum. 875
Origines Constantinopolitane, libellus Græcus. 724
Orosius Petrum Roma fuisse asserit. 666. non interfuit Concilio Carthaginensi. 788
Ortuinus Gratius sectariorum penus, cum maledicis Papam, præsertim Gregorium VII. incessere cogitant. 881
Osualdus Crollius. 985
Otho I. Imperator iurat Ioanni XII. Romano Pontifici. 1093
Otho Frisingensis. 987
On. vocula redundans, solenni Gracie vsu. 724
Oves à suo pastore pasci se sinant. 450

P.

Papa nihil sædum aut turpe significat. 397. per antonomasiam Romanum Pontificem significat. 812
Papa. Vide V. Pontifex Romanus. Est Vicarius generalis Christi. 642. Vicarius summi sacerdotis. ibid. Vicarius & minister respectu Christi, summus sacerdos ratione militantis Ecclesie, & inter sacerdotes. ibi. doctor vniuersi orbis, in definiendo, inq. decidendis infallibiliter fidei questionibus. 765. iure Vicarios in variis orbis partibus vel temporarias vel perpetuos constituit. 769. vnus super totum mundi Ecclesiam. 813. à Constantino Magno vocatur. Deus, metaphoricè. 991. nec à naturali, nec à diuina lege liber est 993. à legibus humanis Ecclesiasticis liber est quoad coactionem, non quoad directionem. ibid.
Papias testatur Petrum Roma primam epistolam scripsisse. 659. 660. Episcopus Hierapolites. 660
Pappius Masonius. 984
Paracelsus Scurra. 397
Parlamenta in Gallia Regi subduntur. 422

Pascha Dominico die celebrandum. 797
Paschalis II. ab Henrico Imp. vi & armis coactus concedere illi qua vellet. 1095
Paschasius Legatus Apostolicus Leonis in Concilio Chalcedonensi. 724. Vicarius Sedis Apostolicæ. ibid. Canonem Niceni Concilij recitat de primatu Romane Ecclesie. ibid. actioni illegitima reclamatur. ibid. Ecclesiam Romanam vocat caput omnium Ecclesiarum. 817
Pastor gregem non tantum pascit suppeditando cibum, sed & regendo, ducendo, dirigendo, defendendo, castigando. 580. 586
Patres fatentur se nescire, quare processio Spiritus sancti non sit generatio. 93. Græci tum Latini concordant. 116. pie explicandi cum dicunt: Filium Dei assumpsisse hominem. 159. item dicentes Christum esse creaturam. 160. negant Christum esse vbique. 189. scribunt Christum ad inferos descendisse ut victorem, non ut damnatum. 289. Doctores nostri sunt, & sacrarum literarum sinceri interpretes. 528. aperte dicunt Petrum esse petram, basin & fundamentum Ecclesie. 543. Petrum trina interrogatione & confessione trinam compensasse negationem asserunt. 576. Petro omnes simpliciter Christi oves commissas esse tradunt. 587. expressè Petrum Apostolorum principem & coryphaum vocant. ibid. Petrum primum omnium Apostolorum à Deo edoctum cognouisse mysteria fidei testificantur. 601. primatum Petri colligunt ex tributo pro se & Christo soluto. 603. semper Sedem Petri appellarunt Apostolicam. 718. 719. non tribuunt primatum Romano Pontifici, sed à Deo tributum testificantur. 733. Antichristum ita docent fore vnum, ut & antecessore & successore careat. 824. Antiochum Epiphaniem tradunt fuisse typum Antichristi. 838. omnes docent Antichristum sub fine mundi venturum, tantum aliqui eorum finem mundi viciniorem arbitrati sunt quam reuera erat. 847. impedimentum aduentus Antichristi tradunt Superstitem Romani Imperij statum. 864. si qui indicare videntur Henoch & Heliam iam gloria cælesti, & beata illa visione Dei frui, improprie loquuntur, & tali locutione indicare volunt tranquillum, quietum, nostrorum longe feliciorum statum illum in quo nunc vitam degunt. 879
Patres docent Antichristum fore Iudæum. 912. docent Antichristum non fore Idololatram proprie & strictè loquendo. 951. dicunt aliquando, non omnes Episcopos esse Episcopos, scilicet re & nomine. 983
Patriarchæ habuerunt regiam potestatem, quia bella gesserunt, vitæq. ac necis potestatem habuerunt. 425. 426. 450. sacerdotes. 451
S. Paulus Apostolus caput nationum vocatur à D. Gregorio. 446. resurrectionem mortuorum confirmat à similitudine grani in terram iacti, putrefacti, & postea rursus magno cum fenore & decore excitati. 494. ductu & auspiciis Petri Romam & in alias orbis partes concessit. 507. Spiritu sancto iubente ordinatus Episcopus. 563. Petri socius in officio predicandi. minor tamè in officio gubernandi. 588.

389. nihil doctrinae ab Apostolo ceteris accepit, a Christo de omnibus diligenter instructus. 590. ascendit Hierosolymam videre Petrum tanquam se maiorem. 614. 615. dum Apostoli nomen sibi tribuit, pariter Episcopi nomen implicite sibi tribuit. 621. vsum iam obtinuit ut absolute dicatur Apostolus, quod plura scripserit, quam ceteri. 644. in pluribus locis plantavit fidem quam alij, hinc Apostolus per antonomasiam dicitur. 645. aliis Apostoli praefendus quo ad laborem, non quo ad primatum. ibid. excelluit in eo quod est proprium Apostoli. ibid. munus Apostolicum excellentissime implevit. 645. 646. etiam ipse Romanam Ecclesiam fundavit & gubernavit. 646. Petro par merito, gloria, passione, non clauibus. 647. aliquando ad dextram, aliquando ad sinistram Petri pictus. 647. 648. reprehendit Petrum ob peccatum vel veniale, vel materialiter tantum. 651. ait se liberatum de ore Leonis, id est, Neronis. 658. ex vrbe Romana ad remotiores Ecclesias epistolas quasdam dedit. ibid. tanquam primus annumeratur primo, nempe sancto Petro, tum propter excellentiam, tum operis & opera praestantiam quam ad exedificationem Ecclesiae Romanae contulit. 666

S. Paulus Romae martyrio sanctus & sepultus. 670. & seq. decollatus. 673. ad Ephesios scripsit vno anno antequam ad Hebraeos. 693. ad Romanos scripsit eo tempore, quo Petrus Romam aberat. 694. pactum cum Petro temporarium iniit, ut ille gemitum, hic Iudeorum esset Apostolus. 695. 696. salutavit Priscam & Aquilam ciues Romanos. 696. epistolam ad Galatas ex Romana vrbe scripsit. 698. Ephesios & coram, & absens per epistolam in doctrina Christi instituit. 701. toto biennio Romae fuit in vinculo. 703. argumentatur ex allegoria & metaphoris. 710. ab unitate corporis & membrorum argumentatur ad concordiam animorum, & a seminibus ad resurrectionem. ibid. quod habuerit penulam, est de fide, non tamen de iure diuino. 716. vnus erat de grege Christi, & sic sub Petro. 785. appellat ad Caesarem tanquam ad superiorem Praesidum Iudaeae & Iudeorum, a quibus iniuriam patiebatur. 809. subiectus Imperatori de facto, non de iure. ibidem. saepe in epistolis suis vitatur tropo, seu enallage praeteriti temporis pro futuro. 851. dicit eos qui scelera & flagitia perpetrant, iterum spiritaliter Christum quasi crucifigere & ostentui habere. 874. Incestuosum Corinthium, item Alexandrum & Hymenaeum ex potestate accepta debitis poenae affecit. 1138. legem statuit, ne bigami ordinentur. 1127. iussit ut Corinthij inter se controuersarum ciuiliu iudices constituerent, nec infideles iudices adirent. 1157

Paulus V. legitimus Petri successor. 527. 840. commune lumen omnium. 698. generalis totius Ecclesiae Pontifex. 702. Leoni XI. proxime successit. 904

Paulus Kemerius Hunnio Iesuita. 167

Peccatum occasio, eiusque abolitio finis fuit passionis Christi. 390

Pellicanus Zuuinglij discipulus, vulgatam editionem Danielis sequitur. 978

Petorius à Caluiniانو Drusio citatus contra Iunium. 67. scripsit in Daniele. 861. 885

Perfectio duplex. 258

Perse Monarchiam sibi delegerunt. 417. 419

Persona seu personalitas hominis, nec est essentia hominis, nec accidens eius. 68. in se & per se subsistit. 75. est substantia intelligens, indiuidua & incommunicabilis. 85. alio nomine dicitur suppositum & hypostasis, id est, substantia. ibidem. ut principium completum & perfectum operatur, &c. 87. 121. ex natura & hypostasi seu gradu personalitatis constituitur 149. 150. 151. proprie non mouetur. 324. est hypostasis cum natura, seu in hypostasi subsistens natura. 362. non operatur nisi per aliquod principium formale & immediatum, quo actiones producat. 375

Persona diuina licet realiter inter se distincta, omnia sibi in essentia identificant. 69. 88. sunt tres. Pater, Filius, & Spiritus sanctus. 88. vnus Deus. 90. procedunt per intellectum & voluntatem. 92. constituuntur & distinguuntur per origines & relationes. 120. sunt aequales. ibidem. sunt tres aequae omnipotentes. 122. proprietates suas non communicant. 149

Petilianus hereticus à D. Augustino confutatus. 169

Petrarcha. 986

S. Petrus Apostolus nouit occultas fraudes & fallacias, quibus Ananias & Sapphira Ecclesiam circumuenire studebant. 193. lapis angularis. 400. caput totius Ecclesiae à Christo constitutus. 445. caput vniuersale & Monarcha. 445. 512. Oeconomus & Lanitor caeli, absolute, & cum plenitudine potestatis. 515. fundamentum Ecclesiae respectu Christi secundarium, sed à quocunque alio independens. 517. 518. 519. aedificat etiam Ecclesiam super Christum, & super seipsum. 519. Socraticè à Christo appellatus Cephas, quod significat petram. 520. 521. 522. 523. petra & crepido Catholicae Ecclesiae, & recta fidei fundamentum. 528. 529. petra illa super quam aedificata est Ecclesia. 540. 541. promeruit ut sit petra; princeps, caput & fundamentum Ecclesiae. 543. verè, principaliter, & immediate clauas accipiendo, historicè personam Ecclesia gessit. 548. plenitudinem clauium & independentiam à quocunque homine, solus accepit. ibidem. Ecclesiae summus moderator, clauiger summus, & supremus caelicianitor. 549. pro sua persona & profuis duntaxat successoribus clauas regni caelorum accepit. ibid. omnium Apostolorum nomine respondit, ut eorum os, & caput ac princeps futurus. 550. caelesti lumine diuinitus dorepente illustratus in eximiam illam confessionem prorupit. 552. palam confessus est Christum esse filium naturalem Dei, atque aded Deum de Deo. 554

S. Petrus praefectus & pastor ordinarius, cui in plenitudine clauium succeditur. 562. verè & historicè typus Ecclesiae militantis, ut Ioannes triumphantis. 564. 565. accipiendo clauas, figuram gessit Ecclesiae, hoc est, totius caeteris Ecclesiasticorum ministrorum. 565. potestatem accepit summam

summam simul & ministerialem, hanc respectu Christi, illam respectu Ecclesie. 568. 571. firmitate sua immobilis adamantis naturam superat, terrarum orbem elucante. 572. os, caput, vertex, corymbus seu antesignanus Apostolorum. 572. 573. pascit regendo & presidendo. 580. à Christo prepositus omnibus gentibus, Patribus, Apostolis. 583. 585. 586. 587. eximius inter omnes, & totius Apostolici chori os. 587. trina dilectionis protestatione viam sibi stravit ad supremi Pastoris munus. 588. Pauli socius in officio predicandi, sed maior illo in officio gubernandi. 588. 589. Christo inferior, Ecclesia superior. 592. proprio nomine Simon & Petrus appellatus, hoc à Christo, illo à parentibus. 593. ferè semper in enumeratione Apostolorum siue omnium siue quorundam, primo loco nominatur. 595. & seq. solus vnà cum Domino ambulat super aquas. 599. solus ex peculiari reuelatione diuinitatem Christi confessus. 600. 601

S. Petrus primus omnium Apostolorum à Deo edoctus cognouit summa mysteria nostræ fidei. 601. ob confessionem beatificatus. 602. in pensione tributi Christo comparatus. 602. 603. in piscatione Ecclesie militanti typum gerente, primus fuit & princeps omnium. 604. iubetur omnes confirmare vt caput & princeps. 605. primus Apostolorum vidit Christum post resurrectionem sibi apparentem. 606. 607. primus fuit cui Christus lauit pedes, mortemque crucis pradixit. 607. 608. tanquam paterfamilias colligit in vnum cærum discipulorum. 608. 609. omnium primus post acceptum Spiritum sanctum, Euangelium promulgat. 610. primum miraculum in testimonium fidei fecit. 610. 611. tanquam summus & diuinus Iudex agnouit & damnauit hypocrisin, & fraudem Ananias & Saphira, & eos verbo suo occidit. 611. 612. transit per omnes tanquam summus dux & inspector. 612. omnium primus incipit predicare gentilibus. ibid. in Concilio primus loquitur, & eius sententiam reliqui sequuntur. 614. solus à Christo baptizatus. 616. 617. solus à Christo Episcopus ordinatus, ceteros omnes Episcopos consecrauit. 617. 618. 619. primum & principem hæsiarcham Simonem Magum primus detexit, postea damnauit, & plane extinxit. 621. 622. Romæ sedem suam diuino suffu collocauit. 622. sub finem vite suæ apparentem sibi Christum interrogat. Quo vadis? respondente: Venio Romam iterum crucifigi. 623

S. Petrus quas fundauit Ecclesias ea sola semper sunt habitæ primæ & Patriarchales. 623. 624. 625. 626. 628. Alexandriam venit. 624. Alexandrinam sedem per Marcum Euangelistam tanquam suum Vicarium instituit & administrauit. 624. 625. Antiochenam Cathedralam per Euodiam administrauit. 625. Romanam Ecclesiam per se vsq; ad mortem sibi tenuit, gubernauit, & sanguine suo obsignauit, totaq; Apostolica potestate plenitudine ad successores perpetua serie transfiruit in ea reliquit. 625. 627. Monarcha Ecclesiasticus. 631. primus Christianarum Pontifex. ibid. omnium Apostolorum probatissimus &

maximus, primorum princeps, & dux, ac Magister militie Dei. 632. os Apostolorum, hoc est. princeps in dicendo. ibid. dux Apostolorum. 633. vniverso orbi prepositus. 634. 635. super Apostolos presidentiam accepit. 635. totius orbis magister. ibid. à Paulo reprehensus noluit dicere, se habere primatum, & sibi obediendum esse, idque modestie causa. 636. Vicarius amoris Christi erga nos. 637. non ideo princeps Ecclesie fuit, quia Roma doruit & crucifixus est, sed quia à Christo clausus regni calorum, & generalem totius dominici ouilis curam suscepit. 641. est quidem totius orbis Apostolus & Episcopus, sed simul etiam est particularis Episcopus Romanae urbis & diocesis. ibid. Romanam sedem fundauit. ibid.

S. Petrus Vicarius generalis Christi. 642. Paulo primatui superior, Apostolatu par, labore & scriptis inferior. 645. 646. Paulo maior auctoritate. 646. Paulo par merito, gloria, professione, nō clauibus. 647. aliquando ad dextram, aliquando ad sinistram Pauli positus. 647. 648. in nocturnis tenebris trepidantibus omnibus, non statim Dominum agnouit, tametsi eius audita voce. 648. 649. dicens Christo: Absit à te Domine, non erit tibi hoc, errauit in sensu, nō in affectu. 649. reprehensus à Paulo ob peccatum vel veniale, vel materialiter tantum. 651. Christum negando grauissimè peccauit. ibid. fuit Romæ 655. & seqq. Hierosolymis ex carcere euadens, noluit ab omnibus sciri vbi degeret. 658. Romæ scripsit primam suam epistolam. 659. 660. primus omnium Romanis predicauit. 662. prima sua concione tria millia conuertit. ibid. caelesti visione admonitus predicare gentilibus. 663. primus caelestem doctrinam ex Oriente in Occidentem importauit. 665. destinatus ad arcem Romani Imperij. 666. Romæ mortuus. 670. & seq. Romæ sepultus. 670. crucifixus capite deorsum verso. 671. post deuitum publice Simonem Magum martyrio affectus. ibid. assererat se indignum qui crucifigeretur vt Dominus suus. ibid. passioni Dominica exaquaretur. 673. Romæ vsque ad mortem Episcopus fuit. 674. & seq. & Romana particularis, & simul totius Ecclesie vniversalis Episcopus. 674. 675. Romæ viginti quinque annis Episcopus mansit. 680. 683. sacerdos Romana Ecclesie. 682. princeps sacerdotum Romanae & omnium Ecclesiarum. ibid. Apostolus simul & Episcopus. 683. Clementem ordinat Romanum Episcopum, tanquam suum successorem. 684. 685

S. Petrus per Leonem successorem suum locutus 686. Anno secundo Claudij Imperatoris Romam venit. 688. expulsus Romam cum reliquis Iudæis à Claudio. 690. anno septimo Cathedra Antiochena nondum completo Romam venit. 691. ex vrbe Romana Hierosolymam rediit, ibid. Concilio Hierosolymitano interfuit. ibid. Antiochiam rediit postquam iam Romæ Cathedralam fixerat, ibidemq; à Paulo reprehensus est. 691. 692. post mortem Claudij Romam rediit. 694. Ecclesias Occidentales peragrando ad ipsos vsque Britannos penetrauit. ibid. in officio Episcopali coadiutores sibi adsciuit Linum, Cletum, Clem. em.

- ibid. pactum inuit cum Paulo temporarium duntaxat, ut ille Iudeorum, hic gentium esset Apostolus. 695. 696. aequè Neroni inuisus ac Paulus. 700. sub typico Babylonis nomine Romam designat. 702. scripsit ad aduenas dispersionis Ponti, Galatiae, &c. ibid. in successoribus suis est & manet sacerdos in aeternum. 712. integram suam potestatem Romam secum detulit. & successoris suo in Romana Cathedra transcripsit. 713. probabiliter iussu diuino Romae sedem suam fixit. 714. quoddam rationem reddit introitus sui ad viros praeprium habentes, nil eius primatus derogat. 784. primum Ecclesiam membrum. 816. Pontifex Romanus tempore D. Pauli. 839. cum Christum negauit, nondum erat summus Pontifex. 1035. 1036
- S. Petrus ore, non corde negauit fidem, ac proinde amisit confessionem fidei, non ipsam fidem.** 1036. cum gentibus gentiliis more consueuerat. 1037. tanta auctoritate erat, ut ipsius factum & exemplum censeretur quodammodo coactio aliorum ad imitandum. ibid. non debuisse ex timore superuenientium Iudeorum qui in Christum crediderant, a gentibus ad Iudeos transire, ne gentiles tanti Apostoli exemplo induci crederent idem sibi faciendum esse. 1038. ubi ad se rediit, confessum diuina visioni morem gessit. ibid.
- Petrus Alexandrinus Athanasij successor, vir valde pius & eximius.** 746
- Petrus Canisius Societatis I. S. V. Damonem in sacello Oettingensi expulit.** 167
- Petrus Carolus citatus à Bellarmino. 74. Conciliabulo cuidam Lausanensi interfuit.** ibid.
- Petrus Gnapheus trisagium hymno ter sancto impiam appendicem adiecit. 306. homo stultus, arrogans, amens.** ibid.
- Petrus Lombardus in quatuor libros omnium sanctorum Patrum auctoritates & Ecclesiae dogmata collegit. 195. Vide V. Magister Sententiarum. Plus valet quam centum Lutheri, ducenti Melancthonis, trecenti Bullingeri, quadringenti Petri Martyres, & quingenti Caluini. 195. negat animam Christi Deo suo creatori aequari.** 269
- Petrus Martyr negat realem communicationem idioma-tum. 131. Ex monachus.** 762
- Petrus Mongus, intrusus Episcopus Alexandrinus, à sede Beati Petri damnatus. 746. Mongus, id est, blasphemus, dictus.** 747
- Petrus Rauennas Episcopus dixit Petrum viuere, videlicet in successoribus.** 683
- Petrus Strouartius Manuclii Caleca libros contra Graecos ex Bauarica bibliotheca in lucem edidit, & sibi illi eruditè illustrauit.** 125. 1072
- Philippicus Imp. occiso Iustiniiano, Synodum sextam operimere studuit.** 751
- Philippus Macedo ciuitatem Morneopolim condidit.** 4
- Philippus Marnixius Lucianus Belgicus, omnia videre & subsannare doctus.** 475. 1174
- Philippus Melancthon Arianorum patronus. 26. Verumsumus. 27. primarius Augustanae Confessionis & Apologiae architectus. 188. impie scripsit Christum**
- habuisse sensum desertionis & irae diuinae, qua stultuabat inter infernum & vitam, ut in eo non flagrauerit charitas. 281. scripsit Deitatem Filij obediuisse Patri. 351. Christum Mediatorem statuit secundum vitam, naturam. ibid. locum illum: Pater clarifica me, sic reddidit: Restitue mihi gloriam. 385. Stancaro insanus Grammaticus, caput helleboro dignum, perturbator totius Christianismi. ibid. scurra. 397. Christianos Reges dicit praesse subditis Christianis, non ut Christianis, sed ut hominibus. 434. vide etiam V. Melancthon. expresse docet, obseruationem caeremoniarum legalium esse liberam & indifferentem. 1037**
- Philosophi Monarchiae & caterarum gubernandi formarum naturam & utilitatem eruditè explicata reliquerunt.** 406
- Phoebus Pseudopatriarcha Constantinopolitanus. 124. litteras Ioannis VIII. Papae falsauit. ibid. à Ioanne VIII. & Hadriano II. condemnatus. ibid. à Ioanne VIII. incautè restitutus. 125. capitulum Ecclesiae Romanae hostis.** 1072
- Photinus Ecclesiae Thessalonicensis Diaconus communicat Acacio. 1055. excommunicatus respisit. ibid.**
- Picardiae in Bohemia. 880. Lutheranos & Caluianos detestantur, neque villo modo pro membrum Ecclesiae suae agnoscunt.** 881
- Pighius probabiliter sensit Pontificem etiam ut priuatum personam, non posse in haeresin incidere. 1014. 1029. 1031. 1032. 1036. 1043. 1044. Vide etiam V. Albertus Pighius.**
- Pipinus à Zacharia Pontifice in locum Childerici Francorum regis substitutus. 741. in Ecclesiam Romanam largus ac munificus. 902. 903. mittit Romam legationem ad Zachariam Papam. 1161. in ciuitate Suefionum à S. Bonifacio Archiepiscopo in regem vinctus.** ibid.
- Pius Pontifex ante Victorem decreuit ut Pascha celebraretur die Dominico. 768. à communione Aethiopicarum Ecclesiarum non discessit propter diuersum ritum celebrandi Paschatis.** ibid.
- Plancus cum mortuus non nisi laruas lucari predicabat.** 277
- Platina. 985**
- Plato vnius dominationem boni instructam legibus, ait esse optimam.** 415. 417
- Plutarchus per Oligarchiam intelligit Aristocratiam. 417. Monarchiam reliquit boni probi, & reipub. formam anteponeit.** 417. 418
- Poenitens tenetur salutaribus Confessarij moniti morem gerere, & poenam impositam persoluere.** 571
- Polanus Caluinista.** 428
- Polycarpus Episcopus Smyrnae Ioannis Apostoli successor.** 678
- Pontifex Romanus Ecclesiasticae Hierarchiae Princeps. 448. vniuersali pastor. 457. Rex spirituali & Ecclesiasticus. 460. princeps pastorum sub Christo, minister ac vicarius Christi. 463. caput Ecclesiae sub Christo visibile. 463. 466. respectu Christi Vicemonarcha. 475. successor non Christi sed Petri. 500. 711. mittere consuevit, qui fide infidelibus tradant**

& annunciant. 505. succedit Petro in plenitudine iuris & potestatis. *ibid.* post Apostolorum tempora Ecclesias omnes mediate vel immediate fundauit ac instituit. 507. 532. 533. fundamentum columnarum Ecclesia Episcoporum. 532. 533. ut homo priuatus, nititur seipso ut Pontifex & fundamentum Ecclesia est. 542. respectu Dei, dispensator, seruus, minister: respectu Ecclesia, Monarcha. 579. Dei Vicarius. 583. per delegationem potest suicunque Episcopo eam iurisdictionem concedere, qua Apostoli fuerunt praediti. 618. ideo est Monarcha Ecclesia, quia in Cathedra Romana succedit S. Petro. 641. posterior succedit priori. *ibid.* Vide etiam V. Papa. nil contra fidem ex cathedra docere, tradere & definire potest: qualiscunque sit vita & moribus quo ad priuatam suam personam. 652. Petro succedit in Ecclesiastica Monarchia. 705. & seq. est propter Ecclesiam. 706. durare debet quamdiu durat Ecclesia. 707. consensu totius orbis Petro succedit. 712. iure diuino pastor & caput totius Ecclesia, absolute. 714. 715. quod Petro succedat, Catholica fide credendum est. 716. 717. succedit Petro in Ecclesiarum constitutione, fideique propagatione apud infideles, summaque in Ecclesiis potestate. 718. à Deo electus & institutus. *ibid.*

Pontifex Romanus Apostolicus. 718. 719. Oecumenicus seu vniuersalis. 720. olim Antiochia & Alexandria Episcopos ordinauit. *ibid.* ante omnem Conciliorum definitionem consuevit permittere. Alexandrino Episcopo regimen Aegypti, Lybia, & Pentapoleos: sive consuevit per Alexandrinum Episcopum illas prouincias gubernare. 723. de primatu Ecclesia Romana testificans, non sibi, sed communi cause Dei & Ecclesia testimonium perhibet. 729. caput omnium sacerdotum quotquot sunt per vniuersum orbem. 735. primatum suum à Christo auctore habet. 736. potestatem in vniuersas Christi Ecclesias haberet, licet ne vnum quidem viculum possideret. 741. olim eligebatur à clero. 742. duos Episcopos instituit, restituit tres, deposuit octo. 743. electiones aliorum Episcoporum confirmando, ratas facit. 745. octo Patriarchas Constantinopolitanos deposuit. *ibid.* ordinariè in Oriente Vicarios & Legatos suos habuit. Gracos Episcopos. 751. toti Ecclesia si necessitas exigat, leges praescribit, independenter à quocunque alio humano legislatore; & dispensat cum quibuscunque dispensandum fuerit; & censuris notat quoscunque censuris dignos iudicauerit. 757. & seq. vbicunque necessitas exigat, leges ferre potest, quae omnes vbique gentium fideles obligent. 758. 760. dispensare potest & solet, ut in gradibus prohibitis, in tertio videlicet vel quarto matrimonium interdum contrahi possint. 763. pro necessitate personarum & temporum dispensare potest & solet in legibus Ecclesiasticis. *ibid.*

Pontifex Romanus primatum Ecclesia tenet. 766. habet etiam potestatem in aliorum Patriarcharum diocesibus. *ibid.* in variis regionibus constituit Vicarios, & Legatos in omnes partes quarum necessitas id exigere videtur, mittit, ut causas Ecclesiasticas

cognoscant, diiudicent & decident, exceptis grauioribus, quae sibi reseruat. 769. 770. licet ex toto mundo ad eum appellare liceat, nunquam tamè debet sine legitima causa aliter iudicare, quam iudicatum sit. 780. à nullo in Ecclesia iudicari potest. 801. & seq. solus dicitur totius Ecclesia Papa, & super Ecclesiam totius mundi. 813. à toto mundo, & à Conciliis generalibus appellatur Pater & Papa. 814. neminem vocat Patrem vel Papam, sed filios vel fratres. *ibid.* summus dicitur respectu ministrorum in Ecclesia militante, non autè respectu Christi. 815. primatum habet à Christo ut à collatore & largitore, ab antiquitate verò ut ab approbatrice & teste. 816. se Christi famulum, Christoq. subiectum in omnibus fatetur. 821. Lollardos, & Waldenses, Hussitas & Picardias persecutus est. 880. à nonnullis Iuribus Canonici Glossographi & Interpretibus bona & candida mente est appellatus Deus, metaphoricè. 975. 991. obit functiones Episcopales & Pontificales per se & per alios. 984

Pontifex Romanus praebet pedes suos alii, etiam Imperatori, osculandos. 1002. cum generali Concilio non potest errare in condendis fidei decretis, vel generalibus praecipis morum. 1012. solus, vel cum suo particulari Concilio aliquid, in re dubia statuens, ab omnibus fidelibus obedienter audiendus. 1013. aliquid ex cathedra definiens, & toti Ecclesia sententialem, sententialem aut definitiuè proponens, errare, aut in haeresin incidere non potest. 1014. tantummodo per manifestam haeresin Pontificatu excidit. *ibid.* cum totam Ecclesiam docet in his quae ad fidem pertinent, nullo casu errare potest. 1015. Pelagii haeresin damnauit absq. Concilio generali. 1021. nec in praecipis morum, quae toti Ecclesia praescribuntur, & quae in rebus necessariis ad salutem, vel in iis quae per se bona vel mala sunt, versantur, errare potest. 1028. etiam ut priuata persona, probabiliter non potest esse haereticus. 1029. potest veras leges condere. 1105. & seq. potest ferre leges quae rem indifferentem faciant necessariam, & quae in conscientia obligent. 1112. in Ecclesia eum locum habet, quem habuit Moses in populo Iudeorum. 1141. iudicare potest & debet, num rex aut princeps pertrahat ad haeresin nec ne, & consequenter an sit deponendus nec ne. 1156

Pontifex Romanus à Patribus & Concilio appellatur Papa. 812. Pater Patrum. 814. Pontifex Christianorum. 815. summus Pontifex. *ibid.* princeps sacerdotum. 815. 816. Christi Vicarius. 816. caput Ecclesia. 816. 817. fundamentum. 817 pastor ouilium Domini. *ibid.* Recto Domus Dei. *ibid.* Custos vineae. *ibid.* Pater & Doctor omnium Christianorum. 817. 818. Sponsus Ecclesia. 818. Apostolica sedis praesul. *ibid.* Episcopus vniuersalis. *ibid.*

Populus in electione Ministrorum Ecclesia nihil vnquam iure diuino habuit. 432

Potentia notionalis non continetur sola essentia diuina, sed etiam relatione. 119

Pouelus librum offert Bancroffio totius Britanniae Primati ac Metropolitanae. 402. Vide etiam V. Gabriel Pouelus. Antichristum proprie dictum dicit esse regnum. 823. videtur à seniore Abbato nugae suas mutuatus. 834. Antichristum proprie ait esse sedem Romani Pontificis. 841. quae Iunius de simplicitate Euangelij scribit, in librum suum transtulit & quidem verbatim, nulla penitus Iunij mentione facta. 864. Imperatores Germanos non verè dici Romanos, & Imperij Romani vix rudera iam extare affirmat. ibid. Romanum Imperium Christianum comparat Bestia quae ex inferno prodiit. 865. nihil amplius rei in Romano Imperio, sed solum & nudum nomen agnoscit. 866. videtur non in Anglia sed in Arcadia natus. 874. putat Heliam & Henoch non posse amplius mori. ibid. dicit Romam non posse dici Sodomam vel Aegyptum, & tamen esse Sodomam & Aegyptum Apocalypticam. ibid. sibi contradicit. ibid. Christum festiuè dicit Romam fuisse crucifixum. ibid. totum propemodum librum suum de Antichristo ex Rullo contextuit, nullum habitis Magistro suo gratiis, more furino. 881. Rullum furium manibus expilauit, & conuictorum suorum centonem ex Rullis maledictis & laedorum confarcinauit. 886. dicit se tam cerè scire Romanum Pontificem esse Antichristum, quam Deum ipsum esse in caelis. ibid. Antichristum dicit fore idololatram. 892. iuuenis adhuc florens & calens, propemodum palmam acuminis Sutliuio & Abbato praeripit. 909. characterem Antichristi statuit consaram in capite sacerdotem, item manus inunctas chrismate & indelebilem characterem per Sacramenta Baptismi, Confirmationis & Ordinis impressum. ibid.

Pouelus causam Antichristi efficientem principalem ponit Diabolum. 913. causam efficientem constituit sui ipsius. ibid. causam *επιστημὴν* Antichristi, constituit Patrum & Ecclesiarum erga Antichristum reuerentiam, Regum & Principum priuilegia & largitiones, urbem Romam splendorem, Iudaismi & Gentilismi cacozeliam. ibid. causam efficientem & peccata archaica mutat & transformat repente in materiam ex qua, & quidem specialem. 914. Antichristum suum coagmentat & componit ex materia qua ipsi non inexistit. ibid. Antichristi sui formam, facit Lutero & Caluino communem. 914. 915. 916. subiectum item Antichristi sui cum Lutero & Caluino communicat. 915. cognatos Antichristi recenset Mahometanos, Ethnicos, Tartaros, Pseudoeuangelicos & raptores honorum Ecclesiasticorum. ibid. furit contra generationem Antichristi ex tribu Dan. 916. Sanctos Patres, Irenaeum Martyrem, S. Ambrosium, S. Augustinum, S. Gregorium blasphemos Antichristi affectas nominat. ibid. nisi à Bellarmino edoctus fuisset, quid contra dici posset, utique nesciuisset. ibid. distinguit Ecclesiam Romanam à Papana, in hac sessurum Antichristum, non in illa. 917.

asserit Caluinistis nil controuersiae cum Ecclesia Romana intercedere. ibid. quidquid de sessione Antichristi in templo Dei mentitur, verbatim propemodum ex Iunio suratus est, suppresso Iunij nomine, ut solent fures. 918. mentitur & calumniatur. 864. 865. 866. 913. 914. 931. 934. & seq. vsque ad 945. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 999. 1000. 1001

Pouelus seu Pouerlinus Monachos allatrat, eosq. cum Heluidio comparat. 919. 920. nugatur simul & calumniatur. 919. 928. Bedam ait habuisse cerebrum lesum. 928. vanissimus iroso. ibid. Caluinista. ibid. stupor. ibid. symyssi sui se opponit. 929. explat Abbatum. 930. Davidum filium, eius forte qui Gyraldi Valliam seu Cambriam fatuum suum scholium deturpauit & desædauit. 930. inconstans & in tam iuuenili aetate obliuiosus. ibid. ambabus manibus amplectitur quod dant Monachi, quod paulo ante ne ad aures quidem admittere volebat. 931. Iesuitas appellat Monachos Loiolanos. ibid. putat Bellarminum absolute concedere quod ponit ex hypothese. ibid. coronam nobis pollicetur, si vel apicem de Roma per Antichristum exurda protulerimus. ibid. affingit Monachi ineptum argumentum à se confictum. 932. desipit. ibid. nuguetendus. 934. ex mendaciis & criminationibus contextuit sermone totum secundum librum de Antichristo seu Ecclesia Antichristi. ibid. mentitur Ecclesiam Papanam, ut loquitur, Apocryphi & humani scripturae auctoritatem Canonicam & plane diuinam tribuere, humanas traditiones scripturae anteferre, scripturam misere dilacerare, peruertere & detorquere ad fanaticas opiniones, & Antichristianismum stabiliendum; nullum authenticum & indubitatum Bibliorum exemplar retinere, fontes Hebraicos & Gracos negligere, & contemnere. 935.

Pouelus insulsus & inscitus calumniator. 936. mendaciter citat Concilium Tridentinum. 937. falso & sycophantice allegat Andradium. ibid. picturam, qua Deus Pater ut homo grandaeuus, cano capite, promissa barba, & sceptrum in manu tenens representatur, dicit repugnare primo Symboli articulo. ibid. Deum dicit prorsus negari & contemni ab Ecclesia Papana. 938. sanctissimo nomini IESV Caluinistica omnem honorem ereptum. 939. affirmat Ecclesiam in secundum symboli articulum delinquere, dum Loiolanos Monachos tolerat & approbat. ibid. mentitur Iesuitas blasphemum ore & insolenti iactantia venditare se pro sociis Iesu Christi. ibid. mentitur Ecclesiam asserere Christum non nisi pro peccato originali passum esse. 939. 940. blasphematur Christum etiam mortem animae pertulisse, & gehenna tormenta subisse. ibid. mentitur Ecclesiam in Concilio Tridentino definiuisse Mariam virginem sine labe peccati originali conceptam fuisse. 939. sine vlla ratione Gabrielem citat. 940. citat mendacissime Bellarminum. ibid. mentitur & calumniatur Ecclesiam quintum Symboli articulum adulterare, quando

quoran-

quotannis simulacrum Christi sepulchro includit, & huic excubitores adhibet sacrificulos & monachos. *ibid.* mentitur peregrinationem Hierosolymitanam esse contra quintum Symboli articulum.

941

mentitur euertere septimum Symboli articulum eo quod Christus iudicaturus sit unumquemque secundum propria merita. *ibid.* Spiritum sanctum in specie columba pingere, putat esse contrarium octavo Symboli articulo. *ibid.*

Pouelus mentitur orationem Dominicam violari per septem horas Canonicas, per preces pro defunctis, per cultum imaginum, per recitationem Rosarii certo precum numero constanti, per bullas & excommunicationes Pontificum, per omissionem illius non necessaria additio: Quia tuum est regnum, &c. 943. Iustus dicit ne frustulum quidem panis mereri possit. *ibid.* tantum dicit esse duo Sacramenta. *ibid.* negat in casu necessitatis mulierem posse baptizare. *ibid.* mentitur Ecclesiam vti magia & incantatione, Mariam virginem, Petrum, Paulum, &c. perinde à papistis coli ac Iouem, Venerem, Cupidinem, Bacchum, à gentibus, Pontificem Romanum coli pro Deo terreno, Papam adolescentibus concedere, ut in publicis ganeis libidinibus se contaminent. 943. catalogum traditionum Ecclesiasticarum scribit in quo etiam Battologiam ponit. 944. 945. ut traditiones multiplicet, easdemque vel ter enumerat. 944. inter traditiones numerat patientiam flagellorum, Dies crucis, processiones religiosas, Monachos & Moniales, Rosaria seu Spharulas precatórias, horas Canonicas, fraternitates & societates, Agnum Dei, Asinum palmarum, Quadragesimam & Carniuiuium, pannum quadragesimalem, placentarum benedictionem, ciborum delictum, elevationem statuæ in die Ascensionis. *ibid.* traditionibus item accensit crucem, imaginum, reliquiarum, statuarum, atque adeo idolorum adorationem, dedicationem altarium & templorum, Albam & reliquas vestes chorales, venerationem extremam, vestes religiosas, suffragium & rhytmiamata, communionem sub vna tantum specie, reliquiarum venerationem, lucernas, casulas, candelabra, cores consecratos, baptismum campanarum, benedictionem Episcopalem, sacerdotalem, ac etiam Monialium, benedictionem cerei Paschalis, ignis, sacerdotum, Monachorum & Monialium, rasuram verticis, festum Corporis Christi, circumgestionem & adorationem panis, Missicos sacrificulos, angulares Missas, Matutinas nocturnales & tumultuosas, Indulgentiarum nundinationes, venerationem infantum in Baptismo, & adultorum in Confirmatione, Sanctorum inuocationem, &c. 944. 945

Pouelus insignis Battus. 945. sub finem libri sui secundi de Antichristo annexit bullam Luciferi ad prelatos Pontificia Ecclesie. *ibid.*

ita ferè vibrat tela, ut de vestigio conuertit & in auctoris caput retorqueri queant. *ibid.* falsas Antichristi notas describit. 989. & seq. vsque ad 999.

ut videatur Græculus, fallacias Græce crepare incipit. 990. ex suo rege Anglia facit Antichristum. 990. 991

he sunt mera fabula, inquit, quibus sese Monachi oblectantur. 991. mendacia mendicat à Rullo. 992. nescit quid sit forma Sacramenti. *ibid.* Thomam Bozium nebulonem, & Antichristi palponem appellat. 993. conuiciorum centonem confarcinavit ex Rullicis in Danielem commentariis. *ibid.* probat Papam esse Antichristum, quia mutauerit Calendarium. *ibid.* vel VVolfium expilauit. vel illum, quem etiam ipse VVolfius. 995

Pouelus in citandis testibus incircumspectus. 996. furatur ex Rullo. *ibid.* mentitur Coblaam à Pontifice obtinuisse Episcopatum. *ibid.* Pontifici interitum vicinum ominatur. 997. euertere quicquid antea asseruit. *ibid.* non vult negare, Papam posse fieri Lutheristam vel Calvinistam, nec omnem salutem ianuam Romano Pontifici vult occludere. 999. phrasas Iuano suffurat. 1000. Pontificem ut est hæc singulari persona ab infami Antichristi probro liberat. *ibid.* infirmiorum fratrum argumento pressus sibi contradicit. 1000. 1001. lumina & columnina Academia Oxoniensis recensens, vix alios adfert, præter VViclephistas & Lollaros, quibus adiungit quosdam Lutheristas, Zyvinglianistas & Calvinistas. 1001

Predicantes cæci corde. 169. seruiunt foro ac temporis, & prout stat aura, ita sese itidem vertunt ac reuertunt. 209. omnium solidiorum Philosophiæ & Theologia expertes. 210. arrogantia animalia. 218. circulatores. 224

rebellionem partium inferiorum contra superiorem, veri nominis peccatum esse contendunt. 262. calumniatores & sycophanta. 590. ridiculi. 592. seductores. 818. contra simulam calcitrans. *ibid.* egregio artificio risu digno contra Catholicos vruntur. 891 de doctrina Antichristi furiosissime detonant & declamant. 933

volunt videri pacifici, cum sint seditiosissimi. 1171
Presbyteri non inter sunt Concilium cum potestate ferendi suffragii, nisi teneant locum Episcoporum. 451

Prinilegium est exemptio quadam à lege communi, vel facultas aliquid faciendi supra vel præter legem, alioqui ad omnes attinentem. 761. solum ab eo concedi potest qui legum condendarum, restringendarum & relaxandarum potestatem habet. *ibid.* amittere meretur, qui eo abutitur. 1094

Probabile probabili non aduersatur. 844 & seq.
Processio ad extra in diuinis præsupponit processionem ad intra. 99. est per naturalem productionem & originem. *ibid.*

Processiones in diuinis due tantum. 91. secundum operationes immanentes intellectus & voluntati. 91. 92

Proculus Patriarcha Constantinopolitanus Theodosio Imperatore. 305. dum cum Clero & maxima urbana multitudinis parte supplicaret, puer sublimi in aërem tollitur. *ibid.*

Propheta per scientiam lumenq; creatum, futura & arcana cordium cognouerunt. 162. 163. 192. 234. praterita accipiunt pro futuris. 851. sub aliena persona & alieno nomine de alio loqui & prophesare solent. 972

Propter abusum non est tollendus vsus. 1115

Prorex caput regni subordinatum & vicarium, & ministeriale respectu Regis. 463. 464. etiam Monarchiam habet, sed dependentem à Rege. 568. respectu Regis, famulus: at comparatione subditorum Princeps. 579

S. Prosper vocat Romam sedem Petri & caput mundi, propter pastorem honorem. 638. 639. Episcopus Rhegi in Gallia, non in Italia. 733. Romanum Pontificem ait Sacerdotij principatum tenere. 815

Psalterium Marianum S. Bonaurentura, petra scandali, lapidq; offensionis omnibus Pradicantibus. 166

Psellus S. Petrum habuit pro Apostolorum principe & Ecclesia fundamento. 537

Puer Constantinopoli in publica supplicatione sublimis in aërem sublatus rursusq; demissus. 305. preceptum sibi esse dixit, ne in cantico ter sancto adderetur clausula. Qui crucifixus est pro nobis. ibid.

Puritani Angli perpetuo cum Calvinopapistis contendunt. 401. Ecclesiasticorum Ministrorum aequalitatem statuunt. 402. Aristocratiam conficiunt ex pastoribus, doctoribus, gubernatoribus & diaconis. 436. gubernatores seu seniores suos etiam Episcopos nominare audent. ibid. pastores suos, & interdum etiam seniores appellant Presbyteros. ibid. pastores aiunt omnes diuino iure esse aequales, neque vllum superiorem altero. ibid.

Q.

Que sunt eadem vni tercio, sunt eadem inter se. 104. 105

Qui semel malus, semper prasumitur malus. 1062

Quicquid recipitur, secundum recipientis dispositionem recipitur. 599

Quidam Anno M. D. XXVII. asseruit Christum desperasse & esse damnatum. 281

Quidam manuarij opificij iuuenis, cum in concione ad mentionem nominis Iesu, genu flexisset, à concionante Ministro Calviniano propterea vehementer increpatus, & cum non pareret, à licitoribus prehensus ac per triduum in carcerem detrusus fuit. 938

Quidam ad pronunciationem nominis IESV non incuruans se nec aperiens caput, à Diabolo in faciem casus, summam ingratitudinem ei exprobrante. 939

Quidditates rerum & definitiones ante intellectus habere oportet, quam qui in ipsam disputationem ingrediatur. 406. plerunq; nec expresse nec implicite à scriptura traduntur, sed supponuntur, & aliunde peti debent. ibid.

Quod potest fieri per pauciora, non debet fieri per plura. 667

Quod parum distat, nihil distare videtur. 888

R.

Radulphus Flauiacensis Monachus, sub Imperatore Henrico I. & Stephano VIII. 988

Rainoldus Anglus nugatur. 1066. vide etiam V. Ioannes Rainoldus. mentitur & calumniatur. 1062. 1063. 1067. 1079. pro Cano pugnat contra Bellarminum. 1069. errata quadam typi ex Baronianis Annalibus colligit. ibid.

Ranulphus Chronographus. 986

Regnare est seruire, non per subiectionem, sed per obligationem, qua Reges subditorum commoda & utilitates procurare obstringuntur. 474

Reineccius hareticus. 995

Relationes diuina vt distinguuntur ratione ab essentia, non dicunt substantiam. 68. constitutiua & discretiua. 90. 117. 120. paternitas, filiatio, spiratio & processio. 119. formaliter significant perfectiones infinitas. ibid. sunt etiam notiones personarum. 120

Relatiua semetud ponunt ac tollunt. 73. ad alia sese habent, & aliorum esse dicuntur. 109. 110. simul cognoscuntur & concipiuntur. 211. vnam sine alio concipi potest materialiter, non formaliter. ibid.

Reliquia S. Martyrum thecis inclusa in locis sacris asseruabantur, & ante illas prosternebantur fideles, sanctorum intercessionem implorantes. 982. 983. nulla apud Calvinianos. 982

Remissio peccatorum perfecta non semper obtinetur in hac vita. 942

Res simul tempore & fieri & reuelari potest, licet esse natura prius sit quam reuelari. 845

Rex solutus est legibus quoad coactionem, non quoad directionem. 427. caput Regni primarium & absolutum. 463. typus regni, quia representat regnum. 564. minister respectu Dei, Monarcha respectu subditorum. 642

Reges debent esse legum diuinarum custodes. 433. Christiana religionis tutores, nutricij, & propagatores. 434. pascunt regendo & prasidendo. 579. 580

Reges Christiani prasunt hominibus Christianis non vt Christiani, sed vt homines sunt. 434. Christianos etiam formaliter quã tales, tueri ac custodire debent. ibid.

Rex vnus regna diuersa diuersimode regit & administrat. 1166

Ribera Soc. IESV. 863. 868. 872. 889. 931. 1020. 1134

Richardus VVasserburgius. 985

Richelius, terra filius, patellarius Pradicans. 1174

Robertus Abbatu Anglus Calvinista. 819. Vide V. Abbatu. generalem notionem Antichristi assignaturus, dicit, Antichristum non significare hostes extraneos, sed domesticos hareticos. 819

Robertus Gallus scribit circa tempora Leonis IV. Romanum esse Basiliicum. 989

Roffensis Martyr putat Paulum separatim ad Petrum Romam misisse litteras. 694. Vide V. Ioannes Roffensis.

Rogerus è Societate Iesu Danaum furri arguit. 146. Vide V. Ludouicus Rogerus.

Roma ne sub ipsa quidem sua primordia simul habere duos Reges potuit. 414. Imperij sedes 628. sedes Petri & caput

& caput mundi propter pastorem honorem. 633. 639. quicquid non possidet armis, religione tenet. ibid. in Apocalypsi Ioanis passim vocatur Babylon. 656. 657. à S. Petro vocatur Babylon. 655. & seq. à S. Hieronymo propter opes & variarum nationum concursus, & vitia comitantia, appellatur Babylon Apocalypica. 661. 662. minus illi bellicus labor subdidit, quam pax Christiana subiecit. 732. ut olim erat sedes imperij temporalis, ita nunc est Imperij spiritualis domicilium. 857. que olim politice toti mundo ius dicebat, nunc itidem spiritaliter toti mundo ius dicit. ibid. dat iura gentibus & regibus. 863. septem montibus inaedificata. 924. ut equus equi & auriga currus, sic Imperij sui moderabatur habenas. 925. incenditur à decem regibus ante aduentum Antichristi, vel certe sub ipsa eius primordia. 927. sub finem mundi, eiecit Pontifice, & eiurata Christiana & orthodoxa religione, mater & origo omnium superstitionis & idololatrie, omniumque scelerum sentina & chaos quoddam immensum fiet. ibid. Magistra errorum, qua licet omnibus ferme dominaretur gentibus, omnibus tamen gentium seruebat erroribus. 930. permisit ut victæ gentes suos ritus idololatrias retineret, interim tamen suos quoque verbi, exempli & facti obrusit. ibid. Ethnica olim fuit, & sub finem mundi ex quorundam sententia, euasura est. 958. à Gothis capta. 967. ab Odoacre Rege Herulorum capta. ibid. ab Aistulpho Longobardorum rege gravissima obsidione pressa. 1007

Roma olim à Gothis heretici occupata. 1023. à Gensericò & Totila capta & spoliata. 1028

Romanum Concilium sub Siluestro, asserit, neque ab Augusto, neque à regibus, neque ab omniclero, neque à populo iudicandam primam sedem. 802. 803

Romanum Conciliū sub Martino I. Papa & Martyre. Monothelitas damnat. 1067

Romanum Concilium sub Sixto III. testatur non licere in pontificem sententiam dicere. 803

Romanum Concilium sub Adriano II. testatur Pontificem Romanum à nemine iudicari. 804

Ruffinus in expositione sexti Canonis Nicani Concilij erravit. 722. eidem sexto Canonis vocem suburbanum seu suburbicarium de suo addidit. 725. in Ecclesia urbis Romæ, neque ullam heresim exortam, & morem antiquum ibi seruari scribit. 1021

Rullus Basileensis edidit syllogem thesium theologiarum disputationibus Roberti Bellarmini oppositarum. 381. hereticus, Sanctorum hostis & osor. ibid. Christum facit mediatorum inter Deum & electos tantum, idque secundum utramque naturam. 381. 382. 383. calumniatur Iesuitas. 383. ineptè probat Petrum nunquam fuisse Romæ. 700. 701. prelatia professionis sua fecit Genevæ. in enarratione Malachia Propheta. 700. cum Verus in Moravia habitauit. 701. Petrum dicit fuisse crucifixum Hierosolymis. ibid. acerbè S. Augustinum perstringit, quod

locum quendam S. Pauli de Antichristo interpretatus sit, & ansam communi errori dederit. 843. agit Deo gratias quod cum suis dignus sit habitus pro nomine Christi contumeliam pari. 846. impio Porphyrio conformior quam sanctis Patribus. 860. Imperatores schismaticos pro electis Ecclesie Lutheranæ & Calvinianæ membris agnoscit. 881. 882. mentitur Carolomanum regem Gallia coactum à Zacharia Papa cucullum induere. 882. mentitur Constantinum Imp. Irenæ filium, à matre regno & oculis & vira priuatum esse, quod imagines ex templis remouisset. ibid. præclarum suum & suorum genus ad Vigilantium, ad Petrum Waldonem, ad VViclephum, ad Hussum, & Hieronymum Pragensem, ad Marsilium de Padua refert, licet nullus ex his fuerit Calvinista vel Lutherista per omnia. ibid. scurra potius quam Theologus. 884. impudenter & impotenter in Bellarminum inuehitur. 888. mentitur. 897. 900

Rullus vulgaram versionem Danielis inuertit, imò reicit. 896. 897. dimidium temporis mutat in partem temporis. 897. ex notationibus Iuniani & Tremelliani pleraque in suas chartas transcripsit, nulla magistrorum suorum mentione facta, ne laude inuentionis tam ingeniosa ipse apud discipulos suos priuaretur. 897. tantum affirmat, nihil penitus probat. ibid. dies dicit esse annos. ibid. sanctum Hieronymum & Theodoretum dicit Christo & Apostolo Paulo aduersari. 900. Iunij & Tremelij Notationes expilat, nec tamen proficitur per quos in deliramentis suis profecerit. ibid. longè alia via incidit quam Oecolampadius, suus in Cathedra Basileensi antecessor. ibid. obuiis vni amplectitur quod Bellarminus ait, Papam iam regnasse supra quingentos annos, inde enim euentissimè concludit Papam esse Antichristum. 900. 901. Bellarmino litem intendit quod medium annum pro dimidio dixerit. 901. barbarus & solæus. ibid. Danielelem prophetam commentariis oneravit. 959. versionem suam & distinctionem Rabbinicam & Massoreticam ex Iunio & Tremelio mutatis pauculis furuius sublegit. ibid. semiiudæus. 960. vnum Massoreticum accentum Zateph Katon, toti verustati Græcæ pariter & Latine anteponit. ibid. Bellarminum Chamaeleonte inconstantiorem nominat, quod plures vna responsiones adferat. 960. 961

Rullus calumniatur Papam adorari ut Deum, item Syluestrum secundum, & Gregorium septimum fuisse Magos. 961. nimio criminandi astu abreptus Ioanem XXI. pro XII. nominat. ibid. assentitur Bellarmino. 962. Deum Maozim apud Danielelem putat esse Arcem S. Angeli Romæ. ibid. odio Pontificis non veretur Apostolo in faciem resistere. ibid. Abbato aduersatur. 964. Bellarminum calumniatur ut iniuriosum in Hispanis. 973. cor Papæ scrutatur. 977. diabolicè mentitur Martinum V. cum quodam dispensasse ut suam sororem germanam matrimonio sibi iungeret. 977. mentitur Papam contra Dei legem præcipere ne honorètur parentes, abnegare

Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, Imperium Rom. & Ecclesiam opprimere. *ibid.* Bellarminum veteratorem appellat. *ibid.* sua mendacia sapius inculcat. *ibid.* contra Iunium & Tremellium ConCaluinistas suos sensit. 978. Veneruus. 979. Papam dicit nihil dare absq. nummis. 980. commentarium scripsit in Danielem insar Cornucopia mendaciorum & calumniarum in Papam & Monachos. 993
 Rupertus de Helia venturo nihil audet desuivire. 868
 Rutheni legationem miserunt ad Clementem VIII. Romanum Pontificem. 95

S.

Sabbatarij in Moravia à Iudæis circumcisi, ex Lutherani. 870
 Sabelliani distinctionem realem diuinarum personarum negabant. 89
 Sabellicus. 986
 Sacerdos baptizans infantem, vel absolvens peccatorem, in Sacramento confessionis, formaliter res diuinas tribuit baptizato & confesso. 371. intrinsicè & essentialiter est creatura, & longè minor eo cui sacrificium offerre debet. 379
 Sacrificia pro peccatis, fuerunt typi & imagines Christi pro peccatis nostris aliquando immolandi & sacrificandi. 287. vniuocè & veri nominis sacrificia. 366. typi & figura sacrificij Christi aliquando in Cruce peragendi. 487. 490. typi & figura eius sacrificij quod nunc offertur in Ecclesia. 490. 711
 Saducæi corporum resurrectionem negabant. 881
 Salomon iudicauit Abiathar, summum sacerdotem, non tam vt Rex, quàm vt Propheeta. 485. rex pacificus. 552. fuit figura Christi regis. *ibid.* Abiathar summum Pontificem deposuit vt extraordinarius executor diuina iustitie. 810. videns altare Domini aneum non capere omnia holocausta, sanctificauit alium locum in templo, & ibi obtulit holocausta. 1135. medium atrij sine mandato Dei sacrificij destinauit. *ibid.*
 Samaritanenses heretici putabant Christum fuisse tantum vulgarem hominem, qui nil celestium charismatum supra morem & consuetudinem nostram possideret. 251. 252
 Samson figura Christi, à Iudæis & à Morte victi quidem, sed non detenti. 299
 Samuel etiam in inferno fuit, scil. in limbo. 315. apparuit, prius quam Pythonissa incantamenti vteretur. *ibid.* Monarcha. 427
 Samuel Huberus Lutheranus Prædicans. 1167. 1168. Heluetius Bernas. 1167. Antibellarminum scripsit, opus spiritum & mysticum. *ibid.* Patres & Concilia Oecumenica inter cornua bestie Apocalypice numerat. *ibid.* multum promittit, parum præstat. 1168. vt. Vbiquista, cum alicubi est vbique est. 1169. thraße. *ibid.* ne lemmata quidem capitum absque mendacijs & criminationibus concipere potuit. *ibid.* mentitur Papam noua Sacramenta instituisse, Apocryphos libros Canonitè admiscuisse,

conformitates Francisci in Canonem diuini Verbi retulisse, & c. *ibid.* profugus Cain, Goslaria tandem nidulum fixit, postquam ex tota Heluetia & Academia VVitebergensi publicè ob seditiosissimum & inquietissimum ingenium exterminatus est. *ibid.* mendax scurra. 1170. & seq. scribit Orientales Imperatores à Nicolao I. Gregorio II. & III. Adriano I. Leone III. excommunicatos, cum alijs plerique sectarj contendant, nullum Imperatorem ante Gregorium VII. excommunicatum. 1170. concedit Pontificem Romanum varias in Italia prouincias dono accepisse à Pipino, Carolo Magno & alijs, contra Sutliuum. *ibid.* Bellarminum aliosque Catholicos accusat, quasi Patres parum honorificè tractent. 1171. calumniatur, Scholasticos indignè à Bellarmino excipi. 1172. inter Bellarminum & Scholasticos dissensionem implacabilem & bellum irreconciliabile ingeminat. *ibid.* miracula & apparitiones videt. *ibid.* cornifex cornua parat ante capita. *ibid.* alter Sedecias filius Chanaan. 1173. furia. 1174. ad Maniaci operu sui complementum duos adhuc libros adiicere cogitat. *ibid.*
 Sancti mortuos excitant, non propria, sed diuina virtute. 166. cognitione sunt vbique. 167. omnium preces ad se suas intelligunt vel in verbo, vel per peculiare reuelationes. *ibid.* ad dextram Dei sedere dicuntur. 170. mediatores sunt inferioru ordinu, inter homines & Deum. 381. Mediatores nostri sunt, sed sub Christo & per Christum. 941
 Sanderus putat Pontificem vt priuatum Doctorem, posse in heresin incidere. 1030
 Sanderus summus confessus Hierosolymitanus dependet ab vno Principe politico vel summo sacerdote. 422. 435
 Sapientia diuina, verbum diuinum. 37. non est creatura *ibid.* est persona. *ibid.* est immediatè ab intellectu 92
 Sarauia contra Bezam. 401. Sutliuum virum doctum & integrum appellat. *ibid.* in tribus dicit suos sine Verbo Dei à prisca antiquitate recessisse, in Episcoporu abolitione, presbyterorum & diaconorum temporariorum inuentione, & amborum officio & functione. *ibid.* pro Ministrorum Ecclesiasticorum inaequalitate aduersus Puritanos in Anglia integrè libris decertauit. 402. 403. Caluinista. 436. festinè ridet aequalitatem Ecclesia pastorum. 436. 437. manule Bezam habere legitimum Episcopum, quàm collegam tyrannum. 437. dolet voluntatem plus quam veritatem apud suos valere. 438. 439. Diaconos & presbyteros seu Seniores annuos Geneuefres acerrimè infestatur. 439
 Caluinista. *ibid.* magnus Sutliuj contra Bezam encomiastes. 440
 ideo in Geneuensi Ecclesia concordiam conseruatam dicit, quod omnes ab vno si non nemine, at certè re & auctoritate supremo dependunt. *ibid.* Episcopos Presbyteru, & Episcopu

- Archiepiscopus, & hi Primates anteponit. *ibid.*
Geneuenses fugillat. 440. 441. negat verum Ecclesia Dei regimen à Caluino restitutum. 452. Geneuensium concordiam inter Ministros & plebem ascribit Caluini & Bezae dominationi. 456. Aristocratiam Ecclesiasticam oppugnat. 456. 457. Vide V. Hadrianum Sarauia, & V. Adrianum.
- Sarauia Caluinum, Bezam, Geneuenses, VVitacherum refellit. 504. scribit Calvinianam Angliam in viginti quatuor Episcopatus esse diuisam. 512. temperariam vel hebdomadariam presidentiam Geneuensis synagoga falsè irridet. 635. in Anglia scripsit, non Anglus, sed Belga. 1163. magnus Surluij encomiastes & propugnator contra Bezam. *ibid.* Surluius symmytæ suo oppositus. 1166
- Sardicense Concilium meminit Iulij Romani Episcopi rã quam successoris S. Petri, qui si honoretur, ipsa Petri memoria honoretur. 685. cuius ad sedem Apostolicam appellandi potestatem facit. 774. 775. 781. Catholicorum Oecumenicum. 774. 775. 796. Magna Synodus instar Nicenæ. 775. Concilium ex toto orbe conuocatum *ibid.* generale. & plenarium vniuersa Ecclesia. *ibid.* clericis minoribus largitur ius appellandi à suo Episcopo ad Episcopos vicinos. 781. Episcopis absolute concedit ius ad Iulium Romanum Pontificem appellandi. 792. triginta Episcoporum Africanorum, cum Primato Episcopo Carthaginiensi. 796
- Sarnicius solam diuinam Christi naturam sacerdotem; humanam verò sacrificium esse asseruit. 45. 353. Christum secundum diuinam naturam mediatorem esse contendit. 353
- Saul à Samuele vnctus, & à Deo confirmatus, legitimus Rex. 425
- Saxonia Vbiquitatem vt celo lapsam manus amplexa, quæ eandem ante paucos annos vt immane monstrum proscripserat. 209
- Scapha vocanda schapha. 166. 401
- Schardius calumniator. 1093. Vide etiam V. Simon Schardius. Auentinum vbique sequitur. 1095. Inrudentiam profitetur. *ibid.* contra suam professionem agit. *ibid.* accusat negligentia Lotharium & Conradum Imperatores. 1096. canit classicum, vt recuperentur, quæ Pontifex Imperatoribus abstulit, non tantum iura, sed & terrarum sola. *ibid.* dolet non esse penes Imperatores eligere Pontifices. 1090. Stephanum IV. pro V. citat. *ibid.*
- Scheckius Lutheranus Sabollianus. 45. à Genebrardo castigatus. 46.
- Schedelius. 985
- Scheol vox Hebrææ vel rare vel nunquam pro sepulchro accipitur. 309
- Schismatici eodem modo argumentantur quo Calvinistæ. 766. 767
- Schliisselburgius catalogum hereticorum conscripsit. 47
- Smalchaldica Synodus, formula Concordiæ Lutheranæ inserta. 974. Vide etiam V. Smalchaldici.
- Scholastici in iu qua per fidem certa, explorata & definita sunt, omnes concorditer conspirant. 1172
- Schuyenckfeldius ex Lutheranis, noua secta architectus. 128
- Schuyenckfeldiani non curant Biblia, nec reuerentur, sed omnia interno Spiritus ductu & instinctu transigunt. 881. talem Ecclesiam architectantur, quæ omnia externa in postremum ducatur, & omnia solo interno afflatu & fanatico instinctu metiatur. 1139
- Scientia Dei duplex, visionis, & simplicis intelligentiæ. 273. 274.
- Scientia acquisita in Christo duplex: vna, quæ verè & propriè sit habitus scientificus, altera exprimentalis. 265. theoretica vel practica, ratione finis, cognitionis vel operis. *ibid.*
- Scotus Doctor subtilis. 862
- Scriptura totam salutem nostram tribuit sanguini & morti corporali Christi. 282. 304. verba actionem denotantia, sepe accipit pro promissione. 293. potest habere plures sensus literales eiusdem loci. 481. & seq.
- non dicitur imperfecta & insufficiens in se & in suo genere, nisi forte habito respectu ad totam latitudinem eorum quæ Christiana religio fidelibus credenda proponit. 935. non est nasus cereus vel regula Lesbia in se, sed cõparatione hereticorum qui eam fingunt & resingunt, versant & reuersant pro libidine. *ibid.* non est litera mortua, nisi ratione hereticorum, qui suo arbitrio eam explicantes, contempta Ecclesiastica traditionis regula, non vitam sed mortem inde hauriunt. *ibid.* non habet totam suam auctoritatem ab Ecclesia in se, & in actu primo, habet tamen quo ad nos, per testificationem & propositionem Ecclesiæ. 935
- obscura & ambigua absque certo & fideli interprete. *ibid.*
- Sebastianus Heissius societ. Iesu. Dilinganæ Academiæ Professor. 1010
- Senatus Romanus noluit Christum in Deorum numerum recipere, quod prius à populo ceptus fuisset colique, quam Senatus ea de re decretam edidisset. 664
- Seneca pater libros de beneficiis & declamationes scripsit, filius ludum in mortem Claudij. 416
- Sensu spirituali literalem supponit. 321. 328
- Sepulchrum Christi fuit excisum in lapide supra terram exstante. 318. pragandi lapide occlusum. *ibid.*
- Serarius Soc. Iesu. 986. 987. vide etiam V. Nicolaus Serarius.
- Sergius Pontifex Trullanos Cnaones reiecit. 748. 750. iubetur à Iustiniano Iunior Imp. Constantinopolim deportari. 750. noluit subscribere Synodo erratica. 751
- sextam synodum toto pectore amplectebatur. *ibid.* Trullanam synodum damnat. 753
- Sergius III. Papa defenditur à calumniis hereticorum. 1086. 1087
- Seruetus nouus Arianus Geneuæ exulsus. 1. 2. 3. ex Lutheri & Caluini schola prodit. 3. 4

Seruus instrumentum Domini. 59
Seruitus contra vel prater naturam est, non autem subie-
ctio sub imperio politico. 420
Sessio ad dextram Christo competit secundum vtramq; na-
turam diuersimodè. 138. est diuina gloria, poten-
tie & maiestatis aequalitas. 139. 202. competit na-
tura humana Christi non in se, sed in sua hypostasi.
139. 140. intelligi potest potestas regalis, iudiciaria,
summaq; beatitudo humana Christi natura colla-
ta. 140. 170
Si, particula, non semper efficit orationem hypothetici-
cam. 6
Sibrandus contendit Ecclesie regimen esse Aristocraticum.
404. 435. & seq. Calvinista Puritanus. 436. sub
Pastoribus comprehendit Doctores Academicos re-
fragante Beza. ibid. nugatur. 443. concedit S.
Petrum sumpsisse principem Apostolorum. 445. calum-
niatur. 452. 453 & seq. mentitur. 453. 459. 484.
503. 510. 532. 571. 572. 574. 575. 642. 643.
646. 663. 673. 675. 707. 711. 712. 721. 730. 765.
779. 825. 831. 860. 861. 875.
Sibrandus argumentum vitiosum Bellarmino affingit.
453. 455. & seq. Battorautologus & cenologus.
455. politicorum Aristotelicorum ignarus. 458.
Christum syllogizantem ridiculè inducit. 468. con-
uicia largiter eructat in Pontificem. ibid. de pote-
state ratiocinatur, sicut de pane & vino. 469. Mo-
narchas politicos de throno suo deturbat, & in or-
dinem vulgi redigit. 470. cuius etiam Episcopo
Caluiniano, totiq; Geneuensi Consistorio omnem
potesatem adimit. ibid. marito ius in coniugem, &
patrifamilias ius in familiam eripit. ibid. vim vi
repellere, dicit esse illicitum in Ecclesia. 473 seipsum
refellit. 491. Bellarmino ineptos syllogismos affin-
git. 496. 497. 501. 503. 509. 517. 532. 553. 555.
566. 569. 572. 596. 599. 600.
Sibrandus per Francones intelligit Gallos. 508. blasphe-
mat. 510. probat cum Danao Petrum non posse esse
petram, quod illa sit generis feminini. 520. antilo-
giu sese illaqueat. 535. Battologus & tautologus.
545. 555. 556. Humanis legibus conscientias ad
stringi non posse asserit, contra Anglicanos Caluini-
stas. 571. Gregorium Magnum appellat fabulato-
rem. 573. ex duabus affirmatiuis enunciationibus
contradictionem procludit. 574. nugatur & calum-
niatur. 581. stultescit. 585. sancto Leoni inequi-
tat. 595
Sibrandus Bernardum ait fuisse virum magnum. dignum
meliore seculo. 600. ineptos syllogismos Bellarmino
affingit. 601. 602. 603. 604. 607. 609. 610. 614.
616. 619. 630. 656. 675. 676. 706. 707. 708. 709.
710. 711. 713. 714. 715. 725. 731. 736. 744. 779.
801. 910. 1105. 1144. 1152. 1114. 1115. 1116.
1126
Sibrandus tribuit Apostolis vxores 608. est scophanta.
613. 616. 620. 622. 625. 626. 629. 631. 636 &
seq. imperitus in Ecclesiasticu monumentu. 637.
latus tegere, putat nihil aliud esse quam ad leuam
ire. 647.
Illyrici vestigia secutus. 652. Danao aduersatur.

ibid. Iannim Euangelistam imperite dicit sub
Nerua interfectum. 673. putat implicare contra-
ditionem vt quu redeat ad locum vbi aliquando
fuit. 691. pugnat pro Onuphrio. 692. eadem quin-
quies repetit. 697. Auctores non producit nisi ex
Bellarmino sibi notos. ibid. demolitur sua phan-
tasmata. 707. bouinatur. 715. secure obicit, quod
Bellarminus diserte refellit. 716 in postpredica-
mentis dicit agi de communi & proprio. 717. Aga-
petum transformas in Leonem. 721

Sibrandus dicit Catholicum nominari qui credit Trini-
tatem. 728. lepus leoni mortuo insultat. 732. nu-
gamentu suu inspergit versus ex fastu Baptista Ma-
ruani. 737. sanctum Leonem Pontificem, impium
& ridiculum vocat. 758. 759. rebelles subditos exi-
mit a potestate dominorum suorum. 759. 760. im-
prudens. 760. Blasum transformas in Blasium.
768. scophanticos syllogismos cudit, eosdemque po-
stica summa animi voluptate demolitur, vt pueri
casas ex luto a se extructas. 777. arguatur ex voca-
bulo competit. pro conuenit. 780. memoria lapsus.
780. 781. Hippolytum non iudicat dignum cui re-
spondeat. 828. contradicit Epiphano, contra Iuni-
um. 834. 835. Surliuum docilem discipulum infi-
gniter mentiri & conuiciari docuit. 836. nugacis-
simas gerras tanquam insolubilia argumenta vendi-
cat. 837. Antichristum tempore Apostolorum venis-
se dicitat, & quidem in propria sua persona. 843.
847. Bellarmini probationes & argumenta inuer-
tit & confundit. 850. 851. Sanctum Hilarium di-
cit profus a scopo aberrare. 851. futilu vitiligator.
860. tibiam & digitos tibia dicit toto genere dis-
crepare. 862. subtilissime de bestia & cornibus di-
sputat. 862. 863. bestia instar miscet quacunque
in Apocalypsi de variis b. s. i. u. legit. 863. interpre-
tationes sanctorum Patrum contemptim appellat
coniecturulas. 864. Surliu magister. 867. Ianio
contradicit. ibid.

Sibrandus librum Ecclesiastici dicit esse apocryphum. 871
Surliuo discipulo suo longe impudentior. 875. Sur-
liuio discipulum suum mendacij arguit. 876. non
semel explosus. 898. negat Antichristum fore Iuda-
um. 911. congerit, quicquid scommatum & conui-
ciatorum olim a scurris, sannionibus, poetastris, rbe-
torculu, schismaticu, aliisq; liuido oculo Romanis
& Romanum Pontificem intuentibus effusum &
effutitum est. 932. 933. argute probat non omnes
Iudaos negare Christum, quia Petrus, Iacobus &
Ioannes Apostoli fuerunt Iudaei, potuisset etiam
addere ipsum Christum. 947. 948. exprecationi-
b. u. quibusdam ad D. Virginem, probat Christum
eiusq; maiestatem a Papi s. u. negari. 952. Theophy-
lactum falsat. 955. strenuum Dei Maozim propu-
gnator. 959.
mentitur & calumniatur. 876. 952. 954. 955.
1059. 1056. 1049.
quadruplator. 1106
suo se prodit indicio. 1126
in Frisia latitat. 1050

Sybilla Erythraea praedixit Deum Romanam urbem sibi subiecturam non in gladio sed in hamo piscatoris. 667

Sigebertus schismaticus, Henrici IV. fautor. 810. nihil habet de fabula Ioanni Papissa. 986. 987

Sigonius imperium Hebraeorum ante Saulem facit Aristocraticum improprie. 422

Siluerius Papa vnus super totius mundi Ecclesiam. 813. ab Imperatore in exilium actus. 814. Vide etiam V. Syluerius.

Similia non est necesse quo ad omnia esse similia. 569

Simlerus de Trinitate disputare ausus. 80

Simon Cananæus Apostolus. 593. 594. Iunio Kannaïtes, siue Kannaïtes. 594

Simon Gularius ignobilis Calvinista. 539

Simon Magus primus & princeps heresiarcha à S. Petro primùm detectus, damnatus & plane extinctus. 621. 622. duodecimo anno Neronis deuiçtus. 671. Christum palam rogauit. 948

Simon Scharidius Lutheranus vel Calvinianus. 1038. Vide V. Scharidius.

Simplicius Papa, vrbe ab Odoacre capta, sub Augustulo Imp. 967

Sinuessanum Concilium testatur primam sedem à nomine iudicari. 801. Marcellino Papa dicit: Tu eris iudex; ex te enim damnaberis. & ex te iustificaberis. tu enim iudex, tu rex. 802. meminem vnquam iudicasse Pontificem asserit. ibid.

Sinus Abrahæ in inferno. 327. tranquillitatis sinus à S. Augustino dicitur. ibid. lacroni promissus paradysus. 341

Siricius Papa, Pastor ouiliu Dominici, à S. Ambrosio appellatus. 817. rigidus continentia vindex & assertor. 1051. defenditur ab hereticorum calumniis. 1051. 1052. Ecclesiasticos Deos, votiuos à coniugio arcuit, idque ex traditione Apostolica. 1052

Sixtus III. Pontifex in suo arbitrio dicit esse situm, an iudicetur vel non iudicetur. 803

Smalcaldici satis insinuant S. Paulum scripsisse contempnim de Petro, &c. 589. citant tanquam verba Pauli, que in Paulo non reperiuntur. ibid. merentur plagas adiucientibus ad Dei verbum decretas. 590. vide etiam V. Schmalcaldica Synodus.

Smidolinus obiecit Beze, quod Iesuita Ingolstadiensis theses expilarit. 129. meritò tanquam Monothelista & Monophysita Eutybianus damnatur. 131. Vbi quista. 142. Vbi quitatis architectus. 147. 157. Hunnij magister. 167. Dresdense decretum aboleuit. 188. in colloquio Mompelgartensi mentitur. 234. in concione Germanica Augusta habita, dixit Christum mortem aeternam ignemq. inferni degustasse. 280. Papam Germanicum seu Saxonicum se appellitari haud egrè ferebat. 438. velut Monarcha. ibid.

Societas Iesu à summo Pontifice confirmata. 512. tribus religionis votis addit quartum, circa missiones à summo Pontifice iniunctas impigre & absque re tufatione suscipiendas. 513

Socrates Græcorum sapientissimus. 1039

Solarium est miseris, socios habere in pœnis. 22. 1068

Sozomenus Romanam Ecclesiam appellat Petri sedem. 681

Spartani Aristocratiam sibi delegerunt. 417

Speçtra alienam vocem reddere ac imitari queunt. 649

Spiratio actiua & passiua. 90. 109

Spiritus vt à carne seu corpore distinguitur, significat animam. 323

Spiritus sanctus semper ab orthodoxis pro Deo habitus. 24. ipsemet missus, non dona illius tantum. 77. calum & terram maiestate & presentia sua implet. 78. ita descendit de celo, vt & in celo maneat, & in terris sit antequam veneris. ibid. diuersis donis se manifestat. 79. mentes hominum tanquam templa sua inhabitat. ibid. est persona. 87. à Patre & Filio realiter distinguitur. 88. est charitas. 92. procedit per voluntatem. ibid. procedit à Patre & Filio. 94. à seipso etiam mittitur ad extra. ibid. est donum. 101. seipsum vel filium dicitur mittere improprie. 102. 104. nusquam in scriptura dicitur se mittere. 105. accipit per processionem à Filio esse, & scire, & operari. 107. 108. dicitur à spirando. ibid. dicitur Spiritus Filij per originem. 109. dicitur formaliter, quatenus talis, ad Filium, vt ad spiratorem. 110. dicitur digitus Dei. ibid. Spiritus veritatis, id est, Christi. 117. similiter procedit à Filio, vt à Patre. ibid. immediate procedit à Patre & Filio. 118. tanquam ab vno principio. 119. ex substantia Patris & Filij. ibid. ex amore quo Pater & Filius se & creaturas amant. 123. est mutuus amor Patris & Filij. 123. nomen amoris & doni proprie sibi vendicat. ibid. aspectabili specie super Christum descendit. 244. in specie columba. 248

Spiritus sanctus non super solos Apostolos, sed super omnes simul congregatos ignita lingua formâ descendit. 784

Stancarus Philippi Locos communes sugillat. 27. verum de Magistro sententiarum iudicium tulit. 105. Magistrum Sententiarum centum Lutheris, ducentis Melanchthonibus, trecentis Bullingeris, quadringentis Petri Martyribus, quingentis Caluinis anteponebat. ibid. omnibus piis ministris verbi Dei suadet, vt relinquunt feces, excrementa, & lacunas Melanchthonicas, Bullingerianas, Petri Martyrianas, & Caluinianas cum similibus; & libros Magistri Sententiarum & Sanctorum Patrum aureos diligenter legant, si veram fidem cognoscere velint. 196. refutatur à Caluinista. 351. quantumuis perfidus Nouator, Tigurinus, & Caluinum Arianismi, Eutybianismi & Apollinarismi pofstulas. 366.

Melanchthonem insanum Grammaticum, & vappur helleboro dignum proclamat. 379. 385

Caluini doctrinam concludit esse planè Arrianam. 386

Stephanus Papa admisit appellationem Basilicam damnatam in Hispania. 778. à Basilide deceptus. 780

Stephanus Papa Tertius, Aistalphe rege Longobardorum Romam obsidente literas ad Pipinum dedit, in quibus ipsum S. Petrum Apostolum loquentem, opemq; Pipini & Francorū procerum flebilibus modis implorantem inducit. 1007. 1008. 1009.

Stephanus V. Papa sine Imperatoris Ludouici auctoritate electus, ordinatus & consecratus, & ab eodem Ludouico honorificentissime excipitur. 1090

Stephanus VI. Papa, Baronio Septimus. 1085. defenditur à calumniis hæreticorum. 1086. 1087

Stephanus Episcopus Carthaginensis Damasum Papam appellat Patrem Patrum. 814

Stephanus Blanck Passauianus contra VVolsam testatur, à quo testis erat adductus. 985. fabulator. ibid.

Stephanus Calumnianus Antichristos esse censet Iudæos, Turcas, Ethnicos, & hæreticos. 819

Stobæus Monarchiam ex omnibus reipub. formis optimam & pulcherrimam esse demonstrat. 418

Subiectio propriè non est nisi inter realiter distincta. 55. imparem sortem & conditionem essentialiter includit. 56. distinctionem minimùm duorum connexionem habet. 57. requirit inæqualitatem saltem dignitatis. ibid. quoad auctoritatem & præcipiendi facultatem. 59. 60

Subsistentia siue hypostasis, idem cum Persona. 85

Successor succedit antecessori suo in eodem officio 685

Suetonius meminit historia de uolatu & deiectione Simonis Magi. 622

Sulpicius dicit Petrum Romæ Episcopatum gessisse. 683

Sumunt boni, sumunt mali, sorte tamen inæquali. 188

Supponitur sepe id quod vel alibi probatum est, vel alibi probabitur. 89

Suppositum, idem quod Persona. 85

Siricius de Ecclesia Dei optimè meritus. 533. minimè criticus. ibid.

Sutliuius petulantis conuiciatoris elogio cohonestatus ab ipso Beza. 399. & seq. Vide etiam V. Matthæum. Sutliuius Bellarminum appellat disputatorem versutum, & declamatorè argutum, qui tamen non plus sapiat quàm Lapis. 400. Iesuitas dicit esse homines caros, callidos, astutos, versipelles, audaces, loquaces, sophistasque strenuos. ibid. inconstans sibi bique contradicens conuiciator. ibid. à Sarania vir doctus & integer predicatur. & dissimulandi expertus. 401. Thraso 401. 402. Pyrgopolinices. 402. dedicat suas nugas VVitgistro Cæuariani Pseudoarchiepiscopi & totius Ecclesie Anglicanæ primati amplissimo. ibid. pro Ministrorum Ecclesiasticorum inæqualitate aduersus Puritanos in Anglia integris libris decertauit. 402. 403. Ecclesie politiam ait esse Aristocratiam similiorem quàm regno. 404. impudenter mentitur. ibid. signum suum oppugnat, & cum cerebri sui larua dimicat, non sine thrasonici promissu. ibid. Bellarminum calumniatur. 407. ambiguitate vocabulorū Democratia & Monarchia

& sibi & lectoribus illudis. 408. 409. Caluinista. 409. mentitur. ibid. multa blaterat extra proposuitum. ibid. contra Monarchiam declamat, cum tamen sub Monarcha in Anglia degat, quem non modo in politicum, sed & in Ecclesiasticum pro capite suo & Monarcha veneratur. ibid. impudens. 412. meridiano soli tenebras inducere nititur. ibid. celebrè Homeri versum peruertere & alio detorquere, contra totius antiquitatis consensionem non erubescit. 412. 413. conuicia & mendacia in sanctos expuit. 414. calumniatur S. Thomam Aquinatem. 414. 415

Sutliuius merito à Beza petulans calumniatur appellatur. 400. 401. 410. 412. 414. 421. 425. 427. 466. 472. 478. 482. 496. 502. 504. 506. 508. 551. 560. 563. 570. 587. 601. 612. 613. 631. 665. 666. 667. 676. 685. 689. 712. 713. 719. 726. 731. 746. 806. 817. 849. 850

Sutliuius Platonis & Aristotelis testimonia corrumpit. 415. 416. suam inscitiam prodit. 417. audax. 418. iactat se. 419. ineptus. ibid. affingit Auctoribus, quæ ex aliorum sententia adferunt. 421. ridet & conuiciatur. ibid. Monarchomastix. 425. Excæstrensis Pseudodecanus, ibid. in vocabulū insidias struit. ibid. in Anglia & sub Rege degit, quem pro Ecclesiastico capite agnoscit & veneratur. 427. Aristocratiam extollit, ut firmissimam & robustissimam. 428. sub Rege totius Angliæ Primatem constituit suum Pseudoepiscopum Cantuariensem. 435. Anglus. ibid. læsæ maiestatis & perduellionis arguitur. 436. in tota sua verbosissima de Ecclesia regimine disputatione Regi sui nunquam meminit. 440. in Puritanum transformatur. 448. Democratiam inducit. 450. non tantum Monarchiæ Ecclesiasticæ, sed & politice fundamenta suffodit & perfodit sub prætextu Aristocratia. ibid. etiam Aristocratiam tollit. ibid. fatetur Patriarchas regia potestate præditos, quod paulò antè negarat. ibid. debet saltem Monarcha sui honori parcere, ne Geneuensem Aristocratiam comprobaret. 451

Sutliuius negat verum Ecclesie Dei regimen à Caluino restitutum. 452. Pontificem Romanum & clerum maledictis incensit. 459. hærestarchas fatetur non de sua, hoc est Caluiniana. sed de Papistica Ecclesia exiisse. ibid. fateri debet supremum caput Ecclesie Anglicanæ esse Regem, nisi maiestatis rem effici velit. 464. fateri cogitur plura capita Ecclesie suæ. ibid. cum Danao certat mentiando & criminando. 473. receptæ opinioni, ut Iunius vocat, se opponit. 478. Sibrandicas pseudologias, alogias & cenologias transcribit. 484. mentitur. 487. 509. 514. 542. 543. 551. 557. 562. 563. 565. 566. 569. 573. 614. 632. 636. 664. 665. 668. 669. 671. 672. 674. 683. 689. 696. 697. 698.

Sutliuius negat argumentum à simili, nisi in quantum per omnia simile. 494. odio Romanæ Cathedra palam contra suæ Synagoga consuetudinem & praxin declamat. 505. erga S. Augustinum Anglorum suorum Apostolū male grauis. 506. Mineral

à Virgilio suo reposit licet. 542. Bartologus & tautologus. 543. 545. 548. ea obiicit que Bellarminus refellit, cuius refutationes dissimulat. 549
 Sutilius Iuris imperitus. 551. 552. furra. 558. nullam cernit differentiam inter ligare & retinere peccata. 563. S. Leonem Magnum Pontificem maledictum configit. ibid. concedit Petro ex sententia Augustini primatum & Apostolatus principatum. 565. dignus magistro Sibrando cuius nugas exscripsit, discipulus. 568. 592. 609. quotidiana experientia aduersatur. 569. S. Bernardum reicit. 600. obmutescit. 612. Caluinopapista. 619. impudentie Caluinianae speculum. 637. Bedam & Bernardum conuicium incesit. 639. cum Iunio suo male concordat. 657. negatur. ibid. cauillatur. 658. 659. & seq. veterum contemptor. 660. negat credendum testibus de auditu deponentibus. 669. dubitat num Chronicon Eusebii sit Eusebii. 680. Epiphanium pro se citat, sed falso. ibidem. Cathedram Apostolicam negat esse Episcopalem. 683. Theodoretum reicit, & Epiphanium idem sententiam recipit. 684. bilinguis, & duplex corde. ibid. totius antiquitatis testimonium repudiat. 685. Cardinalem Baronium calumniari aggreditur. 689. argumentatur ab auctoritate negatiue. 697. 698. mentitur & calumniatur. 706. 710. 711. 712. 719. 722. 723. 730. 737. 738. 739. 740. 741. 745. 757. 760. 769. 770. 772. 773. 775. 801. 802. 803. 805. 806. 807. 816. 822. 825. 828. 831. 841. 842. 843. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 853. 864. 875. 876. 879. 903. 904. 909. 912. 921. 949. 950
 Sutilius iactat se omnes Bellarmini copias iam pridem fuisse, dissipasse, deleuisse. 712. obiectiones suas omnes partim ex Bellarmino, partim ex magistris suis Caluinianis, sublegit. 718. domesticis testibus abrogat omnem fidem. 724. duos Rufinos proculdit, alterum cui contentio cum Hieronymo, alterum qui Recognitiones Clementis & epistolam ad Iacobum fratrem Domini verterit. 730. laudat Innocentium Pontificem. 731. epistolas Ciceronis & Plinij in discrimen adducit. 731. 732. videtur norbus, quia omnia illi videntur notha. 732. lepus. ibid. Bellarminum mordet. 734. Epistolas Chrysostomi ad Cynosarges ablegat. ibid. Thomam Aquinatem, Theodoretum, Bedam, Anselmum, Hugonem de S. Victore, & Bernardum perstringit. 735. 736. nescit quis sit Acatius Episcopus Constantinopolitanus. 735. ex erratulo typographico cauillandi occasionem capit. ibid. hosti primatus Romani immanissimus. 738. Septimam Synodum vocat idololatricam. ibidem. Bellarminum Iebusitæ indignat. 745. Nicolaum I. Pontificem sanctissimum conuicium incesit. ibidem. Burdonici cerebri. 760. Missam, & maxime repetitam auersatur. ibid. putat priuilegium dici quod à priuato concedi queat. 761. epistolas S. Leonis vocat in dubium. 770. manifestu pseudologiu omnem sibi fidem adimit. 773. exscribit nugas suas ex suo Sibrando. 774. 825. 833
 Sutilius vomit conuicia in Pontificem Romanum. 803. & seq. 805. 806. 807. pro Constantinopolitano legit

Constantinum. 806. calūniator Papa. 812. nodum quem soluere nequit, dissecat. 814. Musculi mentem interpretatur. 820. conuicia iactat in sanctos Patres. 828. 829. calumniarum suarum & mendaciorum hortum egregie ex Sibrando stagno rigauit, & tamen ubique silet per quem in mentiendi arte profecerit. 833. ex Sibrando furatus. 836. 837. 878. Sibrandi discipulus, dignum patella operculum. 838. Bellarminum pro se citat, & cum illo conuenit, contra Iunium & alios Caluinistas. 842. ait Apostasiam non nisi per plures fieri, & sine pluribus intelligi non posse. 843. nullum vnquam hereticum grauius errasse dicit quam Bellarminum, comantem Patribus omnem fidem abrogare, & contra Patres potius quam contra Caluinistas pugantem. 846. Antichristum ait venisse tempore Apostolorum. 847. Illyricum & Chytraum Lutheristas, vt & ipsum Lutherum, in suis numerat, cum sit ipse Sacramentarius. ibid. pleraque mendacia ex Sibrando penu deprompsit. 848. nisi Sibrandum expilasset, saepe Mutium & Silium egisset. ibid. probat sententiam Lutheri de aduentu Antichristi, contra sententiam magistri sui Sibrandi & Iunij. ibid. odio veritatis & Romani Pontificis, sua vineta cedit. ibid. dicit Antichristum non antea palam dominaturum, quam Euangelium palam predicari desierit. 849. 850
 Sutilius Sibrandi expilator. 850. 853. ordinem Bellarminianum miserabiliter discerpit & confundit, quod didicit à suo Sibrando. 853. 856. Romanum Imperium iam esse euersum, & non esse Imperatorem Romanum, & similia in Imperatoriam maiestatem contumeliosa eructat. 856. Bellarminum vult docere argumentari. 859. de bestia Apocalypsis scribit vt bestia. 863. hodiernum in Germania dominans Romanum Imperium, tantummodo imaginem & vmbra Romani Imperij nominat. 864. somnia somniat. 866. Sibrandicus expilator. 867. Iunio contradicit. ibid. Priscianum cedit. 875. Sibrando magistro suo contradicit. 876. Sibrando magistro suo surripuit suum gry. ibid. rapax harpago. ibid. S. Augustino adscribit qua non sunt illius. 876. 877. Damasenum & Hippolyrum Martyrem dicit somnia & nugas scripsisse. 878. in medio furoris sui paroxismo Bellarminum Monachum lunaticum appellat. 889. somnia sibi de anni Hebraei magnitudine fingit, & ex febrilibus illi suis somniū Bellarminum confutare nititur. 889. falso sibi imaginatur, Hebraeos nunquam esse vfos mensibus, vel anni lunaribus pleni ac perfecti, sed tantum imperfecti. 890. citat nescio quem Lalamanium. ibid. nec Bellarminum nec S. Augustinum intelligit. ibid. hereticus. ibid. iure à Beza conuiciator appellatus. 858. 889. 909. 919. 948. 1041. 1098. 1130
 Sutilius à Magistro suo Sibrando Tautologia potius quam Theologie Doctor creatus. 892. cum Danæo certat maledictis & conuiciis in Bellarminum iaciendū. 907. characterem Antichristi dicit esse vnum communem viuendi modum Papistarum. 908.

mentitur apud Pontificios vendi & emi beneficia, indulgentias, bullas, peccata, Sacramenta & animas hominum. *ibid.* Sibrandi simiolus. 911. negat Antichristum fore Iudaeum. *ibid.* Patres contemnit. 912. lyras lyras crepat. 917. conuictiu tanquam falsissimū suis laetionibus stipatus. 948. plerasq; suas cauillaciones & scophantias ex Saubrando transcripsit. 948. Bellarminum appellat sceleratum & mendacem lebusitam. *ibid.* insignem impudentia magistrum docilū & ingeniosus discipulus adeptus Saubrandum. 954. Chrysostomi sententiam deprauat. 955. Saubrandicus corrector. *ibid.* Theophylactū quaedam assuit & affingit. *ibid.* dicit lumen rationis dicere, nouas rationes Dei colendi non esse recipiendas. 957. contra suum principium, ex typi & allegoriū probare conatur Papam esse Antichristum. 968. 969. fabulam de Papa femina pro vera vendit. 984. passim Bartologus & Tautologus. 1002. probat Papam esse Antichristum, quia patitur sibi teneri strepam ab Imperatore, & pedes osculo affici. *ibid.* Primum V. & Sixtum V. diabolice calumniatur, *ibidem.* adstruit nullum fuisse Papam ante Gregorium II. 1003. mentitur & calumniatur. 953. 954. 1002. & seq. vsque ad 1007. 1011. 1015. 1047. 1048. 1086. 1056. 1153. 1159. 1160. 1164. 1167. 1054. 1130

Sutliuius Imperatores Germaniae negat esse Romanorum. 1003. videtur libenter loqui de meretrice Babylonica. 1004. citat Crinitum, Pseudobenno nem. & Theodoricum Niemensem. 1005. mentitur Siluestrum II. animam suam Diabolo vendidisse: Alexandrum VI. Iulium II. Leonem X. Clementem VII. Paulum III. vix principia religionis Christianae credidisse. 1005. 1006. negat quatuor libros Dialogorum Gregorij Magni, esse Gregorij Magni. 1059. cuculum agit. 1114. VVitakerō contradicit. 1114. nescit discrimen inter finem & materiam legū. 1120. mentitur, ante regnum Constantini nullos fuisse in Ecclesia editos Canones. 1130. Papam crepat Tyrannum. 1139. Bellarminum calumniatur. 1153. & seq. argumenta Bellarmini corrumpit ac mutilat. 1153. 1155. aliena immiscet & omnia peruertit. 1154. semper deturbationem regum de regno & solio, in ore habet. *ibid.* non pridem Regnam, nunc Regem pro sua, hoc est, Anglicana Ecclesia capite veneratus est & veneratur. *ibid.* videtur opinari, tot esse in argumento terminos quot vocabula. 1156. caninam suam loquacitatem in Pontificem expromit. 1159. negat Theodosium Imp. fuisse excommunicatum ab Ambrosio. *ibid.* impudenter mentitur, Ambrosium nil praecepisse Theodosio, sed hunc illi. 1160. atrocissima in sedem Apostolicam conuicia vomit. 1161. negat eundem posse esse principem Ecclesiasticum & Politicum. 1163. non tam contra Bellarminum, quam contra Sarauiam, magnum suum encomiasten & contra Bezam propugnatores pugnat, imo & contra receptissimam Angliae consuetudinem. *ibid.* scripsit quaedam pro Episcopi Anglii contra Puritanos. 1164. odio Pontificū eadem affirmat & negat, oppugnat & propu-

gnat. *ibid.* non respondet ad rem. 1165. 1166. Pseudoepiscopi Anglicani Ecclesiasticam simul & politicam potestatem adscribit. 1166. Sarauia Symmyssa suo repugnat. *ibid.* omnes donationes à Regibus & Imperatoribus Romano Pontifici factas pro fabulis habet. 1170
 Syluestrius Papa tyrānicē de sede sua deiectus, & in insulam Palmariam relegatus. 1057. Vide etiam V. Syluestrius. in insula Palmaria defecit inedia. 1056
 Syluester Pontifex post Nicanum Concilium decem annis superstes. 802
 Syluester II. Magus fuisse & à Diabolo discerptus fingitur. 1088
 Symmachus Papa Ecclesiasticae libertatis assertor. 1089
 Synecdoche nomen totius tribuit parti. 344. vsitatissima. *ibid.*
 Synodus sexta & septima approbavit & sub anathemate recipi mandauit scripta B. Augustini & B. Ambrosij. 113. oBaua Oecumenica & legitima Graecae & Latinae à Radero Societatis Iesu edita. 123. septima nullum decretum Generalis Concilij censet esse legitimum, quod sine Romano Pontifice aut eius legato conditur. 738. sexta absoluta est & perfecta completa oBoddecim sessionibus, sub Agathone Pontifice, & Constantino Pogonato Imperatore. 747. 752. Sedū Apostolica suffragio comprobata. 748. 749. 750. nullos Canones edidit. 749. oecumenica. 750. à Sergio Papa recepta. 751. à Philippico Imp. oppugnata. *ibid.* pacifice ad finem perducta. 752. etiam absque Canonibus satū cauit doctrinae orthodoxae contra Monothelitas. 754. praesentibus Patriarchis, vel illorum Vicariis & Legatis. 755. Vide etiam V. Concilia. Agathonem Papam vocat sanctissimum Patrem nostrū, & summum Papam. 815. Agathonis epistolam suffragio suo comprobat, & per Agathonem Petrum locutum esse affirmat. 1065

T.

Tectum dicitur à tegendo: nec tamen pileum recte vocauerunt tectum, quod caput tegat. 309
 Telesphorus Papa & Martyr Apostolorum temporibus vicinus. 1040
 Templum Salomonū figura Ecclesiae Catholicae. 711. longo tempore à Salomone aedificatum, breui à Babylonis euersum. 889. reaedificandum ab Antichristo. 919. verè templum Salomonū dici poterit, licet non à Salomone, sed ab Antichristo extructū, vt & illud quod post Babylonicam captiuitatem conditum, & illud quod ab Herode postea extructum, vel potius magna accessione auctum est. *ibid.* in nouo Testamento semper intelligitur per templum Dei, proprie loquendo. 922. 923
 Terra ad caelum supremum puncti instar habet. 137
 Tertullianus Luciferum vocat Angelorum eminentissimū. 479. plures Cathedras Apostolicas nominat, sed vnitatis & communicantes in vna, nempe Petri. 629. scribit Senatū Romanū noluisse Christum in Deorum numerum recipere, quod prius à populo ceptus fuisset coli, quā Senatus ea de re decretum edidit.

edidisset. 664. Marci Euangelium ait Petro adscri-
bi. eà quod Marcus Petri Interpres ac discipulus fu-
erit. 668. Romæ dicit Petrus passioni Dominice ad-
equatum, Paulum Ioannis exitu coronatum. 673.
Ecclesiarum sinceritatem vult esse explorandam ex
Catalogo Episcoporum, si primus illorum fuerit A-
postolus vel vir Apostolicus. 678. Clementem puta-
uit Petro proxime successisse. ibid. Petrum scribit
Roma fuisse crucifixum. ibid. dicit multas abditas
gentes, prouincias & insulas nobis ignotas sua tem-
pestate in Christum credidisse. 855. Montanista. 1041
Tharasis Patriarcha Constantinopolitanus affirmat sex-
tam Synodum nullos Canones condidisse. 749. Trul-
lanos canones affirmat editos quarto vel quinto
post sextam Synodum anno. 754
Theandrica operationes. 368. 369
Theanthropus, Deus & homo. Christus. 381
Themistius Diaconus auctor Agnoitarum. 239. 240. Eury-
chianus. 241
Themistius Philosophus sub Valente Imperatore. 240. Eth-
nicus. ibid. Euphysio Eunomiano coetaneus. 241
Theodoretus ait, Deum esse spirituales locum Sanctorum.
52. eius scripta contra S. Cyrillum, in Concilio Epi-
fino damnata. 112. Spiritum sanctum nec à Filio,
nec à Patre per Filium procedere asserbat. 112. 113.
ait, diuinitatem Christi concessisse vt humanitas
eius timeret mortem. 302. Petri & Pauli Sedem, vi-
delicet Romanam, dicit à Deo claram insignemque
fuisse redditam. 683. ad Romanum Pontificem ap-
pellauit. 776. prius dicit futurum vt euerteretur super-
stitionis & impius Demonum cultus, pradiceturque
Euangelium in omnibus gentibus, quam appareat
veritatis aduersarius, id est, Antichristus 850. dicit
hereticos ab Apostolo Paulo mysterium iniquitatis
vocos, quia occulte agunt quod Antichristus pa-
lam astitabit. 952. per Deum Maosim intelligit
Antichristum. 959 963
Theodoricus Niemenfis capitalis Pontificij nominis hostis.
1005
Theodorus Balsamo, schismaticus, in excogitandis aduersus
Latinos commentis expeditus. 753. Vide etiam V.
Balsamon. insensibilis Romani Pontificij hostis. 791
Theodorus Peltanus Societatis Iesu. 129. theses edidit contra
Smidelinum, quas Calvinista sepe excuderunt &
falsarunt. ibid.
Theodosiani heretici. 240
Theodosius Imperator testatur Romanos à S. Petro insti-
tutos esse, tanquam presentes à presente. 666. Con-
cilium secundum generale nutu & voluntate Da-
masi Pontificis & Concilij Romani edixit & colle-
git. 726. à S. Ambrosio excommunicatus. 766. præ-
paratur ad bellum, non tam armorum telorumque,
quam ieiuniorum subsidij, nec tam excubiarym vi-
giliu quam obsecrationum pernoctatione munitus.
982. circuibat cum sacerdotibus & populo omnia
orationum loca. ibid. cilicio lectus, prostratusque co-
ram thecis in quibus Martyrum lipsana asseruabatur.
ibid. auxilia sibi fida Sanctorum intercessione
poscebat. 982. 983
Theologia Scholastica non habet hostes nisi ignaros. 91

Theologus vsitur vocabulis ex vsu Ecclesie. 65
Theophanes in computatione temporis conciliabuli Trul-
lani errauit. 748. 753. Isaurus. 1071. tempore septi-
ma Synodi vixit. ibid. Chronica sua perduxit vsque
ad Leonem Armenum Imp. ibid.
Theophilus Alexandrinus Patriarcha ab Innocentio I. ex-
communicatus. 765. 767
Theophylactus asserens corpus Christi esse vbique, explica-
tur. 143. disertè dicit soli Petro potestatem esse tra-
ditam pascendi oues Christi. 587. Petro dicit vni-
uersi ouilis Dominici curam commissam, quod os &
caput Apostolorum esset. 588. Petrum principem
discipulorum, Ecclesie petram & fundamentum
appellat. 605. 635
Theses de Christo, cuiusdam scophanta, patria Augusta-
ni. 135
Theses Auctoris de sanctissima Trinitate. 85. in easdem
scholia anasceustica Maximi Margunij Episcopi
Græci, eorundemque refutatio. 88. & seq.
S. Thomas ex instituto scripsit contra Græcos schismaticos.
116. Catenam auream composuit super Euangeli-
stas. 158. in verbis cautus & religiosus. ibid. scripsit
nos nec nomina debere habere communia cum he-
reticis. ibid. negat hanc propositionem: Homo factus
est Deus. 159. Nestorium sepe refutat. ibid. statuit
in Christo scientiam acquisitam, non autem igno-
rantiam. 242. docet Christi cruciatus fuisse acerbi-
simos & omnium grauissimos. 290. dicit, Christi
animam secundum essentiam descendisse ad Lim-
bum Patrum, ad infernum autem damnatorum,
tantum virtute & effectu. 334. docet totum Chri-
stum fuisse in sepulchro, & totum in inferno, & to-
tum vbique. 342. 344. ciuili & moralis Philoso-
phia peritissimus & callentissimus. 414. 415. Mo-
narchia simpliciter dat principatum. 415. Lucife-
rum ex supremo Angelorum choro fuisse tradit 482.
Imperium Romanum ait non cessasse, sed commu-
tatum esse de temporali in spirituale. 856. 857
Thomas Cantuariensis pro domo Dei & Ecclesiastica li-
bertate se Regis conatibus opposuit. 1049
Thomas Hollandus, præses Poueli. 929
Thomas Lidyat Anglus. 593
Thomas Mortonus Anglus Calviniana Theologia Batta-
laureus. 1174. Vide V. Mortonus.
Thomas Walsinghamus Historicus Anglus, VViclepistarum
& Lollarorum immania placita describit. 880
Tigurini sententias Petri Lombardi lacunas appellant. 195.
damnant omnium SS. Patrum tam Græcorum quam
Latinorum sententias, & totius Ecclesie Catholice
dogmata. ibid. nec Philosophi, nec Theologi, nec bo-
ni Dialectici, ibi. delectantur fecibus & extremen-
tis Melanchthonicis ibi traditi à Deo in sensum re-
probant. ibid. heretici. 195. 196. nesciunt quid scri-
bant aut de quibus affirmant. 196. quicquid boni in
libris suis habent, id totum à sanctis Patribus acce-
perunt. ibid. à Stancaro Arianismi, Eurychianismi
& Apollinarismi postulantur. 366. Biblia vt noue-
sic & ineptè verterunt. 897
Tilmannus Hesbusus ineptus. 981
Timocratia in qua census attenduntur, inter formas rei

publica infimum bonitatis locum sortitur. 408
 Timotheus à S. Paulo laudatus. 699
 Timotheus Ælurus lupus. 772. ante Petrum Mongum-mor-tuum. ibid.
 Tobias quod habuerit canem, est de fide, non tamen de iu-ve diuino. 716
 Topica Caluiniana. 54
 Topista vocantur ab Vbiquistis qui Vbiquitatem repudi-ant. 227. 228
 Tremelium Caluinianum. 582. Vide V. Emmanuel Tremelium.
 Tridentinum Concilium sub Pio IV. & Ferdinando Im-
 peratore finitum. 752. non prohibuit ne ex Græca
 vel Hebræa lectione editio vulgata declaretur. 962
 Trinitarij noui ex Lutherano, vel Zuuingliano seu Cal-
 uiniano. 3. 47. publice, voce & scriptis Trinitatem
 negant, & tamen plurimos ex Christianis sectato-
 res inueniunt, & superioribus itidem seculis inue-
 nerunt. 947
 Trinitas personarum in diuino non tollit Monarchiam.
 430
 Trisagium canticum ter sanctum: Sanctus Deus, sanctus
 fortis, sanctus immortalis, miserere nobis. 306. ab
 Angelis proditum, & incumbentium malorum de-
 pulsione confirmatum, à Sanctorum Patrum Con-
 cilio comprobatum, ac prius etiam à Seraphim de-
 cantatum. ibid.
 Trisedita heretici à Theodosiano exorti. 240
 Trithemius. 985
 Trullani Canones nullius auctoritatis. 747. iam olim à
 Sergio Pontifice reiecti. 748. quinta & sexta Sy-
 nodi adiecti 748. 749. non ex sexta Synodo colle-
 cti, sed à Græcis de nouo conditi. 747. 748. 749.
 quarto vel quinto post sextam Synodum anno edi-
 ti. 754. in membranis id est in libro scripti. ibid.
 Trullanum conciliabulum seu Quinisextum Concilium,
 sub Iustiano coactum, etiam ipsius iussu & nutu.
 747. ante expulsionem Iustiniani celebratum. 748,
 750. nullus in eo fuit Apostolica sedis Legatus, nul-
 lus Latinus Patriarcha vel Episcopus. 749. 751. er-
 raticum. 749. 750. nec pars, nec continuatio, nec
 complementum sextæ Synodi fuit. 750. argumento
 nuperrimum. 752. non modo sine Romani Ponti-
 ficis, sed & absque aliorum Patriarcharum aucto-
 ritate celebratum. 754. 755. illegitimum. 755. iu-
 dicio suo sanctum & vniuersale. 755. 756. aperte se
 à Synodo sexta distinguit. 756. Canonem Cypria-
 ni de baptismo hereticorum approbavit & ab omni-
 bus recipiendum sanxit. ibid.
 Tu regere imperio populos Romane memento. 1116
 Tubingenses disputatores informes. 110
 Turca solent fontes palo affigere vel insigere. 671
 Turrecromata dicit Apostolos reliquos à Petro accepisse E-
 piscopalem consecrationem. 548. absolute sentit,
 Pontificem Romanum quatenus est Pontifex Ro-
 manus, etiam ut sic, Petro succedere in vniuersali
 totius Ecclesiæ Episcopatu. 715. opinatur Pontificem
 ut est priuata persona, posse esse hereticum. 1030
 Turrianus. 722. 729. 778. 1038. 1119
 Tyconius Donatista scripsit homilias in Apocalypsin que
 falso S. Augustino ascribuntur. 483

Typus potest esse plurium rerum. 489
 Tyrannus est Monarchia, sicut acetum vinum: & sicut ho-
 mo mortuus, homo. 409. 412. labe & corruptio Mo-
 narchia. ibid. inter politiarum parochas pessima
 & deterrima. 418. sepe in bonam partem accipi-
 tur, maxime apud Isocratem. 419

V.

Valentinianus Imp. ait Romanum Pontificem Sacerdotij
 principatum tenere. 815. 816
 Valentinus Gentilis, vide V. Gentilium. obscurus pedagogus
 Caluino. 630. omnes Ecclesiæ scriptores vno verbo
 reiecit. ibid.
 Valerius Anselmus hereticus. 984
 Valerius Episcopus Carthaginiensis S. Augustini Antecessor
 & ordinator. 980. natura Græcus, minime Latine
 lingua & literis instructus. ibid.
 Valentinus Münzer. 985
 Vasense Concilium tempore Leonis Magni Pontificis cele-
 bratum. 730. citat epistolas Clementis. ibidem. in
 Occidente habitum, Orientalium etiam Imperatoris
 nomen adscriptum habet. ibid.
 Vbiq. esse, & implere omnia, est attributum Dei. 52. 180.
 342
 Vbiquista in assertionibus suis lubrici & flexuosi. 151. 152.
 sepe sibi contradicunt. 158. docent, naturam huma-
 nam Christi esse vbiq. per ipsam vbiq. diuinitatem di-
 uinam. ibid. Eutybianistarum & Nestorianista-
 rum contribules & fratres. 159. oppositas hereses
 in vnam Vbiquisticam conuertunt. 159. 160. in pane
 & vino corpus Christi secundum suam substantiam
 verè & realiter presens esse volunt ante omnem
 actionem Sacramentalem. 183. contra rationem
 negant, quod est vbiq. non posse verè moueri lo-
 caliter. 186. natura ordinem inuertunt. ibid. S. Vi-
 gilium disertissime Vbiquitatem repudiantem, pro-
 fecerunt. 189. nesciunt quid sit hypostasis, nec quid
 hypostatica vnio. 196. ex nimio Vbiquitatis amo-
 re, ipsi sibi somnia fingunt. ibid. Patrum testimonia
 inepte pro se citant. 206. non agnoscunt communi-
 cationem idiomatum mutuum. 208. inconstantes
 & variabiles. ibid. humana natura proprietates
 tribuunt diuine. ibidem. effectum cum causa con-
 fundunt. 209. noui Nestoriani. 221. ut apud im-
 peritos Iesuitarum odium conciliant, dicunt, Iesuitas
 contra Vbiquitatem cum Caluinistis sentire. 222.
 noui & inuicem loquendi formulam vtuntur. 227.
 Vbiquitatem repudiantes accusant Nestorianismi.
 233. inferos cum celo, & hoc cum inferis confun-
 dunt. 311
 Vbiquista dicunt proprietates humanitatis in Christo
 communicatas esse diuinitati, immediate, & vice
 versa. 1146
 Vbiquitas nostrum. 127. factus Eutybianus & Nestoria-
 nus. ibidem. ante librum Concordiæ Luthera-
 narudibus pro verbo Dei venditatus. 178. 179. re-
 pugnat Scripturis. 179. repugnat articulum Sym-
 boli. 181. repugnat veritati corporis Domini in
 Eucharistia. 183. excogitata ad euertendam
 Zuuinglij heresin. 185. Apostolum & antiquitati

ignotissima. *ibid.* repugnat Decreto Dresdensi. & ipsi Melanchthoni. 188. a quibusdam Lutherani & Augustanae Confessionis sectatoribus explosa. *ibid.* nulla eius mentio in Augustana Confessione. *ibid.* repugnat sanctis Patrib. 188. 189. ex Lutheri, Brentij & Smidelini somniis nata. 190. à Concordistis magnopere laudata. 208. Dresdensi decreto, perenni anathemate percellitur. *ibid.* in Saxonia ut immane monstrum proscripta, & post paucos annos, ut calo lapsam munus recepta. 209. in cerebro Lutheri primivus coëta, & postea à Brentio & Smidelino recoëta. 304

Velenus hereticus. 598. Petrum omnibus Apostoli seniores fuisse putabat. *ibid.* Vide etiam V. Vlricus Velenus. argumentatur ab auctoritate negatiud. 697. 698. Petrum & Paulum putat non Roma sed Hierosolymis occisos esse. 702

Verbum Dei, filius Dei. 86. persona. *ibid.* procedit immediate ex intellectu. 92. 122. & ex cognitione omnium qua Pater intelligit. 122. respectum rationis habet ad creaturas, ut easdem intelligibiliter representat. 123
assumpsit naturam humanam, saluti & integritati eius proprietatibus naturalibus. 230

Verbum Dei est quidem in se efficax & penetrabilis omni gladio ancipiti, sed hominum durities & corruptio obstat, ne vim suam tam promptè & celeriter exerevere possit. 396

Verba impij, non sunt pie interpretationis capacia. 159. sola, non faciunt hereticum. *ibid.* actionem denotantia, sepe accipiuntur in Scripturis pro permissione. 293. cum grano salis accipienda. 294. contra insidiosè loquentes interpretanda. 362

Verocundia, vel etiam ipsa impudentia obmutescere potest, insania non potest, inquit D. Augustinus. 169

Veritas non modo odium parit, sed & stomachum movet. 47
semper caput extollit, tamen si insinuat scophantiarum speculis appetita. 491

Veritas propositionis, non est à dicente, sed à re seu obiecto. 660
quo sepius ad examen vocatur, eò ordinariè dilucidior redditur. 789

Verum vero non aduersatur, sed cum vero semper & ubiq; amicè conspirat. 182

Vespasianus & Titus debellarunt Iudeos, neque tamen se Reges aut Imperatores Iudeorum nominarunt. 360
oderant Iudeos tanquam gentem detestabilem. *ibid.*

Victor Papa excommunicationem in Asiaticas Ecclesias tulit. 768. 769
Diabolam vicit. 768. ab hereticis falsè accusatus, quasi Christum purum hominem esse docuisset. 1040

S. Vigilius, dicens Trinitatem esse clavem confixam, pie interpretandus. 176. disertissime Vbiunitatem repudiatur. 189

S. Vigilius Papa statuit Episcopum prima Iustiniana loci

quibusdam praeesse debere, tanquam Vicarium Romani Pontificis. 773. defenditur ab hereticorum calumniis. 1056

Vinum pessimum vocare solemus, quod reuera vinum est secundum substantiam, comparatum tamen cum alio, infimum locum tenet. 408

Virtus vitio anteponenda. 415

Vita anima duplex, una essentialis & naturalis, altera spiritalis. 277. effectus anima. 319. separata à corpore anima, penitus desinit. *ibid.*

Vlricus Velenus Minnboniensis statim sub exordia Lutheranismi edidit tractatum gyarii & carcere se iudice dignum. 687. audet insiciari quod totus Christianus orbis sensit & docuit, nimirum Petrum Roma fuisse, *ibidemq;* martyrium subisse. *ibid.* simul apparuit & disparuit. *ibid.* ab Episcopo Rossensi statim confectus. *ibid.* Vide V. Velenus.

Vnctio Chrismatica in Baptismo & Confirmatione, item Sacerdotalis, Gregorio VII. longè vetustior. 909

Vnio hypostatica facta per communicationem propria hypostases Filij, ut per eam natura humana subsisteret. 216. 217. 218. nec essentialis, nec accidentalis, sed substantialis. 221. totali dissoluta in morte Christi, manserunt partiales, anima & corporis. 229. 230. facta est, ut natura humana Christi, atque aded Christum ipse, qua homo, adoretur. 237

Vnitas seu identitas principij & capitis plurimum momenti confert ad mutuam charitatem. 420

Vnius vel alterius, vel paucorum à communi semita errantium non solet haberi ratio, nec faciunt exceptionem. 411. 874

Vniuersales locutiones aliquando cum restrictione & exceptione accipiende sunt. 698. 699. 700

Volaterranus. 985

Voluntas est principium productivum charitatis. 92

Vsque, non significat, quasi contrarium euenturum sit, postquam tempus quod denotat efflaxerit. 920

VV.

VValdenses credunt quodvni iuramentum esse illicitum. 881

VVernerus Rollevvinck. 985

VVicelpista peccata mortifero ipsam officium seu ministerium Ecclesiasticum amitti censebant. 576. asseruerunt Deum debere obedire Diabolo. 880

VVigandus Lutheranus essentiam in diuinis generare ac generari docuit. 46
Mulier, inquit, id est, ratio in Ecclesia taceat. 47. resellitur à Danæo. 67

VWilhelmus Iacobus Monachus Emondensis. 985

VWilhelmus Toocker Calvinianus Anglus, Regina Elisabetha Cappellanus. 965. mira narrat de charismate sanandi strumosos quo Regina valuerit. *ibid.*

VWittenbergenses Lutherani cum Gracis eorumq; Patriarcha Hieremia dextris iungere volebant. 110. inepè probant processionem Spiritus sancti à Filio. *ibid.*

Vitackerus ementiam Episcoporum aequalitatem depradicat, quam nec à suis & inter suos obtinere potuit. 402. nouum suum partum Archiepiscopo Eboracensi. Angliae Primati ac metropolitae inscribit. *ibid.* sua & suorum vineta cedit, cum Episcopos ab omni primatu & externo dominio ac splendore abiunctos esse cupit. 462. macrologiam suam facetiè condidit. 466. non audeat aperte Monarchiam Aristocratia possidere. 474. solum Christum ait esse pastorem & Episcopum animarum nostrarum. *ibid.* regius Professor. *ibid.* mentitur. 475. 504. 525. 526. 546. 577. 664. 706. 713. 722. 1015. 1021. 1023. 1029. 1030. 1031. 1032. 1037. 1038. 1047. 1098. 1139

Vitackerus conuicia in sanctos Patres vibrat. 477. Bellarmino tribuit, quæ ipse ex Caluiniano suo cerebro extrudit. *ibid.* pugnat contra Monarchiam tum Ecclesiasticam, tum politicam. 478. ridiculus. 486. ineptus 493. putat fieri non posse ut quis sub capite humano feliciter contra Satanam dimicet. 499. inter angustias deprehensus afluat. 504. Loxiam & Vertumnum agit. *ibid.* indicat omnes ministros Ecclesiasticos iure diuino esse pares, idq; omnes Caluinianos docere. *ibid.* sanctos Pontifices Leonem & Gregorium calumniatur. 505. garrus, non esse opus omnimoda fidei vnitate. sufficere, si Christiani de præcipuis fidei capitibus consentiant. 510. calumniatur. 511 & seq. vbiq; Puritanum redolent. 512

Vitackerus cauillatur. 523. 524. 528. ineptit. 538. Criticus. 540. Caluinum & Lutherum concordat. 543. actum & obiectum non distinguit. *ibid.* Battus. *ibid.* in S. Epiphanium conuicia iacit. 544. cogitur plura Ecclesie fundamenta ponere. 546. Christum cum Petro loquentem ridiculè fingit. 552. loquax. 556. 565. scurra. 557. argumenta Bellarmini peruertit. 577. in S. Leonem petulanter inuehitur. 595. S. Bernardum contemnit. 599. 600. Chrysostrum inquit pium Patrem toto calo errare. 603. sanctum Leonem fatetur doctum, sed superbum. 606. 622. Hugonem & Bernardum ait vixisse Antichristo iam in solio constituto. 635. 636. auersus tela iacit. 648. S. Petro iniquus. 650. Patres parum moratur. 684. castigat Velenam. 695. argumentatur ab auctoritate negatiuè. 698. Veleno aduersatur. solito sapientius. 702. pro auctoritate ex cathedra regia pronunciat. 712. extra propositum garrit. 725. Nicolaum I. Pontificem appellat Antichristum. 723. antiquos sanctos Pontifices aut scripturas non intellexisse, aut absurdè interpretatos esse asserit. 732. Victorem Pricensem, Bernardum, Bedam, Anselmum Hugonem reicit. 734. Gregorium III. appellat proditorem, & Leonem Isaurum, bonum Imperatorem. 768. sanctum Leonem mordet. 771. Hormisdam & Gelasium Pontifices ne dignatur quidem responso. 773

Vitackerus Antichristianismum putat esse regnum quoddam. 823. sanctum Epiphanium docet Grecam linguam ipse Anglus. 836. fatetur Antichristum vnâ personam esse, sed non vnum hominem. 837. multas Papatum legiones & myriades vnâ tantum per-

sonam efficere affirmat. *ibid.* dissentit à Caluino, B. 2a. Oecolampadio. 839. sanctum Augustinum, appellat malum interpretem. 856. Romanos Pontifices perditissimos nebulones appellat. 1020. omnia miscet. 1024. 1025. non potest, interpretatur, non facere potest, vel debet. 1025. Ibraonismis pueriliter exultat. 1032. eadem vsque ad nauseam inculcat. 1035. concedit Christum solo ore à Petro negatum. 1036. de Petro, inquit, absit vt aliter sentiamus quàm deceat, imò vt non honorificentissimè semper de ipso tanquam de Christi Apostolo & Martyre gloriosissimo tum sentiamus tum loquamur. 1037. de Lino, Anacleto & Telesphoro ne dignatur quidem verbum facere. 1038. Eusebij malus interpret. 1040. superciliosus hereticus. 1120. non dignatur respondere ad Patres & Synodos. *ibidem.* diuerticula querit. 1108. miseros Caluinistas ad duplex peccatum damnat, vbi alij non nisi vnum agnoscunt. 1110. baptismi necessitatem tollit. 1112. putat Iudeos potuisse vesiri carne suilla, secluso contemptu & scandalo. 1113. concedit quod Sutilius negat. 1114. reicit Canonum Apostolorum auctoritatem. 1119. ait S. Augustinum errasse, non satè perpendisse, cum doctrina Apostoli pugnare. 1120. loquax. 1121. agere fatetur in Ecclesia seu ministris Ecclesiasticis esse potestatem. 1124. gryphos loquitur. 1125. eadem inculcat vsque ad nauseam. 1126. ait S. Augustinum Scripturas non intelligere. 1127. trivialia tantum adfert. 1132. leges Ecclesiasticas probat, & illi parendum esse docet. 1132. bellissimè describit spiritum Lutheri & Caluini. 1133. conqueritur de multitudine fessorum & ieiuniorum apud Catholicos. 1134. falsò citat Caluinum. 1141. 1143. à Baccalauero suo Allenfio corrigitur. *ibidem.* soles sua non raro ex Caluino probare. 1143. dicit Responsum prudentium virorum, inprimis verò Pontificum Romanorum, pro legibus habenda esse. 1098. solus ex suis symystris Vallam contra Bellarminum defendit. 1053. mentitur. 1100. 1102. 1140. 1110. 1112. 1120

Viteberga, bestia ex abyssu ascendens, infestissimo in omnes orthodoxos, & in priscam auitamq; doctrinam animo. 925

Vitebergenfis Academia decretum Dresdensè contra Vbiquetarios recipit, & paulo post reicit. 188. 209

Vitgiffius Cantuariensis Pseudoarchiepiscopus, & totius Ecclesie Anglicane Primas. 402. 679

Volfgangus Musculus dicit Antichristum venisse post tempora D. Bernardi. 847

Vide etiam V. Musculus. Zvinglianus. 847

Volsius Lutheranus Isocratii Editor. 148

Vide etiam V. Ioannes Volsius. ambiguè loquitur, vt lectorem fallat. 988

sua cum verbis auctorum quos citat ita copulat, vt lectori videantur eadem. 988. 989

R E R V M.

Z.

Zacharias Pontifex Childericum Francorum regem iuste deposuit. Pipino in eius locum substituto. 741. 1160. ex auctoritate S. Petri Apostoli mandat populo Francorum ut Pipinum pro rege agnoscerent. 1161

Zanckius de Trinitate scribere aggressus. 80. Caluino additissimus. 834. probabile esse ait, ante finem seculi futurum esse quendam egregium impostorem & tyrannum, qui alios omnes malitia & potentia superabit, quique miracula editurus sit: Propter hanc opinionem fuit à quibusdam vellicatus. ibid.

Zopherinus Papa à calumnia Tertulliani & heresi Montani vindicatur. 1041. 042

Zosimus Papa ab Africanis per legatos postulat, ut 1165 Canones Concilij Niceni executioni mandarent. 783. 796. 797. Canones Nicenos non corrupit. 1062

Zyvingliani docent, ex vi Sacramenti Cæna nihil nos habere nisi signum. 183. 184

Zyvinglius heresiarcha. 241
nullum Iudeorum convertit. 870

Leonem Iudam Iudeum, factum Christianum Catholicum, peruertit. ibid.

somniator. 893

illustratus per somnium operà phasmatii seu spectri, quod atrum an album esset, ignorare se palam fitebatur. ibid.

FINIS INDICIS.

APOLOGIA PRO
GREGORIO VII. PON-
TIFICE MAXIMO, IN QVA IN-
SVNT HACTENVVS INEDITA QVÆDAM
PRO EODEM PONTIFICE OPVSCVLA
BERNALDI CONSTANTIENSIS
PRESBYTERI.

Auctore & Editore

IACOBO GRETSERO SOCIE-
TATIS IESV THEOLOGO.

Accessit

DE VITA ET REBUS GESTIS EIVSDEM
GREGORII VII. narratio & relatio historica ex libro quar-
to Onuphrij Panuini de varia Romani Ponti-
ficis creatione.

Nunc primum

Ex Bibliothecæ Bauaricæ locuplete penu in lucem prolata.

APOLOGIA PRO GREGORIO VII. PONTIF. MAXIMO CONTRA SE- CTARIOS.

IN CREDIBILE PRORSUS & inexplicabile est, quanto odio hodierni Nouatores in Pötifices Romanos, priscos iuxta, ac recentiores ardeant; Et quot modis hoc suum non humanum, sed planè tartareum odium testentur, palamq; faciant; in quibus primum locum obtinent, mendacia, maledicta, conuicia, figmenta, commenta innumerabilia, quibus omnes propemodum libros suos complent ac inferciunt; tam immodicè & impotenter, vt multi ex horum officina profecti libri nil videantur aliud esse, quàm vnum quoddã perenni & nusquam interrupto filo contextum mendacium & conuicium. Nec vllius superi vel inferi reuerentia moueri se sinunt, vt moderatius agant, & sobrij hominis cogitationem vel ad punctum temporis suscipiant? Et quamuis apertissimæ falsitatis conuincantur, & in manifestariis pseudologiis, & lædoriis deprehendantur, nullum tamen ruboris signum edunt; sed calumnias, etsi ab omni vero alienissimas, ingerunt, oggerunt, occinunt, recinunt, priuatimque & publicè ingeminant, vt Pötifices Romanos omnibus exofos inuisolque efficiant, memores illius; *Dolus an virtus, falsitas an veritas, qui in hoste requirat?*

Quamquam autem vix inueniatur Hæreticus, præsertim verbi præco, & sectæ suæ per scriptorum monumenta propugnator, qui in hac arte non excellat; omnibus tamen, vt omnium primus, palmam præripuit Lutherus, cuius chartæ vsq; adeo maledicentia in summos Pontifices refertæ sunt; vt vix me capiam præ admiratione; quomodo fiat, vt vllus mortalium maledicentissimo & furiosissimo huic conuicatori fidem habeat? Quid fidem habeat? imò & locum inter *Propbetas* & propemodum inter ipsos *Euangelistas* & *Apostolos* con-

cedendū suffragio suo decernat. Nō longè abierim. Vel vltimum Lutheri librum de *Papatu per Diabolum fundato & erecto* inspice; quem vicinus iam & maturus Stygi composuit & in publicum dedit; qui nihil aliud est, nisi continuus quidam in Papam furor, isque nec humanus, nec belluinus; sed planè Diabolicus, ita vt nulla dubitatio me teneat, ipsum salutis nostræ capitalem hostem, & omnium calumniatorum Archistrategum & progeneratorem, libri huius parentem esse: & quæcunque in eo continentur, Lutherum, dicente diabolo, in chartam retulisse.

B Verum enim vero fremant isti, freudent, insaniant, manus, pedes, calces & capita demum sua in Petram, super quam sedes Apostolica fundata est, illidant; *qui habitat in cæli, iridebit eos, & Dominus subsannabit eos* Psal. 2. Conuiciis tonent, fulminent, fulgurent, millenis maledictis, & mendacissimis figmentis Apostolicæ Sedis Antistites lacerent ac lancinent; nos cum D. Augustino lib. 2. cōtra Petilianū cap. 51. palam & intrepidè illis reciuimus. *Cathedra, quid tibi fecit Ecclesia Romana, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius (Paulus V.) sedet: vel Ecclesia Hierosolymitana, in qua Iacobus sedit, & in qua hodie Ioannes sedet: quibus nos in Catholica vnitae conuicimur, & à quibus vos nefario furore separastis? Quare appellas cathedram pestilentia, cathedram Apostolicam? si propter homines, quos putas legem loqui, & non facere, nunquid Dominus IESVS Christus propter Phariseos, de quibus ait; dicunt enim, & non faciunt; cathedra, in qua sedebant, vllam fecit iniuriam? Nonne illam cathedram Moysi commendauit, & illos, seruato honore cathedra, redarguit? Ait enim; super cathedram Moysi sedent, quæ dicunt, facite: quæ autē faciunt, facere nolite: dicunt enim, & nō faciunt. Hæc si cogitaretis, nō propter homines, quos infamatis, blasphemaretis cathedra Apostolicā, cui nō cōmunicatis; sed quid est aliud, quod nescire dicere, & tamen nō posse, nisi maledicere?*

Porro vt aliqui vita & moribus minus A laudabiles & commendabiles cathedram Petri obtinuissent, vel tenuissent; quid inde? Quandoquidem: de prepositu malū, vt ait S. Augustinus Epist. 166 securam fecit plebem suam, ne propter illos doctrina salutarū cathedra deferatur, in qua coguntur etiam mali bona dicere. Neg enim sua sunt, quæ dicunt; sed DEI; qui in cathedra vnitatis, doctrinam posuit veritatis. Etiam si in illum ordinem Episcoporum, inquit idem S. Augustinus Epist. 165 qui ducitur ab ipso Petro vsque ad Anastasium (Paulum V.) qui nunc eam iam cathedram sedet, quispiam traditor (improbos) per illa tempora subrepsisset, nihil prauudicaret Ecclesie. & innocentibus Christianis, quibus Dominus prouidens ait, de prepositis malis: quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, nolite facere.

Memento, inquit S. Augustinus lib. 2. contra Petilianum cap. 47. & 61. Sacramentū nil obesse mores malorum hominum, quod illa vel omnino non sint, vel minus sancta sint, sed ipsi malis hominibus vt hac habeant ad testimonium damnationis, non ad adiutorium sanitatis. Hinc propter Phariseos facinorosos, & improbos, non precepit Dominus deserere cathedram Moysi, in qua vtiq; figurabar suam; dicens quippe illos super cathedra Moysi sedentes, dicere & non facere; monet tamen populos, facere, quæ dicunt; & non facere, quæ faciunt. ne cathedra sanctitas deferatur, & propter pastores malos, gregis vnitatis diuidatur. Præsertim cum ex tot Pontificibus paucissimos sectarij designent, quibus nominatim scelera & flagitia obiecent, idque non ex certis probatisque testibus & auctoribus, sed ex illis, quibus veritas in postremis erat; qualis nostra ætate sectarij illi potissimum qui res gestas Pontificum sese litteris commendare professi sunt, inter quos Balæus Latinè, & Nigrinus Germanicè suis in operibus plures mendacissimas fabulas de Pontificibus confinxerunt, vel à sui similibus ardelionibus confictas chartis intexuerunt, & ad posteros suos transmiserunt, quàm noctu, cum sudum est, stellæ in cælo luceant; quibus contumeliis & criminationibus impulsæ & ventilatæ leues palæ extra aream Dominicam euolant & auolant; nõ autem ij quorum pedes supra petram statuti & firmati sunt, quæ crimina & scelera, si etiam vera & præsentia videremus, inquit S. Augustinus Epist. 162. ad Episcopos Donatistarum, & zizaniū propter frumenta parcentes, pro vnitatis toleraremus, non solum nulla reprehensione, sed etiam non parua laude nos dignos diceret, quicumque scripturas sanctas non corde surdus audires. Tolerat Aaron multitudinem idolum exigentem, & fabricantem, & adorantem. Tolerat Moyses aduersus Deum tot millia murmurantia, & toties offendentia sanctum nomen eius. Tolerat David Saulem persecutorem suum, sceleratis moribus caelestia deserentem, magicis artibus inferna queren-

tem, occisum vindicat. Christum etiam Dominum propter Sacramentum veneranda vnctioni appellat. Tolerat Samuel nefandos filios Heli, peruersosq; filios suos, quos populus, quia tolerare noluit, diuina autoritate accusatus, diuina seueritate correptus est. Tolerat denique ipsum populum superbum, contemptorem Dei. Tolerat Esaias, in quos tam multa vera crimina iaculatur. Tolerat Hieremias, à quibus tanta perperitur. Tolerat Zacharias Phariseos, & scribas, quales illo tempore fuisse scriptura testatur. Scio, me multos prætermisisse: legant, qui volunt: legant, qui possunt eloquia caelestia: inuenient omnes sanctos Dei seruos, & amicos semper habuisse, quos in suo populo tolerarent, cum quibus tamen, illius temporis Sacramenta communicantes, non solum non inquinabantur, sed etiam laudabiliter sustinebant, studentes sicut ait Apostolus (Ephes. 4.) seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Attendant etiam post Domini aduentum vbi multo plura huius tolerantia per totum orbem inueniremus exempla, si omnia scribi, & in autoritatem redigi potuissent: tamen hæc ipsa, quæ habemus, aduertite. Tolerat ipse Dominus Iudam diabolum suum, & venditorem suum: finit accipere inter innocentes discipulos, quod fideles nouerunt, precium nostrum. Tolerant Apostoli pseudoapostolos, & inter sua quærentes non quæ IESU Christi, Paulus, non sua quærens, sed quæ IESU Christi, cum gloriosissima tolerantia conuersatur. Hæc pulcherrimè S. Augustinus.

C Si ergo vnitatis & concordie gratia, vt schisma vitetur, malæ oues tolerari debent; quantò magis eum ob finem, ferre oportebit malum pastorem, si quando obtingat?

Nec verbis & libris solum iniuriosissimis & contumeliosissimis in Pontifices Romanos Hæretici desæuiunt, sed & sculpturis, cælaturis, statuis, imaginibus, picturis turpissimis, & quarum aliquas nullus honestus oculus absque rubore vultus intueri queat. Nimirum sectarij mutuantur ab Ethnicis, hæreticis, & schismaticis non tantum peruersas opiniones, & perniciofa dogmata; sed etiam criminandi, & tam profana, quàm sacra subsannandi libidinem; præsertim illam, quæ Ecclesie præfules, & ordines picturis, & imaginibus incesitidique, vt demonstrarem, non repetam veterem illum in frustrandis bestiis mercenarium noxium, qui, vt est apud Tertullianum in Apologetico; picturam proposuit cum eiusmodi inscriptione; Deus Christianorum Ononychites. Iæ erat auribus asininis, altero pede vngulatus, librum gestans, & togatus: dicere enim possent Noiatores, factum hoc celsisse in ignominia ipsius Christi; quasi, quæ ipsi, pari prope modum ludificatione commiserunt in Vicarium, & seruos Christi, non redundant in contemptum Christi. Sed, præteribo vt dicebam,

cebam, mercenarij huius nequitiam, vt ex Niceta vitam Ignatij Patriarchæ Constantinopolitani conscribente planum faciam, istos verissimos, & planè germanos imitatores esse Photij & Photianorum schismaticorum, in primis Gregorij Syracusani, qui, vt sanctum Ignatium, verum & legitimum Patriarcham, omnibus exosum inuisumque redderent, & de fede deturbarent; infinitas aduersus illum criminationes cõmententi sunt; composito etiam libro, non sine contumeliosis imaginibus, operâ Gregorij Syracusani pictoris & fictoris egregij concinnatis, de quibus hæc, quæ sequuntur, iam iam nominatus Nicetas.

Vt verò omnium iniquitas, quæ contra sanctum illum Ignatium fuerat perpetrata, manifestior fieret, Dem, qui comprehendit sapientes in astutia eorum, & consilia prauorum dissipat, in Basilij Imperatori animam consilium ingerit, vt mittat ad Photium, & omnia scripta, quæ à Patriarchio discendens acceperat, absque vlla temporis mora, vt mitteret, ei præciperet. Ille verò iurciurando affirmabat, licet falsò, nihil tale se inde accepisse propter festinationem recedendi. Dum verò hæc à Photio præposito Babana dicerentur, ipsius Photij famuli magna cum festinatione septem saccos scripturarum plenos, plumbeo sigillo signatos ad Calamonem illi propinquum locum transfulerunt, occultandi causa. Quod cum famuli præpositi vidissent, & ab eorum manibus illos abstulissent, ad Imperatorem assulerunt. Quibus apertis, inueniunt duos libros auro, & argenteo de foris bracteatos, & serico rector, intus verò literis valde pulchris, & ornatè descriptos; quorum alter continebat septem actiones Synodicas, quæ nunquam exstiterunt, nec actæ sunt, aduersus Ignatium; sed tantum diabolico consilio frustra sunt excogitata, & singularum actionum hæc, quæ sequuntur, initio depicta habebantur, opera videlicet, Syracusani illius Gregorij cognomento Asbestæ. Erat enim bonus ille vir pingendi peritus, patro pro additamento suorum malorum. Et depictus ibi erat Ignatius.

In prima quidem Actione Ignatium depinxit, qui trahatur, & vapulatur. Supra verò illius caput ita scripsit: DIABOLVS. Non horruisti blasphemiam excessum? Si enim patremfamilias Beelzebub vocauit, quid facere debebat familiaribus eius?

In secunda iterum Actione Ignatium depinxerat sputis conspurcatum, magna vi tractum, cuius inscriptio talis erat; PRINCEPS PECCATI.

In tertia verò Actione Ignatium exauhoratum pinxerat, & eius inscriptio hæc erat; FILIVS INIQUITATIS.

In quarta itidem Actione, eundem Ignatium anathemate, atq; exilio damnatum posuit, & inscriptio erat: SIMON MAGVS.

In principio deinde quinta Actionis vinculis Ignatium circumdatum pinxerat, & vinculum; cuius

erat inscriptio; EXTOLLENS SE SVPER OMNE QVOD DICITVR DEVS.

In sexta verò Actione depinxit Ignatium damnationi traditum; eius est inscriptio: AB OMINATIONE DESOLATIONIS.

In septima tandem, & extrema Actione depinxit Ignatium protractum, vt illi caput amputaretur; & eius inscriptio talis erat; ANTICHRISTVS.

An non vides, amice Lector, prodromos sectariorum nostrorum, imò Doctores, & Magistros? An non sicut illi olim Ignatium, ita hodierni Nouatores; Ecclesiæ Catholicæ præfules, præsertim summum Pontificem, ignominiosè, & probrosè depingunt? Picturisque probrosissimæ quæque scommata adiungunt. Vide sis, oro, imaginem illam Papæ, quæ Frontispicio eius libri, qui *Spianum* inscribitur, præfixa est. Vide illam, quam præposuit Spannenbergerus; Prædicans Lutheranus, famoso libello, cui titulum fecit: *Wider die bösen Sitten ins Teuffels Kahrndffelsptl.* Item illam, quæ apparet in vestibulo libri, cui nomen; *das Wolffgesang.* In Tomis Latinis & Germanicis Lutheri inuenies *Papasklum*, commentariis Philippæ illustratum, quem Illyricus pro cognatione & affinitate sua cum illo, denuo separatim euulgandum, & nouis glossis, vel potius calumniis & mendaciis illustrandum censuit.

Quid dicam de *Passionali* Lutheri, quod exstat, Tom. I. nouorum operum German. Lutheri, quæ Aurifaber collegit? Eiusdem farinae est *Passio illa Christi*; vbi Pontifex, Cardinales, Episcopi, Monachi; Caipha, Annæ, Pilati, Herodis, licitorum & carnificum Christi, personas gerunt.

Anno M. D. XXVII euulgauit impius Paracelsus triginta imagines dedecoris & probri in Pontificem Romanum plenissimas. Exstant in Appendice ad Tomum X. Operum Paracelsi. Quarum ne ipse Auctor videretur, commentus est, se eas nescio quibus in antiquis monumentis vel parietibus inuenisse, quas hoc ipso Anno M. DCVII fanaticus quidam sectarius Ioannes Rudrauff in commentitio illo suo de cometa Anni superioris cõmentario, (quem iure omnis stultitiæ & vesaniæ promptuarium appellaueris) rursus in lucem protulit, & vanissimis exegefib; illustratum scilicet iuit.

Retulite easdem cum Paracelsi Annotationibus, notisq; marginalibus Adami Durischij, & exegefib; Ioannis Adrasderi; terræ filij, ignobilis sectarij; in suum duodecimum Centenarium Ioannes VVolfius; qui id vnicum curæ studioque habuit, vt quidquid vsquam in Pontifices, Episcopos, Monachos, Moniales, totumque Ec-

clesiasticorum & Religiosorum statum & ordinem, probrosum ac contumeliosum legerat, audierat, vel ab aliis acceperat; id in vnum fascem comportaret ac colligaret; ut scurris & sannionibus semper esset in promptu copiosa materia, quotiescunque linguam vel stylum in Pontificem & alios stringere lubet; quando autem non lubet? Nec refert, quod Paracelsus, VVolffius & huius tribus alij, nomen Ioachimi Abbatis prætexunt; quia nemo ignorat, istos sic esse fictos & factos, ut sub aliorum nominibus, quasi velamentis; suam nequitiam & improbitatem, quantum fieri potest, operiant. Nec dissident ab his vaticinia triginta Ioachimi Abbatis, ut vocat VVolffius, centenario mendaciorum duodecimo, contumeliosis imaginibus, Hæreticorum studio, expressa.

Eiusdem generis est eiusdem Paracelsi *Prognosticatio* triginta duabus figuris seu imaginibus constans, quam à Schramo, Prædicante Neoburgico, ex Germanico in Latinum sermonem translata, idem VVolffius decimo sexto mendaciorum & calumniarum suarum centenario intexuit; ut & *Antiheses Christi & Antichristi*, à nescio quo Sectario, Simone Rosario maledicentissimis versibus compositas; additis nefariis & flagitiosis Iconismis, ut odium Papæ, quem fanaticus Poëtafter, semper *Anrichristum & Plutonem* appellat, per ipsos oculos profundius in lectorum & spectatorum mentes delabatur. Quo etiam pertinet gemina effigies Iulij II. Pontificis, Anno M. D. XII. & M. D. XIII. & duplex illa, quam VVolffius exhibet Anno Christi M. D. LXXX. vimirum in decimo sexto impudentiæ Hæreticæ centenario, utramque effinxit VVolffius, ex Epistolis Bezzæ, testis fide dignissimi, scilicet; qui ut omnem suspicionem noui plasmatis deuitet; antiquitatem comminiscitur; quæ forsan ætatem nostram non transcendit; aut si transcendit, ab aliquo VVicleuista, vel Huffsita descendit.

Mirum dictu, Nouatores nostros, quando sculpturam, picturam, vel cælaturam quampiam inueniunt; oculos nunquam ad se & suos reflectere, sed è vestigio ad Pontificem & Pontifici addictos, præsertim Sacerdotes & Monachos recurrere; totumque illud symbolum de his, non de se & suis interpretari. Tales sunt illæ imagines, quas in decimo sexto mendaciorum suorum centenario, ex Lutherano Herbrando refert & explicat VVolffius: inuentas, si non mentiuntur Nouatores, Argentorati in primario Templo. Curenim Asinus *stans ad aram* Catholicum Sacerdotem, diuini sacrificij mysteria peragentem, significet, & non potius Prædicantem Mensæ suæ adstantem, & Lu-

Atheranz vel Calvinianæ cœnz fercula coquentem, maximè talem, qui, ut orthodoxorum Sacerdotum simius, vestibus certis indutus, Missam Germanicam celebrat; ut in nonnullis, vbi Lutheranismus regnat, vrbibus, fieri solet. Tu dicis esse *sacrificum*. Ego Prædicantem esse contendo: & euincam, cum euictionis tempus venerit.

Pari modo asinum ex libro, quem catus tenet, mysteria, quæ non ego, sed Prædicantes norunt, lectitatem, aio esse Prædicantem seu Lutheranum seu Calvinianum. Nec alios, quam istos repræsentat illa imago, in qua porcus & hircus gestant funus, vulpè scilicet dormientem. Eodem spectat illa, quæ vrsus aquæ consecratæ vrceum gestantem; & lupum crucis baiulum, ac leporem daduchum, & ut voce Ecclesiastica vtar, *Ceroferrarium* nobis exhibet. Omnia hæc aptissimè in Prædicantes quadrant; ut facili labore ostendi posset, si res & occasio ferret.

Eisdem ad viuum repræsentat effigies, quam ibidem VVolffius seu *Lupus*, nomini suo consentaneis moribus præditus fabulator, ex Herbrando lectorum oculis contemplandam proposuit. *Lupus indutus cucullâ monasticâ (in cuius capputio ab humeris dependente anser prominere) in suggestu stat, prioribus pedibus, quasi manibus librum tenens, ex quo nonnulla recitare videtur*, mihi equidem ignota, sed VVolffio & Herbrando, aliisque lupinæ linguæ gnaris notissima. *Infra cathedram vulpecula adest, quasi in insidiis; E regione anseres complures, singuli rostris suis Rosaria tenentes, & lupo concionanti auscultantes. Adstat & iuxta anseres quasi custos, fatuus in suo habitu.* Elegans profectò Lutheranorum & Calvinianorum Prædicantium iconismus & delineatio. Qui volet; commentarium adiungat. Reperiet verberem commentandi materiem.

Quàm bene VVolffius suam operam locasset, si hæc talia *τυρόματα & ἔκτυρα*, eò, quò spectant, hoc est, ad suos Prædicantes retulisset. Nunc quid aliud egit, quàm quod se incredibili calumniandi pruritu arfisse, palam ostendit? Et tamen Tomos suos *Lectio-num memorabilium & reconditarum* titulo vendit? Anne lectio *memorabilis*, legere & coaceruare ea, quæ quibus ex infimæ plebis cæmento in Papas, Sacerdotes, Monachos & Moniales expuit? An lectio *recondita*, colligere, & in vnum cumulum conglobare; quidquid infamium chartarum ab vllò vquam propemodum scurra foras protrusum, & in vulgus datum fuit? Recondita sanè lectio euoluere talium tenebrionum fimeta, oleta, cloacas, & quidquid fordium continent; id studiosè egerere; inq; faciem & os lectorum & spectatorum ingerere.

At misso nunc aliquandiu immani isto Lupo,

Lupo, seu VVolfio, de imagine Babylonice meretricis bestię septē capitibus, & decem cornibus prædicæ insidentis, & poculū aureū manu tenentis, mora mera fuerit dicere. Nil certius est apud Sectarios, q̄ hac effigie Papā Romanū ad viuum repræsentari. Quapropter nusquam non est obuia, procumbentibus ante eam, venerationis & adorationis gratia, ipsi terrarum Regibus & Imperatoribus: nec absterret eos, quamuis in Imperio degentes; ab hac sacrilega temeritate, Catholici Imperatoris metus & reuerētia; quia iam pridem omnem metum ex pectore, omnemque reuerentiam ex vultu absterferunt.

Quo animo Lutherus in Papam, Cardinales, Episcopos, totumque Ecclesiasticum ordinem fuerit, planum testatumque facit cum aliās sæpissimè, tum in libro illo Diabolico contra Papatum de quo supra: vbi ita furit Illebius Furippus, Interprete ex Germanico Matthæo Iudice, clamorissimō & seditiosissimō Prædicante. Nunc agite, ó Cesar, Reges, Principes, & Magnates, & quicumque prebendere potestis, apprehendite. Maledicta sit manus otiosa & ignaua. Et primum eripite Pontifici Romanam, Romandiolam, Vrbinum, Bononiam, & omnia, quæ tenet, & possidet eo nomine, quod Pontifex sit: nam ille est possessor pessime fidei, mendaciū, ac fraudibus acquisiuit omnia. At, quid dico mendaciū & cadibus? Imò blasphemii sui: & idololatrii Imperio Romano subtraxit, & eripuit, & sibi subiecit, & mercedis loco sua superstitione innumeras animas ad inferos deduxit, sicut ipse iactitat, d. 40. cap. si Papa, &c. Deinde, magistratu debebat Pontificem, & Cardinales, & reliquos eius ordinis, & superstitionis, & impuræ sanctitatis consortes capere, eūq̄, vt blasphemii solent puniri, linguas per ceruicem extrahere & præcidere, ac patibulo eas ex ordine redigere, ad eum planè modum, quo ipsi bullis suis signa appendere solent: licet hac pœna longè inferior & mitior esset, ipsorum blasphemii, & idololatrii. Hinc ritè peractū, posset eū sanè concedi, vt in patibulo inter coruos, aut in inferno inter Diabolos, vnum aut quot, pro arbitratu suo, vellent, celebrarent Concilia.

In eodem libro sic insanit vefanus Apostata: Ego verò, si Cesaris essem loco, hoc actutum agerem: cunctos nebulones illos nefarios, Pontificem, Cardinales, & reliquos eius farina homines, vna quasi catena connexos, & succinctos, baud longius, quam ad tria miliaria, Ostiam nimirū, abigerem, soluti enim & discincti, vix tam procul abirent eod, quò nollens. Est autem in eo loco piscina quedam, quam Latini mare Tyrrhenum vocant, salubre balneum contra omnes lues, languores, & morbos immunda sanctitatis Pontificia, & omnium Cardinalium, & totius cathedra pestilentia. In id verò istos mollissimè collocatos, lauarem strenuè. Quod si contingeret, vt aquam ferre abhorrerent, quem admodum malè feriat & obsessi solent ad aquam trepi-

are, aliquid illis adicerem de petra, supra quam ipsi, & Ecclesia eorum fundata est: imò de clauibus illis aliquid annexerem, quibus omnia possunt soluere, quæ in cælo, & in terra sunt, vt aquæ imperarent, quæ vellent. Pastorale etiam pedum, ac clauam illis oporteret in procinctu esse, quibus aqua impingerent alapas, aded graues, vt sibi ex ore, & naribus sanguis exundaret. Postremò etiam cum illis vaderent piscina sua, quibus in balneo se recrearent, ac reficerent, nimirum vniuersa Decreta, Decretalia, sexti, Clementina, extrauagantes, Bullæ, Indulgentiæ, literæ Butyrales, Casuales, Lacteales, de collis ipsorum suspensæ, propter omnimodam securitatem. Ausim quidam deponere, si non ad dimidiam horam in eo balneo in fundum submersi, ab omni sua agritudine, languore, & lue liberentur. Hæc Lutherus.

Qui, vt inquit Matthæus Iudex Prædicans, eandem sententiam paucis annis ante obitum suum pinxit imaginibus illis, quæ VVitebergæ impressæ sunt, & postea Ienæ recusa: in quibus Pontifex, & Cardinales patibulo, seu cruce suspenduntur, circumuolitantibus Cacodæmonibus, qui animas eorum excipiunt, & in infernum deferunt, hoc inscripto titulo: Digna merces Papæ sathanismi, & Cardinalium suorum, hū subiectū rhythmū Germanicū:

Wie zeitlich gestrafft solt werden
Papst vnd Cardinal auff Erden/
Ihr Eßterung verdiener het/
Wie ihr Recht hie gemaler steht.
Quod si pœna corporali
Nunc essent afficiendi
Et Cardinales & Papa,
Verè eorum blasphemia
Istam merita mercedem
Quam sic cernis hinc depictam.

Hæc nefarius Iudex de sacrilego Luthero. Quæ & Schlüsselburgius libro de Adiphoristis repetit: ne seditionum scintillæ olim accensæ extinguantur.

Neque solùm Lutherus coloribus supplicium, quod Papæ, Cardinalibus, Episcopis & omnibus Ecclesiasticis infligendum censebat, efformandum curauit, sed alia non pauca, quæ spurcissimè & scædissimè contra Papam eo in libro eructauerat; depingi voluit; quæ picturæ adeo sunt scædæ, spurcæ, & abominandæ, vt, teste ipso Illyrico, in libello contra Imperimistas & Adiphoristas, multi ex Lutheranis earum conspectu grauissimè offensi fuerint, totumque hoc contumeliarum infandum genus ex potu vel senio deliranti iam Luthero assignandum existimauerint: quamuis Illyricus, vt erat crassæ Mineræ filius, longè aliter statuat, & istas Lutheri imagines in hara & cloaca pictas, tantum non adoret, contra proprium suum de imaginibus non adorandis decretum.

In colloquiis sympofiacis Lutheri, titulo de Antichristo, mentio fit imaginis Lu-

thero oblata; in qua Papa Romanus cum Iuda ex oculis & clauibus suis suspensus visebatur. Mirificè placuit Luthero hæc effigies; inque eum sensum accepit; quasi diuini numinis iusta vindicta aduersus Papam fuerit; vt qui Lutherum cum suo Evangelio damnare non formidasset; laqueo dignus per hanc picturam declararetur.

At de conuiciis & contumeliis verborum, & picturarum, quibus aduersarij Romanos Pontifices petulantissimè & flagitiosissimè traducunt, & ludibrio exponere student, copiosissimè à nobis dictum est, in quatuor Apologiis contra Misenum, & in B Responso ad Theses Hunnianas; Non pauca itidem attigimus lib. 3. de Pontifice, vbi de Antichristo actum, cuius occasione istiusmodi maledicta & mendacia, quæ Sectarij inflatis faucibus crepant; quantum satis erat, castigauimus & profligauimus.

Tametsi autem Hæretici, hac tempestate, in Romanos præfules summo furore incurrunt & debacchatur, nihilominus quosdam ex eorum censu & ordine delegerunt, quos impudentius & impudentius insectarentur, & conuiciis dilacerarent. Ex horum numero præcipuus esse videtur GREGORIUS VI. prius *Hildebrandum* dictus, qui Pontificatum iniit anno Redemptoris M. LXXIII. Mortuus anno M. XXCV. vt quidem Cardinalis Baronius Tomo II. tempora putat. Hunc Pontificem ita passim venenato suo ore, stylo, calamo flagellant Sectarij, vt eum vix sinant esse hominem; sed procul infra naturam & societatem humanam ablegent; Ducem & auspiciem secuti partim insitam sibi mentiendi, & omnes Pontifices Romanos criminandi pruriginem: partim Bennonem Pseudocardinalem, qui de Gregorio VII. commentarium mendacis & inscitia refertissimum posteritati reliquit, quem, vt gemmam pretiosissimam, Catalogo Testium Lutheranz veritatis Illyricus intexuit; ex quo Centuriatores quoque vndecimam suam Centuriam multarum Pseudologia- D rum & criminationum accessione locupletiore reddiderunt; quo insuper Vol- fuis mendaciorum suorum Centenarium vndecimum insigniter exornauit: quem item Reinerus Reineccius Lutheranus vel Caluianus Hæreticus, anno salutis M. D. XXCI. Francofurti cum Helmolde & Arnolde Lubecensi iterum typis excudendum curauit; quod pauca, vt ait, *Bennonis superessent exemplaria*; grandi scilicet Reipublicæ Christianæ iactura; cuius multum interest, vt huiusmodi calumniarum centones durent ac perennent, vt qui calumniandi

& mentiendi artem discere, & facitare cogitant, exemplar, & quidem perfectissimum, in quod intueantur, & cum quo se conforment, habeant.

Ante hos omnes anno Domini M. D. XXXV. publicauit Bennonem Orthuinus Gratius cum aliis quibusdam malè sanis chartis, quas se, nescio, in quo manuscripto codice reperisse dicit. Bellarminus probabile arbitratur, hunc librum, titulo Bennonis ab aliquo Hæretico Lutherano fuisse confictum & publicatum. Vociferatur Sutliuius: *Mendacium & impudentiam Bellarmini redarguit Orthuinus Gratius in Fasciculo rerum expetendarum & fugiendarum, qui librum hunc, licet alioqui Pontifici amicissimus, edidit.* Quam Gratius Romano Pontifici amicus fuerit, satis superque indicat *Fasciculum*, vel potius *fasci* ille calumniarum & criminationum, quem exiguo sanè bono Ecclesiæ, & nullo cum honore suo in lucem dedit. Quam bonum factum fecisset, si codicem illum tineis & blattis depascendum reliquisset.

Nec bona est hæc consecutio; nec Bellarmini suspicionem eneruat: *Orthuinus edidit Bennonem: ergo non est ab aliquo Lutherano confictus*; nam ab anno Domini M. D. XVII. vsque ad annum M. D. XXXV. varia à Lutheranis confingi potuerunt, & reipsa itidem conficta sunt. Nec ea solùm, quæ Lutherum antecesserunt, coniecit Gratius in suum Fasciculum; sed & alia Luthero synchrona; vt testantur *Grauemina Germania* in comitiis Norimbergensibus oblata; epistola Adriani VI. ad Principes Germanos, Declamatio Hutteni contra donationem Constantini. *Constitutio ad remouendos abusum, & ordinatio ad vitam cleri reformandam*, Laurentij Cardinalis; & alia huius generis. Nam quod Sutliuius dicit, similia Bennonianis de Gregorio scribi *ab Vrspergensis, & Sigeberto, & Auctore vitæ Henricianæ*; impudens commentum est. Licet enim Vrspergensis Gregorio parum beneuolus fuerit; multoque minus Sigebertus, neuter tamen illorum horribilium criminum, de quibus à Bennone accusatur, eum insimulauit: imò nec Auctor vitæ Henricianæ; neque etiam is, qui pro Henrico IV. Apologiam conscripsit. vt infra suis locis monebo. Nec nisi perfricta fronte Sutliuius Schaffnaburgensem opponit; nihil enim in eo Bennonianum apparet; vt nec in Helmolde; quorum de Gregorio VII. testimonia paulò post producentur.

Licet autem Cardinalis Bellarminus lib. 4. de Pontifice cap. 13. Gregorium nostrum copiosissimè & doctissimè ab Hæreticorum criminationibus asseruerit, allatis plurimis,

rimis, iisque grauisiims scriptoribus, quorum multi eo ipso sæculo vixerunt, quo Gregorius Apostolicam sedem rexit, & partim quoque non tantum eruditione, sed & vitæ sanctimonia ac miraculis claruerunt; qui longè alia & aliter scribunt & testantur, quàm mendaciorum ille faber & architectus Benno; quia tamen pauci sunt, quibus copia suppetit omnium eorum Auctorum, quos Bellarminus pro Gregorij VII. Innocentia Hæreticæ impudentiæ opponit, visum est non abs re fore, si ipsorum testimonia verbatim exscriberentur; & lectorum oculis subiiceretur, & postea breuiter mendacia & probra Bennonica refellerentur, si tamen opus refellere, quæ tot tantisque testibus adductis & auditis sponte sua corrunt: Agmen igitur ducat

I. ANSELMVS, Episcopus Lucensis, cuius exstant Tomo 6. Antiquæ Læctionis C. V. D. **HENRICI CANISII** libri duo Apologetici pro Gregorio VII. contra Guibertum Archiepiscopum Rauēnatem; Antipapam, sub Clementis III. nomine, quem Imperator Henricus III. vulgò *Quartum* appellant, Gregorio legitimo pastori opposuerat. In primo itaque lib. sic compellat Anselmus Guibertum Pseudopontificem: *Noli itaque dicere, quia vniuersalū Ecclesia curam suscepimus. Quomodo enim tibi commissa est Ecclesia: quem constat non intrasse per ostium, quod Christus est, sed aliunde ascendisse, ut furem? Apostolica enim, & vniuersalū Ecclesia suam habebat pastorem. Ut enim de B. Gregorio, Patre nostro, dicam, quæ de Cornelio scripsit Cyprianus: factus est Episcopus de Dei, & Christi eius iudicio, de Clericorum penè omnium, & ut verum dicam, omnino omnium testimonio, de plebū, quæ tunc adsuit, suffragio, de sacerdotum antiquorum, & virorum bonorum collegio, cum nemo ante se factus esset, cum Alexandri locus, & cum locus Petri, vel gradus cathedra sacerdotalū vacaret. Quo occupato, & de Dei voluntate, atque omnium nostrum consensu ordinato, quisquis iam Episcopus fieri voluerit, foras fiat necesse est, nec habeat Ecclesiasticam ordinationem, qui Ecclesie non tenet vnitatem. Quisquis ille fuerit, licet de se multum iactans, & sibi plurimum vendicans, profanus est, alienus est, forū est; & cum post primum secundus esse non possit, quisquis post vnum, qui solus esse debet, factus est, non secundus ille, sed nullus est.*

Citat & recitat hæc verba Abbas Vrspergensis in Chronico, ex Epistola, ut ait, Anselmi ad Guibertum: quæ videtur fuisse diuersa ab his duobus libris, ut etiam arbitratur Baronijs in Appendice ad Tomū 12. Annalium. Nec improbabile est Anselmum ad eam alludere verbis illis in ipso primi libri vestibulo occurrentibus. *Scripsi tibi pauca cum multo dolore & sincera charitatis affectu, ut cognoscens errorem tuum redires ad cor, etc. sed quia verba tua iniquitas & dolus, & noluiſti intelligere,*

A *ut bene ageres, audi interea, &c.* Qui sic etiam Guibertum alloquitur. *Tu verò aliunde ascendisti, & non vocatus à Deo accessisti, noli usurpare tibi tantam curam regiminis. sicut enim iam dictum est, si Gregorius in Ecclesia fuit, qui apud te etiam constitit, iudex à nullo condemnari potuit, manifestum est, te ab Ecclesie radice præcisum atuisse, nihilq; habere potestatis, ac iuris.*

B Quis verò iste Anselmus Lucensis? An vnus ex triuio, cuius testimonium primo statim auditu diffari & dissipari queat? Minimè verò, Audi Vrspergensem in Schismaticorum, quàm in Gregorij VII. partes cæteroqui proniorem: *Anselmus Episcopus, vir literè apprime eruditus, ingenio acutissimus, facundia præcipuus, & quod omnibus maius est, in Dei timore, & sancta conuersatione nominatissimus, adeo ut tam in vita, quàm post mortem referatur miraculis clarus.*

De eodem Anselmo Auctor, qui vitam eius literis mandauit apud Baronium Tomo II. Anno Christi M. XXCVI. Anno Incarnationis Domini nostri Iesu Christi, millesimo octogesimo sexto, Episcopatus verò sui decimotertio, Indictione nona; finitū iam annis septem excommunicationis Henrici quondam Regis, post transitum autem felicissimi Papæ Gregorij VII. mensis nono, die verò vigesimo tertio, obdormiuit in Domino, venerabilis Dominus, & Pater noster Anselmus Lucensis Episcopus, decimo quinto Kal. Aprilis, in ciuitate Mantuana, præsidente reuerentissimo Episcopo Vbaldo, atque dominante ibidem nobilissima Duce, & Marchionissa Domina Mathilda.

C Subdit idem Auctor, Tertia nocte post sanctissimi Patris (Anselmi) venerandam dormitionem, quædam contracta persona, quæ vna semper manu, & posterioribus serpebat potius, quàm gradiebatur: quæ etiam in domo neporis Episcopi annum vnum, & duos menses, ac dimidium manserat apud prædicti Patris tumbam, meritis ipsius sana erecta est in prima noctis vigilia, sequenti verò die circa tertiam (ut visum est) horam, fertur, quod quædam à natiuitate ceca ibidem fuerit illuminata, quam Brixienſis Comitatus incolam tunc audiui-mus.

D Breuitatis causa describere prætermittimus, inquit Baronijs, octoginta insignia miracula, quæ ibidem à sancto edita fuerunt vsque ad quinquagesimum diem ab eius obitu, quo idem auctor ille scribebat. Hic igitur tantus vir, doctrina & miraculis celebratissimus, an non vel solus sufficeret oppilandis impuris faucibus Bennonis & similium Gregorij VII. calumniatorum, licet nullus alius exstitisset, qui contra mendaciloquum Bennonè pro Gregorio VII. staret?

II. Auctor, qui vitam S. Anselmi Lucensis scripsit, Gregorio & Anselmo synchronus, imò huius etiam discipulus. *Ille (Gregorius) mitram capiti sui transmisit isti, Anselmo*

vide-

videlicet, tanquam potestatem suam ligandi, & soluendi, sed & miracula credo faciendi. Nam non multo post, cognoscentibus nobis omnibus, per ipsius consilium, & fidem magnam, præclara quedam fecit Deum per eandem mitram mirabilia. Inter alia enim reuerentissimus Dominus Vbaldus, Mantuanus scilicet Episcopus, multum iam annis grauissime splenicus, toto corpore ulceratus, præsertim in cruribus, sic, ut vix quomodo libet stare posset, vix etiam iacere, vel sedere, qui & multa in medicos erogauerat, nihil profecerat, apposita eadem mitra, ubi maior ingrueret dolor, pristina redditus est sanitati.

Beatus itaque talis, & tantus magister Gregorius, miracula fecit multa viuus, & mortuus; fecit quidem & bonus discipulus eius Anselmus: Magister quidem in Deo, discipulus in Deo, & in beatissimo magistro, etc. In extremis suis, sicut ab ipsius capellani facti didicimus religiosi, post omnia, inquit, dilexi iustitiam, & odio habui iniquitatem; idcirco morior in exilio. Et quidem in vita sua, quod magister, ac discipulus docuerunt, hoc & in morte quasi testamento confirmauerunt. Ille, nempe Gregorius; quos obedientes tibi viuens adhuc benedixit; moriens quoque commendauit. Henricianos verò penitus, penitusque, nisi post magnam demum conuersionem, & penitentiam reprobauit: hic, nempe Anselmus, presentibus nobis, & in verbo Domini præcepit, ut in fide, & doctrina beatissimi Papa Gregorij permaneremus. Hæc Auctor ille.

Testatur & Berchtoldus Constantiensis in suo Chronico, S. Anselmum & viuum & vita functum, plurimos incitasse & confirmasse, ne ad schismaticorum castra transitionem facerent. Verba Berchtoldi sunt hæc. *Beatus Anselmus quondam Lucensis Episcopus, ipso eodem sua depositionis anno, innumerabilibus, cepit miracula coruscare; qui post obitum venerabilis Papa Gregorij VII. fideles S. Petri contra tyrannidem Henrici, adhuc in carne viuens, multum incitauit; sed multo plus post obitum suum miracula coruscans, eosdem contra eundem persistere confortauit; unde & pars Henrici de die in diem cepit deficere; Catholici autem in fidelitate S. Petri non cessauerunt proficere.*

Idem Auctor vitæ S. Anselmi. Ante omnia id studij semper habuit, quatenus sanctissimum magistrum suum Papam Gregorium imitaretur in omnibus, aded ut discrepare ab illo pro se uellet, etiam in aliquo: Illius semper meritum tribuit, quidquid in ipso fuit, dum vitam rememorauit monasticam, & solitariam, quam se crebro fleuit amisisse, &c.

Idem scriptor vitæ S. Anselmi: Defuncto Papa Alexandro, dum sanctissimus Gregorius in Romanum Pontificem, Spiritus sancti instigatione, ac voto communi clericorum, & laicorum diu renitens esset electus, ut sequeretur eum ipse in omnibus, in Lucanam Ecclesiam est & ipse electus Episcopus, atque ab illo postmodum consecratus. Igitur, dum aliquanto tempore non semel, aut bis, sed sæpius cum eodem religiosissimo ordinatore suo moraretur, vitam eius considerauit ineffabiliter mirabilem, &

mirabiliter ineffabilem: quia, cum de omnibus, & singulis finibus seculi fieret ad eum concursus, omnibus satisfaceret; veritas vera, ac iustitia nunquam ori eius defuit. Primum (quod magis est mirandum) in ipsis secularibus negotiis sæpius excessit mentis, ex hilarato spiritu suo cælesti contemplatione: ac si priuatus interdum extiteris, reuelationibus etiam diuinis iucundatus & confortatus. Huius, inquam, vestigia dum exequi seruentem desiderat, incipit obliuisci mundum, &c.

III. ACTA VATICANA de rebus gestis Gregorij VII. apud Baronium Tomo XI. Anno M. LXXIII. Defuncto Alexandro Papa, & in Lateranensi Ecclesia honorifice tumulato, dum Hildebrandus Archidiaconus esset in eius exsequiis occupatus, repente factus est in ipsa Ecclesia maximus Cleri, & populi Romani concursus, clamantium, & dicentium: Hildebrandum Archidiaconum B. Petrus elegit. Quo audito, idem Archidiaconus nimis expauit, & quasi extra se raptus, cucurrit ad pulpitum, cupiens populum ipsum frequentem sedare, & à sua intentione recedere, & retrahere: sed Hugo Candidus Cardinalis, ubi omnium vota in Archidiaconum conuenisse indubitanter cognouit, citius præcucurrit, & populum ipsum in hunc modum allocutus est, dicens: Ecce charissimi fratres, scitis, & indubitanter cognoscitis, quod à diebus beati Leonis Papa hic Archidiaconus, tanquam vir prudens, atque probatus, hanc sacrosanctam Romanam Ecclesiam plurimum exaltauit, & ciuitatem ipsam ab imminenti periculo liberauit. Vnde, quia idoneorem ad Ecclesie regimē inuenire nequimus: Nos Episcopi Cardinales vnanimiter ipsum nobis, & vobis in pastorem, & Episcopum animarum nostrarum eligimus. Et continuo vniuersitate populi, & Cleri acclamante: Dominum Gregorium Papam S. Petrus elegit: indutus rubea chlamyde (sicut est mos) & Papali mitra insignitus, inuitus, & marens in B. Petri cathedra fuit intronizatus.

IV. ACTA publica, Electionis Gregorij VII. prout extat in Regesto Epistolarum ipsius Gregorij Tomo 3 epist. Decretalium Rom. Pontif. & Tomo 3. Conciliorum nouæ edit. Colon. Regnante Domino nostro Iesu Christo, anno clementissima Incarnationis eius millesimo, septuagesimo tertio, Indictione & Luna vndecima, decim. Kal. Maij, feria secunda, die sepulture Domini Alexandri, bona memoria, secundi Pape: non sedes Apostolica diu luceat proprio destituta pastore, congregati in Basilica B. Petri ad Vincula, nos sanctæ Romanæ, Catholice, & Apostolicæ Ecclesiæ Cardinales, clerici, acolyti, subdiaconi, diaconi presbyteri, presentibus venerabilibus Episcopis, & Abbatibus, clericis, & monachis, consentientibus plurimio turbis vtriusque sexus, diuersisque ordinis acclamantibus; Eligimus nobis in pastorem, & summum Pontificem, virum religiosum, gemina scientia prudentia pollentem, æquitatum & iustitiam præstantissimum amatores, in aduersis fortem, in prosperis temperatum, & iuxta Apostoli dictum, boni moribus ornatum, pudicum, modestum, sobrium, castum, hospitalem,

lem, domum suam bene regentem; in gremio huius matris Ecclesie à pueritia satù nobiliter educatum, & doctum, atque pro vite merito in Archidiaconatus honorem vsq; hodie sublimatum. Hildebrandum videlicet Archidiaconum, quem amodò vsq; in sempiternum & esse, & dici Gregorium Papam, & Apostolicum volumus, & approbamus. Placet vobis? Placet. Vultu eum? Volumus. Laudati eum? Laudamus. Acta Romæ 10. Kal. Maij, Indictione vndecima. V. LAMBERTVS Schaffnaburgensis in Chronico anno M. LXXIII. Alexander Papa, qui & Anselmus, decepsit: cui Romani protinus inconsulto Rege, successorem elegerunt Hildebrandum, virum sacri literis eruditissimum, & in tota Ecclesia, tempore quoque priorum Pontificum, omni virtutum genere celeberrimum. Is quomodo zelo Dei feruentissimus erat, Episcopi Galliarum protinus grandi scrupulo permoueri cœperunt, ne vir vehementis ingenij, & acris erga Deum fidei districtius eos pro negligentia sui quandoque discuteret: atque ideo communibus omnes consiliis regem adorti, orabant, vt electionem, quæ eius iniussu facta fuerat, irritam fore decerneret: asserentes, quod nisi impetum hominū prauentire maturaret, malum hoc non in alium grauius, quàm in ipsum regem redundaturum esset. Statim Rex à latere suo Eberhardum comitem misit, qui Romanos proceres conueniens, causam ab eis sciscitaretur, quare præter consuetudinem maiorum, Rege inconsulto, Romana Ecclesia Pontificem ordinassent, ipsumq; si non idoneè satisfaceret, illicitè accepta dignitate, abdicare se præciperet. Is veniens Romam, benignè à prædicto viro susceptus est. Cumq; illi mandata regis exposuisset, respondit, se, teste Deo, honoris huius apicem nunquam per ambitionem affectasse, sed electum se à Romanis, & violenter sibi impostam fuisse Ecclesiastici regiminis necessitatem; cogi tamen nullo modo potuisse, vt ordinari se permitteret, donec in electionem suam tam Regem, quàm Principes Teutonici regni consensisse, certa legatione cognosceret: hac ratione disfulisse adhuc ordinationem suam, & sine dubio dilaturum, donec sibi voluntatem regis certus inde veniens nunciaret. Hoc vbi Regi est renunciatum, libenter suscepit satisfactionem, & latissimo suffragio, vt ordinaretur, mandauit, quod & factum est anno sequente in Purificatione sanctæ Mariæ.

Idem LAMBERTVS non procul à fine sui Chronici, vbi agit de absolutione Henrici Imp. ab Excommunicatione. Ita absoluto eo ab excommunicatione. Papa Missarum solennia celebravit, consecratiq; sacra oblatione, Regem, cum cætera, quæ frequens aderat, multitudine ad altare euocauit: præferensq; manu corpus Dominicum; Ego, inquit, iam pridem à te, cuiq; fautoribus literas accepi, quibus me insimulabas sedem Apostolicam per Simoniacam heresim occupasse: & alia quibusdam, tam ante Episcopatum, quàm post acceptum Episcopatum criminibus vitam maculasse, quæ mihi secundum scita Canonum, omnem ad sacros ordines

accessum obstruxerint. Et licet multorum idoneorum certè testium astipulatione crimen resellere queam, eorum scilicet, qui omnem vitæ meæ ab inuente ætate institutionem integerrimè nouerunt, & eorum, qui meæ ad Episcopatum promotioni auctores fuerunt: ego tamen, ne humano potius, quàm diuino niti videar testimonio, vt satisfactionis compendio omnem omnibus scandalis scrupulum de medio auferam; ecce corpus Dominicum, quod sumpturus ero, in experimentum mihi hodie fiat innocentie meæ; vt omnipotens Deus suo me hodie iudicio vel absoluat obiecti criminis suspitione, si innocens sum; vel subitanea interimat morte, si reus. Hac, & alia (vt solenne est) præfatus verba terribilia, quibus Deum cause suæ equissimum iudicem, & innocentie assertorem adesse precabatur, partem Domini corporis accepit, & comedit. Quæ liberrimè absumpta, cum populus in laudes Dei innocentie eius congratulatus, aliquandiu acclamasset, tandem impetrato silentio conuersus ad Regem: Fac ergo, inquit, fili, si placet, quod me facere vidisti, &c. Si te innocentem nosti, & existimationem tuam ab æmulis tuis per calumniam falsis criminacionibus impeti, libera compendiosè & Ecclesiam Dei scandalo, & teipsum longæ concertationis ambiguo, & sume hanc residuam partem Domini corporis, vt comprobata, Deo teste, innocentia tua, obstruatur omne os aduersum te iniqua garrigentium, & me deinceps causa tuæ aduocato, & innocentia tuæ vehementissimo assertore, Principes tibi reconcilientur, regnum restituatur, &c. Ad hæc ille inopinata re attonitus astuare, tergiversari, consilia cum suis familiaribus segregatus à multitudine conferre, & quid factu opus esset, qualiter tam horrendi examinis necessitatem euaderet, trepidus consulere, &c.

Refert idem Lambertus horribilem exitum VVilhelmi Episcopi Traiectensis, qui hostili prorsus odio Gregorium VII. persequabatur. VVilhelmus Traiectensis Episcopus causam regis contra bonum, & æquum obstinate tuebatur, & studio partium regis, multa in iniuriam Romani Pontificis, omnibus penè diebus solennibus, inter missarum solennia, rabido ore declamabat: periurum eum, adulterum, & Pseudoapostolum appellans; & tam à se, quàm à ceteris Episcopis sepe numero excommunicatum pronuncians. Is breuè posteaquam Rex, exactis Paschalibus feriis, Traiecto discesserat, repente grauissima agritudine correptus est. Cumq; per acerrimos cruciatus animæ, ac corporis vrgeretur, miserabili eiulatu coram omnibus, qui aderant, vociferabatur, iusto Dei iudicio se; & præsentem vitam amisisse, & æternam: quod Regi ad omnia, quæ perperam intēdisset, operam suam, summo annisu, præbuisset, atque in spem gratiæ eius Romano Pontifici sanctissimo, & Apostolicarum virtutum viro, graues contumelias sciens, & prudens innocenti irrogasset. In hanc vocem, vt asserunt, sine communionem, sine vlla satisfactione exspirauit.

VI. Idem de hoc VVilhelmo tradunt ANNALES MAGDEBURGENSES, apud Paulum

lum Langium in Chronico Citizenfi. In ipso loco, inquit, in quo Romano Pontifici derogabat, ipse mala valetudine corripitur, in qua vsque ad miserandum vitæ terminum detinetur. Itaque morbo magis ac magis ingrauescente, cum eo, dum quidam homo regis eum rogaret, vt se cum suo mandato remitteret ad regem: Hoc, inquit, mitto ei mandatum, quod ipse, & ego, & omnes iniquitati eius faucentes, sumus damnati in perpetuum: Cumq; à suis, qui aderant, clericis, ne talia loqueretur, esset admonitus: Quid aliud, inquit, loquor, nisi quod verum esse, visibiliter intueor? Ecce enim demones lectum meum circumstant, quatenus me mox, vt expirauero, rapiant. Itaque cum suero è corpore eductus, rogo vos & omnes fideles, ne se fatigent pro me faciendo supplicationes. Hic igitur in desperatione defunctus, diu iacebat insepultus, donec Romam mittitur. Et inde quaesito consilio, ne populus scetore corrumpetur, Apostolico iussu, sine commendationibus sepelitur.

VII. Subdit LANGIVS, & iste septimus sit testis pro Innocentia Gregorij VII. Quem Sectarij eo libentius admittent, quò nascenti Lutheranz Sectæ sub finem sui Chronici se benigniorem & æquiores exhibuit. Et ita alij complures Henrici fautores male interiére. Vdo Treubrensis Archiprasul repentina morte obiit. Burghardus Misnensis Prasectus ex equo cadens expirauit. Sic & Godefridus dux, hostis Saxoniz, percussus, sine confessione periit. Ita & Epopo Episcopus noster, magnus Henrici fautor & assentator, morte mala conclusit, de qua in prædictis Chronici Magdeburgensis Ecclesie ita ad verbum scribitur: Epopo Citizenfis Episcopus, dum in Episcopo S. Chilianii quendam riuum forti sedens in equo transiret, quem quilibet pedes sine periculo transire posset, vbi nec timor vllus fuit; equo cadente moriens sic interiit, sancto Chilianio sic disponente; vt, qui eius rebus violentus incubuerat, vinumq; illius saepe iniuste biberat, aquam quoque suam iuste bibendo vltra merum non quarat. Et, quia nobis inconciliabilis permansit, Deo irreconciliatus, ab hac vita migravit. Hac ad verbum in prænarratis Magdeburgensis Ecclesie annalibus leguntur.

VIII. Chronica Thuringensia apud eundem Langium: Anno Domini M. LXXIII. Hildebrandus professione monachus, & Romana Ecclesie Archidiaconus, natione Tuscus, omnium Cardinalium consensu solenniter, atque canonicè electus sit Papa, in numero C. XLVII. & vocatus est Gregorius Septimus. Sedit annis XII. mense vno, diebus LV. Istius prudentiz non modò in ipsa Italia, sed etiam in Teutonicis Prouincijs, sacerdotum refrenata est incontinentia. Hic, vt Martinus ait, Concilio C. X. Episcoporum habito, Henricum Imperatorem excommunicauit, quasi Ecclesia Romana scissorem; sed tandem absoluit; & post, iterum excommunicauit; quia dissidium in Ecclesia procurauit, pueritia, & inexperientia sua existente in causa.

A IX. MARIANVS SCOTVS lib. 3. Chronici: Interea Domino Alexandro Apostolico de medio sublato, suscepit sedem Apostolicam Gregorius Septimus, qui & Hildebrandus, professione monachus. Iste, querimonijs, & clamoribus Catholicorum iustis, aduersum Henricum, & scelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accensus, iam dictum regem excommunicatum pronunciauit, maxime propter Simoniam. Quod factum Catholicis quidem viris bene placuit: simoniaci vero, ac fautoribus regis nimium displicuit: qui dicebant, nunquã fuisse auditum, regem aliquando excommunicationi subditum. Facta est igitur maxima diuisio in Ecclesia Dei; Catholicis Domino Apostolico studiose fauentibus, ac præceptis eius, schismaticis Henrico, & cooperatoribus eius ex corde obedientiam exhibentibus. Inter quos erat princeps, & signifer iustitiz, dilectus Deo, & hominibus, Beatus Anno Caloniensis Archiepiscopus (cuius memoria in benedictione est) cum reuerendissimis Ecclesiarum rectoribus, Sigefrido Moguntino, Vezelino Magdeburgensi, Rucherio Haluerstadenfi, aliisque Episcopis, & Abbatibus, Monachis, & Clericis, assentiens quoque principibus totius Saxoniz, Ottone Duce, Magno Duce, Vdone Marchione, Ludouico Comite, cum alijs innumerabilibus tam nobilibus, quàm infirmorum militaribus viris. Quorum fidei deuotionem, ac feruorem iustitiz venerabilis Papa Gregorius audiens, & contra eos seuitiam Henrici, fautorumque eius, quem admodum & contra semetipsum insurgere videns, ne desicerent in tribulationibus, quas sustinebant ab iniquis, sed fortiores, imò constantia virtute solidiores efficerentur: missis ad eos literis, paucis, hereticorum audaciam, garrullitatem, & superbiam, autore Henrico, ac defensore, ad iniuriam, & contumeliam sanctæ sedis Apostolicæ perstrinxit elatam: quam obrem quod regem anathematis vinculo alligauerit, literis insinuauit, quibus Catholici ad resistendum iniquis hereticis constantiores effecti sunt.

Idem Marianus ibidem. Gregorius igitur prasul venerabilis, hereticorum insaniam, Catholicorum quoque, astipulante veritate, cognoscens, constantiam, Rodolpho Regi missis literis, Apostolicam mandauit benedictionem: in quibus etiam omnibus Christi fidelibus, beato Petro, ac sibi, Vicario eius obedientiam profitentibus, vniuersaliter insinuauit, Henrico propter superbiam, inobedientiam, ac falsitatem, regni dignitatem ablatam, Rodolpho verò regi pro sua humilitate, obedientia, & veritate, autoritate S. Petri collatam.

X. DODECHINVS, Continuator Mariani: Ipse Urbanus venerabilis Pape Gregorij scripta & dicta contra Schismaticos habita confirmauit. Et anno M. XC. beatę memorię Papam, Gregorium nominat.

XI. Stephanus Episcopus Halberstatis causam Gregorij VII. fortissimè contra Henricum Regem egit, in ea epistola, quam scripsit ad Valtramum Ecclesie Magdeburgensis (sic habet Pistoriana editio Dodechini)

dechini) Episcopum, sub nomine Ludouici Comitis, quem Valtramus ad partes Henrici pellicere studuerat. Exstat apud Dodechinum anno Christi M. XC. Inter cætera sic loquitur. *Audi vera, non fucata: Audi fortia, non faceta. Omnium, qui dignitates spirituales vendit, hereticus est. Dominus autem Henricus, quem regem dicunt, Episcopatus, & Abbatias vendit. Etenim Constantiensem, Babenbergensem, Moguntinensem, & plures alios, pro pecunia: Ratisonensem, Augustensem, Strauburgensem, pro gladio: Abbatiam Fuldensem, pro adulterio: Monasteriensem Episcopatum (quod dicere, & audire nefas est) pro Sodomitica immunditia vendidit. Quæ, si impudenter negare volueris, teste celo, teste terra, omnes etiam à furno redeunt es scioli concludent: Ergo, Dominus Henricus hereticus est. Pro quibus nefandis malis ab Apostolica sede excommunicatus, nec regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus, poteris obtinere.*

Infra idem Stephanus: *Quod verò Papam Gregorium, regem Rodolphum, Marchionem Eggebertum pessimi interitus damnas, & dominum tuum, quia illi superstes est, bonificas: liquet profectò, ab omni spirituali te cognitione manere vacuum. Nonne beatus est bene mori, quam malè viuere? Beati enim, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, Matth. 5. Iam & Neronem, quia Apostoli Petro, & Paulo; iam & Herodem, quia Iacobo Apostolo; iam & Pilatum, quia Domino Iesu Christo superuixerint, beatos æstimas. Qua opinione, quid insanis, aut infelicis dici potest?*

XII. S. ANSELMVS CANTVARIENSIS, præfatione in librum de *Fermentato & Azymo*, nullam salutem dicere vult VVale-ramo vel VValramo Nuuenburgensi Episcopo, quòd partes Henrici sequeretur, & excommunicatus esset. *Si certus essem, inquit, prudentiam vestram non fauere successorì Iulij Cæsari, & Neroni, & Iuliani, & potestati contra successorem, & vicarium Petri Apostoli, libentissime vos, & amicissimum, & reuerendum Episcopum salutarem: quoniam autem ad defensionem veritatis contra Græcos, qui ad vos venerunt, queritis; secundum posse nulli deesse debemus: opusculum vobis misi, quod de processione Spiritus sancti edidi contra illos.*

Et epistola octaua ad VVilhelmum Abbatem docet idem Anselmus sententiam excommunicationis contra Henricianos, Simoniacos, & clericos incontinentes latam; esse iustam, ac proinde tales, vt Ecclesiastica communione priuatos, declinari debere. Vtriusque epistolæ, videlicet eius, quæ est ad VValramum, Episcopum Naumburgensem, & eius, quæ est ad VVilhelmum Abbatem, magna cum commendatione mentionem facit Dodechinus in Appendice ad Marianum anno Domini M. XCIV.

A XIII. COMPILATIO CHRONOLOGICA incerti Auctoris Tomo I. Script. Germaniæ quos Clariss. vir D. Ioannes Pistorius olim edidit. Anno Domini M. LXXVI. (error est in tempore) *Gregorius Papa huius nominis VII. à B. Petro C. LXXVII. ordinatur, &c. Iste vocabatur Hildebrandus, & fuit in scripturis valde eruditus, &c. Iste Papa etiam stricte sub pœna anguria inhiuit, & sortilegia, & incantationes, & magicas artes.*

B XIV. GODEFRIDVS Viterbiensis: Ipse Gregorius Papa ad simoniam exstirpandam & clericorum incontinentiam reprimendam intendens, Imperatorem ipsam ad synodalia pro huiusmodi frequenter vocauit. *Connubia clericorum, à subdiaconatu, & supra, per totum orbem Romanum, edito decretali, in æternum prohibuit, ac seipsum aibletam Dei pro domo Domini murum constituit.*

XV. FASCICVLVS TEMPORVM, seu VVernerus Rolevvinck. *Iste Gregorius fuit vir sanctus, & multas persecutiones pro iustitia perpessus est. Hic antea dicebatur Hildebrādus, Prior Cluniacensis; & fuit legatus in Gallia, & durè processit contra simoniacos. Quendam etiam Episcopum miraculosè vicit de simonia: quia non posuit contradicere Spiritui sancto. Factus autem Papa, synodum celebravit, in qua contra eos simili zelo processit, & contra presbyteros vxoratos, amouendo eos à diuino officio. Fuerunt enim tempora satù arida. Et quia iustitiæ vigorem visus est tenere solito more, contra eum multi insurrexerunt. Et primò Cinthius, Præfecti filius, eum cepit, cum primam Missam in nocte Natiuitatis celebraret: & in turri sua posuit: sed Romani turrim destruant, & Papam liberant, & Cinthium extra urbem eiiciunt. Deinde, Imperatorem excommunicauit propter disidium: qui post, veniens ad ipsum, & pluribus diebus nudis pedibus super glaciem stans vix absolutionem impetrauit. Sed Imperator non perseuerauit in humili obedientia, quam cepit.*

XVI. PAVLVVS Bernriedensis. XVII. GEROCVS Reicherspergësis, de vtroque ista Auentinus libro 5. *Annalium Boiorum. Legi multos, præsertim Paulum Bernriedensem, Gerochum Reicherspergenssem Antifistem, Augustinianos mystas, in Boiaria ortos. Vterque de huiusmodi discordia perniciofa libros edidit; vterque pars huius tumultus fuit. Ille, Reginoburgij; hic, Augustæ primariæ adis sacerdos. ambo rebus Hildebrandi studuere, &c. Heinricum stuprum, amoribus, impudicitia, & adulterij flagrasse infamia ne amici quidem negant, &c. Gregorium virum sanctissimum perniciosorem extitisse Paulus Bernriedensis, qui eius vitam libri duobus complexus est, & reliqui eius partium acerrimi propugnatores produnt.*

Quæsiui duos hosce Auctores in Bauaria & extra diligenter; partim mea, partim amicorum opera; nec reperi; cum tamen certum sit vtriusque monumenta visa & lecta, forsan & expilata esse ab Auentino: qui

B eodem

eodem libro quinto hæc, quæ de VVilhelmo Traiectensi accipienda videntur: *Paulus Beireutenfis narrat Episcopum quendam, dum pro concione Hildebrandum vituperat, fulmine tactum esse, dumque ageret animam, dixisse; ignea catena constrictus trahor ad inferos; ire, nunciate Casari, vt respiciat, & flagitium in Deum, diuum Petrum, eius vicarium commissum, officiis compenset, nisi me antecedentem ad æterna supplicia subsequi malit. Eodem quoque die, nempe paschilibus quarto Kal. Martij, vt idem Paulus recitat, Episcopus Spirensis, septimo iniquus, ab eodem Kalendis Martij deuotus, animam efflauit. Gregorio Salernum profugo intrante, cuius quidam dixerat; autor dissensionis, qui totum orbem terrarum, armis, & bellu inuoluit, huius vrbis quoque quietem conturbaturus aduenit. Mox ille, his dictu, obmutescit: deductus ad Gregorium, errorem suum confitetur: ab eodem sanitati restituitur.*

XVIII. BERTOLDVS Constantiensis, in Chronico, si tamen diuersus est à Bernaldo Constantiensis, cuius noua pro Gregorio VII. testimonia iam primùm in lucem promimus: *Roma Alexander Papa decessit: pro quo venerabilis Hildebrandus, Romana Ecclesia Archidiaconus, communi omnium consilio expetitur Papa constituendus. Quo audito, ipse Archidiaconus se viribus esse imparem tanto honori, imò oneri, reputans, inducias respondendi petiit, & sic fuga elapsus, aliquot dies ad Vincula S. Petri occultatus, latuit. Sed tandem vix inuentus, & ad Apostolicam sedem vi perductus, Papa C. LIX. septimo Kalend. Maij ordinatur, & Gregorius VII. appellatur: cuius prudentia, non solum in Italia, sed etiam in Teutonicis partibus, refrenata est sacerdotum incontinentia: scilicet, quod predecessor eius in Italia, hoc ipse in tota Ecclesia Catholica prohibere studuit.*

De eodem Pontifice idem Bertoldus anno Christi M. LXXVI. Cincius quidam Romanus cuius Gregorium Papam, die Natiuitatis Domini, Missarum solennia celebrantem, comprehendit: quem ita comprehensum quidam ex militibus eiusdem Cincij occidere destinauit: sed cum gladium supra caput eius vibraret, nimio terrore correptus, corruit, nec inceptum ictum explere potuit.

Recenset idem Bertoldus nonnulla diuinæ vindictæ exempla in aduersarios Gregorij VII. & Henrici Regis affectas: quæ adscribere lubet: *Vercellensis Episcopus, depositi Regis Cancellarius, cum omnibus suis sequacibus, colloquium generale circa Calendas Maij in Rumanibus condixit, vt, si aliquo modo posset, Gregorium Papam deponeret: sed ipse, ad eundem terminum absque Ecclesiastica communione, vitam simul, & Episcopatum beu miserabiliter deposuit, quo ille Papam nefaria presumptione statuit deponere. Non multo post eius interitum. Prefectus Romane vrbis, indefessus miles S. Petri contra schismaticos, à quodam fautore Henrici crudeliter occiditur: ad cuius*

A corpus in paruo tempore, plus quam viginti miracula contigerunt, vt fidelium virorum relatione didicimus. Imbrico Augustensis Episcopus, qui in præterito Pascha Rudolpho Regi fidelitatem iurauit, nil de periurio curans, Henrico aduenienti adbesit, & apud illum quadam die missam faciens, hanc sibi conditionem miser imposuit, vt sacra oblationis perceptio, in iudicium ei proueniret, si Dominus eius Henricus regnum sibi iniuste vsurparet. Post hanc temerariam perceptionem, paruo, quod suprauixit, tempore, vsque ad mortem nunquam se sanum de lecto leuauit. Nam circa Kal. Iulij absque Ecclesiastica communione defunctus est. Item Sigebartus Aquileiensis Patriarcha in auxilium Henrico contra bannum Apostolici, armata manu veniens, in amentiam vertitur, apud Ratisonam: & ex ipso itinere repentina morte intercipitur: sicq; domum, non sine aliquibus suorum funeribus in corpore, & anima mortuus, reportabatur.

Idem Bertoldus anno M. LXXXV. *Sed iam Deus omnipotens famulum suum Gregorium Papam nolens diutius laborare, imò pro laboribus suis dignè remunerare volens, de huius vite ergastulo eum vocauit, Nam aliquanto tempore grauiter corpore infirmatus, sed in defensione iustitiæ vsq; ad mortem firmissimus, Salerni diem clausit extremu. De cuius obitu omnes religiosi vtriusque sexus, & maxime pauperes, doluerunt. Erat enim Catholica religionis feruentissimus institutor, & Ecclesiastica libertatis strenuissimus defensor. Noluit sanè, vt Ecclesiasticus ordo manibus laicorum subiaceret, sed eisdem, & morum sanctitate, & ordinis dignitate præmineret; quod illum latere non poterit, quicumque eiusdem Apostolici regestrum diligenter perlegerint. Postquam autem in gubernatione sedis Apostolice, imò totius Ecclesiæ duodecim annos, & vnum mensem, legitime decertauit: tandem ex hac luce, anno incarnationis Dominicæ M. LXXXV. Indictione octaua, VII. Cal. Iunij subtractus, superne vocationis Regibus accepisse non dubitatur: sepultus Salerni in Ecclesia S. Matthei, quam ipse eodem anno dedicauit. Sed Guibertus heresiarcha multum de obitu eius letabatur, licet parum prosperitatis sua parti in eo lucraretur. Nam omnes Catholici post mortem Domini Apostolici non minus, quam antè, eidem heresiarchæ resistunt, ipsumque de Roma Rauennam repedare compulerunt.*

XIX. BERNARDVS primùm Constantiensium scholarum Magister; postea Monachus Corbeiensis in Saxonia; pro Gregorio VII. Apologiam scripsit: de quo Bertoldus Constantiensis in Chronico ad annum M. XC VIII. *Bernardus Constantiensium Magister scholarum, vir eruditissimus, in causa S. Petri feruentissimus, in Saxonia sub Monastica professione migravit ad Dominam.*

De eodem ad annum M. XCI. idem Bertoldus. *Bernardus quoq; Constantiensium scholarum Magister, multa nobis sui ingenij monumenta reliquit, multaque pro Catholico contra schismaticos*

eos sui temporis elegantissime scripsit: & primum quidem ad quosdam suos amicos, de iudicio Gregorij Papae VII. super schismaticos, & de Sacramentis extra Ecclesiam usurpatis. Postea etiam ad venerabilem Hartungum Magdeburgensem Episcopum de eadem causa magnum librum luculentissimum composuit, ex persona sanctae Ecclesiae; in quo testimonium sanctorum Patrum omnes insidiosas cavillationes eorumdem schismaticorum prudenter annullasse videtur. Sed in eisdem scriptis nimio zelo ductus, alicubi modum excessisse notatur: videlicet ubi agit de Sacramentis schismaticorum. Negat enim omnino, ab eis, & ab eorum communicatoribus Sacramenta posse confici; ita, ut ab illis ordinatos, si respiciant, iterum ordinandos censat. Caterum si quis hac plenius nosse desiderat, scriptum cuiusdam ad eundem Bernardum, de eadem questione directum, diligentissime perlegat: in quo testimonium sanctorum Patrum evidentissime docetur, quid SS. Patres de illa questione censuerint sentiendum. Verum, idem venerabilem Bernardum in ista; sicut & B. Cyprianus in rebaptizationis sententia non pertinaciter contra Ecclesiam egerunt; sed, utcumque, nimium contra schismaticos zelantes, aliquantulum regulam Ecclesiasticam excefferunt.

Bernardum hunc ita sensisse satis liquet ex epistola eius ad Bernaldum Constantiensem, quam infra inter opuscula Bernaldi reperies, & ex primo Tractatu Bernaldi de Sacramentis excommunicatorum quem rogatu Bernardi, Corbeienfis postea Monachi, composuisse videtur, de quo plura inferius.

XX. GEBHARDVS Archiepiscopus Salisburgensis, de quo Bertoldus anno M. LXXXVIII. Gebhardus veneranda memoria Iuuuauensis Archiepiscopus, in causa S. Petri praecipuus, qui schismaticos publice dicit, & scriptis confutare consuevit, de hac luce substractus XVII. Calend. -----, magnum maerorem Catholicis dereliquit.

XXI. AVCTOR, qui vitam S. Gebhardi scripsit Tomo VI. Antiquae Lektionis. Post aliquot annos excommunicatur Rex Henricus, in Synodo Romana, & Episcopi singuli, missi a Papa Gregorio Epistolae praemoniti sunt, etiam obsecrati pro observanda S. Petri, & eius Vicario obedientia, inbanniti quoque, & sub obtentu sui officij sunt astricti, ne regi anathematizato, & eius consiliarij nominatis communicaret. Hoc nouum, siue ratum in Regem anathema, utrum ex venditione Episcopiorum, & Abbatiarum, an ex alia infamia causas sumpserit penes earum confcios sit, & iudices. Nobis sententia pastoris timenda est, siue iusta, siue iniusta. Praedictus enim pie memoria Papa Gregorius, velut alter Helias, spiritu Dei plenus, & zelo iustitiae, & veritatis accensus, sacerdotes Baal, non quadringentos, sed, infinita millia trucidauerat; quia, vel eos, qui per simoniam Episcopatus, Abbatias, Praepositorum, Praebendas, vel Ecclesias obtinuerant: vel, qui in sacerdotio, aut diaconatu uxores habuerant: vel, qui a

A simoniaco, vel schismatico ordinati fuerant, gladio Petri omnes simul truncauerat. Proinde istorum instinctu, Henricus Imperator Guibertum Rauennatem haereticum, expulso praefato Papa Gregorio, Romae inbronizauit. Videres nunc nauiculam beati Petri, quasi dormiente interim Iesu propemodum mergi, & tempestatum procella vexari: dum omnes veritatem, & fidem B. Petro, & eius Vicario seruantes, aut in yndas mortis dirum fremens, ac feruens salum traheret; aut in longum exilium, patria, honoribus, rebus extorres iactabat. Tempora nimirum tunc valde periculosa instabant; cum praeter Christi arblem nostrum Dominum Gebhardum Archiepiscopum Salisburgensem, Almannum Pataviensem, Adalberonem Wirzburgensem, Hermannum Metensem, Meginyvardum Frisingensem, praeter hos solos quinque, in toto regno Teutonico Episcopus Catholicus inueniri non poterat. Ea igitur tempestate iste noster Dominus saepatus Archiepiscopus fidelis Romanae Ecclesiae, & veritatis Catholicae propugnator eminebat: qui velut alter Machabaeus lorica fidei se succinxerat, & gladio verbi sui, castra Ecclesia in toto regno Teutonico protegebat.

XXII. MICROLOGVS seu Guido Aretinus cap. 14. lib. de officiis Ecclesiasticis: Sedi Romanae, nostro tempore talem Deum gubernatorem, reuerenda memoria Gregorium Papam imposuit: quod sub decem suis antecessoribus a puero Romana nutritus, & eruditus, omnes Apostolicas traditiones diligentissime inuestigauit, & inuestigatas studiosissime in actum referte curauit. Hunc ergo Doctorem, religione, & autoritate praecipuum, imo Apostolicam traditionem per ipsum in consecrandis mysteriis potissimum imitari decreuimus, &c. Reuerenda memoria Gregorius Papa fecit, &c.

XXIII. DOMNIZO Presbyter qui vitam Mathildis versibus descripsit. In qua lucubratione extant varia Gregorij VII. & Anselmi Lucensis elogia. Multa ex eius libro describit Baronius Tomo XI. passim in annis Pontificatus Gregorij VII.

XXIV. LEO Ostiensis in Chronico Casinensi lib. 3. cap. 64. Anno Dominicae Incarnationis, M. LXXXV. indictione octaua, cum venerabilis, semperque recolenda memoria Gregorius Papa VII. Salerni magna vi morbi premeretur, ante tertium sui obitus diem, rogatus ab Episcopis, & Cardinalibus, qui forte tunc aderant, una cum Desiderio, quid de Romana sedis post obitum suum ordinatione iuberet? hortatus est, ut, si quo pacto possent, ipsum Desiderium Pontificem facerent, &c.

Narrat idem Leo eodem lib. 3. cap. 53. visum quoddam caeleste columbae niueae, super Gregorio residentis, cum sacra Missarum solennia celebraret: quod visum, cum, qui vidit, euulgare cunctaretur; his verbis diuinitus patefacere iussus est. Vade celeriter, & hoc ipsum auribus Papae intamoto: ut constanter vigores sancti Spiritus, quod cepit exequatur.

XXV. Otho Frisingensis lib. 6. Anno sequenti Alexander vita & sacerdotio persunctus de-

cessit, sedemque Hildeprando Archidiacono suo, qui Gregorius VII. dictus est, reliquit. Exhinc schisma grauiusimum, eod quod absque consensu Regis per electionem constitutus fuerat, oritur. Ipse autem, qui per multum temporis ad libertatem Ecclesie obri-
nendam priuatus laborauerat; iam ad sacerdotalem dignitatem prouectus, à cepto desistere indignum ducens, tam ob hoc, quam pro simonia exstirpanda, ac incontinentia clericorum reprimenda, plurimum desudabat. Denique non solum Regem pro eiusmodi, ad synodalia responsa crebro vocauit, sed & datis decretis, clericorum à subdiaconatu, & supra, connubia in toto orbe Romano cohibuit, formaque gregis factus, quod verbo docuit, exemplo demonstrauit: ac fortis per omnia athleta, murum se pro domo Domini ponere non timuit, &c.

Idem Otho: Predictus Pontifex Gregorius, à Rege vrbe pellitur, Guibertusque Rauennatensis Episcopus in locum eius subtrahitur. Porro Gregorius Salerni manens, appropinquante uocationis sue tempore, dixisse fertur: Dilexi iustitiam, & odi iniquitatem, propterea morior in exilio. Quia ergo in principe suo regnum ab Ecclesia praesum grauius percussam fuit, Ecclesia quoque tanto pastore, qui inter omnes sacerdotes, & Romanos Pontifices praecipui zeli, ac auctoritatis eras, orbata, dolorem non modicum habuit.

Idem lib. 7. cap. 1. Defuncto Salerni beata memoria summo Pontifice Gregorio, &c.

XXVI. BRUNO in historia belli Saxonici. Exstat Tomo 1. Scriptorum illustrium Germaniae, quos Caluianus Freberus euulgauit. Tota haec historia est contra Henricum & Henricianos, pro Gregorio VII. & illis, qui causam S. Petri tuebantur. Enumerat ipse quoque tragicos interitus quorundam schismaticorum; de quibus supra ex Schafnaburgensi & Chronico Citizenis aliquid dictum: Patriarcha, inquit Bruno, qui Legatus Apostolici, maximus auctor abiurationis extiterat Henrici, & noui Regis instituenti postquam Extregi quasi Regi sociatus retrogradus efficitur: repentina morte praeventus, quod communicabat excommunicatus, incommunicatus, & confessus huic uita sub. uahitur. Verum, quod tanta dignitatis uirum non decebat ire solum ad infernum, quinquaginta (sicut audiuimus) de suis habuit socios, eadem morte repentina correptos: ne, quos habebat in iniquitate consortes, in retributione non haberet participes.

Vdo Treuerensis Archiepiscopus, omni pietate plenus, dum nimis mansuetus tyrannidi non resistens, Henrico plus quam decebat, obsequitur, eius flammis furori sua confessionis oleum ministrat, & ut Ecclesia deprenderetur, licentiam donat; mox in crastino mane mortuus inuenitur, ut omnibus aperte constaret, ideo tali eum morte obiisse, quod in Ecclesiarum predatione non timuit assensum praebere.

De Eppone Cizicensi Episcopo, de quo hic etiam Bruno, supra iam diximus.

Godofridus Dux, qui fuit maximus hostis Saxo-

nia, periit in secretiori corporis parte perfoesus suo mucrone, nec purgatus uictima confessione, nec munus sacrae communionis.

Godobaldus dum equo suo nouiter ferrato pedem posteriorem leuaret, ut, an apte ferrum esset impositum, perspiceret, ab ipso pede in fronte percussus, & sic ab hac uita abstrahitur.

Burchardus Misnensis Praefectus, dum in quadam sua, cui praerat, Vrbe ab Urbanu inuaditur, equo, cui infidebat, frustra calcaribus vulnerato, surgere molitur: qui equus saepe prius de uelocitate laudatus, modo cum maxime maximo cursu opus erat, fit stationarius, quasi diceret: mihi non licet eum nunc à uobis eripere, qui, dum sibi licuit, nolebas se corrigere. Moritur ergo cum magno animae suae periculo, quod saepe consensum praebuit periculo suo sanissimi Regis consilio.

Luipoldus frater Berthaldi, Regis consiliarij, qui & ipse eius consiliarius erat, dum quadam die iuxta Regem equitans cum eo quoslibet sermones conferret, accipiter, quem sinistra portabat, uolitare cepit, quasi capturam peteret: ille uero post auem parumper se inclinans, ab equo graui cecidit; & ensen, quo cinctus erat, è vagina lapsum capulo terra defixo, in pectore medio recepit: & qui saepe praui consilij confors, uel auctor fuit, sine consilio perpetuae salutis ab hac uita recessit.

XXVII. HELMOLDVS lib. 1. Chronic. Saxonum cap. 28. Post paucos autem dies, Principes Saxonum, praeter uoluntatem Regis captiuitate absoluti, in propria reuersi sunt, nec unquam de cetero promissionibus Regis fidem praebuerunt. Missa ergo relatione Saxonum Principes ad Apostolicam sedem conuesti sunt reuerendissimo Papa Gregorio VII. qualiter Rex diuinae legis contemptor, Ecclesiam Dei, in statuendum Episcopum, omnem Canonicae electionis libertatem adimeret, ponens per uolentiam Episcopos, quos uoluisse. Insuper, quoddam more Nicolitarum de uxore sua publicum fecisset prostibulum, subiiciens eam per vim aliorum libidinis; alidque per plurima, quae inconuenientia uisa sunt, & auditu difficilia. Quamobrem Dominus Apostolicus, zelo iustitiae permotus, missu legatum, uocauit Regem ad Apostolicam sedem audientiam. Qui secundam, & tertiam uocationem dissimulans, ad ultimum familiarium consilium adstrictus, timentium, ne regno iuste deponeretur, iuit Romam, &c.

XXIX. ALBERTVS ABBAS STADENSIS in Chronico, eadem ferè scribit, quae Helmoldus. Haec item anno M. LXXXV. Hildebrandus Papa, qui & Gregorius, apud Salernum moritur: cui Desiderius Cardinalis Romanus, & Abbas Cassinensis, uerus Christi famulus, licet multum renitens, substituitur assensu Nordmannorum, & Mathildis, potentissima per Italiam feminae, cunctorumque eiusmodi sectam emulantium. Et hi quidem, qui uidebantur perfectiores, & columna in domo Dei, adhaerant sicut Gregorio, ita & Desiderio, ceteri uero, quos aut timor, aut fauor Casareus agebat, secuti sunt Guibertum, qui & Clemens, &c.

Certe

Certè cum successorem Gregorij, quem Gregorio additissimum fuisse probè norat, tantis laudibus afficiat, non potuit de Gregorio sinistrè sentire, vel ex suo sensu scribere, cum eadem prorsus fuerit causa successoris, quæ Gregorij Antecessoris.

XXIX. ALPHANVS Archiepiscopus Salernitanus in Oratione Metrica apud Baronium Tomo XI.

*Archiepiscopoli qui culmine fulget honoris
Protege Gregorium, scilicet quem amare Petram.
Septimus in numero vigilantum munera septem
Possideat semper flaminis ille tui.*

XXX. DEVSDEDIT Presbyter Cardinalis in Commentario de Priuilegiis Romanæ Ecclesiæ apud Baronium Tomo XI. Anno M. XXC. Post præstita Domino suo beata memoria Septimo Gregorio Papa fidelitatis Sacramenta, & obedientiam VII. annis exhibitam, Apostolicum thronum inuasit. Loquitur de Guiberto Antipapa.

XXXI. MAGNUM Chronicon Belgicum editum nuper à clarissimæ & laudatissimæ memoriæ D. Ioanne Pistorio. Gregorius VII. natione Tuscus, &c. Hildebrandus prius vocatus, etc. postmodum verò Cardinalis, propter laudabilem eius vitam in Papam à Cardinalibus est electus, etc. Infra: Defuncto Salerni beata memoria summo Pontifice Gregorio, &c.

XXXII. VVILHELMVS TYRIVS lib. I. Belli sacri cap. 13. ubi loquens de Inuestituris Episcopatum ab Henrico conferri solitis, sic scribit: Quod Dominus Papa contra omnem fieri honestatem considerans, & iura in eo facta consulcari Ecclesiastica perpendens, semel, secundò, ac tertio eundem Imperatorem commonuit: ut à tam detestabili desisteret presumptione. Quem præceptis salutaribus communitum, cum reuocare non posset, vinculo anathematis innotauit, &c.

XXXIII. VINCENTIVS in speculo lib. 25. cap. 44. Gregorium miraculis & charismate arcana pectorum cognoscendi claruisse scribit.

XXXIV. S. ANTONIVS parte secunda summ. hist. Tit. 16. cap. I. §. 21. Erat vir iste (Gregorius VII.) religiosus ac timens Deum, iustitie & æquitate amator, in aduersis constans, in prosperis moderatus, fuit & valde cordatus, Ecclesiæ iurium defensor acerrimus, & qui præter Deum, in his, quæ ad iustitiam pertinebant, nil timuisset efficere.

XXXV. BLONDVS Decadis secundæ lib. 3. ubi res à Gregorio gestas copiosè cum eiusdem laude exsequitur.

XXXVI. Epitomator Blondi ARNBAS SYLVIVS in Compendio Blondi.

XXXVII. IOANNES VILLANVS lib. 4. Hist. Florentinæ.

XXXIIX. MARTINVS POLONVS in Chronico: Hic propter laudabilem vitam est in

A Papam electum ex Cardinalibus, &c. Salerni mortuum est miraculè coruscando.

XXXIX. SABELLICVS Ennead. 9. lib. 3.

XL. VOLATERRANVS li. 22. Anthropologiæ. Hic (Gregorius VII.) præter omnes, quòd vir pius & Christianæ religionis acerrimus defensor fuerit, labores perculis magnos.

XLI. TRITHEMIVS in Chronico Hirsaugiensi anno Domini M. LXXII. Mortuo Papa Alexandro successit Hildebrandus Abbas sancti Pauli ordinis nostri, & Romana Ecclesiæ archidiaconus; & præfuit annis duodecim, dictusque est Gregorius huius nominis Septimus: vir certè multa doctrina, magnæque pietatis, prudentiæ, iustitiæ, constantiæ, & religionis, qui multa pro defensione libertatis Ecclesiasticæ & fecit bona, & sustinuit aduersa. Hic primùm fuit monachus Cluniacensis, & à Leone Papa IX. S. R. E. Archidiaconus ad monasterium S. Pauli ordinatus, hoc anno post Alexandrum omnium consensu summus Pontifex creatus est.

XLII. NAVCLERVS in Chronico Generat. 36. & 37.

XLIII. ALBERTVS Crantzius lib. 5. Metropolis cap. I. Gregorius VII. Hildebrandus antè vocatus, natione Hetruscus, cum multa pro Romanis Pontificibus egisset, acclamante clero, & populo, Hildebrandum à B. Petro electum successorem, magni vocis, & concordibus eum designauere Patres. Multus illi labor erat cum Henrico IV. multiplex colluctatio: sed superauit veritas, & iustitia: obtinuitque Pontifex, ut ad annum decimum tertium perueniret.

XLIV. PHILIPPVS Bergomensis in supplemento Chroniconum.

Gregorius VII. Papa natione Etruscus, &c. Vir certè Deo & hominibus gratissimus, prudens, iustus, clemens, pauperum pupillorumque ac viduarum patronus & pater, nec non & Ecclesiæ Romana contra hæreticorum improbitatem & malorum principum potentiam, res Ecclesiasticas per vim occupare conantium vnicus & acerrimus defensor.

Paulò infra de capto Pontifice eodem.

Sed die sequenti Romani cognito facinore, ipsum Cincium prosequuntur & Pontificem sanctum liberant, surrimque euertunt, &c.

Post pauca de Mathilde.

Mathildis Comitissa nobilissima & optima atque illustris femina, virtute & rebus optime gestis clara & inclita vbique predicatur.

Gibertum autem illum (Clementem dictum) Antipapam vocat. Hic, subdit post paululum; malorum omnium caput, morte subitanea correptus scelerum suorum penas dedit.

XLV. ANDREAS Ratisbonensis in Chronico Manuscripto Bibliothecæ ad S. Emeranum Ratisbonæ.

Gregorius VII. natione Tuscus, quondam Hildebrandus, Prior Cluniacensis, propter laudabilem vitam à Cardinalibus in Papam electus VVichpertum Rauens. Archiepiscopum, qui dictus est Clemens, habuit Antipapam.

Et paulò infrà:

Qui post in Apuliam descendens Salerni mortuus est miraculis coruscans.

Infra refert miraculum quod Legatus Eugdunum fecit circa Archiepiscopum Eberudunensem Simoniacù, qui non potuit ante depositionē dicere. *Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto*: post expedire dixit: *Et Spiritui sancto*. Eandem historiam refert Gobelinus in suo Cosmodromio ætate 6. cap. 57.

XLVI. PLATINA in vita Gregorij VII. XLVII. ONYPHRIUS in lib. de Summis Pontificibus, & in Annotationibus ad Platina, ubi dicit se vitam huius Pontificis quinque libris conscripsisse.

XLVIII. SIGONIVS libro 9. de Regno Italiæ, ubi in huius Pontificis laudem plura eleganter ex antiquioribus monumentis depromit.

XLIX. IOANNES Archiepiscopus Lugdunensis epistol. ad Iuonem Carnotensem, (est epist. 239. inter Iuonianas) *Nunquid incensas Gregorium VII. qui Regem Henricum ob sua scelera damnauit?*

QUINQVAGESIMVS ergo testis pro Innocentia Gregorij VII. sint hæc opuscula Bernaldi Constantiensis, nunc primum in lucem deprompta; cum enim Hæretici tam diligentes sint in euulgando mendacissimo suo Bennone, summo Gregorij hoste & criminatore, haud decet; vt orthodoxi à conquirendis Gregorij defensoribus & aduocatis cessent.

Est autem obseruandum hæc opuscula fuisse composita à Bernaldo, occasione decretorum, quæ Gregorius Pontifex contra Simoniacos, concubenarios, & clericos conjugatos diuersis temporibus sub pœna excommunicationis promulgauerat, addito interdicto, ne quis huiusmodi sacerdotum Misis interesset: Huius sanctionis plerique ex supra dictis Auctoribus, mentionem faciunt; quæ & à Gratiano in Volumen Decretorum relata est distinct. 81. *Si qui sunt Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, qui in crimine fornicationis iaceant, interdiciamus eis ex parte Dei omnipotentis, & S. Petri autoritate. Ecclesia introitum, vsque dum pœniteant, & emendent. Si qui verò in suo peccato perseuerare maluerint, nullus vestrum officium eorum audire presumat: quia benedictio eorum, vertitur in maledictionem, & oratio in peccatum, testante Domino per Prophetam; (Mal. 2.) Maledicam, inquit, benedictionibus vestris. Qui verò huic saluberrimo præcepto obedire noluerit, idololatria peccatum incurrit, Samuele testante; (1. Reg. 15.) & B. Gregorio astringente; Peccatum ariolandi est, non obedire, & quasi scelus idololatriæ, non acquiescere. Peccatum igitur paganitatis incurrit, quisquis dum Christianum se offerit, sedis Apostolicæ obedire contemnit.*

Hinc nonnulli, quorum haud postremus

A Sigebertus in Chronico ansam arripuerunt calumpniam struendi Gregorio, quasi crederet, Sacramenta ab improbis & excommunicatis validè administrari non posse; errore iam olim in priscis hæreticis, nominatim in Donatistis, damnato. Nonnulli etiam, quamuis Gregorio addictissimi, non malo animo; sed nimium nimio aduersus Schismaticos, Simoniacos, & Concubenarios zelo prouecti; defendere hoc ipsum institerunt, quasi rectæ & sanæ doctrinæ, atque adeo ipsi etiam Sedi Apostolicæ consentaneum: ex quorum numero vnus fuit Bernardus ille Corbeiensis, vt apparet ex Epistola eius, quam infra habes, & supra id etiam ex Bertoldi Constantiensis Chronico annotauimus.

B Erant præterea non pauci, qui Gregorij decreta vellicarent, traducerent, & repudiarent, quòd carni & sanguini, & corruptissimis Cleri moribus parum grata & amica acciderent. Quocirca vbicunq; promulgabantur, Clerici propemodum in rabiem versi quiduis potius ferre volebant, quàm licentiæ suæ imponi fibulam. Audi Lambertum: *Hildebrandus Papa cum Episcopis Italia conueniens iam frequentibus synodis decreuerat, vt secundum instituta antiquorum Canonum presbyteri vxores non habeant; habentes, aut dimittant, aut deponantur: nec quisquam omnino ad sacerdotium admittatur, qui non in perpetuum continentiam, vitamque calibem profiteatur. Hoc decreto per totam Italiam promulgato, crebras literas ad Episcopos Galliarum transmissit, præcipiens, vt ipsi quoque in suis Ecclesiis similiter facerent, atque à contubernio sacerdotum omnes omnino feminas perpetuo anathemate refecarent. Aduersus hoc decretum protinus vebementer infremuit tota factio clericorum: hominem planè hæreticum, & vesani dogmatis esse clamitans; qui oblitus sermonis Domini, quo ait: (Matth. 19.) Non omnes capiunt verbum hoc: qui potest capere, capiat: & Apostolus; (1. Corinth. 7.) qui se non continet, nubat: melius est enim nubere, quàm vri: violenta exactione homines viuere cogeret ritu angelorum: & dum consuetum cursum natura negaret, fornicationi, & immunditiei frenam laxaret. Quod si pergeret sententiam confirmare, malle se sacerdotium, quam coniugium deserere, & tunc visurum eum, cui homines sorderent, vnde gubernandus per Ecclesiam Dei plebibus, angelos comparaturus esset.*

D Nihilominus ille instabat, & assiduè legationibus Episcopos omnes socordia, ac desidia arguebat: & nisi ocyus inianctum sibi negotium exequerentur, Apostolica se censura in eos animaduersurum comminabatur. Archiepiscopus Moguntinus sciens non paruo constare operam hanc, vt tanto tempore inolitam consuetudinem reuelleret, atq; ad rudimenta nascentis Ecclesiæ senescentem iam mundum reformaret: moderatius agebat cum eis; & primò eis in dimidium annum inducias, & deliberandi copiam dedit,

dedit, hortans eos, ut quoddam necessarium faciendum sit, sponte faciant; & tam sibi, quam Romano Pontifici necessitatem adimant aliquid in eos, quod secus sit, discernendi. Ad ultimum, congregata Synodo in Erfordia mense Octobri, pressus iam imminerebat, ut relegata omni tergiversatione in presentiarum, aut conjugium abiurarent, aut sacri altaris ministerio se abdicarent. Multas è contrariis rationes afferbant, quibus instanti, perurgentiq; improbitatem eludere, sententiamq; cassare niterentur. Cumq; aduersus apostolicam sedem auctoritatem, qua se ille ad hanc exactionem, præter voluntatem propriam, compulsum obtendebat, nihil argumenta, nihil supplicationes, precesq; proficerent: egressi, tanquam ad consultandum, consilium ineunt, ut in Synodum non redeant: sed iniusti omnes in domos suas discedant. Nonnulli etiam confusis vocibus clamitabant, melius sibi videri, ut in Synodum regressi, ipsum Episcopum, priusquam execrabilem aduersum eos sententiam promulgaret, cathedra Episcopali deturbarent, & merita morte multato, in sine monumento ad posterum transmitterent: ne quis deinceps successorum eius, talem sacerdotali nomini calumniâ struere tentaret, &c. Hæc Lambertus de Clericis, eodem argumentandi genere viis, quo hodie Lutherani & Calviniani Prædicantes contra calibatam vtuntur.

Rex quoq; & Vulci inuitissimi tam lautos & opimos bolos Ecclesiasticorum bonorum, quos iam avidis faucibus apprehenderant, eripi sibi patiebantur; nec libertatem Ecclesiasticam regio & regionum dominatu miserabiliter oppressam in libertatem pristinâ reuocari volebant. Hinc in Gregorium commune omnium ordinum odium, & ex odio, ut fit, maledicta, figmenta, mendacia, & quidquid splendida bilis suggerit.

Vt igitur his & id genus aliis Bernaldus noster obuiam iret; has lucubrationes edi-

dit; Et Sacramenta ab Excommunicatis validè administrari in primo tractatu & in aliquot Epistolis demonstrauit: De continentia itidem epistolarem velitationem cum Alboino iniit; qui initio pro coniugiis clericorum dimicans, iis propemodum hastis rem gessit, quibus hodie Hæretici continentiam vniuersim oppugnant. Integram quoque pro Synodalibus Gregorij decretis Apologiam contexuit, oculatus testis eorū, quæ tunc à schismaticis in Imperio turbulenter & flagitiosè gerebantur. Nec Gregorius VII. vnquam eâ causâ fidelibus interdixit, ne Concubinariorum Missas adirent, quasi arbitraretur, Sacramentum corporis & sanguinis Christi validè ab illis non confici & immolari; sed quia inueteratus & nulla facili medicina expugnabilis morbus, hoc tam durum remedium eo tempore exposcebat: nempe nullatenus conuenis, ait S. Anselmus in Epistola ad VVilhelmum Abbatē Hirsaugensem, ut ibi reuenter astringatur: vbi pertinaciter, aperta, & impudenti libidine factentes; Dei, & Sanctorum prohibitionem contemnendo, sacra altaribus deseruiunt: imò non deseruiunt, sed, quantum ad ipsos, commaculant. Non, quòd quæ ea, quæ tractant, contemnenda, sed, tractantes, execrandos existimet: ut, qui Dei, & angelorum presentiam non reuerentur, vel hominum deestimatione repulsi, sacra contaminare desistant. Nec vllatenus oportet, ut illi sint consortes de altari participantium, qui per immunditiam se faciunt exortes altari deseruientium. Verumenimvero antequam ipsum Bernaldum audimus, non abs re erit disquirere, quis iste Bernaldus fuerit. Sic igitur habero,

DE AVCTORE SE-
 QVENTIVM OPV.
 SCVLORVM.

Manuscriptus Codex cathedralis Ecclesiæ Ratisponensis Auctorem vocat Bernaldum. Suspicio illum esse, de quo hæc Trithemius in lib. de illustribus viris Germaniæ, &, in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum: *Bernoldus presbyter Ecclesiæ Constantiensis in Suevia, natione Teutonicus, vir deuotus, & in scripturis S. S. studiosus, & eruditus, atq; in disciplina secularium literarum sufficienter instructus, ingenio clarus, & comptus eloquio, reliquit studij sui nonnulla opuscula, quæ tamen ad notitiam nostræ lectionis minimè venerunt, & c. Claruit temporibus Henrici IV. M. LX.* Hæc Trithemius.

Nec refert, quòd apud Trithemium legitur *Bernoldus*; in nostris verò Codicibus *Bernaldus*. quia vnius literæ discrimen censei non debet facere discrimen personarum; præsertim, si cætera consonent, vt hic certè consonant. Quid, quod *Bernaldus*, seu *Bernoldus* noster, esse videtur, *Bertoldus* presbyter Constantiensis; qui edidit Chronicon rerum gestarum post obitum Hermannii Contracti, Henrico IV. Romanum imperium gubernante; ab anno Domini M. LIV. vsque ad eius seculi finem, annis continuis XLVI. Nam ipsemet Chronici illius editor *Bertoldum* nominat, non nisi ex Cuspiniani auctoritate: &, quæ Trithemius de Bernoldo scribit; hæc, iste ad *Bertoldum* refert. Et quàm parua est differentia inter hæc tria: *Bernaldus*, *Bernoldus*, *Bertoldus*. Nam, quod aliqui videntur mutasse in *Bernardum*, id longius paulum à vera orthographia distat: etsi, nec tanta est varietas, quæ in nomine literis tam affinis constante, non potuerit accidere.

Fuisse autem *Bernaldum*, seu *Bernoldum* istum causæ Gregorij VII. hoc est, causæ legibus diuini, humanique iuris con-

fenta-

sentantæ, additissimum, manifestum fit, tum ex his, quas modò vulgamus, lucubrationibus; tum ex Chronico illius, vbi Gregorium VII. semper vt virum sanctum, sicut re vera erat, prædicat; &, aduersarios eius, meritis insectationibus profequitur: ita vt hæretico editori bilem propemodum ob hanc causam mouerit.

Bernardus ille, ad quem exstat primus tractatus Bernaldi; & præsertim duæ aliæ eiusdem Bernaldi ad eundem Bernardum; & vna Bernardi ad Bernaldum; alius non fuit, quàm is, de quo Trithemius hæc in libro de viris illustribus Germaniæ, & in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum: *Bernardus monachus cœnobij S. Viti, (Corbeiensis in Saxonia, ordinis S. Benedicti; vir, in diuinis scripturis studiosus, & eruditus, atq; in secularibus literis sufficienter doctus, ingenio subtilis, & clarus eloquio, carmine peritus, & prosa. Scripsit nonnulla ingenij sui opuscula, quibus nomen suum posteris notum fecit. Ad Hartuicum (in Chronico Bertoldi vocatur Hartungus) Magdeburgensem Archiepiscopum, edidit volumen luculento quidem, sed amaro sermone, contra Henricum IV. Regem, sed tertium Imperatorem: in quo, clarè patet, quàm grauis, & odiosus fuerit idem Henricus Saxonibus. Scripsit præterea multas, & varias epistolas, &c. Clariuit eiusdem Henrici IV. temporibus, anno Domini, M. LXX. & varia composuit. Hæc Trithemius.*

Antequam profiteretur vitam monasticam, Magister scholarum Constantiensium fuerat; vt testatur ipse Bernaldus, seu Bernoldus in Chronico suo. *Anno M. LXXXVIII. Bernardus Constantiensium Magister scholarum, vir eruditissimus, in causa S. Petri feruentissimus, in Saxonia, (nimirum, in monasterio Corbeiensi) sub monastica professione migravit ad Dominum. De eodem Bernardo idem Bernoldus anno M. XCI. Bernardus quoq; Constantiensis Magister scholarum, cuius obitum supra notauimus, multa nobis sui ingenij monumenta reliquit; multaq; pro Catholicis contra schismaticos sui temporis elegantissimè scripsit. Et post multa alia, quæ supra testimonio decimo nono recitauimus, deque Bernardi huius nimio zelo eò vsque progressu, vt excommunicatorum Sacramenta valere negaret; subdit Bernaldus. (aterum, si quis plenius hac nosse desiderat, scriptum cuiusdam ad eundem Bernardum de eadem questione directum, diligentissimè perlegat: in quo, testimoniis SS. Patrum euidentissimè docebitur, quid SS. Patres de illa questione censuerint sentiendum.*

Quis

Quis est ille, *quidam*, cuius scriptum, antidoti loco, citat Bertoldus seu Bernoldus, nisi ipsemet Chronici illius scriptor, & auctor? Quod est hoc *scriptum*; nisi primus tractatus de Sacramentis excommunicatorum ad Bernardum destinatus: quem etiam *Præceptorem* appellat? Cui adde Apologeticum pro decretis Gregorij VII. & epistolam ad Bernardum, quam infra inuenies; in qua refellit epistolam Bernardi, quatenus à veritate abibat: vt proinde nullum amplius de Bernaldo, qui scribit, & de Bernardo, ad quem scribit, dubium superfit.

Eisengrinus in Catalogo testium veritatis profert alium Bernardum monachum S. Blasij, in eodem argumento aduersus schismaticos versatum: sic enim scribit: *Bernardus monachus de S. Blasio, natione Germanicus, vir sacrarum literarum studiis doctus, & in primis eruditus, ingenio clarus, ac disertus eloquio, fidei propugnator acerrimus, princeps suæ ætatis Philosophorum, sacrarumq; literarum Doctor subtilissimus: scripsit apologeticas orationes contra schismaticorum obiectiones, ad Adelbertum Spirensem præpositum: in quibus præcipuè defendit, quod ipse & alij monachi S. Blasij merito ab excommunicatis abstineant. Circumfertur & eiusdem de lege excommunicationis epistola, ad Adelbertum Argentinensem Præpositum. De eadem quoq; re epistole duæ ad Rechonem quendam: & plura alia scripturarum eius monumenta Ecclesie DEI profutura. Hæc ille.*

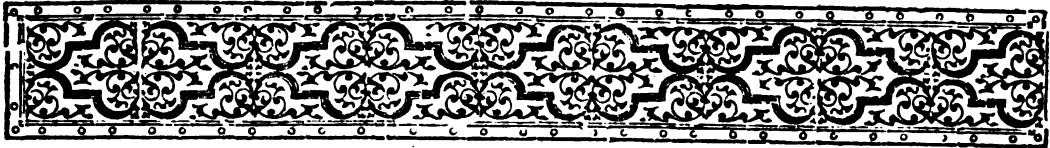
Adiungit epitome Gesnerianæ Bibliothecæ. *Ad Paulinum de emptione Ecclesiarum epistola. Epistola, ad quendam sacerdotem de Othonis Episcopi Constantiensis reiectione; & alterius in locum eius substitutione. De officio presbyterorum, ad Fratres in Rettenbach. Ad Uualterum sacerdotem tractatus de solutione iuramentorum. Ad Reuerendiss. Antistitem Gebhardum de excommunicatorum ordinatione, & salute paruulorum, qui ab excommunicatis baptizati sunt, & aliis quibusdam ad Concilium proxime futurum pertinentibus. Floruit circa annum Domini, M. LX. VI.*

Testatur eadem epitome hunc Bernardum in V. C. vocari *Bernaldum*. Et vbi de Bernoldo agit, sic loquitur: *Bernoldus presbyter Ecclesie Constantiensis scripsit ordinem Romanum lib. I. & alia. Vixit anno, M. LX. Fortè hic est Bernaldus de S. Blasio.* Sed probabilius est, non esse. Nam Eisengrinus Bernoldum Constantiensem distinguit à Bernardo de S. Blasio. Et nusquam vlla exstant vestigia, quod Bernoldus, seu Bernaldus, cuius

cuius nunc scripta vulgamus, monasticam vitam professus fuerit. Quid si isti ex Bernardo nostro monacho Corbeienſi, prius Magistro ſcholarum Conſtantienſium, cudiffent nobis monachum S. Blaſij? Nam, ſi quis talis exſtitit, quî factum, vt fugeret Trithemium, qui nullum Bernardum de S. Blaſio agnoſcit? ſed, ſolùm Bernaldum preſbyterum, & Bernardum Corbeienſem. Et cur, nullus Bernardus Corbeienſis apud Eiſengrinium comparet; ſed ſolus Bernardus de S. Blaſio? & Bernoldus preſbyter Conſtantienſis? et ſi in epitome Geſneriana comparet Bernardus Corbeienſis. Sed parum intereſt, licet quis tres diuerſos fuiſſe ſtatuat: dummodo Bernardum, ſeu Bernaldum de S. Blaſio cum noſtro Bernoldo, ſeu Bernaldo non confundat.

Cæterum Adalbertus, qui cum Bernaldo duas epiſtolas, ad Bernardum Conſtantienſium ſcholarum Magiſtrum, & poſtea monachum Corbeienſem, miſit, non videtur eſſe alius, quàm ille, de quo Bernaldus ipſe in Chronico: *Doct̃or Adalbertus, fact̃o, verboq̃ diſertus, iam XXX. annis mundo crucifixus, & in fine ad Euangelicam perfectionem perductus, migravit ad Dominum, tertio nonas Decembris.* nempe Anno Domini M. LXXIX.

Alboinus, ad quem Bernaldus aliquot epiſtolas ſcribit, ad eò placuit Illyrico, vt cum inter teſtes Lutheranæ veritatis poſuerit in ſuo Catalogo: *In fragmentis Auentini, inquit Illyricus, inuenio Alboinum quendam, admodum doct̃um virum, qui ante CCCC. annos vixit, defendiſſe coniugium ſacerdotum.* Scilicet, quiſquis caſtitati, ſeu continentiæ, & Apoſtolicę ſedis ſanctiõibus aduerſatur, is derepente vir doct̃us, & pius in Illyrici ſchola efficitur, etiã *abſq̃* doct̃rina & pietate; aptuſq̃; eſt, teſtari veritatem, ſed Lutheranam & Calvinianam: Nam Alboinum fuiſſe non doct̃iſſimum, fatiſ teſtantur eiufdem *malè tornata epiſtola*, vt meritò à Bernaldo appellantur. Sat Præfationis. Iam opusculorum Indicem ſubiiciamus; Et poſtea Bernaldum ipſum audiamus.

INDEX OPVSCVLO- RVM BERNALDI CON- STANTIENSIS PRESBYTERI.

- I. *Traëtatus de Sacramentis excommunicatorum iuxta as-
sertionem SS. Patrum.*
- II. *Apologeticus de excommunicatione facta à Gregorio
VII.*
- III. *Synodus Romana sub Gregorio VII.*
- IV. *Epistola I. Bernaldi ad Alboinum de calibatu sacerdo-
tum.*
- V. *Responsio Alboini ad pracedentem Epistolam.*
- VI. *Responsio Bernaldi ad Alboinum.*
- VII. *Secunda Bernaldi responsio ad Alboinum.*
- VIII. *Secunda responsio Alboini ad Bernaldum.*
- IX. *Tertia responsio Bernaldi ad Alboinum.*
- X. *Epistola reconciliatoria Alboini cum Bernaldo.*
- XI. *Apologeticus Bernaldi pro decretis Gregorij VII. factis in
Romana Synodo.*
- XII. *Epistola Adalberti, & Bernaldi ad Bernardum Magi-
strum scholarum Constantiensium de Sacramentis ex-
communicatorum.*
- XIII. *Responsio Bernardi ad pracedentem epistolam.*
- XIV. *Alia Adalberti & Bernaldi ad Bernardum epistola.*

BERNAL-

BERNALDI PRESBYTERI
 TRACTATUS DE
 SACRAMENTIS EXCOM-
 MUNICATORVM IUXTA ASSERTIONEM
 SANCTORVM PATRVM; NVNC PRIMVM EDI-
 TVS EX BIBLIOTHECA ADMODVM REVE-
 RENDI AC NOBILIS CAPITVLI Ec-
 clesie Cathedralis Ratisbonensis.

RELIGIOSISSIMO SACERDOTI, AC
 PRVDENTISSIMO PRÆCEPTORI BERNHARDO
 IAM IPSIVS REGIS CVBICVLYM * INGRESSO, BERN-
 NALDVS solo nomine Presbyter, non moribus, deuotissima
 orationis, atq; seruitij certitudinem.

* Quia Mo-
 nasticum
 ordinem
 Corbeia
 amplexum
 fuerat.

DE Sacramentis excō-
 municatorū, vnde iam
 dudum, ante multos
 annos multa ad inui-
 cem scripsimus, nec ta-
 men eo tempore ali-
 quam certitudinem inuenire potui-
 mus, tandem, quid Dei clementiā pa-
 uiras nostra inuenerit, vobis libet in-
 timare, vestroque Examine presentare.
 Non enim iam modo, vt quondam,
 vestri Examinis censuram subire time-
 mus, sed optamus, qui olim manum
 nostram ferulæ vestræ in scholis mul-
 toties subduximus.

Bernaldus
 discipulus
 Bernardi
 Constanti-
 ensis Scho-
 larum Ma-
 gistri, po-
 stea Mona-
 chi Corbe-
 ensis.

* Leo I.
 Epist. 75.
 Decr. 2. p.
 c. 1. c. 69.

* Inuitiam.

Sententiæ Sanctorum Patrum de
 Sacramentis, quæ extra Ecclesiam Ca-
 tholico more fiunt, diuersæ reperiun-
 tur; quarum quædam eadem penitus
 annullare videntur, quædam autem,
 etsi recipi ea prohibeant, non tamen
 prorsus eorum consecrationem deneg-
 ant. Nam Beatus Leo Papa primus
 scribens Leoni Augusto de Alexandri-
 no Timotheo excommunicato: *Ma-
 nifestum est, inquit, per crudelissimam, in-
 sanissimamq; * vesaniam (in Alexandria
 sede) omne illic celestium Sacramen-*

*torum lumen extinctum. Intercepta est sa-
 crifici: yoblatio, defecit Chrismasis sanctifi-
 catio, & parricidalibus manibus * omnia
 se subtrahere mysteria.*

* impio-
 rum.

Item B. Innocentius Papa scribens
 omnibus Episcopis de ordinationibus
 extra Ecclesiam, asserit dicens: *Qui ho-
 norem amisit, honorem dare non potest, nec
 ille aliquid accipere, quod nihil in dante re-
 mansit, quod ille posset accipere.* Ad quies-
 cimus, & verum est, quia quod non ha-
 buit, dare non potuit. Damnationem
 ergo quam habuit, per prauam manus
 impositionem dedit. Item Beatus Pe-
 lagius Papa Ioanni Patricio scribens;
*In Schismate, inquit, non consecratur, sed
 execratur Episcopus.* Item S. Gregorius
 Papa primus de ordinatione Maximi
 Salonitani Episcopi presumptoris scri-
 bens; *Quam rem, inquit, nos nullo modo
 possumus dicere consecrationem, quod ab
 excommunicatis celebrata est.* Hæ nimi-
 rum sententiæ videntur Sacramenta
 excōmunicatorum proscribere; cum
 per manus eorum non consecratione,
 sed damnationem, & execrationem
 administrari pronunciant.

B. Inno-
 centius I.
 Epist. 27.

S. Gregori-
 us Mag.
 Lib. 3.
 Epist. 20.
 Vbi sic ver-
 ba presen-
 tatur:
 Quæ rem
 nos conse-
 crationem
 dicere nul-
 lo modo
 possumus;
 quæ ab ex-
 communi-
 catis ho-
 minibus
 est cele-
 brata

Sunt autem aliæ, quæ & extra Eccle-
 siam

C

nam Sacramenta posse confici affirmant. Sicut illud B. Anastasij Papæ ad Anastasium Imperat. de Sacramentis Acacij. Ideo hic (Acacius) cuius nomen dicimus reticendum, male bona ministrando, sibi tantum nocuit. Nam inuiolabile Sacramentum, quod per illum datum est, in aliis perfectionem suam virtutis obtinuit; ei autem obsuit. * Quod si est, aliquorum in tantum se extendit curiosa suspicio, ut imaginentur, prolato a Papa Felice iudicio, postea inefficaciter in Sacramentis, quæ Acacius usurpauit, egisse, ac proinde eos metuere, qui vel in consecrationibus, vel in baptisate mysteria tradita susceperunt, ne irrita beneficia diuina videantur, meminerint, in hanc partem quoque similiter tractatum proualere superiorem, quia non sine usurpatione sacerdotij ad iudicatus hoc egit; in quo virtutem suam obtinentibus mysteriis, in hoc quoque, aliis, re sibi persona non nocuit. Nam ad illum pertinet quod tuba Dausidica canitur; Verumtamen Deus conquassabit capita inimicorum suorum, verticem capilli perambulantium in deliciis suis. Nam superbia semper sibi, non aliis facit ruinam; quod uniuersa scripturarum testatur autoritas: Sicut etiam per Spiritum sanctum dicitur in Propheta: Non habitabit in medio domus mea, qui facit superbiam. Vnde cum sibi sacerdotis nomen vindicaueris condemnatus, in ipsius verticem superbia tumor inflatus est, quia, sic Ed. Rom. non populus, qui in ministeriis donum ipsius sitiebat, exclusus est: sed anima sola illa, que peccauerat, iusto iudicio propria culpa erat obnoxia. Sic Ed. Rom. ritè supplet.

Item Beatus Augustinus Vincentio Donatistæ scribens; Ecclesia, inquit, sunt omnia Sacramenta Dominica, qua sit habetis, & datis, quomodo habebantur, & dabantur etiam, antequam inde exiretis. Non tamen ideo non habetis, quod non estis ibi, unde sunt, qua habetis. Et post pauca: Nobiscum estis in Symbolo, in baptismo, in ceteris Sacramentis: in spiritu autem unitatis & vinculo pacis: in ipsa denique Catholica Ecclesia nobiscum non estis.

Sed hæc sententiæ, etsi diuersæ, à veritate tamen deuiare nusquam probantur, si competenter intelligantur: Videlicet si superiores sententiæ ad effectum baptismi referantur, qui nusquam

esse posse extra Ecclesiam veraciter asseritur; & inferiores ad veritatem Sacramentorum referantur, quæ eadem integritate, & bonis & malis adesse creduntur; Ac si vno ore ipsi Sancti Patres nobis communiter dicerent. Extra Ecclesiam, nec sunt, nec fiunt Sacramenta effectiue, id est, cum salute animæ; attamen eadem inutiliter, imò perniciosè, & esse, & fieri non denegamus. Si enim ea extra Ecclesiam esse vel fieri penitus denegarent, nullatenus eadem in reconciliatis rata haberent. Nam prædictus Papa Leo Clericos Hæreticorum cum ordine recipi concelsit, qui tamen omnia Sacramenta manibus damnatorum subtrahita superius asseruit. Item B. Innocentius, qui ordinationem Hæreticorum, non nisi damnationem esse prædixit, ordinationes Nouatianorum cum Nicænis Patribus ratâ esse probauit, cum cum non reordinandum esse iudicauit, sed acceptum ordinem administrare permetteret. Item Nicænum Concilium Clericos Nouatianorum cum ordine recepit. Itidem Africanum Concilium de Clericis Donatistarum fecit, videlicet, ut reconciliati ordinem vtiliter administrarent, quem extra Ecclesiam sine effectu, hoc est, sine salute animæ, imò perniciosè percepissent. Hinc B. Augustinus scribens ad Bonifacium de Clericis Donatistarum conuersis; Sint, inquit, in Ecclesia Clerici, sint Episcopi vtiliter, qui contra illam fuerunt hostiliter. Omnes sane eiusmodi sententias, quæ consecrationem foris factam in tantum damnant, ut eam non nisi damnationem, siue execrationem, & maledictionem dicant, non ad ipsa Sacramenta, sed ad effectum eorum congruè referimus: ne eadem Sacramenta exufflare videamur, quæ Sancti Patres in incouersis integra esse docuerunt, cum conuersos non reordinarent, sed foris acceptum ordinem administrare permetterent.

Illud quoque quod B. Pelagius Papa scribens illustribus viris, Viatori, & Pancratio dicit: Corpus Domini non esse, quod Schismaticus conficit; ita congruè intelligitur, ut ipsi non sit corpus Domini effectiue: Sicut è contrario in Missa

Anastasi-
us II. Epist.
onica, sub
finem.

* hoc sup-
pletur edi-
tio Rom.
* Quod cū
ita sit, Ed.
Rom.

* perinde.
sic Rom.
Ed.

* hac quo-
que parte.
Ed. Rom.

* pertinet
si. Ed. Ro.
Psal. 67.

Ed. Rom.
* delictis.

Psal. 100.

* mysteriis.
Ed. Rom.

Non est
in Edit.
Rom.

Missæ oratur à Sacerdote, ut fiat nobis Corpus Domini; videlicet ad salutem animæ. Hinc & Sanctus Gregorius in 4. Dial. libro. *Tunc, inquit, verè pro nobis hostia Deo erit, cum nos ipsos hostiam fecerimus.* Est quidem etiam peccatoribus, & indignè sumentibus vera Christi Caro, verusque sanguis: sed essentiâ, non salubri efficientia: de effectu, inquam, Sacramenti, non de ipso Sacramento illud dictum competenter interpretamur, ne Beato Augustino contradicere videamur. qui Eleusio & Felici Grammatico scribens, etiam Donatistas, & in dissensione, & in schismate sacrificare testatur. Idem ad Bonifacium; *Heretici, inquit, non quarunt Spiritum sanctum nisi in Christi corpore, cuius habent foris Sacramentum, sed rem ipsam non tenent intus, cuius illud est Sacramentum, & ideo sibi iudicium manducant, & bibunt, unus enim panis Sacramentum est unitatis.*

Huiusmodi distinctionem inter Sacramentum, & eius effectum, cum quidam ex antiquis Patribus minus attenderent, ad hoc deuenerunt, ut & baptismum in hæresi susceptum, nihil esse putarent, Beato Augustino attestante in lib. VI. contra Donatistas: *Nec ob aliud, inquit, visum est quibusdam, etiam egregiis viris antistitibus Christi, inter quos præcipue Beatus Cyprianus eminebat, non esse posse apud Hæreticos vel schismaticos, baptismum Christi, nisi quia non distinguebatur Sacramentum ab effectu, vel usu Sacramenti; & quia eius effectus, atque usus in liberatione à peccatis, & cordis rectitudine apud Hæreticos non inueniebatur, ipsum quoque Sacramentum non illis esse putabatur: Sed considerato eo, quod & reprobi in Ecclesia sine effectu Sacramenta habent, & tamen habent: Itidem & ab his, qui extra Ecclesiam sunt eadem perniciosè haberi, & tamen haberi Pastores Ecclesiastici censuerunt. Vnde idem Doctor in tertio libro contra Donatistas: *Heretici * habent Sacramenta, & scripturas ad speciem, non ad salutem.* Idem in quarto: *Nec foris, sicut nec intus quisquam, qui ex parte Diaboli est, potest vel in se, vel in quoquam maculare Sacramentum, quod Christus est.* Item in quinto: *Deus adest Sacra-**

mentis, & verbis suis per qualeslibet administrantur; & Sacramenta Dei ubique recta sunt; & mali homines, quibus nihil profunt, ubique peruersi sunt; id est, intus, & foris.

Idem ad quendam Festum: *Neg, inquit, Sacramenta eorum (Hæreticorum) nobis inimica sunt, quia cum illis nobis sunt communia; quia non humana sunt, sed diuina. Proprius eorum error auferendus est, quem malè imbibierunt; non Sacramenta, qua similiter acceperunt; qua ad pœnam suam portant, & habent, quantum indignius habent, sed tamen habent.*

Idem in expositione super epistolam S. Ioannis: *Habere, inquit, baptismum, & malus potest; habere Prophetiam, & malus esse potest. Inuenimus Saullem Regem habuisse Prophetiam, qui persequebatur Sanctum David; & impletus est Spiritu Prophetia, & Prophetare cepit. Accipere Sacramentum corporis, & sanguinis Domini & malus potest. Nam de talibus dictum est: Qui manducat, & bibit indignè. Habere nomen Christi, & malus esse potest, id est, Christianus vocari & malus esse potest. De quibus dictum est: Polluebant nomen Dei sui. Ergò habere Sacramenta ista omnia & malus esse potest; habere autem charitatem, & malus esse non potest. Idem ad Emeritum * Hæreticum: Vos, inquit, mutamini ex ea parte, qua dissentis; quamuis Sacramenta, qua habebatis, cum eadem sint in omnibus, sancta sint. Quapropter vos mutari volumus à peruersitate, id est, ut denuò radices vestra præcisio. Nam Sacramenta, qua non mutastis, sicut habetis, approbantur à nobis; ne fortè cum vestram prauitatem corrigere volumus, illis mysteriis Christi, qua in vestra prauitate deprauata non sunt, sacrilegam faciamus iniuriam. Idem in lib. I. contra Donatistas: *Sic & illa (Sacramenta) qua Schismatici, & Hæretici, si non aliter habent, nec aliter agunt, quam vera Ecclesia, cum ad nos veniunt, non emendamus, sed approbamus.**

Ex his ergò sententiis euidentissimè declaratur, etiam extra Ecclesiam esse Dei Sacramenta, cum in conuersis non iterentur, sed potius rata esse iudicentur. Eadem autem ratio, & de ordinatione, & de baptismo foris accepto tenenda est. Nam iuxta Augu-

C 2 stinum;

S. Gregorius 4. dialogorum cap. 59.

Idem Epist. 167. ad Festum.

Idem expositione in Epist. Ioannis tractatu 7.

1. Cor. II.

Ezech. 36.

* Donatistam. S. August. Epist. 164. sub finem.

S. August. contra Donatistas lib. I. c. 13.

S. August. lib. 6. de Baptismo contra Donatistas. cap. 1.

* tenent. S. August. lib. 3. contra Donatistas. cap. 19. seu sub fin. libri. Idem contra eisdem lib. 4. c. 12. Idem eiusdem operis. lib. 5. c. 19.

stinum; nulli Sacramento iniuria facienda est. Si discedit à malis, vtrumque discedit; si permanet in malis, vtrumque permanet; aut enim conuersus administrat, quod administravit, si hoc utilitas Ecclesie exegerit; aut, si non administrat; manus tamen ei inter Laicos non imponitur, eò quod Sacramentum ordinationis obtineat.

Quia igitur tam egregij Doctoris assertioni, & nos absque scrupulo acquiescere debemus. quem & Romani Pontifices iuxta attestationem sancti Cælestini Papæ inter Magistros, dum adhuc viueret, habuere: cuius & Opuscula post mortem eius pro authenticis recipienda Synodali iudicio decreuere. Quapropter illud scriptum Musici *VVidonis*, quod sub nomine Paschalis Papæ honorastis, non in tantum attendere debemus, vt contra assertionem Præfati Doctoris Sacramenta ab Hæreticis vsurpata, temere exsufflemus. Scribit enim satis imprudè de annullandis Simoniacorum Sacramentis, cum pię memorię Petrus Damiani Cardinalis Ostiensis Episcopus religione, & eruditione nominatissimus, & in huiusmodi causis sagacissimus, non minus per Simoniacos, quam per alios Hæreticos Sacramenta decurrere probauerit in libro suo, quem *Gratissimum* cognominavit. Sancta quoque Romana Ecclesia non nihil eos Sacramentorum habere demonstravit, cum in tempore Nicolai Papæ gratis ordinos à Simoniacis, in acceptis ordinibus permanere concesserit. Quod autem Simoniaci Sacramenta habere dicuntur, non ad honorem eorum, sed ad contumeliam est referendum, cum tantò magis sacrilegi deputentur, quantò sanctius est, quod contra fas, & ius vsurpare non verentur. Eo vsque tantum humanam prauitatem insequi debemus, ne iuxta Augustinum diuinis mysteriis sacrilegam faciamus iniuriam, quæ prauitate hominum nullo modo deprouari potuerunt.

Sed & Sacramenta Neophytorum proscribere non audemus, quorum ordinationes sancti Patres ratas esse censuerunt, cum eos acceptum ordi-

nem administrare permetterent. Hinc Beatus Leo Papa primus scribens ad Episcopos Mauritanie, eos, qui ex Laicis ordinati sunt, in ordine concessit permanere. Item S. Ambrosius in ordine, quem Neophytus, vtpote in octaua die post baptismum accepit, vsque ad finem vitæ Deo dignè diuina Sacramenta ministravit. Hoc vtrique nec ipse sanctus Ambrosius faceret, nec alibi sancti Patres fieri permetterent, si neophytis Sacramentum ordinationis penitus defuisse crederent. Horum autem auctoritati illa exempla de annullatione huiusmodi Sacramentorum antepone non possumus, quæ non de antiquis, sed recentioribus mutastis temporibus, in quibus, inquam, temporibus, multa contra fas & ius vsurpata reperiuntur, quæ magis respuenda, quam in exemplum ducenda videntur. Ipse etiam *Romanus Pontificalis*, vnde illa exempla protulistis, sæpenumerò non ita faciendâ, quàm facta historica simplicitate præscribit: nec solum legitimas institutiones, sed & nonnullorum inconsideratas vsurpationes referre consuevit. Vnde non omnia, quæ in eo scripta leguntur, pro Ecclesiasticis sanctionibus recipere debemus: præsertim illa minimè, quæ à consideratissimis antiquorum Patrum sententiis deuiare videmus; ex quibus vos duo exempla posuistis, quæ Sacramenta neophytorum aded profanant, vt ordinos ab iis reordinandos censeant, quod & ipsi Apostolis eorumque successoribus Romanis Pontificibus, aliisque sanctis Patribus aduersari non dubitatur. Ipsi enim Apostoli in suis Canonibus eos damnasse leguntur, quicunque secundam manus impositionem accepisse detegerentur. Item S. Gregorius Papa I. scribens Ioanni Episcopo Rauennati: item prædecessores eius Zozimus Papa, atque Bonifacius cum C. C. XVII. sanctis Patribus Carthaginensis Concilij reordinationem, æquè vt rebaptizationem, damnauerunt.

Quod autem illi, qui ordinati sunt neophyti Sacramentum ordinationis non minus habeant, quàm Hæretici, supe-

VVido, seu Guido Arretinus, qui scripsit libros de Musica. Vide Baron. Tom. II. Ann. 1022.

S. Leo I. Epist. 87.

Paulinus in Vita S. Ambrosij.

** Liber historicum.*

S. Gregor. Lib. 2. Epist. 32.

superius sanctissimi Patres, Leo Papa, & Ambrosius, alter decreto, alter exemplo nos apertissimè docuerunt. Quicumque igitur ordinatos neophytos iterum ordinandos censuerit, proculdubio contra sanctos Patres facit. Eodem modo & illa reordinatio reprobatur, quam Alefredus Hildeshemensis Episcopus fecit in his, quos Ebo Rhemensis Episcopus, sed damnatus, ordinavit. Nam iuxta Augustinum; ** si quis Episcopus pro aliqua culpa ab officio remoueat, Sacramento semel imposto non carebit, * quod damnabiliter nihilominus dare, quam habere poteris.* Sic & Acacius depositus, de quo supra retulimus, multos ordinavit, quos tamen beatus Anastasius Papa integrum ordinationis Sacramentum ab eo percipisse, & ob hoc non reordinandos esse iudicavit. Nullus autem damnatus, vel excommunicatus, sibi de consecratione Sacramentorum applaudit, imò in hoc cumulum suæ damnationis agnoscat, cum tanto sceleratior, & ob hoc sibi tantò perniciosior existat, quanto sanctius reputat, quod sacrilego ausu usurpare non veretur. Nempe tolerabilius peccaret, si de altari corpus suum communi pane reficeret, quam animam suam damnatoria communione interficeret. Nam iuxta Apostolum; *qui (Eucharistiam) indignè sumit, iudicium sibi manducat, & bibit.* Indignè autem sumit, qui nondum criminibus poenitendo se purgavit; quem nec Canonica seueritas ad poenitendum excitare potuit. In ordinationibus quoque quilibet damnatus minus delinqueret, si nihil daret, quàm per Sacramentum ordinationis ordinato suam damnationem irrogaret. Et mirum in modum, dum eam alij irrogat, penitus sibi ipsam non diminuit, sed

** si quisquã (ordina-
tus)
S. August.
de bono
conjugali.
cap. 24.
* quamuis
ad iudici-
um perma-
nente.
Anastasio
II. Epistola
vnicã.*

1. Cor. II.

A multiplicat. Nequaquam igitur damnati de perniciosâ usurpatione Sacramentorum applaudant sibi, cum tanto irreparabilius seipsos condemnent, quanto sanctiora sunt, quæ dare, vel accipere contra fas & ius sacrilege præsumunt.

Hinc sanctus Gregorius Papa I. in Regesto suo K. CC. XL. * partis secundæ, damnatum sacerdotem pristini officij usurpatorem perpetua excommunicatione damnat, ut vix ei viaticum in fine vitæ concedat. Hinc sancti Patres in Antiocheno Concilio * K. 4. cuilibet damnato, si aliquid de sacro ministerio attingeret, omnem spem restitutionis, vel locum satisfactionis penitus denegauerunt; omnesque ei infra damnationem communicantes sub excommunicatione damnauerunt. Si ergò pro usurpatione sacri ministerij tam acriter damnantur, qui solo officio priuantur, quanto magis illi, qui officio & communione priuati, talia præsumpserunt indigni.

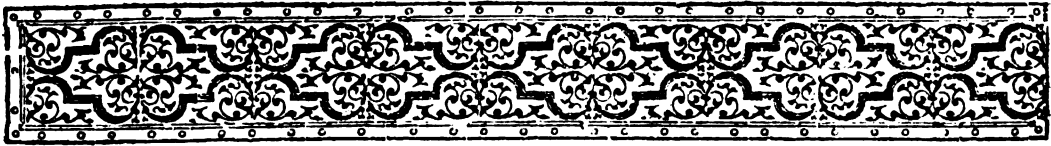
Caueant quoque & ipsi Catholici, ne aliquando Sacramenta à damnatis percipiant, ne se sub excommunicationem sanctorum Patrum ponant. Præcipuè autem de Sacramentis excommunicatorum caueant, quod per hæc iuxta attestationem sanctorum Patrum, non salutem, sed damnationem, & execrationem quilibet participantes accipiunt, quibus non dico in Sacramentis, sed si in osculo communicationem subterfugere non poterunt.

*S. Gregor.
Lib. 4. Epi-
s. ad Gre-
gorium Ve-
nantium
Episcopum
Lunensem.
* Vide e-
nim d. 50.
c. 10. Accè-
dens.
* Cap. Vel
Canono
quarto.*

C,

EIVS.

EIVSDEM BERNALDI CON-
stantiensis Presbyteri

APOLOGETICVS
SVPER EXCOMMVNICA-
TIONEM GREGORII VII.

SENTENTIAM excommu-
nicationis, quam Dominus
noster Gregorius Papa VII.
Apostolica autoritate pro-
mulgavit, nonnulli sacrilega temerita-
te, quasi irritam iudicare præsumunt,
seque in hoc, iuxta attestationem san-
ctorum Patrum, Apostolicæ autorita-
tis reos perniciosissimè efficiunt. Sed
in hac eorum præsumptione, nec ipsi
peccarent, nec alios peccare facerent,
si cuiuslibet Prælati in Ecclesia priui-
legium, non dico Romani Pontificis,
primatum attenderent. Est enim ge-
nerale priuilegium huiusmodi Præla-
torum, iuxta institutionem sancto-
rum Patrum, vt subditos iudicent, nec
subditi eorum iudiciis temerè resul-
tent, quibus absque omni contradi-
ctione secundum Canones obedire
debent. Scriptum est enim. *non est di-*
scipulus supra Magistrum. Et; qui resistit
potestati, Dei ordinationi resistit. Et si hoc
Apostoli de seculari potestate dixerūt.
quid nos sub Ecclesiastica potestate
degentes agere debemus, vbi inobedi-
entia, pro ariolatione, & Idololatria
reputatur. Si ergò inobediens Eccle-
siasticæ potestati, scilicet diuinæ ordi-
nationi pro Idololatra meritò deputa-
tur, quid de illo censendum est, qui
eandem potestatem penitus abrogare
conatur? Videat autem quilibet Præ-
latus quam sibi reuerentiam à subditis
exigat, nec eam Romano Pontifici de-
negare velit, à quo omnis Ecclesiastica
potestas procedit. Nunquid enim su-
am potestatem statim irritam fore iu-
dicabit, si qui tantum ex subiectis eius
ita iudicauerint? Nunquid statim

A suam prælationem ipse denegabit, si
quidam ex suis ouibus eum pro Præla-
to habere noluerint? Nunquid suam
Canonicam excommunicationem in
subditos irritam arbitrabitur, si qui-
dam tantum eorum subditorum
hoc asserere conantur, qui * tantum, * *tamen.*
eotenus ei, vt legitimo pastori, obe-
dierunt, & sententias eius in alios ra-
ras esse censuerunt? Nunquid senten-
tiam suam iudicio subditorum retra-
ctari, nedum penitus annullari vnquā
patietur? Non planè. Ergò reueren-
tiam, quam ipse à subditis suis sibi exi-
git, etiam ipsi Prælato suo, iuxta statu-
ta sanctorum Patrum, dependat, &
præcipuè Episcopo Sedis Apostolicæ.

Huius vtique sententiam sancti Pa-
tres, nusquam retractari, nedum an-
nullari ab aliquo permisérunt. Hinc
beatus Nicolaus Papa primus omni-
bus Episcopis scribens; *Nemini, inquit,*
licitum est de sedis Apostolica iudicio iudi-
care, aut illius sententiam retractare per-
missum, videlicet propter Romanæ Ec-
clesiæ primatum.

Item Beatus Gelasius ad Episcopos
C Dardaniæ: *Cuncta, inquit, per Mundum*
*nouit Ecclesia, * quòd Sacrosancta Romana*
Ecclesia quorumlibet Episcoporum ligata
possit absoluerè, & de omni Ecclesia fas ha-
beat iudicare, neq; cuiquam de eius liceat
iudicare iudicio.

Item Sanctus Syluester Papa vni-
uersalis Synodi iudicio decreuit; *Nemo,*
inquit, primam sedè iudicabit: Neq; enim
ab Augusto, neq; ab omni Clero, neq; à regi-
bus, neq; à Populo Iudex iudicabitur.

* quoniam quoruilibet sententiis ligata Pontifici, sedes B. Cap. 20.
Petri Apostoli: ius habeat resoluendi: Scilicet quod de om-
ni Ecclesia fas habeat iudicandi, neq; sic Rò. editio.

Bea-

Matth. 10.

Rom. 1.

L. Reg. 15.

Vide C. 17.
9. 4. c. 30.
Nemini.
Vbi hoc
scholiolum
apposuitur.
Epistola,
ex quo hoc
ca. sumptum
est non ex-
tat: ali-

quid tamè
simile ha-
betur Epist.

1 ad Mi-
chælem
Imp.

B. Gelasium
I. De hoc

Vide 9. 9. 3.
c. 107. 65

108. Cun-
cta. Est a-
loquim E-

pist. 11. Edi-
tion. Rom.

S. Sylue-
ster. I.

Lam Gre-
gorij VII.

Ab hostib.
suis habis?
& agnitio
est pro legi-
simo Pon-
tificis.

Innocentia
vita omni.

* contume-
liosæ.

Beatus autem noster Gregorius Pa-
pa, Canonicè quidè ordinatus, vt san-
cta Ecclesia Romana fidelissimè testa-
tur, ab omnibus Catholicis iudex vni-
uersalis Ecclesiæ, & pro Romano Pon-
tificis semper habebatur, quod & ipsi
eius excommunicati de eo iudicaue-
runt, cum ad eius reconciliationem
sæpenumero recurrerint, licet ad vo-
mitum suum postea redire non timu-
erint. Nunquam sanè aliquod crimen
in illo, vel ab inimicis inuentum est,
vel probatum, quod susceptum sibi il-
licitum faceret officium. Sed si quod
tale crimen admisisset, nunquid tan-
dem inauditus, nō confessus, nec con-
uictus canonicè damnari posset, eti-
amsi vltimus Ecclesiastici ordinis exti-
tisset? Nūquid enim legitimè officium
suum exerceret, vsque dum Canonicè
iudicatus ab officio cessare iuberetur?
Et, hoc vtique Dominus noster Gre-
gorius Papa nequaquam abnuit, quin
more cuiuslibet Clerici duntaxat Can-
onicè audiretur. Et hoc priuilegio
Romani Pontificis incongruum esse
videretur, Aduersarij autem eius nec
hoc vnquam concedere voluerunt.
Nam in tali examinatione & illum ex-
purgandum, & se * contumeliosè cri-
minationis inculpandos fore non du-
bitauerunt. Ergo sententiam Aposto-
licæ autoritatis in apertissimos contu-
maces ab eo depromptā, nullus Chri-
stianus irritam iudicabit, qui Canoni-
cis sanctionibus sanctorū Patrum con-
tradicere noluerit. Ipsi enim & teme-
rariam cuiuslibet inferioris Episcopi
duntaxat Catholici excommunicationem
vsq; ad Canonicam examinationem
ratam esse censuerunt, vt in Sar-
dicensi Concilio c. 17. legitur.

Nec illam excommunicationem
noster Apostolicus priuarim deprom-
psit, sed generali Synodo præsidens v-
niuersali iudicio Ecclesiæ promulga-
uit. Quæ quidem Ecclesia, ius ligandi,
atque soluendi in persona Petri ac-
ceptum semper obtinere à nullo fide-
li dubitatur, vt sanctissimi, atque fidelis-
simi Patres nostri, Cyprianus, Augu-
stinus, atq; Leo Magnus in scriptis suis
docuerunt. Quicunq; ergo eius iudi-
cio in terra ligati sunt, ipsi nihilo mi-

nus, & in cælo ligati indubitanter cre-
duntur. Quapropter omni postposita
contradictione, illos quos Dominus
noster Gregorius Papa iudicio Vniuer-
salis Synodi excommunicauit, & nos
excommunicatos esse credimus, ne i-
psis excommunicatis damnabiliores
meritò iudicemur, qui etsi qualibet
occasione excommunicationi subia-
ceant, non tamen temerè ligamenta
Ecclesiæ denegant. Nam proculdubio
nefandius esse deputatur, quemlibet
ipsam Ecclesiasticam potestatem ligā-
di, atque soluendi non credere, quā,
salua fide, Ecclesiasticis statutis non
obedire. Hinc S. Gregorius Papa Pri-
mus ad Theodistam patritiam scri-
bens testatur: *Ipsi, inquit, sibi testes sunt,
quia Christiani non sunt. quia ligamenta
sanctæ Ecclesiæ, * vanis se existimant con-
sibus soluere.*

S. Gregorio
lib. 9. c.
11. p. 39.

* variis Ed.
Romana.

Sciendum autem, quod sancti Pa-
tres pro excommunicatis habuerunt
non solū illos, qui post apertam eo-
rum contumaciam specialiter excom-
municati sunt: sed & illos, qui iam fa-
ctam excommunicationem incurrere
non timuerunt, videlicet aut se in par-
tem excommunicatorum conferen-
do; aut, quod sub excommunicatione
illis specialiter prohibitum est, acce-
ptando. Hinc S. Concilium Nicænum
Arianos omnes, vel quisquis in hanc
pestem, siue consensu, seu communio-
ne decidisset, vt B. Gelasius Papa testa-
tur, damnauit; quem morem & in aliis
excommunicationibus suis sancta ma-
ter Ecclesia obseruare consuevit. Bea-
tus quoq; Gregorius Papa Primus, con-
secratores Salonitani præsumptoris
excommunicatos esse declarauit, eò
quòd ipsam consecrationem sub ex-
communicatione eis specialiter inter-
dictam facere tentauerint. *Quam rem
nos, inquit, nullo modo possumus dicere
consecrationem, qua ab excommunicatis
celebrata est.* Sic vtique quilibet Romani
Pontifices pro excommunicatis ha-
buerunt eos vtique, quicumque aliqua
sub speciali excommunicatione pro-
hibita præsumperunt. Ergo & à nobis
omnes huiusmodi meritò, vt excom-
municati; deuitantur, vsque dum Ec-
clesiastico more reconcilientur. Sunt

S. Greg. lib.
3. epist. 20.

Callisti I.
epist. 2.

autem quatuor res, in quibus eos specialiter deuitare debemus, videlicet in salutatione, in osculo, in oratione, in conuiuio: quod, vt S. Callistus Papa testatur, quicumque excommunicatus, vel in huius, vel in aliis prohibitis communicauerint, simili excommunicationi, iuxta institutionem Apostolorum, subiacebit.

Psal. 140.
Varia excusationes eorum, qui cum excommunicatis communio- cabant.
S. Augustinus, passim in libro contra Donatistas.

Sed multi ad excusandas excusationes in peccatis multipliciter se excusant, quod excommunicatos vitare non debeant. Alij enim illam sententiam beati Augustini prætendunt, quod communio malorum non maculet nisi consentientes: alij dicunt, quod Ecclesiasticis pastoribus, siue eorum sanctioni subiecti non sint; et quod seculo penitus abrenunciauerint: alij etiam sibi obedientiam in Prælatum suum sufficere putant, ne Canonicis Institutionibus obedire debeant. Sed omnes has excusationes, quamuis ipsi Apostoli indubitanter, vt prædictum est, annullauerint, cum communionem excommunicatorum generaliter omnibus sub excommunicatione, iuxta attestationem S. Callisti Papæ interdixerint, nos tamen singulas, quàm frivola sint, specialiter demonstrare, non pigebit. Et hoc vtique periti Ecclesiasticarum regularum facilè per seprehendunt; nos autem simplicioribus tantum fratribus in hoc satisfacere volumus, vt tanto studiosius ab excommunicatis se abstineant, quanto inexcusabilius se in eorum communione maculari cognoscant.

Refutatio excusationum, quibus nonnulli communionem cum excommunicatis defendebant.

Illi ergo, qui sententiam B. Augustini præterdunt, quod communio malorum non maculet nisi consentientes, ad exaggerationem suæ excusationis subinferre solent; summopere sibi crimina excommunicatorum displicere, nec villo modo se eorum criminibus assentire, & ideo exteriorem eorum communionem non eis nocere. Sed hæc sententia beati Augustini, tantum de communione malorum adhuc in vnitatis positorem, & nondum pro sua malitia excommunicatorum deprompta euidentissimè ex verbis ipsius Augustini probatur. Ponit enim eandem sententiam scribens ad Donatistas: *Quisquis, inquit, in Ecclesia bene vixerit, nihil ei præiudicans aliena peccata; quoniam unusquisque pro-*

aprimo unus (in ea) portabit. Sic & Apostolus dicit; Et quicumque (in ea) corpus Christi manducauerit indignè, sibi iudicium manducat, & bibit. Cum autem dicit; iudicium sibi manducat & bibit; satis ostendit, quod non alteri iudicium, sed sibi. Hoc nos egimus, & ostendimus, & obtinuimus, quod communio malorum non maculat aliquem participatione Sacramentorum, sed consensione factorum. Nam si in factis malis non eis quisquis consentiat, portat malus causam suam, & personam suam, nec præiudicat alteri, quem in consensione mali operis, socium non habet criminis.

Ecce apertissimè B. Augustinus non se hoc de excommunicatis dixisse manifestat, cum de eo, qui in Ecclesia corpus Domini indignè sumit, dicat. Nam superius ad eosdem Donatistas de excommunicatis præmisit dicens: *Quisquis à Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se viuere existimat, hoc solo scelere, quod à Christianitate disunctus est, non habebit vitam; sed ira Dei manet super eum.* Deinde, de his, qui in Ecclesia sunt positi consequenter adiecit: *Quisquis autem in Ecclesia, & reliq. vt supra diximus. Idem Eleusio, &*

** Grammatino: Quibus, inquit, mali placeat in vnitatis, ipsi communicant malis, quibus autem displicent, & eos emendare non possunt, ne ante tempus messis audeant Zizania eradicare, ne simul eradicent & triticum, non factis eorum, sed altari Christi communicant, ita vt non solum ab eis non maculentur, sed etiam diuinis verbis laudari, prædicariq; mereantur; quoniam ne nomen Christi per horribilia schismata blasphemetur, pro bono vnitatis tolerant, quod pro bono auitatis oderunt.* Et hoc vtique de malis in vnitatis positis, non de excommunicatis euidentissimè sonat.

Idem ad Emeritum: *Et illud, inquit, non est tacendum, & cognitos malos bonis non obesse in Ecclesia, si eos à communione prohibendi, aut potestas desit, aut aliqua ratio conseruanda pacis impediatur.* Et post pauca: *Manifestum est, non hoc effici hominem, quod est malus quisquam, cum quo ad altare Domini acceditur, etiam si non sit incognitus, si tantum non approbetur, & à bona conscientia displicendo separatur.*

Idem

Gal. 2.
1. Cor. 10.

10. am. 3.

* Felici Grammatico.
S. August. epist. 162.

Idem in serm. 17. de Euangelio secundum Matthæum de duobus cæcis: *In multis, inquit, Sanctorum librorum locis apertissime sonat esse intus in Ecclesia & bonos & malos, quos sæpè dicimus frumentum, & paleam. Et de iisdem ipsis malis, id est in vnitate positis, quomodo boni non maculentur, in eodem sermone subsequenter annectit: Duobus modis, inquit, nõte maculat malus; si non consentias, & si redarguas, hoc est, non communicare, vel non consentire. Communica:ur quippe, quando facto eius consortium voluntatis, vel approbationis adpingitur. Hoc ergo nos admonens Apostolus ait: Nolite communicare operibus instructuosis tenebrarum. Et infra: Non consentientes sitis malis, ut approbetis, neque negligentes sitis, ut non arguatis, neque superbientes, ut insultantes arguatis, Qui autem deseruerit vnitatem, violat charitatem, & quisquis violat charitatem, quidlibet magnum habeat, ipse nihil est, iuxta Apostolum.*

1. Cor. 13.

Ideo in l. b. de fide, & operibus: *Cum per negligentiam prapostorum, siue per aliquam excusabilem necessitatem, siue per occultas obreptiones inuenimus in Ecclesia malos, quos Ecclesiastica disciplina corrigere, aut coercere nõ possumus, tunc ne ascendat in cor nostrum impia, & perniciosa presumptio, qua estimemus nos ab his esse separandos, ut peccatis eorum non inquinemur, ac ita post nos trahere conemur veluti mundos, sanctosq; discipulos à compage segregatos; veniant in mentem illa descriptionis similitudines, & diuina oracula, quibus demonstratum, & pronunciatum est, malos in Ecclesia permixtos bonis vsque in finem seculi, tempusq; iudicij futuros, & nihil boni in vnitate, & participatione Sacramentorum, qui eorum factis non consenserint obfuturos.*

Ecce quorum malorum communionem B. Augustinus nobis non nocere afferit, videlicet eorum, qui in Ecclesia sunt positi, nondum ab Ecclesiastico iudicio separati. Quod si idem ipse S. Doctor non tam signanter vsquequaq; exprimeret, nos tamen illud nequaquam de excommunicatis intelligere deberemus, ne illum ipsis Apostolis, & sanctis Patribus, sibi que ipsi contraria dixisse, astrueremus. Ipsi enim Apostoli, eorumque successores, communionem excommunicatorum in

A tantum nocere docuerunt, quod & supra notauimus, vt sub excommunicatione cum damnarent, quicumque eis vel exterius communicare præsumeret. Nec hanc sententiam B. Augustinus ignorauit, quam etiam in Concilio C. C. X. VII. Episcoporum sua subscriptione confirmauit. Non ergo aliquis B. Augustinum pro defendenda communionem excommunicatorum frustra in testimonium assumat, imò ei, ne eis villo modo communicet, obediat, ne & ipse, iuxta sanctorum Patrum statuta, eidem excommunicationi subiaceat.

Qui autem se de excommunicatione vitanda excusatos putant, quasi abrenunciantes seculo, Ecclesiasticis pastoribus, siue eorum sanctionibus non subiaceant, videlicet monachi, siue quilibet religiosi, non ociosè considerent, quid de hoc sanctum Chalcedonense Concilium deliberet. Ipsum enim generaliter omnes monachos per vnãquamque ciuitatem, siue regionem Episcopis subiectos fore decreuit, ipsosque Ecclesiasticis statutis inobedientes anathematizauit. Hoc autem vnum est ex illis quatuor Conciliis, quæ S. Gregorius astruit veneranda, vt sancta quatuor Euangelia; de quibus ad Patriarchas scribens testatur: *Cuiuslibet, inquit, vitæ, atque actionis norma existat; quisquis eorum (hoc est, Conciliorum) soliditatem non tenet, etiam si lapis esse videatur, tamen extra adificium iacet. Et post pauca; Se, & non illa destruit, quisquis præsumit, aut soluere, quos ligant, aut religare, quos soluunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit.* Videtne, quàm nulla religio

Refutatio
aliterius
excusationis.

S. Greg. lib. 1. epist. 24.

* confutatio

D quemlibet excusare possit, quin Ecclesiasticis statutis obedire debeat, cum quilibet inobediens extra ædificium iacere deputeretur: etiam si tam religiosus sit, vt lapis esse videatur. Imò ipsa religionis prærogatiua maiori eum addicit damnationi, qui non tanto obedientior sanctissimæ matri suæ Ecclesiæ extiterit, quanto religiosior haberi voluerit. Debent utique religiosi aliquid Ecclesiasticis statutis supererogare, non ipsa statuta temerario ausu abrogare; alioquin tanto maius iudicium subibunt, quanto in altiori gradu sanctitatis positi, & ipsa communia præcepta

cepta non timent præuaricari. Est autem Apostolicum, & vniuersale totius sanctę Ecclesię præceptum, vt excommunicati deulentur. Ergo & quilibet religiosi hoc obseruare debebunt; alioqui maiori damnatione, quàm etiam laici meritò subiacebunt.

*Refutatio
tertiana
excusatio.*

Sed & obedientia in Prælatum nos excusare non poterit, quin Apostolicis statutis necessariò obedire debeamus, si filij Ecclesię esse volumus. Hinc enim *obediensarij* Eutychetis Constãtinopolitani Abbatis cum ipso Eutyche in Concilio Chalcedonensi anathematizati sunt. quod magis eidem, quàm Apostolicis institutis obedire delegerant. Subditi autem Nestorij Præsulis Constãtinopolitani à sanctissima Synodo Ephesina laudati sunt, quod ipsi Apostolicis institutis obedientes, proprio Episcopo resisterunt, & ob hoc etiam postea ex eius potestate penitus emancipari meruerunt.

*B. Eutychi-
anus Papa
epist. 2.*

Hinc & B. Eutychanus Papa, & Martyr à B. Petro decimus septimus in decretis suis, quę martyrio consecrauit, verissimè protestatur; *quod subditus, nec Episcopo, nec Abbati suo obedire debeat, si iusserint ei, vt pro excommunicato Missas instituat.* Sed & B. Gregorius Papa I. Honoratum Salonitani Episcopi Archidiaconum, sed ab Episcopo depositum, eodem nolente Episcopo in locum suum restituit, aliumque eidem Honorato iam subrogatum deposuit, eò quòd ille suo Episcopo in tali subrogatione contra interdictum sedis Apostolicę obedierit. Idem quoque Apostolicus scribēs Ioanni Corinthiorum Episcopo, Paulum * Eufemium, Thomam, Clematium, clericos ab ordine deposuit, eò quòd proprium eorum Episcopum accusare non obedierunt; quorum tamen Paulum, & Clematium in pristinum gradum postea restituit.

* Euphemium.

* Byzacij.
Vide S. Gregor. lib. 10.
epist. 35.

Item ipse scribens omnibus * Nichacij Concilij Episcopis, firmissimè præcepit, vt Primatem suum Clementium de illatis criminibus cum omni solitudine examinarent, vt audita si vera essent, vltione canonica refecaretur; hoc terribiliter subinferēs; quòd apud Deum eorundem criminum particeps existeret, quicumque eorum illa subtiliter indagare neglexisset.

A Hęc & alia huiusmodi in Ecclesiasticis sanctorum Patrum statutis sufficienter inuenire potestis, quę nobis euidentissimè demonstrant, quam obedientiam subiecti cuiuslibet Prælati ad superiorem potestatem debeant, quę & ipsos damnare poterit, si vel Prælato suo contra ipsam obedierint. Non ergo aliquis obedientiam Prælati sui superfluè prætetendat, quòd præcipuè potestati, videlicet Apostolicę, & Ecclesiasticę autoritati in deuitãdis excommunicatis obedire non debeat, imò tam subiectus, quàm Prælatus eos deuitare studeant, ne eidem excommunicationi, iuxta Apostolorum institutionem, pariter subiaceant.

Sed & illi excusationi, quam quidã simplices in nostro tempore prætendunt, *quod excommunicati iam in tantum abundauerint; vt nequaquam, aut vix deuitari possint:* facillè respondetur, quòd difficultas euitandi; non negligentiam nutrire, sed maiorem cautelam ad deuitandos excommunicatos debet nobis excitare. Quamuis enim difficile vitentur, non tamen pro nullo peccatore reputare debemus, si eis contra Ecclesiastica statuta communicauerimus, quę iuxta sanctos Patres vsque ad sanguinem defendenda cognouimus. Nam & quotidiana peccata non minus pro peccatis reputamus, etsi ea nequaquam in hac vita deuitare valeamus. Vnde & quotidiana eis procurata sunt remedia, orationum videlicet, & Eleemosynarum, vt quotidie amputaretur, quòd quotidie male pullulare videtur. Sic vtique quotiescunque excommunicatorum communione maculamur, statim ad pœnitentiam, & reconciliationem festinare debemus, Nam difficultas euitandi, aut parum nos, aut nihil ad excusationem iuuabit, si nos ad præcauendum, & postea ad satisfaciendum negligentiores effecerit, quos in tali necessitate ad maiorem diligentiam excitare debuerit.

* Quidam etiam ineptissimè se cum morte Domini nostri Gregorij Papę excusant, quasi excommunicationem Romani Põtificis post mortem ipsius obseruare non debeant. Sed hi audiant ligationem Romani Pontificis non minus

*Refutatio
excusatio
à multitudine
dine excommunicato-
rum.*

* Scripse
ergo Bernaldus hæc
Apologiam
mortis sã
Gregorio
V. l. l.

minus ratam reputari, quàm solutionem; quia B. Petro, & suis successoribus à Domino ius ligandi eodem tenore, & firmitate, vt soluendi concessum est. Solutio autē cuiuslibet Apostolici, siue in reconciliatione excommunicatorum, siue in restitutione lapsorum etiam post mortem solutoris valere non dubitatur. Nunquid enim quilibet reconciliatus, siue restitutus pro excommunicato, vel deposito se statim reputabit, postquam reconciliator eius, siue restitutor eius obierit? Non credo. Si igitur solutio cuiuslibet **B** Catholici Pastoris post mortem ipsius rata & obseruanda non dubitatur; itidem necessariò & de eius ligamento iudicabitur. Videlicet, vt & post mortem ligatoris æquè permaneat ligatus, qui non fuerit Ecclesiastico more reconciliatus.

Libet autem sententiã B. Cypriani Martyris, & egregij Doctoris de communicatoribus excommunicatorum subnectere, vt ipsi perpendant, quam periculosè sibi ipsis ab eorum confortio non caueant. Scribens enim ad Magnum Presbyterum: *Inuenimus, inquit, in tali facinore non solum duces, & auctores, sed & participes pœnis destinari, nisi se à communionem malorum separauerint, præcipiente per Moysen Domino, & dicantes: Separamini à tabernaculis hominum istorum durissimorum, & nolite tangere ab omnibus, quæ sunt eis, ne simul pereatis in peccatis eorũ; & quod comminatus per Moysen Dominus fuerat, impleuit, vt quisquis se à Chore, & Dathan, & Abiron non separasset, pœnas statim pro impia communionem persolueret. Quo exemplo ostenditur, & probatur, obnoxios omnes & culpa, & pœna futuros, qui se Schismaticis contra Præpositos, & Sacerdotes irreligiosa temeritate miscuerint.* Caueant ergo omnes tam subiectus, quàm Prælatus, tam secularis, quàm religiosus à communionem excommunicatorum, quòd nullus omnino excipitur, cum omnibus huiusmodi communio sub excommunicationem ab ipsis Apostolis interdicitur; & saltem cum excommunicatis perire timeamus, si nec pro reuerentia Apostolicæ interdictionis eos deuitare curamus.

A Ipsi etiam communicatores excommunicatorum deuirandi sunt, & si communio eorum non sub excommunicationem tam euidenter, vt excommunicatorum nobis interdicta legatur. Nam in sacris Canonibus sæpenumero reperitur, vt qui communicat excommunicato excommunicetur. Nec tantum ibi specialiter adiicitur, vt & communicatoris communicator sub excommunicationem damnetur: nempe multa, imò plura sunt, quæ nusquã vel sub speciali prohibitionem, nedum excommunicationem, nobis prohibita leguntur, vt carnem comedere in parasceue, & alia huiusmodi, quæ tamē pro sola Ecclesiastica consuetudine necessariò deuitamus, ne iuxta Augustinum ad Casulanum Presbyterum, vt præuaricatores diuinę legis iudicemur. Si ergo plurima pro sola Ecclesiastica consuetudine deuitamus, quanto magis illud, quod à sanctis Patribus & si non sub excommunicationem, tamen firmissimè proscriptum cognouimus, scilicet ne communicatoribus excommunicatorum communicemus. Nam beatus Gelasius Papa, qui & aliorum sanctorum Patrum scripta Apostolica auctoritate* canonizauit, scribens ad Episcopos Dardaniz, hanc sententiam promulgauit: *Nihil, inquit, nobis commune cum hominibus communionis externa,* in his præcipuè rebus, quas sancti Patres nobis prohibuisse cognouimus. Idem in sequentibus: *Quid iuuat, si quis alicui euidentiori Hæretico non communit, & his tamen communionem iungatur, qui ab illius non sunt communionem diuersi?*

D Ne quis autē hanc sententiam quàm minus ratam contemnat, eò quòd pœnam excommunicationis specialiter adscriptam non habeat, diligenter attendatur, quid B. Nicolaus Papa I. in generali Synodo præsidens generali eiusdem Synodi iudicio decernat. *Sed si quis, inquit, dogmata, mandata, interdicta, sanctiones, siue decreta à Præsule sedis Apostolicæ promulgata contempserit, anathema sit.* Nec hoc utique sancti Patres necessarium fore iudicauerunt, vt singula quæque prohibenda singulari excommunicationem prohiberent, cum sæpissimè omnium Ecclesiasticarum, institu-

*2. Cypriani
ep. 76.*

2. Num. 16.

** id est, an-
thémica de-
clarauit,
& ab apo-
stolis san-
ctis.
Gelasio I.
ep. 115.*

25. q. 1. c. 12.

institutionum violatores sub generali damnatione multarent. Sed & ipsa Ecclesiastica consuetudo sententiam beati Gelasij Papæ obseruare conatur, *qua communicatorem excommunicati recipere non solet, nisi reconciliatum. Nihil autem firmitus est tenendum, vt S. Augustinus testatur, quàm illud, in quo veritas consuetudini suffragatur.*

Ideo autem sancti Patres huiusmodi communicatores deuitari voluerunt, quod ipsos quasi à seipsis dānatos habuerunt. Sic præfatus Apostolicus Acacium, recepta communione Petri, se ipsum damnasse testatur. Vnde & beatus Felix Papa in ipsa sententia, qua Acacium anathematizauit, hoc signanter apposuit. *Habe ergo cum his, quos libenter amplecteris, portionem: hoc est, cum excommunicatis: Ac si diceret. Non tam nouam excommunicationem super te fecimus, quàm veterem, qui te ipsum communicando excommunicatis innodasti, confirmamus. Nec hoc sanè negligenter inspiciendum, quòd B. Gelasius tam expressè subiecit, cur Apostolica sedes Acacium communicatorem Petri refutaerit: Beati, inquit, Petri sedes ne per Acacium in Petri consortium duceretur, ipsum quoque à sua communione submouit. Idem*

Gelasius l. 1. epist. 10.

Anastasio Imp. Postquam Acacius communionis externa factus est, non potuit, nisi à Catholica, & Apostolica mox societate praecludi, ne per eum si vel paululum cessaremus, nos quoque videremur subisse contagia perfidorum. Et paulò superius: Non potest, inquit, quilibet peruersitatis communicatore suscepto, non pariter peruersus probari, nec potest refutari peruersitas complice peruersitatis admissio. Vides ne, quàm necessario huiusmodi communicatores deuitemus, ne & nos per eorum consortium contagia perfidorum subisse iudicemur? Si quis autem hæc omnia latius considerare desiderat, scripta eiusdem Apostolici ad diuersos de anathemate Acacij non transitoriè legat, quæ si fideliter perlegerit, nulla ei amplius de vitandis communicatoribus excommunicatorum dubitatio remanebit.

Accipiant ergo sæpè dicti communicatores sanum consilium, & festinè

ad Ecclesiasticam reconciliationem, nec Catholicam sinceritatem externa communione, iuxta B. Gelasium, commaculent; aut si ipsi suam salutem neglexerint, nos tamen, qui Catholici sumus, nobis ab eorum commaculatione caueamus.

In Simoniacorum causis.

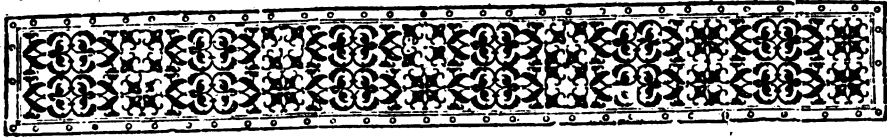
Iudicium aquæ frigidæ non recipimus, nec eorum testimonium, qui eisdem morbo consentiunt, sed religionum fratrum, qui eidem sceleri studio, & voluntate resistunt. * Qui tamen testes non per aquam frigidam, sed per ignitum ferrum, vel feruentem aquam sunt acquirendi.

Simoniaci non admittuntur ad iudicium, si probabiles personæ, etiam laicorum, vel foeminarum precium se ab eis recepisse testantur. Nec aliud est pro manifestis venire ad iudicium, nisi tentare Dominum. Vnde & fallimur multotiens in talibus; quia Deus longè est ab his, qui tentant illum.

Per multos iam annos regni Teutonici latitudo ab Apostolicæ sedis unitate diuisa est. In quo nimirum schismate tantum periculi factum est, vt quod cum dolore dicimus, vix pauci Sacerdotes, aut Clerici Catholici in tanta terrarum latitudine reperiantur. Tot igitur filiis in hac strage iacētibus Christianæ pacis necessitas exigit, vt super hos materna Ecclesiæ viscera aperiantur. Patrum itaque nostrorum exemplis, & scriptis instructi, qui diuersis temporibus Nouatianos, Donatistas, & alios hereticos in suis ordinibus susceperunt, præfati regni Episcopos in schismate ordinatos, nisi aut inuadentes, aut Simoniaci, aut criminosi comprobentur, in officio Episcopali suscipimus. Id ipsum de clericis cuiuscunque ordinis constituimus, quos vita, scientiaque commendat.

SYNO.

SYNODVS ROMANA SVB GREGORIO VII. CELEBRATA.

INDEX CAPITVM.

- CAP. I.** De inuasoribus pradiorum Ecclesiasticorum.
- II.** De Nortmannis inuadentibus pradia Monasterij B. Benedicti Montis Casini.
- III.** De Inuestituris Ecclesiarum à Laica manu suscipiendis.
- IV.** De non vendendis Prebendis, Archidiaconatibus, Propositoribus.
- V.** Quae sint falsa ordinationes.
- VI.** Quae sint falsa poenitentia.
- VII.** Ne Laici decimas possideant, etiam ab Episcopis concessas.
- VIII.** De Ieiunio Sabbati.
- IX.** Ut nullus Abbas decimas, & primitias detineat.
- X.** De non grauandis Abbatibus, & Clericis ab Episcopo.
- XI.** De pradiis B. Petri restituendis cum poena quadrupli.
- XII.** Ut Episcopus, qui non prohibuerit fornicationes Clericorum, ab officio suspendatur.
- XIII.** Ut omnis Christianus procuret ad missarum solènia aliquid Deo offerre.

Exstat hac Synodus plenior & perfectior Tomo 3. ep. Decret. fol. 761. Item Tomus Conciliorum editionu recentioru Coloniensis Tom 3. parte altera pag. 1284. & 1285. & sequent. Not. ad. de. inde: eadè hac capita non ita reperiri in locis & libris à allegatis. Illic enim & alia, & pleniora. Et tamen decretalium Concilij Romani ritè respondent istu M. SS. huius capitulum. Hac Decretorum huius Synodi inscriptio, plenius extat tam in Tomo 3. Decretal. Ed. Rom. quàm edit. Concilior. recentioru.

ANNO Incarnationis M. A. LXXVIII. Synodus magna in vrbe Roma celebrata est, ob plurimas sanctæ Ecclesiæ necessitates, præsidente Domino Gregorio VII. Papa cū multis Episcopis, & Clericis ex diuersis prouinciis. In eadè synodo hæc sententiæ decretales cōsensu & subscriptione vniuersali datæ sunt.

CAP. I. Quicumque militum cuiuscunque ordinis vel professionis prædia Ecclesiastica à rege, seu seculari Principe, Episcopis, seu Abbatibus, aut ab aliquibus Ecclesiarum rectoribus susceperit, vel suscepit, vel inuasit, vel inuasit, vel ex eorum consensu tenuerit, nisi eadem prædia Ecclesiis restituerit, excommunicationi subiacet.

CAP. II. Si quis Nortmannorū prædia Monasterij Beati Benedicti montis Casini inuasit, vel quascunque res eiusdem monasterij iniuste abstulerit, & bis, vel ter admonitus, non emendauerit, excommunicationi subiacet, donec resipiscat, & Ecclesiæ satisfaciatur.

CAP. III. Quoniam inuestituras Ecclesiarum cōtra statuta sanctorum Patrum à Laicis personis in multis terrarum partibus fieri cognouimus, & ex eo plurimas in Ecclesia perturbationes * esse, imò ruinas religionis sanctæ oriri, ex quibus ipsa Christianæ censuræ dignitas conculcatur perspeximus, decernimus, vt nullus Clericorum inuestituras Episcopatus, vel Abbatias, vel

*In Marg. Cod. M. S. hac erant. Ex Regeſto S. Gregor. Papa. Rationu ordo nō patitur, ſi res Monasterioru vel altarū Ecclesiarū ad ſuū arbitriu laica poteſtas vendicatio debeat. * oriri, ex quib. Christiana religio conculcatur, decernimus, sic. ſic. Rom. Ed. & Concil. recentioru.*

*haec paren-
thesi cōclu-
sa, compa-
rent in solo
M. 89. &
viii.*

vel Ecclesiae [seu Praepositorum, vel alicuius Clericalis dignitatis] de manu Imperatoris vel Regis, vel alicuius Laicæ personæ, viri, vel foeminae suscipiat. Quod si praesumpserit, recognoscat inuestituram illam Apostolica auctoritate irritam esse, & se usque ad dignam satisfactionem Excommunicationi subiicere.

*Ex decretis
sancti Vr-
bani Papa;
Quisquis
res Ecclesi-
asticas quæ
Dei dona-
sunt, quonia
à Deo
fidelibus,
& à fidelib.
Deo donat-
ur, quæq;
ab eodem
gratis ac-
cipiuntur,
& ideo gra-
tis dari de-
bent, pro-
pter sua lu-
era vendit
velemit; cū
eodem Si-
mone do-
nū Dei pe-
cunia pos-
sideri exi-
stimat. Hac
in M. 3. ad
Marg. no-
tantur.
* infirmat.
Ioan. 10.*

CAP. IV. Si quis Episcopus Præbendas, Archidiaconatus, Praepositorum, vel aliqua officia Ecclesiastica vendiderit, vel aliter, quàm statuta sanctorum Patrum præcipiunt, ordinaverit, ab officio suspendatur. Dignum est enim, ut sicut gratis Episcopatum accepit; ita membra eiusdem Episcopatus, vel dignitatis gratis distribuat.

CAP. V. Ordinationes, quæ interueniente precio, vel precibus, vel obsequio alicuius personæ ea intentione impenso, vel quæ non communi consensu Cleri, & populi, secundum Canonicas sanctiones fiunt, & ab his, ad quos consecratio pertinet, non comprobantur, * falsas, & irritas esse diiudicamus. Quoniam qui aliter ordinatur, non per ostium, id est, per Christum intrant, sed ut ipsa veritas testatur, fures sunt, & latrones.

CAP. VI. Falsas poenitentias dicimus, quæ non secundum auctoritatem sanctorum Patrum pro æqualitate criminum imponuntur. Ideoque quicumque miles, vel negociator, vel alicui officio deditus, quod sine peccato exerceri non possit, culpis grauioribus irrexit ad poenitentiam venerit, id est, qui bona alterius iniuste detinet; vel, qui odium in corde gerit, recognoscat, se veram poenitentiam non posse peragere, per quam ad æternam vitam valeat peruenire, nisi miles arma deponat, vteriusque ea nisi aut consilio religiosorum Episcoporum pro defendenda iustitia non ferat; & negociator negocium derelinquat, & officialis officium deserat, bona, quæ quilibet illorum iniuste abstulit, restituat, & odium ex corde dimittat. Nec tamen desperet, interim quidquid boni facere poterit, hortamur ut faciat, ut omnipotens Deus cor illius ad poenitentiam illustret.

CAP. VII. Decimas, quas in usum pietatis concessas esse Canonica auctoritas sancit, à Laicis possideri Apostolica auctoritate prohibemus. Siue enim ab Episcopis, vel Regibus, vel quibuslibet personis in proprietatem eas acceperint, nisi Ecclesiae reddiderint, sciant se sacrilegij crimen admittere, & ob id æternæ damnationis periculum incurrere.

CAP. VIII. Quia dies Sabbati apud sanctos Patres nostros in abstinentia celebris est habitus, nos eorundem auctoritatem sequentes, salubriter admonemus, ut quicumque se Christianæ religionis participem esse desiderat, ab esu carniū eadem die, nisi maiore festiuitate interueniente, vel infirmitate impediēte, abstineat.

CAP. IX. Ut nullus Abbas decimas, & primitias, & reliqua, quæ secundum statuta Canonum ad Episcopos pertinent, sine auctoritate Romani Pontificis, seu Episcopi consensu in cuius diocesi habitat, detineat, Apostolica sanctione firmamus.

CAP. X. Nullus Episcopus grauamen, seu seruire seruitium ex usu contra Ecclesiasticam normam Abbatibus, seu Clericis suis imponat, vel interdictū sacerdotale officium, precio interueniente, restituat. quod si fecerit, officij sui periculum subeat.

CAP. XI. Si quis prædia B. Petri Apostolorum Principis vbicunque posita in proprietatem suam usurpauerit, vel sciens occultata non propalauerit; vel debitum seruitium exinde S. Petro non exhibuerit; recognoscat se iram Dei, & sanctorum Apostolorum, velut sacrilegum incurrere. Quicumque autem in hoc crimine deprehensus fuerit, eandem hæreditatem B. Petro restituat, & poenam quadrupli de propriis * personis persoluat.

CAP. XII. Si quis Episcopus fornicationi Presbyterorum, Diaconorum, seu Subdiaconorum, vel crimini incestus in sua parochia, precibus, vel precio interuenientibus, consenserit, vel commissa auctoritate sui officij non impugnauerit, ab officio suspendatur.

*Moyse in
Leuitico.
omnes de-
cimæ terre,
sue de fru-
ctibus, siug
de pomis
arborum
Domini
sunt, & illi
sanctificā-
tur. Et ste-
rui: Posses-
sio conse-
crata Do-
mino, ad
ius perti-
net Sacer-
dotū. Hac
in margin
M. 5.*

** bonū. Sit
restitu-
dum vide-
tur ex edi-
cō.*

CAP.

Exodi 23. CAP. XIII. Vt omnis Christianus procuret ad Missarū solemniam aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moſen dixit: *Non appa- rebis in conſpectu meo vacuus.* Etenim in collectis Miſſalibus ſanctorum Patrum liquidò apparet, quod omnes Chriſtiani ex uſu ſanctorum Patrum Deo aliquid offerre debent.

In eadem Synodo ſententia anathe- matis data eſt in omnes Simoniacos & Nicolaitas Hereticos, qui in erroris ſui ſecta indurati ſynodalibus ſanctorum Patrum definitionibus, & decretalibus eorum ſtatutis ſcienter inobedientes, Apoſtatarumque pertinacia eis recal- citrantes, ſtudio, & voluntate refragantur. Multa etiam ad vtilitatem Ec- cleſiæ præter iſta illic promulgata ſunt, quæ nunc recensere non eſt temporis. Actum in Eccleſia Domini Saluatoris Lateranenſi V. Idus Nouembris. Indi- catione prima.

De falſis Pœnitentiis.

*Qua ſe-
quuntur,
attā à bea-
to Gregorio
VII. decre-
ta eſſe, ſa-
tis patet.*

Præterea admonemus omnes, qui æternæ damnationis pœnas euadere, & veræ beatitudinis gloriam cupiunt intrare, vt à falſis ſibi caueant pœnitentiis. Sicut enim falſum baptiſma non lauat peccatum originale: ita poſt baptiſmum falſa pœnitentia non delet nefas commiſſum: ideoque valde neceſſarium eſt, vt qui ſe aliquod graue crimen commiſiſſe cognoſcit, animam ſuam prudentibus, è religioſis vi- ris committat, vt per veram pœnitentiam certam peccatorum ſuorum conſequatur veniam. Hæc eſt enim vera pœnitentia, vt poſt commiſſum alicuius grauioris criminis, vtpote meditati homicidij, & ſpoſte commiſſi, ſeu periurij pro cupiditate honoris, aut pecuniæ facti, vel aliorū his ſimilium; ita ſe vnusquisque ad Deum conuertat, vt relictis omnibus iniquitatibus ſuis: deinde in fructibus bonæ operationis permaneat. Sic enim Dominus per Prophetam dicit: *Si conuerſus fueris impius ab impietate ſua, & cuſtodieris vniuerſa mandata mea: vita viuet, & non morietur.* In quibus verbis manifeſtè datur intelligi, quomodo qui aliena bona diripiunt, & ea, cū poſſint redde-

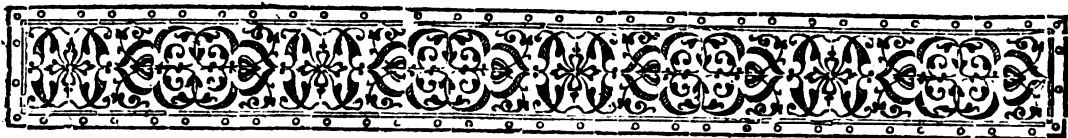
Ezech. 18.

re, vel emendare noluerint, vel qui arma contra iuſtitiam portauerint: aut odium in corde retinet, vel qui huius mundi negociationibus, aut officiis implicitus fuerit, quæ ſine fraude, ſine falſitate, ſine inuidia, ſine deceptione fratrum exerceri non poſſunt; nec ad Deum conuerſus, nec de perpetratis facinoribus veram pœnitentiam facere credendus eſt. Vnde inter omnia vos hortamur, atque monemus, vt in accipiendis pœnitentiis non ad illos curratis, in quibus, nec religioſa vita, nec eſt conſulendi ſcientia, qui animas hominum magis ad interitum quàm ad ſalutem ducunt, teſte veritate, quæ ait: *Si cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt:* Sed ad eos, qui religioſe, & ſcripturarum doctrina inſtructi, viam veritatis, & ſalutis vobis oſtendere valeant.

Matth. 18.

Quotiens defuncto paſtore alienius Eccleſiæ alius eſt & Canonicè ſubrogandus, Clerus, & Populus, remota omni ſeculari ambitione, timore, atque gratia: Apoſtolicæ ſedis, vel Metropolitanæ ſui conſenſu paſtorem ſibi eligat ſecundum Deum. Quod ſi corruptus aliquo vitio aliter agere præſumpſerit, electionis perperam factæ omni fructu carebit, & de cætero nullam electionis poteſtatem habebit. Electionis verò poteſtas omnis in deliberatione ſedis Apoſtolicæ, ſiue Metropolitanæ ſui conſiſtat: *Si enim is, ad quem conſecratio pertinet, non ritè conſecrando, teſte B. Leone, gratiam benedictionis amittit, conſequenter, qui ad prauam electionem declinauerit, eligendi poteſtate priuabitur.*

INCIPIT UTILIS ALTERCATIO DVO-
RVM SVPER QVODAM CAPITVLO, DE INCON-
TINENTIA SACERDOTVM.

DOMINO, AC VENE-
RANDO SACERDOTI AL-
BOINO SCIENTIA, ET MORIBVS ADOR-
NATO, BERNALDVS BONVM INDEFICI-
ENS, QVOD EST CHRISTVS.

VM proximè simul essem⁹, & verba de Canonum san-
ctionibus ad inuicem con-
ferremus, aliquantulum de
capitulo Nicæni Concilij dissensimus.
Cum enim inter nos, vt recolis, de pro-
hibenda sacerdotum incontineñtia ser-
mo * conferretur, quæ in tertio eius-
dem Concilij capitulo ad eò prohibe-
tur, ne saltem clerici debeant habitare
cum foeminis nulla consanguinitate
propinquis; tu quoddam aliud caput
ex Ecclesiastica historia, quæ dicitur
Triparsita, protulisti, quod quendam
Paphnucium testatur in eodem Con-
cilio surrexisse, & à rota Synodo sacer-
dotibus, vt dormirent cum vxoribus
suis, licentiam impetrasse. Insuper e-
tiam idem ipsum capitulis Nicæni
Concilij minus consideratè annume-
rasti.

Vnde non parum doleo de te tantæ
indolis viro, in sacris literis tam erudi-
to, quod hoc vnquam excellentissimo
Concilio iuxta sanctum Gregorium,
æquè vt Euangelium venerando, assi-
gnare non dubitasti, quod nec vlti-
mum, imò nullum inter Canonica ca-
pitula habet locum, videlicet quod
Apostolicæ, & Euangelicæ aduersatur
doctrinæ. Nam ipse princeps Aposto-
lorum in epistola sua, etiam laicis præ-
cipit, vt pareant vxoribus suis, ne im-
pediantur orationes earum. Cui & i-
psum vas electionis Paulus concordat
dicens: *Abstinetes vos ad tempus, vt va-
cetis orationi.* Si igitur Laici, die, quo

vólunt orare, prohibentur ab opere
coniugali, liquidò consequitur, vt sa-
cerdotes, quibus quotidianum est offi-
cium orandi, vel sacrificandi, vel ba-
ptizandi, nunquam à die ordinationis
sux coniugibus suis debeant commi-
sleri.

Hanc autem continentiam ab ipsis
Apostolis, Sacerdotibus, & Leuitis es-
se indictam testatur Aurelius Cartha-
ginensis Archiepiscopus in Concilio
generali C. C. XVII. Patrum, cui egre-
gius doctor Augustinus interfuit, verè
ipsius sacræ Scripturæ armarium. Deli-
berat enim prædictus Archiepiscopus
ita dicens: * *Placet vt Sacerdotes, & Le-*
nita, vel qui Sacramentis diuinis inserui-
unt, continentes sint in omnibus, quò pos-
sint simpliciter, quod à Deo postulant, im-
petrare, vt quod Apostoli docuerunt, &
ipsa seruaui antiquitas, nos quoque custo-
diamus. Quod constitutum à legatis A-
postolicæ sedis Faustino venerabili E-
piscopo, & ab omnibus Episcopis vna-
nimiter cum subscriptionibus est con-
firmatum. Item ipsa veritas affirmat in
Euangelio dicens: *Amen dico vobis, ni-*
si abundauerit iustitia vestra plus quàm
Scribarum, & Pharisaorum, non intrabitis
in regnum celorum. Iustitia autem vete-
rum erat, vt Sacerdotes anno vicis sue,
dum nondum vera, sed, vmbatica ran-
tum sacrificia celebrarent, non solum
ad vxores, sed & ad domos suas venire
penitus vitarent. Hanc igitur veterum
iustitiam, quicumque ex modernis Sa-
cerdotibus non dico superare, sed sal-

tem

* f. confer-
retur.

Hist. Eccl.
Tripart. li.
2. cap. 14.

1. Pet. 3.

1. Cor. 7.

* Vide Con-
cilium A-
fricanum
sub Bonifa-
cio L. C. Ca-
lestr. l. Pon-
tif. car. 37.
dist. 32. c. 13.
Placuit.
Vide etiam
dist. 83. c. 4.
Cum de
quorundã
Vbi Verba
huius Can-
aliter pan-
lem habet:
sicut & in
Conc. reces-
ditis. sen-
su est alio-
qui cõcoro.
Matth. 5.

tem imitari contendit, nunquam post ordinationem suam ad conjugale opus redibit, cum nulla dies prætereat, qua à sacerdotali officio vacare debeat.

*Concilium
Nicænum
c. 3.*

Amplius, Sancta, & Veneranda Synodus Nicæna, cui prædictum capitulum assignasti, in tertio capite penitus prohibet Clericis etiam cohabitationem fœminarum, nisi consanguinitate proximarum. Illud autem tuum nec prohibet concubitum. Quicumq; igitur tuo capitulo consentit, à prædicto Concilio dissentit. Vnde & damnatus est anathemate, quo S. Gregorius in synodica sua omnes à Nicæna Synodo dissentientes damnauit.

Si autem fortasse negas eandem Synodum prohibuisse Clericis habitare cum fœminis, antiqua, & authentica perscrutare exemplaria, quæ ibidem Concilium in 20. cap. cū CCC. XVIII. Patrum subscriptione continet roboratum, quod etiam in eodem numero capitulorum à sanctissimis Episcopis Cyrillo, * Alexandro, & Attico Constantinopolitano ad prædictum Præsulem Aurelium, & reliquos Africæ Episcopos legitur esse transmissum. Ipsa etiam Triparrita historia, quam nimium venerari videris, 20. capitula in prædicta Synodo testatur esse constituta. In his, inquam, exemplaribus, si legere digneris, prædictum inuenies Concilium in 3. capite Clericis non modò coitum, sed & cohabitationem per omnia interdiceret cum fœminis.

* *Alexandro.*

*Siricius Pa-
pa. decr. 3.
c. 4. in Co-
cilio Are-
latensi.
S. Hierony-
mus ep. ad
Oceanum.
Ruffini ad
Eusebium
appendicem
intelligit.
S. Greg. lib.
7. epist. 39.*

*S. Greg. lib.
7. epist. 112.*

Præterea Siricius Papa in decretis suis: B. Hieronymus in epistola sua ad Oceanum; & in Ecclesiastica Eusebij historia; sanctus etiam Gregorius Romano Defensori scribens & alij quamplures prædictum capitulum in Nicæna Synodo probant esse statutum. Ergo illud tuum, cum isti maximè sit contrarium, anathema nullatenus euadet Gregorianum. Ipse enim Doctor Apostolicus omnia Canonibus aduersa in synodo generali sub anathemate fecit damnari, ita scribens Syagrius Augustodunensi Episcopo. *Omnia, inquit, quæ sanctis Canonibus, sicut prædiximus, sunt aduersa, districtè sub anathematis interpositione damnentur, id est, ut nullus pro*

adipiscendū Ecclesiasticis ordinibus dare aliquod commodum præsumat, vel pro datis accipere; neque ex Laico habitu quisquam repente accedat ad locum sacri regiminis peruenire. Neque ut alia mulieres cum sacerdotibus habitent, nisi hæc quæ sacris Canonibus sunt permissa.

Sed forsitan asseris ad tuam partem defendendam, Nicænum Concilium iuxta assertionē magni Athanasij præsulis Alexandrini, & Marci Papæ etiam in 70. capitulis constare. ex quibus, quod nos tantū XX. in vsu habemus: illud tuum reliquis apud vos vsitatis annumerare conaris. sed frustra. Ego nempe assertionem SS. Patrum de 70. capitulis nec volo, nec possum negare: nunquam tamen adeo ero insipiens, deo miserante, ut ipsos venerabiles CCC. XVIII. Patres vnquam aliquid sibi, vel Apostolicæ doctrinæ contrarium suspicer constituisse. imò, omnia corū vel Apostolorum sententiis repugnantia non dubito damnasse. Quis enim sani capitis duo simul obseruari constitueret, quorum vnum obseruatum, aliud obseruari prohiberet? Si enim iuxta tuum caput, sacerdotes licitè singulis noctibus cū suis vxoribus dormiunt, quomodo ne in vna domo habitent, obseruabitur, videlicet si in vno lecto iacebunt, quomodo nec in vna domo manebunt?

Sed nec hoc transibo, quod tuæ parti maximè putas suffragari, quippe quod legitur in epist. S. Gregorij, quod ipse * Diacones Siciliae ad continentiam non coëgisset, illos, inquam, tantum, quos iam ante triennium noua prohibito incontinentiæ conjugatos inuenit. Nunquid tamen S. Gregorius alicubi in eadem epistola prædictis concessit Diaconibus, ut officium suum exercerent, si se iuxta tuum caput continere nolent? Non vtique. Nouit enim, quod nec laicis quidem, nisi post triduanam continentiam diuina concedantur Sacramenta, cum & ipse David, quem Dominus secundū cor suum elegit, panes propositionis non accepisset, priusquàm à sacerdote percūctatus se triduo continuisse, respondisset. Quomodo igitur incontinentibus Diaconibus ministerium suum exercere permetteretur,

* *In marg.
Cod. hac
verba ad-
iecta sunt.
Nota, quod
in emenda-
tionib. exō-
plarib. non
Diacones,
sed Subdia-
cones legū-
tur. Et sic
legendum.
Sic enim
habetur.
Li. 1. ep. 42.
ad Petrum
Subdiacono-
num Sici-
lia.*

qui iuxta decreta sanctorum Patrum A
cū ipsis sacerdotibus ad diuina Sacra-
menta conficienda, percipienda, vel
saltem tractanda non intermisse, sed
quotidie debent parati esse?

*Lib. 3. epist.
34.
Catane-
sinum.*

Præterea idem Apostolicus scribens
ad Leonem Episcopum* Catanensem,
hoc etiam Subdiaconibus esse consti-
tutum à prædecessore suo testatur; ut
qui eo tempore essent coniugati, vnū
de duobus eligerent, id est, aut se ab v-
xoribus abstinerent, aut certè nullate-
nus ministrare præsumerent. Diligen-
ter etiam attendas S. Gregorium ad B
tempus tantum à Diaconibus Siciliæ
continentiam non exegisse. Nam in
eadem ipsa epistola deliberauit, ut nul-
lus Episcoporum deinceps, aliquem
Diaconem ordinare præsumeret, nisi
qui se castè victurum promississet, nec
prædictorum etiam Diaconorum ali-
quis ad sacrum ordinem perueniret,
qui se post prohibitionem tunc ante
triennium factam ab vxore non conti-
nuisset.

** Subdia-
conum.*

Quapropter manifestum est eundem
Apostolicum* Diacones tantum illius C
temporis, & loci ad continentiam non
compulisse, quam tamen deinceps ab
omnibus, qui Diacones vellent fieri
per professionem statuit exigi. Quan-
tum autem hoc tuæ parti aduersetur,
mecum tuæ charitas considerare non
grauetur. Tuum enim caput, omni-
bus, etiam Episcopis, cuiusque tem-
poris coniugale opus frequentare per-
mittit, quod S. Gregorius vix in qui-
busdam Diaconibus ad tempus tole-
rauit, nec tamen sine pœna: nam spem
promotionis penitus ademit eisdem.
Incontinentiam denique concedis fa- D
cerdoribus, imò Episcopis, propter
quam prædictus Doctor spem superio-
ris gradus intercludit Diaconibus. Vi-
delicet Episcopi iuxta tuum caput cum
vxoribus suis dormientes abrenuncia-
bunt castitati, quam ipse etiam ab om-
nibus, qui deinceps vellent fieri Dia-
cones per professionem præcepit exigi.
Cum in tantum ergo S. Gregorius
tuo aduersetur capitulo etiam in hac
causa, vbi non parum rigorem cano-
num mitigauit, & vbi quædam tantum
eo tempore toleranda dissimulauit,

patet etiam idiotis, in quantum tua
pars impugnetur, imò damnetur à ge-
neralibus statutis eiusdem patris, quæ
ipse iuxta distinctionem canonum non
tantum ad tempus, sed omni tempore
deinceps obseruanda promulgauit, in
quibus etiam cohabitationem cum
fœminis sub anathematis impositio-
ne, ut prædixi, Sacerdotibus fecit pro-
hiberi.

Sed adhuc forsitan, ut aliquântulum
tuæ parti videaris suffragari, etiam in
huius temporis Diaconibus, ut in præ-
dictis incontinentiam contendis esse
tolerandam; sed frustrà. Consequere-
tur enim, ut coniugium in quarta ge-
neratione etiam modo toleraretur:
quod idem Doctor Apostolicus An-
glis nouiter conuersis ad tempus se
cōcessisse profitetur. Si enim hoc tem-
pore alterutrum horum esset tolerabi-
le, potius tale coniugium modò esset
sufferendum quod saltem aliquando
licenter legitur concessum, quàm in-
continentia Diaconorum, quæ nuf-
quam ibi concessa, sed vix in paucis,
ad tempus, non tamen sine subsequen-
te vindicta, ut prædixi, legitur esse dissi-
mulata. Ergo cum tale coniugium mo-
dò nullatenus in aliquo, quantumuis
ad continentiam infirmo, sit toleran-
dum, multo minus hoc tempore Dia-
conorū incontinentia alicubi est suffe-
renda.

*S. Greg. lib.
12. Respon-
so ad 6. in-
terrogatio-
nem Augu-
stini.*

Ex his ergo rationibus tu ipse colli-
gas, quid de sacerdotali fastigio cen-
sere debeas. Sed non iam diutius in ex-
quirendis rationibus demorabor, cum
quælibet vna prædictarum satis indu-
bitanter tuum destruat capitulum;
quod non ex aliquo libro à sanctis Pa-
tribus canonizato, sed ex Tripartita
assumptum est Historia; quæ quamuis
nobis non parum ad noticiam rerum
gestarum sit utilis, nunquam tamen
efficiet, ut aliquid ei credam, quod sa-
cræ Scripturæ statutisque sanctorum
Patrum, imò Spiritui sancto, horum
auctori, deprehendam aduersari. Bea-
tus nempe Gelasius Papa, Scriptura-
rum indagator solertissimus, in decre-
tis suis, vbi cum eruditissimis LXX.
Episcopis diuersorum auctorum tam
Græcorum, quàm Latinorum libros
exami-

*S. Gelasi
Decreto de
Apocrypho
Scripturam.
Epistolari
Decretal.
Rom. edit.
Tom. 1. pag.
116. Es. 199.
Es apud
Grat.*

examinavit, & diligenter, qui eorum essent recipiendi, vel renuendi deliberavit, nusquam eandem historiã iam dudum à tribus Græcis compositam, recipiendis annumeravit scripturis, sed ipsam in hoc tuo capitulo respuendam esse monstravit: quippe venerabiliter suscipiẽdo sanctorum Patrum decreta eidem capiti, vt diximus, penitus contraria.

Fortassis autem contendis prædictæ Historiæ ideo per omnia credendum esse, quod Cassiodorus ex senatore Monachus, vir in diuinis, & humanis literis eruditissimus, ordinavit eandẽ. Sed huius viri persona, quantumvis veneranda, non poterit annullare Canonicas S. Patrum institutiones, quas, vt prædixi, nullatenus obseruare valemus, si pro eius reuerentia ipsum tuũ caput adimplemus. Non autem mireris ipsius historiã in aliquibus esse respuendam, cum historia Eusebij, quam S. Hieronymus de Græco in Latinũ conuertit, vix in prædictis decretis Gelasij Papæ obtineat, ne omninò renuatur, licet multum vtilitatis in ea reperiatur. Sancti videlicet viri multa ad nostram eruditionem vtilia nõ solum transtulerunt, sed etiam ex eorum propria persona conscripserunt, quorum aliqua & ipsi postmodum iudicauerũt respuenda. Huius rei satis euidentis testimonium S. Augustinus affert nobis in libro Retractionum, vbi penè ex singulis libris, quos ipse composuit, nõ pauca ipsemet renuenda censuit. Hoc enim donũ propriè sapientibus adẽ est attributum, vt nec in suis, nedum in aliorum libris defendere velint, si quid in eis Catholicæ veritati contrarium inuenerint. Idem etiam Augustinus scribens ad S. Hieronymum, se ipsius, & quorumlibet sanctorum scri-

pta ita legere testatur, vt tamen nullatenus recipiat, si quid ibi apertæ veritati contrarium reperiatur. Hac igitur consideratione Historia Cassiodori est legenda, quam non tantum ex sua persona composuit, sed iam dudum à tribus Græcis non adẽ notis compositam ordinavit, & cuiuslibet horum trium proprium opus assignavit. Vnde non tam sibi, quàm auctoribus eiusdem historiæ est imputandum, quod in ea inuenitur reprobandũ: aut forsan * Epiphanius nescio quis scholasticus cum eandem de Græco in Latinum verteret, non fideliter Latinis literis commendavit, quod tamen probabiliter in Græco scriptum inuenit. Vtrum autem ex hac, an ex alia qualibet causa eadem historia Canonicæ veritati non parum inueniatur refragari, tuo iudicio relinquendum æstimo.

Cũm igitur prædictum tuum caput omnium auctoritate destitutum decretis sanctorum Patrum, & Evangelicis, atque Apostolicis scripturis, imò Spiritui sancto, cuius instinctu hæc omnia proculdubio sunt deprompta, certissimè probatum sit repugnare, quid aliud restat, nisi vt Gregoriano anathemate feriatur, quicumque illud deinceps contra Canonicas sanctiones defendere conatur? Cesset itaque fraternitas tua illud posthac sacratissimis Nicæni Concilij capitulis annumerare, vel etiam alicuius momenti æstimare, ne si illud pro authentico receperis, Spiritui sancto, vt prædictum est, repugnare iudicaris, quod peccatum nec hîc, nec in futuro seculo esse

dimittendum constat.

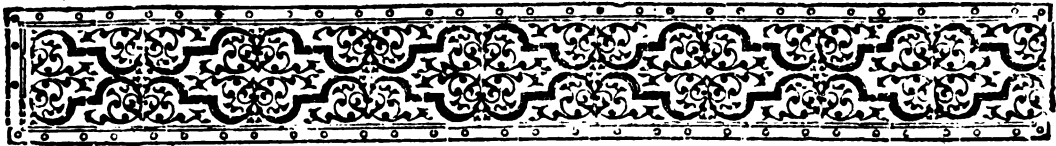
Vide Prefationem Cassiodori in Tripartitam.

** Fideliter Gertis Epiphanius. Fabula de Paphnutio Auctores sunt Sozomenus l. 1. cap. 22. Et Socrates lib. 1. cap. 2. duo extrinsecus, ex quorum dictis historiã Tripartita confirmata est.*

** imo Rufinus.*

S. August. Epist. 9.

Matth. 23.

CONTVMELIOSA RESCRIPTIO
pro superiori Capitulo. *

* De Alboino, qualis fuerit, diximus supra, in prefat. ad hac opuscula. Calebat nimirum eo spiritum, quo hodiernis sceleris, sed mentem mutasse videtur, ut apparet ex ultima Epistola; Et ex principio Apologesei Bernaldi pro decreto Gregorij VII. De hac tota controuersia lege Bellarminum lib. de Clerico, præsertim cap. 20. ubi ex instituto fabulam de Paphnutio refellit.

BERNALDO CONTRA LIBRVM SUPERIOREM MOLAM ABSQVE INFERIORE
*FÆNERANTI ALBOINVS.

* f. vers. 11.

Ind. 3.

* Exordium mendosum & intricatum, simile totæ Epistola.

* enim

* una

NON ambidextrū Aod tam improuisè quasi inter oscitantes posse opprimi, * inter dumosa tui cornu peccantis tyronis diuortia mihi quasi tremulo pede vixitur: imò etiam milleformis Protei species præpeti manu rapientis, impediende variarum rerum instantia, heu neque locus, neque tempus datur tibi vel ad pauca pro libitu respondendi. Hinc vrget enim verò quædam nostrorum confratrum antiquitus instituta orandi conditio; illinc inuitat nostri senioris in expeditionem eundi oratio; * cui comitatu, ac si iniquæ mentis asellus, licet mille stimulis agitatus vix, ac vix enataui: quod tibi in aurem susurro non magno mei periculo. Inter hæc omnia, veluti ne dedignando præterire videar * tui dicta, operam dare volo respondere tibi vel ad aliqua.

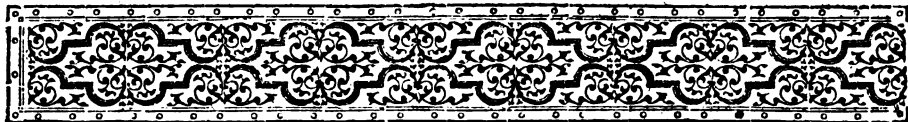
Me, uti tuis literis notatum esse percipio; Canonicis institutionibus, decretisue in aliquo reclamasse nullatenus consentio. Sed hoc nunquam confessum fuisse erubescio, & adhuc confiteri non recuso, omnique astipulatione firmando firmatum iri desidero, nondum lege prohibitum, primo aditu austeritate legis esse prohibendum, vindicandumue, sed paruulum magis lacte, quam solido cibo enutriendum. Ad hoc proculdubio tendit Gregorius Theologus: hoc etiam probat ipse & si luscus, Dei videns Paphnutius, qui

A ambo, velis nolis, condescendunt nostris infirmitatibus. Nam isto de ante consecrationem vsurpatis nondum in tantum, ut opinor, tuo tertio capite, (quo tu quidem vrbane frontis, obstinataque mentis supra modum hæres, canonizato) siue propter quosdam infirmos ante Synodum iugalibus alligatos: quæ res per tunc temporis non tanti sceleris, uti nunc esse perhibetur, siue propter quosdam Hæreticos legitimas nuptias anathematizantes cautius agente: illo autem inter Canonicè tradita, sed non Canonicè prohibita misericordius mediante: vtrumque quasi geminum par intus, ac foris, ante, & retro oculatus nulla caret ratione. Anne etiam te, mi frater, non pudet tuam controuersiam in hoc defendisse, à sancto Gregorio Sicilia nos Diacones suspensos ab officio, quasi pro quadam pœna fuisse; cum constet illum eosdem cum vxoribus post prohibitionem ante triennium factam, castè cohabitare dignæ remunerationi ascripsisse? Eo autem tuo ritè probato, eris, mihi magnus Apollo.

Quæ autem conuenientia, quæue ratio Tripartitam historiam propter Eusebij scripta vix à Gelasio authenticis approbata, neque ab eodem Gelasio, neque ab aliquo Doctorum repudiata, triumque tum secularibus, tum Ecclesiasticis probabili testimonio affirmatam post tot secula à nobis esse refutanda? Nugæ. aut fabulam te narra-

narrasse putas surdo, aut quæris nodū in scirpo. Quid plura? Si tu ita in nos, nostrosque confratres multo tibi, & mihi meliores pergis perplexa loqui; sed ponam digitum ori, ne plus quàm deceat presbyterum, arguar progredi. De cætero vti coactus tui ipsius incitamento te aggrediar nudis verbis; vt qd pudibunda Patris Noë denudare non

A pauescis, cum certum sit, te de eodem secundum tuam ipsius sectam peccato esse progenitum, qua ratione, quoue modo tu ipse peccatū, in alio vis damnare peccatum? Caue vt tibi sermonem faciam iuxta Salomonem; *Ante suum tempus nimis exaltata iuuentus: Ne malè labatur, pede deorsum retrahatur.*

SVPERIORVM CON- TROVERSIARVM IRRE- FRAGABILIS DEPVLSIO, ET PRÆ- DICTI CAPITVLI PROSCRIPTIO.

DOMINO Alboino Sacerdoti, nō vt Hisboeth fraudulēter impetito, sed Chusai Architofelis perfidia fideliter præmonito Bernaldus; Etiam improperanti charitatem offerre paratus ab eo benedici, qui non solum maledici, sed etiam pro nobis voluit peccatum fieri.

Multum miror de tua fraternitate, quod mihi tam perturbato rescripsisti animo, cū nihil in literis meis inuenisses, quod in literis nescio si in tuis aliqua ratione dignum tua offensione probasses. Non enim inuitus, nec verecundus tam erudito præcipuè, & amico cederem, si à te rationabiliter saltem aliquatenus à vero deuiasse monstrarer. Sed Deus est testis conscientie meæ, rationes meas nullatenus à vestigiis sanctorum Patrum exorbitasse, videlicet, vt non tam meæ, quam illorū sint iudicandæ. Quapropter sine causa videris cōtra me commotus esse, cū epistola mea tibi tantū sententias sanctorum Patrum charitatiuè describat, quæ non dico tuum, sed potius nescio cuius Sozomeni Capitulum anathematizabant. *Deberes enim, vt opinor, potius grates referre, quàm indignari, quod te de cauendo anathemate, vt amicum præmonui, ne si Sozomeni capitulum reciperes,*

In Tripart. malib. 2. c. 14.

A te ipsum sub Gregoriano anathemate posuisses. Ipse enim Doctor Apostolicus, imò per ipsum Spiritus sanctus, omnes à Nicæna Synodo dissentientes, & omnia sacris Canonibus aduersa, in Synodo generali sub anathemate fecit damnari. Prædictum autem Sozomeni caput, & omnes illud recipientes sacratissimo Canoni aduersantur, quæ Beatus Papa Syricius, sanctus quoque Gregorius, Beatus etiam Hieronymus, & alij innumerabiles sancti probant, in excellentissimo statutum esse Concilio, æquè vt Euangelium venerando. Videat igitur charitas tua, quàm periculoso anathemate plectantur, quicunque Sozomeni Capitulum B astipulari conantur. De hoc itaque periculo fraternitatem tuam diligenter præmonere curavi, pro quo te non offendere, sed magis, si offensus esses, placare putauit.

Sed, heu heu, res, vt opinor, in contrarium deuenit. Literæ enim tuæ, si tamen tuæ erant, tam malè tornatæ, te & amicam admonitionem spreuisse, & insuper contumeliosa respondiisse denotant, nec tamē aliquid me tibi scripsisse dignum cōtumelia aliquatenus probant. Qua de re nondum censul credendum esse, te, meum videlicet amicum, sacra scriptura tam eruditum, vnquam

vnquam mihi talem rescripisse epistolam, quæ & me, licet nulla ratione conuictum, blasphemaret, nec tamen tuam partem saltem aliquo modo iuaret. Quam satis euidenter qua inuestigatione digna esset, monstrarem, si non eam à tali amico mihi transmissam accepissem. Quis enim videre non valeat, quàm negligenter ipsa tuæ voluntati cum suis obscuris ambagibus deserviat, cum eadem tuam intentionem non solummodo nihil iuuet, sed etiam prorsus impugnet? Indicat enim te nullatenus sanctorum Patrum decreta respuisse: vnde cum veritas affirmet; *Qui non est mecum, contra me est.* & te eadem recepisse, & per eadem te Sozomeni caput probavit anathematizasse.

Matth. 12.
Luc. 11.

Præterea multiplicibus verbis confirmat ipsa rem nondum lege prohibitam austeritate legis esse vindicandam; cum potius tuæ parti conuenisset, si in nondum lege prohibitis non austeritatem legis, sed lenitatem exercendam dixisset. Quod saltem tuam partem non ad eò impugnaret, licet eam nihil penitus adiici valet, cum res, in qua prædictum caput legem non dico mitigare, sed prorsus annullare conatur, etiam ante C. C. annos, & eo amplius in generali Synodo legaliter sub anathemate interdicta legatur.

Ipsa etiam epistola sanctum mihi laudat Paphnucium, vt sub persona tanti viri aliquid persuadeat, quod à veritate dissentiat, sed frustra. Ipsum nempe & ego laudo, quem stigmata Iesu in corpore suo portasse libenter credo, nunquam tamen ad eò desipiam, vt prius reuerentiâ personæ aliquid recipiam, quod sacræ scripturæ, imò Spiritui sancto sit contrarium, vt de Sozomeni capitulo irrefragabiliter est probatum, quod ipsum Sozomenum de Beato Paphnutio iam dudum defuncto potius credo finxisse, quam in derogationem sanctitatis prædicti Confessoris suspicari præsumam, ipsum talem protulisse blasphemiam. Hoc est enim satis vulgare in libris nunquam canonizatis, vt cum nœnias su-

as omnibus incredibiles, efficere velint saltem verisimiles, eis adscribunt eas personas indubitatæ sanctitatis, vt sub earum sanctitate eorum recipiantur nœnias; sed incassum. Quantò enim minus de earum personarum sanctitate dubitamus, tanto magis nœnias iisdem adscriptas Canonicis institutionibus contrarias, credimus esse falsas, Transeo autem ipsius epistolæ coniecturas, in quibus, qua occasione prædictum caput sit confictum, satis cautè dubitatur. Quamuis nihil intersit inuenisse, cur sit conscriptum, cum idem B ipsum sacræ scripturæ aduersari certissimè sit probatum.

Quantum verò ipsa epistola deuiet à veritate in Diaconibus Siciliæ, ex scriptis Beati Gregorij poteris colligere: à quibus me in rationibus meis nullatenus deuiasse iudicabit, quicumque eadem, & scripta Beati Gregorij fideliter considerabit; nec dicet me dixisse, quod sanctus Gregorius incontinentiam Diaconorum Siciliæ per suspensionem officij, sed per prohibitionem superioris gradus vindicasset. nec dicet S. Gregorium ibi eisdem Diaconibus concessisse, vt altari ministrare deberent, si se non continerent. Idem etiam videre poterit S. GREGORII continentes Siciliæ Diacones pro continentia, non pro fœminarum cohabitatione laudandos pronunciasse.

Quod autem deinceps literæ à te mihi transmissæ de Tripartita fingunt Historia, nec ipsæ videntur explicasse, in qua nullatenus aliquid repudiandum esse censui, nisi quod à sanctis Patribus anathematizatum recipere non præsumpsi. Postea verò ipse non aliqua ratione probant, sed tantum verbotenus pronunciant, me nescio quid contra sacerdotum ordinem protulisse, cum nec eadem saltem contra te, ad quem specialiter scripsi, me aliquod reprobandum vel tua offensione dignum aliquatenus probent dixisse. Nunquid enim merito te, vel illos offendit, si ego non meas, sed Patrum rationes caput Sozomeni destruentes, & sub anathemate damnantes fideliter colli-

collegi : teque, vt amicum de cauendo anathemate præmonui ? Quid nempe contra te feci dignum blasphemiam, si testimonium sanctorum Patrum Hieronymi, Gregorij, Siricij, & reliquorum de Capitulis Nicæni Concilij potius credendum esse asserui, quam historiæ nescio cuius Sozomeni ?

Sed cur earundem literarum denuo incudi reddendarum ambages prosequar ulterius, cum ipsæ caput Sozomeni, quod non potuerunt ratione, iam conuiciis nitantur defendere ?

Quæ, inquam, conuicia non mihi nocere, sed potius in caput ipsius scriptoris redundare leuiter probassem, si non pro talis amici reuerentia dimisisssem. Ego quidem Patrem Noë semper habere desidero, cuius pudenda cum iamdudum per pœnitentiam sint annullata, denudare nec volo, nec valeo. Quicumque enim illa post pœnitentiam remansisse testatur, non Christianus, sed Nouatianus esse iudicatur, cum ipse Dominus per Ezechielem Prophetam dicat.

Ezech. 13. *Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua.* Pudenda videlicet non Noë, sed Nicolaj, Pauli Samosatreni, Episcopi Antiocheni, & reliquorum huiusmodi Patrum denudauit, qui omnes vnanimiter conserunt anathematizato Sozomeni Capitulo.

Quippe Nicolaus in Apocalypsi Hæresiarches denotatus suis condiaconibus etiam communes concessit vxores. Paulus vero Samosatrenus ne ipse à Clericis suis de foeminarum familiaritate accusaretur, eisdem foeminarum cohabitationem concessisse in Ecclesiastica historia perhibetur.

Vnde & ipsi pro aliis suis hactenus pro hac ipsa eorum vsurpatione, sub æterno damnati sunt anathemate. Horum, inquam, pudenda, & à te, & ab omnibus zelum Dei habentibus sunt detegenda, ne fraternæ mortis erimen incuratis, si Idiotæ pereant ipsorum perniciosissima deceptione, qui & aliorum pudenda per obstinatum defensionem effecerunt sibi propria.

Deinde prædictæ literæ Catholicam veritatem *secundam* nominando blasphemant, filioque baptizato, patris peccatum iam dudum & in ipso patre per pœnitentiam annihilatum Pelagianæ hæresi fauendo imputant. Quod quàm impium, quàm Hæreticum, quam detestandum esset æstimare, facillè monstrarem, si non pro respectu tuæ charitatis dissimulandum potius quam ventilandum esse iudicarem. Ipse enim Spiritus sanctus per Ezechielem Prophetam testatur dicens; *Filius non portabit iniquitatem Patris*; qui & sub tremenda obtestatione prohibet, ne quis dentes filiorum peracerbâ vuâ à patribus comestâ obstupefcere dogmatizet. Non ego quippe dedignor, cum ipso, quem Dominus secundum cor suum elegit dicere. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* Nunquam tamen adeò, me ipsum, Deo miserante, impugnabo, vt de plena remissione peccatorum in baptismo contra fidem Catholicam cum Pelagio diffidam. Nimirum certè alium blasphemare conatur, qui in eadem ipsa blasphemiam Catholicam fidem impugnare probatur.

Parum etiam eadem literæ tuam partem iuuerunt, cum contra Domini præceptum me per blasphemiam peccatum nominauerunt, quæ non dico te, sed omnem caput Sozomeni suscipientem verè seruum esse peccati, non quidem sponte, sed nutu diuino coactæ probauerunt. Iuxta Evangelium enim, quicumque peccat, seruus peccati extat. Prædictæ autem literæ cum sanctorum Patrum statutis consentiendo, eos, qui caput Sozomeni recipiunt, anathematizent, eosdem mortali peccato obligatos esse docent. Ergo & eosdem verè seruos esse peccati confirmant.

Videsne igitur, quàm parum ipsæ prædictos videantur honorasse, cum eadem me, licet falsò, peccatum nominantes, & eos verè seruos esse peccati monstrantes, me quasi Dominum eorundem habere vellent.

Præ-

Ezech. 18,

Ibid.

Psal. 50.

Rom. 6.

2. Pet. 2.

Euseb. hi-
storia Ec-
cles. lib. 7.
c. 25 interp.
Ruffino.

Præterea & ego, si pro tua charitate non dissimularem, veracia etiam nomina caput Sozomeni amplectentibus, non dico imponerem, sed antiquitus imposita proferre nossem, in quorum prolatione non ego propter mendacium, & animam meam occiderem, & locum in stagno ignis ardentis promeruissem, sed ipsos pro eisdem nominibus & nunc anathematizatos, & postmodum æterno igni, nisi resipiscerent, liquidò probarem esse mancipandos. Non autem nimium eisdem literis indignari volo, quas in contumeliam potius ** suarum*, quàm meam falsò me peccatum nominasse pro ipsa veritate percipio, quæ iuxta Apostolum, etiam pro impiis facta est peccatum. Ipsa quippe in Euangelio nobis dicit: *Beati estis, cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersus vos mentientes, propter me, &c.* Ergò & ego nec verum dicendo prædictas literas, vt meruerunt, blasphemare volo. Noui enim, quam terribiliter Iudas Apostolus silentium imponat blasphemantibus, asserens, quod nec Michael Archangelus secum alercantem Diabolum blasphemare fuerit ausus. Ipsum quoque vas electionis testatur; *quoniam maledici regnum Dei non possidebant.* Dauid etiam in sua persona satis terribilem omnibus proponit conditionem: *Si reddidi, inquit, retribuentibus mihi mala, decidam meritò ab inimicis meis, inanis*

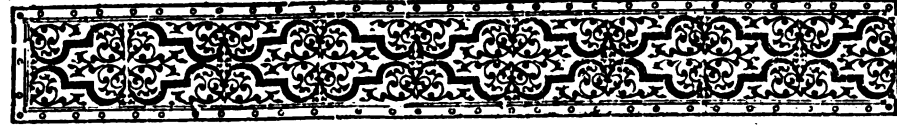
** suam** Gal. 3.**Matth. 5.**1. Cor. 6.**Psal. 7.*

& cætera huiusmodi. Si igitur talis poena debetur etiam illi, qui pro bono malum reddenti malum retribuit, quid de illo iudicabitur, qui malum fratri suo, nil nisi malum promerenti, reddidisse conuincitur?

In cassum ergò eadem literæ mihi opponunt illud Salomonis; *lumen nimis alta petentem esse retrahendum*, cum hoc non mihi, sed illis sit dicendum, qui conculcatis ipsius sancti Spiritus præceptis, se altos æstimant, sequendo inanes, imò fictas hominum traditiones. Videat igitur fraternitas tua, quam parum vel potius, quàm nihil illa epistola tua prouiderit honori, quæ & tuam partem, vt probatum est, impugnavit, & quod peius est, te contra sacerdotale officium tuos amicos nihil à te, nisi bonum promeritos, falsò blasphemasse indicauit; cum iuxta Domini Præceptum nec inimico sit maledicendum. Quapropter charitatiue admonco te, ne vnquam in tuæ religionis, & eruditionis derogationem alicui tam maledicam, tam illimatam transmittas epistolam, ne si aliquis, qui libenter velit contendere, tuoque honori parum prouidere ipsam perspiciat, omnes eius blasphemias in te ipsum re-torqueat.

Matth. 5.

ITEM

ITEM CONTUMELIOSA RESCRIPTIO PRO SUPERIORI CAPITULO.

FRATRI, HEV IN TOT HYDRÆ CAPITA TVMENTI BERNALDO ALBOINVS,
SE NVLLATENVS CAECIS CERASTEI
veneni cornibus periclitari.

I non sub suave Christi iugum colla submissus iam dudum testamēto pacis respirare appeterem, tuis maledicis rescriptis dignum talionē reddere non succumberem. Sed per nunc temporis id à me fieri, ipsa ratione Magistra, constat prohiberi, ratione, inquam, ne alicui malum pro malo reddam. Ac me, uti tuis literis liquidò patet, scisso peplo Palladis, quasi iniurias concitasse priorem, si modò aliqua cura esset, facilius dicto expurgare potuissem. Nil autem item dictum esse contumeliosum, cuique literas, etsi malè tornatas, tamen meas legenti, luce clarius sit expertum. Quid in hoc malè feci, vel quid promerui, si ego à te quasi fideliter præmonitus, etiam, versa vice, te pro aliquo præmonere curavi? Sed ut meo honori providendo, aliis, non tibi me de hac infamia securiorem reddam, libet uti parumper pedem retrahens nostri negocij primordia ad medium ducam. Cum me verò tuis * curatoribus scriptis, coaceruatissq; Sanctorum testimoniis, ceu fideliter præmonendo, à Canonica regula deviasse ex obliquo norasti, quales grates, vel quid boni promeruissem, non satis facile invenire potui, quod amicum sine causa admonere, quid est, nisi infamiae maculam in illum plus spargere? Nam ubi neque res, neque opus admonendi instat, ubi, quid, quando, cui, imò quæque circumstantia vacat, ergo absque his, quid alicu-

A ius admovere aliud valeat, nisi tantū, ut poeta; *Omne supervacuum pleno de pectore manat?* Me verò in recepto Sozomeni capite, de quo adhuc sub iudice lis est, nil unquam à sana doctrina deviasse, cuique scire volenti patet gemina ratione, vna scilicet, quod nil in eodem certo loco, tempore, probatisque personis recitato, scripto, translato, nisi authenticum, & probabile perspicio. Altera enim, si non probabili meliorem intellectum * adhibens, nihil sub eius occasione perverfi dogmatizo, neque tui admonitione opus habeo, nec Gregoriano anathemati subiaceo.

Nam neque tu, neque aliquis sanæ frontis, salva veritate, in faciem confiteri potest, quod me unquam sub huius capituli occasione vel cum Nicolaitis, vel cum Paulianistis proprias vxores sacerdotibus concessisse audiret; sed id tantummodo propter magnam compassionem Magni Paphnutij, quemadmodum quoddam Gregorianum, recepisse me absque rubore fateor, propter quam rem vel à te, vel ab aliquo me notari non vereor, quod sicut S. Gregorio Sicilianos Diaconos ab vxoribus non in tempore prohibitis, violenter & inordinatè separari, deteriore casum timenti, minus placuit, uti Paphnucius ante consecrationem legitimè ductis vxoribus, similiter occasionem fornicationis abhorrens sacerdotes non commisceri contraxit; Sic etiam mihi homunculo,

E velu-

Rem. 12.

* fort. ac-
curatori-
bus.

* fort. ad-
hibenti.

veluti cum tam sanctis viris in idem consentienti, nimis ac nimis temeraria nostri temporis prohibitio, non ex omni parte beata videri potuit. Verbi gratia, quod nunquam adquisitum, multo facilius denegatur, quam aliquando acceptum, si placet, auferatur. Si propter hanc rem anathemati subiacere debeo, Gregorium, atque Paphnucium mecum incausse esse, non parum gaudeo. Sed autem ~~vixit~~ ne ille magis anathematizandus subsisteret, qui tantis viris, expertis discretionis, repugnat, ille etiam adhuc anathemati deteriori succubat, qui contra decreta eiusdem Gregorij, Eusetheri Paparum, Anacleto, Pontiani, Eusebij sacerdotes et secularibus infestati, accusati, acriter despicit, contemnit, ab Ecclesiis absque Synodali iudicio eliminari approbat. *beatus Augustinus*

Quicumque aegrotum solerti cura sanare studeat, circumposita membra, priusquam ipsum vulnus, palpare prouideat. Si ipsum vulnus incautus primo aditu tractat, omnibus modis infirmus replemat. Haec enim intentione ipse *secretarium Christi* Moses, quo peiora compesceret, libellum repudij a sportari iubet. Sub hac etenim occasione iustus Loth, in iudicia, ob prius malum declinandum, aphas filias Sodomitis concedere voluit abutendissim.

Nonne etiam ipse summus Pontifex, qui celos penetravit, non omnes hoc verbum castitatis obperit, neque etiam nouum iustum in vestras vrsis fundi comperire, in super vides discipulos, quamdiu cum illis *spoliatus* est, non iungere profiteretur, in *fortibus* nostris misericorditer comparari non indignatur? Nonne Paulus *in electione* qui usque ad tertium caeli raptus Paradisum, vti nos ad compassionem *in promulgata* studeat, ne homines esse admonet, sicut seipsum? Ille idem enim vero, quemadmodum Paphnucius non solum propter scabulis propagationem, sed ob deuitandam fornicationem vnicuique concessit suam uxorem. Quapropter Sozomeni caput a nobis tam saepe tritum nullatenus videtur tam temere anathematizandum, quod vt ait S. Augustinus in suo speculo *quidquid in diuinis scripturis aliquo*

A modo probabile videtur, nullatenus ab aliquo facile praiudicetur. Hæc hæcenus.

At ego si non omnem diem, sed diem inter diem sapio, anathemati subiacere debeo? absit, quod ipse summus Medicus neque peccatores mensa eius priuauit, nec peccatricem a tactu pedum separauit. Ipse etiam cum Principem Publicanorum sui faciem desiderare contempsit, nequaquam sui presentia, imbecillam sui cohabitatione defraudauit. Sed tu credo opponis Billos poenituisse. At rogo, vnde credas illis compunctionis motum immaniter accidisse? Profecto filius hominis, qui de celo descendit, Zachæo sui peccata inspiratione ad ascensionem arboris persuasit. Sic etiam nunc, nisi ille omnia intrahens ad se occulto suæ gratiæ nutu nos miseris trahat, proculdubio nostri Papæ auctoritas vacillat; Agnum cum Iuho vesca confiteretur dextera excelsi. Proinde quenque piorum magis decet pro infirmis orare, quam in istis malis diebus sit persecutorum super eos iugum ducere. Ex quo gentes esse *conperunt*, nulli priorum tam graue dampnus inflixerunt. Omnibus diuinis legibus postpositis pro libitum nos denotant, *sicut estiam panis*. Ipse Siricius Papa non propter incontinentiã, poenam expulsionis intulit, neque communionem populi abstulit, sed tantam maioris Ordinis promotionem abstulit. Quam discretè quam uè misericorditer in nos presentia, & futura medians Dominus Papatum Græcis, tum Latini literis, eruditissimus Leo de huius rei negotio agat, tua curiositas absque omni mora in memoriam reducat. Quid opus est verbis? non est dolor nostro similis.

Vellem te, mi frater, notare Gregorium, atque Siricium aliquentulum in ista re, vti mihi videtur, inuicem distinnare. Promotionem verò, quam Siricius penitus in futurum rescèat, Gregorius Diaconibus propter prioris culpæ maculam, si vellent in postmodum continere, non denegat. Gregorius verò Diacones, quos nisi proposito mentis post tempus ad castitatem compelli non in tantum probauit, eosdem, vti me-

fort. secretarium.

Gen. 18.

Matth. 19. Matth. 9. Marci 2. Matth. 9.

promoc. re.

1. Cor. 7.

Matth. 9. Luc. 7. Luc. 19.

1. Ioa. 12.

Calamitas Alboini in Pontifices sui temporis.

1. Ioa. 13.

Ex libro Antilogia inter duos Pontifices.

mecum sentis, in tempore in idipsum A
propositi ante ordinem cogens ab E-
piscopis, nisi continerent, promoueri
prohibuit. Idcirco penè nihil distat,
quin eius, & Paphnucij sententia in
vnum confluat. Iste de inordinate post
ordinem prohibitis; ille autem, de an-
te consecrationem agit vsurpatis. Iste
de commixtione; ille verò, vt ita di-
cam, de condormitione. Nec propter
hoc neuter eorum, vt mihi videtur, in
aliquo Canonicis decretis reluctari vi-
detur, quod vbi nondum per legem
cognitio peccati inculcatur, potius
suasoria admonitio, quàm legalis di-
strictio exerceatur; aut in tempore in-
iustum interdicitur; aut si hoc male
negligitur, circumuolutis cum lintea-
minibus funiculis Propheta puteo ex-
trahitur.

Hier. 2.

Quid plura? verè, si Paphnucius, vt
tu peregrino intellectu arbitraris, vel
vltroneo argumentaris, omnibus Sa-
cerdotibus licentiam nubendi gene-
raliter concederet, non ita singulari-
ter, & euidenter de ante consecratio-
nem vsurpatis agere studeret. Ad hoc
etiam si in aliquo sanæ doctrinæ aduer-
sari inspiceret, nullatenus in idipsum
caput Cassiodorus, vir Diuæ memo-
riæ, magnæque conuersationis, & pru-
dentia tam officiosè de Græco in Lat-
inum transferre laboraret. Putasne, si
aliquis scenica arte, vt tu dicis, suam
hæresim sub persona Paphnucij tegere
auderet, Cassiodorus, tam egregius
vir, sibi transferendo fauere curaret?
Non verè: quia omne suum opus latè
per Ecclesias redolet authenticum, &
laudabile, cum multa scripta, vt in ve-
teri, Tobia, auctore, & in nouo, vt A-
pocalypsis traduttore, carentia reci-
piamus; cur non istud magis vtroque
probatum diligamus?

Super hæc etiam, cum ipsum no-
strum * Pangirium Hieronymum tan-
tum refecatis iuxta legem alienigenæ
crinibus, & vnguibus, id est, superfluis,
& sanæ fidei repugnantibus scripturæ
locis, ipsis Apocryphis aliquando re-
nunciare nolle nõ ignorem, quâ fron-
te prædictum caput tam authenticum,
probabile *super aurum, & topazium* in
istis temporibus delectabile, nihili ha-

* fortè,
Panegyri-
cum.
Dent. 21.2^a sal. 112.

bere præsumerem? Nullatenus, quia
esset contra fas, & ius. In eo autem
idipsum de Episcopis, quod & de aliis
ordinibus agi; Vnde tu ita summarim
mussitare videris, quasi in hoc sub
æqua conditione positos esse non mi-
reris. Nam Episcopus cum Presbyte-
ris chrisma consecrat. Presbyter cum
Episcopis corpus Domini conficit,
Diaconus super altare ministeria ordi-
nat, ipsisque prior calicem porrigit, æ-
què communicat. Quid Paphnucius
in eis, non inuenio, discernere va-
leat.

Ista omnia non tibi sed alicui infa-
tuato salu tam enucleatim debent in-
culcari. Sufficit de hoc. O mare Ne-
ptuni. O sacra. proh scelus me tam
inclementer in os increpari: insuper
in pistrinum retrudi, quod ne funem
tibi metipsum ad crucem portares, fide-
liter præmonui. Quamuis apud De-
um non sit personarum acceptio, insu-
per originalis in baptisate peccati
plena remissio, quodque me mutire
nefas est, in serobe tum infodio, ne-
quaquam sine legitimis nuptiis ex om-
ni parte legitima procedit procreatio.
Qualiter autem hoc sit, fac periculum
de temetipso, quod huiusmodi pro-
pter meos consacerdotes dissimula-
tum iri desidero. Sed autem ne te
defraudare videar ex toto, caue ne sal-
tem capiaris in vno. Quidquid enim
conuenit parti, conuenit & toti.

De hoc, quod mihi rescripsisti, me-
as literas malè tornatas esse, retice-
rem, si non coram meis compatrio-
tis, nescio quâ causâ, me tam turpi-
ter dehonestari ægrè tulissem. Qua de
re licet magis ipsius sensus intentioni,
quàm pompaticæ positionis proprie-
tati in illis, quemadmodum in istis,
inhiarem, tamen si vniuersaliter non
reprehensæ, sed particulariter ad me-
as manus redirent puncto proscriptæ,
aut pro posse defensas, vel emendatas
tibi remitterem: Sin autem dexteras
dando tuæ cauillationi morem gere-
rem, O lepidum caput, quàm elegan-
ter quasi prouidens meo honori, si
meæ essent, ad cumulandum meum
dedecus percunctando dubitasti. Vah
callidum consilium tuum: amicum

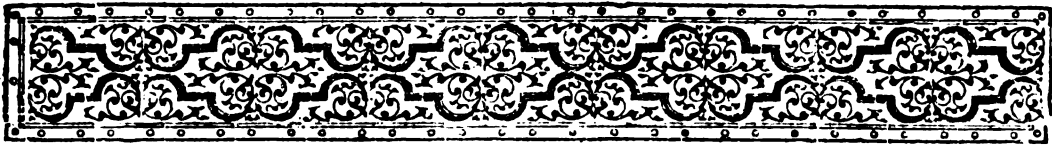
E 2 sic

* periodis,
colis &
commate.

fic retrahere in præcipitium. Si autem te ex æquo conuenissem, tuas carbone notari dignas, te in id mihi consentire ex magna parte compellerem, si earum thesin, distinctionem, subdistinctionem, media, vel * periodo, cola, & commate, quod absit, carere perspiccerem: nisi in tantum oppro-

brum malæ tornationis rugosa fronte obstupescerem. Si enim uerò in tuis literis macrologiam, quam sæpe* solescere caueres, non me quasi silicernium in faciem cedere res. Habe.

* Locur, &
videtur, &
mendosus.
Quam saepe
frangunt ara.

SVPERIORIS EPISTOLÆ RETRACTATVS, ET SÆPE TRITICAPITVLI IRREFRAGABILIS ANATHEMATISMVS.

DOMINO ALBOINO,
IN TEMPLO DOMINI NON
IDONEE NEMVS PLANTANTI BERNALDVS:
NON FABVLOSA VERBORVM FOLIA,
SED SENTENTIAS INDVBITABILIVM VERITATE SUBNIXAS.

ACCERTI literis à tua fraternitate mihi transmissis, aliquid in eis reperire desideravi, quod & animum meum ob iniuriã prioris epistolæ merito commotum mitigaret, teque saltem aliquo defensionis colore de tam perniciofa blasphemia, quoquo modo expurgaret. Sed eheu nihil huiusmodi in eisdem literis inuenire potui, quippe quæ ad cumulum prioris iniuriæ meas literas, nulla ratione adhibita, dicunt maledicas, meque priorem iniurias concitasse, teque nil contumeliosum mihi dixisse, tantum pronunciant, non aliqua saltem ratiuncula probant. Quantum autem hæ earum pronuntiatio deuiet à vero, nulli etiam Idiotæ latebit, qui vtriusque nostrum epistolas diligenter perspexerit.

Prima enim epistola, quam tibi de hac nostra questione transmissi, te tantum per testimonia sanctorum Patrũ fideliter, & amicè præmonuit de cauendo anathemate, vt nec tu ipse ali-

quid in ea reperisses, quod tuæ literæ saltem alicuius offensione dignum mihi possent probare. Quot autem blasphemias, quàm inhonestas, quàm perniciosas pro hac benevolentia mihi rescripsisses, referre pudet, cum ad eò foreteant, vt vel inimico tales inferre non deceat.

Secunda verò mea epistola contra easdem blasphemias tibi directa non remaledicendo tibi talionem reddidit, sed te tantum, vt amicum, à blasphemias nō mihi, sed tibi metipsi perniciosissimis compescere studuit. Proculdubio enim noui, quod ipsum vas electionis Paulus, per quem loquitur ipse Christus, maledicos tradiderit Sathanæ, vt discerent non blasphemare. Patet igitur satis euidenter, quis caput, imò quis summa fuerit huius iniuriæ, & quam indebitè mea scripta à tuis vocentur maledica, quæ te à conuiciorum voragine per charitatuam admonitionem voluerunt reuocare.

Non autè modo est necessarium, vt etiam huius epistolæ singulas non dico ratio-

1. Tim. 1.

rationes, sed pronuntiationes expugnem, quas in prioribus meis epistolis indubitanter annallavi, in quibus meam admonitionem rationabilem, & amicam, tuamque rescriptionem tibi perniciosam, mihi que contumeliosam evidentissimis rationibus probavi, quarum tu nec ultimam in hac epistola destruxisti.

His igitur irrefragabiliter probatis, ultimus tibi responderè meritò detrectarem, si non tuæ charitati, & hac vice morem gerere destinarem, quippe ut & in hac epistola tua, quid tuam eruditionem, tuamque religionem dedecet, me tibi fideliter indicare non tædeat.

In primis itaque volo te scire circumstantias Rhetorum huic nostro negotio non competere, ex quibus Oratores fingunt suas coniecturas, nō tam de veritate, quam de verisimilitudine curantes. Hæc enim nostra causa potius ad thesin, quam ad hypothesin pertinere censetur, nec tractanda est per verisimilem Oratorum suadelam, sed per irrefragabilem Philosophorum demonstrationem. Dicis igitur in Epistola tua, Sozomeni capitulum idcirco tibi authenticum videri, quod certo loco, & tempore à probatis personis sit recitatum, scriptum, atque translatum; sed falleris in hac consequentia. Num enim Categoriarum præcipui Doctoris Augustini, ipsiusque scriptum, de electione Iacob & reprobatione Esau exemplis Pauli,* ab aliquo sani capitis recipiuntur pro authenticis, quæ tamen certo loco, & tempore ex persona probatissima non dubitantur descripta, ex quibus Categoriarum nullus bene sanus authenticis annumerabit: alterum autem scriptum idem Doctor in libro Retractionum repudiare non erubuit. Hæc inquam & alia huiusmodi prædictam destruunt consequentiam. Vnde cum Sozomeni caput nondum esse authenticum probasset, nec per hoc probare potuisti, ut eo recepto nihil à sana doctrina deuiasset.

Abfurdissimū autem videtur, quod denegas, te aliquid peruersi sub eodem capitulo dogmatizasse, cum iam dudum

A meæ literæ idem ipsum caput tam irrefragabiliter probauerint peruersum: quippe Euangelicis, & Apostolicis scriptis, atque S. Patrum statutis aduersum. Frustra ergo protestaris, quod nullus te sacerdotibus vxores concedere vnquam audisset. Nam & ego, & plures alij hoc te sæpius concedere audiui, cum idem caput non tantum pro vero, sed etiam pro authentico prædicare nec adhuc pertimescas. Ipsum enim caput asserit S. Paphnucium in Nicæna Synodo surrexisse, & sacerdotibus, ut dormirent cum vxoribus suis, licentiam impetrasse. Quicumque igitur hoc non tantum pro vero, sed & pro authentico recipiendum, & obseruandum prædicat, nullatenus denegare valet, quin sacerdotibus vxores concedat.

In cassum quoque subiungis, quæ occasione illud pro authentico receperis, cum ipsum à te sub ineuitabili anathemate relictum, nulla ratione probaueris authenticum. Nihil enim interest, qualibet occasione illud pro authentico recipias, quod ne ita recipiatur sub anathemate prohibitum nondum dubitatur. Nam semper sub eodem anathemate erit, quicumque illud aliquatenus pro authentico receperit. Beatus quoque Paphnucius hæc blasphemia non est dehonestandus, imò Sozomenus cui id caput assignauit Cassiodorus. Quantiscunq; autem verbis res sibiipsis aduersantes reconciliare coneris; nunquam tamen adeò desipiam, ut Sozomenum Beato Gregorio in prædicto capite consensisse censeam. Ipse enim Sozomenus fingit in Nicæna Synodo coniugalem incontinentiam sacerdotibus non esse prohibitam, sed potius pro castitate reputatam; quam S. Gregorius nec Diaconibus Siciliæ in epistola sua concessit; sed in quibusdam eorum ad tempus tantum dissimulando, non licitam asserendo, non cum Diaconij administratione, sed sub altioris gradus prohibitione legitur tolerasse.

Denique nihil adeò alicui reperitur dissimile, quod non cum eodem aliquem similitudinis habeat colorem: cum & ipse Diabolus se in Angelum lucis soleat transformare. Quid igitur

E 3 mi.

*Videmus aliquid deesse.

2. Cor. 11.

mirum, si tu scripta Gregorij figmentis Sozomeni quoquo modo assimilasti, cum tamen adeo dissentiant, ut huius figmenta nullatenus Gregorianum anathema subterfugere valeat? Iustissime autem non hanc temporalē, & dispensatoriam, S. Gregorij tolerationem, sed generalia ipsius & reliquorum Patrum decreta generaliter hoc tempore iubemur obseruare; cum Beatus Papa Leo tuæ partis assentator, ut æstimas, ad Episcopos Mauritanie hanc generalem proferat sententiam. Non ergo in cuiusquæ persona est prætermittendum, quod in generalibus statutis cõtinetur. Atqui in generalibus statutis per auctoritatem S. Gregorij in Synodo Generali promulgatis, ipsa non tantum condormitio, sed etiam cohabitatio sacerdotum cum foeminis, & omnia quæ sacris Canonibus aduersantur, sub terribili anathemate damnantur.

Hæc igitur si tu fideliter attendisses, nunquam in tui periculum Domini Apostolici sententiam nimium temerariè vocasses *temerariam*, quæ tantum Simoniacos, & incontinentes Presbyteros à pernicioso sibi officio clementer separarat, quos S. Gregorius cū reliquis Canonum aduersariis simul vno tempore sub seuerissimo anathemate dånarat. Nullatenus ipse se hac damnatione obligauit, licet Siciliensium Diaconorum incontinentiam dissimulando, non quasi licitam, tolerauerit. Ipsi enim Nicæni Patres nullatenus Apostolicæ sedi primatum, siue priuilegiū adimunt, cum omnium etiam prouinciarum antistites iuxta morem Romani Pontificis propria iubeant obseruare priuilegia. Est autem priuilegium Romani Pontificis iuxta assertionem S. Syluestri, Gelasij, & reliquorum Patrum, ut ipse de omnibus Ecclesiis iudicare valeat, nec alicuius iudicio subiaceat; & ut ipsorum Canonum, & decretorum seueritatē pro temporis necessitate valeat, imò debeat mitigare. Huius priuilegij auctoritate non impugnando Canones, sed obseruando, Diaconibus Siciliæ aliquantulum ad tempus pepercit; non eis, cum Sozomeno, peccandi licentiam dedit. Unde nec seipsum cum aduersariis pro-

ubi supra

prio anathemate obligauit, sed iuxta tuam ipsius assertionem, te solum non dico cum Paphnucio, sed etiam cum omnibus Sozomeni sectatoribus sub eodem anathemate reliquit. Ipsi enim SS. Patrum statuta etiã annullare præsumunt, licet eis nullum priuilegium Canones concesserint, ut aliquid ex Apostolicis statutis saltem mitigare possint.

Anathema etiam, quod subiungis, maximè conuenit sectatoribus Sozomeni, & ut compendiosius dicam, *Sozomenistis*, qui non dico approbant, imo causa, & caput sunt, ut seculares incitentur cõtra sacerdotes. Ipsi enim sua nefandissima persuasione simpliciores Presbyteros ad contemnendos Canones ad eò confortant, ut rectores Ecclesiarum necessario Gregorianas sententias ad seculares proferant. Ipse enim Doctor Apostolicus Iennasio Patricio ita scribit: *Scito autem, fili excellentissime, si victorias quaritis, si commissæ vobis prouincia securitatem tractatis, nihil aliud vobis magis ad hoc proficere, quam zelari sacerdotum vitam, & intestina Ecclesiarum, in quantum possibile est, bella compefcere.* Idem etiam Reges Francorum in adiutorium sibi ad correctionem Sacerdotum hac terribili sententia incitauit contestans; quod, inquit, *proculdubio facientis culpam habet, qui quod potest corrigere, negligit emendare.* Nec tamen idem Apostolicus per hoc aliquid commisit in S. Patrum statuta, sacerdotes à secularibus defendentia. Nouit enim certissimè hæc eadē nullum sacerdotem à secularibus defendisse, qui sacris Canonibus obstinato animo resisteret, imò qui ab iisdem damnatus iam dudum à sacerdotio, apud Deum decidisset.

Videsne igitur, quam iustissimè prædicto anathemati subiaceant *Sozomenista*, qui quoslibet Sacerdotes ad eò Canones contemnere, ad eò suam damnationem spernere docent, ut Prælati eorum necessariò sibi in adiutorium seculares pro ipsis à damnatione reuocandis implorent.

Parum autem, imò nihil tuæ intentioni prodest, quod tot compassionū exempla enumeras, dum hoc cuilibet erudi-

erudito sit manifestum, quod nullatenus pro alicuius infirmitate se aliquis debeat à Christo separare, quod omnes faciunt, quicumque aliis tam obstinato animo contra sacratissimos Canones adminiculari conantur, ut & ipsi iure cum illis sub vno anathemate multari mereantur. Nam iuxta Apostolum; *digni sunt morte non solum qui talia faciunt, sed & qui facientibus consentiunt.* Si verò digna rebus nomina imponere volumus, non hoc misericors compassio, sed potius miserabilis condemnatio nuncupabitur, cum aliquis non modo suum, sed & alterius peccatum ad eò defendere non dubitat, ut à fonte omnium bonorū seipsum alienare non timeat. Non est modò necessarium, ut exempla compassionū, quæ frustra multiplicas, etiam sigillatim discutiam, cum eadem generaliter nihil tuæ parti prodesse iam monstrassem, quæ etiam in epistolari breuitate singulatim pertractare nimis longum æstimo.

Volo tamen hoc tuæ fraternitati fideliter intimare, quod illud exemplū, quod iustum Loth filias suas pro hospitibus stuprādas exhibuisse, testatur, à B. Augustino inter vitanda potius, quàm imitanda sacræ Scripturæ exempla, sicut & mendacium Rahab, reputatur. Idem enim Augustinus euidentissimis rationibus probat, quod nullatenus aliquem pro aliena infirmitate peccatum committere liceat: pro quo deuitando, nec propriæ infirmitati parcere debeat.

Illud autem Apostoli: *Vnusquisque suam habeat uxorem;* cum nec infirmitati monachorum, nec fragilitati quarumlibet velatarum aliquatenus condescendat, multo minus condescendit sacerdotibus; videlicet qui non simplici tantum benedictione ad continentiam sunt dicati, sed per venerandam manus impositionem; & per sacratissimi chris-matis vnctionem reliquis continentibus, imò virginibus, sunt prælati, qui & ad persoluendum officium, nullis nisi continentibus licitè, quotidie debent esse parati. Deniq; idem Apostolus in formans Titum de ordinatione siue de conuersatione Sacerdotum, indubitanter affirmat, quod Sacerdotem oporteat esse continentem.

Scias etiam pro certo B. Augustinū nullam mentionem tui capituli fecisse cum tractaret, quod multipliciter diuina scriptura intelligi posset. Quis enim sani capitis ipsum inter diuina computaret, quod ab ipsis diuinis sanctionibus iam ab antiquo irrecuperabiliter anathematizatum constaret? Nullus autem *Sozomenista* summo medico est comparandus, quia nullo modo sine sua pernicie suis fauet auditoribus, quod fecit ipse Christus; nec Domini Apostolici auctoritas minuetur, etiamsi quilibet magis perire, quàm Apostolicis institutionibus obedire conetur, pro quo etiā orare prohibet ipse dilectissimus Domini: *Est, inquit, peccatum ad mortem, non dico, ut quis oret pro eo.* Ipsi videlicet tales ad cor reuerentes potius pro se, & pro aliis debent orare, ita dicentes: *Omnia quæ fecisti nobis Domine in vero iudicio fecisti, quia peccauimus tibi, & mandatis tuis non obediimus.*

Volo etiam, ut diligenter inspicias, quoslibet à populo vitandos esse non tam propter humanā incontinentiam, quàm propter Diabolicam inobedientiam; ut Spiritus sanctus per Samuelem testatur: *Melior est obedientia, quàm victima, & auscultare magis, quàm offerre adipe arietum, quia quasi peccatum ariolādis est, repugnare, & quasi scelus Idololatriæ, nolle acquiescere.* Hinc & ipse Princeps Apostolorum, ut B. Alexander Papa capit. 6. testatur in ordinatione B. Clementis, firmissimè deliberat, ut populus nec saltem loqui ei audeat, quæ præceptis Apostolicæ Sedis inobediens sentiat. Propter inobedientiam videlicet ipse Paulus Samosatenus, cuius errorem in sæpe trito capitulo restaurauit Sozomenus, ab Episcopatu publica manu turpiter est expulsus, ut ipsa, quam nimium veneraris historia, fatetur. Siricius quoq; Papa sacerdotalem incontinentiam defendentibus non promotionē tantum ademit, sed omnem etiam aditum indulgentiæ iam tunc eis penitus obserauit. Decreta Leonis Papæ, quæ tuæ parti fauere putasti, *Sozomenistas* prorsus condemnant, quæ omnibus Apostolica præcepta contemnentibus veniam denegari indicant.

Multum autem tuæ eruditioni derogas in eo, quod generalibus statutis

B 4 B. Siric.

B. Siricij dispensatoriam S. Gregorij tolerationem, quippe localem, & temporalem, miraris dissonare. Nullus enim Apostolicus successorem suum privilegio sedis Apostolicæ priuat, quin pro sui temporis necessitate non solum Canones, sed etiam sui antecessoris sanctiones valeat mitigare, nec tamen in hoc suo prædecessori repugnat, quem & propria statuta aliquando mitigasse non ignorat.

Nolo autem iterum exinanire illam tuam deceptoriam similitudinem Sozomenicum Gregorio, & illum tuum prophetalem funiculum abrumpere non necessarium ducis, quia Hieremiam de lacu canoso extrahi desiderantem, non obstinatè facti sunt reluctantes, inde extractum non ignore.

Scias etiam fraternitatem tua non Cassiodorum, sed Epiphanium nescio quæ Scholasticum Tripartitam transulisse historiam, cuius Cassiodori persona nullatenus anathematizatum. Sozomeni caput canonizabit, cum nec indubitata sanctitas Hieronymi historiam Eusebij ab ipso translata effecerit authenticam, quam ipse Hieronymus in lib. de illustribus viris notat deceptoriam.

Idem quoque Doctor eximius te ipsum idem caput sanctæ doctrinæ aduersum intra crines alienigenæ docuit abscindere, quod cum susceptori suo, ut iam sæpius inculcatum est, sit perniciosum, nullatenus inter diuina mandata super aurum, & topazium est a mandum.

Satis verò diligenter quoslibet à recipiendo Sozomeni capite deterres, cum administrationem tam venerabilem Sacramentorum Episcopis, Presbyteris, Diaconibus æqua conditione doces iniunctam esse. Quis autem nostrum funem sibi ipsi ad crucem portarit, imò quis iam in cruce suspensus strangulantem nodum abruperit, sed arctius gutturi suo innectere studuerit, tu ipse in superioribus euidenter ostendisti, ubi te ipsum in Gregoriani anathematis eculeo suspensum reliquisti.

Laudo tamen quod plenam remissionem peccatorum in baptismo te

A credere profiteris, per quam professionem blasphemias epistolæ tuæ reprobasti, in qua, inquam, epistola filio iam dudum baptizato, patris peccatum imputasse notaris. Illam quoque tuam propositionem, *quidquid conuenit parti, conuenit & toti*: & alia huiusmodi exempla, non ex arte prolata, facillimè monstrarem, si non in tali negotio de arte loqui minus idoneum reputarem. Aliorum quippe iudicio arbitror, non nostro relinquendum, quid de tuarum literarum, siue mearum compositione sit censendum.

Propulsatis igitur irrefragabiliter tuis obiectionibus iterum, te, licet ingratum, charitatiue per subscriptas rationes libet conuenire, ut saltem iam tertio admonitus ad cor redeas, ne cū sectatoribus Sozomeni anathematizatus in æternum pereas. Nullum caput canonicæ veritati contrarium pro authentico est recipiendum, atqui tuum *topazium* sacratissimis Canonibus est contrarium. Afferit enim Nicænam Synodum Sacerdotibus incontinentiam non prohibuisse; quibus S. Hieronymus, Siricius, Gregorius non solum coitum, sed & cohabitationem cum foeminis in eadem Synodo penitus prohibitam esse testantur. Ergo illud tuum *topazium* non etiam pro vero, nedum pro authentico est prædicandum à quolibet in sacris literis erudito, cū scriptum sit, *os, quod mentitur, occidit animam*. Item Sap. 1. B. Ioannes Apostolus dicit; *Timidis, etc. Apoc. 22. & mendacibus locus est in stagno ignis ardentis*. Item Psalmista: *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium*.

Amplius: Sanctissimus Papa Leo per Episcopos in I. Tolctana Synodo congregatos Balconio Gallicæ Episcopo hanc sententiam inter alia transmisit: *Si quis dixerit, vel crediderit, alias scripturas præter quas Catholica Ecclesia recipit, in auctoritate habendas, vel venerandas esse, anathema sit*. Hoc igitur anathemate proculdubio illi multantur, quicunque illud tuum caput pro authentico venerantur, quod nullatenus Catholica Ecclesia recipit, cum sacris scripturis aduersari non dubitetur.

Amplius: Beatissimus Papa Damasus scribens ad Aurelianum Carthaginensem

In assertione fides quam nescitur possit esse, anathema sit. canones Tolctana l. Synods.

nensem Archiepiscopum verissimè testatur: *illos manifestè Spiritum sanctum blasphemare, qui contra sacros Canones nõ necessitate compulsi, sed libenter aliquid, aut proteruè agunt, aut loqui præsumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt.* Quicumque autem tuum *topazion* pro canonico recipiunt, non solum eosdem canones præuaricantur, sed etiam eisdem obstinato animo, vt iam sæpius probatum est, aduersantur. Ergo ipsi cum Spiritum sanctum blasphemant, ipsius damnationem, iuxta prædicti Apostolici attestationem, non euadent, præcipuè cum ipsa veritas in Euangelio testetur; quod blasphemia in Spiritum sanctum, nec hic, nec in futuro remittatur: Ipsumque Constantinopolitanum Concilium, quod est vnum ex quatuor Conciliis æquè vt Euangelium, venerãdis, ipsum, inquam, Concilium cap. i. cum omnibus hæresibus etiam contumaciam Spiritui sancto repugnantium anathematizat; quos & speciali nomine, iuxta quandam translationem, Pneumatomachos cognominat.

Luc. 11.

Amplius: Spiritus sanctus per Apostolum istam promulgauit sententiã: *Si quis non amat Christum, sit anathema, maranatha.* Sectatores autem Sozomeni non amant Christum, cum indubitanter blasphemant, Spiritum sanctum, per quem ipse Christus Canonicas sanctiones inspirauit SS. Patribus. Ergo ipsi subiacent Apostolico anathemati.

2 Cor. 16.

Amplius: B. Gelasius Papa in Apostolica sede cum LXX. Episcopis nominatim Nicolaum B. Stephani Protomartyris Condiacorum, Paulum Samosatenum Patriarcham Antiochenum, omnesque hæreticos siue Schismaticos, & omnes eorum Sectatores irremediabiliter anathematizatos esse pronunciauit cum omnibus, quæ docuerunt, siue conscripserunt. Quicumque autem docent capitulum Sozomeni pro authentico debere recipi, sectantur Paulum, & Nicolaum Hæresiarchas, cum in eodem capite adscribant sacerdotibus coniugale opus. Quomodo ergo ipsi, nisi resipiscant, eorum anathema subterfugere pote-

runt, quorum nefarium dogma confirmare, & disseminare non timerunt?

Amplius: Hæresiarches Iouinianus à B. Gelasio inter reliquos Hæreticos specialiter anathematizatus, licet hæreticè incontinentiam continentiæ adæquarit: nunquam tamen ad eò desipuit, vt Episcopale officium, singularem vtique, & principalem continentium dignitatem, incontinentibus adscribi posse dogmatizaret. Satius enim sibi videbatur, vt hoc reprobando suæ hæresi refragaretur, quam incontinentiam continentia tantum adæquaret, vt contra fas, & ius etiam incontinentiam diuinis mysteriis admittendam assereret. Ergo *Sozomenista*, qui hoc impudenter asserendo eundem Hæresiarcham in errore præcedunt, quomodo ipsius inuitabile anathema subterfugere valebunt? Has igitur irrefragabiles sanctorum Patrum sententias diligenter inspicias, nec contra salutem tuam Sozomeni caput deinceps pro authentico recipere præsumas.

Sed forsitan adhuc dicis, te illud pro authentico recipere, nõ pro alia causa, nisi pro quorundam infirmorum compassione. Quam obiectionem, licet in superioribus satis rationabiliter annullarim: tamen iterum eidem pro tua charitate non grauabor obuiare. Beatus Pater Augustinus, imo per ipsum Spiritum sanctum, in libro contra Mendacium testatur ita dicens: *Ea, quæ constat esse peccata, nullo bona causa obtentu, nullo quasi bono fine, nulla velut bona intentione faciendã sunt.* Recipere autem Sozomeni caput non tantum pro vero, sed etiam pro authentico, siue Canonico, damnabile peccatum esse probatur; cum idem caput, & Canonicae veritati contrarium, & sub anathemate à sanctis Patribus prohiberetur non dubitetur. Nullo igitur bonæ causæ obtentu, nullo quasi bono fine, nulla quasi bona intentione est recipiendum. Ergo, nec pro compassione aliquorum. Hunc itaque librum Augustini si tu fideliter attenderis, nunquam nobis aliquod peccatum faciendum esse vel pro alicuius æterna salute iudicabis.

S. August.
lib. contra
Mendacium
cap. 7.

Qua

Qua de re diligēter, & obnixè tuam fraternitatem non cesso implorare, ut saltem modò totiens rationabiliter admonitus animæ tuæ saluti pvideas, teq; à tam pernicioso anathemate subtrahas, neque simpliciores in tuam, & ipsorum perniciem per anathematizati capitis receptionem seducas. Vigilanter sanè attendas verba Domini terribiliter comminantis ei, qui aliquem de pupillis eius scandalizaverit. Precor etiam te, ut & in hoc meam admonitionem recipias, nec te iuxta S. Gregorium Apostolicæ autoritatis reum ulterius efficias, quod iam dudum fecisse probaris, cum Domini Apostolici præceptum contempnisse, & ei de verbis & scriptis derogasse non dubiteris. Qui etiam & alios per anathematizatum caput à te inter authentica descriptum confortasse infamaris, ut Apostolicis repugnent statutis. Certissimè autem volo te scire, quod nec moderni * Gregorij anathema tibi decrit, si ad ipsum hæc infamia iam de te vulgò disseminata pervenerit, quæ te præcipuum Doctorem, defensorem, imo vocem esse asserit omnium, qui Canonicis, & Apostolicis institutionibus obstinato animo resistent.

Hanc igitur infamiam, fideliter ad-

Matth. 18.

* Finet ac ergo adhuc Gregorius VII. quando Bernaldus hanc epistolam scripsit.

1. Cor. 3.

* nostrum.

A moneo te, ut compescas, neque deinceps Apostolicis statutis in periculum tuum aliquatenus refragari præsumas. Ut autem damnatorias sententias nostri Apostolici, & ipsius principis Apostolorum super Ananiam, & Saphiram pari efficacia pollere nõ dubites: damnationem Spirensis Episcopi, & mortem eius studiosè consideres, qui in præterito anno, qui erat ab incarnatione Domini M. LXXV. in prima hebdomada Quadragesimæ, eadem die, id est, VI. Cal. Martij, imò eadem hora subitò, quasi quodam inuisibili telo percussus, apud Spiram infirmari cœpit, qua hora & causam eius in Romana Synodo noster Apostolicus ventilare cœpit. Idem quoque tertia die, id est, IV. Cal. Martij heu miserabiliter expiravit, qua cum etiam definita nostri Gregorij sententia Romæ cum indubitabili efficacia dānavit. Sic enim concors fidelium relatio virorum testatur, quorum quidam eo tempore in Romana Synodo damnationi eiusdē præuaricatoris interfuere: quidam verò apud Spiram; quod idem Episcopus tam subitò, tam miserabiliter obiisset, præ-

sententes exhorruere. Ergo & tu caue. * Das dir jeth alsamo beschehe.

AB. 5.

Scripsit ergo hanc epistolam Bernaldus anno M. LXXVI. De hoc Episcopo Spiræ si Bernaldus noster in suo Chronico anno M. LXXV. Nomē huius Episcopi errat Henricus. Vide de hoc Romano Concilio, Tomo 3. Conc. 3. Baron. Tomo X. anno Christi M. LXXV.

* Hac Germanica Verba claudunt epistolam in Cod. Manuscripto.

EPISTOLA RECONCILIATIONIS PRO superiorum Epistolarum iniuriis.

FILIO DEXTRAE BERNHALDO ALBOINVS, PAR VELLE, IDEM Q. NOLLE.

NE sit inter nos zelus, & contentio, Propheticum sonat cum Apostolo. Quapropter boni æmulatores esse studeamus, quatenus quidquid noceat, facillimè euadere valeamus. Si qua dissensionis, æmulationisve zizania inter nos pullulasse videantur, idēitate puræ dilectionis, eiusq; propinquæ, fidei falce radicitus euellantur. Omne * nostri negocium iuxta Tullij, & Quintilianii conditiones, vertatur in utile, & honestū. Si hætenus per longas lucubrationes contentiosè, & infructuosè egimus; nunc sententiosè, & charitative per pauca multum proficiamus. Si

A non propter Deum omni creaturæ subiacere deberem; propter tuæ redintegrandæ amicitie statū nullatenus contentioni cedere recusarem. Me verò, si quid dixi, quod tibi, vel alicui subolere potest bono, quo spiritus saluus fiat, in interitum carnis tradi nõ renuo. A modò, ut cunq; res se habeat, feruida vis charitatis nesciens minui, sole calidior, adamante perennior, in æternum & ultra permaneat. Iam iam perstemus, & conemur, uti nouum par amicitie inuicem generare videamur.

1. Cor. 5.

Finis disceptationis de continentia Clericorum.

APOLO-

APOLOGETICVS
 BERNALDI
 PRESBYTERI

PRO

DECRETIS GREGORII VII.
 PONTIF. MAXIMI EDITIS IN
 SYNODO ROMANA

Aduersus

SIMONIA COS ET INCONTINEN
 TES ALTARIS MINISTROS.

Nunc primum in lucem editus

EX DVOBVS MANVS CRIPTEIS CODD.
 ALTERO RATIONENSIS, ALTERO

WESINGA

CAPL-

CAPITVLA SEQVEN- TIS OPVSCVLI.

- CAP. I. *Decretalis Epistola venerabilis Papa Gregorij.*
 II. *De auctoritate quatuor principalium Conciliorum.*
 III. *De auctoritate Apostolicarum institutionum.*
 IV. *De auctoritate reliquorum Conciliorum.*
 V. *Breuis enumeratio decretorum superioris epistola.*
 VI. *De primo statuto, id est, de Simoniacis.*
 VII. *De secundo statuto, id est, de emptoribus Ecclesiarum.*
 VIII. *Quod & sacra Scriptura damnet veditores spiritualium officiorum.*
 IX. *Item, quod emptores eorum damnet.*
 X. *Item mediatores huiusmodi Simoniaca negationis.*
 XI. *Detectio statuti predictae decretalis Epistola, id est, ut incontinentes altari nullatenus ministrent.*
 XII. *De anathemate eorum, qui defendunt incontinentiam sacerdotum, per Sozomeni capitulum ex Tripartita historia depromptum.*
 XIII. *Quod non Sacramentorum ministris, sed Laicis permisum sit, ut unusquisque suam habeat uxorem.*
 XIV. *Quid Apostolus constituat de sacris ordinibus.*
 XV. *Utilis consideratio eiusdem institutionis.*
 XVI. *Expositio B. Hieronymi super eandem institutionem.*
 XVII. *De quarto statuto predictae decretalis Epistola, ne populus officia clericorum recipiat, quos Apostolica statuta contemnere videat.*
 XVIII. *Cure eorum officia populo sunt prohibita?*
 XIX. *Explanatio cuiusdam capituli, quod presenti statuto videatur aduersari. (depromeret.)*
 XX. *Quid Dominum Apostolicum compulerit, ut hac statuta*
 XXI. *Quod non illi, sed SS. Patribus pro huiusmodi statutis esset indignandum.*
 XXII. *Cur eisdem statutis nulla appositae sint inducia.*
 XXIII. *Quod Dominus Apostolicus non solum Episcopos sed & subditos eorum damnare possit.*
 XXIV. *Quod cuiuslibet Episcopi parochianus Domino Apostolico etiam plus debeat obedire, quam proprio Episcopo.*

BERTOL.

BERTOLDVS VEL
RECTIVS, BERNALDVS
NOSTER IN SVO CHRONICO AN-
NO DOMINI M. LXXV.

GREGORIVS Papa in prima hebdomada Quadrage-
simæ Synodum Romæ collegit, in qua causam E-
piscopi Spirensis, sed Simoniaci, examinavit: qui,
ipsa die, cum examinaretur causa eius Romæ, id est
VI. Calend. Martij infirmatus est Spiræ, sed deinde IV. Ca-
lend. Martij miserabiliter exspiravit: quando, & à Gregorio
Papa definitam suæ damnationis sententiam in Romana Sy-
nodo excepit. In eadem Synodo decretum est à Gregorio Papa,
vt Clerici aliquem sacrorum ordinum gradum, & officium
precio adepti, deinceps in Ecclesia non ministrent, nec Eccle-
siam precio acquisitam aliquis retineat, nec deinceps alicui Ec-
clesiam vendere, & emere liceat. Deinde, vt à Clericali officio
cessent, quicumque se per incontinentiam reprehensibiles ex-
hibent. Item, vt populus Clericorum officia nullatenus reci-
piat, quos prædictas Apostolicas institutiones contemnere
percipiat.

INCIPIIT APOLOGETICVS
BERNALDI SVPER DECRETA QVÆ VENERABI-
LIS PAPA GREGORIVS EIVSDEM NOMINIS VII. IN
ROMANA SYNODO PROMVLGAVIT, CONTRA SI-
MONIACOS, & incontinentes altaris ministros.

P R O L O G V S.

IN superioribus epistolis illi **A** vt ipse amicus noster, se iam non vlt-
* nostro, nolit Deus, vt de-
inceps dicā æmulo, sed ami-
cissimo satisfacere studui; &
capitulum statutis nostri Apostolici
contrarium nullatenus attendendum,
vtputa sub anathemate prohibitum,
evidenter monstraui: ad eò videlicet,

vt ipse amicus noster, se iam non vlt-
rius contentioni, sed amicitie operam
daturum mihi rescriberet. Sed plures
adhuc restant, qui eisdem statutis ob-
stinato animo nimirum periculose, i-
mò perniciosè resistunt: qui & alios
simpliciores, quippe non multum stu-
diosos ad considerandos Canones, a-

* *Albeino.*

Cod. Rat.

F dcò

deducunt: vt & ipsi prædictas authenticas sanctiones contemnant, & suam consuetudinem iucundissimam quidem, sed perniciosissimam retinere contendant. Quod non plures eorum fecissent, vt mihi videtur, si ipsis bene compertum esset, quàm parum, vel potius, quam * non, noster Apostolicus in prædictis statutis deuiet à sanctis Patribus. Quapropter mihi, meique similibus commodum fore censui, si eadem statuta, Canonieis scripturis conferre, & mutuam eorum concordiam qualiscunque styli officio breuiter, ac fideliter commendarem. Et hoc, ea intentione, vt, si quis forsitan ex idiotis hæc inspicere dignetur, tantò viuacius ad obediendum Apostolicis institutis resipiscat, quantò euidentius videat hæc eadem nullatenus à sacratissimis canonibus deuiare: sed cum eisdem ex ipsa sacra Scriptura processisse.

CAP. I. In primis igitur decretalem epistolam nostri Apostolici describere iuuat: vt tanto apertius sequentia elucidescere valeant.

GREGORIUS Episcopus seruus seruorum Dei dilecto in Christo fratri OTTHONI Constantiensi Episcopo, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Instantia nuntiorum tuorum festinanter redire volentium non permisit nos fraternitati tue, qua in Romana Synodo constituta sunt, seriatim intimare. Hac tamen necessario tibi scribenda fore arbitrati sumus: nos, iuxta auctoritatem SS. Patrum in eadem Synodo sententiam dedisse: vt hi, qui per Simoniacam hæresim, hoc est, inter-

* C. R. pre-
uenit

* pecunia ad aliquem sacrorum Ordinum gradum, & officium promoti sunt, nullum in sancta Ecclesia ulterius ministrandi locum habeant. Illi quoque, qui Ecclesias donatione pecunia obtinent, omnino eas perdant: nec deinceps vendere, vel emere alicui liceat. Sed nec illi, qui in crimine fornicationis iacent, missas celebrare, aut secundum inferiores Ordines ministrare altari debeant. Statuimus etiam, vt, si ipsi contemptores fuerint nostrarum, imo SS. Patrum constitutionum, populus nullo modo eorum officia recipiat, vt qui, pro amore Dei, & officij dignitate non corriguntur, verecundia seculi, & obiurgatione populi respiciant. Studeat igitur fraternitas

tua, se in his nobis cooperatricem exhibere: sic crimina ista de Ecclesiis tuis radicatus euellere, quatenus boni pastoris meritum apud Deum valeas obtinere, & Romana Ecclesia de te, sicut de charissimo fratre, & studioso cooperatore debeat gaudere.

CAP. II. Sed priusquam hæc statuta singulatim consideremus quiddam de ipsorum Canonum auctoritate non

incommodum æstimo prælibare, vt tanto firmiter teneatur, quidquid ex eis ad obseruandum nobis denuntiat.

Sanctissimus Papa Gregorius, quæ noster Apostolicus nomine, & actione nostris * repræsentat temporibus, in sua synodica, id est, synodali epistola, sanctissima quatuor Concilia confirmat ita: Sicut * sancta Evangelia quatuor,

sanctissima quatuor Concilia suscipere, & venerari

sum Arj dogma destruitur. Constantino-

politano quoque, in quo Eunomy, & Macedonij error conuincitur. Ephesinum etiam

primum, in quo Nestorij impietas iudicatur. Chalcedonense verò, in quo * Eutychetis, Dioscoriq, prauitas reprobat, tota deuotione complector; integerrima approbatione custodio; quia in his, velut in quadrato lapide, sancta fidei structura consurgit:

& cuiuslibet vita, atq, actionis norma consistit, quisquis eorum soliditatem non tenet, etiam si lapis esse * videatur, tamen extru-

adificium iacet, etc. Cunctas verò quas præfata veneranda Concilia personas respuunt, respuo: quas venerantur, amplector. quia, dum uniuersali sunt consensu constituta, se, & non illa destruit, quisquis præsumit aut soluere, quos * religant, aut religare, quos

soluunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. Hucusque Gregorius.

Hanc autem synodalem epistolam idem Apostolicus statim post ordinationem suam composuit: & reliquis Patriarchis, quippe Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, Hierosolymitano transmisit. Consuetudo enim erat eo tempore, vt quilibet in aliqua Patriarchalium sedium nouiter ordinatus, se prædictas IV. Synodos custodire, reliquis sedibus, transmissa epistola profiteretur, antequam nomē eius apud reliquas sedes in diptychis describi mereretur. Nomen videlicet prædecessoris eius, licet defuncti, reli-

quæ

quæ sedes computabant inter viuentes, donec ipsius nouiter inthronizati præfulis synodicam reciperent epistolam. quæ, quia eundem Episcopum quatuor Synodos recepisse denotauit, hoc sibi nomen, id est, synodicam ab eisdem synodis non incongruè videtur mutuassee.

Hanc autem consuetudinem illius temporis fuisse, idem sanctissimus Papa testatur in epistola ad Secundinum seruum Dei inclusum: quam & vsque ad tempora beati Papæ Hadriani, quippe ad Karolum Regem perdurasse, Ioannes Romanæ Ecclesiæ Diaconus asserit: qui vitam S. Gregorij, ex præcepto S. Ioannis Papæ fideliter descripsit. Sed utrum adhuc eadem consuetudo perduret, ignoro. quam tamen præfatis temporibus fuisse non dubito. Patet igitur euidentissimè, quàm magnæ sint auctoritatis illa quatuor Concilia quæ S. Gregorius, imò per ipsum Spiritus sanctus, non semel, ut prædictum est, sed sæpius, & Euangelij comparat, & omnes ab eisdem dissentientes anathematizat. Quæ, & quilibet nouitius Patriarcha se obseruaturum per epistolam suam reliquis sedibus profiteri debebat, si se inter Catholicos Patriarchas in diptychis describi volebat.

CAP. III. Decreta verò sanctissimorum Romanorum Pontificum si possemus, etiam studiosius, quàm illa quatuor Concilia venerari, & obseruare deberemus: cum & ipsa Concilia omni firmitate carerent, si non Apostolicæ sedis Pontifices eadem, per Apostolicam auctoritatem & congregare, & corroborare decreuissent. Vnde & beatus Papa Marcellus, qui & ante Nicænum Concilium sua decreta martyrio consecrauit, ipse, inquam, vir Apostolicus, in decretis suis cap. 11. testatur ita: *Ipsi Apostoli, eorumque successores, Domino inspirante, consisuerunt, ut nulla fieret Synodus præter Romanæ sedis auctoritatem.* Sanctus quoque Athanasius præsul Alexandrinus, qui non minima pars Concilij Nicæni fuit, in Epistola ad Felicem Papam capite 11. ita dicit: *Scimus in Nicæna magna Synodo CCC. XVIII. Episcoporum ab omnibus concor-*

A dicit esse roboratum, non debere absque Romani Pontificis sententia Concilia celebrari. Sed & Beatæ memoriæ Iulius Papa id ipsum capite 5. profitetur dicens: *Ipsi verò prima sedis Ecclesiæ conuocandorum generalium Synodorum iura, & iudicia Episcoporum, singulari privilegio Evangelicis, & Apostolicis, atque Canonicis concessa sunt institutis.* Beatus quoque * Damasus Papa in decretis suis cap. 9. hanc intulit sententiam: *Nulla unquam Concilia rata leguntur, qua non sunt fulta Apostolica auctoritate.*

* Iulium I. in rescripto ad orientales Rom. editio. pag. 208.

* C. R. generalis interferit. * C. R. potestate. Nicænam Synodum ratam esse legitimus, quoniam non fuerit.

B His autem sententiis beatus Isidorus rimator scripturarum sagacissimus fideliter adstipulatur dicens: *Synodorum verò congregandarum auctoritas Apostolica sedi primata commissa est * auctoritate congregata, vel fulta. Hac Canonica testatur auctoritas: hac Ecclesiastica historia roborat. hac sancti Patres confirmant.*

Si igitur illa quatuor Concilia omni auctoritate carerent, nisi principaliter ex decretis Romanorum Pontificum firmitatem obtinerent: quis inficiari poterit, quin decreta per ipsos Apostolicos viros promulgata, maiori veneratione digna meritò censeantur, quàm ipsa Concilia, quæ non per ipsorum Apostolicorum præsentiam, sed tantum per ipsorum legationem, authentica fieri merebantur? Sic enim legati sedis Apostolicæ eorundem principalium Conciliorum sanctiones primaria subscriptione Apostolica vice canonizabant. Nempe sub piissimo Imperatore Constantino magnus Hosius Cordubensis Episcopus, Victor, & Vincentius Presbyteri Romanæ Ecclesiæ, ex parte sancti Syluestri Papæ Nicæno Concilio præfuerunt, & ipsum principali subscriptione firmauerunt. Item temporibus Theodosij iunioris Augusti, sanctus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus, & Arcadius Episcopus ex Italia vice beatissimi Papæ Celestini, Ephesino Concilio præfuerunt; & ipsum Apostolica vice corroborauerunt. Item, tempore Marciani Principis, Paschasinus, & Vincentius Episcopi, & Bonifacius Presbyter, vice sancti Leonis Papæ in

B. Gregor. lib. 7. ep. 54.

B. Marcellus, Papa. ep. 1. Rom. aditionis.

Chalcedonensi Concilio per duodecim dies celebrato, primi fuerunt, qui & Anatolio Patriarchæ Constantinopolitano quoddam priuilegium in Concilio vsurpanti, liberaliter contradixerunt, & reliquis statutis Apostolica vice subscripserunt: vt liber sancti Liberati Carthaginensis Archidiaconi de eodem Concilio testatur. Hæc autem omnia manifestius ille videbit, quicumque eorundem Conciliorum subscriptiones studiosè perspexerit. Ergo reuerentiam, siue obedientiam, quam sacratissimis quatuor Conciliis iuxta sanctum Gregorium meritò exhibemus; decretis Apostolicæ sedis nullatenus denegare, imò, si possibile est, studiosius impendere debemus: cum sine eorum auctoritate nec ipsa Concilia fas esset recipere.

CAP. IV. Sed nec reliqua Concilia parui pendere debemus: in quibus multa, nusquam alibi inuenta, Ecclesiasticæ tamen * dispensationi necessaria reperimus. Quæ quidem à superioribus authenticis sanctionibus nullo modo discrepant, cum Christianæ religioni apertissimè conueniant. Huiusmodi, inquam, capitula, in quibuslibet Conciliis inuēta, nullatenus ab aliquo Catholico sunt contemnenda: præsertim cum ipsa reliqua Concilia, ex sacratissimarum auctoritate sanctionum descendisse non dubitentur: quæ per singulas prouincias bina Episcoporum Concilia annuatim fieri firmissimè decernunt. Hoc, inquam, beatus Anacleus ab ipso principe Apostolorum presbyter ordinatus in decretis suis capit. 17. certissimè decernit: *Congregatio, inquit, summorum per singulos annos fieri solet, & debes.* Hoc excellentissima Synodus Nicæna cap. 5. constituit. Bene, inquit, placuit, *singulis annis per unamquamque prouinciam bis in anno Concilia celebrari, ut communiter omnibus simul Episcopis congregatis, discutiantur huiusmodi quæstiones.* Item, Constantinopolitanum Concilium, enumeratis priuilegiis diuersarum Ecclesiarum cap. 11. * constituit: *Seruat regula, qua scripta est de gubernationibus, manifestum est, quod illa, qua sunt per unamquamque prouinciam ipsius prouincia*

*A Synodus * dispensetur, sicut Nicæno constat * C. R. dispensetur. decretum esse Concilio.*

Item Chalcedonense Concilium cap. 19. dicit: *Decreuit sancta Synodus secundum Canones Patrum bis in anno Episcopos in id ipsum in unamquamque prouinciam conuenire, quo metropolitanus antistes probauerit: & corrigere, si qua fortassis emerferint.*

Patet ergo quod authenticæ sanctiones etiam Prouincialia Concilia fieri præcipiunt. quod incassum præciperent, nisi & nos eorundem Conciliorum probabiles sententias obseruare decernerent. Vnde & in tertio Toletano Concilio vniuersali decretum est: *Qui Concilia orthodoxorum Episcoporum, consona sanctissimis quatuor Conciliis non recipit, anathema sit.* Quicumque igitur vel horum Conciliorum rationabilibus statutis obuiare conatur, etiam à superioribus authenticis sanctionibus in periculum suum dissentire probatur. Beatus quoque Isidorus, in quadam sua præfatione de Canonibus capite vndecimo, prædictis rationibus adstipulatur hoc modo: *Nosse etiam oportet, licet cætera non infirmantur, quatuor esse principalia Concilia.* His autem enumeratis subinfert in eodem capite. *Sed & si qua sunt Concilia, qua sancti Patres spiritu Dei pleni sanxerunt, post istorum quatuor auctoritatem omnium manent stabilita vigore.*

Est ergo dignum, vt & huiusmodi Conciliorum statutis obtemperetur. Si enim non paræ stultitiæ constat, si quis cuiuslibet vnus hominis sano consilio adquiescere detrectat: quanto magis reprehensibile videtur, si quis impudenter resistit huiusmodi Conciliorum statutis: non vnus, sed plurimorum sapientium auctoritate, & iudicio prolatis, atque probatis. Nempe huiusmodi Conciliis plures Catholici, & eximij Doctores interfuisse leguntur, vt in Africanis Conciliis Legati sedis Apostolicæ Faustinus, Honoratus, Urbanus Episcopi, * sanctus etiam Aurelius Carthaginensis Archiepiscopus: Item ipse vir omnium virtutum Augustinus Hippone-

Isidorus libro originum cap. 15.

** in C. R. desideratur.*

** C. R. dispensationi,*

** C. R. ita.*

B. Celestini
um Lep. 2.

regiensis Episcopus, quem sanctus A Celestinus vir Apostolicus in decretis suis ita nobis commendat: *Augustinum, inquit, sanctæ recordationis virum, pro vita sua, atque meritù in nostra communione semper habuimus: nec unquam hunc sinistra suspitione saltem rumor adspersit, quem tanta scientia olim fuisse meminimus, ut inter magistros optimos, etiam antè à meo prædecessoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune senserunt, utpote, qui ubique cunctis & amoris fuerit, & honori.* Huic etiam Augustino, ut liber Liberati testatur, Theodosius Imperator, per sacram suam mandavit, ut se Ephesino Concilio præsentaret. Sed cheu, tam egregius Doctor antè mundo subtractus est, quàm ad illum inuitatoria Romani Principis Epistola peruenisset.

* G.R.P. 4.
pam.

Hi ergo, quos prædixi, & alij innumerabiles sancti Patres Africanis Conciliis interfuere, imò præfuere. Sic etiam sanctus Marinus Arelateni Concilio per sanctum Siluestrum * approbato: sic sanctus Cæsarius Agathensi: sanctus Hilarius Arausicensis: sanctus Albinus Aurelianensis: sanctus Bonifacius Mogontiensis Concilio; sic & alij aliis Conciliis non soli, sed cum pluribus aliis sanctis Patribus interfuisse leguntur, qui in Christiana religione, & doctrina tam insignes fuisse creduntur, ut vel vnus eorum singulari iudicio obuiare nimium esset temerarium. Ergo multorum sapientium iudicio non acquiescere, multò magis est intolerabile, in his duntaxat capitulis, quæ prædictis authenticis statutis non aduersantur, sed institutioni Christianæ religionis proculdubio suffragantur. Nam iuxta beati Augustini iudicium; *pro nullius persona reuerentia est recipiendum, si quid Canonica veritati in aliquo Concilio vel alicubi reperitur aduersum.*

Præterea, sancta, & veneranda Synodus Chalcedonensis, etiam Prouincialia Concilia ante ipsum transacta, canonizasse non dubitatur, ita decernens capite primo: *Regulas sanctorum Patrum per singula nunc usque Concilia constitutas, proprium robur ha-*

bere decreuimus. Hæc autem Concilia ante ipsum Chalcedonense leguntur fuisse: Ancyranum: Neocæsareense: quæ, & Nicæno Concilio antiquiora traduntur. Item, Gangrense, Sardicense, Antiochenum, Laodicense. Ergo eadem & in Chalcedonensi Synodo non dubitantur esse roborata: quæ, etiam cum Africanis canonibus beatus * Hadrianus Papa Karolo Imperatori ad disponendas Ecclesias in regno suo, Romæ tradidisse legitur. Quapropter nec Prouincialium Conciliorum statuta à quolibet temerè sunt respuenda, quæ & Apostolica sedes censuit recipienda. Hucusque sufficiat dixisse de sacrorum Canonum auctoritate. Nunc ad propositum redeamus, & statuta, quæ nos ter Apostolicus in supetiori epistola Othoni Constantiensi Episcopo cautissimè descripta transmisit, per ordinè digeramus.

* Exstat hac Epistola me canonis ab Adriano confecta Et Karolo Magno tradita.

CAP. V. Horum illud erat primum: *ut Clerici aliquem sacrorum Ordinum gradum, vel officium, per præcium adepti, nullatenus deinceps in Ecclesia ministrant.*

C Secundum: *ut Ecclesiam præcio acquisitam, nullus retineat; nec alicui deinceps Ecclesiam vendere, vel emere liceat.*

T Tertium: *ut, à clericali officio cessent, quicumque se pro incontinentia reprehensibiles exhibent.*

*Q*uartum: *ut populus Clericorum officia nullatenus recipiat: quos Apostolicas institutiones contemnere videat.* Curramus igitur per singula, & eadem quàm authentica, quàm attendenda, imò quàm inuitabilia sint, non ex nostris coniecturis, sed ex sanctorum Patrum statutis compendiosè monstremus.

D *CAP. VI.* Primum itaque statutum in Chalcedonensi Concilio, plenissimè, & euidentissimè reperitur, quod vnium ex quatuor prædictis Conciliis tempore quidem non dignitate vltimum sancti Patres Leoni Augusto vsque ad sanguinem vindicandum esse mandarunt, ut Liberatus in libro suo restatur. In ipso, inquam, Concilio scriptum est capite tertio: *Si quis Episcopus per pecuniam ordinationem fecerit, & sub precio redegerit gratiam, que vendi non potest, ordinaveritq; per pecuniam Episcopum, Chorepiscopum, Presbyterum*

Vide c. 1.
q. 1. c. 2.

* C. R. p. 100.

aut Diaconum, vel quemlibet de his, qui connumerantur in clero: aut promouerit per pecunias dispensatorem, aut defensorum, vel mansionarium: vel quemquam omnino, qui subiectus est regula, pro sui turpissimi lucri commodo: is, qui hoc attentasse probatus fuerit, proprii gradus periculo subiacebit: & qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione, vel promotione, qua est per negotiationem facta, proficiat: sed sit alienus à dignitate, vel sollicitudine, quam pecuniis quasit. Si quis verò mediator tam turpibus, & nefandis datis, vel acceptis existiterit, & quidem Clericus fuerit, proprio gradu decidat. Si verò Laicus, aut Monachus, anathematizetur.

Et notandum, quàm cautè istud capitulum omnes Simoniacorum astutias excludat: cum quolibet modo per pecuniam promotos, absq; omni spe recuperationis deponat. Solent enim Simoniaci diuersis modis, sed vno reatu, sacras dignitates mercari. Nempe, nunc ipsi, nunc pro ipsis eorum amici precium pro sacra dignitate, vel ante ordinationem suam dederunt, vel in ipsa dant, vel postmodum se duros promittunt. Et hoc nunc electoribus eorum, nunc eorum ordinatoribus, vel demum quibuslibet eorum fautoribus.

Quicumq; igitur aliquo horum modorum quemlibet promouerit, vel se ipsum ita promotum esse cognouerit, indubitanter à superiori capitulo degradari iubetur, cum per pecuniam, vel alium promouisse, vel ipse promotus esse nõ dubitetur. Sed nec hoc sine cõsideratione prætereundum videtur: quod idem caput duo negotiatorum genera damnauit. Vnum quidem eorum, qui ad Diaconatum, vel Presbyteratum, vel ad aliquem huiusmodi gradum per pecuniam ordinantur. Alterũ eorum, qui ad dispensationis ministerium, vel ad aliquod huiusmodi clericale officium per pecuniam promouentur: qualis est vice dominatus, præpositura, decania, archipresbyteratus. & his similia. Sic igitur & noster Apostolicus duo negotiatorum genera, & omnes negotiantium versutias in primo eius statuto comprehendit: in quo, clericos aliquem sacrorum Ordinum

gradum, vel officium, quoquo modo per pecuniam adeptos deponit. Quod tamẽ statutum superiori capite mitius liquidò probatur: cũ spiritualium officiorum venditores, & tam nefariæ negotiationis mediatores debita ultione non damnet. quos tamen prædictum caput cum ipsis emptoribus degradandos, vel anathematizandos esse decreuit. Et nota, si mediator degradari, vel anathematizari meritò iubetur, quid de illo censes, qui per eandem negotiationem indignè promouetur? Hoc vtiq; quod sanctissimus Papa Gregorius, imò quod per illum Spiritus sanctus de huiusmodi negotiatoribus indubitanter decreuit, qui in eiusdem Apostolici auriculam, sub columbina specie, quælibet decernenda, dictare consuevit. Nempe scriptũ est in decretis suis * cap. 131. *Quicumq; ergo hoc, id est, (Ecclesiasticum officium) precij studet datione mercari, dum non officium, sed nomen attendit, sacerdos non esse, sed dici tantummodò inaniter concupiscit.* Et paulò post in eodem cap. *Cum liqueat hanc hæresim in Ecclesia ante omnes radice pestifera subrepisse, atq; in ipsa sua origine; Apostolica esse detestatione damnatam, cur non cauetur, cur non perpenditur: quia benedictio illi in maledictionem conuertitur: qui ad hoc, vt fiat hæreticus, promouetur?* Quid ergo mirum si noster Apostolicus eos tantum ab Ecclesiasticis ministeriis separauit, quos sanctissimus eius æquiuocus, & ab Ecclesia separatos esse cum reliquis hæreticis deputauit?

CAP. VII. Secundum quoq; statutum nostri Apostolici est quod Ecclesias emptoribus * adimi præcipit: item in prædicto Chalcedonensis Concilij capitulo licet obscure, comprehensum videtur: quod etiam dispensatori Ecclesiasticarum rerũ per pecuniam promoti, officium dispensandi iubet auferri. Quilibet enim presbyter, dispensator debet existere non prædicationis tantum, sed etiam rerum Ecclesiæ sibi commissæ, quas S. Patres, non solius presbyteri, sed quorumlibet egentium necessitati dispensandas esse censuerunt.

Præterea in eodem capite cuiuslibet clerico omnis Ecclesiastica sollicitudo per precium acquisita, iubetur adimi.

* S. Gregor. li. 7. ep. 112.

* Apud Grat. 1. q. 1. c. 33.

* C. R. p. 100.

mi. Procurate autem ipsam Ecclesiam cum sacerdotali diligentia, ni fallor, clericalis sollicitudo est, & Ecclesiastica: ergo & in eodem capite Ecclesiæ sollicitudo per pecuniam vsurpata iubetur auferri. Vnde, & beatissimus Papa Gregorius scribens ad Clementem * Bizanzenum, de quodam presbytero decernit ita: *Vt, si idem presbyter quandam Ecclesiam obtinisset per pecuniam, non solum eadem Ecclesia priuaretur, sed etiam presbyterij honore spoliaretur.* Sic quoque in antiquis nostrarum Provinciarum Conciliis, Magontiacensi videlicet, Remensi, siue Turonensi statutum legitur, vt presbyter Ecclesiam precio adeptus, & presbyterio & Ecclesia priuaretur. Item beatus Leo Papa eiusdem nominis IX. nostro tempore penè contiguus, in prima sua Romana Synodo Simoniacam hæresim penitus damnauit: emptiones, & venditiones altarium sub anathemate prohibuit. quod anathema illi non euaserunt: quicunq; deinceps tam nefariam negotiationem exercere præsumperunt. Liber igitur cõsiderare quàm clementer noster Apostolicus tantum emptas Ecclesias emptoribus earum ademerit, quos iuxta censuram SS. Patrum, & Ecclesia, & presbyterio, imò Christiano nomine, & communione priuandos esse non ignorauit.

C A P. VIII. Sed cur in tantum laboramus, vt prædicta nostri Apostolici statuta ex Synodicis SS. Patrum sententiis processisse demonstremus: cum eadem ex ipso sacre scripturæ armario emanasse, nullum dubitare eruditum putemus? Nam in eadem scriptura, omnes personæ tam nefarij mercimonij damnatæ reperiuntur, scilicet & venditores spiritualium officiorum, & emptores, atque huius negotij mediatore. Ipse enim **D O M I N U S** pariter vendentes, & ementes de templo suo eiecit, & cathedras vendentium columbarum iam tunc ipse euertit. Quod S. Gregorius ille noster Theologus in *XXII. homilia exponit ita: *Cathedra ergo vendentium columbas euertitur, quando hi, qui spiritualem gratiam vendunt, vel ante humanos, vel ante D E I oculos sacerdotio*

aprinantur. Et meritò. Nam ipsa veritas præcipit in Euangelio: *Gratis accepistis, gratis date.* quod, cum tales non attendant, etiam à **D E O** seipfos alienant, qui in eodem Euangelio dicit: *qui est ex D E O, verba D E I audit: ideo, vos non auditis, quia ex D E O non estis.*

Præterea princeps Apostolorum Petrus imò per illum ipse Christus omnibus Prælati in Ecclesia præcipit ita: *Pascite, qui in vobis est, gregem D E I, prouidentes non coactè, sed spontaneè secundum D E I V M, non turpis luci gratia, sed*

B *voluntariè.* Contra hoc præceptum illi agunt, quicunque spirituale officium, pro seculari lucro, subiectis suis turpiter impendunt. de quibus idem Apostolus, in sua posteriori epistola

testatur: *sequuti sunt viam Baalam ex Borsor: qui mercedem iniquitatis amauit, correptionem verò habuit sua vesania subiugale mutum in hominis voce loquens, prohibuit Propheta insipientiam.* Quod venerabilis presbyter Beda in tractatu super eandem epistolam dilucidat ita:

** Num multi Catholicorum in tantum mercedem amant iniquitatis, vt etiam docti ab indoctis, à Laicis Clerici, meritò lace-*

C *rentur. qui, iure comparantur Propheta, qui verbis asina contra naturam loquentis corripitur: nec tamen à proposito prauis itineris retardatur.* Iste videlicet Balaam

idem esse asseritur, qui & beatorum Iob in libro ipsius superflue, & arroganter docuisse legitur: qui & Helium, id est, diuinus ab officio diuinandi est cognominatus. Sic enim testatur S. Hieronymus in lib. de Hebraicis questionibus. Hic igitur, cum esset Propheeta à Balac rege Moabitarum ad maledicendum filiis Israël conductus: illis quidem in verbo domini pro precio studuit maledicere: sed prauitatem suam Domino verante, ad effectum non perduxit, nec mercedem iniquitatis accepit. qui tamen à **D E O** reprobabilis denotatur, vt asina eius sapientior eo, vesaniam eius, & insipientiam corripuisse, & eum à gladio resistentis angeli eripuisse legatur: quam ipse angelus non morituram fore testatus est, etiamsi ipsum reptoribus

F 4 bum

* Bizanzenum.

Matth. 23.
Marci 11.

* C. R. XVII.
Greg. 22.

Matth. 104

Joan. 8.

1. Pet. 2.

2. Pet. 2.

* C. R. Nonnunquam

Num. 23.
23. 24.

bum Prophetam debita morte multasset. Si ergò Balaam tantum amando mercedem iniquitatis, à DEO legitur reprobabilis, quanto magis ille inter reprobos est computandus, qui cum Balaam de iniquissima venditione spiritualis officij precium studiosissimè requirit, nec cessat, donec ambitionem suam ad effectum perducat?

Matth. 23. Præterea Beatus Hieronymus in tractatu super Matthæum, illum scribam qui dixit IESU: *Magister, sequar te? quocunque ieris; ideo repudiatum à Domino testatur; quia more Simonis Magi eum sequi voluerit, ut ex operum miraculis lucrum assequeretur. Vnde & sibi à Domino respondetur: Vulpes foveas habent; & reliqua: ac si diceret; cur propter lucra, & diuitias me vis sequi, cum tanta sim paupertatis, ut nec proprium habeam hospitium, cum vulpes etiam & volucres proprias habeant mansiones.* Si igitur ille, qui spirituale officium pro lucro tantum exercere voluit, ab ipso Domino iure reprobatur, quanto magis ille, qui & huiusmodi officium penitus aliis vendidisse detegitur?

cap. 19. Emptores autem spiritualium cum ipso principe eorum Simone Mago in Actibus Apostolorum damnati leguntur. Vbi ille noster Simon Princeps Apostolorum, eundem alium Simonem principem apostatarum æterna damnatione multauit, ita decernens: *Pecunia tuatecum sit in perditione. quoniam existimasti donum DEI pecunia possideri. Non est tibi pars neque fors in sermone isto. Cor tuum non est rectum coram DEO. Pœnitentiam itaque age de hac malitia tua, & roga DEVM, si forte remittatur tibi hac cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te esse.* Respondens autem Simon dixit: *Precamini & vos pro me ad DEVM, ut nihil veniat super me horum, quæ dixistis.*

Et nota: ipsum hæresiarcham Simonem Magum pro sola nefaria cogitatione ab æquiuoco suo damnatum, quem videlicet spirituale officium mercari solummodò cogitasse, nullatenus

autem tam nefariam negotiationem legimus impleffe, Videsne quàm rationabiliter illi damnentur: qui & tam inhianter, vt Simon Magus spiritualia officia mercari concupiscunt, & insuper desideratam negotiationem perficiunt: qui, & eadem sceleratè acquisita, sceleratius vti, imò abuti non verentur. Vnde non parum ipsum Simonem Magum in culpa præcedere videntur. Ille enim emptionem, quam malè concupiuit, nullatenus ad effectum perduxit. qui pro solo nefario appetitu damnatus, per ipsos Apostolos apud DEVM efficere studuit, vt damnatorias eorum sententias subterfugeret, non vt officium criminose appetitum criminosis obtineret.

Sed cur idem hæresiarcha spirituale officium mercari appetisset, nisi emptum deinde nefandius vendere vellet? Non enim frustra de eo scriptum esse videtur. quod stupidus de signis, & virtutibus admiraretur. quæ, vt ipse posset facere, per pecuniam suam voluit efficere. Videlicet, vt, iuxta Hieronymi assertionem, temporale lucrum ex miraculis assequeretur.

Ergò non solum emptores, sed & venditores spiritualium officiorum, sectatores præfati hæresiarchæ denotantur. Vnde & cum eodem æternæ damnationis vinculo adstricti non dubitantur; attestante beato Gelasio, in decretis suis cap. 24. *Quos verò constituit indignos meritù, sacram mercatos esse precio dignitatem, conuictos oportet arceri, non sine facinus tale patran- tes. quia dantem pariter, & accipientem damnatio Simonis, quam sacra lectio testatur, inuoluit.* Hanc autem generalem sententiam, Beatus Gelasius Papa per tractatus singulorum graduum ordinationibus subintulit: inter quos etiam Ostiarios, Notarios, siue defensores numerauit; qui, nec per manus impositionem ordinantur, nec ipsi manus alicui imponere permittuntur. Vnde & illum in decretis S. Alexandri Simoniacum vocari non dubium est, qui pœnitentem ad reconcilia-

*Gelasio
Epist. 6.
1. 9. 1. 6.*

*Hæc periodum
C. R. d. s. f.
deratur in
contextu:
sed tamen
est ad marginem.*

* C. R. rati-
one.

ciliationem pro precio apud Episcopum iuuat. Ex qua * re colligitur, non solum illos reputari inter Simoniacos, qui per precium ad manus impositionem perueniunt, sed & illos, qui & alia clericorum officia per pecuniam acquirunt. Omnia autem in eiusmodi officiis operatur vnus; atque idem spiritus, cuius donum non gratis, sed per precium dare, vel accipere, non Catholicum, sed indubitanter est Simoniacum.

Rom. 1.

Psal. 49.

Ibid.

Ibidem.

Iuan. 10.

4. Reg. 5.

CAP. X. Mediatores quoque huius nefandissimæ negotiationis ab ipso vase electionis damnantur: qui eos ita detestatur. *Nam digni sunt morte, non solum qui nefanda faciunt: sed etiam qui facientibus consentiunt.* Item citharista noster Dauid: *Si videbas, inquit, furem, currebas cum eo.* Et illud: *Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos.* Deinde in eodem Psalmo terribilis sententia de huiusmodi assentatore profertur: videlicet, quod à Domino sit arguendus, nec per aliquem à manu Domini deinceps eripiendus. Nec mireris, si spiritualis officij mercator sub nomine furis designetur. cum & ab ipsa veritate in Euangelio ita nominetur: *qui enim aliunde intrat nisi per ostium, non pastor ouium, sed fur, & latro nuncupatur à Domino.* Nempe nullus in Ecclesia prælatus per ostium, hoc est, per ipsum Dominum ad pastoralem curam intrauit, qui per auaritiam, id est, idolorum seruitutem ad hoc officium peruenit. Non est ergo indignum huiusmodi mercatorem siue mercenarium sub nomine furis infamari: cuius furtiuam irreptionem non expauit imitari. Huius autem criminossissimi mercimonij mediatores non negligenter attendant, Giezi puerum Helisæi, qui ex parte Domini sui, eo quidem nesciente, munera sponte oblata suscepit à Naaman Syro: qui iam à lepra mundatus est ab Helisæo Propheta. Idem quippe Giezilicet inter Helisæum, & Naaman medius nefariè lucraretur, neutrum tamen secum eiusdem sceleris fecit obnoxium. Nam & ille

spontaneam oblationem satis eleganter respuit: quam iste non quasi ex debito ementis, sed ex benigno affectu mentis liberaliter obtulit. Sed quamuis Giezi neutrum horum in crimen secum attraxerit, sed se solum inter hos medium simplici crimine obligauerit: ipse tamen & omnes eius posterius pro eadem culpa leguntur seuerissimè puniti: scilicet lepram, à qua mundatus est Naaman, quasi hæreditariam in sempiternum fortiti. Quapropter mediatores Simoniacæ negotiationis attendant, quàm districtè, imò quàm districtissimè sint damnandi: qui non solum se ipsos, sed & illos, quorum mediatores sunt, sub æterna damnatione secum posuerunt.

Satis ergò, vt opinor, declaratum est, quàm summoperè prædictas nostri Apostolici sanctiones venerari, & obseruare debeamus, quas non solum ex Synodicis, & authenticis SS. Patrum sententiis promanasse; sed etiam ex Prophetis, Euangelicis, & Apostolicis * scriptis processisse probatum est euentissimè. Ipsa videlicet veritas eandem, & per se ipsam, & per suos fideles indubitanter promulgauit; * quia & sub fideli attestacione nobis dicit: *Amen, amen dico vobis: si quis sermonem meum serauerit, non videbit mortem in aeternum.* Item alibi: *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit.* Ergò qui mandata eius non obseruat, ipsam veritatem non amat. *Qui autem non diligit, attestante beato Iohanne, manet in morte. Qui igitur diuina præcepta contemnit, nullatenus mortem subterfugere valebit.*

* C. R. scilicet
plurimè.

* C. R. quæ

Iuan. 8.

Iuan. 14.

1. Iuan. 1.

CAP. XI. Tertium autem nostri Apostolici statutum, quod incontinentibus Clericis ministerium altaris interdicit, nihilo minus definitum est à SS. Patribus. Est enim scriptum in * Nicæno Concilio, quod maximum est inter IV. Concilia Euangelis adæquata: *Cap. 111. Interdicit per omnia, magna Synodus non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, nec alicui omnino, qui in Clero est, licere subintroductam habere mulie-*

* C. R. scilicet
transmissam

1111

rem: nisi fortè matrem, aut sororem, aut A
amitam, vel eas tantum personas qua suspici-
ones effugiunt.

Vt autem huius capituli intentio cla-
rius eluceat, apertiore eius trans-
lationem subnectere non pigeat. Om-
nimodis sancta interdixit Synodus, ne-
que Episcopo, neque Presbytero, ne-
que Diacono, neque vlli Clericorum,
permittit habere secum mulierem ex-
traneam: nisi fortè mater sit, aut soror,
aut amita. In his namque personis &
horum similibus omnis suspicio decli-
natur. Qui aliter præter hæc agit, peri-
clitabitur de Clero suo. Videtne igitur
quia penitus clericis coniugale opus
*interdicatur? quia & pro ipsa cohabi-
tatione sua foeminarum, non solum de
ministerio altaris, sed de clericatu suo
periclitari iure censentur. Nec hoc
tantum de sacerdotibus, sed de om-
nibus sacris ordinibus euidenter de-
cernitur.

Item Neocæsareense Concilium,
quod ante Nicænum Concilium fuisse
legitur, ita cap. 1. decreuit: *Presbyter,
si uxorem duxerit, ab Ordine deponatur.
Si verò fornicatus fuerit, aut adulterium
perpetrauerit, amplius pelli debet, & ad pen-
itentiam redigi.*

Chalcedonense etiam Concilium,
quod ipsas Nicænas, Neocæsarenses,
imò omnes SS. Patrum sanctiones an-
te ipsum transactas, vt prædictum est,
confirmat: etiam earundem sanctio-
num præuaricatores generaliter ita cõ-
demnat, cap. 10. *Eos autem, qui ausi fue-
runt post definitionem magna, & uniuersa-
lis huius Synodi quidquam ex his, qua
sunt prohibita, perpetrare, decreuit S. Syno-
dus, à proprio gradu recedere.*

Item beatissimus Papa Syluester, qui D
Nicænam Synodum congregauit, &
eandem Apostolica auctoritate corro-
borauit, in suis Synodalibus decretis,
ita decernit, cap. 6. *Nemo Presbyter à die
honoris Presbyterij, sumat coniugium. quod
si quis neglecto hoc, aliter egerit, XII. annis
eum iubemus priuari honore. Quod si quis
contra hoc chirographum presens, & pu-
blicè dictum egerit, damnabitur in perpe-
tuum.*

Item beatus Siricius Papa in decre-
tis suis cap. 7. *Quilibet Episcopus, Presby-
ter, atq; Diaconus, quod non optamus, deinceps
incontinens fuerit inuentus, iam sibi
per nos omnem aditum indulgentia intelli-
gat obseruatum. Item, in eisdem cap. 12.
Feminas, sed non alias esse patimur in do-
mibus clericorum, nisi eas tantum, quas
propter solam necessitudinũ causam habi-
tare cum iisdem Synodus Nicæna permi-
sit.*

Item, sanctissimus Papa Gregorius, <sup>S. Greg.
Lib. 7.
Epist. 30</sup>
scribens ad Romanum Defensorem
ita decernit cap. 10. *Si quis Episcoporum,
quos commisi tibi patrimonij finis inclu-
dit, cum mulieribus degunt: hos, * omninò
compestas & de cetero eas illic habitare
nullo modo patiaris, exceptis eis, quas sacro-
rum Canonum censura permittit, id est,
matre, amita, germana, & aliis huiusmodi,
de quibus praua non possit esse suspicio. Me-
lius tamen faciunt, si etiam talium cohabi-
tatione contineant. Nam legitur, quod bea-
tus Augustinus nec cum sorore habitare
consenserit dicens: qua cum sorore mea
sunt, sorores mea non sunt. Docti ergò viri
cautela, magna nobis debet esse instructio.
Et post pauca: Præterea cura tua sit eos-
dem fratres nostros Episcopos adhortari, vt
C subiectos sibi in sacris videlicet Ordinibus
constitutos, quod ipsi seruant, ad similitu-
dinem sui modis omnibus seruare commo-
neant.*

Item Zacharias Papa in decretis su-
is cap. 1. *Decernimus, vt Episcopi cum
mulieribus omninò non habitent: ne ab an-
tiqui hostis fraude decipiantur. Idem, in
eisdem cap. 2. Vt Presbyteri, vel Diaconi
subintroductas mulieres nullo modo secum
habere audeant: nisi fortè commatrem su-
am, aut proximitatem generationis sibi ha-
bentes, qua suspiciones effugiunt, sicut in
Nicæna Synodo continetur. Si quis præter
hac statuta presumpserit agere, sacerdotij
sui honore priuetur.*

Item Beatus Hieronymus scribens
ad Oceanum, authenticis rationibus
probauit, nõ licere clericis conuersari
cum foeminis: Et postmodò subintu-
lit: *Quod si post nostra monita aliquis cle-
ricus, suas * agapas amplius quaesierit a-
mare, quàm Christum, secundum Synoda-
lem regulam conueniatur, & præcepta Pa-
trium*

trum in Nicæa definita ei legantur. Tum vero, si conuentus, prædictas fugerit, & reliquerit, consecutus sumus maximum lucrū. Alioquin talis ab Ecclesia anathematizandus est. Germinant enim femina spinas cum viris habitantes: & arcana mentium acuto mucrone percipiunt.

Sed quid dicam ulterius? Deficiet enim me tempus, ut enarrem virtutū SS. Patres prædicti nostri Apostolici statutis subscribentes. Nam omnes Catholici eadem obseruanda esse censuerunt, qui & à sacratissimis quatuor Conciliis dissentire noluerunt. Ex quibus noster Apostolicus præfata produxit decreta. Quapropter nec idiotas latere æstimo, quàm periculosè, vel potius quàm perniciosè sibi, suisque sectatoribus desipiant: quicumque per Sozomeni caput sacerdotibus incontinentiam adscribere non formidant. Quibus, licet superior epistolarum assertio sufficere debeat; vnum tamen eos præmonere de cauendo anathemate non tædeat.

CAP. XII. Vetus testamentū partim in mysteriis, partim in moralibus, præceptis continetur. Sed adueniente Christo cessauit in mysteriis, & carnalibus obseruantis; quia ipse est finis, siue completio legis. In moralibus præceptis adhuc manet, quia semper est obseruandum; *Diliges proximum tuum sicut seipsum.* quicumque igitur ex lege aliquam carnalem obseruantiam nouo quidem testamento aduersam, adhuc obseruandam esse dogmatizat, proculdubio cum Galatis, imò cum Hebionitis iudaizat. Coniugale autem opus sacerdotum inter carnales legis obseruantias cõputatur. Quibus vnamquam sacerdotibus hoc tantum in lege successionis causa legitur concessum: quia ex alia tribu nullus eo tempore peruenit ad sacerdotium. Nam in nostro tempore ex quolibet genere sacerdotes eligere licet: quibus & meritò interdicitur coniugale opus, cum non iam habeant successores necessarios. Quapropter quisquis, & hoc tempore illud iudaicum coniugium sacerdotibus licere cum Sozomeno, vel potius cum Hebione dogmatizat: non negligenter illud ineuitabile ana-

thema consideret: quo ipse Apostolus specialiter Iudaicarum obseruationum prædicatores anathematizat, Galatas iudaizantes ita deterrens: *Sed licet nos, aut angelus de cælo euangelizet vobis, præter quod euangelizauimus vobis, anathema sit.* Idem verò inculcans subiungit: *Nunc iterum dico: si quis vobis euangelizauerit præter id, quod accepistis, anathema sit.* Idē quippe Paulus ipsum principem Apostolorum Antiochiæ, licet eiusdem sedis Episcopum, liberaliter corripuit, eò quòd gentes, non quidem prædicando, sed suo exemplo iudaizare cogeret, cum se ab eorum conuiuio pro timore Iudæorum simulando subtraheret.

Præterea ipse hæresiarches Hebion cum omnibus suis sectatoribus inter reliquos hæreticos anathematizatus est à sacratissima Synodo Constantinopolitana: & à Beato Gelasio Papa in Apostolica sede; quod anathema nullus subterfugere poterit, quicumque ipsum hæresiarcham per Sozomeni caput sectari præsumperit.

CAP. XIII. Quidam etiam sibi nimium videntur scioli, asserentes incontinentiam sacerdotibus esse concessam in illo Apostoli: *Vnusquisque suam uxorem habeat.* Qui autem non intelligunt, quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, aut si intelligunt, suam ipsorum conscientiam impugnant. Nam attestante Beato Hieronymo, Corinthij inter cætera ab Apostolo quæsierant: An nuper renatis in Christo, carnalis copula licita esset? quibus ita rescripsit Apostolus; *De quibus autem scripsisti mihi: bonum est homini mulierem non tangere: propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat: & unaquæque virum suum habeat. Vxori vir debitum reddat: similiter autem vxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Nolite fraudare inuicem, nisi fortè ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi.* quod ita exponit S. Hieronymus in lib. contra Iovinianum: *Non dixit Apostolus, propter fornicationem ducat unusquisque uxorem. Alioquin hac excusatione libidinis frenalaxasset: ut quotiescunq; vxor mor-*

* C. R. Verum.

* C. R. iro- num.

* C. R. o- sem. Matth. 5. Deut. 6. * C. R. & reliqua.

* Ebioniti.

* C. R. in- quam.

* Ebion.

Gal. 1.

Gal. 2.

1. Cor. 7.

ibid.

S. Hieron. lib. 1. contra Iovinianum cap. 4.

vitur, totiens ducenda sis alia, ne fornicemur. Sed unusquisq; uxorem suam habeat. suam, inquit, habeat, sua utatur, quam habebat, antequam crederet. quam bonum erat non tangere: & post fidem Christi, sororem tantum nosse, non coniugem; nisi fornicatio tactum eius excusabilem faceret, &c. Nolite fraudare inuicem nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi.

Orote, quale illud bonum est, quod orare prohibet, quod corpus Christi accipere non permittit? quandiu enim impleo mariti officium, non impleo continentiu. Iubes idem

1. Thest. 2. Apostolus in alio loco; ut semper oremus.

*2. C. R. ergo. * Si semper orandū, nunquam coniugio seruiendum est; quando, quotiescunq; uxori debitum reddo, orare non possum. Sic & Petrus Apostolus docet Christianos; ut infirmiori vasculo muliebri, honorem tribuant ab opere coniugali cessantes; ne impediatur eorum orationes.*

Quis igitur sanæ mentis prædictas Apostoli sententias de exercendo coniugali opere sacerdotibus adscribat, quorum quotidianum est officium, non modò orare, sed & diuina Sacramenta contrectare: præsertim cum in eodem loco etiam cuilibet Christiano, tempore orationis iniungatur continentia? Nam, si Apostolus hîc, etiam sacerdotibus carnalem copulam concederet, profectò contrarius sibi esset: quia Titum scribens præcipit, ut sacerdotes sobrii, iusti sint, atque continentes. Ergò, non hîc sacerdotibus, sed Laicis, & his non solidum cibum, sed lacteum potum ministrat, ut puta, neophytis, qui nondum sibi, necdum aliis sufficienter erant instructi. Quilibet idem Apostolus sacerdotale officium penitus intercludit.

Eadem etiam ratione probatur, ad Laicos, non ad sacerdotes spectare, quidquid idem Apostolus scribit de exercendo coniugali opere: ut illud, *quod si se non continent, nubant. Melius est enim nubere, quàm vri. Et melius est legitimo marito misceri, quàm fornicari. Et illud; Solutus es ab uxore, noli querere uxorem. Si acceperis uxorem; non peccasti. Si nupserit virgo, non peccauit.* Hoc itaque nullo modo de sacerdotibus, vel de aliis continentiaë dedicatis dici-

tur. Sed, de illis tantum, qui legitime coniugari possunt. Vnde Hieronymus in supradicto libro: *Si, inquam, nupserit Virgo, non peccauit: non illa Virgo, qua se semel Dei cultui dedicauit. Harum enim si qua nupserit, damnationem habebit. quia primam fidem irritam fecit.* Si autem hoc de viduis dictum obiecerit [quis,] quanto magis de Virginibus præualebit, cum etiam his non liceat, quibus aliquando licuit. Virgines enim, quæ post consecrationem nupserint, non tam adulteræ sunt, quàm incestæ. Si ergò prædictæ Apostoli sententiæ huiusmodi continentibus carnalem copulam non concedunt, quanto minus sacerdotibus: maximè cum illæ simpliciter ad continentiam sint consecratæ: Illi autem ipsis continentibus sint prælati, & per venerandam manus impositionem, & per sacrosancti Chrismatis vntionem.

Præterea idem Apostolus ipsis, quibus coniugale opus exercere concedit, eisdem etiam secundas nuptias licenter inire permittit. Soluti enim ab uxore aliam ducere concedit, & viduæ nubendi licentiam attribuit. Nullatenus ergò sacerdotes sub permissoria carnalis copulæ sententiâ comprehendit: quibus, in epistolis ad Timotheum, & Titum, digamiam penitus prohibuit: cum iubeat tantum vnus vxoris virum eligi ad sacerdotium. Nam nec apud Ethnicos bigamia licebat sacerdotibus, beato Hieronymo, afferente contra Iouinianum. *Legant, inquit, nostrates, & antequam religio nostra fulgeret in mundo, vnicubas semper habuisse inter matronas decus. Per illas. Fortuna muliebri sacra fieri solita: nullum sacerdotum bigamum; nullum flaminem bimaritum. Hierophantas quoq; Atheniensium usq; hodie cuncta sorditione castrari: ipsos, qui in Pontificatum allecti fuerint, viros esse desinere.*

Quicumque autem prædicta Apostoli verba in tantum adulterant, ut sub eorum peruersa interpretatione, etiam sacerdotibus incontinentiam licere constringant: Proculdubio sequuntur Nicolaum hæresiarchen, quæ Clemens Alexandrinus in 3. lib. Stromatum refert, uxorem suam cuilibet etiã volen-

*Legem
Clementi
lib. 3. cap. 3.
& lib. 2.
cap. 9.*

volenti prostituiffe: & hoc exemplo A suo docuiffe, cunctis promiscua, atque communia foeminarum consortia licere. Et hoc ideo, ut à maioribus relatum, quia scriptum est: Et erant illis [omnia] communia: inter quæ Nicolaus numeravit & coniugia. Sicut igitur ille Apostolicum exemplum nimis generaliter, & perversè acceptum in hæresim mutasse refertur, sic & isti, illud Apostoli: *Vnusquisq; suam uxorem habeat*, nimis generaliter, & perversissimè interpretantes, in errorem vertisse notantur: qui sub eodem exemplo contra eundem Apostolum sacerdotibus conjugale opus concessum fallaci pertinacia contendunt. Quamvis enim in sacris ordinibus promiscua foeminarum consortia magis detestanda sunt; quàm singularia; depravatio tamen Apostolicæ institutionis ipsi hæresiarchè Nicolao minus imputanda videtur, quàm istis. Ille enim, eo quidem tempore Apostolicam doctrinam malè interpretatus est, cum vix in primis nomen Christianitatis incepisset, cum Evangelica, & Apostolica doctrina nondum esset per totum mundum dilatata: nondum tot signis, & virtutibus: tot sacratissimis sanctorum Martyrum triumphis approbata. Isti autem, eandem doctrinam iam ubique nec ignotam rusticis, iam dudum, imò iam ab antiquo, sanguine sanctorum Patrum consecratam, & irrefragabiliter corroboratam, obstinatissima temeritate nituntur depravare. Vnde, & illam perditionem subterfugere nequibunt: quam ipse princeps Apostolorum depravatoribus scripturarum assignat: qui Epistolas coapostoli eius Pauli ita nobis commendat: *In quibus, inquit, Epistolæ sunt quadam difficulta intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres præscientes custodite, ne insipientium errore traducti excidatis à propria firmitate.*

Ut autem clarius eniteat, Apostolum in superioribus sententiis non sacerdotibus, sed Laicis carnale commercium indulgisse, diligenter inspicimus, quod idem Apostolus ministros sanctorum * observare decernat, &

* C. R. sanctorum.

quibus sacros ordines concedi, vel denegari constituat. Nam in eadem Apostolica institutione & defensoribus sacerdotalis incontinentiæ perpetuum silentium euidenter imponitur: & præfata nostri Apostolici statuta irrefragabiliter corroborantur. quippe quæ nulli sacrum officium interdiciunt, nisi quem & Apostolica præcepta penitus ab ipso sacro ordine secludunt.

CAP. XIV. Beatus igitur Paulus Apostolus scribens ad Timotheum, de saceris ordinibus ita testatur: *Fidelis, inquit, sermo, si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, pudicum, ornatum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sua domus bene præpositum, filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui sue præesse nescit, quomodo Ecclesia Dei diligentiam habebit? Non neophytum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Oportet autem illum & testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat, & laqueum diaboli. Diaconos similiter pudicos, non bilivagos, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes: habentes mysterium fidei in conscientia pura. Et hi primum probentur: & sic ministrent, nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas, non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. Diaconi sint viri unius uxoris: qui, filios suos bene præsent, & domibus suis. Qui enim bene ministraverint, gradum sibi bonum acquirant, & multam fiduciam in fide, quæ est in Christo Domino.*

Idem, ad Titum: *Hæc, inquit, gratia relinquit te Creta, ut ea, quæ desunt, corrigas, & constituas per civitates presbyteros, sicut ego tibi disposui: si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuria, aut non subditos. Oportet autem Episcopum sine crimine esse, sicut Deus dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem: ut potens sit & exhortari in doctrina.*

na sana, & eos, qui contra dicunt arguere. Sunt multi inobedientes, vaniloqui, & seductores, maxime qui de circumcissione sunt, quos oportet redargui: qui uniuersas domos subuersunt, docentes qua non oportet turpis lucri gratia. Et post pauca: Increpa illos dure; ut sint sani in fide, non intendentes Indaicis fabulis & mendacijs hominum auertentium se à veritate.

CAP. XV. In primis igitur notandum est in his Apostolicis institutionibus sub nomine *Episcopi*, etiam Presbyteros comprehendendi. Inconuenienter enim Apostolus post descriptionem Episcopi statim de Diaconibus subinferret: si non & Presbyteros sub Episcopali descriptione comprehenderet: qui post Episcopum proximi, & ipsis Diaconibus indubitanter sunt antepositi. Aut enim nusquam de ordinatione presbyterorum dixit, aut sub nomine Episcoporum eos descripsit. Scilicet incongruum esset, ut prætermissio magistro ministrum eius describeret, cum tamen magister Ecclesiasticis dispositionibus magis esset necessarius. Præterea cum Apostolus Tito præcipiat, ut per ciuitates Presbyteros ordinet, statim eum de ordinatione eorum informans subinfert: *Oportet Episcopum sine crimine esse*. Idem Timotheo scribit: *Noli negligere gratiam qua in te est, qua data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum presbyterij*: cui, in sequentibus statim dicit: *Nemini eisd manum imposueris, quod proprie Episcoporum est*. Ergo, eundem Episcopum dicit, quem & Presbyterum nominauit. Sic beatus Hieronymus, & S. Pater Ambrosius prædictas Apostoli sententias fideliter exponentes, testantur, apud antiquos idem fuisse Episcopum, & Presbyterum, ut nomen vnū, esset officij; aliud, ætatis. Postea autem, ut Hieronymus asserit, cum vnusquisque eos, quos baptizauerat, suos esse putaret, & non Christi; propter auferenda schismata, in toto decretum est orbe, ut vnus de Presbyteris, præponeretur cæteris, ad quem omnis cura Ecclesiæ pertineret.

Post descriptionem autem Episcopi & Presbyteri, cautè Apostolus sublungit de Diaconibus ita decernens:

A Diaconos similiter scilicet oportet, pudicos esse; & reliqua. Ac si diceret, quod de Episcopis, & Presbyteris decreui, hoc idem & de Diaconibus me sciatis decreuisse. Satis ergo euidenter patet, ut æstimo, Apostolum in superioribus suis diffinitionibus etiam Presbyteros cum Episcopis, & Diaconibus comprehendisse. Vnde & meritò quilibet eorum à sacris officiis dimouetur, quicumque; ex illis in se Apostolicam informationem corrupisse probatur. Nempe Apostolus testatur Episcopos, & Presbyteros, & Diaconos oportere turpis lucri cupidos non esse. Omnis autem Simoniacus turpissimi, & nefandissimi lucri indubitanter est cupidus. Ergo inter sacros ordines nullatenus est computandus, scilicet iam dudum per Apostolicam sententiam penitus ab eisdem segregatus. Notandum autem, si neophytus inter sacros ordines non recipitur, qui tamen inter Laicos posse saluari creditur, quãto magis inde sunt segregandi cupidi, siue auari, qui sunt idolorum serui: qui, iuxta Apostolum, nullatenus habent hæreditatem in regno Christi & Dei?

C Item Apostolus præcipit in superioribus, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, sint pudici, id est, continentes. Nec mirum; cum & Laicos ad continentiam hortetur dicens: *Volo autem omnes homines esse, sicut me ipsum, utique continent*. Item: *reliquum est, ut & qui habent uxores, tanquam non habentes sint*. Item; *Viri, diligite uxores vestras, sicut & Christus Ecclesiã*. Vnde Hieronymus: Si Christus, inquit, sanctè, si absque vlla macula diligit Ecclesiã: Viri quoque in castitate uxores suas diligant: *Etsi scias vnusquisque, vas suum possidere in sanctificatione, & honore: non in passione desiderij, sicut & gentes, qua ignorant DEVM*. Quem honorem ita interpretatur Hieronymus: *Si, inquit, abstinemus nos à cotu, honorem muliebri vasculo tribuimus: si non abstinemus, perspicuum est honori contrariam esse contumeliam*.

Præterea omnis populus filiorum Israël ad montem * accessurus, & DEI eloquium de longinquo tantum auditurus, triduo sanctificari, & se continere ab vxoribus iubetur. Iure ergo Apostolus sacro-

Ibidem.

2. Tim. 1.

De hoc dicit S. Hieronimus in libro de Clericis cap. 15.

Eph. 5.

1. Cor. 7.

Ibid.

Eph. 5.

1. Thess. 4.

** C. R. 3.*

Exod. 19.

** C. R. continentiam
non dicit.*

sacrorum ministris *incontinentiā interdicit, qui & secularibus debent preeminere in castitate. qui, & ipsius Spiritus sancti loquutorium effecti, quotidie Dominū pro populo debent interpellare. Quicumque ergo horum incontinentens esse detegitur, ab ipso Apostolo sacris ordinibus interesse prohibetur: cum per incontinentiam Apostolicę institutioni seipsum subtraxisse videatur. Nam quod Apostolus dicit, *unius uxoris virum*, iuxta attestatiōem SS. Patrum, ante ordinationem tantū, non post ipsam, est intelligendū. Vnde S. Cyprianus * in lib. de XII. abusionibus, dicit; *quod talis esse debeat Episcopus, ut ante Episcopatum unam tantum uxore habueris, non plures.* Vnde, & S. Hieronymus in Apologetico ad Pammachium; *Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui: vel certe post sacerdotium in aeternum pudici.* Item, beatus Zacharias vir Apostolicus scribens ad S. Bonifaciū Magontiacensem Archiepiscopum, ita decreuit: *Cum, inquit, tua fraternitas in Concilio (Moguntino) confederit, cum (Karlomanno) excellentissimo viro: si quos repererit Episcopos, Presbyteros, aut Diaconos, contra Canones, vel statuta Patrum excessisse, id est, in adulterio; vel, si plures uxores habuerunt; aut si sanguinem Christianorum, siue paganorum effuderunt, vel etiam aliis capitulis, quibus canonibus obuiasse repererit sua sanctitas, nulla ratione, Apostolica auctoritate permittat (eos) sacerdotio fungi: quia tales a suo proprio ore falso nominantur sacerdotes: & peiores, ac deteriores secularibus esse noscuntur: qui, se neque a fornicationibus, neque a nefariis matrimoniis abstinent, neque ab hominum sanguinis effusione manus seruant innoxias. Quales se esse sacerdotes existimant; aut quid indentiunt, dicente Deo: sacerdotes mei, semel nubant? Et Apostolus; unius uxoris virum, & cætera. Et hoc, ante susceptum sacerdotium vti, licitum est. Nam, a die suscepti sacerdotij; etiam ab ipso proprio coniugio prohibendi sunt. Vnde, & Hieronymus ad Vigilantium scribens testatur: *Ecclesia Orientis, & Aegypti, & Apostolica sedes, aut virgines Clericos accipiunt, aut continent: si uxores habuerint, mariti esse desistunt.* Quomodo enim iuxta*

** Hic liber non censetur S. Cypriani.*

S. Zacharius Papa. Episcopus.

A eundē Apostolū, vt p̄dictum est, se continerent, si cum cōiugibus incōtinentiā exercere deberent: quæ, quia cōtraria sunt, nullatenus simul esse possunt?

Sed & hīc diligenter inspiciendū, q̄ Apostolus iusserit eligi ad sacerdotiū, nō qui iam per incontinentiā filios generaret, sed qui dudū filios adultos, & benè nutritos habuisset. Nota autem Apostolum, inobedientes, & vaniloquos nullatenus inter sacros Ordines cōputasse: imò peritos sacerdotes cōstitui præcepisse: ad hos vtiq; arguendos, qui vniuersas domos subuertunt, docentes quæ nō oportet, turpis lucri gratia: quos etiā durè increpari iubet, ne Iudaicis fabulis intendant, & mandatis hominū * auersantiū a veritate, Vt illi, qui iuxta mandatum Pauli Samosatani, siue Hebionis Iudaicam incōtinentiam Christianis sacerdotibus licere dogmatizant.

** auersantiū
iuxta sa.*

Quid ergo mirū, si & noster Apostolicus huiusmodi inobedientes a sacro officio dimouit: quos, & Apostolus durè increpari, nō sacris Ordinibus annumerari decreuit? Videsne igitur q̄ inuitabiliter sint obseruanda nostri Gregorij statuta: quæ a sacratissimo fonte scripturarum videmus deriuata.

C Sciendum autē Apostolū cōstituisse, vt ordinādi, siue ordinati, sine crimine essent, nō sine peccato. Nam in mundo nullus, iuxta Augustinū, exceptis paruulis baptizatis sine peccato cōuersatur, attestante ipso dilectissimo Domini Ioanne: *Si dixerimus, inquit, q̄ peccatū non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis nō est.* Itē, frater Domini Iacobus: *In multis enim offendimus omnes.* Multi autē sine crimine reperiuntur. Vnde B. Augustinus in tractatu XLI. super Euangel. Ioannis testatur: *Scilicet planè multi iusti dicti sunt sine querela, q̄ intelligitur sine crimine. Nulla enim querela iusta est de his, in rebus humanis, qui non habent crimen. Crimen verò est peccatum graue accusatione, & dānatione dignissimū.* Qui igitur tam graue admiserit peccatum, iuxta Apostolū, sacrum Ordinem obtinere nō debet. Vt autē hæc Apostolica institutio de sacris Ordinibus nobis euidētior fiat: beati Hieronymi *S. Hieron. Lib. 1. c. 19. c. 20.* expositionem super eandem confide-

1. Ioan. 2.

1. Iac. 3.

rare non pigeat. qui eam in libro contra Iouinianum ita dilucidat.

CAP. XVI. Sed & ipsa Episcopalis electio mecū facit. Nō enim dicit; eligatur Episcopus, qui unā ducit uxore, & filios facit, sed, qui unā habuerit uxorem, & filios in omni

subditos disciplina. Certē cōsisteris, non posse esse Episcopū, qui in Episcopatu filios faciat. Alioquin, si deprehensus fueris, nō quasi vir tenebitur, sed quasi adulter dānabitur. Aut, permittite sacerdotibus exercere opera nuptiarū, ut idem sint Virgines, quod mariti: Aut, si sacerdotibus uxores nō licet tangere, in eo sancti sunt; quia imitantur pudicitia virginalē. Sed & hoc inferendum. Si laicus, & quicumq; fidelis orare nō potest, nisi careat officio cōiugali: sacerdoti, cui semper pro populo offerenda sacrificia, semper orandū est. Si semper orandum est, ergo semper carendū matrimonio. Nam & in veteri lege, qui pro populo hostias offerebant, nō solum in domibus suis non erant, sed etiā purificabantur, ab uxoribus separati: & vinū, & sicerā non bibebant: qua solent libidinē prouocare. Eliguntur mariti in sacerdotiū.

Nō nego; quia nō sunt tanti virgines, quanti sunt necessarj sacerdotes. Nunquid quia in exercitu fortissimus quisq; eligendus est, idcirco nō assumuntur & infirmiores, cū omnes fortes esse nō possint? Si exercitus viribus tantū constaret & nō etiā numero militū; abiceretur imbecilliores. Nūc & secundarū, & tertiarū viriū gradus assumitur, ut turba, & numero exercitus compleatur.

Et quo modo, inquires, frequenter in ordinatione sacerdotals sacerdos Virgo negligitur, & maritus assumitur? quia fortē, & caetera opera nō habet Virginitati cōgruentia: Aut virgo putatur, & nō est: aut est Virginitas infamis: aut certē ipsa Virginitas ei parit superbiam. Et, dum sibi applaudit de sola corporis castitate, virtutes caeteras negligit: nō fouet pauperes: aut pecunia cupidior est. Euenit interdū, ut tristior vultus, adductū supercilium, incessus pomparū serculū similis offendas populum. Et, quia nihil habet, quod reprehēdat in vita, habitū solum oderis, & incessum. Multi eliguntur nō amore sui, sed alterius odio. In plerūq; suffragium meretur sola simplicitas: & alterius prudentia, & calliditati, quasi malitia opponitur. Nonnunquā errat, plebis vulgū, iudicium: & in sacerdotibus cōprobandū vnusquisq; suis moribus fauet: ut, nō iam bonum, quam

A sui similem quarat Prapositum. Euenit aliquoties, ut mariti, qua pars maior in populo est, maritis quasi sibi applaudant: & in eo se arbitrentur minores non esse Virginitas si maritum Virgini praeferant.

Dicā aliquid quod forsitan cū multorū offensa diciturus sum: sed boni mihi nō irascuntur: quia eos peccati conscientia non remordebit. Interdū hoc & Pontificum vitio accidit: quia non meliores, sed argutores in clerū eligunt: & simpliciores quosq; atq; innocentes inhabiles putant: vel affinis, & cognatus quasi terrena militia officia largiuntur; siue diuitiū obediunt suscioni: quodq;

his peris est, illis clericatus donant gradum, quorū sunt obsequiū delinssi. Alioqui, si iuxta sententiam Apostoli, nō erant Episcopi, nisi mariti, ipse Apostolus, Episcopus esse nō debuit; qui dixit; Volo autē omnes esse: sicut ego sum. Et, Ioannes indignus hoc gradu existimabitur. Et, omnes virgines, & continētes, quibus quasi pulcherrimū gemmū Ecclesia monile decoratur. Episcopus, & Presbyter, & Diaconus nō sunt meritorum nomina, sed officiorum. Nec dicitur: si quis Episcopatum desiderat, bonum desiderat gradum: sed bonum opus desiderat. quod, in maiori ordine constitutus, possit, si velit, occasionem exercendarum habere virtutum.

Oportet ergo Episcopum irreprensibile esse, ut nulli vitio mancipatus sit: Vnius uxori virū; qui vnā uxore habuerit, nō habeat. Sobriū, siue ut melius in Graeco dicitur, vigilantē, id est, nō Phaleon. Pudicum;

*hoc enim significat, * σὺ φερα. Ornatum & castitate, & moribus. Hospitalē; ut imitetur Abraham, & cum peregrinū, imō in peregrinū Christū suscipiat. Doctorem: nihil enim prodest cōscientia virtutum frui: nisi & creditum sibi populū possit instruere: ut valeat exhortari in doctrina: & eos qui contradicunt, redarguere. Nō vinolentum: quia qui*

semper in sanctis Sanctorū est, & qui offert hostias, & vinū, & sicerā non bibit, quia in vino luxuria est. Sic bibat Episcopus, ut an biberit, ignoretur. Non percussorem; id est, qui conscientias nō percutiat singulorum: Neq; enim pugilē describit sermo Apostolicus: sed Pontificē instituit, quid facere non debeat. docet nunc ē regione, quid faciat: sed modestum, non litigiosum, non cupidum, domum suam benē regentem; filios habentem subditos cum omni castitate, Vide, quāta pudicitia exigatur in Episcopo: ut,

* C.R. 94-
101 ab.

Len. 10.

1. Cor. 7.

1. Tim. 3.

* C.R.
Σαφ. 101.

Gen. 18.

Len. 10.

ut, si filij eius impudici fuerint, ipse Episcopus esse non possit: Et, eodem officio offendas *DE VM*, quò offendit *Heli Pontifex*: qui, corripuerat quidem filios; sed, quia non abiecerat delinquentes, retrorsum cecidit, & mortuus est, lucerna *DEI* antequam exstingueretur. Mulieres, similiter pudicas: & reliqua. In omni gradu, & sexu tenet pudicitia principatum. Cernis igitur, quod Episcopus, Presbyter, Diaconus nõ ideo sint beati, quia Episcopi, vel Presbyteri sint, aut Diaconi: sed, si virtutes habuerint nominũ suorum, & officiorũ. Alioqui si Diaconus sanctior Episcopo suo fuerit, non ex eo, quod inferior gradu est, apud Christum deterior erit. absit ut *Stephanus* Diaconus, qui primus martyrio est coronatus, minor futurus sit in regno calorũ multus Episcopus, & *Timotheo*, ac *Tito*: quos, ut subicere non audeo, ita nec ante ponere. Hucusque *Hieronymus*.

Qui quantæ auctoritatis fuerit, etiã apud Episcopos Apostolicæ sedis, decreta *Beati Gelasij* Papæ satis insinuant. * quia, inter authenticas, & canonicas sanctiones opuscula ipsius recipienda decernunt. Sicut & *S. Cypriani*, *Ambrosij*, *Augustini* opuscula, siue tractatus, & reliquorũ *SS. Patrum*, qui nec in fide, nec in prædicatione, à *S. Romana* Ecclesia deuiarunt: sed in eius communicatione vsq; ad finem vitæ perdurarunt. In tantum namque *Beatus Gelasius* in prædictis decretis auctoritatem *S. Hieronymi* nobis commendat, ut & aliorum opuscula, iuxta eius iudicium recipienda; vel respuenda esse, ibidem decernat. Quicumq; igitur debitam obedientiã Apostolicæ sedi impendere voluerit, nullatenus vel huiusmodi *SS. Patrum* singularibus sententiis repugnabit. Hucusque sufficiat dixisse, quid *Apostolus* exigit à sacerdotibus. quod, quicumq; fideliter perspexerit: nequaquã statuta nostri *Apostolici* obliteranda iudicabit. quæ, nec aliquis cõtemnere poterit, nisi & ipsorum *Apostolorum* sententiis repugnare velit: quibus ipsa veritas in *Euangelio* fidelissimè promittit: *Veruntamen dico vobis, terra Sodomorum remissius eris in die iudicij*; quã illis, qui sermones vestros non receperunt.

CAP XVII. Quartum autem nostri *Apostolici* decretum præcipit; vt po-

ulus clericorum officia non recipiat, quos sacris canonibus, imò *Euangelicis*, & *Apostolicis* institutionibus aduersari percipiat. Videlicet, quos iuxta censuram *SS. Patrum* damnatos in propriam eorum perniciem altari ministrare videat. Nempe *Antiochenum* Concilium à sacratissimo *Chalcedonenſi* Concilio, vt prædiximus, indubitanter roboratum: Officia damnatorum clericorum à populis recipi, districte prohibet, scilicet vt etiam ab Ecclesia abiiciendos esse iudicet; qui illis clericis saltem communicauerint, quos interdictum sibi ministeriũ vsurpare cognouerint. Sic enim quartum eiusdem Concilij caput testatur: *Si quis Episcopus damnatus à Synodo, vel Presbyter, aut Diaconus à suo Episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere: sine Episcopo, iuxta præcedentem consuetudinem, siue Presbyter, aut Diaconus, nullo modo liceat ei, nec in alia Synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis. Sed & communicantes ei omnes abisci de Ecclesia oportet. & maximè, si postquam adicerint aduersum memoratos prolatam fuisse sententiam, eis communicare tentauerint.*

Iuxta huius capituli tenorem, sancti Patres, qui in * *Chalcedone* sacratissimos Canones promulgauerant, omnes communicatores cuiusdam damnati *Timothei* præsulis *Alexandrini*, excommunicatos esse censuerunt. qui *Leoni Imp.* pro eodem *Timotheo* cõsulenti, hoc modo rescripserunt: *Eos etiã, qui cum scirent Timotheum fuisse damnatum, communicare illi sine periculo crediderunt, extraneos esse à DE I Ecclesia iudicamus: secundum consequentiam regularem nulla eis venia, nec spe restitutionis vlllo modo remanente: sicut tertia, & octogesima regula de salibus aperte decernit, cuius instium est; si quis Episcopus à Synodo, & reliqua.* Quapropter & noster *Apostolicus* meritò populis officia huiusmodi clericorum prohibuit: Eorum, inquam, quos non tam ipse damnauit, quam à *SS. Patribus* iam dudum damnatos esse, monstrauit.

Præterea sanctissimus *Papa Alexander* à *Beato Petro* quintus, qui potius in camino ignis concremari, quam mentiri fortissimus athleta delegit:

G 3

Ipse,

Apud
Gras 11. q.
3. c. 6.

* De Timotheo Aclavro lege Baronii Tom. 6. Anno Christi. 457. No. 12. & seq. et Anno no 460. & 475. 476. 477. Hac, qua hic citat Bernald. nõ sunt Patrum Concilij Chalcedonenſis, sed Episcoporum quorundã in Epistola ad Leonem Imp. qua cum aliis Epistolis ab illustribus personis pro Concilio Chalcedonenſi scriptis, habentur ad calcem Concilij Chalcedonenſis. Tom. 2. Concilij nona edit. Colon. fol. 161. columna 2a.

4. Reg. 4.

B. Gelasius
1. in Decr.
de Apocryph. scrip-
turis.
* qua.

Matth. 23.
Luc. 10.

Ipsē, inquam, nec loquendum eis esse A
testatur: quibus vel Episcopus pro sceleribus eorū sentitur aduersus. Et hoc, ex ipsius principis Apostolorum auctoritate confirmat, ita dicens, cap. 6.

Epistola 1.

* C. R. princeps Apostolorum.

Beatus * Petrus qui in ordinatione sancti praedecessoris nostri Clemētis instruens clementum, & populum, ait: Si inimicus fuerit Clemens alicui pro actibus suis, vos nolite expectare, ut ipse vobis dicat; cum illo nolite amici esse: sed obseruare prudenter debetis, & voluntati eius absque commutatione obsecundare, & auertere vos ab eo; cui ipsum sentitis aduersum: sed nec loqui his, quibus ipse non loquitur: ut unusquisque, qui in culpa est, dum cupit omnium vestrum amicitias ferre, festinet citius reconciliari ei, qui omnibus praest: & per hoc redeat ad salutem, cum obedire coeperit monitis praesidentis. Si verò quis amicus fuerit his, quibus ipse non loquitur, vnus est & ipse ex illis, qui exterminare Ecclesiam DEI volunt. Et, cum corpore vobiscum esse videatur: mente, & animo contra vos est: & est multò nequior hostis hic, quàm illi, qui foris sunt, & euidenter inimici sunt. Hic enim per amicitiarum speciem, qua inimica sunt, gerit: & Ecclesiam dispergit, ac vastat.

* commotione. Sic Rom. Ed.

* quibus ipse amicus non est, & locus fuerit huius. Sic Rom. Ed.

Vbi ergo ipse princeps Apostolorum tam districtè prohibet, ne quis eis saltem loquatur, qui Apostolicis institutis non obsecundare deprehenduntur: ibi etiam euidentissimè vetat, ne populus Missas, & reliqua huiusmodi officia ab eis recipiat. Mos enim populi DEI, iuxta Augustinum, pro lege tenendus, comprobatur nobis cum canonicis, ut populus cuiuscunque sacerdotis missas audiat, eius etiam singulis salutationibus in missa respondeat. Quapropter populus huiusmodi prauaricatorum Missas nullatenus recipiet, si ipsius principis Apostolorum sententiam obseruare voler.

S. August. Epist. 86. ad Casulanum.

CAP. XVIII. Sanctissimus Papa Gregorius scribens ad Reges Francorum de huiusmodi sacerdotibus, Canonum contemptoribus. Cap. C. * XXX. V. testatur: quod regnum ex culpa talium sacerdotum praegravetur. Et post pauca subiungit: Maior, inquit, metuendus est locus illis calamitas, ubi tales intercessores ad locum regiminis adducuntur: qui, Dei magis in se iracundiam pronocens: quàm per semetipsos populis placare debuerant.

* C. R. LXXV. S. Greg. M. lib. 7. Epist. 116.

Iure igitur nostri temporis Gregorius populum huiusmodi praesumptorum officia recipere prohibuit: quos sanctissimus eius æquiuocus, & regnum culpa sua praegravare, & DEI iracundiam in se magis prouocare asseruit. scriptum est enim: qui auerterit aurem suam, ne audiat legem, execrabilis erit oratio eius. Quo crimine omnes obligantur, quicumque canonibus, ac sanctionibus obstinato animo refragantur. Vnde & eorum officia merito populis interdiciuntur, quorum orationes omnipotens DEVS non dico, non recipit, sed execratur.

Sed iam ad ipsum vas electionis veniamus; qui & praesenti statuto nostri Apostolici consonare non dubitatur. Si is, inquit, qui frater nominatur inter vos, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum eiusmodi nec cibum sumere. Videlicet, qui nolunt, iuxta Ecclesiasticas sanctiones, emendari: licet certis, & publicis criminibus sint obligati.

Item ad Thessalonicenses: Denuntiamus autem vobis fratres, in nomine Domini nostri IESU CHRISTI, ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè, & non secundum traditionem, quam acceperunt à nobis. Et paulò post: Si quis non obedit verbo nostro, per epistolam hunc notate, & ne commiscamini cum illo, ut confundatur. Cum quibus igitur Apostolus fideles nec corporalem cibum sumere permittit: & à quorum consortio fideles discedere praecipit, de eisdem Apostolica institutionis contemptoribus, & populo praecipit noster Apostolicus, ut eis saltem ad Dominicam mensam non communicaret, & eorum societati se saltem eo tempore subtraheret, cum illi contra fas, & ius sacra mysteria in perniciem suam usurparent. Iuxta Apostolum enim: quicumque dominicum panem, & calicem sumit indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini; & iudicium sibi manducas & bibit. quod, omnes faciunt, qui fornicationem, vel auaritiam non solum exercere, sed etiam obstinato animo defendere praesumunt. De quibus Apostolus dicit: Quoniam, qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.

Qui

Qui etiam pro eisdem criminibus, A psum crudeliter occidenti scienter co-
iuxta canonicas sanctiones damnati
interdictum sibi officium, temeraria
vsurpatione frequentant. Nempe ipsi,
quos propriè vocamus pœnitentes, li-
cet pro huiusmodi criminibus canoni-
cæ disciplinæ colla submittant: non ta-
men diuinis Sacramentis tam temerè
approximant: Vnde, iuxta sententiam
B. Innocentij Papæ; nec infirmos pœ-
nitentes, vt reliquos ægotantes, sacro
chrismate vngi licet: *Nam quibus, in-*
quit, (pœnitentibus) & reliqua negan-
tur Sacramenta, quomodo vnum genus
putatur posse concedi? Ne sibi ipsis dam-
nationem potius, quàm remissionem
adquirant: si eadem, tam indigni non-
dum sanè per pœnitentiã ad plenum
purgati percipiant. Si igitur pœniten-
tes etiam Canonicè pro criminib⁹ suis
satisfacientes, diuinis Sacramentis iu-
dicantur indigni; quanto magis illi, qui
non pœnitere, sed culpas suas iam du-
dum publicatas pertinaciter defende-
re conantur? qui, & * obstituto animo

B. Innocen-
tium Lepist.
29. editio.
Rom. Item
de consec.
d. 3. de pœ-
nitentibus
¶ vero.

¶ C. R. ca-
nonibus.

as q. 1. c. 5.
Violatores.

resistentes etiam Spiritum sanctū blas-
phemare probantur. Sic enim B. Da-
masus Papa in epistola ad S. Aurelium
Carthaginensem Archiepiscopum te-
statur: *Violatores, inquit, Canonum vo-*
luntarij, grauitè à SS. Patribus iudican-
tur: & à sancto Spiritu, (cuius instinctu, ac
donò dictati sunt) damnantur: quoniam blas-
phemare Spiritum sanctum non incongruè
videntur: qui contra eosdem sacros Cano-
nes non necessitate compulsi, sed libenter,
vt pramissum est, aliquid, aut proteruè a-
gunt, aut loqui præsument, aut facere vo-
lentibus, sponte consentiunt. Talis enim
præsumptio manifestè vnum genus est blas-
phemantium Spiritum sanctum. Quia; vt
sam pralibatum est, contra eum agit, cu-
ius nutu, & gratia, sancti Canones editi
sunt.

¶ C. R. de
lenqueris.

Itaq; illi sacerdotes, qui tam grauif-
simis criminibus sunt obligati, imò
qui pro eisdem secundum canonica
instituta iam sunt damnati, nullatenus
nisi in perniciem suam sacrificare pos-
sunt. Vnde, & illi non parum * delique-
runt, quicumque ipsis in propriam ne-
cè sacrificare vsurpantibus, per solitas
responsiones in missa scienter coope-
rari præsumerent. Non enim pro par-
uo crimine haberetur, si quis alicui sei-

operaretur. Sapientissimè ergo noster
Apostolicus populum huiusmodi præ-
sumptorum vsurpationibus interesse
prohibuit: quas non solùm ductoribus
earum: sed & receptoribus perniciosas
esse non ignorauit. Sic enim ipse Do-
minus à Core, eiusq; sequacibus sacri-
ficandi officium vsurpantibus: reliquos
filios Israël discedere præcepit, ne pec-
catis eorum inuoluerentur: sicq; cru-
delissima morte cum eisdem damnari
mererentur. Nam ipsi hæresiarchæ, vi-
delicet, Core, Datan, & Abiron, cum
vniuersa eorum substantia viui ad in-
fernum ex improviso descenderunt.
Sequaces verò eorum per ignem egres-
sum à Domino penitus comburi me-
ruerunt. Horum igitur subitanam, &
seuerissimam vltionem illi diligenter
attendant, qui contra Apostolica præ-
cepta, interdictum sibi sacerdotale of-
ficium obstinata temeritate vsurpant.

Nam. 164

ibide

2. Reg. 4.

Nec ociose mortem Ozæ confide-
rent. qui, cum Dauid arcam Domini de
Philistiim in nouo plastro reduceret:
à Domino percussus interiit, eò quod
arcam, licet iam casuram, manu susten-
tare præsumpserit. Si enim, ille meritò
periit, qui temerè quidem, sed benignè
arcam Domini tantum tetigit: quanto
magis ille, qui contra fas, & ius ipsum
corpus Domini contrectare, sibi que
incorporare præsument indignus?

CAP. XIX. Quidam tamen satis impe-
ritè nostro Apostolico obiiiciunt quar-
tum Gangrensis Concilij capitulum:
Quicumque discernit à presbytero, qui u-
xorem habuit, quod non oporteat eo mini-
strante, de oblatione percipere, anathema
fit. Hoc etiam caput, iuxta Petri Apo-
stoli attestationem in suam ipsorum
perniciem deprauantes, ita pronunti-
ant. *Quicumque recusauerit Missam coniu-*
gati presbyteri, anathema fit. Scilicet vt
eos anathematizatos esse demòstrent,
qui Apostolicis institutis obedientes,
incontinentium presbyterorum mis-
sas recipere detrectet. Sed frustra. Nam
prædictum caput illos tantum anathe-
matizat, qui respuunt presbyteri obla-
tionem: non, qui modò habet: sed qui
quondam habuit vxorem. Eo enim
tempore vt prologus Gangrensis Con-
cilij testatur, erant hæretici sectatores

2. Pet. 3.

^{* Eustasij} cuiusdam * Eustasij, qui legitimas nuptias, quasi mortale crimen condemnabant: afferentes, nullum in conjugali gradu positum spem habere apud Deum. Vnde, & oblationes presbyterorum, etiam ante ordinationem legitime conjugatorum respuisse traduntur. Quippe legitimū coniugium pro mortali crimine deputantes, quale etiam, si quis hoc tempore perpetrasset detegitur, altari ministrare iuxta canones non permittitur. Merito igitur anathematizati sunt iidem hæretici dogmatizantes contra illud Apostoli: *Si acceperis uxorem, non peccasti.* Et illud: *Oportet Episcopum unius uxoris esse virū.* Sæpe positum autem nostri Apostolici statutum nulli prohibet audire Missam illius presbyteri, qui iuxta Apostolicam permissionem, ante sacrum Ordinem, vnam tantum vxorem habuit: quando, & sine crimine vxorem ducere potuit. sed, illius presbyteri, qui contra Apostolum, in crimine fornicationis detegitur iacere: quem, ipsi Apostoli, & reliqui sancti Patres, successorque eorum noster Apostolicus à sacratissimo officio segregauere. Igitur quicumque huiusmodi presbyterorum Missas respuit, nullatenus tamen superiori * Eustasianorum anathemati subiacebit, cum optimè Apostolo consentiat: qui & sacerdotibus continentiam indicit: & fideles, pæuaricatoribus sermonum eius admisceri non permittit.

Notandum autè quod noster Gregorius iuxta SS. Patrū statuta prius incontinentes presbyteros officio priuauit. Postmodum populo, ne eorum officia reciperet, interdixit. Vnde, non tam incontinentium, quàm pro incontinentia damnatorū Missas audire prohibuit. Ne, & populus iuxta Antiochenum Cōcilium sub excommunicatione poneretur, si eorum officia recipere præsumeret. Ipse autè Spiritus sanctus per Samuelem Prophetā docet populum, vt Canonicis institutionib⁹ nostri Apostolici potius obediat: quàm huiusmodi præsumptorum sacrificia in periculum suum recipiat. Dicit enim scriptura: *Melior est obedientia, quàm vitima: & auscultare, magis, quàm offerre adipem arietum: quoniam quasi peccatum*

Ariolādi est, repugnare: & quasi scelus idololatria, nolite acquiescere. Igitur populus, Apostolicis institutis obediens, inobedientium sacerdotum * officia, vel sacra merito recusat, ne & ipse crimen idololatriæ per inobedientiam incurrat. Idem Dominus alibi protestatur: *Misericordiam volo, & non sacrificium:* scilicet, vt quiuis placens Deo per obedientiam potius animæ suæ misereatur, cui potissimum est miserendum: quam, cum inobedientia vel per se, vel per alium Domino offerat sacrificium.

B Libet autem considerare, quàm clementer noster Apostolicus etiam ipsos contemptores canonū in superioribus statutis tractarit. quos tantum à tali officio remouit: quod tamen nullatenus nisi in perniciem suam celebrare possent: si Canonicis sanctionibus repugnantes, ipsum Spiritum sanctum blasphemare nō desisterent. Ipsorum sanè diuturnā obstinationem iam dudum acrius plectendam nondum debita seueritate puniuit: sed illos, vt saltem adhuc redirent ad cor, paterno affectu expectauit, vt vel in hoc suam damnationem cognoscere vellent, cum populum à recipiendis eorum officiis iustissimè prohibitum, negare non possent. *CAP. XX.* Fortassis autem aliquis dicat: cur noster Gregorius tam contra nostra consuetudini statuta obseruari præceperit? Cur non potius nostrā consuetudinem quasi misericordiam dissimulatione tolerarit? Sed ille audiat quid beatus Leo Papa, qui sacratissimo Chalcedonensi Concilio * præfuit, discernat: qui Anatolij Præsulis Constantinopolitani præsumptionē cohibens, ita pronuntiat: ** quod in reatum Romani Pontificis deputetur, si institutio Canonum, eo non prohibente, & in hoc quasi conniuentem, alicubi violetur.* Itē sanctissimus noster Apostolici homonymus scribens Victori Episcopo hanc terribilem, & generalem sententiā protulit: ** Quisquis ad hoc facinus, (videlicet Simoniacæ, aut Neophytorum hæreseos) emendandum, officij sui consideratione, vehementer non arserit, cum ipso se non dubitet habere portionem: à quo prius hoc piacularis flegitium, sumpsit exordium.* Igitur & ille nihilominus Hebionis hæresiarchæ particeps esse detegitur quicumque pro debi-

1. Cor. 7.
1. Tim. 3.
Tit. 1.

* Eustasij
quorum.

1. Reg. 11.

* C. R. sacrificia.

Matth. 9.
Eccles. 30.

* per Legationem.

* Epist. 54. ad Marrianum Augustinum.

* Loc. sancti Leonis in eadem epistola sua habet.

Ad meum tendit reatum, si paternarum regulæ sanctionum, quæ in synodo Nicæna ad totius Ecclesiæ regimē, spiritu Dei instructe, sunt cōditæ, me (quod absit) conueniēte, violentur; & maior sit apud me vnus status voluntas, quam vnuerse domini communis utilitas.

* S. Gregor. Reg. epist. 11. 10. ep. 32.

debito officij, illius hæresim, id est Iudaicam incontinentiam modernis sacerdotibus præhibere non studuerit.

Ipsa quoque sacratissima Concilia, ex quibus statuta nostri Apostolici profluxerant, adeo amplexa sunt sancti Patres, ut, sicut ipsorum scripta restantur, potius seipsum diuersis tormentis affligi, imò se potius crudeliter occidi permitterent, quàm violatoribus eorundem sanctionum consentire velent. Ob hanc causam magnus Athanasius Patriarcha Alexandrinus post diuersas calamitates in exilium deportatur. Ob hoc etiam Felix Papa Romanus ab Episcopatu * depositus Martyrio legitur coronatus: & multi eius Presbyteri, Diacones, & reliqui ex clero etiam intra Ecclesiam ob eandem causam, heu, crudelissimè occisi leguntur: videlicet, quia sectatoribus Arii in violatione Nicæni Concilij assentire volebant. Hæc autem & huiusmodi innumerabilia ex Ecclesiasticis historiis affatim colligere poteris.

Dicat ergo quis, quomodo noster Apostolicus sine suo periculo, vel potius exitio negligere posset, quin tam inuitabilem sanctionum non dico violatoribus, sed impugnatoribus ex debito officij sui obuiaret: quibus ipsos sanctos Patres etiam vsque ad sanguinem restitisse nõ ignoraret? Quamuis enim modo quidam non tam aperte cum Ario, & reliquis hæresiarchis fidem sanctorum Patrum impugnent: tamen eorum moralibus statutis cum ipsa quidem fide per eosdè sanctos Patres eodem tempore, eadem subscriptione roboratis obstinatè resistunt: quæ, & cum eadem fide ex sacratissimo fonte scripturarum emanauerunt: sed in hac eorum nefandissima rebellionem, etiam ipsam fidem sanctorum Patrum probantur annullare: cum in authenticis sanctionibus auctoritatem illorum pro nihilo ducant: qui & fidem sua auctoritate confirmauerant. Nullatenus sanè alicui fides sanctorum Patrum præderit, qui eorum Canonice, atque moralibus præceptis non obedire, sed pertinaciter resistere studuerit. Nam, ut Iacobus frater Domini testatur; *Fides sine operibus mortua*

* C. R. ex
pulsus.

Luc. 8.

A est; qualem & dæmones habere fatentur. Non ergo minus est resistendum pertinacibus authenticarum institutionum impugnatoribus, quàm sacræ fidei violatoribus; cum & dæmonibus assimilentur quicumque institutionem sanctorum Patrum in fide tantum, non etiam in conuersatione pro viribus suis sectantur. quia & culpam, quam humanum fuit committere, diabolico instinctu non timent pertinaciter defendere.

Amplius: Ipsum vas electionis in sua persona omnibus Ecclesiasticis Pastoribus dicit: *Si euangelizauero, non est mihi gloria. Necessitas enim mihi incumbit. Va enim mihi est, nisi non euangelizauero.* quomodo igitur noster Apostolicus istud *va* subterfugere posset, si gregem sibi commissum iuxta ipsius Apostoli præcepta, instituere negligeret? sanctus etiam Spiritus per Ezechielem Prophetam cuilibet Pastori terribilem proponit conditionem: *Si, inquit, non dixeris peccatori, morte morieris, & ostenderit, ut recedat ab iniquitatibus suis: ipse quidem in peccatis suis morietur: sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem dixeris, & ille contempserit, & non obedierit: ille, in sceleribus suis morietur, Tu autem animam tuam liberabis.* Hac quidem translatione sanctus Augustinus in sermone de Psalmo 49. utitur: statimque suis auditoribus subiungit: *Dico vobis, libero animam meam. In magno enim sum, non periculo, sed exitio constitutus, si tacuero.* Satis ergo patet, quàm immeritò quidam nostro Apostolico pro superioribus statutis indignentur: qui tam inuitabili necessitate coactus, eadem instituisse detegitur, videlicet ne propriæ mortis crimen incurreret: si nos ex debito officij sui instituere negligeret.

CAP. XXI. Præterea si ob hoc nostro Apostolico indignari satagunt, cur nõ potius illis CCC. XVII. SS. Patribus in Nicæa congregatis: & DC. XXX. Patribus in Chalcedone congregatis, vel coadunatis indignantur: qui, ut prædictum est, contra Simoniacos, & incontinentes altaris ministros multò acriores sententias protulerunt, quàm noster Apostolicus? Indignantur sanè sanctis

Ezech. 33

S. Augustinus
in Psal. 49

sanctissimo Papæ Clemēti, qui & martyrio suo decreta confirmavit: quem, ipse Princeps Apostolorum sibi successorem destinavit. Legitur enim in decretis eius capit. 46. quod incontinentes penitus ab altaris officio remouerit: quod etiam cohabitationem extranearum feminarum Clericis prohibuerit: quod violatores huius institutionis prorsus anathematizauerit. Indignentur etiam beatissimo Papæ Siluestro, qui in Apostolica sede constitutus incontinentiam totius mundi presbyteris, vt prædictum, prohibuit: & omnes huic decreto repugnantes in perpetuum damnandos esse decreuit. Indignentur etiam beatæ memoriæ Damaso Papæ, cuius auctoritate secunda vniuersalis Synodus Constantinopolitana legitur roborata. Item, sanctissimo Papæ Leoni, Chalcedonensium canonum ductori: quorum vterque eadem, & Apostolica auctoritate in decretis suis: Ille quidem cap. 4. hic autem quinto ita generaliter decreuere: *Omnia decretalia cunctorum prædecessorum nostrorum constituta, qua de Ecclesiasticis ordinibus, & canonum promulgata sunt disciplinis: ita ab omnibus Episcopis, ac cunctis generaliter sacerdotibus custodiendi debere mandamus: vt, si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps non erit denegari.* Indignentur etiam sanctissimo nostri Apostolici æquiuoco, qui sub generali anathemate damnauit omnes à sacratissimis IV. Conciliis dissentientes. Sed cum nullus sanæ mentis huiusmodi sanctorum Patrum sententiis indigneretur, patet euidentissimè, quàm irrationabiliter quidam nostri Apostolici institutis indignentur? In quorum promulgatione nullatenus à sanctis Patribus discrepauit: excepto in hoc tantùm, quod non tam seuerè, vt illi, contemptoribus Canonum obuiauit. Illos enim clericos officio tantùm priuauit: quibus sancti Patres non modò officium, sed & veniam, & Ecclesiasticam communionem denegauerunt. Nil denique noui noster Apostolicus nobis obseruandum iniunxit. quod, etiam si fecisset, non tamen sine periculo eius contemni præceptum posset. Nam Apostolica sedes ex diuina

A confessione hunc semper obtinuit, & obtinebit primatum, vt totius mundi Ecclesias non solum antiquis institutis, sed etiam nouis disponat, prout diuersorum necessitas temporum exoptulat: *Cogunt enim*, ait Augustinus ad Bonifacium, *multas inuenire medicinas multorum experimenta morborum.* Hoc vtrique diuersa Romanorum Pontificum decreta testantur, in quibus ipsi diuersis temporum necessitatibus consuluisse leguntur.

C A P. XXII. Incassum autem publici contemptores Apostolicæ institutionis, inducias suæ damnationis à nostro Apostolico quærunt: quos, vt prædictum est, SS. Patres absq; omnibus induciis damnauerunt. In dubiis enim rebus, licet veris, nondum tamen publicatis, necessariò conceduntur induciæ: vt, iuxta sanctiones Apostolicorum virorum, Felicis, & Iulij, & reliquorum, ipse accusatus possit se contra accusatores pleniter præparare ad ablucenda crimina. Vnde & B. Eleutherus à B. Petro duodecimus, in decretis suis, cap. 1. testatur: *Induciæ non modica ad inquirendum danda sunt: ne aliquid præpropere agi à quacunque parte videatur. quia per subreptionem multa proueniunt.* Iure ergo illi absq; induciis damnantur, qui culpam suam iam dudum à SS. Patribus definitè damnatam non negare, sed publicè contra Apostolica statuta conantur defendere. Nempe B. Gregorius ab omni Catholico pastore meritò imitandus, contemptores sedis Apostolicæ, etiam ante peractam culpam solebat excommunicare. Sic enim Maximum per ambitionem Salonitano episcopatu intronizatū, & omnes eius ordinatores excommunicauit: quos eadem excommunicatio nondum peracta culpa, pro qua excommunicati sunt, obligauit. Nam priusquam idem Maximum ordinaretur, sub excommunicatione prohibuit S. Gregorius: ne hoc * præsumerent. Quod * C. R. præceptum contemnentes Episcopi, cum ordinarent eundem Maximum, ante peractam ordinationem, erant excommunicati, iuxta attestationem sancti Gregorij: scribit enim in epistola ad eundem * præsumptorem ita de-

Li. 3. ep. 20.
* C. R. Maximum.

rans eius consecrationem: *Quam rem*, A inquit, nos consecrationem dicere nullo modo possumus. quæ, ab excommunicatis est hominibus celebrata. Non enim post ordinationem excommunicandos, sed in ipsa ordinatione dixit excommunicatos. sic, idem Apostolicus per Subdiaconem suum Natalem Salonitanum Episcopum absq; induciis, si præcepto eius non obedisset, pallio, & communione censuit priuandum esse. Sic, inquam, ipse, & reliqui, eiusdem sedis Episcopi, quoslibet, & absque induciis, damnauerunt: qui, aliquam rem sub excommunicatione, vel officij suspensione prohibitam, temerariè usurpauerunt. Has igitur, & huiusmodi rationes moderni præsumptores cautè considerent, nec deinceps iniuste se absq; induciis damnatos esse existiment.

CAP. XXIII. Forfitan autem aliquis adeò delirat, vt subditos cuiuslibet Episcopi per ipsum tantum, non per Romanum Pontificem damnari posse dicat. Sed illi, ipsa veritas in Euangelio contradicit: quæ, B. P E T R O principaliter, inter reliquos Apostolos, hoc privilegium concessit: *quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis*. Qui enim generaliter omnes Apostolicæ potestati subiecit: nullo modo alicuius Episcopi subditum excepit. Vnde idem Apostolus, & à senioribus sui temporis, id est, Presbyteris, siue Episcopis, & ab eorum subditis obedientiam generaliter exegit: cum, tam subditis, quàm Prælatiis, tam foeminis, quàm viris, specialia viuendi præcepta in epistolis suis tradiderit. Quod, incassum ipse faceret: si non generaliter omnes eius institutioni obedire deberent.

Beatus quoque Anacletus ab ipso Principe Apostolorum presbyter ordinatus, in decretis suis cap. III. testatur: *Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino nostro primatum obtinuit: sicut ipse B. Petro Apostolo dixit: Tu es P E T R U S, & reliqua*. Ergo hæc Apostolica sedes, cardo, & caput omnium Ecclesiarum à Domino, non ab alio est constituta. Et sicut cardine ostium regitur: sic hu-

ius sanctæ sedis auctoritatè omnes Ecclesiæ Domino disponente, reguntur.

Item B. Gelafius, doctor Apostolicus cap. II. *Cuncta per mundum nouis Ecclesia, quod sacrosancta Romana Ecclesia, de omni Ecclesia fas habeat indicare: nec cuiquam de eius liceat indicare iudicio. Si quisdem ad illam de qualibet mundi parte appellandum est; ab illa autem nemini appellare permissum est.*

Sed nec illa præterimus, quod Apostolica sedes sine vlla synodo præcedente, exsoluendi * quos oportuit, habuerit facultatem. Et hoc nimirum proprio principatu, quem B. P E T R U S Apostolus Domini voce & tenuit, & semper retinebit. His autem sanctissimi Patres, Calistus, Fabianus, Sixtus, Siluester, Iulius, & reliqui innumerabiles ad stipulantur. qui adeò amplexati sunt * vnitatem, vt potius mori, quàm mentiri deliberarent. Huius igitur privilegij auctoritate B. Simplicius Papa X L I X. Gregorium Mutinensem Episcopum Rauennatis Archiepiscopi suffraganeum, à ditione eiusdem Archiepiscopi penitus absoluit. Et hoc ideo: quia idem Archiepiscopus eum inuitum Mutinensium cathedræ inthronizauit.

Item S. Gregorius Honoratum Salonitanæ Ecclesiæ Archidiaconum, qui iam ex Archidiaconatu ad prebyteriū deuenit, inuito eius Episcopo, ad pristinum gradum reduxit: deposito quidem eo, quem idem Salonitanus Episcopus in locum eius ordinauit. Quapropter apertissimè desipiunt, sequereos Apostolicæ auctoritatis efficiunt, quicumque eius potestati temerè prædicant: cum cuiuslibet Episcopi subditos non per Romanum Pontificem, sed tantummodò proprium antistitem ligari, vel solui posse congingant.

Præterea B. Leo Papa, qui quartam vniuersalem Synodum Chalcedone congregauit: Item Vigilus Papa, sub quo quinta vniuersalis Synodus Constantinopolim conuenit: Item beatus Pater Gregorius; hi, inquam, singuli, eadem auctoritate præcipui, pænè eadem voce in decretis suis verissimè testantur hoc modo: *Sacra Romana Ec-*

Lib. 2. epist. 14. 15. & 16.

Matth. 16.

* C. R. nomen est appellare permissum.

* C. R. quod synodus iniqua damnauerat, & damnandam nulla existens synodo.

* C. R. Veritas incassum.

Lib. 2. epist. 14. 15. & 16.

electa vices suas ita aliis impertius Ecclesie suae, ut in partem vocata sint sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Unde liquido demonstratur, quod quilibet Episcopus nec super gregem sibi commissum tantam potestatem habeat; quantum praesul Apostolicus, qui, licet curam suam in singulos Episcopos diuiserit: nullo modo tamen seipsum, sua uniuersali, & principali potestate priuauit: sicut nec rex suam regalem potestatem diminuit: licet regnum suum in diuersos duces, comites, siue iudices diuiserit.

Cum igitur Dominus Apostolicus in omni Ecclesia tam principalem potestatem habeat, ut etiam inuito Episcopo cuiuslibet Ecclesiae, quaeque in ea, iuxta Canonicas sanctiones, possit disponere: quis denegare poterit, quin ubique gentium tam subditos Episcoporum, quam ipsos Episcopos Apostolicae institutionis contemptores damnare possit?

CAP. XXIV. His autem rationibus & hoc declaratur, quod cuiusuis Episcopi parochianus, potius Domino Apostolico, quam proprio Episcopo obedire debet: cum auctoritas proprii Episcopi nullatenus eum ab Apostolica damnatione valeat liberare: si Apostolicis praecipis inobediens exstiterit. Et est contra: Dominus Apostolicus, si ei obedierit, eundem ab omni violentia proprii Episcopi facillime poterit defendere: videlicet vel ipsum parochianum eius ditioni penitus emancipando; vel Episcopum ab iniuria per correptionem, vel damnationem Apostolica auctoritate refranando. Attendat sane cuiusuis Episcopi subditus, ne vel proprio Episcopo contra Apostolica praecipia obediat in aliquo. Cum san-

Lib. 2. epist. 25. & 16.

Dominus Gregorius Archidiaconum Salonitanum in locum Honorati iam depositi subrogatum deposuerit, eò quòd idem proprio Episcopo, se in locum illius ordinari, post Apostolicam prohibitionem obedierit. Hinc etiam patet, quàm apertissime illi desipiant, qui dicunt, quod subditi cuiuslibet Episcopi, Apostolicae sedi nullatenus obedire debeant, si proprio antistiti obediant: cum à S. Gregorio & ille merito degradaretur, qui & per obedientiam Episcopi sui Apostolicae sedi aduersus suis-

A se detegitur. Nempe nullus debitam obedientiam proprio Episcopo exhibere poterit; nisi qui & Apostolicae sedi principaliter obedire studuerit. Omnis enim, qui vult esse Episcopus, hoc maxime subditis suis inculcat, ut sanctorum Patrum institutis, absque omni contradictione obediant. quae, ut praedictum est, Apostolicae sedi principaliter ab omnibus obediendum esse, denuntiant.

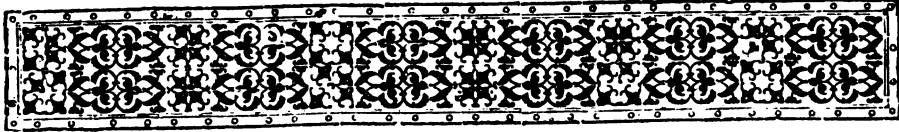
Quicumque igitur suo legitimo pastori debitam obedientiam tribuerit: etiam principaliter Domino Apostolico obedire studebit. Nam iuxta ipsius veritatis edictum; *non est discipulus supra magistrum* Si autem Dominus Apostolicus, proprio, & legitimo Pastori iure praepositus; quanto magis illi, qui nec nititur esse, quod dicitur?

Has igitur, & huiusmodi rationes, quicumque saltem è rudibus fideliter inspicere dignabitur: nullatenus praedicta nostri Apostolici statuta proscribere conabitur: praesertim cum videat euentissime; eadem ex SS. Patrum sententiis, imò ex diuinis scripturis emanasse. Poteram verò quàm plures alias rationes superioribus annectere; & innumerabilia SS. Patrum exempla praefatis statutis assignare, sed ea hic consideratione praetermissi, ne grauis essem idiotis, quibus hinc specialiter satisfacere proposui. quibus, pauca ex multis tam indubitatae veritatis sufficere possunt: si indagandae potius veritati, quàm infructuosae contentioni operam dare volunt.

F I N I S.

PRA.

PRAEFATIVNCVLA IN TRES SEQVENTES EPISTOLAS.

VIDENTVR tres ista epistola scripta ante tractatum de Sacramentis excommunicatorum, cui inter haec pro Gregorio VII. opuscula primum locum tribuimus: nam hic quasi adhuc incerti fluctuare videntur, Adalbertus & Bernaldus, quid de controuersis ea aetate excitatis, sentiendum esset. In opusculo autem praedicto Bernaldus sententiam absque ulla hesitatione profert, tametsi indicat, multa super hac controuersia inter se & Bernardum, esse disceptata: qui Bernardus non est alius quam Magister ille Scholarum Constantiensium, de quo supra in praefatione ad hos Tractatulos, & in testimoniis pro Gregorio VII. postea Magister Scholarum Hildesheimensium, & tandem Monachus Corbeiensis in Saxonia factus, qui ut ex secunda epistola apparet, feruentissimè quidem causam S. Petri defendebat, sed dum ardorem per scientiam Ecclesiasticam non temperat; non nihil impedit, ut docet ipse Bernaldus in suo Chronico. Adalbertus ille est, quem Bertoldus seu Bernaldus in Chronico hoc elogio cohonestat anno M. LXXIX. Doctor Adalbertus, facto verboque disertus, iam triginta annis mundo crucifixus, & in fine ad Euangelicam perfectionem perductus, migravit ad Dominum tertio Nonas Decembris. Quem honoris causa Bernaldus in secunda epistola appellat Patrem & Dominum.

DE DAMNATIONE EORVM,
QVI * PAPAM, TOTAMQVE ROMANAM SY-
NODVM DE AVCTORARE TENTAVERVNT, ET
DE SACRAMENTIS DAMNATORVM;

* Gregorius
VII.

EPISTOLA PRIMA ADALBERTI
ET BERNALDI.

* Lacuna
est in M. S.
leg. eiusq;
Bernaldus,
ut supra in
tertia epi-
stola.

OMNO, ac venerando sa-
cerdoti Bernharo doctri-
na, ac moribus adornato
Adalbertus presbyter indi-
gnus eiusq; * bonum indeficiens, quod
est Christus.

Multum de vestra salutatione gaudi-
si sumus, sed multò plus gauderemus,
si quoquo modo ad inuicem conueni-
endi, & dulce colloquium conferen-
di facultatem haberemus. Quod cum
nobis diuersarum rerum necessitas in-
H ter-

tercludat, saltem mutuam collocutionem literarum officio commendare non pigeat.

* *Manuscriptus co- dex non ad marginem sed in ipsa cōtextu scilicet hoc glossema habet.* De hoc iudicio, in epistola, quæ istam tertio loco subsequitur, diligentissimè tractatum inuenitur: videlicet, quàm nefariè isti in Apostolicâ sedem peccauerint, & quàm Canonice Romanam synodus eos damnauerit.

* De iudicio igitur Domni Apostolici super publicos & contumaces Apostolicæ sedis proscriptores aliquid nobis rescribere velitis, sicubi quidquam authenticum eidem iudicio aduersum inuenissetis. Nam nos nihil adhuc illi contrarium reperimus, licet diuersorum Patrum statuta singulari diligentia euoluissimus. In illis sanè duos iudicarios ordines inuenimus. Vnum de publicis criminibus: alterum, de dubiis, licet veris, nondum tamen publicatis. Et ad dubias quidè res discutendas induciæ leguntur concessæ, vt accusati se contra accusatores suos possint præparare. In quo iudicio necessaria est præsentia accusati, & accusatoris. Publicæ autem contumaciæ nusquam legimus inducias ex debito esse concedendas. Huiusmodi enim causa non indiget accusatore, vel testium conductione: cum ipse reus non recusetur crimen suum proflare: nec per absentiam damnationem suam debet differre. Sed hos duos ordines iudicandi, per exempla vobis denotari non necessarium æstimamus, cum scientiori quælibet ingerere, magnè iudicetur impudentiæ.

Iuxta hunc modum Domnus Apostolicus, publicos, & contumaces Apostolicæ sedis proscriptores, satis canonicè dānauit etiam absentes. Quid autem vobis inde videatur, charitas vestra nobis rescribere non grauetur. Nam vestram de hac causa sententiam libentissimè recipimus: quem præ cæteris diligentior, & discretior in sacris literis non dubitamus.

De confectioe etiam Sacramentorum à Simoniacis, seu à quibuslibet excommunicatis vsurpatorum, quid videatur vobis, scire vellemus. quippe, si careant veritate. Sanctissimus enim Pater Augustinus ita testatur: *Veri, inquit, sacrificij locus non est extra Catholicam Ecclesiam.* Nullus igitur locus veri sacrificij est apud hæreticos, siue excommunicatos.

Beatissimus quoq; Papa Leo, cuius auctoritate congregatum est & confir-

Amatum Chalcedonense Concilium, à sancto Gregorio, Euangelio comparatum: Ipse, inquam, Leoni Augusto scribit de quodam damnato Timotheo Episcopo* qui reus occisionis Alexandrini Præsulis, * sedem eius simoniacè inuasit. De huius igitur simoniaci Sacramentis præfatus Papa Leo ita testatur ad Augustum: *Manifestum est, inquit, per crudelissimam, insanissimamque sauitiam, omne* illic cælestium Sacramentorum lumen extinctum. Intercepta est sacrificij oblatio: defecit chrismatis sanctificatio: & parricidalibus manibus impiorum omnia se subtraxere mysteria, &c.*

Sanctus quoque Gregorius scribens de temeraria ordinatione Maximi Salonitani Episcopi, ita detestatur eandem: *Post interdictionem, inquit, quoque nostram, qua sub excommunicatione tua, ordinantiumque te facta est, casis presbyteris, diaconibusq; ceteroque clero, manu militari ad medium diceris adductus. quam rem nos consecrationem dicere, nullo modo possumus, qua ab excommunicatis est hominibus celebrata.* Episcopi enim excommunicati erant, qui cum consecrauerant.

Vestrum igitur iudicium expectamus, quid de huiusmodi Sacramentis iudicare debeamus?

* *Post interrogationem hinc incipit valens responsio, cautè tamen legenda in ulteriore parte.*

EPISTOLA SECVNDA.

D REOLÆ aromatis, cuius lilio capreus Libani pascitur; cuius in vmbra ipse cubans meridiatur, viro deliciarum ADALBERTO, de Sacramentorum confectioe Berenhardus cauteriatus instar æthiopsis in tabernaculis Cedar, damnatus pistrino in Vr Chaldæorum, nec iam subsistens in miseriis, nō dico corporis, sed expositæ iam morti animæ, quidquid gemens peccatoris deuotio, angelicæ sanctitati. Deo fonti misericordiarum, & patri totius con-

consolationis, gratias corde, & voce A
 itero utroque: quod me tui salutatio-
 ne tunc, cuius audito nomine recreor,
 dulcissima dignatus est colloctione.
 Salve corruptelam nesciens cedere pa-
 radisi: salve auriga Israël: salve immor-
 talitatem spirans ô animarum medela:
 salve petra, quam callidus serpens suis
 signasse vestigiis non gaudet: imò ab
 omni corporeæ labis aspergine purè
 deterfam abhorret. Salve aureū men-
 se Salomonis non significatiui, sed signi-
 ficati reclinatorium. Salve cœli lumi-
 nare, lucens inextinguibiliter in me-
 dio nationis malæ, atque peruersæ.

s. Pet. l.

Iussione igitur tuæ exsequutionem
 licet mihi pro sanctitate negotij, inter-
 dicat conscientia: licet præsumentem
 me, in faciem ipsam cedat stultitia: ag-
 gredior tamen, certus quia, etsi quæ
 oporteat dici, nescio: in hoc tamen sci-
 ens sum; quod tibi, Domine obedio.
 Iubes igitur, vt tua ipsius verba po-
 nam, tibi à me scribi de iudicio Dom-
 ni Apostolici super publicos, & contu-
 maces sedis Apostolicæ proscriptores,
 sicubi quidquam authenticum eidem
 iudicio aduersum inuenerim.

Sedis, pater, Apostolicæ est, vt diui-
 ni consciæ arcani, rotare clauces regni
 cœlorum. Ipsa enim, vt Anacletus Papa
 scribit, constituta est à Domino, non ab
 alio, caput, & cardo Ecclesiarum. Et sicut
 cardine ostium regitur, sic huius san-
 ctæ sedis auctoritate omnes Ecclesiæ
 Domino disponente reguntur.

Hinc B. Gelasius in generali decre-
 to ad omnes Episcopos de institutis
 Ecclesiasticis dicit: *Cum nobis contra sa-
 lutarium reuerentiam regularum cupia-
 mus temere nil licere: & cum sedes Apo-
 stolica super his omnibus, fauente Domi-
 no, qua paternis Canonibus sunt præfixa,
 pio, deuotè que studeat tenere proposito: sa-
 tis indignum est, quenquam vel Pontifi-
 cum, vel Ordinum subsequentiū, hanc ob-
 seruantiā refutare: quam B. Petri sedem,
 & sequi videat, & docere, satis conueniens
 sit, vt totum corpus Ecclesia in hac sibimet
 obseruatione concordet. quam illic vigerè
 conspiciet, ubi Dominus Ecclesia totius po-
 suit principatum.*

s. Leo epist.
84.

Leo quoque ad Anastasium The-
 salonicensem Episcopum: *Quibus, (sa-*

cerdotibus) inquit, cum sit dignitas com-
 muni: non est tamen ordo generalis. quo-
 niam, & inter beatissimos Apostolos in si-
 militudine honoris, fuit quadam discretio
 potestatis: Et cum omnium par esset electio;
 uni tamen datum est, vt ceteris præmine-
 ret. Et quia hanc excellentiam summæ
 sedis non minuit indignitas præfidentis,
 testatur idem Leo: *Et si nõnquam,*
inquiens, diuersa merita præfulum, iura
tamen permanent sedium, quibus possint
amuli perturbationem aliquam fortasse in-
ferre, non tamen possunt minuerè dignita-
tem. Sedis tamen huius sanctæ præfules, à
subiectis moneri persape tolerabant: spiri-
tum in eis extinguere volebant: demum
Ecclesiastica lege duce, & magistra potius
ipsi secundum instituta canonum viuere,
quàm ex canonicis institutis subiectos op-
primere volebant. Princeps Apolorum
cum in sui simulatione gentes cogeret iu-
daizare, Pauli correptione suggerentis, nec
Judaos ab huiusmodi tanquam à nefariis
prohibendos, nec gentiles ad ea tanquam
*ad necessaria compellendos sententia * mu-*
tatum.

* Locus, vt
videtur
mutatus.

Ego, inquit B. Gregorius, & minores
 C meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imi-
 tari paratus sum, stultus enim * essem, qui * est
 in eo se primum asseruat, vt bona, qua vi-
 derit, discere contemnat. Ille etiam, qui
 non ab homine didicit, auctoritati
 Corinthiorum cessit dicens: *Cui ali-* 2. Cor. 2.
quid donastis, & ego. Hinc colligimus
 cum sedis huius super petram, quæ
 Christus est, fundatæ, ius, & dominium
 constet, non posse abrogari: Præfules
 tamen eius concedat ratio interdum
 commoneri.

De iudicio autem Apostolici factò
 D super hos, quos tu vocas publicos, &
 contumaces proscriptores, pro nostra
 respondemus stultitia. Fecit quidem
 Papa quod est Apostolicum, dum dam-
 nauit, quos dixeras, publicos, & contu-
 maces * si tantum hanc dubietatem
 sequens epistola satis elucidabit, quæ
 eos post literatoriam confessionem
 damnatos declarabit, vt Acatus Pa-
 triarcha Constantinopolitanus à san-
 cto Felice Papa legitur anathematiza-
 tus, vtpote literis professus, nulla au-
 tem synodica vocatione præuentus:
 aut confessos veraciter, aut conuictos

* forte, sed
hanc.

regulariter; aut, si vocati canonicè ad reddendę rationis iudicium venire noluerunt.

Audi, Pater, quid S. Augustinus, qui Carthaginensiu Concilio, ex Apostolica auctoritate, & ducentorum XVII. Patrum firmato interfuit; de sententia eiusdem Concilij ad clerum, & plebem Hipponensium inter alia dicit. *Nuper in Concilio Episcoporum constitutum est, nullum Clericum, qui nondum conuictus sit, suspendi à communione debere, nisi ad causam suam examinandam se non presertauerit.* Ipsam autem præsentationem ipsum demonstrat Concilium, videlicet, ut aut ipse accusatus ad causam suam dicendam die statuta literis euocatus occurrat: aut aliquas veras necessitatis, causas probet, quibus occurrere, non potuisse manifestum sit. Et attendendum quia dicit, *non potuisse*: nec dicit, non voluisse: similiter & de accusatore, si ad Concilium vniuersale anniuersarium occurrere noluerit. Certè, siue accusator, siue accusatus occurrere voluit, & non valuit, Carthaginensis Concilij decretis absolutus erit. Consentit & Africana Synodus dicens: *Si infra annum causam suam purgare contempserit.* Nota verba; non dicit, *non voluerit*; sed *contempserit*. Vnde Augustinus in libro de pœnitentia: *Nos verò à communione quenquam prohibere non possumus, quamuis hac prohibitio nondum sit mortalis, sed medicinalis: nisi aut sponte confessum; aut in aliquo siue seculari, siue Ecclesiastico iudicio nominatum, atque conuictum. Quis enim sibi utrumque audeat assumere, ut cuiquam ipse sit accusator, & iudex?* Ideo, inquit S. Gelasius, *vocatur ad iudicium certa quacunq; persona, ut aut fateatur obiecta, aut conuincatur obiectis.* Et Antiocheni Canones: *In Conciliis, ad sint omnes, qui se lafos existimant, & synodi experiantur examen.*

Sed tu dicis duos esse iudiciarios ordines: vnum, de dubiis, licet veris: qui & indigeat induciis: scilicet, ut accusatus consulendo sibi prouideat, qualiter de obiectis commodè respondeat. Alterum; de manifestis, cui induciæ minimè sint concedendæ: quia, non necessariæ. Et posteriori hoc ordine Papam in contumaces Episcopos A-

postolica vsum potestate. Recipimus, Domine, quod asseris, si coniunctionem hanc, quę est, tantum, nõ addideris. Sunt quidem duo iudiciarij ordines, vt duo præcepta, vt duo peccandi genera; vnum, scilicet in Dominum: alterum, in homines: vt, duo aduentus Domini: vnus, occultus; alter, manifestus. Vnus de quo scriptum est: *Descendet sicut pluuia in vellus.* Alter, de quo scriptum est: *Deus manifestè veniet.* De priori igitur iudiciario ordine, dicit Apostolus: *Si quis frater nominatur fornicator, etc. Eam nominationem intelligi volens, vt dicit Augustinus in lib. de pœnitentia; quę sit in quenquam cum sententia ordine iudiciario.* Noluit enim hominem ab homine iudicari, ex arbitrio suspicionis, vel etiam extraordinario vsurpato iudicio, sed potius ex lege Dei, secundum ordinem Ecclesię, siue vltro confessum, siue accusatum, atque conuictum.

Hunc autem ordinem qualiter procedere, ac tractari oporteat, describit B. Gregorius in commentario ad Ioan- nem Defensorē, euntem in Hispanias: decernens, & Catholicum statuens, vt cõsiderata causarum qualitate alij sint accusatores, alij testes: & vt præsentate accusato, sub iure iurãdo dicatur testimonium scriptis alligatũ: & accusatus respondendi, & defendendi se, locum habeat: & examinatio personarum accusantium, ac testificantium regulariter fiat. Hunc etiam iudiciarij ordinis modum Dominus innuit: cum in resuscitatione puellę in domo iacētis mortuę, ac si in reuelatione causę non omnibus notę, quosdam discipulorum suorum testes scilicet, & patrem, & matrem puellę secum adhibuit.

Qualiter autem sit determinanda huiusmodi coniecturalis controuersia, describit Leo ad Rusticum Narbonensem Episcopum: *Quia sacerdotum Domini matura volumus esse iudicia, nihil possumus in rebus incognitis, in cuiusquam partis præiudicium definire, priusquam vniuersa, quę gesta sunt, veraciter audiamus.* Et item alibi egregiè dicitur: *Non iustum mediatorē, qui in incertis sic vnã partem audit, vt alteri parti nihil referuet.* Quid verò sit faciendum, si accusatus

post

Et S. August. epist. 237.

Psal. 71.

Psal. 49.

1. Cor. 5.

S. Greg. lib. 12. epist. 56.

Matth. 9. Luc. 8.

*a Greg. lib.
1. epist. 36.*

post canonicas inducias, nec ipse venerit, nec impedimenti necessitates probauerit, præscribit S. Gregorius in prædicto commentario dicens: *Quoniam quidam aut apud locorum defensores, aut apud clarissimos prouinciarum iudices, aut etiam, ut assolet, hinc apud virum clarissimum magistrum census ingrediuntur, & queruntur tanquam ab alio passu aliquid contra leges, aut aliter lasi, aut damni facti testes volentes producere. At ne postea obiciatur eis, quia per vnâ partem gesta confecta sunt: oportet illum qui impeditur, in ipsa ciuitate constitutum, ubi testimonia dantur, admonitum, à iudice sine à defensore aduenire, & audire attestaciones. Si verò nolueris aduenire, sed contempseris; ut ex hoc ab vna parte testimonia aduersus cum inutilia sint; sancimus, huiusmodi testimonia ita valere, ac si non ex vna parte consistere, sed etiam ipso præsentibus fuissent facta. Si enim recusaueris, & venire nolueris, & audire, qua deponuntur, cum utique in publico sit, & non ex inuitabili quadam necessitate venire non possit: similis aduenienti erit, & nulla utilitas ex contemptu suo ei adhibebitur: sed videbuntur quidem ex utriusque præsentia probationes facta. Ecce, inquit S. Gregorius, admonendus est semper aduersarius, ut ad audiendos testes adueniat; alioquin necesse est, ut quod contra leges actum est, firmitatem non habeat.*

*Epistola 2
B. Bonifacii
ad Papam I.*

Demonstrat etiam Bonifacius Papa scribens ad septem Prouincias de Maximo, qui multo crimine infamatus præsentari iudicio noluit, regulariter vocatus. *Nullus, inquit, dubitat, quod ita iudicium nocens subterfugit, quæ admodum ut absoluat, qui est innocens, quarit: sed astuta cauillatio eorum qui versutis agendum credunt esse consiliis, nunquam innocentia nomen accipiet. Confiteatur enim de omnibus, quisquis se subterfugere iudicium dilatoribus putat. Et quibusdã interpositis: Decreuimus, inquit, vestrum debere intra prouinciam esse iudicium, & congregari synodum, ante diem Kalendarum Nouembrium, ut, si adesse voluerit, præsens, si confidit, ad obiecta respondeat. Si verò adesse neglexerit, dilationem sententia de absentia non lucretur. Nam manifestum est, confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio purgandi se occasione non utitur. Nihil*

A enim interest, utrum in præsentem examine omnia, qua dicta sunt, comprobentur, cum ipsa quoque pro confessione procurata toties constet absentia. Nos autem per omnes prouincias literas dirigemus, ne excusationem sibi ignorantiam ostendas, ut ad prouinciam venire cogatur, & illic se constituto præsentare iudicio.

Simili executione vocauit, & expectauit B. Gregorius Maximum Salonitanum Episcopum, euidenter reum, & contumacem dicens: *Hortamur, ut ad nos venire, omni postposita excusatione, festines: quatenus seruata iustitia, hac, (de quibus accusaris) & cognoscere, & finire, secundum canonica instituta, Christo reuelante, possimus. Ita autem fac, ut ad ueniendum amplius iam moras non ingeras: ne ipsa te magis absentia obnoxium his, qua dicuntur, assignet: & nos in te hac res, non solum propter dicta crimina, qua purgare subterfugis, sed etiam propter inobedientiam culpam durius scilicet, ut in contumacem cogat ex Concilio ferre iudicium.*

Vides Domine, quia B. Gregorius Maximum Salonitanum, & præsumptorem, & contumacem, qui ordinem illicite suscepit, qui literas Papæ celebrationem sibi Missæ interdicentis, proterue discidit: quia hunc, inquam, nisi canonicè vocatum, nisi regulariter expectatum, damnare noluit. Vnde & ipse ad *Martianum: *Nullus sine cognitione damnandus est.*

Alter iudicarij ordinis modus est, quem & tu dixeris, cum crimen non negatur; cum iam quasi extra portam ciuitatis, *sceleribus exequiis reus effertur. Hunc modum, nisi tua vel prouidentia aliter iudicauerit, in duos adhuc modos subdiuidimus: & modum utrumque in synodum *vocari, & ex iudicio determinari volumus. Vna scilicet manifesti iudicarij ordinis species est, cum reus nec se, nec admissum, quod obicitur, defendit: id est, cum fatetur & se fecisse, & faciendo peccasse. In hac causa, accusatoribus nil facientibus, reus tantum ad iudicium vocatur: passurus quod confesso, vel conuicto medicinaliter præscribunt pænè singula folia Canonum. Secundum hunc modum videtur Apostolus dixisse ad Corinthios. *Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu, iam iudicanti, ut præsens, eum, qui*

*S. Greg. lib.
5. epist. 3.*

**Martianum lib. 2. epist. 27.*

**scelerum in quibus notariuncula*

ad hanc epistolam, erant in margine

manuscripti Codicis cautela

gratia sine ab ipso Adalberto & Bernaldo,

sine ab aliis quopiam adiecta. Hic

cautissime (Vocabulum) SEMPER non

adiectum, nec aliud vniuersitatis designa-

tium; ne eo adiecto Apostolice

fedi piudicaretur: quod certe contumacia syn-

nodicæ uocationem non cogatur præ-

tere. I. Cor. 5.

fic operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis, & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu Christi tradere huiusmodi satana in interitum carnis.

Nota, quod dixit; congregatis vobis in nomine Iesu: quasi diceret; collecto à vobis Concilio, facto à vobis conuentu in nomine Domini, id est, canonico: ibi me spiritualiter vobiscū præsente, reus iudicetur: ibi, à consortio Ecclesiæ eliminetur: tunc, manifestè ei mōstretur, quia peccādo, eius se iugo subiugauit; eius dico, qui iugum Domini abiecit. Et hoc nisi priuatæ respectu iniuriæ, nō alia intentione, nisi vt in eo intereat, in mortem vergens carnalitas: resipiscat æterna quærens spiritualitas: carne scilicet intereat, vt spiritu saluetur. Item paulò superius: *vt tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit.* Quod exponens Ambrosius, dicit: *Cognito opere isto, pellendum illum (peccantem) fuisse de casu fraternitatis. Omnes enim crimen eius sciebant, & nō arguebant. Publicè enim nouercam suam loco uxoris habebat. In qua re, neq; testibus opus erat, neq; tergiversatione aliqua poterat tegi crimen.*

Altera manifesti iudiciarij ordinis species est, cum purgatorie crimē conceditur: sed culpa remouetur, id est, cum * fatetur se, quod obiicitur, fecisse; affirmat autem se * legem Ecclesiasticā minimè in hoc facto exorbitasse. Huic accusato magnopere suademus concedendam synodum: scilicet, vt aut conuincatur, aut probando suas partes, absoluetur. Hoc modo secum agi debere clamant nunc proscripti ab Apostolo præsule. Huius iudiciarij ordinis formam dabant nobis plures propter iustitiz defensionem accusati: plures tyrannidem prælatorum experti. Quibus in conuentu auditis ipsi persæpe obiecti honestatem suadendo, sunt absoluti: compressores eorū, relato in se crimine, damnati. * Sic Constātia Episcopum Carlomanum, qui eam ex inobedientia accusauit, perorata inobedientiz dignitate, quasi infernalem furiam exsufflauit.

Huius autem regulam, & actionem controuersie præscribit Conciliū Sardicense: *Si Episcopus quis fortè iracundus, (quod esse non debet) citò, asperè commoueatur aduersus presbyterum, sine Diaconum*

sum, & exterminare eum de Ecclesia uoluerit; prouidendum est, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo, habeat potestatem is, qui abiectus est, vt Episcopos finitimos interpellet; & causa eius audiat, ac diligentius tractetur, quia non oportet ei negari audientiam rogati. Et ille Episcopus, qui aut iuste, aut iniuste eum abiecit, patienter accipiat, vt negotium discutatur: ut vel probetur sententia eius à plurimis, uelemendetur. Tamen priusquam omnia diligenter, & fideliter examinentur, eum, qui fuerat à communionem separatus, ante cognitionem nullus debet presumere, vt communioni societ.

Notentur verba, quæ dicuntur: vt sententia eius probetur, vel emendetur: scilicet vt discussione facta, sententia eius, qui damnauerat, si iuste secum agit, probetur: si ratione caret, emendetur. Cum ergo neminem præpropere, seu præposterè damnari lex patiat Ecclesiastica, probabiliter dicimus; si qui Episcoporum à Papa regulariter ad synodum vocati non venerant, vel certas impediendi necessitates non probauerant, officij suspensionē * meruerant: audiendo tamen humano * Augustini consilio in epistola ad Bonifacium: *In huiusmodi causis, ubi per graues diffensionum scissuras, non huius, aut illius hominis est periculum, sed populorum strages iacent; detrahendum est aliquid seueritati, vt maioribus malis sanandū caritas sincera subueniat.* Et Leone ad * Rusticū Narbonensem Episcopum dicente: *Sicut quadam sunt, quæ nulla possunt ratione conuelli; ita * nonnulla sunt, quæ aut pro consideratione atati, aut pro necessitate rerum oporteat temperari: illa semper conditione seruata; vt in his, quæ vel dubia fuerint, aut obscura, id nouerimus sequendum, quod nec preceptis Evangelicis contrarium, nec decretis SS. Patrum inueniatur aduersum.*

* Præterea decreta Triburenſis Synodi Concilij, cui interfuit Catholicus Arnolfus Rex, præscribunt nobis tantum tria, quæ mercantur Episcopale anathema. Vnum scilicet; *Si ad synodum quislibet canonicè vocatus, venire contempserit.* II. *Si presentatus preceptis sacerdotibus non obediit.* III. *Si ante finitam causæ suæ examinationē à synodo profugus abire præsumperit.* Ne verò hæc synodus ex loci humilitate demereatur auctorita-

Idem. S. Ambrosius ad Cor. 5.

quid. contra.

** Carolomanum qui & Carolus Episcopus Constantiensis intrusus & simoniacus ab Hærico IV. Casare an. M. L. X. l. X. Vide Catalogum Episcoporum Constant. nuper editum à D. Pistorio, & Lambertum M. L. X. l. X. Conc. Sardicense. c. 17.*

** Hic certissime nō adiectum: quod Papa absque synodo nemine possit damnare. Nā hoc adiectiuū Apostolicæ auctoritatis præiudicare videtur. * S. Augustinus. epist. 50. contra Iulianum. * Epist. 94. ad Iulianum. * Multi. * Hi modi anathematizandi discutiendi sunt quidem Episcopis, non utique in contumacia publicatis fixi videntur, vt electione eiusdem Concilij colligetur, qui etiam modo præiudicare non possunt Apostolicæ auctoritati.*

Gelasius l. 1. epist. 11. ritatem, audiatur Gelasius in epist. ad A
Episcopos per Dardaniam constitutos: *Confidimus*, inquit, quod nullus iam veraciter Christianus ignoret, unius-
n. Galiam. cuiusq; Synodi constitutum, quod vniuersalis Ecclesia probauit assensus; * nullam magis exsequi sedem præ ceteris oportere, quã primam: qua & vnamquamq; Synodum sua auctoritate confirmat, & continuata
Matth. 16. moderatione custodit, pro suo scilicet principatu, quem Beatus Petrus Apostolus Domino voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet.

Isidor. lib. 6. c. 15. Et Beatus Isidorus post descriptionem authenticarum scripturarum, & Nicænz, Constantinopolitanæ, Ephesinæ, Chalcedonenfis quoque Synodi addidit: *Si qua sunt Concilia à SS. Patribus instituta, post istarum IV. auctoritatem, & custodienda, & recipienda decernimus.* Hinc & Augustinus de vera religione dicit: *Æternam legem mundi animis fas est cognoscere, non est fas iudicare.* In istis autem temporalibus legibus, quanquam de his homines iudicent, cum eas instituunt, tum, cum fuerint institutæ, atque firmatæ, non licebit iudici de ipsis iudicare, sed
Aug. lib. de Vera religione. Tom. 1. Operum. secundum ipsas. Et per Carthaginenses Canones dicitur: *Qua vel facta, vel dicta superius comprehensa sunt, vel ab aliis Conciliis conscripta, qua secundum legem inueniuntur, custodire nos oportet. Si quis verò statuta supergressus corruperit, vel pro nihilo habenda putauerit: si laicus est, communionem; si clericus, honore priuetur.*

His de iudicio Papæ responsis, pro mea stultitia, tuæ, Pater, iussioni, liceat me, antequam de Simoniacis, & excommunicatis respondeam, quædam, quæ nos idiotæ vtrinque conferimus, tecum agendo deliciarî. Persona igitur Apostolici exigit ab eo, vt si Ecclesiæ, quæ se suo credidit patrocínio, consultum voluerit, si id, quod dicitur, esse decreuerit, gladium spiritus euaginet in Episcopos, qui non per ostium intrauerant; qui eum præcipientem, quod Apostolica clamat auctoritas, non audierant: id sibi necessitatis imponentes, vt in correctionem Ecclesiasticorum opera vtatur secularium, vt quorum esset speculum vitæ

A clericorum de agendis consulere; sibi modò arrogant Clericis magistrare. Tracta igitur, quod aiunt, à tergo legis Ecclesiasticæ materia, non per ostium intrauerant. * qui apud suas, quas nunc occupant sedes, nõ prius electi, quàm recepti; sed heu præposterè prius recepti, quam electi: prius persæpe ordinati, quam * omnes manus, & linguæ, seu corporeæ seruitutis, non solo spiritualis vitæ interuentu, & commendatione promoti: de quorum contagio Ecclesia iam id labis contraxit, quod penè sui Sacramenta, id est, ordinationes clericorum, cõsecrationes Ecclesiarum, & alia quædam sui insignia perdidit, cum à talibus consecrata, potius ab his maledictis sit maledicta, Domino eis per Prophetam dicente: *Maledicam benedictionibus vestrâ.*

* Hæc dicuntur, imò deplorantur in quosdam istorum pro miseris præsentis status Ecclesiastici, clamatur Apostolicus, vt subueniat Ecclesiæ laboranti. Isti è contra pro se, & in Apostolicum clamant: quod ipse eos, vt tuo verbo vtat, proscripterit Tyrannicè, non Ecclesiasticè: priuatæ sui ipsius iniuriæ, non respectu æquiritatis publicæ. Et maximè, quia id agentes, quod non pro magnitudine negotij discussum, sed rei Romanæ periculosum, omni verò Ecclesiæ erit damnosum. esse videbantur. Nam decreta SS. Patrum quæ sibi ipsos magis, quàm illum impugnare videntur: si rectè intelligantur.

Dicunt quidem Stephanum Papã, qui antea Fridericus, fratrem Goteфри Ducis in publica Synodo; eius, qui nunc Papatum tenet, & omnium, qui aderant cõsensu, decreuisse, vt regnante Heinrico, quẽ nunc regem habemus, eius in electione Romani Pontificis expectaretur consensus. Testantur etiam, quia hic idem Papa in eadẽ verba, oratio collum ornatus, bis iurauerit. Et ex his subiungitur, quia ex * hoc quidem Papatum conscenderat, suum decretalem consensum, suã professionem, suam subscriptionem negauerit, seq; periurum, quod nefas est dici, nõ solum tunc fecerit, suscipiendo, sed quotidie faciat obtinendo. Audiat dicta decreta Carthaginensis Concilij:

* Hic M. B. lacunam habet.

* Etiam hic lacuna non sensus committit.

Malach. 2.

* Ab hinc calumniis obiectiones conspiratorum in Papam sequuntur. quædam in sequentibus Epistola reseruntur. Istæ, inquam, quæ Apostolico aliquid ob-

Stephano X. Papa, dist. IX. De hoc vi. de Bar. Tom. XI. Anno 1058.

* scilicet considerate, nō improvidè factam. * His rationibus suā superbiam refrēnare potissimum debent: qui nō dico in subditos, sed in prælatū suū tam inaudite superbiunt.

11. q. 3. c. 63.

3. August. serm. in monte.

* Lacum aperuit, & effudit eū, & incidit in foueam, quam fecit. Si enim S. Gregorius Ioannem temerè inferiorē suū excommunicantem absque Synodica vocacione excommunicavit: cur se absque vocacione excommunicatos lamentantur, qui nō dico inferiorē, sed prælatum omnibus Christum, imo totam Romanam Synodum de auctoritate tentauerunt, vt sequens epistola verissime testatur.

*Si quis contra suam * professionem, vel subscriptionem venerit in aliquos, ipse se honore priuauit. Et ne ex loci culmine putet sibi omnia licere, audiat illum, cuius nomine gaudet, Gregorium. * Nos, qui præsumus, non ex locorum, nec generis dignitate, sed morum nobilitate innotescere debemus; nec urbium claritate, sed fidei puritate. Id est: Adam primus homo, pro peccato de Paradiso deiectus est. Hoc est, qui nobilitatem DEI à se iecit, nobilitate loci priuetur. Id est, in exemplum culpa vehementer extenditur, cum pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Audiat & Papam Simplicium: Priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.*

Audiat & Hieronymum: Non facile est stare in loco Petri, & Pauli, & tenere cathedram regnantium cum Christo. quia hinc dicitur: non Sanctorum filij sunt qui tenent loca Sanctorum, sed qui exercent opera eorum. Hinc & Augustin. de serm. Domini in monte: Maximè hi temerè iudicant, qui magis amant vituperare, & damnare, quàm emendare, atq; corrigere. Quod vitium est superbia vel inuidia.

*Demum vt Canonici Canonis iaculis, Canonica prædant propugnacula dicunt: Cum Dominus Papa nos nō Canonice vocatos, nos venire prohibitos damnarat, audire oportuit prædecessorem suū, cuius nomine gaudet, Gregorium, Episcopo Ioanni * iniuste excommunicanti scribentē: Cassatis prius, atq; ad nihilum reductis prædicta sententia tua decretis, ex Beati Petri Apostolorum principis auctoritate decernimus, triginta dierum spatio sacra te communionē priuatum ab omnipotente DEO nostro tanti excessus veniam cum summa penitentia, & lacrimis exorare. Quod si hanc sententiam nostram te cognouerimus implese remissus, non iam tantam iniustitiam, sed contumaciam fraternitatis tuæ cognoscas, iuuante Domino, seuerius puniendam.*

Et item alibi: Quod si contra hæc, qua statuimus, quolibet tempore, qualibet occasione, vel subreptione venire tentaueris, sacra te communionē priuatum: nec eam, te excepto vltimo vita tua tempore, nisi cum concessa Romani Pontificis decernimus ius-

sione recipere. Hæc enim consona sanctis Patribus definitione sancimus, vt quis sacris nescit obedire canonibus, nec sacris administrare, vel communionem capere sit dignus altaribus.

*Mirum quod non * audit Leonem ad Anatolium, Virum Catholicum, & præcipuum Domini sacerdotem; sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate corrumpi, dicente scriptura: Post concupiscentias tuas non eas. Non considerat sententiam Iustiniani Catholici Imp. quam probat, & seruat Ecclesia, dicentem: Vt; nemo Episcopus, nemo Presbyter excommunicet aliquem, antequam causa probetur, propter quam Ecclesiastici Canones hoc fieri iubent. Si quis autem aduersus eam excommunicauerit aliquem; ille quidem, qui excommunicatus est, maioris sacerdotis auctoritate ad gratiam sanctæ communionis redeat. Is autem qui non legitime excommunicauit, in tantum abstineat tempus sacrosanctæ communionē, quantum maiori sacerdoti visum fuerit, vt, quod iniuste fecit, ipse iuste patiatur.*

In bannientem igitur hunc nos voto priuatæ vltionis, non iusti examinis oporteret aurem inclinare Apostolo dicenti: Non vos defendentes carissimi, sed date locum ira. Audire etiam cum, cuius sedi præsidet principem Apostolorum: Nemo vestrum patiatur tanquam homicida, aut fur, aut maledicus. Tanquam maledicus, inquit Catholici Doctores, patitur: qui iniuriatus suas iniurias effrenato linguæ, & animi feruore persequitur.

*Audire etiam oportebat Gregorium scribentem, ad Ianuarium: Inter querelas multiplices Isidorus vir clarissimus à fraternitate tua frustra se excommunicatum, anathematizatumq; conquestus est. Quod ob quam rem factam fueris, dum à clerico tuo, qui præsens erat, voluissimus addiscere, pro nulla alia causa, nisi pro eo, quod te iniuriauerat factum innotuit. quæ res nos vehementer affligit, quod si ita est, nil te ostendis de celestibus cogitare, sed terrenam te conuersationem habere significas, dum pro vindicta * propria iniuria, quod sacris regulis prohibetur, maledictionem anathematis inuexisti. Vnde de cætero omnino esto circumspectus, atq; sollicitus, & talia*

* Hoc si vos bene audieritis, non ita temerè prælatum vestrum deponere concupisferis. Eccles. 12.

1. q. 6. c. 12.

Num 5. Greg. vos excepit:

cum omnes aduersarios Canonum anathematizauit.

Vos, inquam, qui Patrē primæ sedis non cōiuctum nec vestro iudicio conuincendū deponere tentastis. Rom. 12.

1. Pet. 4.

Lib. 2. Epist. 3.

* Cur hoc pro priuata iniuria Romani Pontificis cōputare vultis, cum quo totam Romanam Synodum annullare voluistis.

lia cuiquam pro defensione propria iniuria tua inferre denuo non præsumas. Nam, si tale aliquid feceris, in te scias postea vindicandum.

* Lege Eufonium Abbat. Lib. 2. Epist. 24.

Psal. 9. * dicit. S. Gregor. Hom. 26.

* Hac peritodus in homilia S. Greg. priorum præst. Ezéch. 13.

* Locum mutatur. Lib. 7. Epist. 2.

Li. 4. epist. 34.

Rom. 12. Lib. 4. Epist. 36. 1. Thess. 2.

Item idem ad * Eufonium: *Seruum DEI humilitas in afflictionis tempore debet apparere, &c. Non enim grande est, his nos esse humiles, à quibus honoramur, quia & hoc seculares quilibet faciunt, sed illis maxime humiles esse debemus, à quibus aliqua patimur, nam Psalmista * dicente; vide humilitatem meam de inimicis meis.* Item in homilia VI. *Iudicare de subditis dignè nequeunt, qui in subditorum causis sua vel odia, vel gratiam sequuntur. * Vnde fit; ut ipsa hac ligandi, & soluendi potestate se priuet, qui hanc pro suis voluntatibus, & non subditorum moribus exercet. Vnde rectè per Prophetam dicitur: Mortificabant animas, quæ non moriuntur, & viuificabant animas, quæ non viuunt.* Licet quidem, prælatos sedis suæ, seu gradus zelo moueri: sed tamen quia in maximo imperio minima est licentia, non obliuisci. * Vnde Gregorius in Epistola Sabiniano Diacono legato: *Paratior sum, inquit, mori, quam Beati Petri Ecclesiam meis diebus degenerare.* Item ad Constantinam Augustam: *Et si peccata Gregorij tanta sunt, ut pati talia debeat; Petri tamen Apostoli peccata nulla sunt, ut vestris temporibus pati ista mereatur.* Item; quem sedis, ordinisq; dignitas erexit, sui se consideratione repressit. Item, scribens Episcopis Eulogio & Anastasio Antiocheno dicit: *Cum prædicator egregius dicat, quamdiu quidem sum gentium Apostolus, ministerium meum honorificabo, qui rursus aliàs dixit: Facti sumus paruuli in medio uestram: Exemplum proculdubio nobis sequentibus ostendit, ut & humilitatem teneamus in mente, & tamen ordinis nostri dignitatem seruemus in honore, quatenus nec in nobis humilitas timida, nec erectio sit superba.*

Sententiæ quidem, qua ipsi eius maculant promotionem, arbitror eum hæc respondere. se, à Romanis electum, id culminis conscendisse coactum, indignumque, & rationis esse alienum, ut Ecclesiarum mater sedes Romana priuaretur suæ electionis arbitrio: per quam aliæ sedes id obtinent,

ut non sint Episcopi, qui non à suæ sedis clero, & populo, non propter generis nobilitatem, sed vitæ sanctitatem: non diuites in rebus, sed sancti in moribus sunt electi.

Defendit etiam forsitan se, ex Decretis prædecessorum suorum, Nicolai, Stephani, & aliorum, qui hoc firmauerunt sub anathemate: ne quis negaret electionis priuilegia sedi Romanæ. Illis è contra affirmantibus, non licete electioni, ut ad hoc rapiat electum, quod ipse sibi fecerat illicitum. Et hinc * Sunamite Ecclesia, quasi in collisione duorum lapidum contrita nobis, qui in spem filiorum in hac ingemiscimus valle lacrimarum, supplicandum est fonti misericordiarum; ut fermentum illud, quod sicut Gregorius dicit, tribus farina factus totius humani generis massam in unitatem conspersit: nunc totius Ecclesie corpus in illius formam panis, qui de celo descendit, redigat, ut uinea Christi mundata vulpeculis, qua eam demoluntur, purgata sarmentis, qua igni debentur, uernet, floreat per concordiam unitatis, vera uiti in odorem suauitatis.*

* Audituris, qui nunc Apostolico contradicitis, Episcopi illud Gregorij ad Felicem Episcopum dicentis: *Qualiter obedientia, uel reuerentia sit Præpositis exhibenda, ex tuis quoque subiectis, ipse non ambigis. In qua re valdè est utile, si id, quod disciplina vigor imponit, nullo cogente, humilitas laudanda seruaueris.* Et illud Leonis: *Qui ergo scit, se quibusdam præpositum, non molestè ferat, aliquem sibi esse prælatum, sed obedientiam, quam exigit, etiam ipse dependat.* E contra Domino Apostolico viscera Doctoris gerentis in subiectos accepturo dicentis; *tanquam si nutriti foueat filios suos; ita desiderantes vos cupide uolebamur tradere uobis non solum Euangelium DEI, sed etiam animas nostras. quoniam charissimi nobis facti estis.* In hac Apostolici, sine, ut ille putat, reprehensione, siue, ut illi, necessaria consideratione, * ego tuus, licet interiori caream rationali, uolens tamen funem Apostolicum porius

* Sunamite Ecclesia

2. Cant.

* adhaerent forte, subdendum.

* Audite;

Lib. 4. Epist. 100.

1. Thess.

* Hac Cætholica professione

ne in qua scriptor ea (ponit) que in Apostolicum per scriptur: nō ex sua, sed ex schismaticorum persona retulisse monstratur.

potius sequi, quàm trahere, sedem Romanam veneror, vt tribunal Christi, eius Pontificem, vt sacrarium spiritus almi, eius amplectens decreta, vt cælestis curiæ edicta.

Inquiris præterea à me, vt tui rursus verba ponam, quid ego sentiam de cōfectione Sacramentorum à Simoniacis, seu à quibuslibet excommunicatis vsurpatorum. quippe si careant veritate. Stultus igitur non stultè obedio. Dicam, quod sentio.

Simoniacus est, qui temporalis laeri gratia Ecclesiasticos honores qualitercunque vel emit, vel vendit. Horum alij, licet ordinati, carent tamen Ecclesiastico honore, quem à nullo acceperant. Alij regulariter ordinati, licet postmodum Simoniaci facti, habent tamen adhuc ordines, quos publicata sua hæresi nondum amiserant. Inordinatos autem dicimus, qui ordinati sunt à Simoniaco, qui nihil eis potuit dare: vel, qui per pecuniam, aut interuentum secularis gratiæ ordinati sunt à non Simoniaco: à quo nihil peremptionem poterant accipere. Ordinatos autem, & tamen Simoniacos appellamus, qui post acceptos, à quibus, & vt debuerant ordines, Ecclesias, vel alia, quæ Simoniaca suasit hæresis, emerant, vel vendiderant. Sed priores, quos diximus, ordinatos, nullo modo conficient Sacramenta, nisi post satisfactionem Episcopali auctoritate admittantur. Isti posteriores, id est ordinati, & Simoniaci non conficient * qui manifesti sunt, nisi conuertantur. quia verò matre Ecclesia cum Christo capite in vnum corpus vnita, filiorum est Ecclesiæ non nisi de Sacramentis Christi, & Ecclesiæ: propono mihi distinguendum, auctoritate Catholica probandum, quid de Simoniacis, & excommunicatis, eadem sibi Sacramenta vendicantibus, sit tenendum.

* in Ms. est hic lacuna.

* De Sacramentis hereticorum, siue excommunicatorum audiat Augustinus, ex cuius lib. de Baptif-

* Simoniacos igitur, & excommunicatos in duo diuidimus. Alij eorum, quorum zelus innotuit. Alij, qui, etsi accusati, etsi macula suspicionis resperfi, nec dum tamen manifestati. Illorum verò, quorum nefas patet: alij, nec dum in iudicio præsen-

Atati, alij publico Ecclesiæ iudicio damnati. Ab illis igitur quorum scelus adhuc oculum hominis latet, credimus posse confici Sacramenta Ecclesiæ. Sed quamuis nos iuuent per fidem: illos damnant propter præsumptionem: *iudicium*, inquit Apostolus, *sibi manducat*. sibi, inquit, non tibi, vt Augustinus in Epistola Concilij ad Donatistas. Communio malorum nō maculat aliquem participatione Sacramentorum, sed consensio factorum. Nam si in factis malis non eis quisque consentiat, portat malus causam suam, & personam suam. Non præiudicat alteri, quem in consensione mali operis socium non habet criminis. Et vt scias quod Simoniaci, quod excommunicati nondum ventilabrum experti latent in Ecclesia, vt in messe cum grano palea; omnes, quos Simoniaca polluit hæresis, ex sententia principis Apostolorum damnati, dicente Beato Gelasio: *Idem ipse error, qui semel est cum suo auctore damnatus, in particeps quolibet praua communionis effecto, execrationem sui gestat, & pœnam*. Item: *Nec dubium, quod sicut in vnaquaque hæresi, quod incessabiliter repetendum est: quia firmum esse, nullus ambigit Christianus: omnes complices, sectatores, communicatores damnata semel prauitatis pari sorte censentur*.

Omnes, scio, præsumptuosi, transgressores Canonum sunt anathematizati, scribente S. Gregorio ad Gallicanos Episcopos: *Omnia quæ sanctis canonibus sunt aduersa, distriçtè sub anathematis interpositione damnentur*. Sed hi, inquam, etsi accusati, euidenter tamen nondum in hac transgressione denudati, habent, vt credimus, de materna Ecclesiæ gratia, & sanctitate, aduersus quam nec portæ inferi præualebunt: sub cuius alis in spe

Matth. 16.

veniæ adhuc latent, vt Sacramenta eiusdem matris conficiant, cuius necdum filij esse publicè perdiderrant.

Sed dicis: Quomodo cōficient corpus Christi, qui per hæresim, seu per meritum anathematis, se demembrauerunt à corpore Christi? Respondetur;

mo contra Donatistas colligitur: tam ordinationes, quam Baptisma extra Ecclesiam haberi, & dari posse, licet perniciosè tam habenti, quādanti. 1. Cor. 12.

Matth. 22. tur; Iudas vnus ex duodecim erat, eandem cum eis potestatem miracula faciendi habebat. Et quamuis *loculos portansur esset*: tamen quibus par erat in signis, par videbatur & meritis. Ante oculos quippe hominum in miraculorum insignibus, Petri, Andreæ, Iacobi, & Ioannis erat socius; ante eius autem oculos, cui non erat opus, vt quis sibi testimonium perhiberet de homine: quia *ipse sciebat, quid esset in homine*, erat diabolus: dictum est enim de eo: *Nonne ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est?* Ideo vtique diabolus, quia dualem spirabat spem: esse videlicet & venditor Domini, & discipulus Domini; sed cum iam nequitie sue precium venditi Domini promitteret, cum iam opportunitatem tradendi eum quæreret: in hoc baratro sceleris non minus vsus est potestate Apostolica, & hac tamdiu, donec audito, quod *facis, fac citius, exiit foras. Erat enim nox.* Ad hunc modum credimus & hos posse Ecclesiastica efficere Sacramenta; dum nondum eos publicauit, & quodammodo ante Episcopalem Ecclesiasticam excommunicationem, ab Ecclesia præiudicialiter eliminauit eorum se effrenis contumacia.

* Hoc ex diffinito credendum ne cæscas, vsque dum perlegas librum S. Aug. de Baptismo contra Donatistas.

* Ab illis verò, qui de hæresi Simoniaci sunt euidenter rei, & si nondum publicè iudicati, firmiter diffitemur Ecclesiæ Sacramenta posse confici. Publica enim & fronte carens præsumptio maior est ipso scelere admissio. Quæ, dum claret, euidenter est exemplar peccandi: qui dicit, nisi, me, me imitami. Verbi gratia, qui honores Simoniacè acquisitos non deponit: quid aliud, nisi Simonem, in quo viuit, imitandum proponit? Qui autem pudibundè, & tantum ante DEVM peccat, quandoque esse metuet, quod videri pudet.

Sed oppones mihi, scio: Cum vsus quotidie nobis præsentet vnum, eundemque Simoniacum, alij cuiquam Christiano adhuc inexpertum: alij verò perlucere manifestum: quomodo ille Sacramentum nescienti conficiet, quod quantum ad scientem conficere non valet? Respondetur; iusta mens

A *ex fide viuit.* Fidei effectus salubrius creditur, quàm cum ratione inuestigatur. Dico equidem. * quia illud quod per Simoniacum non posse confici creditur: illud, inquam, alicui simpliciter credenti, & fideliter nescienti * Sacramentum esse, fides operatur. Ipse tamen conficiens, ex hoc, quod conficit, damnatur. Ne mireris, quia per fidem Sacramento reficitur accipiens. audi, quia Sacramenti gratia * participatur etiam non accipiens. Augustinus in sermone ad infantes ad altare de Sacramento: *Nulli est aliquatenus ambigendum; tunc unumquemque, fidelium corporis, sanguinisque, Domini participem fieri, quando in baptisate membrum Christi efficitur: nec alienari ab illius panis, calicisque, consortio, etiamsi antequam panem illum comedit, & calicem bibat, de hoc seculo in unitate corporis Christi constitutus abscedat. Sacramenti quippe illius participatione, ac beneficio non priuatur, quando ipse hoc, quod illud Sacramentum est inuenit.* Ne igitur dubites simpliciter credentem salubriter illud accipere, ab illo, quem nescit hæreticum: audi etiam, quod * simplicitatem fidei efficaciter accipit ab eo, quem scit hæreticum. Augustinum in eodem sermone:

C *Si quem forte, inquit, coggeris extrema necessitas, ubi Catholicum, per quem accipias, non inuenerit, & in animo, pace Catholica custodita, per aliquem extra unitatem Catholicam positum acceperis, quod erat in ipsa Catholica unitate accepturus: si statim etiam de hac vita migraueris, non eum, nisi Catholicum deparamus. Si autem fuerit à corporali morte liberatus, cum se Catholica congregationi etiam presentia corporali reddiderit, unde nunquam corde discesserat, non solum non improbamus, quod fecit, sed etiam securissimè, verissimèque, laudamus. quia presentem * Dominum credidit cordi suo, ubi unitatem seruabat.*

Discamus ergò, quia si cum Simoniaci ago, qui est adhuc tantum de manifestis, nondum de publicè damnatis: cum illi, inquam, quædam Ecclesiæ Sacramenta conficere nequeant: cum perfecti nec illos posse conficere, nec se confecta ab eis accipere credant: tamen quod non habeat nequitiam

Rom. 1.
* Hoc non conficitur, & quid ab aliquo reficiente per Simoniacum.
* Hac sunt erronæ.

* De hac sententia sequens Epistola non improbabiliè cõiecta dabit.

De consecr. d. 4. c. 131. Nulli est.

* f. simplicitatem.

249. 2. c. 40. Si quis forte.

* Deum;

quitiam dantis, accipit pleniter fides, & sapienter simplicis, & simpliciter sapientis; totum implente gratia IESV, sicut in illo felici latrone: cui; vt Augustinus ait; quod ex Baptismi Sacramento defuit, benignitas DEI spiritualiter adimpleuit.

Hoc autē distare videtur inter manifestē reos, & publicē excommunicatos: quia cum excommunicatis communicare prohibemur, nisi conuertantur. cum manifestis, & nondum iudicatis, conuersari oportet, vt conuertantur. Illis nefas est, vt dicamus aue: nefas est cum illis vel cibum sumere. Cum istis permittit Apostolus communicare dicens: *Non utiq; fornicariis huius mundi, aut auariis, aut rapacibus, aut idolis seruientibus: aliōquin debueratis ex hoc mundo exisse.* Illorum igitur, qui manifestē sunt rei formam habuerunt publicani, & peccatores, cum quibus Saluator manducauerat. Excommunicati autem significantur per illos, quos Apostolus Sathanæ tradiderat. Huiusmodi manifestis, nondum publicē iudicatis ego communicans, me non excommunico, dum hominem vt Christianum diligens; factum eius, vt non Christiani, improbo, præscribente Augustino: *Duobus modis non te maculat malus, si non consentias, & si redarguas, hoc est, non communicare, non consentire.* Communicatur quippe, quando facto eius consortium voluntatis, vel approbationis adiungitur.

Ab his autem, id est Simoniacis, licet nondum publicē excommunicatis, non posse clericos ordinari, non posse Dominicum corpus confici, credas Apostolicis Innocentio & Paschali. Innocentius Papa de Simoniacis dicit: ** Afferitur eum, qui honorem amisit, honorem dare non posse. Nec acquiescimus, vllam aliquid ab eo accepisse. quia nil erat in dante, quod alius ab eo posset accipere.*

Et verum est certē. quia quod non habuit, dare non potuit. Audi Paschalem Papam in Epistola ad *Mediolanensem Eccle-

* Hanc Epistolam non Paschalis Papa fecit; sed quidā VVido: qui & Musicam composuit. Sic enim viri religiosissimi asserunt: qui ex discipulis eiusdem diligentissime explorauerunt. Præterea eadem Epistola inter Romanor. Pontif. decreta nusquam scripta reperitur. Nō ergō Beato Auguſt. præiudicare poterit in aliquo.

siam: quicunq; sacros ordines ad precium largiuntur, cum Iuda pessimo mercatore peribunt: qui pro XXX. argenteis æterni filium vendidit parentis. *Audiat hoc hæreticus, audiat & Christianus. Audiat & ille, qui hanc hæresin vult rabido ore auctoriare. Istis dico: Vbi est, quod accepistis? Illus dico: vbi est, quod dedistis? Infelices infeliciter sibi inuicem contra campserunt. Hic, vt consuleret sue philargyria. Ille, vt satisfaceret propria nequitia. Quapropter nec ille habet precium; nec illi habent Christum. Exulta Christiane; quia quod Iudas vendidit, & Iudeus emiſt, tu acquisisti.* Grande bonum suo malo operati sunt nobis ambo.

Item in eadem: *Si tali exterminio traditus est, qui vendidit Christum: quid eris de sociis eius, qui emunt, vel vendunt paracletum? Nunquid non pares sunt in ultione, qui pares sunt in crimine? Ille, vendidit filium. Isti, quantum in se ipsis est, Spiritum sanctum conantur vendere.*

Cum autem quidam, domine, & maximē apud vos, blandiantur sibi, affirmantes se nō esse Simoniacos; quia non emerint, vel vendiderint Ecclesias, vel altaria: sed res, & commoda Ecclesiis attinenria: audi eundem Paschalem in eadem Epistola. *Si quis obiecerit, non consecrationes, sed res ipsas, quæ ex consecratione proueniunt, vendi: videtur quidem aliquid dicere; nihil autem penitus sentire. Nam cum corporalis Ecclesie aut Episcopus, aut Abbas, aut alius aliquis sine rebus corporalibus, & exterioribus in nullo proficiat, sicut nec anima sine corpore temporaliter vivit: quisquis eorum alterum vendit, sine quo alterum haberi non prouenit, neutrum non venditum derelinquit.*

Quid quod etiam missa à talibus nequeat celebrari, declarat quidem in eadem: *Nunquid maledictus sua benedictione panem in Christi *carnem poterit vertere? maximē, cum quidquid benedixerit, Dominus se maledicturam asserit? Et post pauca: Si hæretici sacerdotes, voces exhortationum non possunt fari: quomodo valeant vinum in Christi cruorem vertere? Et si Dominus præcepit nequaquam dari homicidii, adulterii, rapacibus, & cæteris criminalibus peccatis irretitis corpus, & sanguinem suum, vsq; ad satisfactionem:*

quomo-

* Huius moderni dogmaticæ sententiam caute legamus. Vtq; dum diligentius SS. Patrum scita de Sacramentis inuestigamus.

1. Cor. 5.

Math. 9.

2. Cor. 5.

* Si hanc sententiam ita interpretamur: vt hæreticum dicamus, nihil proficui, nil honoris posse dare, dum tamē habeat Sacramentum ordinationis sibi qui-

quomodo ipse dabit sacerdotium usurpanti A
per Simoniacam hæresim ubique damna-
tam?

Quantum noceat audita eorū mis-
sa, audi eundem: *Cum ergo tales Episco-
pos, vel Abbates, vel reliquos clericos non
deuitamus, si eorum missas audiamus, vel
cum eū oramus, excommunicationem cum
eis subimus, quos quidem sacerdotes esse
saltem credere, omnino errare est. cum Pe-
trus Simoniacam dicat: pecunia tua tecum sit in
perditionem, quoniam donum DEI existi-
masti cum pecunia possideri. Vbi, cum,
existimasti, dicitur, patet, quia non pro-
co, quod fecerat, sed quia se facere pos-
se crediderat, condemnatur. Patet igitur
ex prædicta auctoritate, nec clericos
ab eis ordinari, nec Dominicum
corpus posse confici, sed ipsos ex voce
Petri esse perditos clericos. Et si prædi-
cta duo Sacramenta non conficiunt,
certe nulla, nisi fortè solum baptisma
conficere possunt. Et ut scias, quia nul-
lo modo Ecclesiastica Sacramenta fie-
ri possunt à Simoniacis: audi ex Apo-
stolico decreto, annullata esse omnia,
quæ facta videbantur à neophyto.*

Defuncto Romanæ sedis præfule
XCIV. Paulo huius nominis primo

* Pseudo-
papa hic
factus est,
Ann. Chri-
sti DCC.
LXVII.
Vide Pan-
n. lib. de
Pontif. &
Cas. Bar.
Tom. I. X.

* Constantinus quidam à Laico in Pa-
pam consecratus sedem Apostolicam
per annum & mensem obtinuit. Epi-
scopos scilicet, Presbyteros, & alios di-
uersi gradus, infra hoc temporis spati-
um ordinavit: omnia, quæ Apostolici
erant, fecit. Inter hæc quidam Roma-
norū abhorrentes caput Ecclesiæ Ro-
manæ Sedem à neophyto inuasam:
Stephanum natione Siculum, Eccle-
siasticis traditionibus eruditum, impe-
trato cleri, ac populi consensu, Con-
stantino deposito, Stephanum illius
nominis * III. Papam XCV. Aposto-
lici apicis consecratione sublimauerunt.

* Baron.
Steph. IV.

Hic mox directis legatis ad reges
Franciæ Karolum & Karolomannum,
qui defuncto nuper Patri Pipino suc-
cesserant, eorum assensu XI. Episco-
pos probabilioris vitæ, & scientiæ insi-
gnioris de Francia adsciuit: aduocatis
que insuper Apuliæ, Campaniæ, Italiæ
præsulibus Synodum Romæ in Eccle-
sia Saluatoris celebravit. Ibi omnia

Leges Ba-
ron. Anno
768. &
769.

Constantini statuta ex communi iudi-
cio scinduntur, scripta eius in præsentī
comburuntur. Ipse Stephanus Papa
cum clero prostratus pœnituit se vn-
quam Papæ neophyto obedisse, se, de
manibus eius cōmunionem accepisse.
Decretum est igitur in Concilio eodē
sub anathematis vinculo, nullum de-
hinc neophytum ad Episcopalem ad-
spirare apicem. De Episcopis autem
Presbyteris, & ceteris, quos infelix Cō-
stantinus consecrando ordinauerat,
statutum est, ut omnes Ecclesiasticis,
quos per eum sibi vendicauerant, ho-
noribus exspoliati, descēderent ad so-
los illos gradus, in quibus cōstituerant,
priusquā ab eo ad altiora prouecti fue-
rant. Si quos tamen ex illis sub modio
latere, candelabrum Ecclesiæ sibi super
imponendos * exposceret, ipsi à clero,
& populo iterum electi, iterum quasi
non antea à Constantino Papa conse-
crati, depositum tantum, & nunquam
altiore mererentur honorem. De his
autem, si qui per eum de Laicis in Pre-
sbyteratum, siue Diaconatum fuerant
promoti, decretum, ut admissio gradu,
vbicunque voluissent, in religioso tan-
tum habitu permanerent. Nullus om-
nium ad Pontificatus apicem promo-
ueretur; nullus omnino altiore gradum
in Ecclesia DEI radicaret. Demum
sanctum est, ut quæcunque Constan-
tinus inuasor in Sacramentis Ecclesi-
asticis egerat, omnia iterarentur, ut in
gestis Pontificum legitur, * præter sa-
crum baptisma, & mysticum chrisma.
Finita sancta Synodo omnis populus
sui pedibus Papæ aduoluit, indul-
gentiam poposcit, quod vnquam Cō-
stantino inuasori communicauit. Ille,
singulis pœnitentiam pro hoc admissio
iniunxit. Episcoporum, qui digni cen-
sebantur, denuo à subiectis electos,
ipse denuo * consecrauit. Reliqui or-
dinis nullum amisso gradui restituere
censuit.

Patet autem, Domine, ex clerico-
rum ordinationibus ordinatis, annul-
latis, ex Ecclesiarum consecrationibus
alteratis; chrisma etiam neophyti cō-
secratoris annullatum, nisi quod ba-
ptisma ex illo chrismate celebratum
I nolu-

* Istud ex-
emplum si
tamen est
verū, lau-
dare ti-
meo, ne eo
affirmato,
etiā omnes
à S. Am-
brolio cō-
secratos,
iridem ex-
sufflandos
reputem:
qui utique
fuit neo-
phytus, ut
potē in de-
positione
albarum
consecra-
tus ad Epi-
scopatum;
hoc est,
octavo post
baptismū
die.

* Lege Ba-
roniū Tom.
9. Anno
769. Et vi-
debis ab
hoc Autho-
re non satis
eas intelle-
ctas, quæ in
Pontificū
historia
hac de re
leguntur.

* Concilia-
uit. Ita
enim in
huius facti
narratione
Sax conse-
crandi ac-
cipi debet.

noluit Stephanus Papa annullare, quia A nec ab hæretico baptizatum licet rebaptizare, dum tantum baptizet in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

*Est ergo
hac Episto-
la scripta
Anno M.
LXXVI.*

** De hoc
Herimannus
Bernaldus in
Chronico
Anno M.
LXXV.
Herimannus
Babenbergensis
Episcopus,
à clericis
suis pro Si-
moniacis
hæresi ac-
cusatus, à
Papa de-
ponitur.*

** fecerunt.*

1 Tim. 3.

Hac etiam ratione cum prioris anni, id est, ab Incarnatione Domini M. LXXV. Pascha rex apud Babinberch celebraret, Leimarus Bremensis Archiepiscopus noluit in baptizando vti chrismate, quod confectum videbatur ab * Heremanno, tunc ibi Episcopo, cum sciret hunc Simoniacum, licet nondum conuictum: Ecclesiastica in hoc vsurratione, quia baptisma, quod non annullatur, postquam factum est ab hæretico, non tamen vt fiat concedendum est hæretico: cum aliud sit, rem, postquam facta est, non improbando tolerare: aliud, ne improbari metuat, præuidere. Scire autem oportet illos non tantum neophytos, qui de Laicis subito ad Ecclesiasticas promouentur dignitates, vt illum, quem vester Herimannus de vnâ & eadem die de coriario presbyterum maturauit, quem ipse subito de pila, in qua cortices contuderat, ad altare Christi transtulit: O festinata promotio. Fit Diaconus, qui lectionem prius in celebratione missæ non legerat: sacerdos, qui tunc primû Leuita: suscepit simul omnes Ecclesiasticos gradus, qui largum & cogentem consecrare cōsecratorem eadem die * venerat, ne corona signatus: Sciendum est, inquam, non solum huiusmodi vocari, & esse neophytos, sed magis illos, qui moribus informes; religione, rudes; scientia, rustici; plures renascentis hydræ capitibus nunc emergunt, & per hoc se perpetuo anathemate perimunt. Audi Gregorium in suo regeſto, in Epistola Vergilio Arelatensi Episcopo missa: *Cum ad sacros ordines Paulus Apostolus neophytum venire prohibeat, sciendum est nobis, quia sicut tunc neophytus vocabatur, qui adhuc nouè erat plantatus in fide: ita nunc inter neophytos deputamus, qui adhuc nouus est in sancta conuersatione.*

Scribam & adhuc de gestis Pontificum Concilium Papæ de annullatis quæ Leo neophytus vsurpauerat Sacramentis.

ANNO Dominicæ Incarnationis Error in numero vide Eart. Tom 10. Anno Christi 963. 954. DCCCC. XLIV. Tertio autem ex quo Otto Imper. Heinrici regis filius, compressa Beringarij, & eius filij Tyrannide, Italiam subiugauerat: Ioannes Papa ab Imp. quem cum coniuge, & Adelhaida * priori anno imperiali vnctione sublimauit, deficiens, Adelbertum Reip. aduersarium in urbem recepit. Quod non passurus Imperator Romam hostiliter inuadit. Papa hinc Imperatorem timens, illinc Romanis diffidens cum suo complice Adelberto aufugit, vsurpato sibi non paruo Ecclesiæ thesauro. Romani, siue timore correcti, siue respectu iuris allecti, Dominum suum gratulatoriè recipiunt. Imperator Apostolico, ad determinanda, quæ tunc imminabant negotia, indigens, Ioannem Papam ad desolatam sui sedem reuocauit. Quò reuerti negante, * Leo adhuc Laicus, quantum ad secularia non parum strenuus, Papa eligitur, ordinatur. Synodus, præſente Imp. & multis Teutonice, & Italicis præsulibus celebratur. multa, quæ vel Ecclesiastica necessitas, vel Imperatoria poscebat voluntas, decernuntur. Sic Dominus Leo præſidens Apostolicæ sedi fecit interim ordinationes, & omnia quæ erant Apostolici. * Nec longum, Romani alterata fide apud Imp. Papam recipiunt Ioannem. Ille congregato Romæ in Ecclesia sancti Petri Concilio, Leonem, qui sibi viuo neophytus successit, omni Ecclesiastico ordine exutum, ita ex statutis Canonum damnauit, vt, si postmodum ad aliquem clericalem gradum vel aspiraret, perpetuo anathemati cum omnibus sibi ad id opitulantijs subiaceret. Episcoporum duos, qui eum promouerant, in Synodum vocatos & in tertia Actione præſentatos, ita ex auctoritate Apostolica sacerdotali priuauit honore, vt postmodum in nulla Synodo recuperationis aditum auderent vel tentare. Tertium autem ex his nomine Siconem canonicè vocatum, expectatum, demum venire nolentem, Ecclesiastica priuauit communionem. Statutumque est publico omnium iudicio, Synodum à Leone collectam,

** At Leo
esse nō fuit
legimus
Papa, sed
Antipapa,
ſeu Pſeudo-
papa. Vide
Baro. An-
no 963.*

** Anno
Christi
964.
Legit Baro.*

lectam, nec nominandam Synodum, sed prostibulum fauens adulteris. Ergo omnia prædicti Leonis decreta cassantur: & quicumque ab eo erant consecrati, iussi sunt planetis vestiri, & suam ipsorum proscriptionem præsentare in charta, hæc verba continenti: *Pater meus nihil sibi habuit, nihil mihi dedit.* Et sic depositi remanserunt in illis gradibus, quos habuerant antè, quàm à Leone promoti fuerant. Eadem ratione, eadem auctoritate, quæ & illi, quos supra diximus à Constantino neophytos promotos.

Ut etiam scias non tantum à Simoniacis, non tantum, quod minus est, à neophytis, sed etiam ab aliis inordinatè promotis non posse confici Sacramenta Ecclesiæ, referam quod contigit apud sacrosanctam * Hildenesheimensem Ecclesiam, cui ego indignissimus nunc seruo, si non fructuosè, tamen deuotè: si non vtiliter, tamen fideliter: si non, vt debeo, tamen vt potero.

* Nota. Venit Bernardus Constantiâ Hildesheimensem: ubi Scholarum Ecclesia illius, & ipse Constantiâ, magistrum egisse videntur. Inde Corbariam venit & Monasticam vitam amplexus est. *Kranz, in Metropol. lib. 5. cap. 26. de Bennone Osnaburgensi Episcopo.* Qui cum scholis præfuisset apud Ecclesiam Hildesheimensem, (docebant enim illa ætate Scholastici sacras litteras, & habebant, qui subdoceant in trivialibus,) clarum illi nomen ex doctrina & ex vitæ religione conciliabat ei Imperatori Henrico, &c.

* De hoc Ebone de Baroni Tom 9. & 10. præfatum Anno 853. & 866. ubi ostendit Baroni non legitime facta fuisse, qua Auctoritate legitima prædicat.

* Ebo Rhemensis Episcopus assensum Lothario præbuit, cum Patrem suum Ludevvicum magni Karoli filium regno priuauit. Ludevenco autem ope filiorum suorum, Pipini scilicet, & Ludevici, quorum prior dux Aquitaniz; alter duxerat Baioariz, in regnum recepto, Synodus colligitur. Ebo depositus Hildenesheimi relegatur. Defuncto iterum Reginberto Hildenesheimensis Ecclesiæ Episcopo secundo, Imperator, Ebonem humanitatis potius, quàm iustitiæ respectu eidem sedi tunc tertium præfecit. Ille miser ex Episcopus Ecclesiæ Sacramenta Episcopali concessa dignitati stolidus sibi per XII. annos vsurpauit. Quo hominem exuto, successor eius Alfridus clericos, acceptis ab antecessore suo ordinibus, ex auctoritate Apostolica, ex fuerat: Ecclesias denuo dedicauerat: omnia de Sacramentis

A Ecclesiæ ab eo gesta, præter solum baptismum, iuxta decreta prædicti Papæ Stephani annihilauerat. Ecce quàm periculosè sibi vsurpant Ecclesiæ, qui tamen non conficiunt, Sacramenta, quos Ecclesiasticæ dignitatis præsumptos raptos Apostolicum & ligando damnat, & damnando ligat anathema.

Restaret mihi probare de publicè excommunicatis: sed cum Sacramenta Ecclesiæ non conficiantur à præsumptoribus, qui nondum in iudicio sunt præsentati, quis querat, quis ambigat de his, quin à concione Ecclesiæ sint alienati? dimembrati igitur à corpore Christi, id est, separati ab Ecclesia, nihil poterunt intra Ecclesiam operari: quod & tu ratione, & auctoritate inuictissimè probasti, dicente Augustino contra Donatistas: *Quisquis à Catholica Ecclesia fuerit separatus: quantum se laudabiliter viuere existimet; hoc solo scelere, quod à Christi unitate defunctus est, non habet vitam, sed ira DEI coloss. 3. manet super eum.*

Ne autem excommunicatus propter conscientiam innocentiz, teste se, absolutum sibi polliceatur, audiat decretum Carthaginensis Concilij: *Qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu sine Episcopo, sine quilibet clericus, & tempore excommunicationis sua, ante audiensiam communionem præsumpserit, ipse in se damnationis iudicetur protulisse sententiam.* Et illud Sardicensis Concilij: *Priusquam omnia diligenter, Concil. & fideliter examinentur, eum qui fuerat à communionem separatus ante cognitionem nullus debet præsumere, vt eum communioni societ.* Sardic. se. 17.

D Agens ego de Synodis; legens ego illam * Leonis Synodum, vocatam * pseudo-non Synodum, sed prostibulum fauens papa, de adulteris, non possum non recordari quo supra. Synodi vestræ, quæ in * præterito anno à tribus millibus ac sexcentis inter Presbyteros, & reliquos gradus, Ecclesiasticis, vt audio, apud vos collectis; quàm parum suæ professioni prospexit, cum decretis Nicænæ Synodi nescio qua fronte contradixit. Si circumspicientes animati sunt de circum- I 2 cum-

cum fuso tantum sui numero, legerent in decretis sedis Apostolicæ, quæ Romani clerici Ioanni Presbytero, sed schismatico direxerant, tunc temporis, * quando Vigilus ex Apostolico in hæresim lapsus, Constantinopoli tenebatur. In his, inquam, decretis hodie à Romana Ecclesia inter Catholicas regulas habitis legerent: *Quod si omnes sacerdotes, & mundus assensit, damnatio consentientes inuoluit, non prauaricationem assensus absoluit. Non enim crimen minuitur: sed accrescit: contra, generale fit ex priuato. Hoc enim Dominus omnium iudicauit, qui peccantem mundum generali diluio interemit.* A. B. *audirent & Leonem ad Anatolium: Illa Nicænorum Canonum per sanctum verè Spiritum ordinata conditio, nulla unquam est parte solubilis. Nulla sibi met de multiplicatione congregationis Synodalia Concilia blandiantur. Neque trecentis illis decem, atque octo copiosior numerus sacerdotum, comparare se audeat, vel præferre; cum tanto diuinitus priuilegio Nicæna sit Synodus consecrata; ut siue per pauciores, siue per plures Ecclesiastica iudicia celebrentur: Omni penitus auctoritate sit vacuum, quidquid ab illorum fuerit constitutione diuersum.*

De cuius priuilegio & Beatus Ambrosius dicit: *Non humana industria, non compositione aliqua, trecentis decem & octo Episcopi ad Concilium conueniunt: sed, ut in numero eorum, per signum sua passionis, & nominis Dominus I E S V S suo probaret se adesse Concilio. Crux in trecentis, I E S V nomen in 10. & octo est sacerdotibus. Et mihi, inquit Hilarius, ipse ille numerus hic sanctus est. In quo Abraham Victor regum impiorum, ab eo, qui æterni sacerdotij est forma, benedicatur.* Et item Beatus Leo Papa: *Sancti illi, & venerabiles Patres, qui in Vrbe Nicæna, sacrilego Ario cum sua impietate damnato, mansuras usque ad finem mundi leges Ecclesiasticorum Canonum condiderunt, & apud nos, in toto orbe terrarum in suis constitutionibus viuunt: Et, si quid usquam aliter, quam illi statuere, præsumitur, sine cunctatione cassatur.* Et hinc sanctus Leo ad Pulcheriam Augustam: *Contra statuta, inquit, paternorum Canonum, qua*

ante longissima ætatis annos in vrbe Nicæna spiritualibus sunt fundata decretis, nihil cuiquam audere, conceditur; ita, ut si quis diuersum aliquid decernere velit, se potius minuat, quam illa corrumpat. Audirent etiam Beatum Gregorium in multis sui non *Registri*, sed *Regeſti* epistolis Nicænz Synodi decreta affirmantem: Reponerent interius & illud Gregorij, quod & prius dixi: *Consona sanctis Patribus definitione sancimus: ut, qui sacris nescit obedire Canonibus, nec sacris ministrare, vel communionem capere sit dignus altaribus.*

Si dicunt hæc noua emeruisse, tertium nunc Catonem de cælo cecidisse, audiant Papam Cælestinum: *Nulli sacerdotum suos ignorare licet Canones, nec quidquam facere, quod Patrum possit legibus obuiare.* Non prætereant, non abradant pronomen *s v o s*. Nam Canones proprij sunt sacerdotum, ut lex Moysi, & lex Iudaorum. Vnde eis Dominus: *In lege, inquit, uestra scriptum est. Et de eis in lege eorum scriptum est.* Hinc patet, quia, si, ut Cælestinus affirmat, illi sunt sacerdotes, quorum sunt Canones, tunc, quorum non sunt Canones, nec erunt sacerdotes. Sed hæc hæc haftenus. C.

Cum tui, venerande Pater, recorder, exclamare compellor: O me infelicem, imò infelicissimo infelicio-rem: quod ego olim digitis tuis probatissimam distillando myrrham, mihi quid agendum præscribentibus, nõ obediui. quod, instar aspidis surdæ, aurem tuis monitis obturau. Nunc enim arguit me illud Salomonis: *Quomodo si spina nascatur in manu temulenti; sic in ore stultorum parabola.* Nam sicut temulentus spina in manu detenta se ipsum in primis vulnerat: Ita me mea sententia sui laqueo strangulat: ita me proprio meo gladio iugulat. De lege sua me *D E V S* docendo mitigare mihi à diebus malis voluit: sed fateor tibi, sancte Pater, quia tibi factus sum in medio fornacis *es*, murmurando stannum, ut dealbatus paries meliora mentiendo; ferrum, proximis nocendo; plumbum, semper ad infima vergendo. *Curauimus*, ait Hieron. 51. *Domi-*

* Vide Bel. larm. lib. 4. de Pontif. cap. 10. & Baron. Tom. 7. Ann. Chri. s. 532.

Gen. 3. s. Leo, Epi. 3.

Cælestinum, l. Epist. 2. regulis.

Ioan. 8. Ioan. 15.

Pron. 26.

s. Leo, epi. 13.

Idē Epi. 55.

Hieron. 51.

Dominus, Babilonem, & non est sana. Crepuit, dicit scriptura, in fornace: qui non caruit vento superbis. Hinc ego expallens illud Domini in

Ezech. 24. Ezechiel dicentis: *Va civitati sanguinum: cuius ego grandem faciam pyram: licet DEVS in me fecerit viam semitæ iræ suæ. Illam tamen desidero iram, de qua Hieronymus: Grandis, dicit, offensa est, postquam peccavimus iram DEI non mereri: ut illam declinem iram, de qua Psalmista: Exacerbavit Dominum secundum misericordiam iræ suæ, non quia idem peccator licenter peccat: sed nimia DEI ira est, quod peccantis, prospera arrident: quod nequitiæ eius non retunditur: quod eius sceleri pro meritis non respondetur.*

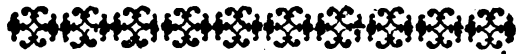
a. Ambrosio. le est Rumoldus, qui fuit primus propositus Goslaricensis, & postea Episcopus Constantiensis, de quo in Vita S. Bernardi ca. 12. & apud Lambertum Ann. 1069.

Et ne diutius delinquam maiestatem animi à maioribus demorando, tuos deosculans pedes, tua amplectens genua, clamo tibi Pater & domine; vnum pietate, alterum dignitate, precans indulgentiæ gratiam, quam sæpe tibi vale facienti seniori meo sanctissimo * Rumoldo hodie cælestis aulæ domestico dederas: precans leuatiæ manus tuæ mereri benedictionem: cui nullus distat locus: precans ut in illo ineffabili iubilo, quo cælum penetras, quo diuinam promulces aurem, mei non obliuiscaris: qui tui saltem tunc memor existo, cum tui conuersionem, tritamque viuendi semitam deuotus exopto. Vix refrenata penna dicam inuito ore; Vale gloria Israël, vale curiæ cælestis conscriptæ senator. Inspiciens factus sum loquendo dices mihi: Respondeo: coëgisti me. amoris modum suadeas, perdes operam.

Philip. 2.

Valeas & tu optatæ indolis, BERNALDE, floscule vernans, rogatus cum illo Apostoli ad Philippenses: *Si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis, ut citius dictatæ tibi à Domino tuo materis merear literas omni nectare mihi sapidiores, tum tantum tuam, Domini que tui salutem mihi referentes. Tu, tibi, moneo, non desis, præsentaturus te nobis talem, qualem ego te nescio, v-*

trum magis optem, an sperem. Opto quippe ex illo, quem in te habeo, affectu. Spero ex debita virtuti tuæ parentelæ respectu.

EPISTOLA TERTIA.

DOMINO, ac Reuerentissimo sacerdoti BERNARDO non iam nugacem lyram Horatii, sed mysticam citharam David, fructuosius sibi, & suis auditoribus amplexanti, ADALBERTVS ætate Presbyter non moribus, eiusque Bernaldus, ex utroque homine certissimi seruiminis affectus. De dulcissimo vestri rescripto, vobis condignas grates referre non sufficimus: sed hoc omnium bonorum retributori, ut ipse vobis retribuatur, obnixâ supplicatione committimus: quem & vos, in nobis tam charitatiua responsione, tam laboriosa rescriptione non dubitamus honorasse. Sed quia nonnulla in eodem rescripto, nos mouent, de experta vestræ prudentiæ beneuolentiâ securi, iterum vos inquietare præsumimus: iterum vestræ diligentis iudicium super nonnullis obscuris ardentem expectamus.

De primatu igitur sanctissimæ sedis Apostolicæ satis eleganter charitas vestrâ nobis scripsit. quam licet aliquando ab indignis possessam, semper tamen omnibus Ecclesiis esse præferendam, ex decretis SS. Patrum euidentissimè probauit. Huius etiam sedis Pontifices pro tempore à subditis admonendos fore, non tamen temerè proscribendos, Christianissima pronuntiatione docuistis, videlicet ut eiusdem sedis primus possessor à coapostolo eius Paulo charitatiua liberalitate admonitus est, non ut S. Athanasius Alexandrinus Patriarcha ab Arianis hæretica usurpatione depositus est.

Tractatum vestrum de ordinibus iudiciorum gratissimè suscepimus,

I 3 quem

quem ita expressum, ac testimoniis SS. Patrum ita roboratum, & nos postmodum in quodam libello reperimus. Duos quippe iudiciarios ordines esse nobiscum sentitis: vnum, de dubiis, alterum de manifestis. Sed ordinem de manifestis in duas species subdividitis. Vnam quidem, cum reus & obiecta se fecisse, & faciendo peccasse, fatetur. alteram verò, cum reus se obiecta fecisse, sed in hoc non peccasse fatetur. Nos tamen hanc posteriorem vestræ subdivisionis speciem in nostra diuisione comprehendimus infra modum de dubiis criminibus. Dicimus enim ex iudiciariis ordinibus, hunc, fieri de dubiis: illum verò de manifestis criminibus. Nec hoc me quilibet dixisse putet, quasi vestræ diuisioni præiudicemus, sed ideo potissimum, vt vtrarumque diuisionum concordiam ad inuicem denotemus. Nam vtraque diuisio, vt nobis videtur, stare poterit. Si vestra prudentia non aliter iudicauerit. Illa enim vestræ diuisionis species, in qua factum conceditur, culpa denegatur, partim manifesta, partim dubia probatur. Factum enim, quod conceditur, manifestum est: sed idem ipsum, an pro crimine sit habendum, summo perè dubitatur. Non ergò mirum eandem speciem diuerso respectu, nunc dubiis, nunc manifestis adscribi: sed nos magis illam dubiis interposuimus: quia diuisionem iudiciorum non generaliter inter facta: sed, inter crimina fecimus iudiciorum ordinum. Alij, sunt de dubiis criminibus; alij, de manifestis.

Vnde prædicta vestræ diuisionis species, in qua, concesso facto, an crimen sit, dubitatur: non incongruè in nostra diuisione dubiis annumeranda videbatur. Vos autem iudiciarios ordines non inter crimina, sed absolutè inter occulta, & manifesta diuisistis: vnde, & prædictam speciem, in qua denegata culpa, factum conceditur, sine contradictione manifestis annumerare potuistis. Illud etiam, quod singularum discussioni causatum Synodicam vocationem prærogari vultis, & nos vtiq; laudamus. Nam &

A decreta SS. Patrum isdem præcipiunt, quippe, vt dubiis rebus infamati, ad conuentum sacerdotalem vocentur, per Canonicas inducias expectentur, tunc demum, si venerint, in conuentu audiendi. aut, si venire noluerint, pro contemptu à communionem suspendendi. Hoc, inquam, illis iure conceditur, qui de obiectis aut nihil se fecisse fatentur: aut hoc, quod fecerint, crimen esse diffitentur.

Nec hoc etiam negamus: quin & publicis criminibus obligati ad Synodale iudicium, pro contemptu vocentur, vt tanto cautius, tanto irrefragabilius, & demum Ecclesie tanto fructuosius, quanto à pluribus auditi iudicentur. Sed hanc Synodicam vocationem nullatenus tam generalem ponere audemus, vt ipsius Apostolicæ sedis priuilegiū, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino ei concessum infringere tentemus. Est enim priuilegium sedis Apostolicæ, vt nulla proueniente Synodo, quoslibet damnandos possit damnare, & reconciliandos, reconciliare, vt Beatus Gelasius in decretis ad orientales Episcopos directis, ostendit, in quibus Achatium Constantinopolitanum Patriarcham absq; omni Synodo Canonicè ab Apostolica sede damnatum irrefragabiliter probauit. Scribit enim inter cætera: *Cuncta* B. Gelast.
m. Epist. 12. *per mundum nouit Ecclesia; quod sacrosancta Ecclesia Romana, de omni Ecclesia fas habeat iudicandi: neque cuiquam, de eius liceat iudicare iudicio; siquidem ad illam, de qualibet mundi parte appellandum est: ab illa autem nemo sit appellare permissus.* Sed nec illa præterimus, quod Apostolica sedes sine vlla Synodo præcedente, exsoluendi, quos Synodus iniqua damnauerat, & damnandi, nulla existente Synodo, quos oportuit, habuerit facultatem. Et hoc nimirum pro suo principatu; quem beatus Petrus Apostolus Domini voce, & tenuit semper, & retinebit.

Huius ergò priuilegij auctoritate sanctissimi Romanæ sedis Episcopi, absque omni Synodo damnare consueuerunt: quorum contumaciam, ex cuiuslibet indubitabili relatione cognouerunt. Hoc vtiq; illius scientiam

non

non subterfugit, quicumque regeſtum S. Gregorij, & reliqua SS. Patrum decreta, diligenti conſideratione percurrerit. Sic, in quã, Maximus Salonitanus Episcopatu præſumptuoſè intronizatus à B. Gregorio abſq; omni Synodo pro hac præſumptione miſſarum celebratione priuatur. Quem S. Gregorius non tam pro manifeſtis quàm pro dubiis criminibus ad ſe vocatum, videlicet, quem Simoniaco ſchiſmati, ſiue mulieribus miſtum fuiſſe, non pro certo nouit, ſed infamatum audiuit. De quibus etiam criminibus idem Maximus, ſe poſtmodum iuramento expurgauit. Si enim eum tam indubitanter Simoniacum ſiue fornicarium, vt præſumptuoſum noſſet, abſque omni uocatione, ſiue diſcuſſione, iuxta prædictum Apoſtolicæ ſedis priuilegium damnare illum poſſet.

Lib. 3. ep. 3.
Eodem lib.
epiſt. 23.

Item lib. 7.
epiſt. 83.

*cauſarum
ſerie leg.

Præterea, ſi nullum, licet in crimine vulgatiſſimum, niſi poſt ſynodicam uocationem iudicandum fore cenſemus; multum Eccleſiaſtica correptioni derogamus, nimiam multitudinem carrinarum ad Synodum differemus: imò hac occaſione plurimas negligendas fore non dubitamus. Sed Eccleſiarum conſuetudo hoc obtinuit, vt non ſolum Episcopos, ſed etiam vnus ſolus præbyter ſubditum ſuum manifeſto crimine obligatum, canonico iudicio ſubiicere valeat, nec eum, niſi eius iudicio inobediens exiſtiterit, ad Synodum venire compellit.

Nec ocioſè conſiderandum, quod S. Patres abſq; omni Synodo etiam de dubiis criminibus iudicare ſolebant: non quidem definite, ſed ſub quadam iudiciaria condicione. Vnde S. Gregorius Andream Tarëtinum Episcopum, pro quadam concubina poſt ordinationem ſuam infamatum ita iudicauit, vt ſacerdotale officium penitus deponeret; ſi, eum conſcientia ſua, de illato crimine, culpabilem aſſereret.

Sed iam ad cauſam noſtram veniamus, quam etiam, vt euidentior fiat, breuiter, & fideliter literis commendare nõ pigeat: vt, ex fidelium virorum certiſſima relatione didicimus; quorum alios corpore quidem, non animo, Wormatienſi conſpirationi; alios

verò Romanæ Synodo hanc eandem damnanti pro dubio interfuiſſe cognouimus.

ANNO IGITUR DOMINICÆ INCARNATIONIS M. LXXVI. GREGORIO PAPA VII. in Apoſtolica ſede conſtituto, cum Henricus Rex iam per tres annos pro ſuis reati- bus ad pœnitentiam multotiens ab Apoſtolica ſede vocatus reſiſcere nollet: cumque ſe in proxima Romana Synodo excommunicandum fore prænoſceret; tale conſilium à ſimoniacis, ſiue excommunicatis accepit, vt omnes ſibi ſubiectos ab Apoſtolicæ præſule ſepararet: ſic, quod ſanc- tam Romanam Synodum deauthoraret; tunc in prima Quadrageſimali hebdomada futuram, & illum cum ſuis complicitibus excommunicaturam. Accepto igitur conſilio, ante eandem Synodum, in ſeptuageſimam generale Colloquium apud Wormaciam condixit. quò, præter regni ſui Principes, quàm plures Episcopos, & reliquos ſuos fideles, vel potius infideles congregauit. Qui po- nè omnes aut ſimoniaci, aut excommunicati, aut eorum complices indiuidui ſe Romani Pontificis cenſuram ſubituros non dubitabant, ſi Rex reſiſcens Apoſtolicæ ſedi obediret, eiſq; in Eccleſiaſticis negotiis debitum adiutorium impendere vellet. Quapropter ex Regis inſolentia, occaſione accepta Regi non tã conſenſerunt, quàm perſuaſerunt, vt literas proſcriptorias omnium eorum manibus, per ſubſcriptionem roboratas ad Apoſtolicam ſedem tranſmitteret: quibus, quali proſcripto Romanæ ſedis Episcopo, Synodus Romana Regem excommunicatura, nihilo minus caſſaretur: ſicq; ipſi cum Rege ab Apoſtolicæ ſedis cenſura liberarentur. In prædictis ſanè literis, poſt multas Romani Pontificis blaſphemias, hoc ſinguli ſua ſubſcriptione confirmauerant, vt nolent deinceps huiusmodi criminoſo ſubefſe, vel aliam obedientiam exhibere.

His ergo literis in Romanam ſynodum delatis, iuxta poſſe eorum, eandem per legatos ſuos diſturbauerant, & Apoſtolicum præſulem, in Romana ſynodo turpiter blaſphemantes, cum

I 4 non

Lege de hiis
Beroldum
ſeu Bernal-
dum noſtri
in Chroni-
co anno M.
LXXVI.

non confessum, nec alicuius criminis conuictum, ab Apostolica sede, ut uilissimum mancipium iusserant descendere. Præterea ex præcepto præfati Heinrici Francorum Regis, non utiq; Romani Imp. cunctæ Romanæ synodo contumaciter interdixerant, ne domino Apostolico pastori suo ullatenus obedirent: pastori, inquam, suo, cui eatenus obedierant, quem eatenus pro legitimo pastore, ut canonicè ordinatum, ut canonicè in ordine suo conuersatum habuerant: cui etiam prædictus rex debitam obedientiam speciali promissione deuouerat: quem, diuersorum regnorum Præfules, & Principes, pro S. P E T R I Vicario honorauerant.

Hunc igitur non confessum, non conuictum, imò nec, si reus esset, ita, vel ab huiusmodi conuincendum prædicti conspiratores per legatos suos degradare volebant: qua temeritate, imò quo uesaniissimo furore, nec cauponem suum quilibet destituere permetteret. Nam ut B. Marcellinus Papa omnibus orthodoxis scribens capit. II. testatur: *Episcopi, Pontifici, à quo consecrati probantur, praiudicium inferre nullum possunt.* Item, B. Anacletus Papa à B. Petro presbyter ordinatus: *Sententia, inquit, quoque Cham filij Noë damnantur, qui suorum doctorum, vel prapostorum culpam produnt; ceterum Cham, qui Patris pudenda non operuit, sed deridenda monstrauit. Doctor autem, uel pastor Ecclesia, si à fide exorbitauerit, erit à fidelibus corrigendus: sed, pro reprobis moribus magis est tolerandus quam distringendus.* Item sanctus Alexander Papa: Item S. Sixtus præsul Apostolicus, qui omnes mōri magis, quàm mentiri uoluerunt. Ij, inquam, singuli eadem auctoritate præcipui, eisdem penè uerbis statuerunt. *Si qui, inquit, aduersus Episcopos causam habuerint, prius ad eos recurrant, caritatis studio, ut familiari colloquio commoniti, ea sanent, qua sananda sunt. Si autem aliqui eos, priusquam hac egerint, lacerare, accusare, infestare presumpserint, excommunicentur.*

Has igitur, & huiusmodi innumerabiles SS. Patrum sententias, si illi nostri conspiratores fideliter inspexissent,

A nullatenus suum, utputa primæ sedis Episcopum, tam repentina uituperatione, non conuictum, non confessum exsufflissent: nec se ipsos, pro tam temerario ausu sub perniciofa excommunicatione enecuisent. Nempe, si culpabilis esset peregrinorum, tamen Episcoporum iudicio iuxta canones, nec discutiendus esset, ne dum temerè deponendus: sed potius in Romana synodo audiendus: si tamen de dubiis rebus, nisi ipse uellet, vel usquam, vel à quoquā, iuxta Canones discuti posset.

B. Scriptū est enim: *Non est discipulus super magistrum.* Vnde S. Siluester Nicænorum Canonum auctor, generali Synodo præsidens, consensu CC. LXXVII. Episcoporum cap. 7. statuit dicens: *Nemo indicabit primam sedem, iustitiam temperare desiderantem. Neque enim ab Augusto; neque ab omnicleo, neque à regibus, neque à populo iudex indicabitur.* Item Symmachus Papa omnibus Episcopis scribens, cap. 7. decreuit dicens: *Aliorum hominum causas Deus uoluit per homines terminare. Sacro uero sancta sedis Romana præfulum, suo, sine quaestione, reseruaui iudicio.* Item S. Alexander Papa, qui martyrio sua consecrauit decreta, cap. 1. testatur. *Non potest, inquit, condemnari humano examine, quem Deus suo reseruaui iudicio.*

C Sed tempora prius consumeremus, quàm exempla. si, singula huiusmodi SS. Patrum statuta enumerare tentaremus. Quippe prædictus Papa Symmachus, Catholicæ fidei propugnator indefessus, cum plurimis criminibus infamaretur, nec ab Ariano Rege Theodorico tunc Romanis imperante, tam temerè proscribitur: sed in synodo Romana, non ab alio, nisi ab illo legitime congreganda, discutiendus expectat. Synodus igitur Romæ per auctoritatem ipsius congregata, nullatenus tamen cum, licet hoc permittentem, contra decreta sanctorum Patrum discutere præsumpsit: sed totam eius causam diuino iudicio, ut gesta eiusdem synodi testantur, commisit. Nec hoc utiq; dicimus, quasi quælibet nefanda Romano Pontifici impune licere credamus: quasi non & ipse sit impetendus, si in aliqua hæresi fuerit publica-

Anacletus
epist. 3.
Gen. 9.

blicatus, sed contra illos agimus, qui A pro dubiis rebus, Apostolicæ sedis Episcopum temerè iudicauerunt expellendum.

Ipse quidē noster Apostolicus multotiens hoc à suis insidiatoribus expepetiuit, vt Romæ, vel alibi, quò ipse posset venire, in synodo conuenirent: & eo hoc libenter concedente, ordinationem eius, siue conuersionem, vtcunque vellent, duntaxat canonicè discuterent: seque ab Apostolica sede, absq; omni contradictione descensurum promisit: si quid in eo dignum depositione reperirent. Et hoc vtrique si- B bi facilè credi potuit, qui id culminis captus, atq; eò actus cum magno ciu- latu ascendit: cui, nec diuitias, nec honores seculares in Romano Pontificatu quærere opus fuit: quibus vtrisque cum minori sollicitudine & ante Pontificatum abundauit.

Sed eius insidiatores hætenus eum præsentialiter conuenire spreuerunt: non tam, vt qualibet ratione se ab huiusmodi accusatione suspenderent: quàm, vt ipsi debitam sententiam, pro suis criminibus ab illo non exciperent. C Nam, vt beatæ memoriæ Bonifacius Papa testatur: *Nullus dubitat, quòd ita iudicium nocēs subterfugit, quemadmodum, vt absoluat, qui est innocens, quærit.*

Bonifacius
2. epist. 2.

An. Christi
M. LXXVI.
lege Baron.
Tom. S. m. de-
cimo anno
M. LXXVI.

Apud Wormatiam igitur conuentu facto, schismaticam conpirationem aduersus Dominum, & aduersus Christum eius conflauerant. quam, vt prædictum est, ad deauthorizandam sanctam Romanam synodum per legatos suos in eadem synodo publicauerant. Vnde Romani ciues de sanctæ Romanæ Ecclesiæ dehonestatione meritò commoti, prædictorum legatos omni D poena dignissimos arripiunt, & vel aliquatenus eorum immanissimū scelus vlcisci voluerunt. Sed Romanus Pontifex, licet à prædictis legatis, specialiter impeteretur, tamē de manibus Romanorum crudeliter eos afficientium vix demum eripuit; & sedata turba, factòq; silentio eos ad pedes suos sedere fecit. Ea quidem ratione, vt ipsi audirent; quid sancta Synodus de huiusmodi schismaticæ conpiratione in eadem Synodo ad iniuriam ipsius manifestata decerneret.

Decreuit igitur sancta Synodus, vt officio, & communione priuati essent: quicumq; illam nefariam conpirationem, & contumacissimam legationem studio, & voluntate conlassent. Reliquis autem omnibus eiusdem conpirationis participibus, inducias concessit, vt infra festiuitatem S. Petri, tunc proximam, se aut coactos deliquisse, missis legatis probarent; aut prædictorum excommunicationi, vt eòdem crimine obligati subiacerent.

Regem verò post multas admonitiones respiscere nolētem, imò huius B schismaticæ conpirationis auctorem, regno priuatum sub anathematis vinculo Dominus Apostolicus ligauit: vt eidem etiam antè excommunicationem promisit. De cuius anathematis Canonica promulgatione nullum dubitare confidimus: quicumq; illam epistolam Domni Apostolici fideliter considerauerit: in qua, ipse Regem sæpius à se præmonitum, multo tempore expectatum, & ita demum canonicè anathematizatum euidentissimè probauit. Quapropter speciali Regis causa prætermissa, quid sancti Patres de huiusmodi conspiratoribus generaliter definuerint, videamus.

Sanctissimus Papa Fabianus, veritatis miles indefessus, omnibus Episcopis scribens; decreuit, dicens: *Si quis clericus suo Episcopo infestus, aut insidiator fuerit, eumque criminari tentauerit, aut conspirator fuerit: mox ante examinatum iudicium submotus à clero, curia tradatur, cui diebus vita sua deseruiat, & infamis absque ulla spe restitutionis permaneat.*

Item S. Callistus Papa, fortissimus D veritatis athleta Gallicanis Episcopis scribens: *Conspirationum, inquit, crimina vestris in partibus vigere audiuimus, & plebes contra Episcopos suos conspirare, nobis mandatum est. Huius criminis astutia non solum inter Christianos admirabilis est, sed etiam inter ethnicos, & ab exteris lege prohibita. Et idcirco huius criminis reos non solum Ecclesiastica, sed etiam seculi damnant leges: & non solum conspirantes, sed etiam consensientes eis. Antecessores verò nostri, quàm plurima turba Episcoporum, quicumque eorum in sacerdo-*
sali

vali ordine sunt constituti, aut existunt clerici, honore, quo utuntur, carere, praeceperunt. Ceteros verò communionem privari, & ab Ecclesia extorres fieri iusserunt. Et, non solum facientes, sed eis consentientes.

Item sacratissimum Calcedonense Concilium, Euangelio in veneratione comparandum: cap. 18. irrefragabiliter decrevit dicens: *Si qui Clerici, vel Monachi reperti fuerint coniurantes, aut conspirantes, aut insidias ponentes Episcopis, aut Clericis, gradu proprio penitus abiciantur.*

Ergo, quos SS. Patres, etiam ante examinatum iudicium degradandos esse, vel penitus ab Ecclesia abiciendos districtissime iudicauerunt, hos Dominus Apostolicus per synodale iudicium satis misericorditer vsque ad satisfactionem officio, & communionem priuauit: quæ tamen eis nondum eo crimine expiatis, periculosa, imò perniciosa fore, si vsurparentur, non ignorauit.

Forfitan aliquis eorum dicit; Non pro conspiratione habendum, quod contra illum factum fuerit, quem pro Episcopo habere noluerint. Sed ille, si tamen Episcopus est, audiat: Nunquid & se pro Episcopo habendum non esse decernit, si quis ex eius subditis eum in nulla hæresi publicatum; nec pro aliquo crimine damnatum, pro Episcopo habere contempserit? Non utique credimus, dum ad eò eis sapiat Episcopatus. Ergo non denegent suo pastori, quod sibi à subditis suis nollent denegari: sed iuxta illud sancti Leonis decretum; *obedientiam, quam à subditis suis exigunt, etiam ipsi Pralato suo dependant. Quippe & ipsi eum etiam eo tempore, cum conspirarent, pro Episcopo habendum fuisse modò demonstrans: cui pro eadem conspiratione ad satisfactionem venire non cessant.* Nempe, si nullius conspirationis reatu obnoxij tenerentur, sine exemplo tamen iure damnarentur: qui, sine exemplo contumaciam suam in Romana Synodo publicare; & insuper eandem Synodum disturbare præsumpserunt. In cassum se absque synodica vocatione damnatos conqueruntur: cum & hoc in Prouincialibus Synodis

A pro Canonico custodiat, ut cuiuslibet contumacia in Synodo publicata, nullatenus excusetur impunita: licet, ad ipsam Synodum deauctorizandam ibi perpetrata non detegatur.

Præterea Romanæ sedis Episcopus, iuxta priuilegium suum, ut iam prælibauimus, absque omni Synodo damnare potest, vel reconciliare quoslibet damnandos, vel reconciliandos. Sic enim S. Gregorius ad Ianuarium Caralitani Episcopi scribens, consiliarios eiusdem Episcopi nulla synodica vocatione præuentos, vsque ad satisfactionem à communionem priuauit: per quorum consilium idem Episcopus Dominicorum die messem quorundam furiosamente exarauit. Nihilominus & nostri temporis Gregorius ad nullam synodum vocatos: attamen præsentario crimine obligatos damnare potuit. Per quorum consilium, H E R I C V S Rex messem non terrenam, sed Ecclesiasticam noua præsumptione penitus deuastare tentauit.

Item S. Gregorius Ioannem primæ Iustinianæ Episcopum nulla synodica vocatione præuentum excommunicauit: eo quod ille iniuste Adrianum Thebanæ urbis Episcopum deponere præsumpserit. Sic utique & noster Apostolicus Episcopos indubitata contumaciæ non vocatos excommunicare potuit: qui non vnum solum modò Episcopum, sed totam Romanam Synodum deauctorizare tentauerunt. Illud sanè exemplum illi nostri conspiratores secum agere putauerunt, iuxta cuius edictum, se rationabiliter excommunicatos esse non dubitabunt, si sacrorum Canonum lectores potius, quam peruersores esse noluerint.

Frustra quoque proclamant, secum agendum fore, eo iudicandi ordine, ubi manifestum factum crimen esse dubitatur. Nam, ut nobis videtur, de nullo facto, an crimen sit, est dubitandum; quod definitis sanctorum Patrum sententiis generaliter pro crimine damnatum manifestatur. Si enim ea, quæ illi generaliter, & synodaliter prohibere, an culpæ sint, dubitauerimus: nihilominus de eorum statutis, an iusta sint; dubitare videbimur. Quod B. Leo

Papa,

S. Greg. lib. 7. epist. 67.

Lib. 2. epist. 6. 57.

s. Leo epist.
78.

Papa, Leoni Augusto scribens, penitus prohibuit. *Qua patefacta sunt, inquit, quarere: qua perfecta sunt, retractare; qua sunt definita, conuellere, quid aliud est, quam de adeptis gratiam non referre, & ad interdicta arboris cibum improbos appetitus mortifera cupiditatis extendere?* Idem in sequentibus: *De rebus, inquit, & apud Niceam, & apud Chalcedonam (sicut Deo placuit) definitis, nullum audemus inire tractatum, tanquam dubia, vel infirma sint, qua tanta per Spiritum sanctum fixis auctoritas.* Idem ad Martianum Augustum: *Si quid usquam, inquit, aliter quam SS. Patres statuerent, presumitur, sine cunctatione cassabitur.*

Ergo illi nostri conspiratores manifestum factum suum an crimen esset, incassum discuti voluerunt, quod & ipsi à definitis sanctorum Patrum sententiis pro crimine damnarum indubitanter nouerunt. Vnde non, vt dubiis criminibus obligati per inducias erant expectandi, imò, vt contumaces, & apertissimi Canonum contemptores absque dilatione erant damnandi: de quibus diuina scriptura apertissime sanxit; vt Carthaginense Concilium capit. 5. constituit, non est differenda sententia, sed potius exequenda. Vnde

s. Greg. lib.
2. epist. 27.

& S. Gregorius Mariniano Abbati, &c. scribens, testatur dicens: *Si ea, de quibus Deus vehementer offenditur, insequi, vel vlcisci differimus, ad irascendum vtiq; diuinitatis patientiam prouocamus.*

Item piæ memoriæ Damasus Papa scribens ad Stephanum Archiepiscopum Mauritanie, & reliquos Episcopos Africæ: *Qui potest, inquit, obuiare, & perturbare peruersos, & non facit, nihil aliud est, quam eorum fauere impietati.*

Tres modos anathematismi, quos Triburienſe Concilium nobis præscribit, non tam generales affirmare præsumimus, vt nullum absque synodica uocatione damnandum fore contra sedis Apostolicæ priuilegium asseramus: satiusq; nobis, si & vobis; ita videtur, vt idem Concilium potius aliquem modum anathematis dicatur prætermisisse, quam Apostolicæ sedis priuilegio præiudicasse.

Singulis autem obiectionibus, siue, vt verius dicam, reprehensionibus con-

spiratorum respondere non necessarium æstimamus, quibus culpam tuam nullatenus expurgauerant, sed peruersa interpretatione scripturarum, Romano Pontifici derogando, crimen suum duplicauerant. Nam periurium, quod eum fecisse confingunt, etiam si eorum subditus esset, oportuisset tamen, vt eum non confessum, prius, fecisse conuincerent, quam illud in eò tam tyrannicè vindicassent. Quòd si, vt fingunt, iurasset, vt per consensum Henrici Regis Romanus Pontifex eligendus esset, nunquam tamen, quod & vos cautè præiudicatis, obuiando Romanæ electionis priuilegio, se anathematizare deberet: præcipuè, cum canones dicant, definitio incauta, laudabiliter est soluenda. Nec præuaricatio est, sed temeritatis emendatio.

Amplius: Si quis anachoreta, vel Inclusus, qui solitariam vitam Deo firmissimè promiserat, ad Episcopalem gradum expetuntur, nunquid promissionem suam, licet cautissimè factam, magis quam Ecclesiæ causam attendere debebunt? Non planè, quod & nostri Conspiratores non inuiti concedunt. quorum quidam ad Episcopatum etiam monachali habitu penitus abiecto conuolarunt. Ergo si & cautissima promissio pro causa Ecclesiæ laudabiliter soluitur, quanto magis in causa, quæ etiam sub anathemate impleri phibetur. Nec hoc vtiq; dicimus, quasi Dominum Apostolicum ita vnquam iurasse credamus: sed idèò maximè, vt etiam si fecisset, quod non fecit, non ob hoc tamen ita proscribendum esse probaremus.

Sententiæ autem SS. Patrum, quas enumerant de compescenda Prælatorum superbia, siue de damnatione temeraria, ipsos maximè perecellunt: qui non modò in subditos, sed in ipsum prælatum suum noua præsumptione superbierant. quem ab Apostolica sede, vt seruum suum descendere, singulari contumacia præceperant. Sed hæc hætenus.

Omnipotenti Deo condignas grates compensare nequimus, cuius gratia nobis cõcessit, vt in hoc periculoso tempore, in quo omnes, quæ sua sunt, quæ-

quærunt, non quæ Iesu Christi, adulterantes Verbum Domini, vos saltem habeamus, cui veritas audita, nares nõ contrahat: imò cui præconium veritatis, quanto liberius, tanto dulcius sapiat. Nõ enim alij tam liberaliter, tam infucate loqui præsumeremus: quem non tam veritatem rerum, quam aliquod priuatum studium per singula interpretaturum putaremus. Hoc, inquam, nefas esset de vobis vel suspicari: qui ipsum præconem veritatis pro sacrario Spiritus sancti venerandũ fore iudicatis. Experti igitur vestræ prudentiæ ardorem ad indagandam, siue denuntiandam rerum veritatem, potissimum vestrum expectamus iudicium de his rebus, de quibus adhuc dubitamus.

De simoniacis igitur precamur, vt prudentia vestra nobis apertius edisserat, si & illi pro hæreticis deputentur, qui propter sacros ordines aliqua Ecclesiastica officia, vt decaniam, præpositurã, emunt vel vendunt. Non negamus quidem & eos probabiliter posse vocari simoniacos, vtpote de spiritali officio seculare lucrũ quærentes: quos & ab eisdem officiis iuxta canones pellendos esse censemus: sed cur pro hæreticis sint deputandi, ex testimoniis SS. Patrũ euidentius doceri vellemus.

S. Greg. lib. 4. epist. 55.

Sanctus videlicet Gregorius in decretis suis illud specialiter simoniacã hæresim vocare videtur, cum manus impositio pro pecunia emitur vel venditur. Illud etiam nobis scribere dignemini; si & illi pro hæreticis habentur, qui * per aliud munus, nisi à manu sacra officia emerunt, vel vendiderũt. Nam illos magis ambitiosos censi vellemus, quàm simoniacę hæresis obnoxios, ne penitus Ecclesiastica sacramenta proscriberentur, quæ penè omnino hætenus à solis huiusmodi ambitiosis vsurpata non ignoramus.

** hoc est, nõ per pecuniam; hanc enim vocabant, munus à manu, & patet ex lib. 1. S. Anselmi cõtra Gilbertũ, qui recõferunt genera munus, quib. Ecclesiastica beneficia emebãtur: munus à manu, munus à lingua: munus ab obsequio.*

De eo autem, quod scribitis Sacramenta à simoniaco nondum publicato vsurpata, scienti quidem non esse Sacramenta, sed nescienti: necdum fideliter intelligere potuimus. Nam essentiam rerum nõ solet in contrarium ducere contrarietas opinantium. Ergo si Sacramenta quoquo modo veraci-

ter ab aliquo simoniaco conficiuntur: quomodo alicui eius hæresim scienti inconfecta veraciter probabuntur? Credibile quidem videtur corporales res in altari positas per sacerdotalem benedictionem ex consensu Ecclesiæ in diuina posse conuerti Sacramenta, etiam inter manus hæreticorum, nondum tamen in Ecclesia publicatorum. Quæ, inquam, Sacramenta proscribere timemus; vel apud illius scientiam, qui solus, vel alter sacrificantis hæretici cognouerit dementiam. satius nobis videretur, vt eadem & ipsi hæretico conficienti, & alij eius hæresim scienti, Sacramenta esse crederetur, quàm eadem esse, & non esse statuerimus, videlicet, vt eadem oblatio & offerenti hæretico, siue eius socio ad damnationem, ignorantem autem Catholico ad salutem prouenirent. Nam S. Augustinus, vbi neophytos, licet ante communionem morte præuentos, non tamen eos Sacramento priuari testatur, non de re, sed de virtute Sacramenti dixisse videtur, vt ille Sacramenti virtute non careat, quem extrema necessitas, à reali communionem suspendit. Et nos vtique omnes, si Catholicæ fidei nõ cessamus cooperari, nunquam eius Sacramenti virtute priuamur, licet ipsam rem Sacramenti rarius sumere soleamus. sic vtique facilius vos intelligere possemus, si diceretis quemlibet Catholicorum ab eo, quem nescit hæreticum, non rem Sacramenti percipere, quam nec hæreticus potest conficere, sed virtutem Sacramenti, non ex illa perceptione, sed ex propria fide. Hoc, inquam, intelligibilius nobis videretur, quàm idem panis in diuina Sacramenta confectus, & non confectus diceretur. Apertius igitur nobis intimate, quid de huiusmodi Sacramentis debeamus iudicare.

Sententiæ autem vestræ de ordinatis ab hæretico, iterum ordinandis à Catholico, illud repugnare videtur, quod quàm plures hæreticorum clericos ad Catholicam conuersos in ordinibus suis legimus acceptos, non vtique reconsecratos, videlicet vt Nicænum Concilium capitulo 8. Nouatianos: & Africanum capit. 35. Donatistas, recipidos

piendos esse in suis ordinibus, non re-
 consecrandos decreuit. Nempe Nicæ-
 num Concilium solummodò clericos
 Paulianistarum à Catholicis reordi-
 nandos constituit: quorum etiam ba-
 ptizatos, à Catholicis baptizandos ef-
 se decreuit. Hæc enim hæresis non fa-
 ciebat inuocationem S. Trinitatis.

Damasus autè Papa scribens ad Pro-
 sperum primæ sedis Numidiæ Episco-
 pum, & reliquos Episcopos, vestræ sen-
 tentiæ de reordinationibus ad stipulari
 videtur, si tamen in exemplari non fal-
 limur: *Per illam illicitam manus imposi-
 tionem, inquit, ut paulo superius prelibau-
 mus; vulneratum caput illi, qui videbantur
 aliquid accepisse, habebant. Et, ubi vulnus
 infixum est, necesse est medicinam adhibe-
 re, qua infixa sanetur macula: Id est, reite-
 rari necessum est, quod legitime actum, aut
 collatum minimè probatur, si perfectum esse
 debebit. Nam quomodo honorem possit reti-
 nere, qui ab illo accepit, qui potestatem dare
 legitime non habuit, inuenire non possum.**

B. Damasus
 in epist. 5.

* Hoc Damasus dicit, & similia intelligi debent vel de ordinatorum cum Ecclesia conciliatione; vel reordinatione. Et si quis Galidè ab Hæretico vel Schismatico non fuerit ordinatus: cum scilicet ordinatus non sit nec potestatem habuit.

24. q. 1. c. 30.

Hæc disputantur ab Adalberto

Harum igitur sententiarum repu-
 gnantiam concordare nescimus, nisi
 hoc auctoritati sedis Apostolicæ, cum
 consensu sanctæ matris Ecclesiæ licitum
 fortè dicamus, ut pro aliqua temporis
 necessitate ordinatos ab hæreticis, per
 inuocationem S. Trinitatis in ordine
 suo non reconsecratos suscipiat: quos
 tamen aliquando ad euidentiore hæ-
 reticæ ordinationis proscriptionem
 reconsecrari præcipiat. Nullam enim
 consecrationem videntur aliquibus
 accepisse ab hæreticis. quippe iam du-
 dum omni spiritali gratia priuatis, ut B.
 Iudas Apostolus de eisdem testatur: *Hi
 sunt, inquit, qui segregant se ipsos, anima-
 les, spiritum non habentes.* Vnde B. Inno-
 centius: *Hæretici, inquit, cum à fide Ca-
 tholica desisterent, perfectionem spiritus,
 quam acceperant, amiserunt.* Hinc igitur
 conuicitur, ordinatos ab hæretico, non
 cōsecrationem aliquam accepisse, sed
 solam formam consecrationis, absque
 virtute sanctificationis, quæ utiq; for-
 ma, siue accepta virtute sanctificatio-
 nis, ex consensu sanctæ Ecclesiæ, à con-
 uersis retineatur, siue per iterationem
 penitus proscribatur: ad præsens non
 occurrit, quod rationabiliter obiici
 possit. Nam illa obiectio, quæ dicit, in-

uocationem sanctæ Trinitatis, licet ab
 hæretico factam non esse annulladam,
 facilè refellitur: cum Ecclesias item ab
 hæreticis per inuocationem S. Trini-
 tatis consecratas reconsecrare iubea-
 mur, ut S. Ioannes præsul Apostolicus,
 illius nominis primus diuersis Episco-
 pis scribès decreuisse legitur: *Ecclesias, inquit,
 Arianorum, ubicunq; inueneritis, Catho-
 licas eas diuinis precibus, & operibus
 absque vlla mora consecrate: quia & nos fecimus,
 cum pro causa Theodorici Regis Constantinopoli fuissetus.*

Et Bernaldo non per assertionem: sed inquisitionis gratia.

Ioannes Pa-
 pal. 1. ep. 2.

Nempe sacri baptismatis formam in
 nomine S. Trinitatis, licet ab hæretico
 susceptam nõ iteramus, ne præceptum
 ab Apostolo vnum baptisma præcipi-
 entis præuaricari videamur. Præterea,
 ut B. Felix Papa generali Synodo præsi-
 dens verissimè pronuntiauit: ** Nullus
 ad secundam tinctionem venire poterit, nisi
 primitus professo paganismo se Christianum
 denegauerit. quæ denegatio, per iterationem
 baptismi iure vitatur; ne iuxta Nicænum
 Concilium grauissimè puniatur.* Hoc tamen
 indubitanter scimus, iuxta Apostolicas san-
 ctiones, nullum ab hæretico ordinatum à
 Catholicis, vel in ordine suo recipiendum,
 vel reordinandum, nisi in hoc alicui
 temporis necessitati consulatur. Nam,
 ut prædictus Papa Innocentius asserit: *Hæ-
 reticus per prauam manus impositionem
 ordinato damnationem irrogauit. cui, quia
 remedium penitentia necessarium est, legiti-
 ma ordinationis honorem habere non potest.*
 Item Africanum Concilium cap. 35. decreuit,
 ut ordinati in parte Donati, si ad Catho-
 licam correcti transire voluerint, non sus-
 cipiantur in honoribus suis, secundum
 transmarinum Concilium, exceptis his, per
 quorum susceptionem Catholicæ vnitati
 consulitur.

* Non sult Felix 111. epist. 7. ad vniuersos Episcopos Tom. 2. Cōcil. Noua edit. a. eos; qui Christum auertunt, de nouo esse baptizandos, seu ad secundam tinctionem admittendos esse; Et Augustinus huius epistola inuolentissimè videtur; sed exaggerans scilicet Episcoporum, Presbyterorum & Diaconorum, qui se rebaptizari permiserant ait, eos ad secundam tinctionem hoc est, ad iteratum baptismum peruenire non potuisse; nisi Christum penitus negarent, & se paganos esse profiterentur; propterea perpetua penitentia eos subicit.

S. Greg. lib. 2. epist. 32.

Notandum quoque, quod in Africano Concilio cap. 75. decernitur: ut non liceat fieri rebaptizationes, reordinationes, vel translationes Episcoporum.

Item sanctissimus Papa Gregorius scribens Ioanni Episcopo Rauennati: *Sicut, inquit, baptizatus semel, iterum baptizari non debes; ita qui consecratus est semel in eodem iterum Ordine non debet consecrari: sed si quis forsitan cum leui culpa*

K ad

ad sacerdotium venit, pro culpa penitentia iudici debet, & tamen ordo seruari. Sed in his sententiis, ut nobis videtur, non tam hæreticorum usurpationes, quam Catholicorum ordinationes iterari prohibentur. Nam consecratio, quæ nulli ab hæretico dari potest, ut probatum est, si à Catholico conuersis impenditur, non iterata, sed primitus impensa magis propriè dicitur. Si consecrationes excommunicatorum, ut hæreticorum nihili pendimus, B. Anastasij Papæ sententiis ad Anastasium Augustum directis contraire timemus, qui Sacramenta non irrita fore contendit, quæ Acacius Patriarcha Constantinopolitanus, licet à Felice Papa iam dudum anathematizatus usurpauit. Sic enim prædictus Anastasius Papa Augusto scribit, cap. 8. *Ideo (Acacius) cuius nomen dicimus esse reticendum, malè bonam ministrando sibi tantum nocuit, nam inuiolabile Sacramentum, quod per illum datum est, aliis perfectionem sua virtutis obtinuit ei autem obfuit.*

psal. 117.

Quod si est aliquorum in tantum se extendens curiosa suspicio, ut imaginetur prolato à Papa Felice iudicio, inefficaciter postea in Sacramentis, quæ Acacius usurpauit, egisse, ac perinde eos metuere, qui vel in consecrationibus, vel in baptisate mysteria tradita susceperunt, ne irrita diuina beneficia videantur, meminerit in hanc quoque partem similiter tractatum præualere superiorem: quia non sine usurpatione sacerdotij adiudicatus hoc egit. In quo virtutem suam obtinentibus mysteriis, in hoc quoque aliis rea sibi persona non nocuit. Nam ad illum pertinet, quod tuba Dauidica canitur.

psal. 67.

Veruntamen Deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis. Nam superbia semper sibi, non aliis facit ruinam: quod vniuersa cœlestium scripturarum testatur autoritas: sicut etiam per Spiritum sanctum dicitur in Prophetis: *Non habitabit in medio domus mea, qui facit superbiam.* Vnde cum sibi sacerdotis nomē vendicauerit, condemnatus in ipsius verticem superbiæ tumor inflatus est: non populus, qui in mysteriis donum ipsius sitiebat, exclusus est.

psal. 100.

A Huius igitur * Apostolici sententia vetare videtur; ne, vel excommunicati Sacramenta irrita fore censeantur: quod vestræ assertioni de huiusmodi Sacramentorum annullatione, non dubitatur repugnare: nisi fortè dicamus beatum Anastasium Papam non hoc dixisse de publicatis in anathemate, sed specialiter de Acacio, cuius damnatio nondum, eo viuento, publicata creditur. Nam ille excommunicatoriam Felicis Papæ epistolam noluit recipere, ut Liberatus in libro suo testatur. In qua epistola mandatum est Acatio, ut se excommunicatum fore, non dubitaret, postquam eandem epistolam per Toleratum diaconum suscepisset. Sed legatus Apostolicæ sedis illam dare Acatio, vel publicare non præsumpsit, eo quod Imperator eius errori patrocineretur. Si enim eius damnatio subditis suis publicata esset, iuxta beati Innocentij Papæ assertionem, ordinandis potius damnationem, quam consecrationem irrogaret. Quod autem damnatio eius ita occultaretur, inde satis probari videtur: quia Euphemius Episcopus successor Acacii, quærit à beato Gelasio Papa, quando Acacius damnaretur: ut in epistola eiusdem Papæ ad eundem Euphemium continetur. Et nos quoque damnatos, quorum damnationem adhuc ignoramus, diuina Sacramenta conficere posse per consensum Ecclesiæ credimus: quorum tamē consecrationem publicè damnatis adscribere non audemus.

Anast. sy.

B. Gelasio 1. epist. 9.

D Quid aut vobis de his omnibus videatur, caritas vestra nobis rescribere non grauetur. Item, si consecrationes eorum, qui quondam Catholicè ordinati, nunc autem pro aliqua culpa sunt remoti, ut hæreticorum pro nihilo dicimus, sententiis S. Augustini contradicere videmur: qui & in damnatis Sacramentum ordinationis permanere in libro de bono coniugali testatur: *Si, inquit, fiat ordinatio cleri ad plebem congregandam etiam si plebis congregatio non subsequatur, manet tamen in ordinatis Sacramentum ordinationis. Et, si aliqua culpa, quisquam ab officio remoueat, Sacramento*

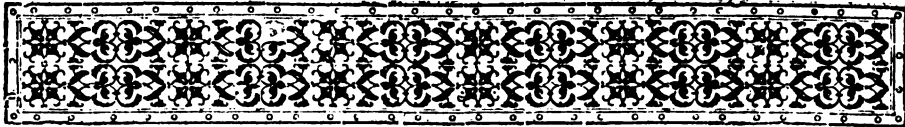
S. Aug. lib. de bono coniugali cap. 24.

mento Domini semel imposito, non carebis, **A** quamvis ad iudicium permanente. Iuxta huius viri sententiam, remoti etiam ab officio cum Sacramentum ordinationis retineant; diuina Sacramenta, licet ad damnationem suam, celebrare possunt; si tamen vobis non aliter videretur intelligendum.

Vestra igitur deliberationis sententiam expectamus de his omnibus, siue quæ nos ipsi, vtcunq; pro captu nostræ intelligentiæ soluimus: siue quæ nos nondum solvere, seu intelligere potuimus: *Deu autem pacis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester, & anima, & corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur.*

ILLVSTRISSIMVS
CARDINALIS BARONIVS
TOM. XII. ANNALIVM ANNO
Redemptoris M. C.

BERTOLDVS (Bernoldus seu Bernaldus, vnus

REFVTATIO EORVM,
QVÆ BENNO ET HÆRETICI GREGORIO VII.
OBIECTANT.

BIIICIUNT; Gregorium malis artibus ad sedem Pontificiam ascendisse; absque Cardinalium suffragiis, in scio Imperatore; Magum fuisse. imò & hereticum, & mortaliū omnium terribilium. Respondeo, hæc omnia hausta esse ex lacunis & criminationibus Bennonis, contra quem stant quinquaginta isti, quos produximus, testes. Quis non credat potius quinquaginta testibus, quàm vni, præsertim tam insulso, ipdocto & barbaro, qualis est iste Benno, cuius scriptum Sectarij ne aspicerent quidem, nisi mendaciorum & calumniarum in Pontifices incondita forrago esset. Nam quod Sutliuius, Savvbrandus, & alij dicunt, hos omnes fuisse Pontificiū adulatores, ac proinde fide indignos. Respondeo; si isti

enim idemque his tribus nominibus significatur) ex vite integritate, & Catholico nomine summam sibi gloriam comparauit inter chronographos huius temporis; cui ut veritatis studiosissimo, bene precamur.

Haecenus igitur quinquaginta testes pro innocentia Gregorij VII. audiuius, qui omnes Gregorio partim fuere coætanei, partim nō longè ab æuo illius remoti; partim alioqui fidei sanæ & incorruptæ, & à studiis factionum auersæ; quorum nonnulli non modò eruditione, sed & vitæ sanctimonia ac miraculis insigniter effulserunt: quos qui vni Bennoni, & recentiorum Sectariorum infanis vociferationibus posthabendos existimat; is nescit quid di-

sensit era lupini: & est cur indefinenter à Deo flagitet: *Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte.* *Psalm. 132*

C fide indigni, quia Pontificiæ & Pontificiæ causæ amici; fide indignissimus erit Benno, & tota colluules hæreticorum Bennoni adhærens; qui palam immanissimos Pontificum omnium, præsertim Gregorij VII, sese profitentur hostes; odiumq; plusquam humanum non in pectore absconditum, sed in ore, lingua & calamo promptum publicè circumferunt. Vter quolibet tandem in iudicio, fide dignior habetur, apertus amicus & fautor: an capitalis hostis & osor? Nam quod ad consensum Imperatoris attinet; fuit quidem electus Gregorius in scio Imperatore, rei necessitate celeritatem electionis efflagitante: noluit tamen Gregorius confirmari, inconsulto Henrico Rege, ut supra audiuius: Quocirca mox legatio

tionem de sua Electione ad Henricum decreuit: tametsi, vt minimè legatos ad Regem misisset, culpari haud posset, cum totum istud ius, quod Reges & Imperatores in electione & confirmatione summi Pontificis sibi vendicabant, non fuerit ius, sed iniuria; vt docet nominatim S. Anselmus contra Guibertum Antipapam: An non inter epistolas Gregorij VII. exstat vna Regis Henrici hoc titulo ad Gregorium lib. I. *Vigilantissimo & desideratissimo Domino Papæ Gregorio Apostolica dignitate cælitus insignito, Henricus Romanorum, Dei gratia, Rex, debiti famulatus fidelissimam exhibitionem.* Constat item testificatione plurium Auctorum, quorum testimonia iam audiuius, Henricum in iudicio electioni Gregorij non contradixisse, donec postea à Guiberto, & à male suadis consiliariis iterum in præceps est actus. Idem testatur ea epistola, cuius inscriptionem iam recitauimus.

Secundò obiiciunt. *Henricum iniuste à Gregorio communionem fidelium submotum fuisse.* At contrarium testantur omnes Auctores supra adducti, & hanc obiectionem satis superque refellit Bellarminus, etiam ex ipsis Henrici fautoribus, qualis Abbas Urspergensis & Auentinus; qui tyrannidè & scelera Henrici minimè valuerunt dissimulare: quem his etiam coloribus depingit S. Anselmus lib. I. contra Guibertum: *Rex autem tuus sine intermissione vendit Episcopatus suos, edita proponens, vt nullus habeatur Episcopus, qui à clero electus, vel à populo fuerit expositus, nisi præcesserit honor regis, quasi ipse sit huius officij ostiarius, de quo veritas dicit: (Ioan. 10.) huius ostiarius aperit.*

Longè adhuc expressioribus coloribus depingit Henricum Bruno in commentario de bello Saxonico. Inter cætera ita scribit: *Binas, vel ternas simul concubinas habebat: nec huius contentus, cuiuscunque filiam, vel uxorem iuuenem, & formosam audierat, si seduci non poterat, sibi violenter adduci precipiebat. Aliquando etiam ipse vno, vel duobus comisatus, vbi tales esse cognouerat, in nocte pergebat: & aliquando voti sui mali compos efficitur; aliquando verò vix effugiebat, ne à parentibus amata, siue marito occideretur, &c.*

Post enumerata in hoc genere dicta nefanda flagitia, subiicit: *Sed quia nefanda supra, nefandiora generare solent homicidia, sicut ille non vnam Bethsabe libidinosus stuprauit; ita non vnam Vriam crudelis interfecit. Tot enim in homicidiis immania perpetravit facinora, vt dubium sit, quæ maior sit eius infamia, libidinis incestæ, an crudelitatis immense? Omnibus erat horribiliter crudelis, sed nulli ita, vt familiarissimis suis. Qui omnium particeps erat secretorum eius, & conscius, vel adiutor flagitiorum, siue facinorum, dum securus sui de aliorum morte tractati sauebat, coactus est mortem pati, quam non timebat. Et hoc, pro qua culpa*

A quod vnum contra eius voluntatem dixit verbum, vel tacens aliquod eius consilium sibi non placere gestu quolibet ostendit. Multos namque consiliarios habebat, sed nullus ei dare consilium audebat, nisi quod ipsi placeret. Si quis vel inscius aliquid, quod nollet, ei consulebat, delictum, quod ignoranter egerat, sui sanguinis effusione luebat. Nec alicui suam demonstrabat iram, donec incauto faceret ausferri vitam.

Post plura huius generis exposita immania facinora, subdit Bruno: *Omnibus huius malis hoc malum superaddidit, quod ceteris omnibus malis, & antiqui firmamentum, quod vigerent, & noui, quo surgerent, initium dedit. Episcopus enim non pro qualitate meritorum secundum Canonum decreta constituit, sed, si quis maiorem pecuniam dedit, vel ipse maior eius flagitiorum adulator extitit, hic dignior quolibet Episcopatu fuit. Quum quo alicui sic Episcopatum dedisset, si ei alius plus daret, vel eius magis facinora laudaret, illum priorè, quasi simoniacum fecit deponi, & istum secundum quasi sanctum in eodem loco consecrari. Vnde contigit, vt multæ ciuitates in illis temporibus duos Episcopos simul haberent, quorum neuter Episcopi vocabulo dignus esset. Babenbergensem Episcopatum tam rebus exterius diuitem, quam sapientibus personis intrus venerabilem: cuidam mangoni dedit, imò pro inestimabili pecunia vendidit: qui, melius sciebat nummos monere cuiuslibet estimare, quam textum cuiuslibet libri, ne dicam intelligere vel exponere, saltem regulariter pronunciarè, &c.* Vno verbo, omnes Episcopatus, Abbacias, Prælaturas, totumq; Clerum sibi & Gnathonibus suis Henricus subiugauerat. En quale prodigium iste Henricus.

Tertiò obiiciunt, *Gregorium fuisse Auctorem turbarum & sanguinis effusi, præsertim in Saxonia.* Hanc calumniam grauissimè refellit S. Anselmus lib. I. contra Guibertum. *Non aduersum nos clamat sanguis Saxonum, sed contra vos cum vniuerso mundo, qui scelera vestri tabe inhorruit. clamat cælum, clamat terra, clamat omnis Ecclesia iustorum, & quæ adhuc peregrinatur, & quæ iam cum Christo regnat: clamat Christus, clamat Pater pro sponsa Filij sui; clamat Spiritus sanctus, qui quotidie postulat pro ea gemitibus inenarrabilibus. Vos siquidem Ecclesiam laniatû, & scinditû, qui partem vestrâ ab eius vnitate præcidistis, eamque crudelius gladio schismatû, quam idololatria scelere in frustra concidistis: vt iam non cum granu palea, sed præcisa à vite in ignem proiciantur sarmenta. Vos enim Ecclesia Catholica, quam inuassit per totum regnum, quod quia intus cecidit, foris diu stare non poterit; membra distrabit, & in seruitutem redacta, quasi vile mancipium in vestrum dominium redigit, & diuini iurii libertatem vestro obsequio mancipat, dicentes: omnia Imperatoris iuri esse subiecta: Episcopatus, Abbacias, omnes omnino Dei Ecclesias, cum Dominus dicat; Ecclesiam meam; columbam meam; oues meas. Paulus dicit: nemo assumit sibi honorem, nisi qui vocatus est*

est à Deo tanquam Aaron. In parte tua, qui præficatur, nisi quem aut gratia exhausto favore, vel munus à manu, vel munus à lingua, vel munus ab obsequio attraxerit? Quis moribus, quis honestate, qui vitæ integritate eligitur? Persequendi sunt itaque lupi, vitandi sunt vniuersi, qui ad hos, vt hæretici fiant, promouentur; qui lepram Giezi cum diuitiis possident, & malè quaesita mercede, non tam patrimonium facultatum, quàm thesaurum criminum congregarunt.

Quartò obiiciunt. Gregorium fuisse Hæreticum, & quidem Berengarianum, hoc est, Sacramentarium. Ridiculè prorsus, vt ostendit Bellarminus, & patet ex Concilio Romano anno Christi M. LXXIX. à Gregorio celebrato, in quo Berengarius Catholicæ fidei, eiurata hæresi, professionem edidit. Exstat hæc Synodus lib. 6. epist. ipsius Gregorij, & Tomo III. Conciliorum nuperæ edit. Colon. Et quia ante synodum Gregorius publicum ieiunium indixerat; valdè in eum debacchatur Benno, quasi in tentatorem Dei, qui miraculum extraordinarium quasuerit & expetierit: quasi verò antiqui moris & ritus Ecclesiastici non fuerit, vt Concilia inchoentur præcedente ieiunio. Nec sine emolumèto præmisit Gregorius Concilio suo ieiunium, cum in eo veterinosus serpens Berengarius, inquit Cardinalis Baronius Annali vndecimo, spectantibus, & audientibus omnibus, virus euomuerit hæreticæ prauitatis, confessusque fuerit Catholicam fidem. sed & quàm Gregorius certus assertor semper fuerit, in nullo hæsitans; veritatis: & certitudinis corporis, & sanguinis Christi; cognoscet lector ex eius epistola 47. libro I. scripta primo anno Pontificatus ad Mathildem, qua hortatur eam, vt Sacramento sacratissimæ Eucharistiæ frequenter vtatur. Nos dignas Deo vindici veritatis gratias agimus, qui post naufragia, quibus quamplurimæ Gregorij Epistolæ periisse noscuntur, eam integram voluerit conseruari, in testimonium integerrimæ eiusdem Gregorij de veritate corporis, & sanguinis Christi in Eucharistiæ Sacramento confessionis: qua vel vna obstruatur os calumniantium schismaticorum. Qui igitur tam magnificè, tanta cum laude de Sacramento Eucharistiæ sensit, ac scripsit, quàm dispar est, vt fingi possit eodem ad vetitam diuinationem abusus, nec clandestino scelere, sed palam coram omnibus Cardinalibus?

Et hæc pro Defensione Gregorij septimi disputata sint. Quid enim cætera Bennonis mendacia redarguere attinet, quæ inducto tanto testium numero; ita opprimuntur, vt caput nusquam attollere queant, nisi apud illos, quorum capita magis delectantur & saginantur mendaciis, quàm

veritate; ex quibus etiam vnus est Iunius, qui clamat, duos fuisse Bennones tempore Gregorij VII. alterum Episcopum Osnaburgensem: alterum Misnensem; & neutrum horum à Clemente III. Antipapa creatum esse. Num dicit Bellarminus aliquem ex his duobus fuisse Auctorem insulsi illius & mendaciloqui scripti, quod nomen Bennonis Pseudocardinalis præfert? An duo tantum erant in orbe Bennones temporibus Henrici Regis, & Gregorij VII? Absit autem, absit, vt Benno Misnensis libri huius parens existimetur. Nimis iniuriosa esset in virum sanctum hæc existimatio. Quem Gregorio VII. constanter adhæsisse litterarum monumentis proditum legimus; qui ipsi etiam Langio in Citizenfi Chronico *vir Dei* nominatur.

Porro, ne quis caufferetur, me non quinquaginta, sed tantummodo quadraginta nouem testes pro innocentia Gregorij adduxisse, si fortè Bertoldus Constantiensis, & Bernaldus noster sunt vnus & idem; vt quidem nobis absque dubitatione persuademus: en alium tibi dabo, eumque non vnum, sed multiplicem, nempe totum Monasterium Hirsaugiense: quod non modò constantissimè Gregorio semper adhæsit, sed & scriptis defendit, vt testatur Tritemius in Chronico Hirsaugiensi, in V Vilhelmo Abbate duodecimo, & in Gebhardo Abbate decimotertio. Quod eorum in sedem Apostolicam ardens studium, excitauit Auctorem Apologiæ Henricianæ, vt in Monachos illos admodum stomachosè inueheretur, & epistolam quandam à quodam ex illis, contra Henricum & Guibertum Antipapam publicatam, refutandam in posteriore Apologetici sui parte susciperet: quos initio his verbis incelsit: *Igitur emulatores, siue autores schismatum, qua dudum facta sunt in Ecclesia pariter, & in Republica, exstant præcipue quidam, qui dicuntur monachi de Hirsaugia: ex quorum schola peruenit ad nos hæc, de qua tractamus, epistola; qua contra Apostolicam sedem, & contra regiam potestatem est descripta: & intestinum illud bellum, quo in plures sectas iam diu scissus est singularis ille ordo monachorum, ecco peruenit ad publicum malum. Qui enim debuerant se continere intra solitudines monasteriorum, egressi sunt ultra terminos, & constitutiones Patrum, &c.* Scilicet ad commune incendium Ecclesiæ extinguendum non licebit Monachis, præcipuis Ecclesiæ filiis accurrere, sed, manibus in sinum abditis, otiosi spectatores adstabunt, & schismaticos incendiarios omnia rapere & diripere sinent, nec vel verbulo contrà mutient; alioqui professionis monasticæ violatæ rei erunt.

Nec videtur hæc epistola Hirsavgienfis illa esse, quæ exstat apud Dodechinum

scripta à Stephano Halberstadiensi Episcopo, antea Monacho Hirsavgiensi, ad VValramum non Episcopum Magdeburgensem, vt vitiosè scribitur apud Dodechinum, sed Naumburgèsem, vt habet Trithemius in Chronico Hirsavgiensi, quandoquidem verba, quæ Auctor Apologetici ex epistola Hirsavgiensi recitat, non reperiuntur in epistola apud Dodechinum; quæ non sub Stephani, sed sub Ludouici Comitis nomine ad VValramum missa fuit. Et Auctor epistolæ Hirsavgiensis in eadem epistola plura contra Guibertum sese scripsisse affirmant, illis verbis, quæ extat apud Apologeten Henricianum. *In libello, quem fecimus tibi scribi, optime ad omnia respondetur his, quæ in VVigberti (Antipapæ) epistola inueniuntur. Sed quis sit ad quem scribat, inquit Apologetes, textus scripturæ nõ indicat: Freherus, qui nuper post Huttenum Henricianam Apologiam edidit: notat esse VValramum, & probat ex Trithemio in Chronico Hirsavgiensi. Sed Trithemius loquitur de epistola Stephani Halberstadiensis, quæ diuersa est ab ista, quam refellit Apologia Henriciana. Et præterea hæc expressè VValrami vel VValtrami nomen adiunctum habet, vt & eius, qui epistolam mittebat, nempe Ludouici Comitis, tametsi Stephanus eam composuisset. At epistola, quam refellit Apologia Henriciana, anonyma erat; cum nec proprii nominis, inquit Apologia, nec eius, ad quem scribitur epistola, vocabuli mentionem aliquam scriptor fecerit, qui etiam in exordio epistolæ dicit, quod salutationem ei præfigere nolit: quia videlicet scribebat ad schismaticum & excommunicatum, cui ex Apostolico mandato, ne Aue quidem dicere fas est.*

Obseruandum est autem, hanc Apologiam pro Henrico editam fuisse octauo anno post Gregorij VII. ex hac vita excessum, ita enim Auctor: *Nunc autem aliter instituta Matilla, post octauum quoque annum, quo defunctus est Hildebrandus familiaris eius, defendit pronissime contra Sedem Apostolicam (imò contra Guibertum Antipapam) & contra Imperatorem partem ipsius.* Et meritò; neque enim par erat, vt mortuo Gregorio, intermoretetur quoque pietatis & iustitiæ patrocini-um.

Refellit autem Auctor in priore parte Apologetici, ex instituto litteras Gregorij VII. non illas, ad omnes Episcopos, Duces, Comites, ceterosque fideles in regno Teutonico Christianam fidem defendentes, vt putat Freherus, sed alias ad Hermannum Episcopum Metensem, quæ, vt & priores, extant apud Brunonem in Historia de bello Saxonico. Auctorem Apologiæ pro Henrico, suspicatur in Catalogo Testium, Illyricus esse VValramum seu VValtratum, Naumburgen-

A sem Episcopum; alij Venericum Vercellensem Antistitem, de quo hæc Bernaldus in Chronico anno M. LXXVII. *Vercellensis quoque Episcopus, depositi Regis Cancellarius, cum omnibus suis sequacibus, colloquium generale circa Kalendas Maij in Runcalibus condixit, vt si aliquo modo posset, Gregorium Papam deponeret; sed ipse ad eundem terminum absque Ecclesiastica communione, vitam simul & Episcopatum heu miserabiliter deposuit, quo ille Papam nefaria præsumptione statuit deponere.* Sed de Auctore Apologiæ Henricianæ res incerta est. Certum illud, non esse Venericum, cum Auctor Apologiæ Henricianæ multis annis ultra annum M. LXXVII. superuixerit, vt patet ex ipsa Apologia.

Pulsat animum meum nescio quæ suspicio de Sigeberto. Testatur enim ipsemet in Catalogo de scriptoribus Ecclesiasticis. *Se validè Patrum argumentis respondisse epistole Hildebrandi Papæ, quam scripsit ad Hermannum Metensem Episcopum.* Hæc certè Apologia Patrum testimoniis, tametsi in prauum sensum detortis, referta est, & in priore parte epistolam ad Herimannum, ex professo refellere tentat; & Auctor non est vnus ex triuio: lacertos habet.

Nec obstat, quòd postea Monachi cuiusdam Hirsavgiensis epistolam contra Guibertum confutare aggreditur, Monachosque reprehendit, quasi se contra professionem suam Reipublicæ negotiis immisceant; ex quo colligi videtur, Auctorem Henricianæ Apologiæ non fuisse Monachum; qualis Sigebertus: Non obstat hoc, inquam, quia schisma etiam fratres à fratribus & professores eiusdem instituti animis seiunxerat; & in Hirsavgienses propter constantiam in vnitatem Catholicam omnium Schismaticorum corda potissimum exulcerata erant. Et Auctor iste eas fortè leges aliis præscripsit, quas ipsemet non obseruauit. Certè vita Monastica non prohibet, quò minus quis, qui eruditione præstat, veritatis patrocini-um per librorum scripti-um suscipiat: quod factum à Monachis Hirsavgiensibus, quantumuis Schismatici fremerent ac ringerentur. Edidit Sigebertus libros aduersus Gregorium VII. Ee Paschalem II. Et Apologiam ad Henricum IV. contra eos, qui calumniantur Missas Sacerdotum vxoratorum. Et nefas scilicet fuerat Monachis Hirsavgiensibus, vt pro legitimo Pontifice contra Guibertum, intrusum lupum, stylum stringerent.

Accedit denique, quòd Auctor Apologiæ Henricianæ de S. Benedicto vbique admodum honorificè loquitur, vt Benedictini instituti Senatorem agnoscere possis. Sed hæc de hoc Auctore non nisi suspicionem esse volo, donec certiora indagem.

Illud

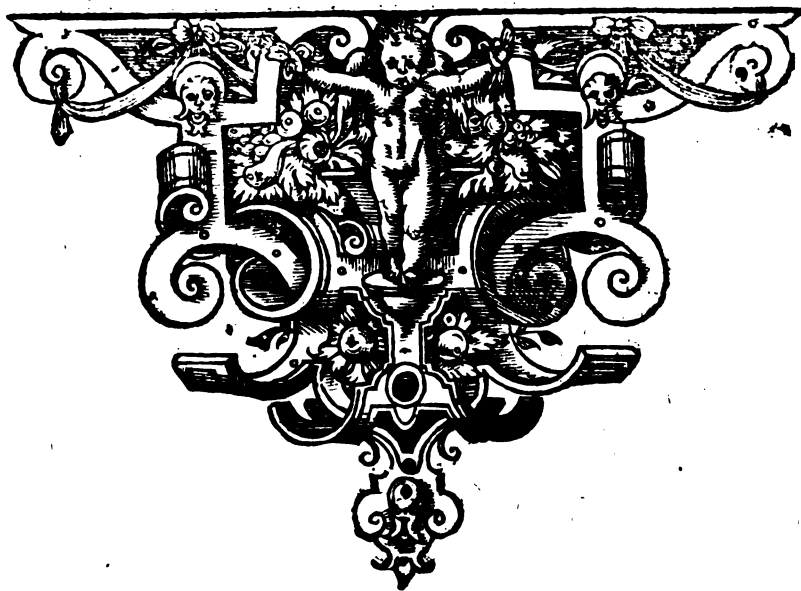
Tom. I. Scri-
ptorū Ger-
manicorū.

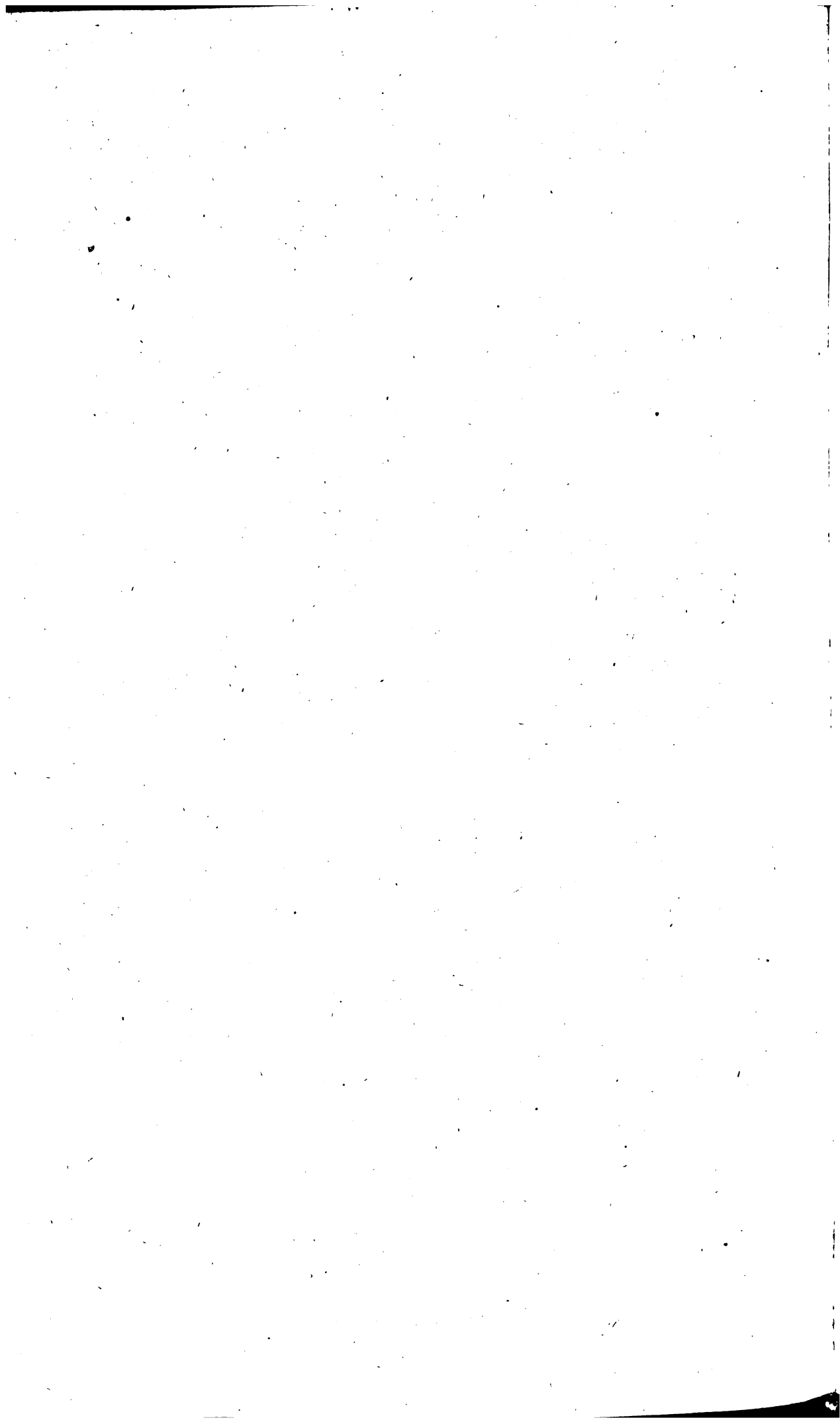
Illud diligenter aduertendum, cum non modò hæc Apologia pro Henrico, sed & vita Henrici IV. composita ab auctore synchro suo coæuo, exstet; vulgata à Reinuccio cum suo Bennone, item à Iusto Reubero, & ab Vrftio, & ab aliis sectariis, qui huiusmodi scripta legentes mel Atticum sibi lingere videntur; nihil tamen immanium illorum scelerum, quæ à Bennone Gregorio affinguntur & impinguntur, in his chartis reperitur. Qua de causa, nisi quia verè Gregorio tribui non poterant? Itaque cum modestiore fronte, quam Bennone essent, religioni habuerunt, tam horribilia crimina monumentis suis intexere: non omiffuri ea, si qua verisimilitudinis specie Gregorio obiici potuissent.

Refert Lambertus Hugonem cognomento Blancum, vnum ex Cardinalibus, quem ante paucos dies Gregorius VII. propter ineptiam suam & morès inconditos de statione sua remouerat, venisse ad conuenticulum VVormaciense M. LXXVI. & secum deculisse de vita & institutione Papa scenicis signèntis consimilem tragediam, scilicet, vnde oriundus, qualiter ab incunse etate conuersatus, quam per-

A uerso ordine Sedem Apostolicam occupavit, quæ ante Episcopatum, quæ post acceptum Episcopatum memoratu quoque incredibilia flagitia commiserit. Non ingratus accidit conuenticulo tant calumniatoris aduentus. Huius enim auctoritatem, inquit Lambertus, tanquam diuinitat sibi destinata gratissimè amplexati & promptissimè secuti, sententiam promulgarunt, quod Papa esse non possit, &c. qui tantis vitis probris ac criminibus commaculauerit. Videtur autem iste criminationum cento vel ipse Bennonis commentarius verè commentitius, vel materies eius fuisse, ex qua postmodum Bennone farraginem suam impolitissimã & rudissimam inconcinnè prorsus concinnari; quæ hodiernis sectariis non minus iucunda venit, ac VVormaciensi Synedrio strues illa lædoriarum Hugonis Blanci; quem ambitio, & sperati Pontificatus repulsa in præcepit.

Haftenus de Gregorio VII. cui in Martyrologio Romano hoc elogium ponitur XXV. Maij. Salerni depositio Beati Gregorij Papa septimi, Ecclesiastica libertati propugnatoris ac defensoris acerrimi.

GREGORII
VII. PONTIFICIS
MAXIMI. VITA. ELE-
CTIO, RES GESTÆ.

Ex

LIBRO IV. ONVPHRII PAN-
VINI DE VARIA CREATIONE
ROMANI PONTIFICIS.

Quæ nunc primùm

EX BIBLIOTHECA BAVARICA
IN LYCEUM PRODVTVR.

LECTORI

LECTORI

DA VCIS te, Christiane Lector, monitū volo, Onuphrium, dum Sigeberti, Urspergensis & Auentini vestigia nimis properè sequitur, à recta linea aliquando excidisse; vt contingere solet iis, qui duces schismaticos, qualis fuit Sigebertus, vel alioqui parum sanæ fidei & doctrinæ scriptores, qualis Auentinus; absque accurato singulorum, quæ adferunt, examine; sibi deligunt. Sed habes, cuius filo ductus, à vero nunquam auis abeas, Illustrissimum Cardinalem Baronium, Annali vndecimo, qui ab Anno M. LXXIII. vsque ad Annum M. LXXXV. vitam & res gestas Gregorij VII. copiosè & fideliter persequitur. Ex quo etiam notulas ad hanc Onuphrianam commentationem attextuimus.

Diuinitus autem accidisse reor, vt dum sectarij turmatim huius Pontificis nomen & decus oppressum eunt; confictis & congestis in eum immensis calumniarum struicibus partim nouis, partim antiquis; alij è contra ex Orthodoxis existerent, qui perditis conatibus sese opponerent, & magnanimi Pontificis gloriam à nebulis tenebrionum vindicarent; quorum pro optimo Pontifice studium nos itidem imitari volumus.

Porro ad reliquos Gregorij VII. criminatores accessit his diebus liber posthumus VVitackeri, qui in Controuersia de summo Pontifice Quæst. 6. sibi temperare non potuit, quo minus ipse etiam virulenti sui styli & calami spicula in hunc Pontificem vibraret. Sed qualia? Vt triuialia, sic & obtusa; quippe ex Bennonis & Sigeberti pharetris deprompta; quorum alter iuratus; alter iuratissimus Gregorij hostis fuit. Risi cum VVitackerus Bennonem *virum doctum* nominat. Quis doctus ille, cuius totus commentarius nil aliud est, quàm inscitia & mania? Cuius stylus est vnus quidam perennis barbarismus

barismus & solœcismus ? Nimirum iudicio sectariorum *doctus* est, quisquis proiectè calumnias in Papam fundit, licet id faciat infulsissimè & inscitissimè; vt fecit ille Benno: cui tantum ingenij non suppetebat, vt aptè & astutè calumniari posset. Eiusdem farinae sunt reliqui VVitackeriani testes; vt conciliabulum Brixienſe; Auentinus, & clerici apud Lambertum & Nauclerum. qui cum scortationi & simoniæ suæ, aliisque sceleribus à Gregorio fibulam imponi agrè ferrent; conuiciis in eum debacchari institerunt, vt plerumque fieri assolent, cum quis alicui illud, quod efflictim deperit, eripere tentat. Illud concoquere nequit VVitackerus, quòd Papa, Henricum absolutionem ab excommunicatione suppliciter postulanti depositis ad Papæ palatium imperatoriis insignibus, nudis pedibus, cum omnia gelu rigescerent, non nisi post tridui spatium admisit & exaudiuit. *Qua hac Luciferiana superbia erat; vociferatur VVitackerus. Hiccine vir bonus? Diabolum certè ipsum hac in re malitiâ & superbia vicit.* Minimè verò, ô Calvinista. Pertinax morbus acrem desiderabat medicinam: Et piaculum schismatis tanto cum dispendio Imperij commissum, duriore pœna expiandum fuit, & versatilis ac inconstans Henrici animus explorandus, num seridè de meliore fruge cogitaret. Nudis pedibus & deposito omni corporis cultu, vestibusque ad luctum & mœrorem idoneis, pœnitentiam agere; offensusque gratiam, & amicitiam postulare, in Ecclesiastico foro perquam vsitatum fuit; Est cum & in ciuili.

Audi Calvinista, quid ipse Henricus non erga vnum, sed plurimos Saxoniae Principes egerit, cum in gratiam Henrici recipi vellent; Nec mea hîc adhibebo verba, sed Lutherani Fabricij lib. 3. Originum Saxonicarum: *Planicies ibi latè patens fuit, quam Spiraugiam nominant: in qua Rex in solio suo, auro, purpuraq; fulgens, solenniter assedit: quem exercitus ad spectaculum dispositus, circumstetit, relicto per medium spacio: quo prater euntes Saxonum Duces, atque Antistites omnibus conspicui essent. Incedebant habitu lugubri Praesules, Vuezelo Magdeburgius, Bucco Halberstadius, Benno Misnensis, Uernerus Merzburgius. Inter Duces, erant Otho Gottingensis, Bauaria exul, Magnus Elector Saxonia, Hermanus patruus eius Saxonia Comes, Fridericus Saxonia Palatinus, Ditericus Comes Catelnburgi, Albertus Turingia; Comites item, Rudigerus, Sizzo, Beringarius, Berno,*

Berno, & alij quinque, ut Siffridus: sed, eorum cognomenta expressa non sunt. Eos hominum generosorum, ingenuorum, nobilium, magna sequebantur agmina. In conspectum Regis venientes, ad eius pedes sordidati prouoluuntur; qui eos iacere tam diu passus est, donec ipsorum miseriam animum, atque vultum suum expleuisset.

Hæc Lutheranus Fabricius de Henrico, qui contra fidem datam omnes istos sibi supplices principes coniecit in vincula; & à se mutuo disiunctos, in varias prouincias sedulò custodiendos ablegauit. Nec fortè vnquam euasissent, si Henrico omnia ex animi sententia successissent. Quæro, quis durior fuerit in supplices; Henricus an Gregorius? Hic, Henricum post tridui, qualem qualem, submissionem; nec certè sperendam, si seria; aut si tum seria fuit, si cōstans fuisset, absoluit. At Henricus tot Principes, qui vltro se dediderant, eo solum consilio, ne Christianus sanguis amplius effunderetur, contra pacta conuenta in carcerem compegit, & indignè prorsushabuit; & nisi metus maioris mali obstitisset, neci dedisset, præfertim Burchardum Halberstatensem præfulem, quem pessimis modis oderat. Sed nunc, misso

VVitackero, Onuphrium
audiamus.

GREGO-

GREGORII PAPAE
VII. VITA, ELECTIO, RES
GESTÆ, ET CONSTITVTIONES CIR-
CA NOVAM ROMANI PONTIFI-
CIS ELECTIONEM.

QUOMITIA, quibus GREGORIVS Papa VII. renunciatus est, & quæ circa electionem constituerit, descripturo, quàm vir maximè memorabilis, & Romanæ Ecclesiæ pernecessarius fuerit, non alienum ab instituto nostro erit, pauca quædam reperere, quæ de eo in LEONIS Papæ IX. renūciatione dixi, & alia postmodum addere, quibus, quis nam vir ille ante Pōtificatum fuerit, & qua occasione tot, tantaque memoratu digna contra Imperatorem Henricum IV. pro libertate Ecclesiastica gesserit, intelligatur.

GREGORIVS igitur VII. Hildebrandus antea vocatus, fuit natione Tuscus, patria Soanensis, & nobili genere ortus, ex ea scilicet familia, quæ postea ab eo *Hildebrandina*, siue de Pitiliano (cuius oppidi princeps aliquando fuit) appellata est. Patrem ipse habuit nomine Bonitium virum strenuum. Adolescens altæ indolis factus, ad Imperatoris curiam, vbi valdè profecit, se contulit. Inde inuidiâ ob virtutem contrâ, cessit multorum furori, se in religionem recludens. Monasticam enim vitam in cœnobio Cluniacensi, viris sanctissimis per ea tempora refertissimo, sub Odilone Abbate professus est.

*Ita Bar.
Ann. 1073.
Num. 16.*

Sunt, qui dicant eum infimo, ac penè sordido loco natum, fabrique lignarij filium fuisse, atque adhuc puerum ad aulam Imperiale profectum in Cæsaris Chunradi, & eius filij Henrici III. curia adoleuisse. De quo comminisci-

atur nescio quis fabulator inconcinnas fabellas: quod cum filius esset fabri lignarij, ex sarmentis ordine compositis inscium ipsum has literas ordine conseruisse, quibus adstans homo literatus legerit, ex ea compositione scandalorum; *dominabor à mari vsque ad mare*: Vel, vt alij dicunt, spiritu Prophético magis ductus, quàm instructus, monstrauerit se futurum Dominum à mari vsque ad mare. Inde coniectans vir ille literatus diuinum aliquid in puero, suasisit patri, vt eum literis traderet: traditus, ita profecit, vt in Cancellariam Imperatoris peruenerit: * vbi somnio

B admonitus Imperator de eodem tum scriiniario suo, quod cornua videretur habere, quibus filium eius contereret, hominem in vincula coniecisse: sed ab Imperatrice Hagnete vinculis liberatum, Cluniacense monasterium petiisse, indeque profecisse primum in Subdiaconum, deinde in Cardinalem, nouissimè in GREGORIVM Papā VII. Sed ego leuissimum hominem ridendum duco. Satis tamen constat, eum ex aula Imperiali ad cœnobium Cluniacense profectum: in quo, cum vir euasisset, rebus gerendis maximè idoneus, atq; admodum sagax, & prudens ab omnibus existimaretur: Romam ab eodè Abbate suo missus est, vt monasterij, & Congregationis Cluniacensis negocia apud Apostolicam sedem percuraret. Diu autem in monasterio eiusdem congregationis sanctoꝝ Laurentij, & Stephani extra muros Vrbs laudabiliter vitam transegit Benedi-

** De hoc somnio nil Baronius; fabulam respicit, & relicti iudicant: Omniphimus*

L. Sto

* *Init Be-
medicini
Pontifica-
tum Anno
1040.*

* *Electus
Anno. 1044.*

* *Vide Ba-
ron. 1046.*

* *Leges Ba-
ron. Anno
1049.*

to * IX. Rom. Pontifice, quo tempo-
re maxima familiaritate vsus est Ioan-
nis Gratiani S. R. E. Cardinalis, & Ar-
chipresbyteri S. Ioannis ante portam
Latinam, qui postea Romanus Ponti-
fex tribus schismaticis abdicantibus,
factus, * Gregorius VI. appellatus est.
Hic Hildebrandum iam monachum,
propter eius suauissimos mores, pru-
dentiam, atque admirabilem doctri-
nam, maximè diligebat. Eo autem in
Concilio * Sutrij congregato, ex au-
toritate Henrici Imperatoris III. Põ-
tificatu priuato, eius non immemor
amicitiæ, & beneficiorum, ipsum secu-
tus est vsq; ad suum Cluniacense mo-
nasterium, quo ab Imperatore Henri-
co, vitandi schismatis causa, relegatus
fuerat, vbi non longè post, Gregorius
ipse animi dolore cõfectus diem clau-
sit extremum.

Contigit verb. vt eodè anno Prior
cœnobij Cluniacensis, quæ secunda
post Abbatem dignitas est, moreretur.
Quare statim ab Abbate, ex monacho-
rum consensu, magistratus ille, Hilde-
brando demandatus est. * Quo tem-
porè Brunonem, Romanum Pontifi-
cem electum Cluniaco, vel per Bisun-
tium transire contigit: quem, clam cõ-
uentum, zelo honoris Dei plenus Hil-
debrandus constantissimè de ipsa no-
uitate redarguit, inconueniens omni-
nò esse dicens, & contra sanctorum Pa-
trum instituta, à manu laica maximum
Christiani orbis Pontificem ad totius
Ecclesiæ regimen vi immitti: verùm,
si suis consiliis acquiescere vellet, se
vtramque pollicetur effecturum, &
quod Imperatoris indignationè pro-
pterea non incurreret, quodque liber-
tas Ecclesiastica in legitima, iustaque
Pontificis ordinatione illæsa, conser-
uataq; maneret. cuius monitis vir pius,
& sanctus humiliter patens, purpure-
am vestem statim, & alia Pontificalia
indumenta deposuit; peregriniqu; ha-
bitu suscepto, secum ipsum Hildebran-
dum monachum, qui salubre consili-
um sibi dederat, comitem assumpsit, &
cœptum iter Romam versus cum le-
gatis Romanis, & aliis comitibus Epi-
scopis arripuit. Romæ honorificentis-
simè susceptus, altero post aduentum

suum die, congregatis in Basilica S. Pe-
tri Cardinalibus, clero, senatu, popu-
loque Romano, eos his verbis ab Hil-
debrando instructus allocutus est.

*Fratres, & amici in Christo mihi charis-
simi, legatione vestra cognita, ad Imperato-
rem profectus sum, vt voluntatem, & pro-
positum suum requirerem: non, vt ab eo
Romanus Pontifex eligeret: * quem scio
nihil iuris in huiusmodi electione habere:
sed eam ad vos liberè pertinere. Huc autem
non ob aliam causam veni, quàm vt Apo-
stolorum limina visitare. Et quoniã hac*

*Apostolica sedes, iam diu pastore vacauit,
eam amplius sic manere non expedit. Qua-
propter vos omnes hortor, & moneo, vt
nulla interposita morã, idoneum vobis quã-
primum eligatis pastorem, & Episcopum.
Statim autem Hildebrandi consilio ab
omnibus Episcopis Cardinalibus, cæ-
terisque nobilibus ei responsum est: te
vnum, & non alium volumus, atque in
Romanum Pontificem eligimus. Tunc-
que Archidiaconus S. R. E. more ma-
iorum clamauit: Brunonem Episcopum
B. Petrus elegit. Dumque omnis clerus,
& populus hoc ipsum conclamaret,
statim ab omnibus raptus in Pontifi-
cali solio collocatus est; consecratus
est autem Pontifex ab Episcopis Car-
dinalibus, & diademate S. R. E. redi-
mitus Romæ in basilica S. Petri in Va-
ticano astantibus clero, & populo die
Dominicæ prima Quadragesimæ pri-
die idus Februarij, anno Domini M.
LIX. Leoque IX. appellatus est. Sedit
autem in Apostolica sede annos V.
menses II. dies VIII.*

Consecratus igitur Pontifex, ipsum
Hildebrandum monachum, cuius sa-
no consilio hæc omnia facta fuerant,
subdiaconum Cardinalem, custodem
altaris S. Petri Apostoli, S. R. E. Oeco-
norum, atque Abbatem monasterij
S. Pauli extra muros Urbis via Ostiensis
creauit: cuius postea consiliis, & au-
toritate in omnibus totum ferè Pon-
tificatus sui tempus transegit. Ab eo
enim admonitus, beatus Pontifex, in-
ter alia multa, quæ fecit, Synodum
quoque celebrauit, in quo pleraque
contra vxoratos sacerdotes, & Simo-
niacos Episcopos decreta statuta sunt.

Eo verò mortuo, Hildebrādus Sub-
diaco-

* *Nihil ius-
rius habet
Imperator
in Electio-
ne Pontifi-
cis.*

diaconus à clero, senatu, populoq; Romano legatus ad Imperatorem missus est, vt nouum ab ipso Pontificem postularret: à quo cum * Gebehardus Episcopus Aichstatensis electus, Victorq; I. appellatus esset; cum Romam consecrandum adduxit: apud quem etiam plurimum, vt & apud Leonem IX. in omnibus valuit. erat enim vir rerum gerendarum peritia valdè clarus: cui etiam maximam religionem, vitæque obseruantiam adiunxerat.

Post obitum Victoris II. dignus Romano Pontificatu adhuc subdiaconus existimatus est. Verùm cum ei Stephanus Papa * IX. prælatus, Romanus Pontifex creatus esset, apud eum quoque in maxima auctoritate fuit; à quo Simoniaci labe Italiam, & Galliam peruagante, * Apostolicæ sedis Legatus missus est in Gallias cum quibusdam Episcopis, vt Synodo, quã contra Prælatos Simoniacos Lugduni cõgregare iusserat, Apostolica vice præsideret. In qua Synodo maxime Hildebrandi virtus enituit, & religio. Residentibus enim omnibus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus in concilio: Archiepiscopus quidam vir literatus, & eloquens, quod Episcopatum emisset, accusatus est. qui, omnibus accusatoribus suis profusa largitione corruptis, in Synodum alia die reuersus, magna cum audacia dixit. Vbi nam sunt accusatores mei? Surgant in publicum contra me. modò prodeant. Cunctis autè tacentibus, Hildebrandus surgens, & se ad illum conuertens; *Credis*, inquit, *Archiepiscopo Spiritum sanctum eiusdem esse cum patre, filioq; substantia, & diuinitatè?* Cui, se credere respondentis; dixit; *Dic; gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.* Cumque Archiepiscopus versiculum inchoasset, *Gloria; & Patri, & Filio* expeditè dicebat: sed, *Spiritus sancti* vocem nulla ratione proferre vnquam potuit. Cumque frequenter repeteret, & nihil proficeret, cognoscens se diuino iudicio conuictum, ad legati pedes se proiciens, errorem suum per ordinè confessus est. cum verò omnium iudicio statim Episcopali munere multatus esset; *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*; libera voce, & ex-

pedita decantauit. quod factum reliquos Prælatos Simoniacos adeò perterruit, vt XVII. ex his se Simoniacos fuisse confessi sint, & Episcopatibus, quos emerant, abdicauerint.

Celebrata Synodo, & Ecclesiasticis negociis magna cum prouidentia ordinatis, ad Urbem reuersus est. Tunc à Papa * Stephano IX. post solenne Sacramentum, de quo in eius vita mentionem fecimus, ei ab omnibus Episcopis, & Cardinalibus præstitum, de non eligendo Romano Pontifice, si semori cõtigisset, donec Hildebrandus, qui tunc ad Imperatorem super hoc negotio mittebatur, rediisset, Apostolicæ sedis legatus ad Imperatorem, & eius filium adolescentem Henricum IV. missus est.

Cum autem audita Stephani IX. morte rediisset, Benedicto X. qui post eum Apostolicam sedem inuaserat, eius auctoritate abrogato, * Nicolaus II. Pontifex maximus renunciatus est: qui beneficij memor; quod enim Pontifex Romanus esset, illi acceptum referebat, ipsum post Mincium, S. R. E. Archidiaconum creauit. Apud Nicolaum ipsum tanta gratia, & auctoritate valuit, vt nihil eo inconsulto vnquam Pontifex decreuerit.

Quo mortuo, Ecclesiasticæ libertatis anxius, Romani Pontificis electionem, ex manu Imperatorum eripere iam aspirans, maximus auctor fuit, vt in electione Romani Pontificis Ecclesia Romana libertatem suam iam diu in electione suorum Pontificum amissam recuperare inceperit. Cadolo enim Parmense Episcopo, qui ab Imperatore electus fuerat, abrogato, * Anselmum Episcopum Lucensem Romæ liberis Cardinalium suffragiis eligi procurauit: eiusque iam electi, & consecrati partes quàm maxime tutatus est. Et ipsius tandem opera effectum est, vt * Cadolus ipse, qui armata manu bis Romam venerat, sedem B. Petri occupaturus, bis armis auxilio Ducis Goteфриди repressus sit, atque Vrbe fugatus: & demum in Cõcilio Mantuæ, ob eam causam congregato, Pontificatus ei ex Synodi sententia abrogatus fuerit, ordinatione Alexandri II. Papæ appro-

L 2 batà,

* Logo Baron. Anno 1054 & 1055.

* X. Vide Baron. Anno 1058.

* Hæc acciderunt sub Victore II. Bar. Anno 1055. num. 15. & seqq.

* Bar. Anno no 1058. qui rem dicitur ex Leone Osiensibus fert.

* Bar. Anno no 1058. & 1059.

* Bar. Anno no 1061.

* Aliis, Cadalou.

bata, tanquam quæ legitimis suffragiis facta fuisset; Alexandro verò II. patrimonium B. Petri in Campania, quod Nortmanni occupauerant, accito Duce Gotefrido, cum eiusdem, & Mathildis Comitissæ exercitibus, fugatis Nortmannis, recuperavit.

Bar. Anno
1073.

Alexandro demum Laterani vita functo, die obitus eius, cum esset in sacris literis eruditissimus, & in Romana Ecclesia, tot Pontificum superiorum tempore, omni virtutum genere celeberrimus, omnium Cardinalium, & cleri, populique Romani suffragiis ingenti gaudio, & summa, concordique omnium voluntate Pontifex maximus renunciatus est, nullo Imperatoris consensu, aut voluntate expectatis. * Ex qua re schisma postea gravissimum exortum est: occasione accepta, quod absq; Imperatoris consensu per electionem tantum cleri Romani constitutus fuerit. Ipse autem, qui multo tempore ad libertatem Ecclesiasticam obtinendam, iam inde à Gregorij Papæ VI. abrogatione priuatus laborauerat; iam ad Pontificatum promotus, à coepto desistere, indignum dicens, tam ob hanc rem, quam pro Simonia extirpanda, & clericorum incontinentia reprimenda, plurimum desudabat. Denique, non solum Imperatorem, pro eiusmodi rebus ad Synodalia responsa crebro vocavit: sed etiam, editis decretis, clericorum à subdiaconatu ad Episcopatum connubia, in toto orbe Romano prohibuit; formaque gregis factus, quod verbo docuit, exemplo demonstravit: ac fortis per omnia athleta murum se pro domo Domini ponere non expauit.

* Hæc non
fuit vera
causa schis-
matis sed
obstinatio
Henrici,
qui in isto
electionem
Gregorij
ratam ha-
buit.

Igitur anno Domini M. LXXIII. mortuo Papa Alexandro II. eoque in Lateranensi Basilica honorificè sepulto, eodem eius obitus, & sepulture die, videlicet X. Kal. Maij, dum adhuc esset in eius * obsequiis Hildebrandus Archidiaconus occupatus; repente factus est in ipsa Ecclesia maximus cleri, & populi Romani concursus clamantium & dicentium; *Hildebrandum Archidiaconum S. Petrus elegit.* Quod audiens ipse Archidiaconus, quam maximè timuit, multa veritus, (erat enim

* f. Exo-
quiu.

vir prudentissimus) quæ in huiusmodi tumultuariis electionibus incommoda euenire solent. Ad pulpitum igitur, quod erat in media Ecclesia Lateranensi, currens, populum ipsum alloqui, & sedare volebat: & vt ab hac desisterent nouitate, monere atque adhortari; quippe, quæ contra Canones; qui iubent, ne ante diem tertium ab obitu pastoris nouus Pontifex eligeretur; & contra consuetudinem, quæ per ea tempora vsurpabatur, inconsulto videlicet Imperatore, in noui Romani Pontificis electione; erat: quod, cum præ tumultu, & populi furentis celeritate facere nõ posset; (suadente maximè * Hugone Blanco Tridentino tituli S. Clementis Cardinale, Archipresbytero S. R. E. qui, vbi omnium vota in eundem Hildebrandum directa esse cognouit, ab incepto desistit, vt archidiaconi electionem impediret, & Pontificatum Romanum, quem maximè ambierat, peteret) vi raptus, atque ad Titulum S. Petri ad Vincula, qui dicitur Eudoxiæ, deductus; ibidem ipso die, ex monacho, & S. Romanæ Ecclesiæ Archidiacono, à Cardinalibus, clero, senatu, populoque Romano, in Papæ Alexandri locum summo omnium consensu Romanus Pontifex, contra illius temporis consuetudinem, Imperatore inconsulto, nullaque eius, aut Germaniæ Episcoporum, & Principum interposita, aut expectata auctoritate, renunciatus est. Sedit autem in Apostolica sede Imperatore Cæsare Henrico IV. Augusto, annos XII. mensem vnũ, & dies tres. Qua ratione autem fuerit creatus, & quantæ vir tunc in Romana Ecclesia existimationis fuerit, subiicere placet, ex eius electionis forma, quæ in libro registri eius annotata est in hunc modum:

*Regnante Domino nostro Iesu Christo,
Anno clementissima eius incarnationis M.
LXXIII. Indictione & Luna XI. X. Kal.
Maij, feria II. die obitus & sepultura Do-
mini Alexandri bona memoria Papa II. in
sede Apostolica diu luceat proprio destitu-
ta pastore, congregati in Basilica S. Petri ad
vincula, nos sanctæ, Romanæ, Catholica, &
Apostolica Ecclesia Cardinales, clerici, acoly-
ti, subdiaconi, Diaconi, & presbyteri, pra-
senti-*

* Qui po-
stet à Gre-
gorio ad
schismati-
cos desce-
dit.

sentibus venerabilib. Episcopis, & Abbatibus, clericis, & monachis, consentientibus plurimis utriusq. sexus, diversiq. ordinis. & acclamantibus laicis, elegimus nobis in pastorem, & summum Pontificem, virum religiosum, gemina scientia prudentia polentem, aequitatis, & iustitia praestantissimum amatorem, in aduersis fortem, in prosperis temperatum, & iuxta Apostoli dictum, bonis moribus ornatum, pudicum, modestum, sobrium, castum, hospitalem, domum suam bene regentem, in gremio huius matris Ecclesie satis nobiliter educatum, & educatum, atq. pro vita merito in archidiaconatus honorem usq. hodie sublimatum, dominum Hildebrandum videlicet archidiaconum, quem amodo, & usq. in sempiternum, & esse, & dicit GREGORIVM VII. & Apostolicum volumus, & approbamus. Tunc primus diaconorum dixit uniuersis stantibus, placet vobis? qui responderunt; placet. subiunxit iterum; vultis eum? qui responderunt; volumus. Et tertio; laudatis eum? Laudamus, omnes responderunt. Tunc ab omnibus clericis, & populo acclamatum est, Gregorium Papam S. Petrus elegit. Actum Roma X. Kal. Maij, Anno M. LXXIII.

Tunc Hugo Cædudus presbyter Cardinalis tituli sancti Clementis, cū præter sententiam eius Gregorius ipse à Cardinalibus Papa renunciatus esset, deposita similitate, & amicitia ad tempus simulata, quod esset S. R. E. Archipresbyter, vice omnium Cardinalium eius creatione honorifico elogio, quo ei gratificaretur, his verbis more maiorum fecit: *Nobilissimi, inquit, ciues, nemini vestrum dubium unquam fuit; quin Hildebrandus nostra Ecclesia Archidiaconus, vir prudentissimus, & spectata inter omnes fidei, & probitatis, eam iam inde à Leonis IX. tempore mirum in modum suis virtutibus exornauerit, laboribus auxerit, studio, & industria tutatus sit, atq. à multis periculis eripuerit. Quamobrem cum Patres nemine eo aptiore iudicauerint ad Urbem nostram, & Romanam Ecclesiam regimen obeundum; ego ipsum omnium Episcoporum, presbyterorum, & Diaconorum S. R. E. Cardinalium nomine, omnibus electionis consentientibus, nobis, vobisq. Episcopum Romanum, & animarum nostrarum pastorem pronuncio.*

Quo facto, statim arreptus, & more

A maiorum veste purpurea indutus, Pontificali que diademate redimitus, inuitus, & reluctans in Apostolica Sede magnifice summo cum gaudio, & lætitia fuit collocatus. quippe, qui cum vnum tantum esse credebant, qui rem Ecclesiasticam restituere, atq. Romanam Ecclesiam diu seruam, in pristinam libertatem ex Imperatoris manu eruere, & vendicare auderet, & posset. Electus autem Romanus Pontifex more maiorum Abbatum Cassinensi, & Archiepiscopo Rauennati scripsit Epistolas, quibus eos de electionis sue forma, & modo certiores facit.

B Electus igitur Hildebrandus Archidiaconus in Romanum Pontificem, tempus opportunum venisse ratus est, quo Ecclesiasticam libertatem tam Romanæ Ecclesie, quam aliarum, pro qua tantopere priuatus laborauerat, iam Pontifex maximus renunciatus, asserere posset, omniaq. in pristinam vendicare libertatem. Verum maximè apud semetipsum contristari, & æstare cepit, atque considerare, in quot grauias schismatis, & aliarum calamitatum pericula, si Pontificatum semel assumptum retinere vellet, se, & Romanam Ecclesiam cõiecerit: quippe qui absque Imperatoris, & Germaniæ Principum cõsensu, Romanus Pontifex contra cõsuetudinem creatus esset. Recordabatur enim malorum, seditionum, & schismatis, quæ in creatione Alexandri II. per Imperatorem, & Cadolum facta fuerant. Timebat Imperatorem potentissimum, iuuenem, audacem, maximè ferocem Henricum IV. quem haud passurum, ut Imperij iura deperderet, arbitrabatur. Angebat præterea hominem, quod inuisum se multis Germaniæ Principibus, & magni nominis Episcopis se esse cognoscebat. Sæpe enim sub prædecessoribus suis ad Imperatoris aulam legatus missus, maximam Episcoporum contraxerat inimicitiam, eorumq. in se odia concitauerat, quod nimis asper, durus, & Ecclesiastici rigoris valde tenax esse crederetur: atq. eod magis cõtristabatur, quod si occasio in pristinam libertatem reducendi Ecclesiam hoc tempore sublata esset, nequaquam amplius postea tempus sic opportu-

*Recitat
Onuphrius
has Episto-
las. Nos o-
missimus
breuitate
caussa.
Habenur
Tom. 3. E-
pistolæ.
decretaliū
summor.
Pontif.
Edit. Rom.
pag. 550 &
551. & Tom.
3. Concl.
Nova edit.
Colon. &
apud Baro.
Tom. XI.
Ann. 1073.*

** Cadolum.*

** sed iura
non iura.*

** sed Simo-
næcis &
concupis-
centiæ.*

** Vt nullū
Violentum
perpetuū;
sic nullū
simulatum,
dicitur.
Quocirca
paulo post
deposuit
iste Hugo
latuam.*

num venire posse arbitrabatur. Nam tunc Imperator adolescens erat, & nondum planè in Imperio confirmatus: maximis quoque bellorum turbibus in Saxonia vexabatur: quæ, vt ad alia animum intenderet, eum maximè prohibebant. * Plures enim primi ordinis viri Saxones ab eo defecerant, rebelliones maximas moliti; sibi verò nec animum, nec vires defuturas existimabat, ad hæc omnia perficienda. Et quidem optimè nouerat, quantam rem moliretur, quàm difficilem, arduam, & periculosam. Difficile quoque in posterum fore existimabat, vt Romanus Pontifex quispiam esset, qui hæc tentare auderet, idque superiorum suorum exemplo. Cùm enim multoties Stephano IX. Nicolao II. & Alexandro II. persuasisset, vt hæc molirentur, nunquam hæc ipsa tentare ausi sint, Imperatoris omnia possidentis potentiam veriti. Si enim se in Romanum Pontificem confirmari non contigisset, de Ecclesiastica libertate, ad quam totis viribus anhelabat, actum esse arbitrabatur. nam, se vnum tanto negotio idoneum esse putabat.

*Vide Brunonem de Bello Saxonia.

*Nulla enim sunt huius generis presuologia: Et qua existantur, si ista sunt.

Vide Baro. 1073. & 1074.

Ne igitur aliquando controuersia aliqua oriri posset, quod minus legitimis suffragiis electus, & consecratus Pontifex esset, & hanc ob causam de Pontificatu cum Imperatore, quem grauiter passurum esse non ignorabat, quòd eo inconsulto, contra consuetudinem, maiorumque suorum privilegia

* Imperatoribus ab Apostolica sede cõcessa, ipse Romanus Põtifex renunciatus esset, aliquando cõtenderet: & vt ab omnibus legitima eiusdem ordinatio haberi posset, nec in dubium aliquando vertenda: (nam, si id euenisset, nihil eorum, quæ cogitauerat perficere potuisset) nulla vnquam ratione adduci potuit, vt consecrari vellet, & coronari, donec Imperatoris, & Principum super electione sua exquireret voluntates. Primum igitur statim post electionem suam Præsidi Cæsareo in Italia de sua creatione scripsit. Eadem ratione Imperatori Henrico IV. tum in Germania agenti per legatos suos causam, & modum electionis de se per

violentiam Romanorum factæ renunciauit, asserens, & si electus esset; quia populi furentis voluntati resistere nõ potuisset, se tamen nunquã consecrari voluisse, nec velle, nec Põtificatus administratione se vnquã accepturum, nisi prius ipsius, Germaniarumque Episcoporum, & Principum adesset consensus. Atque ob eam causam, quamprimùm à populo, post electionem suam, liber dimissus fuit, statim Albanum extra Urbem concessisse, ne contra morè ab eodem populo consecrationis munus accipere cogeretur.

Literis autem suis ab Imperatore acceptis, Episcoporumque conuentu congregato, diligenter Gregorij VII. electio examinata fuit. Cùm verò Imperator, eam legitimam esse, omniumque, tam clerici, quàm populi Romani liberis suffragiis factam fuisse cognouisset, tam ipse, quàm ceteri Principes ratam esse voluerunt, eique consenserunt. Fuere autem in illo cõuentu multi Germaniarum Prælati, Episcopi, & Abbates, qui graui scrupulo cõmoti, eandem electionem oppugnabant: qui ipsius Hildebrandi mores, res gestas, inflexibilem constantiam, feruentissimum diuini honoris zelum, & tenacem propositi sui voluntatem per multos retrò annos, quibus in aula Imperiali versatus, tam priuatus, quàm in publicis S. R. E. legationibus fuerat, optimè nouerant. Timebant enim, ne vir vehementis ingenij, & acris erga Deum fidei, strictius eos, pro negligentis suis quandoque discuteret, rationemque ab eis de gregibus sibi commissis arctiorem exquireret.

* Rex & principes approbant electionem Gregorij. Vide Epist. Henrici lib. I. Epist. 29. Baro. 1073.

Hj cõmuni consilio Cæsare adorti, ipsi Hildebrandum maximè cauendum esse suggerebant: persuadereque ei conabantur, vt nulla ratione hominis sibi infensissimi futuri, in tam summa, & maxima potestate electioni assentiret, eamque, tanquam iniussu suo factam, irritam esse, decerneret. Futurum enim vaticinabantur, quòd nisi impetum hominis præuenire maturaret, vt ab ipso Romanum Imperium maximam esset iacturam passurum: ipseque Imperator, multis calamitatibus, & incõmodis ab eo inuolueretur: atque hoc malum, non in alium postremò grauius, quam in ipsum Cæsarem redundaturum. Id quoque pro certo affir-

affirmabant, quod postea vsuuenit, i-
psum nihil magis curaturum, quam vt
Episcoporum, Abbatumque collationes
ex Imperatoris manibus, & pote-
state eriperet, imperiumque ipsum om-
nino pessundaret.

His auditis Rex paulisper commo-
tus, à latere suo Eberhardum Comi-
tem ire iussit, qui Romanos proceres
conueniens causam ab eis sciscitaretur,
quare præter consuetudinem ma-
iorum, Rege saltem non consulto, Ro-
manæ Ecclesiæ Pontificem elegerent,
ipsumque, si non idoneè satisfaceret,
ab accepta illicitè dignitate abdicare
præciperet. Is veniens Romam, be-
nignè à Papa Gregorio susceptus est:
cumque ille mandata Regis exposuisset,
eadem quæ regi scripserat, respon-
dit; se, Deo teste, honoris huius apicem
nunquam per ambitionem affectasse,
sed electum se à Romanis, & violenter
sibi impositam fuisse Ecclesiastici regi-
minis necessitatem. Cogi tamen nullo
modo potuisse, vt ordinari se permit-
teret, donec in electionem suam, tam
regem, quam Principes Teutonici re-
gni consensisse certa legatione cogno-
sceret. Hac ratione distulisse adhuc or-
dinationem suam, & sine dubio dila-
tatum, donec sibi regis voluntatem
certus inde veniens nuncius aperiret.
Hoc vbi est regi renunciatum, diuina
voluntate res humanas ita disponen-
te, cum imperium Romanum à sacer-
dotali potestate minuendum esset, &
ad nihilum ferè redigendum, ipse li-
benter hanc satisfactionem suscepit;
iisdemque Episcopis, qui vera prædi-
tate videbantur, futuraque, vt præteri-
ta cognoscebant, minimè acquiescen-
dum duxit; Gregorium asserens esse vi-
tum sanctum, & tanto sacerdotio di-
gnissimum, atque nunquam beneficij
abs se accepti obliturum; statimque, vt
consecraretur, lætissimo suffragio re-
scripsit, & Gregorium Episcopum Ver-
cellensem Italici Regni Cancellarium
ad urbem transmisit, qui Imperatoris
auctoritate electionem ipsam ratam
faceret, & eius consecrationi interes-
set.

Gregorius igitur præter spem, quod
tantopere desiderabat, assecutus, vt in

A eius electione Imperatoris esset con-
sensus, nihil differendum ratus, in pro-
ximo Pentecostes festo, presbyterum
se ordinari fecit; & natali die Aposto-
lorum Petri & Pauli in Romanū Pon-
tificem consecratus, suæ coronationis
insignia suscepit. Confirmatus igitur
in Romana sede, quasi nulla amplius
hæsitatio in animis hominum obrepe-
re posset de legitima, eius creatione:
quippe, quod à Cardinalibus, clero, se-
nato, populoque Romano, consensu,
& voluntate Imperatoris, & Principum
B accedente, iam electus, & consecratus
erat, atque tunc pro legitimo, vero, &
indubitato Pontifice habebatur: non
longè post eius consecrationem, quod
diu ante animo conceperat, execu-
tioni mandare disponit. Nam non solum
Imperatorè * electione Romani Pon-
tificis, quod & Hadrianus II. aliquan-
do fecerat, sed & omni * auctoritate,
qua reliquos Prælatos, Episcopos scili-
cet, & Abbates constituerebat, primus
omnium Romanorum Pontificum
priuare tentauit: & si opus esset, cum
C non obtemperantem, excommunica-
re, atque imperio deponere; recipien-
tesque ab eo Prælaturas, similiter gla-
dio anathematis percutere. Sed, quo-
niã hæc magni ponderis erant, & haud
ita facilè successura sibi sperabat, sta-
tuit rem paulatim, & sensim incipere,
totumque ferè annum sui Pontificatus,
in eiusmodi consilijs, vsque ad mediam
Quadragesimam tempus congregan-
dæ synodi à suis prædecessoribus præ-
scriptum consumpsit.

Anno igitur Domini M. LXXIV.
qui adhuc primus erat sui Pontifica-
tus, statim tempore hac ratione princi-
pia recuperandæ Ecclesiasticæ liberta-
tis iecit. * In media enim Quadragesi-
ma Romæ in Basilica Lateranensi, quæ
Constantiniana appellatur, primò sy-
nodum generalem multorum Episco-
porum, Abbatum, & aliorum Prælato-
rum congregauit; in qua, circa XX X.
edidit capitula, seu canones. quos di-
ctatus appellauit: quorum maior pars
antea parum in vsu fuerat, & à nemine
prædecessorum suorum vnquam at-
tentata: verum ad firmissimum Ecclē-
siæ statum iaciendum, & ad omnia ten-

* Quia non
cōpererat
illu.
* Nulla in
auctoritate
re legitime
facebat

Prima Syn-
odus Gre-
gorij pro re-
formando
Ecclesiæ
statu

Baron. Gual-
ter. hæc capitula
fuisse
cōscripta et
edicta in sy-
nodo anno
M. LXXIV.

tanda, quæ animo agitabat, idonea. Ex A quibus illud intelligebatur, quæ tum Romani Pontificis auctoritas fuerit: inter quæ, hæc præcipuè capitula fuere: *Quod Romana Ecclesia à solo Domino sit fundata.*

Quod solus Papa iure dicatur uniuersali Romanus Pontifex.

Quod ille solus deponere possit Episcopos, vel reconciliare.

Quod Legatus eius omnib⁹ Prælati in Concilio præsit, etiam in inferiori gradu constitutus, & aduersus eos sententiam definitionis dare possit.

Quod Papa absentes deponere possit.

Quod non debemus manere in domibus excommunicatorum ab illo.

*Quod illi soli liceat pro temporis necessitate nouas leges condere, nouas plebes congregare, de * Canonicis Abbatiam facere, & è contra diuitem Episcopatum dividere, & duos pauperes unire.*

Quod solus possit vti imperialibus insignibus.

Quod solius Papa pedes omnes Principes deosculentur.

Quod illius solius nomen in Ecclesiis recitetur.

*Quod hoc unicum est nomen in mundo.**

Quod illi liceat Imperatores deponere.

Quod illi liceat de sede ad sedem, ob necessitatem Episcopos transmutare.

Quod de omni Ecclesia, quemcumq; voluerit, clericum valeat ordinare.

Quod ab illo ordinatus alij Ecclesia præesse potest, sed non militare. & quod ab aliquo Episcopo nõ debet superiorem gradum accipere.

Quod nulla Synodus absq; præcepto eius debeat generalis vocari.

Quod nullum Capitulum, nulliq; libri Canonici habeantur absq; eius auctoritate.

Quod sententia illius à nullo debent retractari, & ipse omnium solus retractare possit.

Quod à nemine ipse iudicari debeat.

Quod nullus audeat condemnare Apostolicam sedem appellantem.

Quod maiores causa vniuscuiusque Ecclesia ad eum referri debent.

Quod Romana Ecclesia nunquam errauit, nec, scriptura teste; in perpetuum errabit.

Quod Romanus Pontifex, si canonicè fue-

rit ordinatus, meritù beati Petri indubitanter efficitur, teste S. Ennodio Episcopo Papiensi, & multis SS. Patribus fauentibus, sicut in decretis beati Papa Symmachii continetur.

Quod de illius præcepto, & licentia subiectis liceat accusare.

Quod absque Synodo possit Episcopos deponere, & reconciliare.

Quod Catholicus non habeatur, qui non concordat S. R. E.

Quod à fidelitate iniquorum subiectos possit absoluer.

B Quibus * decretis gradum sibi fecit, & viam, ad ea omnia, quæ animo conceperat, peragenda: quibus iactis, & factis fundamentis in synodo, tentandi, quod disposuerat, gratiâ, benignè primum, & humaniter Henricum Regem per literas suas deprecatus est, vt subiectionem sanctæ Romanæ Ecclesiæ non abnueret, tanquam bonus & Catholicus Princeps, atque se eidem Ecclesiæ deuotum filium exhiberet; hortatusq; est, vt ab Simoniaca hæresi, id est, ab Episcopatum, & Abbatiarum venditione, siue mercatu, quas largitione correptus conferebat, omnino se temperaret: & à reliquis vitiis, de quibus apud sedem Apostolicam, tam sub prædecessore suo Alexandro Papa I. quàm se Pontifice renunciato, infamatus, & accusatus fuerat, se contineret; aliòqui se vsurum in ipsum, & delinquentes censuris Ecclesiasticis.

C Quæ omnia, vt accuratius intelligantur, & vnde tor malorum, & schismatum origo inchoauerit, cognoscatur, eorum temporum consuetudinem referam, eiusque primordia paulò altius reperam.

Erat tum consuetudo, à temporibus * Caroli Magni Imperatoris, primùm ex auctoritate Romani Pontificis Hadriani I. introducta, vt alicuius vrbis, vel Abbatie Episcopo, aut Abbate mortuis, statim clerus, vel monachi in vnum congregati, legatos ad Imperatorem, qui tunc erat, dirigerent, ad quem defuncti Prælati pedum Pontificale, & annulum deferentes, cum pro nouo antistite deligendo, nomine sui collegij interpellabant. Qui statim senatu suo congregato, ex ipsius plerun-

* Hac omnia decreta ex iuro diuino deducuntur, partim directe, partim indirecte. Nec quidquam noui sancti Pontifex, sed quæ apud multos in obliuionem venerant.

* Nonnulli ta. Decepti Onuphrii Sigebert, quem egregie cõfutat Bar. Tom. 9. an. Christi DCC. LXXIV. num. 10. § 1699.

* Canonicorum

* Bar. Pa. pa. Gideli. etc.

que sententia, vnum vel ex ipsis Collegiis, vel ex amicis, & Capellanis, ceterisque domesticis, & familiaribus suis, iuxta loci dignitatem, vt ei libitum erat, pro arbitrio à se electum, annulo, & virga pastorali Prælati defuncti ad se transmissis donabat, eumque de illo sacerdotio diplomate suo imperiali (vt tum dicebatur) inuestitum, hoc est, illa dignitate donatum, in Episcopum, vel Abbatem consecrari mandabat, absque alia cleri, & monachorum lectione. Hoc autem per Galliam, Germaniam, & Italiã, quæ tunc Latinus orbis censebatur, vsurpari mos erat.

Cuius exemplo cæteri quoque Reges, vt Hispaniæ, Francorum, Hungariz, & eiusmodi imitati sunt. Hanc autem consuetudinem, cum omnes, vt dixi, Latini orbis Ecclesiæ, tum sæpe, & diu, in multis suorum Pontificum lectionibus seruauit Romana Ecclesia, & præsertim in Ioannis XIII. Gregorij V. Siluestri, Clementis, Damasi, Victoris, Nicolaiq; II. & Leonis IX. Romanorum Pontificum lectionibus: qui omnes, vt supra vidimus, Imperatorum

Tradidit quidē hoc Tyrim, sed non approbans, imò expressè improbat, & pro detestabili vsu notandum habuit.

Othonis I. & III. Henrici quoque III. & IV. sententia, Romani Pontifices sine cleri Romani suffragiis lecti, & ab eisdem Imperatoribus per annulum, & virgam de Papatu Romano inuestiti fuerant. Hanc rem, ante quadringentos annos tradit Guillelmus Tyrius libro I. cap. 13. de bello sacro ita: *Henricus*

Tentonicus Rex, & idem Romanorum Imperator à Gregorio Papa VII. passus fuerat questionem, & controuersiam non modicam super annulo defunctorum Episcoporum, & baculo. Inoleuerat enim consuetudo, præsertim de Imperio, quod decedentibus Ecclesiarum Prælati, annulus, & virga pastoralis ad D. Imperatorem dirigebatur; unde postmodum vnum de familiaribus, & capellanis suis inuestitum ad Ecclesiam vacantem dirigebat, vt ibi pastoris fungeretur officio, non expectata cleri electione. Quod Papa Gregorius contra omnem fieri honestatem considerans, & iura in eo facta conculcari Ecclesiastica perpendens, semel, secundo, ac tertio eundem Imperatorem commouit, vt à tam detestabili desisteret præsumptione: quem præceptis salutaribus commouit, cum renocare non posset, vincu-

lo anathematis inmodauit. quod factum nimis Imperator indignè tulit, &c. Hæc autem omnia vt accuratius intelligi queant; quia sunt cognita non indigna, nunc breuissimè ab origine repetam, breuiq; sermone percurram, quæ duobus libris supra scripsi.

Post Iustiniani Imperatoris tempora, Gothosq; Italia, qua per LXXVII. annos, potiti fuerant, ab eius ducibus Belisario, & Narse, bello XVIII. annorum postremo exactos, Vigilius, qui tunc Pontifex Romanus erat, ceteriq; qui post eum fuerant, summi Pontifices, Roma, & ea Italiæ pars, quæ à Longobardis deturpari non potuit, diu sub Imperij Constantinopolitani potestate, & protectione fuerunt, scilicet vsque ad Leonis Ieonomachi, & Gregorij Papæ VI. sæcula. Quo temporum tractu, Longobardi sub iunioris Iustiniano Augusto in Italiam ex Pannoniis ingressi, eius primam potterem partem, deinde paulatim ferè omnem, præter vnam tantum Romam (quam in eius gentis potestatem, tam acriter Romanis Pontificibus Imperatorum

Orientalium auxilio, & præsidio sustis, defendentibus, nunquam venisse constat) obtinere. Græci porro, Imperatoris præsidis vel pulsus, vel cæsis, cum Rauenna, & Exarchatu, quæ sola in Imperatoris Constantinopolitani ditione prouincia supererat, capris, Romæ quoque sub Rege Aistulpho Longobardi inhiarent; multas Romanis, qui deditionem facere suauis Pontificum recusabant, calamitates, & incommoda intulerunt. Verebantur enim Romani Pontifices Longobardorum feritatem, & barbariem; simulque, ne urbem Romam suæ ditionis, eam negligentibus Græcis Imperatoribus, factam; & cuius tanquam domini erant, sibi eriperent. Quo tempore cum imperij Romani maiestas in Oriente, omnia sibi barbati vendicantibus; obsolesceret, ac sensim laberetur, Imperatoresq; Constantinopolitani in hæresim lapsi orthodoxam fidem, Catholicamque Romanam Ecclesiam, quæ eis assentire nolebat, super imaginum depositione, oppugnarent, (nunquam enim adduci potuerunt Romani Pontifices,

fices, vt impiis abolendarum imaginum decretis subscriberent, imò eas contra Imperatorum orientalium furorem tuendas susceperant) Romana Ecclesia ob eas causas orientalibus destituta auxiliis, quibus vsq; ad ea tempora in tuenda contra Longobardos sua libertate vsa fuerat, ab eisdem ad Francorum potentiam, & virtutem tum maximè in Occidente florentes respicere, & se conuertere cœpit, atq; ab eis auxilia contra Longobardorum superbiam postulare.

Primus enim Stephanus II. cum ab Aistulfo Longobardorum Rege opprimeretur, à Pipino Francorum Rege, & Caroli, postea Imperatoris, patre, auxilia contra Longobardos impetrauit. Qui in Italiam veniens, urbem Romanam, sedemque Apostolicam egregie tutatus est, Aistulfumque acie victum, & pacis cõditiones accipere coactum, diu, dum vixit, in officio continuit, & Exarchatum Rauennæ, quem paulò ante Aistulfus de Græcis vi abstulerat, eis ademptum, Romanæ tum primum Ecclesiæ donauit.

Aistulfo Longobardorum, & Pipino Francorum regibus vita functis, Carolus Francis, & Desiderius Longobardis præfuere. quorum ille obsequij erga Romanam Ecclesiam, hîc verò odij, hæredes fuerunt. Desiderius, Hadriano Papa, ad eò Romanos vexare, & oppugnare cœpit, vt Pontifex, qui longè impar Longobardorum viribus erat, Orientalibus auxiliis destitutus, coactus sit exemplo Stephani II. Carolum magnum Pipini filium, Fræcorum Regem, Saxonico bello tunc implicitum, in Italiam Ecclesiæ Romanæ auxilio euocare. Qui Pontifici obtemperans, in Italiam ingenti cum exercitu, Alpibus superatis, venit. Vbi Desiderio acie victo, atq; paulò post capto, Longobardorum regnum in Francorum ius transfudit. Qui, vt se gratum Romanæ Ecclesiæ exhiberet, cuius tuendæ causa opulentissimum regnum obtinuerat; tres ex regno Longobardico partes fecit: quarum vnam, ipsius scilicet regni Longobardici sedem Ticinum, & omnia, quæ Longobardi in Italia antiquitus acquisierant, sibi retinuit: alteram ve-

lò, quæ ea comprehendebat, quæ paulò ante Longobardi in Italia Orientalibus ademerant Romanorum Imperatoribus, id est, Exarchatum, Vmbriæ, & Piceni partem Romanæ Ecclesiæ confirmauit, vel de nouo largitus est. Tertiam porrò, qua ea Italiæ parte continetur, quæ Siciliam versus, in qua Beneuentum erat, respicit, & hodie regni Neapolitani nomine appellatur, Duci Beneuentano, qui vnus ex regio Longobardorum sanguine supererat, & Imperatori Constantinopolitano cum Siciliæ insula dimisit. Quibus ita dispositis, primus omnium Principum, Romanam quam maximè & dignitate, & profana ditio, maximisque opibus auxit Ecclesiam.

Tot igitur, tantorumque beneficiorum non immemor Papa Hadrianus, sub quo tam magnificè de Romana Ecclesia Carolus bene meritus fuerat, Synodum C. LIII. Episcoporum, Abbatum, aliorumque plurium Prælatorum anno salutis * DCC. XXCV. Laterani in basilica S. Saluatoris, quæ Constantiniana vocatur, congregauit; in qua, ex totius Synodi consensu, dedit ei ius, & potestatem Pontificem eligendi, & ordinandi Apostolicam sedem, cum eo tempore liberis Romaniclerici, & populi suffragiis Romanum Pontificem creari mos esset. Insuper Episcopos, Archiepiscopos, & Abbates omnium prouinciarum ei subditarum ab eo inuestituram accipere definiuit, eorum, quibus præerant, sacerdotiorum; ita vt nisi à rege laudarentur, & inuestirentur Episcopus, vel Abbas, à nemine consecrari posset: & omnes, qui contra hoc decretum egissent, anathemate notauit, & bona eius proscripsit. Cuius rei meminit Anastasius Bibliothecarius in historia Ecclesiastica * quem locum Gratianus Canonum collector 63. distinctione notauit.

Imperatoribus autem, qui Carolo Magno successerunt, ad eam ignauiam delapsis, vt non solùm eiusmodi priuilegium tueri nollent, sed nec vlla Imperij iura curarent, eam occasionem

naustus
 * Gratianus in errorem induit est à Sigeberto, cuius Verba Verbatim exscripta. Sigebertus hæc ficitiam Synodum refert ad annum DCC. LXXIII. cuius Onuphrius ad annum DCC. LXXXV. In Vita Hadriani nil hac de re habet Anastasius. Nec crediderim aliquid huiusmodi haberi in eius Historia quam ante aliquot annos S. de manuscriptam. Hanc enim fugisset res tanti ponderis Baronium.

* Nihil de hac Synodo hoc anno celebrata in legitimo Eugenio Ecclesiasticis monumentis occurrit. Totum hoc commentum refellit Bar. anno DCC. LXXIV.

* Gratianus in errorem induit est à Sigeberto, cuius Verba Verbatim exscripta. Sigebertus hæc ficitiam Synodum refert ad

** Reſt. legitimi fecit Hadrianum.*
 nactus * Hadrianus Papa III. sub Im-

peratore Carolo Tertio anno salutis DCCC. LXXXIV. illud quidem, quod sub prioribus Pontificibus sen- sim exoleuerat, congregata Synodo, omnino antiquauit, & abrogauit, in- stituens, vt in Papæ electione Imperator se non intromitteret. Priuilegium Hadriani primi, Imperatori ab Hadria- no III. ereptum, * Leo Papa VIII. O- thoni primo Imperatori de Romana Ecclesia optimè merito, cùm eam ex tyrannorum Berengarij, & Adalberti manibus erutam, in libertatem, quam amiserat, vendicasset, anno Domini CM. LXII. in Synodo Laterani con- gregata, exemplo eiusdem Hadriani primi, qui illud Regi Carolo concesserat, restituit, renouauit, & de nouo confirmauit, vt patet ex eadem distin- ctione apud Gratianum.

Quid opus erat contra dicere, cum utrumque priuilegiu sit futurum? Nihil Imperatori, Regi vel Principi eius eligendo Pontificem Romanum com- pte. Pri- mo, qui hoc iam sibi ty- rannicè arrogauit, fuit Theodorico Rex Ariannus. Què Deum panam facti, mox è medio subulit. Vide Baron. Tomo 7. Anno D. XXVI. num. 22. Et seqq. Quem postea secu- tus est. In- stituit, Et alij Orien- tales Imperatores, qui saltem con- firmandi Pontifici sui sibi vendicabant, nec sine numerorum exa- ctione, quod nō semel detestatur Et amarissimè deplorat Gregorius, præferens super 4. Psal. panis. Vide Bar. Tom. 8. anno D. XC. num. 5. Et seqq. pecuniam pro confirmatione pendendam remisit Constanti- nio Pogonatu anno Christi DC. LXXXI. retento tamen confirma- tionis iure, quo tamen paulò post, nempe anno DC. LXXXIV. peni- tate se abdicauit. Vide Bar. dicto anno. De concessione quadam à Nic- eodao II. facta Henrico, infra dicemus.

Porro autè contra hoc Leonis VIII. decretum nullus deinceps Romano- rum Pontificum reclamauit, vel aper- tè contradixit, vsque ad Gregorium VII. Hic primus fuit, qui Imperato- rum simonia offensus. in contrarium editis decretis, hæc duo Hadriani primi, & Leonis VIII. priuilegia omni- no abrogauit, & induxit. Satis autem constat, Ioannē XIII. qui Leoni VIII. immediatè successit, Gregorium V. & Syluestrum II. Apostolicæ sedi sola Imperatorum auctoritate impositos fuisse, nullis cleri, vel populi Romani suffragiis expetitis. Ceteri verò Roma- ni Pontifices, qui inter Ioannem XIII. & Syluestrum II. fuerunt, etsi eos ele- ctos fuisse ab Imperatoribus non lega- tur, sed à clero, senatu, populoque Ro- mano, id accidit, quod electionis tem- pore Imperatores vrbe absentes, adeò maximis in Germania, & alibi bellis impliciti essent, vt de nouo Pontifice Romanæ sedi prouidere non possent. Illud tamen constat, dum Imperato- res, tres Othones loquor, in vrbe, vel propè, aut certè in Italia fuerunt, & Ro- manam fortè Ecclesiam pastore vaca-

re tum contigisset, eos nouum sum- mum Pontificem dedisse. Si verò tem- pore nouæ electionis, eos ab Italia pro- cul esse contigisset, certum est, tum Romanos Pontifices à clero, senatu, populoque Romano electos non abs- que Imperatorum consensu consecra- tos fuisse. Fuerunt autè Benedicti duo VI. & VII. Bonifacius VII. Apostoli- cæ sedis inuasor, qui etiam exactus fuit, & Ioannes XIV, XV. * XVI. Quorum nouissimus, vt quidam scribunt, quod sine Imperatoris Othonis III. consen- su electus, & consecratus esset, vrbe fu- gatus, sacerdotio mulctatus est, Grego- rio V. subrogato.

Huic igitur priuilegio à Leone VIII. vsque ad Gregorium VII. à nemine vnquam Papa reclamatum est: quan- quam non omnino fuerit, negligentia Imperatorum obseruatum. Verùm O- thone III. Imperatore sub Siluestro II. circa annum Domini M. mortuo, qui ei successit Henricus II. vir sanctissi- mus, ac inter Diuos relatus, & post eum Cunradus I. eiusmodi priuilegium curare visi non sunt. Nam post Silue- strum Secundum, qui sub Henrici Se- cundi Imperio obiit, Romani omnes Pontifices vsque ad Clementem II. si- ne Imperatorum auctoritate renuncia- ti sunt. An autem eorum consensum, antequam consecrarentur, requisie- rint, etsi mihi verisimile sit, nunquam tamen inueni. Hoc autem accidisse credendum, tum propter Henrici II. eximiam sanctitatem, qui liberam vo- luerit esse Romani Pontificis electio- nem, cuius in superiori libro 3. vetus etiam documentum retulit, tum etiam propter Cunradi II. occupationes, qui- bus, & maximis bellis, dum vixit, de- tentus est, longè ab vrbe absens. Neq; etiam vnquam contigisse legitur, vt vnus ex his duobus Imperatoribus Ro- mæ, vel in Italia vacantis sedis tempo- re fuerit. nam forte trium Othonum prædecessorum suorum exemplo Ro- manum Pontificem dedissent. Cæte- rum cùm ob eorum * negligentiam in Imperij iure tuendò, priuilegium Leo- nis VIII. fortè obsoleuisset, octo, vel nouem Romanis Pontificibus sine eo- rum lectione à clero, senatu, populoque

** Iste leon- nes fuit antipapa.*
 * S. Henrici cui id quod sibi non dæ- bebatur, voluit iri- dem sibi de- mere arro- gare. Eadè mens fuisse videtur Cu- rado Salu- co.
 * Non fuit illa negli- gentia. Ob- scuro; ed- dixit quis- quæ Adria- nus Et Ede- no priuile- gia contra Gregoriani VII. Et al- lii præter- lit, præter Sigebertū Et Valtra- mu in Tra- Bar. de In- uenturū apud Illyri- Catal. Testi- qui Vab- ram scri- psit hunc Tractatum suum anno Christi M. c. LX.

Romano creatis, occasione maximi A
Inter tres Pontifices schismatis accepta, Cunradi II. filius * Henricus III. in Italiam venit, Imperiique hoc privilegium magnificè vindicavit (vt supra in Clementis I. vita docui) & * iuxta privilegia Hadriani I. & Leonis VIII formatam, abrogatis tribus Pontificibus, Benedicto VIII. Siluestro III. & Ioanne XX. Gregorio quoque VI. priuato, nouum Pontificem Romanæ sedi dedit Suidegerum Saxonè Capellanum suum, Episcopum tunc Bambergensem, quem Clementem II. appellauit, B
Cardinalesque, clerum, ac senatum, populumque Romanum Sacramento adegit in verba sua iurare cogens, se Romanum Pontificem nisi suo iussu creatum non suscepturos. Qui, dum vixit, hoc * præstantissimum Imperij ius mordicus retinuit, & Clementem II. Damasum II. Leonem IX. & Victorem II. suo arbitrio Romanos Pontifices designauit. Quomodo autem, & qua ratione, ab electione Clementis II. vsque ad Gregorij VII. Pontificatum Romana Ecclesia in huiusmodi electionibus se gesserit, & causarum initia, quæ Gregorium VII. Papam commouerint, ad libertatem Ecclesiasticam in Pontificiis Comitibus asserendam, satis supra explicauit: nunc factum exponam.

Gregorius VII. iam inde à Gregorij VI. depositione * malè aduersus Imperatores animatus, Pontifex factus, nullam occasionem prætermittibat, qua Imperatores auctoritate creandi Pontificem Romanum spoliaret. Cui rei maximum incendium obtulit comitissa Mathildis, quo iure quodam contra Imperatorem ipsum procedere poterat. Mathildis enim illustris illa, & tota Italia celebratissima femina, Bonifacij maximi per Italiam Principis filia, & hæres; Imperatoris Henrici IV. vim timens, * Longobardiæ, Tulciæ, & Liguriæ aliquot vrbes iure hæreditario ad se pertinentes Gregorio Papæ, & S. R. E. donauit. * Hinc odij inter Imperatorem, & Pontificem seminarium primò exortum, cum Imperator donationem illam in Imperij (cuius Mathildis beneficiaria erat)

præiudicium approbare nulla ratione voluisset, imò ea omnia occupare, tanquam ad se deuoluta tentaret: Tunc enim Pontifex opportunitatem nactus, quod Imperator sibi iura vendicaret Ecclesiæ, postea cum excommunicauit, alia demum accedente, quæ periculosissima erat causa. Henricus enim IV. Imperator, cum multis, & maximis bellorum occupationibus implicitus ingenti pecuniæ vi indigeret, Episcopatus, & Abbatias, plerumque his, * qui plus ei offerbant, largiebatur, personarum conditionis nulla habita ratione. Quod factum hæresis Simoniacæ labem fugere non poterat. De hac igitur re, & aliis multis criminibus apud sedem Apostolicam tam sub Alexandro II. quam sub Gregorio VII. accusatus, sæpè à Gregorio VII. admonitus est, & acriter reprehensus. Quem cum sibi rectè admonenti obtemperare nolle Pontifex cognouisset, cum literis minarum plenis vrgeri cœpit. Animum Papæ suapte natura contra Imperatorem commotum excitabant aliquot Germaniæ, & Saxonie Principes Henrico rebelles, quorum, & Nortmannorum præsidis, Comitissæ quoque Mathildis auxilio fretus, multa contra Imperatorem, cum primum potuit, * ausus est.

Igitur anno Domini M. LXXV. rebus, non verbis amplius transigendum esse ratus, Legatos suos ad Imperatorem misit, ipsi mandans, vt secunda feria secundæ hebdomadæ in Quadragesima anni proximi M. LXXVI. Romanam ad Synodum veniret, de criminibus, quæ ei obiecta fuerant, causam dicturus; aliò qui sciret, se absque omni mora eodem die anathemate notatum iri. Quæ legatio ad eum Henricum permouit, vt reiectis statim graui cum contumelia legatis, duo tum primum agitaret: vnum, vt clam Gregorium capere, vel interficere faceret; aliud; vt nisi eiusmodi res successisset, ipsum Pontificatu priuaret. Quare occultè per nuncios suos egit, vt nocte Natalis Domini, dum Papa Missam celebraret, à * Cencio Præfati vrbis filio, satellite suo, ipse caperetur, quod etiam factum

* Idem in Henrico fuit, quod Theodorico Regi Gothorum, hoc est, nullâ. Lege Bar. anno M. XLVI.

* præstantissimum imperium fuisse, nisi iniuria fuisset. Au-
tor Apologia pro Henrico nihil de hoc iure scit. Saltem Catholicis non obicit: nec huius argumentum pro suo Henrico inde duxit. Nec Catholicis, qui omnes Schismaticorum obiectiones soluant, hanc sententiam asserunt. * Non malè, nisi quia malè in alienum sibi arrogabunt.

* Lege Bar. anno M. LXXVII. num. 24. & seqq.

* Hac non fuit prima causa dissidij, sed Simonia, & scelerata Henrici. & alieni iuris tyrannica usurpatio.

* Eandem rationem tenent hodie Turca in Gracia & Asia, ubi sub se Christianos habent.

* Sed iure, quia pro Ecclesiastica libertate contra imperium Simoniam labem. Lege Bar. M. LXXVI.

* Cencio. Bar. anno M. LXXV.

factum est. Verùm à populo Romano A
Cencio proscripto, liberatus impium
conatum Imperatoris elusit.

Cæsar, vbi insidiæ non processerant,
ad vim conuersus, * congregato Wor-
matię in proxima Dominica Septuage-
simæ XXIV. Episcoporum, Abbatum-
que multorum, quos Gregorius variis

excommunicationibus ante * vexauc-
rat; conuētū; occasione accepta, quod
* absque consensu suo, solis tamen Ro-
manis fauētibus, Apostolicam sedem
consedisset, cum Papatu priuarunt.
Cuius priuationis formula eiusmodi
fuisse dicitur: *Quia ergo & introitus tuus* B
tantiſ periuuriis est initiatus, & Ecclesia Dei
tam graui tempeſtate per abuſionem noui-
tatum tuarum periclitatur, & vitam per
conuerſationem tuam tam multiplici infa-
mia dehoneſtaſti, obedientiam, quam tibi
nullam promiſimus, nec de cætero ullam ſer-
uaturus eſſe renunciamus; & quia nemo no-
ſtrum, ut tu publicè declamabas, tibi haſte-
nus fuit Episcopuſ, tu quoque nulli noſtrum
à modo eris Apoſtolicuſ. Cui decreto non
solum Germaniæ, & Galliæ multi Epi-
scopi, sed & Italiæ plerique conuentu
Papiæ Imperatoris iussu habito, sub-
scripsere.

Quo ad Gregorium Papam Laterani
in Concilio Quadragesimali ab se co-
acto, tam hostili decreto perlato, Pon-
tifex statim nullas interponendas esse
moras ratus, ex omnium Episcoporo-
rum, & Abbatum, qui in Synodo ade-
rant, sententiâ, Imperatorem, & om-
nes eius fautores, & adhærentes, gra-
uissimo anathemate notatum, impe-
rio priuauit, omnesq; subditos ab om-
ni ei præstito iuramento absoluit.

Cuius rei occasione, cum vniuersi D
ferè Germaniæ seculares Principes ab
eo * defecissent; alium Imperatorem
creare constituerunt, nisi Cæsar Hen-
ricus ante anni tempus excommuni-
catione à Pontifice solueretur: quem
per nuncios suos clam deprecati fue-
runt, ne ea Imperatorem exsolueret.
Cæsar tot minis coactus in Italiam, su-
peratis Alpibus, rigidissimo anni tem-
pore venit, & cum Gregorio Papa (quē
Canusij inuenerat) post multas pre-
ces, maximamque præteritorum pœ-
nitentiam ostensam, pacem quibus-

dam duris conditionibus, præter Ita-
liæ Principum voluntatem, fecit; atq;
ab eo se anathemate solui procurauit.
Sicq; Principum Germaniæ vim, & in-
flexibile contra eum propositum fre-
git. Hoc factum est 5. Kalend. Februarij
Pontificatus Gregorij VII. anno quar-
to, salutis verò M. LXXVII.

Cæterùm Cæsar ingenti metu libe-
ratus, Italicorumque Principum pro-
missis incitatus, Gregorio Pontifici
denuo rebellis, & * manifestus hostis
factus, ipsum clam capere Canusio Ro-
mam redeuntem tentauit. Quod vbi
alienatum ab se Cæsaris animum Papa
cognouit, statim in Germaniam ad Im-
peratoris hostes Saxones, & alios Prin-
cipes Legatos misit, qui Regis temerita-
tē, scelera, & periuria referrent, hor-
tarenturq; eos, vt nouum ipsi Regem,
Henrico abrogato, crearet, quem ipse
postea Imperatorem inungeret. Ger-
maniæ Principes Papæ legatione audita,
illicò conuentu in Forcheim con-
gregato, Rodulfum Sueuorum Ducē
in Romanorum Regem elegere, hac
conditione, vt sacerdotiorum inuesti-
turas dimitteret, & ne velut hæredita-
rio iure, filios suos successores declara-
ret. Quod vbi Henricus Imperator au-
diuit, vehementi indignatione inflam-
matus, in Germaniam ingenti exerci-
tu comparato regressus, bellum rebel-
libus Principibus indixit: quod vario
euentu propè in triennium protra-
ctum est.

Anno verò M. XXC. Pontificatus
Gregorij VII. Pontifex Laterani Con-
cilio multorum Episcoporum, & Ab-
batum in Quadragesima congregato,
Henrico Rege bellis Germanicis im-
plicito, cū ipsum nulla ratione ex ho-
stium Germanorū manu euasurum si-
bi persuaderi posset, quod diu antè agi-
tauerat, aliquotq; decretis antè sensim
prænotauerat, tunc primum * apertè
euomuit. Constitutionem illam enim
tunc primum edidit, qua Imperatorē
non solum auctoritate instituendi Ro-
manum Pontificem, * quam trecentis
propè annis antè prædecessores sui ha-
buerant, sed & omnibus etiam cætero-
rum sacerdotiorum inuestituris priua-
reconatus est, omnemque Episcopo-

M rum,

* M. LXXVII.

* Sedideo,
Et vexatis
daret in-
tellectum.
* Consense-
rat Henricus,
sed Et
erat vari-
abilis, con-
sensum po-
ſtea in dis-
ſensum ver-
ſus.

* Imò Et
ſubdoluſ
inſidiator.
Baron. M.
LXXVII.
num. 36.

* Imò Et
Episcopuſ, qui
decreto cõ-
ciliabuli
ſubſcripſe-
runt, teſte
Sigeberro,
quamuis
ſchiſmatico,
anno M.
LXXVII.

Vide Ba-
ro. anno M.
LXXX.

* Schiſma-
ticum hac
locutio de-
cet, non Ca-
tholicum.

* Nunquã
habuit ſu-
re. Agnum
ſaucib. lupi
eripere, cur
non liceat?

rum, & Abbatum instituendorum rationem ad electionis capitulorum, & monachorum formam reduxit. Cuius decreti exemplum sequens est.

Patrum sanctorum statuta sequentes; sicut in prioribus Conciliis, qua, Deo miserante, celebrauimus, de ordinatione Ecclesiasticarum dignitatum statuimus, & ita per nostram Apostolicam auctoritatem decernimus, confirmamus, & constituimus, ut, si quis deinceps Episcopatum, vel Abbatiam de manu alicuius laicae personae susceperit, nullatenus Episcopus, vel Abbas habeatur, neque, vlla ei, ut Episcopo, vel Abbati adhibeatur reuerentia. Insuper ei B. Petri B

* Sequens non exstant apud Baronium, & Tomo 3. Conc. edit. Colon.

gremium, & introitum Ecclesia interdiximus, quo usque locum, quem sub tanto crimine ambitionis, & inobedientia, quod est scelus idololatria, cepit; respiscendo non deserit. Similiter & de inferioribus Ecclesiasticis gradibus, dignitatibusque constituimus. Si quis item Imperatorum, Regum, Ducum, Principum, Comitum, vel cuiusvis potestatis secularis Episcopatum, vel quamuis aliam Ecclesiasticam dignitatem dare presumpserit, eiusdem sententia vinculo se obstrictum nouerit. Insuper etiam, nisi respuerit, & Ecclesia propriam libertatem dimiserit, diuina animaduersionis ultionem in hac praesenti vita, tam in corpore, quam in ceteris rebus suis sentiat, ut in aduentu Domini nostri I E S U Christi spiritus eius saluus fiat: * cum CCC. XVIIII. Patres in Concilio Nicano omnes huiusmodi vendentes, & ementes excommunicauerint, censentes, ut qui dat, & qui recipit, anathema sit.

Cum eiusmodi igitur Episcopis, vel Abbatibus, aut clericis qui communicat, vel orat, aut ipsorum audit missas, una excommunicationis sententia plectatur. qui ne sacerdotes quidem recte putari possunt: praenitentia vero, & communitio a nemine, nisi a Catholico suscipiatur. Quod si nullus adsit Catholicus presbyter, rectius est sine visibili communitioe persistere, & inuisibiliter Domino communicare, quam eam ab haeretico sumendo, a Deo separari. Nulla enim, ut ait Apostolus, est conuentio Christi ad Belial: neque pars aliqua fidelis, cum infideli. Omnis enim haereticus infidelis. nam sacram CHRISTI communionem, quamuis visibiliter, & corporaliter Catholici propter imminentes haereti-

acos habere non possint, dum tamen mente Christo coniuncti sunt, eius communionem inuisibiliter sumunt. Simoniacos vero hic appellat, quotquot a manu laica alicuius beneficii inuestituram acciperent. Hoc vero decreto procul dubio Imperator * Henricus, & omnes Reges Latini, & occidentales petebantur; deinde Episcopi, & vniuersus clericus Galliarum, Germaniae, & Italiae pulsabantur.

* Nemo poteratur hoc decreto, nisi Simoniaci, & qui alienum ius inuaserat: & ab iniuriis suis sibi reddi postulabat. Omnes huius generis fuisse aperte falsum est.

De Episcoporum vero electione ita definiuit.

Quoties defuncto Pastore alicuius Ecclesia alius est ei canonicè subrogandus, instantia visitoris Episcopi, qui ei ab Apostolica sede, vel a Metropolitano directus est; clerus, & populus, remota omni seculari ambitione, timore, atque gratia, Apostolica sedis vel Metropolitanani sui consensu, pastorem sibi secundum Deum eligant. Quod si corruptus aliquo vitio aliter agere presumpserit, electionis perperam facta omni fructu carebit, & de cetero nullam electionis potestatem habebit. Electionis vero potestas omnis in deliberatione sedis Apostolicae, siue Metropolitanani sui consistat. Si enim is, ad quem consecratio spectat, non ritè consecrando, teste B. Leone, gratiam benedictionis amittit: consequenter is, qui ad vanam electionem declinauerit, eligendi potestate priuatur.

* Qua sequitur plane indigna sunt homine docto, necdum Onuphrio, qui tamen haec ex Henrico potius sensu; quam ex suo scribere videtur. Refert enim, quia Henrici & Schismatizantium sensu fuerit super Gregorij decretum.

His autem decretis, in duobus potissimum, maiestas, & Romani Imperij dignitas euertebatur; & quod longè peius erat, ea fundamenta iaciebantur, quibus Romani Imperij potestas omnino labefactaretur.

De primo autem dicam: Erat tunc * consuetudo, ut ex omnibus orbis Latini partibus infinita propè hominum diuersarum conditionum millia, aulam Imperialem frequentarent. In his aderant diuersarum congregationum monachi, doctores, viri literati, nobiles, & ignobiles, qui omnes eò confluebant, spe ducti, ut ab Imperatore sacerdotia consequi possent, quemadmodum nunc vsus est in Romana curia. Imperatore enim non solum Episcopatus omnes, & Abbatias, minoraque omnia sacerdotia, ut praebendas, canonicatus, praepositorum, & decanatus, & huiusmodi conferebat: sed etiam, ut iam visum est,

* Primum & permicisus lic abusus fuit, & ferro excommunicationis recedendum, & factum a Greg. VII. qui nundinationem istam sustulit. * Et nimis rui, qui plura dabat, sine aptum, sine inceptum esset: quia in Aula permanere erant.

est, Romanum ipsum Pontificem designabat.

Si igitur Gregorij decretis locus esset, illicò consequeretur, ut omnis hæc aulæ Imperialis maiestas obsolesceret, spe consequendi à Cæsare sacerdotia sublata, quæ iam per electionem tradebantur, nullo amplius Imperatoris interuentu, nec præterea à tot diuersarum nationum illustribus doctrina, & nobilitate viris frequentari contigisset aula Imperialis.

Altera verò causa, qua Imperator valde urgebatur, quæ multò maioris momenti existimabatur, erat: quod si Cæsar Prælatorum investituræ (ita enim collationem appellabant) amitteret, maiorem imperij sui, meliorem, fortio-remq; partem perderet, & maximarum calamitatum seminarium imperio faceret. Nam, quando priuilegia

Carolo Magno, & Othoni I. Augustis ab Apostolica sede de Prælatorum investituris concessa fuere, Ecclesiæ, & Episcopatus tunc pauperes, tenues, & sine tot redditibus erant. Postquam verò iuris Imperij facta est eorundem Prælatorum electio, quemadmodum & ceteri Principes seculares Imperij, tunc Cæsares, qui de religione bene mereri volebant, sine imperij tamen præiudicio, cœperunt Episcopos, & Abbates ob religionem, tanquam potiora Imperij mēbra, præ ceteris Laicis principibus honorare; profana ditione, & ingentibus opibus honestare, arces, oppida, vrbes, marchias, ducatus, prouincias, pedagia, telonea, vectigalia, portoria, & multa alia, quæ Imperij propria erant, Episcopatibus concedere; quæ vel ex suis propriis bonis, quæ ad Imperium pertinebant, vel ex alienis feudis erant.

Nam laicis principibus sine legitimo hærede mortuis, eorum prouincias, quæ beneficiario iure ad Imperium pertinebant, non aliis amplius Laicis regulis, sed Episcopis concedebant: atque hac ratione omnes Episcopatus, & Abbatias Italiæ, Galliarum, & Germaniæ, imò totius orbis Latini, & deniq; ipsum Pontificem Romanum, ex pauperibus ditissimos, & maximos

Principes fecerant; ex eis scilicet opibus, quæ antè Imperij iuris erant, in nulla re Imperialia propterea iura minui existimantes. quippe quòd certi essent, eos omnes Prælatos à se designandos fore, & non nisi iussu suo, & voluntate sacerdotia ipsa obtenturos. Gregorius igitur suis decretis dimidium Imperij Cæsari tollebat: Nam Episcopi nulla ratione adduci poterant, ut, quæ ab Imperatoribus antiquis obtinuerant, dimittere, & Imperatori restituere vellent, cum ex sua eruendi essent potestate (id enim Cæsar ipse quærebat) nec Imperator id agere poterat, ut Episcopi ea Imperio restituerent, quæ ab Imperatoribus non ut Episcopi, sed ut Imperialia membra obtinuerant. Si igitur Prælatorum designatio ab Imperatore auferretur, & Prælati retinerent beneficia, & alia, quæ Imperij antè fuerant, dimidium Imperij omnino ab Imperatore tollebat.

Accedit, quod maximè Cæsarem angebat, quod si Episcopi Germaniæ, & Italiæ cum ab Imperatore electi, & inuestiti essent, vix in officio contineri poterant, ne contra ipsum varias, & frequentes rebelliones molirentur: quid deinceps facturi essent, si omnino ex Imperatoris potestate eruti & liberati essent, & in cuiusvis Ecclesiæ, Capituli, vel Collegij potestate esset nobilissimi, & potentissimi Episcopatus antistitem quempiam Imperatori hostem acerrimum eligere, qui maximæ Imperij ruinæ causa deinde esset?

Hæc incommode occurrere potest, saluo Ecclesiæ iure, & absque gloria, qua tunc vigebat, Simoniaca beneficiorum nundinatione.

Hæc igitur causæ sunt, quæ Cæsarem, & ceteros laicos Principes quàm maximè aduersus Pontificem commouerunt, Imperij enim vel omnino tollendi, vel in perpetuum stabiliendi causa tunc maximè tractabatur. Cæsar enim Imperij iura, & ea quidem summa omnino tueri, Papa verò Ecclesiæ libertatem, nulla imperialis excidij ratione habita, asserere volebat, indignum esse clamitans à manu laica sacerdotes creari, quanquam id per trecentos ferè annos à Caroli Magni

in aula Imperialis florere nequibat sine beneficiorum Ecclesiasticorum nundinatione?

Cura per omnia emulgenda potissimum coquebat & torquebat Henricum. Videatur totus iste de investituris discursus effusus in Traët. VII. de rami de eodem argumēto apud Illyricum in Catalogo Testium; qui totus in adificatur privilegiorum quam concessit; sed suppositis & commensuris. Non est quævis Verum. Nā Carolus Magnus amplissimis opibus auxit cum alia Ecclesiis, tunc maximè Romanam, & de antiquioribus. Impp. nihil dicā. Plurima quidem Ecclesiis donata sunt ab Imperatoribus; eorum intermediarè. Sed nō omnia: neque illius Catholicæ pietatis amans Imperator aut Princeps eo consilio Romanam Ecclesiam vel aliam ditauit, ut sine eligendi & inuestendi Antistites sibi raperet, quia hoc sine non laicis, sed Ecclesiæ competit.

Falsum; nam Gregorius Cæsari crisperecētabat, nunquam fuerit Imperij de iure, sed per simoniam & illegitimum usurpationem. Imo, si Episcopi ea obtinuerant.

Nihil penitus Imperio debitum auferebatur; quia Episcopi manebant imperij membra, tametsi, si Episcopi, non inuestirentur ab Imperatore.

* *Hac sunt* tempore * sub sexaginta & eo amplius A
Sigeberti, Romanis Pontificibus vsurpatum ef-
non verisid- set. Maximè igitur Imperatori labo-
em. randum erat, ne hæc decreta starent, si
 imperij iura; imò imperium ipsum sal-
 uum esse vellet, quod eiusmodi Papa-
 libus edictis procul dubio dissipandum
 esse * existimabat.

* *Sed malè:* Pontifex etiam * Episcopos, Abba-
nam impe- tes, cæterosq; Prælatos prima hac fron-
rium non te his constitutionibus non minus si-
dissepatur bi infestos reddidit, quàm Imperato-
conserua- rem ipsum: quibus necesse erat, aut E-
tione Turis piscopatib⁹ carere, & Abbatibus, aut ex-
Ecclesiasti- communicationi subiacere: aut Epi-
ci. scopatus, & Abbatias de manu Impe-
 * *Simonia-* ratoris suscipere. Quod enim tunc Col-
cos, qui be- legium, vel Capitulum auderet contra
neficia Ec- tam * veterem consuetudinem, tot se-
clesiastica culis coalitam, & semper vsurpatam in
emerant. locum demortui Pontificis, vel Abba-
 tis nouum constituere Præsulè, Impe-
 ratore potentissimo inconsulto? Nam
 & eligentes, & electus antistes non so-
 lum votis suis potiri nō potuissent, sed
 & temerarij ausus statim pœnas Impe-
 ratori luissent. Aut, quis Episcopus, vel

* *Quam ve-*
ro verum?

Abbas, quanquam tutè eligi à suæ Ec-
 clesiæ collegio potuisset & præter Im-
 peratoris sententiam; sacerdotium as-
 sumere posset, vel auderet, qui statim à
 sua sede, alio ab Imperatore surrogato,
 armata manu eiciendus esset? Fieri er-
 go nō poterat, vt, si quis Episcopatum,
 vel Abbatiam adipisci volebat, eam
 aliter quàm ab Imperatore acciperet,
 & præsertim in prouinciis imperio sub-
 iectis. E contra, si quis ita ab Imperato-
 re sacerdotium suscepisset, statim ab
 Episcopo Romano excommunicatione
 notabatur; quam homines hac tem-
 pestate in tantum timebant, vt ea vna
 præcipuè Romani Pontifices omnia,
 quæ desiderabant, se tandem consequi
 posse, non dubitarint. Quod etiam il-
 lis ex voto, quanquam non sine peri-
 culis, & difficultatibus postremò ces-
 sit. Vix enim ab iis deuotus, alicubi
 diutino tempore consistere poterat,
 omnibus eum, tanquam pestem pub-
 licam, euitantibus, existimantibus-
 que, si cum excommunicato agerent,
 se statim viuos terræ hiatu absorben-
 dos,

* *Effectus*
efficaciam
excommu-
nicationis.

In maximis ergo angustiis, & cala-
 mitatibus, nimisq; pressuris Prælati
 Ecclesiæ tunc constituti erant, ad eò,
 vt multi potius elegerint dignitatibus
 cedere, quàm vel in Imperatoris indi-
 gnationem, si ab eo inuestituras, quod
 alia ratione fieri non poterat, non
 susciperent, vel in excommunicationem,
 si acceptassent, incurrere, ab om-
 nibusq; ludibrio haberi, & pro im-
 piis, & facinorosis reputari. * Cæsar
 quoque ipse, multiq; alij Principes,
 & Prælati fuerunt, qui Romani Ponti-
 ficis anathema, tanquam iniquum, &
 iniustum, & præter leges factum, con-
 temnebant, aliosq; contemnere per-
 suadebant, & cogebant. * Populorum
 tamen multitudo, & maxima Princi-
 pum tam Laicorum, quàm Ecclesiasti-
 corum pars, excommunicationem Pa-
 pæ maximè verebantur; vel, quod ita
 re ipsa sentirent; vel, in Imperatoris o-
 dium, qui à multis Germaniæ Princi-
 pibus, & præsertim Saxonibus, quos,
 vt rebelles Cæsar ipse frequētibus bel-
 lis attriuerat, ingenti odio habebatur.
 Ita enim sunt Germanorum Princi-
 pum animi, * vt non nisi coacti, Impe-
 ratore à se electo parere velint, auitæ
 tuendæ libertatis audissimi.

* *Aliquid*
contemnit
excommu-
nicationem,
& repudi-
ant, vt mi-
quam.

* *Plures eò*
reuerentur
& ratam
existimant.

* *Impera-*
tori sponte
sua parere
Germanis;
tyranno nō
nisi coacti.

Hoc igitur Papæ decreto quàm ma-
 ximè incitati sunt Episcoporum Ger-
 maniæ, & Italiæ animi; cui cùm Impe-
 rator nulla ratione obtemperare vel-
 let; Papa Gregorius tam ob hanc causam,
 quàm ob eam rebellionem, quam
 post primam pacem, & absolutionem
 impetratam fecerat, & alia multa cri-
 mina, de quibus à Saxonibus apud Põ-
 tificem delatus fuerat, ipsum Cæsarem
 denuò grauissimo anathemate nota-
 tum, imperio priuauit; Rodulfumq;
 qui contra eum Augustus ab aliquot
 Germanis Principibus creatus in schis-
 mate fuerat, confirmauit, & omnes ab
 Henrici Sacramento absoluit: Guiber-
 tumq; Archiepiscopum Rauennatem
 præcipuum Imperatoris amicū, sacer-
 dotio multatū, ac plerosq; alios Epi-
 scopos, Archiepiscopos, & Abbates, q;
 Henrici causam tuebantur, passim ex-
 cōmunicauit. Quæ omnia, cùm ad Im-
 peratoris aurem peruenissent, valdè ti-
 muit, Pontificisq; * audaciam veritus,
 statuit

* *Inde ma-*
gnanimit-
eratus.

statuit hominem pruenire, quem vi-
debat totas vires suas eò dirigere, vt se
Imperio priuatum, in ordinem coge-
ret, * Imperiique maiestatem, & iura
omnino euerteret. Pro certo etiã scie-
bat, Papam ipsum hosti suo Rodulfo
constantissimè adherere; se quoque ob-
friuiolas, vt ipse dicebat, causas excom-
municatum querebatur. Ipsum itaque
Pontificatu, alio suffecto, priuare om-
nino constituit.

** Hoc non
fuit propo-
situm Gre-
gorio: Sed
Ecclesiæ
suum recu-
perare, Si-
monia tol-
lere, & me-
moriam
laicorum
auertere
studuit.
Nec Imper-
ium euer-
tunt, si Ec-
clesiæ sui
suum re-
linquatur
integrum.
* Tirolensi
ditionis.*

*Concilio
schismati-
corum in
Gregorium
VII.*

** Notè hæc
scilicet, Hi-
ricus cum
sua nõ ne-
gant Au-
thoritatem
sedis Apo-
stolica, sed
qua gestit,
odio Gre-
gorij, non
sedis aut
sibi ges-
sit.
* Hac sen-
tentia ex
Præteriti
desumpta
est: de qua
loquitur Bar. M.
LXXX.
num. 18. &
199.*

Igitur eodem anno, qui salutis erat
M. XXC. duo contra Gregorium Pa-
pam Concilia in Germania celebravit.
Primum Mogütiz in Pentecoste XIX. B
alterum verò in Italiam veniens, * Bri-
xinæ in Noricis, XXX. Episcoporum.
In quo etiam adfuerant Principes Lai-
ci omnes, qui Imperatoris causam tue-
bantur; nõ solum Germaniæ, sed etiam
Italiæ. Vbi ex Imperatoris auctoritate
factus est omnium consensus aduersus
Papam Hildebrandum; quem Pseudo-
monachum totiusque vesania pestiferum
Principem, & præcipuè sanctæ sedis inuafo-
rem esse affirmantes, ab Apostolica se-
de depellendū, quanquam inauditum,
& absentem, iudicauerunt; & ex Imper-
atoris voluntate Guibertum Archie-
piscopum Rauennatem ipsi subrogan-
dum elegerunt.

Maximum hinc discordiarum ini-
tium exortū, quem electum tam Rex
Henricus, quam omnes Principes, &
Episcopi Proni in terrâ adorauerunt.
Eius porro decreti, quo in Concilio
Brixinensi, Episcopi factionis Henrici-
anæ Pontificatum Gregorio VII. abro-
garunt, Conclusio hæc fuit: * Quia, in-
quiunt, illum constat non à Deo electum,
tissimè obiectum, qui Ecclesiasticum sub-
uertit ordinem, qui Christiani Imperij per-
turbauit regnum, qui Regi Catholico, ac pa-
cifico corporis, & animi intentat mortem,
qui periurum defendit Regem, qui inter
concordes seminavit discordiam, inter pa-
cificos lites, inter fratres scādala, inter con-
iuges discordiam, & quidquid quiete inter
pice viuentes stare videbatur, concussit: nos,
auctore Deo, congregati in vnum, legati,
& literis freti XIX. Episcoporum, die san-
cto præterita Pentecostes Moguntia con-
gregatorum, contra eundem Hildebran-

*adum procatissimum, sacrilegia, & incen-
dia predicantem, periuria, & homicidia
defendentem, Catholicam, & Apostoli-
cam fidem de corpore, & sanguine Domini
in quæstionem ponentem, hæretici Beren-
garij antiquum discipulum, dininationum,
ac somniorum cultorem, manifestum ne-
cromanticum, pythomico spiritu laboran-
tem, & idcirco à vera fide exorbitantem,
indicamus Canonice deponendum, & ex-
pellendum; & nisi ab ipsa sede, huiusmodi
descenderit, in perpetuum condemnan-
dum. Actum 7. Kalend. Iulij feria 5. In-
dictione 2.*

Cæsar quoque Henricus hanc illi e-
pistolam scripsit: Henricus Dei gratia
Rex, &c. Hildebrando, &c. Cum hæc
nuus ex te ea, qua sunt Patriæ expectarem,
tibi que in omnibus magna cum fidelium
nostrorum indignatione obedirem, recepi
abs te vicissitudinem, qualem oportebat
ab eo, qui vita, regni que nostri per-
niciosissimus hostis esset. Nam cum pri-
mum omnem hereditariam dignitatem,
qua mihi ab illa Apostolica sede debeba-
tur, superbo ausurapuisset, longius inde
progressus, regnum Italia pessimis artibus
alienare tentasti. neque hoc contentus, in
Reuerendissimos Episcopos, qui nobis veluti
dulcissima membra vniti sunt, manum
mittere non timuisti, eosque superbissimis in-
iuriis, acerbissimisque contumeliis contra di-
uina, & humana iura, vt ipsi aiunt, exagi-
tasti. Qua omnia, cum ego quadam patien-
tia dissimularem; tu, hoc non patientiam,
sed ignauiam existimans, in ipsum caput
insurgere ausus es, mandans, qua nobis, vi-
delicet, vt tuus verbis utar, quod aut tu mo-
reuereris, aut tu mihi animam, regnumque tol-
leres, &c.

*Vide Bar.
M. LXXX.
num. 16.*

Hoc decreto, & epistola ad se perla-
tis, Gregorius nihil timens, vt animos
suorum confirmaret, prouidit, Saxo-
nibusque, Imperatoris hostibus, vt bo-
no animo essent, persuasit. * Falsum e-
nim Regem eo anno moriturum, con-
stantissimè, quem admodum sibi diui-
nitus reuelatum fuerat, affirmabat. Et
verum quidem prædixit: sed, fefellit
eum de falso Rege coniectura, secun-
dum suum desiderium de Henrico Re-
ge interpretata. Nam, cum post Con-
cilium Brixinense Antipapa Guiber-
tus cum insignibus Pontificalibus in

** Hac à
schismati-
cis confecta
fuit, occa-
sione cuius-
dã epistola
à Gregorio
scripta, de
qua Baron.
M. LXXX.
num. 49. &
199. In fine
ea, & ple-
raque alia
huiusfari-
nae Steger-
um insuam
Chronolo-
giam. Præ-
descripsit
Omphr.*

Italiam venisset, Imperatoris aduentum exspectans, à quo armata manu Romam deduceretur; Imperator verò in Germaniam cōtra Rodulfum profectus esset. praelio inter utrosq; reges ad 4. idus Octob. inito Rodulfus Rex graui vulnere saucius, nō longè post mortuus est. Rodulfo occiso, & rebus Germaniæ compositis, Henricus ingenti exercitu cōparato, in Italiam venit, vt Antipapā Guibertum Apostolicę sedi, fugato Gregorio, per vim imponeret.

Baron. M.
LXXXI.
num. 13. C9
seq.

Quapropter anno Domini M. XXCL. festis Paschalibus celebratis, Imperator Henricus in Italiam cum exercitu veniens, assumpto secū Antipapa Guiberto, ad urbem in vigilia Pentecostes peruenit, quā resistentibus sibi Romanis, & Gregorio Papa, ferè per bienniū obsedit: donec postremò anno Domini M. XXCIII. nonis Iunij, tradentibus se Romanis, ingressus est. Pōtifex Gregorius, vrbe partim vi, partim pditione ab Henrico occupata, in arcem sancti Angeli, quā egregiè munierat, cum suis se recepit. At cum nulla inter Imperatorē, & Pontificem concordia via relicta esset, Imperator anno sequenti M. XXCIV. Gregorio adhuc in arce S. Angeli existente, de aliquot procerum, & Cardinalium Romanorum consensu; quos partim vi, & metu, partim donis, & pollicitationibus in sententiam suam traxerat, Guibertum Archiepiscopum Rauennatem, ex eius auctoritate Brixinæ triennio ante Romanum Pontificem designatū; in Antipapam Dominico die Palmarum Clementis III. illi nomine imposito, inaugurari fecit: à quo proximo Paschali festo cum vxore sua Berta, Imperator, & Augustus coronatus est. Deinde, ad arcem S. Angeli oppugnandam, in qua Gregorius VII. permanebat, conuersus, cum eam acriter vrgeret, effecit, vt Pontifex coactus Robertum Guiscardum, cum maximo Nortmannorum exercitu in auxilium suum euocarit, cuius aduentu Imperator perterritus, vrbe cum Antipapa aufugit. Robertus porrò in urbem veniens, Gregorium arce eductum, suę sedi Laterani restituit: sed audiens Imperatorem, quem vrbe effugauerat, reparatis ex Tuscia, &

A Lombardia virib⁹, cum Antipapa Romam reuerti, simulq; Romanorum inconstantiam veritus, Pontificē ex vrbe eductum, secum Salernum urbem munitissimam perduxit, vt ibidem, quousq; pax daretur Ecclesię, permaneret. Vbi, toto anno M. XXCIV. & parte anni M. XXCV. vsq; ad diem mortis suę commoratus est: cum Imperator, & Antipapa Romam, eo interim tempore, & omne Ecclesię patrimonium occupassent.

Quibus factis Imperator in Germaniam reuersus Antipapā, magna cum militum copia, & Romanis commendatum in vrbe reliquit.

Anno deinde, qui secutus est M. XXCV. *Vir vita venerabilis, prudentissimus, Catholicus, Deo amabilis, hæreticorum malleus indefessus, Ecclesiastici iuris redemptor, ac cōseruator solertissimus, perpetuęque memoria dignus Gregorius Papa VII.* cum per aliquot menses Salerni fuisset, magna morbi vi premi cœpit, exitusque de hoc mundo tempus sibi adesse cognoscens, ante tertium sui obitus diem, rogatus ab Episcopis, & Cardinalibus, qui fortè tunc cum Abbate Cassinēsi Desiderio aderant, quid de Romanę sedis post obitum suum ordinatione iuberet, omnes hortatus est, vt procul dubio nouum in sui locum Pontificem crearent, omnibusq; Abbatem Desiderium proposuit tanto muneri parem. Præter id enim, quod is S. R. E. Presbyter Cardinalis esset, prudentia quoque summa, & religione præcipua, singulari Principum beneuolentia, amicitiaq; pollebat. Quod si hunc flectere nullatenus possent, vt Pontificatū Romanum acciperet; aut Lugdunensem Archiepiscopum Hugonem, aut Othonem Ostiensem, siue Anselmum Lucensem Episcopos eligere, quàm primū ipse defunctus esset studerent.

Encomia
Gregorij
VII.

His ordinatis, cum tempus obitus sui iam iam appropinquare cognosceret, clamauit: *Dilexi iustitiam, & iniquitatem odio habui;* & propterea exul morior. His dictis, & omnib. Ecclesiasticis Sacramentis præmunitus, gloriosus, & Pontifex 8. Kal. Iunij die Dominico, Indictione 8. anno M. XXCV. animam celo

caelo reddidit: ibidemque in Ecclesia S. Mathæi, quæ Salerni cathedralis est, honorificentissimè est sepultus. Vacavit eò mortuo propter temporis, rerumque difficultatem Romana sedes annum vnum.

Cùm igitur in Principe Romano imperium ab Ecclesia præcisum graviter percussum fuisset, Ecclesia quoque Romanà tanto Pastore, qui inter omnes principes *præcipuus xeli, ac auctoritativus* erat, orbata, dolorem non modicè sensit. Fuit enim hic Pontifex *vir constantissimus, recti propositi tenax, & qui à recta via nec minis, nec precibus unquam ne latum quidem, ut dicitur, unguem discessit. Homo antiqui exempli, & præcisus illis Romanis Pontificibus, qui diuersa pro Christo cruciatuum genera pertulere, comparandus, audax, prudens, cautus, & maximus Ecclesiastica libertatis assertor.* Huic vni, cum omnes Latine Ecclesiæ, tum præcipuè Romana acceptum referre debet, quod libera sit, & ab Imperatorum manu eruta, quod tot diuitiis, opibus, & profana ditione locupletata; quod Regibus, Imperatoribus, & omnibus Christianis Principibus sit præfecta; à quo postremò, ut omnia verbo vno cõplectar, maximus iste, eximiusque status, in quo Ecclesia Romana est omnium Christianorum domina; cum antea, tanquam vilis ancilla nõ ab Imperatoribus modò, sed à quouis principe Romani Imperatoris præsidii fulto, premeretur, ab hoc maximè illius, & omni seculo tremendæ, venerandæque Romani Pontificis, & infinitæ pænè potestatis ius manauit. Nam etsi ante Romani Pontifices, tanquam religionis Christianæ capita, Christi que Vicarij, & Petri successores colerentur, non tamen eorù auctoritas ultra protendebatur, quàm in fidei dogmatibus vel asserendis, vel tuendis. Cæterum * Imperatoribus suberant; ad eorum nutum omnia fiebant: ab eis creabantur: * de eis iudicate, vel quidquam decernere nõ audebat Papa Romanus. Primus omnium Romanorum Pontificum Gregorius VII. armis Nortmannorum fretus, opibus Comitissæ Mathildis; mulieris per Italiàm potentissimæ confi-

sus, discordiaque Germanorum principum bello ciuili laborantiù inflammatus, præter maiorum morem, contempta Imperatoris auctoritate, & potestate, cum summum Pontificatum obtinuisset, Cæsarem ipsùm, à quo si non electus, saltem confirmatus fuerat; non dico excommunicare, sed etiam regno, imperioque priuare ausus est. Res ante ea secula inaudita. * Nam fabulas, quæ de Arcadio, Anastasio, & Leone Iconomacho circumferuntur, nihil moror. Vnde Otho Frisingensis horum temporum scriptor; *Lego, inquit, & relego Romanorum Pontificum gesta, & nusquam inuenio aliquem eorum aut e hanc Henricum à Romano Pontifice excommunicatum, vel regno priuatum, &c.*

Cæterum ea, quæ horum temporù Cardinalis quidam Benno, Germanus, in gratiam Imperatoris contra Gregorium VII. scripsit, animus non est modò refellere. cum res ipsæ, quas huic Pontifici obiicit, partim falsæ, partim ridiculæ sint, & nullius momenti: cui tum, quòd hostis acerrimus Gregorij Papæ fuerit; tum ex his, quæ dixi, nullatenus fidem adhibendam censeo. Meam hanc sententiã confirmare possunt horum temporum scriptores tam Germani, quàm Itali; qui de huiusmodi perniciofa discordia, tum ex instituto, tum obiter libros conscripsere; inter quos præcipui fuere, Paulus Bernierensis * presbyter Reginoburgi; Gerrochus Reicherspergensis * Episcopus, Lambertus Schaffnaburgensis Hirsensfeldensis monachus; Chunradus de Liechtenavv, omnes Germani: Ex Italis item Leo Marsicanus, Episcopus Ostiensis; Incertus auctor Bibliothecæ Palatinæ, qui huius Pontificis vitam conscripsit, & nouissimè Anselmus Episcopus Lucensis, Gregorij ipsius cooperator indefessus; qui hymnos, & alia, quæ de Saluatoris nostri cruciatibus perscripta sunt, de Gregorio ipso interpretatus est: eiusque doctrinam eleganti libro scriptam confirmauit vir literis eruditus, ingenio acutissimus, facundia præcipuus, & quòd omnibus maius est, in Dei timore, & sancta conuersatione celeberrimus; ita vt tam in vita, quàm post

* Non facta fabula. *Lego, Bell. lib. 2. de Pontif. capi 19. & lib. 3. cap. 3. Vidd qua ad lib. 2. cap. 19. dicitur.*

iudicium de catum-nis Benno conuincitur.

* *Mona- chus ord. Canon. R. g. l. 3. An- gustine.*
* *Non Episcopus; sed Proprietarius.*

* *Non omnibus, sed nonnullis, id est, de factis, non de iure; & de tyrannide, non lege & aequitate.*
* *Non est verum.*

mortem miraculis claruisse memore-
tur.

Is scribens ad Antipapam Guibertum Epistolam, in qua illum præuaricatore, ac superbum vocat, atque inter alia: *Vt ergo, inquit, de Beato Patre nostro Gregorio dicam, quod de Cornelio scripsit Beatus Cyprianus: factus est Gregorius Episcopus de Dei, & Christi eius iudicio, de clericorum panem omnium, & ut verius dicam, omnium testimonio, de plebis, qua tunc aderat, suffragio, de sacerdotum bonorum virorum, & antiquorum collegio, cum nemo ante se factus esset; cum Alexandri locus, id est, Petri locus, & gradus cathedrae sacerdotalis vacaret; quo occupato de Dei voluntate, atque omnium nostrum consensu ordinato, quisquis iam Episcopus voluerit fieri, foras fieri necesse est; non habeat Ecclesiasticam ordinationem, qui Ecclesia non tenet unitatem. quisquis ille fuerit, licet multum de se iactans, sibi plurimum vendicans, profanus est, alienus est, foris est; & cum post primum secundus esse non possit, quisquis post unum, qui solus debet esse, factus est, iam non secundus ille, sed nullus est, &c.* Idem & alij multi scriptores prodidère.

Cæterum, ut hanc rem semel finiam, huiusmodi rerum occasione perniciosissima seditio, & hæresis omnium pestilentissima Christianum populum hoc tempore maximè peruagata est, & orbis terrarum, si vnquam, hac tempestate à cardine bellorum procellis iactatus est; & genus humanum vndique armorum turbine inuolutum fuit, ita ut nullius schismatis tempore grauiora Ecclesiam pericula, & calamitates passam fuisse legamus.

Gregorio VII. expedito, nunc quis Clemens III. Antipapa fuerit, & res ab eo gestas aperiam.

CLEMENTIS III. ANTIPAPAE ELECTIO.

* Imo et libidinem suam expleat, & cum denuo emerit.

LEMENS III. qui in schismate contra Gregorium Papam VII. ab Imperatore Henrico IV. ut imperij iura tueretur, Antipapa creatus est. Fuit

A natione Italus, patria Parmensis, summo loco natus, ex familia Corrigia, quæ eius urbis aliquando principatum tenuit, Guibertus antea vocatus. Hic ab ineunte ætate ad curiam Imperatoris, (quæ sacerdotiorum cõsequendorum causa, * ut nostro tempore Romæ mos est, tunc ex toto Orbe terrarum frequentabatur,) ut fortunam suam experiretur, accessit Chunrado Henrici III. patre rerum potente. Cum autem adolescens euasisset ingenio, facundia, & prudentia clarus, & nobilitate præcipuus haberetur, paulatim in gratiam Henrici II. peruenit; à quo permagnificè semper tractatus est. Apud uxorem verò eius Agnetem tantum gratia, & autoritate valuit, ut ipsum Italiæ regni Cancellarium creari procurarit. Eum enim prouidum, strenuum, & prudentem virum in multis arduis negotiis experta fuerat. Quo tempore ad eius nutum, & voluntatem totum Imperij pondus vertebaratur; in quo munere Henrico III. Cæsare Cadolum Pallauicinum in schismate contra Alexandrum II. Pontificè creatum maximè fouit, & dum potuit, in Pontificia dignitate protexit.

Cæterum Agnetæ Imperatrice à rerum cura submota, quibus diu post Henrici II. mariti sui mortem, quòd puer erat adhuc filius eius Cæsar Henricus, præfuerat; cum negotiorum Imperialium morem tractandum pro Rege puero Anno Coloniensis Archiepiscopus ex Principum consensu suscepisset, Guibertus officio suo priuatus est; Vercellensi illi Episcopo subrogato, cum multorum Imperij procerum inuidiam ob virtutem contraxisset. Verùm, cum Henricus Cæsar adolescens è tutorum potestate exiisset, cognita Guiberti industria, & virtute, eum inter intimos amicos, & consiliarios suos acciuit; & non longè post Archiepiscopum Rauennatem designauit. Mortuo Alexandro II. per aliquot tempus in officio permansit, & Gregorio VII. qui ei successerat paruit. Cum verò eius ab Imperatore animi alienatione cognouisset, Pontifice, cui obedientiam præstiterat, prodito, ad Imperatorem se contulit, eumque vehem-

* Dissertatio. Nam Roma legissimum est tribunal: in aula legisimus, præsertim cum in ea omnia offensa venalia, præterque Simonæ & Giezi nemo suo diceret.

Domnizo de Guiberto. Maior erat cunctis Guibertus Episcopus urbis Rauennæ, doctus, sapiens, & nobilis ortus, existerat Parmæ ciuis seu Clericus. ante Dum fuit Electus Gregorius, iste Guibertus ipsi iurauit.

men-

menter ambitione inflammatus, contra Papam Gregorium concitavit. Quo postremò Brixinæ ex Imperatoris auctoritate Pontificatu privato, Anno M. XXC. Pontificatus eiusdem Gregorij, VII. Guibertus ipse Imperatoris iussu VII. Kal. Iulij; Indictione III. ab Episcopis, qui in eo cōuentu aderant, eidem Pontifici subrogatus est, & Clemens III. appellatus; qui in schismate contra Gregorium VII. Victorem III. Urbanum II. & Paschalem II. sedit annos plus minus XXI. Anno deinde M. XXCIV. Romæ XI. Kal. Aprilis die Dominico Palmarum ab Episcopis Bononiensi, Mutinensi, & Placentino, cum Cardinales decissent, inauguratus proximo Paschali festo Imperatorem Henricum cum vxore Bertha coronauit. Audito verò Roberti Guiscardi Normannorum Ducis aduentu, qui in auxilium Gregorij VII. in arce sancti Angeli conclusi veniebat, Imperator, & Antipapa Vrbe excefferunt: Guibertus quidem in Lombardiam; Imperator verò in Germaniam, vbi anno sequenti M. XXCV. Moguntiz Episcoporum Germaniz Synodo cōgregata, ordinationem Clementis III. & abrogationem Gregorij VII. confirmari iussit. Quo tempore Herimanno primum, deinde eo mortuo, Egberto alio Regibus à Saxonibus contra se creatis, ita nouis bellis ciuilibus implicari cœpit, vt rebus Italicis amplius sic vacare non posset. Porro autem Roberto Guiscardo ex Vrbe cum Gregorio VII. discedente, Guibertus ad eam reuersus cum Imperatoris Præfecto arcem S. Angeli, & omnia ferè eius loca obtinuit.

Audita interim Gregorij VII. & qui illi successerat, Victoris III. morte, cum Urbanum II. suffectum esse cognouisset, tum primum intellexit aduersariorum suorum odium in se perpetuum esse, seque nunquam Pontificatum Romanum pacificè obtenturum. Quare toto Urbani II. Pontificatu vario * cum Hildebrandina factione Marte conflixit, modo Vrbe extorris, modo ea potitus scilicet, prout sibi secunda, vel aduersa Romanorum, & Imperatoris studia erant, eam tamen

* imo cum orthodoxis.

A maiore Urbani II. Pontificatus parte obtinuit Urbano ipso Vrbe fugato.

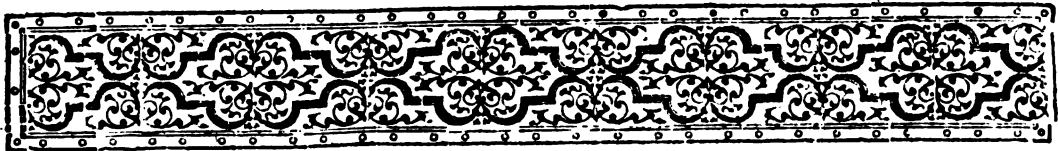
Paschali porro II. creato, cum aduersus eum seditionem, & bellum ciuile astrueret, tandem in arce S. Angeli, quæ sui iuris adhuc erat, mortuus est, & ad Ecclesiam Rauennatem, in qua sepultus est, translatus Pontificatus Anno XXI. Christi verò M. C. I. Fuit hic Clemens vir vtique literatus; ingenio, eloquio, nobilitate, cæterisque animi, & corporis dotibus instructissimus, & personæ reuerentia admodum clarus; &, qui forsitan Deo placuisset, nisi vi, & ambitione inflammatus, ea, quæ sibi non licebant, tentasset; nec Roma tunc, nec Rauenna benè usus; & qui supra vnum Papam Gregorium viuentem, quanquam, vt ipse dicebat, coactus, ascendit, & tribus sibi inuicem succedentibus superuixit: extorris diu vtraque sede, & Romana, & Rauennate, malens, vt sæpe dicere solitus erat, se Apostolici nomen nunquam suscepisse. Cuius cadauer postmodum, pace inter Henricum V. & Paschalem II. facta, de sepulchro, vbi quinquennio iacuerat, abstractum, crematum est iussu Paschalis II. omniaque eius acta in Synodo Laterani congregata irrita facta sunt.

De eo ita quidam horum temporum auctor scribit: *Guibertus, qui post prestita domino suo beata memoria Gregorio VII. fidelitatis iuramenta, & obedientiam septem annis exhibitam, inuasit Apostolicam sedem, Henricumq; Imperatorem absoluit ab obseruatione iurifurandi, quod apud Canusium Lombardia opidum olim Gregorio Papa prestiterat, eum Romam atraxit, & cum eo oppugnare Ecclesiam Romanam cepit. Is verò, qui ex parte Gregorij ultra montes erant, cum Imperatorem in Italia commorari cognouissent, aduersus eum rebellare disponunt. Contra hos Imperator accedens, vario bellieuentu, plurimè praliis sæpe pugnavit, magna utrinque cades, incendia plurima, direptionesq; contigere. Relictis tandem in Germania copiis ad obfistendum sumptu tum suo, tum conductis militibus, Romam, & suburbana omnia rapinis, incendiisq; & cadibus, quanta potuit, acerbissime vexauit: tandem Simone suo precio magis, quam virtute*

virtute, in Apostolica sede locato, Imperij ab eo accepit coronam, tam non fauentibus sibi, suisq; complicibus Romanis, quàm non contra dicentibus, atrocissimam mouit persecutionem. Huius rei gratia, totus ferè Imperij Romani Ecclesia desolata, & religio Christiana dissipata, & plusquam viginti millia hominum, agente Guberto, pleriq; locis sunt caesa. Qui etiam, pulsus Catholicis Episcopis, & Abbatibus, aliisq; Ecclesiarum praposis, doctrina, & religione praestantibus, sceleratos, & illiteratos singulis urbibus, monasteriis, Ecclesiisq; praefecit; saepe singulos, plerunq; binos, annis singulis Magistri sui Simonis mercimonio execrando substituens in deprauidandis locis sanctis, sibiq; non fauentibus Christianis, imò ipsis quoque fauentibus, dum non essent, qui armato resisterent, longè, lateq; sauisia Neronis, & Decij perdita voluntate grassatus est. Idem verò, qui multis rectius demens Papa, quàm Clemens dictus esset, in oppido suo, quod argenteum dicitur, excelsa fabricata turre praestolatus Simoniacos angelos, cum quibus volando in paludem stygiam rueret, Deo, per omnia, Gregorio Papa fauente, cruribus suis contractis, cum illi nemo Apostolicam obedientiam exhiberit, vel reuerentiam, prater Imperatorem,

A eiusq; complices, vel qui se illi propter auaritiã, qua est idolorum seruitus, vel perpetuò, vel ad tempus sub iurissurandi Sacramento crediderunt: quorum plurimi, quibus eius perfidia claruerat, dum execrabilis diuina immolaret sacrificia, non adesse tolerabant, scientes eum nullo Romano successisse Pontifici; sed perfidum, periurum, inuasorem, & Simoniacum Gregorio Papa superadditum fuisse. Catholici verò qui zelo Dei fidem, ac religionem tuebantur, Gregorio Papa, sanctitate, ac religione praestanti adharebant. Ita Leo Episcopus Ostiensis libro III. historix Cassinensis. Cap. 69.

B Cæterum mortuo Clemente III. vacauit in sua obedientia sedes aliquot dies. Nam in schismate contra Paschalem Papam II. aliquot habuit successores studio Imperatoris Henrici in Italia ab eius Praefectis, ducibus, & fautoribus infelici satis ipsis exitu creatos; quorum primus fuit Albertus quidam Attellanus: dein Theodoricus, & Maginulfus. De quibus omnibus agit postea Onuphrius.

ADMONITIO DE IOANNE WOLFFIO.

MONIMVS supra, VVolfium in vndecimum mendaciorum & calumniarum suarum centenarium comportasse, quidquid contra Gregorium VII. olim vel simonia, vel scortatio, vel vtraque, furiosè effuderat. Inter cætera, quæ adfert, adducit quoque scriptores cõtra Gregorium VII. sed tam obscuros, vt vix appareant. Supereminet omnes Sigebertus; quid tamen iste ad illos, quos supra recensuimus? Qualis Benno Pseudocardinalis tenebrio? Quàm ignotus Hugo Blancus seu Candidus: qui farraginem quandam contumeliarum & probrorum aduersus Gregorium ad VVormaciense synedrium attulit. Sed vbi vltimum eius, extra Bennonem, exemplar

A superest? Quem his coloribus depingit Domnizo in vita Mathildis.

Huc Hugo tunc falsus venit, qui dicitur Albus.
Officit hic multis Romanae presbyter vrbis.
Ter damnatus erat; pretio, qui restituebat
Empiores Christi templorum, iunctus & ipso
Aduersus Papam, fingens mala, lætificabat
Corda malignorum, Regu simul & sociorum.

Nominat quoque Lupus iste Venericum Vercellensem Antistitem. At licet hic à parte schismaticorum steterit, dissimulandum tamen non erat; qua styli moderatione in sua scriptione vsus fuerit. Audi Sigebertum in Catalogo scriptorum Ecclesiast. cap. 161. Venericum ex Scholastico Treuerensi Episcopus Vercellensis, scripsit librum sub persona Theodoricus Viridunensis Episcopi, ad Hildebrandum, siue Gregori-

um Papam, de discordia regni, & sacerdotij, nō eum increpans, sed vt seniore[m] obsecrans, & patrem; & amabili inductione quasi affectu dolenti suggerens ei omnia, qua contra ius legum, & fas religionis eum fecisse, & dixisse divulgabat loquax fama. VVolfius nil dubitat hunc Venericum esse Auctorem Apologiae Henricianae; quam ipse cum suis inepte librum de vnitare Ecclesiae indigitat. De qua inscitia iam alibi egimus.

Profert quoque Rolandum, Parmensem, vt inquit, sacerdotem. Illum, opinor, intelligit, quem VVormaciense Conciliabulum Romam ablegauit, vt decretum putatitiae depositionis ad Gregorium perferret: quē Auctor, qui res gestas S. Anselmi Lucensis literis consignauit, appellat filium saeculi; *hancum diaboli: inuentorem omnium serē mendacij*. At dic, oro te, VVolfi, quid libri scripsit & euulgauit iste Rolandus, vt à te merito inter scriptores contra Gregorium VII. collocatus existimari à nobis queat?

Prædictis additur VValramus Naumburgensis Episcopus; cuius Epistolam ad Ludouicum Comitem egregie excepit Stephanus Halberstattenensis in Appendice ad Marianum Scotum. Producit quoque Illyricus in Catalogo Testium commentationem VValrami de inuestitura Episcoporum per Episcopos faciendā; ineptam prorsus, & plenā ignorantia veræ historiae; vt pronum effet ostendere; si hoc nunc ageremus. Inde VVolfius confectā Epitomen in suum vndecimū Centenarium retulit: ne tam pretiosa gemma cento ille calumniarum caret.

Paulum Bernriedensem & Gerochum Reichersbergensem appellat VVolfius *Proditores*. Qua de causa? Quia Gregorium VII. scriptis defenderunt contra schismaticos: En graue crimen, dignumque notari tam graui & acerbo conuicio: quod tamen ad duos istos scriptores non penetrat, tum quia alis caret, tum quia ipsi iam in eum locum euecti sunt, quem talia iacula ferire non possunt.

Quam verò cautus & circumspectus est VVolfius, cum ait; *Othonem Imperatorem fuisse à Pontifice Gregorio excommunicatum, quod nollet consentire, vt hereditas Mathildis ad Romanam Ecclesiam deuolueretur*. Num Gregorio VII. vel Mathildi vlla cum Othone Imper. contentio fuit? Vtrum autem Mathildis Azoni Marchioni Astensi nupta fuerit; & num ab eo per diuortium separata, intelliget VVolfius, si, sepositis nonnihil chartis infamibus & Volusianis, meliores libros euoluere velit, nominatim Tom. XI. Baronij, Anno Christi M. LXXIV. Num. 26. & seqq. Sed non obsequetur; quia si morem gerat, euangescere videbit criminationem;

qua Gregorium VII. ob hoc fictitium conuincium fictitiē disiunctum verberat.

Exscripsit idem VVolfius ex Zvingliano Stumpfio Epistolā conciliabuli VVormaciensis Anno Domini M. LXXVI. ad Gregorium VII. datam. Inter Episcopos, quorum nomine scripta fertur, numeratur Burckardus Halberstattenensis. At quo iure, cum tempore huius conciliabuli Burckardus ab Imperatore in vinculis teneretur, cum aliis Saxoniae dedititiis principibus, vt planum sit ex Brunone de Bello Saxonico. Nominatur *Henricus Metensis*. At Metensis tū non erat Henricus, sed Hermannus, seu Herimannus, vt patet ex Lamberto & aliis. Nominatur Eppo *Neapolitanus*. Sed Eppo ille erat Episcopus *Citizensis*. Forsan Epistola

Architectū Numburgensem, seu Naumburgensem Neapolitani vocabulo exprimere voluit. Sed quis, quæso, veterū Naumburgensem Episcopum aliquando vocauit Neapolitanum? Omnino hæc recentioris sunt styli, ne dicam figmenti. Sed VVolfius criminationum perquam prouidus est coaceruator. Paulò antea ex sibi simili Rhapsodo Schardio dixerat, ab omnibus Episcopis Galliae & Germaniae, exceptis Saxonibus, damnatum fuisse Gregorium VII. in Synedrio VVormaciensi; Et tamen postea Saxones nominat. An non enim Saxo Burchardus Halberstattenensis, & Episcopi Mindensis, Padebornensis, Monasteriensis, Hildisheimensis, Osnaburgensis? Quis enim nescit VVestphaliā olim Saxoniae fuisse annumeratam? Et quomodo omnes Germaniae & Galliae Episcopi condemnarunt in VVormaciensi conuenticulo Gregorium, vt ex Schardio affirmat VVolfius? Vbi in Epistola, quam profert ex Stumpfio, apparet Episcopus Colonienensis? vbi Augustanus? vbi Passauiensis? vbi Salisburgensis? An non sunt isti Germani? Præterea alia Schardij mendacia, quæ VVolfius exscribendo & iterando fecit sua.

Oggerit eadem Stumpfiana & VVolfiana Epistola decretum Nicolai II. Pontificis, quo sancitum, vt nullus vnquam Papa fieret nisi per electionem Cardinalium, & approbationem populi, & per consensum auctoritatemque Regū; Et addit Epistola, ipsum Hildebrandum fuisse huius decreti auctorem, *persuasorem, & subscriptorem*. Sed vt hæc omnia absque vlla dubitatione vero consonarent, Gregorium tamen non ferirent; qui summò Cardinalium, cleri & populi Romani assensu, Pontifex creatus fuit, cuius electionem postea ipse Henricus ratam gratamque habuit, vt suo loco vidimus. Deinde, cur ipsimet schismatici hoc decretum nō obseruarunt? Nam Cadaloum & Guibertum elegit, imò intrusit Henricus absque vlla prorsus cleri &

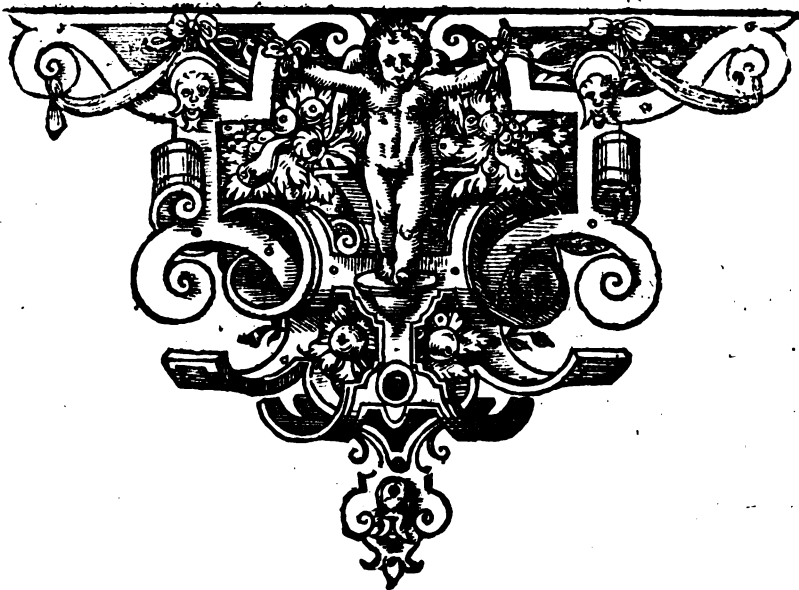
ri & populi Romani approbatione. Cur soli hoc ius sibi vindicare tentarunt; ut quem vellent, Pontificem crearent; siue Romanis consentientibus, siue dissentientibus? An non priuilegium amittere dignus est, qui intra priuilegij metas se non continet, præsertim, si eò etiam audaciæ procedat, ut contextum eius addendo vel detrahendo corrumpere audeat; quod à schismaticis in hac ipsa Nicolai constitutione factum fuit, ut probat Baronius Anno Christi M. LIX. Ex Cardinali Deufdedit in libro contra inuasores, Simoniacos, atque schismaticos. *Cum in eodem decreto cautum esset, inquit Deufdedit, ut Roma Pontificis electio à Romano Clero, & populo ageretur, & postea notificaretur ipsi: præfatum violantes decretum, elegere (quod eis non licebat) prius Cadaloum Parmensem, postea Guibertum Raueennatem, induentes eos Apostolicis insignibus, vocantes Apostolicos, Apostatas, & Antichristi præcursores. Præterea autem præfatus Guibertus, aut sui, ut sua parti fauorem adscriberent, quadam in eodem decreto addendo, quadam mutando, ita illud reddiderunt à se disfidens, ut aut pauca, aut nulla exemplaria sibi concordantia valeant inueniri. Quale autem decretum est, quod à se ita discrepare videtur, ut, quid in eo potissimum credi debeat, ignoretur? Et hoc quod Henrico parenti & filio concessum fuerat, ut schismatibus, quibus tunc scindebatur Ecclesia, occurreretur, & seditiosi ac Simoniaci, interposita aliquantulum Imperatoris auctoritate coercerentur, ne contra legitimè electos Pontifices insurgerent, postea in violentiam, tyrannidem & turpissimam nundinationem abiit. Imperatoribus ex patronis & defensoribus legitimè electi Papæ in oppugnatores conuersis; qui totum ius constituendi, confir-*

mandi & deponendi Romani Pontificis penes se esse contenderent; Cuiusmodi priuilegium, vel potius, ut à nonnullis appellatur, *prauilegium* Imperatoribus concedere, Nicolao nunquam in mentem venit. Quapropter licet Hildebrandus Archidiaconus, huic decreto Nicolai subscripsisset, nil tamen deinceps contra subscriptionis suæ fidem perpetrasset, quandoquidem ultra terminos priuilegij, processum est; & non modo summus Pontificatus, sed & alij infra hunc regali auctoritati ac nutui subiecti.

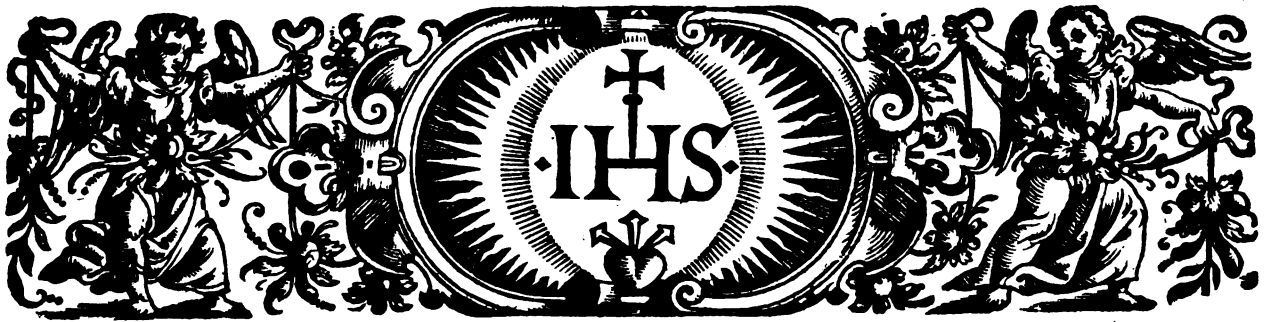
Obiicitur in Epistola supradicta etiam hoc Gregorio VII. quòd sub Henrico II. Imp. Henrici IV. Regis & Imperatoris III. iuramento se obstrinxerit se nunquam passurum, ut vel ipse, vel quilibet alius Papatum susciperet, *absq; assensu & laudamento vel patris dum viueret, vel filij dum & ipse viueret.* Meminit huius obiectionis Bernaldus quoque si rectè memini. Sed ut verum esset, quod isti obiiciunt; attamen nil proficerent; quia Gregorius non iniit Pontificatum absque Henrici IV. approbatione & assensu, ut iam non semel monstrauius. Illud fabellis accense, *Hildebrandum iurasse, nunquam se Pontificatum suscepturum.* Nimirum, quiduis fingendum est, ne legitimè in ouile Domini cum videatur ingressus; & ut tali iureiurando sese obligasset, hoc ipso tamen vinculo eius solutus fuisset; eò quòd renitens ac inuitus, vnanimi Ecclesiæ consensu, in Petri Cathedram sublatus fuerit. At satis de

VVolfio. *Vosmet nunc facite coniecturam carorum, quid id sit hominis, cui Lyco*

(Lupo) nomen fiet.

INDEX

F N D E X

APOLOGIAE PRO
GREGORIO SEPTIMO
PONTIFICE.

CVM ADIUNCTIS OPUSCULIS
ET APPENDICIBVS.

A,

Aron tolerat idololatras. 3
Abbas decimas & primitias ad Episcopos pertinentes ne detineat. 72
Abraham in sancto numero victor regum impiorum. 195. ab eo qui aeterni sacerdotij est forma, benedicitur. *ibid.*
Acacius Episcopus depositus & condemnatus. 47. 53. seipsum damnat. 67. Petro cuidam excommunicato communicat. *ibid.* Patriarcha Constantinopolitanus. 170. à S. Felice Papa anathematizatus. *ibid.* absq. omni Synodo Canonice ab Apostolica Sede damnatus. 200. alijs Acharius. *ibid.* male bona ministrando, sibi tantum nocuit. 215. excommunicatoriam Felicij Papa epistolam noluit recipere. 216
Adalbero VVirzburgensis Episcopus. 26
Adalbertus Doctor factus verborq. disertus. 41. 42. tringinta annis mundo crucifixus. *ibid.* & 165. 166. à Bernaldo laudatus. *ibid.* presbyter. 165. à Bernhardo siue Berenbardo laudatus. 168. 169. 197
Adam primus homo pro peccato de paradiso deiectus. 179
Adamus Durischiensis sectarius. 6
Adrianus Papa canonum Conciliorum epitomen confecit, & Karolo Imp. tradidit. 126. Vide V. Hadrianus.
Adrianus III. Papa, qui & Hadrianus. 248. 255
Aduentus Domini duplex. 172
Æneas Syluius epitomator Blondi. 29
Africanum Concilium clericos Donatistarum cum Ordine recepit. 48. eius epitome ab Hadriano Papa Karolo Imperatori tradita. 126. prohibet rebaptizationes, reordinationes vel transfusiones Episcoporum. 214

Agathense Concilium. 125
Agnes Imperatrix. 274
Aistulphus rex Longobardorum. 252. 253. à Pipino rege Francorum victus. 253
Albertus Abbas Stadenfis. 28
Albertus Arceellanus Antipapa. 277
Albertus Crantzius. 30
S. Albinus Aurelianensi Concilio interfuit. 125
Alboinus continentiani clericorum iisdem serè argumentis olim oppugnauit, quibus hodie heretici. 34. 41. 42. Illyrico vir pius & doctus. 41. 42. male tornatas scripsit epistolas. *ibid.* sacerdos. 75. 76. incontinentiam concedit sacerdotibus, imò Episcopis. 79. mentem mutasse videtur. 83. 84. amicus Bernaldi. 86. amicam admonitionem spernit, & contumeliosè respondet. 86. 87. laudat Paphnucium. 87. Catholicam veritatem sectam nominat. 90. Pelagianus, blasphemus, seruus peccati. *ibid.* iterum contumeliosè rescribit. 93. calumniatur Pontifices sui temporis. 98. antilogiam fingit inter Gregorium & Siriciam Pontifices. *ibid.* refutatur. 99. & seq. sacerdotibus uxores concedit. 102. in Gregoriana anathematis euleo suspensus. 107. filio iam dudum baptizato patri peccatum imputat. 108. tertio à Bernaldo admonitus. *ibid.* Bernaldo reconciliatus. 111. 112
Alofredus Hildesheimensis Episcopus. 53
Alexander Papa à B. Petro quintus, potius in camino ignis concremari, quam mentiri fortissimum athleta delegit. 150. nec loquendum eis esse testatur, quibus vel Episcopus pro sceleribus eorum sentitur aduersus. 151. citat S. Petri instructionem in ordinatione S. Clementis. *ibid.* decreta sua martyris consecravit. 204
Alexander II. Papa, qui & Anselmus. 17. ante
N Pontif-

I N D E X.

- Pontificatum Lucensis Episcopus.** 241. in Laterano vita functus ibidemque sepultus. *ibid.*
- Alfridus Hildenesheimensis Episcopus** omnia Sacramenta prater Baptismum, ab antecessore suo Ebone pseudopiscopo collata annihilat. 193. 194
- Alphanus Archiepiscopus Salernitanus.** 29
- Altmannus Patauiensis Episcopus.** 26
- S. Ambrosius octava die post baptismum ordinatus.** 52. in ordine Neophytorum vsque ad finem vite Sacramenta ministravit. *ibid.* testatur, apud antiquos idem fuisse Episcopum & Presbyterum. 143. in depositione albarum consecratus ad Episcopatum. 190
- Anacletus Papa,** ab ipso principe Apostolorum presbyter ordinatus. 123. 161. 203
- Anastasius Pontifex Romanus,** tempore S. Augustini. 2.3
- Anastasius II. Papa.** 47. 53
- Anatolius Patriarcha Constantinopolitanus,** in Concilio Chalcedonensi. 123. à S. Leone Papa cohibitus. 156
- Ancyranum Concilium ante Nicenum.** 126
- Andreas Ratiobonensis Chronographus.** 30
- Andreas Tarentinus Episcopus** ob dubium crimen sub conditione depositus. 202
- Anno Colonienfis Archiepiscopus,** dilectus Deo & hominibus. 20. Henrici Imp. adhuc pueri tutor. 274
- S. Anselmus Cantuariensis** nullam salutem dicere vult VValtramo Episcopo Naumburgensi excommunicato. 21. opusculum de professione Spiritus sancti edidit contra Gracos. *ibid.*
- Anselmus Episcopus Lucensis.** 13. tam in vita, quam post mortem miraculis clarus. 14. quo tempore obierit, & vbi. *ibid.* Gregorij VII. Papa discipulus. 15. 16. monachus. 15. in ipsis secularibus negotiis sepe excessit mente. 16. diuinis reuelationibus interdum confortatus. *ibid.* à Gregorio VII. designatus ad Pontificatum. 270. Gregorij VII. cooperatore indefessus. 272. hymnos quosdam de Gregorio VII. interpretatus. *ibid.* maxime laudatus. *ibid.*
- Antiochenum Concilium,** cuiuslibet damnato si aliquid de sacro ministerio attingeret, omnem spem restitutionis vel locum satisfactionis penitus denegat, omnesq; ei infra damnationem communicantes sub excommunicatione damnat. 54. eius epitome ab Hadriano Papa Karolo Imp. tradita. 126. à Chalcedonensi Concilio roboratum. 150. officia damnatorum clericorum à populo recipi prohibet. 150. 155
- S. Antoninus.** 29
- Apostoli tolerant pseudoapostolos.** 4. in suis Canonibus damnarunt eos qui secundam manus impositionem accepisse detegerentur. 52. honoris similes, potestate discreti. 170
- Arausicense Concilium.** 123
- Arcadius Episcopus ex Italia,** legatus Apostolica Sede in Concilio Ephesino. 122
- Aretatense Concilium.** 125
- Ariani,** omnesque illis consentientes vel communicantes, à Niceno Concilio damnati. 58
- Arnolfus rex Catholicus** interest Synodo Triburienfi. 176
- Astinus stans ad aram,** Pradicantis symbolum. 7.8
- Astina Baalam Prophetam** corripit & à gladio restituti angeli eripit. 130. non moritura, etiam si reprobam Prophetam debita morte mulctasset. 130. 131
- S. Athanasius Presul Alexandrinus,** non minima pars Concilij Nivani. 121. ab Ariani heretica presumptione depositus. 198
- Auentinus parum sane fidei & doctrina scriptor.** 229. 230. 231. 232
- D. Augustinus cathedræ Romanae & Apostolicae Ecclesia coniunctus,** 2. à Romanis Pontificibus inter Magistros, dum adhuc viueret, habitus. 51. eius opuscula à Romanis Pontificibus Synodali iudicio pro authenticis recepta. *ibid.* subscribit Concilio damnanti sub excommunicatione eos qui excommunicatis communicarent. 62. verè ipsius sacra scriptura armorium. 76. interfuit Concilio generali. *ibid.* penè ex singulis libris suis non pauca retractauit. 81. S. Hieronymum & alios caute legit. 81. 82. eius Categoriae & scriptum de electione Iacob & reprobatione Esau, non recipiuntur. 101. vir omnium virtutum. 124. Hipponeregienfis Episcopus. 125. magister optimus, etiam Pontificum Romanorum iudicio. *ibid.* laudatus. *ibid.* cunctis vbique & amori & honori. *ibid.* egregius Doctor. *ibid.* ad Ephesinum Concilium ab Imperatore inuitatus. *ibid.* nec cum sorore habitare consensit. 136. liberat animam suam non tacendo. 158. detrahendum suadet seueritati vt consulatur charitati. 176. neophytos licet ante communionem morte praeventos, non tamen Sacramento, id est, virtute Sacramenti carere testatur. 212. Sacramentum ordinationis etiam in damnati permanere testatur. 216. 217
- Aurelianense Concilium.** 125
- Aurelius Carthaginensis Archiepiscopus** testatur calidarum sacerdotum esse ab Apostolis. 76

B.

- Balaam ab asina correptus.** 130. idem & Helium, id est, diuinus. *ibid.* Beatum Iob arroganter docet. *ibid.* Prophetam à Balac rege Moabiturum ad maledicendum filio Israel conductum. *ibid.*
- Balac rex Moabiturum** Baalam prophetam ad maledicendum filio Israel conductis. 130
- Balam plurimas de Pontificibus fabulas vulgauerit.** 3

Baronius

I N D E X.

- Baronius Cardinalis Bertoldo seu Bernaldo bene precatur.** 217. 218
- Baptismus extra Ecclesiam esse non potest.** 47. 48. hereticorum ratus, dummodo baptizent in nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti. 191
- Basilus Imperator Constantinopolitanus.** 5
- Beatus est bene mori, quam male vivere.** 21
- Benno Osnaburgensis Episcopus doctrina & religione clarus.** 193
- S. Benno Misnensis Episcopus vir sanctus Gregorio VII. constanter adhaesit.** 222. Langio vir Dei. *ibid.*
- Benno pseudocardinalis Gregorium VII. calumniatur.** 11. videtur ab aliquo Lutherana confectus. 12. mendaciorum faber & architectus. 13. 217. fide indignissimus. 218. barbarissimus & solacissimus. 230. 231. ineptissimus. 231. 232. etiam Osnubrij iudicio. 272
- Berengarius hereticus Sacramentarius.** 221. in Concilio Romano à Gregorio VII. celebrato, iurata heresi, Catholicae fidei professionem edidit. *ibid.*
- Bernaldus Constantiensis.** 31. oculatus testis verum à schismaticis suo tempore gestarum. 34. Tribemio Bernoldus, Cuspiniano Bertoldus. 35. 36. presbyter. *ibid.* edidit Chronicon. *ibid.* non videtur fuisse monachus. 40. 41. discipulus Bernardi Constantiensium scholarum magistri, postea monachi Corbeiensis. 45. Apologeticum scripsit pro Gregorio VII. post mortem illius. 64. etiam improperanti charitatem offerre paratus. 85. quo tempore scripserit epistolas ad Alboinum. 111. 112. filius dextra. 111. decreta Romanae Synodi sub Gregorio VII. defendit. 117. & seq. de Sacramentis excommunicatorum cum Bernardo disceptat. 165. 166. Doctorem Adalbertum laudat. *ibid.* Berenbardam se scribit & describit. 168
- Bernardus siue Bernaldus monachus de S. Blasio.** 39. 40. princeps sua aetatis philosophorum. *ibid.*
- Bernardus Constantiensium scholarum Magister, postea monachus Corbeiensis in Saxonia.** 24. negat à schismaticis & ab eorum communicatoribus Sacramenta posse confici. 25. nimio zelo aliquantulum excessit. 25. 32. ordinis S. Benedicti, cœnobij S. Viti. 37. 38. laudatus. *ibid.* Bernaldi seu Bernoldi praeceptor. 39. 40. 45. etiam magister scholarum Hildesheimensium. 165. 166. ab Adalberto & Bernaldo laudatus. 167. Adalbertum magnifice salutat. 169. sedem Romanam veneratur ut tribunal Christi, eius Pontificem ut sacrarium Spiritus almi, eius decreta, ut caelestis curiae edicta. 183. venit Constantiâ Hildesheimium, inde Corbeiam. 193. Adalberto olim magistro vsu. 196. sacerdos. 198. veritatem libenter audis. 211.
- Bertoldus seu Bernaldus Constantiensis.** 23. 31. & seq. 35. 36. rectius Bernaldus. 117. 118. 202. 217. à Baronio Cardinali laudatus. 218
- Blondus historicus.** 29
- Bonifacius Papa.** 52. 205
- S. Bonifacius Episcopus in Mogontiensis Concilio.** 125. Archiepiscopus Mogontiacensis. 145. Concilio Apostolica auctoritate praesuit, *ibid.*
- Bonifacium presbyterum Apostolica Sedis legatum in Concilio Chalcedonensi.** 122
- Bruno historicus.** 27. Henricum IV. sui coloribus depingit. 219. 220
- Burchardus Halberstatis praesul Henrico IV. Imperat. inuisus.** 233. 234. ab Imperatore in vincula cum aliis Saxoniae dedititius principibus coniectus. 280. Saxo. *ibid.*
- Burghardus Misnensis Praesul ex equo cadens expiravit.** 19. schismaticus. 23. equo subito consistente, à sui inuaditur. *ibid.*

C.

- Cadulus vel Cadalow Parmensis Episcopus, Pseudopapa.** 240. armata manu à Romanis veniens, à vrbe fugatus. *ibid.* in Concilio Mantuano depositus. *ibid.* in schismate contra Alexandrum II. Pontificem creatus. 274. à Guiberto protectus. *ibid.*
- S. Celestinus Papa.** 51. vir Apostolicus. 125. S. Augustinum laudat ut magistrum optimum à suis praedecessoribus habitum. *ibid.*
- Calibatus olim à clericis iisdem argumentis oppugnatus, quibus hodie ab hereticis.** 32. 33. Sacerdotibus & Leuitis ab ipsis Apostolis indictus. 76
- S. Casarius Agathensi Concilio interfuit.** 125
- S. Callistus Papa.** 59. martyr. 162. conspirantes contra episcopos suos Gallicanos damnat. 206. 207
- Canones sacri à Spiritu sancto dictati.** 153. eorum violatores videntur blasphemare Spiritum sanctum. 153. 156. proprii sunt sacerdotum. 196. iubent, ne ante diem tertium ab obitu pastoris, nouus Pontifex eligatur. 242. dictati appellati. 249
- Carnes comedere in Parasceue pro sola Ecclesiastica consuetudine deuitamus, ne prauaricatores diuinae legis iudicemur.** 66. non comedenda diebus Sabbati. 72
- Carolomanus, qui & Carolus, Episcopus Constantiensis Simoniacus ab Henrico IV. Caesare intrusus.** 175
- Carolus Magnus, Pipini filius, rex Francorum, Saxonicis bello implicatus, in Italiam Ecclesiae Romanae auxilio euocatus.** 253. Desiderio rege Longobardorum acie victo & pro Longobardorum regnum in Francorum inuansit.

F N D E X.

- Basile.* *ibid.* ex regno Longobardico tres partes fecit, unam sibi, alteram Ecclesia Romanae, tertiam Imperatori Constantinopolitano attribuit. 253 254
- Carthaginense Concilium.** 52. ducentorum septendecim Patrum. 171. Apostolica auctoritate firmatum. *ibid.*
- Cassiodorus** ex senatore monachus eruditissimus. 81. historiam Tripartitam ordinavit. 81. 82. Diu e memoriae. 97. laudatus. *ibid.*
- Cathedra Apostolica, S. Petri, & Moysi.** 23
- Cathedra vendentium columbas euertitur, quando Simoniaci sacerdotio priuantur.** 129
- Catholicus non habeatur, qui non concordat S. Romanae Ecclesiae.** 249. 250
- Cato tertius de celo cecidit. prouerb.** 196
- Chalcedonense Concilium** monachos Episcopi subiectos fore decreuit, ipsosq; Ecclesiasticis statutis inobedientes anathematizauit. 62. unum ex quatuor Conciliis ut sancta quatuor Euangelia veneranda. *ibid.* Eutychetem cum suis obediens anathematizauit. 63. 120. Dioscorum cum Eutychete reprobat. 120. tempore Mariani Imperatoris & S. Leonis Papae. 122. per duodecim dies celebratum. *ibid.* decreuit in vnaquaque provincia in anno Concilia fieri. 124. provincialia Concilia priora canonizauit. 125. ex primis quatuor tempore, non dignitate vltimum. 126. vsque ad sanguinem vindicandum. *ibid.* quolibet modo per pecuniam ad aliquem sacrorum Ordinum gradum vel officium aliquod promotus absque omni spe recuperationis deponit. 127. spiritualium officiorum venditores & mediatores cum ipsis emptoribus degradandos vel anathematizandos decernit. *ibid.* dispensatori Ecclesiasticarum rerum per pecuniam promoti, officium dispensandi iubet auferri. 128. omnem Ecclesiasticam sollicitudinem per preciam acquisitam iubet adimi. 128. 129. Nicanum & Neocaesareense confirmat, eorumq; prauaricatores condemnat. 135. Antiochenum roborat. 150. communicatores cuiusdam damnati Timothei praesulis Alexandrini excommunicat. *ibid.* sexcentorum triginta Patrum. 158. S. Leonis Papae auctoritate congregatum & confirmatum. 167. 168. clericos clericis insidiantes gradu suo deiecit. 207
- Cham filius Noë.** typus eorum qui doctorem seu praepositorum suorum culpas produnt. 203
- Charitas** nesciens minui, sole calidior, adamante perennior. 112
- Christiani non sunt, qui ligamenta sanctae Ecclesiae vanis se existimant conatibus soluere.** 58. omnes ad Missarum solemniam aliquid Deo offerre debent. 73. tempore orationis continentiam seruent. 139
- Christus** tolerat Iudam traditorem suum. 4. infirmitatibus nostris compatitur. 95. Zachaeo sui occulta inspiratione ad conversionem arborum persuasit. 96. scribam Simoniacam repudiat. 131. tam pauper, ut nec proprium haberet hospitium. *ibid.* bonum indeficiens. 165. in resurrectione puella mortuae testes adhibuit. 172
- Chunradus de Liechtenau.** 272
- Cintius Praefectus Romani filius Gregorium VII. Papam capit.** 22. extra urbem eiecit. *ibid.* alius Cintius. 23. Onuphrio Cintius, alius Cintius. 259
- S. Clemens Papa & martyr, a principe Apostolorum successor destinatus.** 159. incontinentes penitentem ab altari remouit. *ibid.* cohabitationem extraneorum seminarum clericis prohibuit. *ibid.*
- Clemens II. Papa dictus antea Snidegerus, Saxo, Episcopus Bambergensis.** 257
- Clerici prohibentur in Concilio Nicano habitare cum semini nulla consanguinitate propinquum.** 75. 77. Simoniaci & incontinentes a Gregorio VII. in Synodo reiciuntur. 117. 118. incontinentes ab antiquo Concilio & sancti Patribus condemnantur. 135. 136. & seq. contra Episcopum suum conspirantes, infames, curia traduntur. 206
- Communio malorum non maculat nisi consentientes.** 59. 60
- Concilia omni firmitate carerent, si non Apostolica Sedis auctoritate corroborarentur.** 121. absq; Romani Pontificis sententia non celebranda. 121. 122. sine Apostolica Sedis auctoritate non recipienda. 123. bina per singulas provincias annuatim habenda. 123. 124. in acquiescendum & obtemperandum. 124. 126. quatuor Euangelia adaequata. 134. more antiquo & ritu Ecclesiastico inchoata a ieiunio. 221
- Constantinopolitanum Concilium unum ex quatuor aequè ut Euangelium veneranda.** 109. Pneumatomachos anathematizat. *ibid.* Eunomij & Macedonij errorem conuicit. 120. sub Vigilio Papa. 162
- Constantinus Pogonatus Imp. Constantinopolitanus iure confirmandi Romanum Pontificem penitus se abdicauit.** 256
- Constantinus Pseudopapae neophytus.** 189. 190. inuasor. 190
- Consuetudo cum veritati suffragatur, firmissime tenenda est.** 67
- Contumacia cuiuslibet in Synodo publicata, nullatenus exeat impunita.** 208. 209
- Cora, Datan & Abiron heresarcha vini ad infernum descenderunt.** 154. eorum sequaces per ignem a Domino egressum combusti. *ibid.*
- Corinthij ab Apostolo Paulo querunt, an nuper renati**

F. N D E. X.

nati in Christo carnali copula licita esset. 138
 Cornelius Papa à B. Cypriano laudatur. 273
 Crimen est peccatum graue, accusatione & damnatione dignissimum. 146. impedit sacros Ordines. ibid.
 Conradus II. Imperator. 256. vel Chunradus. 274
 S. Cyprianus in rebaptizationis sententia non pertinaciter contra Ecclesiam egit. 25. putabat non posse esse apud hereticos vel schismaticos baptismum Christi. 49. martyr & Doctor egregius. 65. non censetur scripsisse librum illum de abusionibus. 145. Cornelium Papam laudat. 273
 S. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus. 122. Ephesino Concilio loco Celestini Papæ presuit. ibid.

D.

Damasus Papa. 108. 122. violatores sacrorum Canonum dicit blasphemare Spiritum sanctum. 153. secundam vniuersalem Synodum Constantinopolitanam sua auctoritate roborauit. 159
 Dare non potuit, quod qui non habuit. 187
 David tolerat Saulem persecutorem suum, & occisum vindicat. 3. 4. secundum cor Dei. 78. panes propositionis non accepit, priusquam se triduo continuisse respondit. ibid.
 Decime in usum pietatis concessæ. 72. à laicis sacrilegè detinentur. ibid.
 Decreta Pontificum Romanorum diligentius obseruanda, quam ipsa Concilia. 121. 122. 123
 Definitio incauta, laudabiliter est soluenda. 216
 Desiderius Cardinalis Romanus & Abbas Casinensis. 28. Gregorio VII. inuitus substituitur in Pontificatu. ibid. à predecessore suo ante obitum designatus. 270. laudatus. ibid.
 Desiderius Rex Longobardorum Romanos vexat. 253
 Deus Christianorum ab ethnicis piæ aures affinitus, altero pede vngulatus. 4. comprehendit sapientes in astutia eorum. 5. adest Sacramentis & verbis suis per qualeslibet administrantur. 49. 50. tunc tentatur, cum pro manifestis venitur ad iudicium. 68. aliorum hominum causas voluit per homines terminare: Sacrosanctæ verò Sedis Romana presulum suo sine questione reseruant iudicio. 204
 Deusdedit Presbyter Cardinalis. 29. 281
 Diabolus salutis nostræ capitalis hostis. 2. omnium calumniatorum archistrategus. ibid.
 Dodechinus continuator Mariani. 20
 Dolus an virtus, qui in hoste requirat? 1
 Domnizo presbyter vitam Mathildis versibus descripsit. 26. 278

Donatista heretici credebant Sacramenta ab improbis & excommunicatis valide administrari non posse. 32. etiam in dissensione & in schismate sacrificabant. 49. in suis Ordinibus suscepti. 68. 212
 Duo præcepta, vt duo peccandi genera, & duo aduentus Domini. 172

E.

Eberhardus Comes legatus regis Henrici ad Gregorium VII. 17. 247. à Gregorio VII. benigne susceptus. 247
 Ebion hæresiarthes. 138. à Synodo Constantinopolitana & Gelasio Papa anathematus. ibid. Iudaicam incontinentiam Christianis sacerdotibus permittit. 145. 157
 Ebionitæ Iudaizantes. 137
 Ebo Rhemensis Episcopus damnatus. 53. assensit Lothario patrem suum regno pellenti. 193. Hildenesheimi relegatur. ibid. Hildenesheimensis pseudopiscopus. ibid. alias Ebbo. ibidem.
 Ecclesia Romana omnes alias Ecclesias iudicat, propter suum primatum. 56. ius ligandi atque soluendi in persona Petri acceptum semper obtinet. 57. eius statuta vsque ad sanguinem defendenda. 64. non ab Apostolo, sed ab ipso Domino nostro primatum obtinuit. 161. ad illam de qualibet mundi parte appellandum est, ab illa autem nemini appellare permissum est. 162. alias Ecclesias in partem vocauit sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. 163. constituta à Domino caput & cardo Ecclesiarum. 169. Synodos sua auctoritate confirmat & custodit. 177. Ecclesiarum mater. 181. Sunamitum. 182. vinea Christi. ibid. tribunal Christi. 183. cum Christo capite in vnum corpus vnita. ibid. sine vlla Synodo quoslibet damnandos potest damnare, & reconciliandos reconciliare. 200. à solo Domino fundata. 249. nunquam errauit, nec scriptura teste, in perpetuum errabit. ibid. Orientalibus destituta auxiliu à Francis auxiliu contra Longobardos postulat. 253. omnium Christianorum domina. 271
 Egbertus Rex à Saxonibus contra Henricum IV. creatus. 275
 Eggebertus Marchio pro Gregorio VII. stetit. 21
 Electio pastoris Ecclesie perperam facta, etiam ipsam potestatem eligendi tollit, que in deliberatione sedis Apostolica seu Metropolitanæ sui consistit. 74. 262
 Eleutherus Papa à B. Petro duodecimus. 160
 S. Ennodius Episcopus Papiensis. 249. 250
 Ephesina Synodus subditos Nestoris laudat & emancipat. 63. Nestorium damnat. 120. temporibus Theodosij Iunioris Augusti, & Celestini Papæ. 122
 Epiphanius historiam tripartitam de Græco in Latinum fideliter vertit. 82. scholasticus. 107

- Episcopus irreprehensibilis.** 148. hospitali ut Abraham. *ibid.* sic bibat, ut an biberis ignoretur. *ibid.* quam pudicum. 149
- Episcopi praevidas vel dignitates Ecclesiasticas vendentes ab officio suspenduntur.** 71. Abbatibus seu clericis sui grauaamen imponentes, vel interdictum sacerdotale officium pretio restituentes. 72. fornicationem clericorum non prohibentes ab officio suspenduntur. *ibid.* Pontifici à quo consecrati probantur, prauidicium inferre nullum possunt. 203. obedientiam quam à subditis sui exigunt, etiam ipsi summo Pontifici dependant. 207
- Eppo Cuzensis Episcopus S. Cbiliano vltore, in aquis miserè perit.** 19. **VVolsio & Strumpsio Neapolitanus.** 280
- Erfordiensis Synodus Prouincialis.** 33
- Essentiam rerum non solet in contrarium ducere contrarietas opinantium.** 211
- Eucharistia indignè sumitur ab eo qui nondam criminibus poenitendo se purgauit.** 53
- Euphemius Patriarcha Constantinopolitanus, successor Acatij.** 216
- Eusebius pro Ruffino citatus 77 à Ruffino de Graco in Latinum conuersus. 81. eius historia non authentica.** 107
- Eustasiani haeretici legitimas nuptias pro mortali crimine deputantes, nullum in coniugali gradu positum spem habere apud Deum asseriebant. 155. oblationes presbyterorum etiam ante ordinationem legitimè coniugatorum respuebant. *ibid.* in Concilio Gangrensi anathematizati. *ibid.***
- Euryches Constantinopolitanus Abbas cum sui obedientiarum in Concilio Chalcedonensi anathematizatus.** 63
- S. Eurychianus Papa & Martyr à B. Petro decimus septimus 63. decreuit, subditum nec Episcopo nec Abbati suo obedire debere si inferint ei ut pro excommunicato Missas instruat. *ibid.***
- Excommunicati etiam Sacramenta ab Excommunicati percipientes. 54. etiam Excommunicati consentientes seu communicantes. 58. denitandi in salutatione, in osculo, in oratione, in conuictu. 59. quo sunt plures, ediligentius euitandi. 64. 65. 66. eorum etiam communicatores vitandi 66. 67. res Ecclesiarum vel monasterium inuadentes. 69. 70. possunt baptizare & ordinare, licet perniciosam habenti quam danti. 184. significatur per illos quos Apostolus Satana tradiderat. 187. qui cum excommunicati orant vel missas illorum audiunt. 261. ab omnibus tanquam pestu publica euitati. 265. 266. nec salutandi quidem, ex Apostolico mandato. 223**
- Izabiel Propheta cuiuslibet Pastori terribilem proponis conditionem.** 158
- F.**
- Fabianus Papa & Martyr.** 162. 268
- Faciens procul dubio culpam habet, qui quod potest corrigere, negligit emendare.** 104
- Fauftinus Episcopus Apostolica Sedis Legatus in Concilio Africano.** 124
- Felix Papa Acacium excommunicati communicantem anathematizat. 67. ab Episcopatu depositus, martyrio coronatus, cum multis presbyteris & clericis. 157. Arianum in violatione Niceni Concilij assentire noluit. *ibid.***
- Felix I I I. Papa generali Concilio praesidens, eos qui se rebaptizari permiserant, perpetuae poenitentiae subiicit.** 214
- Filij Sanctorum sunt, qui exercent opera eorum.** 179
- Fortane muliebri sacra facta à monogami.** 140
- Freherus Calvinianus.** 27. 223
- G.**
- Galata Iudaizantes.** 136. 137
- Gangrense Concilium. 126. eius epitome Karolo Imp. tradita. *ibid.* Eustasianos legitimum coniugium pro mortali crimine deputantes anathematizat. 155**
- Gebhardus Saliburgensis siue Iunauiensis Archiepiscopus. 25. alter Machabaeus. 26**
- Gebhardus Abbas Hirsaugiensis decimus tertius. 222**
- Gelasius Papa. 58. scripta quaedam sanctorum Patrum canonizauit, id est, authentica declarauit. 66. communicatorem excommunicati non solet recipere, nisi reconciliatum. 67. Scripturarum indagator solertissimus. 80. historiam tripartitam, & Eusebij non valde probat. 81. Nicolaum Diaconum & Paulum Samosatenum anathematizauit cum omnibus quae docuerant siue conscripserunt. 109. Iouinianum haeresiarum specialiter anathematizauit. 110. dantem pariter & accipientem sacra pro pretio damnat. 132. S. Hieronymi opuscula inter authenticas & canonicas sanctiones recipit. 149. aliorum opuscula iuxta S. Hieronymi iudicium recipienda vel respuenda decernit. *ibid.* doctor Apostolicus. 162. canonum obseruantissimus. 169**
- Germani Imperatori sponte sua parent: Tyranno non nisi caeci.** 268
- Gerochus Reicherpergensis Antistes, Augustinianus, in Boiaria. 22. Augusta primaria adu sacerdos. *ibid.* Onuphrio Episcopus, sed falsus. 292. Gregorium V I I. contra schismaticos defendit. 279**
- Giezi puer Helisai, Simoniacus. 133. cum omnibus suis posteris lepra haereditaria punitus. 134**
- Godebaldus schismaticus ab equo suo nouiter ferrato in fronte percussus interiit. 28**
- Gode-

Godefridus dux, hostis Saxonia, percussus, sine confessione perit. 19. 27. 28
Godefridus Viterbiensis. 22
Gothi Italia potiti. 252. à Belisario & Narsete Iustiniani Imperatoris ducibus Italia exa-
 cti. ibid.
Gratianus inductus in errorem à Sigeberto. 254.
 255
G. Gregorius Magnus Papa Primus. 46. 52. dam-
 natum sacerdotem pristini officij usurpato-
 rem perpetua excommunicatione damnat;
 ut vix ei viaticum in fine vite concedat. 54.
 consecratos Salonitani presumptris ex-
 communicatos esse declarat. 58. quatuor
 Concilia & sancta quatuor Evangelia a-
 ffruit veneranda 62. Honoratum Archidia-
 conum depositum restituit. 63. clericos quos-
 dam ab ordine deposuit, eo quod proprium
 Episcopum accusare non obediunt. ibidem.
 iuber Concilio cuidam, ut primatem suum
 canonicè examinet. ibidem. omnes à Ni-
 terna Synodo dissentientes damnat. 77. 78.
 Subdiaconos Sicilie ad tempus tantum, ad
 continentiam non coegit. 78. 79. ab omni-
 bus Diaconis & Subdiaconis continentiam
 exigit. 79. Sacerdotibus cohabitationem
 cum feminis sub anathemate prohibet. 80.
 coniugium in quarta generatione Angli re-
 censer conuersis ad tempus concessit. ibi-
 dem. Doctor Apostolicus. 86. omnia sa-
 cris Canonibus aduersa in Synodo genera-
 li sub anathemate fecit damnari. ibidem.
 continentes Sicilie Diaconos laudat. 88.
 incontinentiam Diaconorum sub altioris
 gradu prohibitione ad tempus tolerat. 102.
 103. Simoniacos & incontinentes presby-
 teros damnat. 103. reges Francorum in ad-
 iutorium sibi ad correctionem sacerdotum
 incitat. 104. quatuor Concilia Euange-
 lici comparat, & ab eis dissentientes dam-
 nat. 121. à Spiritu sancto in auriculam si-
 bi discernenda dictanti edocetur. 128. Simo-
 niacos ab Ecclesia separat & cum hereti-
 cis deputat. ibidem. presbyterum Simonia-
 cum & Ecclesia & presbyterij honore spo-
 liat. 129. clericos à cohabitatione semi-
 narum dehortatur. 136. restatur regnum
 ex culpa malorum sacerdotum pragna-
 vi. 151. 152. terribili contra hereticos.
 156. 159. ab omni Catholico pastore mé-
 titi imitandus. 160. contemptores Sedis
 Apostolice etiam ante peractam culpam so-
 lebat excommunicate. ibidem. Maxi-
 mum & eum ordinatores excommunica-
 uit antequam ordinarent. 160. 161. Ho-
 noratum Archidiaconum depositum, inui-
 to eum Episcopo restituit. 162. Sedis Ap-
 stolice primatum contestatur. 163. Archi-
 diaconum Salonitanum degradauit, qui

per obedientiam Episcopi sui; Apostolica
 Sedi aduersus fuisse. ibidem. temerariam
 ordinationem Maximi Salonitani Epi-
 scopi detestatur. 168. etiam minores ibi
 bono imitari paratus. 170. presump-
 tum & contumacem nisi canonicè voca-
 tum & expectatum damnare noluit. 174.
 Ioannem Episcopum temere inferiorem su-
 um excommunicantem, absque synodica
 vocatione excommunicat. 179. paratior
 mori, quam beati Petri Ecclesiam sui die-
 bus degenerare. 181. quem sedis ordina-
 que dignitas vixit, sui se consideratio-
 ne repressit. ibidem. regestum scripsit epi-
 stolarum, non registrum. 196. Maxi-
 mum Salonitanam Episcopum absque om-
 ni Synodo missarum celebratione priua-
 uit. 201. Andream Tarentinam Episco-
 pum ob dubium crimen sub conditione
 deposuit. ibidem. consiliarios Episcopi Cara-
 litani nulla synodica vocatione praenios,
 vsque ad satisfactionem communionem priua-
 uit. 208. Ioannem prima Iustiniana E-
 piscopum synodice prius non vocatum ex-
 communicauit. ibidem. reordinationes pro-
 hibet. 215

Gregorius VII. Papa. tribus Schismaticis abdicanti-
 bus, factus. 237. obiit in Claniacensi mona-
 sterio. ibid.

Gregorius Septimus prius Hildebrandus dictus. 11.
 quo tempore Pontificatum inierit & obie-
 rit. ibidem. Sectarij potissimum inuisus.
 ibidem. legitime creatus Pontifex. 13. mi-
 tram suam misit Anselmo Episcopo tan-
 quam potestatem suam. 14. 15. multa fe-
 cis miracula viuus & mortuus. 15. in ex-
 tremis suis dixit: dilexi iustitiam, & odid
 habui iniquitatem, ideo morior in exilio.
 ibidem. Alexandro successit. 15. 16. indu-
 ctus rubea chlamyde, & papali mitra insi-
 gnitus, inuitus & merens est in throniza-
 tus. 16. laudatus. 16. 17. Archidiaconus;
 ibid. Henricum Imperatorem excommunicat
 & absoluit. 17. purgat se publice Impera-
 tori, cum corpore Christi. 18. monachus.
 19. natione Tuscus. ibidem. sacerdotum re-
 frenat incontinentiam. ibidem. Henricum
 Imperatorem secundo excommunicat. ibid.
 missu literarum confirmat Catholicos sibi adhe-
 rentes. 20. Henrico regni dignitatem ab-
 latam, Rodolpho auctoritate sancti Petri
 restitit. ibidem. auguria inbibuit, & forti-
 logia, & incantationes, & magicas artes. 22.
 conuicia clericorum à subdiaconatu & su-
 pra. prohibuit. ibid. Prior Claniacensis. ibid.
 quendam Episcopum miraculose conuicit, de
 Simonia. ibid. à Cinthio captus. ibid. perui-
 tator. ibidem. Episcopum Spirensem deuo-
 tet. 23. cini Salernitano conuicianti loque-
 N & lam

lam creptam restituit. *ibidem.* fugit Pontificatum. *ibidem.* ad vincula sancti Petri occultatus. *ibidem.* in natali Domini missam celebrans capitur. *ibidem.* ictum gladii mirabiliter euadit. *ibidem.* Salerni mortuus, & sepultus in Ecclesia sancti Matthaei, quam eodem anno dedicauerat. 24. velut alter Helias sacerdotes Baal trucidauit. 25. sub decem suis antecessoribus Roma eruditus. 26. Desiderium successorem suum designat. *ibidem.* dum sacrum facit, columba minea super ipsum resedisse, visa est. *ibidem.* regem ad synodalia responsa crebro vocauit. 27. a rege vrbe pulsus. *ibidem.* arcana pectorum cognoscendi charismate claruit. 29. monachus primum Cluniacensis, deinde Abbas monasterij S. Pauli 30. natione Hetruscus. *ibidem.* laudatus. *ibidem.* legatus Lugdunum, miraculum fecit circa Archiepiscopum Eberudanensem Simoniacum. 31. decretum suum contra Simoniacos & concubinariorum sacerdotes addidit, ne quis eorum Missam intereffet. 31. 34. laudatus. 57. ab hostibus suis habitus & agnitus est pro legitimo Pontifice. *ibidem.* Episcopum Spirensis excommunicat, statim miserabiliter expirantem. 112. 117. 118. in prima hebdomada Quadragesimae Synodum Roma collegit contra Simoniacos & incontinentes clericos. 117. 118. 119. quatuor Concilia sicut quatuor Euangelia suscipit & veneratur. 120. S. Gregorium Magnum temporibus suis representat. *ibid.* quatuor Patriarchi missis synodicam epistolam. 120. 121. statuta sua Othoni Constantiensis Episcopo transmisit. 126. Ecclesias emptoribus earum adimi precipit. 128. clemens erga Simoniacos. 129. incontinentibus clericis ministerium altaris interdicit. 134. decernit, ut populus clericorum excommunicatorum officia non recipiat. 150. non tam incontinentium, quam pro incontinentia damnatorum Missas audire prohibuit. 155. clemens erga Canonum contemptores. 156. 159. publicos & consumaces proscriptores damnat. 170. in correctionem Ecclesiasticorum, opera vitur secularium. 177. coactus cum magno eulatu Pontificatum ascendit. 205. legatos Schismaticorum a Romanorum vi eripuit, & ad pedes suos sedere fecit. *ibidem.* Henricum regem schismaticum regno priuatum canonicè anathematizat. 206. clemens erga clericos conspirantes. 207. presentario crimine obligatos, ad nullam Synodum vocatos, damnare potuit. 208. incio Imperatore electus. 218. initio ab Imperatore pro legitimo Pontifice agnitus. 219. publicum ante Synodum ieiunium indixit. 221. hortatur Matildem ad frequentem usum Eucharistiae. *ibidem.* in Romano Martyrologio posi-

tus, cum elogio Ecclesiastica libertati propugnatori ac defensori acerrimi. 226. Henricum absolui ab excommunicatione postulantem depositum Imperatoris insignibus, nudis pedibus, post triduum admisit. 231. 232. patria Soanenesis, nobili genere ortus, Pitiliani oppidi princeps. 235. ad Imperatoris curiam se contulit, inde inuidia ob virtutem contracta cessit. *ibidem.* vitam monasticam in cenobio Cluniacensi sub Odilone Abbate professus. *ibidem.* a quibusdam fabri lignarij filius fuisse dicitur. 235. 236. custos altaris sancti Petri Apostoli, & S. R. E. Oeconomus. 238. Subdiaconus legatus ad Imperatorem missus. 239. Apostolica Sedis legatus in Gallias, ut Synodo Lugdunensi contra Pralatos Simoniacos congregata praesideret. 239. laudatus. 241. 243. inuitus & reluctans veste purpurea indutus, Pontificaliue diademato redimitus. 244. Albanum extra vrbem concedit. 246. Synodum generalem cogit in Basilica Lateranensi Constantiniana. 248. Rodolphum Imperatorem a Germani quibusdam Principibus electum confirmat, & omnes ab Henrici Sacramento absoluit. 266. Guibertum Archiepiscopum Rauennatem sacerdotio multatum excommunicat. *ibidem.* a Schismaticis in Conciliabulo Brixinensi conuictis proscinditur. 267. vrbe ab Henrico capta in arcem sancti Angeli egregie munitam se recipit. 269. Robertum Guiscardum cum maximo Normannorum exercitu in auxilium suum euocat, a quo sua Sedes restituitur, tandemque Salernum abducitur. 269. 270. vir vita venerabilis, prudentissimus, Catholicus, Deo amabilis, hereticorum malleus indefessus, Ecclesiastici iuris redemptor ac conseruator solertissimus, perpetuaque memoria dignus. 270. tertio ante obitum die Desiderium Abbatem Casinensem successorem sibi designat. *ibidem.* instante morte exclamat: Dilexi iustitiam, & iniquitatem odio habui. *ibidem.* omnibus Ecclesiasticis Sacramentis premunitus obiit exul Salerni, *ibidem* que in Ecclesia cathedrali sancti Matthaei honorificentissime sepultus. 270. 271. insigniter laudatus. 271. 273. 277

Gregorius Mutinensis Episcopus. 162. inuitus Mutinensi cathedra intronizatus. *ibidem.* Archiepiscopi Rauennatis Suffraganeus. *ibidem.* auctoritate Simplicij Pape ab Archiepiscopi Rauennatis ditione penitus absolutus. *ibid.*

Gregorius Syracusanus cognomento Asbesta, Photianus schismaticus. 5. egregius pictor. *ibid.* S. Ignatium Patriarcham ignominiose depingit. 5. 8

Grego-

I N D E X.

Gregorius Vercellensis Episcopus Italici Regni Cancellarius. 247

Guibertus Archiepiscopus Ravennas, Antipapa, sub Clementis III. nomine. 13. de Roma Ravennam repedare compulsus. 24. heresiarcha. 26. ab Henrico Imperatore Rome inthronizatus. ibidem. Gregorio VII. octo annis obedientiam exhibuerat. 29. quibusdam Gibertus vel Wichpertus. 30. morte subitanea extinctus. ibidem. Brixina in Tyrolis à schismatico conciliabulo creatus Pseudopapa, & à rege Henrico aliisque principibus & Episcopis schismaticis adoratus. 267. armata manu Romam ab Henrico deductus, eundem Henricum cum vxore sua Berta Imperatorem coronat. 269. vrbe pellicur à Nortmannis. ibidem. Romam redit & omne Ecclesie patrimonium occupat. 250. prauaricator & superbus. 273. Italus, Parmensis, ex familia Corrigitia. 274. Italici regni Cancellarius creatus. ibidem. Cadolum Antipapam fouit. ibidem. laudatus. 274. 275. Gregorium Septimum prodit. 275. ab Episcopis Bononiensi, Mutinensi, & Placentino inauguratus, cum Cardinales deessent. ibidem. Roma in arce sancti Angeli, qua sui iariu adhuc erat, mortuus. 276. Ravennam translatus, ibique sepultus. ibidem. laudatus. ibidem. penitens Antipapatus. ibidem. eius cadauer post quinquennium erutum & crematum. ibidem. Henricum Imperatorem absoluit ab obseruatione iuramenti Gregorio VII. praestiti. ibidem. auctor cadis plus quam viginti millium hominum. ibidem. rectius Demens, quam Clemens dicendus. 277. graphice descriptus. 276. 277. quibusdam VVigbertus. 223

Guido Aretinus, Micrologus. 26. Bernaldo vocatus VVido. 51. scripsit libros de Musica sub nomine Paschali Pape. ibid. satiu improuide scribit de annullandis Simoniacorum Sacramenti. 51. 187. 188

H.

Hadrianus Papa à Longobardis vexatus, Carolum Magnum in Italiam subsidio euocauit. 253. non dedit Carolo Magno potestatem eligendi Romanum Pontificem, vt fingit Onuphrius. 254

Heretici ardent odio summorum Pontificum. 1. 4. Pontifices ignominiose depingunt. 6. Babylonice meretricis imaginem ad Papam Romanum referunt. 9. habent foris Sacramentum, sed rem ipsam non tenent intrus. 49. habent Sacramenta & Scripturas ad speciem, non ad salutem. 49. 184. ad Catholicam fidem conuersi in ordinibus suis recepti, non reconsecrati. 212. cum à si-

de Catholica desisterent, perfectionem spiritus quam acceperant, amisserunt. 213. non rebaptizandi. 214. omnes sunt infideles. 261

Hartungus Magdeburgensis Episcopus. 25. Trithemio vocatur Hartvvicus Magdeburgensis Archiepiscopus. 37. 38

Heli Pontifex quia filios corripuit quidem, sed non abiicit delinquentes, retrorsum cadens periit. 149

Helmoldus historicus. 28

Henricus Spirensis Episcopus eodem die miserabiliter Spira subito expirauit, quo Roma fuit à Gregorio VII. excommunicatus. 112. 117. 118. Simoniacus. ibid.

Henricus II. Imp. vir sanctissimus, ac inter Diuos relatus. 256

Henricus Tertius vulgo Quartus, Imperator. 13. Guibertum Antipapam Gregorio Septimo opponit. ibidem. inuitatus à Gregorio Septimo ad communionem corporis Christi renuit. 18. Constantiensem, Babenbergensem, Moguntinensem Episcopatum pro potestua, Ratissponensem, Angustensem, Strassburgensem pro gladio, Manasteriensem pro Sodomia, Fuldensem abbatiam pro adulterio vendidit. 21. hereticus, & excommunicatus. ibidem. pluribus diebus nudis pedibus super glaciem stans absolutionem impetrat. 22. stupri, amoribus, impudicitie & adulterij flagrat infamia. ibidem. pulso Gregorio Guibertum heresiarcham Romae inthronizat. 26. ponit per violentiam Episcopos quos vult. 28. de vxore sua publicum facit prostibulum. ibidem. quarto citatus in Romam. ibidem. Quartus Rex, & Tertius Imperator. 37. 38. graui & odiosus Saxonikus. ibidem. Carolomanum filium Carolum Simoniacum Episcopatum Constantiensi obtrudit. 175. per tres annos sepe ab Apostolica Sede ad penitentiam vocatus, respicere noluit. 202. generale Colloquium apud Vormaciam condixit. ibidem. contra Romanum Pontificem & Synodum Romanam cum suis complicibus insurgit. 202. 203. 205. messem Ecclesiasticam deuastare tentauit. 208. inuid electioni Gregorij Septimi non contradixit, donec postea à Guiberto & à malefada consiliariis in preceps est actus. 219. binas vel ternas simul concubinas habebat. ibid. non vnam Bethabee stuprauit, non vnum Vriam occidit. ibidem. maxime crudelis in familiarissimos suos. 219. 220. Babenbergensem Episcopatum rudi cuidam mangoni pro ineffabili pecunia vendidit. 220. totum clerum sibi & gnathonibus suis subiugauit. ibid. absolui ab excommunicatione supplicat, depositus imperatoris insignibus, nudis pedibus, hieme summa, post triduum à Papa admissus.

<i>missus. 231. 232. Saxonia Duces atque An-</i>
<i>ristites contra fidem datam coniecit in vin-</i>
<i>cula. 233. 234. durus erga supplices. ibidem.</i>
<i>Burchardum Halberstatisensem presulem pejs-</i>
<i>simis modis oderat. ibid. iuuenis audax &</i>
<i>ferox. 244. 245. maximus bellorum turbini-</i>
<i>bus in Saxonia vexatus. 245. electionem</i>
<i>Gregorij VII. cum Principibus suis ratam</i>
<i>habet. 246. Gregorium VII. virum sanctum,</i>
<i>& tanto sacerdotio dignissimum asserit. 247.</i>
<i>Papa secundò rebellis. insidiatur. 260. Prin-</i>
<i>cipes Saxoniae ut rebelles. frequentibus bellis</i>
<i>attriuerat. 266. Moguntia & Brixina in</i>
<i>Tyroli Conciliabula cogit contra Pontificem.</i>
<i>267. epistolam mittit ad Pontificem. 268.</i>
<i>Rodalpho prostrigato, Romam fere per bien-</i>
<i>nium obsessam, partim vi, partim proditio-</i>
<i>ne occupat. 269. à Guiberto Antipapa cum</i>
<i>uxore sua Berta Imperator coronatur. ibid.</i>
<i>à Normannis vrbe pellitur. ibidem. absente</i>
<i>Pontifice Romam & omne Ecclesie patrimo-</i>
<i>nium occupat. 270. Antipapam creat. 274.</i>
<i>Gregorio VII. apud Canusium Lombardia</i>
<i>urbem iuramentum praestat. 276. Cadaloum</i>
<i>& Guibertum in Sedem Apostolicam intru-</i>
<i>fit. 280</i>	<i>Hofius Cordubensis Episcopus. 122. Niceno Con-</i>
<i>cilio, loco sancti Syluestri Papa praesedit.</i>
<i>ibid.</i>
<i>Herbrandus Lutheranus Nouator imagines perpe-</i>
<i>ram interpretatur. 7. 8</i>	<i>Hugo Candidus Cardinalis. 16. S. R. E. Archipres-</i>
<i>byter. 243. simulator, tandem deponit lar-</i>
<i>uam. ibid. etiam Blancus dictus. 242. Tri-</i>
<i>dentinus. ibid. farraginem contumeliarum</i>
<i>aduersus Gregorium VII. ad VVormaciensem</i>
<i>Synedrion attulit. 278. dictus Albus. ibid.</i>
<i>ter damnatus. ibidem. à Gregorio Septimo,</i>
<i>propter ineptiam & mores inconditos de</i>
<i>statione sua remouus. 225. ambitionis, &</i>
<i>sperati Pontificatus repulsa in praecipis actus.</i>
<i>226</i>
<i>Herimannus Babenbergensis Episcopus à clericis</i>
<i>suis pro Simoniacae heresi accusatus, à Papa</i>
<i>deponitur. 191. coriarium subito de pila in</i>
<i>qua cortices contuderat, ad altare transtu-</i>
<i>lit, & presbyterum maturauit. ibid.</i>	<i>Hugo Lugdunensis Archiepiscopus. 270</i>
<i>Herimannus Rex à Saxonibus contra Henricum IV.</i>
<i>creatus. 275</i>	<i>Humiles esse debemus non his à quibus honoramur,</i>
<i>sed à quibus patimur. 181</i>
<i>Hermannus Metensis Episcopus. 26. 280. vel Heri-</i>
<i>mannus. 280</i>	L
<i>Hieremias Prophetas tolerat malos. 4. de lacu cano-</i>
<i>so extractus. 107</i>	<i>Iacobus Hierosolymitanus Episcopus. 2</i>
<i>S. Hieronymus citatus in historia Eusebij. pro Ruffi-</i>
<i>no. 77. 81. 107. indubitatae sanctitatis. 109.</i>
<i>historiam Eusebij vocat deceptoriam. ibid.</i>
<i>eximius Doctor. ibidem. probus, non licere</i>
<i>clericis conuersari cum feminis. 136. 137.</i>
<i>continentiam laudat. 139. testatur apud an-</i>
<i>tiquos idem fuisse Episcopum & Presbyte-</i>
<i>rum: illud nomen officij, hoc etati fuisse. 143.</i>
<i>magna auctoritatis apud Episcopos Apostoli-</i>
<i>cae Sedis. 149 à Gelasio Papa receptus & com-</i>
<i>mendatus. ibid.</i>	<i>Iannarius Caralitanus Episcopus Dominico die mes-</i>
<i>sem quorundam exarauit. 208</i>
<i>Hierophanta Atheniensium tunc à sorbitione ca-</i>
<i>strantur. 140</i>	<i>S. Ignatius Patriarcha Constantinopolitanus. 5. à</i>
<i>Photianis schismaticis ignominiose depictus.</i>
<i>5. 6</i>
<i>S. Hilarius Arausicensis Concilio interfuit. 125</i>	<i>Ilyricus Eutheri imagines sacras tantum non</i>
<i>adorat. 10</i>
<i>Mirsaugiense monasterium Gregorio VII. constan-</i>
<i>tissime semper adhaesit, cumq; scriptis defen-</i>
<i>dit. 222. 224</i>	<i>Imaginum sacrarum cultum Romani Pontifices</i>
<i>contra Imperatorum Orientalium furorem</i>
<i>defenderunt. 253</i>
<i>Honoratus Episcopus Apostolicae Sedis Legatus in</i>
<i>Concilio Africano. 124</i>	<i>Imbrico Augustensis Episcopus periurus se deuouet.</i>
<i>24</i>
<i>Honoratus Salonitani Episcopi Archidiaconus depo-</i>
<i>situs, iterumque restitutus. 63. 162. 163</i>	<i>Inducia conceduntur in dubiis rebus nondum pu-</i>
<i>blicati. 160. non concedenda publicis con-</i>
<i>temptoribus Apostolicae institutionis. 160.</i>
<i>167. 171</i>
	<i>S. Innocentius I. Papa 46. ordinationes Nouatiani-</i>
<i>orum cum Niceni Patribus ratam esse pro-</i>
<i>bauit. 48. penitentibus Sacramenta negat.</i>
<i>153</i>
	<i>Inobediens Ecclesiasticae potestati pro Idololatra</i>
<i>merito deputatur. 55. 106</i>
	<i>Inobedientia diabolica. 106</i>
	<i>Inuestituras Ecclesiarum à laicis suscipientes excom-</i>
<i>municantur. 70. 71</i>
	<i>Ioachimi Abbatis Imagines & Vaticinia, confi-</i>
<i>ta. 7</i>
	<i>Ioannes Adraslerus ignobilis sectarius. 6</i>
	<i>Ioannes Archiepiscopus Lugdunensis. 31</i>
	<i>Ioannes Episcopus Hierosolymitanus, tempore S. Au-</i>
<i>gustini. 2</i>
	<i>Ioannes Gratianus S. R. E. Cardinalis & Archi-</i>
<i>presbyter S. Ioannis ante portam Latinam.</i>
<i>237</i>
	<i>Ioannes Papa huius nominis Primus Ecclesiae Arian-</i>
<i>orum Catholice consecrat, Constantinopo-</i>
<i>li. 214</i>
	<i>Ioan-</i>

J N D E I.

- Ioannes Papa Ottonem vngit in Imperatorem cum coniuge.** 192. ab Otton e deficit. *ibid.* aufugit Roma cum thesauro Ecclesia. *ibid.* reuocatus Concilium congregat in Ecclesia S. Petri. *ibid.* Leonem Antipapam omni Ecclesiastico honore exutum damnat. *ibid.* Siconem Episcopum excommunicat. *ibid.* a Leone Antipapa ordinatos deponit, ita profitentes: *Pater meus nihil sibi habuit, nihil mihi dedit.* 193
- Ioannes XVI. Antipapa.** 256
- Ioannes Pistorius.** 22. 29
- Ioannes prima Iustiniana Episcopus Adrianum Thebanum Episcopum iniuste deponere presumpsit.** 208. a S. Gregorio excommunicatus. *ibid.*
- Ioannes Romana Ecclesia Diaconus vitam S. Gregorij ex precepto S. Ioannu Papa fideliter descripsit.** 121
- Ioannes Rudrauff fanaticus sectarius.** 6
- Ioannes Villanus historicus.** 29
- Ioannes VVolsus conuiciorum & criminationum in Ecclesiasticos collector.** 6. 7. effigies Pontificum ex Beza efficitas, pro antiqui venditat. 7. imagines perperam interpretatur. 7. 8. nomini suo respondet. 8. 278. lupus. 278. fingit Ottonem Imperatorem a Gregorio Pontifice excommunicatum. 279. Lycus hoc est lupus dictus. 282
- Iovinianus heresiarches, a B. Gelasio anathematizatus.** 110. hereticè incontinentiam continentia adequauit. *ibid.* Episcopum tamen voluit esse continentem. *ibid.* confitetur Episcopum esse non posse, qui in Episcopatu filios faciat. 147
- Ira Dei duplex.** 197. maxima, cum peccanti prospera arriident. *ibid.* prouocatur a nobis, cum ea quibus Deus vehementer offenditur, insequi, vel vlscisci differimus. 209
- Isaias Propbeta tolerat malos.** 4
- Isidorus rimator scripturarum sagacissimus.** 122
- Iudas discipulus Domini & traditor, typus Simoniacorum.** 185. 188
- Iudicium aqua frigida non recipiendum.** 68
- Iudicium ita nocens subterfugit, quemadmodum ve absoluitur innocens quaerit.** 205
- Iulius Papa Primus.** 122
- Iustinianus Imperator.** 180. Gothos per duces suos Belisarium & Narsen Italia exegit. 252. ius confirmandi Romani Pontificu sibi vendicatis non sine nummorum exactione. 255. 256
- Iustinus Iunior Imp. Constantinopolitanus.** 252
- Iustus Reuberus sectarius.** 225
- Iuuenes nimis alta petentes sunt retrahendi.** 86. 92
- lege detinentes damnantur.** 72. die quo videntur orare, prohibentur ab opere coniugali. 75. 76. non nisi post triduanam continentiam admittuntur ad Sacramenta. 78
- Laodicense Concilium a Chalcedonensi roboratum.** 126. eius epitome Karolo Imperatori tradita. *ibid.*
- Lambertus Schaffnaburgensis, pro Gregorio VII.** 17. 18. Hirsensfeldensis monachus. 272
- Latinus orbis, Italia, Gallia, Germania.** 251
- Legati Apostolica Sedis principalium Conciliorum sanctiones primaria subscriptione, Apostolica vice canonizabant.** 122. ex parte S. Syluestri Papa Niceno Concilio presuerunt, & ipsum principali subscriptione firmauerunt. *ibid.* loco Celestini Papa Ephesino Concilio presederunt, & ipsum Apostolica vice corroborauerunt. *ibid.* vice S. Leonis Papa Chalcedonensi Concilio primi fuerunt, & Anatolio Patriarcha Constantinopolitano liberaliter contradixerunt, & reliquis statutis Apostolica vice subscripserunt. 122. 123. Concilium Africanu intersuerunt. 124. omnibus Prelatis in Concilio presunt, licet in inferiori gradu constituti. 249
- Leimarus Bremensis Archiepiscopus noluit in baptizando vii chrismate confecto ab Hermano Simoniaci Episcopo.** 191
- Leo Mariscanus, Episcopus Ostiensis.** 272
- Leo Ostiensis, historicus.** 26. 277
- S. Leo Papa primus.** 45. clericos Hereticorum cum ordine recipi concessit. 48. Neophytorum ordinationes admisit. 52. 53. tum Graeci tum Latini literis eruditissimus. 96. generalia sanctorum Patrum decreta iubet obseruari. 103. omnibus Apostolica precepta continentibus veniam denegat. 106. Chalcedonensi Concilio per legatos presuit. 156. Anatolij presuli Constantinopolitani presumptionem cohibet. *ibid.* praedecessorum suorum decreta confirmat. 159. quartam vniuersalem synodum Chalcedone congregauit. 162. in omni Ecclesia vniuersali & principali potestate prae dicitur. 163. Timothei Episcopi Simoniaci Sacramenta videtur reuicere. 168
- Leo I X. Papa Simoniacam heresin penitus damnauit, emptiones & venditiones altarium sub anathemate prohibuit.** 129. ante Pontificatum Bruno vocatus. 237. 238. Pontificatum ab Imperatore acceptum vltro deposuit. *ibidem.* legitime a Cardinalibus electus & consecratus. 238. Synodum coegit contra vxoratos sacerdotes & Simoniacos Episcopos. *ibid.*
- Leo Antipapa seu Pseudopapa neophytus.** 192. omni Ecclesiastico ordine exutus & damnatus. *ibid.* Ab eo ordinati ita profitebantur: *Pater meus nihil sibi habuit: nihil mihi dedit.* 193. eius Synodus non Synodus, sed proscriptulum fauens adulteris. 193. 194

L.

- Laiici res Monasteriorum vel Ecclesiarum auferentes excommunicantur.** 69. 70. inuestiturae Ecclesiarum facientes. 70. 71. decimas sacri-
- Leo VII. Antipapa.** 255
Leo VIII.

F N D E X.

Lex aeterna differt à legibus temporalibus. 177
Liberatus Carthaginensis Archidiaconus. 123
Libri nulli Canonici haberi possunt, absque auctoritate Romani Pontificis. 250
Licentia minima in imperio maximo. 181
Longobardi ex Paunoniis Italiam ingressi fere totam, praeter Romam, in potestatem redegerunt. 252. feroces & barbari. *ibid.*
Loth iustus, ob peius malum declinandum, ipsas filias Sodomitum concedere voluit abutendum. 95. 105. vitandum potius quam imitandum sacra Scriptura exemplum. 105
Ludovicus magni Karoli filius. 193. à Lothario filio regno priuatus. ibid. ope Pipini & Ludovicici filiorum regnum recepit. *ibid.*
Ludovicus Dux Bauariae patrem suum Ludovicum à Lothario pulsatum regno restituit. 193
Lugdunensis Synodus contra Simoniacos. 239
Luipoldus Henrici I. consiliarius ab equo cadens, ense è vagina lapsus se confodit. 28
Lutherus maledicentissimus conuictator Romanorum Pontificum. 1. Propbeta, Euangelista, & Apostolus quibusdam. ibid. iam vicinus Stygi, librum de Papatu per Diabolum fundato, Diabolo discante conscripsit. 2. in Papam & Cardinales furit. 9. 10. Papam & Cardinales patibulo suspensos pinxit, circumuoluit antibus cacodemonibus. 10. ex potu vel senio delirat Lutheranorum iudicio. ibidem. imaginem Papae ex oculis & clauibus suis suspensi probat. 11

M.

Maginulphus Antipapa. 277
Maledicendum nec inimico quidem. 91. 92
Mali tolerandi. 4. Sacramenta habere possunt, non autem charitatem. 50. quibus placent in uenitate, ipsi communicant malis. 60. cogniti bonis non obsunt in Ecclesia. ibid. non maculant bonos, si non consentiant, & si redarguant. 61. bonis permixti in Ecclesia vsque finem mundi. ibid. qui non resistit illis dum potest, fauet. 209
Marcellus Papa ante Nicanum Concilium decreta sua martyrio consecrauit. 121. vir Apostolicus. ibid.
Marcellinus Papa. 203
Marianus Scorus Chronographus. 20
S. Marinus Arelatensi Concilio interfuit. 125
Martinus Polonus historicus. 29
Mathildis Comitissa optima & potentissima per Italiam femina. 28. 30. Bonifacii maximi per Italiam Principis filia & haeres. 257. aliquot vrbes Ecclesiae Romanae donauit. ibidem. defendit Sedem Apostolicam. 223
Matthew Index seditiosissimus Pradicans. 9. 10
Maximus Salonitanus Episcopus praesumptor. 46. 160. à S. Gregorio Magno Papa excommunicatus. 160. ordinatus ab excommunicatione

ipso facto. 160. 161. 168. literas Papae celebrationem sibi Missae interdicenti, proteruè discidit. 174. à B. Gregorio missarum celebratione priuatus. 201. de crimine Simoniae siue fornicationis iuramento se expurgauit. ibid.

Mediator iustus non est, qui in incertis sic vnam partem audit, vt alteri parti nihil reseruet. 172

Medicina inuenta varia ob variorum experimenta morborum. 160

Meginyardus Frisingensis Episcopus. 26

Micrologus, seu Guido Aretinus. 26

Missae Germanicae in nonnullis vrbibus Lutheranorum. 8

Missae Sacerdotum prauaricatorum non audienda vel recipienda à populo. 151. in ea olim Sacerdoti populus respondere solebat. *ibid.*

Mitra Gregorij VII. splenicum sanat. 15

Mogontiense Concilium. 125. presbyterum Simoniacum & Ecclesiae & presbyterio priuatus. 129. sub Zacharia Papa & S. Bonifacio Mogontiacense Archiepiscopo. 145

Monachi Episcopi inobedientes in Concilio Chalcedonensi damnantur. 62

Monastica vita non prohibet, quod minus quis, qui eruditione praestat, veritatis patrocinium per librorum scriptionem suscipiat. 224

Mos populi Dei pro lege tenendus. 151

Moyse tolerat murmuratores. 3. Christi secretarium. 95. quo peiora comesceret, libellum repudij asportari iubet. *ibid.*

Munus à manu, à lingua, ab obsequio. 211. 221

N.

Neocaesareense Concilium ante Nicanum. 126. incontinentes clericos damnat. 135

Neophytus inter sacros ordines non recipitur. 144. 190

Neophyti moribus informes, religione rudes, scientia rustici. 191. licet ante communionem morte praeventi, non tamen Sacramenti virtute priuantur. 212

Nestorius praesul Constantinopolitanus. 63

Nicanum Concilium clericos Nouatianorum cum ordine recepit. 48. Arianos, omnesque in consentientes seu communicantes damnauit. 58. prohibet, ne clerici habitent cum feminis nulla consanguinitate propinquis. 75.

iuxta S. Gregorium, aequè vt Euangelium, venerandum. ibid. trecentorum & octodecim Patrum subscriptione roboratum. 77. ad Episcopos Africae transmissum. ibid. omnium prouinciarum Antistites propria iubet obseruare priuilegia. 103. peruersum Arij dogma destruit. 120. sub Constantino Magno Imperatore, & S. Syluestro Papa. 122.

constituit per vnamquamque prouinciam in anno Concilia celebrari. 123. inter quatuor

I N D E X.

tuor Concilia Evangelium adequata maxi-
 mum. 134. explicatur. 135. trecentorum
 octodecim Patrum. 158. numero suo crucem
 Christi, & nomen I E S V significat. 195. di-
 uino priuilegio consecratum, ibidem. à san-
 ctis Patribus summè laudatum. 195. 196.
 209. Paulianistarum clericos & baptizatos
 reordinari & baptizari decreuit. 213. Ecclē-
 siasticas dignitates vendentes & ementes ex-
 communicat. 261
 Nicolaus heresiarches suis cōdiaconibus etiam com-
 munes concessit uxores. 89. Beati Step-
 hani Protomartyris condiaconus 109. ana-
 thematizatus. ibidem. uxorem suam cui-
 libet volenti prostituit. 140. 141. Apostolicam
 doctrinam malè interpretatus. 141
 Nicolaitæ heretici. 28. in Romana Synodo sub Gre-
 gorio VII. anathematizati. 73
 Nicolaus Papa. 51. generali Synodo praesidens. de-
 creta Sedis Apostolicæ contemnentibus ana-
 thema dicit. 66. anathematizat negantes
 electionis priuilegia Sedis Romanae. 182
 Nicolaus II. Papa. 240. sanxit, vt nullus vnquam
 Papa feret, nisi per electionem Cardinali-
 um. &c. 280
 Nigrinus plurimas de Pontificibus fabulas euulga-
 uit. 3
 Nihil adeo dissimile, quin aliquo modo sit simile.
 102
 Nortmanni monasterium S. Benedicti inuadentes
 excommunicantur. 70. patrimonium beati
 Petri in Campania occupant. 241. ab exer-
 citibus Godofridi Ducis & Matildæ Comi-
 tissa fugantur. ibid.
 Monatiani heretici à Sede Apostolica in suis ordini-
 bus suscepti. 68. 212. non Christiani. 89

O.

Omne superuacuum pleno de pectore manat. 94
 Ononybites fides Deus Christianorum. 4
 Onuphrius Panninus duces schismaticos & parum
 sane fidei in scribendo secutus. 229. 230.
 268
 Ordinationes non factæ secundum Canonicas san-
 ctiones, falsæ & irritæ esse declarantur.
 71
 Orthwinus Gratius Romano Pontifici parum ami-
 cus. 12
 Otto Episcopus Constantiensis. 39. 40. 119. 126
 Otto Episcopus Ostiensis. 270
 Otto Frisingensis. 26. 27. 271. 272
 Otto Primus Imperator Romanam Ecclesiam ex
 tyrannorum Berengarij & Adelberti mani-
 bus erutam, in libertatem vindicauit. Vide
 V. Otto.
 Otto III. Imperator. 256
 Otto Imperator Heinrici regis filius. 192. compressa
 Berengarij & eius filij tyrannide Italiam

subiungat. ibid. à Ioanne Papa cum coniugo
 vnctus. ibid. Romam inuadit. ibid. Ioan-
 nem Papam reuocat. ibid.
 Oza à Domino percussus interit, eo quod Arcam
 iam casuram manu sustentare presumpse-
 rit. 154

P.

Papa ab hereticis ignominiosè depictus. 6. Vide V.
 Pontifex Romanus. vnicum nomen est in
 mundo. 249
 Papasellus commentariū Philippi & Illyrici illu-
 stratus. 6
 Paphnucius quidam dicitur in Concilio Nicæno im-
 petrasse sacerdotibus licentiam dormiendi
 cum vxoribus. 75. 82. falsò. 82. 83. 84. sti-
 gmata Iesu in corpore suo portasse dicitur.
 87
 Paracelsus imagines in Pontificem ignominiosas
 comminiscitur. 6. Ioachimus Abbatis nomen
 preterit. 7
 Paschalis II. Papa. 276. pacem cum Henrico V. Im-
 per. iur. ibid. Guiberti Antipapa cadaver
 de sepulchro vbi quinquennio iacuerat ab-
 strahi cremariq; iussit. ibid.
 Paschasius Episcopus Apostolica Sedis legatus in
 Concilio Chalcedonensi. 122
 Passionale Lutheri. 6
 S. Patres potius se tormentis affligi & crudeliter oc-
 cidi permiserunt, quam violatoribus sacro-
 rum Canonum consentirent. 157
 Patriarcha quatuor. Constantinopolitanus, Ale-
 xandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus.
 120. solebant inuicem synodicas mis-
 tere, & nomina in diprychis describere. 120.
 121
 Paulianistæ heretici non verè & legitime baptiza-
 bant, nec ordines conferebant. 213
 S. Paulus tolerat malos. 4. ad tertij cæli raptus Pa-
 radisum, nos homines esse admonet, sicut se
 ipsum. 95. principem Apostolorum Antio-
 chie corripit. 138. Neophytum sacerdotale of-
 ficiū penitus intercludit. 139. sacerdotibus
 digamiam penitus prohibuit. 140. sub nomi-
 ne Episcopi etiam Presbyteros comprehen-
 dit. 143. hortatur omnes ad continentiam.
 144. peritos sacerdotes constitui præcipit,
 inobedientes & vaniloquos reicit. 146. au-
 thoritati Corinthiorum cessit. 170. Corin-
 thium publicè damnat. 175. Gentium Apo-
 stolus, factus paruulus. 181
 Paulus Beirensis seu Bernriedensis Reginobur-
 gj in Boiaria, Augustinianus mystes. 22. 23.
 Gregorij VII. vitam scripsit. 22. monachum
 ordinis Canonorum Regularium S. Augu-
 stini. 272. Gregorium VII. contra schisma-
 ticos defendit. 279
 Paulus Langius nascenti Lutheranæ sectæ benignior.
 19. stat pro Gregorio VII. ibid.
 Paulus

I N D E X.

- Paulus Papa** habitum nominis Primum. 189
- Paulus Samosatensis** clericis suis cohabitationem seminarum concessit. 89. propter inobedientiam ab Episcopatu publica manu turpiter expulsus. 106. Pseudopatriarcha Antiochenus. 109. anathematizatus. *ibid.* Iudaeicam incontinentiam Christianis sacerdotibus permittit. 146
- Peccatum paganitatis** incurrit, quisquid dum Christianum se affirmat, sedis Apostolicae obedire contemnit. 31. pro aliena infirmitate nullatenus committere licet. 105. non idem quod crimen. 146. committere, humanum: defendere, diabolicum. 158
- Peccata quotidiana** in hac vita deuitari nequeunt. 64. quotidiani orationum & elemosinarum remedia curanda. *ibid.*
- Peccata aliorum defendere**, non misericordis compassio, sed miserabilis est condemnatio. 105. nullo bona causa obitu, nullo quasi bono fine, nulla vel bona intentione facienda sunt. 110. nec pro alicuius aeterna salute facienda. *ibid.*
- S. Pelagius Papa.** 46. 48
- Pelagius** haereticus negat plenam peccatorum remissionem in Baptismo. 99
- Petilianus haereticus** cathedram Apostolicam appellat cathedram pestilentiae. 2
- S. Petrus** in cathedra Ecclesiae Romanae sedet. 2. iungendi eodem tenore & firmitate qua solvendi, à Domino accepit. 65. Apostolorum princeps. 72. 75. firmissimè delibet, ut populus nec saltem loqui ei audeat, quem praeceptis Apostolicae Sedis inobedientem sentiat. 106. Simoniacos detestatur, & cum Baalam comparat. 130. epistolas coapostoli eius Pauli commendat. 141. in ordinatione S. Clementis instruit clerum & populum. 151. prohibet ne quis eum loquatur, qui Apostolicis institutis non obsecundare deprehenduntur. *ibid.* S. Clementem sibi successorem destinavit. 159. ab omnibus obedientiam generaliter exegit. 161. Anacletum presbyterum ordinat. *ibid.* principatum suum Domini vocis tenuit semperque tenebit. 162. à S. Paulo correptus. 170. 198
- Petrus Damiani Cardinalis Ostiensis Episcopus.** 51. librum à se scriptum Gratissimum cognominavit. *ibid.*
- Philippus Bergomensis.** historicus. 30
- Pbotius Pseudopatriarcha Constantinopolitanae** schismaticus. 5. periurus. *ibid.*
- Pipinus Aquitaniae dux** patrem Ludovicum Imperatorem à Lotbario pulsum regno restituit. 193
- Pipinus Francorum Rex,** Caroli postea Imperatoris pater. 253. Urbem Romam Sedemque Apostolicam egregie tutatus est. *ibid.* Aistulphum regem Langabardorum acie vicit, & Exarchatum Ravennae ei ereptum, Romanae Ecclesiae donavit. *ibid.*
- Dugumatomachi haeretici** Spiritui sancto repugnantes. 109. in Constantinopolitano Concilio anathematizati. *ibid.*
- Poenitentes etiam Canonice** pro criminibus suis satisfaciunt, diuini Sacramenti iudicantur indigni. 153. nec infirmos sacro chrismate ungi licet. *ibid.*
- Poenitentia vera est,** cum qui relicto omnibus iniquitatibus suis, deinde in fructibus bonae operationis permanet. 73. nudis pedibus & deposito omni corporis cultu, vestibusque ad luctum & marorem idoneis actis. 231. 232
- Poenitentia nolentium** deserere officium quod suo peccato exercere nequeunt, vel restituere bona ablata, vel deponere odium, falsa. 71. qua non secundum auctoritatem sanctorum Patrum pro aequalitate criminum imponuntur. 71. 73. 74. falsa cauenda. 73. à religiosis & Scripturarum doctrina instructis accipienda. 74
- Pontifex Romanus.** Vide V. Papa. omni Ecclesiastica potestas ab eo procedit. 55. omnium praelatorum Ecclesiae est summus Praelatus. 56. à nemine iudicari potest. *ibidem.* est iudex vniuersali Ecclesia. 59. de omnibus Ecclesiis iudicare valet, nec alicuius iudicio subiacet. 103. ipsorum Canonum & decretorum severitatem pro temporis necessitate valet, imò debet mitigare. 103. 107. & propria, & praedecessoris sui statuta valet mitigare. 107. generalium Synodorum conuocandarum ius habet. 122. in omni Ecclesia vniuersalem & principalem potestatem habet. 163. ei potius, quam cuius alteri Episcopo obediendum. 163. 164. proprio & legitimo Pastoris iure praenotatur. 164. à subiectis moneri per sepe tolerabat. 170. sacrarium Spiritus almi. 183. absque omni Synodo contumaces damnare consuevit. 200. à solo Deo iudicari potest. 204. solus iure dicitur vniuersalis. 249. solus deponere potest Episcopos vel reconciliare. *ibidem.* potest deponere absentes. *ibidem.* potest vti Imperialibus insignibus. *ibid.* potest Imperatores deponere. *ibidem.* absque Synodo potest Episcopos deponere. *ibidem.* à fidelitate iniquorum subiectos potest absolueri. *ibidem.* eius solius pedes osculantur omnes principes. *ibidem.* religionis Christianae caput, Christi Vicarius, & Petri successor. 271
- Populus Israël** ad montem Sina accessurus triduo sanctificari & se continere ab vxoribus iubetur. 144
- Pradia Ecclesiastica** suscipientes vel inuadentes laici excommunicantur. 69. 70. Sancti Petri sacrilegè inuadens vel detinens, deprehensus restituit.

I N D E X.

restituat, & praterea quadruplum de proprijs bonis. 72

Pradicantes ardent odio Romanorum Pontificum.
 1. asini ad aram stantes. 7. 8. porci, hirci, vulpibus, vrssis, lupis, leporibus, anseribus representati. 8. impudentissimi. 9

Pralati Ecclesie ex generali priuilegio hoc habent, vt subditos iudicent. 55. obedire debent Romano summo Pontifici. 56. necessarij sibi in adiutorium pro sacerdotibus incontinentibus à damnatione reuocandis implorant secularium auxilium. 104

Prasumptio publica maior est ipso scelere admissa. 185

Priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. 179. 281. ne sit prauilegium. 282

Probationes aqua frigida, imò etiam igniti ferri vel feruentis aqua à sacri Canonibus prohibentur. 68

Promissio cautissima pro causa Ecclesie laudabiliter soluitur. 210

Proterius presul Alexandrinus occisus. 168

Pudicitia in omni gradu & sexu tenet principatum. 149

Q.

Quicquid in diuinis scripturis aliquo modo probabile videtur, nullatenus ab aliquo facile preiudicetur. 95. 96. quicquid conuenit parti, conuenit & toti. 98. 102

R.

Rabab mendacium, vitandum potius quàm imitandum. 105

Reginbertus Hildenesheimensis Episcopus secundus. 193

Reinerus Reinectius Lutheranus vel Caluiniannus hereticus. 11. 225

Religiosi debent esse obedientiores Ecclesiasticis statutis quam laici. 62. 63

Remense Concilium, presbyterum Simoniacum & presbyterio & Ecclesia priuat. 129

Robertus Guiscardus cum maximo Nortmannorum exercitu Gregorium VII restituit, secumque Salernum deduxit. 269. 270. Nortmannorum Dux. 275

Rodolphus seu Rudolphus Rex pro Henrico, à Gregorio VII. constitutus. 20. 24. Sueuorum Dux. 260. à Germanis Principibus Imperator electus à Pontifice confirmatus. 266. in bello sauciatus, paulo post mortuus. 269

Rolandus Parmensis Sacerdos schismaticus, filius saeculi, hancus diaboli. 279

Romanus Pontificali, liber historicus. 52

Romana Synodus sub Gregorio Septimo celebrata. 69. Simoniacos & Nicolaitas hereticos anathematizauit. 73. acta in Ecclesia Domini Saluatoris Lateranensi. ibidem. à tribus millibus ac sexcentis Ecclesiasticis collecta. 194. legatos Schismaticorum officio & communionem priuat, alij inducias concedit. 206. decreuit Romanam Ecclesiam à solo Domino esse fundatam: solum Papam iudicari vniuersalem Pontificem: solum posse deponere Episcopos vel reconciliare; etiam absentes: soli licere pro temporis necessitate nouas leges condere, nouas plebes congregare: solum posse vti Imperialibus insignibus: eius solius pedes, omnes Principes deosculari: eius solius nomen in Ecclesijs recitari: ei licere Imperatores deponere: Episcopos de sede in sedem transmutare: quemcumque voluerit clericum ordinare: à nemine iudicari posse: ipsum solum omnium aliorum sententias retractare posse: absque illius auctoritate nec Synodum generalem nec librum vllum vel capitulum Canonicum haberi, etc. 249. 250

Romana Synodus sub Leone IX. Simoniacam heresim damnauit. 129. emptiones & venditiones altarium sub anathemate prohibuit. ibid.

Romana Synodus à Symmacho Papa congregata. 204. causam Symmachi diuino iudicio committit. ibid.

Rucherius Haluerstadenensis Episcopus. 20

Ruffinus historiam Eusebii de Græco in Latinum conuertit. 81. 107

Rumoldus Primus Prepositus Goslariensis, postea Episcopus Constantiensis. 197

S.

Sacerdotes à die ordinationis suæ debent esse continentes. 76. 77. qui sacri canonibus obstinato animo resistunt, à sacerdotio apud Deum decidunt. 104. per venerandam manus impositionem & per sacratissimi christi vnctionem reliquis continentibus, imò virginibus sunt pralati. 105. in Concilio Nicæno prohibentur cohabitare feminis. 108. non sunt, sed dici tantummodò inaniter concupiscunt, qui sacerdotium pretij student datione mercari. 128. sobrij sint, iussi & continentes. 139. bigami nec apud Ethnicos quidem permittuntur. 140. secularibus debent preeminere in castitate. 145. Spiritus sancti loquutorium effecti. ibidem. sancti, & semper orantes. 147. necessarij, non tamen semper virgines. ibidem. in veteri lege purificabantur, ab vxoribus separati. ibidem. vinum

- & ficeram non bibebant. ibid. cautissime deligendi. 147. 148. Canonum contemptores regnum aggrauant. 151. 152. secundum Canones damnati, non nisi in perniciem suam sacrificare possunt. 153*
- Sacramenta à Malis collata. 3. extra Ecclesiam nec sunt nec fiunt effectiue, licet inutiliter & perniciose & esse & fieri possint. 48. vbiq; recta sunt. 50. communia nobis cum hereticis. ibid. 167*
- Samuel tolerat filios Heli & suos. 4. Propheta, per quem Spiritus sanctus populum docuit. 155*
- Sauis tolerat malos. 4*
- Sardicense Concilium & temerariam Episcopi Catholici excommunicationem vsq; ad Canonicam excommunicationem ratam esse censuit. 57. eius epitome ab Hadriano Papa Karolo Imperatori tradita. 126*
- Saul rex prophetas. 59*
- Sebardius rhapsodus criminator, mendax. 280*
- Schismatici priuilegiorum corruptores. 281. nec scitandi quidem. 223*
- Schlüsselburgis seditiosus. 10*
- Schramus Pradicans Neoburgicus. 7*
- Sententia pastoris timenda est, siue iusta, siue iniusta. 25*
- Sigebertus Gregorio VII. parum beneuolus. 12. 32. Gregorio VII. calumniam struit. 32. schismaticus. 229. 230. 259. monachus. 224. edidit libros aduersus Gregorium VII. & Paschalem II. & Apologiam ad Henricum IV. contra eos qui calumniantur Missas Sacerdotum vxoratorum. 224*
- Sigefridus Moguncinus Episcopus. 20*
- Sigebartus Aquileiensis Patriarcha schismaticus, in amentiam versus apud Ratissponam. 24. repentina morte interceptus. 24. 27. cum quinquaginta suis sociis. 27*
- Simon Magus. 131. princeps Apostatarum à principe Apostolorum damnatus. ibid. heresiarcha. ibid. pro sola nefaria cogitatione damnatus. 131. 132. temporale lucrum ex miraculis quaesuit. 132*
- Simoniacus non potuit nominare Spiritum sanctum. 22. 31. qui penitentem ad reconciliationem pro precio apud Episcopum inuit. 132. 133. qui temporalis lucri gratia Ecclesiasticos honores qualitercunq; vel emit vel vendit. 183. Simonem imitandum proponit. 185*
- Simoniaci Sacramenta habent, sed eo magis sacrilegi. 51. non admittuntur ad iudicium. 68. in Romana Synodo sub Gregorio VII. anathematizati. 73. diuersis modis, sed vno reatu, sacras dignitates mercantur. 127. heretici. 128. in scripturis sacris damnati. 129. sequuntur Prophetam quem asina corripuit. 130. 131. Simone Mago peiores. 132. non solum emptores, sed & venditores spiritualium officiorum. 132. 133. fures. 133. etiam illos quorum sunt mediatores, secum ad damnationem trahunt. 134. inter sacros ordines nullatenus computandi. 144. idolorum serui. ibid. semel à principe Apostolorum cum suo auctore damnati. 184. Spiritum sanctum conantur vendere. 188. de spiritali officio seculare lucrum quarentes. 211. qui à manu laici alicuius beneficii inuestituram accipiunt. 262*
- Simon Rosarius fanaticus poetaster. 7. Papam Antichristum & Plutonium appellat. ibid.*
- Simplicius Papa Mutinensem Episcopum à ditione Archiepiscopi Rauennatis penitus absoluit. 162*
- Siricius Papa propter incontinentiam, maiori Ordini promotionem distulit. 96. sacerdotalem incontinentiam defendentibus omnem aditum indulgentie penitus obserauit. 106. 136*
- S. Sixtus Papa & Martyr. 162. 203*
- Sozomenus auctor fabula de Paphnucio. 82. 85. 86. 102. fingit in Nicana Synodo conjugalem incontinentiam sacerdotibus non esse prohibitam sed potius pro castitate reputatam. 102. Pauli Samosatani errorem restaurat. 106*
- Sozomenista, sectatores Sozomeni. 104. Sanctorum Patrum statuta annullare presumunt. ibid. causa & caput sunt vt seculares incitentur contra sacerdotes. ibid. anathemati subiacent. ibid. non sine sua pernicie suis fauent auditoribus. 106. malunt perire, quam Apostolici institutionibus obedire. ibid. Spiritum sanctum blasphemant. 109. Iouiniano heresiarcha peiores. 110*
- Spannenbergerus Pradicans Lutheranus. 6*
- Spiritus sanctus manifestè blasphematur ab iis qui contra sacros Canones aliquid agunt, vel loquuntur, vel consentiunt. 109. S. Gregorio Papa sub columbina specie in auriculam discernenda dictare visus. 128. sacros Canones dictauit. 153*
- Stephanus Diaconus primas martyrio coronatus. 149*
- Stephanus Episcopus Halberstadenfis causam Gregorij VII. contra Henricum regem agit. 20. 279. antea monachus Hirsaugiensis. 223*
- Stephanus II. Papa à Pipino Francorum rege auxilium contra Longobardos impetrauit. 253*
- Stephanus Papa III. Baronio Quartus. 189. Synodum Romæ in Ecclesia Saluatoris celebrauit. ibid.*

Stephanus X. Papa, dictus I X. qui antea **Fridericus**.
178. frater **Gotefridi** duci. *ibid.* oratio collum
ornatus iurat. *ibid.*
Stumpsius Zyvinglianus. 279
Subdiaconi tenentur ad continentiam. 78. 79. con-
iugati aut ab vxoribus abstineant, aut nul-
latenus ministrare presument. 79
Superbia semper sibi, non alia facit ruinam. 47.
215
S. Syluester Papa Concilium Nicanum per Legatos
suos confirmauit. 122. Concilium Arelatensè
approbauit. 125. Concilium Nicanum etiam
congregauit. 135. incontinentes clericos dam-
nauit. 135. 159. Nicenorum Canonum au-
ctor. 204. generali Synodo presidens statu-
it, neminem indicare primam sedem. 204
Symmachus Papa decreuit Romanos Pontifices à
solo Deo iudicari. 204. Catholica fidei pro-
pugnator indefessus. *ibid.* Romanam Syno-
dum congregat in qua se discuti permittit.
ibid.
Synodica epistola denotabat presalem nouiter in-
thronizatum recepisse quatuor Synodos. 121.
ad patriarcham mitti solita. *ibid.*

T.

Teutonicum regnum ab Apostolica sedè vnitate di-
uisum. 68. eius Episcopi & clerici in schisma-
te ordinati, à sede Apostolica suscipiuntur.
ibid.
Theodoricus Antipapa. 279
Theodoricus Rex Romanorum Arianus. 204. pri-
mus sibi tyrannice arrogauit ius eligendi Ro-
manum Pontificem. 255. à Deo mox è me-
dio sublatus. *ibid.*
Theodosius Iunior Imp S. Augustinum ad Concilium
Ephesinum inuitauit. 125
Timotheus Alexandrinus excommunicatus. 45. co-
gnomento **Elurus**, presul Alexandrinus.
150. intrusus. 168. reus occisionis Alexandri-
ni presul; sedem eius simoniace inuasit.
ibid.
Toletanus Diaconus Apostolica Sedè legatus ad A-
catium Patriarcham Constantinopolita-
num. 216
Toletana I. Synodus. 108
Toletana III. Synodus. 124
Triburiensis Synodus sub rege Arnolfo. 176. 209
Tripartita historia Ecclesiastica. 75. vitili ad noti-
tiam rerum gestatum. 80. quoad historiam
Paphnucij reuocatur. 81. à tribus Grecis com-
posita, & à **Cassiodoro** ordinata. 82
Turca in Gracia Episcopatus hodie pro pecunia ven-
dunt. 258
Turonense Concilium presbyterum Simoniacum
presbyterio & Ecclesia priuat. 129

V.

Vbaldus Episcopus Mantuanus. 14. 15. splendet
per mitram **Gregorij VII. Papa** sanatus.
15.
Vdo Treuirensis Archiepiscopus **Henrici IV. Imper.**
fautor repentina morte obiit. 19. 27. Ecclesia-
rum predationi assensum prauit. 27
Venericus Vercellensis Antistes schismaticus. 278. ex
scholastico Treuerensi. *ibid.* scripsit librum ad
Gregorium VII. sub persona **Theodorici Vir-**
dunensis Episcopi. *ibid.* **Henrici regni** depositi
Cancellarius. 224. absque Ecclesiastica com-
munionem vitam simul & Episcopatum mise-
rabiliter deposuit, eo die quo **Gregorium VII.**
Papam statuit deponere. *ibid.*
Vetus testamentum in mysteriis & carnalibus ob-
seruationibus cessauit, in moralibus prece-
ptis adhuc manet. 137
Vezelinus Magdeburgensis Episcopus. 26
Victor II. Papa, ante Pontificatum **Gebehardus** vo-
catus, Episcopus Aichstatis. 239
Victor III. Papa **Gregorio VII.** successit. 275
Victor presbyter Romana Ecclesia S. Syluestri Papa
legatus in Concilio Nicano. 122
Vigilius Papa sub quo quinta vniuersalis Synodus
Constantinopolim conuenit. 162. Romana
Ecclesia & Pontificis primatum testatur.
163
Vincetius Episcopus Apostolica Sedè legatus in Co-
ncilio Chalcedonensi. 122
Vincetius presbyter Romana Ecclesia S. Sylue-
stri Papa legatus in Concilio Nicano. 122
Virgines que post consecrationem nupserint, non
tam adulteræ sunt quam incestæ. 140. pul-
cherrima gemma Ecclesia. 148
Vrbannus Papa **Gregorij VII.** scripta & dicta con-
tra schismaticos confirmauit. 20. res Ec-
clesiasticas ementes vel vendentes damnat.
71.
Vrbannus II. Papa **Victori III.** successit. 275. à
Guiberto Antipapa Vrbe pulsus. 276
Vrbannus Episcopus Apostolica Sedè legatus in Con-
cilio Africano. 124
Vrspergensis **Gregorio VII.** parum beneuolus. 12. 14.
219. 229. 230
Vrsifius Sclitarum. 225

VV.

VValeramus seu VValtramus Nuuenburgensis seu
Naumburgensis Episcopus excommunicat-
us. 21. 279. vel **VValtramus**. 223
VValtramus Episcopus Magdeburgensis, **Ludoui-**
cum Comitem ad partes **Henrici** pellicere stu-
det. 20. 28
VVernerus Rolevvinck auctor fasciculi temporum:
22
VVestphal-

F N D E X.

VVestphalia olim Saxonie annuerata. 280
 VVilhelmus Abbas Hirsaugiensis duodecimus. 222
 VVilhelmus Episcopus Traiectensis hostili odio Gregorium VII. persequens, horribiliter moritur. 18. 19. 23. fulmine tactus, in concione. 23
 VVilhelmus Tyrius. 29. Pontifex ab Imperatoribus inuictis, pro detestabili consuetudine habuit. 251
 VVitackerus Caluinista. 231. 232

Z.

Zacharias Papa interdicit clericis cohabitationem mulierum. 136. clericos incōtinentes vel sanguinem effundentes damnat, & secularibus peiores esse decernit. 145. vir Apostolicus. ibidem.
 Zacharias Propheta tolerat Phariseos & scribas. 4
 Zozimus Papa. 51

Errata.

Pag. 2. v. 11. recinimus pag. 7. v. 7. nimirum. pag. 11. v. 13. impotentium, & impudentium. p. 13 v. 1. grauissimū. pag. 13. v. 10. innocentia. pag. 19 v. 4. Citizensis. pag. 20. v. 3. Colonienfis. pag. 23. v. 3. Bernriedensis. Ibid. v. 12. Gregorio septimo. pag. 24 v. 20. superuixit. Ibid v. 4. 5. perlegeris. pag. 25. v. 3. schismaticis. pag. 27. v. 2. Freherus. pag. 30. v. 15. Rauennens. pag. 32. v. 8. nimirum. pag. 47. v. 7. Sic Ed. Rom. Et v. 10. & 11. Sic Ed. Rom. ritē supplet. dele utrobiz, marginalia enim sunt scholiola pag. 54. in marg. Vide enim. lege. vide etiam. pag. 59 v. 6. quanto. pag. 73. v. 22. Lateranensi. pag. 73. v. 9 & pag. 79. v. 6. tua. pag. 84. v. 7. Sicilianos. pag. 94 v. 1. admonere. pag. 106. v. 11. inobedientem. pag. 116. v. 14. negotiationū. 121. 10. Tempori pag. 132. v. 12. non sine. addo. periculo pag. 155. v. antepenult. locus scripture ad marg. emendandus est. ut sit 1. Reg. 15. pag. 159. v. 6. roborata. p. 162. v. 10 ab illa; quas uoculas* praeire debet. pag. 165. v. 18. impegit. p. 170. v. 20. Apostolorum. p. 175. v. 12. Apostolico. pag. 184. v. 12. consensione p. 188. v. 15. attentionia. p. 189. v. 6. in marg. Panuln. p. 206. v. 11. Eodem. p. 206. v. 6. admirabilis, pro, execrabilis. p. 210. v. 2. suam. Ibid. v. 4. seipos. p. 217. v. 4. farrago. pag. 225. & 226 inculcantur perperam numeri pro 227. 228. Item 233. & 234 pro 231. & 232. In Onuphrij Panuinij opusculo, numeri peruertē ponuntur: Nam 233. 234. inculcatur ē precedente pagina, pro 235. 236. in sequente uero pagina numeri 237. 238. penitus omittuntur. pag. 249. v. 4. hac. p. 255. v. 6. in marg. hallucinationem. p. 256. v. 11. Ioannes, in marg.

Lectori.

Fol. 254. sub finem Not. Marg. dixi, me non credere, quod Onuphrius dicit; Anastasium Bibliothecarium in Historia sua Ecclesiastica, (quae necdum edita est) scribere aliquid de priuilegio Pontificis Romani eligendi per Hadrianum primum Carolo Magno concessio. Interea rediit ad me manuscriptus Anastasius; quem statim adij, neque uel uestigium, uel uolam huius priuilegij in eo reperire potui.

